BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
12
26 H
5
153.
12
18
L
6

V ~~Pz 24~~

Bibliotheca S. Marie Transpontine

Ariſtotelis phyſicarum acroaſuʒ hoc eſt naturaliuʒ auſcultationum liber inter- prete atqʒ expoſitore Eutyco Au- guſtino Nypho phylotheo ſu- eſſano ad Marcum Anto- niũ Colũnam ſtrenuiſ- ſimum ducem.

Cum priuilegio.

¶ Ariſtotelis phyſicarum acroaſium hoc eſt naturalium auſcultationum liber interprete atque expoſitore Auguſtino Nypho ad Marcum Antonium Colunam ſtrenuiſſimum ducem.

¶ Praefatio ad auctorem.

Ariſtoteles philoſophorum decus Marce Antoni columna dux ſtrenuiſſime: praeclaras res viris probitate inſignibus: regias autem regibus offerebat. Unde cum inter excellentiores (quas ipſe elaboraverit res) phyſicas acroaſes hoc eſt naturales auſcultationes meditatus eſſet: non iniuria Alexandro regum regi omni virtute claro illas dedicaſſe fertur. Ego vero ex meo agello principaliores ſublimioreſque auſcultationum naturalium commentationes: necnon interpretationes arbitratus ſum. Sed cui nam: aut regum: aut principum illas iure dicare poſſem: non dum reperi: immo cum nullum comperiſſem: principes atque magiſtratus (quod olim infeliciſſimum eſt) tempeſtate hac adeo puſillos: illiberales: atque modicos adinveni: ut etati profecto ſit miserendum. Vix cum numquam ſuo in ſemine nam defuerit: te unum duntaxat et omnis militie: et omnis ſtudii: decus atque patronum: veluti olim virtutum ſemen non conceſſit: cui mirifice congratulandum eſt etaſque aliquantulum pacanda: nec e tua nobiliſſima deſtituis proſapia. Eo. n. tu qui arefactos ſtudioſorum animos percalefacis quinque illos excipis: quibuſue faves: polliceris atque pro facultate ſepiſſime facis: quemadmodum gentilium tui ſemper obſervarunt. Omitto fortitudinem tuam: in qua (pace aliorum dixerim) nemini es ſecundus. Omitto ceteras tibi conceſſas virtutes: quibus non modo e tuis non degeneras: ſed nec ab illis veteribus quos legimus: romanis. Itaque cum tibi ſoli hac noſtra tempeſtate dedicationum iura conveniant: tibi omni ex parte humaniſſimo noſtras has elucubrationes non iniuria dedico: nec aliam ob cauſam niſi ut me tibi deditiſſimum eſſe ſemper agnoſcas. Vale.

¶ Praefatio libri.

De noſtris laboribus quedam premittamus et primo de tranſlationibus. veteres itaque huius libri interpretes: ſive Boetius fuerit (quod non credo) ſive alii quivis in eiuſmodi tranſlationibus: in tantum adeo circa verba fuerunt curioſi: immo magis (ut ita dixerim) ſuperſtitioſi: ut verba nimis affectando: ſenſus paſſim obſcuraſſe viſi ſint: tanta. n. exacta obſervatio diſplicuit ſemper fidis interpretibus: ut oro dicenti nec verbum verbo curabis reddere fidus interpres: quod interpretes indiſertos ſolere cicero meminit. Joannes vero argiropolus iunior grecus et ſi quo ad ſenſus ipſos diligenter librum hunc et latine profecto interpretatus ſit. tamen ſenſui duntaxat ſua et non Ariſtotelis verba non numquam obſervavit. Ego vero via media incedens: medias interpretationes meditatus ſum: tantoque ceteris fideliorem: quanto in nullum proprium verbum: aut addendo: aut diminuendo: cuius in commentationibus non meminerim: ſervans quo ad ornatum: ipſius argiropoli gravitatem: quo vero ad diligentiam: Boetii aut alterius ſollicitudinem. Hec quo ad tranſlationes. De commentationibus autem tranſigamus: grecos itaque adinveni plures: qui librum hunc diligenter commentati fuerunt. ut Theophraſtum Themiſtium et eudemum paraphraſticos. Alexandrum aphrodiſeum: amonium: ſimplicium: phyloponum: olympiadorum: aliosque permultos commentatores. Preſertim Alexandrum: quem pro parte legimus: et Themiſtium quem ex toto vidimus. ille adeo ſummus habebatur: ut nemo philoſophie nomine cenſeretur: qui Alexandreus non eſſet. Hic paraphraſticus inſignis ubique celebratur: qui etiam a quibuſdam abbreviator creditus eſt Alexandri: licet ab eo diſſentiat non raro. Hic nempe ſua dicendi facundia atque ubertate nomen lucidi meruit doctoris. Ab his quidem grecia ante diruta: et Italia dilapidata bone littere ad barbaros ſe receperunt: potiſſimum apud mauritanos: ex quorum culina doctus et excellens quidam nitor ad nos uſque pervenit. Inter hos claruere magnus Alfarabius: Avempace hyſpanus. Albumaſar: precipui vero atque ſummo ingenio doctrinaque preſtantiſſimi Avicenna hyſpalenſis: atque Averroes. cordubenſis. ille pro viſus ingenio perypatheticam doctrinam ubique perficit. Hic ex grecis enarratoribus pinde atque ex optimis fontibus philoſophiam viſus eſt non tam hauſiſſe quam expreſſiſſe: qua e re ſolus Commentatoris nomen ſibi comparavit. Dii immortales quantum eſt bonos ſequi authores: qui. n. Averroem accurate legerit: et ſuis quoque locis ſingula examinaverit verbatim in eius interpretationibus frequenter Alexandrum: et ſemper Themiſtium videre licet. Ex iis bone littere in latinos migrarunt: inter quos Thomam agnatem noſtrum adinveni: cui merito iura exponendi conceſſa ſunt. Hunc habemus non modo in his phyſicis commentationibus: ſed in omnibus aliis fidum ducem. Cui etiam non ab re nomen expoſitoris tributum eſt. Iſto. n. (pace grecorum expoſitorum dixerim) curioſior: aut uberior: aut (quod raro eſt) clarior inventus eſt nemo: unde noſtro iudicio omnis latii: omniſque philoſophie decus ſuper hendus eſt. adinveni etiam Egidium columnam Romanum patritium et gentilem tuum fertiliſſimum expoſitorem: ſatiſque abundum: cui nomen fundati doctoris non iniuria additum eſt. Adinveni et Albertum paraphraſticum expoſitorem: cui licet quo ad textus paraphraſes non nimis tribuerim (nam barbaras Aver. tranſlationes imitatus eſt) quia tamen quo ad queſtiones digreſſioneſque multas ab antiquis determinationes delegit: preſertim ab arabibus: quas acute ſi: et noſtris temporibus ſumme habite: hac ratione magni nomen adeptus eſt. Adinveni preterea iuniores fere innumeros: qui proximioribus ſeculis in britannia: et galliis: atque Italia phyſicis non modo cavillamentis implicati fuerunt: ſed commentationibus. hi multa cocitamenta dederunt: quod aliquid eſt ad veritatis inveſtigationem. Si. n. phrynis non anteceſſiſſet: non talis Thimoteus evaſiſſet: itaque cum tot tantoſque revolverim auctores pro magna mearum commentationum parte ſenſus paſſim a Themiſtio ſumpſi. Interpretandi vero normam ab agnate noſtro Thoma. concertata queſtioneſque a recentioribus: quedam ex me ipſo et ad inveni et perfeci. Sed cum etas noſtra tantopere Averroi tribuerit. Illum ſub ſilentio nolui eſſe abcondendum. multa namque eius confuſa et increta enodavi. quedam ad ſenſus: quedam ad verbum: ubi poſtulat neceſſitas: contra cavillatores defenſionis clavam (ubi videbatur) aſſumpſi: et pro eo acerrime pugnavi. Multa etiam illius confutavi: maxime que ille commentando dixerit: ſepe enim in aniles fabellas trudit partim errore earum (quas habebat) tranſlationum: partim confidentia proprii ingenii. Nemini peperci. commendanda commendavi. erronea confutavi: ut veritatis potius quam hominis amicus: nulli addictus factioni: ſed quomecumque rapit tempeſtas deferor hoſpes. Hi igitur ſunt labores quos iis diebus in phyſicis auſcultationibus perfecimus: quoſque tibi dictam ob cauſam dedico. Iterum Vale.

¶ Prohemium Auerroys Themiſtij et Alexādri cum expoſitione Auguſtini Nyphi Sueſſani.

Tres cō|mētandi|mōs Au.

Intentio mea in hoc ſermone. Premittit Auer. itētum ſuū in generali: et ingt. intentionem ſuam eē in pñti 3° ſermone gloſare librū illū Ariſt. cuius titulus eſt phyſicus auditus: vt dicem⁹. Adijcit ſignanter in hoc ſermōe: nā (vt videt̄ i arabico) Auerro. tres fecit in Ariſtotelis libris cōmentādi formas: vnā grecoꝝ more: que paraphaſis grece eſt: cuius habemus cōmētationes libri de gnātione: et illas libroꝝ logyce Ariſt. predicamētoꝝ Porphyrij: libri de interptatione: quā in iuuēta etate ferunt edidiſſe. Aliā quā mediā vocant cōmentationē: cuius ſunt cōmētationes libri prioꝝ: et nōnulla particulorum libroꝝ. Nam vltra litterę paraphraſem: digreditur etiā circa lr̄am frequenter. Hāc tradunt ſcripſiſſe in virili ętate. Aliā quā magnam cōmentationē vocant: quā nunc edere pponit: in hac ſenili ętate: cuius habem⁹ librū phyſicoꝝ. librū de cęlo. librū de aīa: et librū metaphyſices. iure ſubiecit in hoc ſermone: quando in alijs nō fuit expoſitor: vt in hoc. ¶ Themiſtius euphrada vbiq; paraphraſes imitatur. Alexāder aphrodiſius medias aſſecutus eſt cōmentationes. Simplicius vero cōmentationes magnas: vt obſeruarūt Porphyrius. Ammonius. Phyloponus. Sirianus. et plures alij gręci.

Quales|grecorum|cōmenta|tiones.

¶ Et ſm vſum gloſatorū. ſpeciatim qd in hac prefatiōe aſſequi vult ſubſcribit. et cām addit: vult itaq; more grecorū expoſitoꝝ: vt Alexā. Themiſtij: et Simplicij: octo capita intentare. vt exponit. cā ē vt morē imitet̄ grecoꝝ.

Dubitatō|Auer.

¶ Licz plura ex iſtis. Excuſat ſe nam Ariſt. ipſe in prohemio huius libri: qd incipit. quoniam qdem. Hoꝝ octo capitum tria perfecit: quēadmodum ipſemet Auerr. 3° .5. ſubmeminit dum ingt. iſtud eſt prologus libri: et cōtinet intētionem ordinem et modum doctrinę demōſtratiuę. Igit̄ videtur intētatio hoꝝ ſuperflua: ſaltē quo ad illa tria.

Solo.

¶ Reſpōdet ſe velle facere hęc octo: nō neceſſitate tractandi: qꝛ ſaltē tria ſuperfluūt: ſed neceſſitate imitandi: vt. vz. grecorum morem imitetur.

Intētio|ſcie nālis.

¶ Dico q intētio ſciētię nālis. Nunc exequitur primum: quod erat intētio: et pmo in generali totius ſcientię naturalis: et vult intētionem omnis ſciētię naturalis eē circa duo. Hoc eſt cognoſcere cauſas reꝝ ſenſilium: et accidētium ppriorum illaꝝ rerum: ſeruata tamē debita vtilitate: qꝛ non cauſas penitus e mā ſepatas: neq; cauſas oino materię aſſignatas. Sz cauſas (vt inquit Themiſtius) quę auxilio ſenſus: et viſionum ope ipſius poteſtatis intellectū perficiunt. Intelligibiles quidem omittens: qꝛ nimis ſeparatę materię aſſignatas vo: qꝛ ſingulares: quaꝝ nulla eſt ars: nec ſciētia.

Os cauſe|geminę|ſunt.

¶ Aiaduerſiōe dignū rerū ſenſilium: et affectionum illarū. eſſe cauſas rōne geminas: vna quidē ratione proximas vt materia: forma: agens: et finis corporea: quęq; qꝛ ſenſiles ſunt. ſciētię naturali accomodantur. Altera vero ratiōe remotas: quęq; quū intelligibiles ſint: iure metaphyſicę cōpetunt: rationabiliter itaq; ſenſiles cauſas rerum et affectionum pertractare proponit.

An eedē|cāe reꝝ et|affectōuꝝ

¶ Dubitare conſueuimus an eędē ſint cauſę rerum nāliū et affectionū: Et non videt̄: pmo qꝛ Auer. vtitur copulationis nota: quę cadit inter diuerſa. Amplius effectuum differentiū cauſę ſunt differētes: ſed affectio differt a ſubō ipſo. igitur habz alteram cauſam.

Solo.

¶ Solebaz dicere: vt Auerro. ait. 8. auſcultationis phyſicę. cō. 4. q dans formā dat cōſequentia formam mediante illa forma: et igitur eędē erunt cauſę affectionum et formaꝝ: e quibus affectiones ipſę fluunt: ſed ordine quodā: nam formę ſunt cauſę pmo: affectionū ſecūdo. ¶ Tūc ad primum patet: qꝛ licz differūt: ſunt ſubordinatę: modo ordinatorū eadē poteſt eē cā. ¶ Ad 2m regula illa intelligitur: quando differūt: et nulla ratione ordinantur.

Cā intēdēdi.

¶ Quia ſubiectū iſtius artis. Videt̄ (vt omnes ſentiūt) reddere cāz intenti. Sz dices cauſa rei eſt demōſtratio rei: demōſtratio conſtat maiore et minore: igitur hęc Auerro. ppoſitio erit: aut maior: aut minor: aut tota demōſtratio poſitione differēs. Videt̄ q Auerroes velit duos ſyllos. primus rerū quę intēduntur in aliqua arte: principia et cauſę intēduntur: res ſenſiles intendūtur. igitur rerum ſenſilium principia et cauſę intēduntur: quę erat intētio: minor proſyllogizatur hoc ſecūdo ſyllogiſmo ſubiectū ſcientię intenditur: res ſenſiles ſunt ſubiectum. igitur res ſenſiles intēduntur: propoſitio itaq; Auerro. eſt minor pſyllogiſmi: et ſic non ſuperfluit.

Quotuplex|ſubiectum.

¶ Subiectum dico. Duplex eſt apud Auerro. ſubiectum: quicqd velit Ariſt. alterum qdem vt materia: qd etiam apud nōnullos metaphyſicos ratio mālis appellat̄: eſtq; illa quę omnia in ſciētia cōtinet: et oībus affectionib⁹ illius ſubijcitur. Duo eniz ſunt de ratiōe māę ſciētię: vt cōtineat cūcta in ſcientia pertractata: et vt capax ſit affectionum oium: ſubiectū euiſmodi vt materia: apud Auerro. eſt res ſenſilis: apud vero Themiſtium eſt res nālis. Alterū vero ſubiectum eſt vt forma: quā etiā rōnē formalem vocāt. Verbi cā. lignum ſpectat naturalis: et lignum ſpectat faber. at nālis ipm ſpectat: quatenus principium cōtinet motus. Carpētarius quatenus artis affectiōi ſubijcitur: igitur tria ſunt de rōne ſubiecti: vt forma: primū vt per ipſum omnia cōſiderentur. Secūduz: vt per ipſum differat ſcientia a ſcientia: nālis. n. a carpentaria hoc dīt: q conſiderat lignū: quo lignū habz: vnde motus principium. Tertiū vt ęquetur ſciētię hoc eſt: vt nec excedat illam: nec excedatur. Quę ratio docet vt ſubiectum totius ſcientię nālis ſit res ſenſilis: vt tranſmutatur: hoc eſt vt ꝯtinet principium motus: igit̄ erit ſubiectū ſciētię naturalis res ſenſilis vt mobilis. Auerroes itaq; primo materiā: nūc formam ſciētię nālis accepit. Hęc pauca i generali de ſubiecto.

Dubō qūo|res ſenſil ſit|ſubiectum.

¶ Sz ambigeo. qꝛ qd mouet̄: eſt ſingulare: ſed nullū ſingulare eſt ſubm in aliqua ſciētia: igit̄ res ſenſilis vt mouetur: nullibi ē ſubiectum. Hic Auer. reſpōſionem innuit: q res ſenſilis vt mouetur hoc ē inquantū habz principiū motus: eſt ſubiectū. Hoc eſt inqꝫtum nālis; nam res ſenſilis vt nālis: eſt mobilis aptitudine non actu: vt exponit ipſe. 8. metaphy. cō. 5. modo nihil phibet rem nālem vlem poſſe moueri: et ſi nūq; moueatur.

Q no eiuſdē|ſit act⁹ et po|tentia.

¶ Sed obijcies. eiuſdē eſt actus et potentia. res ſenſibilis vniuerſalr accepta eſt mobilis in potentia. igit̄ interdum actu mouebitur: dici pōt pronūc eſſe eiuſdem actum et potētiam; quando potentia accipit̄ e mā ipſa: nā māę eſt potentia et eiuſdē actus: at quādo potentia e forma euenit: poteſt formę ipſi⁹ eſſe potētia: et totius eē actū.

Pō Auer.|de ſubiecto.

¶ Ex hīs accipitur apud Auer. ſubiectū totius ſciē naturalis eſſe rē ſenſilem quatenus nālis: hoc ē quaten⁹ claudit principia motus.

Q ō ꝓ ſubto.

¶ Sed iuxta hęc qꝛri ſolet: an ita ſit q res ſenſiles q̄tenus ſenſiles: vel naturales ſint ſubiectū ęquatū totius ſciētię nālis.

Pō expoſi|toris.

¶ Primus expoſitor in cōmētationibus ſuis aſſerit ens mobile eſſe māz: ſiue

rõnem mãlem ſubiecti ſcientię nãlis. Ens enĩ ꝛ res cõ-lia ſunt: ęqualia q̃uoq̧ mobile: ſenſile ꝛ nãle: iure apud Auerro. mã ſcientię nãlis erit ens mobile. Hęc expoſitio declaratur: quoniã. i2. metaphy. cõ. 5. ait ſcientiã nãlem conſiderare de ente mobili: idem. 4. metaphy. cõ. p̊mo: vbi nãlem aſſerit conſiderare de parte entis: hoc eſt de ente mobili: ꝛ de illi⁹ accidẽtib⁹. Adhuc Ar. xi. metaph. inq̄t. nãli q̄dem. n. non inq̄tuʒ entia: magis aũt inq̄uãtũ motũ p̄ticipant ↄſiderationeʒ vtiq̧ quis diſtribuet: igr̃ de ente mobili.

Perſuaſio Eſculani.

¶ Rem hanc enitit̃ Eſculanus in lib. i6. queſtionũ hoc mõ ſuadere. ſubm p̊mę affectiõis in ſcientia: eſt ſubm p̊muʒ illi⁹: ſed ens in potẽtia moueri ẽ ſubm p̊mę paſſiõis ſciẽtię nãlis hoc eſt motus: vt diffinitio motus oſtẽdit: igr̃ ens mobile eſt ſubʒ: multę alię rõnes fiũt: quas breuitatis cã omittimus.

Pos noui expoſitoris.

¶ Scda expoſitio ẽ noui expoſitoris: ꝙ ens mobile hoc ẽ corp⁹ mobile ſit ſubʒ: quã quoq̧ Albertus vbiq̧ ſubſtinuit. Hęc fuit ẽt poſitio Alexãdri: ꝛ Themi. Inq̄t. n. Themiſti⁹. eẽ intẽtionẽ de reb⁹ nãlib⁹: quatenus nãles: res võ nãles idẽ eſt ꝛ corporeas dicere. Hoc ẽt ſentire videt̃ Ariſt. ſcdo hui⁹. vbi hęc tria cõſiderauit: reʒ nãlem: ens ſm nãm: ꝛ nãm. nãʒ vult mãm ꝛ formaʒ eſſe: ens nãle hñs mãm ꝛ formã: ens ſm nãm: accñtia que illi inſunt: vt Auer. ibi exponit. cõmẽto 4. Ideʒ Ar. in p̊mo cęli ad p̊n⁹. Itẽq̧ primus liber phyſicoꝝ eſt de principijs ſubiecti: vt Alexan. ꝛ Themiſtius aiunt: ꝛ Auerro. ſubmeminit. 8. auſcultatõis phyce. com. 4. Sed in p̊mo de mã agitur ꝛ forma: quę nõ niſi corporis p̊ncipia ꝛ p̄tes ſunt: igit̃ ꝛ corpus eſt mã artis. Demuʒ Auerro. ipſe in ſcdo lib. deſtructio deſtructionũ. vbi mouet q̃ões nãles (quas nos bona cã non expoſuim⁹) diſputatione p̊ma: in ſolõne p̊mi dubij. ex ꝓpria intentione aſſerit mãʒ ſcię nãlis eẽ corpus mobile. Idẽ quoq̧ Auicẽna inter arabes peritiſſimus in p̊mo libro ſuę ſufficiẽtię: ꝛ in p̊mo metaphy. idẽ ẽt Algazel in libro diuiſionis ſciaꝝ: hinc nõ parua nobis exorta ẽ diu dubitatio.

Due q̃ões faciunt.

¶ Iõ aiaduertendũ tria eẽ quę q̃õneʒ faciũt: p̊mo q̄d ſit ſubm ſcientię nãlis vt mã: quę dr̃ rõ mãlis ſubiecti. Scdo q̄d ſubʒ vt forma hoc eſt rõ formalis ſubiecti. Tertio quę ſit p̊ma affectio: ſiue paſſio totius ſubti: quę p̊mo competit mãę ſubiecti: ꝓpter formã illius.

De ſubto q̃ñ mã 3 põnem Thome.

¶ Qd quidẽ mã totius ſciẽtię nõ ſit ens mobile. arguit̃ p̊mo. q2 tũc eadẽ eſſent p̊ncipia ſubiecti: ꝛ ſpẽs ſubti. Nam mã ꝛ forma ſunt ſubti p̊n⁹: ꝛ eadẽ ſpẽs entis mobilis. Scdo. q2 tũc ꝓbaret̃ ſpẽs ſubiecti ſcię eſſe cõtra Auerro. p̊mo hui⁹. com. vltio. ꝛ 2. de aia. cõ. 27. ꝛ i2. metaphy. cõ. 5. ↄſequentia patʒ: q2 probat̃ mãm eẽ ꝛ formaʒ eſſe: q̃ ſunt ſpẽs entis mobilis. Tertio ex nouo expoſitore colligit̃ hęc rõ: ꝙ hoc dato h̃ ſciẽtia eẽt: aut metaphycę ſubalterna: aut pars metaphyſicę: deducitur ↄſequẽtia: naʒ ſi mobile eſt dr̃ia entis accidentalis: facit ſubalternationẽ: ſi eſſentialis facit ſpẽm ꝛ parteʒ ſubiecti. Hec ↄtra p̊maʒ poſitionẽ.

Rõſs3 põnẽ illius rationes

¶ Qd võ non corpus mobile: arguit̃ p̊mo. nulla ſcia ꝓbat ſuuʒ ſubiectũ eſſe. p̊mo hui⁹. cõmento vltimo. ꝛ 2. hui⁹. cõ. 22. ꝛ 26. ſed corpus mobile eẽ ꝓbatur in. 6. nãlis auſcultatiõis: q2 vt Eſculanus arguit in 6° ꝓbat̃ oẽ mobile eſſe corp⁹. igitur ꝓbat̃ cõpoſſibilitas partiũ: ꝛ ita totiũ eſſe. Scdo. corpus eſt ſubiectum motus inquantum ens in potentiã ad motum: igitur ens in potentia ad motum eſt p̊mum ſubiectũ motus: ꝛ tale eſt ens mobile. Tertio. 6. metaphyſicę. ſi nulla entia eẽnt p̄ternãlia: ſcientia nãlis eſſet p̊ma: hec ↄſequẽtia nulla eſſet: niſi ens mobile eſſet ſubm. Quarto corpus mobile nõ cõpetit oĩbus ↄſideratis in ſcia: q2 nõ corpori celeſti: eẽt. n. celũ ↄpoſitũ ex mã ꝛ for⁹: nec mãe: nec forme: q2 nullũ hoꝝ eſſet corp⁹.

Pctia pſultatio.

¶ Circa has põnes nõnulli recẽtiores eiuſmodi nõ dñtes eẽ ↄtedũt. p̊mo. q2 oẽ ens mobile eſt ens qd̃ mouet̃: vel põt moueri: in mõ tale oẽ eſt corpus. Scdo. oẽ qd̃ mouet̃ eſt in actu. 5. phyſicoꝝ. oẽ ens in actu eſt cõpoſitũ ꝛ corpus: ſic volũt idem eẽ ens mobile: qd̃ corpus mobile: ſʒ multiuoca: vt cultellus ꝛ enſis: ac gladi⁹.

Impugnatio.

¶ Sʒ hoc ſtare nõ põt. aliqd̃ enim moueri põt intelligi multifariam. Uno mõ terminatiue: qua rõne forma ipſa mouet̃: quatenus eſt termin⁹ mot⁹. Alio mõ ſubiectiue: ꝛ hoc nõ vna rõne eſt: nam aut ſucceſſiue: aut ſubito. ſucceſſiue mouet̃ corpus ĩ loco: ſubito mã quatenus mox formã recipit. Qd ẽt nõ eſt vna rõne: naʒ aliud mouet̃ ſubito perfectiue: vt ſenſoria a ſenſilibus: aliud corruptiue: vt mã ab agente p̄ abiectionẽ cõtrarij. Thomas igit̃ p̄ ens mobile intelligit cõe ad omnia hęc. qua rõne entis mobilis plures ſunt ſpẽs.

Ot ſpẽs ſunt entis mobilis ſpẽs.

¶ Prima ꝛ p̊cipua corpus mobile: q2 mobile ẽ ſubiectiue ſucceſſiue: ꝛ corruptiue. p̊ma mã: q2 motu ſubito corruptiuo mobilis: formę mãles: quãdo ipſę ſint termini motus: rõnalis ꝛ ſenſitiua aĩa: q2 mobilis motu p̄fectiuo: quo fit vt ens mobile ſit cõius corpore mobili: ꝛ ſic iſtę põnes plurimũ differũt.

Scda cõſultatio.

¶ Alij vero ens mobile eẽ ſubm p̊mũ cõtendũt ſm p̄dicationem ꝛ ↄtinentiaʒ: corpus mobile principale quãq̧ hęc diſtinctio ſubti in ↄtentiuũ ꝛ p̊ncipale non ſit pypathetica.

Tertia pſultatio.

¶ Ideo ſoliti ſumus aliter ↄſulere: ꝙ ſubʒ interdũ accipi ſolet: pro genere: qd̃ eſt p̊mũ p̄dicatum de oĩbus ↄſideratis in ſciẽtia: ꝛ hac rõne ens mobile ẽ ſubʒ ſcientię nãlis. Alio mõ ꝓ prima ſpẽ ſubti: ad quã oĩa conſiderata reducũtur aliq̃ reductionis rõne: quo q̄deʒ mõ corpus mobile dicim⁹ ſubm totius ſciẽtię nãlis: quando ad ipſaʒ oĩa reducunt̃ mõ aliquo: nã alia reducuntur ad ip̃m vt p̊ncipia: qua rõne reducuntur ad corpus mobile mã ꝛ forma: quędã võ vt affectiones: veluti motus: tp̄us ꝛ id genus. alia vt fines: quẽadmodũ intelligentię: alia vt genera: qua rõne ens mobile reducit̃ ad corpus: qui igit̃ ens mobile aſſerũt eẽ ſubʒ. recte ſentiũt: de genere ſubti. Qui vero corpus mobile: ẽt bene aiũt de ſpẽ p̊ma ſubiecti.

Ad rões

¶ Tunc ad rõnes vtriuſq̧ p̄tis. ad p̊maʒ dicerẽ non eſſe incõueniens eadẽ eſſe iterdum p̊ncipia ſubti: ꝛ illius ſpẽs: vt itelligẽtię ſũt entis p̊n⁹: ꝛ illius p̊mę ſpẽs: ſʒ q̃ñ eſt hoc: in libro metaphyce diximus. Ad ſcdaʒ dicerem non eẽ incõueniẽs ſpẽs ſubti ꝓbari eſſe: q2 illemet ſunt ſubti p̊n⁹: at vbi ſunt ſpẽs tñ: tũc eẽt incõueniẽs: ꝛ de hoc alibi. ¶ Ad tertiã p3 ſolo. phyca. n. nec ẽ pars nec ſubalterna metaphyce: pars nõ: q2 ens nõ eſt gen⁹: nec võ ſubalterna: q2 p̊n⁹ ſcię nãlis non ꝓbant̃: ꝓp q̄d in metaphyca: ſed forte ad hoieʒ. ¶ Tũc ad p̊maʒ alterius p̄tis diceremʒ in ſexto eẽ ꝓbatũ. oẽ mobile eẽ corp⁹: non tñ oẽ corp⁹ mobile eẽ: q2 ꝓbare poſſibilitatẽ p̄tiũ nõ ſemp̄ ꝓbat poſitatẽ totius: niſi eo mõ quo p̄tes ſunt: mõ ille ſũt p̄tes ꝓpõnis: ꝛ ita ꝓbat̃ ꝓpõneʒ totaʒ eẽ verã: ꝛ ſic nihil ad rẽ. Ad alia dicim⁹ ꝙ ꝓbãt genus ſubti eẽ ens mobile: non tñ p̊mam ſubti ſpẽm.

De ſubto q̃ñ forma

¶ Hec de mã: ꝛ de ſubti quaſi for⁹ agamus: quidã aiũt eẽ illud nãʒ: ſiue nãlitatem: vt habet̃ hic: ꝛ 2° hui⁹. cõ. 3. ꝛ 8 metaph. cõ. 5. naʒ nã vel nãlitas nihil aliud eſt: q̧ p̊n^m motus.

Pria põ

¶ De rõne. n. ſubti q̃ſi formę ſũt tres: vt diximus ↄditiones: p̊ma vt ſit rõ ĩherẽdi p̊mã paſſiones:

Scda põ

ſcda vt ſcię c̃q̄tur ꝛ oĩbus ↄſideratis in ſcia. 3° vt diſtinguat ſciaʒ ab alijs. igit̃ ſubm nãlis ſcię erit ens mobile: vel corpus mobile vt nãle. ¶ Alij volũt ſubm quaſi formã eẽ mobilitatẽ: nec incõueniẽt idẽ eẽ rõnẽ formaleʒ: ꝛ rõnẽ hr̃e affectiõis: vt rõnale q̃tenus ẽ p̊n^m ẽ dr̃ia. q̃tenus affectio vel aptitudo: eſt paſſio.

De p̊ma paſſione p̊ma põ.

¶ Et de p̊a paſſione trãſigam⁹. q̄daʒ aſſerũt p̊mã paſſionẽ eẽ mobilitatẽ: argumẽto ꝙ ẽ aptitudo q̃dã ↄueniẽs ſubto p̊: ꝛ oĩbus rõne ſubti: ꝛ de q̄te aiũt: ꝙ ſit p̊uatio paſſionis: q̧ q̧ ẽt ſit aptitudo vtriuſq̧ mot⁹ ꝛ q̄tis.

Tertia poſitio.

¶ Mihi võ vr̃ p̊mã paſſiõeʒ

eē diſſūctuꝫ ħ motus vel q̇es: oē.n.corp⁹ mobile: aut ens mobile moueť vel q̇ſcit: hęc.n.ꝯpetit oī ⁊ ſoli ⁊ ſemp. ⁊ ē per ſe nota: q̄tenus ſenſu pꝫ: oē.n.qḋ moueť: ſentiť moueri: ⁊ oē qḋ q̇ſcit ēt. ℂ Ex ħ pꝫ ſicut q̇ quēadmodū qḋ vř: aut ſentiť ē trinū: nā aliḋ ē qḋ ſentiť: ⁊ ē corpus: aliud quo ſentiť: ⁊ ē color: aliḋ affectio hoc ē ſenſatio ipſa. Sic ſubꝫ ſciē nālis ē corp⁹ mobile: rō ſubiectādi ē mobilitas: aut nālitas: affectio ē mot⁹ vel q̇es. ℂ Sūt g nō inepte

Conſultatio bona iter differētes poſitiones.

volūt duplicē eē rōnē ſubi: alterā q̄ditatiuā: ⁊ hec ē nālitas: alterā ſubiuā: vt mobilitas: vt duplex ē rō viſibilis: vna q̄ditatiua: vt color: alia ſubtiua: vt materia: qua efficiť ſubꝫ. Hec. res in poſterꝫ ꝯſideranda omittitur. Argumēta in pncipio ſoluta ſunt: hęc de ſubto ſciē nālis.

Intentio libri ſpāl. ℂ Et intētio hui⁹ libri. Nūc in ſpāli quę ſit itētio pſentis libri phycoꝝ adycit: ⁊ vult in ħ lib. ꝯſiderāda eē tria. p͂ᵐ

q̇ tria. eſt rerꝫ nāliū cōes cauſas: cōes dico oīb⁹ rebus nālib⁹: vt

Dubita. māꝫ formā agētē ⁊ finē. cōia: vt ꝯueniūt oībus reb⁹ nālibus. ℂ Sꝫ dices. de cauſis cōib⁹ tractat metaphyſicus:

Solo. igiť nō phycus. Rn̄det Auerro. 7. metapħ. cōm. 5. q̇ de cōib⁹ cauſis ptractat phycus maxie in ħ li⁰. ⁊ metaphycus: ſꝫ aliter atq̄ꝫ aliter: phycus q̄dē reſpcū generis pximi: vt ſūt pn⁰ rerꝫ: vt ꝯtinētur ſub corpore nāli atq̄ꝫ mobili: metaphycus. vt ſūt pn⁰ rerꝫ q̄tenus ꝯtineť ſub generaliſſimo. vt ſub ſubſtātia vel ente: ⁊ ſic differunt eiuſmodi de cauſis cōmunes conſiderationes.

2ᵐ ꝯſideratum. ℂ Et cognoſcere cās pmas. Scḋꝫ ꝯſiderādū ē de cauſis pmis rerꝫ nāliū q̄ten⁹ ꝯpetit huic ſciē: nā mā pma ⁊ mouens pmū ꝯpetūt huic ſciē: pma.n.mā ptractabiť in iſto pmo: ⁊ motū p͂ᵐ qḋ ē mouēs nos pmū: vt cęlū tractabiť

Coia pma dīnt. a 7⁰ ide. For⁰ aūt p⁰ ⁊ finis pmus: q metaphorice moueꝫ dř: nō ꝯpetūt huic ſciē: ſꝫ metaphycę. ℂ Aiaduertēdum q̇ dīt dicere cōia pn⁰: ⁊ pma pn⁰: ſiue cōes cās: ⁊ primas cauſas: q̇ nā mā p⁰ ca ē ad quā ſtat vltimata reſolō ī materys: for⁰ pma vō ad quā ſtat vltima reſolō in actib⁹: cāe vero cōes: q̄ cōiter oībus cōpetūt: ⁊ de oībus pdicanť: vt mā cōiter tranſmutabilis pdicať: ⁊ de pma mā ſimpliciť: ⁊ de mā ꝯpoſita: vt elīto reſpectu mixti. ℂ Aiaduerte ſcḋo apud Themiſtiū: q̇ pncipia ſunt in duplici dřia: quędā cāę dicuntur a phīs: vt efficientes ⁊ fines: q̄dā vō cōcauſę: vt for⁰ ⁊ mā. Uerꝫ plato addidit cauſis exēplares: ꝯcauſis officialē: ſiue inſtrumētariā: q̇cq̇d velint ari-

Dubita. ſtotelici. ℂ Sꝫ dices. cur pmā māꝫ ⁊ pmū agēs hęc ſcia

Solo. conſiderat: pmā formā: ⁊ pmū finē nō. ℂ Dici pōt. q: p⁰ mā ⁊ pmū mouēs ſunt cāę p motū: nec pnt intelligi ſine motu: ⁊ ſolū mobilib⁹ cōpetūt: at forma p⁰ ⁊ finis pmus poſſunt eſſe cōmunes mobilib⁹ ⁊ imobilib⁹: ⁊ ita ꝯſiderari abſq̄ꝫ motu poſſunt.

3ᵐ ꝯſideratum. ℂ Et ꝯſideratio in ꝯntib⁹. Tertiū in ħ libro ꝯſiderādum eſt de ꝯſequētib⁹ aut accn̄tib⁹ eēntialib⁹ rerꝫ nālium: vt loco: tēpore: vacuo: finito: ⁊ cęteris id genus vt dicemus.

Tota itētio. Intētio igiť tota ē de reb⁹ ſenſilib⁹ ſiue nālib⁹: quo q̄deꝫ ad cās cōes ⁊ pmas huic ſciē cōpetētes: atq̄ꝫ quo ad acci-

Dubita. dentia: ſiue affectiōes cōes oībus reb⁹ nālib⁹. ℂ Sꝫ dices. igiť tūc idē eēt ſubm toti⁹ ⁊ ptis: vt totius ſciē nālis:

Solo. ⁊ ſciē hui⁹ libri. ℂ Reſpōdeť q̇ non ē inconueniens ſub diuerſis rōnib⁹: hic.n. vt Themiſti⁹ īngt de oīb⁹ reb⁹ nālibus tractať: ⁊ in tota ſcia nāli: ſed hic ſuis rōnib⁹ cōībus tm̄: in tota ſcientia naturali ſub rationibus cōmunibus ⁊ proprys. ℂ Hęc de intentione.

Utilitas. ℂ Utilitas eius eſt. Expleta libri itētiōe: nūc de vtilitate ⁊ p͂ vtilitatē cotius ſciē nālis pponit: ex quo pōt ⁊ h̄ri vtilitas hui⁹ libri. ⁊ vult q̇ vtilitas toti⁹ ſciē nālis ſit ps vti-

Nota. litatis ſciē ſpeculatiuę. ℂ Aiaduertēdū ex p͂ de aia cō. 2⁰ q̇ ps iuuat toti: tūꝫ quo ad eē: q̄ń totū nō erit pfectū pte eius ablata: tūꝫ quo ad actionē: q̄ń ps eſt vt inſtrꝫ toti⁹. Cū m igiť ſciētia nālis ſit vna ps ſciē ſpeculatiuę vt pꝫ. 6. meta. erit iuuās illi iumento quo ps toti iuuat: quo fit vt vna eadēq̄ꝫ vtilitate ſcia nālis ſit vtilis nobis: q̄ tota ſcia ſpeculatiua. ſic vnamet vtilitate nobis pſunt totū ⁊ illi⁹ pars. Qua etiaꝫ rōne euenit vt ſciētia hui⁹ libri ſit vtilis vtilitate: qua nobis prodeſt tota ſcia de natura.

Ordo. ℂ Et declatū ē. Declarat mō q̄ ſit vtilitas ſciē ſpeculatiuę toti⁹: ⁊ cui ꝯferat: ⁊ q̄ vtilitatis rōne. Declarabiť.n. q̇ ſcia ſpeculatiua ipſa hoīb⁹ pdeſt: ⁊ q̇ iuuat iuuamēto fi-

Nota. nis: ⁊ iſta vtilitas ē maxia. ℂ Aiaduertēdū q̇ finis pdeſt ordinatis in finē: p͂ q̄tenus pficit illa: q̄ rōne iuuare dř iumēto formę. 2⁰. q̄ten⁹ ponit illa ī q̇ete: ⁊ ſic iuuat iumē-

De iumento forme. to finis. ℂ Has igiť duas iuuādi rōnes enitiť declare: ⁊ pmo q̇ iuuet iumento formę: ⁊ pōt ſyllogiꝫari ſic. oē id q̄ hō ipſe ꝯſtituiť in eſſe vltimo ⁊ ſuba pfecta: pdeſt hoī iumēto formę. Ponit miorē vel illi⁹ viꝫ: ſꝫ dclatū ē in ſcia ꝯſiderāte in opatiōib⁹ voluntarys. ſ. morali: vt. io. ethico. capite. io. q̇ eē hoīs ſm vltimā pfectiōeꝫ ipſi⁹ ⁊ ſubeꝫ pfectaꝫ: eſt ipꝫ eē pfectū p ſciaꝫ ſpeculatiuā: ħ eſt mior: cui adde ꝯclōnē. vꝫ. q̇ ſcia ſpecula͂ᵘ pdeſt hoī vtilitate for⁰.

Nota. ℂ Aiaduerte q̇ ſcia ſpeculatiua: q̄ ⁊ itelľs ſpeculatiuus dř in lib. de aia. eſt pma pfectio aię rōnalis atq̄ꝫ illi⁹ for⁰. Itēq̄ꝫ ⁊ pma hoīs pfectio ⁊ illi⁹ forma: aię q̄dē p͂ ⁊ per ſe: hoīs vō 2⁰: ⁊ q̄ſi p accn̄s. ppterea Auer. in miori adycit ſm vltimā pfectionē ipſi⁹: ⁊ ħ quo ad aiaꝫ: ⁊ ſubaꝫ ei⁹ pfe-

Dubita. ctaꝫ: ⁊ ħ quo ad hoīeꝫ ex aia ⁊ corpore ꝯſtitutū. ℂ Sed dubitať ꝯ minorē. p͂ q: nō vř q̇ eē hoīs ſit eē pfectū p ſciētiā ſpeculatiuā: q: tūc cui deficeret eiuſmodi ſcia: deficeret eē: ⁊ ita ſignorās nō eēt hō. 2⁰ eē hoīs ē aia ⁊ corp⁹:

Solo. ſcia nec ē aia nec corp⁹ igiť nec hoīs eē. ℂ Ad hęc rn̄deť ⁊ p͂ debes ſcire q̇ vita nō ē vna rōne. 2. de aia. q: ē itellectu: ſenſu: motu: appetitu: atq̄ꝫ vegetatiōe. pncipalr aūt itellectu: vt Ariſto. ⁊ Auer. declarant. iꝫ. meta. cō. 38. ⁊. 39. Scḋo debes ſcire q̇ viuere ē vna rōne p actu p͂: quo etiā dormiēs viuit: q̄tenus aiaꝫ hꝫ ī corpe. Alia rōne p actōe actuq̄ꝫ ſcḋo: quo ⁊ vigilās pprie viuere dř: vt Ar. ait. viuere viuētis ē eē. Tūc ad pmam diceręꝫ. q̇ cui deeſt ſcia ſpeculatiua: deeſt eē ⁊ viuere p actu ſcḋo actioneq̄ꝫ ipſa. nō aūt p actu p͂: eēntiaq̄ꝫ. Ad 2ᵐ diceręm ēt q̇ eē hoīs eſt aia ⁊ corp⁹ dū eē p actu pmo intelligitur: ⁊ ſic Auerroys minor eſt intelligenda.

De iumēto finis. ℂ Et iſta diſpoſitio. Scḋo declat q̇ pdeſt iuuamento finis: ⁊ rō ꝯponiť ſic. oīa diſpō hoīs q̄ ē fęlicitas hoīs vltia ⁊ ſempiterna vita pdeſt hoī iuuamēto finis. Addit miorēꝫ: ſꝫ ħ diſpō ē ſibi fęlicitas ⁊ ſempiterna vita. igiť pdeſt hoī vtilitate finis. ℂ Dubitāt fortaſſe recētiores ꝯ mio-

Dub. pma. reꝫ: p͂ q: nō vř q̇ pfectio p ſcias ſpeculatiuas ſit fęlicitas vltima hoīs: q: 3. de aia. cō. 36. auctoritate Themi. fęlicitas vltima hoīs ē de⁹: vt ēt. 9. ⁊. io. ethi. hř. vbi dř q̇ de⁹ ē felicitas ſibi ⁊ alys: mō de⁹ nō ē ſcia ſpeculatiua. ſcḋo fęlicitas n̄ hř ōmīratōib⁹: vt ait ibidē Auer. igiť ſcia ſpeculatiua nō ē fęlicitas. ℂ Qz vō ſcia ſpeculatiua nō ſit ſem-

2. dubita. piterna vita hoīs. dubitať. p͂ q: viuere hoīs eſt eē ei⁹: ſed eē illi⁹ ē corruptibile: ⁊ ſic nō ſempiternū. ſcḋo ipſe ponit q̇ nō reminiſcimur poſt mortē: igiť ſcia ſpecu͂ᵘ nō remanet poſt mortē: ⁊ ſic nō ē ſempiterna. ℂ Aiaduertēdū q̇

Pro ſolone. alr dōꝫ ē ſm nos catholicos: alr ſꝫ Auer. vt ī lib. ḋ itellū

Prima conuenientia. plixe dclauim⁹. ℂ Cōuenim⁹ tn̄ cū Auer. ⁊ gręcis expoſitorib⁹: p͂ q̇ de⁹ ſit fęlicitas: vt ꝯditiōes fęlicitatī diſſeminatę ī lib. ethi. demr̄ant. Sūt.n. conditiōes octo: vt ſit p͂ ſimplr pfectū q̇ddā: p͂ ethic. 8. cap. Scḋo vt p ſe expectatur. io. ethico. cap. 9. ⁊ p͂ ethi. cap. 6. Tertio vt ſit q̇d optiᵐ pulcherrimū: dlectabiliſſimū. p ethic. cap. xi. 4⁰. oīno finis p ethi. cap. i4. 5⁰ honorabiliſſimū. p ethi. cap. i6. 6⁰. nullis idigēs ac p ſe ſufficiēs. io. eth. cap. i7. 7⁰. pnᵐ ⁊ cā

bonoꝝ.ꝑ ethi.ca.16. 8ᵒ.bonū ſupra oē bonū:ꝑ eth.ca.4.
Hec octo:ꝛ ſi Ar.de felicitate hūana colligat:potiſſimū
deo ꝯpetūt:vt diſcurrēdi pȝ.¶ 2ᵒ ꝯuenimꝰ ꝙ vnā poni-
mus felicitatē ipſiꝰ dei ꝛ itelligētiaꝝ atqȝ hoīs:dei qdem

Hebe con-
uenientia.

ꝑ eētiā ꝛ ꝑ̄itelligētiaꝝ ꝑticipatiōe dei. Hoīs vō ꝑticipa
tiōe dei itelligētiarūqȝ.¶ Sȝ differimꝰ.ꝑ qꝛ aliter nos

Hoīs diſa.

ꝑticipamꝰ itelligētyas:ꝛ deo ſꝫ Auer.ꝛ alr ſm theologos:
nā Auer.fingit nos ꝑticipare itelligētyas atqȝ deo medi-
ante ſcia ſpecuⁿᵃ:quē itellꝫ ſpeculatiuū vocat.Credit eni
iſte bonꝰ hō:vt i ipſo.3.lib.de aia.cō.36.declauit:i libroqȝ
de felicitate:ꝙ iſte ſit ordo:deꝰ ſit forᵃ ꝓximę itelligētię:
vtpote ſaturni:h ſaturni forᵃ illiꝰ iouis:hęc iouis illiꝰ quę
martis:h illiꝰ q̄ ſolis.h illiꝰ q̄ veneris:h illiꝰ q̄ mer-
curij:h illiꝰ q̄ lunę:h lunę forᵃ ē reꝝ oīuȝ nāliū: quo fit
vt deᵘ ſit forᵃ oīuȝ reꝝ nāliū:vn̄ ꝛ forᵃ formaꝝ e Themi
ſtio dr̄.ſȝ q̄ rōne forᵃ dicaꝭ.in lib.ꝺ itellu ꝑquiraꝭ.Credit
ēt ꝙ oē qd̄ formaꝭ ab aliq̄ forᵃ vel aliqbꝰ formis:formeꝭ
a forma illiꝰ forᵉ:ꝛ forᵃ forᵉ:donec hēat formā:vt ipſe ac-
cepit.3.lib.de aia:ꝛ in lib.ꝺ felicitate.¶ Ex hȝ ſtatꝰ feli-

Hēs ſtatus

citatis ſic ꝑficiſciꝭ apd̄ Auer.ꝙ cū mediātibꝰ ꝑhātaſma-
tibꝰ ſcia ſpecuⁿᵃ:ſiue itellectꝰ ſpeculatiuus:ſiue res māles
intelligibiles forᵉ efficiunꝭ hūani itellꝰs:eodē ordine oēs
forᵉ illaꝝ vſqȝ ad ꝑ̇mā formā efficiūꝭ forᵉ eiuſdē itellus:
cū nāqȝ ab itelligibilibꝰ nr̄ formeꝭ itellꝰs:mox ꝛ ab itel-
lectu lunę q ē forᵃ itellectoꝝ formabiꝭ:ꝛ ab itecⁿ mercurij:
qui ē forᵃ itellectꝰ lunę vſqȝ ad deū:q ē forᵃ formaꝝ:ꝛ ibi
ſtat:cū ille ſit ſupmꝰ aīę gradꝰ.¶ Erit igiꝭ rō hęc itellus

Henſio Hū.

poteſtatis ē forᵃ hoīs:huiꝰ itellecta ſūt forᵉ:itellectoꝝ hȝ
ꝛ cęterę itelligētię:igr̄ deꝰ ꝛ itelligētię poſt acqſitionem
oīuȝ ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ erūt forᵉ itellꝰs hūani:ꝛ homis.
¶ Tūc vīficaꝭ dcm̄ Auer.cū inqt.ꝛ iſta diſpō h eſt ade-

Verificatio.

ptio oīuȝ ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ ē ſibi felicitas vltia:aut ꝓ-
xima diſpō ad felicitatē vltimā:nā ꝑ illā hō ꝺpēdet e ꝑ̇ᵃ
forᵃ vt adeo:q ē felicitas ſupma.12.metaph.cō.38.ꝛ ē hō
ſempiterna vita.Eſt.n.tūc deꝰ vita ſempiterna ſibi ꝛ hoī.
cū ſit illiꝰ forᵃ.Cū.n.deꝰ ſit ęternꝰ:ꝛ hoī tūc forᵃ:igiꝭ ęter-
na vita.Licȝ nō ꝑ eē ęterno.¶ Tunc ad ꝑ̇mam diceret

Soluntio
rationū.

Auer.ſe itelligere ꝑ ſciaȝ ſpecuⁿᵃᵐ aggregatū ex itellu ſpe
culaⁿᵒ ꝛ ipſo deo.¶ Ad 2ᵐ ꝑ:felicitatē ꝓ deo tn̄ nō acq-
ri demr̄atiōe:ſȝ ꝑ aggregato ſaltē ſꝫ ꝑtē demr̄atiōe acq-
riꭍ.Ad alia duo pȝ ſolo.Hęc diceret Auer.vt a gręcis ex-
poſitoribꝰ accepit.¶ Nos vō catholici cū Auerro.ſenti-

Quid theo-
logi.

mus deū ipȝ eē felicitatē:ꝛ vltimū hoīs finē.Sȝ de mō
adipiſcēdi diſſentimꝰ.Nullūȝ.n.mediū adipiſcēdi poni-
mus:qd̄ ſit necium.Sȝ mediū ꝯgruitatis.dicimꝰ eſſe vi-
tioꝝ ꝯpreſſiōeȝ:ꝛ vtutū adeptionē:cū.n.aia ē e vicys re-
mota:ꝛ hȝ grāȝ:q̄ ꝑ baptiſmū ꝯferꭍ:pōt eſſe felix:ꝛ h mō
pueri:ꝛ mulieres poſſūt felicitari:ſȝ ꝺ his i libᵉ.ꝺ iteⁿ ſatl.
¶ Et in hac ſcia. Declauit ſeorſuȝ ſciaȝ ſpeculatiuā ꝯferre

Hō cola.

hoī vtilitate finis ꝛ vtiliᵗᵉ forᵉ:nūc ſiꝭ vtrāqȝ vtilitatē ſic
ꝑſuadet:oīs diſpō q̄ facit hoīeȝ ꝑ̄dicari ęquoce de docto
ꝛ idocto:ꝓdeſt hoī vtroqȝ iuuamēto:forᵉ.vȝ.ꝛ finis:ꝺdit
minorē:ſed in hac ſcia māifeſtū ē:ꝙ ꝑ̄dicatio nois hō ꝑ-
fecti ꝑ ſciaȝ ſpeⁿᵃᵐ:ꝛ nō ꝑfecto actu:ſiue nō hūtis aptitu-
dinē vt ꝑfici poſſit:vt mutꝰ aut ſurdus:aut nā ſtolidus:ē
ęquoca:vt exēplis declat ꝛ pȝ.¶ Aiaduerte ꝙ hāc rōnē:

Nota.

ꝛ h exēpla ab Alexā.aliyſqȝ gręcis accepit Auer.nā Ar.
ſcribit h.3.politicę.cap.6.ꝯſtat aūt Auer.nō vidiſſe poli-
ticā:vt in fine.10.ethic.ipſemet teſtaꭍ.ait.n.Ar.ibi in h
dr̄nt viri ab vnoquoqȝ mltoꝝ:ſicu nō bonis bonos aiūt
ꝛ picta ꝑ artē auris ꝛ reliq̄.¶ Sȝ ꝯmīorē ambigēs:naȝ

Dubū cōtra
minorem.

vniuocatio ſumiꭍ a forᵃ:ſȝ vna ē forma ſpē felicis ꝛ indo-
cti:igiꭍ nō ęquoce.¶ Dici pōt ꝙ ęquocatio nō vna rōne

Solū.

eſt:qꝛ accipi pōt ab actu ꝑ:ꝛ ab actu 2ᵒ.Nō igiꭍ ꝑ̄dicatur
ęquoce de felici ꝛ ifelici penes actū 2ᵐ:nō aūt penes actū
ꝑ̇mū:quo Auer.7.metaphy.cō.39.inqt.ꝙ manꝰ abſciſſa
ab brachio nō ē manꝰ:niſi ęquoce:q̄tenus caret offō ma
nus:quo in toto vtebaꭍ:licȝ forte ſit ipſa manꝰ vniuoce
penes actū ꝑ̇mū:mō hō felix ꝑfectꝰ ē ꝑ oēs ſcias oēſqȝ i-
telligētias:ꝛ ipȝ deū.igiꭍ actu 2ᵒ dr̄t ab ifelici idoctoqȝ:
inde fit vt ęquoce hac rōne dicaꭍ hō.Vn̄ ꝛ Them.inqt
ꝙ felix hō ē q̄ſi deꝰ:ꝛ Ar.10.ethic.cap.10.ē deo finitimꝰ:
ꝛ poeta.non eſt minor niſi ſolo ioue.
¶ Et cū h. Hactenus de ipſa vtilitate aīte ꝑfecit nūc ꝺ

De vtili-
tate ꝯñte.

ꝯñte:declabit.n.ex ſcia ipſa ſpecuⁿᵃ oēs in nobis ꝑficiſci
virtutes:q̄ nō paꝝ ad vitā ꝓſunt.¶ Aiaduerſiōe dignū

Nota.

oēs hoīes pares natos eſſe:vt dr̄ in politica:ſed accn̄talr
dr̄nt nobilitate. Nobilitatis aūt gradus q̄tuor ſūt:ꝑ̇mus
ꝛ q̄ſi nō gradus ē genus:qd̄ vulgares ſanguinem vocāt.
hic qꝛ e nā ē:minimus hr̄:maior vō h ꝛ ſecūdus ſūt diui-
tię:nā diuitię ipſę pariūt genꝰ:genus aūt nequāqȝ diuiti-
as:maior diuitys ē vtus:q tertiꝰ ē nobilitatis gradꝰ. Nā
e vtutibꝰ diuitię ꝑficiſcunꭍ:ꝛ ꝑ ꝯñs genꝰ e diuitys nō vtu
tes.Maximꝰ oīuȝ ꝛ q̄rtꝰ ē ſcia ꝛ itellcūs:nā ab itellcū et
ſcia exoriunꭍ vtutes:ꝛ ꝯñter diuitię ꝛ genꝰ.e vtutibꝰ ſūt
nequāqȝ ſcia.Declat igiꭍ ꝙ origo vtutū ē ſciētia:ꝛ ꝯñter
oīuȝ ꝑtiuȝ nobilitatis.Et h ait.qm̄ ſciētes hāc ſciaȝ natu
ralē:cū erūt ſm ordinē nālē vt dicemꝰ:oȝ eos eē officio-
ſos:ꝛ nobiles in oī vtutū ſpē:vt i iuſtitia ꝛ religē:ꝛ ita vti-
litas ꝯñs ē q̄tenus e ſcia nāli oēs vtutū ſpēs:ꝛ oīs nobili-
tatis ps exorta ē:iure ipſa ſupmū nobilitatis gradū poti-
ta erit.¶ Sȝ circa h plures emergūt dubitatiōes q̄s li-

Dubita-
tiōes ma-
xime.

cet in nr̄o lib.de itellcū ꝑtractauimus:ad vtilitatē iune-
nū raptiȝ q̄daȝ trāſigamꝰ.ꝑ̇ma vtrū ſcia ſpecuⁿᵃ ꝓſit mo
rali.Et nō.qm̄ oppoⁿᵐ moris ipedit ſpeculari.7.phyc.cō.
20.nā vt auctoritate platonis inqꭍ.ſedatis paſſiōibꝰ i no-
bis exoriꭍ ſcia.ſcd̄o nullū nobiliꝰ ē vtile viliori:ſcia nālis
nobilior ē morali.Scd̄o dubitaꭍ.qꝛ nālis nō tātū cōfert
morali:ſed medicatiuę ꝛ oībꝰ mechanicis vt dic Them.
igiꭍ Auer.mancus. 3ᵒ dubitaꭍ.ꝙ ſcia nālis deſtruat oīa
bona:qꝛ ipſa tradit aīę mortalitatē:e quo oē malū ꝑfici-
ſciꭍ.Ampliꝰ dato ꝙ ꝑ nālē ſciaȝ aīę hrēꭍ imortaᵗᵉᵐ:ex ipa
nulla hr̄r miſeria poſt mortē:igiꭍ ꛁ boni ꝛ mali pares eſ-
ſent poſt mortē:ꝛ ſic tolleꭍ oīs rō viuēdi.¶ Hę ſunt du-
bitatiōes arduę in hac mā.Et (vt diximus) licȝ diligen-
tius de his i lib.de itellcū:nūc ꝑp iuniores nōnulla aga-
mus de his. Accipiamꝰ itaqȝ ꝑ̇ ꝙ vtutes ꝑcipuę q̄tuor ſꭍ:
ordine quodā ꝯſtitutę vt moralis.itellectualis. heroyca.
atqȝ diuina:vt ex 6 ethic.lib.ſatis colligiꭍ.ꝑ̇ma qdē mo-
ralis:q̄tenus ſenſus nobis ꝑ̇us inſunt:itellcūalis ſcd̄a:q̄-
tenus nobis 2ᵒ loco itellectus ineſt. Heroyca tertia q̄te-
nus habitus ē poſt poteſtates:vltima diuia:q̄tenus ꝛ fi-
nis oīuȝ.Accipimꝰ ſcd̄o hoīem duas ſecari in ꝑtes:in rō-
nalē:ꝛ in ſenſitiuā:ſiue aialē:at rōnalis nō vna rōne ē:
qm̄ mens ſit vna.q̄ ē locus ꝑ̇mę felicitatis. Intellcūs al-
tera cū ſit locꝰ rōnū oīumqȝ ſciaꝝ nāliuȝ. Rurſus aialis
pars:qꝛ plurima ſui rōne appetitu afficiꭍ. Interdū appe-
titu moneꭍ cōi:q̄tenus ſui cōi peculiaritate i extrema ca-
dit vitioſa. Interdū appetitiōe ꝑticulari:quo colericus in
iraȝ:pituitoſus in māſuetudinē:melicus in triſtitiaȝ:ſan-
guineus in lętitiā frequēter labunꭍ. Accipimꝰ tertio rō-
nalē ꝛ aialē nō ꝯtriari:naȝ aialis ꝓꝑo ipetu in aialiū la-
pſus facile cadit. Rōnalis ſuapte nā deꝑcaꭍ ad optima:
vt Ar.ē auctor in fine libri ethicoꝝ.Qua rōne euenit cū
hoīe cōnaſci duellū vitę coęuuȝ:cū rōnalis ꝛ aialis ꝑtes
coęuę rixenꭍ.Vn̄ recte Seneca huic aſtipulaꭍ:dū ait.ni-
hil eē hoī inimiciꝰ hoīe:ꝑp.vȝ.cōnatuȝ duelluȝ. Stoy-
ci ꝑ idē neminē fortē diiudicabāt:niſi q ſe vicere poſſet.
hinc ꝑficiſciꭍ vt hō ſit nexus atqȝ mediū caducorum:et
ętherioꝝ:rōnali qdē ꝑte diuinus.aīali ꝛ corporea pote-

Stoici neminem fortem disiudicabant nisi
qui se vincere possit

ſtate caducus. Accipim⁹ 4.ᵒ aliter aīalē ptē ſtatuī in homine: aliter in brutis beluiſq; ipſis. In beluis quidē nullatenus aīal is p̄s rōnis capax ē: q̄ñ p̄ eēntiam irrōnalis habeat: inde fit: vt actus illi⁹ ēt cōmēſurati nūq̄ virtutis habitū ingenerēt: queadmodū īfinities ſi ſurſuz lapidē p̄ijceres: nūc huic curſui p̄pēderet: cum nā grauis ſit. oīno deorſuz pēſa. At aīalis hoīs p̄s rōnis eſt capax: q̄ñ aſſueſcere pōt: ⁊ illi ꝯſentire: rurſus ēt itellcūs hoīs q̄ rōnalis pars habet: ⁊ itellcūs dei ac intelligētiaꝝ dr̄nt: nam ille dei intelligentiarūq; nullatenus delinquere pōt: nec ab appe^tu ſēſili d̄trahi p̄t: cū ſit ſimpl̄r optia a labe oīq; mā abſo^ta: at hoīs ea p̄s q̄ rōnal' dr̄ apta ē ꝯuerti ad aīalē: effici q; brutal' atq; irrōnal: vñ i tm̄ p̄t illi aſſueſcere: vt eligat oīo oē id qd̄ aīal' appe^tus dictat. Dis e reb⁹ p̄ficiſcit̄ p̄ q̄ñ vna rōne p̄t itellcū hoīs elidi atq; auferri: q̄ñ vno^a āmoueri p̄t p aſcēſū: q̄ñ p̄s appe^tus aīal' oīo aſſueuerit rōni: vt ide oīs ſit ablata bruta^litas: ſolaq; relicta rōnalitas. alio^a p dſcēſū: q̄ñ. vz. rō ipa oīno ꝯuerſa ſit ad appetitū irrōnalē: ita vt oīs rōnalitas ſit ablata: oīs bruta^litas relicta: hac itaq; z^a rōne ceſſat inata hoīs pug^a. Seq̄t z^o ſtudioſū differre a vicioſo: ſtudioſus qd̄ tot⁹ rōnal' fact⁹ ē: cū d̄leta ſit ab eo oīs bruta^litas: at vicioſus penit⁹ brutal' reddit⁹ ē: p̄p rōis lapſū: qd̄ pythagoras dogma^tis: cū rōnalē aīam egredi ⁊ igredi dixit corpa: qd̄ ñ re migrare: ſ; affectu ſētit. Ulteri⁹ ex hiſce ſeq̄t: q̄ i oīb⁹ appetitib⁹ ſtiuū: ignār i virtutib⁹: virtus habit̄ moral: q̄re cū itellcs duello a ſpeculatōe d̄tinebat: tūc morali virtute acq̄ſita: max^a ſibi ad ſpecu^latiōem dabit̄ momētū: q̄ ſciētijs ſpeculatiuis capiendis max^a cōmoditas adijciet: poſt virtutes igit̄ virtus p̄ficiſcet̄ intellectualis: ab his virtus exoriet̄ heroyca: nam illa nihil aliud p̄rorſus: niſi plena ac p̄fecta rōnis cū appetitu concordia. Hac relicta cū mens pura reſtet: ꝯueniēs ac ydonea remanebit dei: ⁊ itelligētiaꝝ mā: ⁊ ita illa oīa ita ſuſcipiet vt mā formas: ⁊ ide ad felicitatē; aſſurget: q̄re poſt moralē virtutē; emergit. itellectualis poſt itellectualē heroyca: poſt heroycā diuina. Moralis igit̄ prodeſt rōnali. hęc heroycę. heroyca diuinę. Hinc ad p̄mā q̄ōnē p̄; moralē prodeſſe oībus: ⁊ ſibi quoq; ſpeculatiuā ꝯferre: q̄tenus rō origo ē virtutū: quoq; tollūtur p̄ma duo arg^a. ❡ Ad 3^m dōz ſpeculatiuā regalr̄ p̄deſſe morali ⁊ heroycę: vt dn̄s ſuo primo politicę. Ad z^m dub^m p̄; ex Themi. ſciam nālē etiā p̄deſſe medicinę aliȷs multis: qd̄ Auerro. omiſerat: q: facile. ❡ Ad 3^m dub^m Stoyci ⁊ cynici pariter ſentiunt: ēt cōceſſa aīę rōnalis corruptiōe hoīē; fore cū virtutib⁹ viuendū: vt Dyogenes in ep̄la ad Hypponē: ⁊ in alīa ad monemuz: vbi rōnalis aīę p̄ſuadet corruptibilitatē: pariter cū virtute. Tū q̄ data aīę cede: adhuc hō eſſet hō: ⁊ dr̄ns ab aīalib⁹: igit̄ ⁊ vita eligenda diuerſa ab illis: q̄ virtute p̄ficit̄. Tū q: adhuc hō hret appetitū capacē; felicitatis: ⁊ per virtutes aptū diſponi: vt tradit Auer. ſed oīs d; conari ad felicitatē: igit̄ ad mediū quo illa habeat̄: modū ſūt virtutes. Perypathetici vt Auer. i. 3. de aīa. cō. i4. ꝯtriū ſentiūt: Unū voluit Auer. q̄ ſi rōnalis aīa ſaltē ſm̄ itellcm̄ nō eēt ęterna: virtutes eēnt hoī inutiles: nā virtutes morales ſūt vt diſponāt ad felicitatē: mō ſtāte anię corruptibilitate felicitas diua erit ipoſſi: igit̄ ordinatū in finē ēt inutile. Sed de h̄ plura diximus i lib. de aīa: ⁊ in lib. de intellcū: q̄ vide. ❡ Ad 4.um q̄ōnē (vt dixim⁹ in lib. de intellectu) diuerſi diuerſa ſenſere. cęci q̄dē lumine reuelatiōis. Achademici eni vt Plato Socrates: ⁊ ſpeuſipp⁹ ſenſere rōnales aīas exolui e corp̄ib⁹: accedere v̄o ad compares ſtellas: ⁊ i illis beari aut triſtari: p actiōib⁹ vitę: q̄s meruerūt: pythagorei mās ipſas egredi ⁊ corpa migrare i illa quoꝝ affectiōnes acceperūt: ⁊ hāc miſeriā vocat maloꝝ hoīū. bonoꝝ v̄o aīas ait aſcēdere ad ſtellas compares: atq; beari i eis. Anaxagoras e q̄ fortaſſe Auer. ⁊ magna gręcoꝝ: ⁊ arabū p̄s acceperūt: ſolū aīę itellectui putat remanere: q̄ vn⁹ eſt vt antea: p̄p qd̄ nlla ſibi accidit miſeria aut beati^do poſt mortē. Auic. v̄o ⁊ Algazel dixerūt aīaz ſi poſt mortez remanet cū virtute heroyca: ꝯuerti ad lumen intellīc ag̈etis: quā q̄dē ꝯuerſiōez beatitudiez vocāt. Si cū brutalitate: ſtūt i illa lumē illō extigui: ⁊ ſic p̄petuo triſtari hiſaab: cōcina: Epicurus: Archelaus. Eſiodus. ⁊ aliȷ aſſerūt rōnalē q̄ iuſtitiā exercuit gaudere i pſalmodia: cantu: iocūditateq;. at illas q̄ obſcuris actib⁹ d̄dite fuerūt: deprimi atq; in orbē triſtē dilabi: ⁊ ſic tenebra: triſtitia: magnoq; igne p̄petuiſq; icēdȷs ꝯtremiſci. Phyloponus q̄ iter p̄inos xp̄icolas enūerat̄ i lib. d̄ aīa. Rōnalē aīaz p lapſuz ad appetitū ſenſualē effici corporeā credit. ita vt q̄ plus labitur: plus corporeitat⁹ capit: ⁊ ſic magis atq; magis. vñ dixit rōnalē aīaz i corp̄e p vitia corporeitatē eē ſortitā: ⁊ eā recedere cū illa: ⁊ ita poſt mortez remāet corporea: ⁊ felicitati inepta: ⁊ ſic fit vt ab igne patiat̄: donec tota q̄ā acq̄ſiuit corporeitatē d̄leat̄: q̄ ablata reſtat pura: ⁊ capax beatitudis. ⁊ ita triſtitiā negauit ęternā. Ariſt. v̄o in lib. d̄ nā deoꝝ. rōnales aīas remanere affirmat: ſ; illas cū oīb⁹ affectiōib⁹: q̄s i corp̄ib⁹ acq̄ſiuere. p̄p qd̄ anię maloꝝ cū reſtēt cū affectiōib⁹ luxurię: ⁊ auaritię: ⁊ cęteroꝝ appetunt iteꝝ exercere illaꝝ affectionū act⁹: ⁊ cū eis d̄ſint corpora q̄b⁹ exerceāt illos: d̄tinet̄ hac exercēdi libidie p̄petuo: et hāc: ſiue libidinē: ſiue appetitū exercēdi: vocat miſeriam p̄petuā. Bonoꝝ v̄o aīę cū heroyca virtute elatę ſūt: poſt mortē capaces remanēt beatitudis: ⁊ ſic beant̄: p h̄ q̄ dō ⁊ itellīc herēt vti for^a illīs: loc⁹ beatitudis ē ſtella cōpar: ſiue illa ſit dn̄ator toti⁹ geniturę: ſiue dn̄s ſigni tūc horoſcopanti. p qd̄ aīa d̄ſcēdit: nā cū p illā d̄ſcedat: par ē vt ad illā redeat: ē ꝯpar corpori: q̄tenus corp⁹ ad illi⁹ ſilitudinez formatū ē. Jō par fuit vt aīa magis i illa beet̄: aut triſtet̄ q̄ alia: cū ſit magis ꝯpar corpori q̄ aīa recedit. Nos v̄o xp̄icolę veri⁹ ſentim⁹: dicim⁹. n. aīas beari: atq; dānari p q̄litate meritoꝝ: beari q̄dē dō: vt libere vult ipaz aīaz beare. Dānari v̄o igne: q̄tenus iter cętera elm̄ta ſolus ipſe eſt aptius inſtrumentū diuinę iuſtitię. Sed hęc in tranſitu ſint dicta: nam latius in libro de intellectu.

❡ Et d̄clauit. S'nātim accepit virtutes exoriri ex ſcia nāli: nūc q̄b⁹ p̄ncip̄ȷs exoriat̄. d̄clat. ⁊ p̄ q̄b⁹ p̄ncip̄ȷs exoriat̄ audacia ſiue fortitudo. Et vult exoriri fortitudiez ꝯ mortis metū. p̄ cū d̄dicerim⁹ hoīez vix eē portiūculā ſenſilem re^a vniuerſi: ⁊ viuēdi ſpatiū vix eē toti⁹ t̄pis momētū. vñ cōſtituto iſto p̄n^o ex phyſicis facile erit hoī accidere: ⁊ fortem eſſe contra mortis metum. Quid fortitudo. P̄iarō.

❡ Et ſilr. Scd̄o ex h̄ q̄ genitū oē corrūpi diſſoluiq; i ſimplicia o;: ⁊ ptes p̄p̄rȷs elm̄tī reddi atq; reſtitui vniuerſi^o: nihil. n. ē aliō corruptio q̄ diſſolutio ꝯpoſiti. p̄p h̄ fiet hō audax. Tū ob vitę p̄uitatē. Tū ob mortī nec̄itatē. ❡ Et his duab⁹ rōnib⁹ ſylla p̄ſuaſit fortitudiez bochi filio dū p Jugurtę exercitū erāt p̄trāſituri: vt Saluſti⁹ narrat. i iugurtino: q̄ſq; rōnes etiā Themiſtius in prohęmio collegit: e quo Auerroes forte accepit. Scdarō. Quid ſylla

❡ Et p̄p̄e. Cōfirmat̄ idē p ſignū: q: ſapiēs cū h; p̄fectōez hūanā: vt felicitatē q̄ ipe beat⁹ ē hūanit⁹: vt q̄ñ h; virtutem meliorē oīb⁹: āhigens. ne p̄dat eam exponit ſe morti: vt ī martirib⁹ videm⁹: q̄ hñt fidē. dubitātes ne fidē p̄dant: morti ſe exponūt. ❡ Attū ipſe i ſocrate exēplificat: q̄ (vt narrat plato i phędōe) hñs fidē ⁊ p̄fectōez i virtutib⁹ ñ timuit mortē. ⁊ ſic veneno iterficit̄: q: ſibi erat ipo^m q̄ iuuētutē corrūpebat: dū p̄dicabat vnū eē deū: ⁊ ñ plres: vt gentiles illi credebāt. Legit̄. n. ſocratē potuiſſe aufugere Signū. Primū ex^m Scdm

De anię pena poſt mortem.

Quid virtus heroyca.

De aīe pena et miseria post mortem.

e carcerib⁹. Dubitãs forte ſe pdere aĩ fortitudiez: ſtetit iu-
dicio magiſtratuũ peligẽs mortẽ p vita. Apponit tñ quãdam
paréteſiz.d. quis credat d ſocrate q nõ fuerint ei dclarẽ
diſciplię cões vt logyca ⁊ meta^ca: q dñr oib⁹ cões vt dr in
B p.nz ppę vt ſcię ſpãles: phyca ⁊ mathe^ca: qz circa mo-
ralia negociãs d nã nihil p meta. hac paréteſi iterpoſita.
reddit cãz cur ſocrates iteréṗt⁹ fuit ab athenięſib⁹: ⁊ in-
gt. qz noluit ãbulare i via ppa pplõꝝ: nõ.n. ſecut⁹ ẽ leges
cões illi pplo: ſz enitebat viam aliã pſuadere: multa alia
exempla potuiſſet ponere: ſed hoc vnum ſatis patet.

Primũ ↄ̃ſo ❡ Et ſilr. Infert nõnulla. p^m q mõſtrũ fęlici^ti ſeptũ nõ ẽ
nutriẽdũ: vt i poli^ca Ar. tradit: iõ ait. ſilr cũ ſciuerit q p-
fectionẽ hrẽ ñ pt ſic mõſtꝝ erit mors peligẽda ſupra vitã.
Scdm. ❡ Et mai^m. 2° ifert q qñ ſapiẽs gſpiã ptẽ beatitudis acq
ſierit: ptẽ vo nõ: totũ illi⁹ poſſe nõ ẽ niſi i acgrẽdo: vt mlti
aio fortes: ⁊ ñ actu vl habitu. ſe exponũt morti: vt fortitu
dinẽ nãciſcãt. ❡ Sz ãbiges p. vtꝝ phie ↄueniat forti^do.
Dubitatiões prime. 2° an mors ptimeſcẽda ſit. Oz ñ ↄpetat phis fortitudo. ar
guit. nã phis ↄpetit regere: qz inte^a vigẽt p poli^ce: robuſtl
Scda. ↄpetit fortitudo: qz corpe valẽt: igr ñ phis. ❡ Ampli⁹ pla
to i hyparcho. li^o d phia ↄfutãs ſolonẽ ⁊ hyppiã ſophiſtã
Ad pmã. ait. offm phi cẽ dina noſcere ⁊ hũana gubnar. Sz fortitu
do nõ reqrit: nec ad noticiã dinoꝝ: nec ad hũanoꝝ gub-
natioñẽ: vt.n. dic Ar. 3. topic. cap. 3. ſi gdẽ oẽs cẽm⁹ iuſti:
nihil eẽt vtil fortitudo: at ſi oẽs fortes: vtil iuſti^a. ❡ Ad
2^m qõnẽ arguo terribiliſſimũ oium ẽ ptimeſcẽdũ: mors
Ad ſcdaz. oiũ ẽ terribiliſſimũ. 3. eth. ❡ Ad pmã ſolit⁹ erã dre pho
Solutio ad primã. audaciã ↄuenire: q ẽ próptitudo aĩ ſe exponẽdi morti p
qcũqz vtute: ñ ãt fortitu^do q ẽ audacia ſe exponẽdi mor-
ti i bello p republica boni grã: ⁊ tpe ↄgruo. nũc dico pho
g ſe qten⁹ phs ẽ nullã ↄpetere vtutẽ g^a ſe: ſz qten⁹ hz ani-
mã i corpe ↄiter ↄpetũt oẽs. ❡ Pro 2ª qõne tres fuerũt
Solo ad ſecundam. põnes: extreme gdẽ duę: ⁊ media. Stoyci gdẽ mortẽ eſſe
expetẽdã aſũt d phẽſo fine: vt dephẽſa miſeria hũana. vl
bono dino p⁹ mõtẽ acgrẽdo. ❡ Et hãc põnẽ lõgo tpe ro
Põ romanorum. mãi pncipes ſectati ſt: vt cato poſtq cęſarẽ ptiaz tyrãni-
zar pſẽſit: pugiõe ſe iterfec. Caſſi⁹ qz cũ i bello duict⁹ fuit
ab octauio: iterfec ſe. Brut⁹ ẽt idẽ fec ⁊ aly mlti: dephẽſo
qz bono dino p⁹ mortẽ agrẽdo. ❡ Multi ſe iterfecerũt
Quo ſe ſtoyci iterfecerũt ſtoyci arg^o B ſi finis expetẽd^a: me^a ad illũ expetẽda: ſz fę-
licitas p⁹ mortẽ expetẽda ẽ: q euẽire ñ pt niſi morte iter-
ueniẽte: igr ⁊ mors expetẽda: q gdez arg^m viſus ſocrates i
phędõe mortl metũ aufugit: vt ẽs ẽt cygni ex^o. g mortez
pſẽtiẽs pcãtat. ❡ Protin⁹ qz ſtoyc⁹ eodẽ arg^o poſtq au-
Quid ptin⁹. Quid xenocrates aſſiocho. diuit plonẽ d aĩę imor^te: ſe iterfec. Eodẽ ẽt arg^o pſuaſit
Xenocra. mortẽ aſſiocho. Epicurei mortẽ eẽ ptimeſcẽdã
pſuadẽt: p qz oẽs cõlter aufugiũt illã. 2°. qz eẽ ẽ expetitũ:
Põ epicureoꝝ. igr mors odiẽda. Ar. vo ⁊ Xenocra. mortẽ: nec eẽ expe
tẽdã: nec ptimeſcẽdã pſuadẽt. ⁊ p. 3. eth. ca. 13. nã qd nec ẽ
Põ perypatheticoꝝ. volũ^ria: nec iuo^ria ñ ẽ expetẽdũ: nec aufugiẽdũ. ſz mors
ẽ eiꝰ vt ſenect⁹. Xenocrates arguit. illd ptimeſcẽdũ ẽ: qd
nob accit: ſz mors ñ nob accit: qz dũ ſum⁹ ñ aduenit: ſed
dũ mortui: tunc non ſumus. igit non ptimeſcenda: ⁊ hęc
poſitio eſt tenenda: ⁊ per hęc ad queſtionem.

❡ Iteꝝ dz. Quõ iuſti^a ex ſcia exorit nãli: nc dclar: ⁊ ſyllõ ẽ.
De iuſticia. ſapiẽs imitat nãz q̃^m pt: ſz nã ẽ iuſta. vt pz i ſuba reꝝ B
ẽ elẽtoꝝ vt expõit Them. g abbreuiauit Ariſt. elmta.n. ⁊
ptes vniuerſi cũctę: ⁊ ſibi iuicẽ cedũt: ⁊ ſuũ amat vnaqqz
ordinẽ: ⁊ ęgbilitatẽ atqz geometriã. igr ſapiẽs dz eẽ iuſt⁹.
Exẽplo igr nãę ſapiẽs efficit iuſt⁹. ❡ Sz ãbiges ↄ maio
Pria dubi. rẽ p q viliori ñ dz conari aſſilari nobili⁹. ſz ſapiẽs ẽ nobi
lior tota nã. 10. eth. ca. 10. igr illi ñ dz aſſilari. ❡ 2° deteri⁹
Scda dz aſſilari nobiliori: ſz ds ſolus ẽ ſapiẽte nobilior. 10. ethi.
ibidẽ. ⁊ ds nec iuſt⁹ nec iniuſt⁹: vt ibidẽ ait. igr nec ſapiẽs.

❡ Dõz q op⁹ nãę ẽ op⁹ p^e itellię apd Them. i lib^o. d aia.
Sapiẽs igr appetit aſſilari p⁹ itellię p ſe: nãę vo p accñs:
qten⁹ ẽ reglata a do. ❡ Ad 2^m dõz. q ſapiẽs nouit deũ eẽ
Solo. iuſtũ iuſti^a diſtribu^ua: qz ẽ g bona hois ⁊ mala mal diſtri
buit: vt i li^o d bõa for^na dr. ⁊ quo ad hãc iuſtitiaz appetit il
li aſſimilari: non autẽ quo ad iuſtitiam cõmutatiuaz.
De abſtinẽtia. ❡ Abſtinẽtes vo. Per abſtinẽtiã itellit ↄtinẽtiã: ⁊ tpan^am
Pria rõ ⁊ caſtitatẽ: e phia nãli ſic abſtinẽ^a exorit. qz vile ⁊ turpe ẽ
Scda rõ fugiẽdũ. Voluptas vil ⁊ turpis: qz ppa aĩalib⁹. igr fugiẽ-
da. 2° arguit qd ñ ẽ d diſpõnib⁹ hois iq̃tũ hõ: ñ ẽ expe-
tẽdũ: ſz voluptas ñ ẽ d diſpõnib⁹ nec ẽ ad hoiez: ne dũ d
pfectiõe. igr fugiẽda. Qd vo nõ de pfectiõe hois ſic: eo pa
Dõ religioſi. tet. q voluptas eſt de nccitate nãę: iõ voluptas euitãda.
❡ Et erũt. Quo e phia exorta ẽ religio ois: nc narrat ⁊ nõ
pbat: aſſerẽs phos ſuſtinet leges dinas: ⁊ ordĩes nãles: ⁊
B ẽ religio. Religiõe.n. hõ cũ deo ↄiũgit g hũc modũ.
De liberalitate. ❡ Et ẽ mai^m. Oz libalitas ide ẽt exorta ſit: arg^o q ſtudiũ i
pecunia ẽ d dſideriꝰ pter nãz: nã pecũę ⁊ diuitię ſt bona
De ſublimitate. fortũę: ⁊ fortuna ẽ ex^a nãz: igr diuitię ſũt pter nãm.
❡ Silr dbẽt. Quo pacto ide pficiſcat ſblimitas q ẽ imo-
bilitas i factl ⁊ vbis: ⁊ B ↄponit q dbẽt eẽ ſblimes qten⁹
amare dbẽt vitatẽ i opib⁹ ⁊ dictiõib⁹: ſiue vbis: ⁊ ñ tñ in
his dtuib⁹ valebũt: ſz i oib⁹ alys q ↄſequũtur moralẽ.
Dubitatiões. ❡ Si ãt dicat. Dubitat ↄ dcã: ⁊ ſoluit. ⁊ totũ pz. ❡ Sz cir
Pria. ca nõnulla boꝝ occurrũt difficiles dubitatõẽs. p. nõ vr
Scda. cũ fęlici^te ſtare timorẽ: ñ.n. eẽt ſũmũ bo^m. qre male Auer.
ait. fęlicẽ timet ne amittat fęlic^tem. 2° vr q mõſtra ſint
Tertia. educãda: nã politic⁹ ẽ nãę imitator: ſz nã pduc mõſtra:
igr ars ñ dz ipz corrũpe: ageret.n. ↄ nãz. 3°. q voluptas
ſit expetẽda: vt Epicur⁹ ſẽtit arg^o Ariſtippę: qz eã ois ap-
3. rõnes. petũt: ⁊ B ẽ bo^m. 2° arg^o eudoxi dolor fugiẽd^o ẽ: igr volu-
ptas expetẽda: 3° ſnię ẽ Phyloxen⁹: ⁊ ples. ❡ Tũc rõnes
Auer. nl ſę. p^o ñ. qz voluptas vr hoi nãl: nãliſſimũ.n. ope-
rũ viuẽtiũ ẽ gnãre tale qle ipz. igr d eẽ hois. Ampli⁹ vo-
Quarta. luptas ẽ dei. 12. meta. ⁊ ſic ñ valz 2^a rõ: nec 3°. qz voluptas
Quita. ſeqt aię pfectõz. ❡ 4° dubitãt: qz Auer. ſpe g ẽ phs ẽ ex-
lex: ⁊ oliz legũ dprauator. igr ↄ ſe. ❡ 5° dubitãt. qz dſide-
riũ i pecũys vr eẽ nãle. Tũ qz diuitię ſt finis politici: ⁊
finis ẽ a nã itẽt⁹. 2° p diuitias hr libalitas p eth. igr ſi nãl
Sexta. ẽ libalitas: ⁊ diuitię ẽt. 3° diuitię ſt iſtrũ vitę p poli^ce. ↄ ſo-
lonẽ. igr ñ odẽdę. 6° vr q pho ñ ↄpetat ſblimitas: qz nec
nã ẽ for^a. 7° dubitat ↄ expõnẽ dubiũ. pẽtus ẽ mai⁹ qdã
qcũqz bono collato a pncipe: igr ñ dz phs dclinare a vtu-
te pp ñ pmiari. 2° pp id qd ñ ẽ fęlicitas nemo dz dclinar
a fęlicitate: ſz honores ⁊ pmia ñ iſt finis nec bonũ: nec fę-
Solones Ad pmaz licitas. igr p puatõez boꝝ nemo dz dclinar a bono: ⁊ hãc
rõnẽ ſuauis Democrit⁹. Diogenes: ⁊ aly pleſ. ❡ Ad has
dubitatiões p ordinẽ dõz ⁊ ad pmã. Auer. valt fęlicitatẽ
hois ñ eẽ bonũ ſimplr: ⁊ optimũ ſimplr: ſz optimũ ⁊ bo^m
hoi: at bonũ hois dẽt ab illo dei. vt ds ab hoie: de⁹ ẽ ſim-
pliciter optimũ ⁊ ex^a nãz ⁊ for^nam: iõ illi⁹ fęlicitas ẽ ſimplr
optima ex^a nãz ⁊ for^nam: nr̃a ãt (cũ hõ ſit ſub for^na ⁊ nã) eſt
admixta cũ aliq miſeria: ſz meli⁹ nos catholici dicim⁹: nã
Ad ſcdaz tenem⁹ beatitudinẽ nr̃az eẽ ſũmũ bonũ: ⁊ cũ nulla miſe-
ria admixtũ: qz eã i pria expectam⁹: nõ aũt i vita. ❡ Ad
2^m Ar. B arguito pſuadet mõſtra ñ eẽ nutriẽda: qz finẽ
ciuilẽ ↄſeg nõ pñt. igr ſt fruſtra: ⁊ nihil ẽ tenẽdũ fruſtra:
tũc diceret q mõſtra ñ ſt a nã: ſz errores nãę: igr ars non
Ad tertiã dz illa ſeg. Catholici vo ſentiũt bonũ nõ eẽ pp ciues: ſz pp
deũ: ideo educãda ſunt: qz talẽ finem habere pñt. ❡ Ad
tertiam Ariſto. x. ethicoꝝ. capite. 2. vult voluptatem nõ
eſſe bonum ſimplr: ſed concomitari bono: pp quod intgt.
voluptatẽ eẽ cũ fine: nõ aũt finẽ. ſz Cicero i li^o d finib⁹ bo
noꝝ ⁊ maloꝝ. vlt nec ſp voluptatẽ eẽ expetẽdã: vt qñ nõ

ē finis hoīs.nec dolor ſp fugiēd⁹.nā tūc fortitudo ⁊ prudē
tia deſtruerent̄.q̄ꝛ nulla hr̄ ſine dolore.¶ Ampli⁹ ī q̄ ⁊ be
ſtię ⁊ porci cōicāt neq̄q̄ hoīs ē finis.ī voluptate ⁊ beſtię
⁊ porci ꝯueniūt vt arguit Aui.ī li°.ſuę meta.ix.capite.7°.
ꝯ legē ſuā.ruſus ⁊ Plato arguit.voluptas nō pt mutari
ī opp̄m.ſꝫ cū voluptate ē miſeria ſp admixta:nā cū īteſiō
ad argu. atq̄ īteſiō ſit:ſecū trahit miſeriā.igt.n.plaut⁹ ī āphitriōe.
Ita dijs placitū ē vt volup̄ᵃ ſit triſti̅ᵃ admixta. ¶ Per
h̄ ad argm̄ p̄m̄ tollit̄ q̄ñ ñ ſp voluptas expetēda:q̄ꝛ nō a for
ti:aut prudēti.Silr̄ nec dolor ſp fugiēd⁹.ỹᵉ expetēd⁹ iter
ad rōnes ꝯ auer. dū.¶ Ad rōes ꝯ Auer.p̄ᵃ tollit̄ ꝙ hoī ē nāl ſꝫ cōp⁹.non
ad q̄rtā. āt ī eo ꝙ hō.delet̄ ſcd̄a.q̄ꝛ voluptas.vilis hr̄: q̄ aīal' eſt ⁊
corpea:ſꝫ q̄ felicitati āneċtit̄.nō vilis ē.¶ 3ᵃ vo refellit̄ ꝙ
ꝯſeqt̄ aīę pfectōes merito cōpis.¶ Ad 4ᵐ dubitatōes
ſapiēs cū coḡſcat deū q̄tenus optimū ⁊ honōabile:enitī
tur ſibi ꝯiūgi q̄ṫū pt:mediū ē religio.iō oēs ſt̄ religioſi.
deū ⁊ venerātes: ⁊ excolētes. vñ ⁊ Plato ī hyparcho d
phīa li°.(vt dixim⁹.)phī offm̄ ē dīna coḡſcere:⁊ hūana
gubernar̄:vt p h̄ illi copulet̄.ſꝫ ꝙ Auer. ⁊ aliq hereſiſſēt:
ē q̄ꝛ deū nō coḡuerūt.tn̄ religiōes eā fuarūt:q̄ten⁹ diuis
ad qntā. dephēderūt.ex phīa. itaq̄ꝫ exorſit religio: licꝫ multi phī p
accñs ſint irreligioſi.¶ Ad 5ᵐ dōꝫ ꝙ dr̄nt diuię ⁊ pecu
nię:nā pecunię ñ ſt̄ diuię.vt p̄ politicę pbat:⁊ maxie per
exēᵐ midę.ſꝫ ſt̄ adīuētę pp ꝯmodū mercīū ⁊ ciuiū: ⁊ loco
rū.at diuię ſt̄ p ſufficiētia ad vitaꝫ:vt poſſiōes. ⁊ alalia:⁊
ſui: ⁊ cetera eiuſmodi. Tūc dico ꝙ exceſſus diuiaꝝ ē extra
nāꝫ.x°.ethyᵉ.vt dſecit⁹ eaꝝ ēt.ſꝫ ꝯpetēs mēſura ē finis vl'
ſalrē iſt̄ꝫ vitę: ⁊ q̄ ciuis multas pt exercet̄ v̄tutes: vt liba
ad ſextā. litatē:⁊ mūificētiā ⁊ id genus. ¶ Ad ſextā dōꝫ ꝙ decet
phꝫ eē imutabilē circa finē:ſꝫ pt mutari circa media:q̄ñ
eni efficit̄ imutabilis:do ꝯſilijs ſit. nā ēt ē imutabil' p ſe
⁊ vniformis:ad finē:ſꝫ multotiēs a caſu ipedit̄.¶ Ad 7ᵐ
ad ſeptimam. dici pt ꝙ rōes illę ꝯcludūt ſapiētē ſm ordinē nālē: ⁊ ſm
rectā rōnē nō dberet declinari a v̄īᵉ p q̄cūq̄ꝫ ꝯſdo.ſꝫ ſi decli
Nota. nat ē ab errore: ⁊ a cā nō nāli:ſꝫ appēte.¶ Aduerte tñ
ꝙ felicitas ⁊ v̄t⁹ nō ſt̄ ſine honore:q̄ꝛ ſt̄ v̄tutū ſig̃ᵃ. ⁊ orna
mēta:expetunt̄ itaq̄ꝫ vt teſtes:⁊ ſi ñ vt finis p̄m⁹. ⁊ inuit
Auer.p dyalecticos pure ſpecl'atiuos.hr̄t̄.n.hi.vt fanta
ſtici: ⁊ imanes a plebe p̄ncipibuſq̄ꝫ:⁊ vt inutiles reb⁹ agē
dis. hęc de vtilitate.

De ordīe. ¶ Ordo āt. Nūc d ordīe: ⁊ q̄ iqt:patēt. ſꝫ ambiges ꝙ illę
Dubitatō tres cāę vīr vna. Scd̄a.n.nō drt a p̄ᵃ.nā lo coe ee reperi
tur:q̄ꝛ notī⁹. Tertia nō drt a ſcd̄a ⁊ p̄ᵃ.cēnt.n.ꝑpōnes p̄ᵉ:
Solu. q̄ꝛ coēs ⁊ ꝑpę h̄ ē ſpāles: q̄ꝛ poſteri⁹ notę:dici pt oēs eſſe
vnā:drīr tñ q̄ten⁹ vna ē alteri⁹ dclaratio:h̄ pauca d ordine.
De diuiſione. ¶ Diſiōes āt. Nūc d diſiōe:⁊ pt eē diſio oīuꝫ ſciaꝝ:⁊ p̄ncipl
librī:p̄mā q̄rere a themi⁹.ſcd̄amq̄ꝫ.at Auer.breuib⁹ ſe ex
pedit:q̄ꝛ Thē⁹.lōgiuſcul⁹ ē.ſmo pꝫ h̄:d diſiōe.
Proportio. ¶ Proportio. Nūc de ꝓportiōe h⁹ li¹.ad ſcias logt̄. ⁊ ſmo
Nota h̄. pꝫ.¶ Aduerte tñ ꝙ ſciaꝫ ſpecl'atiuā diuidit ī duos mo
dos ſiue ſpēs. Nā vna eſt q̄ enūerat̄ pp exercitiū:vt ma
Dubitatō theᶜᵉ:alię pp finē hūanū vt dīna ⁊ nāl. Sed dices q̄ mō
ſol. q̄rundam. matheᶜᵉ.ſt̄ pp exercitiū:nāl ⁊ meta⁹.pp finē. ¶ Rūdēt
qdā ꝙ apd̄ āt̄iq̄s matheᶜᵉ erāt loco dyaleᶜᵉ. āt̄iq.n.vt pla
to ait ī li°.d regie ciuitati. Nō hūēt logycā:nec dyalecti
cā:ſꝫ loco illi⁹ adiuenere matheᶜᵃᵐ:q̄s p exercitio p̄ᵐ pue
Confutatio. ros docebāt.¶ Sꝫ hi nō ſt̄ nr̄a accuſatōe nec nr̄a ira di
ſol. ppa. gni.¶ Aduerte igr̄ ꝙ ad felicitatē reqrit̄ p̄ v̄tutis he
roicę adeptio: q̄ aīa ipa expolit̄ ab oī ſorde:atq̄ꝫ bruta
litate: ⁊ ita p̄ h̄ reqrit̄ vt remouēs ꝓhibēs. Scd̄o reqrit̄
adeptio itē⁹ ſpecl'atiuī:vt ī meᶜᵉ diſponēs ad felicitatē.itē⁹
āt ſpecl'atiu⁹ ē ex ambab⁹ ſciētijs ſpecl'atiuis metaᶜᵃ ⁊ nā
li.igr̄ phyca ⁊ metaᶜᵃ:reqrūt̄,vt diſpōnes ime⁹.nā p has
duas ſūme aīa ꝑpat̄ ad felicitatē.ſꝫ q̄ꝛ hō has diſcere nō

pt abſq̄ꝫ logyca ⁊ grāᶜᵃ. nā logy⁹ ē ſciēdi iſt̄ꝫ. z°.metaᶜᵉ.
ꝯ°.i5.grāmatica,vo ē neċia,p iuētione aut doctria.nā oīs
ſcia vl' iuētiōe ſit poſteriorīs a p̄ori: aut p doctrinā a ma
giſtro.q̄ꝛ nulla ſine gramatica ſit. igr̄ felicitati ſt̄ neċie
metaᶜᵃ ⁊ nāl ī meᵉ.logyca ⁊ gramatica mediate:ſꝫ q̄ꝛ ma
theᶜᵃ:nec mediate nec imediate eſt neċia:iō.3°. metaᶜ.dr̄
ſcia carēs fine:cū nec ſit felicitas:nec imediata diſpō ad
illā.nec mediata cā ſine q̄ ñ.ſꝫ finis illi⁹ ſigs ē: erit vt aīa
ipſa exerceat̄ .ſunt.n.matheᶜᵉ ſiles ⁊ affines reb⁹ metaᶜᵉ
q̄ ad abſtractōes.iō dū aīa ſe exercet ī mathematicis:fa
cile pt aſſurgere ad ſimpl'r abſtracta:recte itaq̄ꝫ īqt eē
eiuſmodi enumeratas pp exercitium.

Uię doctrinę. ¶ Uię doctrinę. Nūc de vijs doctrię. ⁊ īqt ꝙ vię doctri
nę h⁹ libri:ſt̄ ſpēs doctrię vſitatę ſiue ꝯſuetę ī hac ſcia:eu
iuſmodi ſt̄ modi ſiue ſpēs oīuꝫ diſciplīaꝝ .vꝫ. tres modi
dm̄ſonuꝫ:cuiuſmodi ſt̄ demſo ſigni:demſo cāę: ⁊ dmſo
ſimpl'r:addit ꝙ ſignū ⁊ cā ſt̄ plus vſitatę ⁊ ꝯſuetę ī h̄ li
bro: ⁊ in ſcia nāli: ⁊ aliq̄ñ ī ſcia nāli ē cōſueta ⁊ vſitata de
mōſtratio ſimpl'r. Itēq̄ ēt ſt̄ ꝯſuetę ī hac ſcia maneries:
ſiue ſpēs diſciplinę:q̄ ſt̄ diſio:diffō:enthymema: ⁊ indu
ctio ſt̄ gnq̄ꝫ ī hac ſcia ꝯſueta:dmſo:diſio:diffō:enthyme
ma:atq̄ꝫ iductio:q̄ꝛ vnoiſtoꝝ gnq̄ꝫ vtit̄ ars dm̄ſatiua vt
dr̄ ī poſte⁹.ſꝫ viſq̄ q̄ vſitat̄ enthyᵐ ī ſcia dm̄ſatiua: ⁊ idu
ctio ē ali⁹ ab viſu:q̄ vſitat̄ ī rhetorica ⁊ dyaleᶜᵃ. ⁊ ſic dbēt
Dubitatōes. pria. legi v̄ba Auer.q̄ cōīt̄ cōrupta iueniunt̄. ¶ Ex his pꝫ:p̄
ſcd̄a. tres eē dm̄ſonis ſpēs.iō p̄ dubitatō an ſit vex. Scd̄o qd
tertia. ſit vnaq̄q̄ꝫ illaꝝ. 3° an phyc⁹ vtat̄ oib⁹ illis gnq̄ꝫ:an qbuſ
quarta. dā tñ. 4° plēs ſt̄ ſpēs diſciplię q̄ꝫ gnq̄ꝫ:q̄ꝛ vltra has ſūt
quinta. exēᵐ: ⁊ ꝯpō q̄ꝛ nihil meminit. 5° an phyc⁹ vtat̄ iductiōe
⁊ enthyᵉ. ¶ Ad p̄mā greci expoſitores tñ dm̄ſonē ſim
Pō grecoꝝ plicit̄:quā vocāt pp qd ſub dm̄ſone reponūt:nec dmſo
nē ſigni:nec dm̄ſonē cāę enūerāt iter dm̄ſonis ſpēs: ſed
aſſerūt illas eē ſylloſ tñ. H̄ at credidere p̄:q̄ꝛ cui nō ꝯue
nit dffinitio eidē ñ ꝯpetit dffinitū.ſꝫ dm̄ſoni ſigni: ⁊ dmſo
ni cāę ñ ꝯpetit dffinitio dm̄ſonis.igr̄ nec dmſo. Ampli⁹ ī
li° poſte. Ar.nullibi meminit niſi dm̄ſonis pp qd. Auer. āt
Pō Auer. tres eē dm̄ſonis ſpēs vbiq̄ꝫ ꝯſtituit.ſigni:cāę: ⁊ ſimp':quā
vocat aliq̄ñ cāę ⁊ eē. Sꝫ qd p vnāquāq̄ꝫ haꝝ itelligat:
Expō ſpērū dm̄ſonis. dclarem⁹:dmſo itaq̄ꝫ ſigni ē illa c⁹ mediū nullaten⁹ ē no
tū nāę ſꝫ nob̄ tñ.q̄ꝛ vl' ſenſu:vl' ſenſib⁹ .vl' memoryis.vt
dficit nē luna.igr̄ iterpōit̄ terra.fum⁹ ē.igr̄ ignis.lac ē ī hac
mulier.igr̄ pepit:⁊ id gen⁹.ſt̄.n.meᵉ nob̄ nō tñ.dmſo vo
cāę ea ē c⁹ meᵐ ē notū nāę p ſe.q̄ꝛ cā tñ.nob̄ āt p accñs.
q̄ten⁹ p effcm̄ ſā patuit.vt iterpōit̄ terra.igr̄ luna dficit. ⁊
id ge⁹.meᵐ.n.ſēſu ñ patuit.ſꝫ nob̄ p effcm̄ q̄ſi p accñs pa
tuit.dmſo āt ſimp' ē ea c⁹ meᵐ ē nob̄ p ſe ⁊ nāę notū.nāę
q̄ten⁹ cā.nob̄ q̄ten⁹ ſēſile.vt dm̄ſones matheᶜᵉ.meᵃ.n.ſt̄
cāę paſſionū: ⁊ ſt̄ ſēſibiᵃ p ſe:cū ſint q̄ṫᵗᵉˢ.q̄q̄ꝫ dmſo dr̄ cāę
⁊ eē:cāę qdē q̄ten⁹ ē p meᵐ.qd ē cā paſſiōis:eē vo:q̄ten⁹ p
mediū hr̄ p̄dicati ad ſubꝫ iherēᵃ.dr̄ ēt dmſo ſimp'.q̄ten⁹
Corre. ſmōꝝ q̄ ad ſcd̄ꝫ ſol uitur. oīs euidēᵗᵉ rōnē ꝯtiet.h̄ delo hr̄.z. cęli.ꝯ.35. ¶ Ex his pꝫ.
ꝙ dmſo ſigni ē magl ī ſcia nāli ꝯſueta.dmſo vo cāę rara
rariſſime dmſo ſimp':q̄ꝛ ñ niſi ī li°.d aīa. vbi oñdit nāe ꝝ
ſēſuū p nūeꝝ ſſīᵐ.ſſīᵃ.n.ſt̄ cāę ſēſuū. ⁊ patēt nob̄. ēt alibi
ad tertiā. ſcā ē.vt.8°.h⁹ ꝯ°.58.meminit.d q̄ aīs. ¶ Pretermiſit cō
ad alia. pōnē:q̄ꝛ itellr ī dfiᵐ. ⁊ exēᵐ.q̄ꝛ ad iduᵉᵐ reducit̄. ¶ Ad
vltᵐ dōꝫ ꝙ dyaleᶜᵃ vtit̄ iduᵉ topica:nāl vtit̄ iduᵉ dmon
ſtraᵐ.ē.n.z°.poſ.ꝯ°.19. ⁊.z.h⁹ ꝯ°.80.iduᵒ z⁹ dmōſtᵐ vt q̄
ſit ī p̄dicatī p ſe vt h̄ ignis calefac.igr̄ oīs calefac. ⁊ dyale
ctica ī p̄dicatī ꝓbabi⁹.vt h̄ mr̄ diligit filiū ſuūꝫ. Et illa:
⁊ illa:igr̄ oīs mr̄. Theorica vtit̄ indu°ē p exē° ab vno ſili
ad aliō:vt Themi⁹.p̄ poſte.capite.p̄.itē nāl vtit̄ enthyᵉ
dmſaᵐ.dyaleᶜᵃᵐ vo enthyᵉ topico.rhetoᶜᵃ ēthyᵉ p ꝯ°:vt
ait ibidē Thē⁹. ¶ De libri noīe.deq̄ꝫ auctoris nomēcu

Expoſitio latura.que dicit ipſe patent: ⁊ Themiſtio vero vberius legere potes: e quo fere pręfationem hanc Auerroes excepit. Hęc de pręfatiōe Auerois. Alexandri. ac Themiſty. dicta ſatis: in quibus copioſe diximus: quia etiā hunc ſermonem horum pro pręfatione noſtra accepimus nec plura.

Finis prohemij.

Ariſtotelis phyſicae auſcultatiōis liber primus: qui eſt de naturalibus pricipijs Auguſtino Nipho interprete atq̄ expoſitore.

Cum circa doctrinas omnes: quarū principia: aut cauſae: aut elimta ſunt: intelligere ⁊ ſcire ex illoꝝ cognitione contingat. Tūc.n. rem vnāquāq̄ cognoſcere putamꝰ: cū cauſas primas intelligimus: priaq̄ principia: atq̄ ad elementa vſq̄: patet ⁊ enitendum eſſe ea determinare prius: quae ſunt circa principia ſcientiae nālis.

Cum Ariſto. (vt diximus.) intentio ſit tractare de rebus naturalibus: pręponit more grecorum prohemium: ⁊ primo oſtendit ordinem procedēdi in ſcientia naturali: oſtendens eſſe incipiendū a cognitione principioꝝ rerū naturaliū: ⁊ ſyllogiſmus litterę eſt. omnia habentia
Syllo. lre.
principia cauſas ⁊ elementa: non ſciuntur niſi ex cognitione cauſaꝝ: principiorum ⁊ elementoꝝ. res naturales omnes habent principia cauſas: ⁊ elemēta. igitur omnes res naturales non ſciuntur. niſi ex cognitione principiorum cauſaꝝ ⁊ elementoꝝ. Maior probatur ex cōmuni hominū opinione. vt in libro poſterioꝝ dictū eſt. De ratione tangit primo maiorem. Scḋo ibi. tūc.n. putamus. tangit illius probationē. Tertia ibi. patet ⁊ enitendū: infert cōcluſionē. Quātū vero ad verba gręca attinet:
Circa vba greca.
verbum illud doctrinas grece eſt methodus: qḋ non ſonat ſcientias: melius doctrinas: nā ſcientia eſt in eſſe geſto: doctrina in motu: modo de his loquitur: quatenus ſunt
Doctrina gd.
in acquiſitione: non autē in acquiſito eſſe: in fieri: non in facto. at per pricipia intelligit. (vt expoſitor ait ⁊ recte.)
Principia q.
cauſas mouentes ⁊ agentes: in quibus attenditur ordo proceſſus cuiuſdam. per cauſas vero intelligit formam ⁊ finem: ex quibus potiſſimū res ipſe dependent ſ3 eē ⁊ fieri. Per elementa vero proprie: ipſas intelligit pro-
Cā que.
prias cauſas materiales. De his vero in commento dicemus. Uſus eſt autem diſiunctionis nota ad denotandū
Elmta.
non omnes ſcientias per omnes cauſas demōſtrare: nā
Cur diſiunctione.
mathematica non demonſtrat: niſi per cauſam formalē: metaphyſica per formalem finalem atq̄ agentem. naturalis vero per omnes. in textu etiam adijcit intelligere ⁊ ſcire: ⁊ ſi poſſit pluribus intelligi modis: videtur mi-
Mens gemi. vbū.
hi ipſum per intelligere velle cognitionē per definitiones. per ſcire vero cognitionem per demoſtrationem: vtraq̄ enim eſt per cauſam. Animaduerte tamen q̄ in fine litterę non aliter principia: cauſas: ⁊ elementa ſumit q̄ in principio: vt recte aduertit expoſitor: ⁊ male Auerroes: quia in tam breuibus non eſt conſonum Ariſtotelem ęquiuocaſſe. per elementa igitur intelligit materiam: quia id quod eſt vltimum in cognitione eſt materia: eſt enim materia propter formam: forma autem ab agente propter finem: aut ipſa eſt finis. ⁊ ita per principia agentes ⁊ mouentes cauſas vult: per cauſas formam ⁊ finem: per elementa: materiam: vt prius expoſuit. Sic enim incipit cognitio ab agente in formam ⁊ finem: hoc eſt in cauſas: e cauſis in elemēta. Hęc eſt craſſa litterę expoſitio diui Thomę primi expoſitoris: quā profecto acceptamus: conſonat enim gręcis verbis: ⁊ ſenſui expoſitorum.

Incepit hunc librum. Ut diximus poſitum eſt in vſu: vt Auerroes legatur: propter carentiam bonorum expo-
Cō. pmū.
ſitorum vſq̄ ad hęc tempora. Ideo propter recentiores nos quoq̄: vt diximus errorem ſequemur communem. Illud tamen proteſtandum eſſe cenſeo: vt tā diu huius Auerroys dicta acceptentur: quādiu verbis Ariſtotelis conſonant: vbi vero aut ſuarum tranſlationum errore: aut verborum Ariſtotelis obſcuritate: minus cōſonabunt: nos (liuor abſit verbo.) refellemus. Auerroes itaq̄ primo pręponit textus pręſentis intentionē: ⁊ vult Ariſtotelem incipere a cauſa ob quam: fuit conſideratio huius ſcientię in cognitione cauſarum rerum naturalium. Nec hęc expoſitio contradicit noſtrę: quia ſi dat cauſam: cur a principijs rerum naturalium incipit: tradit etiam ordinem procedendi ad cognitionē rerum naturalium.

Et dixit. Nunc exequitur: ⁊ accipit maiorem ſyllogiſmi: quem in fine colliget. videlicet. q̄ omnia habentia principia: cauſas: ⁊ elementa non cognoſcuntur: niſi ex cognitione principiorum cāꝝ ⁊ elementorum.

Et non intendebat. digreditur circa verba ⁊ oſtendit q̄ per intelligere ⁊ ſcire non intelligit ſynonima hoc eſt multiuoca: cum eiuſmodi incongruant ſcientię demonſtratiuę. Ideo vult q̄ per intelligere Ariſtoteles intelligat aliquid communius q̄ ſcire. Contingit enim intelligere indifferenter per cauſam ⁊ ſine cauſa: ſed ſcire non niſi per cauſam vult igitur Ariſtoteles: vt verbum ſcire ſpecificet ipſum intelligere ad intelligere per cauſam: ſic q̄ ambo illa ſimul innuant ſcientiam perfectā. Hęc expoſitio. (pace Auerroys.) non ſonat. Primo quia cū duplex ſit cognitio per cauſas: definitio: ⁊ demoſtratio:
Impugnatio.
⁊ in ſciētia naturali vtroq̄ modo res ipſas naturales cognoſcamus: Ariſtoteles tantum ſcientię demonſtratiuę meminiſſet: ⁊ ſic eſſet diminutus. Secundo fruſtra eſt ſpecificatio: quando eſt ratio ⁊ nomen ſpecificum ad rē de qua intendimus: ſi igitur tantum eſt intelligere per ſcire: quātum per intelligere ⁊ ſcire. Nam non ſcimus niſi per cauſam: ⁊ hoc eſt ſcire perfecte: fruſtra eſt hęc ſpecificatio. Melius igitur per intelligere cognitionem per diffinitionē: ⁊ per ſcire cognitionē per dmōſtra-
Expō noſtra.
tionem eſt expoſiendum. hę tamen rationes apud multos nullę habebuntur: ſed ſcio q̄ expoſitio hęc eſt magis conſona. Sunt qui per intelligere volunt cogni-
Alia expoſitio.
tionem principiorum. Nam principiorum eſt intellectus: per ſcire vero cognitionem concluſionum: ſed hęc
Confutatio.
expoſitio friuola eſt: primo q2 pncipioꝝ eſt cognitio per cām: q̄tenus ſ̄nes ſunt. ⁊ ſic cognitio eoꝝ erit ſcientia: ⁊ nō itellectus. Scḋo q2 Ariſt. illoꝝ pncipioꝝ dixit eē in-

zellectus: quę terminis cognoſcunt᷑: vt pꝫ ꝑ poſte. ⁊ non
quę per alia principia ſciunt᷑.
Cā expōnis. ¶ Scia.n. Suę expōnis cāꝫ affert: qm̄ ſcia eſt duplex: ꝑfecta: quę eſt per cām: ⁊ impfecta: quę eſt ſine cā: vt illa
quę aut ſenſu: aut obſeruatiōe: aut ab effectu hētur. Ariſ.
igit᷑ maiorē ſuā oia hntia pncipia ⁊ reliq̄: intelligit ꝺ ſcia
ꝑfecta: qꝺ vba illa duo intelligere ⁊ ſcire innuebāt. Sꝫ du
Dubitatiō bitatur ꝯ hoc: nā ꝑfectior ſcia eſt illa: quę eſt euidentior:
vt videbit᷑ cōmē. 2°. ⁊ 3. Sꝫ ſcia ab effectu eſt euidētior:
ſol. pma. q2 effectus eſt nobis ꝓximus. ¶ Solitus eram ſaꝫ dicere eē duplicē cām: alteraꝫ quę ſenſibus ꝓxima exiſtit: vt
cāę mathece. alterā: quę a ſenſibꝰ remotę ſunt: vt cāę meſol. z. phyſicę. diximus Auer. loqui tm̄ in cauſis ꝑmō. ¶ Sꝫ
dicimus alr: ꝙ differt notitiā eſſe ꝑfectiorē: ⁊ euidentiorem. eſt.n. viſio ſolis pūa multo ꝑfectior: q̄ꝫ viſio lapidis
magni. licꝫ illa lapidis ſit euidētior: ſic notitia rei ꝑ cām
eſt ꝑfectior. at per effectū: eſt euidentior.
¶ Et intendebat per vias. Uię grece ſt methodi. nos trāſtulimus doctrinas: recte Auer. aiaduertit. nō.n. bn̄ dixiſſet ſcias: vt trāſlatio nr̄a hꝫ: ſed rectꝰ vias: q2 i eis itur a
notis ad ignota: ꝑ nota: ⁊ ita fit in doctrinis.
¶ Et dixit pn̄°. Reddit cāꝫ Auer. cur Ari. viſus eſt diſiunctiōe. ⁊ nō coplatiōe. q2 nō oīs ſcia ſpecum ꝯſiderat ꝑ oēs
Dubitatiō cās vt methaca: q̄ ꝯſiderat de rebꝰ carētibꝰ cāis. ¶ Sꝫ ꝯ
h dubitat᷑: ꝑ q2 ꝯdicit ſibi. 12. meta. ꝯ°. ꝑ. vbi ait ꝙ ꝑmus
phs ꝯſiderat cās ⁊ pn̄a entis in eo ꝙ ens: 12°. metaca. ꝯſiderat ens: ⁊ paſſiōes entis: n̄ pt āt paſſiōes ſpectare ſine cauſis. 3°. motores celeſtes de qbꝰ ē metaca hnt cāꝫ formalē:
finalē: effectiuā vt in lib°. deſtru deſtrucm. diſpune. 3°. i ſol.
duby. 18. igit᷑ ꝯdictio. h ꝯcordari pnt ꝑ Auer. ꝑ celi. ꝯ. 20.
⁊ 4. celi. ꝯ°. ꝑ. ⁊ in ſuba: ⁊. 3°. diſpune libri. deſtru deſtrum.
ſolo. Dico ꝙ cāę poſſūt accipi ſꝫ famoſaꝫ rōnē cāę: q̄ mō oīs
cā ꝑ motū eſt cā: ⁊ hac rōe res metace carēt cāis: alio° pro
bis e qbꝰ alia depēdēt: q̄uis ꝺpēdētię ratiōe: ⁊ h mō res
ille carebunt cauſis.
¶ Et dixit pn̄°. Reddit ēt cām cur Ariſto. viſus ē varys
noibꝰ. vꝫ. cā. pn̄° ⁊ elnto: ait.n. h feciſſe ad notām oēs ſpēs
omneſq3 modos cāꝝ. vt efficiētē: finē: formā ⁊ mām.
¶ Et intēdebat. Nūc reddit noibꝰ ſigcatiōes ꝓpas. vlt.n.
ꝑ pn̄m cām mouētē ⁊ agētē. nā pncm ē vn̄ motꝰ ꝓpe. ꝑ cās
itelligit finales: q2 cā cū ſit cōis oibꝰ: ꝑ excellētiā intellr
de fine. ꝑ elnta itelligit mā3 ⁊ formā: cū ſint ptes rei. hęc
expō paꝝ dr̄t a nr̄a: nos.n. ꝑ elnta ſolū mā3 volumꝰ: per
cās: formā ⁊ finē: ꝑ cāꝫ dictā. pnt.n. accipi noīa h cōiter
aut ꝓpe: cōiter qdē. ſic ꝯfūdunt᷑. pn̄° ꝑ cāis ⁊ elntis: ⁊ eꝫ.
ꝓpe vo accipiunt᷑: vt mō dixit. Et addit. ⁊ ſic vt mihi vr̄
expoſuit Alex. expō igit᷑ Auer. ē vna cū expōne Alexan.
Cā diſiūnis. ¶ Et intēdebat Ari. Reddit mō cāꝫ q̄re Ari. viſus ē diſiūctiōe ⁊ voluit h feciſſe: q2 q̄dā ſcia ꝯſiderat de cā formali tm̄: vt matheca q̄dā de tribꝰ vt de agēte forma ⁊ fine vt
metaca. q̄dā de q̄tuor cāis: vt nālis. ⁊ q2 ita eē nō pꝫ: viſus
eſt ſermone in for° dubitatōis ſiue diſiūctōis. nō.n pꝫ an
matheca for° ſola vtat᷑: nec de methaca an tribꝰ. propterea
diſiunctione viſus eſt.
Cōtra tacitā expōnem. ¶ Et ipoſe. Refellit tacitā expōnē: poſſet.n. qs dicet᷑ lrāꝫ
eſſe legēdā coplatiue: h refellit: q2 ipoſe ē vt h nota aut
ſit vt copulatiua. nā pt ſcia ꝑfecta hēri. ita ꝑ vnā cāꝫ. ſic
ꝑ plēs. vt in matheca pt hri ſcia ꝑfcā ꝑ vnū genꝰ cāę: q2 n̄
pla ꝯſiderat: queādm i ſcia nāli ꝑ 4or: q2 4or ꝯſiderat. Ex
oibꝰ his vult hr̄e maiorē ⁊ illiꝰ expōnē. deide ꝓbat illā ꝑ
ꝯſenſuꝫ oiuꝫ: vt fecit i li°. poſte. ⁊ pꝫ.
Expoſitō aliorū verboꝝ. ¶ Et intēdit vt vr̄. Expōit nōnulla vba poſita in ꝓbatōe
maioris: ⁊ vult eē itelligēdū ꝑ cās ꝑmas: ꝑmā mā3. ⁊ vlti
mā3: ſiue ꝑmā formā: hę.n. ſunt pmę ⁊ ſimplices cāę. nā
q̄ ſunt ꝑter h ſiue iter h: ſunt māe cōpoſitę ⁊ forᵉ ꝯpoſitę.

ꝑ pᵃ vo pn̄ᵃ: itelligit pm agēs: ⁊ vltimū finē oiuꝫ reꝝ. at ꝑ
elnta itelligit cās exiſtes in re ꝓpinq̄s ⁊ eēntiales: ſiue in
gn̄e cāę agētis: ſiue forᵉ: ſiue finis: ſiue māę: ꝑ elnta igit᷑
vult cās ꝓximas cuiuſuis gn̄is cauſę.
¶ Et inuit ꝑ h. Addit cāꝫ q̄re aducit ꝑticulā illaꝫ vſq3: ⁊.
vlt eſſe additā: ad notādū ꝓceſſuꝫ: nā doctrina incipit a
cauſis remotis ſimplicibus: ⁊ tendit in ꝓximas.
¶ Et ſm hoc. Dicet qs ꝯ Auer. igit᷑ Ariſ. alr accepit noīa
hęc in maiore: alr in illiꝰ ꝓbatōe. rn̄det ꝯcedēdo totū: q2
modicā habuit ſollicitudinē de noibꝰ. ſūt.n. noīa ad placitū: iō vtit᷑ illis q̄uolibet ad ſuū ꝓpoſitū. deide his expoſitis omittēs miorē. ifert Ari. vt ait ꝯnē. ⁊ ipſe ꝯpōit ſillꝫ
in ꝯ°. ⁊ totū pꝫ. ¶ Aiaduerte ꝙ expō Auer. circa noīa il Expō Auer. niala.
la poſita in ꝓbatōe maioris n̄ placꝫ mihi. nā nullibi Aꝝ.
vt legi viſus eſt noibꝰ ęquocis i tā breui ſermōe. ¶ Amplius: in nāli ſcia nō: licꝫ ꝓceſſus forte ſit: ⁊ mā ſimplici ⁊ Dubitatiōes prima.
forma: nō eſt: e ꝑ fine: aut ꝑ agēte. ¶ Circa tn̄ h ſt dubitatiōes: pᵃ dubitatio ē. vtꝝ matheca abſtrahat a tribꝰ gn̄ibꝰ
cāꝝ: ⁊ ſolū formā cōſideret. ⁊ vr̄ ꝙ nō: q2 for° ⁊ mā ſt ad
ad aliqd. igit᷑ ſi ꝯſiderat formā: ꝯſiderat mā3. añs pꝫ. 2°.
hꝰ. ꝯ°. 26. ⁊. 4°. hꝰ. ꝯ°. 51. Amplius vt dr̄. 2°. poſte. ⁊ in. 2. hꝰ. ⁊
.7. meta. mathecus ꝯſiderat mā3 itelligibilē. igit᷑ nō tm̄ formā3. ¶ Scdo q̄rūt vtꝝ methacus oīa 4or gn̄a cāꝝ ꝯſir: ⁊
breuit᷑ ꝙ ſic ꝑ vba eiuſdē. 2°. meta. ꝯ°. 6. itēq3. 7. meta. ꝯto. ſcda.
9. ⁊. 12. meta. ꝯ°. 5. ⁊. 6. ⁊ alibi. ¶ Tertia dubitatio eſt: q2 illa diſiūctiua maior vr̄ falſa: vt ꝺ matheca. metaca: ⁊ phy tertia.
ca pꝫ. eſt.n. q̄lꝫ ps falſa: igit᷑ tota falſa. ¶ Quarto dubito
qd per formā vltimā ſiue ꝑmā: qdue per mā3 ꝑmā: ⁊ qd quarta.
ꝑ formā ⁊ mām ꝯpoſitas itelligit Auer. ¶ Quito q̄runt
oēs vtꝝ ad ꝑfectā notitiā rei: reqrat᷑ cognitio oiuꝫ cāꝝ. qnta.
⁊ licꝫ alię mlte dubitatōes fieri ſoleāt: hę ꝑ nūc ſufficiāt.
¶ Ad ꝑmā rn̄dēt recētiores ꝙ matheca ſolā formā cōſi ſol. ad pmaꝫ ſm alios.
derat: nō qdē dantē eē: ſed declantē eē: cuiuſmodi ē ꝺfinitio. ¶ Sed ꝯ q̄cūq3 ꝯſiderat ꝺfinitionē: ꝯſiderat illud e
q̄ deffinitio ipſa ſumit᷑. ſed deffinitio ſumit᷑ a for° dāte eſſe. Confutatio.
igit᷑ matheca ꝯſiderat formā dātē eē. ⁊ ita redit argum idē
qꝺ pꝰus. ¶ Sōticolę dicūt ꝙ 4or cās ꝯſiderat mathecus:
nō tm̄ ꝯſiderat 4or cās pᵃ ꝑs pꝫ: q2 h ꝯſiderat vt argum dic. ſol. ſōcicolaꝝ.
⁊ h ſunt 4or cāę. nō tm̄ ſub rōe q̄ cāę ſt. Solā.n. formam
ſub rōe q̄ for° ꝯſiderat. aly dn̄t ꝙ oīa gn̄a cāꝝ ꝯſiderat.
ſed in frequētiori vſu demrat ꝑ formā. ¶ Ad ſcdam rn̄
dent recētiores ꝙ Auer. itelligit per metacam: eā ptēꝫ in ſol. pma.
qua tractat᷑ de ſubyꝭ ſepatꝭ: q̄ ſolū hnt tres cās: ⁊ carent
mā. ¶ Sed ꝯ. q2 a pari phyca abſtraheret a mā: q2 in il Confutatio.
la pte pncipaliori vbi tractat de ſubſtātys ſepatis: vt in
octauo: mām nō ꝯſiderat: q2 ſubę abſtractę carent materia. ¶ Iō aiaduerte ꝙ methacus ſoluꝫ tres cās q̄tenꝰ cāę ſol. ꝓpa.
ſunt: ꝯſiderat. finē: formā: ⁊ agētē: nā hę cōes ſunt ſepatꝭ
⁊ ꝯiūctis in mā: ēt vt cāę: q2 vo mā: vt mā nō eſt cōis ſeparatꝭ ⁊ mālibꝰ. iō ſolū illā ꝯſiderat ſub rōe poᵉ: q̄ ē vna
entis dr̄ia. methaca.n. ꝯſiderat q̄ ſunt abſtracta a motu.
mō abſtracta a motu ſunt in duplici dr̄ia: q̄dā ſt abſtracta a motu per eēntiā: vt deꝰ ⁊ intelligētię. q̄dā per ꝑticipationē q̄cūq3 ab inteᵉ pnt iueniri cōia rebꝰ abſtractis ⁊
mālibꝰ. vt ens: bonū: actus: poᵃ: forma: finis agēs: ⁊ id genus. mā aūt vt poᵃ hri a methaco ꝯſiderat᷑. Tūc pꝫ ſolo ꝑ
3m. metace. ꝯ°. 3. ꝯcedo.n. ꝙ oēs cās ꝯſiderat: tres ꝓpe: materiā ſub rōe cōi. ¶ Ad tertiā vr̄ Auer. inuere ꝙ illa diſiunctiua: vt diſiungit terminos falſa eſt: ſed vt diſiungit ad tertiā.
intellectū terminoꝝ eſt vera. eſt enim ꝙ omnis ſcientia
conſiderat aut omnes aut plures: aut vnam cām. ⁊ ſic reductiue ē vera ꝑ q̄lꝫ illius parte. ¶ Ad q̄rtā rn̄dēt recē ſol. q̄rte.
tiores multis modis: tn̄ Auer. ꝑmo celi. ꝯmē. ꝑ. vult per
ꝑmā mā3 ⁊ vltimā ſiue ꝑmā formā cās ſimplices. vt
mām elnti ⁊ formā elnti. at per mās cōpoſitas ⁊ formas

cõpoſitas: vult cãs compoſitas per mãz compoſitã qdẽ
ipſum elntũ qð eſt mã mixti. per formã vero cõpoſitaz:
formã mixti: quę licz nõ ſit cõpoſita ex formis elntis eſ/
ſentialiter: eſt cõpoſita diſpoſitiue: q2 illa eſſe non pt: niſi
preſint elntarię formę. ❡ Ad vltimã qõnez ſine argu/
mentis recentiores principalr dicũt tria. Primo ꝙ ad ꝑ/
fectam notitiã ſimplr alicuius rei diffinitiuã: quã icom
pletam vocant. dicũt nõ eẽ neccĩuz cognoſcere oẽs cãs: e
quibus res illa dependet: ſed tm̃ mãm ꝛ formã: e quibus
ipſa rei definitio conſtat. Dicunt 2° ꝙ ad perfectã rei co/
gnitionẽ ſimplr demonſtratiuã: quã cõpletam aiunt: eẽ
neccẽ cognoſcere oẽs cauſas. Dicũt 3° ad ꝑfectã in gñe eẽ
neccẽ cognoſcere cauſas illius gñis. ꝛ in his oĩbus ꝑ cau/
ſas intelligi: per ſe cauſas: non ꝑ accñs: ❡ Sed pace ho/
rum dixerim: hęc ſtare nõ pñt. ꝛ iuicẽ repugnãt. Primo
q2 rõnes pro prĩma ꝯne ꝯdicunt ſcdę ꝯni: ꝛ rõnes ꝑ ſcda
cõtradicunt pmę: vt intelligenti pz. Scdo. pma ꝯ ꝯtradi
cit ſcdę. nã demõſtratiua notitia ex diffinitione: aut ſubi
aut paſſionis depẽdet. igĩ ſi ad notitiã definitiuã ſimplr
non ſunt neccię: niſi duę cauſę: nec ad demõſtratiuã plies
illis neccię erunt: niſi demõſtratiua poſſit alio mõ q̃ꝫ per
definitionẽ haberi: ꝯ Ariſt. vbiq3. tertio cognitio defini/
tiua ex ſola forma eſt: vt Auer. vult in multis meta˘ loc.
❡ Propter h̃ ꝛ alia multa vĩ hrẽdibus eſſe dõm ꝙ res
ſcibiles: vel abſtrahunt ab exiſtentia: vel ꝯcernũt exiſtẽ
tiam: cõcernit. n. exñtiã eclypſis qñ in actu ſumitur: toni
truum: nix: grando: ꝛ reliq̃ ſublimia: quotiens accipiun/
tur vt effectus reꝝ. abſtrahũt vo ab exñtia: qñ in aptitu
dine ſumuntur. vt eclypſabilitas: ſic. n. ẽ lunę paſſio: ꝛ ce/
tera id genus. Tũc dicerem ad perfectã notitiã rei defi/
nitiuaz, put concernit eſſe: ꝛ exiſtentiã: eẽ neccẽ cognoſce/
re omnes cãs: e quibus eẽ. ꝛ exiſtentia ꝑficiſcunť: ꝛ hoc
modo Ari. definit tonitruũ. eſt. n. ſonus extẽſionis exha/
lationis in nubib9: vt expurgeť pluuia. ſonus. n. loco for/
mę tangitur. extenſionis vero: loco agentis: in nubib9 ãt
loco mãe. vt expurgetur pluuia loco finis: ecce quo mo/
do omnes cauſę ſunt: ꝛ hac definiẽdi forma res metheo
rologicę definiunť. Scdo dicerẽ ad ꝑfectã notitiã defini
tiuam. ſimplr rei abſtrahentis ab exiſtentia: eẽ neccẽ tm̃
formã ꝛ mãm: e quibus ſolis ẽ rei eẽntiã cognoſcere. for
mam quidẽ vt totã eẽntiã. mãm vero: vt ſine quo non: ꝛ
ſubiectũ eſſentię. hęc pz: naz ex quo abſtrahit ab exñtia:
abſtrahet ab agẽte: ꝛ fine: quę ſunt cãę reꝝ: quatenus illę
exiſtunt in effectu: ꝛ non in aptitudine. Tũc cõformiter
dicať de notitia demr̃atiua: naz ad demr̃atiuã rei exñtis
neccĩa eſt cognitio oĩuz cãꝝ: nam h̃ ſine diffinitiua eẽ non
põt. ad demõſtratiuã vero rei abſtrahentis ab exñtia: ẽt
ſimplr ſufficit cognoſcere mãm ꝛ formã: vt dictum eſt.
❡ Sed ꝯ arguit. pmo: q2 ꝑfectior eſt cognitio rei ꝑ oẽs
q̃ꝫ per duas cauſas. Scdo. q2 addať notitię per duas cãs
habitę hęc quę hr̃ per alias duas: ꝛ pz illã intẽdi. ❡ Ad
hęc reſpõdeo: ꝛ ad pmũ ꝙ perfectior eſt cognitio rei per
oẽs: q̃ꝫ per duas: qñ oẽs pertinent ad rei eſſe. mõ res ipſa
definibilis: vt abſtrahit ab eſſe in effectu: abſtrahit etiaz
a cauſis extrinſecis: ꝛ ſic per illas non pt dfinitio nec au/
geri: nec minui. ❡ Ad ſcdaz per idẽ dico ꝙ nõ poteſt ad/
di: q2 res vt abſtrahit ab exiſtentia non eſt cognoſcibilis
per cauſas extrinſecas.

❡ Inſita autẽ nobis via h̃ eſt: vt e notioribus
nobis atq3 manifeſtioribus ad notiora ac na
ture manifeſtiora proficiſcamur. non enim
ſunt eadem nobis atq3 ſimpliciter nota. qua-
propter hoc modo ex his que nature quidez
minus ſunt nota. nobis autem manifeſtiora:
ad ea que aptiora: natureq3 notiora ꝑciſiſca/
mur neceſſe eſt.

❡ Textũ hunc Thē9. vir magnus exponit hoc mõ. Ari.
hactenus ꝯcluſit in tractãdo de rebus nãlibus eẽ ꝑtra/
ctandũ de pncipijs: de pncipijs aũt nihil demr̃ari pt: naz
ſi demr̃o ex poꝛibus exiſtit: priora inueſtigãtes pncipioꝝ
pn° inuenire velle videbimur. vult ꝙ Ariſ. ſoluat per h̃
ꝙ pri9 eſt duplr: ꝛ ad nos ꝛ ad nãm. nobis ea priora vult
eẽ: quę notiora ſunt nobis: quęq3 facilĩ9 poſſumus depre/
hendere. naturę aũt priora ſunt illa: quę ex ſua ſuba ſim/
pliciora hñtur. vult ꝙ Ari. ſoluat qõnẽ: ꝛ non qð ſyllogi/
zet. ſed nos huic nõ ꝯdicimus: q2 reuera ꝯdici nõ poteſt.
Sed expõnẽ Auer. magis ꝯſuetã iam ſectabimur.
❡ Cum declauit. Auer. itaq3 alr textũ hunc introducit: ꝛ
vult ꝙ cũ Ariſ. ꝯcluſerit de pncipijs eẽ tractãdũ: nũc rõ/
cinatur vias: qbus de his erit tractandũ.
❡ Et via inducẽs. Nũc tãgit rõnẽ: cui9 accipit maiorẽ. vz.
a nobis notiorib9 eſt ꝓcedendũ ad tractãdũ de pncipijs.
Cui maiori pñt addi plẽs minores: q̃ꝝ p° eſt: ſed iteriora
nãę ſunt nobis notiora: cuius ꝓbatio eſt: q2 nõ ſunt eadẽ
nobis ꝛ nãę nota. igĩ ab iterioꝛib9 nãę. nobis aũt certio/
ribus ꝓcedendũ ad tractãdũ de pncipijs. huius rõis tan
git maiorẽ: ꝛ illius ꝓbationẽ: ꝛ ꝯnem.
❡ Quia illa quę ſunt cognita. Soluit qõnẽ Auer. vtrum
ſꝑ non eadẽ ſint nobis ꝛ nãę nota: Rñdet ꝙ in nãlibus
nũq̃ꝫ eadẽ vel rariſſimo ſunt nobis ꝛ nãę nota. in mathe
maticis: aũt de facto quę ſunt nobis nota: eadẽ ſunt etiã
naturę manifeſta.
❡ Quia igiť. Ex his ꝯcludit drĩa iter demr̃onẽ ſigni: ꝛ de
moſtrationẽ ſimplr: ꝛ vlt ꝙ demr̃o ſimplr ea ſit in q̃ ꝓ/
ficiſcimur e nobis ꝛ nãę notis. vt in mathe˘. in qbus d/
moſtratiões ſunt cãę ꝛ eẽ: vt in phę° diximus: at cũ ꝓfici
ſcimur ab eis quę nobis nota ſunt: ꝛ non nãę: demrões
erunt ſigni: nõ ſimplr. qd vo ſit demr̃o cãę: dictũ eſt. reli
quuz ꝯ9 pz. ❡ Circa h̃ dubitať p̊ vtꝝ poſſint aliq̃ eadez
eſſe nobis ꝛ nãę nota: vt in mathe˘. Uĩ ꝙ non. p̊ q2 ꝓg/
ceſſus ꝯrij non pñt coincidere in vnũ: ſed ꝓceſſus nãę ꝛ
nr̃ ſunt ꝯrij. vt Themi9. ait. igĩ nũq̃ꝫ in vnũ coincident.
❡ Scdo ſi in mathe˘ idẽ eẽt notũ nobis ꝛ nãę: tũc idẽ
eẽt ſimplex ꝛ ꝯpoſitũ: q2 vt The9. inqt notũ nobis eſt cõ
poſitũ. nãę vero ſimplex. ❡ Tertio Ariſ. inqt. nõ. n. ſunt
eadẽ nobis atq3 ſimplr nota. mõ ſignũ negatiuuz diſtri/
buit vlr: vt ſit ſenſus nulla eadez ſunt nobis ꝛ nãę nota.
❡ Propter h̃ arg° nos aliqñ ꝯ Auer. cũ grecis ſuſtenta
uim9 nulla eadẽ eẽ nobis ꝛ nãę nota: vt ẽt nec in mathe
maticis: arg°. vz. ꝙ nãę nota ſunt cãę: nobis vo effect9. ſed
ipoſe eſt eadẽ eſſe cãs ꝛ effectus ad idẽ compata. igĩ nõ
pñt eſſe aliq̃ nobis ꝛ nãę nota. Tũc ad rõem Auer. dice/
rem demr̃ones mathe˘ eſſe certiſſimas q̃ten9 media ſť
cãę nobis notę. mõ ſi eẽ debẽt per nota nobis ꝛ nãę: cãę
deberẽt eſſe ſil cãę ꝛ effectus. Ariſ. n. h̃ vocat notũ nobis
id e quo nos ꝓcedimus: vt eſt effect9. dicerez igĩ media
mathe˘ eſſe nãę nota per ſe: per accñs vo nõ q̃tenus me
dia: ſed q̃ten9 pñt ſcribi in puluere ſunt nota nobis. Auer.
vo opinat9 eſt enũciatũ Ari. eẽ legẽdũ indefinite: ꝛ ſic hę
duę ſub ꝯrie ſunt ſil vere. eadẽ nõ ſunt nobis nota ꝛ nãę.
vt in nãlib9. Scda. eadẽ ſunt nobis nota ꝛ nãę: vt in ma/
the˘: vbi mediũ q̃ten9 cã ẽ: nãę notũ dĩ. q̃ten9 vo accñs
per ſe ſenſibile: nobis notũ dĩ. qua rõne euenit vt in illis
nõ fiant duo ꝓceſſus: ſz vnus tm̃ e cã ad effcm. ❡ Aiad/
uerte tñ ꝙ in aliqbus nãlibus idẽ eſt notũ nobis ꝛ nãę:
vt color eſt notior nobis q̃ꝫ ſpẽs i medio: ꝛ ẽ notior nãę:
q2 illius ſpẽi cã eſſe vt pz. Tĩ ad rões. ad pmã. dico ꝙ ꝓ/
ceſſus illi nõ ſunt ꝯrij niſi in nãlibus: at in mathe˘ ſec9
eſt. Et per idem ad alia.

Sol. p̃ma que.

Cõfutatio.

Sol. pp̃a.

Dubitatiões.

Solutões.

Themi. expõ.

Cõfi. z.

Dubitaõ

Priorõ.

Scda.

Tertia.

Sol. ptia.

ſol. auer.

Nota.

¶ Sunt aũt primum nobis nota atq; manifeſta compoſita magis. poſterius vero nobis qui hec diuidimus: nota fiunt ex hiſce principia atq; elementa.

Expõ pᵃ. ¶ Expoſitor credit Ari. rõcinari ad ꝓbandũ ex vlibus eẽ ꝓcedendũ ad tractatũ de ꝑncipijs. exponit.n. per vbum illud grecũ ſygcechimena ↄfuſa hoc eſt vlia: qḋ ſtare nõ poteſt: q2 ſtatim ſubdit. poſterius vero nobis qui hec diuidimus: nota fiunt ex hiſce ꝑncipia atq; elinta. cõſtat aũt ſpẽs ⁊ minus vlla non eſſe ꝑncipia: neq; elinta vlium: niſi valde equiuoce. ꝓpea vr̃ mihi eſſe de principijs tractandum dupl̄r ⁊ demr̃ando de eis affectiones ꝓprias: ⁊ definiẽdo illa. ideo duo facit primo docet demõſtrare de illis paſſiones. deinde ibi ſuſtinẽt aũt docet definire illa. ⁊ in prima ẽt duo facit. q2 primo docet qualr̃ ad dmr̃onẽ de ꝑncipijs ꝓficiſcimur. Scd̃a ibi vñ ex vlibꝰ: quo e ꝑncipijs ad effectus ꝓcedimus. erũt igr̃ i pᵃ pte duo ꝓceſſus primus quo ꝓficiſcimur ad demr̃andũ de ꝑncipijs ꝓpa illis. Scd̃s quõ ꝓcedimus ad demr̃anduz de effectibus paſſiões per ꝑnᵃ. ↄcluſit itaq; in primo textu e nobis notioribus: ⁊ nãe ignotioribus eſſe ad ꝑncipioꝝ tractatum ꝓficiſcendũ. nũc ſub hac ↄ̃ne ſubaccipit hanc minorez: ſꝫ cõpoſita ſũt nobis nota. ſimpꝰ vo nãe nota. igĩ ad tractãdum paſſiones de principijs e cõpoſitis effectibus ꝓficiſcendum: quiq; effectꝰ ex illis cõponunt̃. Habes igr̃ pᵐ ꝓceſſum quo ad paſſiones ꝑncipioꝝ ꝓficiſcimur: ⁊ hanc expõnẽ oẽs ignorant: ⁊ q̄d velit Ari. nemo tetigit. Jngt. ſunt aũt nobis primũ nota atq; manifeſta ſygcechymena hoc eſt ↄfuſa: ſiue cõpoſita: qḋ idẽ eſt: poſterius autez nobis qui hẽc diuidimus ꝓcedendo per reſolõnez: fiunt nota ex hiſce ꝑncipia atq; elinta: h̓ eſt minor: ⁊ ↄ̃. ¶ Aiad uertendũ tñ ꝙ Ari. fortaſſe non ſubaccipit: ſed auget i latus. nam ↄ̃ primi textus erat ꝙ ab interioribus nãe ꝓcedendum eſt ad tractatũ de ꝑncipijs. Rectius igĩ auget in latus accipiendo ſub eadem maiori hãc minorẽ: ſꝫ cõpoſita ſunt nob̄ notiora ꝗ̃ ꝑncipia. igĩ e cõpoſitis erit ꝓficiſcendũ ad demr̃atione ꝑncipioꝝ: quo fit vt totus ſyllogiſmus ſit e nobis notioribus ꝓficiſcenduz ad nature notiora. ↄpoſiti effectꝰ ſunt nob̄ notiores: illoꝝ ꝑncipia ⁊ elinta ſunt notiora nãe. igĩ e compoſitis effectibus ad ꝑncipia atq; elinta ꝓficiſcẽdũ. ⁊ ſic hẽtur primꝰ ꝓceſſus: quẽ eſt demr̃o ſigni: ſiue demr̃o q2. ⁊ tũc huius ſylli ſolũ minorem accepit: ⁊ omiſit maiorem ex textu proximo: ⁊ concluſionem.

Textꝰ 3. ¶ Dicit ⁊ illa. Primo accipit ſub maiori data ꝗ̃ erat. e nobis notioribus incedendũ eſt: hanc videlicꝫ minorem: ſꝫ compoſita ſunt nobis notiora. igitur ex cõpoſitis. i. accidentibus illoꝝ eſt ꝓcedendũ ad cognitione principioꝝ. ⁊ in hoc apparet ꝙ bene Auer. expoſuit verbũ ſygcechymena. intellexit.n. compoſita. confuſio.n. q̄dã ẽ ↄpõ.

¶ Cauſe aũt. Soluit dubitationẽ. vr̃.n. ꝙ nihil ſit nãe notum: nam natura non cognoſcit. Reſpõdet ꝙ h̓ ꝓpõ debet intelligi hypothetice. vꝫ. ꝙ ſi natura cognoſceret: pᵒmo cognoſceret cauſas: quia illa primo occurrunt operationi nature.

¶ Unde vr̃. Declarat hoc per exemplũ: nam ita eſt de natura vt de artifice: ſed ipſi artifici cauſe ſunt prius note: incipit enim agere effectus ex cauſis. igitur ⁊ in natura idem erit.

¶ Si igitur. Declarat nunc ꝙ effectus ſunt notiores nobis ⁊ arguit ſic: ſi nos ageremus res nãles: cauſe eẽnt pᵒ note nobis. ſed nos non agimus eas. igitur cauſe nõ ſunt prius note nobis. ⁊ ſic diſpoſitio eſt ↄ̃ria. nã nãe ipſi cãe ſunt prius note: quia agit res ex cauſis. nobis vero effectus: q2 nõ agimus res ex cauſis: vt patet.

Prĩa dubitatio. ¶ Dubitat̃ pᵒ contra ſolutionẽ primi dubij ſic. ſi cauſe eſſent note nãe: natura cognoſceret. ſed natura non cognoſcit. igitur cãe non ſunt note nature. ¶ Scd̃o. conditionalis nihil põit in eſſe. igitur nihil dicit eſſe notũ nature de ineſſe: per h̓ ꝙ ſi natura cognoſceret: pᵒus cognoſceret cãs.

Scd̃a. ¶ Scd̃o dubitatur ↄ̃ exemplũ. nam. 7ᵒ. meta. cõmẽ. 23. vlt duos eſſe motus agentis artificialis: realem ⁊ intentionalez: ⁊ vult in pᵒmo eſſe prius notũ effectũ. in ſcd̃o vero cauſas. modo arguo. ſi natura cognoſceret: haberet duos motꝰ. ⁊ ſi haberet duos motus: effectus eſſet primus motus.

Tertia. ¶ Tertio dubitatur ↄ̃ tertium. videtur ꝙ ipſe cõmittat fallaciam cõſequentis: nã arguit a deſtructiõe antecedẽtis ad deſtructionẽ ↄ̃ntis ſic. ſi nos ageremus res nãles: cauſe eſſent prius note nobis: ſed nos non agimꝰ eas. igĩ cauſe non ſunt priꝰ note nobis. ecce quo mõ arguit a deſtructione ãñtis. Scd̃o vr̃ ꝙ deſtructio ſit falſa. naz nos agimus res nãles. ſol.n. ⁊ hõ gñant hominẽ. 2ᵒ. huius.

¶ Ad hec ſunt multe rñſiones quidã per naturã volũt eſſe intelligendũ deũ: qui eſt natura. (vt ita dicam.) naturans. huic.n. primo cauſe ipſe note ſunt. deĩde effcũs. Huic facit Themi. pᵒmo de aĩa. capᵒ. 23. vbi ait. opus nature eſſe opus intelligentie non errantis. vt ẽt Auer. 12ᵒ. meta. cõmẽ. 18. concedit. ⁊ tunc per hec patet ad q̃õnez: ⁊ ad argumenta. ¶ Sed ↄ̃ hoc arguũt quidã. in deo nullꝰ eſt ordo: vt. 12ᵒ. meta. tex. ⁊ cõmẽ. 51ᵒ. igĩ in ipſo non ſunt hec prius: illa poſterius. hec rõ pace hoꝝ nulla eſt: nam quãquã in deo non ſit ordo realis: eſt ordo rõis ex parte noſtri modi conſiderandi. nã attributa deo inſunt ex nobis. 12ᵒ. meta. ↄ̃. 39ᵒ. Alr̃ tñ vult Themꝰ. ꝙ nota nãe ſunt illa que ſunt priora nãe: vnde per notũ nõ itelligit cognitum: ſed prius nãe ipſi ſtatutũ. ⁊ tunc obiectiões ceſſant. Auer. alr̃. vult ꝙ per notũ nãe ſit intelligendum id qḋ ſi natura cognoſceret: prius illud cognoſceret: vt cãe ipſe. ⁊ ſic hypothetice: ⁊ non categorice dicunt̃ nota nãe h̓. tũc ad primũ dico ꝙ concludit cauſas non eẽ notas nãe categorice: ſed cũ hoc ſtat illas eẽ notas nãe hypothetice. ad ſcd̃am per idẽ: dico ꝙ cãe non dicunt̃ note nãe in eẽ: ſed hypothetice: ⁊ hoc ſatis. ¶ Ad 3ᵐ dico ꝙ exemplũ illud debet intelligi ꝗ̃tũ ad motũ realem: non aũt ꝗ̃tum ad motum intentionalẽ. ¶ Ad 4ᵐ dĩm ꝙ non arguit: ſꝫ ſumit duo diſpata ſil̓ vera: ⁊ per ſe nota: vt pꝫ.

¶ Quapropter ex vniuerſalibus in ſinglaria proficiſcamur oportet. totum.n. ipſuz ſenſu notius eſt. vniuerſale vero totum eſt quoddam quãdo multa cõplectat̃ vt partes.

¶ Hactenus quo ꝓceſſu ꝓficiſcendũ ſit in cognitionẽ ꝑncipioꝝ: cauſaꝝ: ⁊ elintoꝝ declarauit: aſſerens eẽ procedẽdum ſpecie demoſtrationis ſigni: que dicitur demr̃o: q2. ab effectibus cõpoſitis ad cãs. Nũc ſub illa maiori accipit tertiã minorẽ: ⁊ declarat ↄ̃contra in cognitionem effectuum eẽ proficiſcendũ ſpecie demr̃onis propter q̄d. hoc eſt e prioribus nature. eſt.n. iſte ordo: ꝙ per effectus adipiſcimur cauſas: deĩde retrocedimus ab ipſis cauſis ad effectus. ratiocinatur hoc ſic. e nobis notioribus procedendũ ad vniuerſaliora principia: ⁊ vniuerſaliores cauſe ſunt nobis notiores: ꝗ̃ principia aut cauſe particulares: igitur e cauſis ⁊ principijs vniuerſalioribus ad effectus particulares incedenduz. de ratione primo infert cõcluſionem: ⁊ inquit quapropter ex vniuerſalibus cauſis atq; principijs per intermedia ad ſingularia hoc eſt effectꝰ particulares proficiſcamur: oportet. hec eſt cõcluſio. deinde tangit minoris probationem. eſſet enim minor. Sed vniuerſalia ſunt notiora nobis: declaratur totum

Solu.

in ſenſu notius eſt ſenſu. igitur totū in intellectu: notius
eſt intellectu. Sed vniuerſale totum quoddā ē. vt ſaltē
apud intellectū. igitur notius. qđ vero ſit totū. eo pȝ. quia
complectiť multa vt partes. vnde lr̄a pōt reſolui in tres
Tres ſyll. ſyllōs: primus erit. e nobis notioꝛibus eſt ꝓficiſcendū:
vlīa notioꝛa. igitur ab vlībus ꝓficiſcendū. Minoꝛ ꝓſyl-
logizatur ſic. totū eſt notius partibus apud illaȝ potētiā
ad quā eſt totū. vt ſi apud ſenſum: notius eſt ſenſu. ſi apō
intellectū notius eſt intellectu. Uniuerſale totū eſt. igiť
notius partibus. Minoꝛ ꝓſyllogizatur. cōplectens mul-
ta vt partes totū eſt quoddā. vle complectitur multa vt
partes. igitur totū quoddā. nō. n. dixit eſſe totū ſimplici-
ter. ſed totū quoddā: qꝛ nō complectitur multa ꝓprie: ſȝ
vt partes. hec eſt vna expoſitio: vt promiſimus iaȝ. h. n.
modo cepimus exponere.

Coll. 4. ❡ Cū declarauit. Lr̄a modo expoſita eſt ſȝ me: nūc expo-
Expō auer. nam ſm̄ Auer. ⁊ Themi. qui in hoc ſunt concordes. volūt
igitur ambo ꝙ Ariſto. velit ponere ordineȝ librоꝝ. nam
poſtq̄ȝ de principijs eſt agendū: ⁊ de illis procedenduȝ ⁊
tractandū eſt a poſterioꝛibus: de quibus ꝓncipijs ē agē-
dum ꝓmo. Rn̄det Ariſto. ꝙ ꝓmo de principijs vniuerſa-
libus: naȝ vt bene Themi⁹. inquit. vt in libris reſoluto-
rijs: is qui eſt de ſyllō tractatus: preꝑpoſitus eſt ei qui que-
ris de demonſtratiuo: dyalectico: atq̄ȝ ſophiſtico: ita tra-
ctatus qui de pn̄cipijs vlībus tractatus p̄cedere debet:
ei qui de principijs eſt particularibus: quare liber phicę
auſculationis p̄cpoſitus eſt ceteris: naȝ hic agiť de pn̄-
cipijs vniuerſalioꝛibus: q̄tū eſt poſſibile ſciētię nālī. De
autem tractatus de vlībus ſit alijs p̄cponendus: rōnes
factę declarant. hec expō multū valȝ: ⁊ textui conſonat.
Sȝ dubitabis: quia tūc opoꝛtet metaphyſicā ꝓpōi. phy-
ſicę quia illa eſt de vniuerſaliſſimis. taȝ ſępe reſpōdim⁹ ꝙ
tractatus de vlībus ⁊ vliſſimus p̄cedit infra rationeȝ
ſubiecti ſcientię hoc eſt: dū modo non tranſcendat ratio-
nem formalem ſubiecti.

❡ Et intēdit. Exponit qđ per vlīa Ariſto. velit: ⁊ vult eē
intelligenda vliſſima principia ⁊ vliſſimas cauſas: ⁊ tu i-
tellige tam de cauſis q̄ȝ de accidentibus vliſſimis: vt fie-
ri poteſt in ſciētia naturali. ⁊ per hoc patet in hoc lib° eē
tractandū de vliſſimis cauſis: ⁊ vliſſimis accidentibus
cōibus omnibus rebus naturalib⁹. vt diximus in ꝓhe°.
cuiuſmodi ſunt vliſſima materia: vliſſima forma: mot⁹:
tempus: locus: ⁊ id genus.

❡ Et cum dicit. Exponit quid per ſingularia Ariſt. intel-
ligat. poſſet. n. obijci. de ſingularibus non eſt ſcia. igiť ab
vlībus non proficiſcimur in ſingularia. Rn̄det Auer. ꝙ
Ariſt. intelligit per ſingularia vltimas ſpecies: aut quaſi
Expō alioꝝ. vltimas. Quidam volunt eſſe intelligendū per ſingula-
ria: indiuidua: nam licȝ de illis non habeatur ſcia per ſe:
Cōfutatio. habetur ſcia ꝓpter vlīa. Sed hoc ſtare non poteſt: naȝ in
nullo libroꝝ phię naturalis Ariſt. tractat de ſingularib⁹.
vt idiuidua ſunt: imo particulariſſimi libri ſť de aīalib⁹
⁊ ſtirpibus: nullibi tamen de ſingularibus loquiť: quare
bene Auer. per ſinglīa ſpecies intelligit. deide Auer. ex-
ponit non nulla ⁊ patent.

❡ Cauſa igiť. Colligit nunc Auer. ꝙ vna eſt cauſa ambo-
rum dictoꝝ. duo. n. ſunt dicta: ꝙ ad cognitiōem ꝓncipio-
rum eſt ꝓficiſcendū dm̄rone: qꝛ a compoſitis effectib⁹. ⁊
ꝙ ꝓnm̄ doctrinę totius ſcię naturalis eſt ab vlībus: ⁊ hęc
duo ſunt dicta per vnam maioꝛem: ⁊ duas minores. ma-
ioꝛ cōis eſt. a notioꝛibus nobis ꝓficiſcendū. vniuerſuȝ d-
monſtratum eſt notius nobis: ⁊ hoc quo ad ſenſum. igiť
ab eo ꝓficiſcendū in cognitionē ꝓncipioꝝ. ⁊ vult ꝙ indi-
uiduū demonſtratū ſit principiū fidei: hoc eſt demr̄onis
ſigni. demr̄o. n. ſigni vocatur vbiq̄ȝ fides. Scdȝ declara-

tur accepta eadeȝ maioꝛi: ſed hac alia mioꝛi. E nobis no-
tioꝛibus ꝓficiſcendū: vlīa nobis notioꝛa: ⁊ hoc quo ad i-
tellectum. igiť ab vlībus in doctrina de principijs ꝓ agē-
dum. Et ideo vult illa eſſe principium ſcię hoc eſt demo-
ſtrationis ꝓpter quid: vbiq̄ȝ. n. per ſciam intelligit dm̄ō-
ſtrationē pp̄ quid. Reliquū cōmēti pȝ. ❡ Sȝ circa h̄ du- Dubitatō pulchra.
bitare ſolitus ſum. vtrum in nālib⁹ ſint duo ꝓceſſus. vn⁹
ab effectu ad cauſe inuentioneȝ: alter a cauſa inuenta ad
effectum. videť ꝙ non: qꝛ tunc eſſet circulus in demr̄oni-
bus. ꝯꝛis contra Ariſto. ꝓ poſte. ❡ Scdo tunc idem eēt
nobis notius ⁊ ignotius reſpectu eiuſdeȝ. vt effectus eēt
nobis notioꝛ in demr̄one ſigni. ⁊ ignotioꝛ in dm̄rone cāę
⁊ pp̄ qđ. ❡ Rn̄det Themi. i hoc loco ⁊ inquit. cū igitur Rñ. Themiſtij.
compoſitoꝝ rationem exquirimus: ea e naturę prioꝛib⁹
indicare opoꝛtebit: cum vero de p̄ncipijs agimus: ex his
quę prioꝛa ſunt nobis: ⁊ eſt illa quideȝ ꝓpria demr̄o. hęc
vero q̄ȝq̄ȝ non propria: tamē ſufficiens ad demr̄anda ea
quę volumus. In quibus verbis concedit Themi. duos
proceſſus. ⁊ ambos demr̄atiuos: vnū quidem ab effectu
ad cām. alteꝝ vero a cauſa ad effectum. Sed vr̄ ꝯꝛa⁹ ſibi
2°. poſte. capite. 30. vbi inquit. nullum. n. incōmodū ſuſci-
pitur. ſi talis cauſa cum ſua ꝯne retoꝛqueť. nec. n. eadeȝ
vtrinq̄ȝ rō eſt: ſed cum ab euentis ad cām ſubitur: ſyllus
tm̄ vocatur. cum ꝯꝛio eſt: abſoluta dm̄ro dr̄. Ex his ap-
paret proceſſum ab effectu in cām eſſe ſyllm̄ tm̄. ꝯꝛium
huic e cauſa ad effectū eſſe demonſtratiuū. Phylopon⁹ Rñ. phy.
voluit eſſe duplicem effectuȝ per ſe: qui ſequiť eſſentialr̄
ad cām eſſe. ⁊ per accidens: qđ apud Themi. dr̄ euentū.
tunc vult ab euentis h̄ eſt ab effectibus per accidens ad
cām eſſe ſyllm̄ tm̄: vt interijt: igitur decapitatur. ꝯ vero
eſſe demr̄oneȝ pp̄ quid: vt decapitatur: igiť interijt. at in
effectibus per ſe eſt econtra: ab effectu in cām eſſe dm̄o-
ſtrationē. a cauſa in effectū eſſe ſyllm̄ tm̄. vt eclypſať. igiť
interuenit terra: hec demr̄o eſt. ſed interuenit terra. igiť
eclypſatur: ſyllus eſt tm̄. ⁊ tunc per h̄ Themiſtij tolliť cō-
tradictio. naȝ in p̄ſenti textu concedit regreſſum in ef-
fectibus per ſe. ibi negat in euētis. licȝ Phyloponus dif-
ferat e Themi. Auer. aūt vbiq̄ȝ concedit regreſſuȝ: ⁊ vlt auer. cx°.
eſſe demr̄onem ſigni ab effectu in cauſas: econtra rē cāę:
vbi tamen eſt mediū notū nobis ⁊ naturę. vt in mathe-
maticis. demr̄o eſt ſimplr̄: hanc poſitionem habes. 2°. cę
li. cōmen. 35°. ⁊. 8. huius cōmē. 53. 50. ⁊. 65. ❡ Tē ad rōeȝ rñ. pma
recentioꝛes volunt eſſe q̄tuoꝛ noticias: ꝓma eſt effectus
per ſenſum: aut obſeruationē. Scda eſt inuentio cauſę
per effectū: quęq̄ȝ demr̄one ſigni habetur. Tertia ē eiuſ-
dem cauſę per intellectus negociationem: ex qua cū ꝓri-
ma creſcit notitia cauſę in tātū: vt digna ſit effici mediū
demr̄onis ſimplr̄. Ultima eſt eiuſdem effectus notitia
propter quid: per talem cām ſic cretam: vt ſit medium.
Imagiatur ꝙ notitia prima effectus ſit vt ſex: inuentio
cauſę per effectum vt quattuoꝛ: notitia cauſę per negotia-
tionem ſit vt quattuoꝛ: quę addita illi quę per effectū ha-
bebatur: erit vt octo: e qua tandem reditur ad effectum:
⁊ habetur illius notitia. vt octo. Ex his patet ſolō ad ra-
tiones. eſt. n. regreſſus: ſed non circulus: qꝛ non eſt in de-
moſtrationibus eiuſdem ſpeciei. ſimiliter non ideȝ notū Replice.
⁊ ignotum. vt pȝ. ❡ Sed cōtra hanc iſtant: primo qꝛ qđ
eſt hec negociatio: non demr̄o. vt patet. nec diffinitio: qꝛ
non differt a cauſa: non inductio. nec enthy⁹. igiť nihil ē.
ſcdo tunc poſſȝ haberi aliqua notitia perfectioꝛ: ⁊ non ꝑ
demr̄onē: vt illa que hētur per negociationē. ❡ Ad hec Deſcalo.
dici poteſt ꝙ illa negociatio eſt compoſitio ⁊ diuiſio: naȝ
cā ipſa inuenta intellectus componit ⁊ diuidit donec co-
gnoſcat cām ſub ratione medij: nam licȝ idem ſit cauſa ⁊
medium: dr̄nt ratione. cauſa. n. dr̄ quatenus ab ea effect⁹

proficiſcitur: ſiue ipſa ſit notior effectu: ſiue non. eſt autē medium quatenus definitio: ab effectu igitur ad cāꝫ: eſt proceſſus inuentionis cauſę: negociatio eſt ad cāꝫ vt medium ac definitio: ſed cum definitio non inuenit̃ niſi cōpoſitione ⁊ diuiſione: ideo inuenit̃ cā per hęc ſub ratione medij: ex qua poſtmodū ꝓficiſcit̃ ad effectū: ⁊ ſic patet ad primuꝫ. Ad ſcōm pꝫ ſolō. compoſitio.n. ⁊ diuiſio ſunt ſylli: vt 2°. poſte. dicitur. nec eſt inconueniens ſyllo aliquā incohatā notitiā intendi: ⁊ fieri maiorem: q̄ erat: ⁊ non per demoſtrationem.

Habent autem aliqua ex parte modo eodē ⁊ nomina ipſa ad rationē. Totum.n. quoddam ⁊ indiſtincte ſignificant: quemadmodū circulus. Definitio vero ipſius in ſingula diuidit. Et pueri primum quidem: omnes homines patres atq; matres foemias appellāt. poſterius aūt diſcernunt hoꝝ vtrūq;.

Hactenus quo ꝓceſſu ſit ꝓficiſcendū in cognitionem principioꝝ: declarauit: qꝛ h demoſtratione ſigni. nunc in proceſſu definitiuo reꝝ nālium quo ordine ſit incedendum addit. ⁊ vult idem eſſe ſeruanduꝫ vt inquit Thē⁹. i nomine ⁊ ratione appellat nomen id qd̄ definit̃. rōnem vero definitionē ipſius. vt igitur in ꝓceſſu dmōſtratiuo ꝓcedimus a cōpoſitis effectibus in cauſas: deinde regredimur ad effectū: ſic in ꝓceſſu definitiuo ꝓcedimus a definitis diuidendo: deinde e cauſis cōponendū ꝓficiſcimur in definita: huius ſyllus eſt ex eadem maiori. vꝫ. ex nobis notioribus ꝓficiſcendū. definita ſunt nobis notiora q̄ definitiones. igitur e definitis ipſis ad definitiones proficiſcendū. Minor declaratur. totū notius eſt ptibus. definituꝫ totū eſt: definitio diuidit in ptes. igit̃ definitum notius. hoc totum ſigno ꝓbat pueroꝝ: qui prima in ętate cum in eis cognitio incipit hoīes omnes patres appellant fęminas quoq; omnes matres: at cum creuit in eis cognoſcendi facultas parentū ꝓpria quaſi definientes aiaduertunt. Uex Themi⁹. exēplum hoc non ad diffinitiones accōmodat: ſed ordinē libroꝝ. vꝫ. q ab vlib⁹ ſit incipiendū. poteſt tñ vtriq; aptari vt patet. Sic igitur habes regulam ⁊ in demoſtrationibus ⁊ in definitionibus vnā: quaſi per vnam rationem.

Com. 5. Cum declarauit cām Auer. primo introducit litteraꝫ: ⁊ eaꝫ intelligit: vt nos expoſuimus. ideo v̄ba eius patēt. Aiaduerte tamen q genus ⁊ dr̄iam vult eſſe elīta ſpēi: naꝫ vt mixtū ex elītis conficitur. ſic ſpecies ex gnē atq; dr̄ia licꝫ illa partes rei: hęc ptes rōnis n ōnū q̄ dicant̃.

Et dixit quodāmō. Soluit Auer. vnuꝫ litterariū du^m: qꝛ non vr̄ q bene ꝯpauerit definitum ipſi vli: qꝛ nō vna ratione ambo tota ſunt: nec vna rōne partes illoꝝ modo eodem ſe habent. Rñdet Auer. q totum eſt triplex: vle: qd̄ a nōnullis totum in modo dicitur in libro topicorū. quiditatiuū ſiue eſſentiale: vt ſpēs ipſa: cuius ꝓprie ē definitio. totū mãle vt indiuiduū: quatenus ex ptibus ſui integralibus totum eſt integrale: quatenus ex mā ⁊ forma totum nālę. vult igitur q vle ⁊ definitū non eadeꝫ toti⁹ rōne ſunt tota. nā vle eſt totū ad ſpēs: ⁊ ita eſt totum in mō vle: ſpēs ptes ſubiectiuę. definituꝫ eſt totum eēntiale ſiue qditatiuū: partes vero eēntiales genus ⁊ dr̄ia. totuꝫ phyſicū eſt indiuiduū. ptes ſunt membra: aut mā ⁊ for^a. qꝛ igit̃ non vno mō penitus ſe hñt: adiecit quodā mō.

Et hoc. Qd̄ vō qd̄libꝫ totū ſuis ptib⁹ nobis notius ſit. regula fuit: qꝛ h totū integrale notius eſt apud ſenſuꝫ q̄ ſuę ptes. ꝓp quā quoq; regulam ēt accidētia ſunt nobis prius nota q̄ cauſę: quia accidentia ſunt ſenſibilia pmo: cauſę vero non.

Et quęret aliquis. Mouet Auer. qōnem: naꝫ videt̃ in dictis Ari. inanis repetitio: nam textu illo. ſunt aūt pmū nobis manifeſta ⁊ certa compoſita. intelligit per cōpoſitam ſpēs: ⁊ hic. ſuſtinent aūt ideꝫ quodam mō hoc noīa ad rōneꝫ: intelligit ſpēs. igit̃ inanis repetitio. ⁊ q in pꝛio intelligat ſpēs: patet: qꝛ non pōt intelligere indiuidua ſignata: nā ab illis nō ꝓcedit̃ in demr̄onibus. ſunt.n. extra artem ⁊ ſciam. hic ēt non poteſt itelligere niſi ſpēs: qꝛ ſolius ſpēi eſt definitio. igitur eſt inanis repetitio.

Ad hoc aūt. Rñdet ⁊ vult q ibi ſpēs: ⁊ hic ſpēs intelligit: ſed alr atq; aliter: nam ibi loquutus eſt de ſpēbus in cōparatione ad partes: vt cāę ſunt: ⁊ in ꝓceſſu ſm fidem hoc eſt i ꝓceſſu demoſtratiuo demr̄one ſigni. hic in ꝓceſſu definitiuo: ad ptes ſm imaginē hoc eſt definitiuas. ſic igit̃ licꝫ idem intelligit non eodeꝫ modo: qꝛ ibi in demoſtratione fidei hoc eſt ſigni. hic in definitione proceſſuq; definitiuo.

Sunt igitur tres. Ex his concludit eē tres modos ſiue ſpēs compōnis: prima eſt compō ſpēi ex ſuis cauſis qditatiua atq; eſſentialis. Scōa generis ex ſpēbus vlis atq; in modo. ⁊ ambę hę notiores ſunt itellectu ptibus ſuis. Tertia eſt cōpoſitio indiuidui ex ptibus ſm ſui q̄litateꝫ hoc eſt: ita particulares vt ipſum eſt: ⁊ hoc cōpoſituꝫ hic cōpōnis rōne apud ſenſum notius eſt partibus.

Et ex eo. Ordo aūt ꝯpōnum talium ⁊ regula hęc eſt: vt qꝛ totum ſenſile notius ſenſu fuit partibus: ſcitum eſt cōpoſita illis duobus modis notiora eſſe intellectu ptib⁹.

Et ideo. Ex his quaſi colligit aliā rñſionem q in textu illo tertio potuit intelligere per ꝯpoſita: non tantū ſpēs: ſed indiuidua: nam vt nunc dictum eſt indiuidua pñt eē ꝓncipia acquiſitionis vlis ꝓpōnis. cum.n. ſcimus totum ſenſile qd̄ eſt indiuiduū eſſe ſenſu notius partibus: ſcim⁹ ita eſſe in alijs apud intellectū. igitur pōt eſſe principiuꝫ inueſtigationis vlis. Sed re vera p° reſpōſio eſt melior. Nam ibi loquitur in demr̄one qꝛ: vbi indiuiduuꝫ nō poteſt eſſe medium niſi fuerit inductio.

Signū eius. Nunc per ſignū hęc confirmat: ⁊ aiaduerte q intellectū pueri vigorari poteſt intelligi per ſe: vl̄ p accn̄s. per ſe falſum eſt: qꝛ itellectus non ſeneſcit: vt in libro de aīa diximus. Per accn̄s vero eſt concedendum: nam vt dicit Plato ſedatis motibus pueri: ⁊ ſenſib⁹ exterioribus ⁊ iterioribus vigoratis: per hoc q hūor recedit: intellectus quo ad illius operationē vigorari videt̃. cętera cōmenti patent. Sed circa hęc plures occurrunt qōes: prima eſt quę prius cognoſcunt̃ ab itellcū nr̄o: vtrū minus vlia vel ſingularia: an magis vlia. Aiaduerte q hic ſunt duę pōnes: vna tenet ſinglare per ſe poſſe ab intellectu nr̄o cognoſci: quatenus ſingulare. Alij q ſingulare per ſe quatenus ſinglare ab itellectu minime cognoſci poſſit. Ideo primi tenēt abſolute ſingulare eē primuꝫ cognitum: ⁊ magis ab intellectu noſtro ipſo vlī.

Prīa qō. Prīa pō.

Qd̄ vero ſingulare per ſe ab intellectu nr̄o cognoſci poſſit: pluribus rōnibus arguit̃. Primo qꝛ intellect⁹ cognoſcit differentiaꝫ inter vle ⁊ ſingulare. igitur deprehendit per ſe extrema. Scōo intellect⁹ componit hāc ꝓpōneꝫ. Plato eſt hō. igitur cognoſcit extrema illi⁹. opō ſcōa ⁊ ꝯpoſita ſupponit ſimplicē ⁊ primā: vt in lib°. periher. Tertio prudentia eſt de ſinglaribus: ⁊ illa ē opō intellectus. Quidā alij qui ſubtiles habētur arguūt. Primo. intellectus per ſe fertur in eſſe. igitur i quodlibet contenta ſub ente: ⁊ ita in ſinglare. Scōo. inte⁹ p ſe intelligit ens. igit̃ maximū ens magis intelliget: ſꝫ ſingularia ſunt maxima entia: vt indiuidua ſubē: quę ſunt ſubſtantię primę. Tertio. ſi ſinglē non per ſe itelligeretur eſſet: qꝛ adderet mām: ſed p mām addit ad eē. igit̃ ad cognoſcibilitateꝫ. Quarto. aut ſingulare mouet in-

Qꝛ ſinglē p ſe cognoſcat. Prīa rō. Scōa. Tertia. R ōes aliop. prīa. ſcōa. tertia. quarta.

tellectū: aut vniuerſale: nō vniuerſale: q2 mouere ē actio ⁊ operatio: ſed actiones ⁊ operationes ſunt ſingulariū. p̄ metaphyſicę: igitᷣ ſingulare mouebit.

quinta.

℄ Quinto. cuiꝰ illi propoſitiōes intellectui patēt: cōcluſio eidem patere dȝ. ſed ꝓpoſitiones ſylli particularis in tertia figura intellectui patent vt oē b.a. omne b.c. igitᷣ aliquod c.a. pȝ eē ſingulare c. ipſuȝ.

Sexto.

℄ Ultimo. intellectus imponit noīa ſingularibus: igitᷣ intelligit illa: hoc ſuppoſito volūt cognitiōe confuſa: ⁊ non deffinitiua ſingulare eſſe prius notū: maxime ſi fortius mouet ſenſum: qđ addunt ꝓpter eum quę niſi e remotis.

Errores p[..] mis.

℄ Hęc poſitio peccat in duobꝰ. p̄mo quia dato ꝙ ſingulare per ſe intelligeretᷣ a nobis: adhuc nō oȝ ponere ipſuȝ eſſe prius notū intellectui: vt dicemus i noſtra poſitōe. Scđo ſingulare intelligi a noſtro intellectu per ſe cōtradicit auctoritatibꝰ ⁊ rationibꝰ.

De ſingl. ſi intelligat.

p̄mo. q2 ſi ſingulare per ſe itelligitur ab intellectu: aut ab intellectu q̄tenus intellectus eſt: vel ab intellectu ꝯiuncto ſenſibꝰ: ſi ab intellectu q̄tenus intellectus eſt. Tūc etiam ab intellectu ſeparato cōtra Auerroeȝ .iz. metaphyſicę. cō. ſi. ⁊ ꝯ omnes.

Prima rō.

Si ab intellectu quatenus cōiunctus eſt: tūc nō intelligitᷣ ab intellectu per nāȝ intellcūs: igitur ꝓpter cōiunctionem quā habȝ ad ſenſus: ⁊ ita mediante ſenſu vt arguit Auerro. 3. de aīa. cō. 10.

Scđa.

℄ Scđo e quocūq; remouetur ratio intelligibilitatis ⁊ modo quo remouetᷣ: remouetur intelligibilitas. ſed ab indiuiduis remouetᷣ rō itelligibilitatis: nam ratio intelligibilitatis eſt forma ⁊ actꝰ 9. metaph. cō. 20. ſingularia non ſunt per ſe formę: ſȝ participatiue: q2 cōpoſitum eſt ens in actu ꝓpter formā. 2. de aīa. cō. 4. igitᷣ ⁊ per accidēs itelligibile.

Ad 3dicta Auer. Tertia rō.

℄ Tertio arguo argumentis Auerro. omne receptū recipitur in ſubiecto per modū recipientis. 3. de aīa. cō. 5. ſed intellectus poteſtate eſt vle per eſſentiaȝ igitᷣ non recipit niſi vniuerſalr.

Alia forma.

℄ Uel ſic intellectus poteſtatis eſt vniuerſale per eſſentiaȝ: igitur eſſentialius recipit ⁊ vniuerſalius: q̄ȝ vle participatiue: ſed corpus in cōi non recipit hanc colorem. 7. metaphyſicę: igitᷣ intellectus qui per eēntiam eſt vlis non poteſt recipere cognitionē ꝑticulareȝ huius hoīs.

quarta rō.

℄ 4ᵒ intellectus agens cōparatur intelligibilibꝰ: vt lumen coloribus. 3. de aīa. cō. 5. 28. ⁊ 2. de anima. cōmē. 67. ſed lumen dat coloribus eſſe ſenſile in actu: igitᷣ intellectꝰ agēs dat intelligibilibꝰ itellectum actu: igitᷣ ſingularia non q̄tenus ſingularia intelligibilia ſunt.

℄ Quinto. plus dīt intellectus ab imaginatiua q̄ȝ imaginatiua a ſenſibꝰ exterioribus: ſed imaginatiua non poteſt in obiectuȝ ſenſus exterioris ſub rōne illius: igitᷣ nec intellectus in ſubiectū ſiue obiectū imaginatiue ſub rōne ſingularis. Multę rationes fieri ſolent: ſed hę ſatis ſint.

Rā: expoſitorum.

℄ Sed ꝓ ſolutione q̄ſiti aīaduerte ꝙ duplex eſt reſponſio. vna expoſitorum: alia Auer. Pro reſpōſione expoſitorum: debes ſcire ꝙ ſingulare eſt duplex: qđdam ęquiuoce pro quāto eſt vnū in tota ſpē cuiuſmodi eſt deus: ⁊ q̄libet intelligētia. Hęc eniȝ propria ſunt vniuerſalia per eēntiaȝ: ſed dicitᷣ ſingulare vnaqueq; quatenus vna nūero eſt in tota ſpecie: et de hoc mō ſingularibus non loquimur: q2 patet illa per ſe intelligi per eēntiaȝ ſaltem a ſeipſis. Alio mō accipitur ſingulare vniuoce ꝓut eſt indiuiduum determinati p̄dicamenti: vt hic hō ſocrates ⁊ plato: ⁊ hoc ꝓpter mām. vt nunc ſuppono: ⁊ de hoc eſt q̄ſtio.

℄ Scđo aīaduerte ꝙ ſpecies intelligibilis: quā ponunt in intellectu genitaȝ ab intellectu agente ⁊ phantaſmate: poteſt dupliciter conſiderari: vt ſimilitudo: ⁊ ſic p̄mo repreſentat vle: ⁊ naturā e qua p̄mo genita eſt. Alio modo vt effectus qdam genitus e ſingularibus phantaſiatis: ⁊ ſic repſentat ſingularia ipſa: quo mō effectus repreſentat cauſam. Tūc dicūt expoſitores ꝙ intellectus recte ⁊ per ſe intelligit ſolum vlia: ⁊ omnia ſub rōne vlis: nam intelligit per ſpēm: q̄tenus ſilitudo eſt ⁊ illa p̄mo repreſentat vle. reflexe vero vtpote quando redit ad cognitionē ſpēi intelligibilis intelligendo talem ſpēm quodāmō intelligit ſinglaria fantaſiata: quo mō per effectuȝ percipimus cām: vt per artificium percipimus artificem. p̄mo igitur actu fertur i vle: cum conuertitur ad ſpēm: ⁊ intelligit illā vt effectum intelligit ipſum ſingulare: ⁊ per hoc pȝ ſolō ad oīa argūᵃ: nam intellectus reflexe itelligit: ⁊ ſenſus recte cognoſcit ſingulare: quę ſufficiunt ad oīa argumenta.

ni. auer.

℄ Auer. autem. 3ᵒ. de aīa. cōmē. x. vult ꝙ intellectus quatenus itellectus non intelligit ipſum indiuiduū per ſe: quatenꝰ indiuiduum: ſed intellectus mediantibus ſenſibus cognoſcit indiuiduum ſub aliqua hitudine ad vle: vt pars illiꝰ: vt dīns ab illo: vt conueniens cū illo. ſeorſum autē acceptum ſub nulla habitudine ad vle ab intellectu non itelligitur: ſed tm̄a ſenſu. vnde cū indiuiduū intelligitur ſub habitudine ad vle hoc eſt vel vt dīns: vel cōueniens: vl ps vel tale aliqd: intelligitur quatenus ſubit rōneȝ vlis: ⁊ ſic non quatenus ſinglᷣe per ſe ſeorſuȝ: per hęc ad argumenta ēt patet. hęc de cognitione ſingulariū.

De primo cognito.

℄ Reſtat nunc diſputare de p̄mo cognito: vbi aīaduertendū eſt ꝙ de primo cognito duę primę fuerunt pōnes: nam tenentes ſingularia per ſe eſſe a nobis intellectuq; noſtro itelligibilia: ⁊ q̄ñq; per ſe intelligi: ipſa primo cognoſci a nobꝭ ⁊ poſt ipſa vlia deprehendi ꝯtendunt.

pma pō. **ſcđa pō.**

Qui vlia tantum per ſe: ſingularia per accñs intelligi aſſerunt: in parte cōueniunt: ⁊ in parte dīnt.

Conuenientia.

℄ Quātū quidē ad deffinitiuaȝ cognitionē rei: quā vocant diſtinctā: volunt vlia p̄us cognoſci. Sed q̄tū ad cognitionē confuſam. quā vocāt qd noīs: vel quid nomen ſignificet: dīnt.

Diff.

Nam qdam vlia prius intelligi contendunt: atq; prius ſignificata noīum illoꝝ venire in notitiaȝ nr̄am ꝓbant. Alij contra minus vlia ſemꝑ prius: quo ad ſignificatiōes noīum occurrere aſſerunt. Alij aūt credētes mediare: aſſerunt minus vle prius cognoſci cuius ſingulare fortius ⁊ prius mouet ſenſum: vt in proxima diſtantia. at in remota: cū ſinglᷣe magis vlis fortius moueat: magis vle pręcognoſci volunt. quoꝝ rōnes: ⁊ euaſiones: ⁊ ſophiſmata hic omitto. alibi enim longius perq̄ſita ſunt.

Propo poſitio. Vle duplex.

℄ Ideo ad veritatis inq̄ſitionē magis intendens: dico ꝙ vle eſt i duplici dr̄ia: qđdam. n. eſt per eſſentiā: qua rōe Plato formas ſeparatas vlia aſſerit eſſe. Ariſt. vero deū ⁊ ſubas omnes itellectuales vles per eſſentiaȝ cōcedit eſſe. hęc quoq; non nunq̄ȝ vlia in cauſando dicuntᷣ: hoc eſt vles reꝝ cāę. Alia ſunt vlia participatiue vt aīal vle: ⁊ homo vlis: ⁊ id genus: q̄ dicuntᷣ vlia participatiue: q̄ꝛ ſua natura ſunt forᷓ ſingulares: ſed participatōe intellectus: qui per eēntiā eſt vlis: efficiuntur vles. iz. metaᶜᵉ. cōmē. 4ᵒ. Hęc nōnūq̄ȝ vlia i p̄dicando dicuntᷣ: q2 aut ſunt in pluribus: aut dicuntᷣ de pluribus: vt Ariſt. inquit in libᵒ. de interprętatione: ⁊ in libᵒ. poſte.

prima pō.

℄ Ulia itaq; p̄mo modo apud oēs poſterius cognoſcuntᷣ: vt in p̄mo. de aīa. cō. 8ᵒ. Exponit Auer. aīal vle aut nihil eſt aut poſterius eſt: q2 idea Platōis: aut nihil eſt. aut ſi qd eſt: illa poſterius cognoſcitᷣ. Et in hoc peripatetici oēs ꝯueniunt.

Ut metaphyſica poſterior.

℄ Qua rōne euenit vt methaᶜᵃ ſit poſt phyſicā: nam methaᶜᵃ: aut eſt de vlibus per eēntiam: aut de vlibus per indifferentiā ad illa: ⁊ ad res materiales: vt ſunt ens: vnū ⁊ id genus. Si qdē de vlibus ꝑ eſſentiam: illa poſt phyſicā erit. Si de vlibus per indifferentiam. ēt poſt phyſicaȝ: q̄ꝛ illa abſtrahi nō poſſunt vt cōia nālibus: ⁊ ſepatī: niſi ſint ipſa ſepata.

Vle p̄dicando duplex.

℄ At ſi de vlibus ſit ſermo: quę ſunt ꝑticipatione talia: cum eiuſmodi vle ſit 2ᵉ: aut cōplexum: vt ꝓpō vlis: ſiue ſyllus vlis: aut incōplexū vt vle prędicabile: tunc qđ nō eſt vna rōe ſol

uendã:nã3 ſi loquimur in ꝓpoſitionibus vlibus: poſſu‑
mus adhuc loqui de his in cõparatione ad ꝓpoſitiones
2ª ꝓpõ. minus vniuerſales: aut in cõparatione ad ſingulares. Si
in ꝯparatione ad ſingulares: vlẽs ſunt quãdoq3 prius no‑
tę: vt in ſciẽtijs ſpeculatiuis: quaꝝ p̃ncipia ſunt inata: vt
in mathematicis. In his.n. vlẽs pręcognoſcũtur: vt pmo
poſterioꝝ aſſerit Ariſto. in ſciẽtijs vero: quaꝝ magna ps
ꝑ obſeruatões hr̃: vt phyſicę: ⁊ practicę: q̊ gdẽ ad eaꝝ iuẽ
tionẽ ſinglares: ex qb⁹ vlẽs iductiõe ꝓficiſcũtur: ꝑcogno
ſcũť: q̊ vo ad illaꝝ doctriatione vlẽs ꝑcogñſcũť quo magi‑
ſter ipſe diſcipulũ docet. non.n. niſi ex vlib⁹ ꝓcedit ad ſin‑
Tertia ꝓpoſitio. gulares ꝓpoſitiones. Ubi vero ꝯparãtur magis vniuer‑
ſales ad minus vlẽs: vbiq3 vliores pręcognoſcuntur: ꝓ‑
pterea liber phyſicoꝝ: cum ſit de ꝓpoſitionibus vlioꝛib⁹
Expõ du bitatiõis. ceteris pręponitur: ſũt.n. huius ꝓpoſitiões ex terminis
vlioꝛibus: vt dixit Auerro. in ꝓhẽmio. ¶ Dubitatio igr̃
de his nulla apud latinos nondu3 facta eſt: reſtat igiť vt
dubitatio ſolũ ſit de vlibus ⁊ minus vlibus pędicabili‑
bus: de qbus ſit hęc dubitatio ſic intelligẽda. vtrum vle
pręcognoſcať ſingulari vel minus vli: hoc eſt an res ipa:
vt ſocrates prius ab itellectu noſtro ꝑcõcipiať ſub ꝯce‑
ptu magis vlis: vt conceptu aialis: q̃3 cõceptu min⁹ vlis:
Prima diuiſio. vt cõceptu hoīs. ¶ Anteq̃3 de q̃one dicã3: debes ſcire ꝙ
ſunt idiuidua ſpẽi: ⁊ indiuidua generis proximi: ⁊ indiui‑
dua generis remoti: vſq3 ad ens: nã ſocrates põt appħẽ‑
di: vt hic hõ: vt hoc aial: vt hoc corpus. vt hęc ſuba: atq3
hoc ens. Cũ enim ſocrates diſtat: deꝑhendiť p̃mo quate‑
Duplex ordo. nus ẞ ens: deide quatenus hęc ſuba: deide q̃tenus ẞ ani‑
mal: deide quatenus hic hõ vt ſocrates ⁊ plato. ¶ Qua
rõne euenit vt duo ſint oꝛdies: alter gdẽ vlium: alter idi
Scd̃3 nõ. uiduoꝝ illi oꝛdini vliũ3 correſpõdẽs ¶ Scd̃o debes ſci‑
re ꝙ in omni oꝛdine totũ eſt pręcognitũ parti: vt ſi eſt to
tu3 ſenſile: eſt pręcognitũ parti ſenſili: ſi totũ vle preco‑
gnitũ parti ſubiectę: ſi totum definitiuu3 eſt pręcognitu3
partib⁹ definitiuis: vt diximus cognitiõe confuſa ⁊ quid
Mod⁹ ꝑmus ſol uendi. nois. ¶ Ex his ſeqtur ſolutio q̃õnis: ꝙ ſi magis vle cõpa
rať minus vlib⁹ vt totũ: ⁊ minus vlia illi vt ꝑtes: de mẽ‑
te Auer. abſolute magis vlia ſunt pręcognita cognitione
qd per nomẽ iportať: ⁊ ꝯfuſe. Hoc p3 ex his duob⁹: nã vt
indiuiduũ gñis ẽ ꝑcognitũ idiuiduo ſpẽi: q2 totũ ad illõ:
ſic magis vle minus vli. Ex 2º vero p3 idẽ: qm̃ in oi oꝛdie
totũ eſt pręcognitũ ꝑtib⁹: vt ſuppoſuim⁹ de mẽte Auerr.
Si vero minus vle cõpareť ipſis magis vlibus vtpote
generi ⁊ differẽtię vt totu3 definibile: ſic minus vle eſt
pręcognitũ: ⁊ hoc per rõnẽ in textu: ⁊ per ſignũ in pueris:
cõparari vero inuicẽ non poſſunt ambo vt tota: q2 totu3
nõ ad totũ refert: ſed ad partes: ideo acceptis vtriſq3 vt
totis neutrũ neutro eſt pręcognitũ. Hoꝝ ſignũ Auerro.
ponit: q2 totum apud ſenſu3 notius eſt. igiť oẽ totũ ẽ ꝑco
2ª mod⁹. gnitũ ꝑtib⁹ ſuis apud ea3 poteſtatẽ: e qua cognoſcuntur
ipſa oia. ¶ Aduerte tamẽ ꝙ in hoc dupliciter ſolitus ſu3
alr̃s loq: nam dũ qrit quid prius cognoſciť cõfuſe: an vle
an minus vle: dici põt ꝙ vel loquimur in cognitiõe nãli:
quę ꝓcedit actu3 vo.ũtatis: hoc eſt qd nobis nãliter prius
occurrit ſublato omni volũtario actu: ⁊ tũc dico iter hęc
nõ poſſe poni oꝛdinẽ eẽntialẽ ex ꝑte itellectus: nã cũ itel
lect⁹ ſit in potẽtia pure paſſiua: eſt in po⁹ neutra: nec põt
poni ex parte reꝝ appħenſaꝝ: nam cũ reſ ipſe varijs oc‑
currendis modis poſſunt occurrere: nũc ſic nũc aliter: il
lud erit prius: qd̃ occurrit vt totũ: aut illud prius: cui⁹ ſin
gulare fortius mouet ſenſum: ſed qm̃ frequẽti⁹ idiuidua
magis vlia prius nobis occurrũt. ⁊ rões totoꝝ vliu3 ſe‑
pius ꝑmouent: vt in pluriḃ⁹ magis vlia occurrũt: at ſi lo
quimur poſt actũ intellectus: vt qñ volũtas itrat in ope
rationẽ: tũc illud eſt prius cognitũ: qd̃ volũtas vult rõnes

vero ⁊ cõfutatiões hincinde fieri ſolitę omittanť: nõ poſ‑
ſim hĩtur: hęc de primo cognito. ¶ Ulteri⁹ querere ſo‑ Alia dubõ.
lent: vtru3 definitio ⁊ definitũ ſint idem in re: Ariſt.n. ⁊
Auer. vĩr abſolute velle nõ differre niſi penes iplicitũ ⁊
explicitũ: ⁊ ita eẽ penit⁹ idẽ. ¶ Aduertẽdũ itaq3 p̃ ap̃d De diffinitio ne q̊ auer.
Auer. dfinitionẽ nihil aliõ eẽ niſi formã explicitã rei ꝯpo Primum.
ſitę dfinibilis: ẞ aũt qb⁹ rõnib⁹ aſſerat Auer. collegi i li⁹. Scdm.
deſtructio deſtru⁹. diſputa. 5ª. in ſolone tertij dubij. ¶ 2º
aiaduertẽdũ ſine mã nullũ ꝯpo⁹ definiri poſſe: vt Auer.
p̊ d aia. cõ. 16. aliter definitio eſſet diminuta: qua rõne ſit:
vt aliqd iterdũ ꝑtineat ad definitionẽ ꝑ ſe: vt foꝛ⁹: cui⁹ d‑
finitiõis ꝑtes nihil aliõ ſũt: q̃3 foꝛ⁹ ꝑtes. 5. meta. cõ. 30. aũt
ꝑ accñs: quo mã ꝑtinet ad dfinitionẽ: poniť.n. i illa vt cã
ſine q̃ nõ: ⁊ ſic ꝑ accñs nectio: hac rõne ſit: vt nõ ſi ps ſit
definitiõis: ſ3 apparẽs ps. 7. meta. ꝯ. 34. eo mõ q̊ ſub3 po
niť i dfinitiõe ſymi: aut aqlĩ: ẞ d dfinitiõe. ¶ Ei d dfinito
agam⁹: dfinitũ tripl̃r: q̊ddã ꝑ ſe p̊: vt foꝛ⁹ ipa: nã dfinitio De definito. Triplex defi nitum.
ꝑ ſe p̊ ſolã foꝛ⁹ explicat: q̊ddã ꝑ ſe: ſ3 ñ p̊: ⁊ ſic ꝯpo⁹ vle vt
ſpẽs ꝑ ſe dfiniť. q̊ddã nec p̊ n⁹ ꝑ ſe: vt ſinglaria: d p̊ Auer.
logť. 7. meta. ꝯ. 37. d 2º logť ibidẽ cõ. 4. ⁊ 21. itẽq3. 8. me‑
ta. ꝯ. 9. de 3º logť. 7. meta. ꝯ. 35. ¶ Ex his tolliť ꝯdictio i‑ Solõ q̃õnis
ter dicta Auer. ⁊ Ar. vbi.n. aſſerũt dfinitiões ⁊ dfinitũ eẽ
penit⁹ eadẽ: volũt ⁊ ſumũt dfinitũ ꝑ ſe p̊. vbi vo volũt d‑
finitionẽ re differre a dfinit: ſumũt alijs modis. nã vt ſic
ſũt ꝯpoſita: ⁊ ipſa ꝯpoſita dĩnt realr̃ a foꝛ⁹ ipa. Hęc d dfi
nitiõe. ⁊ dfinito. Et de ꝓhẽmio Ariſto. ſatis.

NEceſſe eſt itaq3 aut vnum eſſe
principium: aut plura: ⁊ ſi vnũ:
aut imobile: vt Parmenides at‑
q3 Meliſſus dicunt: aut mobi‑
le: vti naturales: quoꝛu3 alij ae‑
rem: alij aquam primu3 princi‑
piũ eẽ autumãt. Si vero plura: aut numero
finita: aut infinita: ⁊ ſi finita ſint pluraq3 vno:
aut duo: aut tria: aut quatuoꝛ: aut alio quodã
numero conſtituta erunt. Si autem infinita:
aut perinde vt Democritus genere quidem
vnum. Figura autem: aut foꝛma diuerſa: aut
contraria quoq3 eſſe opoꝛtet.

¶ Hactenus de intẽtione prohẽmium perfecit: nũc proſe‑ Expõ.
quitur. ⁊ primo de reru3 naturalium principijs opiniões
⁊ veritatem inquirit: procedit autẽ diuidendo poſitiões
de principijs conformiter diuiſioni entis: ⁊ inquit. neceſ‑
ſe eſt itaq3 rerum naturalium eſſe: aut vnum principium
aut multa: eſt eni3 prima entis diuiſio in vnu3 aut mul‑
ta. Rurſus eſſe vtraq3 pars habuit opiniones. ⁊ ſi vnu3
ſit reru3 naturaliu3 principium: aut imobile eſſe op3: aut
mobile: eſt.n. hęc diuiſio vnius prima. v3. ad imobile et
imateriale: ſiue abſtractum. aut ad mobile materiale: et
coniũctum. Parmenides ⁊ Meliſſus: de quorum opi‑
nione infra dicemus: principiu3 rerum naturaliũ vnum
eſſe ⁊ imobile aiunt: qui (cum motum negent) nõ natu‑
rales dicti ſunt: ſed theologi vocãtur a Platone in Par‑
menide. Naturales vero vnum eſſe aiũt: ſed mobile: qui
cum motum amittãt naturales gręco verbo phyſici nũ‑
cupantur: hoꝛu3 alij aerem dicũt reru3 naturalium p̃n‑
cipium: vt Diogenes. alij aquã: vt Thales Mileſi⁹. alij
ignẽ vt Heraclitus Epheſius. Alij vero hoꝛu3 medium
vapores. v3. iter aerẽ ⁊ aquã: vt hyppon ⁊ cricias vulga‑
res phi. quoꝝ qdã nullus niſi Heſiodus poeta atq3 theo
logus poſuit terrã. Hic.n. fuit primus apud gręcos q in ci‑
nerem nos verti cõmemoꝛari iuſſit: cęteri a rerum prin‑

cipijs terram ob craſſitudinem atqꝫ molez imobilitatẽ: ꝙ diſiungunt. Si vero plura ſint rerum principia: cum prima multitudinis diuiſio ſit per finitum: aut infinituz: ideo alij finita numero: alij infinita eſſe aiunt: eorum vero qui finita poſuerũt. Parmenides vt diceimus duo terram: ⁊ ignez autũmat. Hyppon ⁊ cricias tria ignez: aerẽ: ⁊ aquam: e quibus vapores exoriri aſſerunt. Empedocles agrigentinus quattuor. vz. elementa: hic etiam alio quodam numero principia ſtatuit: addens concordiam ⁊ diſcordiam: ⁊ ita ſex ponit. Hi ſunt qui finita cõtendũt. eorum qui infinita. alij vt Democritus ſubſtantiaz atomorum .i. indiuiduorum corporum arbitratus eſt vnam eſſe genere: ſola vero figura: ſiue forma aut ſpecie diuerſa: nam licz hec indiuidua: ſiue minima corpora ſint natura: diuiduę ſunt magnitudines: alię triangulę: alię quadrangulę: alię alijs figuris ⁊ ſpeciebus deſcriptę: vt in libro de genere anno preterito diſputauimus: alij infinita aſſerunt: ſed contrarietatib⁹ differre: vt Anaxagoras clazomenius homiomerias hoc eſt ſimiliares partes qualitatib⁹ diſtixit caliditate frigiditate atqꝫ nigritia vt Themiſtius aſſerit de rerum itaqꝫ naturalium principijs neceſſitate diuiſionis conſtitutę: hę ſunt poſitiones.

Aut Aũ. com. 6. Dub. pmũ Auerro. ¶ Dubitat Auerroes hic primo: ⁊ inquit. ⁊ ſm naturam diuiſionis deberet dicere ⁊ ſi vnum: aut erit finitum: aut infinitum: vt dicunt Parmenides ⁊ Meliſſus.

Solo. ¶ Reſpondet ꝙ Ariſtoteles hanc diuiſionem innuit per eam quam dedit de multitudine: quia dixit: ⁊ ſi plura: aut finita: aut infinita: per hanc itaqꝫ diuiſionem datam circa multitudinem innuit illã circa vnum.

Scõa dubõ. ¶ Secunda dubitatio eẽ poteſt quonaz modo poſſunt Parmenides ⁊ Meliſſus dicere vnum tantuz eſſe ens. vz. principium cum principium ſit relatiuum ad principiatum: ſequetur enim non tantuz principium eſſe: vt ſi tantuz pater eſt: non tantum pater eſt: vt ſorticolę aiunt.

Solo. ¶ Reſpondet Auerroes ꝙ hi per principium accipiunt ens. vt dicetur: modo ens nõ eſt relatiuum.

Quotuplex differentia. ¶ Ulterius debes ſcire vt Auerroes ait. ꝙ omnis multitudo: aut eſt rerum ſm formam: hoc eſt ſpeciem: aut ſm quantitatem hoc eſt numerum. qꝛ ois differẽtia: aut eſt ſpecifica: aut numeralis: ſi ſpecifica: dicitur multitudo ſm formam: ſi numeralis dicitur ſcdm quantitatem: ideo Democritus de multitudine principiorum aſſerit hos modos: quo quidem in loco colligere ſoliti ſumus indiuiduorum principium diſtinctiuum eſſe quantitatem: quę res cum propoſitum noſtrum trãſcendat. Metaphyſicis omittatur.

Tertia dubi. ¶ Tertia dubitatio eſſe poteſt. quare Ariſtoteles non diuiſit plura per mobile: ⁊ imobile.

Solo. ¶ Reſpondet Auerroes. quia nullus aſſerit plura principia quieſcẽtia eſſe: quã quoqꝫ ſolõnez expoſitoꝝ ſectatur in hac parte.

Confutatio. ¶ Hec tamen ſolutio non mihi placet: nam ponentium plura alij ſunt qui ponunt omnia imobilia eẽ vt zeno eleates. quem Ariſtoteles cõfutat in libro. 6. ⁊ in octauo. text. cõmen. 22. Alij qui ponunt omnia ſemp moueri: vt Heraclitus Epheſius: quẽ confutat Ariſtoteles in huius libri octauo. textu. cõmen. 23. ⁊ ita falſum eſt quod Auerroes ait. nullũ dixiſſe plura principia quieſcentia eſſe: cuz Zeno poſuit plura ⁊ entia ⁊ pꝛicipia: ⁊ aſſerit omnia ſemper quieſcere.

Pha ſolo. ¶ Melius igitur dicerem: vt dixit ipſe in ſolutione ad primam ꝙ hanc diuiſionem innuit per primam. vz. cum dixit ⁊ ſi vnum: aut mobile: aut immobile.

¶ Eodem autem modo etiã quaerunt qui entia quot ſint perquirunt: quaerunt nãqꝫ vtrũ ea ex quibus res ipſae conſtant: vnũ aut plura ſint: ⁊ ſi plura finita ne aut infinita: quare principium quaerunt ac elementuz: vtruz ſit vnum an plura.

Expõ. ¶ Fuerunt alij phyloſophi (vt Themiſtius aſſerit) qui de entibus apud veteres phyloſophati ſunt: probat modo Ariſtoteles ꝙ hi qui phyloſophabantur de entibus: non aliter volebant intelligere queſtiones ſuas: ꝙꝫ illi q phyloſophati ſunt de principijs: huius rõnez aſſerit Ariſtoteles: qꝛ ſimiles queſtiones mouebant: ⁊ ſimiles diuiſiões fecerũt de entibus: veluti illi de pꝛicipijs.

On arche Aut aũ. com. 7. ¶ Propterea concludit eos quęrere principia ouum: quęrunt de entibus: quo fit vt poſteriores per on hoc eſt ens: idẽ velint quod primi per arche: hoc eſt principiuz. ¶ Auer. autem reddit cauſam quur iſti extimarunt principium eſſe ens tantuz. ⁊ ait hoc fuiſſe pro tanto: quia hi ſolũ materiale perceperunt principiuz: ⁊ non formale: propterea naturales formas: aut non eſſe: aut accidentia eſſe aſſerunt: quo ſequi videtur apud eos vniuerſam rerum ſubſtantiam eſſe materiam: ideo qui aerem rerum materiã aſſerebant: nihil aliud res ipſas eſſe arbitrabãtur niſi aerem: ſimiliter ⁊ in cęteris quę ratio docet vt queſtiones de entibus ſint queſtiones de rerum principijs: quae et

Arches ſũt pꝛĩcipia. arches: ⁊ ſtoycheia gręce nuncupantur: hoc eſt principia elementaria: hę de principijs ⁊ entib⁹ poſitiones eẽ poſſunt: vt per naturam diuiſionis entis patet.

¶ Conſiderare igitur ſi vnum ſit atqꝫ imobile ipſum ens: diſputationi de natura non ꝯgruit: naz ⁊ vt geometriae diſputatio vlterius nõ congruit aduerſus euz: qui principia tollit: ſꝫ aut ad aliam attinet ſcientiam: aut ad eã quae omnib⁹ eſt cõmunis: ſic ⁊ illi nulla eſt aduerſus eum ratio: qui naturae pꝛicipia elidit. Nõ enim principium eſt: ſi vnuz tantũ ſit: atqꝫ illo modo vnum: principium enĩz: aut alicui⁹: aut aliquorum eſt.

Expõ. ¶ Aduerſus igitur has poſitiones per ordinem procedit Ariſtoteles: at cõtra Parmenidem ⁊ Meliſſum primo ſumit ꝙ eorum poſitio non eſt phyſica: nec aduerſus eos diſputatio pertinet ad ſcientiam de natura: ⁊ ſyllogizat ſic. diſputatio contra tollentes prima principia ſcientiae naturalis: non eſt naturalis: vt per ſimile declarat in geometria: non eniz ad geometriaz attinet pũcta ⁊ lineas demonſtrare: neqꝫ ad arithmeticum vnitates: ſed vt addit Themiſtius ex ijs veluti ſubiectis atqꝫ conſtitutis ea efficere atqꝫ colligere quę ſequũt addo minorem: ſed poſitio dicens vnum eſſe principium tantuz ⁊ imobile tollit principia ſcientię naturalis: igitur ad naturalem phyloſophum non attinet. Minor in littera hac ratiõe probatur. quia Parmenides ⁊ Meliſſus dicũt tãtum vnuz eſſe ens: ⁊ nullum aliud: quia vnum tantũ principiuz dicunt ⁊ illud eſſe ens: modo ſequitur ſi tantum vnum eſt ens: nullum principium eſt; vbi nãqꝫ ſit principium: etiã principiatum ſit: neceſſe eſt: ⁊ ita multa erunt. quare ens non eſt tãtum vnum: quę ratio docet vt nullum principium ſcientię naturalis ſit. Themiſtius autem extra textum probat minorem ſic. quia iſti tollunt motum quo ſublato principia tolluntur naturalia: imo vero ipſa plane natura. qđ Ariſtoteles innuit cum inquit: nõ enim principium vllum eſt: ſi vnum ens tantum ſit vt aiunt: quia ad eſſe ens vnum tantum ſequitur non eſſe principium vnum tãtum: ⁊ addit: atqꝫ illo modo ſic hoc eſt imobile.

Expoſitio ſbc. nam ſic tolletur motus ⁊ definitio naturę. ¶ Quo vero ad verba attinet Ariſtoteles cum inquit: aut ad alias ar-

tinet ſciētiam:aut ad eam que eſt omnibus cōmunis:per aliam intelligit ſubalternantem:vt docet Themiſti⁹:ꝑ eā que eſt omnibus cōmunis vult dyalecticam:ꝛ metaphyſicam:que ad omnes probabiles rationes inducere poſſunt. Hanc expoſitionem etiaʒ ſentit Auerroes in pſenti cōmēto. ¶ Debes tamen ſcire vt in cōmē. 8. colligitur:ꝙ triplicia ſunt principia ſciētie naturalis: alia quidem cognitionis:que ab Ariſtotele p̄mo poſteriorũ deſcribuntur ꝙ ſunt imediate propoſitiones:quibus in ſciētia cuius ſunt:non ſunt alie priores:ꝛ ſcd̄o metaphyſice dicuntur vt fores domicilij:quas nemo in ſcia ignorare debet:propterea dicuntur precognitiōes:aut cōmunes animi conceptiones. ꝛ hac ratione dicantur principia cognitionis:hec ſunt. motus eſt:entia naturalis plura ſunt:et id genus:hec enim ſeſe habent vt puncta ꝛ line in geometria:ꝛ vnitates in arithmetica. Propterea vt in geometria omnes concluſiones ſupponunt puncta eſſe ꝛ lineas vt precognitiones:ſic naturales motum eē ꝛ plura entia naturalia:vt facile conſtat in omnibus diſcurrendo. alia ſunt principia eſſendi:que rerum naturalium ſunt cauſe vt materia ꝛ forma:queqʒ per principia ipſius cognitionis adinuenta ſunt. Tertia ſunt principia partim cognitionis:partim exiſtendi veluti entia naturalia habere principia: que ſunt cauſe motus ꝛ quietis: hec eniʒ propoſitio definitiua. ens naturale eſt quod habet principium motus ꝛ quietis:eſt principiuʒ cognitionis:quatenus ꝓpoſitio imediata:eſſendi vero quatenus forma:ꝛ definitio:vt enim definitio eſt cognitionis principium:vt vero forma eſt eſſendi cauſa. ¶ Ad propoſitum igitur accepit Ariſtoteles principium pro principio cognitionis ꝛ eſſe. licʒ vnum expreſſit: alterum tacuit.

Que aū. com. 8. Pricipiū triplex.

¶ Dubitat hic nouus expoſitor. vtrũ dictio excluſiua addita vni relatiuorum excludat aliud:ita vt valeat. tātuʒ principium eſt:igitur principiatuʒ nō eſt. ¶ Reſpōdet nouus expoſitor ꝙ per dictionem excluſiuam excludantur omnia que ſunt non de intellectu primo termini cui additur nota excluſiōis:ꝛ ita vult ꝙ excludatur ſuũ correlatiuum. ¶ Sed hec reſponſio ſtare nō poteſt. primo quia vnum correlatiuorum videtur eſſe de itellectu primo alterius:quia eſt de definitione illius: vt dicitur in predicamentis. Secūdo. quia predicata ſecundi modi non excluduntur:que ſunt de intellectu ſecūdo:ſtat. n. ꝙ tantuʒ homo ſit:ꝛ riſibile ſit. ¶ Uidetur igitur mihi ꝙ dictio excluſiua excludat omne illud:de quo pōt verificari hoc relatiuum aliud a termino:cui addit̄ nota excluſionis:vt dicendo tantū homo eſt: excludūtur equus bos:leo:ꝛ id genus:nam quilibet horum eſt aliud ab homine:qua ratione non excluduntur partes:nec eſſentiales:nec definitiue:nec predicata ſecundi modi:cum nec animal:nec riſibile ſit aliud ab homie:nec caput:vel brachium eſt aliud ab homine:cum ſit idem illi ſm eē partis:ideo dicēdo. tantū pater eſt:excluditur filius:quoniā filius eſt aliud quid a patre:ꝛ dicendo tātuʒ principium eſt:excluditur principiatum ꝓpter eandem rationē:ideo hec propoſitio tantuʒ principium eſt:implicat oppoſita: ꝓpterea infert contradictorium:vt loſticole dicūt.

Dubiū noui expoſitoris. Sol. noui expoſitoris. Confutatio. Opinio.

¶ Praeterea ſimile eſt conſiderare vtrū hoc modo ſit vnum:quemadmodum de quauis alia poſitione diſſerere:earuʒ quae ſermonis cauſa dicuntur:qualis eſt illa heracliti:aut cuiuſuis dicentis ipm̄ ens vnū hoiem eſſe.

Expō. ¶ Uidetur Ariſtoteles confirmare rationem dictam: propterea grecum illud verbum Δὴ:qd̄ in tranſlationibus antiquis legitur igitur:tranſtuli preterea:ꝛ vis cōfirmationis eſt:ꝙ nullus artifex debet eniti contra poſitiones manifeſte falſas:vt enim dicitur primo topico. alio quouis proferente contrarium ſollicitari eſt ſtultum:modo intendere vtrum ens ſit vnum illo modo. vʒ. imobile:ſimile eſt ac ſi diſputaretur aduerſus quāuis aliam poſitionem earum que ſermonis cauſa conceduntur nō ſm rem:qualis ꝓpter ſophiſma conceditur illa heracliti:ꝙ omnia ſunt in motu:aut cuiuſuis dicentis ipſum ens totum eſſe vnum hominem tātuʒ:vt illa Parmenidis: ꝓpter aliud cauillum:ſic igitur patet non eſſe phyſicū diſputare aduerſus eiuſmodi falſas et improbabiles poſitiones:vt ys rationibus conſtat.

¶ Aut contentioſam rationem ſoluere: quod quidem ambae rationes habent: ꝛ Meliſſi: ꝛ Parmenidis:naʒ ꝛ falſa ſumunt: ꝛ ſyllogiſmo peccant:ratio tamē ipſius Meliſſi inceptior habetur:nullā prorſus nobis ambiguitatem afferens:quando vno abſurdo dato: caetera accidunt: quod quidem videre non eſt difficile.

¶ Debet textus ſic continuari aut contentioſam rationē ſoluere diſputationi de natura non congruit:quā quidē contentionem ambe rationes habent ꝛ Meliſſi ꝛ Parmenidis:nam ꝛ falſa ſumunt. ꝛ hoc quoad materiam:et aſſyllogiſtice ſunt:hoc eſt forma ꝛ ſyllogiſmo peccant. Addit inter vtraſqʒ rationes comparationem: ꝛ verba tranſlatione patent:quibus vult vt neqʒ iſtare:neqʒ ſoluere rationes illorum ſit phyſicum officium. ¶ Quo ad verba attinet vbuʒ illud φορτικὸς vel vt latine ſcribam phorticos:in tranſlationibus antiquis onerosa legitur. ¶ Qd̄ Auerroes vanum exponit:eſt autem ratio Meliſſi magis vana:ꝙ illa Parmenidis:quia nullam prorſus concludit concluſionem. cuʒ minor ſit negatiua in prima figura. Illa vero Parmenidis ꝛſi non concludat intentam concluſionem: concludit aliquam. ¶ Cauillus autem Meliſſi poteſt componi hunc in moduʒ: omne quod non habet principium eſt infinitum: omne quod non generatur non habet principium:igitur omne quod non generatur eſt infinitum:minor probabatur a deſtructione antecedentis hoc modo. ſi aliquid generatur habet principium:igitur ſi aliquid non generatur: non habet principium: ſub concluſione accipiebat: ſed ens non generatur:igitur eſt infinituʒ:vltra ens eſt infinituʒ:aſſumatur vna maior:ſed omne infinitum eſt imobile ꝛ vnum:igitur eſt infinitum vnuʒ ꝛ imobile. hec eſt ratio Meliſſi:hec itaqʒ ratio peccat primo in prima minori:cum ſit negatiua in prima figura: ꝛ eius probatio eſt a deſtructione antecedentis. Et ſic peccat in forma dupliciter. ſecūdo ſumit falſa. Nam maior falſa eſt: hyppocentaurus enim non habet principium: ꝛ tamen non eſt infinitum. Similiter celum non habet principium:quod tamen eſt finitum:per idem minor eſt falſa: nam celum non generatur: ꝛ tamen habet principium ſaltem magnitudinis:hec igitur ratio peccat in materia: ꝛ eſt aſſyllogiſtica. ¶ Cauillus vero Parmenidis erat: quicquid eſt preter ens eſt non ens:quicquid eſt preter vnum eſt preter ens:quoniaʒ vnuʒ ꝛ ens conuertuntur igitur quicquid eſt preter vnum eſt non ens:tunc arguitur. vnum eſt:ꝛ nihil non vnum eſt:igitur tantum vnum eſt. Hec ratio licet ſit contentioſa:peccat tamē minus:cū nō videat peccare in forᵃ apte:vt illa Meliſſi:nō aūt cōcludit ꝓpoᵐ:ſʒ de hac dicemus īfra. Debes ſcire vt dicis

Expō. Dectio vboꝝ. Que Auer. com. 10. Cauill⁹ Meliſſi. Cauill⁹ Parme.

Auer. ꝙ hic cauillus Parmenidis ē etiā peccans. ꝓ qꝛ equiuocis vtit̄: nam vnum poteſt capi pro principio numeri: ⁊ ſic minoꝛ eſt ſalſa. aut pro eo qͦ conuertitur cum ente: ⁊ ſic eſt vera: ⁊ non concludit propoſitum: ſed tantū ꝙ quicquid eſt pręter vnum tranſcendēter eſt nihil: ſiue non eſt ens: quod conceditur. Scd̄o peccat: quoniam maioꝛ poteſt eſſe propoſitio infinita: ⁊ negatiua: ⁊ diuerſimode poteſt verificari: ⁊ hoc ſi ſyllogiſmus formetur modo noſtro. Si vero formet̄ modo Auerroys illa ꝓpoſitio eſt minoꝛ: ſed qꝛ res hęc latius infra diſputabit̄: nunc ſit dictum in tantū.

t.c. 11 ¶ Praeterea nobis ea quae natura ſunt: aut omnia: aut aliqua moueri ſubijciatur: vt ex inductione perſpicuū eſt: itaqꝫ neqꝫ ſimul cūcta ſoluere docebit: ſed aut ea quae qs ex pricipijs oſtendens mentitur. Quae vero non mentitur: minime ſoluere competit: veluti q̄drationem eā quae quidē per portiones cōprobatur: ad geometrā diſſoluere attinebit. Illa aūt antiphontis ad geometrā nō ptinet.

Expoſitio. ¶ Ut Auerroys cōmentatiōi ⁊ expoſitori videtur: Ariſt. aſſignat aliam cauſam: quur non omnes cauilli ſunt ſoluendi in arte cuius fiunt: ⁊ Auerroes reſoluit textus in duas cauſas. Ego vero cū his ſentio: ꝙ Ariſtoteles reddit cauſam quur quidam cauilli ſunt ſoluendi: quidam non: ⁊ eſt vna tantū cauſa: quicquid velit Auerroes. vꝫ. ꝙ illi ſunt ſoluendi: qui peccant ſuppoſitis principijs artis: vt in geometria Cauillus Hyppocratis Chy. ⁊ Briſſonis: quo probare enitebantur quadrationem ſuppoſitis principijs geometrie. Cauillus vero antiphontis qui principia geometrię non ſupponit: non eſt in illa ſoluendus. Quales vero fuerint cauilli: ⁊ quonā modo proficiſcantur. Ex Themiſtio: ⁊ cōmēta. ⁊ omnibus expoſitoribus conſtat. ¶ Quo vero ad verba attinet verbū illud pręterea: quod gręce eſt Δε licꝫ latine ſonet autē aut vero: hic cū Ariſtoteles reddat ſecūdam rationem: videt̄ potius eſſe accipiendum vt tranſtulimus: qua etiam ratiōe verbum illud itaqꝫ illatiue latinum fecimus: licet gręce aduerſatiue ſcribatur. ¶ Dixit etiam. aut omnia: aut q̄dam vt Auerroes ait. ꝓpter animā ⁊ formas: ſiue motores celeſtes: eſt enī dubium vtrum ſint mobiles: aut non: ſed licet non moueantur: ſunt naturales: etiam vt imobiles ſunt: cum ſint principia motus. aut forte dixit: quędā ꝓpter partes centrales terrę: quę an moueri poſſunt. dubitatur. ſimiliter de tota terra: aut de polis mundi: aut alijs vt dicemus in octauo. Secūdo Auerro. addit ꝙ omnia hęc dixit ad denotandum ꝙ intentio principalis ſcientię naturalis: ſiue phyſici eſt tractare quiditates rerum naturalium: per accidens vero refellere poſitiones falſas. ¶ Ex quibus verbis patꝫ contra nōnullos: quiditates. vꝫ. rerum naturalium in particulari eſſe conſiderandas in ſcientia naturali: ⁊ non tantū in metaphyſica: quę res cū metaphyſica ſit: metaphyſicis omittitur: eſſet enī trāſgredi ſi rem illā aggrederemur.

Que Aū. coſi. xx.

ꝫ aliquos.

t.c. 12 ¶ Uerum cum de natura non naturales ambiguitates ipſos dicere accidat: bene ſe habebit forſitan aliquātiſper de ijs diſſerere. hꝫ. n. haec conſideratio philoſophiā ipſam.

Expoſitio. ¶ Quia Ariſtoteles diſputare vult contra Parmenidē ⁊ Meliſſum non naturales: quaſi ſeſe excuſans ait. verum de natura non naturales ambiguitates ipſos dicere accidat: ex ea parte qua ſunt de natura: bene ſe habebit forſitan aliquātiſper de his diſſerere. ꝙ vero nō in toto. ſed in parte diſputare de his bene ſe habeat: hac rōne conſtat: quia hęc ↄſideratio habet phyloſophię ſiue metaphyſicę conditiones: ꝓpterea de hac potius metaphyſice: ꝙ phyſice agemus. ¶ Dubitant. vtrum in ſcientia naturali poſſint principia demonſtrari: ꝙ ſic arguunt de motu: qui teſte Auerroe: eſt principium cognitionis: et poteſt demonſtrari: quia habet cauſam in ipſo ſubiecto mobili. ¶ Joannes gandauenſis aſſerit triplex eſſe principium: doctrinę: vel (vt Auerroes dixit) cognitionis: eē: ⁊ doctrinę ⁊ eſſe. vocat autem principia doctrinę omnia per ſe accidentia rerum ſenſilium: vt motus ⁊ pluralitas entium: principia eſſe appellat materiam: ⁊ primū motorem principia doctrinę: ⁊ eſſe vult eſſe formas rerū ſenſibilium. ¶ Sed licet verum ſit principia eſſe in triplici differentia: vt Auerroes ſentit: tamen Joannes non intelligit quę ſint illa. Primo. qꝛ non omnia accidentia per ſe rerum ſenſilium ſunt pricipia doctrinę ſiue cognitionis: vt Auerroes loquitur: quia vt Auer. vult hęc ſunt ſupponenda: ⁊ ita omnes paſſiones rerum naturalium eſſent ſupponendę: quod Auerroes non concederet. Secundo. principia eſſe illa ſunt: quibus ſubiectum: ⁊ principaliſſima ſubiecti ſpecies eſt: talia ſunt materia ⁊ forma: ⁊ forte primus motoꝛ. igitur hęc omnia ſunt eſſendi principia. Tertio. Auerroes dixit. ꝙ principia cognitionis ⁊ eſſe ſunt: vt res naturales habet principiū motus ⁊ quietis: igitur male exponit principium cognitionis et eſſe. ¶ Propterea dicendum vt diximus ꝙ principium doctrinę: ſiue cognitionis ſunt pręcognitiōes: ſiue ſuppoſitiones vt motus eſt: ⁊ plura entia mobilia ſunt: principium eſſe eſt vt materia ⁊ forma: ⁊ omne quo ſubiectū eſt principium cognitionis: ⁊ eſſe eſt definitio rei naturalis: aut propoſitio definitiua: quę conſtat ex definibili ⁊ definitione. Definitio enim ea parte: qua forma: eſt principium eſſe: ea vero parte qua notioꝛ: ⁊ definitio: eſt principium cognitionis: ⁊ ſuppoſitio. ¶ Ex his patet ſolutio ad quęſtionē. ꝙ principia cognitionis demonſtrari nō poſſunt: cum ſint imediate propoſitiones: quibus nulla eſt prioꝛ in genere ſcientię: cuius ſunt: ⁊ ita motum eſſe: ⁊ plura mobilia eſſe demonſtrari non poſſunt: pricipia vero eſſe poſſunt demonſtrari: vt in hoc primo videtur: demōſtrat enim materiam per tranſmutationem: ⁊ formam per actionem: ⁊ in octauo motorē primum per motum. Principia autem cognitionis ⁊ eſſe ex ea parte qua ſunt principia eſſe ſunt fortaſſe demonſtrabilia: cum enī definitiones ſint principia eſſe ⁊ cognitionis ex parte: qua ſunt formę: ſunt demonſtrabiles: ex parte qua definitiones demonſtrari non poſſunt. ¶ Tunc ad rationem dico ꝙ licet motum eſſe habeat cauſam in ſcientia naturali vt naturam ipſam: quia vero natura non cognoſcit̄ in hac ſcientia niſi per motum: ideo dico motum non poſſe demonſtrari eſſe: nec ſufficit ipſa negociatio: quoniā omnem certitudinem de natura nāciſcimur ex ipſo motu. ⁊ ita non opoꝛtet vt omne habens cauſam poſſit demonſtrari: niſi illa cauſa ſit certificabilis quo ad quendā gradum noticię: quem ab illo habente cauſam non nacti ſumus. Hęc de quęſtione.

Dubia.

Dictū Jo. anais.

Conſuta tio.

Expō ꝑ ptia.

Sol'. queſtio.

t.c. 13 ¶ Cum principium omnium cōmodiſſimum ſit ipſum ens multipliciter dici: quo nā modo aſſerentes omnia vnum eſſe dicunt: vtrū vt ſubſtantiam omnia: an quantitatē: an qualitatem. Rurſus etiam ſi ſubſtantiam vnam

cuncta eſſe dicant: vtrum vt hominem vnuȝ: aut equuȝ vnum: aut animam vnaȝ: ⁊ ſi qualitatem vnam: vtrum albedinem: aut caliditatem: aut aliquid id genus. haec enim nimium diſtant: neqȝ dici poſſunt.

Expō. ¶ Anteꝗ̃ contradicat poſitioni Parmenidis ⁊ Meliſſi: facit diuiſionem in eoruȝ poſitione: ⁊ inquit. cum principium oium cõmodiſſimum ſit ens multipliciter dici: iccirco quo naȝ modo aſſerẽtes omnia vnum eſſe dicunt: querẽdum eſt. vtrum. vȝ. vnuȝ ens ſubſtãtiam: aut quãtitatem: aut qualitateȝ: aut aliquid ceterorum predicamentorum. hec quo ad primaȝ entis diuiſionem: deinde ſubdiuidit dicens. rurſus etiaȝ ſi ſubſtãtiam vnaȝ cũcta eſſe dixerint: vtrum aut hoiem vnum aut equum vnuȝ: aut animaȝ vnam. Similiter de qualitate ac quantitate ſubdiuidi poteſt poſitio eorum: ⁊ qꝛ ꝗs dicere poſſet has diuiſiones non eſſe per oppoſita: addit. hec enim nimiuȝ diſtant: neqȝ dici poſſunt eſſe eadem ac coincidere: vt ꝙ omnia ſint vna ſubſtantia: vel vna quãtitas: ⁊ eiuſmodi.

Cõtra expoſitores ¶ Ex his patet Ariſto. non feciſſe diuiſiones duas: alterã vȝ. realem in decem predicamẽta: alteram intẽtionalem in vniuerſalem ⁊ particulareȝ: vt expoſitores credũt: ſed eſt prima entis diuiſio i deceȝ predicamẽta: ⁊ ſubdiuiſio cuiuſlibet in ſpecies: ⁊ indiuidua per ordineȝ.

Dubita. ¶ Sed dices. Ariſto. petere videtur: qꝛ ſumit ens multipliciter dici: igitur petit entia eſſe plura.

ſolō Aũ. ¶ Auerroes ſolutionem innuit hoc principium eſſe acceptuȝ vel famoſum atqȝ notum omnibꝰ.

Solō ſorticolaꝝ. ¶ Aut vt ſorticole ſentiũt ꝓpoſitio diſiũctiua non aſſerit plura eſſe: ſed vnum tãtum: vt ſi dixero homo currit vel quieſcit: hec propoſitio non ponit vtrũqȝ. vȝ. hominem currere ⁊ quieſcere: ſed alterum tãtum: eodeȝ modo ſi petitur ens multipliciter dici: accipiť hoc diſiũctiue: nõ autem copulatiue: ideo nõ ponitur plura entia eſſe. Hec ſatis ꝑ nũc. De vniuocatiõe entis xuȝ ſit queſtio metaphyſica: trãſeo: que eniȝ raptim hic: ⁊ quaſi ſuppoſitiue accipiũtur. nolo principaliter diſputare: ſic eniȝ omnes libros ponerẽ in vnũ.

Ↄ homies neotericos. ¶ Velnti multi ignari faciunt: qui vt videãtur ſcribere in logyca: queſtiones pertractãt phyſicas aut metaphyſicas: proprias autem logycas pertractationes omittẽtes: cũ nihil in illis ſciãt: alij in naturalibus trahũt metaphyſicas diſputationes: ⁊ tales homies nũꝗ̃ poſſunt adiſcere: potiſſimuȝ cũ ſint addicti.

Que themiſtius. ¶ Debes ſcire apud expoſitiõem Themiſtij ꝙ Ariſtote. inuit diuiſionem primam hunc in modum. Si omnia ſint vnuȝ ens: aut vnum ſimplex. vȝ. per diſiunctionem: aut vnaȝ ſubſtãtiam: aut vnam qualitateȝ: ⁊ ceteroruȝ aliud: aut vnuȝ compoſite. videlȝ. copulatiue vt ⁊ ſubſtãtiam ⁊ qualitatem ⁊ alia. Et horuȝ membrorum alterum explicat: alterum ſubticuit: qua ratione non eſt petitio principij: vt fabulãtur recentiores.

¶ Si quidem eniȝ erunt ⁊ ſubſtantia: ⁊ qualitas: ⁊ quãtitas: ſiue haec ſint abiuncta inter ſe: ſiue cõiuncta. Multa entia profecto erũt. ſi vero omnia erunt qualitas aut quãtitas: ſiue ſubſtãtia ſit: ſiue non ſit: hoc abſurdũ erit: ſi ipſum impoſſibile oporteat abſurdũ nũcupare: nullum namqȝ caeteroruȝ e ſubſtantia ipſa ſeparari poteſt: ſi quideȝ haec omnia de ſubiecta dicũtur ſubſtantia.

Expō. ¶ Facta diuiſiõe arguit. ſi omnia ſunt vnum ens: aut oĩa ſunt vnuȝ ens copulatiõe. vȝ. ⁊ ſubſtãtia ⁊ accidens. aut vnuȝ ens ſimplex. vȝ. aut accidẽs: aut ſubſtãtia. Si quideȝ eni erũt vnum ens copulatione. vȝ. ⁊ ſubſtãtia ⁊ q̃litas: ⁊ quãtitas: ſiue hec ſint abiuncta inter ſe: ſiue coniũcta: multa entia ꝑfecto erũt: vnuȝ eniȝ copulatiõe ẽ plura ſeorſum ſimpliciter. ¶ Si vero omnia erũt vnũ ſimplex. vȝ. aut qualitas: aut quãtitas: hoc eſt: aut accidens: aut ſupp. ſubſtãtia non accidẽs: quia ſiue ipſa ſubſtantia ſit in reruȝ natura: ſiue nõ ſit in reruȝ natura: hoc abſurdum erit ⁊ impoſſibile: ſi ipſum impoſſibile oportet abſurdum nũcupare: qꝛ nullum ceterorum e ſubſtãtia ipſa ſeparari poteſt. Si quideȝ hec omnia accidẽtia de ſubiecta dicũtur ſubſtantia: ⁊ ita eſſe non poſſunt omnia vnuȝ accidens preter ſubſtantiam: an vero omnia erũt vnum ſubſtãtia. in textu ſequente dicetur.

Qualis arguẽdi foᵃ ſit. ¶ Ex hac forma arguendi patet Ariſtoteleȝ non petere principium: nec apparenter: nec exiſtenter.

¶ Sed cum Meliſſus ipſuȝ ens infinitũ aſſerit eſſe: ipſuȝ ergo ens erit aliquod quantum. Infinitudo eniȝ in quanto eſt: ſubſtantiã itaqȝ infinitam: aut qualitateȝ: aut affectionẽ nõ contigit eſſe: niſi per accidens: quatenus ipſa ſimul quanta ſunt quaedaȝ. Infiniti nãqȝ ratio quanto competit: non autẽ ſubſtãtiae: neqȝ qualitati. ꝙ ſi et ipſa ſubſtãtia ſint ⁊ quãtitas: id qđ ſunt vnum ens: duo erũt ſane: ſin vero ſint ſolum ſubſtãtia: ipſum ens infinituȝ non erit: neqȝ vllam habebit magnitudineȝ: eſſet enim quantuȝ aliquod.

Expoſitio. ¶ Probat nũc ꝙ omnia non poſſunt eſſe vnum ens ſimplex qđ eſt ſubſtantia. Et arguit dicẽs: ſed cuȝ Meliſſus ipſum ens infinituȝ aſſerit eſſe: ipſum ergo ens erit aliqđ quantuȝ: cuius rationem addit. qꝛ infinitudo in quanto eſt duntaxat. Propterea cõcludit ſubſtãtiam itaqȝ infinitam: aut qualitatem: aut affectioneȝ non cõtingit eẽ: niſi per accidẽs: quatenus ipſa ſunt ſimul entia ⁊ quãta quedam: qꝛ infiniti: vt diximus ratio: quãto competit: nõ autem ſubſtantie: aut qualitati: ſic igitur id eſſe non poteſt ſubſtantia ſola: deinde epylogat rationem hanc hac forma dicens ꝙ ſi ⁊ ipſa omnia ſint ⁊ ſubſtãtia ⁊ quantitas inſimul: id qđ ſunt vnum ens: plura erunt. vȝ. duo ſane: ſin vero ſint omnia ſolum ſubſtãtia: ipſum ens infinituȝ non erit: neqȝ vllam habebit magnitudinẽ: eſſet aliquod quantum: ⁊ ita plura. Eſt igitur epylogus rationis: ſi oĩa vnum ſunt ſubſtãtia: aut omnia ſunt vna ſubſtantia ſola: ⁊ ſic erunt non ens infinituȝ: aut omnia erunt ſubſtãtia ⁊ quantitas inſimul: ⁊ ſic plura erunt. Hec eſt vis rationis.

Prīa qō. ¶ Querunt hic primo. vtrum ratio finiti vel infiniti ſoli quanto competat: videtur ꝙ non: nã quilibet motor celi eſt finitus: quorum nullus eſt quantus. Secũdo. ſi ſic: tunc ſubſtantia ipſa non finiretur per fines ac terminos propriuȝ generis: ſed per quantitatem: ⁊ terminos alterius generis.

Pō Joan. ¶ Joãnes gandauenſis in octauo huius. voluit nihil eſſe finitum aut infinitum: niſi quantum molis: ⁊ ꝙ ſunt differentie quanti molis. hoc probare videtur auctoritate Auerrois. cõmẽto. 79. qui vult primuȝ motoreȝ nõ eſſe finitum: nec ĩfinitum: qꝛ nec eſt quãtus: nec in quãto: ⁊ patet euȝ loqui de quãto molis. ⁊ ita recte Ariſto. inqt. infinitudo eni in quãto eſt: poſtmodum ait. infiniti nãqȝ ratio quanto competit. Loquiť .n. de quãto molis ac predicamẽtali.

Confutatio. ¶ Sed hic homo in omnibus ſemper errat. Addictus enim ipſiꝰ Auerroys dictis ſepe trudiť in aniles fabulas. Primo. qꝛ Ariſ. in libro de mo-

tibus alaliū.ingr.adbuc aūt opꝫ ṽtutē ęquare mouētis:ꝛ eaꝫ q̄ manentis:eſt.n.aliqua multitudo vigoris ꝛ ṽtutis; per quā manet id quod manet:quemadmodum etiam per quam mouet mouens:ꝛ reliqua. ❡ Ex hoc arguo.eſt multitudo vigoris ꝛ ṽtutis.igr̄ duplex q̄titas:altera molis p̄dicamētalis.vꝫ.altera vigoris ꝛ ṽtutis:ꝛ ita duplex rō finiti vel infiniti:altera q̄dē q̄ eſt in ipa mole:altera v̄o in ipſo vigore:ꝛ ita ratio finiti non tantū quantitati pręꝺicamentali competit:vt Joānes credit. Rurſus ſecūdo in libro de generatione:in textu ꝛ cōmen.37.habetur.ꝙ aliqua ſunt comparabilia ꝛ ęqualia in quanto mēſurae; aliqua in quanto;quo poſſunt:vbi patet velle duplicem quantitateꝫ molis ꝛ menſurę:ꝛ potentię ſiue vigoris:igitur duplex ratio finiti.Tertio in.2.cęli.cōmen.39. ꝓbat Auerro omnes motores orbium eſſe finitos vigore:qꝛ mouent finita velocitate:vbi patet eos eſſe non quantos prędicamentaliter:ꝛ ita ratio finiti poteſt non quanto cō

Pō p̄p̄e. petere prędicamētaliter. ❡ Propterea videtur mihi eē dicendum ad mentē Ariſtote.duplex eſſe quantum:vnū acceptum a menſura potentię:alterum acceptum a mēſura ponderis.Dicimus eniꝫ terram eſſe maiorem igne aliquo:illum tamen eſſe pollentioreꝫ:ꝛ ita poteſt duplex ratio finiti eſſe:vna que ponderi competit:altera quę vigori. Addimus tamen nihil eſſe finitum vel infinitum: niſi ſit quantuꝫ prędicamentaliter:aut attributione ad quantum prędicamentale. Unus nāq; motor cęleſtium eſt maior altero non penes magnitudinem:quia ſit aut quantus:aut tantus.Sed penes magnitudinem quam mouet:aut maiorem:aut minoreꝫ:ꝛ ita quantitas vigoris attributione ad quantuꝫ molis proficiſcitur. Et hoc

Scḋa q̄ō. ſufficit rationi Ariſtotelis cōtra illos. ❡ Quęrunt ſcḋo. vtrum ratio infiniti tollat rationeꝫ generis.Et ne ſit cōtentio verbi:non loquimur de infinito ſcḋm diuiſioneꝫ: quod dicitur infinituꝫ in potentia:naꝫ cum hoc ſit actu finitum:conſtat ipſuꝫ non tollere rationem generis: nec de infinito ſucceſſione vt motus ꝛ tempus: quoniaꝫ hęc ſunt in genere.Loquimur igiṫ de infinito ſm extrema.

Hec pō ſcoti eſt p̄ ſnīa.di. 2.q.2. ❡ Reſpōdent nōnulli qui acuti nūcupantur:ꝛ vidētur diſtinguere de infinito ſm extrema:quia alterum eſt in quātitate:vt linea infinita:ꝛ corpus infinituꝫ:ꝛ id genꝰ: alterum in vigore.vt ens infinituꝫ:ꝛ bonuꝫ infinitum:ꝛ

P̄ma regula. id genus. ❡ Tunc ponūt duas regulas.prima eſt ꝙ nūq̄ ſequitur ad ſūmum in inferiori ſūmum vel optimum in ſuperiori:niſi illud inferius ſit nobiliſſimuꝫ contentū ſub illo ſuperiori:vt non ſequitur.perfectiſſimus equus: igitur perfectiſſimū animal:ſed gratia materię ſequitur. perfectiſſimus homo.igiṫ perfectiſſimuꝫ animal.qꝛ homo eſt perfectiſſimū animalium:ꝛ vt dixi de animali:ita de ente dicūt. Non eniꝫ ſequitur.optimum ens ad aliqḋ eorum quę cōtinentur ſub ente:niſi illud ſit ſimpliciter

Scḋa perfectiſſimuꝫ ſub ente. ❡ Secūda regula.omne id ad qḋ non ſeq̄tur perfectiſſimum ens poteſt eſſe in genere: vt licet linea infinita:aut corpus infinituꝫ ſit perfectiſſima quantitas:cui nihil deſit in ratione quātitatis:qꝛ tamen eſt limitatuꝫ ens ꝛ nō perfectiſſimū ens:cuꝫ ſibi deſit aliquid in ratione entis:ideo eſt in genere.Tūc dicūt duo.primum ꝙ infinitum ens tollit rationeꝫ generis:vt per regulaꝫ ſcḋam habetur:ꝛ ratione patꝫ:qꝛ tollit oēm potentialitateꝫ:quaꝫ requirit ratio generis.Scḋm eſt ꝙ infinitum quantuꝫ non tollit rationeꝫ generis:patet per primaꝫ regulaꝫ:ꝛ ratione:quoniaꝫ hęc infinitas non tollit omneꝫ potentialitateꝫ:quā requirit ratio generis: ſed tantū ponit infinitateꝫ ſm quid alicuius imperfectę entitatis:in qua poteſt bene eſſe compoſitio requiſita ad ge

Confutatio. neris rationem. ❡ Sed hęc poſitio non eſt perypathetica:qꝛ apud Ariſtote.infinituꝫ:ſiue ſm quid:ſiue ſimpliciter hoc modo ſumptuꝫ tollit omnem rationem entis; cum nec ſit actu ens:nec poſſibile:vt tertio huius videbitur. Modo quicquid tollit et repugnat rationi ſuperioris tollit ꝛ repugnat rationi inferioris: Cum igitur infinitum hoc modo ſumptum repugnet rationi entis: etiaꝫ repugnabit quanto ꝛ generi.Secūdo diuiſio entis in.10.prędicamenta eſt diuiſio entis quod eſt:aut poteſt eſſe:aut ſalteꝫ non repugnat eſſe vt dicetur tertio huius, modo infinitum hoc modo acceptuꝫ:nec eſt ens:nec po

Pō p̄p̄e. teſt eſſe:ꝛ repugnat eſſe.igitur ſubſtantia fugit rationem prędicamenti ꝛ generis. ❡ Propterea dico apud pery

Prima. pathericos ꝙ omne infinituꝫ ſm extrema:ſiue in mole; ſiue in virtute eſt ens ſimpliciter:vt ſi eſſet corpus infinitum eſſet ens ſimpliciter:huius cauſa eſt ; quia omne tale excedit aliquam ſui partem aliquantam in perfectione infinito exceſſu;ꝛ ita omne tale eſt infinite perfectum:ꝛ per conſequens infinituꝫ ens:licꝫ ſcḋm denominationem dici ſoleat eſſe ſm quid infinitū.abſolute ta

Scḋa rſio. men ꝛ ſcḋm rem omne tale eſt infinitum ſimpl̄r. ❡ Aliter quandoq; diximus:ꝙ non ſufficit ad rationem generis limitatio in ente:ꝛ ita licꝫ linea infinita ſi eſſet:eſſet limitatum ens:non tamen limitatum in genere:quoniam non omnis limitatio eſt generis:niſi ea quę ſtat cum entitate:ꝛ ſic omnia hęc quę dicunt ſunt voluntaria ꝛ non perypathetica:ꝛ ſi Auerroes in cōmēto.dicat quantum eſſe genus infiniti:loquitur de genere ſm opinionem et

Tertia q̄ō. famam. ❡ Tertio quęrunt.vtrum ſubſtantia materialis ſit per ſe diuiſibilis.Omiſſis rationibus hinc inde ſo

Pria. pō. lent eſſe poſitiones extremę. ❡ Prima vult ꝙ ſubſtan

Scḋa poſitio Jo. tia materialis ſit diuiſibilis pure per accidens. ❡ Secunda poſitio quę eſt Joannis tenet ꝙ ſubſtantia mate

Rōes p̄ poſitiōis. rialis ſit per ſe diuiſibilis mediate. ❡ Pro prima poſitione licet Joānes plures adducat rationes:quas ſoluit: potiores videntur hę. Prima.cuicūq; per accidens competit antecedens:eidem per accidens competit et conſequens. Modo quantitas ꝛ diuiſibilitas ſe habēt:vt antecedens ꝛ conſequens:nam valet.quantum eſt ; igitur diuiſibile:ergo cum ſubſtātię materiali competat per accidens quantitas:etiam diuiſibilitas per accidens competet.Secūdo.ſi poſſet aliquid eſſe diuiſibile per ſe:ꝛ per accidens quantum:tunc aliquod eſſe poſſet diuiſibile:ꝛ non quantum:contra omnia ea quę dicet octauo huius. conſequentia tenet:quia omne per ſe non repugnat eſſe abſq; eo qḋ eſt per accidens. ❡ Tertio. impoſſibile eſt aliquod vnum per ſe competere pluribus diuerſorum prędicamentorum:primo quia diuerſę ſunt differentię ꝛ genera:ſecundo.quia quę conueniunt in aliquo prędicato per ſe:oportet vt ſint eiuſdem naturę:aut vt conueniant in eadem natura:quare eſſe diuiſibile cum competat per ſe quantitati:vt de cubo dicitur. quarto huiꝰ:

Rōes ſcḋe poſitionis. non poteſt per ſe competere ſubſtantię. ❡ Pro poſitione Joannis plures fieri ſolent rationes:vt ipſe narrat.prima.quia omne per accidens poteſt non eſſe:vt pluribus auctoritatibus probare enitur. Secundo. quia accidens non eſt per ſe ſubiectum accidentis:ꝛ ita diuiſibilitatis ipſa quantitas ſubiectum eſſe non poteſt.Tertio. cuius eſt potentia per ſe eius eſt, actus per ſe:vt in libro de ſomno dicitur.actus diuiſionis non eſt ipſius quantitatis per ſe.igitur nec aptitudo: ſiue ipſa diuiſibilitas.

Cōcōdia. ❡ Dę poſitiones: ſiue ſint contrarię:ſiue eędē:poſſunt concordari. Poſſumus enim dicere:ꝙ diuiſibilitas competit per accidens ſubſtantię materiali in ſuo vniuerſali pro aliquo eius indiuiduo:vniuerſale enim ſubſtantię materialis eſt ipſa ſubſtātia:modo per accidēs diuiſibilitas cō

petit ſubſtãtię mãli vt ſubſtãtia eſt:q2 põt abeſſe ab aliquo individuo illius: vt a pmo motore: ⁊ alijs id genus: cõpetit vero per ſe ſubſtãtię mãli in ſuo particulari: quatenus ſuba mãlis eſt: q2 vt ſic includit mãm ⁊ dimẽſionez. Hec ſolutio accipit. 5. metaphy. cõmẽ. 27. ⁊ eſt in textu. in exẽplo de talpa. ⁊. 6. huius. cõmẽ. 15. ⁊. 7. huius. cõ. 2. tunc facile pz ſolutio ad ratiões vtriuſq3 partis: vt intelligenti cõſtat. ¶ Ad pmaz dico. ꝙ ſubſtãtię mãli pro ſuo particulari cõpetit per ſe dimẽſio: ⁊ diuiſibilitas: non tamẽ ꝓ ſuo vli. ¶ Ad ſcðam dico. ꝙ ſubſtãtia mãlis ꝓ ſuo particulari ẽ per ſe diuiſibilis: ⁊ per ſe quãta: nõ autẽ in ſuo vli. ¶ Ad tertiã dico. ꝙ poteſt vnũ per ſe ꝯpetere pluribus diuerſoꝝ generũ: quãdo vnũ illoꝝ intelligitur in altero: modo licz ſubſtãtia vt ſuba: ⁊ q̃titas vt q̃titas ſint diuerſorum generum: tamẽ ſubſtãtia mãlis per ſe includit dimenſionẽ ⁊ diuiſibilitatẽ. ¶ Ad rõnes Joãnis patet ſolutio. ¶ Ad pmã quidem: q2 omne per accidens poteſt non eſſe: eo modo quo eſt per accidẽs: modo diuiſibilitas per accidens cõpetit ſubſtãtię mãli in ſuo vli: et per idem poteſt non ineſſe illi in ſuo vniuerſali: vt diximus. ¶ Ad ſcðam concedo. ꝙ nullum accidens eſt per ſe ſubiectuz accidentis per independentiaz: poteſt tamen eſſe ſubiectuz accidentis dependẽter. ¶ Ad tertiã reſpõdetur. ꝙ eiuſdem eſt potẽtia ⁊ actus ſm mãm: non autẽ ſm rõnem: ⁊ formam: ⁊ ita diuiſio eſt ſubſtãtię materialis: ⁊ quãtitatis: quę ſunt eadem ſm materiã ⁊ ſubiectũ. Multę alię queſtiones fiũt: quę ex factione proficiſcũt: ego vero cum nulli addictus ſim eas tranſeo.

¶ Praeterea cum ⁊ ipſuz vnuz multifariam dicatur veluti ⁊ ipſuz ens: conſiderãdum eſt quonam mõ ipſum omne vnum aſſerant eẽ. Dicit nãq3 vnuz: aut continuuz ipſuz: aut indiuiſibile: aut ea quoꝝ eadem atq3 vna rõ eſt eius qð eſt eẽ ceu temetum ⁊ vinum.

Expõ. ¶ Secũdo arguit hypothetice diuiſiue deſtructiue hoc modo: ſi oia ſunt vnuz: aut continuuz: aut idiuiſibile: aut diffinitione: ſed neutro mõ eſſe poteſt: nõ igitur oia erũt vnum. Circa hanc rationẽ primo probat maiorez. ⁊ inqt preterea cum ⁊ ipſuz vnum multifariaz dicatur veluti ⁊ ipſuz ens: conſiderandũ eſt quonã modo ipſum oẽ vnuz aſſerant eſſe: dicitur nãq3 vnum aut continuũ ipſuz: qua ratione lineaz ipſam vnam dicimus. aut indiuiſibile: cuiuſmodi ſunt pũctus ⁊ nota: aut ea quoꝝ ratio eſt vna vt temetuz ⁊ vinuz: aut veſtis ⁊ tunica: eſt igit maior: ſi oia ſunt vnuz: aut continuũ: aut indiuiſibile: aut definitione:

Dubita. hęc maior pz: q2 non plurib' modis dicit eis. ¶ Sed dices. nõne vnum adhuc pluribus alijs modis ſumitur. 5. metaphy. vt pro vno genere: ⁊ vno analogia: ⁊ vnũ aggre

R̃ſio. gatione. ¶ Reſpõdet nouus expoſitor pmo q2 Ariſto. vtitur modis famoſis apud antiquos. ſcðo. dicit omnes alios reduci ad hos tres: naz vnũ genere: ſpecie: ⁊ analogia reducũtur ad vnum definitiõe: vnũ aggregatiõe ad vnũ ꝯtinuum. Tutius tamẽ reſpõdetur. ꝙ ipſi antiq volebant omnia eſſe vnũ ſimpliciter: modo vni' ſimplr hi tres ſunt tantũ modi: cęteri ſunt modi ſcðm qd.

¶ Si qdem igit ipſum vnum continuum ſit. multa nimirum ipſuz ens erit: quando continuum ipm in infinituz diuiſibile ſit.

Expõ. ¶ Probat minorem per ordinez: ⁊ pmo ꝙ omnia nõ ſint vnum continuum: quoniã vnuz continuũ eſt multa ſaltez poteſtate: quoniã continuuz ipm in infinitum diuiſi-

Dubita. bile eſt. ¶ Sed dubitãt. pmo q2 cęlum eſt continuum: ⁊ tamẽ non eſt diuiſibile. ſcðo videt ꝙ ratio non concludit: niſi ꝙ ſint multa poteſtate: non actu: modo hoc anti-

Solõ pme. qui cõcederent. ¶ Ad primũ reſpõdent qdam. ꝙ cęlum eſt diuiſibile: ſaltez ſm deſignationem: quomõ ipſuz diuidere ſolent aſtronomi ¶ Per idem ad 2m dicunt eſſe

Confutatio. multa actu per deſignationez. ¶ Sed hęc reſpõſio nulla eſt: q2 fortaſſe antiqui cõcederent omnia eẽ vnum ſm

R̃ſio noui expoſitoris. rez: ⁊ multa per deſignationẽ. ¶ Nouus expoſitor vult ꝙ ꝯtinuum eſt multa ſm vbi: vt longa oratiõe declarat.

Confutatio. ¶ Sed hęc expoſitio eſt cõtra textuz: ſubdit eniz Ariſt. quando cõtinuum ipſuz in infinitũ diuiſibile ſit: non cõtinuum eſſe diuiſibile in infinitũ. 6. huius nõ intelligitur

R̃ſio ppria. ſm vbi: ſed per partes ipſas. ¶ Propterea videtur mihi primo dicere. ꝙ omne continuuz eſt diuiſibile ſm realẽ ſeparationem: ſaltem in ſuo vniuerſali. ⁊ in eo ꝙ ꝯtinuũ. Scðo. ꝙ omne qð eſt tale in ſuo vniuerſali: oz vt actu ſit tale: vel poſſit eẽ tale in aliquo idiuiduo illius vniuerſalis. Ex his habet ſolutio ¶. Ad primũ dico. ꝙ cęlum ẽ diuiſibile: ſaltez in ſuo vniuerſali: licz vt cęluz non diuidat vnq̃. ¶ Ad ſcðm dico. ꝙ ſi illud eſt poſſibile in ſuo genere: opz vt actu ſit in aliquo individuo illius: aut poſſit eſſe: modo omne poſſibile quãdoq3 erit: ⁊ poteſt poni in eſſe: ⁊ ita propoſitum habebitur.

¶ Habz tamẽ dubitationez de parte ipſa atq3 toto: quae quidẽ licet forſitan ad ſermonẽ noſtruz non attineat: eſt tamẽ ipſa ꝓpter ſe ꝯſideratione digna: vtruz. vz. vnũ an plura ſint pars atq3 totuz: ⁊ quonaz modo ſint vnum vel plura: ⁊ ſi ſint plura: quonam pacto plura: eritq3 de ptibus non ꝯtinuis eadem cõtentio. Et ſi toti ipſi vtraq3 pars vnum ſit perinde vt indiuiſibile: etiam ipſae partes inter ſe eadem erunt.

Expoſitio. ¶ Mouet dubitationez quę non videt ad propoſitũ. vz. vtruz pars ⁊ totum vnum ſint: an plura: hęc dubitatio ꝓ tãto videt facere ad rem: pro q̃to dictũ eſt ipſum ꝯtinuũ eſſe vnũ actu: plura tñ poteſtate: quatenus eſt plura ptibus: qñ pars aliud qd ẽ a toto: ꝓpterea q̃rit de toto ⁊ pte an vnũ ſint: an plura: Et q2 hęc dubitatio vr ſatis remote ad rez ſequi: iõ adiecit. quę qdem licz forſitan ad ſmonez nrm nõ attineat. eſt tñ ipſa pp ſe ꝯſideratiõe digna: addit ꝯtentionẽ hãc non tñ eſſe de toto ex parte in cõtinuis: ſed etiã in ꝯtiguis. Placet oib' expoſitoribus Ar. ſoluere: cũ inqt. ⁊ ſi toti ipſi vtraq3 pars: ſiue vtraq3 medietas vnũ ſit perinde vt indiuiſibile: etiã ipſę ptes ambę inter ſe eędez erunt: ⁊ indiuiſibilitate. Videt autẽ hęc ſolutio: nec ad ꝓpoſitũ: nec clara. ¶ Ad ꝓpoſituz qdem

Dubitatio. nõ: q2 qð mota eſt cõparando partẽ toti: ſolo eſt cõparãdo partez ptib'. Amplius qð erat de parte ſingulatiz acceptã: ſolo eſt de vtraq3 pte reſpectu totius. Nõ clara võ. q2 eẽ poſſunt ptes eędẽ toti: et tñ dĩntes iter ſe. ¶ Auer.

Que Auer. cõmẽ. 17. vult ꝙ Ar. nõ ſoluat: ſed arguat ꝓ vna parte qõnis. vz. an ptes ſint alię a toto. Et arguit pmo ꝙ ſic. q2 ſi partes ſint eędẽ toti: vt cuidã indiuiſibili: totũ ipm erit vnũ idiuiſibile: ⁊ ptes eędẽ inter ſe: q̃cũq3. n. alicui idiuiſibiliter eadẽ ſunt: etiã inter ſe eadẽ idiuiſibilr erunt. inqt Auerr. ⁊ ſermo oppoſitus iſti h eſt argumẽtũ ꝓ parte oppoſita nõ exprimitur ꝓpter ſuaz famoſitatez: ⁊ explicat ſic ipz: ſi quęlibz pars eſt aliud a toto: omnes partes erũt aliud a toto: ſed totum nihil aliud eſt q̃ omnes partes ſimul congregatę: igitur totum eſt aliud a ſeipſo vnde ſyllogiſmus eſt. omnes partes ſunt aliud a toto. Totum eſt ſuę

partes:igitur totum eſt aliud a toto. Auerro. reſpōdet ad ſophiſma ⁊ ad queſtionē3:⁊ vult q̄ quelibet ps ſit aliud a toto diuiſim ſūpta:omnes tamen compoſite ſunt ſuu3 totum. ⁋ Hanc ſolonem Auerroes ad verbum accepit a Themiſtio. Jnq̄t eni3 Themiſtius:q̄uis enim ſingule diuerſe ſint ab eo vniuerſo:qđ continet:omnes tamē̄ efficiuntur illud vniuerſum:ecce quomō vna eſt ſolutio.

Aut Themiſtius.

⁋ Sunt qui volunt intelligere reſpōſionem Auerro. de toto aggregatione:non de toto per ſe:nam de toto per ſe volūt ipſum dicere aliquid additum diſtinctum a partibus. Cuius poſitionis fortaſſe ratio eſt:q2 Auerro. 7. metaphyce. cōmē. 60. inquit. ſed ex cōgregato ex eis fiet aliquod additum aliud a cōponētibus:vt ſyllaba que fit ex litteris:ſyllaba eni3 non eſt littere:ex quib' fit:ſed eſt a'liquid additu3 litteris. Et ſimilr caro nō eſt terra ⁊ ignis:ex quibus componitur:ſed eſt aliquod aliud additum.

Expō aliq̄z.

⁋ Sed hec poſitio non eſt ad mentem Auerroys:nam 7. metaphyce. cōmē. 39. vniuerſalr inq̄t intēdebat q̄ ens eiuſdem ſpeciei. ſ. q̄ eſſe totius eſt eſſe partiu3:⁊ cōmēto. 48. ait. ⁊ vniuerſalr omnis natura congregata ex duab' naturis conuenientibus. neceſſe eſt vt ſit de natura componentium:⁊ ita videtur Auerro. vniuerſalr velle q̄ totum ſit ſue partes ſimul ſumpte:⁊ econtra partes ſimul ſumpte ſint totu3. ⁊ hec ſunt vera de omni toto cum ſuis partibus:vt Auerro. vbiq3 innuit:eſt tamē attētione dignum q̄ totum per ſe:quod eſt vere ⁊ per ſe vnū:vt mixtum ⁊ compoſitu3 ex materia ⁊ forma:⁊ id genus:addit partibus ordinem eſſentiale3 quo partes ipſe componūtur in ipſo toto. Totu3 vero tactione:aut continuatione:talem ordinem partibus non ſuperaddit:⁊ ita intelligit Auerro. 7. metaphyſice. cōmē. 60. q̄ additum dicit partibus:non q̄ dicit eſſe aut entitate3 aliam:ſed ordinem:qua ratione fit vt totum ſit ſue partes ordinate:partes vo ſimul ſumpte non ſunt totu3:niſi addatur ordinate:partes eni3 ſimul ſumpte ⁊ ordinate ſunt ſuu3 totu3 vt in totis contiguis vel continuis totu3 eſt ſue ptes ſimul ſumpte:ſiue cu3 ordine:ſiue pter ordinem:cuius ratione totius hoc modo accepti non ſit ordo eſſentialis. Hec ſine dubio eſt poſitio Auerro. vbiq3 vt. 4. huius. cōmē. 43. ⁊ alibi. Et lic3 queſtio hec ſit magis metaphyſica:tamen quedam breuibus pertingamus.

Confutatio.

⁋ Eſt igitur prima poſitio quorūdam acutoꝝ iunioru3. Primo q̄ totum diſtinguatur realiter a partib' coniūctim ⁊ diuiſim:probāt primo:q2 aliter non eſſet differentia inter totum qđ eſt per ſe vnum:⁊ totu3 per accidēs:q2 vtrumq3 eēt ſue partes. Scđo totu3 ipſum eſt per ſe terminus generationis:partes vero nec coniūcte:nec diuiſe ſunt per ſe terminus generationis:igitur totū diſtiguitur a ptib'. Tertio arguūt ratione Ariſto. in fine. 7. metaphyc. q2 manet a. ⁊ b. ⁊ nō manet ab. modo idem realiter nō pōt manere ⁊ nō manere. igitur ab. eſt aliud realiter ab a. ⁊ b. ſimilr argui poteſt in aliis. Quarto. tunc cōpoſitu3 vt animal non eēt p ſe cauſatum a ſuis cauſis intrinſecis:quoniā nihil eſt cā ſui. Quinto. tunc nullum ens eſſet:cui per ſe ineſſet ppa paſſio:ſiue propria operatio:aut quodcūq3 accidēs proprium illius ſpeciei:q2 hec nō ſunt materie nec forme. Dicunt ſecūdo q̄ totu3 ipſum eſt alia quedam entitas abſoluta realiter diſtincta a partibus ſimul ſumptis:⁊ diuiſi3 acceptis:⁊ hoc probāt maxime per hoc q̄ ſolus reſpectus non ſufficit ad hoc:vt totū dicat̄ per ſe vnum:q2 per ide3 eſſ3 in toto per accidēs. Dicūt tertio q̄ illa entitas ſuperaddita partib' eſt forma:non quide3 partis ⁊ perficiens partes:ſed q̄ditas quedam totius:dicta quidem forma reſpectu totius:non ꝯſtitutiua. aut informans ſed forma qua cōpoſitum eſt ens quiditatiue. Multa alia addunt

Scot' ē. 5° ſē tēntiaꝝ. di. 2. q. 2.

que omitto. ⁋ Pro hac poſitione arguūt iuniores. primo q2 ea que fundant pdicata contradictoria realiter diuerſa ſunt realiter diſtincta. ſcđo. q2 tunc homo eſſet eternus:nam hec materia ⁊ forma eterna:demōſtratis mā ⁊ aīa rationali:hec eadem ſunt hō:igitur hō eſt eternus. tertio per rōnem Ariſto. que ſunt eadem eidē numero:ſunt eadem inter ſe:⁊ ita materia ⁊ forma eēt idem nūero:quarto. tūc quatuor eſſent mille ⁊ alia multa. Multa alia facit albertilla que cū ipſe ſoluat:preterimus.

Ratiōes addūt ab aliīs.

⁋ Sed hec poſitio (vt mihi videt̄) non eſt perypathetica:⁊ eē videtur contra eos.

Confutatio pma.

⁋ Cōtra eos q̄dem:q2 diſtinctio realis p eos eſt inter rem ⁊ re3:res autē eſt eſſentia cum exiſtētia:igitur totu3 haberet alia3 exiſtētia3 a partibus:qđ nūq̄ eſt auditum a ſeculo.

Prīa rō.

⁋ Scđo. ipſi ſumunt pro maxima q̄ quecūq3 ſunt realiter diſtincta poſſunt ſeparari ſm rē in eſſe:modo nec ptes ſimul ſumpte poſſunt a toto ſeparari. nec totu3 ab illis:igit̄ nō diſtinguunt̄ realr.

Scđa.

⁋ Tertio. quecūq3 ſunt eadem formaliter:ſunt eadem realiter:q2 per eos diſtinctio realis infert formale3:⁊ idētitas formalis infert idētitatem realem. modo totū ⁊ partes ſunt idem formaliter. q2 partes per eos ſunt de q̄ditate toti':⁊ ita hec erunt eadem realiter.

Tertia.

⁋ Eſt etiam contra pypatheticos quo ad modum loquendi:⁊ quo ad re3 ipſa3:quo quidem ad modum loquēdi:q2 non inuenim' apud perypatheticos diſtinctiones hoc modo dictas. Nuſqꝫ eni3 legi ab Ariſto. Alexādro. Theophraſto. Themiſtio ⁊ Auerro. aliqua diſtingui realiter:vel formaliter:vel eſſentialiter:ſed aut numero ſiue ſubiecto:aut ratione:ſiue diffinitiōe:⁊ apud perypatheticos quecūq3 ratiōe ⁊ diffinitione eadem ſunt:ſubiecto eade3 ⁊ nūero erunt. tales itaq3 modos loquendi ſophiſticos:⁊ extraneos nō ad aures perypatheticoru3 diiudicamus:nec dignos philoſopho.

Confutatio ſcđa.

⁋ Quo vero ad re3 ipſam:q2 Ariſto. 2. de aīa. inq̄t ſed vt oculus eſt anima ⁊ viſus:ita quoq3 aīa ⁊ corpus animal. Ubi Auerro. cōmē. 10. inq̄t idem. ⁊ Themiſtius etiā idem ibidem ſentit.

Confutatio tertia.

⁋ Preterea apud perypatheticos eadē eſt forma totius ⁊ partis:vt Auer. tradit. 7. metaph. cōmē. 36. vult eni3 q̄ q̄ditas recti ſit ipſum rectū hoc eſt ipſa forma totius:⁊ eius forma:eſt eni forma partis quatenus perficit mām:quatenus vero ab illa ſumit̄ ſpecies:eſt forma totius:propterea vult q̄ quiditas ſumpta per modū totius ⁊ concreti de ſpecie ipſa predicatur:vt vero ſumit̄ per modū partis non pdicatur.

Confutatio q̄rta.

⁋ Cucullati huius factiōis dupliciter poſitionē eorum principis enitunt̄ exponere:vt tollant in dictis eius cōtradictionē. Primo volūt totu3 diſtigui realiter a partib' ſimul ⁊ diuiſim ſumptis mutuo ac viciſſim:dicūt tamen illa eē eadem formaliter ac eſſentialiter:⁊ hoc pro tanto:q2 tenent diſtinctiones non habere inter ſe ordinem:cum vna aliā non inferat. Scđo volūt partes eſſe toti eaſde3 formalr:q2 ſunt de illius quiditate ac eſſentia. non tamē e cōtra. ⁊ ꝯſequenter dicūt totu3 eſſe idem realiter partib':partes aūt non eaſdem realiter toti:qua ratione concedūt ordinem in diſtinctionib'.

Expō cucullatoꝝ.

⁋ Sed hec nō ſunt perypatheticę dicta. Hūc eni3 modum loquēdi nūq̄ aliquis perypateticus inſomniauit. He. n. confuſiones ſunt cauſa vt vā phīa noſtris tēporibus ſit penitus occulta:nec volo contradicere his aliter:niſi q̄ ipſi nō ſūt digni legi:aut audiri i ſcholis perypatheticoꝝ.

Confutatio.

⁋ Perypathetici vo vt Themiſtius:⁊ Auerro. hic breuibus dicunt:q̄ tenendo vbu3 omnes:aut verbū partes collectiue partes ſunt ſuum totum:⁊ omnes partes ſunt ſuu3 totu3:quonia3 totum non ſuperaddit aliquā entitatem tertia3 partib' ſimul ſumptis. Tenendo vero verbu3 omnes:⁊ verbu3 partes diuiſiue:ſic hec eſt falſa. omnes partes ſunt ſuum totū:vel

Pō pypatheticoꝝ.

partes ſunt ſuum totū. vt rōnes albertillę noſtri recte pbant. ❡ Utrū vero totū ſit ſuę partes: captiūculator noſter albertillis multas ſophiſticas ↄcluſiōes cōponit: ego vero abſolute dicerē ꝙ totū eſt ſuę partes: ⁊ hoc eodē modo ſumēdo partes. vꝫ. collectiue. ⁊ nō diuiſiue. ꝗbus perfacile ſoluuntur rōnes cucullatoꝝ ⁊ oīum illius factionis. ❡ Ad pmū dicerē non eſſe differētiā quo ad hoc ꝙ partes ſunt ſuum totū. ⁊ totū ſuę partes. ſed bn̄ quo ad modū: qꝛ totū per ſe eſt ſuę partes per ſe: ⁊ partes per ſe ſuum totū. Totū per accidens ſuę partes per accidens. ❡ Ad ſcōm concedo partes ſimul ſumptas ſiue collectiue tentas eſſe terminū per ſe gñōnis. nō autē partes diuiſiue ſumptas. Per idē ad tertiū. manet. n. a. ⁊. b. diuiſiue tenta. Non autem collectiue. propterea collectiue partes ſunt ſuum totum. Diuiſiue vero non ſunt ſuū totum. ❡ Ad quartum dico. ꝙ partes diuiſiue cauſant ſuum totū: ⁊ hę non ſunt ſuū totū. Partes vero collectiue non cauſant ſuum totū. ⁊ hę ſunt ſuū totum. Per idē ad quintum. ❡ Ad rationes alioꝝ. Ad primam dico. ꝙ bene totū ⁊ partes diuiſiue tentę fundāt pręd icata cōtradictoria. non aūt partes collectiue: ⁊ ipſum totū. ꝗcqd enim de toto. ⁊ de illis prędicaẗ. ❡ Ad zm nego cōſequentiam: ⁊ cōcedo. hęc ſunt ęterna demōſtratis mā ⁊ forma hominis. hęc ſunt homo. ⁊ nego ꝙ hō ſit ęternus. ſed bn̄ eſt ęterna: qđ concedo. ❡ Ad tertiā Ariſt. rō eſt intelligēda vt iacet. vult. n. ꝙ ſi aliqua ſunt eadem toti vt indiuiſibili: illa erunt eadē inter ſe. arguit etiam pbabiliter nō demonſtratiue. ❡ Ad vltimū concedo quatuor eſſe mille. nam ſm̄ aliā rōnē ſunt quatuor. ⁊ ſꝫ aliam mille. hęc ſunt pipathetice dicta. mlta alia dici ſolent: hęc hacten⁹.

❡ Si vero vnū eſt vti indiuiſibile: ipſum ens neqꝫ quātū: neqꝫ quale: neqꝫ tandem infinitum vt meliſſus inquit: neqꝫ finitum erit: vt Parmenides contendit: terminus. n. indiuiſibile quid eſt: ⁊ non finitum.

Expō. ❡ Secundo deſtruit ſecundam diuiſionis partem: ⁊ pbat illud vnum eſſe non poſſe indiuiſibile atqꝫ vnum indiuiſibilitate. dicebant enim tria veteres. ꝙ illud ens qđ eſt vnum. erat corpus: ⁊ figuratum certa ac ſtatuta figura: finitū vel infinitū. Propterea inqt. ſi illud ens ſit vnū indiuiſibile: illud tale ens qđ ſic ponūt: neqꝫ erit ꝗtū hoc eſt corpus. neqꝫ quale hoc ē figura aliꝗ̄ affectū. neqꝫ tandem erit infinitū vt meliſſus inqt. neqꝫ finitū vt Parmenides contendit. ⁊ huius cām aſſerit: qꝛ terminus indiuiſibile quid eſt: ⁊ non finitum: neqꝫ ſup. īfinitū.

❡ Si autem omnia entia vnum ſint ens rōne: vt veſtis ⁊ tunica: heracliti ſententiā ipſi dicere coguntur. eadem. n. erit boni atqꝫ mali eſſentia: itemqꝫ boni ⁊ non boni. Quare ⁊ idem erit bonum ⁊ non bonum: atqꝫ homo ⁊ equus: ⁊ non modo de ipſis entibus eius qđ eſt vnum: ratio erit: ſed eius quod eſt nō vnū. inſuper etiā quātitatis ⁊ qualitatis eadem erit eſſentia.

Expō. ❡ Ultimo confutat tertiā diuiſionis partē: ⁊ probat ꝙ omnia non ſint vnū definitione: per hoc qꝛ tunc cogerētur fateri errorem heracliti. vꝫ. ꝙ contraria definitiōe ſint eadē vt bonū ⁊ malum. Scđo ↄtradictoria vt bonū ⁊ non bonū: nam vt Themiſti⁹ inqt: malū eſt non bonū: ⁊ ita ſi concedunt ↄria eſſe ratione eadē: ēt ↄdictoria cōcedere cogūtur. Tertio eadē erunt ⁊ diſperata vt homo ⁊ equus. Quarto eadē ratione erunt priuatiue oppoſita vnū ⁊ non vnum: qꝛ de ipſis entibus vnū dicitur: ⁊ multa quę ſunt non vnū: ſaltem ſm̄ apparentiam. demū eadem erunt diuerſa vt quantitas ⁊ qualitas ⁊ cętera prędicamenta. ❡ Sunt igitur. (vt Themiſti⁹ inuit.) ꝗnqꝫ modis aliqua non eadē: aut ↄtrarietate ceu bonū ⁊ malum: albū ⁊ non album. ↄtradictione. vt bonū non bonū. diſperatione ſiue dr̄ia equus: hō: capra leo ⁊ cętera id genus. Priuatione vt vnū ⁊ non vnū ſiue ens ⁊ non ens. diuerſitate: ꝗtitas ⁊ qualitas. ⁊ oīa hęc eſſe eadē ex dictis ſeqꝛ̄. ❡ Quęrunt hic vtrū aliqđ indiuiduū ſiue indiuiſibile poſſit eē quale. Debes ſcire ꝙ hęc qđ non ē neceſſaria: qꝛ Ariſto. per quale intelligit figuratū. mō quo veteres dixerunt illud vnū eſſe quale. hoc eſt figuratū. Sed ſiue neceſſaria ſit ſiue nō. Joānes gandauenſis tenet ꝙ indiſibile alteri inherēs vt punctus aut vnitas ſit eſſe quale ſaltem per accidens quatenus ineſt alicui: qđ eſt quale. Et in hoc non facimus vim. naꝫ ſi talia indiuiſibilia dentur. ⁊ actu ſint: oportet cōcedere eſſe q̄lia ſaltē per accidens: vt muſicū eſt grāmaticū: quatenus inſunt eiqđ eſt muſicū ⁊ grāmaticū. Sed qđ eſt de indiuiſibili per ſe exiſtente: quale eſt deus: intelligētię ⁊ intellect⁹ humanus. ❡ Reſpōdet rurſus Joānes ꝙ īdiuiſibile hmodo ſumptū eſt quale prima ac ſcđa ſpē qualitatis vt intellectus humanus ſubycit habitui ſiue ſcię ſiue ſapientię. ⁊ hoc quo ad primam ſpeciem. ſubycitur etiā potentię naturali: vt potentię intellectiuę. cum ſit potens oīa fieri. non autē eſſe poteſt quale tertia: aut quarta ſpē q̄litatis: ⁊ hoc probat Joānes primo de tertia ſpē: qꝛ immobile. ❡ Scđo vt Ariſt. arguit: tunc idem poſſet videri ⁊ nō videri per caſum: in quo ipſum indiuiſibile poneret in vltimo ſphęrę intra quā poteſt eſſe viſio. tūc videretur. qꝛ in vltimo ſphęrę viſionis: ⁊ non videreẗ: qꝛ in principio ſphęrę non viſionis. deinde de q̄rta ſpē probat: quia illa conſequitur ꝗtitatē. vt diciẗ ſeptimo huius. eſt. n. figura qualitas in ꝗtitate. ❡ Sed Joannes errat phyſice ⁊ theologice. phyſice quidē: primo qꝛ prędicamenta ſunt ordinata ſm̄ prius ⁊ poſterius natura. ita vt ſubſtātia ſit pma: ſcđa ꝗtitas: tertia qualitas: ⁊ deinceps cetera. Tunc arguo ꝗcqd abſoluiẗ a priori: abſoluiẗ a poſteriori: ſed indiuiſibile per ſe exiſtens abſoluiẗ a ꝗtitate prędicamentali: igitur a qualitate: quę eſt nāliter poſterior ꝗtitate: ⁊ ita vr̄ non poteſt eſſe q̄le: ſicut nec quātū. Secundo ſpecialiter ex puritate apud Auer. quem ipſe ſequitur: quia intelligentia orbis eſt ſubā ſeperata: ⁊ actus purus: intellectus ipſę eſt actus purus: ſed nulla intelligentiaꝝ ſubycitur accidentibus pp̄ eius actualem puritatē. igiẗ nec intellectus humanus. Tertio ſpecialiꝫ arguim⁹ 3°. de aīa. ꝙ intellectus humanus nec habitui: nec diſpoſitioni: nec potentię nāli ſubeſt. habitui quidē non: qꝛ habitus eſt circa potentiam neutrā. z°. ethyꝝ. Modo intellectus eſt ſūme inclinatus ad intellectionē. igiẗ in illo nō poteſt poni habitus. diſpōni minime: qꝛ diſpoſitio eſt habitus corpis. Potētię nāli nequaquā. qꝛ potentia ⁊ act⁹ ſunt circa idem: cum igiẗ tale indiuiſibile ſubeē nō poſſit alicui actui potentię. igiẗ nec potentię. ſed de his quęre diligentius in lib. noſtro de intellectu: ſic igiẗ phyſice loquēdo dicere cogimur nullū tale indiuiſibile poſſe eē quale aliqua qualitatis ſpecie. Nec vero theologice: tenent. n. theologi. indiuiſibilia ſubeſſe poſſe qualitatibus primę ſpeciei ⁊ ſcđę: vt de intellectu. ⁊ intelligentijs plane dicunt. ēt ⁊ tertię ſpeciei: qui animas ⁊ demones indiuiſibiles ſubeſſe pęnis ⁊ doloribus: maxime animas maleficoꝝ. (vt Pythagoras etiā ait.) affirmant: ⁊ ita nec theologice ſentit. verum qꝛ Ariſtoteles phyſice proceſ-

Sol. rōnū.

Quot nō eadem.

Qd.

Pō Joan.

alia rō pōis Joan.

Confutatio.

ſit:recte ꝫ veteres militauit.hęc de qõne.

¶ At cum iuniores etiam quẽadmodũ ⁊ veteres perturbabantur:ne ipſis eueniat vt res eadem ſimul ſit vnũ ⁊ plura. Jccirco alij ipſꝫ eſt auferebant: veluti lycophron. Alij dictionem mutabant hominẽ non albuꝫ eſſe dicentes:ſed albere neqꝫ ambulanteꝫ eſſe:ſed ambulare:ne ipſuꝫ eſt adijcientes id qd̓ eſt vnũ multa diceretur:ac ſi vnice ipſum vnum aut ens ipſum diceretur.

Expõ. ¶ Alia poſitio fuit.(vt Themiſti⁹ narrat.) ꝙ ea ſola eſſe putandũ ſit de quibus hoc verbũ eſt prędicabaẗ: at cuꝫ de ſola ſubſtãtia verbũ illud pręDicari putarent: vt Socrates eſt:ſolã ſubſtantiã eſſe affirmarunt: cęteri vero a multitudine entium abſtulerunt. Sed cõtra hoc ſolituꝫ erat argui:q2 hęc eſt vera Socrates eſt albus. Socra.ẽ ambulans.⁊ id genus.ſed cũ ipſum eſt inter multa ↄſtituebatur.idem eſſe vnũ ⁊ multa ſequi videẗ.vt ſocrates eſt ens ⁊ vnũ:quatenus eſt ſubſtãtia. multa vero q̃ten⁹ ſubijcitur accidentibus.⁊ ita nõ tñ ſubſtãtia ipſa ẽ ens: ⁊ vnũ. Huic cauillo ridebant iuniores poſt Parmenidem ⁊ melliſſum:⁊ hoc inq̃t.at cum iuniores ẽt quẽadmodum ⁊ veteres perturbabãtur ſimili abſurdo:ne.vꝫ. eueniat vt res eadeꝫ ſimul ſit vnũ ⁊ plura. Jccirco hifariam riderant:alij vt lycophron ipſum eſt auferebãt: dicentes hoiem album:non hoiem eſſe albũ. Alij (vt Plato.) dictionẽ mutabant hoiem non albũ eſſe dicentes:ſꝫ albere. neqꝫ ambulantẽ eſſe:ſed ambulare. Fecerũt aũt hoc ne ipſum eſt adijcientes id qd̓ eſt vnũ vt ſubſtantia ipſa:multa diceretẗ.⁊ hoc pro tanto pro abſurdo ſuſceperunt.q2 ipſum vnũ ⁊ ens vnice dici.vꝫ.pro ſubã cõcedũt. His igitur duobus modis a cauillo aufugiunt.

¶ Sed ea que ſunt: multa ſunt: aut rõe:quo modo quidẽ:alia eſt ratio albi ⁊ muſici: ſubiecto vero eadeꝫ.ipſum ergo vnũ plura nimirum eſt. Aut diuiſiõe: vti totuꝫ ipſum ac partes:quo quidẽ in modo deficiunt: concedũtqꝫ vnuꝫ plura eſſe:modo non eadẽ:ſed oppoſita ratione idem ſit vnũ ⁊ plura:nã ipſuꝫ vnũ eſt ⁊ poteſtate: ⁊ actu. Hoc igitur modo reꝫ hanc nobis aſſequentibus: impoſſibile videtur entia ipſa vnum eſſe.

Expõ. ¶ Obijcit autẽ Ariſt.quaſi reſpondens ⁊ declarãs q̃ naꝫ modo poteſt idẽ eſſe vnũ ⁊ plura.⁊ ↄcedit vnuꝫ poſſe eẽ plura multifariam:ad ꝓpoſitũ vo trifariã. Primo ſubto ⁊ rõne:vt ſocrates ſubto vnus eſt. rõne vero ⁊ accidente plura. Scḋo diuiſione:quo mõ aliqd eſt vnũ toto:plura vero ptibus. Tertio mõ actu vnũ plura poteſtate:⁊ in hoꝝ modoꝝ ſcḋo defecerunt ⁊ coacti fuerunt ↄcedere vnũ plura eſſe.non eodeꝫ reſpectu.ſed diuerſo veluti idẽ eſt vnũ actu:plura ptãte.

Verboꝝ expoſitio. ¶ Quo vero ad v̓ba gręca attinet Ariſt.nonnũq̃ ειναι hoc ẽ eẽ pro ratione ſiue ẽentia ac definitione ſumit: ꝓpterea quotiens ſic ſumit:nos rõnem trãſferemus. verba vero illa.ſubito vero eadeꝫ. gręce legunẗ.eodẽ vero ambo. Quę cũ nequaq̃ ſonent: nos ad ſenſum:vt clariuſculus text⁹ eẽt: illo modo tranſtulimus.v̓ba ẽt illa. Mõ nõ eadẽ:ſed oppoſita rõe ideꝫ ſit vnũ ⁊ plura. Obſcure in gręco ſic legunẗ.tanq̃ nõ cõtingens idẽ vnũ eſſe:ac plura:non oppoſita aũt. Sed cũ ſuperſit negatio ſcḋo loco poſita:melius ad ſenſum tranſtuli modo illo:qui.n. verbis adijciunẗ ita ad vnguem: Ari.codices non mõ non intelligunt.ſed euertunt. veꝝ. (vt ꝓmiſimus.) vbi gręca ſeries obſcura eſt.⁊ aliq̃: aut linguę dñia:aut verboꝝ obſcuritate:ad ſenſum transferemus:ſemper in cõmentatiõib⁹ noſtris annotabim⁹.vt fideliores cęteris habeanẗ.

Hecſo poſitões anaꝝ. ¶ Debes ſcire ꝙ tãtũ ſubaꝫ eſſe põt intelligi duplr.vno mõ per ſe ac principalr.⁊ ſic recte veteres ⁊ iuniores cõcedunt:⁊ hoc ẽt Ari. ipſe i.7°. meta.lib°.concedit. Alio⁹ ſolã eſſe ens hec mõ vt ſit ens.⁊ nihil non ſubã ſit ens aliquo mõ:⁊ hac rõne Ari. põnem hanc hac in pte refellit.⁊ de põne illoꝝ hactenus

¶ Inſuper etiã ea ex quibus demõſtrant: ſoluere:non eſt difficile: vterqꝫ.n. captioſe ratiocinatur: ⁊ Melliſſus: ⁊ Parmenides:nã ⁊ falſa ſumunt: ⁊ ſyllogiſmo peccant: Melliſſi tamen captiſcula magis eſt fatua: quippe cum nullã prorſus difficultatẽ afferat: verum vno abſurdo dato:coetera accidunt:qd̓ quidem non eſt difficile.

Expõ. ¶ Duo (vt inq̃t Auer.) requirit perfecta diſputatio ⁊ vt poſitio reprobeẗ:⁊ rõnes ſoluanẗ. Hactenus põnẽ confutauit nunc rõnes illaꝝ poſitionũ refellere ꝓponit.aſſerit tñ qõnum ſoluere deliquia:ac cauillos nõ eſſe difficile:q2 vterq̃ captioſe rõcinatur:qd̓ gręce eſt ſophiſtice:latine captioſe:ſiue vicioſe:ſiue litigioſe ſiue cõtentioſe:nã ⁊ falſa ſumunt:⁊ ita peccant quo ad mãꝫ: ⁊ ασυλλογιστοι hoc eſt ⁊ in ſyllõ vicia ↄmittunt:vel in forma peccant. Melliſſi tamẽ logus ſiue rõ:ſiue cauillus: ſiue captiũcula magis eſt phorticus hoc ẽ importunus:aut iepta:aut ſtulta. Quippe cũ nullaꝫ prorſus difficultateꝫ afferat.

q̃ auer.cõmen. 22. ¶ Auer.inq̃t.ꝙ ſermões eiuſmodi ſunt vani. q2 non attingunt finem:ob quẽ inſtituebanẗ.cũ non cõcludant. Sermo tñ Melliſſi eſt magis vanus:q2 oino non ↄcludit.ſermo Parmenidis concludit:ſed non quę ſunt ad ꝓpoſitum ſuũ.veꝝ (vt inq̃t.) vno abſurdo dato:cętera accidunt:qd̓ quidẽ non eſt difficile.

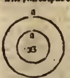
¶ Qd̓ quidem igitur Melliſſus vicioſe argumentetur:perſpicuũ eſt:putat.n.eſſe ſumendum ſi omne qd̓ factum eſt principiũ habet: etiam qd̓ non factũ eſt:principiuꝫ non habere:deinceps etiaꝫ hoc abſurdũ eſt putare cuiuſlibet eſſe principiũ rei:⁊ non temporis: ⁊ generationis nõ ſimplicis:ſed etiaꝫ alterationis:quaſi non fieret vlla ſubitaria mutatio.

Expõ. ¶ Ut vero intelligaẗ rõ melliſſi. Debes ſcire ꝙ ꝑt formari enthy.ᵃ a ꝑ ad vltimũ medijs nõ variatis hoc mõ: qd̓ factum eſt:hꝫ prin.ᵐ igitur qd̓ non factũ eſt:non hꝫ ꝑn.ᵐ tenet Enthy.ᵐᵃ a deſtructiõe añtis.ad deſtructionẽ cõſequentis. Ultra.qd̓ non factũ eſt:non hꝫ ꝑn.ᵐ igiẗ ens nõ hꝫ ꝑn.ᵐ tenet enthy.ᵃ q2 ens nõ fit.cũ nec ex ente.nec nõ ente:vt diceẗ.vltra.ens non hꝫ ꝑn.ᵐ igiẗ nec hꝫ finem.tꝫ ẽt enthy.ᵃ q2 omne non hñs ꝑn.ᵐ non hꝫ finẽ. Ultra:ens non hꝫ ꝑn.ᵐ neq̃ finẽ.igiẗ eſt infinitũ: per deſcriptioneꝫ infiniti.eſt infinitũ igiẗ imobile ⁊ vnũ.imobile qdeꝫ: q2 nullum hꝫ locũ extra ad quẽ moueri poſſit.vnũ vero:q2 totũ occupat. Sic igiẗ ipſum eas eſt vnũ infinitũ ⁊ imobile:vt melliſſus ſentit.ſed cauillus h:vt The⁹.inuit trifariam peccat:ꝑ q2 arguit ab oppoſito añtis ad oppoſitũ ↄñtis.non.n.ſeqẗ eſt factũ.igitur hꝫ ꝑn.ᵐ:quare ſi nõ factum:non hꝫ ꝑn.ᵐ vt non valꝫ ſi hõ eſt:aial eſt. non antẽ eſt hõ:neq̃ igiẗ aial.ſi ambulat Socra. moueẗ.non aũt

ambulat.nō igiť moueť.Scḋo peccat: q2 Melliſſus ſu
mit factum oē hr̄e pn̄ᵐ:mō pn̄ᵐ eſt aliud temporis: vt cū
dicimus geniturę ſuę pn̄ᵐ habuiſſe Platonem hunc vł
illum diem. Aliud rei ꝛ magnitudinis:queadmoduz ca
put vie ꝛ ſtaturis ſpacij dicimus eſſe pn̄ᵐ.tunc ad rez vi
detur ꝙ illa ꝑpō eſt equiuoca.omne factū hꝫ pn̄ᵐ:ꝛ ē ve
ra de principio temporis:homo.n.equus:olea atqꝫ plata
nus:cum fiant.Principium hn̄t temporis ſuę geniturę:
ꝛ ex hoc non habeť ꝑpoſitū.ſcꝫ ꝙ ſi non hꝫ principium
temporis:non habeat pn̄ᵐ magnitudinis.Si vero de pn̄
cipio magnitudinis intelligatur:ſic illa ꝑpō eſt falſa: cuꝫ
nō oīa facta pn̄ᵐ magnitudinis hr̄e poſſunt:qualia ſunt
ea quę non ſimplr̄ fiunt:ſed per alteratione ꝛ momenta
riam mutationeꝫ ꝑgenerantur.in talibus.n. magnitudi
nis non datur principiū:cum in alteratione non deť pri
ma pars alterata.in ſubitarijs vero:cum fiant oīa ſil:ni
hil eſt altero prius.ꝛ ita non poteſt aſſignari principiuꝫ
¶ Tertio peccat:q2 dato ꝙ ens non habeat ꝑncipium
temporis:nihil ꝓhibet habere ꝑncipiū magnitudinis.ve
luti cęlum.Multi alij errores eſſe poſſunt:ſed hi ſat ſ̄ť.
Ari.vero tāgit duos errores:ꝛ de ſecūdo inquit.decepꝰ
etiam hoc abſurdū eſt putare cuiuſlibet facti eſſe princi
pium rei ſiue magnitudinis. ꝛ non eſſe principium tp̄is
ꝛ generationis non ſimplicis:ſed ēt alteratiōis.quaſi di
cat ꝙ abſurdum eſt putare omne factū habere pn̄ᵐ:acci
piendo principiū pro principio magnitudinis. ꝛ non pro
principio temporis:q2 hoc eſt falſum de ſubitarijs. ꝛ ita
hoc non eſſet verum.niſi dato ꝙ nulla ſit ſubitaria mu
tatio.Quo vero ad verba gręca attinet. paralogizare eſt
vitioſe ac captioſe arguere. ꝓpterea rō hęc paralogiſmꝰ
Dubitationes. appellatur.q2 vitia comittit talia.¶ Sed circa hęc ſolet
dubitari.ꝑmo:q2 valet.eſt homo: ergo diſciplinę capax.
Prīa dubitatio. ꝛ non eſt homo:igiť non diſciplinę capax.¶ Scḋo du
Scḋa. bitať:q2 omne finitū hꝫ ꝑncipiū ſuę magnitudinis:ꝛ ita
tam alteratum:ꝙ̄ ſubito factū hꝫ principiū magnitudi
Solo. nis.¶ Ad ꝑmā rn̄det Ar.2ᵒ.topicoꝝ.capite.22.ꝙ con
ſtructiue valꝫ a poſitione añtis. deſtructiue cꝫ a deſtru
ctione conſequentis. vt deducit per omnes oppoſitionis
ſpēs.Ar.probat hanc regulā inductione.¶ Auer.in cō
ꝗ auer.cōmen.23. mento reddit cauſam qr̄ bene ad ſubti affirmationem
ſequitur prędicati affirmatio:cum.prędicatū pręd icetur
de ſubto:ꝛ omni qḋ diſponitur per ſubm. vt Boeˀ.ingt.
in anteprędicamētis. parte illa. quādo alteꝝ de altero ꝛ
reliqua.Contra aūt ad negationē ſubti non ſequitur ne
gatio pręd icati:q2 cum pręd icatū ſit in plus ſubto:poteſt
de vno alio a ſubto affirmari.ꝓpter hęc ſequitur ꝙ gra
tia mãę interdum quotiens pn̄t extrema conuerti: ſeqť
pręd icatum ad ſubꝫ deſtructiue ꝛ conſtructiue:vt ratio
ſol.ſcḋe. ante oppoſitū procedit.hęc de prima. ¶ Debes ſcire ꝓ
ſolone ſcḋę ꝙ magnitudo finita poteſt dupl̄r accipi.vno
modo vt ſubeſt mutatiōi:ꝛ motui. alio vt magnitudo ē.
Primo modo non hꝫ ꝑncipium:vt.n.ſubeſt alterationi.
nulla eſt pars ꝑma:vt diſputabiť in.8ᵒ.ꝛ.6ᵒ.Si vt ſubeſt
mutationi momentarię:ſic nec hꝫ primā ꝑteꝫ:qr̄ muta
tiōe ſubitaria id fit:cuius vna pars non ſit prius altera.
Si autem conſidereť vt magnitudo finita eſt:ꝛ in facto:
ſic duobus punctis terminať.Ariſ. loquiť primo modo.
¶ Ex his omnibus patet tres primas illationes in cauil
lo melliſſi nullas eſſe.Prima quidem nulla: q2 arguit a
deſtructione añtis. Scḋa minime.q2 arguit de pricipio
temporis:ꝛ ſic non ad ꝑpoſitū.Tertia vero nequaq̄: q2
ſi arguit de principio magnitudinis:data eſt inſtantia in
alteratione:ꝛ ſubitarijs.

¶ Poſt hec etiaꝫ cur imobile eſt:ſi vnum ſit.
Cur.n.queadmodū ꝛ pars:cum vna ſit hec
aqua:in eodeꝫ mouetur: ꝛ non ipſuꝫ omne:
itemqꝫ cur alteratio non erit. Inſuper etiā ne
qꝫ vnū eſſe pōt ſpecie:niſi eo ex quo:quo qui
dem etiam modo nōnulli naturales vnuꝫ om
nia eſſe aſſerunt. Illo vero modo nō. homo
nāqꝫ ſpecie differt ab equo: ꝛ cōtraria inuicē:

¶ Reprehendit vlterius Melliſſum quo ad quartaꝫ il Expō.
lationem:dupl̄r:ꝑmo q2 non valꝫ in latione: totuꝫ eſt i
mobile.igitur nihil illius moueť.ꝛ per ꝯñs poteſt eſſe in
finitum:ꝛ moueri ſm̄ partes:ꝛ hoc ingt:poſt hęc etiā da
to ꝙ ipſum omne ſit infinitū:quo modo ſequiť ꝙ ſit im
mobile.Primo in motu locali ſequi nō videť: q2 poteſt
vniuerſa aqua quieſcere ꝛ pars moueri:ſic poteſt vniuer
ſum:ꝛ omne qeſcere:ꝛ partes moueri.;vt diceť in fine 6.
ad cauillū Zenonis.Scḋo in motu alterationis: q2 pōt
totum quieſcere:ꝛ moueri alteratione.¶ Vltio peccat:
quo ad vltimā illationē.vꝫ.eſt infinitum ꝛ imobile: igiť
vnū:bene.n ſequitur ipſum eſſe vnuꝫ ſm̄ ſubm ꝛ mãm:
quo etiam nãles quidem cōcedunt omnia eſſe vnū.non
autem ſm̄ formam ꝛ ſpēm:cuꝫ homo ſpē ab equo:ꝛ vnū
ꝯtrãm ab altero differat.mã aūt vnum ſunt.ꝛ ita ſi velit
oīa vnum eſſe quo ad mãm:recte aiunt.ſi quo ad formā
errant.hęc ad cauillū melliſſi.¶ Quęrunt hic vtruꝫ ali Quęſtio.
quo toto quieſcēte poſſit illius pars moueri.¶ Sortico Pō ſortiolar.
lę addicti captiunculis ꝛ vbis ꝯcederent parte mota poſ
ſe quieſcere totum:ſaltē in motu mixto alteratione ꝛ la
tione:non aūt motu pure locali:q2 poteſt vna aeris pars
quieſcere altera calefacta ac rarefacta:ꝛ ita localꝰ mota.
negarent tamen totū poſſe quieſcere aliq̄ parte vel qua
libet mota.Cauſa huius captiūcule eſt:q2 totum e parte
ſubti accipiť diſtributiue pro qualibet parte eius:qḋ gręce
vt āmonius ingt.in libᵒ.de interpretatione ſ·ncathe
gorematice diciť.a parte vero pręd icati accipitur inde
finite pro ente habēte partes:qḋ etiam ab eodē āmonio
cathegorematice appellatur.¶ Iuniores vero magis Pō iunioꝝ.
phyſice non multū circa vim v̄boꝝ attendentes conce
dunt abſolute cuꝫ Auer.in cōmen. qualibet parte mota
motu non pure locali poſſe totū quieſcere.Hoc ꝑbãt tū
verbis Auer.pręſenti cōmen.24.Tuꝫ ſcḋo ponendo ꝙ
a ſit vnū corpus orbiculare.cuius nulla ſuperficies vlti

ma nequaq̄ rarefiat vel condenſetur:
nec prorſus motu aliquo moueať.ꝑs
vero quęlibet eiuſdē inter cōuexam ꝛ
concauam moueatur rarefaciendo ſe
vel condēſando. Tūc caſu iſto poſito
quęlibꝫ pars corporis orbicularis a a
moueť:ꝛ totuꝫ quieſcit.cū nec circlari
ter moueať: cū nulla eius ſuperficies
moueať circa centrū B.nec motu recto:q2 a a manet cō
tinuo in eodē ſitu nūero.nec appropinquando cētro B.
nec recedēdo.Multa dicunt hic de ſupficie totius: ꝛ de
virga inflexa:quę cum bene ſint dicta. nunc ſufficiant.
¶ Sed aduerſus hanc pōnē inſtant.ꝑmo:q2 ſi quęlibet Replica.
pars aucti augeť:totū augetur. vt dicitur in ꝑmo de ge
neratione.igiť ſi quęlibet pars moti moueť:totuꝫ moue
tur.Scḋo ſi quęlibet pars alterati alteratur:totū altera
tur.igitur ſi quęlibꝫ pars moti moueť: totū mouebitur.
Tertio oēs partes orbis a a moueť.orbis a a eſt ſuę par
tes.igitur totus orbis a a moueť.¶ Sꝫ hę poſitōes pn̄t Concordia.
concordari ſupponendo ꝑmo ꝙ pars quę nō eſt ſepara
ta a toto:mouetur:ꝛ qeſcit ad motuꝫ ꝛ qetem totius.hęc
pꝫ:q2 vt pars ipſa non hꝫ eſſe:niſi in toto:ita nō hꝫ motū
vel qetem niſi rōne totius.Suppono ſcḋo tam diu totū

geſcere q̄tū non mutat ſitum. Vis ſtantibus dicerem quālibet partē moueri: ⁊ quālibet quieſcere: non tamen eodē modo. Moueri quidē motu ꝓprio: quo. vz. illa ps acquirit gg rarefactionē quādaz alietatē: vel ꝓpter cō-denſationem. quieſcere vero quo ipſa eſt pars totius ge-ſcentis. ¶ Prima igit̄ poſitio loq̄t̄ de partibus quaten⁹ aliē ſunt a toto. Scđa quatenus ſunt ipſuʒ totū vel ipſi⁹ totius.

Expō aliq̄z. ¶ Nōnulli vero: ⁊ non imperite cōcedunt infinitas eē partes ipſius a a: quē nō mouent̄ localr̄: infinitas quoq̧ eſſe: quaꝝ quēlibet mouetur localr̄. Prima pars pꝫ: q̄ȝ infinitē ſunt partes quē terminant̄ ad ſuperficies aa: quaꝝ quēlibet quieſcit: velut ambē illē ſupficies. Secunda ēt pars pꝫ: q̄ȝ infinite ſunt ptes inter aa. ſupficies: quaꝝ quēlibet mouetur ſm ſe totā. tunc tenent quālibȝ parte mota non eſſe veꝝ q totum quieſcat: q̄ȝ licȝ infinite partes mouent̄. infinite quieſcunt: ⁊ ita nō omnes mouentur. Hęc pro modo ſufficiant ad verba Ar. ⁊ auer.

¶ Idem ⁊ in Parmenideȝ eſt modus rationum: tam ⁊ ſi nōnulli alij proprij ſint. atq̧ ſolutio eadem. Tuȝ q̄ȝ falſa ſumit. Tum q̄ȝ nō concludit. Falſa quideȝ ſumit: quatenus ipꝫ ens dici ſimpliciter ſumit: cum multipliciter dicatur. nō cōcludit vero: quatenus ſi ſola alba: ſumantur: ipſo albo vnū ſignificante: non minus alba plura erunt: ⁊ non vnuȝ: nā albū ipſum nec continuatione vnū erit: nec ratiōe. ſi quideȝ alia ſic albi ratio: alia eius qđ albuȝ ſuſcepit. atq̧ non erit pręter illud: ipſuȝ albū ſeperabile. non eniȝ quo rationeȝ ꝓpriam habet ſeparabile eſt: licȝ albi ratio ⁊ eius in quo eſt: diuerſa ſit ſed hoc Parmenides non dum vidit.

Expō. ¶ Parmenidis vero motiuū poteſt eſſe vno mō ſic. q̄c̄q̄d eſt pręter ens eſt non ens. q̄c̄quid eſt pręter vnū eſt non ens. igit̄ in ſcđa figura vnuȝ eſt ens. ⁊ hoc modo format ipſum Themi⁹. improbat Ar. cauillum hunc. primo: q̄ȝ ſumit falſum. naȝ ſumit ens dici vno modo tm̄ pro vno nūero. Alr̄ nihil concluderet: qđ tamen dicitur de deceȝ prędicamentis. Scđo. q̄ȝ peccat in forma: q̄ȝ non q̄libet ſyllus huic ſimilis concludit: vt ponatur q albū ſit ideȝ qđ ens. ⁊ arguo ſic. q̄c̄q̄d eſt pręter albū eſt nō ens. q̄c̄q̄d eſt pręter vnum eſt non ens. igitur vnū eſt album. pꝫ q ſyllus non cōcludit: q̄ȝ poſſunt ꝓpōnes eſſe verē. prima quidē ſumendo album cōiter ad oīa alba. ſcđa eodē mō. ſꝫ tn̄ plura poſſunt eſſe alba nūero: vt cygnus: nix: ⁊ ceruſa. ēt ⁊ definitione: quia alia eſt ratio albi alia ſubiecti.

Que enerī pmē. 25. ¶ Auer. aūt format cauillū Parmenidis hoc mō. q̄c̄q̄d eſt pręter ens eſt non ens: non ens ⁊ nihil conuertuntur. igit̄ q̄c̄q̄d eſt pręter ens eſt nihil. ſed ens ⁊ vnū conuertūtur. igit̄ q̄c̄q̄d eſt pręter vnum eſt nihil. ⁊ ita tm̄ vnuȝ eſt ens. Hic igit̄ ſyllus errat. primo quo ad mām: q̄ȝ ſumit ens dici de vna intentione: cū dicatur de pluribus: nam hęc nomina ens ⁊ non ens dicuntur de decē prędicamētis: qđ intelligunt hoc mō: q̄ȝ de quolibet prędicamento prędicatur ens qđ eſt ipſum: ⁊ non ens tale. vt de ſubſtātia: ens qđ eſt ſubā: ⁊ non ens qđ eſt q̄ntitas vel qualitas. Quo ſit: vt inquit Auer. maiorē non eſſe veram niſi accepto noīe entis pro cōmuni q̄dam ad omnia prędicamēta. Et ſic non ɔcludit ꝓpoſitū. vz. q ens eſt tantū vnū numero: ſed vnū tranſcendenter. Quo vero ad verba attinet: vbū illud: ⁊ ſi ſint alij ꝓprij. Auer. vult eſſe alios modos ꝓprios aduerſus Parmenidē: q̄ȝ contra Parmenidem poſſumus ɔdicere ex dictis ſuis: quē ꝓbabilia ſunt: cōtra Meliſſum vero minime: cū nihil ꝓbabile dicat. ꝓpterea Ariſt. ɔtradicit parmenidi 2⁰. Primo per modum quo ɔtradixit ipſe meliſſo oſtendendo cauillū peccare in mā ⁊ forma. Scđo ex cōceſſis ab illo. Qđ igitur parmenides peccet quo ad mām: perſpicuuȝ. deinde oſtēdit q peccat in forma: naȝ ſermo concludens per ſe ōbet ɔcludere in omni mā: vt inq̄t Auer. vnde ſorticolē aiūt formalem eſſe ɔſequentiaȝ: quē eſt bona: ⁊ quēlibet ſibi conſimilis. modo dato q ſola alba ſumantur loco entis ipſo albo ſignificante vnū ſiue cōuertibili exiſtente cuȝ vno: adhuc alba plura erunt: ⁊ non vnū. nam albū ipſuȝ nec continuatione ſiue nūero vnū erit. nec ratione. nūero quidē non: q̄ȝ plura nūero ſunt alba vt cygnus: nix: ⁊ ceruſa. rōne vero minime: q̄ȝ ratio albi alia eſt a rōe ſubiecti. Sꝫ dices. ſi ratio albi eſt alia a rōe ſubiecti: tunc albū eē poterit ſeperatū a corpore: ꝓpterea addit. atq̧ nō erit pręter illud qđ ſuſcipit albū: ipſum albū. non. n. quo ſup. rōnem ꝓpriaȝ habet: ⁊ rōe differt a ſubto: ſeperabile eſt ab illo: licȝ albi ratio: ⁊ eius in quo eſt diuerſa ſit verū vt addit hoc parmenides nōduȝ vidit. nō. n. poterat videre res eſſe rōne diuerſas: ⁊ non ſeperari. omne. n. rōne differens apud ipſum ſeperari pōt. ſic igit̄ pꝫ ipſum peccare ī forma.

Quid ſit peripathe. cū ō diffi. cione .ſ. pdicamētoꝝ. ¶ Ex his pꝫ eſſe peripatheticū decem prędicamēta ſubto eſſe eadem: ac vnum: definitione eſſe diuerſa: vt The⁹. Auer. ⁊ Ar. aſſerunt. Qui vero prędicamēta aſſerunt differre realr̄: vel formalr̄: vel eſſentialiter: vel aliq̄ modo talium non peripathetice loquunt̄. Silr̄ qui dn̄t ea eſſe eadem realr̄: nec peripathetice loquunt̄. oīs. n. diſtinctio apud peripatheticos eſt aut in ſubto: aut in rōe: tam ⁊ ſi diſtinctio in ſubto multifaria ſit: vt dicemus fortaſſe in elenchis aduerſus diſtinctiones iuniorum: quaȝ facere decreuimus.

¶ Neceſſe igitur ē ſumere eos qui dicūt vnuȝ eſſe ens: non modo vnuȝ ſignificare ipꝫ ens: de quo quideȝ prędicabitur: ſed ⁊ id qđ proprie eſt ens: ⁊ qđ ꝓprie vnum eſt. Accidens enim de ſubiecto aliquo dicitur. quare illud cui ipſuȝ ens accidet: non erit. eſt. n. aliud ab ente: erit ergo aliquid non ens. non erit itaq̧ alij inexiſtens vel id qđ proprie eſt ens. nō. n. rationeȝ entis ſubibit: niſi ipſuȝ ens plura ſignificet: hoc modo vtrunūq̧ꝙ ens ſit. at ipꝫ ens ſignificare vnum ſupponebatur.

¶ Scđo p̄ncipaliter arguit: ⁊ ſyllus eſt ypotheticus diuiſiuus hoc modo. ſi vnum tantū ſit ens: quęro quid p ens intelligunt: aut ſubām: aut accidens. p̄mo probat q non accidens duplr̄. p̄mo ſic: q̄ȝ id debet principalius ſignare: qđ eſt maxime ꝓprie ens. talis eſt ipſa ſuba. vnde igr̄: neceſſe igitur eſt ſumere eos qui dicunt vnū eſſe ens: nō modo vnū ſignificare ipſum ens: qđ ſit vt entis ſpēs: de quo prędicetur ipſum ens: ſed debet illud qđ ſignificat ab ente eſſe ⁊ id qđ quidem eſt ens. ⁊ id qđ quideȝ ē vnū. Vbum illud: τι ὅπερ licȝ latine ſonet q̄dē: hic tamē accipit̄ p ꝓprie ⁊ maxie: qđ Plato appellat vt The⁹. inq̄t ipſiſſimum. debet igitur ipſum ens ſignificare ſubām: quē ē maxime ⁊ ꝓprie: ⁊ ipſiſſimum ens. Expō. Scđo idem ꝓbat: q̄ȝ ſi ens qđ eſt vnum ſignificaret accidens tm̄: tunc ſubȝ ⁊ ſuba eſſet non ens: ⁊ per ɔn̄s ipſum accidens eſſet ⁊ non eſſet. eſſet quidē: q̄ȝ ponitur ſignificatuȝ per ens: nō eſſet vero: q̄ȝ nulli ineſſet. Inq̄t. accidens. n. de ſubto aliq̄ dici

tur:quare illud cui ipſum ens vtpote accñs accidit:non erit.ꝛ hoc q2 eſt aliud ab accidente:qȏ ſolum poniť ens: ꝛ ita ipſum accidens qȏ ponitur aliqd erit non ens:quia non erit alicui ineꝑſiſtens tale accidens qȏ poniť ens. Qȝ vero ſubm non ſit ens:probat dicens:non.n.rationē entis ſubibit:niſi ipſum ens plura ſignificet hoc mȏ vt qȏlibȝ ſit ens.hoc autē eſt ꝯtra pȏnem.q2 ponebatur ipſuȝ ens vnū ſignificare.ſic igiť per duas rȏes videť ꝙ tale vnuȝ ens non ſit accidens. ¶ Dices fortaſſe Ari.petere:cū accipiat cȏtra Parmenidem ipſum ens ſignificare plura.reſpondet Auer.hanc cȏtradictionē eſſe redargutionēȝ ex ꝯceſſis a parmenide.mȏ vt dicit Themi⁹. Parmenides cȏceſſit ipſum accidens eſſe ens alteri inherens: ꝛ vt dicemus infra:ēt cȏceſſit plura eſſe entia ſm apparitionēȝ: ꝛ hęc ſufficiunt ad redargutionem. q auer.cȏ men. 26.

¶ Si igitur id qȏ ꝓprie eſt ens: nulli accidit: ſed ſibi aliud:cur id qȏ proprie eſt ens:ſignificat magis ens q̄ȝ non ens?nam ſi id qȏ proprie eſt ens eſt etiam albū:ipſi autem albo nȏ accidit qȏ proprie eſt ens. nȏ.n.ſibi accidere poteſt id qȏ proprie eſt ens: neqȝ.n. eſt ens: qȏ non proprie eſt ens.albuȝ ergo non ē ens: non quidem hoc modo vt non ſit aliqȏ ens: ſed penitus non ens eſt.igitur id qȏ proprie ē ens:eſt non ens.veruȝ.n.eſt dicere qȏ ꝓprie eſt ens albuȝ eſſe:qȏ quidē nȏ ens ſignificat: quare ſi quod proprie eſt ens albū etiā ſignificet: ipſum ens plura ſignificabit.

Expȏ. ¶ Scdȏ probat illud ens non eſſe ſubam:ꝛ vis rȏnis eſt: ſi illud ens eſt ſuba:tunc tantuȝ ſuba erit ens: tm̄ ſuba ē ens.igitur accidens erit non ens.ita vt albū ſit non ens. albuȝ eſt non ens.igitur idē eſt ens:ꝛ non ens. vt ſubſtātia quidē ex ea parte qua ꝓprie eſt ens:eſt ens.ex ea vero parte qua eſt alba.qȏ albū eſt non ens.erit nȏ ens.quicquid.n.denominať a non ente:eſt nȏ ens.ſuba igitur eſt ens:cum proprie ſit ens:ꝛ non ens.cuȝ ſit alba:qȏ albuȝ eſt non ens.pro ꝯſtructione litterę.Debes ſcire ꝙ ipſuȝ ὄν gręce in tranſlationibus antiqs traducitur qȏ ē.ꝛ.ꝓpterea eſt in illa lr̄a aliqua obſcuritas.vbū περ trāſlatū fuit vere:qȏ ſtare poteſt:ego tm̄ vt ſenſus clarior eēt: nȏ recedendo a gręcis verbis tranſtuli verbū ὄν ens.ꝛ περ ꝓprie.inquit.ſi igiť id qȏ proprie eſt ens nulli accidit:ſed ſibi ſup.aliud.hoc eſt ſi ipſum ens qȏ pȏiť vnū eſſe ſignificet ſubaȝ:quę eſt id qȏ nulli accidit:ſed ſibi aliud.(poſuit.n.deſcriptionē pro deſcripto.) cur id qȏ proprie eſt ens ſignificet magis ens:q̄ȝ nȏ ens:quaſi dicat.ſuba ipſa quę ꝓprie eſt ens:non magis erit ens q̄ȝ non ens. verbū illud.cur.gręce eſt τι ſonat latine qd:ſed cuȝ pȏatur.(vt puto.) interrogatiue:tranſtuli.cur.hoc.n.fuit cā vt trāſlationes veteres obſcuriores eſſent.ꝓbat ꝙ ſuba nȏ magis ſubeat rationē entis q̄ȝ non entis: ꝛ inqt. naȝ ſi id qȏ proprie eſt ens vtpote ſubſtantia:eſt etiaȝ album:aut aliquo alio accidente affectū:ipſi aūt albo non accidit ſiue non cȏpetit id qȏ proprie eſt ens:hoc eſt ipſum aūt albū non eſt ꝓprie ens.(non.n.accidere poteſt ſibi id qȏ ꝓpe eſt ens:hoc eſt non cȏpetit ſibi ratio ſubę: neqȝ rurſus ē ens.qȏ non proprie eſt ens:ex ħs oībus reſtat ipſuȝ albū non eſſe ens.hi.n.putant id eſſe ens qȏ proprie eſt ens: ꝛ qȏ non ꝓprie eſt ens non putāt eſſe mȏ aliquo ens. ꝓpterea ſubdit non quidē hoc modo vt non ſit aliqȏ ens:ſed penitus non ens.Ex ħs infert. igiť id qȏ proprie eſt ens eſt nȏ ens.vex.n.eſt dicere qȏ ꝓprie eſt ens vtpote ſubſtantia albū eſſe:qȏ quidēȝ album non ens ſignificat. ꝛ ita pȝ idem eſſe ens ꝛ non ens. ꝓpterea inqt: quare ſi id qȏ proprie eſt ens albū ēt ſignificet:ipſum ens plā ſignificabit: vtpote ſubaȝ ꝛ accñs.hoc itaqȝ modo tranſlationes noſtrę clariores ſunt.

¶ Inſuper etiam neqȝ magnitudinē habebit vllam ipſum ens:ſi quidē ipſum ens id ſit qȏ proprie eſt ens.ratio nāqȝ partiū diuerſa eſt.

¶ Expoſitor (vt mihi vř.) iniuſte repręhēdit Auer. naȝ ꝛ ex vbis Ari.ꝛ vbis Themiſtij.mihi vř ꝙ Ariſ.arguat cȏiter ꝛ ſimul cȏtra melliſſum ꝛ parmenidē: vterqȝ.n.illud ens qȏ poſuerunt etiā vnū:voluerunt eſſe corp⁹:ille quidē finitū.ille infinitū. ꝓpterea Ax.obycit.ꝑmo: q2 ſi tm̄ vnū ſit ens:illud ens qȏ ponitur nȏ erit corpus: q2 ſi erit corpus:erit hn̄s partes: ꝛ ita plura entia ſaltē ptes:q̄ potestate ſunt plura:ꝑ diuiſionē tn̄ reducibilia ad actuȝ multitudinis.Cuius interpretatiȏis eſt nř Themi⁹. licȝ Auer.videať duplr lr̄am interpretari: qȏ nunc omitto. Expȏ.

¶ Quod ad vba attinet verbū illud inſuper ēt gręce ē: τοινυν latine.tum ergo.tum igiť:non nūq̄ȝ confirmatiue lege pro pręterea: ꝛ inſuper: ꝛ id genus: vt mȏ trāſtuli.

¶ Preterea qȏ id quod eſt ꝓprie ens: in aliqȏ quid qȏ eſt proprie ens diuidatur: ratione ēt perſpicuum eſt: veluti ſi homo id ſit quod ꝓprie ens quippiam ſit: ꝛ ipſuȝ animal id eſſe quod proprie eſt ens quippiam: ꝛ ipſum bipes neceſſe eſt eſſe.ſi.n.nȏ ſint proprie entia: accidentia erunt:aut igiť homini:aut alij cuidam ſubro.at neutrum eſſe pȏt.

Expȏ. ¶ Videť Ari.hic tangere ſcdāȝ rationē vt Auer.recte expȏit: ꝛ Themiſtius innuit: ꝓpterea verbū Ax quod latine ſonat aūt:aut vero:trāſtuli pręterea. Poteſt aūt ratio vt Themiſtius.innuit hoc mȏ formari:ſi ens eſt tm̄ vnū:quęro quid ſit illud:quęro aut pȏt definiri ſiue deſcribi.aut nȏ.ſi non poteſt deſcribi aut definiri:tunc eius eſſentia vel ſuba nullatenus intelligeť:ſuba.n.ſiue eēntia cuiuſqȝ rei non niſi deſcriptione aut definitione capiť. Si vero dȇfinitur:oȝ eam diuidi in entia vere ac ꝓprie dicta. veluti ſi homo ſit illud ens:oȝ vt diuidiť in aīal: ꝛ bipes: quę ſint vere entia:hoc aūt ꝓbat:[illegible]uiuſmodi partes:aut erūt vere ꝛ ꝓprie entia: vti eſt ipſum definitū: aut accidentia illius:vel alterius:ſumit eſſe nȏ poſſe: vt ſint accidentia illius aut alterius. ꝓpterea vult hr̄e illas partes eē ſubas rei definitę:ac proprie ꝛ vere entia: veluti ipſum definitum eſſe aſſerunt.

¶ Accidēs nāqȝ aut id dicitur qȏ in eſſe ꝛ nȏ in eſſe contingit:aut id in cuius ratione id cui accidit ſumitur. ceu ipſa ſeſſio vt ſeperabile: ſimitas autem id in cuius ratione naſus ſumitur: cui ſimitatem ipſam accidiſſe dicimus. Preterea in eorum ratione: que in dȇfinitiua ratione cuiuſdam inſunt:aut eorum ex quib⁹ aliquid conſtat nūq̄ȝ ipſius totius ratio ineſt vt bipede ratio hominis:aut in albo ratio hominis albi.

¶ Sumpſit Ax.partes illius entis definitas nȏ poſſe eē accidentia:nec rei definitę:nec alterius:hoc nunc ꝓbare enitur: ꝛ vt The⁹.recte innuit:duas Ax. ſibi facit ſuppo- Expȏ.

ſtiones.prima ꝙ accidēs ſit bifariā:aut ſeperabi e: aut
inſeperabile.ſeperabile eſt:qḋ quidem adeſſe ⁊ abeē po-
teſt:qualia ſunt ſedere:legere:diſputare.⁊ id genus.Iſepa
bilia ea ſunt:quoꝝ definitionē ſubiectū ipſuȝ ingredit̄:
qualia ſunt ſimitudo:paritas:⁊ imparitas nūeri.eſt.n.na
ſi cauitas ſimitudo.⁊ nūerus qui ſecari poteſt in inequa
lia impar.hec eſt prima ſuppoſitio.ſcḋa eſt ꝙ ſi qd in ali
cuius rei definitione ſumitur:in ipſius definitione:res il
la ſumi non poteſt:aliter in definitionibus eſſet circulus:
⁊ idem eſſet notius ⁊ ignotius:⁊ multa alia ſequent̄ vcā
in.6.topicoꝝ.hec eſt ſcḋa ſuppoſitio.

¶ His igitur ita ſeſe habentibus:ſi ipſi homi-
ni accidat bipes:aut ſeperabile ipſum neceſſe
eſt: ⁊ ita poteſt homo non eſſe bipes. Aut
⁊ in ratione bipedis inerit ipſius hominis ra-
tio: qḋ etiam fieri nequit:illud enim in ratio
ne eius ineſt.

Expō. ¶ Conſtitutis duabus ſuppoſitionibus:probat nunc aial
⁊ bipes non eſſe accn̄ia:⁊ per ↄn̄s nullas ḋfinitionis par-
tes poſſe eē accidētia.dicebamus.n. ꝙ ſi ſunt accidētia:
vel ipſius definiti vtpote hoīs.aut alterius ab hoīe:⁊ ita
primo probat eiuſmodi non eſſe accidentia homini.quia
aut ſeperabilia:aut inſeperabilia.ſeperabilia quidē non:
q: tunc poteſt eſſe homo:⁊ nō eē bipes:neq: animal.inſe-
perabilia vero minime.q: tunc in rōne illoꝝ poneretur
homo:⁊ nō ipſa in ratione hominis.vt ſuppōnes docent.
⁊ ita nō poſſunt partes definitōis illius eē accidētia cui⁹
ſunt partes. Quo vero ad verba atinet verbum illud ſi
grece eſt:καὶ ⁊ latine ſonat ⁊ vl̄ atq̄3.ego vero ad ſenſuȝ
tranſtuli ſi:qm̄ ſtylus eſt diuiſiuus a deſtructione priuȝ.

¶ Sin vero alij bipes ipſum atq̄3 animal acci-
derint: ⁊ neutruȝ ſit id qḋ ens quippiam pro
prie eſt:homo quoq̄3 nimiruȝ erit ex ijs:que
alij accidunt. Sed id qḋ proprie eſt ens quip
piaȝ:atq̄3 id de quo ambo: ⁊ vtrūq̄3 ac id qḋ
ex ijs cōponitur:predicatur: nulli accidit.ipſȝ
igitur omne indiuiſibile eſt.

Expō. ¶ Probat ſcḋo ꝙ partes definitionis vt aial ⁊ bipes nō
poſſunt alij accidere per hoc:q: id qḋ ḋfinitur vt homo
etiam alij acciderent:nam definitio ⁊ definituȝ eundē ha-
bent modum eēndi:⁊ ita hō erit accidens:qḋ ḋſtruit per
hoc:q: id qḋ proprie eſt ens: ⁊ id de quo ambe partes ḋ-
finitionis: vel vtraq̄:aut tota definitio que ſit ex illis p̄-
dicatur:nulli accidit:cum ſit id qḋ proprie ⁊ principalr̄
⁊ maxime ſubſtat oībus.reſtat igitur vt definitionis p-
tes ſint vere ⁊ ꝓprie entia:⁊ ita plura ſunt entia: ſalteȝ p-
tibus:⁊ diuiſione. Hec ſunt pro expoſitione lr̄e vt vides.

Ane auer. ꝯmen.28. ¶ Auer.autem in cōmē.28.iquit.ſi poſuerint ꝙ ens qḋ
eſt vnum apud eos ſit homo:neceſſe eſt vt animal qḋ ē
Dubitatio. genus hominis:⁊ bipes qḋ eſt eius differētia ſint entia i
rei veritate.nam partes rei que ſunt ſm̄ definitionē pre
cedunt reȝ in eē. Huic etiam cōcordat id qḋ Auer.iqt.p
de anima.cōmen.5°.dicit n.definitiones nō componun
tur niſi ex principijs proprijs que ſunt in re. ⁊ hec eadeȝ
aſſerit.5°.metaphy.cōmē.30.in fine.Oppoſitū videt̄ ſen
tire ipſe.7°.meta.cōmē.33.⁊.43.vbi ait partes definitio-
Dubitatōes. nis eſſe partes rationis. ¶ Hic videndū.p̄mo an partes
pria. definitōis ſint partes rei an rōnis. ¶ Scḋo data ꝙ ſint
ſcḋa. partes rei:quo modo ſunt diuerſe. ¶ Ad primā. reſpon-
Pria dubitatio. det Auer.7.meta.cōmē.42.⁊ vult definitionē vno mo-
do poſſe ſumi pro rei definibilis eēntia:⁊ hoc modo con

ſideratur a meta(?).⁊ habet partes:que ſunt rei ⁊ non ra-
tionis:quatenus ſunt ipſius eſſentie rei definibilis. Alio⁹
ſumi poteſt pro inſtrumēto quo intellectus rei eſſentiam
deprehēdit:⁊ ſic eſt ratio quedam:que a logico cōſidera
tur:cuius quidem partes ſunt rōnis:non rei: vt genus ⁊
differētia.Ex hoc patet:quo nam modo partes definitio
nis ſint rationis:⁊ quo nam modo ſint partes rei. Hec ḋ
p̄ma dubitatione. ¶ Reſtat modo videre cū ptes defi- ſcḋa dubitatio.
nitionis accepte pro eēntia rei ſint partes rei:quo nā mo
do ſunt diuerſe. ¶ Rn̄det Joānes.in.7.meta.in plībus Rn̄.p̄ma Joan.
qōnibus.tenet.n.qōe.12.ꝙ ḋfinitio ſit ſola rei forma:ita
vt mā non ſit pars definitionis.ſed apparēs pars. tenet
ſcḋo.qōe.20ª.⁊.23°.ꝙ partes definitionis ſint forme: ita
vt genus ſumatur a forma generis.animal.n.eſt aia ſen-
ſitiua:ſiue ab ea ſumptum.Differētie itermedie ſunt for-
me intermedie a p̄ma generaliſſima forma vſq̄3 ad ſpe-
cificam:e qua ſumitur dr̄ia vltima.⁊ ita definitio eſt eēn
tia compoſita ex pluribꝰ formis addita ipſa mā vti ſub-
iecto illaꝝ omniuȝ.fauet aūt huic poſitioni Auer.primo
metaphy.cōmē 17.⁊.5°.meta.cōmē.30.Et alibi:vbi gen⁹
vlem vocat formam.differētiam vero ſpecificā. ¶ Con Confutatio.
tra ſe obijcit Joānes:q: ḋfinitio eſt eēntia vna. modo ge
nus ⁊ dr̄ia non poſſunt fieri per ſe vnū:tum q: nec diffe-
rentia participat genere:nec ecōtra genus dr̄ia. Iteruȝ
nec genus ineſt drīe:nec differētia generi. Tū ſcḋo quia
ex duobus ētitibus in actu non fit per ſe vnuȝ. ¶ Sol- ſol. Joā.
uit has Joā.in.7.meta qōe.23°. ¶ Primā quidē:q: dif
ferētia ineſt generi ⁊ recipitur in genere quatenus gene-
ri additur per hoc ꝙ educitur ḋ potētia generis. Scḋaȝ
vero:q: licȝ ex duabus formis vltimis nō fiat vnum per
ſe:ex duabus formis:quaꝝ vna ē generalis:⁊ altera ſpe- Reprobatio.
cifica poteſt fieri vnū per ſe. ¶ Sed he ſolōnes ſunt ḋ-
liramēta. Primo.q: vbi forma ſpecifica educitur de po-
tentia forme generalis:tūc forma generalis eēt ꝓſuppo-
ſita vti mā:⁊ ſic nullo via ꝑt euitari quin ipa materia ſit
actus ſaltem gn̄aliſſimus:qḋ Ariſto. vbiq̄ deſtruit.Se-
cundo ſi ex illis formis fieret vere vnuȝ ꝑ ſe.tūc vna for
ma reciperetur in altera.⁊ ſic actus poſſet eē per ſe ſubȝ
alterius actus:qḋ nullibi Ari.dixit. ¶ Propter hō latini Pōō latinoꝝ.
tenuerūt definitionē eē eēntiam cōſtitutam ex mate-
ria ⁊ forma.qn̄ cōſideratur vt ē eēntia.⁊ ex genere ⁊ dif-
ferentia.quādo conſideratur vt ratio ſiue inſtrumētuȝ.
Et quoniā ratio explicat eēntiā.ideo genus explicat ma
teriam:ſiue ſumitur a materia. Differētia vero formam
ſiue ſumitur a forma:cum.n.dico aial rationale: aial dic̄
mihi materiaȝ affectaȝ parte anime:que eſt ſenſitiua:ſiue
gradus aie ſenſitiue:e qua ſumitur genus:rationale vō dic̄
mihi vltimam formaȝ.⁊ ita aial ponitur loco materie ꝓ
xime.rationale loco forme vltime:⁊ in ceteris id gen⁹ idē
ſumitur.iuxta has poſitiōes poteſt ſaluari ꝙ vnum de-
finitione eſt plura entia:iuxta.n.primam quidem: q: ḋfi
nitio reſoluit in partes.que ſunt forme. iuxta ſcḋam vō:
q: reſoluit in māṁ ⁊ formam. ¶ Sed hec poſitio non Confutatio.
eſt peripathetica quātum ad hoc ꝙ mā ipſa ſit pars eēn
tie:primo:q: qditas ⁊ eēntia eſt p̄ncipiuȝ eſſendi. ſȝ ma-
teria non eſt p̄ncipium eēndi:ſed potius non eēndi. Se-
cundo p̄ncipium eēntie eſt p̄ncipium cognoſcendi. Mo
do ſola forma eſt pricipiuȝ per ſe cognoſcēdi:materia vō
nō eēndi.neq̄ intelligēdi:cuȝ ſit penitus ignota. Tertio
pricipium defectionis ⁊ eēntie eſt vle. modo ſola forma
eſt vlis.igitur ſola forma eſt eēntia rei. He ratōes habē
tur ab Auer.prima qdem.7°.meta.cōmē.20. ſcḋa vō.p̄-
mo meta.cōmē.27.tertia aūt ibidem.cōmē.18.⁊.12. me-
taphy.cōmē.14. Hec ēt poſitio omnium peripatheticoꝝ-
rum.de qua in lib.deſtructio ḋſtructionū diſputatōe 5ª.

Pō ppa. in ſolōne tertij dubij. ¶ Alij vero ⁊ ego tenemus totam rei definibilis eẽntiam eſſe eius formam: ⁊ definitionē eē ex partibus formę ſiue gradibꝰ formę. materia addita vti deferēte ⁊ ſubiecto: quo modo ſubſtātia pōitur in definitiōe accidentiū. eſt.n. genus pars ſiue gradus forme. dr̃ia vero pars alia vel alius formę gradus. qui gdē materia ⁊ ſubiecto idē ſunt: ratione diuerſi. ⁊ hęc differētia ſufficit cōtra antiquos. qui omnem multitudinē abſtulerunt ab entibus. quę ratio docet ipſum genus. pmo dicere partem ſiue gradū formę. ſcḋo ⁊ cōnotatiue māz ipſam. nō nūq̃ꝫ vero explicantur in definitiōe tria differentia: genus ⁊ materia. vt in definitione accidētium. at in definitiōe ſubſtātie non oportet ſemper māz explicare: qm̃ in genere ipſo intelligitur cōnotata. verum cuꝫ h̄ materia ſit metaᶜᵃ. pro nūc ſit dictum in tm̃.

¶ Quidam vero vtriſqꝫ rationibus conſenſere: ⁊ ei que omnia vnum eſſe cōcludit: ſi ipm̃ ens vnum ſignificat: ipſum non ens eſſe fatētes: ⁊ ei que ex participatiōe procedit indiuiduas magnitudines facientes.

Expō. ¶ Duę fuerūt rationes aduerſus Parmenidē ⁊ Meliſſum ab Ari. ꝓpoſito editę. Prima ꝙ tūc aliqḋ nō ens eſſet: vt ſi illud vnum ens qḋ ponūt eſſet ſubſtātia. tunc accñs eēt non ens. Secūda vero: qꝛ tunc magnitudo eſſet indiuidua. qꝛ vbi eſſet diuiſibilis: eſſet plura partibus. Plo vt inquit Theᵒ. acquieuit oppōni parmenidis: ⁊ cōceſſit impoſſibile Ar. eſt.n. apud Platonē aliquid extra ens: ⁊ tamen eſt aliquid. Xenocrates voluit magnitudinem eē indiuiſibilem ex indiuiduis compoſitā. ingt. quidam vo vtriſqꝫ rōnibus conſenſere: quas Ar. aduerſus illos dedit: ⁊ ei aſſentientes quę omnia vnum eſſe cōcludit: ſi ipꝫ ens vnum ſignificat: qḋ quidem cōcedentes ⁊ defendētes dixerunt ipſum non ens eē: hoc quo ad platonē. ⁊ ei quę ex participatiōe procedit indiuiduas magnitudies facientes. ⁊ hoc quo ad Xenocratē. aiaduerſione dignū in lib. parmenidis de vno omnium rex pricipio aſſeruiſſe platonē non tm̃ id non eſſe: qḋ pręter ens eſt: ſed etiā vnum ens eſſe: vex vnum eſſe oīa non approbauit: qꝛ videlicet etiam nō entia quodam mō eē opinabatur. conſtituit.n. ipſum vere ens eē ideam: ⁊ vnum. Mām vo pmam atqꝫ informem eſſe quidem. ſed nihil habere entis extimabat. arbitrabatur ꝓpterea cōſtare res ex duobus ideſt ex eo ente: qḋ ideam ⁊ vnum voluit eē. Et ex eo nō ente: qḋ pmam mām appellabat. hūc igitur in moduꝫ Plato ſequutus eſt parmenidē. ⁊ abſurdū Ar. cōceſſit. Xenocrates vero platonis diſcipulus cū Democrito tenuit indiuiduas magnitudines: ⁊ ita ꝯceſſit zᵐ abſurdū Ariˡᶦˢ. vꝫ. aliquid eē magnitudinē: quatenus pricᵐ: non magnitudinē vero quatenus indiuiſibilem.

¶ Sed perſpicuum eſt etiam non eſſe verū ſi vnum ſignificat ipſum ens: ⁊ non poteſt. ſimul contradictio eſſe: nihil non fore ipſuꝫ nō ens. nihil enim prohibet ipſum non ens: non ſimplr̃ eſſe: ſed non ens qppiam.

Expō. ¶ Reprę hēdit Ar. reſpōſionem Platōis: ⁊ illa xenocratis dimittit vſqꝫ in. 6ᵐ. vbi Xenocratē ēt icuſat. plo itaqꝫ ſic arguit in illo libᵒ. ens ſignificat vnum: ⁊ nō pōt ꝯtradictio ſimul eſſe vera. igitur ipſum nō ens nihil non erit: ſed ſtat aliquid eſſe nō ens: ⁊ nō eſſe nihil: veluti materia eſt nō ens: ⁊ extra vnū: ⁊ tm̃ non eſt nihil: ⁊ ita pōit quaſi nō ens medium iter nihil ⁊ ens: nam vt Themiſtiᵘ. dicit Plato poſuit ens proprie: ⁊ nihil: ⁊ hoꝝ medium eē ens improprie: qḋ forte Ar. cōcederet. ſed Ar. inquit. ſꝫ perſpicuum eſt etiam nō eē verum. ſi vnum ſigñat ipꝫ ens: ⁊ nō poteſt ſimul cōtradictio eſſe: ꝙ ipſum nō ens nō ſit nihil. imo aliquid quaſi medium. ſed qꝛ Ar. dixit. enthymema hoc nō ſequit̃: probat illud: qꝛ nihil prohibet ipſuꝫ nō ens: vtpote accidēs nō eē ens ſimplr̃: ſꝫ non ens tale: ⁊ vbi ita ſit non oportet cōcedere ipſum accidēs eē non ens aliquo modo. nō.n. ſequitur. eſt nō ens tale. vꝫ. ſubſtantia. igitur non ens. qꝛ vbi ſequeretur: tūc eſſet nihil: cum ſit idem dicere nō ens ⁊ nihil. Ar. igitur reprę hēdit platonem pro tanto. qꝛ non debet cōcedere eſſe aliquod non ens: ⁊ non eſſe nihil. Ar. igitur ⁊ plato concedūt tria aliqḋ eſſe ens proprie: ⁊ aliqḋ improprie: ⁊ nihil: ſꝫ differūt quoniaꝫ plato vult illud ens improprie: qꝛ eſt nō tale dici nō ens: nō tamen nihil. Ar. vult illud nō debere dici nō ens: neqꝫ cōſequenter nihil.

¶ Dicere inſuper ſi non quippiaꝫ aliud erit id ipſum ens: omnia vnum eſſe: abſurdum eſt: quis.n. ipſum ens aliud quicquaꝫ eſſe intelliget q̃ꝫ id qḋ eſt proprie ens. Quod ſi ita eſt. nihil obſtat multa eſſe ipſum ens. vt dictuꝫ ē. Quod quideꝫ igitur ipſum ens ſic eſſe ſit impoſſibile: perſpicuum eſt.

Expō. ¶ Scḋo reprę hēdit Platonē quo ad aliud enthymema: arguebat.n. ſi ipſum ens nō erit quippiam aliud p̄ter ſe: vt ſi ſit ſubſtātia pręter accidēs: ita vt accidēs nō ſit ens omnia vnum ſunt: rñdet Ar. enthymema nō valere: pt enim eſſe tātum ſuba: ⁊ nihil eſſe pręter ſubam. ⁊ tamen multa poſſunt intelligi entia. vt dictum eſt ſaltem ſꝫ partes definitiōis. ⁊ per cōſequens licꝫ tātuꝫ ſuba ſit: ⁊ nihil pręter ſubſtātiam eſſe poſſit. adhuc eē poſſunt multa ſaltem ſm̄ partes definitionis. deide epilogat. ⁊ ſermo pꝫ. hęc ſunt quę Ari. ſcribit cōtra phos nō naturales pmenidem ⁊ meliſſum. ¶ Solet quęri circa pōnem parmenidis vtrum tm̃ vnū ſit ens. ⁊ videt̃ ꝙ ſicut logici pban̄t qꝛ vnum eſt ens: ⁊ nihil non vnum eſt ens. igitur tātum vnū eſt ens. (Q̄ō circa pōnē pmēidis.) ¶ Amplius vt metaᶜᵃ arguūt omne ens eſt vnum. ⁊ omne vnū eſt ens. igitur tm̃ ens eſt vnum: ⁊ tm̃ vnuꝫ eſt ens. In cōtrariū arguunt ſorticolę. ſi.n. tm̃ vnū eſt ens: tunc oē ens eſt vnuꝫ. ꝯſequens eſt falſum. qꝛ plła entia ſunt ens: ⁊ tamen plura entia nō ſunt vnum ens.

Ordo. ¶ Circa pręſentem qōeꝫ primo videamus pōnem antiquoꝝ parmenidis: ⁊ platonis. cum qua cōcordabimus Ar. Scḋo videbimus de rigore logico quid cōcedēduꝫ ſit. ¶ Parmenides itaqꝫ (vt vbiqꝫ auctor ē ſimplicᵘ.) cum dixit vnum eſſe id qḋ eſt: deū voluit itelligere. non enim creditū eſt a parmenide nō eſſe in rebus diuiſionē multitudineꝫ: ac pluralitatē: quā in ſuis poematibꝰ apte profitetur. ſed cum dixit vnū eſſe qḋ eſt: indicatum ē ab eo illud cui vere entis appellatio competit: ⁊ qḋ vere eſt eſſe vnum tantum: qḋ vnū deus eſt. Cętera vero q̄ ſunt: nō debent ſimplr̃ ⁊ proprie eſſe. ſed aliquid eē. quę ratio docet inter ens ⁊ nihil eſſe medium aliquid ſiue nō ens. ſi quidem per ens deus itelligatur. per aliquid id qḋ nō ſimplr̃ eſt ac proprie. ſed eſt hoc vel illud. per nihil vero oīo extra aliquid ⁊ ens. hęc parme. (Pō pmenidis.) ¶ Quid vero plato ſentiat aperiamus: vt e Themiſtio h̄ colligi poteſt: ⁊ in libᵒ. Parmenidis. de vno oīuꝫ rex pricipio. quędaꝫ igit̃ ineſſe alicui negamus. aut qꝛ illud ea non habet: vt cum dicimus nigruꝫ nō eſſe album: aut qꝛ excellentiori nota: rationeqꝫ perfectiori habet: quā nos habere eā reꝫ ex tali loquutione ſignificamus. vt cū negamus candoreꝫ eē candidū: non qꝛ niger ſit: ſed qꝛ excellentiori nota: atqꝫ (Pō platōis.)

perfectiori ratione cādorē habet. vt qꝛ ipſe candor eſt.
Plato itaqꝫ ens vti cōcretum vult eſſe:ipſum vero eē ſi/
ne eſſentiam vti abſtractū.ꝛ eſt ens ad eſſe: vti candidū
ad candorē.deus aūt eſt eſſe ſimplex atqꝫ eēntia pura
vt candor.Ex hac rōne plato deū eſſe ens negat.non qꝛ
nō ſit:ſed qꝛ excellentiori rōe ens eſt:qꝛ eſt eſſentia ipa:
qua cūcta exiſtunt ꝛ ſunt entia:erit igiẗ deus ſupra ens:
cui cū vnius detur appellatio:ↄſequens eſt vt vnum ſu/
pra ens dicatur. ꝛ vocabimus tūc deū vnū.Sic igiẗ bre/
uibus plato per ens intelligit ens participatiuū.per vnū
ens per eſſentiā.Parmenides vō ens vult eē id qḋ p eēn
Cōcordia cū Ariſto. tiam eſt tale:ꝛ ꝓpterea vnū eſſe tm̄ ens aſſerit.¶ Ariſt.
vero hec omnia ſic expoſita concederet.apud.n.eū ipm
ens nō nūqꝫ ſumptū eſt pro eſſentia: vt cū ait p̊.de celo.
primū eē eſſentiam e qua deriuatū eſt eſſe:ꝛ hunc in mo
dum cōcederet pōnem parmenidis. Interdū ens acce/
pit pro pdicamētali ꝛ ꝑticipāte eſſentiā. vt qn̄ diuiſit
ipſum ens.6°.meta.in.x.pdicamēta.ꝛ ſic ↄcederet pō/
nem platonis. Interdū ſumpſit ens pro oī eo qḋ intelli/
gi poteſt extra nihil.ꝛ ſic vt plerūqꝫ accipit ens in pōne
Scḋs ps qōnis. ſua:duꝫ ↄtra parmenidē obiecit.ꝛ ↄ platonē.¶ Hec de
Pō Joan. primo ſatis.De ſcḋo.vꝫ.quo mō hec eſt vera tātū vnū
eſt:ſiue tm̄ vnū eſt ens. Joā.i qōe.de rigore logico conce
dit illam per ꝓbationem expoſitoriam. vꝫ. vnū eſt: ꝛ ni/
hil eſt qḋ nō ſit vnum.igiẗ tm̄ vnū eſt:qua etiā ꝓbatōe
cōcedit illam.tm̄ ens eſt.vꝫ.ens eſt:ꝛ nihil eſt qḋ non ſit
ens:quo modo ēt ↄcedere cogitur hanc.tm̄ vnū eſt ens:
qꝛ vnum eſt ens.ꝛ nihil eſt ens:qḋ non ſit vnū.igiẗ tātū
Confutatio. vnum eſt ens.¶ Sed pace ſua hec ſua declaratio:nec ē
peripathetica:nec ſorticolaris.peripathetica non:qꝛ ois
probatio eſt aut ſyllȯ:aut exemplū:aut enthymema aut
inductio.Sorticolaris minime:pmo.qꝛ illa ꝓbatio apḋ
ſorticolas hꝫ inſtantiā:qꝛ tūc tm̄ homo eſſet aīal: qꝛ ho
mo eſt aīal:ꝛ nihil eſt hō:qḋ nō ſit aīal. ¶ Amplius ex/
poſitoria probatio debuiſſet eſſe hec vnum eſt ens. ꝛ ni/
hil eſt vnum qḋ nō ſit ens:ipſe vero dixit nihil ē ens qḋ
nō ſit vnum. ꝓpter hec Joānes nō eſt audiendus. vnde
hic vir ꝓpter ignorātiam captiūculaꝝ ſepe truditur in
errores.¶ Alij vero ob nimiā illaꝝ obſeruātiam ſepe
pħiā errāt ad millenaria: ꝛ propterea laudamus medio
Pō ſorticolarum. critatem.¶ Sorticole igitur ↄcederent hāc.tātum vnū
eſt ens:qm̄ vnum eſt ens:ꝛ nihil nō vnū eſt ens.igiẗ tan
tum vnū eſt ens. Potiſſimū ſi vnū accipitur vt eſt ęq̄le
enti:ꝛ nō pdicamentaliẗ pro pncipio numeri. vlterius
cōcederent plura entia eſſe vnum ens:ac multa eē vnū:
veluti cōcedi ſolet plures hoies eſſe vnū hominem:qꝛ ē
ſenſus.hoc ens eſt vnū ens:illud ens eſt vnū ens:ꝛ ſic ḋ
alijs.igitur plura entia ſunt vnū ens.huius rō eſt. qꝛ ꝑti
cula copulatiua. vꝫ.ꝛ in termino plurali incluſa diuiſiue
tenta ↄfudit cōfuſe tātum terminū ſequētem: ſed ḋ his
ſatis in captiūculis. Ad rōes pꝫ ſolo.

¶ At vt naturales ↄtendunt:duo modi ſunt.
quidam.n.ipſum ens vnū ſubiectum ſtatuē
tes:aut trium aliquod:aut aliud:qḋ igne qui
dem denſius.aere autem rarius: cetera vero
generari raritudie: ꝛ dēſitudine dicunt:mul/
ta adijcientes. Hec autem atqꝫ vniuerſaliter
ſuperantia ꝛ defectus contraria ſunt: veluti
Plato magnum aſſerit atqꝫ paruum. verū
hic quidem hec materiam conſtituit: ipſum
vero vnum formam: illi autem ipſum vnū
quod eſt ſubiectum:materiam.contraria vō
dr̄ias atqꝫ formas ſtatuerunt.

Expō. ¶ Hactenus de nō naturalibus opionibus loquutus ē:
nūc de nālibus vult loqui: pcedit autem more ſuo diui
dendo:atqꝫ cōponēdo.ꝛ inquit.at vt nāles pħi ↄtēdunt:
duo ſunt modi:quibꝰ res ipſę gn̄antur ex ſuis pncipijs.
quatenus alij vnū ex tribus elītis reꝝ pncipium ſtatue
rūt terra ipſa dēpta ob craſſitudinē. Mox ex h̄ aſſerūt
generari reliqua raritudine dēſitudineqꝫ adhibita. Alij
nullum ex elītis pncipium faciūt.ſed qḋdā qḋ eſt igne
quidem denſius:aere vero rarius. Hec aūt ad prima re
duci dicūt. vt ad vlīora ſuperātiam. vꝫ.ꝛ defectum. vide
tur.n.raritudo ſuperātia quędā.denſitudo defectus.ſub
quibus etiam Plato magnū ꝛ paruum collocat. verū
apud platonē magnū ꝛ paruum mām ſignificabāt. vnū
vero cām efficiētem ꝛ formam.Cōtra vero pħici ꝓ vno
mām ꝛ ſubm accipiūt.Cōtraria vero formas eſſe ꝛ diffe
rentias arbitrātur.¶ Sic igitur pma poſitio eſt eorum Recitatio po pria.
qui ponūt mām vnum elītoꝝ:e quo deriuari volūt res
raritudine:ꝛ dēſitudine. ſed quo modo cū hac poſitione
plato ↄuenerit:quoue diſcōuenerit: perſpicuum eſt. dr̄
autem hi nāles:qꝛ loquētes de rebus nālibus cōcedunt
naturalia pncipia:vt motum ꝛ pluralitatem entiū:hęc
de prima poſitione.

¶ Quidam autē ex ipſo vno contrarietates:
que quidē in ipſo ſunt:ſequeſtrari fatentur:
vt Anaximander inquit: ꝛ qui vnum ꝛ plu/
ra entia eſſe aiūt:veluti Empedocles: ꝛ ana/
xagoras. Ex ipſa nāqꝫ mixtura ꝛ hi reliqua
ſegregant. differunt tamen quatenus hic qui
dem redditionem horum facit. Alter autem
ſemel ex principio ſegregat. ꝛ alter īfinita ait
ſimilaria ꝛ contraria. Alter ea que vocantur
elīta tantū modo ſumit.

Expō. ¶ Et de ſcḋa poſitiōe nūc loquiẗ.ſunt.n.alij vt Anaximā
der:ꝛ Anaxa.qui nullū vnū elītoꝝ mām facit: cum qui
bus ēt Empe.anaximāder.n. tertiam quādā nām fac:
quę igne craſſior eſt.aere tenuior. Hāc nāꝫ nō ſtichion
hoc eſt elītum vocat:ſed meſen hoc eſt mediū quippiā
hoꝝ. Anaxa.vō cum hoc ↄueniēs elemētum nō fac ma
teriam:ſed qḋdam qḋ nūc chaos hoc eſt ↄfuſionē: nūc
migma hoc eſt mixturā ſiue miſcellam nūcupat.Empe.
aūt quatuor elemēta vt mālia principia facit. Cōueniūt
etiam in modo generādi.nam Anaximāder ex infinito
illo medio contrarietates inſertas atqꝫ inexas excernit.
Anaxa.ex illa miſcella oīa perinde atqꝫ prius inherētia:
ſed latentia exprimit atqꝫ ſecernit.Empe.autē ēt ſegre/
gatione cūcta ex elemētis facit ꝛ corrūpit. ſegregatione
enim e ꝓprijs locis:ꝛ miſcella res deriuātur. verū dr̄nt:
nā anaximāder nihil meminit efficientis cāę.Anaxa.cō
cedens migma ſimilares illas ꝑticulas:quas homiome
rias vocabat:ꝛ mētem diuinā fecit reꝝ pncipia. Empe.
q̄tuor elīta ꝛ ſphęꝝ.i.deum putauit eſſe pncipia.eſt igiẗ
ſcḋa poſitio eoꝝ:qui res gn̄ant ſegregatiōe. Adiecit autē
Ari.dr̄iam inter Anaxa.ꝛ Empe.qꝛ empe ſecretiōē illā
tpibus quidem terminatis facit:ſed interpollē ac redu/
cem vicibus. Anaxa.vero ſempiternā putat eſſe.ꝛ h̄:qꝛ
huic elīta vīr eſſe infinita:quę ſimilares ſunt ꝑticulę:ꝛ
ↄriꝫ aliquo modo.illi finita. vꝫ.q̄tuor.nec opus ē textū
aliter exponere. Maxime cum textus hi inutiles ſint:ꝛ
tranſlationibus fere perſpicuum.

¶ Videtur autē Anaxa. ſic infinita poſuiſſe.

Tum quia cōmunem illam poſitionem naturaliū verā eſſe ſumit: q nihil ex eo qđ non eſt exoriatur: quocirca hac ratione cuncta ſimul praefuiſſe generationemq; alterationē eſſe cuiuſq; inquiunt. Alij vero congregationem atq; ſegregationem. Tum etiam q cōtraria ex ſeſe mutuo fiunt. inerant ergo.

Expō. ¶ Nūc tāgit rōnes Anaxagore quib⁹ latitationē ꝛ ſegregatiōes infinitā poſuit: ꝛ ſunt due: pma. q nihil fit ex nihilo: igiť opꝫ vt oē qđ fit: preſit ei ex quo fit: ꝛ ita qđlibꝫ eſt in quolibꝫ: ꝛ gnātio nihil aliud eſt q̄ alteratio: quo argumēto Empedocles ɔgregatiōe atq; ſegregationem abſtulit. ¶ Scđa rō. q vnū ɔ̄riū fit ex reliquo: igiť nihil fit: gn illius ɔ̄riū preſit: ꝛ ita oīa inerāt in quolibet.

¶ Si enim omne qđē qđ fit: aut ex entib⁹: aut ex nō entib⁹ fieri neceſſe eſt: ex nō entib⁹ aūt nihil fieri pōt. In hac. n. ſnīa concordant nāles oēs: reliquū iā accidere neceſſario arbitrati ſunt ex entib⁹ qđem: atq; ex ijs quae iſunt fieri. Prae nimia tñ magnitudinū exiguitate nō pſpici a nobis. Quocirca qđlibꝫ eē in quolibet mixtum aiunt: q qđlibet ex quolibꝫ exoriri videbant: videri vero atq; nūcupari diuerſa inter ſe: ex eo q prae multitudie ſua i mixtura illa infinitoꝝ maxime ſupabūdat. quando ſincere qđē nihil omni ex pte fit aut albū: aut nigrū: aut dulce: aut caro: aut os: ſed cui⁹ plurimū vnūquodq; habet: id ipſius rei videri naturam contendebant.

Expō. ¶ Syllus Anaxagore huc in modū erat. omne qđ fit vel ex ente fit: vel nō ex ente: nō eſt dōm ea nō ex ente fieri p cōem nāliū ɔſenſū: igiť oē qđ fit: ex ente fit: ita ſeqtur vt ſingula inſint in eo: vn̄ fit aliqđ: vt in aq̄ hac crines: oſſa: neruos: carnē ineē neceſſe eſt. Et ſi dr̄ cōtra Anaxagorā. q tūc vnūqđq; haberet infinitas appellatiōes: q in vnoquoq; ſunt oīa. ¶ Reſpōdet q denomiatio fieri dꝫ a pdominā̄ti: ꝛ ita ea caro diceť: nō que pure caro ſit: ſed in qua plurimū carnis appet. ¶ Enitunť qđam Defenſio Anaxa. recētiores defendere Anaxagorā. dicētes miſtionē eē bonā ppter partes actuales: q̄ ſupabundāt magis in vno q̄ in altero: nō aūt ppter partes potētiales: cū hę ſint infinitę. ¶ Sed hec defenſio eſt cauillus. Anaxagoras enī Confutatio. ex eo ɔcludit qđlibet eſſe in quolibet: q gnātur oē ex oī: ꝛ qđlibet ex quolibꝫ. ppterea gnātionē aſſerit eē ędinū quēdam in lucem: corruptionē eſſe occultationē: que rō docet ipm velle qđlibet eē in quolibet actu: ꝛ nō poteſtate: ſic. n. ab Ariſto. poſitione nō differret: ppterea p Anaxagora nihil afferri pōt fructuoſi: ſed vt diximus ipſe voluit rem maxie denoiari ab eo qđ magis in re ſup appaet: tu vō ad meliorē penſitationē rē hanc trāſmitte.

¶ Sed ſi infinitū qđem q̄tenus infinitū: ignotū eſt: infinitū qđē multitudie aut magnitudine quātū qđdā ignotū erit. Infinitū aūt forma: quale qđdā ignotū. at cū principia reꝝ tam multitudie q̄ ſpē ſint infinita: fieri ſane nō poteſt vt ea ſciātur: q̄ ex ijs cōſtāt. Tūc. n. ɔpoſitū ſcire arbitramur: cū principia ex quib⁹ cōſtant: ſcimus: quae ꝛ quot ſint.

Expō. ¶ Nūc vero obijcit Anaxagore: ꝛ vniuerſa iſta reſoluiť i ſyllos duos. Primus ē. infinitū eſt ignotū: pricipia apud Anaxagorā ſunt ifinita: igiť ſunt ignota. Scđs eſt. cōpoſita nālia ſciunť ex pncipijs notis: ſed eiuſmodi pncipia p ɔcluſionē dictā nō ſunt nota: igiť in ſcđa figura cōpoſita nālia nō ſciūtur. Ingt. ſed ſi ifinitū qđē q̄tenus ifinitū ignotū eſt: hęc ē maior pmi ſylli. Adiecit q̄tenus ifinitū eſt: q vt dr̄. 12. metaph. t. 2. ifinitū ſub rōne vlī finita cognoſci pōt: exponit hāc maiorē: ꝛ q̄re dixit q̄tenus ifinitū: ꝛ ingt. ifinitū qđē multitudie: aut magnitudie. q̄tū qđdā ignotū eſt: ꝛ p ſua ipſi⁹ q̄titate nō ſcibile. Infinitū aūt forma: hoc eſt per dr̄iā ifinitoꝝ ſpecificā: vt i numeris: eſt q̄le ignotū: recte igiť pꝫ oē infinitū q̄tenus ifinitū eē ignotū: aut quo ad ſui q̄titatē: aut quo ad ſui q̄litatē: deide ſumit minorē dicēs: at cū pricipia reruꝫ apud Anaxagorā: tā multitudie q̄ ſpē ſint ifinita. multitudie qđē: q̄ten⁹ ponit ſimilares ptes ifinitas: ſpē vō q̄ten⁹ ɔ̄ria autumat i quolibꝫ ifinita: ex ꝫ iferre dꝫ q talia pn̄ ſint q̄litate ꝛ ſpē ignota: huic accipiať maior illa cōpoſita nālia ſciūť ex pncipijs notis: ꝛ iferať ɔcl'o. vꝫ. q res nāles q̄ ex illis ɔſtāt nō ſūt ſcibiles: cui⁹ rōnē addit: q tunc ɔpo͞m qđq; ſcire arbitramur: cū pn̄ea ex qb⁹ ɔſtāt ſcim⁹: q̄ ꝛ quot ſint. vbū illđ tūc grece ουτω latine tū ſic. tū h̄ mō: vel aliqđ tale. trāſtuli tñ: tūc vt lra eēt clarior. Animaduerſiōe dignū Auer. hūc textū reſoluiſſe i ſex ppōnes: ꝛ tres ſyllos. pm⁹ ē oē ɔpo͞m notū ē ɔpo͞m qđ ſciť ex quot pncipijs ɔponiť ꝛ qb⁹: oē ɔpo͞m ex pncipijs ifinitis in q̄titate ꝛ for͞a ē ɔpo͞m qđ nō ſciť ex qb⁹ ɔponiť ꝛ quot. igř in 2ª fig͞a oē ɔpo͞m ex pncipijs ifinitis ē ignotū: h⁹ ſylli maior ē poſita ſine medio: mior vō p mediū hūc i mo͞m oē ifinitū in nūero: aut mag͞ne ē q̄tū ignotū: ꝛ oē ifinitū i for͞a ē q̄le ignotū: ſꝫ oē ɔpo͞m ex pncipijs illis ifinitis ē in for͞a aut nuō: ſiue mag͞ne: igř i pª fig͞a ignotū: maior h⁹ q̄ appellať minor ab Auer. mox: greco: pſyllogizať ſic. oē ifi͞m ē ignotū: oē ifinitū mltitudie ꝛ for͞a ē ifi͞m: igiť ignotū: ꝛ ita ſūt tres ſylli: ꝛ ſex ppōnes: q̄rū ppōnū due ſūt pbatę: vt mior pmi ſylli: ꝛ maior: ſiue mior ſcđi. reliq̄ q̄tuor ſť poſitę ſine medio: addit ēt aliq̄s eē expſſas i textu: aliq̄s vō non: vt textū legēti pꝫ. ¶ Aiaduerte ēt rōnē hāc eē logycā: q̄tenus ſumit ea q̄ dclata ſť i logyca. vꝫ. dfinitiōē ipſi⁹ ſcire. Dui⁹ rei cāꝫ affert Auer. q logyca venit i vſuꝫ: aut vt inſtrꝫ: quo veꝝ diſcerniť a falſo: ꝛ h̄ modus ē ppri⁹ logycę ipſi: ſꝫ trāſit i vnāquāq; ſciaꝫ: aut venit i vſuꝫ nr̄ꝫ vt ſumūť dclata i logyca: ꝛ trāſmittūť ad alias ſcias. Et h̄ modus reſpectu artium particulariū eſt extraneus. reſpectu metaphyſicę eſt pprius: cū metha͞ca ꝛ logyca ſint ſcię cōes. hęc ex 3º colligi pnt. ¶ Querūt h̄ iuniores. vtꝝ ifinitū poſſit cognoſci a nobis. ¶ Rn̄dēt ſorticolę ifi͞m cognoſci poſſe tā ɔceptu vlī: q̄ pticulari: tā quo ad q̄titatē q̄ quo ad rōnē: hęc pꝫ: q h̄ cognoſci pt: ꝛ h̄ ē ifinitū: aut ptib⁹: aut rōne: igř ifinitū cognoſci pōt. Dicūt tñ nō poſſe cognoſci ifinitū: q nō ſub rōne ppa. ¶ Sꝫ ɔ̄ hāc pōnē multiplr ſolet obijci. p̊ q rō ifiniti apphēdi pōt: igř cognoſci pōt ifinitū ſub rōne ifiniti: aūs declať: q nihil pōt ineſſe vel nō ineſſe itelligi: niſi ei⁹ rō itelligať: ſꝫ ifinitū apphēdim⁹ ineſſe vel nō ineſſe: igř ei⁹ rō itelligi pōt: ꝛ ita pt itelligi ifinitū ſub rōne ifiniti. 2º ois cognitio ɔpoſita ſupponit ſimplicē: ſꝫ rōnē ifiniti attribuim⁹ deo: ꝛ eaꝫ negamus a q̄libet re cāta: igř rō infiniti poteſt eē nota. Tertio ſolet argui per media catholica: quia deus vt creator intelligitur: ꝛ vt creator eſt infinitus: igitur vt infinitus intelligitur. Similiter vt finis intelligitur. ꝛ vt ſic eſt infinitus: igitur vt prius intelligi pōt vt infinitus. ¶ Propter hęc argumenta ꝛ alia multa dicunt infinitū ſumptum quo ad rationem formalem qua eſt infinitū hoc

Que Auer. cō. 35. vl. 36.

Ad pma rńo.

Replice.

Scđa exp.

eſt quo ad infinitatem poſſe cognoſci: ⁊ econtra poſſe cognoſci ipſiuꝫ vt ſic: quo vero ad id cui hęc ratio attribuitur. vꝫ. numerum determinatum partiuꝫ aut magnitudinē determinataꝫ: aut potentiā. ℭ Reſpōdent ꝙ quo ad numerū partiū: ⁊ magnitudinē eſt ignotuꝫ: quo vͦ ad virtuteꝫ poteſt aliquod eſſe notum: vt deus. deus eni cognoſcitur ſub rōne īfiniti: ⁊ quo ad rōnem: ⁊ quo ad rē: Confutatio. cui competit illa ratio. ℭ Sed hęc poſitio eſt falſa: ⁊ nō perypathetica: falſa qdem qꝛ quęro. per rationeꝫ infiniti intelligunt: aut quid rei: aut quid nōis: non quid rei: qꝛ quod nullo mō eſt: non habet quid rei. Si qd nominis: igitur ideo infiniti erit ſolū nomen: modo nomen imponere poſſumus rei non per cognitionē eius: ſed ſui oppoſiti: ⁊ ita nihil noui afferūt: ſoluꝫ. n. habemus ipſiuꝫ cognoſci poſſe quid nō eſt. Scđo quo ad rem denominataꝫ nō eſt in toto perypathetica: quoniaꝫ perypathetici nihil ponunt infinituꝫ niſi in potentia: ⁊ fieri vt ſunt motus ⁊ tēpus: ⁊ deum nō ponūt infinitum: vt diximus in codicillo

Solo rōnuꝫ z'pōnis. de infinitate primi. ℭ Nec rōnes valent. Ad primaꝫ reſpondeť. ꝙ ſi per rationeꝫ infiniti intelligit qd rei: negatur antecedēs: ſi qd nominis: cōceditur: ⁊ tūc diciť ꝙ rō illa habetur per qd non eſt: ⁊ per priuationem oppoſiti. ℭ Ad ſecūdam concedo antecedēs: ſupponit enim ſimpliceꝫ: aut per ſe: aut ratiōe ſui oppoſiti: ⁊ hoc ſufficit ad cōpōnē ⁊ diuiſionē. ℭ Ad media catholica pꝫ ſolo apđ perypatheticos: ſed theologice ſentiēdo dico in ſyllogiſmo eſſe fallaciaꝫ accidētis: qꝛ nō valet. cognoſco hoiem: vt veniēs: ⁊ vt veniēs eſt coriſcus: igitur cognoſco hoieꝫ vt coriſcum. Cucullati eniꝫ iſti pleruꝙ ex mala logyca: ⁊ multo ſtudio in chimericis trudūtur ī pueriles errores. ℭ Ad ꝓpoſitū nos catholice ſentiēdo tenemus deū poſſe cognoſci ꝙ nō ſit finitū: vt aliqua res cauſata: ſed poſitiue atq; cōtrarie ſumēdo infinitū: non intelligimus: niſi in patria: vbi beabimur. ℭ Auerro. vero parū differens

Pō Auer. ab his in. 2. metaphyſic. cōmē. 11. ⁊ 13. ⁊ 12. metaph. com. 14. ⁊ alibi: tenet infinitū poſſe cognoſci in potētia hoc eſt ſub ꝓpoſitiōe: vniuerſali: in hac eni ꝓpoſitione ōis ignis calefacit: intelligimus infinitos ignes poſſe calefacere: ſꝫ cū hęc intellectio ſit in vli: ⁊ vle eſt potētia ſingulare: rationabiliter in potētia intelligitur. Ipm aūt actu cognoſci negat: vt ſi ſit infinitum quātuꝫ: nō poteſt cognoſci numerus determinatus partiū: ſi īfinitū quale: nec ptes formales oēs cognoſci poſſunt. hęc de q̄ſtione. Multa alia addūt iuniores: quę cū ſint extra propoſituꝫ: ⁊ facilia cognitu: bona fronte pretermittimus: nō. n. eſt iuſtum oia in vno libro diſputare: ⁊ maxie ſi alij illa bn̄ diſputauerint.

ℭ Praeterea ſi neceſſe eſt ipſam partem quātaeuis magnitudinis ⁊ paruitatis poſſe eſſe: etiam ipſum poſſe eſſe. Dico autem aliquam talium partium quae inſunt. ⁊ in quas totuꝫ ipſum diuiditur. Si autem animal aut planta quantacuis magnitudinis ⁊ paruitatis eē non poteſt: perſpicuum eſt neq; partiū quāuis eſſe poſſe. Erit enim totum etiam ſimili modo: at caro ⁊ os ⁊ caetera id genus partes animalium ſunt: ⁊ fructus plantaruꝫ. Perſpicuuꝫ igitur: neq; carnē: neqꝫ os: neqꝫ aliud id genus quātacuis poſſe eſſe magnitudinis: ſiue in maius: ſiue in minus.

Expoſitio. ℭ Secūdo arguit hypothetice a deſtructiōe cōſequentis hoc modo: ſi partes alicuius totius poſſunt eē quātęuis magnitudinis: totum ipſuꝫ etiaꝫ eē poterit quātęuis magnitudinis. Sꝫ totuꝫ ipſum vt aial: aut planta eē nō poteſt quātęuis magnitudinis: igiť neq; partiuꝫ vlla: ⁊ qm̄ partes ſunt in duplici differētia: addit. dico aūt aliquam taliuꝫ partiū quę inſunt: ⁊ in quas totum ipſum diuidiť: ⁊ ita per ptes intelligēdum eſt partes actuales potētes ꝑ ſe exiſtere: ⁊ e qbus ipm totuꝫ conſtat. Ex his accipiť hęc maior. vꝫ. nulla ptiuꝫ actualiū eſſe pōt quātęuis magnitudis: cui addit minorē dicēs: at caro ⁊ os: ⁊ cętera id genus partes aialiuꝫ ſunt: ⁊ fructus plātaꝝ. Cōcludit. perſpicuuꝫ igitur neq; carnē: neqꝫ os: neqꝫ aliud id genꝰ q̄ꝫtęuis poſſe eſſe magnitudinis: ſiue in maius: ſiue in minus. ℭ Uniuerſus itaqꝫ textus in duos reſoluiť ſyllos: Syll. vnus eſt cathegoricus: qui ſpeciatim cōcludit. neqꝫ carnem: neqꝫ os. neqꝫ id genus poſſe eē quātęuis magnitudinis. Alter eſt hypotheticus ꝓbans illaꝫ maiorem. vꝫ. nulla pars actualis eē poteſt quātęuis magnitudis: ⁊ ſic lr̄a patet. ℭ Auerroes vero ait ptes eē in duplici differētia: aut ſm̄ qualitatē: vt quę ſunt alterius ratiōis ⁊ inter Que ali. com. 36. ſe: ⁊ a toto: vt ſunt materia ⁊ forma: aut ſꝫ q̄titatē: quęqꝫ adhuc bipharię ſunt. aut actu: vt quę eē poſſunt ſeparatę ⁊ inter ſe: ⁊ a toto: aut potētia: quę neqꝫ inter ſe: neqꝫ a toto ſeparari poſſunt: vt ex. videlꝫ. quę tm̄ deſignātur: minima eniꝫ ipſa cuiuſuis generis partes ſunt actu: partes minimoꝝ potētia tantū. Ad ꝓpoſitum igitur totū ⁊ partes ſe ꝯſequūtur quo ad mēſuram accipiēdo partes actu: nō poteſtate. ℭ Ex his accipiť cōtra captiūculatores nō Quid ꝫ captiūculatores. eſſe īfinitę paruū equuꝫ aut īfinite paruū hominē: aliter ratio Ariſtotelis, ⁊ Themiſtij: ac Auerroys nulla eſſet: ſed de his poſtea.

ℭ Adhuc ſi omnia quideꝫ talia mutuo ſibi inerint: neqꝫ generatur quicq̄ꝫ: ſed cum inerat: ſegregatur: atqꝫ a praedominante vnūquodqꝫ appellatur: ⁊ quodlibet ex quolibet fit: velut ex carne aqua ſegregatiōe: ⁊ caro ex aqua: atqꝫ corpus omne finituꝫ ablatione finiti corporis conſumetur: perſpicuū eſt fieri nō poſſe: vt quodlibet in quolibet ſit.

Expō. ℭ Tertio arguit etiaꝫ hypothetice: ⁊ ſumit in antecedente quinqꝫ: quattuor de mente Anaxagorę: ⁊ quintum verum: quod Anaxagoras non negauit: ⁊ inquit. adhuc ſi omnia quidem talia mutuo ſibi inerint: ita vt quodlibꝫ ſit in quolibet: hoc eſt primum: neqꝫ generatur quicq̄ꝫ ſed cum inerat: ſegregatur: hoc eſt ⁊ generatio eſt rei inexiſtentis ſegregatio: hoc eſt ſcđm: atqꝫ a pręcdominante vnumquodqꝫ appellatur: hoc eſt tertiuꝫ: ⁊ quodlibet ex quolibet fit: velut ex carne aqua ſegregatione: ⁊ caro ex aqua: hoc eſt quartum: quod differt a primo: quia primū erat de eſſe: hoc autem eſt de fieri: atqꝫ corpus omne finituꝫ ablatione finiti corporis conſumetur: hoc eſt quintum: quod ſenſu patet: ⁊ Anaxagoras ipſum non negaſſꝫ. Ex his quinqꝫ aſſumptis vti ab vno antecedente: infert perſpicuum eſt fieri non poſſe vt quodlibet in quolibet ſit: hoc enim erat vnum aſſumptoruꝫ in antecedente: in ſyllogiſmis enim ad impoſſibile vt dicitur in prioribus ſemper concluditur deſtructio alicuius premiſſorum.

Expō. Themiſtij. ℭ Themiſtius autem locum hunc non ſyllogiſticum facit: ſed vult Ariſtotilem tacitam ſoluiſſe dubitationē: quę res cum ſit facilis cognitu: nunc ſit dictū in tantū.

ℭ Ablata nāqꝫ ex aqua carne: rurſuſqꝫ alia facta: ex reliqua ſegregabitur: quāuis ea quae diuidenda eſt: minor fuerit: tamen magnitudo aliqua illius non excedet paruitate aliam.

Quare ſi quidez ſegregatio ſtabit non quodlibet in quolibet erit: in reliqua eniz aqua: nihil inerit carnis. Sin vero non ſtabit: ſz ſemper ſequeſtratio proficiſcetur: finita profecto in magnitudine aequalia finita erūt: multitudine infinita: quod quidem eſt impoſſibile.

Expō. ¶ Nunc deducit conſequentiam: ⁊ primo ſumit vnum quaſi ſuppoſitum ex ratione proxima: ⁊ inquit ablata namq; ex aqua carne: rurſuſq; alia facta: iterum ex reliqua quę remanet ſegregabitur: quāuis ea quę diuidit: ſiue diuidenda eſt minor ac minor ſemper fuerit: tamen magnitudo aliqua ſupple illius non excedet paruitate. ſupple aliam. quaſi dicat. oportet venire ad tantillā magnitudinem: vt amplius diuidi non poſſit in paruiorem vel minorem: hęc ſuppoſitio fuit declarata. ex qua ſuppoſitione facile patet conſequentia dicta: ſed quia tunc hęc tertia ratio non multum differret a prima: quia vteretur ijs: quę ſunt declarata in prima: ꝓpterea aliter per diuiſionem deducit illam conſequentiaz: hoc modo. aut ſegregatio ſtabit: aut non ſtabit: ſi ſtabit: tunc non quodlibet erit in quolibet: quoniam in reſidua aqua tandem non erit carnis quicquam: ſi non ſtabit: ſed ſequeſtratio fit infinita. finita profecto in magnitudine: ęqualia finita erunt: multitudine infinita: quod quidem eſt impoſſibile. ⁊ contra quintū pręmiſſum. ¶ Quo vero ad verba attinet Ariſtoteles adiecit equalia: naz finita inęqualia proportionaliter multitudine infinita eſſe in aliquo finito nihil prohibet. Poſſunt enim eſſe infinitę medietates in aliquo toto finito: atq; infinitę partes proportionales: quod quidem recte aiaduertit expoſitor.

¶ Ad haec ſi omne corpus aliquo ſui ablato: fieri ſe minus neceſſe eſt: carnis autem quantitas ⁊ magnitudine ⁊ paruitate definita eſt: perſpicuum eſt minima ex carne nullū omnino corpus ſegregari poſſe: alioquin erit minor minima.

Expō. ¶ Quarto arguit etiam hypothetice: ⁊ ſumit duo in antecedente: ⁊ inquit. Ad hęc ſi omne corpus aliquo ſui ablato fieri ſe minus neceſſe eſt. hoc eſt primum: ⁊ ſenſu patet. Carnis autem quantitas ⁊ magnitudine ⁊ paruitate definita eſt: hoc eſt ſcdm: ⁊ probatum ſuperius. ex ijs infert perſpicuum eſt minima ex carne nullum omnino corpus ſegregari poſſe. Deducit conſequētiam. alioquin erit minor caro minima data: vt facile patet. Hęc ratio ſupponit vel ad ſenſum: aut ex ratione ſecūda eſſe cuiuſlibet rei minimum: de quo etiam in fine capituli diſputabimus.

¶ Inſuper in infinitis corporibus caro iaz infinita: ſanguiſq; atq; cerebrum ineſſent. Separabilia tamen inter ſe: ⁊ nihilominus eſſet vnumquodq; infinitum: quod quidez rationis eſt expers.

Expō. ¶ Quinto arguit. ſi quodlibet eſſet in quolibet: tunc infinita eſſent in infinitis infinities: ⁊ actu: ⁊ ſeparabilia inter ſe: quod mentem egreditur humanam: conſequentia patet. quia in quolibet eſſet ſanguis infinitus: ⁊ in q̄libet parte ſanguinis eſſet quodlibet: ⁊ ſic infinita in infinitis infinities. ¶ Dubitant quia Ariſtoteles ſupponit ſemper partem eſſe toto ipſo minorem. ⁊ hoc non videtur

Dubia.

vniuerſaliter verum: nam totum tempus pręteritū terminatum ad primū nunc pręſentis diei non eſt minus ſeipſo terminato ad vltimum nunc: cum ambo ſint infinita: ⁊ per conſequens neutrū neutro maius. ¶ Iuniores concedunt propoſitionem Ariſtotelis nō eſſe vniuerſalem: quia non in ſucceſſiuis: at in parmanentibus: ⁊ ijs: quę locum occupant propoſitio eſt vniuerſalis. ¶ Ego tamen dicerem non eſſe impoſſibile vnum infinitum eē altero maius: ſi illud ſit finitum ex altera partium: quia vt ſic eſt finitum: ⁊ concederem tempus terminatum ad finem diei eſſe maius tempore terminato ad principiū: quoniam ex illa parte tale tempus eſt finitum: ⁊ recipit additionem.

Rñō iuniorum.

Rñō ꝓpria.

¶ Id vero quod fertur nūq̄ ſegregata omnia fore: non ſapide quidem dictum eſt: recte tamen quatenus affectiones iſeparabiles ſunt. Cum igitur colores ⁊ habitus mixti ſint: ſi fuerint ſegregati: erit quippiam albū: aut ſanum: quod non aliud q̄d erit: nec in ſubiecto.

Expoſitio. ¶ Ut expoſitor inquit. ⁊ recte: cum improbauit poſitionem: nunc ponendi improbat moduz: vbi debes ſcire q̄ interdum aliquid dicitur ⁊ vere: ⁊ ignoratur id vere eſſe dictum. veluti pueri perſępe vera dicunt: ſed non ſapide: ꝓpter hęc inquit. id vero qđ fertur ab Anaxagora nūq̄ ſegregata omnia fore. non ſapide quidem dictū eſt: quia ignorat quid velit dicere: recte tamen dictum eſt quatenus affectiones ⁊ accidentia ꝓpria inſeparabiles ſunt e ſubiectis proprijs: ⁊ ita vere dictū eſt: non tamen ſapide. ¶ Animaduerte tamen verbum illud ſapide legi in gręcis codicibus in verbo: ſed vt tranſlatiōes eſſent clariores: in aduerbium tranſtuli. Similiter verbum illud quatenus in gręco reddit cauſam: ſed clarius intelligitur modo quo tranſtulimus. Multi eniz ſingulo verbo addicti: fallūt milles ſenſus. Et vlterius quaſi epylogās rationem inquit. cū igitur colores ⁊ habitus mixti ſunt apud Anaxagoram: quia conſtat illos generari: atq; in lucem edi: ſi fuerint ſegregati: erit quippiam album: aut ſanum in rerum natura: quod non aliud quid erit: ſz erit tantum ipſum ac ſeparatū: nec in ſubiecto: ⁊ ita affectiones ⁊ accidentia: ſine ſubiectis: quod non eſt bene dictū: ⁊ ſic in dictis Anaxagorę erit contradictio: nam colores ex ea parte: qua cōmixti ſunt: poſſunt ſeparari. ex ea vero parte qua affectiones: ſunt inſeparabiles.

¶ Inſuper etiam ipſa mens ſtulta eſt ea aggrediens: quae factu impoſſibilia ſunt. Si ſeparata quidem reddere attentat: quae quidē tam quantitatis q̄ qualitatis ratione ſeparari nequeunt: quantitatis quidem: quia non eſt minima magnitudo: qualitatis vero quia affectiones inſeparabiles ſunt.

Expoſitio. ¶ Ultimo reprehendit modum ponendi ex parte cauſę effectricis. Poſuit enim Anaxagoras diuinam mentem effectricem omnium cauſam ab illa: ſiue miſcella: ſiue chaos cuncta ſeparare volentez. ¶ Contra obijcit Ariſtoteles. inſuper etiam ipſa mens ſtulta eſt ea aggrediens: quę facta impoſſibilia ſunt: ſi videlz. ſeparata cuncta reddere attentat: quę quidem tam quantitatis q̄ qualitatis ratione ſeparari nequeunt: quod declarat: et inquit quantitatis quidem: quia apud Anaxagoraz non eſt deuenire ad minimam magnitudinem: igitur mens

diuina quęrens ſeparare quālibet magnitudinē e quālibet: ſtulta ac obſurda eſt: qualitatis vero: quia affectiones inſeparabiles ſunt: ⁊ ita volens ſeparare affectiones: impoſſibile attentat. Mens igitur illa quęrens omnia ſeparare ſtulta videtur. ℂ Animaduertas tamē vt trāſlationes eſſent clariores nonnullas friuolas particulas permutaſſe: veluti illam inſuper etiam: quę in gręcis codicibus legitur quare: ⁊ illam. ſeparari: quę eſt fieri: quęq̄ cum pauci momenti ſint: non ſunt ab re: volui tamen (vt promiſi) has animaduertere.

ℂ Praeterea etiam nec recte generationē ſimilarium capit. Lutum enim: tum in luta: tū non in luta diuiditur: neqꝫ idem modus eſt vt lateres ex domo: ⁊ domus ex lateribus: ſic et aqua ⁊ aer ex ſeſe mutuo ſunt: ⁊ fiunt: inſuper etiam melius eſt pauciora principia: finitaqꝫ ſumere: quod quidē empedocles facit.

Expo. ℂ Ultimo reprehendit Anaxagoram quo ad materiā rerum: ipſe enim poſuit rerum materiam eſſe ſimilaria corpora: atqꝫ vnumquodqꝫ ſuo ab ſimilari conſtare: ceu carnem ex caruncalis: lapidem ex lapillis: aurum ex aurellis. Cōtra hęc obijcit Ariſtoteles dupliciter: ⁊ inquit primo nec recte generationem ſimilarium capit: quod probat dicens: lutum enim. Tum in luta. Tum non in luta: ſed aquam ex terram diuiditur: ⁊ ita lutum conſtare poteſt non ex lutulis: ſed humore potius ⁊ terra: conſtantia igitur luti ex terra ⁊ humore vera eſt luti generatio: ex lutulis autem eſt potius auctio vel diminutio: non igitur generatio fit ex ſimilaribus. ℂ Sed dicea contra. ita fit aer ex aqua: ⁊ econtra vt domus ex lateribus ⁊ econtra: ſed domus ex lateribus ⁊ econtra congregatione ⁊ ſegregatione fit: igitur aer ex aqua ⁊ econtra ſegregatione: ⁊ congregatione fit. ℂ Reſpōdet. neqꝫ idē modus eſt: quo lateres ex domo ⁊ domus ⁊ lateribus fit: ⁊ quo aer ⁊ aqua mutuo ex ſeſe ſunt ⁊ fiunt. Nam aq̄ ex aere fit vera tranſmutatione in ſubſtantia: domus ex lateribus appoſitione tantū. ℂ Secūdo obijcit Ariſtoteles ⁊ inquit. inſuper etiam melius eſt pauciora principia finitaqꝫ ſumere: quod quidem Empedocles facit: q̄ ſumere ex parte materię infinita corpora: ſiue partes ſimilares: igitur ex parte materię non oportet infinita principia facere. Hęc ſunt contra antiquos ab Ariſtotele breuibus ſumpta. ℂ Sed circa finē capituli pręſentis ſolet quęri de minimis: quę quidem materia licꝫ in ſexto ⁊ octauo ab Ariſtotele diligenter pertractetur: tamen vt iunioribus ſatiſfaciam: colligemus nōnulla breuibus. Primo itaqꝫ videbimus de ſpecie minimi. Secūdo de potētijs minimis. Tertio de duratione. ℂ Circa primum ſolet quęri. vtrum aliquod indiuiduū poſſit participare ſpeciem ſub quacūqꝫ modica quantitate: Iuniorum quidam diſtinguunt quoniā quędā ſunt ſimilaria: quę gręce dicūtur homogenea ſiue homiomera: vt caro quę in carnes: ⁊ ignis qui in ignes ſecatur: q̄dam diſſimilaria: gręce organica: ſiue etherogenea: velut oculus: brachium: ⁊ id genus vt Ariſtoteles diuidit in libro de animalibus in principio. Tunc tenent in diſſimilaribus dari maximum atqꝫ minimum incluſiue: in ſimilaribus vero minime. ℂ Perſuadēt hanc poſitionē. quia diſſimilaria ad hoc vt ſub ſpecie contineantur aliqua exercere debent propriam operationem illi⁹ ſpeciei. Uerbi cauſa. ſi homo debet ſub humana ſpecie cōtineri debet exercere riſum: modo exercere non poteſt

Q̄ones de minimis.

pma q̄o.

pma poſitio.

Perſuaſio.

talem operationē: niſi ſub debitis terminis collocetur: ſecus autem in ſimilaribus: quę non reponuntur in ſpecie vt ſpecici exerceant operationē: ſed vt partes totius diſſimilaris: quibus non competit aliqua per ſe actio. Cuius poſitionis plures clariſſimi viri extitere noſtra tēpeſtate: ⁊ nos quandoqꝫ. ℂ Sed pace horum nunc nō mihi videtur ita. Uidetur enim hęc poſitio contra omnes perypatheticos: ⁊ fundamentum eius eſſe poteſt cōtra eos. Contra perypatheticos quidem: quoniam accepit Ariſtoteles paulo ante totum ſequi diſpoſitionē partium. Cum enim totum etherogeneum partibus conſtet tandem homogeneis: iure ſequitur ad ſectionē partium infinitam. minui ipſum totum etiam in infinitū. Sic enim Ariſtoteles arguebat aduerſus Anaxagorā. Themiſtius quoqꝫ idem ibidem explanauit de animalibus ⁊ plantis: ⁊ Auerroes cōmento. 36. quę tu facile inuenies. Contra fundamentum vero: quoniā omnis caro eſt in ſpecie: quęlibet autem ſpecies habet aliquam propriam formam: qua poteſt exire in certam operationem: licet interdum nobis occultam: igitur ⁊ caro actionem habet ſuę ſpeciei: ⁊ ita videtur argumentum etiam ad ſimilaria applicabile: de quibuſdam patet vt de igne ⁊ aqua: ⁊ id genus. quare oportet eandem perſuaſionē facere de vtriſqꝫ: hęc igitur poſitio non eſſe perypathetica. ℂ Alij acutiſſimi viri tenent non eſſe minimū: neqꝫ maximum in corporibus naturalibus ex parte naturę intrinſecę: ſed bene minimum: vel maximum corpus per ſe ſenſile de tali ſpecie ad hunc profecto ſenſum q̄ minus illo de ſpecie illa per ſe exiſtens ſentiri nō poſſet. ℂ Perſuaderi poteſt hęc poſitio ex parte materię: ex parte formę: ex parte agentis: ex parte dimenſionis mediante qua forma introducitur in materia: ex parte demum modi agendi: ſiue alterandi vel diſponendi.

ℂ Prima perſuaſio ex parte materię eſt: q: nō eſt dare minimam materiam: de qua poteſt ęduci aliqua forma: quia tunc de aliqua tota materia ęduci poſſet: ⁊ nō de eius medietate: quod non eſt poſſibile. ℂ Secunda perſuaſio eſt ex parte formę: quoniam quęlibet forma naturalis apud perypatheticos eſt extenſa: ⁊ diuiſibilis infinitum: tunc arguo. quęlibet forma naturalis generatur ſucceſſiue: igitur non eſt dare primam formę partem genitam: quin ante illam ſit alia prius genita: hanc rationem innuit Auerroes in hoc primo cōmento. 62.

ℂ Tertia perſuaſio eſt ex parte agentis: nam ſub quantacūqꝫ quantitate poteſt agens formam in materia inducere: ſub tanta eſſe poteſt forma illa: ſed agens poteſt inducere formam in ſubiecto infinite modico: quia citius agit in partem propinquam q̄ in remotam: igitur poteſt forma eſſe ſub infinita parua dimēſiōe. ℂ Quarta perſuaſio eſt ex parte quantitatis: quę ſic formatur a quibuſdam calculatis: cuicūqꝫ naturaliter competit aliquod antecedens: eidem naturaliter competit ⁊ conſequens: dimenſio eſt antecedens: diuiſibilitas īfinita eſt conſequens: igitur cuicūqꝫ competit naturaliter dimēſio: eidem naturaliter diuiſio infinita: quare non eſt dare minimum: cum illud ſit naturaliter quantum: ⁊ per conſequens naturaliter diuiſibile. ℂ Quinta perſuaſio eſt ex parte motus: nam cum omnis forma naturalis acquiratur per motum: ⁊ nullius motus detur primū ⁊ vltimum ſexto huius: neqꝫ rei generandę dari poteſt minimum: daretur enim rei corrumpendę vltimum inſtans ſui eē. Multę alię rōnes hincinde fiūt: ⁊ etiā hincinde defendunt̄ poſitiōes: quas hic breuitatis cā omitto. Qui enim curioſus eſt: poteſt illas in libris noſtrorum

Impugnatio.

Scot⁹ el 2. ſniaꝝ. di. 2. q. 5.

Perſuaſiones.

Prima perſuaſio ex pte mię.

Sc̄da ex pte formę.

Tertia ex pte agēt.

Quarta ex pte q̄titatis.

Quinta ex pte mot.

recentiorum legere:ſat enim mihi ſit tangere pollentio-
res: ſiunt etiam a captiũculatoribus captiũcularũ infi-
niti caſus:qui cum philoſophiam non ſapiant: omittã-
Impu-gnatio. tur etiam. ¶ Sed hęc poſitio etiam non eſt perypathe-
tica:eſt enim expreſſe contra Ariſtotelem ⁊ Auerroem:
Auctori-tate. ⁊ videtur contra ſeipſam etiam. ¶ Contra Ariſtotelem
quidem ⁊ Themiſtium ⁊ Auerroem: vt patet hic con-
tra Anaxagoraꝫ maxime cõmen.37.⁊.38.Amplius Auer.
in ſexto huius.cõmẽto.32.⁊.8.huius.cõmen.23.⁊.44.⁊
62.⁊ tertio cęli.cõmento ſexto: ⁊ alijs locis innumeris.
Ratione. ¶ Contra ſe vero.quia hęc implicant ſenſile eſſe deter-
minatum ad minimum ac maximum; ⁊ non eſſe mini-
mum naturale per rationem intrinſecam: quia ex vno
ſequitur contradictorium alterius: nam ex quo poteſt
animal minui in infinitũ poteſt potentia eius tactiua mi
nui in infinitũ:poteſt ita potentia tactura minui in in-
finitum.igitur ſenſatio minui proportionaliter in infini-
tum:⁊ ita ſenſile:ſiue tactile poteſt minui in infinitum:⁊
ita videtur ex vno conceſſo.videlꝫ.ꝙ non detur mini-
mum ex parte intrinſeca:ſequi non dari minimum ſenſi-
Pō ppria. le.¶ Propter hęc abſolute cum perypatheticis ſentio:
cuiuſlibet generati eſſe minimum ⁊ maximum incluſi-
ue:⁊ ex parte intrinſeca.Ubi debes ſcire:vt colligitur ab
Auerroe in dictis locis:ꝙ radix terminationis eſt for-
ma:e qua proficiſcit̃ actio ⁊ ſpecies.Radix vero intermi
nationis eſt materia ipſa.quę eſt quędam(vt platonice
loquar)infinitudo:⁊ ita videtur forma determinata ma
ximo ⁊ minimo:quia eſt forma actiua alicuius effectus:
quem agere non poteſt ſub quacunq; quantitate: hęc
eſt poſitio omnium perypatheticorum antiquorum.
Solo ra-tionum. ¶ Tunc per hęc facile reſpondetur ad rationem poſi-
tionis proximę.¶ Ad primam dico ꝙ ſiue ex parte ma
terię poſſit ex infinita parua materia forma educi: ſiue
agentis:ex parte formę ipſa non poteſt eſſe:niſi in mini-
ma materia:⁊ hoc ſatis eſt.¶ Ad ſecundaꝫ dico ꝙ quę-
libet forma naturalis eſt quanta:⁊ diuiſibilis:non tamẽ
diuiſibiliter inducibilis:cum per minima inducatur: vt
patet per nunc dicta:⁊ ita ſimul omnes minimi partes
generantur.¶ Ad tertiam dico ꝙ agens omne habet
ſphęram ſuę actiuitatis:in cuius quolibet puncto agere
poteſt ęque pollenter.cum in quolibet ęque bene appli-
cetur:⁊ ita negatur illa cõmunis animi conceptio calcu-
latorũ:ꝙ agens naturale cęteris paribus citius agat in
partem propinquam ꝙ̃ in remotam.¶ Ad quartam cu
cullatorũ dico ꝙ naturaliter dimenſio competit rei na-
turali:⁊ naturaliter diuiſibilitas:non quidem in partes
potentes per ſe exiſtere:cum hęc non ſit affectio cõmu-
nis cuiuſq; quanti:ſed in partes potẽtiales:ſiue deſigna-
tiuas.Sic enim competit omnibus:etiaꝫ cęlo.¶ Ad qn-
tam dico in motu etiam datur primum:non tamen vlti-
mum:⁊ ꝙ Ariſtoteles loquitur de motu locali in ſexto:
vt exponit Auerroes.in cęteris datur primum ſine du-
bio:⁊ ita minimum:neq; valet ꝙ rei corrumpendę ſit vl-
Replica. timum.Et ſi dicis ſit corrumpendum vnum minimum:
cui applicetur agens potens ipſum corrumpere:⁊ ſumus
in primo inſtanti applicationis:patet ꝙ in illo eſt:⁊ ime-
diate poſt non erit:igitur illud inſtans applicatiõis fuit
Rño. vltimum.¶ Dico ꝙ prima exponens eſt falſa:imo in il-
lo inſtanti applicationis primo non eſt:imo inſtãs appli-
cationis eſt primum non eſſe pręcedentis:ꝓpterea in il-
Replica. lo non eſt ⁊ continuo imediate antea fuit.¶ Et ſi dicis
Rño. aut applicatur ipſum agens enti:aut non enti.¶ Dico ꝙ
Replica. applicatur enti in potentia:⁊ non enti actu.¶ Et ſi di-
catur omnem corruptionem:ſiue generationem pręce-
dit alteratio:igitur ante illud applicationis inſtans pręce-
cedit alteratio.¶ Dico ꝙ precesſit in eodem:aut in alio: Rño.
⁊ hoc ſatis.¶ De his vero diligentius in ſexto dicemus:
Hęc de ſpeciei rerum naturalium determinatione.
¶ Ex de potentijs agamus:ſectantur eniꝫ potentię ipſę 2ª qõ ð potẽ tijs.
naturas ⁊ ſpecies rerum.¶ Solet igitur quęri per quid
terminatur potentia actiua:quia de paſſiua idem eſt iu-
dicium.¶ Captiũculatores omnes tenẽt potetias acti- Pma poſitio.
uas non per maximum incluſiue terminari ſed exclu-
ſiue:quod eſt minimum quod non: rem hanc probant
potiſſimum vnico argumento ſic.ſit actiua potentia a. Argumẽtũ.
maximum quod poteſt:aut mouere:aut leuare b.Et ar-
guitur.aut a.excedit b.aut non excedit:non eſt dicendũ
ꝙ non excedat:quia tunc non ageret: a proportione eniꝫ
minoris inęqualitatis non prouenit actio.Si in vero ex-
cedit:aut exceſſu indiuiſibili:aut diuiſibili: non excedit
exceſſu indiuiſibili:cum ille non ſit.Si vero exceſſu di-
uiſibili: ſint illius partes c.d.⁊ tunc ſi ipſum b. augere-
tur in tantum ꝙ ipſum a.excederet: ipſum in c.tantum:
adhuc moueret:quia vt quilibet exceſſus ſufficit ad con
tinuandum:ita quilibet ſufficit ad mouendũ:igitur ad-
huc moueret tale auctum:⁊ per conſequens ipſum b.nõ
fuit maximum.hoc eſt achilles captiunculatorꝫ.¶ Ego Pō ppa.
vero teneo abſolute cum Auerroe in primo cęli.cõmen-
tia.116.⁊.117.ꝙ actiua potentia definitur per maximum
in quod poteſt.Ex hoc ſequitur ꝙ paſſiua terminatur ꝑ
minimum in quod:vel e quo poteſt.Erit eniꝫ paſſiua po
tentia ad agens minimum vti maximũ illius.¶ Tũc Solo rõnis.
ad rationem nego illam cõmunem animi conceptioneꝫ
ſorticolarum ꝙ quilibet exceſſus ſufficit ad mouendum
et motum continuandũ: imo dico ſm perypatheticos
eſſe minimum exceſſum:quo potentia poteſt mouere: et
nullo minori:⁊ quolibet maiore.¶ Et ſi dices. tunc rei Replica.
ſucceſſiue daretur vltimum:quia virtuti excedenti ex-
ceſſu minimo applicetur agens corrumpens in hoc in-
ſtanti quod eſt pręſens:⁊ arguatur in hoc potentia illa
mouet:⁊ immediate poſt non:igitur motus erit vltimũ.
¶ Dici poteſt(vt diximus)inſtans applicationis eſſe Solõ.
primũ non eſſe eius cui ſit applicatio:⁊ ſic negatur pri-
ma exponens. Hęc de potentijs:multa alia in libris de
cęlo reſarciemus:que nunc raptim tangimus:vt iunio-
ribus in parte ſatiſfaciam.¶ De maximo tempore du- Qõ tertia ð maximo tpe durationis.
rationis rei ſolet quęri:quę quęſtio ad libruꝫ de cęlo ⁊ de
generatione pertractata eſt:nunc vero raptim quędam
aſſeram.¶ Animaduerſione itaq; dignum in omni cor- Quid ſit potẽtia duratio nis.
ruptibili eſſe potentiam aliquam qua poteſt durare: ſiue
illa potentia ſit qua eius forma in ſua materia conſer-
uatur:ſiue potentia qua reſiſtit cauſis corruptiuis. In
ipſo vero incorruptibili nulla eſt potentia ſuę duratio-
nis:quoniam ſiue potentia durandi ſit ea qua reſiſtit
contrarijs cauſis ſuę corruptionis:ſiue qua conſeruetur
eius forma in materia nulla eſt in ipſo incorruptibili.
¶ Tunc conſenſimo omnes tenent potentiam duratio- Cõclo qõis.
nis cuiuſq; rei corruptibilis;neq; maximo: neq; mini-
mo tempore terminari incluſiue:maximo quidem non:
quia tunc rei permanentis daretur vltimum vt facile
deduci poteſt.Minimo vero nequaquã:quia quocũq;
tempore dato quo data eſt res ipſa corruptibilis adhuc
per minus durare poteſt:vt ſi durare poteſt per annuꝫ:
etiam per medietatem durare poteſt:⁊ per medietateꝫ
medietatis:⁊ ſic in infinitum.¶ Propter hęc ſequitur
talem rei corruptibilis potentiaꝫ terminari maximo tẽ-
pore excluſiue:quod ſorticolę vocant minimuꝫ vltra qd
non. Hęc res facile ex dictis deducit̃.hęc de tertia qõne.
¶ Poſt hęc reſtat videre quid Anaxagoras ipſe ſua in Qualis põ anaxagorę.
ipſius fictione voluit balbutiri:nõ enim tantus vir hęc

Expō pici. velle dicere viſus eſt: vt Ariſtotel eo ſibi impoſuit. ¶ Picus vir noſtra ętate clariſſimus in heptaplo: quez de ſeptiformi ſex dierum geneſeos enarratione inſcribit: tris Triplex mūdus. figurat mundos. ¶ Supremum. videlz. oium angelicū ſiue itellectualē: vt plato in phedro. huic pximū cęleſtē: poſtremū oium ſublunarem: hic tenebrarū mundus ē: ille lucis: cęlum vero ex luce ꝛ tenebris tēperaꝭ. ¶ Ulterius ſumit hos tris mundos vnum cē: quoniam quicquid in omnibus ſimul eſt mundis: id ꝛ in ſingulis collocatur: verum quę in mundo ſunt inferiori: in ſuperiorib⁹ ſunt: ſed meliori nota: quę itidem ſunt in ſuperioribus: in poſtremis etiam viſunt: ſed de generū conditione ꝛ adulterata vt ſic dixerim natura. ¶ Hoc autem facile eſt videre: ꝛ ne manibus vacuis recedamus: explicamus quędaz: in mundo ſublunari eſt ignis: in cęlo ſol: in ipſo angelico ſaraphicus intellectus. Tenet eniz ſol ad cęlum: ꝛ ſaraphicus intellectus ad angelicum mundum eaz conditionem: quā habet ignis elementarius in ſublunari. rurſus eſt aqua apud nos: in cęlo luna: in angelico cherubica mens: ſimilez rationem ad ſuos mundos habentes: ꝛ in alijs omnibus ſimili ratiōe poteſt exponi: quę cum propoſitum noſtrum tranſgrediantur: rationabiliter pręter mittimus. Ad rem venio. Anaxagoras itaqꝫ videns quicquid eſt in vno illorum eſſe in quolibet: ꝛ quicquid in oibus inſimul eſſe in ſingulo: hoc balbutiri voluit dum aſſerit quodlibet eſſe in quolibet: quoniaz quicquid in vno

Quid ſ expōne anaxa. ſoria. eſt mūdo in quolibet eſſe neceſſe eſt. ¶ Et licz hęc Anaxagorę allegorica expoſitio reprehēdi non poteſt: ſi Ariſtoteli ꝛ Simplicio: cęteriſqꝫ gręcis: ꝛ Themiſtio credimus: nullatenus conſona eſt. Ariſtoteles enim vbiqꝫ (vt Themiſtius interpręta) verba Anaxagorę referens: innuit chaos eſſe id in quo quodlibet cōtineꝭ: qđ etiam nōnūqꝫ Migma vocat hoc eſt miſcellam: ſiue mixturam. Hāc autem miſcellaz Themiſtius ꝛ Simplicius nō minus platonici qꝫ perypathetici materię tribuerunt: non mundo. ¶ Propter hęc gręci fere omnes aliter poſitio

Scda allegoria poſitiōis anaxa. nem Anaxagorę allegorizarunt. Intellexerunt enim per migma ſiue chaos: id quod apud catholicos eſt abyſſus: apud vero Ariſtotelem eſt materia: apud vero platonez omni capax. Homiomera ſiue ſimilaria infinita: quae in chaos: ſiue materia illa contineri Anaxagoras aſſerit: interpręta͞tur inchoationes formarum: quas vetuſtiſſimus Symeon tenebras abyſſi vbiqꝫ vocitat: ꝛ quoniā in quolibet ente naturali eſt materia in qua eſt ſua ipſi⁹ forma: omni autem in materia ſunt oēs inchoationes: iure qđlibet eſſe in quolibet per inchoationem autumat Anaxagoras: per mentez vero quę inchoationes has: ſiue rudimenta hęc formaruz extrahit: non mentem puram: ſiue omni corporis adminiculo itelligit Anaxagoras: ſed mētem diuinam vt motrix eſt cęli. Sunt eni omnea formarum: ſiue rudimenta: ſiue inchoationes effectiue in pmo motore: poteſtatiue in prima materia: vt auctor eſt Auer. 12. metaphyſicę. in cōmēto. 18. ꝛ. 36. Hanc autem expoſitionez celeberrimi viri non ſoluz gręci Anaxagorę aſcripſerunt: ſed Ariſtoteli: veluti doctiſſimus Albertus: ꝛ fundatiſſimus Egidius in pluribus locis ſuę theologię. Sed an hęc fuerit Ariſtotelis mens: nunc non definio: ſat eni eſt mihi abſtuliſſe poſitionis Anaxagorę ſecūdam interpręetationem. Hęc de Anaxagora.

t. c. 41

Omnes igitur contraria principia faciunt: ꝛ qui vniuerſum vnum eſſe atqꝫ imobile dicunt: quando ꝛ Parmenides frigiduz atqꝫ calidum principia profitetur: quaeqꝫ ignem ꝛ terram appellat: ꝛ qui rarum ꝛ denſuz aiunt. Et Democritus plenuz ꝛ vacuum: quorum alterum quidem vt ens: alterum vero vt nō ens eſſe dicit. Rurſus per poſitionem: figuram: ordinem differre res aſſerit: quacqꝫ contrariorum genera ſunt. per poſitionem quidez: vt per ſupra ꝛ infra: ante atqꝫ retro. Per figuram vero vt per angularē ꝛ inangularem: rectam atqꝫ circūflexam. Qđ quidem igitur omnes contraria aliqua ex pte princ pia faciant: ex hiſce patet.

¶ Nunc de veritate ipſorum principiorum naturalium pertractare proponit: ꝛ primo ꝙ ſint contraria per inductionem in omnibus poſitionibus oſtendit: ꝛ hoc quia ꝛ hi qui vnuz omnia ꝛ imobile: ꝛ hi qui plura eſſe dixerūt: ꝛ qui etiam infinita: vt Themiſtius deducit. Nam Parmenides calidum ꝛ frigidum principia eſſe dixit: quoruz alterum ignem: alterum terram vocauit. Amplius etiā ꝛ qui infinita principia aſſerunt: nam Anaxagoras in ſimilaribus particulis poſuit rarum ꝛ denſum: quae Anaximander ſecretionem ꝛ concretionem appellat. Democritus vero plenum ꝛ inane: ꝛ quoniam corpora indiuidua etiam dixit principia. voluit reruz generatiōes differre figura ſitu atqꝫ ordine: quęqꝫ ſunt contrarioruz genera: nam ſitus diuiditur in ſpecies: vt in dextrum ſiniſtrum ſupernum infernum anteriorem ꝛ poſteriorem: figura etiam diuiditur in ſpecies: quoniam alia eſt rectilinea: alia orbicularis: ꝛ id genus. Tacuit vero Empedoclem ꝛ Platonem: quoniam de his vt Themiſtius ingt abunde ſupradixit. Uerba Ariſto. patent.

¶ Quuz deſtruxit. Auerroes primo concludit propoſitū: ꝙ melius eſt finita facere. Tuz quia nulla eſt neceſſitas ponendi infinita. Tum quia poſſumus facilius rerum cauſas aſſignare: vt fecit Empedocles. Cō. 41.

¶ Et cum declarauit. Scdm Auerroem Ariſto. vult venari numerum principiorum: vt vtrum tria vel plura: cū n enim numero finita ſunt: neceſſe eſt ſcire quot ſint. Ad huius igitur inquiſitionem accepit ſuppoſitionē hāc vt principiuz totius conſiderationis ꝙ principia ſint cōtraria: hęc eſt Auerrois expoſitio. ¶ Animaduerte tamē omnes phyloſophos eſſe coactos a natura entis (vt ait Auerroes) dicere principia eſſe contraria: quod quidam intelligunt pro quanto coguntur hoc dicere ratione ꝛ experientia. Qui enim dicit ratione triangulum habere tres: poteſt id negare: at qui dicit ignem calidūz eē: id negare non poteſt: aliter pena egeret aut ſenſu vt in libro topicorum dicitur. Nota.

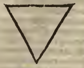
¶ Parmenides autem. Soluit queſtionem: naz Parme omnia ait vnum eſſe: igitur non concedet contraria eſſe. ¶ Reſpōdet Parme. duplicia poſuiſſe entia vera: ꝛ hęc. vnum ait: ꝛ apparentia ꝛ hęc plura: ꝛ ſic tollitur contradictio. ¶ Animaduerte vt Simplicius refert tertio cęli. ꝙ poſuit deū eſſe omnia: ꝛ alia a deo non eſſe: niſi in participando deum: ꝛ ita ſolum deum vere eſſe concedit: cętera non eſſe ſimpliciter: ſed quaſi apparenter in reſpectu dei: ꝛ hoc modo exponit mentem Parmenidis plato in Parmenide de vno omnium rerum principio lib⁰. vt alibi diximus.

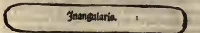
¶ Deinde dixit ꝛ quidam. Hic narrat ſecūdam poſitiōez eoꝝ qui dixerunt rarum ꝛ denſum: ꝛ hi ſunt vt Thales ꝛ Diogenes: qui elemētum medium principium ſolū aſſerunt: generationes autē ꝛ corruptiones propter rarefa

ctionem ⁊ illius condenſationem.

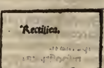
¶ Et etiã poſuit. Tertia poſitio eſt Democriti: qui ait p̄ncipia eſſe cõtraria dupliciter. Uno modo quatenus ponit plenũ ⁊ vacuum: quibus entia fiũt. Alio modo quatenus ponit res ipſas differre ordine: poſitione: ⁊ figura. hec aũt dicuntur genera cõtrarioꝝ pro quãto vnũqđq; iſtorum diuidit̃ in ſpẽs: vt ſitus per ſupra īfra ante atq; retro. Figura diuidit̃ dupliciter per ſpecies ꝑuatiue oppoſitas: vt in figuram angularem: ⁊ inangularem: quae non proprie ſunt ſpecies: nã ſpecies ſub genere ſunt entia poſitiua: vt patet.

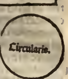
Angularis.

¶ Itemq; diuiditur etiã in ſpecies contrarias apparenter: vt in rectã ſiue rectilineã: ⁊ circularem ſiue ſphęricam. Ordo etiam diuiditur per prius ⁊ poſterius: quã͂ ſubticuit hanc diuiſionẽ q: intelligit illã in aliis diuiſionibus: ſic igitur patet hęc eſſe genera contrarioꝝ: ⁊ non ipſa eſſe contraria: quando ſub ſe continent ſpecies contrarias.

¶ Et notandũ. Soluit Auerro. tria dubia. Primũ. q: non videt̃ ꝙ rarũ ⁊ dẽſum ſint contraria: quia reſpectu diuerſoꝝ coincidũt. Scđm. nã ſi vnũ cõtrarium eſt in nã ⁊ alterum. igit̃ vacuũ ⁊ plenum non ſunt contraria. Tertiũ. oppoſita ſunt nata fieri circa idẽ. ¶ Reſpõdet ꝙ Ariſ. vtitur nomine contrarij: pro oppoſitis: aut priuatiue: aut poſitiue: aut vere: aut apparẽter: ⁊ ſic patet ſolo ad argᵗᵃ.

¶ Et hoc rationabiliter pricipia nãq; neq; ex ſe mutuo: neq; ex alijs: ⁊ ex his oĩa eẽ oportet. Contrarijs autem primis haec inſunt: q: namq; ſunt prima: ex alijs non ſunt: q: vo cõtraria ſunt: non ex ſe mutuo fiunt.

¶ Scđo idem probat ratione ſic. quęcũq; non fiunt ex alijs: neq; ex ſe mutuo: ⁊ ex his omnia ſunt p̄ma principia. Prima cõtraria non ex alijs: ⁊ hoc ea ratiõe qua prima ⁊ maxime cõia: nec ex ſe mutuo fiunt: ⁊ hoc q: cõtraria: ⁊ ex his omnia fiũt vt inductione deducet̃: igit̃ p̄ma contraria ſunt principia: ⁊ ita per conuerſionem ſimplicem principia ſunt prima contraria: huius rationis tãgit maiorem: ⁊ minorem quo ad duas partes: in quibus nõ eſt dubiũ: quo vo ad tertiã ptẽ in textu ſequẽti tanget̃.

Co. 42. ¶ Quia apparet. Colligit Auerroes conſenſum oĩum ꝙ vz. principia ſint contraria: aut cum contrarietate. Tũ vt habeat per hęc principia eẽ plura vno: nihil. n. ſibi 𝔷riũ eſt. Tũ vt incipiat tractare de veritate in ſe.

¶ Quoniã ſi generentur. Tria vt inqt Themiſtius neceſſaria ſunt in eſſe p̄ncipijs: primũ vt ex ſe inuicem non exiſtant: alioquin principia ⁊ non principia eſſe probarẽtur. ſcđm vt neq; ex alijs conſtent: nã ſi prima nõ ſunt: quo pacto poſſunt eſſe principia: tertiũ vt ex illis cõſtẽt cętera: atq; hoc eſt p̄ncipijs maxie ꝓpriũ.

¶ Et cum demõſtrauit. Eadẽ ineſſe cõtrarijs primis declarat: vt habeat ſyllogiſmũ: vocamus aũt p̄ma 𝔷ria: ea quę ſunt maxie generalia declarant modo Auerroes et Themiſtius hęc de primis contrariis: eo enim quia prima: ex aliis conſtare non poſſunt: q: vero contraria nec mutuo ex ſeipſis. Tertiam conditionem per inductionem declarabit Ariſtoteles.

¶ Contrarium enim. Sed contra obiicit Themi. nam ex albo fit nigrum. ¶ Reſpondet vnũ contrariũ fieri ex alio tãq̃ ex termino e quo. non autem tãq̃ ex ſubiecto: ⁊ hoc inquit Auerroes: contrarium enim non generatur ex alio contrario. i. non mutatur in illud: quia licẽ fiat ex alio vti termino a quo: nõ fit ex alio vti ſubiecto q̃ũo ſtatua ex ęre fit: vt addit Themiſtius.

¶ Uerum id ipſum oportet ⁊ in ratione conſiderare quomõ contingat: ſumendũ eſt igit̃ primum nõ quodlibet eoꝝ: quae ſunt: agere in quodlibet: neq; aptum eſſe q̃ỏlibet pati a quolibz: neq; fieri quodlibz ex quolibet: niſi quis per accidẽs ſumpſerit: quo nãq; modo fiet album ex muſico: niſi albo vel nigro muſicum accidat. Sed album quidẽ fit e nõ albo: atq; ex h̃ non quouis: ſed e nigro: aut medioꝝ aliquo. Muſicũ vero e non muſico: atq; ex hoc non quocũq;: ſed ex imuſico: aut medio: ſi aliquid inter ea medium ſit.

¶ Syllogizauit Ariſtote. ſic. quęcunq; non ſunt ab alijs: neq; ex ſe mutuo: ⁊ omnia quę ſunt: ex eis ſunt. ſunt principia prima. Sed prima contraria non ſunt ab alijs: nec ex ſe mutuo: ⁊ omnia quę ſunt: ſunt ex contrarijs primis: igitur prima contraria ſunt principia: verificauit duo ꝙ non ex alijs ipſa prima contraria conſtent: neq; ex ſe mutuo. Cõmunis igitur expoſitio eſt ꝙ nunc probet tertiũ vz. ꝙ omnia fiant ex primis cõtrarijs. Et apud ſic exponentes ratio ſic componit̃, contraria ⁊ media ſũt contraria: omnia quę fiunt: fiunt ex contrarijs ⁊ medijs: igitur omnia quę fiunt: ex contrarijs fiunt. Supponit maiorẽ: ⁊ minorem inductione probat in omnibus quę fiunt: vt patebit. Sed an hęc expoſitio ſit conueniens: poſteriꝰ dicetur: aliter exponit Themiſtius: cũ enĩ Ariſtote. acceperit in miori omnia ex cõtrarijs fieri: quęrere poteſt qs vtrum eodem modo conſtent reliqua ex cõtrarijs: vt ex principijs: et reſpõdet Ariſtote. ꝙ non. ſimiliter eodem modo penitus. Nã ex principiis vnũquodq; fit vti aut ex partibꝰ. ex contrariis vti ex termino e quo. ¶ Qr vero omnia fiant ex contrariis ceu termio a quo: petit tria. Pria petitio
Primũ. non q̃ỏlibet agit in quodlibet: aut patitur a q̃libet: ſed determinatũ in determinatũ. Scđm. nõ quod Scđa.
libet fit ex quolibet per ſe: niſi forte per accidens. Ter Tertia.
tia ſuppoſitio eſt. non q̃ỏlibet corrumpitur in quodlibet per ſe: niſi forte per accidens. Darum duas accipit in p̄ſenti lr̃a tertiã in alio textu. Et v̇ba patent per ſe.

¶ Quia ille. Iſtud cõmentum patet: duo tamen attentio Com. 43.
ne digna ſunt. Primũ ꝙ Ariſtoteles vbiq; in iſto textu Primũ no.
⁊ in ſequentibus ſumit contrarium pro quodam genere ſubalterno ad contraria priuatiue: ⁊ ad contraria poſitiua: ſignũ autem affert: ꝙ exemplis viſus eſt in vtroq;. ꝑ hęc ſolui poſſunt obiectiones contra Ariſtote. quas diximus ſupra. ¶ Secũdũ vero eſt. ꝙ ſoluit dubium quur Scđm no.
Ariſtote. hypothetice. loquutus eſt addens. ſi inter ea ſit medium: quaſi dubitans an inter muſicum ⁊ imuſicum

ſit dare medium: vult igitur Auerroes Ariſto. hypoth^ce^ eſſe loquutuz. ꝓpter queſtionem hanc. ac ſi reſpondeat queſtioni. Dico ſi inter hec poteſt dari medium. Cetera cōmēti verba patent. ¶ Querunt nōnulli quare albuz ex nigro: aut hoc medio neceſſario fit: non aūt ex dulci: aut muſico: cum omnia in ſubiecto ſint eodez animali. ¶ Nouus expoſitor reddit cām ex parte ſubiecti ꝓximi: vt quoniaz colorum oium proximuz ſubiectuz eſt ſuperficies: ſaporuz mixtura ipſa: habituuz vero anima. ¶ Sed hoc ſtare nō poteſt vt quidaz aſſerunt: pmo qꝛ tunc album fieret ſemper ab omni conuenienti in ſubiecto ſecum vt a rubeo. ⁊ ceteris alijs. Scḋo ꝙ per ſe eſt de omni primo poſteriorum: modo non ſemper albuz fit ex cōtrario: ſed interduz fit ad imediate ex elemētis. ¶ Alij ꝓpter hec volunt albuz poſſe dupliciter effici: aut per ſe motu ꝓprio: aut per accidens ad gnātionem mixti. Tūc volunt album fieri ex ſuo cōtrario quādo fit ꝑ ſe. ¶ Sz mihi videtur ꝙ neuter ſatiſfaciat huic q̄ſito. ¶ Nouus quidē expoſitor non: qꝛ ſola cōuenientia ſubiecti nō videtur cauſa ſufficiens ꝙ aliqua fiāt ex ſe mutuo: vt quāq̄ muſica ⁊ grāmatica conueniant in ſubiecto: non propterea vnuz ex altero fit: nec videtur eſſe ſufficiens alterum fieri ex altero: qꝛ alteruz per ſe proprio motu fit: vt dixerunt alij. ꝓpterea videtur mihi ab Ariſtote. io. metaphy. eſſe dictum aliqua fieri inuicem quādo per ſe fiūt: qꝛ ſunt contraria ⁊ eiuſdem generis ſubiecti: cōtraria quidem: ſiue proprie: ſiue priuatiue: eiuſdem generis vero: qꝛ apta ſunt fieri circa idem ſubiectuz proximuz: ⁊ quātum ad hoc bene dixit nouus expoſitor. nec intelligas vnū contrarium fieri ſemꝑ ex ſuo contrario: ſed ex medio interdum: in quo ratio cōtrarij ſaluatur. Et hec eſt expoſitio Themiſtij hic ſi bene conſideras.

Dubitatio. / Ratio primi. / Confutatio. / Propria.

¶ Neqꝫ etiā corrumpitur in quodlibz primū: vt album non in muſicum: niſi interdum per accidens: ſed in nō album: atqꝫ in hoc non in quodlibet: ſz in nigrum aut in medium: eodē modo muſicum etiam: ⁊ hoc nō in quoduis: ſed in imuſicum aut in medium: ſi quid inter ipſa medium fuerit. t.c. 44.

¶ Tertia videtur hec ſuppoſitio ꝙ. vz. nō quodlibet corrumpitur per ſe in quodlibet: niſi fortaſſe per accidēs: qḋ exponit exemplis: ⁊ res patet.

Com. 44. ¶ Neqꝫ etiaz. Auerroes ponit hanc diſtinctionem ꝙ aliquid poteſt corrumpi in aliquod pmo: in aliquod per ſe: ⁊ non primo: ⁊ in aliqḋ per accidens: per ſe ⁊ primo corrūpitur tantū in vnum: vt in ſui priuationem: que tenet locum contradictorij: nam vni vnum eſt ꝯtradictorium: per ſe ⁊ non primo corrumpitur in plura: ſed in certo dato numero: qꝛ corrumpitur in cōtraria: que ſub eodem genere ſunt ſpecies in certo numero: per accidens vero res in infinita corrumpi poteſt: quoniam que ſunt per accidens poſſunt eſſe infinita. Verbi cauſa album pmo corrumpitur in non albuz: per ſe et non primo in nigrum: et media: per accidens in infinita: vt in muſicuz grāmaticū: ⁊ in tot quot poſſunt eſſe in eodez ſubiecto: vt dicit Themiſtius. ¶ Et per hec patet differentia inter motuz ⁊ generationem ſiue corruptionem: motus enim per ſe pmo eſt inter contraria: qꝛ eſt de poſitiuo in poſitiuum: generatio ⁊ corruptio inter priuationem ⁊ habituz. Amplius motus per ſe ſecundo eſt inter contradictoria: ſiue inter priuationem ⁊ habitum: generatio per ſe primo. Hec in libro de ſubſtantia orbis.

Nota de termino. / Differentia motus et generationis.

¶ Ariſtoteles igitur. Concludit expoſitionez Ariſtotelis ꝙ corruptio quo ad terminuz primū: quatenus. vz. exigit primitatem: hoc eſt quatenus conſideratˀ reſpectu primi termini: eſt ad vnuz tantuz: qꝛ vni non cōtradicit vel nō opponitur priuatiue niſi vnuz: quo vero exigit eſſentialitatem: hoc eſt, quo ad terminum per ſe non primuz: poteſt eſſe ad plura: ſed in certo numero: idez quoqꝫ vult eē intelligendū in generatiōe: reliq̄ cōmēti patent. ¶ Queres quibus differentijs per ſe differt motus a generatione: ſiue corruptione. ¶ Reſpōdent qdam ꝙ per ſucceſſionez: nam de rōne motus eſt eſſe ſucceſſiuum ⁊ continuuz: de ratione vero gnātionis ⁊ corruptionis eſt eſſe in non tēpore. ¶ Hec ſolutio multis in locis eſt confutata: primo qꝛ forme elemētarie ſucceſſiue generanˀ ⁊ ſucceſſiue corrumpūtur: ⁊ tamē earū eſt generatio ⁊ corruptio. Scḋo. octauo phyſicoꝝ. cōmē. 23. Solus motus in loco eſt ꝯtinuus ⁊ ſucceſſiuus. ¶ Ideo dicēdum motum a generatione differre penes ſubiectū primū ⁊ terminos: ſubz quidez primū: quoniaz primū ſubiectū generatiōis ē pma materia: ſiue ens in potētia: at ſubiectū motus ē ens in actu: penes terminos vero pmo: qꝛ generatio eſt inter oppoſita priuatiua: motus vero per ſe pmo inter ꝯtraria poſitiue: ⁊ ita ſtat eē motū: ⁊ non ꝯtinuū: neqꝫ ſucceſſiuū: ⁊ ecōtra ſtat generatio ⁊ ſucceſſiua.

Dubia. / Sol. primo. / Confutatio. / Sol. pro.

¶ Similiter autem res haec ⁊ in alijs eſt: naz ⁊ ea eorum quae ſunt: quae non ſimplicia: ſz compoſita ſunt: ratione eadem ſe habēt: quāq̄: qꝛ diſpoſitiōes oppoſitae nominibus carent: id ipſuz accidere lateat: et. n. conſonans omne ex inconſonāte atqꝫ inconſonans ex cōſonante fieri neceſſe eſt. Itemqꝫ ⁊ conſonās ad inconſonans corrumpi: ⁊ in ipſuz non qḋ vis: ſed in oppoſitum. t.c. 45

¶ Themiſtius voluit has ſuppoſitiones verificaſſe Ariſ. in his que per alterationes accidentiū producūtur qualia ſunt que mox diximus: at idem nunc declarare ait in his que generanˀ: ⁊ non in omnibus: ſed in his que generantur per ꝯcretionem ſecretionēqꝫ: qualia ſunt ea q̄ vocamus cōpoſita: ⁊ ita vult nūc Ariſto. inducere in gnōne mixtoꝝ: ⁊ iuxta hanc expōnez verba Ariſt. patent. Expō. Themiſt.

¶ Dicit ⁊ ſimiliter. Auerro. vero in hoc cōmēto aliter exponit: vult eniz ꝙ Ariſto. idem declaret in generatiōe cōpoſitorum. Declarauit eniz hoc in gnātione ſimpliciuz: ⁊ nunc in generatione cōpoſitorum: ⁊ ſic in generatione ſemꝑ loquitur apud Auerro. apud Themiſtiuz Ariſto. migrat de alteratione in generationē. Sed inter hos ſatis eſt notaſſe differentiam. Reliqua cōmenti patent. Cō. 45.

¶ Differt autem nihil: ſiue in ipſa conſonantia: ſiue ordine: ſiue compoſitione haec ipſa dicantur. Patet. n. eandem eſſe rationem: atqꝫ domum ⁊ ſtatuam ⁊ caetera id genus ſimilr fieri. Domus enim ex non compoſitis: ſed ex hoc modo diuiſis: ⁊ ſtatua atqꝫ caetera cōfigurata id genus ex non cōfigurato fiunt: quae quidē partim ordie: ꝑtim cōpōne conſtant. t.c. 46

¶ Eaſdem modo ſuppoſitiones verificat Ariſto. in his q̄ arte fiūt: ⁊ ſermo pz ſua ipſiˀ tranſlatione.

¶ Dicit ꝙ non eſt. Primo pręaccipit ea que arte fiūt: effici modis duobus: aut ordine vt vrbes: aut compoſitione: vt domus ⁊ ſtatua: ⁊ alijs modis: ⁊ vult i omnibˀ his eſſe verum quod dictum eſt. Cō. 46.

¶ Et ita eſt. Declarat nūc idem eſſe in naturalibus qđ in
artificialibus. ⁊ ecōtra. Nā vt in nālibus oīs generatio
ſupponit ꝑuationē in ſubiecto apto nato. ita in artificia-
libus. non. n. poteſt domus fieri ex quolibꝫ: ſed ex his: in
quibus eſt aptitudo fieri. nec ſerra ex q̃libet. ſed ex fer-
Dubitatō ro: in quo eſt aptitudo ad illā. cętera patēt. ¶ Sed nūc ē
dubitatio nō parua: nā ſi artificiale fit ꝓpter ꝑuationē
in ſubiecto apto nato: vt dicit Auer. tūc generatio illa eēt
naturalis: vt pꝫ. nulla. n. eſſet differentia. ¶ Quidā aiūt
Rñ p̄ma generationē naturalē differre ab artificiali: qꝛ natura-
lis ſupponit diſpoſitōes factam in p̄mis quatuor quali-
tatibus. artificiale vero in nullis. ¶ Sed hoc ſtare non
Confuta-tio. poteſt: p̄mo. qꝛ tūc p̄mę qualitates eſſent artificiales. cū
p̄ia. nullas alias ſupponeret. ¶ Scđo. qꝛ in nō nullis artifi-
ſcđa. cialibus ſupponūtur qualitates p̄mę. vt in ſanitate p̄ ar-
tē facta. ⁊ cęteris id genus. ¶ Alij ꝓpter hoc ponūt for-
rñ ſcđa. marū incohatiuā: ⁊ volūt ante generationē formarū na-
turaliū p̄ceſſe incohatiuā. ante vero generationē for-
marū artificialiū nihil. ¶ Hęc res eſt dubia. adduc. n.
Confuta-tio. dubium in miſſione certi. ¶ Alij dicunt ſubm ad artifi-
rñ. tertia. ciales formas eſſe in potētia neutra. ſed ad nālis eſſe in-
clinatum: nec hoc valꝫ: ⁊ eſt ꝯtra Auer. qui in p̄ſenti di-
ꝓpria rñ. cit oppoſitum. ¶ Propterea de hac re alſ dicemus fu-
ſius: nūc vero dico ꝙ ſubm ad formas artificiales ſe ha-
bet partim violēter partim in potentia. ⁊ ad naturales
ſimpl'r eſt in potētia naturali: q̄tum q̄dem ad diſpōnes
qualitatiuas ſubm ad artificiales ſe habet violēter: quo
vero ad receptiōes formarum: ſe habet natural'r ⁊ i apti
dine. at in generatōe naturali ſubm vtroq; modo ſe ha-
bet naturaliter.

¶ Si igitur hęc vera ſunt: vt omne qđ fit: ex
contrarijs fiat: ⁊ omne quod corrumpitur:
in contraria corrumpatur: ⁊ ꝙ horū media
ex contrarijs ſint: vt colores ex albo ⁊ nigro:
iure quęcūq; natura fiunt: aut cōtraria aut ex
contrarijs ſunt.

¶ His ſic ſuppoſitis. Nunc ſyllogizat propoſitū ſic. oīa
ſillus lr̃e. cōtraria ⁊ media ſunt cōtraria. Oīa quę fiunt: fiūt ex ꝯ-
rijs ⁊ medijs. igitur omnia quę fiūt: fiunt ex ꝯrijs. maior
pꝫ quo ad primā partē. ſcꝫ ꝙ ꝯtraria ſint contraria. ꝙ ve
ro media ſint cōtraria: ēt patet: qꝛ fiunt ex ꝯrijs. vt colo-
res medij ex extremis coloribus albo ⁊ nigro.
¶ Et qꝛ iſta. Auer. voluit Ari. procedere inductorie: ⁊ nō
coꝫ 47. per ſuppoſitiōes: ideo nūc vult Ari. dare ꝯcluſionē vl'ē
ex his omnibus deductā.
¶ Et cū iungimus. Quaſi ſoluit dubiū. qꝛ quis dicet co-
lorem mediū fieri ⁊ non e ꝯtrarijs. quaſi reſpōdit etiam
medios fieri a cōtrarijs: qꝛ illi medij colores componun
tur ab extremis. ⁊ ſi fit vnū mediū ab alio medio vt fu
ſcum a rubro: fit quatenus fuſcū cōtinet nigrū: ⁊ rubeū
albū. ⁊ ſic pꝫ. ex ijs omnibus vl'is concluſio lr̃ę. ¶ Sed
Dubita-tiones. circa hęc dubitationes ꝯtingūt: p̄mo videtur ꝙ p̄ncipia
ſint ex ſe mutuo: qꝛ cāę ſunt inuicē: cāę. ſcđo huius. ⁊ ma
terię ⁊ formę ſunt inuicem cāę. 7°. meta. cōmē. 35. Secū-
do videt̃ ꝙ ſint ex alijs: nā forma eſt ab agente: vt ſcis:
⁊ ex priuatione ipſa vt deduxit Ariſ. 3°. vr̃ ꝙ non omnia
quę fiunt: ex eis fiant: vt illuminatio nō fit ex illis: ⁊ mul
ta alia. 4°. intelligentię nō fiūt ex alijs: nec ex ſe mutuo:
⁊ omnia quę fiūt: ex eis fiant. ⁊ tñ non ſunt p̄icipia p̄ma
rerū nālium. Ultimo dubitatur. qꝛ nō vr̃ ꝙ p̄icipia ſint
contraria. qꝛ non forma ⁊ materia. ¶ Ad aduertendum
Rñ. p̄ia. p̄mo Arꝫ. per principia intelligere. p̄ma principia: vt pri
mam formā: p̄mā mām: ⁊ p̄mam priuationem: ⁊ cū di
co p̄ma. volo intelligere ante quę nihil eſt vt ſic. ⁊ per h
pꝫ: nec elīta eſſe p̄ma p̄ncipia: nec formas elemētarias.
itemq; volo intelligere p̄ma p̄ncipia non finē. neq; agen
tem: quę potius ſunt vnde motus. tunc vt puto per p̄ma
p̄ncipia intelligendū eſt primā formā: primā materiā:
⁊ ꝑuationē primam ante quę in genere talium nihil eſt.
¶ Tunc omnes ꝯueniunt cū Themiſtio. ꝙ p̄ma condi
tio ⁊ ſcđa debent intelligi. vt verbū ex. notat habitudinē **p̄ ꝓpria.**
partis conſtitutiuę. vt ſit ſenſus. p̄ncipia nō fiunt ex alijs
vti ex partibus conſtitutiuis. nec ex ſe mutuo vt ex parti
bus cōſtitutiuis. Tertia vero conditio apud oēs itelligi-
tur vt verbū ex. dicit aut habitudinē partis conſtitu ti-
uę: aut habitudinē termini e quo: aut habitudinē ſubi. ⁊
hac rōne p̄ma forma: p̄ma materia. ⁊ p̄ma priuatio ſunt
p̄ma p̄ncipia: p̄io. quia ex alijs vti ex partibus non con-
ſtant. Scđo: qꝛ nec ex ſe mutuo hac ratione cōſtare p̄nt.
nec. n. materia eſt pars formę: nec cōtra forma ps mãę:
nec forma pars ꝑuatōis: nec ecōtra. Sil'r tertio omnia q̃
fiunt: ex his fiūt altero triū modoꝝ. qꝛ ex materia vel ex
parte aut ſubo: ex forma vel ex parte aut termino a quo:
ex ꝑuatione vti ex termino a quo. ⁊ per hęc ſoluūt rōnes
in cōtrariū. ¶ Sed hęc expō licꝫ ſit cōmunis: pace tan
toꝝ nō videtur ad mentē Ariſtotelis. qꝛ nō videt̃ in tā **Confutatio.**
paucis verbis ipſiꝫ ęquiuocare tātopere oḃuiſſet. Pro-
pterea cū Themiſtio. mihi videt̃ eſſe dicendū Ariſtote-
lem p̄mo inquirere p̄ncipia cōtraria vt formā ⁊ ꝑuōnē.
¶ Scđo tertiū vti materiā: vt in proceſſu videbit̃ qua
ratione fit vt p̄ma cōditio. ⁊ ſcđa intelligantur. vt verbū **R. ſ. ꝓpria.**
ex. notat habitudinē partis cōſtitutiuę. ⁊ ſic nec fiunt ex
alijs: nec mutuo ex ſe. ¶ Tertia vero debet itelligi vt v-
bum ex. notat ordinē termini a quo ad terminū ad quē: ⁊
vt The°. cōcludit. nam oīa quę fiunt vti ex termino a q̃:
fiunt aut ex forma: aut ex ꝑuatōe. materię nihil memi-
nit: qꝛ per cōtrarietatē p̄ncipioꝝ nanciſcetur tertium: ⁊
hęc eſt mens Themiſtij. ⁊ hac rōe iſtę cōpetunt p̄mis cō
trarijs: vt pꝫ: nō. n. prima cōtraria ex alijs cōſtant. nec ex
ſe mutuo cōſtare poſſūt. atq; etiam oīa quę fiunt. ex illis
fiūt vti ex termino e quo. ⁊ ſic ſequitur totū quod dixit.
¶ Per hęc pꝫ ad rationes. ſunt. n. ſibi inuicē cauſę: ſed
nō partes ex quibus mutuo ꝯſtent. Sil'r forma ꝓficiſci- **ſol. rationū.**
tur ab agente: non tamē ex agente cōſtat. Illuminatio q̃-
q; fit ex contrarijs priuatiue: vel ſaltē Ariſt. loquit̃ i p̄n-
cipijs ſubſtātię. deinde in illis accidētiū. Rurſus licꝫ i-
telligētię. nec ab alijs. nec ex ſe fiāt: nō omnia quę fiunt:
ex illis vti termino e quo fiūt. vltimū deletū eſt: qꝛ loq̃t̃
de duobus. Ex his pꝫ. ſyllꝫ lr̃ę eſſe hunc. quęcūq; nec ex
alijs ꝯſtāt. nec ex ſe mutuo ſit: ⁊ quęcūq; fiūt ex eis fiūt
vti ex termino e quo ſunt p̄ma cōtraria. Sed aliqua p̄n- **Modus lr̃e.**
cipia: nec ex alijs cōſtant: nec ex ſe: ⁊ oīa quę ſunt ex his
ſunt vti ex termino e quo. igitur aliqua p̄ncipia ſunt pri-
ma cōtraria. Maior pro p̄ma ⁊ ſcđa parte pꝫ: pro tertia
eſt ꝓbata in lr̃a ſic per ſyllꝫ: aut inductionē: vt viſum eſt.
minor ēt ꝓbata eſt in lr̃a. qꝛ p̄ma p̄ncipia: qꝛ p̄ria non ex
alijs ſunt. qꝛ vero principia nō ex ſe mutuo conſtabunt.
atq;. qꝛ p̄ria p̄ncipia. omnia ex illis vti ex termino e quo
proficiſcentur. Et hoc modo: nō opꝫ vti cōuerſione in cō
cluſione: vt p̄ria expoſitio voluit. Nec oꝫ dubitare an ali
qua p̄icipia vel omnia ſint cōtraria. ⁊ quo mō ex illis fi-
unt oīa: qꝛ Ari. particulariter loquutus eſt de quibuſdā
ꝙ ſint cōtraria: ⁊ oīa fiāt ex illis vti ex termino: ⁊ ſic vo
luit habere formā ⁊ priuationē: quibus acceptis docebit
venari materiā primā: hęc eſt expoſitio optima: ⁊ nun-
q̃ ꝑueni ad hāc. niſi hoc āno: licꝫ mltis ānis al'r dixeriꝫ.

¶ Hucuſq; quidem igitur ⁊ cęterorum pluri
mi profecti: poene conſentiunt: quemadmo-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

dum diximus antea. naꝫ omnes elementa ꝛ ea que ab ipſis principia nũcupantur: tam ꝛ ſi abſqꝫ ratione: tamen contraria ponunt: q̄ſi ab ipſa veritate compulſi. Differunt tamen inter ſe. quia quidã priora: quidam poſteriora. quatenus hoꝝum alij ratione: alij ſenſu notiora accipiunt. quidam .n. calidum atqꝫ frigidum: quidam humiduꝫ atqꝫ ſiccũ. alij par ꝛ impar: nonnulli diſcordiam concordiamue cauſas generationis eſſe cõtendũt: queqꝫ inter ſe differunt modo dicto.

¶ Hactenus ꝙ nõ nulla pricipia ſint prio cõtraria. ꝛ per teſtimoniuꝫ veteꝝ. ꝛ per inductioneꝫ probauit: nũc quãtuꝫ de veritate talis cõcluſiõis antiqui habuerũt: exponit. ꝛ dicit prio id in quo cõſentiũt. ꝛ vult ꝙ vſqꝫ ad hoc de veritate ſunt profecti ꝙ p̄ncipia ſunt ɔtraria. ꝛ ſic cõſentanee ab antiquis habemus aliqua pricipia eſſe contraria. Veꝝ a nobis eo differũt. ꝙ nos ratiõe aliqua pricipia eſſe cõtraria dicimus: illi abſqꝫ ratione: ſed a v̾itate cõpulſi. ¶ Rurſus dicit ſcdo ꝙ licꝫ cõſentanee aliqua pricipia aſſerãt cõtraria: de prioritate ꝛ ordie nõ vna ratione ſentiũt. quãdo alij priora: alij poſteriora: quatenus alij ratiõe: alij ſenſu notiora accipiũt: vt per exempla declarat. igitur quo quideꝫ ad cõtrarietateꝫ pricipioꝝ oẽs nobiſcuꝫ: ꝛ inter ſe cõſentiũt. quo vero ad moduꝫ ponendi diſſentiũt. ¶ Quãtũ vero ad verba greca attinet aliquis abſqꝫ ratiõe poteſt a veritate cõpelli multipliciter. aut pene: vt dicitur prio topicoꝝ: ſi quid neget ignem calefacere: ꝛ aquaꝫ humectare: poteſt pena ɔpelli a veritate. vt ſi cogatur igni manus ponere. Aut ſenſu vt ſi quis neget pluralitatẽ reꝝ: ꝛ ſenſu videat duo ſenſilia ſeorſuꝫ loco ꝛ ſubiecto ɔſtituta. Aut itellectu: vt quãdo notis terminis aliquid cognoſcitur vt nõ eſt idẽ affirmare ꝛ negare. videtur igitur mihi antiquos ſine rõe a veritate fuiſſe compulſos ſenſu. nam quatuor ſenſibus pricipia eẽ cõtraria depꝛehendi poteſt: viſu quidẽ. q2 videmus albuꝫ ex nigro aut medio fieri. auditu vero graue ex acuto. guſtu dulce ex amaro. odoratu auſteꝝ a ſuaui. tactu calidũ ex frigido. ¶ Amplius idem depꝛehẽdi poteſt notis terminis. nam noto q̄d ſit generari aut corrũpi: ꝛ quid principio generationis ꝛ corruptiõis: patet nõnulla p̄ncipia eſſe ɔtraria. Veꝝ autem pena: als dicemus. Sic igit̄ antiqui ſine ratione cõpulſi veritate p̄ncipioꝝ nõnulla coguntur dicere cõtraria. ¶ Vlterius diſſentiunt q̄tenus alij priora: alij poſteriora generationum p̄ncipia ponũt. licꝫ omnes vna rõne moti: qui .n. credũt ſenſum eſſe tm̄: ꝛ nihil vltra: hi priora ſenſu ſolũ p̄ncipia dicunt quẽadmodum parmenides calidũ ꝛ frigidũ. Diogenes hũidũ ꝛ ſiccum: qui vero negant ſenſus: ꝛ ſolũ per intellectum phyloſophantur: hi priora intellectu aſſerunt gnõnis p̄ncipia. vt par ꝛ impar pythagorei. cõcordiam ꝛ diſcordiã Empedo. queqꝫ hoc modo differunt. vt diximus. ꝛ h̄ mõ. (vt videt̄ mihi.) forte Themiſtius intellexit.

¶ In hoc igit̄. Illud cõmentum pꝫ. veꝝ colligenda ſunt quędam pro expõne verboꝝ Ariſtotelis. p̄mo qui antiq ſine ratione erant veritate compulſi: q̄m inductiõe in q̄ nõ inducebant̄ oia ſingularia: ꝛ ſic licꝫ per rationeꝫ: quę eſt inductio illud ſentiebãt: q2 inductio erat imp̄fecta: iõ ſine ratione compulſi a veritate illud dixerũt. ¶ Scdo ꝙ triplex eſt prius ſenſu intellectu: ꝛ ratione: ꝛ hec tria õ p̄ncipꝗ aſſerunt antiqui: nam alij aiunt principia generationis eſſe priora ſenſu: vt calidũ frigiduꝫ: humidum ꝛ ſiccũ. alij priora intellectu eſſe generationis p̄ncipia contendunt vt vniuerſaliora: vt par ꝛ impar. alij priora rõe: vt litem ꝛ amorem: quę rõne adinuenta ſunt priora apõ Empe. hęc tamen expoſitio: ꝛ ſi poſſit ſtare: mihi nõ placet: vt vidiſtis. ¶ Tertio ſolonem dubiũ colligo: nã oĩs comparatio pręſupponit cõuenientiam. igitur quę nota ſunt ad ſenſum non poſſunt dici notiora: niſi apõ ſenſuꝫ: ſicut notiora apud intellectũ: nõ niſi apud intellectũ. nõ igitur nota ſenſibus poſſunt cõpari notis intellectui. viđet Auer. ꝛ inquit ꝛ comparatio inter cõprehẽſibilia ab intellectu ꝛ a ſenſu nõ verificatur: niſi quãdo accipit̄ in reſpectu cõmunis cõprehẽſionis. Vult igitur nota ſenſibus cõparãda eſſe notis intellectui in ratione notitie: ꝛ apprehenſionis ſm̄ genus. nõ autem in ſpẽ. q2 nec in ſenſitiua nec intellectiua cognitione. cętera võ ɔſtãt patẽt.

¶ Quare eadem quodam modo atqꝫ diuerſa inuicem dicunt. Diuerſa quideꝫ quemadmodum ꝛ plurimis videtur. Eadeꝫ vero ſimilitudine rationis. Ex eadem nãqꝫ contrariorum ſerie ſumunt hec quidem cõtinentia. Alia vero contenta. hoc quoqꝫ pacto modo eodem diuerſoqꝫ illorum hoc deterius. illud melius dicunt. atqꝫ quidam ratione: quidam ſenſu: vt antea diximus: notiora ſumũt. Naꝫ vniuerſale quidẽ ratione notius eſt. ſingulare vero ſenſu: quando ipſius vniuerſalis ratio eſt. ipſius vero particularis eſt ſenſus. veluti magnum ꝛ paruũ ratione. Rarum auteꝫ ꝛ denſum ſenſu ſunt notiora. Quod quidem igitur principia opoꝛteat contraria eſſe: manifeſtum eſt.

¶ Nunc quaſi ſimul antiquoꝝ cõuenientiam atqꝫ differẽtias adijcit: ꝛ vult illos dicere aliquo modo eadẽ. atqꝫ aliquo modo diuerſa: dicunt quidem diuerſa: q̄ ad poſitiones: quatenus p̄ncipia ponunt reꝝ hi ſenſu p̄ora: illi intellectu. quo vero ad modũ ponẽdi atqꝫ ſimilitudieꝫ rõnis eadem dicunt. Quoniã omnes p̄ncipia reꝝ volũt eẽ contraria. ¶ Item oẽs volunt illa eſſe p̄ora. ¶ Amplius oẽs volunt in ſerie illoꝝ eſſe hęc quidem cõtinẽtia: ꝛ vniuerſalia: illa cõtenta. ¶ Rurſum volũt ſemper alteruꝫ illoꝝ cõtrarioꝝ p̄ncipioꝝ melius. alterum deterius. igit̄ q̄ ad pricipia ipſa poſita ab eis differũt. quo vero ad modum ponendi atqꝫ ſimilitudinẽ ꝓportionis conueniunt vt patuit. Quę vero dicant notiora rõne: ꝛ que notiora ſenſu. Ariſtoteles addit ꝙ notiora ſenſu ſunt ſingularia: notiora vero intellectu vniuerſalia. nam itellectus ẽ vniuerſaliuꝫ. ſenſus particlariũ. quę ratio docet: vt magnuꝫ ꝛ paruuꝫ rõne notiora ſunt: rarũ ꝛ denſum ſenſu. q̄m illa vl̄ia: hęc particularia ſunt.

¶ Cum dixit. Auer. primo colligit iter antiquos dr̄iam. ꝛ vult eos differre: vt diximus quantum ad põnes ipſas. ¶ Et cõueniunt. Scdo colligit quinqꝫ cõuenientias. Prima eſt ꝙ oẽs vna ratione mouentur ad dicẽdum p̄nᵃ eẽ cõtraria vtpote inductione: nõ quideꝫ perfecta. (vt diximus.) ſed iperfecta. Scda eſt ꝙ oẽs iter ſua pricipia aliqua dicunt eſſe determinãtia hoc eſt cõtinẽtia ꝛ vl̄ia: aliqua determinata. Tertia eſt. ꝙ oẽs volũt determinata ꝛ particularia reduci ad vl̄ia. ac ſub illis cõtineri: vt per exempla declarat. Quarta eſt. q2 oẽs volũt alteruꝫ contrarioꝝ eſſe melius. alteꝝ deterius. Quita eſt ꝙ omnes volunt illoꝝ quę intellectu nota ſunt: hęc eſſe p̄ora: hęc

Marginal notes: Nota. — Nota. — Com. 40. — primũ. — ſcdm. — tertium. — Cõmẽ. 41 — Conuenientie.

poſteriora:illa priora: ecce quo modo quo ad modũ po-
nendi cõueniunt:quo ad poſitiões differũt.cetera cõmẽ
Primũ. ti patent. veꝝ in illis duo colligo. ℂ Primũ ꝓpter quid
vniuerſale intellectu notius eſt.ſinglare vero ſenſu.⁊ ait
hoc eſſe:q: omne qđ intelligitur ab intellectu eſt vniuer
ſale.qđ vero cognoſcitur a ſenſu eſt ſinglare. Ex quo pꝫ.
Scdm. ſingularia non poſſe ab intellectu aliquo mõ intelligi:vt
multi voluere.ℂ Scđꝫ eſt cur magnũ ⁊ paruũ ſunt vni
uerſaliora raro ⁊ denſo:⁊ ait.q: illa reperiuntur in natu-
ralibus ⁊ mathe^cis.rarum vero ⁊ denſum:non niſi in na-
Dubitatõ turalibus.vt.7°.huius.cõmẽ.15°.ℂ Sed dicea Auer.3°.
huius.cõmẽ.76.vult ſi cubum poneretur in aere:aut aq̃
adhuc faceret tantũdem latera diſtare. igitur detineret
raritatem ⁊ denſitatẽ.⁊ conſtat illud eſſe abſolutum a re
ſolo. bus naturalibus.ℂ Dicendũ ꝙ raꝝ ⁊ denſum pñt capi
dupl'r. vno modo vt ſequũtur calidũ ⁊ frigidũ:vt loquit
Auer.7°.huius.⁊ ſic competũt ſolum rebus naturalibꝰ.
Alio modo pro extenſo ⁊ ꝯtracto.⁊ ſic ſequuntur dimen
ſionem:vt dimenſio eſt.⁊ hoc modo loqt quarto huiꝰ in
exemplo de cubo.⁊ ſic tollitur contradictio hec.

t. 50 ℂ Conſequens autem erit dicere vtrum duo:
an tria:an plura ſint? vnum quidem.n. eẽ nõ
poteſt:quia non ſunt cõtraria ipſa vnuꝫ. In-
finita vero minime:quia id qđ eſt:ſcibile non
erit: vna quoqꝫ cõtrarietas eſt in omni gene-
re vno. Subſtãtia vero genus eſt quoddam
vnuꝫ: ⁊ quia generatio ex finitis fieri poteſt.
Atqꝫ preſtantius eſt ex finitis. vt Empedo-
cles.q̃ꝫ ex infinitis.cuncta eniꝫ reddere putat
perinde atqꝫ Anaxagoras ex infinitis. Rur-
ſus alijs alia priora contraria ſunt: ⁊ ex alijs
alia fiunt ceu dulce ⁊ amarum: ⁊ album atqꝫ
nigrum. At principia ſemper manere opor-
tet. Quod quidem igitur neqꝫ vnum:neqꝫ i-
finita ex hiſce modo patet.

ℂ Duo Ariſto.proponit cõſequenter declarare: primum
ꝙ principia non ſint vnuꝫ.ſcđm ꝙ pricipia nõ ſunt ifini-
ta. Hactenus.n.declarauit hanc ſiue particularẽ ſiue in-
definitã pncipia ſunt cõtraria:mõ ꝙ pncipia nõ ſint vnũ
neqꝫ infinita adijcit.Qꝫ non vnum ſint: eo ꝯſtat: q: con-
traria:nihil.n.ſibi ipſimet cõtrariũ eſt.igitur opꝫ ad mi-
nus eſſe duo. Qꝫ vero nõ infinita: pluribus ratiõibus ac
perſuaſionibus ſuadet.primo:q: res naturales ſub ſcia
cadere non poſſunt.eo.vꝫ.q: res nãles nõ ſciunt: niſi ex
cognitione pncipioꝝ cãꝝ atqꝫ elementorum.vbi vero h
infinita eſſent:cuꝫ itellectus illa percurrere minime poſ-
ſet:nõ cogſcerent.⁊ ſic mime res ipſe. Scđo.vna quoqꝫ
cõtrarietas eſt in oi vno genere vna:ita vt et in ſuba ſit
vna:cum ⁊ ipſa ſit genus vnũ.quo fit vt aut ꝯtrarietates
nõ ſint vltra decem:⁊ ſic ꝯtraria.20.aut vt pma ꝯtraria.
que ſunt in genere ſubſtãtie ſint tantuꝫ duo.⁊ vtcũqꝫ ſit:
nõ infinita erũt. ℂ Tertio cũcta ad gnõneꝫ ptinẽtia ſal
uari poſſunt per pricipia finita.igitur nulla eſt neceſſitas
infinitoꝝ.Quarto opꝫ pncipia ſp manere:aliter nõ eẽnt
pncipia:modo cũ inter pncipia ipa ſint hec pora. Illa po
ſteriora: ⁊ poſteriora ex prioribus pficiſcantur.ſola pma
erũt pncipia.Sed hec nõ ſunt infinita. igit pncipia non
ſunt infinita. ℂ Ex his patet.ꝙ neqꝫ vnum: neqꝫ infi-
nita ipſa ſint.
Cõn. 50 ℂ Mãifeſtũ eſt igitur.Auer.duo facit. pmo ſumit ꝙ pn-
cipia nõ poſſunt eſſe vnũ.⁊ hoc probat:q: illa ſunt ꝯria.

ℂ Et impoſſibile.Scđo probat ꝙ nõ poſſunt eẽ infinita.
⁊ hoc probat tribus rationibus licꝫ ſcđa ratio ab eo bis
formetur. Prima rõ eſt.in omni genere eſt vna cõtrarie-
tas.ſubſtãtia eſt vnum genus.igitur in ſubſtãtia eſt vna
cõtrarietas. Tunc vltra. vt ſubſtãtia ad cetera predica-
menta.ita cõtrarietas ſubſtãtie ad ꝯtrarietates ceteroꝝ
predicamentoꝝ. Subſtãtia eſt pma ceteroꝝ.igitur con-
trarietas ſubſtãtie etiam pma erit.Sed pncipia ſunt pri
ma cõtraria.igitur principia niſi duo pma cõtraria. ⁊ h
modo Auer.exponit.⁊ vult ꝯtrarietatem ſube eẽ vnam:
⁊ pnᵐ alioꝝ entium:⁊ hoc dicemus poſtea.
ℂ Et etiam ſi.Scđo arguit.poteſt generatio ſaluari cum
finitis.igitur pncipia generationis non ſunt infinita.al'r
format ibi.⁊ ſi non.⁊ arguit ſic qđ poteſt fieri per paucio
ra:fruſtra fit per plura ⁊ eque bene:vt in actiõe artificia
li exemplificat.
ℂ Et etiam nõ.Tertio arguit⁊ quaſi perſoluit dubium:
q: quis dicere poteſt oia cõtraria eſſe pricipia:ſoluẽs ad-
dit tertiam rationem:pricipia nõ generãtur ex alijs: ſed
poſteriora generãtur ex alijs.igitur nõ ſunt prima prici-
pia. Maior probatur:q: pricipia debent eſſe permanen
tia nõ tranſmutabilia:neqꝫ generabilia ex alijs. ⁊ ſic ſo-
la pma cõtraria erũt pricipia que nõ ſunt ifinita.ℂ Sꝫ Dubitatões
circa textũ ⁊ cõmẽtum multe ſunt dubitationes. prima quot.
nõ videtur in genere ſubſtãtie eſſe ꝯtrarietatem. q: ſub-
ſtantie nihil eſt ꝯtrariũ. Scđa dubitatio eſt.quo modo
contraria in genere ſubſtãtie ſunt pma.⁊ omnibus com
munia. Tertia quo modo oportet pricipia ſemꝑ mane-
re:cum illa cõtinuo tranſmutẽtur. Quarta.videtur ꝙ tã
tum vnum ſit pricipiuꝫ:q: oẽ principium eſt vnũ:igitur
tãtum vnũ eſt pricipium.ab vniuerſali ad excluſiuaꝫ õ
terminis trãſpoſitis:vt eſt regula ſorticolaꝝ. ℂ Ad pri- ad primaꝫ.
mam Auer. vbiqꝫ reſpõdet Ariſtotelẽ per cõtrarietateꝫ
intelligere oppoſitõeꝫ priuatiuaꝫ:qualis eſt iter habitũ
⁊ priuatiõeꝫ.⁊ hoc modo nõ tãtum eſt in alijs predicam
tis:ſed etiaꝫ in ſubſtãtia.⁊ pro nũc hec ſolo ſatiſfaciat: q:
de cõtrarietate ſubſtãtie queſtio maxia erit in.5°.lib. cõ-
men.x. ℂ Ad ſcđam reſpõdẽt recẽtiores ꝙ pricipia ſub- ad ſcđaꝫ pri ma rõ.
ſtantie ſunt pma:⁊ cõia:prima quidem cauſalitate:quia
aut in genere finis aut in gñe finis ⁊ efficientis ſunt pnᵃ
omnium alioꝝ principioꝝ alioꝝ geneꝝ. Cõmunia vero
q: predicabilia de omnibus pricipijs in genere ſubſtan-
tie repertis. ℂ Sed hec reſpõſio ſtare nõ poteſt: q: nec Confutatio.
priuatio:nec materia poſſunt eſſe cauſe vt finis pricipio-
rum alioꝝ predicamẽtoꝝ.materia nõ: q: eſt nõ gradus
perfectiõis:⁊ id cuius eſſentia eſt pati:nõ agere.priuatio
minime:cũ ſit nõ ens. Propterea aiaduertẽduꝫ ꝙ prici- Nota pͥmuꝫ.
pia generatõis ſubſtãtie ſunt pricipia generatõis nõ vna
ratione:nam forma eſt pricipium generatiõis quatenꝰ
terminus ad quẽ.priuatio vt terminus a quo.materia vt
ſubiectũ.igitur materia ⁊ forma:⁊ priuatio ſunt pricipia
generationis:⁊ in nullo genere cauſe.igit nõ pñt eſſe pri
cipia pricipioꝝ.x.predicamẽtoꝝ in aliquo genere cauſe.
Scđo aiaduertẽdum ꝙ pricipia alioꝝ predicamẽtoruꝫ Nõ ſecũdũ.
vt materia qualitatis forma ⁊ priuatio eiuſdeꝫ ſunt ſub-
iecta compoſita ⁊ accidẽtia.ſubiecta quidem compoſi-
ta:q: materia.priuatio ⁊ forma accidẽs eiuſdem ſubſtã-
tie cõpoſite.albedo.n.⁊ priuatio eiuſdem ſunt accidẽtia
ſubſtãtie compoſite. ℂ Tunc dico.ꝙ pricipia ſubſtãtie Ex his ſolo.
ſunt pma ⁊ cõmunia:pma quidem pncipiatiõe: quoniaꝫ
ſunt pricipia generatiõis ſubſtãtie.igitur mediãte ſub
pricipia ſubſtãtie:⁊ ſuba eſt pricipium oium accidẽtiuꝫ.
igitur pricipia alioꝝ principioꝝ in alijs generibus.⁊ ſic
non ſunt pricipia generationis in aliquo gñe cauſe:ſꝫ q:
pricipia:ſic nec alioꝝ pricipioꝝ erunt pricipia in aliquo

genere cauſę.licꝫ forma ⁊ materia poſſunt dici ſubiā par
tialia:ſed non ea ratione qua pricipia: ſed quatenus cāę
ſubſtātię compoſitę.Et hoc intellexit Auer.iz.meta. cō-
men.zz.in calce:⁊ tu vide verba mea illic.cōmunia vero
dicuntur pricipia ſubſtātię:cōmunitate virtutis ⁊ pote-
fol. pma ad tertiam. ſtatis:qꝛ oīa alia proficiſcuntur ab illis.¶ Ad tertiā nō-
nulli ſorticolę cōcedūt oportere ſemper manere prin^a ge
nerationis:nulla tñ pricipia opꝫ ſemꝑ manere. vt ſemꝑ
eſt generatio:nulla tamen generatio eſt ſemꝑ:vt in lib^o.
Cōfutatio. de gñōne diſputatuꝫ eſt.¶ Sed iſtę captiūculę (vt mi-
bi videt.) nō ſunt ad aures Ariſtotelis ⁊ Auer.¶ Pro-
Alia ſolo. pterea alij paꝝ ab his recedentes volunt pricipia ſemꝑ
manere vniuerſaliter ſumpta:⁊ quaſi in ſuppōne ſimpli
ci:non aūt ſemper manent modo ꝑticulari:⁊ in ſuppōne
formali.¶ Sed hoc ſtare nō poteſt vt recte recētiores
Confutatio. arguūt:qꝛ Ar.per hanc particulā ponit drīam inter pri-
ma pn^a:⁊ poſteriora pncipia:⁊ ait pma pncipia ſꝑ mane
re.Poſteriora vero non ſemper. modo per hoꝝ gloſam
vtraqꝫ pncipia vlr:⁊ in ſuppoſitione ſimplici ſemꝑ ma-
nent.igitur pma pncipia per hanc ꝓprietateꝫ non differ-
tertia ſolo. rent a poſterioribus.¶ Alij ꝑpter hoc gloſant pricipia
ſemper manere terminos cuiuſlibet tranſmutationis.
Replice. ¶ Captiūculatores obijciunt huic:qꝛ nūqꝫ manent tria
pncipia:qꝛ quādo forma eſt:priuatio non eſt:⁊ qñ eſt pri
uatio non eſt forma.igitur nunqꝫ manēt tria generatōis
q̄rta ſolo. pncipia.¶ Propterea aiūt manere tria pncipia genera-
tionis ſemꝑ in definitione trāſmutationis.non.n.pōt de-
finiri tranſmutatio: quin in eius definitione cadant tria
pricipia.⁊ certe ſic intellexerunt illi:quos iculant: nec ſu
Quare non placet. ſte cinicant.¶ Hęc miſio licꝫ confutari non poſſit:pro-
pter tria non mihi placꝫ.pmo:qꝛ manere:qꝺ gręce ē me-
nein.vbiqꝫ ab Ariſto.pro permanere in re accipit: vt pa-
tet ijs qui gręca ſapiunt.Scꝺo.qꝛ Ar.nūc de definitiōe
tranſmutationis non loqt:ſed de eſſe illius.igitur expo-
ſitio fugit.Tertio.qꝛ etiam agens eſſet principiū ⁊ finis:
Expōnes auer. qꝛ ſemper in definitione illius intelliguntur.¶ Propte
rea duę ſunt expōnes ad mentem Auer.vna accipit par
Prima. tim.x^o.phyſi^r.cōmē.iſ.vbi vult eſſe in prima mā:priua-
tionem quę eſt vt forma illius:hoc autem intelligere nō
poteſt:niſi de forma corporeitatis imperfecta coęterna
materię.quę eſt priuatio pma.⁊ forma pma. forma qui-
dem prima diſpoſitio generalis ⁊ tāqꝫ terminus ad queꝫ
omnis generationis.omnis.n.generatio eſt ad aliquam
formā:quę continetur ſub hac:vt ſpēs in genere.eſt igit
ęterna vt forma.vt vero ipſa eſt imꝑfecta continens oēs
alias:dicitur priuatio:⁊ terminus e quo.Ecce ꝙ pncipia
generationis ſemper manent:qꝛ materia ⁊ prima for^a:q̄
ſumitur vt priuatio:quatenus terminus e quo.q̄ten^9 ter
minus ad quem vt forma pma.de hac.z^o.cęli. cōmē.6l^o.
ample lege.Cui ꝯſentit groſſa teſta linconiēſis etiā: ⁊ re
cte.quo modo vero Auer.neget formaꝫ coęternam ma
Scꝺa expō auer. terię:cōmen.63.huius primi diſputabitur.¶ Alia expō
colligitur in pñti.cōmē. Vbi ingt. pncipia.n.debent eſſe
ꝑmanentia non trāſmutabilia neqꝫ generabilia ex alijs.
⁊ ſic videt ꝙ ipſa ſemꝑ maneant:quatenus:nec fiunt ex
alijs:nec tranſmutātur ex alijs:qꝺ quidam(⁊ recte)expo
nunt in eodem genere principij:quo ipſa ſunt generatio-
nis principia.¶ Sed huic nonnulli aſincolę obijciunt:
Replice. Prima. pmo:qꝛ tunc aliqua ſemper manerent: quę aliquādo in-
ciperent eſſe ⁊ deſinerēt eſſe.nam forma ſemper manet
per te:qꝛ non ex alia forma:⁊ priuatio etiaꝫ:qꝛ nō ex alia.
ſecūda. ⁊ hęc aliquādo inciperent ⁊ deſinerent eſſe.¶ Scꝺo.ſi
quę non ſunt ex alijs eiuſdem ſpēi ſemper manent.igit
quę ſunt ex alijs non ſemper manerēt.⁊ ſic cęlum ⁊ ele-
tertia. menta non ſemper manerent.¶ Tertio.tunc ſpēs non

ſemper maneret:quia fit ex genere ⁊ differētia.¶ Sed Defenſio.
hę ſunt calūnię atqꝫ pueriles captiunculę. Auer.n. vult
pncipia ſemper manere ſub rōnibus principioꝝ: ⁊ nūqꝫ
mutari ad rōnem principiati.⁊ ſic ſemper manere ꝑt in-
telligi pro ſemper perdurare i tempore:quo mō cęlū ſꝑ
manent.⁊ ſic non ſemper manēt.Alio^o ꝑ ſemper durare
ſub rationibus ꝓprijs:quatenus ratiōes mutare nō poſ-
ſunt.⁊ ſic ſtat ipſa ſemper manere. Quo fit vt ſemꝑ ma-
neant:⁊ nō ſemper maneant:vt pro diuerſis accipit ipm
ſemper manere.ſtat etiam cęlum ſemꝑ manere: vt ſemꝑ
durat:non ſemꝑ manet:qꝛ ab alio.⁊ ſic de alijs patet ſol. Nota.
¶ Aduerte tamē ꝙ hęc ſolo nō eſt ita recta: vt p^o auer.
qꝛ verbū illud maneo pro perduro accipit Ariſ.niſi hic ſol. q̄rta.
abutatur eo.¶ Ad quartaꝫ ⁊ ſi tractabit quādo de nūe
ro principioꝝ dicemus:nunc ſorticolę ſoluerent ꝙ vnuꝫ
poteſt accipi pro pn^a numeri.⁊ tunc illa excluſiua expo-
ni debet per pręiacenteꝫ ⁊ vnam negatiuā de cōtrario.
Hoc modo vnū eſt principiū:⁊ plura non ſunt pncipiū.
igitur tātum vnū eſt pncipium.⁊ hoc modo exponendo
excluſiuam:ab vniuerſali ad excluſiuā de terminis trāſ
poſitis non valꝫ.Si vero vnum capitur trāſcendenter:
ſic concedo illam excluſiuā tñ vnum eſt pncipiuꝫ:ſicut
hanc.tñ ens eſt principium. Sed de hoc alſ:nūc vero h̄
quę ſorticolę dicunt:ſatis ſit attigiſſe.

¶ Cum autem ipſa finita ſint:ea duo tantum
non facere:rationis habet non nihil. Dubita
uerit enim nō iniuſte quiſpiaꝫ quo nam mo-
do denſitas ipſa raritatem facere apta ſit:
aut hec denſitatem? ⁊ alia quęuis contrarie-
tas ſimili modo.non enim concordia diſcor
diam:aut econtra diſcordia concordiam con
gregat: ⁊ aliquid facit ex ipſa: ſed aliud tertiū
quoddam anibe.quidaꝫ vero ſunt qui ⁊ plu
ra ſumunt:e quibus eorum que ſunt naturaꝫ
conficiunt.

¶ Ex vero non tantū duo ſint principia generationis ⁊ Expō.
corruptionis reꝝ naturaliū.Et ſi Ariſtoteles interroga-
torie ꝓcedat:ex verbis ſuis: tamen illis q̄ Themiſtij.ſic Syllīs.
ſillogizo:nulla duo cōtraria ſe trāſmutare poſſunt abſqꝫ
tertio.ſed prima principia ſunt ꝯtraria: ⁊ prima ꝯtraria.
igitur inuicem tranſmutari nō poſſunt abſqꝫ tertio.⁊ ita
pro tranſmutatiōe nec̄iium eſt tertiuꝫ vtriqꝫ ſubiectum.
Primo ꝓponit concluſionē ⁊ inquit:cū auteꝫ ipſa finita
ſint:ea duo tantū nō facere:rationis hꝫ non nihil. h̄ con-
cluſio:hanc ꝓbat:⁊ procedit interrogatorie:⁊ inquit. du-
bitauerit.n.vbi illa ſint duo tñ non iniuſte quiſpiam:q̄
nam mō denſitudo ipſa raritudinē facere apta ſit abſqꝫ
tertio.aut cōtra hęc raritudo quo modo denſitudinem?
⁊ alia quęuis ꝯtrarietas ſimili modo. non.n. concordia
diſcordiam:aut ecōtra diſcordia cōcordiam cōgregat: ⁊
aliquid facit ex ipſa:ſed aliud tertiū qꝺdaꝫ ambę faciūt:
⁊ in quo mutuo recipiuntur:per hęc voluit habere hāc
maiorem nulla cōtraria inuicem tranſmutantur abſqꝫ
tertio.Quaſi rem hanc per teſtimoniū confirmans: igt
quidam vero ſunt qui ⁊ plura ſumunt:e quibus eoruꝫ q̄
ſunt:naturā conficiunt:⁊ ſic concedūt ſyllm ⁊ concluſio-
nem.⁊ videtur non tantum duo eſſe generationis ⁊ cor-
ruptionis principia.

¶ Cum declarauit.Primo textū introducit declarās qꝺ Com. ſi.
factum ſit:quid ue agenduꝫ.deinde accipit maioris vim
nulla cōtraria recipiunt ſua cōtraria hoc eſt nullū ꝯtra-
rium alteratur in ſuum ꝯriuꝫ ſine tertio. hanc ꝓbat exē-

plis:q; neq; calidum quatenus calidū recipit frigidum: neq; frigidum quatenus frigidū recipit calidū. ⁊ dic q̄tenus calidum: aut quatenus frigidū: q; calidū vt remiſſum poteſt ſtare cū frigido: ⁊ ecōtra frigidū vt remiſſū cū calido. non aūt calidū vt calidū: q; ſic omne calidum cum oī frigido ſtare poſſet: adeo ꝙ calidū vt octo cū frigido vt octo ſtare poſſet. Sic igitur patet nullū ↄtrariū eſſe ſubiectū alterius. ⁊ ita p; maior: cui ſubaudi minorē: ⁊ inferas cōcluſionem: vt in expōne fecimus. verba patent per ſe ipſa. nec eget expōne.

Obiectio
Solo.

¶ Et dicis hoc. Reddit cauſam cur Ariſto. viſus eſt teſte dicente ad rerum factionē eſſe necīa plura. ⁊ ait hoc addidiſſe: q; ſi omnia pncipia eēnt cōtraria abſq; tertio oē generatum eſſet ſimplex: ꝓpterea oꝫ vt ſit ex materia ⁊ forma. hec ↄſequentia patet: q; generatū ipſum non poſſet eſſe cōpoſitū ex cōtrarijs: q; illa nō poſſunt ſe recipi. nec ex materia ⁊ altero cōtrario: q; nulla eſt mā. igit̃ oē generatū eſſet ſimplex. ¶ Sed contra obycies: q; in celo nulla eſt materia: ⁊ tamen celū componit̃ ex materia ⁊ forma: vt in libº. de ſubſtātia orbis declaratur. Dici pt ꝙ in celo eſt materia alterius rationis: quā fecit inuenire motus in loco. ⁊ ſic adhuc eſt compoſitū. Uerum dubitatio nō eſt ad propoſitū. Auer. n. ſumit ſi omnia pncipia generationis eēnt cōtraria: generatū eſſet ſimplex: modo de celo non eſt ad ꝓpoſitum.

¶ Alteratio igitur. Ex his concludit correlarium trimembre: cuius prima pars eſt: ꝙ alteratio fecit ſcire corpora generata eſſe compoſita accipiendo alterationē corruptiue: nam alteratio fecit ſcire materiam: ⁊ nām materie. igitur compoſitionē ex contrario altero ⁊ materia. ⁊ ſic fecit ſcire compoſitionē. ſcda pars eſt ꝙ alteratio fec̃ ſcire in compoſito eſſe plura vno. hoc patet per idem: q; fecit ſcire cōtraria ⁊ materiam. Tertia pars eſt ꝙ maxie per alterationem elementoꝝ ſcitur cōpoſitio illoꝝ: q; ꝟ illa maxime patet.

¶ Iſta. n. principia. Sed obycies materia ⁊ forma ⁊ priuatio non ſunt cōia niſi mixtis. igitur nihil ad elementa. rñdet ꝙ hec tria de quibus in hoc libro perſcrutat̃ ſunt cōmunia elementis ⁊ mixtis: ⁊ non tantū mixtis. Jō h lib eſt cōmunis ⁊ primus.

t. 52 ¶ Inſuper etiam id ambiget quiſpiam: ſubijcitur vel ne contrarijs ipſis natura quedam alia? Nam nulli rei videmus ſubiecta eſſe cōtraria. Principiū rurſus: de nullo ſubiecto dicatur oportet. alioquin principij principiū erit: nam ſubiectum principium ⁊ prius predicato eſſe videtur. Preterea ſubſtantiā nō eſſe ſubſtantie contrariam dicimus: nā quo pacto ſubſtantia ex non ſubſtātijs erit? aut nō ſubſtātia quo modo prior ſubſtantia.

¶ Hunc textū nemo: vt mihi videtur intellexit niſi lucidus doctor Themiſtius: concluſit. n. Ariſto. tertiū ſubſ vtriſq; contrarijs: ↄtra hoc dubitat per tres rationes: pº ipſa principia in nullo ſubiecto collocari debent. igit̃ nullum eſt ſubiectum primoꝝ principioꝝ. Añs declaratur: q; aliter principij eſſet principium. nam ſubiectū videt̃ prius eſſe his predicatis que in ſubiecto continentur. ſed cōtraria per te in ſubiecto ſunt oīa. igitur non ſunt principia: ⁊ ita ſi eſſet materia: pma cōtraria non eſſent principia. Scdo arguit. principia non ſunt cōtraria: igitur non oportet materiam ſubijci. añs declaratur nulli rei ſuba ſunt cōtraria. Principia ſunt oībus que fiūt ſuba: aliter non eſſent omnibus cōia. igitur nō ſunt ↄtraria: ⁊ ita nō opꝫ dare tertiū. Tertio arguit principia non ſunt ſubē. igitur nulla ſunt: ⁊ ita non opꝫ eſſe tertium. Añs declaratur ſubſtātie non ſunt cōtrarie: principia ſunt contraria. igitur non ſubſtātie. ⁊ ſi nō ſunt ſubſtātie: nihil erunt: aliter ſubſtātia fieret ex non ſubſtātijs. hec ſunt argumenta dubitatoria: vt Themiſtius format. Ariſt. tamen hūc ordinem non ſeruat. Inquit. inſuper etiam id ambiget quiſpiam: ſubijcitur vel ne contrarijs ipſis natura quedam alia: hec eſt dubitatio. ¶ Animaduerte tamen verbum illud vel ne grece ſcribi: ἤ μὴ quod latine multi tranſtulerunt pro ſi: non aut niſi: ⁊ hoc fuit errandi cauſa oībus expoſitoribus: hic autē īterrogatoriē: vt mihi videtur accipitur: pro ſi ne aut pro vel ne ⁊ id genus: ⁊ ſic apō Themiſtiū grece legitur. deinde arguit primo ⁊ inquit: nam nulli rei videmus ſubiecta eſſe ↄtraria. ſiue nullius eoꝝ que ſunt ſubiecta videmus eſſe cōtraria nec inter ſe neq; rebus quibus ſubijciuntur. Sed prima pricipia q̄tenus pma oībus ſubijciuntur: vt ex illis omnia proficiſcantur. igitur non poſſunt eſſe ↄtraria nec inter ſe: nec rebus quibus ſubijciunt̃: ⁊ cum nullo modo ſint cōtraria: tertiū ꝓpter generationē ipſam non eſt necīū. ¶ Animaduerte ꝙ verbū illud ſuba ſiue ſubiectū grece eſt huſia: qđ in frequentiori vſu pro ſuba accipitur. veꝝ hic pro ſubiecto accipitur: nam ⁊ ſubſtātia ipa a ſubijciendo dicta eſt: ⁊ ſic Themiſtius ſentit. ⁊ hoc fuit cauſa: vt expoſitores errarent. Scdo arguit. pncipiū rurſus de nullo ſubiecto dicat̃ oportet. igitur hec pma pncipia q̄ ſunt cōtraria in nullo ſubiecto ↄtineri opꝫ. añs probat. ⁊ igr. alioquin pncipij principium erit. nam ſubiectum ipſum in quo aliquid eſt: aut de quo aliud dicit̃ prius eſt predicato ſaltem via originis. Aiaduerte ꝙ omne ſubiectū eſt aut de quo aliud dicit̃. ⁊ ſic eſt indiuiduū ſiue inferius: ⁊ predicatum ſuperius ſiue genus. aut cui predicatū ineſt vt in predicatiōe denominatiua: vt dicit Boetꝰ in antepdicamentis. vbi ſubiectū eſt in quo aliud ineſt: illđ ſine dubio prius eſt predicato accidente ſibi. vbi vero ſit indiuiduū: illud prius eſt generatione predicato. ſi quidem vniuerſalia generentur per acciñs ad generationē indiuiduoꝝ. ſic igitur hec pncipia in ſubiecto cōtineri nō poſſunt: q; nō eſſent pma: hērent. n. ſubiectū in quo ↄtinerētur priꝰ: hec fuit pma ratio apud Themiſtiū: ſed de ordine nō ē curandū. Tertio arguit: aut illa pncipia pma ſunt ſubſtātie: aut non ſubſtātie. nō eſt dicendū ꝙ ſint ſubſtātie: q; nihil eis eſſet cōtrariū: nec inter ſe eſſent cōtrarie. ſi ſunt non ſubſtātie: tunc ſubſtātie non eſſent ex illis: q; ex nō ſubſtātijs nō cōſtat ſubſtātia. cum igit̃ nec ſic nec ſic: talia pncipia cōtraria eſſe nō poſſunt: ⁊ per ↄſequēs nulla erit materia. inquit preterea ſubſtantiā nō eſſe ſubſtātie cōtrariam dicimus. igit̃ hec nō poſſunt eſſe ſubſtātie: ꝙ nec poſſint eſſe nō ſubſtātie: probat ⁊ igr: nam quo pacto ſubſtātia ex nō ſubſtātijs: erit aut non ſubſtātia q̊ modo prior eſt ſubſtantia. cū igitur hec ↄtraria pncª ſubē eē nō poſſint: q; ↄtraria ſunt: neq; nō ſubſtātie: q; ex his ſubſtātie nō eſſent. Oportet dicere ſi ſunt illa eſſe nō ↄtraria: ⁊ per ↄſequens nulla erit neceſſitas materie: que ꝓpter ↄtraria ipſa ponitur. hec ſunt ratiōes ꝓbabiles pro dubitatōe: vt lucidus doctor Themiſtius expoſuit: ⁊ nos clarꝰ accōmodauimus lr̃e. vbi vides apte lr̃e difficultatē ⁊ malas latinoꝝ expoſitiones.

¶ Quia ratio. Auer. aliter lr̃am introducit: ⁊ extra ꝓpoſitum vt ſui moris eſt. vult. n. ꝙ Ar. in textibus preteritis per rationes probabiles cōcluſerit pricipia eſſe cōtraria: vt multis modis patuit. nunc vult ꝙ arguat ad partē cōtrariam ꝓblematis ꝙ non ſunt ↄtraria huius cām affert: vt Tex. 52.

colligat duas ſubꝯ̃rias per pͥmas quidem rationes hẽat aliqua pͥncipia eſſe ꝯ̃ria: vt ſunt forma ⁊ pͥuatio. per rõẽs oppoſitas habeat aliam ſubꝯ̃riaꝫ. vꝫ. ꝙ quedam nõ ſunt ꝯ̃ria. vt ſunt materia ⁊ forma: aut materia ⁊ pͥuatio. rõẽs probabiles quãdo ſunt pro vtraqꝫ parte: faciunt veritatem nõ ſm totum. ſed ſm partẽ: ⁊ hoc eſt dicere ſubꝯ̃rie.

¶ Et iſte ſermo. Prima ratio ꝙ principia non ſint ꝯ̃traria hec eſt. nulla ꝯ̃ria ſunt ſubſtãtie pͥcipia reꝝ naturalium ſunt ſubſtãtie. igitur nõ ſunt ꝯ̃ria. proſyllogizat maior. ſubſtãtie non dicuntur de ſubiecto. ꝯ̃ria dicũtur de ſubiecto. igitur ꝯ̃ria non ſunt ſubſtãtie. ꝓſillogizatur minor. pͥncipia ſubſtãtie debent eſſe ſubſtãtie. pͥncipia reꝝ ſunt pͥncipia ſubſtãtie: vt pꝫ. igitur ſunt ſubſtãtie. hoc igĩ tres ſyllõs intellexit Auer. ſuis verbis. ⁊ hec eſt pͥma rõ.

¶ Sed iſta ꝯ̃ſequutio. Rñdit huic rõni ⁊ negat maioreꝫ principalis ſilli: nam in ſubſtãtia poſſunt eſſe ꝯ̃ria ſꝫ priuationem ⁊ habitum: ⁊ per idem ad illius ꝓbationẽ. maior. n. intelligitur de ꝯ̃rijs poſitiuis. hec. n. dicuntur ꝓpͤ de ſubiecto: ſed de pͥuatiue oppoſitis illud non tenet.

¶ Deinde induxit. Scõa ratio. ſubſtãtie non ſunt ꝯ̃rie: pͥncipia ſunt ſubſtãtie: igitur non ſunt ꝯ̃rie: hec ratio nõ differt a pͥma: niſi qꝛ pͥma eſt in ſcõa figura. hec vero eſt in pͥma figura: ⁊ ſic eſt quaſi pͥma per conuerſionem maioris in terminis.

¶ Et modus. Soluit generatim ꝙ quãdo ex vtroqꝫ latere ſunt rationes ꝓbabiles: opꝫ eas concedere ſm parteꝫ: ⁊ ſic cõcedo pͥmas pro forma: ⁊ pͥuatione. hec. n. ſunt contraria. cõcedo vero ſcõas pro materia ⁊ forma vel priuatione. nam hec non ſunt ꝯ̃ria. ⁊ vtraqꝫ pars eſt vera.

¶ Et ſimilr etiam. Speciatim ſoluit rationes pro hac parte: que negat ipſa principia eſſe cõtraria: ⁊ vult ſubſtãtie nihil eſſe ꝯ̃rium ſm ſubiectum ⁊ mãm: ſed bene eſt ei aliquid ꝯ̃rium ſm formas.

¶ Et hoc adiuuat. Tangit põnem Alexandri: ⁊ illius rationem. Poſitio eſt ꝙ ſubſtãtie elementarie ſunt ꝯ̃rie ſꝫ formas: non autem ſm materias. ratio aũt eſt: qꝛ principia ſubſtãtie ſunt ꝯ̃ria. Tunc alexander vult ſubſtãtias compoſitas nõ eſſe contrarias vt mixta: bene ſimplicia: vt elementa.

¶ Et Alexander. Cõtra obijciebatur alexãdro: qꝛ in pͥdicamentis dicitur ſubſtãtie nihil eſt cõtrariũ. Rñdet illd eſſe verum in mixtis atqꝫ perfectis ſubſtãtijs. ĩ ſimplicibus vero non eſt verum.

¶ Ariſtoles. n. ꝙ auteꝫ non in ſimplicibus illud ſit veꝝ. pꝫ. quia ſcõo de generatione Ariſto. tex. cõmen. zz. aſſerit elementa ipſa eſſe ꝯ̃ria: ⁊ ſic ſi non eſt ſibi ꝯ̃rius: oportet ipſum gloſare: vt dixim⁹. ¶ Aduertendũ tamen auer. hec dixiſſe non ad mentem ꝓpͥaꝫ. ſi. n. ſubſtãtie nõ ſunt ꝯ̃rie propter ſubiecta: nec accidentia eſſent cõtraria: hoc modo: ꝓpterea huic obijcit Auer. 5°. huius. cõmẽ. x°. ⁊ vſqꝫ in illud õrelinquatur tps. ¶ Hec eſt expoſitio auer. in hoc textu. que quã deuia ſit a lrã: ĩu qui noſtras vides tranſlationes: nec non expõnes diudica. hic. n. cum barbarus ſit: verba Ari. ſepe male intelligit: quãq̃ ex grecorum fragmentis bonas enodet qõnes. ⁊ inde magni cõmẽtatoris nomen nactus eſt. dij boni quãtũ prodeſt ſtudiũ bonoꝝ libroꝝ: atqꝫ exercitium bonis in litteris.

¶ Querit hic nouus expoſitor duo. pͥmũ an materia habeat rationeꝫ pͥncipij magis q̃ forma: vel pͥuatio. Scõo querit an materia ſit magis ſubſtantia q̃ forma. ¶ He qõnes nõ ſunt ad propoſitũ: proficiſcũtur. n. ex malo intellectu verboꝝ Ariſtotelis: nam Ariſto. nihil dicit h̃ aſſertiue. vt autumat ipẽ: quemadmodũ tam per expõneꝫ Auer. q̃ per expõnem Themiſtij pꝫ. ⁊ ſi eſſent ad ꝓpoſitum nõ viĩr bene ſolute. reſpõdet. n. ad primaꝫ ꝙ forma habet rationem pͥncipij magis: qꝛ eſt pͥncipalius id quo res habet eſſe. ⁊ per ideꝫ ad ſcõam. cuꝫ. n. forma ſit q̃ res ſit: ⁊ ſubſtãtia nomẽ hẽat ab eo qđ eſt: iure forma erit pͥncipalior ſubſtãtia. ¶ Prima ſolõ nulla eſt: quoniaꝫ queſtio querit vtruꝫ materia habeat magis rõnem pͥncipij ⁊ nõ rationem cauſe. ⁊ tunc vt forma eſt pͥncipiũ pͥncipale generationis. ita pͥuatio ⁊ materia pͥncipale corruptionis. igitur in ratione pͥncipij nõ magis vnuꝫ q̃ alterum erit magis. ⁊ ꝓpterea concedo neutruꝫ neutro eſſe magis pͥncipiũ: licꝫ cauſa ſit potior forma: q̃ materia. Scõa etiam non valꝫ: qꝛ vt Themiſtius ait: ſubſtãtia que grece ẽ huſia rationem nãciſcĩ ab ipſo ſubiecti: quoniã mã pͥncipaliter ſubijcitur: ⁊ eſt id quo oẽ qđ eſt ſubiectũ ſubijcitur: iure materia ipſa rationẽ ſubſtãtie magis ſortitur. Propterea poteſt alr dici: aut ſm qđ nomen ſubſtãtie ſignificat: aut ſm rationem. vnde nomen ſumptũ eſt: ſm id qđ ſignificat: ſic forma eſt magis ſubſtãtia: qꝛ per ipſam oẽ compoſituꝫ eſt ſubſtãtia. Si ſm rationẽ vnde nomẽ õrinatum eſt. materia eſt magis ſubſtãtia: quia ipſa magis habet rationem ſubiecti: ⁊ eſt id quo ſubijcitur compoſitum. hec de his.

¶ Quamobrem ſi quis priorem ⁊ hanc rationem veraꝫ eſſe putauerit: ſi vtraſqꝫ rationes illas ſeruare voluerit: neceſſe eſt tertium qđdam ſubijcere. quemadmodum aiunt qui ſolam vnaꝫ naturam vniuerſum eſſe aſſerũt: vt aquã: aut ignẽ: aut mediuꝫ inter hec.

¶ Ex contrarietate pͥncipioꝝ eſt concluſa materia: ex nõ ꝯ̃rietate eſt materia ipſa ablata. igitur facte ſunt ꝓ vtraqꝫ parte rationes: priores rationes in principijs oppõnẽ perſuadent. Poſteriores vero a pͥncipijs oppoſitionem tollunt: propterea ſi ambe partes ſunt vere: opꝫ dare tertium: nam ſic per eiuſmodi dabũtur due ſubcõtrarie ſimul vere. Eſt. n. regula topica quando in vno ꝓblemate ſunt rationes pro vtraqꝫ parte: problema eſt terminãdũ ſubcõtrarie ꝓ vtraqꝫ parte: vt vtꝝ omnis homo ſit alb⁹. ſi ſunt rationes ꝙ omnis homo eſt albus: ⁊ rationes ꝙ nullus homo eſt albus: dicetur ꝙ quidaꝫ homines ſunt albi vt ſcythe: quidaꝫ vero non albi: vt ethiopes: cuꝫ igĩ pͥme rationes dent principia eſſe contraria. Poſteriores vero ꝙ non ſunt ꝯ̃rie. erunt aliqua ꝯ̃ria: aliqua vero non erunt ꝯ̃ria. ⁊ ſic illud ꝓblema. vtruꝫ detur materia: iã terminatum eſt ad partẽ affirmatiuaꝫ. ⁊ hec eſt expõ Themiſtij. Sed Ar. rationes tantuꝫ in generali perſoluit: vĩ modo ꝙ adhuc in ſpeciali ratiões proximi textus qões faciant. Propterea rñdetur per ordineꝫ ad pͥmum dico nulla ſubiecta eſſe ꝯ̃ria: de ſubiecto in quo: aut de ſubiecto õ quo. ſubiectuꝫ in quo ẽ ſubſtãtia reſpectu accidẽtis. ſubiectuꝫ de quo eſt inferius reſpectu ſupioris: vt dĩc Boe⁹. ⁊ ſic concedo ꝙ talia ſubiecta nõ ſunt ꝯ̃ria predicatl: poſſunt tamen eſſe ꝯ̃ria inter ſe. Prima pͥncipia non dicunĩ ſubiecta hoc modo: ſed ſumẽdo ſubiectum pro requiſito aut pͥſuppoſito: ⁊ hoc modo pñt eſſe ꝯ̃ria inter ſe: ⁊ ſi non reſpectu eoꝝ quibus preſupponunĩ. ¶ Ad 2ᵐ reſpõdet Themi⁹. ⁊ (vt mihi videĩ.) vult ꝯ̃ria illa ſuppõere materiam: pro generatiõe reꝝ. ⁊ reſpectu materie non ſunt pͥncipia: ſed reſpectu generationis reꝝ: nec incõuenit pͥncipia habere prius quid: non reſpectu eoꝝ: quoꝝ ſunt pͥncipia. ¶ Ad tertiã ſoluit Auer. ꝙ in ſubſtãtijs eſt ꝯ̃rietas priuatiua: non poſitiua. ¶ Aduertendũ ꝙ duo problemata ſunt: primũ vtꝝ materia ipſa ſit. Scõm vtꝝ principia ſint ꝯ̃ria. ⁊ qꝛ pͥmũ ſoluitur per ſcõm: ideo Ar. in ꝓximo textu arguit. ad ſcõꝫ: licꝫ ipſe mouerit primum. In

Reſponſio ſcõa.

Expõ.

Nota.

Dubitatões noui expoſitoris.

Pͥa reſpõſio.

preſenti verificans 2^m vult habere ſolonē ad p̄mum: ⁊ hoc ē magnū huius viri artificiū: qđ latuit oēs noſtros expoſitores. huius autē ſolonē cōfirmat per teſtes: ⁊ inquit: quemadmodū aiūt qui ſolā vnā naturā vniuerſum eſſe aſſerunt vt aquā: aut ignē: aut mediū inter hęc. ⁊ ſic pȝ ſolo vtriuſq; p̄blematis.

Com. 53. ¶ Et ꝑpter hoc. Cōmentū iſtud gloſa noſtra nō indiget: cum per expōnem litterę ſit etiā declaratum.

54. ¶ Verum quod inter hec medium eſt: eſſe videtur magis: nam ⁊ ignis ⁊ terra ⁊ aer ⁊ aq̄ ex contrarietatibus conſtant: quamobrē nō ſine ratione agunt: qui ſubiectum ipſum aliđ ab his faciunt. inter ceteros vero: qui aerem: habet ⁊ enim aer ipſe differētias minus alijs ſenſiles. hos ſequitur: qui aquā facit.

Expō. ¶ Cū textibus viſus ſit: qui eoꝝ ꝓpius veritatem accedunt: nunc enarrare vult. ⁊ inquit. verū qđ inter hęc medium eſt: eſſe videt̃ magis. Cuius rei cāȝ affert. ⁊ inquit. nā ⁊ ignis ⁊ terra. ⁊ aer ⁊ aqua ex ꝯrietatibus conſtant. vnde. ſillus eſt ſubiectū ex nullis ꝯſtare debet ꝯtrarijs. ignis ⁊ id genus ex ꝯrijs conſtant. nō igitur ſubiectū. maior a Themiſtio declarat̃: qꝛ aliter neceſſe eſſet vt alterutrū: aut non ſuſciperet̃ aut corrūperet̃: quoꝝ vtrūq; eſt contra rationē principij. Ideo repetens ꝯcluſionem. inquit. quāobrem non ſine ratione agunt: qui ſubiectū ipſum aliud ab his faciunt. Inter ceteros minus rōnabiliter agūt illi qui faciūt aerē propter ſimilē rōnē. habȝ enim aer ipſe dr̄ias minus alijs ſenſiles. tertio ſuccedūt loco: qui aquā ꝯſtituūt ſubȝ ſimilē ob cāȝ. Quales igit̃ de veritate dixerūt veteres. pȝ.

Cōmē. 54 ¶ Dicit Auer. comparat inter veteres: fuerunt. n. de mā pro nunc tres poſitiones. p̄ma voluit nullū quatuor elementoꝝ eſſe materiā: ſed inter hęc mediū vt igne craſſius rarius vero aere: ⁊ id genus. Scđa vero ꝙ aer. Tertia ꝙ aqua ſit materia. nullus terrā ponit niſi heſiodus. harū cōperationis hęc eſt regula: ſubiectū debet eſſe ſine ꝯrijs: quo fit vt illi verius dicāt: qui huic ꝓpius accedūt. quare p̄ferendi ſunt: qui mediū. poſt hos qui aerē. Vltimo qui aquā faciunt. huius ratio ē: qꝛ mediū a cōtrarijs magis remouetur: poſt mediū vero aer magis q̄ aq̄. vltimo aqua magis q̄ cetera.

Ꝯdictōes. ¶ Sed inter cōmētū p̄ns ⁊ cōmētū. 47. ⁊. 5°. huius. cōmē. 6°. ⁊. 52. ⁊. x. meta. cōmē.

Prima. 23. ⁊. 4. cęli. cōmē. 24. eſt ꝯdictio. naȝ hic vult medium non cōſtare ex extremis. vt pȝ. In oībus alijs locis vult

Scđa. mediū formalr̄ conſtare ex extremis. Scđa ꝯdictio eſt: qꝛ. 2°. de generatione. cōmē. 23. vult in aqua eſſe ſenſiliores differētias: qꝛ vult illā eſſe frigidiorē ⁊ minus humidam: terrā vero ſicciorē. non frigidiorē. ⁊ ſic ibi vult aq̄ differētias eſſe ſenſiliores illis terrę. hic vero ⁊. 2. cęli. cōmen. 94. tenet oppoſitū. vult. n. in terra eſſe ſenſiliores. ideo eſſe non poteſt materia. ꝺ his diximus alibi: ꝓ nūc vero dico. ꝙ mediū eſt duplex formę ⁊ ſubiecti: ſupiꝰ voluit mediū formę cōſtare ex extremis. hic vero vult medium ſubiecti non cōſtare ex extremis. De his vero quarto huius dicemus longius. ¶ Ad ſcđaȝ dicēdū ꝙ duplex eſt friditas cęleſtis: quę eſt ꝓpter priuatiōeȝ cāꝝ calefacientiū: vt propter elongationē a cęlo: ⁊ hoc modo terra eſt aqua frigidior: qꝛ e cęlo longius iacet. ⁊ hoc ſatis eſt in ꝓpoſito. 2°. de generatiōe loquit̃ de frigiditate elemētaria qua ipa aqua eſt frigidior terra. ⁊ ſic tollit̃ ꝯdictio.

55. ¶ Omnes tamen vnum illud contrarijs informant: vt raritudine atq; denſitudic. itēq; magno ⁊ paruo. que videlicȝ omnino ſunt exceſſus atq; defectus: vt prius dictum eſt. videt̃ inſuper ⁊ vetus hec opinio ꝙ eorum: que ſunt principia ſint ipſum vnuȝ: atq; exceſſus ⁊ defectus. verum non eodem modo. veteres quidem aliqui duo agere: vnuȝ pati dicebant poſteriorum vero quidam contra: vnū agere: pati duo aſſerunt potius.

Expō. ¶ Fere conſenſum ab oībꝰ tertiū principiū accepit: nūc quo modo ex illo principio generat res ipſas exponit: ⁊ vult omnes antiquos fere cōuenire: quatenus omnes illud vnū ſubiectū ꝯrijs informant: alij raritudine denſitudine. alij magno atq; ꝑuo. hęc autē ſub exceſſu atq; defectu recidunt. rarū ⁊ magnū ſub exceſſu. denſū ⁊ ꝑuum ſub defectu. iteꝝ pōnem de trinario nūero p̄ncipioꝝ confirmat. quia videtur peruetus eē opinio ꝙ tria reꝝ ſint principia. vnum ipſum defectus atq; exceſſus: ⁊ licȝ nūerum p̄ncipiorum omnes eūdem aſſerant: nō tamen eodem modo omnes: naȝ veteres duo agere ⁊ ex parte formę: tertiū pati putauere. Poſterioꝝ vero quidā. vt plato cōtra: duo pati ⁊ ex parte materię: vnū agere ⁊ ex parte formę aſſerunt. ⁊ ſic oēs in nūero conueniunt.

Cōmē. 55. ¶ Cum narrauit. Cōmentū iſtud patet: continet enim nihil pręter textum.

56. ¶ Tria quidem igitur elementa putare: ex his ⁊ eiuſmodi alijs animaduerſis: rationem aliquam: quemadmoduȝ antea diximus: habere videtur. Plura tribus non amplius cōuenit. quandoquidem ad patiendū ſufficit vnū. Si autem quatuor ſumptis: duę ſint contrarietates: vtriſq; ſeorſum alteram quādā naturam ſubeſſe oportet. Quod ſi ex ſe inuiceȝ generare poſſunt: contrarietatū altera nimirum ſuperflua erit.

Expō. ¶ Ariſto. p̄mo epylogat. ⁊ inqt. tria quidem igitur elemēta putare: ex his ⁊ eiuſmodi alijs aīaduerſis rationē aliquam videtur habere: vt ante diximus: cuius cāȝ affert: ⁊ inquit: plura tribus non amplius conuenit. quādoqdē ad patienduȝ ſufficit vnuȝ. ſubaudi ad agendū ſatis ſunt ꝯria duo prima. Cauillabis fortaſſe ꝙ ſunt duę ꝯtrarietates: ꝯtra obijcit. ſi aūt quatuor ſumptis: duę ſint ꝯrietates: vt cauillatores dicere poſſunt: vtriſq; ſeorſuȝ alteram quādā naturam ſubeſſe oportet. ⁊ hoc per regulam dataȝ: quā quoq; hic Theꝰ. affert ꝙ oppoſitione addita: ſubiectū addere opȝ. ⁊ ſi ſubiectū addideris: opȝ oppōnem etiaȝ addere. Tunc ſm̄ expōneȝ Themiſtij: aut ex vtraq; trinitate eadē generabūtur. aut diuerſa: ſi eadē: ſuperfluet altera: ſi diuerſa: non erunt eadem rei principia: nec ꝯria in ſe viciſſim ꝯuertentur: at ſȝ verba textus: ſi erunt duę trinitates: vtpote duę ꝯrietates: ⁊ duo ſubiecta: aut illę duę ꝯrietates viciſſim inuicem agentes generi poſſunt: aut non poſſunt generare. Si ex ſe inuiceȝ agētibus poſſunt generare: altera ſuperflua erit. vna. n. agēs inter ſe poteſt generare: ⁊ ita altera ſuperfluet. Si nō poſſunt. tunc non erunt primę ꝯrietates ⁊ ſufficiētes: qꝛ vna poterit: altera non poterit: ⁊ ſic illa quę poterit: eſt p̄ma. alia vero non erit prima.

¶ Simul autem etiam impoſſibile eſt plures eſſe primas contrarietates. eſt. n. ſubſtantia

ipſius entis vnuꝫ genus quoddam:quare nõ genere:ſed penes prius ꝛ poſterius inter ſe principia tantum diſcrepant. ſemper eniꝫ vna eſt contrarietas in vno genere atqꝫ ꝯ̃rietates oẽs in vnam recidi videntur.

¶ Secũdo idem perſuadet. vnum eſt p̃mum genus ſimpliciter:ad quod omnia genera reducũtur. vt. vꝫ. ſubſtãtia. igitur ꝛ vna p̃ma contrarietas ad quã cũctę reducuntur. ſed vnius contrarietatis ſatis eſt ſubiectũ vnuꝫ. igitꝰ tria tantũ ſunt p̃ncipia. inquit. ſimul autem etiam ĩpoſſibile eſt plures eſſe p̃mas contrarietates. hoc ꝓbat ꝛ ponit añcedẽs. ꝛ inquit. eſt. n. ſubſtantia vnũ p̃muꝫ genꝰ ad qḋ omnia alia reducuntur vti in cauſam. igitur ſubaudi vna eſt p̃ma omniũ contrarietas: ad quã cũctę reduci debent. quare non genere differunt ꝯ̃rietates cum ſint oẽs vnius generis: ſalteꝫ reductiue: ſed penes p̃us ꝛ poſteriꝰ inter ſe p̃ncipia tantum differunt. ſemper. n. vna eſt contrarietas in vno genere: atqꝫ ꝯtrarietates omnes in vnã reduci videntur. Sic igitur vt vnum eſt genus ſimpliciter p̃mũ. ita vna ꝯ̃rietas ſimpl'r p̃ma.

Com. 54. ¶ Quoquo modo. Soluit p̃mo litteralẽ dubitationeꝫ. ait. n. Ariſtoteleꝫ dicere tria eſſe principia: habet aliquaꝫ rationem: ꝛ in arabica tranſlatione ait. eſt ſm̃ rationem quoquo modo. eſt igitur dubitatio cur vſus eſt verbo diminutionis. Reſpõdet hoc eſſe: qꝛ rationes tactę nõ fuerunt demõſtratiuę: ſed probabiles ſiue diſputatiuę. deinde continuat textum. ꝛ pꝫ.

¶ Quia in paſſione. Prima ratio ꝙ tantuꝫ tria ſint: eſt qꝛ ad agendum ſufficiunt duo. Ad patiendũ vero ſufficꝭ vnũ in omni genere. igitur tria tñ. qḋ ſufficiat vnum patiens eo pꝫ: qꝛ patiens ipſum debet eſſe ꝯ̃rium ꝛ ſimile. ꝯ̃rium quidem in p̃ncipio. Simile vero in fine. igitur ſufficꝭ vnũ patiens. quo p̃mo rei genitę diſſonet. deĩde illi ꝯſonet.

¶ Si igitur cõtraria. Scḋo idẽ probat: ſi non ſufficit vna contrarietas: tunc erũt duę: ſed multiplicata cõtrarietate: opꝫ vt multiplicetur ſubiectũ per regulaꝫ Themiſtij: igitur ſi ſunt duę cõtrarietates: erũt duo ſubiecta: ꝛ ſic q̃tuor ꝯ̃ria: ꝛ duo ſubiecta: ꝛ ita ſex p̃ncipia.

¶ Et ipſę dixit. Anteq̃ꝫ deſtruat inconueniens: ſoluit dubium litterale. Arꝫ. n. vocat materiam mediũ inter contraria. videtur. n. non bene vocaſſe: quoniã mediũ eſt extrema ipſa compõne ꝛ remiſſa. materia vero non eſt extrema aliquo modo niſi potentia. igitꝰ non eſt mediuꝫ. Rñdet ꝙ ſubiectum eſt medium ſimilitudine: non veritate. Similitudine quidẽ: quoniaꝫ vt mediũ ipſum non ẽ extrema ſimpl'r actu: ſed differt ab illis penes intẽſum ꝛ remiſſum: qꝛ medium cõtinet extrema actu ſub eſſe remiſſo. ſic materia non eſt extrema ſub eſſe actu: ſed in potentia. veritate vero non eſt mediũ. quoniam mediũ ab extremis non differt: niſi penes intenſum ꝛ remiſſum vt tepidum continet actu calidum ꝛ frigiduꝫ. ſed differt quia nec eſt calidũ intenſe nec frigidũ: ſed ambo ſub eẽ remiſſo. ꝛ ſic medium eſt in potẽtia ad ſũmitates contrarioꝝ. materia vero nec ꝯuenit extrema remiſſe nec intenſe: ꝛ ita eſt in potẽtia pura tam ad extremitates: q̃ꝫ ad remiſſiones. veꝝ de iſta materia diſputabimus. 5°. huius. cõmen. 6. ꝛ. 52. Nunc vero ſit dictum in tñ.

¶ Et ſi poſuerimus ꝙ p̃nᵃ eſſent ſex. Deſtruit cõſequens modo illatũ ypothetice ſic. ſi vnũ par cõtrarioꝝ cuꝫ vna materia ſufficit pro generatione. ſuperfluet aliud par cũ alia materia. ſed pro omni gnõne ſufficit vnũ par ꝯtrarioꝝ cum vna materia. igitꝰ alteꝝ ſuperfluet. minor ꝓbatur: qꝛ dictum eſt. ꝙ opꝫ illa eẽ cõmuniſſima ad oẽs generationes atqꝫ trãſmutationes. igitꝰ vna trinitas ſufficꝭ.

Sed dubitabis fortaſſe: qꝛ a pariꝰ vna mixtura nõ eẽnt neccĩa quatuor ꝯ̃ria: qꝛ per idem argũᵐ ad agendum ſufficiunt duo: ad patiendum vnũ. itemqꝫ vĩ olno ratio eadẽ in mixtura ꝛ gnõne. Rñdetur ꝙ non eſt ſile: qꝛ cõtraria p̃ma oꝫ. vt ſint cõmuniſſima oibus: ꝛ ꝓpterea ſi duo cuꝫ vna materia ſint oibꝰ cõia: altera trinitas ſuperfluet. vt enim Theᵒ. arguit. aut vna trinitas oibus ſufficit. aut q̃buſdam. ſi oibus cõpetit: altera ſuperfluet. ſi non oibus. tunc non erit cõmuniſſima. de mixtura non eſt ſile: qꝛ illa non eſt gnõ: ſed alteratoꝝ vnio.

¶ Et impoſſe eſt. Scḋo idem arguit vnũ eſt p̃mum genꝰ ſimpl'r p̃mum vt ſubſtantia. igitur vna ſimpl'r oiuꝫ prima contrarietas: ꝛ cuilibet ꝯ̃rietati reſpondet vnũ ſubꝫ. igitur vna trinitas ſimpl'r p̃ma.

¶ Poteſt intelligi. In textu Ari. dixit. p̃ncipia differre penes prius ꝛ poſterius: non aũt in genere. Auer. exponit h̃ dupl'r. vno modo pro diuerſis gñibus: alio modo ꝓ vno tantum gñe. p̃mo modo ſenſus ẽ ꝙ oĩa p̃ncipia omniuꝫ. x. prędicamentoꝝ ſunt eiuſdeꝫ gñis. Sed in illo differũt penes p̃us ꝛ poſterius. ¶ Tu dices igitur forma: priuatio: ꝛ mã in generibus. 9. accidentiũ erunt in p̃mo ſubę. Dubitati

¶ Rñdet ipſę ꝙ reductiue ſunt in p̃mo ſubę. naꝫ trinitas in gñe ſubę eſt cauſa alterius trinitatis. Immo oiuꝫ aliaꝝ alioꝝ generum cauſa eſt. igitur oẽs alię reducuntꝰ ad trinitatem in genere ſubę. ſed trinitas ſubę eſt in gñe ſubę reductiue ſaltem. igitur oĩa ſunt in eodeꝫ gñe reductiue. ſed differũt penes p̃us ꝛ poſterius. quatenus q̃to p̃mum eſt ꝓpius ſubę: tanto illius trinitas prior eſt. Sꝫ Dubitati ambiges: qꝛ ſuperius dictum eſt ꝛ determinatũ trinitatem p̃ncipiorum in gñe ſubę non eſſe cãm aliaꝝ trinitatum: ꝛ ſic ꝯ̃dictio. ¶ Dici poteſt ꝙ ſi ꝯſiderentꝰ illa trinitas vt gnõnis ꝛ tranſmutatiõis eſt p̃nᵐ: ſiue vt ſunt trãſmutationis p̃nᵃ: vt ſic: ſicut non ſunt cãę tranſmutatiõis in aliquo gñe cãę: ſic nec aliorum p̃ncipioꝝ. Qꝫ autem in nullo gñe cãę ſint tranſmutationis cãę pꝫ: qꝛ p̃uatio generationis nullius gñis cã eſt: forma corruptionis minime: materia vero neutrius cã eſt vt materia: cum nõ ſit illaꝝ eſſentium: ſed ſubm: qḋ vt ſic non eſt eſſentum: cum vt ſic non habeat rõeꝫ partis. igitur illa tria p̃ncipia quatenus ſunt tranſmutatiõis p̃ncipia in nullo gñe cãę eẽ p̃nt cauſę illius. ꝛ per ꝯñs nec tranſmutationũ alioꝝ geneꝝ. igitur nec p̃ncipioꝝ illoꝝ. Si vero conſiderentur vt p̃ncipia reꝝ generataꝝ: ꝛ corruptaꝝ: ſunt cauſę illaꝝ ſalteꝫ materia ꝛ forma: ꝛ ſic ſunt cauſę ẽt alioꝝ in eodem gñe cauſę quo ſunt cauſę ſubaꝝ. ꝛ qꝛ ſunt cauſę ſubaꝝ cõpoſitaꝝ: alteꝝ vt materia: alteꝝ vt forma ꝛ finis: ſic etiam cęteroꝝ p̃ncipioꝝ: cum ꝛ alia p̃ncipia ſint accidentia: p̃ncipia. n. accidentium ſunt accidẽtia. ꝛ ſic ſunt cauſę illoꝝ remotę ꝛ mediatę: ĩ gñe materię ꝛ formę: ꝛ finis. mãę q̃dem ſaltem partial'r. formę vero ꝛ finis: qꝛ coincidũt. ꝛ fortaſſe efficientis: ſaltem ipſa forma. Solu.

¶ Et põt intelligi alioᵒ. Scḋa expõ eſt intelligẽdo ſinglã ſingulis: vt p̃ncipia in gñe ſubę omnia conueniũt gñe: ꝛ dĩnt ſm̃ p̃us ꝛ poſterius. illa p̃mi q̃titatis ſil'r. ꝛ in cęteris eodeꝫ mõ. p̃ma tñ expõ ꝯſonat lrę: qꝛ vult habere eẽ vnam p̃mam contrarietatem.

¶ Et forte. Ait Arꝫ. in lra ſemper. n. ĩ vno gñe eſt ꝯ̃rietas vna. dubitat quis ad qḋ h̃ ꝓpõ eſt addita: nõ ne ſatis ſꝭ illę p̃mę. Rñdet 2ᶠ ſm̃ duas expõnes. Primo ꝙ hęc eſt addita vt reddat cãm eius qḋ dcm̃ eſt in ſcḋa expõne. dictum eſt. n. ꝙ in vnoq̃qꝫ gñe ſunt aliq̃ p̃ora aliqua poſteriora: reddit mõ cãm: qꝛ in vno gñe ẽ vna tñ ꝯ̃rietas p̃ᵃ. igitur ſunt vna reductiue. Scḋo rñdet ſꝫ ſcḋaꝫ expõnẽ: ꝙ eſt maior filij p̃ncipalis: qui ſic ꝯponitꝰ. p̃ma ꝯ̃rietas ĩ vno gñe vna eſt. p̃ma ꝯ̃ria in gñe ſubę ſunt ꝯ̃rietas p̃ᵃ in

vno genere:igiť illa ſunt vna pma ɔrietas:ꝛ tūc vult per hāc ſcdam lrām legi textū ꝑpoſtere:q3 maioꝛ d3 poni in pmo loco:vt legit:et p3:ſcdm vo pmā cū nō ſit maioꝛ:ſed reddat cām illi⁹ qð ante dixit:debet legi:vt iacet.

℄ Pōt itelligi ꝙ oīa. Ultima vba exponit ēt dupl'r iuxta ambas expoſitiones.oīa.n.pn° reduci ad vnā ɔrietatē: pōt itelligi dupl'r:aut in vno genere:ꝛ de pncipiis eiuſdē generis:vt dicam⁹ oīa pn° eiuſdē generis reduci in vnā3 contrarietatē:aut pōt itelligi de omnibus pncipiis oīum generum: vt.v3.reducantur ad pmā3 ɔrietatē3 in genere ſubſtantię:vt dictum eſt.hęc eſt expoſitio Auerro.in iſto cōmēto:ꝛ ſatis ɔueniens.

57 ℄ Qð quidē igitur elemētum non ſit vnum: neq3 duobus aut trib⁹ plura: perſpicuū3 eſt: hoꝛū3 vero vtrum ſit:quēadmodū diximus: dubitationē3 h3 magnam. Sic igitur nos dicimus primo de omni gnātione aggrediētes: eſt eni3 ſm nām primū cōia dicere:deide circa vnumq̄dq3 propria ɔtemplari.

℄ Epylogat.ꝛ ingt.ꝙ quidē igitur elemētū nō ſit vnum: neq3 plura duob⁹ aut trib⁹:perſpicuū eſt:iſtud itaq3 pat3 ꝙ non ſit vnū tm̄:ꝛ ſint plura duob⁹:aut non ſunt plura trib⁹:hoꝝ vero vtrum ſit vt vtrū non plura duob⁹: quia tm̄ aut duo:aut non plura trib⁹:q3 tm̄ tria: dubitationē3 hab3 magnā3:tunc oꝛdinem addit dicēs: ſic igiť nos dicimus pmo de omni gnātione aggrediētes:q3 naturę cōſonat prius cōia dicere:deide circa vnūq̄dq3 ꝓpria contēplari. Gnātio eni in cōi (vt dicit Themiſtius) eſt de alteratione ꝛ motu locali:ꝛ auctione etia3 dicta:qm̄ per generationem ſimpl'r ſubſtātia ipſa generet:per alterationem vero qualitas:per auctionem quantitas:per motū in loco vbi fiant.

c̃o.57. ℄ Intendit. Exponit pmo Auerroes quid Ariſt. vult per elemētum:ꝛ ait ipm itelligere pn^m qð eſt in re:cuiꝰ ſunt mā ꝛ forma tm̄. Themiſtius vero per elmtū itelligit pncipiū:ꝛ eſt meli⁹:q3 hic loquutus eſt de principiis generationis:ꝛ nō de partibus reru3 generataꝝ.

℄ Et dixit. Duo cōplicat.primo qūo mouet qōnem iterū de nūero pncipioꝝ:cū illā abſoluerit. Et reſpōdet qōne3 eſſe ſolutam per rōnes dyalecticas:ꝛ non per demſtrationem.ſcdo declarat qūo hęc eſt maxima q̄ſtio:ꝛ vult eſſe maximā q̄ſtione3: ꝑpter cauillū antiquoꝝ:quo cogebāť negare gnātione3:ꝛ per ɔñs pncipia ꝛ nūerum illorum. Cauillus vero quo negarūt gnātionē:eſt:ꝙ ſi gnātio eſt: quęro de eo qð recipit gnātionem:aut eſt ɔriu3:vt qm̄ generet calidū.gnātio eius in frido recipiať:aut ē quoddā ſubm aliud a ɔrio:qð materia3 dicimus:ſi ſubm recipiēs generationē eſt altera3 ɔrioꝝ:vnū ɔrium reciperet aliō ꝛ ſic nō eē qð eſt ꝑuatio mutareť in eē recipiēdo illō. Si vero dicať ſubm recipiens eſſe alteꝝ vtpote māmꝫ:illud aut erit ſubſtātia aut accidēs:nō eſt accñs:q3 ſubm generatiōis ſubalis non pōt eē accñs:igitur ſuba:ſi ſuba: aut ęterna:aut gnābilis:nō gnābilis:q3 tūc illius gnātio requiret adhuc aliud ſubm:ſi ęterna:ſequunť duo:pmū ꝙ non tota ſuba ſm ſe ꝛ quodlib3 ſui generareť:q3 nō illud ſubiectū:qð eſt ſubſtātia ęterna. Scdm.tūc aliqd eēt anq̄ fieret:q3 eēt mā ipſa quę eſt ſuba:anteq̄ ſuba ipa eēt: hęc igř rō coegit antiquos negare gnātionē:ꝛ per ɔñs facit nos dubitare ꝛ de principiis:ꝛ de nūero illoꝝ:verum hęc rō qūo ſoluēda ſit:poſteri⁹ dicet ipſe Ariſto.

℄ Quia iſta. Reddit cām Auerroys.cur tractatus de generatione in cōi debet eſſe pmus:ꝛ cur iſte oꝛdo eſt naturalis:ꝛ vult eſſe prioꝛem.q3 per propoſitiones cōes: cōes autem ꝓpoſitiones prioꝛes ſunt:aliter idem bis repeteretur:vt in phęmio diximus:eſt vero iſte ordo naturalis: q3 nāle eſt nobis incipere a notioꝛib⁹:mō ꝓpōnes qb⁹ declarabit gnātionem cōem ſunt notioꝛes:q3 maxīe ꝛ ſine mediis:quatenus ſolum per ſenſum habentur: vt loco ſuo dicetur.

℄ Et itēdit. Exponit oꝛdinē i tota ſcia nāli. Et p̊ qd velit Aꝛ.ꝑ gnātionē:ꝛ vult ꝙ Aꝛ. accipiat gnōnē ꝑ quodam cōi:tā ad gnātionē ſimplicē ſub̄ęq̄ ſm qd accñtium:vt Themiſti⁹ ēt dicit:ꝛ loq̄ēdo de gnōne:loq̄tur de gnōne cōi ad gnātionē ſimpliciū ꝛ mixtoꝝ:igiť de gnātiōe cōi nūc dicet:dicit ſcdo.ꝙ de gnātione elmtoꝝ in libro de generatiōe ſmo ē.de gnātione vo mixtoꝝ loq̄tur ptī3 in libro de gnātiōe:ptī3 in.4.metheoroꝝ.at de gnātiōe mixtoꝝ in ſpē loq̄tur in libro de mineris:in libro de plātis: ꝛ libro de aīalib⁹.addit tm̄ de plātis ꝛ mineris nō hře libros:niſi duos tm̄:quos forte non dico eē Aꝛ.hñ tamen Theophraſt⁹ fecit:ꝛ ɔplete:illos vo duos tractat⁹: quos credit Auer.eſſe Ariſto.in gręcis codicibus inenies ſcriptos Nicolao perypathetico.De his vero ſatis.

℄ Dicimus itaq3 fieri ex alio aliud: ꝛ ex altero alterum:aut ſimplicia dicentes:aut compoſita. Dico autē hoc modo:nam eſt qde3 hoīe3 fieri muſicu3: ꝛ eſt nō muſicū fieri muſicū:eſt autē non muſicu3 hoīem:fieri muſicum hominē3. Simplex quidem igiť dico id qð mutatur. v3.hoīem:atq3 nō muſicu3: quodq3 fit ſimplex muſicū. Cōpoſitū vero dico ꝛ id qð mutatur: ꝛ id per qð mutať:vt quādo nō muſicu3 hoīem dicimus fieri muſicū hoīem. vtroꝝ hoꝛū3:hoc qdem non tm̄ diciť fieri hoc:ſ3 ēt ex hoc:vt ex non muſico:muſicus. Illud vo in oībus.ſic non dicitur:non eni ex homine fit muſicus:ſed vel homo fit muſicus. 58.

℄ Nūc pſeqť. Et p̊ diſtīguit gnōnē i ſimplicē ꝛ ɔpoſitā:ꝛ vult gnātionē eē ſimplicē:qm̄ ſubm ſimplex mutať i terminū ad quē ſimplicē.vt qm̄ hō ſolus accept⁹ mutať ad muſicā:qm̄ vo ſub3 cū addito mutať in terminū ad que3 ɔpoſitū:tūc vocať gnātio cōpoſ^ta:vt cū hō imuſicus mutať ad hoīe3 muſicū. Cā diſtōnis eſt.q3.5.hui⁹.cō.9.mutatiōes diſtīguunť per terminos ad quos. Quantū vo ad verba gręca attinet aiaduertēdū ꝙ Aꝛ.ſub3 vocat gręce gignomenon latine mutatū:aut id qð fit:additū vo illi:qð eſt cā gnōnis ɔpoſitę:vocat qð gignete latine ꝑ qð fit:aut ꝑ qð mutať:quotiēs igř ſolū ſimplex ſub3 in ſimplicē formā:tūc dř ſimplex gnātio:at cū ſub3 ip3:ꝛ id per qð mutať ad terminū3 ɔpo^m mutanť.gnātio ē cōpoſita: vt hō ꝛ imuſic⁹ ambo ad hoīe3 muſicū:ꝛ ita ſi extrema ſūt ɔpoſita:gnātio ē ɔpoſita:ſ3 ſi ſimplicia:gnātio ē ſimplex. Sed ɔ.tūc oīs gnātio eēt ɔpoſita:q3 oīs gnātio eſt ad terminū ɔpo^m:oīs.n.gnātio terminať ad mā3 cū foꝛ°. oiſq3 eſt e mā cū priuatiōe:igiť oīs gnātio eſt cōpoſita.

℄ Reſpōdēt qdā.ꝙ gnātio cōpoſita eſt qm̄ termin⁹ ad quē nō ē ꝑ ſe vnus:vt gnātio toti⁹ hoīs muſici e toto homine muſico. Simplex vo qm̄ ē ad terminū ꝑ ſe vnū:mō mā cū foꝛ° ē quoddā ꝑ ſe vnū. Jō illa gnātio eſt ſimplex. Sed hęc reſpōſio falſa ē:q3 trāſmutatio ꝑ ſe vna ē ad terminū ꝑ ſe:ſumit.n.vnitatem trāſmutatio ipſa e termino ad quem.quinto huius.cōmento.9. Sed omnis generatio mundi eſt per ſe vna:vt patet.igitur terminus illius ſemper debet eſſe per ſe vnus. Propterea dicendu3 ali

ter φ Ariſtoteles per generationem ſimplicem vult il lam per quam id qđ generatur variatur in nomine entis ſimpliciter:vt ſi homo generatur:homo fit ens ſimpliciter:per generationem vero compoſitam vult illaꝫ per quaꝫ id quod fit:variatur in nomine entis cum additione:vt ſi paries fit paries albus:ipſe paries non fit paries aut ens ſimpliciter:ſed fit paries cum additione:hoc eſt fit paries albus. ¶ Et ſic videtur φ Ariſtoteles per generationem compoſitam velit generationem ſm quid: cuius.videlicꝫ.id quod generatur accipit eſſe nõ ſimpliciter:ſed additum:ꝛ per generationem ſimplicē:vult generationem:cuius id quod generatur accipit eſſe ſimpliciter:ꝛ non eſſe additum.Exēpla vero eius ponuntur vt ſentiant qui diſcunt. ¶ Animaduertendum etiam circa verba gręca φ differunt id qđ fit:ꝛ id per quod fit:vt homo qui fit muſicus:ꝛ imuſicuꝫ per quod fit:differūt dico in voce ꝛ in re. In voce quideꝫ:quia id per quod fit dupliciter poteſt efferri in quęſtione:naꝫ ꝛ ex imuſico fieri muſicum:ꝛ imuſicum fieri muſicum aſſueuimus dicere: id vero quod fit vt homo in altero variare non eſt:ſꝫ pluri mis vtimur recto:ita homo fit muſicus:non flexo ita ex homine fit muſicus.Dixit Ariſtoteles illud vero in oībus non ſic:qꝛ pauca ſunt in quibus id dici poteſt ex hoc fit hoc. Verbi cauſa.ex ęre fit.ſtatua rectiꝰ φ̄ ſi es fit ſtatua:ex lateribus fit domus:rectius φ̄ ſi lateres dicamꝰ. hęc eſt differentia in voce:de differentia vero in ſignificatione mox ſubſcribet. Verba textus patent.

Com. 30. ¶ Et eſt manifeſtus. Apud Auerroem generatio eſt ſimplex ꝛ cōpoſita. Simplex eſt dupliciter a ſubiecto ſimplici:vt cum dicimus hominem fieri muſicū:aut ab oppoſito ſimplici:ſiue illud oppoſitum ſit priuatio:ſiue contrarium:generatio vero compoſita eſt quę attribuiť ſubiecto ꝛ oppoſito vt homini ꝛ immuſico.

Dubitatio. Sꝫ videť velle Auerroes eiuſmodi generatiões diſtigui penes extremū e quo:ꝛ non penes terminuꝫ ad quē contra ipſum quinto

Solu. huius.cōmē.9.Dici poteſt hanc differentiam eſſe ſꝫ vocem vel ſm denominationem:nam ſm rē generatio ſortitur ſpeciem a termino ad quem. Hęc omnia applicat verbis Ariſtotelis ꝛ patet.

¶ Et per oppoſituꝫ.Contradicet quis quid intelligit per oppoſitum:aut priuationeꝫ tm̄:ꝛ ſic hęc diſtinctio nõ haberet locum:niſi in ſubſtātia:aut contrarium:ꝛ ſic ſoluꝫ in accidente. ¶ Reſpōdet. φ per oppoſitum intelligit cōmune priuationi ꝛ contrario:qua ratione fit:vt hęc diſtinctio de generatione competat omnibus generationibus decez prędicamentorum. ¶ Sed cōtra. quia nihil generatur:niſi ſubſtantia ſeptimo metaphyſicę.cōmē.22. dici poteſt per Auerroeꝫ quinto huius.cōmen.7.φ ſubſtantia generatur generatiōe ſimplici alia.9.prędicamēta gnātione ſm quid:quā diximus gnōnem cōpoſitaꝫ.

¶ Et cum notificauit. Ponit differentiam inter modū loquendi de oppoſito ꝛ moduꝫ loquendi de ſubiecto apud gręcos.deinde apud eos:ꝛ quod dicit apud gręcos patꝫ: apud eos vero.hęc prępoſitio ex.cōmunis eſt oppoſito ꝛ ſubiecto:illa prępoſitio ab.propria eſt agēti tāq̄ ei quod ſupponitur ꝛ apponitur. Prçiacet enim agens effectum. Hoc vero fieri hoc apud eos competit ſubiecto non oppoſito. Sed prępoſitio poſt. propria eſt oppoſito. ꝛ vba eius patent:quid vero apud gręcos:ꝛ quid apud nos patet:hęc de differentia ſm vocem. ¶ Circa hęc quęrunt vtrum materia habeat eſſe aliud a priuatione ꝛ forma.

Dubitatio. ¶ Circa hanc quęſtionem ſunt tres poſitiones famoſę: prima eſt φ materia habeat eſſentiam eſſe:ꝛ exiſtentiaꝫ: aliam a forma:nec a forma ipſa dependentem. Secūda poſitio vult φ materia habeat aliud eſſe a forma:ſed illud eſt ſibi propter formā ꝛ a forma:adeo φ ſi ſepararetur a forma non haberet niſi eſſe in anima. Tertia poſitio eſt φ materia ipſa per ſe ipſaꝫ habeat eē eſſentię:ꝛ nõ a forma:nec ꝑpter formam:exiſtentiaꝫ vero ꝛ ſubſiſtentiam atq̄ omneꝫ actualitatem habꝫ a forma ꝛ ꝑpter formam.

Declaratio pme poſitionis. ¶ Prima poſitio quę eſt nõnulloꝛuꝫ theologoꝝ acutoꝝ:exponitur φ materia ipſa eſt quid primo ipſa forma:ſubiectuꝫ illius:eſtq̄ ex ea parte qua materia incauſata:ſiue ingenita:ſoluq̄ terminus creationis:igitur habet eſſe ſibi proprium:eſſentiam ꝓpriam:ꝛ quoniaꝫ exiſtentia eſt modus intrinſecus(quem gręci idiotropiam vocant)eſſentię:veluti intenſio ꝛ remiſſio eſt idiotropia qualitatis intenſibilis ꝛ remiſſibilis:igitur vt non datur qualitas intēſibilis ꝛ remiſſibilis abſq̄ intēſiōe ꝛ remiſſione actuali:ita nec eſſentia abſq̄ exiſtentia:ꝛ quoniam vt addūt nõnulli ſequaces materia poteſt per ſe eſſe terminus creatiōis:ꝛ abſq̄ forma:ꝛ omne qđ creatur ē ſuppoſitum aut indiuiduuꝫ ſubſiſtēs:igitur habꝫ eſſe per ſe ſubſiſtentię:ꝛ non a forma:ꝛ ſic mā quatenus mā habet eſſentiam eē:exiſtentiam ꝛ ſubſiſtētiam.ꝛ nõ a forma:ſꝫ quatenus materia ipſa eſt terminus creationis:ſic igitur habꝫ eſſe:ꝛ exiſtētiam formaliter independēs:ſed eē formale a forma.hęc poſitio probatur ab eis rationibꝰ naturalibus.ꝛ rationibus theologicis. ¶ Naturalibus quidem primo.qꝛ ſubiectum adęquatum generationis manens idem numero ſub vtroq̄ termino generationis habet eſſe eſſentię ꝛ cętera cōſequentia illam per ſe ꝛ non a forma:hęc patꝫ.qꝛ ſi cuꝫ forma corrupta materia perderet eſſe formale:ꝛ omne eſſe:tunc non eſſet eadem numero materia. Similiter cuꝫ ſit idem numero ſubiectum:ꝛ ſubiectuꝫ non eſt ſubiectum:niſi quatenus eſt ens ꝛ exiſtens:igitur vt prius. ¶ Secūdo illud quod ē principiū ex ęquo cum ipſa forma entis poſitiui ꝛ abſoluti: habet eſſe poſitiuum ꝛ abſolutum per ſe ipſuꝫ vt ſit ęque independens vt eſt illud formę.hęc omnibus patꝫ.ſed materia ipſa cum forma ſunt cauſę per ſe ꝛ poſitiuę compoſiti exiſtentis:igitur vt prius:minoꝛ pꝫ apud omnes. ¶ Tertio.omne prius abſolutum habet eſſe ſimpliciter abſq̄ omni poſteriori:ſed materia eſt abſolute poꝛ ipſa forma ꝛ compoſito:igitur habet abſolute eſſe:ꝛ non ab ipſa forma:nec ab ipſo compoſito. ¶ Hę ſunt potiores rationes naturales. ¶ Theologicis vero rationibus arguūt primo quicquid deus abſolutum facit in effectibus mediāte cauſa ſecūda:poteſt illud ideꝫ facere ſine illa cauſa ſecunda:quę non eſt de eſſentia cauſati:ſed ipſa forma eſt cauſa ſecūda quę non eſt de eſſentia materię quatenus materia cum in eadem materia adueniat alia ꝛ alia forma materia ipſa remanēte eadem:igitur deus poteſt dare omne eſſe materię ſine forma. Scđo.ꝛ quaſi ideꝫ quicquid poteſt cauſa ſecunda:poteſt prima ꝛ ſuperioꝛ per ſe abſq̄ ſecūda:ſꝫ forma dat eē materię.igitur deus poteſt abſq̄ forma dare eē materię. Tertio.materia eſt per ſe terminus creatiōis alius a forma:igitur poteſt conſeruari in eſſe alio a forma.antecedēs pꝫ.qꝛ ex quo eſt res diſtincta a forma habꝫ eē eſſentię:ꝛ eſſe exiſtentię aliud:ꝛ per ꝯſequens alia creatione creatur:ꝯſequentia vero pꝫ: qꝛ agens potens creare aliquid:illud idem poteſt ſeoꝛſuꝫ ab alio conſeruare. Quarto.cōnexio materię ꝛ formę nõ eſt neceſſaria abſolute:qꝛ tūc materia determinaret ſibi aliquaꝫ formam numero:probant.qꝛ quicquid determinat ſibi genus:determinat ſibi aliquā ſpēm.ſed quicquid determinat ſibi aliqđ in ſpē.determinat ſibi aliqđ in indiuiduo:igitur materia ſibi determinaret hanc vel illam. Ultimo materia ſe habꝫ contingenter ad omneꝫ formā: igitur habꝫ omne eſſe aliud a forma:añcedens patet.qꝛ

Right margin notes: pma rō (beside "Naturalibus quidem primo"); Scđa rō (beside "Secūdo"); Tertia. (beside "Tertio"); Ratiões theologicę. pma rō theologica. (beside "Theologicis vero rationibus")

quicqd ꝯtingenter ſe habet ad aliqḋ genus: ſe habꝫ ꝯtingēter ad quolibet illius generis: hę ſunt rationes meliores pro eis. ℂ Sed hęc poſitio ſtare non poteſt: ⁊ primo arguamus contra concluſionem. ſecūdo contra ratiōes. Contra ꝯcluſionē gdē primo. non magis depēdet forᵃ mālis educta de potētia mãę ab ipſa mã: ꝙ̄ mã e forma. ſed apud perypatheticos formā mālem eductā de potētia mãę eſſe ſine mã: ⁊ habere eē independens a mã implicat ꝯdictionē: igiᷓ mãm habere eē indepēdens a forᵃ implicat ꝯdictionē: hęc rō colligi pōt. 7. meta. cō. 35. Scḋo omnis effectus denoīatiuus alicuius rei reduciᷓ ad aliquod tale per eēntiaʒ: vt eē albū ad albedineʒ: ſed eē exiſtētię ē effectus denominans oēs res: igiᷓ reduciᷓ ad aliquod tale per eēntiā: vel illud eſt forma: vel mã: vel ambo: nō mã: qꝛ tunc ꝯpoſitū hēret eē a mã: ⁊ per ſe. ꝯtra phꝫ 7. metaph̄. vbi ait. ꝑ mãm res nō eſt: ꝑ formā eſt text. cō. 22. igiᷓ forma: ⁊ per ꝯñs nihil eē pōt abſqꝫ forᵃ: hęc ratio colligiᷓ. 2. huius. cō. 12. Tertio. illud qḋ eēntialr ineſt alicui per aliud: non ſibi competit: niſi ꝑ illud: ſed eſſentialr ꝯpetit mãę eſſe partē cōpoſiti. 5. metaphy. qꝛ ſibi cōpetit ratio elemēti ⁊ eēntialiter: igiᷓ nullū pōt habere ſibi eē ꝓpriuʒ. niſi in cōpoſito: igiᷓ eſſe eius eſt eē ꝯpoſiti: ⁊ per cōſequēs eſſe formę: hęc rō colligiᷓ. 3. cęli. cō. 29. Quarto. oēm entitatem potētialē atqꝫ poſſibilē: ⁊ oēʒ poſſibilitatem hꝫ forma educta de poᵃ mãę a mã. ergo omnē entitatem actualē hꝫ mã a forma: tenet conſequētia: aliter. n. plus forma depēderet a mã ꝙ̄ ecōtra. añs eſt Ariſtot. 12. meta. tex. cō. 51. vbi vult ſubam primā nullam habere potentiam: qꝛ liberata a mã. Hęc ratio eſt Auerro. 9. meta. cōmē. 2. vbi vult formas liberatas a mã non pati nec recipere aliquo mō. Quinto. in genere potētialium ꝑma potentia: qua omne qḋ patiᷓ eſt paſſiuuʒ: eſt ꝑma materia: igiᷓ in genere actualiuʒ primuʒ eſt forma: e qua oē qḋ eſt aliquo modo in actu: eſt exñs ⁊ ens. ꝯſequentia pꝫ: qꝛ actus ⁊ potētia ſunt oppoſita: igiᷓ ⁊ prima in illa debent eſſe appoſita. Sexto. ſi materia exiſteret: ⁊ non per formaʒ: igitur forma exiſtet ⁊ nō per mãm. tenet ꝯſequētia: qꝛ plus ipſa mã e forma dependet ꝙ̄ ecōtra: vel non minus: ſi forma exiſtit: ⁊ nō per mãm: igiᷓ oīs forma eſt appropriata mãę: ſic eniʒ vocat Auer. formaʒ appropriatā.

Septimo. ſi mã exiſteret exiſtentia ſibi ꝓpria: tūc forᵃ etiaʒ exiſteret exiſtentia ſibi ꝓpria. per ideʒ: igiᷓ quęlibet forma eſſet completa: ⁊ ſic nō poſſent eſſe partes cōpoſiti: niſi congregatione. Hę rōnes ꝓ nunc ſatis. ℂ Contra vero rationes: ⁊ ꝑmo ꝯtra ꝑmam: ſubm in tranſmutatione accidentali nō manet idem numero ſm gd ſub vtroqꝫ termino trāſmutatiōis: igiᷓ ſubm in tranſmutatiōe ſimpliciter nō dꝫ manere idē numero ſimplr in tranſmutatione ſubſtātiali: añs pꝫ: nam in trāſmutatione accidētali ſubſtātia variaᷓ ſm gd quatenus variaᷓ in accidente a quo eē habebat ſm gd. ꝯñtia pꝫ. qꝛ plus depēdet ſimpliciter mã a forma ſubali ꝙ̄ ſubm ſm gd dependeat ab accidēte.

Confutatio rōnū. Prīa rō

ℂ Scḋo. ꝯtra idem data rōne hac tūc mã eſſet vna poſitiue: ⁊ nō per priuationē oīum formarum: hēret eniʒ eē idem numero ⁊ exiſtētiaʒ eandē numero in vtroqꝫ termino: igiᷓ vnitatē numeralē poſitiuam ſm ſui eſſe reale hoc eſt cōtra Ariſto. 10. metaph̄. vbi inqꝫ. mã. n. negatione oſtēdiᷓ: vbi Auerr. cōmē. 24. inqꝫ. mã cognoſciᷓ per negatiuā: cum dᷓ ꝙ eſt materia priuatio formę: ⁊ ita eius vnitas non eſt niſi per priuationem oīum formarū.

Scḋo.

Tertia.

ℂ Contra ſecūdam arguo ⁊ accipio maioreʒ eius. illa ꝙ̄ ſunt ex ęquo principia ⁊ cauſę alicuius qḋlibet in ſuo genere cauſę: neutrum ſm ſui eē dependet ab altero: hęc eſt maior eorum: ſed agens ⁊ finis ſunt cauſę rerum naturaliuʒ ex ęquo quęlibet in ſuo genere cauſę: igitur neutruʒ ſm eſſe depēdebiᷓ a neutro: concluſio eſt cōtra Ariſto. 2. huius. tex. cōmē. 30. ⁊ non minor vt patet: igitur eoꝝ maior.

Quarta.

ℂ Contra quartaʒ arguo. aſſumo eorum maiorem: ⁊ addo minorem: ſed forma elemētaria eſt prior abſolute in materia: ipſis primis qualitatibus: ⁊ diſtincta realiter ab illis. Igiᷓ habet eē ⁊ exiſtentiam propriaʒ indepēdētem ab illis in materia. ꝯſequens eſt contra Ariſto. 2. de generatiōe: ⁊ etiaʒ cōtra eos aliter non implicaret ꝯtradictionem formaʒ elementariā eſſe ⁊ exiſtere in mã ſine primis qualitatibꝰ. quod Ariſtoteles derideret ⁊ ita hęc poſitio nō eſt perypathetica.

Quīta.

ℂ Scḋo accepta eadē maiori addo hanc minorē: ſed formę naturales vt aīa equi ⁊ id genus ſunt priores abſolute in materia ꝙ̄ diſpoſitiones: quibus in materia eſt: qꝛ apud eos fit reſolutio in accidentibus: igiᷓ poſſunt ſtare: ſeu non implicat contradictionem illas ſtare in materia: ſine diſpoſitionibus qualitatiuis ⁊ quātitatiuis. Credo eos hoc non concedere. ꝙ̄re maior illa falſa eſt.

Sexta

ℂ Cōtra rationes eorum theologicas iteruʒ arguo ⁊ aſſumo maiorem primę rationis: ⁊ addo minorem: ſed deus facit parietem album mediante albedine: igitur poteſt ipſum facere albuʒ ſine albedine. ꝯſequens eſt contra eos: igitur eorum maior eſt falſa.

Septima.

ℂ Contra ſcḋm vero arguo ⁊ aſſumo maiorem: ⁊ addo: ſed calor poteſt calefacere ⁊ efficere ignem formaliter calidum: igitur deus poterit facere ignem calidum ſine calore. ꝯſequens eſt vt ſupra cōtra eos: qꝛ non poteſt deus ſupplere vicem (vt dicunt) cauſę formalis.

Octaua.

ℂ Cōtra 3ᵐ arguo ⁊ aſſumo maiorem quā intendunt ipſi. videlꝫ qcquid deus poteſt diſtincta: ſiue productiōe: ſiue creatione efficere: alia. videlꝫ a creatione: ſiue productione alterius: poteſt illud conſeruare ſine illo. Sed deus de facto creat: ſiue producit omnes animas brutoruʒ in materia ſine diſpoſitiōibus qualitatiuis ⁊ quātitatiuis apud eos in eodem libro. cum hę ab agente ſint: igitur illas poteſt conſeruare in materia: ſine diſpoſitionibus qualitatiuis ⁊ quantitatiuis. Hęc concluſio (vt puto) eſt contra eos: quia licꝫ deus poſſit facere animas omnes ſine materia: non poteſt illas facere in materia: ſine materia: ⁊ per cōſequens: nec ſine diſpoſitionibus materialibus.

Nona.

ℂ Contra quartam arguo ⁊ aſſumo maiorem probationis eoꝝ: ⁊ addo hanc: ſed corpus determinat ſibi locum in genere: igitur locum in ſpecie: igitur locum hunc vel illum: qḋ eos id concedere non credo.

Decima.

ℂ Amplius addo aliaʒ: ſed a. corpus continuum limitat ſibi partem diuiſibileʒ: aliter non eſſet continuum. ſexto huius. ⁊ primo de generatione: igitur limitat ſibi partem aliquam in ſpecie: igitur partem aliquam in numero. quod ipſi (vt puto) non cōcederent. Poteſt enim continuum aliquod: vt a. adhuc remanere continuum ſine illa parte.

Undecima.

ℂ Contra vltimaʒ arguo ⁊ aſſumo maiorem quaʒ intendunt quicquid cōtingenter ſe habet ad aliquod genus: ſiue in genere contingenter ſe habet ad aliquod in ſpecie illius: ⁊ ad indiuiduum eiuſdem: ſed caliditas ſe habet contingenter ad gradus: ſiue intenſionem ⁊ remiſſionem: igitur poteſt eē ſine gradu ſuę intenſionis atqꝫ remiſſiōis: quod non cōcederent. Sic igitur nec poſitio: nec rationes valent: ꝓpterea ad illas pro me: ⁊ pro eis reſpondebimus in fine.

2ᵃ pō Auer.

ℂ Reſtat modo videre de ſecunda poſitione Auerro. vbi animaduertenduʒ eſt ꝙ apud Auerroeʒ vt ipſa materia eſt cauſa formę in eſſe conſeruari: vt in libro de ſubſtantia orbis accipitur. ita ꝙ forma educta de potentia materię cum intelligitur eſſe ſine materia non habet eē niſi in anima: ſic econtra materia habet eſſe ⁊ omnem entitatem a forma: ita vt ſi ipſa eſſet abſqꝫ forma: intelligeremus aliud eſſe non ſibi correſpondere niſi hoc eē

Fundamentū poſitionis.

Oīma. cognitum:hec eſt ſententia Auer.iz.meta.cōmē.14.Sūt
igitur materia ⁊ forma ſibi inuicez cauſę ⁊ ſm eſſe:⁊ ſm
cauſalitatem:ſm eſſe quidem.quia nec forma poteſt ha
bere eſſe quin dependeat a materia.nec contra materia
quin dependeat a forma:quo vero ad cauſalitatem. qm̄
nec materia poteſt componere compoſitū ſine forma:
Concluſiones Auer. nec forma ſine materia.℄ Tunc ex his ſequitur mul
ta de mente Auerroys.quorum primum eſt:ꝙ materia
Pria eſt alia:atqȝ alia ſub alia:atqȝ alia forma ſm vnitatem
numeralem poſitiuam:hoc patȝ ab eo.iz.metaph.com
ſi.lo.14.vt eniȝ eſt ꝓpter formam:ſic erit vna ꝓpter for
maȝ.z.de anima.℄ Secūdo.ſequitur ꝙ materia ē vna
Scda per hoc ꝙ intelligitur ſine forma:vt aqua eſt vna per h
ꝙ intelligitur abſqȝ vaſibus:verum differunt:qꝛ vnita
ti aquę reſponderet in re aliquod ens reale extra aīam:
vnitati vero materię nihil ꝑter priuationem:qd̄ habȝ eē
Tertia. in anima:hec Auerro.iz.metaphyc.vt ſupra ℄ Tertio.
ſequitur ꝙ licȝ materia ſit prior forma:cuȝ forma ſit ꝑor
materia:qꝛ ſibi inuicem cauſę ſm eſſe ⁊ cauſalitatem: in
nullo priori poſſȝ capi mā in genere cauſę materialis:qn
in illo forma ipſa ſit adhuc prior ea in genere cauſę for
malis:⁊ ecōtra nō poteſt ſumi forma in aliquo priori in
genere formę:quin mā ſit prior illa i genere materię:qm
Quarta. ſunt inuicem mutuo cauſę:⁊ mutuo ſeſe priores.℄ Ul
timo ſequitur.ꝙ licet ſint ſimpliciter mutuo ſibi cauſę ⁊
ſm eſſe:⁊ cauſalitatem:materia tamē diſtinguitur realr
a forma:⁊ entitas materię ab entitate formę.Exēpluȝ in
alıqs.concluſio oēm neceſſitatem habet a propoſitioni
bus:⁊ tamen neceſſitas ꝯcluſionis ⁊ neceſſitas propoſi
tionum diſtinguūtur ſimpliciter.Simılr mūdus omnē
entitatez habȝ a deo:⁊ tamen diſtinguitur ſimplr a deo:
eodem modo licȝ omne eē eēntię:⁊ exiſtentię habet mā
R̄ſio ad tacitā obiectiōeȝ. a forma:cuȝ eſſe non poſſit abſqȝ illa:tamen eſſe mātę eſt
realiter diſtinctuȝ ab eſſe formę.℄ Nec valȝ.diſtīguiť
realiter a forma.igiť pōt habere eſſe ſibi ꝓprium ab illa
ſeparatū:hn̄ ꝯcedo diſtinctū:nō tamē ſeparatum:qꝛ tūc
hrēt eſſe indepēdens:cōtra ꝑſuppoſita:hec colligi poſſūt
iz.metaph.cōmen.14. Et hec eſt poſitio expoſitoris nr̄i
R̄ſio ad arg̊ vbiqȝ:qui in hac re nō differt ab Auer.℄ Per hec ad ra
tiones ad p̄mam dico ꝙ in maiori debet addi ꝙ maneat
eadeȝ numero poſitiue:imo vt dixi:mā eſt alia:atqȝ alia
ſub alia forma poſitiue:eadeȝ vero vt intelligiť priuata:
cui intellectioni nihil reſpōdet ꝑter priuationem:quę nō
Replica prīma r̄ſio. habet eē:niſi in aīa.℄ Sed dices.igiť mā generatur ſȝ
rem:nego ꝯſequētiam:ſed bene cōcedo ꝙ dependeat cō
tinuo ab alia atqȝ alia forma:ſicqȝ ꝯtinue alia atqȝ alia
ꝓpter formaȝ aliam atqȝ aliā:⁊ ita pōt depēdere ab ali
quo in genere formę a quo nō depēdet in genere agētis:
Replica ſcda imo eſt ſimplr indepēdēs in genere cāę agentis.℄ Ad
huc aīa timebat.ꝯtra.mā quę erat cum a.forma:nō eſt ea
deȝ nūero poſitiue cum b.forma:igiť deſinet eſſe mā ipi⁹
a.⁊ mā ipſius b.incipiet eē:ſed omne qd̄ deſinit:aut inci
pit eſſe:deſinit aut icipit eſſe per gnātionem:igiť mā ge
R̄ſio. neratur:hoc eſt vltimū poſſe eorum.℄ Hęc rō procedit
ex craſſa imaginatiua:vel qꝛ habēt imaginatiuam ſupra
cogitatiuam illi qui ſic arguerent:ideo dico ꝙ mā q̄ erat
cum a.deſinit eē ſm idētitatē numeralem poſitiuam:⁊
materia ſub b.incipit eſſe alia ꝓpter aliā vnitatem nume
ralem poſitiuaȝ:ſunt tātuȝ vna per hoc ꝙ intelligiť ſub
priuatione:per h tamē nō inferť plus:niſi ꝙ hęc mā po
ſitiue ſumpta deſinit eē poſitiue vna hac vnitate.nō ta
mē deſinit eē ſimpliciter:qꝛ nō deſinit eē forma ſimpli
citer:qꝛ ſuccedit alia:a qua habȝ vnitatem aliaȝ numera
leȝ poſitiuam:eſt tn̄ vna nūero per carētiam formaꝝ fa
cientiū diſtinctionē numeralē poſitiuaȝ. Hęc eſt reſpon

ſio Auerr.iz.meta.(vt dixi)cō.14.℄ Adhuc obyciunt Replica tertia.
ſcholares.agēs ⁊ patiēs cōicant in mā vna nūero:qꝛ con
traria ſunt apta fieri circa idē nūero.℄ Jaȝ r̄ndet Auer. R̄ſio.
8.metaph.ꝙ cōicāt in vna materia:quę eſt vna nūero ꝑ
priuationē:nō vnaȝ nūero poſitiue qꝛ tūc hrēt formā ꝓ
priam vnaȝ numero.℄ Ad zm̄ pȝ ſolutio:maior.n.falſa Solo.z².
eſt:nam agēs ⁊ finis ſunt ex ęquo cauſę reꝝ nālium:⁊ ta
men ſunt ſibi inuicez cauſę.℄ Ad 3m̄ Auer.negaret ma fol.tertie.
iorem ⁊ minorē:minorem quideȝ:qꝛ forma ⁊ materia di
cūtur ad aliquid.z.huius.cōmē.z6.maiorem vero.quo
niaȝ nō eſt vera:niſi de priori:qd̄ nullo mō eſt poſterius:
modo mā eſt prior forma in genere ſuo hoc eſt in genere
cauſę mālis:⁊ poſterior:qꝛ forma eſt prior illa in genere
cāę formalis.℄ Per hec ad rōnes theologicas:ad p̄mā Ad rōnes theologicas.
dicerem maiorē eſſe veram in cauſis efficientib⁹:de⁹ eni Sol.p̄me
pōt ſupplere vicem finis ⁊ agētis:nō autē formę.vt etiaȝ
ꝯcedunt ipſi:nō eniȝ pōt facere albuȝ ſine albedie:ideo
nec mām eſſe quin habeat formaȝ:cum oē eſſe ſit a for⁸.
Per ideȝ ad zm̄.℄ Ad 3m̄ dicūt aliq catholici ꝙ mā nō ē ſol.ſcde ⁊ tertie.
per ſe creata:aut per ſe ꝓducta:qꝛ eēt facta iformis. Sȝ
eſt cōcreata ſimul cū forma:⁊ q̄ꝛ q̄ꝛ ſit res diſtincta a for
ma:nō ꝓpter hoc eſt creata ſine forma:quoniā eſſe ſuuȝ ſol.q̄rte.
nō eſt niſi eſſe formę.℄ Ad 4m̄ dico.ꝙ cōnexio mātę:vt
materia accepta ſub priuatiōe oīum formaruȝ nō eſt cō
nexio neceſſaria ad formā:tamē ſibi vt ſic nihil reſpon
det ꝓpter priuationē:quę eſt res in anima:hec tamē mā
neceſſario cōnexionem dicit ad hāc formam quā hȝ:qua
corrupta non remanet eadeȝ materia numero per vnita
teȝ poſitiuaȝ:ſed eadeȝ nūero per vnitateȝ priuatiuaȝ: et
de hac rōne ſatis diximus ſupra.℄ Per idē ad vltimū: ſol. vltie.
mā.n.vt mā ſub rōne qua eſt vna priuatiōe ꝯtingēter ſe
habet ad oēm formam:ſed vt ſic nulluȝ eē hȝ:niſi cogni
tuȝ:at mā hęc vel illa nexio ſe hȝ ad hāc vel illā formaȝ:
vt diximus.Sic igiť hec poſitio nec in ſe:nec quo ad rō Alia poſitio ꝯtra ad.
nes ſuas valet.℄ Animaduerte tn̄ ꝙ ſi teneať de mēte
Auerro.forma corporeitatis de genere ſubę mātę ipſi coe
terna:facilius rōnes hę poſſunt ſolui:habebit.n.mā eſſe
ꝓpter formā illā genericā:queqȝ ēt eſt vna nūero ꝑ p̄ua
tionē formę idiuiduę.Et ſic ꝯcedeť ꝙ manet eadē nūero
realiter poſitiue:⁊ p̄uatiue:poſitiue q̄deȝ rōne illius for
mę:p̄uatiue vō ꝑ carētiaȝ formaꝝ idiuiduaꝝ.ſed de hac
forma in com.63.dicemus.℄ Sȝ qm̄ hec poſitio Auer. Qualis po auer.
eſt multuȝ difficilis vt vides:⁊ vix ꝑceptibilis:ideo mihi
videť eē mediādū:⁊ cū Themiſtio in digreſſiōe hui⁹ pri Pō ꝓp̄a
mi dōm. Jlle.n.(vt mihi vř)ꝓbabilius logť.℄ Aniad
uertēdū igiť ꝙ mā pōt duplr ꝯſiderari: vno mō abſolu diſtō.
te:alio mō relatiue ad formā. Ut lignū pōt vt bipedale
abſolute ꝯſiderari:alio mō relatiue vt duplū.℄ Si mā p̄ma po ponis.
ꝯſidereť abſolute:vt ſic hȝ eē eēntię abſolutū ⁊ a forma:
⁊ ab accn̄te.⁊ a p̄uatiōe:ſic eni itelligiť ꝑ negationē oīuȝ
formaꝝ:q̄ negatio dr̄t a p̄uatione vt dicit Themiſtius:
quo in priori ipſa ē tn̄ ipſa:nec p̄uata:nec formata:cui i
tellectioni vult Themiſtius reſpōdere eſſe eſſentię rea
le ſimpliciter in omni genere cauſę independens: non ta p̄mus ſignū nāę
men eſſe exiſtere.℄ Hanc conſiderationem nōnulli vo
cant primum ſignuȝ naturę:⁊ non imperite:quo in ſigno
naturę intelligitur res quo ad predicata per ſe p̄mi mo
di.℄ Ex quo ſequitur materiaȝ in hoc priori ſigno non Cōcluſio ex p̄ma parte.
eſſe:nec in actu:nec in potētia:ſi quidem actus ⁊ potētia
ſint modi entis ⁊ non differentię per ſe. Jtemqȝ nec vna
nec plures:quādo vnitas ſit vt paſſio entis: nec priuata:
nec formata per idem.Sed ſolum eſt ens ⁊ ſubſtantia a.
vel b.intelligendo per a.vel b.propriam illius diffīem:ſi
quā hȝ.℄ Alio modo poteſt conſiderari in relatione ad Scdo ſcō
formam:⁊ hoc dupliciter:qꝛ aut vt referť ad illā in actu:

vel in potentia:ſi vt refertur ad illam in potentia:ſic ſibi competunt potẽtia:priuatio:ꝛ omnia pᷓdicata per ſe ſecũdi modi per ſe:vt vnitas ꝛ id genus:qua rõne mã ipſa materię rõnem nacta eſt:dicta enĩ eſt mã per hanc rõnem potentialem ad formam:qȝ ſignũ vocant ſm ꝛ nõ iniuſte:in hoc ſigno ipſa mã eſt vna numero oĩum formarum per priuationem oĩum illarum:cui priuatiõi reſpõdet aliquid in re vtpote potẽtia ꝛ eſſentia illam pcedẽs:

Cõclo 2e partis.

ꝛ non eſt purum intellectum:vt voluit Auerrois. ¶ Ex hoc ſeqtur ꝙ vnitas materię apud Themiſtiũ eſt vno modo poſitiua:alio modo priuatiua:poſitiua qdem per cõparationem ad ſubiectũ remotum:vtpote per cõparationem ad eſſentiam. Priuatiua vero per cõparationem ad ſubiectũ proximũ:vtpote ad priuationẽ mediãte qua intelligitur materia vna. Hec diximus in .12. metaphyſicę.cõmẽ.14. ¶ Et nec in iſto ſigno ipſi mãę cõpetit eſſe exiſtentię:nec eſſe actu:eſſe qdem actu non : qꝛ omne ens in actu apud Themiſtiũ eſt forma aut habẽs formã:nec ſibi competit exiſtere:quando exiſtere:ꝛ eſſe actu idem ſint. ¶ Nec valet in pmo ꝛ ſecũdo ſigno materia ipſa eſt ens eſſentię:ꝛ reale atqȝ ſimpliciter independens:igitur eſt in actu entitatiuo:cum apud omnes eſſe in actu:ſiue entitatiuo:ſiue abſolute ſemꝑ ſit forma : aut habẽs formam. Ille enĩ loquendi modus non eſt perypatheticus. ¶ Ultimo põt cõſiderari in relatiõe actuali ad formam:qȝ non indocte diciꝰ tertium ſignum conſiderationis naturalis.quo in ſigno ipſa eſt ſubiectum formę:ꝛ rationem habȝ ſubiecti:qua ratione cęlum eſt ſubiectum motoris:nõ materia:quoniã illud ſubiectũ eſt ad eſſe trñ:quo etiã in ſigno eſt ipſa i actu formata:ꝛ vna cum forma pars rei compoſitę.Qua etiã ratione ẽ vna numero poſitiue ab alia atqȝ alia forma. ¶ Exẽplũ oĩũ horum eſt cęra:poteſt enim cęra conſiderari in primo ſigno naturę quo ad pᷓdicata primi:et ſic eſt ſubſtãtia: et quicqd competit ſibi per ſe illo modo:ꝛ poteſt cõſiderari in relatione aptitudinali ad omnes figuras:ꝛ ſic cõpetunt ſibi pᷓdicata ſcdi modi per ſe:qua ratione ipſa ẽ potentia:vna numero pᷓuatione:atqȝ materia illarũ. Tertio modo põt conſiderari in relatione actuali:quo.vȝ.ad tertiũ ſignum naturę:ꝛ ſic ſibi competit ratio ſubiecti:ꝛ eſſe figuratũ:ꝛ id genus. His ſic expoſitis teneo cũ prima poſitione ipſã mãm habere aliquã entitatem realem poſitiuã:quę dici põt eſſe eſſentię:ꝛ ſm illud nõ depẽdet a forma:nec ab efficiẽte:nec ab aliquo genere cãę. Cũ ſcda vero teneo mãm nõ habere eſſe in actu ꝛ exiſtere:niſi a forma:ꝛ ſic materia ꝛ forma ſũt ſibi mutuo cãę quo ad eſſe actuale:ꝛ nõ quo ad eſſentiam:ꝛ per hãc poſitionẽ potes facile reſpõdere ad argumẽta vtriuſqȝ ptis.

Dubitationes.

¶ Tũc circa hęc dubitares cũ materia ipſa habeat eſſe eſſentię ſibi ꝓprium atqȝ ſimplr independẽs: ꝓpter qd non poteſt eſſe ſine forma:vel ſaltẽ non implicaret cõtradictionẽ eſſe ſine forma. ¶ Scdo.tunc materia non dr̃et a genere:quoniã cõmunitati mãę reſponderet illa eſſentia:ꝛ ita genus. ¶ Dici põt ad primũ ꝙ mãm eſſe abſqȝ forma implicat ↄtradictionem:qm eo ipſo ꝙ eſſet abſqȝ forma eẽt exiſtẽs actus vel habẽs actũ. ¶ Ad 2m dici põt ꝙ conceptus generis ſumitur ab actu vel habẽte actum:eo qꝛ genus eſt pncipium intelligendi:at cõmunitas materię colligit ab eſſentia:quę nec eſt actus: neqȝ habens actum. Hęc de materię entitate.

Prima. Scda. Solonco

¶ Eorũ vero quae fiunt:quae vt ſimplicia fieri dicimus:hoc quidem permanens fit : illud vero non permanens:homo quidẽ permanet cum fit muſicus homo.ipſũ vero nõ muſicum atqȝ imuſicum:neqȝ ſimplex:neqȝ cõpoſitum permanet.

Expoſitio.

¶ Hactenus de differentia in voce Ariſto.perfecit : nunc vero quonam pacto in natura atqȝ in ſignificatiõe differunt exponit:ꝛ vult hęc ſic differre ꝙ alterum in trãſmutationibus remanet:alterum perit.homo enim cũ fit de imuſico muſicus:ꝛ homo eſt:ꝛ remanet:imuſicũ vero:neqȝ eſt:neqȝ remanet:ꝛ ſi etiã dixeris imuſicũ fieri muſicum:nec ſic ipſum imuſicum remanet. Imo vbi imuſicum cum homine copulaueris:etiã imuſicus homo non remanet:nam compoſitum deſinit eſſe:quando aliqua ſui pars deſinit eſſe.

Com.59.

¶ Et illa. Auerroes in hoc cõmento videtur velle materiam eo permanere:quia remanet generati pars:at pᷓuatio cũ non ſit pars generati:ipſa remanere non põt.Sȝ videtur in dictis Ariſto.ꝛ Auerroys cõtradictio:hic enĩ patet priuationẽ ipſã nõ remanere in materia:ſecũdo huius.cõ.15.accipiꝰ ꝙ priuatio eſt perpetua quaſi forma materię.Dici põt ꝙ hic loqtur de priuatione determinatę formę:ibi loquitur de priuatione formę generatis:ſiue formę ſm genus:ꝛ hoc modo non perit.

¶ Determinatis igitur his:ex omnibus quae fiunt hoc eſt accipiendũ:ſi quis vti diximus: inſpexerit:ſubijci ſemper aliquid oportere qȝ fit: quodqȝ tametſi numero ſit vnũ:ſpẽ tamẽ non vnum:id enĩ ſpẽ dico ꝛ ratione idẽ:nõ enĩ idem eſt homini ꝛ imuſico eſſe: inſuper hoc quidẽ permanet. Illud vero non ꝑmanet:ipſũ quidem enĩ oppoſitũ non permanet:nã homo permanet:muſicũ vero atqȝ imuſicũ non permanent:neqȝ ex vtriſqȝ cõpoſitum.veluti imuſicus homo.

¶ Ut Themiſtius exponere videtur.nunc Ariſto.ex dictis quonã modo priuatio ꝛ materia differãt: concludit: ꝛ vult id quod reſtat ac ſuperat materiã eſſe:id vero qȝ non ſuperat:ſed abiit:priuationem. Hęc autem conuenire ꝛ differre declarat:nam numero eadem eſſe vult:ſpecie vero ꝛ ratione differre.Cȝ vero ratione differunt: ꝑ differentias tactas declarat:quando(vt dixit)alterum remanet:alterum abijt atqȝ tranſit:igitur ratione differunt:atqȝ ſpecie.Quomõ vero numero eadem:ſiue non declarat:ſed poſterius dicemus:ſic igiꝰ ex his dictis patet eẽ duo generationis atqȝ tranſmutationis principia: ſpecie atqȝ ratione differentia.Sermo eius non indiget noſtra gloſa:cum tranſlatione pateat.

Com.60. Probatio primi.

¶ Et cum determinata. Auerroes primo venatur neceſſitatem ſubiecti.Et arguit ſic.generatio indiget ſubiecto vt ſupponit:vel igitur ſubiectum illud eſt compoſitũ in actu.vel oppoſitum:vel forma.aut tertium.non compoſitum:qꝛ illud iam fuit generatum.igitur non ſubijcitur generationi.nec poteſt eſſe priuatio.qꝛ illa abeſt.nec forma:quia ipſa habita ceſſat generatio.igitur erit materia alia ab his.quę in rei veritate eſt illud quod generatur hoc eſt ſubijcitur generationi.Complicat etiam in his rationem aliã.videlȝ.omnis motus indiget ſubiecto alio ab vtroqȝ termio motus:in eo ꝙ motus. vt ſupponit.generatio eſt motus.ſaltem cõmuniter.igitur generatio indiget ſubiecto alio a terminis in eo ꝙ motus:ꝛ tale dicimus materiam:ipſe tamen confuſe loquitur vt ↄſueuit.

Probatio ſcdi.

¶ Et iſtud quod eſt generatum in actu.Secũdo nãciſciꝰ priuationẽ:ꝛ hoc duplr.pᷓ ꝑ rõnẽ Ariſt.2o ibi(Et hoc quod dixit per rationẽ ꝓpriam)pmo arguit ſic.omne id quod

abeſt: differt aliquo mõ ab eo qð remanet: ſed oppo^m abeſt: ⁊ mã remanet: igiẽ dñt. ait tñ (vt Ariſt. dixit) mãꝫ ⁊ priuationẽ eẽ vnũ numero: differre ſpẽ. ℂ Dubitant hic
Dubitatio. ⁊ rõnabiliter: q̃cũqꜫ differunt ſpẽ differũt nũero: igĩ non poſſunt aliq̃ ſpẽ differre: ⁊ nũero eẽ eadẽ. ℂ Nõnulli vo
Rñſio pma. lunt vbaꝫ Ariſt. ⁊ Auer. eẽ itelligẽdũ in p̃dicatione: vt ſit ſenſus q̃ p̃uatio ⁊ mã ſint idẽ nũero: q꜠ p̃dicanĩ de eodẽ numero: qua rõne fit vt Ariſt. accipit actũ exercitũ ꝓ ſignato: mõ aliqua poſſunt p̃dicare de eodẽ nũero: vt albũ ⁊ pater: q̃ dñt ſpecie ⁊ genere. ℂ Huic obyciũt nõnulli
Obiectiones Prĩa. ardeliones. ꝓ q꜠ nulla p̃dicatione exiſtente mã ⁊ p̃uatio ſunt eadẽ numero: vbi eẽ non poſſunt eadẽ nũero ꝑꝑ p̃dicationẽ: igĩ ꝓpter eſſe in actu exercito. ℂ 2° ſicut ea q̃
Scd̃a. p̃dicanĩ de eodẽ nũero ſunt eadem nũero: igiĩ ea q̃ p̃dicanĩ de eodem ſpẽ erunt eadẽ ſpẽ: ſed mã ⁊ p̃uatio nõ ſunt eadeꝫ ſpẽ per Ariſto. igĩ nõ p̃dicanĩ de eodẽ ſpẽ. tenet argumẽtum ex oppoſito ꝯſequentis. Hẽ ſunt captiũcule. ℂ Propterea dici poteſt. q̃ nulla p̃dicatiõe exiſte:
Rñſio ad p^m actu illa nõ poſſunt eẽ eadem nũero: ⁊ ſi nulla ſit l aptitudine: nõ poſſunt eſſe in aptitudĩe: nõ ſatis eſt q̃ poſſũt p̃dicari de eodẽ nũero. ℂ Ad 2^m ꝯcedo. q̃ illa ſunt ea
Ad ſcd̃m. dẽ ſpẽ: ⁊ dñt ſpẽ: quatenus q̃deꝫ p̃dicanĩ de eodẽ ſpẽ: dici p̃nt eadẽ ſpẽ extriſece: vt dulce ⁊ albũ õ lacte: q̃ten^9 vo vnum per ſe nõ dĩ de altero dñt ſpẽ intriſece: ⁊ hoc non perceperũt ipſi. ℂ Propterea aiũt q̃ aliq̃ eẽ eadeꝫ nũe
Rñſio ſcd̃a. ro eſt dupl̃r: aut ſimpl̃r: vt cultellus ⁊ gladi^9: ⁊ hẽ ſi ſũt eadeꝫ numero: p̃ñt eẽ: ⁊ ſunt eadẽ ſpẽ: alia ſunt eadẽ nũõ ſm quid: vt q̃ ꝯueniunt in ſubto: vt dulce ⁊ albũ in lacte: ⁊ hẽ poſſunt differre ſpẽ: quãdo p̃ñt nũero ſimpliciter. ℂ Sꝫ hec R̃^o nõ valet: q̃ñ ſm viam cõeꝫ nõ alia idiuidualit^er ẽ accñs ipꝫ idiuiduũ ⁊ ſubꝫ: igĩ vnica idiuidua^{tẽ}.
Confutatio Prĩa rõ. igĩ ſimpl̃r nũero ideꝫ: ⁊ tñ dñt ſpẽ ꝓpꝛie. ℂ 2° relatio: ⁊
Scd̃a. fundamẽtũ ſm viã cõem ſunt ideꝫ nũero ſimpl̃r: ⁊ tamẽ differũt ſpecie ⁊ genere. ℂ 3°. ſm alios ſubm ⁊ ꝓpꝛia: ſi
Tertia. ue paſſio: ſiue affectio ſunt idẽ nũero ſimpl̃r: ⁊ tñ ſpecie differũt: cũ ipſa paſſio ſit in p̃dicamẽto q̃litatis: ſubiectũ in p̃dicamẽto ſubẽ: ſic hẽ rñſio nõ eſt cõis: licꝫ ſuſtineri poſſit. ℂ Nõnulli cuculati: quoꝝ ſtudiũ eſt l metaphy
Rñſio cucullatoꝝ. ſicis: paꝝ vero in phyſicis: fingũt plures diſtĩones q̃ idẽtitates: quas nullus vnqꜫ peripatheticus ꝑcepit: q̃do ſine illis: ⁊ cũ illis ita bene doctrinas ſcribũt ſuas: ſicut ſine illis: doctores etiã noſtri catholici: ⁊ approbati ſine illis ita bñ loquunĩ de diuinis: ſicut illi cũ talib^9 confuſionibus. Iſti igiĩ reſpõdent aliqua eſſe eadem in realitate ſubiectiua: quẽ dñt vel nõ ſunt eadem in realitate obiectiua: ⁊ hoc voluit ſentire Ariſt. ⁊ Auer. hic: cũ aiunt eẽ illa nũero eadeꝫ: ſpecie vo differre. Hẽ reſpõſio: ⁊ hẽ figmẽta: licet ſint difficilis iꝑbatiõis: ſcio certe hẽ ⁊ id genus nõ eſſe perypathetice dicta: ideo nũc ꝯtra hẽ paucis verbis ⁊ exercity cã dubito. Primo ſuppono: q̃ realitas obiectiua ſit ſuperior realitate ſubtiua: hẽ eſt p̃m coꝝ: partim ẽt patet: nam obm nõ eſſe põt niſi cõius ⁊ vlius ſubiecto: igiĩ realitas obiectiua: q̃ eſt abſtractũ obiecti ẽ cõioꝛ ratio q̃ illa ſubti: hoc nũc ſuppono. Accipio ſcd̃o de mente coꝝ cõtra diuum Thomaꝫ q̃cũqꜫ differunt in ratione ſuperioꝛis eo mõ quo differũt in rõne illius: ẽt differunt in ratione inferioꝛis. Hanc iſti ſumunt in coꝝ libris theologiẽ. Ex his arguo. q̃cũqꜫ differũt in ratiõe ſuperioꝛis: eo modo quo differunt in illa: etiam differunt in ratione inferioꝛis ⁊ ſubiecti: per ſecũdam coꝝ. Sed a. b, quẽ ſunt eadem realitate ſubiectiua: ⁊ differunt realitate obiectiua: differunt in ratiõe ſuperioꝛis in realitate: quia differunt in realitate obiectiua: igitur in realitate. ab inferiori ad ſupius: per p̃maꝫ: igitur differunt in ratione inferioꝛis in realitate: ⁊ ſic non poſſunt eſſe eadem in realitate aliqua iferiori. Scio q̃ reſpõdebũt: ⁊ hoc volo. Scd̃o quẽcũqꜫ dñt realitate: differũt realiter: q̃cũqꜫ differunt in realitate obiectiua: dñt realitate: igiĩ differũt real̃r: ⁊ per ꝯſequẽs non poſſunt eſſe eadem in ſubiecti realitate: maioꝛẽ ꝓbo. q̃cũqꜫ non differũt realitate: nõ differũt realiter: igitur q̃cũqꜫ differũt realitate differũt realiter: cõſequẽtia tenet per regulã oppoſitoꝝ ſcd̃i topicoꝝ. añs probo: q꜠ q̃ nõ differũt realitate obiectiua: non differũt realiter obiectiue: quẽ nõ differunt realitate ſubiectiua: non differũt realiter ſubtiue. Sed q̃cunqꜫ differunt realitate: differunt aut realitate ſubtiua: aut obiectiua: igiĩ q̃cunqꜫ nõ differunt realitate: nõ differunt realiter: ⁊ ſic per locũ oppoſitoꝝ quẽ differunt realitate: differũt realiter. Soluent etiã ⁊ hoc: ⁊ hoc volo: nam ignoꝛanti ⁊ ſciẽti omnia ſũt plana. Hẽ obiter diximus. alſ. fortaſſe: ſi l metaphy
Aduertẽ de nũe realitate accñtũ. ſicis ꝯtinget ſcribere: latius diſputabimus. ℂ Pro dcõ vero Ariſtotelis ⁊ Auer. atqꜫ Themiſty. aduertendum vna nũeroſitate ſunt indiuidua accñtia ⁊ ſubm: q̃ñ indiuidua apud eos nũeranĩ numeroſitate ſubiecti: ſꝫ ſubiecti nũeralitas eſt vna: igiĩ oĩa accidentia ⁊ ſubiectũ vna numeralitate ſunt idiuidua. Ex hoc ſeq̃tur aliqua eẽ eadem nũero: ſiue numeroſitate: q̃ differunt ſpẽ: vt hoc albũ: ⁊ illud dulce ſunt eadem numeroſitate lactis huius: quẽ differunt ſpẽ: ⁊ ſic concedo materiam ⁊ priuationeꝫ eſſe numero eadem: quẽ differũt ſpecie: ſiue ratiõe ſequiĩ etiaꝫ aliqua differre realiter: quẽ ſunt eadem numero: vt hẽ albedo: ⁊ hẽ dulcedo. ℂ Ad rationes ad p̃maꝫ hẽ ſunt eadem nũero: igitur ſpecie. per regulã: q̃nti metap̃h. dico q̃ illa regula eſt vera: q̃ñ illa eadẽ numero ſunt ita ſe habẽtia: q̃ vnum ab altero nõ dependet: aliter hꝫ infinitas inſtãtias. ℂ Ad ſcd̃m. quẽ differunt ſpecie: differũt numero: igiĩ ſi differũt ſpecie: nõ poſſunt eẽ eadẽ numero. Dico q̃ q̃cũqꜫ differũt ſpecie: ⁊ vnum non dependet ab altero: differunt numero: qð non eſt ſic in propoſito. ℂ Sed dices hẽ albedo: ⁊ hẽ dulcedo ſunt eadeꝫ nũero: igitur vnum eſt aliud: hoc eſt albedo hẽ eſt dulcedo hẽ: tenet cõſequentia: q꜠ q̃cunqꜫ ſunt eadẽ numero: ſunt ſimpliciter eadeꝫ: dico cõſequentiam eſſe nullaꝫ: valeret enim quãdo illa eſſent eadeꝫ numero: ⁊ nec vnum ab altero: nec ambo e tertio depẽderent: cuiuſmodi in ꝓpoſito nõ eſt. Ad probationeꝫ dico q̃ ea quẽ ſunt eadeꝫ numero ſunt ſimpliciter eadeꝫ: q̃ñ vnuꝫ nõ ab altero. nec ambo e tertio depẽdent: hẽ cuculati eiuſmodi ignoꝛãt. ꝓpterea incidũt in aniles fabulas. Huius noſtre poſitionis eſt expoſitoꝛ noſter Thomas: etiã ⁊ Egidius nõ minus metaphyſici: q̃ phyſici. Cum enim metaphyſica ſit finis omniuꝫ doctrinarũ: phyſicẽ media: impoſſibile aliquem ſcire metaphyſicaꝫ: ⁊ ignoꝛare phyſicas. tales ſũt eiuſmodi: in metaphyſicis multa: de natura nihil.

ℂ Et hoc quod. Nunc vult exemplo ⁊ ratione ꝓpꝛia t declarare. priuatio etiaꝫ: ⁊ addit etiam declarationem ſubiecti: ⁊ p̃mo accipit Ariſtotelis cõcluſionem eſſe vniuerſalem in omnibus p̃dicamentis: omnia p̃dicamẽta habent ſubiectum ⁊ priuationem: vt diximus. Scd̃o declarat hẽ duo in p̃dicamẽto ſubſtantiẽ ⁊ vult in generatiõe hominis p̃ceſſe ſperma. modo ratio ſpermatis opponitur rationi hominis: igitur habetur oppoſitũ. Sunt enim hẽ oppoſita priuatiue.

ℂ Et etiam. Declarat ſubiectum. ⁊ vult in generatiõe hominis nõ tñ eẽ oppoſitũ: ſed etiam ſubiectum: qð in rei veritate dĩ generari: dico in rei ṽitate generari ſubiectiue. videlicet illud in quo inuenitur iſte motus: qui debet eſſe in ſubiecto (vt diximus) Et ſic habes exemplum in vtroqꜫ. vt in priuatione ⁊ materia.

ℂ Et impoſſibile. Remouet dubitationem: poſſet. n. dici

idē eſſe ſubiectū ⁊ oppoſitū: vt ſperma eſt ſubm: ⁊ oppoſitū. Cõtra arguit. qꝛ tunc motus eēt ſine ſubiecto: quoniã ſperma ſucceſſiue corrũpitur: igitur non poteſt eſſe ſubiectum gnãtionis. Ex hoc apparet apud Auerro. fieri reſolutionē vſqꝫ ad mãꝫ primaꝫ: aliter rõ ſua nulla. dicerēt. n. idē eſſe ſubm ⁊ op. ꝯo⁹: ⁊ gnõnē recipi in ipo ſꝑmate. ❡ Et ſi nõ eēt. Probauit mãm per exẽplũ: nunc ꝓbat idē rõne: ⁊ arguit enthymematice ſic. ſi nõ eſſet mã: non eēt aliqd deferens iſtũ motum gnãtionis: neqꝫ eēt aliqd: qđ diceretur moueri: neqꝫ aliqđ qđ eēt in potentia ad aliqd ⁊ auferret̃ nã poſſibilitatis. Iſte ꝯſequentię tenent ſupponendo vnum. ꝙ radix ⁊ fundamētum contingentię ē materia: qꝛ illa eſt: qua res põt eſſe ⁊ non eſſe. igit̃ ſi non datur mã: auferr̃ cã contingētię: ablata vero cã contigētię: aufertur potētia: ⁊ ſic tollitur ratio ſubiecti: ⁊ ſic nihil erit ſubiectũ generationis. ❡ Aiaduertēdũ ꝙ ab Auer. nos diſcordamus in duob⁹. pmo dicimus mãm non eſſe tm̃ cauſam ꝯtingentię: nam volũtas eſt cauſa multoꝝ ꝯtingentium ⁊ nõ ꝓpter mãm: vt pꝫ in diuina voluntate: quę ad extra cõparat̃ contingenter: cuꝫ ad nihil ꝯtingēs poſſit referri neceſſario. ꝓpterea diſcordamus in ſecũdo: ꝙ poſſibile eſt duplex: vno modo qđ non eſt ⁊ põt eſſe. vt forma generãda dicitur poſſibilis: ⁊ quoniã h̃ poteſt poni in eē a voluntate dei: ideo dicit̃ eſſe vt obiectuꝫ illius: ꝓpterea a nõnullis id dicit̃ eſſe in potētia obiectiua: ⁊ nõ imperite: quãdo illa ſit pręconcepta a mēte primi opificis: vt obiectũ diuinę voluntatis: ſaltē ſcđariuꝫ: poſſibile hoc mõ a volũtate ipſa ſumit ortuꝫ: alio mõ dr̃ aliquid in potētia receptiua: ex quo vna cum ipſo in actu cõponitur aliqd in actu: ⁊ qm̃ hęc poſſibilitas ꝑficiſcitur a mã ipſa: dr̃ poſſibile potētia ſubiectiua. Sũt qui addũt tertium poſſibile: qđ. vꝫ. nõ eſt h̃ aliquid: ⁊ põt fieri hoc aliquid per ſeparationē: vt partes q̃titatiuę non ſunt h̃ aliquid cũ ſint partes ꝯtinui: qꝛ vero per ſeparationē effici poſſunt hoc aliquid: ideo a nõnullis vocat̃ poſſibile tertio mõ: hoc tñ (vt mihi videt̃) non eſt neceſſarium: qꝛ cõtinuuꝫ nõ eſt diuiſibile: niſi ꝓpter mãm: quę poteſt recipere q̃titãcũqꝫ formaꝫ tertio huius: ideo iſtud nõ differt a ſcđo mēbro. Diſcordamus igit̃ ab Auerro. qꝛ ipſe vult oium poſſibilium cauſaꝫ eē mãm: ideo ea ablata: ois cõtingentia auferr̃: nos vero dicimus cãm poſſibilium ſm potētiaꝫ obiectiuam eē volũtatem tm̃: cãm vero poſſibiliuꝫ ſm potētiaꝫ ſubiectiuã: dicimus eē volũtateꝫ ⁊ mãꝫ. Ex his ſeqtur ꝙ apud Auer. idē eſt poſſibile obiectiue: ⁊ ſubiectiue: vt forma gnãnda: rõne agentis eſt poſſe obiectiue: rõne mãę eſt poſſibile ſubiectiue. apud nos v̾o differunt: qm̃ in plus ē poſſibile obiectiue: q̃ꝫ poſſibile ſubiectiue: oē. n. poſſibile ſubtiue eſt poſſibile obtiue: vt for⁹ generanda reſpectu mãę eſt poſſe ſubtiue: reſpectu agētis eſt poſſibile obtiue: nõ tñ ecõtra: qꝛ forma q̃ imediate eſt e deo ipſo: eſt ſolũ i potētia obtiua: nõ ſubiectiua. ❡ Animaduerte ēt ꝙ Auer. ēt ꝯcedit diſtinctionē hanc: verum poſſibile obtiue apud eũ dr̃ poſſe ab extriſeco: poſſe ſubtiue dr̃ poſſibile ab itriſeco. vt pꝫ ꝑ celi. cõ. 124. ſed vt diximus ille vult hęc ꝯuerti: qꝛ oē poſſe ab itrinſeco vult eſſe poſſibile ab extriſeco: ⁊ ecõtra. dr̃. n. idē reſpectu diuerſoruꝫ poſſe ab extriſeco: ⁊ ab itrinſeco vt reſpectu agētis dr̃ poſſibile ab extrinſeco: reſpectu mãę ab itrinſeco: nos v̾o in plus ponimus ipm poſſe ab extrinſeco, vt diximus: ſic pꝫ ꝙ argu^ta Auer. ꝯ nos ꝓcedũt ex ignorãtia ꝓꝓę vocis.

❡ Sed ex aliquo fieri aliqđ: ⁊ nõ hoc fieri: magis qdem dicit̃ in non ſubiectis: vt ex imuſico muſicum fieri: in hoie vero non dicitur: verũ ⁊ in ſubiectis etiaꝫ nõnunq̃ ſimiliter dicit̃. Ex ere nãqꝫ ſtatuam fieri dicimus: non aes ſtatuam: at ex cõtrario: quod etiaꝫ non ꝑmanet: vtroqꝫ modo dicitur: ⁊ ex hoc fieri hoc: ⁊ h̃ fieri hoc: etenĩ ex imuſico fit muſicum: atqꝫ etiam imuſicum fit muſicum. Ideo ⁊ in cõpoſito ſimiliter. nã ⁊ ex imuſico hoie fieri muſicum hominem: ⁊ imuſicum hominem fieri muſicum hominem dicimus.

❡ Incepit declarare qũo priuatio differt e mã ipſa: q̃tuꝫ ad reꝫ: nũc (vt dicit Themiſtius) q̃tum ad voces ipſas: qbus vtimur in his: qꝛ hoc diximus. Themiſtius ēt lõge hoc declarat: eſt preterea textus ipſe tranſlatione patens: ideo de differentia horum ſatis. *Expoſitio.*

❡ Quuꝫ dedit. Cõmentuꝫ patet: vex ibi. ⁊ apparet ex ſermone. Auer. rñdet q̃ſtioni: quoniã ex textu lecto: ⁊ ex textu ꝑſente: ⁊ textu ſequēte: habet̃ ꝙ oppo^m fit hoc: ⁊ ex oppoſito fit hoc: igit̃ oppoſitũ fieret: cuius ꝯtrium diximus: volumus. n. ſubm ſolum in rei veritate gnãri. Rñdet ꝙ Ariſto. vtit̃ verbis large: ⁊ quaſi improprie: qꝛ id qđ i rei veritate gnãtur: eſt mã ⁊ ſubm: ſic igit̃ Ariſt. nõ curauit de v̾bis. cętera patent. *Com. 41.* ❡ Circa finem huius capli ſolet quęri. vtrum tm̃ tria ſunt principia nãlia. Et vr̃ ꝙ nõ. qꝛ vel principia per ſe ſunt tm̃ tria. ⁊ hoc eſt falſuꝫ: qꝛ priuatio eſt pn^m per accñs: vt videbit̃ cõmēt. 66. ſi vero itelligitur taꝫ de ꝑncipijs per ſe: q̃ꝫ de ꝑncipijs per accñs: tũc plura ſunt pricipia ꝑ accñs vt diſpõnes qualitatiuę ⁊ q̃titatiuę: ſine quibus nihil fieri põt. *Nõ õ nuõ principioꝝ. Prĩa rõ.* ❡ Scđo Auer. in libro de ſuba orbis. cap. pmo. ait. principiũ eoꝝ q̃ recipiũt̃ in mã ſunt dimēſiões tres: igitur plura q̃ꝫ tria. *Scđa* ❡ Tertio celũ eſt res nãlis: ⁊ tamē illius nõ ſunt hęc tria principia. *Tertia.* ❡ Quarto infinitę ſunt mãę ⁊ formę. igr̃ nõ tm̃ tria ſunt pn^a. añs pꝫ: qm̃ ifinita ſunt iduidua: quoꝝ mãę ⁊ formę ſũt in duplo ipſis. *Quarta.* ❡ 5°. nũq̃ꝫ ſunt tria pn^a nãlia: igit̃ hęc nũq̃ꝫ erit vera. tm̃ tria ſunt pn^a reꝝ nãlium. añs pꝫ. qꝛ qñ priuatio eſt: tũc forma nõ ē: ⁊ qñ forma ē: tũc ꝑuatio non eſt. igr̃ nũq̃ꝫ ſunt hęc tria inſimul. *Quinta.* ❡ 6° arguũt captiũculatores pn^a reꝝ nãlium ſunt duo ⁊ nõ plura: igit̃ nõ ſunt tria: añs pꝫ. qꝛ principia reꝝ nãliuꝫ ſunt duo ⁊ vnuꝫ: mõ vnũ eſt nõ plura: igit̃ nõ tria. *Sexta* ❡ 7°. mã ⁊ forma tm̃ ſunt pricipia: igr̃ nõ tria. añs ꝓbat̃. hęc duo vel tria ſunt duo: ⁊ nõ plura: demõſtratis illis duob⁹. hęc duo vel tria ſunt omnia pn^a. igit̃ oia pn^a ſunt duo ⁊ nõ plura. *Septima* ❡ 8° tria ſũt pauciora trib⁹: pn^a ſunt tria: igit̃ pauciora trib⁹. maior declarat̃: hęc duo vel tria ſunt pauciora trib⁹: hęc tria ſunt duo vel tria. igr̃ tria ſũt pauciora trib⁹. *Octaua.* ❡ 9° tãtũ tria ſũt pricipia. igit̃ tria ⁊ nõ alia a trib⁹. ꝯñs ē falſum: qꝛ ſi ſunt tria: tũc ēt duo ſũt: ⁊ ſi duo: tũc alia a trib⁹: ex quo duo nõ ſunt tria: ⁊ ſic ꝯñs ē falſum: igr̃ ⁊ añs. *Noua.* Hę captiũculę ponãtur ꝓpter vos iuniores exercitij cã: q̃q̃ꝫ ſint pueriles.

❡ Ad qõnē breuib⁹ captiũculatores faciũt diſtam iter pricipia reꝝ nãliuꝫ: in facto eē: ⁊ in fieri. In facto. n. cõcedunt cuinſlibꝫ rei nãlis eē duo ꝑncipia ꝑma intrinſeca. ⁊ nõ plura: ⁊ h̃ qꝛ ſolũ mã ⁊ forma ſunt: q̃ manēt in re ipſa nãli poſt eius gnãtionē. dicũt itriſeca: qꝛ ꝯputãdo itriſeca ⁊ extriſeca: ſ̃t ēt efficiēs ⁊ finis. dicũt p^a: qꝛ mixtoꝝ ſũt fortaſſe ſex pn^a itriſeca: vt p^a mã: ⁊ pma for^a el^a: atqꝫ q̃tuor for^e ſubales elntarię. veꝝ duo tm̃ ſunt pma: vt p^a eius mã: ⁊ vltima for^a: ⁊ i hac pte ꝯueniũt oēs reꝝ nãliũ ſcriptores: iuxta h̃ negãt hãc. oia pn^a reꝝ nãliũ ſũt tria. ſicut negãda ē hęc. oēs ſectę phoꝝ ſũt tres: dclar̃ qꝛ. aut illud ſignũ oēs tenet̃ diſtributiue: aut tenet̃ collectiue: ſi diſtributiue: illa ē falſa: qm̃ hęc ē v̾a. q̃tuor ſ̃t pn^a reꝝ nãliũ vt ſocra. ⁊ platõis geminę mãę: geminęqꝫ for^e igr̃ 4^or: ⁊ tñ ñ ſ̃t *Põ ó captiũculatoꝝ.*

tria:igitur nõ omnia principia nãlium rerum ſunt tria.ſi
vero teneatur collectiue.dubiũ eſt an omnia principia
rerum naturalium ſint tria:qꝛ dubium eſt quot ſunt res
naturales ſimul iunctę:ꝛ quantum ad hęc ab eis nõ diſ-
ſentimus. At loquendo de reb⁹ naturalibus in fieri:tunc
dicunt cuiuſlibꝫ generationis ſiue trãſmutatiõis rei na-
turalis eſſe tñ tria principia intrinſeca quãtum ad cõce
ptuꝫ definitiuũ illius tranſmutatiõis hoc eſt ꝙ in quo-
libet conceptu definitiuo trãſmutationis includũtur in-
trinſecę tres:ſiue rõnes:ſiue ꝯceptus:vt conceptus quo
mã ipſa cõcipit̃:ꝯceptus quo forma concipit̃:ꝛ ꝯceptus
quo priuatio.Et q̃tum ad hoc ꝯueniunt oẽs captiũcula-
tores:potiſſimum(vt mihi videt̃)motiuum eoꝝ eſt:vt
ſaluet̃ ſimultas principiorum:vbi.n.de ineſſe tria eſſent
principia trãſmutatiõis:ſimul eſſent materia ꝛ forma ꝛ
priuatio:qȯ falſum eſt:ꝑpterea opꝫ intelligere tria eẽ ſꝫ
Confutatio. rõnem concipiendi atqꝫ definiendi.¶ Hęc poſitio licet
improbari nõ poſſit:nõ ꝑpter hoc debemus credere illã
eſſe ad mentem Ariſtotelis Themiſtij ꝛ Auer.quos expo
nimus:nec debemus de ipſa multũ curare:quolibet eniꝫ
ꝑma rõ. proferẽte cõtrariũ ſtultũ eſt ſollicitum eẽ.¶ Videt̃ aũt
ꝑpter hęc nõ ꝯuenire:quoniam Ariſto.ꝑmo huius.text.
cõmẽ.6.ait.ptes definitionis eſſe rei partes:vbi Themi-
ſtius ingt.definitio videt̃ ſubaꝫ ſubiectaꝫ in mẽbra par-
tiri:ꝛ ita vult eadem eẽ principia rei:ꝛ definitionis eiuſ-
dem:nõ differentia niſi penes implicitũ ꝛ explicitum:vt
Scḋa. dicebat Auer.cõmẽ.illo.6.¶ Scḋo Ariſto.contra Me-
liſſum ꝛ Parmenidez.arguit plura eſſe entia:qꝛ pricipia
definitionis ſunt plura:ꝛ illa ſunt principia reꝝ definita-
ruꝫ:vbi Themiſtius ingt.aio neceſſarium eſſe hominis
definitiõem ex ijs quę vere ſunt eſſe cõpoſita:vbi aperte
vult partes ꝑncipiaqꝫ definitionis eſſe partes:ꝑncipiaqꝫ
reꝝ definitaꝝ.vbi Auer.cõmẽ.28.accipit ꝙ partes rei q̃
Tertia. ſunt ſm definitionẽ ꝑcedunt reꝫ in eſſe.¶ Tertio Auer.
ꝑmo de aia.cõmẽ.5.ingt.vnde cognitio illius vię nõ ſuf-
ficit in ſcire definitiões rerum:niſi ſcita fuerint principia
ꝑpria illis rebus:nam definitiones nõ componũtur:niſi
ex principijs ꝑprijs quę ſunt in re.Idem Themiſti⁹.ibi-
dem:igitur non poſſunt hęc tria eſſe principia definitiua
ipſius trãſmutationis:quin ſint pricipia trãſmutationis
Quarta. in re.¶ Quarto.aut hęc definiẽdi ꝑncipia ſunt definitę
rei ꝑncipia ſm eſſe:aut nõ:ſi nõ:tunc definitio erit ex ex-
traneis:ſi ſic:habet̃ ꝑpoſitum:ita arguunt Ariſtoteles et
Quita. Auer.ꝑmo de aia.cõmẽ.16.¶ Quinto.data hac poſitiõe
tũc priuatio eſſet principiũ per ſe trãſmutatiõis:qꝛ ipſa ẽ
ꝑncipium per ſe definitiõis:ita ſicut mã ꝛ forma:cum ſit
vna pars illi⁹:ſicut et illę:hoc eſt contra Ariſt.ꝛ Themi
Sexta. ſtiuꝫ ꝛ Auerroez infra cõmẽt.56.¶ Sexto.tũc pricipia
nõ ſemper manerẽt:quoniaꝫ cum hęc tria ſint principia
cõceptus definitiui:conceptu abeunte hęc amplius non
erũt:ꝛ ſic nõ ſemper manẽt.¶ Propter hęc mihi nõ vr̃
Pȯꝑpe. hęc poſitio:q̃q̃ hę rationes nõ demonſtrent.Teneo igr̃
ꝙ trãſmutationis rerum naturalium ſunt tria principia
per ſe:ꝛ eẽntialia.vꝫ.mã:vt ſubiectũ:forma ꝛ priuatio:vt
termini:forma gdem vt terminus e quo corruptiõis:ad
quem vero gnãtionis.ꝑuatio cõtra gnãtionis e quo.cor-
ruptionis aũt ad queꝫ:ꝛ intelligo ꝑma:ꝑpterea.qꝛ mul-
te ſunt principia poſteriora:itelligo per ſe:ꝛ eẽntialia.ꝑ-
ꝑma dubȯ. pter diſpoſitiones qualitatiuas ꝛ q̃titatiuas.¶ Sꝫ tũc
occurrũt dubitationes.ꝑma nũq̃ erit ita ꝙ tria ſũt prin
cipia tranſmutationis rerum nãlium:qꝛ quãdo forma ẽ:
deſinit eſſe priuatio:ꝛ quãdo priuatio:deſinit eẽ forma.
Scḋa. ¶ Scḋo.cur dimenſio nõ eſt principium per ſe:vt ꝑua-
Tertia. tio:qñ ſit ęque neceſſarium.¶ Tertio.cur finis ꝛ agenſ
non ſunt principia:ſicut priuatio ꝛ forma:qñ agens ſit

vnde motus principiũ.finis vero in quẽ motus deſinit
¶ Ad primã dõm.ꝙ ſicut ꝯcedũtur hę.30.ſunt vni⁹mẽ- Solo.
ſis dies.366.ſunt dies anni.7.ſunt dies hebdomadę:ꝛ ſi-
genus:ita cõcedũtur hę.centuꝫ ſunt paſſus hic in latiuꝫ:
mille in auianũ.Silr ꝛ hęc.tria ſunt gnãtionis:ſiue trãſ-
mutationis ꝑncipia.De rigore eniꝫ logyco:vt verbũ ẽ co
pulat prędicatum cũ ſubiecto pro vno momẽto.oẽs ſunt
falſę:at de rigore rei oẽs ſunt verę:eſt.n.ſenſus mille ſunt
paſſus hinc in auianũ:hoc nũerus paſſuũ in fine motus
cõpletur in mille:vel dic vt potes:volentes igit̃ captiun-
culatores ad vnguez ſaluare logycaꝫ amiſerunt phiaꝫ.
¶ Ad ſcḋam dico.ꝙ dimẽſio reducit̃ ad mãm:qꝛ habꝫ
eũdem modum principiandi vt mã.Dimẽſio enim:po-
tentia:diſpõnes qualitatiuę ꝛ quãtitatiuę concurrunt ad
trãſmutationem per modũ ſubiecti receptiui:ſaltem diſ-
poſitiui:ꝛ ſic quaſi vt materia:ꝑuatio vero vt terminus
e quo:quomõ nec mã:nec forma:aut vt termin⁹ ad quẽ.
¶ Ad tertiã locutus eſt Ariſto.de principijs intrinſecis
trãſmutationis:cuiuſmodi nõ ſunt agens ꝛ finis:nam fi-
nis quatenus terminus ad queꝫ coordinat̃ cum forma:
agens vero eſt extrinſecũ.Hęc de numero principioꝝ.
¶ Ad ꝑmaꝫ patet ſolutio per hęc.Similr ad 2m.¶ Ad
tertium dico.ꝙ Ariſto.loqtur de re naturali:ꝛ tranſmu-
tatione eiuſdem:cęlũ vero non eſt tranſmutabile.¶ Ad
quartaꝫ patꝫ ſolutio per corpus:ꝛ pꝫ ſolutio ad 5m. Ad
cęteras captiunculas reſpõſiones quęre ab Albertulo.q
barum ꝛ ſimilium auctor eſt.

¶ Cum autem multipharíam fieri qppiaꝫ di-
catur:ꝛ horum aliud quideꝫ non fieri:ſꝫ hoc
quid fieri. Simpliciter vero fieri ſubſtãtiarũ
ſolum. Scḋm quidem alia:patet ſubijci ali-
quod qȯ fit. Naꝫ ꝛ quantum ꝛ quale:ꝛ ipm
ad aliud:ꝛ quando:ꝛ vbi fiunt aliqua re ſub-
iecta.ꝑpterea ꝙ ſubſtãtia ſola de nullo ſubie
cto dicit̃:caetera vero alia de ſubſtãtia. Om̃
bo ꝛ ſubſtãtia ꝛ alia ſimpliciter entia ex ſub-
iecto quodam fiant:conſiderãti patefiet.Sẽ-
per enim eſt aliqd̃ qȯ ſubijcitur:ex quo gene-
ratur id qȯ fit:veluti plãtae ꝛ aialia ex ſemie.
¶ Omnes ꝙ neceſſitatem materię et ſubiecti nunc nã- Expõ.
ſcatur:conſentiũt.Amplius conſentiunt reꝫ hanc Ari-
ſtotelez aſſequi inductione.¶ Cauſaꝫ affert expoſitor ꝛ Cauſa.
bene:qꝛ hoc quidẽ per rationem probare pertinet ad.7.
metaphyſicę:at per iductionez ſumptã ex ipſo fieri ꝛ mo-
tu:pertinet ad pſentem libꝛuꝫ:ꝑficit̃ autem ꝑmo iductio
ex parte reꝝ quę fiunt:quoniã omne qȯ fit:aut ſubſtan-
tia eſt:aut accidẽs:ꝛ ꝑma iductio eſt ex his.Scḋo ex pte
modi faciendi:quo.vꝫ.fiũt res ipſę:ꝛ ſic videtur fere duę
inductiones.Ad euidẽtiam ꝑmę ſumit diſtinctionez co-
ruꝫ quę fiunt:ꝛ vult omne qȯ fit:aut ſimpliciter fieri:aut
ſcḋm gd.ſimpliciter fiunt ſubſtãtię:accidentia vȯ ſꝫ gd:
in generatione ſm quid:pꝫ ſubijci aliqd vt ſubam ipſaꝫ:
in gnãtione ſimpliciter:ſimilr.igit̃ in omni.ingt.cũ autẽ
multipharíaꝫ qppiam fieri dicat̃:ꝛ hoꝝ aliud quidẽ nõ
abſolute fieri:ſed hoc gd fieri.Simpliciter aũt fieri ſub-
ſtantiaꝝ fit ſolum:cum inquaꝫ ita eſt:ſm quidem alia a
ſubſtãtia:patet ſubijci aliqȯ quod fit:nam ꝛ q̃tum ꝛ q̃-
le ꝛ ipſum ad aliud:ſiue relatio:ꝛ quãdo:ꝛ vbi:fiunt aliq̃
re ſubiecta:ꝑpter quid autẽ ipſius ſubſtantię generatio
dicat̃ ſimplr:ꝛ ꝑpter quid gnãtio accidentis ſm gd:lon
gius in libꝛo de gnãtione diximus:ꝛ recẽtiores recte ex-
ponunt hęc:ſic igitur patet in gnãtione ſꝫ quid eſſe op⁹

ipſa mã ſubiecta. Alia littera ꝓpterea ꝙ ſubſtãtia: a Themiſtio exponitur ꝙ ſit cauſa dubitationis: cum.n. ipſa ſubyciatur omnibus. ⁊ ſit pma: quę nec de ſubiecto: nec in ſubiecto ſit: quiſpiam ſuſpicari poteſt ſubſtantys producendis non eſſe ſubiecto opus. Propterea in ſubſtantia idem declarat iſta Themiſty qualis erat: ignoro: ⁊ temerarium eſſet cū grecis de littera cõtẽdere: cum ipſuz habeant Ariſtotelis codicem propꝛiũ. nos aũt illum õrinatiue. Utcũq; ſit: litterę noſtrę: ⁊ quã habeo i gręco textu non conſonat: reddit igitur cãm: cur accidentiũ generationi ſubiectũ ꝑeſſe pateat: ⁊ inquit. Propterea ꝙ ſubſtãtia ſola de nullo ſubiecto dicit: cętera vero alia de ſuba. maxime accipiendo ſubſtantiã ſenſilẽ ⁊ indiuiduaz: vt exponit Themiſtius. idem declarat in ſubſtãtia dic: qm̃ vero ⁊ ſubſtãtia: ⁊ alia ſimplr entia ſumet particulã illã ⁊ pro ideſt. q.d. qm̃ vo ⁊ ſubſtantie: ⁊ pro ideſt alia ſimpr entia ex ſubiecto q̃dam fiant: conſideranti patefiet: conſideranti dico vniuerſalia: ⁊ generalia in rebus quę ꝓducuntur: vt exponit Themiſtius. ſemper.n. eſt aliquid qđ ſubycitur: ex quo generat id qđ fit: veluti plãtę: ⁊ alalia ex ſemine. ſic igitur ex parte rei genitę: pꝫ pma inductio

Dicti expoſitoris.

¶ Expoſitoꝛ declarat quare ſuba ſimplr fit: ⁊ quare accidens: ſm quid. ⁊ vult hoc ideo eſſe: qꝛ fieri importat initium eſſendi: ⁊ in ſuba: qđ fit: prius ſimplr non erat: ideo fit ſimplr. cum.n. homo fit: non ſolum prius non fuit homo: ſed ſimplr verꝫ eſt dicere ipſum non fuiſſe. cũ autez homo fit albus: non eſt verꝫ dicere: ꝙ prius non fuit: ſed ꝙ prius non fuerit talis.

Dubitatio ꝫ expoſitorem.

¶ Sed ambigeꝛ contra expoſitorem: qꝛ motus ⁊ mutationes ſemper ſpecificantur e terminis ad quos. 5°. hui⁹. cõmẽ. 9. igitur gñatio in ſuba dicitur potius ſimplr fieri: qꝛ terminus ad quẽ ẽ ſimpr ens: gñõ ſm quid vero: qꝛ terminus ad quez eſt ens ſm quid.

Defenſio.

¶ Dici poteſt ꝙ ratio expoſitoris ẽ amplioꝛ: quia nõ poteſt eſſe terminus ad quẽ ſimplr ens: niſi termin⁹ a quo fuerit ſimplr non ens. nec terminus ad quẽ ens ſm quid: niſi terminus e quo ſit ens ſꝫ quid. ratio igitur expoſitoris fuit ex parte vtriuſq; termini. Ideo fuit potioꝛ: ⁊ amplioꝛ.

Com. 62

¶ Ideſt. Cõmentuz continet duas partes. pmo exponit: ſcđo ibi. ⁊ dixit hoc. digreditur. pma pars ex declaratione litterę patet.

¶ Et dixit hoc. Hęc eſt ſecunda pars vbi digredit: ⁊ declarat primo q̃lr ſubiectũ eſt in gñone humana: ⁊ hoc ꝑ ſimile: qꝛ vt in gñõne accidẽtis: ita in gñõne hominis ex ſemine. ſed in generatione accidẽtis ſemper eſt aliqđ qđ prius erat ſub vno: ⁊ poſtea ſub alio: igit ⁊ in generatiõe hominis erit in ipſo ſemine: qđdã qđ pmo habet formã ſeminis. Scđo illa coꝛrupta: habet formam hoīs.

¶ Et quẽadmodum etiaz. Declarat priuationem ⁊ mãz inſimul: per ſimile etiam ſic: vt in gñõne accidentiũ eſt oppoſitum: qđ deſinit eſſe: ⁊ ſubiectũ tertium: qđ recipit cõtrarium illi coꝛrupto: ita in generatione ſubſtãtię: erit oppoſitũ vtpote foꝛma ſpermati: ⁊ erit ſubꝫ: qđ amittit illam: ⁊ recipit foꝛmam hoīs.

¶ Et ſilr partes. Tertio declarat quo oꝛdine hęc oppoſita in gñõne ſe habeant: ⁊ vult partes oppoſiti ſucceſſiue deſinere: partes foꝛmę ſucceſſiue introduci: vt in generatione hoīs: vbi partes ſeminis ſucceſſiue deſinunt. partes vero foꝛmę ſucceſſiue fiunt.

¶ Et hoc ſi foꝛma. Contra qꝛ foꝛma hoīs nõ eſt diuiſibilis. igitur non ſucceſſiue fit: ſicut illa ſucceſſiue dſinit: rñdet foꝛmam ſucceſſiue acqri in ſe: quãdo ipſa eſt diuiſibilis: ⁊ extenſa: quãdo vero ipſa non eſt diuiſibilis: tũc ſucceſſio erit in acqſitione accidentiũ ꝓprioꝝ: affert ſignuz: qꝛ generatio ſequitur alteratione: ⁊ ita ſucceſſio erit i ꝓuia alteratione: vt dicit in. 2°. huius. cõmẽ. 32. ¶ Dubitant recentioꝛes ⁊ ſatis rõnabilr. Tum de foꝛma minimi quę partibilis eſt: nõ tñ ꝑtibiliter acqritur. Tum ꝙ accidentia propria ꝯſequunt foꝛmã. ⁊ nõ ꝑęgenerant.

Dubitatiões recẽtioꝛũ.

Quicquid dicant ad primam. ego dico ꝙ Auer. loquit i foꝛma totali: in quo mobile quieſcit. illa.n. ꝑtibiliter acqritur ⁊ per minima: ſucceſſiue: ⁊ non continue. Ad ſcđm ſatis bene reſpõdent per dictum Auer. 2°. de anima. cõmento. 115°. ꝙ loquitur de accidentibus propꝛys in fieri: non in facto eſſe.

¶ Inſuper eoꝛum que fiunt ſimpliciter: hec quidem tranſfiguratõe fiunt: vt ſtatua ex ere: Alia vero additione: vt ea que increſcũt. alia ablatiõe: vt ex lapide mercurius. alia compoſitione: vt domus. Alia alteratiõe: vt ea que propter materiam conuertuntur: patet autez omnia que ſic fiũt ex ſubiectis fieri.

¶ Expoſitores volunt: ꝙ nunc faciat ſcđam inductionẽ quo ad moduz generandi: ſunt modi hi generãdi: qbus omnia generantur: gnq; vt trãſfiguratio. additio: ablatio: cõpoſitio: ⁊ alteratio. Aſſerunt autẽ hanc inductionẽ eſſe cõem omnibus rebus ⁊ nãlibus: ⁊ artificialib⁹ nãlibus quidem: qꝛ ipſa ſimplr fiunt altero quinq; modoꝝ. artificialibus vero: qm̃ illa ſunt in genere ſubſtãtię propter mãm: vel hoc ait ad antiquoꝝ põnem: qui non fecerunt differentiã inter artificia ia: ⁊ nãlia. ⁊ iuxta hãc expoſitionem expoſui textũ pręcedentẽ.

Confutatio.

¶ Hęc expõ non placet: qm̃ nunq; Ariſtoteles artificialia ⁊ nãlia diceret fieri eiſdem modis. iſti.n. gnq; faciendi modi nõ poſſunt nãlibus accõmodari: ſed ſolaz artificialibus: artificialia fieri ſimplr: non legimus apud Ar.

Fieri⁹ cũ Themiſtio.

¶ Propterea vnus cum Themiſtio ſentio: ꝙ poſtq; induxit in generatione nãli: nunc inducit in artificiali: vbi enumerando oẽs illos gnq; modos: patet in oĩbus illis ſubyci mãm. Cauſa vero erroꝛis expoſitoꝝ fuit verbũ illud gręcũ aplos: ꝙ licz latine ſonat ſimplr: vt diſtinguitur contra ſm quid: nunc aplos ſumit pro vniuerſalr: vt ſit ſenſus eoꝝ q̃ fiũt vniuerſalr. vnde ⁊ Them⁹. inquit. eoꝝ quę fiunt in vniuerſum. q.d. ad ſufficientiã: fiunt. (vt dixit.) illis quinq; modis.

Dubitatio.

¶ Sed dices quid intelligit per fieri alteratõe: qui modus eſt quintus.

R. ſ. prima.

¶ Rñdet nouus expoſitoꝛ per alteratiõnẽ intelligere elemẽtoꝝ generationẽ. qꝛ ſubdit vt ea quę per mãm conuertuntur: hęc aũt ſunt elementa.

Confutatio. Rñ. The.

¶ Hęc expoſitio non ꝯuenit textui: qm̃ (vt dixi.) loquitur in artificialibus. ¶ Temiſtius videt velle duas eſſe alterationis ſpẽs: vna eſt in q̃litatibus paſſiuis: quę ꝓpꝛie alteratio appellat: altera quę ad ſubam pertinet: quę ꝓpꝛie tranſmutatio dr̃. hęc aũt poteſt eſſe artificialis. vt eſt generatio tritici: ⁊ id genus. per alterationẽ igr intelligit gñõnem: quę habet initium ab arte. ⁊ hęc expõ aufert omnem ſcrupulum.

Com. 63.

¶ Et apparet. Cõmentuz diuiditur: qꝛ pmo exponit: ſcđo ibi. ⁊ hę duę. digreditur: pma pars pꝫ. exponit.n. non alr. q̃ꝫ nos expoſuimus.

Digreſſio auer.

¶ Et hę duę. Hęc eſt ſcđa pars. in qua Auer. colligit ꝓ inter mutationẽ in accidentibus: ⁊ mutationẽ in ſubſtãtia ꝯuenientiam. ⁊ vult in ambabus tria eſſe neceſſaria. vꝫ. rem quę ſubycitur: ⁊ duos terminos inter quos vertuntur: ideo īquit. ꝙ vtraq; eſt alteratio. eiuſdẽ rei: ⁊ ꝭ quo ad ſubiectum de vna q̃litate in aliaz. ⁊ pro ideſt de vna diſpõne in aliam. dixit alteratio: qm̃ generatio eſt alteratio terminata ad terminũ ad quẽ alterius pędicamẽti: vt dr̃. 6°. huius. cõmẽ. 32. Adiecit vel de vna diſpoſitiõe ad

aliam:qꝛ re vera nec ꝑuatio nec forma ſunt q̄litates niſi
ſm modū.5°.meta.Sed bene ſunt.diſpōnes:q̄bus affici/
tur ipſa mā:hec de conuenientia.
¶ Sed qꝛ.Dat differentiā ꝛ quo ad nomen:ꝛ quo ad rē:
quo ad nomen q̄dem:qꝛ tranſmutatio in ſubſtātia dicit̄
tranſmutatio ſimplr:tranſmutatio accidentl: dr̄ trāſmu
tatio ſm quid ſiue alteratio:ſiue auctio:ſiue motus ī lo/
co:ꝛ id genus.quo ad rem vero:qꝛ in tranſmutatōe ſim/
pliciter ſubiectū perdit nomen ꝛ definitionē. in trāſmu/
tatione ſm quid: ſubiectū neq̄ perdit nomen: neq̄ defi/
Dubitat/ōes ꝯtra auer. nitionē.¶ Sed cōtra hec ſoliti ſumus ambigere:p°.qꝛ
materia manet eadem in generato ꝛ corrupto: eadem ꝛ
Prima rō. numero ꝛ ſpē:igitur non amittit nomen: neq̄ definitio.
Scda. nem.¶ Scdo id qđ eſt ante formā ꝛ ante priuationē:
non perdit nomen neq̄ definitionē: nec eſſentiā p aliqđ
illoꝝ.ſed mā eſt ante formam vt ꝓbat Themiſti°. ꝛ an̄
Tertia. ꝑuationē.quare vt prius.¶ Tertio omne qđ perdit no/
men ꝛ definitionē ad perditionē alterius:cū illo dſinit:
aut incipit:ſed mā nec deſinit nec incipit cum forma.igr̄
Pria pō. non perdit nomen neq̄ rōnē. ¶ Propter hec dicūt nō/
nulli:qui acuti hn̄tur:ꝙ mā habet duplicem actū:alteꝝ:
Duplx act°. quem nouo nomine entitatiuū vocant:quo ipſa materia
ꝛ eſt extra nihil.ꝛ extra ſuas cauſas: ꝛ ideo eſt eſſe exiſte/
re: quo eſt terminus creationis.ꝛ quo ad hunc actū ipſa
nullo modo dependet a forma:ſed ſolū a deo in gn̄e cāe
efficientis.alterū quem formalē vocant.ſcdm quē ipſa
habet eē formale:ꝛ penes talē actū ipſa perdit nomen ꝛ
Confutatio. definitionē.ꝛ ſic volunt habere ꝯ Auer. huic poſitiōi cō
tradiximus ſupra.ſcio.n.certe ipſam nō eſſe ad mentem
Ariſtotelis:nec eſſe peripatheticā.licȝ ſit difficilis confu
Prima rō. tationis.¶ Sed q̄cq̄d ſit:non placet mihi.pmo:qꝛ non
magis forma depēdet e materia:q̄ȝ mā e forma. vt in ſe/
cundo de aīa habetur.igr̄ ſi materia haberet actū enti/
tatiuum quo ipſa per ſe exiſteret ꝓpria exiſtentia: p quā
non dependet a forma:ēt forma hēret talem actū entita
tiuum per quē exiſteret ꝓpria exiſtentia:qua non dpen/
deret a materia.ꝛ ſi ſic igitur forma nō depēdent a mā:
nec quo ad eē formale:nec quo ad eſſe exiſtentię. ꝛ tunc
ois forma deforis accederet vt intellectus ſiue ratōalis
aīa: ꝛ per ꝯn̄s ois forma eſſet creata:qđ non eſt peripa/
theticum.ꝛ eſt ꝯ eos:qui concedunt formas creatas eſſe
Scda rō. ſolū aīas.ceteras educi.¶ Scdo omne tale denomina/
tiue.opȝ vt reducatur ad aliqđ tale per eēntiam:per re/
gulam Ariſtotelis.z°.meta.ꝛ phyſicoꝝ: quā ipſi conce/
dunt.Sed hec apud eos:mā exiſtit:eſt dnominatiua. cū
exiſtentia non pḍicetur formalr̄ de re.igitur opȝ redu
ci ad aliqđ tale per eēntiā:tale vel eſt forma: vel mā: vel
compoſitū:vel ipſamet exiſtentia.non pōt eſſe materia:
qꝛ tunc illa pḍicatio non eſſet denominatiua. nec pōt
eſſe compoſitū per idem.nec pōt eſſe ipſa exītia.qꝛ tunc
ipſa eſſet talis per eēntiā.ſed omne tale per eēntiā:eſt ta/
le formalr̄ per eos.eſſentia.n.ꝛ formalitas idem ꝓ nunc:
igitur ipſa exiſtentia eſſet talis formaliter: ꝛ per ꝯn̄s eſſe
formalr̄ non erit a forma ꝯ eos.reſtat igitur vt materia
Pō The. ſit talis ꝓpter formā.¶ Themiſtius vero in digreſſiōe
vult ꝙ mā habeat eſſe eēntię per ſe hoc eſt ſimplr inde/
pendens:rationē vero māę habeat per habitudinē ad
formam aptitudinalē.rōnē ſubīti per habitudinē actua/
lem.Tunc diceret ꝙ mā perderet nomen ſubīti.ꝛ nomē
māę:ꝛ rationem ſubīti:ꝛ rōnem māę:quādo amittit for/
mam:non tn̄ eſſentiā.nec rōnem eſſentię:per quā ipſa ē
tn̄ ipſa:quā poſitionē non ſemel tenui ad mētē Auer.
Pō Auer. ¶ Auer.autem.(vt video.)vult ꝙ perdat nomē māę
ſubīti:eſſe eſſentię:ꝛ omne eſſe.ſed qꝛ remanet cū alia for
ma eadem nūero priuatiue.ideo non ꝑdit eſſe ſimplr ſȝ

numeꝝ ꝛ ſpēm.¶ Ad pmā pȝ ſolo:manet eadem nume Solutio
ro ꝑuatiue.ꝛ eadem ſpē poſitiue:ſiue gn̄e eadē ꝓpter for
mas eaſdē.Et ꝓpterea amittit nomen huius materię ꝛ
rationem huius.¶ Ad z^m dico.ꝙ mā ſm ſpēm bene eſt
ante formā numeralē.Sed mā eadem nūero poſitiue
eſt prior mā:ī genere ſuo: ꝛ poſterior in gn̄e formę. vt di/
ximus.¶ Ad tertiā dico.ꝙ mā abſolute:nec incipit:nec
deſinit cum hac vel illa forma:ſed bene hec mā: vel illa
mā deſinit vel incipit ſm eſſe poſitiuū cū hac vel illa for
ma:non aūt ſm eſſe in ſpē:vel ſm vnitatē ꝑuatiuā: cui
nihil correſpōdeat pręter ſingulares mās: ꝛ eē cognitū.
de hac re ſupra ſatis diximus.
¶ Et cū conſiderauerunt.Declarat inſimul cōuenīētias
ꝛ drīas.Conuenīētia eſt: ꝙ ſubm vtriſq̄ trāſmutationi/
bus eſt corpus idem nūero probat̄ qꝛ ſenſu viſus patet
idem corpus nūero tranſmutari de carneitate in terre/
ſtreitatē Senſu ēt viſus pȝ idē corpus mutari de albo
in nigꝝ.igitur in vtroq̄ tranſmutatione eſt idē numero
ſubm hec eſt ꝯuenientia.Differentia vero eſt ꝙ in tranſ/
mutatione ſimplr.illud corpus perdit nomen ꝛ rōnem:
in trāſmutatione ſm quid neq̄ nomē neq̄ rōem.
¶ Et ex hoc. Aſſignat cāȝ drīę: nam in ipſa tranſmutatio
ne ſm quid:corpus illud non perdit formā ſubalem per
quā eſt corpus in actu.ꝛ exiſtens idem nūero poſitiue.ꝛ
ſic non perdit nomen:nec definitionē.definitionē q̄dem
non:qꝛ nō perdit formā:e qua eſt definitio.nomen vero
minime.qꝛ ratio quā ſigṅat nomen: eſt definitio.in ipſa
vero tranſmutatione ſimplr:cum perdat formā:amittet
rationē ꝛ nomen.¶ Sed ambiges circa hec.primo.qꝛ q̄ Pria du bitatio.
modo viſu apparet idē corpus remanere:cū corpus non
ſit viſile pe ſe:niſi rōne coloris. ¶ Scdo quo mō manet ſcda.
idem nūero corpus.¶ Ad p^m dicerem corpus rōe dimē Sol' pri me.
ſionis ꝛ q̄titatis eſſe ſenſile per ſe.ſed non ꝓprium.ſȝ cō
mune. vt habitus.z°.de aīa.ꝛ ita poteſt eſſe viſile ſeruatī
conditionibus viſiōis.Et ita poteſt illud ſenſu viſus ap/
parere.¶ Ad z^m quidā aiunt Auer.per idem nūero cor Sol' pria ad ſcdaȝ.
pus velle aggregatū ex pma materia ꝛ dimenſione iter/
minata.tale.n.aggregatū idē nūero manere teſtatur vi/
ſus ipſe.¶ Sed ꝯ hoc arguūt quidā. primo:qꝛ oē p acci/ Confuta tio.
dens reducitur ad per ſe.igitur non poteſt loqui de ſubie Pria rō.
cto per accidens.quin loquat̄ de ſubiecto per ſe.ꝛ ſic eēt
diminutus.¶ Scdo tale aggregatū eēt corpus:ꝛ in nul ſcda.
lo pḍicamento cū ſit aggregatū per accn̄s.¶ Propte
rea aliter aiunt:ꝙ Auer.per corpus intelligit mām: ſub Rn̄ ſcda.
his dimenſionibus:nō aggregatū ex his.¶ Hec reſpon Confuta tio.
ſio eſt ꝯtra Auer.argumenta cōtra pmā non valent. Cō
tra Auer.quidē.quoniā illud corpus aſſerit remāere.qđ Pria rō.
eſt ſenſile:mā vero non eſt ſenſilis. ¶ Scdo non videt̄ Scda.
differre dicere mām cum his.ꝛ mām ſub his.aut.n. ma/
teria ꝛ hec remanent.aut deſinunt.cū nō deſinant:igitur
materia ꝛ hec remanent.ꝛ per ꝯn̄s aggregatū remanet.
¶ Ad argumēta ꝯ pmam rn̄deo ad pmum ꝙ Auer.loq Defenſio prime.
tur de vtroq̄:loquutus eſt.n.de mā qđ eſt per ſe ſubm:
nunc loquitur de ſubiecto per accidens. ꝛ ſic de vtroq̄.
¶ Ad z^m dico.ꝙ eſt corpus reductiue in pḍicamento
q̄titatis ratione quātitatis.ꝛ in pḍicamēto ſubę.ratione
materię.¶ Sed q̄cq̄d ſit de argumētl dico. ꝙ h̄ poſitio Confuta tio ſcde p ime.
non valȝ.qꝛ omne p accidens pręſupponit per ſe: cū igit̄
tale ſit aggregatū per accidens.igit̄ ſupponit cōpoſitum
per ſe.¶ Propterea dico.ꝙ Auer.per corpus idē nume Ppa pō.
ro intelligit indiuiduū generis corpis. vt.n. gn̄a ſunt co/
ordinata ſȝ ꝑus:ſic indiuidua illoꝝ. vt igitur corpus eſt
prius aīali. ꝛ animal hoie.ita hoc corpus ē hoc animali.
ꝛ hoc aīal prius hoc hoīe.ꝛ ſic manet idem nūero corp°:
qđ eſt indiuiduū gn̄is remoti.opȝ.n. imagiari tale idiui

dam esse compositũ qõdaʒ ex materia pma. ꝛ pma forma. e qua sumitur pmuʒ genus. qõ est corpus: cui formę sunt ãnexę tres dimẽsiones coęuę: vt propria accñtia: ꝑ quę illud indiuiduũ est extensum indeterminata extensione: ꝛ hoc esse subm vtriusqꝫ transmutationis asserit: alterationis quidẽ remotuʒ: ꝛ quasi partiale. gnõnis võ ꝓximum: non tñ per se: sed ratione mãę.

℄ Unde necesse est. Cũ descripsit tale subiectũ esse idem nũero corpus: declarat quo mõ est idem nũero. ꝛ vult innuere talez distinctionẽ: ꝙ aliqd esse idem nũero põt intelligi sub spẽ: vt callias sub hoie: aut sub gnõne. ideʒ numero spẽ est ꝓpter formã indiuidualẽ e qua sumit̃ spẽs. vt callias ꝓpter rõnalem aiam e qua sumit̃ homo. ꝛ hoc vocatur vnũ nũero positiue: qꝛ est in actu simplr. vnum nũero sub genere: est illud qõ est vnũ nũero propter formam indiuidui generis: ꝛ hoc vocatur vnũ nũero ꝑtim positiue: ꝑtim priuatiue positiue quidẽ rõne formę indiuidui generis: priuatiue vero: qꝛ talis forma est in potentia: ꝛ adhuc determinabilis per alias formas: ꝛ ꝺbibilis ad spẽm per formas vlteriores. ꝛ ita dicit̃ vnum nũero per carentiã formaꝝ vltimo specificaꝝ. Et hoc ingt. vnde necesse ẽ ꝙ istud subꝫ sit vnũ: qꝛ non hꝫ formã dantẽ ei nomen ꝛ definitionẽ vnam. vꝫ. specificam ꝛ vltimam. igitur est vnũ nũero partim priuatiue: ꝑtim positiue. est vnũ numero indiuiduũ generis positiue. est vnuʒ nũero indiuiduuʒ spẽi priuatiue: quatenus non distinguit̃ ꝑ illa. ℄ Ex hoc apparet Auerꝰ. ꝑ hoc subiectũ non mãm sed illud quod proxime dixerat intelligere. videlicꝫ. corpus idem numero.

℄ Et est. Cum loquutus est de subiecto vtpote de corpore ipso: in parte ista logr̃ de ꝓpria ꝛ pma illius affectiõe: quę dicit̃ dimẽsio trina: ꝛ ẽt corpus de gñe q̃ntitatis. Et declarat duo: pmũ ꝙ dimensio sit vna nũero in generatis ꝛ corruptis oĩbus ꝑuatiue. sicut subiectuʒ suum. vnde vt subiectum illud est vnũ nũero per carentiã formaꝝ vltimarum. sic dimensio illa per carentiã terminoꝝ. Et sic non sunt vnũ numero ꝑꝑ formã substantialẽ vltimam. Scðʒ qõ declarat est ꝙ istę dimensiones sint accidẽtia: ꝛ ꝓbat sic: qꝛ si essent subę siue formę subales. tunc materia non amitteret nomen neqꝫ rõnẽ. Immo hr̃et nomẽ: ꝛ rõneʒ specificã: deduco ꝯñam: qꝛ vbi materia haberet illas vt sibi formas: illę nõ pñt esse formę generales. qꝛ dimensiones sunt in gñe q̃ntitatis ꝛ in determiata illius spẽ. igitur erunt formę specificę. ꝛ ita dabunt materię eẽ specificum: nomẽ: ꝛ rationẽ specificaꝫ. ꝛ hoc modo debet intelligi iste locus.

℄ Et cũ ita. Hactenus loquutus est de subto demonstrato qõ per visum apparet remanere ideʒ nũero: ꝛ de illiꝰ pma affectione: quę est dimensio trina ꝛ corpus q̃ntitatiuum. In parte ista vult loqui de pmo eiuʒ subiecto vt ð pma materia quę est subꝫ formę corporis ꝛ dimensiõis. ꝛ inquit. ꝛ cũ ita sit ħ est cũ pateat esse duas illas res formam ꝛ dimensionẽ: est igitur subaudi dare vnũ aliđ subiectum nũero vltra hęc non hñs de sua essentia aliquaꝫ dispõneʒ subalem: quę sit de essentia eius: sed sua essentia est natura recipiendi istas dispositiões subales ordine q̃dam: pmo forma pmaꝫ. Scðo dimensioneʒ ꝛ vtrasqꝫ ab eterno. Ultimo. ꝛ in. tpe omnia alia. igitur est in sui essentia in potẽtia ad oĩa: ꝛ substãtias ꝛ accidentia. ꝛ hoc pmũ subiectũ dicit̃ mã ꝛ hyle. Ecce quo mõ ꝑ hęc vba auer. nõ exclusit formã corporis. imo dedit illã intelligere.

℄ Et ex hoc. Tũc infert duos errores. pmus Platoni ð dicatur ꝙ mã ipsa pma sit corpus per essentiaꝫ: vt pꝫ. ꝛ. de gnõne. Scðs error est Auicẽnę. qui voluit mãm hr̃e formam corporis tãq̃ sibi vltimã: ꝛ specificam: mediante qua subycitur dimensioni: non. n. potuit videre ipse q̃ modo aliquid possit subyci accidenti: nisi sit in actu specifico ꝛ vltimo. Obycit ꝫ. ꝛ ingt. ꝛ ex hoc pꝫ. ꝙ qui põit hanc mãm esse corpus per essentiã: vt platoni adycitur: peccat. ꝛ silr qui ponit illud qõ defert dimensiones subꝫ hñs formaꝫ in actu: qui simplr dicitur ð specifico. vt existimat Auicẽ. peccat. Ecce quo modo est ꝓ me: naꝫ Auer. vult mãm non esse corpus per eẽntiã: nec habere formã corporis in actu. Ego aũt dico. ꝙ ipsa recipit pmam formam corporis. ꝛ ꝙ illa est in potẽtia. cũ non sit spẽs: sed id e quo sumit̃ genus. ꝛ ita ꝯbit ad idiuiduũ gñis. ℄ Or vero multi negant hanc formaꝫ: ideo pmo ꝓbo ipsaꝫ dari. Scðo dubitationes nõnullas soluã. ℄ Quãtũ ad primuꝫ. dimensiones sunt accñs: ꝛ coęternę materię. igitur ante illas pęcest aliq̃ forma de genere subę. ℄ Hęc ꝯña declaratur. pmo. oẽ accidens fundatur in cõposito. dicit enim Aristo. in pędicamẽtis: ꝙ omnia alia a pmis substãtys: aut sunt in pmis substãtys: aut ꝑdicont̃ de pmis substãtys. vnde ibidẽ concludit ꝙ destructis pmis substantys impoĺe est aliqd alioꝝ remanere. ℄ Secundo Auer. in. 2°. de aia. cõmen. 4°. ponens driaꝫ inter substãtiã ꝛ accidens. vult accidẽtia fundari in ente in actu. igitur cuꝫ dimensiones sint accidens: opꝫ pęcesse ens aliq̃ modo in actu. ꝛ ita opꝫ pęcesse formaꝫ corporis. ℄ Tertio. 7. meta. cõmẽ. 4°. Declarat substantiã esse priorem accidentibus: definitione ꝛ tpe. Constat aũt definitionẽ sumi a forma maxie apud Auer. igitur ante dimẽsiones opꝫ pęcesse aliquã formaꝫ. ℄ Quarto. ens per se ꝑus est ente per accidens. Sed cõpositũ ex forma corporis pᵃ ꝛ mã ipsa est per se. compositũ vero ex dimensione: ꝛ materia est ens per accñs: qꝛ cõpositum accidentale. igr̃ pꝰ materia recipit formã corporis: q̃ dimẽsiões. ℄ Ex his ꝛ alys: quę scripsi in libro. de subã orbis: pꝫ ante dimensiones pęcesse formã aliquã de genere substãtię: ꝛ nulla vr̃ alia: q̃ꝫ illa corporis: hęc. n. potest esse cõis generato ꝛ corrupto: ꝛ põt esse imediatũ fundamẽtũ dimensionum. ℄ Or vero hęc sit intentio Auer. pꝫ. 3°. cęli. cõmẽ. 61. vbi Aristoteles in textu. ingt. opꝫ autem fortasse sensiliũ sensilia: sempiternoꝝ vero sempiterna: corruptibiliuꝫ autẽ corruptibilia esse ꝑncipia. supra quibus verbis Auer. ita sup. ꝛ intelligenduꝫ est ꝓpinqua non remota: qꝛ ꝑncipia reꝝ sensilium remota non sunt sensilia: vt pma forma ꝛ pma materia ꝛ reliq̃. modo non põt per formã intelligere: nisi formã corporis: qꝛ non dimensionẽ. nã illa est accidens: qõ non est substãtię principiuꝫ: itemqꝫ est sensile cõe: ipsę vero ait pmã formã esse insensilẽ. ℄ Ampliꝰ in. 2°. huius. cõmẽ. 15°. inquit. ꝛ forte intendit ꝙ forma dicit̃ duobus modis de habitu ꝛ priuatione existẽte in pma materia. Ista. n. priuatio quodã mõ nõ est ꝑuatio simplex. Immo est sicut forma mãę: ꝛ certũ est eũ non loq de priuatione pura: sed de ea quę est quasi forma mãę: qõ intelligi nõ videt̃ nisi de corporeitate substãtialẽ. hęc. n. est q̃dam ꝑuatio gñalis: de qua oẽs formę educunt̃. ℄ Tertio Auer. vult eiusdeʒ dimensiones remanere easdeʒ numero: vel igitur remanẽt eędeʒ nũero realr. aut ₰m rõnem. si ₰m rõneʒ: hoc est remanere idem in spẽ ₰m rei veritatem. nã ꝑores desinent ₰m rem. ꝛ alię ₰m rem gñabuntur. igit̃ erunt eędẽ. quatenus ꝑores ꝛ nouę pñt sub eadẽ rõne considerari. igit̃ eędẽ ₰m spẽm. Si eędem ₰ꝫ rem. tunc ꝛ mã ipsa remanebit eadẽ ₰m rem. ꝛ tũc vl opꝫ ponere formã substãtialẽ mãę coęternã: qua illa semper remaneat: vel opꝫ ponere mãm ₰m eẽ reale nõ depẽdere a forma cõtra Auer. 12. meta. cõmẽ. 14. ꝛ vbiqꝫ. ꝛ hęc iudicio meo ẽ potior rõ cogens illã formã. hęc de pmo.
℄ Quãtũ ad 2ᵐ incidunt dubitationes. prima quid est

De forma corporis.

Or detur.

Prima ratio.

Secũda.

Tertia.

Quarta.

Or intentio auer.

Prima auctoritas.

Secũda.

Tertia.

Dubitatões Prima.

ſcđa. tertia. hęc forma corporis. Scđa quę eſt neceſſitas huius. Tertia vtrū hęc forma ſit ęterna: an genita. Multę alię dubita-
tiones tanguntur in lib°. de ſubſtantia orbis: quas pręte-
Solo ꝓma ſuccallatorꝝ. reo nec totiens idem repetaſ. ¶ Rñdent quidã cucul-
lati ꝙ hęc forma eſt miſtionis. volũt. n. in mãm aduenî-
re ſiue aduenisſe formas elemẽtarias: quę poſtꝙ̃ mutuo
ſnuicem egerint: corrũpunſ: ⁊ inde hęc forma emergit: ꝗ
continet illas vt mediũ extrema. Poſt hanc aſſerunt ad-
uenire formã ſpecificã: per quã homo eſt homo: equus ẽ
equus: ⁊ id genus. per hanc vero aiunt equũ reponi ĩ ge-
Confutatio. nere corporis. ¶ Sʒ hoc ſtare nõ põt cũ reuerentia eo-
rum. Or gdem non ſit ad mentem Auer. Ego non ꝓbo:
qꝛ ſiue ſic: ſiue alr: non curant: nec ego curo. Sed ꝙ non
ſit neceſſaria breuibus declaro: ꝑmo vl hęc corporeitas ſiue
mixtura: ſiue qđ vis: eſt eadẽ ſpẽ in hoĩe ⁊ equo. ſiue dñt
ſpẽ. Si eadẽ ſpẽ: cum hęc ſit ĩmediatum ꝑnm complexio-
nis apud eos. igiſ in eo ⁊ hoĩe erit vna complexio ſpẽ: ⁊
cum complexio arguat formam: igiſ erit vna forma ĩ ſpẽ
in hoĩe ⁊ equo. Si vero differat ſpẽ: tunc fruſtra poniſ:
qꝛ vltima forma ꝯtinebit profectionem huius ⁊ vltra. igiſ
hęc fruſtra. ¶ Amplius tunc duę formę ſpecificę eſſent
in eodẽ pũcto mãę non intenſibiles nec remiſſibiles. rur
ſus vel hę eque ſimul in materia inducunſ vel vna ꝑus
altera. Si ęque ſimul. tũc ęque ſil deſinerent. itẽꝗ eẽnt
ęque perfecte. ſi vna prius altera: ſcđa ꝗcũꝗ ſit: erit acci-
dens. aduenit. n. enti in actu ſpecifico. ¶ Jđ alr dico. vbi
Propa ſol. aĩaduertendũ. ꝙ vnũqđꝗ compoſitũ in ſpẽ eſt dupli-
Suppoſitio. ter indiuiduũ verbi cã hic ignis: aliqđ vero multiplr in-
diuiduum vt hic hõ. hic. n. ignis eſt hic ignis: ⁊ ſic indiui-
duum ſpẽi per formã e qua ſumitur ſpẽs ignis: eſt ẽt hoc
corpus per formam corporis e qua ſumitur genus corpo-
ris. Similr hic hõ eſt hic homo per formã hoĩs e qua ſu-
mitur ſpẽs hoĩs: eſt etiam hoc corpus: e quo ſumitur ge-
Qualis ſoꝛa corꝑis. nus corporis. ¶ Ex his ſeqſ ꝙ hęc forma corporis ẽ for-
ma per quã cuncta generabilia reponunſ in gñe corꝑis:
⁊ ob quã vnũqđꝗ ipſoꝝ eſt ſub corpore indiuiduum: ⁊
qm̃ corpus eſt ante omnia alia gña: ideo hęc forma ẽ añ
an eadem. oẽs formas. ¶ Hęc ẽt eſt in oĩbus eadem nũero: ⁊ gene-
re: dñs quoꝗ in oĩbus numero ſpẽ: ⁊ non gñe generaliſ-
ſimo: eſt quidem eadem nũero: pro quãto per eam oẽ gene-
rabile eſt idem nũero corpus: vnũꝗ nũero ſub gñe cor-
poris. ⁊ ſic eſt eadẽ nũero indiuidualitate generl. differt
queꝗ nũero: ſpẽ: in omnibus: qm̃ in oĩbus iam eſt ꝯtra
ad diuerſa nũero ⁊ ſpẽ per formas diuerſas in ſpẽ. nec ẽ
incõueniens aliquid eſſe idẽ nũero genere: non aũt idem
Prima. numero ſpẽ. ⁊ per hęc pꝫ quid ſit h forma. ¶ Ad ſcđam
dico. ꝙ neceſſitas huius eſt pp̄ ꝗtuor: ꝑmo vt euitetur
creatio. Jpſa. n. eſt vt ſemen mãę: qđ incohationẽ vocãt
ꝯtinet. generalem: confuſam: potentialem: quę ꝯtineſ in potẽtia
oẽs formas ſpecificas. Extrahunſ. n. illę per agẽtia ex ta-
li habitu confuſo per hoc ꝙ agentia diuerſa diuerſimo-
de mãm diſponunt. vbi nãꝗ hęc non pręſupponeretur:
formę ſpecificę nihil ꝑſupponerẽt formę: ⁊ ita crearenſ
Secũda. ex nihilo formę. ¶ Scđo hęc ponitur tanꝗ̃ ꝑncm gemi-
num rerum nãlium. eſt. n. priuatio ⁊ forma. Priuatio gdem
quatenus terminus e quo gnõnis. Extrahunſ. n. formę
ex hac: ⁊ ita vt ſic habet vim ꝑuationis: eſt forma: ꝗtenus
generatio terminatur ad formas ſpecificas: quę continẽ-
tur ſub hac. igitur terminus ad quẽ. ⁊ ſic eſt geminũ ꝑn-
cipium. qua ratione ꝑncipia ſemper manent: ⁊ ſunt tria.
Tertia. ¶ Tertio poniſ vt diſponat mãm. eſt. n. mã valde e for-
mis remota: qua e re eas recipere nõ poteſt: niſi ſit apta
recipere. aptitudo aũt ⁊ appetitus ſunt ꝓpter formam.
Quarta. ¶ Vltimo pp̄ dimenſiones. nam dimenſio eſt materię
coęterna vna nũero: non põt aũt accñs vnũ numero eſſe
ęternũ. niſi pp̄ formam. Propter has ꝗtuor neceſſitates
hęc forma poſita eſt. ¶ Ad tertiã dico. cõporeitatẽ hãc
non ineſſe mãę ab agẽte nãli: ſed eſt mãę coęua: factaꝗ
ab efficiente mãm. nec ſequiſ eam eſſe de eſſentia mate-
rię: aut ſubã mãę. nam calor non eſt in igne ipſo extractꝰ
de potentia mãę ad agente: ſed ſimul vna factiõe cũ igne
factus. nã agens quãtũ dat de forma: tñ dat de acciden-
tibus. ⁊ ſic non eſt de eẽntia ignis. nec materia eſt in põa
ꝯdictionis ad illam. qꝛ illa põt ſtare cum quolibet: nec hꝫ
ꝑuationem: nec recipit eam mediante dimenſione ſed eꝯ.
ideo eſt mãę coęterna. Hęc pauca de hac re ſatis: qm̃ di-
ligentius in lib°. de ſubã orbis diximus. poſſet aũt ꝗri de
dimenſionibus ⁊ terminis dimenſionũ. verũ qꝛ hęc res
obiter hic tacta eſt: ne extra ꝓpoſitũ euagari videamur:
in lib°. de ſubſtantia orbis videatis.
¶ Et hoc quidẽ. Redit ad textũ: ⁊ vult ex textu habere
hanc rõnem. oẽ qđ ſit alteratiõe ſubali: eget mã: oẽ quod
ſit artificiali congregatiõe: aut ſegregatione ⁊ id genꝰ: in-
diget mã. ſed omne qđ generaſ: ſit aut alteratiõe ſubſtã-
tiali: aut artificialr. igiſ oẽ qđ ſit: eget mã.
¶ Et ideo. Antiqui ꝗtenus ꝯſenſere omne qđ gñaſ: gene-
rari ex materia: bene dicunt: ꝗtenus nãm huius ſubiecti
ignorabant. de gnõne varia dicẽtes: in errores cecidere.
vt narrat. ⁊ patet.
¶ Or aũt. Probat tamen eſſe neceſſariã mãm: ex hoc qꝛ
ſi compoſitũ fieret ſine mã realr: opꝫ vt eſſe compoſiti re-
cipiatur in ipſo nõ eſſe: ⁊ rõne fundaſ in hoc ꝙ oĩs motꝰ
ſiue mutatio eget ſubto: cũ trãſmutatio ſit motus. igitur
eget ſubto. vel igitur iſtud ſubm eſt mã in potẽtia: vl nõ
eſſe pręcedens eſſe. non eſt mã ens in potẽtia. qꝛ tunc ha-
betur ꝓpoſitũ. igitur eſt non eſſe. ⁊ ſic non eſſe trãſmuta-
bitur ſubiectiue in eſſe: qđ videſ erroneũ. ¶ Aĩaduertẽ-
dum ꝙ phyſice ⁊ theologice concedendũ eſt nihil gñaſ-
ri ex nihilo. ſed aliquid fieri. ex nihil per ſimplicẽ produ-
ctionem: quã creationem vocamus: eſt neceſſum: quod
Auer. nõ intellexit: vt poſtea diſputabiſ.
¶ Et qꝛ corpus. Jnfert duo correlaria ex dictis. ꝑmũ eſt
ꝙ cęlũ careat oĩ potentia: ⁊ intelligas ad gnõnem: ⁊ hoc
qꝛ caret mã: quę potẽtia ad vtrũꝗ. vꝫ. ad eſſe. ⁊ non eſſe.
ego vero non legi ipſum in ꝓpria lingua: tamen apud me
ſic habeſ. ⁊ qꝛ corpus cęleſte caret potẽtia ad aliquã diſ-
poſitionẽ: niſi potẽtia generata: hoc eſt ꝑter potentiam ge-
neratã hoc eſt in actu: quaſi dicat. ꝙ habet potentiam ad
eſſe actu. apđ alios legi. ſcꝫ potẽtia gñata. q. d. qꝛ corpus
celeſte caret potẽtia ad formã. ſ. potentia gnãbili: ⁊ corru-
ptibili: ideo iſtud ſubm caret potentijs: quid denoiaſ poſ-
ſibile eſſe: ⁊ poſſe non eſſe.
¶ Et qꝛ caret. Scđm ꝯñs eſt ꝙ qꝛ caret materia quę ẽ po-
tentia ad vtrũꝗ. ideo caret forma quę ſuſtentaſ per hoc
ſubiectũ. q. d. ꝙ forma cęli non eſt educta de potẽtia ma-
terię cęli: nec dependet ĩ eſſe: ⁊ in ꝯſeruari a materia illiꝰ.
¶ Et fuit neceſſe. Declarat hoc 2m ⁊ vult ꝙ forma cęli ſit
liberata ab hoc ſubiecto: qđ eſt mã potẽtia ad vtrũꝗ: ⁊
ſic non depẽdet in eſſe ⁊ ꝯſeruari a cęlo. ſed corpus cęle-
ſte conſtituitur per illã. hoc eſt dependet in eſſe ⁊ ꝯſerua-
ri ab illa. ¶ Aĩaduertendũ: ꝙ duplex ẽ forma: quędã re- Duplex forma.
ponens ſubm: cui ineſt in ſpẽ: dans illi eſſe: ⁊ cõſeruatio-
nem: ⁊ ẽt dependens in eẽ: ⁊ ꝯſeruatione a ſubto: vt ſunt
aĩę aĩaliũ vt equi bouis ⁊ id genus. ⁊ tales formę habẽt
mãm quę eſt potẽtia ad vtrũꝗ: hoc eſt ad eſſe: ⁊ non eſſe.
Alia eſt forma quę ꝯſtituit ſubiectũ in eſſe: reponẽs illđ
in ſpẽ: non aũt ecõtra cõſtituitur ab illo in eſſe: ⁊ hoc mõ
aĩa celi eſt forma celeſtis mãę: quatenus conſtituit illam
ineſſe: illaꝗ dependet in eſſe ꝯſeruationeꝗ ab ea: ꝗ rõne
mã cęleſtis eſt in potẽtia ad aĩam: non ſm vtrũꝗ. ſed ſm

dimidiū ↄtingentis hoc eſt ad eſſe tm̄. ⁋ Ex his ſeq̄r ꝙ
Contra/rium, intelligentia ſuperior eſt forma intelligentię inferioris:
⁊ forma cęli eſt forma cęli quidē ſm̄ eſſe reale: quo cōſti
tuit cęlū in ſpē: ⁊ eſſe. ſicut aīa equi cōſtituit equū in ſpe
cie equi. Scōm eſſe vero intentiōale eſt forma intelligē
tię inferioris. omne. n. intelligibile eſt forma intelligētI.
vex̄ de mā ⁊ forma cęli in lib°. de ſuba orbis ſatis ſcribi
mus. ⁊ in lib°. de cęlo: nūc vero ſit dictū₃ intn̄.

⁋ Quare perſpicuum ex dictis eſt: ꝙ omne quod fit ſemper compoſitu₃ eſt. Et ꝙ eſt q̄dem aliquid quod fit: eſt vero aliquid qđ fit hoc: ⁊ hoc duplex: quia aut ſubiectū: aut oppoſitum. Dicetur autē opponi quidem immuſicum. ſubijci vero hominem. Itemq₃ infigurationem atq₃ informitatem aut inordinationem voco oppoſitū. Es aūt vel lapidē: vel aurum ſubiectum appello.

⁋ Ex rationibus tactis cōcludit ꝓpoſitū: vt vult Tho°. ⁊ inquit. quare perſpicuū ex dictis eſt ꝙ omne qđ fit: ſemper compoſitum eſt: vz. ex materia ⁊ forma: ⁊ lr̄a ſequēs poteſt eſſe pars cōcluſionis. ⁊ tunc legetur. ⁊ p₃ ꝙ in ipſo compoſito eſt quidē aliquid qđ fit. eſt v̄o aliquid qđ fit hoc: aut fortaſſe particula illa gręca cae eſt reddens cā₃: ⁊ tunc legatur. qm̄ in ipſo cōpoſito eſt quide₃ aliquid qđ fit. eſt vero aliquid qđ fit hoc. ⁊ hoc duplex: qꝛ aut ſub₃: aut oppoſitū. ⁊ hoc declarat. ⁊ inq̄t. dicetur autē opponi quidem imuſicū. ſubijci vero hominē. itemq₃ infigurationem: informitatē aut inordinatione₃ voco oppoſitu₃ ſiue ↄ̄ria. Es vero vel lapidem vel au₂ ſubiectu₃ appello. ⁊ itaq₃ ſi illus. omne in quo eſt aliquid qđ fit vtpote forma: qua vel ſm̄ quā fit: ⁊ id qđ fit hoc: qm̄ fit: ex mā ⁊ forma fit. Sed id qđ generatur eſt id in quo ſunt hęc. igr̄ ex materia ⁊ forma fit.

com. 14. ⁋ Intendit. Auer. ꝑmo preponit necīa gn̄atiōi. ſcđo mouet dubitationē. De ꝑmo vult in gnōne eſſe tria id quod generatur. vz. forma₃: quę proprie gnātur: ⁊ eſt id q̊ compoſitum ipſum gnātur. Scđo eſt mā: quę in generatiōe fit hoc vel illud. Eſt tertio compoſitu₃ qđ in rei veritate generat̄. Eſt quarto oppoſitū. vz. ꝑuatio: quę eſt de necītate gnōnis. nam ipſum nō eſſe necīo ꝓcedit eſſe: alr̄ non eſſet genitum. ſed ſemꝑ fuiſſet.

⁋ Sed non eſſe. De ſcđo dubitat Auer. quo mō vult ꝙ ꝑuatio ſit pars gnōnis. vnde inquit. ſed nō eſſe. i. priuatio recedit a forma: ⁊ ecōtra: quo fit vt generatū ſolū ex materia fiat ⁊ forma. tunc arguit quo modo dixit ꝙ oē gn̄atum eſt ſemꝑ compoſitū ex aliquo qđ gn̄atur: ⁊ ex aliq̄ qđ eſt generatū. ⁊ hoc duob⁹ modis. quaſi velit ꝙ id qđ generatur ſit ex forma. ⁊ eo qđ fit ambobus illis modis. ⁊ ſic ex ꝑuatione: qđ falſu₃ vr̄: cū illa recedat. Aiaduerte ꝙ hęc dubitatio ↄtingit in trāſlatione ſua: nā in noſtra: ⁊ maxime ſm̄ primam expōne₃ hęc dubitatio nulla ē. ipſe enim ex dictis duo cōcludit: ⁊ ꝙ cōpoſitu₃ fiat: ⁊ ꝙ duo ſint in gnōne ipſa alte₂ qđ fit vt forma: alte₂ qđ fit hoc: qđ ſecatur in duo. mō ex hac lr̄a non habet̄ ꝙ gn̄atū fiat ex ꝑuatione. Ideo qđ non eſt ad ꝓpoſitum.

⁋ Forte igitur. Quicquid ſit de lr̄a: qm̄ fortaſſe ſm̄ expoſitionem ſcđa₃ videt̄ haberi ꝑuationē eſſe generati gcꝗ. Propterea r̄ndet dupl'r. ⁊ ꝑmo vult ꝙ per generatū poſſimus intelligere generatū in facto: ⁊ ipſum in fieri. Si in fieri: ſic tria ſunt illius ꝑncipia: mā vt in quo. forma vt ad qđ. Priuatio vt e quo. ⁊ ſic ꝑuatio pōt eſſe pars generati ſaltem in fieri. In facto vero partes generati ſunt materia ⁊ forma: tam tn̄ materia ipſa ſemꝑ hēat ꝑuationem formę contrarię annexam.

⁋ Aut ſermo. R̄ndet ſcđo ꝙ ipſum generatū integratiue ſiue ↄſtitutiue eſt ex materia ⁊ for°. diſpoſitiue: atq₃ ꝑparatiue eſt ex priuatione: qꝛ eſſe non poteſt: niſi ꝑſuppoſita ꝑuatione ⁋ Sed circa hęc accidit dubitatio quid per ſe ꝑmo generatur. mouetur hęc qđ: qꝛ Ari. ⁊ Auer. videntur dicere ꝙ forma: ⁊ ꝙ compoſitū. ⁊ ſupra ait ꝙ materia eſt id qđ in rei veritate generatur. Joan. 7°. meta. qđ ne. 16. copioſis verbis ſe expedit: ⁊ cōuertit ſermonē ſuū ad terminū gnōnis. ⁊ tunc vult tria. ꝑmū ꝙ cōpoſitū nō eſt terminus generationis per ſe ꝑmo: vt diſtinguitur ↄ̄ ſm̄ partem. qm̄ cū non generet̄ ſm̄ mām: generatur ſ₃ formam. igitur per partē. Scōm eſt ꝙ cōpoſitu₃ eſt per ſe ꝑmo terminus gnōnis: capiendo per ſe ꝑmo pro eo qđ per ſe includit cām terminandi gnōnem. nā includit formam: quę per ſe eſt cauſa terminandi gnōne₃. Tertium eſt. ꝙ forma eſt per ſe ꝑmo terminus gnōnis. qꝛ ipſa eſt pręciſa cā terminandi gnōnem. vlterius in r̄nſiōe ad dubia vult ꝙ forma per ſe ꝑmo generet̄: ⁊ ꝙ compoſitum: alia atq₃ alia rōne. ⁋ Sed hęc poſitio quātū ad ꝟ duo videt̄ dubia. ꝑmo videtur dubiū ꝙ forma poſſit dici terminus gnōnis aliquo mō. ⁋ Scđo vr̄ ꝙ quāq₃ forma vel ipſu₃ cōpoſitū ſint termini generatiōis. nec debēt dici genita: nec gnāri. ⁋ Primū declaro. ꝑmo: qꝛ gnō eſt ad eſſe. igitur primo ad id qđ magis eſt: ſed cōpoſitū magis eſt. Forma vero eſt pars entis. igitur abſolute cā generationis eſt compoſitio: ⁊ nō forma. ⁋ Scđo id videtur eſſe terminus gnōnis: qđ per ſe ſubſiſtit. mō compoſitum per ſe ſubſiſtit. forma vero eſt in cōpoſito. ⁋ Scđo declaro 2m. ꝑmo forma vel cōpoſitu₃ ſunt per ſe termini gnōnis. igit̄ nec generant̄: nec dicunt̄ eſſe genita. Deduco oē id quo aliud denoīatur gn̄ari: ipſum non dr̄ generari: vt qm̄ albedine paries eſt albus. iō albedo nō eſt alba. ⁋ Scđo id qđ eſt gn̄atio: ipſu₃ nō gn̄atur: vt nec albeficatio albatur. Sed forma ipa genita eſt gn̄atio: ſicut calefactio eſt caliditas. vt dicit̄. 5°. phyſicox. ↄmē. 19. igr̄ ipſa nō dr̄ generari: nec genita. ⁋ Propter hęc dico. ꝑ ꝓ termino gnōnis. Scđo quid denoīatur vel dicat̄ gn̄ari. ⁋ De primo dico. ꝙ triplex eſt eſſe: eſſentię: exiſtentię: ⁊ ſubſiſtentię. eſſe eēntię eſt quo res ipſa definitione₃ participat. eſſe exiſtētię eſt quo res ipſa eſt extra nihil: ⁊ extra ſuas cauſas. eſſe vero ſubſiſtētię eſt: qđ non eſt accidens alicuius: nec pars alterius. Quib⁹ ꝑmiſſis. dico ꝙ cū gnō terminetur ad eſſe: ſicut multiplex eſt eſſe: ita multiplex poteſt eē terminus: de eē eſſentię loqui nō poſſumus. qꝛ illud eſſe non poteſt eſſe terminus generatiōis: quia eſt ęternum ſemper in ſuis cauſis cōſiſtens. Reſtat vt duplex ſit eſſe gn̄abile: vt exiſtens: ⁊ vt ſubſiſtens. ⁋ Tūc dico ꝑmo ꝙ terminus gnōnis per ſe ꝑmo in rōne exiſtētis eſt forma ipſa. ꝓbo qꝛ ipſa ꝓprie vere eſt. 2°. de aīa. ꝑ ipſam quoq₃ compoſitū ponit̄ extra ſuas cās. igitur ipſa eſt per ſe terminus gnōnis. ⁋ Scđo dico. ꝙ per ſe ꝑm⁹ terminus generationis in rōne ſubſiſtētis: eſt cōpoſitu₃: nam ipſum ꝓprie ſubſiſtit: cū nec ſit accidens alteri⁹: nec per ſe alicuius. ⁋ Hęc de ꝑmo. De ſcđo vero dōm eſt ꝙ materia ſiue ſubiectu₃ dr̄ generari: aut genita. ⁋ Declaratur illud ꝓprie debet dici gn̄ari: qđ recipit gn̄atione₃: vt paries dicitur albeſcere: non albedo. qꝛ paries recipit albificatione₃. ⁋ Scđo illud ꝓprie dr̄ generari: qđ recipit formam: quę eſt cā denominatiōis: vt qꝛ paries recipit albedinē: quę eſt cauſa denominandi albu₃. Mā v̄o recipit formā: quare ipſa ꝓprie dr̄ generari. ⁋ Ex his cōcedo ꝙ forma ⁊ compoſitū ſunt per ſe termini gn̄atiōis: non tn̄ denominantur gn̄ari. ⁊ ſi Ariſtoteles ⁊ Auer. di

Nō an ꝓpoſitū gn̄et.
Pō Joan.
Confutatio.
Declo ꝑmi.
Prima rō.
Scđa.
Declo ſcđi.
Prima rō.
Scđa rō.
Sol. ꝓpoſis.
Triplex eē.
Primum.
ſecūdū.
De ſecūdo.
Prīa rō.
Secūda rō.

cant hec generari:ītelligi debet improprie: ſicut īproprie albedo dicitur alba:quia vt ſupra dixit Auer. qđ in rei vi tate gñatur eſt mã. hec de qõne.

65 ℂ Manifeſtum igitur ꝙ ſi quidem cauſe ⁊ principia eoꝝ que ſunt ea ſint: ex quibus illa primo ſunt atqꝫ fiunt: ⁊ non ſm accidens. Sed vnumquodqꝫ quod dicitur ſm ſubſtã tiam:cum fiat totum quoddaꝫ ex ſubiecto ⁊ forma. Compõitur enim muſicus homo ali quo modo ex homine: ⁊ muſico: nam ratio nes in illorum rationes reſolues: patet igitur que fiunt: ex hiſce fieri.

ℂ Ꝙ ſole mã ⁊ forma ſint per ſe cauſe ⁊ ꝑncipia rerũ nã lium apud The. ſic ſyllogizat Ariſtoteles. ea ex quib' ꝑ mo ⁊ non ſm accidens res nã'es ſunt ⁊ fiunt. Sunt ſola per ſe ꝑncipia reꝝ nãlium. Sed mã ⁊ forma ſunt ea e qui bus. ꝑmo ⁊ non ſm accidens res nãles ſunt ⁊ fiunt. igit' materia ⁊ forma ſunt ſole per ſe cãe reꝝ nãlium. De rõe tangit maiorem. d. manifeſtuꝫ igit' ꝙ ſi quidẽ cãe ⁊ prin cipia eoꝝ que ea ſint: ex quibus illa ꝑmo ſunt atqꝫ fiunt: ⁊ non ſm accidens: hec eſt maior. deinde tangit minoreꝫ. d. ſed vnũqđqꝫ qđ dicit' ſm ſubſtantiã: hoc eſt ſꝫ vnaqꝫqꝫ ſubſtantia: cũ fiat totum qđdã ex ſubiecto ⁊ forma. q. d. ſed vnaqueqꝫ ſubſtãtia nãlis fit ex materia ⁊ forma: ⁊ ẽ ex illis ꝑmo: ⁊ non ſm accidens: lrã eſt ſuſpenſiua. dclat minorẽ exemplo. ⁊ inquit. componit'. n. muſicus hõ aliq modo ex hoīe ⁊ muſico: dixit aliquo modo: q2 nõ vã cõ poſitione: cũ ſit aggregatũ per accidens: nam rões hoīs ⁊ muſici in illoꝝ rationes reſolue. tunc dat cõcluſionem: ⁊ terminat ſuſpenſionem. d. patet igit' que fiunt ex hiſce fieri. ℂ Aduertendũ ꝙ dixit ſunt ⁊ fiunt ꝑmo: ⁊ nõ ſꝫ

Nota. accidens: rñdendo ſingulo ſingulũ: vt fiunt ꝑmo ipe res naturales ex mã ⁊ forma tanqꝫ primis ⁊ per ſe ꝑncipijs. dixit. ſunt non per accidens: propter ꝑuationẽ: que eſſen di eſt cauſa per accidẽs: factionis ꝑncipiũ per ſe. igit' ipm ꝑ retulit ad fieri. ipſum nõ per accñs retulit ad eẽ.

Com. 65. ℂ Ꝙ2 declarauit. Auer. format rõem dupl'r: enthy^{ce}: ⁊ ſil logiſtice: enthy^{ce} ſic arguit. ꝑncipia ⁊ cãe reꝝ naturaliũ per ſe ſunt ea ex quibus ꝑmo ⁊ per ſe ⁊ non ſm accidens ipſe fiunt ⁊ ſunt. igitur omne qđ generat' fit ex materia ⁊ forma: non poſuit ſm Auerroeꝫ minorẽ ex qua valꝫ con ſequentia. vꝫ. ꝙ ex ſubto ⁊ forma ſit gñatio per ſe: hanc tacuit. Scđo ꝓpter hoc format totuꝫ ſyllm ſic. ꝑn^{a} natu ralia ſunt e quibus gñatur generabile per ſe ⁊ ꝑncipal'r. mã ⁊ for^{a} ſũt ea e qb' gñant' res nãles ꝑncipal'r. igr' ſunt ꝑnci^{a} per ſe. ℂ Aduerte ꝙ hec expoſitio nõ ꝯſonat gre cis verbis: quia Ar. ponit maiorẽ: minorẽ: ⁊ ꝯcluſioneꝫ. ſed in tranſlatione barbara defecit minor: vel ipſe ꝑ mi

Additio noꝛi accepit cõcluſionẽ. ℂ Addit tñ duo quoꝝ: primum eſt Ariſtotelẽ exemplificaſſe in accidentibus: vt euiden tius diceret. Scđo addit ꝙ mã ⁊ forma non diſtinguun

Dubitatio cõtra ſcđꝫ tur in eſſe ſed rõne. ℂ Sed hoc z^{m} videt' non poſſe ſta re: q2 materia ⁊ forma ſunt real'r diſticta. igit' in eſſe. Se cundo mã põt ſtare ſine forma: quã hꝫ. igitur diſtingui

Rñ. tur in eſſe ab illa ℂ Dicendũ ꝙ vno modo poteſt intel ligi ea non diſtingui in eſſe ſeparatõis: ⁊ hoc modo nõ di ſtinguuntur in eſſe hoc eſt non ſeparant' in eſſe: ſed bene ratio diuidit illa. Ul' dici poteſt ꝙ non diſtinguuntur in eſſe actuali: licꝫ materia habeat eſſe potẽtiale diſtinctuꝫ real'r. Ul' dici poteſt ꝙ non diſtinguunt' in eẽ abſoluto a dependentia: quoniam alteꝝ in eſſe dependet ab altero. ⁊ hec eſt ſolo melior.

ℂ Subiectum vero numero quidem vnum eſt. Specie vero duo: nam homo quidem ⁊ auruꝫ ⁊ omnino materia numeratilis eſt: qñ hoc aliquid magis ſit. Fiatqꝫ nõ per accidẽs ex ipſa id quod fit. at priuatio ⁊ contrarium: accidens ſunt. Forma vero vnum: vt ordo: vel muſica: vel alioꝝ aliquid que ſimili mo do predicantur.

ℂ Themiſtius non ſequens verba textus alio mõ lrãm exponit: qꝫ nos habeamus: ꝓpterea ſequens magis ver ba: dico ꝙ Ariſtoteles declarat hec tria. vꝫ. mãm: ⁊ ꝑua tionem ⁊ formaꝫ. ⁊ hoc per dñas ⁊ conuenientias: nã ſic colligitur ꝓpria dſcriptio. de materia ita inquit. ſubiectũ vero nũero quidem vnũ eſt: ſpẽ vero duo. hoc autẽ dicit propter ꝑuationẽ: (vt dicit Themiſtius.) que mã e acci dit. Ꝙ aũt mã differat a ꝑuatione: licꝫ cum ea ſit vna nu mero: declat ⁊ continua ſic apud Themi. qꝫuis numero vna res ſit: rõne tamen ⁊ cogitatione differt: q2 qꝫ qꝫ pri ma mã non eſt nũeratilis: ⁊ hoc aliqđ: aliquãto tamẽ ꝓ plus accedit ad nũeꝝ: ⁊ ad hoc aliqđ qꝫ ꝑuatio. Immo vero numeratilis eſt comparatione ꝑuationis. Inqt. naꝫ homo quidẽ ⁊ auꝝ. ⁊ oĩno mã numeratilis eſt: licꝫ vt re cte Themiſtius inqt: non eodẽ modo. nam hõ ⁊ auruꝫ ⁊ id genus ꝓprie ⁊ maxie numeratilia ſunt: ⁊ hoc aliquid: que monſtrari vel digito poſſint. mã vero non ſic. ſꝫ acce dit ad nũeꝝ magis qꝫ priuatio: cuius cãm ait qñ hoc ali quid magis ſit hoc eſt: q2 ad hoc aliquid magis accedit: fiatqꝫ non per accidens ex ipſa id qđ ſit. Immo per ſe. at priuatio ⁊ cõtrarium accidens ſunt: quatenus ipſa ẽ reꝝ ꝑncipiũ per accidens. De tertio ꝑncipio ait. for^{a} rõ vnuꝫ: ⁊ in hoc differt a mã: q2 illa erat q̊dam mõ duo: differt a priuatione: q2 ipſa eſt vnum principiuꝫ per ſe reꝝ. vt or do: vel muſica: vel alioꝝ aliquid que ſimili modo ꝑdi cantur de ſubiecto ⁊ mã. Sic igitur habes dñam iter h̃ tria: inter mãm ⁊ ꝑuationẽ: q2 mã magis ad numeruꝫ: ⁊ hoc aliquid accedit: cũ ſit magis hoc aliquid: ⁊ ſit ꝑn^{m} ꝑ ſe: priuatio e nũero ⁊ ab hoc aliquid oĩno recedit: q2 eſt ꝑ accidens ꝑn^{m}. Inter mãm priuationẽ: ⁊ formã: q2 mate ria eſt duo: forma vnũ. Priuatio per accñs prin^{m} for^{a} per ſe. ℂ Aduertẽdũ Ariſtotelẽ per numeꝝ ⁊ hoc aliquid intelligere indiuiduũ in actu: qđ Themiſti^{us} vocat ad di gitum demonſtratũ: materia ꝓprior eſt huic qꝫ priuatio: ꝑmo. q2 magis ens. Scđo. q2 per ſe ꝑncipiuꝫ. Utrum rõ ſit huic ꝓprior qꝫ forma: ipſe non dicit. Poteſt tñ dici per ea que iam diximus: ꝙ quo ad id vnde accepta eſt ratio ſubſtãtie mã proprior ẽ huic qꝫ forma: q2 magl ſubſtat, quo vero ad id qđ ſignat nomẽ ſubſtãtie: forma ipſa ma gis accedit: cũ ſit ſuba quaſi per eẽntiam.

ℂ Cum declarauit. Auerroes ſequẽs Themi. vult ꝙ Ari Com. 64 ſtoteles det differentiã inter mãm ⁊ ꝑuationem cã ẽ: q2 Plato ignorauit hanc dñam: ꝓponit tamẽ ꝑ ꝙ materia eſt ens ⁊ ꝑuatio: ⁊ ſic eſt vnũ: ⁊ qđdã modo duo: ſubiecto vnum. ratione duo.

ℂ Et ꝑma mã Hec eſt ꝑma dña ꝙ materia nũerat' ma gis in entibus. ⁊ accedit magis ad hoc aliquid. ꝓbat' q2 ita ſe habet ad formã vt aurũ ad annlũ. Cãm huius dif ferentie aſſignat: q2 ipſa materia nullo mõ videt' differ re a priuatione. multũ. n. admiſcetur per idẽtitatẽ ipi ma terie: ⁊ ita opꝫ aſſignare dñam inter illa.

ℂ Et priuatio etiam. Scđa hec dña: que ſatis per ſe pa tet: ⁊ ex textu.

ℂ Intelligendũ. Hic ſoluit dubitationẽ. põt. n. dicere q. ꝑuatio eſt principiũ per accidens. igit' poteſt non eſſe. oẽ enim per accidens põt non eſſe. Rñdet ꝙ duplex eſt ꝑ

accidens neceſſario ⁊ raro. Tunc vult priuationē eē prin-cipium per accidens: ſed neceſſario. quoniam neceſſario precedit generationem.

¶ Sed cum. Diceret adhuc iunior quo modo eſt principiuꝫ per accidens. Reſpondet q̄ reſpectu rei genite eſt princi-pium per accn̄s. reſpectu gn̄ōnis eſt pn̄m per ſe.

¶ Sed vniuerſalr̄. Contra adhuc arguet iunior: nā ſi re ſpectu rei genite eſſet principiū per accidens: tunc priuatio poſſet non eſſe in materia: q̄ñ adueniēte forma: ceſſaret. R̄ndet q̄ licꝫ priuatio in aduentu forme deſinet ipſaꝫ ma-teriam. vl̄r tamen non deſinet: q̄ʒ adueniente vna for-ma ceſſat priuatio ad illam. Sed mā admiſcetur cū priua tione ɔ̄riē forme. ꝓpter qd̄ ſorticole concederent eternā eſſe priuationem in materia: nulla tamen priuatio eſt materie eterna.

¶ Et ipſa. Adhuc ambiget quis. nam ſi eterna eſt priuatio materia: ⁊ eterna eſt forma in mā: tunc eſſet materie ali qua forma ꝓpria: ⁊ aliqua priuatio ꝓpria hoc eſt ſpecifi ca ⁊ vltima. ¶ Cōtra arguit. Si mā haberet aut formaꝫ aut priuationem ꝓpriā ad ſenſum datū. vꝫ. ſpecificā: ⁊ vlti mam. tunc nullaꝫ aliā reciperet vlterioꝛē: aut non recipe ret omnē formā: q̄ʒ non eam quā habet. ⁊ ſi priuatio eſſet ſibi ꝓpria non reciperet formā: niſi forma ⁊ priuatio poſ ſent ſimul ſtare. ¶ Sꝫ circa hec dubitatˀ. primo videtˀ q̄ nullum accidens poſſit eſſe neceſſariū: q̄ʒ omne accidēs eſt ɔtingens. igitur oē accidens pōt non eſſe. Preterea .8. huius. cōmē. 36. vult q̄ omne accidēs poſſit nō eē: idē primo meta. cōmen. 8. ⁊ alibi. ¶ Scd̄o contra idē arguitˀ. q̄ʒ Auerroes ait priuationem eſſe principiū per accidens re ſpectu rei facte ⁊ neceſſario. hoc videtˀ falſuꝫ: q̄ʒ reſpectu rei facte videtˀ pure per accidens: cū adueniente forma: ipſa abſit. ¶ Dici poteſt primo q̄ auer. hic. ⁊ 5°. meta. cō-mento vltimo. ⁊ 4. huius. cōmē. 20. ſemper vult duplex eſſe per accidens: neceſſariū ⁊ contingens: ſed quo modo intelligatur: nemo explicat. ideo eſt aduertendū q̄ aliqd̄ poteſt dici per accidens reſpectu ſui: qd̄ eſt neceſſario ex parte ſubiecti: vt albū reſpectu cygni nec̄cio ineſt: qd̄ reſpe ctu ſui: non neceſſario ineſt: q̄ñ poteſt ineſſe alijs a cygno vt parieti. aliqd̄ eſt accidens: q̄ tam ratione ſui: q̄ʒ ratiōe ſubiecti non nec̄cio ineſt vt album parieti. Accidēs primo modo videtˀ accidens nec̄ciū. Accidens ſcd̄o dicitur acci-dens raro: ſiue contingens. Tunc ad formaꝫ dico. q̄ oē accidens poteſt non eē rōne habita ad ipſum. alr̄. n. eēt propriū. qd̄dam tamen eſt nec̄ciū ſaltꝫ ratiōe habita ad ſubiectum cui heret: qd̄dam eſt contingens rōne hita ad vtrūqꝫ. ⁊ ſic tollitur cōtradictio: vbi. n. dicitur accidens eē nec̄cium: intelligendū eſt reſpectu eius cui inheret: cuꝫ dicitˀ omne accidens poſſe non eē: debet intelligi ex par te ſui. ⁊ hoc ignorauit Ioan. qui credidit abſolute oē acci dens eſſe contingens. Tunc ad 2^m^ dico. q̄ licꝫ ipſa priua tio abſit adueniente forma: tamen eſt principiū per accn̄s neceſſario ſuppoſitionis: quoniā neceſſario ſupponitˀ rei genite. vt diximus ſupra.

prima du btatio,

Scda,

Solu,

¶ Quapropter principia ipſa: tum quideꝫ vt duo. Tum vero vt tria dicenda ſunt. etiam vt contraria quidem ſunt. vt ſi aliquis muſi-cum ⁊ imuſicum: aut calidum ⁊ frigidum: aut conſonans ⁊ inconſonans dicat. Sic ve-ro vt non contraria: fieri enim nequit vt mu tuo patiantur. Soluitur autem ⁊ hoc: quia ipſum ſubiectum aliud eſt: quod quidem nō eſt contrarium. Quare principia neqꝫ plura quodaꝫ modo ipſis contrarijs ſunt: ſed duo: vt ita dicam: numero. neqꝫ rurſus duo peni-tus: quia ipſorum eſſe alterum eſt: ſed tria: al terum enim hominis ⁊ muſici eſſe eſt: atqꝫ i-figurati ⁊ eris.

¶ Nunc ex dictis ſoluit q̄ōnes tactas: vt vtrum duo prin-cipia: an tria. Scd̄o an cōtraria vel ne. Soluit primaꝫ. ⁊ ingt. quapp̄ principia ipſa. tum quidem vt duo. Tum vō vt tria dicenda ſunt. duo quidem principia per ſe. tria vero coaſſumendo principiū per accidēs ēt. Soluitˀ ēt ſcd̄a qd̄: quoniam principia ſunt quodā modo contraria: vt ſi quis accipiat muſicum ⁊ imuſicuꝫ. aut calidū ⁊ frigidum: aut conſonans ⁊ inconſonans. ⁊ quodaꝫ modo principia non ſunt cōtraria: vt ſi quis accipiat ſubiectū. non. n. pn̄t con traria inuiceꝫ pati: niſi ſaluetur eoꝝ paſſio per ſubiectū. qd̄ ſubiectū aliud eſt: ⁊ nulli cōtrarioꝝ cōtrarium. Ter-tia queſtio eſt de nūero principioꝝ: quā ſoluit q̄ pricipia non ſunt plura duobus. quo nūero ſolent eſſe ipſa ɔ̄ria. ⁊ hoc loquendo de principijs per ſe. Sunt etiaꝫ tria: quate-nus materia ipſa videtˀ eſſe geminū principiū: q̄ʒ ſm̄ rem vnum. Scd̄m rōnem vero duo. aut dici pōt q̄ ſunt duo tantū ſm̄ diſtinctionē realem. tria vero ſm̄ diſtinctiōeꝫ rōnis. ⁊ ſic pꝫ ſolo trium q̄ōnum. Expo.

¶ Cū declarauit. Ad aduerte q̄ principia eſſe contraria du pliciter verificat Auer. vno modo cum quis conſiderat inductionē factam in naturalibus: ⁊ artificialibus. dcla ratum eſt. n. omne qd̄ fit: fieri ex cōtrario. ¶ Alio modo verificat ꝓpter cōditiones: nam prima ɔ̄ria ſunt que: nec inuicem: nec ex alijs fiunt. ſed cuncta ex eis. quare prin̄ pos ſunt eſſe contraria: hec Auerroes verificatio ē extra tex-tum. reliqua patent.

¶ Quot quidem igitur principia circa genera tionem rerum naturalium ſint: ⁊ quomodo tot: dictum eſt: manifeſtum etiam aliquid ip-ſis contrarijs ſubijci oportere. ⁊ ɔtraria duo eſſe: modo autem quoddaꝫ alio non neceſſa-rium eſſe: erit enim ſufficiens contrarioꝛuꝫ al terum ad faciendā mutationem abſentia pre-ſentiaqꝫ ſui.

¶ Epylogat. ⁊ inquit. quot quidē principia circa generatio-nem reꝝ nālium ſint. ⁊ quo modo tot: dictū eſt. manife-ſtum etiam aliqd̄ ipſis contrarijs ſubijci oportere: patet etiam cōtraria modo quodam eſſe duo. mō alio non ne-ceſſarium eē duo. erit. n. ſufficiens cōtrarioꝝ alteꝝ ad fa ciendam mutationē abſentia preſentiaqꝫ ſui. Ex quibus pꝫ duplr̄ priuationeꝫ non ponere in nūeruꝫ. vno modo vt reducitur ad mām. Alio modo quatenus reducitˀ ad for mam ipſam. nā vt dicit Themi. forma vicē priuationis ſubire videtˀ: cuꝫ priuatio neqꝫ natura ſit neqꝫ forª: ſꝫ for me mera velut abſentia. Expo.

¶ Cum demōſtrauit. Cōmentū prīs pꝫ per ſe: ſed propter dictū Ariſtotelis: qui ait q̄ forma ſui preſentia eſt cā ge-nerationis ſui abſentia cauſa corruptionis: querunt vtꝝ principium corruptionis eſt forma ipſa. vr̄. n. q̄ nō: q̄ʒ aut quatenus forma: aut quatenus ī mā. ſi quatenus forma: igitur oīs forma. ⁊ ſic forma celi eſſet cā corruptiōis. Si quatenus in mā. igitur nō forma per ſe primo: ſed rōe ma terie. In cōtrariū eſt Ariſtoteles: qui ait formā ſui pn̄tia eſſe gn̄ōnis cauſam: ſui abſentia corruptionis: in hac q̄ō-ne ſunt varie poſitiones. ¶ Auicēna primo ſue phyſice ca pite tertio vult ɔ̄riū eſſe cām corruptibilitatis: ⁊ ita

Cōm. 62.

Ro.

Pria pō.

Dicit ſecūdo.ꝙ intelligitur ꝑ cōparationē ꝓp latētiā ſuę
ſubſtātię.Dicit tertio.ꝙ cuꝫ volumus ipſam deſcribere:
Dicimus ipſaꝫ eſſe illud:cuius ꝓportio ad ſubſtātiaꝫ eſt:
ſicut proportio cupri ad ydolum:aut ligni ad ſcānuꝫ: cę
tera quę dicit ad hoc ꝓpoſitum:patent.
¶ Et dicit.Declarat ſubſtātiaꝫ ad cuius comparationeꝫ
ſcitur:ꝛ vult ꝙ hęc ſit ſcibilis tā in comparatione ad ſub-
ſtantiam compoſitam:ꝙ̄ ad formam.
¶ Et iſta natura.Declarat qualis eſt vnitas magis:ꝛ dicit
pmo.ꝙ iſta natura quę eſt prima mā eſt vnaꝫ principiū
cōe omnibus entibus tranſmutabilibꝰ quę alterant̄ in-
uicem.Dicit ſcdo.ꝙ nō eſt vna in ſe:ita vt ſit ſubſtantia
ſimplex exiſtēs in actu.hoc eſt nō ē vna ſicut forma: ne-
ꝙ̄ vna vt compoſitum ex materia ꝛ forma:ꝛ ita eſt vna
per priuationem formę.
¶ Nam ſi haberet.Probat qđ dixit tribus rationibꝰ:pri-
ma ratio ſi mā haberet formaꝫ propriam:nullam recipe
ret ipſa permanēte:ſed ſtatim corrumperet̄ ꝙ̄ cito alia
forma generaretur.Cōſequentia declarat̄ qꝛ ſi materia
haberet formaꝫ ꝓpriam:illa eſſet ſibi ſpecifica:ꝛ vltima:
igitur illa permanēte non poſſet aliā recipere:aliter vnū
ſubiectum haberet duas formas vltimas:opꝫ igit̄ ſi de-
beat recipere aliam:vt illaꝫ amittat:cum ſit illa ſibi ꝓ-
pria:ꝛ corrupto ꝓprio:corrūpatur ſubiectum:iure etiam
ſubiectū amittet̄:ꝛ ſic materia corrumperetur.
¶ Et etiam.Scdo arguit.materia recipit omnes formas:
igitur eſt in potentia ad omnes:conſequentia patet:qꝛ oē
recipiens debet eſſe denudatum a natura recepti.vltra.
eſt in potētia ad omnes:igitur nullam hꝫ ꝓpriam.
¶ Et etiaꝫ.Tertio arguit.ſi materia haberet aliquaꝫ for-
maꝫ ꝓpriaꝫ:cuꝫ illa ſit ſibi ſpecifica:ꝛ vltima:omnis for-
Dubita-tiones. ma adueniens erit accidēs:cętera patent.¶ Sed circa
verba cōmēti dubitat̄ primo:qꝛ Auerroes ait.mām non
eſſe ens in actu:ꝛ nullam habere quiditatem:ꝛ ꝓpterea
non eſt intelligibilis:videtur ꝙ hoc ſit falſum:quoniam
materia eſt ens realiter diſtinctuꝫ a forma.igit̄ habꝫ qdi
Scda. tatem aliam a forma.¶ Scdo dubitatur.qꝛ ait.ꝙ mate
ria cognoſcit̄ per cōparationem ad ſubam compoſitam:
ꝛ ad formam.Videt̄.n.ꝙ bene per comparationem ad
ſubſtātiam cōpoſitam:ſed quomō ad formaꝫ:non dcla-
Tertia. rat.¶ Tertio dubitat̄.qꝛ vult mām eſſe vnaꝫ numero:
ꝛ cōem omnibus:nam pmo metaphyſicę.cōmē.31.dicit̄ ꝙ
vnum numero nō inuenit̄ in pluribus:igitur cuꝫ ipſa ſit
Quarta. vna numero nō pōt eſſe cōis pluribus.¶ Quarto dubi-
tant qꝛ hic habet̄ mām non habere niſi vnam formam.
tertio vero cęli.cōmē.67.habet̄.ꝙ in mixto ſunt quatu-
or elemētarię formę:ꝛ quinta forma mixti ſpecifica: ma-
xime qꝛ nos tenemus formaꝫ corporis eē māę coęternā.
Definitio duplex. hęc quantuꝫ ad cōmētū occurrunt.¶ Dicēdū por ordi-
nem:vt alſ ſoliti ſumus dicere ꝙ definitio poteſt eē du-
plex abſoluta:ꝛ relatiua ſiue ſimilitudine rōnis.Abſolu-
ta eſt per verum genus:ꝛ veraꝫ differentiaꝫ:ꝛ qꝛ oē ens
in ſpecie vel in genere cōſtitutum habet dr̄iaꝫ:quę ſumi-
tur a forma:ideo omne definibile definitione abſoluta ē
habēs formaꝫ hoc eſt cōpoſitum ex mā ꝛ forma: aut eſt
Error re-centiorꝫ. ipſa forma.¶ Ex hoc patet error recētiorum:qui credūt
ꝙ qꝛ mā eſt ens diſtinctuꝫ a forma:debeat habere pro-
pter hoc definitionē:vbi.n.ipſa haberet definitionē:eſſet
aut forma:aut habēs formaꝫ.ꝛ ſic patet ſolo ad primaꝫ.
Sol. 2e. ¶ Ad ſcdam dici pōt.ꝙ ipſa mā habet definitionem re-
latiuam ad formam.ꝛ ad ſubam compoſitam:relatio vo
eſt duplex:aut inter quatuor terminos:aut īter duos tm̄
terminos.inter quatuor terminos vocat̄ proportio: ꝛ B
modo definit̄ acuties vocis:eſt enī vocis acuties ſubtili-
tas ita ſe habēs ad vocem vt acuties glady ad gladium.

Inter duos vero vocat̄ ſimplex relatio:ꝛ hac formula-
definitur pater:eſt.n.pater qui habꝫ filium.¶ Tunc di Ad formā.
co ꝙ materia in cōparatione ad ſubam compoſitaꝫ defi
nitur per ꝓportionē in quatuor terminis:ſic.vꝫ. materia
eſt ſubiectum:ita ſe habēs ad omnes formas:vt cęra ad
omnes figuras.In cōparatione vero ad formaꝫ definit̄
per relationem inter duos terminos:ita.vꝫ.mā eſt q̄ ha-
bet formaꝫ.¶ Ex his pꝫ ꝙ prima definitio cōpetit ma- pma ſolutio.
terię ꝛ quatenus materia:ꝛ q̄tenus ſubꝫ:ſecūda vero tm̄
quatenus ſubm:nō.n.materia habꝫ formaꝫ:niſi vt ſubꝫ.
¶ Sequitur ēt ꝙ materia pma definitiōe magis cogno Scda.
ſcitur.cū cognoſcatur toꝫ vt ſubiectū:ꝙ̄ vt mā:per ſcdaꝫ
vero minus:cū tm̄ cognoſcat̄ vt ſubiectuꝫ.¶ Tertio pꝫ Tertia.
materiaꝫ eſſe relatiuuꝫ quoddam:ꝛ referri ad duo.Tuꝫ
ad ſubam cōpoſitam:ad quā ꝓportione refertur:ꝛ reſpe-
ctu eius ipſa definitur in quatuor terminis.Tum ad for
maꝫ ad quaꝫ hꝫ relationeꝫ tm̄:ꝛ reſpectu illius per duos
terminos deſcribit̄.¶ Ad tertiaꝫ dici poteſt ꝙ duplex ē Sol.tertię.
vnuꝫ numero apud Auerro.poſitiuum.vt callias.ꝛ pla-
to:ꝛ hoc mō non pōt eſſe cōe pluribꝰ:alio priuatiue:quo-
modo cęra reſpectu figuraꝫ:ꝛ ſic poteſt eſſe cōe pluribꝰ:
de vnitate māę qualis ſit.12.metaph.cōm.14.ab Auer.
perquire:ꝛ a noſtris abbreuiationibꝰ ibidem.¶ Ad q̄r- R ño iunior ad quartam.
tam.reſpōdent iuniores ꝙ dictū Auerr.hic intelligit̄ de
formis perfectis nō recipientibꝰ magis neꝙ̄ minus:de
formis vero ſuſcipientibꝰ magis ꝛ minus loqtur.3.cęli.
¶ Sed hoc non poteſt ſtare:quoniā intenſio ꝛ remiſſio Confutatio.
non variāt ſpecieꝫ:igit̄ ſi formę quatuor elementorum
poſſunt eē in vno mixto:illud eſſet in quatuor ſpeciebus.
¶ Ideo aliter dico ꝙ formaꝫ recipi in aliquo bipharia; R ño ꝓpia.
eſt:aut vt diſponens tm̄:quomō qualitates ꝛ id genus ꝑ-
ſunt in mā:aut perficiēs quomō forma vltima.¶ Tūc pma regula.
ſit prima regula.q̄libꝫ forma recepta vt diſponēs tm̄:nō
reponit ſubiectū in ſpē.nec in eē vltimo.¶ Secūda re- Scda.
gula.q̄libet forma quę ineſt ſubiecto vt perficiens.cōſti-
tuit ſubiectum in ſpecie atꝙ̄ eē vltimo. ¶ Tūc dico ꝙ Solo.
Auer.hic vult non eſſe plures formas in cōpoſito vt ꝑfi-
ciētes:qꝛ tunc reponeretur in pluribus ſpēbus.¶ Ter-
tio vero cęli vult plures poſſe eſſe formas vt diſponētes:
qua rōne fit vt mixtuꝫ non reponat̄ per eas in quatuor
ſpēbus:ſed in ſpecie vltimę formę:cum illa tm̄ in mate-
ria recipiat̄ vt perficiēs tm̄.de his anno ꝑterito dixímꝰ
multa in libro de gn̄atione:ꝛ etiaꝫ in libello de mixtiōe:
hęc ſatis.¶ Quęrere ſolebam.vtrum mā ſit intelligibi- Vtrum mā ſit intellia.
lis per ſe:ꝛ videt̄ ꝙ ſic.omne ens reale eſt intelligibile ꝑ
ſe:materia eſt ens reale:igit̄ per ſe intelligibilis.In ꝯtra-
rium eſt Ariſto.qui vult mām nō eſſe per ſe intelligibi-
lem:niſi ſimilitudie rōnis:vt dictum eſt.¶ In iſto quę- Pō cucullatorꝫ.
ſito ſunt poſitiones:pma eſt nōnullorum cucullatorum:
qui tenent mām eſſe intelligibile per ſe abſolute.ꝛ non ꝑ
formaꝫ.hanc perſuadēt.pmo quicqđ continet̄ ſub per ſe
obiecto intellectus eſt per ſe itelligibile.ſed mā contine-
tur ſub ente per ſe:igit̄ eſt per ſe intelligibilis.¶ Secun- Scda rō.
do.omne qđ eſt in actu aliquo mō:ꝛ non per formaꝫ:pōt
intelligi ab intellectu per ſe:ſed mā ipſa eſt aliquo modo
in actu:ſaltē entitatiuo:igit̄ eſt ꝑ ſe intelligibile.¶ Ter- Tertia.
tio.omne qđ eſt pars quiditatis eſt per ſe intelligibile:ſed
ipſa materia eſt pars quiditatis:igitur per ſe itelligibilis.
¶ Quarto.telligibilitas eſt ꝓpria paſſio entis:materia Quarta.
eſt ens diſtinctuꝫ a forma:igit̄ habet intelligibilitatem
aliaꝫ a forma:ꝛ per ꝯſequens eſt per ſe intelligibile:mul-
tę alię rōnes poſſunt fieri:ſed hę ſufficiant. ¶ Propter Sol.eorꝫ.
hęc voluūt mām eſſe per ſe intelligibile terminatiue: nō
autē motiue:terminatiue quidē:qꝛ poteſt terminare ope
rationeꝫ intellectus:ꝛ per ſe ꝓpria terminatione:non au-

tem poteſt mouere intellectum:qꜭ non pōt facere phantaſma in actu. **Confutatio.** ¶ Sed hęc poſitio eſt expreſſe cōtra Ariſtotelē ⁊ Auerro. Ariſto.n.ait ipſam non eſſe intelligibilem:niſi ſimilitudine ratiōis:⁊ ad formaꝫ:⁊ ad ſubſtātiā compoſitam.ideꝫ Themiſtius in paraphraſi expſſe ait. **Pma rā.** ¶ Et arguo rōnibus.pmo.omne per ſe itelligibile eſt in actu vel actus.9.metaphyſcę.tex.cō.20. ſed materia nec eſt actus:nec hñs actuꝫ:vt probaui.alſ.igiᷓ nō intelligibilis per ſe.hęc ratio eſt Auer.in pncipio cōmēti. **Scda.** ¶ Secūdo intelligaᷓ per ſe mā:aut igitur intellectus tūc phantaſma ſpeculaᷓ:aut non:ſi nō:tunc ſine phantaſmate itelliget anima:cōtra totū tertium librum de anima.ſi ſpeculatur phātaſma:aut materię:aut formę:aut cōpoſiti: non materię:qꜭ tūc mā poſſet agere phātaſma:⁊ ſic poſſꝫ mouere intellectū:ſi formę vel compoſiti:hoc dixit Ariſto. māmm eſſe intelligibilem per analogiaꝫ ad formaꝫ ⁊ ſubſtantiaꝫ cōpoſitam. **Tertia.** ¶ Tertio.oē per ſe intelligibile debet per ſe:aut per ppria accidentia mouere ſenſuꝫ:ſꝫ mā per ſe non mouet ſenſuꝫ:nec ppria accidentia:cum nulla habeat propria:quēadmoduꝫ nec formā ppriam: igitur non poteſt per ſe intelligi. **Quarta.** ¶ Quarto.materia eſt ad aliquid vt ad formaꝫ ⁊ ſubſtātiam compoſitaꝫ.ſcđo huius.cōmē.26.igitur nō eſt abſolute intelligibile: ppter hęc ⁊ alia multa tenemus cuꝫ Ariſtotele:Themiſtio.⁊ Auerr. ⁊ expoſitore:ꝙ mā non ſit intelligibilis niſi relatiōe:aut ad formaꝫ:aut ad ſubſtātiam compoſitam:⁊ hoc intellectu ſimplici:per accidēs vero tā intellectu cōmuni:ꝗꝫ diſcurſiuo itelligi poteſt. **Nota pᵃ.** ¶ Animaduertendū pro ſolutione rōnum ꝙ multum refert dicere hęc eſt per ſe materia eſt intelligibilis:⁊ dicere materia eſt intelligibile per ſe. Bene eniꝫ concedunt perypathetici hanc eſſe per ſe.mā eſt intelligibilis:ſaltē ſecūdo modo per ſe:ſed negabunt mām eſſe intelligibile per ſe:qꜭ eſſet ſenſus ꝙ ipſa ſit ens qḋ per ſe abſolute abſq̄ omni alio poſſit itelligi. **Nota ſcđa.** ¶ Secūdo animaduertendū ꝙ non differt apud perypatheticos poſſe mouere intellectum ⁊ terminare intellectionē. Naꝫ intellectus eſt virtus paſſiua:⁊ intelligibile virtus actiua:⁊ ita omne intelligibile cōperatur ad intellectum vt forma:⁊ per cōſequens omne intelligibile mouet intellectū. **Solo.** ¶ Tunc ad ratiōes.ad primaꝫ dico ꝙ mi noꝛ eſt falſa:quoniaꝫ mā non ɔtineᷓ ſub ente:niſi ppter formaꝫ:⁊ vt eſt pars cōpoſiti.igitur non cōtinetur per ſe ſub ente. ¶ Ad ſcđm patꝫ ſolutio:eſt eniꝫ minoꝛ cōfutata ſupra. ¶ Ad tertiam .ſimilr minoꝛ eſt falſa:vt etiā ſupra diximus. **Ad ſo pma.** ¶ Ad quar tam.qdam concedunt ꝙ materia hꝫ diſtictā itelligibilitateꝫ:aliā ab ipſa forma:loquēdo de intelligibilitate naturali:ſed loquēdo de intelligibilitate reſpectu noſtri:illa nec eſt per ſe paſſio entis:nec cōpetit materię. **R. ſo ſcđa.** ¶ Aliter poteſt dici ꝙ materia vt ē ens ita eſt intelligibile.modo cū non ſit abſolute ens:niſi per habitudineꝫ ad formaꝫ ⁊ ad ſubſtantiaꝫ cōpoſitam:ideo non poteſt habere intelligibilitateꝫ:niſi relatiuam.debꝫ igitur in maioꝛi addi quicqd habet diſtinctam entitateꝫ abſolutam:habet diſtinctam intelligibilitatem:ſic auteꝫ minoꝛ eſt falſa. Hęc de quęſito iſto.

¶ Haec aūt quonā modo duo ſunt atq̄ʒ quomō plura:pauloante dictum eſt.primuꝫ quidem igitur dictum eſt contraria ſolum principia eſſe:deinde neceſſarium etiam eē quodā aliud ſubijci:triaq̄ʒ eſſe. Ex his vero quae nunc:patet quae nam eſt contrarioꝛum differentia:⁊ quomō principia ſe habent inter ſe: ⁊ quid eſt ipſuꝫ ſubiectum:vtruꝫ tamen forma ipſa ſubſtātia ſit: aut ſubiectum:nōdum patet. Sed ꝙ pꝛīcipia tria:⁊ quomō tria:atq̄ʒ quis ipſoꝝ ſit modus patet. Quot quideꝫ igitur ⁊ quae ſint pꝛincipia:ex his pſpectū.

¶ Hęc pars eſt epylogus tam eoꝛum quę antedixit:quā eoꝛum:quę nunc.Excuſat ſe tamen.qꜭ nōdum patet an forma vel materia ipſa:aut ambę ſint ſubſtantię. Addit tamē Themiſtius alias queſtiones:quas Ariſtoteles pᵗermiſit:quoniaꝫ ad curam ſuperioꝛis phyloſophi maxime pertinere videntur.Et ſermo totius patet. **Expō.**

¶ Etiam.Cōmentuꝫ patet:ſunt tamē nōnullę digreſſiūculę animaduertendę.pma eſt:quomō materia ⁊ forma ſunt inuicem cauſę:⁊ vult ꝙ ſint ſibi inuicem cauſę ſm eſſe:materia quidem eſt cauſa formę:quatenus ipſa forma eſſe non poteſt abſq̄ materia:igitur dependet e materia in genere ſubiecti:qua ratione accidens dependet e ſubſtantia:forma vero eſt cauſa materię.Tū eſſendi.Tū eſſendi in actu.eſſendi qdem:quoniam materia eſſe non poteſt abſq̄ forma:imo materię conſideratę penitus ſine forma nihil coꝛreſpondet pręter priuationem:quę nō eſt ens extra animaꝫ.12.metaphyſcę.cōmē.14.eſſendi vō in actu:quoniaꝫ materia recipit eſſe foꝛmale ⁊ ſpecificuꝫ a forma:quatenus per ipſaꝫ efficitur pars compoſiti entis in genere ⁊ ſpecie.De hoc dicemus ſecūdo huius.cōmentis.12.et.30. **Coñ.70**

¶ Et modus eſſentię.Secūda digreſſiūcula cōtinet multas partes.pma qualiter materia ſe habeat inter entia ⁊ non entia.Et dicit pꝛimo.ꝙ modus ſuę eſſentię non eſt demōſtratum in actu tāq̄ indiuiduꝫ ſubſtantię: vt nōnulli antiquoꝛum dixere.Dicit ſcđo.ꝙ eſt medium inter eſſe ſimpliciter:⁊ nō eſſe ſimplr:hoc eſt:eſt ſubiectuꝫ capax priuationis ⁊ formę:per mediuꝫ eniꝫ intelligit ſubiectum cōe vtriſq̄.per eſſe in actu intelligit formā:aut cōpoſitum:per nō eſſe intelligit priuationem: materia itaq̄ eſt medium ſubiectum ⁊ cōe vtriſq̄.Aliter pōt intelligi:vt recentioꝛes exponunt:⁊ bene.

¶ Et accidit.Secūda pars eſt ꝙ accidit ſuę ſubſtantię eē in potentia omnes formas ad hunc ſenſuꝫ ꝙ potētia eiꝰ non ſit ſubſtantia eius:vt ſit pars definitionis genus vel differentia materię. pbat pmo.qꜭ ſi potentia eſſet eēntia vel ſubſtantia materię:tunc in aduentu formę deſineret materia eſſe omnino:declaratur.qꜭ deſinit potētia ad illam formam:igitur deſineret ſimpliciter materia.

¶ Et vniuerſalr.Secūdo ſi potentia eſſet ſubſtātia ⁊ eēntia materię:tūc in aduētu formę materia ſm ſe ⁊ qōlibꝫ ſui coꝛrumperetur:⁊ ſic nihil materię eſſet.

¶ Et eſſet.Tertio.materia eſt in pdicamento ſubę:potētia in pdicamento relationis:igitur eſſentia mãę non eſt potentia.Ex his dat ꝙ materia eſt ſubſtantia non potentia:neq̄ priuatio.ſed ſubſtātia:cū pars ſubſtātię ſit ſubſtantia:reliqua patent. **Dubitationes.** ¶ Sed circa hęc occurrunt dubitationes:pma qꜭ Auerroes in libro de ſubſtātia oꝛbis. **Pᵒ.xm.** capite pmo.⁊ in cōmēto mēę expoſitionis.12.dicit totum oppoſitum. Jnqᵗ eni.vnde natura huius ſubiecti recipientis ſubales formas.vꝫ.pꝛimę materię:neceſſe eſt vt ſit natura potētię.ſ.ꝙ potētia ſit eius differentia ſubalis:ecce totum cōtrariuꝫ huius. **Scđa.** ¶ Secūdo.cōtra ratiōes dubitatur.pꝛima concludit verum:nam in aduentu forme materia deſinet eſſe:qꜭ habebat eſſe per pꝛimam formā. igitur adueniente alia materia habet nouuꝫ eſſe:⁊ acquirit aliam definitioneꝫ:⁊ ſic non videtur incōueniens: ſecūda ratio per idem deſtruitur:quia nō differt a pꝛima.

Tertia. ¶ Cōtra tertiaꝫ dubitatur:nam materia ipſa eſt in pdicamento relatiōis,2.huius,cōmēto,26.⁊ ſic videtur nul-

Ultima. la. ¶ Dubitatur vltimo. contra omnes. ſi potentia eſſet ad aliquid. verū ad formam vel agens. hec dubitatio ē nō parua. Multa poſſunt dubitari de potentijs materię quę omnia in libro de ſubſtātia orbis. potes legere. Circa has difficultates quicquid dixerim alias: nō enim habeo pro incōuenienti in eodē libro dicere contraria: ſi contraria obiter occurrūt.

Duplex potētia. ¶ Dico. ꝙ duplex eſt materię potentia vna quidem abſoluta: nō quidē ꝙ nulla ratiōe relatiua ſit ad operationē: ſed eis ꝙ reſpicit generatiā ⁊ indifferenter oē genus: oēm ꝗ ſpēm: ac omne indiuiduū formę: ⁊ hęc eſt mā̄ę ꝓpria ſiue affectio: ſiue paſſio: ſiue (vt gręce loquar) ydiotropia hoc eſt ꝓpria mā̄e naturalitas: per quā ipſa p̄mo ⁊ per ſe exit ad receptionē. altera potētia eſt reſpectiua: quę non vna rōne eſt: nam ſi quidem ad genus formaꝝ generalis eſt: ſi vero ad ſpēm: ſpecifica: at ſi ad indiuidua: indiuidualis. Tūc dico ꝙ potentia p̄mo modo eſt differētia mā̄ę: ſiue loco differētię poſita: vt p̄ma illius affectio: ⁊ de hac loqtur in de ſuba orbis. potētia vero ſecūdo modo eſt in pdicamēto relatiōis: ⁊ differt a materia: quoniā illa ſit generabilis ⁊ corruptibilis omnino: materia vero nō. Tunc patꝫ ad p̄mam. ¶ Ad 2um dico. ꝙ mā̄ in aduentu formę deſinit eē ſm indiuiduum in actu: nō tamē ſimplr deſiniret vbi autē materię eētia eſſet potentia: omnino ⁊ ſm eē actuale: ⁊ ſimplr deſineret: quēadmodum deſinit potentia illa. 12. meta. cōm. xi. ¶ Ad tertiā dicendū. ꝙ eſſe in p̄dicamento relationis pōt intelligi duplr. Uno mō per habitudinē ad terminū: quomō pater eſt ad filium: ⁊ dn̄s ad ſeruū: ⁊ hoc modo mā̄ vt ſubm eſt in habitudine ad formā. Alio mō ꝑ habitudinem ad cām e qua ſimplr dependet: qua rōne effectus refertur ad deū: ⁊ hoc mō materia ipſa eſt in habitudine ad formā. Tūc dico ꝙ hic vult ꝙ materia ſit ens abſolutum a termino. In. 2. huius vult ꝙ ſit relatiua ad cauſā: ⁊ hoc pauci intelligunt. ¶ Ad vltimā Joānes reſpōdet ꝙ potentia eſt ad agens: declarat. qꝛ potentia materię vel eſt actiua: vel paſſiua: non actiua: igitur paſſiua: igit̄ principiū trāſmutandi ab altero inquātum alterum. ¶ Sed dices ad quod agens: an ęternū vt cęlū: an corruptibile. ſcd̄o potentia eſt formę: qꝛ actus ⁊ potētia ſūt relatiua. ¶ Ad p̄maꝫ dici poteſt. ꝙ refertur ad agēs vle ⁊ ęternum: vtpote ad cęlū: nec inconuenit vnū eſſe terminum pluriū ſm diuerſas rōnes: vt vnus pater ad plures filios. Sic vnum agens ad plures potētias ſm diuerſas rationes. ¶ Ad ſcd̄m. dicit Joānes mā̄m referri ad formam ⁊ ad agens alia atꝙ alia relationis ſpē. ad agēs modo actiui ad paſſiuū. ad formā modo mēſurę ad mēſuratum: quoniā forma ſit materię perfectior: ⁊ oē perfectius ſit menſura imperfecti. Multa alia in libro de ſubſtātia orbis dicta ſunt. hęc ſatis.

¶ Quō vero per haec ſolum antiquorū quoꝗ dubitatio tollatur: adijciamus poſt haec. primi nāꝗ per philoſophiā: eorū quae ſunt ⁊ veritatem ⁊ naturam inquirentes: ſe quaſi in aliā quādam viam diuerterunt ab imperitia depulſi: ⁊ aſſerunt. neꝗ fieri quicquā eorum quae ſunt: neꝗ corrūpi: ꝓpterea quidē ꝙ neceſſe eſt omne quod fit: aut ex eo qō eſt: aut ex eo quod non eſt fieri: quorū neutrum eſſe poteſt. Non enim fit id quod eſt. Jā eni eſt. ex non ente vero nihil fit: aliquid eni ſubijciatur oportet.

¶ Dubitatio priſcorū erat ſyllogiſmus hypotheticus diuiſiuus: quo gnātionem ⁊ corruptionem: atꝗ omnē penitus genituram auferebant. Uerbi cauſa. ſi aliquid fit: aut ex eo qō eſt fit: aut ex quod nō eſt: nō ex eo quod eſt: non enī fit id quod eſt. Jā enī eſt: neꝗ ex eo qō nō eſt: nam ex non ente nihil fit: aliquid enī ſubijciatur opꝫ: vt pędixit: cum igit̄ nec ſic: nec ſic: ſure nihil fit: nihil etiam corrūpitur. ¶ Quantū vero ad vba gręca attinet particula illa per hęc gręce ſcribit̄ ουτω latine eſt. Tum ſic. Tum ita. Tū mō iſto. verum vt littera clarior eſſet: trāſtuli per hęc. Illa autem quę gręce eſt monachos latine eſt ſingulariter: malui ſolum latine dicere: quoniam dubitatio antiquorū ſolum per viam hanc quā diximus ⁊ dicemus ſoluitur: vt enī Auerroes pluribus in locis ait: perfecta definitio ea eſt: quę nata eſt tollere oēm dubitationem: cū igitur ſit perfecta definitio materię explicata: per hanc defectus veterū tolletur. Illam quę gręce apeirias: latine imperitiā logycę tranſtuli: quoniā hi ꝓpter ignorantiam logycę in huc errorem depelluntur.

¶ Quū declarauit. Cōmentum iſtud fere patet. vex circa litteram format ſyllogiſmū hypotheticum diuiſiuū: cuius ambas partes deſtruit duob' cathegoricis ſyllis: primus ſic. generatū eſt illud qō non eſt: dū generatur: ens eſt illud qō eſt. igitur ens nō generatur: ⁊ ſic pꝫ p̄mū ens non fieri ex ente. ſecūdus ſyllogiſmus. quicquid generatur eſt aliquid dum generatur: non ens non eſt aliqd. igitur non generatur. Com. 71

¶ Et ideo. Digredit̄ aliquantulū ⁊ probat nihil generari ex nihilo dupliciter p̄mo. ſi aliquid fit ex nihilo: tūc aliquid poterit de nouo habere aliquā diſpoſitionem: quā nec ſimpliciter: nec ſm quid pręhabuit: h̄ eſt: nec in actu: nec in potētia: declarat cōſequentiam: qꝛ ſi aliquid fit in actu: ipſū habebit hanc diſpoſitionē quę eſt eē in actu ⁊ hanc nō pręhabuit in actu: nec p̄habuit in potētia: igit̄ aliquid habꝫ de nouo diſpoſitionē aliquam: quā nullatenus p̄habuit: hoc reliquit pro impoſſibili: quoniā ſi nō pręhabuit eam in actu: nec in potentia: nec fuit factū: nec poſſibile fieri: igit̄ impoſſe fieri erit iam factum.

¶ Qui igit̄. Secūdo arguit omne qō fit: aut factione fit: vel nulla factione. ſi nulla factiōe: igit̄ aliquid fit ſine factione: ſi factiōe: aut hęc recipit̄ in aliquo: aut in nihilo. ſi in aliquo: igit̄ non eſt ex nihilo: ſi in nihilo: tūc factio eēt recepta in nihilo. Quāꝗ rōnes iſtę melius diſſoluent̄ in quęſtiōe de creatione: nūc rōnes iſtę friuolę ſunt. ¶ Ad primam dicunt catholici: ꝙ iſtud quod creatur ex nihilo ante fuit poſſibile fieri: nō poſſibilitate in mā̄: ſed poſſibilitate cōtenta in agente: ⁊ ſic dico ꝙ habꝫ nunc de nouo diſpoſitionem: quā pręhabuit ſcd̄m quid in potentia primi agentis: non in potētia mā̄ę: ⁊ hoc ignorauit Auerro. Ad ſcd̄am dicimus. ꝙ res creatur ex nihilo per aliquam factionē ſiue creationem: ⁊ cū dicitur. vel hęc recipitur in nihilo: aut in ente: dicimus ꝙ hęc creatio non eſt aliud ꝙ̄ res creata: differens tm̄ rōne a re creata: ⁊ ita non opꝫ vt recipiatur in aliquo: ſicut nec res ipſa creata: res enim ipſa creata maxime ſi eſt ſuba: per ſe ſtabit: ⁊ hoc ignorauit Auer. de re tamē hac multa dicemus poſt modum.

¶ Atꝗ modo iſto id qō deinceps accidit augentes: neꝗ multa eſſe aiunt: ſed ſolū ipſum quod eſt. Illi igitur ob ea quae dicta ſunt: talē acceperunt opinionem.

¶ Declarat quę conſequenter conceſſerunt: nam vt dicit Themiſtius his rōnibus: cum vterentur: id qō ꝯſequēs ſtatim erat: adijciebant: hoc eſt multa nō eſſe entia oportere: ſed vnū: cum enī nihil generetur: tollitur oīs cauſa differentię rerū: ⁊ ita relinquitur vnitas rerum: paralo-

gl3abant autẽ ⁊ alio modo: ſi plura ſunt tunc plura entia ab entibus differunt: que differũt ab ente: non ſunt ens: ideo nõ poſſunt eſſe plura: hoc modo arguebant vt Themiſtius refert: que ait patent.

Com.72. ¶ Et cum. Auerroes deducit conſequens alio modo. vʒ. cum non eſt generatio neqʒ corruptio: non erit materia: neqʒ forma: ⁊ cum non erit materia neqʒ forma: quibus res tranſmutantur: tollitur omnis compoſitio: igitur oia erunt vnum ſimplex. hic eſt primus paralogiſmus. ſcđo fuit ſi ens generatur: ens habet principium: ſed ens non generatur: igitur a deſtructione antecedẽtis: ens non habet prĩm: ſed hi paralogiſmi ſunt oẽs vani: vt viſum eſt.

¶ Nos autem dicimus ex ente vel nõ ente fieri: aut non ens vel ens agere aliquid vel pati: aut quod vis hoc fieri: vno quidem mõ differre nihil: ⁊ medicum agere aliquid aut pati: ſiue e medico aliquid eẽ aut exoriri.

¶ Pro ſolutione ad dubitationem accipit pˀmo ꝙ propoſitiões facte de fieri ⁊ agere circa ens ⁊ non ens: ſunt ſimiles ꝓpõnibus factis circa alios terminos vt circa medicum vel edificatorẽ: ⁊ ita aliquid fieri ex ente: aut ens facere aliqd: eſt ſimile ac ſi dicaẽ aliquid fieri a medico: aut medicũ facere aliqd: eſt quidẽ ſimile: quo ad ꝓpoſitum verificationem ⁊ ſenſuũ multiplicitatem: eſt tamẽ diſſimile quo ad terminoꝝ ſignificationem: nam medicus edificator: ⁊ id genus: ſunt cauſe agẽtes. Ens autẽ ⁊ non ens ſunt cauſe materiales: ſermo patet. ⁊ cõmẽtũ 73. etiam patet.

¶ Quare cum id bipharia dicitur: patet etiã ꝙ ex ente fieri: aut ens agere vel pati idẽtidẽ dicatur. Edificat quidem igitur medicus: nõ quatenus medicus: ⁊ albus fit: non quo medicus: ſed quo niger eſt. Medetur autẽ ⁊ dediſcit medicinam: quo medicus eſt. Sed cũ maxime ꝓprie medicum facere aliqd: aut pati: vel e medico fieri dicamus: ſi ea agit aut patitur: quatenus medicus: patet etiã ex nõ ente fieri: ſignificare etiam idẽ quod quatenus non ens. Quod quidem cũ illi nõ diſtinxiſſent. deliquerunt: ⁊ ꝓpter ignorationẽ hanc: adeo ignorauerunt: vt nihil proſus fieri: neqʒ ceterorum quicquam eſſe arbitrarent: ſed omnem tollerent generationem.

¶ Accepit ſuppoſitionẽ: nũc concludit ꝙ he propoſitiones ex ente fieri aliqd: vel ex non ente: bipharia ſunt: ⁊ ſyllogiſmus ſimilitudinarius eẽ põt: quot modis ex medico fit aliquid: tot modis ex ente vel nõ ente: ſed bipharia ex medico fieri aliqd dicitur: igiẽ bipharia ex ente vel nõ ente. ingt. quare cũ id bipharia dicaẽ. vʒ. medicum agere vel pati: patet etiã ꝙ ex ente fieri: aut ens agere vel pati idẽtidem dicatur. exẽplificat ꝙ medicũ agere vel pati ſit bipharia: ⁊ ingt. edificat quidẽ medicus: non quatenus medicus: ⁊ albeſcit: non quo medicus: ſed quo niger eſt: medeẽ autem ⁊ dediſcit medicinã: hoc ẽ ſanat vel infirmat: quo medicus eſt. Et ita ex ente fieri aliquid põt eſſe: quatenus ens: vel quatenus non ens: vt de medico dixit. ¶ Sʒ dicet iunior huius ꝓpõnis abſolute ex nõ ente aliqd fit: qs ſenſus. Reſpõdet ꝙ ſicut cũ dicitẽ medicus agit: abſolute intelligiẽ quatenus medicus: ſic cũ abſolute ꝓfertur ex nõ ente fit aliqd. itelligiẽ ꝗtenus non ens. ingt. ſed cũ maxime ꝓprie medicũ agere aliqd aut pati: vel e medico fieri dicamus: ſi ea agit aut patiẽ quatenus medicus: pʒ etiã ex non ente fieri: ſignificare etiã idẽ ꝙ quatenus non ens: ⁊ ita ſenſus eſt ex nõ ente fit aliquid hoc eſt ex nõ ente fit aliqd quatenus non ens: debʒ enĩ ſemꝑ ꝓpoſitio intelligi in ꝑncipaliori ſignificato: deinde declarat cãm: qua veteres deliquerũt: ⁊ inquit. qđ qdem cum illi non diſtinxiſſent: deliquerũt: ⁊ ꝓpter ignorationẽ hãc: adeo ignorauerũt. vt nihil proſus fieri: neqʒ ceteroꝝ qcq̃ʒ eſſe diuerſuʒ alteꝝ ab altero: arbitrarenẽ: ſed oẽm tollerent gñationem: ſic igitur hñ habes ꝙ ex nõ ente fieri aliqd ẽ bipharia: ⁊ abſolute dicta intelligitur reduplicatiue: ⁊ ꝙ ignoratio huiꝰ diſtinctionis fuit cauſa erroris veterum: nondũ tamen habes reſponſionem ad formam.

¶ Et cum hoc. Cõmentum iſtud aliam pręter textũ gloſam non expoſcit. Cõ.74.

¶ Nos autem ex ipſi dicimus fieri quidem nihil ſimpliciter ex non ente: tamen ex non ente quaſi ꝑ accidens fieri: ex priuatione eni quae eſt per ſe non ens: nõ quatenus ſubeſt: fit aliquid: admirabile autem hoc atqʒ impoſſibile videbaẽ ita aliquid ex non ente fieri.

¶ His habitis reſpõdet ad ſyllogiſmos: vnus. n. probat ex nõ ente nihil fieri. ſcđs ⁊ alius ex ente probat etiã nihil fieri. Soluit primũ ꝙ ex nõ ente per accidẽs fit aliquid: ex nõ ente tamẽ per ſe verũ eſt ꝙ nihil fit: ex mã. n. fit aliqd que eſt nõ ens per accidẽs: ſaltẽ vt priuata. Sʒ dices ꝯtra. quoniã ex priuatione fit aliquid per ſe: qꝛ eſt principiũ generationis per ſe: ⁊ ꝑuatio eſt nõ ens ſimplr: igiẽ ex nõ ente ſimpliciter aliqd fit. Reſpõdet. ex priuatiõe. n. que eſt per ſe nõ ens. nõ quatenus ſubeſt hoc eſt: vt exponit Themiſtius nõ quatenus ſubſitũ: aut immanens ex ea fit aliqd: ⁊ ſic nõ quatenus ſubm: ſed quatenꝰ terminus e quo: inuit igiẽ talẽ diſtinctionẽ ꝙ ex nõ ente ſimpliciter põt fieri aliqd dupliciter: aut tãq̃ʒ ſubſito ĩmanẽteqʒ ſubiecto: ⁊ ſic eſt impoſſibile: aut tãq̃ʒ ex termino a quo ⁊ ſic eſt poſſibile ꝙ non intelligentes veteres: admirabantur: ⁊ ſic patet ſolutio ad vnum membrum. Cõmẽtum patet.

¶ Similr autem neqʒ ex ente: neqʒ ens fieri: niſi per accidens: ſic autem ⁊ hoc fieri eodẽ modo dicimus: quẽadmodũ ſi ex animali animal fieret: ⁊ quodam animal ex quodã animali: veluti ſi canis ex equo fieret: fiet quidẽ enĩ canis non ſolum ex aĩali quodam: ſed ex animali: verũ non vt animal. Jam. n. id ipm eſt. Quod ſi aliquid animal nõ per accidẽs fieri debet: non ex animali erit.

¶ Nunc ſatiſfacit ad ſecũdum membrũ ⁊ declarat quomodo ex ente fiat aliquid: ⁊ vult ꝙ ex ente non fiat aliquid per ſe: quatenus ens: ſʒ per accidens: primũ eo patet: quia ſi ex ente quatenus ens aliquid fieret: ex omni ente poſſet aliquid fieri tãq̃ʒ ex ſubiecto: ⁊ ſic ex celo et deo quatenus ex ſubiecto fieret aliquid. Quod vero per accidens ex ente fiat aliquid: patet qꝛ ex materia fit aliquid non ſub ratione qua ens. Inquit. Similiter autẽ neqʒ ex ente: neqʒ ens fieri dicimus: niſi per accidens: hec eſt reſpõſio: ⁊ vt clariora ſint ea que dixit: adhibet exemplum: ⁊ inquit. ſic autem ⁊ hoc fieri eodem modo dicimus: quemadmodũ ſi ex animali animal fieret: ⁊ quod-

dam animal ex quodam animali tãq̃ ex materia ⁊ ſubiecto: veluti ſi canis ex equo. fiet quidem enim canis nõ ſolũ ex animali quodam vtpote ex equo: ſed ex animali: verum non vt animal: quia tunc ex omni animali: ⁊ ſic ex ſeipſo fieri poſſet: quod eſt impoſſibile. Jam enim idipſum eſt. Qȝ ſi aliquid animal fieri debet per ſe: ⁊ non per accidens: non ex animali erit: ⁊ ſic per exemplũ poteſt patere ſenſus propoſitionis.

Tẽ.76. ¶ Hęc enim. Prima pars cõmenti exponit reſponſionẽ: ſecũda pars exponit exemplum: prima patet.

¶ Adhuc autem. Hęc eſt ſecũda pars vbi exponit exemplum: ⁊ exponit illud per modum queſtionis: poteſt enĩ quis querere. vtrum ex animali poſſit intelligi fieri animal: videtur ꝙ nõ. qȝ ſi ex quodam animali fieret quoddam animal: vt ex equo canis: igitur ex animali ſimpliciter fieri poſſet animal. tenet conſequentia. ab ipſa particulari ad indefinitam. conſeq̃ñs videtur falſuȝ: quoniã qȝ tranſmutatur debet tranſmutari ad id quod non habet: oportet enĩ recipiens eſſe denudatum a natura recepti. Quare ſi animal ex animali fieret quatenus animal: tunc aliquid tranſmutaret in ſpecieȝ ſiue genus: qȝ prius habebat in actu.

¶ Et ideo. Reſpõdet ꝙ ꝓpter hoc ſi debeat fieri animal ex animali: non debet fieri quatenus animal ex animali. Ubi enim animal ſimpliciter quatenus animal fieret ex animali quatenus animal: tunc idem eſſet ⁊ fieret: ſȝ quoniam generatio eſt animalis deſignati vtpote canis: ſic fit ex animali per accidens: ⁊ ex non cane per ſe: canis enim fit ex animali: vtpote ex equo per accidens: ⁊ ex nõ animali: etiam per accidens: vtpote ex equo: cui accidẽs eſt eſſe non animal: quod eſt canis.

¶ Et cauſa eius. Aſſignat cauſam quare ex ente per accidens ſemper fit ens: ⁊ vult hoc eſſe quoniaȝ materia nõ poteſt ſtare ſine forma: nec ſine priuatione: ⁊ quoniam omne quod fit ex materia fit: cui accidit non eſſe vtpote priuatio: ⁊ cui accidit eſſe vtpote forma: ideo generatum per ſe fit ex materia: per accidens ex ente: ⁊ ex non ente: quę illi accidũt. Hęc ex cõmento. quę clarius dicta ſunt in textu.

¶ Et ſi aliquod ens fiet nõ ex ente: neqȝ ex nõ ente fiet. Dictum eſt enĩ ex nõ ente fieri quid ſignificat: qȝ. vȝ. quatenus non ens: inſuꝑ autem neqȝ eẽ oẽ: neqȝ nõ eẽ tollimus.

¶ Tunc quaſi ad formaȝ. Reſpondet ad totam rationẽ: ⁊ inquit. ⁊ ſi aliquod ens fiet vtpote aer non ex ente fit quatenus ens: neqȝ ex non ente quatenus ens: dictũ eſt enĩ ex non ente fieri quid ſignificat: quia. videlȝ. ſignificat fieri ex non ente quatenus non ens. ¶ Sed contra dubitat iunior: ſi ex ente fiat quid ⁊ ex non ente: vtruȝ ex omni ente fieri poſſit: ⁊ ex omni non ente. ¶ Reſpondet Ariſtoteles has eſſe impertinentes: quia per reſpõſionẽ noſtram. neqȝ has affirmamus: neqȝ has negamus. inquit. inſuper autem: neqȝ eſſe omne ſubaudi ex omni tollimꝰ: neqȝ non eſſe omne ex omni tollimus: quoniam hę impertinentes ſunt propoſito: poteſt tamẽ patere ſolutio ex dictis. Hęc eſt reſponſio prima Ariſto.

Tẽ.77. ¶ Si igitur. Cõmentum pręſens patet. Ad horuȝ quę dicta ſunt declarationem: primo ſm vnuȝ modũ animaduertendum cuius ſit reduplicatio: quidqȝ ſit reduplicatio: atqȝ reduplicationis quis finis: deinde addemus aliũ modum faciliorem. reduplicatio itaqȝ ſubiecti eſſe debȝ: tãq̃ eius quod reduplicatur: propter quod hęc nõ eſt reduplicatiua apud Ariſtotelem. homo eſt animal. vt riſibile: licȝ ſit vera: neqȝ hęc. homo eſt animal. inquantum animal. Eſt autem prędicati vt pars: quo fit vt hec impropria ſit. homo quatenus homo eſt animal: licȝ ſit vera: vt enim negatio a ſubiecto incipit ⁊ deſinit in pręd icatum: ſic reduplicatio a pręd icato effluit in ſubiectum: cauſa autem eſt quoniam reduplicatio eſt actus formę: negatio eſt actus materię: quid autem ſit: dicamus ꝙ reduplicatio eſt repetitio ſubiecti a parte pręd icati ſe tenens: vt homo eſt animal vt homo: homo enim bis enũciatur: ſemel vt ſubiectum: ⁊ ſemel vt pręd icati pars: ⁊ de fine dicamus: ꝙ finis reduplicationis eſt vt notetur cã inherentię pręd icati ad ſubiectum: ⁊ hac ratiõe ponitur a parte pręd icati: hęc omnia colliguntur primo prioꝝ. capite. 33. Ex his ſequitur ꝙ eiuſmodi propoſitiones. homo vt homo eſt animal: homo vt diſciplinabile eſt riſibile. ſocrates vt currit mouetur: ⁊ cętere id genus nõ ſm oẽs ꝯditiões dicanſ reduplicatiuę: ſed ſiſeo illis: ꝑꝑ notã reduplicationis quã oẽs habẽt. ¶ Secũdo aiaduertẽdũ ꝙ omnis propoſitio reduplicatiua ęquipollet ꝓpoſitioni per ſe primę: nec aliter verificatur. niſi quomõ verificatur ꝓpoſitio per ſe primo: vnde hęc eſt vera per ſe primo. homo eſt animal quatenus homo: quia ſub ratione hominis propria eſt animal. Similiter hęc eſt vera medicus ſanat quatenus medicus: quoniaȝ ſub ratione medici ſanat. Sorticolę autem credunt particulam illaȝ inquantum ⁊ id genus poſſe teneri reduplicatiue ⁊ ſpecificatiue: quod non eſt perypatheticum: vbiqȝ Ariſtoteles reduplicatiuam vult conuerti cum per ſe ſm ꝙ ipſum: neqȝ aliter legi. Et ſi tu vis dare illi alium ſenſum: potes facere: quemadmodum ſolemus ponere nouas ſignificationes propoſitionibus: vt in obligatione ſolent ſorticolę ponere: ꝙ hęc propoſitio. homo eſt equus: ſignificat mihi hominem eſſe riſibile: hoc enĩ non eſt ex vi ꝓpoſitionis: ſed ex noua impoſitione: ſic hęc propoſitio. medicus inquantum medicus ſanat: poteſt ſignificare noua impoſitione ꝙ medicus ſanet: ⁊ ſi quis eſt medicus: ille ſanet. Sed hęc ſignificatio non erit ex vi propoſitionis: ſed per nouam impoſitionem: nam reduplicatio eſt ſm quod ipſum: ⁊ ſm quod ipſum eſt per ſe. igiſ omnis reduplicatiua habet vim vnam. ¶ Sed dices. medicus ſanat vt medicus: igitur omnis medicus: tenet cõſequentia. quia omne per ſe eſt de omni. ¶ Reſpondet Themiſtius. ꝑmo poſterioꝝ: ꝙ omne per ſe eſt de omni primo vel ſecũdo modo: at tertio modo: vt ſunt quę neutro modo inſunt: non oportet vt ſint de omni: cum ſint accidẽtia: ⁊ hęc eſt cauſa errandi apud hos: his acceptis poteſt patere ſolutio Ariſtotelis. Ambę enim ſunt falſę hę. ex ente fit aliquid quatenus ens: quia non ſub ratione entis. Similiter hęc eſt falſa. ex non ente fit aliquid quatenus non ens: quia non ſub ratione non entis. vtraqȝ tamen eſt vera per accidens: quoniam ex ente fit aliquid non quatenus ens. Similiter ex non ente fit aliqd non quatenus non ens: ⁊ hoc eſt dicere per accidẽs. Hic eſt vnus modus exponendi reduplicatiuam: ⁊ maxime apud Themiſtium. ¶ Hic tamen modus pro tanto videtur dubius: quia Ariſtoteles in libro prioꝝ. docet cõiugationem ex reduplicatiua ⁊ abſoluta: ſequi reduplicatiuam: vt ſi omne b. ſit a. inquantum b. c. vero eſt b. igitur c. eſt a. inquantuȝ b. vbi patent duo cõtraria huic. primo ꝙ propoſitio eſt reduplicatiua: vbi non reduplicatur ſubiectum: vt hęc. c. eſt a. inquantuȝ b. quę erat cõcluſio. patet ſecundo ꝙ reduplicatiua debet eẽ de omni: aliter ſub maiori non poſſȝ aſſumi minor. ¶ Propterea videtur mihi eſſe appellandam omnem propoſitionem

Confutatio primi modi

Propoſitio.

reduplicatiuam in qua eſt ſubiectum ⁊ pdicatuꝫ ⁊ ali-
quid determinatum per notam reduplicationis: ſiue ſit
ſubiectum: ſiue pdicatuꝫ: ſiue aliquid quod ſit cauſa in-
herentię pdicati ad ſubiectum: ſe tenens a parte pdi-
Quot requi runt ad reduplicatiuam. cati: ſicut ſyncathegorema a parte ſubiecti. ¶ Secundo
videtur mihi ꝙ omnis reduplicatiua debeat eſſe per ſe
⁊ ſm ꝙ ipſum: ⁊ per conſequēs de omni. ¶ Etita ad ve-
pª cōditio. ritatem illius requiritur. primo ꝙ terminus ſupra quē
cadit reduplicatiua pdicetur de ſubiecto: propter quod
hęc eſt falſa. homo eſt animal inquantuꝫ latrabile. quo-
Scḋa. niam latrabile non pdicatur de homine. ¶ Secūdo.
ꝙ pdicatum pdicetur de eodeꝫ ſubiecto: ratione cu-
ius hęc eſt falſa. talpa poteſt videre inquantum animal:
quoniaꝫ poſſe videre non pdicatur de talpa: quare ve-
ro ↄcedatur: alſ diximus ⁊ dicemus in ſeptimo. ¶ Ter-
Tertia. tio. ꝙ pdicatum pdicetur de omni reduplicato: vel
conditionalr de illo p terminum tranſcendentem: pro-
pter quod hęc falſa eſt. ędificator ędificat inquantū ędi-
ficator: quoniam non omnis ędificator ędificat: ⁊ haec
ſimiliter ſocrates ſanat inquantum medicus: quia non
omnis medicus ſanat. Et hęc tria ſatis requiruntur ad
reduplicatiuam. ¶ Et tunc patet. ꝙ omnis reduplicati-
Quid reduplicatiua. ua eſt de omni ⁊ per ſe: vel ſaltem de omni ⁊ neceſſaria:
qua ratione hęc erit omnino falſa: medicus curat vt me-
Dubitatio. dicus: quia deficit ſibi tertia. ¶ Sed dices. medicus ſub
ratione qua medicus curat. igitur medicus curat vt me-
dicus: ſaltem ſpecificatiue. ¶ Dico ſm hunc moduꝫ ſpe-
cificatiue teneri nihil eſſe ad reduplicationem: niſi ſm
nouam impoſitionem vt diximus in primo modo. ⁊ per
conſequens nego medicum curare ſub ratione qua me-
dicus: quia tunc cuicūqꝫ competeret ratio medici cura-
ret: ⁊ ſic omnis medicus: ſꝫ bene medicus eſt curatiuus
ſub ratione qua medicus. Et tunc iuxta hunc modum
Ad ↄpoſitū. reſponſio Ariſtotelis patet. ¶ Hęc eniꝫ eſt falſa. ex en-
te fit aliquid vt ens: quia tunc ex omni ente: ⁊ ſic ex ſe-
ipſo. Similiter ⁊ hęc. ex non ente fit aliquid quatenus nō
ens: quia tunc ex omni non ente: quod eſt falſum. Bene
tamen conceditur. ꝙ ex ente per accidens fit aliquid: qꝛ
ex materia prima quę eſt ens per accidens ratione for-
mę. Similiter ex non ente per accidens fit aliquid: quo-
niam ex materia prima cui accidit eſſe non ens propter
priuationem. Hic modus ſecundus videtur magis pery-
patheticus: habent vero ſe hi modi: ꝙ primus negat ſe-
cundum: ⁊ ſecundus negat primum. Propterea ſunt qui
mediant: ⁊ cōcedunt vtroſqꝫ ſub ſenſibus diuerſis: quod
puto non eſſe perypatheticum. Hęc ſatis.

¶ Unus quidem igitur modus hic eſt: alter
vero eſt ꝙ haec dicere conuenit ſm poteſta-
tem ⁊ actum. Quae res alijs in locis exacte
magis determinata eſt. Quare: vt dicebamꝰ:
hae dubitationes eliduntur: quibus ipſi com
pulſi: eorum quae aſſeruntur quaedam ene-
cabant. Propter hoc enim in tantuꝫ priores
ea ab via deuiabant: qua in generationem at-
qꝫ corruptionem: atqꝫ omnino mutationem
acceditur: haec eniꝫ natura viſa: omnem eoꝝ
diſſoluit ignorationem.

Expoſitio. ¶ Duę poſſunt eſſe rationes: cur Ariſtoteles indicat ſcḋꝫ
ſoluendi modum: prima eſt expoſitoris. videlicet ꝙ ſo-
lutio prima non ſufficit: naꝫ ſi ens fit ex ente per accidēs
vel ex non ente: oportet ponere aliquid ex quo fiat ens
per ſe: quoniam omne per accidens reducitur ad per ſe:
ad oſtendendum igitur ex quo fiat aliquid per ſe: ſubſcri
bit ſcḋm ſolutionem: ſecūda eſt noui expoſitoris. videlꝫ.
vt oſtendat ſyllogiſmum illorum multipharíam delin-
quere: per primum enim modum declarauit eos errare
in logyca: per ſcḋm eoſdem errare in metaphyſica: ⁊ in
naturali ſcientia. In metaphyſica quidem quatenus di-
uiſionem illam in potentia ⁊ actu ignorarunt. In natu-
rali vero: quia materię naturam ⁊ definitionem tam na
turaleꝫ: qꝫ metaphyſicam ignorarunt. Inquit. vnus qui-
dem igitur modus hic eſt: alter vero eſt ꝙ hęc: ideſt am-
bo illa membra dicere conuenit ſm poteſtatem ⁊ actū:
fit enim per ſe quod fit ex materia: quatenus eſt: eſt in
potentia: ex ente in actu fit per accidens: quatenus acci-
dit materię: fit etiam ex non ente per accidens: ſed quia
ſolutio hęc eſt metaphyſica: ideo inquit. quę res alijs in
locis exacte magis determinata eſt: vtpote in libro me-
taphyſicę nono. ¶ Tunc quaſi epylogat in tota dubita-
tione ⁊ ſolutione: ⁊ inquit. Quare (vt dicebamus) ę du-
bitationes his duobus modis eliduntur: ę dubitatiōes
dico: quibus ipſi neſcientes eas ſoluere compulſi: eorꝫ
quę aſſeruntur quędam vt generationem corruptioneꝫ:
rerum differentias: atqꝫ pluralitatem enecabant quod
declarat. Propter hoc enim. quia videlicet eas ſoluere
neſciebant in tantum priores ea a via ea dico a via: qua
in generationem ⁊ corruptionem: atqꝫ omnino mutatio-
nem acceditur: neſcientes enim ſoluere dubitationeꝫ: de-
uiarunt a via quę ducit in generationem. videlicꝫ a ma-
teria: ⁊ ita negarunt materiam: ⁊ per conſequens nega-
runt generationem ⁊ alia conſequentia. Explicat autem
viam: ⁊ inquit. hęc natura quę eſt materię viſa: ⁊ bene co
gnita: omnem eorum diſſoluit ignaniam: ⁊ ſic deuꝫ ab
illa ceſpitarūt i errores. Hęc ſunt quę ab Ariſtotele ha-
bentur in ſolutione rationis priſcorum.

¶ Ideſt iſte. Hoc cōmentum nihil continet pręter textus Cō. 76
expoſitioneꝫ: quod non pateat. ¶ Sed circa hęc exori- Qō ꝺe
tur difficillima queſtio. vtrum in tempore poſſit aliquid creatiō.
ex nihilo fieri. Et arguitur ꝙ ſic. ex aliquo nihil fit: igiꝭ
non ex nihilo nihil fit: tenet conſequentia. per legem cō-
tradictoriarum: non ex nihilo nihil fit: igitur falſum eſt
ex nihilo nihil fieri: igitur propoſitum. videlicꝫ ex nihi-
lo aliquid fit. ¶ In contrarium eſt Ariſto. omne quod
fit vult ꝙ fiat ex ente in potentia. ¶ Circa hāc queſtio- Ordo q̄ſtionis.
nem primo declarabo titulum queſtionis. ¶ Secundo
poſitionem Ariſtotelis ⁊ Platonis. ¶ Tertio. qualis p-
poſitio ſit hęc. omne quod fit ex ente fit. ¶ Quarto. quę
rationes ſint pro poſitiōe Ariſtotelis ⁊ platonis. ¶ Ul-
timo ad queſtioneꝫ dicemus ſm veritatem: addentes p- Quid creari ex nihilo.
ſuaſiones: ⁊ ſoluentes rationes oppoſitę partis. ¶ Quā-
tum ad primum animaduerſione dignum eſt. ꝙ non di-
citur aliquid fieri ex nihilo: propterea. quia nihil illius
pręſupponitur. quia nec ex parte agētis: nec ex parte ma
terię ⁊ ſubiecti quicquaꝫ pręſupponitur. Sic eniꝫ omnia
ex ente fierent: quoniam omnia ſupponunt deum vel ef-
ficientem primum ⁊ vniuerſaliſſimum rerum auctoreꝫ.
Dicitur igitur aliquid fieri ex nihilo quando neceſſario
effectui nihil pręſupponitur: vt materia vel ſubiectuꝫ ex
quo res ipſa facta educitur. Uerbi cauſa. pro iunioribus
ſi ſol ipſe calorem efficeret nullo ſubſito ſubiecto: creare
diceretur ipſum: licꝫ ſupponatur ſol ipſe calefaciens: cuꝫ
igitur tres ſint cauſę finis agens ⁊ materia. ſolum creare
dicitur forma: quando materia ex qua fiat: non pręſuppo
nitur: tametſi ⁊ finis ⁊ agens ſupponantur. ¶ Animad- Quid creari i ...
uertendum ſecundo ꝙ creari poteſt intelligi dupliciter

ex nihilo. Uno modo in tempore. quia videlȝ. rem ipſaȝ
creatam nihil proceſſit tēpore: quomodo rationalis ani-
ma ponitur de nouo tempore creata. Alio modo non in
tempore: ſed ab ęterno: ipſo nihilo pręcedēte non tempo-
re: ſed natura ſiue ratione noſtra concipiendi: quo non-
nulli mundum creatum eſſe ab ęterno aiunt ad menteȝ
Ariſtotelis: quatenus ipſum mundum pręceſſit non eſſe
ſm rationem tantuȝ. ❡ Queſtio noſtra querit de crea-
tione quę fit in tempore de nouo: ⁊ non ęterna: quia de
De pōne Ar. ⁊ Plō. — ęterna diſputabit̄ in octauo huiꝰ. Hęc de primo. ❡ Quę
autem ſit poſitio Ariſtotelis ⁊ Platonis declaremus.
Quidam viri perypathetici: vt Thomas Egidius ⁊ plu-
res quandoqȝ Ariſtotelem creationem in tempore con-
ceſſiſſe aiunt. ❡ Ad hoc autem inducebantur: quia Ari-
ſtoteles in libro de bona fortuna. circa finem videt̄ vel-
le expreſſe eſſe fortunam quandam diuinam: quę ideo di-
uina eſt: quia eſt a deo immediate ex nihilo facta in ani-
ma bene fortunati. ❡ Amplius i libro. 12. metaphyſicę.
textu cōmenti. 16. habetur. ꝙ omnis forma fit nō extra:
ſed ſimul cum compoſito: ⁊ in libro de generatiōe ani-
malium. ponit animam deforis accedere: ideo apud ipſ
Senſus auctoritatū Ariſt. — oportet concedere creationeȝ. ❡ Auctoritates haſce du-
pliciter gloſant: vno modo ꝙ Ariſtoteles loquitur in cō-
poſitis. In his enim vult nihil fieri ex nihilo: quoniam
omne compoſitum fit ex ſuis partibus: ⁊ per conſequēs
ex ente. Simplicia vero cum non per partes eſſe ſumāt:
nonnulla ipſorum creari poſſe Ariſtoteles arguit: quan-
do ad illa non pertingit virtus naturalis: vt eſt anima ra-
tionalis: ⁊ bona fortuna diuinitus producta: ⁊ per hoc ſa-
Alꝰ modus. — tiſfaciunt ad auctoritatem primi ccli. ❡ Aliter quando-
qȝ expoſitores ſoliti ſunt dicere: ꝙ Ariſtoteles voluit in
tempore nihil fieri ex nihilo per veram generationem:
nam cū generatio ſit finis motus: ⁊ in omni motu opor-
tet ſupponere materiam: ſic etiā omnis generatio ex cō-
trario: iure ex ente fit: at creari ex nihilo cum non ſit fi-
nis motus: nec ex contrario: rationabiliter dicere poteſt
eſſe poſſibile vt de anima: ⁊ diuina fortuna lectitatuȝ eſt
Replica 5 expoſitores. — ab eo. ❡ Sed contra. hoc arguunt poſteriores acuti: qr
apud Ariſtotelem duo ſunt conceſſa vbiqȝ: ꝙ nulla infe-
rior virtus ipſo deo poteſt aliquid creare: ſiue facere nō
concurrente virtute dei vti cauſa vniuerſaliſſima: ⁊ ita
apud ipſum nulla intelligentia inferior poteſt creare.
❡ Secūdo apud ipſum eſt principium in octauo huius:
⁊ in libro de generatione ⁊ corruptione a ſimplici ⁊ inua-
riabili non poſſe nouum proficiſci. Ex duobus emergit
apud Ariſtotelem eſſe impoſſibilem creationem taȝ rei
compoſitę q̄ȝ ſimplicis. ❡ Ex primo enim colligitur a
nulla inferiori virtute fieri aliquid ex nihilo: vt voluit
Auicēna ſexto metaphyſicę ſuę. capite ſecūdo. Ex ſecun-
do conceſſo a deo imobili nullum poteſt nouum profi-
ciſci: iure apud Ariſtotelem nihil poteſt ex nihilo fieri.
Scotꝰ ī i° ſniaȝ — ❡ Propter hęc negant creationem ad mentem Ariſto-
4. ⁊ i q̄ſt. — telis. concedunt tamen cum principijs Ariſtotelis poſſe
pet. — ſtare deum facere aliquid de nouo: non tamen creando:
Expō poſitionis. — nec generando. ❡ Ad cuius euidentiā ipſi volunt e deo
immutabili nullum eſſe nouuȝ duobus ſtantibus. vide-
licet. ꝙ illud nouuȝ ſit alterius rationis ab antiquo: naȝ
intelligentia omnino imutabilis ſcd̄m eum cauſat no-
uam motus partem quę quia eſt eiuſdem rationis cum
pręcedente: fieri poteſt ab imobili. ❡ Amplius intelligi
debet nulla poſita variatione in medijs cauſis actiuis:
⁊ paſſiuis. Ubi enim cauſę intermedię actiuę vel paſſi-
uę eſſent varię deus poteſt producere nouum nulla exi-
ſtente in deo variatione. Uerbi cauſa. ſol vno radio inua-
riabili exiccat lutum: ⁊ ſoluit glatieȝ: quia ex parte ſubie-
cti eſt varietas. igitur propoſitio Ariſtotelis eſt hęc. ab
ęterno imutabili non eſt nouum alterius rationis ⁊ im-
mediate: vbi autem vna conditio deficit: cum Ariſtote-
lis principijs ſtat poſſe eſſe nouum: ⁊ ita ſcd̄m ipſum hoc
corpore organizato deus neceſſitate imutabilitatis cau-
ſat hanc animam: ⁊ prius non: quia materia nō erat diſ-
poſita. Deus enim influit vniuerſaliter ⁊ vniformiter in
quolibet inquantum poteſt apud Ariſtoteleȝ: ⁊ quia cor-
pus hoc eſt diſpoſitum: illud non: ideo huic animam cau-
ſat illi non. ❡ Ex his patet ſolutio: ⁊ concordia dictorū — Cōcordia dictoȝ Ar.
Ariſtotelis: ipſe enim negat creationem: in tempore: naȝ
creatio apud verum inte lectum eius eſt productio rei
in aliquo priori vbi materia nō ſupponitur: modo apud
Ariſtotelem non datur rei talis pductio in aliquo prio-
ri nullo pręſuppoſito: nec priori tempore: nec priori na-
tura: ideo apud ipſum nihil creatur: anima rationalis: vt
in libro de intellectu dictum eſt apud hos opinantes nō
creatur ex deo in aliquo priori natura: ⁊ in alio infundi-
tur: ſed ſimul fuit productio ⁊ infuſio. Concedit tamen
aliqđ de nouo poſſe ab eo euenire propter variationem
cauſę ſubiectiuę: non propter variationem dei. Stat igi-
tur cum dictis Ariſtotelis aliquid fieri ex nihilo: ⁊ non
eſſe creationem. ❡ Sed pace horum dixerim. hęc eoruȝ — Confutatio pma ro.
poſitio non eſt intelligibilis. ❡ Primo. qr vel deus ani-
mam illam quaȝ de nouo facit propter variationeȝ ſub-
iecti: extrahit de potentia materię: vel de foris imponit
eam materię. Si extrahit eam de potentia materię: igi-
tur illa forma vere generatur: ⁊ per conſequens Ariſto-
teles poneret deum vere generare: quod eſt contra totaȝ
phyloſophiam eius: nam poteſt primus motor eſſe in-
corporeus: ſed generans omne corpus eſt apud Ariſto-
telem: ſi vero dicatur ꝙ non extrahit: ſed de foris impo-
nit: igitur eam ex nihilo facit: ⁊ per conſequens creatio:
Omnis enim effectio aut eſt ex nihilo factioni ſuppoſi-
to: aut ex ente: ſi ex ente. Ariſtoteles vocat eam genera-
tionem: ſi ex non ente creatio dicetur. ❡ Amplius ſecū- — Scda.
do. ſi actio dei noua eſt: vel igitur illa attingit formā tā-
tum: aut compoſitum ex materia ⁊ illa forma. Si com-
poſitum: hęc apud Ariſtotelem dicetur vera generatio:
cum tale compoſitum ſupponat materiam tāq̄ȝ aliquaȝ
ſui partem: ⁊ ſic ex ente. Si vero attingat formaȝ: igitur
alia productione producetur forma: ⁊ alia compoſitū:
⁊ quęcūqȝ diſtinctis productionibus fiūt: poſſunt diſtin-
ctis conceptionibus concipi: ⁊ cum intellectus concipit
aliqua diuerſis conceptionibus: eo ordine illa intelligit:
quo ordine naturali illa ſunt. ſed ordo naturę eſt ꝙ for-
ma eſt prior compoſito: igitur prius concipiet formam
productam eſſe: deinde eaȝ infundi. ⁊ hęc eſt creatio: quā
negant. ❡ Tertio. ſi deus producit ſcd̄m iſtos aliquam — Tertia.
formam ad extra: vel igitur ad productionem illam eſt
neceſſaria materia in genere cauſę materialis: aut nulla
eſt materię neceſſitas. Si eſt neceſſaria materia in gene-
re cauſę materialis: erit abſoluta generatio. Si materię
nulla erit neceſſitas: igitur erit abſolute creatio: quę
non concedunt ipſi. ❡ Tenendum igitur eſt ꝙ omnis — An Ar. cognouit creationem.
productio de nouo eſt: vel generatio ſimpliciter: vel ge-
neratio ſm quid: aut creatio: primas duas cognouiſſe
Ariſtotelem nemo dubitat: reſtat videre. vtrum cogno-
uerit tertiaȝ: quę dicitur creatio. Uidetur igitur mihi cū
proteſtatione dicendi aliter ſi aliter occurret: ꝙ Ariſto-
teles per ſuum phyloſophandi modum creationem nō
cognouit. Genus enim phyloſophandi Ariſtotelis: vt au-
ctor eſt Themiſtius: ⁊ habetur metaphyſices primo: dif-
fert a cęteris: ab veteribus quidem quatenus obſcurita-
tes ⁊ ſtirpes illorum tranſtulit in perſpicuam quandam

⁊ propriam expoſitionem: ⁊ vim probationibus ⁊ ſyllogiſmis adiecit. A Platone vero eo vſqꝫ videtur diſſenſiſſe ꝙ demõſtratiões apertius illuſtriuſqꝫ inducit:qꝫqꝫ earũ principia a ſenſu: ⁊ euidentibus rationib⁹ ſumit. Sic igitur phyloſophandi Ariſtotelis genus eſt per ratiões ſenſibus coniunctas: vel illis: quę ſenſibus iuncta ſunt: quẽ phyloſophandi modum in vltimo libri poſterioꝝ ſcimus ab ipſo eſſe explicatuʒ. His ſic ſtantibus oportet ea dare in doctrina Ariſtotelis: quę vel ille explicat: vel ſequuntur ad ea quę explicat: vel ſaltem quę ſuo phyloſophandi generi non repugnant. Dicere aliquod eſt in tẽpore creatum ex nihilo: repugnat ſuo phyloſophandi generi: quoniam aliquod eſſe creatum vel creari: ſenſibus non ſubiacet: imo ſenſus tranſcendit: nec poteſt ſumi ab aliquo: quod ſenſibus ſubiacet. Illud enim quod ſenſibus ſubiaceret: vnde poſſet creatio ſumi: aut eſſet ſubſtantia: aut accidens: ⁊ ſi detur licentia fingendi dari nõ poteſt: niſi intellectio ipſa: vel euforturnium: ſiue diuina fortuna: illa conuenire non poteſt: niſi rei tranſcendenti a materia vtpote intellectui: hęc non niſi rei a deo affectę. Alia accidentia in rebus non videmus: e quib⁹ poſſet creationis ſuſpitionem Ariſtoteles nãciſci. ⸿ Sed hęc ad creationem non ducunt: intellectio quidem ſolũ ducit ad hoc ꝙ intellectus non ſit virtus in corpore dependens. videlicʒ in eſſe ⁊ conſeruatione ab illo: ex hoc vltra habetur ꝙ intellectus non ex ſemine traducitur: ſed ꝙ de foris accedat: quod Ariſtoteles vſqꝫ ad hoc explicauit: ꝙ vero accedat per creationem: eſt creditũ: nã Alexander. Themiſtius. Simplicius ⁊ poſt hos Auerroes intellectum: ſiue mentem concedunt deforis accedere. Themiſtius per animationeʒ: quę ab illo in nobis exurgit: vt primo de anima. capitulo. 33. Simplicius per copulationem: quatenus ex intellectu ⁊ dyanoea vna emergit totius anima. Auerroes ⁊ Alexãder: per appropriationem: ſiue naturalem vnionẽ: de qua tot dicta ſunt in libro de intellectu: quorum nullus accedere ait. per creationem illius ex nihilo: ⁊ ita intellectio ad creationẽ non ducit ipſius intellectus. ⸿ Effectus vero fortuitus diuinus: cui tantuʒ innitunt̃ theologi: non ducit ad creationem: quoniam Ariſtoteles vocat effectum illum fortuitum diuinum: quando ſolum cęlum ⁊ deus concurrunt: non mediantibus cauſis ſecũdis. Videmus enim nõnullos euentus fortuitos grandes euenire hominib⁹: qui ⁊ tranſcendunt intentionem illorum: ⁊ capacitatem generis. ⸿ Quemadmodum Nicolaum picininum lanij piſtoris vidimus filium ad ſumma fortunę imperia elatum. Mutium ſfortiam quoqꝫ ad maiora acceſſiſſe ſcimus. Catamalatam etiam inter duces ſtrenuiſſimuʒ accepiſſe baculum: ⁊ innumeros alios. Tum apud priſcos claros. Tum apud recentiores. his pręter intentionem ⁊ vltra genus eorum culminationes haſce contigiſſe nemo dubitat. Euenerant autem hęc illis: quoniaʒ in geniturris eorum habuerunt ſtellas potentiſſimas: in locis cęli pollentibus. Qui enim habuerit. inquit Ptolomęus ambo luminaria in ſignis maſculis: ⁊ in cardinibus genitură: fuerintqꝫ ambo: aut alteruʒ cui temporis conditio datur circũſeſſum ſtellis: hic ad regium ſceptrũ attolletur: ⁊ ſi humilis ſit generis. Qui etiam (vt in libro centum ait enunciatorum) habuerit ſtellas regias in pollentibus genitură locis: aut cum loco fortis: aut cũ locis luminarium: hic ad imperij ſceptrum aſſurget: pręterea ait. dare dona grãdia pręter opinionem. Quando igitur cęlum ſic ſtatum eſt: cum quis primum in lucem edit̃: ab alterato aere: alterato dico ab illis ſtellis ſic cõſtitutis: editus ille natus alterabitur: e qua alteratione

Nõ intellectio ad creationẽ non ducat.

Nõ fortuit⁹ effectus ad creationẽ nõ ducat.

Exempla.

qualitas quędam coqua vitę remanet: quaʒ impetuʒ vocat: ſeu propenſionem: quaqꝫ pręter intentionem mouetur: aut concitatur ad ea agenda: quę ad regium culmen natum extollunt: hanc ſiue qualitateʒ: ſiue propenſionẽ: ſiue impetum: ſiue fatum: quę remanet in nati complexione: vocat Ariſt. diuinã fortunã: ⁊ ait eẽ a deo: nõ ꝙ ſit imediate a deo: ſʒ a cęlo: qđ imediate mouet̃ a deo: qñ ad illaʒ vix ꝯcurrant parẽtes: vel terrenę cauſę. Quib⁹ e rebus patet talem effectum non ducere ad creationem: ſed ad cęli cauſalitatem. Nihil igitur eſt in rebus ſenſilib⁹: vel a ſenſilibus effluxis: quo Ariſtotelis intellectus rationi ⁊ ſenſibus coniunctus creationem ſuſpicari poſſit. Propter hęc videtur mihi eſſe dicendum Ariſtotelem cum ſuis principijs creationem nullatenus cognouiſſe. ⸿ Plato vero vt in thymęo accipitur hac ratione creationem in tempore contẽpſit: nam vt tempus in quo res ipſa fit pręcedit id tempus poſt quod tempus illa eſt: ita ⁊ rem quę fit pręcedit res alia poſt queʒ ⁊ ex qua extat: quę facta eſt. Quapropter mutationẽ tãqꝫ genus omnis quę ſub globo lunę eſt factionis: ſiue productionis. Plato atqꝫ Ariſtoteles poſuere. Cuius rei teſtis eſt Platonis (vt dixi) Thymęus: qui ⁊ docet hoc aperte: ⁊ cum Ariſtotele conſentit. Hęc de poſitione Ariſtotelis. ⸿ Qualis vero propoſitio ſit hęc ex nihilo nihil fit: vel huic ęquiualens. omne quod fit: ex ente fit: declaremus ſcđʒ poſitionem horum. Videtur itaqꝫ primo aſpectu hanc propoſitionem apud hos eſſe principium: ⁊ Ariſtoteles ita per conſenſum omnium qui de natura loquuntur accepit: perſuaderi poteſt hoc per eos: nam principium in ſcientia illud eſſe ſolet: cui omnes ſenſus conueniunt: ⁊ cuius oppoſito omnes contradicunt. Quod vero in illo omnes cõuenerit: patet primo de ſenſilibus per ſe. Viſu enim patet. album ex nigro fieri: aut econtra. vel ex medio. Auditu graue ex acuto vel medio. guſtu dulce ex amaro: tactu calidum ex frigido: olphatu vero ſuaue ex auſtero: ⁊ omnino omnes ſenſus conueniunt vnum cõtrarium ex alio vel medio fieri. Simili ratione patet in ſenſilibus cõmunibus: nam magnum ex paruo: circulare ex recto: motum ex quiete fieri conſtant. Similiter quoqꝫ in his quę per accidens ſentiuntur ideʒ diiudicari poteſt: quoniam ignis ex aqua: compoſitum ex ſimplicibus: quare conſenſim patet. omne quod fit ex ente ⁊ contrario fieri. Intellectus igitur ſenſibus coniunctus illi principio diſſentire non poteſt: nam neqꝫ via ſenſiliũ per ſe: neqꝫ via ſenſilium cõmunium: neqꝫ proſſus via ſenſilium per accidens: ⁊ quoniam principium eſt propoſitio imediata qua non eſt altera prior in ſcientia cuius eſt: iure hęc propoſitio principiuʒ erit in naturali ſcientia. ⸿ Et quoniam principium multiplex eſt: videtur mihi eſſe ſuppoſitionem: ſiue poſtulationem. Tum primo. quia probari poteſt in altiori ſcientia: vpote in metaphyſica. Tum etiam. quia non eſt neceſſe quemlibet docendum habere: ſed ſolum naturalem phyloſophum: et ita patet qualis hęc propoſitio eſt apud Ariſtotelem et Platonem. ⸿ Conſequens autem eſt quarto declarare quibus rationibus Ariſtoteles ⁊ Plato moti ſint. Et videtur mihi ꝙ omnes rationes reducantur ad tres: quędam enim erunt acceptę ex parte materię: quędam ex parte agentis: quędam ex parte productionis: ſiue factionis ipſius. ⸿ Ex parte materię igitur ſupponendũ eſt ipſam eſſe infinite paſſiuam. ⸿ Hanc recipiunt Ariſtoteles ⁊ Plato: qꝛ nulla forma eſt: nulla fuit: nulla erit ad quaʒ materia non ſit in potentia: igit̃ eſt infinitę potentię paſſiuę. ⸿ Ex hoc arguent ſic. ſi aliqua forma fieret ex nihilo: vel ad illas materia ipſa habebat potentiã:

Mentẽ Platonis.

Qualis ẽ ꝓpoſitio.

Qualis principiũ.

Rationes Ar. ⁊ Platonis.

P̃ via ex parte materię.

Suppo.

vel non:ſi non.igitur materia defeciſſet aliqua potētia:ꝛ
per cōſequens nō fuiſſet infinitę potentię paſſiuę. hanc
rationem olfecit Auer.12.metaphi.commen.18.vbi ait.
omnes formas actu cōtineri in primo motore ꝛ poteſta
te in prima materia. vt igitur agens illud nō eſſet infini
tę potentię cōtentiuę ſi aliquod eſſet producibile. ad qđ
ſua potentia non ſe extendit: ſic materia ipſa non eēt in
potentia infinite paſſiua:ſi aliqua forma eſſet: ad quam
ſcđa rō. ipſa non habet potentiā. ℂ Secundo ex parte materię
etiā arguerent.illud vel illa forma quę ex nihilo produ
ceretur vel cōtinetur in aliquo genere ꝛ aliqua ſpecie:vł
nullo in genere nulla in ſpecie.ſi in nullo genere nullaqꝫ
ſpecie.igitur eſſet nihil.ꝛ in nullo pdicamēto.Si vero in
aliqua ſpecie vel genere:ſed materia habet poteſtatē re
cipiendi omne genus vel oēm ſpeciem.igitur omne con
tentū ſub ſpecie:ſaltē ratione illius ſpeciei vel generis.
Sc̄da via ex parte agētis. igitur pręceſſit potentia in materia ad illud. ℂ Ex parte
vero agētis arguit Auer.pluribus locis.pmo ab ęterno
nihil per ſe imediate euenire poteſt in tpe.igiꝛ c reari po
pma rō. teſt nihil in tpe. Antecedēs declarat:quoniā agēs quod
nunc agit aliquid ꝛ prius non:habet aliquā pportionē
ad effectū productum:quā prius non habebat.Sed hu
ius ſiue relatio ſiue pportio fieri nō poteſt ſine mutatio
ne illius in quo aduenit.igitur deus ipſę mutaꝛ. ℂ Se
ſcđa rō. cundo ex eadem parte arguit:aut ante illius creationē
deus voluit ipſum facere:vel non voluit. ſi voluit: ꝛ ni
hil ipſum poteſt ipedire:igitur creauit;ꝛ ita non nunc: ſꝫ
ab ęterno.ſi noluit.igitur cū facit illud mutabitur de no
tertia rō. lente volens. ℂ Tertio ab ęterno deus fuit optimus ꝛ
perfectū.igitur ab ęterno fuit agens in actu:qꝛ eſſe cām
in actu eſt melius q̄ cām eſſe in potentia. igitur nihil po
tertia via. teſt de nouo agere. ℂ Ex parte vero modi agēdi ſiue fa
ciendi arguitur tertio.omne qđ fit:cū fit:mutatur de nō
eſſe ad eē.aut igitur hęc mutatio recipitur in aliquo vel
in nullo.ſi in nullo.igitur accidēs ſine ſubiecto. ſi in aliq̄
vel in re facta:vel in re facienda:vel in re media. nō i re
facta:qꝛ tunc mutatio eſſet i mutato:ꝛ non in ipſo muta
bili.ſi in re faciēda vel media fieri.tunc aliqd ſupponiꝛ:
qđ eſt propoſitū.hęc ſunt argumenta Ariſto.Auer. ꝛ pla
tonis:quę ſunt vltimę vires eoꝝ:ſi quę vero alię erūt: in
Dictio q̄ſti. octauo longius diſputabuntur.hęc de q̄rto. ℂ Sꝫ quo
niam hęc falſa ſunt:atqꝫ colorata tm̄:aggrediamur nunc
veritatem.ꝛ dicamus ꝙ deus benedictus poteſt facere
aliqđ ex nihilo ad intellectū datū:ꝛ hoc dupł̄r ex nihilo
hoc eſt nullo pſuppoſito ad illius pductionē in gn̄e cau
ſę mālis:ꝛ poſt nihil:primū pꝫ de facto in aiaꝝ rationa
lium creatione.Scđm vo pꝫ:qꝛ creauit mūdū:poſt nihil.
Pria per ſuaſio. ℂ Pro hac vitate ſunt mltę perſuaſiōes: ſed pro nūc ac
cipiantur potiores.pma.agēs vl̄e ꝛ particulare differūt:
qm̄ agens pticulare ſupponit actionē agentis vl̄is:ꝛ vl̄e
differt eodē mō ab vlioꝛ:qꝛ ſupponit adhuc actionē il
lius.igiꝛ agēs ſimpl̄r vl̄e nihil penitus ſuppōit.ꝛ ita agit
Secūda. ex nihilo:vł agere pōt. ℂ Scđo.maxie veꝝ ꝛ maxie ens
eſſe debet cā eſſendi ꝛ eſſendi veꝝ cęteris.2°.meta.Sed
mā eſt ens ſm determinatū modū entis. igitur deus eſt
cauſa māę.vltra.nulla cā ſimpl̄r eſt cā alicuius median
te effectu ſuo.igiꝛ ipſe pōt agere non ſuppoſita materia.
Tertia. ℂ Tertio.antiquū ꝛ nouū ſunt eiuſdē rōnis. vt Socra.
vbi eſſet ęternus:ꝛ ipſę nouus eſſet eiuſdē ſpēi.ſed deus
pōt facere ex nihilo ęternū aliquē effectū: vt mūdū apđ
Platonē in timęo.igitur poteſt facere eū de nouo.nā ęq̄
lis eſt ipſę nunc ꝛ tunc.alr eſſent diuerſaꝝ rationū. mltę
rationes ſiunt hę ſatis pro ſuaſiōe nr̄a.potioꝝ.n.rō ꝛ for
tiſſima eſt catholicoꝝ auctoritas: miraculoꝝ claritas:ꝛ
alia quę nos hēmus.hęc ſit veritatis determinatio:tunc

ad rōnes pro phis dōm ꝙ deus poteſt facere aliqđ ex ni
hilo vtpote a.ad qđ materia nō hꝫ potentiā.imo feć mū
dum:ꝛ angelos: ꝛ id genus:ad quę ipſa mā nullā habuit
potentiā.poteſt ēt facere de nouo aliquā ſpēm in mūdo:
ad quā mā nō hꝫ poᵃᵐ: ꝛ qm̄ dr̄:igiꝛ nō eēt poᶜ infinitę paſ
ſiuę:ɔcederent theologi.illa.n.ſuppō eſt falſa:qm̄ deꝰ pt
agere cū mā ꝛ ſine mā. ℂ Per idē ad 2ᵐ dico.ꝙ ſi deꝰ
creat a.pt teneri ꝙ a.ē eiuſdē ſpēi cū B. gēito.vt hō crea
tus ꝛ hō genitus:a.vo eēt creatū:qꝛ nulla pſuppoſita fuit
ſm pōaꝫ indiuidualē de qua extrahiꝛ ad illud.ſi ſit pſup
poſita poᵃ gn̄alis vel in ſpē:h rōē creatiōis nō tollit. ſa
tis.n.eſt vt nulla poᵃ ſit ſuppoſita idiuidua ad illđ. Ad p
maꝫ alterius vię dico.ꝙ deꝰ hꝫ nouā rōnē ad rē creatā:
non per nouū fundamētū cōtingēs in eo:ſed in re fcā:vt
accidit dextreitas in colūna pp nouitatē in aiali.7°.ꝑhi.
ɔmē.20.eſt.n.regula theologoꝝ ꝙ abſolutū in cā pcedit
abſolutū in effectu:ſꝫ relō in effectu pcedit relonē in cā.
ℂ Ad ſcđaꝫ rōem dico.ꝙ añ tps ſiue inſtās creatiōis deꝰ.
voluit pducere a.ſed nego ꝙ tunc pduxit:qm̄ ab ęterno.
voluit.ſꝫ nō p ęterno:ſed p tpe quo pduxit. ℂ Ad tertiā
dico.ꝙ ab ęterno deꝰ fuit optimū:igiꝛ ſp fuit in actu.cō
cedo ſm btitudinē.q̄ eſt ſui itellectio. nō aūt in pducen
di:cū h nulla ſit eiꝰ pfectio reꝝ pductaꝝ. ℂ Ad vltimā
viā ſolo pꝫ.ex his q̄ diximus in 2°:diximus.n.ꝙ res crea
ta.creatione fit:hęc aūt creatio nō eſt mutatio: ſꝫ ipſamet
res creata:iō nō dꝫ recipi in aliquo. ℂ Ex his ſeqꝛ ꝙ ſic
in phia Arꝫ.ex nihilo nihil fit eſt ſuppō:ꝛ pnᵐ:ex q̄ mlta
Arꝫ.deducit.ita ex nihilo aliqd fieri eſt ſuppō ꝛ pᵐ pnᵐ in
phia theologoꝝ:ex quo multa pficiūtꝛ veriſſima i theo
logia:illđ Arꝫ.a ſenſibus fallacibꝰ accepit.hos nos ſcimꝰ
ex reuelatiōe veioris teſtis. Ad illđ ſenſus ɔueniūt. h ſen
ſus traſcēdit:iō nō ɔ ſenſus:ſed ſupra ſenſus dr̄ eē. ℂ Ad
argumenta p ꝛ contra pꝫ ſolo. hęc de quęſtione.

ℂ Tetigere quidē igitur ipſam quoqꝫ alij q
dam:ſed non ſufficienter. Primum enim ex
non ente ſimpliciter aliquid fieri fatētur:qua
tenus Parmenidē recte dicere ſentiunt. dei
ceps ſi quidem nūero vna eſt:poteſtate quo
qꝫ eis eſſe videtur vna. hoc autē differt plu
rimum. nos enim materiam ꝛ priuationē di
uerſa eſſe dicimus. atqꝫ horum materiam q
dem non ens eſſe per accidens. priuationē p
ſe: ꝛ materiam quidē prope atqꝫ quodam
modo ſubām. priuationē vero nullatenus.

ℂ Qui de materia loquuntur. (vt inquit Themiſtius.) Expō.
alij omnino nihil de priuatione dixerūt. alij dixerunt q
dē:ſed ipfecte.nā hi qui reꝝ mām ſubm qđdā actu eſſe
arbitrabanꝛ ꝛ corpꝰ vt ignē.aquā:aerē:aut hꝫ aliqđ:pri
uationē penitꝰ ignorabāt. Plato vero cū diceret māꝫ in
ter non entia eſſe annumerandam innuiſſe videtur quo
dāmodo eſſe in rebus priuationem. defecit vero: primo:
quia ex his quę dixit ſequitur ex non ente in eo ꝙ nō ens
generari res poſſe:ꝛ hoc quatenus Parmenidē laudat
ſentientem vnum ens eſſe:ꝛ id quod pręter ens eſt:eē nō
ens:ꝛ ita videtur concedere ex ſimpliciter non ente fieri
omnia oportere.quando fiūt ex materia:quę eſt ſimpli
citer non ens. ℂ Secundo errat Plato quatenus mate
riam ꝛ priuationem ait neqꝫ ratione ſiue definitione dif
ferre:ſed quoniam numero idem eſſe ambo illa videbā
tur:arbitratus eſt ratione quoqꝫ idē eſſe:proinde ęque
pollere definitione ꝛ poteſtate naturę. Duobus igitur duo
bus Plato errare videtur. Primo igitur declarat q̄ mo

do plato veritati plus aliis appropinquauit: ⁊ inquit: te-
tigere quidem igitur ipſam materiam quoq; alij quidã.
vt plato. deinde declarat ꝙ non ſufficienter. ⁊ inquit. ſed
non ſufficienter. propter duo: quę explicat: ⁊ inquit. Pri-
mum. n. ex non ente ſimpliciter aliquid fieri fatentur: q̃-
tenus Parmenidem recte dicere ſentiunt vt dictum eſt.
deinceps ſecundo errant: quia credunt ꝙ ſi numero vna
eſt materia cum priuatione: poteſtate ⁊ definitione atq;
ratione videtur materia ipſis eſſe vna cum priuatione.
particula illa vna gręce eſt monon latine tantum vel ſo-
lum clarius vero legitur: vt tranſtuli. hoc differt pluri-
mum dicere eadem numero: ⁊ eadem ratione: quia aliq̃
poſſunt eſſe numero eadem: differre tamẽ ratione: vt di-
ximus. Hęc eſt poſitio platonis: ⁊ eiuſdem errores. vt ve
ro veritas dicta magis eluceſcat: ſubſcribit differentias
inter materiam ⁊ priuationez. ¶ Prima eſt ꝙ priuatio
eſt per ſe non ens: materia vero per accidens non eſt: ea
videlicz ratione qua ⁊ priuatio non eſt: quam ipſa cõple
ctitur. ¶ Secunda. materia vſq; adeo ꝓpe eſt vt ſit ens
⁊ vt propinqua compoſito ſit: ⁊ pars ipſius de principa-
libus altera: illa. vz. in quam omnium ſit reſolutio. at pri
uatio nec prope ens: nec pars compoſitę ſubſtantię: nec
ad ipſam ſit vltima reſolutio. inquit. nos. n. materiaz ⁊ p̄-
uationem diuerſa eſſe dicimus. ⁊ horum materiam qui-
dem non ens eſſe per accidens. priuationem per ſe. h eſt
prima differentia. deinde ponit ſecundã. ⁊ inquit. ⁊ mate
riam quidem prope ens propter formę receptionez atq;
quodãmodo ſubſtantiam. Priuationem vero nullaten⁹.
hę ſunt duę differentię. vt Ariſtoteles dixit. ⁊ Themi⁹.
Dubi. expoſi-toris. declarauit. ¶ Dubitat hic expoſitor: quia nõ videtur ꝙ
potẽtia materię ſit ſimpliciter vna. ſicut ⁊ ipſa materia.
quia eſt reſpectu plurium formarum. ¶ Amplius vide-
tur ꝙ ſit accidens ⁊ non ſubſtantia. Reſpondet ipſe ꝙ
actus ⁊ potentia diuidũt quodlibet genus entium. vt. 9°.
metaphi. ⁊. 3°. huius quo ſit ꝙ ſicut potentia ad qualita-
tem non eſt aliud extra genus qualitatis: ita potentia ad
eſſe ſubſtantiale non eſt aliquid extra genus ſubſtantię.
non igitur potẽtia materię eſt aliqua proprietas addita
eſſentię materię: ſed materia ſm ſuam ſubſtantiam ẽ po
tentia ad eſſe ſubſtantiale. vlterius ait ꝙ eiuſmodi mate
rię potentia eſt vna numero ſubiecto reſpectu multaruz
formarum: ſed ratione ſunt multę potentię ſm habitudi
nes ad diuerſas formas: vt vna eſt paternitas ſubiecto:
qua pater refertur ad plures filios: habitudine ⁊ ratio-
ne plures: quo modo poſſe ſanari ⁊ poſſe infirmari rõne
plura ſunt: vt dicit. 3°. huius. Expoſitoris igitur ratio cõ-
ſiſtit in hoc ꝙ recipiens: hoc eſt potentia: ⁊ receptuz hoc
Scot⁹ eſt in lib ſnia. 2. diſt. 16. eſt actus ſunt eiuſdem generis. ¶ Sed contra hoc fun-
damentum obijciunt quidam. primo eo dato nulluz ac-
cidens poſſet imediate recipi in ſubſtantia: ⁊ ſic a. accñs
reciperetur mediante B. ⁊ B. iteruz mediante c. ⁊ ita p̄-
ceſſus in infinitum. ¶ Secũdo ſubſtantia ſm expoſito
rem ponitur immediata cauſa receptiua accidentis. igit̃
recipiens ⁊ receptum non ſunt eiuſdem generis. ¶ Ter
tio expoſitor concedit vbiq; ꝙ eſſentia animę eſt imme-
diatum principium ⁊ proximum receptiuum potentia-
rum: quę apud ipſum ſunt accidentia. ⁊ tamẽ eſſentia re
cipiens ⁊ ipſę receptę differunt genere: ⁊ ſic nec potentia
R. ſio eius. ⁊ actus. ¶ Tunc reſpondet ꝙ potentia vno modo acci
pitur pro principio operandi: quęq; diuiditur per poten-
tiam actiuam: ⁊ paſſiuam. Alio modo vt diuiditur cõtra
actum: quę dicitur potentia obiectiua apud nonnullos: ⁊
hoc modo potentia ⁊ actus non tantum ſunt eiuſdẽ ſpe-
ciei: ſed etiam eiuſdem numeri. Illud enim indiuiduum
quod nunc eſt in actu. illud idem fuit in potentia. tũc di-
cunt ꝙ potentia ⁊ actus ſint eiuſdem generis eſt falſum
de potentia tranſmutandi. Sed bene de potentia cõtra
diſtincta actui. qualis non eſt illa materię. hęc eſt reſpon
ſio eorum: ⁊ ita dubitatio Thome nulla eſt: nec ſolutio.
¶ Dupliciter vt mihi videtur iſti confutatores errant: Confuta-tio.
primo quia non differt potentia primo ⁊ ſecundo modo
accepta. ¶ Secundo ꝙ non intelligunt poſitionẽ expo
ſitoris. Quod vero non differunt: declaratur: quęro eniz
ab eis illa potentia diſtincta contra actum reſpectu So-
cratis: aut equi generandi: eſt aliquid vel nihil omnino.
Si quidem nihil omnino: non plus eſt poſſibilis equus
q̃ hircocerus aut id genus: naz poſſibilitas vtriuſq; eſt
ſimpliciter nihil. Si vero aliquid quicquid ſit: cum non
ſit in effectu: oportet in cauſis contineri: vel igitur in agẽ
te tantum: vel in materia ⁊ agente. Si in deo tantuz tũc
omnis res producenda crearetur: quod non eſt peripa-
theticum. ſi vero in materia ⁊ agente: igitur vnamet po-
tentia erit ſubiectiua ſiue paſſiua: ⁊ obiectiua cõtra actũ
diſtincta: ⁊ hoc volunt expoſitor hic: ⁊ Auerroes p̄mo cę
li. cõmen. 124. dum ait. omne poſſibile ab intrinſeco eẽ
poſſibile ab extrinſeco. ¶ Secundo: ⁊ eſt idem clarius:
equus generandus qui diſtinguitur contra equuz geni-
tum: cum ſit poſſibilis fieri: aut poſſibilitate contenta in
cauſis actiuis: aut i cauſis paſſiuis: aut in vtriſq;: ſi i acti-
uis. igitur equus ſemper crearetur. ſi i paſſiuis ⁊ actiuis.
igitur hęc poſſibilitas non differt a potẽtia receptiua: qđ
erat poſitio expoſitoris. ¶ Dico igitur ꝙ potentia mã ę:
vt reſpicit agens dicitur principium tranſmutandi ab al
tero: ⁊ illa agentis vt reſpicit materiaz: dicitur principiũ
tranſmutandi alterum: vt vero reſpicit formaz a qua ẽ
exiſtere: diſtinguitur contra actum eſſendi: igitur vna eſt
potentia qua Socrates poteſt fieri: potẽtia diſtincta cõ-
tra actum eſſendi: ⁊ potẽtia qua forma eius poteſt recipi
in mã ab agente. hęc de p̄mo. ¶ Qđ vero parte ſua expo-
ſitoris mentem non habeant: declaratur: nam expoſitor
non vult omne receptiuum eẽ eiuſdem ſpeciei ⁊ generis
cum recepto: ſed illud ꝙ eſt potentia ⁊ principium ⁊ ra-
tio: atqz medium recipiendi illud receptuz. ⁊ huius cau-
ſa eſt: quia finis ⁊ media in finem. vt dicit Aue. 5°. huius.
cõmen. 9°. ſunt eiuſdem ſpeciei. loquor de fine intriſeco:
⁊ non extrinſeco. generatio. n. finis eſt extriſecus altera-
tionis: ideo non oportet vt alteratio ⁊ generatio ſint eiuſ
dem ſpeciei. Medium autem ſiue principium recipien-
di ⁊ finis intrinſecus vnius ſunt ſpeciei: ⁊ generis: ⁊ hoc
nunq; ab aliquo bono peripathetico eſt dubitatum. rece
ptiuum autem illud quod recipit: vt quod: poteſt eſſe di
uerſi generis a recepto: cum nõ finaliter ordinetur ad il-
lud receptum: ſed potius receptum ordinat̃ ad recipiẽs.
¶ Ex his patet: q̃ impie ſe habent ad expoſitorez: ratio
eniz ſua valz de potẽtia quę eſt principiũ ſiue ratio: ſiue
medium recipiendi actum. hęc enim. vt dixit Auer. opor
tet eſſe eiuſdem ſpeciei. ¶ Pro ſolutione ad rationem ẽ
animaduertendum ꝙ accidentia ſunt in duplici differẽ-
tia. quędam quę inſunt ſubſtantię per medium propter
ſuas perfectiones vt actus omnes ⁊ accidẽtia per modũ
actus. quędam quę non indigent medio quo inſint: pro-
pter eoruz imperfectionem: quia ad illa ſufficit eſſentia
ſubiecti: ⁊ propterea dicuntur fluere ab eſſentia ſola: vt
omnes potentię. ¶ Tunc ad rõnes patet ſolutio: oẽs cõ
cludunt ſubſtantiam poſſe recipere accidẽtia: per eſſen-
tiam: hoc concedit expoſitor: ſed ait ſubſtantiam non eẽ
rationem ⁊ medium recipiendi illa: ſed illa fluũt ab eẽn
tia immediate: ſine p̄n°: ꝓpea differunt ab eſſentia.
¶ Id eſt. Cõmẽtum iſtud continet textus expoſitionez ⁊ Com. 7°.
digreſſiunculam. ſcđa ibi. ⁊ dixis ꝙ materia: prima pars

patet. verũ colliguntur in illa Platonis tres errores: primus qꝛ conceſſit mãm eſſe ſimplr̃ non ens per argũ Parmenidis: ⁊ tunc pꝫ ipſam non differre a ꝓuatione. Scd̃s qꝛ voluit mãm ⁊ priuationeꝫ eſſe vnũ numero ⁊ vnum definitione: quę multũ differunt. tertius eſt ꝙ per hoc ſibi ipſi cõtradicit: nã ꝑ hoc ꝙ dixit mãꝫ eſſe non ens: habet ipſam non eſſe: ꝓpter argumentũ Parmenidis: per hoc vero ꝙ vult mãm ⁊ ꝓuationeꝫ eſſe vnum numero ⁊ definitione: ſequitur ꝙ materia ſit: nam mã eſt eadẽ cuꝫ ꝓuatione. igitur materia eſt. idẽ .n. ⁊ diuerſum ſunt entis dĩe. ⁊ ita ſequitur ꝙ materia ſit ⁊ non ſit. ¶ Sed dices contra. a pari arguo de ꝓuatione. Nã per hoc ꝙ ꝓuatio eſt terminus a quo generationis ipſa non eſt. ⁊ per hoc ꝙ ipſa eſt eadeꝫ cũ mã ipſa eſt. quare ſꝫ Ariſtotelẽ idẽ erit: ⁊ non erit. Dici poteſt ꝙ ꝓuatio vt videbiẽ apud Ariſ. in predicamẽtis dicit duo. aptitudinẽ ſiue potentiã ad formam. ⁊ per hanc Ariſtoteles ſupra reduxit ad mãm volens ꝓuationeꝫ nihil eſſe preter mãm: qua ratione concederet ipſam. vt ſic eſſe ens. aliud ẽt habet: qꝛ dicit abſentiam formę: ⁊ quo ad hoc reduxit eam ad formã. ſic eniꝫ ipſa ꝓuatio nihil aliud eſt q̃ forᵃ abſens vt dicebat Themiſtius. tunc dico. ꝙ quatenus reducitur ad formaꝫ differt ratiõe a materia: ⁊ ſic nihil eſt. q̃tenus vo reduciẽ ad mãm differt rõe a forma: ⁊ ſic aliq̃ modo eſt.

¶ Et dixit ꝙ mã. Hęc eſt digreſſio: in qua primo colligit mãm ⁊ priuationẽ ſe habere vt ſubiectuꝫ ⁊ accidẽs. qm̃ materię accidit ꝓuatio: ꝓpter qḋ vult mãm eſſe non ens per accidens. quatenus denominatur ꝓuata: vt nõ equᵘˢ: non bos. dicitur vero ens rõne formę: quatenus dĩ aut bõ aut canis: ſed de hoc erit dubitatio.

¶ Et ex hoc. Concludit cãm generationis ⁊ corruptionis ⁊ vult ꝙ omne ens ſit generabile ⁊ corruptibile propter mãm. quatenus in natura mãę eſt priuatio. Sed dices in natura entis non poteſt eſſe nõ ens. igitur in nã mãę nõ eſt priuatio. Dici poteſt ⁊ bene ꝙ eſſe in natura alicuius poteſt intelligi dupl'r: vno mõ per ſe. ⁊ ſic definitio. ⁊ accidentia per ſe ſunt in natura ſubiecti. Alio mõ: qꝛ nihil requiritur ad hoc vt inſit: quo modo dicimus: ꝙ graue hꝫ naturã deſcendendi: qm̃ ſolis impedimentis remotis deſcendit: ⁊ hac ratiõe ꝓuatio eſt in natura materię: quia nihil requiritur ad hoc vt materię inſit: niſi ſolum remotis impedimentis.

¶ Et ſi in ſita. Quęret quis. vtrũ etiam forma ſit ita in natura materię: reſpondet ꝙ non: qꝛ ſic forma eſſet de eẽntia materię: qꝛ eſſet in natura illius ꝓpter cãm agenteꝫ: ⁊ non propter impedimentorũ ablationem: quare tũc oẽ quod fieret: ex ente actu fieret: qꝛ ex materia vt formata illa naturali forma.

¶ Quemadmodũ. Dicet rurſus iunior. vtrũ in materia ſit priuatio ſimpliciter: hoc eſt oĩuꝫ formarũ: reſpõdet ꝙ nõ qꝛ vbi materia eſſet vniuerſal'r priuata: materia eẽt non ens: non .n. eſt ens niſi ꝓpter formã. ⁊ vbi eſſet ſimpliciter non ens: generatio fieret ex non ente ſimpl'r. ⁊ cõcludit ꝙ materia nec eſt ſimpl'r formata: nec ſimpliciter ꝓuata: vbi .n. ſimpliciter formata eẽt: generatio eẽt ex ente actu per ſe: vbi ſimpliciter priuata: eſſet generatio ex non ente ſimpliciter. igitur quaſi cõpoſita ſiue continẽs formam ⁊ priuationem. formam quidẽ vnam ⁊ ꝓuationem contrarię formę.

¶ Et ex hoc. Concludit contra Auicẽnam ꝙ corpora cęleſtia nõ ſunt compoſita ex materia eiuſdem rationis cũ materia generabili. quoniã tunc eſſent generabilia ⁊ corruptibilia ꝓpter admixtionẽ priuationis cuꝫ natura eorum. affert autẽ cãm quoniã precĩſa cauſa generatiõis ⁊ corruptionis eſt materia cũ ꝓuatione admixta: qḋ q̃ mõ intelligitur: ſuperius fuit expoſitum.

¶ Illa vero non ens mangnum ⁊ paruum ſimiliter aiunt: ſiue vnum ſiue duo ſint: vt modus iſte trinitatis penitus diuerſus ab illo ſit. vſq; huc itaq; progreſſi ſunt vt aliquam nãꝫ oportere ſubijci dicant: hanc tamen vnaꝫ faciunt. Nam ⁊ ſi quidam dualitateꝫ facit: magnum ⁊ paruum ipſam appellans: nihilominus idem facit quando alteram. videlicꝫ. priuationem deſpexit. Materies enim permanens quidem vna cum forma cauſa eſt eoruꝫ que fiunt: perinde ac mater. Altera vero contrarietatis particula perſepe ei qui illius maleficium mente concipit videbitur non eſſe penitus.

¶ Continuetur littera. Nos ſic dicimus vt viſum eſt: illi vero vt Plato ⁊ ſequaces magnũ ⁊ paruum quę ex parte materię ponunt ſimiliter non ens eſſe aiunt ſiue vnã ſiue duo illa ſint: ita vt modus iſte trinitatis penitus diuerſus ab illo noſtro ſit: quando vt Themiſtius ait: non tria res: ſed tria vocabula credunt eſſe principia: vel quoniam trinitatẽ ponunt alia ratione: quia duo ex parte materię: vnum ex parte formę: nos autẽ ex parte materię vnũ: ex parte contrarij duo. ⁊ ita alius modus ẽ trinitatis. verbũ illud ſiue vnũ ſiue duo ſint. Iuxta gręcaꝫ conſtructioneꝫ eſſet ſiue vtrũq;: ſiue ſeorſum alteruꝫ eſt: quod cum confuſioneꝫ faciat in lingua noſtra: ad ſenſuꝫ ita latine dixi. deinde vſq; quo de veritate profecti ſunt: ⁊ in quo defecerunt adiecit: ⁊ inquit. huc uſq; itaq; ꝓgreſſi ſunt vt aliquã naturaꝫ oportere ſubijci. ſubaudi dicãt. ⁊ quãtuꝫ ad hoc recte nobiſcum ſentiunt: hãc tamẽ vnaꝫ faciunt: nam ⁊ ſi quidam. vt eorũ princeps Plato dualitatem faciat: magnũ ⁊ paruum ipſam appellans: nihilominus idem facit. ⁊ ſic pro vno computat: quando priuationem: quę eſt altera deſpexit: ⁊ quãtum ad hoc ꝙ põit illa duo reduci ad vnã materiam: recte ait. quo vero deſpexit priuationem. videtur bene dicere: ſed non bene dicit. Qꝛ vero bene dicere videatur: ſubſcribit: materies .n. permanens quidem vna cũ forma cauſa eſt eorum quę fiunt: vtpote compoſitorum perinde ac mater: quatenus receptrix atq; capax pater eſſe. Altera vero contrarietatis particula hoc eſt priuatio. perſępe ei qui illius maleficium mente concipit. videbitur non eſſe penitus. Potius enim generationem impedire videtur: q̃ ad illam facere. ad quod fortaſſe Plato animaduertens a trinitate principiorum abiecit: ⁊ quo ad hoc licꝫ videtur bene ſentire: non bene ſentit: vt ſtatim in proximo textu declarabit. Quo vero ad verba gręca attinet moira gręce latine eſt particula: appellauit autem priuationem particulam: quoniam inter principia minimuꝫ locũ tenet. particula vero illa parapan latine eſt ꝑter omne: qḋ cũ minime ſonet apud nos: feci penitus: quia idẽ eſt.

¶ Inducit. Cõmentũ iſtud nullam aliam pręter illaꝫ textus expoſitioneꝫ clamat. Sed circa hęc quęrunt verum priuatio ſit per ſe principium generationis aliud oĩno a materia: ⁊ forma: videtur ꝙ non: qꝛ Ariſtoteles reduxit illã ad mãꝫ. deĩde ad formã. igiẽ non eſt pręter illa duo aliquo modo neceſſariũ. ¶ Scd̃o vt Ariſtoteles arguit. in littera priuatio facit ad non eſſe. igitur non ad eẽ. In iſta queſtione reſpondet Ioãnes ꝙ ꝓuatio eſt principiũ per ſe generationis: per accidẽs vero neceſſariũ genera- Com. 80. Vtrũ ꝓuatio ꝓncipiũ ꝑ ſe gnõnis.

tū: eſt tamen ꝑncipiuʒ per ſe generationis diſpoſitiuū: q꞉
coniungitur per ſe materię: qḋ eſt. per ſe ſubiectuʒ ipſius
generationis. Sed hęc poſitio eſt deliratio: primo videt̃
ꝙ ꝑuatio non eſt per ſe ꝑncipiuʒ generationis: quoniam
Auerroes in littera ait ꝙ eſt per ſe ꝑncipiuʒ corruptiōis:
⁊ Ariſtoteles etiam. modo vnū ⁊ ideʒ non poteſt eſſe per
ſe ꝑncipium duoꝝ oppoſitoꝝ incompoſſibilium. quē
admoduʒ nec forma ipſa eſt per ſe ꝑncipiuʒ corruptiōis.
Scḋo. ſi priuatio eſſet per ſe ꝑncipiū generationis. tunc
per ſe faceret ad eſſe: quoniaʒ generatio eſt eſſe vł via eē:
ſed vbi non: non facit per ſe ad eſſe: vt dicit̃ in littera. igi-
tur non facit per ſe ad generationeʒ. Scḋo delirat: quia
ſi ipſa ꝑuatio reduceretur ⁊ eſſet ꝑncipium generationis
per ſe diſpoſitiuū: videtur ꝙ a pari dimenſio: ⁊ qualita-
tes ⁊ diſpoſitiones oēs eſſent per ſe ꝑncipia generationis
contra ipſum in alia queſtione. propterea dicenduʒ cum
Themiſtio ⁊ Auerroe: ꝙ vel loquimur de tranſmutatiōe
vt tranſmutatio. aut vt hꝰ vel illa tranſmutatio. ſi vt trāſ-
mutatio: priuatio eſt ꝑncipiuʒ neceſſariuʒ ⁊ per ſe tranſ-
mutationis: vt tranſmutatio: non tamen cauſa in aliquo
genere cauſę. Or quideʒ ſit principiuʒ. patet: quia dicit or-
dinem ſalteʒ termini a quo vel ad queʒ. ꝙ non cauſa ēt
patet: quoniaʒ in nullo genere cauſę eē poteſt cauſa trāſ-
mutationis vt tranſmutatio: quia ſi eſſet cauſa vt finis:
tunc eſſet cuiuſlibet trāſmutatiōis finis: ⁊ ita generatio-
nis: ⁊ eodem modo in alijs diſcurrere potes. Or vero ſit
tranſmutationis ꝑncipiuʒ per ſe: patet q꞉ eſt pars defini-
tionis illius. vt diximus. igitur ꝑncipiuʒ rei illius. Si vō
loquamur de tranſmutatione in ſpecie. ſi quideʒ de gene
ratione: dico cum Themiſtio ꝙ ꝑuatio eſt ꝑncipium per
accidens: non capiendo principiuʒ per accidens: ꝓ caſu
⁊ fortuna quę ſunt cauſę per accidens raro ⁊ contingen-
ter. ſʒ neceſſario vt terminus e quo. patet quia generatio
eſt aut eſſe: aut via ſaltem ad illud. priuatio autem non
facit ad eſſe: neqꝫ ad viam in illud: vt dicitur in littera: ⁊
Themiſtius notat. Si de corruptione loquamur: dixit
Auerroes ꝙ priuatio eſt per ſe ꝑncipiuʒ corruptiōis: qꝛ ſi
per ſe facit ad corruptioneʒ. ¶ Ex his patet ad argumē-
ta. priuatio. n. reducitur ad formaʒ ⁊ ad materiā. vt inuit
rationeʒ cauſę: vt vero inuit rationeʒ ꝑncipij ad nullum
Utrū priuatio ſit res diſtincta a forma. illoꝝ reducitur. hęc de dubitatione. ¶ Iuxta hoc q̄runt
vtruʒ ꝑuatio ſit res diſtincta a forma. videtur. n. ꝙ ſic: q꞉
in hoc differt plato ab Ariſtotele. In cōtrariū eſt Ariſto-
teles. 4.° meta. vbi vult ꝑuationes ⁊ negationes non eſſe
ens niſi in anima. In iſta dubitatiōe ſunt duo extrema:
quidam volunt ꝙ ꝑuatio ſit ens reale realiter diſtinctū
a forma ⁊ a materia. a forma quidem: quoniaʒ forma eſt
ens reale poſitiuū: ꝑuatio nihil poſitiui dicit pręter ma-
teriam ⁊ formaʒ. a materia vero: q꞉ materia eſt ſubiectū
ꝑuatio eſt terminus realis ipſius realis tranſmutatiōis.
Alij in extremo dicunt ꝑuationeʒ eſſe nihil reale pręter
materiā ⁊ formaʒ. Sed ab his diſtinctū ens rationis. vt
Auer. 12°. meta. cōmē. 4. ⁊ 14. cōmē. vero. xi. diſtinguit dō
non ente: ⁊ vult ꝙ ſit triplex nō ens ſimplr̃ quod nec ha-
bet eſſe in re: nec in intellectu. Scḋʒ quod non habet eē
in re: ſed bene apud intellectuʒ vt ꝑuatio: quę non habet
eſſe in materia: ſed bene apud itellectū. Tertiū qḋ habʒ
eſſe in re: ſed non in actu vt materia: ⁊ ita apud auerroeʒ
priuatio pręter intellectū nullā habet entitatē ꝑter mate-
riam ⁊ formā: ſed ſolū eſt in intellectu pro ꝑma pōne ar-
guūt quidā cucullati. ¶ Primo. nihil remouetur extra
animaʒ a ab aliquo ſubiecto. niſi per aliqḋ poſitiuū. ſed
lumen remouetur a medio per ſolā ꝑuationē. igitur ꝑua-
tio eſt ens extra animaʒ. ¶ Scḋo tranſmutatio realis ⁊
extra animā. terminus ad quē ꝺbet eſſe realis. ſed corru-
ptio eſt tranſmutatio realis: ⁊ terminatur ad ꝑuationeʒ.
igitur ꝑuatio ē ens reale. ¶ Tertio. ois oppoſitio realis
habet vtroſqꝫ terminos reales: ſed ꝑuatiua oppoſitio eſt
oppoſitio extra animaʒ realis. igitur vterqꝫ terminus ē
realis. ¶ Quarto. qḋ eſt per accñs ſenſile eſt reale: ſʒ pri-
uatio eſt ſenſile per accñs. 2°. de aia. viſus. n. ē perceptiuꝰ
lucis ⁊ tenebrę. ¶ Quito. tūc ſequeret̃ ꝙ ꝑter operatio-
nem intellectus nihil eſſet cęcus: nihil ſurdū: tenet conſe-
quentia: q꞉ cęcū ⁊ ſurdū ſunt ꝑuationes: que nō ſunt ex-
tra animā. ¶ Sexto. qḋ ſubeſt operationi artis videt̃ eē
ens reale aliud a ſubiecto in quo ē: ſed ꝑuatio vt cęcitas
recuperabilis ſubeſt operationi medicinę. igit̃ ens reale
pręter oculū. ¶ Septio. ea diſtinguuntur realiter quoꝝ
vnū remanet: ⁊ alteꝝ nō remanet. ſed materia remanet
pars compoſiti: ⁊ ꝑuatio corrūpitur. igitur differunt rea-
liter. ¶ Octauo. illa differūt realr̃ quoꝝ vnum alicui cō-
trariatur: cui alteruʒ non ꝯriatur. Sed ꝑuatio formę cō-
trariatur: non aūt materia ipſa. igitur differunt realiter.
¶ Pro ſecūda poſitiōe Auer. arguo: ⁊ ſuppono ꝙ omne
qḋ eſt ens reale ꝓpria realitate diſtincta ab alijs pōt eſſe
ſubiectū propōnis de ſcḋo adiacēte. hoc pʒ qꝛ eſſe nihil
aliud importat vltra entitatē niſi cōpoſitionē: quaʒ ſine
extremis non eſt intelligere. vt ꝑmo de interpretatiōe di-
ximus. tunc arguo. ſi ꝑuatio eſt ens reale extra animam
ꝓpria realitate: hęc erit vera. ꝑuatio eſt. hoc vbiqꝫ nega-
uit Ariſtoteles: dicens ꝙ ſi hęc erit vera per ſe. ꝑuatio ē:
tunc per ſe ex eo qḋ eſt aliqḋ fieret: qḋ eſt deriſio. ¶ Se-
cundo. fortius omne illud qḋ ineſt māę circūſcripto ab
eo omni ente reali: non eſt ens reale aliud a materia. ſed
circūſcripto a mā omni ente reali priuatio adhuc ſibi i-
eſt: vt pʒ parum exercitatis. igitur priuatio non eſt ens
reale. ¶ Tertio arguūt alij: oē ens reale ē ſubſtātia: aut
accidens. vel ſubſtātię vel accidentis quicquā. ſed priua-
tio non eſt ſubſtātia: nec ſubę qcqꝫ niſi priuatio: neqꝫ acci-
dens: nec accidentis niſi priuatio. igitur priuatio non eſt
ens reale. Ultimo tunc ꝑuationis eſſet ꝑuatio: declarat̃
cuilibet enti reali cōtingenti in materia cōpetit māę illiꝰ
ꝑuatio. igitur ꝑuatiōi cōpeteret ꝑuatio. Propter hꝰ mihi
videtur eſſe dōʒ ꝙ ꝑuatio vno modo reducitur ad māʒ.
⁊ ſic ꝑuatio realiter nihil aliud eſt pręter māʒ aptā: ſup-
addens carentiam quę eſt ens ratiōis. Alio modo redu-
citur ad formaʒ: ⁊ ſic eſt abſentia formę: ⁊ hac rōne ꝑua-
tio nihil aliud eſt niſi forma quę remanet per ipſam cor-
ruptionem. vt ſi corrūpit̃ ignis ⁊ remanet aqua: ꝑuatio
formę ignis ſm̄ eſſe reale eſt forma aquę addens abſen-
tiam formę ipſius ignis. igit̃ priuatio ſiue reducatur ad
māintrom ſiue ad formā: ſemꝑ eſt ens reale: licʒ non realiter
diſtinctum a forma vel mā: ſed ſolū per rōnē conſiderā-
teʒ in materia carentiā: in forma illā abſentiā. ꝑpter qḋ
non male dicitur ꝙ ꝑuatio eſt extra aiam quo ad ſignifi-
catum māle: ſiue quo ad eſſe māle: quo vero ad eſſe for-
male: non niſi per aiam. Hęc eſt poſitio Auer. ⁊ Themi.
⁊ Arꝫ. vbiqꝫ. ¶ Tunc ad rōes. Ad ꝑmā dico. ꝙ forma i-
ducitur pręſentia agentis: ꝑuatio abſentia: tūc dico. ꝙ lu-
men deficit ꝑꝑ agentis conſeruantis abſentiā. ⁊ ꝓpea ac-
cidit ꝑuatio. ¶ Ad 2m concedo. ꝙ terminus ad queʒ cor-
ruptionis eſt realis. verbi cā corruptionis ignis terminꝰ
ad quē eſt aquę forma: quo ipa eſt ꝑuatio illius. ⁊ hęc eſt
realis: ⁊ ꝯcedo ꝙ ꝑuatio eſt extra aiam ſm̄ eſſe materia-
le ſuū. ¶ Per idem ad 3m. oppoſitio. n. illa eſt realis: q꞉ ē
inter extrema realia: ⁊ ꝑuatio eſt realis realitate funda-
menti. ¶ Ad quartū. ꝯcedo. ꝙ ꝑuatio eſt ꝑ accñs ſenſile
vt aer tenebroſus qui eſt priuatio ſm̄ eſſe reale. nō tamē
propter hoc differt ꝑuatio ab illo: niſi ratione ⁊ definitio-
ne. ¶ Ad quintum dico. ꝙ pręter operationeʒ intellectꝰ

multi ſunt ceci:multi ſurdi: non tamen denominatione formali:niſi intellectu componente ꝛ diuidente:hec ꝛ illa. ¶ Per idē ad 6ᵐ cecitas ꝛ id genus ſubſunt operationi artis ſm eſſe reale:atq; materiale.non autē ſm eē formale. ¶ Ad ſeptimum dico.ꝙ priuatio non corrūpitur: ſed deſinit denominare materiaꝫ ſm predicationeꝫ formalem. ¶ Ad vltimuꝫ patet ſolutio:priuatio enim ſ₃ eē reale forme ad quaꝫ reducitur.cōtrariatur alteri forme. formaliter vero non eſt:nec oppoſitio priuatiua.nec contradictoria. Hec eſſet reſponſio Auerroys: ꝛ Themiſtij. Per hec ad ratiōes patet ſolutio. ¶ Eſt tamen animaduertendum ꝙ Plato in libro Parmenidis argumento parmenidis arguebat ſic.quicquid eſt preter ens ꝛ preter vnuꝫ: eſt non ens:ꝛ dualitas.Sed materia eſt preter vnuꝫ:quia preter deuꝫ: qui eſt vnitas apud ipſos: ꝛ preter ens:quia preter deceꝫ predicamenta:que tantuꝫ ſunt entia.igitur materia eſt non ens:ꝛ ē dualitas. vꝫ.magnū ꝛ paruuꝫ.Et ita Plato videtur velle materiaꝫ ꝛ nō ens ſiue priuationem ideꝫ eſſe penitus. Sed in contrariū eſt Plato in timeo: vbi materiaꝫ eſſe formaruꝫ nutriceꝫ atq; receptaculum ait. Idē alcionus Platonicus in lib. de doctrina platonica. Idē ꝛ Plotinus in libro. de materia affirmant. ¶ Dicendū igitur ꝙ plato in parmenide poſuit vnum ante ens:atq; eo cōmunius ꝛ prius. vt in ſophiſta etiam idem ait.Et tunc ſub vno ponit deuꝫ: ſub ente vero deceꝫ predicamenta:que ab illa vnitate proficiſcūtur:cū igitur materia nec ſit deus: nec ſub aliquo decem predicamentorꝫ.iō ponit eaꝫ preter vnuꝫ.ꝛ preter ens. ita cadit ab ente ꝛ ab vno:ꝛ per conſequens erit multitudo ꝛ non ens.nec ſequitur nec eſt vnum nec ens.igit̄ nihil apud platonē.nihil.n.illud eſſe dicit: quod nec ē ens: neq; vnum:neq; multitudineꝫ. Cōtra igitur hec vt ſatis patet Ariſtoteles inuexit.amblicus in libro. de ſecta pythagorica ita inter hos conſultat:ꝙ ens poteſt capi: p oī eo quod contra nihil diſtinguitur.ꝛ ſic materia eſt ens. ꝛ priuatio non ens. Alio modo pro ente diuiſo in decē p̄dicamenta:quod a p̄ma vnitate proficiſcitur: ꝛ ſic materia non eſt ens:quod Ariſtoteles etiaꝫ aſſerit. Hec de poſitione Platonis ꝛ Ariſtotelis. ¶ Querunt nōnulli vtrꝫ materia cuꝫ forma ſit cauſa eorꝫ que fiunt: hec queſtio propterea hic īducta eſt:quia Ariſtoteles ait.materia cū forma cauſa eſt eorꝫ que fiunt:ꝛ volunt intelligere accidentium:quod q̄q̄ non ſit ad rem breuibus nōnulli reſpondent ꝙ materia cuꝫ forma ſit cauſa in duplici genere cauſe vt materie quidem:ſalteꝫ in qua:ꝛ effectiue:naꝫ tale compoſituꝫ eſt ratione forme cauſa vt agens ſiue efficiens.ratione vero materie cauſa vt ſubiectuꝫ. ꝛ ita cā biſariam accidentiuꝫ.mouentur auteꝫ pluribus rationibus:ſed potioribus.p̄mo:ſi materia cum forma hoc eſt ſubſtantia compoſita non eſt cauſa vt efficiens.igitur eſt cauſa vt materia tantuꝫ.igitur ſubſtantia eſſet imperfectior accidente.quoniaꝫ accidens eſſet vt forma tantuꝫ: ꝛ ſubſtantia vt materia. Secundo omnis cauſa vt materia tantuꝫ:eſt in potentia mere paſſiua. Sed omnis potētia mere paſſiua.9.meta.eſt contradictiōis.igitur ſubſtātia compoſita eſſet contradictionis omniuꝫ accidentiū. ꝛ ſic ignis poſſet frigidus:aut non calidus. Sed hoc ſtare nō poteſt. p̄mo ſi littera intelligitur vt ipſi intelligūt: Ariſtoteles ait.materia.n.permanens vna cuꝫ forma cā eſt eorum que fiunt perinde ac mater. modo ſi per ea q̄ fiunt intelligit Ariſtoteles accidētia: text' eſt cōtra eos. ¶ Amplius in generatione ſimpliciter materia non eſt cauſa ſimpliciter vt agens.igitur in generatiōe ſm quid ſubſtantia compoſita que eſt materia illius generatiōis: minime poteſt eſſe efficiens ſm quid illius. Ariſtoteles eniꝫ ſupra materiam generationis ſimpliciter comparauit materie accidentiuꝫ:que eſt ſubſtantia cōpoſita.igit̄ vt materia ſimpliciter in generatione ſimpliciter eſt cauſa:vt materia tantuꝫ: ꝛ nullatenus vt efficiens: ita in generatione ſm quid ſubſtantia cōpoſita erit cauſa vt materia tantuꝫ ſm quid:ꝛ nullo modo erit efficiens ſm qd. ¶ Tertio.ſi ſubſtantia compoſita:eſt cauſa effectiua accidentiuꝫ contingentiuꝫ in ipſa:vel igit̄ preſuppoſita diſpoſitione materiali: vel nullo ſuppoſito. Si ſubſtantia ē cauſa effectiua imediata nullo ſuppoſito.igitur efficeret illa ex nihilo. Si aliquo preſuppoſito: e quo vel e cuius potentia illa extrahit:cum nihil aliud eſſe poteſt niſi ipſamet:igitur alia materia extraheret aliquā formaꝫ de ſui potentia ſine preſentia alicuius agentis contra Ariſtotelem.12.meta.tex.cōmē.30.Et licꝫ queſtio trahi poſſit de accidentibus proprijs:que a nōnullis dicuntur proprie paſſiones:tamē principaliter queſtio eſt diſputata ſolaꝫ de accidentibus per accidēs:ꝛ cōmunibus. Licꝫ ſolutio ſit eadem.ſed de ſubiecto ꝛ propria paſſione alias dicem⁹: ſi continget. ¶ Auerroes quarto meta.cōmē.2.inquit.p̄dicamenta.n.attribuuntur ſubſtantie:non qꝛ eſt agens: aut finis eorꝫ:ſed qꝛ conſtituuntur per illaꝫ.ideꝫ in lib. deſtructio deſtructionuꝫ. diſputatione ſcd̄a.in ſolutione dubij.6. Ideo dico.ꝙ ſubſtantia compoſita eſt cauſa generationis accidentiuꝫ vt materia:ꝛ colligati ex ſubſtantia ꝛ accidente etiaꝫ vt materia:ꝛ nullatenus vt forma: nec vt agens:nec vt finis: niſi quis equiuocare velit de his:quod non eſſet peripatheticū. Pro ſolutiōe tamē ad argumenta animaduerſiōe dignū ꝙ materia generationis ſimpliciter:ꝛ materia generationis ſ₃ quid differūt. naꝫ materia generationis ſimpliciter eſt ſimplr̄ in potentia:cum non ſit ſimpliciter in actu.ſed ſ₃ quid in actu oppoſite forme.materia generationis ſ₃ quid eſt in potētia ſ₃ quid.ꝛ i actu ſimpliciter. ideo dicitur materia i actu. Ex his oportet concedere p̄mo ad menteꝫ Auerroys ꝙ aliqua materia ē ſimpliciter ꝛ abſolute pfectior ſua forma:vt materia accidentis:licꝫ poſſit dici ſ₃ quid imperfectior.cauſa eſt qꝛ eſt materia ſimpliciter in actu. ꝛ hoc eſt vniuerſalr̄ verum etiaꝫ in accidentibus per ſe vt calidum reſpectu ignis:ꝛ id genus. Scd̄o oportet concedere non omnē materiaꝫ eſſe contradictionis reſpectu forme vt ignis reſpectu calidi:quoniā lꝫ ſit paſſiua ꝛ nullo mō actiua:eſt materia in actu: vt orbis reſpectu intelligētie. ꝛ hac ratione non oportet ipſam eſſe contradictionis ad formam ꝛ oppoſitū illius. Et ſic auctoritas Ariſtotelis ſola eſt de materia ſimpliciter.ꝛ per hec pꝫ ſolo ad obta.

¶ Exiſtente enim diuino quodam ꝛ optimo ꝛ appetibili:alteruꝫ quidem contrarium ipſi eſſe dicimus. Alterum vero id eſſe quod illō appetit: ꝛ ſuapte natura exoptat. Alijs vō cōtrarium:ſui ipſius. videlicꝫ.corruptioneꝫ appetant:accidit. Sed idem non poteſt ſeipſaꝫ formam appetere:cum ſuimet non indigeat: neq; contrarium. corrūpunt enim ſe mutuo contraria:igitur materia:quemadmoduꝫ femina marem:atq; turpe pulchrum. verū ipſa non eſt per ſe turpe:ſed per accidens.neq; femina:ſed per accidens.

¶ Littera iſta poteſt exponi ſecūdū Themiſtiuꝫ ꝛ Auerroem:ꝛ poteſt expōi:vt cōmuniter expoſitores exponūt ꝛ non peruerſe vt mihi videtur. Cepit Ariſ. dicere ꝙ ap-

Pō platōis ō mā ꝛ cū Ar. ſtlkuz.

Utruꝫ mā cū forma ſint cāe accidentiū.

parenter Plato bene fecit a gnõne remouere ꝑuationẽ. nunc oſtendit ꝙ ſm rei veritatẽ male fecit. ⁊ ſyllogiſm⁹ ſuus eſt illud quo materia appetit ſuipſius corruptiões a generatione nõ debet demi. Materię corruptio eſt generatio eiuſdem: quare ſi non poteſt materia corrũpi niſi propter ꝑuationẽ: neceſſaria eſt ꝑuatio generationi. vl' ſic. ⁊ in idem venit: id quo materia appetit formam: neceſſarium generationi eſt. Priuatõe materia appetit formam. igitur ꝑuatio neceſſaria eſt generatiõi. In tota iſta littera non ꝓbat niſi minorem. ⁊ ſupponit eſſe tria vnum formę contrarium. aliud formam appetẽs: aliud ſuipſi⁹ appetens corruptionẽ per accidens: ⁊ per ↄ̃ſequens per ſe ſuipſius generationẽ: nec probat aliqđ horum: ſed tãtum ſumit vt per ſe nota tunc arguit. nõ poteſt forma appetere ſuipſius eſſe: nec ſuipſius corruptionem: nec poteſt forma contrariũ appetere. vtpote quicquid ſit illud ſuum contrariũ per idem: qꝛ illa ſe mutuo corrumpunt. igitur appetens formã erit materia: ⁊ non per ſe ſed q̃tenus turpe ⁊ imperfecta: ⁊ ſic quatenus ꝑuata: hęc eſt minor. Inquit exiſtente. n. quodã diuino ⁊ optimo: ⁊ appetibili: vtpote forma: vt expoſitores exponunt: aut deo ipſo: vt dicemus: ⁊ exponit Themiſtius. alterũ contrariũ quidem ipſi diuino dicimus eſſe. Alterũ vero id eſſe: qđ illud diuinum appetit. alterũ ⁊ tertiũ cui appetat ſui ipſi⁹ corruptionem accidit. ⁊ hoc inquit. alijs vero contrariũ: ſui ipſius corruptionẽ appetant: accidit qđ ſic ad v'bum tranſtuli: qꝛ in gręco non eſt clarum. Sunt igitur tria appetens formã: contrariũ formę: appetens ſui ipſius corruptionem per accidens: ⁊ per conſequens ſui ipſius generationem per ſe. Hęc ſumit ⁊ non probat: quoniã partim per dicta. partim in metaphyſica patẽt. Tũc arguit. ⁊ inquit. ſed idem non poteſt ſeipſam formam appetere: quo appetitu ſit capax generationis ſuę: cum ſuimet non indigeat. neq; idem poteſt ſuum contrarium appetere: q̃ recepto fiat ſui ipſius generatio: corrumpũt. n. ſe mutuo contraria. igitur materia appetit habendi formam: cum enim forma non appetat ſe: nec vnum contrarium alterum: igitur materia appetit formam: quẽadmodum fęmina marem ſiue maſculinitatem: ⁊ turpe pulchritudinem. particula illa. igitur: ⁊ ſi gręce ſit. alla: quę videtur aduerſari: non aduerſatur: niſi quatenus infert: ideo illatiue tranſtuli. Deinde complet minorem. ⁊ inquit. verũ ipſa non eſt per ſe turpe: ſed per accidens ratione priuationis ſibi additę: neq; eſt per ſe fęmina: ſed per accidens ratione priuationis: cũ igitur ipſa appetat quatenus turpe ⁊ imperfecta: ⁊ hoc non niſi propter priuationẽ: iure priuatio videtur cauſa appetitus materię. ⁊ ita patet minor: ⁊ ſcias ꝙ in expoſitione huius litterę valde laboraui. ⁊ vt mihi videtur. expoſitores ob malas ⁊ occultas tranſlationes nihil boni in hoc dixerunt.

Com. 81. ¶ Cum declarauit. Auerroes introducendo textum: innuit expoſitionem noſtram: ⁊ vult ꝙ Ariſtoteles declarauerit ꝙ priuatio primo aſpectu nõ ſit neceſſaria. Modo declarat ꝙ ſm veritatem habet auctoritatẽ in generatione: ⁊ ꝙ mixtio eius cũ materia eſt cauſa deſiderij naturalis materię ad formam: ⁊ ꝙ propter hoc res ſunt generabiles ⁊ corruptibiles. hęc eſt optima introductio: licẽ expoſitio: quã verbis dabit: propter malas trãſlationes non conueniat.

¶ Et quia. Licẽ cõmentum fere pateat: nõnullas digreſſiunculas tangam: dicit igitur primo ꝙ ꝑuatio eſt in materia de neceſſitate: dicit ſecũdo ꝙ in entibus datur quędam diuina perfectio maxima: cui omnia appetunt aſſimilari vt deus. ⁊ quãtum ad hoc ſectatur Themiſtium. dicit tertio ꝙ materia appetit tanq̃ vna de entibus etiã ipſa aſſimilari primo principio quatenus eſt priuata ⁊ imperfecta: ⁊ hoc quãtum poteſt: illud vero quod poteſt eſt appetere receptionem formę.

¶ Et intelligit. Arguebat Auicẽna contra Ariſtotelem. Primo. quia materię nõ competit nec appetitus animalis vt patet. neq; appetitus naturalis: quoniã omnis appetitus naturalis vel eſt propter formã vt in plantis ad nutrimentum: aut propter virtutem ⁊ inclinationem naturalem: vt in graui quod grauitate mouetur deorſum. Secundo. ſi materia appetit formã: aut quia caret omni forma: quod eſſe non poteſt: aut quia appetit habere multas formas ſimul: quod etiã fieri non poteſt: aut qꝛ formam quam habet odit: quod etiam fieri nequit. Soluit Auerroes primã ⁊ vult ꝙ appetat formam appetitu naturali: non qui ſequitur formã: ſed qui ſequitur illud quod materia habet de motu ad formã. Exemplum de plantis pro tanto valẽ: pro quãto arguit poſſe eſſe appetitum ſine cognitione. differt tamen ab appetitu materię: quia ille appetitus plantarum ſequitur formam nutritiuam. hic materię appetitus non formã: ſed id quod materia ipſa habet de motu ad formam: quod quo modo intelligatur: poſtea diſputabitur.

¶ In materia igitur. Reſpondet ad 2ᵐ concedo ꝙ materia appetit omnes formas appetitu dicto: non autẽ recipit omnes ſimul: nec multas: ſed alternatiũ quãdo agẽs eſt preſens: cauſa autem eſt vt addit expoſitor: quia recepta vna forma ſemper remanet potentia ad aliam: ⁊ ita non appetit aliam: quia odit eam quã habet: ſed quia eſt in potentia ad alias. nec propter hoc ꝙ appetat contraria eſſe ſimul. Sed eo ſolo ꝙ eſt in potentia ad alias dũ vnam habet.

¶ Qui autem. Facit contra Platonem ex textu ſuo barbaro tale enthymema. Si priuatio non eſſet in materia: non eẽt appetitus in illa materia ſiue entibus ad recipiẽdum formã poſt formã: probat enthymema: quia ſi materia appetit formã: aut quatenus actu: aut quaten⁹ priuata ⁊ in potentia. Si quatenus actu. tũc per ſe ⁊ non ꝑ accidens appeteret ſui ipſius corruptionem: vt exercitatis patet. Si propter priuationem ⁊ potentiam: habetur propoſitum.

¶ Et hoc quod. Declarat idem alia ratione: q̃q̃ incidat in idem. Si non eſſet materia carens forma: non eẽt aliquod appetens formam poſt formam: quoniam ſi eſſet: ⁊ non propter carentiam: tunc natura ageret ocioſe: aut violenter: quatenus poneret in entibus potentiam ad corruptionem vt ſunt in actu: quod eſt impoſſibile: cum omne ens diligat ſe permãere. oportet igitur vt detur aliquid: quod careat forma: vt appetat formam: ⁊ ita appetitus eſt in materia propter diminutionem: quam ſignificat priuatio.

¶ Licet non vſitatur. Arguebat tertio Auicenna contra Ariſtotelem ꝙ ipſe vſus eſt rebus metaphoricis: contra pręceptum ſuum in Rhetoricis. In ſcientia enim demõſtratiua non ſunt vſitanda metaphorica. Reſpondet illud non eſſe inconueniens in rebus difficilibus: quę intelligi non poſſunt niſi comparatiõe: qualis eſt materia. expoſitor autem addit ꝙ eiuſmodi vſus eſt contra Platonem: qui etiam talibus vtebatur. ¶ Sed hic quęrunt primo vtrum materia appetat formam. ¶ Secũdo dato ꝙ appetat: vtrum appetat aſſimilari deo mediãte forma. ¶ Tertio vtrum aliquid appetat corruptionem ſui vel ſemper ſe permanere. ¶ Quarto vtrũ priuatio ſit cauſa appetitus materię vt appetat formam. ¶ Quinto vtrum appetitus ille ſit idem qđ res ipſa appetẽs. ¶ 6° vtꝝ mixtio ꝑuationis cũ mã ſit cã gñõis ⁊ corruptõis.

Q̃ones ſex.
Prima.
Scda.
Tertia.
quarta.
quinta.
ſexta.

Et ſi queſtionum dubium nõnullę ſolutę ſint: q2 alij mouent: ꝛ concitant me ad noua: iteruꝫ pertractabim̄ᷓ breuibus. (an mã appetat formam.) ¶ Q2 materia non appetat formam arguere ſolebam. (Prīa rō.) omnis appetitus eſt aptitudo quędam impellens rem ad finem: vt in libꝛo dicitur de bõa fortuna. omnis autem aptitudo proficiſcitur a forma. In hoc.n. differt a potentia. Sed materia nullaꝫ habet formã. igitur nõ appetit formam. (ſcḋa.) ¶ Scḋo appetitus ſectatur compręhenſionem: ſicut vmbra coꝛpus. 12. meta. cõmen. 38. ꝛ 2°. de anima. tex. cõmen. 20. ꝛ 3°. de anima. tex. ↄmen. 59. Sed materia non cognoſcit formaꝫ. igitur nõ appetit formã. (tertia.) ¶ Tertio arguunt. ſi ipſa materia appetit formaꝫ vl' eã quã habet: vel eam: quã non habet: non eam quã habet: q2 appetitus eſt ratione carentię vt dicitur in lr̃a: nec eã quã non habet: q2 illa nihil eſt: ꝛ per conſequens non poteſt appeti. (rň. Them.) ¶ Ad queſtionẽ reſpõdet Themiſtius: ꝛ inquit. ea appetitio quo nam modo eſt in materia? Reſpõdet. profecto veriſſimum puto qḋ dicitur: prouidentiam fuiſſe: quę ꝛ turpi deſideriũ honeſtatis ꝛ egenti opulẽtię quãtum ſit ſatis: inieceri t. ꝛ ita velle videtur materiam appetere formam appetitione itellectiua: quę appetitio eſt in prima prouidentia vt in oꝛdinante. eſt in materia vt in mota ꝛ regulata: opus.n. naturę eſt itelligentię nõ errantis. 12°. metaphyſicę. cõmẽ. 18 (Pō aui.) ꝛ hanc poſitionem ſectatur Albertus ipſe. ¶ Auicẽ. non ignarus rerum phyſicarum voluit materiaꝫ bene eſſe in potẽtia ad formã: nõ tamẽ concedit materiã appetere formam. ꝛ per ideꝫ concedit potentiam illaꝫ eſſe cauſam generationis ꝛ coꝛ (Pō auer.) ruptionis ratione priuationis. ¶ Auerroes autem vult ꝙ materia appetat formaꝫ non appetitu animali: aut rationali: ſed naturali: ꝛ quoniam omnis appetitus ſequit̃ aliquid qḋ eſt aut forma: aut ſe habens vt forma: dic̃ ꝙ materia non per ſuam naturam appetit formam: ſꝫ per illud qḋ habet de motu ad formã. ꝛ ſic videtur velle cũ Auicẽna ꝙ materia per ſuam eſſentiam non appetit formam: cum Ariſtotele vero ꝙ appetat: ſed per illḋ qḋ habet de motu ad formam. qua ratione euenit: vt materia non appetat formam anteꝗ̃ mouetur ad illam: ſed ſolũ (Expoſitō Auer. ab expoſitoꝛ) tunc cum mouetur. ¶ Expoſitoꝛ e quo alij acceperũt: videtur exponere dictum iſtud Auer. ꝙ velit per motum ad formam quãdam idoneitatem ſiue oꝛdinem materię ad formam: ſiue vt alij explicant tendentiaꝫ: aut inclinationem ad illam: hęc.n. inclinatio eſt tanꝗ̃ pͥncipiuꝫ motus materię ad formam: ꝛ hoc intelligit ipſę per illud qḋ (alia expō.) habet de motu ad formaꝫ. ¶ Alij etiam explicatius licꝫ in idem veniant: intelligunt appetitum naturalem paſſiuum: ꝛ hic nihil eſt: niſi illa inclinatio: ſiue oꝛdiatio: vt (Confutatio) dicit expoſitoꝛ. ¶ Sed certe hęc non ſonant: nam potẽtia mere paſſiua eſt contradictiõis ęqualiter ad eſſe ꝛ ad non eſſe: vt dicitur. 9. meta. tex. cõmẽ. 17. Cũ igitur materia ſit poteſtas patiendi tantum: nõ videtur eſſe ſua natura magis propenſa ad formã ꝗ̃ ad priuationẽ formę. (Propꝛia expoſitio.) ¶ Propterea alś dixi ꝙ Auer. per id quod habet materia de motu ad formam: innuit formam genericam vtpote formam coꝛpoꝛis: in qua continentur omnes formę: ꝛ de qua omnes extrahuntur. hęc.n. eſt omnium formarũ ſemen: ſiue incohatio generalis: per quã materia ipſa appetit formas ſpecificas: ꝛ per hanc habet aliquid de motu ad formam: q2 ħ omnes quaſi formas quodaꝫ generali primoꝛdio: hęc erat mea reſpõſio alś: ꝛ eſt oppia ſolu(Theophꝰ)tio. ¶ Sed q2 multi non tenent hanc formaꝫ: ideo dico ꝙ materia appetit formam appetitu extrinſeco intellectiuo. vt dixit Themiſtius. appetitu naturali intrinſeco per illud qḋ habet de motu ad formam: hoc auteꝫ eſt diſpoſitio qualitatiua: ꝛ ꝗ̃titatiua: ſine qua materia nõ appeteret nec tenderet aut inclinaretur ad formaꝫ: magis ꝗ̃ ad priuationem. Licꝫ ſine illa eſſet in potẽtia paſſiua ad formas. ꝛ ſic Auer. quaſi inter Auicẽnã ꝛ Ariſtoteleꝫ cõſultauit. ꝛ hoc modo dictum Ariſtotelis intelligi debet.

¶ Tunc ad rationes ad primaꝫ patet ſolo per ħ. (ſol. rōnū.) ¶ Ad 2m ſimiliter. ſolum.n. illa auctoꝛitas vera eſt in appetitu animali. ¶ Ad tertiã ſunt qui dicunt ꝙ eaꝫ quã non habent appetitu deſiderij: quã habet appetitu complacentię: appetit autem eam quã non habet: ſed poteſt habere: ꝛ ita nihil actu eſt aliqḋ poſſibile: qḋ pōt eſſe in actu. Sꝫ hęc expoſitio eſt contra textũ. ait.n. idem non appetere qḋ habet: q2 appetitus eſt ratione carentię: ꝛ ſic velle vr̃ appetitioneꝫ eſſe ſemper ad rem non habitaꝫ. ꝛ ſic teneri poteſt ꝙ poſſidens non appetit rem quã habet: nec ſequitur: igitur odit: quoniam inter deſiderare: ꝛ odire medium eſt poſſeſſio: quę nec eſt odium nec deſideriũ: ſꝫ finis deſiderij ꝛ fruitio deſiderati. ¶ Hęc de pͥma queſ. (An appetat aſſimilari deo) Q2 non appetat aſſimilari deo: arguo. Impoſſe non ẽ appetibile: ſed materiam aſſimilari deo eſt impoſſe: quoniã (Solo.) diſtat ab illo per infinitum. igr̃ non eſt appetibile. (Prīa ſuppō) ¶ Dicendum primo ꝙ deus poteſt dupl'r cõſiderari: vno modo vt ſũmũ bonum ꝛ finis: ꝛ ſũma totius perfectio. ꝛ ſic vt ſic non eſt finitum: nec infinitũ: ſed ſolũ eſt optimũ ꝛ omnium perfectiſſimũ. Alio modo poteſt conſiderari vt infinitum ens: ꝛ hoc mõ nihil eſt ſibi aſſimilabile. ¶ Di(Suppō ſcḋa)co ſcḋo ꝙ materia ꝛ vnaqueꝗ̃ res dici poteſt aſſimilari deo ſimilitudine ęqualitatis: ꝛ ſic nihil appetit naturali'r aſſimilari deo: cũ ſit impoſſe. ꝛ appetitus non ſit impoſſibilium. Alio modo ſimilitudine ꝓpoꝛtionis: quo paterfamilias aſſimilatur regi: nã vt ipſe rex pręſidet regno: ſic paterfamilias pręſidet domui. ¶ Tũc dico. ꝙ mã appe(Solo.)tit aſſimilari deo non quatenus ille infinitus eſt: ſed ꝗ̃tenus ſũmũ bonũ. non appetitu ęqualitatis ſꝫ ꝓpoꝛtõis: ad cuius finem quandoꝗ̃ venit mediante forma: qua participat actualitate ꝛ operatiõe. ſicut deus. Et hoc nõ intellexerunt recentioꝛes hic. ad argumentum patet ſolo.

(an aliqd appetat pmanere ſemp.) ¶ Q2 vero nihil appetat ſemper permanere arguũt: q2 impoſſibilium non eſt appetitio. rem generabilẽ perpetuari eſt impoſſibile. igitur non appetibile. cõmunis ſolo eſt ꝙ nullum indiuiduum appetit ſe permanere perpetuo ſm̄ eſſe indiuiduale: q2 illud eſt impoſſibile. Sed bene ſm̄ eſſe ſpecificum ꝛ fundamentũ eſt: q2 appetitus ẽ aut natura ipſa appetentis: aut illam ſequens: igitur tantum protenditur appetitus: quãtũ natura appetentis: ſꝫ natura non protenditur ꝑpetuo ſm̄ eſſe indiuiduale. igr̃ nec appetitus erit magis protenſus. Sed hęc ſolutio vr̃ dubia. pͥmo quicquid eſt naturale ſpẽi eſt naturale indiuiduo. igitur quicquid competit alicui ſm̄ rõem ſpẽi. poteſt competere ei ſm̄ rationem ipſius indiuidui: ſed appetitus ad ſemꝑ eſſe competit indiuiduo ſm̄ eſſe ſpecificum. igitur ſm̄ eſſe indiuiduũ. Scḋo eſſe perpetuũ eſt ꝑ ſe appetibile. igitur omne eſſe perpetuũ: tenet enthymema a per ſe ad de omni omne eſſe perpetuũ eſt per ſe appetibile. igitur etiam eſſe indiuiduale. Teneri igitur probabiliter ꝙ omne compoſitum ex materia ꝛ forma: ꝛ ſꝫ eſſe ſpecificum ꝛ ſm̄ eſſe indiuiduum appetit perpetuari per ſe. quicquid ſit per accidens. nec habeo pro inconuenienti appetitionem eſſe impoſſibilium: quando illa impoſſibilia poſſunt aliqua ratione poſſibilitate participare: nã ſic non fruſtra erit deſiderium: cum aliqua ex parte attingatur. ¶ Amplius indiuiduũ deſideriũ fruſtrari eſt neceſſariũ. materia.n. eſt in potẽtia ꝺſideratiua. ad formã ꝗ̄ ꝑ iſtiꝰ tꝑs mediũ pꝰ reſpicit: vbi nũꝗ̃ recipiet: ꝛ ꝺſideriũ illḋ fruſtrabil'. Sic dico. ꝙ equꝰ meꝰ ꝺſiderat ꝑpetuari ſꝫ eẽ ꝓpꝛium: ꝛ ħ ꝺſideriũ eſt ad ipoſſe. ꝛ fruſtra

ſimplr̃ ⁊ abſolute: q꞉ indiuiduum aliquã tamen poſſibilitate participat ſm̃ mixtionem quã habet cum eſſe ſpecifico. Et ita patet ꝙ appetitio poteſt eſſe maior natura indiuidua: non autem maior natura ſpecifica. hec ſolo ſit dicta pro nunc: ⁊ ſi reperies a me cõtrariũ in libro de generatione aut alibi: non curo: quoniam ſumus in materia probabili: in qua opiniones variantur: vt dicitur primo metheororum. Qr̃ priuatio non ſit cauſa appetitus materie probatur: q꞉ in nullo genere cauſe. ¶ Amplius. qđ nihil eſt: nullius eſt cauſa. priuatio nihil eſt: appetitus aliquid eſt. ¶ Tertio. ſi priuatio eſſet cauſa appetitus mãe: tunc idẽ appetitus multotiens rediret in materia. Declaratur q꞉ priuatio a. ignis nunc eſt in materia appetitus ad a. ignẽ. quo recepto: ceſſat appetitio: corrupto vero: redit eadem priuatio que erat a. ignis. igitur idem appetitus: q꞉ eadem cauſa. Cõmuniter dicitur ꝙ priuatio eſt occaſio reducibilis ad materiam: ⁊ non cauſa per ſe: ⁊ principalis: ſed cauſa ſine qua non: ⁊ ita eſt occaſio appetendi. Sed hec reſponſio eſt dubia primo priuatio nõ eſt ens. vt dixit Ariſtoteles. igitur nõ eſt occaſio a ſuperiori negatiuo ad inferius. Scđo materia perpetuo appetit formam. nulla priuatio eſt perpetua materie. igitur nulla priuatio eſt cauſa vel occaſio appetendi. Dici igitur poteſt probabiliter: ꝙ priuatio poteſt capi dupliciter. vno modo pro pura abſentia ſiue carẽtia: ⁊ ſic cũ nihil ſit: nullius cauſa vł occaſio eſt. Alio modo poteſt capi pro motu illo quẽ hꝫ materia ad formam: ⁊ ſic priuatio erat diſpoſitio propria materie. ⁊ ſic eſt occaſio appetitionis. Declaratur. nã eo modo priuatio eſſe debet occaſio: quo modo materia appetit: ſed non appetit niſi per illud quod habet de motu ad formam: igitur motus ad formam eſt cauſa appetitionis: priuatio igitur accepta pro illo motu cauſa ẽ vel occaſio appetitionis: ⁊ per hec patet ad prima duo. ¶ Ad 3m ſiłr. ille. n. motus nunq̃ redit in materiam idem nũero: ideo nec idem appetitus: nec eadem priuatio: ſi accipiatur pro illo modo. vbi accipitur pro abſentia illa redit: ⁊ ſic appetitus rediret. ¶ Hec de quarta queſtione. Qr̃ appetitus differat a re appetente: arguunt q꞉ appetitus deſinit ⁊ res manet. Dicunt quidã ꝙ tria ſunt de ratione appetitus: ſine quorum vllo erit appetitus appetens aliquid denominans res. vz. ordinata ad perfectionem: carẽtia perfectionis: ⁊ poſſibilitas illius: vno horum deficiente: ceſſat ratio appetitus: ⁊ res non poteſt denominari appetens. Ex hoc ſequitur primo ꝙ appetitus differt ſm̃ rem a re appetente: q꞉ ſuperaddit ordinem: poſſibilitatẽ ⁊ carentiam. Sed contra arguunt: q꞉ tunc appetitus eſſet aggregatum per accidens: nam illa tria non faciunt vnum per ſe. ideo dicunt aliter ꝙ in materia eſt primo potentia abſoluta: deinde priuatio: poſt hanc potentia reſpectiua: vltimo appetitus. Fluit igitur appetitus a reſpectiua potentia: hec a priuatione: priuatio a potentia abſoluta: abſoluta potẽtia ab eſſentia materie. vel omnia fluũt a materia: ſed vnum altero mediante. Ex hoc patet ꝙ appetitus ille deſinit eẽ. quia potentia reſpectiua deſinit eſſe: ⁊ potentia reſpectiua etiam. q꞉ priuatio deſinit. ⁊ hec nũq̃ generantur. Sed hec poſitio eſt bonus color rhetoricus. ſed non verus. ideo arguo cõtra hec. Illđ qđ competit materie circũſcripto omni accidente: non eſt accidens materie. Sed appetitus competit materie circũſcripto omni accidente. igitur nõ eſt accidens materie. minor patet: quoniã circũſcripto omi accidente: adhuc materia eſt imperfecta: ⁊ carens: ⁊ omne imperfectum appetit ſuã perfectionem: quando caret illa. igitur materia appeteret. Propter hec tenendo ꝙ materia appetat: licet cõtrarium diximus: dico ꝙ teneri poteſt ꝙ materia ⁊ appetitus ſunt nomina pro eodẽ ſupponentia vt ſorticole dicunt: q꞉ ambo pro materia. Differunt autem penes cõnotata: nam appetitus cõnotat carentiam: materia non: vel: qđ idem eſt: ſunt idem in ſubiecto: ⁊ differunt ratione. Sed dices. tunc idem corruptum poſſet redire: nam eadem priuatio numero redit vt ſupra inductum eſt. Dici poteſt ꝙ non eſt eadẽ priuatio precedens forme generationem: ⁊ ſequens eius corruptionẽ: quia priuatio precedens priuat ſolum formam. ſequens vero priuat tam formam q̃ potentiam reſpectiuam ad illam. ⁊ hoc modo forte intelligit prima poſitio: ⁊ ſic ſatisfit ad rationes. De ſexta dubitatione quidam incuſant Auerroem: nam Ariſtoteles: ⁊ ipſemet primo celi dicunt cõtrarium eſſe cauſam corruptionis: vt text. cõmen. 20. Similr̃ primo capite de ſubſtãtia orbis dicitur ꝙ materia: contrarium ⁊ dimenſio ſunt cauſe: quia cauſe eternitatis ſunt carentia cõtrarij ⁊ materie. igitur cauſe erunt corruptibilitatis materia ⁊ cõtrarium: quã etiam rem approbat ipſe. 2o. huius. cõmẽ. primo. Sed iſti impie reprehendunt Auerroem: vt patuit ſupra vbi de cauſis corruptibilitatis eſt diſputatũ. Quidam ſatiſfaciunt ad contradictionem ꝙ materia cũ priuatiõe eſt cauſa principalis: dimenſio: ⁊ contrariũ cauſe minus principales. Nos ſupra diximus ꝙ principia intrinſeca ⁊ proxima tranſmutationis in genere ſunt materia forma ⁊ priuatio. generationis quidem in ſpecie per ſe materia cũ forma. corruptionis vero materia cũ priuatione: dimẽſio eſt diſpoſitiua cauſa. contrarium eſt cauſa extrinſeca ⁊ remota: hec de dubitationibus.

¶ Corrũpitur vero atque generatur: vno quidem modo ſic. altero vero non. quatenus quidem. n. eſt id in quo ipſa per ſe corrumpitur. nam id quod in hoc corrumpitur: ipſa priuatio eſt. quatenus vero potentia: non per ſe: ſed ingenita atque incorrupta ipſa ſit: neceſſe eſt: nam ſi generaretur: ſubijciatur aliquid primum ex quo manente ipſa naſcitur: oportet. Hoc autem erat eius natura: quare erit ante q̃ ſit genita. Dico enim materiam quod primum eſt vniuſcuiuſque ſubiectum: ex quo aliquid generatur non per accidẽs inſit: ⁊ ſi corrumpitur: ad hoc vltimum deuenitur. Quare erit corrupta anteq̃ ſit corrupta.

¶ De materie generatione atque corruptione nunc Ariſtoteles breuibus ſe expedit: ⁊ vult ꝙ materia vno modo fit ⁊ corrumpitur. Altero neque fit nec corrũpitur. per accñs corrumpitur: quãdo id quod materie accidit: corrumpitur per ſe: hoc autem eſt priuatio. corrumpitur ergo: quoniam id qđ intra ſe tenet: corrumpitur. cuius exemplum ponit Themiſtius: quemadmodum inquit: corrumpi amphoram dicimus: cum vinum quod eſt in amphora muceſcit aut putret: ſed per ſe ⁊ propria natura corrumpi non poteſt. nunq̃ enim potentia illa intercidit: que in materia eſt. igitur neque vnq̃ genita: neque vnq̃ interitura. Declaratur quia ſi materia poſſet generari: cum nihil fiat ex nihilo: neceſſarium eſſet ſubiectum aliquod ex quo manẽte antecedẽteque. vt cetere res: produceretur. Hoc autem nihil aliud eſt q̃ ipſa materia: ita eueniet vt fuiſſe videatur anteq̃ fiat. Similiter ſi corrumpi poſſet: in materiã demum reſolueretur: ita corrupta eſſe videbitur: anteq̃ corrumpatur. Quãtum vero ad verba attinet. Ariſtoteles ita deſinit materiam: dico. n. materiam quod primum Expõ.

eſt vniuſcuiuſq3 ſubm: ⁊ hoc ad dr̃iam ſubi accñtiũ: qḋ ratione mãç ſubycit̃. ex quo aliqd generat̃. ad dr̃iaz formę: q2 forma eſt id ad qḋ aliqd generat̃: cũ non p accñs inſit. ad dr̃iam ṗuatiõis q̃ per accñs ↄcurrit: cui ſi addas illud qḋ vltimo adiecit. vz. ⁊ in qḋ vltimo reſoluit̃: hẽs dr̃iam ab eis: ⁊ p ↄñs aliã deſinitionẽ mã. Dubitant ṗmo cur mã ipſa pp ṗuationẽ corrũpit̃: cũ ṗuatio nõ ſit corruptibilis aliquo mõ. Scḋo cur ſm potẽtiã nõ corrũpit̃: cum illa deſinat eẽ. recentiores in ſolõne har̃ nihil boni dicũt: cu3 Ariſt. nõ intelligãt: ⁊ multiplicãt ↄfuſiones. qdã. n. aiunt ṗuationẽ corrũpi trãſumptiue: qḋ ſtare nõ põt: q2 tũc mã nõ corrũpit̃ p accñs. nihil. n. eſt tale per accñs: niſi ꝓpter aliqd qḋ eſt tale p ſe ⁊ nõ trãſumptiue. aliȷ alio mõ: qḋ nõ eſt dignu3 recitatione. Sed quia hęc patebunt in cõmento: venio ad cõmentum.

Cõ.11 ℂ Cũ notificauit. Cõmentũ iſtud pz: ve3 nõ nullę digreſſiuncule vtiles annotent̃. ṗma ibi. Et ſm ṗſentiã ṗuationis. 2ª ibi. Et iſte ſermo. 3ª ibi. Intelligo. n. cũ. 4ª ibi. Et dixit hoc. De ṗma Auerroes vr̃ ſoluere dubitatiões tactas ⁊ inqt. ⁊ ſm ṗſentiã ṗuatõis formę in ea recipit corruptionẽ: nõ ſm ṗſentiã potentię in ea: q2 potẽtia nõ eſt corruptibilis per ſe: ſed per accñs. mã igit̃ eſt generabilis p accñs ꝓpter ṗſentiã ṗuatõis: q̃ eſt p ſe in ea. Et exponit qd itelligat per ṗuationẽ. d. ⁊ eſt actus. i. forma exiſtens in termino ad quẽ corruptiõis: ⁊ ita per ṗuationẽ nõ intelligit abſentiã formę. Sed formã oppoſitã: quę remanet in termino ad quez corrupcę formę ṗcedentis. hęc etiã eſt cã quare mã generat̃ etiã: ⁊ ſi dicat̃ potentia etiã corrumpit̃. vt dr̃. cõmen. 70. dõm ꝙ illa reſpectiua potentia cũ ſit accñs nõ per ſe corrumpit̃: ſed ad corruptionẽ alterius. ideo mã nõ põt corrumpi per accidẽs ꝓpter illius corruptionem. nã per accidẽs debet reduci ad per ſe: ⁊ non ad per accñs. Põt etia3 aliud dici ⁊ meliꝰ ꝓ reſpõſione ad ṗncipale: ꝙ aliquid eſſe tale per ſe apud Ariſt. In ꝓpoſito põt dici dupliciter. Uno mõ ſm ṗdicationẽ ſiue inhęrentiã: quo mõ dicimus hoiem eſſe riſibile3 per ſe: q2 riſibile per ſe illi ineſt: aut eſſe anial per ſe: q2 anial per ſe de homine ṗdicat̃: ⁊ hac rõne priuatio nõ per ſe corrumpit̃: qm̃ cũ ṗuatio nihil ſit: nihil ei ineſt: nihilq3 de ea ṗdicari põt. Alio mõ aliquid dr̃ tale per ſe: q2 eſt tale per eſſentiã: quo mõ dicit̃ ꝙ albedo eſt alba: qm̃ ſui eẽntia eſt albedo. Paries vo albꝰ participatiue: qua ratione ṗuatio per ſe corrumpit̃: q2 per eẽntia3 ⁊ ſimplr̃ eſt ipſa corruptio. vt igit̃ albus eſt paries participatiue: ⁊ per accidẽs quatenus accidit ſibi albedo: quę eſt per eſſentia3 alba: ſic mã eſt corruptibilis p accñs rõne ṗuatiõis: q̃ ſibi accidit: quatenꝰ eſt per eſſentiã corruptio ipſa: ⁊ ſic eſt gñabilis per accñs: q2 ſibi accidit forma q̃ per eẽntiã eſt gñatio. Potentia vo cũ nõ per eſſentiã ſit vel gnõ vel corruptio. Iure mã ꝓpter ipſam nõ dr̃ generabilis aut corruptibilis: imo potius per potentiam abſolutam materia eſt eterna.

ℂ Et iſte ſermo. Format Auerroes rõnẽ ſic. per impoſſe3 hoẽ generatũ hz mã3 ex qua ſit. Mã p te generat̃. igit̃ mã hz mãm. Concluſio eſt impoſſibilis vt dicet̃: ⁊ nõ ꝓpter maiorem. igit̃ ꝓpter minorẽ: ⁊ ita mã nõ generat̃. Similiter põt formari ſyllõs ſimilis per impoſſe de corruptiõe. vt intelligẽti pz. Qḋ vo mã3 hẽre mã3 ſit ipoſſe. ꝓbat Auerro. per declarata: q2 oium generabiliũ vna numero eſt materia: ⁊ ita ſi generaret̃ mã eade3 numero ṗeſſet anteq̃ fieret. vt pz: q2 fieret: ⁊ ṗeſſet vt id ex quo ſit. Similr̃ ſi corrumpit̃ ad mãm: mã corrumperet̃ anteq̃ corrumperet̃: imo corrumperetur: ⁊ ſemper eſſet.

ℂ Intelligo. n. Auerroes inuit talẽ diſtinctionẽ ꝙ mã eſt duplex. Prima ſimplr̃: ⁊ hęc eſt ſubm ſimplr̃ in potentia. Et ſecũda mã: quę eſt ſubm mediũ inter potentiã ⁊ actũ: hę cõueniũt: quatenus ambę ſunt ſub3 ex quo manẽte ſit res cõpoſita. differũt vt dictũ eſt. q2 mã ṗma eſt ſimplr̃ in potẽtia. Materia ſcḋa eſt media inter potentiã ⁊ actũ: vt elementa reſpectu mixtorum.

ℂ Et dixit hoc. remouet dubiũ. poſſet. n. dici. ad qd Ariſt. repetit mãę ipſius deſinitionẽ: reſpõdet vt habeat̃ ꝙ ipſa ſit ṗmũ oiu3 ſub3. ⁊ hoc vt habeat̃ ꝙ ſit vna nuõ oiu3. ⁊ hoc vt iferat ipoſſia dicta ꝙ aliqd fieret ⁊ pręfuiſſet: ⁊ aliqd corrũpit̃ ⁊ remaneret. p hãc igit̃ deſinitionẽ excitauit nos ad intelligẽdũ ipſa3 eẽ ṗmũ oiu3 ſub3 vnũ nũero. hęc vtilitas colligit̃ ex his digreſſiunculis. Et ꝓpter nõnullorum obſtinationẽ quęro iterũ. vtrũ ṗuatio ſit res diſtincta a mã: vt more recentiorũ quęrã. vtrũ mã ⁊ priuatio diſtinguant̃ realiter: vel rõne tñ. Themiſtiꝰ in digreſſiõe vnica huiꝰ ṗmi auctoritate Boetȷ vult priuationẽ eẽ qualitatẽ aduenientẽ mãę ſub eẽ relatiuo differentẽ ab illa vt differt qualitas a ſubto. Faciũt pro Themiſtio rõnes. ṗº. nullũ accidẽs alicui eſt idẽ ſuo ſubto. Sed ṗuatio accidit mãę. tex. cõmẽ. 79. igr̃ nõ eſt idẽ mãę. Scḋa nullũ ens eſt idẽ nõ enti: ſed priuatio eſt nõ ens. tex. cõmẽ. 75. mã vero ens. igr̃ mã nõ idẽ ṗuatõi. 3º. ṗuatio eſt idẽ formę: vt tex. cõm. 68. 4º. ea quo2 vnũ pmanet alterũ nõ pmanet nõ ſunt eadẽ. Sed mã pmanet. ṗuatio vo nõ: vt tex. cõm. 59. 5º arguit Themiſtiꝰ digreſſiõe illa. ſi mã in ſui ſuba priuationẽ haberet inexã apprehẽſam q3: tũc mã in aduẽtu forme corrumperet̃. igit̃ nõ ſunt vna res. eandẽ rationẽ fecit Auer. cõm. 66. ⁊. 79. hęc fieri poſſunt pro Themiſtio. huic poſitioni aduerſari vident̃ Ariſt. ⁊ Auer. Ariſto. qdẽ tex. cõmẽ. 65. ⁊. 67. Auerroes vero cõm. 66. in principio. item q3. 12. metaphy. cõm. 11. ⁊. 14. Sorticolę nõ iniuſte dicunt ꝙ materia ⁊ priuatio nec ſunt eadẽ nec differunt: vt patet per expoſitiones eorũ. ⁊ fortaſſe hęc poſitio eſt perhipatetica. qm̃ eadẽ ſunt: quorũ ſubſtãtia eſt vna. differentia vero ſunt idẽ: aut eadẽ ente: vt dicit̃. 5. metaphy. Captiunculatores dicunt ꝙ materia ⁊ priuatio ſunt idẽ: ſicut albu3 ⁊ albedo. qm̃ ṗuatio ⁊ materia quo ad principale importatum ſunt idem: ſed differunt connotato. nam priuatio vltra materiam notat abſentiam. materia vero abſolute dicit ſolum potentiam: ſiue ſubſtantiam mãę. ℂ Animaduertendum igitur ꝙ priuatio apud perhipateticos ſumit̃ aliquãdo pro potentia reſpectiua materię: qua reſpicit forma3. ⁊ hoc modo accepit priuationẽ Auerro. 9. metaphy. cõmen. 3. dum dicit priuationem intelligi nõ poſſe ſine potentia. Interdum pro forma materię coeterna: quam nos diximus formam corporis. hęc enim forma videtur priuatio: quatenus continet ſub ſe omnes formas ſpecificas ⁊ nullas actu. ⁊ hoc modo accepit Auerro. fortaſſe. 2. huius. cõmẽto. 15. ⁊ iſto modo priuatio differt ⁊ diſtinguitur a materia: etiam vt ſumitur pro potentia. tertio modo ſumitur pro abſentia forme. ⁊ ſic nihil aliud eſt: niſi forma abſens: vt tex. cõm. 68. ait Ariſtoteles ⁊ Themiſtiꝰ. quarto modo accipitur pro diſpoſitiõibus qualitatiuis ⁊ quãtitatiuis: quibus materia caret forma: ⁊ eſt apta recipere ea3 de proximo. ⁊ hoc modo Themiſtius intellexit in digreſſione: cum appellat ipſam qualitatem. vltimo poteſt ſumi pro ipſa carentia precise. ⁊ ſic nihil eſt preter materiam ſolum addens carentiam. ⁊ hoc modo poſſunt concordari oẽs. ℂ Ad ratiões pro Themiſtio patet ſolutio. omnes enim valẽt capiẽdo ipſam pro qualitate: ⁊ ſi quę alię ſunt: ſolutę ſunt in alia quęſtione. ℂ Quęrunt hic vtrum ſit vna omnium forma2 materia numero. ℂ Rñdẽt recentiores ꝙ infinitę ſunt materię primę. nam alia eſt materia prima ignis. alia prima materia aquę: ⁊ ſic tot primę materię quot formę. Ulterius volunt ꝙ differunt numero: ⁊ conueniunt ſpecie. nec eſt verum ꝙ omnis diſtinctio

Queſtio.

De vnitate mãe. Rñſio recentiorꝫ.

ſit per formam: ſed ſolum diſtinctio formalis. hec poſitio
poteſt dupliciter intelligi. vno modo ꝙ ſint plures mate-
rie prime ⁊ diſtincte ⁊ differentes: non vt ſunt ſub formis.
⁊ hoc modo concedunt plures eſſe: quia volunt illas eſſe
diſtinctas ſeipſis. alio modo quatenus ſunt ſubiecta actu
ſub formis. ⁊ ſic nihil mali eſt. ſunt enim infinite materie
prime: vt actu ſubijciūtur formis. nam tunc differunt per
formas. verū ablatis omnibus formis materia erit vna:
ſicut ablatis omnibus figuris a cera: cera erit vna. Quia
vero poſitio tenet plures eſſe primas materias: ⁊ nō pro-
pter formas. ideo errant. Quod declaro. Queçūq; con-
ueniunt ſpecie ⁊ differunt numero: ſunt indiuidua eiuſdē
ſpeciei. ſed omne indiuiduum eſt vnum numero propter
materiam. igitur materia eſſet vna propter materiam: ni-
ſi fugias ad hypoſtaſim: quam poſuit Auicēna: ⁊ recentio-
rum quidam vocant nouo nomine heccitatē: ſiue hecchei-
tatem. hoc autem non eſt perhipatetice dictum: nec ipſi
contra quos arguo: concedunt. Jmo aiunt eas differre ſe-
ipſis. ¶ Scdō vnus eſt p̄mus actus numero omniū poſ-
ſibilium. igitur vna prima materia. tenet conſequētia per
eandem rationem: quam facit Ariſtoteles primo celi. et
Auerroes commento. 90. nam vna materia prima nume-
ro eſt in potentia ad omnes formas. igitur vel vna forma
extrahet de infinitis materijs: aut omnes alie ſunt ſuper-
flue. Confirmatur. quoniam quantum poſſunt omnes: po-
teſt vna ſola. igitur vna ſola ſufficit. Sic enim arguit Ari-
ſtoteles p̄ celi de deo. ¶ Tertio. vel forme que educun-
tur per generationem de poteſtate vnius materie: quan-
doq; educentur de potentia ceterarum: aut nunq̄. ſi nun-
q̄. igitur omnes potentie in alijs erunt ocioſe. ſi aliquan-
do: tunc idē infinities generabit̄. ¶ Quarto. queçūq; ſe
totis diſtinguuntur in nullo conueniunt. per ipſos. prime
materie ſe totis diſtinguuntur. quia per nihil ſui: nec per
formas. igitur in nullo conueniunt. Ultima eſt determi-
natio Auerrois expreſſa. 12. metaphy. cōmento. 14. ¶ Di-
cendū igitur ꝙ materie prime ſunt multe. quia hec ſunt
plura demōſtratis ſubiectis diuerſarū formarū. hec ſunt
p̄me mā̄e. igitur expoſitorie materie p̄me ſunt plures: nō
tn̄ multe ſunt materie prime. q̄ten⁹ mā̄e p̄me. Nam qua-
tenus materie prime ſunt vna materia per priuationem
omnium formarum: vt dictum fuit ſupra. tu vero quere
ea que diximus ſupra: ⁊ ea que diximus. 12. metaphyſice.
cōmento. 14. Animaduerte tamen ꝙ vnum numero ac-
cipitur interdum a perhipateticis pro eo quod eſt vnum
numero coincidens cum vno ſpecie: vt. ſol eſt vnus nume-
ro: ⁊ vnus ſolus ſol. Alio modo pro eo quod cum alio par-
ticipat idem ſpecie: vt Socrates ⁊ Plato: quia participāt
hominem. Amplius vnum numero pro eo quod eſt vnū
ſpecie: dupliciter ſumit̄. vno modo pro eo quod nec actu
nec potētia poteſt effici plura numero. ⁊ ſic deus eſt vnus
numero. ſol vnus numero. et id genus. alio modo pro eo
quod lȝ ſecundum eſſentiam ſuam ſit vnum: poteſt tamē
effici plura. ⁊ hoc modo materia eſt vna numero. quoniā
in ſpecie materie eſt vna numero ſecundū ſe: vt ſol in ſpe-
cie ſolis. poteſt tamen fieri plures: vt dicit Themiſtius in
digreſſione: quatenus efficitur actu ſubiectū pluriū. ⁊ hoc
nō intellexerūt illi. hec de vnitate materie ſatis.

¶ De principio vero formali vtrum vnuȝ aut plura: quidq; vel quae ſint: primae phyloſophiae exquiſite munus eſt determinare. Quare vſq; in illud differatur tempus. at de naturalibus corruptibilibuſq; formis: in his quae poſterius oſtendentur: dicimus. Et quidem igitur principia ſint ⁊ quae ⁊ quot nſicro: determinatuȝ ſit a nobis hoc modo. Rurſus autem alio principio ſumpto dicamus.

¶ Partim excuſat ſe: partim preponit ad ſecundum librū Expō.
prohemium: partim epylogat: que res omnis tranſlatiōe
tn̄ noſtra perſpicua eſt. Uerū animaduerſione dignum
ꝙ expoſitor Ariſtotelem ſe excuſare a queſtione illa de
idea: quam Plato poſuit introducit. Temiſtius vero nō
de idea: ſed de forma ipſa: que eſt alterum principium re-
rum naturalium: cui littera cōſonat. nam tractare de vni-
tate: pluralitate: quiditate forme: munus eſt primi phylo-
ſophi. Nō deſunt qui de ipſo deo excuſationem intelligen-
dam eſſe volunt. quod certe abſonum eſt. cum de deo nul-
la facta ſit queſtio. Expoſitio vero expoſitoris (vt mihi
videt̄) ſatis ſonat. quia ſubdit. At de naturalibus corru-
ptibilibuſq; formis: in his que poſterius oſtendentur: di-
cemus. ⁊ ita videt̄ excuſatio de forma que dicitur a Pla-
tone idea eſſe intelligenda.
¶ Cū notificauit. Auer. p̄ exponit ⁊ introducit lraȝ: ⁊ p̄ȝ. Cōm 15.
¶ Formarum enim. digreditur. ⁊ primo declarat dictum
Ariſtotelis: ⁊ preponit talem diſtinctionem. ꝙ formarum
alie ſunt in materijs: alie vero non ſunt in materijs: vt de-
claratū eſt in hac ſcientia naturali. declarat autem mem-
bra ipſe in libro de ſubſtantia orbis. ꝙ forme in materia
ſunt: que dependent in eſſe ⁊ conſeruari a materia: queq;
educte dicuntur de illius poteſtate. forme vero ſeparate
hac ratione dicuntur ſeparate. quia nec dependent a ma-
teria: nec educte ſunt de materie poteſtate: vt forme celo-
rum. queq; lȝ ſint abſtracte a materia: non tamen mate-
rie ſunt abſtracte ab illis. nam materie earum dependent
⁊ conſtituūtur ab illis: vt cōmē. 63. dictū eſt.
¶ Et ideo. Ex hac diſtinctione verificat dcm̄ Ariſto. ꝙ cō-
ſideratio de formis eſt duplex. naturalis quideȝ de formis
mālibus. Metaphyſica vero de formis immaterialibus:
⁊ ſic bene dixit Ariſtoteles.
¶ Sed notandū. Soluit dubium. nā poſſet quis dicere. ſi
metaph^cus^ pertractat de formis immālibus: tūc ſciētia p̄-
baret ſuū ſubȝ eē. Rn̄det ⁊ dicit p̄mo ꝙ tale genus ſuba-
rū quo ad q̄ōnē an eſt: in ſcientia nāli probat̄. Dicit ſecun-
do ꝙ qui dicit ſubas abſtractas eſſe in meta^ca^ p̄bari pec-
cat: ⁊ hoc probat ⁊ ſyllus cōponit̄ ſic. nulla ſciētia probat
ſuū ſubiectū eſſe: ſed ſupponit aut ipſuȝ eſſe per ſenſuȝ: aut
accipit illud a ſcientia ſuperiori. ſube abſtracte ſunt ſubȝ:
vt ſupponit in metaphyſica ipſa. igr̄ ſubſtātias abſtractas
eſſe non probatur in metaphyſica.
¶ Uū Auicēna. Jnfert tres errores Auicēne. Primus eſt:
qȝ vult metaphyſicū demr̄are p̄mū p̄n^m^ eſſe. Secundus
eſt ꝙ ad illud probandū fecit multas rōnes: ⁊ ille fuerūt
imbecille cū certior illaꝝ nō tranſcendat metā probabiliū.
vt ſe alibi declaraſſe aſſerit. vȝ. in libro deſtructio deſtru-
ctionū: ⁊ in libro de ſuba orbis.
¶ Et peius. Terti⁹ error eſt ꝙ vult ꝙ p̄mus ph̄s declarat
corpora cōponi ex mā ⁊ forma: ⁊ ꝙ naturalis ſumit hoc a
meta^co^. Mouebat̄ aūt: qȝ Ariſto. in meta^ca^ probauit mul-
ta de materia. vt patet in 7°.
¶ Negligens eſt ne. Contra arguit: quia tunc Ariſto. eſſet
negligens: quia nullibi poſuit aliā viam ducentē ad reruȝ
cōpoſitionē niſi viā motus ⁊ tranſmutationis. Jdeo qua-
ſi interrogans ⁊ admirās inquit. negligens ne eſt Ariſto.
aliā viā ad probandū hoc.
¶ Sed ſicut dixit. Soluit argumentuȝ Auicēne: ⁊ vult ꝙ
de materia tractatur hic ⁊ in meta^ca^: in meta^ca^ quideȝ vt
eſt vna differentia entis. vȝ. potentia. hic vero vt eſt ſubȝ
⁊ materia trāſmutationis. ideo hic declaratur ⁊ in meta-

phyſica ſumitur tanq̃ declarata.

¶ Et innuit. Ariſto. in littera dixit. rurſus autẽ alio princi pio ſumpto dicamus: laborat Auerroes exponere qd Ar. velit per pncipium aliud. Et prima expoſitio eſt ꝙ p aliud pncipiũ intelligit naturã ⁊ ſpecies cauſarũ.

¶ Et forte. Secunda expoſitio eſt ꝙ per aliud principium Ariſto. intelligit primũ motorem: de quo in 8° dicet: ⁊ dicit primo ꝙ omnia hic declarata ſunt ppter illius cognitionẽ. ſunt enim oĩa vti ſuppoſitiones quibus conducit primũ motorẽ eſſe: vt videbitur loco eius. igitur cũ in ſecundo incipit diſponere ad cognitionem illius: iure incipit tractare de illo: vt qui incipit diſponere ad generationẽ: incipit generare. Dicit ſecũdo ꝙ ibi naturalis ceſſat. ⁊ metaphyſicus incipit. nã naturalis ducit ad ſeparatas ſubas: ⁊ cũ pbauit illas eẽ ſiſtit ⁊ metaphyſicus ſuccedit.

¶ Et totũ hoc. Reprehendit Auicẽnã: qui voluit totũ contrariũ. voluit enim genus illud nõ pbari niſi in metaphyſica: contra arguit: quia ſi hic non demonſtrarẽ iſtud genus ſeparabiliũ: non eſſet niſi ſciẽtia naturalis ⁊ doctrinalis vt patebit. Affert ſignũ ex antiquis: qui voluerunt naturalẽ eſſe alijs priorẽ: ⁊ non ob aliud: niſi qꝛ ſubiecta hęc ⁊ hoc genꝰ entiũ abſtractoꝝ crediderẽ hic eſſe demõſtratum: quod genus eſt oĩbus entibus prius.

¶ Et forte. Tertia expoſitio eſt ꝙ per aliud principium intelligit principiũ doctrinę: quoniã principium doctrinę eſt in hoc 2° libro. Et ſic hic ſecũdus liber videt quaſi primꝰ totius ſcientię naturalis: quã expoſitionem approbat. hęc ſunt quę Auerroes attingit in expoſitione vltimi textus. In quibus pꝫ error Auicennę.

Auerromaſtici ⁊ Auerroẽ. ¶ Quidã Auerromaſtici: quorũ ſtudiũ potiſſimũ eſt in reprehendendo Auerroem hic reprehendunt in multis. Primus redhẽſũ. ¶ Primo. quia deus nõ poteſt eſſe ſubiectum in metaph. vt ſumit Auerroes. Scdm. ¶ Secũdo ꝙ nulla ſciẽtia particularis pter metaphyſicã eſt de ſubſtantijs abſtractis. Tertiũ. tertio ꝙ aliqua ſcientia poteſt demonſtrare ſuum ſubiectum eſſe demonſtratione ſigni. Quartũ. quarto ꝙ etiam metaphyſica poteſt probare deum eſſe: ⁊ ſubſtãtias abſtractas eſſe.

Declaratio primi. Primũ deducunt. primo quia ſubiectum in ſciẽtia debet habere propria ⁊ principia vnde fluunt illa: per quę demonſtratur de illo: vt dicit Ariſtoteles primo poſteriorum. Prīa rō ſcientia eſt vnius generis ſubiecti partes paſſiones ⁊ principia conſiderans: ſed in deo omnia ſunt idem eſſentialiter. igitur in eo nihil erit cauſa alterius: nihil erit principiũ demõſtrandi. Scda. ¶ Secũdo. deo ⁊ intelligentijs nihil poteſt eſſe cõmune vniuocum: quia tunc eſſent definibilia. igitur non poteſt eſſe vna ſcientia de deo ⁊ intelligentijs. Tertia. ¶ Tertio. apud Auerro. in prohemio tertij metaphyſice. ⁊ in principio quarti ens ſimpliciter eſt ſubiectum in metaphyſica. igitur non deus: quia nõ poſſunt eſſe duo prima ſubiecta eiuſdẽ ſcientię.

Declaratio ſecũdi. ¶ Secundum deducunt. ſi ſubſtãtię abſtractę in aliqua particulari ſcientia conſiderarentur: aut in naturali. ⁊ hoc nõ. quia nõ ſunt mobiles: aut in mathematica. ⁊ hoc minime. quia nõ ſunt quãtę: quare ad metaphyſicã quę abſtrahit a motu ⁊ quantitate.

Declaratio tertij. ¶ Tertium deducunt. etiã quia effectus non põt eẽ ſine tali conditione in cauſa: ⁊ eſt notior cauſa. igitur poteſt demonſtrare cauſam eſſe. Sed ſubiectum in ſcientia: quia. eſt cauſa. igitur poteſt demonſtrari per effectum eſſe.

Declaratio quarti. Prīa rō. ¶ Quartum arguunt. omnis proprietas conſiderata de effectu: quã impoſſibile eſt ſibi ineſſe: niſi talis cauſa ſit. concludit cauſam eſſe: quia eſt ſaltem. Sed tam proprietas conſiderata in naturali ſcientia q̃ in metaphyſica de effectu nõ poteſt ſibi ineſſe: niſi prima cauſa ſit: primum mouens ſit: ⁊ primum ens ſit. igitur vtraq; ſcientia poteſt probare ipſum eſſe. Scda rō. ¶ Secundo. tunc illa quę eſſet ſimpliciter concluſio in phyſica: eſſet omnino prima poſitio in metaphyſica indemõſtrabilis: ⁊ ita phyſica eẽt prior metaphyſica. propter hęc dicunt quatuor cõtraria dictis Auerroys.

Quatuor oppoſita. Primum. ¶ Primum ꝙ deus: non vt ſubiectum: non vt ſpecies ſubiecti: ſed vt cauſa ſubiecti conſideratur in metaphyſica. Scdm. ¶ Secundum ꝙ ſubſtantię abſtractę: vt intelligentię conſiderantur tm̃ in metaphyſica: nõ tm̃ vt cauſę ſubiecti: ſꝫ vt ſpecies: ſiue partes ſubiectiuę ſubiecti. Tertiũ. ¶ Tertium ꝙ aliqua ſcientia poteſt demonſtrare ſuum ſubiectum eſſe: vtpote ſaltem ſcientia quia. hęc enim demonſtrat ſuum ſubiectum eſſe per effectum. Quartũ. ¶ Quartum ꝙ tam metaphyſica q̃ phyſica poſſunt demonſtrare ſubſtantias abſtractas eſſe: ⁊ primum ens eſſe: ⁊ id genus. hęc contra Auerroem determinãt.

Confutatio primi. ¶ Sed pace horum hęc ſtare non poſſunt. primũ quidem non. Prīa rō. ¶ Primo. ſi deus conſideraretur vt ſubiecti cauſa. igitur per ipſum deũ poſſunt demõſtrari paſſiones primę de ſubiecto. quod credo eos non concedere. Scda. ¶ Secundo. omne contentũ vniuoce ſub ſubiecto poteſt cõſiderari vt ſpecies: ſiue pars ſubiectiua ſubiecti. Sed deus per eos cõtinetur ſub ente vniuoce: ſicut ⁊ alia. igitur poteſt cõſiderari vt pars ſubiectiua entis. Tertia. ¶ Tertio. quicquid de ente demonſtratiue ſcitur: poteſt de deo demonſtratiue ſciri. igitur deus continetur ſub ente tanq̃ ſub ſubiecto primo.

Confutatio ſcdi. Prīa rō. ¶ Contra ſecũdum arguo. nam Ariſtoteles. 8° phyſicorum probat per viam motus ęterni primũ motorẽ eſſe ⁊ ſubſtantias abſtractas eſſe: aut igitur vt metaphyſicꝰ: aut vt phyſicꝰ. non vt metaphyſicꝰ: quia cum illa demonſtratio ſit per motũ: metaphyſicꝰ conſideraret de motu. igitur vt phyſicꝰ. ⁊ per cõſequens aliqua ſcientia particularis pertractat de ſubſtãtijs ſeparatis. Scda rō. ¶ Secundo. q̃cunq; ſunt cauſę ⁊ principia primę paſſionis ſcientię naturalis: ſaltẽ vt principia ⁊ cauſę conſiderantur in ſcientia naturali. Sed ſubſtantię illę ſunt cauſę ⁊ principia motus ęterni. igitur vt ſic conſiderabuntur in naturali.

Confutatio tertij. Prīa rō. ¶ Contra tertiũ eſt Ariſtoteles pmo poſteriorũ. vbi dicit. oportet aũt de ſubiecto pręcognoſcere quid ⁊ quia. igitur eſt pręcognitũ. ⁊ per conſequẽs non quęſitũ. Scda. ¶ Secundo. ſuppono ꝙ ſcire ſpeciẽ ſubiecti eſſe ſit ſcire genus ſubiectũ eſſe. vt ſi quis ſcit hominẽ eſſe: ſcit anĩal eſſe. quoniã valet. homo eſt. igitur anĩal eſt. Sed in omni bona conſequẽtia ſcita a te eſſe bona: ſi antecedens eſt ſcitũ a te. etiam conſequẽs erit ſcitum. Tunc arguo. ſi demonſtratur ſubiectũ eſſe in aliqua ſcientia: demonſtretur illud: ⁊ ſit a. demonſtreturq; per b. ⁊ arguo. aut b. eſt aliquid ſcie a. ipſius: aut alterius ſcientię. Si aliquid ſciẽtię ipſius a. igitur continebitur ſub illo ſubiecto. aliter illud non erit cõmuniſſimũ ad omnia cõſiderata in ſcientia: cõtinetur ſub illo. igiẽ eſt ſpecies: vel pars ſubiectiua: vel inferius ad illud. vltra ſpecies illius. igitur petitio principij quoniã per ſuppoſitionẽ ſpeciem ſubiecti eſſe eſt ęque notum cum ipſo ſubiectũ eſſe. Si enim ſupponitur ſpeciem illam eſſe. igitur ſubiectũ eſſe: quia ad illam eſſe: ſequitur ſubiectũ eſſe. vnde ſi in ſcientia b. eſſe eſt pręcognitũ: a. et erit pręcognitũ. quoniã ſubiectũ primũ eſſe ſequitur ad illud eſſe: ⁊ in omni bona conſequẽtia ſi antecedens eſt ſcitum: conſequẽs etiã erit ſcitũ. recte igitur dicit Auerroes ſubiectũ eſſe conceſſum: aut ex alia ſciẽtia: aut per ſenſum.

Tertia. ¶ Tertio. ſi a. eſſe demonſtratur in aliqua ſcientia: cuius eſt ſubiectũ per b. eſſe: vel b. eſſe eſt notũ per ſenſum: aut per aliquid notius eiuſdẽ ſcientię: aut per ſcientiã aliã. Si per ſenſum. igitur a. ſcitur per ſenſum. nam vna eſt ſenſatio hominis ⁊ animalis. Si per aliquid eiuſdẽ ſcientię: eodem modo arguo de illo: ſicut de iſto. Si per aliquid alterius ſcientię: hęc eſt poſitio Auerroys.

Quarta. ¶ Quarto arguo ⁊ ſuppono de mente Ariſtotelis. ꝙ genus ⁊ vniuerſaliter omne cõmunius ſit prius inuentione: ſpecie: ⁊ omni minꝰ

cōmunt:quia bene valet.homo eſt.igitur animal eſt. ⁊ nō
econtra.Similiter ⁊ de inuentione cum nihil aliud ſit in/
uentio ꝙ eſſe.nam homo inuentus eſt. igitur animal inuē
tum eſt.vnde ⁊ inuentionis appellatur queſtio an res eſt:
quia idem eſt inuentio rei ⁊ eſſe rei. Tunc arguo.ſi ſubie/
ctum in ſcientia:cuius eſt poteſt demonſtrari eſſe: aut per
aliquid alterius ſcientie:aut per aliquid eiuſdem ſcientie.
Si per aliquid alterius ſcientie: eſt poſitio Auerrois. Si
per aliquid eiuſdem ſcientie: vel illud eſt principium ſub/
iecti: vel aliquid contentum ſub ſubiecto. non principium
quia tunc demōſtratio eſſet propter quid ⁊ a priori:quod
negant.Si aliquid contentum ſub ſubiecto: ſicut oportet
eſſe:aliter non eſſet omnibus cōmune in illa ſcientia:tunc
illud mediū eſſet aliquid minus cōmune:vel ſpecies:vel
pars ſubiecti. Sed genus eſt prius inuentione ſpecie. igiť

Confutatio ārii. Pri^a ſuppoſitio.

demōſtratio eſſet per ignotius. ¶ Pro cōfutatione quar
ti animaduerſione dignum ꝙ duplex eſt ens abſtractū.
vnum excluſione materie atq; per eſſentiā: veluti deus
intelligentie ⁊ id genus. Alterum indifferentia:atq; nō in
cluſione materie: veluti ens:principium:cauſa:actus:potē
tia:vnum bonum: ⁊ quecunq; poſſunt ineſſe indifferenter
tam materialibus ꝙ imaterialibus: vt.6.metaphy. cōm.

Secunda ſuppō.

2.colligitur. ¶ Secundo.animaduerſione dignum:ꝙ lȝ
iſti duo modi entis abſtracti a materia ſint diuerſi : ſunt
tamen inuicem pertinentes.quoniā nō poteſt eſſe ens ab/
ſtractū a materia per indifferentiā niſi ſit ens abſtractū
a materia per eſſentiā ⁊ per ſe:vt Ariſto. 6.metaphy. vbi
infert:ꝙ ſi nō eſſet aliud genus entiū ſeparatorū: phyſica
eſſet prima phyloſophia. vide Auerroē cōmēto.3.quā con
ſequentiā declarat Auerroes primo metaphy. cōmen.18.
⁊ ponit eam hic contra Auicennā. huius cōſequētie dedu/
ctio eſt.quoniā vbi nō ponitur eſſe imateriale per eſſentiā
omnia erunt realiter concepta cum materia: ⁊ ita idē erit
ens ſimpliciter ⁊ ens materiale.cum enim tollatur abſtra
ctum per eſſentiā : nihil remanebit cōmune imateriali ⁊
materiali: cū imateriale non ſit : ⁊ nō enti nihil eſt cōmu/

Argumentum.

ne. ¶ His ſumptis arguo pro poſitiōe Auerrois argumē/
to eius hic. qđ fecit ſimplicius etiā. Si ſubſtātias abſtra/
ctas eſſe: vel primū motorē eſſe:aut primū eſſe ens:poteſt
probari. aut illud mediū quo probabiť erit naturale : aut
metaphyſicū. Si primū igitur nō in metaphyſica.Si ſe/
cundū.tunc idem eſſet conceſſū ⁊ queſitū.quod deduco.
quia ſi tale mediū eſſet metaphyſicū:oportet illud eſſe ab
ſtractū:aut per eſſentiā:aut per indifferētiā. Si per eſſen/
tiam.igitur idem erit conceſſum ⁊ queſitū. hoc enī entiū
genus querebamus.Si per indifferentiā.idē quod prius.
nam hec ſpecies entis abſtracti ſupponit primā ſpeciē en/
tis abſtracti per eſſentiā: ⁊ ita vt prius idē erit conceſſum
⁊ queſitū:quā rationē Ariſto.tangit primo metaphy.tex.

Cōſequētia Auer. hic.

cōmenti.47. ¶ Et per hec patet cōſequētia Auer.hic. ꝙ
ſi hic non demōſtraretur tale genus entiū ſeparatorū per
eſſentiā:non eſſet niſi phyſica ⁊ mathematica . quoniā ſi
non demōſtratur hic tale genus:nihil poteſt abſtracti ha/
beri nō per eſſentiā: vt deductū eſt:nō per indifferentiā ſi
militer.igitur tolletur metaphyſica. ⁊ ſic veteres non co/
gnoſcentes aliud genus entiū ſolū duas ſciētias tetigerūt
phyſicā ⁊ mathematicā.⁊ ſic patet hec ratio.que recte cō/

Scđa rō.

ſiderantibus demonſtratiua erit omnino. ¶ Secūda ra/
tio:quā tetigit:eſt ꝙ nulla ſcientia probat ſuum ſubiectū
eē:nec ſpecies ſubiecti.vnde per ſubiectū intelligit aut pri
cipale ſubiectū:aut ſpecies ſubiecti. modo vt dicit.2.đ ani
ma.cōmēto.27.ſcientia ponit ſubiectū: ⁊ ſpecies ſubiecti.
ſubiectū quidē ꝓpter rationes datas:q: in ſciētia ſubȝ:ex
quo eſt cōmuniſſimū:eſt prius inuentione ceteris in ſcien
tia cōſideratis.ſpecies vero:quoniā ſi poſſunt probari ſpe

cies eē:ꝓbari poſſet ſubȝ eē.qm̄ ad ſpēs eē:ſequiť gen⁹ eē:
vt fuit deductū.Et ſi ñ ꝓbať ſubȝ nec ſpēs: ⁊ ecōtra.q: in/
uentione ſubiectū eſt prius ſpeciebus ſuis. ⁊ hec ratio etiā
eſt demōſtratiua recte inſpiciēti.Eſt vna tertia ratio: quā
quere in libro deſtructio deſtructionū.diſputatione.8^a. in

Pro ſolutione. Prima ſuppoſitio.

ſolōne dubiȝ primi. ¶ Pro declaratiōe illorū quatuor:in
quibus hi reprehendunt Auerroē per ordinē. ¶ Eſt ani/
maduertendū. Et primo circa primū. ꝙ ſubiectum apud
Auerroē alicui⁹ ſcientie nōnunꝗ accipitur pro genere cō/
tinente omnia in ſcientia. ⁊ ſic ab eo ponitur in multis lo/
cis ens inquantū ens. Interdū pro prima ſubiecti ſpecie:
que magis proprie dicitur ſubiectū. nā primū genus dici/
tur potius primū pdicatū ſcientie.⁊ hac ratione gen⁹ en
tium ſeparatorū.hoc eſt ens abſtractū a materia per eēn/
tiam eſt ſubiectū in metaphyſica.quod eſt vnū analogū
dictū per attributionē ad primū in tali genere. videlicet
ad deū.Et ſic attributiōe dici pōt deus primus ſubiectū.

Scđa ſuppō.

¶ Ulterius accipio ꝙ duplex eſt ſcientia de ente ſepara
to per eſſentiā altera qđē intuitiua illoꝝ per eſſentiā quā
Auerroes credit habere felix. In quo agēs intellectus eſt
ſibi copulatus vt forma.nos vō tenemus hanc habere in
patria: ⁊ hec ſciētia metaphyſica eſt propria:cū nō ſit alia
hec ſciētia ꝙ res ſcita.deus enim ſibi ⁊ nobis eſt ſcientia
ſibi per eēntiā nobis participatione: ⁊ ſic deus eſt beatus
metaphyſica per eēntiā.altera que eſt abſtractiua eſt ſciē
tia de deo p doctrinā:que diciť veſpertina etiā. Illa p eſſen/
tiam hec denñatione ⁊ quaſi participatiōe ⁊ ab effectib⁹.

Qualr cognito de abſtracl.

¶ Et hec quo ad queſtionem an ille ſubē ſint:eſt natura/
lis:quo vō ad ea que conſequunť illas ſubſtantias vt ab/
ſtracte ſunt: vt eſſe intelligētes eſſe intellectus:eſſe felices
⁊ alia attributa declarata ex 2°. metaphyſi. cōmen.39. eſt

Duplex metaphyſica.

ſciētia metaphyſica. ¶ Et ita pȝ eſſe duplicē metaphyſi/
cam de deo atq; ſubſtātijs ſeparatis.vnā intuitiuā p eēn/
tiam ⁊ nō per demōſtrationē.alteram abſtractiuā per de

Solu.

monſtrationē vnius attributi ex alio. vt dcm̄ eſt. ¶ Tūc
ad rationes ad primā. dico ꝙ ſubiectū in ſciētia debet ha
bere pncipia ⁊ cauſas quib⁹ demōſtreť affectiōes.in ſciē/
tijs naturalibus ꝓpe. in metaphyſica tranſumptiue ⁊ at/
tributiue: ⁊ per quādā attributionē alterius rationis ab
his ſciētijs. ¶ Ad 2^m pȝ ſolutio.ſatis eſt vt ſit vnū cōmu
ne analogū.analogia enim ſufficit ad vnitatem ſcientie.
¶ Ad 3^m pȝ ſolutio.Auerroes enim concedit vtrūq; mo

Solu ad ſcđm.

do diuerſo. ¶ Ad rationē vero contra 2^m dicendū ꝙ vna
met ꝓpoſitio cōſiderari pōt in vna ſciētia vt principiū.in
alia vt cōcluſio vt cōtinuū eſſe diuiſibile in ſemper diuiſi
bilia:vt ſuppō ſumiť a geometra. vt cōcluſio demonſtrať
in 6°. huius.nam naturalis conſiderat illam in ordine ad
mediū naturale.Geometra in ordine ad concluſiones ſic
in ꝓpoſito ſubſtātias abſtractas eſſe cōſiderat metaphy/
ſicus vt ſuppoſitio.naturalis vt cōcluſio in ordine ad me

Solutio tertij.

diū naturale. ¶ Ad argumēta cōtra tertiū.pȝ ſolutio. nā
in ſciētia q: accipiť inuētio cauſe:que eſt ſubiectum illius
ſciētie quia:ſed talis inuētio accipiť ab alia cognitione al/
terius ſpēi a ſciētia quia:qm̄ aut per ſenſum:aut per ſcien/

Solu quarti.

tiam effectus : que eſt alia a ſcientia cauſe. ¶ Pro ſolu/
tione ad argumēta cōtra quartū animaduertēdū ꝙ mul/
ti ſunt ſyllogiſmi neceſſarij qui nō ſunt demōſtratiōes ſȝ
thopici. vt quādo media vel ſunt ignotiora cōcluſionib⁹:
vel eque ignota.modo in ꝓpoſito.dico ꝙ ſi a.eſt:ſequitur
deū eſſe. Sed nō eſt notū per ſe ad a.eſſe ſequi deum eſſe
vel primā cauſam eſſe:q: nō eſt ſcitū an illa cōſequētia ſit
bona. ¶ Tūc reſpōdeo ꝙ omnis ꝓprietas reperta in eſſe
cum cōſequētia bona de materia infert pmū ens eē: ⁊ deū
eē.nō aūt bona de forma:niſi motus eternus.Cauſa eſt:q:
ſi illa ꝓprietas eſſet ſpectās ad metaphyſicū:aut eēt igno

tioꝛ aut eque nota cum ipſa cõcluſione.ſi eſt phyſica non
eſt niſi motus eternus.debet igit̃ addi maioꝛi:dummõ ta
lis ꝓprietas ſit notioꝛ cõcluſione:qḋ eſſe nõ põt: vt dictũ
eſt.❡ Ad 2ᵐ dico ꝙ licet qḋ eſt ꝯcluſio in phyſica ſit ſup
poſitio in metaphyſica: nõ propter hoc phyſica ſubalter
nat ſibi metaphyſicã. Tum q2 illa cõcluſio nõ ꝓbata eſt
in naturali ſciẽtia a prioꝛi. Tũ quia deficiuit aliȩ conditio
nes:q2 nõ cõtinet̃ ſubiectũ ſub ſubiecto:ꝛ aliȩ recitatȩ.pri
mo poſterioꝝ.❡ Multȩ aliȩ occurrerent q̃ones hic:ſed
in libꝛo.d.deſtructionũ.diſputatiõe 8ᵃ in ſolutione ad pri
mũ multa diximus ad hoc ꝓpoſitum: quȩ videre potes.

Dubitationes circa cõmẽtũ. Prima.
❡ Sũt tamẽ circa cõmentũ dubitatiões aliȩ. Prima ꝓ
pter qḋ ſubm neq3 a prioꝛi neq3 a poſterioꝛi demõſtrari
põt in ſciẽtia:cuius eſt:ꝛ ꝑncipia ſubiecti poſſunt demon
ſtrari eẽ in illa a poſterioꝛi. videt̃.n.ꝑ ꝑncipia illa demon
Scḋa. ſtrata poſſit ſubm demõſtrari.❡ Scḋa eſt ꝓpter qḋ ꝑn
cipia ſubiecti poſſunt demõſtrari eſſe: ꝛ partes ſubiectiue
Tertia. nõ.❡ Tertia videt̃ ꝙ ꝑncipia ꝛ ſubiectiue partes demõ
ſtrari poſſunt.nã materia ꝑma eſt ps ſubiectiua entis mo
Quarta. bilis ꝛ ꝑnᵐ:ꝛ demõſtrat̃ eſſe in ſciẽtia naturali.❡ Quar
ta ꝓpter qḋ materiã ꝑmã eſſe vt ꝑncipiũ põt demõſtrari
in naturali ſciẽtia: ꝛ ſubſtãtiȩ abſtractȩ quȩ ſunt principia
entis vt ens nõ poſſunt in metaphyſica demõſtrari eẽ vt
Solutio prime. ꝑncipia.❡ Ad ꝑmã. ſolutio ex dictis patet. ſubiectũ eni3
eſt in ſciẽtia:cui⁹ eſt ꝑmũ pȩcognitũ atq3 cõceſſu3. Inquit
eni3 Ariſto.ꝑ poſterioꝝ de ſubiecto.opoꝛtet pȩcognoſce
re in ſciẽtia:qꝛ eſt.hoc eſt ipſu3 eſſe:ei qḋ eſt ſalte3 ſm no
men.ꝛ cũ eſſe alicui⁹ ſciri nõ poſſit maxime in naturalib⁹:
niſi aut per effectũ aut ſenſu3: ꝛ ſubiectũ ſit pȩcognitũ ſ3
eẽ.recte dicit Auerroes ꝙ debet ſumi aut qꝛ notũ ad ſen
ſum aut qꝛ ſumptũ ex alia ſciẽtia. ꝑncipiũ aũt ꝓbari põt:
qm̃ ſua inuẽtio nõ eſt pȩcognitio: nec ꝓpter hoc põt per
illa ꝑncipia demõſtrata ſubiectũ demõſtrari. qm̃ vbi illa
ꝑncipia ſint demõſtrata per aliqḋ mediũ pertinẽs ad ean
dem ſciẽtiã:tale mediũ erit ignotius ſubiecto. ꝛ per conſe
quẽs nunq̃ põt certificare ita ꝑncipia vt illa ſint notioꝛa
ſubiecto.ꝛ per cõſequẽs nõ poterũt ꝑncipia demonſtrare
ſubiectũ eẽ:cũ demõſtratio eſſet per ignotioꝛa.nihil enim
Solutio ſecunde. eſt notius in ſciẽtia ſubiecto.❡ Ad 2ᵐ patet ſolutio.par
tium enim ſubiecti ꝛ ſubiecti vnũ eſt eẽ: ꝛ ita vna inuẽtio
vbi enim partes eẽ poſſet demõſtrari: tũc ꝛ ſubiectũ eſſe.
qm̃ ſubiectũ eſt prius inuẽtione partib⁹: vt aĩal ipſo homi
ne.q2 valet:eſt homo.igit̃ aĩal: ꝛ nõ ecõtra.quare ſi partes
eẽ poſſet dmõſtrari:ſubiectũ eẽ poſſet etiã.igit̃ per deſtru
ctionẽ cõſequẽtis.vbi ſubiectũ demõſtrari nõ põt:nec par
tes poſſunt:ꝑncipia v̊o poſſunt.qm̃ alia eſt inuẽtio:ꝛ eẽ ꝑn
Solu. tertie. cipioꝝ:ꝛ alia ſubi ꝛ partiũ ſubiuari.❡ Ad 3ᵐ dici põt ꝙ
materia pꝛima: vt ſpecies entis mobilis eſt pȩcognitũ: vt
ꝑncipiũ rerũ naturaliũ eſt quȩſitũ.nec hoc incõuenit.ꝛ ſic
demõſtrat̃ ex ea parte:qua ꝑncᵐ:nõ ex ea parte:qua ſub
Solu. iectiua ſiue ſpecies entis mobilis.❡ Ad 4ᵐ dico ꝙ non
oẽ ꝑncipiũ põt demõſtrari eẽ in ſciẽtia:cui⁹ eſt.Sed bene
aliqua.ꝓpterea nõ valet. materia demõſtrat̃ eẽ in ſciẽtia
naturali: vt ꝑncipiũ.igit̃ ſubſtãtiȩ abſtractȩ etiã demõſtra
ri poſſunt eẽ: vt ꝑncipia.eſt enim ratio ab vna particulari
ad alterã: ſed bñ valere. qm̃ oẽ ꝑncipiũ poſſet demõſtrari
eẽ.ea eñi ꝑncipia poſſunt demõſtrari in ſciẽtia:quȩ ſuppo
nũt rationẽ ſubiecti: vt materia:quȩ ſupponit mobilitatẽ.
quȩ v̊o nõ ſupponũt rationẽ ſubiecti:ſed ab ipſis ratio ſub
iecti accipit̃:nõ poſſunt demõſtrari. modo a ſubſtãtijs ſe
paratis ſumit̃ ratio entis in eo ꝙ ens:q2 nõ eſſet ens in eo
ꝙ ens: niſi tale genus entiũ eſſet: vt dictũ eſt. ꝓpterea eo
ipſo ꝙ ſubſtãtias abſtractas eẽ in metaphyſica demõſtra
retur: etiã ſubiectũ eẽ demõſtraret̃. qꝛ ratio entis oĩs ab
hoc genere proficiſcitur ꝛ hoc ignorarũt Auerroiſtici.

Queſtio de mã celi.
❡ Quȩrunt hic recentioꝛes ꝓpter multa dicta Auerro.
in iſto ꝑmo. vtrũ cȩlũ ſit cõpoſitũ ex materia ꝛ foꝛma: ꝛ l3
in libꝛo de cȩlo: ꝛ in libꝛo de ſubſtãtia oꝛbis: ꝛ in libꝛo de
gñõne ꝛ coꝛruptõe:ꝛ alibi plurima dixeri de re iſta:pauca
Poſitio rñſio in poſitiõe auerrois. hic volo tangere:ꝛ ſolũ in opinione Auerrois.❡ Reſpon
dent recentioꝛes ad mentẽ Auerr. ꝛ dicũt.❡ Primo. ꝙ
cȩlũ cõponit̃ ex duab⁹ naturis:quarũ vna eſt agẽs motũ.
Pꝛia. Scḋa. altera eſt recipiẽs motũ.❡ Dicunt ſcḋo.ꝙ cȩlũ: l3 compo
natur ex duab⁹ naturis: nõ tñ ex foꝛma perficiẽte mãm ꝛ
Tertia. materia perfecta atq3 cõſtituta a foꝛma.❡ Dicũt 3ᵒ ꝙ cȩ
lũ ſecluſa foꝛma ſiue intelligẽtia:eſt ſubſtãtia ſimplex me
dia inter purã materiã ꝛ purũ actũ:cui intelligẽtia vt mo
trix ſeu foꝛma appropꝛiata attribuit̃. hãc dicũt eẽ mentẽ
Confutatio pꝛime. Pꝛia rõ. Auer.❡ Sed hȩc poſitio ſtare nõ põt. quicqḋ ſit de ꝑma
cõcluſione:arguõ cõtra 2ᵐ.❡ Primo.qꝛ in ꝑ de cȩlo ta3
ab Ariſto.q̃3 ab Auer.cõmẽto.95.ſumptũ eſt: vt ꝑncᵐ. oẽ
cõpoſitũ ex natura ſenſili ꝛ intellectuali eſt compoſitũ ex
materia ꝛ foꝛma.Or autẽ cȩlu3 his conſtet naturis: patet.
❡ Secundo.Ariſtoteles in libꝛo de generatione.2.textus
cõmenti. 51. inquit. ſunt enim ꝛ numero ȩqualia ꝛ genere
eadẽ principia quȩ in ſempiternis ꝛ in primis.igitur mate
Tertia ria ꝛ foꝛma ſunt in cȩlo eadẽ genere.❡ Tertio.omne illḋ
in quo indiuiduũ eſt aliud a quiditate: eſt compoſitu3 ex
materia ꝛ foꝛma.nã quiditas eſt a foꝛma:indiuiduũ a ma
teria.3.de aĩa.cõmẽto.10.ſed in cȩlo aliud eſt cȩli q̇ditas.
ꝛ hoc cȩlũ. vt dicit̃ primo cȩli.cõmẽto.92.quare compoſi
Quarta ratio. tum ex materia ꝛ foꝛma.❡ Quarto. oẽ aĩal cõponitur ex
materia ꝛ anima.3.de anima.cõmento.66.ſed cȩlũ eſt aĩ
mal.2.cȩli. cõmentis. 42.71.ꝛ.74. ꝛ in libꝛo de ſubſtãtia
oꝛbis.capite.2.ꝛ per totũ fere librũ deſtructio deſtructio
Quinta ratio. num.❡ Quinto.cȩlũ cõſtituit̃ ab intelligẽtia: vt dicit̃ in
hoc ꝑ.cõmẽ.63.vel igit̃ ĩ genere cauſȩ efficiẽtis tñ.ꝛ certũ
eſt ꝙ in genere cauſȩ efficiẽtis:foꝛmalis: ꝛ finalis. igit̃ cȩ
lum depẽdet ab intelligẽtia foꝛmalr:qꝛ in ſeparatis a ma
Confutatio tertie ꝯcluſio. Pꝛia rõ. teria hȩc tria ſunt vnũ.12.meta.cõmẽ.6.ꝛ ꝑ totũ.❡ Ter
tia etiã ꝯcluſio eſt falſa.❡ Primo.q2 ſi cȩlũ eſt mediũ in
ter purũ actũ ꝛ purã potentiã:cȩlũ recedit a materia ꝑ ali
quid:aut per nihil.Si per nihil:tũc ab ea nõ recederet:q2
per nihil recedere eſt nõ recedere. Si per aliqḋ: vel illud
ſpectat ad actũ:aut ad potentiã.nõ ad potentiã:q2 nihil re
cedit a potẽtia ꝓpter potentiã. igit̃ ſpectat ad actũ. ꝛ per
cõſequẽs tale cȩlũ opoꝛtet habere actũ: quo recedit a pri
Scḋa rõ. ma materia.quod ipſi negãt.❡ Scḋo.oẽ ſimplr actu põt
agerere.igit̃ oẽ in actu ſm qḋ poteſt agere ſm quid.Sed
cȩlũ eſt in actu:qꝛ recedit a materia per hoc:ꝙ puro actui
appropinquat.igit̃ eſt aliquo modo in actu.ꝛ per ꝯñs ſibi
cõpetit aliquo mõ agere. qḋ nõ cõcederẽt ad mẽtẽ Auer.
Ppꝛia poſitio. ❡ Propter hȩc ꝛ alia diſputata alibi videt̃ mihi eẽ dicẽ
dũ: vt ex doctrina Themiſty in digreſſione vnica h⁹ ꝑmi
Materia Subm. differũt. ꝙ differt ratio materiȩ a rõne ſubiecti.❡ Nam cũ mate
ria alicui⁹ capit̃:tũc cũ ꝑuatiõe potẽtiaq3 id eſt. dicit̃ eni3
materia earũ rerũ eẽ: quȩ factȩ aut oꝛtȩ nõdũ ſunt. cũ v̊o
accipit̃ pro ſubto:tũc cũ ꝑuatione non eſt: ꝛ ita concludit
poſſe eẽ materiã alicui foꝛmȩ ſubiectã:cui⁹ cõtinẽdi pote
ſtatẽ amiſit. ꝓpterea materiȩ ratio ad futura ꝑtinet.ſubie
Mã bifariam. ctum v̊o ad facta olim atq3 ꝓducta.❡ Ex his accipio ꝙ
materia bifariã ſumi põt:put eſt potẽtia ſm vtrũq3. vide
licet ad eẽ ꝛ nõ eſſe. Et hȩc ꝓprie dicit̃ materia.❡ Alio⁹
pro ſubto ad eẽ. qḋ eſt potẽtia ſm dimidiũ cõtingẽtis. qḋ
Solu. Themiſti⁹ vocat rõnẽ ſubti.q̃ten⁹ actu hʒ foꝛmã.❡ Tũc
dico ꝙ cȩlũ cõpoſitũ ex intelligẽtia ꝛ oꝛbe cõponit̃ ex mã
ſm rõne3 ſubti:q̃ eſt potẽtia ſm dimidiũ cõtingentis. nõ
aũt ſm vtrũq3:ꝛ̃ hãc ſentit Auer.8.metaphy.cõm.12.vbi
inquit.ꝛ iõ dicit Themiſti⁹ ꝙ ſol ꝛ luna:aut ſtellȩ: aut ſũt
foꝛmȩ ſine materijs:aut habẽt materias per equiuocatio

Pͥ::a ra- nem. Sicut eſt diſpoſitio in mā intellectus. ecce quō ap-
tio. probat Themiſtiū. qui a cęleſtib⁹ aufert materiā ſub ra-
tione materię: ꝛ ſm potentiā ad vtrūq;: nō tñ materiā au-
Secūda fert per equiuocationē: quę eēt ſub ratione ſubiecti. Et ſʒ
ratio. potētiā ad dimidiū cōtingētis: ꝛ in libro de ſubā orbis ca-
pite. z. inquit. corpus aūt cęleſte eſt q̄ſi mā iſti⁹ formę ab-
ſtractę: q: eſt mā exiſtēs actu. ſubaudi q: ſemꝑ coniuncta
formę: ꝛ ſubdit. ꝛ iō non aſſimilaꝛ materię: niſi in hoc tñ:
q: eſt mā fixa ad recipiēdū formā. iō digni⁹ dicit̃ ſubʒ q̄
mā. mā eniʒ q̄ eſt hic dicit̃ mā: q: eſt in potētia forma in
ea fixa: ꝛ dicit̃ ſubiectū: q: eſt fixa formę: ꝛ fit cōpoſitū ex
mā ꝛ forma. hec ille. ꝛ ſi ſenſu nō careo: iaʒ pʒ quō in cęlo
eſt materia aliquo mō ſub rōne potētię abſolute ſub rōne
ſubi̇. Sub rōne potētię qdē ſʒ dimidiū. hoc eſt ad eē tñ.
ꝛ hanc vocat materiā in actu: q: nūq̄ eſt abſq; forma. ſub
rōne ſubi̇ vō: q: talis cęli mā eſt actu ſub forma ꝛ perma-
nēter. Iaʒ. n. hec acceperat a Themiſtio: quē vbiq; ſequi-
Illatiōes tur. ℂ Dicendū igit̃ ꝙ mā cęli ꝛ mā generabiliū differūt
Prima. qm̄ hec magis mā rōnē hʒ ꝑpter ꝑuationē quā ſemꝑ hʒ
admixtā. Illa magis rōnē ſubi̇: q: ſemꝑ eſt in actu per for-
Scda. mā cęli. ℂ Scdō dōʒ. ꝙ hec mā ꝛ illa in rōne potētię me-
taphyſicę ſunt eiuſdē generis: qm̄ ratio potētię metaphi-
cę eſt ad actū tñ. Sed ratio potētię phyſicę eſt ad formā
ꝛ ad priuationē. ꝑpterea erūt eiuſmodi mā eiuſdē rōnis
Tertia. metaphyſicę. nō aūt eiuſdē rōnis phyſicę. ℂ Tertio dōʒ.
ꝙ ſicut intellect⁹ cōſtituit hominē in ſpecie humana: non
tñ cōſtituit̃ a ſua ipſius mā: ſic intellect⁹ lunę cōſtituit lu-
nā in ſpecie lunę. nō aūt cōſtituit̃ ab illa. ℂ Quarto dōm
Quarta. ꝙ forma cęli differt a forma mālī: qm̄ forma mālis ꝯſtitu-
it ſubm in ſpecie ꝛ cōſtituit̃ quaten⁹ educit̃ ex illi⁹ poten-
tia. forma cęli cōſtituit tñ ſubʒ in ſpecie: ꝛ nō cōſtituit̃: cū
Quinta. nō educat̃ de potētia mā. ℂ Quinto dōm. ꝙ vnio intel-
ligētię cū cęlo eſt maior q̄ aīę cū corpore: vt dicit̃. z. cęli.
cōm. 3. Nā aīa mālis vnit̃ mediantib⁹ dimēſionib⁹ inter-
minatis. aīa cęli imediate: imo mediāte ea: dimēſiōes in-
ſunt cęlo. poterea illa forma ꝑpetuo vnit̃: hec ad tps. di-
mēſio. n. eſt mediū vnionis ad tps: vt dicit̃ in lib. de ſuba
orbis. ℂ Sexto dōm. ꝙ ſumēdo recipi ꝓ depēdere q̄ mō
Sexta. accidēs recipit̃ in ſuba. Intelligētia nō recipit̃ in cęlo: aut
ſua mā. ſʒ ſumēdo recipere ꝓ vnire ꝛ ꝑficere: intelligētia
Septima. recipit̃ in cęlo. qm̄ vnit̃ illi ꝛ ꝑficit ipſuʒ in ſpecie. ℂ Se-
ptimo dōm. ꝙ accipiēdo actū ꝓ actuāte ꝛ cōſtituēte in ſpe-
cie: intelligētia eſt actus cęli: ſicut aīa corpis. qm̄ vt aīa cor-
pus in ſpecie reponit: ꝛ ipſuʒ actuat ad operatiōnē: ita itel-
ligētia cęlū ſuū in ſpecie reponit: ꝛ actuat ad oꝑationē. Sʒ
accipiēdo actū ꝓ ꝑfectiōe aduētitia quō lumē actus dicit̃
dyaphani ꝛ aīa corpis: itelligētia nō eſt act⁹ cęli ſm Auer.
Dubita- ℂ Sʒ ꝯ incidūt dubitatiōes. ℂ Pͥa. ſi cęlū eſt formalr
tiones. aīatū: tūc intellect⁹ erit quāt⁹. qm̄ cęlū: cui formalr hęret:
Prima. eſt q̄tū. ℂ Scdō. tūc mā illa cęli: cū ſit potētia paſſiua: erit
Scda. ꝯdictiōis. igit̃ ad eē ꝛ nō eē. ℂ Tertio. tūc intellect⁹ mo-
Tertia. ueret̃ ꝑ accidēs ad motū ſui ſubi̇. ℂ Quarto. tūc mot⁹ cę-
Quarta. li nō eēt certę velocitatis. q: cęlū: cū nō ſit actu aliud a mo-
tore: erit in potētia. ꝛ ꝑ ꝯñs nō reſiſtet motori. ℂ Quinto
Quinta. vtrū mā cęli poſſit eē eiuſdē rōnis aliquo mō cū aliq̄ mā
Solutio hic. Multę alię tactę ſūt alibi. ℂ Ad pͥm dico ꝙ ꝑ idē ꝓ-
barē intellectū noſtrū eē q̄tū: q: inhęret q̄to. ꝑpea apud
Auer. for⁹ q̄ ihęret q̄to q̄titate ꝑcedēte. h eſt mediāte di-
mēſiōe itermiata: eſt q̄ta. ſʒ q̄ inhęret q̄to q̄titate ſequē-
te formā: eſt forma indiuiſibilis: vt dicit̃ in lib. de ſuba or-
bis. ℂ Ad zm dicit Auer. ꝙ mā nō eſt mulcta in potētia: ni-
Sol. ſcde ſi mediantib⁹ dimēſionib⁹ ſibi coęternis. ꝑ illas. n. fit ꝯdi-
ctionis ad formā ꝛ ad ꝑuationē. mō lʒ cęlū ſit potētia: cuʒ
nō habeat dimēſiōes ꝑcedētes: illa potētia erit ad eē tñ.
Sol. 3ie. ℂ Ad 3m Auer. cōcedit ꝯñs in. 8. hui⁹. cōm. 5z. qđ declara-

ui in libello de īfinitate dei. Et vſq; ad 8m omittat̃. Pro
nūc ſatis ſit ſcire illud eſſe neceſſariū. verū illę mouent̃ ꝑ
accidēs indepēdenter a ſubo: hę formę ꝑ accidēs depēdē-
ter. Propterea illę pñt eſſe ęternę. iſtę vō non. ℂ Ad 4m Sol. 4e
dōm apud Auerroem in libro deſtructio deſtructionū: ꝙ
aliter conſideraꝛ ſucceſſio ꝛ velocitas in motu nāli: ꝛ ali-
ter in motu aīali. nā in motu nāli attendit̃ pēnes ꝓpor-
tionē potentię ad reſiſtentiā. in motu aīali penes aptitu-
dinē: ſiue ſm inclinationē ei⁹ appetitus ad tñ aut tñ mo-
ueri: ꝛ qm̄ in neceſſarijs appetitus ꝛ aptitudo ſunt neceſſ.
iure vniformiter ſemper intelligentię mouent. ℂ Ad 5m Sol. 5e
dici pōt ꝙ mā cęli reſpectu motus eſt eiuſdē ratiōis phy-
ſicę cū mā mobili hic: qm̄ illa eſt in potentia ꝯtradictiōis
ad motū ꝛ ad quietē. iz. metaphyſi. cōmen. 4i. Materia
tamē illa rōne habita ad formā eſt eiuſdē ratiōis ſubiecti
cū mā hec. nō aūt eiuſdem rōnis mā: niſi metaphyſicę.
hęc ſunt dicenda ad mentē Auerroys. vtrū vero hęc ſint
ſimplr vera. in libro de cęlo: ꝛ in libro de ſuba orbis ꝑſeq-
rat̃. Hęc de libro pͥmo.

ℂ Ariſtotelis phyſicę auſcultationis liber ſcdus: qui eſt de
ꝑncipijs: eodē Auguſtino Nipho īterprete ꝛ expoſitore.

Eorūʒ q̄ ſunt: alia quideʒ nā ſūt. alia vero alias ob cāas. nā qdē ſūt ꝛ aīalia ꝛ ipſoruʒ partes: ꝛ plantae: ꝛ ſimplicia corpa: quēadmodū ſunt terra: ꝛ ignis: ꝛ aer: ꝛ aqua. haec. n. ꝛ caetera id genus natura eē dicimus. vident̃ vō ea omnia quae dicta ſunt ab his quae nō natura ꝯſtant differre. nam haec oīa quae natura ſunt. hēre videntur in ſeipſis principiū motus atq; ſtationis. Alia quidē ſm locū: alia ſm incrementū ꝛ decrementū: alia vō ſm alterationē. At lectica ꝛ veſtis: ꝛ caetera id gen⁹: quaten⁹ quidē appellationē eiuſmodi ſortiunt̃ atq; inquantū ab artificio ſunt: mutationis inſitae principiū hñt nullū. quatenus vō ipſis accidit vt ſint lapidea aut terrea aut ex his mixta: eatenus hñt.

Expō ℂ De intētione ſecūdi libri expoſitor recte ſentit. ſunt. n. ꝛ
ꝑncipia ſubi ſcientię nālis vtpote mā forma ꝛ priuatio: ꝛ
ſunt principia ſciētię. vʒ. ſubm cauſę ꝛ paſſiones. hęc enim
tria. vt dr̃ in pͥmo poſterioꝝ. ſcientiā conficiunt. Ariſtote.
igit̃ intentio hic eſt nūc agere de ꝑncipijs ſcientię natura-
lis. vʒ. quid ſit ens nāle: qđ hic ſubm eſt: quid natura ſiue
cauſę nāles: ꝛ qui ſunt motus ꝛ affectiōes entis naturalis.
Sed ꝯtra hęc ambiges: qm̄ eadeʒ vident̃ ſubiecti princi-
pia ꝛ ſcientię. igit̃ nō differunt. Dici pōt ꝙ q̄cūq; ſunt prin-
cipia ſubiecti ſunt ꝑncipia ſciētię: nō tamē ecōtra. nā queſi-
tum ꝛ cauſa ſunt ꝑncipia ſciētię: nō tamē ſubiecti: vt dicit̃
pͥmo poſterioꝝ. Sed hęc res in cōmento dicet̃. Tractatu-
rus igit̃ de his pͥmo definit quid ipa natura ſit: ꝛ ante hoc
quid habens naturā per differentiā a re nō naturali: ꝛ ꝓ-
ponit diuiſionē dicens. eorū quę ſunt: alia quidem natura
ſunt: alia vō alias ob cauſas hoc eſt per artē ꝛ fortunā. vt

ait Themiſtius.exponit mēbra. ⁊ inquit. nã quidē ſunt ⁊ aialia ⁊ ipſorũ:ſiue ptes ſiue mēbra:⁊ plãte ⁊ ſimplicia corpora: que ſunt ceu ⁊ plãtarũ ptes: vti mēbra aialiũ. ¶ Et in hoc vt Themiſtꝰ notat: regulã talē īnuit:ꝙ quorūcꝫ tota nã cõſtãt: ptes quoqꝫ nã cõſtabũt in naturalibꝰ ipſis dico:vt qm̃ aialia tota nã cõſtãt: partes ⁊ mēbra ſilr.⁊ qꝛ plãte nã ↄſtãt:que ipſorũ vt ptes ſe habēt elemēta:etiã nã ↄſtãt. ſecus eſt in his q̃ arte aut manu fiũt.domus.n.p artem fit:lapides nõ fiũt. ¶ Adiecit ⁊ cetera id genꝰ:vt lapides:metalla:⁊ talia. Inter res nãles ⁊ res artificiales talē ponit differētiã.ꝙ nãlia motꝰ ⁊ getis inq̃tũ talia pnm habent:nõ vna rõne:qm̃ alia habēt pnm motus localis: alia incremēti:alia alteratiõis.q̃ vo ab arte ſunt: quatenꝰ artificioſa nõ habēt eiuſmodi pnm:ſꝫ quo ad eorũ materiã. Inquit. videnť vo ea oia q̃ dicta ſunt ab his q̃ nõ nã cõſtant differre.nã hec oia q̃ natura ſunt habere videnť in ſeipſis pnm motus:atqꝫ ſtationis.Sed nõ vna rõne:qm̃ alia qdē ſm locũ:alia ſm incremētũ ⁊ decremētũ: alia vo ſm alterationē.at lectica ⁊ veſtis: quatenꝰ qdē appellationē eiuſmodi ſortiunť.hoc eſt veſtis vt veſtis:⁊ lectica vt lectica. atqꝫ inq̃tũ ab artificio ſunt. (hoc eſt expoſitiuũ pcedentis.)mutatiõis inſite pncm habnet nullũ. hec pticula principiũ grece eſt ormyn.latine ĩpulſuꝫ:ſiue trabiculũ. hic tñ ad ſenſuꝫ trãſtuli pnm. ¶ Quatenꝰ vo ipſis accidit vt ſint lapidea:aut terrea:aut ex his mixta. eatenꝰ pnm motꝰ habent.Ex his colligiť qd ſit habēs naturã.vꝫ.ꝙ eſt illud qđ in ſe hꝫ pnm motus ⁊ ſtationis inq̃tũ tale.hec eniꝫ vltima pticula facit differre a re artificiali. naꝫ res artificialis hꝫ qdē motus pnm:nõ tñ quatenꝰ talis.

Com. pm ¶ Quia quii. Proponit intētionē ⁊ cauſaꝫ intētõis:⁊ in generali ⁊ in ſpeciali. In gnãli qdē vult intētionē libri eē tractandũ de pncipijs extrinſecis ⁊ fundamētis.hoc eſt pncipijs intrinſecis ſcientie nãlis. ⁊ cũ nõ poſſit hoc fieri : niſi agať de ſubiecto.ideo hec expoſitio cõuenit cũ illa expoſitoris. In ſpeciali vo incipit declarare qd ſit res ipſa nãlis: q̃ eſt ſubꝫ ſciētie nãlis.nã hoc eſt manifeſtꝰ ipſa nã.

¶ Et intēdit. Themiſtꝰ p alias cauſas voluit artē ⁊ fortunã. Auer.volũtatē ⁊ caſuꝫ:q̃ parũ dñt.reliq̃ patēt.

¶ Et in hoc. Ponit exēpla:vt ex Themi.pꝫ:⁊ vult p hñtia pnm ipſiꝰ motꝰ localis:elnta:aialia:⁊ celeſtia corpa.

¶ Et ſi pnm. Cõtra arguet gs.qm̃ hec nõ cõueniũt. igiť nõ poſſunt cõtineri ſub vno mēbro. Rñdet ꝙ cõtinenť ſub vno mēbro analogice.habēt.n.pnm motꝰ ⁊ ſtatꝰ fere equiuoce:excuſat tñ Ariſt. qꝛ in deſcriptionibꝰ nullus põt facere plus Ariſt. ipſo.q.d.ꝙ hec definitio danda de nã per pnm motꝰ:lꝫ videať pma fronte mala:qꝛ dať per analogiã: nemo tñ põt facere plus iſto. vꝫ.Ariſt.in deſcribēdo. ideo nõ eſt incuſanda : ⁊ per ea q̃ habēt pncipiũ motus auctionis intelligit vegetabilia.

¶ Et qdã in alteratõe. Vult p alterationē cõe quoddã ad generationē in ſubia:⁊ alterationē in qualitate. igiť p mobilia in alteratiõe itelligit alterabilia ⁊ gnãbilia : ⁊ reddit cãm:qꝛ vtiť hoc noie alteratio large:⁊ nõ ppie.

¶ Et iſtud. Remouet qõnē.dictũ eſt oē nãle vt nãle habere pnm motꝰ.verũ ſm eandē rõnē. hoc eſt verũ habeãt pncipiũ motus ſm eãdē ſpeciē pncipij. Rñdet ꝙ nõ.qm̃ pncipiũ exiſtēs in motis ſm locũ eſt pnm ſm formã. hoc eſt actiuũ.pnm vo exiſtēs in generabilibꝰ ⁊ alterabilibꝰ : non ſemp ſm formã. In mixtis.n.hñ pnm gnãtiõis ⁊ alterationis eſt ſm formã.hoc eſt actiuũ. In ſimplicibꝰ aũt eſt ſm materiã.hoc eſt paſſiuũ.poſſunt.n.mixta ſe alterare ab intrinſeco:⁊ corrũpi ab intrinſeco.ſimplicia nõ niſi ab ex. et ſic pncipiũ.hic ſumptũ nõ vna rõne diciť.

¶ Sed hoc. Sed cõtra hec obijcit iunior . igiť pnm hic accipieť equiuoce. Rñdet:ↄcedēdo.qꝛ capiť hic vt cõe actiuo ⁊ paſſiuo principio. igiť ſm quandã equiuocationē nõ ſimplr:ſꝫ q̃lis põt eē in ſcia:q̃ dř analogia:ſiue pportio.

¶ Et hoc eſt ita. Duo accepit. Primũ ꝙ ſimplex non alterat ſe:ſꝫ hñ mouet ſe in loco.cõpoſitũ vo ⁊ alterat ſe ab intrinſeco:⁊ mouet ſe in loco.declarat igiť hec p ordinē:⁊ inquit.⁊ hoc eſt ita.qm̃ nõ inueniť corpꝰ ſimplex:qđ altereť ex ſe:aut qđ genereť ex ſe:ſicut inueniť corpꝰ ſimplex. qđ transferť in loco ex ſe.hoc eſt primũ.

¶ Principiũ aũt. Declarat 2m: ⁊ vult ꝙ in mixtis inueniť pncipiũ motꝰ localis actiuũ: ⁊ etiã alterationis actiuũ: vt pꝫ in lib.de gnõne.qꝛ aſſumpto cibo:iã intus alterať a calore nãli:vt ſcripſimꝰ in lib.de gnõne.⁊ ſic pꝫ 2m. ¶ Circa hec occurrũt nõ parue dubitatiões. ¶ Prima pptet qd pncipiũ motꝰ localis diciť equiuoce in aialibꝰ:elemētis:⁊ celo. ¶ Rñdēt qdã ⁊ dicũt.p hoc eē dictũ pptet celũ : in quo nõ eſt pncipiũ motꝰ:ſꝫ ipſuꝫ eſt pncipiũ motꝰ:at elntũ ⁊ aial cõponunť ex mã ⁊ forma.igiť pncipiũ paſſiuũ diciť equiuoce. ¶ Sed hec eſt rñſio cõtra Auer.nã Auer. vult ꝙ pncipiũ in celo ſit vere eiuſdē rõnis:quatenꝰ eſt mã ad vbi.mã.n.ad vbi eſt viiꝰ rõnis in celo ⁊ in oibꝰ:vt dictuꝫ fuit in qõne vltima. ¶ Themiſtꝰ aũt ait. ⁊ celeſte corpꝰ excipio:in quo nã eſt pncipiũ ciens ſempiternũ motũ. nõ aũt pncipiũ getis. igiť nã dř fere equiuoce de celeſti ⁊ generabili. qm̃ celeſti nãe nõ cõmpetit dñnitio nãe ſm oēs ptes: qm̃ illa nõ eſt pncipiũ getis. nã vo corruptibilis eſt pncipiũ motꝰ ⁊ getis.igiť ſm cõpletã nãe definitionē hec dř nãe. ¶ Sed huic Themiſtij reſpõſioni videť contrarius Auer.12.metaphy.cõmēt.41.⁊.2.capite de ſuba orb. vbi voluit celũ eē in potētia ad motũ ⁊ getē.⁊ hoc teſtať. tũc qꝛ celũ eſt in potētia cõtradictiõis : atqꝫ mere paſſiuus motꝰ. Et pptetea Ariſt.ait.9.metaphy. nõ eēt timēdũ celum geſcere.ex hoc arguit.timor eſt de poſſibili igiť celũ poſſibile eſt geſcere. ¶ Dici põt ꝙ celũ eſſe in potētia ad getē põt intelligi duplr. vno mõ totalē ab oi motu : ⁊ hoc mõ nõ eſt poſſibile.alio mõ ſm partē.⁊ ſic eſt verũ.geſcit .n.hodie a motu elapſo heri.vñ capiēdo potētiã: vt reſpiť totũ:nec eſt in potētia ad motũ:neqꝫ ad getē.ad motũ totũ nõ:qm̃ ſemp moueť.iõ eſt in potētia ad partē motꝰ. Ad totã getē minime p idē:ſꝫ hñ ad partē getis. Themiſtius igiť vult ꝙ nã celi dř equiuoce pncipiũ : qm̃ hec gnãbilis eſt in potētia ad motũ:et ad getē ſm partē ⁊ totũ. Illa eſt pnm motꝰ ſm partē ⁊ getis ſm partē.⁊ ſic tolliť ↄdictio.

¶ Scđa dubitatio eſt.qꝛ videť ꝙ ſimplex habeat actiuũ pnm ſue alteratiõis.nã aer cõdenſatꝰ rarefacit ſe ab intrinſeco.videť etiã ꝙ mixtũ nõ habeat pncipiũ actiuũ: vt aurũ ⁊ mixtũ vniforme. ¶ Rñdēt recētiores.ꝙ nullũ ſimplex hꝫ pncipiũ actiuũ alteratiõis p ſe:qm̃ eſt vniforme:⁊ alteratio eſt a cõtrario. ⁊ pptet idē mixtũ vniforme ⁊ in ſe ⁊ in partibꝰ.etiã nõ põt alterare ſe pptet vniformitatē. verũ qꝛ cõmuniter mixtũ eſt difforme : rõne partiũ diuerſarũ p ſe alterat ſe:⁊ vna ps corrũpēdo alterã: tandē totũ corrũpiť .gnãt.aũt ſe ſm partē.nõ aũt ſimplr. ¶ Ad argumentũ de aere. Reſpõdent aerē illũ rarefacere ſe per accidens inq̃tũ querit maiorē locũ. ¶ Sed hec videnť erronea. ¶ Primũ qdē qꝛ ſi vniformitas in ſe ⁊ in partibꝰ eſt cauſa: cur mixtũ aut ſimplx nõ alterat ſe: eadē vniformitas faciet idē nõ mouere ſe localr.nõ eniꝫ videť maior ratio de vno q̃ de altero. ¶ Scđo. pono ad imaginationeꝫ corpus vniforme:vel ſimplex:vel mixtũ in vacuo: vt aurũ ⁊ id genus.quero:aut erit eternũ:aut corruptibile.ſi eternũ:tũc natura corruptibilis eſſet facta eterna.ſi corruptibile ⁊ nõ a pncipio extrinſeco.igř ab intrinſeco. ¶ Tertio. dictũ eſt ꝙ materia cũ priuatione admixta eſt cauſa corruptionis:ſed eiuſmodi corpora habēt materiã cũ priuatione admixtã.igitur erunt corruptibilia ab intrinſeco.

Regula Themiſt. — Dubčes. — Prima — Confutatio. — R°. Themiſtij. — Replica. — Defenſio — Scđa dubitatio. — Reſponſio recentiorum. — Replice. Prima. — Scđa. — Tertia.

¶ Amplius contra rñoem de aere inſtant. Primo quia
aer ille per ſe intendit raritatem: et per accidens mo-
tum localem. raritatem quidem: quia eſt diſpoſitio natu-
ralis. per accidens vero motum localez: quia vt conſequi-
tur raritatem. quoniam idem eſt locus totius ꝛ partis in
ſphera propria. igitur non per ſe intendit maiorez locum.

Defenſio. ¶ Dici poteſt ꝙ accidentia elementorum ſunt in duplici
differentia: quedam per quoꝝ variationem ſubē elemen-
tariē varientur ſm intenſum ꝛ remiſſuz: vt qualitates pri-
me. 3. celi. cõmento. 67. ꝛ in his accidentibus nullo modo
variari poſſunt elementa alteratione pura: quin ſit admi-
xta gnõ: vt. 2. de aĩa. cõm. iiß. Alia ſunt accidẽtia cõia: vt fi-
gura ꝛ raritas cõis: ꝛ id gen⁹. ꝛ in talib⁹ alterari poſſũt ſi-
ne ſubē. ¶ Tũc dico ad pᵐ. ꝙ ſecus eſt in motu locali: ꝛ ſe-
cus in alteratiõe. nã in alteratiõe alterãs ꝛ alteratũ oꝫ eẽ
ꝯria: vel ꝯrȳs affectiõib⁹ affecta. at in motu locali mouẽs
ꝛ mot⁹ ſunt ꝓportionalia. ideo vniformitas ĩpedit altera-
tionẽ fieri ab intrinſeco. nõ aũt lationẽ. ¶ Ad 2ᵐ dici põt
ꝙ vacuũ eſt res imaginaria: ꝛ in vacuo poni tale corpus
etiã imaginaria: totũ tamen eſt ĩpoſſibile. q: ex illo ſequiẽ
ĩpoſſibile. Stat. n. quãlibet partẽ alicui⁹ caſus eẽ poſſibi-
lem. totũ vͦo ſimul eẽ ĩpoſſibile: vt cõſiderãti pꝫ. ¶ Ad 3ᵐ
dici põt ꝙ mã ꝛ ꝑuatio ſũt cauſẽ corruptiõis ꝓrimẽagẽs
extrinſeca cauſa eſt. ꝛ ꝓpterea dico ꝙ tale erit corruptibi-
le ab intrinſeco rõne paſſiua. nõ aũt actiua: ſꝫ requirit con-
trariũ. ¶ Ad argumẽtũ de aere cõdẽſato dici põt: ꝙ aer
cõdenſat⁹ in ꝓpria ſphẽra per ſe ꝛ pncipalr intẽdit rarefa-
ctionẽ: qua cõſeruat ei⁹ forma in mã: ꝛ ꝑ accidẽs mouet ſe
in loco ꝓpter illã raritatẽ. at aer cõdenſat⁹ extra ſphẽrã ꝑ
ſe ꝑ intẽdit facere ſe in loco ꝓprio: ꝛ ꝑ accidẽs rareſit: q̃re
mus mouet in loco. qcqd ſit. nõ eſt icõueniẽs alterare ſe ꝑ
ſe in accñtib⁹ cõmunib⁹: vbi nõ variat ſuba: vt dictũ eſt.

Poſitio Auer. ¶ Ex his colligit poſitio Auer. ꝙ nullũ corp⁹ ſimplex ſi-
ue mixtũ vniforme põt alterare ſe alteratiõe in accidenti-
bus ꝓprȳs: q̃ cõſequunt formã ſubalẽ. q: nõ poſſunt ele-
mẽta agere illa accidẽtia: niſi poſſent generare ſe. altera-
tiõe vͦo in accidẽtib⁹ cõib⁹: quib⁹ nõ variat ſuba poſſũt al-
terare ſe: ꝛ ꝑ idẽ mouere localr ſe. hẽc eſt ſentẽtia Auer. 8.
hui⁹. cõm. 20. ꝛ. 60. ꝛ Ariſt. etiã idẽ ait in lib. de cã motuũ
aialiũ. ꝛ. 4. celi. cõm. 24.

Dubitatio ma de aq̃ calefacta. ¶ Sꝫ adhuc reſtat maximũ du-
biũ de reductiõe aq̃: vbi appet ipſaz reducere ſe. igit in ac-
cidentib⁹ ꝓprȳs alterat ſe ab intrinſeco.

Reſponſio auer. ¶ Ad hãc rñdet
Auer. in. 2. de aĩa. cõm. iiß. vbi vult ꝙ nõ alterat in ſuba: ſꝫ
in vaporib⁹ cõmixtis ſecũ: quos ablato calefaciẽte ipſa re-
ducit vt pri⁹ ad frigiditatẽ cũ auxilio medȳ. hẽc eſt reſpõ-
ſio ei⁹. hẽc reſpõſio ſufficit ad ꝑmã rõnẽ.

Replica. ¶ Sꝫ reſtringa-
tur argumẽtũ de aqua pura: q̃ ſit calefacta ſubalr: ꝛ q̃ra a
quo reducet: pꝫ tũc nõ eẽ fugiẽdũ ad vapores.

Pria põ. ¶ Quidã
volũt aquã calefieri difformiter: qua rõne ꝑtes alterãt ſe
ꝓpter difformitatẽ: vt dictũ fuit in mixto difformi. ꝛ hoc
cũ auxilio medȳ.

Confutatio. ¶ Sꝫ adhuc pono ꝑ caſum ſic eſt poſſi-
bile ipſaz eẽ vniformiter alteratã: tũc cũ nõ poſſit recurre-
re ipſe rñdẽs ad difformitatẽ: qd ẽ reducẽß.

2ᵃ rñſio. Propterea rñ-
dẽt alȳ ꝙ aq̃ reduẽ ſe ꝑ accñs. qm ipſa calefacta eſt rarior
q̃ ſibi ꝯpetat ꝑ nãz: ꝛ ꝑtes ſũt nimis diſtãtes a cẽtro toti⁹
tũc ꝑtes: cũ velint ſe facere ad locũ nãlẽ: ꝑ accñs ꝯdenſan-
tur. ꝛ cũ ad ꝯdenſationẽ: ſequat frigiditas. iõ rõne motus
localis ſe reducit: nõ ꝑ ſe: ſꝫ vt ꝑtes mouẽt ſe in loco. hanc
rñſionẽ tenui in lib. de gnõne.

Confutatio pma. ¶ Sꝫ nũc videẽ nõ eẽ te-
nẽda. ¶ Prio. q: lꝫ in ſphẽra extranea ꝑtes velint facere
ſe ad locũ nãlẽ: nõ tñ in ſphẽra ꝓpria. vbi idẽ eſt loc⁹ toti⁹
ꝛ ꝑtiũ. ꝛ ſic videẽ ꝙ ꝑ ſe cõdenſeẽ: ꝛ cũ nõ poſſit eẽ cõden-
ſatio niſi a frigiditate. 8. phyſi. cõm. iß. videẽ ꝙ ꝯdenſatio
Secũda. nõ motũ localẽ: ſꝫ frigiditatẽ ſequaẽ. ¶ Scdo. ſolet inſta-
ri de ferro magno vniformiter calido: vbi apparet in eo
nullã fieri raritatem. Similiter de magno ſilice. Nec po-
tes recurrere ad inſenſilem motuz localem: vt patet. quia
hoc eſt contra ſenſum. ꝛ etiam ſi ferrum calefiet in aqua:
potius acquirit denſitatem q̃ raritatem: vt tradunt alchi-
mici: qui aiunt ipſum calefactum in aqua eſſe pondero-
ſius q̃ erat. quod eſſe non poteſt: niſi quia denſius. Et lꝫ

Poſitio ꝓpria nũc. hẽc poſitio ſit ſuſtentabilis: videtur mihi nũc ſemper pro-
teſtatione premiſſa: ꝙ aqua vniformiter calida remiſſa
tum in frigiditate tum in ſuba: reduciẽ a medio cõtinente
ꝓpter aptitudinẽ paſſi ſũmã.

Replice. ¶ Sꝫ cõtra arguũt.
Prima. ¶ Pri-
mo. q: tunc a ꝓportione minoris inẽqualitatis ꝓueniret
actio: vt ponẽdo mediũ min⁹ frigidũ aqua.

Secũda. ¶ Scdo. tunc
ſemꝑ aqua reduceret ſe ad ſũmã frigiditatẽ. ſi ſemꝑ a me-
dio reduceret: nõ. n. eẽt maior ratio de pua q̃ de magna.

Tertia. ¶ Tertio. arguũt de aqua addita in quo caſu ipſa alterat
aquã ꝑcedẽtẽ. ꝛ ꝑ ꝯñs ab intrinſeco alterat. Hẽc poſitio

Defenſio. defendi põt. ¶ Et tũc eſt dñm ꝙ cõtinẽs põt cõſiderari
vt eſt ſub forma ꝓpria. vbi cã. vt aer: aut calidus: aut frigi-
dus tanto vel tanto gradu. ꝛ ſic mediũ nõ reducit aquaz
agẽdo: niſi vſq; ad gradũ ꝓpriũ ſibi: vel ſimilẽ. alio mõ vt
inſtrumẽtũ toti⁹ nãẽ vniuerſalis: ꝛ ordinis toti⁹: ꝛ hoc mõ
põt in multa: q̃ ſm ſpeciẽ ſuã nõ põt: ꝛ vt ſic põt eẽ ꝑnᵐ ex-
trinſecũ reductiõis aquẽ ad maiorẽ frigiditatẽ q̃ ipſe ha-
beat. ꝛ hoc maxime ꝓpter paſſi inclinationẽ.

Solõ rõnum. ¶ Tunc ad
ꝑmum pꝫ ſolutio. lꝫ eniz aer vt aer nõ agat vltra gradum
proprium: tamen vt inſtrumentũ naturẽ poteſt agere vl-
tra propriũ: quia habet virtualem proportionem maioris
inẽqualitatis. ¶ Ad ſecundũ dico ꝙ aqua non eſt frigida
vt octo. quia aer non reducit ipſam niſi generando vapo-
res frigidos: qui non poſſunt eſſe calidi vt octo: quoniam
ſunt aerȳ multa ex parte. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ il-
la aqua addita non agit: ſed addit ad inclinationem: ꝛ ſic
medium facilius agit. Hẽc ſunt dicenda pro nunc. ſi vero
aliter alĩs occurret: aliter dicere nõ recuſabo. ſumus enim
in materia ꝓbabili vbi cõtingit opiniones mutari.

Dubitatio de motu nãli q̃ ſit. ¶ Ul-
terius quẽrunt. vnde dicatur motus naturalis. Reſpon-
dent quidam ꝙ dicitur propter materiam affectam qua-
litate diſponente ad illum. vt motus grauis deorſuz: quia
materia grauitate affecta diſponit ad illũ.

Replice. Prima. ¶ Contra obȳ-
ciunt primo. quia motus celi non eſſet naturalis: cum nul-
la ſit ibi qualitas materiam celi afficiens.

Scda. ¶ Secundo.
quia omne principium paſſiuum propinquum debet eſſe
corpus in actu: cuiuſmodi non eſt materia cuꝫ qualitate.

Tertia. ¶ Tertio. tunc aquẽ calefactio non eſt motus naturalis:
quia materia cum qualitate non promouet ad calefactio-
nem.

Solutio aliorum. ¶ Propterea aiunt ipſum compoſitum per ſe exi-
ſtẽs qd per ſe mouetur eſſe propinquũ ꝑnᵐ paſſiuũ ipſius
motus: ꝛ ꝙ dum inclinatur ad talem motum ille eſt natu-
ralis ſibi. dum autem ſibi contrariatur: ille eſt violentus.
ideo calefactio aquẽ eſt violẽta.

Concordia. ¶ Dici poteſt cõcordan-
do ꝙ motus eſſe poteſt. Uno modo naturalis: quia remo-
to impediente competeret ſubiecto: ꝛ ſic recte dicunt ta-
lem motum eſſe naturalem propter totum compoſitum
quod includit formam: quẽ eſt principium inclinatiuum
ꝛ actiuuz illius. Alio modo poteſt ſumi motus naturalis
pro eo qui competit ſubiecto: non contra naturam illius.
Et hoc modo ipſe motus dicetur naturalis a ſolo ꝑncipio
paſſiuo aliqua qualitate diſpoſito afficiẽte ipſum: qua ra-
tione calefactio ipſius aquẽ erit motus naturalis: quoniã
licet frigiditas non diſponat ad motum calefactionis vt
ille competat remoto impedimento: afficit materiam vt
ſit paſſiua a contrario: ꝛ hoc ſatis eſt pro naturalitate ſe-
cundo modo. Nec inconuenit illam reſiſtere ratione for-
mẽ ꝛ diſponere vt in materia. ¶ De motu celi dici poteſt De motu celi.
ꝙ ille eſt naturalis ẽquiuoce. vt dictuꝫ fuit: ꝛ vt diſtingui

tur contra artificialem: ⁊ vt diſtinguitur contra violentum:propter tamē eſt motus aīalis: vt in libro de ſubſtantia orbis:⁊ 2º de anima dictum eſt.

Cō.2m ¶ Et non dz. Cōmentū iſtud pz: verū animaduerſione dignū φ ens artificiale eſt illud qđ inquantū tale non includit principiū motus neqꝫ quietis:huiꝰ ratio eſt:qꝛ reduplicatio cadit ſupra formā rei artificialis. forma aūt eius eſt figura.figura vō nō eſt de principijs actiuis:qm̄ eſt qualitas in q̄titate.7.phyſicoꝝ. Sed dices.cur non deſcripſit ens caſuale:cū ens nāle ſit ꝯ diſtinctū ad illud. Dōm hoc eē factū:qꝛ nō eſt ita necāriū ad intellectuȝ nāe: ſicut ens artificiale. Scđo.qꝛ poſteriꝰ de ipſo tractabit. Ex his ſequitur φ motꝰ celi ꝑpter tria dr̄ nālis.pmo. qꝛ non artificialis. 2º qꝛ nō a caſu ſiue a fortuna. 3º qꝛ nō violētus. Dicit vō nō nālis ꝑpter vnū:qꝛ natura eſt determinata ad alteram dr̄iam pōnis: ꝑpterea dr̄ abſolute motus animę proprie. Et ſic tollunt contradictiones.

¶ Natura igitur principium eſt quoddaȝ atqꝫ cauſa mouēdi ⁊ quieſcēdi eius in quo eſt primo:per ſe: ⁊ non ſm̄ accidens.

Expō ¶ Ex dr̄ia data ꝯcludit definitionē naturę:⁊ vis eiꝰ eſt vis enthymematis ſic.ens nāle eſt qđ icludit pnciᵐ motꝰ ⁊ quietis:igit nā eſt pncipiū quoddā atqꝫ cā mouēdi ⁊ quieſcēdi eiꝰ in quo eſt pmo p ſe ⁊ non ſm̄ accn̄s. vñ ſyllus erit.quo dr̄t nāle ab artificiali eſt principiū motꝰ ⁊ quietis eiꝰ in quo eſt pº p ſe ⁊ nō ſm̄ accn̄s. nā eſt quo differt nāle ab artificiali.igit natura eſt principiū.⁊ reliqua.

¶ Dico autem non per accidens: quia ſibiipſi aliquis medicus cum ſit: ſanitatis cauſa eē poteſt:attamen non quatenus ſanatur medicinā habet: ſed accidit vt idem ſit medicus atqꝫ ſanetur:qñ ⁊ nō nūqꝫ inuicem ſeparentur.

Expō ¶ Declarat definitionē. Ubi aīaduertēdū φ nā ⁊ ars conueniūt:ambe.n.eē pnt principiū motꝰ eius in quo ſunt.vt ars medēdi nōnūqꝫ eſt pncipiū ſanatiōis medici: ſed hoc dr̄nt φ nā eſt pncipiū p ſe motus in illo in quo eſt. ars vō eſt pncipiū p accn̄s. ad dr̄iaȝ artis que in ſubo eiꝰ nō nūqꝫ eſt pricipiū motꝰ: adiecit. nō p accn̄s.ingt.dico aūt non p accn̄s:qꝛ ſibi ipſi aliqs medicus cum ſit ſanitatis proprię cauſa eē pōt:attñ nō quatenus ſanat medicinā hz: ſed accidit vt idē ſit medicꝰ ⁊ ſanet.ſignū ponit: ⁊ ingt quando ⁊ nōnūqꝫ inuicē ſeparent:⁊ cū cōtingat ſeparari: tūc ars

Nobile nō p ſe cā erit motꝰ eius in quo eſt. ¶ Animaduerſiōe dignū φ oē p ſe eſt de omni ⁊ neceſſariuȝ ⁊ ita qđ nō eſt de omni vel necīū eē nō pōt p ſe: ⁊ qm̄ pōt interdū ars eē cā motꝰ in ſubo eius:⁊ interdū nō:rōnabiliter p accn̄s ⁊ non p ſe cā erit motꝰ ſui ſubi: qꝛ vō nūqꝫ eē pōt qn nā ſit principiū motus ſibi in quo eſt.tūc natura per ſe cauſa erit motus ſui ſubiecti. Et ſic pz differentia.

¶ Similiter autem ⁊ caeteroꝛuȝ quae efficiuntur vnūquodqꝫ ſe habet.nihil enim ipſoꝝ effectionis in ſe principiuȝ habet. Sed alia quidē in alijs atqꝫ extrinſecꝰ: vt domus ⁊ vnūquodqꝫ coꝝ quae manu conficiuntur . alia vero in ipſis quidem : non tamen per ſe vt quaecūqꝫ cauſae per accidens ſibi fieri poſſunt.id igitur eſt natura:quod dictum eſt.

Expō ¶ Et ne credat qs φ natura ſolū ab arte medēdi dr̄at:ampliat dictā dr̄iaȝ ad oīa. ⁊ ingt. ſilr aūt ⁊ ceteroꝝ q̄ efficiūtur arte vnūqđqꝫ ſe hz.vt dcm̄ eſt in medicina. nihil eniȝ ipſoꝝ effectiōis in ſe principiū hz:⁊ ſic nā differt ab arte ⁊ ceteris in genus. ¶ Adiecit tamē effectionū artis talē differentiā: φ effectionū artificialiū:quędā principiū hn̄t in alijs ⁊ extrinſecꝰ: hoc eſt nō in ſubo in quo ſunt neqꝫ p ſe neqꝫ per accn̄s. vt domus ⁊ vnūqđqꝫ coꝝ que manu conficiunt.hę.n.artificiales effectiōes:neqꝫ p ſe neqꝫ p accn̄s in ſubo eaꝝ hn̄t pncipiū.alię vō effectiōes pncipiū hn̄t in ſubo in quo ſunt.vt ſanatio medici ab arte eiꝰ:veꝝ nō per ſe:ſed p accn̄s hn̄t cām in eaꝝ ſubo.vt dcm̄ eſt. ideo iterū ꝯcludit nām eſſe (vt dcm̄ eſt) pncipiū motꝰ ⁊ quietis per ſe pmo ⁊ nō ſm̄ accn̄s eius in quo eſt.

Dr̄ia effectionū artificialiū.

¶ Qꝛ manifeſtū. Auerroes primo facit enthimema: vt in lr̄a fecimus. Et ſermo patet. Cōm.3m

¶ Et iſta. Digredit ⁊ diſputat cū Auicēna ⁊ dicit primo φ iſta definitio nāe eſt māifeſta hic. Dicit ſecūdo φ naturā eſſe eſt manifeſtū per ſe.vt poſt dicet Ariſto. Dicit 3º φ eſt vnū pncipioꝝ iſtiꝰ ſciēcie:imo pnciᵐ ſubti ſcię vno mō ⁊ ſubiectū in ſcia alio mō. Dicit 4º φ nō eſt declarandū a metaphyſico. Hec eſt poſitio Auerroys.

¶ Neqꝫ eſt. Narrat pōnē Auicēnę:⁊ ingt neqꝫ eſt ex eis q̄ nō ſunt nota per ſe vt appꝫ ex v̄bis Auicēnę. Et ita vult Auicēna φ nām eē nō ſit per ſe notū.

¶ Niſi intēdat. Excuſat Auicēnā:φ naturā eē pbari a metaphyſico pōt intelligi dupl'r. Uno mō abſolute:tāqꝫ concluſionē ꝑpriā in metaphyſica demonſtratā p ꝑpriā rōnē:⁊ hoc mō errat. Alio mō tāqꝫ negata ab ipſo cauillatore:⁊ ſic fortaſſe bn̄ ait : quēadmoduȝ Ariſto. voluit metaphyſicū debere cōtradicere negātibꝰ pma principia : non quidē demonſtratiōe ſimpl'r:ſed per conceſſa.

¶ Et iſte hō. Adducit Auerroes tres rōnes Auicēnę:acceptas a ſigno:qbꝰ nitebat ꝓbare φ nām eē nō ſit p ſe notū. Primo ſic.nō eſt aliud nām eē:qꝫ motū ipm̄ hēre motorē.idē.n.eſt nā ⁊ motor:⁊ ita idē erit ipſam eē:⁊ motorē eſſe. motor eſt:quia res mota habet ipſuȝ.tunc arguo. motorem eſſe.probatur in 8º per hoc φ res mota habet motorem. Sed natura eſt motor . igitur etiam naturam eſſe probabitur per hoc φ motū hz motorem: vt ideȝ eſt probare album eſſe:quia paries habet albedinē.

¶ Et dixit illic. Secundo arguit. Ariſtoteles 8º phyſicoꝝ. dubitat vtrum ſimplicia habeant motorem. Sed natura eſt motor.igitur dubitat an habeat naturam:ſed naturaȝ hēri eſt ipſam eſſe.igit dubitat an natura ſit.

¶ Et poteſt. Tertio Ariſtoteles probat elementa habere grauitatem tanqꝫ motorem: ſed natura eſt vt grauitas et motor.igitur demonſtrat.vt ſupra habere naturā:⁊ ita naturā eſſe eſt queſitū ⁊ non ꝑcognitum.

¶ Et hoc nō eſt. Reſpōdet ad rationes eius vnica reſponſione:⁊ vult φ multū refert dicere hoc.habet illud:⁊ hoc habet illud differens ab hoc. habere eniȝ animal caput p ſe patet:an habeat caput differens a collo:non pz. Omne itaqꝫ motum habere motorem per ſe patet:ſed an habeat motorem alium a re mota eſt occultum. Dico igitur φ in illis locis Ariſtoteles ꝓbauit ⁊ inueſtigauit an natura mouens ſit alia a re mota.ſupponit aūt naturā eſſe.

¶ Et cauſa. Affert cauſam. quoꝛuȝ Ariſtoteles diſputauit non de queſtione an natura ſit: ſed an natura mouens ſit alia a natura mota:propter Platoneȝ:qui exiſtimauit eſſe aliquid quod mouet ſe.

¶ Et manifeſtum. Et φ non probauerit naturam eſſe declaratur ratione:quoniam ſiue poſitio Platonis ſit vera φ idem mouet ſe:ſiue ſit verū φ natura mouens eſt alia a re mota: vt dicit Ariſtoteles: ſemper naturam eſſe eſt precognitum. naȝ vbi poſitio Platonis ſit vera: illud qđ ſeipſum mouet dignius habet hoc nomen natura ſm̄ definitionem datam. videlȝ φ ſit principiū motus ⁊ quietis.

vbi vero poſitio Ariſtotelis ſit vera: etiam naturam eſſe eſt ꝑcognitũ. Sed illud qđ latet: eſt an motor ſit aliꝰ a moto. Et ſic pꝫ ſolo rationũ Auicēnę.

¶ Et cũ notificauit. Uolens dubitare Auerroes cõtra ſe: format ſyllogiſmuꝫ litterę hypotheticę ſic. ſi quo naturalia differunt artificialibus eſt principiũ quo mouentur ⁊ quieſcunt per ſe primo ⁊ non per accidens: ⁊ natura eſt quo differũt naturalia ab artificialibꝰ. igiť natura eſt ꝓncipiũ motus ⁊ reliq̃. Hic eſt ſyllogiſmus.

¶ Et nõ debet. Obycit ſibi: quia ſi definitio naturę eſt per ſe nota. igitur non poteſt eſſe concluſio demonſtrationis. modo Ariſtoteles ſyllogiȥauit illam ex differentia naturalium ⁊ artificialium.

¶ Quoniã eſt dictũ. Reſpõdet. vbi debes ſcire. vt primo cęli cõmẽto 2º colligiť: ꝙ triplex eſt ꝓpoſitio. quędã ſimpliciter nota vt dignitas: quę nõ demonſtratione: nec ſyllogiſmo: nec aliquo id genus deduci põt: ſed vt ait Ariſto. quatenus terminos cognoſcimus: ⁊ quoniã lumine tñ terminos cognoſcimus. ideo ſolo lumine pꝫ. Alia eſt propoſitio penitus ignota: ⁊ hęc eſt queſtio: quę concluſio efficiť ⁊ nota ſola demonſtratione. quędã eſt media: quę cũ non ſit queſtio: nõ eſt demonſtrabilis. cũ vero ſit aliquantulũ ignota eſt locorũ aliquo probabili explicabilis: vt vel ſyllogiſmo hypothetico: aut diuiſione aut compoſitione: aut exemplo: ⁊ id genus: ⁊ propterea vult ꝙ Ariſtot. non ſimpliciter demonſtrauit de ipſa natura propriam definitionem. Sed ſyllogiſmo hypothetico eam concluſit: quo docet vti in libro prioꝝ non ad ꝓpoſitionẽ ſimpliciter ignotam. vt eſt q̃ſtio: nec ad ſimpliciter notã. vt eſt dignitas: ſed ad mediã: quę indiget modicula inuitione: ⁊ ſic bene dubitationẽ ſoluit. ¶ Sed dubitant hic ſatis rõnabiliť qualis eſt iſte ſyllogiſmus hypotheticus quo probatur definitio naturę: an propter quid: an quia. Reſpondẽt quidam ꝙ eſt ſyllogiſmus quia. nã res naturales ſunt effectus naturę: ⁊ hęc definitio per res ipas naturales cõducitť. Sed obycũnt quidã: qm̃ Ariſt. ⁊ Auerro. qñ dicũt aliquã definitionẽ eſſe principiũ demonſtrationis aut concluſionem: loquunť de demõſtratione ꝓpter quid a priori. Sed iſti delirant. nam Auerroes in prohęmio ait ꝙ raro Ariſto. vtitur demonſtratiõe propter quid ⁊ rariſſime demõſtratione ſimpliciter. igiť ſemper per demonſtrationẽ intelligendũ eſt demonſtrationẽ ſigni. ꝓpterea videtur dictuꝫ illoꝝ alia ratione ambiguũ. nã Ariſtoteles probat naturam eſſe per ſe principiũ motus: per hoc ꝙ eſt differentia qua ipſa naturalia differunt ab artificialibus. modo nec differentia eſt cauſa naturę: nec natura cauſa differentię. igitur hęc demõſtratio ſiue ſyllogiſmus non eſt quia. nec ꝓpter quid. fortaſſe dici poteſt ꝙ ſyllogiſmus eſt a ſigno: quoniam natura eſt cauſa fundamentalis illius differentię qua differũt naturalia ab artificialibꝰ: ⁊ ſic videť reduci ad genus demonſtrationis ſigni. Tu vero ꝯſidera.

¶ Et dixit primo. Remouet dubitationes circa definitionem examinando illam. primo ſi addit per ſe: cur adiecit primo: ⁊ ſi per ſe primo cur adiecit non per accidens. Mihi videť ꝙ Auerroes velit omnes has particulas eſſe poſitas ad circũloquendum vnam differentiã ignotam: qua natura ipſa differat ab arte: quę agit in ſe ſiue in ſubiecto proprio: ⁊ ſic vult ꝙ ſic legatur. natura eſt non per accñs: ſed per ſe ⁊ primo principiũ motus ⁊ quietis eius in quo eſt. Tunc reſpondeo ꝙ nõ ſunt ſuperflua hęc: cũ non ſint eadem. nam per ſe eſt in plus q̃ primo: ⁊ non per accidẽs eſt in plus q̃ ꝑ ſe. Declaro. nauis mouetur per ſe a remo: non autem primo: quia primo ab homine. Medicus mouetur a medicina: ſed nõ per ſe neqꝫ primo. igiť hę omnes particulę non ſunt ſuperfluę: cuꝫ ponanť propter circũlocutionem vnius innominatę differentię.

¶ Artes igiť. Concludit diſtinctioneꝫ artiũ: ꝙ artes ſunt alię: quę nec per ſe: nec per accidẽs poſſunt agere in ſubiecto in quo ſunt. vt ędificatoria ⁊ id genꝰ. alię quę licet per ſe non agãt in ſubiecto in quo ſunt: per accidens agũt in illo iterdũ. ⁊ ait ꝙ Ariſ. addit. q̃ ſiũt manu. nã pars medicinę cui accidit agere in ſubiecto in quo eſt: eſt theorica ⁊ non cyrurgia: cũ nullus flobotomet ſe: vel ſaltẽ nõ lrã.

¶ Sed eſt dubiũ. Cõtra obycit. nã ars ſaltandi ſemꝑ agit in ſubiecto in quo eſt. Reſpõdet ꝙ ſermo ſuus eſt ſolum verus in artibꝰ: in quibꝰ eueniũt actu in materia exteriori ⁊ nõ ſolũ accidens. vt eſt de arte muſicę ⁊ id genus. Sed dices. ſi ſermo tuus non eſt de iſtis. igiť iſtę artes erũt naturę: q2 eis competit definitio. dici põt ꝙ ſaltus vt motꝰ eſt a natura vtpote ab anima: vt talis vel talis motus ſic modificatꝰ eſt ab arte: ⁊ per conſequẽs per accidẽs ars eſt ꝓncipiũ ſaltꝰ: ⁊ ita nõ erit nã. Sic igiť pꝫ ſolo dubõnis.

¶ Utrum aũt. Remouet dubiũ: dubium eſt tale. vtrũ detur aliquod principiũ naturale abſtractũ ⁊ ſupra naturã. Reſpondet ꝙ hęc res eſt digna perſcrutatione: ſed quicquid ſit: Ariſtoteles non conſiderat niſi in generali taliũ principioꝝ hoc eſt naturaliũ ⁊ de accidentibus: quę accidant illis: ⁊ ſic ſi illud detur: non dicitur natura nec principiuꝫ rerum naturalium.

¶ Et iam. Repetit ſolutionẽ q̃õnis factę: an hęc definitio ſit vniuoca: ex quo competit generabilibꝰ. alterabilibus. augmentabilibꝰ. ⁊ mobilibꝰ in loco. Reſpondet ꝙ nõ eſt vniuoca: ſed analoga dicta ſm priꝰ ⁊ poſteriꝰ: qm̃ principiũ accipiť vt cõmune actiuo ⁊ paſſiuo: ⁊ per priꝰ dicitť de actiuo: q̃ de paſſiuo.

¶ Et in talibꝰ. Cõtra dicet quiſ: quoniã ęquiuoca ſunt ꝑus diſtinguẽda: poſtea debet eligi membrũ de quo eſt intentio: ⁊ hoc non fecit. igiť hęc definitio vel definituꝫ non eſt ęquiuocũ. Reſpondet ꝙ definitũ non eſt ęquiuocũ puꝝ: ſed analogũ: ⁊ tale bene poteſt definiri prius: ⁊ poſtea diuidi: vt fecit Ariſto. qui prius naturam definit: deinde eã diuidit: ⁊ ſic Ariſto. non errauit.

¶ Et ſciẽdũ. Soluit vltimo q̃õnẽ: q̃re ſicut in iſto lib. definit nãm: non definit corpꝰ nãle: qđ eſt ſubm totiꝰ ſcię nãlis: ſed illud definit in lib. cęli. Rñdet ꝙ nã ⁊ ꝓncipia nãlia ſũt: ſubm hoc eſt ꝑcognita ⁊ ſuppõnes cões toti ſcię nãli: ⁊ q2 hic liber eſt de cõibꝰ ꝑcognitiõibꝰ ac ſuppõnibus totiꝰ ſcię: recte definit nãm: ⁊ ꝓncipia nãlia. in libº de cęlo definit ſubm artis hꝰ: q2 ille eſt ꝓmus libroꝝ hꝰ ſcię. dico ꝓmus ſpãliũ. ꝓpterea decebat ſubꝫ in illo libro definire. Hęc ſũt: quę craſſa minerua in cõmẽto habenť. ¶ Circa definitionẽ nãę ſunt ꝯfuſiones ⁊ nugę innumerę: ideo reſecando illas moueo dubitatões: quas aliy mouẽt. deĩde dabo expõnes famoſiores hꝰ definitiõis. ¶ Quãtũ ad ꝓmũ videť in definitiõe duplex nugatio. ꝓma eſt: q2 ait ꝓncipiũ ⁊ cã. idẽ. n. eſt 2ª nugatio eſt: q2 ait ꝓmo ⁊ ꝑ ſe ⁊ nõ ſm accñs. hęc. n. videnť abũda. ¶ Scđa dubitatio eſt: q2 oppoſitoꝝ idẽ nõ eſt cã ꝓmo ⁊ ꝑ ſe ⁊ nõ ſm accñs: mõ q̃es ⁊ motꝰ ſunt oppoſita. ¶ 3º. q2 cęli nã eſt nã: ⁊ tñ nõ cã quietis. ſilr forma vel mã terrę eſt natura: ⁊ tamen nõ motus eſt cã. ¶ 4º. aĩa aĩalis eſt ꝓncipiũ motꝰ ⁊ q̃etis aĩalis ꝓmo ⁊ ꝑ ſe: ⁊ nõ ſm accñs: ⁊ tamen nõ eſt natura. vt dť 2º de aĩa: et q2 tũc motꝰ aĩalis eſſet nãlis. ¶ 5º. dubitant: q2 ſubã ⁊ abſoluta nõ debet definiri per accidens ⁊ reſpectiuũ. nã eſt ſubã: q2 mã ⁊ forma: ⁊ abſoluta q2 ſubã. Principium eſt relatiuũ: motus ⁊ q̃es ſunt accñtia. igiť hęc deſcriptio falſa eſt. hę ſunt dubitationes a diuerſis collectę. ¶ Pro intellectu harum hic ſunt adinuenti tres modi intelligendi hanc naturę definitionẽ. ¶ Primus eſt quorundam recentiorũ: quos Joannes in q̃õne ſectatur. Et

Dubia.

Primus mod' o... ponend...

vult iſte modus ꝙ oēs particulę copulatiuę legant̄ diſiūctiue. Secūdo vult ꝙ particulę illę tres nō per accidēs: ꝛ per ſe ꝛ ꝑmo determinent diuerſa: ꝛ ſic ſenſus eſt: natura eſt nō per accidēs principiū vel cauſa prima vel primum hoc eſt ꝑncipale eius in quo eſt ꝑ ſe mouēdi vel quieſcendi. Et tūc dicit̄ ꝑncipiū vel cauſa loco gnīs: vt amplectat̄ formā ꝛ materiā: hoc eſt actiuū ꝛ paſſiuū. Cęterę particulę loco dr̄ię ponunt̄. vt nō per accn̄s ponit̄ ad differentiā artis medicinę ꝛ id genus. quę principia prima ſunt motus vel quietis eius in quo ſunt per ſe: ſed non ſunt principia per ſe: ſed ſm̄ accidēs. Dicit̄ primū ad differentiaꝫ virtuti ꝛ inſtrumentoꝝ naturaliū: quę ſunt nō per accidēs principia motus vel quietis eius in quo ſunt per ſe: nō tamen prima ꝛ principalia. addit̄ eius in quo eſt per ſe propter principiū motus violēti. nā proiciēs eſt nō per accidens principiū principale ꝓiectionis in lapide: ſed qꝛ nō per ſe eſt in lapide: iure nō eſt natura. Hic eſt primus modus: quo facile ſoluunt̄ obiectiones vt videbit̄. ❡ Dupliciter quidā calūniant hūc exponēdi modū. primo qꝛ corrumpit textū. Ariſtoteles enim loquit̄ copulatiue. igit̄ nō debet legi diſiunctiue. Secūdo. quia nō bene dicit̄ ꝙ illa determinatio. nō ſm̄ accidēs. determinet verbū eſt ꝑmo loco poſitū: quoniam nulla ꝓpōne exiſtēte: adhuc illa determinatio. nō ſm̄ accidēs. eſſet pars definitiōis naturę: ꝛ nō determinaret illud verbū eſt faciēs compoſitionem definiti cū definitione. Sed iſtę friuolę ſunt. ꝑma quidē: quoniā ꝛ ſi corrūpat verba: ſanat ſenſum. ille enim eſt ſenſus Ariſto. ſepe. n. eiuſmodi particulę confundunt̄ apud Ariſto. Secūda vero: qꝛ licet nulla ꝓpoſitio ſit: tamē eē pōt: ſufficit igit̄ ꝙ non poſſit formari ꝓpoſitio niſi illa determinatio cadat ſupra verbū illud: ꝛ quādꝫ ꝓpoſitio nō ſit: eſt apta nata eē: ꝛ illa determiatio erit apta nata determinare: ꝛ hoc ſufficit. Hic igit̄ modus primus nō eſt inutilis. ❡ Pro ſecūdo mō qui eſt Auerrois. vt dictum eſt in cōmento. animaduertendū primo ꝙ illę tres determinationes. nō per accidēs. per ſe. ꝛ primo cadūt ſuper idē. neqꝫ ponūtur (vt dictū eſt) vt iuuant vnā differentiā innominatā: qua differat natura ab omni non natura. eſt eni ipſū nō per accidēs in plus ꝗꝫ per ſe: ꝛ per ſe in plus ꝗꝫ primo: ꝛ ideo ſeſe determinantes contrahūt ad vnā differentiaꝫ propriā. Erit igit̄ ſenſus. natura eſt nō per accidēs. ſed per ſe ꝛ primo principiuꝫ mouēdi ꝛ quieſcēdi eius in quo eſt. Patet qꝛ per hāc drīam differt natura ab arte medendi: ꝛ ab inſtrumētis naturę. ars. n. medēdi per accidēs eſt cā ſanationis in medico. Inſtrumēta naturę nō per ſe ꝑmę cauſę ſunt. per particulā illam. vꝫ. eius in quo eſt. habetur differētia ab artibus: quę ſunt extrinſecę ab operibus. illę eni nō ſunt in opere. vt pꝫ: ꝛ ita ſuperfluit addere per ſe. ſignum aūt eſt: qꝛ Ariſto. vnā particulā declarauit. vꝫ. illaꝫ nō ſm̄ accidēs: qꝛ oēs ponunt̄ ad vnū ſenſum. Ulterius animaduertendū ꝙ Ariſto. per principiū ꝛ cauſam intelligit idē: ſed vſus eſt diuerſo verbo: ꝓpter antiquos. quorum quidā cognouerūt cauſam: ꝛ ignorauerūt principiū: alij cōtra norūt principiū ꝛ nō cauſaꝫ. verū vt dixit Auerroes principiū eſt analogice ſumptū vt cōmune actiuo et paſſiuo. Ulterius animaduertendū ꝙ nā in omni eſt ꝑncipiū motus ꝛ quietis: in cęlo quidē (vt dictū eſt) nō ſm̄ totum. Sed ſm̄ parteꝫ. eſt enim celeſtis natura principiū motus hodierni ꝛ quietis heſternę vel craſtinę. ꝛ ſic ſm̄ partes. In generabili vero principiū eſt motus ꝛ quietis etiā ſm̄ parteſ ſubiecti. nam licet terra quieſcat ſm̄ partē mouet̄. vt quādo generat̄ in media regione aeris: Preterea tota terra continuo mouet̄. vt alſ oſtendet̄ ꝛ quieſcit. Amplius ſatis eſt vt ſit principium potentiale actiuū vel paſſiuum. Ex his potes colligere totū definitionis intellectum. Et hic modus etiaꝫ bonus eſt. ❡ Tertius modus (vt mihi videt̄) eſt Themiſtij: qui ſic legit: natura eſt ꝑncipiū ꝛ cauſa motus quietiſqꝫ in eo cui primo ineſt per ſe: ꝛ nō per accidēs. Et eſt ſenſus natura eſt principiū non ꝑ accidens motus ꝛ quietis in eo in quo primo ineſt per ſe. dicit̄. non per accidēs. ꝓpter artem medendi. dicitur. cui ineſt primo. ꝓpter ſtatuā ꝛ artificiaria: quę deorſum ferūtur: ꝛ habēt principiū motus: nō tamen primo hoc eſt ſm̄ ꝙ talia. Dicit̄. primo. ꝓpter gubernatoreꝫ nauis: qui mouet primo nauē: ꝛ ꝑmo ipſi ineſt: ꝛ nō ꝑ ſe: tamē ineſt. hęc vide ab eo. Et ſi dicat̄ quid de virtutibꝰ ꝛ iſtrumētis naturę: diceret Themiſtius. ꝙ illę ſunt per accn̄s principia agēdi motuꝫ in eo in quo ſunt. Hi ſunt tres intellectus: ꝗ oēs pñt ſtare. ❡ Tūc ad ratiōes. Ad ꝑmā allatę ſunt negatiōes: ſm̄ ꝑmū modū quidē: qꝛ ponunt̄ ad diuerſa. Secundū Auerroeꝫ vͦ qꝛ ponunt̄ vt iuuant rem inominatā. ſm̄ Themiſtij expōnē etiā ponunt̄ ad diuerſa. ❡ Ad ſecundā rńdēt recētiores ꝛ Joānes ꝙ ges in termino ad quē nō ꝯriat̄ motui. Et de hac intelligit: ſed hoc ſtare nō pōt: qꝛ quietis in termino a quo ipſa nā non eēt cauſa: qͦd falſuꝫ eſt. Ideo dico ꝙ poſſunt eē cauſę oppoſitoꝝ priuatiue: vt mā eſt cauſa eē ꝛ nō eē. Et ſic ꝯcedo idē eē cauſaꝫ oppoſitoꝝ ꝑuatiue. vt pꝫ i multis alijs. ❡ Ad 3ᵐ pꝫ ſolo ꝑ dicta in modis dicēdi. ❡ Ad 4ᵐ dici pōt ꝙ motꝰ aialis eſt nālis vt definit̄ hic: qꝛ nō violētus nec fortuitus. accipit. n. Ariſto. hic naturā ampliſſime vt diſtinguit̄ contra caſuꝫ ꝛ artē: ꝛ hoc ſatis: ꝛ hoc mō nō ꝯdicit ſibi in 2° de aīa: qꝛ ibi ſumit nāꝫ preſſius. vt pꝫ. ❡ Ad 5ᵐ cōueniunt oēs ꝙ natura eſt in ꝑdicamento relatiōis vt pr̄. ideo definit̄ ꝑ relatiuū ꝑ accn̄tia. Eſt tamē in ꝑdicamēto ſubę ſm̄ eſſe. hęc de definitiōe. multę ꝯfuſiōes ſolēt addi: ꝗ cū ſint inutiles ad rem: ꝛ extra ꝓpoſitū: omittant̄.

❡ Naturā vero habent quęcunqꝫ principium eiuſmodi habent: ſuntqꝫ haec omnia ſuba: qꝛ ſubiectum quoddaꝫ: ꝛ in ſubiecto natura ipſa ſemper eſt.

❡ Natura eſt relatiuū: ꝛ ad ens nāle: ꝛ ad motū ſiue getē. ideo cū deſcripſit nām ꝑ habitudineꝫ ad motū: deſcribit hñs naturā ꝑ habitudinē ad nām: qꝛ vnū correlatiuū debet ꝑ alterū definiri. Sed qꝛ qñ loco definibilis ponitur eiꝰ definitio: definitio erit verior ꝛ notior. vt dicit̄. 6. thopico. Ariſtoteles definit hñs nām ꝑ definitionē naturę: ꝛ ingt. nām vͦ hñt quęcūqꝫ principiū eiuſmodi. vꝫ. motus ꝛ getis ꝑmū ꝛ ꝑ ſe ꝛ nō ſm̄ accn̄s hñt. Hęc dicunt̄ habentia nām ſiue entia nālia: ꝛ qꝛ ens nāle ꝛ nāꝫ deſcripſit mō quo deſcribunt̄ relatiua: ne quis credat hęc eſſe penitꝰ relatiua: adiecit. ſuntqꝫ hęc oia ſubę: dico hęc omnia. hoc eſt ꝛ ens nāle ꝛ nā ipſa. probat aūt ꝙ natura ſit ſuba: ꝛ iquit. qꝛ ſubm quoddā eſt natura ipſa: ſalteꝫ vt natura ſumit̄ ꝑ mā: ꝛ eſt in ſubo ſemꝑ ipſa natura: vtpote forma ipſa: ꝛ ſic ſtat eſſe ſubas: ꝛ entia relatiua. vt pꝫ. eſt ſuba: ꝛ relatiuum ſm̄ diuerſas rationes. Expō

❡ Cū deſcripſit. Auerroes facit duas ptes. in ꝑma exponit textū. In 2ª vͦ ibi. Sed vr̄. digredit̄. ꝑma ps adhuc cōtinet duo. ꝑ reſumit definitionē entis nālis. 2°. exponit quō nā ꝛ ens nāle ſint ſubę. Prima pars pꝫ. Cō.4ᵐ

❡ Et nā ꝛ hñs. Declat Auerroes ꝙ tā nā ꝗꝫ hñs nām ſint ſubę. nam mā eſt ſuba: ꝛ forma eſt ſuba. omnis aūt nā eſt aut mā aut forma: igit̄ oia nā eſt ſuba. Mā gdē eſt nā: qꝛ eſt ſubm ſubę: ꝛ ꝑmuꝫ oīum ſuboꝝ. forma vͦ eſt nā: qꝛ eſt in ſubo qͦd hꝫ eē ſimplr̄ ab illa: ꝛ ſic ꝑ eē in ſubo ſemꝑ itelligit eē in ſubto ꝛ ꝯſtituere ſubm. hoc. n. notat ꝑticula illa ſemꝑ: vt. vꝫ. ſint coexñter mutuo ſe ſuſtētādo: ꝛ ꝑ hoc forꝰ dr̄t ab accn̄tibꝰ. nā accn̄tia ſūt in ſubo: ꝛ ab illo ſuſtētant̄:

Calūnię.

2ᵘˢ modᵘˢ auerrois

3ᵘˢ modus Themiſt.

neqʒ dant eſſe illi niſi ſm quid. Sic igiť eſt materia ipſa
ſuba: qꝛ ſubm. forma vo quia ſuſtentat ſubam.
¶ Et ex hoc diceť iunior. Ariſto. propoſuit tāʒ ens nature
le ꝗ̄ naturā eſſe ſubam: ⁊ non probauit niſi illud de natu-
ra. igiť diminutus. Reſpōdet Auerroes: ⁊ inquit. ⁊ ex hoc
declarabitur: ꝙ vtraqʒ natura hoc eſt ens conditūʒ atqʒ
cōpoſitū ex illis ſit ſubſtātia: quoniā ſi partes ſunt ſubſtā-
tie: totū ipm eſt ſuba. Hec oīa ex Themiſtio ſunt.
¶ Sed videtur. Hec eſt digreſſio: vbi Auerroes ſoluit du-
biū. nam Ariſto. probat materiā ⁊ formā eſſe ſubſtantias:
cū ſit ꝓpriū metaphyſico. igiť vel errauit: aut iſta ſpecta
bunt ad naturalē. Reſpōdet ꝙ Ariſto. ſumit ac petit hec
ab ipſo metaphyſico: ⁊ ita nō dicit hec ꝑ habitū ꝓpriū na-
turalis phię: ſed habitum metaphyſicę.
¶ Et vniuerſaliter. Probat riſionē primo. qꝛ tractare de
ſuba ſpectat ad metaphyſicū: cum ſuba ⁊ accidēs ſint pri
mę entis ſiue dīnie ſiue ſpecies ſiue modi ipſius entis: d̄
quo eſt ſcientia metaphyſica.
¶ Et apparet. Secundo idem ꝓbat: qꝛ apparet in 9º meta
phyſicę: ꝙ materia eſt ſubſtātia in potētia: forma eſt act9:
⁊ id quo mā eſt ens actu. igitur de ſubſtātia nō hic: immo
Nota hic. in metaphyſica eſt tractandi locus. Animaduertendū ꝙ
ꝓpoſitionū quędā eſt: cuius tam ſubm ꝗ̄ pręedicatuʒ ſunt
vnius generis ſciētię. vt ignis eſt ſūme calidus eſt phyſi-
cę conſiderationis: quia ambo extrema ſunt phyſicę con
ſiderationis: aut omne ens eſt vnuʒ. eſt metaphyſicę ſcię
propter idem: quędaʒ eſt ex terminis mixta ſm diuerſas
ſciētias vt ignis eſt ſuba: aut ſuba eſt ignis. eſt enim ignis
phyſicę ſciētię. ſubſtātia vero metaphyſicę. Dicendū igiť
ꝙ ꝓpoſitio nō mixta: eius ſciētię eſt: cuius ſunt ambo ter-
mini: mixta vo: cuius eſt ꝑdicatū: propter qd hec eſt meta
phyſicę. ignis ē ſuba: hec phyſicę. ſubſtātia eſt ignis. Cau-
ſa aūt eſt: qm̄ ꝑdicatū eſt tota ꝓpoſitio reductiue. vt dicit
Porphy. in lib. de interpretatione.
¶ Compoſitū igitur. Infert primo non per ſe: ſed inciden-
ter: ꝙ compoſitum eſt dignius habere hoc nomen ſubſtā-
tia: ꝗ̄ materia: qm̄ compoſitū ipſum eſt in actu: ⁊ materia
in potentia. Infert ſecūdo ꝙ forma per idē eſt dignior ha
bere hoc nomē ſubſtantia: ꝗ̄ compoſitū: quoniā cauſa rei
eſt dignior cauſato: modo forma eſt cauſa. quare compo-
ſitū eſt in actu: ait tamē ꝙ oēs iſtę ꝓpoſitiones ſunt cōes
⁊ eſſentiales enti: hoc eſt ſciētię conſideranti de ente: ideo
ſunt pōnes ſumendę in hac ſciētia. hec ex cōmēto colligū
Dubiões. tur. ¶ Querunt hic. vtrū cęluʒ ſit natura: vel ens natura
Prima le ſiue habēs naturam. ¶ Secūdo querūt diſcipuli. vtꝝ
Secūda vna ſpecie relationis natura referať ad motū ⁊ ad ens na
Tertia turale. ¶ Tertio dubitant an Auerroys illatū ſit veruʒ.
ꝑma ſolo ¶ Ad primā reſpondent recentiores ꝙ cęlum magis de
ad ꝑmū bet dici natura: cum ſit magis materia. ¶ Sed hoc ſtare
Confuta nō pōt: quia aut per cęlū intelligiť ipſum animal cęleſte:
no. qd ex ſe moueť: vel itelligiť māʒ ſecluſa itelligentia: non
Rñſio ꝓ. māʒ ſecluſa itelligētia: qm̄ ſecluſa intelligētia ab ipſa cęli
pria. mā: ipſa nō eēt niſi in aīa. vt colligiť in 2º capº de ſuba or
bis. Si vo intelligit animal: tale eſt ens naturale ⁊ habēs
naturā. Amplius in ꝑmo cęli. cōmē. 95. vult cęlū eſſe cōpo
ſitū ex duabus naturis. igiť ens eſt naturale. ¶ Propter
quod dico ꝙ cęluʒ acceptū pro animali eſt ens habēs na-
turam: qm̄ hʒ materiam ⁊ formā ſalteʒ alterius rationis
phyſicę: vt in vltima qōne primi eſt dictuʒ. pro parte cęle
ſti acceptuʒ eſt natura: aut meli9 pars cęli: quę eſt aut for-
ma: aut materia alterius ratiōis phyſicę. vt dictuʒ eſt: eſt
Solo 2º natura. ¶ Ad ſecundā dici pōt ꝙ natura refertur ad mo-
tum vel quietem modo potentię ad effectum: ſiue actiuā
ad paſſiuum: ſiue potentię ad actioneʒ. vt dicitur quinto
metaphyſi. Refertur vero ad naturale: modo mēſurę ad

menſuratū: quoniā eſt dign9 ens illo. vt dicit Auerroes.
vel ſaltē illius entitatē conſtituit ⁊ terminat: ⁊ ſic reduci-
tur ad modum hunc. ¶ Ad tertiam reſpondēt quidaʒ ꝙ Pria ri no tertię.
totū eſt perfectius forma. ¶ Primo. quia plures cōtinet Pria ri
perfectiones. ¶ Secūdo. quia totū ipſuʒ per ſe a natura Secūda.
intenditur: partes vero per accidens. ¶ Tertio. totum ⁊ Tertia
perfectū. ideʒ primo cęli. cōmen. 3º. igitur quod magis ha
bet rationeʒ totius erit perfectius ⁊ magis ens. ¶ Quar- Quarta
to. cui inſunt plures imperfectiones: id eſt imperfectius.
Sed formę plures inſunt: quia carentia perfectionis ma-
terię ⁊ totalitatis. ¶ Auerroes tenet contrarium hic: ⁊ ſe Poſitio auerroys
primo ⁊ octauo metaphyſicę: ⁊ ſecūdo de aīa. vbiqʒ com-
mentis. 7. ¶ Pro intellectu poſitionis Auerroys aniad- Pria ſuppoſitio
uerſione dignum. Totum bifariam ſumi pro continente:
qua ratione aurum eſt totū reſpectu metalloꝝ: ⁊ deus eſt
omne. vt dicit parmenides. vt accipitur. primo cęli. com-
mento 3º. Et hoc modo nos ſumus partes dei: non quideʒ
eſſentiales ſed cōtentiuę. Altero modo pro compoſito ex
re ⁊ re ipſis. quarum vna eſt actus altera potentia: aut ad
hec reducibiles: qd habet plures modos. vt diximus pri-
mo huius. cōmento 5º. ¶ Secundo animaduerſione di- Secūda ſuppō.
gnum ꝙ aliquod pōt eſſe totum contentiuum alicuius ⁊
eſſe pars illius compoſitione. vt deus eſt totū quodaʒ re-
ſpectu mundi contentiuum: ⁊ tamen eſt pars conſtitutio-
nis mundi primo cęli. ¶ Tertio accipiendum totū con- 3ª ſuppō.
tentiuum eſſet abſolute perfectius ſua parte: poteſt tamē
in aliquibus eſſe imperfectius ſi depēdet a materia illius
totius: quod eſt ſua pars contentiue. Qua ratione pʒ deū
eſſe abſolute perfectius omnibus entibus: quę ſunt illius
partes: ⁊ reſpectu nullius eſt imperfecti9: cuʒ a nullo ipſe
dependeat: ⁊ ita compoſitū ex deo ⁊ mundo non eſt per-
fectius deo. ¶ Ex his accipitur ſolutio ꝙ forma abſolute Solū.
eſt magis ens magiſqʒ ſubſtantia ꝗ̄ compoſitū. Probať:
quia eſt totū illius contentiuū: cū ſit illius eſſendi in actu
cauſa. Eſt tamē ſm quid imperfectior: qm̄ habet rationē
partis dependenter ſaltē a materia illius. ¶ Per hec ad Ad rationes.
rationes. Ad primā. dico ꝙ forma cōtinet omnem perfe-
ctionem compoſiti: ⁊ illam materię ſi quā hʒ: quia eſt to-
tum contentiuuʒ: quia vero pars compoſitiōis dependē-
ter eſt ſm quid imperfectior illo. ¶ Ad ſecundā per idē:
forma eſt enim totū quod per ſe intendiť. compoſitū ve-
ro propter formam. ¶ Ad tertiā patet ſolutio: ꝙ ipſa for
ma eſt totū continuum ſine perfectione. ¶ Ad quartam
ſimiliter. forma enīʒ nullā continet priuationē ſiue caren
tiaʒ niſi actualis cōpoſitionis. hoc aūt non eſt ſibi imper-
fectio: ſicut nec carētia irrationalitatis eſt homini imper
fectio: ⁊ ſi qua eſt illa erit ſm quid. hec de mente Auerro.
Animaduerſione digniʒ ꝙ nōnulli ſiue ardeliones ſiue
blacterones. ¶ Imponūt Auerroi ꝙ ipſe velit cęlum ſe- Pō auerroys ſcḋm quoſdam
cluſa intelligentia eſſe corpus ſimplex: ⁊ quaſi mediū in-
ter potentiam ⁊ actū. Mouentur aūt ex hoc: quia audie-
runt ab eo cęli materiā eſſe in actu: quare vltra intelligen
tiam materia illa eſt in actu: ⁊ per conſequens eſt corpus
ſimplex. Huius poſitionis eſt Ioānes etiā ⁊ alijs omnes.
¶ Obijciunt igiť contra hanc poſitionē. primo: quia tūc Confutatio.
talis cęli materia nō eſſet natura: tenet conſequētia: quia
omnis natura eſt pars habentis naturā. vt diciť in textu. Pria ro.
cęlum ſecluſa intelligentia eſt corpus per ſe exiſtens. igiť
nullius pars. ¶ Secūdo. cęlū ſecluſa intelligētia moueť Secūda
ex ſe. Sed omne motum ex ſe diuidiť in partē motam ⁊
partem mouentē. igitur cęlum ſecluſa intelligētia eſt ens
habens naturā ⁊ nō natura. ¶ Tertio. cęluʒ eſt per ſe vi- Tertia
uens ⁊ per ſe appetens. vt in lib. de ſuba orbis. Sed nihil
per ſe viuit aut appetit niſi forma viuēs aut conſtitutum
ex illa. igiť cęlū aut eſt forma viuens: aut ex illa conſtitu-

tum: ⁊ cum nõ ſit forma viuens. igit̃ compoſitũ: ⁊ per ↄſequens nõ ſimplex. Quarto corpus cęleſte ſecluſa intelligẽtia eſt corpus de pdicamẽto ſubſ. igit̃ compoſitũ ex actu ⁊ potẽtia. tenet cõſequẽtia: q̄ omne exiſtẽs in genere eſt in ſpẽ: omne exiſtẽs in ſpẽ eſt ex genere ⁊ differentia. vt dicit Porphyri⁹. igit̃ ex actu ⁊ potentia. ❡ Propter hęc tenet q̄ cęlũ ſecluſa intelligentia eſt compoſitũ ex forma ⁊ materia. Ex forma quidẽ alterius rationis a formis generabilibus. Ex materia vero eiuſdẽ rationis cũ mã generabili: licet illa cęli mã ſit abſoluta a priuatio eſt: hęc vero priuationi admixta. ❡ Cuius exẽplũ eſt. nã cęleſtis diaphanitas: ⁊ hęc nr̃a elemẽtaria eiuſdẽ rationis ſunt. vt in 2° de aĩa dicit̃ ab Auerroe. Sed dñt: q̄ illa ſemper eſt in actu lucida. hęc vero admixta tenebrę. ❡ Sed hęc poſitio eſt deliramentũ. Tum quo ad poſitionẽ. Tũ quo ad rõnes ↄ Auerroẽ. Quo quidẽ ad poſitionẽ: qm̃ ſi illa mã ⁊ hęc ſunt vnius rõnis ⁊ vni⁹ ſpẽi: tũc eadẽ definitiõe definientur. Modo ab Ariſto. habent̃ materię duę definitiones. altera in 7° metaph. ↄueniẽs metaph. vz. mã eſt qua res põt eſſe vel nõ eſſe. Altera primo huius. tex. cõmẽ. 82. vbi ſequit. dico aũt mãm pmũ ſubm vniuſcuiuſq; ex quo fit aliqd cum inſit non ſm accñs: ⁊ ſi corrumpit̃ in hoc abibit vltimũ. eſt igit̃ ſecũda definitio: mã eſt primũ ſubm compoſitionis: ⁊ vltimũ reſolutionis: nec inuenimus ab Ariſtote. mãm eſſe deſcriptã niſi per potentiam tam ad eſſe q̃ ad nõ eſſe. Si igit̃ mã cęli eſt eiuſdez rationis cũ hac: opz dicere illã eſſe potentiã ad eſſe ⁊ nõ eſſe: ⁊ ſic cęlũ erit corruptibile. ❡ Secũdo nõ eſt bene intelligibile celi materiã eſſe eiuſdẽ rationis cũ mã hor: ⁊ formã alterius: cũ materia ⁊ forma ſint relatiua: ⁊ vnũ p alterũ diuerſet. ❡ Tertio. Mã illa celi hz formã: quę non continet pfectionez oĩum formarũ. igit̃ caret perfectionib⁹ illarũ: ⁊ p ↄñs appetit alias. quod eniz aliqd nõ appetat ipſa mã: eſt nõ ob aliud: niſi q̄ hz illud actu vel virtute. modo mã cęli non hz oẽs formas actu: nec hz oẽs illas virtute: cũ nõ habeat vnã formã ↄtinentẽ virtualiter oẽs: qm̃ non continet formas ſuperiorũ celorũ. igit̃ appetit alias: ⁊ cuz appetitus ſit ratione priuationis vt dicebat̃: rõnabilr in illa erit priuatio. ❡ Quarto cęli forma eſt alterius ratiõis a forma nãli generabili: ⁊ recipit̃ ante dimẽſiones cęli. igit̃ eſt indiuiſibilis ⁊ intellectus: ⁊ per ↄñs nõ eſt neceſſaria alia intelligentia pter illã vnã. Sic enĩ arguit Auerroes in libro de ſubã orbis. Et licet multa alia dici priũ: hęc ſufficiãt: qm̃ in pluribus locis rem hanc cõfutaui. ❡ Quo vero ad rationes: declarat̃: q̄ vt in vltima qõne primi dcm̃ eſt: cęlũ poteſt cõſiderari vt elementũ. Ut enim elementũ eſt corp⁹ in actu pſente forma elemẽtaria: ⁊ mobile per ſe: ita cęlu3 eſt corpus actu ⁊ cęlum pſentent intelligentia: ⁊ ex ſe mobile. Et vt elementũ abſente forma ſm rem vel rationẽ: nõ eſt niſi quo ad eius materiã: ita cęlũ ſecluſa intelligentia nõ erit niſi quo ad eius mãm: quę nec eſt corpus ſimplex nec corpus in actu: nec mediũ inter actũ ⁊ potentiã. Amplius ſicut elementuz nõ põt capi niſi p elnto in actu cõpoſito ex mã ⁊ forma elemẽtaria: ita cęlũ non põt capi niſi p cõpoſito ex intelligẽtia ⁊ cęli mã. Quo fit vt nõ poſſit capi p orbe ſecluſa itelligẽtia. vt recẽtiores autumãt. Bene verũ eſt q̄ intelligẽtia eſt act⁹ cęli. vt aĩa corporis: ⁊ vt intellectus hoĩs. Ad ſenſum datũ in vltima qõne pmi. dico tamẽ q̄ mã cęli: ⁊ mã elnti ſunt diuerſarũ rationuz: cum illa ſit ſemper in actu ⁊ in ſpẽ a ſua forma. Hęc vero ſemp in potẽtia. Illa ſubm ſemp ſimplr: hoc mã ſimpliciter ⁊ ſubm ſm quid. Nec illa dicit̃ carere aut priuari forma: qm̃ carẽtia ⁊ priuatio nõ ſunt niſi poſſibilium. In illa nulla alia forma eſt poſſibilis pter eã quã hz: nec valz. nõ hz oẽs. igit̃ caret vel eſt priuata. vt licet lapis non hẽat viſum: non tamẽ caret vel eſt priuatus viſu: niſi hoc ſibi ſit poſſe. qñ eni nõ hz ⁊ eſt poſſibile: bene caret aut priuatur. Materia igit̃ cęli ⁊ ſi nõ hẽat oẽs: nulla alia eſt ſibi poſſibilis pter eã quã hz: cũ careat potentia: niſi ſm dimidiuz contingentis: qd ſequitur ad ineſſe ⁊ ad neceſſario ineſſe. ❡ Tũc ad rationes huius hiacteronis. Ad primã dicendũ q̄ cęlũ eſt hñs nãm: mã cęli cũ ſit pars cęli eſt vera natura: licet alterius rationis phyſicę vt milies dcm̃ eſt. Ad 2ᵐ nego aſſumptũ. vbi. n. ab ipſo cęlo p poſſe vel impoſſibile remoueret̃ forma ⁊ intelligentia: nihil remaneret pter mãm: quę nõ eſt p ſe mobilis. Ad 3ᵐ dico q̄ cęlum eſt viuens ⁊ appetẽs pp̄ter intelligentiã: qua ſecluſa nihil eſſet pter mãm. Ad 4ᵐ pz ſol. cęlũ ſecluſa intelligentia nec eſt corpus de pdicamẽto ſubſ: nec corpus: ſed bene cũ intelligentia. Et ita pz hęc argumẽta nõ eſſe digna recitatione Qui vellet ẽt tenere poſitionẽ cõem: q̄ cęlũ põt ſumi pro orbe: ⁊ p colligato ex intelligẽtia ⁊ orbe. etiã poſſet rñdere ad rõnes has: qd omitto: q̄ facile eſſet.

Poſitio aliorum.

Exẽplum

Confutatio.

Secũda ratio.

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Solutio rationum.

❡ **Secundum naturaʒ vero ſunt ⁊ haec ipſa ⁊ quaecũq; his per ſe inſunt. vt igni ferri ſurſum. hoc enim neq; eſt natura neq; naturam habet. Sed eſt ens ⁊ natura ⁊ ſm nãm. quid quidẽ igitur natura eſt: ⁊ quid id quod natura ⁊ ſm naturam eſt: dictum eſt.**

❡ Nũc qd ſit ens ſm nãm declarat: ⁊ vult q̄ tã hñtia nãz q̃ act⁹ ⁊ nãles impetus ſiue affectiões ſint entia ſm nãz. vez hęc ſe hñt per ordinez. vt dicit Themiſti⁹ hñs nãm. ens ſm nãm ⁊ ens natura. nã oẽ hñs nãm eſt ens ſm naturã. nõ aũt eͦ: qm̃ ferri ſurſuz eſt igni ſm nãm: nõ tñ eſt hñs nãm: neq; eſt natura ipſa. vz. aut mã aut forma. Sz operatio vel affectio entis nãlis ſiue nãę. Ampli⁹ oẽ ens ſm nãm eſt ens nã: nõ aũt eͦ. nã vicia ⁊ oblęſiões ex ipſa genitura ↄtractę entia nã ipa ſunt: nõ tñ ſm nãm. Hęc ex Themiſtio colligunt̃. Inqt. ſm nãz vero ſunt ⁊ hęc ipſa. vz. hñtia nãm: ⁊ q̃cũq; his per ſe inſunt hoc eſt e natura. Ut igni ferri ſurſum. hoc eni neq; eſt ipſa nã vtpote neq; eſt mã neq; forma neq; hz nãm cuz nõ ſit cõpoſitũ ex mã: ⁊ ita dat intelligere ens ſm nãm eſſe vniuerſali⁹ q̃ hñs naturaz. ideo ſubdit: ſed eſt ens ⁊ natura ⁊ ſm nãm: deinde epylogat ⁊ pz. Cõmentũ 5ᵐ pz. Expõ

❡ **Eniti vero demonſtrare naturã eſſe ridiculuz eſt. Complures. n. reruz eſſe tales pz. demonſtrare aũt ea que ſunt mãifeſta per ea quae nõ ſunt manifeſta: hoĩs eſt qui diſcernere nequit inter id qd eſt per ſe notum ⁊ id qd nõ eſt per ſe notũ. Quod aũt id fieri poſſit non eſt obſcurum. de coloribus. n. rõcinabit̃ quiſpiaz ortus caecus. quare apud tales de noĩbus rõcinatio fit nihilq; intelligant neceſſe eſt.**

❡ Erant qdaz qui naturã eſſe enitebant̃ demonſtrare motiuo argumento q̄ artifex mãm eius demonſtrare debet an ſit anteq̃ de illo paſſiones demõſtret. ad hos occurrit Ariſto. excuſans ſe ab eiuſmodi pũincia ⁊ inquit. eniti vero demonſtrare nãm eſſe ridiculũ eſt: cuius rationẽ ſubſcribit ⁊ inquit. nã rerũ eſſe cõplures eſſe tales hoc eſt nã ⁊ p nãm patet. Dixit cõplures: qm̃ qd ſi eſt ſemp terminat̃ in particulari aut in deſinite vt vtrũ vacuum ſit: aut vtrum hyppocentaurus ſit. nõ eni qd eſt veruz hyppocentaurus vel oẽ vacuũ ſit. de his in poſterioribus ſatis. Cõtra obijciebant. nã hͦ eſt demrãtio id quo res nãles ſunt eſt. natura eſt id quo res nãles ſunt. igit̃ natura eſt. Syllus eſt ex Expõ

neċarijs ꝑpōnibus: ꝛ ita demſ̄atio. Rñdet. demonſtrare aūt ea quę ſunt manifeſta ꝑ ea quę nō ſunt manifeſta: vel ſaltē ęque nota: hominis eſt qui diſcernere neqt inter id qđ eſt per ſe notū: ꝛ id qđ nō eſt per ſe notū. Reddit rōnem vnde hoc accidere pōt ꝛ quando: ꝛ inqt. ꝙ aūt id fieri poſſit nō eſt obſcurꝝ. de coloribus eñ rōcinabiť quiſpiā ex oꝛtus cęcus: quo in caſu ille nō diſcernit inter per ſe notuꝫ ꝛ per ſe ignotuꝫ. quare apud tales de nominibus rōcinatio ſit. nihil aūt intelligant neceſſe eſt: ꝛ addit Themiſti⁹. nā ſi vidiſſet cęcus ſemel ſuperuacaneus ſyllus foret. nūc vero ſolas meraſqꝫ voces hauriet coloꝝ: de reb⁹ nihil intelliget. nō eñ ſyllo: ſed viſu colores iudicanť: ita ſi ei ꝗ neqꝫ mente ſit ſana: neqꝫ māifeſta ꝛ ante oculos poſita videat ſyllos ꝓbueris: vba quidē temere fundenť: res vtiqꝫ ꝑcipi ꝛ iudicari nō poteris. per hęc vult ſolutionem ꝙ rō illa. ſyllus eſt tn̄: ꝛ nō ex notioribus: qm̄ in minori eſt petitio principij: cū ſit ęque nota concluſioni niſi quēadmodum eſſet apud cęcos ſyllus de colorib⁹: qui ſunt ad noīa ꝛ nō ad res. nā nām eē abſqꝫ vlla rōne ꝯſtituendū eſt.

Com. 6. ¶ Congregat. Iſtud cōmentū pꝫ: Auerroes tamē duo vtilia affert: primū: cur Ariſto. ait. cōplures eñ res eſſe tales pꝫ ꝛ nō dixit oēs: ꝛ licet pulchre ſit res hęc in textu expoſita: tamen ipſe affert duas rōnes. pma. qꝛ nō oīa pꝫ moueri ex ſe: cuiꝫ qđ ſit de elītis de ventis cometis ꝛ ceteris id genus. nā de motore hoꝝ non parua accidit qđ. Scḋa rō eſt: qꝛ Plato dixit motorē eſſe rem motā. ideo ꝓſeruādo ſe ab hac qōne Platonis loquiť particulariter. Addit tamen ꝙ ſiue ſit h̄ poſitio vera ſiue nō: plura nālia eiuſmodi eſſe patet. 2ᵐ qđ in cōmento colligiť eſt ꝙ ineptus ad phiam eſt ꝑpter duo: aut qꝛ diminutus in aliquo ſenſuuꝫ exterioꝝ iuxta illud primi poſterioꝝ. deficiente ſenſu deficit ſciētia q̄ exoriť in nobis mediante illo ſenſu: aut qꝛ diminutus in natura hoc eſt in ſenſib⁹ īterioꝛib⁹ qui ſubſeruiunt intellectui. hic eñ diciť cęcus corde: qm̄ ſenſus īteriores ꝓncipaliter fundanť in corde: quiqꝫ obledunť ꝓpter ſpirituū malā ꝯplōnē. reliqua cōmētī patēt.

Queſtio an nāȝ eē ſit ꝗſituꝫ. Pōa ratio. ¶ Quęrunt vtrū nām eſſe ſit demonſtrabile: ita vt ſit qđ vel ꝗſitum demōſtratiuū. ¶ Et videť ꝙ ſic. pmo principia ſubiecti eſſe pōt demōſtrari in ea ſciētia: cuius eſt ſubm vt dicetur. cōmen. 22. ꝛ 26. Sed naturā eſſe eſt principiū ſcientie huius. vt diciť in pmo hui⁹. cōmen. xi. igiť eſt ꝗſituꝫ ꝛ nō ꝓcognitū.

Secūda ratio. ¶ Scḋo. nām eſſe nō pōt demonſtrari. materia eſt natura. igiť mām eſſe nō pōt demonſtrari: quod eſt falſum. ¶ In ꝯriū eſt Ariſto. vt pꝫ in littera.

Per ſe notū triplex. ¶ Pro ſolutione aiaduerſione dignū ꝙ vt recentiores aiūnt trifariā aliqd dici pōt per ſe notū aut per cōſenſum omniuꝫ aut pluriū ſenſuū: quo itellectus aſſentit huic. ignis eſt calidus: aut nix eſt alba. Scḋo nutu ſiue modicula innitione: quo qdēꝫ mō ea quib⁹ impceptibili diſcurſulo intellectus aſſentit ſunt ꝑ ſe nota: vt oē totū eſt maius ſua parte: ꝛ id gen⁹. Hęc. n. imperceptibili diſcurſu habenť: qm̄ vel ſola maiorī aut minori aſſumpta inferunť. Tertio. Sola terminoꝝ cognitiōe: q̄uo pma dignitas. nō ꝯtingit idē eē vel nō eſſe. intellectui pꝫ.

Pō recēnorum. ¶ Tunc rñdet ad qōnē ꝙ hīſ riā h̄ ꝑpō pꝫ. natura eſt. Tū per ſenſuꝫ. Tū per diſcurſuꝫ imperceptibilē: nō aūt cognitiōe terminoꝝ ſola.

Argumēta. ¶ Mouenť aūt eo: qꝛ tūc eiuſmodi ꝑpō eſſet dignitas: qđ falſuꝫ eſt. Tū qꝛ illa nō eſt. niſi vna. Tuꝫ qꝛ hęc diſcurſu īperceptibili eſt oſtenſibilis: qualis non eſt id qđ terminis ſolis pꝫ.

ꝑpria pō ¶ Sed hęc nō ſunt neceſſaria. ideo videť mihi ꝙ naturā eē ſit per ſe notū. tū ſola terminorum cognitiōe. tum ſenſu. Ut eñ colorē eſſe patere per ſe pōt ſenſu ꝛ termini expōne. ſic nām eſſe. hꝫ eñ color rōnē ad coloratū: quatenus eſt id quo aliquid eſt coloratū: ꝛ tūc coloratuꝫ eſſe pꝫ ſenſu colorē eē pꝫ: etiā ſilr: qꝛ eſt id quo coloratū eſt. ſcḋo hꝫ rōnē ad viſum: ꝛ hoc mō pꝫ per qđ nominis coloris. Silr nā vno mō eſt quo nāles res ſunt: ꝛ hoc mō ipſaꝫ eē pꝫ eo ſenſu eaqꝫ ſenſatione: qua pꝫ plura nālia eſſe: vt coloreꝫ eſſe pꝫ eo ſenſu quo etiā pꝫ coloratū eſſe: ꝛ hoc Ariſ. tetigit in lr̄a. Altero vo eſt in rōne ad motū: ꝛ tunc ipaꝫ eē pꝫ per qđ nominis. nā motuꝫ eſſe pꝫ. igiť nā: q̄ ſignat principium motus. natura eñ eſt relatiue dicta ad nāle ens ꝛ ad motū: mō relatiuoꝝ eadē eſt cognitio: ita vt ſi vnuꝫ ſit per ſe notū ꝛ alteꝝ. dico igiť ꝙ nām eſſe pꝫ: ꝛ eſt per ſe notū. Tū per ſenſum reſpcū rerū nāliū. Tū per qđ nominis reſpcū motus ꝛ qetis.

An demōſtrabile. ¶ Qua rōne fit vt nō ſit demōſtrabile. Sed ſyllogiçabile: qđ nō deſtruit rōnēꝫ ꝓncipij. dicitur eñ principiū imediata ꝑpō qua nō eſt altera prior in notitia. ꝓmiſſe. n. erūt aut ignotiores aut nō notiores qđne demonſtrata. Quaqꝫ ratione euenit vt dignitas ſit in hac ſcia: qm̄ nulla eſt prior in hac ſcia in notitia ꝛ eſt cōis oībus ꝯclōnib⁹ huius ſcię veluti illa motus eſt: ꝛ entia naturalia ſunt.

Solo rōnū recentiorum. ¶ Per hęc ad rōnes eoꝝ dōm ꝙ dignitas oībus ſciētijs cōis: nō eſt niſi vna: ſed dignitates cōtractę ad genera ſunt plures. ¶ Ad 2ᵐ ꝯcedo ꝙ eſt ſyllogiçabilis: nō tamē diſcurſu imperceptibili oſtenſibilis: an fieret vel ꝑ ignotiora vel ęque nota. Modo dignitatē ſyllogiçari nō tollit rōnē eius: dūmō demſ̄atio nō ſit: q̄ per notiora proficiſciť.

Suppōſitio p ſolōne rōnū. ¶ Pro ſolōne ad rōnes debes ſcire ꝙ natura vno mō accipi pōt ſub reſpcū quo vel eſt pricipiū motus: vel quo eſt id quo res nāles ſunt. Et tūc eſt ꝑ ſe nota: quēadmoduꝫ ſunt ſua correlatiua: ꝛ hoc mō hęc ꝑpō. natura eſt ſuppō ſiue dignitas eſt accepta. vt motū eē ꝛ entia nālia eſſe eſt acceptū. Alio mō pōt accipi pro reb⁹ q̄ ſunt naturę hoc eſt ꝑ mā ꝛ forma: ꝛ ſic pōt demōſtrari eē vt ipſa mā demonſtrať. ¶ Tunc ad rōnes dōm ꝙ bene principia ſubi pñt demonſtrari: nō aūt principia ſcię. vt dcm̄ eſt. cōmē. 3. Modo nām eſſe eſt ſcię nālis ꝓncipiū ꝛ nō ſubi vt ſic. ¶ Ad 2ᵘᵐ dōm ꝙ maior debet intelligi ſub ratiōe naturę. hoc mō nām eſſe nō pōt demonſtrari inquantuꝫ natura. Materia eſt natura. igiť materia nō pōt demonſtrari inquantuꝫ natura: cum quo tamen ſtat ꝙ poſſit demonſtrari inquantū ſubiectū ꝛ pars entis naturalis ꝛ principium ſubiecti. Hęc de qōne.

¶ Uidetur aūt quibuſdā id eſſe natura ac ſubā eoꝝ quae ſunt ſubm qđ primū cuilibet ineſt informae per ſe ceu lecticae natura lignū. Statuae vero aes. Signū autem affert antiphon: quoniā ſiquis lecticā deorſuꝫ obruerit: vimqꝫ putredo acceperit vt germen fit: nō lectica: ſꝫ lignū exoriet. ac ſi id qđ lege ꝛ arte conficitur: per accidens ſit. Suba vero illa quae ꝛ continue haec ſuſcipiens permanet. Qđ ſi ꝛ horū vnūquodqꝫ hoc idē ad alterum quoddā detinet: quēadmodū aes atqꝫ aurum ad aquaꝫ ꝛ oſſa lignaqꝫ ad terram ꝛ caetera id genus. ſimiliter illud natura erit ꝛ ſuba ipſoꝝ.

¶ Ad euidentiā hoꝝ accipiēdū. vt Themiſtius ſumit: qđ poſterius tractabiť. nām vno ſignificatu eſſe mām. Alio formā: alio viam ꝛ motū ad formā. Materia aūt duplex: vna particularis atqꝫ hęc nō ſimplr̄ iformis: vt ęduꝫ lateres: laterū humor ꝛ terra. Scriptū elīta. Altera generalis atqꝫ h̄ eſt vltima ſine forma prorſus. Ampli⁹ accipiendū ꝙ natura ꝛ eſt natura ꝛ eſt ſuba: quatenus quidēꝫ rebus ineſt vt motus principium natura dicitur. quatenus vero per ipſam res ipſa eſt ſuba dicenda. De materia igiť Expō

⁊ forma. vt Themiſtius vult: diſquirēdū illud eſt. vtruꝫ ſit dignior nomenclatione naturę: ⁊ ita apud Themiſtiū diſputatio eſt an natura pricipaliꝰ de materia dicat̄ ꝙ̄ de forma. hoc eſt qđ hoꝝ duoꝝ principaliter ſit natura ac ſuba. Rn̄det. vt dicit Themiſtius ⁊ inquit. videt̄ autem quibuſdā id eſſe natura ac ſuba eoꝝ quę ſunt principaliꝰ ſubm: quod primuꝫ cuilibet ineſt in formę per ſe: qđ dicit ad dr̄iam materię particularis. Ceu lectice natura principalius eſt lignuꝫ. Statiꝫ vō ꝯs rōcinat̄ Ariſt. hāc poſitionem ſyllō ſic. vt ſubm ſe hꝫ ad formas artificiales: ita materia pma ad naturales. Sed in artificialibus ſubm eſt tota ſuba rei: ⁊ nā igitur in naturalibus mā erit tota ſubſtātia. Minor proſyllogizat̄: quod permanet eſt potius tota ſuba: ꝙ̄ id qđ fluit. Sed in rebus artificialibus mā pmanet: ⁊ formę fluunt: vt ſigno antifontis pꝫ. Iure ſubm erit tota ſuba illarū. P̄mo ponit minoris pbationē ⁊ inquit. ſignum aūt affert antiphon: qm̄ ſiquis lecticaꝫ deorſum in humo obruerit. vimqꝫ putredo lecticę acceperit. dico viꝫ vt germen ſit: ⁊ inde ſtirps herbaqꝫ emergat: non lectica: ſed lignū inde exorie̅t: ac ſi id qđ lege ſiue inſtitutiōe ⁊ arte conficitur: per accidēs ſit: ſuba vero illa: quę ⁊ cōtinue hęc ſuſcipiēs eſt permanet: quoniā ex ligno fit putredo ex putredine ſtirps ex ſtirpe rurſus ligꝫ. igitur ſuba ligni permanet ⁊ lectica ipſa abeſt: ⁊ per hęc habes minorem. Tunc accipit maiorē dicēs: ꝙ ſi hoꝝ entium naturalium vnūquodqꝫ hoc idē ad alterū quodā hoc eſt ad materiaꝫ detinet: queadmodū ęs ⁊ aurū ad aquaꝫ: que eſt materia omniū liquefactibiliūꝫ. 4. metheoroꝝ ⁊ vt alchimici volunt ⁊ oſſa ligna qꝫ ad terrā: quoniā materia hoꝝ eſt terra iuxta illud heſiodi. ex cinere es ⁊ in cinerē reuerteris: ⁊ cetera id genus. ſimiliter ad ſuas ſe habent materias hęc eſt maior cui addit concluſioneꝫ dicens: illud ſubaudi ad qđ omnia naturalia talē detinent ſimilitudinis rationē. erit ⁊ natura ⁊ ſuba ipſoruꝫ. hęc eſt concluſio. hac igitur ratione moti ſunt veteres.

Com.7. ¶ Quū declarauit. Cōmentū iſtud pꝫ: verū velle videt̄ ꝙ Ariſto. velit pbare materiā eſſe naturā: ⁊ primo per rationes antiquoꝝ: cui expōni conſentit expoſitor. hęc tamen expoſitio nō mihi ſonat. Tū qꝛ nō conſonat verbis. Tum quia mām eſſe nāꝫ eſt fere per ſe notū. ex p̄mo phyſicoꝝ. Et licet cōmentū pateat: aduertendū tamen: ꝙ Auerroes ſignū antiphontis cōponit per duos ſyllogiſmos. primus eſt. natura permanet: ſcānuꝫ ⁊ id genus nō permanet. igit̄ ſcānū nō eſt natura. Scđs. ſcānū ⁊ ſibi ſimile nō eſt natura. forma eſt ſcānū aut illi ſimile. igr̄ forma nō eſt natura. cōmentū 8ᵐ ex textus expōne pꝫ.

¶ Quapropter alij quidem terram. Alij vero ignem. Alij aerem: alij aquaꝫ: alij quedam horum: alij omnia hęc eorum quae ſunt naturā eſſe profitentur. quod enim horum quiſpiam acceperit eiuſmodi: ſiue vnuꝫ: ſiue plura: id ⁊ tot vniuerſam ſubam eſſe aſſerit. Caetera vō cūcta affectiōes hoꝝ: habitus: ⁊ diſpōnes.

¶ Hęc littera pōt eſſe ſignū eius qđ dixit Ariſto. auctoritate antiphontis: ⁊ pōt eſſe ꝙ Ariſto. narret pōnes de natura. Siue igit̄ ſit ſignū: ſiue ſint opiniones: qui ignē vel aerem aut aquā mām eſſe putabant. idē nāc nomēclationē igni atqꝫ aeri tribuebant. Et qui itē plures materias ediderunt: etiā plures conſtituere naturas. Reliqua omnia aut qualitates illarū eſſe aut habitus aut affectiones. Hę ſunt ſiue poſitiōes ſiue ſignū poſitionis datę. animaduerſione dignū ꝙ Ariſt. hęc oīa dixit: qꝛ tēpore antiquoꝝ nō ſciebant cauſaꝫ formalē nec erat illa diſtincta ab alijs accidentibus. vt dixit Alexāder. Et ſi dices Zꝫ qꝛ nullus poſuit terrā niſi heſiodus: qui non fuit phs. p̄mo metaphy. cōmen. p̄mo ⁊. 14. Soluit Auerroes ꝙ nullus poſuit terram ſolā. Sed bene cū alijs elementis. vt dixit parmenides terrā ⁊ ignem. Cōmentū pꝫ.

¶ Et horum quidem quod vis perpetuū eſſe. non enim eſſe ex ſeſe mutationeꝫ ipſis. caetera vero generari atqꝫ corrūpi infinities: vno quidēꝫ igitur modo natura ſic dicitur prima cuiqꝫ ſubiecta materia eoꝝ quae in ſeipſis motꝰ atqꝫ mutationis principium habent.

¶ Continuando pōnes inquit eos velle id qđ ponunt materiā imortale eſſe ſeculis oībus: rerū ſiquidē naturā ſeruatam. vt inquit Themiſtiꝰ: opꝫ cōmeare: cętera ⁊ infinities fieri ⁊ corrūpi. Tunc epylogat ⁊ vult. vt Themiſtius inquit: Ariſto. dicere hunc in modū illos conatos eſſe materiā demonſtrare potiorē eſſe naturaꝫ: ⁊ ita Ariſtote. ſm̄ Themiſtiū ſoluꝫ duxit argumenta: quibus antiqui dicebant materiam eſſe potiorē naturā.

¶ Dicit. Cōmentū iſtud pꝫ. colligunt̄ aūt duo a recentioribus. Primū ipſam p̄mā materiā non eſſe cōpoſitā ex materia ⁊ forma. Et hoc cōtra Platonē ⁊ Auicēnā qui dixerunt materiā eſſe corpꝰ. Scđm ait oē ens qđ hꝫ pncipiuꝫ motus propriū: neceſſe eſt ipſuꝫ hēre ſubm propriuꝫ p̄ter ſubm cōe: ſed iſta nō eſt mā pura ſed cōpoſita: ⁊ ita erit habens nām ⁊ nō nā. Sed iſtud ſcđm eſt ꝯ eū. p̄mo qꝛ elīta hn̄t p̄ncipiū motꝰ ppriū: ⁊ nō hn̄t materiā ſecundā cōpoſitā ex mā ⁊ forma p̄ter mām cōem. Scđo celuꝫ. ſilr hꝫ p̄ncipiū motꝰ ppriū: ⁊ tn̄ nō hꝫ materiā cōpoſitaꝫ p̄ter materiā cōem. Rn̄dent quidā ꝙ Auerroes p materiā cōpoſitam intelligit aggregatū ex mā p̄ma ⁊ diſpōnibꝰ accn̄talibus ppriis formę. Hęc rn̄ſio ſtare nō pōt: qm̄ mā non eſt in actu p diſpōnes: cū ſint media ad actū. Sed oꝫ oē motuꝫ ex ſe diuidi in parteꝫ motam ⁊ mouentem in actu ſm̄ Auerroē vbiqꝫ. Scđo vel p diſpōnes ītelligit accn̄tia terminata aut interminata. ſi terminata: cuꝫ illa nō poſſint eē p̄ter formā: igit̄ pſupponūt formā: ⁊ per ꝯn̄s mā erit ꝯpoſita ex forma ⁊ mā: qđ negant. Si intelligit interminata: tūc p hęc minime mā erit in actu: īmo nec reſiſtēs: nec potens eſſe res mota. Propterea videt̄ mihi dictū iſtud eſſe verū in motu recto: quū nōdū pateat cęlū: ⁊ p hēre principiū motus ītelligit nec initiatiue nec ꝯtinuatiue moueri ab alio: ⁊ ſic elīta ipa excludunt̄: qm̄ licet a forma ꝯtinuetur eoꝝ motꝰ: nihil minꝰ a ſe vel eoꝝ forma moueri nō incipiūt: ſꝫ aut a gn̄āte: aut a remouēte phibēs: ⁊ ita dictuꝫ Auerroys tn̄ in aīalibꝰ vr̄ hēre locū. Tū qꝛ illa recte mouent̄. Tū qꝛ a ſeipſis nullo ꝯcurrēte extrinſece. Mō conſtat talia aīalia diuidi in duas ptes. vꝫ. mouētē ⁊ motā: ꝗ̄ mota ē i actu ꝯpoſita ē ex mā ⁊ forͣ ⁊ reſiſtēs motori.

Com.10.

¶ Alio vō modo ipa forma atqꝫ ſpecies quae eſt ſm̄ rationem. Nam vt ars dicitur ad id qđ per artem eſt ⁊ artificioſum: ita natura dicitur ad id qđ per naturam eſt ⁊ naturale atqꝫ illud habere dicimus artis nihil ſi poteſtate tantuꝫ ſit lectica: ndonduꝫ aūt habeat formaꝫ lecticae: neqꝫ artem eſſe: neqꝫ in his quae natura conſtant. Quod eniꝫ poteſtate caro aut os eſt: naturam talem non habebit anteꝙ̄ formaꝫ quae ſm̄ rationē eſt: accipiat: quā aſſignātes qđ eſt caro aut os dicimus: neqꝫ ꝯſtat natura.

Expō ¶ Nanc (vt Themiſtius ſentit) Ariſto. contorquet ꝓblema ad oppoſitū. vȝ. ꝙ forma verius ac iuſtius nature nomē ſortiat̃: ⁊ vtit̃ exēplo arte factoꝝ ſic: vt ars ad arte factaita forma ad nãlia. Sed in his que fingunt̃ arte nō in mã: ſed in forma artificiū ſpectat̃. igit̃ in his que nã conſtant: in forma natura ſpectabit̃ tangit cōcluſionē ⁊ ingt. alio vō mō ipſa forma atqȝ ſpēs que eſt ſm rōnē dicit̃ verius natura. hec eſt ɔcluſio: deinde ſumit maiorē ⁊ inquit. nã vt ars dr̃. ſubaudi ſe hēre ad id qḋ per artē eſt. ⁊ ꝓ. i. artificiariū: ita natura dicit̃ ad id qḋ per nãm eſt ⁊ nãle. hec eſt maior: deīde ſumit minorē ⁊ inquit. atqȝ illud hēre dicimus artis nihil ſi poteſtate tantū ſit lectica. nonduȝ aūt hēat formā lectice: imo neqȝ artē aut ſȝ artē eē dicimus. adiecit cōcluſionē ⁊ ingt: neqȝ in his que natura cōſtant. ſubaudi dicet̃ nãle niſi ꝓpter formā: qḋ et exēplo perſuadet: ⁊ ingt. qḋ. n. ptãte caro aut os eſt. vt cibus nãm talem hoc eſt carnis vel oſſis nō hēbit anteq̃ȝ formā carnis aut oſſis q̄ ſm rōnē eſt accipiat: quā formā aſſignantes qd eſt caro aut os dicimus: ꝓpter qḋ et niſi accipiat formaȝ carnis aut oſſis nūq̃ȝ dicet̃ cōſtās nã: aut nãle.

Cōm. xi. ¶ Quēadmodū. Cōmentū pȝ: aīaduerſiōe tamē dignū ꝙ Auerroes reddit cām maioris ⁊ ingt: qm̃ vt ars attribuit̃ artificiali ⁊ artificiato. ſilr̃ nã attribuitur nãli ⁊ nãto: qm̃ quēadmodū qditas artificij eſt in arte: ita qditas naturati eſt in natura. Scḋo aīaduerſione dignū ꝙ auerro. dupliciter dr̃t a Themiſtio. pmo qꝛ vult ꝙ Ariſtot. declarat ꝙ natura dicat̃ de forma: poſtq̃ȝ declarauit ꝙ nã dicit̃ de mã. ⁊ nō vult Ariſto. facere cōparationē: ⁊ hanc expōneȝ ſectant̃ expoſitores oēs latini. ſcḋo dr̃t: qꝛ alio mō format rōnē. vt pȝ. Sed ambiges ɔ̄ pmū: qꝛ vr̃ ꝙ rō illa maioris nulla ſit: ⁊ ɔ̄ ipȝ ⁊ Ariſto. 2. de aīa. cōmē. 8. vbi totū oppoſitū ait. ibi. n. vult ſubam reꝝ artificialiū eſſe oēm a ſubo vt reꝝ nãliū ois ſuba eſt a forma. cōparat. n. ſubm illaruȝ forme nãliū. hic vō totū ɔ̄riū ait. cōparat. n. formā forme. dici pōt pmo ꝙ hic vtit̃ rōnib⁹ famoſis ⁊ nihil demōſtratiui ait. Ibi vō ſm veritatē: aut dici pōt ꝙ res artificiaria vt lectica pōt ɔſiderari dupl̃r: aut abſolute: ⁊ ſic tota illi⁹ eſſentia eſt mã ⁊ ſubm: aut pōt ɔſiderari reduplicatiue vt ſic hoc eſt vt artificiaria: ⁊ ita ei⁹ potiſſima ratio eſt a forma: ⁊ hac ratione loquitur hic.

¶ Quare alio modo natura erit forma ⁊ ſpēs coꝝ quae in ſeipſis. Motus principiū habēt: quae nullatenus ſeparabilis erit niſi ratiōe. at id qḋ ex his conſtat. natura quidē non eſt: ſed a natura vt homo atqȝ natura magis haec erit q̄ȝ materia: quando vnūquodqȝ magis dicat̃ cum actu eſt q̄ȝ cum eſt poteſtate.

Expō ¶ Concludit ɔcluſionē innuens ſolutionē nōnullarū dubitationū: ⁊ ingt. quare alio mō nã erit forma ⁊ ſpēs coꝝ q̄ in ſeipſis motus pncipiū hñt. Sed dices ſi forma eſt alio mō nã q̄ȝ mã. igr̃ ſepabilis a mã. Rñdet ⁊ ingt q̄ nullatenus ſepabilis erit niſi rōne. Sȝ dices. forma eſt nã ⁊ mã eſt natura: ſed compoſitū eſt forma ⁊ mã iugate. igit̃ erit nã. Rñdet (vt̃ Themiſtio) ⁊ ingt ad id qḋ ex his cōſtat: nã qdē nō eſt: ſed a nã: vt hō: ⁊ ita licet tam mã q̄ȝ forma ſeorſum nã ſint. Iugate amplius nã nō erunt: ſed ex natura vt aīal ⁊ plāta. Sed adhuc dices. dictū eſt ꝙ forma ſit magis nã q̄ȝ mã: vtruȝ magis ſit natura vt pars cōpoſiti. Rñdet vt exponit Themiſti⁹: ꝙ licȝ vt pars cōpoſiti forma nō ſit magis aut min⁹ natura. Seorſum tñ ac particulatiȝ conſideranti forma dr̃ magis eſſe nã q̄ȝ mã qm̃ vnūqḋqȝ magis dicat̃ quū actu eſt q̄ȝ cū eſt ptãte.

Cōm. 12. ¶ Iſte igit̃ Cōmētū illud pȝ: verū qḋ Ariſto. ait Auerro. ꝑſuadet ⁊ ingt. mã aūt dr̃t a forma: ſȝ nūq̃ȝ denudat̃ a forma: imo cū ſeparat̃ ab vna forma recipit aliā: hui⁹ rōnem affert: qm̃ ſi ab oībus formis pma mã denudaret̃: tūc qḋ nō ē in actu eēt in actu. hec eſt additio Auerroys. ¶ Sȝ ɔ̄ hec q̄ Auerroes ſuppleuit cuculláti dupl̃r obyciūt. pmo ꝙ ratio ei⁹ nulla eſt: qm̃ actus eſt bifariā. alter quem entitatiuū vocant: cū per ipſuȝ res ſit ens ⁊ extra cauſas: hūc alij actū exiſtēdi appellāt. alter quē formalē: quem a forma proficiſci aiunt. Dicūt mō mãm ſine forma eſſe in actu entitatiuo ⁊ in po tentia formali ad formā. ¶ Cōtra vō concluſionem pmo: qm̃ qḋ eſt res in ſe actu exiſtēs poteſt ſtare ſine eo ē quo nec eſt neqȝ depēdet: ſed mã vt dixit Themiſtius pmo huius in digreſſioneȝ vnica eſt res actu exiſtens ⁊ de ſe. igit̃ pōt eſſe ſine forma. ¶ Secūdo prius ſm nãm illud eſt qḋ contingit eſſe ſine posteriori: ⁊ poſterius nō ſine ipſo. vt dicit̃ 5°. metaphy. textu cōm. 16. Sed mã eſt prior natura forma. igit̃ pōt eſſe ſine forma. ¶ Tertio. Materia pōt eſſe ſine hac forma ⁊ ſine illa: et nulla eſt vel erit forma quin ſine illa materia eſſe poſſit. igr̃ ſine forma eſſe pōt vniuerſaliter. tenet argumentū ab omnibus ſingularibus ſufficienter enumeratis ad vlem. ¶ Sorticole cōcedunt mãm poſſe eſſe ſine omni forma: nō tamē ſine forma. nā duo ſigna diſtributiua cadētia ſuper eundē terminū cōem determināt. Ideo in pma particula illa forma ſtat determinate. In ſecūda diſtributiue: ⁊ ita pōt mã eſſe ſine oī forma: qm̃ ſine a. aut b. forma: nō tamē ſine forma: quoniaȝ dū perdit vnā recipit alteram. ¶ Cucculláti vō volunt mãm eſſe ſine forma vl̃r ⁊ abſolute nō eſſe implicans ɔ̄dictionē: ⁊ ꝓpterea aiūt illud ſubeſſe virtuti pmi agētis: cui ſubeſt oē poſſe. ¶ Veriores catholici. vt expoſitores nr̃i Thomas ⁊ Egidi⁹ cū Auerroe vbiqȝ tenēt mãm eſſe abſqȝ forma eſſe implicans ɔ̄tradictionē: ⁊ ꝓpterea virtuti diuine aiunt nō ſubeſſe. pōt eniȝ deus agere oē poſſibile. Sed mãm eſſe ſine forma nō eſt res poſſibilis: ideo deus id agere non pōt. ¶ Rem hanc Auerroes ꝓbauit per hoc: qꝛ tunc qḋ nō eſſet in actu eēt in actu. deducit̃ ɔſequētia pmo ſumendo illud tertij celi. cōmen. 29. ens in potentia nō hȝ eſſe niſi aut vt pars cōpoſiti: aut vt aliqd vnū decē pdicamentoꝝ. Ex hoc pȝ ratio. Nam vbi mã eēt abſqȝ forma: mã nō eſſet in actu: ſi qdeȝ omne ens in actu ſit aut forma aut formā habens. Et etiā eſſet in actu: qm̃ cuȝ ſit ens in potentia erit pars cōpoſiti: aut aliquid vnū decē pdicamentoꝝ: ⁊ ita in actu. ¶ Secundo deducit̃ per id qḋ dicit̃ 4°. huius. cōmen. 60. vȝ. ꝙ omne per ſe exiſtēs in actu eſt corpuȝ aut attributū corpori: cū igit̃ mã ſit ens exiſtēs in actu: erit aut corp⁹ aut virtus attributa corpori: ⁊ ita eēt in actu ⁊ nō in actu. ¶ Catholici vero rem hāc perſuadent ꝙ deus pōt ſupplere vicem cuiuſlibet cauſe pter formalē. nō eniȝ de⁹ pōt facere albuȝ eſſe ſine albedine. igit̃ nec rem exiſtere ſine eſſe. oē aūt eſſe eſt formaliter a forma. igit̃ nō pōt facere mãm eē ſine forma. ¶ Rem hāc multis rōnibus in lib. pmo perſuaſimus ⁊ cōtradiximus rōnibus cucullatoꝝ. nunc vero ita ɔcluſionē Auerroys ⁊ expoſitoꝝ approbarē. omne illud quo circūſcripto a mã adhuc eſſet in mã: deus nō poteſt ſeorſum a mã facere. Sed circūſcripta omni forma a mã: adhuc forma eſſet in mã. igit̃ nō pōt de⁹ facere materiā ſeorſum ab omni forma. maior pȝ cuilibet: deducit̃ vō minor: qꝛ vbi mã eſſet exiſtens ſine forma: aut eſſet in loco aut nō. Si nō eſſet in loco eēt res illimitata ⁊ infinita. hoc eni eſt maximū apud cucullatos. ſic eni deſcribit̃ res in loco. Si vō eēt in loco ſiue definitiuo ſiue circūſcriptiuo: tūc eſſet cuȝ forma: qm̃ locus ſiue ſic ſiue ſic eſt forma locati. 4°. phyſice auſcultatiōis. Ubi eniȝ eſt locus definitiuus eſſet reſpectus: ⁊ ita forma reſpectiua vbi loc⁹ circū

ɔ̄ Auerr. rationes.

ɔ̄ ɔcluſionē. Prima rō

Secūda

Tertia

Pō ſorticolaꝝ.

Pō cucullatoꝝ

Pō ve

pa auerr. deductio.

2a deductio

Deductio catholicorum.

R. ꝓpa

ſcriptiuus: eēt ſupficies corporis ꝯtinētis. igiť dimenſio: ꝛ ita forma abſoluta. quare mām eſſe ſine forma iplicat ꝯdi
Scda rō ctionē. ¶ Scdo. ſi de⁹ ageret mām ſine forma: aut ħ efficeret agendo: aut corrumpēdo. Sȝ ſiue ſic ſiue ſic: ꝓphi volūt deum nihil agere imediate ad extra: niſi mediātib⁹ cauſis ſecūdis: vt notat Auer. 9° meta. ꝯmē. 7°. Nō nulla cā ſcda pōt id agere: igiť nec p⁹. ꝛ licȝ ad neutrā ptē ſint ōnino rōnes: ꝓbabili⁹ aſſero pōnē Auer. ꝛ expoſitoris. ¶ Et iō ad rōnes: ad p^{am} Themiſtius voluit mām hr̄e eēntiā pſeꝗntiā ꝓ per formā: iō voluit mām pri⁹ itelligi ſm eēntiaȝ abſolute: ꝗ̄ in relatione ad formā: nō tn̄ diceret illā poſſe exiſtere ſine for⁹: cū exiſtere ſit a forma apud ipm. ¶ Ad 2^{m} dici pōt vno mō ꝙ prius eſt duplex. in actu ꝛ in po^a ꝓri⁹ in actu pōt eē ſine poſteriori. nō aūt prius in potētia. Aut dōm mā; eē priorem forma: ꝛ ꝯtra formā priorē mā. regula igiť phi eſt vera in illo qȯ eſt pri⁹ tn̄ ꝛ nullaten⁹ poſterius: vt dicetur alibi. ¶ Ad 3^{m} ſunt multę inſtātię: nā hō eſt necio: ꝛ tamē nullus hō ē necio. Sic mā necio eſt cū forma: licȝ cū nulla forma. Amplius corpus necio eſt in loco: ꝛ tn̄ necio ī nullo loco: ꝛ ſunt alię obiectiones: quas omitto. Tūc ad rōnes dico ꝙ ad regulām requrunť tria. pmo vt oēs ſingulares ſint verę. 2° vt cōpoſſes. 3° vt nulla indeterminata ſit oib⁹ determinatis incōpoſſibilis. Et hęc 3ª deficit rōni iductę. eſt. n. indeterminata ꝗdaȝ forma: ſine qua mā ipſa eē nō pōt: quę cum ſit ꝯfuſa nō eſt ſignabilis: vt licȝ ꝯtinuum poſſit eē diuiſum ſupra oē ſignū determinatū: non tn̄ ſupra oē: qm̄ eſt vnū īdeterminatū ſupra quo ſ̄ eēt diuiſio nō pōt. Sorticolę alr dicerēt: ꝛ venit ad ideȝ. Uel dici pōt ab oib⁹ ſingularibus veris poſſibilibus: ꝛ nō ſibi ſuccedētib⁹ ſeq vlem. mō ille ſingulares ſibi ſuccedunt.

¶ Adhuc aūt ex hoīe homo fit ſed non ex lectica lectica. quapp ꝛ inquīt non figuraȝ eſſe naturam: ſed lignum. qꝛ non lectica fiet ſi pullulabit: ſed lignū. Si igiť ars ē hęc: forma quoqȝ nā erit. fit. n. ex homine homo.

Expō. ¶ Themiſtius rōnem format ſic. cui⁹ pſentia nāles res ſūt ex nā illud necio eſt nā. Sed pſentia formę res nāles ſunt ex nā. eſt igiť forma natura. Aut magis iuxta lrāȝ. omne id quo ſimile nāliter fit a ſimili eſt pcipue natura. forma eſt quo ſimile a ſimili proficiſcitur. igitur ipſa eſt natura. verba Ariſtotelis patent.

Cōmē. 13 ¶ Cum induxit. Cōmētum hȝ duas ptes. in prima exponit textū: ꝛ pȝ. Scda ibi. ꝛ cā in hoc qȯ dixit: digrediť aliquātulum: ꝛ pmo declarat cur formę artificiales nō generant: ꝛ vult hoc eē: qꝛ ſunt accītia in ſubīis nālibus: at formę naturales ſunt ſubſtantię.

¶ Sed formę. Cōtra obycies. formę artificiales ſunt accītia. igiť nō ꝯſtituent res artificiales. Rñdet ꝙ nō ꝯſtituit res artificiales abſolute: ſȝ reduplicatiue. hoc ē vt artificiale: veluti album licȝ abſolute nō ꝯſtituat parietem: tamen ꝯſtituit parietem vt albus eſt: vt etiā formę nāles. Ex his arguit vt nāles res ſunt ſubę: formę nāles ſunt ſubę. ita qꝛ artificialia ſunt accīa: formę artificiales ſūt accītia. recte igiť ſola forma eſt nā. Sed dubitať contra cām quā dedit Auer. qm̄ vt dr. 3° cęli. cōmē. 56°. ꝛ. 12°. meta. cōmē. 18°. accīs vt caliditas nō tn̄ caliditateȝ agere pōt: ſed ſubām. igitur accidēs poteſt generare. ꝛ ſic cā Auer. nulla erit. Hęc dubitatio. vȝ. vtrum accīs poſſit agere accidens aut ſubſtātiaȝ eſt magna. Sed nunc dico ꝙ accidens eſt duplex. quale: ꝛ quātum vel in quāto per ſe. modo quātitas vel fundatum per ſe primo in quāto nō eſt de pricipys actiuis. 4. huius. Cōmēto. 84. quale vero vt quale generat ſibi ſimile vt calor vt calor generat calorem: vt inſtrumentum ſubſtantię generat ſubſtantiaȝ. tunc dico ꝙ ratio Auerrois eſt ſtrictiuris: ꝛ debet ſic intelligi: ꝙ formę artificiales nō agunt: qꝛ ſunt accītia. ſupple talia. vȝ. ꝗ̄titates vel ꝑ ſe in ꝗ̄titate.

¶ Adhuc aūt natura dicta veluti genitura: via eſt in nām. non enim vt medicatio dicit non in medicinā via: ſed in ſanitatē: neċe eſt eniȝ a medicina qdem: non in medicinā eē medicationē. nō ſic ad nām ſe hȝ natura. Sȝ id qȯ naſciť: ex quodā in quoddaȝ quatenus naſciť: pficiſciť. In quoddaȝ igiť naſciť: nō ī id ex quo: ſed in id qȯ. forma ergo natura eſt.

¶ Natura (vt dixit Themiſtius) trifariam dici ſolet: vno modo pro materia. Scdo modo pro forma. 3° ꝓ via in formam: que diciť gręce geneſis. latine genitura: cuȝ accepit naturam dici de materia ꝛ forma: nūc ꝙ dicať de genitura ꝛ via in formam: ſumit: ꝛ īnqt. Adhuc autē natura dicta veluti genitura: via eſt in naturam: vtpote in formā. Expō. Sed circa hoc ambiges: nam vt in artificio: ita in genitura: ſed in artificio motus ſumit nomen ꝛ ſpeciem a pricipio agente: vt a medicatiua que eſt in anima. e qua diciť medicatio: igitur in genitura debet eſſe ſpecies et nomen a principio agēte. Soluit Ariſto. ꝙ motus in arte ꝛ in natura dr̄t. nam in arte non nunꝗ̄: imo vt in pluribus nomē ꝛ ſpecieȝ naſciſciť a principio agente. In naturalibus motus ſumit ſpēm ꝛ nomē vt in pluribus a termino ad quem ꝛ a fine: ꝛ hoc inquit: non enim vt medicatio diciť non in medicinā via: ſed in ſanitatem: neceſſe eſt enim a medicina quidem: non in medicinam eē medicationem: nō ſic ad naturam ſe habet natura. hoc eſt nō ſic ad naturā ſe habȝ geneſis ipſa. Sed id qȯ naſciť: ex quodaȝ in quoddam: quatenus naſcitur: proficiſcitur. In quoddaȝ igiť naſciť: ꝛ ab illo denominatur non in id ex quo vt in medicatione: ſed in id qȯ. ꝛ ita: ad formam neganda eſt ſimilitudo: cum in artificialibus motus frequenter a principio denominetur. in naturalib⁹ vero a fine. Forma igitur natura eſt: ꝛ propter materiam: ꝛ propter geneſim.

¶ Iſta eſt alia ratiocinatio. Auerroes in cōmento preſenti alr textum introducit: vult enim ꝙ hic ponatur tertia rō: quę ſic componi poteſt. Id e quo via in naturam denominatur natura: eſt natura. Sed e forma geneſis diciť natura. igiť forma eſt natura: ꝛ tunc totum cōmentum pȝ: verū duo Auerroes vtilia tangit: primum eſt ſolutio dubij: quia poteſt dici quare in artificialibus motus denominatur a principio: ꝛ non a fine. vt medicatio a medicina: ꝛ non a ſanitate. Reſpōdet ibi. ꝛ cauſa in hoc eſt: quia motus illoruȝ magis eſt de genere pricipij: ꝗ̄ de genere finis. aut quia famoſius eſt ipſum motum artificiariuȝ eſſe magis de genere principij: ꝗ̄ de genere finis. ꝛ loquitur ſub diſiunctiōe: primo quia in rei veritate etiaȝ in artificiarijs non nunꝗ̄ denominatio motus eſt a fine vt ędificatio: quę etiaȝ dicitur domificatio. Secūdo qꝛ fortaſſe principiuȝ eſt aīa ipſa ꝛ ſubſtantia: motus accidens. Cōmē. 14.

¶ Qm̄ via in rebus naturalibus. Hoc eſt ſm vtile: dictuȝ enim eſt viam denominari in naturalib⁹ a fine: reddit cauſam: qm̄ via in naturalibus eſt de ſpecie finis: ſolum differens ab illo ſȝ magis ꝛ minus: vt calefactio nihil aliud eſt ꝗ̄ caliditas diminuta. Sed dices contra. qm̄ via eſt in pdicamento paſſionis. finis vero in pdicamēto ſubę vel qualitatis. Dici poteſt ꝙ Auerroes per viam intelligit formam diminutā non fluxū formę. Sed de hoc in 5°. cōmē. 9°.

¶ At forma ꝛ natura dupliciter diciť. ipſa nāqȝ priuatio forma quodāmodo eſt. vtrum vero ſit priuatio aliqua ꝛ aliquod contrarium cir

ca ſimplicem generationem aut non ſit: poſte-
rius conſiderandum.

Expó. ¶ Cum oſtenſuꝫ ſit (vt exponit Themiſtius) formam ma
gis eſſe naturam ꝗ̃ materiam: ideo declarat eam naturaꝫ
que pro forma capitur: bifariam dici. vno quidem modo
pro forma que eſt rectitudo. Alio vero pro vicio defectuqꝫ
naturali: quo in ſenſu claudituum a natura ꝛ id genus for-
me ſunt naturales. Inqt. at forma ꝛ natura que pro forma
capitur: dupl'r dicit̃. Ipſa nãqꝫ priuatio vt vicium ꝛ defe-
ctus naturalis forma quodãmodo eſt. tũc excuſans ſe igr
vtrum vero ſit priuatio aliqua hoc eſt defectus ſiue viciũ
aliquod naturale vt claudituum ꝛ id genus in capitulo de
caſu dicet̃. ꝛ verũ circa generationem ſimpliceꝫ hoc eſt in
ſubſtãtijs ſit aliqđ ꝯtrarium vel ne ex quo res nãlis cõſti-
tuatur: etiam ibidem dicetur.

Cómé. 15 ¶ Cum declarauit. Animaduertẽduꝫ primo ꝙ littera habꝫ
duas partes. Prima eſt. quomodo forma bifariam dicat̃.
Scḋa eſt excuſatio. primã parteꝫ dupliciter itelligit Auer.
vno modo ꝙ forma dicatur de forma ꝛ de priuatione: in-
telligendo per formã ꝯtrarium perfectum. ꝛ per priuatio-
nem ꝯtrarium imperfectum. ꝛ ita tam albedo ꝗ̃ nigredo
dicunt̃ forme. cõtrarium quidem perfectum cui nulla pri-
uatio coniungitur vt albedo forma dicit̃. ꝛ cõtrarium im-
perfectuꝫ vt nigredo etiã forma dicit̃. Scḋo modo expo-
nit ꝛ intelligit per priuationem habitum ꝛ priuationẽ exi-
ſtentem in prima materia. nam ille habitus ꝛ illa priuatio
materie coeterna eſt vti forma materie. Secũdam parteꝫ
vero exponit Auer. aliter ꝗ̃ themiſtius etiã. vbi debes ſci-
re ꝙ in alteratione ſemꝑ cum vno ꝯtrario cõiungitur pri-
uatio forme ꝯtrarie: verbi cauſa. in calefactione de frigido
cum frigido eſt priuatio calidi. Inalbatio eſt de nigro cuꝫ
nigro eſt priuatio albi. nam cum imperfectiori ſemper eſt
priuatio perfectioris: querit igitur nunc Ariſto. vtrum ita
ſit in generatione: ꝙ ſemper vnum contrariorum ſit alte-
ro imperfectius: cum quo ſic alterius priuatio: queſtioneꝫ
hanc ad librum de generatione tranſmittit: vbi duo decla-
rabunt̃. primum ꝙ priuatio coeterna materie nunꝗ̃ a pri-
mis quatuor cõtrarijs denudatur. Scḋm ꝙ hec quatuor
ſunt prima omnium eorum que generant̃ ꝛ corrumpunt̃:
ꝛ per ꝯſequens habebitur in omni tranſmutatione ſaltem
diſpoſitiue alterum cõtrariorum eſſe perfectius: ꝛ alteruꝫ
imperfectius: ꝛ ita ſemper cum altero cõtrarioruꝫ eſſe pri-
Priᵘ du. uationem alterius. Hec ſunt expõnes Auer. ¶ Sꝫ ambi-
ges primo vtrum ꝯtrarium imperfectum includat priua-
Rño. tionem ꝯtrarij perfecti vt nigrũ priuationẽ albi. ¶ Quic-
quid velint recentiores priuatio que grece eſt ſtereſis vno
modo accipitur pro abſentia forme in ſubiecto apto na-
to: qua rõne eſt vnum principium rerum nãlium. alio mõ
accipitur pro gradu imꝑfectionis: per quem forma ipſa re-
cedit a ſummo: ꝛ per quem ſibi non repugnat ſaltem ſm ge-
nus illius gradus perfectio. Tunc dico ꝙ primo modo om-
ne ꝯtrarium habet ſibi ꝯiunctam priuationem: qꝛ ſemꝑ
vnum ꝯtrarium eſt priuatio alterius vt album nigri: ꝛ ca-
liduꝫ frigidi. Scḋo vero modo nõ: qꝛ in ꝯtrario perfecto
nullus eſt gradus imꝑfectionis reſpectu imperfecti. Quo
modo vero materia nunꝗ̃ a primis denudet̃ contrarijs: ꝛ
quomõ prima ꝯtraria ſunt omnium prima: in ſcḋo de gene
ratione diximus. ¶ Scḋo ambiges quid per priuationem
2ᵐ dub. que eſt materie hab.tus: intelligit: ¶ Hic ſunt multe ex-
poſitiones: tamẽ ſolitus ſum dicere ipſuꝫ per eiuſmodi for
mam velle formam corporis. Hec enim quatenus coeua
materie atqꝫ ſemper habita: habitus eſt. quatenus vero de
ipſius facultate omnes forme ſpecifice extrahunt̃: priuatio
eſt. ꝛ de hac plura diximus in primo libro in expoſitione cõ
menti. 63. ¶ Et ſi ſolent queri an natura dicat̃ de materia Qões.
ꝛ forma: quero de quot natura ipſa dicit̃. ¶ Secundo an Prima.
forma ſit magis natura ꝗ̃ materia. ¶ Ad primam quidam Secũda.
volunt ꝙ natura non dicat̃ niſi de forma ꝛ materia tñ. ꝛ Pri po. ad primã.
hoc accipiendo formam ꝛ materiam ſubſtãtiales. ¶ Hoc Confuta-
eſt ꝯtra Themiſtium ꝛ Ariſto. ꝓpterea videt̃ mihi ꝙ na- tio.
tura dicatur primo de forma: deinde de materia: tertio de
via in formam: quarto de priuatione hoc eſt de defectu ſiue
vicio naturali. Et hec omnia a Themiſtio ꝛ Ariſto. colli-
guntur. ¶ Sed tunc dubitabis vtrum dicat̃ de accidẽte: Dubiũ.
¶ Rñdent non nulli recentiores ꝙ ſic: ꝛ mouentur quia prima rño.
Auer. in hoc cõmento inquit dicit̃ diminutis cum quibus
coniungitur aliqua priuatio: vt de nigredine ꝛ albedine.
¶ Sed hanc poſitionem refellũt alij primo: quia omnis Confuta-
natura eſt ſubſtãtia. ¶ Scḋo omnis natura eſt pars eẽn- tio.
tialis. Modo accidens nullius entis eſt pars eſſentialis. Prima rõ. Secũda.
¶ Tertio qua ratione vnum accidens eſſet natura: eadẽ Tertia rõ.
ratiõe quodlibet: ꝛ ita ars eẽt natura ꝛ medicina. ¶ Quar 4ª rõ.
to natura eſt principium principale motus eius in quo eſt.
modo nullum accidẽs eſt principale motus principiũ eius
in quo eſt. ¶ Mihi videt̃ ꝙ accipiendo naturam ſm om- ꝓpria pñ.
nes cõditiones nature quibus. vꝫ. definita eſt natura: ſolã
materia ꝛ forma ſubſtãtiales ſũt nature. vt recte prima po-
ſitio ſentit. Capiendo vero naturam vt coextendit̃ forme:
ſic natura dicit̃ de tot quot forma ipſa dici ſolet: ꝛ hac ra-
tione dicit̃ de genitura: cum ſit via in formam: de defectu
ſiue vicio naturali: vt de claudicatio ꝛ id genus. ꝛ hoc modo
dicet̃ de accidente. Et nõ de omni accidente: ſed ſolum de
accidente tali. ꝛ ita argumẽta nulla ſunt. ¶ Ad ſecundam Rño ſcḋe
queſtioneꝫ reſpõdet Ioãnes ꝛ omnes ꝙ natura dicit̃ ma- ad ſecũdam q̃ſtionem.
gis de forma vt in littera dicit̃: nam vnumqđqꝫ tũc dicit̃
magis cum eſt in actu ꝗ̃ cum eſt in potẽtia. ¶ Sed ꝯtra- Replice.
primo quia tunc res naturalis magis diceret̃ naturalis a
forma: ꝗ̃ a materia. Scḋo tunc motus etiã diceret̃ magis
naturalis a forma: ꝗ̃ a materia. qđ eſt falſum. ¶ Alij pro- Conſulta-
pter hoc conſultant: ꝛ volunt formam dici magis naturaꝫ tio aliqꝝ.
intenſiue: materiaꝫ vero extenſiue. ¶ Sed hec expoſitio Confuta-
rudis eſt: qđ enim in aliquo nõ intẽdit̃ nec remittitur: non tio.
poteſt dici in illo intenſiue magis vel minꝰ. In natura for
ma non intenditur nec remittit̃: cum in illa nõ habeat gra
dus. Secũdo ſi forma dicit̃ natura magis intẽſiue ꝗ̃ ma-
teria: tunc forma ꝛ materia eſſent eiuſdem ſpeciei nature.
quia intenſum ꝛ remiſſum non variant ſpecieꝫ. quinto phy-
ſice auſcultationis. ¶ Propterea mihi videt̃ formã ꝛ ma Rño ꝓpa.
teriam dici naturam equaliter perfectione: nõ tamẽ equa-
liter ordine. equaliter quidem perfectione: quia in nomine na-
ture nulla earum ſe habet ſm magis ꝛ minus. non ordine
vero: qꝛ natura per prius dicit̃ de forma: ꝛ per poſterius de
materia: vt textus eſt audiẽdus. Sumit enim magis pro-
prius. ¶ Ex quo pꝫ nec rem naturalẽ nec operationeꝫ na- Illatio ex
turalem eẽ magis naturales a materia ꝗ̃ a forma: nec ecõ q̃ ſoluunt
tra. quãꝗ̃ materia ſit latior natura ꝗ̃ forma: ꝛ in pluribus rationes.
exiſtens. Hec de natura.

¶ Cum autem determinatum eſt quot modis
natura dicitur: poſt haec conſiderandum eſt:
quo mathematicus a phyſico differat. corpo-
ra nãqꝫ naturalia habent ſuperficies: atqꝫ ſo-
lida longitudines atqꝫ puncta: de quibus con
ſiderat mathematicus.

Expõ. ¶ Cum hic ſcḋs liber de ſubiectis ſcientie naturalis pertra
ctet: poſt definitioneꝫ nature atqꝫ illius diuiſionẽ: de diffe
rẽtia phyſici a mathematico agit: vt inde ſubiectũ phyſice
nãciſcatur: ꝛ duas proponit queſtiões. Prima quo differt

mathematicus a phyſico intelligens per mathematicum geometram: cuius queſtionis ratio eſt: quia conuenire videntur. ſiquidem phyſicus cōtemplatur ſuperficies corporeitatis: magnitudines ſiue longitudines ac puncta: de quibus mathematicus conſiderat. contēplatur autē hęc phyſicus cū ſint corporum naturalium affectiones.

Cōmē.14 ❡ Dicit. Cōmentum patet: verum debes ſcire primo q̄ cōſideratio de diffinitiōe ſubiectorum phyſici ⁊ mathematici eſt principium naturale vt ait: non quidem vt ſumitur principium pro imediata ꝓpoſitione: ſed pro fundamento: vt dixit: aut fortaſſe eſt ſuppoſitio. Petit enim phyſicus a metaphyſica ⁊ logica ſubiectum eius eē aliud a ſubiecto illius. Scđo animaduertendum q̄ problema de eodem ⁊ diuerſo eſt logicum ſiue dialecticum: vt dicitur primo topicorum: verum hęc poſſunt capi dupliciter. in genere: ⁊ ſic eſt dialecticum ſiue metaphyſicum. Aut in ſpecie: ⁊ ita tractari debent ea in ſcientia: cuius ſunt vt dicit Auerroes: cum conſideratio illa ſit partim logica: ptim illius ſcientię: cui⁹ eſt.

❡ Inſup quoq; Aſtrologia diuerſa ſit: an pars ſcientiae naturalis: Si eniz phyſici eſt ſcire quid ſit ſol: aut quid luna: eorum vero q̄ ijs accidūt per ſe: non: abſurdum erit.

Expō. ❡ Mouit queſtionem generatim Ariſto. an phyſicus differat a mathematico: ⁊ perſuaſit q̄ non: ſaltez quo ad geometriam. Nūc mouet queſtionem de Aſtrologia: ⁊ perſuadet rurſus q̄ non differat: ⁊ inquit. inſuper quoq; aſtrologia diuerſa ſit: an pars ſciētię naturalis. Hęc eſt ſecūda queſtio: de ſecūda mathematicę ſpecie. Arguit q̄ non differat: ⁊ inquit. ſi enim phyſici eſt ſcire quid ſit ſol: aut quid luna: eoꝝ vero quę ijs accidunt per ſe: vt figura: ſitus: magnitudo: ⁊ motus non eſſet ſcire: abſurdum erit. Nam eiuſdem ſcientię eſt ſcire definitionem ſubiecti: ⁊ accītia per ſe: quę fluūt ab illis definitionibus. Accipit autem ſignanter ſolez ⁊ lunam: non quia phyſicus hoc ſolum conſideret: qm̄ etiam cęteros quoq; planetas: ⁊ ſtellas non errantes cōſiderat: ſz tanq̄ principes ſumpſit.

❡ Praeterea etiam videntur hi qui de natura loquuntur. ⁊ de lunae ac ſolis figura dicere. Et vtrum etiam rotunda terra ſit: mundusue: an non ſit: conſiderare.

Expō. ❡ Ad eandem queſtionis partem arguit auctoritate veterum: naz qui de natura loquunt̄: loquunt̄ etiā de figura ſolis ⁊ lunę: ⁊ de figura mundi ac terrę: omniumq; elementorum. quare aſtrologia videt̄ ſpecies phyſicę: cum materia ſit ſub materia. Ex his pz queſtio principalis. vz. vtruz differat mathematicus a phyſico. videt̄ enim q̄ non: cum enim matheſeos duę ſint ptes geometria: ⁊ aſtrologia: per primam queſtionem phyſica continet geometriaz. per ſecundam vero: ꝯtinet aſtrologiam. igitur mathematicus a phyſico non differt. Pręteriuiſit arithmeticam: ꝓpter rationes quas poſt dicemus. pro nunc vero: quia per ſe patet ab arithmetica phyſicā penitus differre. Hęc igit̄ eſt q̄ſtio: ⁊ queſtionis expoſitio.

Cōmē. 17. ❡ Et quęrendam eſt etiam. Iſtud cōmentum inutile eſt: ⁊ falſum. Ponderat enim nonnulla quę non ſunt in grecis codicib⁹: ſed in barbara eius trāſlatione. Colligunt̄ tamē q̄dam: primum q̄ ꝓbabile eſt eum q conſiderat de ſubiecto ſubiectiq; natura: cōſiderare de illius accidētib⁹: ⁊ cū hoc q̄ eſt probabile: eſt verum. Scđm qđ colligitur eſt: q̄ triplex eſt probabile: vnum ex parte rei: vt eſt id qđ habet per ſe cauſam: vt mundus eſt rotundus: terra eſt rotunda: ⁊ cętera id genus: quorū probabilitas proficiſcitur ex rei cauſa: atq; natura. Aliud ex parte noſtra: ⁊ eſt id in quo cōueniūt plures ſiue omnes: ⁊ horum pręcipui: vt dicitur primo topicorum. Aliud eſt ex parte rei ⁊ noſtra: vt cęluz eſt ſphęricum. In hac eniz omnes: vel plures: vel pręcipui: cōueniunt. Amplius ex parte rei cauſę etiaz eſt tale. ⁊ ita vult hanc propoſitionem conſiderans ſubti quiditatem conſiderat accidentia per ſe eſſe probabilem tertio modo. vz. ex parte rei: quia neceſſaria atq; vera: ⁊ ex parte noſtra hoc eſt in propoſitione continente ipſam rem: quatenus famoſa: ab antiquiſq; conceſſa. ❡ Sed ambiges vtrum probabile ſit cōtingens: vt cōmuniter dicitur. Res hęc ad librū topicorum ſpectat: tamē raptim me expediens dico: q̄ probabile ex parte rei non eſt ꝯtingens: neq; ꝓbabile vtroq; modo qm̄ eſt verum ⁊ neceſſarium ad vnum determinatum. Probabile vero quo ad nos an ſit cōtingens: nō parua eſt dubitatio. dici poteſt q̄ eſt contingens ſm̄ aſſenſuz: non autem ſm̄ determinationem. vt vtrum mundus ſit ęternus ſm̄ aſſenſum phyſicorum eſt contingens: quoniaz interdum phi aſſentiunt parti affirmatiuę: non nunq̄ pti negatiuę: ⁊ ita contingens ſm̄ noſtrum conſenſum. nō aūt ſm̄ determinationem: quoniam: vt ait Ariſto. in libro de interpretatione propter noſtrum affirmare vel negare: rei determinatio non tollitur. Siue enim ſtellę ſint numero pares aut impares ſm̄ aſſenſum: ſm̄ determinationez altera problematis pars ſemper eſt vera. ❡ Adhuc ambiges nam mathematicus conſiderat de materia: ac ſubſtātia: non autem de omnibus accidentibus per ſe ſubſtātię: quia tunc de vno actu potentia: ⁊ id genus. non igitur opz vt ſi de ſubiecti definitiōe agat̄: etiam agi de omnibus per ſe accidentibus. ❡ Dici poteſt eſſe tractandum de oīb per ſe accidentibus quę ſubiecto inſunt propter illius: cuā artifex conſiderat: definitionez. vt quia phyſicus conſiderat ſubſtantiam vt naturalis eſt: omnia quę inſunt ſubſtantię naturali per definitionem naturę. ⁊ ſic tollitur obiectio. Ponderationes vero inutiles ſunt duę: prima eſt: qz eius littera ait hoc eſt iopinabile omni modo: petit quare dixit omni modo: ⁊ reſpōdet quia probabile eſt oppoſitum improbabili. ſecunda eſt quia eius tranſlatio habet: maxime quia videm⁹: ⁊ petit cur dixit maxime: ⁊ reſpōdet: quia ſequitur ex hoc: quę ponderationes nullę ſunt: cum in textu nihil illorum verborum ſcribatur.

Dubiū an probabile ſit ꝯtigēs

2ᵐ dubiū.

Solō.

❡ De his quidem igitur ⁊ ipſe mathematicus agit. Sed non quatenus naturalis corporis ipſa termini ſunt. neq; accidentia contemplatur quatenus talibus ineſſe contingunt. quia ⁊ ipſe ſeperat. nam a motu cogitatōe ſeparabilia ſūt: neq; refert: neq; cum ſepantur: falſum fit.

Expō. ❡ Soluit queſtionem: vbi debes ſcire q̄ accidentia cōmunia naturali ſciē: ⁊ mathematicę ſunt quantitates: figurę: ⁊ id genus. Sed modo altero: nam mathematicus hęc ſpectat ac contemplatur: nō quatenus ſunt termini ac clauſulę corporis naturalis. neq; quatenus ſunt accidentia phyſicis corporibus: cuius cauſaz affert: quia ⁊ ipſe mathematicus ſeperat: nam a motu cogitatione: ſiue ratione hęc ipſa ſeparabilia ſunt. neq; refert quo ad veritatem non actu ſeperata ſeperare: neq; cum ſeperantur inde falſuz fit ac naſcitur: quia ſm̄ rem ſunt materię ⁊ corpori naturali adiuncta: ſm̄ rationem ſeperabilia. phyſicus vero hęc ſpectat ea ratiōe qua termini ac clauſulę ſunt materię ac phyſici corporis: quatenus etiam cum motu ſunt: ⁊ per motum corporibus inſunt.

Cōmē. 18. ❡ Intendit. Primo auerroes exponit terminos: ⁊ vult q̄

Ariſto.per mathematicum velit geometram ⁊ aſtrologū. ⁊ per ea in q̄bus conueniunt.quātitates:vt corpora:ſuperficies:lineas:⁊ puncta.

Et dixit. Expoſitis terminis:primo declarat differētiaꝫ inter geometram:⁊ phyſicum:⁊ dicit primo ꝙ geometra non conſiderat de eis vt ſunt vltima:ſiue clauſulę:aut termini corporis naturalis:quia vltimum quatenus vltimū exigit ſm intellectum ſubiectum cuius eſt vltimum. Dicit ſecundo ꝙ iſta conſideratio quę ſm itellectū exigit ſubiectum:eſt ſm ꝙ ſunt in materia:⁊ per ꝯſequens naturalis: qui ꝯſiderat de rebus vt ſunt mobiles ⁊ in materia.

Geometra igitur. Concludit differentiā ⁊ vult ꝙ geometra ⁊ phyſicus conſiderant de corpore hoc eſt trina dimenſione.geometra quidem vt eſt trina dimēſio corporis abſolute.phyſicus vero vt eſt trina dimenſio corporis mobilis. Simili ratione de ſuperficie:linea:ac punctis dicendum eſt. Hec eſt differentia inter geometram ⁊ phyſicuꝫ.

Et dixit ꝙ aſtrologus. Secūdo tangit differentiam iter aſtrologum ⁊ phyſicum:⁊ vult ꝙ aſtrologus cōſiderat figuras ⁊ accidentia ſtellarum:ſicut phyſicus:ſed non eadē ratione.nam phyſicus figuras ſtellarum conſiderat:quatenus ſunt figure ſtellarum:⁊ per naturas:ac aptitudines ſtellarum. Aſtrologus vero figuras tm̄ quaten⁹ mente abſtrahit illas a motu ⁊ transmutatione.

Dubiū. Sed contra dubitatur:quoniam aſtrologus conſiderat ſtellas vt mouentur.quia vt repedant:vt ſtant:vt celeritas:vt concurrunt inter ſe:⁊ cum luminibus.igiť nō differt a phyſica.

pma rño auerrois. Ad hanc reſpondet auerroes primo metaphyſicę.cōmēto.19. vno modo ⁊ inquit.⁊ debes ſcire ꝙ licet ſubiecta aſtrologię ſint mota ſcilꝫ corpora cęleſtia:non tamen illa conſiderat quatenus mota abſolute:ſed conſiderat de figuris ⁊ ſitibus eorum ſm qualitatem motuuꝫ hoc eſt ſm velocitatem ⁊ tarditatem:⁊ ita vt qu.ita:quia per reſpectū ad propinquitatem aut diſtantiam ſtellarum.naturalis vero abſolute vt mobilia declarādo:quis modus motuum ſic poſſibilis cęlo ⁊ ſtellę:quis vero non. Et ita aſtrologus conſi-

2ª rño. derat corpora celeſtia:⁊ illorum motus:vt cadunt ſub numero:⁊ magnitudine.phyſicus vt mota abſolute.

Aliomodo reſpondet ſecundo cęli cōmento.57.vbi ponit aſtrologum ⁊ phyſicum conſiderare figuras:⁊ motus ſtellarū: verum aſtrologus dat quia.phyſicus vero propter quid. nam phyſicus probat lunam eſſe rotundam:quia eius natura eſt nobiliſſima:⁊ nobiliſſimo corpori competit nobiliſſima figura. Et ita propter quid.aſtrologus vero:q2 eiꝫ eclypſatur ſphęrice ꝓcedit:ſimiliter in lumine variať regulariter. Amplius phyſicus ꝓbat eclypſim ꝓpter quid per interpoſitionē terrę. Aſtrologus demōſtratione q2.vt qm̄ in cauda vel capite. Ex his pꝫ ſolutio.

Et quia eſſe iſtarum. Hic ex littera ſoluit dubium:naꝫ in re dimenſiones ⁊ figurę ſunt coniuncte corporibus phyſicis.igitur mathematicuſ abſtrahens mentitur. Reſpōdet ꝙ liꝫ ſint in re coniuncta:ſunt tamen natura ratione ſeperabilia.eo quia priora qualitatibus:vt dicem⁹. Ex his infert ꝙ entium duę ſunt maneries : altera quidem eorum quę poſſunt cōſiderari cū materia ⁊ ſine materia vt dimēſiones:⁊ in his conueniunt naturalis ⁊ mathematicus.altera vero eorum quę non poſſunt concipi niſi cū materia: ⁊ hec competunt naturali tm̄.

Et nō debes. Ait Ariſt.in littera ⁊ nihil differt:vbi Auer. vult ꝙ differt cōſiderare hęc vt in materia:⁊ vt abſtracta: vult nihil differre quo ad veritatem:cum vtroqꝫ mō non accidat falſum intellectioni.

Licet conſideratio. Ex his reſpondet ad dubiū. Dubituꝫ erat:hęc ſunt in materia:⁊ conſideranť abſqꝫ materia.igiť tur conſiderantur aliter ꝙ ſunt.⁊ ita itellectus erit falſus. Reſpondet ꝙ nō erit falſum illud:quia hęc ſunt rōne abſtrabibilia in ſimplici operatione intellectus.

Et hoc cōmune. Ultimo tangit differentiam inter geometram ⁊ aſtrologum:⁊ vult ꝙ differunt:nam aſtrologuſ conſiderat dimenſiones vt ſunt magis cōiunctę materię. geometra vero vt ſunt minus circumcernentes materiaꝫ. Sed de his dicemus poſtmodum.

Q3 ſ abſtractione ꝑoſitio cucullatorum. Circa textum ⁊ cōmentum quęrunt primo quot ſunt abſtractiones. Reſpōdent cucullati quorum ſtudium eſt metaphyſicum ſolum ꝙ quotuplex eſt concretū:totuplex abſtractio ſiue abſtractum.concretum vero aliud eſt ad ſuppoſitum vt homo: cuius abſtractum erit humanitas. Aliud ad ſubiectum vt album:cuius abſtractuꝫ eſt albedo. Aliud ad terminuꝫ:vt inter ſiue paternitas:cuius abſtractuꝫ eſt patrinitas. Hinc ducunt eſſe triplicem abſtractionē.vnam a ſuppoſitis.aliā a ſubiecto.⁊ tertiam a termino.concludunt ſecūdo in ſubſtantijs vnam eſſe tm̄ abſtractionem:quę eſt a ſuppoſitis. In accidentibus abſolutis duas.a ſubiecto vt eſt albedo.⁊ a ſuppoſitis:vt albedinitas:quę ē tm̄ ipſa. In relatiuis vero tres:vt paternitas a ſubiecto:patrinitas a ſuppoſitis:q ditas patrinitatis a termino. Hęc diffuſe perquirantur ab eis:nam in his abunde ſcribunt:cum in his tm̄ laborent:⁊ de natura nihil.

Confutatio. Sed hęc pace eorum dixerim:nec ſunt peripatetice dicta:nec vera.primo quia abſtractio(vt omnes loquuntur:⁊ Themiſtius ⁊ Auerroes hic exponunt:⁊ Ariſtotiles ſentit)eſt intellectio alicuius prioris coniuncti cum ſuo poſteriori non intellecto poſteriori.⁊ in hac deſcriptione omnes ⁊ ipſi etiam conueniūt. Ex hac ſequitur primo ꝙ nullum accidēs poteſt abſtrahi a ſubiecto. Sed bene econtra:nam accidens eſt poſterius ſubiecto:⁊ non ecōtra.⁊ per hoc tollitur ſecunda abſtractio quę eſt accidētis a ſubiecto. Secūdo ſequitur ꝙ accidens relatiuum nō poteſt abſtrahi a termino:qm̄ neutrum neutro eſt prius : ſed dicuntur ad conuertentiam. Secundo errāt:quoniaꝫ accidentium indiuidua ſunt aut propter ſubiecta eſſentialiter ſm peripateticos:aut cōcomitatiue ſm eos. Igiť ſi poteſt abſtrahi albedo a ſubiecto:vna erit abſtractio a ſubiecto:⁊ ſuppoſitis.accidens enim intellectum ſine ſubiecto eſt tm̄ ipſum:neqꝫ vnum:neqꝫ plura.cum ⁊ vnitas:⁊ pluralitas e ſubiecto eius proficiſcanť:aut per eſſentiaꝫ:aut per concomitantiam ſaltem.⁊ ita abſtractio accidentis a ſubiecto:ſi fieri poſſet:eē abſtractio a ſuppoſitis.

pō ꝓpoſi. ſ° ſuppō. Propter hęc ⁊ multa alia animaduertendum.primo.ꝙ poſſe ineſſe ſubiecto: qđ dicitur aptitudinalis inhęrentia eſt de eſſentia accidentis:vt nūc ſuppono:⁊ alibi demonſtraui:atqꝫ a captionib⁹ cucullatorū defendi.actualis vero propria accidentis affectio ſm perhipateticos. Sine quidem enim aptitudinali accidens nequaꝙ intelligi poterit. Sine vero actuali non eſſe aut exiſtere continget. Ex hoc ſequitur ꝙ licꝫ accidentia quo ad prędicata cōmunia vt ꝙ eſt ens:aut actus : aut potentia vnum:bonum:⁊ id genus ſine ſubiecto poſſint intelligi:quo vero ad prędicata propria etiaꝫ primi modi ſi habitudine ſaltem aptitudinali ad ſubiectum nunꝙ intelligitur.⁊ ita nulla ſibi correſpondet abſtractio a ſubiecto. poteſt tamen ſibi correſpondere abſtractio a ſuppoſitis:nā poſſum conſiderare accidens in communi reſpectu ſubiecti cōmunis:qđ erit abſtractū a ſuppoſitis reſpectu ſubiectorum propriorū. Ut album commune cani:boui homini cygno:⁊ cęteris:vt competit corpori de genere ſubſtantię:intelligi poteſt ſine hoc albo huius canis:illius bouis:⁊ cęteris id gen⁹.

2ª ſuppoſitio. 2° aiaduertēduꝫ ꝙ in relatiuis habitudo ad terminū eſt de eēntia eoꝝ:⁊ propterea nec relatiuuꝫ vt pater intelligi poteſt ſine habitudine ad terminum:niſi

ſm predicata cõmunia omnibus.⁊ ita reſtat vt pater abſtrahi non poſſit aliquo modo ab habitudine ad terminũ.

Quot abſtractiões apud phipateticos.

¶ Sed dices.quot igitur erunt abſtractiones ſm perhipateticos:

R̃ño ioã.

¶ Reſpondet Joannes in queſtione ꝙ abſtractio intentionalis ſm genus duplex eſt: altera pertinens ad intellectum agentem: vt facere de potentia intelligibilibus actu intellecta:per hoc ꝙ intellectus vna cum phantaſmate efficiunt ſpeciem intelligibilem. Altera pertinens ad intellectum agentem: que eſt intellectio prioris abſqz ſuo poſteriori cui coniungitur. Et hec eſt multifariam:vt multifariam prius coniungitur cum poſteriori: vna quidẽ quando prius coniũgitur ſuo poſteriori eſſentialiter neceſſario:vt animal homini ⁊ equo.⁊ hec vocatur abſtractio a ſuppoſitis apud cucullatos. Alia quando prius cõiungitur poſteriori neceſſario:non tamen per ſe primo:qua abſtractione ſubiectum abſtrahitur a propria affectione. Tertia quando nec per ſe nec neceſſario prius ſuo poſteriori coniungitur:ſed tñ per accidens:qua ratione lac abſtrahi poteſt a dulcedine.⁊ homo a diſputatiõe:⁊ curſu.

Qualis ſolutio ioannis.

¶ Sz hec ſolũ bona eſt quo ad has tres abſtractiones:ſed errat quia abſtractio pertinens ad intellectum agentem non eſt alia ab ea que pertinet ad intellectum poteſtatis.nam ſm doctrinam auerrois vniuerſale eſt dum intelligitur: ⁊ illius intellectio eſt vniuerſale.nec differt intellectio:res intellecta:⁊ vniuerſale: vnde tamen ſit neceſſitas intellectus agẽtis:in libro de intellectu perquire. Ibi enim confutauim⁹ Joannem:⁊ declarauimus poſitionem auerrois. Sic igit̃ omnis abſtractio eſt pertinens ad intellectuz poteſtatis: quia eſt intellectio alicui⁹ prioris ſine ſuo poſteriori:cui cõiungitur vel per ſe:vel neceſſario:vel per accidẽs.⁊ hoc eſt

Nõ ſcdõ

perhipatetice dictum.cetera vero gerre ſunt penit⁹.

¶ Cõſequenter querunt qua abſtractionis ſpecie res geometrice ſiue mathematice a rebus ſenſilibus:de quib⁹ phyſicus agit:abſtrahat.

Suppoſitio. 1

¶ Pro ſolutione animaduerſione dignuz per res ſenſiles hic eſſe intelligendum res que ſentiuntur vel poſſunt ſentiri per ſe proprie:vnde ſenſilia:vt in ſecundo dicitur de anima bifariam ſunt:quedam propria: que non contingit altero ſenſu ſentiri:quedam communia:que pluribus ſentiri poſſunt ſenſibus.

Poſitio ioãnis.

¶ Tunc licz Joãnes dicat multa.reducuntur ad duo:primuz eſt ꝙ res mathematice abſtrahuntur abſtractione tertie ſpeciei: quia intelliguntur ſine ſenſilib⁹ proprijs:cum quib⁹ accidentaliter cõiunguntur. Secũdum eſt ꝙ non abſtrahuntur a ſenſilib⁹ communib⁹ aliqua abſtractionis ſpecie. Hoc probat quia nihil abſtrahit a ſe:modo mathematicus conſiderat ſenſilia cõmunia.vt dimenſiones:⁊ ſubiectũ quãtum.

Qualis poſitio ioannis.

¶ Sed hec poſitio quo ad primum bona eſt:quo vero ad 2^m non videtur vera.quoniam mathematicus procedit a cõmunioribus ad minus communia:ſicut quilibet artifex.igit̃ non nulla conſiderat abſtracte abſtractiõe prime ſpeciei: qua ſuperiora intelligunt̃ ſine inferiorib⁹.⁊ ita poteſt ſenſilia communia conſiderare abſtracte a ſenſilibus communibus:vt communia a minus communibus.⁊ ita corrigendus erit Joannes hac in re.

Tertia q̃ſtio.

¶ Conſequenter querũt vtrũ cũ mathematicus abſtrahit hec ab illis mentiat̃.

Poſitio ioãnis.

¶ Joannes ⁊ omnes currũt ꝙ duplex eſt intellectio ſimplex:⁊ cõpoſita. Tunc dicunt qd abſtractio qua mathematicus abſtrahit eſt ſimplicium intelligentia:ſed in hac neqz eſt verum:nec falſum.ſed ſi abſtraheret intellectione compoſita mentiretur.

Confutatio.

¶ Sed contra:quia tunc omnis mathematici intellectio eſſet ſimplex:⁊ ita definitiua:⁊ nulla demõſtratiua:quoniam ipſe non intelligit niſi abſtrahendo. Secundo.tunc ſcientia mathematica nec eſſet vera nec falſa. qd ipſi non dicerent.

Poſitio ppria.

¶ Propter hec videt̃ mihi eſſe dicendum ꝙ mathematicus de rebus mathematicis intelligit multa:quandoqz ipſa actu ſimplici:vt quãdo definit. Interdum compoſitione aut diuiſione:vt quando componit:aut diuidit:interdum demonſtratione:vt ſi ſyllogizat.⁊ in nulla harum actionum cadit res ſenſilis. Tunc ad rationem fieri ſolitam dico ꝙ abſtrahentiũ non eſt mendacium:quoniam abſtractio eſt intellectio illius quod eſt abſtrahibile:vt prioris a poſteriori. Et cum dicitur aut intelligit ſicut eſt:aut aliter q̃ eſt:reſpondeo ꝙ rem mathematicam reſpectu affectionum mathematicarum interdũ intelligit ſicut eſt:vt ꝙ triangulum habeat tres: reſpectu aliarum affectionum ſicut non eſt:vt ꝙ non ſit ſphericuz. interduz nec ſic nec ſic:vt quãdo definit.reſpectu vero rerum ſenſilium:nec intelligit ſicut eſt:nec ſicut non eſt:cum ad illas nec componat:nec diuidat. Verbi cauſa poſſuz intelligere ꝙ homo ſit riſibilis non intelligendo ſocratem: nec platonem.nõ propter hoc intellectio erit falſa:quoniã nec intelligo per reſpectum ad ſocratem:nec ad platonez. qua ratione euenit vt vna intellectio ſit compoſita:⁊ ſimplex. Intellectio enim qua intelligo hominem eſſe riſibilem:compoſita eſt:quia vnum de vno enunciat.eſt autem ſimplex reſpectu ſocratis:quia nec de ſocrate enunciat:nec a ſocrate:diuidit ita quoqz ĩtellectio:qua mathematicus intelligit triangulum habere tres:eſt ſimplex reſpectu ſenſilium:⁊ compoſita reſpectu extremorum:ex quibus reſultat.patet igitur ꝙ reſpectu ſenſilium nec ĩtelligit ſicut eſt: nec ſicut non eſt.licet reſpectu affectionuz ſui generis:aut ſic aut aliter.

Dubiũ.

¶ Sed adhuc dubitabis vtrum abſtractio qua metaphyſicus abſtrahit a ſenſilibus ſit eiuſdem ſpeciei cum ea qua mathematicus abſtrahit ab illis.

Solo.

¶ Dici poteſt ꝙ differunt.nam metaphyſicus abſtrahit a ſenſilibus interdum prima abſtractionis ſpecie:quoniam predicata metaphyſica vt ens:vnum:⁊ id genus ſunt communia:⁊ ſuperiora ad ſenſilia.cum competant etiam inſenſilibus. Interdum vero abſtrahit tertio modo:vt quando cõſiderat ſubſtantiam ſine qualitatibus ſenſilibus.mathematicus vero ſolum abſtrahit tertia abſtractionis ſpecie a ſenſilibus.

4ª q̃ſtio.

¶ Conſequenter querunt vtrum eadem materia conſideretur a phyſico:⁊ a mathematico:ita vt differat phyſicus a mathematico: Et arguitur ꝙ non eadem materia conſideretur ab vtroqz. Primo quia tũc eſſent eiuſdem generis ſcientie:quoniam ſcientia genus ſortit̃ a genere ſubiecti:ſecant̃ enim ſcientie:quemadmodum ⁊ res de quibus ſunt:vt dicitur tertio de anima. Secũdo omnẽ dimenſionem conſiderat mathematica.omnem dimẽſionem conſiderat phyſica.igitur in tertia figura ex obliquis phyſica eſt mathematica. Pro ſolutiõe dici poteſt ꝙ ſubiectum ſcientie bifariam dicitur.alterum:quaſi materia:que a non nullis ratio materialis dicitur. Aliud quaſi forma:qd ⁊ ratio formalis a quibuſdam dici ſolet:hec enim eſt qua omnia in arte conſiderãtur:⁊ per quaz ſcientia differt a ſcientia.atqz ea qua affectiones omnes proficiſcuntur in ſubiecto. Ex hac diſtinctione dici poteſt: ꝙ vna eſt materia mathematice ⁊ phyſice: vt corpus: vtraqz enim conſiderat corpus. Sed forma ⁊ ratio conſiderandi alia atqz alia.nam mathematicus corpus ſpectat vt quantuz. phyſic⁹ vt naturale ſiue mobile.qua ratione euenit vt eſſe poſſint vnus habitus ſm genus ſubiecti:quod eſt materia: non autem vnus habitus aut vna ſcientia ſm ſpeciem:cuz ratio conſiderandi non eadem ſit. Per hec patet ad pri^m. Ad ſecundũ vero neganda eſt forma.quoniaz vis eſt.omnis dimenſio eſt ꝯſiderata a mathematica.omnis dimen-

ſio eſt cōſiderata a phyſica. igitur qꝺ conſideratū a phyſica conſideratꝰ a mathematica: qꝺ concedendū eſt ſub hac forma: ſub illa vero nihil habetur.

Atqꝫ qui ideas defendunt. latent id agentes. Nā naturales ſeparant formas: quae minus mathematicis ſeparabiles ſunt. Fit vero illud perſpicuum: ſiquis vtrorumqꝫ hoc eſt ⁊ harū ⁊ accidētiū dīfinitiōes explicare itētauerit. Et enim impar quidem ⁊ par: rectuꝫ quoqꝫ ⁊ curuum: inſuperqꝫ ⁊ numerus: ⁊ linea: ⁊ figura ſine motu ſūt. at caro: ⁊ os: ⁊ homo nequaq̄. Sed haec perinde atqꝫ naſus ſimus: non autē veluti curuum. dicuntur.

Expō. Ex his quaſi obiter platoni obijcit ⁊ proponit hoc. Atqꝫ qui ideas defendunt latent id agētes: hoc eſt ita platonici de ideis rudIter loquuntur: vt non poſſint intelligi ab his qui differentiam inter naturalem ⁊ mathematicam afferunt. Argumentum latentię ſubſcribit: ⁊ inquit. nam qui ideas defendunt: naturales ſeperant formas: quę minus mathematicis formis ſeperabiles ſunt: immo quę nullatenus ſeperari poſſunt: cuius probatiōes ſubſcribit: ⁊ inquit. Fit vero illud: hoc eſt formas naturales non ſeperari perſpicuuꝫ: ſiquis vtrorumqꝫ: hoc eſt ⁊ harum naturaliū formarum: ⁊ accidentium mathematicorum definitiones explicare intentauerit. ⁊ enim impar quidem ⁊ par: rectum quoqꝫ ⁊ curuum: inſuperqꝫ ⁊ numerus ⁊ linea ⁊ figura ſine motu ſunt. ſubaudi definibilia: quęqꝫ res ſunt mathematicę tam ad geometriam: q̄ꝫ arithmeticam ſpectantes. at caro ⁊ os ⁊ homo: quę ad phyſicuꝫ attinent: nequaq̄ ſine motu definiri poſſunt. Sed hęc perinde atqꝫ naſus ſimus: non autem veluti curuum dicunt. ſimitas enim nequaq̄ ſine naſo: neqꝫ ſine cruribꝰ blęſitas definiri poſſunt. Curuitas vero definiri poteſt ſine materia ſenſili: cum accidat etiam ſuperficiei: vt ſuperficies eſt.

Cōmē. 19. Intendit. Commentum patet: verum ſunt non nullę vtilitates: prima ibi. ⁊ manifeſtum eſt: quę eſt vna regula. videlicet. quicquid ſeperatur in eſſe ſeperatur ratione ⁊ non conuertitur. Et ſi dicas contra quoniam duo homines in eē ſeperantur: non tamen ratione ⁊ definitione. Loquūt quidam propter hoc dicere duos homines ſeperari definitione non ſpecifica: ſed indiuiduali. Quod eſt derifibile. Singularium enim nullatenus definitiones ſunt: niſi vt vniuerſaliter concipiuntur: vt vbiqꝫ Auerroes ſumit. Propterea vno modo dici poteſt ꝙ ſocrates ⁊ plato non diſtinguuntur ſm eē eſſentię: a quo definitio proficiſcit: ſed ſecūdum eſſe accidentale. Socrates eniꝫ ⁊ hic equus differūt ſm eſſe eſſentię ideo etiam definitione diſcrepant. Uel dici poteſt alio modo ꝙ ſocrates ⁊ plato differunt eſſe: ⁊ ratione: non ſumēdo rationeꝫ pro finitione ipſa: ſed pro mēte. Secunda vtilitas ſumitur ibi. ⁊ dixit hoc: qꝛ quędaꝫ formę. quę eſt ꝙ in formis eſt inuenire latitudinem ſm gradus ſeperationis. nam quędam formę ſunt ſeperatę in ſummo: vt intellectus ſeperati: qui nec ſm rem: nec ſm rationem ſunt in materia. quędam ſunt formę penitus concretę: vt formę naturales: quędam ſunt medię: quoniam ratione ſeperantur. re vero concretę ſunt. Tertia ibi. ⁊ hoc quod dixit. vbi vult in nulla definitione rerum mathematicarum cadere materiam ſenſilem: in omni vero formę naturalis deſcriptione. ſic. numerus eniꝫ eſt multitudo ex vnitatibus confecta. par vero numerus eſt per ęqualia ſectilis. impar numerus per inęqualia. linea eſt longitudo ſine latitudine ⁊ altitudine. rectum id eſt cuius medium ab extremis non diſcrepat. curuum vero cuius medium diſcrepat ab extremis. figura eſt id quod termino vel terminis claudit. Sic de omnibꝰ alijs deduci poteſt. At res naturales formę omnes cum materia definiuntur. ideo in calce commenti inquit. ⁊ induxit exemplum de ſimitate: quoniam in illius definitione poni ſenſilem materiam patet. eſt enim ſimitas cauitas naſi. In definitiōe vero cauitatis minime. cum ſit depreſſio ſuperficiei. Sed obijcies nam numerus: linea: figura ⁊ cętera id genus etiam a phyſico conſiderātur. Sed illę ſine motu ⁊ ſenſili materia definiuntur: vt ait. igit phyſicus non nulla ſine materia definiret. Dici poteſt ea definiri a phyſico ⁊ a mathematico: a phyſico quideꝫ cum motu ⁊ materia. a mathematico ſine motu: vt dictum eſt.

Indicant vero illud ⁊ mathematicarum illae quae magis naturales ſunt. vt perſpectiua harmonica atqꝫ Aſtrologia. naꝫ quodammodo contra ſeſe habent atqꝫ geometriae. geometria namqꝫ de naturali quidem linea contemplatur. ſed non vt eſt naturalis. perſpectiua vero mathematicam quidem conſiderat lineam: non tamen quatenus mathematicam: ſed quatenus naturalem.

Secundo Ariſtotiles idem probat (vt mihi videtur) loco a minori: hoc modo. ſi facultates medię in definiendo concernunt ſenſum ⁊ motum: argumento ꝙ proximę ſunt naturalibus: quę penitus ſunt naturales definiendo penitus cum ſenſu ⁊ motu erunt. Quod vero facultates medię ita ſint: inquit. geometria namqꝫ de naturali quideꝫ linea contemplatur: ſed non vt naturalis. perſpectiua vero mathematicam quidem conſiderat lineam: non tamen quatenus mathematicam: ſed quatenus naturalem: vtpote vt viſilis. Harmonica numerū vt auditilis atqꝫ ſonorus. quę ratio docet eam facultatem quę penitus naturalis eſt: penitus rem ſuam finire cum motu atqꝫ ſenſu. Expō.

Et declarabitur. Commentum diuiditur quia primo ſenſum litterę exponit. Secūdo ibi. ⁊ dixit quodammodo. digrediendo aliquantulum perſoluit dubitantiunculam litterariam. prima pars patet. Cōmē. 20.

Et dixit quodammodo. Soluit dubitatiunculam. videlicet: cur has medias vocat quodammodo cōtrarias geometrię ⁊ arithmeticę. Reſpondet quia ſunt extremę geometrię ⁊ naturalis. nam geometria penitus omittit ſenſilem materiam. naturalis eam omnino claudit. At perſpectiua materiam cōſiderandi e geometria ſuppeditat. ⁊ naturali vero formam. conſiderat enim lineaꝫ viſilem. linea enim materia eſt ſuę cōſiderationis. viſilitas vero forma. quare medium tenet in extremis. Simili ratione harmonica materiam ex arithmetico nāciſcitur. vꝫ. numeruꝫ. formam vero a phyſico. vꝫ. ſonorum. contemplatur enim numerum vt ſonorus.

Et ideo. Ex hoc infert ꝙ conſideratio perſpectiui ⁊ muſici de rebus ſuis non eſt penitus naturalis: ſed propior naturali facultati. cum formam habeant a phyſico: materiaꝫ vero a mathematico. modo forma potior eſt materia: vt dictum eſt. Sed quęrunt quo modo mathematicus definit per materiam intelligibilem. ⁊ ſi de hac re in tertio de anima aliqua dixerim in expoſitione commenti. ii. nunc

Quō mathe^cus defint per ma's intelligibilem:

debes ſcire ꝙ quid ſit intelligendum per materiam intelli/
gibilem ſunt duę poſitiones. vna expoſitoris tertio de ani/
ma ibi vbi vult materiam formarum mathematicarum
eſſe ipſum continuum. nam eſt ſubiectum omnium figura
rum. Huic opponit Joannes: quoniam cum continuū ſit
res mathematica: adhuc habebit materiam. Secūdo tūc
non abſtraheret a ſenſili materia. eſt enim continuum ſen
ſile commune. Propterea eſt ſecūda poſitio Joānis: quę
vult materiam mathematicorū eſſe ſubſtantiam. quoniā
nihil eſt ſubiectum mathematicorum proximū niſi ſub/
ſtantia: cum ſit cauſa propinqua vt dicit plato. Ampliꝰ ma/
thematicus abſtrahit a ſenſilibus qualitatibus. igitur con
ſiderat omne qđ eſt citra illas: ⁊ ita ſubſtantiā. Sed huic
contradiximus tertio de anima. primo quia auerroes ſepti
mo metaphyſicę commento. 35. in fine. velle videt̄ lineam
⁊ eiuſmodi non conſiderari cum ſubſtātia: ſed vt materia
figurarum. Similiter duodecimo metaphyſicę. textu cō/
menti. 44. Secundo quia tunc mathematicus conſide/
raret principia ſubſtantię. nihil enim conſiderat aliquid in
ordine ad ſubſtantiam: quin in ordine ad pͥncipia illius in/
trinſeca. Hoc eſt contra auerroem tertio metaphyſicę cō/
mento tertio. Sed quicquid ſcripſerim ibi: nunc videtur
mihi eſſe dicendum ꝙ mathematicus quędā contempla
tur vt affectiones veluti figuras continuorum: ⁊ numero/
rum: quędam veluti ſubiecta affectionum: vt continuū in
geometria: ⁊ numerum: in arithmetica. In geometria enī
affectiones continui conſiderat vt figuras: ⁊ cętera quę
huic inſunt per ſe. In arithmetica vero affectiones nu/
merorum: vt par vel impar ⁊ cętera id genus. Tunc di/
co primo ꝙ materia intelligibilis hoc eſt quę ſenſibus nō
ſubiacet: ſed intellectui ipſarum affectionum in geometria
eſt continuum vt recte expoſitor ait. In arithmetica vero
eſt numerus. Propterea eiuſmodi affectiones definiunt̄
per continui aliquam ſpeciem: vel numeri. Dico ſecūdo ꝙ
ſi numerus ⁊ continuum vlterius conſiderent̄ vt acciden
tia ſunt: etiam intelligi non poſſunt niſi in eorū definitione
cadat ſubſtantia: ⁊ tunc materia illorum dici poteſt ſubſtā
tia: vt recte Joānes autumat. Uerum vt perſpectiuꝰ ſumit
a geometra definitionem lineę: ⁊ harmonicus ab arithme
tico definitionem numeri: ita geometra definitionem con/
tinui ſumit a metaphyſico: ⁊ arithmeticus definitionē nu/
meri. Arithmeticus igitur ⁊ geometra affectiones horum
definiunt per propria eis. at ſubiecta illarū definit per pro/
pria metaphyſicus: ⁊ vt innuit habitum metaphyſici. quia
vt recte ait Ariſtotiles mathematicus ſubſtantię nullam
facit conſiderationem vt mathematicus: ſed ſi facit: id ef/
ficit per habitum ſuperioris. Tunc ad rationes contra ex/
poſitorem ad primam dico ꝙ continuum eſt res mathe/
matica: ſed eſt prima res: vtpote commune ſubiectum: cuiꝰ
definitionem ſumit a ſuperiori artifice: ⁊ ita concedo ꝙ ha
bet materiam intelligibilem vt ſubſtantiam: ſed non ſpe/
ctat ad mathematicū: ſed trāſcēdit illius dioceſim. ℂ Ad
ſecūdum patet ſolo. mathematicus enim abſtrahit a ſenſi/
libus proprijs: non communibus. De poſitione vero Joan
nis dico ꝙ ſi velit ꝙ materia omnium rerum mathema/
ticarum vltima ſit ſubſtantia: ⁊ conſiderata ab ipſo mathe
matico: errat: quia ſubſtantia tranſcendit iuriſdictionem
mathematici. Sed ſi velit ꝙ ſit vltima intelligibilis ma/
teria: ⁊ ſpectans ad alium artificem: recte ſentit. Sunt enī
ſcientię ſpeciales ita metaphyſicę cōnexę: vt ſemper deſcri
ptiones ſubiectorum primorū inde lucrentur. Et per hoc
faciunt rationes. omnes enim probant de ſubſtantia non
conſiderare mathematicum: quod verū eſt vt mathema
ticus: ſed vt induit metaphyſici habitum: reſoluit tandem
ad ſubſtantiā ⁊ principia ſubſtantię. ℂ Cōſequenter quę/
runt vtrum naturalis definit per materiam ſenſilē. Joā/
nes reſpondet ꝙ materia ſenſilis eſt ſubiectum qđ eſt prin
cipium motus: ⁊ ita vult: vt omnia definiat per talem ma
teriam. Sed hoc ſtare non poteſt: quoniam motus eſt ſen/
ſile commune veluti magnitudo ⁊ numerus. igitur phyſi/
cus ſe haberet vt mathematicus circa ſua ꝯſiderata. Pro/
pterea videtur mihi Ariſtotilem intelligere per materiā
ſenſilem omne illud qđ eſt infra quātum: ⁊ ſub hoc cōtine
tur omne mobile quacūqꝫ ſpecie motꝰ: omne ſenſile qua/
cūqꝫ ſpecie ſenſilis. Sciētię enim hę ſic ſtatutę ſunt: ꝙ vbi
deſinit phyſica īcipit mathematica: vbi hęc deſinit: ſumit
metaphyſica. qua ratione fit vt per materiam ſenſilem in/
telligamus omne ens infra ens quantum. qđ ideo dicitur
materia: non quia ſubiacet formę: ſed quia ſubiacet conſi/
derationi phyſicę. Tūc dico ꝙ definitiōes naturales ſem/
per dantur per aliquid contentum ſub hac materia ſenſili:
veluti definitiones geometricę per aliquid cōtentum ſub
ꝯtinuo aut numero: vt ſiquis ſimitatē definiat: addet na/
ſum: ſiquis vero bicſitatem addet crura: naſus vero ⁊ cru/
ra ſub ipſa ſenſili materia continētur: ⁊ in cęteris idem fa/
cile ſpectari poteſt. ℂ Cōſequēter quęrūt vtrū facultates
medię vt perſpectiua ⁊ harmonica atqꝫ aſtrologia ſūt ma/
gis naturalis vt ſentiūt Ariſtotiles: themiſtius: ⁊ auerroes.
ℂ Circa queſtionē animaduerſione dignū primo ꝙ ꝯclu/
ſio pure mathematica eſt per ſyllogiſmum: cuiꝰ ambę pro/
poſitiōes ſunt purę mathematicę. naturalis vero pure eſt
per ſyllogiſmum cuius propoſitiones ſunt purę naturales.
Media vero eſt per ſyllogiſmum cuius maior eſt mathe/
matica: minor vero media: ⁊ per experientiā ſumpta. Px.
probat enim aſtrologus cęlum eſſe ſphęricum ſic. omne il/
lud eſt ſphęricum in cuius medio eſt punctus e quo om/
nes lineę ductę ad circumferentiam ſunt ęquales. hęc ma/
ior eſt geometrica. Sed cęlum eſt tale: hęc eſt media. ⁊ per
experiētiam accepta. ⁊ tunc cōcludit. igitur ſphęricum. hoc
ſtante dicunt duo. primum. ſcientię medię ſm rē ſunt ma/
gis naturales. Scdm. ſciētię medię nūcupantur magis ma
thematicę. Primum probant quadrupl'r. ratione certitudi
nis: ratione finis. ratiōe denoīatōis: ⁊ ratione inceptionis ⁊
deſitionis. Ratione certitudinis: quoniā certitudo illarū
nec eſt tanta ſicut mathematicę purę: ſed pręciſe ſicut ſciē/
tię naturalis. eſt enī compoſita ex certitudine mathema/
ticę purę: ⁊ phyſicę: quarū ſecūda eſt minor: ideo: illi ęqua/
tur. eſt enim demōſtratio earum. cuiꝰ maior eſt certa certi/
tudine mathematicę minor certitudine phyſica: ⁊ ita vna
copulatiua cuius vna pars eſt incertior: ⁊ ita tota erit icer/
tior: ſicut illa pars. Rōne finis vero: quia īcipiunt a ma/
thematica: ⁊ terminant in naturalem. A fine autem eſt rei
eē. Rōne denominationis quoniā denominatio potius
debꝫ eē ab eo quod eſt vti forma: ꝗ̄ ab eo quod eſt vti ma
teria. modo in his medijs ratio formalis eſt a naturali: ma
terialis a mathematico. Rōne deſitionis quoniam vt di/
cit Ariſto. hę incipiunt modo contrario geometrię. Dicūt
ſecūdo ꝙ magis ſunt appellandę mathematicę ꝗ̄ natura/
les. ſaltem quia cum eis adiſci ſolent. ℂ Sed vr̄ ꝙ hęc ſu
perfluant: ⁊ inconſulte dicant̄. Superfluūt quidem: quo/
niam ſecunda ratio concidit cum quarta: finis enim ⁊ deſi
tio idem ſunt. Secūdo omnis certitudo tam definitiua ꝗ̄
demonſtratiua accipitur a ratione materiali conſiderādi:
vt quoniam ratio formalis conſiderādi in phyſica eſt mo
bilitas: ideo definitio ⁊ demōſtratio ſemper erunt concer/
nendo mobilitatem: ⁊ materiā ſenſilem. Propterea dico
ꝙ eiuſmodi ſunt ſm rem magis naturales: quoniam ma/
teriam nāciſcuntur a puris mathematicis: formam ꝯſide/
randi a phyſica. Et hinc certitudinem habent a phyſica: ⁊
modū definiendi ⁊ demōſtrandi. Loquunt̄ vero incōſul/

te:q꞉ ſi a fine res ſumit ſpēʒ ⁊ nom̄:⁊ finis haꝝ ē ad rē phy-
ſicā:iure erūt phyſicę appellādę:cu⁹ ɔ̄riū dicunt. Propter
d habet ex. for. qđ dico ꝙ ſcia ⁊ dr̄ habit⁹:⁊ dr̄ for ͣ.a ſubo mālí habit⁹ ap-
pellaẗ.a ſubo v̄o formali for ͣ.quo ſit vt noīe habit⁹ ſint ma
gis dicēdę mathematicę:cum mām habeant ab illis.noīe
formę magis nāles dici debēt:cum formā hēant inde.

Quoniam vero biſaria natura eſt:forma. vi
delicet: ⁊ materia:res naturales perinde con-
templemur oportet:atq꞉ ſi de ſimitate quid ſit
conſideremus.quare neq꞉ ſine materia : neq꞉
ſm materiam res tales erunt.

Expō. Cōpleuit dr̄iam iter nālem ⁊ mathematicū:nūc vſq꞉ ad
quātum ⁊ q̄ ɔſideret nālis diſputat:⁊ p̄mo cōcludit ꝓpoſi
tu n:⁊ ingt.qm̄ vero biſaria natura eſt:forma.vʒ.⁊ mā:reʒ
nāles pinde contēplemur opʒ:atq꞉ ſi de ſimitudine qđ ſit
ɔſideremus.q̄re neq꞉ ſine mā res nāles deſcribunẗ:neq꞉
per mām res nāles erūt tales ⁊ definibiles.Expoſitor cre-
dit Ariſt.declarare ad nālē ptinere ɔſiderare de mā:⁊ for
ma:⁊ hoc p duos ꝓceſſus:quos ex textu elicit. Sʒ hęc ex-
poſitio eſt ɔ̄ria textui.Ar.n.ɔcludit res nāles definiri nō
ſine mā:⁊ nō per mām.Ideo melius cū Themiſtio vr̄ ꝙ
Ar.ɔcludat definitiones nāles neq꞉ eē ſine mā:neq꞉ eſſe
ſm mām.Ideo vtiẗ vno enthimemate hoc mō.duplex eſt
nā:⁊ ſupple q̄libet ſpectat ad nālem.igiẗ nālis ɔtemplatio
de reb⁹ nālib⁹ eſt:vt illa de ſimitudine.quę definiẗ nō ſine
mā.nō tn̄ per mām. Sʒ obycies quō pōt nālis res defi
niri nō ſine mā:nō tn̄ ſm mām.Dici pōt aliqđ eſſe nō ſine
alio:qđ tn̄ nō eſt ſm ipm.Uerbi cā hō nō eſt rōnalis ſine
riſibilitate:nō tn̄ eſt rōnalis:pp riſibilitateʒ . Quā obrem
(vt ait themiſtius)definiturus rem nālem:vteẗ qdē mā:
⁊ ita nō ſine mā.Sʒ definiet per formā:⁊ ita ps definitiua
erit ſola forma:⁊ ps formę.mā v̄o poneẗ vt apparēs pars:
nō vera:q꞉ tanq̄ cā ſine qua nō.Et hęc eſt mens auerrois
vbiq꞉:vt alibi diſputauimus.

Iccirco ⁊ de hoc ipſo biſariam ambiget qui-
ſpiam:cū duae ſint naturae. De vtra erit phy-
ſici contemplatio:an de eo qđ ex vtriſq꞉ eſt:

Expō. In enthimemate duo ſuppoſuit.primū nām biſariaʒ eē.
Scđm vtrāq꞉ ſpectare ad phyſicū . Primū examinatum
eſt:nūc ſm examinare ꝓponit mouēs qōnes duas:⁊ ponit
primā dicēs.iccirco ſupple:q꞉ acceptū eſt mām ⁊ formam
ptinere ad nālem:⁊ de h̄ ipſo biſariā ambiget qſpiaʒ:cum
duę ſint nāę vt in enthimemate ſumpſit ex ꝓbatis:de vtra
erit phyſici ɔtemplatio:hoc eſt:an de forma : an de mā.an
de eo qđ ex vtriſq꞉: Hęc eſt p̄ma qđ vtrū ɔſideratio phy-
ſica eſt de altera nā:an de compoſito ex vtriſq꞉:

Cōmē.xi Et cum nā.Cōmentū pʒ:vex ex ipſo ſoluiẗ qđ.vʒ.vtruʒ
de mā pſcruteẗ metaphyſicus. Rn̄det auerroes ꝙ ɔſide-
ratio de mā reſpectu formę:eſt ɔſideratio nālis.Et cōſide
ratio de illa vt eſt vnū entiū eſt ɔſideratio p̄mi phi. Sʒ
Dubi. dubitare ſolitus ſum alſ.ɔtra expōnem.p̄mo:q꞉ reſpect⁹
māę ad formā ē potētia. Reſpect⁹ formę ad māʒ eſt act⁹.
Sʒ metaphyſicus pſcrutaẗ de mā vt potētia.Et de forma
vt act⁹.igiẗ hęc ɔſideratio erit nō phyſica.Scđo.oē qđ cō
ſideraẗ per habitudinem ad rōnē metaphyſicā eſt meta-
phyſicę ɔſiderationi:ſʒ forma eſt rō metaphyſica:cū cō-
petat abſtractis:⁊ mālib⁹. Igiẗ conſideratio māę reſpectu
Solō. formę erit metaphyſica. Dici pōt q⁹ potētiam biſariaʒ
ſumūt perhipatetici.vno mō vt eſt dr̄ia entis:qua ens di-
uidiẗ ɔtra actu:⁊ hac rōne mā vt potentia conſideratur
a metaphyſico.Alio vt priuatio:⁊ ſic a phyſico:⁊ ſic inten-
dit Auerroes.

Si vero de eo quod eſt ex vtriſq꞉: ⁊ d̄ vtra-
q꞉. vtrum igitur eiuſdem aut alterius ſit vtrā-
q꞉ cognoſcere:

Expō. Mouet ſcđaʒ qōnē ⁊ ingt.ſi v̄o de eo qđ eſt ex vtriſq꞉ h̄
eſt d̄ ɔpoſito:ſeqẗ tūc ꝙ ⁊ de vtraq꞉ ad phyſicū ſpectabit:
⁊ tūc emergit 2ͣ qđ vtrū igiẗ eiuſdē facultatis ⁊ ſcię aut al
terius atq꞉ alterius ſit vtrāq꞉ cogſcere:itaq꞉ ad vnaʒ ſpe-
ctet for ͣ:ad alterā ipſa mā. Iſtę duę ſūt qōnes vt ꝓpoſuit.

Ad veteres qdē.n.reſpiciēti : de mā videbiẗ
vtiq꞉ eſſe.nā democrit⁹ ⁊ empedocles de for-
ma ⁊ quiditate modicū quiddam tetigerunt.

Soluit qōnē ⁊ p̄° narrat pōnē antiquoꝝ:⁊ ingt.ad vete-
res qdē.n.reſpiciēti:de mā vtiq꞉ videbiẗ eē ɔſideratio nā-
lis.nā democrit⁹ ⁊ empedocles de for ͣ ⁊ qditate modicuʒ
qddā tetigere. Prętermiſi v̄bū grecū meros h̄ eſt ptē:eēt
eni trāſlatio:hęc in modicū.n.qddā ptem:qđ cū ad ſenſuʒ
nō faciat:ptermiſi:tu vero potes id legere:⁊ idē erit.

At ſi ars imitetur naturam:eiuſdeʒ ſane ſcię-
tiae erit formam ⁊ materiam vſq꞉ ad terminū
quēdam ſpectare. veluti medici ſanitateʒ ⁊ bi-
lem ⁊ pituitam:in quibus eſt ſanitas. ⁊ aedifi-
catoris ſimiliter ⁊ formaʒ ipſius domus atq꞉
materiam:quoniam lateres ⁊ ligna. Silr̄ autē
⁊ in caeteris id genus.phyſicae itaq꞉: ⁊ vtraſ-
q꞉ naturas cognoſcere competit.

Expō. Soluit nūc qōnē ſm v̄itatē ⁊ vult ad phyſicā facultatē
ſpectare vtrāq꞉. Prio nā efficit effectū cū vtriſq꞉. Sʒ ars
aut eſt nā aut ęmula imitatrix:q꞉ illi⁹.igiẗ ars conſiderabit
mām ⁊ formā.Ut exēplis quoq꞉ teſtaẗ medici:⁊ ędifica-
toris.Et ei⁹ ſermo trāſlatiōe pʒ. Sʒ ſyllo lr̄ę eſt.ars ɔſi-
derat mām ⁊ formā.phyſica eſt ars.igiẗ ɔſiderat mām ⁊
formā.mō iſte ſyllo eſt ex pticularib⁹:ꝙ ſi maior eſt vlis h̄
mō.oīs ars ɔſiderat mām ⁊ formā:tūc vel p artē intelligit
cōeʒ rōnē ad practicas ⁊ ſpeculatiuas.Et tūc maior ē falſa
d̄ mathe ͣ:q̄ ſolā formā ſpectat.Aut itelligit artē practicā
⁊ tūc minor ē falſa:phyſica.n.nō eſt ars opatiua . Dici pōt
ꝙ p artē itelligit quoddā cōe ſpeculatiuis:⁊ practicis:⁊ cō
cedo ꝙ mathe ͣ ɔſiderat formā ⁊ māʒ itelligibileʒ: vt fuit
dcm̄.⁊ cū dr̄ ꝙ ſolā formā ɔſiderat:dici pōt ꝓ nūc h̄ eē ve-
rū i demſone.Tu v̄o lege q̄ diximus i expōne p̄mi cōmēti.

ɔmē.xx. Et cū hō. Hoc ɔmētū diuidi pōt i expōnē lr̄ę:⁊ digreſſio-
nē.digreſſio ibi.nō debes intelligere. Pria ps pʒ:vex colli
gi ꝑit duo:p̄ᵐ eſt rō text⁹:⁊ vt mihi vr̄ facit vnū enthyme-
ma:cui⁹ aīs ſūt tres ꝓpōnes:p̄ͣ.ars ɔſiderat formā ⁊ māʒ
vſq꞉ ad certū terminū.Scđa ars aſſilaẗ nāę.Tertia ɔſide
ratio nālis dʒ ɔuenire actioni nāę:h̄ mō.vʒ.ꝙ illud qđ eſt
notum apud artificē ſit illud qđ eſt notuʒ apud nām:q̄ eſt
artifex rerum nāliū.Tūc ifert manifeſtū ꝙ vni⁹ ſcię eſt ſci
re has duas nās. Sʒ ɔ̄ dubitabis.qm̄ p̄° dui⁹.ɔmēto.3°
dixit oppoſitū:dixit.n.actionem nāę ex cauſis eē:nr̄am v̄o
ecōtra ab effectib⁹.Scđo dubitare potes q̄re ars eſt imita
trix nāę atq꞉ illi⁹ ęmula:vr̄.n.in multis d̄ficere. Ad p̄ᵐ
dici pōt ꝙ auerroes cōmēto tertio dicto loquut⁹ eſt in p̄°
proceſſu.vbi a notiorib⁹ nobis ꝓficiſcūtur.at nūc loquiẗ
in 2° ꝓceſſu:vbi a notis nāę ꝓcedim⁹. Ad ſcđaʒ dici pt
artē ęmulari atq꞉ imitari nāʒ pp duo:tū q꞉ gnaẗ i nobis a
cognitōe rex nāliū:⁊ cū genitū debeat aſſilari gnāti:iure
ars nāę erit ęmula.Tū q꞉ op⁹ nāę eſt opus dei:⁊ cū nos ap
petam⁹ aſſimilari deo:iure nāę ēt aſſimilari enitimur.
Et ſcia d̄ forma. Ponit dr̄iā iter ɔſideratione ſcię ⁊ artis
circa māʒ:⁊ vult artē de mā agere vſq꞉ ad certū terminū;
ſciam vero ſimplr̄ de prima ⁊ vltima materia.

¶ Nõ debes. Hec eſt digreſſio: vbi primo remouet dubiũ
nam in lr̃a dictũ eſt artẽ ꝯſiderare de materia vſqꝫ ad ter
minũ certũ. Ex hoc ſumi poſſet ẽt ſciam idem facere. R̃ñ
det ꝙ nõ eſt ſimile: qꝛ cognitio artis eſt particularis: ⁊ de
particularibus. ſcia vero eſt vniuerſaliũ. ideo ars ꝯſiderat
materiã particularẽ vt edificator lateres. Medicus hu
mores. ſcia vero vlẽꝫ ⁊ cõem oĩbus materijs. ⁊ ſic pꝫ dr̃a.
¶ Si aũt eſt. Sed ꝯtra hanc differentiã arguit̃ dupliciter
primo qꝛ ſcia particularis: vt ſcia de aĩalibꝰ nõ mãm vlẽꝫ
oĩbꝰ ſpectat: Sed mãm proximã. Igit̃ ſcia ꝯſiderat mãm
particularẽ ẽt. Scdo ars ꝯſiderat mãm cõem vt medicꝰ
humores: q̃ ſunt mã cões oĩ ſanitati. R̃ñdet auerroes ꝙ
ſi daret̃ ars cõis oĩbus artibꝰ hec cõſideraret mãm cõeꝫ
oĩbus formis artificialibꝰ. ſed qm̃ nõ dat̃ hec ars cõis: iõ
oĩs ars mãm particularẽ ſue op̃ationis ꝯſiderat: vt medi
cus humores. faber lignũ. Sutor pellẽ. ⁊ id genus. at ĩ ip
ſis oĩbus ſciẽtijs nãlibꝰ dat̃ vna cõis oĩbus: vt ſcia hec tra
dita ĩ iſto lib. iõ hec agere debet de cõi mã oĩbꝰ formis nã
libꝰ. Tũc ad formã dico ꝙ oĩs ars ꝯſiderat mãm p̃ticula
rẽ. Non tñ oĩs ſcia: q̃m nõ ſcia nãlis hic tradita: ⁊ ita patet
dr̃a. Ad ſcðm dici põt ꝙ ꝑ particularẽ intelligit nõ indiui
dualẽ: ſed ꝯtractam ad certã formaꝫ ſpẽm. vt ſutor pellẽ
cõtemplatur: que eſt materia calcei: Medicus humores
qui ſunt materia ſanitatis.

¶ Auicenna aũt. Tũc narrat põneꝫ auicenne: q̃ dicit duo.
Primũ ꝙ nãlis tñ materiam propinquã ꝯſiderat. Scðꝫ
ꝙ prima mã ⁊ oĩbus comunis ſpectat ad metaphyſicã.

¶ Et peccauit. Ponit motiuũ: nulla ſcia ꝓbat p̃ncipia ſui
ſubiecti: qꝛ tũc eiꝰ ꝓbatio erit ad artẽ ſup̃iorẽ. Nulla ſcia
probat cauſas ſui ſubiecti. Igit̃ in nullo genere demõſtra
tionis cãe poſſunt demonſtrari in ſcientia cuius ſunt.

¶ Et nõ eſt. R̃ñdet ꝙ iſta rõ nulla ẽ qꝛ arguit ab vna par
ticulari ad vlẽm. hñ eñi cãe nõ p̃nt demõſtrari in gñe de
mõſtrationis ſimplr̃ ſiue pp̃ q̃d. cãs tñ eſſe ꝑ demõſtratio
nẽ ſigni nihil prohibet demõſtrari ĩ ſcia: cuius ſunt. ſaltem
demõſtratiõe qꝛ: hoc ẽ ſigno ⁊ ab effectu.

¶ Sicut fecit. Probat q̃d dixit. nã Ariſ. ĩ p̃mo huiꝰ demõ
ſtrauit mãꝫ eẽ ꝑ trãſmutationẽ: q̃ ẽ cã corꝑis mobilis. mõ
trãſmutatio eſt ſignum inuentionis materie.

¶ Si fuerit. 3. nã demõſtratio ſigni ſumit̃ ab aliquo acci
dente ꝓficiſcente a materia. Sed aliq̃d accñs competens
mãe eſt naturale: vt trãſmutatio. aliq̃d eſt abſtractũ com
petẽs materie vt ẽ vna entis ſpẽs: vtpote potẽtia. Igitur
poteſt in vtraqꝫ demonſtrari.

¶ Et vr̃. R̃ñdet ꝙ prima mã non põt declarari ꝓp̃ie h̃ ẽ
demõſtratione efficaci: ⁊ ex neceſſarijs niſi ꝑ ſignũ natu
rale. Sed p̃mus motor: nec ꝓp̃ie: nec improprie declara
ri poteſt niſi ſigno nãli. Et ita cõcedit mãꝫ p̃mã eẽ ſaltem
demõſtratiõe impropa aliq̃ mõ poſſe declarari in meta
phyſica. Primũ vero motorẽ eẽ nullo mõ. ⁊ forte ĩtelligit
ꝙ demõſtratio p̃mi motoris metaphyſica ẽ euidẽtis ĩfir
mitatis. Rõ vero q̃ deducit̃ mãm eſſe ꝑ viaꝫ potentie ⁊
actus eſt coloratio: licet adhuc imbecillis.

¶ Via aũt. Arguebat auicẽna. aliq̃d ĩ effectibꝰ ẽ depẽdẽs.
Igit̃ eſt aliq̃d indepẽdens. Aliter eſſet ꝓceſſus ĩ ĩfinitum
R̃ñdet ꝙ hec via nõ ẽ demõſtratiua: q̃m ꝓcedit ex credi
tis: ꝯcederẽ. n. eẽ aliq̃d depẽdẽs: ⁊ ꝓceſſuꝫ ĩ ĩfinitũ. mõ h̃
nemo ꝯſutat niſi phyſicꝰ ꝑ motũ: vt pꝫ ĩ. 7. huiꝰ. ⁊ ita tãqꝫ
creditũ ſumit nõ eẽ ꝓceſſuꝫ ĩ ĩfinitũ. Ampliꝰ depẽdẽtia eſt
modus entis ſep̃ati ꝑ eẽntiã: aut ꝑ ĩdifferẽtiã: aut modus
entis mobil. Si modus ẽtis ſep̃ati ꝑ eẽntiã: aut ꝑ ĩdifferẽ
tiã petit eẽ ens ſeperatum: vt fuit dictum cõmento vltio.
Si entis mobilis: tunc hec ratio erit phyſica.

¶ Cũ aũt. Sꝫ tũc dubitares vbi cãe ſubiecti hñt cãs: ⁊ no
tiores: vtrũ p̃nt demõſtrari demõſtratiõe ſimplr̃ ſiue pp̃
q̃d ĩ arte cuiꝰ ſũt. R̃ñdet auerroes: ꝙ vna met demõſtra
tio erit pp̃ q̃d ⁊ qꝛ: vt ſi cãe hñt cãs: ⁊ demõſtrentur reſpe
ctu ſcie ſubalternãtis: demõſtratio erit pp̃ q̃d. reſpectũ ſcie
ſubalternate erit qꝛ: q̃m ſumit illã ab ſubalternãte: ⁊ ñ ꝑ ſe
eas ꝯtẽplat̃. ⁊ ita aliq̃ demõſtratio pp̃ q̃d põt reſpectu di
uerſo dici qꝛ: ſiue demõſtratio ſigni. Que res fortaſſe pp̃
q̃d neqꝫ ſubiectũ eẽ neqꝫ ſubiecti ſpẽs eẽ põt demõſtrari
ĩ ſcia cuiꝰ ſũt ſubiectũ ⁊ ſpẽs. ⁊ p̃ncipia eẽ ẽ demõſtrabile.
Iã diximꝰ ſbm eẽ ſumi ĩ ſcia aut vt notũ ex ſenſibꝰ: aut a
ſcia ſup̃iori. Pr̃o qꝛ ſubiectũ ſcie ꝯp̃at̃ veluti obiectũ po
tẽtie. mõ oĩs potẽtia ſuppõit obiectũ eẽ: vt circa ĩpm opet
aut vt ab ĩpo moueat̃. veluti carpẽtariꝰ lignũ ſuppõit vt le
cticã agat. Faber ferrũ vt cultellũ efficiat. ⁊ ĩ ceteris id ge
nꝰ. Igit̃ ſcia debet ſupponere ſubiectũ eẽ: vt ĩ eo affectiões
ſpectet. Scdo p̃cognitũ nõ ẽ q̃ſitũ. ſuppoſitũ nõ ẽ ꝓbabile
Sꝫ ſubiectũ eẽ ẽ p̃cognitũ ĩ ſcia: ⁊ ſuppoſitũ reſpectu affe
ctionũ: atqꝫ oĩuꝫ ꝯſideratoꝝ ĩ ea arte. cuius ẽ. igit̃ nõ erit
q̃ſitũ. Spẽs vo ſubiecti eẽ minime ẽ demõſtrabile. q̃m eſſe
ſubiecti ẽ eẽ ſpẽrũ: vbi. n. ſpẽs eẽ eẽt demõſtrabile: ẽt ſbm
eẽ eẽt q̃ſitũ: Si q̃dẽ eẽ ſit vnũ oĩuꝫ. at qꝛ p̃ncipia dr̃nt eẽ ⁊
re a ſbto: nihil ꝓhibet ea demõſtrari ſi fuerit ignota ſalteꝫ
demr̃one ſigni: vt dicit auerroes. Sꝫ adhuc ambiges ſi p̃nꝰ
eẽ ẽ demõſtrabile ĩ ſcia: cur ſbm eẽ ꝑ illa p̃ncipia a p̃ori nõ
erit d̃mõſtrabile: Diximꝰ illa p̃ncipia eẽ inuẽta ĩ ea ſcia ꝑ
aliq̃d ĩ ſcia ĩfra ſbm: q̃d ẽ aut minꝰ notũ ſubo: aut nõ notꝰ:
⁊ ita cognitio p̃ncipioꝝ nõ creſcit in tm̃ vt poſſit ſufficere
ad demõſtrãdũ ſubm eẽ. ¶ Sꝫ dices cur ĩtellectꝰ negoci
ans ñ põt auger̃ cognitionẽ p̃ncipioꝝ in tãtũ. Dici põt tale
creſtũ effici ñ poſſe: ꝑ ea q̃ ꝑtinẽt ad ſciaꝫ: q̃ñ illa ſꝑ eẽnt
aut ignotiora ſubiecto: aut ñ notiora. Iõ ſi fieret: aſcẽden
dũ eẽt ad ſuperiorem ſciam. Sed de his in expoſitione cõ
mẽti vltimi huiꝰ primi multa diximus: hec ſatis.

¶ Praeterea eiuſdem eſt ſcire id cuius gratia
eſt atqꝫ finẽ. ⁊ ea q̃cunqꝫ horuꝫ gratia ſunt. at
natura finis eſt ⁊ id cuius cauſa fit. Quorũ nã
qꝫ motionis ſi ſit cõtinua: finis aliqs eſt: corũ
motiõis is ẽ vltimuꝫ ⁊ id cuius gratia. Qua
propter ⁊ poeta ridicule compellitur dicere
habet finem cuius quidem cauſa factum eſt.
vult enim non quodcunqꝫ vltimum eſſe finis
Sed optimum.

¶ Secundo arguit Ariſ. eiuſdeꝫ ſcientie ẽ ⁊ finem cogno
ſcere: ⁊ ea que inſtituuntur ⁊ ordinantur in finem. Ut me Expoſitio
dici ⁊ ſanitatem ⁊ ea que ſunt efficientia ſanitatis. Sed
materia propter formam eſt inſtituta. igitur ad quem per
tinet formam cognoſcere: ad eundem quoqꝫ materiaꝫ ꝑ
tinebit: minorem probat ſic. quorum nãqꝫ motionis ſi ſit
continua finis aliquis eſt: eorum motionis is eſt vltimuꝫ:
⁊ id cuius gratia. eſt igitur maior pſyllogiſmi finis eſt mo
tionis que continua eſt vltimum ⁊ cuius gratia. adiecit ſi
eſt continua: vt dicit Themiſtius: vt innuat eſſe intelligẽ
dum de motione que ſponte nature peruenerit: ⁊ non de
motione interpelle: qualis eſt motio violenta aut id genꝰ.
erit igitur maior. finis eſt motionis naturalis vltimum ⁊
cuius gratia. addenda eſt minor: Sed forma eſt vltimuꝫ
⁊ cuius gratia motionis naturalis: igitur forma eſt finis.
Pobat maiorem auctoritate poete qui cecinit ridicule
mortem eſſe finem ⁊ metam: cuius gratia factiortiqꝫ ſu
mus. eſt certe mors vltimum quiddaꝫ: non tamen omne
vltimum tendit eſſe finis: aut id quod ſub hoc verbo cuiꝰ
gratia ſignificatur. ſed id proprie finis intelligit̃: habetur
qꝫ quod preſtantius atqꝫ melius eſt. eſt enim vt inquit

Themiſtius quoq; res boni alicuius appetens: ⁊ auctio non mortis cauſa fit. nam ſepe deſinit augeri res anteq̃ moriatur. ſed perfectionis ⁊ formę gratia augentur omnia: ⁊ in ea quieſcunt mors vero eſt vltimum non vt meta ſed vt huiuſmodi ſubſtantię debitus ⁊ neceſſarius quidam euentus. Quare fit vt ratio proſyllogiſtica hęc ſit. finis eſt motionis naturalis vltimum preſtabilius. forma
Com. 23. eſt vltimum preſtabilius: forma igitur finis erit.

¶ Hęc eſt alia. Cōmentum patet. verum auerroes in textu facit duos ſyllogiſmos. primus eſt. finis ⁊ media in finem ſunt vnius ſcientię. forma eſt finis: ⁊ materia eſt vt mediū in finem. igitur forma ⁊ materia eiuſdem erunt ſcientię. huius accepit maiorem ⁊ minorem: ⁊ tacuit concluſionem vt dicit auerroes. Minor proſyllogizatur. ⁊ ita erit ſcdus ſyllogiſmus: finis eſt vltimum ad quod ceſſat motus naturalis. forma eſt vltimum ad quod ceſſat motus naturalis: igitur eſt finis. ¶ Sed dices. 3. qr ex duab' affirmationibus in ſcda figura coniugatio eſt inutilis. primo priorum. Reſpondet eſſe vtilem interdum per accidens: vt quando maior conuertitur vel minor in terminis: nā tūc facta conuerſione in terminis reſtat figura pria. ¶ Sed dices contra. maior non cōuertitur: qr licet omnis finis ſit vltimum: non tamen vltimum omne finis erit. Reſpōdet auerroes q᷑ propter hunc cauillum declarauit quo modo conuertitur: ⁊ vult maiorem ſic nude ſumptam in terminis non conuerti. Sed addito alio. videlicet. ſic. omnis finis eſt vltimum optimum motus naturalis. hoc. n. addit Ariſtot. in correctione poetę. ⁊ tunc patet hanc maiorem in terminis cōuerti. ⁊ ita ratio reſtabit bona de forma ⁊ materia. Formetur igitur ita in prima figura. omne vltimum optimum motus naturalis eſt finis. forma ē vltimum motus naturalis optimum. igitur finis.

¶ Cum ⁊ artes materiam faciant: hae quidem ſimpliciter. Illae vero praeparatoriae. inſuperq; etiam vtamur ac ſi noſtri gratia cuncta exiſtant: Sumus enim ⁊ nos quodam modo finis: cum ipſum cuius gratia bifariam dicatur vt in philoſophia diſtinximus: duae igitur ⁊ principes ſunt materiae cognoſcenteſq; artes ea quae vtitur. ⁊ ea quae facit: hoc ē capitalis vt etiam ea quae vtitur princeps quodammō habeatur. ⁊ ſi differunt: quatenus haec quidē formam cognoſcit: vtpote quae princeps. Illa vero quatenus materiam facit. Naz gubernator quidem qualis eſt forma clauis cognoſcit ac iubet. Alius vero quali ex ligno qualib' ve motibus ſit. igitur in his quae arte fiūt nos operis gratia materiam facimus. In naturalibus vero eſt.

Ex. bo ¶ Expoſitores textum hunc non vna ratione inducunt. Nouus quidem expoſitor induxit Ariſt. velle nūc ſoluere queſtionem aliam. videlicet. q᷑ ſpectet ad naturalez de vtraq; agere. materia. videlicet ⁊ forma: quę expoſitio ⁊ ſi in proceſſu textui videatur cōuenire: fini textus omnino diſſonat. Alij (vt videt̃ Themiſti' dicere) volunt Ariſt. nunc probare alia ratione q᷑ materia ſpectat ad naturalē per ſimile ĩ artibus: ⁊ hęc expoſitio ⁊ ſi pncipio conſonet: fini textus inconuenit. Propter hec vt expoſitio vniuerſę littere competat: videtur mihi eſſe dicendum: vt tandem Themiſtius in fine hui' paraphraſis dicere videtur: q᷑ Ariſto. declaret formam eſſe id cuius gratia ipſius materię. accepit enim duo q᷑ ſit vltimū generationum ⁊ motuum: ⁊ q᷑ ſit cui' gratia ipſius materię. Iam primū patuit: reſtat modo exponere ſcdm: ⁊ huic expoſitioni expoſitor aſſentit: ⁊ videtur de mente Themiſtij vt diximꝰ. Ad huius autem probationis euidentiam ſumit quędam inferēdo quędam alia: deinde ĩ fine infert propoſitum. Primū ſumit q᷑ ars pręparatoria eſt bifaria. Altera q̃ pręparando materiam facit: vt domificatoria: hęc enim pręparando ad domū faciendam lateres facit. Alia pręparādo materiam diſponit: aut dedolando: aut poliendo. vt lignaria facultas: quę ligna diſponit ad nauem: ⁊ quia littera eſt ſuſpenſiua legatur ſic. Cū ⁊ artes materiam faciant hoc eſt artes ꝑparatorię. hę quidem ſimpliciter. Ille vero pręparatorię ſiue operarię vt diximus. hęc eſt prima. Secūda eſt. arte factis nos vtimur ac ſi cuncta arte facta noſtri gratia exiſtant: Sumus enim ⁊ nos quodammodo finis: cum ipſum cuius gratia bifariam dicatur quo. videlicet. ⁊ cuius. verbi cauſa. finis domus cui' eſt habitator ſiue hoſpitator. quo vero ipſa habitatio ſiue hoſpitatio: vt in philoſophia hoc eſt ſciētia de morib' dictū eſt: Iure nos ſumꝰ fines veluti cuius arte factoꝝ. vſus vero finis quo. Ex q̃ ſuppoſitione ſcda vult hr̃e eſſe artem quādam q̃ vtit̃ refacta. vtpote qd arte factū ad vſum noſtruz cōmodūq; venit. Ex hijs duabus ſuppoſitionib' infert duas eſſe artes pncipes capitaleſq;: quę architectōicę appellant̃ grece. vna quę vtit̃ forma facta. Altera q̃ nō vtit̃ forma: ſed introducit formā ⁊ ꝑficit. Inq̃t. duę igit̃ ⁊ pncipes māę ac cognoſcentes artes ſunt. ea q̃ vtit̃. vt gubernatoria nauis: ⁊ hęc ex ſcda ſuppoſitione deducit̃. ⁊ ea q̃ facit: ⁊ qr facere eſt aut pręparare ad formam: aut inducere formam: adiecit. hoc eſt capitalis: non ea q̃ facit pręparando. Dico hęc ſuple tū vt etiā q̃ vtit̃ princeps quodammō habeat̃. ⁊ dixit quodāmodo qr pręcipue ſolū arti inductorię: ⁊ non ꝑparatorię. Hęc aūt ſcda artis ſpecies e prima ſuppoſitione deduci poteſt. Qua ratiōe euenit vt tres ſint operarię artes. vtens forma. Inducēs formā. atq; ꝑparās materiam ad formā. verbi cauſa in naui ipſa ars vtens forma nauis gubernatoria ſiue naucleria eſt facultas. Inducens formā inſtructoria eſt facultas: q̃ lignis ꝑparatis formā inducit cōficiēdo: atq; conclauando. Pręparās vero lignaria exiſtit: quę ſolū ligna ꝑparat. Prima qdem q̃ forma vtit̃: pręcipit ſcdę q̄lis ⁊ q̄madmodū futura ſit forma. Scda vero quę inſtructoria appellabat̃. imperat lignarię q̄lia. ⁊ q̄madmodū ligna eſſe debeāt ꝓ forma inducēda. lignaria vero ſolū mā̃z cognoſcit ⁊ eam diſponit nulli iubēs. inq̃t ⁊ ſi differūt q̃tenus hęc qdem vtpote vtens formā cognoſcit quę princeps dr̃. Cognoſcit tamen non mām̃. Illa vero h̃ ē inſtructoria materiam facit: ⁊ quatenus facit cognoſcit materiam. per exemplum rem exponit ⁊ inquit. nam gubernator qdē qualis eſt forma clauis ſiue Themonis cognoſcit: ali' do vt inſtructor ex q̄lib' motibus ⁊ diſpōnib' q̄li ve ligno ſit ex hijs ſuppōnib' ꝑtim ſumptis: ꝑti illatis ĩfert propoſitum. videlicet. q᷑ forma in artibus ſit id cuius gratia reſpectu materię: in rebus vero naturalibus ſimiliter. Inquit. igitur ĩ hijs quę arte fiūt nos operis gratia materiam facimus. ⁊ ita in artibus materia ē facta formę ſiue operis gratia. in naturalibus vero rebus materia non ſit formę gratia: quia ipſa eſt perpetua: ſed eſt gratia formę. Qua ratione euenit vt forma ſit id cuius gratia. in artibus quidem: cuius gratia materia ſit a nobis: ĩ rebus vero naturalibus: cuius gratia materia eſt. ¶ Poteſt igitur ſyllogiſmus ſic componi. In artibus forma ē id cuius gratia reſpectu materię. in naturalibus forma eſt id cuius gratia reſpectu materię. Sed omnis forma eſt aut reſpectu materię artis. aut reſpectu materię naturalis. igitur ſyllo. ſic.

omnis forma eſt id cuius gratia eſt ipſa materia.ecce quo
modo expoſitio conuenit textui.videlicet. principio me/
dubitatio prima. dio ꝛ fini. ¶ Sed circa hec ſunt dubitationes. prima qꝛ
ex littera ꝛ commento accipitur diſponens ars poſſe ſepe
rari ꝛ eſſe ſine inducente:vt lignaria facultas poteſt eſſe ꝛ
ſeperari ab iſtructoria. Contrarium huius habetur ab
aueroe vbiqꝫ.maxime ſeptimo metaphyſice contra aui/
cennam.cõmento. tregeſimoprimo. vbi voluit idem eſſe
agens diſponens ſiue alterans ꝛ inducens ſiue gene/
rans.ꝛ per hoc vult habere ꝙ agens naturale non diſpo/
nit ꝛ choleodea generet:ſed ſi diſponit etiam generet. Idẽ
duodecimo metaphyſice.commento decimooctauo.con/
tra Themiſtiũ ꝛ videt vbiqꝫ ſententia Ariſto.ꝯ platonẽ.
prĩa ſolo. ¶ Dici poteſt vno modo ꝙ tam opary ꝗ̃ in nãlib⁹ pn
cipiũ diſponendi alterũ ẽ a pncipio iducẽdi. In genera/
tione enim ignis ipſe ignis diſponit per qualitates. indu/
cit vero per formam. Sed hec eſt differentia ꝙ in natura
libus ſemper illa duo ſunt coniuncta. in voluntarys poſ/
ſunt ſeperari. In naturalibus quidẽ ſunt coniuncta. qm̃
natura nihil agit fruſtra ꝓpterea ſi diſpoſuit oportet vt
inducat.in voluntarys poteſt aliquid eſſe fruſtra.poteſt
enim polire dedolareqꝫ lignum lignarius:ꝛ fruſtra: quia
actionis operarię principium eſt voluntas. voluntas ſub/
ordinatur cognitioni.cognitio poteſt eſſe vnius ꝛ non al/
teri⁹.ꝛ ita inducens poteſt eſſe alius a diſponente. Et quia
in naturalibus nihil eſt fruſtra:cum opus naturę ſit opus
intelligẽtie non errantis:ideo fuit neceſſariũ vt diſponẽs
ſit coniunctum atqꝫ proxime affine agenti. In volunta/
2. ſolo. rys poſſũt ſeperari. ¶ Et ita pꝫ ſolutio. aut dici poteſt ꝙ
in naturalibus per idem principium agens diſponit ꝛ ge/
nerat.ignis per calorem diſponit: ꝛ per calorem generat
ignis formam.non tamen eadem ratione.nam per calorẽ
vt calor eſt diſponit calefaciendo.vt vero inſtrumentum
formę generat formam.ꝛ ita patet differentia in naturali
2. dubita/tio. bus ꝛ volũtarys. ¶ Conſequenter dubitare ſolebã vtrũ
homo ſit finis omnium rerum:vt Ariſtoteles vr̃ dicere.
Et arguit̃ ꝙ non;quoniam vt dixit contra poetam: finis
tendit eſſe optimum. Sed homo non eſt optimum omni/
um.igitur nec finis omnium. Scdo nullũ ordinatum in fi
nem meliorem eſt omnium finis.modo homo eſt ordina
tus in deũ vti in finem meliorem. Tertio finis ꝛ pfectio
idem eſt. Sed homo non perficit niſi ſuam materiam.igi/
ſolo prĩa. tur non niſi ſuę mãę erit finis. ¶ Themiſtius ꝛ auerroes
ſupra litteram dicunt hominem eſſe finem omnium arte
factorum: quia omnia hec ſunt ad vſum noſtrum. qua
ſolutione tolluntur obiectiones. ꝛ licet hec ſolutio ſit con/
ueniens huic loco vt apparet.tamen primo politicę decla
rat non tantum hominem eſſe arte factorũ finem. Sed
omnium: quia dy ſunt vt moueant cęlos.cęli mouentur
propter generationem elementorum.generatio elemen/
ſolo cõis. torum propter miſtorum factionem eſt. miſta inferiora
propter profectiora:ꝛ tandem propter hoiem. ¶ Propte
rea dici poteſt aliter ꝛ ad propoſitum ibi: ꝙ finis eſt du/
plex.quo:ꝛ gratia cuius:vt in libro ethicorum capite pri/
mo declarat.hoſpitator enim eſt finis domus:non quidẽ
quo: ſed gr̃a cuius. hoſpitatio vero eſt domus finis quo.
vlteri⁹ finis duplex.primaria intẽtione vt de⁹ gr̃a cui⁹oĩa
ſunt ob primam intentionem:ꝛ ſecundaria intentione.vt
colligitur ab auerroe ſecundo cęli cõmentis decimoſepti/
mo ꝛ vigeſimoprimo: ꝛ duodecimo metaphyſicę com/
mento tregeſimoſexto. Tunc dico primo ꝙ homo eſt
finis omnium gratia cuius.patet:quia finis quo eſt opera
tio.finis vero cuius gratia eſt opus.modo homo eſt opus

nõ operatio. Dico ſcdo ꝙ eſt finis cuius gratia ſecũdaria
intentione reſpectu quorundam vt reſpectu corporum cę
leſtiũ.primaria vero reſpectu generabilium.patet quia cę
li mouent primo propter ſe. Secundo propter nos.at res
generabiles ſunt primo propter nos ꝛ gratia noſtri. Sunt
etiam ꝛ dei gratia vt ita dicam adhuc priori intentione.
Per hec ad rationes patet ſolutio

¶ Preterea materia eſt ad aliquid.alia enim ad aliam eſt formam.

¶ Tertio arguit.eorum quorum vnum eſt ad aliud vna ẽ Expoſitio
ſcientia. Materia eſt eorum quę ſũt ad aliquid vt ad for
mam.igitur vna eſt ſcientia materię:ꝛ formę:quo fit vt ſi
naturalis ſit de materia:ꝛ de forma etiam erit.contra. et
am ſi de forma ꝛ de materia. Quod vero materia ſit ad
formam:declarat.quoniam alia materia ad aliam eſt for
mã. ¶ Sed dubitant:vtrum materia referatur ad formã dubitatio
ita vt ſit ad aliquid. ꝛ videtur q̇ non:vt dicit auerroes pri
mo huius.cõmento 70°.ait enim:materiam differre a po/
tentia:quia ipſa mã eſt de predicamẽto ſubſtantię. poten/
tia vero de p̃dicamento relatiõis. ¶ Reſpõdẽt recentio Rñſio recẽtiorum.
res ꝙ materia non quatẽus materia eſt ad aliquid. Sꝫ
refertur ad formam per ſe in ſecũdo modo per ſe. dicunt
quoqꝫ aliter q̇ materia poteſt accipi pro illo abſoluto:qđ
ipſi formę ſubſtat:ꝛ ita non eſt ad aliquid. aut pro aggre/
gato ex abſoluto ꝛ relatiõe:ꝛ ſic eſt ad aliquid. ¶ Das re replice ꝯ.
ſponſiones nonnulli blacterones refellunt. ¶ Primam ꝯ primaꝫ.
qdẽ quia ſi materia eſt ad aliquid:quia ſibi ineſt aliqua re
latio per ſe illo modo: tũc homo ꝛ equus:ꝛ cętera id gen⁹
erunt ad aliquid.quoniam nihil eſt quin ſibi inſit aliqua
relatio per ſe.homo enim eſt maior ſua parte.equus du/
plus ad ſuam medietatem.cerebrum per ſe diſſimile cor/
di:ꝛ cętera id genus. ¶ Secundam vero quia tale aggre ꝯ ſcdam.
gatum ex materia ꝛ relatione non eſt materia prima: nec
materia ſecunda.igitur non eſt materia.ꝛ ita deſtruit ſe. Defenſio.
¶ Confutationes hę friuolę ſunt. Prima qdem:quia illi
concederent vnamquãqꝫ rem eẽ ad aliquid per ſe:ꝑ hoc
quia ſibi ineſt aliqua relatio per ſe ſecundo modo:ꝛ ita ho
mo:ꝛ equus:ꝛ cerebrum ſunt ad aliquid ad illum ſenſum.
Secunda eſt puerilior:quoniam illud aggregatum ẽ ma/
teria prima aliquando vt accipiatur pro compoſito ex ab
ſoluto ꝛ reſpectu ad formam in communi.aliquando mate/
ria ſecunda:ſi ſumatur reſpectus ad determinataꝫ formã.
¶ Poteſt igitur illorũ reſponſio aliter refelli:hoc modo. cõfutatio noſtra
nullus reſpectus fundatur immediate in ſubſtantia.om/
nis enim relatio requirit fundamentum ꝛ terminum. q̃/
ratur igitur de fundamento.aut eſt ſubſtãtia:aut accidẽs.
non ſubſtantia:quia tunc relatio immediate ineſſet ſubſtã/
tię contra communem conſenſum. Si accidens:vel reſpecti
uum vel abſolutũ.non reſpectiuum:quia oportet quęrere
de illo. Si abſolutum:tunc illud eſſet immediatius ſubie/
cto ꝗ̃ relatio. Sed illud non poteſt eſſe predicatuꝫ per ſe
ſecundo modo de ſubſtantia.omne enim accidens quod
eſt fundamentum relationis eſt aut numerus:aut quanti
tas:aut qualitas. Ut quinto accipit̃ metaphyſice: quoꝝ
nullũ põt pręędicare aut ineſſe per ſe mãę:quare nec rela/
tio. Secũdo aut Ariſtoteles loquitur de prima materia:
aut de proxima. Si de prima materia : tunc ratio : quam
ſubſcribit:non eſt ad propoſitum. Quoniam vna prima
materia eſt omnium formarum: ꝛ non ad aliam alia.
Si de materia proxima:tunc probatio cum ſit particula/
ris:concluſio erit particularis:vtpote de materia ꝓxĩa tñ
ꝛ ita non probabit plus niſi ꝙ phyſica eſt de materia pro/

Reſpon. propria. pinqua: que fuit poſitio auicenne. ¶ Uidetur mihi q̄ ꝗd ſit de relatione materie: ꝙ aliquid dici ad aliquid: poteſt intelligi dupliciter: aut per relationem: quo modo pater ē ad filium: ⁊ dominus ad ſeruum: aut per determinationē quo modo ferrum eſt ad cultellum: nam eſt materia que per determinationem diſpoſitionum refertur ad cultellum. quoniam fieri non poteſt cultellus niſi ex ferro. Simili ratione panis eſt ad ſanguinem: cum ex pane per concoctionem fiet ſanguis. Dico igitur ꝙ materia eſt ad formam per determinationem qualitatum ⁊ affectionum. non autē per relationem. Dico ſcḋo ꝙ hoc eſt verum de materia propinqua: vt Themiſtius ait. quoniam materia prima non eſt ad formam per determinationem: ⁊ vlteriꝰ concedo ꝙ ratio Ariſt. eſt particularis: nam fecit alias rationes: de vniuerſali ⁊ prima materia. Sed queres an prima materia ſit ad formam cōmunem per determinationeꝫ vel relationem. quāquaꝫ hec queſtio pertineat ad metaphyſicum: Dico pronunc cum proteſtatione materiā eſſe ad formam cōmunem per determinationem aptitudinalem: que aptitudo non eſt relatio niſi ſumendo relationem pro determinatione. ⁊ fortaſſe ſm̄ dici. Tu vero perſiſte: q̄ꝛ res adhuc eſt ambigua.

¶ Quouſqꝫ igitur phyſicum formam ⁊ ipſuꝫ quid eſt ſcire oportet: An vt medicum neruū: aut fabrum aes vſqꝫ ad quēdam terminum conſiderare oportet. Alicuius enim gratia eſt vnumquodqꝫ. ⁊ circa eas verſari. quae ſeperabiles quidem ſunt ratione. in materia vero ſunt. homo namqꝫ generat hominē atqꝫ ſol. Quo vero modo ſe habeat ſeperabile: ⁊ q̄d ſit: phyloſophiae primae munus eſt idicare.

Expoſitio ¶ Declaratum eſt ad phyſicum tam de materia q̄ꝫ de forma ſpectare. At cum forme ſint gradu quodam ſerie: naꝫ alie ſunt penitꝰ materie immerſe: vt elementarie: alie plus eleuate: vt miſtorum forme. Alie plus vt animales. alie plus vt humane. alie demum penitus ſeperate: vt intellectus ſeperati: inde emergit queſtio quouſqꝫ phyſicuꝫ formam: ⁊ ipſum quid eſt ſcire oportet: vtrum. videlicet. proficiſcēdo vſqꝫ ad omnino abiunctas. aut ad medias. Reſpondet per ſimilitudinem ⁊ inquit. an vt medicum neruum ſiue nerui formam. aut fabrum es ſiue eris formam vſqꝫ ad quendam terminum. ſubaudi conſiderare oportet. Ut enim medicus neruum ⁊ nerui formam ſpectat vt facit ad ſanitatem. ⁊ faber es vt facit ad figuram: ita phyſicus conſiderat de forma aliquatenus ita vt a materia non deijcit oculos: cuius cauſam ſubſcribit. d. alicuius enim gratia eſt vnumquodqꝫ vt neruus ſanitatis. es figure. ita vnaqueqꝫ materia eſt gratia alicuius forme: ⁊ ita conſiderat de forma habens oculos ad materiā. addit que ſūt ille: ⁊ inquit: ⁊ ſuple oportet verſari circa eas que ſeperabiles quidem ſunt ratione. in materia vero ſūt. tales eſſe non poſſunt niſi forme humane. nam he ratione abiuncte ſunt. Sed non ſunt abſqꝫ materia. cuius rationem affert. d. homo namqꝫ hominem generat ⁊ ſol. q̄ſi dicat. omne genitum a ſibi ſimili formaꝫ habet. non extra materiaꝫ. homo fit ab homine ſibi ſimili: ⁊ a ſole ſibi ſimili: quoniam quelibet cauſa efficiens: vt ait Themiſtius: ī materia eſt collocata. igiẗ hō non habet formā ex̄ māꝫ. ꝙ vero ratione forma hominis ſit ſeperata: nō probat: quia perſe in libro de anima patet. ſed probauit id quod minꝰ patet. Tunc ſe excuſat ⁊ inquit. quo vero modo ſe habeat ſeperabile: hoc eſt quomodo alique forme habeantur: q̄ ſm̄ ſubſtanciam a materia ſint abiūcte: ⁊ quo nam pacto reſpiciant inferiora hec. ⁊ que poſtremo ſit earum natura munus eſt prime phyloſophie idicare. Sic igitur tam ex textu q̄ꝫ ex Themiſtio patet terminum conſiderationis naturalis eſſe ad formam hominis.

...libꝫ cauſa efficiens collocata eſt:

¶ Intendit. Cōmentū diuiditur: quia primo exponit textum. Scḋa ibi. ⁊ notandū. digreditur. prima pars patet. verum animaduerſione dignum ꝙ auerroes probat dupliciter ad eundem de materia ⁊ forma agere ſpectare. Tum quia materia refertur ad formam. Tum ſcḋo quia materia eſt propter formam. modo relatiuorum. ⁊ coordinatorum vna eſt ſcientia. quo vero modo materia ſit in capitulo relationis: diſputauimus. cetera huius prime partis: cū facilia ſint: patent. com. 26.

¶ Et notandū. nunc digreditur: ⁊ diuiditur in duo. primo declarat quo modo de formis abſtractis loquiẗ phyſicꝰ ⁊ quo modo metaphyſicus. Scḋa ibi. ſcientia igitur. colligit ſolutionem declaratam. Quantum ad primum vult ꝙ de formis abſtractis agit phyſicus: ⁊ agit metaphyſicꝰ. phyſicus quidem terminando queſtionem an ſint. metaphiſicus terminando queſtioneꝫ quid ſint: ⁊ quales ſint: ⁊ propter quid tales ſint vel tales. auicenna vero voluit oēs queſtiones terminari in metaphiſica. Dicit ſcḋo hoc eſſe recte dictum. quia nulla ſcientia ſiue vniuerſalis ſiue particularis: hoc eſt ſiue ſubalternans ſiue ſubalternata probat ſuū ſubiectum eſſe. Modo ſubſtātie abſtracte ſūt ſubiectum metaphyſice: quare vt prius. dicit tertio ꝙ secꝰ eſt de cauſis ſubiecti: nam ille ſaltem demonſtratiōe ſigni declarari poſſunt an ſint.

¶ Scientia igitur. colligit nunc ſolutionem datam ⁊ inqẗ. ſcientia igitur naturalis quo ad queſtionem an eſt. conſiderat vſqꝫ ad vltimam formarum materialiū ⁊ primam abſtractarum: perueniendo. videlicet. per deſcenſum: quaſi dicat. terminat qōnē an ſint forme abſtracte vſqꝫ ad īntellectū. q ē pḿꝰ abſtractoꝝ: ⁊ vltimus. p̱ excluſionē māliū. p̱ ꝯſideratōeꝫ vͦo quid ſint ꝑuenit aſcēdēdo vſqꝫ ad formas ſiue animas hominum: que ſunt forme formarū: quia ſupponūt formas elementarias in materia: quarum ſūt veluti forme. ⁊ deſcendendo in conſideratione an forme abſtracte ſint: philoſophus naturalis deſcendit vſqꝫ ad intellectuꝫ hominis: qui eſt imus abſtractorum: cum mē materialium. in conſideratione vero quid ſint: aſcendit vſqꝫ ad animas hominum: que ſunt aliquo modo forme formarum. Qua ratione euenit vt apud auerroem intellectus ipſe ⁊ rationalis anima que eſt hominis forma: differant nam intellectus pars anime eſt. anima vero totum quoddam ex dianoea ſiue cogitatiua et intellectu. Uerum res hec eſt noſtro de itellectu perquiratur. Sed dubitant primo quia Ariſtoti. in libro primo de partibus prope principium mouet queſtionem in forma an de tota anima phyloſophia naturalis conſideret. Reſpondet ꝙ de tota anima phyloſophia naturalis non conſiderat: quia non de intellectu. Sed que ſcientia de tota conſideret: non habetur. ¶ Auerroes hic innuit metaphyſicū conſiderare de intellectu. at de anima naturalē. Sed hec reſpōſio eget expoſitione longa: nā ſi de toto aliquo naturalis conſiderat: etiam de illius partibus conſiderare debet: quum non alio totius ſcientia emergat: q̄ꝫ ex partibꝰ. Prima. dubitatio rño auer.

¶ Ideo Themi. autumat in procmio huius metaphyſicum conſiderare de intellectu quid ſit. phyſicum partem eam anime: que e ſemine exoriẗ que grece eſt dianoea. Mediam vero ⁊ mathematicum ait eſſe ſcientiam de rño the.

tota anima.queꝫ res in libro noſtro de anima conſiderata 2. dubita. eſt:nunc vero ſat ſit locum monſtraſſe. ⁋ Dubitare ſolebaꝫ etiam quo nam modo metaphyſicus conſiderat quiditates formarum ſeperatarum.primo videtur ꝙ nō quia cum ille quiditates nō habeant: nō videnꝫ ad aliquā philoſophię partem attinere. Amplius quiditas ⁊ eſſe in illis eſt idem:quare ſi ibi conſideretur quiditas:eſſe quoqꝫ ad illū attinebit. rurſus ī quo loco primę phyloſophie quiditates illarum exponuntur:non enim in.12°.cum omnes conſiderationes ſint naturales:vt pꝫ. Prima R[esp]õ ⁋ Ad hāc dici poteſt primo ꝙ multę propoſitiones proferuntur categoricę:quę non ſunt verę : niſi hipothetice. vt auerroes.7°. phyſicorum cōmento.2°.⁊ ita eſt in propoſito.cum enim dicitur. quiditates ſubſtātiarum ſeparatarum conſiderātur in metaphyſica:hęc propoſitio eſt vera hipothetice:ħ eſt ſubſtantię ſeperatę ſi haberent quiditates:ipſę quo ad illas conſiderarentur in methaphyſica:⁊ ita ſubſtantię ſeperatę conſiderantur quiditatiue in methaphyſica.ſi haberēt. Scḋa riſio Aut dici poteſt ꝙ licet ſubſtantię ſeperatę non habeant quiditatē per rationem vniuocam:quoniam quidditas ⁊ habens quidditatem non ſpectantur:niſi in rebus materialibus: tamen habent quidditatem per quādam ſimilitudineꝫ.quia aliqua pdicata communia poſſunt colligi de illis:quę pertinere videntur ad definitionem: aliq̄ quę pertinere videnꝫ ad pdicata ſcḋi modi.⁊ ſic de illis agit in.12°.libro primę philoſophię. vt ꝙ ſint intellectus: ⁊ intellectio:⁊ ſubſtantia ⁊ actus:⁊ id genꝰ. Per hęc ad pͥmum ⁊ ad.3ᵐ. Ad ſcḋꝫ dici poteſt ꝙ eē vno modo ſumitꝫ vt id ſignificat quod hoc nomē ens: ⁊ hoc modo ī illis eē ⁊ quidditas ſunt vnum:et ita metaphiſicus tractans de quidditate:tractat de eſſe hoc modo. Alio modo eſſe accipitur vt ſignificat compoſitionem quā ſine extremis vel extremo non eſt intelligere:vt etiam in enunciatione de ſcḋo adiacente ſit:⁊ ita differt ab quidditate:⁊ hoc modo eſt terminus queſtionis an eſt:⁊ vt ſic conſideratur in naturali ſcientia.

⁋ Determinatis autem his: De cauſis ⁊ quales ⁊ quot numero ſint : conſiderandum eſt. Nam cum ſciendi cauſa phyſica pertractatio ſit:ſcire vero vnumquodqꝫ non prius putemus q̄ꝫ circa vnumquodqꝫ capiamus ꝓpter quid eſt: quod eſt accipere primam cauſam: patet ⁊ a nobis hoc eſſe agendum: ⁊ de generatione ⁊ corruptione ⁊ de omni naturali mutatione:quatenus ſcientes principia taliuꝫ:ad ipſa vnumquodqꝫ corum quae quaerimus reducere enitamur.

Expoſitio ⁋ Hactenus de conſideratis in ſcientia naturali quę ſint ⁊ vſqꝫ quo perfecit. Ex quibus vero cauſis naturalis demonſtret:nunc dicere enititur. Sumpto principio ꝙ de cauſis tractatus ad phyſicum ſpectet. Syllogizat autem ſic.ſcire eſt vnūquodqꝫ intelligere per cauſas.phyſica eſt ſcientia aut ſciendi gratia:igitur per cauſam.ideo concludit.patet ⁊ a nobis hoc eſſe agendum: vt. videlicet.accipiamus primam cauſam:⁊ de generatione ⁊ corruptiōe ⁊ de omni naturali mutatione:quatenus ſcientes principia talium ſiue mutationum ſiue rerū mutabiliū ad ipſa principia vnumquodqꝫ eorum quę quęruntur reducere enitamur. Arguit igitur.facultas ſciēdi gratia de cauſis omnibus agere debet.phyſica eſt facultas ſciendi gratia:igitur de cauſis omnibus agit. Sꝫ dices mathematica eſt facultas ſciendi gratia:quę dē cauſis omnibus non agit. Sūt qui ſupplent maiori.ſic facultas quę eſt ſciendi gratia per omnes cauſas:de omnibus agere debet:talis eſt phyſica: ⁊ non mathematica. ideo obiectio nulla. Animaduerſiōe dignum Ariſt.non iniuria probaſſe ad phyſicū pertinere tractatum de omnibus cauſis:nam quidā credidere munus eiuſmodi eſſe primę phyloſophię: ⁊ non phyſicę. Ad hos igitur obyciens pꝛepoſuit rem hanc. Eſt vero hęc differentia inter tractatum de cauſis metaphyſicum:⁊ phyſicum:vt ait auerroes.2°. metaphyſicę cōmento.6°.ꝙ metaphiſicus agit de cauſis vt cōmunes mobilibus ⁊ immobilibus.ſunt enim in rebus abſtractis rationes omnes ipſarum cauſarum.phyſicus vero de cauſis vt ſunt rerum mobiliuꝫ: propterea ſubiecit.quatenus ſcientes principia talium:ad ipſa omnia quęſita reducamus. reducit igitur phyſicus ad cauſas quatenus ſunt cauſę mutationum.metaphiſicus vero quatenus ſunt cauſę entis.

⁋ Uno quidem igitur modo cauſa dicitur id ex quo immanente aliquid fit. vt aes ſtatuae: ⁊ argentum paterae. ⁊ horum genera. Alio modo forma atqꝫ exemplar . hoc eſt ratio eiꝰ quod eſt quid erat eſſe. ⁊ huius genera: veluti eius concentus:qui diapaſon eſt. ipſa duorꝫ ad vnum ratio. atqꝫ omnino numerus. ⁊ partes quae in ratione ipſa ſunt.

⁋ Nunc de cauſis exequitur:⁊ primo e materia ipſa quando hęc ab omnibus antiquis deprehenſa ſit:⁊ inquit. vno quidem modo cauſa dicitur id ex quo immanēte aliquid fit:vt ęs ſtatuę ⁊ argentum paterę:quę gręce eſt phiala: ⁊ horum genera:quia materia propinqua paterę hoc argentum eſt:generalis argentum.adhuc generalior metalluꝫ generaliſſima corpus. Alio modo forma atqꝫ exemplar ħ eſt ratio eius quod eſt quid erat eſſe:⁊ huius genera:vt cōcentus proxima forma eſt ratio duorum ad vnum: generalior numerus.adhuc generalior partes quę in ratione numeri ponuntur. Animaduertenduꝫ ꝙ vna met res dicitur forma ⁊ exemplar.forma pro quanto reponit in ſpē. exemplar:vt ait Themiſtius:vt eſt a natura perſcripta q̄ vꝫ.effectus cauſę aſſimilatur. Cōmenta.27.⁊.28ᵐ patēt. expoſitio

⁋ Ad haec id vnde primum principium ē mutationis aut quietis: qualis cauſa eſt is qui conſuluit. pater quoqꝫ filij. atqꝫ omnino quod efficit eius quod efficitur: ⁊ quod mutat eius qđ mutatur.

⁋ Nouus expoſitor de agentibus cauſis ita diſtinguit: ꝙ agentium quoddam ē pꝛincipale:quoddam ſecundarium Expō. ⁋ Adhuc quodlibet iſtoꝝ duplex vniuerſale ⁊ particulare. Tunc vult ꝙ quantum ad cauſam principalem dicat vnde primum principium motus ⁊ quietis:quantum ad cauſam ſecundariam ait. vt conſultāo:quo vero ad particularem: ait pater filij. Quo ad cauſam vniuerſalem inquit.atqꝫ omnino quod efficit eiꝰ quod efficitur.quo vero ad cauſam vniuerſaliorem: ait.⁊ quod mutat eiꝰ quod mutatur. ⁋ Sed iſte color eſt contra litteram.ait enim Ariſto.ad hęc id vnde primum principiū eſt mutationis aut quietis.⁊ ait primum principium vt notat Themiſtius:icirco qꝛ inſtrumenta quoqꝫ poſſunt cauſę quidem motus videri:ſed non primę.huius exempla ponit qualis cauſa eſt is qui conſuluit.pater quoqꝫ filij:atqꝫ omnino quod efficit eius quod efficitur.⁊ quod mutat eius qđ mutatur.aut igitur exempla ſūt illius qđ ꝓpoſuit.aut nō. ſi non:tunc extra propoſitū exēplificaſſet. Si ad ꝓpoſitū Tunc in omnibus ꝗs de principalibus cauſis:⁊ non de ſe

Expoſitio propria.

Dubita.

Reſpon.

cındarys: ſiue inſtrumentarys loquitur. ¶ Propterea melius cum primo expoſitore videtur eſſe dicendum: q agentium quoddam eſt agēs ratione atq propoſito: ita conſultor in rebus agendis principale agens dicitur conſultatiōis. Aliud agit natura ſiue ſine rōne: qđ nō vna ratione eſt: nā ſi formam ſubſtantialem inducit generās principale dicitur vt pater filij. Si vero accidentalem formam: nec hoc vna ratione fit: nam ſi formam accidentalē naturalem facit: dicitur faciens facti. at ſi artificialem induxerit: commutans dicetur: eſt autem omnis cauſa talis non inſtrumentaria: ſed principalis. ¶ Sed dices. commutans non differt a conſultore: quoniam commutans ex quo inducit formam artificialem: videtur eſſe agens a propoſito: ita coincidit cum primo mēbro. Dici poteſt q artifex dicitur agere ſine ratione reſpectu conſultoris: q minus ratione vtuntur. cytaredus ſonum facit artificialem fere abſq ratione.

¶ Praeterea vt finis. hic eſt cuius gratia. veluti deambulandi ſanitas. propter quid enim deambulat interrogati: vt valeat: reſpondemus. atq ſic dicentes: reddidiſſe cauſam arbitramur. quaecunq alio mouente inter ipſum finem fiunt: vt inter medicum ſanitatem macies: aut potio aut purgatio: aut inſtrumenta. cuncta enim haec finis gratia ſunt. inter ſe tamen differunt: alia namq ſunt opera. alia vero inſtrumenta.

Expoſi.

¶ Ultimo cauſam ſumit pro fine: eſt autem finis bifariā: vltimus ſimpliciter vt ſanitas. vltimus ad hoc vt inter media ad ſanitatem. primo igitur exponit finem vltimum ſimpliciter: inquit. preterea vt finis ſupple quarto modo ſumitur cauſa. hic eſt cuius gratia cetera fiunt: Veluti deambulandi ſanitas. probat autem a ſigno ſumpto a noſtro modo intelligendi finem eſſe cauſam: vtitur exemplo: dicens. propter quid enim deambulat callias ſubaudi, interrogati: reſpondemus: vt valeat: atq ſic dicentes reddidiſſe cām arbitramur. Sic igitur patet finem eſſe cauſam probauit autem hoc Ariſto. de fine: aut quia mutata queſtionis forma de ceteris idem probari poteſt: aut vt expoſitor ait: quia finis non videtur habere rationem cauſe: cum ſit vltimum. Secundo loco exponit finem non ſimpliciter vltimum: ſed ad hoc: que dicuntur intermedia. inquit. quecunq alio mouente inter ipſum mouens finem fiunt: ſubaudi fines dicuntur: quamq non ſint vltima ſimpliciter: vt inter medicum ſupple ſanitatē macies ſiue attenuatio. aut potio: aut purgatio: aut inſtrumēta. cuncta enim hec finis gratia ſunt vt ipſius ſanitatis: inter ſe etiam fines. iter ſe tamen differunt. alia namq ſunt opera: alia vero inſtrumenta. ¶ Sunt q inter hec talem ſtatuunt ordinem vt ſanitas ſit maciei finis. Macies vero purgationis: purgatio potionis: potio autem inſtrumentorum: quibus preparatur ſiue proponitur egroto. verum ſic differunt q horum aliqua ſunt inſtrumenta: quibus potiones propinantur. alia opera: que per inſtrumenta efficiūtur: vt potio: reliqua. ¶ Themiſtius vero inter hec nullum ponit ordinem: ſed videtur referre hec ad diuerſas medicine partes. Nam Maciem ſiue attenuationem ſiue ieiunium diete hoc eſt ei parti que eſt de victu tribuit. potionem. purgationem phyſice: hoc eſt ei parti: que non manu morbos curat. inſtrumenta vero vt cucurbitulam: ſpecillum: id genus parti chirurgice dedicat: ita hec omnia ſunt ſanitatis gratia. tunc littera erit legenda ſic: ſanitatis gratia eſt non tantum ambulatio: ſ quecunq alio mouente inter ipſum finem fiunt. cuiuſmodi ſunt omnia que diximus. vtroq modo littera ſtare poteſt. aueroes vero expoſitor primo modo exponūt videtur ſatis conuenire teſtui. ſed inter hos ſat nobis ſit concitaſſe locum. Cōmentum. 29[m] manifeſtum eſt per ſe.

Expoſitorum poſit.

Expoſit. Themi.

¶ Cauſe quidem igitur fere tot modis dicuntur. Contingit autem vt cum multipliciter cauſae dicantur: multae etiam eiuſdem ſint non per accidēs cauſae. ceu ſtatuae: ſtatuifica. aes ſunt cauſae non per aliquid aliud: ſed vt ſtatua. at non eodem modo: ſed aes quidē vt materia. ſtatuifica vero vt vnde motus.

¶ Deſcripſit cauſas: nūc epylogo premiſſo: tres cauſarum contingentias affert. prima eſt q cum multifariam cauſe nuncupentur: plures vnius eiuſdem rei cauſe inueniuntur. hoc per ſe non per accidens. non tamen modo eodem: nec reſpectu vnius: nam ſtatue cauſa eſt ſtatuifica es dico ſtatue vt ſtatue: verum es vt materia. ſtatuifica vt agēs. euenit autem contingentia hec a numero multitudine cauſarum. cum enim multe ſint cauſe: ſpecie differētes: poſſunt eiuſdem eſſe plures per ſe. Expoſi.

¶ Sūt praeterea quae ſibi ſunt mutuo cauſae vt exercitium cauſa eſt bonae habitudinis. haec ipſius exercitij. verum non eodem modo. Sed haec vt finis. Illud vero vt principium motus.

¶ Hec eſt ſcđa contingentia que competit cauſis ſm ſubſtantias definitiones cauſarum. eſt enim cauſa id ad cuius eſſe ſequitur aliud: quia poteſt ad exercitium ſequi bona habitudo: ecōtra: iure poſſunt cauſe eſſe inter ſe ſibi cauſe in diuerſis generibus cauſarum. Expoſi.

¶ Inſuper idem contrariorum cauſa ē: quod enim preſens alicuius cauſa eſt. id abſens non nunq cauſam contrarij eſſe dicimus: vt gubernatoris abſentiam ſubmerſionis nauis. cuius preſentia ſalutis cauſa erit.

¶ Tertia contingentia q cōpetit cauſis ex cauſe poteſtate eſt vna poteſtas per ſe vnius contrarij: que per priuationem erit cauſa illius contrarij. propterea accidit vt vna cauſa ſit per preſentiā alicuius effectus cauſa: que per abſentiam erit cauſa contrarij: vt in teſtu exemplum dedit. Utrum autem hec contigētia competat omnibus cauſis bona eſt dubitatio. fortaſſe enim efficienti cauſe cōpetere patet: ceteris vero ſi competat: non eſt ita perſpicuum: licet facile poſſit in omnibus id deduci: vt conſideranti pz. Expoſi.

¶ Cum numerauit hoc cōmentum patet: verum colliguntur duo: primum q hec propoſitio: cauſe ſunt inuicem cauſe: eſt vera etiam in materia forma: eſt materia cauſa forme: forma materie. 2[m]. q in epylogo Ariſto. cauſe quidem igitur fere tot modis dicuntur. ideo dixit fere: qm ſunt non nulle que videnſ cauſe vt inſtrumentū: exemplar: quod donec non declaretur: ſemper proferendum ē cum v̄bo fere: aut dixit fere: vt dicit Ariſto. ad excipiendū cauſas per accidens: que ab aliquibus poſſunt putari cauſe. ¶ Sed queritur vtrum materia forma ſint mutuo inter ſe cauſe. ¶ Tenet auicenna in ſua metaphyſica tractatu. 2°. capite. 4°. q ſola forma ſit cauſa materie: non econtra. Mouetur autem primo: quia ſi materia eſſet cauſa forme: tunc omnis forma eſſet perpetua: quoniā omnis Com. 30. Queſtio. po auic. Prima ratio.

cauſa per ſe alicuius:ſi illud potuit cauſare:idem poteſt cõſeruare:quare cum ipſa ſit perpetua perpetuo ſeruabit formã.

Scd'a ❡ Scd'o.nullum ens in pura potentia eſt cã entis in actu. Sed mã eſt pura potentia ⁊ forma i actu.igitur materia non ẽ cã forme.

Tertia ❡ Tertio. ſi materia eſſet cã formę omnes formę eſſent vna forma:qm̃ materia eſt vna ⁊ ab vno non niſi vnum pficiſcitur.2°.de gñone.Ex quibus cõcludit materiam nullatenus formę eſſe cauſam. Sed ecõtra forma eſt cauſa materię ⁊ totius eſſe illius:adeo q̃ ſi a mã omnis forma eſſet abiuncta nihil remaneret preter materię cõceptionẽ.

Poſitio Themiſtij ❡ Themiſtius vero primo phyſicorũ i digreſſione vnica velle vr̃ materiã poſſe cõſiderari ſꝫ eſſe eſſentię:⁊ ſm eſſe exiſtentię.ſiue eſſe pdicamentale:quo.vꝫ.ipſa eſt aut ſubſtantia aut quãtuꝫ aut q̃le aut cęterorum predicamentorum aliquid. Si conſiderẽt primo modo materia non dependet a forma. ſm.n.eſſe eſſentie eſt ſimpliciter independens.Si vero conſideretur ſm eẽ pdicamentale:ſic materia depẽdet a forma: forma quoqꝫ a materia.Materia quidem a forma:pro quanto forma eſt principium eſſendi in pdicamento.Materia vero formę:quatenus illã ſuſtentat.

Declaratio Albe. ❡ Albertus vero ſuo metaphiſicę quinto . tractatu 2°.capite.4°.hui c ęponi in aſſentit: ⁊ vult materiam poſſe conſiderari ſm eſſe generaliſſimum vt vel corpus vel ſubſtantia:aut ſub eſſe ſub alterno vt ſub rõne qua miſta aiata vel ianimata:aut ſub eſſe ſpecifico:poteſt etiam conſiderari ſub eſſe ſimpliciter vt quatenus eſt ens.Tunc vult q̃ materia ſꝫ eſſe ſimpliciter non dependet a forma. Si vero ſm eſſe aut generaliſſimum aut ſubalternum aut ſpecificum. Sic dependet a diuerſis formis:quatenus quidez corporea a forma corporis:quatenus animata ab anima:quatẽus humana ab forma hominis.auerroes vero ⁊ expoſitor volunt q̃ ſicut per vnicam formam homo eſt homo corpus ſubſtantia ⁊ ens:ita per vnicam formam materia eſt humana corporea ſubſtantia ⁊ ens.qua ratione fit vt materia depẽdeat a forma ſm omne eſſe tam eſſentię:q̃ꝫ pdicamentale.cõtra etiam forma ſm omne eſſe dependet a materia . non tamen vna ratione:quia materia eſt cauſa formę vt ſubiectum ſine quo forma eſſe non poteſt:forma vero materię ſine qua materia nihil erit in re.

Quo mã e ad for. ❡ Qua ratione euenit vt materia referatur ad formam relatione ad cauſam : non aũt ad terminum:contra etiam forma refertur ad materiam ſimiliter.Sunt.n.materia et forma abſolutę a relatõe ad terminum:quę eſt relatio pdicamentalis.non autem abſolute a relatione ad cãm.

Solo rationũ aui. ❡ Tunc ad rationes auicennę dico q̃ materia eſt cauſa formę principaliter p ſe diſpoſitiue per qualitates ⁊ dimenſiones:⁊ quia hę non ſunt ppetuę:ideo nec forma erit perpetua: diſpoſitiones autem non ſunt perpetuę:quia hñt cõtrarium.Ad.2m. dici q̃ ens in potentia poteſt eſſe cauſa entis in actu:non vt agens:ſꝫ vt ſubiectum vt dixi.Ad.3m.dico q̃ formę ſunt multę tũ pp diſpoſitiones. Tum propter agentia : et hoc intelligit auerroes.12°.metaphiſicę comento.11°. quando agẽs ẽ vnũ ⁊ materia vna:effectus erit vnus: at vbi alterum deficit: effectus poſſunt eſſe plures.

❡ Omnes autem nunc dicte cauſe quatuor in modos apertiſſimos recidunt. Elementa nãqꝫ ſyllabaꝝ. Materia quoqꝫ eoꝝ quae arte cõficiuntur. ⁊ ignis atqꝫ caetera id genus corporum . partes inſuper totius . Suppoſitiones deniqꝫ ipſius concluſionis: vt id ex quo aliqđ fit cauſae ſunt. Atqꝫ horum quaedam ſunt vt ſubiectum veluti partes.quaedaꝫ vt quod qđ erat eſſe totum videlicet et cõpoſitio formaqꝫ at ſemen ⁊ medicus ⁊ qui conſuluit ⁊ omnino efficiens omnia ſunt cauſae vnde eſt mutationis pricipium vel quietis vel motus.quaedã autem ſunt vt finis bonumqꝫ ceterorum. quod enim eſt id cuius gratia optimum eſſe ſolet atqꝫ illorum finis.differt autem nihil bonum ipſum an apparens bonuꝫ dicatur.tales quidem igitur cauaſe atqꝫ ſpecie tot ſunt.

❡ Conuenere oẽs Ariſto.reducere omnes cauſas in quatuor ſpecies:nam numerauit genera cauſaruꝫ per exempla. nunc vero reducit omnes ad ſpecies per inductionem.⁊ incipit a materia:cuius vt Themiſtius ait. tres ſunt modi.eſt enim materia compoſitionis ſiue ſtructurę:eſt ⁊ materia alterationis veluti materia eſt ipſius formę quã nõ recipit niſi per alterationem pręuiã.eſt tertia quę dicitur materia alterationis ⁊ compoſitionis: vt elementa reſpectu corporum animalium: ⁊ ad has tres omnes reducit Ariſto.inquit.omnes autem nunc dictę cauſę quatuor in modos apertiſſimos recidũt:elementa nãqꝫ ſyllabaꝝ ſũt materia compoſitionis. Materia quoqꝫ coꝝ quę arte cõficiunt̃:eſt materia alterationis reſpectu formaꝝ:qm̃ formas non recipit:niſi mediãte alteratione.⁊ ignis atqꝫ cętera id gẽus eſt mã corpoꝝ aialiũ alteratõis ⁊ cõpõnis ptes inſup toti9:ſunt mãe.iterdũ alteratõis reſpectu formę iterdũ cõpoſitionis reſpectu eorum quę ex ipſis abſqꝫ alteratione cõficiuntur.interdum materię ſunt compoſitionis ⁊ alterationis reſpectu miſcibiliũ:⁊ ſic intelligit Themiſtius. Suppoſitiones deniqꝫ ipſius cõcluſionis materia ſunt compoſitionis.⁊ ita oĩa hęc reducũtur ad tres ipſius materię ſpecies:hęc de materia: ⁊ ipſius ſpẽbus.⁊ de forma volens dicere proponit diuiſionem omnium: ⁊ inquit atqꝫ horum hoc eſt cauſarum:quę dictę ſunt quędã cãę vt ſbm ſiue mã.veluti ptes totius pñt.n.ptes eẽ toti9 mãę ſm omnem ſpeciem materię : vt diximus: quędam ſunt cauſę vt quod quid erat eſſe hoc eſt ad modum formę:ex qua ſumitur definitio ⁊ quod quid ẽ:⁊ iſtę ſũt tres: videlicet totum: compoſitio:⁊ forma. Nam vt Materię ſunt tres ſpecies:ita ⁊ formę. Multiplicato enim vno relatiuo ⁊ reliquum multiplicari neceſſe eſt.Triplex igitur forma alterationis:compoſitionis:⁊ ſimul alterationis ⁊ compoſitionis:forma reſpectu materię apud Themiſtiũ eſt alterationis forma.compoſitio quę dicitur forma totius:dicitur forma compoſitionis.Totum:quia poteſt capi indifferenter pro forma alterationis:⁊ pro forma compoſitionis:⁊ pro forma ſimulatqꝫ compoſitionis ⁊ alterationis:hic ſumitur:vt Themiſtius vult:pro forma compoſitionis ⁊ alterationis:et ita tres ſunt formę:⁊ tres materię: hoc de formis.effectrix cauſa multifaria eſt:quędam principalis:quędam inſtrumẽtaria:principalis vero non vna ratione dicitur:nam alia eſt effectrix ſubſtantię:alia accidentis:⁊ ita ſemen effectrix cauſa eſt inſtrumẽtaria. Medicus ⁊ conſultor ſunt cauſe effectrices principales: Sed accidẽtis:efficiens vero eſt cauſa ſubſtantię.At finis omnis vult bonuꝫ ⁊ optimum eſſe:qm̃ ſui gratia ſunt cętera. hic fit q̃ finis bifarius ſit: aut bonus ſm rem:aut bonus ſm apparentiam:finis enim in actione naturali ſemper ẽ ſm rem bonus:ſiue ſimpliciter ſiue ſm quid:finis vero ĩ actione voluntaria ſemper eſt apparens bonus . ⁊ ita cãę omnes quatuor in genera manifeſtiſſime recidũt. hęc eſt: vt mihi vr̃:loci expõ:cui aſſentit p maiori pte Themiſti9.

❡ Cum numerauit. Iſtud cõmentũ p magna ſui parte pꝫ verũ nõ nulla colligunt̃:quę ſunt in ſe bona:tñ nõ faciunt Com 32.

Expoſi.

ad intellectū nr̄ç lr̄ç:cum ipſe lr̄am malā habebat nō poterat recte exponere. ¶ Primū igitur ē φ triplex eſt mā vt dixit Themiſtius: q̄dam compōnis que eſt ps alicuius q̄ tenus nec p ſubſtantiā nec pp accn̄s mutatur. q̄dam alterationis: que eſt mā quatenus mutat ſpēm: vt panis mā ē ſanguinis. q̄dam eſt mā alterationis ꝛ compōnis: quaten⁹ ſꝫ partem mutatur ꝛ ſꝫ partem reſtat: vt elemēta corpoꝝ mixtoꝝ: ꝛ addit ꝛ hec duo ſunt fundamēta māç. ſ. compō ꝛ alteratio: ꝛ tertiū compoſitum ex eis. ꝛ fortaſſe p fundamenta intelligit ſpēs māç. Si q̄dem genera in ſpeciebus fundenṫ. qua rōne erūt tres materię ſpēs alteratiōis ꝛ cōpoſitionis duę. Et tertia erit ex his facta. hoc eſt alterationis ꝛ compōnis in ſimul: aut fortaſſe p fundamenta intelligit differētias quibus genus māç deſcendit in ſpēs: ꝛ tūc erūt duę dr̄ię. vꝫ. cōpoſitio ꝛ alteratio: ꝛ erit tertia ex his.

Scḋm. ¶ Scḋm qḋ colligiṫ eſt ſolutio cōtradictionis: Ariſto. n. primo huius. textu comenti. 17. voluit totū non eſſe aliud q̄ ſue partes ſimul ſumptę vt exponit Auerroes. hic vero partes vult eē mās. totum vero formas. igitur differunt. Rn̄det. ptes aūt poſuit aliū modū a compōne: hoc eſt a toto vt reputo ſm φ intendebat partes q̄ ſunt in potentia non que ſunt in actu. eſt igiṫ diſtinctio. partiū q̄dam ſunt in actu vt quātitatiue que pn̄t eſſe ſine toto: vt brachium pes ꝛ id genus. quedam in potentia vt mā ꝛ forma: q̄ māç dicuntur in potentia: q2 eſſe non pn̄t niſi in toto. alibi ptes eſſentiales dici ſolent. Tūc vult φ hic accipiat ptes in potentia: hoc eſt eſſentiales: nam iſte ſimul ſumptę ſunt aliḋ a toto. Sed partes actuales quantitatiuę nō ſunt aliud a toto. Uel forte du⁹ eſt in lr̄a: ꝛ nō ad illā primi phyſicoꝝ: nā in lr̄a nr̄a Ariſt. ponit totuꝫ ꝛ compōneꝫ. mō hec ſunt idē: idem. n. eſt totum quod compoſitum. Rn̄det vno mō φ p totū eſt intelligendū aggregatuꝫ ex ptibus potentialib⁹ quātitatiuis. p compoſitū aggregatum ex ptibus in actu. Scḋo rn̄det p totū Ariſt. intelligere vniuerſuꝫ congregatum tm̄ vt exercitus vel ciuitas ſunt: per compoſitum intelligit vere vnū factū ex partibus concurrentibus qualitate hoc eſt mō ordine ꝛ pōe. hec ſunt bn̄ dicta: ſed nō eſt ad ꝓpoſitum lr̄ę: eſt. n. lr̄a intelligēda vt dixit Themiſti⁹.

Tertium. ¶ Tertiū qḋ colligiṫ eſt quo mō ꝓpōnes ſunt māç cōcluſionis. vr̄. n. φ non: nam ſunt effectrices cauſę: ꝛ non māç. Rn̄dent oēs ꝓpōnes rōne medij termini eſſe effectrices cās. rōne vero extremoꝝ ſunt māç. Auerroes aūt: rn̄det φ ꝓpōnes iō māç aſſimilanṫ: q2 ſunt potētia ipſa concluſio. at concluſio eſt forma q2 aduenit ꝓpōnibus. ꝛ certe idem

Quartū. eſt. ꝓpōnes. n. ſunt potentia concluſio rōne terminoꝝ. Et ita hec reſponſio nō differt ab illa. ¶ Quartū qḋ colligiṫ eſt φ triplex vt forma. vꝫ. cōpōnis alteratōis ꝛ vtriuſqꝫ. ꝛ hoc qḋ dicit eſt bn̄ dictū: q2 ex themiſtio accepit. Sꝫ applicatio huius ad verba barbarę trāſlationis non eſt au

Dubitationes dienda: qm̄ non eſt ad ꝓpoſitum: hec ſunt q̄ ex cōmento colligūṫ: cetera patēt ¶ Circa hec accidūt difficultates textuales primo: demū q̄ōnes difficiles.

Prima. ¶ Prima eſt quia ſuperius dixit ptes ſe tenere ex parte formę. nunc ait illas eē mās totius. Expoſitores litigant inter ſe: ꝛ oēs poſſūt reduci in bonū: Mihi tm̄ vr̄ φ ptes definitionis quaten⁹ definitio eſt totū ſunt vti māç: ꝛ hoc reſpectu definitiōis reſpectu definiti: cū illius relatione q̄libet ſit totuꝫ: formę dici pn̄t. partes enī diffinitionis ad definitiones ſunt partes: ad definiti: quelibꝫ illaꝝ ē totū: ꝛ vl̄e ſiue predicatuꝫ p modum totius: vt aīal ad definitionem pars: ad hoīem

Scḋa. vero genus ꝛ totū. ¶ Scḋa eſt vtrum triplex ſit mā. ꝛ vr̄ φ non: qm̄ Ariſt. vult e primo celi indiuiduum eē materiā vniuerſale formam: ait enim. qui dicit celum: dicit formā: qui vero hoc celum dicit materiam. 2⁹. intellectus poteſtatis eſt materia omnium abſtractorum: ꝛ intellectoꝝ apḋ auerroem ꝛ tamen non eſt materia aliquo trium modoꝝ. Silr̄ intelligentia inferior eſt mā reſpectu ſuperioris: vt 3⁹. de aīa dr̄. comento. 14⁹. ꝛ non aliquo trium modoruꝫ. 3⁹. phantaſma eſt mā: vt dr̄. 3⁹. de anima comento. 36⁹. ꝛ nullo dictoꝝ modoꝝ. vltimo primo meteororum hec inferiora ſunt mā ſuperiorum: ꝛ ī nullo genere materię. ¶ Dici pōt

Solutio. φ materia vno mō accipi pōt ſm illum modum ſm quē fuit inuenta: hoc eſt inquantum eſt pars alteri inexiſtens: ꝛ ſic eſt triplex: quia aut inexiſtit virtute ꝛ ſic eſt alterationis materia: aut actu: ꝛ ſic ē compoſitionis: aut partim ſic ꝛ partim aliter: ꝛ ſic eſt tertia materia. Alio modo poteſt ſumi materia ſm intellectum tranſumptiuum: qua rōne vl̄e erit forma quatenus eſt principium agendi in intellectuꝫ. ſingularia erunt materia: quatenus ſuſtentant vl̄e. Similiter intellectus poteſtatis eſt materia abſtractoꝝ quatenus ab illis perficitur. Similiter ꝛ reſpectu intellectorum. phantaſma eſt materia: q2 ſubiectum circa quod agit intellectus. ꝛ ita mā ſm intellectum quo inuenta eſt: triplex tm̄ reperiṫ. ſm intellectum trāſumptiuū ſunt plures modi.

Tertia. Pō ſemē ꝛ ſeḋ ſnīa rā ex ſeo cn̄one. 16. ¶ Tertio dubitant an ſemen agit ad gn̄onem. ꝛ arguunt non nulli φ non. quia aut dum eſt: aut dum nō eſt. non duꝫ eſt quia tunc ageret ad ſui corruptionem: duꝫ vero non eſt nihil eſt cauſa. 2⁹. nullum imperfectum eſt cā effectrix perfectioris: φ vero nō ſit cauſa materialis arguunt: quia nullum vniforme poteſt eſſe materia rerum difformium.

Pō arſ. li. ō gn̄one aīaliū. ¶ Ariſto. vero tenet φ ſemen ſit cā materialis ꝛ cā effectrix fętus geniti. materialis quidem ſm ſui ptes corporeas ꝛ craſſiores: quę licet ſint actu vniformes: ſunt virtute difformes. effectrix vero ſꝫ ſpiritnoſam: in q̄ ſpiritus reſidet generatiuus deciſus a patre ꝛ matre. p vt inſtrumētum generātis ꝛ vl̄is ꝛ particularis. vꝫ. hoīs ꝛ ſolis agit. Tūc ad primum dico φ agit qn̄ eſt ad generationem quando non eſt ſemen ſed conuerſum in mēbra aīalis: agit ad conſeruationem. quia ea virtus quę erat actiua fętus: conuertitur in regitiuam: nec eſt inconueniēs aliq̄d agere ad corruptionem ſui per accn̄s. Ad. 2ᵐ. dici poteſt φ imperfectius pōt eſſe cauſa perfectioris vt inſtrumentuꝫ alicuius agentis nobilioris: ꝛ ſic ſemen eſt agens animal vt inſtrumentum animalis ꝛ celorū.

Replice ſcoti l. 4. ſniarū. ¶ Sed replicāt cōtra: qm̄ ſi ſemē agit aliquod perfectius ſe: aut continet illud: aut non. Si non: tūc non magis ageret illud q̄ aliud. Si continet illud. vel virtualiter vel formaliter. non formaliter: quia ſemen non eſt aīatuꝫ formaliter. Si virtualiter igitur pfectius eo. Scḋo ſemen eſt iperfectius effectu hoc eſt animali ipſo. Sit igitur animal ꝓductum pfectionis vt octo: ita φ ſit perfecti⁹ ſemie vt quatuor. Tūc arguo. ſemē producit perfectionem animalis vt quatuor. reſiduam quę eſt vt quatuor vel producit vel non: ſi non producit: igitur effectus ſine cauſa. Si ꝓducit. igitur ageret vltra gradum proprium. Dico ad primum φ ſemē cōtinet virtualiter animal generandum. ſed non virtualiter principaliter: ſed virtualiter inſtrumētaliter: ꝛ tale cōtinens poteſt eē iperfectius ꝯtento. ¶ Ad. 2ᵐ. dico φ animal productū eſt perfectius vt quatuor ipſo ſemine: ꝛ tūc dico φ continēt omnem perfectionem quā habet animal hoc eſt totam vt octo. nec valet. igitur perfectius: quia eaꝫ continet inſtrumentaliter: nec eſt inconueniēs inſtrumētum agere vltra gradum: quem non continet virtualiter principaliter: dum modo contineat illum virtualiter inſtrumētaliter: hoc ē vt inſtrumētum agentis principalis nobilioris. ꝛ iō agit vltra gradū ꝓpriū ſuę pfectōis: nō vltra gradū ſuę ꝯtinētię. hec res als mel⁹ diceṫ nūc āt ſit dictū l tm̄. ¶ Conſequēter querant alia. primū vtrū tm̄ q̄tuor ſint rerum naturalium cāe.

Pō ſētia platonis ¶ Rn̄dit plato ſex eē cauſarum genera: quatuor quę Ariſt. deſcripſit ꝛ vltra illa ad

[Argumē(n)ta 3 Pols rouem.] fecit exēplar ⁊ inſtrumētuʒ. ¶ Captiunculatores duabus rōnibus perſuadēt cauſas eſſe quatuor. Primo: q(uia) numerus iterrogationū eſt quaternari⁹. per iterrogationē eniʒ factā ex quo res eſt: per mām reſpōdemus. p(er) qd vo: p formā. per ppter qd: per finē. per a quo res iſta eſt: rñdemus per agēs. Et q(uia) nō ſunt plures formę iterrogationū: ideo nec plures cāę. Scdo oīs cā vl' eſt itrinſeca vel extrinſeca. ſi itrinſeca: vel eſt potentia: ⁊ ſic dr̄ mā. vel actus. ⁊ ſic dr̄ forma. Si extrinſeca: vel p̄cedit effectū: ⁊ ſic eſt agēs: vel ſeq̄r: ⁊ ſic eſt finis. Aliȷ aīr aiūt. Sed oīa ſunt friuola. ſi eni Ariſto. vidiſſet reʒ poſſe demōſtrari: iaʒ de numero cauſaꝝ demōſtrationeʒ dediſſet: ideo quatuor eē cās enumero iter credita aut famoſa: nec rōnes valēt. Prima nō: qm̄ adhuc pñt eē alię interrogatiōes: vt quo ſcribis: dicimus calamo. ⁊ nō reddimus cām agēteʒ: ſed inſtrumētuʒ. Amplius cuius ſimulacro depingis. dicimus cęſareo: qđ nec eſt agēs: nec forma: ſed exēplar. Ad ſecūdaʒ dico: q(uod) oīs cā aut eſt intrinſeca aut extrinſeca: ſed extrinſeca aut p̄cedit aut ſequit̃. verū nō oīs p̄cedens eſt efficiēs. exēplar eniʒ p̄cedit: ⁊ inſtrumētuʒ ēt: quę tñ nō ſunt forma aut agēs: vl' alioꝝ aliqđ. Sic igit̃ dico quatuor eē cās: ſed nō per de-
[Scda qđ] m̄ratione: ſed ſolū vt creditū ⁊ famoſuʒ teneo. ¶ Conſequēter q̄rūt quo mō finis ſit cā. ¶ Reſpōdet Joannet q(uod) eſt cā nō ſm̄ eſſe itentionale: lʒ ſm̄ eē reale. Sed hec rñſio eſt cōtra Auer. iz°. meta''. 3ᵒ. 36. vbi ponit q(uod) forma bālnei vt finis eſt res in aīa. Ampli⁹ finis vt hʒ eē extra aīaʒ nō hʒ rōneʒ cauſę ſed effectus: qm̄ eſt vltimū abſolute actionis. Aliȷ dicunt q(uod) finis ꝯſeruationis eſt in re: mouent. n. itelligētie ppter finē ꝯſeruationis. mō finis iſte eſt in re. finis vo factionis eſt in ipſa anīa: ſiue in forma ꝯtentiua. Sʒ nec hoc placet. nā lʒ cōſeruatio ſit in re: nō mouet agēs niſi vt itelligitur ſm̄ Auer. iz⁹ meta. cōmē. 36. ⁊. 44. ⁊ alibi. ppterea ſolet dici aliđ eē cām in re: ⁊ aliud pro re. Silr̄ aliud eſt eē cām in eē itentionali: aliud pro eē intētionali. velut aliud eſt eē cām ab eterno: aliud p eterno. ab eterno. n. deus fuit cā mūdi: nō tñ pro eē eterno. pp hec tenēt q(uod) finis eſt cā in eē intētionali: q(uia) vt ſic hʒ rōneʒ p̄oris ⁊ mouētis: nō tñ pro eē itentionali: ſed pro eē reali. ſanitas eni in eē intētionali hʒ rōnem finis: non tñ pro ſanitate itentionali: ſed pro ſanitate reali. Hec rñſio pro nūc teneat̃: donec meli⁹ appareat: ſcio. n. reʒ nō eſſe facilem.

¶ Modi vo cauſaꝝ numero q̄dem ſunt multi. In capita vo reciſi: ⁊ ipſi pauciores erūt. Dicunt̃. n. cauſae multifariā. Et ipaꝝ q̄ eiuſdeʒ gn̄is ſunt. alia prior: alia ⁊ poſterior. Ut ſanitatis medicus atq; artifex. Ipſius quoq; dyapaſon: duplum: atq; numerus. Et ſp hec q̄ cōtinent ad eas quae ſunt ſingulares.

[Expō.] ¶ Genera cauſaꝝ rōne quadam ad quatuor ipſe reduxit: nunc vnūquodq; genus vult per modos diuidere. ⁊ hoc pponit. modi vo cauſaruʒ numero q̄dē ſunt multi: ppterea ſunt a nobis p̄tereundi. In capita vo reciſi: ⁊ ipſi pauciores erunt: licʒ multi: q(uia) cauſę multifariam dicunt̃: lʒ itaq; pauciores: nō tñ ita pauci: q(ui)n excedant
[Quid p modos.] numerū cauſaꝝ. ¶ Sed qd Ariſto. p modos itelligat. Auerro. rñdet p modos Ariſtotelē velle accñtia cauſarum. rectius puto dr̄ias modales. genus eni cauſe cum nō ſit in p̄dicamento aliquo: nō p veras dr̄ias diuidit̃: ſed per modales quaſdā dr̄ias: q̄ ſunt q̄dam cōtractiones ſimiles differētys: quęq; ēt accñtia dici pñt: cuʒ nō ſint eēntiales. Prima itaq; dr̄ia erit: q(uod) cauſaꝝ eiuſdeʒ generis. vna eſt prior: alia cōmunior: qđ Auer. in oī genere verificat. vt pʒ in exēplis eius. ¶ Sed dubitat̃ de [Scda.] qua prioritate Ariſt. ſentiat p̄dicationis: aut cauſalitatis: cōuenīūt oēs de vtraq;: nouus expoſitor eo mouet̃ q(uod) exēpla poſſunt accōmodari vtriſq;. Primus expoſi-
[Repli.] tor: q(uia) cauſa vlīs in cauſalitate eſt quodāmō ēt predicatione cōis. ¶ Sed cōtra nouū expoſitorē vr̄. q(uia) Ariſt. in formis nō poteſt ponere p̄orē ſm̄ cauſalitatē formę: cū forma vna ſit vnius: ſed bñ priorē ſm̄ p̄dicationē. ſimilr̄ nec in finibus id ſpectari pōt. ¶ Cōtra expoſitorē vo primuʒ vr̄ etiaʒ: q(uia) ſol eſt cauſalitate prior: nō autem
[Defenſio] p̄dicatione. ¶ Dici poteſt ad argumētuʒ cōtra nouum expoſitorē: q(uod) ipſe loquit̃ ſolū in agentibus cauſis: nō in ceteris. aut dici pōt q(uod) ēt in ceteris eſt finis cōis p̄dicatione ⁊ cauſalitate. Deus eni eſt finis cōmuniſſim⁹ cauſalitate. Sanitas eſt finis cōis p̄dicatione ipſius medici: minus cōis erit: vt ſanitas oculoꝝ: quę cōtinet̃ ſub ſanitate. Amplius in formis idem ſpectari pōt. ſenſilis aīa eſt cōis cauſalitate ⁊ p̄or rōnali. aīal aūt cōmunior forma ipſo hoīe ſm̄ p̄dicationē. ¶ Ad illud cōtra expoſitorē p̄muʒ dici poteſt ēt: q(uod) lʒ ſol nō ſit p̄or p̄dicatione igne ipſo calefaciente. rō qua ſol cōcurrit ad calefaciendū eſt cōior rōne qua cōcurrit ignis. naʒ ignis ꝯcurrit vt calefaciēs: ſol vt alterans. Silr̄ ſpectari pōt in aliys: lʒ rōnes ille nō nunq̄ noīe careant: hō ad gn̄ōneʒ hoīs cōcurrit: vt hō ſol nō vt ſol: ſed ſub certa rōne cōiori q̄ ſit rō hoīs: q̄ noīe caret: ⁊ ita oīs cā cōis cauſalitate eſt cōis p̄dicatione: ſaltē ſm̄ rōnem agendi.

¶ Inſuper vt accidēs: ⁊ huius genera vt ſtatuae. alia rōne polyclaetus: alia quoq; ſtatuifica. Accidit eniʒ ſtatuificae vt ſit polyclaet⁹: ⁊ ea ēt q̄ ꝯtinent accidens. Veluti ſi homo ſit cauſa ſtatuae: ⁊ omnino animal.

[Expō.] ¶ Scda diuiſio eſt q(uod) cauſaꝝ alia eſt per ſe: alia per accidens: q̄ non tñ poteſt eē in ſpē: ſed ⁊ hu⁹ gn̄ā. vt ſtatuę. Alia rōne polycletus alia quoq; ſtatuifica. cām huius reddit ⁊ iq̄t. accidit eni ſtatuificę vt ſit polyclet⁹: ⁊ accidunt: ſupple ea q̄ cōtinēt accñs: illud. vʒ. polycletū. veluti ſi hō ſit cauſa ſtatuę: ⁊ oīo aīal. ¶ Sʒ dubitat̃: qm̄
[Dub⁹.] lʒ ſtatuificę accidere vr̄ polycletus: nō tñ vident̃ accidere homo ⁊ aīal: cū nihil poſſit ſtatuā facere: niſi hō ⁊
[Solutio] aīal. ¶ Dici pōt q(uod) Ariſt per cām per accñs itelligit oē qđ ꝯiungit̃ cauſę per ſe: qđ non eſt de rōne eı⁹. Mō licʒ hō ⁊ aīal neceſſario inſint ſtatuificę: tñ nō ſunt de rōne per ſe ſtatuificę. naʒ eius rō eſt artifex faciens ſtatuam: vbi nec homo nec aīal ponitur.

¶ Sunt autem ⁊ accidentium alia remotiora aliȷs atq; ppinquiora. vt ſi albus ac muſicus cauſa ſtatuae diceretur.

[Expō.] ¶ Uoluit hr̄e in oīb⁹ cauſis per ſe eē alterā remotioreʒ: alterā effectui ppriorē: nunc hāc diſtinctioneʒ applicat ēt cauſis p accñs. ⁊ iq̄t. ſunt aūt ⁊ accñtiuʒ cāꝝ alia remotiora aliys: atq; ppinqora. vt ſi idem homo albus ⁊ muſicus cā ſtatuę dicat̃: erit in hoc caſu iſte ordo: q(uod) pxima cā per accñs eſt ſubm. poſt hāc muſicū. cū hoc inſit aīę. poſt hāc albū: qđ corpi ineſt. ſubm vt polycletus ppior cā per accñs eſt: cuʒ albū ⁊ muſicū non ſint cāę: niſi ppter ſubm. Muſicuʒ p̄or cā: qm̄ forma eſt ppior ꝯpoſito: q̄ corpus ⁊ mā. Silr̄ eſt in aīa ipſa: cui ⁊ ars ſtatuaria ineſt. ¶ Sed dubitat̃ p̄mo: q(uia) in his q̄ ſunt p accidens nō eſt ordo: igit̃ nō pōt aſſignari hoc prius: illud
[Dubita. primo.] poſterius. ¶ Scdo vr̄ q(uod) muſicuʒ ſit ppri⁹ ſtatuifico: q̄
[Scdo.] polycletus. naʒ muſicum ⁊ ars ſtatuaria ſunt in eodem

ſubiecto:⁊ parte ſubiecti.at polycletus non eſt in aïa.
Solutio ¶ Dico ad primum ꝙ in his quę ſunt per accidens nõ eſt ordo in cauſando:cum non cauſent: ſed ſolum coniungant̃ his quę per ſe cauſant.ſed eſt ordo pdicãdi.Per idem ad ſcdm:licz fortaſſe muſicum eſſet proprius ipſi ſtatuificę ꝙ̃ ſit polycletus quo ad eſſe:non autẽ quo ad ſubijci:cum ipſe polycletus imediate recipiat pdicationem ſtatuificę.Muſicus vero non niſi vt accidit polycleto vel alicui parti eius.ita videtur ꝙ ſit polycletꝰ proprior ipſi ſtatuario.Eſt ⁊ alia rõ vt in cõmento accipit:qꝛ polycletus eſt minus cõe: quo cõius eſt muſicũ: quo rurſus album:cũ ẽt cõpetat non aïalibus.

¶ Praeter autem omnes quae ⁊ per ſe dicũtur: ⁊ quae per accidens. Aliae vt potentes: aliae vt operãtes dñr. Velut aedificandi domũ aedificator:aut aedificãs aedificator.

Expõ. ¶ Alia diuiſio eſt ꝙ cauſarum per ſe alię ſunt in actu:vt ędificans.alię in potentia : vt ędificator . Auerroes habebat textum mãcum:propterea ponderat:qḋ non debet. In gręco enim eſt exemplũ cã potẽtis:⁊ cauſę operantis:vt nos tranſtulimus.

¶ Similiter autem ⁊ in his dicetur:quorum cauſae ſunt ipſae cauſae:vt huiꝰ ſtatuae : aut ſtatuae:aut oĩno ſimulacri. Inſuperq3 aeris huius:aut aeris:vel omnino materiae : ⁊ in accidentibus ſimili modo.

Expõ. ¶ Ea quę de cauſis ſm ſingulum genus diuiſit:nunc de effectibus eadem diuidit:quoniam alia vt propinqua: alia vt genera proferuntur.quẽadmodũ ſi dixeris polycletum effigiaſſe diadumenũ.deinde diceres ſtatuã. poſtremo imaginem ſiue ſimulacrum . Inſuper etiam ſi dixeris eſſe cauſam aliquam effectricem huius ęris. deinde ęris . poſtremo materię. Similiter in effectibꝰ per accidens poteſt eſſe cõmunius ⁊ minus cõmune.Et voco effectum per accidens illud quod coniungit̃ effectui per ſe.⁊ eſt pręter rationem illius.veluti totus per
Dubꝰ. ſe efficit cibum:p.r accidens ſanum cibum: ¶ Sed dubitatur: quia ſi vniuerſale eſſet cauſa vniuerſalis effe-
Pria rõ. ctus:tunc actiones non eſſent ſingularium. ¶ Secun-
Scda. do:intelligentię ſunt cauſę vniuerſales:⁊ non ſunt cauſę:quia tunc ab eis proficiſceretur nouum.Contra philoſophos octauo huius.
Tertia. ¶ Tertio.cauſa pticularis ſufficit.igit̃ non ſunt neceſſarię cauſę vniuerſales. ¶ Animaduertendum ꝙ concurrere ad actionem poteſt eſſe vno modo:vt ratio agendi concurrit . Veluti ſtatuifica per artem quam habet agit.ars enim eſt ratio agendi. Alio modo:vt ipſum quod agit vt ſtatuifica ipſe : tunc dico ꝙ cauſę vniuerſales concurrunt vt rationes agendi:non vt agentia Ulterius dico ꝙ in effectu ſunt multa noua . Plato enim genitus de nouo ſuſcipit nomen hominis.⁊ ita videtur quaſi nouus homo . nomen animalis:vt videatur nouum animal . nomen ſubſtantię: vt videatur noua ſubſtantia.nomen entis:vt videatur nouum ens. Tunc dico ꝙ ex parte agentis ſunt rationes agendi non vno modo . quędam cõmunicatiuę et vniuocę . vt Callias generans Platonem: per rationẽ qua homo eſt cõmunicat effectui rationem hominis: ea parte qua animal tribuit animalitatem.⁊ in cęteris ſimiliter.Quare ex parte agentis ſunt rationes agendi cõmunicatiuę vniuocę.alię ſunt cõmunes rõnes agendi effectiuę ęquiuocę.nam intelligẽtia inferior concurrit ad generationem Platonis ſm gradum quo Plato eſt animal:non cõmunicatiue:quia nõ conuenit cũ illo in ea ratione:ſed effectiue ęquiuoce . Secundo intelligentia adhuc ſuperior concurrit ad generationem eiuſdem ſm gradum quo eſt corpus: ⁊ ſic vſq3 ad deũ. Et ita rationes agendi ſunt duobus modis:aut per cõmunicationem:aut per virtutem effectiuam . ⁊ vtroq3 modo ſunt cauſę vniuerſales.cõmunicatiuę qdem ſunt vniuerſales pręedicatione . effectiuę vero cauſalitate . ¶ Ad primum cõcedo actiones eſſe vniuerſalium tanꝙ̃ rationum agendi:non tanꝙ̃ agentium. ¶ Ad ſecundum dico : ꝙ ab intelligentijs nihil noui proficiſcitur tanꝙ̃ ab efficientibus cauſis : ſed tanquã a rationibus agendi:quibus agens ipſum particulare agit effectum ſub omnibus illis gradibus: videlicz: hominis:animalis:corporis:ſubſtantię:⁊ entis . ¶ Ad tertium patz ſolutio:licz agens particulare ſufficiat agere vt id quod agit:non tamen vt ratio agendi . Concurrunt eniz dupl agẽdi rationes.altera cõmunicatiua ⁊ vniuoca:vt vniuerſale pręedicatione.altera effectiua equiuoca : vt vniuerſalia cauſalitate.Et hec a paucis intelliguntur.

¶ Adhuc autem ⁊ haec ⁊ illa complexa dicuntur : vt non polyclaetus:neq3 ſtatuifica. ſed polyclaetus ſtatuifica.

¶ Quarta diuiſio eſt:ꝙ cauſa quędam eſt complexa:videlicet ex cauſa per ſe ⁊ cauſa per accidens.quędã incõplexa. videlicet:aut ſola per ſe:aut ſola per accidens.Et hoc inquit:adhuc autem ⁊ hęc ⁊ illa:hoc eſt cauſę per ſe ⁊ cauſę per accidens:complexę cauſę dicuntur. Ut non polycletus : qui eſt cauſa per accidens . neq3 ſtatuifica: qui eſt cauſa per ſe:ſed polycletus ſtatuifica.Qua ratione fit:vt ſit cauſa incomplexa ea quę eſt aut cauſa per ſe tantum:aut cauſa per accidens . ¶ Sed dubitatur:an illud complexum polycletus ſtatuifica ſit cauſa per ſe: aut cauſa per accidens. ¶ Reſpondent ſorticolę:ꝙ totum illud eſt cauſa per accidens:per regulam illam.copulatiua habens alteram partem neceſſariam: ⁊ alterã contingentem:tota eſt contingens.Cum igitur illud copulatum ſit ex cauſa per accidens:⁊ cauſa per ſe:totum erit per accidens. ¶ Sed hoc eſt puerile. Primo:quia totum illud non eſſet complexum:ſi totum eſt per accidens.Si enim totum calidum ſit frigidũ:non erit mixtio.quare ſi debet eſſe mixtum : debent remanere ambo.Secundo:illud complexum non eſt complexum copulatione:ſed eſt aggregatum per accidens.igitur non magis vnum ꝙ̃ alterum . Dico igitur : ꝙ iſtud non eſt cauſa nec per ſe nec per accidens:ſed ambę. Regula vo ſua eſt vera de aliquo toto.nam omne totuz eſt tale: ſicut vilior ſua pars.At illud complexum non eſt totuz: cum ſit quoddam iconiũctum. ¶ Sunt qui volũt Ariſtotelem intelligere:ꝙ cauſarum ad vnum concurrentium:aliquę ſunt plures:veluti ad ſtatuam ęs ⁊ ſtatuarius.Aliquãdo vna:vt deus : qui ſe ſolo fecit mundum apud platonem.⁊ cõcurrẽtium ad vnum:quędam ſunt eiuſdem generis quędam diuerſorum generiz. Ad hominis enim geniturãm concurrunt quatuor cauſę:quę differunt genere:⁊ diuerſę cauſę eiuſdem generis:vt homo:ſol:⁊ cętera id genus . Uerum huic obſtant exempla Ariſtotelis:quę vidẽtur de complexione dictionaria:⁊ non de concurſu.

Expõ. (right margin, beside "¶ Quarta diuiſio")
Dub. (right margin, beside "Sed dubitatur")
Rñſio ſorticolę. (right margin, beside "Reſpondent ſorticolę")
Confutatio. (right margin, beside "Sed hoc eſt puerile")
Alia expoſitio. (right margin, beside "Sunt qui volũt")

¶ Haec tamen omnia multitudine ſunt ſex . dupliciter autem dicuntur. Nã3 aut vt ſingulare:aut vt genus:aut vt accidens:aut vt genꝰ accidẽtis. Aut vt complexa haec:aut vt ſimplr dicta:oĩa ꝟo aut actu:aut potentia.

Expō. ¶ Modi cauſarum vt dicit Themiſtius ſunt ſex. particulare ꝛ vlē. per ſe ꝛ ꝑ accidēs: quorū ſunt ꝛ vlia ꝛ particularia. complexum ꝛ incomplexum. hi ſex modi diuiſi per duo. videlicȝ actū ꝛ poteſtatem ſunt duodecīȝ. nam ſex ducta in duo: aut ecōtra reddūt numero duodecīȝ. ¶ Aiaduerte ꝙ ſecūda diuiſio debet ſic itelligi. aut vt accidēs ꝛ ſupple per ſe: quorū aliqua ſunt vt particularia: alia vt genus: ſic enim eſt exponēdum: niſi ſit in verbis diminutio.

¶ Interſunt vero intantū: ꝙ operantes ꝛ ſingulares: ꝛ ea quorum ſunt cauſae: ſimul ſunt ꝛ non ſunt. Ut qui medetur cū eo quod ſanatur. Et qui aedificat cū eo quod aedificatꝛ. Sed quae ſunt poteſtate: non ſemper. Corrūpunt enim non ſimul domꝰ ꝛ aedificator.

Expō. ¶ Differētia eſt hec: ꝙ cā in actu ꝛ ſingularis eſt ſimul cum effectu in actu. Adiecit ꝛ ſingularis: qꝛ de vniuerſali nō eſt verum. Poteſt enim remanere cā vniuerſalis vt ędificās: licȝ nō remaneat hoc vel illud ędificatū. cā vero in potētia: ꝛ ſi de cōtingēti nōnumꝗ̄ corrūpi poteſt cum effectu: tamē poteſt remanere iterdū ipſa effectu corrupto. iterdū cōtra effectus ipſa corrupta. ¶ Sȝ

Dub. dubitāt quo modo cauſa in actu: ꝛ effectus in actu ſimul

Rñſio. ſint. ¶ Reſpondēt expoſitores eſſe intelligēdum quo ad fieri. hoc modo: ꝙ ſi effectus actu fit: cā agens actu facit. ꝛ ſi cā actu facit: neceſſario effectus actu fit. nō aūt quo ad potētiam. cā enim in potentia ꝛ effectus in potē

Repli. tentia non ſimul illo modo ſunt. ¶ Sed obyciūt huic. primo tūc ędificatore ędificāte: domus neceſſario fieret. Probatur. nam ędificāte agente fundamenta: fundamēta neceſſario actu fiunt. factio fundamentorum eſt cā in actu factionis parietum. hec eſt cā tecti. hec vo cā eſt actu ipſius domus. igitur domꝰ neceſſario fieret ędificatore ędificante. ¶ Secūdo: relatiua ſimul ſunt ꝛ nō ſunt. Sed cā in potētia ꝛ effectus in potentia ſunt relatiua. igitur ſimul ſunt ꝛ nō ſunt. ꝛ ita nō tātum cau

Solutio. ſę actu ꝛ effectus actu. ¶ Dici poteſt ꝙ aliquid eſt abſolute cōtingens: qꝺ ex cōditiōe eſt neceſſarium: vt fundamētum fieri eſt abſolute contingēs: ſed poſito ędificāte in actu eſt neceſſarium. tūc dico ꝙ poſita cā in actu ꝛ applicata effectui: neceſſario effectus eſt quo ad fieri: nō quidem neceſſitate ſimpliciter: ſed ex ſuppoſitione. Modo dico ꝙ poſito ędificāte in actu ponit aliqd domus in actu fieri: ꝛ per ꝯſequēs domus: nō tamē ſequit neceſſario domū fore: qꝛ gñatio fundamētoꝝ nō eſt cā in actu gñationis parietuȝ: ſed effectus medius: omnia enim ſunt ab ędificāte. Ubi tamen eſt vna cā prima in actu: e qua fieret ſecūda cā in actu alteriꝰ effectꝰ: e qua rurſus alia alterius. Dicereȝ oīa neceſſario venire poſita p̄ma in actu: nō nec̄itate ſimpliciter ſȝ ſuppoſi. Modo in nullis eſt ita: aut in valde paucis: licȝ enim cauſa prima ſit actu cā ſecundę: non tamen eſt cauſa actionis ſecūdę qua ipſa agit in tertiam. Poteſt eniȝ prima agere ſecūdam: ꝛ illa ſecūda fieri: nōqȝ applicari tertię. ꝛ in hoc ſunt decepti. nam erit cā factionis paſſiuę. nō autē actiōis illiꝰ actiuę in aliud. ¶ Ad ſcōm: relatiua ſunt ſimul ꝛ nō ſunt: quę referūtur inuicem relatione actuali: q̄ vo relatione aptitudinali: nō opȝ.

¶ Oportet autem ſemper cauſam quaerere ſūmam: quemadmodū ꝛ in alijs. Ut homo aedificat: qꝛ eſt aedificator. ac aedificator eſt per artem aedificandi. Haec igitur eſt prior cauſa. ꝛ in cunctis ſimiliter.

Expō. ¶ Hactenus genera cāꝝ: ſpecies: ꝛ modales differētias expoſuit: nūc docet regulā: quā debemus obſeruare in ſciēdo res ꝛ effectus nāles. res enim nāles habent plures cās diuerſas ſm genus. in eodeȝ gñe cauſę etiā plures: docet nūc regulā ſciēdi res ipſas nāles: quādo in eodem gñe cauſę habēt plures cās. ꝛ ait. Illaꝝ plurium cāꝝ in eodem genere ad ſciēdum rem eſſe pergrēdam eaȝ cām: q̄ eſt ſūma. Dr̄ aūt ſūma apud Themiſtiū ea q̄ princeps eſt: ꝛ proxima: quęqȝ eſt terminus q̄ſtionis ꝑpter qd res eſt. Un̄ inqt Ariſtoteles: ꝛ ꝯtinuetur ſic: licȝ alicuius rei nālis plures ſint cāę eiuſdem generis tn̄ opȝ ſemper cām quęrere ſummam: quēadmodum ꝛ in alijs: hoc eſt artificialibus: vt homo ędificat: qꝛ eſt ędificator. ac ędificator eſt per artem ędificādi. Hęc igitur eſt prior cā: ꝛ vt diximus in artificialibꝰ: ꝛ in cūctis nālibus ſimiliter eſt dicēdum. Ignis enim calefacit qꝛ calidus: eſt vero calidus: qꝛ habet caliditatem: hn̄s caliditatē eſt ſūma cā. ¶ Aiaduerſione dignū cām ſūmam

Declaratio qd ſit cauſa ſūma. dici ꝑpter tres ꝯditiones. Prima vt nō ſit per accidēs: nihil enim eſt ſummū ꝛ ꝓcipuū alicuius: qꝺ eſt per accidēs illius: nō enim ędificat ędificator: qꝛ albꝰ aut muſicus. Secūda: vt nō ſit cā cōmunis pluribꝰ effectibus diuerſaꝝ ſpecieꝝ. ędificator enī ędificat. ꝑpterea qꝛ hȝ artem ędificatoriam: nō aūt hȝ hāc artem: qꝛ hȝ artem factiuam: q̄ eſt genus ad artem ędificatoriam: ꝑpterea nec ędificator ipſe ędificat: qꝛ hȝ artem factiuā: eſt eniȝ nimis cā cōis. Propterea ait Themiſtius: ꝙ cā ſumma eſt ea quę eſt proxima: ꝛ propria: ac tātum illi effectui propria: ꝛ nō cōmunis pluribus. Tertia vt nō tn̄ ſit cā effectus: ſed oīum cāꝝ eiuſdem effectus. Ueluti ędificatoria: q̄ non tn̄ eſt cā domus: ſed etiaȝ quare ędificator eſt ędificator. Eſt enim ędificator pro tāto: qꝛ hȝ artem ędificādi. Sūma igitur cā erit illa quę nec per accidēs: nec cōmuniter. ſed proxime eſt cā effectus: ꝛ cęteraruȝ cāꝝ ꝯcurrentium ad effectum.

¶ Praeterea generum qdem genera: ſingularium vero ſingularia oportet q̄rere: ceu ſtatuificam qdem ſtatuae. hanc aūt huiꝰ.

Expō. ¶ Sunt q ꝯtra platonem hoc ꝓceptum afferre ſentiūt: vt Auerroes ait. nam Plato poſuit ideas vlēſqȝ cās eē particulariū. Contra hūc obycit Ariſtoteles. Rectiꝰ cū Themiſtio dicēdum Ariſtoteleȝ referre hoc ad ſciam reꝝ nālium. Dixit enim vniuſcuiuſqȝ eſſe pergrendam cām ꝑticularem ꝛ ꝓpriam: qs opponere poteſt illō fieri nō poſſe in vniuerſalibus effectibus. Cui reſpondēs tale affert pręceptū. d. ꝑterea generū: hoc eſt gñalium effectorum genera: hoc eſt gñales cauſę ſunt perquirēdę in ſciētiā illorum. ſingularium vero ſingularia. Uerum in talibus ſemper ſumma perquiri debet. videlicȝ ea quę īter vniuerſales e magis propria effectui vniuerſali: ꝛ īter ꝑticulares: quę ſimilr̄ eſt ſūma particulariū. Uerbi cā. ꝑpter quid ędificat hic homo: qꝛ eſt hic ędificator: ꝑpter quid hic ędificator eſt: qꝛ hȝ hanc ędificādi artem. Similiter ꝛ in vniuerſalibꝰ fieri poteſt: vt diximus. Et hec expoſitio poteſt eſſe etiā ꝯtra Platoneȝ: qui rerum ſingulariū haberi per cognitionē ideaꝝ poſuit: quę nō ſunt ꝑticulares: ſed vlēs cauſę.

¶ Et potentia quidem cauſas: effectuum potentia. actu autem: effectuum actu. quot quidem igitur ſunt cauſae: ꝛ quomodo cauſae: ſatis ſit a nobis determinatum.

Expō. ¶ Tertium pręceptum eſt. ad ſcientiam rerū nālium ēt

referēdum. Uult enim ꝙ effectoꝝ poteſtate: reddende ſunt cauſe poteſtate: ⁊ effectoꝝ in actu: cauſe in actu cōſtituēde: atqꝫ aſſignande. Uerbi cā: ꝑpter qd hō poteſt edificare: qꝛ poteſt eſſe edificatoꝛ: aut eſt edificatoꝛ. pōt vero eē edificatoꝛ: aut eſt edificatoꝛ: qꝛ pōt habere artē edificandi: aut habꝫ artem edificatiuā. Sed ſi diceremus ꝑpter qd homo actu edificat: ⁊ reſpōdemus: qꝛ eſt edificatoꝛ: aut poteſt eē edificatoꝛ: nō eēt bona reſponſio: qꝛ q̄ſtio erat de effectu in actu: ſolutio de cā in potentia. Eſt aūt etiam cā ſūma in his perquirēda: vt in effectibus potētia ſūma cāꝝ potentia. in actu ſūma cārum in actu. Hec igit̃ tria ꝓcepta ad ſciā ſiue inuētionis: ſiue doctrine faciūt. deinde epylogat: ⁊ ſermo eius patꝫ. Hec de cauſis tradit Ariſto. ea q̄ Auer. dixit vſqꝫ cōmētum 39ᵐ. ex text⁹ declaratiōe patēt: ſuntqꝫ ꝑſpicua ſeipſis.

De caſu ⁊ fortuna. ¶ Cum ⁊ fortuna ⁊ caſus de numero cārum dicantur: inſuper multa ⁊ ſint ⁊ fiant fortuna ⁊ caſu. Conſiderandū igitur erit quo modo in his cauſis ſint fortuna ⁊ caſus: ⁊ vtrū idem ſint fortuna ⁊ caſus: an diuerſa: atqꝫ oīno qdnam ſit fortuna ⁊ caſus.

¶ Duplici ratione ꝙ de caſu ⁊ fortuna ſit agendum perſuadet. Primo: qꝛ enumerari ſolēt inter cās. imo vt dicemus īter primas ⁊ diuinas cās. Secūdo: qꝛ multa in nā e caſu ⁊ fortuna proficiſci nemo dubitat. Propterea tria ꝑponit de ipſis. primū. ſub quo nā genere cauſe duo illa genera collocent̃. Scōm. ſit ne caſus ⁊ fortuna idē: an res cauſeqꝫ diuerſe: Tertiū. aggrediēdū ē. qd vtrūqꝫ ſit.
Dub. ¶ Sunt qui dubitant caſum ⁊ fortunā nō eē ꝑquirēda: qꝛ ſunt per accidens: quoꝝ nulla eſt doctrina.
Solutio ¶ Quicqd velint recētiores: dici poteſt ꝙ non perquirunt̃ vt rationes ſciendi: atqꝫ media in demōſtrationibus nālibus: ſed tanq̄ ſcibilia quoꝝ capi poteſt doctrina ⁊ ſciētia per multa ꝑdicata per ſe ⁊ neceſſaria: vt videbit̃. Sunt quoqꝫ qui volunt caput iſtud Ariſtotelis eſſe inſcibendū de fato: qđ ſtare nō poteſt: qꝛ cum fatū enumeretur inter cās diuinas: in metaphyſica eſſet potius perquirendū. Ampli⁹ Ariſtoteles vocat tyceu: hoc ē fortuna: caſūꝫ vō appellat automatū: nihilqꝫ fati meminit. igr̃ nō de fato: ſꝫ de caſu ⁊ fortuna eſt agendū.

¶ Quidam enim ⁊ ſi ſint nec ne dubitant. Nihil enim e fortuna fieri dicūt: ſed omniū cām eſſe quādam determinatam: q̄ fieri a caſu aut fortuna dicimus. Ut profectionis a fortuna in forū: inuentioniſqꝫ eius quem volebat quidem: non putabat autem inuenire cām hoc aiunt eſſe illum: qui ad emendū aliquid profectus eſt. Similiter ⁊ in caeteris quae a fortuna prouenire dicuntur: ſemper cām quādam eſt ſumere: ſed non fortunam.

¶ Ut Themiſtius ait in tractādo illa tria de caſu ⁊ fortuna: prius Ariſtoteles pergrit q̄ſtionē eam q̄ in vnoquoqꝫ negocio cognoſcēdo maxime dꝫ eſſe princeps ⁊ caput ſit ne in rei natura caſus vllus aut fortuna: an inania potius vocabula temere circunferant̃. ⁊ ꝙ non ſit caſus vel fortuna arguit ſic. ſi caſus ⁊ fortuna eēnt: maxime eſſent cauſe inuētionis amici apud forū: quem nō ꝓconceperūt. ſed huius inuētionis cā non eſt caſus vel fortuna: ſed profectio in foꝝ emendi vel negociādi cā facta. igitur caſus ⁊ fortuna nō ſunt. Et ſimili ratione in alqs dici poteſt: quoꝝ cām afferimus caſum vel fortunam. Semper enim reddi poteſt cā aliqua definita determinataqꝫ. ¶ Auerroes format rationē ſic. ſi caſus eſt: caſus eſt cauſa. ſed caſus nō eſt cauſa. igitur non eſt: ꝙ non ſit cauſa probatur. Omnis cā eſt determinata atqꝫ definita. nullus caſus vel fortuna eſt determinat⁹ vel definitus. igitur caſus ⁊ fortuna nō ſunt cauſe. Hec eſt bona rō: ſed textui accōmodari nō poteſt. Syllm auerroi

¶ Qꝛ ſi ipſa fortuna ſit aliquid: abſurdum vtiqꝫ ſane videbitur: ⁊ dubitabit non iniuria qſpiam cur nam ſapiētum antiquoꝝ nemo generationis ⁊ corruptionis cauſas dicens: de fortuna aliquid determinauerit: ſed vt videt̃: nec illi e fortuna eſſe aliqd arbitrabant̃.

¶ Secūdo arguit. Si fortuna eſt aliquid in rerū natura exiſtens: videtur abſurdū ⁊ dubitabile: cur ſapientū nemo de rerum nālium cauſis pertractās: de caſu ⁊ fortuna pertractauerit. huius aūt cā eſſe nō potuit alia: niſi qꝛ eis videbat̃: caſum ⁊ fortunā nihil eſſe.

¶ Uerum ⁊ admirabile id eſt. Multa enim ſunt ⁊ fiūt a fortuna atqꝫ caſu: quoꝝ vnūquodqꝫ ⁊ ſi non ignorent reduci poſſe ad aliquam cām rerum q̄ fiunt: quēadmodū antiqu⁹ ſermo dixit: qui fortunam enecat: omnes tamē illorum aliqua quidem a fortuna. Alia autē non a fortuna eſſe profitentur.

¶ Themiſtio videtur Ariſtotelem ducere argumēta in cōtrarium. Expoſitori vero ꝙ poſitionem illam ꝯfutet arguēdo ꝯtra illam. Ego vero credo Ariſtotelem reſpōdere per ordinem ad rōnes. Fuit eniꝫ prima ratio. quilibet effectus habet cām determinatā. igitur nullus eſt a caſu vel fortuna. ¶ Reſpōdet philoſophus negando ꝯſequētiam. nam ipſi ꝯcedunt anīcedens. videlꝫ. ꝙ omnis effectus habent cām determinatā. ⁊ tamē ꝯcedunt etiā eorum q̄ fiunt nōnulla fieri ⁊ eſſe caſu vel fortuna: nōnulla nec caſu nec fortuna. ⁊ ita ꝯſequētia nulla eſt. Ingt. verum ⁊ admirabile eſt id qđ dixerunt in prima ratione. nam multa ſunt ⁊ fiūt a fortuna atqꝫ caſu: quorum vnūquodqꝫ ⁊ ſi ſupple: tū in grēco non ignorent licmo ſciant reduci poſſe ad aliquā cām rerum que fiunt: quēadmodūꝫ antiquus ſermo: q̄ fuit prima ratio dixit: qui fortunā enecat. tamē oēs illi aliqua eorum q̄ fiunt aiunt eſſe a fortuna. aliqua vero nequaq̄. ⁊ ſic ꝯſequentia non valet apud eos. ¶ Sed ambiges primo quare omnis cā per accidens debet reduci ad per ſe. ¶ Secūda: dato ꝙ omnis cā per accidēs reducatur ad per ſe: quo modo poteſt ſaluari effectus caſualis vel fortuit⁹: Dubitanes. Prima. Scōa.
¶ Ad primā reſpondet nouus expoſitoꝛ cām per accidens reduci ad cām per ſe: quoniā omne per accidens eſt per aliud: ⁊ qꝛ non proceditur in īfinitum in cauſis. quarum vna eſt per aliam. propterea opꝫ deuenire ad vnū per ſe ⁊ primū. R̃ñ̄o pris
¶ Sed iſta ratio nō valet: qꝛ dicerem vnā cām per accidens reduci ad aliā per accidēs: ⁊ illam adhuc in aliam: ⁊ ſic in infinitum: qꝛ in his que ſunt per accidens nō eſt inconueniēs proficiſci in infinitum. Confutatio.
¶ Propterea rō huius habebit̃ demonſtratiua in 8°. nunc vero dici poteſt cām per accidēs eē defectum ⁊ priuationē. omnis aūt defectus ⁊ priuatio reducunt̃ in habituꝫ ⁊ rectitudinē. habitus aūt ⁊ rectitudo eſſe nō poteſt niſi per ſe: quare cā per accidens reducit̃ ad per ſe cām. Secūdo: qꝛ accidentia nō ſunt in accidētibus per ſe: ſed in ſubſtāntijs. Igitur cā per accidens nō poteſt reduci niſi ad cām per ſe. Sed de hoc videmus R̃ñ̄ſio ꝓ̄pria

in ſeptimo ⁊ octauo: vbi proceſſus in īfinitum deſtruemus. ¶ Ad ſecūdam dici poteſt: ꝙ vna met cā eſſe poteſt duorum effectorum: vnius quidem per ſe. alterius vero per accidēs. vnius ex intētione: alterius ꝑter intētionem. Quare nō tollētur fortuna ⁊ caſus: licꝫ effectus fortuitus ſit a cauſa per ſe. naꝫ illa cauſa eſt effectus fortuiti cauſa ꝑter intētionem: ⁊ per accidēs.

¶ Quam ob rem ⁊ mentio aliquo modo illiꝰ ab eis agenda erat.

¶ Reſpōdet vt mihi videt̄ ad ſecūdam: ꝙ ꝗꝗ̄ de caſu ⁊ fortuna nihil dixerit: tamē non valet. igitur hęc ſunt ꝑtereūda: tūc enim valeret: quādo nihil dixiſſent: atqꝫ nec competebat dicere: modo ⁊ ſi iſti nihil dixerint: cōpetebant tamen de his ſcribere. ⁊ propterea potius eſt illorum accuſatio ꝙ̄ auctoritas.

¶ Et ſi illorum nullum. videlꝫ. vt amicitiam: aut odium: aut ignem: aut mentem. aut aliqͦd aliud id genus fortunam eſſe arbitrabantur. Abſurdum vtiqꝫ erat ſiue nō eſſe putabant: ſiue eſſe putabant: eam omittere. Praeterea ea nōnunqꝫ vtebant̄: queādmodū Empedocles nō ſemper aerem ſupra dicens ſegregari. ſed vt fortaſſe fortuna. Dicit enim in mundi factura ſic tunc currenti huic fortuito contingit. ſepe autem modo alio. Partes quoqꝫ animalium plurimas ortas fortuna ait.

¶ Et vero competebat de his dicere: probat primo: qꝛ aut illa ſunt aliqua cauſarum quas ponūt: vel non. Si nō ſunt aliqua cauſarum: tractanda erant negatiue: ꝙ non erāt inter cauſas enumeranda. ſi erant cauſę: non erant ꝑtereūda. Secūdo: ipſi vtebātur illis nōnunꝗ̄. vt Empedocles bis: ſemel in mūdi factura. ſemel in generatione partium animalium. igitur non debebāt ab eis ꝑtermitti. Hęc cōtra poſitionem primam.

¶ Sunt etiā q ⁊ coeli huius mūdanorūqꝫ omniū caſum eſſe cauſam aſſerūt. nam a caſu cōuerſionēꝫ ⁊ motionē fieri dicūt: q̄ diſtinxit: ⁊ hūc in ordinem redegit vniuerſum.

¶ Secūda poſitio caſum nimis extollit. ait enim. cęli ⁊ mūdanorum oīum caſum eſſe cauſam. Noti ad hanc poſitionem: quia cōuerſionem cęli ⁊ motionem omneꝫ a caſu eſſe profitentur: q̄ cōuerſio diſtinxit: ⁊ in hūc ordinem vniuerſum redegit: ⁊ ita cęleſtia omnia ⁊ mundana caſu ⁊ fortuna ꝓficiſci ꝯtendūt. ¶ Auerroes aūt credidit Ariſtotelem primo narrare poſitionem. ſecūdo eam cōfutaſſe. Poſitio eſt. cęluꝫ ⁊ cęleſtes motus caſu eſſe. Confutatio vero erit: ꝙ tunc cauſę omnes ⁊ oīa mūdana erunt caſu: vtens hac regula procedēs ex aliquo quod ex caſu profectum eſt: caſu eſt: et cum cauſę omnes mūdi: ⁊ omnes res proficiſcātur a cęleſtibꝰ motibus: qui caſu proficiſcūtur: omnes cauſę atqꝫ res oēs e caſu erunt. Regula Auerroys. videlicꝫ. proficiſcens ab aliquo quod eſt a caſu: ipſum eſt a caſu: nō eſt vniuer ſalis. omnia enim q̄ ex theſauri inuētione proficiſcerentur: e caſu eſſent. Sed eſt intelligēda de eis q̄ proficiſcūtur ab illis tanꝗ̄ a cauſis ꝑcipuis: ⁊ nō tanꝗ̄ inſtrumētarijs: e theſauri inuentione proficiſcūtur emptiones: pompę: ⁊ ꝯuiuia: ⁊ id genus: veluti ab īſtrumētaria cā. Hęc enim e volūtate exoriūtur principaliter. ⁊ propterea q̄ recentiores aiūt: nō ſunt digna recitatiōe.

¶ Hoc etiam ipſum admiratione non parua dignū eſt. Cur animalia qdem ⁊ plantas neqꝫ eſſe neqꝫ fieri a fortuna dicant: ſed aut naturam aut mentem: aut aliud quoddaꝫ id genus cām eſſe ipſoꝝ velint (nō enim ex cuiuſqꝫ ſemine qͦduis proficiſcit̄: ſed ex tali qdem olea: ex tali vero homo) coelū vero ⁊ diuiniſſima ſenſibilium caſu orta fuiſſe: nullamqꝫ ipſoꝝ talem cauſam eſſe qualem animalium ⁊ plantarū dicentes.

¶ Velle videt̄ Auerroes: ꝙ hoc ſit ſecūdum īpoſſibile cōtra poſitionem ſecūdaꝫ: qͦd certe litterę nō conſonat. Melius igitur eſt dicēdum ꝙ Ariſtoteles incipit nūc cōtradicere poſitioni ſecūdę. Et primo ſumit poſitionē nō eſſe abſqꝫ admiratione: imo habere admirationem ⁊ cām admiratiōis. Cauſa admirationis eſt cur non dicant aīalia a fortuna proficiſci: addētes illoruꝫ vnūqͦdqꝫ ex proprio ſemine exortum eſſe: vt oleam ex ſuo. hominem etiam ex ſuo. cęlum vero ⁊ diuiniſſima ſenſibilium: vt ſtellas caſu exorta fuiſſe: ⁊ per nullam cām determinatam: vt dixerūt in animalibus. Auerroes vero in cōmento ꝑſentis textus admiratiōis cām affert: qꝛ cęlum ⁊ ſtellę ſunt cauſę animalium: ſtirpium: ⁊ plātarum: ſunt etiam largiētia ordinem ⁊ regulaꝫ omnibus his. Quare admiratiōe eſt dignū cur effectus ponāt nō a caſu: ⁊ cās illoꝝ ponāt caſu exortas eſſe. Ubi eniꝫ cauſę ponūtur caſu: carebūt ordine: vbi caruerint ordine: non poterūt eſſe cauſę ordinis aliorum.

¶ Atqꝫ hoc ipſum ſi ita ſeſe habet: cōſideratione eſt dignum: beneqꝫ ſeſe habet aliqd de hoc ipſo pertractare. Ad id enim qͦd dicit̄ ⁊ alio modo abſurdum ſequens eſſe videt̄: adhuc abſurdius erit haec dicere ipſos: in celo qdem nihil e caſu fieri. In his autem in quibus fortunā negāt: multa ab ipſa fortuna fieri vidētes: qͦ tn̄ ꝯtra fieri ꝯueniēs erat.

¶ Deficiens ⁊ admirās primo metaphyſicę cauſaꝫ q̄rit cum Ariſtoteles declarauerit poſitionem illam eſſe admiratione dignam: quaſi cōcludit poſitionem eam eſſe dignam perſcrutatiōe. Addit cām ⁊ inquit. ad id enim qͦd dicitur per eos in illa poſitione videtur ſequi incōueniēs alio modo: qͦd incōueniēs vt Auerroes ſupplet: eſt deſtruere primum pͥcipium. ⁊ tollere deum. Cum enim illa poſitio tollat ordinem in cęlo: tollit prouidētiam: ⁊ ita deuꝫ. Addit aliud abſurdius: ⁊ inquit. adhuc abſurdius erit hęc dicere ipſos. nam vident in cęlo nihil caſu fieri: ſi habent oculos. In his vero in quibus fortunam negant: multa ab ipſa fortuna: ſi non ſunt cęci: fieri vident. ⁊ ita contra fieri erat conuenientius ꝙ̄ vt dixerunt. ¶ Abſurda itaqꝫ ſunt duo: tum quia negāt prouidētiā ⁊ deū: tollētes ordinē in cęleſtibꝰ. Tum quia cōtradicūt ſenſibus: cum nihil in cęlo caſu fieri videāt: multa vero in his ī quibus caſuꝫ negāt. ¶ Quęrūt primo vtrum in cęleſtibus ſit aliquid a caſu ſiue a fortuna. ⁊ videtur ꝙ ſic. Primo: quia multa ſunt ꝑter intentionem motorum: vt ꝯiunctiones planetarum: cōfigurationes: eclypſes: ⁊ id genus. igitur a caſu ſiue fortuna. Dici poteſt ꝙ caſu ⁊ fortuna id eſſe dicitur: qͦd eſt raro reſpectu ſuarum cauſaruꝫ: ⁊ ꝑter ītentionem primariam ⁊ ſecūdariā illarum. Tūc patet ſolutio cōiunctio- Prīa qͦ

neſ:eclypſes:ꝛ id genus ſunt vt ſemper poſitis ſuis cau
ſis ꝛ nō poſſunt impediri. Sūt quoq; nō pꝛeter ītētio
nem ſaltem ſecūdariam: quia motores celeſtes guber
Scḋa qō de fato. Rñſio. nāt nos. ideo nec caſu nec fortuna ſunt. ¶ Cōſequēter
querūt vtrum celum ſit cā eorum que nobis caſu ꝛ for
tuna ꝯtingūt. ¶ Reſpōdēt quidam: ꝙ eſt vnuz in quo
eſt ordo oīum eorum que ſunt: ꝛ fiūt: qḋ vocatur cauſa
prima. Ab illo ordine qui eſt in prima deriuatur ordo
alius: qui ꝯtinet in ſecūdis cauſis. Primus ordo in pri
ma cauſa collocatus prouidētia dicit. Secūdus vero q
Poſitio in ſecūdis cōtinet cauſis fatum nūcupat. vt Boetius
auctor eſt libro ſcḋo de cōſolatiōe. ¶ Tūc dicunt ꝙ ſi
cut nihil eſt vel fit nō ꝯtētuz in prouidētia: ſic nihil eſt
vel fit: qḋ nō collocetur in fato: ſiquidem fatum ſit or
do ſecūdus deriuatus a primo illi equalis. Quo ſequit
vt euēta noſtra: ꝛ caſus ꝛ fortune oīa e fato prouidētia
Rñſio ad oīonem. q; exoriant. ¶ Nec valz. tūc igit nihil caſu eſt: cū vnū
quodq; e cauſa proficiſcat determinata: nam vt dixit
Ariſtoteles reſpectu fati fortaſſe eſt per ſe. reſpectu mei
vel tui eſt pꝛeter ītētionem. ꝛ ita caſu vel fortuna. Poteſt
enim idem caſu eſſe reſpectu mei vel tui: ꝛ puiſum ſiue
ītentum a fato. Hec poſitio lōgum regrit tractatum: ꝛ
diximus de ipſa in libro deſtructio deſtructionū. ꝛ in li
Erpō po ſitionis. bro de ītērpꝛetatione. ¶ Nūc vero eſt ſciēdum oīa cōti
neri ī fato poſſe dupliciter ītelligi: vno modo particulr
ꝛ determīate: quo modo dicūt aſtronomi: mala morte
mori eum qui in genitura habuit ipa luminaria in angu
lis a maleficis male affecta. ꝛ in alijs ſimilr. Et hoc mō
Hermes ait Hermes. nullū eſt granū arenaruz in mare qn pro
prium optineat ſignuz: ſuſcitās ad icremētum ſui. Qua
rōne voluīt nōnulli aſtronomi; ot eſſe particularia fata
quot ſunt rerū natalia: e quibus vitā ꝛ annos actiōes: ꝛ
oīa in vita cōtingētia eſſe aiūt. vocātes particulare fatū
certam ꝛ ſtatutam ſtellarū cōſtitutionem: que in geni
tura cuiuſq; colligit. Alio modo ītelligi poteſt oīa cōti
neri in fato generatim: ꝛ ſub quadam cōi rōne: quo mo
do equus in aīali cōtinet: ꝛ in ſole ipſo. Qua rōne dici
mus ſtellas ꝛ motus ſtellaruz eſſe cās eorum que ſunt
ꝛ fiūt: vna cū cauſis particularibus: nō quatenus ſic vl
ſic cōſtitute: ſed vt ſtelle agētes generatim lumie ꝛ mo
tu: qua rōne fit vt ordo vlis qui in ſtellis eſt vt cauſe ſe
cūde agētes lumie ꝛ motu vle fatuz ſit. Ordo vero par
ticularis ſtellarū vt ſic vel alr cōſtitute ſunt: fatum ſit
pticulare. vt dixit Ariſtoteles. Tūc dico de mēte Pto
lomei ꝛ verorū aſtronomoꝝ. ¶ Primo ꝙ multa par
1ᵃ ꝯ ticularia poteſt homo ex prudētia ſibi aſſumere: quoꝝ
nullum pceſſit fatum particulare. Poteſt enim mortez
ex gladio aufugere ex ſua ſapia: qḋ nō ꝯtinebat in fato
particulari. Poteſt multa pꝛeter ītentionem agere: quo
rum particulare fatum nulluz pceſſit: vt de abbiſſatio
ne ciuitatū exponūt: oēs eniz ſubmergūtur: quibus oī
bus particulatim ſubmerſiōes nō erāt in fato ꝯſtitute:
idem de naufragio: peſte: ꝛ id genus. ¶ Dico ſecūdo: ꝙ
2ᵃ ꝯ nihil ſibi ſm ītentionem vel pꝛeter ītentionem accidere
poteſt: quin cōtineat in fato vli: quēadmoduz nihil eſſe
poteſt quin in prouidētia ꝯtineat diuina. Declarat Ari
ſtoteles iſtud in libro de bona fortuna qꝛ oīum que no
bis accidūt: ſiue pꝛeter ītentionem: ſiue ſm ītentionem.
nos cauſe ſumus. ſed nos ſumus particulares cauſe re
ſpectu celorum ꝛ fati ſecūdarum cauſarum. igitur nihil
nobis accidere poteſt nō cōtentum ſub generali illo or
dine. ¶ Tertio dico: ꝙ propter hoc nulla nobis ſurgit
3ᵃ ꝯ neceſſitas: quoniam in fato vniuerſali ſunt actiōes cō
trarie: quo fit: vt oīs noſtra actio ſiue ſic: ſiue contraria
eſſe poteſt cum generali fato. ꝛ ita cum noſtra cōtingē

tia ſtat fati ratio: nō quidem particularis: ſed vniuerſa
lis. Hec colligunt a Ptolomeo oīum ſapiētum princi
pe in proemio apoteleſmatū. ꝛ aliquātulum in libro cē
tum enūciatoruz. ¶ Querūt vtrum celum ſit nobilius 3ᵃ qō
aīalibus terrenis. Ioānes tenet abſolute celum tam cū
ītelligētia ꝙ̄ ſine illa eſſe nobilius aīalibus. perſuadet
rem ſuā: qꝛ philoſophus in textu abſolute hoc dicit. vbi
nōdum pz an ipſa ſint vel ne aīata. Sed hec poſitio ſta
re nō poteſt: nam vbi auferat ītelligētia e celo ipſo: au
fertur ab eo omnis actio. ſed bonum ꝛ optimum eſt in
quātum poteſt agere: ſcḋo celi. cōmē. 3ᵒ. igit ſublata ītel
ligētia nō poteſt eſſe melius aīalibus: cum vt ſic nō ſit
bonum vel optimū. Secūdo: quādo optima operatio
vnius eſt melior optima operatione alterius: illud eſt
abſolute melius. vt dicit in 3ᵒ de aīa. Sed optima ope
ratio aīalis eſt melior optima celi operatione ſublata
ītelligētia. igit abſolute melius. ¶ Propterea videtur
mihi eſſe dicēdum celum pꝛeter ītelligētiam eſſe veluti
corpus ſine aīa. corpus autem ſine aīa: ſi nō ſuccederet
alia forma: vt cadaueris: eſſet puruz ens in aīa: cui nihil
pꝛeter conceptionem reſpōdet. Celum igitur ſine ītelli
gētia cum nulla forma ītelligat ſuccedere: habz ſolum
eſſe in anima: cui nihil correſpōdet pꝛeter ītētionez. pro
pterea illud pro altera parte celi ſumptū nullā nobilita
tem dicit. eternitas enim nec eſt nobilitas nec ignobili
tas: cū ſtet cū vtroq;. Hec de mēte Auerrois.

¶ Sunt autem quidam: quibus fortuna qui
dem cauſa eſſe videtur: obſcura tamē huma
ne menti: tanꝙ̄ ſit diuinū quoddam atq; ex
cellens. Quare ꝛ quidnam vtrūq; ſit: fortu
na videlz ꝛ caſus. ꝛ ſi idem ſint aut diuerſa:
ꝛ quo modo in eas ꝙ̄s determinauimus cau
ſas recidant: conſiderandum erit.

¶ Tertia poſitio cōcedit fortunam eſſe dicētes: rerum
plurimaꝝ fortunam cauſam eſſe: qꝛ tñ illius rōnem aut
aſſequi aut explicare nō poterāt: eius diffōnem attule
rūt dicētes: fortunam eſſe cauſam que ſupra captū hoīs
eſſet. Hoc autem ideo dixerūt. qꝛ videbat eis fortuna
diuina quedam res atq; pꝛeexcellēs: qua ſententia vt
Themiſtius addit: plurimi fere mortaliuz ſunt qui for
tunam colant: vt numen: cōſtitutis etiam dicatis priua
tim ei rei tanꝙ̄ dee templis. Cuius ſentētie poete fere
oēs eſſe vident: qḋ narrare lōgum eſſet. ¶ Animaduer Erpō po ſitionis.
ſione dignum ꝙ fortunam eē rem diuinam poteſt bifa
riam ītelligi. vno modo: vt ſit deus ipſe: ad quē omnes
euētus fortuiti reducunt: tanꝙ̄ in primam cām ordi
nātem: quatenus omnia cadūt ſub ipſius prouidētia. ꝛ
hoc modo verum dicūt. ſed abutunt nomine fortune:
cum fortune nomē: que grece eſt tyce: nō niſi ad inordi
nata trahat. deus eſt omnium rerum ordo ꝛ ſūma pro
uidētia. Alio modo vt ſit dea quedam de per ſe cui de
ſeruiāt clotho. lacheſis: ꝛ antropos: tres fatales dee ſz
diuerſos modos: vt decantāt poete. Et hoc modo falſuz
eſt ꝛ fabuloſe dictum. ꝛ ſic credo eos ītelligere. Propte
rea Ariſtoteles noluit cōfutare poſitionem iſtam: tum
vt dicit Auerroes: quia hec eſt irrationabilis. quia nul
la eſt cauſa nāliter ītellectui ignota: cum ſit omnia fie
ri. vt dicitur tertio de anima. Tum ēt quia determina
re illa tria. videlicz. quid ſint caſus ꝛ fortuna. quo diffe
rant modo. ꝛ in quas cauſas reducātur: erit confutatio
illius poſitionis. Recte igitur Ariſtoteles ſpeciatim
non vtitur alia approbatione vel improbatiōe: niſi rei
veritatis declaratione.

C Primum q̄dem igitur cum videamus alia quidem ſemper eodem fieri modo. alia vero plerūq̄ʒ: patet hoꝝ neutri fortunam cauſam dici: neq̄ʒ id q̄ḋ a fortuna proficiſcitur aut ex his eſſe quae neceſſario ſemperq̄ʒ: aut ex his quae plerūq̄ʒ fiunt. Sed cum q̄dam etiaʒ p̄ter haec fiant: atq̄ʒ haec omnes a fortuna p̄ficiſci dicant: perſpicuū eſt fortunam atq̄ʒ caſum aliq̄d eſſe: naʒ ⁊ ea q̄ talia ſunt a fortuna eē. ⁊ ea q̄ e fortuna ſunt talia eſſe ſcimus.

C Ad declarādum fortunā eſſe: ⁊ in q̄bus ſit: hūc mōdū colligit Ariſtoteles. reꝝ aliç ſemper eodē modo proueniūt: vt ortus ſyderū ⁊ oīno pennia. Aliç fere ⁊ plerūq̄ʒ vt naturalia. vt ortus hoīs cū oculis ⁊ vno capite. Inq̄t Ariſtoteles. hoꝝ neutri fortunam cām dici. hoc eſt: neq̄ʒ eoꝝ quç proueniūt ſemper: neq̄ʒ eorum q̄ proueniūt plerūq̄ʒ ⁊ ſçpe. Sūt ⁊ res q̄dā quç proueniūt extra hçc. hoc eſt: neq̄ʒ ſemp̱ neq̄ʒ plerūq̄ʒ. ⁊ hçc oēs volūt a fortuna proficiſci. Tūc ex his ɔcludit caſum ⁊ fortunā aliq̄d eē: hac videlʒ rōne: q̄ꝛ ea q̄ ſunt extra ſemp̱ ⁊ frequēter ſunt a fortuna. ⁊ q̄ ſunt a fortuna ſunt extra ſemp̱ ⁊ plerūq̄ʒ. Arguo igiṫ. res extra ſemp̱ ⁊ plerūq̄ʒ ſunt. fortuna eſt res vel reꝝ extra ſemp̱ ⁊ plerūq̄ʒ. igiṫ fortuna eſt. Per hçc itaq̄ʒ p̄imç pōnis deliquium pʒ. Et debes ſcire q̄ demr̄atio hçc eſt per effectū: ideo eſt demr̄atio ſignī: q̄ꝛ cōcluſit fortunam eē per effectus fortuitos eē. ſimiliter ⁊ caſum eē ſimiliter.

Cō. 49. C Primo perſcrutaṫ. Iſtud cōmētuʒ diuidiṫ in parteʒ expoſitiuā: ⁊ in digreſſionē. ibi ſecūda. Sed iſta q̄ nō ſūt nečia. p̄ma pars pʒ. colliguntṫ tamen nōnulla excerpta.

Quotuplex caſus.

Primuʒ: q̄ caſus poteſt capi p̄o effectu caſuali: vt theſauri inuentio. ⁊ p̄o cā caſuali: vt eſt ſuffodiēs ipſe. ⁊ q̄ꝛ effectus eſt notior cā. Ariſto. declarādo effectus caſuale: vult habere declarationē caſus. Propterea poſuit diuiſionem reꝝ: in q̄bus caſus ipſe inueniṫ. vt inde proficiſcaṫ ad declarationeʒ cauſç. C Secūdo animaduertēdum q̄ Auerroes vbiq̄ʒ fortunam vocat verbo ex ſe. ⁊ hāc ponit in rebus nālibus. caſum vero ponit in rōnalibus aīalibus. hoc autem procedit ex mala trāſlatiōe. Caſus enim eſt cōe quoddam oībus: at fortuna ſoli rōnali aīali cōuenit ſm̄ grecā ſignificationem. de hoc alſ.

Fortuna ex ſe caſus.

Syllo. ſ?e

C Tertio animaduertēdum: q̄ Auerroes vult eē ſyllogiſmū hypoteticuʒ diſcōtinuū: a deſtructiōe vnius partis ſuper alteraʒ. ⁊ componiṫ ſic. caſus neceſſario eſt aut in his q̄ ſunt ſemper: aut in his q̄ ſunt plerūq̄ʒ: aut in his q̄ ſunt rarēter. nō eſt in his q̄ ſunt ſemper: neq̄ʒ in his q̄ ſunt plerūq̄ʒ. igiṫ in his q̄ ſunt rarēter. minorem declarat per teſtimoniū eorum oīuʒ qui caſum cōcedūt. omnes enim hi volūt hçc ɔuerti. omne nō neceſſario neq̄ʒ frequēter eſt caſu. ⁊ ecōtra. omne q̄ḋ eſt caſu eſt nō neceſſario neq̄ʒ plerūq̄ʒ. hāc ɔuerſionē oēs qui caſuʒ aſſerūt: cōcedūt. hçc excipi p̄it ex parte expoſitiua.

Digreſſio

C Sed iſta iſta quç nō ſunt. Hçc eſt digreſſio q̄ multas cōtinet partes. vt patebit legēdo illas. C Mouet igiṫ q̄ſtionem: ad cuius itroductionē primo debes ſcire: vt ex Themiſtio excipiṫ: q̄ reruʒ aliç ſemper eodē modo proueniūt: vt perēnia. vt ortus ſyderū: cōuerſiones ſtellarum: ⁊ id genus. ⁊ hçc dicuntṫ neceſſaria. Aliç ſçpe atq̄ʒ plerūq̄ʒ vt nālia: veluti q̄ homo exoriaṫ bipes: equ⁹ quadrupes. ⁊ id gen⁹. ⁊ hçc dicuntṫ cōtingētia vt in plurib⁹. a nōnullis vero cōtingētia nata: eo q̄ꝛ ſūt nata magis euenire: q̄ʒ nō euenire. tendūt enim magis ad eē q̄ʒ ad nō eſſe. nōnullç dicuntṫ euenire rarēter: vt mōſtra: veluti q̄ homo biceps exoriaṫ. equus tripes. ⁊ id genus. quçq̄ʒ rara cōtingētia dicuntṫ: eo q̄ꝛ magis ſunt apta nō eſſe q̄ʒ eſſe. Sūt quoq̄ʒ res q̄ equalr̄ ſunt apte euenire: ⁊ nō euenire: vt moueri vel q̄eſcere in hoīe: ⁊ id genus: q̄ cōtingētia çqualiter ⁊ īfinita: ſiue īdeterm̄iata dicuntṫ. Ulterius debes ſcire q̄ ab Ariſtotele nihil plus habeṫ niſi q̄ caſus ⁊ fortuna in his nō ſunt: q̄ aut ſemper aut plerūq̄ʒ ɔtingūt. ſed in his q̄ ſunt extra ſemper ⁊ plerūq̄ʒ. Hinc moueṫ q̄ſtio: vtruʒ caſus inueniaṫ in vtraq̄ʒ ſpecie cōtingētis. vʒ. çquali ⁊ raro. cū ambç hç ſp̄es ſint extṫ ſemp̱ ⁊ frequēter. Hçc eſt q̄ḋ ⁊ q̄ōnis itroductio.

Introductio queſtionis.

Quot modis res eueniūt.

C Sed ſi extimauerimus. Ad partē affirmatiuā arguit probādo: q̄ eſt in vtroq̄ʒ gn̄e. Nam Ariſto. vſus eſt ſyllogiſmo hypothetico diſcōtinuo a deſtructiōe duarum p̱tium ſupra tertiā: hoc modo. caſus nō eſt in his q̄ ſunt ſemper: neq̄ʒ in his q̄ ſunt plerūq̄ʒ. igiṫ in his q̄ ſunt extra ſemp̱ ⁊ plerūq̄ʒ. ſed tam cōtingēs çquale q̄ʒ ɔtingēs raro ſunt extṫ ſp̱ ⁊ frequēter. igiṫ caſus ē in his vtriſq̄ʒ.

Argumētū pro q̄ſtione.

C Sed poſteriores. Narrat ṁiſſionem expoſitoꝝ: ⁊ p̄ſertim Themiſtij q̄ voluit q̄ caſus ⁊ fortuna ſint in his q̄ rarēter fiūt: nō autem in his q̄ aut plerūq̄ʒ aut ſemper ſunt ⁊ videntur fieri.

Pars pō

C Et narrauit. Narrat motiuū expoſitoꝝ. q̄ḋ nō expſſit Themiſtius. ⁊ eſt ab vna ſingulari negatiua ad vl̄em: ita. in ambulatiōe ⁊ q̄ete nō accidit caſus: q̄ ſunt ɔtingētia çqualia. igiṫ in cōtingētibus çqualib⁹ nō inueniṫ caſus. Qꝛ aūt hçc ſint cōtingētia çqualia: pʒ cū attribuantṫ potētiç actiuç. in his v̓o nō eſſe caſum p̄ſpicuū eſt per ſe. Enthymema iſtud eſt ab vna ſingulari ad vl̄em.

Argum̄ ponit.

C Auicēna aūt. R̃ndet huic Auicēna ⁊ dicit primo fieri poſſe: vt vnū ⁊ idem reſpectu vni⁹ ſit nečium. reſpcū vero alterius ſit caſuale ⁊ cōtingēs raro. cui⁹ exempluʒ nō inuenit. C Dicit ſcōo aliq̄ḋ eſſe cōtingēs plerūq̄ʒ reſpcū vnius cōtingēs raro reſpcū alterius. Cuius rei expō eſt vt Auerroes ait: q̄ꝛ ambulatio compata ad potētiā motiuā exiſtētem in mēbris: eſt cōtingēs: çquale: ⁊ cum ſit p̄ter itentū illius: eſt caſuale. at compata appetitui quo mēbra cōcitantṫ ad motū: vt ad volūtatem in hoībus: ⁊ ad appetitū ſenſilem in beluis: eſt q̄ḋdaʒ per ſe: ⁊ nō caſuale. C Ex his poteſt hēri ſolutio ad formā: nam habetur q̄ aūs ſit falſum. naʒ ambulatio eſt res caſualis reſpectu potētiç motiuç: q̄ tamē eſt p̱ ſe reſpectu voluntatis. ⁊ ita aſſumptum eſt oīno falſum. Hoc modo Auerroes exponit Auicēnam: quā expōneʒ ɔfutabit.

R̃ſio ad argum̄.

C Sed ſic hoc. Refellit nūc omnia dicta Auicē. Et primo q̄ nō eſt bn̄ dictum idem eē nečium reſpectu vni⁹: ⁊ ɔtingēs reſpectu alteri⁹. C Et facit enthymema tale. ſi ita eſt: tūc illud nec eſt nečium nāliter: neq̄ʒ cōtingēs nāliter: ſiue raro ſiue çquale. Hçc ɔſequētia deducitṫ p̱ dcm̄ Auerrois 3° cçli. cōmēto 9°. vbi vult q̄ illud q̄ḋ eſt varium reſpectu diuerſoꝝ eſt relatiuuʒ. vt ſocrates eſt pater ⁊ filius. ſed reſpectu diuerſoꝝ. at cū neceſſariuʒ ⁊ ɔtingēs nō ſint relatiua. rōnabiliter ſequiṫ vt illud nec ſit nec ſit neceſſariū: q̄ꝛ tūc nō eſſet cōtingēs: nec ſit abſolute ɔtingēs: q̄ꝛ nō eēt neceſſarium. igiṫ nihil hoꝝ eēt. cōtra Ariſtotelē primo cçli. Aut pōt deduci per ea q̄ diximus olim. diſputatiōe tertia. libri deſtructio deſtructionū. Ubi debes ſcire: q̄ ɔtingēs eſt per aliud: vt p̱ p̱ māṁ ⁊ ɔtrarium. at neceſſarium eſt per ſe vt per carentiam māç ⁊ ɔtrarij. Tūc arguo. ſi aliquid eſt neceſſariū ⁊ ɔtingens. igiṫ nec hoc nec illud. p̄baṫ: q̄ꝛ vbi neceſſarium ſit: carebit materia ⁊ ɔtrario. vbi ɔtingēs: icludet māṁ ⁊ ɔtrarium. hçc ſūt incōpoſſibilia. igiṫ nō pōt aliq̄d eē nečiuʒ ⁊ ɔtingēs: nec abſolute: nec in reſpectu.

Confutatio poſitionis Aui.

Confutatio p̄mi.

Confutatio ſcoti. ¶ Et manifeſtum. Secūdo oſtēdit ꝙ nō poteſt eſſe aliqḋ cōtingēs ęquale reſpcū potētię motiuę. ⁊ arguit enthymematice ſic. Si comeſtio cū ſocio fit a caſu reſpcū potētię actiuę: qꝛ ꝯtingēs ęquale. ⁊ reſpectu appetit⁹ fit ꝑ ſe ⁊ ſine caſu. Ħ eſt. ſi aliqḋ pōt eē ꝯtingēs ęq̄le ꝓducibile ab aliq̄ agēte: tūc nunq̄ fieret deduco: qꝛ vel fieret: ſtāte indr̄ia: vel facta determinatiōe ꝑ additionē agentis cōtrahētis. nō fit ſtāte indifferētia. igit̄ per additionē cauſę determinātis. Si per additionē cauſę talis: tūc hęc cā addita aut agit plerūq̄ꝫ: vel raro. ſi plerūq̄ꝫ. igit̄ effectus ꝓficiſcit̄ ab agēte plerūq̄ꝫ. ſi rarēter. igit̄ ab agēte raro: ⁊ quomodocūq̄ꝫ nō erit ꝯtingēs ęquale.

¶ Cum igit̄ actio. Secūdo arguit ſic: cū actio prouenit ab aliqua cā ꝑ ſe ⁊ primo. necĉario aut eſt in maiori parte: aut in minori: aut ęquali: nō poteſt eē ꝯtingēs ęq̄le: qm̄ oē ꝯtingēs equale eſt reſpcū māę: ⁊ nō reſpectu formę. igit̄ aut in minori aut in maiori parte. nō in maiori parte: quia in his quę plerūq̄ꝫ fiunt: nihil fit caſu: igit̄ omnis actio fortuita ſiue caſualis eſt in minori parte. ⁊ ita caſus nō poteſt eē in ꝯtingēti ęquali.

Rn̄ſio ad argm̄ pro Auic. ¶ Neq̄ꝫ etiam Ariſtoteles. Tūc reſpōdet ad motiuū factū in principio qōnis. ꝙ Ariſtoteles nō eſt diminutus dicēdo caſum eē in his q̄ fiunt rarēter. nam caſus non eſt niſi reſpcū agētis. reducit̄ enim ad agēs: vt diximꝰ. eſt enim nā errās. Modo cū oē agēs agat aut ſemper: aut plerūq̄ꝫ: aut rarēter: nullūq̄ꝫ ſit: qḋ agat ꝯtingenter ęqualiter: cū hoc cōueniat māę primę ad quā nō reducit caſus: rōnabiliter oīs caſus eſt in his q̄ fiunt raro. ⁊ Ariſtoteles ꝑtermiſit cōtingēs ęquale: cū illud nō poſſit eē ab agēte ſ꜄ a mā. ad quā nec caſus nec fortuna reducunt̄. Et hęc eſt expoſitio Themiſtij.

Confutatio tertij. ¶ Et debes ſcire. Tertio cōfutat Auicēnam: quo ad differētiam: quā dedit īter neceſſario agēs ⁊ cōtingēs. voluit enim neceſſariū eē illud qḋ nō hꝫ impedimētū penitus. ꝯtingēs vero plerūq̄ꝫ: qḋ hꝫ īpedimētū raro. qua rōne ipſe hęc extrinſece differre putat. vt pꝫ.

¶ Scḋm enim hoc. Cōtra arguit: qm̄ tūc oīa eēnt neceſſaria: hoc eſt tam ꝯtingēs plerūq̄ꝫ q̄ꝫ necĉariū. declarat̄: qm̄ neceſſariū ſua nā ex quo nō hꝫ impedimētū: eſt neceſſariū. ꝯtingēs ex quo impedimētū eſt ab extrinſeco ⁊ nō ſuapte nā: erit ītrinſece necĉium. Uel ſic. oīs differētia eſt ab extrinſecis vel ab īntrinſecis. ſi ab extrinſecis: ⁊ nullo modo ab intrinſecis. igitur erūt naturaliter cōuenientia: ⁊ ſic ambo eſſent neceſſaria. ſi ab intrinſecis, habetur propoſitum.

¶ Immo cōtingēs. Reſpōdet igit̄ aliter: ⁊ vult ꝙ differūt ab vtroq̄ꝫ: hoc eſt ꝑ ſe ab īntrinſeco: ⁊ per accidēs ab extrinſeco. ab īntrinſeco q̄dem: qꝛ necĉarium eſt in cuius nā nō eſt aptū impediri. cā eſt: qꝛ caret mā ⁊ ꝯtrario: vt ſolē exoriri. ꝯtingēs in cuius nā eſt aptū impediri: qm̄ hꝫ mām̄ ⁊ ꝯtrarium. Ab extrinſeco vero: qꝛ ipſi neceſſario nullū externum īuenit̄ impedimētum: ipſi cōtingēti plerūq̄ꝫ impedimentum inuenitur raro. ⁊ ita differūt vtroq̄ꝫ modo.

Queſtio. ¶ Et cū ꝯtingētia. Mouet qōnem Auerroes: vtrū ꝯtingēs ęquale dēt reſpcū agētis: ⁊ ſi non dēt: reſpcū cuius

Solutio. dat̄. ¶ Reſpōdet Auerroes: ꝙ duplex eſt agēs. nāle ⁊ agēs per ꝯcupiſcētiā: hoc eſt agēs volūtarium. Tūc dicit primo: ꝙ agēs nāle nō poteſt agere effectū ꝯtingētem ęqualem. Dicit ſcḋo: ꝙ agēs volūtarium: vt illud quod agit ꝑ ꝯcupiſcētiam agit ęquale ꝯtingēs vt homo. Dicit tertio: ꝙ ꝯtingēs ęquale eſt reſpcū māę primę. hęc tria cōfuſe declarat. primo: ꝙ ęquale ꝯtingēs ſit reſpcū māę: ⁊ hoc ꝑ diffinitionē mā: qꝛ eſt potētia ad eē ⁊ ad priuationem ⁊ nō eē, vt dr̄ 7ᵒ. Scḋm ꝓbat. vꝫ. ꝙ agēs volūtariū poſſit agere effectū ęqualr̄ ꝯtingētem: qm̄ volūtas eſt oppoſitoꝝ ⁊ libera. vt dr̄ in 9ᵒ metaphy. Tertiū declarat: primo ꝑ rōnem tactam: qꝛ tūc neutra actio ꝓueniret. ⁊ ita nā ageret ocioſe: tribuēdo aliqḋ eē poſſibile reſpectu vni⁹: qḋ nunq̄ꝫ educit̄: niſi extrahat̄ de potentia in actum ꝑ aliud. Scḋo. potētia ad eē ⁊ non eē: nō eſt in aliquo agēte ꝑ ſe: ſ꜄ rōne māę vl̄ impedimēti: igit̄ eſt reſpectu māę ⁊ agētis volūtarij: qḋ eſt ꝓpoſitum.

Dub. ¶ Et cū dicimus. Cōtra obijcit: qꝛ tūc ſimul in mā reciRn̄ſio. perent̄ duo oppoſita. ¶ Reſpōdet ⁊ dicit primo: ꝙ mā eſt in potētia ad duo oppoſita tēporibus diuerſis. Dicit ſcḋo: ꝙ agētia nālia nec tēporibus diuerſis: nec eodem tēpore eſſe poſſunt cauſę effectuū ęqualr̄ cōtingētium: ⁊ hoc ex pte eoꝝ: niſi ꝑꝑ mām̄. vt corpa cęleſtia: quę ſunt cauſę reꝝ ꝯtingētium ęqualr̄ ꝑꝑ mām̄: nō ꝑꝑ ipſa.

Prima illatio. ¶ Apparet igit̄. Cōcludit duo. primū ꝙ agēs nāle nō eſt aptū agere effectum ęqualr̄ ꝯtingētem quatenus agēs nāle. niſi per accidēs rōne māę: de cuius potentia ęq̄ꝫ ipſum eſt extrahens oēm formam.

Secūda. ¶ Et eaꝝ in eis. Scḋm eſt: ꝙ ꝯtingens ęq̄le nō eſt in mā diſpoſita: ⁊ ꝑparata recipere alterum ꝯtrariorum. ſed in mā prima ſimplr̄. ſimilr̄ in agēte volūtario ſimplr̄.

Rn̄ſio q̄ſtionum. ¶ Et tamē. Rn̄det obiectioni. naꝫ ſi ꝯtingēs ęquale eſt in mā: igit̄ in agēte. naꝫ cuili hꝫ potētię paſſiuę correſpōdet actiua. Amplius ſi ē in mā: cū nō poſſit extrahi ad actū a mā: igit̄ ab agēte. ⁊ ita ꝯtingēs ęquale eſt reſpcū vtriuſq̄ꝫ. ¶ Rn̄det ⁊ dicit primo: ꝙ cōtingēs ęquale nō eſt niſi in paſſiōe: ⁊ nō in actione. Scḋo dicit: ꝙ nō exit ad actū niſi ab agēte. ſed nō ab agēte vno. naꝫ alteꝝ dimidiū ꝯtingētis exhibit̄ ab vno agēte: alteꝝ a ſcḋo agēte.

Solo motiuum ꝑncipalis. ¶ Et hęc eſt cā. Redit ad ſoluendum motiuū factū in principio qōnis: qꝛ Ariſtoteles arguit hypothetice diuiſiue. igit̄ nullum ꝑtermiſit membrū. ¶ Rn̄det ꝙ Ariſtoteles fecit tria mēbra. vꝫ. necĉium: plerūq̄ꝫ: ⁊ rarum: qꝛ hęc tria ſunt in actione: in qua caſus fit: ꝑtermiſit cōtingēs ęquale: qꝛ nō eſt in actione ⁊ agēte: ad qḋ reducunt̄ caſus ⁊ fortuna ipſa. Et ſic pꝫ ſolutio.

Excuſatio Ariſt. ¶ Sermo aūt dicēs. Excuſat Ariſto. qꝛ poſſet qs dicere: cur nō ꝯtradixit pōni: q̄ ponit oīa necĉario euenire. Rn̄det: qꝛ huic cōtradixit in 6ᵒ metaphy. ideo hęc pō nō eſt hic tractāda. hęc ſunt q̄ ꝯtinētur in cōmēto. ¶ Quęrūt

Cōmen. Queſtio prima. primo vtrum effectus ꝯtingēs ęqualr̄ poſſit eſſe a potētia actiua. arguūt ꝙ ſic. Tum qꝛ potētia motiua pōt agere ęqualr̄ motū ⁊ quietem. Tum ſcḋo: ꝙ ignis eſt indifferēs ad cōburēdū hoc vel illud cōbuſtibile: ⁊ ad nō comburendū. Tum 3ᵒ: qꝛ effectus raro eſt minus aptus ꝓduci ab agēte: cū magis diſtet. igit̄ ⁊ effectus ęq̄lis citius ꝓducit̄. ¶ Ad hęc rn̄dent recētiores: ⁊ dicūt primo: ꝙ i

Rn̄ſio recentioꝝ. agēte volūtario pōt eſſe aliqḋ ꝯtingēs ęquale. ⁊ hoc eſt dcm̄ ad mētē Auerrois in cōmēto. Dicūt ſcḋo: ꝙ capiēdo agēs nāle cum ſufficiēti eius applicatiōe ad paſſū: tūc reſpcū ſui nō erit effectus ꝯtingēs ęquale. Ubi vero nō ſit applicatū: ſtat ꝙ ſit reſpcū oppoſitoꝝ effectuum ęqualr̄ ꝯtingēs. vt a. ignis nō applicat⁹ b. cōbuſtibili: eſt ęqualr̄ ꝯtingēs ad ipm comburēdū: ⁊ nō cōburēdum.

Defenſio Auicen. Quo enituntur defendere Auicēnam. vt videre potes. Uolūt enim caſum eē in ꝯtingētibus ęqualibꝰ: ſed non reſpcū eius agētis: cui⁹ ſunt eq̄lia. ſed reſpcū agētis raro occurrētis cū illo. Uerbi cā comeſtio cum amico nō eſt fortuita reſpcū comedētis: cū illa fit cū volūtate: ⁊ ęqualiter poſſibilis: at reſpcū īntroit⁹ in domū illi⁹: eſt caſualis: qꝛ ab īntroitu raro ⁊ ꝑter intentionē euenit. ¶ Sed

Confutatio. hęc pō eſt oīno erronea: ⁊ ꝓpriam vocem nō intelligit. Primo: ſi a. ignis nō applicatus ipſi b. eſt in potētia ad comburēdū b. ⁊ nō comburēdum: quare qñ comburit

extrahitur de potētia ad actum de ſe:vel a motore ex-
trinſeco. Non eſt dicēdum ꝙ extrahat̃ ad actum de ſe:
qm̄ ab idifferēti vt ſic nunq̄ꝫ ꝑuenit actio niſi per limi-
tationē. Amplius eſt regula 9° metaphy. oē agēs qḋ qn̄-
qꝫ agit ⁊ qn̄qꝫ nō:indiget motore extrinſeco extrahen-
te ipm̄ de potētia ad actum. Per hanc regulā declarat
Ariſtoteles neceſſitatē primi motoris. Si vero extra-
hat̃ a motore extrinſeco:aut vt in potētia actiua:aut vt
in potētia paſſiua. nō vt in potētia actiua:qꝛ agēs extri-
ſecū extrahēs nō ꝯparet̃ agēti extracto i rōne motoris.
igit̃ vt in potētia paſſiua:⁊ ſic habet̃ intētum:ꝙ poten-
tia ad vtrūqꝫ reperit̃ per accidēs in agēte nāli: vt pro-
pter impedimenta:⁊ propter māꝫ. vt dixit Auerroes.
Secūda rō ¶ Secūdo:iſte nō itelligit ꝓpriam vocem. naꝫ oīs po
tētia ad poſſibile ad vtrūqꝫ eſt ꝯtradictiōis. vt dr̄ in 9°
metaphy. hoc eſt ad eē ⁊ nō eſſe. Si igit̃ a. eſt in potētia
cōtradictiōis ad comburēdum b. ipm̄:⁊ nō comburen-
dum:tūc hęc eſſent ꝯtradictoria. ⁊ ita vna hꝫ vim vl'ez:
alia particulareꝫ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſi poteſt comburere b. in par-
ticulari:poteſt nō comburere b. vl'r: ⁊ ita nec in aliquo
loco nec in aliquo tempore. hęc eniꝫ eſt vis ꝯtradictio-
Tertia. nis. hoc eſt impoſſ̄e. ¶ Tertio:ſi a. eſt in potētia ad nō
comburēdum:aut hoc eſt ab itrinſeco:aut ab extrinſe-
co. ſi ab itrinſeco:igit̃ haberet aliquod:quo per naturā
illius nō eſſet combuſtiuū. ſi ab extrinſeco:tūc ab itrin-
ſeco eſt determinatū ad vnum. ⁊ per cōſequēs nō eſt in
R. ſm̄ pp̄os. potētia ad vtrūqꝫ reſpectu b. ¶ Propter hęc ⁊ alia te-
neo cum Auerroe Themiſtio ⁊ expoſitoribus: ꝙ ꝯtin-
gens ad vtrūqꝫ nō eſt niſi in potētia paſſiua ⁊ remota:
nō determinata iam per diſpōnes. Huius ratio eſt:quia
potētia ad ꝯtingēs ęquale eſt duoꝝ cōtradictoriorum.
duo autem ꝯdictoria ita ſe habēt ꝙ vnum eſt vl'e aliud
particulare ſiue nō vl'e. Differētia tamē ſm̄ eē ⁊ nō eſſe:
vt dicit̃ in libro de iterpretatione. qua rōne fit vt in po-
tentia agēte nō poſſit eſſe talis poſſibilitas: qm̄ eſſet in
potētia ad vnum:⁊ ad ꝯtradictorium illius:qḋ eſt nō i-
telligibile. Nō eniꝫ poteſt a. comburere b. ⁊ nō combu-
rere. nam cum nota negatiōis neget totum:eſſet ſenſus
ꝙ in nullo tēpore:⁊ nullo loco:⁊ nullo modo poſſet cō-
burere. aliter nō eēt in potētia ꝯtradictionis. Talis po-
tētia bn̄ eſt in mā qꝛ eſt in potētia ad ignē: ⁊ ad ꝑuatio-
Solō ra-tionum. neꝫ illius in oī tpe:⁊ oī loco:⁊ oī mō. vt dcm̄ eſt. ¶ Tūc
ad rōnes rn̄deo. Ad p̄mam pꝫ ſolutio. Illud enim eſt ve
rum in agēte voluntario:⁊ ꝑ appetitum. Ad ſcḋam nego
ań̄s. ignis enim nō eſt in potētia: niſi ad comburēdum.
b. ⁊ nō ad comburēdum: lꝫ iterdum cōburat b. ipm̄:in-
terdum nō:qꝛ hoc eſt ꝑ accn̄s ab extrinſeco: quatenus
ipedit̃. in ſe tamē nō eſt niſi in potētia ad cōburēdum.
⁊ hoc ſiue ꝓpe ſiue nō ꝓpe. Ad tertiū laborāt recētiores
⁊ ſibiipſis ꝯtradicūt:⁊ neſciūt tādem ſoluere argumen-
tuꝫ:ideo dico ꝙ bn̄ effectus raro poteſt produci ab agē-
te:effectus ęqualis nō. Et cum dr̄ magis remotus ē effe-
ctus raro ab actione agētis:ꝙ̄ effectus ęqualis. dico ꝙ
effectus ęqualis eſt remotiſſimus ab actiōe:qm̄ eſt agē-
ti icompoſſibilis:cū nullo mō ſubſit illius facultati: cuꝫ
ſit potētię paſſiuę tm̄: iō nulla eſt comparatio. Et ſi dices
cur rarus effect⁹ ſubeſt:ęqualis vō nō: dico ꝙ rarus ſub-
eſt:qꝛ effectus ꝯtingēs plerūqꝫ ſubeſt. nā effectus rarus
Defenſio Auicēne nulla. iō ꝯtingit:qꝛ agēs plerūqꝫ ab itrinſeco pōt impediri ra-
ro. ⁊ ita nulla eſt ꝯparatio effect⁹ rari ad ęq̄lem. ¶ Et hoc
ignorauerūt recētiores. qua rōne euenit ꝙ illud qḋ dr̄t
in defenſiōe Auicēnę nihil ſit:cū ſupponūt ꝯtingēs ęq̄-
le poſſe eſſe reſpcū potētię actiuę. hoc aūt eē falſum de-
Scḋo qō mōſtrauim⁹. ¶ Scḋo q̄runt:vtrū idē poſſit eē necium
re⁹ vnius:⁊ ꝯtingēs reſpcū alterius. ⁊ vr̄ ꝙ ſic. mori eſt
neceſſarium reſpectu aīalis:⁊ tn̄ ꝯtingēs reſpectu tpis.
Ampli⁹ ortus ſolis eſt nećius re⁹ regionis nrę. nō tn̄ re-
ſpectu habitātiuꝫ:qꝛ pōt oēs emori: quo in caſu ſol ipſe
illis nō exoriret̃. ¶ Dici pōt ꝗcq̄d velint alij:ꝙ ꝯtingēs Solutio.
abſolute pōt eſſe nećium ex ſuppōne. vbi debes ſcire ꝙ
duplex eſt nećium ſimplr̄ vt ſoleꝫ oiri. ⁊ ex ſuppōne:vt
ſi es dum es nećio es:tūc dico ꝙ ꝯtingens abſolute pōt
eſſe nećiuꝫ ex ſuppōne. vt te eſſe eſt ꝯtingēs abſolute:tn̄
eſt nećiuꝫ ex ſuppōne:poſito. vꝫ. ꝙ ſis. Scḋo dico:ꝙ nō
eſt poſſe vt idem neceſſario abſolute inſit alicui vt habor
⁊ alteri vt ꝯtingēs:qm̄ cui ineſt vt nećium caret cauſis
ꝯtingētię:vtpote mā ⁊ ꝯtrario:cui vero ineſt vt ꝯtingēs
icludit mām ⁊ ꝯtrariuꝫ:⁊ ita ideꝫ icluderet hęc ⁊ exclu
deret illa. Tūc dico ꝙ ort⁹ ſolis nećio abſolute:vt ſubo
ineſt ſoli:⁊ nulli alteri vt ſubo:nobis eni ineſt vt obo in
qḋ agit. ſilr̄ mori eſt nećium reſpcū aīalis cui ineſt:tpi
vero nō ineſt. Et ꝓpterea eſſe pōt illius rōne ꝯtingēs:cū
ſibi nō inſit. Et hęc eſt itentio Auerrois:quā recētiores
vt mihi vr̄ non itellexerūt. ¶ Ulteri⁹ dubitāt circa rō- Dubitatio contra.
nem Auerrois. videt̃ eni ꝙ mā ſit in potētia ad ꝯtingēs
ęq̄le qꝛ tūc neutrū eſſet magis dignū euenire. Cō ſi di-
cas ipſam ꝯtrahi ꝑ agēs extrinſecū: ita dicam in agēte
ipm̄ poſſe ꝯtrahi ꝑ aliud agēs:qua rōne teneri pōt ꝯtin
gens ęq̄le reſpcū potētię actiuę. ¶ Dici pōt ꝙ non ſunt
ſimilia. Ubi debes ſcire ꝙ nullū agēs nāle vt agēs nā- Solutio.
le extrahit̃ de potētia ad actuꝫ a motore extrinſeco:ſed
bn̄ quatenus reſpcū illius ſe hꝫ vt in po° paſſiua:hęc eſt
maxima apud oēs. tunc ex hoc pꝫ efficacia rōnis Auer-
rois. ſi ꝯtingēs ęq̄le eſſet in potētia actiua:igit̃ nā egiſſꝫ
ocioſe:declarat̃:qꝛ aut aliqn̄ exibit ad actum illius:aut
nunq̄ꝫ. ſi exibit ad actuꝫ aut a ſe:aut ab alio motore ex-
trinſeco. ſed nō a motore extrinſeco:qꝛ tūc nō eſſet agēs
reſpcū illius:vt ſuppoſuimus:ſed mā:⁊ ita hr̄ ꝓpoſituꝫ.
nō a ſe:qꝛ cuꝫ neutra actio digni⁹ eueniat:nihil efficiet̃.
reſtat igit̃ vt ocioſa ſit potētia illa. Hęc vero rō de mā
nō valet:qꝛ mā vt mā pōt ęduci ad actuꝫ a motore ex-
trinſeco ita vt ab vno exeat ad actū in vno tpe:ab alio
in alio tpe. agens vero nāle vt agēs nec in vno tpe: nec
in diuerſis tpib⁹ ęducit̃ ad actū vel ęduci pōt a ſe qdeꝫ
nō:qꝛ neutra actio ē dignior euenire:a motore vō extri
ſeco nō:qꝛ nō eēt agēs re⁹ illius:ſꝫ mā:⁊ ita pꝫ vis rōnis
Auerrois:quā recētiores nullatenus olfecerunt. ⁊ cer-
te plures iſtorum labores proficiſcunt̃ ex malo itelle-
ctu auctoꝝ. ⁊ de cōtingētibus ſatis.

¶ Eoꝝ aūt q̄ fiunt:alia qdeꝫ alicui⁹ gratia fiūt:
alia vero nō. Et hoꝝ alia qdeꝫ per electionē:
alia vero nō ꝑ electionē. Ambo aūt in his ſūt:
q̄ alicui⁹ gr̄a fiunt. Quare pꝫ ⁊ in his q̄ nō ne-
ceſſario:neqꝫ plerūqꝫ fiūt eſſe aliqua: circa q̄
poteſt id eē:qḋ alicui⁹ gr̄a fit. Sunt aūt alicu
ius gratia ⁊ q̄ a mente agunt̃: ⁊ q̄ a nā.

¶ Secūdam diuiſionem ponit:ꝙ eoꝝ quę fiunt: alia q-
deꝫ fiūt alicuius gratia:alia vero nō fiūt alicuius gra-
tia:vt capillum cum vellimus: aut paleam abijcimus.
¶ Tertiam diuiſioneꝫ: quę potius eſt ſubdiuiſio alte-
rius mēbri:ſubiūgit hoc modo. eoꝝ quę fiūt alicui⁹ gra-
tia. alia quidem fiunt per electionem: alia vero non
per electionem:ſed per naturam ipſam: ⁊ dans intelli-
gere hanc eſſe ſubdiuiſionem eorum quę aguntur ali-
cuius gratia: adiecit. ambo autem hęc membra in his
ſunt:quę alicui⁹ gratia fiūt. Ex his (vt ait Themiſti⁹)
colligit qḋ ex ſuppōnibus ſequit̃. poſitū eſt eni fortunā
in his eē quę raro fiūt:vt per primā diuiſionem pꝫ. Se-

cādo qđ fit in his quę alicuius gratia fiūt: vt per has diuiſiōes habere vult. ¶ Ex his cōcludit aliqua fieri raro in his quę alicuius gratia fiūt. veluti in aratiōe terrę quę alicuius gratia fit: accidit inuētio theſauri q̄ raro fit. Et hoc inquit. quare pȝ: ⁊ in his quę nō neceſſario neqȝ plerūqȝ fiūt. hoc eſt. in his quę raro fiūt pȝ eē aliquę circa q̄ poteſt id eē. qđ alicuius gratia fit. hoc eſt: pȝ cū his q̄ fiūt ꝓpter aliquid eē ꝯiuncta aliqua: quę fiūt raro: vt cum terre cultu: qui fit ꝓpter aliquid ꝯiungit̄ inuentio theſauri rarēter. Hęc eſt expoſitio loci: quez exponere nō pñt expoſitores: quia habēt lrām corruptā. addit quę ſunt ea quę alicuius gratia agunt̄. ⁊ inquit. ſunt autem alicuius gratia: ⁊ quę a mente agunt̄: ⁊ quę a nā. Sūt omnes expoſitores in lrē: quo modo videlȝ actiones eē pñt ſine fine: quaruȝ exempla tradūt Auerroes ⁊ Themiſtius. ⁊ omnes cōueniūt illas actiones eē nō propter finem deliberatum: quia nulla pręceſſit deliberatio propter illas. ſunt tamē ꝓpter finez imaginarium: cū nequaq̄ ſine imaginatione agant̄.

¶ Talia igitur cū per accidens fiunt: a fortuna dicimus eſſe. Nam quemadmodū ⁊ ens aliud qdem per ſe: aliđ vero per accidens eſt: ſic ⁊ cauſa eſſe poteſt. Ut domus: per ſe quidem cauſa eſt aedificatiuū: per accidens vero albū: vel muſicū. Ea quidem igit̄ cauſa q̄ eſt per ſe: definita eſt. ea vero q̄ eſt per accidens indefinita. Uni nāqȝ infinita accidūt.

¶ Cōcludit nūc quę dicant̄ a fortuna fieri: ⁊ inquit. talia igit̄: hoc eſt ea quę a mēte vel nā fiūt: a fortuna dicimus eē: cū per accidēs fiūt. Cum eniȝ: vt Themiſtius ait is finis occurſoriuſ ⁊ obuius fit rebus: cuius grā initio iſtitutę ſunt: nihil tūc habȝ cōe fortuna. Cum vero (vt fieri ſolet aliquādo) alius finis cciderit: q̄ȝ is qui ꝓpoſitus fuerat: tūc ⁊ fortuna ⁊ caſus exerit ſe atqȝ elucet. vt ſi quis lotum egreſſus: canē offendat: a quo mordeat̄. ſane huius effectus cām eē aut nām aut volūtatē licet dicere: nō tamē ita vt per ſe cauſę ſint: nam non vt morderet̄ ille ꝓficiſcebat̄ ad balneas: ſed euenit per accidēs. caſus igit̄ ⁊ fortuna ſunt cū nā aut volūtas alicuius facta eſt per accidēs cauſa. ¶ Ulterius declarans quo modo cauſa per accidēs. inquit: nam quēadmodū ⁊ ens aliud quidem per ſe: aliud vero per accidēs eſt. ꝑ ſe qdem ſunt ſubę. per accidēs vero ſunt accidētia. Sic ⁊ cauſa eē poteſt: vt domus per ſe quidem cā eſt ędificatiuū. per accidēs vero albū: vel muſicum. Et inter has cās apponit differētiam. d. ea quidez igit̄ cā quę eſt per ſe: definita eſt numero ⁊ forma. ea vero quę eſt per accidēs: idefinita: ⁊ numero ⁊ forma: quia vni īfinita accidūt: vt ędificatori muſicū: album: grāmaticū: ⁊ ſic de innumeris. ¶ Sed dubitat̄: q2 tūc fortuna eēt cauſa per accidēs: vt muſicū vel album: qđ nō eſt veruȝ. Ex Themiſtio pōt colligi pulchra ſolutio: ꝙ fortuna differt a reliquis per accidēs cauſis: ī eo ꝙ illę icirco cauſę nūcupant̄: q2 accidētia ſunt cauſę per ſe: vt alb⁹: grāmaticus: muſicus: deambulator: ſeſſor. fortuna vero cā eſt per accidens eius qđ per accidens ꝯiungit̄ effectui per ſe: vt inuentionis auri: quę ꝯiungit̄ foſſurę ſepulchri. ⁊ breuibus dicam. In cauſis per accidēs eſt differētia ex parte cauſę. in fortuna ex parte effectus. q2 quēadmodum in reliqs cauſis per accidens duę cauſę reperiunt̄ eiuſdez effectus: vna per ſe altera per acidens. ita in fortuna nō qdem duę cauſę reperiunt̄ eiuſdez effect⁹. ſed cōtra potius vna cā dūtaxat reperit̄ duoꝝ effectuū: quoruȝ alter per ſe erat ideſt ꝓpoſitus. alter per accidens ideſt extra propoſitū. pȝ igit̄ fortunam eſſe cām per accidens: nō tamē eodem modo ſicut muſicū ⁊ grāmaticum: cęteraqȝ id genus. Et Auerroes in cōmēto hęc dicit. ⁊ eſt differētia iter illud qđ agit caſu: ⁊ iter cām quę eſt per accidēs: vt dixerūt expoſitores: q2 cā per accñs vt muſica ⁊ id genus nō agit in domum oīno: neqȝ agit in illum qui ędificat: ſed dicitur cā per accidens: q2 accidit cauſę agenti. ⁊ dicitur caſus agens per accidens: q2 ex eo fit aliquid per accidens: non illud qđ erat propoſitū. Hęc Auerroes ex Themiſtio.

¶ Ut igitur dictum eſt: cum in his id fit: quae alicuius gratia fiūt: tunc a caſu atqȝ fortuna fieri dicitur. Hoꝝ vero ipſoꝝ quae differentia ſit: poſteri⁹ aſſignabimus. Nunc aūt hoc ſit perſpicuū ambo in his eſſe quae alicui⁹ gratia ſunt: vt argenti recipiendi gratia veniſſet iam: accepturus illđ ſi ſciuiſſet. Uenit autem non huius gratia. ſed accidit veniſſe: idqȝ feciſſe recipiendi gratia.

¶ Poſtq̄ȝ fecit diuiſionē: nūc ꝓcedit colligēdo ea q̄ ſunt de rōne caſus ⁊ fortunę: ⁊ ſunt q̄tuor ꝑ ordinē. Primuȝ eſt: caſuȝ ⁊ fortunā eē in his q̄ fiūt ꝑꝑ finez: cū nō euenit finis ꝓpoſit⁹. vt argēti recipiēdi grā veniſſet iam erat⁹ accepturus illud ſi ſciuiſſȝ. venit aūt nō hui⁹ grā ſed lauādi ſe in blaneis: illđ neſciēs: ſȝ accidit veniſſe idqȝ feciſſe recipiēdi grā. Icio in balneū fuit vt ſe lauaret. q̄re receptio fuit ex ꝓpoſitū. Dr̄ igit̄ pͥmuȝ ꝙ caſus ⁊ fortuna in his ſūt: q̄ ſunt alicui⁹ cā: cū nō euenit ꝓpoſitū.

¶ Hoc autem neqȝ plerūqȝ in locum proficiſcentem: neqȝ neceſſario.

¶ Scđo. fortuna ⁊ caſus nō ſunt ī his q̄ ſemꝑ aut frequēter ſunt: ſȝ raro. Et hęc ait ꝯtinuās ſe in codez exēplo. d. hoc aūt ſubaudi recepiſſe ſiue recipiēdi grā: neqȝ plerūqȝ in locū: neqȝ neccio accidit ꝓficiſcētez veniſſe. q̄ſi dicat: dico caſuȝ eē in hisquę fiūt alicuius gratia: cū proficiſcēs in locum vbi caſus ille accidit: nec neccārio neqȝ frequēter venit: ſed raro.

¶ Finis vero vtpote acceptio ipſa: non eſt ex his cauſis q̄ ſunt in ipſo: ſed in his quae ſunt agentia per electionem atqȝ mente ipſa: ⁊ dicit̄ tunc a fortuna veniſſe.

¶ Tertio vult fortunā eē in his q̄ agūt ꝑ electionez. Inqt. finis vero q̄ eſt argēti acceptio: nō eſt ex his cauſis q̄ ſunt in ipō: hoc eſt: nō ꝓcedit a cauſis ꝑ accñs: q̄ accidūt ipſi ꝓficiſcēti. ſed ex his q̄ ſunt agētia per electionē: atqȝ a mente ipſa. dūmodo ſit extra intētionem propoſitaȝ. nam tūc dicet̄ a fortuna veniſſe.

¶ Q2 ſi venerit electione ſumpta. ⁊ hui⁹ cauſa: aut ſemper frequētans: aut plerūqȝ recipiēs: non dicit̄ a fortuna veniſſe.

¶ Uult habere quartum: ꝙ fortuna ſit cauſa per accidēs. ⁊ inquit: ꝙ ſi venerit electiōe ſumpta: ⁊ huius gratia: aut ſemper frequētans aut plerūqȝ recipiēs: nō dicitur a fortuna veniſſe: nec recepiſſe: quo fit vt caſus ⁊ fortunę cauſę ſint per accidens.

¶ Perſpicuū igitur cauſam eſſe per accidens in his quae per electionem alicui⁹ gratia fiūt: Queꝑꝑ circa idem mens atqȝ fortuna ſunt.

electio enim abſqꝫ mente nequaq̃ exiſtit.

¶ Nũc definitionem fortunę colligit. ⁊ iquit. fortunam eſſe cauſam per accidẽs in his q̃ per electionem fiunt. cui addit conſequenter circa idem verſari mentem atqꝫ fortunam: cum electio nequaq̃ abſqꝫ mẽte ſit. hęc eſt eius definitio. Auerroes vult vt definitio ſic colligatur. fortuna eſt cauſa per accidẽs: in his quę per electionem fiũt: nõ ſemper neqꝫ plerũqꝫ: ſed rarẽter. atqꝫ his quę ſunt alicuius gratia. Dicitur primo: cauſa per accidens ad differẽtiam cauſę per ſe. Dicitur in his quę fiũt per electionem vt diſtinguatur a caſu: qui eſt in rebus naturalibus. Dicitur rarẽter ad differẽtiaꝫ eorum quę fiũt aut ſemper aut ſepe: dicitur in his quę fiũt alicuius gratia: vt diſtinguatur iter effectum fortuitum ⁊ actiones ocioſas: de quibus diximus. ¶ Sũt igitur tres differẽtię pricipales: licꝫ reſoluãtur in quatuor: addit ꝙ Ariſtoteles omiſit definitionem eius quod eſt ex ſe: qꝺ in lingua noſtra vocatur caſus: quia eius definitio habetur ex definitiõe fortunę vna particula ablata: quia fortuna eſt in eligibilibus tãtum. caſus vero in oĩbus. Sed hęc definitio videtur mãca: quia nihil eſt i ea per quod differat a cauſa per accidẽs pura. Videtur mihi ꝙ ideo Ariſtoteles ſuppleuit: q̃propter circa idem mẽs atqꝫ fortuna ſunt. ad denotãdum caſum ſiue fortunaꝫ nõ eſſe accidens mẽti: vt eſt cauſa pure per accidẽs: ſed mẽtem ipſam: quatenus accidit effectui mẽtis aliquod nõ propoſitum. Et ſic per hanc vltimam particulam vult habere differẽtiam iter cauſam per accidẽs purã: ⁊ fortunam. Illud vero quod ait Auerroes: ꝙ ſubiectũ caſus ⁊ cogitatiõis eſt idem. eſt itelligẽdum: ꝙ caſus ⁊ mẽs ſunt vna res numero: nõ differẽtes: niſi penes effectus vt diximus.

Queſtio. ¶ Quęrũt hic vtrum idem effectus poſſit eſſe caſualis reſpectu vnius: ⁊ per ſe reſpectu alterius.

Reſpõſio recentioꝝ. ¶ Reſpõdent recẽtiores ⁊ dicũt primo ꝙ fieri poteſt vt idem effectus ſit caſualis: reſpectu vtriuſqꝫ duarum cauſarum diuiſim ſumptarum: qui tamẽ reſpectu aggregati ex eis eſt effectus per ſe. Mouẽtur eo qꝛ frequẽter ab illo aggregato euenit talis effectus: vt dicũt. ¶ Dicũt ſecũdo fieri poſſe vt idem effectus ſit per ſe reſpectu vnius: ⁊ caſualis reſpectu alterius. vt exemplis mõſtrãt. Quidam primo horum diſſentiũt. Secũdo vero cõſentiũt. ideo arguũt cõtra primum.

Confutatio. ¶ Primo: quia ex duobus per accidẽs nõ fit vnum per ſe. igitur ex duabus cauſis per accidẽs nõ fit vna cauſa per ſe. ¶ Secũdo. ſi ex illis duabus cauſis per accidẽs fit vna per ſe cã: illa eſſet in quarto modo per ſe. hoc autem eſſe nõ poteſt: qꝛ nõ ſi ſunt ⁊ nõ ſunt cũ effectu. ¶ Tertio. ille effectus poteſt ab idefinitis cauſis iueniri. igitur nõ eſt effectus per ſe illius aggregati. ¶ Quarto. prouenit pter itẽtionem aggregati. igitur per accidẽs.

Defenſio ¶ Hęc poſitio defendi poteſt. nam iuẽtio debitoris licꝫ ſit per accidẽs reſpectu debitoris ſeorſuꝫ: ⁊ per accidẽs reſpectu creditoris: tamẽ cõcurrẽtibus illis ad forum: effectus erit per ſe ab illo ꝯcurſu. ¶ Ad primam dico: ꝙ cã per ſe itelligi poteſt vno modo per ſe vna vnitate eſſentiali: ⁊ ſic ex duabus per accidẽs nõ fit vna per ſe. Alio modo vnitate aggregatiõis: ſicut ex omnibus trahẽtibus nauim fit vna cauſa trahẽs: nõ ſm eſſentiam: ſed ſm aggregationem. ⁊ hoc modo poteſt ex duabus per accidẽs cauſis fieri vna per ſe: vt ex duabus falſis propoſitiõibus vna per ſe cõcludi poteſt. ¶ Ad ſcðm cõcedo illam eſſe in quarto modo per ſe: ⁊ cõcedo ꝙ illo cõcurſu poſito: ſemper erit debitoris iuẽtio: ⁊ ſi ſemper erit: etiam plerũqꝫ erit. ¶ Ad tertiam nego cõſequẽtiam: poteſt enim calor ab ifinitis cauſis per accĩs fieri: vt a motu ⁊ lumie: ab excuſſiõe lapidum: ⁊ tamen fit per ſe a calore. Similiter mors hominis eſſe poteſt ab ifinitis cauſis: ⁊ tamẽ per ſe eſt a decollatore. ¶ Ad quartum dico: ꝙ ad hoc vt ſit cauſa per ſe: ſufficit vt ab ea eueniat effectus: aut ſemper: aut frequẽter. oportet enĩ addere ꝙ eueniat pter itẽtionem: ⁊ nõ ſemper neqꝫ frequẽter: ⁊ tũc erit a cauſa per accidẽs. Hęc igitur poſitio eſt bene tolerabilis: ⁊ nõ remota ab itentiõe Ariſtotelis: nec aliorum peripatheticorum.

¶ **Indefinitas quidem igitur cauſas eas eſſe neceſſe eſt: e quibus id fiet qꝺ a fortuna proficiſcit̃. Unde fortuna indefiniti cã eſſe videt̃: ⁊ imanifeſta homini.**

¶ De fortuna tres fuerũt ſapiẽtum antiquoruꝫ poſitiones. Prima quę dixit nihil e fortuna ipſa proficiſci. Secũda: ꝙ fortuna eſt oĩum cauſa: ⁊ mũdanorum: ⁊ celoꝝ. Tertia poſuit fortunam eſſe rem homi imanifeſtam. Harum trium ſecũda eſt penitus falſa: nullo modo in bonum reducibilis. Ideo quãtuꝫ veritatis duę alię poſitiões habeãt: nũc exponit. Et primo quãtum veritatis cõtineat tertia. ⁊ arguit ſic. Infinitum eſt imanifeſtum hoĩ. Fortuna eſt res ifinita. igitur hoĩ imanifeſta. Minor patet: ꝙ rei fortuitę cauſę poſſunt eſſe ifinitę: quarũ quęlibet poteſt eſſe cauſa fortuita illius. Et hoc iquit. Indefinitas quidem igitur cauſas eas eſſe neceſſe eſt: e quibus id fiet qꝺ a fortuna proficiſcitur. Unde fortuna idefiniti cauſa eſſe videtur. ⁊ imanifeſta homi. Vel poteſt ratio formari ſic. cã ifiniti nõ eſt manifeſta hoĩ. fortuna ẽ cã ifiniti. igitur hoĩ immanifeſta.

¶ **Rurſus (vt videtur) nihil a fortuna proficiſci contingit. Haec enim omnia recte dicuntur: quia rationi conueniunt. Nam aliqua quidem ex parte fieri cõtingit aliquid a fortuna: quatenus per accidens id fit.**

¶ Prima vero poſitio id veritatis ꝯtinet. ꝙ nihil a fortuna ſimpliciter fit. Et poteſt ſyllogiſmus cõponi. nulla cã per accidẽs eſt cã ſimpliciter alicuius. fortuna eſt cã per accidẽs. igitur nullius eſt ſimpliciter cã. Quo vero ad verba attinet: eſti gręce: licꝫ latine ſonet eſt. tamẽ nõ nunq̃ pro ꝯtingit accipitur: veluti apud nos. ⁊ hoc modo trãſtuli: qꝛ ſic ſonat: ⁊ facilius itelligit̃. Littera ſuiipſius trãſlatiõe pꝫ. Auerroes vero hos duos textus exponit aliter. cõmẽto 53°. Vult enĩꝫ ꝙ Ariſtoteles de fortuna: quã ipſe caſum vocat: oſtẽdat duo. Primũ: ꝙ nulla ſciẽtia ſpeculatiua perſcrutet̃ de fortuna. Secũdum: ꝙ ipſa fortuna nõ ſit. Primum probat in prima cõmẽti parte: tum quia eſt idetermiata: tum quia effectus pficiſcẽtes ab illa ſunt ifiniti. Secũdũ probat in vltima cõmẽti parte: eo qꝛ eſt per accidẽs ⁊ in minori parte: qua ratiõe ipſa videtur nõ eſſe. Hęc expoſitio. ⁊ ſi ſit vtilis. litterę nõ cõuenit: reddit enim litteraꝫ ifructuoſam: atqꝫ ad pędicta nõ cõtinuam. melius igitur exponat̃ vt diximus. quia tamẽ qꝺ ait eſt verum. dubitãt circa primum. nam phyſica ſciẽtia ſpeculatiua eſt: ⁊ tamẽ de caſu ipſo atqꝫ fortuna perſcrutatur. igitur qꝺ ait in prima cõmẽti parte falſum eſt. Recẽtiores aiũt de caſu ⁊ fortuna ſciẽtiam perſcrutari nullam in particulari: ſed bñ in vniuerſali. ¶ Sed hęc reſpõſio friuola eſt: quia nec de cauſis per ſe tractat ſpeculatiua ſcientia: niſi de his in vniuerſali: imo de omnibus in vlĩ. Propterea dic vt ſuperius diximus: ꝙ nulla ſcia ſpeculatiua ſpeculatur fortunam tanq̃ mediũ in demrõne ad ſciaꝫ de effectibus

poteſt tamē tractare de ea vt ſubiectum ſcibile: de quo ꝑdicata per ſe cōſiderat.

¶ Atqꝫ vt accidens fortuna cauſa eſt. vt vero abſolute nequaq̄ꝫ: velut hoſpitij: edificator quidem cauſa eſt. per accidens vero modulator. Et vt ꝓfectus argentū recipiat nō hui⁹ gratia profectus: multitudine quoqꝫ īfinitae. Naꝫ ⁊ viſitare aliquem volēs: ⁊ perſequēs: ⁊ ludos ſpectaturus: ⁊ fugiēs.

¶ Ueritates vtriſqꝫ poſitionis nūc exemplis explanat. ⁊ primo veritatem primę poſitionis: ⁊ inquit. atqꝫ vt accidēs fortuna cā eſt: vt vero abſolute: nequaq̄ꝫ: vt prima poſitio dicebat: velut hoſpitij: ędificator qdem cā eſt. per accidēs vero modulator. Sed q: iſtud exemplū nō eſt ad propoſitum: nam nō ſic cauſa per accidēs eſt fortuna: vt modulator ipſe. Ideo dat aliud exemplum d. ⁊ vt profectus argētum recipiat: nō huius gratia ꝓfectus. Sic igitur pꝫ per exempla quid veritatis cōtinet prima poſitio. qd vero veritatis cōtineat tertia. Iterū per exempla explanat. Multitudie quoqꝫ īfinitę ſubaudi videnī ⁊ nobis īmanifeſtę. nam ⁊ viſitare aliquēꝫ volēs poteſt eſſe cā receptionis argenti. ⁊ perſequēs hoſtem vel id genus: poteſt eſſe cauſa receptiōis. ⁊ ludos ſpectaturus poteſt eſſe cā receptionis: ⁊ fugiēs ꝑtorem: vel tale id genus poteſt eſſe cauſa receptionis: ⁊ alię innumerę: quare īfinita videtur fortuna: ⁊ ita homini īmanifeſta. Sic igitur quid veritatis ambę habeāt: his exemplis pꝫ. Auerroes vero nō multum curās de intētione litterę: nec de cōtinuatione: vult in littera fieri ſyllogiſmum talem. videlicet. cauſę infinitę ſunt per accidens cauſe. fortuna eſt infinita reſpectu effectus fortuiti. igitur eſt cauſa per accidens. Maiorem vult eſſe ꝓbatam primo exemplo de domo ⁊ ędificatore. Minorem vero cęteris exemplis.

¶ Eſſe etiam fortunam aliquid ꝑter rationeꝫ: recte dicitur. Ratio nāqꝫ aut eorūꝫ eſt: quae ſunt ſemper. aut eorum: q̄ ſunt plerūqꝫ. fortuna vero in his eſt: q̄ ꝑter hec agūtur.

¶ Multa attributa plebs fortunę ipſi dicat: quorum primuꝫ eſt irrationale eſſe. vt illud ſenece. O fortuna viris inuida fortibus: cur nō ęque bonis ꝓ: ęquis diuidis. Ariſtoteles igitur hoc ſyllogiſmo plębis attributū verificat. Ratio eſt: aut eorum quę ſunt ſemper: aut eorum quę ſunt pleriqꝫ. Fortuna vero in his eſt: q̄ pręter hęc aguntur. igitur fortuna irrationalis: ⁊ pręter iuſtitiam agit.

¶ Quare cum he quae ſic cauſae ſunt: idefinitae ſint: ⁊ fortuna ipſa indefinita ſit: nihilominus dubitauerit quiſpiam: ſi eius quod a fortuna ſit: queuis cauſae fuerint nec ne: ceu ipſius ſanitatis: aut ventus: aut aeſtus: nō autē tonſio capitis. Cauſarum enim per accidēs: aliae propinqores alijs ſunt.

¶ Mouet dubitationem aſſerēs cauſam dubitationis ſimul: cum cauſę per accidens ⁊ fortuitę poſſunt eſſe infinitę eiuſdem effectus. vtrum omnes ſint cauſę fortuitę ⁊ per accidens illius. Ut quoniaꝫ ſanitatis poteſt eſſe cauſa per ſe medicus: per accidēs vero faciens ventum ęgroto: quādo non intēdit ipſum ſanare: ſed refrigerare. poteſt eſſe ⁊ ęſtuans ęgrotum: quādo nō intēdit ſanare: ſed iuuare tm̄. vt aſtantes agunt: ⁊ cęterę id genus. an hę ſint cauſę fortuitę. capitis tonſio vel caput tondens non ſit fortuita cauſa. Inquit: quare cum hę quę ſic cauſę ſunt: hoc eſt cum cauſę per accidens ſint indefinitę: ⁊ fortuna ipſa indefinita ſit: vbi eſt dare propriores ⁊ remotiores cauſas: nihilominus dubitauerit quiſpiam ſi eius qđ a fortuna ſit q̄uis cauſę: hoc eſt taꝫ propinquę q̄ꝫ remotę cauſę fuerint nec ne: ceu ipſius ſanitatis ſit cauſa fortuita aut ventus: hoc eſt faciens vētum: aut ęſtus: hoc eſt faciens ęſtum. nō autem tonſio capitis ita vt illę ſint cauſę. hęc vero non ſunt cauſę: aut oēs tam hęc q̄ꝫ illę ꝓ ¶ Reſpōdet cauſarum enim per accidens alię propinquiores alijs ſunt. Hęc littera poteſt intelligi pro nūc hoc modo: vt Ariſtoteles velit omnes illas eſſe cauſas: licꝫ differenter. nam alię propinquores: alię remotiores: vtręqꝫ tamen fortuitę. ventum faciens ⁊ ęſtus inducens ſunt quidem cauſę propriores: q: aliquid agunt in ęgroto: at tonſio eſt remotior cauſa: cū fere nihil agat in illo.

¶ Hoc qđ dicit. Ut vero intelligatur expoſitio Auerrois: volo exponere cōmentum iſtud. Auerroes igiť ſupponit diſtinctionem talem: ꝙ cauſarum per accidens: q̄dam ſunt propinquę: q̄dam remotę: quę ſunt remotę videntur eſſe pure per accidens: ⁊ nihil agentes: vt muſicum ⁊ rhetoricum: ⁊ id genus. q̄ vero ſunt propinquę videntur magis eſſe per ſe. ¶ Inde emergit dubitatio an vtręqꝫ ſint vel eſſe poſſunt cauſę fortuitę. Ait Auerroes: ꝙ cum fuerit inter cauſam per ſe: ⁊ cauſam per accidēs dr̄ia deꝓhenſa: nō reuoluetur dubitāo amplius. Com. 55.

¶ Et cū dicimus ꝙ cauſa. Uerificatur exemplum eius. vbi ſcias ꝙ vbi nos habemus. nō autem tonſio capitis. Auerroes habebat. euacuatio autem nō. ⁊ tūc vult ꝙ cauſe caſualis ſanitatis eſt aduētus vētorum. aduentus ſolis: ⁊ id genus. cauſa per ſe ſit euacuatio. Ecce ꝙ littera eſt falſa vt vides.

¶ Exemplum igitur. Sed dubitatur: quia oīa hęc vidētur cauſę per ſe: vt ventus: ⁊ ęſtus: ⁊ id genus. igitur exemplum nō eſt ad propoſitum. ¶ Reſpōdet: ꝙ in iſto exemplo non eſt dubitatio: quia nō videtur ad propoſitū. eſt tamen poſitum loco eius exempli quod facit dubitare. Et ita eſt poſitum loco ſecundi modi: quo erat dubitatio. Innuit quoqꝫ aliam ſolutionem: ꝙ fortaſſe iſtud exemplum eſt poſitum loco ſecūdi modi dubitandi. vt ſit ſecunda dubitatio hęc: quia in quibuſdam non poſſunt diſcerni q̄ ſint cauſę per ſe: q̄ vero per accidens: vt in iſto exemplo ſanitatis nō poſſunt ſciri q̄ ſint per ſe cauſę: quę non per ſe. ⁊ q̄ ſunt caſu. Ideo accidit dubitatio an omnes ſint per ſe cauſę: an aliq̄ ſic. et aliquę nō. ⁊ q̄ regula diſcernendi.

¶ Deinde induxit illam litteram. Cauſarum enim. vult Auerroes ꝙ nō ſit ſolutio. ſed dubitandi cauſa. nam cū cauſę accidentales ſint q̄dam propinq̄ q̄dam remotę: ideo accidit dubitatio an caſus ſint in vtriſqꝫ.

¶ Et hoc eſt ita. Cauſam dubitationis vltra textum talem aſſignat: ꝙ in omni genere rerum eſt aliquod notū naturaliter: hoc eſt ſolo lumine: vt cōmuniſſima in illo genere: q̄dam ignota vt vltimę differentię. Caſus vero ſit genus quoddam habens nōnulla cōmuniſſima. nōnulla ſpecifica. iure dubitatur de caſu. Id autem quod eſt notum naturaliter in genere caſus: eſt ꝙ ipſum eſſe caſuꝫ nemo dubitat. Ignota vero ſunt ea q̄ dixit in exēplo de ſanitate. Ex his colligi pn̄t duę lrę expoſitiōes. Prima eſt: vtrum tam cāę per accidēs proximę q̄ꝫ remotę poſſunt eſſe fortuitę. Secūda expoſitio eſt. quādo in aliquo nō poſſunt diſcerni: q̄ cauſę ſint per ſe: ⁊ q̄ per

accidēs:q̄ eſt regula īueniendi illas: quaꝫ expoſitioneꝫ dedit ipſe coactus exēplo Ariſtotelis. Tu vero nō ignores ꝙ ſecūda expoſitio nullaten⁹ textui cōuenit. Prīa vero textū facit mancū. nam tollit ſolutionem queſtionis: ⁊ addit cām dubitationis.

¶ Themiſtius. Exponit litterā ſm Themiſtiū: ⁊ hec eſt recta expoſitio. Uult enim Themiſt. ꝙ Ariſtoteles ꝑtermiſit: cā ꝑ enim per accidēs. ꝙ caſus q̄daꝫ ſunt cauſe ꝓpinque: q̄daꝫ remote: vt vtreq; ſunt caſus ſiue fortuna: vt recte exponit Themiſtius exemplū Ariſtotelis.

¶ Et in q̄buſdā. Corrigit litterā: ⁊ quaſi inuit aliā expoſitionē. ⁊ inq̄t: ꝙ loco illius verbi: nō aūt euacuatio. inuenit in alio libro: nō aūt abraſio capitis: ⁊ tūc vult ꝙ Ariſtoteles inuat talem ſolutionē: ꝙ cauſe per accidēs propinque ſunt enumerāde īter cās caſus. remote vero nō. vt abraſio que eſt cā remota nō eſt cā fortuita. Sol vero ⁊ ventus: q2 ſunt propinque: hi ſunt fortuite cauſe. Ego vero pace Auerroys dixerim: puto oīa hec eē ſuperflua: ⁊ potius facere ad cōfuſionem textus: q̄ ad illius itellectū: expoſui tamē ipſa: q2 in hac etate noſtra ita opꝫ fieri.

Dub. ¶ Dubitāt hic vtrū fortuna debeat dici cā per accidens ex parte cāe: vt muſicū ⁊ grāmaticū ex parte edificatoris: an ex parte effectus.

Rñſio. ¶ Themiſti⁹ Auer. ⁊ oēs tenēt ꝙ fortuna eſt cā per accidēs ratione effectus: nō autem rōne cauſe.

Repli. ¶ Sed q̄daꝫ blacterones obyciūt: q2 cā per accidens ratione effectus eſt illa: q̄ vt ſic facit aliquem effectū ad quem per accidēs alius ſequit̄ effectus. modo fortuna vt ſic nō facit alium effectū q̄ fortuitū. igitur nō poteſt dici cā per accidēs rōne effectus.

R ñſio. ¶ Dici poteſt ꝙ idem ſimpliciter ſm rem eſt mens ⁊ fortuna. mens q̄dem cā eſt per ſe reſpectu actionis q̄ ꝓficiſcit̄ ab ea cuꝫ propoſito: hec eadem eſt fortuna reſpectu effectus: q̄ effectui per ſe ꝯiungit̄. Tunc argumētuꝫ dico: ꝙ lꝫ fortuna vt fortuna nō ſit cā: niſi effectus fortuiti vt fortuitus: ⁊ mēs vt cā per ſe nō niſi effectus per ſe: nō ꝓpter hoc ſequitur ꝙ fortuna ſit cā per accidens ex parte cauſe: hoc eſt ſit acc͂ns cāe per ſe: vt muſicum ⁊ grāmaticum accidit edificatori. ſed tm̄ ꝙ diſtinguit̄ ratione a cā per ſe: quā diſtinctionē rationis habet ab effectu occurſorio. Et ita oēs ꝯcedūt ꝙ fortuna accidit cauſe per ſe ſaltem ſm modū intelligēdi. Sed volūt diſtinctionem illā euenire ex parte effectus: nō autem cauſe. ⁊ hoc ignorāt blacterones. ¶ Aduertendū ſm Themiſtiū: ꝙ ſi velimus ſcire ꝓpiores cauſe per accidēs q̄ ſint: queq; remotiores: ꝯſtituende ſunt actu oēs. ⁊ īuenientur fortuite alique propinque ⁊ alique remote: ac ſi ſimpliciter queſieris ⁊ abſolute q̄ fuerit cā rei fortuite propior: nullam licebit afferre. ⁊ ita vult vno modo q̄ſtionem habere locuꝫ. alio modo non habere locum. Habet enim locū: quādo fit de cauſis per accidēs: nam tūc inueniunt̄ aliq̄ propinque: alie remote: nō habet locuꝫ: qn̄ q̄ſtio fit de cauſis ſimpliciter ⁊ abſolute. nā nulla poteſt cā fortuita ꝓpinqua aſſignari. Et in hoc apparet q̄ male intelligūt Themiſtium recētiores hic: qui nec Auerroem intelligunt.

¶ Dicitur vero fortuna: bona quidem cum bonum aliquid euenit. Mala vero: cum aduerſi quid. Proſperitas vero fortunae: atq; infortunium: cū haec magnitudinem habuerint. Quapp ⁊ cum perparum defuit: vt malum q̄ſpiam magnū aut bonū accipiat: infortunatū tum illū aut fortunatū dicimus eſſe. Propter ꝙ mēs ita de illo dicit ac ſi cēt. q̄d enim prauū deeſt: nihil diſtare videt̄. Rurſus fortunae proſperitas incerta: nō ſine ratione aſſerit̄. Nam ipſa fortuna incerta eſt. Impoſſibile eſt enim aut ſemper aut pleruſq; aliquid coꝝ eſſe q̄ e fortuna proficiſcūtur.

¶ Alia fortune attributa ſunt bonitas ⁊ malicia: proſperitas ⁊ calamitas: demum ⁊ inconſtātia ſiue incertitudo: dicant fortune bonitatem: cū boni aliquid ⁊ proſperi euenit. maliciam vero cōtra: cum aduerſi q̄d ſurgit. proſperitatem vero ei aſcribunt: cum boni magnitudo vel euenerit: vel ꝓpe ventura ſit. Calamitatem vero: cum aduerſi magnitudo aut acciderit: aut prope euitari nō poſſit. nam q̄ prope ſunt: ac ſi p̄ſentia eſſent diiudicat. Inconſtātiam vero ac īcertitudinem: cum ea q̄ ab ipſa proficiſcunt̄: nec ſemper: nec frequēter occurrunt: ſiue bona ſiue mala. hec a poetis atq; plebe cōmuniter fortune dedicantur. Quo vero ad verba attinet eutychia grece nōnunq̄ eufortuniū dicitur: ⁊ barbare quidem rectius ꝓſperitas fortune. ⁊ hoc modo trāſtuli. Similiter diſtychia: legitur diſfortuniū: q̄d nō placet: ideo rectius infortuniuꝫ vel calamitas diceret̄. Hec ſunt q̄ Ariſtoteles verificat de fortuna. ¶ Sed qm̄ multa nobis eueniūt a fortuna: maxie bona fortune vt externa. ideo eſt q̄ſtio nō parua vtruꝫ hec q̄ nobis e fortuna aduenire dicūtur: proficiſcant̄ aliqua e cauſa determinata: q̄ ſit per ſe cā illoꝝ. hoc eſt q̄rere vtrum euētus fortuiti in hominibus proficiſcantur ab aliqua cauſa per ſe. Dub. ſor tune.

¶ Animaduerſione dignū eſſe triplicia bona. vt anime virt⁹ ⁊ ſcia. corporis: vt valitudo: ⁊ pulchritudo. ⁊ fortune vt externa: ſimiliter ⁊ mala trifariam ſunt. bona corporis ⁊ bona aie videntur non eſſe a fortuna. quoniam bona anime intendūtur ab anima ipſa tanq̄ perfectio a perfectibili. Bona corporis ſunt bona nature: q̄ ab agente intendūtur naturali. Utrū in bonis nature poſſunt eſſe fortuita. poſterius diſputabit̄ cum de mōſtris dicet̄. Sed vtrum bona anime ſint vel eſſe poſſint a fortuna. in libro ethicoꝝ omitto. Reſtat igitur vt diſputemus de bonis fortune: vtrū videlꝫ ſint pure ⁊ ſimpliciter caſualia: an habeāt aliquā cām per ſe. Bona tria.

¶ Quidā dixerūt oīa fortuita compata ad hoiem: cui rarenter ⁊ ꝑter intētionem eueniūt reduci in prouidētiam: qua ratiōe fit vt nihil ſimpliciter fortuite adueniat: cū omne adueniēs cām habeat. videlꝫ. prouidētiam. Erūt igitur fortuita ſiue bona ſiue mala: ſiue proſpera ſiue calamitoſa: reſpectu nr̄i a fortuna ⁊ ꝑter itentionē: reſpectu diuine ꝓuidētie per ſe ⁊ determinata. Huius pōnis ſunt theologi antiq: ⁊ ēt ſum⁹ nos. Poſitio theologorū ⁊ nr̄a.

¶ Ut enī nihil eſt ꝙ non bonitate dei ⁊ entitate ꝑticipet: ita nihil eſt q̄d non cadat ſub illi⁹ ꝓuidētia cū ꝓuidētia ſit equalis ſue eētie. Argum.

¶ Obycit aūt Ariſto. huic in libro de bona fortuna: q2 tūc deuꝫ prauū iudiceꝫ faciem⁹: nā bonis nōnunq̄ mala: ⁊ ipſis malis bona diſtribuit. Ampli⁹ vt dr̄ in 10° ethicoꝝ: tūc deus erit index diſtributiōis bonoꝝ ⁊ maloꝝ. hoc nefas eſt bonitati diuie. Tertio vt arguit Auer. tūc deus vileſceret: vt oculus vidēs turpia viſibilia. Multa alia alibi diximus. Obiec. ariſtotel.

¶ Aliȷ aūt dixerunt hec fortuita euenire nobis penitus a fortuna: nihilq; euenire per ſe: niſi aut bona nature: aut bona anime. bona vero fortune quādo rarēter ⁊ pꝛeter intētionem contingūt: penitus per accidēs proficiſcūtur: ⁊ penitus a caſu: nec oportet reducere illa niſi ad cauſam per ſe aliquem finem ītendētem. Secūda poſitio.

¶ Huius poſitiōis fuit Epicurus ⁊ Auerroes: qui negāt prouidētiam: ⁊ fatum. Ariſtoteles quoq; in iſto ſecūdo videtur nō reducere hos effectus niſi Epicur⁹. Auerro. Ariſto.

Themiſt.

ad cauſam per ſe alium finem itendentem. ¶ Doctiſſimus quoqȝ Themiſtius voluit vnam et cauſam eſſe per ſe ⁊ fortunam. vt enim ordinata in finem quem itendit eſt per ſe. vt vero cum illo fine ꝯiungitur aliquis alius nõ propoſitus nomẽ fortunę ſibi vendicat: quę ratio docet hos effectus eſſe penitus a fortuna: nõqȝ eſſe reducendos in aliam cauſam: quã agentem particularem: quę per ſe agit aliquem effectum. ⁊ per accidẽs alium illi ꝯiunctum.

Confutatio.

¶ Sed huic oẽs leges aduerſantur: omnes enim hęc in deum reducũt aliquo modo. ¶ Amplius cõmunis hoium conſenſus pro bonis recipiendis vota exhibet deo: ⁊ pro malis euitãdis etiam. ⁊ qđ eſt cõmune nõ eſt penitus falſum. Rurſus vetuſtę oẽs ⁊ cõmuniter viri bona iterdum nob: s exoptãt: iterdum mala: quibus iraſcuntur: ⁊ a lege puniũtur. Igitur hęc habẽt cauſam aliquã per ſe: re⁹ cui⁹ nõ erũt fortuita.

Alia Ariſtotelis poſitio.

¶ Propter hęc Ariſtoteles in libro de bona fortuna tãdem hęc fortuita ſiue bona ſiue mala proficiſci dicit ab impetu nobis iſito. Fingit enim vnũquẽqȝ exortu gñatiõeqȝ ſuum ferre impetum: quo ad recte agẽdum impellitur: quoqȝ ad male praueqȝ operãdum. Qua ratiõe fit vt effectus hi fortuiti reſpectu itellectus. erũt fortuiti: reſpectu imper⁹ mouẽtis itellectum pręter rationẽ: erũt per ſe. vt enim formica ab iſtictu colligit grana: ita homo fortunatus ab impetu mouet ad pſperitatem futuram. qua ratiõe fit vt collectio granoꝝ ſit per ſe reſpectu iſtinctus: ita fortuiti euẽtus ſiue proſperi ſiue calamitoſi erũt per ſe reſpectu impetus. Reſpectu tamẽ itellectus mouẽtis pręter rõnem: fortuiti erũt.

Qualis ſ rulo. ſitio.

¶ Sed hęc Ariſtotelis reſpõſio lȝ ſufficiat phyſicis qui rerum naturas obſeruãt: ſapiẽtibus qui per altiores cauſas proficiſcũtur: nõ ſufficit. nam adhuc remanet quęſtiõis germẽ. videtur enim ⁊ impetus ipſe fortuitus hoĩ datus. iſtinctus nãqȝ naturę ſpeciem totam ꝯſequitur. ⁊ ideo datur a patre ⁊ matre atqȝ ſemie. Impetus autem iſte cum ſpeciem nõ cõſequatur: adhuc forte ⁊ fortuna hoĩbus accidit. ⁊ ita adhuc illius eſt quęrẽda cauſa per ſe. Pater enim ⁊ mater nõ ſufficiũt: cum ſemper filiũ agerẽt ſil:s propẽſiõis atqȝ ſimilis iper⁹. vt pater colericus filium facit cholericum: vt narrat Ariſtoteles in libro ethicoꝝ de his qui verberãt patres. Videtur igit aliũde cauſam eſſe perquirẽdam.

Poſitio aſtrolog.

¶ Aſtrologi igitur hos hoium ſiue impetus ſiue propẽſiões in cauſas cęleſtes reducũt. Qui enim vt ait Pholomeus habuerit i natali dominũ ſortis culmĩnãtem: ſuis in iuriſdictõibus: hñqȝ affectum a luminaribus: hic impetum ex tali naſciſcitur cõſtellatione quo iuxta dominatricis ſtellę peripaton: ſiue inambulationẽ ſiue profectionẽ: ſiue (vt hodie dicũt) directionẽ ad magnas iopinatas facultates mouebit. Rurſus ⁊ g aliquam ſtellaꝝ fixarum ex regijs in aliquo cardinalium geniturę locoꝝ habuerit: hic ad magnas iopinataſqȝ fęlicitates impetu mouebitur: vt ait Ptolomęus i libro cẽtuȝ enun⁹. Qua ratiõe fit vt pſperitas ſiue calamitas fortuita ſit reſpectu agẽtis itellectu pter rõnez ⁊ raro. Reſpectu vo ipetus collati i genitura a cęleſti cõſtitutiõe (quã fatũ pticularez vocauim⁹) per ſe eſt.

Vñ nobis iper⁹ ſit.

¶ Reſtat aũt vnum declarãduz quo nã modo ipetus ille: ſiue propẽſio nobis ex genitura a pticulari fato ꝯtingat. res iſta nõ pua eſt: qñ nõnulli ex cõceptu illum nãciſci velint a fato. Alij ab exitu in lucem. alij ab aiatione ipſa. Et ſi Ptolomęus multum tribuat ꝯceptui: vt in libro noſtro teſſarologio diximus: pro nũc imaginãdum eſt cęleſtem illam cõſtitutionem (quam fatum particulare appellauimus) aerem nos cõtinẽtem alterare: aer vero alteratus quaſi ſibi oẽm cęleſtem vim abſorbẽs: cum fętus in lucem ęditus illũ mox alterat itus ⁊ extra per meatus: ⁊ foramia intrãs: generãs in illo qualitatem quãdaȝ: quo modo calor generat in ligno calorem: quã impetuȝ Ariſtoteles vocat: Cicero vero propẽſionem ad futuros euẽtus cõcitãtez natũ p varia ſtellaꝝ pfectõe ad calamitates atqȝ pſperitates nato inopinatas. Ptolomęus vocat numẽ ſiue afflationem. Socrates autẽ demonium: ⁊ recte vt video.

De oia ſub ſen.

¶ Et qñ pticulare fatum ꝯtinetur ſub gñali. gñale vero ſub prouidẽtia ex qua proficiſcitur. patȝ oia ſub prouidẽtia ꝯtineri. Hoc modo fortuita ab impetu proficiſcunt. impetus ab aere alterato: aer alterat a cęleſti illa ſiue ꝯſtitutiõe ſiue fato pticulari: fatuȝ hoc pticulare ſub ordine ſecũdaꝝ cãruȝ ſiue fato vli cõtinet. Hoc a prouidẽtia tãdem deriuatum eſt. oia igit ſub prouidẽtia. Tũc nõ eſt difficile ꝯtraria huic ſoluere. deus enĩ prauus eſſet iudex: qñ bona malis: ⁊ mala bonis diſtribueret: modo nullũ eſt malũ in rebus. vt theologi aiũt. ideo nihil mali agit: niſi compatiõe. ¶ Ad ſcđm dico: ꝙ illud cõuenit bonitati diuinę: cũ ſit rectus iudex: nec id exeq̃tur modo nr̃o. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ vileſceret ſi curaret illa modo quo nos curam⁹ accipiẽtes cognitionem a reb⁹. Quo qdem igit modo nihil ſit ſimplr a fortuna vel caſu: ſȝ in reſpectu ex his modo pȝ.

¶ Caſus igitur atqȝ fortuna ambo quidẽ vt dictum eſt cauſae ſunt per accidens. In his videlicet: quae neqȝ ſimpliciter: neqȝ plerũqȝ fieri poſſunt: atqȝ horum in his: quae alicuius gratia ſunt.

Expõ.

¶ Epylogat defõnem caſus ⁊ fortunę ſub q̃dam cõmuni ratiõe. ⁊ ingt: ãbos eſſe cãs per accidẽs: coꝝ. vȝ. q̃ neqȝ ſimpliciter neqȝ plerũqȝ ſunt: aut fiũt: atqȝ horuȝ in his: quę alicuius grat ia ſunt. Hęc oia gñaliter ⁊ minutatim nõ ſemel ſunt expoſita.

¶ Differũt vero: quoniam caſus ipſe ad plura ſe extendit: quando qdem id quod a fortuna fit: a caſu etiam proficiſcit. Hoc autẽ non omne a fortuna euenit. Fortuna qdem enim ⁊ qđ a fortuna. In his eſt: q̃ ⁊ fortunata exiſtũt: ⁊ omnino qbus actio competit.

Expõ.

¶ Hactenus cõiter caſum ⁊ fortunã declarauit. nũc iter illa differẽtiam ſtatuit. ꝙ caſus in pluribus afferẽ: qcqd enim fortuna facit: facit ⁊ caſus. Nõ cõtinuo quicqd fit caſu: fit itidem a fortuna. Ut vero altius differẽtia pergat in qbus ſit fortuna: atqȝ qbus ſit caſus alti⁹ excolit. ⁊ primo in qbus fortuna. d. fortuna eniȝ ⁊ id qđ a fortuna eſt: circa eas res verſant: qbus adeſt ea nã vt fortunatę pñt dici. ⁊ demũ circa eas ad q̃s pertinet actio. ¶ Aiaduerſione dignum eſt multotiẽs cõcretum eſſe notius abſtracto. Ariſtoteles igit fortunã verſari circa actiões humanas co probat: qȝ fortunati circa eas verſant. vt q̃ſi arguat. circa ea ẽ fortuna: circa quę ⁊ fortunati verſant. Sed circa actiones humanas fortunati euadũt. igitur ⁊ fortuna. maior patet. qȝ e fortuna: quę gręce eſt tyche deſcẽdit eutychesſae: qđ latine ſonat eſſe fortunatum. minor patebit: qȝ nõ dicim⁹ inalata fortunata. ſed holes circa actiones hũanas. ¶ Sed dubitatur vtrum caſus ſit genus fortunę. ¶ Reſpõdet Auerroes: ꝙ capiendo caſum: quod ipſe vocat ex ſe: ꝓprie ſecundum id quod ſignificat proprie: non eſt genus ad fortunam: quam ipſe caſum vocat. ſed ex ſe ideſt caſus: ⁊ caſus ideſt fortuna accepta ſecundum propria ſi-

gnificata ſunt due ſpecies: quarum altera vt caſus eſt in rebus naturalibus. fortuna vero in rebus voluntarijs: at capiendo hęc cõmuniter: ſic caſus: quem vocat ex ſe eſt conueniens rebus naturalibus ꝛ voluntarijs. fortuna vero in rebus voluntarijs tm̃.

¶ Quapropter ꝛ circa res q̃ aguntur: fortuna ſit neceſſe eſt. Signum autem id eſt: nam proſperitas ipſa aut idem qđ felicitas: aut ꝓpe eſſe videtur. Felicitas autem actio q̃dam eſt: eſt enim bona actio. Quare q̃cūqꝫ agere nequeunt: ipſa neq̃q̃ a fortuna aliqđ efficiũt.

Expõ. ¶ Ulterius declarãs circa quę fortuna verſet̃ ex dictis cõcludit: quapꝑ ꝛ circa res quę agunt̃ atqꝫ gerunt̃ fortuna ſit: neceſſe eſt. ea quę geri ꝑrit agiqꝫ ab Ariſtotele practica dicunt̃. Sunt aũt ea: vt in 3° ethicoꝝ ſcribitur: quę volũtate ꝛ conſilio fiunt. rem hanc approbat ſigno maxime: ꝙ oīs fęlicitas ſit actio quędam: cum ſit bona actio quę gręce eupraxia. ꝓſperitas vero ipſa: quę gręce eſt eutychia: eſt̃ fęlicitas: aut ꝓpe fęlicitatē. igit̃ proſperitas ꝛ fortuna circa actiones erunt: qua rõne fit: vt quęcunqꝫ agere nequeunt vt bruta ꝛ id genus: ipſa nequaq̃ a fortuna aliquid efficiũt: aiaduerſione dignum de fęlicitate fuiſſe põnes duas cõiter celebratas. Pria ꝙ fęlicitas cõſiſtat in congregatione bonoꝝ exterioꝝ. vnde ꝛ locupletes vocant fęlices. Scđa vult ꝙ fęlicitas ſit in actionibus ſtudioſis: quę virtute agunt̃: nõ tamen ſine bonis exterioribus. nam per bona exteriora multę virtutes ſaltem inſtrumentalr̃ fieri poſſunt: vt liberalitas. munificẽtia: ſplendor: magnanimitas: ꝛ id genus. ¶ Iuxta primã põnem Ariſt. ait ꝓſperitatem eē fęlicitatem. Iuxta ſecũdam dixit: aut ꝓpe eſſe videt̃: qꝛ nõ ſine ꝓſperitate: cum ſit veluti decus aut inſtrm̃ multarum virtutum: vt dicit̃ primo ethicoꝝ.

¶ Quãobrem neqꝫ inanimale: neqꝫ brutum: neqꝫ puer fortuito quicq̃ facit: quia electione carent: neqꝫ proſperitas fortunae: neqꝫ infortunium ijs competit. preterq̃ ꝑ tranſlationem quãdam: quemadmodum Protarchus inquit: fortunatos eſſe eos lapides: ex qbus ſimulacra deorum fierent: quia honorantur. Coniuges vero ipſorum conculcantur. Pati vero a fortuna ꝛ his aliquo modo inerit: cum is q circa ipſa quicq̃ egerit: fortuito agit. mõ vero alio nequaq̃ eſt.

Expõ. ¶ Ex his concludit ea in quibus non eſt ipſa fortuna: ꝛ vult ꝙ neqꝫ inanimale: neqꝫ brutū: neqꝫ puer fortuito quicquã facit: qꝛ ꝛ electione ꝛ conſilio carent: circa qđ fortunam conſiſtere diximus. Rurſus ijs neqꝫ proſperitas fortunę neqꝫ infortunium competit: pręter q̃ per tranſlationem quãdam ꝛ ſimilitudinē: quẽadmodum Protarchus inquit: fortunatos eſſe lapides: ex quibus arę: ſiue altaria: ſiue ſimulacra deorum fierent: qꝛ honorantur: coniuges vero ipſorum: qui ſunt eiuſdem ſpeciei. contra infortunatos ait: quia humi ſtrati pedibus conculcantur. Declarat tamen hęc in anima poſſe pati a fortuna aliquo modo: ſaltē quãdo qui agit a fortuna: circa ipſa fortuito agit. vt dicimus nauim pati a fortuna: ꝛ ciuitates: ꝛ cętera id genus: ꝛ ita in anima ꝛ ſi agere non poſſunt fortuito: pati tamen fortuito poſſunt ab ijs quę agũt fortuito. ꝛ dixit aliquo modo: quia reuera nec pati a fortuna dicunt̃: niſi aliquo modo: vt ſubiecta aut inſtrumenta agentis fortuito: quo modo idola ꝛ deorum ſimulacra patiuntur: quia recipiũt ab agente fortuito. Talia igitur vt Auerroes innuit dupliciter fortunata dici poſſum. Tum per tranſlationem ꝛ ſimilitudinem. Tum quia patiuntur ab agente fortuito operante.

¶ At caſus ꝛ caeteris animalibus: ꝛ pluribꝰ inanimis competit: vt equum caſu dicimus veniſſe: vt euaſus ſit profectus. non aũt euadendi gratia venit: ꝛ tripodam etiam cecidiſſe caſu. Stetit enim vt ſit ſedens: ſed non huius gratia cecidit.

¶ Hactenus in quibus ſit fortuna ꝛ in quibus non ſit: expoſuit. nunc vero vt differentias compleatur in quibus caſus ſit: explicat: et vult caſum reperiri non tantum in hominibus: ſed in cęteris animalibus. Itemqꝫ ꝛ in rebus inanimis pluribus: vt tripodam dicimus caſu cecidiſſe vt fieret ſedes: quod eſt pręter intentionem eius ad qđ inſtituta fuit: erat enim facta vt erecta eſſet ſedes: ꝛ non vt cadens eſſet ſedes. ꝛ dixit in pluribus inanimis. qꝛ fortaſſe non niſi in illis quę veniũt ad vſum noſtrum vt artificialia: ꝛ nõnulla nãlia. Expõ.

¶ Quare perſpicuū cum eorum aliqđ q̃ ſimpliciter alicuius gratia fiũt: cum non eius qđ euenit gratia factū eſt: quoꝝ cã eſt extra: tunc nos caſu id fieri dicere. Hoꝝ autem fortuito ea fieri: quae eligibilium caſu fiũt in his quae electionem habent.

¶ In quibus ſit fortuna. ꝛ in quibus non ſit: rurſus ꝛ in quibus caſus: declaratum eſt. nunc differentiam ꝛ conuenientiam colligit in vno. ꝛ inquit: quare perſpicuum cum eorum aliquid quę ſimpliciter alicuius gratia fiunt: cum non eius qđ euenit gratia factum eſt: ꝛ quorum cauſa ſit extra intentionem agentis: ꝛ nõ contenta in intentione agentis: tunc nos caſu id fieri dicere. Eſt igitur caſus cauſa per accidens eius quod euenit pręter intentionē in his quę fiunt gratia alicuius. Horum autem fortuito ea fieri quę eligibilium caſu fiunt: in his quę electionem habẽt. ꝛ ita caſus videtur genus fortunę: vt patꝫ per eiuſmodi definitiones. Auerroes hic ſumit ſimpliciter pro vniuerſaliter: ꝛ cõmuniter: vt diſtinguitur contra partem ꝛ ſpeciem ſiue ſingulare. ꝛ poteſt ſtare. Expõ.

¶ Signū vero eſt q̃m̃ fruſtra tunc eſſe dr̃ cū id qđ erat alicuius gratia: illius gratia non eſt factum. Ut ſi deambulatio egeſtionis gratia eſſet: ſi nõ euenit ei qui deambulauit: fruſtra illū deambulaſſe dicimꝰ. Fruſtra quoqꝫ deambulationem fuiſſe. Ut ſit id fruſtra quod aptū eſt eſſe alicuiꝰ gratia: cū id non efficiat cuius gratia erat: ꝛ aptū erat. Nam ſi qs lauiſſe ſe fruſtra dixerit: qꝛ ſol non defecit: ridiculus vtiqꝫ erit. Non enim illiꝰ grã illud erat: ita caſus ſuo nomine tūc dicit̃ cū id fruſtra fit: cecidit enim non percutiendi gratia lapis. A caſu ergo cecidit lapis: quia cadere ab aliquo ꝛ percutiendi gratia poteſt.

Expoſ. ¶ Ut Themiſtius inquit: probat Ariſtoteles qđ mõ dixerat. vz. ꝙ caſus in his fit. q̃ ſunt alicui⁹ gr̃a. Et arguit ſic. fruſtra eſt in his q̃ alicuius gr̃a fiũt: ⁊ apta ſunt fieri. caſus aũt eſt fruſtra: aut ipſi ꝓximũ. igit̃ in his eſt q̃ alicuius gr̃a fiunt: ⁊ apta ſũt fieri. adiecit ⁊ apta ſunt fieri: q2 ſiquis lauiſſe ſe fruſtra dixerit: q2 ſol non deficit: hic dicens ridiculus vtiq3 erit: nõ eni3 illius gr̃a illud erat aptum eẽ. Maiorẽ ꝓbat nõ aliter: q̃ȝ per cõez cõſenſuȝ oium eoꝝ: q noie caſus vtunt̃. oẽs eni3 ad illum ſenſuȝ eo vtunt̃: ꝙ vero caſus fit fruſtra. declarat a deriuatione noĩs ⁊ ab exẽplo: deriuatione nomis gdem: q2 caſus grẹce eſt automaton dcm̃ ab auto grẹce: latine ipſum: ⁊ mates latine fruſtra: ſiue temere: ſiue vanũ. Quo fit vt automaton grẹce latine ſit idẽ qđ ipſum fruſtra. Exem vero idem ꝓbat: qđ trãſlatione ipſa p3. Sic igitur pat3 caſu3 eſſe in his quẹ alicuius gr̃a agunt̃: ⁊ apta ſunt agi illius cauſa. Annotauit Auer. in hoc cõmento 63° ꝙ res fit fruſtra vno mõ ſimplr̃: vt quãdo nihil fit. Interdu3 ſm gd vt quãdo aliquid fit: ſed ꝑter intẽtione3. ¶ Dubitant recẽtiores vtrum id qđ caſu fit: fiat vel aptũ ſit fieri a cauſa aliqua per ſe. Reſpõdent recẽtiores ꝙ capiendo caſum vt diſtinguit̃ contra fortunam id quod eſt a caſu impoſſibile eſt eẽ ab aliqua cauſa per ſe. vt dicit Auerro. 8° huius. cõmẽto 46°. non autem capiendo caſum large. ¶ Dicit ẽt ſcdo: ꝙ capiendo caſum ꝓprie: nõ reperit̃ vbi effectus intentus prouenit: ſed bene capiẽdo caſu3 cõmuniter. Blacterones yo obyciunt. Cõtra ꝑmum gdem: q2 ſi lapis moueret̃ deorſum: non vt frangeret olla3 ⁊ frangeret: fractio ollẹ eſt a caſu: ⁊ apta eſt eſſe a cauſa per ſe: vt ſi lapis proiectus ab aliquo intendente illam fractionem. Multi alij caſus fiunt ad idem: qui omnes vnam habẽt vim. Contra ſecundum vero: quia ſi recederet equus ab hoſtibus: ⁊ veniret ad ſtabulum comedendi gr̃a ⁊ comederet: ſalus eius eſſet caſualis proprie: ⁊ tamen eueniret finis ab equo intentus. ¶ Ampli⁹ ſi lapis deorſum mouetur ⁊ frangeret caput blacteronis: fractio eſſet caſualis proprie: ⁊ tamẽ veniret effectus intentus a lapide. videlicet. deſcenſus. ¶ Defendi poſſunt recentiores yo a captiunculis: na3 ipſi loquuntur in caſu naturali. eſt autem caſus naturalis mõſtrum: qđ. v3. fit actione naturẹ alteratiue per diſpoſitiones ꝑcurias qualitatiuas ⁊ quãtitatiuas: cuiuſmodi nõ ſunt motus equi: neq3 lapidis: neq3 talium id genus. Monſtrum enim qđ caſu illo modo naturali fit: fieri non poteſt ab aliqua cauſa per ſe: quonia3 tũc vna ſpecies poſſet proficiſci a natura ⁊ a caſu. Et ꝙ hẹc ſit intentio recentioru3 pat3 per exempla eorum: ⁊ per dictum: qđ per ſe ducunt ipſius Auerroys. Qua ratione fit ꝙ ita ſumendo caſu3 reperiri nõ poteſt vbi effectus intentus proficiſcitur: niſi idem eſſet a natura ⁊ ꝑter natura3. ¶ Et lic3 hẹc ſolutio ſatiſfaciat captiunculis: non ſatiſfacit veritati. nam Ptolomẹus omnium ſapientum princeps monſtruoſas generationes caſuales penitus eſſe non vult. vt in tertio apoteleſmatu3 declarat. has enim reducit ad maleficas ſtellas. Inquit eni. ſi lumina cadant ab angulis. ſintq3 ſine figura ad horoſpum: ⁊ maleficẹ ſtellẹ in cẽtris duobus: aut ẹnigma eſt puerperium: aut talis qui ẹditus eſt infẹliciſſimus. Ponit ẽt regulas diſcernendi ſpecies monſtruoſorum partuum per ſtellarum conſtitutiones: quẹ ratio docet monſtra eſſe non naturalia ⁊ caſu reſpectu agentis particularis naturalis. per ſe vero ſunt reſpectu cẹleſtis cõſtitutionis. Dictum vero Auerroys in octauo diſputabitur: nũc vo dici poteſt ꝙ id quod eſt caſu naturaliter: vt ſic loquimur. non poteſt eſſe a natura alia particulari eiuſdem ſpeciei vel generis: poteſt tamen eſſe a cẹlo: qđ eſt cã vniuerſalis. Qua ratione fortaſſe recentiores ipſi defendi poſſunt. ⁊ recte dicetur.

¶ Maxime autẽ ſeparatur id qđ a fortuna fit in his q̃ a natura fiunt. Cum enim aliquid ꝑter naturam effectum eſt: tũc non a fortuna: ſed potius a caſu effectũ eſſe dicimus. eſt aũt ⁊ hoc aliud. illius quidem enim externa. huius vero interna cauſa eſt. quid igitur ſit caſus: quidq3 fortuna: atq3 quo etiã pacto inter ſe differunt: iam diximus.

¶ Unde cõmodius differẽtiam caſus ⁊ a fortuna diſcere quiſpiã poſſit: nunc tradit di. Cum enim aliquid ꝑter naturam effectum eſt: vt monſtrum velati manus ſexdigita ⁊ ſcrutbocephalus: tunc non a fortuna: ſed poti⁹ a caſu id effectum eſſe dicimus: qua ratione ſequitur ſecunda differentia: ꝙ monſtri gdem cauſa eſt interna vt materiẹ exuperantia: aut defectus. Fortuiti vero euẽtus cauſa eſt externa. nam fortuitus euentus eſt in re artificiali vel in actionibus: cauſa vero eſt in nobis: vt intellectus ⁊ voluntas. ¶ Sed dubitabis quia ſi monſtrum habet intrinſecus cauſam: tunc ꝓpriam ⁊ certa3 hab3 cauſam: igitur non caſu fit. ¶ Reſpõdet Themiſtius: ꝙ ſicut in fractione capitis a lapide deſcendente: deſcenſus hab3 cauſam per ſe intrinſecam: vt pondus ⁊ grauitatem: non autem percuſſio. grauitas enim nõ eſt cauſa percuſſionis: ſed caſus percuſſione3 fecit. ita natura eſt cauſa per ſe ſubẹ ⁊ generationis monſtri: non autẽ mõſtruoſitatis: ſed de his poſtmodum. Expoſ.

¶ Utriſq3 vero ipſoru3 in modũ eius cauſae recidit q̃ inter cauſas eſt: vnde eſt principiu3 motus. Nam aut alicuius eorum q̃ natura ſunt: aut mente: ſemper cauſa eſt. Sed horũ multitudo indefinita eſt.

¶ Nunc vero in qđ genus cauſẹ recidãt caſus ⁊ fortuna diſputat: ⁊ ait eos reduci in genus cauſẹ efficientis: ⁊ poteſt ſyllogiſmus componi. cauſa eorum quẹ ſunt a natura: ⁊ eorum quẹ ſunt a mente in genus cauſẹ agentis recidit: q2 aut ad intellectum aut ad naturam. Dat minorem. d. nam aut alicuius eorum quẹ natura ſunt: aut eorum quẹ ſunt mente ſemper cauſẹ ſunt. Sed tamen hẹc eſt differẽtia ꝙ mens ⁊ nã ſunt cauſẹ definitẹ. caſus vo ⁊ fortuna (cu3 ſint per accidens) ſunt idefinitẹ. Expoſ.

¶ Cum caſus atq3 fortuna cauſe ſint eorum: quoꝝ aut mens: aut natura cã fit tunc: cũ per accidens hoꝝ ipſorum q̃dam cã fit: atq3 nihil per accñs prius fit: eo qđ eſt per ſe. p3 nulla3 per accidens cãm priorem eſſe ea q̃ eſt per ſe. Caſus igit̃ atq3 fortuna poſterius ſunt ⁊ mẽte ⁊ nã ipſa. Quare ſi q̃ȝmaxie coeli caſus cã eſt: mens atq3 nã ipſo priores ſint: atq3 multoꝝ alioꝝ ⁊ h⁹ vniuerſi cauſae: neceſſe eſt.

¶ His pertractatis: nunc quid oportet concedere eos qui caſum autumant cẹli cauſam eſſe ſubiungit. Primo ſyllogizans naturam ⁊ voluntatem priores eſſe caſu hoc modo. Cauſe per ſe priores ſunt cauſis per accidens. Intellectus ⁊ natura cauſẹ per ſe ſunt: caſus ⁊ fortuna cauſẹ per accidẽs. igit̃ intellectus ⁊ natura priores. ꝑmo ponit minorẽ. d. Cum caſus atq3 fortuna cauſẹ ſint Expoſ.

eoꝝ:quoꝝ aut mens:aut nā cā fit per accñs:tunc.vʒ.cū per accñs hoꝝ ipſoꝝ mēs:aut nā cauſa fit:q̃ſi dicat.qui caſus ⁊ fortuna ſunt cāe eoꝝ:quoꝝ mens vel nā ſunt cāe per accidēs:hec eſt maioris vis:dat minorē ⁊ ꝯcluſionē: ⁊ trāſlatione patet. Ex ꝗs cōcludit qd opʒ cōcedere dicentes caſuʒ eē cām ꝑ accidēs cęli:⁊ ingt:q̃re ſi q̃ maxime cęli caſus cā eſt:⁊ mens atq; nā ipſo cęlo piores ſint: neceſſe eſt:q̃ꝛ ſunt priores caſu ⁊ neceſſe eſt mens ⁊ nā ſint cauſę multoꝝ alioꝝ per ſe:ad quoꝝ gñationē cęluʒ ipſum caſu factū eſt:⁊ tandeʒ neceſſe eſt cāę ſint mens ⁊ nā totius vniuerſi generabilis ⁊ corruptibilꝭ:q̃ꝛ hęc generanꝭ ad generationē illoꝝ.qua rōne ſit vt mens ⁊ natura ſint oīum cāę ṗmę:licʒ quorūdā per ſe:alioꝝ per accidens:qd ipſi negabant ponētes caſuʒ oīum cāꝫ primaʒ.

❡ Eſſe autē cauſas:⁊ tot eſſe numero quot diximus:patet.tot enim numero qd propter quid complectiꝭ. Nam ipſum propter quid: aut ad ipſum quid eſt reduciꝭ vltimū in imobilibꝰ veluti in mathematicis. Ad recti enim aut cōmenſurabilis:aut alicuius id genus vltimo definitionē reduciꝭ:aut ad id qd primū mouit:vt ꝓpter quid bellum geſſerunt:quia templū ſpoliauerunt. Aut in id cuius gratia: veluti vt imperium cōſequātur:aut ad materiam in his quae fiunt. Q̄d quideʒ igitur cauſae hae ſint:⁊ tot:perſpicuum.

Expoſitio. ❡ Demonſtraturus Ariſto.cōſiderationē de oībus cauſis eſſe naturalē:primo breuibus reſumit cauſarū rōneʒ per rationē quandā dialecticā.vt recte Auer.ſentit:accepit autē ratio hęc duo pręcipua:quoꝝ primū eſt q̄ōnem ꝓpter quid cām quęrere:ſcōm eſt oēm q̄ōneʒ reduci in quatuor.erit igiꝭ dialecticus ſyllō.cāę ſunt tot:quot queſtio ꝓpter quid complectiꝭ:q̄ſtio ꝓpter qd quatuor cōplectiꝭ:quatuor igiꝭ cāę.ꝙ quatuor complectiꝭ.Ariſto. exemplis declarat:quę res trāſlatione ipſa patet.

❡ Cum autem cauſae quatuor ſint:de omnibus ſcire naturalis phi eſt:atq; ad omnes ipſum ꝓpter quid reducens ipſe materiaʒ:formam:id qd mouit:⁊ id gratia cuius aſſignabit naturalr.pleruṁq; tamen tres in vnum accedunt.ipſum enim quid eſt:⁊ id gratia cuiꝰ vnum ſunt:ea vero vnde primū motus proficiſcitur:ſpecie eadem ꝗs eſt.homo eniʒ hominem generat.

Expoſitio ❡ Quatuor eſſe cauſas hactenus concluſit:nūc ꝙ per earū ſingulā definiat.atq; demōſtret phyſicus cōſequēter ſubiungit:⁊ hęc ait cuʒ.aūt cauſę quatuor ſint:ſequiꝭ ꝙ de oībus ſcire nālis phi eſt:⁊ hoc quo ad definitiones. atq; ad oēs ipſum ꝓpter quid reducens ipſe phyſicus: māʒ:formā:id qd mouet:⁊ id gr̃a cuius oīum affectionū nālium ſeorſum naturalr aſſignabit:nam homo moriꝭ aut q̄ꝛ eſt aīal rōnale mortale:aut q̄ꝛ efficiens illius aīa migrat e corꝑe:aut q̄ꝛ ex mā tali extitit:quę ſit obnoxia corruptioni.aut q̄ꝛ illi eſt melius mori:ſic igiꝭ cuiuſlibʒ affectiōis nālis reddi poſſunt cauſę quatuor oēs ſeorſuʒ. ⁊ hoc quo ad demōſtrationē.Sed q̄ꝛ dixit affectiōis naturalis cuiuſlibet poſſe reddi quatuor cauſas ſeorſum:⁊ poſſet quis credere hoc fieri ſemper.docet nō ſemꝑ eſſe ſic agendū:cum pleruṁq; tres cauſę recidant in vnam.⁊ hoc inquit.pleruṁq; tamē tres in vnū accedunt.ipſuʒ enī qd eſt:qd eſt forma ⁊ id gr̃a cuius:qd eſt finis vnū ſunt. ea vero vnde primū motus ꝓficiſciꝭ:ſpecie eadē his eſt: q̄ꝛ homo hoīem generat.⁊ ita in actione vniuoca agens ⁊ effectus ſpecie vnū ſunt:quę ratio docet nō nunq̃ demonſtrationē eſſe vnā vnius affectionis:quę tamē amplectitur tres cauſas in vnum.

❡ Qd oportet. Auerro.reddit cauſaʒ vltra textum:cur oʒ de omnibus cauſis dicere:⁊ ait hoc eē:q̄ꝛ naturalis pertractat de materia.ideo infert ꝙ debet de omnibus pertractare.Sed dices.nō magis materia reſpicit alias cauſas:q̃ alię reſpiciant materiā.igiꝭ a pari omnes alię quę agunt de alijs:cōſiderabunt de omnibus. Dici poteſt ꝙ tractans de materia tractat de alijs in proceſſu demonſtratiuo:qui terminat q̄ſtionē an eſt.naturalis enī phs probat materiā eſſe:⁊ quia hic apparet materiā eſſe:apparet formā eſſe:quia nunq̃ materia eſt ſine forma:vbi forma eſt:cuʒ appareat nullā formā eſſe materię coęternam.apparet agens:⁊ cum omne agens agat ꝓpter finē: apparet finis:quare queſtio an eſt materia eſt q̄ſtio omniū cauſarū:⁊ ſi hic apparet materiā eē:apparet ceteras cauſas eſſe.alię vero ſcientię:⁊ ſi conſiderent omnes cauſas:non hoc modo:ſed ſupponunt illas eſſe. Com.70.

❡ Et accidit in ſcientia:ſcdo declarat quo mō finis ⁊ forma concurrunt in vnum:⁊ vult ꝙ forma concurrat cuʒ fine generationis:quę eſt ipſamet forma:⁊ non cuʒ fine rei generatę:quę ē perfectiſſima operatio rei factę. vult ſcdo ꝙ efficiens concurrat cuʒ forma ⁊ fine:quotiens generatio ipſa eſt ab vniuoco:⁊ non ęquiuoco:vt generatio muris a calore cęleſti.cum fine etiā generationis nō rei generatę:⁊ tertio in idem ſpecie:non in idē numero:quę ratio docet Ariſt.recte adiecisse pleruṁq; ſiue multotiēs: quia non ſemper recidant in vnū:niſi his ſeruatis.

❡ Et omnino quaecunq; motae mouēt.quae autem non:cōſiderationis naturalis ampliꝰ non erunt.non enī in ſeipſis motū habentes: aut motus principiuʒ mouent.ſed imobiles mouēt:quapropter tres erunt tractationes: vna circa imobile:alia circa id qd mouet quidē:ſed incorruptibile. Alia circa ea quae corruptibilia ſunt.

❡ Quia de cauſis eſſe cōſiderationē naturalem accepit: ⁊ cauſę effectrices multifarię ſunt:ideo docet quę ad naturalē:quęue ad alios artifices ſpectent:⁊ inquit. ⁊ oīno quęcūq; motę mouēt ſunt cōſiderationis naturalis:quę autē non motę mouent:conſiderationis nālis amplius non erunt:cuius cauſaʒ reddit:quę trāſlatione pateʒ ipſa. tūc cōcludit.q̄propter tres erūt tractationes:vna circa immobile:cuiuſmodi eſt ens abſtractuʒ.alia circa id qd mouet quideʒ:ſed incorruptibile eſt:cuiuſmodi eſt cęlū. alia circa ea quę corruptibilia ſunt:vt ſunt corpora elementaria vel ex his mixta.mouet Auerro.in cōmēto.71.q̄ſtioſtionē cum Ariſto.ait tria eſſe negocia:qd gręce eſt pragmatię:pro q̄bus accipit negocia ꝓ artibꝰ ⁊ ſciētijs.an ꝓ rebus quę ſubſtāt artibus.⁊ arguit ꝙ nō poſſunt intelligi ꝑ negocia artes ipſę:q̄ꝛ tres ſunt artes.metaphyſica de rebus imobilibꝰ penitus ſeperatis.mathematica de immobilibus:ſed ꝯiunctis mobilibus:naturalis de mobilibus.Contra arguit Auerro.q̄ꝛ de mobilibus ⁊ corruptibilibus ⁊ incorruptibilibus:quę explicat in textu:eſt vna ſcientia vt phyſica:quę ⁊ de cęleſti mobili ⁊ de elementis corruptibilibus agit.igitur non artes intelligere poteſt.Propterea vult ꝙ Ariſto.diuidat res ipſas:nō tū Expoſitio.

vult per diuiſiones rerū inuenire diuiſionē ſcientiarū. ſignum affert: q2 ſcientia diuina conſiderat corruptibilia ⁊ incorruptibilia: qm̄ eſt de omnibus: ⁊ ita de ambobus: quatenus exiſtūt ⁊ ſunt vna: ⁊ quo ad predicata alia metaphyſica: ſed quis obijciet Auerroi. q2 tunc corruptibile conſideraṫ a nāli ⁊ a metaphyſico. Reſpondet Auer. ꝙ cum ens diuiditur ſm̄ cōſiderationē demonſtratiuaʒ hoc eſt in quātū de ipſo poſſunt pꝛ̨dicata diuerſoꝝ generum demonſtrari: intrabit vna natura realis in diuerſas artes ſm̄ diſtinctionē predicatoꝝ. veluti de numero cōſiderat metaphyſicus ⁊ mathematicus ſm̄ diuerſa pꝛ̨dicata: ⁊ de corpore mathematicus ⁊ nālis ſimiliter: ſic in propoſito de corruptibilibus cōſiderat phyſicus quo ad pꝛ̨dicata motū includentia: metaphyſicus vero quo ad pꝛ̨dicata cōia abſtractis ⁊ mobilib⁹ vt ſunt ens: vnū actus ⁊ potentia: ⁊ id genus. quare concludit velle Ar. res diuidere nō artes. Sʒ pace Auer. dixerim. hęc expoſitio eſt valde extorta: grꝛ̨ce enim pragmatię ſonat tractationes: pragmata vero ſonat res: ꝓpterea vt mihi videṫ Ariſto. tractationes vult: ⁊ non res tractatas. tūc dicerem de imobilibus eſſe metaphyſicā: de mobilib⁹ incorruptibilibus eſſe mathematicaʒ. vtpote eam partem quę de celo agit. vʒ. aſtronomia. hęc enī eſt pars nobiliſſima mathematices. de mobilibus corruptibilibus eſt naturalis. Ad rationē Auerro. dico ꝙ licʒ phyſica ſit de mobili corruptibili ⁊ icorruptibili: nō eſt de illis vna ratione vt dictum eſt. Similr̄ licʒ metaphyſica ſit de omnibus: vt ipſe reſpōdet: nō eſt de illis vna ratione: ⁊ ſi dr̄ ꝙ aſtronomia eſt magis naturalis. igiṫ non facit cōſiderationē diuerſam a naturali. Rn̄deo ꝙ licʒ ſm̄ rem ſit magis naturalis: ſm̄ denominationē eſt mathematica: ⁊ loco oium mathematicorum Ariſto. vtitur ipſa hic.

¶ Quare ipſum ꝓpter quid ab naturali pħo: qui ipſum reducit ⁊ in materiam ⁊ qđ qd eſt: ⁊ in id qđ primū mouit: aſſignaṫ. Naʒ de generatione maxime hoc modo cōſiderāt quid poſt: qd fit: qđ primū fecit: atqʒ quid paſſum eſt: ⁊ ſic ſemper qđ eſt deinceps.

Expoſitio. ¶ Qr̄ naturalis de quatuor cauſis cōſideret ex dictis cōcludit: ⁊ nouis argumentis perſuadere icipit inquit: q̄re ipſum ꝓpter quid a naturali pħo qui ipſum reducit ⁊ in materiā: ⁊ in qđ qd eſt: hoc eſt formā ⁊ finē. ⁊ in id qđ primū mouit aſſignaṫ. ⁊ ita cōcluſio eſt ꝙ ipſuʒ ꝓpter quid conſideraṫ a naturali pħo vt reduciṫ in quatuor cauſas. ⁊ hoc ſyllogizat: quia qui habʒ agere de generatione: de cauſis agit generationis ⁊ accidentibus illius. tūc ponit minorē. d. nā de generatione maxime hoc modo cōſiderant quid poſt alterationē. vʒ. ⁊ tranſmutationem: ⁊ hoc quo ad finem. quid fit: ⁊ hoc quo ad formā: quid p̄mus fecit: quo ad agens quid paſſuʒ eſt: quo ad materiā: ⁊ ſic ſemper quod eſt deinceps vt ſunt accidentia per ſe.

¶ Principia aūt ea quae naturalr̄ mouēt: duplicia ſunt: quoꝝ alterū naturale non eſt. non enim habet motus principiū in ſeipſo. atqʒ tale eſt ſi quid moueat ⁊ non moueaṫ: quēadmodum id qđ eſt imobile penitus: ⁊ qđ eſt omnium primum.

Expoſitio. ¶ Quia dixerat naturalē cōſiderare de agente cōſiderationē ⁊ p̄mū oium agens eſt penitus immobile: ne quis credat naturalē de illo ꝯſiderare: ſubiecit diuiſionē motoris: cuius alterū mēbrū qđ eſt phyſicum omiſit: metaphyſicū vero deſcribit: ⁊ ſermo tranſlatione ipſa patet.

tria Auerro. in cōmēto. 73. innuit. primū eſt ꝙ cōſideratio quiditatiua primi motoris non eſt naturalis: ſed metaphyſica: ſed cōſideratio illius quo ad an eſt: eſt nālis: vt multotiens diximus. ſcđʒ eſt ſyllogiſmus probans rē hāc ſic. motor naturalis habʒ principiū motus quo mouet: primus motor non habʒ principiuʒ motus quo mouet. igitur p̄mus motor nō eſt naturalis. tertiū eſt ꝙ primus motor eſt oium p̄mus: qm̄ cęteri motores cęloruʒ nō mouēt niſi moueanṫ ab eo. ex cōmēto igiṫ hęc excerpta ſunt. Sʒ ꝯtra hęc poſſent eē dubitationes: ꝯ primuʒ quidē: q2 p̄mus motor nullā habʒ qditatē. oē enī habēs quiditatē eſt cōpoſituʒ ex forma ⁊ mā: vt diciṫ. 7. meta. nō ſemel ab Auer. ꝯ ſcđʒ vō q2 minor ſyllogiſmi videṫ falſa. habʒ enī primus motor principiū quo mouet cęlū ⁊ totā naturā. vʒ. intellectū ⁊ volūtatē. ꝯ tertiū vero facit: q2 cęteri cęlorū motores ſunt idiuiſibiles ſicut ⁊ primus. igiṫ moueri nō poſſunt: nec a p̄mo: nec a ſe. Defendi pōt Auer. Ad primū dico vt alibi diximus: ꝙ primus motor cōſideraṫ qditatiue in metaphyſica ſi hr̄et quiditatē. vbi enī eius ꝓpria qditas haberet: nō niſi in metaphyſica tractareṫ. aut ſi nō habʒ quiditateʒ vniuoce: hʒ eā equiuoce: per quādā aggregationē pꝛ̨dicatoꝝ: quę ſe habēt vt per ſe: ⁊ de hoc ſatis ſuperius diximus. Ad ſecūdū dici pōt ꝙ Auerro. intendit per hr̄e p̄ncipiū motus in ſe: qn̄ illo principio moueṫ mouens vt motores naturales faciunt: nō ſic ſunt intellectus ⁊ voluntas. Ad tertiuʒ quicquid velint iuniores dico ꝙ cęteri motores mouēt dependēter a p̄mo in tribus generibus cauſę finalis: formalis: ⁊ agentis. vt in lib. deſtructio deſtructionū eſt diſputatū. primus vero mouet penitus indepēdenter: ⁊ ſic itelligit Auer. Aut dici pōt ꝙ cęteri motores mouēt moti ſaltē per accidens: q2 mobilia eoꝝ moueṅ: vt dicetur ſeptimo huius. cōmento. 52. p̄mus vero mouet penitus immotus ⁊ per ſe ⁊ per accidens.

¶ Et qđ quid ē forma: atqʒ finis cuiuſqʒ cauſa caetera ſunt.

¶ Qr̄ ad naturalē cęterę cāę attineāt: declarat: ⁊ inquit. ⁊ qđ qd eſt forma: atqʒ finis: cuiuſqʒ cā cętera ſunt: ſubaudi cōſiderationis ſunt nālis. vbū illđ. atqʒ. grꝛ̨ce. eſt. gar. qđ nō teneṫ vt cāę redditiuū: ſed vt cōtinuatiuū: propterea ſic tranſtuli. Expoſitio.

¶ Quare cum alicuius gratia natura agat: ⁊ hanc ſcire oportet: ⁊ ipſuʒ propter quid omnino reddēdū eſt. velut ex hoc id fieri neceſſe eſt. ex hoc vero aut ſimpliciter: aut plerūqʒ. ⁊ ſi hoc eſſe debeat ceu ex propoſitionib⁹ ipſa concluſio: ⁊ quia hoc erat ipſum qđ quid eſt: ⁊ quia hoc modo melius eſt: non ſimpliciter: ſed pro cuiuſqʒ natura.

¶ Docet nūc vſum oium cauſarū in rebus ⁊ effectib⁹ naturalibus. ⁊ p̄mo cōcludit ꝓpoſitū ex iam dictis. d. q̄re cū alicuius gratia nā agat: ⁊ hanc ipſaʒ nām ſcire oporteat: eiuſqʒ effectus nāles: in re ⁊ ipſuʒ ꝓpter qd oino in oibus nālibus quęſitis reddendū eſt: nō tamen ſemꝑ in vno genere cāę. interdū enī in genere efficiētis cāę velut ex hoc id fieri neceē eſt: vt pulpoſas hō tibias hʒ: q2 a pulpoſas hr̄e cditus eſt: vel ex quędā ē dr̄ia. ⁊ hoc ſubdit. ex hoc vō agente ꝓficiſci illđ effectū eſt: aut ſimplr̄ ⁊ neceīo vt in ſempiternis. Sole enī intrāte leonē ſemꝑ calor nobis ęſtiuus eſt: aut plerūqʒ: vt in nālibus effectibus. mō demrātiones eē per ea quę ſunt plerūqʒ nō icōuenit. vt p̄mo diciṫ poſterioꝝ. deide tradit modū per cāʒ vt ma Expoſitio.

teria.d.⁊ ſi ſi hoc eſſe debeat vt mā id oꝫ eſſe vt effectuſ
vt qm̄ mā carnis quę in ceteris aīalib⁹ vadit ad caudā:
in hoīe nō pōt ire:qꝛ ē ſine cauda:iō tibię carnulētę ſūt:
ceu ex ꝓpoſitionibus ipſa concluſio:nā ꝓpōnes ſunt vt
mā:cōcluſio vt forma:⁊ ꝓpterea ſubdit:⁊ qꝛ hoc erat ip-
ſum qđ qđ eſt:vt qm̄ hr̄e carnoſas tibias eſt forma hoīs
⁊ illius pulchritudo.ideo carnoſas habꝫ tibias:⁊ qꝛ hoc
modo melius eſt:hoc eſt:qꝛ finis eſt iſte ⁊ melior:naꝫ cū
homo ambulet recte.melius eſt hr̄e tibias carnoſas vt
calor in illis diutius ⁊ fortius immoreſ pro actione agē-
da:dico qꝛ hoc eſt melius nō ſimplr̄:qꝛ finis ſimplr̄ me-
lior eſt in tota natura deus: ſed ꝓ cuiuſqꝫ nā ⁊ ſpecie eſt
melius ad actionē faciendā.ſic igiſ carnulentię tibiarū
in hominibus reddi poſſunt quattuor cauſę:⁊ ſimiles ra-
tiones inuenies in lib.de aīalibus:quę rō docet nālez in
ſuis rationibus vti interdū oībus:interdū plurib⁹:inter-
dū vna cauſarū:vt modo quo explicatuꝫ eſt. Auer.in cō-
mēto.74.nō nulla vtilia:quęqꝫ nō multū ad ſenſum lrę
expreſſit:primū ꝙ nām agere ꝓpter finē eſt maximum
fundamentū ſcię nālis:⁊ hoc eſt verū:qm̄ ſi natura non
agit ꝓpter finē:ſola mā iter cauſas erit enumerāda:⁊ ita
tollenſ cęterę cauſę:vt declarauit Auer.in primo huius.
Scdm̄ eſt ꝙ demōſtrationes nāles a cā ad effectū nō ſunt ex
ſimplr̄ neceſſarijs:cū ab illis euentus plerūqꝫ ꝓficiſcāſ.
vero ab effectu ad cām demōnes ſunt ſimplr̄ neceſſarię:
qꝛ ab effectu ſequiſ cā in nālibus.tertiū eſt ꝙ nobilitas
nō competit formę quatenus forma:qꝛ abſtrahit a nobi-
litate ⁊ ignobilitate:vt forma mathematicę:quę nec eſt
nobilis:nec ignobilis:ſed accidit ſibi quatenus finis eſt.
qua rōne fit vt formę quę ſunt ex neceſſitate mācauꝫ ca-
dant a rōne finis:nec dicanſ nobiles nec ignobiles:cuiꝰ
ſunt fortaſſe dimēſiones:quę nec agunt nec patiunſ.ſed
iſtud dictū Auer.fuit ſemꝑ mihi dubiū:qꝛ quelibꝫ cauſa
ſuo gn̄e eſt nobilior cauſato:⁊ forma vt forma eſt digniō
ipſa materia:igitur formę vt forma eſt cōpetit nobilitas.
Dici pōt ꝙ Auerro.per nobilitatē hic intelligit gradum
perfectionis ſumptū ab operatione:⁊ qm̄ formę mathe-
maticę nō agūt:neqꝫ patiunſ:tali nobilitate ſcdm̄ nō di-
canſ nobiles:bene tn̄ nobilitate p̄ma. Juniores aliter di-
cunt:⁊ nō eſt maluꝫ vt mihi videſ. Sunt tn̄ qui faciunt
drīaꝫ iter nobilitatē ⁊ perfectionē:dicentes nobile ſumi
per rōnē finis ꝑfectū penes diſtātiā a nō gradu:hęc dif-
ferentia ficta eſt:⁊ vbiqꝫ ab Auer.īueniſ corrupta.Dixi-
mus alr̄ duplicem eē nobilitatē.alterā:quę ab opatione
ipſa colligiſ:⁊ hac operatiōe nāles formę eē pn̄t nobiles:
quatenus quidē ⁊ ꝯperātes ⁊ agentes ſunt ſiue actionuꝫ
pncipia:quaqꝫ opatiōe formę mathematicę minime no-
biles eē pn̄t:cū ſint quātitates quę nō ſunt de principijs
actiuis.alterā vt itendunſ ab agente:⁊ hęc ſibi cōpetit:
ea ratione qua finis:quo etiā modo nec formę mathema-
ticę nobiles eſſe poterant:cū abſtrahant a fine.

Dicendū igiſ:primo quidē naturā ex ijs eē
cauſis:quae ſunt alicuius gratia.deinceps de
neceſſario quo mō ſe habeāt in nālibus reb⁹.
cuncta eni omnes in hanc redigunt cāꝫ.argu
mento ꝙ calidū ⁊ frigidū ⁊ id genus ſuapte-
natura ſint talia quae neceſſario ſunt ⁊ fiunt
atqꝫ apta ſunt. ⁊ eni ⁊ ſi aliam cām dixerint:
hic quidem diſcordiaꝫ ⁊ concordiā.ille vero
mentē:tāgunt illā ſolū:cā valere ſinentes.

Expoſitio Duas ꝓponit Ariſto.res diſputare.p̄ma eſt an natura
ex ijs cauſis ſit:quę cauſant alicuius gr̄a:⁊ agat ꝓpter fi-
nē.huius q̄ſtionis vtilitatē poſtea dicemus.deinceps ſe-
cūda res erit de ipſo neceſſario quo mō ſe hēat in rebus
nālibus.verū ex ipſa ſola mā ꝓficiſcaſ:an ab agente:an
fine ipſo.cām huius reddit.d.cuncta eni que in nālibus
viſunſ in hanc:hoc eſt in mām cām redigunt:⁊ oēꝫ inde
neceſſitatē ꝓficiſci dicūt. Argumēto ꝙ calidū ⁊ frigidū.
⁊ id genus ſuapte natura ſint talia:quę nec̄io ſunt ⁊ fiunt
⁊ apta ſunt eſſe ⁊ fieri:vtpote calidū ſurſuꝫ duci:frigiduꝫ
deorſuꝫ.amplius calidū talē agere effectū:frigidū illuꝫ:
nō quidē ob finē:nō ob aliud:niſi ſua ipſius nā atqꝫ mā.
⁊ eni ⁊ ſi aliā cāꝫ dixerint vt agentē:hic quidē diſcordiā:
⁊ cōcordiā.illę vero mentē:tangūt illā ſolū:cam valere
ſinentes:cū nō multa pertractatione eā vexent.Quo ar-
gumento cogiſ Ariſto.de cauſis neceſſitatis diſputare.
Auer.cōmēto.75.p̄mo declarat vtilitatē primę q̄ōnis:⁊
vult ꝙ quęſtio quęrēs an natura agat ꝑꝑ finē eſt maxi-
mū fundamētū ſcię nālis:⁊ diuinę.nālis quidē qꝛ negato
illo:demeſ finis a nā:dēpto fine:demeſ ⁊ agens:quo fit
vt oēs formę caſu e mā ipſa proficiſcanſ.diuinę vō qꝛ eo
fundamēto ablato:tolliſ cura diuina atqꝫ illius ꝓuidē-
tia erga nos.Deus eni agit primaria intentiōe ꝑꝑ ſe.ſecū-
daria vero ꝑꝑ nos.erit igiſ ſuę actionis ipſemet finis:⁊
nos etiā fines illius ſumus ſaltem ſecūdarie.quo fit vt ſi
fines e rebus demanſ: ſtatim tolleſ actio dei erga nos.
cū tollaſ oīs ratio agendi.Ex his habeſ de mente Auer.
deū hr̄e curā rerū:cuius nō ſemel ipſe cōtrariū alibi di-
xerit.vt.12.meta.recentiores credunt ꝯcordare per hoc
ꝙ Auerro.alibi negat deū hr̄e curā rerū modo noſtro re-
cipiendo ſpēs a rebus.hic tn̄ vult ipſum hr̄e curā:quate-
nus eſt illarū cā:⁊ hoc per eius eſſentiaꝫ.hęc ſolō licꝫ ſit
catholica ⁊ optima: fundamētis Auerro.nō cōſonat:ꝓ-
pterea ipſe q oēs res cōfudit:etiā in hac re fuit ambigu⁹:
⁊ quęſtionis ſolutionēꝫ nō percepit. Ego vero in multis
meis libris rem hanc tetigi:nūc vero tanqꝫ ex ꝓpoſituꝫ
omitto. Secundo declarat Auerro.Cur veteres parum
agentem cām inſpexerit:⁊ ait hoc ideo fuiſſe:qꝛ ſolum
cām agentē tetigerūt in prima mūdi genitura:in genera-
tione vero reruꝫ particulariū agentes cās omiſerūt:qua
ratione fit.vt modicū.tetigerint.

Habet autē dubitationē:quid nā prohibet
naturā ipſam non alicuius gratia agere:neqꝫ
quia eſt melius.ſed quēadmodū iuppiter nō
vt frumentū icreſcat:ſed neceſſario pluit.qđ
eni eleuatū fuerit.id frigefiat opꝫ. ⁊ qđ frige-
factū erit:id in aquā verſuꝫ deſcendat.neceſ-
ſe eſt.accidit aūt hoc facto frumentū increſce-
re. Similr̄ ⁊ ſi frumentū pereat cū eſt in area:
nō huius gratia pluit vt illud pereat:ſed id ac-
cidit. Inſuꝑ quid ꝓhibet ptes etiā i natura ſic
ſe hr̄e:ceu dentes neceſſario exoriri:anterio-
res quidē acutos aptoſqꝫ ad diuidēdū. Mo-
lares vero latos vtileſqꝫ ad cibū terendū:cuꝫ
nō huius gr̄a tales ſint orti:ſed ſimul accide-
rit. Similr̄ vero ⁊ de caeteris ptibus: quae
alicuius gratia ꝯſtare videnſ. In quibus igiſ
accidit vt oēs ſint ortae perinde atqꝫ ſi alicui⁹
gratia fierent:ea cōſeruata ſunt a caſu ipſo cō-
gruae conſtituta. In qbus vero id nō ſic fuit:
ea perire ac perdita ſunt.quēadmodū Empe-
docles dicit bouigenas ⁊ viriproras.

Expoſitio. Mouet aūt dubitationē ꝑ parte antiquoꝝ quid pro-

hibet nãm ipſam nõ agere ꝑpter finẽ:ſiue enim ſic:ſiue aliter dicat̃ nõn videt̃ incõueniens:ꝛ ꝙ nihil prohibeat arguit:quia ſi qd ꝓhibeat:erit vt agat ꝑpter melius.deſtruit naturã agere ꝑpter melius:pmo qꝛ nõ nunꝙ̃ natura agit ꝑpter melius vt ſi cũ actione nãę ſit cõmodũ paratũ veluti de pluuia:quę interdũ cõfert meſſibus cũ ſit ex neceſſitate mãę.interdũ ledit: ſi iuenit incõmodũ. ſcðo qꝛ ptes aĩalia a caſu ſunt ꝑpter melius vt in exemplo de dentibus.qua ratione ſit vt natura:nõ ꝑpter melius agat:ſed caſu non nunꝙ̃ melius ipſuꝫ cũ nãe actione concordet.qð vero natura nõ ꝑpter melius agat:ſed cum actione nãę cõcordet caſu ipſuꝫ melius teſtat̃ Empedocles:qui in mundi corruptione poſuit chaos ex aĩalium partibus ſine ordine cõciſis.deinde cępit nã neceſſitate ducta cõponere res:ꝛ aĩalia ex ſuis mẽbris:quę in illa pma gñatione nõ nulla male cõponebat vt monſtra agens cõpoſita.vꝫ.ex parte bouis:ꝛ pte hoĩs: quę grecę ſunt bugenes:ꝛ acidropora ꝛ alia id genꝰ.modo dicebat ꝙ hęc ſunt inutilia ad actionẽ.ꝑpterea nõ ſeruata ſunt ad tẽpora noſtra:quę vero vtilia ſunt.iam adſunt: ergo nã nõ agit ꝑpter finẽ:ſed cũ actione nãę cõcordat caſu ipſuꝫ melius.littera pꝫ trãſlatione ipſa.Aiaduerſione dignũ id dici ex mãe neceſſitate vt colligitur e Themiſtio: qð eſt pter finẽ intentuꝫ ab aliquo agente.quo modo pili ſubaſcellaꝝ e mãę neceſſitate ponunt̃:nã nec ꝑpter melius:nec ꝑpter bonũ eſſe debent:ſed conſequũt̃ vapores ibi congregatos.

¶ Ratio quideꝫ igitur quã quis dubitauerit: haec eſt: ꝛ ſi qua alia:talis eſt. Sed impoſſibile eſt haec ita ſe ſe habere:haec enĩ ꝛ omnia quae natura cõſtant:aut ſemper:aut plerũqꝫ ſic fiunt. ſed eoꝝ quae a fortuna ꝛ caſu fiunt: nullum ita proficiſcitur.neqꝫ enĩ hyeme crebro pluere fortuito caſuqꝫ videt̃:ſed ſi id fiat. cũ ſol eſt ſub cane:neqꝫ ſi calores ſub cane:ſꝫ ſi in hyeme.fiãt. Qꝛ ſi ea quae fiunt:aut caſu vident̃:aut alicuius gratia eẽ:ſi ĩpoſſibile eſt haec aut a fortuna eẽ aut a caſu:alicuius gratia vtriqꝫ erunt.Talia vero oĩa natura ſũt:vt etiã ipſi aiunt qui haec dicũt:erit igitur in his quae nã fiunt ꝛ ſunt id qð alicuius grã fit.

Expoſitio. ¶ Refellit nunc Ariſto.poſitionẽ antiquoꝝ:ꝛ primo arguit ſic.ea quę fiunt a nã aut caſu fiunt:aut alicuius grã. ſed nõ fiunt caſu.igit̃ alicuius grã:minor ꝓ ſyllogizat̃ ſic in lrã:quę caſu vel fortuna cõſtant:neqꝫ ſemꝑ:neqꝫ plerũqꝫ ſunt:quę natura fiunt:aut ſemꝑ aut plerũqꝫ agũt̃. igit̃ in ſcða figura non fiunt:quę natura fiũt caſu.maior proſyllogiſmi licꝫ ſit ꝓbata per definitionẽ fortunę:aut caſus:tamẽ exemplo ꝓbat:ꝙ pluere in hyeme nemo ait caſu eſſe:qm̃ frequẽter fit.ſole vero per canẽ decurrente id caſu fieri dici põt.ſimilr ſole exiſtente in cane calores fieri nõ caſu dicimus.ſed ĩpo decurrente per capricornũ vꝫ.hyeme id caſu fieri credimus.ſermo eſt perſpicuus trãſlatione tãtũ.ex cõmento.77.Multa poſſunt accipi ad ꝓpoſituꝫ. Primuꝫ erunt duo ſylli. Primꝰ.quęcunqꝫ ſunt:aut ſemꝑ aut in maiori pte nõ ſunt caſu:ꝯuenientia quę eſt in mẽbris:aut eſt ſemꝑ aut in maiori pte.igr̃ non eſt caſu.Secũdus eſt.res exiſtẽtes ſunt ꝑpter aliqd.res exiſtentes ſunt a nã:igit̃ quędaꝫ quę ſunt a natura ſunt ꝑpter aliqd.cõcluſio eſt particularis:qꝛ in tertia figura. cuius quoqꝫ affert Auer.qꝛ non oẽ qð eſt a nã eſt ꝑpter aliquid:cuiuſmodi fortaſſe ſunt pili ſubſcellarũ:pectinis ꝛ id genus. Ulterius ſoluit dubiũ cur Ariſt.tacuit ſolõnez ad deligum antiquoꝝ. Rñdet pmo ꝙ Ariſto.innuit ſolonem per id qð dicit ꝙ pluuia eſt plerũqꝫ in hyeme. raro ſub cane.calores vero cõtra plerũqꝫ ſub cane.raro hyeme:quę ratio docet pluuiã eſſe ꝑpter aliquid:ꝛ ita negat̃ aſſumptũ antiquoꝝ.vꝫ.ꝙ pluuia ſit ex mãę neceſſitate.imo cũ ſit aut ſemꝑ aut plerũqꝫ:ꝑpter aliqd eſſe vr̃. adhuc eſt dubitatio:pluuia eſt ꝑpter aliqd:quęro de illo ꝑpter qð eſt:an ſint meſſes:dicit pmo ꝙ concedi põt ꝙ ſic:qꝛ e pluuia ipſa crementũ meſſiuꝫ plerũqꝫ ꝓficiſcit̃. corruptio vero in area raro.quę ratio docet crementuꝫ a pluuia fieri per ſe.corruptionẽ per accidẽs. Ulteriꝰ ſcðo dicit cõſequẽtiã nõ valere.pluuia eſt ex neceſſitate mãę. igit̃ nõ ꝑpter aliquid:oꝫ enĩ addere in añte ꝙ ſit ꝑpter neceſſitatem mãę tm̃. Modo hoc nõ eſt ita.nõ enĩ pluuia ſola materię neceſſitate fit.cũ etiã fiat ꝑpter crementũ plurimũ meſſium.ſed aliquis dicet non videt̃ pluere ꝑpter meſſes:ſed potius agricolę faciunt meſſes hyeme ꝑꝑ pluuias:vt ait Themiſtius:ꝑpterea tandeꝫ rñdet ꝙ dato ꝙ pluuia nõ ſit ꝑpter meſſes:eſt ꝑpter equalitatẽ gñationis elntoꝝ:qꝛ ſi nõ eſſet pluuia totus mundus periret. Narrat ꝑpter hoc Alexãdri poſitionẽ dicentis:pluuiaꝫ nõ eſſe propter meſſes cũ meſſes ſint ab arte:ꝫ non natura.pluuia vero eſt a natura:mõ natura non eſt agẽs propter opus artis.dẽpta enim omni arte:adhuc natura ageret. Rñdet huic Auer.ꝙ meſſes ſũt parti natura partim arte:inchoatiue enĩ ſunt ab arte.completiue a natura:q̃ rõne fit:vt pluere poſſit ꝑpter meſſes. ¶ Sꝫ circa hęc Auerr.dicta dubitat̃ pmo:quia ſicut eſt in parte ita in toto.ſed in multis mũdi regionibus nunꝙ̃ pluit:vbi tamen ſeruat̃ ęqualitas generationis elntoꝝ:ꝛ vita animantiũ.igit̃ dato ꝙ nõ plueret adhuc eſſe poteſt ęqualitas eltoꝝ.Scðo dato ꝙ meſſes incipiant ab arte: nõ vr̃ ꝙ pluat propter meſſes:ꝛ ſi complementũ earũ ſit natura:qm̃ ars põt illas nõ incipere:ponet̃ in eſſe:tunc natura ageret fruſtra.igitur natura non agit propter res quę fiũt arte:nec ĩchoatiue:nec completiue. ¶ Defendi põt Auerro.Et dico primo ꝙ Auer.per pluuiaꝫ intelligit generationẽ aquę.modo hęc ꝯſequẽtia patet.ſi nõ generaret̃ aqua:tũc deſtrueret̃ mundus:declarat̃:nam vbi aq̃ ipſa non generaret̃:elementa calida virtute caloris ſolis ꝛ ſtellarũ oẽm aquã tandem corrumperent:ꝛ omnis aq̃ in illa verteret̃.ꝛ ita tolleret̃ equalitas generationis elementoꝝ:ꝛ vltra tollerent̃ mixta:ꝛ cum cęlum ſit ꝑpter generationẽ mixtoꝝ ſaltem intentione ſcða:tolleret̃:aut fruſtra moueret̃ ꝑpter nos.ſed in ſempiternis nihil eſt fruſtra.igitur totus mundus eſſet in perditione:aut ſaltem totus mundus elementarius. ¶ Ad 2m dico ꝙ argumentũ cõcludit.non tñ ꝯ Auerroẽ qꝛ ipſe nõ reprehẽdit Alexãdrũ niſi quo ad vnũ:ꝙ credebat meſſes eẽ penitus ab arte.Auerro.obycit ꝙ ſunt aliquę ex parte e natura:per hoc tamẽ non vult pluuias eſſe propter meſſes ipſas quę incipiunt ab arte.taꝫ ꝛ ſi dicãt pᵬi meſſes etiã fieri a natura:ſi nõ fierent ab arte.

Dubiũ.

Rñſio

¶ Amplius in quibus finis eſt aliquis:in ĩjs ꝛ id qð prius:ꝛ id qð deinceps huiꝰ gratia agitur.ꝛ vt agitur:ita eſt aptum agi:ꝛ vt aptuꝫ agi:ſic vnumqðqꝫ:niſi aliquid obſtet:agitur. Sed agitur alicuius gratia.igitur aptum eſt etiam illius gratia agi.veluti ſi domus ex ĩjs eſſet quae natura fiunt:ſic vtriqꝫ fieret:vt nũc ab arte conficitur. Qꝛ ſi ea quae natura fiunt:

nõ ſolum natura:ſed etiã arte fierent. Simili ratione conficerent̃:quo confici apta ſunt.alterum igitur alterius gratia conficietur.

Expoſitio ℭ Secundo arguit Ariſtoteles.ꝛ primo ſumit vnã ſuppoſitionẽ.d.amplius in quibus finis eſt aliquis: in hys ꝛ id qđ prius ꝛ id qđ deinceps:huius gratia agit̃:hęc ſuppoſitio pꝫ:qꝛ vbi finis ſit aliq̃s:ea q̃ ſũt ad finẽ ſ͡ꝫ ordine ſcedunt: vt priora ſunt ꝑpter poſteriora vſq; ad vltimũ. Scđo petit ꝙ omne qđ agitur ita eſt aptum agi.ꝛ conuertit̃.vꝫ.ꝙ vt aptũ agi:ſic vnũqđq; niſi aliquid obſtet:agitur.Ex his vult hr̃e hanc maiorẽ.vꝫ.ꝙ omne qđ agit̃: vt agitur ſic eſt aptũ agi.cui addit minorẽ.d.ſed agitur alicuius gratia.vꝫ.effectus naturę.igitur aptũ eſt etiam illius gratia agi.Conformat hanc rõnem per exemplũ hypotheticũ de domo ĩpa:qđ trãſlatione pꝫ.

Dubi. ℭ Sed circa hęc dubitat̃ ad quid facit prima ſuppoſitio.vr̃ eniꝫ ſuperflua:cum nec ſit maior:nec minor illius ſyllogiſmi. ℭ Scđo dubitat̃ de ꝯuerſa:ꝛ ꝯuertente:de conuerſa quidem:que fuit maior:dubitat̃:quia lapis fertur ſurſum a proyciente:nõ tamẽ eſt aptus natus ſic agi.de ꝯuertẽte vero qꝛ partes terrę ſuperficiales aptę ſunt agi deorſũ: non tamẽ agunt̃ deorſũ.ꝛ multa alia ſunt apta eſſe talia:q̃ nõ ſunt actu talia. ℭ Tertio dubitat̃ de minori:qꝛ videt̃ Ariſto.petere principiũ.ſumit eni nãm agere propter finẽ ꝛ alicuius grã:qđ antiqui negabant. ℭ Ad primũ dico ꝙ illa ſuppoſitio eſt data ꝑpter declarationeꝫ nominis finis.quo modo ſe habeat in ipo motu naturę: ꝛ ita ẽ vtilis ad terminos. ℭ Ad ſcđaꝫ expoſitor ſupplet ꝙ debet ſic intelligi.omne qđ agitur naturalr̃:ita aptum eſt agi vt agit̃ naturalr̃. Sic eniꝫ tollunt̃ obiectiones:ꝛ hęc reſpõſio nõ eſt mala. cõuertens vero verificat̃ per id qđ addit niſi aliqđ obſtet. ℭ Ad tertiã dici pt̃ ꝙ Ariſ. ſumit minorẽ ad mentem antiquoꝝ:qui cõcedebant naturã agere aliquãdo ꝑpter meli⁹:nõ tamẽ erat apta agere ꝑpter melius:cũ multotiens agat ꝑpter peius.Ex hys patet vis rõnis.omne qđ agit̃ naturalr̃ vt agitur a natura:ita eſt aptum agi.Sed natura agit gratia alicuius naturaliter:igitur naturaliter eſt apta nata agere illius gratia:ꝛ hoc eſt agere propter finem.

ℭ Inſuper ars alia quidem omnino perficit: quae natura ipſa perficere nequit. Alia vero emulat̃. Si igitur ea quae ab arte conficiunt̃ alicuius gratia fiũt: ꝛ ea quae a natura. Similiter eni ſe habẽt inter ſe priora atq; poſteriora in his quae arte: ꝛ in ĳs que nã conficiunt̃.

Expoſitio ℭ Tertio arguit Ariſto.vt in arte agitur:ꝛ in natura agi videt̃.ſed in arte poſterius eſt ꝑpter vltimũ:ꝛ finẽ prius ꝑpter poſterius.igitur ꝛ in natura.maior ꝓbat̃:quia ars naturã ꝑficit vel emulat̃:omne autẽ aut ꝑficiẽs aut emulans aliud in agẽdo eſt ſimile illi.igitur natura ꝛ ars ſimiles erunt. ꝓponit maioris ꝓbationeꝫ.d.inſuper ars: alia quidẽ oĩo perficit:quę natura ipſa perficere nequit. Alia vero ꝛ ſi nõ perficit imitat̃ aut emulat̃.hęc eſt maioris probatio.tunc ſumit minorẽ.d.ſi igit̃ ea que ab arte conficiunt̃ alicuius gratia fiunt:ꝛ pro igit̃ ea que fiũt a natura:etiã alicuius gratia fient.deinde ponit maiorẽ d.Similiter enim ſe habent inter ſe priora ꝛ poſteriora in hys quę arte:ꝛ in hys quę natura cõficiunt̃:ꝛ ita patꝫ tota ratio:licꝫ valde inordinata ſit in textu formata.

ℭ Illud vero potiſſimum perſpicuum erit ĳs in animalibus alĳs:quae neq; arte: neq; diſcurſione:neq; deliberatione agunt:in q̃bꝰ ratione hac ſunt qui dubitant: vtrum mente: aut alio principio operent̃ vt aranea ꝛ formicae: ꝛ caetera id genus. ꝓcedente etiam paulo vlterius in plantis ea quae proficiſcant̃ ad finẽ: fieri vident̃: ceu frondes fructus tegendi gratia. Quare ſi ſuapte natura ꝛ alicuius gratia hyrundo nidificat.araneus araneaꝫ texit. plãtae õniq; fructuũ grã frõdeſcũt.radiceſq; non ſurſum: ſed deorſum ſumẽdi nutrimenti cauſa emittunt: perſpicuum eſt eſſe talẽ cauſam in ĳs quae natura ſunt ꝛ fiunt.

ℭ Quarto arguit Ar.ꝙ nã agat ꝑꝑ finẽ ſic:hyrundo facit nidũ ꝑꝑ finẽ.araneus araneã ꝑꝑ finẽ:plantę frondeſcunt ob finẽ ꝛ radices emittũt deorſũ ꝑꝑ finẽ ꝛ aĩalia alia:ſꝫ hęc ſunt aut naturę aut agentia ꝑ nãꝫ.igit̃ nã aut agens naturale agit propter fineꝫ.verba trãſlatione patent.Sed hic eſt dubiũ in maiori ꝛ in minori:ꝛ in forma ſyllogiſmi.Propterea Auerro.cõmẽto.80.videns maiorem eſſe quaſi acceptam cum quadam principĳ petitione:qꝛ antiqui dicerent aĩalia illa agere ꝑpter nãm:ꝛ nõ ob fineꝫ:ſupplet rationes Ariſto.eſſe probabiles:qm̃ naturã agere propter finẽ eſt ſuppoſitio per ſe nota in naturali ph̃ia:ꝑpterea Ariſto.vtitur rationibus fere ad hominem.Minorẽ vero declarauit cõtra eos qui hęc animalia mente agere contendunt:ꝛ arguit Auerro.ſic:quę fiunt intellectu variabiliter fiunt:vt pꝫ in omnibus operibus artis:quę fiunt ab his aĩalibus vniformiter:ꝛ non variabiliter agunt̃.igitur nõ intellectu.ꝛ ꝑpterea.vt ait: accepit hanc minorẽ.vꝫ.ꝙ hęc agunt naturalr̃ ꝯtra eos qui vellent hęc agere mente:aduerſus quos ratio nulla eſt.De forma ꝛ qualitate rationiꝫ Ariſto.multa Auerro. dicit in cõmendatione rõnis.dicit eni primo ꝙ Ariſtotelis ratio eſt hypothetica a poſitione antecedentis ad poſitionẽ cõſequentis hoc modo.ſi hyrundo ꝛ id gen⁹ agũt ꝑpter finẽ naturalr̃:natura agit ꝑpter finẽ.Sed hyrundo:ꝛ id genus naturaliter agunt ꝑpter fineꝫ.igitur ꝛ natura.Dicit ſecũdo ꝙ licꝫ ratiõis forma eſt hypothetica: vis tñ eſt inductionis cũ iducat in multis:ꝛ ſi obycit̃ cõtra eũ:qꝛ inductio eſt locus dialecticus.igitur non conuenit naturali ſcientię.Scđo in tali inductione non aſſumunt̃ omnes ſingulares:igitur non eſt vniuerſalis:ꝛ per cõſequens nõ cõuenit ſcientię demonſtratiuę:quę procedit ad vlia:ꝑpter hęc reſpondẽdo dicit primo ꝙ in hac inductione non inducunt̃ nec opꝫ induci omnia ſingularia:qm̃ per cõſiderationẽ poſſunt intelligi oĩa: dũmodo fiat inductio in pluribus. ℭ Ad ſcđꝫ dicit ꝙ per hoc hꝫ introitũ in demonſtratiuã ſciaꝫ:quãdo.ſ.eſt ex ſingularibus pluribus:ex quibus per cõſiderationẽ põt intelligi in omnibus.addit tamẽ ꝙ inducere plura indiuidua vel pauciora diuerſat̃ ſm magis ꝛ minus ꝛ ex parte rei: ꝛ ex parte nr̃a:qua recipimus illa.Pro intellectu hoꝝ debes ſcire vt in parafraſi ſcđo priorũ.ait Auerro.ꝙ inductio eſt duplex.dialectica:quę ex ſingularibus famoſis ꝓficiſcitur:ꝛ in hac oportet omnia ſingularia iducere.quę ideo dialectica dicit̃:qꝛ non infert niſi cum petitione principĳ:ſed facit fidẽ aliquã tantũ.Alia eſt demõſtratiua:vt ea in qua proficiſcit̃ ex ſingularibus neceſſarĳs vel per ſe:vt hic ignis calefacit:ꝛ ille calefac:igitur omnis ignis. ꝛ in hac non opꝫ inducere omnia ſingularia:qꝛ facta iductione in pluribus:cum ſingulares ſint per ſe:ꝛ per ſe ſit de omni:more per conſiderationẽ cognoſcimus eẽ ita in omnibus:verum vt ait Auerro.accipere plura aut pau

cioꝛa ſingularis poteſt variari ex parte rei: ⁊ parte nr̃a. noſtra quidem: q̃m habentes ſenſus male cõſtitutos: nõ ſunt celeris ſolertię: ideo volunt plura ſingularia. Solertes vero ingenio: paucioꝛa. Ex parte vero rei: q̃m quãdo ſingulares ſunt per ſe: ⁊ ſua natura notę: non opoꝛtet accipere oẽs ſingulares. imo paucas: vbi non ſint per ſe: ſꝫ ſolũ neceſſarię: opoꝛtet accipere plures: vt intellectus ꝑ cõſiderationẽ cõſideret in alijs: hęc Auerro. in defenſione rationis Ariſto.

Quaeſtio. ¶ Quęrunt iunioꝛes per quã virtutem animalia hęc in textu enumerata agant: vt hyrũdo nidulũ: arane' aranea. foꝛmica colligat grana ⁊ id gen'. expoſitoꝛ ſupra ꝑmo metaphyſicę videt̃ velle ꝙ eiuſmodi aĩalia comparari poſſunt ad actus naturales: ⁊ actus contingentes. verbi cauſa foꝛmica poteſt comparari ad tritici collectionẽ abſolute: ad quã naturaliter cõparat̃ ⁊ ad collectionẽ talem vel talem. Ad collectionẽ tritici abſolute compera[t̃] mere naturalr̃ per nãm ſpeciei. Ad collectionẽ talem vel talem: cum ſit actus hic cõtingẽs: comparat̃ contingenter: ⁊ potius per aſſuetudinẽ. mere eñi naturalr̃ omnis foꝛmica grana colligit. ꝙ aũt ab hoc vel illo cumulo: colligat: ab aſſuetudine ⁊ memoria proficiſcit̃: tũc ſunt duę poſitiones. ꝑma ait. ꝙ vterq; actus eſt a prudentia tã ille qui eſt naturalis: q̃ ille qui eſt cõtingens. ⁊ hęc videt̃ poſitio Thomę ꝑmo metaphy. ⁊ cõſequenter ſeq̃t̃ vtrũq; actum ꝓficiſci a cognitione ſenſitiua. licꝫ ꝑmus ſi a cognitione ſenſitiua per naturã: ⁊ inſtinctum nãlem. ſecunda ab aſſuetudine ⁊ memoria.

¶ Contra hanc poſitionẽ alij obijciunt. ꝑmo q2 memoria eſt pars prudentię. vt dicit̃ ꝑmo metaphy. ſed actuũ nãliũ nulla fuit memoria: q2 etiam foꝛmica nata in hyeme ſtatim colligit grana ſine memoria pręteritoꝝ. igit̃ non per prudentiã. Scdo prudentia eſt habitus conſultiuus. ſexto ethicoꝝ. cõſultatio eſt circa ↄtingentia: ⁊ nõ naturalia. igit̃ cũ ad illos actus ſe habeant mere naturaliter: videt̃ ꝙ non per prudentiã ad illos ſe habeant: ꝓpter hęc eſt alia poſitio: ꝙ reſpectu actuũ nãlium nulla eſt prudentia: ſed mere inſtinctus naturalis. reſpectu cõtingentiũ eſt prudentia. Iunioꝛes diſtinguũt: ⁊ videt̃ per talẽ diſtinctionẽ inter hos poſſe fieri cõcoꝛdiã. ⁊ dicunt prudentiã trifariã eſſe: naturalẽ quidẽ: aĩalẽ: atq; rationalẽ. tunc volunt ꝙ aĩalia ad actus nãles ſe habeant neceſſario: eos tamẽ exequũt̃ per prudentiã naturalẽ. Ad contingentes vero ſe habeant prudenter prudentia animali. Tũc ad rõnes dicerent ꝙ memoria eſt pars prudẽtię aĩalis vel rõnalis. nõ aũt nãlis: ſed loco memorię eſt inſtinctus naturę qui mouet ſenſuꝫ interioꝛem ad actus neceſſarios. Ad ſcdm ſimilr̃ dici põt ꝙ prudentia aĩalis: aut rõnalis eſt habitus cõſultiuus: ⁊ ita reſpectu contingentiũ: at prudentia nãlis eſt inſtinctus nãę vel ab iſtinctu naturę loco habitus poſito proficiſcens. Sed aduerſus talẽ cõcoꝛdiã ſoliti ſumus inſtare. primo hęc prudẽtia nãlis: aut eſt cognitio: aut inſtinctus nãlis: ſiue natura. ſi cognitio. igit̃ eſt prudentia aĩalis. Non enim poteſt eſſe niſi ſenſitiua: ⁊ ita aĩalis. ſi natura ſiue inſtinctus naturalis. hęc poſſet poni in rebus nãlibus carentibus anima: ⁊ ita lapis prudenter deoꝛſum ferret̃. Scdo Ar. 30° ꝑticula. li. d aĩalib'. vlt ſenes eẽ prudẽtes. pueros nõ prudentes: ſed diſciplinabiles. ſi igitur foꝛmica cum naſcit̃ eſſet prudens: tunc pueri poſſent eẽ prudẽtes: qḋ Ariſt. negat. Tertio araneus facit telã: aut cognoſcit qḋ facit: aut nõ. Si nõ cognoſcit id qḋ agit. igit̃ actus ille erit penitus naturalis: ⁊ ita nec prudens: nec imprudens: cum natura ipſa nequaq̃ prudentię participet. ſi cognoſcit telã. igitur cognoſcit finem. vtpote muſcam. hoc eſt falſuꝫ: q2 nunq̃ vidit muſcam per ſenſum exterioꝛẽ: vt ſi nunc naſceret̃. igitur nec per ſenſum interioꝛẽ. Defendi pñt vt alias defendimus. Ad primũ dico ꝙ illa prudentia eſt foꝛmaliter cognitio nõ habitualis: cum nõ pręceſſit memoria: ſed naturalis: q2 loco memorię ponit̃ inſtinctus nãę. ⁊ tunc nego cõſequentiã. vꝫ. ꝙ ſit prudentia aĩalis: quia prudentię aĩalis vna pars eſt memoria pręteritoꝝ. hui' vo loco memorię eſt inſtinctus naturalis: qui mouet ſenſum veluti memoria mouet imaginatiuã. Ad tertiuꝫ dici poteſt ꝙ Ariſto. loquit̃ in prudentia aĩali ſiue rationali: quali non niſi ſenes prudentes ſunt: ſed prudentia naturali: etiam puer ⁊ araneus eſſe põt prudens. vt patet. Ad tertiũ dico ꝙ araneus non precognouit telã: nec muſcã: cum in eo nõ pręfuit memoria: ſꝫ loco memorię pręfuit inſtinctus: qui mouet ſenſus interioꝛes: quẽadmodũ impetus mouet graue deoꝛſum: ⁊ tunc deducendo ipſuꝫ araneũ ad actũ: araneus agendo telam dũ eam agit: cognoſcit illã. Dico igit̃ ꝙ actus ille non eſt penitus naturalis: q̃m licꝫ primũ principiũ ſit inſtinctus: imediatum vero erit ſenſus: q̃m inſtinctus mouet ſenſum ad media in finem: qui ſenſus cognoſcit ea quę oꝛdinat in finẽ: licꝫ nõ cognoſcat finẽ: niſi vti graue cognoſcit cẽtrũ: pro quãto tendit in centrũ: qua ratione fit vt hęc prudentia non ſit animalis: q̃m nõ eſt ex memoria: ſed ſit naturalis: nõ tamen poteſt eſſe in rebus mere naturalibus: q2 deficit cognitio. vt eñi prudentię aĩalis duę ſunt partes memoria: ⁊ cognitio: ita iſtius ſunt iſtinctus ⁊ cognitio. ⁊ ꝓpterea dicit̃ nãlis. hęc dici poſſunt in defenſionẽ hoꝛuꝫ.

¶ Inſuper etiam cuꝫ natura bifaria ſit: altera quidem vt materia. Altera vero vt foꝛma. ⁊ haec ſit finis. gratia vo finis caetera ſint: haec vtiq; ea cauſa erit cuius gratia caetera fiunt.

¶ Quinto arguit Ariſto. finis eſt cauſa: cuius gratia agit̃ vt per definitionẽ finis habet̃. ſed foꝛma eſt finis vt ſuperius diximus. Igitur foꝛma eſt cauſa cui' gr̃a agit̃: ⁊ ita foꝛmę non caſu ⁊ materię neceſſitate proficiſcunt̃: ſꝫ materię ipſę ſunt ꝓpter foꝛmas ipſas: ⁊ gratia foꝛmarũ. hoc modo Auerroes exponit textum hunc. Expoſitio

¶ Peccatum vero fit ⁊ in ijs quae per artem conficiunt̃. Scripſit eñ non recte grãmaticus: ⁊ potionẽ medicus non recte ꝓpinauit. Quare ⁊ in ijs quae natura cõſtant: ideꝫ euenire perſpicuum eſt. Si itaq; aliqua ꝑ artem ipſam ſint: in quibus id qḋ recte fit: alicuius gratia fit. In quibus vero errat̃: ipſa quidem alicuius gratia agunt̃: ſed fallunt̃. Silr ⁊ in naturalibus ipſis res ſe ſe habebit ⁊ monſtra illius peccata erunt: qui alicuius gratia agit: ⁊ in primis igitur compoſitionibus bouigenae: ſi non ad aliquem terminũ finemq; peruenire poterant. Aliquo principio velut nũc ſemine labefacto fiebant.

¶ Soluit Ariſto. non nulla quęſita. vt Themiſtius introducit. ꝑmũ. ſi natura agit fine ipſo cõſtituto: cur nõ ſemper finẽ cõſequit̃: Soluit. d. Peccatuꝫ vero fit ⁊ in ijs q̃ per artem conficiunt̃ vt exemplis teſtat̃. Quare ⁊ in ijs quę natura conſtant: idẽ euenire perſpicuũ eſt. qḋ declarat: naꝫ vt in ijs quę arte fiunt ⁊ alicuius gr̃a: quędã fiũt recte: ⁊ quędã erroneę: ita in nãlibus erit ꝙ quędã fiunt recte: quędam vt erroꝛes: vt mõſtra: quę peccata ſũt ei': qui alicuius gratia agit: hęc eſt ſolo quęſiti: tunc ex hac Expoſ.

ſolone declarat cōtra Empedoclē: ꝙ bouigenę ⁊ vitigenę: ⁊ id genus: que in primis mundi cōpoſitionibus fiebant: ſi non ad aliquē terminū finēq; peruenire poterāt vt ad cōplementū ſpeciei: nō erat illud: q2 nā agebat neceſſitate ſua ⁊ nō pp aliquid: ſed q2 illa monſtra fiebant aliquo labefacto principio in illis: veluti nūc fiunt monſtra labefacto ſemine: aut a multitudine: aut a defectu materię: ⁊ ita ſicut nūc mōſtra fiunt ex errore agentis finem intendentis labefacto aliquo principio: ſic tūc vitigenę bouigenę: ⁊ id genus fiebāt ab errore agentis labefacto ꝑncipio aliquo intendentis aliquem finem: ⁊ non neceſſitate naturę.

℄ Amplius autē primo ſemen ipſum exoriatur neceſſe eſt. Sed non aialia ſtatim: atq; ipſum molle exortum prius: ſemen erat.

℄ Soluto problemate perſuadet qḋ dixerat in ſolone. ꝟ. ea quę fiūt ſeruato ordine: grā alicuius agunt: ſed aialia ⁊ plantę ſeruato ordine fiunt. igit̄ alicuius grā. ponit minorē. ꝟ. Amplius aūt primo ſemen ipſum exoriat̄: neceſſe eſt: ſed nō aialia ſtatim. imo op3 ipſum ſemen eſſe prius exortum molle: vt ſit aptum formationi.

℄ Rurſus in plantis etiam ipſis ineſt: qḋ alicuius eſt gratia. Minus tamē eſt diſtinctum. verū igitur ipſis in plantis fiant quēadmodū bouigenae viri priora: ſic vitigenae priora oleae. An non fiebant: eſt enim abſurdū: op3 tamē ſi in aialibus illa ſpectentur.

℄ Aliud quęſitum vtrum in plantis ſint mōſtra. Reſpōdet rurſus in plantis etiā ipſis ineſt: qḋ alicuius eſt grā: vt monſtrū qḋ eſt peccatū illius qḋ agit alicuius gratia. Minus tamē eſt diſtinctum atq; manifeſtum. ſed tunc quęrit q̄ōnē in pōne Empedoclis. ⁊ iquit. verū igitur ipſis in plātis fiant: quēadmodū in aialibus bouigenę: ex medietate bouis: ꝑora viri ex medietate hoīs aliud mōſtrum: ſic vitigenę: qḋ gręce eſt empelogenę: ⁊ elęoprora hoc eſt priora oleę ⁊ id genus. R̄ndet an nō fiebant: ⁊ ꝫ ſm veritatē. eſt eni facere hęc abſurdū: op3 tn̄ hęc facere: ſi in aialib⁹ hęc ſpectant̄ apud Empedoclē. Auer. in cōmēto. 83. facit tria enthymemata ſic: aial generatū ex ſemine nō ſubito fit ex ſpermate. igit̄ generatio eius ſit per ſe ⁊ neceſſario ex ſpermate. Scḋ3. generatio aialis per ſe ⁊ nec̄io eſt ex ſpmate. igit̄ nō caſu. Tertiū generatio aialis ex ſemine nō eſt caſu: igitur ſperma eſt pp aial: ita vt ſperma ſit aut agens: aut mā aialis: aut vtrumq; vt eſt veritas: q2 quo ad partes corpulentiores eſt vti mā aialis: quo vero ad ptes ſpirituales eſt vti agens. ⁊ in hoc apparet error Iuniorū: qui nō intelligentes dicta Auer. fecerūt tres rōnes: ⁊ q̄ōnem cōtra primā rōnem. quę ex malo intellectu ꝓficiſcebatur.

℄ Inſup ⁊ i ſeminib⁹ fieri oporteret quoduis.

℄ Ulterius ſoluto alio quęſito ꝓbat qḋ dixit: ⁊ facit enthymema: ſi natura in agendo nullū finē intēdit in ſeminibus oportet facere qḋ vis indifferenter.

℄ Omnino autem qui ita dicit: ea quae natura conſtant ⁊ ipſam naturam deſtruit. Ea enim natura ꝯſtant: quae a quodā principio: qḋ eſt in eis: cōtinue mota ad quendā perueniunt finem. ab vnoquoq; aūt: non ad eundē in ſingulis. neq; ad quemuis. ſemper tamen ad eundem niſi aliquid impedierit.

℄ Secundo idem ꝓbat ⁊ arguit ſic. ſi eſt actio ⁊ gñatio aialium oino a caſu: tūc deſtruunt̄ oia nālia ⁊ nā ipſa. declarat ꝯñam. ⁊ pmo quę ſint illa quę natura cōſtent: ⁊ inquit. ea eni natura cōſtant quę a quodā vno ꝑncipio qḋ eſt in eis cōtinue mota ad quēdā perueniūt finē: hoc eſt quę ex determinato ꝑncipio perueniūt ad determinatum finē. nō aūt ad eūdē finē in ſingulis ab vnoq; pn̄. neq; ex vnoq; ꝓcedit ad quēuis finē: nō enim ex q̄cūq; agit qḋcūq;: ſemp tn̄ ex determinato ꝑncipio ꝑuenit ad eundē ⁊ determinatū finem niſi aliquid impediat. his declaratis ꝑ3 enthymema. vbi eni natura nō agit ꝓpter finem: deſtructa erit omnis actio nālis: ⁊ proceſſus ex determinato in determinatū. Sꝫ dubitāt iuniores ꝫ pmā rōnē: q2 ſi valeret: tūc mōſtrū poſſet fieri ex vnoq̄q;: ꝯña oē qḋ pōt fieri caſu: pōt fieri ex vnoquoq;: mōſtrū fit caſu. igit̄ ex vnoquoq;. ℄ Reſpōdet Auer. ⁊ vult ſyllm eſſe hypotheticū ſic. ſi ōis ſpēs aialis ⁊ oium caſu fit: ⁊ caſus eſt cā nō terminata. igit̄ vnūqḋq; ex vnoquoq; fieret. tunc ad obiectionē dico ꝙ licꝫ monſtrū fiat a caſu. tn̄ aliquid fit per ſe: ad cuius generationes fit: ſed vbi fieret a caſu: ⁊ nihil fieret per ſe: monſtrū ab vnoq̄q3 fieri poſſet. ℄ Quęrunt vtrū monſtra caſu fiant: vel intenta ſint a natura: — *De mōſtris queſtio*

℄ Ad q̄ōnē argui ſolet. pmo. nulla ſpēs caſu fit. 8. huius ꝯmēto. 47. Scḋo. ſi natura non intenderet monſtrum: tunc nō cōtinuaret actionē ſuā vſq; ad finē. In hac difficultate pmo videndū eſt de cauſis monſtruoſarū generationum. Scḋo de ꝓpoſito q̄ōnis. ℄ Quantum ad primū phyſici mōſtruoſarū generationū reducūt oēs cauſas in quatuor: ad materię defectū. ad māę abūdantiam. ad qualitatē manifeſtā. ad loci malitiā: ex defectu quidem quatenus interdum pro numero membrorū: interdum pro magnitudine deficit. deficit eni vnus interdum digitus manu defectu materię. iterdū paucitate māę nanus exorit̄. Ex abundātia vero ſimilr erit mōſtruoſa generatio vel in numero aucta: vt ſexdigita manus. vel magnitudine vt ſi magnitudo membri plus ſolito maior ſit: vl̄ q2 citius membra exoriunt̄ q̄3 debeāt: vt marcus dentatus exortus fuit. puella ꝑmāmillata ⁊ id gen⁹: ex malitia qualitatis ſimplicis quidem vt ſuperflua ſit in calore: vel frigore: nā calore nimio contingit nimia pinguedo. frigore vero multo nimia macies. mixta vero vt in hermofrodito: vbi cōplexiones ꝯrię colligunt̄ maſculinizās ⁊ fęmininizās. demū ex malicia ꝯtinētis vt ſi locus ſit anguſtus: vel ſecūdina deficiat vel rumpit̄: ⁊ per rupturam exeat ſeminis pars ea ex qua mēbrū fieri debebat. hęc tradunt phyſici. vt Albertus ⁊ Ioānes: cui Themiſtius ſupra aſſentiri vr̄: ⁊ vr̄ ſnia Ar. in lib. de aialib⁹. ℄ Sed pace tantorū dixerim iſtę cāę nō mihi placent. Primo. ſi hęc ex iis cauſis proficiſcerēt̄. igit̄ nō eēnt errores agentis itendētis aliquē finē. vt dixit Ariſt. in lr̄a. ⁊ deducit̄ ꝯña: agēs qḋ agit ſm exigētiā ⁊ capacitatē paſſi nō errat in agēdo: qm̄ formę dant̄ ſꝫ merita māę. igit̄ ſi hęc mōſtra iis ex cauſis eſſent: agēs recte ageret: ⁊ nō peccaret. — *Confutatio phyſicorum. Pria ratio*

℄ Scḋo ſpeciatim ꝙ nō ex defectu māę ꝓficiſci pñt: declaro: nā i quocūq; pōt ſtare vita aialis ⁊ forma: poſſunt ſtare oia mēbra. quibus aia exercet opera aīę. ſed cum tāta mā pōt ſtare vita hoīs vel alterius aialis ꝓducti a vtute formatiua recte agēte. igit̄ oia mēbra. igit̄ paucitas materię nō erit cā diminutionis mēbri alicuius: q2 cū tanta mā ſtat vita. igit̄ cū tāta pñt ſtare oia mēbra. ergo nō deficiūt mēbra pp māę paucitatē: qm̄ illa ſuffic̄. — *Secunda.*

℄ Tertio. ꝙ defectus māę nō ſit cā nanitatis: declaro. nā viſum eſt nanū naſci maiorē iterdū alio nō nano: ⁊ tn̄ vnus factus eſt nanus. alter creuit ad debitā quātitatē. igit̄ nō ex paucitate māę nanitas ꝓficiſcit̄. — *Tertia.*

℄ Quarto ꝫ abundantiam — *Quarta.*

arguo. Cōtra numerū quidē:q̄m cū tanta mā ſtat vita. igitur ſtant oīa mēbra.igit̃ ex pte māe nō erit abūdātia. Cōtra exceſſuꝫ vero:q̄m aliq̄ nati ſunt cū tāta mā cū quāta mōſtra naſcunt̃ ad debitā quātitatē euenerūt:⁊ cū cōmēſuratione mēbroꝝ nati ſunt.igit̃ nō abundātia māe eſt cauſa. Quīto.ꝙ nō qualitas ſeminis manifeſta declarat̃:q̄m potēs in maius pōt in minus.

Quinta.

Sed cū hac vel illa q̄litate ꝓducere pōt vtus generatiua ⁊ vitā ⁊ corpus. igitur poteſt illā regulare ⁊ reducere ad tēperationeꝫ vt inde res debita eueniat. Demū ꝯ maliciaꝫ loci.arguo:q2 in eodē loco anguſtiali alio tpe fiunt pfecta aīalia.igit̃ non anguſtia loci.

Sexta.

Simil'r ſi deficit pticula ſeminis.ſi virtus gignitiua pōt ex reſiduo facere corpus pro vita aptū:pōt ipſuꝫ formare cū oīb' reqſitis. Propter hęc ⁊ plura alia: vt ſim principiū inueſtigādi veritatē aliq̄s. Dico aliter ad rē iſtā.vꝫ.ꝓpria poſitio ꝙ oēs cāę reducūt̃ ad duas.prima eſt affectio cōtinētis extrinſeci hoc eſt aeris cōtinentis ſemen. Scđa eſt qualitas occulta cōtracta in ſemine ipſo.

Prima eſt.

¶ Prima declarat̃.q2 aer nos continens alterat̃ a cęlo mediāte lumine et motu ad quaſdā qualitates occultas.ipſe aūt ſic affectus cōtentū in eo afficit:⁊ ita afficit ſemē q̄litatibus ſimilib' ſibi: quę qualitates ſemini impreſſę vt inſtr̄a cōſtitutionis cęleſtis vtunt̃ vtute formatiua corpis vt inſtr̄o inferiori adhuc:⁊ agūt corporis figurationē pro cęli ⁊ ſtellarū ſtatu:⁊ hoc eſt qđ eleganter tradit Ptholemęus.ꝫ apoteliſmatum.⁊ lib.centum enunciatoꝝ:vbi ait.formę in generatione afficiunt̃ a cęleſtibus formis:⁊ iđ qui imagines faciebant ſeruabant introitus earū in ſigna. Qua rōne fit vt māę nulla ſit rō errandi:cū ipſa ſubijciat̃ agenti:⁊ talis format̃ : q̄lis eſt vtus actiua apta ipſam formare:ſiue quo ad numerum: ſiue quo ad magnitudinē:ſiue quo ad alia.

Secunda eſt

¶ Scđa declarat̃.tradit ptholemęus ⁊ cęteri aſtrologi naſci hoīes nō nullos ex cęli ſtatu infęlices:qui aut viꝫ generādi nō hn̄t:ſed ſteriles ſunt:aut ſi hn̄t:filij cū naſcunt̃:emoriūt̃: aut naſcunt̃ monſtruoſi.cōtrahūt eni ex natali eoꝝ talē qualitatē:quę cū miſtat̃ cuꝫ ſemine:vt inſtr̄m parentuꝫ corpus monſtruat aut numero aut magnitudine. Audiui eni virū quendā nō generaſſe niſi monſtra:⁊ aliū vidi nō generaſſe niſi mancos natos. Hoc aūt eē non potuit niſi ab infęlicitate natalis eius:quę infęlicitas trāſmiſſa in ſemine monſtruoſas efficit creationes:quę interdum vident̃ eſſe ex defectu māę.interdū abundantia eiuſdeꝫ. aliq̄n ex mala q̄litate ſiue ſimplici:ſiue mixta.

De ſit peripatetica.

¶ Hęc poſitio nō eſt remota ab intentione Ariſ.dicētis.formas rerū cōtineri in terminis:vt ait ſcđo de gn̄atione.hoc eſt in corporibus cęleſtibus.vbi vo inuenit̃ dixiſſe hęc rōne māę euenire:intelligendum eſt vt motę:nō vt ṗncipal'r mouentis hęc de cauſis ſatis ſit dixiſſe.

An intēdant monſtra.

¶ Quātū ad ſecundū ſorticolę tradunt ꝙ natura monſtrū intendit.nō tn̄ intendit monſtrū. Quę poſitio cum ſit friuola omittatur.

Prima poſitio.

Confutatio.

pōt tn̄ ſic cōfutari.natura intēdit aīal. Monſtrū eſt aīal inquantū monſtrū.vt pꝫ per exponētes:igit̃ nā intēdit mōſtrum.

Secūda.

¶ Alij dicūt ꝙ nā vl'is intēdit monſtrum ꝓpter decorē vniuerſi.nō aūt natura aliqua particularis.

Confutatio.

¶ Cōtra.quicq̄d cōtinet̃ ſub vl'i:opꝫ vt cōtineat̃ ſub aliquo particulari.igit̃ q̄cq̄d cōtinet̃ ſub intentione vl'is nāę.etiā cōtineri debꝫ ſub itētione alicuius particularis nāę. Amplius q̄cq̄d intendit̃ ab agente aliquo principali per ſe vt ṗncipale agens.itendit̃ ab inſtr̄o illius vt iſtrumentū. Sed natura pticularis eſt iſtrumentū nāę vl'is. igit̃ ſi monſtra ſunt intenta a nā vl'i vt agens principale eſt:ita a nā aliqua particulari vt eſt illius inſtr̄ꝫ.

Tertia.

¶ Alij dicunt ꝙ monſtrū intendit̃ a natura particulari nō primaria intentione: ſed ſecūdaria. ¶ Sed hoc etiā nō placet:q2 tūc nō fieret caſu. Diximus eni ea fieri caſu:q̄ ſunt extra intentionē primā ⁊ ſcđam agentis:vt eclypſim dicimus nō caſu eſſe:q2 nō eſt extra intentionē ſecundam agentis.

¶ Alij dicunt nām particularē intendere mōſtrū nō formal'r:ſed māliter. Monſtrū eni dicit duo.vꝫ. īdiuiduū ſpēi pręđicamēti ſubc:⁊ hoc vocat̃ māle.⁊ mōſtruoſitatē q̄ eſt qđdā formale.ṗmū eſt naturę intentū nō ſcđꝫ.

Confutatio.

¶ Sed cōtra.nullū aīal fit caſu ⁊ ṗter intentionē agentis. Mōſtrū eſt aīal ⁊ inquātū mōſtrū.igit̃ non fit caſu ⁊ ṗter itentionē agentis. Amplius.oē ꝓcedens e ṗncipio terminato in finē terminatuꝫ per media terminata eſt itentū ab agente. Monſtrū ſic ꝓcedit.vt patet. igit̃ nō ṗter illius itentionē.

Propria poſitio.

Propter hęc dico ꝙ mōſtra ſunt intenta a nā hoc eſt a virtute ſeminis.verū vtus ſeminalis pōt agere monſtrum dupl'r.vt inſtrumentū parentū:⁊ aīalis pfecti:⁊ ſic nō intēdit mōſtrū.imo vt ſic nō cōtinuaret actionē ſuā vſq3 in finē. Alio mō vt inſtr̄ꝫ ꝯſtitutionis aeris cōtinētis ⁊ cōſtitutionis cęleſtis:tunc vigētis:⁊ vt iſtr̄m parētū infęlicium a natali:⁊ ſic itendit monſtra:⁊ ita nā pticularis intēdit mōſtrū:ſub rōne particulari:q̄m illa cęli cōſtitutio non eſt vl'is nā ſimpl'r:ſed ſolū tūc viget:quę rō docet mōſtra eſſe peccata nāę vno modo.alio modo nō.caſu ſimil'r vno mō.alio mō nō.nā vt ꝓficiſcunt̃ a vtute ſeminis:q̄tenus inſtr̄m parētū pfectoꝝ ſunt caſu.alio mō ſunt itenta a nā ipſa. Hęc quo ad ſolonē argumētoꝝ. Ex hiis pꝫ ꝙ mōſtra ꝓficiſcunt̃ ṗncipal'r ex errore agentis.vꝫ.vtutis formatiuę.q̄ten' eſt inſtr̄m parētū pfectoꝝ:q̄ q̄dē vtus mouet mām inordinate ad malā quātitatē vel malū numeꝝ:⁊ ad malā q̄litatē. Mā aūt mota p defectū vel exceſſuꝫ:aut p malā q̄litatē:eſt cā mōſtruoſitatis:nō q̄tenus multa vl' pauca:q2 ſemp ex multa vel pauca fieret mōſtrū. Sed quatenus reducta ad defectū vel exceſſuꝫ a vtute formatiua.⁊ per hęc pōt cōcordari Ariſt.cū ptholemęo.q̄n eni Ariſt.ait mōſtra ꝓficiſci defectu vel abundātia māę vel mala q̄litate:intelligit hęc ꝓficiſci a mā mota ad defectum vel abūdātiā:a vtute formatiua. Quādo vo ptholemęus ait. mōſtra ꝓficiſci ab agēte.itelligit vt a ṗ mouēte reducēte māꝫ ad defectū:vl' exceſſuꝫ:⁊ hęc eſt determinatio q̄onis.

¶ Id vero cuius gratia: ⁊ id qđ eſt huius gratia:a fortuna vident̃ eſſe:vt dicimus e fortuna hoſpitē veniſſe:balneatūq3 abijſſe:cuꝫ id egerit ac ſi huius gr̄a eſſet profectus:nō tn̄ h' gr̄a venit:ſꝫ p accn̄s:fortuna.n.cā p accn̄s eſt: vt ⁊ antea diximꝰ. Cū vo aliq̄d ſemp aut plerūq3 fit nō p accn̄s:nec a fortuna fit. Sed in naturalibus ſemp ſic fit niſi aliquid ipediat.

¶ Et ſi lr̄a hęc ſit occulta:tn̄ vr̄ mihi Ar.ſoluere q̄oneꝫ. vꝫ.Cur ea q̄ ſit e nā ipa e fortuna fieri vr̄r atq3 credunt̃. Soluit.id vo c' gr̄a vt finis nālis:⁊ id qđ ē h' gr̄a vt media in finē a fortuna ſupple vr̄r eē:aut credūt̃ eē:deficit vbū i gręco:qđ ego ſuppleui vt ſenſus expoſcit:⁊ ex'' ponit.d.vt dicimꝰ e fortuna hoſpiteꝫ veniſſe:balneatumq3 abijſſe:hoc vr̄ ꝓ tāto eē ſcꝫ pp finē:ꝓ q̄to id egerit:ac ſi h' gr̄a eēt ꝓfect':⁊ ita qđ fit a nā vr̄ ſile ei qđ fortuna fit: cū vtriq3 ob finē fieri vr̄ qđ fit. Soluit tn̄ p ideꝫ ex'' declarās dr̄iaꝫ iter id qđ fortuna fit:⁊ id qđ fit nā.d.licꝫ ita appeat:nō tn̄ h' gr̄a venit:ſꝫ p accn̄s:q2 fortune cā eſt p accn̄s.vt dictū eſt.mō colligit dr̄iam.d.cū vero aliquid ſemp aut frequēter fit:nō p accn̄s:nec a fortuna fit. Sed in nālibus id qđ fit ſemper ſic fit hoc eſt:aut ſemper:aut plerunq3:cōcluſio ſupplenda eſt:ꝙ id qđ nā fit non per accidens:nec caſu ſiue fortuna fiat:nec ecōtra videtur.⁊

ita licet id qđ fit a natura videat̄ hr̄e ſimilitudinē cū eo qđ fit a fortuna: valde differt: vt ꝑ diſſimilitudies declatas ꝑſpicuuʒ eſt. Auerroes vero ↄmēto.85.ſylluʒ hr̄e formare videt̄ in ſcđa figura ex duabus affirmatiuis ſic. propter qđ ꝓueniēs a nā aut eſt ſemꝑ: aut in maiori parte. ⁊ ꝓpter qđ ꝓueniēs ab aliquo ꝑ ſe: ꝓuenit ab eo aut ſemꝑ: aut in pluribus. igit̄ ꝓpōnibus traſpoſitis: id qđ ꝓuenit a natura, ꝓuenit ꝑ ſe ⁊ nō a caſu. ⁊ licet ſyllus ſit in ſcđa figura: valet: q: altera ꝓpōnū eſt cōuertibilis in terminis. Ulterius Auerroes introducit lr̄am aliter ꝙ̄ nos introduximus: vult eniʒ ꝙ antiqui tria dixerunt in reꝝ nālium generatione: primū ꝙ omne ꝓficiſcens a natura: caſu ꝓficiſcit̄. 2m que caſu ꝓueniunt: non raro eueniunt: tertiuʒ fines nāles e natura ipſa nō eueniunt: raro: ſed aut ſemꝑ aut pleruq̄ʒ. Mouebant̄ aūt antiqui vt dicit Auerroes q: ignorabant caſus naturā. ¶ Uult igitur Auerroes ꝙ Ariſt. contra antiquos ſuppoſuerit id qđ natura fit: caſu nō fieri: ſed quia antiqui negāt ſuppōnē: ideo vult vt redeat ad ꝓbandā ſuppoſitionē. Diuinus reuerſus cā eſt: q: ea que ſunt ꝑ ſe manifeſta: interdum hoibus aptis recipere ꝑ ſe nota: ſumunt̄ vt ſuppōnes abſq̄ʒ probatione: rudibus vero aliqñ ꝓbātur ꝑ ꝓpōnes famoſiores ſaltem cōfirmatiue: q: igitur illa ſuppoſitio nō oibus antiquis patet: iure Ariſto. iterauit eam iterum ꝓpter antiquoꝝ proteruiciem. hec eſt expō Auerroes: ⁊ color. tu vero vides ⁊ diiudica ſi textui conſonet: hec (vt mihi vr̄) dicta Ariſto. penitus reddit topica.

¶ Putare vero ⁊ non alicuius gratia aliquid fieri: ſi id qđ mouet: non viderint deliberare: abſurdum eſt. Nam ⁊ ars non deliberat. ⁊ eniʒ ſi in ligno ars ea ineſſet: quae nauiū extructoria eſt: perinde atq̄ʒ natura ageret. quare ſi id qđ eſt cuius gr̄a: in arte ſit: in natura quoq̄ʒ inerit. Maxime aūt hoc ꝑſpicuuʒ cum aliqs ſeipſuʒ curauerit. huic enim natura ipſa perſimilis eſt. Ꝙ quidem igitur natura cauſa ſit: atq̄ʒ adeo vt cuius gr̄a faciat: ꝑſpicuū eſt.

¶ Ultimo Ariſto. refellit vltimū argumentū veterū. arguebāt enim ſic: natura nō deliberat. omne agens ꝓpter finem deliberat. igit̄ nā nō agit ꝓpter finem: Rñdet negādo maiorem. d. putare vero ⁊ nō alicuius gr̄a aliquid fieri: ſi id qđ mouet nō viderint deliberare: abſurdū eſt: ⁊ ita negat̄ maior. cuius inſtātiam ponit. d. nam ⁊ ars nō deliberat que agit ꝓpter finem: vt ſutoria: ⁊ tectoria: ⁊ alie plurime (vt dicit Themiſtius) que aſſuetudine habētur. Sed dices. hec inſtātia nō valet: q: ars eſt agens extrinſecum. natura vero itrinſecum. Rñdet. eteniʒ ſi in ligno ars ea ieſſet: q̄ nauiuʒ extructoria eſt: perinde atq̄ʒ natura ageret. Quare ſi id qđ eſt cuius gr̄a in arte ſit: tūc cum eſſet in ligno: in natura quoq̄ʒ inerit. Sed q: aliqs poſſet cauillare dicendo exempluʒ eſſe impoſſibile: affert exemplū ſimillimū. d. maxime aūt hoc ꝑſpicuum cū aliquis medic⁹ ſeipſuʒ curauerit. huic. n. natura ipſa ꝑſimilis eſt. vbi pʒ ipſuʒ agere ꝓpter finem. igitur in natura ſimilr. Deide epylogat. Ad aduerte ꝙ ex textu colligit̄ vna maxima qualem ordinem habēt aliqua diſtincta ſʒ rē: talem habebūt ſi erunt eadē realr in aliquo ↄtētiuo: mō ſaluet̄ diſtinctio rōnis illoꝝ: vt calidū ⁊ albū qñ diſtinguunt̄ realr mouēt diuerſos ſenſus: etiā ſi efficerent̄ eadem realiter in aliquo cōtentiuo: adhuc alterū illorū viſum. alterum tactum mouerent. hec autem ſumit̄ tanq̄ʒ maxima a multis methaphyſicis.

¶ Utrum vero neceſſariuʒ ipſum rebus nālibus ex ſuppōne inſit an ſimplr. Nunc eniʒ ipſum neceſſariuʒ in ipſa gn̄atione pinde ee̅ arbitrant̄: atq̄ʒ ſi aliquis domū neceſſario extructam eſſe exiſtimet: q: grauia quideʒ deorſum. leuia vero ſurſuʒ ſuapte natura ferunt̄. ita vt lapides quideʒ atq̄ʒ fundamēta ſint deorſuʒ. terra vero ſuā ob leuitatem: ſurſuʒ. ligna vero (q: leniſſima.) maxime ſupra.

¶ Neceſſitas bifariū eſt: q̄dam ſimplr vt ſolem oriri: aut calores eſſe cū ſol eſt in cane. aut ſolem decurrere ꝑ.12. ſigna. q̄dam eſt neceſſitas ſuppoīs: vt equuʒ hr̄e alas: ſi volat. ⁊ a. corrūpi: ſi b. ſuit ortū: nec enim equum hr̄e alas: nec a. ipſum corrūpi eſt neceſſarium: ſed bene ex ſuppōne: vt ſi volat equus: aut ſi a. ſit ortum. ſimilr in nālibus neceſſarium eſt mixtum corrūpi: vt qñ eſt factuʒ ex materia ⁊ ↄtrario. neceſſariū eſt animal hr̄e oculos. Primū eſt ſimplr neceſſarium. ſcđʒ vero eſt ex ſuppōne: vt ſi debeat videre. Querit igit̄ Ariſto. vtruʒ effectus ⁊ affectiones naturales ꝓficiſcant̄ a natura neceſſario: neceſſitate ſimplr. vel neceſſitate ſuppōnis. vt vtrum homo habnerit neceſſario anteriores dentes acutos neceſſitate ſimpliciter: hoc ē ex parte materie. an neceſſitate ſuppōnis: ſi debeat diuidere cibum. Narrat pōnem antiquoꝝ: qui volunt effectus neceſſario e natura ipſa proficiſci neceſſitate materie: ⁊ non ſuppōnis ⁊ finis. imaginantes ita eſſe res naturales neceſſarias ac ſi domus eſſet facta a natura: leuibus ſurſum: grauibus deorſuʒ: mediocribus vt terra in medio: q: natura partium meretur ſitum talem. ⁊ ita omnes effectus ſunt ſimplr neceſſarij iuxta poſitionē horum. Obycit autem Auerroes huic pōni. in cōmento 87. tum primo: quia tunc effectus nāles ⁊ conuenientia actionum partium aīalis pro ſalute eius vt ſitus dentiū eēnt caſu ⁊ pter itētionē agētis: cum ſola mae neceſſitate ↄtingāt. Scđo q: tūc talis ordo eēt in oibus cuius ↄtrium videmus: vt in aīalibus teſtaceis: vbi pars ſupior ē grauior: vtpote texta veluti in teſtudine: ⁊ alijs id genus.

¶ At q̄ʒq̄ʒ quideʒ nō ſine ijs: non tamen ꝓpter haec: niſi vt ob māʒ: ſed celandi q̄daʒ atq̄ʒ cōſeruandi cā domus ipſa extruebat̄. Similr ⁊ in caeteris id genus. in qbus ipſuʒ alicui⁹ gr̄a eſt: non ſine ijs quideʒ ſunt: q̄ neceſſariā hn̄t nām: non tamen ſunt ob haec ipſa: niſi vt ob mām: ſed alicuius gratia. vt ꝓpter quid ſerra talis eſt: vt hoc ⁊ huius gr̄a ſit. hoc tamē gr̄a cuius eſt: fieri non poteſt niſi ferrea ſit. neceſſe igitur eſt ipſaʒ ferreaʒ eſſe: ſi ſerra atq̄ʒ ipſi⁹ opus erit. neceſſitas igit̄ ipſa ex ſuppoſitione eſt: ſed nō vt finis. nam neceſſariū ipſuʒ in mā qdem eſt. id vero cuius gr̄a in rōne cōſiſtit.

¶ Soluit queſitum ⁊ vult ꝙ affectiones nāles inſint rebus nālibus ꝓpter materiaʒ: non tamē gr̄a materie: verbi cā: domus eſt talis. vʒ. hn̄s leuiſſima ſupra omnibus, grauiſſima infra oia. Mediocria inter hec: ꝓpter naturas componentiuʒ: non tamen illius gratia: ſed gr̄a celādi ſaluandiq̄ʒ quedam. inquit. at quam ꝙ̄ quidem non ſine ijs: non tamen ꝓpter hec ⁊ gratia hoꝝ: niſi ob materiaʒ hoc eſt niſi quatenus materia ipſa neceſſario ab alio mouetur: ſed celandi q̄dam atq̄ʒ conſeruandi cā domus

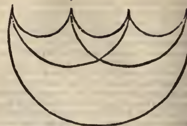
ipſa extruebatur. igitur ꝓprietates ⁊ affectiões inſunt rebus a materia: non tamen gr̃a materię. Similr̃ ⁊ in cęteris id genus: in quibus ipſuꝫ alicuius gr̃a eſt: non ſine ijs quidem ſunt: quę neceſſariam habent mãꝫ: non tñ ſunt ob hęc ipſa: niſi vt ob materiã: hoc eſt niſi quatenus non ſine mã: ⁊ ob materiam motaꝫ: ſed alicuius gr̃a. vt ſerra ẽ dura: q2 ferrea: non tamen gratia ferreę naturę dura eſt: ſed vt ſic ſecatiua durorum. ❡ Ex ijs concludit intentuꝫ. d. neceſſitas igit̃ eſt ex ſuppõne hoc eſt affectiões rebus nãlibus inſunt ex ſuppõne finis ⁊ actiõis: vt acuties dentibus anterioribus vt apti ſint diuidere. latitudo molaribus: vt terant. non tamen hęc neceſſitas competit rebus vt finis: nã finis nõ ſemꝑ euenit: non enĩ ſemper ſerra ſecat dura: ⁊ tamen neceſſario eſt dura. ⁊ ita neceſſitas eſt gr̃a finis: non tamẽ qualis illa finis: ꝓpterea ſubdit: nam neceſſarium ipſuꝫ in mã quidem eſt. id vero cuius gr̃a in rõne ⁊ forma cõſiſtit. Eſt igit̃ rñ° ꝙ neceſſitas in rebus nãlibus eſt abſolute a mã: vt duricies ferrę ꝓpter ferreitateꝫ. acuties dentium anterioꝝ ꝓpter mãę paucitatem. ⁊ in cęteris id genus. eſt tamen gr̃a finis: nã etiam mã ipſa neceſſitatur a fine. Auerroes in cõmento pñti. 88. talem innuit diſtinctionem ꝙ q̃dam inueniuntur in rebus nãlibꝰ nõ ꝓpter aliqd vt mors ⁊ corruptio. aĩalium ⁊ plantaꝝ. q̃dam ꝓpter aliquid vt oculus ꝓpter viſionẽ. ⁊ manus ꝓpter receptionẽ. tunc vult ꝙ ea q̃ non ꝓpter aliquid inueniunt̃: ſed ſolum ꝓpter mãꝫ: ſunt ſimpliciter neceſſaria q2 ex quo cõſequunt̃ ſolaꝫ mãꝫ: ⁊ materia eſt rebus nãlibus neceſſaria: ideo ſimpl̃r neceſſario inſunt rebus. q̃ vero ꝓpter aliquid inſunt: ſunt neceſſaria ex ſuppoſitione ⁊ poſſunt non eſſe: vt oculus ⁊ manus: cũ enim neceſſitas ipſoꝝ pendeat e fine: poteſt autem finis interdum non eſſe: quare ⁊ illa poſſunt etiã non eſſe. Ulterius declarat differentiã inter naturalia ⁊ ſempiterna: ⁊ vult ꝙ in ſempiternis quicquid eſt neceſſariuꝫ eſt ſimpliciter neceſſarium: ⁊ ex fine: non ex materia. at in nãlibus neceſſitas eſt a materia: non tamen ꝓpter materiã. Uerbi cã deus mouet non ꝓpter actionem: nec eſt propter ſuam actionem: ſed mouet ⁊ agit propter ſe ita vt ſit ipſe actionis ſuę finis. ⁊ ita in ſempiternis eſt neceſſitas ſimpliciter: quaꝫ antiqui exiſtimabant eſſe in nãlibus. In nãlibus enim nõ eſt talis neceſſitas: quia tunc formę neceſſario ſequerent̃ materiaꝫ. ❡ Sed dices ꝓpter quid

Dubitatio in ſempiternis neceſſitas ſimpl̃r eſt ex fine: in nãlibꝰ non.

Sol. ❡ Soluit Auerroes in libro deſtructio deſtructionuꝫ: q2 in nãlibus finis eſt poſſibilis: non in actu: vt diuidere cibum eſt finis poſſibilis dentibus anterioribus: ꝓpterea poteſt impediri. ideo in nãlibus neceſſitas ſimpl̃r nõ poteſt eſſe ex fine. in ſempiternis omne poſſibile eſt in actu ⁊ neceſſario: ideo finis non poteſt impediri: ⁊ ꝑ ꝯñs oĩs neceſſitas in illis ex fine eſt. Sed an deus moueat propter ſe: ⁊ quo modo in libro de infinitate primi diſputaui: ⁊ dicemus in octauo.

❡ Eſt aũt ipſm neceſſariũ ⁊ in doctrinis ⁊ in ijs q̃ ꝑ naturaꝫ fiũt aliqua ex parte ſimile. Nã cum rectum hoc ſit: neceſſe eſt triangulũ tres angulos duobus rectis aequales hr̃e. ſed non ſi hoc eſt: illud erit. Sed ſi hoc non eſt: neqꝫ rectũ eſt. in ijs vero q̃ alicuius gr̃a fiũt contra. ſi finis erit aut eſt: etiã id qḋ ante eſt: erit aut eſt. ſi vero non: quemadmodũ ibi: cũ non eſt concluſio: principiũ non erit: ⁊ in ijs finis ⁊ id cuius gr̃a eſt: ſic habent.

principiũ finis cõcluſio media

❡ Declarat nunc Ariſtoteles (vt Themiſtio placet) neceſſitatem ex ſuppoſitione doctrinas habere. nam poſitis propoſitionibus: neceſſario ſequunt̃ concluſiões: nõ autem econtrario poſitis concluſionibus: eędem propoſitiones habent̃. poteſt enim eadem res pluribus rebus comprobari. nam ſi quinqꝫ ⁊ quinqꝫ ponantur: neceſſario ſequitur decem eſſe: contra ſi decem ponantur: non continuo quinqꝫ ⁊ quinqꝫ reperies. Poterunt enim eſſe ſeptem ⁊ tria: aut ſex ⁊ quattuor. Ex quo fit vt ea quibus poſitis: ſequunt̃ concluſiones: ipſis concluſionibus poſitis: non ſemper ſequi poſſint. in nãlibus vero ordo in cõtrarium agitur: hic ſi propoſitiones fuerint. erit ⁊ concluſio: hoc eſt ſi prima fuerint: erunt ⁊ poſtrema. In rebus nalibus ſi poſtrema fuerint erunt ⁊ prima. ⁊ ita pꝫ ipſuꝫ neceſſarium ex ſuppoſitione eſſe in doctrinis ⁊ in naturalibus: licet non eodem ordine. Et in hoc apparet quam inepte iuniores textum hunc iudicant: credentes textũ eſſe probatiuuꝫ eius qḋ dixerat. qḋ falſuꝫ eſt: imo. vt dicit Themiſtius: Ariſt. declarat neceſſitatẽ ſuppoſitiõis eſſe in doctrinis ⁊ in naturalibus: licet contrapoſito ordine. Inquit. eſt autem ipſuꝫ neceſſariuꝫ ⁊ in doctrinis ⁊ in ijs quę per naturaꝫ fiunt aliqua ex parte ſimile: pro quanto eſt in vtriſqꝫ ex ſuppoſitione. licet cõtrapoſito ordine. cũ rectum hoc ſit: qḋ eſt principium: neceſſe eſt triangulum tres angulos duobus rectis ęquales habere: qḋ eſt concluſio. Sed non ſi hoc eſt: illud erit. Poterit eniꝫ vna cõcluſio e pluribus medijs proficiſci. In ijs vero quę alicuius gratia fiunt: ſiue naturalia ſint: ſiue opera artis: cõtra agitur ordo: nam ſi finis qui eſt poſtremum quoddã ⁊ veluti concluſio: eſt aut erit: etiam id qḋ ante eſt: erit aut eſt: qḋ eſt primum. Si vero non. ſubaudi erunt aut ſunt media: quemadmodum ibi eſt dicendum de fine. cũ non eſt concluſio: principium non erit: ⁊ in ijs finis ⁊ cuius gratia eſt ſimiliter ſe habent. vt cum non eſt mediũ: non eſt finis. ⁊ cum eſt finis: ſunt media.

❡ Et enim principiũ hoc non actionis exiſtit: ſed diſcurſionis. illud etiã diſcurſionis eſt. cũ actiones nequaq̃ ſint.

❡ Declat̃ fundamẽtũ ſĩlitudinis iter finẽ in actiõibus: ⁊ pñ^m in doctrinis. d. ⁊ n. pñ^m h. vꝫ. finis nõ actiõis exiſtit: qm̃ finis nõ mouet effectiue: ſꝫ diſcurſiõis: cũ ſit pmũ in intentiõe. ❡ Illud et principiũ in doctrinis ẽt diſcurſionis eſt. cũ doctrinę ipę nequaq̃ actiões ſint. q̃re ⁊ finis ⁊ ꝓpõnes quodãmõ pncipia ſunt. finis qdẽ diſcurſiõis ꝑ actiõe exequẽda. ꝓpões diſcurſiõis ꝑ ꝯne cognoſcẽda. ⁊ ita nõ praua fuit cõparatio. Auer. aũt in calce ꝯmẽti. 89. voluit Ari. ꝑ hęc vba ſatiſfeciſſe cauillo: nã poſſet dici ꝯ Ari. ſi ex fine ſeq̃ mediũ i finẽ vti ex pñ° ꝯ: tũc finis erit

ꝑncipiū:iō rńdēdo ɔcedit finē eſſe principiū:nō qdē opa/tiōis:ſed in intētione.eſt eniꝫ primū intētiōe:vltimū exe/cutiōe. In doctrinis vero ꝑpōnes ſunt prime executiōe ⁊ fortaſſe etiam aliquo mō intentione.

¶ Quare ſi erit domus:haec fieri aut eſſe aut fore:aut omnino māꝫ q̄ alicuius grā ē neceſ/ſe eſt.ceu lateres atq̄ꝫ lapides:ſi domus erit. non tamē eſt ꝑpter haec finis ipſe:niſi vt ob māꝫ.vbi tamē haec nullatenus ſint:domus etiā nequaq̄ꝫ erit:neqꝫ ſerra.Illa qdē niſi lapi des ſint.haec vero:niſi ferrum.neqꝫ ibi princi pia erunt:niſi triangulūꝫ duobus rectis aeq̄/les angulos habuerit.ꝑſpicuū igiť ꝙ neceſſa/riū in nālibus:vt mā dr̄.atqꝫ hui⁹ motiones.

Expō ¶ Nunc quę dixerat ꝑ exempla declarat.⁊ inqt. quare ſi domus erit:hęc fieri aut eſſe aut fore neceſſe eſt:aut oīo neceſſe eſt māam quę alicuius grā eſt fore:ſi id cuius grā eſt ſit.ceu lateres atq̄ꝫ lapides neceſſe eſt fore vel eſſe ſi domus eſt vel erit:nō tamē eſt ꝑpter hęc finis ipſe vt do mus:niſi vt ob māam:hoc eſt niſi q2 non ſine mā eē pōt: vbi tamē hęc nullatenus ſint:domus etiā nequaq̄ꝫ erit. neq̄ꝫ ſerra.illa qdeꝫ vt domus non erit:niſi lapides ſint. hęc vero vt ſerra:niſi ferrum ſit:neq̄ꝫ ibi in doctrinis ꝑn/cipia erunt niſi ɔcluſio ſit vt triangulū ⁊ reliqua. Ex his ɔcludit ꝙ neceſſariū eſt in nālibus vt id qđ dicit̄ eſſe ob māam:q2 non ſine mā atq̄ꝫ etiā quatenus motiōes ⁊ alte/rationes ſunt materię ipſius.⁊ ita neceſſitas eſt non ſine. mā:licꝫ nō ꝑpter materiaꝫ:ſed gratia finis.

¶ Atqꝫ vtreqꝫ quidem cauſe a nāli dicendae ſūt. Magis aūt ea q̄ eſt gratia cuius.nā haec eſt materiae cā.ſed nō haec cā finis.

Expō ¶ Ex his concludit a phyſico eſſe conſiderandaꝫ taꝫ ma/teriā q̄ꝫ finem.⁊ magis finem:tanto quidē magis:quāto cā eſt māe.mā vero nō cā finis:niſi vt cā ſine qua nō.

¶ Atqꝫ finis ipſe gratia cuius eſt:principium etiā eſt a definitione atqꝫ rōne ſumptūꝫ. quē/admodū in his q̄ arte conficiunt̄.nā cum do/mus ſit tale:haec fieri atqꝫ eſſe neceſſario oꝫ. ⁊ cum ſanitas ſit talis:haec neceſſario eſſe ⁊ fieri oportet. Simili rōne ⁊ ſi homo ſit talis: haec fieri atqꝫ eſſe neceſſe ē. Si ħo haec ſint talia:haec neceſſario eē ⁊ fieri oportet.

Expō ¶ Accepit iaꝫ in nālibus finem ⁊ formā idem eſſe:nunc (vt themiſtio placet) eē in artificialibus idem verificat: ⁊ hoc ꝑponit.ꝺ.atq̄ꝫ finis ipſe grā cuius eſt:principium etiā eſt qđ a definitione atq̄ꝫ rōne ſumit̄:⁊ ita eſt forma ipſa:que eſt rō ⁊ definitio.Declarat hoc in artificialibus: nā domus ipſa vr̄ eſſe finis ⁊ forma q̄dam:forma quideꝫ lapidū ⁊ māę ſuę. finis vō:q2 ante ipſaꝫ oꝫ oīa illa ꝑeſſe. Simił̄r ſanitas:eſt forma ⁊ finis.forma quidē aīalis. fi/nis vero oīum ꝑcedentiū.ſimił̄r hō eſt forma oīuꝫ mem broꝝ ⁊ eīoꝝ.finis aūt ꝑcedentiū:⁊ vł̄ter ſi hęc ſint ⁊ for mā habeāt:neceſſario oꝫ vt ꝑcedant alia q̄ ſunt media.⁊ ita vł̄iter patꝫ oēꝫ formā eſſe fineꝫ in nālibus ⁊ artificia libus.

Dubitā. ¶ Sed dices.domus ⁊ hō nō ſūt forme:ſꝫ forma/ta.

Solutio ¶ Dici pōt ꝙ ſunt formę totius:⁊ partis. Totius qdē reſultatione ⁊ ɔpōne.partis vero ꝑfectione ⁊ actuatiōe. vna eniꝫ ſꝫ ꝑhos ⁊ eadem eſt forma totius ⁊ ꝑtis:vt ali/bi diſputauimus.Debes ſcire:vt Themiſtius ait:oēꝫ for mā eſſe finē.nō autē oīs finis eſt forma. Salus.n.eſt fi/nis domus:non tn̄ forma eſt.⁊ ita Ariſtoteles formā oēꝫ demōſtrauit eſſe finē:cōtra vero minime.

¶ Fortaſſe aūt neceſſariūꝫ ipſum in rōne eſt. nam ſi ſerrae opus quis definierit:talem eſſe diuiſionem dicet. haec aūt non erit:niſi den/tes habuerit tales. ⁊ hi rurſus non erunt niſi ferrea ſit ipſa.ſunt enim ⁊ in ratione quaedaꝫ partes vt materia rōnis.

¶ Ultimo Ariſt.declat definitiōes nāles nō eē ſine mā: Expō quemadmodū res ipſe nō ſunt abſq̄ꝫ mā. ⁊ inqt. fortaſſe aūt neceſſariū ipm:hoc eſt mā ę qua ſumit̄ neceſſitas:in rōne eſt.nā ſi ſerrę opus qs definierit:dicet eē diuiſioneꝫ duroꝝ taleꝫ.hęc aūt non erit niſi dentes habuerit.tales duros.⁊ hi rurſus non erūt niſi ferrea ſit ipſa. Scđo ideꝫ ꝑbat:q2 in rōne ſunt q̄daꝫ partes vt mā rōnis vt genera ⁊ vł̄ia:q̄ loco māę accipiunt̄:nō loco māę realis:ſꝫ loco māę rōnis.q̄re definitōes nāles nō erūt ſine mā. hęc iaꝫ ſunt alś dicta.¶ Querūt hic vtꝝ aliqs effectus depēde/at ex ſola mā. Auer.ɔmēto.88.huius ſecūdi voluit aliq̄ dependere ex ſola mā vt mors ip̄ꝛ animalium ⁊ corruptio generabiliuꝫ.⁊ ꝑpterea hęc ſunt ſimpł̄r neceſſaria. Alia ſunt q̄ dependent a neceſſitate finis:⁊ hęc nō ſunt ſimpł̄r neceſſaria.Et ita tenet aliqua rebus nālibus ineē neceſ/ſario ꝑpter ſolā māꝫ.Sed hoc nō pōt intelligere ioānes: qm̄ eiuſmodi effectus intendunt̄ ꝑpter finem.q2 corru/ptio vnius intendit̄ ꝑpter gnatiōnē alterius.¶ Alij ar/guunt:q̄ non inſunt rebus niſi actiones agentis ſint:non dependent ex ſola mā.Modo mors ⁊ corruptio nō ineſt rebus:niſi actiones ꝑcꝫſint agentium. igitur non ex ſola mā.ꝑpter hęc tenet ioannes ⁊ alij ꝙ mors ⁊ corruptio ſunt ꝑpter finem:⁊ ab agente intendente hęc. Signum autem eſt:q2 non ſunt a caſu.Sꝫ hęc poſitio falſa eſt:pri/mo finis ⁊ perfectio idem:ꝙ mortis ⁊ corruptionis nul/la eſt perfectio:qua perficiunt̄:cum ſint priuationes pe/nitus.igitur nō ſunt ꝑpter fineꝫ. Secūdo ſi eſſent ꝑpter finem:tunc aliquod agens per ſe intenderet illa:hoc eſt impoſſibile:quia qđ non eſt:nec eſſe poteſt:non intendit̄. Dicendum igitur ꝙ eiuſmodi ſiue priuationes:ſiue cor/ruptiones ſunt per ſe e ſola materię neceſſitate:non autē abſq̄ꝫ ipſo agente. ⁊ ita ſunt e mā per ſe:ab agente tanq̄ꝫ a cauſa ſine qua non. ⁊ per ɔńs ab agente non intenden/te illa:ſed aliud. Tunc ad primaꝫ dico ꝙ eiuſmodi nō in/tendunt̄ ab agente ꝑpter finem contentum in ipſis. ſed in alijs:⁊ hoc modo vult Auerroes ipſa eſſe neceſſitate naturę:non propter finem. Ad ſecundum concedo agen tia concurrere tanq̄ꝫ cauſas ſine qua non.nec valet.igiť ſunt a caſu:quoniam neceſſario inſunt. Sed bene quan/do rarenter non propter finem eſſent:tunc a caſu eſſent.

¶ Finis ſecundi libri phyſicę auſcultationis.

¶ Ariſtotelis phyſicę auſcultationis liber tertius qui eſt de principijs interpręte ꝛ expoſitore eodem Auguſtino nipho.

CUm aũt natura q̄dem ipſa principiũ ſit motus mutationiſue: doctrina vero nobis eſt de natura. nõ latere nos oportet quid nã ſit motus. Si enĩ ipſe ignorabitur: naturam etiã ignorari neceſſe eſt.

Expõ ¶ Non oportet laborare quę ſit libri intentio: nam vt recte Auerroes inquit Ariſtoteles intentionem ꝛ argumentum intentionis prępõnit. ratiocinat̃ igitur intentionem eſſe de motu hoc ſyllo. doctrina eſt nobis de natura. natura eſt principium motus. igitur non latere nos oportet quid nam ſit motus. ſi enĩ ipſe ignorabit̃: naturã etiam ignorari neceſſe eſt. ¶ Dubitare ſolẽt Juniores q2 ignorari põt motus quid ſit: natura vero ſciri: cum ſit nã3 eſſe ꝑ ſe notum. ¶ Scdõ dubitant ꝓpter qd ante principium nãle materiã q3 ipſa3 nõ fuit neceſſaria cognitio definitiua motus: ꝛ ꝓpterea nõ p̄miſſa eſt: ſed hĩ ante p̄mũ p̄ncipiũ effectiuũ. ob qõ definitio motus p̄mittit̃. ¶ Prima dubitatio nulla eſt: q2 in textu habet̃ ad quã naturę ſciẽtia3 ſit neceſſaria cognitio motus. ipſe enĩ vult ad ſciam naturę definitiuã eẽ neceſſariã motus definitione3. non aũt loquit̃ de cognitione naturę an ſit: q̄ ſenſu colligitur: aut de motus ſenſatione. ¶ Secũdã ſoluit Auerroes: q2 principiũ nãle potuit declarari ſine exacta definitiuaq3 motus diſcuſſione: ſatis enĩ eſt ad illius cognitionẽ motus noticia. q2 eſt. At ad cognitionẽ primi motoris neceſſaria eſt cognitio exacta definitiuaq3 ipſius motus: vt in octauo ꝓpe principium diſputabitur.

Dubitationes | Prima. | Scda dubi. | Solutio prima dubita. | Solõ auer.

¶ Poſt motus vero diſcuſſione3: enitẽdum eſt ea determinare. q̄ eius deinceps ſũt. motus aũt in gñe ꝯtinuoꝝ eſt collocatus. infinitum vero in ipſo continuo primũ apparet. nã ꝛ qui ipſum definiunt continuũ: rõne infiniti ſaepe vti ſolent. infinitum eſſe aſſerentes qõ in infinitum eſt diuiſibile.

Expõ ¶ Ratiocinat̃ eſſe intẽtionẽ etiã de infinito: ꝛ ꝯtinuo: q̄ motui accidũt: de ꝯtinuo qdẽ vel de gñe motus. eſt enim motus in ipſoꝝ ꝯtinuoꝝ gñe collocatus. de infinito vero: quatenus ipſu3 ꝯtinuũ ꝑ infiniti rõnẽ deſcribit̃. Dicit̃ .n. ꝯtinuũ eſſe id qõ diuiſibile eſt in infinitũ. quare de continuo ꝛ infinito tractatus ei adijcit̃ tractatui qui de motu eſt. ꝛ ſi nõ ambo in eodẽ libro ſpẽali: ſaltẽ in eodem libro vli. ¶ Quo vero ad v̄ba attinet ꝯtinuitudo ꝛ infinitudo ipſius motus deinceps ita vocant̃: gręce hephexes: ſiue cõſequentia: non q2 ſint illius accidentia: ſ3 q2 eẽ nõ poteſt motus: qn ſit ꝯtinuus: atq3 diuiſilis in infinitu3. vlterius dixit ipſu3 ꝯtinuũ eſſe id qõ eſt diuiſile in infinitũ: nõ ſemper: ſed ſępe vt Auerroes inqt: aut q2 non concedit̃ ab oĩbus: q2 non ab illis: qui ꝯtinuũ ipſu3 ꝯſtituũt ex indiuiſibilibus. Aut q2 põt cõtinuũ ip3 hr̃e definitionẽ aliã: quã Ariſt. in p̄dicamẽtis tradidit: vbi dr̃. ꝯtinuũ eſt cuius partes copulant̃ ad vnũ terminũ cõem. quę qdem (vt expoſitores aſſerũt) differt ab illa: q2 hęc q̄ in p̄dicamẽtis tradit̃ eſt compoſitiua. illa reſolutiua. Eſt forte ꝛ alia continui definitio poſita. 5° meta. quę eſt. ꝯtinuũ eſt: cuius motus eſt vnus: quęq3 neq3 reſolutoria: neq3 cõpoſitoria eſt: ſed quaſi data a poſteriori: q2 igit̃ nõ ſemꝑ ipſu3 ꝯtinuu3 ꝑ rõnẽ ĩfiniti deſcribit̃. rõnabiliter dixit ſępe: ꝛ nõ ſemꝑ.

Declaratio verboꝝ

¶ Ad haec impoſſibile eſt ſine loco: ꝛ vacuo: ꝛ tẽpore motum ipſu3 eſſe. perſpicuũ igit̃ eſt partim ꝓpter haec ipſa: partim etiã q2 oĩbus hec cõmunia ſunt. cũctiſq3 competit: nobis de vnoquoq3 iſtoꝝ ꝑargumentantibus: conſiderandũ eſſe. proprioꝝ enim contemplatio cõmunium contemplatione poſterior eſt. verum vti diximus: primo agamus de motu.

¶ Et de loco ꝛ tẽpore ſit etiam nr̃a conſideratio: rõcinat̃ partim: q2 motus eſſe nõ põt ſine illis. partim q2 hęc tria cõmunia ſunt. cunctis corporibus nãlibus. quare de his oĩbus agendũ eſt: anteq̄3 ſpeciatim in libris phĩc nãlis d̄ ſingulis agat̃ qñ cõtẽplatio cõmuniũ p̄cedat nãliter cõtemplationem de ꝓprijs. hęc de intentione non mõ p̄ſentis libri: ſed totius ambitus phyſici. ¶ Cuius rei cã3 aſſerit Auerroes: q2 ea quę ſunt ſubiecta ſiue ſubſtãtię huius libri auſcultatoriꝗ ſunt cauſę cõẽs: ꝛ accidẽtia cõmunia: q̄ apparẽt in definitione naturę: q̄ oĩbus cõpetũt rebus: de quibus ſpeciales agũt libri ſciẽ nãlis. ¶ Eſſet aũt declarandũ: cũ de his ſex. motu: tẽpore: vacuo: ꝛ infinito: atq3 cõtinuo: ꝛ loco ſit totius libri intentio: cur talẽ ordinẽ ſeruauit: vt de motu ꝛ ĩfinito egerit in tertio: de loco: vacuo: ꝛ tempore in quarto: deq3 ꝯtinuo in. 5° ꝛ. 6°. quę qõ cu3 inutilis admodũ ſit: nec illius poſſit rõ euidens aſſignari: nũc omittat̃. Sed qcqd ſit de ordine nãli: placet nobis (vt inqt) primo agere de motu. qñ ſine motu ipſa natura nec ſit: nec cognoſci poſſit. hęc de intentione ꝛ ordine dictum ſit in tantum.

Expõ | Cur auerroes cõm mẽto .2.

¶ Eoꝝ igitur quae ſunt: q̄dam actu tm̃ ſunt: q̄da3 poteſtate: atq3 eoꝝ q̄ actu: aliud eſt hoc aliquid: aliud tantũ: aliud quale: ꝛ in caeteris id genus q̄ p̄dicamẽta entis ſunt. ſimili modo. Eoꝝ etiã q̄ ad aliquid ſunt: aliud exceſſu defectiue dicit̃: aliud modo actiui paſſiuiq3 ꝛ oĩo motiui ac mobilis. id enĩ qõ mouere poteſt motiuum dicitur mobilis. atq3 id qõ moueri poteſt mobile a motiuo.

Expõ ¶ Exeqt̃ (vt diximus) de motu ꝛ ĩfinito p̄mo: fortaſſe q2 motus ꝛ ĩfinitudo ĩtrinſece mobile ip3 qõ eſt hic ſub3: comitant̃. locus v̄o tp̄s ꝛ vacuũ extrinſece vt expoſitor recte ſenſit. Anteq̄3 igit̃ mot⁹ definitionẽ exequat̃: qd faciat vr̃ obſcuꝝ. Auer. fortaſſe a Themiſtio ſumẽs vlt Ari. p̄mittere q̄dã vti ꝓpõnes ꝛ ſuppõnes: more mathematici: q ſuppõnes p̄mo ꝯſtituit: demũ ꝯcſones ex illis deducit. ¶ Sũt igit̃ ꝓpõnes tres: p̄ma. q oẽ ens eſt aut actu aut p̄tãte: ex q̄ qdẽ ꝓpõne vult hr̃e motũ eẽ aut actu aut p̄tãte aut mediũ hoꝝ. 2ª ꝓpõ ẽ. q ens diuidit̃ in decẽ p̄dicamẽta: vt q vel aliud ſit ſubã: q̄ hoc aliqd dicit̃: aliud tm̃: qõ ad p̄dicamentu3 quãtitatis recidit: aliud quale: ꝛ cętera id genus ſimili mõ. ex qua ꝓpõne vult hr̃e motu3 eſſe in aliquo p̄dicamẽtoꝝ: q2 ad quattuor tm̃. Tertia eſt q eoꝝ q̄ ſunt ad aliqd: q̄dam referunt̃ modo exceſſus ꝛ defectus: veluti duplum ꝛ dimidium: ꝛ multu3 ꝛ paucũ. quęda3 modo actiui ꝛ paſſiui: ꝛ oĩo motiui ac mobilis. nã

Cur auerroes cõm mẽto .3.

id qȯ mouere pōt ipſius mobilis motiuum dicit̃. ⁊ id qȯ moueri pōt dr̃ ēt mobile a motiuo. tacuit ea q̃ referūtur mō mēſurę ⁊ mēſurati: qꝛ de his ample in. 5° meta. nūc ra pti q̃ ten⁹ ꝓpoſito nr̃o ſubſeruit. ex hac. n. tertia ꝓpōe hr̃e vult motū eē actū motiui ⁊ mobilis: neqꝫ poſſe eē niſi in ipſo mobili. hūc i modū Auer. ⁊ Theml. textū prītē idu/ xerūt. Expoſitoꝛ aūt ⁊ nō imperite vult Ariſto. ꝓmittere tris diuiſiōes: ex eo: qꝛ via qua definitiōes colligi ſolent: eſt diuiſio ⁊ compō: vt in 2° poſterioꝝ: ⁊ 7° meta. tradit̃. vt ex his ſumat motū recidere in ꝓdictas diuiſiones: q̃ expō placet mihi ſatis. non eniꝫ ſuppōnes facit Ariſt. ſed diuiſiōes: vt inde definitionē nāciſcat̃.

Dubita.

℄ Sed circa dcā dubitat̃. primo circa lr̃aꝫ. cur dixit mō actiui ⁊ paſſiui: ⁊ oīo motiui ⁊ mobilis.

Solutio auer. 2m̄. 3. in fine

℄ Rx̃ Auer. qꝛ mouens ⁊ motum ſunt ꝑfectioꝛa q̄ꝫ agens ⁊ patiens: cū oē agens ſit mouēs ⁊ nō ecōuerſo. ⁊ ne labores circa nugas: Auerroes ꝑ agēs ⁊ patiēs intelligit ea quę deſcripſit in libro de gn̄atione: vꝫ. ea q̃ corruptiue agūt ⁊ patiunt̃. ⁊ ꝑ ꝑfectioꝛa vult cō/ munioꝛa: vocat eniꝫ ꝑfectioꝛa q̄ſi amplioꝛa. ⁊ tūc res eſt clara: qꝛ motiuū eſt in plus q̄ꝫ actiuū iſto mō. iō dixit ⁊ oīo motiui ⁊ mobilis: vt ſermo ſit cōmunioꝛ: atqꝫ vlioꝛ hic.

Secūda dubitatio

℄ Secūda dubitatio eſt: qꝛ Ariſt. hic diuidit ens in actū ⁊ potētiā: ⁊ ens actu in decē genera. et in 5° meta. di/ uidit ens in decē ꝓdicamēta: ⁊ ſingulū illoꝝ diuidit per actū ⁊ potentiā.

Quid ꝑ ens actu ⁊ potēc.

primo declaremus qd per ens actu ⁊ ens poteſtate velit Ariſt. ad qȯ qdā ſubtiles viri dicūt ꝙ po/ tentia vno mō ſumit̃ vt eſt ꝓncipiū operandi. qua rōne ipſa diuidi ſolet ab Ariſt. in actiuā ⁊ paſſiuā potentiā 5° ⁊ 9° meta.

Scotus ē i. 2. ſniaꝝ diſt 16. q̄/ ſtio ꝓma.

Alio mō accipit̃ vt ꝯtra actū exiſtēdi diuidit̃: q̃ vīa actus ⁊ potentia arguūt oē ꝓdicamētū: ⁊ diuidūt oē genus: ⁊ ſunt modales drīę: quibus diuiditur vnaquęqꝫ ſpēs: ⁊ qȯlꝫ indiuiduū. nā illud idē idiuiduū qȯ nūc actu eſt. illud met poteſtate fuit prīs. Hāc diſtinctionē cucul lati huius factōis ſub alijs v̄bis ſic ponūt: ꝙ potētia vno mō ſumit̃ ꝑ virtute ſubiectiua: ⁊ ſic diuidit̃ in actiuam ⁊ paſſiuā. Alio pro potētia obiectiua: ⁊ ſic diuidit̃ ꝯ actū: ſimili mō de actu diſtingui pōt. Tūc volūt Ariſto. velle eē ipꝫ ens diuiſibile ꝑ actuꝫ: ⁊ potentiā obiectiuam ⁊ nō ſubiectiuā. Mouent̃ aūt hac rōne: qꝛ ſic ſunt drīę entis valde oppoſitę vt dicit Auer. ꝓmo de aīa. ꝯmē. 6.

Scda po ſitio

℄ Alij vero faciūt hāc diſtinctionē vt iſti dicūt: ſꝫ volūt ens di/ uidi ꝑ actū ⁊ potentiā ſubiectiuā: qꝛ ſic loq̄t̃ Ariſt. vbiqꝫ.

Confuta.

℄ Sꝫ hę diſtinctiōes nō ſunt peripateticę. ꝓmo: qꝛ Ari. vbiqꝫ loquēs de actu ⁊ potētia: nullibi de hac diſtinctiōe mētionē fecit. Scdo qꝛ potētia obiectiua aut ē obiectiua obiectiōe ad formā: aut obiectiōe ad agēs: ſꝫ ſiue ſic ſiue ſic: q̄libꝫ talis eſt ſubiectiua: ſi qdē eniꝫ ad formā obijcit̃ ſine dubio ſubiectiua eſt. ſi ad agēs: cū agēs apud ꝑipa/ teticos ſit: qȯ extrahit formā de potētia ad actū: vr̃ etiaꝫ potētia illa ſimul eē formę ⁊ agētis: ⁊ ſic eſt ſubiectiua ⁊ obiectiua. Tertio apud Auer. ꝓmo celi. ꝯmento. 124. oē poſſibile ab intrinſeco eſt poſe ab extrinſeco: ⁊ eꝯ: hoc ē oē poſe potentia in mā: eſt poſe potentia in agente ⁊ eꝯ: igit̃ oīs potētia obiectiua ē ſubiectiua: ⁊ eꝯ: de his multa diximus in ꝓmo huius.

Propoſitio.

℄ Propter hęc ⁊ alia dicamus vna met potētia eſt obiectiua: ⁊ ſubiectiua. vt eniꝫ refert̃ ad formā: cui aut ſubijcit̃ aut ſubijci pōt: eſt ſubiectiua. Si vero ad agēs. cui aut obijcit̃: vt ꝓpriuꝫ factibile: vel obijci pōt: eſt obiectiua: ⁊ ita ꝑ ens in potētia ſiue ſic ſiue ſic intelligat̃: ſemꝑ idem ſm̄ rem intelligit̃. Similr̃ act⁹ reſpectu potētię dicit̃ ꝑfectio: reſpectu agētis ē obiectū. Tūc dicerem ꝙ ens diuidit̃ ꝑ actū ⁊ potentiā: ⁊ ens actu ꝑ decē ꝓdicamenta: ⁊ ens etiā in potentia pōt diuidi in il la. diuiſiones enim q̄dam ſunt ęquatę ⁊ conuertibiles ⁊ eſſentiales diuiſo: ⁊ ſic nō pōt idem eſſe diuidens ⁊ diui/ ſum. q̄dam ſunt inęquatę illi: ⁊ ſic pōt idem eſſe diuidēs: ⁊ diuiſuꝫ: vbi gr̃a. diuidi pōt aīal ꝑ bipedū ⁊ non bipedū. ⁊ non bipedū ꝑ aīatum: ⁊ non aiatum. qm̄ diuiſiones hę non ſunt cōuertibiles: ſic in ꝓpoſito ens ꝑ actuꝫ ⁊ poten tiam: ⁊ actus ꝑ decem ꝓdicamēta: ⁊ decem ꝓdicamēta ꝑ actum ⁊ potentiā: qꝛ non ſunt diuiſiones eſſentiales. pri/ ma enim diuiſio entis eſt ꝑ vnuꝫ ⁊ multa. tu vero remit/ te hęc metaphyſicis.

Replica.

℄ Sed dices. igitur idem cōmuni/ us ⁊ minus cōmune: quoniā ſemper diuiſuꝫ eſt cōmuni/ us diuidente.

Solu.

℄ Dici poteſt aſſumptum eſſe veruꝫ in di uiſiōe cōuertibili ⁊ eſſentiali. In alijs vero negat̃ aſſum ptum. hęc de diuiſione.

Nota diuiſio ad themiſtij

℄ Animaduerſione, dignum vt Themiſtius inquit q̄dam eſſe in actu tm̄ ⁊ nullo modo in potentia. vt motores celoꝝ: ⁊ deus. q̄dam ſunt poten/ tia tantum. vt nauale belluꝫ: ⁊ vlter ea q̃ nō ſunt: ſed eē poſſunt: q̄dam vero ſunt media: vt compoſita. hęc enim actu ſunt: quia formā intra ſe tenent: ſi habent formam: poteſtate: qꝛ poſſunt aliam quoqꝫ formā per reciproca/ tionem ⁊ ſucceſſioneꝫ induere.

Quale celū.

℄ Sed dubitant de cęlo ipſo: cui ridet Themiſtius vi ſuę naturę cęlum eē actu tantū. qꝛ nequit de forma ⁊ ſpē ſua mutari. particeps ta/ men ad quendam modū potentię eſt: quatenus in loco mouetur: qꝛ. vꝫ. vbiqꝫ. ſimul eſſe non poteſt. ⁊ loquit̃ do/ ctiſſimus noſter Themiſtius non ſecluſo motoꝛe: ſed de cęlo ipſo aīato coꝛpoꝛe. hęc Themiſtius.

℄ Non eſt aūt vllus motus ꝓter res ipſas. nā id qȯ mutatur: ſemper aut ſubſtātia: aut quā/ titate: aut qualitate mutatur. Sed his cōmu/ ne nihil accipi poteſt. (vti diximus) qȯ quidē neqꝫ hoc: neqꝫ quantū: neqꝫ quale: neqꝫ cae/ teroꝝ quicquā ſit ꝓdicamentoꝝ: quare neqꝫ motus neqꝫ mutatio cuiuſdam erit ꝓter ea q̃ diximus. cū nihil ſit ꝓter ea q̃ diximus.

Expoſitio.

℄ Hunc locuꝫ aliter doctiſſimus Themiſtius: quē Auer roes ſectat̃: aliter ex vi verboꝝ gręcoꝝ cogimur expone re.

Prīa expo ſitio themi.

℄ Themiſtius enim hic poſtulatum facit tertiū: licet Auerroes quartuꝫ. Poſtulatuꝫ eſt ipſuꝫ motuꝫ in mouē te ⁊ moto eſſe: non ſeoꝛſum conſiſtere citra ſubiectum. ex quo tertio poſtulato vult Themiſtius Ariſtotelē īferre totidem haberi motus opoꝛtere: quot ſunt res q̃ mouen/ tur ⁊ tranſmutantur. ⁊ quia mouetur res aut q̃ de ſubſtā/ tia: aut q̃ de quantitate: aut q̃ de qualitate. aut q̃ poſtre/ mo de loco: erit igitur multifarius motus: non vti genus: ſed vti vox q̄dam cōmunis ad quattuoꝛ res. iuxta quam expoſitionem opoꝛtet ſic legere: ſed cuꝫ non ſit vllus mo tus ꝓter res ipſas. vꝫ. mouens ⁊ motum: nimirum id qȯ mouetur: aut ſubſtantia ſemper: aut quantitate: aut qua/ litate: mutatur: quibus quidē nihil cōmune eſt: ⁊ reliqua quę dicit.

Alia expoſi.

℄ Ex vi vero verboꝛuꝫ gręcoꝝ Ariſto. docet reducere motus ad dictas diuiſiones: vbi primo ꝙ non ſint ꝓter deceꝫ rerum genera oſtendit: qȯ foꝛtaſſe in pla tonem retulit: qui ideas poſuit ſeparatas: ⁊ ita dici poſſet eſſe quid vnum cōmune decem ꝓdicamentis: cui primo motus ipſe cōpeteret: mediante quo deſcenderet in alia quattuoꝛ genera. ⁊ inquit. non eſt aūt vllus motus ꝓter res ipſas. vꝫ. decem predicamenta: veluti idea ſeparata. ⁊ ſyllogizat ſic. ſubſtantia: quātitas: ⁊ cętera id genus nō ſunt pręter pręꝺicamenta. omne qȯ mouetur aut ſubſtā tia: aut quantitate: aut aliquo id genus mouetur: igitur ni hil qȯ mouetur eſt pręter res decē pręꝺicamētoꝛuꝫ. De ratione primo tangit minoꝛem dicens. nam id qȯ moue/ tur: ſemper aut ſubſtantia: aut quantitate: aut qualitate mutatur. hęc eſt minoꝛ. Deinde ponit minoꝛeꝫ dicens.

ſed bis cōmune nihil accipi pōt (vti diximus) qḋ gdez
neq̨ hoc:neq̨ quātū:neq̨ quale:neq̨ cęteroꝝ gcquā ſit
pdicamētoꝝ:hęc ē maior.dat ꝯclōnē ꝛ ingt.q̄re neq̨ mo
tus neq̨ mutatio erit cuiuſdā:qḋ ſit veluti idea pter ea q̄
diximus:cū nulla ſit talis idea pter ea q̄ diximus. Hęc
expō eſt ad vba greca ꝯueniēs:nec iuxta hāc expōnē opꝫ
aliquā textus pticulaꝫ mutare:ſicut in illa Themiſty:ꝛ
Poſitio platonis. Auerrois. Ad aduerſiōē dignū ꝙ plato poſuit ideā vnita
tis ante ens:quā primā mētē appellat:vt diximus in lib°
pmo.hāc (vt dicemus in 7°) numeꝝ ſe ipſuꝫ mouentem
vult eē:ꝛ moueri p eſſentiā:q̄q̨ cū ſit pter decē pdicamē
ta:videt̄ motus eſſe cuiuſdā ſepati a decē pdicamentis:
ppterea Ariſt.(vt mihi vr̄)hic cogit̄ declare motū vl
lū eē pter res ipſas pdicamētales:quas paulo ante enu
merauerat:qua rōne nr̄a expō nō minus ꝯuenit lr̄ę.ꝛ ſen
ſui lr̄ę illo themiſty.ꝛ Auerrois. ¶ Auerroes aūt ſyllogi
Que auerrois ꝯclōne 4. zat motū eē in pluribus vno pdicamentoꝝ hoc mō.mo
tū hoc eſt terminus ad quē eſt motus eſt in pluribus vno
pdicamēto. Motus eſt in moto hoc eſt in termino mo
Primum gner. dictuꝫ. tus.igit̄ motus eſt in pluribus vno pdicamēto.Ex his i
fert Auer. Ariſt. voluiſſe indicare motū ipſuꝫ nō eē vnaꝫ
Secundum. nāꝫ vniuocā.ſed eē qd cōmune analogicū. vt enim nihil
eſt cōmune vniuocū pdicamētis:ſic nec motibus.Sed
dices tūc definitio motus non erit vniuoca:ꝛ ita nō ꝯue
Tertium niet doctrinę.Cui rn̄det definitiōes analogicas bene cō
uenire doctrinis.ęquiuocas vero minime. ¶ Sꝫ mouet
queſtio auer. Auerroes qōnē.nā in pn̄ti loco Ariſt. voluit motuꝫ non
eſſe in vno pdicamēto:ſed pluribus.in pdicamētis vero
poſuit ipꝫ in vno pdicamēto: vtpote in gn̄e paſſionis: q̄
re dicere cogemur aut genus paſſiōis demere a numero
pdicamētoꝝ.aut negare id qḋ Ariſto.hic ait. ¶ Rn̄det
Auerroes ꝙ motus pōt capi vno mō p forma diminuta:
Rn̄ſio. vtpote q̄ten⁹ differt a termino ad quē ſꝫ magis ꝛ min⁹:
ꝛ ſic eſt in gn̄e termini ad quē:nam motus hac rōne ac
Quot modis motus. ceptus nihil aliud eſt q̄ꝫ generatio partis poſt partē illi⁹
pfectionis ſiue termini ad quē tendit:donec pficiat̄ ꝛ ſit
in actu. Uerbi cā.motus qui in ſuba eſt:inuenitur in gn̄e
ſube.ꝛ qui in quātitate.in gn̄e quātitatis:ꝛ ſimilr qui eſt
in vbi ꝛ q̄litate. Alio mō pōt ſumi pro via:qua forma ip
ſa recipit̄ in ſubo:q̄ eſt alia a pfectione:ſicut pati caloreꝫ:
eſt aliud a calore.ꝛ hoc mō eſt motus poſitus in pdica
mēto paſſionis:cū vt ſic nihil aliud ſit q̄ꝫ receptio q̄dam
forme in ſubiecto. ¶ Alij vero ſolent hāc diſtinctionem
ſic afferre:ꝙ motus pōt capi ſubiectiue:ꝛ obiectiue:ꝫ eſt
Ali⁹ modus loquendi. vt eſt potentia q̄dā ſubiectiua.ꝛ ſic eſt paſſio.aut vt ē po
tentia obiectiua:ꝛ ſic eſt in pdicamētis pluribus.Sꝫ ge
quid ſit de hac diſtinctōe:mēbra differūt (vt dicit Auer
roes) q̄a ſignificatus motus pro forma diminuta eſt ve
rior. ppterea Ariſt.cū hic induxit:vbi loquit̄ phyſice.ſi
gnificatus vero pro via ꝛ receptione eſt famoſior ꝛ com
munior: ppterea traditus eſt in pdicamētis.hęc Auerro
es. ¶ Sed circa hęc tangemus q̄dā:nā blatterones mul
ta cōfundūt:ꝛ extra ppoſitū.Dubitant igitur primo quo
Dubitationes nā mō in gn̄atione eſt dare motū pro forma fluente:cuꝫ
forma ſubito acqrat̄.etiā in latione ipſa:ſiue motu locali
Prima. quo nā mō eſt forma fluens .non eniꝫ videt̄ aliquid ibi
fluere. Iuniores rn̄dēt ꝙ Auerroes p formā diminutaꝫ:
Pria rn̄ſio. nō formā remiſſam intelligit:ſed formaꝫ ſub qua mobile
ipſuꝫ nō quieſcit:ꝛ hęc repit̄ in oībus pdicamētis in q
bus inuenitur motus. In gn̄atione qdē:quatenus in illa
eſt forma ſubſtātialis.ſub qua mobile nō quieſcit. in la
tione:q2 oīa vbi pcedentia vltimū ſunt forme:ſub qbus
mobile nō quieſcit.ꝛ in alijs ſimilr res hęc patꝫ. ¶ Sed
Replice. vr̄ hęc ſolo ambigua.primo q2 tunc in latione nō vna nu
mero forma flueret e principio ad fineꝫ:q2 eſſet in quolꝫ
nunc aliud atq̨ aliud vbi.ꝛ ſic nihil poſſet vno numero
motu localiter moueri.Secūdo hęc reſpō videt̄ ꝯ Auer
roem:quē exponunt:nam Auerroes voluit motum pro
forma fluēte nō differre a fine niſi penes magis ꝛ min⁹
ꝛ ꝙ nihil aliud ſit q̄ꝫ generatio partis poſt aliaꝫ illius p
fectionis ad quā tendit:donec pficiat̄ ꝛ ſit actu:mō hęc
verificari nō poſſunt de vbi fluente vno numero:cū nul
lū vnū numero vbi e principio fluat in finem vſq̨. Pōt
hęc poſitio defendi imaginandi oīa vbi pcedentia vlti Defende
mū in quo mobile quieſcit eſſe vnū numero ſubiecto.licꝫ
rōne ſit aliud atq̨ aliud.Et tūc ad primū diceres vnum
numero vbi fluere ſubiectiōe:ꝛ hoc ſufficit. Ad ſcōm di
cerem ꝙ licet verba Auerrois dirigant̄ ad alterationeꝫ
ꝛ auctionē:quatenus oīa vbi ſunt ſubiecto vnū:pn̄t etiaꝫ
ad lationē applicari:vt oībus patet. ¶ Non deſunt qui Alia po ſitio
velint in alteratiōe.auctione:ac gn̄atione formā fluen
tē eſſe eam ſub qua mobile non quieſcit.ita vt fluxus ſit
forma q̄ fluit.at in latione ipſa formā fluentem dixerūt
eſſe ipſum mobile aliter ſe hn̄s q̄ꝫ prius reſpectu loci.q̄
rō docet in latione fluxum ſiue formā fluentem eſſe aliā
a termino motus:ſed illius generis reductiue vt aſſerūt.
quę res alīs melius penſitabitur. ¶ Secundo dubitant
in quo differt forma remiſſa:ꝛ forma fluens. ¶ Rn̄dēt Scda du. Prima reſponſio
iuniores hęc differre vt ſubiectū ꝛ accidens. naꝫ forma
remiſſa eſt ſubiectū:fluxus eſt quo denominatur forma
fluere eſt accidens illius formę.Sed hęc rn̄ ſtare nō po Conſumatio.
teſt.primo: q2 accn̄s nō eſt ſubm accidentis:vt eniꝫ nul
la ſuba accidit:ſic nullū accidens ſubijcit̄.Scdo q2 cum
vbi ſit indiuiſibile gcquā:tunc indiuiſibile eſſet ſubꝫ di Propria reſponſio
uiſibilis. puta fluxus. ¶ Propterea.dicenduꝫ ꝙ forma
fluens ꝛ forma remiſſa differunt.primo q2 in quibuſdaꝫ
eſt forma fluens:in qbus non eſt forma remiſſa:vt in ge
neratiōe:ꝛ latione eſt qdem forma fluens:non tn̄ forma
remiſſa.Scdo q2 forma fluēs eſt motus:at forma remiſ
ſa nō eſt motus.non eniꝫ albedo vt q̄tuor eſt motus:q2
tunc oē albū vt quattuor moueret̄. Dico igit̄ ꝙ fluxus
ꝛ forma fluēs ſunt vna res.dn̄t rōne:ſic fluxus ꝛ forma
remiſſa.vt eniꝫ mobile nō q̄ſcit ſub aliqua remiſſa for
ma:fluxus ſiue forma fluēs eſt:vt vō ſibi deficit vltima
pfectio ſuę ſpēi.dicit̄ remiſſa forma. ¶ Sꝫ adhuc dubi Replica
tabis qd forma fluēs ſupaddit formę remiſſę. aut ſubaꝫ
aut accn̄s.nō ſubaꝫ:q2 tūc forma vt remiſſa:ꝛ fluēs dn̄t
ſubalr:ſi accn̄s:igit̄ flux⁹ eſt accn̄s formę remiſſę:qḋ ne
gabat̄. Dici pōt ꝙ nihil aliud ſꝫ rē ſupaddit ipſi formę Defenſio
remiſſę:ſed hęc fluens dicit̄:quatenus ipa mobile moue
tur.illa remiſſa:q̄tenus ſibi deficit vltia pfectio ſuę ſpēi.
Ad formā dico ꝙ neq̨ ſubaꝫ:neq̨ accn̄s ſuperaddit ipſi
formę remiſſę.lꝫ hęc remiſſa:illa fluēs dicat̄. ¶ Tertio Tertia dubi.
dubitāt. Cur forma fluēs mot⁹ verior dr̄:fluxus motus
famoſior. Qui. qd velit iuniores dicerem illū eē veriorē.
q2 p ipſuꝫ mobile principalr moueri dicit̄.hūc famoſio
rē:q2 p hūc non vere ꝛ primo mouet̄:ſed denominat̄ mo
ueri:niſi eniꝫ forma flueret:mobile nequaq̄ꝫ moueri de
nominaret̄.reliquę ꝯfuſiōes:q̄s blatteriſāt iuniores: p
termittēdę ſunt ad 5ᵐ libᵐ vſq̨.nō eniꝫ ſatis ad expōneꝫ
Ariſto.facit:vt omnia in vno libro explicent̄.

¶ In qbuſq3 aūt rebus:qb⁹ oībus mot⁹ ineſt:
bifariā aliqd eē dicimus. In ſuba qdē: priua
tionē atq3 ei⁹ formā.in q̄litate aūt aliud albū:
aliud nigrū. In quantitate:pfectū ꝛ impfectū
Simili rōne ꝛ in delatione ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ
vel leue ꝛ graue. Quare quot ſunt ipſi⁹ entis
ſpēs:tot ēt iā motus atq3 mutationis erunt.

Expoſi. ¶ Auerroes vult: vt Ariſt. reddat ſcõaʒ cauſaʒ quare definitio motus eſt ambigua ſiue analoga. ¶ Due enĩ ſunt cauſę huius rei: prima: q2 motus eſt in diuerſis pdicamẽtis.

Prima auerrois expoſitio

Scõa q2 motus in vno eodẽq3 pdicamẽto non eſt vnius rõnis: ſed quaſi bifarius ſiue geminus in ſingulo: q2 vnius eſt ad terminũ perfectiorẽ. alius ad imperfectiorẽ.

Secũda themiſtij

¶ Themiſtius facit hic quartũ ſiue poſtulatum: ſiue ſuppõnẽ: vt inde definitionẽ motus colligat: ⁊ oẽs bene atq3 ſapide dicũt: mihi tamẽ vr̃: vt ſequat: id qd̃ incepit.

Tertia ꝑs

Incepit enĩ reducere motus ad genera decẽ: ⁊ declarauit ad quot gña motus ſit: nũc declat q̃lis eſt motus in vnoquoq3 genere: ⁊ vult vt in vnoquoq3 gñe motus ſit bifarius atq3 duplex. naʒ cũ in vnoquoq3 pdicamento ſint duo: quoꝝ vnũ ſe hʒ vt melius: alterꝝ vt peius: vbi gr̃a. in ſuba forma: ⁊ priuatio. In qualitate albuʒ ⁊ nigruʒ: in quãtitate pfectũ ⁊ imperfectũ. in vbi ſurſuʒ ⁊ deorſum: reſtat vt in ſingulo pdicamẽtoꝝ ſit motus bifarius: alius qdẽ q ad terminũ pficiſcitur meliorẽ. Alius q ad peiorẽ. qua rõne fit vt motus ſolũ ſit in quattuor generibus: ⁊ in ſingulo duplex: ⁊ ita motuũ genera q̃ttuor. Spẽs vero octo. Quo vero ad verba attinet: hęc verba In q̃buſq3 aũt rebus quibus oĩbus motus ineſt: bifariaʒ aliquid eẽ dicimus. in ſuba quidem: in gręcis codicibus h̃ modo legunť. vnũquodq3 aũt duplr̃ ineſt oĩbus: vt hoc: quę cũ obſcuriora eſſent: trãſtuli ſic ad ſenſũ. Nec eſt abſonũ gręcis expoſitoribus.

Que aue roes com mẽto. 6.

¶ Uerba illa vel leue ⁊ graue: Auerroes vno mõ intelligit: vt p hęc verba exẽplificet in latione elroꝝ: nã elemẽtũ moueť ad locum vt fiat actu tale: verbi cã. graue deorſuʒ vt fiat actu graue. leue ſurſuʒ vt fiat actu leue. eſt eniʒ elemẽtũ extra locũ impurũ: ⁊ ſemp poteſtate tale. Aut forte eſt exẽplũ in gñatiõe: ⁊ corruptione: q2 elemẽta trãſmutanť de grauitate in leuitatẽ: ⁊ ecõtra: q2 hęc vñr vt ſubſtantialę formę elemẽtoꝝ: vt dicit ipſe in. 4.° cell. Uerba illa. quare quot ſunt ipſius entis ſpẽs: tot ẽt iam motus atq3 mutationis erunt: non ſunt ſic intelligenda q decem ſunt entis ſiue ſpecies ſiue pdicamenta: ⁊ decem ſint etiã ipſius motus: ſed per ens intelligit qd̃ p motuʒ accipit eſſe. Et q2 quattuor ſũt ſpẽs entis: qd̃ p motuʒ capit eſſe: ideo quattuor ſunt ſpẽs motus: quę ducte in duo erunt octo.

¶ Cum itaq3 coꝝ q̃ in vnoquoq3 genere collocãtur: aliud actu: aliud poteſtate diuidatur: motus erit actus entis poteſtate: quatenus tale eſt. velut alterabilis qdeʒ quatenus alterabile eſt alteratio. auctilis atq3 oppoſiti diminuitilis (nulluʒ enim ambobus nomẽ cõe eſt impoſituʒ) auctio ac imminutio. generabilis quoq3 atq3 corruptibilis gñatio ⁊ corruptio. ⁊ eius qd̃ fertur latio.

Expoſi. ¶ Nunc quid ſit motus ex dictis concludit: vtiturq3 in eo (vt Themiſtius inquit) eaꝝ reꝝ oportunitate: quas paulo ante parauit. ⁊ q2 conceſſuʒ erat in vnoquoq3 pdicamẽto ſpecies hr̃i participes: tum actu: tum poteſtatis: ppter ea ex his quaſi enthymemate infert. cũ itaq3 eoꝝ quę in vnoquoq3 gñe collocanť: aliud actu. aliud poteſtate diuidatur: hęc enĩ erat vna ſuppoſitio: motus erit actus entis poteſtate: quatenus tale eſt poteſtate: ⁊ non actu. Quã rem approbat quaſi inductione in oĩbus motus ſpẽbus: ſimul atq3 quattuor ſpẽꝝ motu definitiones complectiť. vt pateant tum generis: tuʒ ſpẽrum definitiones. Quot vero addiderit quatenus tale eſt.

Declaratio themiſtij

Themiſtius e quo Auerroes ipſe accepit. declarat ⁊ pulchre: ⁊ innuit talẽ diſtinctionẽ: q mobile hʒ duplicem potentiã: prima eſt qua mobile ipſum eſt in potentia ad motũ. altera qua eſt in potentia ad perfectionẽ: quã p motũ ipſuʒ acquirit. prima quidem mobilis potentia ſola motus pñſentia perficitur: ⁊ eo ſtante tollitur. Scõa vero: non niſi pñſente termino ad quem. ⁊ vltima pfectione. quę ratio docet rem dum moueť eſſe in actu: ⁊ in potentia: actu quidem quo nunc moueť. Potentia vero ad terminũ ⁊ vltimã motus pfectionem. ad denotãdũ igitur q motus nõ eſt actus purus: quia ſic tolleret oẽʒ mobilis potentiam: nec potentia pura: adiecit quatenus tale: quia motus eſt actus pmiſtus potentię. ideo actus entis poteſtate: quatenus poteſtate tale eſt: p quã etiã particulam motus differt a forma nãli. eſt eniʒ albedo forma ſubſtãtię quę eſt in potentia: ⁊ ſi non ad albedinẽ: ſaltem ad nigredinẽ. ſed quĩ albedo non eſt actus albi quatenus poteſtate tale: ideo differt a motu: qui rei mobilis actus eſt: non quatenus iã mota eſt: ſed quatenus poteſtate mobilis eſt. hęc ex Themiſtio colligi poſſunt: quibus ⁊ enthymema facile deduciť: cũ motus ſit aliquod eoꝝ quę ſunt in genere: ⁊ nõ ſit actus purus: neq3 poteſtas pura: erit igitur actus entis poteſtate: vt pmiſtus poteſtati.

Que auerroes ꝯmẽ.6

¶ Auerroes autẽ aliquantulũ digrediendo cõcludit: primo q hęc definitio motus competat motui nouo: ⁊ ęterno. nouo quideʒ. quia ille eſt actus pmiſtus potentię ad totalẽ terminum motus. ęterno vero: q2 ille eſt actus pmiſtus potentie: ⁊ ſi non ad terminuʒ totalem: cum nũq3 deficiat. ſalteʒ ad terminũ partialẽ: q2 eſt nouus ſm partẽ. ⁊ partem. vt pʒ. Secũdo cõcludit q ex hac definitione apparet ꝯtinuatio motus: nã motus nõ eſt actus purus: q2 tunc mobile quieſceret. nec potentia pura: q2 non moueret. igitur eſt actus ſucceſſiuus pmixtus potentię ad vlteriorẽ terminum.

Dubiũ.

¶ Sed dices. 8° huius. cõmento. 23. ſolus motus localis eſt continuus. igitur ex hac definitione nõ apparet continuatio vñter oĩbus competens.

Rñſio

Propterea p cõtinuationem hic Auerroes nõ vnitatem intelligit: ſʒ ſucceſſionem. Modo ſtat aliqueʒ motum eſſe ſucceſſiuum: ⁊ non continuũ: hoc eſt vnuʒ ⁊ ppetuuʒ. Et hoc declarat Auerroes in auctione ⁊ alteratione. naʒ nec auctio: nec alteratio eſt motus ꝯtinuus ⁊ vnus ab initio vſq3 in finẽ. Sed eſt p minima hac rõne q primo vnũ minimum generatur ſubito. deinde ſtat: poſtea fit generatio alterius ſubito: ⁊ in alijs ſimilr̃. auctio itaq3 nec eſt vna nec cõtinua: ſimilr̃ ⁊ de alteratione: ⁊ gñatione dici põt. Q2 vero auctio non ſic cõtinua a primeua ętate vſq3 ad cõſiſtẽtiam: ſenſus docet. non enim eſſe poſſet vna ⁊ ꝯtinua: qn ſenſu apphendatur. Ex hoc infert auctionem eſſe cõpoſitam ex pluribus motibus: ⁊ pluribus q̃etibus: hoc eſt non compleri niſi pluribus quietibus ⁊ motibus viciſſiʒ interpoſitis. ſecus autẽ eſt in latione ⁊ motu locali. Ille enim eſt tum ſucceſſiuus. tum cõtinuus. ſucceſſiuus qdeʒ ppter rõnẽ gñalẽ motus: quatenus motus: cũ enim motus nec ſit actus purus: nec potẽtia pura: ipſe olo erit act⁹ ſucceſſiuus pmixtus potẽtię. ꝯtinu⁹ vero: q2 fit ſupra ſpatiũ in eo q quãtũ. ⁊ a mobili in eo q quãtũ. cęteri motus vt alteratio: gñatio: ⁊ auctio ſucceſſiui quideʒ ſunt ea rõne qua motus. ꝯtinui v̾o minime: qm̃ nõ fiũt ſup ſpaciuʒ in eo q q̃tũ: ſʒ p minima: quoꝝ nullũ eſt aptũ acqri niſi ſubito: ⁊ in vno nũc. q̃ rõ docet poſſe eẽ mutationẽ ſucceſſiua: ⁊ nõ motum: vt gñatio elementi eſt. poſſe eſſe ſubitam. ⁊ eſſe motum: vt auctio p minimũ vnum. de rõne enim motus eſt vt ſit ſucceſſiuus: ⁊ in ſubiecto ente in actu: non autẽ continuus. Q2 vero auctio non ſit motus continuus: probat Auerroes ſigno: quia poteſt aliquid augeri in vno anno digito: ⁊ non eſt conſonum vt tot partes ſint ſenſiles in anno ⁊ in digito: quã reʒ iuniores non

intelligētes multa fabulantur. propterea debes ſcire ꝙ duo ſupponit. vnū ꝙ auctio: generatio: ⁊ alteratio fiant ꝑ minima. 2ᵐ eſt ꝙ plura minima eſſe pñt in anno vel aliquo maiori tēpore ꝙ̃ in digito: ex his ſignū hꝫ efficaciam: non enī eſt cōſentaneū vt digitus fiat in aliquo in anno ꝑ minima. q̄ tunc partes ſenſiles ſiue minime tot eſſent in digito quo augetur illud: quot in anno: qḋ eſt abſurdum. ꝓpter hęc ceſſant obiectiones iunioꝝ. Sed de hac mā multa in .6° ⁊ 8° dicemus: ⁊ multa diximus anno preterito in libris de gñatione ⁊ corruptione. nō enī eſt doctrinę expediens vt obiter occurſoria tractent̃ vt principalia: ⁊ principalia vt occurſoria: vti agūt cucullati noſtrorum tempoꝝ.

C Qz aūt motus hoc ſit: hinc ꝑſpicuū eſt. nam cum aedificabile quatenus tale actu dicimus. Ipſuꝫ quatenus aedificatur: eſt: ⁊ ipſius eſt aedificatio. Similr̃ ⁊ medicatio: ⁊ volutatio: ⁊ ſaltatio: ⁊ virilitas: ⁊ ſenectus.

Expoſitio

C Nunc ſingulas diffinitionis particulas minutatim explanat: ⁊ primo ꝓbat ꝙ motus ſit actus. ⁊ hoc ꝓponit dicens. ꝙ aūt motus hoc ſit hoc eſt ſit actus: hinc ꝑſpicuū eſt. ⁊ vt placet Themiſtio: vis rōnis Ariſt. eſt vis exēplināꝫ: ędificabilis res tūc mouetur: quū actu ipſo ędificat̃: ſeruat enīꝫ adhuc poteſtatis ꝯᵹquā. cuꝫ vͦo abſoluta atqꝫ completa ędificatio eſt: tunc neqꝫ mouet̃: neqꝫ poteſtatis ꝯᵹquā ſeruat. ſimili ratiōe dici pōt de medicatione ⁊ volutatione: ⁊ ſaltatiōe: virilitate ac ſenectute: cęteris id genus. oībus enīꝫ in his motus eſt actus cuiqꝫ proprius.

Syllꝰ apud aliquos.

Sunt qui ex vi hoꝝ exemploꝝ talem colligunt ſyllm̃. oē id quo aliquid redditur in actu ex potentia: actus eſt. non enīꝫ poteſt albū eſſe niſi albedine: neqꝫ calidum ſine calore: quare nec eſſe actu ſine actu. Motus eſt quo mobile actu redditur in motu: vt ędificabile actu ędificatile: ⁊ extra id genus. igitur motus eſt actus. Quo vero ad verba attinet.

Expoſitio verboꝝ

illa verba ⁊ virilitas ⁊ ſenectus: quę grece ſunt andrynſis ⁊ geranſis: Themiſtius intelligere videt̃ pro auctione: ⁊ iminutione. eſt enim virilitas ſiue adoloſcentia auctio quędaꝫ. ſenectus imminutio. ⁊ tunc exempla cōueniunt omnibus motibus: nā ędificatio cōuenit generationi. Medicatio alteratiōi. volutatio ⁊ ſaltatio delationi. virilitas ⁊ ſenectus auctioni ⁊ iminutioni.

Aue themi.

C Themiſtius vero in paraphraxe huiꝰ loci declat primo vnā aliaꝫ motus definitioneꝫ. ⁊ inquit. motus eſt primus actus rei quę poteſtate aliquid eſt. accipit āt hic primus: quia vltimus videt̃ eſſe forma: quā res aſſecuta eſt: cum primuꝫ quieſcit: ⁊ ita itio in formā actus eſt primus. Secūdo declarat qualis actus ſit motus: ⁊ inquit: quoniaꝫ formā ipſaꝫ maxime ⁊ ſimplr̃ actuꝫ vocamus: quare ꝑfectio ad formā actus eſt iperfectus: ⁊ rei vt eſt poteſtate talis. hęc a Themiſtio colligi poſſunt.

C Qm̃ autem aliqua eadem ſunt tum poteſtate: tum actu: ⁊ non ſimul: aut non eodē: Sed veluti aliquid qḋ quidem poteſtate calidū eſt actu vero frigidum: complura iam viciſſim agent ⁊ patientur. nā omne erit actiuū ⁊ paſſiuuꝫ. quare ⁊ idem naturalr̃ mouens ac mobile. omne nāqꝫ tale mouet. ⁊ ipſum mouetur. Sunt quidē enīꝫ quibus videt̃ omne qḋ mouet moueri. Uerum de his quo nā modo ſe habeat: ex alijs patebit. eſt enīꝫ quoddā qḋ immobile etiam mouet.

Expoſitio.

Prius [illegible] poſitio

C Quid velit hic Ariſtoteles facere: neqꝫ Themiſtiꝰ neqꝫ Auerroes ſatis explicauit. C Uiir aūt ex eoꝝ ꝓcedendi modo velle ꝙ Ariſtoteles velit declarare eam definitionis parteꝫ: quę dicit quatenus tale poteſtate. ⁊ tūc videt̃ ꝙ Ariſtoteles ante ꝙ̃ rem exequat̃: pręmittat vnum qḋ in rebus naturalibus hoc eſt compoſitis ex mā ⁊ forma (vt Themiſtius ⁊ Auerroes exponūt:) omne qḋ agit in agendo repatit̃. ⁊ omne qḋ mouet in mouēdo mouetur. ita vt ſit omne actiuuꝫ ⁊ paſſiuū: motiuuꝫ ⁊ mobile. hoc Ariſt. ꝓbare vr̃ ꝑ hoc: q̄ eadem cōpoſita nālia ſunt partiꝫ actu: partiꝫ poteſtate. ex ea parte qua actu ſunt: actiua ⁊ mouētia ſunt. ex ea vero parte qua poteſtate: mobilia atqꝫ paſſiua eſſe vīr. Quā reꝫ exemplo: ⁊ authoritate cōprobat.

Secūda expoſitio

Expoſitor aūt queꝫ iuniores ſectant̃ vult Ariſt. ꝓbare eam definitiōis particulā: quę dicit entis in potētia: ⁊ ita vult ꝙ ꝓbet motuꝫ eſſe actum entis in potentia. Colligit aūt ex lr̃a ſyllm̃ talem. eius in quo ſemper motus inuenitur motus eſt actus. ens poteſtate eſt id in quo ſemper iuenitur. igitur motus eſt actus entis poteſtate. ⁊ de ſyllo vult Ari. declaraſſe ſolā minorē.

Reprobatio

C Hāc expoſitionem non acceptamus. tum primo q̄ nō neceſſaria: nam cū Ariſt. ꝓbabit motum eſſe actum entis quatenus tale in potentia: ēt habebit̃ ipſuꝫ eſſe actuꝫ entis in potētia: ideo non videt̃ neceſſaria ꝓbatio ſeorſum. Tum ſecūdo q̄ cum difficultate hęc expoſitio lr̃ę conſonat.

Que themiſtius

C Themiſtius vero hic aſſignat in quibus ideꝫ eſſe pōt mouēs ⁊ motuꝫ. ⁊ quare: ⁊ vult ea mouere ⁊ moueri quę actus ⁊ potentię participant: nam mouēt parte qua eſt actu. mouent̃ parte qua potentia: hoc eſt mouent per formaꝫ. ꝑ māꝫ mouent̃. ꝓpter ea ait Auerroes hāc ꝓpōnē eē falſaꝫ. mouēs mouet̃: niſi addatur vt ſit cōpoſitū ex potentia ⁊ actu hęc ſunt quę aſſerunt.

C Cuꝫ itaqꝫ id qḋ actu eſt afficiat aut ſeipſuꝫ: aut aliud: motus eius actus eſt: qḋ poteſtate eſt: quatenus mobile exiſtit. Dico autē quatenus mobile: hac rōne: eſt enim aes poteſtate ſtatua: nō tamen motus actus eſt aeris quatenus eſt aes. non enim ideꝫ eſt aeris eſſe ⁊ id qḋ poteſtate quadam eſt mobile. nam ſi eſſet idem ſimplr̃ ⁊ rōne: motus ſane actus eſſet aeris q̄tenus aes eſt. At (vt dixīmꝰ) nō ē idē.

Expoſi.

C Sectando Themiſtiū ⁊ Auerroeꝫ: cū Ariſt. fecit ſuppoſitionē. vꝫ. ꝙ res nāles partim actu partiꝫ poteſtate ſunt viciſſim agentes ⁊ patientes: nunc concludit motuꝫ eſſe actū mobilis quatenus poteſtate eſt: nō quatenus actu. ⁊ hoc ꝓponit dicens. cuꝫ itaqꝫ id qḋ actu eſt afficiat ſiue moueat aut ſeipſum aut aliud diſtinctū a ſe. motus eius actus eſt: qḋ poteſtate eſt: quatenus mobile eſt. ⁊ ita motus eſt actus mobilis quatenus mobile: ⁊ non mouentis quatenus mouens. Quo vero ad verba attinet: verbum illud afficiat grece eſt emerge: qḋ latine ſonat agit vel operatur: ſed vt tranſlatio eſſet clarior: tranſtuli afficit: vel mouet. declarat deinceps illam particulaꝫ quatenus mobile poteſtate: nam motus eſt actus rei exiſtentis in actu: ⁊ in potentia. omne enim qḋ mouetur eſt actu: ⁊ potentia. actu quidem ſimpliciter. potentia ſm̃ quid. ne igitur credat quiſpiam motum eſſe actum mobilis quatenus ipſuꝫ eſt ens actu: ideo additū eſt. quatenus ens in potentia. hoc auteꝫ declarat in exemplo. nā ſtatuificatio motus quidem eſt: non aeris vt eſt aes actu ſimplr̃: ſed quatenus aes eſt ens potentia quadam ſaltem ad perfectionem motus. Modo ęs ⁊ ens mobile: licet ſubiecto idem ſint: ratione differunt. recte igit̃ entis in potentia

vt in potētia motus actus eſt. Hęc ab Ariſtote. ¶ Ubi animaduerſione dignum. omne quod mouetur eē actu: ꝛ potētia: actu quidem ſimpliciter: quo reponitur in ſpecie: vt ęs. Potentia vero ſm quid: qua eſt in potentia ad terminum: qui per motuꝫ acquiritur. Uerbi cauſa. ad ſtatuam. Eſt enim ęs actu ęs: poteſtate ſtatua. Motus igit̄ eſt actus aeris quatenus poteſtate ſtatua eſt: non q̄tenus eſt ſimpliciter ęs. Propter hęc additūꝫ eſt quatenus tale poteſtate: hęc e Themiſtio colligi poſſunt. **Aue aū. com. 9.** ¶ Auerro. vero ꝓbat ꝙ motus non ſit actus entis in actu. Et arguit ſic. ſi motus eēt perfectio actiōis: ſiue entis in actu: tūc quiditates rerum eſſent motus: ita vt perfectio cupri eēt motus. **Dubita.** ¶ Sed obyciūt. qꝛ motus eſt perfectio: ſiue act⁹ entis in potētia: ꝛ tamē quiditas entis in potētia non eſt motus. **Solu.** ¶ Circa quaꝫ dubitationeꝫ iuniores mirū in modum ſe confundūt: ſed breuibus dici poteſt. ꝙ Auerro. ꝑ perfectionem intelligit actuꝫ vltimum: ad queꝫ itur per motuꝫ. ꝓbat igitur motum nō eſſe talem actum vltimū: qꝛ tunc quiditas rei eſſet motus: eſt enim actus vltimus forma rei: rei forma q̄ditas ꝛ definitio eſt apud ipſuꝫ: q̄re ſi motus eſt vltimus actus mobilis: tunc eſſet ei⁹ quiditas. ¶ Ad argumētum vero dico non eſſe ad propoſitum: motus eniꝫ nō eſt perfectio: ſiue actus vltimus mobilis: ſed actus primus: quo itur in actum vltimū. Auerroes autem probauit motum non eſſe actum vltimum ꝛ finalem rei quę mouetur.

¶ Inſuper etiam idem in cōtrarijs perſpicuū eſt: nam poſſe quidem ſanari ꝛ poſſe aegrotare diuerſa ſunt: eſſet nāqꝫ idem egrotare et ſanari. At ſubiectum quod quidem ſanatur ꝛ aegrotat: ſiue humor ſit: ſiue ſanguis vnuꝫ ꝛ idem eſt. Cuꝫ autem nō ſit idem: quēadmodum neqꝫ color ꝛ viſibile ideꝫ eſt: perſpicuū eſt motū eē actū poſſibilis quatenus poſe.

Expō. ¶ Secūdo idē declarat ratiōe accepta a cōtrarijs ꝛ Themiſtius vtitur exemplis hoc modo. non eſt eadem ratio corporis ꝛ poteſtatum quibus corpus poteſt exire in diuerſa. Corpus eniꝫ vnū eſt: ꝛ ſibi ipſi idem: poſſe auteꝫ ſanari ꝛ poſſe ęgrotare: nō modo diuerſę poteſtates ſunt: ſꝫ etiam maxime cōtrarię: naꝫ ꝛ illarum actus maxime diſcrepant. videlꝫ. ſanari ꝛ ęgrotare. Scdo non eſt idem color ꝛ viſibile: nam color affectio eſt: quę luce pręſente ꝑſpicuuꝫ mouet. Uiſibile vero accidens colori: quatenus videri oculis pōt. Tertio neqꝫ ſonus idem cū re audibili. neqꝫ ex calor cū tactili: neqꝫ vlla demū res actu cum ea quę poteſtate eſt: iure patet. neqꝫ motuꝫ eſſe actum entis in actu: ſed poſſibilis vt poſſibile. ¶ Ex ijs ſoliti ſumus ſyllogizare ſic. ea quę ſic ſe habēt ꝙ vno multiplicato alteruꝫ eſt vnum eē ꝛ ratione differūt. ſed eſſe actu ſimplr rei quę mouet̄: ꝛ eſſe mobile ſic ſe habēt ꝙ ipſuꝫ eſſe mobilis ſimpliciter eſt vnuꝫ: ipſuꝫ eē poteſtate eſt plura: igitur ratiōe differunt: ꝛ ſic recte dictuꝫ eſt motum eē actuꝫ entis poſſibilis: ꝛ non entis actu. Hęc ex Themiſtio.

Aue aū. com. 10. ¶ Auerroes autē in cōmēto ꝓbat potentias cōtrariorū eſſe diuerſas: qꝛ potētię ꝯriorum ſunt cōtrarię. **Dubitationes.** ¶ Dubitant iuniores. **Prima.** p̄mo qꝛ dicitur. 5. metaphyſicę. vnam eē potentiaꝫ cōtrariorum: hic vero dicit̄ cōtrariorum contrarias eē potentias. **Scda.** ¶ Secūdo etiaꝫ dubitāt. qꝛ album et nigruꝫ ſunt cōtraria: ꝛ tamē vna eſt potētia ad ambo vel ad mediūꝫ. **Sol. pme** ¶ Iuniores reſpōdent ꝛ eorū reſponſio nō eſt imperita: tamē ad primaꝫ reſpondet Auerro. p̄mo cęli. cōm ēto. 120. vbi vult vnaꝫ eſſe cōtrarioꝝ potentiaꝫ ꝛ eandeꝫ reſpectu ſubiecti remoti: vt māę primę. Diuerſas vero atqꝫ cōtrarias reſpectu ſubiecti proximi: ratiōe cuius ſunt finitę: ꝛ terminatę. **Sol. ſcde.** ¶ Ad 2m reſpondet idem Auerroes in eodē p̄mo cęli. cōmēto. 121. de potentijs ad cōtraria imediata. Inq̄t eniꝫ ꝙ vt impoſſibile eſt cōtraria inueniri in ſimul in actu: ita īpoſſibile eſt inueniri duas potētias ad duo cōtraria. ſ. imediata: ſed potētię ſuccedunt ſibi inuicē: vt cōtraria. hęc Auerroes.

¶ Eſſe igitur hunc atqꝫ rem tunc moueri cuꝫ iſte actus accidit: ꝛ neqꝫ prius: neqꝫ poſteri⁹: perſpicuum eſt. Cuꝫ enim vnūquodqꝫ interdum operetur: interdum non operetur: ceu aedificabile quatenus aedificabile: aedificabilis quoqꝫ ea ratione qua aedificabile aedificatio eſt actus. Naꝫ hic actus: aut eſt aedificabilis aedificatio: aut domus. Sed cuꝫ domus eſt: non vlterius aedificabile eſt id aedificabile: quod q̄dem aedificatur. Neceſſe igitur eſt vt hic actus aedificatio ſit: at aedificatio motus eſt quidaꝫ. Eadem auteꝫ ratio accōmodabitur ꝛ in caeteris motibus id genus.

Expoſitio. ¶ Videt̄ Ariſtoteles p̄mo epylogare definitionē dictaꝫ: ꝛ inq̄t. motuꝫ igitur eſſe hunc. i. actum mobilis atqꝫ rem: tūc moueri cum iſte actus accidit rei mobili: neqꝫ prius: neqꝫ poſterius: perſpicuuꝫ eſt: hic eſt epylogus. Nō contentus vero epylogo: ꝛ narratiōe dicta: adhuc addit rōnem nouaꝫ: ꝛ ꝓbat ędificationem eſſe actum ędificabilis rei quatenus ędificabilis ſit. rei ędificabilis eſt actus aliquis: ꝛ nō eſt illius actus. domus ipſa: qꝛ ipſa p̄ſente ceſſat actus ędificatiōis: igit̄ ędificabilis rei actus ędificatio ē. Tūc addit. ſed ędificatio eſt motus quidam: igitur mot⁹ eſt actus entis in potētia quatenus ī potentia. **Sylls.** ¶ Uirtus totus ſyllogiſmus eē pōt ſic. ędificatio eſt actus mobilis q̄tenus mobile. ędificatio eſt motus: igitur in tertia figura motus eſt actus mobilis quatenus mobile: ꝛ qꝛ ſyllogiſmi in tertia figura oēs ſunt particulares: addit. eadeꝫ autem ratio accōmodabitur ꝛ in cęteris motib⁹ id genus. Per hęc igitur definitio motus ꝑſpicua eſt. **Q̄ō de reactione.** ¶ Circa finez pręſentis capituli quęri ſolet de reactione: quę res ꝑtractata eſt in libro de gn̄atione raptim: nam calculatores circa rem hāc multuꝫ fibrias dilatare ꝯſueuerūt. Eſt pręterea q̄ſtio cōmunis phyſicis ꝛ mathematicis. **Poſitiones** ¶ De quęſito iſto nō paruę extitere poſitiōes: quidam negant reactionē omnino: taꝫ ſm qualitates eaſdē: q̄ꝫ ſm qualitates diuerſas. Alij ꝯcedunt illaꝫ: ꝛ differūt: naꝫ hi ꝑ eaſdem fieri qualitates cōtendūt. hi per diuerſas: ſiūt hinc inde argumēta inumera. Multę imaginatiōes ꝛ caſus: quos enarrare nec eſt vtile: nec facit ad expoſitionē Ariſtotelis: cuius menteꝫ exponere propoſuimus. Dicamus igitur nūc quędaꝫ (q̄cquid in libro de generatiōe dictuꝫ ſit) Non enim ętate hac recuſabo oppoſita ſcribere maxime circa ea: in quib⁹ nulla videt̄ neceſſitas. **Q̄ō def reactio auctoritate.** ¶ Ariſtoteles igit̄ in hoc tertio plane videt̄ cōcedere reactioneꝫ: qꝛ eniꝫ aliqua partiꝫ actu: partiꝫ potētia ſunt: cōcluſit cōplura viciſſim agere ꝛ pati. In libro etiaꝫ de generatione in eo capite. vbi de agere ꝛ pati: diſputat idem ſentire nemo dubitat. Rurſus etiaꝫ in libro eodeꝫ. vbi de mixtura loq̄tur: concludit mixturaꝫ ex eo: qꝛ elementa agūt et reagūt viciſſim. Huic parti fauet Auerroes. 4. metheororuꝫ. cōmēto. 10. vbi argumēto a mixtura idem ſuſtinere videtur. ¶ Amplius tertio de aīa libro. cōmēto. 20. verificans verbuꝫ Alexādri aphrodiſij. inq̄t. ꝛ quam bene

aſſimilat illũ Alexander igni. Ignis eniꝫ eſt innatus alte
rare omne corpus per virtuteꝫ exiſtẽtem in eo: ꝛ tamen
cũ hoc patitur aliquo modo ab eo qđ alterat: ꝛ aſſimilat̃
cum eo aliquo modo ſimilitudinis .i. acq̄rit ab eo formã
igneam minoreꝫ forma ignea alterante. Hec Auerroes:

Rõnes ꝑ re-actione. ꝑma ratio.

e quibꝰ reactionem ſatis bene põt colligere. ℂ Pro hac
parte etiã calculatores ratiões adducũt ſubtiliſſimas: et
experientias ſenſiles. ℂ Primo arguũt: q2 niſi det̃ rea-
ctio: mixtura elemẽtoꝛuꝫ fieri nõ poſſꝫ. Oportet eni oẽs
elemẽtorum qualitates: ſalteꝫ in mixtura remitti: que re
miſſo ſtare nõ poſſet: niſi actio ꝛ reactio elemẽtoꝛuꝫ mu-
tua eſſet. ℂ Scḋo arguũt. corpus calidũ ꝛ corpus frigi-

Scḋa.

dum ita poſſunt approximari: vt calidum ſit actiuitatis
maioris: frigiduꝫ reſiſtentie maioris: per illaꝫ regulam ꝙ
quãto qualitas eſt maioris actiõis: tanto eſt minoris re-
ſiſtẽtie: igit̃ ipſis approximatis erit actio ꝛ reactio: actio
quideꝫ q2 calidum maioris actiõis. Reactio vero q2 fri-
giduꝫ maioris reſiſtentie: ꝛ calidum minoris. ℂ Tertio

Tertia.

arguũt. ſi agens in ipſuꝫ paſſum nõ reageret: tũc oẽ agẽs
in paſſum certe reſiſtẽtie eſſet reſiſtẽtie infinite: quod eſt
impoſſibile: ꝛ cõſequentia ꝓbatur. q2 ſignetur a. agẽs ca-
lidum: ꝛ b. paſſum frigidũ: in quo agat a. Et arguit̃ ſic. b.
paſſuꝫ eſt alicuius certe actiuitatis. ꝛ q̄libꝫ pars ipſius a.
eſt maioris reſiſtẽtie q̃ ſit actiuitas b. ſed aliqua pars a.
eſt in duplo maioris reſiſtẽtie: ꝛ aliqua in quadruplo: et
aliqua in octuplo: ꝛ ſic in infinituꝫ: igitur in ĩfinituꝫ ma-
ioris reſiſtentie eſt ipſuꝫ a. q̃ ſit ipſum b. actiuitatis: ꝛ ita
ipſuꝫ a. erit infinite reſiſtẽtie. Qꝛ aũt quelibꝫ pars ipſius
a. ſit maioris reſiſtẽtie q̃ ipſuꝫ b. actiuitatis: ſcitur ex hoc
ꝙ in nullaꝫ ipſius a. parteꝫ ſufficit b. agere. ℂ Quarto. ſi

Quarta.

per aliquaꝫ partẽ ipſius a. ꝑciſe ſufficeret b. agere: eẽt a.
ipſuꝫ alicuius reſiſtentie: ꝛ ſi ꝑciſe per partẽ in duplo mi-
norem iſta ſufficeret b. agere. eſſet a. in duplo maioris re-
ſiſtentie. ꝛ ſic in infinitũ: igitur ſi in nullaꝫ partẽ ipſius a.
ſufficeret b. agere: a. eſſet infinite reſiſtentie. Sed iam in
nullam parteꝫ a. ſufficit b. agere. igitur vt ſupra. ℂ Qui-

Quĩta.

to. ſi nõ detur reactio: tũc b. ipſuꝫ eẽt nullius actiuitatis.
probat̃. q2 ſi b. in ipſius a. partẽ mediaꝫ ſufficit agere: eẽt
b. alicuius actiuitatis: ꝛ ſi ſufficeret agere in partẽ in du-
plo minoris reſiſtẽtie q̃ eſt medietas ipſius a. eẽt in du-
plo minoris actiuitatis: ꝛ ſic in infinitum: ſed in infinituꝫ
modice reſiſtẽtie eſt aliq̃ pars ipſius a. igit̃ ſi b. in nullaꝫ
ipſius a. partẽ ſufficit agere: nullius potẽtie actiue eẽt b.

Expiẽtie ꝑ reactione.

Hec ſunt argumẽta meliora pro reactiõe. ℂ Pro eodem
ſunt plurime experiẽtie: que nõ poſſunt bona ſuaſiõe ne-
gari. ℂ Prima eſt de carbone ignito: aut ferro in aq̃ fri-

Pria

gida proiecto: vbi pateꝫ ferrũ extingui: ſiue tepefieri: aqua
remanẽte ſenſibiliter calida: qđ fieri nõ põt abſq3 actione
ꝛ reactione. ℂ Scḋa. eſt de glatie poſita in vola manus:

Scḋa.

vbi patet ipſam liqueſcere: manu exiſtẽte ab ipſa frige-
facta: qđ effici non põt: niſi manus per caliditatem egiſ-
ſet: ꝛ glacies reagiſſet. Similis etiaꝫ experiẽtia fieri ſolet
de pomo: qđ in manu calefit: ꝛ ipſaꝫ frigefacit. ℂ Tertia

Tertia.

eſt de vaſculis duris inuiceꝫ percuſſis: quoꝝ vnuꝫ frangit
alterum. ℂ Quarta eſt guttula aque ſuꝑ magnũ carbo-

Quarta

neꝫ ignitũ ꝓfuſa: vbi pꝫ aliquã carbonis partẽ extingui:
ꝛ illam totaꝫ reſolui in vaporẽ: ꝓpter caliditatẽ carbõis.
ℂ Quinta de duobꝰ corporibus denſis: quoꝝ vnum ca-

Quinta.

dat ſuper alteruꝫ: vbi pateꝫ ambo cõdẽſari. ꝛ multe tales
fiunt frequẽter per ſcolas: ꝛ eos q in calculationibꝰ ſcri-
bunt. He ſunt experientie pro reactiõe. he rõnes: ꝛ demũ
he auctoritates. ℂ Ego vero nunc (q̄cquid tunc in libro

Põ ꝓpria.

de generatiõe dixerim) teneo cum peryparheticis vetu-
ſtioribus: ꝙ reactio eſt duplex. poſitiua: ꝛ eſt noue q̄lita-
tis productio: alia eſt priuatiua: que nihil aliud eſt q̃ re-

ſiſtẽtia paſſi: tũc dicereꝫ ꝓ nunc rationem poſitiuam eſſe
impoſſibilem: ꝛ nullibi Ariſtotelẽ attigiſſe: priuatiuam
eſſe neceſſariã in oĩbus agentibus ꝛ paſſis: que in mã cõ-
municant. ℂ Et licꝫ plures poſſint pro poſitione hac ra-

ꝑſuaſio.

tiones adduci: eas dũtaxat fortiſſime moueor: q2 ſi aliqđ
agẽs: vt a. ſufficit agere in b. corrũpendo b. totum: etiam
ſufficit ſe defendere: ne ab ipſo b. patiat̃: aut corrũpatur.
Si q̄dem tãte potentie ſit quelibet pars agẽtis: ꝛ totum
agens: donec pars fuerit in toto. Dicet̃ igitur a. agẽs: ꝛ b.
reagens quatenus b. ipm̃ reſiſtit ipſi a. nõ quatenus im-
primit in ipſuꝫ a. qualitatis q̄cquam. Moueor preterea.
q2 plurime ꝛ moleſtiores q̄ſtiones cõtingunt dicentibus
reactionem: q̃ negãtibus: vt oĩbꝰ patet. ℂ Propter hec

Rñſiões ad rõnes

nũc defendo parteꝫ eoꝝ qui negant reactionem. Ad pri-
mas auctoritates pꝫ ſolutio: omnes eni de reactiõe priua-
tiua intelligũt: ſecus de poſitiua. ℂ Ad ratiões vero. Ad
primaꝫ dici põt ꝙ elemẽta remittũtur in qualitatibus:
ſiue formis agenerãte mixtũ: aut ab iſfluentia celi: ſi mix-
tuꝫ ſit de nouo. Hec eni iſfluẽtia vti agens reducit elẽta
ad tẽperamẽtum: qđ requiritur pro generatiõe mixti de
nouo imediate ex elemẽtis. Hoc autẽ teſtantur aſtrono-
mi: qui predominãtibus varijs celi cõſtellationibus va-
ria mixta predicũt ventura: qđ pro tãto eſt: ꝓ quãto cõ-
ſtellatio mouet elemẽta ad locum generatiõis: ꝛ illa re-
ducit ad tẽperationem req̄ſitam ad generationeꝫ portẽ-
ti mixti. ℂ Ad 2ᵐ quere reſponſioneꝫ in libro de gñatio-
ne: poteſt tamẽ pro modo dici: ꝙ oĩs qualitas eſt equalis
actiõis ꝛ reſiſtẽtie: licꝫ per accidẽs ex parte mãe ſit con-
trariuꝫ: vt calidũ eſt tante reſiſtẽtie: quante actionis per
ſe: ſed q2 eſt in mã rara per accidẽs eſt minoris reſiſtẽtie:
ꝛ ita negatur ſuppoſitio: ꝛ omnes rõnes que ſuppoſitio-
nem ꝓbant. valent ad cõcludẽdum qualitateꝫ maioris
actionis eẽ minoris reſiſtẽtie per accñs ratiõe ſubiecti ꝛ
materie. ℂ Ad 3ᵐ negat̃ cõſequentia. Et ad rationẽ que
eſt: ꝙ tũc agens principale eẽt ĩfinite reſiſtentie: negatur
iteruꝫ cõſequentia. Et cũ arguitur ponẽdo ꝙ a. ſit agẽs: ꝛ
b. paſſuꝫ alicuius certe actiuitatis: ꝛ quelibet pars eſt ma-
ioris reſiſtẽtie q̃ totum b. negatur hoc: imo in infinitum
mioris reſiſtẽtie eſt aliqua pars a. q̃ b. Et cum arguitur.
in nullaꝫ parteꝫ ipſius a. ſufficit b. agere: igitur vt ſupra.
Iterũ negatur cõſequẽtia: ꝛ cauſa eſt: q2 non ſolum pars
ipſius a. reſiſtit: ne b. agat in aliquã parteꝫ ipſius a. ſed ẽt
totum a. ſed argumẽtuꝫ valeret: ſi ab aliqua ipſius a. ꝑte
remoueatur iuuamẽtuꝫ ipſius a. ꝛ cuiuſlibet alterius: et
tunc nõ eſt dubium ꝙ in aliquaꝫ ipſius a. parteꝫ b. ſuffi-
ceret agere. ℂ Ad 4ᵐ dici poteſt ſimilr̃: ꝙ b. in nullam
ipſius a. parteꝫ ſufficit agere: nõ q2 illa pars per ſe ſit ma-
ioris reſiſtẽtie q̃ b. actionis: ſed virtute totius defenden-
tis ſe: ꝛ qđlibet ſui: ꝓpterea ratio nulla eſt. ℂ Similr̃ ad
quintaꝫ. b. n. eſt alicuius actiõis reſpectu agẽtis ad qđ hꝫ
proportionem maioris inequalitatis: nõ licꝫ ad partem
ipſius a. habeat taleꝫ ꝓportionem: rõne totius nõ habꝫ.

Sol. experientiaꝝ.

Hec ad rõnes. ℂ Ad experiẽtias. Ad ꝑmam ſaluareꝫ il-
lam per exhalationes cõtentas tã in aqua q̃ in ferro: he
eniꝫ exeunt ꝛ aſcẽdũt in aqua: q2 leues ſunt appetẽtes lo-
cuꝫ ſurſuꝫ: que cũ non ſufficiant bene diuidere aquã: mi-
ſcentur ad certum tẽpus cũ ipſa: ꝛ ꝓpterea aqua tactui
apparet calida: licꝫ in veritate ſit frigida: erit igit̃ actio in
ferrũ ab aqua ꝓficiſcens: nõ autẽ reactio a ferro in aquã:
ſic igit̃ ſine reactione ſaluari poteſt hec experientia. Hec
reſpõſio eſt ad mẽtem Auerro. 2. de anima. cõmẽto. 115.
ℂ Ad 2ᵐ de glatie ꝛ pomo: ego ſaluareꝫ eaꝫ per reactio-
nem factaꝫ ab anima mediãte ſpiritu. Imaginor eni gla-
tiem manũ frigefacere: deinde aĩa trãſmittit ſpiritus no-
uos: ꝛ agit in glatieꝫ tepefaciẽdo illam: ꝛ tunc ampliꝰ nõ

reagit glacies: ⁊ ita nõ eſt actio ⁊ reactio ad vnũ nunc ſimul: ſed cum glacies agit manus nõ reagit: ſed poſtea cũ anima mediante ſpiritu agit in glaciẽ: tunc glacies amplius nõ reagit. ¶ Ad tertiam de vaſculis dici poteſt ꝙ talium vaſoꝝ vnum non frangit alterũ merito actionis mutuę vnius qualitatis in aliã: nec merito duritieĩ: quia durities vnius nõ agit in duritiẽ alterius: fortaſſe enim ab aere frangiẽ in medio eoꝝ fracto. ¶ Ad 4.^am de carbone ſolitus eraꝫ dicere. ꝙ carbo per ſui caliditateꝫ alterat guttam: gutta vero q̃ grauis eſt: ⁊ denſę ſubſtãtię obſtruit poros carbonis: per quos exhalatio fiebat humidi ſubtilis: qua ratiõe eius euentatio prohibeẽ: ⁊ inde in ea parte carbo extinguiẽ. ¶ Ad vltimã dici poteſt. vt. s. ad illud de ouris. Hęc ſunt quę nũc mihi videntur. ꝙ ſi alr̃. aliter apparebit: etiã aliter dicere nõ recuſabo: nec volui colligere in tã graui q̃õne plura: nã inũeri ſũt ſcriptores.

¶ Quare autem recte dictum ſit: perſpicuum eſt: ⁊ ex his quae de ipſo alij dixerunt: ⁊ ex eo q̃ non facile eſt aliter ipſum definire: neqꝫ enim motum: mutationẽue alio in genere collocare quis poterit: neqꝫ qui aliter de ipſo ſenſere: recte dixerunt: reꝫ hanc ita eſſe: cõtemplantibus perſpicuuꝫ eſt: naꝫ alij ipſum alteritateꝫ definierunt. Alij inaequalitateꝫ. Alij non ens motuꝫ ipſuꝫ eſſe dixerunt: at nihil prorſus: ſiue ſit alterum: ſiue inaequale: ſiue non ens moueri neceſſe eſt.

Expō. ¶ Quid velit nunc facere Ariſto. non eſt facile. Expoſitor

ꝑ expō. vult Ariſtoteleꝫ hactenus motus definitionẽ directe cõpoſitione diuiſioneue declaraſſe. ¶ Eandem ⁊ nũc indirecte Ariſtotelẽ rurſus declarare exponit. Eſt aũt (vt inquit) hęc declaratio indirecta: ⁊ ex eo q̃ alij nõ recte definierũt: ⁊ ex eo q̃ nõ poteſt aliter facile definiri: cuꝫ mo-

Expō aꝗ. coṁ. ix. tus eſſe nõ poſſit alio in genere: q̃ in genere actus. ¶ Et licꝫ hęc expoſitio videẽ pulchra: tamen Auer. aliter exponere videt: vbi debes ſcire ꝙ triplex eſt definitio: vna ꝑ ſe nota: ⁊ hęc eſt petitio: vt in geometria punctus eſt: cuiꝰ pars nõ eſt: ⁊ cęterę id genus: alia prorſus ignota: vt definitio aię: quę ſyllogiſmo colligiẽ: aut quo declaratur definituꝫ ⁊ definitionẽ eſſe: aut alteruꝫ horum tñ. Alia ẽ definitio partiꝫ nota: partiꝫ ignota quaſi media: ⁊ hęc dclarari ſolet cõpoſitione ⁊ diuiſione: atq̃ loco a ꝯrio. Vult igitur Auerro. ꝙ Ariſtoteles cuꝫ declarauit definitionẽ motus cõpoſitione ⁊ diuiſiõe: eaꝫ nũc declarat loco a cõ-

Alia expō trario: e quo inferre vult motũ eſſe actum entis in potẽtia vt in potẽtia. Hęc eſt expoſitio Auerro. ¶ Ego vero dicerem definitiões tales ſolere colligi: aut ꝯpoſitione ⁊ diuiſione: aut loco e ꝯtrario: aut loco e cõtradictorio. hactenus Ariſtoteles declarauit motus definitione diuiſione ⁊ cõpoſitione: nũc loco e cõtrario: atq̃ e contradictorio eãdem declarare intentat. Et hoc ꝓponit in h textu: ⁊ inq̃t. ꝙ aũt recte dictum ſit ꝙ motus eſt actus ⁊ reliqua: perſpicuũ eſt: ⁊ ex ijs quę de ipſo alij dixerunt: ⁊ h quo ad locuꝫ a cõtrario: ⁊ ex eo q̃ nõ facile eſt ipſum aliter hoc eſt per aliud genus: ⁊ alias differẽtias definire: et hoc quo ad locũ a cõtradictorio. Hęc duo declarat: ⁊ primo locum e cõtradictorio: ⁊ inquit. neq̃ eñ motum mutationẽue alio in genere. ⁊ ſubaudi cum alijs differentijs collocare q̃s poterit: eſt igitur ratio. motus nõ eſt in alijs generibus cuꝫ alijs differẽtijs: igitur bene dictũ eſt: deinde locũ a cõtrario: ⁊ inq̃t. neq̃ qui aliter de ipſo ſenſere: recte ſenſere: qḋ pluribus vijs explanat: primo (vt recte expoſitor ait) ex parte ſubiecti. Narrat tamẽ antea tres definitiones: naꝫ alij voluerũt motuꝫ eẽ alteritatẽ. argumẽto ꝙ oẽ quod moueẽ aliter ſe habꝫ nũc ⁊ prius. Alij ipm eſſe inęqualitatẽ cõdũt: eo q̃ quod moueẽ ſemꝑ magis ac magis in terminum tendit. Alij ipſuꝫ dixerũt eſſe non ens: ea ratiõe q̃ omne qḋ mouetur: ad id mouetur: quod non habꝫ. ¶ Cõtra obijcit Ariſtoteles primo ex parte (vt dixi) ipſius ſubiecti qḋ mouetur. Naꝫ ſi motus: aut alteritas: aut inęqualitas: aut nõ ens eſſet: omne id moueret qḋ eſſet alterum ab altero: aut inęquale: aut nõ ens. Cuius cõtrariuꝫ docet experiẽtia: eſt eñi inter me ⁊ equum alteritas: nõ tamẽ cõtinuo moueor. Rurſus denarius quinario inęqualis eſt: non tamẽ cõfeſtim moueẽ. Ampliꝰ pugna nautica eſt nõ ens: nemo tamẽ eam moueri fatebiẽ. ¶ Nolo te ignorare Themiſtiuꝫ nõ de tota definitione exponere textuꝫ: ſed de genere dũtaxat: ⁊ ita velle videẽ ꝙ Ariſtoteles ꝓbet motum eẽ in genere dicto bene conſtitutum. Cui verba gręca ſatis ſonare videnẽ: ait eniꝫ Ariſtoteles: neq̃ eniꝫ motũ mutationẽue alio in genere collocare quis poterit: ⁊ nihil differẽtiaꝝ meminit. Aue. Tho.

¶ Sed hęc expoſitio nõ placet. q̃ tũc ratio Ariſtotelis nulla eſſet: ꝓbat eñi motuꝫ nõ eſſe alteritateꝫ: neq̃ ęq̃litatem: neq̃ nõ ens: q̃ tũc omne alteꝝ: vel inęquale: vel non ens moueret. Modo ſi ſenſus eẽt de genere: rõ nulla eſt: q̃ animal genus eſt hominis: nõ tñ oꝫ ꝙ omne qḋ eſt animal ſit hõ: ita dicaꝫ genus motus eſſe alteritatem nõ ꝓpterea oportebit omne alterũ moueri: quare rectiꝰ verba hęc ad definitionem ſunt referẽda: vt nos diximꝰ. Quid aũt velit Themiſtius: ignoro. Confutatio.

¶ Inſuper etiam mutatio ipſa nõ in haec.

Expoſitio. ¶ Secũdo (vt placet expoſitori) idẽ ex parte termini ad quẽ declarat: q̃ motus ⁊ mutatio nõ eſt magis in alteritatem: q̃ in ſimilitudinem: neq̃ magis ad ineq̃litatẽ: q̃ ęq̃litatem: neq̃ magis ad nõ eſſe q̃ ad eſſe: vt dicemus in. 5. ⁊ per ꝯſequens ꝗs non magis definiẽdus erit: q̃ oppoſitis hoꝝ. ⁊ hoc inq̃t. Inſuper etiaꝫ mutatio ipſa nõ. in hęc ſubaudi magis eſt: q̃ in hoꝝ oppoſita: igiẽ nõ magis per hęc definienda eſt: q̃ per oppoſitam.

¶ Etiam non magis ex ijs eſt q̃ ex oppoſitis.

Expoſitio. ¶ Idem ex parte termini e quo ꝓbare videẽ: nam vt motus eſt ex alteritate: inęqualitate: ac nõ ente: ita ẽ ex ipſorum contrarijs ſimilitudine: ęqualitate: ac ente: ⁊ ita non magis per hęc q̃ per illorum oppoſita motus definiendus erit. hę ſunt tres rationes.

¶ Cauſa vero cur in ijs ipſuꝫ poſuerũt eſt: q̃ motus ipſe indefinitũ quid eſſe videtur: nam alterius ſeriei principia: argumẽto ꝙ ſunt priuatiua: indefinita ſunt. Propterea nihil ipſoruꝫ: aut hoc aliquid: aut tale: aut caeteroꝝ generũ quaꝫ eſt praedicamentorum.

Pythagorę.

Quę formę.	Series.	Quę priuationis.
Impar.		Par.
Finitum.		Infinitum.
Dextrum.		Siniſtrum.
Maſculum.		Femininum.
Quietum.		Motum.
Rectum.		Curuum.
Quadratum.		Altera parte lõgius.
Intellectus.		Opinio.
Unum.		Multa.
Lumen.		Tenebrę.

Expō. ¶ Cōfutatis his: nunc redit ad motiuum: quo veteres ea dicere de motu inducti ſunt: ⁊ hoc ꝓponit dicens. cā vero cur in ḡa q̄ diximus inēq̄litate. videlȝ. alteritate: ⁊ nō ente ipm motū poſuerūt eſt: q2 motus ipſe idefinitus qd eſſe videt̃. Qua ratiōe pythagoras eū ponit in ſerie ꝑuationis: ⁊ nō formę. Ponit eni pythagoras duas ſeries: ſiue duo ꝑdicamēta: alterius ꝑtinens ad formaȝ: in quo ponit deceȝ: vt patet. Alteꝝ pertinēs ad ꝑuationē: in quo ēt decem cōſtituit. Primū ordinem vult eſſe determinati atqȝ definiti: q2 in illo nihil ponit̃ priuatiui. Scđm vero ponit indefinitoꝝ: q2 eſt ꝑuationis: ꝓpterea inq̄t. nam alterius ſeriei ꝓncipia argumēto ꝙ ſunt ꝑuatiua omnia quę in ea ponūtur. indefinita ꝓhibētur. propterea nihil eoꝝ quę in tali ordine ponūtur. eſt hoc aliqd: ſiue ſubſtātia: ſiue tale: aut q̄litas: aut cęteroꝝ aliquod predicamētoꝝ. Motus igit̃ ꝓpter hęc i illis cōſtitui vr̃. ¶ Auer.

Que Auer. reſoluit ſyllogiſmū antiquoꝝ in duas ꝓpoſitiones negatiuas in ſcđa figura ſic. nulla priuatio hȝ definitionē: motus nō hȝ definitionē: igitur motus eſt priuatio. vult mō Auerroes ꝙ ambę illę propoſitiones ſint falſę: naȝ ⁊ motus habet definitioneȝ: vt viſum eſt: ⁊ priuationes etiaȝ aliqua ex parte deſcribi ſolent.

¶ Motus autē vt indefinituȝ qd eſſe videat̃: cauſa eſt ipſuȝ: nec inter res poteſtate: nec inter res actu ſimpliciter eſſe. Naȝ neqȝ id qđ eſſe poteſt quātum: neqȝ id qđ actu eſt quantum neceſſario mouetur.

Expoſitio. ¶ Nunc aſſignat aliaȝ cauſaȝ cur motus quid indefinitū videt̃ eē: nam rerum differētię ſunt actus ⁊ potentia: his eniȝ duab⁹ differētijs res ipſę definitę eē vidētur: quare eę indefinitę habebūtur: quę nec ad latus actus: nec ad latus potētię poni poſſunt: ſed motus nec eſt actus: nam tūc quicq̄d eſſet actu q̄ntuȝ moueret̃ quātitate: neqȝ ē potentia: q2 tūc omne potētia quātum moueret̃ ſm q̄ntitatem: igit̃ in 2ª figura motus indefinitus quid vr̃ eē.

¶ Motus igitur actus quidam eſſe videt̃: imperfectus tamen. Cauſa autem q2 ipſuȝ poſſibile: cuius ipſe motus actus eſt: imperfectum exiſtit.

Expoſitio. ¶ Hactenus ꝙ motus nō ſit ſimpl'r actus: nec ſimpl'r poteſtas: etiā auctoritate veterū ſyllogizauit: nunc ꝙ ſit q̄ſi mediū inter hęc: infert: ⁊ inq̄t. Motus igitur actus q̄daȝ eſſe videt̃: imperfectus tamē: ⁊ ſic videt̃ eē quaſi mediū: huius rōnem nāciſcitur ex parte ſubiecti qđ mouet̃: ⁊ inquit. q2 ipſuȝ poſſibile moueri: cuius ipſe motus actus ē: imperfectū q̄d exiſtit: igitur ⁊ motus quo illud mouet̃: ēt mediū eſt inter poteſtatē puraȝ: ⁊ actū purum. Legi autē in gręco liraȝ hanc illatiuaȝ: q2 ēt vis copulationis apud gręcos nōnūq̄ȝ vim habet illatiuam.

¶ Qua etiam de cauſa viſuȝ eſt cognitu difficile accipere qd nā ſit ipſe: quādo neceſſe ſit: aut in his euȝ conſtituere quae priuatiōe ſūt: aut in his quae poteſtate: aut in his q̄ ſimpl'r actu ſunt: quoꝝ q̄dem nulluȝ poſſe eſſe videtur. Reſtat igit̃ modus quē antea diximus vt actus ſit q̄dam: talis. videlȝ actus: qualeȝ diximus: qui cognitu quidem difficilis ſit: poſſibilis tamen eſſe.

¶ Quia de conditionibus bonarum definitionum: vna eſt vt per ipſaȝ habeatur quanta ſit rei difficultas: vt in quarto huius dicemus. Nūc poſtq̄ȝ definitioneȝ ipſi⁹ motus attulit: docet quāta ſit eius difficultas. Hęc autēȝ accipitur ex parte generis: naȝ motus primo aſpectu videt̃ collocari: aut in genere eoꝝ quę priuatiōe ſunt: aut in genere eorum quę actu: aut quę poteſtate. At in rei veritate in nullo horum eſſe poteſt: cuȝ neq̄ȝ ſit actus purus: neq̄ȝ poteſtas pura: neq̄ȝ priuatio pura: quā veteres credidere dicentes: ipſaȝ eſſe inęqualitateȝ: vel aliud tale. Hic non parua nobis emerſit definitiōis difficultas. Propter hęc concludit quis ſit: ⁊ inq̄t. Reſtat igitur modus queȝ antea diximus: vt actus ſit quidaȝ: talis videlȝ actus: qualem diximus impfectum: qui ſit cognitu difficilis: poſſibilis tamen eē in reruȝ natura: qđ addit ꝓpter Zenoneȝ ⁊ Parmenideȝ: qui motuȝ ſimpliciter abnegarunt: dicētes nihil poſſibile moueri: vt in ſexto dicemus. ¶ Auer. Que cō. com. 15. autem in calce cōmēti declarat. vnde motus fuit cognitu difficilis: ⁊ inuit talem diſtinctioneȝ ꝙ duplex eſt difficultas: vna ex parte rei: altera ex parte noſtra. Motus eſt difficilis ex parte rei. Primo. q2 eius natura imperfecta eſt. Secūdo. q2 habȝ non nihil potentię: quę res fuit cauſa difficultatis apđ antiquos: nō tamē eſt impoſſibilis cognitu: quę vero ſint difficilia ex parte noſtra: in ſecundo metaphyſicę quęre.

¶ Mouet̃ autem omne mouens: veluti diximus: ⁊ quod eſt poteſtate mobile: ⁊ cuius imobilitas q̄es eſt. Cui nāq̄ȝ motus ineſt: ei⁹ imobilitas quies eſt: Naȝ mouens ipſuȝ: qđ quideȝ tactu agit: agens eſt in hoc q̄tenus tale: quare etiaȝ ſimul patitur.

Expō. p̄ma expō Confutatio. Expō al. com. 16. ¶ Nōnulli volunt Ariſtotelem nunc ipſius motus ſubiectum inueſtigare: qđ quidem non placet: q2 ex ipſi⁹ motus verbo patet. ¶ Auerroes vero in calce cōmēti vult motus eſſe duas definitiones: alteram quā formalem vocat: de qua diximus ipſuȝ eſſe actuȝ entis poteſtate vt tale. altera materialem: quę eſt. motus eſt actus mobilis: vt mobile: hę (vt dicit) differūt: nam hęc ſecūda notior eſt: notius eniȝ eſt mobile: q̄ȝ ens in potētia: prima eſt formalior: q2 indicat magis naturaȝ ſubiecti motus: eſt eni ens in potentia: veluti defini⁹io mobilis. Auerroes itaq̄ȝ vult Ariſtoteleȝ nunc velle colligere materialem definitionem: ⁊ hanc per illam demōſtrare: quādo hęc vt paſſio habeatur. Illa vt medium ⁊ cauſa. ¶ Ego vero cum Themiſtio ſentio: qui vult Ariſtotelem retractare atq̄ȝ reſumere idem: ⁊ eādem definitionem ſub clarioꝛib⁹ verbis. Et ſupponit primo. omne mouēs moueri: ſeruatis tamen duabus conditionibus. Prima ꝙ ſit poteſtate mobile: defectu cuius primus motoꝛ mouet: ⁊ non mouet̃. Secūda. ꝙ eius imobilitas quies ſit: quod explanat dicens: cui nāq̄ȝ motus ineſt: eius imobilitas quies eſt: ꝓpter hoc puncti ⁊ poloꝛuȝ imobilitas non dicitur quies: eis motus non ineſt. Oppoſita enim apta ſunt fieri circa idem: eſt igitur ſuppoſitio. omne mouens qđ potentia eſt mobile: ⁊ cuius imobilitas eſt quies: in mouendo mouetur. Addita autēȝ eſt hęc ſecūda conditio non ad neceſſitatem: ſed explicationem primę. Syllogizat ſuppoſitionem ſic. omne agens in aliquid cum quo cōmunicat in materia: in mouendo mouetur: omne mouens eſt agens tale: igitur omne mouens in mouendo mouetur. De ratione primo ponit minoꝛem: ⁊ inquit. nam mouens ipſuȝ: quod quidem tactu ⁊ cōmunicatione materię agit: agēs eſt in hoc: quatenus tale cōmunicans in materia: deinde addit quaſi concluſioneȝ dicens: quare etiam ſimul patitur: ⁊ in mouendo mouetur. Hęc eſt ſuppoſitio. Quo

vero ad verba attinet: mouēs ⁊ agens: q̄uis verbo grę‑co in infinitiuo modo legantur: ad nos veniunt nonnū‑quā per participia: vt etiā participia pro infinitiuis tē‑poribus ⁊ modis. Et hęc eſt cauſa vt multi textum non intelligant: nimia namq̧ verborū obſeruatione: ſenſus plerūq̧ ab oculis abeſt. (Que ab. com. 16.) ❡ Auerroes autem quāq̧ (vt pace ſua loquar) textum hunc non intellexit: ob malas quas habuit tranſlationes: addit nonnulla vltra textus ſenſum. Primū cur Ariſtoteles addit ſecūdam condi‑tionē. videlz. ⁊ cuius imobilitas quies eſt: hoc eſt cuius ceſſatio a motu mouentis ſit vera quies: quoniam vera quies non competit: niſi corporibus: ppterea neq̧ habi‑tus vt formę in mouendo mouent̄: neq̧ potentię vt ſen‑ſitiuę cōmunia mouentur: quādo mouent ſenſus. Scdm̄ q̧ Ariſtoteles adiecit primam conditionem ppter cor‑pora cęleſtia: quę mouent: ⁊ non mouentur. q̄ non com‑municant cū hs quę mouent in materia. Et ex hs vult tertio. q̧ mouēs non mouetur: quatenus mouet: ſ; qua‑tenus eſt ens mobile. ⁊ id cuius ꝗes eſt imobilitas.

❡ Quocirca motus actus eſt mobilis quate‑nus mobile.

(Expō.) ❡ Nunc ex ſuppoſitione concludit definitionem ſecūdā motus hoc modo. motus per ſuppoſitionē eſt actus mo‑uentis: non quatenus mouens: ſed quatenus ens potētia moueri: igitur eſt primo ⁊ per ſe actus mobilis vt mobi‑le. (Syllo.) ❡ Unde videtur quaſi ſyllogiſmus eē iſte. motus eſt actus entis in potentia q̄tenus mobile. Mobile eſt ens in potētia. igitur motus eſt actus mobilis quatenus mo‑bile. Hęc enim definitio ex dictis hunc in modum dedu‑ci poteſt. (Que themiſtius.) ❡ Themiſtius autem duas perſoluit dubita‑tiones. pma eſt ad ſuppoſitionē: ſecūda eſt ad definitio‑nem. (Dubita. prima.) ❡ In ſuppoſitione quidē acceptum eſt rem oēm quę de poteſtate ad actum egreditur eē oportere in mo‑tu: quod quidē falſū eſſe hoc patet exemplo. naz arbor quę a dextris eſt poteſtate: ſi ad leuam me contulero: de poteſtate quidem ad actū mutatur: non ideo tamē mo‑uetur. (Solo.) ❡ Solutio eſt (vt Themiſtius inuit) q̧ ea ſup‑poſitio in abſolutis: ⁊ non relatiuis locū habet. cuius cau‑ſam affert: q̄ in relatiuis non eſt actus procedēs de im‑perfecto ad perfectū: ſed ſubito ⁊ momento: in abſolu‑tis vero eē poteſt cuiuſmodi actus: ppterea q̧ in abſolu‑tis deducitur de poteſtate ad actum mouetur: arbor au‑tem non deducitur: quatenus res abſoluta eſt: ſed quate‑nus relatiua. (Secda dubitatio.) ❡ Secūdo dubitatur. q̄ videt̄ Ariſtote‑lem per ęque ignotum motum ipſum definiſſe. ſunt enī (Solo.) motus ⁊ mobile ęque ignota. ❡ Cuius rei ſolutionē af‑fert. motum ⁊ mobile eē ex eorum numero quę alio re‑feruntur. Relatiua autē aliter definiri nō poſſunt: ⁊ tu in‑telligas hęc relatiua eſſe ſm̄ dici: aliter ſibi contrarius eſſet in pma reſponſione. Hęc a Themi.

❡ Accidit autē hoc ipſius motiui tactione: vt videlz ſimul patiat̄: naz ſemper id qḋ mouet formā aliquam habere putat̄: aut ſubſtātia‑lem: aut qualitatis: aut quātitatis: quae ꝗdē principium ſit ac cauſa motus cum mouet: ceu actu homo ex poteſtate. homie facit ho‑minem.

(Expō.) ❡ Quia accepit mouens ipſum per accidēs moueri: nūc id pbat ⁊ exponit: vnde ſibi moueri accidat: ⁊ inquit. ac‑cidit autem hoc. videlz vt ſimul patiatur: ipſius motiui tactione: quā habet ad rē: quā mouet. Cuius rei cauſam affert: q̄ ſemper id quod mouet: formā aliquam habet alicuius pędicamēti: quę quidem principiū ſit motus: ceu actu. homo ex poteſtate homine. puta ſemine huma‑no facit hoīem: ob formā quā habet. ❡ Ex his duo pa‑tent: vt qḋ mouens per ſe moueat: q̄ per ſe formā hab; quę eſt principium ⁊ cauſa motus: ⁊ qḋ per accidens mo‑ueatur: quatenus mouet tactu. Et ita recte dictū eſt mo‑uens per accidēs moueri. ❡ Sunt quidā qui rem hāc (Secus per.) intelligunt: vt omne mouēs per cōtactum agat ⁊ patiat̄ a paſſo reactiōe ⁊ paſſiōe poſitiua: vt ſi a. agēs in b. agat calefaciendo: ab ipſo b. patitur frigiditatē. ❡ Hoc autē (Confutatio.) confutauimus ſupra: per id qḋ diximus. q̧ omne agens potēs aliquod paſſum corrumpere: poteſt ſe ⁊ quodlibet ſui defendere. Etiā per hoc q̄ quātę potentię eſt totū eſt pars dū eſt in toto. Ariſtoteles etiā in octauo huius ex propria intētione probat q̧ agens non mouetur a paſſo: nec vniuoce: nec ęquiuoce: vt etiā Auerroes ibi. cōmēto. 28. exponit. ❡ Propterea videt̄ mihi Ariſtotelem nihil (Sua expō.) plus voluiſſe: niſi q̧ omne mouens corporeū quod tactu mouet: mouet̄ non quidem ea ſpecie motus qua mouet: ſ; quaſi analogo: quatenus ꝯducitur de poſſe mouere ad actum motionis. ⁊ hęc eſt expoſitio recta gręcorū oliz. De his hactenus.

❡ Hinc patet id qḋ dubitat̄ motum. vz. ineſſe rei quae mouet̄: quādo actus ſit ipſius: atq̧ ab eo qḋ motiuū eſt. Motiui quoq̧ actus non alius eſt: ambo namq̧ actum eſſe opor‑tet. Eſt eni motiuū ꝗdem quatenus poteſt. Mouēs vero quatenus agit: modo ſit actiuū circa rem mobilem: quare ſimili ratione am‑borum actus eſt.

❡ Remouet dubia ex modo declaratis: ⁊ procedit reſo‑lutorie: quęret enim prius aliquis. vtr̄ motus ſit in mo‑uente: an in re quę mouetur. Reſpondet ex dictis. ⁊ inqt. (Expoſitio.) hinc patet id quod dubitatur. videlz. motū ineē rei quę mouetur vti ſubiecto. Colligitur autem hoc ex eo q̧ rei mobilis actum probauimus eē: ⁊ ab eo quod motiuum eſt. ❡ Sed vlterius dubitabis. an motus ſit alius actus quatenus eſt ipſius motiui: ⁊ alius quatenus eſt ipſi⁹ rei quę mouetur. Reſpondet. motiui quoq̧ actus nō alius eſt: q̄ quatenus eſt rei quę mouetur. Amborum namq̧ actum eſſe oportet. ❡ Sed dices: vtrum motiuū ⁊ mo‑uens idem ſint: cui reſpondet. Eſt enim motiuum qui‑dem quatenus poteſt. Mouēs vero quatenus agit: mo‑do ſit actiuum eius rei: quę ſit in re mobili. ❡ Propte‑rea infert. quare ſimili ratione amborū actus eſt: videli‑cet. ⁊ motiui ⁊ mobilis. Adiecit. modo ſit actiuū circa rē quę mouetur: quia mouens non eſt abſolute agens: ſed eſt agens circa rem mobilem.

❡ Quemadmodum namq̧ vnius ad duo: ⁊ duorum ad vnum ſpacium idem eſt: ⁊ aſcē‑dentes ⁊ deſcendentes idem peragunt. Sūt enim haec ſubiecto quidem vnum: ratiōe ta‑men non vnum: ita etiam in mouente ⁊ mo‑to vnus eſt motus.

❡ Rem hanc duplici ab exemplo approbat. Primū eſt (Expō.) in proportione: proportio enim vnius ad duo: ⁊ duorum ad vnum: eſt eadem re atq̧ ſubiecto: ratione vero non eadem: nam vnius ad duo ſubdupla eſt: duorum ad vnū dupla. Secūdum eſt in itinere: idem enim eſt ſpatium

quod peragrat aſcendens: ⁊ quod peragrat deſcendens: ratione tamen eſt non vnum: nam primus aſcenſus: ſecundus deſcenſus eſt: igitur vnus eſt actus motiui ⁊ mobilis: ſed vt a motiuo dicitur mouere ſeu agere: vt in mobili eſt moueri ſeu pati.

Dubitatio. ¶ Sed dubitant iuniores quonam modo aſcenſus ⁊ deſcenſus ſint vnus motus ſubiecto: ⁊ differunt ratione. Hoc enim eſſe non poteſt: quia ſunt contrarij.

Sol. iunio. ¶ Tandem volunt vt littera legatur: de receſſu ⁊ acceſſu: nam vnus idemqꝫ motus eſt: qui ad a. eſt receſſus: ad b. acceſſus.

Confutatio. ¶ Sꝫ iſti ſunt penitus ignari: non enim licet ignorantibus grecas litteras: corrumpere textum grecum. Grece enim ſic habetur ⁊ hanantes ⁊ catantes: hoc eſt ⁊ aſcendentes ⁊ deſcendẽtes: ſubaudi tu idem peragunt ſpatiũ: ⁊ non de motu: ſed de ſpatio. de quo paulo ante exemplum precеſſerat: Ariſtoteles loquitur. Modo ſpatium eſt vnum ⁊ idẽ ſubiecto: vt Themiſtius inquit. quo aſcenditur ⁊ deſcenditur: licꝫ ratione non idem: ſed diuerſum aſcenſu ⁊ deſcenſu: pleruqꝫ namqꝫ tales dubitationes ex malis tranſlationibus proficiſcuntur: que grecas litteras deguſtantibus leues eſſent.

¶ Habet autem dubitationem logycã locus iſte: forſitan enim neceſſe eſt aliquem alium actum eſſe actiui ⁊ paſſiui: qui quidem huius ſit actio: illius paſſio: ſit quoqꝫ opus ⁊ finis: ſed huius quidem actio: illius paſſio.

¶ Uult diſputare queſtionem. vtrum agere ⁊ pati: ſiue mouere ⁊ moueri ſint vnus motus: ⁊ in quo ſint vt in ſubiecto: ante tamen ꝙ dubitationeꝫ proſequatur: petit eſſe actum quendam alium: ſiue cõmunem actiui ⁊ paſſiui: qui quidem ⁊ ſit huius agentis actio: illius patientis paſſio: ⁊ ſit etiam opus ⁊ finis: ſed huius actio vt agentis: illius paſſio vt patientis. Hec eſt ſuppoſitio: quã non alio probat: ſed ex dictis vult patere.

¶ Quoniam igitur ambo motus ſunt: ſi quidem diuerſi: in aliquo ſunt. Aut itaqꝫ in patiente ⁊ eo quod mouetur: aut actio quidem eſt in agente: paſſio vero in patiente. Nam ſi oportet hanc nũcupare actionem: equiuoce erit.

Expoſitio. ¶ Proſequitur dubitationem. in qua vnum ſuppoſuit: nunc duo alia innuit eſſe ſupponẽda: que complicate ſumit: vt ꝙ actio ⁊ paſſio ambe ſint motus: ⁊ ꝙ ſiue diuerſi motus: ſiue vnus: in ſubiecto aliquo ſint. Tunc vult habere hanc diuiſionem: aut actio ⁊ paſſio ſunt diuerſi motus: aut vnus motus. primo diſputat an ſint motus diuerſi: ⁊ poteſt fieri talis ſubdiuiſio: ꝙ vel ſunt ambo in patiente: aut ambo in agente: aut actio in agente: et paſſio in patiente: aut econtra paſſio in agente ⁊ actio in patiente. Hec ſunt omnia membra diuiſionis: ſi ſint motus diuerſi: horum membrorum duo ſumit: tertiuꝫ cõfutat tãꝙ manifeſte falſum: quartum confutauit: ꝙ enĩ ambo motus non poſſint eſſe in mouente ſiue agente: iã patuit paulo ante: diſputat alia: ⁊ inquit. Quoniam igitur ambo motus ſunt: ſubaudi. aut vnus aut diuerſi: ſi quidem diuerſi. in aliquo ſunt. aut itaqꝫ in patiente ⁊ eo quod mouetur ambo ſunt: aut actio quidem eſt in agente: paſſio vero in patiente. Refellit membrum tacitum dicens: nam ſi oportet hanc nũcupare actionem que eſt paſſio poſita in agente: ⁊ illam paſſionem: que eſt actio poſita in patiente: hoc eſt ſi econtra actio in paſſo: ⁊ paſſio in agente ſint: equiuoce erit: non per proprias rationes: ⁊ appellationes. De quattuor igitur membris duo reſtant diſputanda: an videlꝫ actio in agente: ⁊ paſſio in patiente: an ambe in paſſo ſint.

¶ At ſi hoc ſit: motus in mouente erit. Eadeꝫ enim eſt ⁊ in eo quod mouet: ⁊ in eo quod mouetur ratio. Quare aut omne mouẽs mouebitur: aut aliquid motum habens nõ mouebitur.

¶ Incipit deſtruere membra: ⁊ primo probat ꝙ nõ poſſit actio in agente: ⁊ paſſio in paſſo eſſe: quia cum vtraqꝫ motus ſit per ſuppõnes: motus in mouẽte erit: et ita mouẽs mouebit̃: qꝛ eadẽ eſt rõ ⁊ in eo qꝺ mouet. ⁊ ĩ eo qꝺ mouetur: ⁊ ita vt mobile moueri dicitur: quia in eo motus eſt: ita mouens mouebitur: ſi in eo ſit motus: ⁊ ita aut omne mouens mouebitur: aut aliquid motum habens non mouebitur. Et ita non poteſt actio in agẽte: ⁊ paſſio in patiente eſſe. Expõ.

¶ Si vero ambae ⁊ actio ⁊ paſſio in eo ſint: quod mouetur ⁊ patitur: et doctio ⁊ diſciplina ambae ſimiliter in adiſcente ſint. Primum quidem actus cuiuſqꝫ in vnoquoqꝫ nõ erit. Deinde idem duobus motibus moueri abſurdum eſt. Erunt enĩ alterationes quaedam vnius duae: atqꝫ ad formaꝫ vnaꝫ: quod quidem impoſſibile eſt.

¶ Secũdo probat ꝙ ambe non poſſunt eſſe in patiente: ⁊ hoc proponit. ſi vero ambe ⁊ actio ⁊ paſſio in eo ſint: quod mouetur ⁊ patitur: ⁊ doctio ⁊ diſciplina ambe: ſimiliter ſint in adiſcẽte: ita vt vniuerſaliter mouere ⁊ moueri ſint in re que mouetur: impoſſibile eſt: quod propter duo declarat. ¶ Primo. quia tunc cuiuſqꝫ actus nõ eſſet in proprio denominabili: nam actio non in agente eſſet: quod agere denominatur. ¶ Secũdo. vnum mobile diuerſis motibꝰ moueretur: vt paſſione et actiõe: que ſunt due motiões ⁊ diuerſe: quod eſt impoſſibile: quemadmodum neqꝫ due alterationes eſſe poſſunt vnius et ad vnam formam. Sic igitur ambe eſſe non poſſunt in patiente. Expõ.

¶ Si vero vnus ſit actus: irrationabile vtiqꝫ erit: duorum namqꝫ ſpecie differentiuꝫ vnus ⁊ idem actus erit. Inſuper etiam idem diſciplina ⁊ doctrina profecto erit. Actio quoqꝫ ⁊ paſſio: atqꝫ diſcere ⁊ docere erit idẽ: et agere ac pati: quare docens neceſſario cuncta diſcet: atqꝫ agens patietur.

¶ Hactenus ꝙ actio ⁊ paſſio non ſint motus diuerſi cõfutauit: nunc ꝙ non ſint vnus motus: confutat ducens ad plura abſurda. Primum ꝙ duorum ſpecie differentium ſit vnus actus: vt agentis ⁊ patiẽtis que ſpecie differunt: ſit vnus motus ſpecie: quod eſt impoſſibile. Tenet autem conſequentia. ſupponendo vt diximus actionem eſſe actum agentis. vt paſſio actus eſt patiẽtis. Secũdum eſt. ꝙ diſciplina que eſt loco paſſiõis ex parte diſcipuli ſit doctrina: que eſt actio ex parte doctoris. Tertium. ꝙ idem ſit actio ⁊ paſſio. Quartum. ꝙ diſcere ⁊ docere idem ſint: agere quoqꝫ ⁊ pati: quare demum docẽs cuncta diſcet: que docet: atqꝫ agens patietur: que cuꝫ abſurda ſint: patet actionem ⁊ paſſionem non poſſe eſſe Expõ.

vnum motum: ꝛ nec ſunt diuerſi: igitur motus non habet ſubiectum idem cum moueri: neqꝫ agere cum pati. Hęc eſt dubitatio: quę ideo logyca dicta eſt: quia hꝫ rationes pro omnibus partibus diuiſionis.

An neqꝫ alterius actum in alio eſſe abſurdū eſt. Eſt enī doctrina docentis actus. In aliquo tamen ꝛ non inciſus: ſed huius in hoc.

Expō. Nunc ſoluit queſtionem: ꝛ breuiter ſolutio eſt ꝙ actio ꝛ paſſio ſunt vnus motus ſubiecto: ꝛ duo ſm rationem. Itemqꝫ ꝙ ambo ſint in ipſo patiēte atqꝫ re ipſa que mouetur. Contra hanc veritatem erant quattuor abſurda facta contra ſecūdum membrum: quod dicit actionē ꝛ paſſionem eſſe motum vnum: ꝛ aliud abſurdum eſt tā contra eos qui ponerent actionem ꝛ paſſionem eē motus diuerſos: ꝙ̄ contra eos qui dicerent illas eſſe motum vnum. Eſt autem hoc ꝙ actus cuiuſqꝫ non erit in eo cuius eſt. Hoc enim ſequitur etiam dicentes actionem ꝛ paſſionem eſſe vnum motum: ſequitur enim actum cuiuſqꝫ non eſſe in eo cuius eſt. Erunt igitur quinqꝫ abſurda ſoluenda: ꝛ primo ſoluit abſurdum cōmune: ꝙ videlꝫ actus cuiuſqꝫ non eſſet in eo cuius eſt. ꝛ vult hoc nō eē abſurdum. Nam doctrina ſiue doctio eſt actus docentis: ꝛ eſt in aliquo vt in diſcipulo ꝛ non geminus atqꝫ inciſus: ſed vnus ꝛ continuus: quatenus eſt huius agentis in hoc patiente: ꝛ ita actio eſt actus agentis: vt a quo: nō vt in quo: quare non eſt abſurdum actum alicuius: vt a quo eſſe alterius vt in quo: veluti de doctrina diximus: abſurdum igitur cōmune nullum eſt.

Neqꝫ vnum duorum eundem eſſe prohibet quicquā: non vt eſſe idem ſit: ceu veſtis ꝛ tunicae: ſed vt eſt eiꝰ quod poteſtate eſt ad id quod agit.

Expō. Nunc ſoluit abſurda propria: quorum primum fuit ꝙ vnus actus erit duorum. Reſpondet nihil prohibere eundem actum eſſe duorum: quando ſubiecto vnus ſit: ratione ac cogitatione diuerſus fuerit. Hoc inquit. neqꝫ vnum duorum eundem eſſe prohibet quicquam: nō vt eſſe idem ſit: ceu veſtis ꝛ tunicę: ſed eo modo quo idē eſt interuallum ab eo quod patitur ad id quod agit. Eſt enim ab agente in paſſum ꝛ econtra vna diſtantia ſubiecto eadem, ratione diuerſa: ſic eſſe poteſt actus vnus agentis ꝛ patientis vt ſubiecto: non ratione. Hęc ad primum.

Decl'o noui expoſitoris. Nouus expoſitor declarat locum iſtum. videlicet. quonam modo idem eſſe poteſt duorum diuerſorū actus. Et vult ꝙ quemadmodum vnum eſt eſſe potentię ꝛ actus vt materię ꝛ formę: ſic vnus actus agentis ꝛ paſſi. Nam neqꝫ duorum exiſtentium in potentia: neqꝫ in actu ſit vnum eſſe: ſic neqꝫ duorum patientium vel agentium eſt vnus actus. Ad hoc igitur vt actus vnus ſit diuerſorum: oportet vt vnum ſit patiens: alteꝝ agēs.

Confutatio. Sed videtur hęc declaratio contra textum: nam ſi ſimilitudo valeret: tunc vt materię ꝛ formę eſt vnū eē: ita agentis ꝛ patientis eſſet vnus actus ſcḋm eſſe: cuius contrarium ait Ariſtoteles eſſe vnum actum ſubiecto: non eſſe.

Ppa decl'o. Propterea nulla eget explanatione alia textus ipſe pręter eam: quā habet. Ariſtoteles enim vult ꝙ quemadmodum eadem eſt diſtantia ſubiecto ab agēte in paſſum ꝛ econtra: non autem ratione. Sic eorum vnus eſt actus ſubiecto: ſed ratione diuerſus: nam quatenus eſt ab hoc: actio eſt: quatenus eſt in hoc paſſio erit.

Neqꝫ eſt neceſſe docentem diſcere: ꝛ ſi pati atqꝫ agere idem ſit: nam non vt ea quae ratione dicente quid eſſe eadem ſunt: ceu tunicae ꝛ veſtis: ſed velut via: qua ex Thebis in athenas: ꝛ ab athenis in thebas itur: vt etiā antea dictum eſt. Nō enim eadem ijs omnia competunt: quae quouis modo eadem ſunt. Sed ijs tm̄: quorū ratio eadem eſt.

Expoſitio. Ad cętera tria reſpondet pede retrogrado: ꝛ primo ad quartum. Erat enim quartū ꝙ ſi pati ꝛ agere idē ſint: tunc docens diſceret. Reſpondet. neqꝫ eſt neceſſe docentem diſcere: ꝛ ſi pati ꝛ agere idem ſit. ꝛ ſic negat cōſequentiam: cuius rationem affert dicens. Nam agere ꝛ pati non vt ea quę ratione dicente eſſe eadem ſunt: ceu tunicę ꝛ veſtis: ſed velut via qua ex thebis in athenas: ꝛ ab athenis in thebas itur eſt eadem: quę (vt antea diximus) eſt eadem ſubiecto: ratione vero non eadem. Sed dices. ijs quę ſunt eadem: omnia eadem competunt: ſed agere ꝛ pati ſunt eadem. Igitur quicquid cōpetit ipſi agere: competet ipſi pati. Reſpondet. nō enī eadem ijs omnia competunt. quę quouis modo eadem ſunt: ſed ijs tantum: quorum ratio eadem eſt.

Error cucullatorum. Ex ijs apparet error cucullatorum: qui accipiunt vti principium: ꝙ omnia ea re diſtinguantur: de quibus verificantur pr̨dicata contradictoria realia. Hęc enī ſiue eorum maxima: ſiue petitio ficta eſt: ꝛ non perypathetica: quia vult Ariſtoteles in textu: ad talia pr̨dicata diuerſa ſufficere diſtinctionem rationis. Propterea legere debent totum Ariſtotelem. deinde ꝑferre maximas eiꝰ.

Inſuper etiam neqꝫ ſi doctrina ꝛ diſciplina ſint idem: idē erit ꝛ diſcere ꝛ docere: quēadmodum neqꝫ ſi diſtantia ſit eorum quae diſtant vna: idem quoqꝫ erit ab hoc in illud: ꝛ ab illo in hoc diſtare.

Expoſitio. Ad tertium ſoluit. Erat enim tertium. ſi doctrina: ſiue doctio ꝛ diſciplina ſunt idem: igitur idem erunt diſcere ꝛ docere: negat conſequentiā: qꝛ ab abſtractis ad concreta non valet argumentum: ꝛ dat inſtantiam: nam eorum quę diſtant vnum eſt ſpatium: ſiue diſtantia: non tamē vnum diſtare. Cuius ratio eſſe poteſt: quia concretum aliquid connotat: quod non abſtractum.

Contra cucullatos. Hinc patet non eſſe regulam vt cucullati tradunt ab abſtractis ad concreta: neqꝫ ecōtra: maxime in relatiuis: vt in primo diſputaui: ꝛ Ariſtoteles hic aperte ait. Sed de his hactenus.

Omnino autem dicendū eſt neqꝫ doctrinam ꝛ diſciplinam idem eſſe: neqꝫ actionem proprie eādem cum paſſione: ſed motū eūdem: cui haec inſunt: nā huius in hoc: ꝛ huius ab hoc actum eſſe: ratione diuerſū eſt.

Expoſitio. Ad aliud qḋ erat: ꝙ tunc doctio: ſiue doctrina ꝛ diſciplina ſint idem ꝛ actio ꝛ paſſio. Reſpondet negando conſequentiam: quia hęc non ſunt idē: ſed motus eſt idē: cui hęc inſunt: quatenus eſt vnus actus ab agente in paſſo vnus ſubiecto: ratione differens. Hęc Ariſtoteles ad omnia abſurda dicta. Sic igitur de intentione Ariſtotelis accipimus actionem ꝛ paſſionem eſſe vnum motum: qui eſt in ipſo quod mouetur vt in ſubiecto.

Quid igitur motus ſit in vniuerſum ꝛ per partes: dictum eſt. Non enim obſcurum eſt quonam modo quaeqꝫ ipſius ſpecies definietur. Nam alteratio actus erit alterabilis quatenus alterabile. Adhuc etiam luculen-

tiuꝰ actus eſt potẽtiae actiui atq; paſſiui quatenus tale: ⁊ in vniuerſum ⁊ rurſus per partes: vt aedificatio: aut medicatio: modo codem ⁊ de caeterorum motuum vnoquoq; dicetur.

Expoſitio. ¶ Animaduerſione dignum tres eſſe motus definitiones. Prima eſt. motus eſt actus entis in potentia: vt tale eſt. Secunda eſt. motus eſt actus mobilis quatenus mobile. Tertia ē. motus eſt actus motiui ⁊ mobilis quatenus talia. Prima eſt vniuerſalis: cum in ipſa nihil ſpecificetur. Secunda eſt particularis: quia licet nihil ſpecificetur: facile poteſt deſcendi in ſpecies. nam ſi motus eſt actus mobilis: igitur alteratio alterabilis: ⁊ auctio augmentabilis ⁊ latio latilis actus erunt. Tertia eſt luculentior. quia amplectitur ⁊ mouens ⁊ mobile: ⁊ facile per ipſam in ſpecies itur. ¶ Ariſtoteles igiť epylogat ⁊ ponit tres definitiones: ⁊ differentias illarum: ⁊ inquit. Quid igitur motus ſit in vniuerſum: quoniam actus entis in potentia vt tale: ⁊ per partes: quoniam actus mobilis vt tale dictum eſt. Et ꝙ hęc ſecũda ſit particularis: declarat dicens. Non enim obſcurum eſt quonã modo quęq; ipſius ſpecies definietur: nam ſi motus eſt actus mobilis: igitur alteratio actus erit alterabilis quatenus alterabile: ⁊ in cęteris ſimiliter. ¶ Adhuc etiam luculentius definiri poteſt motus dicendo ꝙ eſt actus potentię actiui ⁊ potentię paſſiui: quatenus tale: quę definitio erit ⁊ vniuerſaliter ⁊ particulariter omnibus competẽs: vt ędificatio actus ędificatoris ⁊ ędificatilis: aut medicatio actus medentis ⁊ medicatilis: modo eodem et de alijs dici poteſt. ¶ Hic eſt epylogus omnium definitionum: hęc de motu Ariſtoteles tradit. vbi patet Ariſtotelem non inquiſitiue proceſſiſſe: ſed demonſtratiue: nam licet dubitatio fuerit logyca: ſolutio fuit demonſtratiua: ⁊ in hoc decipiuntur quidam.

Rñſio. Pria. ¶ Sed circa hęc quęrunt. vtrum actio ⁊ paſſio ſint vnus motus. Et arguitur primo ꝙ non: quia tunc actio eſſet paſſio: naz expoſitorie ſequitur. hoc eſt paſſio demonſtrato motu: hoc eſt actio demonſtrato eodem: igitur actio eſt paſſio. Secũdo res diuerſorum pręd icamentorum non poſſunt eẽ vnum quid igitur nec vnus motus.

Pria pō noui expoſitoꝛ. ¶ Reſpondẽt quidam. ꝙ paſſio ⁊ actio ſunt duo accidentia reſpectiua fundata in motu qui accipitur pro fluxu: vt i ſubiecto: quorum vnum quatenus eſt ab agente: actio eſt. quatenus vero in paſſo: paſſio eſt. Qua ratione fit vt actio ⁊ paſſio ſubiecto idem ſint: ratione vero differentes. Et hęc eſt poſitio noui expoſitoris.

Scda pō. ¶ Alij parum ab his differentes voluere ꝙ actio ⁊ paſſio ſint res diſtinctę fundatę in motu: non quidem ſumpto pro fluxu: ſed pro forma diminuta. Nam apud eos paſſio nihil aliud eſt ꝙ̃ motus ꝑ fluxu ſumptus. Propterea erit in forma diminuta vti in ſubiecto.

Cõfutatiões. ¶ Poſitiones hę confutari ſolent: prima quidem. quia nullum accidens efficit ſuum ſubiectuz. Modo actio eſt effectrix motus tam pro fluxu ꝙ̃ pro forma. igitur non poſſunt eſſe in motu vti in ſubiecto. Secũdo nullum accidens eſt in accidẽte vti ſubiecto quarto metaphyſicę: ſed tam motus pro fluxu ꝙ̃ pro forma eſt accidens: igitur nullum accidens eſt in illo. Tertio nulluz prius eſt in ſuo poſteriori vti in ſubiecto. Actio eſt prior motu tam pro forma ꝙ̃ pro fluxu ſumpto: igitur non eſt in motu aliquo modo ſumpto. Quarto ſpeciatim argui ſolet contra ſecũdam poſitionem per hoc: quia ſicut datur motus pro fluxu paſſiuus: ita debet dari actiuus: qđ negant.

3ta pō. ¶ Quicquid ſit de confutatione: videtur mihi cum Ariſtotele. Themiſtio: expoſitore: ⁊ Auerroe dicendum ꝙ licz motus ſit vnus: tamen prędicamenta quae ſunt ſcđm motum: ſunt duo: quatenus a diuerſis rebus exterioribus ſiunt prędicamentales denomiationes: idẽ enim motus vt ab agente actio eſt vt in patiente paſſio erit.

Nō ſ ꝯ ſtōibus. ¶ Ubi animaduerſione dignum eſt apud peryparheticos aliqua eſſe idem abſolute, quę ratione non ſunt idem. vt doctrina ⁊ diſciplina ſunt abſolute idem actus: non tamen ratione idem. aliqua ſunt ſubiecto eadẽ quę nec ſimpliciter: nec ratione ſunt eadem. Uerbi cauſa. album ⁊ dulce ſunt ſubiecto eadem: non tamen ſimpliciter: nec ratione eadem. Uolunt igitur peryparhetici actionem ⁊ paſſionem non eſſe vnum motum ſubiecto: quia tunc eſſent accidentia motus: ſed vnum motũ ſimpliciter: ratione tantuz differentes. Nam motus vt ab agente actio eſt. vt in patiente paſſio: vt in terminum ad quem tendentia fluxus eſt: vt imperfectum quid: diminuta forma eſt. Hęc igitur omnia vnum ⁊ idem ſimpliciter ſunt: non tamen ratione ⁊ eſſentia. Hęc peryparhetici.

Calũnie cucullatorum. ¶ Cucullati aduerſus hanc poſitionem acerrimis calũnijs obijciunt. Primo. ea quorum vnum eſſe poteſt ſine altero: non ſunt eadem ſimpliciter. Sed pōt actio eſſe ſine paſſione: vt ſi deus ex nihilo aliquid ageret: patet eum agere ſine paſſione alicuius ſubiecti patientis: igitur actio ⁊ paſſio non ſunt ſimpliciter idem. Secundo arguunt: quia poteſt eſſe actio motu non manente: nam motu quo graue deſcendit non manente: ipſuz graue exiſtens in centro poteſt agere: cum in ſuo proprio ſit loco: ⁊ in meliori perfectione ⁊ ſtatu: igitur actio omnino eſt alia a motu ſubiecto ⁊ ratione. Tertio arguunt. multę ſunt actiones ſine motu: vt ſenſationes: illuminationes ⁊ demum generationes ſubitarię.

Defenſio. ¶ Sed iſtę rationes non ſunt audiendę a bonis peryparheticis veluti a Themiſtio ⁊ Auerroe: ⁊ Thoma noſtro: ſed (vt ſolent) qui rationibus ijs latrant: cucullizant. ¶ Debes igitur ſcire ꝙ Ariſtoteles ⁊ peryparhetici per actionem ⁊ paſſionem intelligunt ea quę in libris de generatione intellexerunt: quę videlicet non ſine alteratione corruptiua ſunt: vt calefactio: ⁊ humectatio ⁊ cętera id genus: ea nãq; actio: qua deus aliquid ex nihilo ageret: magis efficientia: atq; productio eſſet dicenda: cum agere ſit reſpectu pati: ſed ſi actio dicatur: erit illud ęquiuoce. Qua ratione fit vt actio ⁊ paſſio quę in his ſunt: quę cum motu aguntur: motus ſint ſimpliciter: licet ratione differentes. Cuz vero in his ſunt: quę non cum motu aguntur: actio et paſſio ęquiuoce dicuntur: ⁊ res ipſa ſunt: quę agiť: vt creatio animę ipſa anima: ⁊ creatio mundi ipſe mundus.

¶ Tunc ad primam patet ſolutio. Actio enim illa dei ſi actio dicatur: etiaz paſſio erit ęquiuoce reſpectu rei factę: ⁊ ita nihil contra dicta noſtra. ¶ Ad ſecũdum patet etiam ſolutio. Non enim motus eſt idem omni actioni agentis: ſed ei tantuz: quę motu illo defluit in paſſum: modo motus grauis tranſiuit: ⁊ ideo ille non eſt idem cũ actione: quę erit a re quieſcente poſt deſcenſuz: ſed res illa aget alio nouo motu: cum quo actio erit idem. ¶ Ex ijs patet ꝙ actio non efficit motum aliquo modo vt ſomniebant contra primam poſitionem: nam actio eſt ipſe motus: quo efficitur opus in termino ad quem. Hęc de quęſtione hac ſatis.

¶ Quęrunt vlterius. vtrum actio ſit in agente. Et videtur ꝙ ſic. paſſio non eſt in agente: igitur actio non eſt in paſſo. ⁊ eſt in aliquo: igitur in agẽte: tenet conſequentia: quia actio ⁊ paſſio equaliter repugnant: vt agere patiq;.

Scda qõ. ¶ Secũdo. nullũ accidens pręcedit ſuum ſubiectum. Actio pręcedit paſſum. igitur non eſt in paſſo. oportet igitur vt ſit in agẽte. ¶ Tertio. finis alicuius eſt in eo cuius eſt: quia finis ⁊ perfectio idem. ſz

actio eſt finis agentis.igitur eſt in agente.¶ Quarto.bonum ⁊ perfectio ſunt in eo cuius ſunt bonū ⁊ perfectio. modo actio eſt bonum ⁊ perfectio agentis. igitur eſt in agente.¶ Quinto. omne quod refertur realiter ad aliquid de nouo:refertur per relationem quę eſt realiter in eo.modo agens refertur ad patiens per actionem.igitur actio eſt in agente. ¶ Sexto. nihil refertur realiter ad aliquid per id quod non eſt formaliter in eo. igitur actio per quam refertur ad paſſum non debet eſſe in paſſo:ſed in agente.¶ Septimo.quę mutuo inuicem referuntur: quodlibet illorum habet propriam relationem: qua refertur.Modo agens ⁊ patiens referūtur mutuo. igitur quodlibet illorum habet propriam relationem: qua refertur in aliud. ⁊ ita actio eſt in agēte.¶ Octauo.omnis reſpectus refert id in quo eſt ad aliō. actio eſt reſpectus ⁊ in paſſo.igitur refert paſſum ad aliud: non quidem ad agens.igitur ad ſe.¶ Nono.nihil poteſt mutari de contradictorio priuatiuo ad contradictorium poſitiuum: niſi aliquo nouo realiter ſibi adueniente. Modo agēs de nouo mutatur de non agente ad agens. igitur ſibi aliqd noui accidit. ⁊ ita actio.¶ Decimo.quorū potentię ſunt incompoſſibiles: actus etiā erunt incompoſſibiles.ſed potentia actiua ⁊ paſſiua non poſſunt eſſe in paſſo. igitur nec actio ⁊ paſſio . ¶ In 𝔷rium eſt Ariſtoteles:⁊ cęteri peripathetici:qui actionem motum ⁊ paſſionē: in paſſo

Pria pō collocant.¶ Cucullati tenent duplicē actionem actā:⁊ reſpectum:tunc dicunt actionem actam: quę eſt motus ipſe eſſe in paſſo.actionem reſpectum: quo ipſum agens refertur ad patiens volunt eſſe in agente: quam dicunt eſſe reſpectum nouum vltra potentiam actiuam: ⁊ per

Confutatio. hoc ſatiſfaciunt ad omnes rationes.¶ Sed hęc poſitio ſtare non poteſt per duas ratiōes:quas ipſi neſciunt ſoluere:⁊ quia omnes iſtę rationes poſſunt torqueri contra eos.Prima eſt:quia tunc agēs mutaretur. quia haberet aliquid de nouo:quod prius non habuit. Nec valet concedere ꝙ agens recipit aliquam formam de nouo ⁊ non mutatur:quia nihil ab eo abijcitur.nam vbi ſic diceretur: ſaltem omne agens improprie mutaretur: quod Ariſtoteles negare videtur:⁊ catholici ſimpliciter deſtruūt.cōſequentia facile patet:quia omne agens ſaltem de nouo reſpectum aliquem reciperet realem:quē realiter non habebat:⁊ ita mutatur ſaltem improprie. rurſus nec valet concedere agens mutari ſm quid vt alij fingūt:quia omne agens eſſet patiens ſm quid:quod non concederē nec phyſice:nec catholice. Deducitur cōſequentia: quia omne agens agit quaten⁹ ſubijcitur reſpectui ad patiēs. igitur quatenus recipit:⁊ patitur ſꝫ qd.¶ Secundo principaliter arguitur:quia tunc nulla eſſe poteſt actio diuina:quia nihil deus poſſet agere:quin reciperet reſpectū: ⁊ ita mutaretur:nec poteſt eē vt aliter ſit in deo:⁊ i alijs: quoniam ita deus refertur ad effectum in ratione agentis: vt alia:nec videre poſſum cām diuerſitatis. ¶ Tertio omnes rationes factę in principio queſtiōis poſſunt retorqueri de deo:⁊ probare ꝙ deus nihil agere poteſt: vt intelligenti patet:hoc autem:neq; ipſi: neq; nos cōce-

Ppria pō. dimus.¶ Propter hęc animaduerſione dignum.actionem non nunꝗ̄ ſumi pro potentia actiua vt actu eſt fundamentum relationis ad patiens:⁊ hoc modo actio eſſe poteſt reſpectus: vt ſimplicius aſſerit in prędicamentis: veluti potentia actiua patris vt actu eſt ad filium. Interdum ſumi poteſt ꝓ motu vt effectus agentis. ⁊ ſic dici poteſt res acta:quod ſimplicius aſſerit. Tunc diceremꝰ ꝙ relatio ſiue reſpectus:cum non ſit aliud ꝙ̄ ſuum fundamentum:eſt in agente:non vt accidens:ſed tanꝗ̄ idē ſuę potentię:qua agit.actio vero pro effectu eſt in paſſo. hoc idem ſub alijs verbis Auerroes dicere ſolet:ꝙ actio pro potentia ſumpta eſt in agente. Actio vero pro prędicamēto eſt in paſſo ſubiectiue:in agente denomiatiue.quo modo dexteritas eſt in animali ſubiectiue: in columna dēnominatiue.ſimiliter viſio in colore denominatiue.in ocu-

lis ſubiectiue.¶ Sed dices cōtra.primo:quia tūc actio Replica.
eſſet reſpectus rationis:cum agens per ipſum non realiter referretur. ¶ Secundo. quia ſi actio eēt in paſſo denominaret paſſum agere.omnis enim forma quę in aliquo eſt:denominat illō aliquo modo. Ad hęc dici poteſt ꝙ ſi per relationem ⁊ reſpectum ratiōis intelligit id cui nullum reſpondet fundamentum ex parte relatiui: ſic actio eſt reſpectus realis:quia ſibi reſpōdet potentia actiua ex parte agentis.ſed ſi intelligis illud: quod in ſe nihil eſt niſi attributiue:concedo.eſt enim actio reſpect⁹ realis ex parte paſſi:rationis vero hoc modo ex pte agentis:non tamen ſimpliciter rationis: quia ſibi reſpondet ex parte illius fundamentū.ſic non eſt. de ſcientia ⁊ ſcibili:de columna ⁊ animali.⁊ de cęteris id gen⁹.⁊ hac via concedi poteſt in omnibus relatiuis reſpectus non eſſe res pręter fundamenta: vt alś diſputauimus. ¶ Ad 2m patet ſolutio:non enim oportet vt omne exiſtens in aliꝗ̄ denominet illud:eo modo quo ipſum intelligitur:ſatis ē vt denominet aliquo modo. vnde ab actione patiens dēnominatur pati. ⁊ hoc ſufficit.¶ Tunc ad rōnes in prin- Solō rōnū.
cipio. Ad primā dico.actionem ⁊ paſſionē eſſe in paſſo. ⁊ concedo actionē ⁊ paſſionē ęqualiter repugnare pro potentijs ſumptis:non autē pro effectibus potentiarum. ¶ Ad 2m dico.ꝙ actio ꝓcedit ⁊ pręceditur. vt quidem ſe tenet ex parte agentis pręcedit. vt vero paſſum eſt materia pręcedit.eſt.n.forma ꝓor materia:⁊ ipſa materia ꝓor forma: i diuerſis generibus ꝓoritatis. ¶ Ad 3m.finis generationis eſt in eo cuius eſt:non aūt finis rei gnātę mō actio eſt rei genitę ⁊ grā cuius:nō gnōnis ⁊ quo. ¶ Per idē ad quartum dico.ꝙ agens referē ꝑ relōnem realē: qꝛ per pōam actiuā:quę eſt realis relatio: vt fundamētū actionis:a qua non dr̄t niſi rōe. ¶ Pr idem ad 5m patet ſolō.pr̄.n refertur pr̄nitate ad filiū:quę eſt po⁹ gnātiua. ſic agens referē ad patiēs actiōe:quę eſt po⁹ actiua:vtrū vo fundamentū ⁊ relō ſint vna res:alibi omittaē:nūc vō ſuffic̄ id ſuppōeē.¶ Per idē ad 6m ⁊ 7m.¶ Ad 8m pꝫ ſol. actio.n.pro po⁹ eſt reſpectus in agēte nō in paſſo:ſed pro motu eſt in paſſo.¶ Ad 9m dico.ꝙ agēs nō mutaē mutatiōe ſui:ſꝫ mutatiōe fcā in paſſo:h.n. rō ꝯcluderet de deo: niſi ſic ſoluaē. ¶ Ad 10m negaē maior:nā albū ⁊ nigꝝ ſūt incōpoſſia:⁊ tn̄ pnt intētiōes illoꝝ in vno recipi:quę ſunt effectus illoꝝ.h.n.regła tꝫ fortaſſe in aliqb⁹ abſolutis:nō aūt in reſpectiuis.Sic igiē pꝫ ꝙ actio ſumpta pro po⁹ ē: in agente.ſumpta pro effectu eſt in paſſo.hęc de motu.

¶ Quoniam vero ſcientia naturalis circa magnitudines ⁊ motum atq; tempus verſatur: quorum vnumquodq;:aut infinitum:aut finitum neceſſe eſt eſſe: ⁊ ſi non omne: aut infinitum:aut finitum ſit: vt affectio:aut punctū. talium enim fortaſſe nullum in altero horū eſſe neceſſe eſt: conſentaneum ſane erit eum qui de natura pertractat: de infinito ſit vł ne: ⁊ ſi ſit:quid nam ſit contēplari. De infinito.

¶ Hactenus de motu:nūc de infinito agere proponit: ratiocinatur ad hoc ex eo:quia ſcientia naturalis eſt de omni magnitudie: motu ⁊ tempore. His accidit infinitudo ⁊ finitudo:modo non vt qualitates:aut vt puncta conſiderentur.reſtat vt de finito ⁊ infinito agamus an ſit prio: Expoſitio.

Aue auerro. cõ. 24. deinceps quid nam ſit. ℂ Auerroes autez affert cauſaz cur qualitas ꝛ punctum non poteſt eſſe infinitum: quoniam oppoſita que non diuidunt verum ꝛ falſum de q̃li bet:non oportet ſi vnum ſibi non competat: vt alterum competat. veluti in propoſito finitum ꝛ infinitum non ſunt oppoſita:quorum alterum de quolibet prędicari neceſſe ſit:immo ſunt oppoſita mediata:ꝛ ideo licz punctũ non ſit finitum:non oportet vt ſit infinitum. Sed circa ſubiectum circa quod ſunt apta fieri bene neceſſe eſt alterum prędicari:vt quoniam ſunt apta fieri circa magnitudinem:motum:ꝛ tempus:ideo neceſſe eſt omnem magnitudinem:omnem motum: atq3 tempus finitum: aut infinitum eſſe. Quo vero ad verba attinet. Ariſtoteles dixit omnibus competere finitum ꝛ infinitum:pręter affectionem: ꝛ punctum: ſed cur fecit hanc exceptionem: non apparet. Expoſitor ait eſſe factam: vt innuatur finitum ꝛ infinitum non eſſe metaphyſicę conſiderationis. Ubi eniz omnibus competeret:eſſet metaphyſicę conſiderationis:fortaſſe hanc exceptionem fecit: quia cũ hęc ſcientia de motu ꝛ infinito agat:dat intelligere motuz eẽ vniuerſaliorem:cum etiam puncto competat ꝛ qualitatibus ſaltē per accidens.ſed hęc ſatis pro mõ.

ℂ Signum vero contemplationem rei huius eſſe huic ſcientie propriaz eſt:ex eo:quia omnes qui digne talem philoſophiá tetigiſſe putantur: de ipſo infinito ſermonem fecerunt: atq3 ipſum omnes tãquaz principium quoddam rerum conſtituerunt. Alij quidez per ſe non velut accidens alicui alteri:ſed vti ſubſtãtiam:que eſt ipſum ens infinitum: quemadmodum Pythagorei ꝛ Plato. verum pythagorei quidem ipſuz ſenſibilibus in his cõſtituunt:quando nec numerum ſeparabilem faciant:facientes quoq3 id quod extra coeli eſt infinitum. Plato vero extra quidem coelum neq3 corpus eſſe: neq3 ideas arbitrabatur:propterea quia nuſquã eſſe illas dixit. At infinitum tam ipſis in ſenſilibus: q̃3 in illis eſſe contendit.

Expoſitio. ℂ Propoſita intentione: nũc argumẽto ſumpto ab alijs rem approbat. Nam omnes qui hanc philoſophię partẽ attigerunt ſemper aliquid de infinito dicere conſueuerunt. Adijcientes illud tanq̃3 principium quoddam rerum. Et vt res ipſa vlterius pateat: hinc de ipſo infinito poſitiones affert:primo ea in quibus Plato ꝛ Pythagorei conueniunt. deinceps ea in quibus differũt. Pythagorei igitur ꝛ Plato voluerunt infinitum eſſe quandam per ſe ſubſtantiam ꝛ naturam: non veluti accidẽs alicui alteri inherens:ſed vti ſubſtantiam:quę eſt ens ipſuz voluntque eſſe infinitum. Huius cauſam habes.(vt auerroes ꝛ expoſitores aiunt.) quia cum ipſum infinitum ſit rerũ principium. ratio autem principij non accidenti:ſed ſubſtantię acommodetur:iure ipſuz inter ſubſtantias collocarunt. Eſt ꝛ alia cauſa:quia ponunt numeros ꝛ quantitates rerum ſubſtantias ꝛ principia.modo ratio infiniti quanto competit. In his igitur conueniunt. diſſentiunt autem primo:quia Pythagorei non ponebant infinituz extra ſenſilia. Plato vero illud conceſſit:quia poſuit nõ tantum infinitum ipſum in rebus ſenſilibus:ſed intellectualibus. ℂ Secũdo.quia plato infinitum non vult eẽ extra celum: cum nihil extra celum ponat. Ideas vero nec intra nec extͣ celuz poſuit: q2 tũc eſſent corpora: ꝛ oĩa ſenſilia ponit intra celum. Pythagoras vero ponit infinitum extra celum:quia poſuit extra celum infinita ſenſilia.intra enim non: quia celi ambitus finitus eſt. Animaduerſione dignum has duas differentias reduci in vnam:quia vt expoſitor inquit.hęc differentia eſt pęnes participationem infiniti. Themiſtius autem vult cauſam huius differentię eſſe. quia Pythagoras cuncta ſenſilia deriuata atq3 orta eſſe e nũero putat.atq3 hinc ſumpta occaſione in numerum omnia conferebat. ꝛ quia numerum ſtatuit infinitum extra celum in illis ſenſilibus: quę illic ſunt:propterea infinitum non extra ſenſilia conſtituit:ſed extra celum.ſecus autez Plato: qui alio ſyllogiſmo nihil extra celum poſuit:hęc de pͥma dr̃ia.

ℂ Et illi quidem par ipſum infinitum eſſe aſſerunt. Hoc enim comprehenſum ꝛ ab impari ipſo finitũ reb⁹ ipſis infinitudinẽ p̃bet.

ℂ Secunda differentia inter Pythagoreos ꝛ Platonem (vt expoſitori placet.) ſumitur ex parte radicis ꝛ cauſę infinitudinis. Nam pythagorei poſuerunt vnam cauſaz infinitudinis. videlicz.numerum parem. Plato ex parte materię magnum ꝛ paruum:quatenus magnuz eſt cauſa infinitudinis per additionem. Paruum vero cauſam infinitudinis per diminutionem in infinitum. Circa hãc differentiam.primo dat poſitionem pythagoreorum.ꝛ inquit.ꝛ illi quidem vtpote Pythagorei ipſum infinitum aſſerunt eſſe par.hęc eſt pythagoreoruz poſitio. ℂ Probat autem hanc ſyllogiſmo ꝛ ſigno. Syllogiſmus quidẽ ſic componitur omne id quod comprehenſum: ꝛ ab impari finitum rebus ipſis infinitudinem pręhet eſt ſua natura infiniti cauſa.numerus par comprehenditur ꝛ finitur ab impari.igitur eſt rebus cauſa infinitudinis.de ratione ſolam minorem explicat:cętera patent. ℂ Ubi debes ſcire. vt ex Themiſtio colligitur:φ numerus par eſt diuiſilis in duo media:quę quidem diuiſio eſt cauſa diuiſionis corporis in duo dimidia:ꝛ illa adhuc in alia dimidia:ꝛ ſic in infinitum.quare infinitudo corporis ea diuiſione cauſatur:quę ſit numeri paris per duo dimidia:cũ vero numerus impar hac diuiſione in duo non ſit diuiſilis:iure pythagoras pari dedit rationem infiniti. ĩpari finiti:q̃tenus additus pari ipſum claudit:terminat ꝛ finit.

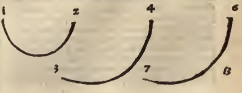
Expõ. Syllus. Declaratio ſylli.

ℂ Eſt autem rei huius ſignum id quod accidit in numeris. Cum namq3 circa vnum ſeorſumq3 ponuntur norme: nunc alia ſemper ſit ſpecies: nunc eadem.

ℂ Exemplum additionis circa vnum

ℂ Exemplum additionis ſeorſum ab vno.

¶ Nunc ponit ſignum: ⁊ ſic componitur. omnis numer⁹ qui additus vni normatim efficit eandem ſpeciem cauſa eſt finitudinis: ⁊ qui non facit eandem ſpeciem cauſa ē infinitudinis. Sed impar normatim additus vnitati efficit ſemper eandem ſpeciem figurę. Par numerus additus efficit ſemper aliam atq3 aliam. igitur numer⁹ impar cauſa eſt finitatis. par vo infinitatis. Ad h⁹ reſitellũ (Expoſitio) dbes ſcire ꝙ ꝗꝗ gnomões greci mlti⁹ ſumũt: h(vt placet Thē:) ipares nũeros quadã ſuata norma intelligit veluti. 1. 3. 5. 9. ⁊ ceteros impares normatim collectos. 2. nãq3 numeri circa vnum ſumpti ſemper figuram cõſiciunt quadratam. nam tria cum vno cõfecta quatuor faciunt: numerus autem hic quaternarius quadratus eſt: quum dualitas quę eſt illius vna pars minima in ſe ducta quatuor faciat. Rurſus quatuor cum quinq3 confecta ſunt. 9. qui numerus ē quadratus ex trinario ducto in ſe reſultans. rurſus. 9. cum ſeptem faciũt 16. qui ex q̃tuor ductis in ſe reſultat: demum. 16. cum. 9. ſunt 25. quę ex quinq3 ductis in ſe: reſultat: ⁊ de ceteris: quę ratio docet numerum imparem ſemper eandem facere figuram circa vnum: ⁊ ita eſt radix finitudinis: cum nunq̃ excedat limites ſuę ſpeciei. numerus vero par nullam ſeruat normam: ſed ſpecies multiplicat in infinitum facta additõe normatim: nam vnum ⁊ duo ſunt tria: qui numerus triãgulus eſt. tria ⁊ quatuor ſunt 7. qui numerus eſt ſeptangulus: ſeptem ⁊ 6. ſunt 13. ⁊ ſic patet parem numerũ multiplicare ſpecies in infinitũ. Dici ſolet apud mathematicos quadratus numerus is qui ex ductu reſultat alicui⁹ numeri in ſe. verbi cauſa quatuor ex ductu duorũ in ſe. ⁊ 9. ex ductu trium in ſe. inquit. eſt autem rei huius ſignũ id quod accidit in numeris: cum nãq3 circa vnum: ſeorſumq3 ponũtur normę ſiue pares ſiue impares: nũc alia ſemper fit ſpecies: vt ſi normę additę ſint pares. nũc eadem ſi normę additę ſint ipares. hęc eſt ſecunda ratio.

¶ Plato vero duo: magnũ. vz. ⁊ paruũ.

(Expō.) ¶ Nunc narrat poſitionē Platonis ex parte differentię. Plato namq3 voluit duo infinita ex parte materię. magnum vt cauſam infiniti per additionem: ⁊ paruum vt cauſam infiniti in diminutione. hę ſunt poſitiones nõ naturalium. ¶ Circa poſitiones has debes ſcire ꝙ licz pythagoras ⁊ Plato ita loquebantur: non tamen ita ſentiebant vt verba prima facie indicant: vti doctiſſimus ſimplicius vbiq3 exponit contra Alexandrum peripatheticum. (Interpretatio pōnis platōis ⁊ pythagoę) Pythagoras namq3 infinitudinem ipſaz primo tribuit principio: quē nos deum appellamus: cum quo plato ⁊ catholici conueniunt. dicentes deuz eſſe virtute ⁊ pfectione infinitum. hunc Plato magnuz vocat ⁊ paruũ. magnum quidem quoad virtutem: cuz nihil ſit illo maius. Paruum vero: quia in cunctis eſt quantiſlibet minimis: nihilq3 illo ſit minus. Pythagoras vero appellat ipſum infinitudinem extra cęlum hoc eſt in cęlo non cõtentum: neq3 clauſum: qui quum ſit immenſus atq3 infinitus: chaos ⁊ infinitudinem extra cęlum ipſuz fecit. ait tamen in ſenſilibus contineri: q̃tenus eius potentia ſemper rebus eſt adiuncta. Inſuper paritate numeri infinitudinem nactuz eſſe: quia nihil efficit: quin reſtet adhuc aliquid efficiendum: nihilq3 agit numero conſtitutum: quin illi addi poſſit vnitas. Quare patet hęc omnia eſſe ſoli deo tributa. eſſeq3 verba conſueta apud antiquos: q numina occultare. (quãtum poterant.) enitebantur. ne illorum publicatione in contēptum venirent vt auctor eſt phyloxenus. poſſunt etiam aliter interpretari: ſed hactenus de his.

¶ Alij vero vt naturales omnes: ſemper aliã naturam quãdam ex eis que elementa nũcupantur: ſupponũt: infinito ipſi ceu aquã: aut aerem: aut medium horum.

(Expoſitio.) ¶ Hactenus de poſitione Pythagorę ⁊ Platonis. qui theologice loquuti ſunt: nunc de poſitiõibus. eorum: qui naturaliter loquuntur incipit pertractare. ¶ Eorum igitur qui naturaliter loquuntur: alij vnum: alij plura rez naturalium elementa ⁊ principia poſuerunt. (Prima pōſitionum.) Qui poſuerunt vnum elementum: concorditer ſentiunt infinitudinem non eſſe reponendum inter principia reruz: ſed eſſe accidens principio: ⁊ hoc inquit. alij vero vt naturales omnes veluti qui ſentiunt vnum eſſe rerum elementuz: ſemper aliam naturam quandam ex eis quę elementa nuncupantur ipſi infinito ſupponũt: ceu aquam: aut aerem: aut medium horum. ⁊ ita non ſubſtantiaz: neq3 pncipium: ſed accidens autumant.

¶ Eorum vero qui rerum elementa finita cõſtituunt: nullus infinitudinem fecit. Qui vero infinita ſtatuerunt elementa: quemadmodum Anaxagoras ⁊ Democritus. Alius q̄dez ex ſimilaribus: alius vero ex figuris vt ex ſemine tactione quadam continuum ipſuz iſinitum eſſe inquit.

(Expoſitio.) ¶ Cepit poſitiones naturalium enarrare: ⁊ primo eorũ: qui vnum rerum elementum faciunt: nunc vero poſitio (Scda pō.) nes eorum qui plura elementa dicunt. Sunt autez duę ſectę: nam alij finita elementa eſſe contendunt: qui non modo infinitum ipſum demunt e numero principiorũ: ſed etiam nec accidens principijs faciunt ipſum: qui autem infinita principia volunt: infinitum ipſum inter pncipia non reponunt: ſed ab illis principijs effectũ ac corpus quoddaz componunt infinitum. ſed non eodez modo. differunt enim. primo: quia Anaxagoras ex ſimilaribus illud conficit. Democritus ex corpuſculis vel ex ſemine: quę differũt figuris. omnes igitur ſiue primi: ſiue ſecundi: ſiue tertij conſentiunt infinitum ipſum non eſſe inter principia reponendum. licz non eodem modo ſentiant. ¶ Debes ſcire vt Auerroes inuit eos qui ponunt (Que auer. cmen. 17.) principia infinita: ex parte principij voluiſſe infinitum ipſum nihil eſſe. quoniaz ſunt magnitudine ſingula finita. Sed quatenus congregatione ⁊ tactu vnum cõtinuũ conficiunt: ipſum potius ex parte effectus eſſe voluerũt. illis enim ſiue ſimilaribus: ſiue corpuſculis infinitis vniuerſum infinitum conficitur. quoniã ſunt aliquãta ⁊ ęq̃lia vni certo dato. ſed de his hactenus.

¶ Et ille quidem partem quamlibet fuiſſe toti cõmixtam ſimiliter concedit: argumento ꝙ quodlibet ex quolibet fieri videbat. hinc eniz ⁊ res omnes oliz ſimul fuiſſe dixiſſe videtur. vt hanc carnem ⁊ hoc os ⁊ cetera id genus. igitur ⁊ cuncta atq3 ſimul quodlibet. principium enim ſegregationis non ſolum in vnoquoq3 eſt: ſed etiam in ipſo omni.

(Expō.) ¶ Auerroes vult ꝙ ſecunda differentia ſit: quia Anaxagoras concedit infinitum in actu pręceſſiſſe. Democri (Expō auer.) tus ipſum ſemper eſſe ⁊ fore. quę expoſitio mihi non placet: cum nihil de infinito dicat Ariſtoteles. ¶ Expoſito (ſcda expoſi.) res ſentiunt ſecundam differentiam eſſe: quia Anaxagoras. inquit. ſimilaria quę elementa ponit rerum mutuo ex ſe generari. quia vidit quodlibet fieri ex quolibz. De

mocritus ait corpuſcula:nec ex ſeipſis: nec ex alijs exoꝛiri: quod conſonat litterę ſequenti. Sed propterea non placet:quia hic textus nihil rei huius meminit. (pp̄e expoſ.) ❡ Uidetur igitur mihi ꝙ differentia ſit hęc. Nam Anaxagoras vult omnia fuiſſe vera cōmixtione in illo ſuo chaos cōmixta.cum velit quodlibet ex quolibet oꝛiri. Democritus non cōmixta vera vnione:ſed cōgregatione quādam in vniuerſo contineri.inquit.⁊ illę quidem partem quālibet fuiſſe toti illi cōmixtam: quod chaos ſiue migma vocat.ſimiliter concedit.⁊ perſuaſit hoc.(vt mihi videtur.) Pꝛimo ex hoc.quia vidit quodlibet fieri ex q̄libet.vt in pꝛimo diſputatum eſt. Secundo. quia ſicut in vnaquaq; re:ita ⁊ in vniuerſo rerum mundo. Modo videmus in animali pręfuiſſe hanc carnem:illud os:⁊ omnia fuiſſe cōmixta:quę ad eſſe animalis ſpectāt.igitur in vniuerſo. ſimiliter cuncta cōmixta eſſe opoꝛtet: quę ad ipſius perfectionem neceſſaria ſunt.hęc eſt poſitio Anaxagorę:⁊ hę perſuaſiones.

❡ Etiam cum id quod fit:ex tali coꝛpoꝛe fiat: omniumq; ſit generatio: licȝ nō ſimul opoꝛteat etiam aliquod pꝛincipium generationis eſſe:atq; id ſit vnum quod ille mentem nuncupat. Mens quoq; a pꝛincipio quodā operatur cum intellexit:omnia pꝛofecto olim ſimul fuiſſe: moueriq; aliquando cepiſſe neceſſe eſt.

(Expoſitio) ❡ Uidetur mihi. nunc ſecundo poſitionem Anaxagorę alia ratione compꝛobare: ⁊ vtitur enthymemate. cuius antecedens ſunt quatuoꝛ ſumptiones. Pꝛima ꝙ omne quod fit: ex tali coꝛpoꝛe: quod chaos appellat fiat. Secunda. ꝙ omnium ſit generatio: licet non ſimul. Tertia.opoꝛtet aliquod pꝛincipium effectiuum eſſe generationis pꝛęter chaos illud:quod quidem ſit vnum: ⁊ ppetuum:quod ipſe mētem vocat. Quarta mens ꝙ̄ cito cępit intelligere:taȝ cito cępit agere. Ex his ſumptis infert omnia fuiſſe aliquando in ſimul. ⁊ mentem cępiſſe cūcta illa mouere atq; ſeparare:nec opoꝛtet aliter rationē hāc exponere:cum poſitiones hę a me leuiter tractentur: ne libꝛi quicquaȝ diminutum habeatur:etiam cum ęę poſitiones ⁊ rōes infructuoſę ſint:⁊ non ad rem.

❡ Democritus vero ⁊ ſi nullum pꝛimoꝛum coꝛpoꝛum ex alio fieri dicat:concedit tamen quoddam cōmune coꝛpus omnibus eſſe pꝛicipium magnitudine partiuȝ atq; figuris differens. ꝙ igitur naturalibus philoſophis contēplatio hec cōueniat:ex hiſce patet.

(Expoſitio) ❡ Nunc quę Democritus velit:addit. hic enim concedit eſſe quoddam coꝛpus cōmune continentia coꝛpuſculorum in finitum:ſiue illud ſit mūdus:ſiue chaos:ſiue aliō quoduis:non tamen cuȝ Anaxagoꝛa ſentit quodlibet pꝛimoꝛum coꝛpoꝛum fieri ex quolibet:vt Anaxago. quodlibet ſimilarium ex quolibet. Pꝛopterea Anaxagoꝛas illud vnum ſiue chaos ſiue migma vere vnum ⁊ cōmixtum facit. Democritus non vere:ſed congregatione tm̄. verba tranſlationibus ipſis perſpicua ſunt.

❡ Cum ratione autē ⁊ ipſum conſtituunt pꝛicipium omnes. neq; enim fruſtra eſſe poteſt ipſum. neq; alia ſibi pꝛeter illaȝ pꝛincipij vis ineſſe. omne eniȝ quod eſt:aut pꝛincipium ē: aut ex pꝛincipio:at ipſius infiniti nō eſt pꝛincipium:nam eiuſdem erit etiam finis.

(Expō.) ❡ Auerroes.⁊ expoſitoꝛ volunt Ariſtotelem colligere q̄tuoꝛ in quibus conueniunt antiqui ponentes infinituȝ. ⁊ in quibus coguntur conuenire.ſi ipſum eſſe concedāt. (Pꝛīa ex poſitio. Sc̄da ex poſitio) ❡ Sed hęc expoſitio non cōſonat verbis gręcis:vt poſtea videbitur. Pꝛopterea videtur mihi ꝙ cum Ariſtoteles recitauerit duas de infinito poſitiones: naȝ alij inter pꝛincipia voluerunt eſſe reponendum. Alij voluerūt ipſum eſſe accidens pꝛincipijs:nunc comparat iter has: ⁊ oſtendit ꝙ pꝛima poſitio:quę reponit ipſum inter pꝛincipia eſt rationabilioꝛ.⁊ vtitur duabus rationibus. Pꝛima eſt:quia omne quod eſt:aut eſt pꝛincipium:aut pꝛincipiatum:infinitum non eſt pꝛincipiatum: quia tūc ipſiꝰ eſſet finis ⁊ pꝛincipium:⁊ ita finitum.igitur eſt pꝛincipiū. Addit autem neq; fruſtra ipſum eſſe poſſe:quia vbi eſſet fruſtra:non opoꝛteret vt ſit pꝛincipium aut pꝛincipiatū. Hęc pꝛima ratio. (Pꝛīa dubitatio.) ❡ Sed in hac dubitatur. quia videtur Ariſtotelem ęquiuocaſſe.infert enim ſi habet pꝛincipium:habet finem.modo hęc ad pꝛincipium ⁊ fineȝ magnitudinis referūtur:⁊ ita ęquiuocat. (Pꝛīa rñ.) ❡ Nouus expoſitoꝛ ait hoc pꝛo tanto eſſe verū quatenus ex pꝛincipio factionis infertur pꝛincipium magnitudinis. (Confutatio.) ❡ Sed hęc expoſitio nulla eſt: quia tūc philoſophus peteret. ſi eniȝ omnis factio eget pꝛincipio magnitudinis: hoc eſt quod petitur.diſputamus enim vtrum infinitum poſſit eē factum;vel ne.quare ſi ſumit omne factum habere pꝛincipium magnitudinis:hec eſt petere. (pp̄a rñſio) ❡ Melius igitur dicerem ꝙ Ariſtoteles vtitur ratiōe facta ab antiquis: nō ad intentionem pꝛopꝛiam. (que auct. cōmē.30.) ❡ Auerroes autē ſiue ex malis tranſlationibus ſiue motu pꝛopꝛio pꝛobat dupliciter infinitum non poſſe eſſe cauſatum: quia ſi haberet pꝛincipium:illud pꝛincipium etiam eſſet infinitum:quia infinitum non poteſt a finito pꝛoficiſci.eſt enim ſemper cauſa maioꝛ ⁊ potioꝛ cauſato.ſed hoc ē impoſſibile:quia duo infinita eſſe implicat:quia opoꝛtet illa eſſe diſcreta. ⁊ ita ambo finita. Pꝛęterea infinitum totum occupat.igit̄ nō patitur ſecum aliud. Secundo arguit.ſi infinitum habȝ pꝛincipium:aut extrinſecum:aut intrinſecum.non extrinſecum:quia tunc ex ea parte qua illud eſſet extra:tale infinitum eſſet finituȝ. Si intrinſecum: tunc foꝛma vł materia eēt infinita:quod eſt impoſſibile.⁊ hęc ratio eſt accepta e Themiſtio.

❡ Pꝛaeterea vt ſit pꝛincipium quippiam : ⁊ ingenitum: ⁊ incoꝛruptibile:eſſe opoꝛtet.naȝ ⁊ quod exoꝛitur : finem accipiat neceſſe eſt: ⁊ omnis coꝛruptionis eſt finis. quocirca. vt dicimus:huius non eſt pꝛincipium:ſed ipſuȝ ceteroꝛum pꝛincipium eſſe videtur.

(Expoſitio.) ❡ Expoſitoꝛ vult vt ſit ſecundum:quod eſt concedendū ſi infinitum ſit:⁊ hęc expoſitio non diſſonat pꝛīcipio textus.ſed bene fini:pꝛopterea itelligas ſic. pꝛęterea ⁊ ingenitum ⁊ incoꝛruptibile eſſe opoꝛtet.ſup. vt ſit pꝛincipiū quippiam. ⁊ tunc hęc eſt ſecunda ratio ad pꝛobandum ꝙ ſi infinitum ſit:opoꝛtet eſſe pꝛincipiuȝ. ⁊ componitur ratio ſic.quod non generatur:neq; coꝛrumpitur non poteſt habere:niſi rationem pꝛincipij.ſed infinituȝ:neq; generari neq; coꝛrumpi poteſt:naȝ ⁊ quod exoꝛitur:⁊ quod coꝛrumpitur:finem habere neceſſe eſt. pꝛopterea infert infiniti non poſſe eē pꝛincipium aliquod:ſed ſi eſt:ipſum cęteroꝛum pꝛincipium eē videt̄.Et huic cōſonat hanc eē ſecundam rationem.

¶ Amplius ⁊ ambire cuncta atqꝫ omnia gubernare: vt aſſerunt ij: qui preter infinitũ nullas alias faciũt cãs. vti mentem aut ꝯcordiã.

Expõ. ¶ Hactenus ꝙ ſi infinitum ſit: id oporteat eſſe principiũ probauit. nunc etiam quę ſequuntur: ſi id ſit: ⁊ ſit principium adijcit. ⁊ inquit. Amplius ⁊ ambire cuncta atqꝫ omnia gubernare. ſubaudi oportet ſi id ſit. ⁊ ſit principium: quod probat auctoritate illorum qui pręter infinitum nullam aliam afferunt cauſam. vt neqꝫ mentem. neqꝫ concordiam: neqꝫ tale quid. hoc tamen patet: nam ex ea parte qua infinitum eſt: cuncta continet: ⁊ occupat. ex ea vero parte qua principium eſt: iura ſortitur gubernatoris rerum.

¶ Inſuper etiam ipſum eſſe diuinum: naꝫ immortale ẽ atqꝫ indefectibile: veluti Anaximãder atqꝫ naturalium plurimi aſſerunt.

Expõ. ¶ Tertio ſi infinitum ſit: probat ipſum oportere eſſe numen vt Anaximander atqꝫ naturaliuꝫ plurimi ſentiũt. ⁊ hoc ex eo: quia imortale eſt: atqꝫ idefectibile. ¶ Ex quo colligi poteſt plane ꝙ ſi infinitum ſit: id eſſe nõ poteſt niſi deus: quod noſtri catholici aperte ſentiunt. naꝫ deo primo ratio principij competit. Secũdo ratio imortalitatis ⁊ ęternitatis. Tertio iura gubernationis omnes ſibi tribuunt. atqꝫ continendi vim. demum ⁊ quarto nemo dubitat ipſum numen eſſe. quapropter ſi infinitum ſit: id deum eſſe cenſenduꝫ eſt. veteres concedunt antecedẽs. vꝫ. infinituꝫ eſſe: ⁊ ita clam concedunt ⁊ conſequens. videlicꝫ. deum eſſe infinitum. Ariſtoteles concedit ꝯſeqñtiam. vꝫ. ꝙ ſi infinitum ſit: id oportet eſſe deuꝫ. ſed diſputat de antecedente an detur ipſum infinituꝫ. hęc eſt Ariſtotelis ⁊ veterum huc vſqꝫ poſitio.

Prima dubitatio. ¶ Sed hic quęrunt vtrum ſi infinitum ſit: oporteat ipſum eſſe principium. Auer. ⁊ nouꝰ expoſitor ſimpliciter nulla facta diſtinctiõe dixerunt ꝙ ſi infinitum ſit: oporteat eſſe principium. qđ quidem duabus perſuaſit Auerroes rationibus. Tum primo. quia vbi infinitum ſit effectus: erit aliud infinitũ quod ſit principium. ⁊ ita duo infinita. Tum quia nõ poteſt eſſe neqꝫ e cauſa extrinſeca: nec intrinſeca. Nouꝰ vero expoſitor ſuaſit. primo: quia ſi infinituꝫ eſſet effectus: apprehenderetur tandem ab intellectu aliquo. quia ſiue ſit effectus naturę: ſiue effectus primę intelligentię: tãdẽ oportet vt intelligatur a prima intelligentia: quia opꝰ naturę eſt opus intelligẽtię. Secũdo. quia ſi eſſet effectus. haberet virtutem participatam: ⁊ ita eſſet diminutum.

Correctio Joã. ¶ Sed videtur hęc poſitio manca. quia ifinitum poteſt capi pro ratione ipſa: quę eſt quędaꝫ carentia finis ⁊ principij: ⁊ ſic nec habet rationem cauſę nec cauſati. ⁊ poteſt capi pro quãtitate ipſa. ⁊ etiam vt ſic non eſt principiuꝫ. Propterea vult hęc eſſe vera ĩfinito ſumpto pro ſubſtãtia: quę ſubijcitur dimenſiõi infinitę. quod perſuadet. qꝛ tale infinitum non poteſt habere principiuꝫ: neqꝫ magnitudinis. neqꝫ cauſę. vt probat ipſę verbis multis: quę vide.

Correctio. ¶ Sed etiam Joannes eſt corrigendus: nam vbi infinitum ſumeretur pro ſubſtantia ſubiecta dimenſioni: ipſum eſſet ſubſtantia materialis. ⁊ ſic haberet rationeꝫ cauſati ⁊ cauſę. Cauſę quidem per ratiões dictas. cauſati vero per rationem generis: quia omnis ſubſtantia ſubiecta dimenſioni eſt materialis: ⁊ omnis talis eſſet cõpoſita ex materia ⁊ forma: ⁊ ita dependens. propterea rõnes Egidij ⁊ illę Auerro. ⁊ Joãnis ſi concludunt: dant vnam partem. ⁊ noſtra ratio dat aliam.

Replica pñ. ¶ Propter hęc videt ꝙ ſi eſſet ipſum infinitum: oportet vt ſit principium: non pro ratione infiniti ſumptuꝫ: neqꝫ pro dimenſione: neqꝫ pro ſubſtantia ſubiecta dimenſiõi. ſed pro ſubſtãtia ſimpliciter ſeparata: non enim eſſe pt infinituꝫ. niſi in ſubſtãtia ſiue materia ⁊ dimenſione. vt Plato ⁊ Pythagoras volunt. modo ſubſtantia ſeparata eſſe non poteſt niſi eſt: ⁊ per hanc rationem patet correptio omnium. Sic igit quia infinitum eſſe non poteſt. niſi ſit ſubſtantia ſeparata: ſit: vt ſi ipſum ſit: cauſa ⁊ principium ſit. ⁊ hęc eſt intẽtio Ariſtotelis.

Scḋa dubitatio. ¶ Ulterius quęro vtrum ſi infinituꝫ ſit: ipſum ſit imortale. atqꝫ incorruptibile: diuinuꝫ: ⁊ omnia gubernans: continens cuncta. videtur ꝙ non: quia vbi infinitum ſit: ipſum eſt quãtum. ⁊ ita diuiſibile: ⁊ per cõſequens corruptibile.

Fõeꝫ rñonẽ. ¶ Ad queſtioneꝫ non poſſunt reſpõdere Auerroes. expoſitor nouus ⁊ Joannes: nam iſti volunt Ariſtoteleꝫ eſſe loquutum de ſubſtantia ſubiecta dimenſioni. modo ſubſtantia quę ſubijcitur dimenſioni ẽ ſubſtantia materialis ⁊ corruptibilis: ⁊ non gubernans: ſed gubernata.

R ño pp̃as. ¶ Propterea dicamus conſequenter ꝙ ſi infinitum eſſet: (vt dictum eſt.) oportet ipſum eẽ ſubſtantiam ſeparatam. ⁊ intellectum: ⁊ tunc ſequitur vt ſit imortale: ⁊ ingenitum: quia materia caret. diuinuꝫ: quia numen quoddam vltra corporea ⁊ caduca conſtituituꝫ. Gubernans cuncta. quia intellectus infinitus eſt: continens cuncta: quia perfectione infinitus. omnia igitur hęc verificantur: ſi tale infinitum eſt: quia non poteſt eſſe: niſi ſubſtã ſeparata. vt Ariſto. indicat.

¶ Eſſe autem quicquam infinitum ipſum: ex quinqꝫ contẽplantibus fides erit. Ex tempore: nam ipſum eſt infinitum.

Expoſitio. ¶ Ut diximus Ariſtoteles concedebat cõſequentiaꝫ. videlicꝫ. ſi infinitum eſt: oportet illud eſſe principium: cuncta continens: ⁊ gubernans: imortale: ac numen. antiqui ponebant antecedens. ⁊ ita cogebantur ponere ꝯſeqñs. Ariſtoteles itaqꝫ nunc de antecedente diſputat: ⁊ arguit more dyalectici pro vtraqꝫ parte.

Prĩa ratio ꝓ parte affirmatiua. Prĩo. ꝙ ſit aliquid in rerum natura. ⁊ adijcit loca quinqꝫ primus ex tempore ducitur: eo ꝙ imenſum: incomprehenſibile ⁊ innumerabile videtur eſſe.

¶ Et ex magnitudinum diuiſiõe: qua quideꝫ in infinitũ vtitur etiam mathematici.

Expõ. ¶ Secundus ex diuiſione continui: qua quidem vti principio vtuntur mathematici in infinitum. quod in ſexto demonſtrabitur.

¶ Preterea qꝛ hoc modo ſolum generatio ⁊ corruptio nunqꝫ deficiet: ſi infinitũ illud ſit: e quo ꝑ ablationem res ſiũt.

Expõ. ¶ Tertius ex perpetuitate generationis: quę eſſe non poſſet: niſi aliqua moles infinita ſit: e qua tanqꝫ e fonte perenni oriret qcqd inde per ablationem proficiſcitur.

¶ Rurſus qꝛ finitũ ſemper ad aliquid finitur. quare nullus ſit finis neceſſe eſt: ſi ſempꝫ aliud ad aliud neceſſario finiatur.

Expõ. ¶ Quartus ex ipſo corporum nexu ac ſerie: nam ſi ſempꝫ corpus finitur ad corpus: oportet tandem infinitum ⁊ imenſum eſſe: alıter ſtandum eſſe ad corpus: quod in nullum deſineret corpus: quod impoſſibile eſſe credebant.

que Auerro. ꝯmen. 32. ¶ Auerroes autem de rationibus his inquit. omnes eẽ probabiles: ſed quia multa falſa poſſunt eſſe probabilia ⁊ multa neceſſaria etiaꝫ. vt dicitur primo topicorum. ideo ait aliquas harum eſſe veras: aliquas falſas. ⁊ iteruꝫ verarum aliqua eſt per ſe nota: aliqua non. ⁊ ita vult ꝙ ratio accepta a tpe ipſa ſola ſit vã ⁊ ꝑ ſe nota: cui accit pbabilitas. ex pte opinãtiuꝫ.

R ões auer. ꝓ tpio ppo nitur. ¶ Qꝛ ãt rõ de tpe ſit efficax: ꝑ

ſuadet Auer.dupl'r. Primo.q2 cum omne quod genera-
tur:generetur in tempore vel in momento:ſi tempus ge-
neraretur:tunc eſſet eius generatio in tempore vel mo-
mento:ſi in tempore:ante tempus eſſet tempus:ſi in mo
mento:quod nunc dicitur:cum ipſum nunc ex ſui defini-
tione ſit continuatiuum preteriti cum futuro: tunc opor
Ansleo ra-
tiones auer. tet etiam tempus preceſſe. ¶ Secundo.omne genitu3 ꝛ
corruptibile ab vtroq3 extremo clauditur tempore.tem-
pus non poteſt tempore claudi.igi' nec generari. ¶ S3
hę rationes efficaciam non habent: niſi ſupponendo ꝙ
omne quod incipit vel deſinit eſſe: non niſi generatione
ꝛ corruptione incipiat aut deſinat. Tunc habent ambę
rationes efficaciam.prima quidem: quia ſi tempus inci-
pit:aut per ſe incipit:aut per accidēs.ſi per ſe. igitur vera
generatione.ꝛ per conſequens vt prius. ſi per accidens:
aliquid oportet. vt incipiat per ſe. ꝛ ita vt ſupra aliquid
generatur in nunc. ¶ Secunda vero per idem. quia ſi-
ue tempus per ſe: ſiue per accidens inceperit: ſemper
oportet claudi:aut per ſe:aut per accidens ex parte vtriuſ-
Quid theo-
logi. q3 extremi a tempore. ¶ Hoc igitur modo rōnes hę ef-
ficaces cēnt. Nos vero:q2 tenemus non omne qd icipit:
per generationē incipere.ſed per ſimplicē emanationem:
quā creationem vocant:rationes hę friuolę ſunt.na3 tpe
incepiſſe dicimus per accidens ad mūdi ꝛ cęli creatōe3:
propterea nec ipſum in nunc cępit:nec in tpe:nec vt exce
datur oportet.aliquid.n.apud nos icipere poteſt:nec in
tempore:nec in inſtanti:ſed bene de nouo per creationē.
ꝛ ita phi ꝛ theologi ob diuerſa pncipia diuerſa inferūt.
nōnulli blatterones hęc non pcipientes al'r ſoluūt.tu vo
videre potes eorum gerras.

¶ Potiſſimum vero ex illo:quod cunctis cō
munem fecit dubitationem. nam quia mens
in cogitando non deficit: fit vt numerus: ma
thematiceq3 magnitudines: ꝛ id quod extra
coelum eſt: infinitum eſſe videatur. Quod ſi
id quod extra coelum eſt: infinitum ſit: etiam
corpus infinitū eſſe videtur: atq3 mundi. cur
enim magis in hac parte vacui.ꝙ in illa: qua-
re ſi alicubi ſit magnitudo hec: ꝛ vbiq3 ſit ne-
ceſſe eſt. Preterea ſi ſit vacuum atq3 loc⁹ in-
finitus: etiam infinitu3 corpus eſſe neceſſe ē:
nam in perpetuis non dr̄nt eē ꝛ poſſe.

Expoſitio ¶ Quintus locus ſumitur ex parte virium cogitandi.ꝛ ar
guitur ſic.mens in cogitando numerum:magnitudine3:
ꝛ interuallum extra cęlum:non deficit.igitur hęc omnia
ſunt infinita:tenet conſequētia.q2 quicquid intelligi po-
teſt:eſſe oportet.ſi vt dicitur.4°.meta.imaginatōes verę
ſunt. Ultra.ſpaciu3 extra cęlū eſt infinitum:igitur ꝛ mū-
di erunt infiniti.vt Democritus arguebat.ꝛ corpus erit
infinitum.mundi quide3:quia non videtur ratio cur ma
gis hic noſter mūdus ſit in hac ſpacij parte collocat⁹:ꝙ
infiniti in ceteris infinitis.ꝛ ita ſi alicubi eſt: in oībus eē
oportet:corpus vero:q2 cum vacuum illud ſit loc⁹ capax
ꝛ potens recipere infinitum corpus:igitur de facto eſt re
Prime qō. ceptum:q2 in perpetuis non differt eſſe ꝛ poſſe. ¶ Quę-
Prima pō. runt pmo an in perpetuis eſſe ꝛ poſſe differt. ¶ Egidius
notus expoſitor ſimpl'r protulit verbum Ariſtotelis eē
vex de eſſe ſubſtantiali ꝛ poſſe ad illud eſſe primū ſuba-
Dicto Ioā. le. ¶ Ioānes huic poſitioni addens propter arg'a qdā.
inquit.pmo.in perpetuis oīno tranſmutationis expertib⁹
nō differre eſſe ꝛ poſſe.Scdo.ait in perpetuis trāſmuta-
bilibus nō differre poſſe ꝛ eſſe:capiēdo poſſe reſpectu eē
eſſentialis:ex quo ſumitur nomē entis ꝛ ſubſtātię.at reſpe
ctu eſſe ſuperadditi bene differt eſſe a poſſe. Uerbi cau-
ſa.poſſe eſſe ipſius materię non differt ab eſſe illius:q2 ſi
materia poteſt eē: materia ē.ſed poſſe recipere a.formā:
differt ab eſſe:q2 pt recipere illam:ꝛ actu non eē. ¶ Re- Replice.
plicant contra Ioānē.pmo:q2 tempus futuꝝ incipiēs a
medio preſentis diei poteſt eſſe: ꝛ tamen non eſt.ꝛ tamē
ipſum erit perpetuū. Scdo.rationalis anima eſt perpe-
tua: ꝛ tamen nō ſequitur.poteſt aliqua anima eſſe vt illa
Socratis generandi.igitur eſt. ¶ Tertio. deus ꝛ intelli
gentię ſol ꝛ luna ſunt perpetua: ꝛ tamen nō ſequitur.de⁹
poteſt facere craſtinam reuolutione3.igitur nunc illa ē.
¶ Propter hęc Auer.propoſitione3 Ariſtotelis intelli- Alia ſol.
git ꝙ poſſibile in rebus ęternis:quas non continet tem- ꝗ auer.
pus eſt neceſſarium.at poſſibile eſſe ꝛ non eſſe eſt in indi
uiduis ſpecierum:quę continet tempus. Tunc ad propo
ſitum cum extra cęlū nihil continetur a tempore:ſigna-
to quouis extra cęlum.ſequitur.poſſibile eſt hoc eſſe.igi-
tur neceſſario eſt hoc. Tunc ceſſant obiectiones: prima
quidem:quia tempus futurum continetur a toto tempo
re:cum ſit pars eius. ¶ Secunda etia3:q2 ſaltem ratio-
nalis anima ſm quid continetur a tempore: maxime ſ3
Auer.qui tenet rationalem animam habere parte3 ęter
nam:intellectum.v3.ꝛ partem genitam dyanoeā ſiue co
gitatiuam:qua ratione illa ſm partem dyanoeticā e tē-
pore continetur. ¶ Tertia etiam demittur.quia Ariſto-
teles loquitur non in poſſe actiuo. ſed in poſſe ad eē ſim
pliciter:aut ad perfectionem receptibilem.hęc ſunt quę
dicerent peripathetici. ¶ Sed ego dico.ꝙ al'r catholice Propo-
eſt dicendum:ſecus phyſice.catholice quidem dicerē in ſitio.
ſolo deo non differre poſſe ꝛ eſſe:quia ipſe ſolus eſt ſim-
pliciter independens:propterea ſi quid in illo eſſet poſſi
bile:cum ſit primum:aut ipſu3 moueret ſe: aut illud eēt
fruſtra. Similiter ſi ipſe deus eſt poſſibile eſſe: neceſſa-
rio eſt:quia aut poſſibile illō eſſet fruſtra:aut eſſet aliqd
prius:quod ipſum educeret de potentia ad actum.cęte-
ri vero rebus citra primum eſſe ꝛ poſſe tam reſpectu eſſe
ſimpliciter:ꝙ reſpectu perfectionis aduētitię differt.q2
omnia citra primum ſunt contingētia:ꝛ nihil neceſſariū
preter primum. Phyſice vero dicendum eſt:modo quo
Auer.reſpondit.non eni3 aliter dictat ratio cōiuncta ſen
ſibus.hęc de queſtione. ¶ Quęrunt ſecūdo vtrum ex-
tra cęlum ſit vacuu3.lic3 queſtio hęc magis i.4°. huius Scda qō.
locum habeat:ꝛ in primo de cęlo:tamen aliqua tāgem⁹.
vt ſtudioſis noſtris ſcolaribus ſatiſfaciamus. ¶ Stoici
itaq3 ꝛ omnes veteres fere receperunt problema ad par Pō ſtoi
tem affirmatiuam aſſerentes extra cęlum vacuum infi- corum.
nitum ac dimenſionem interminatam abſq3 ſenſili ma-
teria.phyſicaq3 qualitate:quam puram corporeitate3 ſe
paratam vocant. Mouentur autem primo: quia cęlu3
debet eſſe in loco:ꝛ in nullo alio eſſe poteſt:niſi in vacuo.
¶ Secundo.quia ſi quis eſſet in vltimo cęlo poſſet ma
num extendere. ¶ Tertio.quia ſi duorum contrariorū
vnum eſt in natura:ꝛ alterum eſſe oportet. modo plenū
ꝛ vacuum ſunt contraria.igitur ſi plenum eſt in rerū na
tura:etiam vacuum erit. ¶ Quarto.vt in paruo mūdo:
ita in magno:ſed paruus mundus habet vacuum intra.
quia componitur ex vacuo ꝛ pleno:ꝛ habet vacuum ex-
tra.igitur ꝛ magnus.his enim ratōibus Philipon⁹ adhę
ſit ſtoicis: tam eſi habeatur peripatheticus. ¶ Peripa- Pō pipa-
thetici vacuum refellunt ta3 extrorſum:ꝙ introrſum:ad theticoꝝ.
quod Alexander aphrodiſius ratiocinatur: quia aut fi-
nitum extra cęlum eſt: aut infinitum: non finitum.quia
non maior ratio de vno ꝙ de alio erit: nec infinitum:
quia tunc:aut infiniti mundi:aut infinitū corpus: al'r po

tentia illius fruſtra. ⁊ ſi in vna parte eſt hic mundus.igitur in qualibet.q2 nō magis recipitur in vna parte q̄ in alia: vt in textu dicebatur. hę rationes Ariſtotelis ⁊ Alexan. (vt mihi videtur.) non demonſtrant: dicerent ſtoici extra cęlū eſſe vacuum infinitū: nec tamen illius potētia receptiua corporis locati eſt fruſtra. q2 aliqua illius pars corpus poſſidet: eſſet.n. fruſtra. ſi nec ſm̄ ſe: nec aliquid ſui attingeret finem. ¶ Amplius non ſequunt̄ mūdi infiniti: nam hic noſter mundus poſſeſſus eſt ab hac vacui parte. q2 opifex ſic conſtituit: ſic vero conſtituit: q2 ſic eſſe melius concepit. ⁊ hic ſtatur. Utrū vero ſint rōtiones alię contra vacuū iſtud: in libro de cęlo dicemus: nunc vero ſat ſit demōſtraſſe locū. rōes vero ſtoicoꝝ friuolę ſunt. ¶ Ad pᵐā videbimus. 4°. hui⁹. ꝯ°. 43. ⁊. 45. ibi.n. Auer. vult cęlū per centꝝ locari. The⁹. per partes. ¶ Ad 2ᵐ. Alex. aſſerit caſum eſſe īpoſēm: q2 cęlū ē ęternū nō penetrabile. Sed dices ſaltē eſt poſe ad imagiⁿᵉᵐ. modo ex poſi ſm̄ imaginationē nūq̄ ſeqt̄ īpoſe ſ3 imaginationem: diceret Alexā. ēt vacuū eſſe poſe ad imaginationē. vt videbit̄. 4°. huius. ¶ Ad 3ᵐ dico. ꝙ illa auctoritas eſt intelligenda in oppoſitis ꝯ̄ryo. nō aūt poſitiuis: q̄lr plenū ⁊ vacuum opponuntur. ¶ Ad 4ᵐ p3 ſolō. pᵐo: q2 nec extra: nec intra mundus paruus h3 vacuum. Scḋo: q2 mundus paruus eſt corpus rectum. iō op3 vt locetur per extrinſecus corpus: at cęlū eſt rotundū ⁊ corpus perfectum: ideo magis locatur per ꝯtentum. hęc ꝑ nunc ſatis: nam in libro de cęlo: multa dicta ſunt. ⁊ dicemus: cum reſcribemus.

¶ Contemplatio itaq̄ infiniti dubitationē habet. nam tam ponentibus ipſu3 eſſe: q̄ nō eē: impoſſibilia multa ſequitur. Preterea vtro nam ſit modo vtrū vt ſubſtantia: aut vt accidens alteri inherens per ſe: an neutro modo: verū q̄nis infinitum ſit: aut multitudine infinita ſint: maxime tamen ad naturalē philoſophu3 attinet cōſiderare: an ſit ſenſilis magnitudo infinita.

Expō. ¶ Expoſitores credere vident̄ Ariſtotelē arguere ad partem oppoſitā q̄ōis: quibus fauet particula aduerſatiua. aūt: quę eſt gręce. Aē Auer. vult ꝙ Ar. quaſi compararet q̄ōem hanc: ⁊ velit pertractationem de infinito eſſe maximam ſed hę non ꝯſonant v̄bis nec ſenſui gręco: ꝑticulam.n. illā multifariā capit Ar. ⁊ in ꝓpoſito magis vim habet illatiuaꝫ: ꝓꝑea vr̄ mihi Ar. concludere q̄ōnem: ⁊ inquit. contēplatio itaq̄ infiniti dubitationē habet. pᵒ: q2 pro vtraq̄ parte habet īpoſia. Scḋo: q2 ſiue ſit vt ſubſtātia ſiue vt accidens h3 q̄ōem: ⁊ impoſia. tn̄ ait. vex̄ quātūis infinitū ſit: aut infinita ſint multitudine: ſiue nō ſint: maxime tn̄ ad nālem pħm attinet ꝯſiderare an ſit ſenſilis magnitudo īfiᵗᵃ. Hęc ſunt pro probleᵐᵗⁱˢ ītroductiōe.

¶ Primum igitur determinandu3: quot modis dicitur īfinitum. vno itaq̄ modo dicitur. id quod impoſſibile eſt pertranſiri ex eo: quia nō eſt aptum pertranſiri. perinde vt vox inuiſilis. Alio modo id q̄ȯ tranſitiōe3 habet incōſutilem: aut q̄ȯ vix: aut aptum eſt quidem habere: non habet tamen tranſitiōem vel fine3. Preterea infinitū omne: aut appoſitiōe: aut diuiſione: aut vtriſq̄ eſt.

Expō. ¶ Anteq̄ q̄ōem Ariſtoteles determinet: diſtinguit noīa. nam ex ignorātia terminoꝝ de facili paralogizamus vt in elenchis dr̄. infinitū itaq̄ nomen eſt ꝑuatiuū vt inuiſile: inaudiſile ⁊ id genus. quēadmodū igit̄ inuiſile poteſt vno mō ſumi pro eo q̄ȯ non eſt aptum videri: ceu vox: q̄ nō eſt de gnē viſiliū: alio modo q̄ȯ male vr̄: ſiue: q2 videtur prauę: ſiue q2 a remotis. Tertio mō: q2 aptu3 videri: ſed non vr̄: vt q̄ȯ oīno in tenebris. ſimili diſiōe infinitu3 vno modo dr̄ id q̄ȯ impoſe eſt ꝑtranſiri: ex eo: q2 non eſt aptū ꝑtranſiri. vt punctū ⁊ qualitas infinita dicunt̄. ꝓīde vt vox inuiſilis dr̄. alio modo id q̄ȯ tranſitionē h3 incōſutilem: q̄ȯ q̄dem dupl̄r ꝯtingit: aut q̄ȯ vix: vt labirintus: aut pelagi altitudo. aut q̄ȯ aptū eſt quidē hr̄e: nō habet tn̄ tranſitionē vel finē: vt cū iter longiuſculū dicim⁹ eſſe infinitū. Tertio modo infinitū dr̄ omne: aut appōne vt nūerus: aut diſiōe vt magnitudo: aut vtriſq̄ vt tēpus.

¶ Hęc de noīe. Auer. aūt ⁊ The⁹. nō ſubdiuidentes: fecerunt hanc diſiōe3 q̄nquimembrē: ⁊ vlt̄ Auer. 3ᵐ ⁊ 4ᵐ modum eſſe tranſumptiue dictum. Themſ. Auer.

¶ Separatu3 igitur infinitū ab ſenſilibus eſſe non poteſt: quod quide3 ipſum ſit infinitu3. ſi enim infinitum ipſum neq3 magnitudo ſit: neq3 multitudo: ſed ſubſtantia: ⁊ non accīns: indiuiſibile erit: nam diuiſibile: aut magnitudo: aut multitudo eſt: ꝙ ſi indiuiſibile ſit: infinitum non erit: niſi velut vox inuiſilis: q̄ȯ q̄dem neq3 ſic dicunt affirmantes infinitū eē. neq3 nos ſic dubitamus: ſed de eo q̄ȯ impertranſibile eſt. Si vero per accidens infinitu3 ſit: non erit vtiq3 ipſum elementum rex quatenus infiniti: quēadmodu3 nec inuiſibile loquutionis. ⁊ tn̄ vox eſt inuiſilis.

Expō. ¶ His ita expoſitis: proſequitur de q̄ōe. ⁊ pᵐo probat ꝙ infinitum eſſe non pōt ens ſeparatū quale Pythagorici conſtituerunt: ⁊ arguit pᵐo ſyllō diuiſiuo: q2 aut tale ſeparatum eſt magnitudo vel multitudo: aut per accidēs infinitu3: non eſt magnitudo: neq̄ multitudo ſed ſubſtātia ⁊ non accidēs. igitur eſt indiuiſibile. ⁊ ita ſi dicetur infinitū: erit velut vox inuiſilis: ⁊ punctū infinitū: q̄ȯ q̄dē neq̄ ipſi dicunt. neq̄ nos diſputamus. ſ3 potius queſtio noſtra eſt de eo infinito: q̄ȯ impertranſibile eſt. Si vero dicatur ꝙ tale ſeparatu3 eſt ſubſtantia per ſe: ⁊ quāta ac infinita per accidens. igitur ipſum vt ſic. non erit rerū ſiue elementū ſiue principiū: nam nullu3 accidens eſt per ſe ꝑncipiu3 ſubſtantiarū. niſi per accidens ⁊ diſpoſitiuū: ⁊ non quatenus tale. quēadmodum nec inuiſile vtpote vox quę inuiſilis eſt: quatenus inuiſile eſt elemētum loquutionis: tamēſi vox quę eſt loquutiōis elemētum ſit inuiſilis: quoniā non vt inuiſile eſt elementu3 loquutionis. ſed vt vox: ſic ſubſtantia illa erit: per ſe principiu3 rerum: quatenus ſubſtātia. ⁊ non quatenus infinita: cū infinitudo ſit illi accidens.

¶ Preterea quo nam modo poteſt aliquid eſſe ipſum infinitū: ſi quidem neq3 magnitudo: neq3 nūerus: quoꝝ infinitū ipſum eſt affectio quedam: eſſe poteſt?

Expō. ¶ Secūdo arguit. minus poteſt paſſio ſiue affectio etia3 ſeparata: q̄ ſubiectū: ſed magnitudo ⁊ numerus quoru3 infinitum eſt paſſio: non poteſt eſſe ſeparata. igitur neq3 infinitū. Ariſtoteles autē ꝓcedit iterrogatorie more dyalectico: vt dicitur in topicis.

¶ Manifeſtum etiam eſt infinitum eſſe non poſſe vt actu ens: ⁊ vt ſubſtantia: atq; rerū principium. nã quicquid ipſius acceperis infinitum erit: ſi partibile ſit. ſi enim ſubſtantia ſit: ⁊ non in ſubiecto: infiniti ratio ⁊ ipſū infinitum eſt idem.

Expõ. ¶ Hactenus confutauit Pythagoreos. nunc refellit platonis poſitionem. hic eniꝫ ↄceſſit infinitũ. ſed voluit ipſꝫ eſſe ſeparatũ ſimplr a ſenſibilibus tanq̃ actu ens: ſubſtantiam: ⁊ reꝝ pͥncipiuꝫ: vti mens anima atq; intellect⁹ eſt: ⁊ ad huius poſitionis confutationẽ ſuppõit in ſeparatis a materia quicq̃d illius acceperis: ſi habeat partes eiuſdem rationis ⁊ nominis eſt cũ toto: ⁊ hoc probat per H. q: in ſeparatis a materia ratio rei ⁊ ipſa res eſt idẽ. circa hanc ſuppoſitionẽ ſic pcedit. q: pͥmo ponit poſitionem: quã intendit refellere. ⁊ inquit. manifeſtuꝫ etiam eſt infinitum eſſe non poſſe: vt actu ens. ⁊ vt ſubſtãtia: atq; rerum pͥncipium. veluti animus: mens: ⁊ idea. vt ponit plato. hic. n. infinitudineꝫ ab omnibus ſenſibilibus abiũctaꝫ ponit: pythagoras ſeparatã: ſed in ſenſibilibus collocataꝫ: vt diximus. hęc eſt poſitio. deinde ſumit ſuppoſitionem. ⁊ inquit. nam quicq̃d ipſius acceperis: infinitum erit: ſi ptibile ſit hęc eſt ſuppoſitio: quã pbat dicẽs. ſi. n. ſubſtãtia ſit ⁊ non in ſubiecto: infiniti ratio ⁊ ipſuꝫ infinitũ ideꝫ eſt: quia in abſtractis a materia idem eſt eſſe ⁊ id cui⁹ eſt eſſe. hęc eſt ſuppoſitionis ratio.

¶ Quare aut eſt indiuiſibile: aut in infinita diuiſibile. non diuiſibile: quia fieri nõ poteſt vt multa infinita ratione eadeꝫ ſint. nam quemadmodum aeris pars eſt aer: ſic ⁊ infiniti ps infinitum quid eſt: ſi ſubſtantia ſit atq; principium. Impers igitur eſt atq; indiuiſibile. ſed impoſſibile eſt vt tale quod eſt actu ens ſit infinitum: quando quãtum quid eẽ neceẽ eſt.

Expõ. ¶ Hac ſuppoſitione ſumpta: arguit ſic. ſi ſubſtantia ſepata eſt infinita: aut eſt diuiſibilis: aut indiuiſibilis: non diuiſibilis: quia tunc plura infinita actu eſſent in reruꝫ ratione: nam per ſuppoſitioneꝫ quęlibet pars rei ſeparatę eſt eiuſdem rationis cum toto. Neq; indiuiſibile: q: tũc non erit quãtum: ⁊ per cõſequens non poteſt eſſe infinitum: quo vero ad verba attinet orõnẽ illam. non diuiſibile: ſupplent: q: gręca ſeries illaꝫ expoſcit: reliqua ſenſu ⁊ verbis clariſſima ſunt. Juniores ob malas tranſlationes multa fabulantur: ⁊ enituntur exponere qđ non dicit

Juniores. Ariſto. ⁊ qđ dicit: pręterminttunt. ¶ Propterea obijciũt:

Obo illoꝝ. q: dies eſt pars temporis infiniti: ⁊ tamen non eſt infinitus. Scđo dubitant: q: non videtur veꝝ in ſubſtãtia idẽ eſſe rem ipſam ⁊ quiditatẽ. quia. vt dicitur. 3°. de anima. ī ſubſtantia aliud eſt magnitudo ⁊ magnitudis eẽ. ¶ Sꝫ

Dubitatiões non ſunt ad ppoſitũ. iſtę dubitationes non ſunt ad ppoſitũ. pͥma quidem nõ: q: Ar. loquitur de infinito ſeparato: in illo. n. q̃cq̃d acceperis vnam habet rõnem cũ toto. modo dies ⁊ id genus ſunt accidentia materialia: ⁊ nõ ad ppoſitũ. Scđa minime: q: loquitur non in ſubſtantia pręcdicamentali: ſed ſeparata: in qua eſſe hoc eſt ratio. ⁊ res ideſt indiuiduũ idẽ eſt: qđ quo modo contingat: in libro de aĩa diximus.

¶ Per accidens igitur id infinitum erit: quod ſi ſic ſit: dictum iam eſt antea non poſſe ipſuꝫ principium dici: ſed illud cui accidit ceu aereꝫ aut par. quare abſurde proferũt: qui tale id eẽ arbitrantur: vt Pytagorei dicunt. Simul eniꝫ infinitum ipſum ſubſtantiam faciunt: ⁊ partiuntur.

Expõ. ¶ Refellit vnam reſponſionẽ: poſſet. n. dici φ ſubſtantia eſt infinituꝫ: quatenus ſibi accidit infinitudo: q: magnitudo: aut numer⁹ accidit ſibi. Contra obijcit. pͥmo: q: tũc infinitum nõ erit per ſe pͥncipium: cum nullum accidẽs ſit ſubſtantiarum principium: ſed per accidens ratiõe ei⁹ cui accidit: ↄtra eos. Scđo: q: tunc hęc poſitio platonis coincideret cũ illa pythagoricoꝝ. illi. n. ſubſtantias rerũ ponunt numeros ⁊ magnitudines. ⁊ ita ipſi facient ſil' infinitum ipſꝫ ſubam: ⁊ partiunť ipſꝫ: qđ abſurdum vr̃.

¶ Uerum hec quidem forſitan inquiſitio vniuerſalis eſt magis: vtrum videlicꝫ eſſe poſſit infinitum ⁊ in mathematicis ⁊ intellectilib⁹: ⁊ in his que nullam prorſus habent magnitudinem. nos autem ſi ſit in ſenſilibus: ⁊ his de quibus doctrinam facimus: hoc eſt vtruꝫ in his ſit vel ne infinitum corpus que auctiõe pficiſcuntur: perſcrutamur.

Expõ. ¶ Excuſat ſe nunc Ar. ⁊ eligit q̃onẽ ppriã huic libro: ⁊ q̃ dicit: ſunt manifeſta per ſe. ¶ Ex his habes Ar. abſtuliſſe infinitudinem generatiuã a toto genere ſeparatoꝝ. ⁊ ppterea non peripathetice ſentiunt: qui deuꝫ aſſerunt infinitum eſſe. ¶ Propterea aĩaduerſione dignũ vt in codicillo de infinitate primi diximus: theologuꝫ ⁊ peripatheticum non poſſe ↄuenire hac in queſtione. peripathetici. n. q̃titatẽ duplicem autumãt. molis. quę pręcdicamẽtaria eſt: iuxta quã res longa lata ⁊ alta: aut bina aut terna ⁊ id gen⁹ dr̃. Alterã vigoris: iuxta quã vna res pt agere aut pati. has etiam theologus concedit: veꝝ theolog⁹ q̃titateꝫ vigoris menſurat: aut deſcribit ab eo in qđ: aut agit: aut poteſt agere: peripathetici ab eo in qđ agit: ſi quidem q̃cq̃d deus poſſit agere: egit. Tũc theologus aſſerere cogitur deuꝫ eſſe infinitũ vigore: q: motũ aliquãte velocem efficere poteſt: ⁊ non tantũ q̃n velociorẽ in infiᵐ: ⁊ ppterea dicit deũ eſſe taleꝫ. Peripatheticus vo: q: tenet deũ non poſſe velociorẽ motũ facere motu cęli: cõcludit illum eſſe finitũ vigore. rões aũt quas Ar. aduerſus pythagoreos. ⁊ platonẽ fecit: omnes remouẽt infinitudinẽ a ſeparatis: quę eſt affectio q̃titatis pręcdicamentarię: eã vero quę eſt q̃titatis vigoris tollere non vr̃ ex his rõnibus. veꝝ de his latius in codicillo: ⁊ fortaſſe in. 8°. hui⁹.

Auer. aũt att. φ ſi antiqui vellent īfinitudinẽ eſſe accñs per ſe ſeparatę ſubſtantię veluti ſunt q̃litates pͥmę elr̃i: proculdubio poſſent ſuſtinere infinitudinẽ eſſe pͥncᵐ: veluti pͥmę q̃litates ſunt. ⁊ ita vult φ rõ Ariſtotelis. non valeat: niſi tenẽdo īfinitũ eẽ accidẽs p accñs. ¶ Sed pace Auer. hęc defenſio nulla eſt: q: ſiue ſit accñs per ſe: ſiue per accñs: nũq̃ poteſt eſſe pͥncipium per ſe: ſed ſoluꝫ: aut inſtrumentariũ: aut diſpoſitoriũ. modo veteres infinitudinem ↄſtituerunt vt pͥncipale ⁊ per ſe pͥncipiuꝫ: ideo rõ Ar. eſt efficax ad hoĩes. ¶ Ulterius ſumit Auer. cõmẽ. 39. infinitum trifariã dici. aut in rebus intellectilibus. ⁊ hoc ẽ metaᶜᵃˢ: aut in rebus ſenſilibus: ⁊ hoc eſt phyſicũ: aut in rebus mathematici ⁊ medije: ⁊ hoc eſt mathematicum ⁊ medium. recte igitur Ar. applicat conſiderationem ad res ſenſiles: q: hęc eſt ppria phyſico: pręterminttit vlem de infinito contẽplationem: q: tranſcendit limites noſtrę conſiderationis. Hęc ex cõmento colligi poſſunt fructuoſa.

Margin notes (right): q̃d artẽ õ infinitate pͥmi. — diſa theologi a peripatheticis. — q̃ Auer. cõmẽ. 38. — ↄ auerro. — que auer. cõmẽ. 39.

¶ Ex ijs igitur logice conſideratis videbit̃ vtiq̃ ipſum non eſſe. Si nãq̃ ratio corporis eſt ſuperficie terminatũ eſſe: neq̃ intellectile: neq̃ ſenſile vllum corpus erit infinitum.

Expō ¶ Nunc de intẽto exequit̃. p̃mo ꝑ rationes cõmunes: quę logicę dicũtur propter rationes poſtea dicendas: ⁊ textus apud Auerroem reſoluitur in ſyllogiſmos ſic. omne corpus qḋ continetur ab vna ſuperficie aut pluribus eſt finitũ. oẽ corpꝰ cõtinet̃ vna aut pluribꝰ ſuꝑficiebꝰ. g̃ oẽ corpꝰ eſt finitũ. minor ꝓſyllogiʒat ſic. oẽ rotũdũ aut nõ rotũdũ corpꝰ vna vel pluribꝰ cõtinet̃ ſuꝑficiebꝰ. rotũdũ q̇dẽ vna nõ rotũdũ v̇o pluribꝰ: ſʒ oẽ corpꝰ ẽ rotũdũ aut nõ rotũdũ. igit̃ oẽ corpꝰ eſt vna aut plibꝰ ſuꝑficiebꝰ ꝯtentũ: q̃ erat minor. De rõne ſolã miorẽ p̃ncipalis ſyllogiſmi tãgit. dicẽs. ſi nãq̃ rõ corpis eſt ſuꝑficie terminatũ eẽ: neq̃ itellectile neq̃ ſenſile vllũ corpꝰ erit ĩfinitũ. Quo v̇o ad v̇ba attinet rõnes hę dicunt̃ logycę: aut q꞉ ſunt ꝑ cõia pluribꝰ ſciẽtys. nã cõpꝰ hic cõiter accipit̃: vt cõe itellectili: ſenſili: ⁊ medio corpi: aut q꞉ rõnes hę ſunt ꝓbabiles. qm̃ oẽ corpꝰ ſiue rotundũ ſiue rectũ ſiue cuiuſuis figurę eẽ terminatũ eſt neceſſariũ: ſed ꝙ oẽ corpus ſit tale: eſt verũ: ſed nõ per ſe notum. aduerſarius enim dicere poteſt eẽ aliqḋ corpus: vt ĩfinitũ: cuius nulla eſt figura.

¶ At v̇o neq̃ numerꝰ ita vt ſeparatꝰ ⁊ infinitus. numerꝰ. n. oĩs aut id qḋ numerꝫ hʒ: numerabile eſt. Si igit̃ numerabile numerari põt: etiã pertrãſiri poterit infinitũ.

Expō ¶ Ideʒ ſyllogiʒat in q̃titate diſcreta. Et p̊ ꝓponit ꝯñẽ. dicens. neq̃ numerꝰ ita vt ſeparatꝰ ⁊ infinitꝰ eſſe põt. ⁊ dixit ita vt ſeparatꝰ: q꞉ oĩs numerꝰ ſiue in ipſis vnitatibꝰ fuerit. ⁊ ſic eſt ſeparatꝰ: ſiue in ipſis rebꝰ: hominibꝰ: eqs: bobꝰ cõſtitutus. ⁊ ſic eſt cõiunctꝰ. eſt igit̃ ꝯ. ꝙ nullus numerꝰ eſt ĩfinitus: ſiue ſit ſeparatꝰ ſiue cõiunctꝰ. deide ſumit vnã ſuppoſitionẽ. vʒ. ꝙ oĩs numerꝰ ⁊ oẽ numerũ hñs eſt nũerabile: ⁊ ecõtra. oẽ numerabile ⁊ numerꝫ habẽs eſt numerus.

Syllo ¶ Tunc ſyllogiʒat ſic ꝑ ipoſe. oĩs numerꝰ numerari põt. aliqḋ infinitũ eſt numerꝰ. igit̃ aliqḋ infinitũ numerari poteſt. ꝯ eſt ipoſſibilis: ⁊ nõ ꝑꝑ maiorẽ. igit̃ ꝑꝑ minorẽ. ⁊ ita eius ꝯdictoriũ eſt verũ. nullũ infinitũ eſt numerꝰ. ⁊ ꝑ ꝯñs ſeq̇t̃ nullũ nũerũ eẽ ĩfinitũ ꝑ ꝯuerſionẽ in terminis. Inq̇t. ſi igit̃ numerabile ſiue numerꝰ oĩs numerari põt: tũc ſubĩtellecta minori infert: ẽt ꝑtrãſiri põt ĩfinitũ: ⁊ tũc arguas vt priꝰ. hęc ẽt rõ eſt logyca. aut q꞉ ex cõibꝰ pluribꝰ ſciẽtys: vt dic̃ Auer. nã hęc ꝓpõ. oĩs nũerꝰ eſt nũerabilis. ⁊ oẽ nũerabile in poꝰ põt eẽ in actu. eſt cõis pluribꝰ ſciẽtys: vt mathematicę ⁊ p̃hicę. aut q꞉ hęc ꝓpõ nõ eſt v̇a: niſi ḋ nuõ quo

Que ex ponos. aĩa nũerat: ⁊ nõ ꝓ rebꝰ nũeratis: vel nũerabilibꝰ: vel diſtĩctis: vt ſunt ptes alicuꝰ continui. ¶ Expoſitor aũt aſſerit vtraſq̃ eẽ dyalecticas ⁊ nõ demõſtratiuas. p̃ria q̇dẽ dyalectica eſt: q꞉ ꝯcedẽs corpꝰ ĩfinitũ: nõ ꝯcederet de rõne corporis termiari ſuꝑficie. Scḋa v̇o q꞉ ꝗ multitudinẽ poneret ĩfinitã: nõ diceret eã eẽ nũerũ: vel nũerũ hr̃e. q꞉ nũerꝰ addit ſuꝑ multitudinẽ rõnẽ mẽſurationis. eſt enim numerus multitudo mẽſurata per vnũ: vt dicit̃ in. 10. metaphy. Mihi aũt placet hęc moderatio.

¶ Phyſice v̇o magis conſiderãtibꝰ ex his: neq̃. n. cõpoſitũ: neq̃ ſimplex eẽ põt. cõpoſitũ q̇dẽ igit̃ corpꝰ nullũ eſt infinitũ. ſi elemẽta multitudine finita ſint: neceẽ eſt. n. plura eẽ aequariq̃ contraria ipſa ſemper: ⁊ non vnum ipſorum infinitum eſſe.

¶ Hactenus logice: nũc phyſice ⁊ hoc ꝓponit. phyſice v̇o magis ꝯſiderãtibꝰ ex ys patebit. Animaduerſiõe dignuʒ ꝙ Ariſto. rẽ hãc diſputat hic: ⁊ 3° celi. hic q̇deʒ ſupponẽdo nõ eẽ aliud corpꝰ p̃ter q̃ttuor elta. nã opĩo antiquoꝝ erat ꝙ cęlũ eẽt de nã q̃ttuor elntoꝝ. ſyllogiʒat ac ſi nõ ſit aliud corpꝰ p̃ter elnta. ꝯſueuit. n. ꝓcedere ex cõibus opĩonibus: anq̃ ꝓpriã inueſtigauerit. ¶ Scḋo ſupponit elnta eſſe numero finita. In 3° v̇o de cęlo poſtq̃ in p̃mo de cęlo demõſtrauit cęlũ eẽ alterꝰ nãę ab elntis. ⁊ in lib. 2° de gnõne: ꝙ nõ ſint niſi q̃ttuor elnta: nõ ex ſuppoſitõe: ſed ſimplr̃ demõſtrat nullũ eẽ corpꝰ infinitũ. Et hęc eſt cã replicatiõis ꝓblematis in 3° illo de cęlo. Quarę in his rõnibꝰ petit Ariſto. tãq̃ poſteriꝰ declarãda elnta nõ eſſe infinita. vt dicet̃ in 2° de gnõne. ⁊ nullũ eſſe corpꝰ p̃ter elntaria. Syllus igit̃ apud Themiſtiũ eſt hypotheticꝰ diuiſiuus ſic. ſi ſit corpꝰ aliqḋ ĩfinitũ aut cõpoſitũ ſiue mixtũ: aut ſimplex id erit. tria igitur facit apud Themiſtiũ: q꞉ p̃mo ꝓbat ꝙ nõ mixtũ: deinde remouet cauillum tertio ꝙ neq̃ ſimplex. Ꝙ quidem igit̃ nõ mixtũ: ſyllogiʒat ſic. ſi eſt mixtũ: aut ex oĩbꝰ elntis: aut pluribꝰ: aut vno. ꝓbat p̃mo ꝙ non ex vno: q꞉ oẽ corpꝰ nãle ĩgenitã atq̃ inſitã quãdã viʒ hʒ in ſe vt vel caliditatem aut frigiditatẽ: aut humiditatẽ: aut ſiccitatẽ. q̃re non põt eẽ ĩfinitũ: q꞉ ſua vis. erit ẽt ĩfinita: ⁊ ita cętera miſcibilia deſtruet. Inq̇t. Neq̃. n. ꝯpoſitũ: neq̃ ſimplex eẽ põt: cõpoſitũ q̇dẽ igit̃ corpꝰ nullũ eſt ĩfinitũ. ſi elnta multitudine finita ſint: vt ſupponẽdũ eſt: ⁊ qm̃ miſcibilia debent eẽ plura: inq̇t. neceſſe eſt. n. plura eſſe ad hoc vt ſit mixtio: ęquariq̃ ꝯtraria ipſa ſempꝛ: ⁊ nõ vnũ ipſoꝝ infinitũ eẽ: q꞉ ſic nõ mixtio: ſed deſtructio eſſet: nõ igit̃ põt corpus mixtum eſſe infinitũ ratiõe vnius elemẽti ĩfiniti.

¶ Nam ſi ignis q̇deʒ ſit finitus: aer v̇o ĩfinitꝰ: q̃q̃ vniꝰ corporis potentia minor ſit illa alterꝰ: atq̃ pars ignis aequalẽ aeris partẽ vi exuperet: nõ exuperatio illa numerũ hẽat aliquẽ: infinitum nimirũ corpus perſpicuũ eſt exuperare finitum atq̃ corrumpere.

Expō ¶ In tranſlatõe hac nihil adiecimus: nihilq̃ abſtulimus: niſi ꝙ orões male in latinũ ſonãtes ꝑpoſteras fecimꝰ: vt ſenſus clarior eẽt. vñ ꝗ barbaris afficeret̃ trãſlatiõibꝰ: vtat̃ nr̃a ꝑ explicatiõe vera Ariſto. Ariſtoteles igit̃ remouet cauillũ. vt paraphriʒat doctus Themiſtiꝰ. dicet. n. ꝗſpiã. corpꝰ ĩfinitũ eẽ: ſed minor potẽtia ꝯſtitutũ q̃ finituʒ. nã tñ magnitudo aeris exuperare magnitudinẽ ignis dicatur. vis tñ corpis minoris pollẽtior atq̃ amplior ſit q̃ maioris: ſoluit̃ hęc reſte dici tũc: cũ vtrũq̃ corpꝰ ſinẽ habeat ⁊ terminũ aliquẽ. i. cũ vtrũq̃ finitũ ſit. Quum v̇o alterũ fine careat: alterũ nõ caret: rõ nulla eſt: ⁊ ita licet aer ille: ꝗ maior eſt igne: ĩbecillior ſit igne: ſi tñ ꝑ adiectionem magnitudĩs q̃tulibet auctus fuerit: erit aliq̃ñ ꝑtãte ęqualis igni: eo ꝙ poterit. maiorẽ ẽt aſſeq̇ ſi augeat̃ idẽtidem. Quare ſi in ĩfinitũ creſcet: ẽt in ĩfinitũ ignẽ excellet: ⁊ ita cauillus nullus eſt. verba patent trãſlatiõibus ipſis.

¶ Nec vnũquodq̃ infinitũ eẽ põt. nam corpꝰ q̇dẽ eſt qḋ oĩ ex parte dimenſionẽ hʒ. infinitũ aũt ideterminate extẽſuʒ eſt: ĩfinitũ ꝓfecto corpus ꝑ oẽm erit dimẽſionẽ in ĩfinitũ dimẽſuʒ.

Expō ¶ Probauit mixtũ nõ poſſe eẽ ĩfinitũ propterea: q꞉ ſic ex vno elnto ĩfinito: ⁊ ſoluit cauillũ: nũc ꝓbat ꝙ mixtuʒ eſſe nõ põt ĩfinitũ: q꞉ oĩa vel plura elnta eiꝰ ſunt ĩfinita: ⁊ hoc ꝓponit dicẽs nec vnũq̃dq̃ elntoꝝ: vel plura illoꝝ ĩfinitũ eẽ põt. ꝓbat hoc enthymematice aſſumens in añte duo ⁊ inq̇t. nã corpus q̇dẽ eſt: qḋ oĩ ex ꝑte dimẽſionẽ hʒ: vt lon-

gitudinē:latitudinē:ꝛ altitudinē.hoc eſt pᵐ. Infinitū autē eſt extenſuꝫ indeterminate. hoc eſt ſine termino ꝛ fine. B eſt zᵐ. Ex his infert ꝯnē:ꝛ inqt. Infinitū ꝑfecto corpꝰ per oēꝫ erit dimēſionē in īfinitū dimēſuꝫ: tūc ſuppleda eſt rō: ꝙ.vꝫ.nō patiꝑ ſecū aliud in mixto: ꝛ ita nec oia nec plura eē pnt īfinita.nullū igiꝑ mixtū eē pōt īfinitū. ❡ Sꝫ dubitare ſolēt vn̄ teneat ꝯñā hꝫ Ariſt.ex illis duabꝰ ſumptionibꝰ.

Dubiuꝫ.

❡ Auerro.ſuppl'et ꝑ vnā regulā cōeꝫ.vꝫ.ꝙ qñ aliqd fuerit cōpoſitū ex duobꝰ:neċe eſt vt definitio illiꝰ cōpoſiti ſit cōpoſita ex defōnibꝰ illoꝝ duoꝝ. Vbi cā. qm̄ qꝛ definitio. corpus eſt illud qȯ expandiꝑ ad oēs ptes: ꝛ definitio īfiniti eſt illud qȯ nō hꝫ finē. Ex his ſequiꝑ ꝙ corpꝰ infinitū extēdaꝑ ſm̄ oēs ptes in īfinitū. ꝛ vult ꝑ ptes ſex dr̄ias poſitiōis: vt ſurſuꝫ ꝛ deorſū ꝑ lōgitudine:an̄ ꝛ retro ꝑ altitudine: dextrū ꝛ ſiniſtrū ꝑ latitudine. ❡ Addit Auer. vltra rōnē Ari.aliā:ꝛ inqt. Et ſi nos poſuerimꝰ īfinitū eē ī q̄dā pte ſic:ꝛ q̄dā nō:tē vnū īfinitū eē poſſet maiꝰ altero. nā poſſet addi ſibi ex ea pte q̄ finitū ē aliȯ corpꝰ ꝯtiguū:ꝛ tūc ꝯgregatū ex ābobꝰ erit maiꝰ q̄uis illoꝝ:ꝛ ita ꝑpoᵐ.

R.ᵒ auer.

❡ Recētiores diſputāt ꝯ Auer. an rōnes hꝫ duę valeāt:ꝛ breuibꝰ ſoluūt illas.p̄mā qdē eo:qꝛ definitio compoſita erit:corpus infinitū eſt corpus ſine fine:habens tres dimēſiones. Nam ex eo qꝛ corpꝰ habet treꝫ dimenſiones ex eo qꝛ infinituꝫ eſt ſine fine: nō ꝙ habeat dimēſiones infinitas: ſed eſt corpus ſine fine:ꝛ habēs tris dimenſiones. Secundā vero: qꝛ nihil prohibet infinitū excedi ex ea parte qua finitum eſt. Contra hos ſunt multę captiunculę: quę non ſunt dignę recitatione.

Diſputatio recentiorum.

❡ Uerum pro defenſione Ariſto. ꝛ Auerroys ſumendū eſt infinitum quoties addiꝑ alicui: reddere illud infinitū:cui addiꝑ:ꝛ oē ꝓſuppoſituꝫ requiſitum ad illiꝰ rationē. verbi cauſa.ſi addiꝑ longitudini reddit lineā infinitā. Si latitudini reddit longitudinē ꝛ latitudinē infinitas: qꝛ eē nō pōt latitudo nō ꝓſuppoſita longitudine.igiꝑ ſi addiꝑ altitudini:ſiue corpori: reddet altitudinē infinitā:ꝛ oia ꝓſuppoſita:vt latitudinē ꝛ longitudinē:qꝛ nō pōt altitudo eē nō ꝓſuppoſitis latitudine ꝛ longitudine. Ex his apparet vis rōnis Ari. ꝛ Auer.ꝙ nō pōt eē corpꝰ īfinitū:qn̄ ſiꝫ oi ex pte īfinitū:qꝛ eē nō pōt corpꝰ infinitū qn̄ intelligaꝑ infinitudo addi altitudini: ꝛ nō pōt addi altitudini qn̄ addaꝑ oibus ꝓſuppoſitis:ꝛ ita qn̄ ſit oi ex pte infinitū.ꝛ hāc deductionē ignorāt iuniores ꝛ reprehēſores illoꝝ.

Defenſio Ariſto. ꝛ Auer.

❡ Ex his oibus pꝫ elemēta ipſa actu remanere in mixto. Aliter rōnes Ariſt.nullę eſſent.

Nota de mixto.

❡ At vero neq̄ pōt infinitū corpus eē vnū: ac ſimplex:aut ſimplr̄: aut vt aliqui ſentiſit id qȯ eſt p̄ter elemēta : exquo haec generant. Sunt enim qui hoc infinitū faciunt: ſed non aerē aut aquā ne ipſoꝝ caetera ab infinito illo corrumpantur.habēt eniꝫ inter ſe cōtrarietatē. quādo aer frigidus : aqua humida : ignis calidus ſit: quoꝝ ſi vnū eſſet infinitū: corrupta iam eſſent caetera. ꝓpterea nunc aliud infinitū eſſe autumant: ex quo haec ſunt.

Expō

❡ Hactenꝰ ꝙ infinitū nō poſſit eē:aliūt.ꝙ nec ſimplex. ꝛ ꝓ ꝑponit hoc:ꝛ inquit. At vō neq̄ pōt infinitū corpꝰ eē vnū ac ſimplex.hoc eſt cōtinuū ꝛ nō mixtū: aut ſimplr̄: aut vt aliq ſentiūt id qȯ eſt p̄ter elemēta : ex quo hꝫ generāt: vt poſuit Anaximāder:q ꝯſtituit nāꝫ quādā mediā iter ignē ꝛ aquā:vt vaporē. Hꝫ eſt intētio. Sꝫ anteq̄ rē ꝓſequaꝑ: ꝓbat nullū elemētoꝝ eē poſſe infinitū ad intētionē illoꝝ ꝑ h ne ꝑ magnitudine viriū ſuarū reliq̄ corrūperet. Sūt .n.nunq̄ in elemētis ꝯrietates: vt aer humidus: aq̄ frigida:ignis calidus. Si igiꝑ vnū ex illis infinitū poſuiſſent: videbāt reliq̄ ſtatim corruptū iri.eſt.n.nā cōpertū: vt imbecilliora a valentioribꝰ obteranꝑ. ꝓpterea dederūt aliȯ infinitū eſſe: ex quo hꝫ ſunt.qȯ ſit igni ꝛ aeri amphybiū ancepſq̄. Quo vō ad vba attinet:Ariſt. vult aerē eē frigidū:aquā hūidā:aut qꝛ nō curat de exēplis:aut fortaſſe in grecis codicibꝰ ē trāſpō:ꝛ dꝫ legi aerē hūidū: aquā fridā. De mēte igiꝑ veteꝝ colligimꝰ nullū ſimpliciū poſſet eē infinitū:reſtat diſputemꝰ de corpe meᵒ:ſiue amphybio igni ꝛ aeri:ſiue de vapore. qȯ ꝑꝑ infinitā ex eo factā gnōnē aſſerunt infinitū eſſe. Poſtea de elementis redibit.

❡ Sed ipoſſibile eſt tale corpus eſſe:nō ſolū ex ea parte:qꝛ infinitū eſt. (De hoc eniꝫ cōmune qd eſt dicendū de oi ſilr̄ ꝛ aere ꝛ aqua ꝛ quouis alio:) ſed ex ea parte:qꝛ eſt tale ſenſile corpus:p̄ter ea q̄ vocanꝑ elemēta.oē eni in id diſſoluiꝑ:ex quo etiā cōſtat. quare p̄ter aerem: ꝛ ignē: ꝛ terrā: ꝛ aquā corpꝰ hic aliud qȯdā eēt. qȯ quidē nullū apparet tale.

Expō

❡ Tale corpus mediū amphybiū aeri ꝛ igni poteſt dupliciter ipugnari. vno modo ex ea parte: qua ponitur alteriꝰ naturę ab elemētis. alio modo ex ea parte qua infinitū ē. ❡ Confutat igiꝑ ipſuꝫ. Primo ex ea parte qua poniꝑ alterius naturę ab elementis:qꝛ ex ea parte:qua poniꝑ infinitum:habet cōmunē cōtradictionē: veluti ſimplex corpus quod ponitur infinitū.ꝛ hoc ꝑponit:ꝛ verba tranſlatione patent.cōtradictio igiꝑ ꝓpria eſt:ſi tale corpus amphybiū eſſet:ex quo cuncta cōſtarent: tūc reſolutio aliquādo fieri in illud appareret.modo nullū apparet corpus p̄ter elementa ꝛ mixtū.igiꝑ tale corpus: nullū eſt.

Dubiū.

❡ Sed ambiges. ❡ Primo.qꝛ Ariſtote.negare nō poteſt vaporē:qui corpus ſunt mediū inter aerē ꝛ aquā:neq̄ exhalationē: q̄ amphybia ē igni ꝛ aeri:vt patet in meteoris. igiꝑ tale corpus nō eſt negandū.

Prima

❡ Scdo.qꝛ in reſolutione mixti nullum elementū purū videꝑ:qꝛ elemēta pura videri nō poſſunt.igiꝑ ratio Ariſt.poſſet eſſe cōtra Ariſt.

2.dubiꝰ.

❡ Dici poteſt ad primū.ꝙ Ariſto.nō negat corpora illa media: ſed vult nullū eſſe mediū ex quo cuncta conſtent:qꝛ in reſolutione nō videmus ſemper illud remanere.

Solō prime.

❡ Ad zᵐ dico ꝙ licet nō videnꝑ elemēta pura: videnꝑ corpora in quibꝰ elemēta pura pdominanꝑ:ex quibꝰ fiunt: ꝛ in quę reſoluūtur mixta:quicquid velint alchimici.

Solō ſcunde.

❡ Neq̄ igiꝑ ignis:neq̄ aliud quicq̄ elementorum infinitū eē poteſt. oino enim ꝛ p̄ter id qȯ infinitū ſit ipſorū aliqȯ: vniuerſum ipſum (q̄uis finitū ſit) ipoſſibile eſt aut eſſe aut fieri vnū qd ipſoꝝ: velut heraclytus ſentiebat. dicens. oia tandē cōuerti in ignē.

Expō

❡ Confutato corpore illo medio ex ea parte qua ponebaꝑ mediū:nunc cōmuni ratione refellit omne ſimplex corpꝰ infinitū:ſiue ſit mediū: ſiue elementū extremū. Et primo arguit cōtra corpus ſimplex. ꝛ ſyllogiſmus eſt.ſi aliquod elementoꝝ eſſet infinitū: tandē vniuerſus mundus conuerteretur in illud.ꝛ hoc deſtruit.dicens. omnino enim ꝛ p̄ter id quod infinitū ſit ipſorū aliquid vniuerſuꝫ ipſum (q̄uis finitū ſit.) īpoſſibile eſt aut eſſe aut fieri vnū quid ipſorū.quaſi dicat. ꝙ eſt ipoſſibile vniuerſum conuerti in aliquod elementoꝝ: ſiue elemētū ſit finitū ſiue infinitū: velut Heraclytus ſentiebat dicens omnia tandē conuerti in ignem. Sic igitur vniuerſum conuerti in igneꝫ eſt nō modo impoſſibile ex ea parte qua ignis eſſet infinitus:ſed

ex ea parte: quia īpoſſibile eſt ſimpliciter: ⁊ ita conſequēs eſt ſimpliciter impoſſibile. Propterea adiecit. ⁊ preter id quod infinitū ſit ipſoꝝ aliquid: quia ſiue aliquod ipſoꝝ ſit infinitū: ſiue nō. vniuerſum conuerti in aliquod ipſoꝝ
Auer roes com mēto.46
eſt ſimpliciter impoſſibile. ¶ Auerroes vero reſoluit textum ad duas poſitiones. Una eſt ꝙ aliquod elementoꝝ eſt infinitū quicquid ſit illud. Alia eſt Heracliti: que ponit omnia finita: ſed qđ aliquod eorum vt ignis excellit cetera viribus ⁊ potētia adeo vt demū oīa corrūpat in ſuiqꝫ nāz vertēs. vult mō ꝙ Ariſt. ꝯdicit pme poſitiōi ponētis aliqđ illoꝝ infinitū. Scđe vō ꝯdicet in libro celi. et in meteoris: ⁊ vbi ꝓbabit ſimplr mundū nō poſſe corrūpi. hec ex cōmento colligi poſſunt.

¶ Eadē aūt ratio ⁊ ad illud vnū cōueniet: qđ pter elemēta nāles faciūt. oē.n.ī ꝯtrariū ex cōtrario: ceu in frigidū ex calido mutat̄.

¶ Nunc applicat eādē rōnē illi corpi medio. qđ nāles ꝓpe gnōnē autumāt. nā illud tale oꝫ hr̄e quādā ꝯrietatē ad ea elemēta: q̄ ex illo fiūt. ſiqdē oīs mutatio fit ex ꝯrio in contrariū. quare tale corpꝰ mediū rōne ꝯtrarietatis deſtruet cuncta: velut de elementis dicebatur.

¶ Oportet etiaꝫ hinc conſiderare de quolibet vtrū eē poſſit vel nō poſſit corpꝰ aliqđ ſenſile infinitū. Oꝫ itaqꝫ nullū penitꝰ ſenſile corpꝰ eſſe poſſit infinitū: hinc patebit. nam omne ſenſile corpꝰ alicubi eſſe aptū eſt: atqꝫ locꝰ eſt qdam cuiuſqꝫ: ⁊ ideꝫ partis ac totius: ceu vniuerſae telluris glebaeqꝫ vniꝰ. itēqꝫ ignis ⁊ ſcintillae.

¶ Hactenus ſpeciatim ꝙ nō ſit corpꝰ infinitū: ꝓbauit. nūc vniuerſaliꝰ rem ꝓponit. dicēs. opꝫ etiā hinc cōſiderare de quolibet vtrū eē poſſit vel nō poſſit corpꝰ aliqđ ſenſile infinitū. hec eſt intētio gnālis de quolibꝫ. Qua qdē ſuppoſita petit duo. Primū ꝙ oē ſenſile corpꝰ ſuapte nā aptū eſt alicubi eē. ꝯtra ēt cuiuſqꝫ corpis ſenſilis ſemꝑ eſt locꝰ qdā nālis. Scđꝫ eſt ꝙ idē ſit locꝰ alicuiꝰ totiꝰ corpis ſenſilis ⁊ cuiuſqꝫ illiꝰ ꝑtis: ceu vniuerſe telluris ⁊ vniꝰ glebe. itemqꝫ ignis ⁊ ſcintille. he ſunt due petitōes: quas Ariſt. in hoc ꝓ-
Auer roes com mēto.48
ceſſu cōſtituit. ¶ Auer. aūt addit 3am. vꝫ. ꝙ oē corpꝰ hꝫ locū nālē ⁊ locū nō nāleꝫ: ita vt in nāli q̄ſcat: ⁊ cū eſt extra ipſum: moueꝛ ad illū naturaliter. hanc Ariſto. tacuiſſe aſſerit: quia ſequitur ex ſecunda.

¶ Quare ſi id ſimilare ſit: aut imobile erit: aut ſemper mouebit̄. qđ qdem eſt ipoſſibile. Nā cur potiꝰ deorſum q̄ ſurſum: aut ad quemuis locū moueret̄. dico autēꝫ vt ſi gleba ſit: quorſum ipſa mouebit̄: aut vbi manebit. corporis enim ſimilaris locus ipſe infinitus eſt. occupabit igit̄ vniuerſum locū: ⁊ quonāmodo. quae nam igitur ipſius quies: aut vbinam erit: ⁊ quis praeterea motus: an vbiqꝫ manebit. non mouetur ergo: aut ad omnem locum mouebitur. non ergo quieſcet.

¶ Mihi locus iſte difficillimꝰ eſt tam in grecis q̄ in latinis verbis. videt̄ tñ mihi cū Themiſtio eē ſic textꝰ introducēdus. Si corpꝰ vllū infinitū ſit: aut ex partibꝰ cōſimilibꝰ cōſtabit. qđ greci tū homogeniū tū homoides vocāt. aut ex partibꝰ diſparibꝰ. hoc eſt mēbris gñe ⁊ nā differentibꝰ. qđ heterogeniū: aut anomion dicūt. Primo deſtruit ꝙ nō homogeniū: qꝛ vbi homogeniū: locꝰ cenſebit̄ idē totius ⁊ partiū: atqꝫ eque infinitꝰ totius ⁊ partiū. Tunc arguit vt exponit Themiſtiꝰ. quare ſi id ſimilare ⁊ homogeniꝫ corpꝰ ſit: ꝑs illiꝰ ſubaudi aliqua: aut imobile erit: aut ſemꝑ mouebit̄. Ecce q̄uo diſiunctionē refert ad partē illius. nō ad totū: vt expoſitores blactericāt. aſſerit āt vtrūqꝫ eſſe ipoīe: qꝛ tolleret̄ definitio nāe: vbi alterū q̄etis ſiue motꝰ ſiue q̄es tolleret̄. Et pͦ ꝓbat ꝙ nō mouebit̄ pars illiꝰ: qꝛ nō eſt determiatū vbi aſſignare q̄ moueat̄: cū locus ſit infinitꝰ: aut ipſaꝫ oꝫ moueri ad oēm illiꝰ infiniti loci partē. inquit. Nam cur potiꝰ deorſum q̄ ſurſuꝫ: aut ad quēuis locuꝫ moueret̄: vt ſi gleba ſit ꝑs illa quorſus ipſa mouebit̄. Sic igit̄ pꝫ illā moueri nō poſſe. Qđ vō neqꝫ q̄eſcere: ſimili rōne declarat̄. ⁊ iquit. aut vbi manebit. corporis.n. infiniti illiꝰ ſimilaris locus ipſe infinitꝰ eſt. igit̄ ſi oꝫ manere in qualibet illiꝰ infiniti loci pte: opꝫ illā occupare vniuerſuꝫ locū illū infinitū. ⁊ hoc nō videt̄. Primo. qꝛ nō appet quonāmō poſſit finitū qd occupare infinitū. Scđo. qꝛ nō videt̄ quenā ſit illiꝰ ꝑtis q̄es. vtrū verſus dextrū vel ſiniſtrū: aut vbinā erit. Tertio. nō videt̄ q̄s fuerit ille motus quo ꝑuenit ad partē illiꝰ loci in qua quieuit: an vbiqꝫ manebit. nō g̊ moueꝛ: aut ad oēm locū mouebit̄. neqꝫ g̊ q̄eſcet: ⁊ ita neutrū dici pōt. ¶ Sꝫ dubitat̄. ¶ Prio. qꝛ ꝑ
Dubōes. Prima.
hāc cōeꝫ ꝓbarē terrā nō eē: qꝛ ſi eēt: vel eiꝰ aliq̄ ꝑs eſt immobilis: vel ſemꝑ mouebit̄. nō ſemꝑ mouebit̄: qꝛ nō magis ad vnā loci totiꝰ partē q̄ ad aliā: nō q̄eſcit ꝑ idē. igī ſi rō de īfinito valet: ⁊ de terra vniuerſa: ac quolibꝫ elemēto valebit. ¶ Scđa dubitatio eſt. qꝛ dicerē īfinitū eē: ⁊ nul-
Scđa.
lam ipſius partē poſſe moueri: ſꝫ q̄eſcere ſemꝑ q̄ete totiꝰ.
Cōtra nouū expoſitorem.
¶ Dubitatio vō: quā fecit nouꝰ expoſitor: nō eſt ad ꝓpoſitū. credit.n. Ariſt. duxiſſe ad hoc ipoīe ꝙ corpꝰ illđ: aut ſꝑ q̄ſcet: aut ſemꝑ mouebit̄. hec nō eſt ad ꝓpoſitū. qm̄ ſyllogiſmus Ariſt. de parte illiꝰ ꝓcedit: ⁊ nō de vniuerſo illo.
Solō
¶ Propter hec dici pōt ad pͫm ꝙ Ariſt. in rōne ſuppoſuit vnū eē locū totiꝰ ⁊ ꝑtis: ⁊ locū illiꝰ īfiniti eē īfinitū: ⁊ ꝙ illius ꝑs aliq̄ moueat̄. mō nō eſt ad ꝓpoſitū de terra: qm̄ locus terre eſt finitꝰ vt centrū totiꝰ: ad qđ q̄lꝫ ꝑs mouebit̄: ſi ſit ſepata a toto. at locꝰ illiꝰ corpis eſt īfinitꝰ: ad cuiꝰ ptē oēꝫ pōt moueri ꝑs aliq̄: ⁊ ois ꝑs. ¶ Ad 2m dici pōt ſaltē de poſſibili poſſe aliquā ptē moueri: vt pͦ huiꝰ ꝯ parmēidē dixit. Modo hoc poſito in eē: ſequit̄ ꝑdictū ipoīe: vt dctū eſt. ⁊ hoc ſufficit. ¶ Auer. aūt: pace ſua dixerim: locū hūc
Adūſus Auer.
nō recte iterptat̄: vt pꝫ legēti ipſuꝫ. facit.n. ſylluꝫ diuiſiuū trimēbrē: ⁊ ꝯſtruit illiꝰ q̄ālꝫ ptē. vbi ꝑfecto in textu mō illo nō legit̄: vt ex noſtris ⁊ veteribꝰ trāſlatōibꝰ plane cōſtat. ſepe.n. ex malis q̄s habebat trāſlatiōibꝰ bonꝰ Auer. dormitat. ¶ Dubitāt iuniores: qꝛ nō videt̄ locū eē eūdeꝫ
Dubitaꝫ tertia.
totiꝰ ⁊ ꝑtis. nā tūc ꝑs eēt equalis toti: qꝛ locꝰ eſt eq̄lis locato. igit̄ ſi idē eēt locꝰ totiꝰ ⁊ ꝑtis: idē eēt eq̄le vtriſqꝫ: et ita illa eēnt equalia inter ſe. hic iuniores diſputāt inter ſe.
Ptis pō
¶ Quidā dicūt eūdē eē locū totiꝰ ⁊ ꝑtis cōtinue toti: nō tñ eodē mō. nā totiꝰ ꝑ ſe. ꝑtis vō ꝑ accñs. at ꝑtis diſcontinue idē eſt locꝰ ꝑ ſe: q̄ totiꝰ: ita vt ſcintilla ignis diſcōtinua nō ſituat̄ nāliter: niſi occupet totū cōcauū ignis. vñ ſi ad imaginationē nihil ignis eēt in cōcauo pter vnā ſcintillaꝫ illa ſe extēderet quouſqꝫ totū cōcauū occuparet. ¶ Ariſ. igit̄ loquit̄ de parte: quatenꝰ illa eſt a toto diſcōtinua: qꝛ ꝑ illā hoc mō ſumptā ſyllogiꝫat. nō aūt de parte cōtinua toti. cū illa vt ſic nec per ſe moueat̄: nec ꝑ ſe loceꝛ. hanc poſitionē (vt mihi videt̄) iuſte refellūt alij iuniores. ⁊ maxie
Confutatio.
quo ad illud qđ cōcedunt de occupatione totius concaui facta ab vna ſcintilla. Primo qꝛ ſic vnū minimū eēt aptū occupare per ſolū motū localē totū lune concauū rarefaciendo ſe. quod nullus diceret. ¶ Scđo. qꝛ tūc aliqua ꝑs illius ignis per ſolū motū localē eſſet apta acqrere maiorem raritatē q̄ ſit ſūma: vt in caſu vbi per imaginationē

vniuerſus ignis. a cócauo remoueret vna ſcintilla ſola remanēte. n. illa (vt dicūt) deberet ſe extēdere per totum. ¶ Tertio. ſequit̃ ꝙ vnū minimū ignis per imaginationē eēt. ei poſſet cq̄le vniuerſo igni: vt ſi remoueret̃ vniuerſus ignis ſolo vno minimo remanēte. hę rōnes rōnales ſūt: vt mihi videt̃. nō eni3 aurib⁹ boni viri ſonat vt ſcintilla vna ignis ſumē rara in ꝓpria ſphera exiſtēs poſſit vniuerſum cócauū occupare remoto vniuerſo igne. ¶ Propter hec aliter fingūt ⁊ (vt mihi videt̃) deteri⁹. volunt. n. ꝙ remoto vniuerſo igne: illa ſcintilla nō occuparet totū: q2 eēt in toto cócauo rōne partis: velut leo eſt in cęlo rōne aeris: q tandē eſt in coelo. ¶ Propterea Ariſto. vult. nō ꝙ gleba moueat̃ occupādo totū locū infinitū: ſ3 ſufficit ad illū ſm ſe totū: vel ſm partē ſe hēre. ¶ S3 hec reſpōſio vitat vnū: ſ3 incidit in pei⁹. vitat enim illud abſurdū de occupatiōe toti⁹: quā faceret ſcintilla. Sed reddit rōnē Ariſto. imbecillā. nā dicerē partē illā ſemp qeſcere: q2 ſemp eſſe pōt in parte totius loci infiniti. ⁊ ſic eēt in vniuerſo loco: quia in illius parte: ⁊ generatim qcqd ipſi dicerēt: nos reſpōderemus rōni Ariſt. ¶ Ego vō cū Themiſtio ſentio: q ita ſcribit. nō ꝙ eadē exeq̄taq3 moles ſit vtrūq3 cōplectēs: ſ3 ꝙ quēadmodū ipſi toti ſupern⁹ aut infern⁹ peculiaris eſt locus. ſic itē peculiaris ⁊ partib⁹. Ecce q̄ inquit. ¶ Ubi p̊ debes ſcire ꝙ ſi eſſet corp⁹ aliqđ nāle. infinitū: ipſu3 eēt naturaliter ſurſum ⁊ naturalr deorſum: naturalr in dextro ⁊ ſiniſtro: ⁊ reliqs poſitionis differētys. nā eſſet occupās oē3 locū: ⁊ ita cū debeat habere locū naturalē: oēs hi loci eēnt ſibi nāles. Ex his ſequit̃ vt quęlibet illius ps: vt ſcintilla: ſiue gleba: etiā habebit ſibi peculiarē oēm illū locū: vt ſurſum ⁊ deorſum. q2 idē eſt locus ſpecie totius ⁊ partis in ſimilaribus. ¶ Tunc quo ad ꝓpōnem Ariſto. dico ꝙ ipſe vult eunde3 eſſe locū ſpecie totius ⁊ partis. vt ſupernū locū eſſe totius ignis ⁊ ſcintillę. nō aūt eundem eſſe locū numero: q2 ſcintilla recte ⁊ naturaliter locat̃ ſi in cęli ea parte collocet̃: quę eſt ad ortū: aut ad quē vis aliū ſitum. Similiter gleba naturaliter eſt in loco ſi ſit in inferno ſitu. vbicūq3 fuerit. ¶ Quo vero ad rōnē illa Ariſto. rō videtur efficax. q2 ſumit partē aliq̄ illi⁹ diſcontinuā a toto: cū ſit polē: ⁊ arguit ꝙ erit ſemper in motu ⁊ ſemp quieſcens. Semper in motu: q2 nūq̄ erit in loco ſibi naturali tm̄: q2 cu3 idem ſit locus totius ⁊ partis: ⁊ vniuerſum illud hēat oēm locū: etiā pars illa: ⁊ ita nūq̄ quieſcet. q2 nūq̄ erit in loco aliquo. ita vt nō ſit apta eſſe in alio ⁊ ſic nūq̄ qeſcet. quia nullibi pōt quieſcere: cū nullus ſit locus ſibi naturalis ſolus. Et ſic p3 vis rōnis ⁊ ſenſus ꝓpoſitionis.

2. ratio.

Confutatio.

Propria ſolutio.

¶ Sin vō vniuerſu3 ipm diſſimilare ſit. Diſſimilaria quoq3 erūt loca ipſa: ⁊ primo qdē corpus vniuerſi ipſi⁹ nō erit vnū niſi tactiōe.

¶ Cōfutat nūc alterā ſyllogiſmi partē: ⁊ ꝓbat ꝙ vniuerſu3 illud qđ aſſerūt infinitū nō pōt eſſe heterogeneū: ſiue anomion hoc eſt diſſimilare: q2 tūc loca partiū vniuerſi erūt diſſimilaria: ⁊ hoc improbat primo: q2 tūc corpus vniuerſi illius infiniti non erit vnum: niſi contactiōe: qđ reputat impoſſibile. Quo vero ad verba greca attinet vniuerſum ſiue mundus grece eſt pan: rōnabiliter vero Ariſto. applicauit ſyllū ad vniuerſum ſiue mundū: aut quia antiqui infinitū quod poſuerunt: voluerunt eſſe mundum: vt primo cęli habetur: aut quia ſi habetur ipſum mundum non poſſe eſſe infinitum: de quo magis videtur: ſtatim habebitur nullum aliud eſſe poſſe.

¶ Deinceps illi⁹ partes aut ſpecie finitae ſunt: aut infinitae. Finitae quide3 etiā eſſe nequeūt. erunt enim aliae quidem infinitae: aliae vero non infinitae: ſi vniuerſu3 infinitū ſit. vt ignis aut aqua. Sed tale corruptio eſſet in cōtrariys ipſis. velut antea dictum eſt. Et propter hoc: nullus naturaliū infinitum ipſum vnūq3 ignē aut terram fecit: ſed aut aquam: aut aere3: aut horum medium: quoniam horum locus manifeſte determinatus erat. at illa vtrobiq3 eē. poſſunt: ſurſu3. v3. ⁊ deorſum.

¶ Quia rō tacta videt̃ non eſſe abſurda: quia poſſet concedi infinitū eſſe: ⁊ nō vnum ſimpliciter: ſed cōtactu: vt concedunt de mūdo: hac de cauſa facit ſecundā rationem. Et erigitur ſic. partes illę diſſimilares hoc eſt diuerſę genere ſiue ſpecie: aut numero finitę ſunt: vt q̄ttuor: vt eſt rei veritas: aut numero infinitę. primo ꝓbat ꝙ eſſe nō poſſunt numero finitę: vtpote quattuor: q2 op3 vt aliç illaru3 ſint finitę. Aliç infinitę ſi debet vniuerſum eſſe infinitu3. non enim poteſt aliquod vniuerſum infinitū eſſe: niſi partib⁹ numero cōſtet infinitis: aut numero finitis: ſed dimenſione infinitis: ⁊ ita op3 vt aliquę ſint finitę vt ignis ⁊ aqua. modo hoc eſſe nō poteſt: quia tale ſiue talis conceſſio poneret cętera finita corrūpi: ⁊ ſola infinita remanere. vt dictum eſt. Confirmat hoc a ſigno: quia nullus naturalium poſuit ignē ⁊ terram infinita. Tu3 quia contraria: ne pręnimia magnitudine cętera corrumperet. Tum quia loca ipſoꝝ determinata ſunt: vt deorſu3 terra. ignis ſurſu3. intermedia vero quia nō contraria: ⁊ quia loca ſunt non ita determinata: poſuerūt infinita: quę ratio docet non poſſe eſſe aliquod elementorum infinitū: quod ſit pars diſſimilaris illius vniuerſi: quia cętera corrumperet. Propterea ait. quoniam horum. ſcilicet. ignis ⁊ terrę locus manifeſte determinatus eſt: vt ignis ſupernus: terrę infernus. at illa videl3. intermedia vtrobiq3 eſſe poſſunt: ſurſu3. v3. ⁊ deorſum: cum ſint grauia ⁊ leuia in reſpectu. Sic igitur patet ptes diſſimilares vniuerſi iſiniti nō poſſe eē nuō finitas.

¶ At ſi infinitae ⁊ ſimplices ſunt: erunt ⁊ loci infiniti ⁊ elementa infinita. ꝙ ſi hoc eē neq̄at: erunt ⁊ loci finiti: ⁊ vniuerſum finitum ſit neceſſe eſt.

¶ Nunc deſtruit aliam partem: ⁊ probat partes illas diſſimilares non poſſe eſſe infinitas. nam cum ille ſint partes vniuerſi: erunt elementa ⁊ ſimplicia corpora. modo nec loci nec elementa eſſe poſſunt infinita: vt nunc petit: vt poſterius declarandum.

¶ Impoſſibile nāq3 eſt vt non coęqua ſint locus ⁊ corpus. neq3 eni3 locus vllus ſimul maior eſſe poteſt q̄3 quantſcunq3 eſſe poteſt corpus: neq3 corpus maius q̄3 locus ipſe. na3 aut vacuum aliquid erit. Simulq3 cum hoc corpus non infinitu3: aut corpus aliquod erit: qđ nuſq̄3 aptum natum eſt eſſe.

¶ Quo quidē ad tranſlationē. In gręcis codicibus inuenimus verba Ariſto. tranſpoſita: velut a gręcis expoſitoribus habemus. ideo recte verba ⁊ orationes latinas fecimus: nihil tn̄ pretermiſimus. Quo vero ad ſenſus: q2 ex infinitate corporū concluſit infinitatē locorū: vt oſtenderet eſſe id non iniuria factū. docet qualem corpus ⁊ locus inter ſe rationem habent: quę ex tranſlationibus noſtris eſt manifeſta. ¶ Ex omnib⁹ his Auerroes in calce cōmēti colligit ſyllogiſmū: quē Ariſtoteles intendit: qui ſic componitur. omne quod eſt in loco ſibi ęquali: eſt finitū. quo-

Que ... roca ... mēto. 4

niam infinitū non dicitur equale. omne corpus ſimplex eſt in loco ſibi equali. igitur omne corpus ſimplex eſt finitum. ¶ Sed hic emergūt dubiōnes: que ex verbis cōmenti ſolui poſſunt.

Prima dubitatio.

¶ Prima eſt vnde valeat illud enthymema. ſin vero vniuerſum ipſum diſſimilare ſit. hoc eſt partiū diuerſe ſpeciei: diſſimilaria quoqꝫ erūt loca ipſa. ¶ Reſpōdet Auer. & inquit. & iſta propoſitio apparet ex hoc: quia omne corpus ſimplex habet locū naturalē. vbi igitur vniuerſuꝫ eſſet corpus heterogeniū: eius partes eſſent elementa diuerſe ſpeciei: & corpora ſimplicia. modo vnicuiqꝫ corpori ſimplici locus competit peculiaris & vnus.

2. dubit⁹.

¶ Secūda dubitatio eſt. quia ipſe ponit partes talis vniuerſi eſſe contrarias. quod falſum eſt de celo ipſo. cui nihil eſt cōtrarium.

Solutio Auer.

¶ Reſpondet Auerroes. & hoc non eſt verū niſi de corporib⁹ que mouenť motu recto. & hoc ſignificat ꝙ perſcrutatio eius hic eſt de hac natura. quoniā non apparuit hic aliā naturā eſſe. ſic igitur dictū Ariſto. eſt verū ſuppoſito celo eſſe eiuſdeꝫ nāe cum elementis: donec res hec ꝑficietur .3. celi. quo fit vt celū ipſum habeat aliquid cōtrarij.

Tertia.

¶ Tertia dubitatio eſt. quare loca ignis: & terre ſunt terminata: atqꝫ nullo modo conuenientia. at loca mediorum ſunt indeterminata: cū aque ſurſum & deorſum ferātur. ſimiliter aer.

Solutio auerrois.

¶ Reſpondet Auer. hoc pro tanto eſſe: quia ignis nō habet niſi leuitatē tm̄: terra grauitatē ſolū. ideo loca eorū ſunt definita: & valde contraria. aqua vero & aer habent vtrūqꝫ. ſ. grauitatē & leuitatē. aer enim eſt leuis in loco aque & terre: & in grauitate aſſimilatur aque. in leuitate autē aſſimilatur igni. Similiter eſt aqua. Eſt enī grauis in loco ignis & aeris: & leuis in loco terre. Sic igiť ignis & terra definita habent loca. quia ſimplices habent motiuas qualitates. Intermedia vero indiſtincta: qꝛ qualitates habent mixtas.

Replica.

¶ Sed hic dubitať: qꝛ tunc aer & aqua cōponerenť ex terra & igne.

Reſpōſio auerrois.

¶ Propterea Auer. 4. celi. cōmento. 26. inquit. Et nō eſt intelligendū ex hoc quod dicit. ꝙ due potentie exiſtunt in medijs his: queadmodū contraria exiſtunt in medio. ver. g. ſicut albū & nigrū exiſtunt in rubro: quoniā ſi ita eſſet: tunc aqua & aer cōponerentur ex terra & igne. ſed eſt itelligendū ꝙ due potentie exiſtunt in eis ſm̄ cōparationē: ex quo nō ſequitur vt ſint compoſita & reliqua.

Reſpōſio ſimplicij.

¶ Simplici⁹ vero autumat media elementa componi ex extremis: & mixta eſſe etiā ex qualitatib⁹ extremis: que res in libro deſtructio deſtructionū diſputata eſt diſputatione prima in ſolutiōe vndecimi dubij. Sed in libro celi diſputabiť melius: quia hic res hec obiter tacta eſt.

Quarta

¶ Dubitareť etiam quarto cur addidit poſitionē hanc de elementis. videlicet. ꝙ extrema nō poſſunt eſſe infinitā: ſed media ſic.

Reſpōſio auerrois.

¶ Reſpondet Auerroes poſitionē hanc eſſe additā: aut vt ab illa ſumat vnū cōtrarium corrumpere alterū: cū ſit fortius illo: aut vt habeat illa eſſe finita ob locorum determinationeꝫ: vt fuit dictū in textu. hec ex cōmento colligi poſſunt.

¶ Anaxagoras vero de ipſi⁹ infiniti quiete abſurde loquitur. aſſerit enim infinitū ipſum ſeipſo firmari. idqꝫ ex eo euenire: quia in ſeipſo eſt. quādo nihil aliud ipm̄ cōtineat: quaſi vbi aliqd ſit: ibi eſſe aptū conſiſtere.

¶ Anaxagoras enixus eſt reddere cauſam: cur immenſuꝫ illud chaos imobile eſſe voluerit. aſſerebat enim chaos illud infinitum ſeipſo fulciri: idqꝫ ex eo euenire: quia in ſeipſo eſt: quippe cum nihil aliud ipſuꝫ contineat: quaſi vbi aliquid ſit aſſerens ibi eſſe aptum conſiſtere: & ſic euitare eſt enixus queſtionem.

¶ Sed hoc non eſt verū. naꝫ eſſe poteſt aliqd vi alicubi: & non vbi aptū eſt eſſe.

¶ Sed Ariſtoteles hoc abſurdū refellit. ¶ Primo quia illius fundamentū eſt falſum. nam nō eo loci in quo queqꝫ res eſt: ſemper naturalis eſt quies. poteſt eniꝫ inuita atqꝫ vi res aliqua aliquo loco detineri: in quo naturaliter nō quieſcit: vt lapis in tecto pendens. & ſic fundamentuꝫ falſum eſt. ¶ Auerroes autē reducit fulcionē Anaxagore ad oppoſitū. arguit enim ipſe ſic. infinitū nō habet locū ad quē moueri poſſit. igitur quieſcit: quieſcit alicubi. igiť aptū eſt quieſcere ibi: aptuꝫ quieſcere ibi. igiť naturaliter quieſcit. reducit igitur argumentū in contrariū: quia propter carentiā loci: in quē moueri poſſit: nō debem⁹ arguere niſi quietē violentā: vt ſi gleba deſcēderet vſqꝫ ad culmen caſtri: & ibi detinereť. patet eam ibi vi quieſcere. tūc ad formā dicerē. infinitū ſi eſſet: quieſcere ob carentiā loci: ad quē moueri poteſt. ſed negať ſi quieſcit: ꝙ ſit aptum quieſcere ibi: quia poteſt aliquid vi detineri. hec ex calce cōmenti colligi poſſunt.

Que mē roce commēto. 30.

¶ Inſuper etiam quāuis: quia maxime nō mouetur totum: ob hoc ꝙ in ſeipſo firmať: atqꝫ in ſeipſo eſt: imobile eſſe neceſſe eſt: propter quid tamen non eſt aptum moueri dicendum erat. non enim ſat eſt hoc modo dicendo euadere. hac nāqꝫ ratione fieri poteſt etiam aliud quoduis corpus non moueať: nihil tamen ꝓhibeat eſſe aptum moueri.

¶ Secundo reprehendit Anaxagorā quo ad aliud. arguebat eniꝫ. chaos illud infinitū in ſeipſo firmatur: atqꝫ in ſeipſo eſt. igitur eſt imobile. obijcit modo Ariſtoteles. dicēs. propter quid tamen nō eſt aptū moueri: dicendū erat. nō enim dicendo modo illo: quia in ſeipſo eſt. ſat eſt euadere. hac nāqꝫ ratiōe fieri poteſt: etiā aliud quoduis corpus nō moueatur: nihil tamen prohibeat eſſe aptum moueri. igitur dicta cauſa nulla eſt.

¶ Etiam cū terra non ferť: nec ſi infinita eſſet: quatenus coerceretur a medio: tunc non quia non eſt aliud ad qđ fertur: in medio ipſo quieſceret: ſed quia nō hoc pacto apta eſt ferri. liceret tamen dicere terram ſeipſam fulcire. ꝙ ſi neqꝫ in terra exiſtente infinita hoc cauſa eſſet: vt ipſa ſit in medio: ſed qꝛ grauitatem habet: quae quidem grauitas manet in medio. ſimiliter infinitū etiā manet in ſeipſo propter quādam aliam cauſam: & non qꝛ infinituꝫ eſt atqꝫ ſeipſum firmat.

¶ Tertio reprehendit Anaxagoraꝫ quo ad aliud. aſſignabat enim cauſam cur infinitū nō mouetur: & dicebat hoc ex eo eſſe. quia nō erat locus extra ipſum: ad quē moueri poſſꝫ: & ob hoc dicebat ipſum naturaliter quieſcere. Contra obijcit. dato ꝙ terra non moueať: & ſit infinita: & coerceatur a medio: quatenus vltra ipſuꝫ tenere nō poteſt. nō propter hoc ipſa quieſceret. quia extra eaꝫ nō eſt locus ad queꝫ moueri ſit apta: ſed ob grauitatē: que ſuapte natura facit quieſcere in medio. igitur infinitū ipſum non ex eo quieſcit: quia infinitū nō habens locū extra: ad quē moueri poſſit. Sed oportet dare cauſam aliā. Sed quia verba fuerant in grecis codicibus parū obſcura: vt tranſlatiōes clariores ſint: lege litterā. etiā cū terra nō fertur: quaten⁹ coerceretur a medio: neqꝫ ſi infinita eſſet: ferretur. etiam quatenus coerceretur a medio: extra quod nullus eſſet

locus:ad quē moueri poſſit: in medio tamē ipſo qeſceret: nō qꝛ non eſt aliud ad qđ fertur in medio ipſo quieſceret: non quia non hoc pacto apta eſt ferri:reliqua verba tranſlationib' perſpicua ſunt.

Quo ad verba.

¶ Nolo tamē ignores me nonnulla verba mutaſſe vt ſenſus clariores fierent. Uti verbum illud modo:naꝫ grece eſt μέντοι: quod licet ſonet: ſed aut tamē.hic nullo modo illud ſonare poteſt. Ampli' verbum illud.tūc.grece eſt alla:quod latine ſonat ſed:hic vero ſonat tunc:vt mihi videtur:reliqua vt iacent trāſtuli.

Summa rationis.

¶ Sic igit' vis ratiōis eſt:terra vbi infinita eſſet:quieſceret in medio:ꝛ non propter infinitudinem:ſed propter grauitatem:quę a propria ſpecie quieſcit in medio. igit' ſi vniuerſum infinitum eſſet:quieſceret non propter infinitudinem:ſed aliam ob cauſaꝫ: ꝛ ita Anaxagoras abſurde ratiocinatus eſt in huius rei cauſa.

Aueroes.commēto.51. Prima ratio auer.

¶ Ex verbis Auerro. in pręſenti cōmento colligunt' tres declarationes hui' rationis. ¶ Prima eſt quę accidūt quieſcenti quatenus eſt quieſcens:non ſunt cauſę per ſe quietis:ſed finitudo ꝛ infinitudo accidunt quieſcenti quatenus eſt quieſcens.igitur non ſunt per ſe cauſę quietis. Minor pꝫ: quia non eſt differētia in terra quo ad hoc ꝙ ſit finita:aut infinita in dando ꝙ mediuꝫ eſt cauſa quietis terrę: quia ſiue ſic ſiue nō: ipſa terra qeſcit in medio:qꝛ grauis:qđ a ſpē in medio reſidet.

Secūda ratio.

¶ Scđa eſt.qđ eſt cā qetis violētę:nō eſt p ſe cā qetis nālis alicui':ſꝫ īfinitudo ē cā qetis violētę:qꝛ facit quieſcere omnem locū violenter occupando.igitur non eſt cauſa quietis naturalis per ſe.

Tertia ratio.

¶ Tertia ratio quę tangitur in calce cōmenti eſt ad īpoſſibile.ſi infinitudo eſt cauſa quietis per ſe: tunc omne quod quieſceret: propterea quieſceret:quia eſſet infinitum. tenet conſequentia.naꝫ per ſe eſt de omni ꝛ neceſſario.vt dicitur primo poſterioꝝ. Hę tres rationes colligi poſſunt in cōmento.

¶ Inſuper etiam perſpicuum eſt partem quāuis eodem modo quieſcere oportere. nam vt infinitum in ſeipſo manet ſibiipſi innitens. ſic etiaꝫ omnis ipſius pars:quāuis ſumpſeris:in ſeipſa manebit. ſiquidem totius ꝛ partis ſimilaria loca ſint: ceu vniuerſae terrae atqꝫ glebae ideꝫ eſt locus infernus. ignis praeterea totius ꝛ ſcintillae:ille qui ſupern'. quare ſi ipſi' infiniti locus ſit in ſeipſo cōſtitutus: etiaꝫ partis idem erit:quo fit vt in ſeipſa ſit.

¶ Quarto confutat id qđ Anaxagoras dixit:videlꝫ ꝙ infinitum eſt in ſeipſo:ꝛ ideo quieſcit:contra arguit (vt mihi videt') hypothetice a deſtructione conſequentis ſic.ſi totum illud infinitum eſt in ſeipſo vti in loco. tunc quęlibet eius pars erit in ſeipſa vti in loco.tenet cōſequentia: quia in homogeneis vnus eſt locus totius ꝛ partis.Cōſequens eſt impoſſibile:quia pars non occupat omnem locum:vti infinitum illud.

Aueroes.commēto.52.

¶ Auerroes aūt hanc propoſitionem. videlicet.idem eſt locus totius ꝛ partis. intelligit ſi.pars ſit ſeparata a toto:ꝛ idem ſpecie ꝛ nō numero:quia totius locus eſt maior:partis minor. Hanc interpretationem ſumpſit a Themiſtio:ꝛ ſi quis verba bene obſeruet:eſt in textu.ait enim Ariſtote. Totius eniꝫ ꝛ partis homideis ſunt loci.verbum enim oneideis grece:ſonat latine eiuſdē ſpeciei:aut ſimiles ſpecie:quod nos trāſtulimus ſimilaria loca:vt vteremur vno verbo ad vnū verbum:ſed de hac re antea ſatis dictū eſt.Sic igit' completa eſt prima via qua improbatur infinitū ex parte loci.

Dubiū

¶ Dubitare ſolebam in pueritia.vtꝝ dato infinito poſſit ſibi competere locus.

Rñſio p'

¶ Nouus expoſitor (quē alſo defendebam) opinatur ꝙ infinitum vt corpus quantum eſt in ſeipſo:vti in loco mathematico: non tamen vt infinitum eſt in ſeipſo tanqꝫ in loco naturali.

Confutatio.

¶ Sed hęc reſponſio non placet: quia aut loquitur de loco per ſe. ꝛ ſic eſt falſum tam vt corpus naturale qꝫ vt corpus mathematicum.quoniam nihil eſt extra ipſum qđ poſſit eſſe locus eius. Si loquit' de loco per accidens: etiam infinitum ipſuꝫ eſt in ſeipſo per accidens vt corpus naturale:vt dicetur de amphora vini:que eſt in amphora vini.4.huius

2. rñſio.

¶ Propterea.ſolitus eram aliter dicere.ꝙ tenendo vniuerſum locari per ſe per centruꝫ: vt tenet Auerroes in.4.huius.cōmento.43.ꝛ.45.teneri poteſt tale infinitum eſſe in loco per centruꝫ eius:vt de vniuerſo ſentit Auerroes. Tenendo vero poſitionem ipſius Themiſtij:ꝙ vniuerſum eſt in loco per partes.hoc eſt qa partes ſunt in loco per ſe. ſic teneri poteſt infinituꝫ eſſe in loco per partes:quarum vna eſſet in alia. ꝛ ſic in infinitū. veluti ignis in ſphęra lunę. ꝛ hęc in ſphęra mercurij. ꝛ ſic in infinitum.Sed Ariſtoteles confutauit locum per ſe:vt ex rationibus perſpicuū eſt.verum res hęc eget vlteriori contemplatione.ſed nunc ſatis.

¶ Omnino autē patet fieri non poſſe vt ſimul corpus aliquod dicatur infinitum: ꝛ locus aliquis tribuatur corporibus. Si omne corpus ſenſile aut graue ſit aut leue. ꝛ ſi quideꝫ graue ad medium ſuapte natura feratur. leue vero ſi ſurſum. nam infinitum etiam corpus neceſſario ſic erit. at fieri non poteſt aut vt vniuerſuꝫ vtrumuis:aut vtrunqꝫ ſubeat dimidium.quo nanqꝫ modo illud diuides:aut quo pacto ipſi' infiniti erit. haec quidem pars ſupra: illa vero infra: vel vltima: vel media erit.

Syllogiſmus pri'

¶ Hęc eſt ſcđa ratio ſumpta ab ipſius corporis naturalis proprietate: ꝛ poteſt ſic componi. omne corpus naturale fertur aut ſurſum aut deorſuꝫ. infinitum per te eſt corpus naturale.igitur fertur aut ſurſum aut deorſum. maior patet per hunc ſyllogiſmū.qa omne graue deorſum.omne leuum ſurſum fertur.

Secūda.

Sed omne corpus naturale eſt graue vel leue.igit' omne corpus naturale fertur aut ſurſum aut deorſuꝫ. Modo cōcluſio eſt īpoſſibilis.vꝫ.ꝙ infinituꝫ feratur aut ſurſum aut deorſum. ꝛ hoc inquit.at fieri nō poteſt aut vt vniuerſuꝫ vtrūuis.hoc eſt alterū duoꝝ:vtpote aut graue tm̄ aut leue ſubeat:aut vt vtrūqꝫ ſimul dimidiū. graue.vꝫ.ꝛ leue ſubeat.nā quonāmodo illud diuides: aut pro hoc eſt quo pacto ipſius infiniti erit. hęc quideꝫ pars ſupra ꝛ leuis.illa vero infra ꝛ grauis:aut vltima media:q̄ ſit grauis vel leuis. Hoc enim fieri nō poteſt:cū in ipſo infinito nihil ſit pri' nihil poſtea:ꝛ ita nihil mediū.ꝛ hoc pacto littera reſolui poteſt in ſyllogiſmos.

Aueroes commēto.5[illegible]

¶ Auerroes vero in pręſenti cōmento declarat tria aliquātulū vltra litteraꝫ. ¶ Primū eſt ꝙ neqꝫ ſit graue neqꝫ leue. nā ſi eſſet graue:tunc in rerū natura nullū aliud eſt corpus leue.naꝫ infinitū: totū occuparet: ꝛ nihil aliud extra ſe pateret'. ſimili ratione tale infinitū eſſe nō poteſt pręciſe leue:qꝛ nullum aliud in mūdo eſſet graue. ¶ Scđo declarat nō poſſe eſſe ſm̄ dimidiū graue ꝛ ſm̄ dimidiū leue. qm̄ īpoſſibile eſt diuidere infinitū in duo dimidia ęqualia. ¶ Tuꝫ p̄ qꝛ vtraqꝫ pars eſſet infinita:ꝛ ita pars ęqualis toti. ¶ Tū ſcđo. qa vnū infinitū eſſet extra aliud: qa alterū dimidiū: qđ eſt infinitū:eſt extra aliud etiā infinitū. ¶ Etiaꝫ 3°. qa īfinitū eſt qđ ſm̄ oēm dimēſionē eſt tale: vt diſputatū eſt ſupra. Modo nullū dimidiū poteſt eē ſm̄ oēm dimenſionem tale. ¶ Tertio declarat ꝙ infinitū nō poteſt moue

ri neqꝫ ſurſum neqꝫ deorſuꝫ.nā ſurſuꝫ ⁊ deorſum ſunt termini motuū.modo infinitū nō mouet̄ niſi motu infinito. Sit tn̄ ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ eē fines motuū finitoꝝ patere per ſe:ſed in libro cęli declarat̄ ad maiorē confirmationē ſi id eſt manifeſtū per ſe:aut ad ꝓbādū ſi eſt per ſe ignotū. go gd tn̄ ſit vſ reponi iter ꝑ ſe nota.h̄ colligunt̄ ab Auer.

¶ Praeterea.omne corpus ſenſile in loco eſt: loci vero differentiae ac ſpecies ſunt ſurſum ⁊ deorſum:ante ⁊ retro: dextrum ac ſiniſtrum: quae quidem non ſolum noſtra ex parte ſunt poſitioneqꝫ:ſed in ipſo vniuerſo diſtinctae. at tales ipſi infinito ineſſe nō poſſunt.

¶ Tertio arguit ex parte loci differētiaꝝ ſic.oē corpus eſt ſurſuꝫ aut deorſuꝫ:ante aut retro: in dextro aūt ī ſiniſtro: ſꝫ nullū infinitū eē pōt in aliquo hoꝝ. igit̄ nullū infinitū eſt.minorē ſupponit:vt notā.maiorē ꝓbat.qꝛ hę ſunt differentię loci. ¶ Auer.vo pñti cōmēto parte illa: ſꝫ ſi īntellexerimus:facit digreſſionē. vbi debes ſcire: vt dicet̄.4.huiꝰ.cōm.5. ꝙ differētię loci poſſunt 2ᵉ cōſiderari. aut vt ꝑtes:aut vt differētię ſiue ſpēs.hoc eſt vt vbi atqꝫ termini motuū.Si vt partes:ſic ſunt in ipſo vniuerſo naturalr̄ diſtinctę.qm̄ mūdus hꝫ dextrū ⁊ ſiniſtrū:ante ⁊ retro:ſurſū atqꝫ deorſum.dextrū quidē mūdi ortus eſt.ſiniſtrū occaſus.ante vo culmen.retro vo ymū.ſurſuꝫ vo auſtrū.ſeptētrio deorſuꝫ:vt declarat̄.2.cęli.cōmē.15.Si vo vt termini motuū ſiue vt vbi:hoc eſt vt ſpecies vel differētię.ſic duę tm̄ ſunt natura diſtinctę.vꝫ.ſurſuꝫ cęli.hoc eſt cōcauū. deorſum centrū.cęterę vo ad nos habent̄. ¶ Querit igit̄ ꝑ. cū aſſerit loci differētias eē ſex:qd ipſe velit an partes: an vbi ſiue ſpēs.⁊ ꝓbat ꝑ ꝙ nō intelligit vbi ſiue ſpecies: qa tunc loci differētię erūt ſex cōtra ea ea quę dicta ſunt in libro cęli.vbi dictū eſt illa eē duo tm̄.ſurſuꝫ.ſ.⁊ deorſuꝫ.poſſet reſpōderi huic.ꝙ duę ſunt ſpēs naturales: ſed ſex quo ad nos.cōtra obycit ⁊ inquit ⁊ ipe expreſſit hic. ꝙ iſte differētię ſunt naturaliter:nō pōne.igit̄ expō nulla. ¶ Propterea.epylogando ratione inquit. quare ſi intellexerimꝰ per ſurſum locū ignis ⁊ aeris: per deorſuꝫ locū terrę ⁊ aq̄: vt ex exponūt Themiſtius ⁊ aly.⁊ ipſe.ſequit̄ queſtio hęc ſiue hoc īpoſſibile:ꝙ dextrū ⁊ ſiniſtrū:ante ⁊ retro ſint loca nālia in mūdo. cōtra declarata in cęlo ⁊ mūdo: deinde ibi ⁊ ſi intellexerimus. ¶ Arguit ad oppoſituꝫ: ⁊ ꝓbat.ꝙ per eiuſdē ſex differētias nō pōt intelligere partes:qa tūc dictū iſtud nō eſſet verū:niſi de corporibꝰ animatis: vt habetur in libro cęli.Sola enim animata habent has ſex loci partes:⁊ ita queſtio videt̄ ambigua pro vtraqꝫ parte.h̄ inde ibi.Ad hoc aūt. ¶ Soluit. ⁊ lꝫ quid velit Auerroes nō pateat:tamē (vt mihi apparet) velle videt̄ ꝙ hec ſex inſunt corporibꝰ vt partes:⁊ ita nō differētias poſitiōis:ſꝫ partes īteligit.Et pro intellectu verboꝝ debes ſcire ꝙ h̄ ſex:vt ꝑtes indiſtinctę inſunt omnibꝰ corporibꝰ ꝑ ſe ⁊ abſolute ⁊ nō in reſpectu. ꝑ ſe qdē qꝛ oē corpus mūdi eſt aut aut dextrū aut ſiniſtrū:aut id genꝰ.nō in reſpectu vo:qꝛ vt partes ſunt: aut mēbra:aut virtutes: vt dicemus in.4.vt vo ꝑtes oppoſitę.vꝫ.dextrū ⁊ ſiniſtrū:ante ⁊ retro: ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ:qꝛ vt ſic opponūt̄.abſolute qdē ſolis aīantibꝰ cōpetunt artificioſis ꝑ ſimilitudinē.nālibꝰ corporibꝰ ꝑ reſpectum:⁊ ita vt partes inſunt omnibꝰ ꝑ ſe: vt oppoſitę ſolis aīantibꝰ in eſſe vident̄.cęteris aut ſimilitudine aut reſpectu.⁊ hoc inquit. ¶ Ad hoc aūt dicamꝰ ꝙ iſtę ꝑtes.ſubaudi nō oppoſito mō ſumptę inſunt ꝑ ſe oī corpori ⁊ nō in reſpectu hoꝝ. ſiqdē abſolute oē corpus aut dextrū aut ſiniſtrū aut id genꝰ ſit. Sꝫ hę quatenꝰ oppoſitę dextrū ⁊ ſiniſtrū:⁊ ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ:ante ⁊ retro: ⁊ quatenꝰ ſunt nālr̄ diſtinctę:nō inueniunt̄ niſi in rebꝰ aīantibꝰ: ⁊ ita ꝑtes hę vt indiſtinctę ſunt in cūctis: vt oppoſitę ⁊ diſtinctę: non niſi aīantibꝰ cōpetūt. Tūc ad ꝓpoſitū hęc ſex infinito nō īſūt neqꝫ quatenꝰ ꝑtes neqꝫ quatenꝰ oppoſitę. applicat ſententiam verbis.⁊ ſmo pꝫ.Deīde ibi: ſꝫ q̄ret aliqs. mouet circa ſolōnē aliā qōnē.nā ex textu iſto videt̄ ꝙ mūdus ſit in loco: qa aſſerit hęc ſex eē diſtincta in toto.i.mūdo. mō nō poſſunt eē hęc diſtincta in toto:niſi ille ſit in loco.at in.4.huiꝰ dicit mūdū nō eē in loco niſi ꝑ accidēs. igit̄ eſt ꝯtradictio. ¶ Rn̄det Auer.ꝙ lꝫ mūdus nō ſit in toto ꝑ ſe: qa tn̄ iſtę differētię loci ſunt ꝑ ſe in ꝑtibꝰ mūdi. iō mūdus eſt in loco rōne partiū: vt videbit̄ in.4. eſt igit̄ ſolutio ꝙ iſta ſex quatenꝰ ꝑtes oppoſitę in loco ſunt in mūdo ꝑriuſ nō ꝑ ſe q̄tenꝰ mūdus:⁊ rōne ꝑtiū mūdus eſt in loco. Animaduerſione dignū in mūdo has ſex virtutes eē:quatenꝰ ſunt aīę poteſtates:quibꝰ ipſa incipit motū:terminat:continuat:atqꝫ circūuoluit. nā cęli ⁊ vniuerſi aīa ꝑ dextreitatis vim.motū incipit.ꝑ illā ſiniſtreitatis ipſuꝫ terminat.ꝑ illā anterioris continuat motū.ꝑ illā poſterioris circūuoluit.ꝑ ſurſuꝫ ac deorſuꝫ vti ꝑ axes motū ſubſtētat:ſꝫ ō his in.4.hęc nunc dicta ſatis.

¶ Etiam ſimpliciter impoſſibile eſt locum infinitum eſſe.in loco autē eſt omne corpus.impoſſibile eſt corpus aliquod infinituꝫ eſſe. At vero quod alicubi eſt:in loco eſt. ⁊ quod in loco eſt:alicubi eſt. Si igitur infinitum quantuꝫ eſſe non poteſt: (nam quantum erit quoddaꝫ vt bicubitum: aut tricubitum.) haec enim ſignificat ipſum quantum) ſic ⁊ quod eſt in loco: id alicubi eſt. hoc eſt aut ſurſum aut deorſum:aut in aliqua alia differentiaruꝫ ſex: quarum vnaquaeqꝫ finis eſt quidā. Qꝛ igitur actu corpus infinitū nō ſit:ex his ꝑſpicuū eſt.

¶ Quarto.Ariſt.ſyllogiçat ſic.īpoſe eſt locū infinitū eē. oē corpꝰ eſt in loco. igit̄ īpoſe eſt corpꝰ aliqđ infinitū eē. probat maiorē. ⁊ huiꝰ ꝓbatio cōſiſtit in hoc. Si locꝰ eſt īfinitus:aliqs locꝰ eſt infinitꝰ. vt ſi q̄ntū eſt infinitū: aliqđ q̄ntū eſt infinitū:ſꝫ nullus locꝰ eſt infinitꝰ:qꝛ neqꝫ ſupremꝰ: neqꝫ infernꝰ:neqꝫ aliqs id genꝰ.qm̄ qlꝫ eſt finis alicuiꝰ diſtātię:quēadmodū ēt nullū q̄ntū eſt infinitū: vt neqꝫ tricubitū:neqꝫ bicubitū.igit̄ locꝰ nō infinitꝰ.q̄ fuit maio.vn̄ ꝓbationē hāc ponit hoc mō. At vo qđ alicubi eſt:in loco eſt.et econtra.ēt qđ eſt in loco:eſt alicubi.hoc eſt in aliquo loco: veluti.ſuple ſi q̄ntū eſt infinitū:q̄ntū erit qđdā: vt bicubitū aut tricubitū. hęc.n.vtī ſpēs ſignificat ipſuꝫ q̄ntū. qđ ē genus.ſic ⁊ qđ eſt in loco:id alicubi eſt. hoc eſt aut ſurſū aut deorſuꝫ:aut in aliq̄ alia differētiarū ſex: quarū vnaquęqꝫ finis eſt qdā alicuiꝰ interualli: vt locꝰ ſurſuꝫ finis eſt ſpacij a centro ad ꝯcauū.⁊ ſilr̄ aly.epylogat.⁊ ſmo pꝫ. ¶ Auer. vo de textu facit duas ꝑtes. Primā reſoluit in duos ſyllogiſmos hoc mō.nullus locꝰ eſt infinitꝰ. oē corpꝰ eſt in loco igit̄ nullū corpꝰ eſt in loco infinito. Scđs eſt. nullū corpꝰ eſt in loco īfinito.oē infinitū eſt in loco īfinito.igit̄ in ſcđa figura nullū corpꝰ eſt īfinitū. maiorē ꝑmi ſyllogiſmi vult ꝓbari in textu 2ᵒ.ꝑ ſic.oīa drīa loci eſt finita.ſuperiꝰ ⁊ iferius ⁊ id genus ſunt drīe loci.igit̄ finitę ſunt. 2ᵒ. ſic.omnis ſpēs loci eſt finita. ſuperiꝰ ⁊ iferiꝰ ⁊ id genꝰ ſunt ſpēs loci. igit̄ finita ſunt. hęc eſt vna expō Auer. ¶ Alia expō vult ꝑ illa ſex nō ſpēs ſiue drīas loci: ſꝫ ꝑtes itegrales: q̄s vbitates vocat.⁊ tūc ſylls eſt.oē cuiꝰ ꝑtes ſunt in loci ꝑtibꝰ finitis eſt finitū.oē corpꝰ ſenſile eſt cuiꝰ ꝑtes ſūt in ꝑtibꝰ loci finitis.igi̅ oē corpꝰ ſenſile eſt finitū.hęc ſunt q̄ ab Auer.

Que auerroes commēto.54. Digreſſio Auer.

Solutio Auer.

Que auerroes commēto.55.

Repꝛehẽſio. colligi poſſunt. ¶ Sed hec expoſitio (vt mihi videt̃.) li-cet ſit vera: nõ tamẽ eſt ad textũ. ꝑmo. n. in textu nõ eſt niſi vnus ſyllus: ⁊ probatio maioris illi⁹ vt legimus. Secũdo. nõ eſt duplex ꝓbatio maioris. vt Auerroes legit: quia grecus textus nõ eſt copulatiuus: ſed aduerſatiuus. Tertio. per illa ſex nõ videt̃ poſſe itelligere partes integrales vt ſentit in ſecũda expoſitione. nã alicubi quod grece eſt ποι. ſonat in aliquo loco: modo hoc ꝓnomen aliqͦ nõ ſolet addi niſi ſpẽi vel parti ſubiectiuę. ꝓpterea exponẽdus eſt textus. vt Themiſti⁹ ſentit de parte ſubiectiua ſiue de ſpẽ vt nos expoſuimus. Hęc mihi videnť.

¶ At vero ꝙ plura emergãt impoſſibilia: ſi nõ ſit penitus infinitũ: perſpicuuʒ eſt. Temporis eniʒ erit aliqͦ principiũ atqʒ finis: ⁊ magnitudines non erũt in magnitudines ſectiles: ⁊ numerus etiam infinitus non erit. Cum igit̃ his ſic determinatis neutrum eorum ob haec. videlicet. quae diximus: cõtingere videtur: perſpicuũ quoqʒ erit partim quidem id eſſe: partim vero non eſſe.

¶ Arguit in cõtrariũqʒ plura negato infinito penit⁹ ſequũtur impoſſibilia. primo ſequit̃ ↄtra phyſicos ꝙ temporis erit ꝑncipiũ ⁊ finis. hoc. n. pro tãto eſt impoſſibile: ꝓ quãto phyſica tenet mundũ eternũ. Secũdo. contra geometras ꝙ magnitudines non erũt ſectiles in magnitudines: quia erit deuenire ad indiuiſibilia. Tertio. cõtra arithmeticos ꝙ numerus nõ creſcet per appõnẽ in infinitũ. ꝓpterea inqͥt. cũ igit̃ his ſic determinatis neutrũ eoꝝ (ob hec. vʒ. q̃ diximꝰ) ↄtingere videt̃: hoc eſt cũ ambę ↄtrię ſint falſę vʒ. nullo mõ ĩfinitũ eſt: oĩ mõ ĩfinitũ ẽ. ꝑſpicuũ quoqʒ erit partim qͥdẽ id eſſe verũ. partim vero non eſſe verũ: ⁊ ita erũt hę ſubcõtrarię ſimul verę. vʒ. aliquo modo infinitũ eſt. Aliquo mõ infinitũ nõ eſt. ¶ Animaduerſiõe dignũ: tria eſſe principia ꝑcipua. In nãli quidẽ ꝑhia tempus eſſe eternũ. quo ⁊ motorẽs celoꝝ eternos: ⁊ impartibiles nanciſcit̃ Ariſto. in 8°. hui⁹. quo etiã ꝑncipio vtit̃ ⁊ metaphyſicus: quatenus eo ſũpto multa tradit de eius ſubiecto. In geometria magnitudinẽ ſiue continuũ eſſe diuiſibile in ĩfinitũ: quo ablato tota geometria tollit̃. in aritmetica vero numerũ appoſitiõe creſcere in infinitũ: quo etiã principio concluſiones arithmeticę ſequunt̃. recte igit̃ hęc tria. ſumpſit Ariſto. ¶ Scdo animaduerſiõe dignũ. vt in lib° de interpretatiõe diximus: quoties ↄtraria ſunt ſimul falſa: ſemper eſſe ſubcõtrarias ſimul veras. veluti q2 hę ſunt ambę falſę. oĩs hõ albus eſt: nullus hõ albus eſt: ſequit̃ ꝙ aliqͥs homo albus eſt: ⁊ aliqͥs homo alb⁹ nõ eſt: cũ igit̃ determinatũ ſit: has eſſe ſimul falſas. omni modo infinituʒ eſt. nullo mõ infinitũ eſt: ꝓpter ratiões tactas. iure ſequitur has eſſe ſimul veras. aliquo mõ infinitum eſt. aliquo modo ĩfinitũ nõ eſt. Reſtat igitur ſolũ exponere quo nã modo hę ſint ſimul verę.

Tria principia ſcientiarum.

¶ Dicitur itaqʒ infinitũ eſſe vno quidẽʒ modo actu: alio vero poteſtate: qͦ etiam vno quidẽ modo additione eſt: alio vero diuiſione etiaʒ extitit. Itaqʒ magnitudo actu quideʒ infinita nõ eſt: vti dixim⁹. diuiſione aũt eſt. nõ eſt difficile lineas indiuiduas refellere. reſtat igit̃ infinitum poteſtate eſſe.

¶ Ad verificandas illas ſubcontrarias ꝑmittit diſtinctionem ⁊ inqͥt. dicit̃ itaqʒ infinituʒ eſſe vno qͥdẽ modo actu. Alio vero poteſtate: rurſus infinitũ poteſtate. vno modo eſt additiõe vt in numeris. Alio mõ diuiſione vt in cõtinuo. Tunc ad rem veniendo: illę ſubcontrarię ſunt ſimul verę. quoniaʒ magnitudo actu quidem infinita non eſt (vti diximus) diuiſione autem eſt: quia non eſt admodum difficile lineas quas ponunt platonici indiuiduas refellere: vt dicetur in. 6. qua ratione fit vt infinitum in rerum natura ſit poteſtate: actu vero non ſit. Numerus enim ex ea parte qua infinit⁹ eſt: poteſtate additiõis infinit⁹ eſt. Magnitudo vero poteſtate diuiſionis. At tempus quatenus continuum poteſtate diuiſionis: quatenus numerus poteſtate additionis. eſt enim tempus ⁊ continuum ⁊ numer⁹: vt dicetur in. 4. huius. ¶ Auerroes autem vult numerũ eſſe in additione infinitum etiam per ſe notũ. Propterea nullibi Ariſtoteles probauit. at magnitudinẽ eſſe diuiſione infinitam egere probatione. Propterea in. 6. declarabitur: in tempore vero latet. nõ ex ea parte qua tempus eſt: aut numer⁹: aut magnitudo: ſed ex ea parte qua eius ſubſtantia latet. Propterea in. 4°. ⁊ 8°. probabitur. reliqua quę dicit inutilia ſunt.

Auerroes commẽto. 36.

¶ Non oportet autem infinituʒ poteſtate ens ſic accipere vt actu demum fiat: quemadmodum ſi poteſt hoc ſtatua eſſe: demum etiam hoc ſtatua fit. Sed cum multipharia3 aliquid eſſe dicatur: ſic quoqʒ ipſum infinitũ erit: perinde vt dies atqʒ ludus. ex eo quia ſemper aliud atqʒ aliud fit. nam in his eſt vt poteſtate eẽ ⁊ actu. ſunt eniʒ ludus ac olympia: ⁊ quia fieri non poſſunt ⁊ quia fiunt.

¶ Eſſe poteſtate contingit vt eſſe actu. eſt autem actus ſiue eſſe vno modo perfecte: quia (vt Themiſtius inquit) cum primum aduenit poteſtas extinguitur: atqʒ totaliter deletur. Alio modo imperfecte: quia etiam adueniẽte adhuc poteſt eſſe: ceu dies ⁊ ludus. igitur poteſtate eſſe vno modo eſt ad actum perfectum: alio modo ad actum iperfectum. Tunc ad rem veniendo: cum Ariſtoteles dixiſſet infinituʒ eſſe in rerum natura. non actu: ſed poteſtate. inquit. non oportet autẽ infinituʒ ens ſic accipere vt actu demũ fiat: in quo ceſſet omnis poteſtas: quemadmodũ ſi poteſt hoc ſtatua eſſe: demum etiam hoc ſtatua fit. igitur infinitum eſſe poteſtate non eſt accipiendo poteſtatem ad actũ perfectum: ſed cum multiphariam aliquid eſſe dicatur. videlicet. perfecte ⁊ imperfecte. ſic quoqʒ ipſum infinitum erit perinde: vt dies atqʒ ludus. ex eo quia ſemper aliud atqʒ aliud fit. nã in his eſt ⁊ poteſtate eſſe ⁊ actu. ſunt eniʒ ludus ⁊ olympia: ⁊ quia fieri poſſunt: ⁊ quia actu fiunt: et ita poteſtas accipitur vt eſt ad actum imperfectuʒ. breuiter igitur infinitum non actu eſt: ſed poteſtate. ⁊ poteſtate non quidem ad actum perfectum: ſed ad actum imperfectum: in quo quidem eſt ſemper aliquid factum: aliquid poteſtate fieri: atqʒ actu quicqʒ: aliud poteſtate. ¶ Quo vero ad tranſlationes attinet: ſcias nos nihil addidiſſe nihilqʒ iminuiſſe: nec verbum vllum vſurpaſſe: ſed orationes mutauit vt ſenſus clariores eſſent. nam in greco modo illo clario: oratio habetur: quę ad nos non ita ſonaret: vt partim in gręcis litteris peritis patet.

Tranſlationes ꝙ tres.

¶ Aliter autẽ in tempore ipſo: atqʒ hominib⁹ ĩfinitudo ipſa pʒ: alr̃ in diuiſiõe magnitudinũ. generatim nãqʒ infinitudo hoc mõ eſt: vt ſemper aliud atqʒ aliud ſumat̃. nam licet id quod

accipit: fit ſemper finitum: ſemper tamẽ aliud atq; aliud eſt.

¶ Placet mihi expoſitio Thomę in hoc loco: q; q; velit Auerroes. vt Ariſtoteles. vz. comparet inter infinita inuicem: ⁊ primo infinitũ temporis ſiue generationis ad infinitũ: qđ eſt in magnitudinibus. Proponit tamen primo intentionẽ: ⁊ inquit. aliter aũt in tempore ipſo atq; hominibus infinitudo ipſa patz. Aliter in diuiſione magnitudinum. hęc eſt intentio: ⁊ per homines innuit infinitudinez in generatione: ⁊ per tempus infinitudinẽ in menſura. Deinde accipit quoddam cõmune omnibus infinitis: ⁊ inqt generatim nãq; rõ infiniti ſiue infinitudo ipſa hoc modo in omnib⁹ eſt: vt ſemper aliud atq; aliud ſumatur. nã licet id quod accipit. fit ſemper finitũ: ſemper tamen aliud atq; aliud eſt. hęc eſt ratio cõmunis omnib⁹ infinitis. vz. vt ſemper quantũcũq; accipientibus reſtet aliquid accipere. ¶ Auerro. aũt declarat multa. primo quo nã modo infinitũ eſt poteſtate: ⁊ quo nã modo actu: ⁊ vult infinitũ eſſe poteſtate: nõ quidez ad actũ ſimpliciter: ⁊ ad quẽ exeũdo ceſſat omnis poteſtas veluti de ydolo ⁊ cupro pz. eſt vero actu hoc eſt extra nihil aliquã tãlũ in re: quaten⁹ eſt in actu permixto poteſtati. hoc aũt declarat ex rerum differentia. nam rerũ alię ſunt ſimpliciter actu: quęcũq; cũ ſint: ceſſat potentia ad eſſe. Alię omnino poteſtate: vt materia ⁊ priuatio. Alię in actu admixto potentię. vt motus tempus ⁊ id genus. ¶ Ad propoſitũ infinitũ eſt. de genere eoꝝ: quę habent actum potentię admixtũ. ¶ Secundo declarat quo nam modo infinitũ ſe habeat ad ens qđ habet actũ potentię admixtũ: ⁊ vult q; ſit aut accidens illius. videt enim accidere infinitudo ipſa ipſi enti qđ habz actũ potẽtię admixtũ: q̃tenus nõ eſt de rõne illi⁹: aut (vt dicit) videt eſſe ſpẽs ei⁹: cui magis adheret: q; ens in actu hoc mõ vr̃ eſſe vniuerſali⁹ infinito ipo: cũ etiã p̃dicet̃ de finito. Multiplicat etiã expõnes Auerroes fruſtra: q; procedunt ex malis trãſlatiõibus. Tertio in calce cõmẽti vult ratiõnẽ infiniti eſſe in ſemper accipiẽdo: quã omnib⁹ conuenire autumat. verũ hoc accipere põt eſſe aut mẽte: veluti fit in numero ⁊ magnitudine: aut re: vt fit in tẽpore ⁊ motu: in quibus vna parte abiecta: ſemper alia emergit in re. Hęc ex cõmento colligi poſſunt.

¶ Adhuc aũt cũ eſſe multifariã dicat̃: infinitũz nimirũ ipz non ſic oportet ſumere perinde vt hoc aliqđ: ceu hominẽ: aut domũ: ſed vt dies dicit̃ atq; ludus: quoꝝ eſſe non exortuz eſt vt ſubſtantia quaedam: ſed vt id qđ in generatione ſemper atq; corruptione conſiſtit finitũ quidem: ſed aliud atq; aliud ſemper.

¶ Secundũ cõmune oĩbus infinitis ſumit: ex hoc q; non opz ipm infinitũ eſſe actu ſubſtãtiali: vt indiuiduuz ⁊ hoc aliqđ: ſed vt dies ac ludus. quoꝝ eſſe nõ exortũ eſt vt ſubſtãtia quędã indiuidua ⁊ hoc aliqđ: ſed vt id qđ in generatione ſemꝑ atq; corruptione cõſiſtit finitũ qdez: ſed aliud atq; aliud ſemꝑ. Hoc eſt ſm cõe omnib⁹ infinitis.

¶ Verum in magnitudinibus quidem hoc accidit permanente eo quod ſumitur. In hominibus autez atq; tempore corruptis quae ſumũtur: ita vt non deficiant.

¶ His ſuppoſitis: nũc cõparat infinitũ in tẽpore ſiue in generatiõe ad ĩfinitũ in magnitudine: ⁊ inqt verũ in magnitudinibus qdẽ hoc accidit permanẽte eo qđ ſumit̃: hominibus võ atq; tempore corruptis quę ſumunt̃: ita vt nũq; deficiãt. Hęc ſnĩa ac comparatio. ¶ Auerroes võ vult Ariſto. hacten⁹ declaraſſe quo nã mõ infinitũ eſt: ⁊ q; cũ voluerit declarare quo nã mõ additio ⁊ diminutio inueniunt̃ in ĩfinito: reuerſus eſt a p̃ncipio rememorare eſſentiam infiniti: ⁊ diſtinguit actũ qui eſt in eo ab alijs actib⁹ entiũ: ſicut diſtinxit potentiã ab alijs potẽtijs. eſt igit̃ expoſitio q; Ariſto. declarat quo nã mõ infinitũ ſit in actu: vt ꝑ ſit in actu nõ quo cęterę res ſunt in actu. In alio mõ: ꝑpote infinitum in actu mixto potẽtię. cęterę res in actu puro: quẽadmodũ declarauit quo nã mõ infinitũ ſit ens poteſtate. ¶ Hęc expõ licet videat̃ vtilis: nõ tñ cõuenit textui: vt pz legẽti ordinẽ ⁊ vba text⁹. ¶ Vlteri⁹ Auerro. ait ens trifariam dici aut actu puro: aut potẽtia pura: aut ſm compoſitionẽ hoc eſt participatione actus ⁊ potẽtię: ⁊ ita vult infinitum eſſe ens mixtum ex potentia ⁊ actu: ⁊ hoc eſt genus eius. Hęc ex cõmento.

¶ At vero infinitum quod in additione: ⁊ qđ in diuiſione eſt: idem quodãmodo eſt. fit enĩz in magnitudine finita per additionez econtra. nã quatenus diuidit̃: conſiderat̃ in infinitum deꝑtio: ſic cum additur: ad magnitudinez determinatam videtur adiectio.

¶ Doctiſſimus Themiſti⁹ medullitus lrãm attingẽs reſolutorie eã paraphraſat. vult. n. Ariſto. ꝓbare nõ ſolũ in diuiſione: ſed ẽt in adiectiõe ĩfinitudinẽ cõſpici. nã ſi q̃tũ de finita magnitudine dempſeris: tãtũdẽ alteri adieceris: quẽadmodũ exibit in ĩfinitũ ademptio: ita exibit in ĩfinitũ adiectio: ita vt ſectiõi adiectio q̃ſi ex altera parte reſpondeat: vt quicquid hinc eſt deꝑtũ: illinc appoſitum videat̃. ¶ Hęc ẽ expõ Themiſtij. Magis võ ad vbũ Auer. quẽ expoſitores ſequunt̃: vr̃ exponere: q; vult cõpare iter ĩfinitũ in additiõe: ⁊ ĩfinitũ in diuiſiõe penes differẽtiaz ⁊ cõuenientiã: ⁊ hoc ꝓponit dicẽs: at võ ĩfinitũ qđ in additiõe: ⁊ qđ in diuiſiõe ẽ: idẽ quodãmõ ẽ. hęc ẽ cõuenientia. Et q: dixit ẽ idez quodãmõ. declat cur adiecit quodãmõ: ⁊ inqt. fit. n. ſubaudi ĩfinitũ in additiõe in magnitudine finita ꝑ additionẽ eꝫ. igit̃ nõ ẽ ſimplr̃ idẽ: ſꝫ quodãmõ: q̃ten⁹ appõ eſt diuiſio eꝫ facta. Et declat quo nã mõ fit eꝫ ⁊ inqt. nã q̃tenus ſubaudi magnitudo ipſa diuidit̃: cõſiderat̃ in infinitũ deꝑtio. ſic cũ addit̃. ad magnitudinẽ determiatã vr̃ adiectio. recte igit̃ dcm̃ eſt additionẽ eſſe eꝫ diuiſionẽ. ¶ Debes ſcire q; diuiſio eſt ire ad mãm: q̃tenus eſt reſolo q̃dã atq; corruptio: in qua nihil reſtat ꝓter mãz. ꝓpterea diuiſio ꝓficiſcit̃ ad ĩfinitũ ⁊ mãm: q̃ capacitate eſt infinita. appoſitio eſt gnõ: ꝓpterea ꝓficiſcit̃ ad formã: q̃ finis eſt generatõis. id eſt ire ad finitũ. hinc fit vt appõ ſit ꝑ ſe finita: q̃tenus gnõ eſt in formã: ꝑ accñs eſt ĩfinita: q̃tenus eſt diuiſio vice verſa facta: vt diuiſio ꝑ ſe eſt ĩfinita: q̃tenus corruptio eſt atq; reſolutio in mãm. Per accñs võ eſt finita quatenus cũ appõne coincidit. recte igit̃ dcm̃ eſt additionem eſſe quodãmodo diuiſionẽ: ⁊ vice verſa factã.

¶ Et enim ſiquis in magnitudine finita: de finita magnitudine ſumpta: eadem aliaz accipiet ratione: non eandem totius magnitudinez ſumens: non pertranſibit vnq̃ magnitudinez illam finitam. Sin vero hoc modo rationẽ adaugeat: vt ſemper magnitudinem eandem ſumat: pertranſibit tandem. propterea q; omne finitum quouis conſumit̃ finito.

¶ Videt̃ Ariſto. (vt placet Themiſtio) ſoluere conting̃

Que ſunt tota commẽto. 57

Expoſitio auerr. com. 56

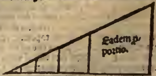
Qualiter põ auerr.

Themiſt. expoſitio.

Expoſitio Auerro.

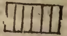
Expõ diuiſio.

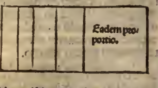
tem dubitationē. naʒ q̄ri pōt an omnis ſectio ſiue diui/ſio: ⁊ ois adiectio poſſit eē infinitā. rñdet: vbi debes ſcire vt pulchre a Themiſtio colligit̄ ꝙ diuiſio magnitudinis fieri pōt aut ſeruata eadē ꝓportiōe: vt ſi acceptā q̄titatē ꝑmuʒ dimidiaueris: atq̄ʒ ſubinde in dimidia alis diuides id qđ reliquuʒ eſt: ⁊ rurſus ē reſiduo idē fa cies: eadē ꝓpo tionē ſuare vi deberi: aut fie ri ꝑt ſuata ea/dē q̄titate vt

ſi ſemꝑ equales portiōes magnitudi/nis deſeces. Tūc rñdet ꝙ diſio ⁊ ad/ditio ois īfinitª ē q̄ties nō eadē q̄tita/te ſuata diuides magnitudinē: ſʒ eadē ꝓportiōe ſuata. nā ſi ſꝑ eq̄les portio/nes magnitu dinis deſeces: aliq̄n vniuer ſaʒ exhauri/es: ꝓpea ſecā da ē magni/tudo vt ī in/finitū abeat eadē propor tiōe nō eadē q̄titate ꝑdū ſuata. Hec ē optia expō gr̄is.

Eadē q̄titas.

℃ Alio igit̄ mō non eſt infinitū in reb⁹: ſed hoc mō: poteſtate videlʒ atq̄ʒ diuiſione. actu vero ēt veluti diē ac ludū dicimus eſſe: ⁊ poteſtate hoc pacto eſt vt materia: ⁊ nō per ſe vt ipſuʒ finituʒ. Et additione igit̄ hoc modo poteſtate infinitū eſt: qđ quideʒ aliqua ex parte dicimus ideʒ eſſe: ei qđ in diuiſione eſt. quippe cū ſem/per aliq̄d ipſius ſit extra ſumendū.

℃ Cōcludit nūc in vtriſq̄ʒ ꝯuenientiā: ⁊ vult ꝙ infinitudo inſit vtriſq̄ʒ poteſtate: nō aūt actu: niſi mō quo diē ⁊ ludū dicimus eſſe actu: ⁊ q̄ꝛ multifariā eſt aliq̄d poteſtate: ne ſit contentio nois: addit ⁊ poteſtate hoc pacto eſt vt mā ⁊ nō ꝑ ſe: vt ipm̄ finitū ſiue forma. Additiōe igit̄ hoc modo ꝑtāte infinitū eſt: qđ q̄dē aliq̄ ex parte dicimus idē eſſe ei qđ in diuiſione ꝯſiſtit: quippe cū ſemꝑ aliq̄d ipſi⁹ ſit extra ſumendū. Quo nā mō hec ſint quodā mō eadē: nūc ex ys pʒ. ℃ Animaduerſione dignū: vt ex cōmento colligit̄ ꝙ mā eſt ſimilis infinito: q̄ten⁹ eē ei⁹ eſt in potentia: qđ māe competit: at forma eſt ſimilis finito: q̄tenus eē eius eſt in actu: qđ competit forme: propterea recte infinitū materie comparauit: finitū vero forme. Que auē roes com mēto. 59.

℃ Non tamen omnem finitā exuperat magni/tudinem: vt in diuiſione in qua omnem finitā exuperat atq̄ʒ minoꝛ eſt.

℃ Data eſt ſimilitudo; nūc dat dr̄iam inter illa: que eſt: ꝙ in appōne non licet qualibet addita adhuc addere maio rem: cū ſit deuenire ad q̄titatē mūdi: ſiue celi vltimi: qua maioꝛ dari nō pōtat in diuiſione qualibet data: ſemꝑ eſt dare minorē ⁊ minorē in infinitū: ꝓpterea cū ait in q̄ oēʒ exuperat finitam: itellige in minoritate: ꝓpter hoc addit atq̄ʒ minoꝛ eſt. Sic igr̄ in appōne nō licet q̄libet data da re maiorē. in diuiſiōe vō licet q̄libet data dare minorē.

℃ Igit̄ vt oēm in additiōe exuperet: neq̄ʒ pote ſtate eſſe pōt: ſi q̄dē nō ſit per accn̄s actu īfini/tū: quale naturales corp⁹ infinitū aſſerūt extra mūdū: cui⁹ ſuba aer eſt: aut aliq̄đ id genus īfi/nitū: itaq̄ʒ ſi īfinitū actu ſenſile corpus hoc pa cto eſſe nō pōt: perſpicuū eſt neq̄ʒ per additio nem poſſe eē hac rōne poteſtate īfinitū: niſi vt dictum eſt obuerſaria diuiſioni.

℃ Hactenus ꝙ qualibet data magnitudine nō ſit ſemper dare actu maiorē: ex differētia inter diuiſionē ⁊ additōeʒ ſyllogiȝauit. nūc cōcludit ꝙ neq̄ʒ poteſtate: ⁊ hoc ꝓponit ⁊ inquit. igit̄ vt oēm in additione exuperet: neq̄ʒ poteſtate eſſe pōt: ſi quidē nō ſit per accidēs actu infinitū: quale na/turales aſſerūt extra mundū: cuius ſuba aer eſt: aut aliq̄đ id genus infinitū. demū epylogat: qđ tranſlatiōe patet. de bes ſcire ꝙ additio pōt conſiderari vt obuerſaria diuiſio/ni hoc modo ꝙ quātum de finita magnitudine demeris: tantūdē alteri adieceris: ⁊ hoc mō poteſtate pōt ire in infi nitū: perinde vt ipſa diuiſio: ⁊ ex hac nō ſequit̄ vt det̄ ali/quid maius magnitudine celi. alio mō cōſiderari pōt ab/ſolute: ⁊ ſic nō poteſt actu: neq̄ʒ poteſtate creſcere in īfini/tuʒ: q̄ꝛ nō poſſumus excedere magnitudinē celi. Propter hec adiecit Ariſtoteles niſi (vt dictū eſt) obuerſaria diui/ſioni: qua ratione nō ſeq̄tur aliquod eſſe maius celo: quip pe cū hec viceuerſaria additio fieri poſſit ex diuiſione fi/niti in infinitū: que nūq̄ʒ pōt augeri vltra magnitudinem eius e quo fit diuiſio. ℃ Auerroes vō multa addit nō iuci/da: nec ab re. primū eſt ſyllus: quē ſic componit: ſi magni tudo pōt eſſe maioꝛ qualibet magnitudine: pōt infinituʒ eſſe aliquādo in actu: ſed nō pōt infinitū vllū eſſe actu. igi tur magnitudo nō pōt eſſe maioꝛ qualibet magnitudine. Maioꝛ pʒ: q̄ꝛ ſi pōt magnitudo eē maioꝛ qualibʒ magni/tudine. Aliq̄n erit ita: aliter poſe nūq̄ʒ erit: ⁊ ſi hoc eſt. pʒ il lud eſſe magnitudinē infinitā. Secundū eſt cur nō ſequi/tur idem in diminutione. vʒ. ꝙ ſi magnitudo pōt eſſe mi/noꝛ qualibet: aliquādo erit: ⁊ aſſignat duas cauſas diſſimi litudinis. ꝑma eſt: q̄ꝛ poſe eſt aliq̄d diminui in infinituʒ: ⁊ non accidit impoſe ſi nō diminuat̄: imo ſi diminuatur: ſit impoſe: q̄ꝛ aut diuiſio ceſſabit ad nihil: aut ad aliquod in/diuiſibile. Nā ſi diminutio venit vſq̄ʒquo venire poteſt: aut reſtat quicq̄ʒ: aut nihil: ſi nihil: habet̄ altera pars īpoſ ſibilis: ſi aliq̄d: aut diuiſibile: aut indiuiſibile: ſi diuiſibile nō eſt facta ois diuiſio: ſi idiuiſibile hētur altera ps īpoſſi bilis. Si igit̄ pōt q̄cq̄ʒ in infinitū diuidi: qđ nūq̄ʒ erit diui ſuʒ: ⁊ breuis cā ē: q̄ꝛ illa potētia ē ꝑmixta actui: ⁊ ad actuʒ ſemꝑ ꝑmixtū potētie. At id qđ pōt creſcere in īfinitū q̄n/q̄ʒ creſcet: vñ ſi hoc ſemꝑ pōt eſſe hō: aliq̄n erit: q̄ꝛ potētia ad cremētū: eſt ad actū nō ꝑmixtū potētie: ſʒ ad actū pux ac ſimpliceʒ. ℃ 2ª diſſimilitudo eſt: q̄ fortaſſe eſt cā ꝓxie cāe: q̄ꝛ diminui eſt ire ad nihil: hoc eſt diminui ē corrupī corrūpi vō eſt reſolō ad māṁ. igit̄ diminui eſt ad actū ꝑ/mixtū potētie. id. n. qđ vadit ad māṁ: vadit ad actū per/mixtū potētie. creſcere vō eſt gnāre: gnō eſt via in formā. igit̄ eſt ire ad actū nō ꝑmixtū potētie. ꝓpterea recte dr̄ ꝙ īfinitas ꝑꝑ māṁ. finitas vō ꝓpter formā reꝑit̄: ſi q̄dē ire in māṁ ſit ire ad actū potētie admixtū. ire in formam: ſit ire ad actū purū. Ex ys pʒ cur valet hoc. pōt creſcere in īfi nitū. igit̄ aliq̄n creſcet: ⁊ nō valet hoc pōt diminui in īfini/tū. igit̄ aliq̄n diminuet̄. 3ᵐ eſt quo nā mō īfinitū in appō ne eſt ꝯ̄rio diuiſioni: ⁊ verificat hoc 2ʳ. vno. vt illud qđ ab vna tollit̄ magnitudine alteri addat̄: aut ꝙ magnitu/do ꝑ diuidat̄ in duas medietates: poſtea diuidat̄ altera il laꝝ: ⁊ addat̄ alteri. vbi pʒ ꝙ vtroq̄ʒ mō ꝓcedit in infinitū appō veluti diſio: q̄ꝛ h̄ appō ē viceuerſaria diuiſiōi. Hec colligit̄ ex expōne auer. circa tex.ᵐ ℃ Deiā mouet q̄ōnē

Que auē roes com mēto. 60.

Q ē aut.

ibi:ſz eſt hic qõnõ modica. nã vt ẽ vnũ pn^m in geometria
ꝙ poſſe eſt accipe ab oi linea ſemꝑ lineã minorẽ: ita aliud
ꝙ poſſibile eſt accipere ad omnẽ lineam:lineam maiorẽ.
eſt igiẽ queſtio.cur Ariſtoteles concedit diuiſionẽ magni
tudinis ꝓcedere in infinitũ:ꝛ negat additionẽ procedere
in infinitũ:cũ additio ꝓcedat in iſinitũ veluti diuiſio.Eſt
igiẽ difficultas qõnis cur diuiſio ꝓcedere põt in infinitũ.
ꝛ nõ additio:cũ vtrũqꝫ ſit pn^m apud geometrã.℄ Confir
Solutio. mat qõnẽ eã ꝑ vba Alfarabij ꝙ̃ ꝑ vba Auicen.℄ Innuit
Auerroes ſolõnẽ: ꝙ aliter nãlis cõſiderat magnitudinẽ:
aliter geometra:naturalis.n. magnitudinẽ ꝛ id gen^9 con
ſiderat:quatenus eſt terminus ꝛ accidẽs corporis natura
lis:at geometra quatenus abſtrahitur e corpore naturali.
tũc dicit ꝙ apud geometrã poſſibile eſt magnitudinẽ di
minui ꝛ creſcere in infinitũ:cum ipſe cõſiderando abſtra
hat e materia ipſa:at apud naturalem licet poſſibile ſit di
minui in infinitum: nõ eſt poſſibile creſcere in infinitum.
Replice Prima ℄ Sed obijcies. Tum pmo:qꝛ etiã apud naturalez non
poteſt magnitudo diminui in infinitũ:quia tunc negaren
Scda. tur minima naturalia:quę vbiqꝫ ponit Auerroes.℄ Tũ
ſecũdo: qꝛ veritas nõ repugnat veritati . igitur geometra
nõ debet vti propoſitionibus.quarũ oppoſitũ ſentit natu
ralis.quare ſi naturalis negat magnitudinẽ creſcere in iſi
Solo. nitum:geometra non debet illam ponere.℄ Innuit ſolu
tionẽ Auerroes:vbi debes ſcire ꝙ magnitudo põt cõſide
rari. Uno modo vt quãta eſt abſolute:ꝛ ſic eſt de conſide
ratione geometrę:qua ratiõe poteſt ꝛ minui ꝛ creſcere in
infinitũ. Alio modo vt in materia abſolute:ꝛ ſic poteſt di
minui in infinitum:quoniã nõ repugnat ex parte materię
diminui quantũ in infinitũ : qua ratione nõ ſunt minima
naturalia:ꝛ hęc cõſideratio eſt naturalis. ℄ Tertio vt in
materia quali ſiue ſenſili : ꝛ hoc modo repugnat minui ꝛ
creſcere in infinitũ.qua ratione datur maximum ꝛ mini
Solo ad primum mum:ꝛ ſic etiã eſt conſideratiõis naturalis. ℄ Tunc ad
primũ dico ꝙ nõ datur neqꝫ maximũ:neqꝫ minimũ con
ſiderando quantũ vt quãtum ſub conſideratione mathe
matica:ꝛ hoc concedit Auerroes vbiqꝫ.Conſiderãdo ve
ro naturaliter ipſum quantũ.Si quidez ex parte materię
abſolute conſideraẽ:datur maximũ ꝛ nõ minimũ . Tum
quia datur maxima materia:vt illa mundi:ꝛ nõ minima.
Tum ſecũdo:quia nõ datur maior linea ꝙ̃ ſit illa diame
tri mundi.Si vero ex parte materię qualis ꝛ ſenſilis: da
tur maxima ꝛ minima materia: ꝛ ita conceditẽ minimum
Solo ad ſecundũ ꝛ maximũ. quo fit vt nõ ſub quacũqꝫ naturali conſidera
tione detur minimũ ꝛ maximũ.℄ Hęc ad pmum. Ad ſe
cundũ dicendũ:ꝙ eadez propoſitio nũꝙ̃ poteſt eſſe vera
reſpectu vnius:ꝛ falſa reſpectu alterius:ſed bene modo di
uerſo:vt in propoſito.eſt eniz hec vera.magnitudo poteſt
ſcere in infinitũ accipiendo magnitudinẽ in eo ꝙ magni
tudo.naz vt ſic eſt res opinabilis:ꝛ penitus ſine materia.
at quatenus in materia vel in materia ſenſili non põt cre
ſcere in infinitũ:ſunt enim diuerſę rationes:vt homo qua
tenus animal eſt ſenſilis:quatenus ratiõalis eſt capax di
ſciplinę . Et aiunt eiuſmodi propoſitiões opinabiles ſint
verę:licet non ſint ſic in materia. probat exemplis . nam
geometra imaginatur figuras habere poſitionez: punctũ
motũ facere lineã:ꝛ id genus:quorũ nullũ eſt in re ipſa.
Hęc colliguntur ex cõmento: licet aliquantulum obſcure.
Dubões iuniorum prima. ℄ Dubitant iuniores ſatis pulchre. Primo.cur valet. in
cremẽto põt creſcere in iſinitũ magnitudo.igitur creſcet:
ꝛ nõ de diminutione.põt diminui in infinitũ.igitur dimi
Secũda nuetur.℄ Secundo nõvideẽ ꝙ cauſa diminutiõis in in
finitum ſit ipſa materia. Tũ qꝛ ſi ponereẽ magnitudo ſe
parata prorſus a materia . adhuc eſſet diuiſibilis in infi
nitum.igitur non materia eſt cauſa illius.Tum etiã:quia

cęlũ caret materia: quod tamen eſt diuiſibile in infinitũ.
℄ Tertio dubitatur : quia nõ videtur ꝙ finitas per for Tertia
mam reperiatur.naz forma ꝛ materia ſibi correſpondẽt.
igitur ſi poteſt materia diuidi in infinitum : etiam forma
poterit. ℄ Quarto dubitaẽ: quia nõ videtur ꝙ augeri ſit
ire ad formam : quia id augetur quod plus ꝛ plus de ipſa Quarta.
materia acquirit: vt in libro de generatione dictum eſt.
℄ Juniores bene dubitant:ſed male ſatiſfaciunt ad quę Solo iuniorum.
ſita.Aſſerunt enim duas cauſas cur de cremento valet: ꝛ
non de diminutione. Tum quia non poteſt maior dimẽ
ſio eſſe : nec generari illa:quę nunc eſt : quia dimenſio eſt
ęterna materię:bene tamẽ poteſt dimenſio diminui:quia
ex illa nõ ſequiẽ impoſſibile.Tum ſecũdo:quia ex omni
bus poſſibilitatibus ad crementum effici poteſt vna poſſi
bilitas totalis:quę debet reduci ad actum : vt aliqua illa
rum:non tamen ex omnibus poſſibilitatibus ad diminu
tionem effici poteſt vna poſſibilitas totalis . ideo ſi redu
citur ad actũ in vna:non eſt neceſſe vt reducatur ad actũ
in omnibus.℄ Sed prima cauſa petit principium.addu Confutatio.
cit enim ęque ignotum pro ratione ad quęſitum . Aduer
ſarius enim diceret dimenſionem poſſe creſcere in infini
tum: nunꝙ̃ tamen eſſe cretam. vt de diminutione aſſeri
tur.Et ita adhuc reſtat cauſa diuerſitatis.Secunda.licet
ſit Auerroes infra:etiam friuola videẽ niſi declaretur:qꝛ
adhuc reſtat dare cauſam:cur ex omnibus poſſibilitatib^9
ad augmentũ ſit vna totalis:ꝛ non ex omnibus ad dimi
nutionem. hę enim ſunt excogitationes tenues atqꝫ ani
les fabulę . ℄ Poteſt igitur dici. vt Auerroes dicebat ꝙ
augeri eſt ire ad eſſe atqꝫ formam.nam eẽ forma:ꝛ perfe Propria ſolutio.
ctio idem eſt: modo per auctionem res proficiſciẽ ad ſui
ipſiuſ perfectionem:quippe cum in maiori quanto maior
ſit perfectio:atqꝫ virtus ceteris parib^9.perfectio vero eſt
forma actus ꝛ eſſe.quare per auctionem res currit ad for
mam. Ex hoc ſequitur ꝙ quantam contingit eſſe magni
tudinẽ in potentia in mundo:tantam contingit eſſe actu:
nam mundus eſt perfectus:ꝛ conſtat ex omni materia:to
toqꝫ poſſibili:quod ad eius facit perfectionem.nulla eniz
poteſt eſſe perfectio:quę non ſit in mundo: ꝛ ita ſi põt ma
gnitudo augeri in infinitũ: erit quandoqꝫ actu aucta:imo
ab ęterno aucta fuiſſet:niſi mundus eſſet imperfectus.di
minui võ eſt ire in imperfectionẽ: quia vt in maiori quan
to eſt maior virtus:cęteris paribus: ſic in minore minor.
modo imperfectio eſt nõ eſſe: priuatio:ꝛ materia:ꝛ ita ire
ad minus eſt ire ad imperfectionez. Ex hoc ſequitur con
tra ꝙ non quantam contingit minui magnitudinem: tan
tam cõtingit eſſe minutam:quia ſiue hoc ponatur ſiue nõ
mundus ſemper eſt ęque perfectus. vtrũ vero omne poſ
ſibile ſit reducibile ad actum: ꝛ quale in libro priorum di
ximus. ℄ Quibus patet ſolutio ad pmũ:ꝛ cauſa differen
tię.℄ Ad ſecundũ reſpondent etiã iuniores ꝙ Auerroes Solo iuniorũ ad ſecundũ.
per materiã ꝛ formã non partes eſſentiales compoſiti in
telligit:ſed per materiã vult partes quantitatiuas.per for
mam vero ipſum totuz:quod quidem ex illis conſtat. tũc
intelligiẽ ſic ꝙ diuiſibilitas ꝛ infinitudo ſunt in magnitu
dine ratione materię hoc eſt partium quantitatiuarum.
Auctio vero ratione formę hoc eſt ratiõe totius:quod ter
minat ipſa auctio:velut diuiſio in partes ipſas quantitati
uas. Per hunc modũ ſoluit omnes dubitationes.℄ Sed Confutatio.
hanc reſponſionez iuſte reprehendunt notri . primo quia
Auerroes aperte loquiẽ de mã accepta ꝓ altera parte cõ
poſiti.Scdo qꝛ ſic.auctio poſſet eſſe rõne mãę in iſinituz:
qꝛ nõ repugnat conſiderãdo dimẽſionẽ in abſtracto. hoc
aũt eſt ꝯ Auerroẽ in ꝯ^m.vt pꝫ legẽti.℄ Propter h̃ defen
R^o ppa. do vbũ Auerro.vt iacet:ꝙ ꝑ mãm ꝛ formã intelligit ptes
eſſentiales cõpoſiti. Tũc ad pmũ dico ꝙ ſi ponereẽ ma

gnitudo ſeparata a mã: eſſet diuiſibilis abſq; mã: ſed non abſq; ſupplente vicem materię: agens enim qḋ illaz ſepararet haberet vicem materię: ⁊ ꝓpterea diuiſio eſt ratiõe materię. Ad hoc catholici inducunt exemplũ de ſacramẽto altaris. vbi p̃z ibi quãtitatez eſſe ſine materia: ſed deus ſupplet vicem illius: ⁊ vt materia eſt cauſa diuiſibilitatis. ❡ Ad ſecundũ p̃z ſolutio. Auerroes enim nõ ponit materiã in celo ſm potentiam ad vtrũq;: ſed bene eaz materiã quę eſt in potentia ſm diuiduz contingentis: ⁊ hęc ſufficit propoſito noſtro. ❡ Ad tertiã dubitationẽ dici poteſt: ꝙ aliud eſt qḋ diuidit̃. Aliud ratio diuiſionis. id enim qḋ diuiditur eſt materia ⁊ forma: q̃ ſibi correſpondẽt: ⁊ ſunt ipſum totum: ſed ratio diuiſionis eſt materia. ratio vo auctiõis eſt forma. ❡ Ad quartã dico ꝙ aliud eſt terminus auctionis: aliud ſubiectũ auctionis. omne enim qḋ auget̃ eſt quod plus habz de materia ex parte ſubiecti: at ex parte termini eſt illud quod habet plus de for͛. Multa pulchra anno p̃terito diximus de hoc quęſito in primo de generatione: quę quęrat ſtudioſus lector.

Solu. 3ᵉ

❡ Qua ratione ⁊ plato propterea duo infinita inuexit: vt ⁊ alterũ in augendo. Alterum ⁊ in infinituz abeundo: atq; decreſcendo excellere videatur. Utrũ duz facit duo. his non vtitur. quippe cum neq; per diuiſionem in numeris in infinitum procedat̃. vnitas enim minimum eſt: neq; per additionem. vſq; namq; in denarium numerum adauget.

❡ Siue Ariſtoteles narret poſitionem Platonis nunc vt eam ex dictis repręhendat veluti videt̃ Auerroy ſiue vt per ipſaz declarat ea: quę paulo ante dixerat. Inquit qua ratione ⁊ Plato propterea duo infinita inuexit. Magnũ videlz et paruũ: vt ⁊ alterũ augendo magnũ videlz. Alterum ⁊ in infinitũ abeundo atq; decreſcendo: paruum ſcz excellere videat̃. dedit enim hęc duo tanq̃ rerum principia: quia ipſe cũ pythagoꝛa ſentit infinitũ eſſe inter principia ſtatuendũ. ſed inuehit aduerſus ipſum: ⁊ inquit. verũ dum facit duo: ijs duobus nõ vtit̃ in aſſignatione principiorum. ſunt enim numeri apud ipm̃ principia. In quibꝰ nec per diuiſionẽ nec per additionẽ procedat̃ ad infinitũ: ſi quidem per diuiſionẽ ſtetur ad vnitatem: quę eſt minima. per additionẽ vero ad denariũ inde veluti in orbem alternando reciprocare circulo videt̃. Ecce quo mõ duo ponit: non tamẽ duobus vtitur: ſed de poſitiõe Platonis hactenus: quia ad rem nõ eſt. Hęc de quęſtione an ſit infinitum ipſum. Solẽt vero ambigere iuniores an ſit infinitum: ⁊ alij an poſſit eſſe per aliquã potentiam: verũ cum in primo omnes cõueniant. Secundũ vero ſit catholicuz quęſitum: iure prętermittimus.

❡ Apparet aũt infinitũ eſſe aliud q̃ꝫ vt nonnulli aſſerũt. non enim id infinitum eſt. Cuiꝰ nihil eſt extra: ſed id cuiꝰ aliqd ſemper eſt extra.

❡ Hactenus de quęſtione an infinitũ ſit: nunc quid ſit diſputat. eſt enim qõnũ hic ordo naturalis. Animaduerſiõe tamẽ dignũ veteres ſic definiſſe infinitũ: ꝙ eſſet id cuius nihil eſt extra: ꝓponit modo Ariſto. intentionez ⁊ inquit. apparet aũt infinitũ eſſe aliud q̃ꝫ vt nõnulli aſſerunt. non eniz id infinitũ eſt: cuius nihil eſt extra: ſed id cuius aliqd ſemper eſt extra: hęc eſt intentio partis in genere ⁊ in ſpecie. ❡ Quo vero ad trãſlationes attinet: verbuz apparet gręce eſt ſymbenei: quod licet latine ſonet accidit: hic vt ſenſus eſſent clariores: tranſtulimus apparet. Simili modo verbũ illud aliud gręce eſt anantion: quod ſonat contrarium: nos vero aliud in latinum mutauimus eandem ob cauſam. quę quidẽ ignari volentes ſeruare ad vnguẽ: plerũq; falluntur ad ſtadiũ. tanta eniz addictio textus reddit barbaros ⁊ obſcuriores.

Tranſlatione.

❡ Huius rei indiciũ eſt. nam ⁊ eos anulos infinitos vocant: q fundam nõ habent quaſi ſemper ſit aliquid extra ſumendum. verum per ſimilitudinem quandam id aſſerunt: non tamẽ proprie. oportet eni ⁊ hoc eſſe ⁊ nũq̃ꝫ idẽ rurſus ſumi. At in circulo non ita ſit: ſed ſemper qḋ deinceps eſt: dũtaxat eſt aliud.

❡ Probat nunc propoſitã intentionẽ a ſigno dicẽs: huius rei indiciũ eſt. nam ⁊ eos anulos infinitos vocãt qui fundam: quę gręce eſt ſphendona: latine ẽt pala. non habent. quaſi ſemper ſit aliquid extra ſumendũ. igitur infinitum eſt extra quod ſemper eſt aliquid ſumendum. Sed quoniam ex hac definitione ſequit̃ finitum eſſe infinitũ. corrigit exẽplũ ⁊ definitionẽ: ⁊ inquit. verũ per ſimilitudinẽ quãdam id aſſerunt: nõ tamẽ proprie. oportet enim ⁊ hoc eſſe: hoc eſt vt ſemper aliquid ſumatur extra: ⁊ nũq̃ꝫ idem rurſus ſumi: quę nõ ſunt in propoſito. nam in circulo licet nõ idem ſumatur: tamẽ mediate idez rurſus ſumet̃. Sic igitur infinitum vtrũq; exigit ⁊ vti ſemper aliquid extra apprehendi poſſit: ⁊ vti idem nũq̃ꝫ repetatur: quod nõ eſt in anulo. nã licet imediate ſemper aliud atq; aliud ſumatur: tamen aliquando idem repetetur. eſt igitur definitio infiniti. Infinitum eſt extra qḋ ſemper eſt aliquid ſumendum: ⁊ nũq̃ꝫ repetitur idem. hęc eſt definitionis ⁊ exempli correctio. ❡ Auerroes vero duo inquit. Primum eſt ꝙ exemplũ de anulo non valet temporibus noſtris: quoniam: vt diximus: ex illo ſequetur finitum eſſe infinitum. ❡ Secundũ eſt ꝙ duo exigunt̃ ad rationez infiniti: ⁊ vt ſemper ſit ſumendũ aliquid extra: nõ quidem in imaginatione: ſed in re. Et vt illud quod ſemper ſumit̃: ſit aliquid quod nũq̃ꝫ fuit prius: qḋ quidẽ non eſt in circulo: quia in illo ſumitur idez: quod prius per reciprocationem. hęc ex cõmento. ❡ Debes ſcire ꝙ veteres voluerũt totũ omne ⁊ infinitum eſſe idem: ⁊ quia totum eſt id extra quod nihil eſt: credidere etiaz infinitum id eſſe: extra quod nihil eſt. ❡ At temporibꝰ Ariſtotelis poſitio hęc fuit correcta. naz non eſt verũ totum ⁊ omne eſſe infinituz: ꝑpterea definitio infiniti eſt: ꝙ ſit id in quo nũq̃ꝫ idez eſt ſumenduz: ſed continuo aliud atq; aliud.

Que ad voces cõmẽto. 45

Declaro põnis veterum.

Correc.

❡ Infinitum igitur id eſt: cuius ſecundũ quantitatez accipientibus aliquid ſemper extra licebit apprehendere.

❡ Ex his infert deſcriptionem ipſius infiniti: ⁊ inquit. infinitum igitur id eſt: cuius ſecundum quantitatez accipientibus aliquid ſemper extra licebit appręhendere. dixit ſecundũ quantitatem: vt innuat infinituz non niſi in quanto reperiri: quia in quali. vt ait Auerroes reperiri non poteſt. ❡ Debes ſcire ꝙ duplex eſt infinitum in potentia: quod iuniores atq; ſorticolę nõ ab re ſyncathegorematice vocant. Aliud in actu: quod cathegorematice appellatur. Infinitum quidem ſyncathegorematice id eſt: cuius ſemper aliquid licet ſumere ſecunduz quantitatem alteri cõmunicantez: qua ratione finitum actu eſt infinitum in potentia. Infinitũ vero actu ſiue cathegorematice: id eſt: cuius aliquid ſemper extra licet ſumere ſecundum quantitatem nulli cõmunicantẽ. At ratio cõmunis infiniti eſt: quã Ariſtoteles dedit. competit enim. vt p̃z vtriſq;. Hęc eſt definitio infiniti.

Duplex infiniti.

¶ At vero id cui⁹ nihil eſt extra: perfectū ac totum eſt. hunc enim in modū totū ipm̄ definire aſſueuimus: dicentes id eſſe cuius nihil abeſt. vt hominē totū aut ciſtellam. Atq; vt ſingulare: ſic ⁊ id qđ proprie vniuerſuȝ eſt: id erit: cuius nihil eſt extra. Id vero cui⁹ aliquid abeſt: eo abſente: non vniuerſum eſt.

¶ Hactenus correpta eſt deſcriptio īfiniti: nunc cui⁹ ſit rō illa ⁊ cui cōpetit: declarat ⁊ inqt. at vō id cui⁹ nihil eſt ex: perfectū qđ grece eſt teleion ac totum ſiue vniuerſum qđ grece eſt holon eſt. hūc.n.in modū totū ipſum definire aſſueuimus dicentes id eſſe: cui⁹ nihil abeſt: vt hoiem totū aut ciſtellā totā ſolemus dicere: quādo nihil eis deeſt: qđ attineat ad rōnem hois aut ciſtelle. Hinc trāſit ad deſcriptionē mūdi: ⁊ inqt atq; vt ſingulare totū vtpote aut homo aut ciſtella dicit̄ totū quādo ei nihil deeſt: qđ ad illi⁹ rationem attineat: ſic ⁊ id qđ proprie vniuerſum eſt ſiue mundus: id erit cuius nihil eſt extra: ꝓpterea conſtat ex tota ſua materia: ⁊ omni poſſibili. vt dicit̄ in libro celi. id vero cuius aliqđ abeſt: eo qdē abſente: nō vniuerſuȝ ac totum erit: ſed mancū ac pars: ſiue imperfectū. definitio igitur data ab antiqs non infinito competit: ſed toti omni ⁊ perfecto. ¶ Auerroes vltra textū ꝓbat ꝙ extra mundū nihil eſt: qꝛ tūc inueniret̄ corpus actu infinitū: qđ qdē eſt impoſſe. Cōſequentiam probant iuniores ſuo mō: ⁊ bene ſentiunt: pōt tamen facilius deduci: qꝛ illud qđ eſſet extra mundū: aut eſſet corpus rectū: aut circulare. nō circulare: qꝛ pari ratione extra illud eſſet aliud: ⁊ ſic in infinitū. ſi rectuȝ: cū corpus rectū nō termineturꝛ niſi ad aliud: ⁊ nihil eſt ad qđ termineturꝛ iure erit infinitū illud. Secūdo debes ſcire ꝙ hec eſt differentia inter totū particulare vt ciſtellam: ⁊ totū vniuerſum vt mundū: ꝙ totuȝ particulare eſt id extra qđ nihil eſt qđ pertineat ad eius ſpēm. vt Socrates. nam licet extra ipſum aliquid ſit qđ pertineat ad genus vt leo vel capra. Totū vō vniuerſale eſt vniuerſuȝ id eſt: cuius nihil eſt extra: ſiue pertineat ad eius ſpecieȝ: ſiue ad eius genus. ⁊ hac rōne ſolus mūdus eſt totuȝ vniuerſale. Hec ex cōmento colligi poſſunt.

Que aut roes. commēto. 65. Deductio pinc.

¶ Verū totū atq; perfectū: aut idē penit⁹ ſunt: aut ſua natura cognatiſſima ſūt: quaten⁹ perfectuȝ nihil eſt prorſus qđ finem non habeat: qui quidem finis terminus eſt.

¶ Cui definitio veterū competat: modo patet: ex quo rurſus quo nā modo perfectū ⁊ totū conueniant etiaȝ patet: qua ratione eueniꝛt vt differentiā inter totū ⁊ perfectum adijciat: quādo poſt conuenientiam exorit̄ differentia: ⁊ vult totū ⁊ perfectum aut eandeȝ omnino aut finitimam ſigñationē habere. nam totum vocamus facta ad partes relatione: quaꝝ nulla deſit. perfectū vero facta relatione ad finem ⁊ terminū. Qua etiā ratione fit vt perfectuȝ ſit cōmunius toto ipſo: qꝛ perfectū ⁊ in compoſitis: ⁊ ſimplicibus inuenit̄. at totū nō niſi in compoſitis.

¶ Quocirca putandū eſt meli⁹ parmenidē meliſſo dixiſſe. qppe cū hic ipm̄ īfinitū totū appellet. parmenides vero totū dicat finitum: e medio eque diſtans. non enim fieri poteſt vt infinitum toti ipſi ac vniuerſo perinde hereat: vt linum lino nectitur.

¶ Et his laudat parmenidē ſupra meliſſum: quaten⁹ parmenides aſſerit vniuerſum eē finitū per hoc ꝙ circūferētia eius ſm̄ quodlibet ſui eque diſtat a centro. Meliſſus vero vniuerſum aſſerit infinitū per hoc ꝙ extra ipſuȝ nihil eſt. modo pȝ ex dictis. Meliſſum aberraſſe omnino: parmenidēq; melius ſenſiſſe. ¶ Quo vero ad tranſlationes attinet verbū illud eque diſtās grece eſt hyſopales: qđ nōnulli eque pugnans tranſtulerūt. Ego vero (cuȝ vt ſic nō multū ſit notum) modo illo trāſtuli. Addit tamen Ariſtoteles aduerſus Democritū. nō.n. fieri pōt vt infinitum toti ipſi ac vniuerſo ſiue mūdo perinde hereat: vt linum lino nectit̄ in filantronib⁹ vti ꝓuerbialiter dicebat̄: imo extra mundū nihil eſt vt toties eſt ꝓbatū.

De translatione.

¶ Et quāq; de infinito prerogatiuaȝ recipiāt eiuſmodi vt oīa ꝯtineat: ⁊ vniuerſuȝ in ſeipſo habeat: ꝓpterea qꝛ ſimilitudinē quandā habȝ ad totū. nam ipſi⁹ imenſe perfectionis materia exiſtit: atq; poteſtate totū eſt ⁊ nō actu: tamē ad diminutionē atq; additionē cōtrariā diuiſile eſt. Totūq; atq; finitū non per ſe: ſed per aliud: ⁊ non continet: ſed quaten⁹ infinitū eſt: continet̄: immo vt infinitū ignotū eſt: quippe cum materia formā non habeat.

¶ Nunc improbat nōnullas prerogatiuas ipſi infinito tributas ab antiquis. vȝ. vt omnia contineat: ⁊ vniuerſuȝ in ſeipſo habeat: ⁊ motiuū harū. Et inquit ⁊ quāq; de infinito prerogatiuā recipiant eiuſmodi vt omnia contineat: ⁊ vniuerſum in ſeipſo habeat. Cuius rei motiuū apponit: dicens. ꝓpterea qꝛ ſimilitudinē quādā habet ad totū. nam ipſius magne ſiue imenſe perfectiōis materia exiſtit: atq; poteſtate totū eſt: ⁊ nō actu: deinceps confutat hec dicēs: tamē ad diminutionē atq; additionē cōtrariam diuiſile eſt: quo mō ipm̄ totū nō eſt. eſt.n. limitatū ad additionē: ⁊ nō ad diminutionem. Totūq; atq; finituȝ ſupple eſt: nō per ſe ⁊ ratione qua infinitū: ſed per aliud ratiōe finitudinis: ⁊ nō continet: ſȝ quatenus infinitū eſt: continet̄. nā vt infinitū habet rationē materie: ⁊ vt hȝ rationem materie eſt altera pars compoſiti: ⁊ vt altera pars compoſiti continet̄ non continet: imo vt infinitū ignotum eſt: vt toties dictum eſt: quippe cū materia formā nō habeat vt infinitum eſt: qua cognoſcat̄. quibus pȝ prerogatiuas illas infinito nō conuenire: nec fundamentū valere. ¶ Quo vero ad tranſlatiōes attinet verbū illud prerogatiuā: grece eſt σεμνότητα: quod nonnulli dignitatem: nōnulli preclaram cōditionē tranſtulerūt: magis tñ ad ſenſum nos prerogatiuam trāſtulimus: quicquid verbum dicat.

De translatione.

¶ Quare perſpicuū eſt infinitū ipm̄ partis magis q̄ toti⁹ rōnem ſubire. ſiqdeȝ materia pars ſit toti⁹: perinde vt aes ſtatuae aeneae.

¶ Ex hȳs concludit oppoſitū ⁊ inquit. quare perſpicuuȝ eſt īfinitū ipſum partis magis q̄ totius rationem ſubire. Siquidē materia pars ſit totius peride vt aes ſtatue aenee. modo dictū eſt infinitū ipſum eſſe materiā: quare magis partis q̄ totius rationē ſubit. ¶ Debes ſcire vt ex Auerroe colligit̄. cōmento. 65. ꝙ tres ſunt prerogatiue que infinito attribuunt̄. Prima eſt ꝙ infinitū nō eſt totuȝ per ſe: ſed per aliud. Secunda ꝙ infinitū quo infinitū continet̄. Tertia ꝙ infinitū quo infinitū eſt ignotuȝ. Quo vero ad primā vult Auerroes infinitū eſſe totū per aliud: hoc eſt per formā: ratiōe cuius finit̄ ⁊ determinat̄. Quo vero ad ſecundā ait infinitū contineri quatenus eſt pars compoſiti: ⁊ materia illius. Quo ad tertiū ait illā eſſe verā quo ad māȝ infiniti. que ꝑ ſe eſt ignota: cognoſcit̄ tamē ꝑ formā.

Que aut roes. commēto. 65.

Ulterius debet ſcire ꝙ Auerroes ob malas trāſlationes laborat declarare qd p dclatū itelligat Ariſto.qd̉ ipſe in lr̄a ſua habebat:ſed cū hec expō ſit ad nihil: ſuperſedēdū eſt:pńt tñ colligi plura.pm̄ū eſt quo differūt mā ⁊ forma ⁊ accñtia.nā mā nec eſt in ſubo:nec dr̄ de ſubo.forma ⁊ accidētia aut ſunt in ſubo: aut dicunt̃ de ſubo.Scḋz eſt quo ↄueniūt.nā hec tria.mā forma ⁊ accidēs non pñt reperiri niſi in alio. 3m ē ꝙ mā ⁊ forma ⁊ accñtia ita ſe hñt ꝙ mā nō pōt eē ſine forma: ꝑpterea eſt ꝑpter formā: vt forma eſt illi⁹ pfectio.forma ēt eſt pp mãz:vt eſt ſubm illi⁹.ſilr ⁊ accñtia ſunt pp mām:vt pp ſubm. Hec colligi pñt ex ei⁹ falſis trāſlatiōib⁹.

Expoſitio auer.

℄ Ex qb⁹ colligūt iuniores:⁊ nō iperite Auerroē oia q̄ Ariſt.ifinito tribuit:mãe tribuiſſe: ita vt p ifinitū nihil aliud velit niſi mām pmā:⁊ tūc illas ꝑprietates illi ↄpetere nemo dubitat.eſt.n.ipſa totū p aliud:q: rōne forme.Ampli⁹ ↄtinet̃:⁊ nō ↄtinet: cū ſit ps cōpoſiti. rurſus eſt ignota p ſe: cū nō niſi rōne habita ad formā cognoſcat̃. ℄ Hec ex Auerroe.

Iuniorū dńicatio.

Hāc expōnē vńficarūt iuniores ꝙ aliqd dici pōt ifinitū ſubiue:q: eſt ſubm dimēſiōis: q̄ eſt aut eē pōt ifinita:aut formalr:q: ipm eſt ipſa ifinitudo:aut qd̉ eſt ifinitū formalr:vt dimēſio. Tūc volūt mãz eē ifinitū ſubiue:⁊ nō formalr. ℄ Multa ēt addūt in defenſionē Auerroys:q̄ ſunt bona ad illi⁹ pōnis declaratioē.

Pō ſcḋa

Sed blacterones.quoꝝ ſtudiū eſt in ↄdicēdo:aiūt hanc nō fuiſſe Auerroys mētez:nec Auerroes illa ſiue tria ſiue q̄ttuor voluit competere mãe:ſed ifinito:exēplificādo de mā:cui oia illa ↄpetūt rōne ſue ifinitatis. verū inter hos nō eſt diſputandū.nā alij volūtarie loquunt̃. Alij adiecti Auerroi ceteros ↄtēnunt.

Qualis rño illoꝝ
Expoſitio ꝑpria.

℄ Ego vō ꝑpterea has ꝑprietates nō mãe:ſz ifinito Ariſt.tribuiſſe dicerē:qcqd Themiſtius ⁊ Auerroes velint. p⁰:q: Ariſto.nulla facta diſtōne in breuib⁹ equocaſſz. 2⁰:q: de eo ifinito logt̃:de quo paulo añ pōnē parmenidis recepit. mō ↄſtat ipm recepiſſe ifinitū in pōne parmenidis: p vniuerſo ſumptū. Per hec cū expoſitorib⁹ ſentirē Ariſto.illa tribuiſſe ifinito ipſi formaliter:⁊ nō mãe. Hec nūc mihi vident̃.

℄ Nā ſi in reb⁹ ſenſilib⁹ atq3 intellectilibus magnū ipm ⁊ paruū ↄtinēt itellectiles res ↄtinere oportebat. At abſurdū ē ac ipoſ̃e:id qd̉ ignotū atq3 indefinitū eſt:continere ac definire.

℄ Speciatim icrepat pōnē Platōis: q cū illis ↄueniebat: ⁊ inquit. nā ſi in reb⁹ ſenſilib⁹ atq3 itellectilibus magnū ipm ⁊ puū:q̄ a Platone ifinita ponunt̃:ↄtinent:intellectiles res ↄtinere oportebat.tz ↄñtia.nā infinitū ea cōtinet: in qb⁹ ⁊ quoꝝ ponit̃.mō ſi ponit̃ in reb⁹ intellectilib⁹: opꝫ ipm ēt res intellectiles ↄtinere: at abſurdū eſt ac ipoſ̃e id qd̉ ignotū eſt ac indefinitū: ↄtinere ac definire. Et ſic pō Platōis nulla eſt.

Qual̃ rño ariſto.

℄ Aniaduerſiōe dignū platonē poſuiſſe itellectilia:que idm̃ter ideas:⁊ formas vocat.ſūme nota. Propterea ↄ ipm rō hec valde ꝑcedit. Ariſtoteles vō poſuit illa ſūme nota nãe:nos vō hr̄e ad ea vt oculi noctue ad lucē ſolis.2.metaphy.ꝑpterea non multū hec rō valeret in via Ariſto.ſed hñ in via Platonis. Qua ratione fit vt hec contradictio ſit ad hominem.

℄ At vō etiā rōni ↄſentaneū eſt: vt id qdez qd̉ in adiectiōe ↄſiſtit:nō videat̃ hoc pacto infinitū: vt q̄tūis exuperet magnitudinē.id vō qd̉ in diuiſione cōſiſtit:infinitū eſſe iſtiuſmodi videt̃.nā infinitū intus: ēt quēadmodū materia continetur.forma autem continet.

℄ Et q: vna de ↄditionibus bonaꝝ definitionū eſt vt per ipſam verificent̃ accñtia ꝑpria definiti:poſt definitionis aſſignationē:nunc ꝑprietates verificat:que illi ſolent aſſignari.Et eſt pma ꝙ in additiōe non quacūq3 magnitudine data pōt maior dari: ſed in diuiſione hñ quacūq3 data pōt dari minor verificat hanc Ariſto. q: augeri eſt ire ad formā:que termin⁹ eſt:⁊ finis:ac diminui eſt ire ad mām: que eſt poteſtate infinita:qua rōne diuiſio in infinitū: auctio nō proficiſcit̃. Hanc rem diximus ſuperi⁹ diligenter.

Expōni dimus.

℄ Aiaduerſione dignū lr̄am poſſe intelligi accipiēdo ifinitū ꝑ mā:⁊ ifinitū ꝑ ipſo infinito formalr. Themiſtius .n.ſumere videt̃ ifinitū ꝑ mā:expoſitores ꝑ infinito ipſo formaliter:que res vtcūq3 exponat̃ ſtare pōt.

℄ Liqdo ēt in nūō qdē euenit: vt verſus min⁹ termin⁹ ſit. verſus vō plus oēm ſemp exuperet multitudinē. In magnitudine vō ↄ.nā verſus min⁹ qdez oēm exuperat magnitudinem. verſus vō mai⁹ nō eſſe magnitudinē infinitā. hui⁹ rei cauſa eſt.nā vnū(qdcūq3 tandez vnū ſit:)indiuiſile eſt.ceu hō vn⁹ eſt hō: ⁊ nō multi.numerus vō plura vno: q̄taq3 quaedam. Quare ad indiuiſibile ſtet̃ neceſſe eſt. Siqdē duo atq3 tria denominatiua noia ſint; ⁊ caeteroꝝ numeroꝝ id gen⁹ vnuſqſq3 ſimili rōne.

℄ Hactenus de ꝑprietate ifiniti in magnitudine egit:nūc quo nā mō hec ꝑprietas ſunt hēat in numeris: explanat. Et ingt liqdo etiā in numero qdē euenit vt verſus min⁹: terminus atq3 finis occurrat:at v̄ſus plus. oēm ſemp exuperet multitudinē. In magnitudine vō cōtra.nā v̄ſus minus quidē oēm exuperat magnitudinē: ita vt nullū vnq̄3 minimū occurrat.at vō mai⁹ nō eē magnitudinē infinitā: ita vt aliqd occurrat maximū. Hec eſt ꝑprietas ⁊ concluſio.Cōcluſionē hāc pmo ꝑbat ex parte minimi:⁊ ingt.huius rei cā eſt.nā vnū qcqd ſit illud ſiue ſpē:ſiue numero: ſiue id genus quatenus vnū ſemper: indiuiſibile eſt:ceu vnus hō eſt vn⁹ ⁊ nō multi . numerus vō plura vno q̄taq3 quedā.hoc eſt multitudo ex vnitatib⁹ aggregata.quare ad idiuiſibile ſtet̃ neceē eſt:vt arguat̃ ſic.qcqd ex idiuiſibilib⁹ ↄſtat:ad indiuiſibile reſoluit̃ .numerus ex indiuiſibilibus ↄſtat:q: ex vnitatib⁹.igit̃ ad indiuiſibilia reſoluit̃ .quare proficiſcēdo in minus: minimū qñq: occurret.

Syllis

Q: vō numerus ſit multitudo ex vnitatib⁹ ↄſtans: ⁊ per ↄñs ex idiuiſibilibus ꝑbat:⁊ ingt.ſiquidez duo atq3 tria denominatiua noia ſint ſignificātia multitudinez ſpecificatā ab vno:⁊ vt dico de duob⁹ ⁊ trib⁹:ſimili rōne de ceteris id gen⁹.duo.n.ſunt bis vnū:tria ter vnū: ⁊ id genus ſimiliter.Sic igit̃ numerus reſoluit̃ in minimū: q: conſtat ex vno.

Dubiū

℄ Sed dubitabis cur numerus non reſoluit̃ in maximū:per eandē rōnē: q: ↄſtat ex vno:

Sol.

℄ Dici pōt:q: ꝑcedere in maximū nō eſt reſolui ſed componi:at ꝑcedere in minus eſt reſolui .

Que auerroes commēto.66.
Expō d̉ hī auer.

℄ Auerroes aūt aſſignat cauſam cur oē vnū ſortit̃ rōnē indiuiſibilē: ⁊ ait:q: oē vnum eſt tale ob formā:que eſt ſeipſa vna. ℄ Ego vō v̄bū Auerro. nō vniuerſaliter intelligo.nā multi indiuiduū ⁊ vnū numero eē volūt ꝑpter mām.Alij ob dimenſionē:ſed ſi exponat̃ de vno ſpē:ſine controuerſia eſt verum.

℄ At vero verſus plus intelligere ſemper contingit.diuiſiones eni magnitudinis in duo infinitae ſunt:ita vt ptāte quidē ſint:actu vero nō ſint.quippe cū id quod ſemper accipitur. multitudinem definitam excellat.

℄ Eandem cōcluſionē ꝑbat nunc ex parte maximi:⁊ hoc ꝑponit dicēs.at v̄ſus plus: intelligere ſemp ↄtingit:⁊ non

eſt deueniēdū ad maximū:hoc ꝓbat ⁊ ingt.diuiſiones.n.
magnitudinis in duo:quę dichotomię gręce dnr: infinitę
ſūt.Et declarat quo nā mō īfinitę:⁊ ingt: ita vt ptāte gdē
ſint infinitę:actu vō nō ſint.quippe cū id qđ ſemꝑ accipi
tur:multitudinē infinitaʒ ſemper excellat. eſt igiť vis ra-
(R ō text⁹) tionis.diuiſio magnitudinis in infinituʒ ꝓcedit. Nūerus
cātur ex diuiſiōe ꝯtinui.igiť numerus in īfinitū ꝓcedit.

¶ Veruʒ numerus hīc nec a diuiſione ſeparabilis
eſt:nec infinitudo ipſa permanet: ſed fit velut
⁊ tempus: ⁊ numerus temporis.

(Expō) ¶ Duo veteres de numero protulerunt: vt ꝙ ſit a diui-
ſione rerum ſeparabilis. vt Plato ait: qui ideas rerum
omnium contēdit:⁊ vt ſit permanens velut ſubſtantia ſe
parata nō fluens ⁊ poteſtate vt pythagorei proferūt. Ad-
uerſus hoc inquit. verum numerus hic nec a diuiſione ſe
parabilis eſt: ⁊ hoc aduerſus Platonem: nec infinitudo
ipſa permanet vt ſubſtātia ſeparata:contra pythagoreos:
ſed ita videlicet ſit velut ⁊ tempus:⁊ numerus temporis:
quiſqʒ ſit ille:quę ſemper ſunt partim actu: partiʒ poteſta
(Que auē roes.com mēto.69.) te. Hęc ab Ariſtotele habentur. ¶ Ex calce cōmenti col-
liguntur tria. Primuʒ eſt propter quid in numeris addi-
tio procedit in infinituʒ.non aūt diminutio.Et reſpondet
hoc eſſe:quia additio eſt cocua diuiſiōi. modo vt diuiſio
procedit in infinitum propter materiaʒ:ſic additio nume
ri propter eandem materiā creſcit in īfinitum.at diminu-
tio numeri eſt correſpondens auctiōi:ita ꝙ vt additio eſt
ratione formę:ſic ⁊ diminutio numeri eſt ratione formę.
Secunduʒ eſt quid Ariſtoteles per numerum temporis
intelligat:⁊ vult per numerum temporis velle numeruʒ:
qui eſt genus temporis. Tertiuʒ eſt ſumma declaratoꝝ:
videlicet ꝙ ideo numerus creſcit in infinituʒ:quia corre-
ſpondet diuiſioni magnitudinis: quę ratione materię eſt
infinita. at diuiſio eſt finita: quia correſpondet auctioni:
quę propter formā eſt finita. Hęc ex cōmento colligi poſ-
(Prima dubitatio) ſunt. ¶ Prima dubitatio eſt:quia numerus rerum eſt fi-
nitus.nam omnes res non ſunt vltra primum ens: quod
eſt deus:⁊ vltimum quod eſt materia prima: modo inter
(Scda dubitatio.) extrema media ſunt finita. ¶ Secūda dubitatio eſt.nu-
merus aut eſt res numeratę:aut accidens illaruʒ: ſed res
(Solō prime.) numeratę non habent minimū.igiť nec numerus. ¶ Ad
primam ſentio cum expoſitore ꝙ numerus vno modo ſu
mitur pro diuiſione formali: quę ſit per oppoſita. Alio
modo pro diuiſione quę ſit per quantitatem. Prima qui-
dem diuiſio cauſat multitudineʒ: quę eſt de tranſcenden
tibus:qua ratione ens diuiditur per vnum ⁊ multa. Se-
cunda vero diuiſio quę eſt cōtinuę quantitatis cauſat nu
merum: qui eſt ſpecies quantitatis inquantū habet ratio
nem menſurę. Tunc dico ꝙ eiuſmodi numerus procedit
in infinitum:⁊ non primus. Modo Ariſtoteles loquitur
(Solutio ſecunde.) de ſecūdo ⁊ nō de primo. ¶ Ad ſecundā ſoluere vť The-
miſtius in 4.° huius.ex textu Ariſtotelis.cōmenti.108.pa
raphriçans:ꝙ duplex eſt numerus. Alter qui ex vnitati-
bus conſtat:⁊ hic eſſe poteſt minimus: vt duitas: quę ad
vnū reſoluitur. Alter qui non ex vnitatibus abſolute: ſed
ex rebus conſtituiť: vt equis canibus lineis. nam ⁊ quin-
qʒ lineas: ⁊ quinqʒ triangula dicere numeros ſolemus.
Tunc dico ꝙ tales numeri ſi de multitudine quęris: mi-
nimum habent.nam duę lineę ⁊ duo equi minimuʒ ſunt.
at ſi magnitudinem ſpectes:non habent: naʒ quęque res
talis in infinitū ſecabilis eſt. Per hęc pʒ ſolutio.

¶ In magnitudinibus autem contra fit.naʒ di
uiditur quidem ⁊ ipſum continuum in infini-
ta:verſus autem maius non eſt infinitū. quā-
tum enim contingit poteſtate eſſe:tantundem
etiam actu eſſe contingit. quare cum infinituʒ
corpus nullum ſenſile ſit: nec definitae magni
tudinis omnis exuperationem eſſe continget.
Alioquin coelo quippiam maius exiſtet.

¶ Quid vero in magnitudinibus accidat:nunc aſſignat: ⁊ (Expō)
inquit.in magnitudinibus autem contra fit. nam diuidi-
tur quidem ⁊ ipſum continuum in infinita.verſus autem
maius non eſt infinitum. repetit rationem quam pridie
fecerat ⁊ inquit. quantum enim contingit poteſtate eſſe:
tantundem etiam actu eſſe continget:modo deſtruit hoc
⁊ inquit. quare cum infinitum corpus nullum ſenſile ſit:
nec definitę magnitudinis omnis exuperationeʒ eſſe con
tinget:hoc eſt nec licet procedere in infinitū in additiōe:
ita vt quacūqʒ data:detur maior:⁊ ſic infinituʒ. Alioquin
cęlo quippiam maius exiſtet. Hęc diſputata ſunt oliʒ hic:
⁊ in libro de generatione ad longū. ¶ Mouet Auerroes
queſtionem talem.propter qui valet.ſi aliquid poteſt au- (R ō auer royo i cō mēto.69.)
geri in infinituʒ.igitur aliquando augebitur:⁊ hoc in ma-
gnitudinibus: at in numeris non valet: poteſt numerus
creſcere in infinitū:igiť creſcet.nō.n.videť dīntia quo ad
numerū ⁊ magnitudinē. ¶ Rñſio facilis ad q̄ōnē Auerr. (R āſio facilis.)
quā gręci expoſitores ꝯſueuerūt afferre.breuib⁹ eſt:ꝙ au-
ctio numeri corrñdet diuiſiōi ꝯtinui. diminutio vō rñdet
auctiōi eiuſdē.vbi gra.ſint decem lapides:qbus paries ſo-
cratis ſit ꝯficiēdus. Tūc ꝯſtat diminutiōeʒ lapidū corrñ-
dere cremēto parietis.nā dū a denario numero ſubtrahe
re icipio addēdo parieti:numerus decreſcit lapidū:accre-
ſcit vō paries.at ſi paries diuideref: diminueretť illi⁹ ma-
gnitudo:⁊ accreſcerēt lapides ſiue numerus lapidū. tunc
dico:qꝛ nūeri additio ꝓficiſciť a magnitudīs diuiſiōe: ide
fit vt diuiſio ꝓcedit in infinitū:ita ēt accretio nūeri: ꝓce-
dit in īfini^m: ⁊ qꝛ diminutio nūeri corrñdet auctōi magni
tudinis.iō vt auctio illi⁹ eſt finita:ita diminutio numeri.
¶ Hęc eēt facilis rñſio. Auerroes vō ait aliā cām:imagi-
nať.n.in auctiōe magnitudīs eē ples poſſibilitates. nā cū (R ſio auē royo ⁊ declaratio.)
auctio nō fiat tota ſimul:tot erūt poſſibilitates:quot erūt
ptes:qbus ipſa magnitudo accreſcit:ſigdē cuiqʒ parti cor-
rñdeat ꝓpria poſſibilitas:qua ipſa poſſit addi toti.ſilr di-
uiſio non fit tota ſimul:ideo erunt tot poſſibilitates:quot
erunt partes:quę a tota magnitudine diminui pñt. Scđo
ſumit ex omnibus poſſibilitatibus ad auctionē magnitu-
dinis poſſe fieri vnā poſſibilitatem:hoc eſt ꝙ ſicut augen
dum per multas poſſibilitates partiales pōt augeri: ita ꝑ
vnam pōt venire in terminū vltimū ſuę perfectionis: vt
accumulatis rōnibus probauimus. ⁊ nunc ſupponamus:
At poſſibilitates qb⁹ magnitudo pōt diminui nō poſſunt
effici vna.hoc eſt licet magnitudo poſſit infinitis poſſibi-
litatibus diminui:non tamē vna poſſibilitate numero ex
illis confecta eſſe diuiſa: ꝓpter rationes tactas in libro de
generatione:⁊ in lectionib⁹ dictis iam:quibus pōt magni
tudo ſi pōt creſcere in infinitum: qñqʒ eſſe creta. Sed ſi
diminui: nūqʒ eſſe minuta ꝓpter rationē tactā:ſed qꝛ nu-
meri auctio reſpōdet diuiſioni magnitudinis:ideo nō po-
teſt eſſe cretus.diminutio vero cum reſpondeat auctioni:
ideo pōt eſſe minutus. Hęc ex cōmēto colligi pñt: quę iu-
niores nō intellexerūt:licet multa ex͞ rem blacterięnt.

¶ Infinitudo aūt ipſa non eadē in motu ⁊ ma-
gnitudine ⁊ tempore exiſtit: vt vna etiā q̄dam
natura. Sed poſterius dicif propter pri⁹:ceu
motus quidē diciť infinitus:quia prius ita di-
citur magnitudo:in qua motus fit: aut altera-

tio: aut auctio. tempus aũt ob motũ. verũ his quidẽ nunc vtimur: poſterius ꝟo ⁊ quid naꝫ ſit vnumquodqꝫ hoꝝum: ⁊ cur omnis magnitudo in magnitudines diuiſibilis ſit: explicare nitemur.

Expõ ¶ Siue ſoluat dubitationẽ ſiue cõcluſiones nõnullas deducat: ſiue aliud quid tale agat: inquit. infinitudo aũt ipſa non eadẽ ſupple genere in motu ⁊ magnitudine ⁊ tẽpore exiſtit: vt vna etiã quędam natura: hoc eſt nec eadem ſpecie: ſed poſterius dicit̃ ꝑpter prius: ⁊ eo ordine res ipſę dicunt̃: quẽ res illę inter ſe gerunt. vt tẽpus ꝑpter motum infinitũ eſt. nam ⁊ a motu hꝫ vt ſit. Motus e magnitudine eſt infinitus: quia motus omnis circa magnitudinem verſat̃: auctio: diminutio: alteratio delatio. Magnitudo ex ſua natura videt̃ infinitatẽ adepta: quia in magnitudines alias deinceps extrahitur. Deinde ſe excuſat: quia ea quę hic ait credere debemus. nam in proceſſu operis demonſtratiõe clariſſima explicabunt̃ hęc oĩa. ¶ Auerroes in calce cõmenti addit ⁊ hoc ſignificat ꝙ diuiſio mẽſurę ſemper eſt nota per ſe: ⁊ ꝙ cauſa eiꝰ indiget demonſtratione: nõ ſicut quidam extimauit ꝙ geometra ſumit hoc ita eſſe a naturali. Hec Auerroes. ¶ Dices. per ſe notum eſt illud: cuiꝰ cauſa ⁊ eſſe eſt per ſe notũ. igitur nec eſſe nec cauſa huius põt declarari a naturali. ¶ Dici põt ꝙ ſcientia ſubalterna alteri ſumit eſſe vt per ſe notũ. cauſam vero expetit ab altiori: ſic facit geometra. ſumit enim vt per ſe notum continuum diuidi in infinitum. Sed ſupponit. vt declaratuꝫ. ꝑpter quid a naturali: ⁊ ita vno modo hęc propoſitio eſt principiũ. Alio mõ quęſitum.

Aue auerroes. commẽto. 70.

Dubĩ

Solo.

¶ At vero neqꝫ mathematicaꝫ contemplationem ea ratio aufert: quae infinituꝫ hoc modo eſſe negat vt ad auctionẽ ſit q̃ſi ſine tranſitiõe: neqꝫ. n. nunc ipſo indigent infinito: neqꝫ vtuntur: ſed tantam dũtaxat eſſe lineam poſtulãt: quantam volunt finitam: atqꝫ quãtãuis aliaꝫ magnitudinẽ eadem diuidere ratione: qua magnitudo maxima diuidi põt. Quare ad oſtendendũ quidẽ illo mõ nihil refert: eſſe tñ refert in his magnitudinibus quae ſunt.

Expõ ¶ Ut dixi ſiue ſoluat nunc ſecundã dubitationeꝫ ſiue concluſionẽ ſecundã deducat. Inquit nõ eſſe extimandũ rationẽ hanc: qua oſtendit̃ nihil eſſe actu infinitũ: neqꝫ poſſe tranſiri ad infinitũ: auferre mathematicã contẽplationẽ: quę vtit̃ infinito: nõ. n. linea infinita opus eſt illis: cũ finita ⁊ terminata ſemꝑ vtant̃: ſatis habẽt: ſi quantã volunt optineãt: etiã ſatis hñt ſi quãtãuis aliã magnitudineꝫ eadem diuidere rõne ac ꝯſimili ꝑportione: qua magnitudo maxima diuidi põt concedãt. Hęc. n. duo ſufficiũt oĩbus demõſtrationibus mathematicis: ſiue infinitũ ſit: ſiue nõ ſit. ꝑpterea infert. quare ad oſtẽdendũ quidẽ illo modo: nihil refert neget̃ aut ꝯcedat̃ infinitũ: etiã tamẽ refert in his magnitudinibus quę ſunt. quaſi dicat: illa nõ referre ad rationẽ: ſed bñ ad rem. vt patuit. huiꝰ cauſam iuniores enitunt̃ aſſignare: qꝛ mathematici vtunt̃ in demonſtrationibꝰ eoꝝ ꝑpoſitionibꝰ hypotheticis: quę nihil ponunt in eſſe. nõ aũt cathegoricis. ¶ Sed hęc reſponſio ⁊ declaratio friuola eſt: qꝛ tũc rõnes mathematicę nõ ꝯcluderẽt niſi hypothetice: ⁊ tũc ꝯcluſiones nõ eẽnt ſimpliciter certiſſime. Pręterea. mathematici. vtunt̃ triãgulo: cuiꝰ baſis eſt dyameter mundi. vt Themiſtiꝰ ſumit: ⁊ conſtat angulum trianguli eſſe extra mũdũ. igit̃ vtunt̃ cathegorice ꝑpoſitionibꝰ falſis. ¶ Propterea dici põt. vt Themiſtius primo dixit: ⁊ Auerroes ab illo accepit: illud eſſe: qꝛ mathematicus nõ conſiderat magnitudines vt affectiões ⁊ termini corpoꝝ naturaliũ: ſed vt abſtrahunt a corpore naturali: ꝑpterea extra mundũ lineã trahit: cũ nihil interſit ſit linea extra mundũ nec ne apud illum.

Confutatio.

R̃ themiſtij ⁊ auerroes.

¶ Cum vero cauſae quattuoꝛ redigant: perſpicuum infinitum cauſam eſſe vt materiam: atqꝫ rationem quidem eius in priuatione conſiſtere. per ſe vero ſubiectum continuuꝫ eſſe ac ſenſile. quippe cum etiam caeteri omnes ipſo infinito vt materia vti videantur. Quocirca abſurdũ erit ipm: id eſſe qḋ continet: ⁊ non id quod continetur aſſerere.

¶ Tertia ſiue cõcluſio ſiue ſolũtio dubitatiõis: eſt ꝙ infinitũ reducit̃ in genus cauſę illud qḋ eſt materia: ⁊ quoniã materia habet rationẽ ſubiecti: vt quãdo eſt actu ſub forma: ⁊ habet rõnem materię vt quãdo intelligit̃ ſub priuatione formę: addit ipſum reduci in genus materię: non ex ea parte: qua materia ipſa eſt ſubiectuꝫ actuqꝫ ſub forma: ſed ea parte: qua eſt in ꝑuatiõe ꝯſiſtens. nam ratio ipſius infiniti priuatio eſt: ſubm ꝟo diuiſionis infinitę eſt ipſum continuũ corpus ſenſile. igit̃ infinitũ quo ad illud qḋ habet de actualitate: reducit̃ ad cõtinuũ ipm ſenſile: quo vero ad id qḋ de priuatiõe hꝫ: reducit̃ ad mãm: nõ vt ſubiectũ: ſed vt mã eſt. ꝓbat hoc auctoritate veterũ: quia oẽs ipſo infinito vt mã vilr vti. hinc infert id qḋ iaꝫ dixerat: ꝙ male infinitũ cõtinere dici debet: ſed potius contineri vti mã in compoſito continet̃. ¶ Debes ſcire vt ex Auerroe colligi põt ꝙ infinituꝫ dicit duo. vt qd in actu: ⁊ quid in potẽtia ⁊ priuatione. Quo ad rationẽ potentię ⁊ priuationis reducit̃ in genꝰ materię vt veteres vtebant̃. Quo vero ad rationẽ actus reducit̃ ad cõtinuũ ſenſile: hoc eſt ad corpus compoſitũ ex materia ⁊ forma: nõ quidẽ ex ea parte qua illud corpus eſt formatũ ſed materiatum: ⁊ ita vtroqꝫ modo ſumptũ reducit̃ in materiã. Licet primo mõ reducat̃ in mãm imediate. Secũdo modo mediate. Hęc ex Auerroe colligi poſſunt.

Expõ

Aue auerroes. commẽto. 72.

¶ Reſtat aũt ſoluere rationes: quibus non ſolum infinitũ poteſtate: ſed etiam actu vt definitum eſt eſſe videt̃: partim quidem quia non ſunt neceſſariae: partim vero quia obiectiões quaſdam alias veras habent. non enim vt generatio non deficiat ſenſile corpus actu infinitum eſſe neceſſe eſt. contigit enim alterius corruptionem generationem alterius eſſe ſi vniuerſum ipſum finitum ſit.

¶ Nunc ſoluere ratiões: quibus infinitũ eſſe ꝓbat̃: propoſnit: partim quia nõ ſunt neceſſarię quo ad formã: partim quia obiectiões quaſdã alias ⁊ veras habẽt: quo ad materiam. Et primo ſoluit rationeꝫ: quę accipiebat̃ ex parte generatiõis. nã antiqui ꝑpter hoc chaos illud infinituꝫ poſuerunt vt generationẽ infinitã ſaluarent. Soluit ꝙ dato illo chaos ⁊ vniuerſo finito põt gnãtio eſſe infinita ꝑ hoc: qꝛ gnãtio vniꝰ eſt corruptio alterius: ⁊ ecõtra. quo quidẽ in caſu põt concedere gnãtio infinita: ⁊ vniuerſum finitũ. ¶ Iuniores ſatis dubitant de ꝑpoſitione Ariſtote. verũ videlꝫ generatio vniꝰ ſit corruptio alterius. ¶ Et volunt fere oẽs hãc eẽ indefinite intelligendã: qꝛ nõ in accñtibꝰ. vt de generatiõe luminis in medio ⁊ illius corruptione.

Expõ

Dubĩ

Concluſio.

Prīa pō. ¶ In ſuba aūt qdā tenēt eā vīr vt φ oīs gnātio vnius ſit alterius corruptio τ ecōtra: imo eſt vnus mot⁹ reſpectu di-
Secūda. uerſoꝝ. ¶ Alij pticulariter: q2 tenēdo plēs formas in cō-
poſito vt in hoīe pōt forma ſenſitiua gnārī in embrione: τ
nihil corrūpi. ¶ Alij rephēdūt hec: nam hac ꝯcluſione da-
Replica. ta: tūc aliqd eēt in gne: qδ nō eēt in ſpē: vt embrion cui⁹ aīa
ſit nūc ſenſitiua: eēt. n. in gne aīalis: τ in nulla ſpē. ¶ Pro-
pterea teneri pōt plēs eē formas in hoīe: ſed nō diuerſis tē-
Declaratio. poꝛib⁹ itroductas: ſed ſimul tpe. ¶ Quicqd ſit de qōne: nā
multa diximus in libro de generatiōe anno preterito: hec
ratio nulla eſt: nam embrion actu eſt i genere: τ in ſpecies
ſaltem reductiue: vtpote in ea ſpecie: ad quaȝ ordinatur: τ
ſic ratio nulla eſt.

¶ Praeterea tāgere τ finē hr̄e aliud eſt. Nā il-
lud qdē ad aliqd atq3 cuiuſdā eſt. Cōmune. n.
qδ tāgit: aliqd tāgit: qδ qdē non omni: eoꝛum
quae finem hn̄t: accidit quippe cum nō quod-
libet tangere ponit qδlibet. id autem qδ finē
h3 non eſt ad aliquid.

¶ Arguebaꝛ ſcdo ex pte finis cuiuſq3 coꝛpoꝛis ſic: omne qδ
finiꝛ ad aliud finiꝛ. igiꝛ ē dare īfinitū: aīs pbabaꝛ: q2 om-
ne tāgēs aliud tāgit: oē finē hn̄s tāgit. igiꝛ oē finē hn̄s a'iδ
tangit. ¶ Rn̄deꝛ negādo aīs: q2 nō oē qδ finē h3 finē h3
ad aliud. ¶ Ad rōnē rn̄det φ in plus eſt finē hr̄e: q̄ȝ tāge-
re: nam tāgere eſt ad aliqd: finē hr̄e pōt eſſe ad aliqd: τ pōt
nō eē ad aliqd. Id enim qδ finē h3 interne: nō tāgit: ſ3 ſeipſo
finiꝛ. Illud vō qd externe finē h3: tāgit: ppterea ait tāgere
eē accn̄s ei qδ finē h3: velut ſpēs accidit generi: qm̄ in plus
eſt finē hr̄e q̄ȝ tāgere. ſiqdem finē hr̄e poſſit gcquā abſolu-
te interne: τ relatiue externe. Ad formā igiꝛ negaꝛ aīs: ad
illi⁹ ſyllm̄: negaꝛ minoꝛ. ¶ Quo vō ad trāſlatōes: ego nul-
De trāſla-tiōe. lum verbū diminui: nec adieci: ſ3 rōne: vt trāſlatiōes cla-
rioꝛes eēnt: trāſpoſui: quā trāſpōnem expoſcit grēca ſeries:
Iux the-miſtiū. vt peritis in lingua p3. ¶ Themiſtius hoc in loco colligit
īter tangere τ finē hr̄e dr̄ias tres: pma q2 tāgere ad alterū
referꝛ externe hr̄e finem ad ſeipm̄ interne. ſiquidem tact⁹
tangēdo ꝯficiꝛ: finis habēdo. Scda. tangēs omne h3 rōnē
partis: qδ interne finē hab3: rōnem h3 totius. Propter qδ
mundus finē h3: τ nihil tangit. at mūdi partes tangūt: τ fi-
nem hn̄t. Tertia. quocūq3 rem ꝯferas: hab3 extremum τ
terminum. non tamē quocūq3 conferas: tangit. nam linea
pedalis quotis relata terminos ſuos habebit. non tamen
quotis relata tangit: q2 linea omnis ſolam lineam tangit.
Ex hs pſpicimꝰ omne qδ tangit finem hr̄e: contra vō non
omne finem habens: tangit. Hec ex doctiſſimo themiſtio.
Auer. cō-mē. 74. ¶ Auerroes vero in calce cōmēti ꝯcludit quādam cōclu-
ſionem aliquātulū vltra textum: τ ingt. τ apparet φ coꝛp⁹
circulare nō eſt natum tāgere: cum ſit completum per ſe
ac interne. at coꝛp⁹ rectum natum eſt tāgere: cum ſit finitū
τ completum per aliud. Hac rōne fit vt celū ſeipſo finitur.
Elemēta vero ppter continens externū. Hec ex Auerroe.

¶ Inſuper etiā abſurdū eſt intellectioni crede-
re. nō. n. in re eſt defectus ipſe atq3 exceſſus: ſ3
in ipſa intellectione. pōt nāq3 qſpiā quēq3 no-
ſtrum maioꝛem q̄ȝ modo eſt: intelligere: in īfi-
nitū ipm̄ adaugēs. Nō tamē ppterea qſpiam
noſtruȝ extra ciuitatē erit. aut extra magnitudi-
nem tantā quā habem⁹: q2 qſpiam ſic itelligit:
ſed q2 eſt: id ſane accidit.

¶ Alia rō ex parte imaginationis ſic cōponebaꝛ: quicqd cō-
tingit imaginari: contingit eſſe: τ qcqd itelligiꝛ: eſt. Sed cō-
tingit intelligi τ actu itelligere vltra omne finitū. igitur cō-
tingit eſſe: τ actu eſt aliqd vltra omne finitū: τ ita erit actu
aliquid infinitum: id enim eſt īfinitū: qδ eſt vltra omne fi-
nitum. ¶ Reſpōdet breuib⁹ negādo maioꝛem per inſtan-
tiam: τ ingt. inſup etiā abſurdum eſt intellectioni credere:
τ ita negaꝛ maioꝛ: τ dat inſtātiam dicēs: non enim in re eſt
defect⁹ ipſe aut exceſſus: q̄ȝ de re intelligaꝛ: qδ probat: τ
ingt. pōt nāq3 qſpiam quēq3 noſtrum maioꝛem q̄ȝ mō eſt
intelligere: in īfinitum ipſum per intellectionē adaugens.
non tamē in re qſpiam noſtrum extra vrbe3 erit: aut extra
magnitudinē quā modo habemus: q2 qſpiam ſic itelligit
quēq3 noſtrum: imo potius ꝯtra: q2 ſic in re eſt: id ſane ſic
intelligi accidit. τ ita potius maioꝛis conuerſa eſt vera. v3.
quicqd eſt p3 itelligi: τ non quicquid intelligi pōt: id eſt in
re. maioꝛ igitur eſt falſa vt lic3 videre per inſtātiam: qua3
ab homero ſumpſit vt refert themiſtius. Quo vero modo
poſſit imaginatio vera eſſe: dato φ nō ſit in re: multa alia:
quē ſolent querī: in ſecūdo libro abſoluimus. Nūc vero ſit
dictum in tantum.

¶ Tempus pterea τ mot⁹ infinita ſunt: τ itel-
lectio eo nō permanēte qδ ſumitur.

¶ Alia ratio accipiebatur ex parte tempoꝛis atq3 motus:
nam ambo ſunt īfinita. Reſpondet φ tēpus τ motus ſunt
infinita: τ intellectio illoꝛum eſt non permanente eo ſiue
ipſo nunc qδ ſumitur. igitur ſunt infinita poteſtate τ in fie-
ri: non autem in facto.

¶ Magnitudo demū neq3 diuiſione neq3 ima-
ginaria adiectione eſt infinita. Sed de infinito
quo nam pacto eſt: τ non eſt: etiam quid nam
eſt: dictum iam eſt.

¶ Vltima ratio erat accepta ex pte magnitudinis: que di-
uiſione īfinita eſt: reſpōdet dicens magnitudo demū neq3
diuiſione: neq3 imaginaria adiectione τ auctiōe ē infinita
in actu: ſed poteſtate: vt toties dixim⁹. demum epylogat: τ
ſermo p3. ¶ Dubitat nouus expoſitoꝛ in quo ſunt finitu3 Pri' du. Rñō egi-
τ infininitum vt ſpecies. ¶ Reſpōdet q' finitum τ infini- dij.
tum vt in genere pdicabili ſunt: ſūt in genere q̄litatis: τ
de genere qualitatis: non niſi in quarta ſpecie: τ hoc quia
ſunt qualitates in quantitate. vt dicetur ſeptimo huius. vt
vero in genere ſubijcibili ſunt in genere quantitatis. Sed
hec reſpōſio quo ad id quod dicit de genere pdicabili nō
recte ait. na3 ſi hec ſunt in genere qualitatis: vt affectiōes:
potius in ſecunda ſpecie eſſe deberent: cum illa ſpecies ſit
affectionum. qualitas autem illa que dicitur in quantita-
te eſt figura vel foꝛma: vt dicitur in ſeptimo huius. cōmen-
mento. i5. τ in pdicamentis: τ nō affectio. ¶ Propterea ꝯtra.
hec poſitio non intelligit verbum Auerrois. ¶ Melius Solo.
igitur dicerem hec vt in genere ſubijcibili eſſe in quāto: vt
in pdicabili eſſe in quali ſecunde ſpeciei. Hec de tertio.
¶ Vbi te ignoꝛare nolo me raptim atq3 breuibus libru3 Excuſatiō
hunc pcurriſſe: potiſſimum quo ad id quod de infinito ſcri-
bit. Tum quia non multu3 ad phyſicas diſciplinas diſcen-
tes vtile eſt: tum quia potiſſima eius pars tranſlatione no-
ſtra perſpicua eſt: etiā quia expoſitoꝛes clariſſime ſcribūt.
neq3 ſcripſiſſem niſi ob loca quedā q̄ malis tranſlationi-
bus ad nos deducta latent. in greco vero ſuis patent: etia3
leuiter perito. Et de toto libro tertio hactenus nunc.

Finis.

¶ Ariſtotelis phyſicę auſcultationis qui eſt de principijs liber quart⁹ interprete ⁊ expoſitore eodē Auguſtino nipho.

Simili vero rōne ⁊ de loco ipſo veluti ⁊ de infinito naturalem ipſum cognoſcere neceſſe eſt: ſit vel ne: quo nam ſit modo: atqꝫ quid ſit: omnes naqꝫ ea q̄ ſunt alicubi eē arbitrantur. quia id qd̓ non eſt: nuſquā eē. Ubi enim erit hircocernus. aut chimera: Inſuper mot⁹ qui maxime cōmunis eſt: atqꝫ principaliſſimus: quē lationez appellamus: ſm̄ locum eſt.

¶ Proponit itentionē ⁊ rōcinat̄ ad illam: ⁊ ingt. ſili vo rōne ⁊ de loco ipſo veluti ⁊ de ifinito nālem ipm̄ phm̄ cognoſcere neceē eſt: ⁊ ſilēs qōnes reſoluere: vt vtꝝ ſit vel ne: quo nam ſit mō: vt vtrum ſeorſum vt ſubē atqꝫ per ſe: an pot⁹ in aliō ɔſtitutus: vt accñtia. Sic exponit themiſtius. atqꝫ gd ſit: quo ad definitionē. Hęc eſt intētio. Pretermiſit cęteras qōnes: qm̄ hę illas cōphendūt. Deinde rōcinat̄ ad intētionē: pmo qꝛ oēs putant oīa entia eſſe in loco. cū arbitrent̄ ɔuerſionem: hoc mō nō entia nō ſunt in loco. igitur oīa entia ſunt in loco. Uerbū illud phyꝫ grece: cuꝫ ſit genus mōſtri: chimeram traſtulit: qd̓ non refert. Scd̓o idem ꝑſuadet: qꝛ mot⁹ qui cōmuniſſim⁹ eſt atqꝫ prim⁹ (quez latonē appellam⁹) ſm̄ locū eſt. mō ad nāle attinet de motu locali agere: igit̄ ⁊ de loco ipſo. Ex hꝫ habes ⁊ intentionē: ⁊ intentionis rationes.

Tex. 1. ¶ Intendit. Hęc quę dixim⁹ ſunt quo ad textus craſſaꝫ ad modū expōnēs: nūc vo aīaduertēdū p° ſꝫ auerroē ꝙ hic de trib⁹ Ariſt. aget vt de tpe: loco: ⁊ vacuo. Ordo autē hic eſt: pmo de loco ꝑpter rationes tactas: ⁊ qꝛ finis mot⁹: de quo in tertio egit. Scd̓o de vacuo: tum qꝛ eſt ſile loco. tum qa exiſtimat̄ eſſe locus corpore vacūs. Tertio de tpe: vt de menſura oīum. Sed dices locū ⁊ tps eſſe: eſt per ſe notuꝫ. igitur ſupfluit qōnē an ſit ſpertractare. Rñdet auerroes ꝙ illa eſſe eſt per ſe manifeſtum: ſed apud ꝑſcrutationem de natura eoꝝ accidit qd̓ an ſint: hoc eſt ex pte nr̄a: nō ex pte rei. naꝫ ex pte rei: illa eē eſt ꝑ ſe notū: ex pte vo nr̄a: qōnes ille emergūt. Propterea qōnis ſolonē repetēs addit ꝑſcrutationē d̓ loco ⁊ tpe an ſint eē dialecticā: ⁊ nō nālē ſiue demſratiuaꝫ. ꝙ vo locū ⁊ tps eē: ſit ꝑ ſe nāli: pꝫ: qꝛ motū eē eſt ꝑ ſe notū. Mō locus aut eſt ipſe mot⁹: aut finis ei⁹. tps vo aut mot⁹ aut illi⁹ menſura. ¶ Aīaduerſiōe dignū ꝙ ſophyſma veterum ſic ab auerroe ⁊ themiſtio reducit̄ hypothetice. ſi ens nō eſt: nō eſt in loco. igit̄ ſi ens eſt: ens eſt in loco. rō eſt per ɔñtiā i tpo a deſtructōe aīt̄is ad deſtructionē ɔñtis. Erat eni aīs negatiuū: ⁊ ɔuertit̄ ad affirmationē. Quo mō Ar. ſcd̓o topicoꝝ ait nō valere ſemꝑ. Cōſequētia vo ecōtrario: quę fit a deſtructōe ɔñtis ad deſtructionem aīt̄is valet. Qd̓ vo ɔña illa nō valeat: declarat auerroes ꝑ īſtātiam: nā ſubē ſepatę ſunt entia: ⁊ tn̄ nullibi ſunt: nec in loco. Hęc ſūt q̄ ex cōmēto colligunt̄ fructuoſa. vez debes ſcire ꝙ ɔuerſio ꝑ ɔtrapōnē: vno mō fit in termis. Alio mō fit in ꝑpoſitionib⁹. In termis qdem fit: quotiens termi mutant̄ de finitate ad īfinitatē: aut ecōtra. ⁊ de hac tractat̄ in logica. In ꝑpoſitionib⁹ vo fit aut a deſtructōe aīt̄is ſiue ab oppoſito aīt̄is. ſiue ab oppoſito ɔñtis. Primo mō eſt locus dialecticus. Scd̓o mō eſt locus neccius. vt alibi pꝫ. ¶ Querit hic Queſtio vtrū oē ens ſit in loco: ⁊ vt ſtrictius loquar: vtruꝫ ois ſuba ſit in loco: ¶ Auerroes hic abſolute rñdet ꝙ nō oēs ſubē Solutio auerrois. ſint in loco: qm̄ ſube ſepatę nō ſunt in loco: illę quę vulgo a grecis angeli dnr. Silr neqꝫ de⁹ ipe. ¶ Sꝫ vr ꝙ auerroes Obiectio ⁊ ſibi ⁊ Ariſt. ɔdicat. Sibi qdē: qꝛ 2° celi cōmē. 15. ait. Ar. in 8° hui⁹ determinaſſe locū cōem deo. vt ipm̄ eē in celo. at in 2° celi determinaſſe locū ꝑpꝛium: vt eē in ortu. Ariſt. vero: qꝛ pmo celi textu ɔmēti. 22. ait: oēs dicere celū eē locū dijs ɔuenientē. ¶ Propter hęc Thomas ⁊ fere oēs: oēs ſub Solo pi. ſtātias eē in loco ɔcedūt: vez nō vna rōne: qdā. n. aiunt intelligentias ſiue angelos eē in loco definitiue: ħ eſt ita hic ꝙ nō alibi: nō aūt circūſcriptiue: qꝛ nō ſunt corpa apta circūſcribi. Appellāt. n. locū definitiuum: quo res ipſa nunc ⁊ hiccetate (vt ita loquar) deſcribit̄. Perſuadent hoc pmo qꝛ ſunt ſubē finitę atqꝫ limitatę. igit̄ pñt loco ⁊ tpe deſcribi. Scd̓o. qꝛ mouent̄ tam ſm̄ phos: q̄ꝫ ſm̄ theologos. ſm̄ theologos qdē: nemo dubitat. ſm̄ phos vo: qꝛ 7° hui⁹ ɔmēto. ſꝫ. ait auerroes itelligētias moueri ad motum orbium. Thomas vo voluit itelligētias eē in loco ꝗhoc ħ eſt per opationē. qm̄ vbi ⁊ ꝑ qd̓ opant̄: ibi ſunt. vt qm̄ opantur in celo ⁊ ꝑ celū: ideo ſunt in celo. vt ſentit Ar. 8° hui⁹. textu ɔmēti. 84. ⁊ iuxta hāc pōnē facile ſoluunt̄ rōnes pro pte alioꝝ. ¶ Ad pmū diceret ſubaꝫ eē limitatā: qꝛ opatio ei⁹ ē limitata. Definit̄. n. eētia ꝑ potētiam. Potētia vo ꝑ opationem pmo celi cōmēto. 116. nō aūt ꝑ locū: vt itelligentis pꝫ. ¶ Ad ſcdam diceret ꝙ mouent̄ motu diſcreto ſꝫ theologos: pro quāto nūc in hoc: nūc in illo corpe opari pñt. nō aūt motu ɔtinuo: cū ſint indiuiſibiles. ſm̄ phos ſunt immobiles ſimplr: licꝫ ꝑ accñs attributiōe moueri pñt: vt dicem⁹ in 8°: qꝛ ſubiectoꝝ mouent̄. ¶ Sꝫ dices vt eē ad oppōnē: ita eē hic ad opationem hic. Sꝫ eē pcedit opationē abſolute. igit̄ eē hic pcedit opationē hic. igitur itelligētia pri⁹ eſt in celo: q̄ꝫ opet̄ in illo. Dici pōt ꝙ maior itelligit̄ hꝫ in reb⁹: q̄ ſunt in loco: in illis. n. prius res eſt in loco q̄ꝫ in illo opet̄. at in his quę ſunt in loco ꝑ quādam ęquocationem pōt eſſe ſimplr pcedere opationem ſimplr: nō aūt eſſe hic pcedere operationez in hoc loco: cū eē in hoc loco nihil aliud ſit ꝙ operari in illo. Ex hꝫ pōt auerrois ſenſus ad bonū trahi: voluit enim ſubſtātias ſepatas nō eē in loco vniuoce: nō tn̄ negaret illas poſſe eſſe in loco per operationem: vt 8° phyſicorum dicetur cōmento. 84.

¶ Quid vero fortaſſe locus ſit: multas cōtinet dubitationes. nō enim idem ex oibus: q̄ ipſi cōperunt: cōtēplantib⁹ videt̄. Praeterea ab alijs de ipſo hēm⁹ nihil: aut dubitatum aut īuentū.

¶ Executurus de ꝑpoſito: primo tangit qōnis gd ſit locus difficultatē. d. gd vo fortaſſe loc⁹ ſit: multas ɔtinet dubitationes. ex pte rei qdem: qꝛ nō idem ex oib⁹ affectiōib⁹. quę ipſi competūt: cōtemplantib⁹ vr̄. cum enim deſcriptio rei colligat̄ ex ꝑprietatib⁹ reptis in re. Sint aūt ꝑprietates loci alię atqꝫ alię: e quibus alię atqꝫ alię colligūtur deſcriptiones: iure nobis erit difficilis captu. Ex parte hominuꝫ vero ⁊ nr̄a: qꝛ pdeceſſores nihil aut dubitatum aut ſolutū tetigere. ¶ Auerroes vero in cōmēto ſcd̓o reddit cauſam difficultatis qōnis alio modo. qꝛ ſcire definitionem reruꝫ quę dicunt̄ equiuoce: eſt difficile. Sed locus eſt res dicta equiuoce. quare captu difficilis res erit. maiorem declarat auerroes pmo: qꝛ res equoce vel multiplices ſunt ꝑpter id qd̓ non habēt vnā nām: imo nō hñt vnā nām. igit̄ difficiles: quia vnitas nature eſt cauſa facilis apprehenſionis. Scd̓o quia definitiōes talium equiuocoruꝫ nō pñt colligi per artem traditam in poſterioribus. vꝫ. diuiſione: com

poſitione:ꝛ ſyllogiſmo:cum multiplex primo diuidat̃:ꝛ poſtea definiat̃. Recentiores exponẽdo auerroem fingũt eẽ in loco dici ęquiuoce:non aũt locum.nam aliter eſt in loco octaua ſphęra:aliter corpora recta.Sꝫ hęc expoſitio rudis eſt:nam eſſe in loco accipitur a loco:igit̃ eſſe in loco ſi dicit̃ ęquiuoce:dicet̃ ꝓꝓ loci ęquiuocationẽ.cum nõ dicat̃ ęquiuoce penes eſſe:ꝛ ita penes locũ. Propterea an locus dicat̃ ęquiuoce vel ne in cõmento.43.ꝛ.45.omittatur.

¶ Quod gdem igit̃ ſit locus:ex tranſlatione conſtare videt̃. Nam vbi nũc eſt aq̃:illinc ipſa defluente vti ex vaſculo:rurſus aer inerit.nõ nũqꝫ etiam eũdem hũc locũ aliud corp⁹ q̇dam occupat:q gdem ab ĳs omnib⁹ q̃ fiunt atqꝫ mutant̃ diuerſus eẽ videt̃. In quo namqꝫ eſt aer: in hoc pri⁹ aq̃ erat.q̃re patet locũ eſſe aliqd: ꝛ eſſe receptaculũ alterũ ab vtriſqꝫ:ex quo ꝛ ad qd mutuo ſibi inuicem cedũt.

¶ Qꝫ locus ſit in rerũ natura (vt themiſtius exponit) pluribus declarat̃ euentis. Primo ex mutuo ſucceſſu duorũ corporum circa eundem locũ. Nã aqua ꝛ aer inuicem ſibi mutuo ſuccedũt circa eundem locũ:vt circa idẽ vaſculũ: aut doliũ. Sed qꝛ contingit nõ nunqꝫ vt idẽ locus occupetur a diuerſis corporib⁹:ideo Ariſt. duo infert (vt themiſtius inqt) vt ꝙ locus ſit in rerum nã.ꝛ hoc per trãſmutationem ipſam corpoꝝ.ꝛ ꝙ ſit res alia a corporib⁹ ſibi mutuo cedentib⁹.cũ ille vn⁹ idẽqꝫ permaneat.corpora varientur. Uerba Ariſt. trãſlatiõe ipſa patent. Debes ſcire ꝙ qd an eſt non põt niſi hypothetico ſyllõ terminari: ideo ſyllõ debet eſſe iſte. Si eſt aliqd in quo ſibi corpora cedant: locus eſt. Sed videm⁹ ſenſu aliqd eẽ in quo corpora ſibi cedunt:vt vas.igit̃ loc⁹ eſt. ¶ Auerroes cõmẽto tertio vult Ariſt. hic exequi de ꝓpoſito:ꝛ p̊mo vult ipm adducere rõnes ꝓbabiles:pro vtraqꝫ parte vt ſui moris eſt:quãdo illę rõnes priẽ ſolui ꝛ ponunt̃ ↄcitatiue:qd dicit:qꝛ iterdũ iducunt̃ poſt:vt cum inducunt̃ confirmatiue:vt p̊mo cęli cõmento.22. Dicit ſcdo ꝙ locum eſſe alteꝝ a locatis corporibus eſt famoſum ꝛ per ſe notũ:qd itelligo accipiendo locũ per corpore ↄtinente:vt dicetur. — *Cõmẽ aut̃ / roes.2.3.*

¶ Inſuper etiam naturaliũ corporum atqꝫ ſimplicium vt ignis ꝛ terrae ꝛ id genus lationes: non eñ aliquid eſſe locum indicant. ſed etiam quãdam habere poteſtatem. Fert̃ enim vnũq̇dqꝫ ſuũ in locũ:aliud gdem ſurſum.aliud vero deorſum: niſi prohibeant̃.modo haec ſunt loci partes atqꝫ ſpecies. vꝫ.ſurſum ꝛ deorſum caeteraeqꝫ dñiarum ſex id genus.

¶ Secũdo idem ꝑſuadet:ꝛ primo tangit vim ſyllĩ.d.inſup etiam nãlium corpoꝝ atqꝫ ſimpliciũ vt ignis ꝛ terrę ꝛ id genus lationes:non tñ aliqd eſſe locum indicant:ſꝫ etiam ipſum hr̃e poteſtatem quãdaꝫ. Hęc eſt rõnis vis:e qua ꝑficiſcimur ad duo d loco:vt ꝙ ſit:ꝛ ꝙ vires ↄtineat aliquas. Deinde ſyllogizat.ꝛ põt ſic componi.loci ꝑtes ſiue ſpecies ſunt ſurſum ꝛ deorſum ꝛ id genus.corpora ferunt̃ ſurſuꝫ ꝛ deorſum.igit̃ loca ſunt. De rõne p̊mo tangit minorẽ.d.fertur enim vnũq̇dqꝫ ſuum in locũ:aliud gdem ſurſuꝫ. Aliud vero deorſum:niſi ꝓhibeant̃. Hęc eſt minoris vis. Deide tangit maiorẽ.d.modo hęc ſunt loci ꝑtes atqꝫ ſpẽs.vꝫ.ſurſum ꝛ deorſum:cętereqꝫ differẽtiarũ ſex id genus. Ex ĳs ꝑꝫ ꝛ ꝙ loc⁹ ſit:ꝛ ꝙ vim habeat cõtinẽdi. ¶ Fortaſſe ſyllõ reduci põt ad formam hypothetice ſic.ſi corpoꝝ aliqua fe- — *Syllõ.*

runt̃ ſurſum:aliqua deorſum:locus eſt: quia hęc ſunt loci ſpecies. Sed ſenſu ꝑꝫ corpoꝝ aliqua ſurſum aliqua deorſum ferri.igit̃ locus eſt. Hęc ſunt de textu. ¶ Auerroes vͦ vult Ariſt. hic multa declaraſſe.primũ ꝙ locus ſit:vt trãſlatio ſm differentes põnes indicat. Scdm.ꝙ locus vires habeat quaſdam:aliter vt dicit auerroes:nõ moueret̃ locatum ad ipm. Tertiũ.ꝙ multę ſunt dñę loci:nam cũ multę ſint tranſlatiões:vt ſurſum ꝛ deorſum:multę etiã erunt loci dñę ſiue ſpẽs. Quartum.ꝙ locus eſt ꝑfectio locati:qd fertur in locum ipm. Ultimo auerroes ſoluit litteralẽ dubitationem:cur.vꝫ.adiecit ꝑtes atqꝫ ſpẽs:ꝛ vult eẽ dictum ſpẽs. Ad dñiam partium quãtitatiuaꝝ:vt notaret.vꝫ.illas eſſe loci partes ſpecificas ſiue ſubiectiuas:nõ quãtitatiuas ſiue integrales. ¶ Sed circa hęc accidunt dubitationes. — *Que aut̃ / roes i cõ / mẽto. 4.* — *Dubitatio / Prima*

¶ Prima vtrum elemẽta moueant̃ a potẽtia loci.vr̃ eñ ꝙ non:qꝛ tũc tractione mouerent̃:ꝛ ita violenter.ſcdo.qꝛ quarto cęli ↄmẽto.28.auerroes ait oppoſitũ. ¶ Secũda. videt̃ ꝙ loco nulla inſit potẽtia:p̊mo qꝛ loc⁹ eſt ſuꝑficies: q̃ eſt quãtitas q̃dam:q̃ non eſt de p̊ncipĳs actiuis. Secundo.qꝛ illa virtus nõ eſt ſubſtãtia loci.neqꝫ accidẽs loci:vt ꝑꝫ. ¶ Tertio.videt̃ ꝙ locus nõ ſit forma ſiue ꝑfectio locati:qꝛ locatum eſt ꝑfectius loco.igitur potius illi⁹ forma. — *Secũda.* — *Tertia.*

¶ Ad p̊mã dici põt vt expoſitor ſentit:ꝙ corpus nãle trahi a loco põt dupl'r intelligi:vno mõ vt a virtute effectiua: quo gdem modo magnes ferrum ꝛ ambra paleaꝫ trahũt. ꝛ ſic tractio eſt ſpẽs violenti mot⁹. Et hac rõne locus non trahit locatũ. Alio mõ vt a fine iuxta illud.trahit ſua quẽqꝫ voluptas.ꝛ hoc mõ locus trahit corpus nãle:fine.vꝫ.cõſtituto in ipſo loco veluti in ſuo ↄſeruatiuo ꝛ virtute agente exiſtente in ipſo corpe qd fertur:ꝛ ſic tractio eſt ſpẽs mot⁹ nãlis.ꝛ per hoc ꝑꝫ ſolõ ad rõnes. ¶ De ſecũda dubitatione eſt poſitio Joãnis in qõne ꝑſenti ꝛ multorum aliorũ ꝙ elemẽta habẽt diuerſas virtutes:qꝛ qualitates ſibi inuicẽ ↄtrarias:vt calidũ frigidũ humidũ ꝛ ſiccum ꝛ rõne harũ vnum nõ eſt locus alterius. Alias vͦ habẽt in fuſas ab ipſo cęlo:quatenus ſunt in tali aut tali poſitura ad cęluꝫ:ꝛ rõne talium elemẽtum ↄtinẽs locat elemẽtũ ↄtentum.ꝛ qꝛ alię ſunt atqꝫ alię diſtãtię ad orbem:inde ꝑficiſcunt̃ alię atqꝫ alię virtutes tales:ita vt in ipſo igne ſit alia:qꝛ alr ad cęluꝫ ↄſtituit̃. Alia in aere per idẽ. In aqua alia. Et in terra ſilr. Uirtus gdẽ q̃ in igne e cęlo influit̃ eſt poteſtatiue aer. Quę vero in aere:poteſtatiue aqua. Quę demũ in aqua:poteſtate terra. Qua rõne fit vt in igne ſit ↄſeruatio aeris. In aere ↄſeruatio aquę:ꝛ ita deinceps. Sed qꝛ virtus illa cęleſtis interdum elemẽtariam ſuperat:iterdũ ↄtra elementaria illam:hinc fit vt interdum ignis ↄſeruet aerem:iterduꝫ illum corrũpat:ꝛ in cęteris ſilr. Hęc ioãnes ꝛ alĳ. ¶ Auerroes aũt 4° cęli.cõmẽto.23.ĩ calce.ait.neqꝫ etiã quodlibet ↄtentum mouebit̃ ad ↄtinẽs quodlibet:ſꝫ ad cõtinẽs vicinum cum quo ↄuenit in altera duaꝝ qualitatum. Ex qb⁹ verbis ꝑꝫ vnum elemẽtum eẽ locũ alterius:nõ ꝓpter virtutem cęleſtem. Sed ꝓpter elemẽtariũ:in qua ↄuenit cũ ↄtento.ꝛ in ꝑſenti cõmẽto 4°.ait.qꝛ apparet ex motu terrę ad inferius:ꝛ ignis ad ſuperius qd q̃rit per iſtum mediũ vbi ↄueniens ſibi:q̃ ↄuenientia nõ eſt niſi per potẽtiã nãlẽ exiſtentem in illo vbi:hęc vt mihi vr̃ nõ eſt cęleſtis:qꝛ illa nõ eſt nãlis elemẽto:ſꝫ ſupranãlis. ¶ Teneo igit̃ cũ auerroe ꝓꝓ multas nr̃as rõnes:quas in libro de gñõne ſcripſimus:ꝙ vnũ corpus locat aliud ꝓꝓ qualitatẽ ſimbolã ſiue cõeꝫ:ꝛ ꝙ nulla eſt neccitas talis virtutis cęleſtis. Qua rõne fit ꝙ ignis ↄſeruet aerem:ꝛ corrũpat:cũ.n.cõtraria q̃litas excreſcit facit ignem ↄ̃riũ aeri.cum ꝓportionat̃ ꝛ ſeruat meſuram:ↄſeruat ipm:ꝛ in cęteris ſilr. Põt.n.qualitas cõmunis ↄſeruare ꝛ ꝑſeruare ↄtentum apud auerroeꝫ:qꝛ in debita rõne ↄſtituitur. Tunc ad rõnes ad p̊mam ꝑꝫ ꝙ ſu- — *Poſitio / ioãnis de / ſecunda.* — *Põ aut̃.* — *ꝓpria rñ.*

mēda locū pro ſupficie ſibi nulla ineſt virt⁹ niſi per accidens. Sȝ pro corpore lo āte ieſt virt⁹. Siľr ad ſcḋm patet qḋ ſit virt⁹ illa. nō enim eſt ſubā: ſed accn̄s: non celeſte: ſed nāle: qḋ greci ſimbolum vocāt: nos cōmune. ℂ Ad tertiū dici pōt ꝙ duplex eſt forma ſimplr: quę. vȝ. ſubm cōſtituit in eſſe ſimplr: quo in modo aīa eſt forma corporis. ꝛ ħ mō locus non eſt locati aut forma: aut ꝑfectio. Alio mō forma dr̄ ſm qḋ: qua rōne albedo parietis forma dicit̄: ꝛ vlr accidēs ſubiecti: ꝛ ſic locus eſt forma locati extrinſeca ſm qḋ: ꝛ ſic ratio nulla.

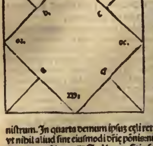
ſolo terre

ℂ Sunt vero haec talia. vȝ. dextrum ꝛ ſiniſtrū: atqȝ ſurſum ꝛ deorſum nō ſolū ad nos (ad nos enim nō ſemper idem eſt. Sȝ poſitiōe ſit vt alī qua ex parte vertamur: ita vt ideȝ ſepi⁹ dextrū ꝛ ſiniſtrū ſit. Atqȝ ſurſuȝ ꝛ deorſum. ante etiā ꝛ retro.) Sed etiam ad ipſam nām: in qua diſtinctū eſt ſeorſum vtrūqȝ. nō eniȝ ipm̄ ſurſuȝ eſt qḋuis: ſed id in qḋ fert̄ ignis atqȝ leue. Similiter autem ipm̄ deorſum non eſt quoduis: ſed id in qḋ ea quae pondus habent ꝛ terracea ferunt̄. quo fit vt haec non ſolū poſitura differant: ſed etiam poteſtate. Indicāt vero id ipm̄ ꝛ mathematica. nam ꝛ ſi non ſint in loco poſitura: tamen ad nos dextrum habent atqȝ ſiniſtrum nihil horum natura habētia: vt ſoluȝ poſitura ipſorum intelligatur.

ℂ Quia meminerat loci dr̄iaꝝ: nūc exponit qua rōne colligunt̄ loci ipſi⁹ drīę. Et p⁹ ꝓbat ꝙ imūdo ipſo ſex loci drīę nō ſolū ſunt cōparatiuē ad nos: ſȝ ad nāȝ ipaꝝ: rōne. vȝ. ꝛ ſigno. Rōne qdem: qꝛ ſi ad nos eiuſmodi acciperent̄: eueniret vt idem ſit mō dextrum: mō ſiniſtrū: vt colūna. modo quoqȝ ſurſum mō deorſum vt modiū tulliū ędium: ꝛ ſimilr modo ante: mō retro. Signo vō: qm̄ res mathematicę carēt drījs hīs nāľib⁹: licȝ eas hēāt ad nos. Propter ħ dōm eſt in mūdo eē eiuſmodi ꝛ ad nos: ꝛ nām. cum ſurſuȝ id dicat̄: ad qḋ leuia ferunt̄. Deorſum vō ad qḋ grauia. Uerba Ariſt. trāſlatiōe ipſa patēt. ℂ Auerroes vō in p̄nti cōmēto itroducit textū: ꝛ declarat q̄re Ariſt. demonſtrauit eiuſmodi drīas eē in mundo per nām. ꝛ aīt: qꝛ tales drīę pn̄t ſumi ad nos. ꝛ ad nām. ꝓpterea ne qs credat illas eē ad nos: declarauit eas eē ſm nām. Ulterius declarat q̄re ſurſum ꝛ deorſum ſunt potiſſimę drīę: ꝛ vult eē potiſſimas: qꝛ diſtāt ſitu maximo: ꝛ virtute. ſitu qdē: qꝛ ſunt vltima lineę lōgiſſimę ꝓtractę a centro ad circūferētiaȝ. Uirtute vō: qm̄ locus ſurſum vires hȝ ꝯſeruādi leuia. Deorſuȝ vō: cōſeruādi grauia: ꝓpterea videnť eē ꝯtraria quodāmodo. Ulterius declarat ꝙ eiuſmodi ſex drīę pōnis ſunt tā aīatis: ꝙ inaīatis competētes: non tn̄ eodē modo. Competunt. n. inaīatis extimatione atqȝ ꝯceptione tm̄. Aīatis vero realr ꝛ ꝑ nāȝ. Sed tūc eſt dubiūm: qm̄ Ariſt. mūdo ait ꝯuenire has ſex. drīas pōnis per nām: qḋ qdē pȝ quo ad ſurſum ꝛ deorſum. Sed quo ad ceteras pōnis drīas. vȝ. ante retro: dextruȝ ꝛ ſiniſtrum nō pȝ. Rn̄det auerroes q̄ eiuſmodi ſex drīę poſitionis pn̄t ꝯſiderari: vt ptes: ꝛ vt vbi ſiue termini mot⁹. Si vt ptes Sic ſunt in mūdo nāľr diſtincte: qm̄ mūdus hꝫ dextrū: ſiniſtrū: ante retro: ſurſum ꝛ deorſum. Dextrū qdē mūdi ortus eſt. Siniſtrū occaſus. Ante vō culmen. Retro imum. Surſum vō auſtrum. deorſum ſeptētrio. Si vō vt termini mot⁹ ſiue vt vbi: ſic duę tn̄ ſunt nā diſtincte. vȝ. ſurſum celi ꝯcauum. Deorſum centrum. Cetere vō ad nos habent̄. Hę eniȝ duę poſiturę ꝛ vt ptes ꝛ vt vbi ſiue termini

que auct. com. 5.

nā ipſa diſtinctę ſunt: vt in tertio hui⁹ dictum eſt. Sȝ cōtra qm̄ ſex hę drīę nō pn̄t ineē niſi aīato vt dr̄ ſcḋo celi. cōmēto. 15. modo vniuerſus mūdus nō eſt aīatus. Negat. n. Ar. aīam mūdi. Rn̄det auerroes ꝙ licȝ nō ſit totus mundus aīatus: eſt tamē aīata ei⁹ ꝑncipalior pars: vt celū. ꝛ ita ſunt in vniuerſo: qꝛ in celo: quēadmodum licȝ nō quodlibȝ aīalis ſit aīatum vt pili ꝛ vngues: qꝛ tamē ꝑncipalior pars eſt aīata: vt pȝ: iure in aīali ipſo toto hę ſpectant drīę. Hęc ex cōmēto colligunt̄. ℂ Sȝ circa hęc ambiguūt ꝑmo recētiores ꝯtra auerroem ꝛ Ariſt. qꝛ non videt̄ ꝙ ſurſum ꝛ deorſum hoc eſt ꝯcauum ꝛ centrum ſint extrema lineę longiſſimę: qm̄ ſuprema ſphęra adhuc ſuperior eſt ꝯcauo lunę. ℂ Secūdo ſolitus ſum dubitare: q̄ ſint in celo tales pōnis drīę: ꝛ vnde ſumant̄. ℂ Ad p̄mam rn̄dent recētiores ꝙ ſimplr ſurſum eſt celū octauū. Surſum vō in mūdo iferno eſt cōcauum lunę. Propterea itelligit auerroes cōcauum lunę ꝛ centrum eē extrema longiſſimę lineę nō ſimplr: ſȝ in mūdo iferiori. ℂ Sȝ hęc rn̄ſio ſtare nō pōt: p̄mo. qꝛ tūc nihil eēt leue ſimplr: qm̄ nihil fert̄ ſurſum ſimplr. Scḋo. qꝛ tūc ſphęrę itermedię eēnt aliquo mō deorſum: qḋ eſt ꝯtra Ar. qꝛ tūc eēnt grauia. ℂ Propterea debes ſcire vt recte dixit auerroes ꝙ ſurſum ꝛ deorſuȝ pn̄t ꝯſiderari vt partes: ꝛ ſic ſunt in celo ipſo. Et hoc mō nō a motu elemētoꝝ colligunt̄: ſȝ a motu celi: vt docet Ar. ſcḋo celi. Alio mō vt termini motus ꝛ vt vbi. Et ſic inſunt in mūdo ꝓpter mot⁹ elemētorum: quę ratio docet ꝯcauum eē ſimplr ſupmum: qꝛ ad ipm̄ fert̄ ſimplr leue. Centrū ſimplr deorſum: qꝛ ad ipſȝ fert̄ ſimplr graue. Ex hīs ſequit̄. octauū celum neqȝ eē ſurſum neqȝ deorſuȝ. naȝ qua rōne eēt ſurſuȝ: qꝛ ſupra caput: eadem rōne deorſum: qꝛ ifra pedes. neqȝ eē ſupra ꝯcauuȝ: neqȝ infra concauum ꝓpter eandē rōnem. Tūc ad rōneȝ dico ꝙ ſurſum ꝛ deorſuȝ accepta vt vbi ſunt extrema lineę longiſſimę ſup quā fit mot⁹. qꝛ ſic accipiunt̄ vt termini motus. mō licȝ adhuc vltra cōcauum extēdat̄ linea illa: nō tn̄ extēditur ſurſum: ſicut vltra centrum nō extēdit̄ deorſuȝ. ℂ Propterea octauū celum nō dr̄ ſuperius vel iferius cōcauo. vel centro. ℂ Ad ſecūdaȝ albert⁹ in celo ꝛ mūdo voluit dextrum celi eē ſtellā. Mouet̄ aūt qꝛ dextrum eſt p̄ncipium oīs mot⁹. mō in ſtella eſt maior virt⁹: q̄ꝫ in toto celo. ℂ Pōnem hāc nō nulli captiunculatores declarant dividendo celuȝ q̄tuor in q̄rtas. p̄ma eſt in ortu ꝑ tres horas ante ortum: ꝛ tres ſupra ortū. 2ᵃ eſt ꝑ tres horas ante meridiem ꝛ tres poſtea. Tertia. eſt ꝑ tres horas ante occaſum ꝛ tres poſt hoc. Quarta. eſt per tres horas ante mediā noctē tres poſt. Uerbi grā ab a. in b. p̄ᵃ deſcribitur plaga. ab ipſo b. i c. ſcḋa. ab ipſo c. i d. 3ᵃ. Hinc ad a. q̄rta. quālibet harum ſol deſcribit horis ſex equalib⁹. dicunt igit̄ ꝙ ſtella vepore ſol vt p̄ma celi plaga ꝯſtitut⁹ eſt dextrū celi ſimplr. Sol vō vt i ſecūda celi plaga collocat⁹ eſt ipſum celi ante. In tertia vō ipſȝ celi ſiniſtrum. In quarta demum ipſuȝ celi retro. Quę rō docet vt nihil aliud ſint eiuſmodi drīę pōnis: niſi ſtella ipſa diuerſimode conſtituta. ℂ Sed hęc poſitio friuola eſt: ꝛ non digna ꝓbō: p̄mo. qꝛ ſi eiuſmodi pōnis drīę ſint ſtella ipſa celi.

Dubiū in ꝯ dictū cō. Pᵐ dubiū.

2ᵐ dubiū.

Rn̄ſio recentiorū.

Confutatio.

Rn̄ſio ꝓpria

Sol ꝯ ... ad ſecūdum.

Scḋo ſolu

Confutatio.

cum nunq̄ ſtella poſſit venire in ſeptētrionē aut in auſtrū: cuiuſmodi nō poterūt eē ſurſum ⁊ deorſum celi: contra auer roem ſcd̄o celi. cōmēto. 15. ⁊ ɔtra imaginationem illi⁹ hoīs: quē fingit Ariſt. cui⁹ caput ſit ad auſtrum. Pedes ad ſeptē trionē. Scd̄o. cū tot ſint ſtellę in celo octauo: ⁊ vt dicūt ma thematici plures ſint q̄ȝ potētes: ⁊ ęque lucidę: tūc hę dif ferētię plures eēnt: ⁊ multifariam geminatę. Tertio. ſi ſtel la eſt huiuſmodi differentię: cuȝ nulla vna ſtella ſit totius mundi: tunc hę differentię non eēnt in toto mundo: cuius ɔtrium habes hic in cōmento: ⁊ ſcd̄o celi. cōmēto. 15. Sȝ ſo lum in orbe ſingulo: cuius eſt ꝓpria ſtella eēnt tales dfię.

Alia ſolō ⁊ ppia.

℄ Propter hec alr̄ diximus in libro deſtructio deſtructio num. deſputatione pͥma. in ſolo. duby. ii. Nūc vero nō rece dendo ab auerroe dico ꝙ ſex hę dfię pnt accipi vt partes. ⁊ vt vbi. vt quidem vbi ſic ſunt duę tm̄. vȝ. ſurſum ⁊ deorſuȝ in mūdo hoc iferno. vt partes vō trib⁹ modis ſumi ſolent: aut vt ptes virtuales ſiue poteſtatiuę. aut ptes integrales. aut vt ptes relatiuę. hoc eſt pro virtutib⁹: pro mēbris: ⁊ ꝓ ipſis relationib⁹. Si quidem pro virtutib⁹ ſiue poteſtatib⁹: ſic ſunt aię potētię: quib⁹ ipſa icipit: terminat: ɔtinuat: ⁊ circū uoluit motum. aīa. n. hoīs per dextreitatis vim motū inci pit. per illaȝ ſiniſtreitatis: ipm̄ terminat. per illā anterioris ɔtinuat. per illam poſterioris circūuoluit: per ſurſuȝ ⁊ deor ſum: veluti per axes motū ſuſtinet. ⁊ quoniam aīa celi. ⁊ ſuę vir tutes nō dnt niſi ɔceptione ⁊ definitiōe: ſic eiuſmodi virtu tes in celo ſunt ipſa itelligētia vt pficiens celuȝ p vim dex trā actuans ortū: per vim ſiniſtrā occaſum: p vim anterio rem culmē: p vim poſteriorē imum: p vires ſurſum ⁊ deor ſuȝ vtroſqȝ polos iformans. ⁊ h̄ mō auerroes ſcd̄o celi. vult tales vires eē ſepabiles ſubſtātias: vt pȝ cōmēto. 15. Si vō pro mēbris ſic dextruȝ erit pars ſtellata. ſiniſtrum ps illi oppoſita. ante ps dēſior: p quā trāſit ps dextra in ſiniſtrā. retro p quā redit. Naȝ pͥma celi vis apparuit in ſtella: vbi enim celū moueri cępiſſet: et ſtella ipſa cępiſſet. reſideretqȝ i ea athlantis dextreitas: vt fingūt poetę. In oppoſita parte eſt vis finis. In pte p quā trāſit dextrū denſiori eſt vis an terioris. In pte per quaȝ redit eſt vis retro. Si vō hę dfię colligunt vt relationes ſic ſunt in celo rōne terrę habitabi lis nālīter. Ueluti in colūna: qȝ in aīali. In terra quidem per ſe vt in ſubiecto. In celo vō vt in termino. Ex hīs accipit ꝙ accipiendo hec pro potētijs ſic ſunt in vniuerſo mūdo: ſiq̄ dem mūdi pͥcipalior ps eſt vna pͥma forma aīata. Silr̄ ſi accipiant ꝓ relationib⁹ vniuerſo ɔueniēt. cū terra habi tabilis referat ad vniuerſum mūdū. Ubi vō ꝓ mēbris: cū vniuerſo mūdo nō cōpetat vna ſtella: non cōpetent hec vt mēbra niſi mō quo dicūt aſtronomi orientale dextrū: occi dentale ſiniſtrum. hec eſt ſolō queſtionis: verum hic non paruę accidunt difficultates quas perquire in commen tarijs libri celi.

℄ Ad haec qui vacuum eē dicūt: hi locum affir mant: quando vacuum nihil aliud ſit. q̄ȝ locus corpore vacans. Locum igit aliquid eſſe prae ter corpora ipa: omneqȝ corpus ſenſile in loco eſſe: per haec ſane quiſpiam ſuſpicabitur. Q̄ȝ etiam heſiodus recte ſentit: faciens ante om nia chaos. Dicit eniȝ. Ante chaos: poſt hoc fa cta eſt latiſſima tellus. propterea vt in habita culum reȝ ɔueniat eſſe. quia veluti multi puta bat cuncta eſſe ⁊ in loco.

℄ Ultimo idē pſuadet auctē ⁊ eoꝝ qui vacuū locū eſſe cre dunt: ⁊ heſiodi poetę: q ante mūdi genituā vacuū eē affir mat: q̄ð chaos ⁊ patorē appellat vt ſit locus ⁊ reꝝ inhabi tacululū. ⁊ verba trāſlatiōe patēt. ℄ Auerroes vō declarat dfiam inter hāc rōnem ⁊ pdictas. ꝙ hec. n. eſt famoſa non vera: illę aūt famoſę ⁊ verę. Nā hec accipit vacuū eē: ⁊ ipȝ eē locū: q̄ oīa falſa ſunt. at pͥmę nihil falſi ſumūt. Deide de clarat ꝙ q gnānt mūdum ſimplr̄ ⁊ oē corp⁹: cogunt pone re vacuū: nam cū mūdus ſit corp⁹ factū de nouo: necē eſt vt pcedat locus in quo recipiat: ꝓpterea ſarraceni q ſunt ſuę legis: cum corpus ſimplr̄ totū ⁊ mundū generent: ppo nūt ante chaos ⁊ inane. vt geneſeos p°. terra erat inanis ⁊ vacua. Propterea i fine ɔmēti. alt. ꝙ hoc eſt vnū eoꝝ qb⁹ Ar. negat corp⁹ ⁊ mūdum ſimilr̄ generari: nā tūc daret va cuum.

Que ſun' roes. 2. 6'

℄ Sȝ dubitat ɔtra auerroeȝ pͥmo: qȝ vr̄ velle ꝙ ſi mūdus generat opȝ ponere vacuū. nam ſicut genituȝ tpe pcedit vacuū tpe: ſic genitū ab ęterno pcedit vacuū ante il lud ſaltē nā. Secūdo. idē ſpē eſt mūdus ſi de nouo fieret: ⁊ ſi ab ęterno. Sed vbi fieret de nouo eēt corp⁹ locabile vel ſuppones vacuum. igit illud pſupponeret etiā vbi eēt ęter num.

Dubitare

℄ Iuniores dicūt duo: pͥmū. vbi mūdus eēt vnū cor pus ɔtinuum: nō poſſet de⁹ illud mouere motu recto niſi creaſſet nouū locū in quē moueret. Silr̄ nec poſſet ipſum mouere circulariter: niſi etiaȝ creaſſet locum: fortaſſe mo ueret circulariter ſm ſitum. Scd̄o. dicūt ꝙ gnāntes mun dum hnt ɔcedere vacuū extra celū: qȝ deus pōt extra iſtū mūdū facere aliū: vbi. n. ſic feciſſe: q̄rit an hi duo diſtarēt: vel tāgerent ſe: ſi diſtarēt: tūc eēt vacuū. Si tāgerēt ſe: ⁊ cū non per partē diuiſibilē: igit in puncto: ⁊ ita iter latera erit rurſus vacuum.

Poſitio iuniorum.

℄ Nōnulli poſteriores aiunt hec nō eſſe necīa: pͥmū quidē non: qȝ poſſet mouere mūdū nullū locum creando: quoniam talis mot⁹ eēt rect⁹: ſȝ neqȝ ſurſum neqȝ deor ſuȝ: ſed alterius rōnis. Poſſet etiā mouere circulariter: nec eſt veꝝ ꝙ mot⁹ circularis celi ſit ſitualis. Scd̄m vō mini me: qȝ ɔcedūt poſſe aliqua duo corpa eē totalr̄ extra ſe in uicem: ⁊ tn̄ neqȝ ſe tāgere: neqȝ diſtare: vt in illo caſu de duo bus mūdis.

Obiectio 3 pnon.

℄ Sȝ hec ſunt friuola: pͥmū quidē: quoniam ſi de⁹ mo ueret mūdaȝ ita ɔtinuum exiſtēs corpus: aut motu recto: aut circulari. Si recto motu: vel finito vel ifinito. Si fini to: igit terminabit in locū. motus. n. oīs localis eſt de loco ad locū. nullus. n. vnq̄ȝ ſenſit oppoſitū: ꝙ ſi eſt alteri⁹ ſpēi: tūc nō erit localis: ⁊ ſic nihil ɔtra illos: nam illi volūt deū nō poſſe mūdū mouere localr̄ motu recto vl̄ circulari: qn ipſe creet locuȝ. Si vō circulariter moueret ipm̄: vel eſſet motus localis vel ſitualis. Si localis opȝ vt mobile mu tet locum aut ſm totū aut ſm ptes: nō ſm ptes: qȝ eſt cor pus ɔtinuum totum occupans: ſi ſm totū: igit opȝ vt creet nouū locū. Scd̄m vō: qȝ vbi deus creat duos mundos: aut inter eos eſt aptū eē corpus: aut non: ſi nō. igit ſe tangūt cō tra illos: ea enim ſe tangūt iter q̄ corpus aptum natum nō eſt eē. Si eſt aptum natum eſſe corpus: illud erit vacuum: nihil enim vacuum erit aliud q̄ȝ priuatio corporis in qua aptum natum eſt eē corpus.

Deſenſio

℄ Propter hec diceremus ca tholice ſentiendo ꝙ vbi deus faceret mūdum vnū corpus continuum in ſe ⁊ omnibus partibus: nō poſſet ipm̄ moue re motu locali: niſi creaſſet vnum nouum locū ꝓpter rōnē tactam. Secūdo. ꝙ vbi deus creaſſet mundū vt de facto creauit: opȝ ponere vacuum nō in pͥma ſignificatiōe ꝓ di mēſione abſtracta q̄titatiua apta recipere corp⁹: ſȝ pro pͥ uatione in qua eſt aptuȝ eſſe corpus: vt argumētum cogit.

ppria ſol.

℄ Aiaduertendum tamē ꝙ apud auerroeȝ oīs noua pdu ctio eſt gnō in tpe: ⁊ ꝓpterea apud ipm̄ ſeqͥt vbi mūdus ge neraret ꝙ daret vacuū: naȝ vbi mūdus de nouo gnāret: ⁊ talis gnō pſupponeret mām: mā aūt eſſe nō pōt ſine dimē ſione interminata apud ipm̄: igit pſupponeret mām cum dimēſione: ⁊ cū nullā aliā pſupponeret formā: alr̄ nō totus gnāret: ſequit ꝙ ſolam mām dimēſionataȝ pſupponeret. Talis aūt eſt vacuū in pͥma ſignificatiōe: vbi aūt mūdus

beſo aut.

Heſiodus ponit chaos et poſt hec facta eſt latiſſima tellus

generatione ęterna fieret:illa cum non ſit in tpe:nō eēt ex materia quācā pſuppoſita:ꝛ ideo non pceſſet vacuum: eſſet enim ſimplex mundi depēdentia ad deum. Tūc reſpōderet auerroes ad pͥmum ꝙ non eſt ſimile:licꝫ enim generatio noua ſupponat vacuum prius tēpoꝛe:nō ppter hoc generatio ęterna ſupponit illud prius nā.nam generatio noua fit ex pſuppoſita mā:ęterna vō generatio non fit modo iſto. ¶ Ad ſecūdam diceret ipſe ꝙ mūdus de nouo factꝰ:ꝛ ab ęterno factꝰ non ſunt euſdē ſpeciei ꝛ rōnis:ꝛ ſi ſunt euſdem ſpeciei:nō eadem ſpē gnōnis cdunt.nam mūdus genitus de nouo fit ſuppoſita mā. Mundus factus ab ęterno fieret ſimplici depēdentia. Nos vō catholici tenemus mūdū de nouo:ita poſſe ſimplici dependētia dependere ꝛ fieri a deo:ſicut ab ęterno:vt I octauo dicetur. Propterea dicta auerrois vana ſunt:ꝛ in malis cōſtituta fundamētis.

¶ Quō ſi ita ſit:erit pfecto natura loci admiratione digna: ꝛ omnibus prioꝛ.id eniꝫ ſine quo caetera nequeunt eſſe.ipſum vero ſine caeteris eſt:primuꝫ ſit:neceſſe eſt.locus.n.non perit:ſi ea quae in ipſo ſunt interibunt.

¶ Heſiodi poſitionē ſtatim deridet:ꝛ probat ꝙ ſi locus ſit chaos omnibꝰ ſuppoſitū ꝛ ſubm:eius natura erit admiratione digna:atqꝫ omnibꝰ prior:Declarat per ſyllm hęc cōſequētia. Id ſine quo cętera nequeunt eſſe:ipm vō ſine cęteris eſt:primū ſit oīum neceſſe eſt. Sꝫ locꝰ eſt id ſine quo cętera nequeunt eē:manens tamē ſine cęteris.igit omnibus prioꝛ. Minoꝛ pbat:qꝛ non perit:ſi ea quę in ipſo ſunt interibūt. Quo vō ad verba gręca attinet:natura gręce eſt dynamis:latine potētia:vis:aut poteſtas:ſonat aūt ad nos melius natura. ¶ Debes ſcire ꝙ auerroes vult ꝙ Ariſto. pbauerit aduerſus heſiodum locum ſiue chaos eē tēpoꝛe ꝛ natura prius:quoniaꝫ omne prius tēpoꝛe eſt priꝰ natura: non autem ecōtra. Sed iſtud non mihi videt:nam pater eſt prioꝛ tempoꝛe filio:non tamē prioꝛ natura:cum pr ꝛ filius eiuſdem ſint naturę.forte ipſe vult ꝙ chaos ſit prius natura ꝛ tpe:qꝛ vna eſt definitio prioris ſm nām ꝛ tp:ſed hoc eſt valde conſiderabile. que auer. com. 7.

¶ Uerum ſi ſit locus : dubitationem habet qd nam ſit: vtrum moles coꝛpoꝛis qdam: an alia quaedam natura: eſt enim ipſius genꝰ primo pergrendū.habebit igit dimenſiones tris:longitudinem:latitudinem:atqꝫ altitudinem.qbꝰ oē definit coꝛpꝰ. Impoſſe igit eſt locū coꝛpus eſſe. In eodem enim erūt coꝛpoꝛa duo.

¶ Omnes ſentiunt cum themiſtio ꝙ Ariſt. arguat ad oppoſitum queſtionis:ꝛ primo ppoṅit intentionem ꝛ ordineꝫ. Deinde arguit ſic:ſi locus eſſet:ipſe eēt coꝛpus:aut alia magnitudo:ꝙ nō coꝛpus:arguit:ſi locus eſſet coꝛpus:haberet tris dimenſiones:ꝛ vbi eſſet ita.tunc (cum locus ꝛ locatū ſint ſimul) erunt duo coꝛpoꝛa ęquate in eodem. Et ita penetratio. ¶ Reddit auteꝫ auerroes cauſam quare prima queſtio de loco debꝫ eē circa genus:ꝛ ait eē pro tanto:quia pro inueſtigatione definitionum rerum ignotarū: opoꝛtet incipere a cognitione generis:tanqꝫ a faciliori:deinde procedere ad genera ſpecialioꝛa donec per diuiſioneꝫ habeantur omnes differentię. que auer. comē 6.

¶ Rurſus ſi coꝛpoꝛis locus ſit etiaꝫ receptaculum:patet illud eſſe ꝛ ſuperficiei : ꝛ caeteroꝛū finium. Ratio enim eadem ꝯſonabit. Naꝫ vbi prius erant aquae ſuperficies:erunt rurſus illae aeris. Sed nullam puncti ꝛ illius pūcti loci differentiam habemꝰ. Quare ſi neqꝫ ad hoc locus diuerſus erit:neqꝫ e caeteroꝛum vllo diuerſus habebit.nec aliquid erit locus ipſe pter vnumqōqꝫ iſtoꝛum.

¶ Probauit ꝙ locus non ſit coꝛpus:nunc deſtruens ſecundam partem probat ꝙ nō ſit alia magnitudo:ꝛ arguit (vt mihi videt) hypothetice a deſtructione ꝯſequentis ad deſtructionē aňtis hō mō:ſi locꝰ eēt alia magnitudo ꝙ̄ coꝛpꝰ: locꝰ eēt receptaculū diuerſuꝫ a locatis:ſi receptaculū diuerſuꝫ a locatis:igit receptaculū diuerſuꝫ a ſupficie coꝛpis recepti ꝛ cęteroꝛum finiū.vꝫ.pūcto ꝛ linea. Deducit ꝯſequētiam ſimili ratione qua ſupra.d.rō enim eadem cōſonabit illi qua pbatum eſt eſſe diuerſuꝫ a coꝛpoꝛibꝰ:nam vbi priꝰ erant aquę ſuperficies:erunt rurſus per ſucceſſionem illę aeris:ſimilr ꝛ de puncto ꝛ linea aeris. Deſtruit vltimum ꝯſequens.d.ſed nullaꝫ puncti aeris ſuccedētis ꝛ illius puncti loci differentiam habemꝰ:vt declarabitur:ſimilr nulla eſt differētia lineę locatę ꝛ lineę locantis:ꝛ de ſupficie idē: concludit quaſi oppoſituꝫ antecedētis.d.quare ſi neqꝫ ab hoc locus diuerſus erit.vt a pūcto:neqꝫ e cęteroꝛum vllo. vꝫ.linea ꝛ ſuperficie ꝛ coꝛpoꝛe diuerſus habebit:nec aliqd erit locus ipſe pręter vnumqōqꝫ iſtoꝛum:ꝛ ſic habet oppoſituꝫ antecedētis. ¶ Dubitat nouus expoſitoꝛ quo modo punctus ꝛ locus puncti non differūt. ¶ Reſpōdet ꝛ bene ꝙ non differūt ſm modum imaginandi mathematicoꝛū. poſſunt enim aliqua differre aut rōne ſubiectoꝛum in quibus ſunt:aut ratione ſitus in quo collocātur.cum igit mathematicus abſtrahat a ſubiectis:in quibus ſunt:abſtrahit a differentia penes ſubiecta:cum vero ſitus remaneat vnꝰ amboꝛum:iure ad imaginationem mathematicoꝛum locus puncti cum ſit punctus:ꝛ ipſe punctus habebunt pro vno ſimili ratiōe ꝛ de linea:ꝛ de ſuperficie ſuperpoſitis dici poteſt. Secus vero de coꝛpoꝛe:qḋ propter altitudinem non poteſt a coꝛpoꝛe attingi ſm ſe ꝛ quodlibet ſui. ¶ Sꝫ dubitant ſorticolę ſi apud conſiderationem mathematici ex duabus ſuperficiebus fiat vna:tunc ambę coꝛrumpentur:ꝛ tertia generabit:quod eſt falſum:cum nō videatur e quo generabit tertia:neqꝫ e quo coꝛrumpant illę pcedentes. ¶ Reſpondent ꝙ pręcedentes coꝛrumpant a copulante illas:ꝛ tertia ab eodem generat:propter illarum repugnantiam. ¶ Sed hęc friuola ſunt:cuꝫ mathematicus abſtrahat a coꝛruptione ꝛ generatiōe. ¶ Propterea dico ꝙ pręcedētes nō coꝛrumpunt:nec tertia generatur: ſed ꝙ illę pręcedentes ſunt duę:ꝛ ſunt vna:ratione qdem habita ad ſubiectā ſunt duę:ratiōe vero habita ad ſituꝫ:ſunt vna. ꝛ hac ratione eas conſiderat mathematicus:ideo nec coꝛrumpit prioꝛes:nec generat vltimam. ¶ Sed auerroes in pręſenti cōmento reſoluit litteram totam in ſeptem ſyllogiſmos computando ſyllogiſmos:ꝛ pro ſyllogiſmos:hypotheticos ꝛ cathegoꝛicos.q̄ res ſatis patet ſuis in verbis. Soluit vero ſyllogiſmos hos:quia cōmittunt fallaciaꝫ accidentis mutando per accidens in per ſe nam ſucceſſio ſuperficierum in eodem loco non eſt per ſe:ſed per accidens ratione coꝛpoꝛum ſuccedentium:ꝛ propterea nō eſt ſimile de coꝛpoꝛibus ꝛ ſuperficiebus:coꝛpoꝛa enim per ſe in eodē ſibi cedunt:ideo ſequitur locum per ſe eſſe alium ab eis:ꝛ ipſa eſt per ſe in loco.at ſuperficies per accidens ratiōe coꝛpoꝛum ſibi cedūt:ideo per accidens ſunt in loco:ꝛ per accidēs locus eſt alius ab eis. Mutat igitur ſophyſma per accidens in per ſe. Dubiū noui expoſitoꝛis. Rāſio. Replica ſorticole. Rāo eo. Confutatio. Rña ſolū. que auer comē. 8.

¶ Quid enim tandem locum ipſuꝫ eſſe ſtatuemus: neqꝫ enim elementuꝫ:neqꝫ ex elemētis: aut coꝛpoꝛeis:aut incoꝛpoꝛeis eſſe poteſt taleꝫ

habens naturam. Nam magnitudinem qdez habet. corpus aūt nullū eſt. Sunt aūt corporū ſenſiliū elemēta qdem corpora. Ex itelligibilibus vero elemētis magnitudo ſit nulla.

¶ Themiſtius rōnem hanc ſic format. omne qđ eſt aut elementuz eſt: aut ex elemētis cōdictū: ſiue de corporeis ſiue de incorporeis loquamur: nā corpoꝝ corporea ſunt elemēta. Incorporea icorporeoꝝ. hec eſt maior: quā Ariſ. vult eē ſubaudiendam. tūc ponit minorem. ⁊ inquit: qd. n. tandem locum ipſum eſſe ſtatuemus: neqꝫ enim elemētuz. neqꝫ ex elemētis: aut corporeis aut incorporeis eſſe pōt talem habens naturam. Hec eſt minor. Probat minorē. d. nam magnitudinem qdem habet: ꝓpterea eſſe non poteſt elementum incorporeum incorporeorum. Corpus aūt nullū eſt: ⁊ ita eſſe nō poteſt elemētum corporeoruz. Cuius declarationem ſubſcribit. d. ſunt aūt corporum ſenſilium elemēta qdem corpora. Ex intelligibilib⁹ vero elemētis magnitudo ſit nulla. q̄s pꝫ locū non eſſe elemētū. Minime ex elementis cōdictum ꝓpter ſimilem rōnem. ⁊ ita pꝫ expoſitio themiſtij que ſatiſfacit: alij ⁊ auerroes exponūt aliter: que cū nō multū ſint vtilia: que dicit themiſtius ſufficiunt.

¶ Praeterea cui⁹ nam rei ipſis in entibus locū cām eſſe ſtatuet qſpiam: nulla eniꝫ ipſi cauſarū q̄tuor ratio competit. neqꝫ enim vt materia terū cauſa eſt. cum nihil ex ipſo cōſtet. neqꝫ vt rerum forma aut ratio. neqꝫ vt finis. neqꝫ vt res vllas mouens.

¶ Quarto arguit. ſi locus eſſet: maxime eēt cauſa: vt themiſtius auctoritate omniuꝫ ꝓbat: ſed non eſt cauſa. primo nō materia: quia ex eo nihil ꝯſtat. Scđo nō forma: neqꝫ finis: neqꝫ mouēs. Solum enim ipſum materiaꝫ nō eē ꝓbauit: cū videt̄ maxime ſimilis illi apud antiquos. ꝙ vero neqꝫ forma: neqꝫ finis: neqꝫ mouens: ſatis accurate expoſitores probant. ¶ Auerroes aūt in cōmento ꝓbat locum nō eē formam ſubſtantialem: quia tūc cum id qđ mouet̄: mutet locū: ſemꝑ generaret̄ ⁊ corrūperet̄. Qꝫ vero nō ſit agens: ait eſſe manifeſtum: ſiqdeꝫ nihil mouet. An vero ſit finis: reſpōdet: qꝫ nō eſt finis itrinſecus locato: ſꝫ extriſecus. Cū enim locus videt̄ vti forma ⁊ ꝑfectio: vr̄ etiā finis aliquo mō. cū ois for⁹ ſit aliq̄ ex pte finis. Tradit auerroes locuꝫ apparētie: ⁊ ait eē: qꝛ locus nō eſt de genere ꝯtingentiū: cū enim ipſum non videatur de numero accidentium locata primo aſpectu: ideo videtur vt ſit ſubſtātia: ⁊ tunc aut materia: aut forma: aut aliqua ceterarum cauſarum: ⁊ ita ſophiſma apparet.

¶ Inſuper etiam ſi ipſe ſit aliquid corū quae ſunt: alicubi erit. Aliquam nāqꝫ rationem q̄rit Zenonis dubitatio. Quoniam ſi omne qđ eſt: eſt in loco: alicubi quoqꝫ eſſe ipm pꝫ atqꝫ hoc in infinitum abibit.

¶ Quinto arguit per rationem Zenonis vt Themiſtius ait: Si locus eſt vnum entium: locus erit in loco. Deducebat Zeno conſequentiam ſic. omne quod eſt: eſt in loco. per te locus eſt. igitur eſt in loco. deſtruit antecedens vt inferat oppoſitum aīitis. videlicet. qꝛ ſi locus erit in loco abibitur in infinitum. ¶ Auerroes vult in ſyllogiſmo B eſſe deceptionem quātum ad duo. Primo quo ad maiorem: quia illa falſa eſt. non enim verum eſt ꝙ omne qđ eſt: ſit in loco. Secunda deceptio eſt in maiori: vt rō formabatur ab auerroe. videlicet. i illa: ꝙ locus ſit in aliquo: eſt eni hec propoſitio equiuoca. Nam locus eſt in aliquo vt accidens in ſubiecto. videlicet. in locante. Et in ipſo eſt aliquid vtpote locatum: ꝙ autem eſſe in aliquo ſit equiuocum Ariſt. declarabit. hec ex cōmento.

¶ Praeterea ſi vt eſt corpus omne in loco: ſic eſt ⁊ in omni loco corp⁹: qua nam ratione de hjs quae increſcerunt afferem⁹: neceſſe eſt enim vna cuꝫ ipſis cuiuſqꝫ locū concreſcere: ſi neqꝫ minor neqꝫ maior loc⁹ cuiuſqꝫ ſit. per haec igitur non tm̄ quid ſit locus: ſed ſi ſit etiam dubitare neceſſe eſt.

¶ Ultimo arguit. ſi loc⁹ ē: oē corp⁹ erit i loco: ⁊ i oi loco erit corp⁹: hoc eſt erit loc⁹ locato equalis. Si loc⁹ locato eq̄lis. Igitur non poteſt creſcere locatum: niſi ſecum locus concreſcat. vbi enim locatum creſceret loco non creto: eſſet locatum loco ipſo maius. Modo locum ⁊ locatum eſſe equalia omnes aſſerunt. Si locus concreſceret: iam dubium eſt (vt dicit Themiſtius) e quo creſcet ⁊ quomodo. Deinde epylogat: ⁊ ſermo patet.

¶ Cum autem aliud qdem per ſe dicat̄: aliud vero per aliud: eritqꝫ locus alius qdem communis: in quo cuncta corpora ſunt. Alius proprius in quo primo aliqd eſt. Dico autem vt tu nūc es in coelo: qꝛ es in aere: q qdem in coelo eſt. rurſus es in aere: qꝛ es i terra. Et in hac ſimiliter: qꝛ es in hoc loco: qui nihil plus q̄ꝫ te continet. Cum itaqꝫ locus ſit continens corporū vnumqđqꝫ primum: finis ſane ipſe erit. quare loc⁹ eſſe profecto videbit̄ cuiuſqꝫ ſpecies atqꝫ forma: quae ⁊ magnitudo: ⁊ magnitudinis materia terminatur. nam rei cuiuſqꝫ hic finis eſt.

¶ Nunc vult ſoluere queſtionem: ⁊ p̄mo diſputat quid ſit locus: ⁊ ꝓbat p̄mo ꝙ ſit forma ſic. omnis finis eſt forma. locus eſt finis. igit̄ forma. Proſyllogizat̄ minor. omne cōtinens primuꝫ ad qđ terminat̄ contentum eſt finis. locus eſt primum continens ad qđ terminat̄ contentum. igit̄ finis. Circa rationem ſic procedit: ꝙ primo probat minoreꝫ. vꝫ. ꝙ locus ſit finis: ⁊ ingt. cum autez. ſubaudi entiū aliud quidem per ſe dicatur. aliud vero per aliud: veluti ſubſtātia per ſe eſt ens: album vero: qꝛ in ſubſtantia: ⁊ ꝓpter ſubſtantiam: igitur ⁊ locus erit alius quidem cōmunis quaſi locās per aliud: in quo cuncta vel plura corpora ſunt. alius proprius: in quo primo ⁊ per ſe aliquid eſt. Verbi cauſa tu nunc es in celo vti in loco per aliud: quia es in aere: qui qdeꝫ in celo eſt. rurſus in aere nō es p̄mo ⁊ per ſe: ſed adhuc per aliud vtpote: qꝛ es in terra: que eſt in aere. ⁊ ſimilr̄ in hac non es per ſe: ſed propter aliud: vt quia in hoc loco puta in curriculo: qui nihil plus q̄ꝫ te continet. Ex q̄s igit̄ pꝫ locum eſſe primum continēs: cui adde maioreꝫ talem: ſed omne primum continens eſt finis: deducetur concluſio: ꝙ locus ipſe ſit finis: ⁊ cum omnis finis ſit forma: deducetur ꝙ ſit forma: qua ⁊ magnitudo: ⁊ magnitudis materia terminatur. nam rei cuiuſqꝫ hic finis eſt. Sic igit̄ patet ⁊ ſyllogiſmus ⁊ proſyllogiſmus. ¶ Auerroes vero cauſam affert cur Ariſto. rurſus diſputat quid locus ſit: volens hui⁹ rei cauſam eſſe: quia vult complete confutare eam poſitionem: quae dixit locum eſſe materiam: ⁊ eam que dixit locum eſſe formam. Ulterius principaleꝫ ſyllogiſmū vult eſſe formandum ſic. forma eſt vltimus terminus continēs rem. locus eſt vltimus terminus continens rem. igit̄ locus

Que auer. comē. 14.

eſt forma. ⁊ tunc ait ſyllogiſmum eſſe ſophyſticum ꝓpter duo: p̄ſimo quia finis de forma ⁊ loco ęquiuoce dicitur: nā de forma dicitur intrinſece: eſt enim forma finis intrinſecus. Locus vero finis extrinſecus ab ipſo locato. Secūdo quia ſyllogiſmus eſt in ſecunda figura ex duab⁹ affirmatiuis. Et ita fallacia ↄſequentis: vt dicunt logici.

℄ Modo quidem igitur hoc conſiderantibus: locus cuiuſq; forma videtur. Ut vero loc⁹ magnitudinis interuallum eſt: videt̃ materia. nā hoc a magnitudine ipſa diuerſum exiſtit. eſtq; id quod a forma ⁊ continet̃ ⁊ terminat̃. ceu e ſuperficie. atq; termino. Sed tale eſt materia: atq; infinitum ipſum. Cum enim e globo ſphaerae terminos ⁊ affectiones remoueris: nihil praeter materiam reſtabit. quapropter ⁊ plato in timeo materiam ⁊ concaeptaculū idē eſſe autumat. Receptiuū enim ⁊ concaeptaculum vnum ⁊ idem aſſerens. Sed aliter ibidē dicens receptiuum: ⁊ in his quae agrapha dogmata appellant̃. locū tamen ⁊ concaeptaculum idem retulit.

℄ Declarauit qua ratione locus videtur forma: vt q2 finis videt̃: nūc qua ratione videt̃ materia: vult exponere. Ubi animaduerſiōe dignū (vt recte expoſitor ſentit) antiquos putauiſſe locum eſſe interuallū ſiue ſpacium: qḋ greci diaſtema dicunt: inter latera magnitudinis cōtinentis exiſtens. hoc autem trib⁹ definiri dimenſionibus longitudine: latitudine: atq; altitudine. hoc v° vel interuallū: vel diaſtema non videt̃ eis eſſe aliquod corporum ſenſiliū: quę in illo ſibi cedunt. nam mutuo ſibi eiuſmodi corporib⁹ ſenſilibus cedentibus in eodem ſpacio: continuo interuallum ſiue ſpacium idem reſtabit. quę rō docet locum eſſe trinā illam ſiue dimenſionem. ſiue diaſtema: ſiue interuallum: ſeperatum omnibus e ſenſib⁹ corporibus. Ex ijs ſyllogizauit plato ſic. ſpacium ſeperatum eſt materia. locus ſpacium eſt tale. igitur materia. Primo probat minorē: deinde maiorem: reſumit tamē rationum vires. d. modo quidem igitur hoc conſiderantibus: locus cuiuſq; forma videt̃: ⁊ hac vſq; proceſſit prima poſitio. Ut vero locus magnitudinis locantis interuallum eſt: videt̃ materia. Nam hoc. vz. interuallum a magnitudine ipſa hoc eſt generatim a corpore ſenſili diuerſum exiſtit: eſtq; id qḋ a forma ⁊ continet̃: ⁊ terminatur: ceu a ſuperficie corporis ſenſilis ⁊ termino illius: ex his vult habere minorem. vz. ꝙ locus ſit ſpacium interminatum ⁊ ſeperatum. ponit maiorem. d. ſed tale eſt materia: atq; infinitum ipſum: hoc eſt ſpacium interminatum ⁊ ſeperatum eſt materia: ⁊ hęc fuit maior. quā probat per exēplū in caſu. d. cum eniz e globo ſphęrę ſiue pile: ſiue cuiuſuis ſenſilis corporis terminos ⁊ affectiones ſiue qualitates remoueris: nihil ꝑter mām̄ reſtabit veluti īfinita ⁊ interminata q̄dam res. tunc ſubſcribit qḋ plato ait: ⁊ inqt. quapropter ⁊ plato in timeo materiā ⁊ conceptaculū idē eſſe autumat. Receptiuū enim ⁊ conceptaculum vnum ⁊ idem aſſerens. Plato eniz: vt themiſtius inquit: mām̄ modo ſyluam: modo cōceptaculum ſiue locū: modo alijs nominib⁹ vocabat. Uerū non ſemꝑ eodem modo inqt: nam aliter in timeo: ⁊ aliter in his quę agrapha dogmata inſcribunt̃ de loco ſentit. Ubi tamē locum ⁊ conceptaculū idē appellat. Hęc plato de loco. ℄ Auerroes autem tāgit hoc in cōmento. declarat p̄mo ꝙ qui extimat dimēſionem eē locum: debet extimare ꝙ materia ſit locus: primo. q2 tam dimenſiones q̄ materia ſunt corpora interminatū. Secūdo. quia tam materia q̄ dimenſio terminat̃ a forma. Propter has duas ſimilitudines: opz extimare materiam ⁊ dimenſiones eſſe idem. Hoc eſt primum. Secundo declarat ꝙ materia nihil aliud videt̃ q̄ dimēſio in potentia: qḋ vt mihi videt̃: etiam ad mētem aliorum dicit. Et hoc per talē rōnem: quia cum abſtuleris a materia omnē formā: remanet dimenſio interminata: ⁊ cum ponit̃ forma reſultat dimenſio terminata ſiue corpus in actu. Arguo igit̃ ſic. illud qḋ remanet in mā circūſcripta omni forma: videtur eē ipſa materia. Sed dimēſio remanet in materia circūſcripta omni forma. igit̃ eſt idē qḋ materia. Tertio. declarat quo modo dimenſio ſe habeat ad materiam: ⁊ dicit p̄mo ꝙ dimenſio nec q̄ntitate: nec eſſe ſeperatur a materia: nā quādo a materia ſeperantur ſuperficies: nihil remanet niſi dimenſio. Dicit ſecūdo ꝙ hęc dimenſio eſt in materia non actu: ſed potentia: nam cum determinatur per ſuperficiem fit dimenſio terminata in actu: qua ablata: reſtat dimenſio in potentia. ℄ Debes ſcire ꝙ dimēſio māę vno modo accipit̃ pro virtute materię: quēadmodum quantitas interdum pro virtute agentis: ⁊ iſto modo dimēſio eſt potentia materię. atq; illius capacitas: ⁊ idem qḋ materia: ⁊ ꝓprium materię: vt ipſa potētia. Alio modo pro q̄ntitate materię quę eſt ī loco: licz nō in tāto loco: ⁊ ſic eſt accidēs materię: ⁊ de hac loquit̃ in libro de ſubſtātia orbis. Sed an dimēſio ſit ſoluz in potētia in materia: an aliquo modo in actu: ⁊ vtrū ſuꝑficies ſit termin⁹ illius: ⁊ quo mō differt a mā: in libro de ſubſtātia orbis diximus. Nūc vero ſupponatur.

℄ Omnes quidem enim eſſe aliquid locum fatentur: ſed qḋ nam ſit: hic ſolus dicere enīſus eſt. liquido igitur ex ijs conſiderantib⁹ perarduum videbit̃ eſſe quid nam ſit locus ipſe ſpectare. ſiquidem horum vtrumuis ſit: ſiue materia ſiue forma. nam haec ſūmam habent contemplationem. ⁊ ſeorſum alterū ab altero nō leue e ſt ipſa attingere.

℄ Videt̃ in primis (vt placet themiſtio) platonē laudare. ⁊ inqt ꝙ cęteri ferme oēs aliqḋ eē locū fatent̃: ſolus tñ plato auſus eſt dicere: nō ſolū locū eē: ſz etiā finire qḋ eēt: q̄q̄ metaphoricis noīb⁹ vtēs ac nō ꝓprio ſermone id idicauerit. Ulteri⁹ q̄ſi ꝑ hęc ↄcludit ꝑtractatiōis iſti⁹ difficultatem dicēs. liqdo igit̃ ex ijs ↄſiderātib⁹ ſiue qs mām̄ ſiue formā putet eē: tractatu vtrūq; ꝑdifficilē videri. Primo. q2 mā ⁊ forma ſūmā hñt ↄtēplationē: cū ſint pn°: quoꝝ ſpeculat⁹ ꝑ ſe altiſſim⁹ eſt: ⁊ non facile adeundus. Scḋo. quia conamur ſeparatim cognoſcere ea: quę ſeorſum cognoſci non poſſunt: aut non leue. Hęc de difficultate ⁊ difficultatis cā. ℄ Auerroes a themiſtio accipiens ſumit tria nobis vtilia: p^m ꝙ tractare de loco an ſit mā vel for° ē res difficilis: q2 reuocat nos ad tractatū de p̄mis p̄ncipijs: quoꝝ cognitio ē nō leuis. Scḋm ē ꝙ ēt nō pōt hęc cognitio eē ꝑfecta: q2 nō pōt mā abſq; for° cognoſci: nec ↄ for° ſine mā. ⁊ in p̄n° cōmēti dedit 3^m itelligere ꝙ hęc difficultas nō ē ex pte rei loco ↄueniēs: ſz ex pte nr̃a: pp. vz. diuerſitatē opionū de loco. ℄ Solet eē difficultas hic de dicto auerrois ⁊ themiſtij. nā p̄ phyſicoꝝ. cōmēto. 69. dixit mām̄ nō poſſe cognoſci abſq; for°: ↄ v° formā hñ poſſe cognoſci. ℄ Iuniores itelligūt dcm̄ auerrois ḋ for° mālī: nā h̄ dr̃ relatiue ad mām̄ 2° huī⁹. cōmē. 26. ℄ Meli⁹ dici pōt ꝙ neq; mā neq; for° pōt cognoſci ſeorſuz abſq; altero vt recte ait auerroes ⁊ themiſti⁹: ſz dr̃ for° cognoſci nō ꝑ mām̄: q2 ſue cognoſcētie ipa ē cā. cū ſit act⁹ ⁊ mouēs. at cognitiōis māę nō mā: ſz ipa for° ē cā. vñ licz de facto alteꝝ ſine altero cognoſci non

que auer. comē. 15.

que auer. comē. 16.

Dubiū.

Rñſio morum.

Rñſio

poſſit:tñ illiꝰ mixte cognoſcẽtiç nõ mã eſt cã:cũ nõ ſit actꝰ: ſpẽs:ꝛ mouẽs. Sed forma:quç ꝛ ſui ꝛ materiç cauſa eſt cognitionis. Propter hoc diſtingui ſoluit de per ſe:qꝛ aliqḋ dicitur tale per ſe:qꝛ eſt cã ſumptiue eẽndi tale:quo modo albedo eſt viſibilis per ſe.qꝛ ſuç viſibilitatis cã ẽ i albedie. Aliḋ ẽ tale ꝑ ſe:qꝛ tale ſeorſuz ab alio:quo mõ albedo non eſt ꝑ ſe viſibilis:qꝛ nõ ſeorſũ a ſubiecto. Siłr dici põt ꝙ forma eſt ꝑ ſe itelligibilis ꝑmo mõ:qꝛ ſui intellectõis(vt dixi)ipſa eſt cã.nõ tñ ꝑ ſe ſcḋo mõ:qꝛ nõ ſeorſuz a mã ꝛ cognitione mãç ipſa cognoſci põt.ꝛ ita intelligit hic. Primo vero mõ in ꝑmo huius.

Or vero locus horum vtrumuis eſſe non poſſit:non eſt impendio laborioſum videre. Nam forma quidem ꝛ materia a re non ſeperantur. locus vero poteſt. in quo enĩz aer erat in hoc rurſus aqua: vt diximus:fiet viciſſim aere ꝛ aqua:caeteriſqꝫ corporibus ſimiliter ſibi caedentibus. quare neqꝫ pars: neqꝫ habitus:ſed a quaqꝫ re ſeperabilis. Tale namqꝫ quid locus eſſe videtur:quale vas ipſum. vas enim locus eſt tranſlatilis. Sed vas ipſius rei nullum eſt. locus itaqꝫ quatenus quidem e re ipſa horum exoluitur: forma ipſa non eſt. quatenus vero rem ipſam ambit:e materia ipſa diuerſus eſt.

Nũc has duas poſitiões pluribꝰ rõnibꝰ ꝯfutat: pria ſic ꝯponit.nullũ ſeꝑabile a re cuiꝰ ẽ:forma eſt aut mã. locus ſeꝑat a re cuiꝰ ẽ.igit nec ẽ forma:nec mã.minor declarat. id i q̃ res locat: ſibi viciſſiz cedũt:ſeꝑat ab illis.locus ẽ i q̃ res locat: ſibi cedũt.igit ſeꝑabilis eſt ab illis.ꝑ eãdẽ rõnẽ ꝯcludit ꝙ nec eſt ps itegralis neqꝫ habitus locus h ẽ (vt dicit Themiſtiꝰ)nec affectio:neqꝫ poteſtas:neqꝫ accñs. ꝛ licet h ex dicta nũc rõne pateat:probat hoc.d.tale nãqꝫ quid locus eẽ vr:q̃le vas ipm. Nam vas eſt locus trãſlatilis:ꝛ per ꝯñs eſt locus. Sed vas ipſius rei nullũ eſt hoꝝ vt nec habitus:nec affectio neqꝫ poteſtas:neqꝫ accñs.igit nec locus.ſubaudi põt eſſe illoꝝ aliqḋ.deinde quaſi epylogando rõnem:inquit.locus itaqꝫ quatenus quidez e re ipſa exolnit:forma ipſa non eſt. quatenus vero rem ipſam ambit:e materia ipſa diuerſus eſt.ꝛ ita nec eſt forma:nec materia. Auerroes in pñti cõmẽto arguit i ſcḋa figura ſic.forme nõ ſeperant a mã in actu neqꝫ mã a formis.locus ſeperatur.igit locus nõ eſt forma neqꝫ mã.Circa hãc rõnem ait ꝙ forma non ſepat per ſe:ideſt non mutat de mã in mãm ſm ꝙ corpora mutant de loco in locũ:qꝛ illius ſeꝑatio a mã ẽ corruptio. Ulterius arguit. forma ꝛ mã ſunt partes.locus nullius ẽ pars .igit non eſt forma:neqꝫ mã. Ambiges:quare Ari.dixit locũ eẽ quale vas:ꝛ nõ abſolute vas. Rñdet auerroes ꝙ ꝑ ſe pꝫ locũ alio mõ locat locatũ:q̃ꝫ mã locet formaz. Dicit ſcḋo ꝙ locus eſt ſilis vaſi:qꝛ eſſe in eſt cõe vtriſqꝫ.nã dicere aliqḋ eſſe in loco eſt ſicut dicere aquã eſſe in vaſe.ꝛ i nullo differũt niſi ꝙ vas eſt locus mobilis:qꝛ eſt corpꝰ.locus vo vt ſupficies itima vaſis eſt locꝰ ꝑ ſe imobilis:lꝫ moueat ad motũ ſubiecti.at forma ſiue figura eſt i ſtãno:ꝛ rõnalitas in hoie vt forma in ſubiecto.recte igit dixit locũ eſſe vt vas:ꝛ nõ eẽ vẽ vas. Sed dubitant cõtra ꝑmũ auerroes dictuz.videt eniz ꝙ mã poſſit ſeperari a forma:vt in viuente in quo fere cõtinue noue ptes mãç ex alimẽto aduẽiũt.ꝛ partes pexiſtẽtis mãç ꝑ reſolutionẽ recedũt:ita vt poſt ipſius lapſuz tota mã in ipſo erit reuocata.ex qbꝰ pꝫ formã ſepari e mate ria:ꝛ migrare de mã in materiã. Iuniores qdam dicũt dictum auerrois eſſe ſolũ verũ de forma q̃ nõ eſt aia. Sꝫ hçc reſponſio nõ valet:qꝛ tũc rõ Ariſt.nõ eſſet vlis.tñ.n. ꝓbaret ꝙ forma q̃ non eſt aia:non ſit locus.ꝛ ſic ſtaret ipſum eſſe aiam. Propterea licet dici poſſit multiplr ꝓ. nũc ſatis eſt dicere ꝙ nec mã totalis nec forma ſunt ſepabiles per vnicã ſeperationẽ.locus vo põt a locato ſeperari vnica ſepatione ipſis remanẽtibus. ꝛ hoc ſatis pro dicto Ariſt.ꝛ auerrois:quod laudant quidam.

Inſuper etiam id quod alicubi eſt ſemper videtur eſſe aliquid: atqꝫ diuerſum quid ab eo in quo eſt.

Scḋo idẽ arguit ꝛ ſpeciali õ mã:ꝛ rõ ꝯpõit ſic apḋ Themiſtiũ.locꝰ ẽ aliqḋ ex locatũ. Mã nõ eſt aliqḋ ex id qḋ ẽ in ipſa.igit nõ eſt locꝰ.h inqt inſup ẽt id qḋ alicubi ẽ:vt locatũ ipꝫ:ſꝑ vr eẽ aliqḋ:atqꝫ diuerſuz qḋ ab eo i q̃ ẽ.ꝛ ita locus differt ꝛ ẽ ex locatũ:q̃ fuit maior ſyllogiſmi.

Platoni tamen dicere conuenit: Si digredi liceat. Cur ideae atqꝫ numeri nõ ſunt in loco. Siquidem locus eſt id quod eſt particeps. ſiue tale particeps magnum ſit:ſiue paruum: ſiue materia: vt in Timaeo ſcripſit ipſe.

Digredit ꝯ platonẽ ꝛ inqt platõi tñ dicere ꝯuẽit:ſi digredi liceat:Cur ideç:q̃s põit:ꝛ nũeri ſepati ſm nõ ſint i loco:ſi quidẽ locus ẽ apḋ ipꝫ id qḋ ẽ grçcç dictũ Methecticũ latine pticeps oĩum.ſiue tale pticeps magnũ ſit:ſiue paruũ: ſiue mã:vt in Timaeo ſcripſit ipe:Quaſi dicat ꝙ vir hçc pugnare:ꝙ. vꝫ.locꝰ ſit oĩuz pticeps:ꝛ ideç atqꝫ numeri nõ ſint i loco. Sꝫ auerroes mouet dubitationẽ ꝯ minorez quç dicit ꝙ locꝰ ſit ſepabilis a locato:nã lꝫ h ſit verũ apḋ eos q tenẽt locũ eẽ vacuũ ſiue ſpatiũ:nõ tñ ſm põnẽz Ariſtenemꝰ vltimũ aeris eẽ locũ nã abeũte locato a tali vltio corrũpit locus:ꝛ claudunt latera. Rñdet auerroes vno mõ ꝙ hçc ꝓpõ.locꝰ eſt ſepabilis a locatis.ẽ famoſa:ꝛ non vera. Alio mõ debꝫ itelligi ꝙ locꝰ ẽ ſepabilis a locato ſm corruptionẽ:qꝛ corruptio loci nõ ẽ corruptio locati.ꝛ hoc ſatis ẽ ad ꝓbandũ ꝙ locꝰ nõ ſit forma:qꝛ corruptio forme ẽ corruptio locati:hçc auerroes. meliꝰ tñ dicũt alq ꝙ lꝫ ſit verũ i pluribꝰ vt de locatis i aere vł aq̃:ñ tñ i oĩbꝰ:vt ſi locus ſit concauum corpis ſolidi aut corpoꝝ ſolidoꝝ:vt duaꝝ paraſſidũ iuicẽ ſuppoſitaꝝ:aut ꝯcauũ cçli reſpectu ignis:aut tale aliquid.ꝛ hçc reſponſio placet.

Praeterea ſi locus eſſe materia aut forma: quo nam modo res in ipſius migraret locuz: non enim poteſt id locus eſſe: ad quod non eſt motus ꝛ quod ſurſum aut deorſum non habet. quare i iſtiuſmodi locus eſt q̃rendus.

Tertio arguit.id ad qḋ nõ eſt motꝰ:ꝛ qḋ ſurſuz aut deorſum non habet.non eſt locus.ad mãm ꝛ formã nõ ẽ motus neqꝫ hñt ſurſum aut deorſuz.igit nõ ſunt locus. Propterea infert eſſe quçrendũ locũ in talibꝰ in qbus illa ſũt.

Praeterea ſi in ipſa re locus inſit: ineſſe enĩ oportet: ſiquidem aut forma: aut materia ſit: locus erit in loco. Mutantur enim vna cuꝫ re atqꝫ mouentur. ꝛ forma: ꝛ infinitudo ipſa. Cum non in eodem ſint ſemper: ſed vbi eſt ipſa res. Quare loci locus erit

Quarto arguit enthymematice ſi in ipſa re locus inſit: locus erit in loco. Sed locus eſt in re: cum ſit forma vel materia.igitur loci erit locus conſequentiam deducit

rño illo[illegible]

[illegible]

rño ſcḋo

que auer. com. 18.

que auer. com. 17.

[illegible]

omne quod mouetur ad motū alicuius eſt in loco illius. locus mouet̃ ad motū ei⁹ in quo eſt.igitur eſt in loco illi⁹. aut ſic materia ꝛ forma ſunt in loco ei⁹ cuius ſunt.locus ē aut mā aut forma.igit̃ eſt in loco eius cuius eſt.inquit ꝑterea ſi in ipſa re locus inſit: faciēdo parenteſim pōit ariſ dicens:ineſſe enim oportet:ſiqdem aut forma aut mā ſit: infert ꝯñs:dicens.locus erit in loco. ꝓbat maiorem:q̃ fuit illa hypothetica:ꝛ inquit.mutant̃ eni vna cū re atqꝫ mouent̃ ꝛ forma ꝛ infinitudo ipſa: q̃ a platone dr̃ mā:cū nō i eodem ſint ſꝑ:ſed vbi eſt ipſa res. Quar̃ loci locus erit vt pote ipſe ille met:qui eſt rei ipſius:cuius eſt aut forma aut mā.Ex qs pōt ſyllogiſmus talis compōi. materia ꝛ forma ſunt in loco.locus eſt aut mā aut forma.igit̃ locus eſt i loco. ¶ Auerroes in cōmēto mouet qōnē:ꝛ multa v̄ba dic: cū ſua dubitatio eſt contra maiorem.ſumebat eni Ari.hāc maiorem:mā ꝛ forma ſunt in loco:petit igit̃.aut intelligit ꝙ mā ꝛ forma ſint in loco per ſe.ꝛ hoc non:qm̄ cū nō moueant̃ per ſe:nō ſunt in loco per ſe.ipſa vero nō moueri ꝑ ſe patet:q꞉ non ſunt corpora. Si vero intelligat̃ ꝙ ſint in loco per accñs:tūc aduerſarius ꝯcederet ꝯcluſionē.videlicet.locū eē in loco per accñs.ꝛ ita hęc ꝯ̄dictio aduerſus illos nō eſt neceſſaria:neqꝫ demoſtratiua. Auerroes aūt in ſua balba lingua ait ꝯ̄dictionē fundari i trib⁹ ꝓpōnibus. Prima eſt ꝙ forma ꝛ mā mouent̃ ad motū corporis ꝯpoſiti ꝛ illis.Scđa eſt ꝙ qualiter mouent̃:taliter ſunt in loco.Tertia eſt ꝙ ſi altera eaꝝ ſit in loco:neceſſe eſt vt loc⁹ ſit in loco.ꝛ erit ſyllogiſmus. materia ꝛ forma ſunt i loco. locus eſt mā aut forma.igit̃ locus eſt in loco.haꝝ propoſitōuꝫ prima eſt maior ſyllogiſmi:duę reliq̃ ſūt additę ad contradictionem: aut ad terminorum expoſitionē. Modo videtur ꝙ prima quę ē maior ſit falſa:licet cęterę ſint: (ſicut dicit) verę:ꝛ ꝙ ſit falſa:arguit:quia tūc forma ꝛ materia eſſent in loco contra Ariſto. Ariſto.enim dicet in.6°. mobile eſſe corpus.cum materia vel forma nō ſitit corp⁹ non mouebuntur:ꝛ ita non pnt̄ eſſe in loco per ſcđam propoſitionem.ꝛ quia mouent̃ per accidens:ſequitur vt ſint in loco per accidens. Modo ſic accipiendo maiorem:concedet cauillator concluſionem.poteſt igitur quęſtio componi:aut maior eſt vera per ſe:aut per accidens : non ꝑ ſe: quia contra Ariſto.neqꝫ ꝑ accñs:q꞉ ſic concluſio non erit impoſſibilis. ¶ Rñdet auerroes ꝙ per accñs eſt duplex: ſemper ꝛ per accñs raro. Modo vult ꝙ maior ſic intelligatur.materia ꝛ forma per accñs ſemper mouent̃ ad motum eius cuius ſunt.Sed locus non mouet̃ ſemper ꝑ accidens:ſed tm̄ raro.igitur locus nec eſt materia:nec forma. Perſuadet reſponſionem per hoc:quia licet accidens raro non ingrediatur demonſtrationem:bene per accidens ſemper.cum ſit neceſſarium ſaltem. ¶ Alexander vero reſpondet aliter.ꝛ vt narratur in cōmento: eius reſponſio non eſt intelligibilis:tamen videtur mihi ꝙ ipſe velit rationem textus eſſe aliter formādam.vꝫ.materia ꝛ forma mouentur per accidens.locus mouetur per ſe.igitur loc⁹ non eſt materia vel forma.minor declaratur : nam per ſe diuiſibile eſt per ſe mobile:locus eſt per ſe diuiſibilis:cuꝫ ſit per ſe quantitas.igitur eſt per ſe mobilis. ¶ Hanc reſponſionem non vidi in Alexā.ſed ſic fragmentatam legi in cōmēto. Cōtra obycit auerroes:q꞉ locus etiam ratione qua eſt quantitas ꝛ diuiſibilis non mouet̃.locus enim vt locus non mouetur per ſe naturaliter ꝛ eſſentialiter. ꝛ ita Alexander errauit. Ut dixi ego non vidi illum. Propterea hęc ſufficiant. ¶ Dubitare ꝯſueui. Primo q꞉ videt̃ ꝙ locus ſꝑ mouet̃:vt ꝯcauū lunę:qđ eſt loc⁹ ignis ſꝑ mouet̃ cū igne.ꝛ concauū mercurij qđ ē locus lunę ſimilr̄:ꝛ de cęteris orbibus eodē mō. Scđo accñs ſꝑ eſt in loco ſubiecti. ſed locus eſt accñs corporis ambientis:igit̃ eſt in loco ſꝑ.

¶ Ad primū dici pōt vt auerroes dicit illđ eē particulare:ꝛ nō vle de oī loco:oīs.n.mā ꝛ oīs forma cum ꝯpoſito mouent̃. ſed locus non oīs. ¶ Aliter iuniores dicunt ꝙ argumenta concludūt veꝝ: Sꝫ nō ꝯ̄ rōnē:debet.n.nō ſic intelligi.mā ꝛ forma ſꝑ ſunt in loco ꝑ motū acqſito.locus vero non ſꝑ eſt in loco ꝑ motū acqſito.igit̃ loc⁹ nō ē mā vl̄ forma. ¶ Nouus expoſitor credidit auerroē erraſſe eo q꞉ pl̄us nō cōcederet locū eſſe in loco aliquo mō:nec per accñs ſꝑ:nec ꝑ accñs raro. Propterea ait dictum Ariſt.eē intelligendū de loco quo ad ſuū formale:qđ eſt reſpectus ad mūdi ꝑncipales ptes.nō aūt q̃ ad ſuū mãle:qđ ē ſupficies. Sꝫ de hoc alibi.

¶ Rurſus cum ex aere aqua facta eſt:perijt locus.non enim in eodem loco eſt corpus quod eſt ortum.quae igitur eſt illius corruptio?

¶ Ultimo ꝓbat ꝙ locus nō ſit.forma ſic . forma corrūpit̃ ad corruptionē eius cuius ſt.locus nō corrūpit̃ ad corruptionē locati.igit̃ locus nō eſt forma. Inqt rurſus cūꝫ ex aere aqua facta eſt:perijt locus: qm̄ eſt illius forma. non eni corp⁹ qđ gñat̃ eſt in eodē loco ſiue ſub eadem forma q̃ erat corporis corrupti.ꝛ ita locus corrūperet̃.quę igitur eſt illius corruptio? quaſi dicat nulla. ¶ Auerroes cōmēto.21°.vr̄ exponere rationem ꝛ de forma ꝛ de materia. Si de forma:ſyllogiſmus erit iſte:in tranſmutatione vnī⁹ corporis in aliud forma prioris corporis deſinit eē.locus nō perit:q꞉ ſi periret:tunc gñatio eſſet motus localis:q꞉ eſſet trāſlatio de loco i locū igit̃ loc⁹ nō ē forma:ꝛ tūc ꝑ illa v̄ba perijt locus:itelligit perijt forma.non enim in eodeꝫ loco eſt corporis genitū:hoc eſt nō eandem formam ſubit. Si de mā:ſyllogiſmus erit.in tranſmutatione aquę ex aere locus corrūpitur:qm̄ corpus genitū:vtpote aqua nō erit ſub eo loco ſub quo aer erat:cum locus aquę ſit minor.eſt igit̃ maior: ꝙ locus corrūpitur.ſed mā non corrūpitur. igitur materia nō eſt locus.primā expoſitionē tenet Themiſti⁹.

¶ Explicata ſunt igitur ꝛ illa:e quibus aliquid eſſe locuꝫ neceſſe eſt:ꝛ ea rurſus ex quibus de ſubſtantia ipſius quis dubitabit

¶ Epylogat de oibus quę dixerat in quęſtione mota in ꝑncipio:ꝛ quę dicit ſunt manifeſta per ſe.

¶ Poſt haec vero tranſigendum eſt quot modis aliud in alio eſſe dicatur. Uno quidem igitur modo:quo digit⁹ in manu : ꝛ pars omnino in toto. Alio vero quo totū in partib⁹.nam nō eſt praeter partes totū . Tertio quo homo in animali: ꝛ omnino ſpecies in genere. Quarto quo gen⁹ in ſpecie: ꝛ omnino pars ſpeciei i ipſi⁹ ſpeciei ratione . Quinto vt ſanitas i calidis ꝛ frigidis : ꝛ omnino forma in materia. Sexto vt res graecorum in rege : ꝛ omnino i primo aliquo mouente. Septimo vt in optimo: ꝛ omnino in fine:hoc autem eſt id cuius gratia ſiūt.omnium tamen ille proprijſſime dicitur:quo res ipſa in aliquo eſt tāq̃ in vaſe: ꝛ omnino in loco.

¶ Uolens Ariſto. ſoluere queſtioneꝫ:pręmittit quot modis aliquid in aliquo eſſe dicitur:ꝛ ponit octo modos eēndi in alio:qui in textu ſola verborum tranſlatione patent. ¶ Aerroes inquit ꝙ Ariſto.prętermiſit modum quo mā ſit in.q꞉ hic modus reducitur ad illum:alio quo aliquid ē in alio vt pars in toto:cum partes ſint materię totius vt

Marginal notes: que auer. com.20. dubitatio. auerrois. — Rñſio. — Rñſio alex. — Cōfutatio. — dubitatio. — Reſponſio propria. — rio iunior. — Rñſio noui expoſitoris. — que auer. com.21

dictum eſt.2°huius. Ulterius ait.eſſe in alio non dici vni/uoce:ſed de vno primo ꝛ per ſe atq; principaliter: de alijs omnibus.7.modis tranſumptiue ꝛ per attributionem ad id quod dicitur eſſe in alio veluti in vaſe.eſt.n.hic ordo: ꝙ primo ꝛ principaliter in alio ineſſe dicitur qđ in illo ieſt vt in vaſe:poſt hoc id quod ineſt vti forma ī materia. poſt hoc vti pars in toto.poſt hoc vti particulare in vli.hec.n. quodam ordine comperantur ad id quod eſt in alio tan/q̄ in vaſe. At totum eſſe in partibus aſſimilatur ad id qđ eſt in alio vti forma in materia.eidem aſſimilaṫ id qđ eſt in alio vti vle in particulari. Remotius eſt eſſe aliquid in alio vti in agēte vel fine. ℭ Sed dices. Cur fecit hic diuiſionem octimembrem. Rñdet auerroes hanc egiſſe:quia multiplex erat diſtinguendum.modo aliquid eſſe in loco cum eſſe in alio dicatur non vno modo:ideo voluit diſtinguere. Et ſi dicas vtrū ſit idem eſſe in vaſe: ꝛ eſſe in loco. Reſpondet ꝙ ſunt idem:Sed eſſe in vaſe eſt quid noti° ideo eſt acceptum vt expoſitio eius quod eſt eſſe in loco. ℭ Sȝ ante q̄ tranſeam° ad poſitionē. Ariſto. declarem° illam platonis. Tantus.n. vir tantuſq; ph°us:non eſt conſentaneum vt i tam leui re:ita temere errauerit. ℭ Ideo aīaduerſione dignum locum apud platonem non vna ratione dici vt alcionus platonicus: ꝛ plotinus ſentiunt. Interdum quidem enim locus accipitur apud platonem ꝑ ſubiecto intelligibilium:quo in modo etiam Ariſto.in.3° de aīa ait animam eſſe locum ſpecierum commēdans platonem.ꝛ hoc modo plato accepit in phedone. Nam voluit corpus eſſe locum aīe:accepit enim locum pro ſubiecto. Interdum locū ſumpſit pro perfecto in quo imperfectuȝ continetur quo in modo in ſimpoſio dixit deum eſſe locū mundi:eo quia in deo vti i re perfecta continetˀ mundus ſenſilis vti res imperfecta. Interdum ſumpſit locum ꝑ receptaculo veluti eſt materia:que eſt conceptaculum oīum formarum:quo modo laudauit heſiodum in calce timaei dicentem ante mare ꝛ terram fuiſſe chaos: chaos enim materiam ꝛ conceptaculum vocat.interdum locuȝ ſumit pro ſpatio:non in quo res ipſa recipitur:ſed quod intelligitur in ipſa re recepta.qua ratione diceremus ꝙ ſpatium ſubintellectum inter vaſculi latera eſt locus :non ꝙ ibi ſit ſpacium reale:ſed ꝙ ibi eſt intelligibile ſpatium: vt etiam ſumpſit in eo libro quem inſcribit agrapha dogmata. Interdū ſumpſit ꝑ octaua ſphera continente omnia: ꝛ hūc locum vocat plato:magnitudinem in actu. Tunc facile patet Ariſto.non cōtradixiſſe intellectui platonis: ſed verbis tantum. vnde ꝛ ipſe met inquit platonem eſſe varium in timeo ꝛ in libro de agraphis dogmatibus. Quod recte ait: naȝ plato de loco multifariam locutus eſt. Propter quod magna pars grecoꝝ tenet Ariſto.de loco nihil aliud ſenſiſſe q̄ plato ſentit:ſolo tamen hoc differt:ꝙ verbis proprijs in ipſius definitione vſus eſt: ꝛ quod plato amphibologice innumerat: Ariſ.ꝓprijs vbis explicauerat.

Poſitio platonis de loco Quot modis locus apd platonem.

ℭ Dubitabit ergo quis ſi aliquid vnum ꝛ ideȝ in ſe ipſo cōtingat eſſe: an nihil:ſed omnia aut nuſq̄:aut in alio ſunt.

ℭ Enumerauit octo modos:quibus aliquid eſſe contingit in alio. Propterea querit cōſequenter vtrum concedi poſſit aliquid vnum ꝛ idem eſſe in ſe ipſo:cui ſtatim rñdet ꝙ non:ſed omnia aut nuſq̄ aut in alio ſunt.hec eſt abſoluta Ariſto.reſponſio vt exponit Themiſtius.

ℭ Uerum dupliciter illud eſt: Aut per ſe : aut per aliud. Nam cum id in quo eſt : ꝛ id quod in illo eſt alicuius totius ſunt partes:totus ī ſe ipſo eſſe dicetˀ. ꝛ enim per partes ipſas dicetˀ. Ceu albus:quia ſuperficies eſt alba. ꝛ ſciens: quia anima rōnalis ſcit. Amphora igitur non erit in ſe ipſa.neq; vinū etiam . Sed vini amphora erit: quandoquideȝ ꝛ id quod ineſt et id in quo eſt vtraq; eiuſdem ſint partes.

ℭ Sed dices quo nā modo vſualis illa locutio recipitur qua ſolemus plerūq; aliquem in ſeipſo eſſe dicere. Sic.n dicimus deum eſſe in ſe.ꝛ bellū eſſe in ſe:ꝛ id genus. Reſpondet. verum dupliciter illud eſt:aut per ſe:aut per al.ð. ꝛ hoc declarat dicens.nam cum id in quo eſt vt corpus . ꝛ id quod in illo eſt vt aīa alicuius totius ſunt partes: totuȝ in ſeipſo eſſe dicetur vt homo ipſe in ſeipſo.ꝛ.n.per partes ipſas dicetˀ.ceu albus:quia ſuperficies ē alba.ꝛ ſciens qꝛ aīa rōnalis ſcit.ideo concludit amphora igitur per ſe ſumpta vt vas non erit in ſeipſa.neq; vinum etiam per ſe ſumptum erit in ſe.Sed vini amphora hoc eſt aggregatuȝ ex vino ꝛ amphora bene erit in ſeipſo.quādo quidem ꝛ id qđ ineſt vtpote vinum:ꝛ id in quo eſt vt amphora vtraq; ſimul ſumpta eiuſdem ſint partes.Ex his ſumuntur.duę diſtinctiones.ex quibus patet ſolutio prima ꝙ aliquid eē in ſeipſo poteſt bifariam intelligi: aut per ſe : aut per aliud. Scđa.aliquid eſt totum dupliciter:vno modo quod reſultat ex hoc ꝙ vna pars eſt in alia. veluti animal eſt quoddam totuȝ:qm̄ aīa eſt in corpore:ꝛ amphora vini:qꝛ vinū eſt in amphora.aliud eſt totum:cuius nulla pars ē in alia vt vinum ſolum:aut amphora ſola. vel aīa ſola: aut corp° ſolū. Tūc vult Ariſt.ꝙ aliquid non dicitur eſſe in ſeipſo: niſi illud ſit totum reſultans ex hoc ꝙ vna pars eſt in altera.alijs totis non ē verum.Scđo vult ꝙ tale totum dicatur eē in ſeipſo non per ſe:ſed ratione partis : vt homo in ſeipſo.ratione aīe:quia eſt illa in corpore:ꝛ amphora vini in ſe ratione vini quod ē in amphora.ꝛ ſic exponit Themiſtius hunc. locum. ℭ Auerroes vero reddit cauſam queſtiōis. videlicet.cur Ariſ.dubitat an aliquid eē poſſit in ſeipſo:quoniam hic modus dicēdi erat in vſu grecorū. dicunt enim animal in ſe eē.ꝛ amphoram vini eē in ſeipſa. Propterea ambigit quo nam modo ille vſus ſtat cū ratione.ꝛ in calce cōmenti dicit:ꝙ aliquid eē tale gratia ſuę partis generatim per omnia idiomata eſt in vſu:vt homo criſpus:propter caput Marcus dētatus:propter dētes: ꝛ id genus. verum apud arabes non ē in vſu dici aliquid in ſe vt rationale eē ī ſeipſo.licet deberet eē cuȝ totum ſit tale apud eos ratione partis. ℭ Dubitant iuniores. cū conceditur amphoram vini eē in amphora vini: ille termin° amphora ſupponit eodē modo ex parte predicati ꝛ ex pte ſubiecti: Reſpondēt ꝙ non ſupponit pro eodem ex parte vtriuſq;:ſubiecti.videlicet.ꝛ predicati.nam tunc eēt omno falſa:ꝛ ita a parte predicati ſupponit pro vaſe.a pte ſubiecti pro vino.Sȝ hec ſolutio ſtaṙ non poteſt:qm̄ tunc eēt hec vā ꝑ ſe.amphora vini ē in amphora vini:quia hec ē ꝑ ſe.vinuȝ ē in amphora:quę equiualet illi.amphora vini ē in amphora vini:ꝛ ita hec erit ꝑ ſe:contra Ariſto.in littera. Propterea dicēduȝ ꝙ ex parte vtriuſq; ſupponit pro aggregato.ꝛ concedo ꝙ amphora vini eſt in amphora vini vtrobiq; ſupponente pro aggregato:ꝛ nego ꝙ ſit falſa: quia eſt vera ratione partis vt illa.homo eſt criſpus ratione capitis.ſic amphora vini ē in ſe ipſa ratione partis . q̄ q̄ vtrobiq; ſupponat pro toto.

que auer. com.24.

dubitatio

ſolo idios

ℭ Modo igitur illo contingit aliquid in ſe ipſo eſſe:ſed vt primo:eſſe nequit. veluti albedo eſt in corpore:qꝛ ſuperficies eſt in corpore. Sciētia vero in anima. ꝛ per haec quae ſunt vt in

homine partes: appellationes hae ſunt. amphora vero ⁊ vinum: cum ſunt quidem ſeorſum: non ſunt partes: ſed cum ſunt ſimul. quocirca cū ſunt partes: erit ꝑ idē in ſe ipſo: veluti albedo eſt in hoīe: qꝛ in corpore eſt. ⁊ in hoc: quia in ſuperficie. In hac autem non eſt rurſus per aliud. atq̄ʒ haec diuerſa ſpecie ſunt: ⁊ aliam vtraq̄ʒ naturam: atq̄ʒ vim habent: Superficies. videlicet. ⁊ albedo. Inductiue igiť conſiderantes nullo dictorum modorum aliquid in ſe ipſo eſſe videmus.

℄ Quaſi epylogādo ea quę dixerat colligit: ⁊ per exempla declarat: ⁊ inquit. modo igitur illo. vʒ. ꝑ aliud cōtingit aliquid eſſe in ſe ipſo. Sed vt p̄mo eſſe negat vt aliqd ſit in ſe ipſo. Exēplum p̄mi. vʒ. qn̄ ꝑ aliud cōtingit: veluti albedo eſt in corpore: qꝛ ſupficies eſt in corpore: ſcia vero i aīa. verū ſcia eſt in aīa per ſe p̄mo: albedo in corpe ꝑ aliud. ⁊ ſiliter ꝑ hęc quę ſunt vt in hoīe partes: appellationes tales ſiunt: vt ꝑ capillos criſpus hō eſt: ꝑ dētes dētatus: ⁊ id gen̄. Sed dices cū aliquid totū dr̄ eſſe i ſe ipſo. Dici pōt in ſe ipſo eſſe ꝑtib̄ quolibet diſpoſitis: Rńdet. amphora vero ⁊ vinū cū ſunt quidē ſeorſum: non ſūt partes. Sed cū ſunt ſimul. quocirca cū ſunt partes: erit idem in ſe ipſo: veluti albedo eſt in hoīe: qꝛ in corpe eſt. ⁊ in hoc: qꝛ i ſupficie. In hac aūt nō eſt rurſus ꝑ aliud. Sed dices. cū albedo eē nō poſſit ſine ſupficie: ⁊ ſit p̄mo in ſupficie: ſunt ne idem: Rńdet. atq̄ʒ hec diuerſa ſpecie ſunt. ⁊ aliaʒ vtraq̄ʒ nām atq̄ʒ vim aliā hn̄t. nām qdem: qꝛ ſunt diuerſorum pdicamētoꝝ. vim vero: qꝛ albedo mouet viſum. Supficies minime. Tūc quaſi epylogando breuib̄ inquit. inductiue igiť ꝑ oēs illos octo modos conſiderantes nullo dictoꝝ modoꝝ videm̄ aliqd eſſe i ſe ipſo primo: ſed bn̄ rōne partis.

℄ Et ratione etiam hoc. videlicet eſt impoſſibile. oportebit enim ambo eſſe vtrunq̄ʒ. vt amphoram quidem ⁊ vas ⁊ vinum eſſe. vinum vero ⁊ vinum ⁊ amphoram. Siquidem aliquid eſſe idem in ſeipſo contingit. Quare ſi quāmaxime in ſeipſis ſint: amphoram quidem vinum ſubſcipiet: non quo ipſum eſt vinum: Sed quo eſt illa. ⁊ vinum in amphora erit: nō quatenus eſt ipſa amphora: Sʒ quatenus illud eſt amphora. Haec igitur ratione eſſe diuerſa patet. Alia enim ratio eſt eius in quo. Alia eius quod eſt in illo.

℄ Idem perſuadet Ariſ. rōne ꝑ īpoſſibile ſic. ſi aliquid eēt in ſe ipſo primo vt ſi āphora vini in ſe ipſa amphora vini p̄mo: erit ipſa amphora vinū: ⁊ ipſum vinū amphora. conſequētiam deducūt iuniores duob̄ ſumptis: quoꝝ primū eſt vt amphora ipſa ſit primū continēs: ⁊ vinū ſit primuʒ contentū. Scđm eſt ꝙ ſi amphora vini eſt per ſe p̄mo in amphora vini: tūc amphora vini eſt id qđ primo eſt i alio: ⁊ amphora vini id in quo eſt aliquid primo: ita vt ipſa amphora vini ſit primum continens: ⁊ primū cōtentuʒ. Tūc arguunt. ſi amphora vini eſt per ſe primo in amphora vini: ipſa amphora vini eſſet primum continens: ⁊ primum contentum: per ſcđam ſuppōnem: Sed per primam p̄mū continens eſt amphora. igiť amphora vini eſt amphora. vt expoſitorie liceat arguere. hoc demonſtrando amphoram vini: eſt primū cōtinēs: ⁊ hoc demōſtrādo amphoraʒ ſolam eſt primū ɔtinēs. igiť amphora ſola eſt amphora vini. Similiter hoc: demōſtrādo amphoram vini: eſt primū contētū: hoc demōſtrando vinum: eſt primū contētū. igiť vinū eſt amphora vini. Sed amphora vini: eſt amphora per primū ſyllogiſmum. igitur vinum eſt amphora. Simili rōne poteſt argui ex parte vini: vt patet. ⁊ hęc deductio placet. Propterea concludit continens ⁊ cōtentum non eſſe idem: ſed rōne diuerſa. Nam alia eſt rō ſuſcipiētis: ⁊ alia ſuſcepti. ℄ Aiaduerſione dignū ꝙ ineſſe aliqd per ſe primo alicui bifariā cōtingit: vno qdem mō ꝑ ſe primo qꝛ nō ꝑ aliud: ſed per carētiā cuiuſcūq̄ʒ alterius: qua rōne dicimus ꝙ vinū eſt in dolio primo: qꝛ nō ꝑ aliud eſt i illo ſed imediate per ſe ipm̄. Alio mō per ſe primo dr̄ eſſe aliquid in alio: qđ de illo p̄dicať ⁊ nō per aliud: ſed de oībus per ipm̄: quo mō riſibile primo ineſt homini: qꝛ nō ꝑ aliđ ineſt: ⁊ oībus alijs ꝑ ipm̄. Tūc dicenda ſūt duo. Primum ꝙ nihil eſt in ſe ipſo primo nec primo mō: nec ſcđo modo. Primo mō pʒ ꝑ rōnem in textu: qꝛ tūc amphora eſſet vinū. ⁊ econtra vinū eſſet amphora: vt deduxim̄: ⁊ ſic ſentit Ariſt. Scđo nihil eſt in ſe ipſo primo ſcđo mō: qꝛ tūc idem eſſet primū p̄dicatū ⁊ p̄mū ſubiectū: ⁊ hoc mō vinum nō eſt primo i amphora. qꝛ eſſet primū pdicatū de amphora. licet ſit per ſe primo in amphora: loquēdo de p̄mo ſm primū modū. ⁊ hac rōne intelligūt expoſitores: ⁊ ita nihil hn̄t iuniores contra expoſitores: illud enim expoſitores non ad mentem Ariſt. dicunt: Sed addunt ſenſui litterę ad abundum ſenſum. Declarat. expoſitoꝝ

℄ At vero neq̄ʒ per accidens cōtingit. Simul enim duo corpora in eodem erunt. ⁊ enim ipſa amphora in ſe ipſa erit. Si id cuius natura eſt ſubſceptiua: in ſe ipſo eſſe contingat. ⁊ inſuper illud cuius eſt ſubſceptiuum ceu vinuʒ ſi vini. Quod quidem igitur nihil primo in ſe ipſo eſſe contingat: patet.

℄ Debes ſcire hęc poſſe ſimul ſtare. vʒ. ꝙ aliqd ſit in aliq̄ vt in loco primo: ⁊ ſit in illo ꝑ accn̄s ſiue ꝑ aliud. cū verbi. homo eſt in mari primo: qꝛ nō ꝑ vnā ꝑtem ſic: ⁊ per aliam non: ſed eſt in illo ꝑ accn̄s: qꝛ ꝑ aliud vtpote ꝑ nauim. Similiter aer eſt in celo primo: qꝛ per omnes partes eſt i celo. non autem per ſe: ſed ꝑ aliud. eſt. n. in igne: qui eſt in celo. Ariſt. igitur cū probauit nihil eſſe i ſeipſo primo per ſe probat nihil eſſe in ſe ipſo primo per aliud. Ad hoc autem probandum facit enthymema ſi aliqd eſſet in ſeipſo primo ꝑ aliud: tūc duo corpora eſſent in eodem loco. Hęc cōſequentia facile deducit̄ ſupponendo ꝙ quādo aliquid ē in alio per aliud illud aliud eſt propinquius illi q̄ʒ ipſum. verbi cauſa. ſi hō eſt in mari per nauim: nauis eſt ꝓpinquior mari q̄ʒ homo. Ex hoc arguo: ſit illud qđ eſt in ſe ipſo p̄mo a. ⁊ cū inſit ſibi ꝑ aliud: ſit illud aliud per qđ ſibi ineſt b. a. igiť ineſt ſibi mediante b. igitur per ſuppoſitum ipſuʒ b. eſt propinquius ipſi a. q̄ʒ ſit ſibi a. hoc aūt eſſe non pōt niſi ipſum b. penetret in a. ⁊ ſit ſimul in eodem loco. ſeqť. At vero neq̄ʒ per accidens hoc eſt per aliud contingit aliquid eſſe in ſe ipſo primo. quod probat dicens: ſimul enim duo corpora in eodem erūt: vtpote ipſum ⁊ id per quod ſibi ineſt. Declarat hoc in terminis dicens. ⁊ eniʒ ipſa amphora in ſe ipſa erit: ſi id, cuius natura eſt ſuſceptiue: hoc eſt ſi ipſum vas in ſe ipſo eſſe contingat. ⁊ inſuper illud etiā cuius eſt ſuſceptiuum: mediante quo ſibi ineſt oportet eſſe in eodem ceu vinum ſi vini eſt ſuſceptiuum. quaſi dicat. ſi amphora eſt in ſe ipſa per aliud: non poteſt eſſe in ſe ipſa niſi per vinum mediante quo ſibi ineſt. Igitur vinum eſt ꝓpiquius amphorę q̄ʒ ſit ſibi ipſa met amphora.

& ita vinum ⁊ amphora erunt in eodez loco. Hunc locum Themiſtius ſic videtur intelligere: quę res cum non nimis fructuoſa ſit: ſit dicta in tantum.

℃ Id vero quod Zeno dubitabat ꝙ ſi locus ſit aliquid: in aliquo erit: Soluere non erit difficile. prohibet enim nihil vt primus locus in alio quidem ſit: non tamē in illo tanꝗ̄ in loco: Sȝ veluti habitus: vt ſanitas quidez in calidis: caliditas autem in corpore vt affectio. quare nō neceſſe eſt in infinitum abire.

℃ Ex hs ſoluit cauillum Zenonis arguebat enim Zeno locū non eē: qꝛ tūc eſſet in aliquo vt ī loco: ⁊ ita in infinitum. Rñdet ꝙ ꝑ diſtinctionē habitā nō eſt difficile contradicere illi. Nā ꝓprius ſiue prim⁹ locus alicuius. verbi cā vini eſt in aliq̄: nō vt in loco: ſed vt accidēs in ſubiecto: ſiue forma in mā. Nā locus vini eſt vltima concaua ſuperficies amphorę: illa aūt eſt in amphora vt in ſubiecto: iō nō ē neceſſe in infinitū abire. ℃ Auerroes āt in pn̄ti ꝯmēto ait ſolutionē hanc ꝯuenire ꝑncipijs ⁊ fūdamentis Ariſto. q ponit locū non eſſe corp⁹: ſed vltimam ſupficiez corporis cōtinentis. Qui vero tenēt locū eſſe corpus: ſoluere non pn̄t hanc rōnem. Nā oꝫ eos dicere tale corpus ſiue ſit interuallū ſiue aliud id gen⁹ eē in loco: ⁊ ita abibit ī īfinitū. — *que auer. com. 26.*

℃ Illud praeterea perſpicuū cum vas nihil ſit eius quod eſt in ipſo: Diuerſa namqȝ ſunt id qḋ ineſt ⁊ id i quo pmo ieſt: locū neqȝ eē māȝ neqȝ formaȝ: ſed diuerſū. haec enim vtraqȝ illius ſunt: quod in vaſe vnū eſt materia. videlicet. ⁊ forma. Haec igitur ſint dubitata.

℃ Ultimo ſoluit q̄ōez de qdditate loci: ⁊ cōcludit ꝙ neqȝ ſit forma: neqȝ mā. ⁊ vtit̄ tali rōne. Mā ⁊ forma ſunt aliquid ei⁹: cui⁹ ſunt mā ⁊ forma. ſed loc⁹ nihil eſt locati. Nā diuerſum eſt vas ⁊ id qḋ ī illo eſt. Igitur locus nō eſt mā neqȝ forma. deinde epylogat: ⁊ patet.

℃ Sed quid ſit forſitā locus: hinc profecto ꝑſpicuū fiet. Sumam⁹ tamen de ipſo quae vere competere ipſi per ſe vident̄. cenſem⁹ itaqȝ locum primum id continere: cuius eſt locus. nihilqȝ illius rei eſſe. rurſus primum locuȝ neqȝ minorem eſſe: neqȝ maiorem. praeterea neqȝ exolui ab vnoquoqȝ: ⁊ eſſe ſeperabilem. Ad haec omnez locum ⁊ ſurſum: ⁊ deorſum habere. ⁊ corporum vnūquodqȝ proprios ad locos ſuapte natura ferri ⁊ in illis manere: ⁊ hoc ꝑgendo aut ſurſum aut deorſum.

℃ Tractaturus Ariſt. loci definitionē primo accipit ꝑ conſenſum oiūȝ: q̄ loco cōmuniter inſunt. Et apud Themiſtium ſūt qnqȝ. Primū ē. locū ꝯtinet̄ ambireqȝ eas res: q̄rū eſt loc⁹. Scdm eſt. locū rei illi⁹ quā ꝯtinet: nihil eē h̄ ē neqȝ mām neqȝ formā: neqȝ ꝑtē aliquā id gen⁹. Tertiū ē. locū primū atqȝ ꝓpriū neqȝ minorem: neqȝ maiorem eſſe. Quartū eſt. locū ab vnoquoqȝ corpoꝝ exolui non poſſe: qꝛ ſic eſſet velut vna idea: Sȝ eſſe ſeperabilē quaten⁹ ī eodem loco pn̄t diuerſa corpora ſibi cędere. ⁊ ita ſꝑ loc⁹ erit in aliquo corpore: lȝ ſit ſeperabilis a corꝑe. Uñ ſorticolę cōcederent a locato locus eſt ſeꝑabilis. ⁊ negarēt locū eſſe ſeꝑabilē a locato. Pria pars pȝ. qꝛ ab hoc vel illo locato ē ſeꝑabilis. Scda ꝓbat̄: qꝛ neceſſario locus eſt in aliq̄ locatorum. vltimū eſt ꝙ quęcūqȝ in loco ſunt: aut ſupiori: aut inferiori loco eſſe neceſſe eſt. Hęc qnqȝ Themi⁹ ex lr̄a colligit. ℃ Auerroes āt colligit qnqȝ ſȝ alio mō. Primū ē cōtinere locatū: ⁊ nihil eſſe illius. ꝑ hoc ꝙ nihil eſt illius: dr̄t a forma. ꝑ h̄ ꝙ ꝯtinet. differt a vacuo: qḋ nō cōtinet: ſȝ penetrat. Qḋ gdē ꝯtineat ꝑ ꝯſenſum oiūȝ accepit vt Themiſti⁹ ingt. Qḋ vero nihil ſit rei quā cōtinet: ſupra deductū eſt. ſcdm eſt ꝙ loc⁹ ſit neqȝ minor: neqȝ maior locato: ſed ęqualis: non minor (vt Themiſti⁹ ꝓbat) qꝛ nō ambiret: cōplecteretur qȝ. neqȝ maior: qꝛ ī ꝑtē illā ſubſiduā corpus alteꝝ poſſet inferri ⁊ ita ꝯferri vt neqȝ ꝓpri⁹ neqȝ ꝑmus ſit. 3ᵐ eſt vt ſit. ſeꝑabile a locato: ꝑ qḋ vt ingt auerroes differt a mā: ⁊ forma. hui⁹ cām affert Themiſti⁹ ex ſucceſſu ſubeuntiū corpoꝝ. ⁊ viciſſitudinario rerum ingreſſu egreſſuqȝ: vt ſupra dictū eſt. Quartū eſt vt differentię loci ſint aut ſurſum aut deorſum: hoc eſt vt oē qḋ eſt in loco: ſit aut ſurſum aut deorſum. ⁊ per hoc differt a vacuo: vbi nulla haꝝ differentiaꝝ vr̄ eē. 5ᵐ vt ſit tale: ad qḋ corp⁹ nāliter ferat̄: ⁊ ad ipſuȝ ductū in eo ꝑmaneat. ꝑ qḋ ēt differt a vacuo: ad qḋ nihil nāliter fert̄. hęc āt ꝯditio oī loco nō ꝯuenit: ſed ſolū nāli loco: ad quem aliqḋ corpus nāliter ſit aptū ferri. Hęc ex ꝯmēto hr̄tur. ℃ Sȝ circa eiuſmōi loci ꝯditōes. — *que auer. com. 30.*

℃ Dubitāt pmo ꝯ pmā: qꝛ ſi loc⁹ ꝯtineret locatū eſſet illo maior: ſiqdē oē ꝯtinēs ſit mai⁹ ꝯtento. Dicēdū ꝙ locus cū ſit ꝯcaua ſupficies corporis ꝯtinētis: ⁊ locatū locet̄ ꝑ vltimā ſupficiē ꝯuexā: ⁊ ambę ſint indiuiſibiles ſm altitudinē: iure ea q̄ ꝯtinet: ⁊ ea q̄ ꝯtinent̄ ęquales ſūt. verū ea q̄ eſt locus ꝯtinere dr̄: qꝛ eſt corꝑis maioris. Illa cōtineri: qꝛ eſt corꝑis minoris. Ad formā dico ꝙ oē ꝯtinens eſt maius ꝯtēto loquēdo de corꝑe: nō āt de illi⁹ ſupficie: nā ſupficies ꝯtinēs ⁊ ꝯtēta ſunt ęq̄les nō obſtāte ꝙ vna alterā ꝯtineat. — *Prima dubitatio*

℃ Dubitāt ſcdo vtrū loc⁹ ſit ęq̄lis locato: vr̄ ꝙ non. pmo qꝛ cęlū ē oiūȝ loc⁹: ⁊ oiūȝ maximū. Scdo qꝛ locatū in tris ſecat̄ dimēſiones: loc⁹ in duas tm̄. Auerroes ī ſra. cōmēto. 77°. diſtiguit de ęq̄litate: vult. n. alterā eē ęq̄litatē ꝯtinētię: qm̄ quātū vnū ꝯtinet: tm̄ eſt ipȝ ꝯtētū. Alterā vero dimēſiuā qm̄ tres dimēſiōes aliquoꝝ duoꝝ ſūt ęq̄les. Tūc dōm ꝙ loquēdo de loco ꝓprio: de q̄ ꝯditiōes itelligūtur ī textu: loc⁹ ē ęq̄lis locato ęq̄litate ꝯtinētię: nā quātum ꝯtinet loc⁹ ipe: tm̄ ē locatū. Scdo dōm locū ꝓpum ⁊ locatū eē ęq̄lia dimēſiue ꝑ ſuas ſupficies ſm q̄s ſe tāgūt: pȝ qꝛ ſm duas dimēſiones ſūt ęq̄lia: lōgitudie. vȝ. ⁊ latitudine 3°. dōm locū ⁊ locatū nō eſt ęq̄lia abſolute ſm oēs. Nā locus eſt tm̄ diuiſilis ī duas dimēſiones. Locatū vo in tris diuidit̄. Tūc pȝ ſolo ad rōnes. — *Scda dubitatio.*

℃ Dubitāt. 3°. vtrū loc⁹ ſit ſeperabilis ⁊ mā nō. vr̄ ꝙ nō. qꝛ mā ē ingn̄abilis. Igit̄ ab oī forma ſeꝑabilis. Quomō locus ſit ſeꝑabilis ſupius dixim⁹. tm̄ qd ī dicunt ꝙ locus eſt ſeꝑabilis a locato dupl'r. Primo ſbeo: qm̄ loc⁹ eſt ī locāte: ⁊ nō in locato. Scdo exiſtentia: nā locatū pōt ꝑmanere: q̄ꝫ vis locus deſinat. Sed de h̄ ſatis diximus ſupra. ꝯmēto. 17°. ⁊. 18°. vnū tm̄ ſcias ꝙ hoc qḋ iſti aiūt nō eſt ad mētē Themiſtij: ꝓbat. n. ī textu locū eſſe ſeꝑabilem qꝛ in ipſo corpora ſibi mutuo cedunt. igit̄ nō de ſeꝑatione ſubiecti: nec de ſeꝑatione exiſtētię loquit̄: ſȝ ď ſeꝑatōe continētię. vȝ. qꝛ locus viciſſim pōt plura locata cōtinere. De his ſatis ſupius dixim⁹. Ulterius dicunt noui expoſitores ꝙ locus differt a mā: qm̄ ipſa mā ē corruptibilis ſm eſſe: non aūt ſm eſſentiam. Locus vero poteſt permanere idem numero et eſſentia. Huic obijciant iuniores. Tum primo: qꝛ ſi materia remaneret in corruptione compoſiti: aliquid remaneret ſine ſuo eſſe: quod non poſſunt intelligere. Tum ſecūdo quia quid eſt illud eſſe: quod deſinit: non accidens: quia in nullo genere accidentium. non ſubſtantia: qꝛ non materia: non compoſitum: non forma. igitur eſt fictio. Et licet de hac re plura diximus in primo phyſicorum: nunc ſcias ꝙ poſi — *Tertia dubitatio*

tio noui expoſitoris eſt mens Themiſty in primo huius. digreſſione vnica. Propterea aly aliter dicūt. Quidam enim aiunt q̄ duplex eſt eſſe: formale: ⁊ entitatiuum. eſſe enim formale eſt aut forma: aut actus formę: vt eſſe albuz eſt albedo: aut actus albedinis. eſſe vero entitatiuum eſt quo res eſt ens: ⁊ extra ſuas cauſas. Tunc volunt q̄ materia maneat ſm̄ eſſentiam ⁊ eſſe: non formale: ſed entitatiuum. Tunc ad primum patet ſolutio: nam manet quidez ⁊ non ſine ſuo eſſe. Ad 2m dicunt q̄ nec eſt ſubſtantia nec accidens prędicamentale. Sed ſe habet ad modum accidentis cum ſit extra eſſentiam: aut ſaltem non de eſſentia De hoc diximus in primo. Aly dicunt q̄ eſſe materię eſt indiuiduatio materię quam habet ⁊ per accidentia: ⁊ per compoſitum: cuius ipſa eſt pars per eſſentiam vero intelligunt ipſam materiam ſ3 ſe ſumptam: vt abſtrahit ab indiuiduationibus. Tunc concedunt materiam remanere ſm̄ eſſe: non tamen vnum numero: ſed ſub eſſe indiuiduali alterius indiuidui. Ad 2m dicunt q̄ illud eſſe eſt ipſa materia taliter accepta aut taliter indiuiduata. S3 hęc reſponſio non eſt ad mentem noui expoſitoris: quia tunc ipſe per eſſentiam intelligeret eē ſpecificum: ⁊ non eē numerale: ⁊ per eſſe vellet eſſe indiuiduale: quod eſt contra ipſum hic. ideo pro nunc ſufficiat primus dicendi modus.

¶ Suppoſitis vero ỹs reliqua pſpiciēda ſūt: atq3 hunc ad modum tentare conſiderationem facere: ⁊ ipſum quid eſt tale aſſignetur: vt ea quae dubitantur: diſſoluātur. Et ea quae videntur incē loco: inſint. Et inſuper ipſa difficultat is ⁊ dubitationum quae de ipſo ſunt cauſa pateat. Sic enim commodiſſime vnūquodq3 profecto oſtenderetur.

¶ Anteq̄ꝫ definitionem loci afferat: qualis debeat eſſe loci definitio danda propōit. ⁊ vult eſſe trium conditionum: Prima eſt vt per ipſam ceſſent argumenta facta in contrarium. Scđa eſt vt accidentium propriorum appareat cauſa. Tertia vt dubitationum ⁊ difficultatis vnde exortę ſint: pateat cauſa in prōptu. ¶ Auerroes ait. deſtructi-
q̃ auer. co. 31, ue valet per hanc orationem. non ſcitur cā omniū accidētium quę inſunt ſubiecto. igitur non eſt definitio. Cōſtructiue non valet. Poſſunt enim multę affectiones demonſtrari de ſubiecto per cauſam materialem: quę non eſt hominis aut alicuius id genus definitio completa. Ulteriꝰ vult q̄ talis debeat eſſe definitio: vt per ipſam ceſſent omnes dubitationes ⁊ difficultates circa definitum ſoluanť. Quidam intelligunt ſolui omnes difficultates quę oriebantur ex definitionis ignoratione: non aūt vniuerſaliter omnes. Aly intelligunt omnes: nam omnis difficultas: aut attinet ad gēus cauſę materialis: aut formę: aut finis: aut efficientis. Modo definitio aggregat oīa hęc genera cauſarꝫ. Ego vero ſolitus ſuz dicere q̄ difficultas aut oriť ex pte rei: aut ex pte nr̄a ex pte nr̄a poſſunt oriri difficultates ſophiſticę: quę nihil ad rem faciunt. Ex parte rei ois difficultas vel pertinet ad ſpeciem: vel ad indiuiduum. ſi ad ſpeciem. Illę ſciri poſſunt cognitione ſolius formę: per quā ſit definitio per ſe. Quę pertinet ad indiuiduum. illę ſciri poſſunt per cognitionem materię: quę in definitione ponitur per accidens. Ulterius ait auerroes tria eſſe neceſſaria ad perfectaz colligendā definitionem: vt ſoluanť quęſtiones: vt appareat cauſa accidentium: ⁊ vt tollantur difficultates: aut illę appareant: hęc dicit eſſe neceſſaria: nā vbi illorum aliquid defecerit: procuIdubio perfecta non dicetur eſſe definitio.

¶ Primum ſcire oportet locum ipſum non quaeri niſi motus localis aliquis eſſet. Propter enim id ⁊ coelum potiſſimum eē arbitramur in loco: quia ſemper ſit in motu. talis aūt eſt de latio: auctio: atq3 minutio. Naz ⁊ in auctione rerū atq3 minutione locus ex loco mutatur ⁊ quod prius fuerat hic: id ad maius deinceps: ⁊ ad minus tranſlatum erit.

¶ Iis pręmiſſis: non nulla adhuc ſumit pro ipſius loci diffinitione colligenda. Primū eſt q̄ nulla de loco haberi poteſt mentio: niſi motus localis aliquis haberetur. affert ſignū quia cęlum maxime creditur eſſe in loco: eo quia ē in motu ſemper: atq3 excitu maximo. ⁊ qm̄ localis motus eſt triplex. videlicet. latio auctio: ⁊ minutio: per omnes hos patet locū poſſe quęri: q̄ q̄dem per lationē quęratur: nemo dubitat. q̄ vero per minutionem ⁊ auctionem. declarat: quia quod augetur vel minuitur: locū maiorem minoremue occupat. Sic igiť patet motū localis loci cognitionē facere: quēadmodum alteratio fecit ſcire materiam.

¶ Mouentur autem alia quidem per ſe actu. Alia vero per accidens. Et hoꝝ quae per accidens: alia per ſe moueri poſſunt. Ceu corporis membra: atq3 nauigȳ clauis. Alia vero nequeūt: ſed per accidens ſemper moueně. veluti albedo ⁊ ſcientia: Haec enim pro tanto locū mutant: quia id in quo ſunt mutať.

¶ Hoc eſt 2m: ⁊ diuidit ea quę moueně: qm̄ alia mouenť per ſe actu quę (vt Themiſtius inquit) ea ſunt: quę diſſeperata diſiunctaq3 ſunt ab eo: quo continentur: eiq3 quod nihilominus tangunt: minime continuanť. vt aīalia: ⁊ cęta ⁊ id genus. Alia vero per accidens. ⁊ hoꝝ quę per accńs mouenť: alia per ſe moueri pñt: vt homo in naui: qui licet moueať ad motum nauis: per ſe tñ moueri pōt. Similiter ⁊ animalium membra. nauis quoq3 clauis: ⁊ id genꝰ. Alia vero per ſe moueri nequeūt: ſed ſolū moueně motu alterius: vt albedo: ⁊ ſcientia. ¶ Utilitas vero huius ſecūdi. (vt Themiſtius inquit) eſt: ad denotandum nos cognitionem loci non perquirere: ab ỹs quę per accidēs mouentur. Nam quę per accńs moueně: quemadmodum proprie non mouentur: ita neq3 egere: neq3 loci in notitiā producere poterāt. Vtilitas ſ... miſſi ¶ Auerroes vero in pręſenti cōmento primo reddit cauſam cur potius propter motum: q̄ꝫ propter quietem ſcitur locus: licet per vtrūq3 ſignificeť. ⁊ ait cām eē q2 motus eſt notior: cū3 ſit habitus: quies vero priuatio. Secūdo reddit cauſam cur cęlum habere locum latuit: ⁊ facit argumentum Zenonis in. 6o. qui arguebat. id quod mouetur in loco: debet mutare locū ſm̄ totū. Sed cęlum non mutat locum ſm̄ totum: ideo extimatur non moueri. quo argumento compulſus auicenna dixit cęlum non mutare locum: ſed ſitum. ⁊ quia dicere ipſum moueri ſm̄ partem videbať Zenōi incredibile: ideo Zeno negauit ipſum moueri: vt in fine. 6. videbitur: ⁊ nunc differatur vſq3 ad locum illum. Ulterius reddit vtilitatē ſecundi pręmiſſi (vt Themiſtius dixit) q̄ ideo diſtinxit de ỹs quę mouentur per ſe: ⁊ per accidens: vt habeatur loci cognitionem nanciſci ex ỹs quę per ſe mouentur: non ex ỹs quę per accidens. Ultimo vult q̄ ſub ſecundo modo eorum quę mouentur per accidens: non tantum albedo ⁊ ſcientia collocantur: ſed generatim omnes formę: nā nulla forma eſſe poteſt ſine ſubiecto: ⁊ ita neq3 moueri. hęc ſunt quę in cōmento habentur.

¶ Cum vero aliquid in coelo eſſe dicimus vt

in loco: quia in aere eſt: quidem eſt in coelo: non in vniuerſo aere: ſed ob vltimū ipſius ⁊ continens: id in aere eſſe dicim⁹. Nam ſi vniuerſus aer locus eſſet: locus profecto cuiuſq₃ aequalis non erit. At aequalis videtur eſſe. talis autem eſt is: in quo primo aliquid eſt.

Tertium premiſſum eſt ꝙ locus bifariam eſt: vt communis: ⁊ ꝓprius. In cōi qdem aliqd eſt ꝑ ꝓpriū: ⁊ ita prim⁹ locus ꝓprius eſt. Ingt. cū vero aliquid in cęlo eſſe dicim⁹ vt in loco: qꝛ in aeꝛ eſt: q quidem eſt in cęlo: nō in vniuerſo aere id eſſe dicim⁹. Sꝫ ob vltimū ipſius ⁊ ꝯtinēs: id ī aere eſſe dicimus hoc ꝓbat: ⁊ ingt. nā ſi vniuerſus aer loc⁹ eēt alicui: locus profecto cuiuſq₃ ęq̄lis non erit. at ęqualis vr̄ eſſe. ⁊ ita ꝯn̄s eſt falſū. igiṫ ⁊ an̄s. exponit qs locus ſit ęq̄lis: ⁊ inquit talis aūt eſt is. in q̄ p̄mo aliquid eſt. Sic igitur pꝫ nihil eſſe in loco cōīni ſi qꝛ eſt in loco ꝓprio ęq̄li: ⁊ pri/

que auer. com.33. mo ſibi. Auerroes ponderat v̄bū illud vr̄: cū Ariſt. ingt at ęq̄lis vr̄ eē: qđ in ſua trāſlatione loco videṫ: habeṫ: extimaṫ: Et huius duas reddit cās. Primo ꝙ hęc ꝓpoſitio locus eſt ęq̄lis locato: Videṫ de ꝓpōnibus quaſi ꝑ ſe notis nō egentib⁹: niſi modica inuitione. Scđo qꝛ hęc ꝓpoſitio eſt neceſſaria ⁊ famoſa: ⁊ qꝛ famoſa dixit. vr̄. ſiue extimaṫ. Vlteri⁹ auerroes calcē teſtus reſoluit ī duos ſyllogiſmos. Primus ꝓbat vniuerſum aerem nō eſſe primū locū: hoc mō. vꝫ. Primus locus eſt ęq̄lis. vniuerſus aer nō ē ęq̄lis. Igiṫ in ſcđa figura vniuerſus aer nō eſt prim⁹ locus. Secūdus vō ꝓbat ꝙ vltimus finis eſt locus ſic: locus eſt ęq̄lis locato. vltimus finis aeris eſt ęq̄lis locato. Igiṫ vltimus finis aeris eſt loc⁹. Sꝫ dices ꝫ: qꝛ hic ſyllogiſmus eſt ex duabus affirmatiuis in ſcđa figura. Rn̄det ꝙ h fieri pōt: qꝛ maioꝛ ē ꝯuertibilis. oīs. n. loc⁹ ꝓprius ē ęq̄lis locato: ⁊ ecōtra: qua ꝯuerſa: remanet p̄ma figura. Contra ſe obycit: qꝛ tūc ſyllūs non eſſet ex notioꝛibus: qm̄ oē ęq̄le locato eē locū nō pꝫ: nā vacuū ꝯtentū inter latera continētis eſt ęq̄lis locato: qđ tn̄ nō eſt locus. ꝯfirmat hoc: qꝛ phyloſophus infra inducit alia p̄ncipia: quibus ꝓbat locū nō eſſe vacuū. igiṫ donec illud ꝓbeṫ: latet verū oē ęquale locato ſit locus. ⁊ ita ſyllogiſmus erit nō ex notioꝛib⁹. Propterea rn̄det aliter ⁊ vult ꝙ Ariſto. non arguat in ſcđa figura: ſed loquiṫ hypothetice. vꝫ. ꝙ ſi locus eſt vltimus finis ꝯtinētis: locus eſt ęqualis locato. Mō poſitio altis ē ambigua: donec deſtruaṫ vacuū eſſe locū. ⁊ ita Ariſt. non cathegoꝛice: ſed hypothetice loquiṫ. Et ita hęc p̄cipia nō ꝯcedūtur niſi hypothetice. vꝫ. dato ꝙ locus ſit vltimus finis aeris. Debes ſcire ꝙ expoſitio hęc auerrois teſtui n̄ conſonat vt pꝫ. ſed hoc modo ipſe eſt intelligendus. Themiſtius vero hoc mō hoc tertiū premiſſum annectit ad dicta: nam dictum eſt ꝙ ex hȷs quę per ſe mouenṫ: nā loci petenda eſt: ſed aīalia per ſe in mundo mouentur: ideo eſt dubium an mundus eſſe poſſit aīalis locus. Ad huius tollendam ambiguitatem declarat ꝙ vno modo mundus ē locus: alio modo non vt patet.

Cum igitur id quod continet non eſt a re contenta ſeiunctum: ſed continuatū: non in illo eſſe dicetur vt in loco: ſed vt pars in toto. Cū vero diſſeperatur: ita vt tangat: in primo erit quod eſt vltimum cōtinentis: quod quidem neq₃ pars eſt eius quod eſt in ipſo: neq₃ intercapedine aliqua maius: ſed aequale. Nam corū quae ſe tangūt: vltima ſūt ſimul in eodem.

Quartum premiſſum eſt: ꝙ continens ad hoc vt ſit locus alicuius contenti debet eſſe diſiunctuꝫ ab illo: licet attiguū. Colligitur aūt hęc rō coniūctum eſt in eo cui ꝯiūgitur vt in toto. Locatū non eſt in loco vt in toto. Igitur locatū nō eſt ꝯiūctū loco. Propterea ꝯcludit locatū eē in cōtinente vt in loco: qđ ꝯtinēs neq₃ eſt ꝑs neq₃ inęq̄lis locato. nā cū locus ꝓprius tangat locatū: vltima erūt ſimul in eodē. ⁊ ita neutrū erit maius neutro. verba patēt trāſlatione ipſa. Sed dices. pūt ſe tangere aliqua: ⁊ eē inęq̄/ dubitatio
lia. igiṫ nō eſt vniter verū ꝙ q̄cūq₃ ſe tangūt vltima ſunt ſimul in eodem. Dici pōt ꝙ Ariſt. loquiṫ de hȷs q̄ mu/ Respon.
tuo ęquate ſe tangunt: quo in mō locus ⁊ locatum ſe tangūt. Et ita nō valet. erit igiṫ ſyllogiſmus quęcūq₃ mutuo ęquate ſe tangūt: vltima ſunt ſimul in eodem: hoc ē ſunt ęqualia. locus ⁊ locatum mutuo ęquate ſe tangunt. Igiṫ ſunt ęqualia. Sic igitur quarto patet locū non eſſe cōtinuum locato: neq₃ illo maiorē aut minorē: ſed ęqualem.

Inſuper etiam. Si continuum quidem eſt: non ad illud: ſed cum illo moueretur. Sin vero diuiſum ſit ad illud mouebitur: ſiue continens ipſū moueaṫ: ſiue non moueaṫ prorſus.

Secundo idem pſuadet ſic: nihil moueṫ ad id quod eſt ſibi continuum. locatū mouetur ad locuꝫ. igitur locus nō eſt locato continuus. De rōne tāgit ſolā maiorē dicēs. Inſuper ēt ſi cōtinuum quidem eſt: non ad illud: ſed cū illo moueṫ: ſin vero diuiſum ſit ad illud mouetur: ſiue continens ipſum moueatur ſiue non moueatur proꝛſus: ſic igitur per hęc patet maioꝛ: cui addita minoꝛi pꝫ cōclo dicta.

Praeterea cū non ſit diuiſum: vt pars in toto eſſe diceṫ. ceu in oculo pupilla. Aut in corpore manus. At cum diuiſum fuerit: eſſe in illo dicetur vti in cado aqua: atq₃ in dolio vinū. Nam manus quidem cum corpore. Aqua ad cadum mouetur.

Hęc eſt repetitio primę rōnis ſub clarioꝛi forma: ⁊ ingt preterea cum non ſit diuiſum: vt pars in toto eſſe dicetur: ceu in oculo pupilla: aut in corpore manus. at cū diuiſum fuerit: eſſe in illo dicetur vti in cado aqua: atq₃ in dolio vinum quorum hęc eſt oꝛ̄a: nam manus quidem cum corpore: aqua vero in cadum mouetur. Ex his colligitur hęc maioꝛ. continuum contentum in continente eſt vt pars in toto. locatum non eſt in loco vt pars in toto. Igitur non ē loco continuum. quę ratio iam tacta fuit. Auerroes vero circa calcem cōmenti. Dicit primo ꝙ continens diciṫ que auer. com.34.
de tribus. de fine contingenti vt de concaua ſuperficie attigua locato. ⁊ de non contingenti: vt de cōuexa ſuperficie locātis n̄ attigua. Et de forma. Quōlibet. n. hoꝝ ꝯtinēs dr̄. Verum ęqualitas quę eſt vna loci cōditio formę cōuenit: ⁊ vltimo continenti conuexo vero ꝯtinenti nō conuenit. verbi cauſa conuexa ignis ſuperficies eſt multo maioꝛ aere contento. Ea vero conditio quę eſt eſſe vt in loco: competit concauę ⁊ conuexę ſuperficiei: cum vtręq₃ contineant. Non autem forma: cum nihil ſit in forma vt in loco: ſed ſit vnitum illi. Signum vero affert: quia Ariſtoteles fecit differentiam inter locatum eſſe in loco: quod eſt ſuum vbi: hoc eſt ſuum locans: ⁊ partem eſſe in toto. Ad denotandum ꝙ locus debet eſſe ſeiunctus e locato ipſo. Concludit ſecundo ꝙ hęc tria quę de fine ſiue vltimo attiguo dicuntur: non competunt vacuo inter latera corporis continentis contento: vt patet intelligenti. Dicit. 3°. ꝙ tria ſūt quę requiruntur ad locum: vt ſit continens: quo differt a vacuo. Sit attiguum locato: quo differt a conuexo. Sit in ipſo vt in vaſe res contenta: quo differt a forma. Hęc

eni3 tria loco competunt:cui vero hęc tria competunt:eſt vltimum attiguum:ꝛ ita locus erit vltimum attiguum. Hec auerroes in cōmento.

¶ Jam igitur perſpicuū ex ijs eſt: quid nā3 ſit locus. Quatuoꝛ.n.fere ſūt:quoꝝ vnū quid locū eſſe neceſſe eſt. Aut.n.foꝛma:aut materia: aut interuallū:qḋ inter extrema eſt:aut extrema ipſa:ſi nullum fuerit interuallū pꝛaeter locati coꝛpoꝛis magnitudinem.

¶ Jis pꝛemiſſis:concludit. Jam igiṫ ꝑſpicuū ex ijs eſt: ꝙd nā ſit loc⁹.q̄tuoꝛ.n.fere ſunt:q̄ꝝ vnū ꝙd locū eē neceſſe eſt:aut.n.foꝛma.aut materia:aut interuallū:qḋ īter extrema eſt coꝛꝑis cōtinētis:aut extrema ip̄a:vtpote vltima ſuperficies coꝛpoꝛis locātis.ꝛ ħ ſi nullū fuerit īteruallū pręter locati coꝛꝑis magnitudinē:q̄ſi dicat dato ꝙ illud interuallū nihil ſit:oꝫ eē ex̄tmaꝫ ſuꝑficiē coꝛpoꝛis continentis.

¶ Hoꝝ vero tria non poſſe eſſe locū perſpicuum eſt. Sed quid continet:foꝛma eſſe videṫ. Jn eodem.n.ſunt vltima eius qḋ continet ꝛ eius quod contineṫ.igitur ambo fines erunt: verū non eiuſdem. Nam foꝛma quidem ipſi⁹ rei eſt.locus vero coꝛpoꝛis continentis.

¶ Deſtruit tria q̄ vīr eē loc⁹:ꝛ ſimul ꝛ ſemel dat ſimilitudine3 inter illa tria:ꝛ locū:ꝛ dr̄iaꝫ.ꝛ inq̄t hoꝝ vero tria nō poſſe eē locū:ꝑſpicuū eſt ex iam dictis. Sed q2 cōtinet:vr̄ eſſe foꝛma.Scḋo q2 foꝛma ꝛ loc⁹ videnṫ eē fines:cui⁹ cāꝫ dicit:Jn eodem.n.ſunt ambo vltima ei⁹.vꝫ.qḋ continet:ꝛ ei⁹ qḋ cōtineṫ. Jgiṫ ābo vīr fines.Propter duo itaq3 locus vr̄ foꝛma.Pꝛimo q2 ambo cōtinent. Scḋo q2 ambo ſunt fines.Deinde addit dr̄iaꝫ.ꝛ inq̄t verū non ſunt fines eiuſdem.nam foꝛma quidem eſt finis rei ꝯtentę. locus vero finis eſt coꝛꝑis ꝯtinētis. Et ita locus eſt continens extrinſecū.foꝛma continens itrinſecū.ꝛ ita pꝫ ſilr̄itudo:ꝛ differentia. Quid vero Ariſtote.per foꝛmā intelligat. Auerroes in cōmēto.35°.vr̄ intelligere vltimā ſuꝑficiē coꝛpoꝛis contenti:quā ꝗdem foꝛmā appellat:q2 eſt figura q̄dā ēt. Ariſt.igiṫ vult locū nō eē vltimā ſuꝑficiē locati coꝛpoꝛis: ſed locantis coꝛpoꝛis.ꝛ hęc expoſitio placet.

Aue auē roes ꝯ.35

¶ Quia vero eo manente qḋ continet: id qḋ cōtineṫ atq3 diuiſu3 eſt:multotiens transferṫ: ceu aqua ex vaſe. Jnteruallū ꝙd eſſe videṫ: qḋ eſt inter extrema: veluti aliud quid ſit pꝛaeter coꝛpus qḋ transferṫ. Hoc aūt non eſt: Sed quoduis eoꝝ coꝛpoꝝ quae transferunṫ: atq3 aptitudinem habent tangendi:incidit.

¶ Ponit nūc ſcḋo ſilr̄itudinē ꝛ dr̄iaꝫ inter vacuū ſiue interuallū:ꝛ locū.ꝛ ſimilitudo apud Themiſtiū cōponiṫ ſic:illud in quo diuerſa coꝛpoꝛa viciſſim ſibi cedūt:ipſo manente ſp:eſt locus.Sed in īteruallo diuerſa coꝛpa ſibi cedunt illo manēte ſp.Jgiṫ interuallū eſt locus: Cui reſpondens dat dr̄iam:ꝛ inq̄t.ħ aūt nō eſt: Sed exeunte vno coꝛpoꝛe moꝝ incidit at ſubintrat aliud q̄duis ſit eoꝝ coꝛpoꝝ: quę tr̄āſferunṫ:atq3 aptitudinē hn̄t tāgēdi.Sic igiṫ non interuallū remanet. Sed vno coꝛpuꝫ tactiliū exeūte: moꝝ ne deṫ vacuū aliud ſubintrat qḋcūq3 ſit illud. ¶ Auerroes vero duab⁹ rōnib⁹ ꝑſuadet interuallū illud nō eē locum: Pꝛimo q2 illud nihil eſt:declarāt id (vt dicit Themiſti⁹) vaſa enea:ꝛ quoquo v̄ſus obſepta:q̄lia ſūt clepſydrę.ex ijs .n.ſtillicidia non eliq̄rent:niſi oꝛificio alſtrinſecus aliquo: adopto:vnde ſit aditus aeri ad eum locū ſubinde iplendū

ꝗ auerr. cō.36.

quē aq̄ diffluenda vacuefeciſſent.vas illud ēt cataploꝛa dr̄.Scḋo ſi locus eſſet dimēſio illa ſepata:q̄libꝫ locus eēt locus cuiuſlibꝫ coꝛꝑis:ꝛ ſic ignis nō magis ſurſum q̄ deoꝛſuꝫ moueret.tenet ꝯña:q2 ī dimēſionib⁹ ſeparatis nō ſunt nāę ſiue v̄tutes:q̄b⁹ diuerſimode ꝯſeruenṫ. Sꝫ oēs ſunt conſiles.deſtruit ꝯñs:Pꝛimo q2 fines ſiue loca coꝛpoꝝ diuerſanṫ ꝑ naturis coꝛpoꝝ locatoꝝ.Scḋo. q2 in locis iueniṫ ſupi⁹ ꝛ iferi⁹.3°.q2 oia coꝛꝑa mouenṫ ad ſua loca:vt ꝯſeruenṫ a v̄tutib⁹ illoꝝ.quib⁹ oīb⁹ pꝫ dimēſionem ſepatam locū eē nō poſſe.

¶ Q2 ſi eſſet aliqḋ interuallum aptum: atq3 in eodem loco manens: infinita loca erūt pꝛofecto.nam ſi transferaṫ aqua ꝛ aer:idem facient omnes partes in toto:qḋ vniuerſa aq̄ in vaſe.

¶ Pꝛobat qḋ dixit ꝛ facit tale enthymema:Si loc⁹ eēt interuallū aptū:atq3 in eodē manēs loco. Jnfinita nimiruꝫ erūt loca.hęc ꝯſequētia deduciṫ:nā ſi locus eſſet illud interuallū:coꝛp⁹ locū ingrediēs:vndiq3 ab illo penetrareṫ. vndiq3 coꝛp⁹ penetrareṫ.igiṫ oēs ꝑtes coꝛꝑis locati erūt actu diſſeperatę atq3 diuiſe.oēs ꝑtes coꝛpoꝛis ſunt actu diuiſę.igiṫ oēs erūt in loco actu. Sed cum illę ſint infinitę ꝛ ſimul attiguę loca erunt actu infinita:ꝛ attigua. Et hoc ait.nā ſi trāſferaṫ aq̄ ꝛ aer:idē facient oēs partes ī toto:qḋ vniuerſa aq̄ in vaſe.nam ꝑtes in toto nō ꝯtinuę:ſꝫ ꝯtiguę erūt:vt etiaꝫ ipſa aqua vaſi attigua eſt:quo fit vt loca pro numero partium ſint infinita.

¶ Jnſuper ēt locus ipſe transfereṫ. quare loci alius loc⁹ erit.atq3 loci ſimul cōplures erūt.

¶ Scḋo idē ꝑſuadet:nā vbi locus eēt illud īteruallū:transfereṫ: igiṫ loci erit alius locus:atq3 loci ſimul complures erūt. Hęc ꝯñtia deduciṫ ſuppoſito ꝙ oē coꝛp⁹ ſeoꝛſuꝫ diſſeparatū ab alio ꝑ ſe moueṫ. Tūc arguo.īteruallū illud cōtētū inter latera cadi pleni vino ferṫ vna cuꝫ toto cado:igitur mutat locū:ſed cū tale interuallū ſit diſſepatū a cado: igiṫ ꝑ ſe moueṫ.Et ꝑ ꝯñs ꝑ ſe erit in loco:ꝛ pari rōne de illo alio loco.ꝛ ita complures loci ſimul erunt.

¶ Nec eſt ali⁹ loc⁹ partis ei⁹ in quo moueṫ: cū vas totū transferṫ:ſed idem. Aer.n. ꝛ aq̄ aut aquae partes:in eo in quo ſūt mouenṫ: Sed non in eo loco:ad quē accedūt:qui eſt pars ei⁹ loci:qui eſt loc⁹ totius coeli.

¶ Ariſto.videtur confutare cauillū:poſſet enim dici ꝙ aq̄ contenta in vaſe moueretur ad alium locum a vaſe: vt tu arguebas de interuallo. Jgitur erūt plura loca ſimul.videlicet.locus vaſis:ꝛ aquę contentę. Reſpondet nec eſt alius locus partis eius in quo mouetur:cū vas totū aggretū ex cōtento ꝛ cōtinente moueṫ:ſed idē:quaſi dicat.ꝙ dato ꝙ aggregatū moueaṫ:locus non ē ali⁹ totius ꝛ partis. accipit.n.partem ꝑ contēto:qḋ illius aggregati eſt pars. Et hoc ꝓbat.ꝛ ſyllogiſm⁹ eſt.qḋ moueṫ ad motum alteri⁹ ꝛ non ꝑ ſe:accedit ad locum:in loco erit illius ꝛ non per ſe. ponit minoꝛem ꝛ inq̄t. aer enim ꝛ aqua aut aquę partes quę ſunt partes illius aggregati in eo in quo ſunt mouētur:ꝛ ad motum illius:ſed non mouentur per ſe in eo loco ad quem ratione deferentis accedunt:qui quidem locus eſt pars eius loci: qui eſt locus totius cęli. Quo modo contentum illud moueatur per accidens ad eum locum:qui eſt pars loci totius cęli: non eſt clarum. Juniores quidam textum extorquent: ꝛ per cęlum intelligunt vas. Et tunc ſolutio eſt ꝙ pars ſiue contentum moueṫ ad eundem locū ad quē totū aggregatū fertur:ſed nō trāſmutatur ad illū locū vaſis ſiue toti⁹ tā̄q̄ ad locū ꝓpꝛiū:ſed

vt ad locū cōmunem. Hec expoſitio corrumpit textum: grece enim verbum celi eſt vranu: modo vbiq3 celum intelligit. Expoſitor textum reuocat ad locum formalem: qui eſt reſpectus: ſiue ſitus quidam in vniuerſo: et tūc intelligit q̄ licz aqua vel aer moueat̄: non tamē mouetur locus cum conſiderat̄: vt pars quedaz loci totius celi: habens determinatū ſitū3 in vniuerſo: nec hoc placet. primo q2 nōdum de loco formali quicquaz attulit: ſed continuo de loco pro ſupficie locutus eſt. preterea textui accōmodari nō poteſt hec expoſitio: cū ille ſitus non ſit pars loci totius celi: et q2 adhuc ignoramus quis ſit locus toti9 celi. Themiſtius (vt mihi videt̄) per locū celi intelligit vacuum quod circuit octauū celū veluti locum: quod vacuu3 poſuerunt antiqui eē locum celi: et per partē intelligit contentū. Et tūc intelligo ſic. q̄ aqua et aer contēti in vaſe mouent̄ per accidēs ad eum locum vtpote ad concauam ſuperficiem alicuius cuiuſuis corporis: que eſt pars ſiue contenta a loco totius celi: quez ponūt antiqui. Et hec expoſitio ſufficit pro nunc: donec meli9 conſideremus.

Ch. 17. ¶ Iſtę ſunt alię rōnes. Iſtud cōmētum q̄q̄3 inutile ſit: tamen eſt obſcurum: ideo diuidi pōt in duo. Primo enī exponit textuz. Scd̄a ibi. (et Alexāder dicit) digredit̄ circa rationem textus: prima pars patz. Uerum duo aiaduertenda ſunt: primum q̄ Auerroes pbat infinita eē ſimul loca: ſi locus eſt dimēſio intercepta inter latera vaſis: ſiue alterius corporis: et ſua deductio ſupponit duo: primum ſi locus mouet̄ ſm locum: eadem ratiōe ſpatiu3 in quo recipit̄ poterit moueri ſm locu3: et recipi in alio ſpatio: vt enim vaſculo trāſlato: interuallum lateꝝ transfertur: ita rurſus trāſlato corpore in quo recipit̄ vas: trāſſertur ſpatiū contentū inter latera continētis vas. ſcd̄3 ſi talia ſpatia ſunt loca: oportet illa remanere iter latera corporis continētis: quādo corpus continens de loco in locum: veluti ſpatiu3 inter latera vaſis manet vaſe tranſlato: tunc arguit in quolibet inſtanti temporis menſurātis motum fit tranſmutatio in locum nouū: ſed inſtantia in tēpore ſunt infinita: et omnia illa manēt ſimul vt ſpatiu3 vaſis trāſmutati manet vaſe ipſo trāſmutato: igit̄ infinita loca ſunt ſimul. Hec deductio ē dubia. ¶ Propterea

Via de loco. de mente Auerroys aliter deduci poteſt: ſupponēdo vnū tantū. q̄. v3. vbi locus ſit ſpatiu3 laterum: quelibet pars contēti erit per ſe in loco: nam quelibet eſt per ſe a qualibet diſſeperata ꝓpter penetrationem factā ab interuallo. tūc arguit. quelibet pars eſt in loco et per ſe in loco: qui eſt pars loci totius vaſculi: et pari ratiōe vaſculum erit ꝑ ſe in loco: qui eſt pars alterius cuiuſdam maioris: et ita de illo dicatur: et ſic in infinitū: quare erunt actu infinita loca ſimul. ¶ Et q2 ſupponit quālibet partez locati eſſe ꝑ

Q. aliis p ſe in loco. ſe in loco: ideo ſecūdo declarat q̄ ſtante illa poſitione q̄libet pars locati erit per ſe in loco: et querit. vtrū3 medietas aque contente ſit in loco per ſe: aut in loco per accñs: ſi in loco per ſe: per idez quelib3 pars aque erit in loco ꝑ ſe: et conſequenter infinita ſunt loca per ſe ad locationem aque. Si vero illa medietas eſt in loco per accñs: hoc videtur eſſe pro tāto: q2 locus eius eſt loci totius aque pars: ſed cum locus aque eſt pars loci totius mūdi: igitur ſimili ratione nec vniuerſa aqua erit in loco per ſe: et ita nihil erit in loco per ſe. Reliqua prime partis cōmenti patent per ſe.

¶ Et Alexāder. Hec eſt digreſſio: vbi tota digreſſio conſiſtit quonaz modo valet hec cōſequentia. locus eſt interuallum contentu3 inter latera continentis: igit̄ loca erūt infinita. Alexāder deducit illaz dupliciter: primo ſupponendo q̄ ſicut aqua contēta in vaſe eſt pars congregati ex vaſe et aqua: ita partes aq̄ ſunt partes aque totius: que in illo cōtinētur. Tūc arguit. qua ratiōe aqua contenta mouet̄ per ſe in locū: eadē ratiōe partes eius mouebuntur: et ita ſubijcictur in dimēſionibus loci ad quem trāſferuntur: et ſic in illo loco cōgregātur due dimēſiōes vni parti: et ſimiliter de alijs partib9: ſed cū partes ſint infinite que tranſmutātur: igitur infinita loca. Unā tota via prime deductionis eſt: q̄ prima pars vna cū ſua dimenſione trāſſert̄ dimenſiōe remanēte: deinde ipſa illa pars cum eadem dimēſiōe trāſſertur et totū recipietur in tertia: deide pars cū illis duabus trāſſertur in quarta: et cū iſte trāſlationes ſint tot quot inſtātia in tempore: tūc infinite erunt dimenſiones vni parti: et in hac deductione Alexāder ſupponit partes et dimēſiones remanere: quod re vera neſcio: ſi ad mētem antiquorū3 eſt ſic dicendu3. Secūda deductio eſt ſolum per hoc: q2 partes ſunt infinite. et ille ſunt in loco. ſicut et totū: igitur erūt loca infinita: quā aſſerit eſſe clariorez.

¶ Et etiaz prima. Cōfutat primaz deductionē: q2 ſupponit falſu3. v3. q̄ partes moueātur per accñs: quod eſt veru3 ſm Ariſt. nō aūt ſm antiquos: qui ponūt vacuu3: ſequit̄ .n. illos partes eē per ſe in loco. ꝓpterea ait ſe meli9 deduxiſſe. Naz ſupponit ad mētez illoꝝ eē partes per ſe in loco: cū oēs ſint ꝓpter penetrationē actu diuiſe licz ſimul iūcte: et tūc ſeqtur q̄ tota aq̄ trāſſert̄ de locis infinitis partiū et ad loca infinita et ꝑ ſe: qđ qdem eſt impoſſibile. Hec que dixit Auer. de Alexādro: nō vidimus: et ideo quid ille velit ignoramus. S3 de his ſatis. ¶ Aiaduerte

Digreſſio Them. q̄ Themiſtius digreditur contra Galenu3 in iſto loco. ¶ Fuerunt enim de loco due poſitiōes. altera antiquorū

Pō antiq̄. vt Criſippi: Epycuri et Platonis q̄ locus ſit interuallu3 lateru3: imobile inter illa. Altera Ariſt. q̄ illud nihil ſit: ſed ſola cōcaua ſupficies ſit locus. pro poſitiōe antiquoru3 Galenus: vt mihi vr̄: fecit tres rōnes: prima qđ intelligit̄ fixe et permanēter ſemꝑ in oībus: vr̄ eē aliqd in re: ſ3 illud interuallū vaſculi ſuccedentib9 corporibus varijs ſemꝑ fixe et permanēter intelligit̄ eſſe: igitur ſ3 rem op3 eē. Secūda. omne prius pōt eſſe ſine ſuis poſterioribus: ſ3 illud interuallū eſt prius oībus corporibus ſenſilib9: cū ſit dimēſio: que eſt prior omni q̄litate et forma. igit̄ poteſt manere alijs poſterioribus mutatis. Tertia. ex ſpatio illo cauſat̄ locus: igitur ſpatiū illud eſt locus: naz nullo concurrēte ſpatio: nullus erit locus: et ita videtur eſſe idem. He ſunt rōnes pro antiqs. ¶ Ariſtoteles vo poſitionem hoꝝ pluribus rōnib9 cōfutauit. Propterea ad rōnes antiquoꝝ dicendū. ¶ Ad primaz dōm. q̄ vt nauis in fluuio cōtinue dr̄ eſſe in eodē loco ꝑꝑ equiualētiā aquaru3 inuicez ſuccedētiū: ita interuallū vaſculi eſt vnu3 nūero per equalētiaz: nō tamē ſimplr̄: ſed exeūte aq̄ e dolio ſuccedit aer cu3 tanto interuallo: q̄tum illud aq̄: et ſic ꝑ viciſſitudinariū motū ꝯtinue eſt idē: cum tn̄ ſm rem nō ſit idē: et ꝯcedo q̄ intelligit̄ vt ide3: nō q̄ ſit ide3. ¶ Ad 2m dico q̄ illud interuallū licz ſit prius ſenſilib9 q̄litatibus: nō eſt prius corpore ſenſili: et ita ꝓpter ſubingreſſu3 corporꝝ iteruallū ꝯſeruat̄ nō idē nūero ſimplr̄: ſed per equalentiā. ¶ Ad 3m argumētū concludit: q2 .n. illud interuallum eſt cā loci: iō differt a loco. Cā enim differt a cauſato: mō interuallū illud eſt non cauſa per ſe: ſed ſine qua nō illius loci. Hec de queſtione.

¶ Inſuper ēt locus ipſe mā videt̄: ſi qs in geſcente et nō ſeparato: ſed cōtinuo cōſiderauerit. Nā ſicut q2 alterat̄: eſt aliqd qđ nunc quidem eſt albū. Rurſus vero nigrum: itēq3 nūc quidē durū: rurſus vo molle: quo qdez eē ali-

quid mām dicebamus: ſic ꝛ locus eē videt̃: praeter illud qdem: qꝛ qḋ erat aer: id nunc eſt aq̄: locus vero: qꝛ vbi nūc eſt aer. Ibidem eſt nūc aqua: nam mā qdem: vt dictuz eſt prius: neqꝫ ſeparabilis eſt a re: neqꝫ continens: locus vero ambo.

℃ Cū locus ſit materia: eo pꝫ: qꝛ qḋ manet vnū ꝛ idē ſub diuerſis ſibi cedētib⁹: mā eſt: locus manet vnus ꝛ idem ſub diuerſis ſibi cedentib⁹: igit̃ eſt mā. ꝓponit vim rōnis. ꝛ ingt. Inſuꝑ etiaꝫ locus ipſe vr̃ mā: ſi qs in qeſcente ꝛ nō ſeꝑato: ſed cōtinuo ꝯſiderat ħ eſt habita rōne ad id ꝙ locus qeſcit: ꝛ nō habita rōne ad ſeparationeꝫ: ſed ad ꝯtinuationē ſiue fixionē: vr̃ locus ipſe mā. q. d. ꝙ ſolū attendendo locū qeſcere vnū cōtinuū ꝛ ſtabile: ꝛ nō attēdēdo ad ſeparationē quā hꝫ a locato vr̃ mā. Deinde explicat rōnē. ꝛ ingt. nam vt qꝛ alterat̃: eſt aliqd qḋ nūc qdem eſt albū. rurſus vo nigrū: iteq̄ nūc qdē durum: rurſus vo molle: quo qdē eē aliqd mām dicebamus: ſic ꝛ locus eē vr̃. ℃ Reſpōdet ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ illa ſucceſſio ē corruptiua in mā. In loco vo ſolaꝫ motiua: ꝛ hoc ingt. ꝑter illud qdeꝫ: qꝛ qḋ erat aer: corrūpit̃. ꝛ id nūc per nouaꝫ gnātionē eſt aq̄: ꝛ ita ſucceſſio eſt corruptiua: locus vo: qꝛ vbi nūc eſt aer: ibidē eſt nūc aq̄: ꝛ ita ſucceſſio eſt tranſlatiua: illud verbuꝫ ꝑter illud: grece eſt plen eceino. latine preter illud. Ideo hic vr̃ Ariſto. ſoluere: cū hic dr̃iam dare incipiat. Deinde reddit cām dr̃ię dicēs: nam mā qdeꝫ (vt dictū eſt prius) neq̄ ſeparabilis eſt ab re: neq̄ continens. ꝓpterea ſucceſſio in eē eſt ſubſtātialis. Locus vero ambo: ꝓpterea ſucceſſio in eo eſt accn̄talis: verbuꝫ illud alla grece: nōnunq̄ Ariſto. pro redditiuo cauſę ſumit. vt ego trāſtuli. ℃ Hūc i modū Auer. textū expoſuit: quaſi directus a veritate: cęteri expoſitores non ſunt auſcultandi hac in re.

Que Auer. com. 36. ℃ Si igit̃ nullū hoꝝ triū locus ſit. vꝫ. neqꝫ forma: neqꝫ materia: neqꝫ interuallū quicquaꝫ aliud ſemꝑ praeter ipſius rei q̄ transfert̃: ſpatiuꝫ: neceſſe locū quatuor illoꝝ reliquuꝫ eē fineꝫ. videlꝫ corporis continētis: atqꝫ id corp⁹ ꝯtineri dico: qḋ latione eſt mobile.

℃ Cōcludit nūc quaſi genus loci: ꝛ hoc p ſyllm̃ hypotheticuꝫ diuiſiuuꝫ hūc in modū: vt vult Auerr. aut locus eſt mā: aut forma: aut interuallū. aut finis corporis cōtinentis: per declarata: neq̄ eſt mā: neq̄ forma: neq̄ interuallū. igit̃ finis corporis ꝯtinētis. ℃ Sꝫ dices ſyllus hypotheticus diuiſiuus ſit ex diſiūctiua deſtruēdo vnū ꝛ inferēdo aliud: oīs vero diſiūctiua eſt inter ꝯdictoria: modo hęc quatuor nō vident̃ per ſuā nām ꝯdictoria: ſed ſolum diſperata: ꝛ ꝓ tāto ꝯdictoria: ꝓ quāto reducūtur ad contradictionē: igit̃ nō eſt bonus ſyllus. ℃ Reſpōdet Auer. ꝙ ꝓpter hoc ſyllus hic eſt ꝓbabilis: factus ad ꝯfirmanduꝫ: nō ad demōſtrādū: naꝫ mēbra ꝯuertūtur deſtructiue: q̄ſi non ſunt illa tria locus erit q̄rtuꝫ. Addit vo Ar. atq̄ id corpus cōtineri dico qḋ latione eſt mobile: ꝓꝑ ipꝫ cęlū vt ait Themiſtius. Cęlū enim ipm̄ excipit̃ a definitione loci: nā de cęlo ipſo erit alia rō: qꝛ cęlū nō latione: ſꝫ circulatione moueri dicitur. vt Themiſtius inquit. propterea locum habet alterius rationis.

Que Auer. com. 39.

℃ Magna vero res atqꝫ difficilis eē videt̃ locuꝫ ꝑcipere. Tuꝫ qꝛ partim māę: partim formae ſilis eſſe videt̃. Tuꝫ qꝛ tranſlatio ei⁹ qḋ fertur in ipſo cōtinente ſit: qḋ qeſcit. Eſſe eni poſſe videt̃ interuallū aliud qḋdam a magnitudinib⁹ q̄ mouent̃. Facit aūt ad hoc aer ipſe: qui incorporeus eē experit̃. Videt̃ igitur non ſolum finis vaſis eſſe locus: ſed interuallum etiam vt vacuum.

℃ Promiſerat dare talē loci definitionē: vt per ipſam appareat q̄ta ſit rei definitę difficultas: docet igit̃ circa definitionē dataꝫ: vn̄ in loco ipſo appeat difficultas: ꝛ vult ꝙ difficultas ꝓpter tria appeat. Primo. qꝛ locus ſilis eſt māę ꝛ formę. Scḋo. qꝛ ſilis interuallo ꝓpter fixioneꝫ et permanētiaꝫ ſub vtroq̄ termino trāſlationis. Tū ꝛ tertio ꝓpter aereꝫ: qui ſubintrat ꝛ nō videt̃: quo fit vt exiſtimet̃ locus eſſe vacuuꝫ exiſtēs inter vaſis latera. Hęc eſt Auerroys expoſitio ꝛ optima.

℃ Ut aūt vas locus eſt trāſlatilis: ita loc⁹ vas eſt imobile. Quocirca cū id qḋ introrſus eſt: in re mota mouet̃: atqꝫ transfertur: ceu nauis in fluuio. potius eo qḋ ꝯtinet vt vaſe vtet̃: q̄ vt loco: nam locus ſuapte tendit eē imobilis. Quapꝑ vniuerſus fluuius magis eſt locus: qꝛ imobilis eſt vniuerſus: q̄re locus eſt rei cōtinentis extremū: imobile primum.

℃ Nācīſcit̃ aliaꝫ dr̃iam loci. vꝫ. imobilitateꝫ: ꝛ hāc ꝑ differētiaꝫ: quā locus ipſe hꝫ ad vas: ꝛ ingt. vt aūt vas locus eſt trāſlatilis: ita locus vas eſt imobile: ꝛ ita vas ꝛ locus differūt ſola mobilitate: naꝫ vas ē locus vt imobilis res: eſt vero vas vt mobile qcq̄: reꝫ hāc ſigno ꝑſuadet: ꝛ inquit. quocirca cuꝫ id qḋ introrſus eſt in re mota mouet̃: atq̄ transfert̃: ceu nauis in fluuio: tale vectū poti⁹ eo qḋ ꝯtinet: puta naui: vt vaſe mobili vtet̃: q̄ vt loco imobili: nā locus ſuapte tēdit eē imobilis. Quo cōcludit ad rei illius ꝯfirmationē magis vniuerſaꝫ fluuiū eē cenſendum locū: qꝛ imobilis eſt vniuerſus: q̄ partē fluuij: in qua ꝗſq̄ te nauicula iacet. Quib⁹ verificatis loci deſcriptionem colligit dicēs: quare locus eſt rei ꝯtinētis extremū: imobile: p̄muꝫ. ℃ Et vt Auer. ingt. per extremū vult cauam ſuꝑficiem rei ꝯtinētis: ꝛ per p̄mū intelligit ꝓpriū. Locus eni ꝓprius dr̃ p̄mus. qꝛ cęlus ꝛ p̄mus: qꝛ rōne ſui ꝛ ꝑ ſe locat: locus vo cōis rōne illius: iō a Themiſtio citimus: ſiue ꝓximus iterdū dr̃: ꝛ per imobile vult eē imobile per ſe: ita vt ſit ſenſus ꝙ nō ſemꝑ moueat̃: qḋ addit ad dr̃iaꝫ vltimę ſuꝑficiei rei locatę: q̄ ſemꝑ vna cum re locata mouet̃: vult aūt locus ſuapte eē imobilis: vt ait Auerr. qꝛ eſt terminus motus: vbi aūt eſſet mobilis eo motu: quo ad ipm̄ fert̃ locatū: ꝛ ea velocitate: locatū fruſtra moueret̃. cū nūq̄ locū ꝑtingeret. ℃ Sed dices. quonā mō vniuerſus fluuius debeat cēſeri potius locus: q̄ ps illi⁹. cū pars ſit ꝗlis nauiculę: ꝛ ſit fluuius locus ꝓpter illā partem. ℃ Quicqd velint expoſitores: vr̃ mihi ꝙ locus pōt cōſiderari in rōne generis: ħ eſt ſub rōne ꝯtinētis: ꝛ in ratiōe dr̃ię hoc eſt vt imobilis. Si ꝯſideret̃ i rōne generis vniuerſus fluuius eſt min⁹ locus: q̄ꝛ ꝯtinet rōne ꝑtis. ſi vo in rōne dr̃ię: ſic eſt magis locus: cū fluui⁹ ſit magis imobilis q̄ ꝑcaꝫ pars imobiliter locet nauim vt imobilis eſt reſpectu vniuerſi fluuij.

Que A[...] com. 41.

Dubit.

Rñ.

℃ Et ob hāc reꝫ vniuerſi ipſius mediū: ꝛ eius qḋ circulo fert̃ ad nos extimū: vident̃ eē. alteruꝫ qdeꝫ ſurſuꝫ: alterū vero deorſuꝫ loca maxime oib⁹ ꝓprie: qꝛ illud qdem ſemꝑ imobile eſt: coeli vo extimū ſilr ſe hn̄s manet. Quare

cum leue qdem ſit id qđ ſurſum. Graue autē id qđ deorſū₃ fertur ſuapte nā: is qdem finis q verſus mediū continet: deorſū₃ eſt atq₃ ipm mediū₃: is vero q verſus extremū₃: ſurſum eſt: atq₃ ipſū₃ extremū. Quocirca ⁊ ſuꝑficies q̄dam: ⁊ vt vas: cōtinēſq₃ eē videť locus. Inſuper etiā ſimul cū ipſa re ⁊ locus eſſe videbitur. qppe cum fines ipſi ſil' coadſint.

¶ Mihi vr̄ ꝙ Ariſtoteles tria de loco ex dictis ſtificet ꝓmiſerat. n. talē afferre definitionē vt per illa oia ꝓpria loco ꝯuenire videnť. pmū ꝙ ꝯcauū₃ lunę ⁊ centrū mundi ſint potiora loca: eo q₂ ſūme fixa atq₃ ſtataria. ingt. ⁊ ob hāc rē vniuerſi ipſius mediū: cuiuſmodi eſt centrū₃ mūdi: ⁊ eius qđ circulo ferť ad nos extimū: qđ ē lunę ꝯcauū: videnť eē alteꝝ qdē₃ ſurſū₃: alteꝝ v̾o deorſū₃ loca maxime oib' ꝓpria: dico maxīe loca oib' ꝓpria: q₂ illud qdem videl₃ cētrū mūdi ſemꝑ imobile eſt: cęli v̾o extimū₃ ſilr ſe hñs in vniformi motu: ſemꝑ manet. h̄ eſt pmū: q₂ v̾o dixerat mediū mūdi eē deorſum: cōcauū lunę ſurſū: reddit q̄dāmō cām obiter ex motu leuiū₃ atq₃ grauiū: ⁊ ingt. quare cū leue qdē ſit id qđ ſurſum: graue aūt id quod deorſū₃ ferūtur ſuapte nā: is qde₃ finis q v̾ſus mediū cōtinet: deorſū₃ eſt: atq₃ mediū: deorſum ꝑꝑ grauia in reſpectu. Mediū ꝑꝑ grauia ſimplr: is vero q v̾ſus extremū₃: ſurſū₃ eſt reſpectu leuiū in reſpectu: atq₃ ipm extremum reſpectu leuium ſimplr. Deinde declarat ſcđm: ⁊ inquit. quocirca ⁊ ſuꝑficies q̄da₃: ⁊ vt vas: ꝯtinēſq₃ vr̄ eē locus: ⁊ hoc ſeqtur. q₂ nō eſt ipm interuallū vaſis: ſed ſuꝑficies ei'. Tertio infert inſuꝑ ēt ſil' cū₃ ipſa re ⁊ locus eē vr̄: cui' cām quā dixerat: repetit qppe cū₃ fines ipſi ſil' coadſint. v₃. rei ꝯtentę ⁊ rei ꝯtinētis. Sic igiť cęli extremū: ⁊ mūdi mediū maxime loca videnť: ob illoꝝ ſtabilitatē. itēq₃ ⁊ locus ſuꝑficies cenſendus. ⁊ ſil' cū re locata. ¶ Auerro. [Que ab ind. 42.] vero reſoluit lr̄am in ſyll'z vnū pncipalē: qui fortaſſe apđ ipm ſic cōponi d₃. ſurſū₃ ſimplr ⁊ deorſum ſimplr ſunt imobilia: ſurſū₃ ſimplr ⁊ deorſū₃ ſimplr ſūt loca: igiť loca ſunt imobilia: ⁊ ita ſm ipm lr̄a eſt ſyllogiſtica: ⁊ cōfirmat ea quę dixit de loci imobilitate. Hęc rō icc irco eſt famoſa: qm̄ nō ꝯcludit vl̄em oēm locū eſſe imobilē: ſed particularē: ⁊ q₂ pmiſſę nō ſunt d̄mōſtratę: ſed ꝑ ꝯſenſū₃ ſumptę. Scđo ſyll'us ꝓbat ſurſū₃ eē vltimū cęli ſic: vltimum cęli fixū₃ eſt: ipm ſurſū₃ eſt fixum: igiť ipm ſurſū₃ eſt cęli vltimū. ¶ S₃ dices. hic eſt ex duab' affirmatiuis in ſecūda figura. ¶ Reſpōdet pmo illud nō eē incōueniēs i rōnibus famoſis ⁊ nō demōſtratiuis. Scđo reſpōdet ꝙ maior ꝯuertiť addita ꝯditione ſic. oē fixū₃ exn̄s in maximo ſuperiori eſt vltimū cęli: ⁊ ecōtra. Surſū₃ ſimplr ē fixum exiſtēs in maxio ſuꝑiori: igiť vltimū cęli. ſilī rōne pōt formari vnus ſyll'us de ipſo inferiori in ſcđa figura ⁊ ſimili ꝯditione corrigi: vt res p₃ hoc mō: mediū mundi fixū₃ eſt: deorſū₃ ſimplr fixū₃ eſt: igiť deorſum ſimplr eſt mediū mūdi: corrigatur maior addēdo. mediū mundi fixum eſt in vltimo inferiori: ⁊ tunc conuertatur. omne fixum in vltimo inferiori eſt medium mundi: deorſum ſimpliciter eſt fixum in vltimo inferiori. igitur deorſum ſimpliciter eſt mūdi medium. Quartus ꝓbat ꝙ ſurſum eſt finis ꝯtinētis: ⁊ eſt in tertia figura ſic. leue trāſferť naturalr ad finē ꝯtinentē: leue transferť nāliter ſurſū₃: igiť ſurſū₃ eſt finis cōtinens: quę rō pōt in pma ꝯuerſa minori in terminis: vt dici reddi in pma figura. oē leue moueť nāliter ad finē ꝯtinētē₃. oē ſurſum eſt id ad qđ moueť leue: igiť oē ſurſum eſt v̾ſus fine₃ ꝯtinētem: ſilr de ipſo inferiori argui pōt. Addit Auerro. ꝙ graue nō moueť ad cōcauū₃ aq̄ vt ꝯcauū aq̄: q₂ tūc moueretur ad illud vbicūq₃ eēt vel ferrū moueť ad magnetē vbiq₃: ⁊ ita ad ꝯcauum illius moueť: q₂ eſt v̾ſus mediū mūdi: quę in libro cęli ꝑfecto declaranť vt p cęli. cōmē. 8. ⁊ 17. ⁊ ſcđo cęli. cōmen. 31. ⁊ 79.

¶ Circa hāc loci definitionē occurrunt dubitatiōes [Dubitatiōes] de genere loci: deq₃ illius dr̄ia: q̄ eſt imobilitas: de mā eiuſdem: de forma agēte atq₃ fine. ¶ De genere loci [Pria pō ꝺ ſite loca.] terminicolę genus loci aiūt eē corpus nō abſolute: ſ₃ corpus cuius ps q̄libet ꝯtiguať locato: vñ oīs pars q̄ tangit re₃ locata₃ dr̄ vltima: q̄tenus tāgit illam per carētiā oīs medij: ⁊ tūc intelligūt locus eſt vltimū corporis ꝯtinentis: hoc eſt corp' ꝯtinēs ſm vltimū: ꝑſuaderi pōt hęc poſitio per v̾bū Ariſto. qui ait. locū eſſe vas imobile: qđ eē nō pōt niſi ſm vltimum. Et ita eſt corpus ſm vltimum. [Qualis h̄ pō.] ¶ Hęc poſitio expoſcit eā qōne₃: ſi ſuba ſit res diuerſa a quātitate: qđ eēt exire limites. S₃ hac qōne omiſſa: non aſſero opinionē hāc eſſe ꝑipatheticā₃: pmo q₂ Ariſtote. ⁊ Auerroes: ac Themiſtius vbiq₃ negāt locū eſſe corpus. ꝓpterea pōt argui locus nō eſt corp': igiť nō eſt corp' ſ₃ vltimū: aṅs p₃. q₂ ſi locus eēt corp': tūc eēt per ſe mobile. ꝯñtia vero ꝯſtat: q₂ arguiť a cōiori negatiue. Secūdo Auerroes hic ꝑ totū voluit locū eē accñs corporis continentis: ⁊ Themiſti' ēt. rurſus expoſitores oēs: ⁊ lic₃ poſſunt fieri multę rōnes ꝯtra hos: q₂ ſcio eos poſſe ſoluere hęc ⁊ maiora: ſufficiat mihi ſcire hāc eoꝝ poſitionē nō eē perypathetice dictā: quolibet eni ꝓferente ꝯriū₃ ſtultū₃ eſt ſollicitum eſſe. ¶ Alij vt Joannes Jandonus dixerunt [Pō Joānis] locum nec de genere quantitatis eſſe: nec de genere q̄litatis ſenſi͛lis. ſed eſt magis v̾tus cęleſtis. propterea gloſat definitionē Ariſto. cum dicit. locus eſt vltimū corporis ꝯtinentis: hoc eſt v̾tus cęleſtis in vltima ſuperficie corporis ꝯtinētis. Q̄ nō ſit ſuperficies. ꝓbat p. q₂ locus ⁊ ſuꝑficies ſunt ſpēs diuerſę eiuſdē generis: igiť locus nō eſt ſuꝑficies. Scđo. oē accidēs definiť per ſubm: loc' eſt accidēs: ⁊ definiť per ſuꝑficiē: igiť locus eſt accñs ſuꝑficiei ⁊ nō ſuꝑficies. Tertio. locus ꝓprius eſt nālis: ⁊ ꝯſeruatiuus rei locatę alterius corporis ali' atq₃ alius: ſ₃ ſuperficies non eſt nālis nec corporis alicuius ꝯſeruatiua. Multę alię rōnes tāgi pñt ex dictis ſuis: q̄ oēs vna vi ꝓcedūt. Propterea vult ꝙ locus ſit q̄da₃ v̾tus fundata in ſuꝑficie corporis ꝯtinētis imobilis pmū. ¶ S₃ hęc poſitio [Confutatio.] ſtare nō pōt. pmo q₂ ꝯ ſuū Auerro. quē tātū facit. 4. cęli. cō. 23. in calce: vbi reddit cām q̄re vnū elemētū locat aliud: ⁊ nō per illā cęli v̾tutē: quā Joānes fingit. Rurſus tales cęleſtes v̾tutes: q̄s Joānes ponit. Auerro. vbiq₃ dānat ꝑter motū ⁊ lumē: vt. 2. cęli. cō. 42. ⁊. 49. ⁊. 59. contra aſtronomos. Scđo errat ꝓ q̄nto vult locū eē v̾tute₃ fundata₃ in ſuꝑficie: pmo q₂ Ar. accepit ꝯſenſi₃ locū eē ęq̄lem locato: mō talis v̾tus nō eſt ęq̄lis nec ineq̄lis locato. Scđo. q₂ ꝯſenſim accepit locū ꝯtinere: mō v̾tus illa non ꝯtinet. ꝯtra ēt ipm eſt Auer. cō. 41. ⁊ Themiſti' ꝑ totum.

¶ Debes ſcire ꝙ corpora nālia pñt dupl'r cōſiderari vt [ꝯpa ſolō eſt rōnes Joā.] corpora: ⁊ vt nālia: ita locus pōt eē corporis vt corpus: et vt nāle. ¶ Tūc dico ꝓ nūc ꝙ locus vt ē corporis vt corpus eſt ipa ſuꝑficies tñ: vt v̾o ē corporis nālis: vt nāle: ē virtus ſiue reſpcūs: ſiue aliđ tale: vt dicem': ⁊ h̄ mō loca dr̄nt ſpē: vt corpora ipa: ⁊ diuidūť ꝑ dr̄ias pōnis: diuiſiōe corpoꝝ nāliū. Ariſt. itaq₃ locū hic d̄finit q̄tenus ē corporis abſolute: nō aūt q̄tenus eſt corporis nālis. ¶ S₃ dices [Replica.] Ar. definit locū vt termin' mot' localis: igiť vt ē corporis nālis. ¶ Dici pōt ꝙ definit locū vt terminū mot': [Solū.] nō qdē nālis: aut violēti: ſ₃ vt terminus mot': iđ definit locū vt terminus corporis moti vt abſtrahit a nā ⁊ violētia. Qua rōne ſuꝑficies ipa eē pōt loc'. ¶ Tūc ad pmā dico ꝙ ſuꝑficies ē vt gen' loci: ⁊ nō ſpēs. nā Ar. in ꝑdica

mẽtis enũerauit locũ ꝑ iteruallo vt erat famoſũ. ¶ Ad zᵐ dico. ꝙ ponit̃ ſubꝫ. vꝫ. corporis ꝯtinẽtis: accñs. n. ĩ abſtracto deſinit̃ ꝑ ſubꝫ in obliquo: vt ſimitas eſt cauitas naſi. ¶ Ad 3ᵐ. ⁊ ad ſiles dõꝫ locũ eẽ nãlẽ ⁊ ꝓpꝛium: ⁊ id genus: vt ẽ terminus corporis nãlr moti. Ex ηs pꝫ genus loci vt hic dĩfinit̃ eſſe q̃titatẽ. Hęc de genere. ¶ De mã vero loci: de forma: de fine ⁊ efficiẽte ꝑ hęc ſatis pꝫ. Eſt eñi loci mã corpus ipꝫ ꝯtinẽs: q̃cq̃d ſit illd: eſt. n. illiꝰ accidẽs: atq̃ forma: vt Auer. dixit ꝑ totũ. Forma vͦ loci põt eẽ reſpcũs vniuerſi de quo ſtatiꝫ: aut v̾tus illa Joãnis: q̃ nõ ẽ forma loci: vt locꝰ corporis: ſꝫ vt locus corporis nãlis: finis vͦ loci: biphariã ẽ reſpcũ corporis vt moti ẽ eſſe terminꝰ ꝯtinẽs illd: reſpcũ corporis vt nãlr moti ẽ ꝯſeruare: efficiẽs vͦ ẽ corpꝰ ꝯtẽtũ: niſi. n. eẽt aliqd contẽtum:

De imobilitate loci. pma põ. nulla eẽt ſup̾ficies caua. Hęc de ipſiꝰ loci cauſis. ¶ Reſtat de imobilitate q̃dã trãſigere. ¶ Expoſitores locum eẽ imobilẽ aiũt quo ad ſuum formale. Eſt formale ordo vniuerſi. hic aũt ordo cũ ſit ſtabilis: rõnabilr locus dr̃ imobilis oĩno ⁊ ſimplr. ¶ Cõtra hãc põnẽ obyciũt iunio

Arguſita ꝫ põnẽ pmaꝫ. res: pmo ꝙ poſſibile ẽ ſaltẽ apd imaginationẽ vniuerſuꝫ cęlũ terra fixa moueri v̾ſus alteraꝫ cęli regionẽ motu recto: quo in caſu ordo mutat̃. loco rei nõ mutato. zᵒ illud formale cũ nõ ſit ſuba erit accñs ſubtiue exñs ĩ locãte ſuperficie: ſꝫ põt ꝯtinuo eẽ alia ſup̾ficies: igit̃ aliꝰ ordo cõtinuo: nã ſubto reſoluto: ẽt accñs neceſſe ẽ mutari. Quare ſicẽ ꝯtinuo ẽ aliꝰ ⁊ aliꝰ aer: ita aliꝰ ⁊ alius ordo. Cęterę rõnes ad has reducũt̃. Hęc poſitio põt defendi ab ηs. vbi pmo ẽ aiaduertẽdũ: ꝙ accñs ẽ duplex: quoddã depẽdẽs in eẽ ⁊ ꝯſeruari a ſubto: vt q̃ in ſubto inſũt ꝑ cãꝫ itrinſecã in ſubto: quoddã ĩeſt ſubto: nõ ꝑꝑ ſubꝫ: ſꝫ ꝑꝑ rõnẽ extrinſecã: vt lumẽ ineſt medio ꝑ rõnẽ corporis lumioſi: ⁊ hoc põt migrare de ſubto in ſubꝫ: ⁊ remanere ideꝫ nũero: donec id a quo dpẽdet manet idẽ nũero. ¶ Scdo aiaduerſiõe dignũ ꝙ reſpectus vniuerſi põt accipi dupl̾r ſm naturã: ⁊ ſm rõnẽ q̃titatis: quo ſit vt vna ſit eadẽq̧ diſtantia ad polos: ſi cęlũ mouet̃ v̾ſus vnã ptẽ: q̃ ſi gerceret q̃titatiue ſumẽdo polũ vt terminꝰ q̃dam elõgatus a re ſub tãto interuallo: nã licꝫ mutent̃ poli corporis nãlis: nõ tñ ſphęrę vt q̃tę: ⁊ ꝑ ꝯſiderationẽ mathematicã. ¶ Tunc ad rõnes. Ad pmã dico ꝙ illo caſu mutabunt̃ poli nãles: nõ aũt poli imaginarη: ⁊ ꝓpꝑea res reſtabit adhuc in eodẽ loco formali. ¶ Ad zᵐ dici põt. ꝙ illud formale manet idẽ nũero in diuerſis ſubtis: qm̃ nõ depẽdet a ſubto: ſed a rõne intriſeca: cũ ſit relatio q̃daꝫ q̃ depẽdet a fundamento ⁊ termio: ⁊ cũ maneãt eędẽ cãę: ideo eadẽ relatio: ⁊ ſic

Scda põ. defendi põt. ¶ Alη voluere ꝙ locꝰ ẽ imobilis ꝑ vbi nõ

Confutatio. vt locus. ¶ Nec hęc poſitio placet. pͦ. q2 locus hic deſinit̃ vt locus: igit̃ vt locus ſuapte eſt imobilis. zᵒ q̃ro de vbi: aut eſt ſuba: aut accñs: ⁊ arguat̃ q̃uo ipſi arguũt cõtra locũ formale. ¶ Propterea dici põt. ꝙ locus põt cõ

põ ppa. ſiderari vt locus corporis moti abſolute: ⁊ ſic vult eſſe imobilis: alio mõ vt terminꝰ corporis nãlr moti: ⁊ ſic vult eſſe ẽt imobilis. Primo mõ ẽ imobilis ſm rõnẽ: q2 quotiẽs accipit̃: inueniẽt̃ vt idẽ: licꝫ ſit aliꝰ ſm rẽ. zᵒ mõ dicas vt pma poſitio ꝙ ẽ imobilis quo ad formale: mobile quo ad materiale. Hęc ſufficiant pro nunc: ꝙ ſi aliter occurrat: alr̃ dicam.

¶ Jd igit̃ corpus extra quod aliqd eſt corpus ipſum ꝯtinẽs: ipſuꝫ eſt in loco: qd vero nõ ita ſe habet: nõ eſt in loco. Quocirca ſi aqua fieret tale: partes q̃dem ipſius mouebũtur: cum alia ab alia contineat̃: at vniuerſuꝫ vno q̃deꝫ mõ mouetur: alio vero nõ. Quo q̃dem enim vniuerſuꝫ eſt: ſimul locũ non mutat. ſed quo circulo fert̃: naꝫ partiũ hic locus eſt: quae ſurſuꝫ ⁊ deorſum nõ mouent̃. Verũ q̃dam circulo mouentur. Alia ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ: veluti quae dẽſitudinẽ ⁊ raritudinẽ habent.

¶ Ex dictis ĩfert q̃ corpora ſint in loco: quę vͦ non: ⁊ vult id corpꝰ eſſe in loco qd hꝫ corpus ext̃ ſe ſe ꝯtinens: vt corpora recta: id vero qd corpus extra nõ habꝫ: nõ eſt in loco vt vniuerſuꝫ. Hoc ſeq̃tur ex dictis: q2 locus ẽ finis corporis ꝯtinentis. ¶ Sꝫ dices. poteſt cęlũ locali motu moueri: ſi caret loco. ¶ Reſpõdet. ꝙ de cęlo eſt dõm. vt de aq̃ ſi ad exẽplũ cęli ꝯſtitues: ideo inq̃t. quocirca ſi aq̃ fieret tale: partes q̃deꝫ mouebunt̃: cũ alia ab alia ꝯtineat̃: ⁊ ita rõne partiũ erit in loco: vniuerſa vero cũ nõ mouet̃ nõ erit in loco: exẽplum applicat ad rẽ: ⁊ inq̃t. at vniuerſuꝫ vno quidẽ mõ mouet̃: alio vero nõ: quo q̃dem enim vniuerſuꝫ eſt nõ mouet̃ atq̧ ſimul locũ nõ mutat: ſꝫ quo circulo fert̃: naꝫ vt ſic ſm ptes locũ mutat: ⁊ partiuꝫ hic locus eſt: q̃ ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ nõ mouent̃: tamẽ ptium vniuerſi penes motũ taleꝫ ponit diuiſionẽ dicens: veꝝ partiuꝫ vniuerſi: q̃dam circulo mouentur vt ſphęrę ⁊ globi: alię ſurſum ⁊ deorſuꝫ: veluti quę denſitudinẽ vt grauia: ⁊ raritudinẽ vt leuia hñt. Sic igit̃ vniuerſuꝫ quo vniuerſuꝫ nõ eſt in loco: ſed eſt ipſe locus: quo vͦ per partes mouetur: eſt per partes ĩ loco. Hęc eſt expoſitio Themiſtη ⁊ ſatis textui cõmoda.

¶ Cuꝫ declarauit. Jſtud cõmentuꝫ pꝛimo exponit textũ. Scdo ibi. (Et ideo partes) Deducit vnã diuiſionem ex qua mouet q̃õneꝫ difficilẽ. Prima pars pꝫ. com. 45

¶ Et iõ partes. Facit nũc Auer. diuiſioneꝫ ꝙ ptes mũdi tribus modis moueri pñt: nam q̃daꝫ circulariter mouẽtur vt ſphęrę: q̃dam ſurſum ⁊ leuia: quędam deorſum vt grauia. ¶ Ex hoc appet ſolutio cuiuſdã q̃õnis: ⁊ dubitatio in alia. quo q̃deꝫ mõ vniuerſuꝫ ſit ĩ loco pꝫ: q2 hꝫ partes: quo vero ſphęrę cõtentę infra octauaꝫ ſint in loco: ẽt patꝫ: q2 per ſphęras continẽtes reſtat vt difficultas ſit in octaua ſphera: ſi illa nõ hꝫ alium motũ ꝓpꝛiũ p̃ter diurnũ: qd dicit ꝑꝑ Ptholomęũ: q octauo cęlo. tribuit alium motũ p̃ter diurnũ: ſꝫ tũc qd vertet̃ in nona: vt in octaua. cã dubitationis eſt: q2 videmus ipſaꝫ moueri: igitur aut ipſa mouebit̃ ⁊ nõ eſt in loco: aut vltra ipſam opꝫ ponere vacuũ quę ſit illius continens.

¶ Joãnes vero. Narrat poſitionem Joãnis grãmatici: ⁊ vult ꝙ Joãnes coactus hac rõne dixit octauũ cęlũ eẽ in loco per vacuũ: non per finem ꝯtinẽtẽ: vt dixit Ariſt. Põ Jo. grãma[tici]

¶ Licꝫ apud. Cõtra obycit. pmo q2 cõtradicit ſibi: nã vacuum ſeparatuꝫ nõ ponit: ſed bene vacuuꝫ imbibitũ corporibus: cuꝫ velit corpora cõponi ex pleno ⁊ vacuo cum Democrito. Mõ ſi octauũ cęlũ ẽ in loco ꝑ vacuuꝫ extra ipm: tũc dabit̃ vacuũ ſeparatũ: qd ipſe negauit.

¶ Et Ariſt. Scdo Ariſtoteles poſtea dicit cęlũ ⁊ aiam eẽ in loco ꝑ accñs: arguo igr̃ ſic: ſi cęlũ eẽt ĩ vacuo: cęlũ eſſet in loco ꝑ ſe: igit̃ ꝯtra Ariſt. per hęc pꝫ error poſitiõis Joannis: ꝓpter hoc ſubdit oẽs expoſitores dubitaſſe. põ Thol...

¶ Themiſtius. Nunc narrat poſitionem Themiſtη: q de vniuerſo mũdo vult ipꝫ nõ eẽ in loco ꝑ B ꝙ cõtinet̃ e loco: ſed per ptes: q̃s ꝯtinet. Huiꝰ rõnem affert: q2 vt mouet̃: ita eſt in loco: ſed vniuerſuꝫ mouet̃ ꝑ ptes: igit̃ eſt in loco per ptes. Hęc de vniuerſo Themiſtius ſentit.

¶ Sꝫ q2 corpus. De orbe vͦ ſtellato primo extra quẽ nihil ẽ. ſic Auer. Themiſtiũ ſentire ait. ꝙ. vꝫ. ſit in loco per ptes itrinſecas ꝯcaui ſui: qbꝰ ꝯuexũ ſaturni orbis cõtangit. Huiꝰ rõneꝫ affert: q2 vt mouet̃: ita res eſt in loco: ſed

ptes illę mouenť circa ꝯuexum ſaturni:igiť p illas erūt in loco. ℂ Sʒ dices ꝯtra.q2 ſaturni ꝯuexum continetᷣ in.8ᵘ orbis ꝯcauo:igiť nō ꝯtinet illud:ꝛ ita nō poterit eē illius locus:huic q̄ſi reſpōdēs.ingt.quaſi circūdās ipſas licʒ ſit intra vult dicere ꝙ ꝯuexū continet ꝛ ꝯtineť a cōcauo ſupremi:qḋ pōt intelligi ꝓ tāto:q2 ꝯuexum ſaturni:vt eſt totius orbis ſaturni ꝯtinet partes illas p rōnē toti⁹ orbis ſaturni:at ꝯtineť a cōcauo:vt eſt orbis ſtellati maximi.Orbis.n.ſaturni eſt maior ſolo ꝯcauo ſtellati:ꝛ ita hñdo reſpectū ad orbē ſaturni totū:ꝯuexum illius continere dᷣ ꝯcauuʒ ſtellati. Habendo vero reſpectuʒ ad ſtellatuʒ totū ꝯcauum eius ꝯtinet cōuexum ſaturni.

ℂ Et h̄ idē.Sʒ dices octau⁹ orbis ꝑt hr̄e duos mot⁹:diurnū ꝛ ꝓpriū diurnū ſm opīonē Ar.q motū ꝓpriū ſtellaruʒ fixaꝝ non ꝑcepit ſuo tēpore:ꝓprium ſm poſitioneʒ Ptholomei ꝛ thebitiȷ:q motū ſtellaꝝ fixaruʒ ꝓpriū obſeruarunt ab occidēte ad ortuʒ:igiť penes quē hoꝝ motuuʒ partes ꝯcaui locabūtur per partes cōuexi ſaturni.
ℂ Reſpōdet ꝙ vno ꝛ eodeʒ mō eſt ſentiēdum:tam enī penes motum ꝓpriuʒ:q̄ʒ penes motuʒ diurnū orbis ſtellatus circuit cōuexum ſaturni.igitur vtroqʒ modo erit in loco per illius cōuexum.

ℂ Si dixerimus.Sʒ adhuc dices:poſito ꝙ motus ſtellę ſit alius a motu orbis:vt multi autumāt de luna ꝑꝑ cōſimilē maculę apparitionē:opinanť.n.q2 macula apparet ſemꝑ eodē mō:lunaʒ moueri i ꝓpa cōcauitate:ꝛ ita ď ſtellis dici pōt.Si igiť eſt ita:qd eſt dicendū? ℂ Reſpōdet. ꝙ abſolute eſt dicēduʒ orbē ſtellatū eſſe in loco per ptes ſui ꝯcaui:qbus ꝯtingit cōuexuʒ ſaturni:vbi oʒ negare talem ſtellaꝝ motū.Sed ſi ſtellę ꝓprijs motib⁹ mouerētur:tūc dicēdum ꝙ orbis ſtellatus eſt in loco dupl'r.per ptes cōcaui quę ſunt in cōuexo ſaturni:q2 ſm illas mouenť:ꝛ per ſtellas ipſas q̄ ſunt in ſuis ꝯcauis:q2 et ꝑ illas dᷣ moueri.Oē.n.ꝙ partib⁹ ꝯpetit:toti cōpetere vᷣ vt diximus.Et hoc eſt intelligēdū vt addit:ſiue mot⁹ diurnus ſit orbis ſtellati tm̄ ſm opīonē Ariſt.ſiue ſit totius orbis congregati ex oib⁹ cęlis:vt Ptolomęus q vniuerſo ꝓbet motuʒ diurnū a motore primo:octauo vō ꝓpriuʒ in centuʒ annis parte vna ab occaſu in ortū a motore proprio: vtroqʒ.n.modo eſt in loco per cōcauum.

ℂ Et in hoc qḋ.Cū impoſuerit hāc poſitiōeʒ Themiſtio: nūc refellit illam:ꝑmo oēs partes octaui orbis mouenť ꝛ ſunt in loco per Them. vniuerſus orbis eſt ſuę ptes:igiť vniuerſus eſt in loco.Cuius ꝯtrariuʒ dixit:nō totū dicēs eē in loco:ſed partes. ℂ Sʒ dices.nō oēs partes eſſe in loco:ſed ſolū concauas:mō totū nō eſt ſolę partes cōcauę:ꝛ ita maior ꝛ minor ſunt dubię. Pōt replicari.omnes partes cęli mouenť:q2 cęlū mouetur ſm ſe ꝛ qȯlibʒ ſui: ſed res vt moueť:ita eſt in loco:vt dixit Themiſtius:igiť cęluʒ ſm oēs partes erit in loco:ꝛ cum ipſuʒ non ſit aliḋ q̄ʒ omnes ſuę partes:argumētū ſtabit vt prius.

ℂ Et etiā videmus.Scḋo arguit auctoritate Ar.contra fundamentū Themiſtij ſic.vt res moueť eſt in loco:ſed per Ariſt.6.huius.cęlū mouetur ſm locū ſm totū ꝛ ſcḋʒ partes cōtra Zenonē:ſm totū qdem mutando formam: ſm ptes vero mutādo formā ꝛ māʒ.ꝛ ita opīo The.nulla:cū ait.cęlū ꝑ ptes locari:q2 per ptes ſolū moueť.

ℂ Si igiť aliqs dixerit.Obijcit ſibi Auerro.q2 Ar.in lr̄a ait.cęlū non moueri ſm totuʒ:ſed ſʒ ptes iuxta q̄s locatur:in ſexto vō ait.ipm moueri ſm totuʒ:igiť eſt ꝯdictio. Tuʒ inter Ariſto.ꝛ Ariſto.Tuʒ inter ipm ꝛ Ariſtoteleʒ.
ℂ Reſpōdet.ꝙ Ariſtoteles in lr̄a loquitur de vniuerſo mūdo:vt et Themiſtius ſentit:vniuerſuʒ.n.ſm ſe totum ſiᷣ nō mutat locū:ſed ſm ptes:ꝛ quoniā in eo ſunt nōnullę ptes quę circulo ferūtur:alię quę ſurſuʒ:alię q̄ deorſū: ideo ꝛ totum ratiōe partiuʒ moueri dicitur circulo:ꝛ motu recto:qua ratiōe etiā et partes locari dicitur.

ℂ Et etiā ſm expoſitionē.Mouet Auer.dubitationē in dictis Themiſtij.ꝛ reſpōdet per dicta ſua:ꝛ replicat ꝯtra reſpōſionē. Dubitatio eſt:q2 Ariſt.ait.poſtea cęlū eē in loco per accn̄s:ſed per accn̄s diſtinguiť ꝯtra eſſe tale per partes:igiť cęlū nō per partes eſt in loco. ℂ Reſpondet de mēte Themiſtij ꝙ Ariſt.ꝯfundit ipm per accn̄s ꝓ eo qḋ eſt ſm partes:ꝛ ita in lr̄a ideʒ eſt eſſe tale ꝑ ptes:ꝛ per accn̄s. ℂ Cōtra obijcit Auer.q2 tūc deberet eſſe hęc confuſio q2 ſaluari nō poſſet cęlū eſſe in loco per accn̄s ꝛ per partes diſſimilimō:ſed q2 pōt ſaluari vtrūqʒ:igiť non eſt confundendum vnuʒ pro altero:qūo vero poſſit ſaluari: poſterius dicet:nunc ſatis.

ℂ Auēpace vero.Narrat poſitionē Auēpaces ꝑceptoris: qui dixit ꝙ differt corpus rectū a corpore ſpherico: nam ſphericū locať:per id qḋ ꝯtinet:ꝛ per id circa qḋ reuoluiť corp⁹ rectū per id a quo ꝯtineť. ℂ Et ſi dᷣ ꝙ hęc rō loci eſt cōtra Ariſto.qui nō ſic definit locū. Reſpōdet definitionē Ariſtotelis eſſe de corporib⁹ rectis ſolū:non auteʒ vl'em de oībus.Cām vero drię affert taleʒ:q2 corpus rectuʒ eſt imꝑfectum:iḋ indiget vt finiať ad aliqḋ extra ſe: ſphericū vero eſt perfectū ſcḋo cęli:ideo finiť per ſe:ꝛ nō eget aliquo exteriori quo finiť. Huius quoqʒ etiā rō aſſignari pōt:quoniaʒ linea circularis eſt ꝑfecta ꝛ nō pōt accipere additionē aut diminutionē vt ſic.linea vero recta pōt:nam ſi eſt decē palmoꝝ addi pōt vndecimus:ꝛ effici lōgior.Infert ad menteʒ eius tria.Primū eſt.ꝙ ſphera quęlibet eſt in loco per ſe:q2 in eo loco q cōpetit ſpherę:in eo ꝙ ſphera:vtpote in cōtento ab ipſa.Scḋm.ꝙ eſt in loco per accn̄s:capiēndo locū ꝓ ꝯtinente:q2 accidit vt ꝯtineať:ꝛ ita per accidēs erit i loco.Tertiū eſt.ꝙ omne corpus eſt in loco per ſe:nā rectū eſt in loco per ſe ꝯtinente:ſphera in loco per ſe ꝯtento:igiť oē corpus erit ꝑ ſe in loco. Hāc pōnē accepiſſe Auēpacē ait.ex Alpharabio. Pō auēpa.

ℂ Et cuʒ ita ſit.Cōtra Auēpacē arguit.ꝑmo.q2 Ariſt.accepit id corpus eē per ſe in loco:qḋ hʒ extra ſe corpus cōtinens:qḋ vero nō hʒ dixit nō eſſe per ſe in loco:ꝛ ꝯcluſit ꝑ hoc cęlū nō eſſe in loco per ſe:q2 caret ꝯtinēte. Mō ſi poſitio Auēpaces eēt ita:tūc ꝯſequētia Ariſto.nulla eſſet:q2 ſtat corpus non habere cōtinens:ꝛ eſſe in loco.

ℂ Appet eniʒ ex.Scḋo Ariſto.ait eē aliqd in loco tribus modis.per ſe vt recta:ꝑ accn̄s vt rotūda:ꝑ partes vt vniuerſuʒ:mō ſi poſitio Auēpaces eſt vera:nihil erit in loco per accidens in corporibus:ꝛ ita tolletur vnum membꝝ: ꝛ concedentur duo trī.

ℂ Nos aūt.Tertio locus eſt ęqualis hoc eſt ꝯtinens oēʒ ſuꝑficiē locati:ꝛ totū ipʒ locatū.ſʒ ſuꝑficies ꝯuexa iferioris nō ē ęq̄lis:h̄ ē nō ꝯtinet oēʒ ſuꝑficiē.8ᵘ orbis:q2 nō ꝯuexū illi⁹:igiť nō pōt dici loc⁹. ℂ Sʒ dices.ſi locus eēt ęq̄lis oīb⁹ ſuꝑficieb⁹ locati eēt penetratio. ℂ Rn̄det.ꝙ ęq̄le eſt bipharīā.ſʒ ꝯtinētiā:qua rōne circulus dici ꝑt ꝑ ꝯtinētiā ęq̄lis q̄drāgulo. 2ᵒ mō aliqd dᷣ ęq̄le ſm mēſuraʒ:qūo corpus corpori:ꝛ ſuꝑficies ſuꝑficiei ē ęq̄lis:tunc vult locū eē ęq̄lē locato:ꝛ oīb⁹ ſuꝑficieb⁹ ſm ꝯtinētiā:q2 nihil eſt in ꝯtēto ꝛ locato:qn illud ꝯtineať i loco:nō aūt ſm cōmēſurationē:q2 tūc fieret penetratio. ℂ Ex ijs pʒ rō:cū.n.cōuexuʒ iferioris h̄ mō nō poſſit eē ęquale orbi octauo:non poteſt eē illius locus:niſi detur orbis adhuc ſuperior:de quo eſſet ſimilis quęſtio.

ℂ Et hoc appet.Quarto arguit:locatū ē in loco: vt aq̄ in vaſe:vt dᷣ in littera.ſed octauus orbis nō ē in iferiori vt aq̄ in vaſe:igiť ſuꝑior nō erit in inferiori vt in loco.ꝓpterea ꝯcludit ꝙ potius octauus ē loc⁹ ſeptimi:cū ei ꝯpetāt ꝯditiones loci.vʒ.ꝯtinētia ꝛ ęq̄litas:ꝛ eē in ipo vt aq̄ in

vaſe: ⁊ ita cõuexum inferioris nõ poteſt dici locus: aut cõtinens ſuperiorem niſi equiuoce.

℃ Hoc igit̃ totũ. Ultimo ↄcludit. ꝙ expoſitio Auẽpaces eſt ꝫ Ariſt. qm̃ definitio loci tradita ab Ar. nõ põt conuenire locis rotundi ⁊ recti corporis: ⁊ ita erit diminuta.

Pō Auer. ℃ Nos aũt. Nũc narrat poſitionẽ ꝓpriã: ⁊ ſumit tria pro añte: ⁊ infert poſitionẽ ꝓ ↄñte. Primũ. ꝙ ſicͭ ẽ fixũ ſcd̃m totũ: ita eſt gescens: eſt igit̃ ꝑmũ cęlũ octauũ eẽ ſemꝑ fixũ ⁊ geſcens: qm̃ ſemꝑ ad cẽtrũ terrę ſeruat ęq̃lez habitudinẽ: atq; inuariabilẽ diſtãtiã. Scd̃m. cęlũ 8m geſcit ꝑꝑ quietẽ cẽtri: qd̃ ↄtinet̃ a terra: hoc pꝫ: q2 ꝓ tãto dr̃ celum geſcere: ꝓ q̃to ſeruat ad centrũ ſemꝑ ęq̃lẽ habitudinez. Q̃rtũ centrũ geſcens ſiue ſit terra: ſiue aliud in medio eſt in loco eẽntialr̃. ℃ Ex q̃s ĩfert cęlũ octauũ eẽ in loco intrãſmutabilr̃ per accñs: q2 cẽtruz ei9 ẽ in loco per ſe. id. n. cõpetit per accñs alicui: qd̃ ineſt illi ꝑꝑ aliud. cui ineſt ꝑ ſe. Mõ cẽtro cõpetit eẽ in loco ꝑ ſe: igit̃ cęlo 8o ꝑ accidens. Hãc ait eẽ Ariſt. mentẽ: cũ inq̃t. cęlũ octauuz in loco eſſe ꝑ accñs: hoc eſt ꝑꝑ aliq̃d: qd̃ eſt in loco per ſe.

℃ Utrũ vo Mouet q̃õnẽ quã trãſmittit ĩ ſextũ hui9. vꝫ. vtrũ cęlũ moueat̃ vel fuerit motũ aliq̃n in locũ: quẽ hꝫ.

℃ Reſpõdet. ꝙ de hoc dicem9 poſtea: vbi dicet̃ aliquid mutare locũ ſꝫ ꝑtes: ⁊ ſm̃ totũ: ⁊ rurſus ſꝫ totũ duplr̃ ſꝫ formã: ⁊ ſm̃ mãm: iõ vſq; in tp̃s illud omittit.

℃ Eſt igit̃. Ex q̃s ↄcludit ꝙ cęlũ illud ẽ motũ ⁊ geſcẽs in ſuo loco ꝑ accñs. vꝫ. ꝑꝑ centrũ: quo eſt in loco ꝑ ſe. ẽ q̃dez motũ ad cẽtrũ: ſiue circa centrũ ſm̃ formaz: eſt vero geſcens ſm̃ mãꝫ: ⁊ ꝑ hęc verificat oĩa dicta Ar. vt exẽpluz de aq̃: ⁊ inſuꝑ pꝫ. oẽ corp9: ⁊ oẽ motũ eẽ in loco: q2 ſaltem per accñs: aut ꝑ ſe. 3o pꝫ. ꝙ motũ q̃dãꝫ mouet ad locũ vel circa locũ accñtal' ẽ: q̃dãꝫ circa locũ vel ad locũ eẽntialẽ. 4o pꝫ. ꝙ oẽ corp9 tñ reſpectu mot9: q̃ꝫ reſpcũ gñis dici põt eẽ in loco. 5o appet. ꝙ vlr̃ oẽ corp9 ẽ in loco: cuius ↄriuꝫ ait Alexã. vt dicet̃. 6o pꝫ corpora eẽ trib9 modis in loco ꝑ ſe ſm̃ ꝑtes: ⁊ per accidẽs: quod expoſitores intelligere non poterant.

℃ Sed q̃rit̃. Mouet q̃õnez ↄtra ſe: q2 ſi cęlũ eſt in loco ꝑ accñs: igit̃ mouebit̃ per accñs. ℃ R̃ñdet. ⁊ dicit ꝑ. ꝙ oẽ qd̃ mouet̃: indiget geſcẽte ſupra qd̃: vel ſub quo: aut circa qd̃ mouet̃: vt Ar. in libro de cã motuũ aĩaliũ inq̃t. qd̃ intelligũt tale eẽ geſcẽs: aut ſimplr̃: aut gẽte oppoſita motui: aut nõ tãta velocitate moueat̃. Dicit ſcd̃o. ꝙ tale geſcens neceſſariũ ad rẽ motũ põt eſſe duplr̃: aut locus per ſe: qñ fuerit ↄtinens rẽ q̃ mouet̃: vt in motu recto: ⁊ corporib9 rectis. Aut locus ꝑ accñs: vt ſi circa ip̃m fiat mot9: cęli faciũt. ℃ Tũc ad formã reſpõdet. ꝙ aliq̃d põt ꝑ ſe moueri: ⁊ nõ eſſe per ſe in loco: hoc eſt ⁊ nõ eẽ in loco ↄtinẽte ip̃m: veluti cęlũ mouet̃: ⁊ nõ ad locũ ↄtinẽtẽ cęlum: ſed circa locũ. Hoc ꝓbat. q2 ea mouent̃ ad loca ↄtinẽtia: in q̃bus geſcũt ꝑꝑ ſymbolũ: vt aer ad ↄcauũ ignis ꝓpter ſymbolũ in altera q̃litate: ⁊ fugit a loco ꝑꝑ ↄriũ: ſꝫ cęlo nihil eſt ſymbolũ: neq; aliq̃d ẽ ſibi ↄriũ: igit̃ moueri nõ ꝑ ſe ad locũ ↄtinentẽ ip̃m. hinc pꝫ ꝙ elẽta mouent̃ ad loca ꝑ ſe: vt ad loca ↄtinẽtia: qm̃ hñt ⁊ ſymbolũ ⁊ diſſymboluꝫ: corpora cęleſtia mouent̃ non ad locum continentem: ſꝫ circa quieſcens: quod eſt locus per accidens.

℃ Et hoc qd̃ Sꝫ ꝫ qm̃ nõnulli cęli vident̃ eẽ in loco per ſe continente: vt cęteri infra octauum. ℃ Reſpondet. ꝙ illud eſt cõueniens eis per accidens: ⁊ nõ per ſe.

℃ Alex. vero. Nũc narrat poſitionez Alexãdri: q̃ de orbe ſtellato duo ſentit. Primũ. ꝙ nullatenus ſit in loco: ⁊ h̃ ꝓbat: q2 q̃uo mouet̃: ita eſt in loco: mõ cęlũ illud nõ mouet̃ per ſe: nec ꝑ accñs: nec ꝑ ꝑtes: nec ſm̃ totuꝫ: nec ſcd̃m ꝑtes: igit̃ ſuꝓmũ cęlũ nullo mõ eſt in loco: ꝙ nõ moueat̃ per ſe pꝫ: q2 nec ꝑ ſe ſm̃ totũ: nec ſꝫ ꝑtes. Scd̃m totuꝫ quidẽ nõ. q2 nõ mutat locũ ſm̃ totũ. ſcd̃ꝫ ꝑtes vo minime: ꝑ q2 illę nõ ſunt diuiſę a toto: qd̃ req̃rit̃ ad hoc vt aliq̃d moueat̃. 2o. q2 totũ eſt geſcẽs: ⁊ impoſſe eſt ꝑtes ꝑ ſe moueri toto geſcẽte. Q2 vo nõ moueat̃ ſm̃ totũ ꝑ accñs: ꝑmo q2 aut moueret̃ ſm̃ totũ ꝑ accñs: aut ſm̃ ꝑtes: nõ ſm̃ totuꝫ: q2 totũ nõ mutat locũ: nec ſm̃ ꝑtes: q2 qd̃ mutat locũ ſꝫ partes: nõ mutat locũ ꝑ accñs ſm̃ ꝑtes. 2o ꝑtes cęli nõ ſunt diuiſe a toto vel inter ſe: neq; in actu: neq; in po9: cũ nũq̃ꝫ diſtinguant̃: nec diſtingui poſſint. Illa vero q̃ mouentur per accñs ſunt diſtincta actu vel potẽtia.

℃ Et ꝑꝑ hoc. Scd̃m qd̃ Alexã. ſentit: eſt ꝙ illa cęli octaui variatio: non eſt tranſlatio: ſed fortaſſe eſt circulatio: ſiue variatio in ſitu.

℃ Et dicit. Sꝫ dices: igit̃ aliq̃d corpus nãle eẽ poſſet non in loco. ℃ Reſpõdet. ꝙ corpus: nec ẽ locus eẽntialr̃: nec in loco eſſentialr̃: neq; eꝫ. cum neq; locus in definitione corporis: nec corp9 ĩ definitiõe loci ponat̃: ⁊ loc9 ſit prorſus extrinſecus a locato: cũ ſit in ↄtinẽte: ⁊ nõ in ↄtẽto.

℃ Et nos dicim9. Cõtra obycit: ⁊ ꝑ reſpondet rõni ſuę. dicens. ꝙ licꝫ nõ ſit de rõne corporis vt corp9 eẽ in loco: eſt de rõne corporis vt moti: q̃re cũ cęlũ ſit corpus ⁊ motuꝫ: oĩno erit in loco: aut ꝑ ſe: aut ꝑ accñs. 2o arguit: qd̃ mouet̃ localiter: de neceſſitate ẽ in loco. Cęlũ octauũ mouet̃ localiter vt ſupponit ad mẽtez Ariſt. igit̃ opꝫ vt ſit in loco: aut ꝑ ſe: aut ꝑ accñs. Hęc ſunt quę Auerro. digrediẽdo dixit: de quib9 repetemus cõmẽto. 45.

℃ Ut aũt dictuꝫ eſt q̃dam ſunt in loco potentia: nõnulla actu: quocirca cum alicuius ſimilaris partes ſunt cõtinuae: in loco ſunt potentia: cum vero diſſeparatae: ⁊ vt in aceruo ſe tangunt: actu erunt.

℃ Ut vero compertius ⁊ latius pateat: quemadmodum eſſe in loco: aut non eſſe cęlum oporteat: quędam de loco paulo altius (vt inq̃t Themiſtius) repetit. Primuꝫ eſt quędaꝫ eſſe in loco potentia: nõnulla actu: potentia in loco ſunt partes continui: quę ⁊ ſeparari poſſunt e toto: quę ideo potentia in loco ꝓhibentur: q2 ſi ſeparẽtur pręcidãturq;: actu eſſe poſſunt in loco: partes vero quę ante ſeparationẽ continue erant: ſeparatione facta contiguę in aceruũ moduꝫ conſtitutę: actu in loco ſunt: ⁊ ita ipſa contin[u]a cuꝫ ab aliquo corpore cõtinent̃: ⁊ partes continuorum cum a toto diſſeparantur actu in loco ſunt. ℃ Sed quęres: vtruꝫ eodẽ modo partes diſſeparatę cum diſtauerint: ſint actu in loco: ⁊ cum erunt contiguę in cumulo. Coe al. com. 44

℃ Reſpõdet Auerroes. ꝙ partes continui ante ſeparationem erũt potentia pura in loco. Quę vero diſſeparatę diſtant: erũt actu puro in loco. Sed quę diſſeparatę attiguę ſunt vno in cumulo ſunt quodãmodo mixtim actu et potẽtia in loco: actu quidez quatenus nullius ꝑtes ſunt: potentia vero quatenus in vno coiuerint. Per hanc vero diſtinctionez Auerroes. vult Ariſtotelez innuere vniuerſum mũdum: ⁊ cęlum nõ eẽ in loco actu: aut po9.

℃ Rurſus etiam alia q̃dem per ſe: ceu oẽ corpus: aut latiõe: aut auctione mobile per ſe alicubi eſt: coeluꝫ vero: vt dictũ eſt: non alicubi vniuerſuꝫ eſt: neq; in loco vllo: ſi q̃dem nullum ip̃m continet corpus. Sed quo mouet̃: hoc ⁊ locus eſt partibus. nam alia partium aliĩ heret.

℃ Secunda diſtinctio eſt. ꝙ quędam ſunt in loco per ſe: quędaꝫ per accidẽs: ea ſunt in loco per ſe: quę corpus habent extrorſus: e quo continent̃: quo quidem modo vni-

uerſuz non eſt in loco:cum nulluz habeat corpus extrorſuz a quo contineat. Poteſt tamē dici eſſe in loco per partes:nā quo mouetur:eo in loco eſſe debz:mouet per partes:quatenus vna ſub alia:vt in loco ɔtinet:ergo per partes eſſe dz in loco. Hec de vniuerſo.

Alia vero per accidēs ceu anima et coelum: oēs namqz partes quodāmodo ſunt in loco: circūquaqz eni alia aliam continet.

Que per ſe ſint in loco dixit nūc que per accidēs: et inquit. Alia vero per accñs:ſunt in loco:ceu aīa que per accidens eſt in loco:qz eſt in corpore:qd eſt in loco per ſe:et celū hoc eſt vniuerſuz:vt Themiſtius exponit:qd eſt in loco per accñs:qz eſt in partib':quaꝝ alia alias per ſe locat:et hoc ſubdit.oēs nāqz partes quodāmō ſunt in loco: circūquaqz.n.alia aliaz cōtinet.Ecce quomō de vniuerſo loqtur:et nō de celo vltimo:vt Thomas et Auerro.ſentiunt. Naz ratio ea que de partib' aſſignat ab ipſo nō eſſet ad ꝑpoſitum:nec ſimilitudo celi ad animā eſſz ad rē. Eſt autez hec ſimilitudo.ꝙ vt aīa:qz eſt in corpore eſt in loco per accidēs rōne corporis:ita vniuerſuz:qz eſt i ptibus eſt in loco per accñs ratiōe partium que ſunt in loco per ſe:eſt autē ſimilitudo optima:qm anima eſt totū corporis:vniuerſuz eſt totum partiū:quare vt aīa ratiōe corporis eſt per accñs in loco:ita vniuerſuz ratiōe partium. Sz Themiſtius inducit contra Ariſtotelē et in illius defenſionem dicemus poſtea.

Quocirca mouebit qdē qd ſurſuz ēſt circulo ſolū:nequaqꝫ tamē vniuerſum alicubi erit. Qd eni alicubi eſt: et ipm eſt aliqd: et inſuper aliqd aliud extra ſe habere opz:in quo eſt:qd continet:at vltra vniuerſum atqz totum nihil eſt extra omne.

Ex dictis quodāmō epylogando infert.pmo quonam mō vniuerſuz ſit in loco:et inqt. Quocirca mouebit qdē id ipm corpus qd ſurſum eſt:ſolū circulo vt aggregatum ex oibus celis:nequaqꝫ tñ vniuerſuz ex celis et elñtis congregatuz alicubi erit. Themiſtius vero exponere vr de ſupmo orbe et tūc erit ſenſus:quocirca mouebit qdez qd ſurſum eſt atqz oibus ſupmum circulo ſoluz:nequaqꝫ tñ vniuerſum illud quo ad oēs partes: internas.vz.et externas:alicubi erit.Et tunc illud verbum vniuerſuz qd grece eſt pan:nō ad totum mūdum:ſed ad ſupmum ſm oēs eius partes ſumptuz referēdū eſt. Huius rei cām affert. d.qd eniz alicubi eſt ipm totū:et ſm oēs partes:et ipm eſt aliqd:et inſup aliqd aliud extra ſe habere opz:in quo eſt:et in quo ɔtineat.at pter vniuerſum hoc eſt totū celum vltimum atqz totuz mūdum nihil eſt.Ex qb' patet ſolū ꝙ octauū celuz nō eſt vniuerſim ſm oēs partes in loco.ſed quonaz ſit in loco mō:ab Ariſt.nō habemus:que res fuit cauſa diſputationis apud poſteriores.

Quid ap
et Ar. de
uniuerſo.

De vniuerſo nāqz aperte aſſerit ipm non eſſe in loco actu:cuz nullo forinſecus corpore contineat. Rurſus ipſuz poteſtate non eſſe etiā in loco clariſſime confitet:ꝙdoquidez nūqꝫ cōtinebit:per ſe quoqz eſſe in loco ēt negat:nam delatu moueri nō pōt.

Deferri
et circūferri

Nam (vt Themiſtius) inqt. Deferri et circūferri nō idem ſunt. Deferri en i eſt vniuerſum locū deſerere:circūferri vero eſt in ſe eodē ſitu per eādē ambitudinez recurrere:apte deniqz aſſerit vniuerſum qd hic celū: vocat per accñs eē in loco. Ut eni amphora vini vniuerſa in loco eſt per accñs:qz vna eius ps eſt i loco per ſe vt vinū:ita vniuerſum eſt per accñs in loco:qz vna illi' ps eſt in alia vt in loco. Rurſus vt etiā eſt in loco per accñs: qz in corpore:qd eſt in loco per ſe:ita celū vniuerſum eſt in loco per accñs:qz eſt in ſuis partib':quaꝝ vna in alia eſt vt in loco.

Cōtra auer.

Et ex hoc appet ꝙ praue Auerro.textū Ariſto.intelligat.Exponit eniz per celū:ſupmuz orbem. Hec eniz expoſitio friuola eſt:et lrē nō cōuenit. Nam nec anima et celū eſſent ſimiles:nec rō quā Ariſto.ſubſcribit: de partib':quaꝝ vna aliā cōtinet valeret:cū cetere ſpherē:nō ſupmi celi:ſed vniuerſi ptes ſint:nec te moueat nomen celū:qz vranos grece ab Ariſto.ꝓ mundo nō ſemel legit in libro de celo:vt etiā Auerro.ipſe de Ariſt.teſtat.

Quid ſenſ
mo celo ariſ.

De ſupmo vō celo ab Ariſtote.accepimus ipſum circulo moueri:ſiue circūferri:et non deferri vt recte Themiſti':

Pan

rurſus etiā ꝙ nequaqꝫ oē ſiue totum:ſiue vniuerſim alicubi eſt:hoc eſt ꝙ non ſm oēs ptes eſt in loco:nec vbum pan te pterreat:naz ab Ariſto.nō ſemel pro ſingula parte legitur. Qz vero ſupmum celum non vniuerſim ſcōm omnes partes in loco ſit:eo affirmat.qz corpus non habet aliud extra in quo contineri poſſit: vſqꝫ ad hoc verba Ariſtotelis peruenerunt:ꝙ videlz non omne ſit in loco.ſed per quid et ſm que in loco ſit:ſermo Ariſtote. non explicat.

Contra aū.

Et in hoc apparet ꝙ temere Auerroes aſſerat Ariſtotelez de loco celi ſupmi aperte eſſe locutum:cū et littera iſta adhuc de vniuerſo intelligi poſſit:et dato ꝙ de ſupmo loquatur:nihil habemus affirmatiue de illius loco:niſi ꝙ non omne ſit in loco.

Que ɔmēto
45.auer.

Uerum que Auerr. cōmento iſto.45.attingat:et exponendo et digrediendo afferamus:ꝙ vniuerſuz igit nō ſit in loco per ſe ſic.in 2ª figura facit ſyllogiſmuz Auerroes.quecūqꝫ corpora ſunt in loco per ſe:habēt corpus extra:vniuerſum ſiue celum vltimuz non habz corpus extra:igitur nō eſt in loco per ſe.

Syllo apud
auer.

Et videtur ipſe litteraz totam intelligere de celo vltimo:qd moueri motu diurno aſſerit.

Nō celū ſ
pſe ē in loco.

Ulterius cuz celum vltimum non ſit in loco per ſe:concludit ꝙ ſit in loco per partes:que ſeſe continēt:verū vt ait.non eſt in loco per partes que ſint per ſe in loco:quoniaz ſphere non per ſe cōtinentur:ſed accidit eis eſſe in loco continente:q eſt per ſe locus.

Diuiſio corꝑ
q ſūt in loco.

Hinc dat diuiſionē coꝝuz que ſunt in loco:nam quedaz ſunt in loco vero:ſed per accidēs velut accidētia:que ſunt in loco:qz ſubiecta eoꝝuz ſunt in loco:ꝑpe quem modū coeluz eſt in loco per accidēs:quoniaz eſt in centro qd eſt per ſe in loco:quedaz ſunt in loco vero per ſe:vt corpora que mouent motu recto.Alia ſūt in loco vero per accidēs vt ſphera:cui accidit contineri: et ita apud ipſuz ſphere et accidentia ſunt in loco vero per accidēs:licz non vno modo:naz accidētia ſunt in loco vō per accidēs ratiōe ſubiectoꝝuz:ſphere vero non rōe ſubiectoꝝ:ſed ratione generis.vz.ſphericū:cui accidit eſſe in loco.

Tale p accñs
duplr.

Ulterius concludit.ꝙ aliqd eſt tale per accidēs dupliciter:ratiōe ſubiecti in quo eſt:vel ratione partis:et eſt tertius modus.vz.ratione generis.Anima enim ē in loco:qz ſubiectū eius qd eſt corpus eſt in loco:celū vero ſm totum eſt in loco:qz centruz eius eſt in loco:ſic igitur Auerroes in hoc textu expoſuit primā partem textus de celo vltimo. Ultimā vero de vniuerſo mūdo:que expoſitio quātum textum cōueniat:tu qui habes noſtrā trāſlationem:et expoſitionem noſtraz:facile iudicare potes.

Digreſſio
auerro.

Sed in iſto cōmēto Auerro.cōtra Auicēnaz digreditur:et narrat opionē Auicēne de loco celi vltimi.qui voluit ꝙ celuz:neqꝫ per ſe:neqꝫ per accidens ſit in loco.

Pō auicē.

Cuius fundamētū eſt:qz motus ipſius celi nō eſt delatio: ſz motus in ſitu:mō qd mouetur ſm ſitum:non opz vt ſit in loco.

Cōfutatio.
ꝑ auerro.

Cōtra obycit Auerroes.pmo qz ad ſituz quēadmodum ad nullam relationez eſt motus: vt dicitur in quinto hui'. Scdō locus eſt prior ſitu:cuz locus accipiatur in definitiōe ſitus:eſt.n.ſitus ordo partiū in loco:igit

nõ poteſt eſſe ſitus nõ ꝓſuppoſito loco:ꝛ ita ſi cęli motus
eſt ſitualis:erit ꝛ localis. Tertio.eo motu totum moueť
quo partes:ſed partes cęli mutant locū:igiť ꝛ totuꝫ. Mi
noꝛ pro manifeſta accipiť. Quarto Ariſto.in ſexto dicet.
ꝙ ipſuꝫ cęlum mutat locū ſm formā:ꝛ non ſm ſubiectū:
igiť cęlum mouetur localiter. ❡ Veruꝫ narrat cām qua
errauit Auicēna:ꝛ vult ꝙ Auicēna credit motuꝫ cęli ſm
formā:quē Ariſtoteles attribuit cęlo:eſſe motum ſitua-
lem. Motus eni ſitualis eſt localis ſm formam:ſed ille
quo ſubiectuꝫ mutat locū:eſt motus localis. ❡ Propter
hęc Auerroes per motū ſm formaꝫ:vult ſm figuras:ꝗs
cęlum format in cõparatiõe ad centruꝫ ꝛ ad cęteras mū-
di partes:fortaſſe.n.vt diceť in ſexto ab ortu in centrum
trahiť vna linea:ab occaſu alia:a medio cęli alia:ab imo
terrę alia:quę oēs faciunt vnā cęli figuraꝫ:ſed qꝛ omni
hora diei lineę iſtę varianť:ꝛ figura ēt variať:hęc auteꝫ
variatio diciť localis:qꝛ omnes lineę quę trahuntur a
loco coeli:puta a centro variãtur:centrum vo cū ſit fir-
mum:facit cęlū non variare locū ſm ſubiectū:de hoc ꝗ-
re in cõmēto.85.ſexto huius.qꝛ ibi dicem⁹ multa. Hinc
patꝫ cā erroris Auicēnę.ipſe eni credit hūc motum eē ſi-
tualem:qꝛ ſphera mutat ſitū reſpectu centri:hoc.n.nõ ē
ita:qꝛ aliud eſt moueri de ſitu in ſitū ꝛ eē motū ſitualem:
Moueri eni põt aliquod de ſitu in ſitum per accñs:ꝛ ſic
omne qȯ moueť:de ſitu in ſitum moueť:eē motuꝫ ſitua-
leꝫ eſt eē motū per ſe ad ſitum:mȯ hoc eſt falſuꝫ:eſt eniꝫ
motus localis ꝑ ſe ad locū:per accñs ad ſitū:ꝛ oīa quę ſe-
quunť locū:ideo licet ſit de ſitu in ſitū.nõ tamē eſt ſitua-
lis:niſi per accñs:ſicut alteratio eſt per ſe ad albedinē:ꝑ
accñs ad ſimilitudinē. Motiuū tñ Auicēnę (vt ait) fuit
dictū Alexādri:qui dixit cęlū ſtellatū:neqꝫ per ſe:neqꝫ ꝑ
accñs eē in loco:eo qꝛ nec eius motus ē in loco:nec ē trāſ-
latio:qȯ qꝛ cõfutauit:ideo nihil eē ait. Hęc ſunt ꝗ habe-
mus ab Auer.de loco cęli vltimi. ❡ Sꝫ de intellectu po
ſitionis Auer.iuniores ꝛ alij laborant:ꝛ tādem Ioānes
ꝛ alij volūt cęlū vltimū eē in loco:vtiliſſa ꝑticula in.dicit
circūſtantiaꝫ ꝯtinentis ad ꝯtentū.hoc eſt vt cęlū vltimū
ſit in centro:vt in ꝯtēto ab ipſo. Vlterius aiūt ꝙ ꝓꝑ h̄ ce
luꝫ vltimū eſt in loco per accñs:capiēdo per accñs vt di-
ſtinguiť ꝯtra famuluꝫ.q.d.ꝙ eſt in loco iꝓprie dicto.in
quo tñ per ſe ꝛ neceſſario ē. Et ꝑ hęc tollūt multas diffi-
cultates:vt pꝫ in libris eoꝝ. ❡ Sed hęc expoſitio ſtare
nõ põt:ꝑmo qꝛ nullibi vnꝗꝫ legi in libris Ar. per accñs
ſumi pró eo qȯ nõ eſt famoſuꝫ:nec ēt in aliquo cõmento
Auer. ❡ Hic nouus modus deſtruit multa:ꝛ Ariſ.in po
ſterioꝛib⁹ redderet diminutum:vbi.n.de eo qȯ eſt ꝑ ſe:ꝛ
de eo qȯ eſt ꝑ accñs locutus eēt.omiſiſſet vnū modū:nec
in qnto metaph.vbi de his egit:nec in qnto hui⁹ aliqd di
xit.vbi opoꝛtuiſſet dicere. ❡ P.ſi per accñs ſumereť ꝓ
infamoſo:ꝑ ſe vt dicūt ꝓ famoſo acciperet.qua rõne ſyl-
logiſmus dyalecticus q eēt ex famoſis:poſſet ꝯcedi eē ex
ijs ꝗ ſunt per ſe:qȯ nõdū ab Ariſto.in libris logycę acce-
pimus. Rurſus in paralogiſmo accñtis non inuenimus
Ariſto.dicere vnū modū eē ex ijs ꝗ nõ ſunt famoſa:queꝫ
debuiſſet dicere.aliter nõ oēs modos ſoluendi ſophiſma
dediſſet.ꝗrto hoc vr̃ expſſe ꝯ Auer.quē exponūt. Nam
Auer.de ꝓpꝛia intētiõe ſoluens qõneꝫ in com.43.ait.ꝙ
celū eſt in loco per accñs:qꝛ eſt in cētro.qȯ eſt in loco eſ-
ſentialr. Rurſus i ſolone qõnis quā mouet:ait:ꝙ nõ eſt
de neceſſitate moti eē in loco:ſed qeſcētis. Si igiť centꝝ
eēt locus per accñs ꝓ infamoſo:ſed ꝑ ſe ꝓ neceſſario:tūc
loc⁹ eēt de neccitate moti ꝛ qeſcētis.cuius ꝯriūm ait.etiaꝫ
ibidē ponit hanc regulā.ꝙ oē qȯ eſt in loco per accñs:ē
in loco ꝓpter hoc.qꝛ eſt aliud in loco per ſe.ꝛ per hoc ha-
bet ꝙ celum eſt in loco per accñs ꝓpter cētrum.qȯ eſt
per ſe in loco. ❡ P.in p̄ſenti cõmēto.45.inqt.ꝙ celum ꝛ
aīa ſunt in loco ꝑ accñs.aīa qdem.qꝛ eſt in coꝛpoꝛe.qȯ ē
per ſe in loco:cęluꝫ vo:qꝛ centruꝫ eius ē in loco. ❡ Ex ijs
oībus ꝛ alijs perſpicuū eſt de intentione Auer.eſſe cęluꝫ
vltimū eſſe in loco per accñs:accipiēdo per accñs ꝓpꝛie:
vt diſtinguiť ꝯtra per ſe:ita vt cęlū illud eſſe in loco dica-
tur ꝓpter centrū qȯ ꝯtineť ab eo:qȯ eſt i loco per ſe. Et
hęc eſt plana Auer.intentio per totū. ❡ Ego vo in pue-
ritia põnem Auerroys defendere nõ deſinebam:aſſerēs
illā eſſe indubie mēteꝫ Ariſt. Nunc vero cum gręca vba
Ariſtotelis legerim:ꝛ diligēter examinauerim:poti⁹ aſſe-
ro poſitionē huius eē deliramētum:ꝛ nullatenus ad ꝓ-
poſitum:ꝑmo qꝛ aut Auer. vult cęlum octauuꝫ ſiue vlti-
muꝫ eē in loco per accidēs accipiēdo per accñs vt diſtin
guiť ꝯtra per ſe:aut ꝑ accñs ꝓ infamoſo.ſi ſumit per ac-
cidēs vt diſtinguiť ꝯtra per ſe:ſequitur abſurda:ꝗ iunio-
res nõ poſſunt euitare:vt ꝙ motus cęli ſit per accñs i lo-
co:ꝛ ita nõ eēt pꝛimus motus. Et ꝙ quieſceret ꝑ accñs:ſi
quieti dať loc⁹ magis ꝗꝫ motū:vt credit aufugere Auerr.
ꝛ ꝙ centrū idiuiſibile eēt in loco per ſe:qȯ nõ eſt auditū
a ſęculo:ꝛ ꝙ qñqꝫ nõ erit in loco.ſi qdē per accñs põt nõ
eſſe:ꝛ alia inumera:ꝗ iuniores nõ potētes euitare fugiūt
ad illū modū per accñs inauditū. Si vo per accñs acci-
piť pro incõſueto atqꝫ infamoſo:ita vt cęlū vltimū ſit in
loco impropꝛie dicto:ſed neceſſario ꝛ ꝑ ſe:vt iuniores itel
ligūt:cū centrū nõ tm̄ ſit loc⁹ vltimi cęli:ſed oīum ſphe-
raꝝ:qꝛ ſm ipꝫ ſpherico accidit eē in loco ꝯtinēti:de quo
laudat Auēpacē. Auerroes nõ locuꝫ peculiarē:ꝛ immedia-
tuꝫ ꝓpꝛiuꝫ:ꝛ ꝑmū atqꝫ citimū dediſſet cęlo vltimo:ſꝫ lo-
cuꝫ cõem ſibi ꝛ oīb⁹ ſpheris:ꝛ cū nihil ſit in loco cõi:niſi
ꝓpter ꝓpꝛiū ꝛ ꝑmū:vt dixit Ar.reſtat Auer.qȯ de loco
ꝓpꝛio ꝛ ꝑmo vltimi cęli. Amplius nõ eſt auditū a ſeculo
ꝙ ſi petamus vbi nā eſt cęlū ſtellatū:reſpondere debea-
mus in cētro. Sic.n.qȯ de loco ſpheraꝝ oīs iaꝫ eēt ſolu-
ta:ꝛ ita ceſſaret illa qȯ ſcḋi cęli.cõ.58.de loco ſolis an ſit
imediate locatus ſupra lunā:an ſupra venerē:qꝛ ridere
poſſumus oēs ſpheras eē in centro:ꝛ nullū aliū ꝑter hoc
habere locū:niſi igiť deť vnicuiqꝫ ꝓpꝛius locus:qȯ talis
eēt nulla. Adhuc ceſſaret qȯ de nobilitate cęloꝝ:nam vt
ipſe ait.12.metaph.cõ.44.oꝛdinatio mouentiuꝫ a ꝑmo-
toꝛe:opꝫ vt ſit ſm oꝛdinē ſtellaꝝ oꝛbium in loco. Pꝛioꝛi-
tas eni in loco eoꝝ facit eos pꝛiores in nobilitate. Et ait.
hanc eē intentionē Ariſto.in littera:ſi igiť octaui cęli ſi-
ue vltimi nullus eēt locus ꝑter centrū:tunc fortaſſe aut
eēt ceteris ignobilibus:aut alios nõ excederet eminētia
loci. Inſuper oēs ꝯcedunt vltimū cęlū illud eſſe qȯ a no-
bis oīum alioꝛuꝫ maxime diſtat:aut igiť hęc diſtātia eſt
loci:aut ſitus:nõ eſt dõm eē diſtantiaꝫ ſitus:qꝛ vt ſumit
ꝯtra Auicēnā ſitus ꝓſupponit locū:igiť eſt loci:vel igitur
loci ꝯtinētis:vel loci ꝯtenti:nõ loci ꝯtinētis:qꝛ extra ipꝫ
nullū eſt coꝛpus ꝯtinens:igiť loci ꝯtenti:ꝛ cū nõ poſſit eē
in illo per ꝑtes externas cõuexi:erit in illo per ꝑtes iter-
nas concaui. Et hęc eſt poſitio Themiſtij. ❡ Propter
hęc ꝛ alia teneo Themiſtiū:qui ſine dubio cū Ariſt.ſen-
tit:eudemo atqꝫ Theophraſto. Vbi ꝑmo de vniuerſo di
camus:ꝙ eudemus in tertio rerum naturaliuꝫ volumi-
ne vult vniuerſum eſſe in loco dupliciter:vno modo:qꝛ
vnius illius pars eſt in alia:quo quideꝫ modo diceremꝰ
amphoꝛaꝫ vini eſſe in ſeipſis vt in loco:qꝛ vna pars eius
eſt in altera. Secūdo dici poteſt eſſe in loco:vt anima:nā
vt anima eſt in coꝛpoꝛe:quod eſt in loco per ſe:ita vniuer
ſum eſt in partibus:quę ſunt in loco per ſe.eē enim in lo-
co multiplices habꝫ ſignificatus vt dictum eſt. Hęc de
vniuerſo. ❡ De celo vltimo ait Themiſtius ipſum ſim-
pliciter in loco non eſſe:ſed penes interna quę ambit.tā-

Margin notes: Cā erroris Auicēne. — Auicēna. — De intellu po ſitionis Auē. — ꝑma expo. — Confutatio. — Confutat' põnis aū. — De vniuerſo quō ē i loco. — De celo vltimo. põ thē.

git.n.orbē ſaturni:ꝛ quodā mō ↄtinet.penes externa ois loci expꝰ eſt. ꝛ ita locabit̄ cęlū vltimū ꝑ ptes. Sed dices nūqd illę ptes internę:qbꝰ circlꝰ vltimꝰ ē in loco:ſint actu: aut poᵃ:aut ꝑ ſe i loco:cui rn̄det ꝙ ille ñ ſit actu i loco: q2 ñ actu ſūt ꝯ ſeparatę ſit.nꝫ poᵃ:q2 ñ diſſepalꝛ:nꝫ ꝑ ſe: q2 ñ ſit in ↄtinēte. ſed in ↄtento corpe. Dōꝫ igit̄ ꝙ corpꝰ eē in loco bifariā eſt:vno mō per ptes externas ſui ↄuexi.ꝛ ſic ē in loco totū ꝛ rōne totiꝰ:ꝛ per ſe:ꝛ actu:qm̄ continet̄ a loco ſm ptes maiores:ꝛ minores ꝛ ſm ſe ꝛ qōlibet ſui. ꝛ h̄ modo corpora quę mouentur motu recto dicunt̄ eſſe in loco per ſe. Alio mō per ptes internas ↄcaui: ꝛ tūc dicet̄ eſſe nō in loco per ſe:actu vel ptāte.ſed rōne partiuꝫ internaꝝ:per quas contangit corpus contentū. ꝛ tūc iō nō dicet̄ eſſe in loco totū.q2 non ſm ptes maiores ꝛ minores eſt in loco.nec dicet̄ eē in loco actu:q2 ptes per quas eſt in loco non ſunt actu:nec poᵃ diſſeparatę: nec in loco per ſe ↄtinente:ſed per ſe ↄtento. ¶ Ex ħs ſequit̄ pmo ꝙ locus vltimi circuli eſt externa pars ſiue ſupficies ſaturni.id vero ꝑꝑ qō eſt in loco:ſunt ptes eius internę:q̄ citime tangūt ſupficiē ſaturni. Scōo ſeqt̄ ꝙ qlibet circulus eſt in loco per internas ptes ſui.licꝫ per accn̄s poſſit eſſe

Dubia. in loco per externas.ꝛ in hoc auēpace nō differt a Thē.

Dubiū in doctrina Themiſtij. ¶ Sed vnū dubiū reſtat qō mouet expoſitor.nā ſi vltimus circulus eſt in loco per ptes internas.igit̄ illę erunt in loco aut actu:aut per ſe:aut ſaltē ptāte.oē.n. qō eſt tale ꝑ aliud.oꝫ vt illō ſit tale aliq̄ mō per ſe. ¶ R̄ndet expoſitor ꝙ illę ptes ſunt per ſe in loco in poᵃ. ꝛ ita ſuffic̄ ad

R̄n. Thomę. hoc vt per illas ipſum totū ſit in loco. ꝛ ita ↄcedit totum nō eſſe in loco pure per accn̄s.ſed per ptes: quę ſunt ꝑ ſe

Replica. in loco in poᵃ:q̄tenus illę ſunt diuiſibiles a toto. ¶ Sed hęc rn̄ſio vr̄ ↄ Themiſtij.quē ſectat̄.īngt.n.ſed ꝛ partes q̄q3 extremi globi eūdē ſequunt̄ modū:qui vniuerſo debet̄. neq3.n.illę in loco ſunt actu:neq3 poᵃ: cuꝫ ſubiecto auelli nō poſſint: ſed neq3 per ſe in loco ſunt:ſolū ergo ſi q̄ poſſunt:per accn̄s prit ꝛ reliq̄. ecce quo mō expreſſe vlt ptes illas internas eſſe per accn̄s in loco.ꝛ totū per illas.ꝛ nō

...dard. per ſe aliq̄ mō:aut actu:aut poᵃ. ¶ Scōo oē in actu ē pꝰ eo qō eſt in poᵃ.ſi igit̄ ptes illę ſunt in loco poᵃ.oꝫ vt totum ſit actu in loco. vt dicebat Ar.ſupra.ꝙ totū ↄtinuū

...tria. eſt actu in loco:ptes vero poᵃ.hęc ſunt potiſſima argu ↄ Thomā. ¶ Ex alio eſt alia rō ↄ vba Themiſtij: qꝛ oē per accidens debet reduci ad per ſe. ſi igitur circulus vltimus totus eſt per accidens in loco.ꝛ partes quoq3 per accidens: qd eſſet illud qō per ſe eēt i loco merito cuius circulus ipſe eſſet in loco. Propter hęc mihi vr̄ eſſe dōm pro vtroq3 ſaluando:ꝙ ipſum cęlū pōt conſiderari ſub ratiōe gn̄is: vtpote ↄtinui corporis ꝛ moti. ꝛ ſub ratione ſpēi.vꝫ.cęli. Si ↄſideretur ſub rōne corporis ↄtinui moti:tūc eius ptes ſunt poᵃ per ſe diuiſibiles. ꝛ hoc mō expoſitor intelligit:nā cum illę ſint poᵃ per ſe diuiſibiles:erūt per ſe poᵃ in loco. ꝛ hoc ſufficit ad rōnē circulationis illiꝰ ſimplicis. Si vero ſub rōne cęli ſpecifica.tūc illę nō ſunt poᵃ diuiſibiles:nec actu:ꝛ ſic itelligit Themiſtiꝰ. ꝛ ita ſi cōſideret̄ cęlū in eo ꝙ corpꝰ motū ſimpliciꝰ motu erit i loco per ptes:quę ſunt in loco per ſe in poᵃ.quatenꝰ vt ſunt ptes ↄtinui mobilis diuiſibiles ſūt. Si vt cęlū: vt ſic nō eſt motū:neq3 in loco:ſꝫ mere per accn̄s:pro quāto accidit ſibi motus:merito cuius accidit ſibi locꝰ ptiū mobilis. ꝛ ſic intelligit Themiſtiꝰ. ¶ Ad 2ᵐ pꝫ ſolō: omne.n.i actu eſt pꝰ eo qō eſt per ſe in poᵃ.ſi illud in poᵃ debeat reduci ad actū per illud extrn̄s in actu.mō ꝙ partes illę ſint in poᵃ in loco vt ſunt partes corporis mobilis:non debēt re-

...tiſtrꝰ p ...tio. duci ad actū:cū non ↄueniat ſimplicitati illius qō mouetur: neq3 motus eius quo mouet̄. ¶ Et hęc eſt intentio Ar.plane,aſſerit.n.plane id qō ſurſuꝫ eſt vt circulus vltimus neq̄q̄ vniuerſum eſſe in loco ſm oēs partes:hęc aūt nō ſm totū.nō rn̄det niſi eē ſꝫ ptes. q̄re ſi negat ipſꝫ vniuerſuꝫ ſm oēs ptes nō eē in loco.vr̄ affirmare ſm ptes eē in loco.hęc eſt itētio auēpaces hiſpani. Alexādri. ꝛ oiuꝫ ꝑipatheticoꝝ.nec vlt aliō Alex.niſi ꝙ ſupmꝰ circulus nō eſt in loco aliq̄ mō ſumēdo loco ꝑ ↄtinēte:ſꝫ ꝑ pte voluit ipſꝫ eē in loco ꝑ ptes. ¶ Rōes Auer. ↄ hęc friuolę ſunt ad pmā pꝫ ſolō.licꝫ.n.totuꝫ nō ſit aliō q̄ ſuę ptes oēs.pt aliqd toti ↄpetere rōe totiꝰ:qō nō ↄpetit rōe ptiū. ꝛ aliqd ſibi rōe ptiū:qō nō rōe ſui. qꝛ ſaltē totū ꝛ ptes ratione dn̄t:ꝛ ordine. Ad illō qō dicit ꝙ male facit Themiſtiꝰ. ↄfundēdo ipſꝫ per accn̄s cū ipſo per ptes:dico ꝙ bene facit.q2 illud eſt de vniuerſo mūdo.ꝛ nō de circulo vltio intelligēdū. Ad rōes q̄s addit Joā.ↄ Themiſtiū.l qōe rn̄deo ꝙ Ar.vult ꝙ cęlū ſm ptes mutet locum ꝛ ſm formā ꝛ ſꝫ māᵐ:ſm totū nō.Ex h̄ nō ſeqt̄ ipſꝫ ſꝫ ptes nō eē i loco:ſed ꝙ ſic̄ ſm ſe nō mutat locū.ita ſm totū nō ē i loco.ꝛ vt ꝑ ptes eſt mutās locū ſm formā ꝛ māᵐ:ita rōe ptiū per accn̄s dici pōt mutare locū mō quo ptes mutant. ¶ Ad ſcōaꝫ dico.ꝙ cęlū vltimū nō eſt i loco ꝑ ptes: q̄ actu ſint i loco ꝑ ſe:ſꝫ poᵃ.Et cū dr̄.igr̄ ñ actu moueret̄ negat̄ ↄn̄a. illud.n.eēt veꝝ in motu recto:q eſt delatiuꝰ.nā ille eſt vt acqrat locū:iſte nō eſt vt acqrat locū. ſed circa locū. ꝛ ita ſuit aliqō actu moueri:ñ tn̄ eē actu i loco:vl̄ actu moueri ad locū:ſumēdo actū ꝑ eē ſepōnis.niſi ſumat̄ actu. ↄ pōaꝫ eēndi. ¶ Ad 3ᵐ dico.ꝙ illę ptes ō pōali prit eē in loco ꝑ ſe:ñ qdē ō pōali i ſpē:ſꝫ i gn̄e. tale aūt ñ opꝫ vt reducat̄ ad actū ſpēi:ſꝫ gn̄is.ꝛ ita ſuffic̄ vt aliqd ſui gn̄is ſit tale vt eīn tū vl̄ id genꝰ. ¶ Ad rōes ↄ auēpacē ad pᵐ dico. ꝙ Ar. vlt ꝙ oē cōpꝰ ex̄ qō nlꝫ aliō eſt:nō eſt ꝑ ſe i loco:capiēdo locū ꝑ ↄtinēte:cū q̄ tn̄ ſtat ipſꝫ eē in loco:q2 circa locū cōtentū. ¶ Ad 2ᵐ dico.ꝙ Ar.vult aliquid eē in loco ꝑ accidens ꝛ ptes. vt dicit Themiſtiꝰ. fuſiꝰ capiēdo ꝑ accn̄s ꝑ eo qō eſt tale ꝑ aliō:ꝛ ita ſunt idē. ¶ Ad 3ᵐ dico.ꝙ rōe loci ē cōtinere:eſſe ęq̄le:ꝛ id in quo eſt locatū vt in vaſe: capiēdo locū ꝑ ↄtinēte reſpectu corpoꝝ rectoꝝ.nā phs in ſolōne qōis de vltimo circulo inuit aliū modū eēndi i loco.ꝛ ita pꝫ ꝙ hęc expō ↄuenit vbis Ar.nā licꝫ definierit locuꝫ: aliū modū accipiēdi locū inuit. ¶ Sꝫ petunt ſcholares vlteriorē hoꝝ declōnē.pꝰ q̄re ſi corpꝰ ſm ptes externas ↄtineret̄ eēt i loco ꝑ ſe ꝛ actu.ſm iternas vō ꝑ ptes ſiue aper accn̄s. ¶ Scōo quo mō cęlū pt eē in loco ꝑ ptes: q̄ ſunt poᵃ diuiſibiles. ¶ Et 3ᵒ quo nā mō ptes illę cęli internę ſit ſepabiles a toto. ¶ Quarto cū oē pōale reducat̄ ad actū:ꝛ illę ptes ſunt diſibiles in pōa:cur nō q̄q3 erūt diuiſę. ¶ Quito quo mō pt eē motus in actu cęli ꝛ ꝑ ſe:ſi cęlū eſt i loco per ptes:quę ſunt potētia in loco. ¶ Sexto cur magis cęli locantur per internas:q̄ per externas: cum moueatur ſm omnes. ¶ Septimo cum omne per accidens reducatur ad per ſe:ꝛ totum ſit in loco per accidens hoc eſt per partes: quę ſm Themiſtium. ſunt in loco per accidens.ad qō per ſe illę reducentur. ¶ Octauo cum omne in potentia ſupponat aliquid in actu: ꝛ partes illę ſint potentia in loco:quid eſt illud quod actu eſt in loco:ꝛ illud in actu quod pręſupponūt. Hę ſunt dubitatōes:quaꝝ ſolōnes ſcolares vellēt vlteriꝰ expoſitas. ¶ Ad primā dico.ꝙ vbi corpus eſſet in loco per partes externas:tunc eſſet ↄtentum a loco:ꝛ ita eēt in loco actu ſeparato:ꝛ per ſe:qō ꝓprie eſt locus:ꝛ per nāꝫ continens. ꝛ ita eſſet actu ſeparationis in loco:q2 ſm ſe ꝛ qōlibꝫ ſui ↄtineretur:ꝛ per ſe: q2 in loco:qui per ſe ꝛ ſm nām contineret ipſum. ¶ Ad ſcōam debes ſcire ꝙ locus non competit corpori:niſi quo corpus ipſum eſt corpus mobile: ꝛ ita cęlo:aut hoī: aut alicui id genus non competeret: niſi ea parte qua corpus mobile:igitur partes cęli ea pte

Marginal notes, right: R̄n. ad rōes auerro. — Electio: declaratiōe dubitatiōes ſcolarium.

qua ſunt ipſius cęli: Themi. eſſe in loco non diceret: ſed ea pte qua ſunt cęli corporis mobilis: ex ea vero parte qua ſunt cęli corporis mobilis ſunt diuiſibiles. ⁊ potentia ſeparabiles: ⁊ hoc eſt qđ pſcbre Themi. ait: ꝙ cęlũ illud eſt in loco per partes: quę ſunt in loco per accidens: qꝛ non inquãtum partes cęli: ſed quatenus ſunt ptes cꝫ: cui accidit rõ corpis moti. Et ꝑ hoc ad tertiã. illę partes vt cęli ſunt: nõ poſſunt a toto cęlo ſeparari: vt corporis mobilis poſſunt eſſe ſeparabiles: ⁊ ita vt ſic ſunt in loco per ſe in potentia. ❡ Ad q̃rtaꝫ dici poteſt ꝙ poſe eo modo eſt ad actũ reducibile q̃nqꝫ: quo eſt poſſibile: modo illę partes poſſunt ſeparari a toto vt illud eſt corpus mobile. ⁊ ſic in generꝰ corporis mobilis aliquę partes reducenꝰ ad actũ ſeparationis: ⁊ hoc ſatis eſt. ❡ Ad quintaꝫ dici poteſt ꝙ cęlũ actu mouetur: ⁊ tamen eſt ſolũ in loco per partes q̃ ſunt potentia ſepõnis: nã eſſe actu tale põt ſumi vno mõ pro eo qđ diſtinguiꝰ ꝯ id qđ non eſt: ⁊ põt eſſe: vt roſa in hyeme. alio mõ pro eo qđ eſt diſtinctũ ꝯ actum ſepõnis. Primo mõ ptes ꝯtinui ſunt actu in loco: qꝛ pñtialr ſunt ⁊ in loco. Scđo mõ ſunt in poᵃ: qꝛ nõ actu ſepõnis. ⁊ ita pꝫ cęlũ actu moueri poſſe actuqꝫ in loco eſſe: nõ per h ꝙ ptes ſint actu in loco ſm ſepõnē: ſed ſm actualitatē pręſentię. ❡ Ad ſextã dici põt. qꝛ vt dixit Themiſ. cęli motꝰ magis eſt circũferri: q̃ꝫ ꝯferri: h eſt magis eſt circa locũ: q̃ꝫ de loco ad locũ. qua rõe fit vt ipſum ⁊ oẽs partes ſint in loco: ſed per accñs ꝑꝑ partes internas per q̃s tãgit: id circa qđ fertur. ⁊ non per externas. ❡ Ad 7ᵐ dici põt. ꝙ oẽ per accñs eſt reducibile ad per ſe: mõ cęlũ eſt in loco ꝑꝑ partes: quę ſunt i loco per ſe. Tu dices. hoc ē ꝯ Themiſtium: qui ait illas neqꝫ actu: neqꝫ per ſe eſſe in loco: ſꝫ per accñs. Iã ſolutũ eſt: ꝙ illę ſunt per ſe in loco: licꝫ nõ actu: nõ q̃tenus partes cęli: ſꝫ q̃tenus ptes corporis moti illo mõ. ⁊ ita totum eſſe tale per accñs: reduciꝰ ad partes: quę ſunt per ſe tales illo modo: qđ ſufficit in ꝓpoſito. ❡ Ad vltimũ dici põt. ꝙ illę partes ſunt per ſe in loco i poᵃ: ⁊ illa poᵃ preſupponit aliqđ totũ eſſe actu in loco: nõ quidē in ſpē. ſed in gñe: ⁊ hoc eſt veꝝ: qꝛ aliqđ corpꝰ mobile eſt in loco actu. ⁊ ita q̃tenus cęlũ per accñs eſt in loco reducitur ad ptes quę per ſe ſunt in loco i poᵃ: ꝑ q̃s tãgat id circa qđ ferꝰ. Quatenus vero ptes illę ſunt poᵃ in loco per ſe: hęc poᵃ reduciꝰ ad aliqđ ſub gñe ꝯtētũ: quod actu ē tale. Ad quę oia ſcholares acgeſcere pñt. Et h nũc de q̃ōne dicta ſatis: fortaſſe. n. ſi alꝫ occurret: ⁊ dabiꝰ ociũ melius dicemus.

❡ Quocirca ⁊ in coelo cũcta ſunt: coelũ enim vniuerſum forſitan eſt. Eſt autem locus nõ ipſum coelum: ſed coeli aliquid: vltimus videlicet finis quieſcens: ⁊ quo mortale corpus tangit: quapropter ⁊ terra in aqua: hec i aere: aer in aethere: aether in coelo: coelũ aũt non in alio eſt collocatũ vlteriꝰ.

❡ Concluſit cęlũ vltimũ ⁊ vniuerſum nõ eſſe omne in loco per hoc ꝙ exᵃ ipſum ſit corpus vlterius: nũc vo ꝓſuppoſito ꝙ nihil eſt exᵃ cęlum: ex hoc qđ mõ dixerat: infert ſcđo ꝙ oia in cęlo ſunt. cuius cãm repetit: quaꝫ dixerat. ⁊ inquit. cęlũ. n. vniuerſum forſitan eſt: hoc eſt vltra qđ nihil eſt. ⁊ ita quaſi arguit: cęlũ eſt qđdaꝫ totũ: vltra qđ nihil eſt: vt fuit acceptũ: ⁊ ſuppoſitũ vt poſterius declarandum in libᵒ. cęli. igiꝰ oia ꝯtinet. hęc ꝯña pro tanto valꝫ. qꝛ oẽ corpus in reꝝ nã ꝯſtitutũ aut ꝯtinet: aut ꝯtineꝰ. cũ igitur cęlũ non ꝯtineatur: qꝛ eſt totũ qđdam: vltra quod nihil ſit: igiꝰ continebit oia. adiecit. fortaſſe: qꝛ hęc res nõ demõſtratiue eſt hic dicta: cum nõ ſit. demõſtratũ exᵃ cęlum nihil eē. ſed obiter occurrebat: ⁊ tñ ex dictis eſt deducta. Dixit cęlũ cõtinere oia: ⁊ ita duo ipſum eſſe locũ. ⁊ locũ oĩum. ideo primo declarat quõ locus. ⁊ inqt. ē aũt locus non ipſum cęlũ: ſed cęli aliquid: vltimꝰ. vꝫ. finis quieſcens: ⁊ quo mortale corpus tangit. ⁊ vbum illud. mortale. cineton: latine eſt mobile. ſꝫ hic ꝓ mortali ſumpſit. geſcit aũt ille finis non ſimplr. ſed a motu quo mortale corpus mouetur. ⁊ qꝛ dixit cęlũ eſſe locũ oĩum: declarat q̃ꝫ oĩuꝫ ſit locus. ⁊ inquit. quapꝑ ⁊ terra in aqua: hęc in aere: aer in ęthere ſiue igne: ęther in cęlo. cęlũ aũt nõ eſt i alio collocatũ vlterius: qua rõne pꝫ quę ſint illa oia: quorum cęlũ locus eſt: qꝛ ſunt mortalia. ſcđo pꝫ. (vt recte auẽpace dixit.) nullũ cęlũ eſſe in alio: niſi per accñs: ſed potius circa aliud: vt fuit diſputatũ. ❡ Auer. vero ſyllogizat ex dictis ſic. totũ eſt cęlũ. oia ſunt in toto. igiꝰ oia ſunt in cęlo. de rõe vult vt det ꝯcluſionē quę eſt ꝙ oia ſint i cęlo. ⁊ maioris ꝯuerſionē. vꝫ. cęlũ eſt totũ: hęc eſt maioris cõuerſio: nam maior erat. totũ eſt cęlũ. totũ. n. eſſe cęlũ patebit in lib. cęli. vbi declarabiꝰ exᵃ cęlũ nihil eſſe: ⁊ ita habebiꝰ ꝙ totũ ſit cęlum. que auer. cõmē. 46

❡ Perſpicuũ aũt ex ijs dubitationes omnes dilui: ſi hoc modo locus dicaꝰ. Nam neqꝫ vna cũ corpore augeri locũ ipſuꝫ neceſſe erit. neqꝫ pũcti locũ eſſe: neqꝫ duo corpora in eodem loco. neqꝫ interuallũ corporeũ. corpus enim quoduis intra locũ eſt: nõ aũt corporis ſpaciũ. eſt etiam locus alicubi: non vt in loco: ſed vt finis in eo qđ eſt finitũ. non. n. eſt in loco oẽ qđ eſt: ſed mobile corpus.

❡ Promiſerat dare loci definitionē talē: vt oẽs q̃ōnes diluerentur: quibus merito addubitatũ veteribus eſt. nũc promiſſum pręſtat. ⁊ hoc ꝓponit ⁊ inquit. perſpicuũ aũt ex ijs dubitatiões oẽs dilui: ſi modo h quod dixit locꝰ dicatur. erat aũt vna dubitatio: ꝙ cũ locus nõ deeēt corpori: neqꝫ corpus loco: videbaꝰ ſequi ꝙ locus aucto corpore augereꝰ. Cui rñdet. nam neqꝫ vna cũ corpore augeri locũ ipſum neceſſe eſt. niſi per accñs. qꝛ non eſt corpꝰ. ſed accñs corporis ꝯtinẽtis vt dicebaꝰ. Scđa dubitatio erat: ſi locus corporis ſit alius a corpore: locus pũcti eēt alius a pũcto. ⁊ ita puncti eſſet locus punctualis. Rñdet neqꝫ eſt neceſſe puncti eſſe locũ: hoc. n. eſſet: qñ locus eēt corpus ⁊ ſpaciũ: qꝛ tũc cuilibꝫ ſigno locati ſuus correſpõderet locus: ⁊ ita puncto locus ēt. modo apud Ariſt. non corpus locus eſt ſed vltima corporis ſuperficies. 3ᵃ dubitatio erat ꝙ ſi locus eſſet: tunc duo corpora in codeꝫ. qꝛ non poteſt eſſe niſi interuallũ: rñdet. ꝙ neqꝫ neceſſe ē duo corpora eſſe in eodē loco: qꝛ non eſt neēe ipſum eſſe corporis interuallũ. nam corpus q̃duis locatũ ſiue ignis ſiue aer: ſiue quoduis intra locum eſt: nõ aũt tale locatuꝫ corpus eſt intra corporis ſpaciũ per penetrationem. aut ipſum corpis ſpaciũ. 4ᵃ erat. ſi locus eſt erit alicubi. ⁊ ſi alicubi. igiꝰ locus in loco. Rñdet. eſt ēt locus alicubi. nõ vt in loco: ſed vt finis in eo qđ eſt finitũ. ⁊ vt accñs i ſubiecto. non. n. eſt in loco oẽ qđ eſt: ſed mobile corpus ſolũ. Prętermiſit aũt duas alias dubitationes an eſſet locus elementum. ⁊ ad quod genus cauſę reduceretur: quia ſatis in proceſſu perſoluit.

❡ Et fertur igitur in ſui ipſius locum vnũqđqꝫ non ſine ratione. quod enim poſt aliquod deinceps eſt: ac illud non violentia tangit: id congenerum eſt illi. ⁊ ſi cognata ſunt: paſſio-

ne carent. Si vero ſe tangant: viciſſim paſſi-
ua ſunt: atqꝫ actiua.

℄ Ex ‖s ſoluit ꝓbleᵃ·: primuꝫ. ꝑ quid corpus vnūqđqꝫ
moueť ſuū in locū. cum locus nihil ſit aliđ: ꝙ̃ vltima ſu-
perficies corporis locantis: in qua nulla v̄tus attractiua
vel affectiua eſt corporis moti. Rñdet hoc eē ꝑ corpꝰ
ꝯtinens in quo ipſa ſuperficies eſt: cui corpus motum hꝫ
aliqđ cōe atqꝫ affine. ⁊ hoc inquit. ⁊ fertur igiť in ſuū ipſꝰ
locum vnūqđqꝫ optima rōne. quā explicat dicens. qđ. n.
poſt aliqđ deinceps eſt: vt aer poſt ignē: ac illud non vio
lentia ⁊ actione ⁊ reactiōe tangit: id congeneꝝ eſt illi: vt
aer poſt ignē cōgenerus eſt illi in calore. Explicat tñ q̃ꝫ
agunt ⁊ patiunť: ⁊ q̃ꝫ non: ⁊ inq̃t. ⁊ ſi cognata ſint vt aer
⁊ ignis: paſſione carent ꝑ ſimilitudinē. Si vero non co
gnata ſint: ſꝫ diſſimilia ꝯ̃traria ſe tāgāt velut terra ⁊ aer.
aut aqua ⁊ ignis: viciſſiꝫ paſſiua ſunt atqꝫ actiua. Eſt igi-
tur ſolo ꝓblematis ꝙ corpus nāle moueť in locū: ratiōe
ſubiecti in quo eſt locus: hoc eſt rōne corporis ꝯtinētis:
ꝑ ſiītudinē ⁊ cognationē nālē quā cum illo hꝫ.

℄ Manet inſuper ſuapte natura totuꝫ ꝓprio
in loco vnūquodqꝫ non ſine ratione. ⁊ enim
hoc pars in toto loco eſt: vt diuiſibilis ꝑs ad
totum: veluti cū aque: aut aeris parteꝫ moue
rit aliquis. Praeterea etiam aer: ⁊ aqua inter
ſe ita ſe habent: vt alterū quidem materia ſit.
Alterū vero forma. aqua quideꝫ materia ae-
ris eſt. aer vero vt actus quidem illius. aqua
nāqꝫ poteſtate aer eſt. At aer alio modo po-
tentia aqua. Sed de his poſterius. veꝝ opor
tunitate temporis. neceſſe eſt dicere: obſcure
tamen nūc dictum eſt. tūc diſquiſitius enarra
bitur. Si igitur ideꝫ materia eſt ⁊ actꝰ. ambo
nāqꝫ eſt aqua: ſed alteꝝ poteſtate. alteꝝ actu.
ipſa ſane ad aerē veluti pars quodam modo
ad totū ſe habet. quocirca horū etiam tactio
erit. copulatio vero cum ambo vnum fient.
Et de loco quidem ⁊ ꝙ ſit: ⁊ quid nam ſit:
dictum eſt.

℄ Scđm ꝓblema ꝑ quid corpus nālr in eius ꝓꝓo mo-
ratur loco: cū locus ſit vltima ꝯtinētis ſuꝑficies: cui ſuꝑ-
ficiei nulla ānexa ſit v̄tus detentiua. Rñdet locatū ſua-
pte natura ꝓprio morari i loco: q: eſt velut ꝑs illius. mō
pars ſuapte nā manet in toto. eſt tamen ꝑs: nō qđeꝫ con
tinua: ſed diuiſibilis. inq̃t. manet inſuꝑ ſuapte nā totū ꝓ-
prio in loco vnūqđqꝫ non ſine rōne. ⁊. n. hoc in toto loco
pars eſt vt diuiſibilis pars ad totū: dico diuiſibilis pars
veluti cum aquę: aut aeris ꝑtē a toto ſuo quis mouerit
ſiue diuiſerit: ⁊ ipſa remaneat iuxta totū. De vero locatū
ſe hēat ad locum ſiue ad corpus cōtinēs vt pars: ex dcis
ꝑꝫ: q: eſt illo minus: ⁊ congeneꝝ ſiue ſimilare quodā mo
do. Rurſus qđ locatū ad ꝯtinens vt pars ſe hꝫ bona ra-
tione perſuadet: q: locatū eſt vti mā: corpus continēs vti
forma. modo mā pars eſt formę: atqꝫ illi cognata. ⁊ hoc
inquit. Pręterea ēt aer ⁊ aq̄ inter ſe: ita ſe hńt vt alteruꝫ
qđē mā ſit. Alteꝝ vero forma. aqua qđem mā aeris eſt.
Aer vero actus quidē illius: cuius rei cām affert: ⁊ inq̃t.
aqua namqꝫ poteſtate aer eſt. at aer ſi ſit ptāte aqua: erit
alio modo: quę res cū ſit obiter hic dicta: ⁊ ſit qōe digna.
⁊ non ſine dubitatione: ſe excuſans inq̃t. ſed de his poſte

rius. vt in lib. de gnōne: ſed ꝓ oportunitate temporis ne-
ceſſe fuit dicere. obſcure tñ nunc dictum eſt. tunc diſqui-
ſitius enarrabiť. hęc dixit: q: in l. z. lib. de gnōne. vt ſcrip-
ſimus ibi non parua eſt qō vtꝝ vnum elntuꝫ ſit alterīꝰ
forma: alteꝝ vero eiuſdē materia. Et q: res hęc ē dubia:
ſumit rationem quocūqꝫ modo dicatur: ⁊ inquit. ſi igiť
idem mā eſt ⁊ actus. (ambo nāqꝫ eſt aq̄: ſed alterum po-
teſtate. alteꝝ actu.) ipa ſane ad aerē veluti pars ad totū
ſane quodam mō ſe hꝫ. quocirca hoꝝ tactio erit: ⁊ actio
⁊ paſſio: cū ſunt diſſīlia ⁊ quaſi ꝯtraria: copłatio vero cū
ambo vnū fient. ⁊ ita ſiue aqua ſit aeris mā: ſiue ſit ⁊ ma
teria vno modo ⁊ forma alio modo: oīno erit illiꝰ ꝑs: nō
qđem tunc cum ad aerē fertur: q: adhuc detinet ꝯ̃rieta-
tem: ſed poſtꝙ̃ ꝯſimile factū erit. ⁊ cum ſit illius q̃ſi ꝑs
erit ēt ſuapte natura in eo manēs: ⁊ ita de ſcđo ꝓblema-
te. ⁊ de loco ſatis. ℄ Auer. ꝯmē. 48ᵒ. reddit cām ꝑmi ꝓ- ꝗ auer. com-
blematis. vꝫ. ꝑ qđ corpora nālia moueātur ad loca ꝓpa mē. 48.
⁊ ait illud eſſe: q: vltimū corporis ꝯtinētis ꝯuenit cū vl-
timo rei motę: qđ intelligo ſaltē in altera q̄litate. quę res
tollitur a vacuo: cū in illo nulla prorſus natura ſit: neqꝫ
vꝫ. ſimilis. neqꝫ diuerſa. ℄ Et ſi dicas. igiť aqua mouebi- Dubi. auer.
tur ſurſum dato ꝙ aer ſit in loco ignis. ℄ Rñdet ꝙ aq̄ Solo.
mouetur ad aerē tam diu: ꝙ̃diu eſt ille in ꝓprio loco nā-
li: vbi vero aer ponať non in loco nāli: ſed in loco. v̄bi cā.
ignis. tunc aqua nō nālr amplius: ſed violenter mouere
tur ad illū. nam non tm̄ ad illū fertur ꝑ ſimilitudinem
elntariam: ſed cęleſtē ꝯſtitutioneꝫ. addit aūt Auerro. ꝙ
res ꝙ̃ꝑmū ſunt ꝯtinuę: tam ꝑmū ceſſant agere ⁊ pati. at
cū ſunt tangentes ⁊ diſcontinuę agere poſſunt ⁊ pati. qđ
iuniores intelligunt de ꝯtinuitate nālę: ⁊ nō quātitatiua:
vt de aqua calida exēplificat. quę vna ⁊ ꝯtinua agere ꝑ
in ſeipſa: ſiue vna pars in alia. Sed hęc res eget ſpecula-
tione non pua: de qua in lib. de gnōne dixi. ⁊ in. z. huius.
℄ Ulterius Auer. ꝯmen. 49. explanat quo mō aq̄ ipſa
⁊ vlr elntum contentum ſit vt mā: ⁊ cōtinens vt forma. ꝗ auer. com-
primo: q: aqua eſt creata primaria intentōe: vt ex ea fiat men. 49.
aer. Aer vero non ꝑma intentione: vt ex illo fiat aq̄: ſꝫ ſo-
lum eſt in potentia ad illā. huiꝰ rei cām affert: q: iꝑfectū
ꝑma intentione eſt ꝑ ꝑfectiꝰ: at ipſum perfectius eē nō
poteſt ꝑ iꝑfectū. iuniores ⁊ nō male intelligunt ꝙ aq̄ ē
facta vt materia alterationis aeris: non mā ſubiectionis.
⁊ hoc q: imperfectior illo eſt veluti natura embrionem
iꝑfectum egit ꝑ aial perfectius vt ſit illius mā altera
tionis. Scđo alteꝝ eſt quaſi priuatio vt aqua. Alterū vt
ipſe habitus. mō priuatio ad mā ę ſpēm reducitur. eſt au-
tem iꝑfectius in ꝑuatione reſpectu perfecti. Tertio al-
terum eſt quaſi gnātio vt aer: nā ire ad aerē eſt gnāre. al-
terum corruptio. nam ire ad aquā eſt corrumpi. mō gnā
tio ad formaꝫ: corruptio ad mām reducunť. ℄ Sed eſt Dubitatio.
vna dubitatio. q: Ari. dixit aquā eſſe mām. aerē formaꝫ:
modo ex hoc nō videtur ſequi ꝙ aqua ſit pars aeris: cuꝫ
mā non ſit formę pars. huic Auer. ſolonē innuit: q: cum
aqua ſit compoſita ex mā ⁊ forᵃ: vtrunqꝫ dř aqua. mate
ria quidem aqua dicitur poteſtate: quatenus ex ea. ⁊ in
ea aqua ſit. forma vero actu aqua. quę rō docet mām eē
partem in potentia ipſius aquę. formā aūt totuꝫ in actu.
ſed cū pars potentia ſit vti pars totius: videť illius totīꝰ
pars eſſe ēt mā ipſa. Tunc ad ꝓpoſitū cuꝫ continens ſit
vt forma: ⁊ contentū vt mā. ⁊ materia ſit pars potentia:
forma totū: iure ipſum cōtentū ex ea parte qua eſt in po-
tentia eſt vti pars ꝯtinentis. ⁊ hic aperte ait Auer. formā
partis ⁊ formā totius eſſe ideꝫ omnino: vt humanitas ⁊
forma hoīs ſ. ſꝫ de hoc in liᵒ. deſtruᵉ. ꝺſtruᵐ. ſit dcm̄ ſatis. q̄ones de loco.
℄ Sed circa finē capli de loco quęrūt de locatōe elnto-
rum: vbi nō pua eſt ambiguitas. Auer. n. in B. 4ᵒ. ꝯ: 48. Prima.

vꝫ velle abſolute ꝙ ↄcauū ↄtinentis elnti ſit locus ↄtēti.ſ.ingt.n.ꝛ ſic in quolibet vltimo cōcauo elntoꝝ.ſ.ꝙ aq̄ mouetur ēt ad vltimuꝫ aeris:qn̄ aqua fuerit in ſuo loco ꝓprio mundi:aut in aliquo loco violenter.in quibꝰ verbis pꝫ locū aquę eſſe concauū aeris:qꝛ ad illud mouetur aqua ſi diſtet:ſiue ipſa ſit in loco nāli:ſiue ſit in loco violento.qḋ eſſe non pōt:niſi illud ↄcauū ſit locus aq̄. Pręterea ꝑ cęli ſoluens q̄ōnem Joā.grāmatici.ↄmen.8ᵒ.i ſine.ait.corpoꝝ differētiū ſpē ꝛ natura eſſe loca ſpē diuerſa.ꝓpea concludit ꝙ locus ignis eſt concauū lunę.locus aeris eſt ↄcauum ignis:ꝛ dat ſignū.qꝛ aer poſitus in concauo lunę deſcenderet ad ignem.ꝛ poſitus in cētro ſilr. Idem dicit de aqua:ꝛ alijs elntis. ❡ Amplius eodem ꝑ.ð cęlo.cōmē.17.idem ſentire vꝫ dicens.hęc deſcriptio vlis vꝫ graui ꝛ leui ſimplr.ſ.igni ꝛ terrę.ꝛ graui ꝛ leui i reſpectu.ſ.aeri ꝛ aquę.aq̄.n.grauis ē in reſpectu aeris:ꝛ leuis i reſpectu terrę.ꝛ ideo ſi eſſet in centro mūdi.ſ.in loco terrę nāli:moueretur ad ↄcauitatē aeri. Silr aer eſt grauis in reſpectu ignis:ꝛ leuis in reſpectu aquę:ꝛ ita apud ipm abſolute videꝫ vnū elntum eſſe locū alterius.idē colligi poteſt.2ᵒ.cęli.cōmen.31ᵒ.ꝛ.79.Ex alia parte ↄ̄riū vꝫ ſentire hic.cōmē.42.vbi inquit.ꝛ dixit mediū:quoniā graue non quęrit hūc finē.niſi ſm qḋ eſt medium totius:nō ſꝫ ꝙ eſt finis aquę.ꝛ ſi non:tunc terra moueretur ad aquaꝫ vbi eſſet finis eius.ſicut ferꝝ mouet ad magnetem.vbicūq; fuerit:ꝛ hoc non ſentitur de aqua.in q̄bus vbis apparet concauū vnius elnti non eſſe abſolute locum alterius.Sunt pręterea verba Ariſt.in libris metauroꝝ vbi plane locat elnta vnū per alteꝝ vt fecit in iſto 4ᵒ.idē in libro.de gnōne.idem in lib.de cęlo.vnde non parua fuit q̄ō poſterioribus.

R.ñ.iunioꝝ. ❡ Juniores ſoluentes q̄ōem hanc.ſic poſſunt hęc ↄtraria ↄſulere:qui loquendo de loco q̄ elnta oia locantur:eſt centrū vniuerſi.declarant:qꝛ tūc ſunt perfecte ipſa locata:cū centꝝ vniuerſi eſt centrum cuiuſq; coꝝ.loquendo de loco qui locat:ſic vnū elntū eſt locꝰ alterius.non abſolute.ſed vt in tali:aut tali vniuerſi poſitura:aut ſitu cōſtituiꝫ.aeris.n.vltimū non eſt locus aq̄: niſi vt in reſpectu mundi talē in ipſo poſiturā ꝫ. Addūt tamē ꝙ aliter eſt in leuibus:alr in grauibus.in leuibus eni ꝛ grauibus locus quo locanꝫ eſt centrū ꝛ concauum cęli:ſed hęc eſt drīa ꝙ ↄcauū cęli eſt magis locus:quo leuium:leuia.n.magis poſitura ꝛ ſitu habitl ad cęlū collocantur:q̄ꝫ ad centrū.grauia ↄ̄ magis ad centrū.

Quid ð pōne ꝑma. ❡ Hęc poſitio licꝫ poſſit caluniari:ꝛ defendi.nūc tranſeat.videtur tamen mihi ꝙ nō ſit ponenda multitudo abſq; neceſſitate.tot.n.loca multiplicare nō eſt peripatheticū. nec in iſto 4ᵒ vbi diligentiſſime Ap.loci definitionē amplexꝰ ē: aliuum locum inuit:q̄ꝫ ↄtinentis vltimū. ❡ Auer.aūt auctoritate auēpaceo hiſpani dixit differre recta corpora.ꝛ ſphęrica.nam recta magis locantur per extriſeca:ſphęrica magis per intrinſeca.

Propa pō. ❡ Propter ħ debes ꝑmo ſcire ꝙ locus non daꝫ oi corpori.vt recte dixit Ap.ſed oi corpori mobili.dicit.n.non.n.eſt in loco oē qḋ eſt: ſed mobile corpus.

pria ſuppō. Ex hoc ſeqꝫ ꝙ de rōne loci eſt cōtinere ꝛ terminare.ↄtinere quidē:qꝛ cōtentum eſt corpus. terminare vero:qꝛ in ipſo mobile ðſinit moueri.

ſcōa ſuppō. ❡ Scdo ðbes ſcire ꝙ elntū pōt duplr conſiderari vt corpus mobile.ꝛ vt corpus mobile ſua ꝓpria ſpē motus:ꝛ quieſcibile ſua ꝓpria q̄etis ſpē.

determiatō. Tunc dōm de mente Ariſt.ꝛ Auer. atq; Themiſtij:ꝙ loquendo de elntis vt ſunt corpora mobilia atq; quieſcibilia abſolute:ſic vnū elntū continet aliō

Prima pō. nulla alia rōne:niſi ꝓpter ſuā concauā atq; internā ſuperficiem:quę eſt formalr locus.vt.n.albū albedine eſt formaliter albū:ita ↄtinēs loco formaliter locabit:ꝛ ꝑ ↄ̄ns non niſi ſua ipſius interna ſuperficie.ꝛ ita nec rōne centri:nec rōne ↄcaui cęli:nec alia vlla rōne prorſus.

❡ Si vo loquamur de elntis vt ſunt corpora mobilia ꝛ q̄eſcibilia ꝓprio motu atq; q̄ete vbi cā ignis vt mobile ſurſum ſimplr ꝛ ibidem q̄eſcibile.aer ēt vt mobile ſurſum in reſpectu.ꝛ ibidē q̄eſcibile.aqua vt mobile deorſum i reſpectu:ꝛ ibideꝫ q̄eſcibile. terra vt mobile deorſum ſimplr ꝛ ibidē q̄eſcibile.ſic vnum elntū collocabit alteꝝ non abſolute:ſed ea rōne qua illud moueꝫ ꝛ q̄eſcit iuxta ꝓpriaꝫ nām.vbi cā ignis locabit aerem:quo aer erit in igne ſurſum in reſpectu q̄eſcens:aut motū ad ſurſuꝫ in reſpectu. aer locabit aquā ſilr.ꝛ aq̄ ſimili pacto terrā. Et qꝛ ignis non eſt ſurſuꝫ ſimplr:aut q̄eſcēs:aut motus niſi quotiēs externa ſui ſuꝑficies tāgit cęlū:ideo in cęlo ſimplr locatur.qꝛ vero aer non eſt ſurſuꝫ in reſpectu:niſi tāta intercapedine diſtet a cęlo.ideo locatur in igne tanta intercapedine ↄſtituto ad cęlū. Rurſus.qꝛ aqua non eſt ðorſuꝫ in reſpectu:aut mota:aut q̄eſcens niſi tāto interuallo ſit ↄſtituta ad centꝝ:ideo locatur in aere ſimili interuallo ↄſtituto.terra pręterea non eſt deorſum ſimplr niſi mediū grauitatis eius teneat mediū vniuerſi ſimplr. igiꝫ aqua non erit illiꝰ locus:niſi hac rōe qua terra in ea locata medium mundi teneat.

❡ Sed dices ↄ̄:qꝛ ablata terra vniuerſa a centro:aqua deſcenderet:igiꝫ centrū non eſt ratio terrę:ſed ēt aquę. Silr ablato igne a ↄcauo aer ſilr faceret.igiꝫ vnū elntum non eſt locus alterius hac ratōe. Replica.

Innuit Auer.rñſionē.2.cęli.ↄᵒ.31ᵒ.ꝛ ꝑmo cęli.ↄmē.17.illud non eſſe per nām elnti:aqua.n.deſcēdit ablata terra ne deꝫ vacuū:ꝛ qꝛ hęc eſt elntoꝝ nā grauius ſꝑ ſubſit leuiori:modo minus ↄ̄ nām eſt:vt aq̄ deſcēdat:q̄ꝫ aer:ꝛ ita tanq̄ ↄueniens nāę pſt:ꝛ tanq̄ minus ↄ̄ nām ꝓpriaꝫ aq̄ deſcenderet:ꝛ aer aſcenderet.non aūt vt ſimplr ſuę nāę ↄueniens. R.ſo.

❡ Ex ħs ſeqꝫ ↄ̄ iuniores ꝙ centꝝ nō eſt locꝰ quo grauiuꝫ.nec concauum cęli locus quo leuiuꝫ.patet: qꝛ non elntꝝ vt corpora mobilia ſunt:nec elntoꝝ vt corpora mobilia vel q̄eſcibilia tali motus: aut q̄etis ſpē:qꝛ illius ↄſtitutionis locus quo eſt reſpectus quo cōtinens grauia hꝫ ad centrū.ꝛ quo ↄtinens leuia hꝫ ad ↄcauuꝫ. non igitur eſt centrū:aut ↄcauū.ꝛ per hoc tolluntꝫ oēs ↄ̄dictiones in dictis Ariſto.ꝛ Auer.ꝛ pꝫ rñſio ad ratōes factas in ꝑncipio. ↄ̄ iunioꝝ.

❡ Scdo quęrūt vtrum vltra corpꝰ continens ꝛ reſpectū illū:opꝫ ponere vtutem aliquā qua locus ↄſeruet locatū:ꝛ quid ſit illa. vꝫ.n.ex dictis Auer.hic cōmē.48.ꝙ debeat poni:ꝛ illā vocat vnigeneitatē. grece vero dꝫ ſyggenon latine cognatio: ſiue affinitas. Amplius niſi eſſet hęc cognatio elnta in ſuis locis eēnt in cōtinua actiōe ꝛ paſſiōe. Scōa q.

❡ Ad hanc q̄ōem ſunt tres modi dicendi: vnus eſt ꝙ iſta vnigeneitas:ſiue cognatio ē forma ſubalis corporis ↄtinētis.vbi cā.forma ignis.hac.n.forma ipſe ignis ↄſeruat aerē.ꝛ pręſeruat. ↄſeruat q̄deꝫ: qm̄ ſilis illi.oē.n.ſile a ſili ↄſuatꝫ:ꝛ a ↄ̄rio corrūpitꝫ. Pręſeruat vo:qꝛ regulat q̄litates ignis hac regula vt nō corrūpāt aerē. Hęc poſitio tollit argᵐ fcm̄.nō.n.aer in ſuo loco eēt in actiōe ꝛ paſſiōe.niſi qn̄ q̄litates ignis nimis diſpropotionatę. Ampliꝰ regulā formę nō ſubeunt:vt qn̄ a ſideribus nimis ſupexcreſcerent. vificat ēt auctēꝫ auer. vt pꝫ:ꝛ iuxta hāc pōnē nihil oꝫ pōere ꝑter reſpcm̄:ꝛ corpus locās. Pma pō.

❡ Alij ꝛ fere oēs fingūt cęlū agere in hūc mūdū inferiorē lumine:motu ꝛ influxu. tūc volunt vnū elementum non locare aliud abſolute:quia elementuꝫ.ſed quia tali influxu affectum:quē habet per hoc ꝙ ad cęlū ꝛ ad centrum hac ratione conſtituitur. ꝛ tunc hi ſoluunt argumentum de actione ꝛ paſſione locati in loco.ꝛ verificant verba Auer.naꝫ licꝫ ignis ſit in parte aeri contrarius:affectus tamen cęleſti illa vi:eſt perſimilis.hi modi ſunt diſputati in libro de generationne per me anno pręScōa pō.

3ᵒ modus auer. terito.ideo nolo tantopere imorari. ⸿ Auer.autez in 3ᵒ. cęli.cōmen.23ᵒ.nihil aliud ponere videtur pręter elemētum ſiue elementi qualitates ⁊ reſpectum. Ignis enim eſt locus aeris non ratione qualitatis cōtrarię. videlicz. ſiccitatis:ſed ratione ſymbolę.vz.caliditatis.⁊ ita ignis i tali poſitura conſtitutus per qualitatem illam ſymbolā poteſt eſſe ſufficiens locus aeris. Ueruz in.2ᵒ.de cęlo cōmento.94.videt̄ addere. Propterea debes ſcire ꝙ cęlū apud ipſum ⁊ Ariſtotelez non agit in hunc mundūz niſi motu ⁊ lumine vt in libris noſtris aſtronomicis declarauimus.per motum.n.⁊ lumen calorem efficiunt: qui eſt veluti vita omnibus quę per naturaz ſunt. tunc oportet dicere ꝙ calor eſt duplex:cęleſtis.vt ille qui vehitur ad nos ⁊ lumine ⁊ motu.⁊ elementarius vt ille qui cōſequitur ſpeciem propriam elementi. hinc duplex frigiditas erit:cęleſtis vt illa:quę proficiſcitur a priuatione cauſaꝝ calefacientium cęleſtium. velutí quę eſt propter elongationem a cęli motu ⁊ lumine.Elementaria vero quę ſpeciez elementi conſequitur. Tunc dico.de mēte Auer.ꝙ vltra qualitates elementi:⁊ reſpectum.quē tenet elemētum ad vniuerſum:oportet ponere calorem cęleſtem: ⁊ frigiditatem.qua ratiōe fit vt ignis conuenientiſſime ſit in concauo lunę:quia ille ꝓpinquitate motus ⁊ luminis feruet.aer in concauo ignis conſtituto in poſitura conuenienti aeri conſtituitur.nam locus ille eſt calidus calore conuenienti aerię naturę.aqua in cōcauo aeris: quia ille locus priuatione caloris iam frigeſcit:quę frigiditas cōuenit poſiturę aquę.terra in concauo aquę:quia illud cōcauum eſt frigidum frigiditate conuenienti naturę ⁊ cōſtitutioni terrę.Quare corpus locans locat per ſymbolū tum cęleſte:tum elementarium: ⁊ per poſituram.per hęc tollitur argumentum de actione ⁊ paſſione elementi in ſuo loco.nam non eſt actio ⁊ paſſio:niſi cum regula quę eſt cęleſtis calor:aut frigiditas diſproportiōatur.Uerificatur quoqz auctoritas Auer. vt patet.de his perqui re i libris de generatione:quos anno pręterito expoſuimus. ⁊ de loco ſatis.

περὶ κενοῦ De vacuo ⸿ Eodem autem modo cenſendū eſt vt etiaz de vacuo agatur a phyſico:peride atqz de loco:ſi ſit nec ne:⁊ quo naz ſit modo: aut quid nam eſt.creditur nāqz atqz non creditur ſimiliter per ea que de ipſo putantur.quippe cum hi qui vacuū eſſe dicunt: vt locū quēdaz ⁊ vas ipſum conſtituūt.locū quidem:cum corpus id videtur habere:cuius eſt capax. vacuū vero:qū eo vacat:quaſi idem ſit ſubiecto: ⁊ vacuū ⁊ plenū ⁊ locus.ratione aūt nō idem.

⸿ Hactenus de loco:⁊ de vacuo quod gręce eſt cenon:latine quoqz inane:ꝓpōit dicer̄. Ubi te ignorare nolo me de parte hac breuibus eſſe expediturum: potius tranſlationibus contentum: potiſſimum cum pars hęc ad phyſicas diſciplinas non multū fructus afferat: eā ratiōe ꝙ tota eſt reprehenſoria. Quicquid ſit. Ariſtoteles vt ſolet proponit intentionem in genere ⁊ in ſpecie: ⁊ cauſam intentionis. ⁊ inquit.eodem autem modo cenſendum ē vt etiam de vacuo agatur a phyſico:hęc de intentione in genere:perinde atqz de loco ſi ſit nec ne:⁊ quo nam ſit modo vtrum actu aut poteſtate:aut quid nā ſit:hęc de intētione in ſpecie.cauſam deinceps affert:⁊ inquit.creditur namqz atqz nō creditur eſſe:per ſimiles rationes:quę de ipſo putantur pro ⁊ contra. Hęc de cauſa in genere:⁊ de cauſa in ſpecie inquit.quippe cū hi qui vacuū eſſe dicūt: vt locum quēdam atqz vas ipſum conſtituunt.locū q̄dē ſiue magis ad verbum plenum quidem cū corpus id videtur habere:cuius eſt capax. vacuum vero cum eo corpore vacat:quaſi idem ſit ſubiecto ⁊ vacuum ⁊ plenuz ⁊ locus.ratione autem non idem. Hęc de cauſa in ſpecie.

⸿ Auerroes autem cūz plerūqz laboret fruſtra quo ad ea quę circa litteram ponderat:eſt omnino ſinendus:cū tranſlationes eius ſint penitus erronee vt ipſemet in.3ᵒ. de cęlo inquit. que auer.cōmen.50. ⸿ Ego.n.non ſum cum eis:qui contēdūt Auerroē omne Ariſtotelis verbū recte interpretaſſe. Quid ó auē. quí eniz gręcos Ariſtotelis codices legerit:dyudicabit:quātum hi delirant.⁊ vt breuibus ſatiſfaciam ⁊ conſulā vos nullam aut paucam fidem afferatis ſibi circa verborum interpretationez.quia vero nōnulla gręcoꝝ fragmenta collegit:nec nō animo atqz furore genitus eſt peripatheticus:in digreſſionibus vbi ſua ſponte loquitur : non eſt ſinendus.excitat.n.⁊ complet multa pręclara in naturalibus ⁊ alyis ſcientyis. ⸿ Hic igitur ob malas trāſlationes cogitur dicere quęſtionē quid eſſe priorem quęſtiōe an res ſit:⁊ hoc loquendo de quęſtione quid nominis.nititur ad hoc propterea:quia in tranſlationibus:ꝗs habebat quid ſit vacuum pręponebatur. Expō auer. ⸿ Sed bonus vir errat. Error auer. Ariſtoteles enim quęſtiones ſiue quęſita quę gręce ſunt Zetumena vult eſſe ęqualia numero ſcibilib⁹ ita vt omnis quęſtio ſit deinceps per demōſtrationem: aut alium quęmuis ſyllogiſmuz concluſio. at quid nominis nemo reponet inter ſcibilia:atqz concluſiones:cum inſtitutione potius habeatur:magis aūt Ar.eā vocat pręcognitionē.quā ob rem iuniores qui ſuper his libris dilatant:laborant fruſtra. Melius igitur ſuo.(vt ſolet.) furore textum corrigit.

⸿ Conſiderationez vero incipiamus opus ē: ⁊ ab his que ſumūt hi qui vacuū eſſe aſſerūt: ⁊ ab his etiam que dicūt hi qui negant ipſum eſſe: ⁊ tertio cōmunibus opinionibus de ipſis ſumptis.

⸿ Hactenus de intentione:deqꝫ cauſa intentiōis: nunc q̄ ordine proficiſcendum ſit:ſubiecit:⁊ inquit. cōſiderationem vero incipiamus opus eſt: ⁊ ab his quę ſumūt hi qui vacuū eſſe aſſerunt. ⁊ ab his ēt quę dicunt hi qui negant ipſum eſſe. ⁊ 3ᵒ.cōibus opiniōibus hincinde de ipſis quę dixerunt antiqui ſumptis: ꝓficiſcemur circa quęſita noſtra.hęc de ordine.

⸿ Qui igitur non eſſe oſtendere tentant: non id refellūt:quod homines vacuū nuncupare volūt:ſed quod errantes aſſerunt. velut anaxagoras: ⁊ qui hac refellunt via: nam aerem aliquid eſſe demonſtrant vtres ipſos torquētes:aerem quoqz quaſi validuz oſtendentes: ipſumqz in clepſydris includentes: at homines vacuū ſpaciū eſſe volunt: in quo nullum ſenſile corpus eſt:qui quidem omne ens corpus eſſe arbitrantes:id eſſe vacuum aſſerunt: in quo nullū prorſus eſt corpus:ita vt plenuz aere etiam vacuū eſſe contendant. non igitur aerem eſſe quicquam eos oſtendere oportet: ſed ſpaciū nihil eſſe preter corpora: aut ſeparabile:aut actu exiſtens:quod quidem omne corpus ſeiungit:quaſi non ſit continuū. quē

admodum Democritus ⁊ leucippus pleſq; alij naturaliū ſentiūt. Aut ſi quid extra corp⁹ totius vniuerſi ponitur. Hi igitur ad ꝓpoſitū non refellūt problema.

℄ Proſequitur: ⁊ incipit examinare primo poſitiones eorum: qui refellunt vacuū. ⁊ ſimul eoꝝ narrat poſitōes: ⁊ errorem eoꝝ. igitur poſitio eſt ꝙ vacuū nihil ſit. error vero: qꝛ approbantes vacuū non eſſe: non reprobant directe vacui poſitionem. ſed indirecte. illi. n. qui aſſerebāt vacuum eſſe: argumento probabāt: quia aer eſt: ⁊ aer vacuum quid eſt: cum non ſit corpus ſenſile. at iſti nitunẗ oſtendere vacuū eſſe ſignis ⁊ experientijs: ⁊ tūc credūt habere vacuū non eſſe. cum ipſe aer ſit quid ſenſile vt p vtres ⁊ cętera inſtrumenta quibus aer percipitur arguebant. Quare hi non ad poſitionem: ſed ad argumentum poſitionis arguunt. Propterea concludit. Nō igitur aerem eſſe quicquā oſtendere oportet. ſed ſpaciū nihil eſſe preter corpora ſenſilia: nihil dico. aut ſeparabile: aut actu exiſtens: quod quidem omne corpus penetrando ſeiungit ⁊ diuidit quaſi non ſit continuū: vt Democrit⁹ ⁊ leucippus ⁊ naturales ſenſere. Aut debebat cōfutare ipſum vacuum extra mundū: ſi quid extra corpus totius mundi pōitur. Iſti igitur ad propoſitum non ſoluūt problema. Hic ē error: ⁊ hęc poſitio. ℄ Debes ſcire ꝙ poſitio

Declaratio lre. horum eſt vacuum nihil eſſe. error vero ꝯſiſtit in tribus. primo errant: quia enituntur probare aerē eſſe aliquid: quo quidem conceſſo adhuc queſtio reſtat an ſit vacuū vel ne. ℄ Secūdo errant: qꝛ contradicunt non pōni: ſed argumento poſitionis. modo perfecta ꝯtradictio eſt ad poſitionem: ⁊ ad argumentum poſitionis. ℄ Tertio errant: quia ſpeciatim non refellunt vacuum imbibitū corporibus per penetrationē: nec vacuum extrorſus a mundo. ⁊ ſic hi oīno errant. ℄ Auerroes vero probat ex lra

Que auer. ꝯnē ſh. duobus ſignis aerem eſſe. primo per vtres inflatos aere: qui reſiſtunt comprimēti: modo niſi aer aliquid eēt: vtres non reſiſterent. Secundo per exemplū de eo iſtrumēto quod clepſydra grece eſt: quod Auerroes cataploram appellat: patet. n. per eiuſmodi inſtrumentum aliqd eſſe aerem: nam niſi ſubintret in ipſū aer: aqua per fundum nunq̃ deſcendet. Ulterius dicit ꝙ vacuū ⁊ corpus mathematicum non differūt: quia vtrūq; eſt trina dimēſio abſtracta a mā. hęc ex cōmento.

℄ Qui vero ipſum eſſe magis aſſerunt: ipſū quidem vnū eſſe dicunt: argumento ꝙ mot⁹ in loco non erit: videlicꝫ latio ⁊ auctio. nō. n. eiuſmodi motus eſſe videtur niſi ſit vacuū. plenum enim ſuſcipere non poteſt. Quod ſi ſuſcipiet: fuerintq; duo corpora in eodē: poterſt ⁊ quotquot volueris corpora ſimul eē. cauſa enim differentie cur non erit vt dictum eſt: reddi non poteſt. quod ſi hoc continget: poterit etiā minimū ſuſcipere maximū. multa enim modica ſunt vnū ſatis: quo fit vt ſi mlta equalia in eodem eſſe poſſunt: etiam mlta inequalia in eodem ſint.

℄ Nunc narrat poſitionem eorum qui aſſerunt vacuū eſſe: ⁊ argumentum eorum: ⁊ breuiter vacuum cōcedunt eſſe propter motum localem vt lationem ⁊ auctionem. Nam vel quod mouetur in loco: mouetur in pleno. aut in vacuo. ſi in vacuo: habetur intentum: ſi in pleno. tunc duo corpora erunt in eodem: ⁊ ſi duo corpora erūt in eodem: etiam ſimili ratione tot quot vis. cum cauſa reddi non poſſit quare duo: ⁊ nō plura. ⁊ ſi plura: poterit minimum vt minimus locus ſuſcipere maximum. multa. n. modica ſunt vnum ſatis: quare ſi poteſt recipere mlta parua: poteſt recipere vnum maximum ex illis paruis confectum. ⁊ ita multa ęqualia ⁊ inęqualia eſſe poterunt in eodem: quę cū ſint abſurda: oportet concedere quod mouetur in loco: non in pleno: ſed vacuo moueri. hęc eſt poſitio: ⁊ cauſa poſitionis. ℄ Debes ſcire ꝙ ideo cauſa differentię aſſignari non poteſt: quia duo corpora hac rōe ſunt in eodem loco: quia dimenſiones vnius penetrāt dimenſiones alterius: modo qua ratione dimenſiōes vni⁹ poſſunt penetrare dimenſiones alterius: eadem ratione dimenſiones infinitorum: ⁊ ęqualiū: ⁊ inęqualiū: ⁊ ſic ꝑſpicua eſt vis rationis. Ois ris ariſto.

℄ Quibus quidem profecto etiam melliſſus oſtendit vniuerſum eſſe imobile. Nam ſi qd mouetur neceſſario vacuū eſſe inquit. At vacuū inter entia non eſt. vno igitur mō vacuū eſſe aliquid: ſic oſtendūt.

℄ Obiter quoq; quid per ratiōes has ſyllogizauerit melliſſus: addit: ⁊ inquit quibus quidem profecto etiā melliſſus oſtendit vniuerſum eſſe imobile. nam ſi quid mouetur: neceſſario vacuum eſſe inquit. vt deduximus. At vacuum inter entia non eſt. hęc igitur de poſitiōe ponētium vacuū dicta ſatis. ℄ Debes ſcire. ꝙ Melliſſus cōcedit conſequentiam. videlicꝫ. ſi motus eſt: vacuum eſt: ⁊ non ponit antecedens: vt ponat cōſequens: ſed d̄ſtruit conſequens: ⁊ infert deſtructionē antecedentis. ꝓpterea hꝫ poſitio eſt obiter dicta: ⁊ non ꝑncipalr.

℄ Alio vero: quia nōnulla corpora comprimi atq; ſubire videnẗ: quod videri liquet: cū dolia vna cū vtribus ipſis: vt inquiūt vinū ſuſcipiunt: quaſi corpus quod comprimiẗ: ea vacua que inſunt: p̄cingrediatur.

℄ Secunda ratio accipitur a corporum condēſatione: nā videmus dolia ſuſcipere vinum ſine vtre: ⁊ vinum cū vtre: maxime ſi vter ſit ꝑtenuis. Hoc autē ſaluari non poteſt: niſi condenſato vino: condenſatio autem fieri nō poteſt: niſi partes plenę vini ſubingrediantur partes vacuas eiuſdem. igitur conceſſa condenſatione: vacuum eē oportet. ℄ Unde ſyllogiſmus eſſe poteſt: ſi quid condēſatur: aut condenſatur per hoc ꝙ partes plenę ingrediātur vacuas: aut quia plenę ingrediūtur plenas: aut quia vacuę ingrediuntur vacuas: ſi quia vacuę vacuas ingrediantur: habetur vacuū: licꝫ hoc non dicerent. non quia plenę ingrediantur plenas: quia tunc vt prius penetratio eſſet. reſtat condenſationem fieri: qꝛ plenę intrāt vacuas. ⁊ ita vacuum erit. Syllm.

℄ Praeterea auctio quoq; per vacuū fieri cūctis apparet: nam alimentū quidem corp⁹ eſt: at duo corpora eſſe ſimul non poſſunt.

℄ Tertio idem perſuadent argumēto ſumpto ab auctione: quia auctio fieri nō poteſt niſi i eo quod augetur adſint meatus quidam: qui grece pori dicuntur: in quibus alimentum penetret: quare ſi auctio eſt: vacuum eē etiā oportet. ℄ Auerroes autem facit epylogum rationum: ⁊ vult ꝙ ſint tres: quibus probatur vacuum eſſe corporibus inſitū: prima quidem ſumitur ex parte lationis: ℄ Secunda ex parte condenſationis ⁊ rarefactionis. ℄ Tertia ex parte auctionis. hę vero tres reducunt ad que auct. ꝯmen. ſ.

hoc impoſſibile q nisi vacuum ſit:plura corpora per penetrationem erunt in eodem. ratio vero illa quę ab vtribus ſumebatur erat quidem particularis: ſed reducebatur ad illam: quę ex parte condenſationis procedebat. hęc ex Auerroe.

¶ Aſtipulantur etiã huic per id quod de cinere fertur: qui tantũdem aque excipit: quãtum vas ipſum vacuum excepiſſet.

¶ Nunc probat idem ſigno quodam famoſo apud veteres: erat enim conceſſum vas plenum cinere tantum aquę excipere: quãtum excepiſſet ſine cinere. quę apparentia ſaluari non poteſt: niſi poſito vacuo. in cineribus: in quo aquę multitudo eſſet repoſita. (que auer. cõmẽ.56.) ¶ Auerro. vo hãc obſeruationem non concedit omnino: ſed aſſerit ſe nõ eẽ expertum: ſed quicquid ſit: enititur ſaluare apparentiaz (R ſio ad appãtiaz.) ɔcedẽdo cinerem eſſe poroſum: atq; intra ſe meatus habere: qui quidem non vacui ſunt: ſed aere pleni: at cuz aq̃ in cinerem proijcitur: aer ille corrumpitur: ⁊ in eius locũ aqua intrat: cum cuius corruptione etiã aquę nõnullę partes a cineris caliditate corrumpuntur: quod quidem verum eſt: nam ſi deinceps cinis ipſe exprimeretur: non tãtum aquę colligeretur: quãtum in eo proiectum erat: cineris etiaz partes partenues a frigiditate aquę corrumpuntur: quod eo ſigno habetur. quia ſi cinis ille humefactus exſiccaretur: non reperitur tãtus: quãtus erat ante eius humefactionem. Saluatur igitur hęc apparẽtia propterea tres corruptiones: aeris. vz. incluſi in cinere: partium aquę ingredientis: ⁊ partium cineris ſubtilium. Ex cõmento hęc colligi poſſunt.

¶ Pythagorei quoq; vacuũ eſſe affirmant: ipſumq; inſpirari a mũdo de illo infinito habitu extero: quaſi ipſe reſpiret: eſſeq; vacuuz id q̃d naturas ipſas diſtinguit: ac ſi vacuũ ſit earũ rerũ ſeparatio atq; diſtinctio: que ſerie habentur. atq; hoc eſſe primuz in numeris: quippe cũ vacuũ ipſum rerũ naz diſtinguat. ea igit̃ q̃bus aliũ eſſe aliũ nõ eſſe vacuũ arbitrãtur: talia ⁊ tot fere ſunt.

¶ Nunc vero quę pythagorei de vacuo ſenſerit: narrat: ⁊ argumentuz poſitionis. Pythagorei itaq; vacuuz aſſerunt: ⁊ ipſum aſſerendo ſic deſcribunt. vacuuz eſt rerũ quę ſerie atq; in ordine habentur ſeparatio ⁊ diſtinctio: primoq; in numeris rerum receptum. deinde per numeros in rebus quę numeris conſtant: diſſeminatum. mouentur autem hoc argumento. quia vacuum ipſum rerũ naturas diſtinguit. Modus autem ⁊ color: quo vacuuz vectuz eſt ad nos apud pythagoreos hic eſt: q mundus ſit animal magnũ: extra quod ẽ ſpiritus atq; halitus infinitus: quẽ vacuum faciunt: ⁊ quoniaz animal reſpirat: mundum de habitu illo infinito intra ſe ĩſpiraſſe ferũt. quem halitum vacuum appellant. Hęc pythagorei.

(Que eſt textus cõmẽ.57.) ¶ Auer. vero vult Ariſtotelem recitaſſe poſitionẽ pythagoreorum vt ponat vltimam rationem: quę ſic componitur. ſi vacuum non eſt: rerum diſtinctio non erit. at rerum diſtinctio eſt: vacuum igitur eſt. Aut ſic. Si reruz diſtinctio eſt: vacuum eſt. At rerum diſtinctio eſt. igitur vacuum eſt. (Confuta.) ¶ Sed hęc expoſitio non facit ad v̾ba Ariſtotelis. Ariſtoteles. n. poſitionẽ narrat pythagoreoruz: ⁊ propter poſitionẽ narrat illorũ rationem: ⁊ coloreʒ: vt patet leuiter v̾ba intelligenti. (Quid per pythagor.) ¶ Sed quoniã pythagoras plerũq; allegorice loquitur vt hermippus auctor ẽ: quę ipſe voluit dicere interpretemur more Simplicij peripathetici: qui veterũ fuit ſũmus interpres. Pythagoras igitur vacuum illud exterum: quod pneuma: hoc eſt ſpiritum ſiue halitum vocat infinitum: in deũ ipſum e mã omnĩ ſeparatum retulit. hunc. n. extra munduz eſſe concedit: quatenus eſt. ⁊ non ſm mundi ipſius conditionẽ: ſi q̃dẽ huius mundi cõditio ſit cõtinua ſemper variatio. at ſpiritus ille primus omnis eſt variationis expers. Hũc preterea. vt in. 3°. huius diximus infinitum vocat: eo q2 nulla alligatus eſt materię portione. Vacuũ vero imbibitũ corporibus formas rerum vocat: q̃bus res ipſe differũt: ⁊ diſtinguuntur: atq; in ordine collocantur. has quoq; mundum e deo inſpiraſſe allegorizat: quatenus ⁊ eſſe ⁊ mundi anima: ſiue rerum formę: atq; animaliũ vitę cũctę a deo ſunt: eq; ipſo pendent: ⁊ in moles reruz vt in vaſcula iſufflantur ab eo. dicitur igitur deus vacuum: q̃tenus omni vacat corpore ⁊ mole: nec imbibitur in aliq̃ vt illius propria forma. Dicũtur vero reruz ſiue anime ſiue formę vacua imbibita: quaten⁹ ipſę ſuapte natura ſine corpore ſunt: at q2 ſunt in corpore ĩbibite videntur. q̃bus omnibus facile ẽ verificare omnia quę Ariſtoteles narrat de pythagoreis. Qua ratione euenit vt Ariſtoteles non contra ſenſu: ſed ɔ verba male ſonãtia iſurgat.

¶ Atvtro nã modo res ſe ſe habeat: operepreciũ eſt accipiamus quid nam ipſum nomẽ ſignificet. videtur itaq; vacuuz locus eſſe: in quo nihil eſt: eo videlicz. argumento q omne ens corpus eſſe arbitrãtur: at cũ omne corp⁹ ſit i loco: vacuũ locus erit: in quo nullũ corp⁹ eſt. Quare ſi alicubi nõ eſt corpus: ibidez vacuum eſſe arbitrantur. Rurſus ẽt omne corpus tactile eſſe ɔtendũt. tale vero q̃d aut grauitatem aut leuitatẽ habet: euenit igit̃ ex ſyllogiſmo id eſſe vacuũ in quo non eſt graue quicquam aut leue. Hec igitur vt diximus ex ſyllogiſmo emergunt.

¶ Vult nũc q̃õnem perſoluere. ⁊ quia ante omnem quęſtionem cõmunis pręcognitio eſt quid nomẽ ſignificet: anteq̃ȝ quęſtiones exſoluat: quid hoc nomen vacuuz: q̃d gręce eſt cenon: ſignificet: expõit. Ubi debes ſcire q antiqui arbitrabantur ens ⁊ corpus conuerti. ita vt omne ens ſit corp⁹: ⁊ oẽ corp⁹ ſit ens. vlteri⁹ q oẽ corp⁹ ſit tactile: quia q̃titaz illã eſſentiã: q̃ eſt alteri⁹ nãę nõ cognuerũt. ¶ Ex his dederunt duas nominis vacui deſcriptiones. Alteram primam ⁊ quaſi immediataz. Alteram ſecũdã quaſi per ſyllogiſmum. ¶ Prima quidem eſt: q vacuũ ſit id in quo nihil eſt. ſequitur quidem hęc ex primo aſſumpto: naz cũ omne corpus ſit ens: ⁊ ecõtra omne ens ſit corpus: ſequitur vbi nõ eſt corpus: ibi nihil eſſe. ⁊ ita ſi vacuum eſt: quod corpore vacat: vacuũ erit id in quo nihil eſt. hęc eſt prima. Secunda vero ſequitur ex ſecundo aſſumpto per ſyllogiſmum: nam ſi omne corpus eſt tactile. ⁊ omne tactile eſt graue aut leue. ⁊ vacuuz eſt q̃d vacat corpore: erit etiam quod vacat tactili. ⁊ ita q̃d vacat graui ⁊ leui. erit igitur vacuum id in quo non eſt graue quicquam: neq; leue. hęc eſt ſecunda per ſyllogiſmuz quaſi e p deducta ad vltimum. Quid igitur vacuũ ſignificat: per has ab antiquis nunc patet. verba vero tranſlatione perſpicua ſunt.

¶ Sed cũ abſurdũ ſit punctũ vacuũ eſſe: locũ iccirco eſſe oportebit: ĩ quo corporis tactilis ſpaciũ continebitur.

¶ Dicta deſcriptio poteſt vno modo itelligi ſic: ꝙ vacuū ſit id in quo nihil eſt. ⁊ hęc eſt falſa: nam tunc punct⁹ vacuum erit: q: in eo nihil eſt. Alio modo ꝙ vacuū ſit loc⁹ in quo non eſt corpus tactile: ſed aptū natū eſt eſſe. ⁊ hoc modo vult illam definitionem eſſe veram: q: ſic vacuū erit ſpaciū: qđ corpore tactili vacat: vt diximus. ¶ Aliud
[que auer. cō men. 57.] ſione dignum vt ex Auer. colligitur: ꝙ hęc relatiua id: illud ⁊ eiuſmodi ſunt quaſi tranſcendentia: ideo cum dico vacuum eſt id in quo nihil eſt: ſenſus erit vniuerſalis: q̄tenus pronomen id eſt tranſcendens. ⁊ propterea ſequitur punctum eſſe vacuum. at ſi dicatur vacuū eſt ſpaciū ſiue locus in quo nihil eſt: cū locus ſit terminus prędicamentalis determinatā naturā ſignificans: non ſequitur punctū eſſe vacuum. hęc ex cōmen.

¶ Uerum cū vacuū vno modo id dici videatur: quod non eſt plenū eo corpore quod tactu ſenſile eſt. Et id quod tactu ſenſile eſt grauitatem habet aut leuitatem: propterea etiā dubitabit quiſpiam quid nam aſſerent ſi ſpacium ipſum colorem habet aut ſonum: vtrū vacuum vel ne. An perſpicuum eſt id vacuū eſſe ſi corpus tactile ſuſcipere poſſit. Si vero non: id vacuum non eſſe.

¶ Mouet quęſtionē circa dictas deſcriptiones. ⁊ p̄mo reſumit duo quę d̄clarata ſunt: ⁊ inquit. veꝝ cum vacuū vno modo id dici videt̄: qđ non eſt plenū eo corpore qđ tactu ſenſile eſt. ⁊ id qđ tactu ſenſile eſt grauitatē habet aut leuitatē: hinc ↄcludit qōnem dicens ppēa etiam dubitabit quiſpiam quid nā aſſerent: ſi ſpacium ipſum qđ diximus eſſe vacuū colorem hēat aut ſonum: vtꝝ vacuū ſit vel ne. eſt igitur dubitatio vtꝝ dato vacuo ſiue extra cęlū ſiue itra cęlū: ⁊ in illo poſito colore aut ſono: aut accidente alio quouis: tale adhuc ſit dicēdū vacuum. R̄ſidet Ariſtoteles. ⁊ inquit. an perſpicuū eſt id vacuum eſſe in quo color: aut ſonus intelligitur: ſi corpus tactile ſuſcipere poſſit. Si vero non poſſit ſuſcipere corpus tactile. id vacuū non eſſe. ⁊ ita ſi in vacuo qđ ponunt extra cęlum ſit color: eſt dōm eſſe vacuū modo poſſit corpus ſuſcipere. quia ratio vacui eſt: q: vacat corpore: ⁊ non accidente. ¶ Sed dubitari poteſt: quia videt̄ Ariſtoteles iplicare: ponit. n. accidens vt colorem ⁊ ſonum abſq; ſubiecto:
[Prīa dubi.] qđ eſt impoſſ̄e: eius. n. eſſe eſt ineē. ¶ R̄ndēt nōnulli cu
[Prīa rñ. cu callatoꝝ.] callatꝭ quoꝝ ſtudium eſt dūtaxat metaphiſicū: eē geminam īhęrentiam. actualē: ⁊ aptitudinalē. modo volūt accidens non eſſe ab inhęrentia actuali dictū: ſed aptitudinali: q̄tenus hęc eſt aut ratio aut paſſio propria accidentis. propterea poteſt intelligi accidens ⁊ actu nō in ſubiecto aliquo. Immo aſſerunt niſi ſic eſſet: non poſſe dubitationem Ariſtotelis eē coloratā. ¶ Sed hęc poſitio nō
[Analiū pō cucallatoꝝ.] eſt peripathetica: nam Auerro. infra ↄmē. 60. infert ſi dimenſio ⁊ prędicamentū quātitatis eſſet ſeparatum: tūc eſſet ſubſtantia ſeparata: quę ↄrīa nulla eēt: niſi accidēs dicatur ab actu inhęrendo: ⁊ ſubſtantia ab actu ſine alio exiſtendo. Amplius peripathetici volunt id eſſe impoſſibile qđ non ſubeſt alicui potentię naturali. vnde ſi accidens poſſit eſſe actu ſine ſubiecto: id erit aut per potētiā dei: aut per potentiā naturalē agentis. non quidē p illā dei: q: apud peripatheticos deus nihil agit imediate ad extra: etiam ſm̄ ipſos. neq; per potentiā naturalē alicui⁹ agentis: vt omnes tenent. iccirco accidens actu impoſſibile eſt eſſe ſine ſubiecto. Catholice vero ſentiendo tenemus accidens poſſe eſſe actu ſine ſubiecto: ⁊ deū ſupplere vicem illius. ¶ Aliter igitur colligitur ab Auerro. ꝙ [alia rñſo auer cō men. 54.]
Ariſtoteles loquitur more antiquoꝝ: qui aerem vacuū eſſe fatebantur: eo q: aufugit viſum ⁊ tactum: propterea quęrit vtrum ſi in aere ponatur ſonus aut color: vt de facto poni poteſt: talis aer ſit vacuū apud antiquos. qua ratione nō eſt in dubitatiōe cōtradictio.

¶ Alio vero modo id in quo non eſt hoc aliquid: neq; ſubſtantia corporea vlla: quocirca quidam corporum materiam vacuum eē dixerunt: qui quidem ⁊ locum hoc idē aſſerūt eſſe. Sed non recte dicunt: materia namq; e corporibus ipſis non eſt ſeparabilis: vacuū vero vt ſeparabile quęrunt.

¶ Tertia vacui deſcriptio eſt platonica: ⁊ hanc ponit dicens. alio vero modo id in quo non eſt hoc aliquid: neq; ſubſtantia corporea vlla: ⁊ tunc ex hac deſcriptione quid Platonici ſenſerunt: infert. ⁊ inquit: quocirca quidā corporum materiam vacuū eſſe dixerunt: qui quidem ⁊ locum hoc idē aſſerūt eſſe. vt in tractatu de loco dcm̄ fuit ſatis. ¶ Quo vero ad verba attinet. Ariſtoteles per hoc [Quo ad vba.]
aliquid formam ſenſilem intelligit. ⁊ per ſubſtātiā corpoream: compoſitū. propterea māam vacuum appellant: quatenus ipſa ⁊ a formis: ⁊ a corporibus ſeparabilis eſt: non quidem re: vt addunt Auer. ⁊ Themiſtius: ſed definitiōe. At vacuum ⁊ definitione ⁊ re ſeparabile eſt a corporibus. ⁊ in hoc vacuum ⁊ materia differunt. propterea confutat platonem. ⁊ inquit. ſed non recte dicunt: materia nāq; e corporibus ipſis nō eſt ſeparabilis: niſi definitione. Uacuum vero vt ſeparabile re ⁊ definitione quęrunt. ⁊ ſic non recte ſentiunt.

¶ Quoniam autem ⁊ de loco pertractatum eſt: vacuum quoq; ſi eſt: locum eſſe neceſſe eſt: quod corpore vacat. ⁊ locus quo nā modo ſit vel non ſit: dictum ſit: perſpicuum hoc pacto vacuum ſiue ſeparatum ſiue inſeparabile non eſſe: nam vacuū non corpus: ſ; corporis ſpacium volunt eſſe.

¶ Debes ſcire ꝙ rationem loci dupl'r nacti ſunt veteres vno modo a terminando: ⁊ ſic locū d̄ſcripſit Ariſtoteles ꝙ ſit vltimus terminus corporis continentis. ⁊ ſub hac deſcriptione locus eſt in rerū natura. Alio modo ab ęq̄litate: quia ſit ęquale corpori contento. ⁊ ſic dixerunt locum eſſe ſpacium penetrans in corpus contentum p ſingulas illius partes. ⁊ ſub iſta ratione a rebus ipſis locus ablatus eſt. ¶ Ex his concludit quo nam modo vacuū ſit: ⁊ quo nā modo non ſit. ⁊ vult vacuū ideo nō eſſe: q: eſſe nō poteſt niſi ea ratione qua locus eſt ſpacium penetrans. at locus hoc modo non eſt. propterea nec ſpaciū: nec vacuum. inquit quoniā aūt ⁊ de loco pertractatū eſt: vacuū quoq; ſi eſt: locum eſſe neceſſe eſt: qđ corpore vacat: ex ea. vz. parte qua locus eſt ſpaciū penetrans. ⁊ loc⁹ quo nam modo ſit vel non ſit: dictum eſt: q: locus eſt ratione qua terminus. ⁊ non eſt rōne qua ſpaciū: pſpicuū hoc pacto vacuū ſiue ſeparatū ſiue inſeparabile eſſe: nā vacuum nō corpus: ſed corporis ſpaciū volūt eſſe. ⁊ quia locus ratione qua ſpaciū nihil eſt. ideo vacuū hac eadē ratione etiam nihil erit. quoniā ſi ſit: non niſi hac ratiōe eſſe poteſt. ¶ Auerro. vero in cōmē. vult ꝙ vera vacui [q̄ auer. cō men. 60.]
quid noīs deſcriptio ſit hęc: vacuum eſt dimēſio ſeparata a corporibus apta ſuſcipere corpus. Et tunc probat ꝙ vacuū ſub hac ratione nihil ſit: hoc eſt ꝙ nulla dimēſio

ſit ſeperata ſm̃ eſſe a corporibus: p̄mo q2 illud qđ inueniť ꝑ ſe ⁊ p̄ciſuz ab alijs eſt corpus. at dimēſio nō eſt corpus: ſed in corpore inuenta. dico ꝙ dimenſio non ſit corpus ſubſtātificū: ſed pōt dici corpus quātitatiuū. Scđo arguit: q2 ſi dimēſio eſſet ꝑ ſe: tūc p̄dicamentū quātitatis eſſet ſeperatū. ⁊ vlterius eſſet ſubſtātia ſeperata: q2 vt dicebamus ſubſtātia ⁊ accñs dr̄nt apud peripateticos: q2 ſubs actu in ſubiecto nō eſt. accidens vero actu in ſubiecto: q̄ rō docet accñs eſſe ſubaz. vbi actu eēt ſine ſubiecto. hec vero diximus ſuperius. ¶ Sed dices. quare accñs actu eſſe nō pōt ſine ſubiecto. ¶ R̃ndeť ꝑ Auerroez p̄mo celi. cōmēto. 124. ꝙ poſſibile eſt duplex. ex parte materie: qđ poſſibile ab intrinſeco dr̄. ex parte agentis: qđ poſſibile dr̄ ab extrinſeco. ⁊ hec vult ꝯuerti: nam oē poſſibile ab intrinſeco eſt poſſibile ab extrinſeco ⁊ econtra: tūc eſt regula ſcđi topicoꝝ. ꝙ in ꝯuertibilibus valet econtrarie in ipſo: vt ſi eſt hō: eſt riſibile: ſequiť. nō eſt homo: nō eſt riſibile. hic pꝫ cā q̄ōnis: cū enim accñs eſſe nō poſſit ſine ſubiecto: potentia ab extrinſeco hoc eſt ex parte agentis: cū nullū agens id agere poſſit: nec particulare: nec vl̃e. vt diximus: erit ēt impoſſibile ex parte intrinſeca accñs eſſe ſine ſubō. Hec dicerēt peripatetici. Catholici vō alio p̄ncipio moti alr̄ dixerūt. Sꝫ de his hactenus.

Dubita.
Solutio

¶ Quocirca ⁊ vacuū viſuz eſt eſſe quicquā: q2 ⁊ locus: ⁊ ꝓpter eadem profecto. motus enim qui iam ꝑ locum fit: ⁊ opinioni coꝝ cōuenit qui locum eſſe quicquaz preter corpora: quae locū ſubeūt: contendūt: ⁊ coꝝ qui vacuū profitentur. Motus namqꝫ cām vacuū ſic eſſe arbitranť: vt in eo corpora moueanť. hoc aūt erit tale: q̄lem locū aſſerūt qdam eſſe.

¶ Nūc quo argumēto vacuū ipſuz veteres nacti fuerint: docet. Ubi debes ſcire vt in tractatu diximus de loco: ꝙ locū fecit ſcire motus que latio eſt. veluti generatio fecit ſcire mām̃z. Antiqui itaqꝫ vt ꝑ motū cognouerūt locuz ſic ꝑ motuz nāciſcebanť vacuū. nā vt ſine loco non fit motus: ſic ſine vacuo fieri nō pōt. inquit. quocirca: ⁊ vacuū viſum eſt eſſe qcquā: q2 ⁊ locus viſus eſt qcquam: ⁊ propter eadez: vt ꝓpter motū. Cuius cāz ſubſcribit dicens: motus enim qui iam ꝑ locū fit: q̄ grece eſt phora: latine latio: ⁊ opinioni coꝝ cōuenit: qui locū eſſe quicquā p̄ter corpora q̄ locū ſubeunt: ꝯtendūt: vt peripatetici: qui aiūt eſſe locū vltimū corporis ambientis: ⁊ extrinſecū qd: ⁊ opinioni coꝝ: qui vacuū ꝓfitenť. nam vacuz ſic motus cām eſſe arbitranť vt in eo corpora moueanť. hoc autez erit tale ⁊ ꝑ talem rōnem: qualez ⁊ ꝑ q̄lem rōnem qdaz aſſerunt locū eſſe. vt eniz locus acceptus eſt latiōe: ſic vacuum tranſlatione capiebať ab antiqs. quare vna ac eadem rōne de vacuo vt de loco veteres ſenſere. ¶ Argumentū igiť quo vacuū cōprobarūt: hoc eſt. Auerroes vero vr̄ velle ꝙ p̄ma pō dicit duo vera: vt ꝙ locus ſit: ⁊ ſit ꝓpter motū ſiue lationē. ſcđa vero dicit duo falſa vt ꝙ ſit vacuū: ⁊ ꝙ vacuū ſit ꝓpter motū. ¶ Debes ſcire vt notus expoſitor ingt. ꝙ latio eſt ꝓpter locū: ſiue ꝓpter vacuū vti ꝓpter finē: ſiue terminū ad quē. at locus ſiue vacuum eſt ꝓpter motū vti ꝓpter principiū cognitionis.

Que mo-
ues p̄n-
o. 6l.

Que no-
tus expo-
ſitor

¶ At vero nulla nos prorſus vrget neceſſitas dicere vacuū eſſe: ſi ſit motus. vacuū namqꝫ nō oīno cuiuſlibet motus cā exiſtit: quocirca res haec etiaz meliſſum latuit. poteſt enim alterari ⁊ plenum.

¶ Nunc pōnes has refellere incipit: ⁊ primo confutat argumētū: qđ nūc factū eſt: negādo primo ꝯñaz: q2 non valet. motus eſt. igiť vacuū ē: p̄mo q2 de oī motu nō tenet: nā vacuū nō cuiuſuis motus cā eſſe vr̄: quia pōt alterari non vacuum vt plenū: vt oēs ſentiūt: qđ quidem ipſum etiā meliſſuz latuit. igiť ꝯña nō valet p̄mo de oī motu.

¶ Deinceps neqꝫ eius motus: q per locū fit. Poſſunt enim corpora mutuo ſibi cedere: etiā ſi nullū ſit ſpatiū ſeperabile praeter corpora quae moueńť: qđ quidem in continuoꝝ ſicut ⁊ in humidoꝝ conuerſionibus conſtat.

¶ Secundo oſtendit vacuū nō eſſe cāz motus localis ⁊ ſoluit ꝑ ordinē oēs rōnes ponētium vacuū. ⁊ inquit. deinceps neqꝫ eius motus: qui ꝑ locū fit: vacuū ipſuz cā eſt. cuius cām ſubdit dicens: poſſunt eniz corpa mutuo ſibi cedere: vt aer cedit lapidi cū moueť in aere: aqua ligno: cū lignū moueť in aqua: etiā ſi nullū ſit ſpatiū ſeperabile p̄ter corpora q̄ moueńť: qđ qdē in ꝯtinuoꝝ ſicut ⁊ in humidoꝝ cōuerſionibus ꝯſtat: cū proijciť lapis in aqua: vbi patꝫ vnū circulū alteri cedere donec in ripam aqua deſinit: q̄ rō docet vacuū nō eſſe cām lationis: ſiqdem latio eē pōt ſine vacuo ꝑ corpoꝝ cedentiam. ¶ Quo vero ad v̾ba attinet: ꝑ ꝯtinua vt Auerroes ingt: intelligit ea que moueńť ſm̃ partes vt aer ⁊ aqua. ⁊ ꝑ humida intelligit corpora q̄ moueńť in humidis vt lignū in aqua: ⁊ lapis in aere. ¶ Et propter hec patet ſolo ad primā rationez: qua vacuum eſſe probabať ex parte motus localis.

Interpretatio
apud auer.

¶ Inſuper etiam condenſatio effici poteſt nō in vacuū: ſed ꝓpterea: q2 ea q̄ in ipſis inſunt: extrudunť veluti cum premiť aqua: aer qui in ea inerat: extrudiť.

¶ Deinde r̃ndet ad ſcđaz: arguebať .n. ſic. cōdenſatio eſt: igiť ē vacuū: qm̃ aut ꝯdēſatio fit ꝑ igreſſionē i vacuū. aut i plenū nō i plenū: q2 tūc eēt penetratio: igiť i vacuū. R̃n ꝙ nō ſit ꝑ ingreſſionē in vacuū: ſed ꝑ extruſionē corpoꝝ cōtētoꝝ in meatibus: qbus extruſis. corpa ipſa occupāt minorē locū q̄ꝫ prius. aſtipulať aūt huic exēplo cōdenſationis aque: in qua eſt aer. naz vere extruſo: aqua minor fit. Auerroes vero de cōdēſatione vr̄ ponere talē diſtinctionē: ꝙ q̄dā fit ꝑ exitū corpuſculoꝝ ſubtiliū ad intra cōtentoꝝ: q̄ exhalatiōe euaneſcūt. Alia fit ꝑ ptiū intra ꝯtentaꝝ minorationē. ⁊ in neutra eſt neceſſitas ipſius vacui. ¶ Sed dices: tūc ignis nō poſſet ꝯdēſari: q2 nihil pōt in eo ſubtilius ipſo ꝯtineri. ¶ R̃ndet Themiſtius: qđ oē qđ ꝯdēſať: hꝫ ſecū corpus aliqđ admixtū ſubtilius: cuius oppreſſu oliſuz excludiť. ⁊ ꝓpterea ꝯcedit ignē puꝝ nō poſſe cōprimi: cū ſit tenuiſſimus corpoꝝ. ¶ Sed hec reſponſio nō vr̄: q2 tūc ignis in ꝓpria regiōe nō poſſet ꝯdēſari: ⁊ ita nec alterari: ⁊ ꝑ ꝯñs nec corrūpi. ¶ Dici poteſt ꝙ ignis nō pōt cōdenſari ꝑ exhalationem corpuſculoꝝ: de quo logť Themiſtius: ſꝫ bñ ꝑ partiū minorationē: ⁊ ita ex diſtinctione Auerrois defendiť Themiſtius.

Que auer-
ro. ꝯm. 63.

Dubitatio
R̃ſio the-

Replica.

Defenſio.

¶ Praeterea auctio non tm̃ aliquo ingrediente fit: ſed etiā alteratiōe. veluti ſi ex aq̄ aer fiat.

¶ Deinde ſoluit rōnē ex parte auctionis ſumptā. arguebať eniz. ſi aliqd augeſcit: aut corpus corpe penetrať: aut vacuū aſciſciť. ¶ R̃ndet Ari. ꝙ auctio pōt ſumi pro q̄cūqꝫ magnitudinis accretiōe: ⁊ ſic gñatio aeris ex aqua auctio dr̄: q2 eſt ꝓceſſus ad maius: ⁊ hoc mō nō fit auctio aliquo accedente: vt ſupponit: ſed alteratione ſiue ꝯuerſione vnius corporis minoris in maius. ¶ Alio mō pro intus ſuſceptione vt in ipſis accñtibus fit: ⁊ ſic licet fiat

appōne:fit etiā extruſionē corpuſculoꝝ 3tentoꝝ in meatibus:in quos nutrimentum deferꝭ.ꝛ qꝛ rectius res iſta in libro de generatione videbitur:ſepide expoſitoꝛ ait ſolutionem hanc eſſe ad hominem.

❡ Omnino aūt ea ratio q̄ de auctione fit: ꝛ de aqua q̄ in cinerem fundiꝭ:ipſa ſeipſam refellit.nam aut nihil augeꝭ:aut non non corpore: aut erūt duo corpora in eodem. dubitationeꝫ itaqꝫ cōmunem ſoluere voluīt:non tamē vacuū eſſe oſtendūt:niſi vniuerſuꝫ corpus vacuuꝫ eſſe:neceſſe eſt:ſi omni ex parte augeſcit: ꝛ auctio fiat ob vacuū.eadem quoqꝫ rō ꝛ de cinere eſt.pfacile igiꝭ eas rōnes ſoluere : qbus qdam vacuū eſſe cōtendūt:perſpicuū eſt.

❡ Reducit nūc rōnē de auctione in cōtrariū: ꝛ eaꝫ q̄ de cinere facta eſt.primo ſic.oē qđ augeꝭ ſm ſe ꝛ qđlibꝫ ſui augeꝭ vt ſupponiꝭ.igiꝭ aut id qđ augeꝭ:totū eſt vacuuꝫ poſtq̄ totū augeꝭ.aut auctio nō fit corpe ingrediēte. aut ſi fit corpore ingrediente:duo corpora erūt in eodē.ppterea ingt.dubitationē itaqꝫ cōmunē p 3ceſſionem vacui eniꝭ ſoluere:non tn̄ vacuū eē oſtendūt : niſi vniuerſuꝫ corpus qđ creſcit:vacuū eſſe neceſſe ſit:ꝛ hoc ſi oī ex parte ꝛ ſꝫ ſe ꝛ qđlꝫ ſui augeſcit:ꝛ etiā auctio fiat ob vacuuꝫ:vt dicit:nā iſtis duobus cōceſſis rō illa impedit ſe:deinde addit ꝙ eodem mō pōt torqueri rō de cinere ipſo: qꝛ aut vniuerſus cinis eſſe dꝫ vacuus ſi fuſio aquę fit in toto:aut non fit corpore:aut duo corpa in eodem erūt. ꝛ ſic relingt nobis ſolōnē ad formā.vt ſupra de cinere dixímus.Ultimo epylogat:ꝛ ſermo pſpicuus eſt trāſlatione ſolum.❡ Solent ambigere captiūculatores vtꝝ ſit vacuū:ꝛ licet ad qōnē plures excitent captiunculas:potiſſimę ſunt duę.

Prima du.

Prima de eleuatione vnius molaris ab altero p remotionē de pſenti:vbi patꝫ vacuū interponi:niſi motus aeris ſit ſubitarius.❡ Scđa eſt qđlibet corpus non eſſe hic:eſt poſſibile.igiꝭ vacuū eſſe hic eſt poſſibile. deduciꝭ 3ña:qꝛ ſi qđlibet corpus nō eſſe hic ē poſſibile: nullū corpus eſſe hic eſt poſſibile p ęquipollentiā. nullū corpus eſſe hic eſt poſſibile:hic igiꝭ poterit eſſe vacuuꝫ. multi caſus ꝛ captiūculę fiūt q̄ omittanꝭ. ❡ Rōnes hę nihil ſunt:pmā qdē Ariſt.ſoluit in ſcđo de aīa : vbi negat caſuꝫ:imo vult inter illa corpora mediare aerē aut aquā: cuius rei ſignū affert ex humore:qui inter ea inſpiciꝭ : ꝛ tūc ſoluunꝭ oēs rōnes 3 hoc:vt in cōmētationibus:q̄s in adoloſcentia ſcripſimus:in libro de aīa diximus.❡ Alij

Solo rōnū

captiunculatorū ſoluūt 3cedēdo immediate poſt h aerē aliquē eſſe ad centrū molariū : nullū tn̄ aerē eſſe illic immediate poſt hoc ſm qđlꝫ ſui punctū:imo infinita velocitate cōcedūt illū moueri ad punctū mediū: non tamen erit aſſignare pmū in quo tanget:ſed vltimū in quo non. Alij vero dicūt vnū non poſſe leuari ęqualꝛ ab altero ſubito:ſed bene inęqualiter:quo in caſu aer ſucceſſiue ingrederet.❡ Sed hę ſolōnes non ſunt peripateticę:pma qdē nō:qꝛ nullibi Ariſt.facit dr̄iaꝫ inter immediate poſt h aliqd moueri.ꝛ aliqd moueri immediate poſt hoc: qꝛ nomina ꝛ verba trāſpoſita idem ſignificāt.vt dr̄ in libro de interpꝛtatione. nec Alexāder:nec Themiſtius:nec Auerroes:nec aliqs expoſitoꝝ veteꝝ.Sed hę captiunculę ſunt repertę ppter impedimentū ſciē:cuius ſignū eſt:qꝛ ſummi captiūculatores oēs phię ſunt penitus ignari. ſecūda vero:qꝛ molare ſuppoſitū nō pōt niſi ęqualiter eleuari: qꝛ 3tinuū ꝛ duꝝ eſt:cuius motus eſt vnus. Rectiꝰ igitur dicendū cum Ariſt.nr̄o.Ad ſcđam captiunculatores ſoluūt ſenſuꝫ illius ppōnis eſſe cōpoſitū.vꝫ.hęc ppō.nullū corpus eſt hic.eſt poſſibilis:hęc aūt eſt vna indefinita : q̄ nō pbaꝭ illo mō:ſed officiabiliter.❡ Nec hęc ſolō ē peripatetica.oīs eniꝫ pbatio eſt aut ſyllus:aut inductio: aut exemplū:aut enthymema. ppterea dici pōt qđlꝫ corpus nō eſſe hic eē poſſibile diuiſiue:nō aūt collectiue: ſiue copulatiue:ideo rō nulla eſt.❡ Scđo q̄rūt vtrū ablato oī corpore qđ cōtinetur inter 8ᵐ cęlum: poli eius diſtarēt. ❡ Reſpōdēt captiūculatores polos hoc caſu ſtante non diſtare recta diſtantia:nā illa eſt dimēſio:q̄ nulla eſt ſublatum ablato corpe:ſed bn̄ ipſi diſtarent diſtātia curua p ſemicęlū aut ſupnū:aut infernū.❡ Sed cōtra.nā a puncto ad pūctū 3tingit rectā lineā ducere:igiꝭ quodlibꝫ pūctū diſtat ab altero recta diſtātia. ppterea diceręꝫ p eis ꝛ me polos illos diſtare recte ad imagiationē mathematici:qui abſtrahit a mā ſenſili.nō aūt ad imaginationem nālē:qui nullā cōcipit magnitudinē niſi cū mā ſenſili.ꝛ ita ad imaginationē nālem curua diſtarent diſtātia per ſemicęlū aut ſupnū:aut infernum.❡ Cęterę captiunculę generatim reperiuntur apud oēs cōmuniter ſcribentes. hęc enim vr̄ digna aliqua cōtemplatione.

Reſpōſio

Scđa.

Prima ſpōſio

Contra no.

❡ Qđ vero vacuū eo modo ſeperatū non ſit: vt qdam autumant:rurſus dicamus. nam ſi cuiqꝫ ſimplicium corpoꝝ ſuapte natura latio aliqua competat: vt igni qdeꝫ ea q̄ ſurſuꝫ.terrae vero ea q̄ deorſum ꝛ ad mediū:perſpicuū eſt vacuū cām lationis non eſſe. Si alicuius igiꝭ motus vacuū cā ſit:eius videbiꝭ ſane cā eſſe q per locū fit. ꝛ huius non eſt.

❡ Expoſitores velle vr̄ Ariſt.hic pbare vacuū non eſſe ſeperatū vt quidam aſſerebant:ꝛ huic textus cōſonat:inquit enim.ꝙ eniꝫ vacuū eo mō ſeperatū non ſit:vt qdaꝫ autumāt:rurſus dicamus.❡ Themiſtiꝰ vero vult Ari. pbare vacuū qđ qdam ſeperatū poſuerūt non eſſe cām motus:cū ipſe ſimplicium corpoꝝ nāę motuū ſuoꝝ cauſę aptiſſime videanꝭ.ꝛ huic expōni cōſonat pceſſus lrę : ꝛ principiū ſic intellige.ꝙ vero vacuū eo mō ſeperatū non ſit:vt qdam autumāt.vꝫ.cāꝫ motuū : rurſus dicamus.ꝛ pbat ex hoc:qꝛ nāę ſimplicium corpoꝝ ſunt cauſę ſuorum motuū:ppterea epylogādo concludit:ſi alicuius igiꝭ motus vacuū cā ſit:eius videbiꝭ ſane cā eſſe:qui p locuꝫ fit. aut huius non eſt cā vacuum:qꝛ vt ſupplet Themiſtius vacuū indr̄us quid ſit:vndiqꝫ potens eſſe cā motus : vt. vꝫ.res ſurſum aut deorſuꝫ feranꝭ.ppterea ſolę nāę ſimplicium cāę erunt motus localis. ❡ Auerroes vero velle videꝭ ꝙ Ariſto.pbet vacuū non eſſe cām vt finem ipſius motus:ꝛ qꝛ in primis ſermonibus:hoc eſt tractatu de loco declarauit vacuū nō eſſe cām formalē:hoc eſt locum rei locatę:nūc docet ipſuꝫ non eē cām vt finem.ppterea adiecit.rurſus dicamus:qꝛ partiꝫ hęc res dicta ē. ꝛ cōponit ſyllūꝫ a pmo ad vltimū hoc mō.ſi vacuuꝫ eſt cā finalis motus:maxime eſſet cā finalis motus localis. ꝛ ſi ſit cā motus localis:erit cā finalis:cur hic motus eſt ſurſum: ille vero deorſuꝫ.ꝛ ſi erit cā.quare vnus erit ſurſuꝫ aliꝰ deorſuꝫ: vacuū erit heterogenię naturę.at deſtruitur vltimum conſequens.eſt enim vacuū cōſimilis nāę. igitur nō erit cā lationis: ꝛ p 3ñs nullius motus cā erit finalis.❡ Sed monet Auerroes dubitationeꝫ : qꝛ veteres nō dicūt vacuū eſſe cām motus vt fineꝫ : ſed cauſam mālem in qua fit motus:vt peripatetici aſſerunt de medio.igitur cōditio non vergit ad ppoſituꝫ.❡ Rñdet ꝙ ideo Ariſt.declarabit poſt motum non poſſe fieri in vacuo vt habeat vacuū nō eſſe cām vt mām in qua. Nūc

Prima poſitio Expoſitio themiſtii

Aue. cōme. 64.

Dubitatio

C . . . 2

vero declarat ipſum non eſſe cām vt finem ad abundam doctrinam. imo declarabit ipſum nō eſſe cām leuitatis: nec plenū grauitatis. ℂ Ex his infert Auerroes vacuū non eſſe locū: hoc enim ſequit̄ immediate ex dictis: q2 ſi vacuum ipſius motus non eſt cā vt finis: nō eſt ēt terminus ad quē: ⁊ ita nec locus. Tamē pſuadet hoc alia rōne q2 ſi vacuū eēt locus hrēt vnam partem ſurſum aliā deorſuz: ⁊ ita eſſet diſſimilaris nāç. at vacuū eſt vniformis naturę. hęc ex cōmento. ℂ Sed hęc Auerrois expō de cā finali non placet: q2 Ariſt. pbat vacuū non eſſe cauſaz motus. ppterea ꝙ vniuſcuiuſq3 elemēti natura cā eſt ppriȷ motus: ⁊ certū eſt nāz elemēti eē cāz effectricē ppriȷ motus: ppterea vr̄ ꝙ pbet vacuū nō eē cām effectricez motus: nam eo mō remouet a vacuo cauſalitatem: quo mō eam elementis tribuit. at cum tribuat elemētis cām effectricem: iure hanc a vacuo remouet: ⁊ ita nihil de finali loqui vr̄. ℂ Melius igit̄ cum themiſtio ſentiendū eſt Ariſtotelē velle pbare vacuū non eſſe cām effectricē motus: eo mō quocuiuſq3 elemēti natura eē videt̄. ⁊ hęc conſideratio differt ab illa: quā in capitulo de loco fecit. ibi enim probauit vacuū nō eſſe cām finalez ſiue formalem: decet igitur nunc pbare ipſuz non eſſe cām effectricem. ℂ Aſtipulat̄ aūt huic initium textus: nam ingt. ꝙ vero vacuum eo mō ſeperatum non ſit: vt gdam autumant: rurſus dicamus: ecce quo mō pponit̄ pbare vacuum ſeperatum non eſſe cām eo modo quo antiqui dixerunt: ac teſtis eſt ipſemet Auerroes nullum veterum dixiſſe vacuum eſſe cām vt finem: ⁊ ita intentio quā pponeret non conueniret executioni.

Quid ex vacuo · *Confutatio expoſitionis auer.* · *Expoſ. themiſtij* · *Perſuaſio expoſitionis.*

ℂ Praeterea ſi eſt aligd veluti locus corpore vacans: interuallū ipm cū ſit vacuū: quo nam fert̄ corpus qđ in illo poſitū fuerit. non enim ad vniuerſum mouebitur.

ℂ Secūdo arguit ſic. vacuū eſt vniformiter ⁊ oī ex parte corpore vacans: igit̄ nō eſt cā motus magis ad vnā partem q̄3 ad alteram. ɔña tenet: q2 ſi eſſet cā motus magis ad vnam partem q̄3 ad alteram: eſſet in ſuis partibus diſſimilare gd. Ariſt. tamen rōnem hāc interrogatorie proponit: ⁊ inquit. pterea ſi eſt aligd vacuū ipſum veluti locus corpore vacans hoc eſt dimēſio q̄dam ſeperata ab omni nā: interuallum ipſum cū ſit vacuuz: quo nā fert̄ corpus qđ in illo eſt poſitum: non eniz ad vniuerſuz atq3 partem oēm mouebit̄. niſi aligd ſimul contrarijs motibus moueri poſſet. ℂ Ex his pſpicua eſt rō. Auerroes vero videt̄ inter has duas rōnes ponere dñas: quarum prima (vt mihi videt̄) eſt ꝙ pma ſumit vacuū eſſe vt finem motus: ⁊ hoc cōfutatum eſt p dictam rōnez. Scđa vero ſumit indifferenter vacuū eſſe ſiue finez ſiue medium. eſt igitur dña ex parte concluſionū: nam prima pbat vacuū non eſſe finē motus. Scđa vero pbat nō eē finem: neq3 mediuz: neq3 quid tale requiſitū ad motum. format igit̄ ppter hęc Auerroes ſyllm hypothetice diuiſiue ſic: ſi vacuū eſt ſimilaris naturę: tūc cum aliquod vnū corpus fuerit poſitum in illo: neceſſe erit: aut nō moueat̄ oīno ppter ęqualitatē attractionis vndiq3: aut vt ſm ſe ⁊ quodlibet ſui moueat̄ in oēm vacui partē: aut vt diuidat̄ in oēs ptes: quibus pōt diuidi. oīa hęc mēbra ſūt impoſſibilia: vt pz oībus. ipſuz eniz moueri ſm totuz in oēm vacui partē eſt impoſſibile: q2 ſimul moueret̄ duobus motibus ɔrijs. ſimilr ipſuz nō moueri ad aliquā illaꝝ: ſed qeſcere in qualibz illaꝝ eſt impoſſibile: ⁊ hęc diuiſio ſiue hoc mēbrū eſt cōtra ſenſuz: ⁊ nō ſentit̄. Tertiū etiā mēbrū vtpote diuiſio eius in oēs partes nō ſentitur: nec pōt fieri. ⁊ ſic oīa ſunt ipoſſibilia. Vex haꝝ diuiſionū ſiue hoꝝ mēbroꝝ tantū pmā ſiue diuiſionē: ſiue mēbrum poſuit: ⁊ duas alias ſubticuit: q2 patēt ex dictis eſt igit̄ pma forma hypothetica diuiſiua a deſtructiōe oīuz ptiū. Aliter format Auerroes nō ſic trimēbre: ſed hypotheticū cōtinuum a deſtructiōe cōſequētis ad deſtructionē antecedētis hoc mō. ſi vacuū eſt ſimilare: tūc graue aut leue aut aliquod tale qđ mouet̄: non moueret̄ ad aliquā illius partē: q2 tūc moueret̄ motib⁹ ɔrijs: aut diuideret̄ ſm oēs partes. Mō ɔñs illud ꝙ non moueretur eſt ɔ ſenſuz. igit̄ vacuū eſſe eſt impoſſibile. hęc eſt ſecūda forma ſylli. ℂ Alexander vero vt narrat Auerroes vult Ariſtotelē improbare vacuū ſeperatū extra mūdū cōſtitutū: ⁊ tunc rō eius eſt: q2 ſi aliquod moueretur in vacuo infinito: tūc corpus finitum moueret̄ in ſpacio infinito: vt in tertio dictū eſt. Motus vero fuit Alexāder ad hāc expōnē vt ingt Auerroes: q2 Ariſt. in ſubſequētibus dicet primā ⁊ ſcđaz formā ſylli facti: ideo ne ſit in textu gđ ſupfluū: Alexāder ſic expoſuit. Ego vero Alexandrū hic non legi: nec de Alexādro aligd credo Auerroi: cū ipe nō Alexādrū: ſed fragmēta illius vidit: ppterea gcgđ ſit de expōne: lr̄a legenda eſt: vt diximus: ⁊ vt in gręcis codicibus legimus.

Que aueroes ɔtra̅ 65. · *Expo. alex.*

ℂ Eadem quoq3 ratio ad eos ſurgit: q locum ſeperatū gppiam: in quem fert̄ qđ mouet̄: arbitrant̄ eſſe. Nam quo mō id qđ in eo poſitū eſt aut mouet̄ aut manet. Quo fit vt ⁊ de differentijs ipſis ſurſuz ⁊ deorſuz: ⁊ de vacuo ipſo iure eadem ratio accōmedet̄. ſi qdez qui vacuū eſſe pfitent̄: locū ipſum faciant.

ℂ Adaptat obiter rōnem hāc ad eos qui locū ſeperatum ſpaciū penetrās faciūt: vt in de loco dictū eſt: nā ɔ tales facit dicta rō: vz. ꝙ in illo nec moueri nec qeſcere poſſet gcquā: ppter rōnes tactas. qua rōne fit vt ⁊ de dñs ipſis ſurſuz ⁊ deorſuz: ⁊ de vacuo ipſo. iure eadem rō accōmodet̄. ſigdem qui vacuū eſſe pfitent̄: locuz ipſuz faciāt. ⁊ ita rō ad vtroſq3 vna eadēq3 exiſtit oīo. ℂ Auerroes vero addit ꝙ dicentes vacuū nō pñt ſoluere duo pblemata: primū ppter gđ aliq̄ corpora mouent̄ in aliquo loco: ⁊ qeſcūt in alio. ⁊ hoc q2 dimenſiōes ſeperatę ſunt a mā: ⁊ nullā hñt inſitam vim: p quā pñt detinere nonnulla corpora: ⁊ alia ɔriari. ſcđz vō ppter gđ dñę loci ſūt duę ⁊ diuerſę: ſurſum. vz. ⁊ deorſum: noz ex quo eſt ſimilare: nullā hz dñiam magis in vna parte q̄3 in alia.

Que auerro. ɔtra̅ 65.

ℂ Inſup etiā quo nam pacto corpus aut in loco aut in vacuo erit. non eniz id fit qđ rō expoſcit: cū totū aliquod corpus vt inſeperato pmanēteq3 loco poſitū fuerit. nam pars ſi non ſeorſum ponat̄: nō in loco eſt: ſed in toto.

ℂ Ulterius arguit Ariſt. ſic. quo nā pacto corpus aut in loco: aut in vacuo erit. ſupple q2 ſeqtur vt totū ⁊ quęlibz ſui pars ſit in loco: ⁊ hoc deſtruit dicens: non eniz id fit quod hęc rō expoſcit ⁊ infert cū totū aliquod corpus vt in ſeperato pmanēteq3 loco poſitū fuerit. vz. ꝙ ⁊ totum ⁊ quęlibet ſui pars ſit p ſe in loco. quę ɔña fuit deducta i capitulo de loco: ⁊ deſtructū fuit ɔñs p hoc: q2 niſi pars ſeorſuz ponit̄: nō in loco eſt ſed in toto. hęc nō ſunt nunc repetēda: q2 diligenter ſunt explicata in de loco. caplo. ⁊ nūc tranſeant. Sic igit̄ ſat ſit nobis ꝙ tenentes vacuum ⁊ locū ſeperatū: cogunt̄ dicere totum ⁊ quālibet ſui partem ppter eius penetrationē eſſe p ſe in loco.

ℂ Praeterea ſi locus nō eſt: vacuū ēt nō erit.

¶ Demum arguit ſi locus nõ eſt ſimplr ſpatiũ ſeperatuz: vacuũ non erit.ac deductũ eſt nõ ſemel locũ nõ eſſe ſpaciũ illud ſeperatum:quare nec vacuum eſſe poterit. vñ hęc rõ vĩ vel vnus epylogus omnium rõnum: quę e via loci ſumptę ſunt.

¶ His vero q vt motus eſſet vacuũ neceſſario addiderũt:ſiqs ſapiẽter aiaduertat:euenit e cõtrario:nihil moueri poſſe:ſi vacuũ fuerit. nã quemadmodũ non nulli aſſerũt terram etiam ipſaz ob ſimilitudinẽ qeſcere:ita quoqz in vacuo quoduis qeſcere ſentiendũ eſt:non enim eſſe poſſet qppiam in ipſo:quo res magis vel minus q̃z alio deferri deberet.naz vacuũ quatenus vacuũ eſt:omnez differẽtiam abdicat.

¶ Quicquid velint expoſitores: vĩ ꝙ Ariſt.contorqueat ꝓblema in cõtrarium:ꝛ ꝓbat hãc hypotheticaz. vz.ſi vacuuz ſit:non poteſt aliqd in illo moueri:ſed quoduis corpus in eo poneret̃:quieſceret. ꝓponit aũt ꝑmo hypotheticam:ꝛ inquit.his vero qui vt motus eẽt:vacuũ addiderunt:ſiqs ſapiẽter aiaduertat:euenit econtrario nihil moueri poſſe:ſi vacuũ fuerit.hęc eſt hypothetica: ꝓbat aũt primo hãc ꝑ ſimile: vbi debes ſcire veteres poſuiſſe terram immobilez in medio:qꝛ ea ſupficies intra quã claudit̃:indĩns ſit ſua natura:atqz omni ex parte ſimilis:quo argumẽto terrã qeſcere aſſerũt:cũ id quo ꝑpendat: non ſit.ex hoc arguit Ariſt.nam vacuũ eſt oĩ ex parte ſimile: nec in eo quicquã aut eſt:aut eſſe poſſet: quo res magis vel minus q̃z alio deferri poſſet.nã quatenus vacuũ eſt: oẽm dĩaz abdicat:ꝛ ois naturę eſt expꝰs. ¶ Eſt igit̃ vis

Syllog. rõnis.in nullo ſpatio vniformi atqz indifferenti fieri põt motus. vt antiqui teſtant̃.vacuũ quatenus vacuum eſt ſpatiũ vniforme atqz indĩns.igit̃ in vacuo quatenus vacuũ eſt:motus fieri nõ põt. ¶ Sed dubitat̃ primo:quia

Prima du. Ariſto.vtit̃ opinione falſa ad ꝯcluſionẽ veram:nam illa

R̃ſio auer. põ de terra eſt falſa zᵒ cęli:ꝛ tñ ꝯcluſio nr̃a eſt vr̃a. ¶ Reſpõdet Auerroes ꝑmo ꝙ Ariſtoteles nõ vtitur illa põne tanq̃z vera:ſed quo ad illius põnis rõnẽ:qꝛ fuit dicta ab antiquis ob rõnẽ verã:ꝛ quo ad hoc ea vtit̃ Ariſt. Scdõ r̃ndet põnem illã eſſe inductã vt indicaret eſſe falſaz poſitionẽ de vacuo:quemadmodũ illa de terre qete falſa ẽ. Sed prima ſolõ eſt rectior ꝛ magis ad mẽtem themiſtij. Scdõ dubitant ꝓbando ꝙ poſito vacuo:non tolleretur motus.primo:qꝛ tractus corpoꝝ nãlium fit a vacuo. ſecũdo qꝛ dato vacuo adhuc cęluz moueret̃ circulariter:ꝛ

De cã tractꝰ in vacuo. ignis ſurſum:ꝛ terra deorſuz. ¶ Sed pro ſolõne litigãt blacterones aduerſus nouũ expoſitorẽ:de tractu qui fit reꝝ ad replendũ vacuum: vnde ſit vtrum ab intrinſeca

R̃ſio noui expoſitoris. corpoꝝ q̃ mouẽtur natura:an ab extrinſeca. Nouus expoſitor aſſerit cãm illius tractus nõ eſſe intrinſecaz: ſed extrinſecam. vz. virtutẽ cęli regulatiuã totius huiꝰ mundi:ꝛ elemẽtoꝝ. Huic obyciũt blacterones:qꝛ tũc cũ cęlũ

Replica. ſit agens nãle ſemꝑ talẽ efficeret tractũ. Scdõ qꝛ nullus motus qui ab extrinſeco fit: eſſe vĩ nãlis.niſi paſſo cõferente vimtales motus ꝓculdubio non naturales eſſent.

Scõa r̃ſio. ¶ Alij r̃ndẽt aĩr ꝑpter hęc:ꝛ volũt tractũ fieri ob vacuo ipſo:non qdem poſitiue:ſed negatiue:hoc eſt talis motꝰ

Confutatio fit ne cõtingat vacuũ. ¶ Hęc r̃ſio (vt mihi vĩ) ridicula eſt:nos.n.q̃rimus de cã tractus:mõ vacuũ cũ nihil ſit:nullius eſſe poteſt cã. Pręterea graue aſcendit ne detur vacuũ: vt dicũt:qd eſt agens talis motus. aut ipſummet graue:aut aliqd extra graue.ꝛ ad hoc nõ ſatiſfecit ſolutio illa.nec rõnes hoꝝ valent:nam agens nãle agit ex neceſſitate finis:cęlũ igit̃ nõ ſemꝑ talẽ tractũ efficit: cuz nõ ſemꝑ ſit neceſſitas implendi vacuũ. Ad ſcdõz ꝯcederet nouus expoſitor illum motũ eſſe violentũ penes naturã particularẽ eius qd mouet̃:nãlem vero ſm nãm cõem.

¶ Sed quicqd ſit:dici põt agens particulare vt graue vel leue:ꝛ id genus.agere vno mõ vt inſtrumentũ naturę vlis ad effectũ cõmunem:alio modo ad effectũ ꝓpriũ ꝛ ſpecificum.tũc dicerem graue moueri ab itrinſeco atqz forma ſua quatenus eſt inſtrumentũ vlis nãę ad effectũ cõem:qui eſt ordo vniuerſi.ꝛ ita eſt nãlis natura cõmuni.ꝛ violentus ſm ꝓpriam naturã.graue enim mouetur deorſum vt inſtrumentum naturę vlis: ꝛ ſurſum ad replendum vacuum: ſed deorſuz motus eſt effectus ꝓprius ſibi:ꝛ conueniens naturę vli:at motus ſurſum ad replendum vacuuz:eſt vlis effectus tñ. Per hęc pz ad rõnes qõnis:prima enim ꝑ hęc ablata eſt:ſcda vero demit̃ ꝑ hoc:qꝛ dato vacuo ſiue extra aut intra: totum cęlum ꝛ omnis natura moueret̃ ad illud iplendũ. ꝛ ſic vnũqdqz impediret̃ a ſuo ꝓprio motu:ob cõem:hęc phi. Tertia r̃ſio

¶ Primo itaqz cũ ois motus aut vi aut natura ſit: ꝛ ſi ſit motus violentus:etiã neceſſario ſit is q natura eſt:qppe cũ violentus ſit praeter naturã:q vero ꝑter naturam eſt:poſterior eſt eo q eſt ſm nãm:fit vt ſi is motus non ſit q corpoꝝ nãliũ cuiqz competit:neqz caeterorũ ꝑfecto motuũ vllus erit.at quo naz modo motus is erit:q natura rebus ineſt:cum nulla prorſus ſit ratione vacui ac infiniti dĩa.qppe quũ quatenus infinitũ eſt:caretnĩs nihil infra: nihil ſupra:nihil deniqz mediũ ſit. etiam quo vacuũ eſt:eo differt nihil ſupra infraqz. nam quemadmoduz ipſius nihil nulla eſt dĩa: ſic etiã non entis nulla erit.at vacuũ quoddã nõ ens eſt:atqz priuatio q̃dam videt̃ eſſe.ea vero latio q̃ natura eſt:dĩam aliquã ſubit. quare dĩa ac natura erũt.igit̃ aut non eſt natura latio vſq̃z:aut ſi ipſa ſit: vacuũ ipſum in reꝝ natura non erit.

¶ Propoſita intentione ꝛ aliquãtulum ꝑ quoddaz ſimile expoſita:nunc ꝓbat illam:ꝛ duo ſibi cõcedenda petit. Primũ ꝙ ois motus aut vi:aut natura eſt. Scdõz ꝙ ois motus violentus ꝑſupponit nãlem:nam omne ꝑter nãz poſterius eſt eo qd eſt ſm nãm:aut cum motus violentus ſit ꝑter nãm:iure poſterior eſt ipſo naturali. hę ſunt duę ſuppõnes Ariſto.in textu. ¶ Auerroes vero colligit ex verbis Ariſt.duas ꝓpõnes:prima eſt ꝙ ois motus aut eſt nãlis aut violentus. ¶ Sed dices ꝯtra.nam motus ignis in ꝓpria ſphera circularis eſt motus: ꝛ non nãlis neqz violentus:igitur ſuppõ falſa.ꝓpterea Auerroes ſupplet ideſt extra nãm:debet igit̃ ſuppõ intelligi ſic:ꝙ ois motus aut eſt nãlis:aut non nãlis: ꝛ tunc dico ꝙ motus cęli in ꝓpria ſphęra eſt non nãlis. Scda ſuppõ eſt ꝙ oẽ qd habet motum non nãlem:habz nãlem.tum primo ꝙ non nãle dicit̃ reſpectu nãlis.tum quia vt Ariſtoteles dixit violentuz eſt poſterius re naturali.veluti priuatio poſterior habitu. Addit Auerroes hanc ſcdaz ſuppoſitionẽ negaſſe Auicẽnam:contra quẽ non vult diſputare: quia ſatis de hac in libro cęli eſt diſputatuz.hęc Auer. His habitis:ſyllogizat ſic:ſi nullus motus naturalis eſt: nullus Cõm. auer. 10.67.

motus violentus eſt:p ſcdam ſuppõnem.ſed nullus motus nãlis poteſt eſſe in vacuo:infinitoq; ipſo: igitur nec violentus.minor declaratur in textu:quia omnis motus naturalis eſt aut ſurſum aut deorſum: in vacuo vero nihil ſurſum:nihil deorſum : atq; nihil in medio eſt. nam quemadmodũ ipſius nihil:nulla eſt differentia protſus: ſic etiam nulla erit ipſius non entis.modo vacuũ quoddam non ens eſt:atq; priuatio quędam videſ eſſe.ſed vt diximus omnis latio differentiaʒ aliquam ſubit : vt deorſum:aut ſurſum.ita vt differẽtię hę etiam natura ſint. ⁊ ppterea epylogando.inquit.igitur aut non eſt natura latio vſq;:aut ſi ipſa ſit: vacuum ipſum in rerum natura non erit.hęc eſt rõnis vis:⁊ forma:quãq; ſi Auerroeʒ ſequamur:textuʒ in multos ſylſos reſoluere poſſumus:qḋ cum non ſit multum vtile:prętermittimus.

℄ Praeterea nũc qdem mouenẽ ea q̃ ppellũtur:propulſore non tangente:aut ob antiperiſtaſim vt aſſerũt non nulli. aut qꝛ propulſus aer:motu pellit velociore q̃ʒ ſit ea latio : qua pulſum ipm in pprĩũ ferẽ locũ.at in vacuo nihil horũ eſſe poteſt.quo ſit vt nulla ſit in ipſo latio:niſi ea qua aliquid vehitur.

℄ Secundo arguit ſimplr : nam vt Themiſtius inquit. quãuis videatur oſtenſuʒ ex eo q nãlis motus in vacuo eſſe non poteſt:violentum quoq; eſſe non poſſe: ſeorſum tamen pbat violentum nullo modo poſſe eſſe in vacuo. Ad cuius euidentiam animaduerte q duę ſolebant aſſignari cauſę motus proiectoꝝ ab antiquis:prima q proiecta mouenẽ ob antiperiſtaſim aeris medij:nam aer p̃mus motus repercutitur ad alium aerem:⁊ ille ad aliuʒ: ⁊ ſic vſq; in finem:ſcḋa eſt q aer qui continuus eſt : a propulſore velocius pulſus velocius impellit corpus proiectum.modo ſiue ſic:ſiue ſic : piectio fieri non poteſt ſine aere medio:at cum in vacuo nihil hoꝝ ſit:ideo nulla põt eſſe in ipſo latio:niſi ea qua aliquid vehitur vt p manus aut humeros aut p aliquid id genus.

Expoſi. huic poſitionis de piectio

℄ Aiaduerſiõe dignũ vt dicemus in .8°. q illa opinio de antiperiſtaſi ſolet exponi q piectũ cuʒ ſeperatur a manu:exit velocius q̃ʒ a ſuo loco:⁊ tunc quia natura abhorret vacuuʒ: aer exiſ retro:ad impellendũ vacuuʒ:inſequitur ipſum piectum: ⁊ cum inſequiẽ velociter:attingendo ipſuʒ mouet vltra. Diciẽ aũt hęc gręce antiperiſtaſis ſiue retro pcuſſio : qꝛ aer exiens mouet lapidem:⁊ moueẽ ab aere inſequente.

Confutatio.

℄ Obqciet huic Ariſto.in.8°huius: qꝛ talis antiperiſtaſis faceret cuncta moueri atq; mouere retro vſq; ad cęlum.nam aerem primo ſequentem alius inſequeretur: ⁊ illum iterum alius:⁊ ſic vſq; ad cęlum.

Poſitio Ariſtote.

℄ Scḋa poſitio eſt Ariſto. q aer motus mouet proiectum. Imaginatur enim q pyciens pellit piectum: ſimulq; mouet aerem circũſtantem cum eo:nam aer primo motus mouet pellendo piectum:in aerem ſcḋo loco ſubſequentẽ:ſimulq; ⁊ illum aerem:deinceps ille ſecundus aer motus pellit piectum in tertio aere mouendo rurſus illum tertium:⁊ ſic deinceps:cum autem aer motus tardius ac tardius moueaẽ:tandem eſt deuenire ita tarde motum vt non ſufficiat alium mouere:neq; piectum:⁊ tunc ceſſat oĩno motus.℄ Sed an hęc poſitio ſit vera:in 8° diſputabiẽ. Nũc vero ſufficiat ſcire nihil proyci poſſe niſi aut p antiperiſtaſim:aut p aeris piectionem : quoꝝ nihil eſt in vacuo.

Syllis⁹

℄ Unde Auerroes componit ſyllum ſic.motus violentus poſt ſeperationem ab expellente ſit aut ſucceſſione aeris:aut velocitate motus aeris.Sed in vacuo nihil hoꝝ eſt.igitur in vacuo nõ põt eſſe motus violentus.

Que auerro.ph.6a.

℄ Auerroes vero exponit has duas põnes:q piectum moueri ab aere põt intelligi: vno modo p ſucceſſionẽ vt qꝛ ſuccedit aer proiecto in eodeʒ loco:⁊ illi alius:⁊ adhuc illi alius:⁊ hęc fuit poſitio Platonis. Alio modo intelligendo piectum moueri ab aere poſt expulſionem:quatenus defertur ab illo:qui ſua forma nãli ⁊ ſua leuitate natus eſt cõtinuare motuʒ eum in locum in queʒ directus erat.⁊ hoc modo piectio videẽ vti vectio quędam : quę pdurat vſq; in finem:ex eo qꝛ aer moueẽ velocius hoc eſt aptius q̃ʒ piectum:qꝛ mouetur a ſua forma: proiectũ ab extrinſeco:⁊ hęc eſt poſitio Ariſtotelis:vt dicit Auerrois.ſed an ita ſit:in octauo videbiẽ.

℄ Praeterea nemo dicere poterit cui id qḋ moueẽ : alicubi ſtabit.cur enim hic potius q̃ʒ alibi. Quare aut ſtabit:aut in infinitũ feratur neceſſe eſt:ſi nõ valentius qppiã impedierit.

℄ Tertio arguit.⁊ pbat q dato vacuo deſtruiẽ quies naturalis:qꝛ nemo dicere poteſt cur id qḋ mouetur alicubi ſtabit:cur enim hic potius q̃ʒ alibi.quare aut ſtabit oĩo: aut in infinitum feraẽ neceſſe eſt:ſi non valentius qppiã impedierit.

Declaratio auerrois

℄ Quam conſequentiaʒ Auerroes declarat: quia aut omne vbi eſt naturale illi corpori: aut nullum. cum nulla ſit cã quare alterum ſit naturale:alterum nõ. Si quodlibet eſt naturale:tũc corpus illud in quolibet illorum naturalr quieſcet.ſi vero nullum fuerit nãle: in quolibet eoꝝ mouebitur naturalr : ⁊ in nullo ſtabit.⁊ ita aut ſemper moueẽ:aut ſemper quieſcet.

℄ Adhuc nũc quidem in vacuo ex eo corpora ferri vĩr:qꝛ caedit.at in vacuo res haec oĩ ex parte ſimiliter ſe habet. Quare omnẽ ad partem ferentur.

℄ Quarto arguit p rõnem ſumptam ab hominibꝫ:nam fatentes corpora moueri in vacuo:ideo hoc aſſerunt: quia vacuum cędit.tunc arguit:ſed vacuũ omni ex parte põt cędere corpori moto:igitur oẽʒ ad partem ferenẽ corpora:cuius contrarium determinat ſenſus. nam videmus corpora determinata in loca determinata pficiſci.

℄ Deinceps ⁊ ex his quae dicemus id qḋ dictum eſt:perſpicuũ erit.idem eniʒ põdus corporiſue velocius ferri duas ob cãs perpendimus. Aut differentia medij p qḋ fertur. vt ſi p aquam:aut terram:aut aerem moueretur. Aut dĩa eius qḋ fertur ob ponderis aut leuitatis exceſſum:modo ſint eadeʒ caetera. atq; medium qdem per qḋ fertur:cã eſt ppterea qḋ impedit:maxime qdem ſi contra feratur. Minus vero ſi maneat. ⁊ magis ſi nõ eſt facile diuiſile:quale eſt id qḋ craſſius exiſtit.

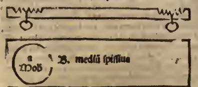
℄ Nunc alia via accepta ex parte velocitatis ⁊ tarditatis idem nanciſciẽ.⁊ primo ſumit duas ſuppõnes:p̃ma eſt q duę ſunt cauſę velocitatis:aut tarditatis : vna qdem extrinſeca: vt reſiſtentia medij:altera vero intriſeca vt exſus potentię ſupra reſiſtentia medij.⁊ hoc ingt. deinceps ⁊ id qḋ dictum eſt pſpicuuʒ erit ex hꝭ:que dicemus. ⁊ ita noua via:quę vt diximus ſumiẽ ex pte velocitatis ⁊ tarditatis.hęc eſt intentio.idem enim pondus corpuſue velocius ferri duas ob cãs ppendimus. Aut differẽtia medij p qḋ fertur:vt ſi per aquam:aut terram:aut aereʒ moueteẽ.⁊ hęc cã diciẽ ex parte reſiſtentię extrinſecę. Aut differentia eius qḋ fertur ob ponderis aut leuitatis ex-

ceſſum:modo ſint eadem cętera. vt figura:ꝛ cęteris id ge
nus.ꝛ hęc dicit intrinſeca:quatenus eſt exceſſus poten/
tię. Secũda ſuppõ eſt ꝙ aliter eſt cã mediũ aliter põdus
ſiue q̃litas:nã medium eſt cauſa velocitatis ꝛ tarditatis
reſiſtitiua:potius ſe tenens ex parte paſſi.at grauitas ꝛ id
genus eſt cauſa actiua potius ſe tenens ex parte agentis.
Et hoc inq̃t. atq; mediũ q̃dez ꝑ qḋ fertur:cã eſt ꝓpterea
qḋ impedit:ꝛ ita eſt cauſa reſiſtitiua ſe tenens ex ꝑte paſ
ſi.iſtud tamen reſiſtere non eſt eodẽ modo:naz maxime
quidez reſiſtit: ſi contra fertur ipſi rei motę. vt de aqua
quę in flumine nauiculę cõtra fertur. Minus vero re/
ſiſtit ſi maneat. ꝛ adhuc magis ſi manet: ꝛ non ſit faci/
le diuiſibile:quale eſt id qḋ craſſius exiſtit. hęc eſt ſecun
Dubitatio da ſuppoſitio. ❡ Sed dices in animalibus cauſa reſiſtẽ
tię non poteſt eſſe medium:cum habeant intrinſecaz re/
Solo themi. ſiſtendam. ❡ Themiſtius ait ſuppoſitiones eiuſmodi
eſſe intelligendas in his corporibus: quę ꝙ de ſimilaribus
partibus componũtur: homogenea appellari diximus:
quęq; ad alterum locum ſummum aut infimum mo/
uentur. ecce ꝙ de ſimplicibus aut homogeneis ſuppoſi/
tiones ſunt intelligendę. Utruz tamen velocitas in mo/
tu ſit penes exceſſum potentię ad ſuam reſiſtentiam:an
penes proportionem proportionũ potentiaꝝ ad ſuas re
ſiſtentias:in.7° libro diſputabit.

❡ Pondus igit.a.per.b.q̃dem mediũ in tem/
pore.c.fertur per.d.vero tenuius q̃dem illo:
longitudine vero aequale in tempore.e. pro
rõne impedientis corporis.ſit enim.b. q̃dem
aqua.d.vero aer. Quanto itaq; aer aqua eſt
ſubtilior atq; tenuior:tanto velocius.a. pon/
dus per.d.q̃z per.b.fert.habeat igit rationem
eandem ad velocitatem velocitas:qua diſtat
aer ab aqua. Quare ſi in duplo ſit aer aqua
ſubtilior:duplo in tempore per.b.mediũ per
tranſibit ad id tempus in quo per mediuz.d.
fert: ꝛ.c.tempus ad.e.tempus duplũ erit: ita
quoq; vt quanto ſubtilius eſt minuſq; im/
pediens ac facilius ſectile id per qḋ tranſitio
ſit:tanto pondus.a. velocius ſemper fertur.
at vacuũ nullam rationem habet qua ab ipſo
corpore excedat: quemadmodũ ipſum nihil
ad numerũ: nam ſi quattuor vno q̃dem tria:
pluribus vero duo: ꝛ pluribus etiaz q̃z duo:
vnũ excedũt: nullam ſane rationem habent
qua ipſum excedũt nihil.q̃ppe cũ id qḋ exce/
dit:in exceſſum ipſuz: ꝛ id qḋ excedit:diuida
tur neceſſe ſit. Quare ipſa q̃ttuor erunt id qḋ
excedũt: ꝛ nihil.quocirca neq; linea pũctum
excellit:ſi non ex pũctis componat. Simili/
ter ꝛ nullam ad plenum rationem habere po
teſt:quare neq; etiam motus.

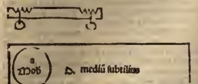
❡ His ſic conſtitutis:declarat primo ꝙ motus quo mo/
uet aliquod mobile in vacuo nulla eſt ꝓportio ad motũ
quo idem mobile mouet in pleno:nec tẽporis ad tẽpus:
ita vt motus in vacuo non ſit in tempore diuiſibili. ꝛ ſyl/
logiſmus eſt.q̃lis eſt ꝓportio medij ad mediũ in craſſitu
dine ꝛ tenuitate:talis eſt ꝓportio motus ad motũ in ve/
locitate ꝛ tarditate: ꝛ temporis ad tẽpus in lõgitudine ꝛ
breuitate:ꝛ hoc reſpectu eiuſdẽ mobilis. Sed vacui ad
plenũ nulla eſt ꝓportio in craſſitudine : ꝛ tenuitate. igit
nec motus ad motuz in velocitate. ꝛ tarditate: nec tẽpo/
ris ad tempus in longitudine ꝛ breuitate: ꝛ hoc reſpectu
eiuſdem mobilis. ❡ Maior debet intelligi in his corpo Expoſitio ſylli.
ribus:q̃ mouent ꝓpter reſiſtẽtiã medij extrinſecam: vt
ſunt ſimplicia corpora.naz in aialibus: ꝛ eis:quę mouen
tur aut volũtate:aut ob ipſa intrinſeca reſiſtentia nõ va/
let. Amplius debet intelligi reſpectu eiuſdẽ mobilis:naz
poſſunt duo mobilia inęqualia moueri in duobus me/
dijs ęqualibus: vbi nõ qualis eſt medioꝝ ꝓportio in te/
nuitate ꝛ craſſitudine:talis eſt motuum ꝛ tẽpoꝝ illoruz:
vt oibus cõſtat. ❡ Quare cuz nulla ſit motus in vacuo
ad motũ in pleno ꝓportio:motus in vacuo factus: in nõ
tempore ſiet:aliter poterit eſſe ꝓportio:quę rõ docet va/
cuũ ipſum potius tollere motũ:quam dare: aut cõferre
ad ipſuz. ❡ Animaduerſione dignum Themiſtiũ intel/
ligere maiorem etiam in mobilibus diuerſis:ſed ſeruata Expoſitio themi.
paritate cęteroꝝ vt figurę ꝛ ponderis:cęteriſq; id genus
vbi enim ſunt cętera paria: ꝛ ſunt corpora quoꝝ motus
eſt ſucceſſiuus pro rõne corporis impedientis hoc eſt rõ/
ne medij:ab extrinſeco:ſine dubio qualis eſt ꝓportio me
dioꝝ penes craſſitiẽ ꝛ tenuitatẽ:talis motuũ erit penes veloꝝ

C. Tempus.

Aqua

E. Tempus.

Aer

ꝛ tardum : ꝛ tẽpoꝝ penes lõgum ꝛ breue. Circa hãc rõ/
nem primo more geometrę vt ſyllus facilius habeat ter
minos diſponit: ꝛ inq̃t.pondus igit.a.per.b.quidem me/
diuz fertur: ꝛ in tẽpore.c. ꝛ idem.a.per.d.tenuius quidez
illo:longitudine vero ęquale in tẽpore.e.pro rõne ꝛ pro/
portione corporis medij impedientis:ſiue reſiſtẽtis mo
ueat.ita vt.b.ſit aqua per quã ipſuz.a.fertur : ꝛ.d.ſit aer.
hęc eſt terminoꝝ cõſtitutio.deinde ſumit maiorez: ꝛ inq̃t
quanto itaq; aer aqua eſt ſubtilior atq; tenuior:tanto ve
locius.a.pondus per.d.q̃z ꝑ.b.fertur:habeat igitur rõnẽ
eandem ad velocitatem velocitas : qua diſtat aer in te/
nuitate ab aqua.quare ſi in duplo ſit aer aqua ſubtilior:
duplo in tempore per.b.medium pertranſibit ad id tem
pus in quo per medium.d.fertur: ꝛ.c.tempus ad.e.tẽpus
duplũ erit:ita quoq; vt quãto ſubtilius eſt : minuſq; im/
pediens:ac facilius ſectile:id ꝑ qḋ tranſitio ſit:tanto pon
dus a.velocius fertur:eſt igitur maior.qualis eſt ꝓportio
medij ad mediũ in tenuitate:in q̃bus idem mobile mo/
uet:talis eſt motuuz in velocitate: ꝛ tẽpoꝝ in breuitate.
hęc eſt maior:deinceps ſumit minorez ꝛ inq̃t ac vacuum

nullā rōnē h̄z:qua ab ipſo corpore excedat̄: queadmodū ipſum nihil ad numeꝝ:nam ſi quattuor excedūt tria per vnitatem:ꝛ duo excedunt pluribus q̄ ſit vnum: vt ꝑ duo.ꝛ ipſum etiā vnū excedūt pluribus q̄ ſint duo:vt pote ꝑ tria:nullā ꝑfecto rōnem h̄nt:qua ipſuz nihil excedunt:ꝛ qua ip̄z nihil ab illis excedat̄.cuius cām ſubſcribit dicens:quippe cum id qd̄ excedit:in exceſſuz ipſum:ꝛ id qd̄ exceditur diuidatur neceſſe ſit.verbi cā.quattuor cū excedant duo in duobus:diuidunt̄ in duo exceſſa:ꝛ duo quibus excedūt.ideo īfert.quare ipſa quattuor erūt id qd̄ excedunt ꝛ nihil: quocirca neq̄ punctū linea excedit: ſi non ex punctis componat̄:tandem dat cōcluſionē:ꝛ inquit.ſimilr̄ ꝛ nullā ad plenū rōnē h̄re pōt:quare neq̄ etiam motus.hic eſt ſyllus totus.

Commē nū 71. ℂ Hec eſt alia demr̄atio:volo expōere cōmētū more nr̄o ſolito in cōmētis in q̄bus aliq̄d fruct⁹ h̄r:ideo Auerroes duo facit:primo exponit textū. ſecundo ibi:Auēpace aūt. digreditur.prima pars cōmenti ex declaratiōe textus eſt perſpicua.reſtat igitur ſecunda.

Digreſſio ℂ Auempace aūt:hec eſt ſecunda pars cōmenti vbi digredi incipit:oritur aūt digreſſio contra maiorem:nā Auempace inquit.non ſequi vt ꝓportio motus eiuſdem lapidis in aqua ad motum eius in aere ſit ſicut ꝓportio ſpiſſitudinis aquę ad ſpiſſitudinē aeris:niſi motus lapidis eſſet in tempore ꝓpter hoc q̄ mouet̄ in medio:hoc eſt niſi ſucceſſio in motu attenderet̄ penes reſiſtentiā medij. vult igitur Auempace maiorez non h̄re locū niſi ſupponendo ſucceſſionem motus eſſe a reſiſtentia medij. huic obijcit Auēpace:q2 hoc dato motus non eſſet ſucceſſiuus niſi ꝓpter medium reſiſtens ſiue impediens:mediū eniz videtur impedire rem motam. Modo hoc confutat ꝑ inſtantiaz in motu cęli:hic eſt ſucceſſiuus ꝛ in tempore:ꝛ nō ꝓpter mediū reſiſtēs:aut īpediēs:ꝛ ita maior eſt falſa oio.

ℂ Et dicit. Poſita qōne Auēpaces:nūc narrat eius poſitionem:vbi debes ſcire Auēpacē tenuiſſe duas tarditates.alterā ex parte limitate virtutis eius qd̄ mouet̄: quā nālem vocat:q2 conſequit̄ virtutez ac formaz rei q̄ mouetur.ꝛ hāc ſeruat mobile ipſuz tam in vacuo q̄ in pleno. Alteraz accidentalem ex parte medij extrinſeci:ꝛ hec accidentalis eſt:q2 accidit mobili ex parte medij: in quo mouet̄:ꝛ hec eſt ꝑ accñs variabilis penes media ipſa in q̄bus mobile mouet̄. vult igit̄ Auempace Ariſt. voluiſſe ꝓpōnē medioꝝ in tenuitate eſſe ad ꝓportionē motuum in velocitate ꝛ tarditate accidentalibus: ꝛ non nālibus: qua ratione teneri poteſt in vacuo eſſe motū: vt expoſitores:ꝛ multi latinoꝝ opinantur.

ℂ Et hec ſunt v̄ba eius:nūc narrat v̄ba ipſi⁹ Auēpaces:vt eius narratio ſit fidelior:vbi narrādo eius pōnē duas r̄ſgit rōnes ꝯ maiorē:tū de motu cęli:vbi p3 ip̄z eē ī tēpore:ꝛ ſucceſſiuū:ꝛ tñ nō eſſe ob medij īpediētis:aut reſiſtētis,tū q2 motus nāles eēnt violētī:q̄ñ eēnt ſucceſſiui ꝓpter corpus īpediēs:quare violētī. ꝑ itellectu verboꝝ debes ſcire de motibus cęloꝝ q̄ aliq̄s eſt tardiſſimus vt mot⁹ ſtellaꝝ fixaꝝ:nā ſtellę fixę apud obſeruationē ptolomei in libro magnę ꝯſtructiōis mouent̄ in cētū annis gradu vno:ꝛ ita.36.millibus annoꝝ peragrāt totum circulum.

ℂ Aliq̄s eſt velociſſimus:ꝛ vt motus diurnus vniuerſi in.24.ᵒʳ horis ſemel. Alij inter hoc ſunt mediocres:ꝛ hoc (vt dicit) nō eſt niſi ꝓpter diſtantiā atq̄ gradus motoꝝ in nobilitate ex v̄tute:nā q̄ nobilior eſt: velocius mouet. q̄ vero ignobilior tardius.hec colligunt̄ ex v̄bis eius.

ℂ Et ſi hoc qd̄ dicit. Obijcit aūt nūc Auer. ꝯ Auēpacē ꝑ īpoſſibile ſic.ſi ꝓportio motus ad motū in velocitate: nō eſt ꝑ ꝓportione medioꝝ in ſubtilitate:abſolute: ſed ſoluz de velocitate accidētali:tūc poſſet eē in vacuo motus velox ꝛ tardus velocitate ꝛ tarditate nāli.nā ſublatis medijs adhuc remaneret rō intrinſeca:quā tenuit Auēpace:ꝛ ita adhuc reſtat motus tēporarius: ꝛ nō ſubitarius.

ℂ Nos aūt: Auerroes nūc ridet alr̄:ꝛ vult totā cā ſucceſſiōis ꝛ velocitatū motuū eē penes medioꝝ tenuitatem ꝛ craſſitudinē.nitit̄ aūt ad hoc rōnibus p̄mo:q2 diuerſorū effectuū cāę ſunt diuerſę:ſed ęqualis ꝓportio medioꝝ in tenuitate cęteris paribus.v3.figura: declinatiōe idest grauitate aut leuitate:ꝛ magnitudīe eſt cā ęq̄litatis motuū in velocitate igit̄ differētia medioꝝ cęteris etiā paribus:eſt cā diuerſitatis motuū in velocitate:vt eniz ęq̄litas ad ęqualitatem:ita dr̄ia ad differētiam.nam cōtrarię cauſę arguunt effectus contrarios.

ℂ Et iſte ꝓpōnes.Colligit ꝓpōnes in q̄b⁹ ꝯſiſtit tota rōnis vis: ꝛ ſunt duę.p̄ma eſt q̄ q̄ñ ſunt duo mota ęqualia in grauitate ꝛ leuitate:figura.ꝛ magnitudine: ꝛ mouent̄ in ęquali aut vno medio:motus eoꝝ ſunt ęquales in velocitate:ꝛ tarditate:ꝛ q̄ vtrū q̄ ꝑtrāſit ęquale ſpatiū in tēpore ęquali. Sc̄da ꝓpō eſt q̄ cęteris paribus: cū media ſunt diuerſa in tenuitate motus eoꝝ diuerſant̄ dr̄ia ꝓportiōali.hę.n. ꝓpōnes ſeſe īferūt:vt diximus iā paulo ante.

ℂ Et vir māifeſtū eſt.Colligit ex his cāz diuerſitatis motuū ꝛ ęq̄litatis in velocitate ꝛ tarditate:ꝛ vult q̄ ſit diuerſitas ꝛ ęq̄litas ꝓportiōis motoris ad rē motā:nā cū fuerint duo motores ꝛ duo mota:ꝛ ꝓportio vnius motoris ad ſuū motū.eſt vt ꝓportio alterius motoris ad ſuū motū:tales mot⁹ q̄ ab illis ꝑficiunt̄ erūt ęq̄les ī velocitate:ꝛ ſi ꝓportiōes erūt īęq̄les ꝛ diuerſę:et mot⁹ erūt īęq̄les ꝛ diuerſi ī velocitate ꝛ tarditate.ꝛ hec regula h3 locū ī oib⁹ tā ī corpi⁹ ſimplicib⁹ q̄ miſtis:ſ3 nō eodē mō:nā ī ſimplicib⁹ reſiſtētia rei motę ē extriſeca:vtpote rōne medij qd̄ ſe tenet ex pte rei motę: vt dicem⁹.in miſtis v̄o reſiſtētia eſt intrinſeca:ꝛ nō ex parte medij:ſ3 ex pte rei:in actu:quę eſt alia a re q̄ mouet.diuidit̄.n.oē mixtū in motorē ī actu ꝛ motū in actu.ſimplex v̄o minime.ꝓpterea in ſimplicibus id qd̄ eſt loco rei motę:eſt mediū extriſecū reſiſtēs. hinc p3 eē reſiſtētiā īterdū ex pte medij tm̄ vt ī ſimplicibus:īterdū ex pte mobilis tm̄: vt in cęlis: q̄ mouent̄ ꝑ reſiſtētiā mobilis ſolū:vt dicemus:īterdū ex pte medij ꝛ mobilis:vt in miſtis ꝛ aīalib⁹:vbi reſiſtētia eſt tū rōe medij tū rōne rei q̄ mouet̄ in actu.ꝛ ita Auerroes ꝑ rez motam intelligit totum reſiſtens quicquid ſit illud.

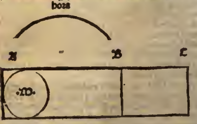
ℂ Et hoc idē eſt. Declarat in violētis penes q̄d attendit̄ ęqualitas ꝛ inęqualitas motuū ꝛ īnq̄t.eē idem in violentis vt in nālibus:ſed nō eodē mō penitus: nā in nālibus ęq̄litas ꝛ diuerſitas velocitatū neq̄ eſt penes reſiſtens tm̄:neq̄ penes potētiā motoris tm̄:ſ3 penes ęq̄litatē aut diuerſitatē ꝓportionū potētiaꝝ ad ſuas reſiſtētias: quęcūq̄ ſint illę.at in violētis ęq̄litas ꝛ diuerſitas velocitatū ſunt penes ęq̄litatē ꝛ diuerſitatē medioꝝ reſiſtētium aut īpedietiū:q̄ñ tales motus nō ſunt ꝯ̄ inclinatiōe itriſeca:ſ3 penitus extrīſece ꝓcedūt.ꝓpterea īnq̄t vt in nālibus nō ſeq̄t̄ ęq̄litas velocitatū ad ęq̄litatē potētiaꝝ tm̄ q̄ñ ꝓportio diuerſat̄:ita nec in violētis pōt eē ęq̄litas q̄ñ media diuerſant̄.eo q2 diuerſat̄ medioꝝ ꝓportio. ecce igit̄ q̄ in violētis ęq̄litas ꝛ inęqualitas ſunt ſolū ꝓpter ęq̄litatē:ꝛ inęqualitatē medioꝝ. ℂ Sed dices tūc eadez velocitate mouebit̄ a.mobile violēter ī aere eodē ab.b. v̄tute:ꝛ a c.qd̄ eſt falſuz:poſito q̄ ſint īęq̄les ℂ Propterea dixit Auerroes q̄ potētijs in motibus violētis exiſtētibus paribus ęq̄litas ꝛ diuerſitas erit ex pte mediorū. at in motibus nālibus erūt ꝑ ꝓportionū ęq̄litatē aut diuerſitatē:quā potētię hñt ad mota.nā in nālibus motus ſunt ab intrinſeca īclinatiōne:in violentis vero minime. Sub. Solo

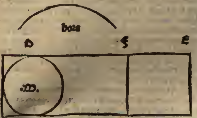
ℂ Hec Auer.in hac rōne ad fructū adiecit. ℂ In q̄bus Coīs regula

ā pparet tā in motibus nālibus ꝙ̄ violētis ꝙ talis eſt ꝓportio motus ad motū in velocitate q̄lis motoris ad rez motā hoc eſt potētiaꝝ mouētiū ad ſuas reſiſtētias: veꝝ eſt aliq̄ drīa:nā in violētis reſiſtēs eſt īpediēs: ꝓpterea ē in illis eq̄litas aut diuerſitas ꝑꝑ diuerſitatē ꝓportionis īpediētiū:at in nālibus reſiſtēs nō eſt īpediēs:ſʒ reſiſtēs tn̄ abſq̄ īpedimēto.q̄ rō docet nāles motus eē ſucceſſiuos ob reſiſtētiā:ꝛ nō ob īpediētiā:qḋ Auēpace ignorat.

℄ Et ſi hoc eēt. Hec eſt ſcḋa rō ꝯ Auēpacē:vbi debes ſcire ꝙ Ariſt. in fine ſeptimi phyſicoꝝ.pōit hāc regulā.ꝙ cum aliqḋ mouēs mouerit aliqḋ corpus ꝑ aliqḋ ſpatiū in aliquo tpe:idē mouēs mouebit medietatē illius corporis hoc eſt medietatē reſiſtētię illius corpis ꝑ idē ſpatiuʒ in medietate illius tpis:hec regula nūc ſupponiꝰ tāq̄ vera:q2 in .7° diſputabiꝰ. ℄ Arguit mō Auer. ꝙ data pōne Auēpaces.vʒ. ꝓportio medioꝝ in tenuitate arguat ꝓportionē velocitatū ꝛ tarditatū accidentaliū: tūc illa regula eſſet falſa ſimplr̄: hoc eſt nō vliter ꝛ in oībus vera eſſet: nā eſſet tn̄ vera in tarditate ꝛ velocitate accidētalibus: q̄ ipſi motui cōpetūt merito medij reſiſtētis: ꝛ nō in ipſis motibꝰ abſolute reſpectu oīuʒ. vbi.n. nullū eēt mediū reſiſtēs:nulla poſſet aſſignari ꝓportio īter potētias motiuas reſpectu reſiſtētiaꝝ:ꝛ ita neq̄ ipſoꝝ motuū:ita q̄ re regula nō fuiſſet vlis in oībus:cuiꝰ ꝯriū eſt veꝝ:quia in libris phyſi. tradunꝰ regulę vlēs. in oībus. vis igiꝰ huiꝰ rōis eſt ꝙ regula ſeptimi phyſi. eēt de velocitate ꝛ tarditate ipſa: ꝛ nō de motibus abſolute ꝛ reſpectu oīs ſpatij.

℄ Et cā iſtius erroris. Nūc vult ꝯfutare motiuū Auēpaces:ꝛ p̄mo narrat ipſʒ:vbi debes ſcire ꝙ Auēpace fundabaꝰ in duobꝰ:p̄mū erat ꝙ tarditas ꝛ velocitas ſint additio ꝛ diminutio motuū:tarditas q̄dē diminutio. velocitas vero additio:ſicut linea q̄ addiꝰ lineę:ꝛ diminuiꝰ ab ea: vbi grā. ſit vnus motus ſupra ſpaciū. a.b. in hora: velocitas erit motus ſuꝑ ſpatiū. a.b.c. in eadeʒ hora. ita vt. b.c.

habeaꝰ tāq̄ velocitas. ℄ Tarditas vero eſt: vt ſi aliqḋ mobile moueaꝰ in hora ſpatio. d.e. aliud vō debiliꝰ ſuper ſpatiū. d.f. ita vt tarditas ſit hec diminutio. e.f. hoc eſt p̄mū. ℄ Scḋʒ eſt ꝙ ꝓportio medioꝝ reſiſtētiū eſt q̄lis ē velocitatū ꝛ tarditatū q̄ addunꝰ:ꝛ nō q̄lis illis motuū: q ꝓſupponebanꝰ penes ꝓportionē motoꝝ ad mobilia circūſcriptis medijs. hi.n. motꝰ ꝓſuppoſiti:motus nāles ſiue ſenſiles ab Auer. appellanꝰ. ita vt ſint tres motꝰ: vnꝰ nālis ſiue ſenſilis q ē ꝑꝑ ꝓportionē motoris ad mobile nulla habita rōne ad mediū. Alius eſt diminutio q̄ ꝯſurgit a reſiſtētia medij: alia ē velocitas. q̄ addiꝰ ab exceſſu potētię nulla rōne hita ad mediū. hec.n. ꝯſurgit ꝓpea: q̄ a potētię q̄ mouet mobile nlla rōne hita ad medium creſcit ad duplū: aut triplū: aut ad aliquā ꝓportionē. Qua rōe euenit vt poſſit eē q̄titas motus aggregatꝰ ex nāli ꝛ addito. Ex q̄s arguebat Auēpace cū reſiſtētia medioꝝ ſit cā tarditatis accn̄talis: ſeq̄ꝰ vt ꝓportio medioꝝ nō ſit cā ꝓportionis motuū: ſed tarditatū accidentalium.

℄ Qm̄ q̄ſi. Scḋo arguebat ſic: ſi q̄lis ē ꝓportio medij ad mediū in raritate ꝛ dēſitate: talis ē ꝓportio motꝰ ad motū ī velocitate ꝛ tarditate: igiꝰ q̄lis ē ꝓportio reſiſtētię ad reſiſtētiā: talis erit motꝰ ſenſilis ad motū ſenſilē. pʒ ꝯña. q2 ab vno arguiꝰ ꝯuertibili ad reliquū. nā reſiſtētia ꝛ mediū ꝯuertūꝰ. ſilr̄ ꝛ motꝰ. ꝛ motꝰ ſenſilis. ꝛ itelligo ꝑ motuʒ ſenſilē totū motū: q ꝑcipiꝰ a ſenſu ī actu. deſtruit Auēpace ꝯñs iſto mō: nā ſi q̄lis ē ꝓportio reſiſtētię ad reſiſtētiā talis ē ꝓportio motꝰ ſenſilis ad motū ſenſilē: ꝛ q̄lis ē proportio reſiſtētię ad reſiſtētiā talis ē ꝓportio tarditatis ad tarditatē vt dictū ē. igiꝰ q̄lis ē ꝓportio tarditatis ad tarditatē: talis erit ꝓportio motꝰ ſenſilis ad motū ſenſilē. ſed tarditas ē motꝰ diminutꝰ a nāli motu: igiꝰ q̄lis ē ꝓportio diminuti ad diminutū: talis erit remanētis ad remanēs. H ꝯñs eſt fl̄ʒ: igiꝰ aliq̄ ꝑs añcedētis erit fl̄a: ſʒ nō illa tarditas ē motꝰ diminutꝰ a motu nāli: neq̄ illa. q̄lis ē ꝓportio reſiſtētię ad reſiſtētiā talis ē ꝓportio tarditatis ad tarditatē. igiꝰ illa ē fl̄a. q̄lis ē ꝓportio reſiſtētię ad reſiſtētiā talis ē motꝰ ſenſilis ad motū ſenſilē: qḋ ē ꝓpoſitū ipſius Auēpaces. qḋ vō illud ſit fl̄ʒ. vʒ. q̄lis ē ꝓportio diminuti ad diminutū talis ē remanētis ad remanēs: pʒ in numeris ꝛ magnitudinibꝰ: ſint.n. a.b. duo numeri aut magnitudines eq̄les ambe. vʒ. vt q̄ttuor: ꝛ ab ipo. a. diminuatur vnū: ab ipo vō. b. duo: ꝯ tūc ꝙ nō q̄lis ē ꝓportio diminuti ad diminutum talis eſt remanentis ad remanēs: nam diminuti ad diminutū ꝓportio eſt dupla: remanētis vō ad remanēs ſexquialtera. ſilī rōe ꝛ de additōe ꝯduci pōt.

℄ Sʒ dr̄nt. Rn̄det Auer. ad rōnē hāc ipſiꝰ Auēpaces: ꝛ negat ſilitudinē: nā qn̄ ex q̄titate mathematica diminuiꝰ aliqua q̄titas in actu remanet reſiduū q̄titatis in actu: ſʒ qn̄ a motu nāli demiꝰ ꝑ equā: tūc motus nālis nō remanet niſi in potētia: ꝛ nō in actu. ꝛ ita nō eſt ſile. hec reſpōſio pōt itelligi vno mō: ꝙ diſſimilitudo eſt quātū ad hoc: ꝙ facta diminutiōe ab ipſa q̄titate reſiduū manet in actu ꝑmanētię: ſed facta diminutiōe a motu: remanet reſiduū in poteſtate: q2 nō ꝑmanēs: ſʒ in fieri ꝛ ita ſilitudo nulla. Aut pōt itelligi ꝙ ſʒ Auēpacē motus mere nālis eē nō pōt niſi in vacuo in actu: in medio vero reſiſtēti ſemꝑ eſt violētus actu: ꝛ nālis poteſtate: quatenus continetur in illo: ꝛ tunc pʒ diſſimilitudo.

℄ Ergo tūc motus. Soluta q̄ōne: arguit ꝯ Auēpacē: q2 de ea hac ſua imaginatiōe oīs motus ſenſilis: quē videmus in elemētis: eēt violētus: ꝛ nō nālis: q2 oīs talis eēt ꝑꝑ reſiſtētiā medij īpedientis. ꝛ ita violētus: ꝛ ita in ſolo vacuo poſſet eē motꝰ mere nālis: vbi nullū eſt impediēs.

℄ Ueꝝ tn̄ dicimus. Rn̄det tacitę obiectiōi. poſſet.n. q̄ri. vtꝝ q̄lis eſt ꝓportio medij īpediētis ad mediū īpediens talꝰ ſit tarditatꝭ ad tarditatē: rn̄det ꝙ ſic: ſʒ n̄ ē extimādū tarditatē ipāʒ eē motū additū motui nāli: nā nālis ē tardus ꝛ velox: ēt vti violētꝰ. imo oīs motꝰ eſt ſua tarditas.

℄ Et iſta qḋ. Nūc explanat q̄lis ſit qḋ ipſiꝰ Auēpaces: ꝛ

lingt eã eē ſophiſticã: q̄tenus peccat in loco a ſili: eſt tñ vt dicit: difficilis: q2 eſt p locū a cōmutata, pportiōe: cū enī motus aſſimilet lineę vr q illud q lineę accidit: motui etiam contingat. & ita eſt difficilis ſolonis.

¶ Declaratū eſt igit̄. Epylogat oia declarata: & ſunt duo: primū q, pportio ipediētis ad ipediēs eſt q̄lis eſt motuum abſolute: & nō tarditatū additarū. Scđz eſt. q hoc eſt verū tā in nālibus motibus q̄ʒ violētis: lʒ ſit dria: nā in nālibus, pportio motuū eſt ſ̄ʒ, pportionē mediorū nō qdem ipediētiū: ſed reſiſtētiū. In violētis ſ̄ʒ, pportionē mediorū ipediētiū. Sed nō eodē mō in nālibus mixtorū & ſimplicium: nā in nālibus mixtorū, pportio motuū eſt ſ̄ʒ, pportionez potentiarū ad ſua mobilia etiā: in ſimplicibus ad ſuas reſiſtentias: ſiue extrinſecas: ſiue intrinſecas.

¶ Sed q̄ret aliq̄s. Sed circa dicta mouet Auerroes q̄ōnē: q2 lʒ ↄcedat̄ eē talē motuū, pportionē q̄lis eſt mediorū: adhuc nō ſeq̄t̄ in vacuo motū eē in nō tēpore: q2 pōt eē aliqđ qđ moueat̄ in vacuo p reſiſtētiā intrinſecā: nō q̄dē ex parte medij: ſʒ ipſius mobilis. & ita ablata omni reſiſtentia medij: & remanente illa mobilis: poterit adhuc motus eſſe in vacuo in tempore.

¶ Et ad hoc eſt. Reſpōdet breuiter regulā illā hr̄e locuʒ in corporibus ſimplicibus: vbi oīs reſiſtētia eſt ex parte medij: nō aūt in aialibus aut mixtis: vbi eſt etiā reſiſtentia itriſeca: circa hanc reſpōſionē. Primo ſumit vnuʒ q motus corporū ſimpliciū mediantibus aqua & aere non ſunt motus ipediti a medio: ita vt mediū hēat rōnē ipedientis: tū p̊. q2 tales motꝰ nāles nō eēnt ſine medio. tū 2o q2 i ſolo vacuo eēnt motꝰ nāles: q2 ſolo illo ē ablatꝰ medij.

¶ Et cā i h̄ ē. Reddit nūc cāʒ q̄re talia mota indigēt medio: ex eo q2 res mota dʒ hr̄e cū motorē aliquā rſiſtētiaʒ: q̄ poa motoris excedat pōs illiꝰ: & h̄ ē verū ēt i motibus nālibꝰ. nā ſi nō eēt talis reſiſtētia: tūc q̄libʒ motor poſſet mouere q̄dlʒ corpꝰ idr̄nter. igr̄ in motis ſimplicibꝰ necīa ē h̄ reſiſtētia: & cū nō ex pte īrriſeca. vt dicet̄. igr̄ pp̄ mediū.

¶ Et pp̄ diuerſitatē: nunc p h̄ ſuppoſitū v̄ificat tria. p̊ q p talē reſiſtētiā nō ipeditiuā: ſʒ, pmotiuā: q̄ ē iter motorē & rē motā ſimplr̄ & vlr̄: diuerſant̄ motꝰ corporū celeſtiū in velocitate & tarditate. Celū enī ſuo motori reſiſtit non impediēdo: ſed, pmouēdo: ſiue cōtinēdo.

¶ Et p hāc: ſcđm eſt q p talē reſiſtētiā motor non mouet rē motā: niſi q̄n poa eiꝰ excedit pōs rei motę: nā res mota aliq̄ ex pte ē ſilis motori: aliq̄ ex pte diſſilis: q̄ diſſilitudo eſt cā reſiſtētię & ſucceſſiōis. & ita ipʒ reſiſtēs nō eſt ipediēs ne motꝰ fiat: ſed ne motꝰ fiat ſubito. Celū enī nō reſiſtit motori ne motꝰ fiat: ſed ne motus fiat ſubito.

¶ Et h̄ eſt itelligēdū. Tertiuʒ eſt verificatio dicti ipſius Auēpaces: ait in corporibꝰ celeſtibus vnū motorē eē altero nobiliorē. itelligit enī vnū motorē eē plus excedentem ſuū mobile alio: & ita velocius mouet alio.

¶ Et manifeſtū eſt. His verificatis declarat nūc in q̄bus inueniat̄ hęc reſiſtentia itriſeca: & in q̄bus nō: & vult illaʒ repiri vl̄iter in his: quorū mouēs & res mota ſunt actu diſtincta: vt in celis: & aialibus. In celo enī res mouens eſt aīa: quę eſt res actu: res mota eſt ipʒ celū: qđ eſt res actu alia ab aīa. & in aialibꝰ ſimilr̄. In rebꝰ v̊o ſimplicibꝰ nō reperit̄ vt in elmētis: q2 in illis motor eſt forma: res mota eſt mā. mō mā nō eſt res actu reſiſtens ipſi formę. Sed dices Auer. 8. phiſꝰ. cōm. 4. & 30. & 3. celi. ait formā eē motorē & motū. hic dicit māʒ eē rē motā. Dici pōt q i elmētis ſ̄m Auer. id qđ mouet vt qđ eſt ipʒ totū: id qđ mouet vt quo eſt ipſa forꝰ. Id v̊o qđ mouet̄ vt qđ ē ipʒ elm̄ cū medio. h̄. n. totū hʒ rōnē totiꝰ mobilis reſiſtentis in actu. id quo mouet̄ remote eſt potētia & ipſa materia: quę eſt prima radix paſſionis. Id v̊o quo mouetur propinquę eſt

eſt forma: nam oportet motorem & reʒ motā eſſe aliquo modo in actu. & ſic tollitur cōtradictio.

¶ Et q2 hęc. Nūc rńdet ad formā q̄ōnis: & vult dictū Ariſ. eſſe intelligendū in his quę mouent̄ p reſiſtētiā extriſecā hoc eſt in corporibꝰ ſimplicibꝰ. cū enī illa ſimplicia non diuidant̄ iter motorē & rē motā in actu: iō impoīe eſt ea moueri ſine medio: & hoc ↄfirmat auc̄tate Ar. in. 8. vbi ait aialia & corpa celeſtia moueri a ſeipſis: elta v̊o & ſimplicia corpora ab alio: q2 ad eorū motū ↄcurrit mediuʒ.

¶ Si igit̄. Pbat hāc reſpōſionē nā ſi hęc corpa vt elmēta mouerent̄ ſine medio: tūc nulla eēt reſiſtētia iter motorē & rē motā: imo nihil moueret̄: & ſi hoc eēt: nihil moueret̄ in tpe: ſed ſubito: deeſſet̄ enī oīs reſiſtētia taʒ intriſeca: q̄ʒ extrinſeca: & vt dico in elementis. ita in cęteris quę mouent̄ motu ſimplici.

¶ Ex h̄ igit̄. Tūc v̄ificat enthymema Ar. iulit n. ſi corpora ſimplicia mouerēt̄ in vacuo: tūc illa motu idiuiſibili & i tpe idiuiſibili mouerent̄: hoc. n. iō pʒ: q2 in motu elorū: q i vacuo fieret oīs dēpta eēt reſiſtā: & itrīſeca & extrīſeca.

¶ Et ponēdo hęc corpa. Remouet cauillū Auēpa. dicebat. n. mediū ipedit. igit̄ motꝰ elmtorū eſt violētus. Rñdet negādo ↄñaʒ: q2 ipedit reſiſtēdo h̄ ē a motu ſubito: nō āt a motu ipo. ppterea ſt̄ motꝰ eltorū nāles: & ita falſuʒ ē elta moueri a ſeipſis: veluti mouet̄ aialia & celi. hęc ad formā q̄ōnis. ¶ Ex hac Auer. ſolone hr̄ q aliqđ pōt ipedire bifariā. aut a motu: aut a termino motꝰ. mediuʒ in motu grauiū ipedit nō q̄dē a motu: ſʒ a termino motꝰ: cū nō q̄ʒ cito aliqđ moueri icipit: tā cito ſit i termino motus. at in motu violēto ipedit mediū tā motū q̄ʒ terminū motꝰ. Ulteriꝰ ſeq̄t̄ q i motu aiali ē duꝰ reſiſtēs: itrinꝰ q̄dē ipʒ. vʒ. corpꝰ diſtinctū ab aīa. extrinꝰ v̊o aer vł aqua. q̄ rō docēs ē totū reſiſtēs eē corpꝰ cū medio. in motu v̊o elmtorū vnū tñ reſiſtēs. vʒ. mediū: nā nihil eſt i eltis pter māᵐ & formā reſiſtens niſi mediū. ¶ Qua rōne euenit oēm motū eē nālē in elmētis: q ē ſ̄m iclinationē. licʒ. n. aliq̄s corū motꝰ ſit tardior altero. oēs ſunt eq̄ nāles: q̄ñ oīs ſucceſſio eſt rōne medij. & p ↄñs ē eq̄ nālis in medio: ſiue ſit ſpiſſius: ſiue rarius. Uñ motꝰ lapidis in aere eſt ęque nālis: ſicut ille eiuſdeʒ in aq̄: licʒ ille in aq̄ ſit tardior: q2 motꝰ hic naturalitatē nāciſcit̄ ab inclinatiōe & medio.

¶ Auēpace igit̄. Epylogat in opione Auēpa. & dic̄ p̊mo q Auēpa. fecit dubitare in duobꝰ. Primo q2 dixit, pportionē motuū nō eē ſ̄m, pportionē mediorū. Scđo. q2 motꝰ elorū in pleno: cū ſint ipediti. ſūt violēti. Dic̄ ſcđo laudādo ipm nullū ptigiſſe ad has q̄ōnes: q2 cęteris erat ingenioſior. Dicit tertio ſe accepiſſe q̄ōnes has nō a libro Auempaces: ſʒ a folio extra ſcripto. hęc Auerroes.

¶ Nos aūt. Nūc iueſtigat veā cām ſucceſſiōis & v̄ificat rationē Ar. ppea tria fac. p̊ ſuppōit q̄dā. 2o ifert ea in q̄bꝰ ſucceſſio ē rōne medij: & ea i q̄bꝰ nō ē. 3o v̄ificat rōnē Ar. q̄ͤ p̊ ſuppōit iter motorē & rē motā eē ſp̄ aliq̄ʒ reſiſtētiaʒ. p̊ q2 res q̄ mouet: mouet q̄tenꝰ ↄria: res q̄ mouet̄: mouet̄ q̄tenꝰ ſilis. vt dcʒ ē. 2o q2 oīs motꝰ ē ſ̄m exceſſuʒ potētię motiuę ad ſuā reſiſtētiā: igit̄ in oī motu oʒ itelligere reſiſtēs. 3o q2 motus differūt in velocitate & tarditate penes drīaʒ, pportionū poaꝶ motiuarū ad ſuas reſiſtentias. vbi enī nulla eſſet reſiſtentia: omnes motus eēnt eq̄les.

¶ Et iſta reſiſtētia. Suppōit 2o q reſiſtētia eē pōt aut ex pte motiuī: vt i aialibꝰ & celo. nā i his motū ē res actu reſiſtēs & diſtīcta a motore: aut erit ex ipo medio i q̄ mouet̄ tm̄: vt i motu elorū: i q̄bꝰ res mota n̄ ē actu rſiſtēs: & aūt ab ipo motore. aut erit ex pte rei motę & ipſius medij: vt in animalibus quę mouentur in aqua.

¶ Illa igit̄ in q̄bus: tūc declarat ſcđʒ. vʒ. q̄ mota idigent medio: & q̄ nō: & vult vniuerſalr̄ ea mota nō egere medio

que diuiduntur in motorem ⁊ motum in actu vt aialia: ⁊ hec ſi egent: eſt per accidens. que vero non diuiduntur in motorē ⁊ rē motā in actu: hec oīno indigēt medio: vt ſunt corpora grauia ⁊ leuia. hoc probat pmo: qꝛ ſi nō indigerēt medio: mouerenť in non tēpore: qꝛ nihil eſt illic in actu qđ reſiſtat motori. Secūdo ſi mediū non requireretť: eſſet quia faceret illa violenter moueri: hoc eſt falſum: qꝛ illa ſemper mouerenť motu violento: cū ſemper eſſent impedita: ⁊ ita cū non deť vacuū in quo naturali motu mouerenť: ſemper mouerentur violenter.

¶ Et ideo contingit. Tertio nunc verificat ratione Ar. intulit enim Ariſto. ſi elīta mouerenť in vacuo: illa ī nō tempore mouerenť: hec itaqꝫ rō patet. Primo qꝛ in vacuo nulla eſſet reſiſtentia nec intrinſeca: nec extrinſeca. Scđo qꝛ ſi mouerenť in vacuo: omnia eque velociter mouerenť in illo: ⁊ ita graue ⁊ minus graue eque velociter mouerenť. non igitur recte dixit Auēpace elementa dicens moueri naturalr ſine medio ⁊ preternaturalr cū medio. Hec ſunt: que ex cōmēto colligunť. ¶ Querunt hic iuniores. Primo. vtrū ſi vacuū eſſet aliqđ corporum ſimpliciū mouereť in ipſo. In iſta queſtione ſecus eſt dicendū de rigore logico: ſecus de rigore phyſico. De rigore enī logico ambe he ſunt falſe. vꝫ. ſi vacuū eſt: ſimplex mouereť in ipſo. ⁊ ſi vacuū eſt: ſimplex non mouereť in ipſo: patet: qꝛ ſtat intelligere accidētia ſine ꝯſequētibus. Poteſt enī intelligi vacuū eſſe: ⁊ nullū ſimplex moueri: qꝛ pōt intelligi nullū ſimplex eſſe. Similr poteſt intelligi vacuū eſſe: ⁊ ſimplex moueri in ipſo. dato ꝙ vni ſimplici vt graui deſcēdēti alligeť. leue reſiſtēti. q̄ rōne ſit vt ābe ſint falſe. hec đ rigore logico. De rigore phyſico ſūt due poſitiōes: vna latinorū quā acceperūt ab Auēpa. ꝙ corpus ſimplex. graue. vꝫ. aut leue ſi ponereť in vacuo poſſet in illo moueri. hāc probant captiunculatores ſic. Ponať vnū graue in cōcauo orbis lune: ⁊ intelligať totū hoc ſpaciū vacuū ⁊ incipiat moueri in hoc inſtāti qđ eſt preſens: tunc petunt. aut in hoc īſtanti in quo īcipit mouerī erit in cētro: aut in alio atqꝫ alio. nō in hoc inſtanti in quo incipit: qꝛ tunc in vno ⁊ eodē inſtanti eſſet ſurſum ⁊ deorſum: qđ intelligi nō pōt. ſi in alio. aut mediato: aut īmediato: nō in inſtanti īmediato: qꝛ nullum inſtans eſt īmediatū inſtanti. igiť in alio mediato: in alio mediato: igitur in tēpore: qm̄ inter quecunqꝫ duo inſtātia mediat tēpus. ⁊ ita motus erit in tēpore. Hoc enī argumētū ſorticole ſatis magnifaciunt. ¶ Sed vnde ſit motus eius ſucceſſio: ſunt varie imaginationes. Latinorū quidā ſucceſſionis cām aſſerunt eſſe limitationē cuiuſqꝫ agentis naturalis. cū enī omne agens naturale ſit limitatum ad certū velocitatis gradū: hunc ſeruabit etiam quacunqꝫ extrinſeca reſiſtentia circūſcripta. que ratio docet hanc agentis naturalis cuiuſqꝫ limitationem eſſe loco reſiſtētie intrinſece: ⁊ qꝛ hec ſequiť multitudinē forme: ideo q̄ ſunt grauiora velocius mouerenť. Hanc etiā poſitionē ad verbū vt vidiſtis recitauit Auer. de mēte ſui ꝓceptoris Auēpaces. ¶ Sed hec poſitio friuola eſt. primo quia tunc omne agens naturale ageret ſucceſſiue: qm̄ qđlibꝫ eſt limitatū: ⁊ ita luminoſum lumen in medio ſucceſſiue ageret: ⁊ viſile radiū in oculo. ſtelle quoqꝫ maiores citi⁹ mediū illuminarēt: q̄ minores. Scđo qꝛ tūc tollereť oīs ſubita mutatio. Cuius oppoſitū videbimus: ex eo qꝛ oē agens nāle eſſet limitatū. poſſet etiā argui alijs rationibus: quas omittimus: qꝛ nos veritatē tradimus: falſas opiniones īnuim⁹. ¶ Alij vt cucullati cāꝫ illius ſucceſſionis aſſerunt incōpoſſibilitatē terminoꝝ. Propterea qꝛ impoſſibile eſt idē ſimul eē in termino a quo ⁊ in termino ad quē. ¶ Sed hec poſitio eſt impoſſibilis. Primo

Queſtiones. Prīa q̄ſtio.

De rigore logico quid.

Quid de rigore phyſico. Prīa poſitio.

p° arg.

De cāſa ſucceſſionis iuxta primam poſitionem. Prima poſitio.

Confutatio.

Secunda ſcđo ſniaꝝ. diſtin. ſcđa. q̄ſtione nona.

Confutatio.

qꝛ eque velociter magis graue ⁊ minus graue mouereť in vacuo: qꝛ incompoſſibilitas terminorū eſt equalis in vtriſqꝫ. Scđo tunc graue ſimplex mouereť infinite velociter in medio illo vacuo: nā illa incōpoſſibilitas poteſt ſaluari in duplo gradu velocitatis ⁊ in triplo: ⁊ quadruplo: ⁊ ſic in infinitū. Tertio qꝛ velocitas eſt ſm ꝓportionē potētie ad reſiſtentiam per regulas ſeptimi huius. at potentie grauis ad talem terminoꝝ incompoſſibilitatē nulla eſt proportio. vt omnibus patet. ¶ Quarto. qꝛ cōſimilis incōpoſſibilitas deberet eſſe ſufficiens in alteratione ⁊ illuminatione: ⁊ ita illuminatio eſſet ſucceſſiua: ⁊ alteratio penes incōpoſſibilitatē augereť ⁊ decreſceret. ¶ Quinto. tunc motus nālis nō intendereť in fine: qm̄ ſemꝑ eſt a pncipio ad finē ſimilis terminoꝝ incompoſſibilitas. ¶ Sexto. tunc motor etiā infinite virtutis poſſet mouere in inſtanti: qꝛ nullus talis poſſet facere ꝯtradictionē pro vno inſtanti. ¶ Quare hec poſitio videtur impoſſibilis: hec ſufficiant cōtra hāc poſitionē. Sorticole cauſam ſucceſſionis motus grauis aut leuis in vacuo aſſerunt ab impedimēto partiū eius grauis: qđ moueť. Imaginanť enī ꝙ quelibet pars grauis īclinať deſcēdere per lineā breuiſſimā: ⁊ cū ſolū per talē deſcēdat pars media: ideo impedit laterales partes. ⁊ ideo per tale partiū impedimentū inuicem ſimplicia ſucceſſiue mouenť etiā reſiſtentia medij circumſcripta. ¶ Sed hec poſitio puerilis eſt. primo: qꝛ tunc grauius tardius deſcenderet: qꝛ in corpore magno plures partes ſunt inuicē reſiſtentes. Scđo tunc decē lapides coniuncti deſcenderent tardius: q̄ꝫ vnus corꝑ: qꝛ mutuo ſe impedirent. Tertio vna pars illius non moueť cōtra aliā. igiť vna aliā nō impedit. ¶ Brixius ſophiſta cauſā ex alio nāciſci[illegible] enim eſſe poſſibile vnū graue diuidi ſm latitudin[illegible] ita vt partes inferiores ſint tenuiores: ſuperiores ſpiſſiores: ⁊ cū ille partes tenuiores minus appetant deſcēdere: aut nō tanta velocitate quanta partes ſuperiores: hinc ille reſiſtunt: qua ratione eſſet motus ſucceſſio. ¶ Sed hec poſitio nihil eſt: qm̄ totum illud deſcenderet vt mediū eius fieret mediū mundi: ⁊ ad hoc omnes ille partes tēdūt. igitur nulla impediret. ꝓpter hec non recedamus a themiſtio: Alexandro. Simplicio: ⁊ ab Auer. qui tanta dixit hac in re. Dicunt enī ſucceſſionē eſſe aliquādo penit⁹ extra: vt in ſimplicibus corporibus a medio aere vel aq̄ aliquādo penitus intra: vt ſi eſſet vacuū: ⁊ mixtū cuius vna pars leuis eſſet: ⁊ altera grauis in illo mouereť. aliquando vtroqꝫ modo: vt aialia que mouenť in aere aut aqua. Ex hoc ſequiť vt dixit Auer. ſimplex moueri in nō tempore in vacuo: qꝛ eſt ablata omnis reſiſtentia: intrinſeca quidem: qꝛ nec materia: nec forma reſiſtit: extrinſeca vero: qꝛ nihil eſt in vacuo. ¶ Sꝫ dubiū eſt qđ Auer. vbiqꝫ ⁊ hic velit intelligere per moueri in nō tēpore. Rudes intelligūt per nō tempus illud qđ greci nync: latini nūc vocant: qđ eſt momentū in tēpore: ⁊ errant: quia ex minus impoſſibili nō ſequiť magis impoſſibile. Eſſe enī vacuum eſt imaginabile: ſed motū in nunc tēporis eſt ꝯ imaginationē. Propterea intelligendū eſt per non tempus infinitum paruum tempus: ⁊ per motū in non tempore infinite velociter motū: qđ ideo peripathetici vocāt non tempus: quia non eſt ſignabile. Tunc ad rōnē patꝫ ſolo: cōcedo caſum ꝙ aliqđ incipiat moueri in hoc īſtāti qđ eſt pñs ꝑ remotionē de preſenti: ⁊ ꝙ īmediate poſt hoc in aliquo inſtāti erit ad centrū: ⁊ tūc nō ſequiť in aliquo inſtanti eſſe ad cētrū: qꝛ vt ſorticole dicunt: mutatur ſuppoſitio: aut: vt peripathetice loquar: in aliquo īſtanti. indeterminato erit ad centrū: ⁊ in nullo determinato: ⁊ ita ſequiť in nō tēpore: qꝛ in infinito paruo tēpore. ¶ Et

Vnō

Prima tēio. Poſitio.

Confutatio.

Poſitio Brixij ſophiſte.

Confutatio

Dubia.

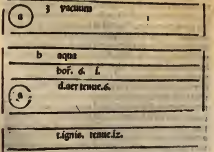
Poſitio rudes

Prīa cōpoſitio

Reſponſio

ſi dices poſt hoc erit ad cētrū.igiẗ aut in hoc aut in alio
Rāſio. erit ad centrū:nō in hoc.igiẗ in alio:ꝛ arguaẗ vt prius aut
mediato vel imediato. ¶ Dici pōt cōcedendo poſt hoc
fore ad centrū:ꝛ in aliquo inſtāti.ſed in nullo determina
te:ꝛ aliquo indeterminate.aut vt ſoꝛticole dicunt:in iſi
Scda q̄ſtio. nite huic ꝓximioꝛi aliquo:in nullo tñ infinite huic ꝓxi
mioꝛi. Hęc ď hac pma qōne. ¶ Cōſequēter quęrūt vtrū
Prima poſitio. mixtū poſſet moueri in vacuo. Joānes gandauenſis ri
det φ poſito impoſſi ſequiẗ qdlibꝫ.ideſt vtrunqꝫ ꝯdicto
riū:ꝛ cū vacuū eſſe ſit oīno impoſſe pp tot rōnes Ariſto.
tale ex pōne huius impoſſis ſequiẗ mixtū poſitum in illo
moueri ꝛ nō moueri. Moueri qdē ꝓpter reſiſtētiā:quā
hꝫ intrinſecus:nō moueri vo:q2 vacuū eſt priuatio:quę
Confutatio nihil eſt. ¶ Sed hęc reſpōſio eſt penit' leuis:nā ex poſſi
bili ſm imaginationē nunq̄ ſequiẗ impoſſibile ſm ima
ginationē. Vacuū enī eſſe eſt falſum impoſſe in re.ſed eſt
imaginabile vt mathematici oīno fingunt.idem moue
ri ꝛ nō moueri eſt falſum impoſſibile:ꝛ imaginabile.rur
ſus vacuū eſt dimenſio:dimenſio eſt nō tantū ſine qua
litate imaginabilis:ſed poſſibilis eē:vt catholici tradūt.
igitur intelligi pōt vacuū eſſe ſine omni qualitate:at idē
Alia poſitio. moueri ꝛ nō moueri nullus intellectus capit. ¶ Captiun
culatoꝛes vero diſtinguūt de mixto.aliud enī eſt ꝑfectū
ex quatuoꝛ elītis cōſtans. Aliud imperfectū cōſtans ex
duobus ſaltē.tūc dicunt tria.pmū φ loquendo de mixto
perfecto inanimato in vacuo ſucceſſiue moueret. Pro
baẗ.q2 tale mixtū ſiue ſurſum ſiue deoꝛſuꝫ tenderet ſuc
ceſſiue moueret ꝓpter reſiſtentiā intrinſecā. Scdm eſt
φ loquēdo de imperfecto nō opꝫ vbicūqꝫ poneret: ipſꝫ
ſucceſſiue moueri:ſicut ſi eſſet mixtum ex terra:aqua: ꝛ
aere tantū:ꝛ poneret in regione ignis:quę vacaret igne:
tale ſubito mutaret ad ꝯuexū aeris:q2 in tali vacuo nul
lam reſiſtentiā haberet:q2 omnia elementa ex quib' cō
ſtat deoꝛſum traherent. Tertiuꝫ eſt φ aliquo caſu dato
mixtū velocius moueret in pleno:q̄ȝ in vacuo. Probāt.
nam ſit vnū mixtū ex terra vt tria:ꝛ aere vt duo:tūc po
natur tale mixtū in ſphęra ignis etiā igne ibi exiſtente:
quę reſiſtat illi graui vt vnum:quo caſu potētia motiua
eſt vt quinqꝫ:reſiſtitiua vt vnū in tali regione:nam ter
ra ꝛ aer appetunt deſcendere:quę faciūt potentiā motiuā
vt quinqꝫ:nā terra tria:aer duo faciūt:mediū vero vnū.
igiẗ hoc moueret per plenū ſiue per igneꝫ a ꝓpoꝛtione
quincupla.deinde cū venit ad regionem aeris:quę aere
vacat:ibi reſiſtentia erit vt duo:potētia vt tria:nā terra
quę ibi dominaẗ eſt vt tria.regio aeris reſiſtit vt duo:q2
aer appetit ibi manere:qua rōe fit vt moueaẗ a ꝓpoꝛtio
ne quę eſt triū ad duo in tali vacuo.igiẗ tardius.ꝛ per cō
ſequēs in vacuo tardius moueret q̄ȝ i pleno. Inferūt ex
hac cōcluſione multas captiunculatoꝛias concluſiones
quas omittimus. Ego vero duas primas concluſiones
non itelligo. Videẗ enī mihi prima vera tam de imper
fecto:q̄ȝ perfecto mixto:ꝛ hoc ſupponendo nullū elītuꝫ
in ꝓpꝛia regione trahere:aut appetere magis ſtare in vno
loco q̄ȝ in alio ſuę regionis:vt deducere potes facile. Re
liqua vero ſunt bene ꝛ ſapide dicta. Hęc de ſcda q̄ſtiōe.
Tertia q̄ſtio. ¶ Tertio.quęrunt vtrū dato vacuo aīal poſſet in illo mo
ueri. ¶ Non nulli tenēt qđ dato vacuo in illo nō poſſet
Prima poſitio aīal moueri ꝓpter duo:tū q2 nō poſſet ibi eſſe in tēpoꝛe:
cū nō poſſet ibi reſpirare. Tuꝫ etiā q2 motus cęli eſt pri
mus motus e quo oīs alius depēdet. Modo motus aīa
lis nō poſſet depēdere e motu cęli:q̄ȝ influētia nō mul
tiplicaẗ per vacuū. ¶ Addunt alij ibi nō poſſe eſſe mo
tū aīalis:q2 indiget fixo:modo in vacuo nihil eſt fixum.
Poſitio Joannis Joānes vero in cōcluſione hac cōcoꝛdat. Et addit duas
rōnes.prima eſt:q2 tūc motus ille eſſet in non tempoꝛe:
quā ꝓpoꝛtio motus eſt ſm ꝓpoꝛtionē medij ad mediūꝫ
in ſubtilitate ꝛ craſſitudine.ꝛ hoc nō ſolū in ſimplicibus
ſed aīalibus:quę mouerent ſm vltimū ſuę potentię. Se
cunda eſt.φ tūc idē aīal per vacuū ꝛ plenuꝫ poſſet ęqua
velocitate moueri.vt deducit.ꝓpter hęc tenet aīal ī va
Confutatio cuo moueri nō poſſe. ¶ Sꝫ hęc expoſitio eſt ꝯtra Auer.
expreſſe.ipſe enī poſuit pro regula omne illud poſſe mo
ueri in vacuo:qđ diuidiẗ in motū ꝛ motoꝛē in actu.ꝛ Jo
annes nō pōt gloſare verba hęc:cū ſint dicta pro deter
minatione ꝯcluſionis. Scdo ad ſucceſſionē ſufficiūt mo
toꝛ ꝛ reſiſtens.vt dicebat Auerro.modo poſito vacuo:ꝛ
aīali poſito in illo ibi ſunt motoꝛ ꝛ reſiſtens.igiẗ pōt eſſe
Solo ꝓpria. motus. ¶ Dici igiẗ pōt φ ad motū duo cōcurrunt ꝑ ſe
motoꝛ ꝛ mobile in actu ꝛ per ſe reſiſtens. Multa autem
cōcurrūt per accidēs:vt vita ꝛ eſſe rei quę moueẗ.cęli ꝛ
primi motus influētia. Mediū fixum:in quo aīal eē po
teſt. Tūc dicerē dato vacuo per accńs eſſe impoſſe vt anī
mal in illo moueret.vt ꝓpter defectū eoꝝ:quę in illo ꝑ
accidens cōcurrūt.per ſe vero poſſe pp cōcurſum eorum
quę ad motū per ſe ſufficiunt:ꝛ ſic ceſſant oēs rationes.
Quarta q̄ſtio. ¶ Quarto quęrunt de cauſa ſucceſſionis in motu cęli.
Prima ſolo ¶ Reſpōdent nōnulli φ aliter conſideraẗ ſucceſſio in
motu aīali:ꝛ aliter in motu nāli.naꝫ in nāli attendiẗ pe
nes ꝓpoꝛtionē geometricā potētię mouētis ad ſuā reſi
ſtentiā. In motu vero aīali penes aptitudinē ſeu inclina
tionē ſm eius appetitū ad tantū vel tm̄ moueri.vnde in
ꝓpoſito ipſius cęli aīa mouet ſucceſſiue:ꝛ ſic velociter:
q2 ſic appetit mouere.ꝛ hāc poſitionē ſecutus eſt ſimpli
Scda poſitio cius in lib.2.de cęlo.ꝛ alij plurimi iunioꝛ. ¶ Blattero
nes ſucceſſionis cām in motu cęli nāciſcuẗ ab illius cęli
figura:figure enī cęli circulari repugnat nāliter ab intri
ſeco ſubito circulariter moueri veluti opacitas lumini.
Tertia. poſitio ¶ Joānes imaginaẗ cęlū ſecluſa intelligētia eſſe coꝛpus
in actu.ꝛ nō māꝫ aut foꝛmā:ſed mediū qd:ꝛ ſic rōne ſuę
cęleſtis coꝛpoꝛeitatis reſiſtere ꝑ termino motus:nō aūt
pro motu:cui Auerro.hic videẗ conſentire. ¶ Sed has
poſitiones diſputauim' in lib.deſtructio deſtructionū.ꝛ
tu q̄re eas ibi.nō enī puto vtile rē diſputatā totiēs diſpu
tare:niſi noua emergant. Hęc de Auerrois digreſſione.

¶ Inſuper etiā ſi per tenuiſſimū tanto motu tanto in tēpoꝛe a.pondus feraẗ:per vacuū ꝑfecto oēm exuperabit rationeꝫ. Sit naqꝫ.ꝫ.

vacuū lōgitudine aeq̄le.b.ꝛ.d.plenis.pōdus igiẗ.a.ſi tranſierit:ꝛ aliquo qdeꝫ in tēpoꝛe qđ ſit.f.minoꝛe tamē q̄ȝ eſt tēpus e.fuerit motū:eandē quoqꝫ rōneꝫ vacuū ad plenū habebit:

quã tẽpus ad tẽp⁹. Ergo in tãto tẽpore quã tũ eſt.i.ipſuȝ a. pertranſibit.t.tenuius ipſo.d. tranſierit qppe:ſi ea rõne in tenuitate ab aere ipſo differat ipſum.t.quã habȝ tempus.e.ad tẽpus.i.naȝ ſi in tanto ipſum.t.corp⁹ tenuius eſt ipſo.d.quãto ipſum.e.tẽpus ipſuȝ.i.tempus exuperat.ecõtra ꝑfecto.a.ipſum pertranſibit:ſi feraꝭ:tanta velocitate:quãta tpˢ.e.tẽpus.i.exuperat:qd̕ ſi nullum ſit corpus in eo in quo eſt.t.adhuc velocius fereꝭ per illud.at in.i.tẽpore motũ erat:quare pondus.a.eq̃li in tẽpore plenum ⁊ vacuum pertranſibit:qd̕ quidem eſt impoſſibile.

℄ Idem nũc ꝓbat per impoſſe:preponit tamẽ tale enthymema.vȝ.ſi per tenuiſſimũ mediũ tanto motu tanto in tpe a.pondus feraꝭ:per vacuũ ꝑfecto.ſupple ſe mouẽdo oẽm exuperabit rõnẽ hoc eſt mouebiꝭ velociter in infinitũ abſq; omni ꝓportiõe:hoc eſt enthymema:qd̕ ſi negabis ↄñam:ſequeꝭ idẽ pondus a.in ẹquali tpe ptrãſire ẹquale ſpatiũ ⁊ vacuũ:ex eo.vȝ.q2 eſt accipere aliqd̕ corpus qd̕ talẽ hȝ ad illud plenũ ẹquale vacuo ꝓportioneȝ in tenuitate:qualẽ hȝ tpˢ eius motus:qui fit in vacuo:ad tẽpus eius motus q̄ fit in pleno illi vacuo ẹquali.vt igiꝭ hẹc deductio appareat:ponit caſum loco exempli more mathematici.⁊ inquit.ſit nãq;.ȝ.vacuũ lõgitudine ẹquale.b.⁊.d.plenis.hic eſt caſus:tunc arguit a primo ad vltimũ.⁊ inquit.pondus igitur a.ſi tranſierit:⁊ in aliquo q̄dẽ tpe:qd̕ ſit.i.minore tñ q̄ȝ eſt tpˢ e ſit motũ:ſeq̄ꝭ vt eandẽ habeat proportionẽ vacuũ ad plenũ in reſiſtẽtia quã tpˢ ad tpˢ.eſt igiꝭ primũ enthymema.ſi.a.pertranſit.d.aerẽ in tpe minore q̄ȝ ſit tẽpus quo ptrãſit.ȝ.vacuũ.igiꝭ talis erit tẽpoꝝ ꝓportio:q̃lis eſt ſpatioꝝ in reſiſtentia. vltra ergo in tanto tẽpore quãtũ eſt.i.ipſuȝ.a.pertranſibit mediũ.t.tenuius ipſo.d.vtpote ignẽ ẹqualẽ magnitudine ipſi.d.⁊.ȝ.modo ea ratione in tenuitate ab aere ipſo qd̕ erat.d.differat ipm̃.t.quã hȝ tpˢ.e.ad tempus.i.cui⁹ cãm ſubſcripſit:⁊ inquit.nã ſi in tanto ipſuȝ.t.corpus tenuius eſt ipſo.d.q̃to ipȝ e.tpˢ ipȝ.i.tpˢ exuperat:ecõtra profecto.a.ipſum pertranſibit:ſi feraꝭ tanta velocitate: quãta tẽpus.e.exuperat tẽp⁹.i.qua rõne ſequiꝭ vt ẹqua velocitate idẽ.a.ẹqualia ſpatia pgret:quoꝝ vnũ ſit plenũ:alterũ vacuũ ſit. Sed dices.in ſpatio.t.nullũ eẽt corpus.vtpote neq; ignẽ:cõtra obycit q̄ tũc velocius fereꝭ per illud:dico veloci⁹ hoc eſt in minore tẽpore q̄ȝ ſit ipſum.i.tẽpus:quo ferebaꝭ per aerẽ:hoc aũt eſt contra caſuȝ:q2 poſuimus in.i.tẽpore eſſe motũ:⁊ ita cauillus hic nullus eſt.ꝓpterea addit cõcluſionẽ principalẽ impoſſibilẽ.⁊ inquit.quare pondus.a.ẹquali in tẽpore plenum ⁊ vacuũ pertranſibit:qd̕ eſt impoſſe.⁊ ideo oȝ dicere nihil in vacuo poſſe moueri in aliquo tẽpore. ℄ Eſt igiꝭ vis rõnis ſi in vacuo quicquã moueri põt in tẽpore:idẽ ẹq̃li tẽpore pertranſire poſſet plenũ ⁊ vacuȝ:ſumpto.vȝ.aliq̃ corpore:qd̕ ita ſe habeat ad illd̕ plenũ in tenuitate:vt tẽpus ad tempus in breuitate. Quo vero ad trãſlationes attinet:in grẹcis codicibus litterẹ quibus Ariſto.vtitur ſunt in magna confuſione:ideo vt tranſlationes clariores eẽnt.litteras trãſtuli vniformes:⁊ nõ variatas:vt in codicibus grẹcis leguntꝭ.cẹtera vo ad vbũ trãſlata ſunt.

Epylogus rationis.

℄ Perſpicuũ igitur eſt ſi temp⁹ aliqd̕ erit: in quo per vacuũ:qd̕uis corp⁹ feraꝭ:hoc impoſſibile cõtingere:vt.vȝ.idem aequali in tempore ſumpto vacuũ ⁊ plenũ pertranſeat:qppe cũ ſit aliqd̕ corpus ea rõne ſe habens ad corpus:qua ſe habet temp⁹ ad tẽpus:atq; vt ſũmatim dicam:perſpicua eſt cauſa ei⁹ accidentis:ex eo quia mot⁹ q̄dem ois ad motũ q̃daȝ eſt ratio.eſt enim in tẽpore:atq; omnis temporis ad temp⁹:modo ſint ambo finita.at vacui ad plenũ nulla prorſus eſt ratio.

℄ Epylogat duplr ⁊ quo ad rationẽ tactã:⁊ quo ad cãm fundamentalẽ rõnis.⁊ quẹ dicit trãſlationibus patent.

℄ Quedã dubitationes accidunt circa hẹc: p̃ma eſt.q2 Ariſto.intulit eodẽ tẽpore ab eodem mobili pertranſiri vacuũ ⁊ plenuȝ:⁊ hoc ex duab⁹ ꝓpoſitionib⁹. Prima eſt poſitio aduerſarij.vȝ.q̄ in vacuo ſit motus. Scḋa eſt ꝓpoſitio coaſſumpta.vȝ.q̄ ↄtingat accipi corpus ita ſe habens in raritate ad aerẽ:vel ignẽ:vt tẽpus quo pertranſitur vacuũ ad tẽpus quo pertranſiꝭ plenũ. Dicet modo aduerſarius.illud impoſſibile.vȝ.plenũ ⁊ vacuũ ẹquali tẽpore pertranſiri ſequi non a poſitione illa.vȝ.q̄ in vacuo ſit motus:ſed a ꝓpõne coaſſumpta:nã illa ꝓpoſitio eſt falſe impoſſibilis:cũ nec reperiaꝭ corpus rarius igne nec poſſit reperiri. ℄ Huic reſpõdet Auer.⁊ vult ita eẽ de raritate ⁊ denſitate elementoꝝ de diuiſione lineẹ ac ſuperficiei. Modo quemadmodũ linea vt linea eſt diuiſibilis in infinitũ.nõ aũt linea vt terracea:aut lignea:ita raritas pt creſcere i iñ vt raritas:nõ aũt vt illa raritas ẽ corporis mobilis huiꝰ aut illius.tũc ad punctũ vult illaȝ ꝓpoſitionẽ eſſe falſam impoſſibilẽ vno mõ:ſed vt hic ſumitur eſt falſa poſſis:⁊ ex falſo poſſibili nõ ſequiꝭ falſuȝ impoſſibile:cũ igiꝭ illud illatũ ſit falſum impoſſibile iure nõ a coaſſumpta ꝓpõne ſequiꝭ:ſed a põne aduerſarij. Approbat aũt Auerro.hunc ſyllogiȝandi modũ:tum auctoritate Ariſto.⁊ Platonis:q̄.vȝ.ambo illo vtunꝭ plerũq;. Tũ rõne.q2 in h̃ ſyllogiſmo non poniꝭ falſuȝ ex ea parte qua eſt impoſſibile:ſed ex ea parte:qua eſt poſſibile. ℄ Dubitares ſcḋo in quib⁹ ꝓpoſitionibus hic ſyllogiſmus fundeꝭ. ℄ Reſpondet Auer.cõmẽto.73.q̄ in duabus.prima eſt q̄ ois motus ad motũ habet rationeȝ aliquã in velocitate ⁊ tarditate.qm̃ quilibet eſt in tẽpore:⁊ omne tẽpus ad tẽpus habet rõnẽ. Modo ambo ſint finita. ℄ Scḋa eſt q̄ vacuũ ad plenũ nullaȝ habet rõnem:quibus addita tertia.vȝ.q̄ in vacuo ſit motus vt eſt poſitio aduerſarioꝝ:ſequiꝭ alterũ duũ aut q̄ motus in vacuo non ſit in tẽpore:ſed in nõ tẽpore.maxime cuȝ poniꝭ cauſa ſucceſſionis eſſe reſiſtentia pleni medij:aut q̄ vacuũ ⁊ plenũ ab eodẽ mobili ẹquali in tẽpore pertrãſeantꝭ. Hẹc ex Auer.cõmẽtatiõibus colligimus. ℄ Sed ↄtra primã ſolõnẽ dubitant iuniores:q2 ſequiꝭ.linea in quantũ linea põt diuidi in infinitũ.igitur linea poteſt diuidi in infinitum ab expoſita ad exponentẽ. Modo illd̕ cõſequẽs eſt falſum:q2 nulla linea poteſt diuidi in infinitũ. ℄ Scḋa.oẽ poſſe q̃nq; erit:ſed nulla linea q̃nq; iq̃ linea erit actu diuiſa in infinitũ.igiꝭ illa ꝓpoſitio eſt falſa impoſſibilis. ℄ Ad primã reſpondent iuniores q̄ illa affirmatiua de rigore logico eſt falſa vt ratio cogit:ſȝ ad ſenſum Auer.eſt vera:nã per tales ꝓpoſitiones debent intelligi negatiue:quia per poſſibile Auer.vult non repugna.erit igiꝭ ſenſus.linea poteſt diuidi in infinitum vt linea:hoc eſt nõ repugnat lineẹ diuidi in infinitũ quaten⁹ eſt linea. ℄ Sed dices adhuc ↄ:q2 ſequiꝭ.nõ repugnat lineẹ vt linea diuidi in infinitũ.igiꝭ nõ repugnat lineẹ.hoc conſequens eſt falſum:q2 cuilibet lineẹ repugnat:vt terracẹ: lignẹ: ⁊ cẹteris id genus.igitur repugnat lineẹ

Cõne Auerro. cõm.72. Prima dubitatio

Solutio

Cõne auer.in cõm.73.

Dubitationes iuniorum. Prima.

Secũda

Expoſitio iuniorum.

Replica

Defenſio

⁊ ita illa eſt falſa.nõ repugnat lineę.Dici poteſt ꝓ iunioribus per regulas ſorticularũ:illam cõſequẽtiã non valere: cuilibet lineę vel alicui lineę repugnat. igitur falſa eſt illa.non repugnat lineę.quoniã in ſecunda ille terminus lineę ſtat confuſe tantũ:quia cadũt duo ſigna cõfuſiua ſupra eundẽ. In prima vero ſtat diſtributiue:aut determinate.⁊ ita hęc ſimul ſtant.non repugnat lineę:⁊ cuilibet lineę repugnat.

Reſponſio propria.

¶ Verius autem ⁊ magis peripathetice dici põt verbum illud poſſibile quandoqꝫ ad imaginabile ſe extendere: vt in hac.in vacuo poteſt eſſe motus:hoc eſt intelligi poteſt eſſe motus.aliquando ad id qđ non eſt in tali ſpecie:⁊ poteſt eſſe vt homo põt dormire:quia aliquando aliquis homo dormiet.aliquando ad id qđ non eſt:⁊ poteſt eẽ in ſuo genere:vt talpa poteſt videre:quia aliquod animal aliquãdo videbit.Tunc dico ꝙ quãdo poſſibile ſe extendit ad imaginabile:nõ valet hęc.a.po poteſt eſſe.p.vt.a.igitur.a.poteſt eſſe.p.vt nõ valet.continuũ poteſt diuidi in infinitum vt quantũ.igitur continuũ poteſt diuidi in ĩfinitũ. Secũdo dico quãdo id qđ eſt poſſibile in genere reducitur ad ineſſe:debꝫ reduci ad genus:vt talpa poteſt videre vt animal:igitur aliqđ animal aliquãdo videbit.poſſibile vero in ſpecie: deducitur ad ineſſe in ſpecie. ¶ Tunc pꝫ ſolõ ad pmaꝫ. non eni ſequit̃ illa conſequentia:quia poſſibile ſe extendit ad imaginabile. Ad ſcđam patet ſolõ eodem modo. Illa eniꝫ regula eſt de poſſibili aut in ſpecie aut genere: ⁊ ſic quandoqꝫ erit aut in ſpecie aut genere.de poſſibili vero pro imaginabili:non opꝫ ꝙ quandoqꝫ ſit.ſed ſat eſt:vt poſſit intelligi:hęc dicerem peripathetice.

¶ Ea igitur ex parte qua corpora his differũt per quae feruntur.haec emergunt. Qua vero exceſſu eorum quae ferunt̃.haec eueniũt. Cernimus nãqꝫ ea corporũ quae in grauitate aut leuitate plus momenti habẽt. Modo in figuris ſimilia ſint: velociꝰ ferri per aequale ſpatiuꝫ:atqꝫ ea ratione quã magnitudines inter ſe habent. Quare etiam per vacuuꝫ ita mouebitur:at hoc eſt impoſſibile. Quã eniꝫ ob cauſam velocius ferentur. In plenis quidem id profecto neceſſario euenit:quia maiꝰ ſua vi medium pollentius diuidit.quippe cũ id qđ fertur:ſiue iactuꝫ eſt:aut ſua figura diuidat:aut momento qđ habet:aeque velocia igitur cũcta erũt:at hoc impoſſibile eſt.

¶ Enthymema Ariſto.erat.ſi in vacuo poſſit eſſe motus: idem mobile ęquali tẽpore plenũ ⁊ vacuuꝫ pertranſiret: ⁊ hoc fuit deductuꝫ ex parte mediorũ.Enthymema pręſens eſt.ſi in vacuo poſſit eſſe potus:ęque velociter in illo mouerent̃ magis ⁊ minus graue. Deducit iſtud ex pte potentiarũ:quibus mobilia mouent̃.⁊ hoc ꝓponit prius epylogando pmum.ſcđo pęponendo ſcđm.⁊ inquit.ea igitur ex parte qua corpora his differunt:per quę feruntur:hęc que narrauimus impoſſibilia emergunt.qua vo parte exceſſu eorũ quę ferunt̃:ſubaudi differũt:hec quę dicemus eueniũt.hic eſt epilogus:⁊ hęc itentio. Ad pręſentis enthymematis deductionẽ debes ſcire cãm velocitatis eſſe velocem medij diuiſionẽ.id enim omne velocius fertur:qđ velocius medium per qđ fertur:diuidit. Huius vero velocioris diuiſionis cauſę duę ſũt.qualitas figurę:nam rotunda figura tardius diuidit.acuta vero celerius:⁊ potentię motiuę multitudo:nam grauius celerius:minus graue tardius mediũ diuidit. Tunc deducitur enthymema:ſi in vacuo grauius ⁊ minus graue inęqualiter mouerent̃:illa inęqualr̃ mediũ diuiderẽt. Sꝫ neqꝫ ratione figurę:neqꝫ ratione potentię ĩęqualiter vacuũ diuidunt.igit̃ cuncta in illo ęque velociter mouebũtur.qđ erat ĩpoſſe. Inquit. Cernimus nãqꝫ ea corporũ q̃ in grauitate ⁊ leuitate plus momenti habẽt:modo in figuris ſimilia ſint:velocius ferri per ęquale ſpatiuꝫ:atqꝫ etiam moueri in velocitate ea rõne quã magnitudines inter ſe hñt:hoc eſt pro ratione magnitudinũ potẽtiarũ. ¶ Quo vero ad verba attinet verbũ illud momẽti:gręce eſt rope latine eſt inclinatio:ſiue propenſio:ego vero momentũ tranſtuli magis ad verbum. Quare etiã per vacuum ita mouebunt̃:at hoc eſt impoſſibile:⁊ deducit dicens.quã eni ob cauſaꝫ velocius ferent̃:in plenis quidem id neceſſario perfecto euenit: qꝛ maius.videlꝫ.aut graue aut leue ſua vi medium pollentius diuidit:quippe.cũ id qđ fertur.ſcꝫ per naturã:ſiue actũ eſt per violẽtiã: aut ſua figura diuidat:aut momẽto:qđ habet. Ex ꝗs infert cõcluſionẽ:⁊ inquit ęque velocia igit̃ cũcta erunt in vacuo.at hoc eſt impoſſe.⁊ ita patet enthymema. Repetit autem Auerroes in commento pręſenti quęſtionem Auempaces:quia ſi velocitas eſt propter medij celereꝫ aut tardam diuiſionẽ:tunc motus naturalis eſſet ꝓpter medij impedimentũ:⁊ ita violentus. Reſpondet ꝙ mediuꝫ impedit non a motu:ſed a termino motus.vt dictũ eſt.commento.71.

Rope momentum.

¶ Perſpicuum igitur ex ijs quae dicta ſunt:ſi vacuũ ſit:cõtrariũ illius accidere:quo vacuũ eſſe confitent̃:hi qui ipſum eſſe contendunt. Arbitrant̃ nãqꝫ vacuum eſſe ſeparatum per ſe:ſi motus in loco ſit.qđ quidẽ perinde eſſet, ac ſi locum ipſuꝫ ſeparatũ quid aſſerant eſſe. Hoc aũt eſſe non poſſe prius enarratũ eſt.

¶ Epylogat nũc circa declarata:⁊ textus perſpicuus eſt tranſlationibus tantum.

¶ Rurſus etiam ſi per ſe conſiderabimus:videbitur ſane vacuum ipſum eſſe appellatuꝫ: tanq̃ vere vacuum. Quemadmoduꝫ enim ſi in aqua cubum aliquis poſuerit:tantuꝫ ipſius aquae caedet:quantus cubus ipſe eſt:ſic ⁊ in aere.licꝫ ſenſui ſit obſcurũ: ⁊ vniuerſaliter omne corpus qđ ferri poteſt:in quo ſiue cubꝰ ſiue quoduis aliud ponatur:ad id ad qđ aptum eſt ferri:neceſſe eſt:niſi condenſetur: moueri aut deorſum ſemper:ſi deorſum latio ſit: veluti ſi eẽt terra.aut ſurſuꝫ ſi ſit ignis: aut ad vtrũqꝫ ſi ſit aer:at in vacuo id fieri non poteſt:cum non ſit corpus.immo per cubuꝫ ipſum aequale ſpaciũ penetraſſe videt̃:quantũ eſſet tantũdẽ corporis:qđ etiam in vacuo prius eſſet.perinde ac ſi neqꝫ aqua neqꝫ aer ligneo cubo caederet:ſed omni ex parte per ipſum penetraret.

¶ Hactenus ex parte motus vacui poſitionem confutauit:nunc vero ex vacui ipſius natura eandem refellit: ⁊ hoc proponit dicens.rurſus etiam ſi per ſe vacui naturam conſiderabimus:videbitur ſane vacuum ipſuꝫ eſſe

appellatū:tanq̄ vere vacuū:hoc eſt eſſe ⁊ entitate vacās: ⁊ ita tanq̄ nihil.probat autem hoc non ſolum a nominis interpretatione:ſed etiam ſyllogiſmo hoc modo:omne in quo aliqđ corpus mouetur:cedit illi qđ in ipſo fertur. Sed vacuū nō pōt alicui cedere:cum non ſit corpus vt ex noīs interpretatione ſumpſim⁹.igit̄ in vacuo nihil moueri pōt.de hac rōne p̄ ſumit maiorem p inductionē. ſcđo minorē:⁊ inquit:quemadmodū eni ſi in aqua cubū hoc eſt corpus aliqđ poſuerit:cubus enim grece etiaꝫ taxillus dicitur:licꝫ hic pro corpore ſumatur:tantū ipſius aque cedet:quantus cubus ipſe eſt:ſic ⁊ in aere: licꝫ ſenſui ſit obſcurius:quoniā aqua ſenſibilior eſt:aer nequaq̄. Ex his ſumit vniuerſal'r maiorē dicens:⁊ vniuerſal'r oē corpus qđ fieri poteſt.ſiue mobile ſit quauis motus ſpecie:in quo ſiue cubus ſit:ſiue qđuis aliud ponatur.ad id ad qđ aptum eſt ferri:neceſſe eſt:niſi condenſet̄:moueri cedendo aut deorſum ſemꝑ:ſi deorſum ſit latio:que ſit a corpe:vt ſi eēt terra:aut ſurſuꝫ: ſi ſit ignis.aut ad vtrūqꝫ ſi ſit aer:hec eſt maior:ſumit minorē:at in vacuo id fieri non poteſt:cū ipſum vacuū non ſit corpus vt eius nomē indicat.imo per cubum ipſum equale ſpaciū penetraſſe videtur:quantū eſſet tantūdi corpis:qđ etiam in vacuo prius eſſet:perinde ac ſi neqꝫ aqua neqꝫ aer ligneo cubo cederet:ſed omni ex parte per ipſum penetraret.⁊ ita habes maiorē.inferas concluſionem.videlꝫ.in vacuo moueri nihil poſſe.

¶ Habet aūt cub⁹ tantam etiaꝫ magnitudinē: quantā habet id ipm vacuū:qđ ab eo occupatur. Quae ⁊ ſi calida eſt aut frigida. Aut grauis aut leuis:non min⁹.imo etiam magis ab vniuerſis affectionibus ratione diuerſa eſt:et ſi non ab illis ſit ſeparabilis. Dico aūt ipſam lignei cubi molem. Quare etiam ſi ab omnibus illis fuerit ſeparata: ⁊ neqꝫ grauis fuerit neqꝫ leuis:aequale ſibi ſpatiuꝫ occupabit:inaequaliqꝫ loci ⁊ vacui parte ſibi aequali erit. Quo igit̄ ipſi⁹ cubi moles ab aequali vacuo atqꝫ loco differet:⁊ ſi duae tales ſimul fuerint moles propter quid non etiaꝫ quotquot vis in eodem erūt. vnū igit̄ hoc abſurdum ac impoſſibile ſequitur.

¶ Placet mihi eoꝝ expoſitio:qui Ariſt.aſſerunt refellere cauillū quēdā ad rōnem factam. Poſſet eni dici cubuꝫ in aqua aut aere poſitū facere latera diſtare ꝑpter ſenſibiles quas hꝫ qualitates:frigiditatē.vꝫ.⁊ caliditatē: grauitatē atqꝫ leuitatē.obijcit huic Ariſt.in hunc modū: eo cubus facit latera diſtare:quo habꝫ molē equalē vacuo:aut illi corpori in quo ponit̄. Sed magnitudinē eq̄lem illis nō habꝫ:qꝛ habet qualitates:cū ſit ab illis ſaltē rōne ſeparabilis.igit̄ nec latera facit diſtare:qꝛ quale.ſed magis ob dimenſiones:quas habꝫ equales.inquit.habꝫ aūtē cubus tantā etiā magnitudinē:quantā habet id ipꝫ vacuū qđ ab eo occupat̄:que magnitudo ⁊ ſi calida eſt: aut frigida:grauis aut leuis:non minus.imo ⁊ magis ab vniuerſis affectionibus rōne diuerſa eſt:etiam ſi non ab illis ſit ſeparabilis:⁊ ne ſit cōtentio de nomine. Dico autem ipſam ligni cubi molē.ſic igitur non ꝑpter qualitates:cum quibus magnitudo cubi eſt admixta:cubus ipſe facit latera diſtare.ſed ob ſuppſitus molēꝫ:que ratione ab illis qualitatibus eſt ſeparabilis:quā quoqꝫ ſeruaret etiam ſi ad imaginationē cubus ſepararet̄ ab illis. Propterea cōcludit quare etiā ſi ab omnibus illis fuerit ſeparata:⁊ neqꝫ grauis fuerit: neqꝫ leuis: equale ſibi ſpatium occupabit.inequaliqꝫ loci:⁊ vacui parte ſibi equali erit.⁊ ita penetratio corporū vt fuit deductum prius.

¶ Vel poteſt ex his hec ratio formari.quicquid cōpetit alicui merito alicuius prioris:etiaꝫ ſibi cōpetet dempto quocūqꝫ poſteriori:ſꝫ facere latera diſtare competit cubo ꝑpter dimenſiones:que ſunt priores qualitatibus. igitur cubus faciet latera diſtare etiam ablatis qualitatibus. Deinde per modū queſtionis infert duo abſurda. ⁊ inquit.quo igitur ⁊ ꝑ quid ipſius cubi moles ab equali ſibi vacuo atqꝫ loco differet:quaſi dicat.per nihil. Differentia enim duoꝝ quantoꝝ ꝑpter ſitū differentiā eſſe videt̄:vt dicemus:hoc eſt primuꝫ. Rurſus etiam ſi due tales ſupple ſimul fuerint moles:propter quid non etiā quotquot vis in eodem erunt. Eadē enim ratio eſt duarum ⁊ infinitarū:hoc eſt 2m. Tunc epylogat totuꝫ ſyllogiſmum.vnū igitur hoc abſurdum ⁊ impoſſibile ſequit̄: videlꝫ.ꝙ ſit infinitoꝝ corpoꝝ penetratio. Hec ad cauillum. Quo vero ad verba attinet Ariſt.dixit.non minus imo magis ab vniuerſis affectionibus ratione diuerſa eſt.vt inquit Auerroes ad declarandū impoſſibilitatem penetrationis corpoꝝ contingere ex ſuis formis mathematicis:hoc eſt ex natura dimenſionum:⁊ nō ex natura qualitatuꝫ ſenſibiliū:quia ſiue cum qualitatibus:ſiue ſine qualitatibus id eſt impoſſe.

¶ Querunt hic recētiores vtrū dimenſio medij:ſiue cuiuſuis corporis reſiſtat mobili inquantū dimenſio:an inquantuꝫ qualis. Similis queſtio fieri poteſt de ceſſatione vtrum mediū cedat vt quantū:an vt quale. Sed quia quicquid dicitur.de prima.eſt dōm de ſecunda:diſputemus primaꝫ.⁊ videt̄ ꝙ medium:nec reſiſtat nec cedat rōne dimēſionū. ¶ Primo.qꝛ reſiſtere ⁊ cedere eſt agere vt ſuppono. Sꝫ quantitas vt quantitas non eſt de principijs actiuis.vt dicet̄ cōmento.84.igitur non reſiſtit mediuꝫ vt q̄tū. ¶ Secundo Ariſto.⁊ Auerroes.cōmento.71.voluit taleꝫ eſſe ꝑportioneꝫ motuū in velocitate:qualis eſt medij ad medium in raritudine ⁊ denſitudine.ſed quātitas vt quātitas non eſt rara:neqꝫ denſa.igitur vt ſic nullius eſt reſiſtentie. ¶ Tertio.maioris reſiſtentie eſt mediū bipedū aqueū:q̄ꝫ bipedum aerium.⁊ tamen ſunt equalia quantitate:⁊ dimēſiōe. ¶ Quarto.ad imaginationē ponat̄ remanere omnis dimenſio a concauo lune vſqꝫ ad ſuperficiem terre:⁊ deſtruant̄ qualitates ⁊ ſubſtātie ignis:aeris:⁊ aq̄.⁊ moueat̄ ꝑ caſuꝫ gleba terre a ꝯcauo lune vſqꝫ in ſuperficiē terre. Et quero an velocius per dimenſionem ignis ⁊ aeris moueatur q̄ꝫ per dimenſionē aque.ſi eque velociter: ⁊ anteq̄ꝫ intelligeret̄ demi qualitas elementorū tardius mouebat̄ per dimenſionē aque:igitur non tantum medium reſiſtit merito quātitatis:ſed etiā merito qualitatis:nec dici poteſt inequè velociter moueri:quia eſt ablata omnis qualitas: ⁊ ita raritas: ⁊ per cōſequēs totū illud interuallū eſt eque rarum. ¶ Quinto.ad imaginationem remoueat̄ ab omnibus elementis omnis dimenſio:⁊ remaneat eorum ſubſtantia:⁊ etiam remaneat portio terre quanta eſt moles grani frumēti. ⁊ ponatur hec portio in aere vel aqua:⁊ petitur aut aer vel aqua illi cedet:vel illam penetrabit:ſi illi cedet:⁊ nō ratione dimēſionū:quia omnis illa eſt ablata:igitur per ſubſtantiā cedet.ſi per illam penetrabit.omne elementū erit in grano frumenti:vel poteſt intelligi eſſe. ¶ Sexto. arguunt.ſtante eodeꝫ caſu ponatur illa portio grani frumenti in concauo lune:⁊ incipiat deorſuꝫ deſcēdere:aut igit̄ ſucceſſiue erit in centro:aut ſubito:ſi ſucceſſiue.igit̄ reſiſtētia erit nō ꝑꝑ dimēſionē:ſꝫ ꝑꝑ ſubaꝫ:que poſita eſt

Hic ratio 3 cauillum.

Nota Auerro. com. 75.

Queſtio

Prima ratio ad q̄ mouem. Secunda ratio.

Tertia

Quarta

Quinta

Sexta

in caſu remanere. Si vō ſubito erit in cētro. igiť ad q̄ntū nō erit motus: nā ſi illa portio ſubito erit in centro. immediate poſt hoc illa portio: ⁊ totus mundus inferior eſtarius erunt ſimul. igitur imediate poſt hoc totus mūdus inferior qui erat poſitus ſine quātitate erit quātificatus quātitate illius portionis: ⁊ ita ſubita erit acq̄ſitio quāti. ⁊ per ꝯſequēs nō motus eēt.

Septima ratio. ⸿ Septio. reſiſtere ⁊ cedere ſunt oppoſita. igiť ſi mediū reſiſtit vt quātū: nō cedet vt quātū. nō eni duo ꝯ̄ria p̄ſt eidē ineſſe per eandez rōnem.

Octaua ratio. ⸿ Octauo. ſeparata omni q̄litate ⁊ ſubſtātia a medio: aut in illo remanet aliquid denſitatis: aut nihil. Si nihil. igiť nulla reſiſtentia: ⁊ ita ois motus in illo eēt ſubita: ſi aliquid: hoc eſt impoſſe: q̄ rarū ⁊ dēſuz cōſequūť calidū ⁊ frigidū. vt diciť. 7. huius. ꝯmēto. 15. que ſunt ablata.

Nona ratio. ⸿ Nono. tūc in vacuo poſſet eſſe mot⁹: q̄ in vacuo remanet dimenſio: que eſt cauſa reſiſtentie. In cōtrariū eſt Auerro. in preſenti cōmēto. vbi dixit mediū reſiſtere ꝓpter cētiā dimēſionū: ⁊ nō ꝑꝑ qualitates. ⸿ Pro ſolutione q̄ōnis. p̄mo debes ſcire q̄ vacuū: qđ greci cenon appellant: vno modo a vi nois id diciť qđ entitate ⁊ eētia vacat: ⁊ ad hunc ſenſuz Ariſto. dixit vacuū ipſum eſſe appellatū: tanq̄ȝ vere vacuū: eo q̄ eſt penitus ꝑuatio nō tantū corporis ſenſilis: ſed ois entitatis: ⁊ ſic nec eſt corpus: nec dimenſio. Alio mō cenon greci dicunt ſpatiū ſiue dimenſionē ab omni ſenſili corpore abiunctā: qua ratione appellaremus vacuū ſpaciū inter celū ⁊ terrā: quādo ignis ⁊ aer ⁊ aq̄ inter hec nō eēnt. ⸿ Scdō debes ſcire q̄ rarū ⁊ denſuz vno mō accipi ſolēt qualitatiue: ⁊ ſic ſunt qualitates ꝯſequētes calidū ⁊ frigidū. vt dicitur. 7. phyſicorū. cōm. xi. ⁊ 15. Alio mō quantitatiue: ⁊ ſic raruz eſt partium quāti diſtantia. denſum vero ꝓpinquitas: ⁊ in hunc modū ſunt relationes quedaz ꝑtiū: quibus partes diſtant in toto: aut ꝓpinque iacent. ⁊ de his dicemus in cōmēto. 84. cū dicet Auer. rarū ⁊ denſum eſſe cōtraria in q̄ntitate. ⸿ Tertio debes ſcire q̄ licz raritas ⁊ dēſitas quātitatiue ſumpte cōſequāť per ſe dimenſionē vt dimenſio: ob qđ etiam ipſa ſeparata a mā ſenſili adhuc eā detinet: tamē variabilis eſt penes differentiā rari: aut denſi qualitatiue ſumptoꝝ: quatenus alteri raritati vel denſitati cōiuncte aliā ſubeūt habitudinē. Ex ẏs ſequiť q̄ quāta denſitas erat in dimenſionibus aqꝫ: quādo ille erant in mā ſenſili: tāta remaneret in illis: vbi eſſent ſeparate a qualitatibus ſenſilibus. ⁊ hoc loquēdo de dēſitate q̄ntitatiua. ⸿ Quarto debes ſcire q̄ reſiſtere vno modo accipere pro repugnātia oino ad ceſſionē: quo mō diceremus marmor reſiſtere comprimēti: q̄ nullo mō cedit p̄mēti. ⁊ ſic reſiſtere ⁊ cedere ſunt ꝯ̄ria. Alio mō reſiſtere ſumiť pro quodā mixto ex repugnātia ⁊ ceſſione: quo in modo dicimus cōtrariū reſiſtere ſuo ꝯ̄rio: q̄a repugnat cū quadā ceſſione.

Solo ꝗ Roma. ⸿ His habitis: dicendū cū Auer. mediū reſiſtere quatenus quātū: ⁊ nō quaten⁹ ſenſile corpus: patz. q̄ vt ſic detinet dēſitatē ⁊ raritatē: que ſunt cauſe reſiſtentie. ⸿ Tūc ad rōnes dico. ad p̄mū q̄ Auerro. vult dimēſiones nō eſſe de p̄ncipẏs actiuis per obiectionē cōtrarẏ. poſſunt tamē agere expellēdo aliq̄d e loco ſuo. ⸿ Ad 2ᵐ pꝫ ſolō. dimenſio eni vt dimēſio licz nō ſit rara: aut denſa qualitatiue: eſt rara aut denſa quātitatiue: ⁊ ſic reſiſtit. ⸿ Ad 3ᵐ dico q̄ in pedali aqꝫ eſt maior quātitas intēſiue: ſiue denſiue: nō aūt extenſiue: q̄ vt diximus denſitudo remanet amotis qualitatibus. ⸿ Ad 4ᵐ dico q̄ velocius mouebitur per regionē ſiue dimenſionē ignis: q̄ rariores ſunt ſaltē quātitatiue: ⁊ h̄ ſufficit. ⸿ Ad 5ᵐ dico nihil cedere illi portioni: nec ꝑꝑ hoc erit proprie penetratio cum mundus hic inferior ſit nō quantus. ⸿ Ad 6ᵐ dico admiſſo illo caſu ſubito portionē illā fore in centro: nec ꝓpterea ſequeť ad quātitatem non eſſe motū q̄ licz hic mundus inferior imediate poſt hoc erit ſub dimēſionibus illius portionis: nō tamē erit quātificatus ꝑviā motus. ⸿ Ad ſeptimā pꝫ quo nā modo reſiſtere ⁊ cedere ſunt ꝯ̄ria: ⁊ quo nā mō ſtant ſimul. dimēſiones eni poſſunt cedere: ⁊ reſiſtere. cedūt eni cōtradictorie: reſiſtūt ꝯ̄rie. ⸿ Ad octauaz pꝫ remanere aliq̄d rari ⁊ denſi quātitatiue: nō aūt q̄litatiue. ⸿ Ad nonā dico q̄ ſi dareť quātitatiue pro dimenſionibus ſumptum ſm rei veritatē eſſet motus. vt ratio concludit. et q̄ veteres dixerunt penetrationē: ⁊ hanc fieri non ꝑ reſiſtentiā. Iuxta eos Ariſto. intulit in vacuo nō poſſe fieri motum: ſed ſi vacuū priuatiue ſumereť. ꝓculdubio nullatenus motus eſſe poſſet: quia nulluz eſſet ſpatium. hec de queſtione mihi videntur.

⸿ Preterea perſpicuū eſt id cubū ipſuz habere ēt cum transferť: qđ ⁊ cuncta alia corpora habent. Quare ſi ipe nihil e loco differat: cur corporibus locū facere oportet ꝑter cuiuſq̄ȝ molez: ſi affectionū moles expers ſit. Cōfert eni nihil ſi tale circa ipaz aliud ſpaciū ſit eq̄le.

⸿ Ut Themiſtius interpretari videť. Ariſto. nunc ꝓbat vacuū nō eſſe neceſſariū ꝓpter corporū locationē: hoc ē vt corpora locet: ⁊ petit vnum. vꝫ. q̄ cubus ⁊ omne corpus locabile id hꝫ: qđ cuncta corpora habent ſiue locantia: ſiue locabilia. nā habꝫ tres dimēſiones: quibus vnūq̄dq̄ȝ eſt aptū locari: ⁊ aptū locare. hec eſt ſuppoſitio. ⁊ h̄ inquit. preterea perſpicuū eſt id etiā cubum ipſuz habere: qđ ⁊ cūcta alia corpa hn̄t. vꝫ. dimēſiōes tres. Hec eſt ſuppoſitio. Tunc facit tale enthymema: cubus ⁊ omne corpus nō differt a loco quo ad habere tres dimēſionez. igiť pro cubi ⁊ cuiuſq̄ȝ corporis locatione nō eſt neceſſariū eſſe aliud corpus extra: qđ cubum locet. probat conſequētiam q̄ ſi haberet tale corp⁹ extra nihil conferret ad cubi locationez: ⁊ tu ſuppleas: q̄ ſi cubus locareť in corpore extrinſeco: ſimili ratione illud corpus extrinſecum in alio: ⁊ ita in infinitū. Propterea Auerro. ſupplet corpus ⁊ cubū egere dimenſionibus quibus cōſtituitur itrinſece: nō quibus ſubẏciť: vt in loco extrinſece. aliter enim inuenirenť dimenſiones extrinſece infinite: q̄ñ dimenſiones indigerent dimēſionibus ⁊ ille alẏs: ⁊ ſic in ifinituz. Inquit. quare ſi ipſe cubus nihil e loco differat quo ad habere tres dimenſiones: cur corporibus locum facere oportet preter cuiuſq̄ȝ molē. quaſi dicat: nō oportere: q̄ vt corpus locans ſuis dimenſionib⁹ locať. ita corpus locatum proprẏs dimenſionibus locabitur: alr̄ erit in infinitū proceſſus: ⁊ ita nullū egebit dimenſionib⁹ preter ſuas: ⁊ q̄ poſſet quis dicere locabile corpus differre a locante penes qualitates: nā locabile hꝫ paſſiones: locās eſt vacuū: ſubdit. ſi affectionū moles cubi ⁊ cuiuſq̄ȝ corporis expers ſit: nā qualitates nō faciunt ad rōnem locati: nec locabilis: ꝓpterea intelligi debet cubus ac ſi paſſionum ſit expers. Deinde ꝓbat qđ dixerat: ⁊ iquit. confert eni nihil ſi tale circa ipſaz corporis molez aliud ſpaciū ſit equale: q̄ vt illud extrinſecū ſuis ꝓprẏs dimēſionibus locať. ita cubus per ſuas locabiť. Sic igiť vacui nulla eſt neceſſitas pro rōne loci. Auerroes ait Ariſt. inuere per hec omnia loci equalitatē cum locato non eē dimenſionū hoc eſt quo ad cōmenſurationē: ſed equalitatem continentie: quoniā ex hoc q̄ locus eſt equalis: ⁊ equale eſt dimenſiones extimauerunt in p̄mis figura locū eē dimēſiones: verū vt dicit Auer. hic eſt deceptio in vbo eq̄litas: qđ equocū eſt ſm ꝯmēſurationē: ⁊ ꝯtinētiā. Que auer. ꝯmen. 77.

¶ Aliter praeterea oportere vt vacuū eē manifeſtaret: in his quae mouent. at intra hunc mūdū nullibi ſpectat: quippe cū aer ſit aliqd licz nō cernat. Quēadmoduz neqz ſi aq̄ eēnt piſces ſed duri: tactu eni rei tactilis fit deprehenſio. vacuum igitur ſeperatum non eſſe ex his modo patet.

¶ Demū ꝓbat vacuū nihil eſſe intra hunc mundū argumēto: qz nobis nullaten⁹ apparet: oporteret eniz aliquo mō apparere intra mūdū ſaltē a poſteriori aut tactu: aut alia quauis cōiectura. Modo in mūdo nullibi ſpectat: qz aer hic: qd̄ vacuū credit: aliqd eſt: licz nō cernat. Qd̄ vero nō valeat hec rō: nō cernit: igit nō eſt: ꝓbat per ſimile: qz vbi piſces eēnt. aut aq̄ aut aquę ſimiles: mō ſint duri viſu nō diſcernerent ab aqua: 7 tn̄ eēnt alij ab aqua: qz ſaltē tactu: cū tactu rei tactilis fit deprehenſio. Demū epylogat: 7 ſermo patz. Quo vo ad verba attinet verbū illō duri: grece eſt ſyderi: qd̄ et latine ē ferrei: tamē vt clarius eēt qd̄ dicit nos duri trāſtulimus.

¶ Sunt vero quidam qui vacuuz patere eſſe arbitrant ob rarū 7 denſum: nā ſi nō ſit raruz atqz denſum: fieri non poterit vt corpora cōprimāt atqz praemant. Qz ſi id nō fit: aut motus oīno nō erit. Aut vniuerſum: vt Xuthus īquit: fluctuabit. Aut in aerē aeq̄lē atqz aquā fieri mutationē ſemp oporteret. Dico autez vt ſi ex aqua vnius gutti aer exoriretur: tanta ſimul aqua ex aequali aere generaretur. aut vacuū eſſe neceſſe eſt. Cōpreſſio namqz atqz ampliatio aliter eſſe non poſſunt.

¶ Hactenus de vacuo ſeparato diſputauit: nunc vero de vacuo rebus īſerto diſputat. 7 pmo narrat poſitionē antiquoꝝ: 7 rōnē pōnis. Poſitio hec eſt: vt vacuū cōporib⁹ ſit diſtributū. rō vero cōponit a pmo ad vltimū hūc in modū. ſi vacuū corporib⁹ inſitū nō ſit. rarū 7 denſuz nō erūt. Si rarū 7 denſum nō erunt: nō poſſunt corpa comprimi aut ampliari. Si corpora nō pſſt cōprimi aut ampliari. Motus penitus nō erit. localis quidē: qz ſi aliqd mouet in loco: opz totū vniuerſumqz moueri ſequendo rē motā. vt cōceſſit Xuthus phs. gñatio vo: qz oz ſemper ex ęquali aere ęqualē aquā exoriri: 7 econtra. Alteratio quoqz qz demit rarefactio 7 cōdenſatio: quę alteratiōes ſunt: qua rōne tollit auctio: qppe cū auctio: aut ſit rarefactio: aut nō ſine rarefactione diminutio aut cōdenſatio: aut nō ſine cōdenſatione. Quare ſi oēs ſpēs motus ſint: eſſe oportet rarefactionē 7 cōdenſationē: 7 ita vacuū. hec eſt poſitio: 7 hec pō: is rō. Auerroes aūt format ſyllz ſic. ſi vacuū nō eſt: raritas 7 denſitas nō erūt. ſi raritas 7 denſitas nō erūt: motus localis rectus nō erit: niſi corpa cōprimant: aut vniuerſuz fluctuabit: neqz etiā generatio nō erit niſi ęqualiter: ſed denſitas 7 raritas ſunt: igit vacuū eſt. īqt Auerroes hic eſſe deceptionē. ppterea qz iſti putant raritatē 7 dēſitatē eſſe nō poſſe: niſi propter vacuū: qd̄ eſt falſum.

Quot Auerroes commē. 79.

¶ Verū ſi id dicunt eſſe rarū: qd̄ vacua multa ſeparata habet: perſpicuū erit. ſi vacuū ſeperatū eſſe nō poſſit. veluti: neqz locus ſuiipſi⁹ ſpaciū hñs: neqz rarum ſic eſſe poſſe.

¶ Bifariā vacuū eſſe in corporibus itelligi pōt. vno mō vt in ipſis ſint multa vacua vti meatus vel foramina ſeparata. Alio mō vt ſit vacuū in corporibus penetratiōe externi vacui: nō ꝙ ſint multi meatus: ſed vacuū eſt: qz corpora per ptes penetrāt: cōfutat igit pmū itellectū: 7 īqt. verū ſi id dicūt eſſe rarū: qd̄ vacua multa ſeparata hꝫ: perſpicuū erit ſi vacuū ſeparatū eſſe nō poſſit: veluti neqz locus ſeparatus eſſe pōt: neqz rarū ſic eſſe poſſe etiā pz. eſt igit enthymema. nō eſt vacuū ſeparatū. igit nō eſt vacuū ſepatū i raro corpe: tz ꝯña a ſubalternāte ad ſubalternantez: vt valet: nō eſt hō: igit non eſt aliqs hō. Qz vo nō ſit vacuū ſeparatū: multis rōnibus probatū eſt. 7 modo ſatis ſufficit. ¶ Hec ꝯ pmū itellectū. Auerroes vo vt mihi videt in cōmēto duobus modis hunc intellectū refellit. pmo qz dicere hoc mō multa vacua contineri in corpore raro: eſt dicere ſimile ad vacuū eſſe ſeparatū. ſed vacuū eſſe ſeparatū eſt cōfutatū. igit etiā vacuū eſſe i raro hoc mō eſt confutatū. Scdo refellit idē ꝑpterea qz vacuū hoc mō eſt dimēſio: dimēſio eſt accñs: ſed nullū accidens eſt ſeparatū a ſubto. igit nec vacuū hoc modo ſeparatū erit a ſubo. Ulterius Auer. ponit dñiam iter has rōnes 7 eas quas poſuit: qz ille deſtruūt vacuū quo ad h ꝙ corpora recipiat: he vo deſtruūt ipſiz quaten⁹ vacuū. maxime aūt ſcdm Auer. rō. hec ex cōmento.

Quot Auer. in cōm. 80.

¶ Si vero non ſeparabile: ſed tanq̄ qd ineꝑiſtens vacuū eſſe dicant: minus quidē eſt hoc impoſſibile. Accidit aūt primo qdem: nō cuiuſqz motus vacuū cām eſſe: ſed eius dumtaxat: quo ſurſum ferunt corpora. qppe cuz rarum ſit leue. veluti 7 ignis quē rarū eē aiūt.

¶ Secūdus intellectus erat. vacuū eſſe corporibus imbutuz nō ſicut diſtinctū ab oībus corpoꝝ partibus: ſed vt penetrās: hunc nūc refellit: 7 pmo ꝓponit eū dicens. Si vo nō ſeparabile dicāt hoc eſt diſtinctum a partibus: ſed tanq̄ quid ineꝑiſtens 7 diſtributū per partes eſſe velint: minus quidē eſt hoc impoſe: accidunt eī plura abſurda pquidē nō cuiuſqz motus vacuū cām eſſe: ſed eius dumtaxat. ſupple quo ſurſuz. ſupple ferunt corpa. quippe cuz rarū qd̄ cām motus aſſerunt ſit leue ſolū: veluti 7 ignis: quē rarū eſſe aiunt. huius ꝯriū aſſerūt: poſuerunt eni vacuū cām oīs motus. Quo vero ad verba attinet: dixit h eſſe minus impoſe. vt Auer. ait. pmo qz nō ponit dimenſiones 7 accidentia ſine ſubto: nā ponit vacuū qd̄ eſt dimēſio corporibus ineſſe. Scdo qz minora impoſſibilia ad hunc intellectum ſequunt: cū non ſequantur illa quę diximus iam totiens.

Verborum expoſitio.

Quot Auerr. cōm. 81.

¶ Deinceps nō erit vacuū ipſuz ſic cauſa motus vt in ipſo aliquid moueatur: ſed vt vtres ipſi mouent id ſurſuz: qd̄ ipſis adiunctuz eſt: ſic vacuum ſurſum mouet.

¶ Secundo dato illo intellectu: vacuū nō eſſet cauſa motus vt finis: 7 terminus ad quē: ac vt ſpaciū ſupra qd̄ fieret motus: ſed magis vt motor: nā vacuum ita ſe hꝫet ad corpora vt ventus ad vtres. eſſet eni corporibus immixtū vt ventus vtribus. Modo ventus mouet vtres ſurſuz. 7 qcqd ipſis eſt additū vt motor: 7 nō vt ſpaciū: per qd̄ fit motus. igit vacuū mouebit corpa nō vt ſpaciū per qd̄ fit motus: ſed vt motor: cui⁹ ꝯriū enitebant approbare.

¶ Preterea quo nā modo ipſi⁹ vacui latio eē poteſt: aut ipſi⁹ vacui loc⁹ erit. ipſi⁹ eni vacui id vacuū fieret: ad qd̄ fertur.

¶ Expoſitores ab Auer. accipientes dicunt Ariſto. iferre

nunc ipoſſibile qȯ ſequiť ad poſitionē datā.vz. ꝙ vacuuz ſit cauſa motus vt motor:qui moueť. nā ſi vacuū eſt cauſa motus:vt motor qui moueť:tūc vacui eēt latio: ⁊ vacui eēt locus:ſiue aliud vacuū.⁊ ſic in infinitū. ⁊ tūc verbū illud grecū καίτοι aduerſatiue teneť pro ſed vel tamē.Uidetur etiā mihi ꝙ hec eē poſſit tertia rō: q̄ ſic deduci pōt. Si vacuū eēt corporibꝰ imixtū:ipſuz eēt cā motꝰ:vt id qȯ mouet ſibi adiunctū. Si eſt cā motꝰ vt mouēs ſibi adiunctum:moueb iť.Si moueb iť:erit in vacuo vt in loco. ⁊ ſic ꝓceſſus in infinitū. ⁊ tūc vbū illud grece teneť cōfirmatiue:vt trāſtulimꝰ:ſz.vtcūqꝫ expōnes ſūt ꝓxime.

℄ Rurſus quam cauſam afferent: qua graue deorſum fertur.

Que aut̃ roce. com mēto. 8z.

℄ Quarto. dato iſto intellectu:nō poterit aſſignari cā motus deorſuz ipſorū grauiū. ℄ Hāc rōnē deducit Auer.ga aut plenū erit cauſa motꝰ deorſuz:aut gd aliud a pleno.nō gd aliud a pleno:ga ꝯtrariorū ꝯtrā ſunt effectus:⁊ ita ſi vacuū ſit cauſa lationis ſurſuz:plenū erit cauſa motꝰ deorſuz.Si vō plenū ſit cauſa motꝰ deorſuz:tūc nihil erit graue ſimpliciter:neqꝫ leue ſimplr:ga nihil eſt pure plenū. qȯ grauitatis cauſa eſt.nihil pure vacuū.qȯ leuitatis cauſa poniť. et ita ſolū erūt graue ⁊ leue in reſpectu. qȯ.4.celi eſt cōfutatum.hec eſt Auerrois deductio.

℄ Inſuper etiam ſi quanto rarius quippiā fuerit magiſqꝫ vacuum: tanto velocius ſurſum fertur. patet. ſi quid omnino vacuum fuerit: id velociſſime ſurſum ferri: at forſitan. ⁊ hoc moueri non poterit. naꝫ vt ⁊ in vacuo cuncta ſunt imobilia: ſic eadem ratione vacuum etiā imobile eſſe oſtenderetur. quippe cum velocitates non ſint comparabiles.

℄ Quinto arguit.ſi rarꝫ eſt cā motꝰ ſurſuz:quāto qppiā rarius fuerit:ac magis vacuū:tanto ſurſuz velociꝰ ferreť. ſi rariꝰ: velociꝰ ſurſuz ferť. rarū ⁊ penitꝰ vacuū velociſſime ſurſuz moueb iť.at hoc eē nō pōt.q2 vacuū penitꝰ forſitan nullatenꝰ moueri pōt.ꝑ cā rōnē:qua nihil in vacuo moueri poterat.vz.q2 velocitates nō erāt cōparabiles.nā:vt dicebať:nulla erat ꝓportio pleni ad vacuū. igiť nec motus ad motū in velocitate. ℄ Debes ſcire ꝙ differt hec rō ab illa:ga illa erat de vacuo: quatenꝰ in ipſo fiebat motꝰ. hec eſt de vacuo: quatenꝰ ipſuz eſt mouēs motū. Q2 tñ ambe ꝓcedūt ꝑ cōparationē.iō ambe eādē habēt vim. Propter hec recte Auer.ait has rōnes eē eaſdē ſimilitudine: Mediū vō terminū eē eidē ſm genꝰ. Nec valet ob̄o de graui ſimplr.qȯ gdē eſt penitꝰ graue:⁊ moueť in tpe:ga motꝰ ille tparīꝰ grauis ſimplr eſt a reſiſtētia medij.at antiq q dicerent vacuū moueri:ipſuz moueri aſſererēt nō cōcurrente medio aliquo:niſi ipſomet vacuo. Et ꝓpterea ſequitur ipſum moueri in nō tempore.

℄ At cum vacuuz quidem non eſſe fateamur. caetera autem recte dubitata ſint: aut motus non erit.ſi raritudo denſitudove nō ſit:aut vndabit coelum:aut aqua ex aere: ⁊ aer ex aqua: ſemper exorietur aequalis.patet enim plus aeris ex aqua fieri. Neceſſe eſt igitur (ſi non eſt denſatio) aut vt vltimum (quod firmuz eſt) fluctuatiōe expulſum fiat: aut alio in loco aeq̄lis aq̄ ex aere fiat: vt tota vniuerſi moles aeq̄lis ꝑmaneat:aut nihil penitꝰ moueať.

℄ Volēs nūc Ariſt.ſoluere rōnē veterū:qua vacuū rebus imiſcuerunt.eā rurſus aggrediť:vt explanet illā:⁊ ingt.at cū vacuū nō eē fateamur. cetera aūt gbꝰ cogebanť antiq vacui ꝯcedere:recte dubitata ſint:oꝫ illa rurſus ꝯſiderare.ſupple.nā aut motꝰ nō erit.ſi raritudo denſitudove nō ſit:aut vndabit:ſiue fluctuabit celū:q2 cū motꝰ ſurſuz fuerit:aer:ꝑ quē ſit: expellet ignē. ignis demū expellet celuz: veluti vndā quādā. aut aqua ex aere: ⁊ aer ex aqua ſemꝑ exorieť equalis. qȯ falſuz ſenſu vř. q2 pꝫ ſemꝑ plus aeris ex aq̄ fieri: cuz ex vno pugillo aq̄ decē exoriant̃ aeris.demū rōnē epylogat:⁊ tranſlatione patet.

℄ Semper enim cum quippiam mouetur: id accidit: niſi circulo circunſeratur.at non circulo cuncta feruntur: ſed quaedam etiam recte. illi igiť ob haec ipſa vacuū quicq̄ꝫ eē dicerēt.

℄ Cauillabāt gdā rōnē veterū hūc in modū.dicēdo.ea vā eē de recto rerū motu.at de circulari nō vā eē. obijč Ariſ. ꝓ antiqs: q2 ſaltē nō cūcta circulo feruntť: ſz q̄dā ēt recte; q̄ rōne euenit dictū ipoře ſaltē de illis:q̄ recte feruntť.

℄ Nos vero ex his quae ſuppoſita ſūt dicimꝰ vnam eſſe contrariorum materiam: vt ⁊ calidi ⁊ frigidi: ⁊ caeterarum naturalium contrarietatum. Et ex poteſtate ente actu ens fieri: ⁊ nō eſſe quidem ipſam materiā ſubiecto ſeparabilem. Sed ratione diuerſam: ⁊ vna numero coloris ſi forte fuerit. ⁊ calidi atqꝫ frigidi.

℄ Soluit nūc qōnē veterū. ⁊ ꝑͦ reſumit q̄tuor ſuppōnes:q̄ ex ꝑͦ lib.ſunt ꝑſpicue. Pria eſt.ꝙ ꝯtrioꝝ vna eſt mā:vt.vbi cā.⁊ calidi ⁊ frigidi:⁊ ceterarū ꝯtrietatū. Scd̄a eſt. oē qȯ ſit:ex poteſtate ente ſit:⁊ nō ex actu ente. Tertia. mā ipſa ab ipſis ꝯtrijs nō eſt ſubto ſepabilis: ſz hꝫ rōne. Quarta ē. ꝙ ſi vna ſit mā nuō q̄litatū ſcd̄arū:vt coloris:eadē erit et ꝑͦmaꝝ: vt calidi atqꝫ frigidi.he ſuppōnes in ꝑͦ libro ꝑfecte ſunt declarate.nunc autē ſint ſuppoſitiones: ga prius fuerunt concluſiones demonſtrationū.

℄ Eſt igitur materia ⁊ corporis eadeꝫ: ⁊ magni ⁊ parui.

℄ His q̄tuor ſuppoſitis ſoluit rōnē: ⁊ breuiter ſolō cōſiſtit in hoc.ꝙ rarefactio nō ſit aduētu rerū extrinſecꝰ: nec ꝯdēſatio exitu illarū:ſz q2 qȯ erat ptāte reduciť ad actū.at cuꝫ mā ſit ꝯtrioruꝫ eadē ptāte.iō cōdenſatio ⁊ rarefactio fiunt per extractionē vnius poteſtate contenti ad actū: ⁊ ita nō oportet concedere vacuum.

℄ Hoc autem perſpicuum. Nam cuꝫ ex aqua aer factus eſt: eadem materia aer ſit nulla re alia aſſumpta. Sed qȯ poteſtate erat: id actu factum eſt. Simili modo etiam ſi rurſus ex aere aqua exorta eſſet. eadeꝫ nanqꝫ materia nūc in magnam ex parua: nunc in paruam ex magna verteretur molem.

℄ Solōnē datā approbat in oībus motꝰ ſpeciebꝰ. Primo in gnōne. videmꝰ.n.in gnōne fieri cōdenſationē ⁊ rarefactionē nulla re deforis accedēte: vt in gnōne aque ex aere aut econtra: ſed ſolum per extractionem eius quod erat in potentia ad actum.

℄ Hunc etiam in modum. Si ⁊ aer ex maiore comprimatur in minoreꝫ: ⁊ ex minore rurſus in maiorem amplietur molem. Materia ipſa quae ambo poteſtate eſt. Mutuo ſit vtcunqꝫ

Ná quéadmodú ex frigido calidú: ⁊ ex calido frigidú qñ fit: eadem eſt: qꝛ poteſtate erat ambo: ſic ⁊ ex calido magis calidú fit nulla prorſus parte facta túc calida: quae non erat antea calida: cú calida minus erat.

¶ 2ᵒ: idé ꝓbat in alteratióe. ná videmus in alteratióe: quę fit in aere de minore ad maioré molé: q̄ vocaᵗ rarefactio: ⁊ de maiore in minoré: quę vocaᵗ ꝯdéſatio: nihil deforis aduéire. vt ét in exéplo de alteratióe ex calido in frigidú. ⁊ eȝ. approbat: vbi pȝ aliqd calidius effici: ⁊ nó ꝑ ꝑ aduentum alicuiᵘ de nouo: ſȝ qꝛ totú erat minus calidú.

¶ Quéadmoduȝ neqȝ circúferétia maioris circuli. ſi ⁊ i curuitaté fieret minoris circuli: ſiue ſit eadé: ſiue ſit alia ꝑs ipſiᵘ nulla facta eét curua: q̄ nó erat átea curua: ſȝ recta. nó. n. eo q̄cq̄ minᵘ aut magis tale é: qꝛ id itermiᵗ quo minᵘ aut magis dᵢ tale: neqȝ fit vt flámae pars vlla ſumaᵗ: in qua neqȝ color neqȝ caliditas fit.

¶ Uidetᵗ iuxta gręcá ſerié vba hęc eé dicta vt declatio ꝑrimi exéplí: qȯ erat datú in alteratióe: ⁊ certe ita eſt. Sed magis Auerroi ⁊ expoſitoribᵘ placet iſtud eſſe 3ᵐ exéplú in auctióe: qȯ nos doctrinę cá ꝯcedimus: qꝛ nó eſt multa vis aut ſic: aut aliter exponere. Et ingt. quéadmodú neqȝ circúferentia maioris circuli ſi ⁊ i curuitaté fieret minoris circuli: ſiue ſit eadé circúferétia ſiue ſit alia: ꝑs ipſiᵘ nulla facta eét curua: q̄ nó erat antea curua ſȝ recta: ita ſubaudi in rarefactio vel ꝯdéſatio nó fuit ꝑ additioné vel ſubtractioné alicuiᵘ. nó. n. eo q̄cq̄ minᵘ aut magis tale eſt: qꝛ id itermiᵗ: quo magis aut minᵘ dᵢ tale: ſed ꝑ ęductionem de poᵃ ad actú eiᵘ qȯ ꝑus erat minus: veluti nec fit vt flámę ꝑs vlla ſumaᵗ: in q̄ neqȝ color ſiue lux: neqȝ caliditas ſit. Hoc exéplú eſt in auctióe: eét 4ᵐ exéplú in latióe: qȯ ſubticuit breuitatis cá: ⁊ qꝛ intelligiᵗ per alia.

¶ Ut igiᵗ prior caliditas ad poſterioreȝ ſe hȝ. ſic etiaȝ magnitudo atqȝ paruitas ſenſilis corporis nó ampliaᵗ: qꝛ ſua mã quicq̄ inſuper ſumit: ſed qꝛ mã vtriuſqȝ poteſtate eſt. itaqȝ ideȝ eſt denſuȝ ⁊ rarú atqȝ materia ipſoꝝ vna: ſed denſum qdé graue. rarú vero leue.

¶ Núc ex his exéplis infert intentú ⁊ ingt. vt igiᵗ prior caliditas ad poſterioré ſe hȝ: qꝛ aduenit illi: nó ꝑ hoc: qꝛ aliq̄ pars quę non erat calida: ſit facta calida: ſed per hoc: qꝛ illud qȯ erat minus calidú: ſit magis calidú: ita etiá magnitudo atqȝ paruitas ſenſilis corporis: non ampliaᵗ: qꝛ ſua mã q̄cq̄ inſuper ſumit: ſed qꝛ mã vtriuſqȝ poteſtate eſt. idȯ rarú ⁊ denſum nó per partiú additioné: aut ſubtractioné fit: ſed per hoc ꝙ vna eſt rari ⁊ denſiue mã. ideo ꝯcludit itaqȝ idé eſt denſum ⁊ rarú atqȝ mã ipſoꝝ vna: ⁊ ita ſunt eadé ſubo: ſed denſuȝ quidé graue. rarú vȯ leue: hoc eſt ſȝ dn̄t forma. nam aqua ⁊ terra denſa ſunt ⁊ grauia. ignis ⁊ aer rara ⁊ leuia rarú. n. ideo leue eſt: qꝛ plus qdem de forma hȝ. minus vȯ de mã: qȯ leuibus competit. denſuȝ aút graue: qꝛ multú de mã. minus aút de forma: qȯ grauibus conuenit. Amplius leue continet: qȯ rarioribus eſt aſcriptum. graue contineᵗ: quod denſioribus.

¶ Praeterea vt orbis curuitas ſi in minus redigat non aliud quicquá conceui inſuper aſſumit: ſed qȯ erat educiᵗ: ſic ⁊ ipſius ignis aliq̄ pars cum aliquid accipit. Totuȝ calidum eſt: Sic ⁊ vniuerſum conſtrictióe atqȝ ampliatione eiuſdem materie rarum eſt ⁊ denſum. duo enim ⁊ denſum ⁊ rarum comitari videntur. denſum quidem graue atqȝ durum. raruȝ vero his contraria leue ⁊ molle: verꝝ in plumbo ac ferro durú ⁊ graue diſſonant.

¶ Gręci codices aliqui verba hęc nó habét: ⁊ rationabilr. quia iam dicta ſunt. videnᵗ enim magis eſſe appoſita circa margines. Sed quicquid ſit in codicibus meis reperiuntur. Propterea videnᵗ rurſus declarare rarefactioneȝ ⁊ códenſationé nó fieri partiú additione: aut ſubtractióe Sed ęductióe. ⁊ inquit. pręterea: vt orbis curuitas. Si in minus redigat: nó aliud quicq̄ cócaui: ſiue curui inſuꝑ aſſumit deforis: ſed qȯ erat poteſtate: ęduciᵗ ad actuȝ. Sic ⁊ ipſius ignis aliqua pars cú aliqd accipit caloris plus eo qué habet: totum eius corpus calidú eſt: ſic ⁊ vniuerſum corpus conſtrictione ⁊ ampliatione eiuſdé materię raruȝ eſt ⁊ denſum: quatenᵘ ad maiores aut minores moueᵗ dimenſiones: ⁊ ꝙ nó differant materia: ſed forma ⁊ contrarietate. ꝓbat dicens. duo enim ⁊ denſum ⁊ rarú comitari videnᵗ. denſum quidé graue atqȝ durú. rarú vȯ his cótraria leue ⁊ molle: eſt tamé hoc dictú: vt in pluribᵘ. nam ad denſum ſemꝑ graue comitaᵗ. ad rarú ſemꝑ leue: nó tamé ſemꝑ durꝝ eſt cú denſo: ⁊ molle cú leui. ná in plumbo ⁊ ferro: quę ambo grauia ſunt. diſſonát graue ⁊ durú. ná plumbum graue eſt: ſed molle. ferrum vero ⁊ durum ⁊ graue. igitur dictú illud: vt in pluribus: eſt verú.

¶ Ex his igitur quae dicta ſunt: patet. neqȝ ſeparatum: aut ſimpliciter: aut in raro: neqȝ poteſtate vacuum eſſe: niſi quis vacuum ipſum appellare voluerit omnino. quod quidem lationis eſt cauſa. hac enim profecto ratióe grauis ipſiᵘ leuiſqȝ materia: q̄tenus talis eſt: vacuum erit. verum rarum ⁊ denſum hac quidem ſubcontrarietate lationis ſunt effectiua. Illa vero duri ac mollis cauſae facilis difficiliſue paſſionis: ⁊ non lationis: ſed alteratióis potius. Et de vacuo quideȝ qua ná ratióe ſit: quaue nó ſit: hoc modo determinatú ſit.

¶ Núc ex dictis cócludit: ⁊ inquit. Ex his igiᵗ: q̄ dicta ſút: pȝ. neqȝ ſeparatú aut ſimplr aut in raro actu eé vacuú: neqȝ poteſtate. aliter q̄nqȝ actu erit: niſi qs abutédo noie vacuú ipm oio núcupare voluerit. qȯ qdé latióis eſt cá: ſiue vt ſubȝ: ſiue vt motor. hac. n. ꝑfecto róne grauis ipſius leuiſue mã: quatenᵘ talis eſt. vȝ. aut déſa aut rara. hoc é aut leuis aut grauis: aut magis quatenus poteſtate eſt mã ⁊ ſubȝ: vacuú erit. Sȝ qꝛ dixit rarú ⁊ denſuȝ cás eé motᵘ: et multipharia motᵘ eſt. Declarat quonámó cáę ſint: ⁊ qua róne: ⁊ inquit verú: rarú: ⁊ denſum. hac qdeȝ ꝯrietate qua rarú ⁊ denſuȝ ſunt: latióis ſunt effectrices cáę: qꝛ comitantur leue ⁊ graue: quę ſunt cáe effectrices lationis: ꝯrietate vȯ duri ⁊ mollis cáę ſunt facilis difficiliſue paſſionis: ⁊ nó latióis: ſȝ alteratióis potiᵘ. ná durú difficulter patiᵗ. molle vȯ facile. demú epylogat. ⁊ ſermo pȝ. ¶ Auer. vȯ cém. 84. ſic cóponit ſyllogiſmú ſolonis. oía ꝯtraria ſiút in eodé mã nullo accedéte deforis: nec exeúte foras: ſȝ rarú ⁊ denſum ſunt ꝯria in q̄titate: cú tráſlatio corꝑis de maiore q̄titate in minoré ſit códenſatio. ecótra rarefactio. igiᵗ rarú ⁊ denſuȝ ſiút nullo accedéte deforis: ⁊ nullo exeúte: ſȝ per eductioné de poténtia mãę. ¶ Debes ſcire ꝙ aliqd pót cre

ſcere vel decreſcere in dimēſionibꝰ z'. vnoꝰ p additionē aut ſubtractionē: quō paries creſcat additiōe lapidū: dcreſcit vō ſubtractiōe. ⁊ hęc improprie eſt rarefactio vel cōdēſatio. alioꝰ p eductionē de potētia māę: aut reductionē in potentiā māę: nullo aut accedēte: aut exeūte: ſed aut educto aut reducto. ⁊ hoc mō eſt vere rarefactio aut cōdenſatio. rarefactio per eductionē de minori ad maius. cōdenſatio aūt per reductionē in potentiā māę. ⁊ hę tribꝰ modis fieri poſſunt. ſolo motu locali: vt qñ aer condenſaẗ: qa aliqd moueẗ in ipſo: aut cōſtringiẗ in veſica: aut rarefit: qꝛ dilatatur in vtre: aut alteratione calidi ⁊ frigidi: vt aqua in olla rarefit acquiſitione calidi: cōdenſaẗ alteratione frigidi: aut gnōne vt qñ ex aqua aer fit: rarefactio eſt gnōne aeris cōtra vō gnōne aquę cōdenſatio erit. ⁊ ſic in oībus his modis perſpicuū eſt rarefactionē vel cōdenſationē fieri nullo aut accedēte aut exeūte: vt ratio Auer. cōcludit.

Dubiuꝰ. ¶ Sꝫ multū dubitāt recentiores quonā modo rarefactio fit ad

Prīa ſolutio. maiorē q̄ntitatē: ⁊ cōdēſatio ad minorē. Quidā exponunt Auer. de raritate ⁊ denſitate relatiue ſumptis: ⁊ nō abſolute: ſiue qualitatiue. poſſunt. n. vno mō ſumi pro relatione partiū: vt pro approximatiōe: vel elongatione partiū. ⁊ ſic ad eas nō eſt motꝰ per ſe: ſed per accidēs: aut ꝑpter motū localē: aut ꝑpter alterationē: aut ꝑpter generationē. alioꝰ poſſunt ſumi qualitatiue pro qualitatibꝰ: quę comitanẗ calidū ⁊ frigidū. ⁊ ſic ad ipſas erit motꝰ per ſe: ſꝫ comitentur alij motꝰ. nā rarefactionē comitaẗ calefactio: cōdenſationē vero frigefactio: ⁊ ita iuxta hos Auer. loquiẗ de raro ⁊

Confutatio. denſo relatiue ⁊ nō qualitatiue. ¶ Sed hęc expoſitio facit Auer. textui cōtradicere. Ariſto. n. loquiẗ de raro ⁊ denſo: quatenꝰ ſunt cōtraria: ⁊ vt ſic nō ſunt relationes: ſed qualitates. Propterea approbo eos qui Auer. intelligunt hoc modo: ꝙ rarū ⁊ denſuꝫ ſunt qualitates fundatę in quātitate. Et ſi dices ꝙ eodē mō eſt de albo ⁊ nigro ⁊ alijs. dici pōt ꝙ oēs qualitates ſenſiles ⁊ quartę ſpeciei fundanẗ in quātitate: ſed aliquę ſuo intellectu explicant quātitatē vt rarū ⁊ denſuꝫ: quę nō mō in demōſtrationibꝰ fundanẗ: ſꝫ illas de ſuo intellectu explicant. vult igiẗ Auer. iuxta hos rarefactionē eſſe ad maiorē quātitatē. hoc eſt ad raritatē

Dubium Auer. fundatā in quantitate. ¶ Deinde Auer. mouet qōnē hoc modo. qa pōt aliqs dicere vt calor creſcit ex calore addi-

Solutio. to extrinſecus: ita quātitas ex quātitate. ¶ Reſpōdet negando antecedēs. nō eniꝫ calor fit p additionē: ſed p eductionē. nā cū agēs creuit in calore: paſſum creuit in calore. nō qdē pro hoc ꝙ migrauerit caloris pars de agēte in paſſuꝫ: ſꝫ qa eduxit plus caloris de potētia materię paſſi: ⁊ ita

...qlitas. ēt dici. oꝫ de quātitate. ¶ Sꝫ dices. igiẗ nō differt quātitas a qualitate quo ad agere: qꝛ caliditas non inducit nec

Rñ auer. agit: ⁊ ſic nec quātitas. igiẗ quo ad hoc nō differūt. ¶ Reſpōdet Auer. ꝙ eſt differētia inter illa: qm̄ caliditas fit ab alia caliditate in actu per abiectionē ꝯtrarij. qđ nō eſt ita de quātitate. qꝛ nō fit ab alia quātitate in actu p abiectionē cōtrarij: vel gnōnē. nā quātitas nō eſt de potētijs actiuis per abiectionē cōtrarij: ſed comitaẗ potētias actiuas ⁊ actiōes earū. vꝫ. calidū ⁊ frigidū. Ariſto. igiẗ voluit calidum nō creſcere per trāſlationē: ſiue migrationē de agēte ad paſſum: ſicut nec quātitas creſcit per additionē minoris ad maiorē vtraqꝫ remanēte: ſꝫ hoc videẗ difficile imaginatu. ⁊ addit Ariſt. viſum eē rhetorico exēplo ꝑpter difficultatē imaginādi: vt dixit in ꝓ huiꝰ. cętera q̄ in alijs cō-

Prīa tentatio. mētis dicit. ex litterę trāſlationibꝰ patēt. ¶ Sꝫ dubitant vtrū rarefactio fit acceſſu aliquorū: cōdenſatio vō receſſu

Dicꝰ reſponſio. illorū. ¶ Reſpōdēt ſorticolę ꝙ mixta rarefiūt acceſſu aliquorū: cōdenſanẗ vō receſſu illoꝝ. ꝓbāt qꝛ hęc meatꝰ habent nō vacuos: q cōſolidanẗ in cōdenſatiōe: ⁊ ita recedit aer vel aqua. ꝑforantẗ in rarefactiōe: ⁊ ita aer vel aqua

Argumentū auer. ꝯ ponēs ꝓmam. accedit in meatus illos. ¶ Sed cōtra obijcit Auer. cōm. 85. ⁊ inquit. ⁊ intuit per hoc peccatū. qđ accidit dicētibꝰ rarefactionē ⁊ cōdenſationē fieri cōſtrictione ampliationeue foraminū. qm̄ ſm hoc nō quęlibet pars corporis reciperet denſitatē ⁊ raritatē: ſꝫ ſolū foramina. Modo oē qđ rarefit vel cōdenſaẗ: ſm oēs partes rarefit vel cōdenſaẗ. ¶ Dici pōt cōcordādo hos. ꝙ aliđ eſt eē cām rarefactionis vel cōdenſationis: ⁊ aliud eſt comitari rarefactionē vł cōdenſationē. dicerē igiẗ in mixtis ⁊ ſimplicibꝰ rarefactionē nō fieri ꝑpter acceſſuꝫ ⁊ receſſuꝫ corpoꝝ tanq̄ ꝑpter cām: ſꝫ bñ in mixtis fieri p receſſuꝫ aut acceſſuꝫ cōcomitatiue. ꝓmi igiẗ volunt mixta ꝯdenſari vel rarefieri acceſſu vel receſſu aliquoꝝ ꝯcomitatiue. nō aūt cauſaliter. elita vō nec cōcomitatiue: nec cauſaliter. Auerroes aūt vult rarefactionē vel cōdenſationē nec in mixtis nec in ſimplicibus fieri acceſſu vel receſſu aliquorum cauſaliter: ⁊ ſic nō

2. dubiꝰ. ꝯtradicūt. ¶ Secūdo dubitāt. vtrū p rarefactionē acqritur aliqd de nouo: ⁊ per ꝯdēſationē depdaẗ. Captiūculatores tenēt nihil p rarefactionē acqri: vel ꝯdēſationē depdi: ⁊ ita ꝯcedunt bipedale hoc ꝑus fuiſſe: negāt tamē hoc

Quarta reſponſio. ꝑus fuiſſe bipedale. ¶ Sed iſtę ſunt captiūculę nō dignę peripatetico. Sępe. n. hi vt captiōes ſeruēt ab vnguē. tru-

Propria ſolutio. dunẗ in errores ad ſtadium. Tenemus igiẗ cū Auerroe ⁊ expoſitoribꝰ p rarefactionē aliqd de nouo acqri. nā rarefactio eſt motus: oīs aūt motus terminaẗ ad aliqd: quod prius nō erat. Per ꝯdenſationē vō aliqd depdi: qꝛ eſt motus ꝯtrariꝰ rarefactiōi. id tamē qđ aut acqriẗ aut depdiẗ: nō ē de nouo acceſſiue: ſꝫ eductiue: qꝛ nō accedit deſerēs: ſed educiẗ. Hęc de vacuo dicta breuibus.

¶ De tempore.

¶ Conſequens autē ad dicta eſt agere de tempore. ſed primo bñ ſe hꝫ de ipſo dubitare: atqꝫ extrarias rationes afferre ſi ſit rerum aliquā: aut non ſit tempus. deinceps q̄ ipſiꝰ ſit nā.

¶ Egit de loco ⁊ vacuo. nunc de tempore dicere proponit ⁊ duo proponit diſputare an ſit tempus in rerum natura ⁊ quid ſit: cauſaꝫ affert: quia bene ſe habet dubitare: vt dicitur. 3. metaphy. ¶ Auerroes vero per exotericas gręce

Que auerroes commēto. 87. ratiōes: latine extrarias logycos ſermones intelligit: quę vt dicit Themiſtius ratiōes cōmunes dicuntur: ex quibꝰ phia extraria: ſiue ſophyſtica cōponitur.

¶ Nihil igitur eſſe prorſus tempus: aut egre eſſe: aut obſcure de ſequētibus quis ſupplicabitur. nam aliud ipſius fuit ⁊ non eſt. aliud eſt futurum ⁊ nondum eſt. Ex his autem ⁊ infinitum ⁊ id quod ſemper lapſum eſt tempus texitur. at id naturam aliquaꝫ entis tenere. qđ ex his conſtat: q̄ nō ſunt: ipoſe videẗ.

¶ Qꝛ tempus non ſit in rerum natura: arguit. Primo ſic. quod conſtat ex non entibus: nihil eſt. tempus conſtat ex non entibus. igitur nihil eſt. minor declaratur. quia cōſtat ex pręterito quod fuit: ⁊ non eſt. texitur ex futuro. qđ erit. ⁊ nondum eſt. ¶ Quo vero ad verba attinet verbū illud lapſum: gręce eſt lambanomenon: latine quod accipitur: ſed ſenſus eſt ꝙ ex his dies: ⁊ menſis: ⁊ annus: ⁊ infinita antea ſemper lapſa tempora conſtant. Quare tempus nō eſt amplius verbuꝫ illud entis: gręce vſias: latine ſubſtantię:

Que auerroes commēto. 88. ſed meliꝰ iacet modo illo in latino. ¶ Auerroes vero reddit cauſaꝫ cur dixit: aut ęgre: aut obſcure. ⁊ ait hoc dixiſſe: quia rationes logycę non faciunt efficaciaꝫ: ſed ſuſpitionē. Secundo ſoluit Auerroes rationem hanc. eſt eniꝫ hęc ratio. compoſitum ex non entibus nihil eſt. tempus eſt ex ſi

entibus.igitur nihil eſt.hanc ſoluens primo reducit illam contra facientem ſic.Compoſitū ex non entibus nihil eſt. Motus componitur ex nō entibus.igitur nihil eſt.modo concluſio eſt cōtra ſenſum.eſt.n.motus ſenſile cōe.vt dicitur 2° de anima. Propterea debes ſcire vt ipſe inuit ꝙ triplex eſt ens completum extra animā vt tellus. Aliud qđ omnino hʒ eſſe in animā vt hyppocentaurus. Tertiuʒ ex his compoſitū.Uel ex compoſitio eſt duplex.cōſtitutiua vt mixtū ex elemētis:aut homo ex anima ⁊ corpore. alia eſt participatiua: vt paries ex albedine: q2 participat illam. tūc dicit Auerroes: ꝙ motus ⁊ tempus ex non entibus ⁊ entibus componunt̄ compoſitione participatiua. Nā de ente nō habent niſi inſtās.fluxū aūt ⁊ futurū hʒ ab aīa. nam motus ⁊ tempus:vt cadūt ſub conſideratione:ſe habent vt permanentia ⁊ in actu. vt vero ſunt extra animā nō ſunt permanentia:ſed ſucceſſiua:ſed de his poſtea. Ad formaʒ igit̄ pʒ ſolutio ꝙ tempus ⁊ motus poſſunt eſſe ex entibus rationis:quę non ſunt entia in re.

¶ Ad haec partibilis omnis rei ſi eſt: neceſſe eſt:cum eſt:aut omnes partes: aut nonnullae ſint. At temporis:quod quidem eſt partibile. aliae partes tranſactae. aliae futurae ſunt:nullaqꝫ poenitus adeſt. ipſum vero nunc non eſt pars. pars nāqꝫ metitur. vniuerſuʒ etiā ex partibus conſtare oportet. at tēpus ex ipſis nunc non videtur conſtare.

¶ Secundo arguit ſic.omnis res quę eſt partibilis cū eſt: neceſſario oēs aut aliquas partes hʒ. tempus eſt partibile ⁊ nullas penitus partes hʒ.igit̄ tempus nihil eſt. Sed dices minoꝛeʒ eſſe falſam: q2 temporis eſt aliqua pars vt ipm nunc.cōtra replicat. pmo:q2 pars metitur totū.nunc ipm nō metit̄ tempus.igit̄ nō eſt pars temporis. Secundo partes ſunt ex quib⁹ totuʒ conſtat.ex ipſis nunc tēpus non conſtat.igit̄ ipſa nūc non ſunt partes temporis. Sorticole hec confirmant primo.nullū inſtans pręteritū erit pręſens.omne inſtans futurum erit pręteritum.igit̄ nullū inſtans futurum erit pręſens.Secūdo nullū inſtans futurum fuit pręſens.omne inſtans pręteritū fuit futurū. igit̄ nullū inſtās pręteritū fuit pñs:⁊ ita tps nihil eſt.

¶ Praeterea ⁊ ipſum nunc quod praeteritum ⁊ futurum diſtinguere videtur: vtrum vnum idēqꝫ ſemper pmaneat an aliud ſit atqꝫ aliud: non facile cognitu habetur.nā ſi ſemper aliud atqꝫ aliud ſit:cū in tempore ipſo alia atqꝫ pars ſimul non ſit: niſi vna contineat altera cōtineatur:ceu min⁹ tps a maioꝛi continetur: ⁊ id qđ nunc non eſt:antea vo fuit:neceſſe ſit aliquando eſſe coꝛruptum:ſane nunc ipſa inuicem ſimul non erunt:ſed ſemper coꝛruptum eſſe neceſſe eſt id qđ prius. In ſeipſo igitur coꝛrumpi nō poteſt:propterea ꝙ tunc eſt. In alio vero nunc coꝛrumpi id quod prius eſt nunc: nō contingit. Sit enim modo īpoſſibile ipſa nūc ſibi herere vt puncto punctum.ſi igitur non in eo quod eſt poſtea coꝛruptum eſt:ſed in alio. in his nunc intermedijs:quae infinita ſunt. ſimul erit:qđ quidem eſt impoſſibile.

¶ Mouet quęſtionem de ipſo nunc. vtruʒ remaneat idē atqꝫ vnū in toto tempoꝛe:⁊ arguit ꝙ ſic.Sed in ratiōe ſupponit duo. Primū ꝙ nō poſſunt duo nūc ſimul eē in tempoꝛe.nā nō poſſunt eē duę partes temporis ſimul:niſi alterum cōtineat alterū:vt ſimul eſt dies ⁊ menſis:qui mēſis diē continet.Secūdo ſupponit ꝙ ipſa nūc nō ſunt in tempore cōtigua: vt in.6.dicet̄. ¶ Tunc arguit.ſi nunc ipſuʒ coꝛrūpit̄:aut in ipſo nūc in quo eſt: aut in alio. nō in eodē in quo eſt:q2 tūc coꝛrumperet̄ ⁊ eſſet.Si in alio: aut prioꝛi:aut poſterioꝛi:nō in prioꝛi:quia tunc coꝛrūperet̄ anteqꝫ eēt. Si in inſtāti:ſiue nūc poſterioꝛi:aut īmediato:aut mediato. nō in ipſo nūc īmediato per ſecundā ſuppoſitioneʒ: q2 nō ſunt īmediata ipſa nūc:nec in ipſo nunc mediato: q2 tūc illud nūc maneret in iſto medio.ſemꝑ eniʒ manere oʒ donec coꝛrumpat̄:⁊ cū in illo medio ſint infinita nūc: tūc illud nūc coꝛrūpendū eſſet ſimul cū infinitis nūc ꝯ ſuppoſitionē primā:v̾ba patēt trāſlatiōe ſola.

¶ At vero neqꝫ idē ſemper permanere poteſt. nullius enim diuiſibilis finiti finis eſt vnus:ſiue ad vnum ſiue ad plura continuuʒ ſit. Sed ipſum nunc finis eſt: ⁊ tempus ipſum finitum ſumi poteſt.

¶ Ad oppoſitum quęſtionis de ipſo nunc arguit. Primo ſic.nullius finitę rei diuiſibilis terminus:ſiue finis eſt vn⁹ ⁊ hęc maioꝛ eſt vera:ſiue illud finitū diuiſibile ſit cōtinuū vna dimenſione:vt linea:quę ſola longitudine ꝯtinua eſt: ſiue ſit plurib⁹ dimenſionib⁹ cōtinuū: vt ſuperficies quę longitudine ⁊ latitudine eſt cōtinua: vel vt corpus quod eſt continuū longitudine:latitudine:⁊ altitudine. eſt igit̄ maioꝛ.nulli⁹ diuiſibilis rei finitę finis eſt vnus.ipſuʒ nūc eſt finis alicui⁹ rei diuiſibilis finitę:vt temporis.igit̄ ipm nūc nō eſt vnū.¶ Auerroes ait.ꝙ linea habet duos fines vt duo puncta.ſuperficies quatuoꝛ.duo puncta ⁊ duas lineas.coꝛp⁹ ſex:qꝛ duo pūcta:duas lineas:⁊ duas ſupficies.

¶ Praeterea.ſi eſſe ſimul tempoꝛe ⁊ neqꝫ pri⁹ neqꝫ poſterius ſit eſſe ⁊ in eodem nunc: ea ſane quae ante mille ānos ſunt facta: ſimul erūt his quae hodie teꝫuntur ⁊ neqꝫ prius quicqꝫ alio neqꝫ poſterius erit.

¶ Secundo arguit.ſi eſſe ſimul tempoꝛe.hoc eſt neqꝫ pri⁹ neqꝫ poſterius ſit eſſe ⁊ in eodem nunc: ea quę ante mille annos ſunt facta: ſimul erunt his quę hodie teꝫūtur atqꝫ ſiunt:⁊ neqꝫ prius quicqꝫ alio:neqꝫ poſterius erit. quoniā omnia erunt in vno eodemqꝫ nunc. ¶ Quęrunt iunioꝛes vtrum hęc propoſitio de ſecundo adiacente.eſt temp⁹.ſit vera:⁊ videtur ꝙ non per rationes Ariſt. Tum primo q2 ipſius nulla pars eſt. Tum ſecundo. quia diuiſibile nō eſt niſi aliquę partes:aut omnes ſint. ¶ Soluūt iunioꝛes ꝙ ſecus eſt in permanentib⁹.ſecus autem in ſucceſſiuis. permanēs enim eſſe nō poteſt: niſi omnes: aut aliquę partes ſimul ſint. at ſucceſſiuū eſſe poteſt dato ꝙ ſolum illius aliquid:ſiue pars:ſiue terminus partis ſit.⁊ ſic eſt in tempoꝛe.eſt enim ipſius: qui illius momentū: ſiue nunc: ſiue inſtans eſt. ¶ Sed contra hęc dubitatur.⁊ facio hanc ꝓpoſitionē de ſecūdo adiacēte.eſt tempus: ⁊ quęro.ille terminus tēpus pro quo ſupponit: aut pro ipſo diuiſibili tempoꝛe:aut pro ipſo nunc.Si pro ipſo diuiſibili tempoꝛe. igitur non tñ tempus erit:quia illius terminus eſt: ſed quia pars aliqua eſt. nō pro termino poteſt ſupponere:quoniā terminus cōmunis non poteſt ſupponere:niſi pro ſuppoſitis in ſuppoſitione perſonali: vt dicūt ſoꝛticule. modo ipſū nunc non eſt ſuppoſituʒ temporis. igitur omnino opoꝛtet vt ſupponat pro tempoꝛe. ¶ Dici pōt iuxta iunioꝛes ꝙ

tum eſt quādo aliquid illius eſt. in permanentibꝰ quidē quādo pars illiꝰ aliqua eſt. in ſucceſſiuis quādo pars ant aliqd partis. nō enim prius eſſe poteſt alicuiꝰ totius aliqd quin ſit ipſius. Tunc dicerent ꝙ ille terminꝰ tempus ſupponeret pro tempore ⁊ diuiduo: cuiꝰ quidē partes nō ſunt ſimul: ſed aliqd partium eſt ſimul. ⁊ hoc ſufficit. Sūt qui dicunt ꝙ hec propoſitio eſt tempus eſt res animę. modo apud animā. tempus eſt. ſm numerū partiū. vt eniꝫ tempus intelligitur partes eius habent eſſe pręſens ſaltē obiectiue: veluti numerus quidā rei numeratę: vt Auer. ait. cōmēto. 99. huiꝰ quarti. ⁊ tunc cōcederent ꝙ tempꝰ ⁊ partes ſint: vt habent eſſe cognitū.

Reſponſio alia.

Diminuno rñſionis.

¶ Sed hęc reſponſio tollit tempus reale. ⁊ ſi poſſit euadere de tempore: eadē queſtio fiet de motu: qui eſt res ſenſilis: ideo opportet venire omnino ad illud qđ dictuꝫ eſt.

Queſtio ſcđa de inſtanti.

¶ Scđo. querunt de ipſo nūc vtrū ſit corruptibile: ⁊ videt̄ ꝙ nō. per ratiōes Ariſt. in littera. Iuniores eniꝫ cōueniūt ꝙ ipſa nūc nō generantur: nec corrumpunt̄ reali ⁊ ꝓpria generatione: vt dicitur 3. metaphy. ꝙ quędā ſunt quę quādoqꝫ ſunt quādoqꝫ nō ſunt ſine generatione ⁊ corruptione: vt indiuiſibilia. Secundo. cōcedunt ꝙ corrumpunt̄ ⁊ generant̄ accipiēdo generationē pro inceptione: corruptionē pro deſitione: tunc dicunt ꝙ exponēdo incipit per affirmationē de pręſenti: ⁊ deſinit ſimiliter. ipſuꝫ nūc deſinit ⁊ incipit in ſeipſo. hoc modo incipit. qꝛ nūc eſt ⁊ priꝰ nō erat. hoc modo etiā deſinit. qa nūc eſt ⁊ poſtea nō erit. modo hęc nō cōtradicunt.

Replica.

¶ Sed dices. ſi ipſuꝫ nūc deſinit vel incipit: igitur in aliqua menſura deſinit aut incipit. modo nō eſt poſſibile vt aliqd deſinat ⁊ incipiat: ⁊ ipm̄ ſit mēſura ſue deſitiōis aut inceptionis. Scđo. quero cū dicit̄. nūc eſt ⁊ imediate ante hoc nō fuit. quid demōſtrat̄ per ipſuꝫ nūc: aut ſeipſuꝫ: aut aliud. nō ſeipſuꝫ: qa tūc ipſuꝫ nūc corrumperet̄: ⁊ ipſuꝫ eēt mēſura corruptiōis. ¶ Dici pōt ad hęc per fundamentū Auic. ꝙ in his quę ſunt talia denominatiue: oportet venire ad aliqua talia per eſſentiā: vt qm̄ albus eſt paries albedine: ipſa albedo ſeipſa eſt alba. Tunc dico ꝙ qa oē qđ incipit ⁊ ďſinit: incipit ⁊ deſinit in aliquo: ſiue momēto: ſiue nūc: ſiue inſtāti. inſtās ſeipſo incipit ⁊ deſinit: vt albedo ſeipſa eſt alba. ⁊ ita id qđ alteriꝰ inceptionis eſt mēſura: ipſꝫ ſeipſo ſuę iceptiōis mēſura erit: ⁊ tu rńde ad formā.

¶ De his igit̄ quae tempori ipſi inſunt: tot ſint dubitata. Sed quid ſit tempus ⁊ quid ipſius natura: ſimiliter eſt obſcuꝝ: ⁊ ex his quae tradita inuenimus: ⁊ ex his quae adinuenientes pꝛius attingimus. Quidam nāqꝫ vniuerſi motum. quidā ſphaerā ipſaꝫ tp̄s eē cōtēdūt.

¶ Epylogat de qōnibꝰ dictis circa eē tp̄is: ſꝫ de definitiōe ipſius inquit. ſꝫ qd ſit tp̄s ⁊ qd ipſius nā an permanēs an ſucceſſiua. ſilr̄ eſt obſcurū duplici de cā: ⁊ ex his q̄ tradita īuenimꝰ a veteribꝰ: ⁊ ex his q̄ ꝑ noſipſos adinuenīētes attingimꝰ: qua duplici difficltate res ipſa reuocat̄ in dubiū. ⁊ explicat ṗmā cām. dicēs. qdā nāqꝫ vniuerſi motū. qdaꝫ ſphęrā ipſaꝫ tp̄s eē cōtēdūt. eſt aūt motꝰ vniuerſi ille: quē diurnuꝫ aſtronomi vocant. ſphęram vero primū mobile: quod illo motu mouetur.

¶ Sed conuerſionis etiā pars tempus quoddam eſt. non autem eſt conuerſio ipſa. pars enim conuerſionis id eſt quod elapſuꝫ eſt. cōuerſio autem non eſt.

¶ Cōtra obycit ṗmę poſitioni. ꝓ ſic. nulla ꝑs cōuerſionis eſt ꝯuerſio ipſa. oīs ꝑs ꝯuerſionis eſt tp̄s. igit̄ in 3ª figura tp̄s nō ē ꝯuerſio ipſa. declarat̄ maior. qꝛ ꝑs ꝯuerſiōis eſt ē illā qđ ē elapſuꝫ. cōuerſio aūt nō eſt elapſa.

¶ Adhuc ſi plures eēnt coeli: ſimiliter motus cuiuſqꝫ eorum tempus erit: quare plura tempora ſimul.

¶ Scđo arguit. ſi plures eēnt celi: ſiue mūdi: ſiue ṗma mobilia: vt ait Democritꝰ. motꝰ cuiuſqꝫ eoꝝ erit tp̄s. igit̄ plura erūt tp̄a iuxta numerū ṗmoꝝ motuū. aňs cōcedit Democritus. ꝯñs vō negat.

Quę auē roes commēto. 95.

¶ Auer. mouet ꝯ ſcđaꝫ rōnē dubitationē talē. In rōne Ariſ. accipit duo. vꝫ. ꝙ plures ſint celi: ⁊ ꝙ motꝰ ſit tp̄s. ⁊ infert. igit̄ plura erūt tp̄a. mō dicet cauillator. iſtud īpoſe eē plura tp̄a nō ſeq ad 2ᵃᵐ ꝓpōneꝫ. videlꝫ ꝙ motꝰ ṗmꝰ ſit tp̄s: ſꝫ ad ṗmā illi coaſſumptā. vꝫ. plures ſunt mūdi: ⁊ ita ſequit̄ ṗmā eē falſam: ⁊ nō ſcđam.

Dubita.

¶ Rńdet Auer. ⁊ ſupponit regulā illā. qcqd aňcedit ad aňs: aňcedit ad ꝯñs. vt qm̄ ſolē oriri aňcedit ad diē eē. iō antecedit ad oē qđ ſeqꝫ̄ diē eſſe: qꝛ igit̄ pluralitas mūdorū antecedit ad pluralitatē motuū: ⁊ hęc ad pluralitatem temporꝝ. igit̄ illa antecedit ad pluralitatē tēpoꝝ: ⁊ ita plura tēpora eē ſeqꝫ̄ ex hoc ꝙ tp̄s eſt reuolutio illa.

Rñſio

¶ Sed adhuc eſt dubitatio: qm̄ ſi pluralitas tēpoꝝ ſequit̄ pluralitatē motuū: quę ſequit̄ pluralitatē mūdoꝝ. igit̄ pluralitas temporꝝ ſequit̄ pluralitatē mundoꝝ: vt a pmo antecedente: ⁊ nō tantū pluralitatē motuū.

Replica.

¶ Dici pōt ꝙ pluralitas illa tempoꝝ nō ſequit̄ pluralitatē mundoꝝ per ſe: niſi qꝛ ad pluralitatē mundoꝝ ſequit̄ pluralitas motuuꝫ. ſignū eſt: qꝛ apud Democritū tenet̄ plures eſſe mūdos. nō aūt plura tēpora: ⁊ hoc qꝛ nō concedit motū eſſe tp̄s. ⁊ ita qꝛ pl̄alitas hęc tēpoꝝ ꝑ ſe ſequit̄ pl̄alitatē motuū: ꝑ accñs pl̄alitatē celoꝝ. iō ex impoſſibilitate ꝯñtis debemꝰ arguere impoſſibilitatē illius ad qđ per ſe ſequit̄: ⁊ nō illius ad qđ ſequit̄ per accidens.

Rñſio.

¶ Vñ eſt regula. ſi aliquod cōſequens eſt impoſſibile in aliqua bona conſequētia antecedens eſt impoſſibile ad qđ ipm̄ per ſe ſequit̄: ⁊ nō illud ad qđ ſequit̄ per accidēs.

Regula.

¶ Sed ꝯ ṗmā rōnē eſt dubitatio. Primo: qꝛ minor petit ꝑncipiū. ſumit. n. ꝙ omnis pars reuolutionis ſit tp̄s: mō hoc negarent: qꝛ vniuerſam reuolutionē tp̄s aiunt nō parteꝫ. Secūdo. nulla pars anni eſt annus. oīs pars anni eſt tp̄s. igit̄ tp̄s nō eſt annus. hęc ratio ſequit̄ ex modo arguendi eius.

Dubōnes ꝯ ṗmā rationem.

¶ Dici pōt ꝙ Ariſto. ſupponit partē tp̄is ⁊ cuiuſlibet illius qđ eſt tp̄s eſſe tp̄s: non petendo: ſed hac rōne: qꝛ toto tēpore menſurat̄ aliqs motus: ⁊ parte tp̄is pars aliqua motus. igit̄ totū eſt tempus: ⁊ pars eiꝰ ēt eſt tp̄s. Aliter parte tp̄is nō menſuraret̄ pars motꝰ.

Rñſiōes.

¶ Ad 2ᵐ dici pōt ꝯcedēdo illā particularē ſiue ideſinitā. tp̄s nō eſt annus. Ex hac nō ſequit̄ ꝙ annus non ſit tp̄s: qꝛ particularis negatiua nō cōuertit̄: etiā cū illa ſtat tp̄s eſſe annum. Sūt. n. ſubcōtrarię hę ſimul verę. tp̄s eſt annus. tp̄s nō eſt annus.

¶ Sed dubitāt iuniores. vtrū ſi ſint plures mūdi: ſint plura tp̄a nūero: ⁊ vr̄ ꝙ ſic: qꝛ multiplicato ſubiecto: opꝫ vt affectio ſiue accidens multiplicet̄.

Queſtio de tēporū multitudie

¶ Nouus expoſitor ex quo ⁊ Ioānes ⁊ alij acceperunt: vult ꝙ tp̄s pōt ad motū dicere duplicem habitudinē: aut affectiōis ad ſubm̄: aut mēſurę ad mēſurabile. dicit aūt ꝙ tp̄s vt affectio motꝰ: multiplicat̄ multiplicato motu: ⁊ mobili ṗmo. vt vero menſura eſt vnū vbiqꝫ: etiam ſi mundi eſſent infiniti.

Rñſio pᵒ

¶ Sed ꝯ dubitat̄ ṗmo tp̄s pro mēſura eſt accñs: ⁊ nō alteriꝰ a motu. igit̄ adhuc eſt in motu: ⁊ ita ſequitur vt priꝰ ꝙ plurificato motu plurificet̄ tp̄s. Scđo multiplicato vno ꝯuertibili reliquū opꝫ multiplicari per regulā. cōmēti. 93. ⁊ 97. huiꝰ. Sed tp̄s ꝯuertibile eſt cuꝫ motu tam vt mēſura q̄ vt paſſio. igit̄ vt priꝰ. Tertio ſi tp̄s eſſet vnū numero oīa eſſent ęqualis motus: qꝛ ęquali mēſura mēſurarent̄. Quarto qđ magis ſuſcipit aut minus non eſt vna numero menſura oīum mēſurabiliū. tp̄s aūt pōt eſſe

Dubōnes ꝯ rñſionē

Alia poſitio.

breue ⁊ longū: multū ⁊ paucū. ❡ Fortaſſe ꝑpter hęc nonnulli blacterones aſſerūt tps eſſe affectionē ſiue menſurā exterā motuū: ⁊ ita pōt eſſe vnū oīum motuū oīum mundoꝝ: atqꝫ totū in toto ⁊ oībus mūdis. Que poſitio delira eſt: cū Ariſto. tps ponat motus ꝑmi paſſionē. ❡ Pōt igit̃ nouꝰ expoſitor defendi ꝙ tps pōt vno mō ſumi pro mēſurabilitate: q̄ motꝰ eſt mēſurari aptꝰ: ⁊ hoc mō multiplicatur cū motu. 2°. ꝑ mēſura q̄ vtit̃ aīa in motuū mēſuratione. ⁊ ſic eſt vnū minimū motꝰ cęli: qḋ aīa ſumit vt mēſura oīuꝫ: vt granū in ponderibꝰ. ⁊ ſic eſt vnū nuō oīuꝫ mēſurabiliū: nō variabile niſi ſm̄ multū ⁊ paucū: vt vnū ē granū oīuꝫ ponderationū. qḋ qdē eſt vnū nō rōne ſubiecti: puta motus: ſꝫ rōne aīę mēſurātis in qua eſt vt obiectū. 3°. ꝑ actuali motꝰ mēſuratiōe. ⁊ ſic ſunt diuerſa tpa: vt diuerſi motꝰ et diuerſę aīę mēſuratiōes: quibꝰ ad argumēta pꝫ ſolō.

Confutatio.

Defenſio

❡ Uniuerſi autem ſphaeram aliqui eo putauerunt eē tēpus: quia ⁊ in tempore cuncta ſunt: ⁊ in vniuerſi ſphaera. Sed hoc dictū eſt adeo ſtultū vt ſupſit de ipſo abſurda cōſiderare.

❡ Scḋa poſitio erat ꝙ tps ſit ſphęra ipſa ꝑma. ⁊ hęc ꝑſuadebat̃ ſic. cūcta ſunt in tpe. cūcta ſunt in ſphęra. igit̃ ſphęra eſt tps: cui obijcit Ariſt. dicēs. Sꝫ hoc dictū eſt adeo ſtultū vt ſupſit de ipſo abſurda ꝯſiderari. ❡ Auer. reddit cāz q̄re eſt ſtulta: ⁊ ſunt duę. pꝰ. qa ęquocat de eē in. nā in cęlo ſunt oīa vt in loco: in tpe vō ſūt oīa vt in mēſura. 2° qꝛ eſt ex duabꝰ affirmatiuis in ſcḋa figura: ſꝫ hęc vr̃ in 3ª figura: cū ſit bis ſubꝫ. Dici pōt ꝙ dꝫ ſic formari. in ſphęra ſūt oīa corpa mūdi. in tpe ſt̄ oīa corpa mūdi. igr̃ tps ē ſphęra: vbi pꝫ ſyllogiſmū eē in 2ª figura ex duabꝰ affirmatiuis.

Que auē roes commēto.94

❡ Cum autem motus quidam: atqꝫ mutatio quaedam tempus maxime eſſe videtur. Illud an ſit conſiderandum eſt. Mutatio igitur cuiuſqꝫ atqꝫ motus: in ipſo eſt. quod mutat̃ dūtaxat: aut vbi eſt ipſum quod mouetur ⁊ mutatur. at tempus vbiqꝫ eſt ⁊ penes oīa.

❡ Proponit ꝯſiderationē de tpe: ⁊ ꝑ an ſit motꝰ. nā maxie vr̃ tps ipm motꝰ eē: ⁊ arguit ꝙ nō ſit motꝰ ſic. motꝰ oīs eſt in determinato mobili: aut determinato loco: vbi eſt ipm mobile: ſꝫ tps eſt vbiqꝫ: ⁊ apud oīa. igit̃ tps nō ē motꝰ. maior pꝫ. alteratio eſt in determiato mobili. qḋ eſt ī determinato loco. ſilr̃ auctio ⁊ latio ipſa. ❡ Uidet̃ aūt tps maxie eē motꝰ: vt dicit Auer. qꝛ tps intelligi nō pōt ſine motu: et qꝛ multotiēs extimat̃ illḋ qḋ ſequit̃ rē ſit ipſa res. ❡ Sꝫ dices quō pōt ipm tps eē vnū nuō: ❡ Ad hoc dixīmꝰ ſupra: ꝙ motꝰ cęli ſiue minimū illius motꝰ pōt ab aīa accipi vt tps: qꝛ vt mēſura oīuꝫ motuū ſaltē ꝑ replicationē: velut granū eſt mēſura reſpectu aīę: nō abſolute. ⁊ tūc tps vt mēſura eſt vnū nuō apud aīaꝫ: vt mēſuratio multiplicat̃ ꝑ nuō aīaꝝ: vt motꝰ ſiue motꝰ affectio: multiplicat̃ ꝑ nuō motuū: vel vt vlna eſt lignū ⁊ vlna. ſic motꝰ cęli eſt tps ⁊ motꝰ. Tps qdē vt inſtitutū ab aīa pro menſuratione oīuꝫ motuū. Motus vero vt abſolute eſt in re.

Que auē roes commēto.95. Dubium.

❡ Adhuc mutatio quidem omnis velocior ⁊ tardior eſt. tempus vero non eſt. tardum eniꝫ ⁊ velox tempore definitur. nam velox eſt qḋ in breui tempore magnum. tarduꝫ vero quod in longo paruum ſpacium tranſit. at tempus neqꝫ quo quantum quoddā eſt: neqꝫ quo quale tempore definitur. tēpus igitur non eſſe motum perſpicuū: atqꝫ nihil nobis in praeſentiaꝝ interſit vti aut motu aut mutatione.

❡ Scḋo arguit. oīs motꝰ eſt velox: aut tardus. tps nō ē velox: aut tardū. igit̃ tps nō eſt motꝰ. mīor pꝫ. qꝛ velox ⁊ tardū tpe definiunt̃: vt exēplo oñdit. tps vō neqꝫ quatenꝰ q̄tū: neqꝫ quatenꝰ quale tpe definit̃. igr̃ nō eſt velox: aut tardū. Deīde epylogat addēs ꝙ in ꝑpoſito vſus eſt noīe motus large ꝑ motu ⁊ mutatiōe. ❡ Auer. ait. ꝙ Ariſto. dixit tps neqꝫ ſm̄ ꝙ q̄tū neqꝫ ſm̄ ꝙ q̄le definiri ꝑ tps: non ꝙ tps ſit q̄le: cū ſit ſolū q̄tū: ſꝫ ſi eēt q̄tū ⁊ q̄le: nō definiret̃ ꝑ tps: ⁊ ita dictū Ariſt. eſt verū hypothetice.

Que auē roes commēto 96.

❡ Uerum non ſine mutatione eſſe videtur. nā cum ipſi nihil mente mutamur: aut mutatos eſſe noſipſos latet: nō videtur nobis tempus fuiſſe: quemadmodum neqꝫ his qui in ſardo fabulantur dormire apud heroas: cū experrecti eſſent. copulabant enim ipſum nunc priꝰ ipſi nunc poſteriori: vnumqꝫ faciebant tempꝰ medium ob ſenſuū occupationes excipientes. Ut igitur ſi non aliud atqꝫ aliud: ſed vnū idēqꝫ nunc eſſet: tempus ſane non eſſet. Sic ⁊ cū latet aliud atqꝫ aliud eſſe: ipſum tempus intermedium eſſe non videtur. Si igitur tunc nullum tempus eſſe nos arbitremur: contingit: cum nullam definimus mutationem. Sed in vno atqꝫ indiuiduo anima ipſa manere videt̃. cum autem ſenſerimus definierimuſqꝫ mutationem: tunc tempus fuiſſe dicimus: perſpicuum ſine motu atqꝫ mutatione tempus non eſſe. patet igitur neqꝫ motū eſſe neqꝫ abſqꝫ motu eſſe tempus.

❡ Hactenꝰ ꝙ tps neqꝫ cęlū ſit: nec cęli ꝑmꝰ motꝰ: hoīs rōnibus ꝑſuaſit nūc ꝙ ſine motu eē nō poſſit. ſic ſuadet. qḋ ſine motu: aut ſentiri: aut ītelligi nō pōt: ſine motu eē non poterit: ſꝫ tps ſine motu: aut ſentiri aut intelligi nō pōt. igr̃ tps ſine motu eē nō pōt. minorē ꝑbat exēplo dormientiū apud ſardū: q cū nō perceperint motū ab initio in ſinē ſuę dormitiōis: nec tps ꝑcipe poterāt. Inquit. vex nō ſine mutatiōe ſine motu eē vr̃ tps ipſuꝫ. nā cū ipſi nihil mēte mutamur: aut mutatos eē noſipſos nō aduertimꝰ: ſiue latet: nō vr̃ tps nobis fuiſſe. hęc vr̃ minor. ꝑbat exēplū. inquit. quēadmodū neqꝫ his tps fuiſſe vr̃: q apud ſardū aſſeruerūt dormiſſe fabulant̃ apud heroas: ſiue deos: cū experrecti atqꝫ expgefacti eēnt. copulabāt. n. ipm nūc priꝰ in quo cęperāt dormire ipſi nūc poſteriori: in quo dormire deſierunt: vnūqꝫ faciebāt tps mediū ob ſenſuū occupationē: nō excipiētes. hęc minoris ꝑbatio. ❡ Aiaduerte ꝙ gentiles aīas eoꝝ q aliqd in vita magni ſuggeſſerint heroas. hoc ē deos faciebāt: vt ſaturni: bachi: iouis: ⁊ cęteras cęteroꝝ aīas: q̄rū apud poetas mētio eſt: apud q̄s pꝰſtatiōibꝰ (vt ferūt) aliq obſtupidi reddebant̃: quos vulgus dormire putabat. hi cū excitarent̃ miracla ſe vidiſſe aſſerebāt: ⁊ ꝑſagia multa vulgo faciebāt. hoꝝ nūc meminit Ariſt. qbꝰ ꝑpōnis minoris approbationē facit. Deīde partim epylogādo rōnē partim cōfirmādo. inquit. ſi igit̃ nō aliḋ atqꝫ aliud: ſꝫ vnū idēqꝫ nūc eēt: tps ſane nō eēt: qꝛ nō eēt ſucceſſio. ſic ⁊ cū latet aliḋ atqꝫ aliḋ eē: vt in ſōno: ipꝫ tps īermediū eē nō vr̃. hęc eſt q̄ſi approbatio exēpli: tūc q̄ſi epylogat rōnē. dicēs. ſi igit̃ tūc nullū tps eē nos arbitrari ꝯtingit: cū nullā definiuimꝰ mutationē: ſꝫ in vno indiuiduo aīa ipſa manere videtur: vtpote in vnū momēto. cū aūt ſenſerimus definieri

muſq; mutationẽ: tunc tp̃s fuiſſe dicimus: perſpicuũ ſine motu atq; mutatiõe tp̃s nõ eẽ. epilogat declarata. ⁊ patʒ. ℂ Galien⁹: vt narrat Auer. hic rõne Ariſ. ſic intelligit. cũ mẽte mouemur ꝑcipim⁹ tp̃s: cũ mẽte nõ mouemur nõ ꝑcipimus tp̃s. igiꝉ tp̃s nõ põt eẽ abſq; motu. ℂ Arguit mõ Galien⁹ ꝯ hãc rõnẽ: quã credit eẽ Ariſtotelis. q: nõ ſemꝑ dũ mouemur: ꝑcipim⁹ tp̃s. lʒ.n. tp̃s percipere nõ poſſim⁹: niſi mẽte moueamur: poſſum⁹ mẽte moueri: ⁊ tp̃s nõ percipere. nã poſſum⁹ mẽte moueri ⁊ nõ percipere motũ: ſed quietẽ polorũ ⁊ centri ⁊ id genus: in quo caſu mẽte mouemur vbi neq; motũ neq; tp̃s percipim⁹. ℂ Auer. defendit Ariſt. ꝙ rõ phi eſt iſta. nos nõ percipim⁹ tp̃s: niſi motũ aliquẽ perceperimus. igiꝉ tp̃s nõ põt eẽ abſq; motu. nõ ꝙ Ariſt. velit dicere ꝙ ideo tp̃s nõ eſt abſq; motu: q: nõ poſſumus mẽte moueri nõ percipiẽtes tp̃s: ſʒ hoc mõ: q: perceptio tp̃is eſt ex perceptiõe alicui⁹ mot⁹ exterioris: ⁊ ita vult motũ eẽ tp̃e ṗorẽ nã: q: mot⁹ intelligi põt abſq; ꝑceptiõe tp̃is. at tp̃s minime ſine mot⁹ perceptione. ſunt.n. ſe ſe ꝯñtia cõplete quo ad eẽ. nõ aũt quo ad perceptionẽ. nõ .n. eſt mot⁹ ſine tp̃e: neq; eꝯ. intelligi tñ põt motus abſq; tp̃e. ideo motus eſt ṗor nã ipſo tp̃e: nõ ṗor ſm eẽ. ℂ Sed dubitaꝉ ṗ. q: nõ videꝉ poſſe percipi motus ſine tp̃e. nã ꝑcipi nõ põt motus ſine mora. Mora aũt mot⁹ tp̃s eſt. igiꝉ nõ põt percipi ipſe motus abſq; tp̃e. ℂ Scd̃o dubitãt. q: Auer. videꝉ velle tp̃s ſentiri ſenſatiõe motus: ⁊ ita tp̃s eẽ ſenſile. qd̃ nõ videt: cũ neq; ſenſile cõe ſit: neq; aliqd̃ propriorũ. ℂ Dici põt ꝙ motus percipi põt ſine determinati tp̃is perceptione. nõ aũt ſine cõfuſa tp̃is cognitiõe. nõ enĩ fieri põt vt motus ipſe percipiaꝉ: niſi alicui⁹ morȩ fuiſſe ꝑcipiaꝉ. igiꝉ reqriꝉ cõfuſa tp̃is cognitio. põt aũt percipi motus ſine diſtincta tp̃is perceptiõe: q: poſſũ percipere motum Socratis: nõ percipiẽdo ipſũ eẽ: aut horariũ: aut diariũ: aut tale aliqd. ℂ Ad 2ᵐ reſpõdẽt iuniores tp̃s eẽ ſenſibile ſenſuũ aliquo interiorũ. nõ aũt exteriorũ: quõ vo ſenſu percipi poſſit: nũc nõ ſit cura. ℂ Põt tñ meli⁹ dici ꝙ tẽpus cõfuſa ſenſatione ſenſu exteriori percipi põt. nõ.n. põt ſenſus exterior eẽ ipſius motus: quin ſit morȩ mot⁹. Senſus ãt interior percipit determinate morã: vt horariã aut diariã aut id gen⁹: ⁊ tũc dico ꝙ eſt ſenſibile cõmune. videlicet. reducibile ad motum.

Que aũt̃ roco. com mẽti. 97. — *Redargu tio galiẽi* — *Defenſio Ariſtoť.* — *Dubĩtes. Prima.* — *Secũda* — *Solõ.* — *Solõ ia motum.* — *Solũ ꝑpe*

ℂ **Quoniam autem quaerimus quidnam ſit tempus: hinc ordientibus ſumendũ eſt quid ſit ipſius motionis. Nam ſimul motum atq; tempus ſentim⁹. Et enĩ ſi tenebrae ſint: nihilq; per corpus afficiamur: motus vero aliqs ſit in anima: continuo etiam quoddam ſimul fuiſſe videtur tempus. Tempus etiam quoddam cum fuiſſe videtur: ſimul etiam motus aliquis fuiſſe videtur. Quare tempus ipſum aut motus eſt aut aliquid ipſius motus. igitur cũ nõ ſit mot⁹: aliqd ipſius mot⁹ ſit neceẽ eſt.**

ℂ Oſtẽſo⁹ ꝑ ṗores rõnes pʒ nõ eẽ idẽ motũ ⁊ tp̃s. nũc oſtẽdit tp̃s ſine motu hrĩ nõ poſſe. hoc ꝓponit. dicẽs. qm̃ autẽ querim⁹ qdnã ſit tp̃s: hinc ordiẽtib⁹ ſumẽdũ eſt: qdnã tp̃s ipſũ ſit ipſius motionis: ſiue mot⁹. ⁊ ꝯ: quã ſentit: eſt. ſine motu tp̃s hrĩ nõ põt. ⁊ ſylls ẽ. qd̃ nõ põt ꝑcipi ſine motu: ſine motu hrĩ nõ põt. Tp̃s ſine motu ꝑcipi nõ põt. igiꝉ tp̃s hrĩ nõ põt ſine motu. ⁊ agit miorẽ: ⁊ illi⁹ declarationẽ. ⁊ ingt. nã ſimul motũ atq; tp̃s ſentim⁹. qd̃ exponit de quo mũ⁹ videꝉ. ⁊ inquit. Et.n. ſi tenebrȩ ſint: nihilq; ꝑ corp⁹ afficiamur. motus aũt aliqs ſit in aĩa: quo aut afficiamur: aut aliquo mõ mutemur: cõtinuo ẽt qddã ſimul fuiſſe tp̃s videtur. cõtra etiã eſt: vt declarat. dicẽs. tp̃s etiã qddã cũ fuiſſe videꝉ: ſimul etiã motus aliqs fuiſſe videꝉ: ponit tũc cõcluſionẽ. dicẽs. quare aut tp̃s ipſũ motus eſt: aut aliquid ipſius motus. igiꝉ cũ nõ ſit mot⁹: vt priores rõnes aſciſcũt aliqd ipſius motus ſit: neceſſe eſt. ℂ Auer. mouet in commẽto qõnẽ nõ paruã. Ariſt.n. vult tp̃s ipm̃ ſequi motũ: q: percipi nõ põt ſine motu. ℂ Cõtra obycit. Aut tp̃s ſequiꝉ motũ imaginariũ internũ: ad cui⁹ ꝑceptionẽ ꝑcipiaꝉ: aut motũ celi: aut indifferẽter oẽm motũ. nõ imaginariũ: q: tũc tp̃s nõ ſequereꝉ mot⁹ reales: nec celeſtẽ. ꝯ Ariſt. non motũ celi: q: tũc cecus ab ortu nõ ꝑciperet tp̃s: cũ ipſe nũq; celi motũ ꝑcepit: nec ſequi põt oẽm motũ: q: tunc quot motus eẽnt: tot tp̃a: ꝯ Ariſt. vbi ſupra. ℂ Rñdet Auer. ꝙ nos percipimus tp̃s ad perceptionẽ cuiuſlibet mot⁹ indifferenter. verũ hoc põt dupl'r intelligi. vno mõ ꝙ ad perceptionẽ cuiuſlibet motus percipiamus tp̃s ṗ ⁊ ꝑ ſe: ⁊ h̃ mõ dõm eſt ꝙ nõ ad perceptionẽ cuiuſq; mot⁹ percipiꝉ tp̃s: q: tũc ipſũ tp̃s eẽt ſm nũerũ motuũ: q: eẽt cuiuſlibʒ motus ṗma paſſio. alio mõ intelligi põt. nõ ṗ neq; ꝑ ſe: ſʒ ſolũ ꝙ ad perceptionẽ cuiuſq; mot⁹ percipiꝉ tp̃s mediate. ⁊ h̃ eſt verũ. nã ꝑcepto quocũq; motu percipim⁹ motũ celi: cui⁹ tp̃s eſt paſſio: ⁊ ita mediate percipim⁹ tp̃s. ℂ Ad hui⁹ euidẽtiã Auer. declarat ꝙ qñcũq; motũ aliquẽ ꝑcipim⁹: tũc illũ ṗmũ motũ percipim⁹: quẽ tp̃s ṗ ⁊ eẽntialr' cõſequitur. Et ita tota eius declaratio eſt in hoc ꝙ ꝑcepto a nob quouis motu: ſimul percipimus motũ celi: quẽ tp̃s ipſum ſequiꝉ. Iſtud aũt videꝉ declarare a ṗ ad vltimũ ſic. percepto a nobis quocũq; motu: percipim⁹ nos cõmutari: ſiue cõmoueri: ⁊ eẽ in trãſmutatione. ꝑcepto nos cõmoueri atq; cõtrãſmutari: ꝑcipiꝉ eẽ aliquẽ motũ quo mutamur. ꝑcepto eẽ aliquẽ motũ quo mutamur: percipim⁹ motũ celi. Nã ab illo mouemur: ⁊ a motiõe noſtra motũ eẽ quo mouemur: ⁊ a motu quo mouemur percepto nos moueri percipimus: iſto vlteri⁹ percepto: motũ exterũ eẽ percipim⁹. ℂ Sed hic ſunt dubitatiões. Prima. vnde valet ꝙ ad ꝑceptionẽ cuiuſq; motus percipiamus nos mutari. Videtur.n. ꝙ non ſit ita. non.n. videꝉ contra imaginationẽ me percipere motum ſocratis: ⁊ tunc nõ percipere me moueri nec anima: nec corpore. ℂ Iuniores aiunt verbũ Auerroys eſſe intelligendũ ꝙ percepto motu percipimus nos coexiſtere illi motui. ℂ Sed hęc reſponſio infirmat ſecũdam conſequentiã. naʒ dato ꝙ nos percipiamus nos coexiſtere alicui motui: nõ ꝓpterea ſequiꝉ nos percipere aliquem motũ quo moueamur. Secũdo eadẽ ratio fieri poteſt de coexiſtẽtia. nã ſtat imaginabile nos percipere motum ſocratis. ⁊ tunc non cogitare de coexiſtẽtia noſtra cũ illo motu. ℂ Propterea videꝉ ꝙ Auerroes ſic intelligat: ꝙ nõ poſſumus percipere motũ quantus eſt: niſi percipiamus noſipſos cõmutari: ⁊ hoc facile pʒ: q: quãtus ſit motus nõ põt percipi: niſi percipiat perceptor ſe vna cuʒ illo motu defluere tanto defluxu: ⁊ hoc eſt percipere ſe moueri. ℂ Secũdo dubitaꝉ: dato ꝙ quis percipiat ſe moueri. vñ valet ꝙ percipiat motum quo ⁊ cauſa cuius mouetur: ſtat enim quempiam motũ percipere: ⁊ non cauſam illius tunc cogitare. Reſpondẽt Iuniores ⁊ recte: ꝙ ſi quis percipiat ſe moueri: non tantũ percipit motuʒ quo mouetur: ſed motuʒ: cuius cauſa mouetur: non quidem cognitione diſtincta: vt argumentũ cogit: ſed cognitione confuſa. nõ enim intelligi poteſt me moueri: niſi quadam confuſa cogitatione de cauſa motus intelligatur. ℂ Tertio dato ꝙ percipiamus aliquem motũ: cuius cauſa mouemur. vnde ſequitur ꝙ tũc percipiamus motuʒ celi. nam ſtat tunc nõ cogitare de motu celi. Dici poteſt eſſe reʒ hanc intelligendam vt prius cognitione confuſa. nam ſi intelligo motuʒ: cuius cauſa mouemur: indiſtincte cognoſco motũ primũ:

Que aũt̃ roco. com mẽti 98. Rõ Auẽroys. — *Reſponſio auerr.* — *Declaratio ſolutio.* — *Dubita. Prĩa du biũ.* — *Rñſio ia motum.* — *Confutatio.* — *Sol. ꝑpe* — *Scd̃a du bium.* — *Tertiũ du bium.*

ꝛ ita motum cęli. Sic igiť patent omnes conſequentię. vȝ. ſi percipimus aliquē motuȝ: percipimus nos moueri ſiue defluere cū illo. ſi percipimus nos defluere cuȝ illo: percipimus eſſe aliquā cauſam defluxus. ſi percipimus aliquā cauſam ſiue motū quo defluimus: motū cęli percipimus: ꝛ cum ille motus ſit tempus aut primū tempus ſubiectū: iure tempus percipiemus. Ad formaȝ igiť pȝ ꝙ ad perceptionem cuiuſqȝ motus percipiť tempus: nō quidem ſtatim primo ꝛ per ſe: ſȝ mediate. Nōnūqȝ ſolitus ſum ſubtilius dicere ꝙ̄ Auerroes dicat. ❡ Dicebam enim. ſi percipitur motus quantulus eſt: opus eſt vt perceptor: aut per ſeipſum illum percipiat: aut per alium motū. non per ſeipſum: quia nullus motus pōt eſſe menſura ſui: niſi ipſe ſit cauſa omnib⁹ alijs menſurandi. Modo qō nō eſt: percipi non poteſt. Si per aliū: vel illuȝ per ſeipſum percipit: vel per aliū: ꝛ cū non ſit proceſſus in infinitū. opȝ vt percipiat aliquem vnum primū motum: qui ſui ꝛ cęteroꝛuȝ ſit menſura ꝛ tēpus. ❡ Sed inſtabis de dormiente: qui percipit ſonū: ꝛ non per motum cęli. ❡ Secūdo. de cęcis: qui nullum alium vident motū. ❡ Ad pmā reſpondet Auerroes: ꝙ dormiēs percipit ſoni quātitatem per memoriaȝ motus imaginationis in ſono. Signum aūt quia cū ſomnus fuerit profundus quo nulla memoreť motio: tempus ſoni ignorabiť. ❡ Ad 2ᵐ dici poteſt: ꝙ cęcus per quē ſenſum motū aliquē percipit quantulus eſt: per illū percipit motum cęli tande. nam motus cęli eſt perceptibilis omni ſenſui: quo percipi pōt qlibet motus. ❡ Ulteri⁹ debes ſcire ꝙ Galien⁹. vt refert Auerroes accipiens a Themiſtio. reſpondit aliter ad quęſtionem hanc. voluit enim ad mentem Ariſtotelis: ꝙ ipſi moti demum intelligamus ꝛ tempus: ꝛ ita voluit tempus percipi ad perceptionem motus mentis. Et tunc cōtradixit huic poſitioni credens cōtradicere Ariſto. Auerroes auteȝ reprehendit Galienuȝ: ꝛ ait ꝙ ſermo Ariſto. pōt tribus modis intelligi. Uno mō ꝙ nos nō percipimus tempus: niſi moti in anima noſtra ꝛ hęc fuit poſitio Galieni: ꝛ eſt falſa. Secundo mō ꝙ quocunqȝ motu percepto percipiamus tempus: ꝛ hoc verum eſt per accidēs a pmo ad vltimū: vt dictū eſt. Tertio modo intelligi poteſt ꝙ nos non percipimus motū neqȝ tempus: niſi percipiamus nos moueri atqȝ eſſe in tranſmutabili: ꝛ tunc ad hanc perceptionē ſequitur per ſe perceptio temporis: non tamen propter ipſam: quia adhuc propter perceptionē motus cęli: ſed dicitur propter hāc perceptionem percipi: quia ex hac īmediate ſequiť motus cęli perceptio: qui eſt tempus ipſum.

Declaratio ppria.

Replice.

R:

❡ Cum autem id quod mouetur: ex quodam moueatur in quoddā. Sitqȝ omnis magnitudo continua: motus ipſe magnitudineȝ ſequetur. naȝ quia magnitudo eſt continua: motus quoqȝ eſt cōtinuus. At quia motus continu⁹ ꝛ tempus: quantus enim motus eſt: tantum etiam tempus fuiſſe videtur.

❡ Hactenus ꝙ tempus ſit ipſius motus aliquid accidens ſiue affectio: vt ait Themiſtius: declarauit: nunc altius rēpetit: ꝛ declarat cuius motus ſit affectio. Accipit primo ꝙ continuitas pertinet ad tempus ꝛ ad motum. inquit. Cuȝ autem id: quod mouetur ex quodam moueatur in quoddam: vt nūc ſupponit: ſitqȝ omnis magnitudo continua: vt etiaȝ petit: iure motus ipſe magnitudinē ſequetur quo ad continuitatem. nam quia magnitudo eſt continua: motus quoqȝ eſt continuus. Ulterius ex cōtinuitate motus continuitatem temporis nanciſcitur: ꝛ inquit. at quia motus eſt continuus: ꝛ tempus etiam continuum. quantus enim motus eſt: tantū etiaȝ tempus fuiſſe videť. Sic igiť patet tempus ꝛ motū eſſe continuū.

❡ Inſuper etiam pri⁹ ꝛ poſterius. primo ſunt in loco ibi poſitione quidem conſtituta. cum vero in magnitudine ſint prius ꝛ poſterius: ipſo quoqȝ in motu prius ꝛ poſterius eſſe neceſſe eſt proportionabiliter illis quae ſunt ibi ſe habentia. Quare in tempore etiā erunt pri⁹ ꝛ poſterius: quando ipſorum alterum: alterū ſemper ſequitur. Uerum ipſuȝ prius ꝛ poſterius ipſorum in motu. quod quidem ſubiecto eſt: motus ipſe eſt. ipſo autem eſſe diuerſum eſt: ꝛ non eſt motus.

❡ Hactenus ꝙ motus ꝛ tempus pariter ſint continua eadeȝ a cauſa. Qꝫ vero in motu ſit prius atqȝ poſterius: ꝛ in tempore ſimili ex cauſa: declarat. ꝛ inquit. Inſuper etiam prius ꝛ poſterius primo ſunt in loco ibi poſitione conſtituta. nam (vt dicit Themiſtius) prius hoc punctum: poſteri⁹ illud in ſtadio eſt: quia illud ad carceres hoc ad calcem iacet. tunc vltra. Cum auteȝ in magnitudine ſint prius ꝛ poſterius: ipſo quoqȝ in motu prius ꝛ poſterius eē neceſſe eſt proportionabiliter illis ſeſe habētia: quę ſunt ibi. Nam (vt Themiſtius inquit) pri⁹ in motu eſt: quod ad prius in magnitudine ſuo motu reſpōdet. poſterius: quod ad poſterius. eſt tamen differentia: ꝙ in magnitudine prius ꝛ poſterius permanent. In motu vero ſemper defluit. vlterius infert. Quare in tempore etiam erunt prius ꝛ poſterius: quando ipſorum alterum vt tempus alterum vt motum ſemper ſequitur. Sed quonā modo in motu ſint prius ꝛ poſterius: atqȝ ſubiecto idem: declarat dicens. verum ipſum prius ꝛ poſterius ipſorum in motu. quod quidem ſubiecto eſt: motus ipſe eſt. eſſe vero ipſo diuerſuȝ eſt: ꝛ non eſt motus. hoc pulchre declarat Themiſtius: et vult ita ſe habere. prius ꝛ poſterius in motu: vt in ipſa magnitudine. modo poſterius ꝛ prius ſubiecto ſunt magnitudo ipſa. definitione vero minime. nam qui prius ꝛ poſterius definit: ſitum ꝛ locum in definitione conſtituit. in definitionē magnitudinis neqȝ locus neqȝ ſitus ingreditur. Similiter definiturus motum dicet mobilis rei actum eſſe: vbi non ponitur prius aut poſterius: vt igitur pater ꝛ Socrates ſubiecto idem ſunt. ratione differunt. ſimiliter vt quinarius ſubiecto ſit lignum. ratione tamen differunt. ita prius ꝛ poſterius ꝛ motus ſubiecto idem erunt. ratio tamen diuerſa erit.

❡ At vero etiaȝ tempus cognoſcimus: cū motuȝ definimus priore poſterioreqȝ definiētes. atqȝ tunc fuiſſe dicimus tempus: cuȝ prius in motu poſteriuſqȝ ſenſerim⁹. definimus auteȝ haec: quia aliud atqȝ aliud ipſum ipſum: ꝛ id quod eſt inter ipſa medium arbitramur. Naȝ cum extrema alia a medio intelligimus eſſe: ꝛ ipſa nunc duo anima dicit: alterū prius alterū poſterius: tunc ꝛ hoc ipſum tempus eſſe nuncupamus. quod enim ipſis nūc definitur: tempus eſſe videtur: ꝛ ſupponatur.

❡ Hactenus ꝙ tempus ſit aliquid ipſius motus: ꝙqȝ ſit cōtinuus cum motu: ꝛ ꝙ prius habeat ꝛ poſterius in motu:

declarauit. quid vero tempus ipſuꝫ ſit ipſius motus: nūc nanciſcatur. procedit autem a primo ad vltimum. dicens. Tempus cognoſcimus: cum motum definimus priore poſterioreqꝫ definientes: et hoc quaſi confeſſim ſumit. Sumit ſecundo atqꝫ tunc fuiſſe dicimus tempus. cum prius in motu poſteriuſqꝫ ſenſerimus. Ulterius quo naꝫ modo prius et poſterius accipiantur: ſubdit dicens. definimus autēꝫ hec: quia aliud atqꝫ aliud ipſum: ⁊ id quod eſt inter ipſa medium arbitramur: cuius cauſam ſubdit dicens. nā cū extrema alia a medio intelligimus eſſe: ⁊ ipſa nūc duo aīa dicit alterū pri⁹ quo cepit gc̄qꝫ alteꝝ poſteri⁹: quo deſinit: ex ħs ↄcludit nūc hoc ipꝫ. vꝫ. accipe p̄oris ⁊ poſterioris tp̄s eſſe nūcupamus. qd̄. n. tp̄is nūc definit: tp̄s eē vr̄: ⁊ ſi nō vr̄: nunc ſupponatur: donec declaret̄. ⁋ Ex ħs pōt talis

Deductio ex textu. rō colligi. nō ſumit̄ aut cognoſcit̄ tp̄s in motu: niſi cognito p̄ori ⁊ poſteriori: non pōt cognoſci p̄us ⁊ poſteri⁹ in motu: niſi ꝑ acceptionē duoꝝ ad min⁹. igit̄ tp̄s eſt acceptio duorū in motu. talis aūt duoꝝ acceptio. vꝫ. nūc prioris: ⁊ nūc poſterioris nūerus ē. igit̄ tp̄s eſt nūerus p̄oris ⁊ poſterioris in motu. ⁋ Auerroes ſyllum lr̄ę format ſic. oē termi‑

Que aūt roes commēto. 100 natū ad duo inſtātia eſt tp̄s: Mot⁹ vt accipit̄ ſm prius ⁊ poſteri⁹ terminat̄ ad duo inſtātia. igit̄ motus vt accipitur ſm prius ⁊ poſterius eſt tempus.

⁋ Cum igitur vt vnū nunc ipſum ſentimus: ⁊ non vel vt prius ⁊ poſterius in motu diſcernimus: vel ipſum vt ideꝫ poſterioris cuiuſdā ac prioris accipimus: nō videtur tempus fuiſſe vllum: quoniā neqꝫ motus. Cuꝫ vero prius atqꝫ poſterius ſentimus: tunc tēpus dicimus eſſe. hoc eniꝫ eſt tempus numerus motus per ipſum pri⁹ atqꝫ poſteri⁹. nō ergo tempus motus eſt: ſed quo numerū hꝫ motus eſt.

⁋ Ex ħs concludit duo p̄mū cū nō ꝑcipit̄ prius atqꝫ poſterius: nō ꝑcipit̄ tp̄s: hoc fuit declaratū. Scd̄m. cum p̄us ſentimus atqꝫ poſteri⁹. tūc tp̄s dicimus eſſe. Jngt. cum igit̄ vt vnū nūc ipm̄ ſentimus: ⁊ nō vel vt prius ⁊ poſteri⁹ in motu diſcernimus (hoc v̄bū diſcernimus ſuppleui) vel ipm̄ nūc vt idē poſterioris cuiuſdā ac p̄oris hoc eſt aut accipimus ipm̄ vt finis p̄teriti ⁊ p̄ncipium poſterioris dēpta oī mul tiplicatiōe: nō vr̄ tp̄s fuiſſe vllū: qm̄ neqꝫ motus. hoc eſt p̄mū. Cū vo prius atqꝫ poſteri⁹ ſentimus: tūc tp̄s dicimus eē hoc eſt 2m. Ex ħs infert definitioneꝫ tp̄is. ⁊ ingt. hoc. n. eſt tp̄s numerus motus per p̄us atqꝫ poſteri⁹. Un̄ ꝑticula illa. n. potius vim illatiuā hꝫ. Scd̄o ↄcludit aliud dicēs. nō ḡ tp̄s mot⁹ eſt: ſed quo numerū hꝫ mot⁹ eſt: ⁊ ſic mot⁹ eſt tp̄s: nō abſolute: ſꝫ quo numeꝝ hꝫ. ⁋ Auerroes

Que aūt roes commēto. 101. aūt hūc textū itroducit q̄ Ariſto. dedit viā poſitiuā. nunc vult ponere viā ablatiuā. aliter illa eēt diminuta. Ubi debes ſcire q̄ duplr̄ reꝝ definitiōes colligunt̄ ſyllo cōpoſitiuo ſiue cōpoſitiōe: hūc dedit hoc mō. omne terminatū ad duo inſtantia eſt tp̄s. mot⁹ ſm p̄us ⁊ poſteri⁹ terminat̄ ad duo inſtantia. igit̄ mot⁹ ſm p̄us ⁊ poſteri⁹ eſt tp̄s: ⁊ multę alię ↄpōnes ēt fuerūt factę. Alio⁹ colligit̄ ſyllo diuiſiuo ſiue loco a ↄrio: ⁊ ħ facit nūc. pbat. n. q̄ nō eſt iſtās: nec eſt duo inſtātia accepta vt vnū: ⁊ ſic optime cōplet̄ definitio tp̄is. Ulteri⁹ Auerroes ex dictis Ariſt. colligit verificationē definitiōis. Ariſtoteles. n. dicit: q̄ tp̄s eſt nūerus mot⁹ per prius ⁊ poſterius: non aūt explicat cuius motus. ideo Auerroes colligit q̄ ſit numerus primi motus: per quē vidēmus res quieſcentes eſſe in trāſmutatione ęterna hoc eſt ↄtinua: ⁊ quaſi trāſlatas: q: ſunt in trāſmutabili: ⁊ ſub motu illo cęli. Debes ſcire q̄ nihil eſt ſub cęlo penitus immobile omni ſp̄e motus: ꝓpterea Auerroes vocat res huius mūdi quieſcentes. vꝫ. a motu cęli: ſed eſſe in continua tranſmutatiōe: q: ſunt ſub motu cęli: ratione cui⁹ cōtinuo tranſmutant̄ aliquē mutatiōes ſp̄e. Colligūt hic iuniores a cōmento quattuor temporis definitiōes: quę oēs primo aſpectu vident̄ falſę: ⁊ conant̄ reducere illas in bonū: q: vo poſſunt eſſe ꝓpter malā tranſlationē Auerroys: nolo in illis dicere gcq̄ꝫ. ⁋ Sed tādē de mente Auerroys colligūt hāc definitionē tempus eſt numerus cuiuſlibet motus ſm prius ⁊ poſterius accepta in primo motu. ⁋ Sed hęc definitio (vt videt̄) eſt dubia. nā Ariſto. numerū colligit ex priori ⁊ poſteriori repertis in motu: nō igit̄ pōt eē numerus vni⁹: ⁊ prius ⁊ poſteri⁹ eſſe alteri⁹. nā cui⁹ numerus eſt: ei⁹ prioris ⁊ poſterioris videt̄ numerus: ſed de hoc poſtmodū. nūc vero intellige: q̄ tp̄s eſt numerus motuū terrenoꝝ vt menſura: eſt motus cęli vt ſubiecti. ideo eſt numerus ſm prius ⁊ poſterius illius.

Definitio auerroys.

Dubia definitio.

⁋ Signum autem eſt. nam plus quidem ⁊ minus numero. motum vero plurem atqꝫ minorem tempore diſcernimus. tempus ergo numerus quidam eſt.

⁋ Q: tēpus numerus ſit quidā: ſyllogiçat ſic. id quo plus ⁊ minus diſcernimus eſt numerus. tempus eſt quo motū plurē ⁊ minorē diſcernim⁹. igr̄ tp̄s eſt nūerus gdaꝫ mot⁹.

⁋ Cum vero duplex ſit numerus. naꝫ ⁊ id qd̄ numeratur atqꝫ numerabile: ⁊ id quo numeramus: numeruꝫ dicimus: tempus eſt id qd̄ numerat̄: nō id quo numeramus. id vero quo numeramus: ⁊ id qd̄ numerat̄ diuerſa ſunt.

⁋ Declarat quo nā modo numerus ſit: ⁊ de numero taleꝫ ponit diſtinctionē: q̄ pōt capi ꝓ re numerata: ⁊ pro numero quo numeramus veluti cadus nonnūqꝫ ꝓ menſura capitur. vt cū dicit̄. deceꝫ cados mihi vini donaſti. Aliquādo ꝓ re mēſurata: vt cū dicimus. cadū vnū bibis vini: nō. n. cadū ſed vinū vni⁹ cadi bibis. Sic nūerus pōt ſumi ꝓ mēſura qua menſuramus vt ꝓ trinario binario ⁊ id gen⁹ nulli applicatis. Et ꝓ re nūāta: vt ꝓ decē eqs. zo. lapidib⁹: ⁊ id gen⁹. vult igit̄ q̄ tp̄s ſit nūerus nō ꝓ menſura: ſꝫ ꝓ re nūāta: hoc eſt nūerus: qui numerat̄. ⁋ Auerroes vo format duos ſyllos. primus eſt. oē quo determinat̄ magis ⁊ minus de aliquo eſt numerus illi⁹. Tp̄s eſt quo determinat̄ magis ⁊ min⁹ ipſius motus. igit̄ tp̄s eſt numerus motus. Scd̄s ſyllus eſt: tp̄s eſt numerus motus. Tp̄s eſt quo determinat̄ prius ⁊ poſterius. igit̄ ꝑ ↄuerſionē minoris ⁊ reductionē in primā figuraꝫ id quo determinat̄ pri⁹ ⁊ poſterius eſt numerus motus. Hoc tamē declarat Auerro. ⁊ vult q̄ vt calidūꝫ ſimpliciter ſit ignis ſiue ignee naturę ſimpliciter: ⁊ calidum in parte eſt igneum in parte: ſic id quo determinat̄ magis ⁊ min⁹ penitus eſt numerus ſimpliciter. Qua ratiōe ſit vt numerus ſimpliciter ſit id quo cuncta numerantur: ⁊ hic numerus eſt per ſe nō numerabilis vt binarius. numerus vero certi generis eſt vt vlnę: quę pannoꝝ eſt numerus: ipſa tamen eſt numerabilis per palmos. cadus etiā eſt numerus vini: ⁊ numeratus a phiala. Tempus igit̄ cum ſit motus cęli eſt omniū motuū numerus: ⁊ etiā numerabile gd. ⁋ Sed dubitat Auerroes: q: dictum eſt ipm̄ eſſe numeꝝ numerabile: ꝓpterea petitur Ariſto. accepit q̄ ſit numerus: ⁊ nō dixit numerabile ipſius mot⁹. ⁋ Soluit q̄ tp̄s de rōne numeri hꝫ mēſurare ꝑ ſe motū: ꝓpterea quo ad hoc viceꝫ tꝫ numeri ſimplr̄. Q: vo ſit numerabile gd: hoc eſt per accidens: q: accidit.

Que aūt roes commēto. 121.

Dubita. auerroys.

Solu.

tempori numerari per motū. vt dicemus. Themiſtius ve ro vt narrat Auerroes ꝓtulit tēpus eſſe numerū numera tum ſolū: nō conſiderās ꝙ pōt dici numerus vicē tenens nūeri ſimplr. nā tēpus eſt ſimplr nūerus motus: nō tamē oīuꝫ ſimplr nūerus. vt vlna eſt mēſura ſimplr pānoꝝ: nō tamē mēſura oīum mēſurabiliū ſimpliciter. Sic tempus eſt abſoluta mot⁹ menſura: nō aūt abſoluta oīum mēſura biliū menſura: iſtud tamē qđ Auerroes imponit Themi: nō inueni in illo: imo quicquid boni hic τ vbiqꝫ Auerro. ait: eſt acceptuꝫ a Themiſtio. ⁋ Ulteri⁹ quarto declarat Auerroes quo nā pacto tēpus eſt numerus motus: τ vult primo numerū eſſe ſumptū vt genus: veruꝫ numerus eſt duob⁹ modis: alius partiū motus vt ſunt ſimul: quaten⁹: videlꝫ partes mot⁹ ab ipſa magnitudine detinet ſimulta tem atqꝫ permanentiā: τ hoc mō tps nō eſt numerus par tiū mot⁹. vꝫ. illarū quas hꝫ a magnitudine. Ali⁹ eſt nume rus partiū motus vt mot⁹: quę cōſiſtūt in quodā fluxu: τ ita tps eſt nūerus partiū mot⁹. vt ſunt i motu. Qua rōne fit vt partes mot⁹: quatenus ab ipſa ſumunť magnitudi ne: binario: trinario: τ id genus menſureť. quatenus vo ſūt ipſi⁹ motus vt motus tempore menſuranť. Quinto Auer roes exponit definitionē τ vult ꝙ ſic itelligať. Tēpus eſt numerus motus cuiuſqꝫ ſm prius τ poſterius reperta in motu primo: quo ſentimus nos ipos mutari dic cuiuſlibꝫ mot⁹: qꝛ tps eſt menſura oīum motuū. Dico ſecundo prio ris τ poſterioris quę reperiunť in motu celi: qm ſi eē τ de finitio completa temporis reperireť in quolibet motu ꝑ mo τ per ſe. tūc tempus numerareť ad numerationē mo tuū. qua ratione fit vt ſit tempus oīum motuū numerus: τ vnū: qm eſt paſſio primi motus. ⁋ Sed dices. tempus

Replica. eſt nūerus hoc eſt numerabile per pri⁹ τ poſteri⁹ motus. igiť partes motus. vꝫ. ipm pri⁹ τ ipm poſteri⁹ numerabūt tps ipꝫ: cū ſit numerabile per illas. Rñdet Alexander. vt innuit Auerroes ꝙ nō debemus intelligere tempus eſſe numerū ſiue nuābile per partes: ſed eſſe numeꝝ numera bilem partiū motus: ceu decem eq eſt numerus numera

Cauillus galieni. bilis equoꝝ: ſed nō per equos. ⁋ Sed contra definitiōeꝫ Ariſto. cauillat Galien⁹: qꝛ videť tps definiri per tps. naꝫ tps definiť per ipm pri⁹ τ poſteri⁹: ſed hęc definiebanť ꝑ

Solutio Themiſt. tps. vt pꝫ. igiť tps per tps definieť. ⁋ Soluit Themiſti⁹ ꝙ pri⁹ τ poſteri⁹ in motu quę per tps definiebanť: erāt ea quę ſumebanť a magnitudine. pri⁹ vo τ poſteri⁹: quę defi niunt tempus ab ipſo motu ſumuntur: τ ita non eſt defini tio eiuſdem per ſeipſum.

⁋ Atqꝫ vt motus ſemper alius atqꝫ alius eſt: ſic tempus. id autem omne tempus quod eſt ſimul: idem eſt. nam ipſum nunc idem ſubie cto eſt. eſſe vero ipſi diuerſum eſt.

⁋ In his verbis vt doctiſſimus Themiſti⁹ narrat: Ariſto. duas dubitatōes ſoluit. Prima cū plures motus ſimul ac plurib⁹ locis exerceanť: exerceť athenis exerceť lacedę mone: exerceť corinthi: qđ nā cāę eſt: cur non τ plura ſint tēpora: Huic Ariſto. ſolutionē innuit: qm idē momentuꝫ idemqꝫ vbiqꝫ nūc eſt. ab ipſo aūt nūc hꝫ tps vt idem τ di uerſum intelligať: atqꝫ vnū tps eſt tūc: cū vnū nūc intelli gať. plura vero cū plura. Ingt atqꝫ vt motus ſemper ali⁹ atqꝫ ali⁹ eſt: ſic tps. id aūt omne tps qđ eſt ſimul: idem eſt hoc eſt ipm nūc eſt. Scđa eſt dato ꝙ ſit idem nūc: cum il lud oībus ſit vni⁹ nūc: cur oīa nō ſunt ſimul. Reſpondet quēadmodū ſocrates quis ſeſe huc illuc confert: tñ ſubto vn⁹ erat ratiōe diuerſus: qꝛ nō idē eſt in lycio τ in foro eē: ita τ in ipſi⁹ momēti: quis ſubo nā vna atqꝫ ſuba hēatur: rōne tñ definitioneqꝫ dīt. eſt. n. alia rō ei⁹ nūc qđ apud ho merū hector dicit: cū equos alloqť. Alia hui⁹ qđ hoc albo nūc ſcribiť. Ingt. naꝫ ipm nūc idem eſt ſubo. eſſe vero ipſi

diuerſum eſt. ⁋ Auerroes reddit cām cur ipm eſt vnu τ [illegible] idem: τ ait: qꝛ inſtans: qđ agit tps hoc eſt qđ fluens cauſat tps eſt vnū τ idē in omni motu: cū fuerit demonſtratum: ſed eſſe eſt diuerſuꝫ ſm pri⁹ τ poſteri⁹. ⁋ Et iuniores itel De vnitate inſtan. ligūt per inſtans ipm ꝑmū mobile: qđ fluxū facit tps. hoc enī cū ſit demonſtratū τ ꝑmanēs: facit tps vnū. licet eſſe ſit aliud. veluti fluui⁹ liris eſt vn⁹: qꝛ flumē atqꝫ fluminis ſitus vn⁹ eſt. eſſe aūt eſt diuerſum: cuꝫ aq̄ ipſa ſit alia atqꝫ alia: ſed de hoc dicemus poſtea. ⁋ Sꝫ circa hęc occurrūt Queſtio. Prima q̃o plures qōnes. prima. verū tps ſit motus: τ videť ꝙ ſic per verba τ ſylluꝫ Auerroys. cōmēto. 100. τ. 99. ⁋ In ꝯtrariū eſt Ariſto. ꝯ antiquos: q voluerūt tps eſſe motum primū. ⁋ Hic ſunt due pōnes extremę. vna Joānis τ ſequaciuꝫ: Poſitiones de ꝗ fluente. quę vult ꝙ tps nō ſit mot⁹: imo ſunt res diuerſe. Alia eſt albertillę nři atqꝫ terminicolaꝝ ꝙ tps ſit abſolute mot⁹. Joānes autumat trifariā motū ſumi. vno modo ꝓ forma fluente. Scđo ꝓ fluxu formę. Tertio pro duratiōe. Pro Poſitio Joannis gdē forma eſt ei⁹ ꝑdicamēti: cui⁹ eſt forma. Pro fluxu vo: eſt receptio formę in ſubo de ꝑdicamēto paſſiōis. ꝓ dura tione eſt ꝑ ſe q̄titas. tūc voluīt ꝙ mot⁹ ꝓ fluxu: nec ꝓ for ma ſit tps: ſed bñ mot⁹ ꝓ q̄titate: nō ꝙ ille motus ſit vna res cū tpe: ſed ſunt res ſimul ꝯſtitute vt ſubm τ paſſio. hꝫ aūt Joānes plures rōnes ꝓ ſe: τ ſequaces plures addunt. ⁋ Albertilla vo abſolute ꝯcedit oēm motum a nobis co Albertille poſitio. gnoſcibilē ſiue nobis notū eē tps aut poſſe eē tps. hanc ꝓ bat. id quo mot⁹ menſurať ſm prius τ poſteri⁹: eſt tps. vt ex definitiōe pꝫ. Sed ꝑ oēm motū nobis notū aliū poſſu mus mēſurare. igiť oīs mot⁹ nobis not⁹ eſſe pōt tps. Mi nor pꝫ. nā naucleri τ villici ꝑ actiōes quas agunt: ēt occul to ſole nūerū horaꝝ ꝑcipiūt: τ ita ꝑ ſuos motus cęleſtē nu merāt motū: pñt ēt ꝑ motū hos alios mēſurare. Itēqꝫ ho rologioꝝ mot⁹ eſt tps alioꝝ motuū. hñt hi viri oēs argu mēta ꝓ ſe: τ qlibet ptē ſuā defendit: τ argumēta aducrſan tiū ſoluūt. ⁋ Propterea vř mihi q̄ſi ſupfluū rōnes quas Excuſat. hinc idē ſoluūt: hic ſcribere: nō. n. bonū puto: quę facile ab alijs dīr ponere in libris nřis: vt ipleā illos. vt multi nřo rū tēpoꝝ faciūt. a me. n. nō expectes niſi reꝝ ſuccū atqꝫ ea quę alij aut nō tāgūt: aut obſcure ſcribūt. oīs. n. nřa cōmē tatio ptiꝫ in reſolōne: ptiꝫ in īuētiōe ꝯſiſtit. ⁋ Uř igiť mi Prima poſitio. hi ꝙ ꝑ⁹ pō nō ſit ꝑipathetica. Auerroes. n. in 5° h⁹: q inter ꝑipatheticos enūerať. cōmen. 9. de motu nullā aliā ponit Examinatio prime poſitionis diuiſionē: niſi in formā quā vocat mām: τ paſſionē: q̄ for ma accipiť. Rurſus mirꝫ eſt quū in tot locis Ariſto. mot⁹ meminit: cū nihil illi⁹ duratiōis meminerit. Rurſus nul la vř neċitas ponēdi durationē illā: nō ꝑdicamētū. nā vt diximꝰ fieri pōt vt idē ſit ſpēs vni⁹ ꝑdicamēti: τ gen⁹ alte ri⁹ velut pr̄ familias eſt ſpēs ciuitatis: q eſt ꝑnceps dom⁹ ipſi⁹. Ampli⁹ τ ſi in 5° metaph. Ariſto. numeret motū iter q̄titates: id itelligi pōt: q̄ten⁹ eſt in q̄to. Sed de hoc in 5° h⁹ rōnib⁹ melioꝛib⁹ ꝑſuadebimus. Nūc vř id qđ dicūt eē ꝯ oēs ꝑipatheticos: ꝙ. vꝫ. tps re ipa ſit aliud a motu. The miſti⁹. n. q iter ꝑipathe^cos obtinet (meo iudicio) ꝑncipatū in pñti paraphraſe. text⁹ cōmē. 99. ait tps τ motū eē ideꝫ in ſubo velut ſocrates τ ſocrates pater: τ gnarius τ lignū quinariū: vbi tandem concludit tempus τ motū ſubiecto idem eſſe: definitiōe vero τ eſſentia differre. videť igitur mihi nullaten⁹ primā pōnē eē peripatheticā. ⁋ Secūda Examinatio ſecunde poſitionis vero directe ꝯ Ariſtotelē Themiſtiū τ Auerroeꝫ ꝓcedit. hi. n. oēs abhorrēt concedere motū eſſe tps abſolute. Am plius Ariſt. tribuit motui ipſi velocitatē τ tarditatē. tem pori minime. vbi aūt differētię vnius nō abſolute ſunt dif ferētię alterius: res nō erit res abſolute. Pręterea Ariſto. motui tribuit paſſionem: eam videlꝫ quam mobili tribu it. tempori nullam pręter. Demum Ariſtoteles concludit

Poſitio ppria. tempus eſſe aligd motus: qd eſt aligd mot⁹: abſolute non eſt mot⁹: nec hoc peripatheticꝰ cōcederet. ❡ His hinc inde cōſideratis: peripatheticoꝝ poſitio eſt: ꝙ mot⁹ eſt tps ſubiectiōe ſiue ſubo. Mot⁹ aūt differt a tēpore definitiōe: ⁊ iſtud clare habemus ab oībus peripatheticis. Ubi animaduerſiōe dignū eſt: ꝙ plus reqriᷓ ad veritatē enunciatiōis ſiue ꝓpōnis apud peripatheticos: q̄ȝ ꝙ extrema ſint eadē re aut ſubo. Fortaſſe.n. materia ⁊ potētia mãe ſubiecto ſunt idē: ⁊ re: nō aūt apud Auerroē ꝯcederē mãm eſſe potētiā: ſed potētē. Amplꝰ paternitas ⁊ ſocrates ſubo idē ſunt: nō tamen diceremꝰ. ſocrates eſt paternitas ſed pater. Rurſus albū ⁊ ſimilitudo idē ſunt ſubo. nō aūt dicerē albū eē ſimilitudinē: ſed ſimile. ita igiᷓ licet mot⁹ ⁊ tps ſubiecto ⁊ re ſint idē: nō dicerē ꝙ mot⁹ ſit tps abſolute: ſȝ tēporariū. Ad hoc igiᷓ vt enūciatio ſit vera: reqriᷓ ꝙ extrema ſint eadē aliq̄ idētitatis ſpecie: ⁊ nō ſm rōnes formales ſiue defnitiōes repugnātia.

Declaratio. ❡ Animaduertendū tñ tps nō eſſe abſolutū penitꝰ: qꝛ rōnē hȝ mēſure: ſed qꝛ pōt vnum relatiuū verificari de aliquo relatiue ad aliud: de quo abſolute nō verificaᷓ. ideo concedi pōt ꝙ vnus motus ſit tempus alterius. non autem tempus: vt motus ſolis eſt tempus actionum. non autē abſolute tempus: motus horologij eſt tempus noſtrarū lectionū: nō tamē abſolute tempus. Ex his igiᷓ pȝ motū eē ſubiecto ⁊ re id qd eſt tempus. Itemq̄ſ ſecūdo ꝙ ſit tps alicuiꝰ. nō aūt abſolute tps: nec valet. eſt tempus ad aliqd: vtpote ad motū ſocratis. igiᷓ tempus. ſicut nō valet. ſocrates eſt pater ad hoc: ⁊ filiꝰ ad illud. igiᷓ pater ⁊ filiꝰ. In relatiuis.n. nō valȝ. Tertio pȝ oēm motū eſſe rem quę eſt tps: eſſeq̄ȝ ⁊ tempus alicuius. nō aūt abſolute tempus. Hęc vt mihi videnᷓ. ſunt ꝑipatheticę dicta.

Scda qō. ❡ Sȝ qꝛ ex hoc videᷓ ſeq: ꝙ plura ſint tempora: qd Ariſto. repugnat. ideo ſecūdo quęriᷓ an tempus ſit vnū numero oīum: ⁊ videᷓ ꝙ ſic: nam tempus eſt motus. vt dictū eſt. Motus ſunt plures. igitur tempora. ❡ In contrarium eſt Ariſtoteles ⁊ omnes peripathetici.

Poſitio ſola. ❡ Ad qōnē oēs concedūt vnū numero eſſe tempus: vt plane Ariſto. ſentit. Sed hō eſſe pōt: ꝙ mot⁹ ipſi ſint plures: ⁊ tempus ſit res quę eſt mot⁹: ⁊ tñ tempus ſit vnum: nō leue eſt.

Pria poſitio. Nōnulli captiūculatores ſaluāt hoc mō. Imaginando tēpus nō eſſe niſi durationē vniuerſi mūdi: quę fluit ab ipſo mediante motu: ſic ꝙ ſi nō eſſet mot⁹: nō eēt tempus: ⁊ quocūq̄ȝ motu exiſtēte eſt tempus: ⁊ eſt accñs multiplicatū per totū mundū: ⁊ idē nūero in qualibet eiꝰ parte quantitatiua: imo ſi de nouo aliꝰ adhuc mūdus fieret. Hoc tempus in illud multiplicareᷓ: ⁊ eēt ſolū vnum tempus numero in hoc ⁊ in illo.

Confutatio poſitio. ❡ Hęc poſitio nō eſt intelligibilis: ⁊ eſt ꝯ peripatheticos. ab Ariſto enī habemus clare ꝙ tempus ſit aliquid mot⁹: ⁊ tandem ꝙ ſit acceptio ſiue numerus partiū motus: vt Themiſtius ⁊ Auerroes deducit. id aūt qd eſt numerus ⁊ gd intrinſecū mot⁹: nō videᷓ ſibi accedere aliunde. Quare tempus nō a mundo ipſo multiplicaᷓ in motū. Secūdo cuiꝰ dīię eēntiales ꝑficiunᷓ a motu: videᷓ eſſe oīno aut motus: aut in motu: ⁊ nō defluere deforis i illū. Tertio hęc duratio aut eſt mūdus aut ſubiectiue in mūdo. Si eſt mūdus. hoc Ariſtote. ꝯfutauit: ſupra ꝯ eos q dixerūt tps eē cęlū. aduerſus quos ingt: ſed hoc adeo ſtultū eſt vt ſupuacaneū ſit ea impoſſibilia quę ſequunᷓ ꝯſiderare. Si vō ſubiectiue in mūdo: hȝ ēt eſt ꝯ peripatheticos. nā eēt paſſio cęli: ⁊ nō mot⁹ cęli: et re vera hęc pō nō eſt digna ꝯſideratiōe.

Eſculani opinio. ❡ Eſculanꝰ vero vnitatē nanciſciᷓ numeralē ab vnitate rōnis. cū.n. inquit aligd ab aīa ſuū recipit cōplementū ꝓpter aliquā rōnem in re: ſi illa rō in re multiplex ſit: multiplex ab anima rei ipſi complementū dabiᷓ. vbi vero ratio extiterit vnica: tunc qūtūcūq̄ȝ res ipſę multiplicenᷓ. In quibus illa ratio fundaᷓ: ꝓpter vnitatē rationis nō dabiᷓ rei ab anima: niſi vnicū numero complementū: ⁊ erit per ꝯſequens res completa vna numero. Cū igitur tempus accipiat ab anima cōplementū: per vnicam rōnem: iure tps ab eo tradiᷓ vnū numero: licet motus ſint plures.

Confutatio. ❡ Sed iſtud nō intelligo. Primo rō vna numero eſſe nō pōt: niſi aut qꝛ accipiᷓ a re vna numero: vt bene de ipſo nunc diceᷓ: aut qꝛ eſt in ſubo vno numero: aut qꝛ eſt circa obiectū vnū nūero. Modo rō tēporis: qua ipȝ tps accipit cōplementū: nō eſt vna numero propter ſubm: qꝛ illa aut nullibi eſt ſubiectiue: aut in aīa: mō aīę plures ſunt: nec eſt vna numero a re ipſa: qꝛ nihil tēpori reſpondet in re: niſi mot⁹. mō mot⁹ nō eſt res vna nūero: nec ab obiecto: qꝛ nihil obijciᷓ intellectui: niſi ordo partiū motus: qui eſt multiplex vt ⁊ motus ipſe. ❡ Quare niſi aliter explanetur pō: nō placebit.

Propria poſitio. Propter hęc videᷓ mihi eſſe dicendū cōformiter ad ea q̄ dixi: ⁊ pmo ſuppono ꝙ mēſura ⁊ ſi gnq̄ȝ ꝯditionibꝰ deſcribaᷓ ab Ariſto. io. metaph. vt ſit minima: vnigenia menſurato: notior: cōis: atq̄ȝ inuariabilis: potiſſimum eſt: qꝛ eſt minimū: notius: ⁊ cōe. ❡ Scdo ſuppono: ꝙ licet oīs mot⁹ pōt eē alteriꝰ mēſura: quatenus pōt eſſe minor: cōis: ⁊ notior alicui menſuranti: motus cęli potiſſime oīum mēſura eſſe videᷓ. pmo qꝛ minimus. 2°. qꝛ notiſſimus. 3°. qꝛ cōmuniſſimus: ⁊ oībus motibꝰ preſuppoſitus. ❡ Ex his ſeqᷓ veritas qōnis: ꝙ multa ſunt tēpora: quibus motus mēſurantur apud hoīes: qꝛ eſſe pōt oīs ille mot⁹ tps alicui homini: cui erit notior: ⁊ cōis: ⁊ minor. Secūdo ſequiᷓ ꝙ apud oēs tps maxime ſit motus ſolis: ⁊ pmus: ⁊ principale: non gdē ꝓprius quem hȝ ſm ſuccedentiā ſignoꝝ: ſed quē hȝ in die nāli: ⁊ ita dici pōt ꝙ licet ſint plura tēpora ad placitū ⁊ ſm inſtitutionē: vnū tñ eſt pmū cōe oībꝰ: motus. vȝ. diurnꝰ ſm illā partē: cuiꝰ motus eſt nobis notiſſimus. vȝ. ſolis. Motus quoq̄ȝ lunę apud nōnullos eſt tps pmū vt apud eos: qui lunares annos diſtinguunt. ❡ Et in hoc apparet: q̄liter ſi plures eēnt pmi motus: plura eēnt tempora pma: ⁊ pncipaliſſima numero. Hęc poſitio videᷓ mihi ſatis peripathetica. ⁊ nō contra dicta: nec ſenſus Ariſtote.

Tertia queſtio. ❡ Conſequenter quęro an vnū ſit nunc in toto tempore

Pria poſitio. ❡ Reſpondent nonnulli quoꝝ amor ⁊ ſtudiū eſt in contradicendo: ꝙ nō eſt vnum nunc in vniuerſo motu: nec in omnibus temporibus. vt quēadmodū non eſt idem punctum in vniuerſa linea: neq̄ȝ in vniuerſa ſuperficie vna linea: ſic nec in vniuerſo atq̄ȝ omnibus temporibus eſt idē nunc vnū numero manēs. Pro auctoritate tamē Ariſto. aiunt ipſum debere intelligi eſſe vnum ⁊ idem pro ſingulo omniū. non aūt pro oībus ſinguloꝝ. nā ſingulū oīum eſt vnum: vt a. nunc eſt vnū ſm ſubam. b. nunc eſt vnum ſm ſubam: non tamen pro omnibus ſingulorum: quia nō eſt vnum ⁊ nullū aliud in toto tempore. Alij huius factionis quaſi in idem incidentes dicunt vnū eſſe nunc in vniuerſo tempore: hoc eſt: quia quotiēs tempus accipitur: nō habetur niſi per vnum nunc: quāq̄ȝ ipſum nunc continuo ⁊ ſm ſubiectū: ⁊ ſm eſſe ſit aliud.

Confutatio. ❡ Sed hęc poſitio eſt omnino delira ⁊ non digna recitatione. nam Themiſtius ⁊ Auerroes clare dicunt: ꝙ tempus eſt vnū numero ab vnitate ipſius nunc. Et concludunt ꝙ ipſū nunc eſt vnū numero totius temporis: ⁊ ſm ſubiectū. diuerſū ſm eſſe. Et pro hac poſitione arguo primo motus quo exercentur olimpiades athenis: ⁊ quo exercentur ludi apud arenam romanam vno tempore numero exercentur vt pono per caſum. vt pro toto hodie. iſtud enī tēpus quo ambo exercentur: eſt vnū ambobus motibus: ⁊ numero ⁊ ſpecie. nā dicuntur motus ſimultanei: a quo igitur hi motus mēſurabuntur vno tempore numero. hoc eſt vnde tempus amboꝝ motuū ſit vnū numero: nō a mobilibꝰ ipſis: qꝛ ſunt

loco ⁊ ſubiecto differentia:non ab anima menſurante: q2
nulla anima cogitante dicunť motus ſimultanei. igiť ab
vnitate numerali ipſius nunc qđ in tempore illo toto eſt
vnū numero:⁊ hoc eſt motiuū: quod innuit doctiſſimus
Themiſti⁹. Secūdo motus celi eſt vnus numero velut ⁊
motus Socratis. vt in 8°. hui⁹ eſt ocſi. Ubi declaratū eſt
motū celi eſſe vnū numero ⁊ perpetuū:ſed motus non eſt
vnus numero niſi tempus ſit vnū numero. 5°. huius. igiť
tempus quo mēſurať motus eſt vnū numero:ſed ꝯtinuū
nō eſt vnū numero niſi ab vnitate numerali termini. igiť
ſi alius ⁊ alius cōtinue eſt termin⁹ continui: aliud ⁊ aliud
continue erit ipſum continuū: vt ſi aliud ⁊ aliud cōtinue
ſit terminus lineę ꝯtinuans ipſam:alia atq3 alia eſt linea.
⸿ Tertio. tempus pōt diuidi diuiſiōe mobilis ⁊ diuiſio-
ne ſpacij. accipio igiť tempus vt diuidiť diuiſione ſpacij:
cū vt ſic poſſit eſſe vnū numero:quęro a quo erit vnū nu-
mero. nō a mobili:quoniā iam per caſum poſui: vt accipe-
reť ſm diuiſionem ſpacij ⁊ nō mobilis. igiť ab ipſo nūc:⁊
ita ſi tempus eſt vnū numero: opꝫ vt ipm nūc ſit vnū nu-
Poſitio ſecunda. mero. ⸿ Alij vero dicunt ꝙ vt tempus ſe hꝫ ad motum:
ita nūc temporis ad mobile. Tempus aūt ſe hꝫ ad motū:
ꝙ illa res quę eſt motus eſt res quę eſt tempus:definitio-
ne aūt eſt qđ diuerſū:ita ſimilr nūc temporis: ⁊ ipm mo-
bile ſubiecto ſunt idē:definitiōe differūt. vt.n. ipm fluēs
accipiť vt ſubꝫ motū: diciť mobile:⁊ momentū. Mobile
vt ſubm. momētū vt motus continuatiuū. vt vero termi-
nat:incboat:aut continuat p͡us ⁊ poſteri⁹ in motu. dr nūc.
igiť mobile momentū: ⁊ nūc ſunt ſubiecto idē:definitio-
ne differūt. Mobile.n. dr ſubm motus: vt fluxū ſuſcipit.
diciť momentū vt motū incboat ⁊ continuat ⁊ finit. diciť
nūc vt incboat:continuat:⁊ finit temporis partes. Cū igiť
mobile ſit idē numero in vniuerſo tēpore. ideo ⁊ motus ⁊
tēpus ſunt vnū numero. Et vnū eſt nūc in vniuerſo tem-
pore:eſſe tm̄ eſt aliud: qm̄ continue tempus eſt vt motus:
Replice. modo motus eſt aliud atq3 aliud. igiť ⁊ tēpus. ⸿ Contra
Scot⁹ eſt ſcdo ſnia. di. 2. q. 2. hanc poſitionē obijciūt. pmo: q2 tūc quę fuerūt in milleſi-
mo anno. Erūt ſimul cū his quę nunc ſunt. Scdo cuiuſli-
bet continui ſunt duo termini:⁊ nō vnū. nūc eſt termin⁹
continui vt tēporis. igiť nō pōt eſſe vnum ſimplr. Tertio
ipm nūc ſm ſubm eſt de p̄dicamento q̄titatis: aut igitur
eſt termin⁹ cōtinui aut diſcreti nō diſcreti: q2 tūc tempus
eēt q̄titas diſcreta. igiť ꝯtinui: ſꝫ alia eſt pars ꝯtinui atq3
alia. igiť ⁊ terminus erit alius atq3 alius. Quarto illud eē:
qđ eſt diuerſum:eſt accidēs illi nunc accepto ſm ſubm:q2
illud nūc ſm ſubm ſumptū eſt manēs idem vtrilq3:⁊ ita
eſt ſubm illis:eſſe eſt accidēs ipſi nūc. igiť nunc terminat
ipm tempus per accidēs. Quinto illa eſſe diuerſa: cui⁹ ge-
neris ſunt:ſi de genere q̄titatis. igiť illa ſufficiūt termina-
re tempus abſq3 ipſo nūc accepto ſm ſubam. nō ſunt alte-
rius generis:q2 q̄titas nō terminať termino alterius ge-
neris. Sexto. ſi idē nūc flueret in toto tēpore. tūc ipm tps
cōponereť ex indiuiſibilibus. deduciť ꝯñia:q2 nūc indi-
uiſibile nō pōt fluere: niſi ſm eſſe diuerſa:quę neceſſario
ſunt indiuiſibilia. igiť eſſe erit cōpoſitū ex indiuiſibili. Ul-
timo oīs mutatio hꝫ aliquā mēſurā. ſi igiť idem nunc ſm
ſubam mutať ſm diuerſa eē: opꝫ ipſi⁹ vel ſuoꝝ eē quęre-
re aliquā menſurā. illa vero ſiue ſit tps:ſiue nūc:erit in infi-
nitū pceſſus. ⸿ Hęc ſunt argumēta cōia cōtra hanc poſi-
tionē. Solitus ſum arguere etiā ego ſic. ſi mobile eſt mo-
mētū ⁊ nūc. igiť mobile eſt mot⁹ ⁊ tps. deduciť ꝯñia. nā
qcqđ eſt idē termino eſt idē terminato. Scdo mo⁹ ⁊ tps
ſunt res diſtinctę a mobili. igiť hñt pprium ꝯtinuatiuum
Propria poſitio. aliud a mobili. ⸿ Propter hęc dici pōt ꝙ vnū eſt nūc in
toto tpe:⁊ vnū momentū ſubiectiōe:nō aūt eſſe. vt vo res
ipſa pateat. debes ſcire ꝙ ea dicunť vnum ſubo: quę acci-
phias in ſub…:

dunt vni ſubiecto:aut vnū accidit alteri. Materia.n. ⁊ p̄ua-
tio apud Ariſt. idē ſunt ſubo: q2 priuatio accidit materię.
albū ⁊ muſicū ſunt idē ſubo: q2 accidūt vni eidēq3 ſubo.
Ea vo ſunt eſſe eadē:quoꝝ definitio eſt vna eadēq3: vt hō
⁊ aīal: tunica ⁊ indumētū. tūc dico ꝙ oīa nūc tēporis ſunt
vnū nūero ſubo:q2 vnū eſt mobile:cui oīa accidūt:eē aūt
dñt vt muſic⁹ ⁊ albū. Similiter tps eſt vnū nūero ſubie-
cto: q2 oēs illi⁹ partes ſubo ſunt vnū. definitiōe ⁊ eſſe eſt
aliud. ⸿ Replicabis qm̄ oīa eēnt in eadē nunc ſubiecto. Replica
⸿ Rñdet Themiſtius: ꝙ oīa ſunt in vno nūc ſubiecto: R. The.
ſed eſſe ſunt in diuerſis nūc. ⸿ Per hęc ad rōnes. Ad pri-
mā pꝫ ſolo. non.n. opꝫ eſſe ſimul niſi ſm ſubm. nō aūt ſm
eē. ⸿ Ad 2m iam pōt ſolo patere. ſunt.n. duo ⁊ plures ter-
mini ſm eē:ſed ſubo oīa vnū ſunt. ⸿ Ad 3m dico ꝙ ipſum
nūc ſm ſubm eſt ſubm ipſi⁹ nūc. hoc aūt eſt de p̄dicamen-
to ei⁹ qđ moueť. tale aūt nō eſt termin⁹: ſed ſubm terminO-
rū. ⸿ Ad 4m dōm: ꝙ illa eſſe nō ſunt accñtia ipſi⁹ nūc: ſꝫ
ſubi ipſoꝝ nūc:⁊ ꝯcedo ꝙ mobile per accñs eſt terminus
temporis:q2 ipm nūc ꝓ ſubo eſt ipm mobile: mō mobile
eſt termin⁹ ꝑ accñs temporis. vt hō per accñs ędificat: ſꝫ
hñ ędificator per ſe:qui accidit hoi. ⸿ Ad 5m iam pꝫ ſolo.
illa enim eē ſunt ipſa nūc:quę ſunt termini temporis ⁊ de
p̄dicamento q̄titatis. ſubm vo eoꝝ eſt ſuba. ⸿ Ad 6m pꝫ
ſolo. fluit.n. idē nūc ſubo:nō aūt eē. hoc eſt oīa nūc tempo-
ris ſunt vnū ſubo:nō aūt eſſe:⁊ ita nō cōponiť tps ex nunc
ipſis:q2 nullū vnū nūero fluit: niſi ſubm vnū nūero: quo
oīa vnū dicunť. ⸿ Ad vltimū pꝫ ſolo. nō.n. illa eē mutan-
tur:ſed ꝯtinuo fit aliud atq3 aliud: licet ſubꝫ ſit vnū. Quo
vero mō deſinat ipſum nūc: iam diximus. Sic igiť pꝫ ꝙ
vnū eſt nunc in toto tpe: hoc eſt vnū eſt mobile fluēs qđ
extrinſece ⁊ incboat ⁊ terminat atq3 continuat motū. plu-
ra tamen eſſe: vt diximus: quia continue eſt aliud atq3
aliud circa idem mobile. Hęc de queſtione.

⸿ **Menſurat autem ipſum nunc tempus ipm:
quatenus prius ⁊ poſterius eſt: atq3 tum eſt
idem:tum eſt non idem. quo quidem enim in
alio atq3 alio eſt differt. Atq3 hoc erat ei nunc
ipm. quo vero ipſum nūc eſt ſubo idē eſt.**

⸿ Cepit declare quo nā mō ipꝫ nūc ſe hēat ad tps: nūc ꝯti-
nuādo illud ꝓpōit quo nā mō ſe hēat:⁊ inqt. mēſurat aūt
ipm nūc tps ipm:nō abſolute:ſꝫ q̄tenus pri⁹ ⁊ poſteri⁹ eſt:
hoc eſt q̄tenus fluit:nō abſolute. atq3 tū eſt idē. tū eſt non
idē:quo qdē in alio atq3 alio eſt:hoc eſt vt fluit ſm diuer-
ſa eē:dñt:⁊ hoc mō erat ei tēpori ipm nūc meſura. quo vo
ipm nūc eſt ſubo hoc eſt rōne habita ad ſubꝫ:quo eſt ens.
idē eſt. Sic igiť habemus ꝙ ipm nūc vt fluit: metiť tps.
Scdo ꝙ eſt vnū ⁊ idē ſubo:rōne ⁊ eē alteru. ⸿ Sed quo Dubi…
pacto vnū indiuiſibile pōt metiri diuiſibile: non videtur.
⸿ Videť mihi ꝙ ꝑmetiri itelligat coextēdi. ⸿ Mō vnū Scdo Prius poſitio
nūc coextēdi toti tpi pōt itelligi. vno⁹. ſumēdo ipm nunc
ꝓ mobili: vt diximus: ⁊ ſic coextēdiť q̄tenus manet idē in
toto tpe: ⁊ ſi dicať ꝙ in dictis Ariſto. eēt equocatio. nā de
vno nūc diceret coextēdi de alio variari. Jā pꝫ ſolo. ſemꝑ
.n. loqť de eodē. vult.n. ipꝫ mobile eē nunc vnū numero:
ſm tm̄ eē idiuiſibilia diuerſum. vñ ipm nūc ꝓ mobili ſum-
ptū eſt vnū. ꝓ idiuiduo tpis eſt plā. Sed ꝯ hāc pōnē dixi- Soluti…
mus in qōne. Alij exponūt ꝙ vnū nūc coextēdiť toti tpi:
q2 eſt idē realiter i vniuerſo tēpore:licet ſm eſſe ſit aliud.
Primum patet apud illos: q2 illud idem realiter inſtans
quod fuit preteritum eſt preſens ⁊ erit futurum. Secun-
dum vero etiam:quia definitio eſt diuerſa. ⸿ Hęc expo- Cedene.
ſitio ſtare non poteſt:quoniā eo modo aliqua ſunt ſimul:
quo ipꝫ nūc eſt idē vt q̄ ſūt in eodē nūc realiter: ſūt ſimul

realiter: quę ſūt ſi͞l in eodē nūc ſm rōnē: ſunt ſimul rōne. Si igiṫ in toto tēpore eſt idē nūc realiter: tunc ea quę fuerunt in milleſimo āno erūt ſimul realiter cū ħs quę ſunt hodie ꝛ nō ſm rōnē: qḋ nō eſt itelligibile. ℭ Propter hęc videtur mihi ꝙ dcm̄ Ariſto. pōt dupl'r itelligi. vno° ꝙ ſit vnū nūc in vniuerſo tpe ſm ſubꝫ: q₂ oīa inſtātia ſunt vnū ſubiectiōe: qm̄ oīa inſunt vni ſubo: ſicut muſicū ꝛ grāmaticū ſunt idē: q₂ accidūt eidē: ꝛ hoc mō ꝯcedimus vnū eē nūc coextēſum toti tempori vnitate ſubti. Plura tamen ſm formā ꝛ eſſentiā: qm̄ in alia pte tēporis aliud ꝛ aliud. ꝛ tūc pꝫ qḋ dicit. ait. n. vnū nūc mēſurare totū tps: ſed ſm pri° ꝛ poſteri°: q̄tenus vnū eſt ſubiectiōe: qḋ coextēdiṫ toti tēpori ſm diuerſa eſſe. ℭ Aliter dici pōt ꝙ Ariſto. in libris ſuis multotiēs loqṫ more ꝛ imaginatiōe mathematicoꝝ. mō mathematici imaginanṫ punctū fluere in tota linea ꝛ facere lineā: quę imaginatio hꝫ aliqd veritatis pro q̄to a pūcto ad punctū licet rectā lineā ducere. Sic loqṫ Ariſtote. ꝙ nūc vnū nuō fluēs facit tps: qḋ ꝓ tanto hꝫ veritatē ꝓ q̄to vnū eſt nūc ſm ſubm: qḋ dr̄ manere idē in toto tpe: rōne cui° tps extēdiṫ deſinit continuaṫ ꝛ incipit. ſic igitur ad imaginationē mathematici pꝫ vnū eſſe nunc menſurans vniuerſum tempus.

Tertia expoſitio. · *Quarta expoſitio.*

ℭ Nam quēadmodū diximus: mot° magnitudinem ſequiṫ: hūc: vt diximus: tps. pūctū etiā iam ſequiṫ id qḋ ferṫ: quo ꝛ motū: ꝛ ipm̄ pri° ꝛ poſteri° in motu ipſo cognoſcimus. Sed hoc ſubiecto qdē eſt idē. eſt. n. punctū: aut lapis: aut aliud id gen°, ratione aūt aliud. perinde vt ſophiſtae coriſcū in lycio: ꝛ coriſcū in foro diuerſum eſſe ſumūt ꝛ hoc ꝓpterea: q₂ alibi atq₃ alibi eſſe diuerſū eſt. ipm̄ vero nūc ſequiṫ id qḋ ferṫ. perīde vt tps motū. ipſo nāq₃ qḋ ferṫ prius in motu poſteriuſue cognoſcimus. pri° vero ꝛ poſteri° q̄tenus numerabile: ipꝫ eſt nūc. Quare ꝛ hoc ipꝫ ſubiecto eſt idē. eſt. n. prius aut poſterius qḋ eſt in motu. eſſe aūt diuerſum eſt. prius nāq₃ poſteriuſue quatenus numerabile eſt ipm̄ nunc.

ℭ Probat qḋ dixerat. Ubi debes ſcire ꝙ tria ſūt vt cauſę. vt Themiſti° ait: tria vt effectus. Ut effect° ſunt mobile ſiue magnitudo: motus: ꝛ tps: quę ſic ſe hñt: ꝙ mobile comitaṫ motus. hūc tps ſeqṫ. ex pte cāę tria alia punctū: qḋ eſt ipm̄ mobile indiuiſibile ſm ſpēm ꝛ numerū. ſiue ipſa vnitas mobilis indiuidua ſpē ꝛ nuō. eſt momētum: qḋ eſt vnitas motus. eſt ꝛ nūc: qḋ eſt vnitas tēporis. illa tria effectus eſſe videnṫ. hęc aūt cāę: qm̄ pūctū ſiue vnitas fluēs ad imaginationē mathematici facit mobile ſiue magnitudinē. Momētū fluens motū. nūc aūt ipm̄ fluens tēpus. Tūc arguo. vt ſe hꝫ punctū ad mobile ſiue magnitudinē: ita momentū ad motū: ꝛ ipm̄ nunc ad tempus. Sed punctū vnū ſubto fluens ſm diuerſum eſſe efficit magnitudinem. igiṫ momentū vnū ſm ſubm facit motū fluens ſm diuerſa eē: ꝛ ipm̄ nūc vnū ſubo manēs fluēdo facit tps ſecundū diuerſa eſſe. De rōne p̄mo videṫ ponere maiorē ꝛ inqṫ. nā quēadmodū diximus mot° magnitudinē ſequiṫ hūc (vt diximus) tps. punctū etiā iā ſequiṫ id qḋ fertur: ſimo eſt vnitas ei° qḋ ferṫ: quo ꝛ motū: ꝛ ipm̄ prius poſteriuſue in ipſo motu cognoſcimus. ipo lato latio depꝛehendiṫ. per omnia hęc (vt mihi videṫ) hēre vult maiorē. vꝫ. vt punctū ad magnitudinē: ita momentū ad motū: ꝛ nūc ſe hꝫ ad tps. deinde addit minorē. dicēs: ſed hoc ſubiecto quidē eſt idem. eſt. n. punctū aut lapis aut aliud id genus: hoc eſt punctū eſt ſubiecto idem: q₂ eſt vnitas lapidis: aut alicui° alteri° mobilis id gen°: eſſe vō ꝛ rōne aliud eſt: qḋ ꝓbat dicēs. perinde vt ſophiſtę coriſcū in lycio: ꝛ coriſcū in foro diuerſū eē ſumūt: ꝛ hoc ꝓpterea: q₂ alibi atq₃ alibi eſſe diuerſū eſt. eſt igiṫ minor ſed punctū eſt vnū ſubo: qḋ fluēdo ſꝫ diuerſa eē facit mobile. Cōcluſio eſt vō poſt ponit: vt videbiṫ. Declarat q̄ſi maiorē: accepit. n. illa ſeſe hēre eodē mō: motū ad momentū. nūc ad tps: perinde vt punctū ad magnitudinē: hāc q̄ſi explanat ꝛ inqṫ. ipm̄ vō nūc ſeqṫ id qḋ ferṫ: perinde vt tps motū. ipſo nāq₃ qḋ fertur: prius in motu poſteriuſue cognoſcimus. pri° vō ꝛ poſterius quatenus numerabile: ipm̄ eſt nunc. Ex ħs pꝫ maior: vꝫ. ꝙ ita ſe hꝫ nūc ad tps vt punctū ad magnitudinē: ꝛ momentū ad motū. Ex ħs infert cōcluſionē: ꝛ inqṫ quare ꝛ hoc ipm̄. vꝫ. nūc ſubiecto eſt idem. eſt. n. prius aut poſterius qḋ eſt in motu. eſſe aūt diuerſum eſt. prius nāq₃ poſteriuſue q̄tenus numerabile eſt ipm̄ nunc. Et itaq₃ pꝫ tota ratio: quę breuibus replicari pōt: vt punctū ad magnitudinē: ita momentū ad motū: ꝛ nunc ad tps: pꝫ: q₂ ſeſe ſequunṫ: ſed punctū eſt vnū numero ſubiecto: qḋ fluēs ſm diuerſa eſſe facit motū: igiṫ ꝛ nunc erit ſubiecto vnum: qḋ fluens ſm diuerſa eſſe faciet tempus. fuit autē littera hęc nō parū obſcura: vbi quo ad vba greca attinet illud vbū poteon qḋ in veteri trāſlatiōe eſt qḋcūq₃ ens: non recte ſonat. magis. n. ad ſenſum eſt ſubto vnū. tanta. n. vboꝝ fidelitas nonnunq̄ infidelitatem parit.

ℭ Eſt aūt hoc ꝛ maxime notū. nā ꝛ motus ꝓpter id qḋ moueṫ: ꝛ delatio propter id qḋ defertur eſt. quādo id qḋ fertur aliquid eſt. motus vero nō eſt. eſt igiṫ tum idem id qḋ dicitur nunc ſemper. Tum non idem quippe cum id quod fertur: ħs ſit modis.

ℭ Soluit fortaſſe tacitū cauillū. nā dicere pōt q̄s: cū regula debeat ſumi a noto: punctū ſiue vnitas mobilis e qua ꝛ vnitas momēti: ꝛ vnitas ipſi° nūc in tēpore eſt cōſtituta: quo nā mō eſt notius illis. Cuius miſionē inuit dicēs. eſt aūt hoc ꝛ maxime notū: cui° cām ait. nā ꝛ mot° ꝓpter id qḋ moueṫ in cęteris ſpēbus motus: ꝛ delatio ꝓpter id qḋ deferṫ eſt. Cuius expōnē adhuc ſubſcribit dicēs: qm̄ id qḋ ferṫ aliqd eſt. motus vero nō eſt: quę rō docet vt mobile ſit ipſius motus cauſa. ꝛ nō ecōtra. quo vlterius ſequiṫ vt ipm̄ mobile ſiue punctū ſiue vnitas mobilis ſit noti° motu. hñ igiṫ ab illo ſumi potuit dicta regula. Ubi te ignorare nō velim me mirū in modū laboraſſe circa huius litterę expōnē: ꝛ nihil p̄ſidiꝫ accepi a latinis. Sed Themiſti° ſuccum lrę ſatis expreſſit. e quo hęc noſtra expō hꝫ vires.

ℭ Auerroes aūt lrām pulchre introducit. Ariſtoteles. n. mouit duas queſtiones. prima fuit. vtrum tempus ſit ꝛ quid ſit: ꝛ iam ſoluta eſt. Secunda fuit. vtrum vnū ꝛ idē ſit nunc in vniuerſo tempore: vult vt nunc ſoluat ſecundam: quā expoſitionem laudo: ſed ſcias ꝙ ſolutio exponitur iuxta hanc expoſitionem textu precedenti: videlicet atq₃ vt motus ſemper alius. Et hoc modo hęc expoſitio optima eſt. Cętera quę in exponendo verba ait: partim ex mala tranſlatione: quam habebat: partim ex noſtris expoſitionibus circa litterā patent. ℭ Debes ſcire ꝙ Auerroes ꝓpe finē cōmēti declarat pulchre cur ab ipo mobili ſumpta eſt dicta regula de vnitate ipſius nunc: ꝛ dicit ꝙ motum eſt notius motu: quia eſt demonſtratum hoc eſt permanens ſm eſſe. motus vero non eſt demonſtratus. i. congregatus in ſimul: ꝛ permanens: ſed mens facit ipſum in ſimul quatenus copulat preterito futurū: ꝛ ecōtra per vnū

Auer roes com men. 104 · *Declaratio regule aue.*

nunc: ⁊ motus eſt notior tpe: ex hoc ſeqꝛ ꝙ tranſlatũ ſiue punctũ mobilis: qđ agit motũ fluendo ſit notius inſtanti ⁊ ipſo nũc: ⁊ ſic pꝫ regula.

Dubiũ ℂ Sed hic videꝛ eſſe dubiũ. nã hoc dato ſeqꝛ ꝙ a. ⁊ b. ſunt: ⁊ tñ nec a. eſt: nec b. eſt. deduco. ſit. c. ipm tps qđ eſt pñs: ſitqꝫ a. vna eiꝰ medietas. b. altera. Tũc arguo. ipm c. eſt. igiꝛ a. ⁊ b. ſunt. nã ipm c. eſt a. ⁊ b. ⁊ tñ nec a. eſt. qꝛ fuit: nec b. eſt. qꝛ erit.

Rñſio ℂ Rñdẽt captiuncalatores ↄcedẽdo totũ: ſtat. n. a. ⁊ b. eẽ: nõ tñ eẽ a. aut eẽ b. nã ad eſſe ſucceſſiui reqriꝛ nectio partiũ incompoſſibilitas: at de pmanentibꝰ ſecus eſt. in illis. n. bñ ſequiꝛ. c. pmanens eſt. igiꝛ a. eſt: ⁊ b. eſt.

Replica. ℂ Sed replicaꝛ ↄ. nã a. ⁊ b. eſt. igiꝛ a. ẽ. a. tota copulatiua ad alterã eiꝰ partẽ. ſilr ⁊ de ipo b.

Solutio. ℂ Rñdeꝛ negando ↄñtiam: qꝛ arguiꝛ a copulato copulatim tento. ſicut nõ valet. hõ eſt aĩa ⁊ corpus. igiꝛ homo eſt corpus. tu vo in his captiõibꝰ conſidera.

ℂ Perſpicuũ quoqꝫ eſt ſi tps non ſit: ipm nũc nõ eẽ: ⁊ ſi nõ ſit ipm nũc: ẽt tps nõ eẽ. nã vt ſiꝛ ſiũ id qđ deferꝛ ⁊ latio: ſic ⁊ nũs eiꝰ qđ ferꝛ: ⁊ nũs ipſiꝰ latiõis etiã ſunt ſimꝛ. eſt. n. tps nũs qdem lationis. ipm aũt nunc eiꝰ qđ ferꝛ perinde vt vnitas numeri.

ℂ Soluta qõne. vlteriꝰ ꝓ maiori expõne eius qđ dixerat: rõnes quas hꝫ ipm nunc ad tps vult examinare: ⁊ primo ꝓponit ꝙ nũc ⁊ tps ſunt inuicẽ inſeparabilia. Et arguit ſic. vt numerabile ad nũabile: ita nũerus ad numerũ: ſed tps eſt nũerus lationis: nũc eſt nũerus latibilis. igiꝛ vt nõ poteſt eſſe latio ſine latibili: ita nũerus latibilis ſine nũõ lationis: ⁊ ita nõ põt eẽ numerus qđ eſt latibilis nũerus: ſi

ne tẽpore qđ eſt nũerus lationis. Et ſyllius eſt a cõmutata rõne ſic. vt latio ad tps: qđ eſt numerus eiꝰ: ita latibile ad nũc numerũ eiꝰ. igiꝛ vt latio ad latibile: ita tps ad nũc. latio nõ eſt ſine latibili. igiꝛ nec tps ſine ipſo nũc. Debes ſcire: vt Themiſtiꝰ inqt: ꝙ ipm nũc eſt mẽſura mobilis: qtenus eſt illiꝰ vnitas: merito cuiꝰ eſt: eſt vnũ in tota ipa delatione: ⁊ ita nũc eſt vti nũerus nõ ꝑ replicationẽ reſultans: ſꝫ ꝑ ſimul pñũ acceptionẽ ipſiꝰ mobilis in ipſo.

ℂ Eſt inſuper tps ipſo nũc continuũ: atqꝫ ipſo nũc diuiduũ. hoc. n. ⁊ latiõi ⁊ ei qđ ferꝛ cõpetit. nã motꝰ ⁊ latio vna eſt ipſo qđ ferꝛ: qꝛ vnũ eſt: ⁊ nõ ſubto. ſic. n. intercapedines eſſe pñt: ſed ⁊ rõne. Praeterea etiã priorẽ poſteriorẽque motũ diſtinguit. iſtud quoqꝫ pũcto aliqua ex parte conuenit. ⁊. n. ⁊ pũctũ continet longitudinem quodã modo: ⁊ diſtinguit. nam huiꝰ principiũ eſt illius finis.

ℂ Secũda ratio quã hꝫ ipm nunc ad tps: eſt ꝙ ipſo tẽpus eſt vnũ ⁊ diuiduũ. vnũ quidẽ in ſe: ⁊ diuiſuꝫ e qlibet alio. hec aũt ratio competit mobili: qđ eſt vnitas ſiue punctuꝫ in motu. nã ipſo mobili motus eſt vnus ⁊ diuiduus. vnus in ſe: diuiſus ab alio. inqt eſt inſuper tẽpus ipſo nunc cõtinuũ: atqꝫ ipſo nunc diuiduũ ratione diuerſa. vt dictuꝫ eſt. hoc enim ⁊ latiõi ⁊ ei qđ fertur: conuenit. nam motus ⁊ latio vna eſt ipſo qđ ferꝛ: qꝛ vnuꝫ eſt. Dices. que vnitas requiritur ad vnitatem motus: hoc eſt qua vnitate ipm mobile debet eſſe vnum: ſi motus debeat eẽ vnus ſubo. Hoc declarat dicẽs: ⁊ nõ ſubiecto. ſic enim ⁊ intercapiẽdines eẽ poſſunt: quia põt vnuꝫ mobile moueri per interualla pluribus motibus. ideo ſubdit: ſed ⁊ rõne: ⁊ ita ad hoc vt motus ſit ſubiecto vnus: ſubm debet eſſe vnũ: nõ modo ſubiecto: ſed ratione. Tertia ratio quã ipm nũc habet ad tempus eſt: ꝙ diſtinguit motũ priorẽ ⁊ poſteriorẽ quatenus eſt vnius finis alterius ꝑncipiũ. Hãc quoqꝫ rationẽ pũcto accõmodat: ⁊ inquit. iſtud quoqꝫ puncto aliqua ex parte conuenit: ⁊ ſi velimus euitare equiuocationem in dictis Ariſto. per punctũ intelligit vnitateꝫ mobilis: ⁊ per longitudinẽ intelligit ipſum motũ: ⁊ tunc inquit. teniꝫ punctũ continet longitudinẽ quodãmodo. nam huius principiuꝫ eſt. vꝫ. poſterioris. illius finis. vꝫ. prioris. ſi vero velimus Ariſtotelẽ nõ habuiſſe ſollicitudinem de nominibus: dicere poſſumus ipm per punctũ velle indiuiduum linee. per longitudinẽ lineam. Et tunc littera pꝫ.

ℂ Sed cũ ſic qdem ſumat qſpiam vt ipſo vno tanqꝫ duobꝰ vtaꝛ: ſteꝛ neceſſe erit: ſi punctum idem principiũ erit ac finis. ipm aũt nũc: qꝛ id qđ ferꝛ moueꝛ: aliud eſt ſemper.

ℂ Comparauit ipſum nũc puncto. Nunc qſi diſſimilitudinem inter illa colligit: ⁊ vult ꝙ ipſuꝫ nũc nõ poſſit bis demonſtrari. ipſum vero punctũ ſic: ⁊ arguit hoc dicens: ſed cum ſic quidẽ ſumat quiſpiã vt ipſo vno tãqꝫ duobus vtatur: ſteꝛ neceſſe eſt. ſi punctũ hoc eſt ipſum nũc idẽ numero duplici oſtẽſione erit ꝑncipiũ ⁊ finis. eſt igiꝛ enthymema. ſi põt ipm nunc bis demonſtrari. igiꝛ eſt permanens. deſtruit cõſequẽs dicens: ipſum aũt nunc: quia id qđ ferꝛ mouetur. Aliud atqꝫ aliud eſt ſemper. igiꝛ oppoſitũ antecedentis idem nunc nõ põt bis demonſtrari. Debes ſcire ꝙ id bis demonſtraꝛ: qđ bina ſeorſum computatione põt oſtendi. omnis aũt oſtenſio eſſe nõ põt minus qꝫ per vnũ inſtans. igiꝛ due oſtenſiones nõ poſſunt eſſe ſimul. igitur inter vnam ⁊ aliã aliquid neceſſe eſt mediare vtpote tempus vel id genus. vbi igiꝛ punctũ ſiue nunc põt bis oſtendere idem numero: opꝫ vt nõ defluat: ⁊ ita pmanebit.

ℂ Quare tempꝰ nũs eſt: nõ hoc ꝙ nũc ipm vt punctũ idem eſt principiũ ⁊ finis: ſed hoc potius ꝙ ipſa nũc ſeſe habent vt extrema in eadẽ linea: atqꝫ non vt partes: ob id profecto qđ dictum eſt: qꝛ videlꝫ vſus vniꝰ puncti tãqꝫ duorum erit: ita vt ſtetur accidat.

ℂ Ex dictis concludit quo nam modo tempus eſſe põt numerus motus: vbi debes ſcire ꝙ tempus põt intelligi eſſe numerus ipſius nũc exiſtentis in motu: hoc mõ ꝙ ſit numerus acceptionũ ipſius nũc: ⁊ hoc mõ non eſt numerus tempus: neqꝫ motus ipſius: neqꝫ ipſius nũc: quia nullus vnũ nũc bis numerari poteſt. igitur nihil poteſt eſſe illius numerus ex acceptiõe illiꝰ reſultans. Aut põt intelligi ꝙ

ſit numerus inter ipſa nūc acceptus: ceu linea eſt iter puncta: ⁊ ſic tp̄s eſt numerus partiū motus inter nūc ipſa duo clauſus. īngt q̄re tempus numerus eſt nō hoc ꝙ nūc ipm vt punctum idem eſt principiū ⁊ finis: hoc eſt nō pōt eſſe numerus reſultās ex numeratione ipſius nunc. Sed hoc potius ꝙ ipſa nunc ſeſe habēt vt extrema in eadem linea inter quę tempus clauditur: atq₃ nō vt partes hoc eſt nō ita vt extrema illa ſint ptes tp̄is: repetit rōnē. q̄re nō pōt ipʒ nūc ſumi bis: ⁊ ingt. ob id profecto: qđ dcm̄ eſt: q2. vʒ. viſus vni⁹ pūcti tāq₃ duoꝝ erit: ita vt ſequat̄ illa ſtare atq₃ pmanere. q̄re cū hęc ſint īpoſſibilia. ipoſe eſt ipm nunc bis dīdi: ⁊ ita tp̄s eē nō pōt nūerus reſultās ex nuātione ipſi⁹ nūc. ⁋ Sʒ circa hęc vr̄ dubiū p dicta Themiſtij. ingt .n. eſt .n. tp̄s fere de momētis ↄſtitut⁹ ↄſtatuſq₃ numerus. nā momētū quodāmō vnitas tp̄is eſt: ⁊ ſicut vnitas repetitiōe alternatiōeq₃ nūerū facit: ita momētū reciprocatiōe ⁊ iteratiōe tp̄s: ⁊ quēadmodū vnitas q̄uis iſectibilis cōſtituit numerū ſectilē: ita momētū qđ idiuiſibile eſt: inuehit tp̄s qđ diuiſibile eſt. Cęteꝝ dr̄ia in eo noſcit̄ ꝙ momenta vnā ↄtinentiā pariūt: vnitas diſcretiōeʒ molit̄. Ex q̄o pʒ ꝙ tp̄s eſt nūerus ipſi⁹ nūc: vt numerus eſt ipſi⁹ vnitatis. ⁋ Cui⁹ ↄriū dixit Ariſto. Mihi vr̄ ꝙ Themiſti⁹ loquat̄ ad imaginatōeʒ ipſoꝝ mathe^{cor}: q ↄtinua cōponūt ex idiuiſibilib⁹. Abſolute tn̄ dici nō pōt: ⁊ ſi meli⁹ habes. Dicas tuo mō. ⁋ Scias tn̄ ꝙ Auerro. reprehēdit Themiſtiuʒ in hoc: ſed fortaſſe nō intellexit ipm: pōt .n. Themiſti⁹ hr̄e aliū ſenſuʒ ꝙ tp̄s vt multū ⁊ paucū: eſt numerus inſtātiū: vt longū ⁊ breue eſt numeratū per illa.

Dubiū

Solō.

Iter auer. in com. tex. 106

⁋ Adhuc ēt pſpicuū nūc ipm tēporis nō eē partem: neq₃ diuiſionē partez mot⁹: quēadmodū neq₃ pūcta ſūt lineae ptes: ſʒ duae lineae ſemp vni⁹ partes. ipſa igit̄ nūc vt ſunt qdē fines tp̄s nō ſunt. Sed illi accn̄s. vt v̄o nuānt nūs eſt. veꝝ vt fines illius ſolū ſunt: cui⁹ ſunt fines. vt aūt nūs ⁊ horū equoꝝ denarius eſt ⁊ alioꝝ. Tp̄s igit̄ nūerū eē mot⁹ p pri⁹ ⁊ poſteri⁹ atq₃ ēt ↄtinuū: cū ſit continui nūs: perſpicuū.

⁋ 2°. ↄcludit ꝙ ipʒ nūc nō ſit tp̄is ps quēadmodū nec pūcta lineę: ſʒ ptes ipſi⁹ tp̄is ſunt duo tp̄a. vt duę lineę ptes ſunt vni⁹ lineę. ⁋ 3°. ↄcludit ꝙ ipm nunc vt eſt finis tp̄is aut pn̄ci^{m}: nō eſt tp̄s: ſʒ eſt accn̄s tp̄i illi. vt v̄o nuāt: ħ mō. vt dcm̄ eſt: q2 iter duo nūc tp̄is claudit̄ nūerus eſt ſubaudi p̄mi tp̄is cęleſtis: eſt tn̄ hoc diſcerniculū: ꝙ nunc ipſa: q̄ tp̄s cęleſte nuānt claudēdo ipm cū ↄſiderāt̄ vt ſūt fines ⁊ termini illi⁹: ſic illi⁹ tm̄ ſunt: cui⁹ ſunt fines: ⁊ ſic ſunt ſolū tp̄is cęleſtis. vt aūt nūer⁹. ſic ſunt pluriū ⁊ cōe qd oīb⁹ tp̄ib⁹ ⁊ motib⁹ terrenis: veluti denari⁹ equoꝝ ſiue digitorū meoꝝ. vt nūerus eſt eē pōt ⁊ meoꝝ digitoꝝ: ⁊ oīum: q̄ p digitos meos dinuāri pñt. ⁋ Deīde epylogat. Sed dubitare ↄſueui: q2 vr̄ aliqd vt finis ⁊ termin⁹ poſſe eſſe pluriū vt centrū terre pōt eē vnū oīum lineaꝝ finis ⁊ terminus: q̄ ad cęli circūferentiā ptrahunt̄. ⁋ Dici pōt ꝙ nullus termin⁹ ſiue finis itrinſec⁹ pōt eē pluriū: ſʒ vnius tm̄. vt 10°. metaph̄. cōmē. 36. 41. ⁊ 51. ⁊ 2°. cęli. cōmē. 17. extrinſecus aūt vt centrum pōt eſſe plurium.

Dubiū

Solutio.

⁋ Minimus v̄o numerus: q ſimpl̄r eſt: dualitas eſt. q v̄o nūs eſt qdā: prim eſt: priʒ nō eſt: vt lineae multitudine minimus qdem nūs eſt duae: aut vna. magnitudie aūt nō eſt minim⁹. naʒ linea oīs ſemp diuidit̄. Quare ſimiliter ⁊ tempus quippe. nūero nāq₃ minimū vnū aut duo: magnitudine autem non eſt.

⁋ De rōne bonaꝝ definitionū eſt (vt dicebat̄) vt p ipſas reddi poſſit cā oīum eoꝝ q̄ de re dr̄. Ariſtoteles igitur nūc cām ex dicta definitiōe enitit̄ aſſignare: ⁊ p̄mo vtruʒ tp̄s poſſit eſſe minimū. videt̄ .n. ꝙ ſic. nā cū numeri ſectio exhi nō poſſit in īfinitū: ſʒ qdē minimus habet̄ vt dualitas: quā ob reʒ nō pōt tp̄s eē minimū. ⁋ Rn̄det ꝙ 2^{x} eſt numerus: alter q ex vnitatib⁹ ↄſtat: ⁊ hic minimus eſſe pōt vt dualitas. Alter q nō ex vnitatib⁹: ſʒ ex reb⁹ ſiue diuiſiōe ↄtinui vt eqs canib⁹ lineis. nā ⁊ qnq₃ lineas ⁊ qnq₃ triangula dicere numeruʒ ſolemus: ⁊ tales numeri ſi de multitudine q̄rīs minimū habēt. nā due lineę ⁊ duo eq minimū ſunt. Si v̄o magnitudinē ſpectes: nō hñt. nā q̄q₃ res talis in īfinitū ſecabilis ē. eodē mō pfiniti certiq₃ tp̄is. v̄bi cā. duaꝝ horaꝝ in eo ꝙ ↄtinuū eſt afferri breuiſſimū aut minimū aliqđ nequit. q2 in eo reſpcū nō eſt nuābile. in eo v̄o qđ definit̄ ⁊ quodā mō diſſerit̄ momētis p̄ori poſteriori q₃ hacten⁹ ⁊ numerari pōt ⁊ minimuʒ hēri: ⁊ ita ſpectata multitudine minimuʒ habet ſpectata magnitudine ex cuius diuiſione multitudo colligitur: minimum habere nequit. ⁋ Dubitabit̄ fortaſſe ↄ hęc an tp̄s det̄ maximuʒ: ⁊ vr̄ ꝙ ſic. nā 3°. ph⁹. cōmē. 69. in ↄtinuo dat̄ maximum ⁊ nō minimū. ī diſcreto minimū ⁊ nō maximū. ⁋ 2°. vr̄ ꝙ det̄ minimū ſm magnitudinē: q2 dat̄ mot⁹ velociſſimus ſm Auerroē ⁊ Ariſto. 2°. cęli. ⁊ in 6°. ph⁹. cōmē. 15. dat̄ ⁊ motus tardiſſimus. igit̄ maximū ⁊ minimū tp̄s. ⁋ 3°. vr̄ ꝙ nō detur minimū ſm multitudinē. nā multitudo cātur ex diuiſione ↄtinui. Diuiſio ↄtinui pficit̄ in īfinitū ſm minorationē. igit̄ ⁊ numerus. ⁋ Ad hęc dici pōt fortaſſe ꝙ in ↄtinuo dat̄ maximū: qn̄ ↄtinuū eſt pmanēs regrēs nouā māmā: aut illi⁹ extēſionē: at de ↄtinuo ſucceſſiuo: qđ nullā māʒ regrit pter p̄orē. vt mot⁹ cęli ⁊ tp̄s: pōt in īfinitū procēdi. ⁋ Ad 2^{m} vno mō dici pōt ꝙ hn̄ dat̄ minimū tp̄s reſpectu determiati mot⁹: q2 nō pōt aliqđ mobile ptranſire tantūdē ſpaciū: q̄tū eſt illud cęli in minori tp̄e illo: ⁊ ita illud eſt minimū generis aut ſpēi. nō aūt minimū tranſcendēter: q2 tp̄s illud eſt. v̄bi cā. 24^{or} horaꝝ: mō hoc tp̄e pōt dari min⁹: quo aliqđ mobile ptrāſire pōt aliqđ ſpaciū: ⁊ ſi nō tantū: tn̄ aliquātū. Ulteri⁹ dici pōt ꝙ dat̄ velociſſimū ⁊ tardiſſimū ſm nālē ↄſiderationē: nō aūt ſm mathematicā imaginatiōeʒ. vt nūc Ariſt. logt̄. ⁋ Ad 3^{m} vno mō dici pōt ꝙ ex diuiſiōe ↄtinui nūerus nō decreſcit: ſʒ īcreſcit ac auget̄: ⁊ ita argumētū ↄcludit oppo^{m}. Alio mō dici pōt ꝙ ↄtinuū vt multū ⁊ paucū nō eſt diuiſibile in īfinitū: vt magnū v̄o ⁊ paruū eſt diuiſibile in īfinitū. ⁊ ſic ↄcedo tp̄s vt paucū ⁊ multū adipiſci minimū: vt magnū ⁊ paucū nō.

Dubium.

Solō.

⁋ Perſpicuū quoq₃ ēt eſt cur volucre qdem ⁊ tardū nō dr̄: multū ⁊ paucū: ⁊ longū ⁊ breue dr̄. quo nāq₃ ↄtinuū eſt: hoc lōgū ⁊ breue. quo v̄o nūerus eſt: illo multū ac paucū dicit̄. volucre aūt ac tardū nō eſt: qppe cū neq₃ nūs quo nuāmus: volucris vllus ſit aut tardus.

⁋ Uerificat alia q̄ſita cur multū ⁊ paucū: lōgū ⁊ breue dicat̄: ⁊ rn̄det ꝙ hʒ ↄditionē vtriuſq₃ q̄titatis. tū cōtinue. tū diſcretę. nā qua rōne ↄtinuū eſt: dr̄ longū ⁊ breue. q̄ diſtinguit̄ nuātur q₃ in hoc nūerus dr̄ multus ⁊ paucus: nō tn̄ volucre aut tarduʒ ppie dixeris tp̄s: qn̄ vllus quoq₃ numerus aut tardus aut velox habet̄: ⁋ Auerroes parte illa. ⁊ quęret aliqs. mouet q̄ōnē. nā per dicta Ariſto. tēpus eſt. tū ↄtinuū. tū diſcretū. ideo quęret qs cur p diſcretum definitū eſt cū dr̄ eē numerū: ⁊ nō p ↄtinuū. ⁋ Ad hāc reſpōdet: ⁊ dicit p̄ ꝙ extra aīam nō eſt niſi mobile ⁊ motus: quod quidā intelligunt quo ad partes pmanētes. hʒ enim

Que auer. roes. commēto. 108

mobile partes ꝑmanentes omnes ſimul. Motus quoqꝫ cum quantus ſit extenſione mobilis: etiam partes habet permanētes. quo vͦ ad ꝑtes quas hꝫ a ſpacio: mot⁹ nõ eſt ex̄ aīaꝫ. ℂ Sed hec expõ nõ placet: qꝛ ſimili q̄ntitate ꝑtiū tp̄s ipꝫ dici põt ꝑmanēs. Meli⁹ igit̄ dico ꝙ mobile ꝛ motus ſunt ex̄ aīam: qꝛ cõpletū eē nõ hn̄t ab aīa: cū mobile ſit ſubā. motus ſit actio mobilis. Dicit 2ͦ. ꝙ tp̄s nõ fit niſi qn̄ mēs diuidit motū in ꝑ̇us ꝛ poſteri⁹: ꝛ hec eſt itentio ſiue rõ collecta in motu. ſ. motū eē nuātū. Hoc intelligi põt ꝙ tp̄s nõ hꝫ eē cõpletū niſi mēs ↄſideret ꝑtes mot⁹: vl' ꝙ nõ efficit̄ actu numerus ſine mētis opõne. ℂ Ex hꝫ ſeq̄t ſolo ad formā q̄õnis: qꝛ tp̄s hꝫ aliq̄d formale: ꝛ aliq̄d mãle. formale eſt numerus: q extra animā ꝑficiſcit̄. mãle eſt mot⁹ ↄtinuus: cui⁹ rõ eſt: qꝛ non eſt numerus ſimpl'r vt binari⁹ aut id gen⁹: ſꝫ numerus mot⁹: ꝛ ita ↄtinuatio ſibi debet̄ merito mãe hoc eſt mot⁹. diſcretio vͦ merito formę. Tūc dici põt ad formā ꝙ tp̄s eſt definitus ꝑ vtrūqꝫ ꝑ numerū ꝛ ꝑ ↄtinuū. d̄r. n. numerus mot⁹. vbi pꝫ in illa definitiõe eē vtrūqꝫ: formā in recto: ꝛ mãm in obliquo: qꝛ accidētia in abſtracto definiunt̄ ꝑ mãm in obliquo: ꝛ per formā in recto: vt ſimitas eſt cauitas naſi. ℂ Ex hꝫ q̄ſi ↄcludit 4ͦ. ꝙ tp̄s eſt cõpoſitū ex q̄ntitatib⁹ diſcreta ꝛ cõtinua. ꝛ tn̄ nõ intelligas hoc ↄpõne ↄſtitutiua vt aial ↄſtituit̄ ex aīa ꝛ corꝑe: ſꝫ ↄpõnē ꝑticipatiua: qꝛ ꝑticipat vtriuſqꝫ cõditionis. infert quoqꝫ vltio ꝙ talis ↄpõ accidit ipſis magnitudinibus quotiēs diuidunt̄ ꝛ nuãnt̄. hn̄t. n. tūc vtriuſqꝫ ↄditiõis q̄cq̄: ꝛ de his in 10ͦ. euclidis. ℂ Sꝫ q̄rit̄. vtrū

Nõ de en tuate tpis

tp̄s ſit ab aīa ꝛ v̄r ꝙ nõ: qꝛ tp̄s eſt paſſio mot⁹. igit̄ non eſt ab aīa. 2ͦ. tp̄s eſt mot⁹ cęli. igit̄ nõ ab aīa. 3ͦ. oīb⁹ dormiētibus eſt tp̄s. igit̄ nõ ab aīa. ℂ Ad q̄õnē Auerro. r̄ndet vt

R ĩ ẽ sol.

vides ꝙ tp̄s eſt ab aīa. pro cui⁹ põne debes ſcire ꝙ apud ipm̄ numerus nõ ſolū ↄnotat nuãbilitatē: ſꝫ actualē nuãtionē: quo fit vt ſi nõ eēt nuãns actu: nõ eſt numerus. vn̄ dato ꝙ hic eēnt centū hoīes: quos nemo dinuãret: hī non numerus: ſꝫ ꝑtãte tn̄ eſt. Ex hoc ſeq̄t ꝙ cū tp̄s ſit numerus: vltra motū notat nuãtionē actualē: qꝛ q̄uis res q̄ eſt mot⁹ ſit tp̄s: nõ tn̄ mot⁹ dicet̄ tp̄s: niſi qꝛ actu nuãtur ꝑs poſt ꝑtē. Tūc pꝫ ꝙ ſi nulla eēt aīa nuãns mot⁹ cęli nõ eēt tp̄s: neqꝫ tp̄s aliq̄d eēt. licet ſorticolę ↄcedãt tp̄s eē: q̄n nõ eſt tp̄s. ℂ Tūc ad q̄õnē pꝫ. ꝙ tp̄s quo ad ei⁹ ſignatū non depēdet ab aīa: hn̄ tn̄ quo ad ei⁹ ↄnotatū: q̄d eſt actualis aīę nuãtio. Tūc verificat̄ q̄d dic̄ Auerroes. ꝙ tp̄s hꝫ duo formale ꝛ mãle: ꝛ ꝙ quo ad mãle nõ depēdet ab aīa: quo vͦ ad formale hn̄. intēdit. n. ꝑ formale ↄnotatū. ꝑ mãle ſignificatū. ℂ Cõis aūt põ eꝫ ꝙ numerus vt numerus nõ

Ocds põ

actualē ↄnotet nuãtiõeꝫ: ſꝫ aptitudialē ſiue potētialē. licꝫ. n. idē ſit nūerus q̄d res nuãtę: addit tn̄ aptitudinalē nuãtionē: q̄ d̄r nuãbilitas. Et tūc iux̄ hoc ex̄ aīam. 20. hoīes ſūt actu nūerus: qꝛ licꝫ actu nõ ſint nuãti: pn̄t nuãri. Qua rõne fit vt tp̄s a motu ſola additiõe nuãbilitatis d̄rat. nā tp̄s eſt mot⁹ ſupaddēs nuãbilitatē: q̄ nuãre poſſum⁹ oēs res ſucceſſiuas. Tūc pꝫ ꝙ nulla aīa exñte ꝛ actu nuãnte. adhuc tp̄s eē põt ꝛ actu eſt: cū nõ reqrat̄ actualis nuãtio. ſꝫ nuãbilitas ad rõnem tp̄is. ℂ Tūc ad q̄õnē dicerēt: ꝙ tp̄s ex̄ aīam ē oīno. qꝛ quo ad mãle ꝛ quo ad formale: vel (vt ſorticolę aiūt) quo ad ſignatū ꝛ ↄnotatū. ℂ Tūc ad rõnes pꝫ ſolo. eſt. n. tp̄s paſſio mot⁹ apud ſcđam rõne ↄnotati: ꝛ rõne p̄ͤ põnis. nõ aūt ſimpl'r. ℂ Ad aliā pꝫ ſolo ſil'r ꝑ ſolõnē q̄õnis. Ex hꝫ ſeq̄t ꝙ iux̄ põnē Auer. tp̄s ē numerus actu nuãt⁹ ab aīa ſm̄ ꝑ̇us ꝛ poſteri⁹. iux̄ põnē 2ᵃᵐ tp̄s

Quid de pone dõs

eſt mot⁹ nuãbilis ꝑ pri⁹ ꝛ poſterius. ℂ Scias tn̄ ꝙ 2ᵃ põ eſt magis ↄueniēs dictis Ariſto. ꝛ viſui hoīum. nā plēs putant tp̄s eē rem ex̄ aīam: ꝛ quo ad ſignificatū ꝛ cõnotatū: itemqꝫ ꝛ quo ad formale ꝛ materiale.

ℂ Eſt autem idem vbiqꝫ ſimul. prius autē poſteriuſue non idem: quoniaꝫ mutatio preſens quidem eſt vna. facta vero atqꝫ futura eſt alia. Tempus ꝑterea numerus eſt: nõ quo numeramus: ſed qui numeratur. Sed hoc etiā euadit aliud ſemper prius atqꝫ poſterius. nā ipſa nunc alia ſunt. eſt aūt numerus vnus idemqꝫ equoꝝ centū: ꝛ centum hominū: ſed ea quoꝝ numerus eſt equi. vꝫ. ꝛ hoīes: diuerſa ſunt.

ℂ Declarat quo nā mõ tp̄s idē ſit: quo vͦ nõ idē: ꝛ inq̄t. ē aūt idē vbiqꝫ ſil. ꝑ̇us āt poſteriuſue nõ idē. Hoc declat ꝑ argu͞m ſumptū a mutatiõe: ꝛ inq̄t: q̄m mutatio p̄ñs q̄dē eſt vna. facta vͦ atqꝫ futura nõ vna ſed alia. ℂ 2ͦ. ꝙ tp̄s ſit ſm̄ partes aliud atqꝫ aliud. ꝓbat dicēs: tp̄s ꝑterea numerus eſt: nõ quo nuãmus: ſꝫ q numerat̄. Hęc eſt vt minor. Deinde ponit maiorē: ſꝫ hoc euadit aliud ſemꝑ ꝑ̇us atqꝫ poſteri⁹. nam ipſe nūc alia ſunt atqꝫ alia. igit̄ tp̄s eſt aliud atqꝫ aliud. eſt igit̄ ſyllo. numerus q numerat̄ eſt alius vt alię atqꝫ alię ſunt res nuãtę. Tp̄s eſt numerus q numeratur. igit̄ eſt aliud atqꝫ aliud ꝓ rõne motus nuãti. declarat q̄re numerus nuãtus eſt alius: ꝛ nõ numerus quo numeramus: ꝛ inq̄t. eſt aūt numerus vn⁹ idēqꝫ equoꝝ centū: ꝛ centū hoīum ſumēdo numerū ꝓ nuõ quo: ſꝫ ea: quoꝝ numerus eſt: hoc eſt numerus nuãtus: eq. vꝫ. ꝛ hoīes diuerſa ſunt. ℂ Sꝫ circa hęc ſunt dubõnes. ꝑ̇ma: qꝛ plures ſūt

Dubia.

mot⁹ ſimul: ſed motus eſt tp̄s alteri⁹ mot⁹. igit̄ plura ſunt tēpora. Secūdo. ꝑ̇mū tp̄s eſt ↄñs ꝑ̇mū motū. igit̄ eſt accidēs diuiſibile ſm̄ diuiſionē ꝑ̇mi motus. cū igit̄ ꝑ̇mus motus diuidat̄ in ꝑtē orietalē ꝛ in ꝑtē occidētalē: ſeq̄t̄ ꝑ̇muꝫ tp̄s ↄſil'r diuidi. Ut igit̄ toti primo motui corr̄ndet ꝓpria duratio: q̄ eſt ꝑ̇mū tp̄s: ita medietati orietali corr̄ndet ꝓpria duratio diſticta a ꝓp̄a duratõe corr̄ndēte medietati occidētali ꝛ toto tp̄e p̄ͦ: ꝛ illaꝝ q̄libꝫ eſt tp̄s p̄ᵐ: qꝛ ꝑ q̄libꝫ illaꝝ poterimus oēs ꝑticulares motus mēſurare. igit̄ plura tēpora ſimul p̄ͦ. ℂ Ad hęc dici põt ꝙ plura eē tēpora

Solu.

ſimul põt itelligi de tp̄ib⁹ vulgarib⁹ ꝛ q̄ſi ſecūdis. Et poteſt itelligi de tēporib⁹ ꝑ̇mis. loquēdo de tēporib⁹ vulgarib⁹: ꝑl'a ſunt tēpora ſimul: q̄m apud vulgares motus ſunt tēpora: ꝛ ſic mot⁹ horologij ſueſſę: erit tp̄s vulgare ſueſſę. Motus horologij ſiue alteri⁹ rei neapoli eſt tp̄s vulgare neapoli: ſed hęc ſunt ſimul: qꝛ copulata ad idē nūc ꝑ̇muꝫ. igit̄ plura pn̄t eē ꝛ ſunt tēpora ſimul hoc mõ. loquēdo de tp̄e ꝑ̇mo: q̄d eſt ꝑ̇mus mot⁹. tūc dico ꝙ nõ ſunt plura tempora ſimul in actu ꝑ̇ma. quoꝝ vnuꝫ ſit total'r ſeorſum ab alio: q̄m oēs res q̄ ſunt hodie in mūdo ſunt ſimul: qꝛ oēs vno tp̄e ꝑ̇mo ſunt: cuius temporis ꝑ̇mi ꝑ̄ſens eſt ſolū vnū nunc: ꝛ hoc ſonat verbū Ariſto. ꝙ eſt ideꝫ ꝛ vbiqꝫ ſimul: hoc eſt: qꝛ eſt vnū: q̄d eſt vbiqꝫ per coexiſtiā: q̄m coexiſtit cū oībus. vt dicimus ꝙ vētus eſt in villa mea mecuꝫ hoc eſt coexiſtit mecū: dum ex iſto in villa. ſic igit̄ vnū eſt tp̄s ꝑ̇mū oīb⁹ coexñs q̄n accipit̄ in actu: cū tūc nullū aliud ab ipſo ſit. Eſt tn̄ ↄtinuo aliud atqꝫ aliud. vt. n. ipm̄ nūc cõtinuo eſt aliud atqꝫ aliud: ita tp̄s eſt aliud atqꝫ aliud. nam tp̄s nõ eſt in actu: niſi ꝑ ſuū nūc. ℂ Pro ſolõne ad rõnes debes ſcire ꝙ mot⁹ hꝫ duplicē diuiſionē alterā a mobilibus: q̄ mot⁹ d̄r magnus paruus altus lõgus: ꝛ id gen⁹: ꝛ hęc diuiſio poti⁹ eſt extenſio. Aliā a diuiſione ſpacij: q̄ę d̄r ſucceſſio. ꝑ̇mę diuiſiõis ꝑtes ſunt ſimul: vt ēt ipſi⁹ mobilis partes. 2ᵉ diuiſionis ꝑtes nõ ſunt ſimul: ſꝫ ſolū momentū. ℂ Ulteri⁹ accipio ꝙ mot⁹ nõ eſt ſubm̄ tp̄is vt eſt motus ipſe diuiſibilis diuiſione mobilis: ſed vt eſt diuiſibilis a ſpacio. nam vt ſic menſurat̄ tempore. ℂ Tunc ad ꝑ̇mā pꝫ ſolutio per queſtionis declarationem. ℂ Ad ſecundaꝫ dici põt ꝙ tēpus eſt accidens ipſius motus: nõ vt

motus diuiditur extenſiue:ſed vt diuiditur diuiſiōe accepta a ſpatio:ꝛ ita non oportet tempus ipſum extendi ꝑ totum mobile:ꝛ per ꝯſequens in parte motus coextenſa orientali plagę:non eſt aliud tēpus:q̄ꝫ occidentę:cuꝫ tēpus inſit motui:nō vt extenſiue ē:ſed vt ſucceſſiuus. ❡ Auer. vero ꝑſenti cōmēto circa principium reddit cauſaꝫ:quare iſtud tempus ꝑſens:pro tūc cum eſt pręſens:nō eſt niſi vnum vbiq;:ꝛ vult hoc eſſe ratione ipſius nūc:per qđ tempus actu eē dicitur:qđ nunc cum nō multiplicet per multiplicationeꝫ motoꝝ:aut motuuꝫ:cū ſit mēſura:ſiue numerus eoꝝ:quo.vꝫ.illa ſunt nūc pręſentialr̄:facit tēpus oīum eſſe vnum pro tūc:cum eſt ꝑſens. Sic igiť oīs cauſa cur tempus ꝑſens. Tū cum ꝑſens eſt:ſit vnum numero:eſt quoniā ipſum nūc eſt vnum nūero:quo ipm tēpus habꝫ eē ꝑſens. Cauſa vō quare ipm nunc eſt vnū:eſt: q̄ eſt mēſura:qua oēs res ſunt ſimul:menſura auteꝫ poteſt eſſe vna numero pluriuꝫ:vt declaratuꝫ eſt.iure pręſens tempus ꝑ tūc.cum eſt ꝑſens:nō eſt niſi vnū. ❡ Secūdo etiaꝫ Auerro.declarať differētiam inter nūerū ſimpliciter:ꝛ nūerum applicatum.ꝛ vult q̄ licꝫ prius ꝛ poſterius ſubiecto ſint ideꝫ:q̄ accidūt eidem mobili numero: qđ eſt nūc.ꝛ ab ęterno:vt muſicū ꝛ ędificans:q̄ accidūt coriſco:tamē eſſe ꝛ definitiōe ꝯtinue tempus eſt aliud:atq; aliud:quatenus motus eſt alius atq; alius:at nūerus ſimplr̄ vt nūerus digitoꝝ meoruꝫ:vt abſtrahit a digitis meis:eſt idem nūero:nūero equoꝝ ꝑteritoruꝫ:ꝛ futurorum ꝛ ꝑſentiū:nec ſubiecto.nec definitiōe differēs. ❡ Tertio.circa finem recolligit q̄ Ariſtoteles dixit.ꝛ ſunt duo: primū q̄ nūerus ſimplr̄ nō multiplicatur ad multiplicationē ſubiectoꝝ:hoc eſt nūeratoꝝ:nō.n.ſumūt ſubiectuꝫ pro ſubiecto inherentię:ſed ꝑ mēſurabili. Nō vna menſura nūero pōt eſſe infinitoꝝ ꝑſentiuꝫ ꝑteritoꝝ ꝛ futuroꝝ: ſcđm q̄ numerata penitus multiplicātur. ❡ Ex q̄ ꝯcludit tertium:q̄ tēpus multiplicet ꝛ ſit vnuꝫ:quatenus quidem eſt res numerabilis:multiplicať ſm prius ꝛ poſterius:q̄tenus vō eſt nūerus eoꝝ quę ſūt hic:remanet vnū numero:ſeqtur quarto q̄ tempus prius ꝛ tēpus poſterius nō multiplicanť:naꝫ tēpus ꝑteritum eſt vnū numero oībus ꝑteritis:vt illoꝝ ꝑterita mēſura:ꝛ futurū ſimilr̄.velut ēt de ipſo nūc dictum eſt.q̄ nō multiplicať ꝑ tūc cuꝫ eſt. Dulus cām reddit.q̄ prius ꝛ poſterius ſunt ſubiectiue in motu:qui ꝯtinet oīa ſalteꝫ coexiſtētie:ideo verificať oīa eē in tēpore.q̄ ſunt in ſpera mūdi:ſiue in motu ſphere:ꝛ ſic poteſt poſitio antiquoꝝ colorari.

❡ Praeterea vt motus idem atq; vnus iterū ac iterum eſſe poteſt:ſic ꝛ tēpus eſſe idē vnūq; contingit: veluti hyems aut ver: aut autumnus.

❡ Sunt qui hoc in platoneꝫ retuliſſe Ariſtotelem autumāt:plato enī tēpus idem nūero redire ſentit:cum ſphera mūdi annū cōplebit magnū.vꝫ. reuolutione.36.millibus annoruꝫ elapſa:tūc eniꝫ ꝛ tēpus:ꝛ motus:ꝛ res eadē nūero redire ſentit:ꝯtra Ariſto.ait.tempus nō redire idē numero:ſed ſpē velut redit eadeꝫ ęſtas:non qdeꝫ numero:ſed ſpē idē autūnus:aut ver:aut hyems. Uerū an in platonē.ꝛ ſi in Platonem retulit:quid dicenduꝫ:alibi in noſtris aſtronomicis diximus.

❡ At vero non ſolū tempore motum:ſed etiā tempus motu metimur:propterea q̄ mutuo determinanť:nam tēpus qdem motum determinat:cū ſit ipſius nūerus. Motus autem tempus:quoniaꝫ multū vel paucuꝫ dicimus tempus motu metientes:ꝑinde vt numeꝝ re numerabili nūeramus:ceu vno equo:nūeruꝫ ipſum equoꝝ. Etenī nūero qdem multitudinem equoꝝ cognoſcimus. Uno aūt equo numeꝝ ipſuꝫ equoꝝ rurſus cognoſcimus:ſimili ratiōe ꝛ in tempore ꝛ motu. Uno enī tempore motū:motu aūt tempus metimur.

❡ Quinto quo ſe habeāt modo quo ad cōmēſurationem: ait q̄ mutuo ſeſe mēſurant. Tēpus qdem motum:q̄ eſt illius nūerus.motus aūt tēpus:q̄ multū vel paucū dicimus tēpus motu metientes:vt villici ꝛ naucleri faciūt:q̄ ſuis operationib⁹ tēpus coniecturāt.huius rei exēplaꝫ ē q̄ nōnūq̄ numeꝝ re numerabili metimur:ceu per vnuꝫ equuꝫ per replicationē metimur numeruꝫ equoꝝ denariū:numerus aūt ille eſt quo multitudinē equoꝝ cognoſcimus. Uno aūt equo per replicationeꝫ numeꝝ vniuerſum colligimus. ❡ Auerro.vō dicit q̄ per tēpus cognoſcere motuꝫ eſt ꝑ ſe:ecōtra vero ē per accñs:ꝛ in fine cōmēti habeť quaſi cā:nam vt nūerus per ſe numerat numerata:per accñs aūt ab illis nūeratur. Tuꝫ ſi ꝯtingit illa eē notiora. Tuꝫ ſi in numeratiōe error euenit:atq; ꝑ repetitiōe reꝝ numerataꝝ corrigimus:ſic tempus nōnūq̄ per motuꝫ metimur:q̄ poteſt motus eē notior:tempus vero per ſe motū cum vt in plurib⁹:ſit notius.

❡ Et id nō ſine ratione euenit:ſeqtur eniꝫ magnitudinē motus:ꝛ motū tempus:quatenus ꝛ quanta:ꝛ continua ꝛ diuidua ſunt:q̄ nāq; magnitudo ipſa talis eſt:motus q̄ꝫ afficitur:ꝛ ob motuꝫ tempus tale eſt:atq; metimur et magnitudinē motu:motū quoq; ipſa magnitudine. Multaꝫ.n.viam eē dicimus:q̄ profectio multa eſt. Multā ꝛ profectionem:q̄ eſt ꝛ via multa:igitur tempus:ſi motus:ꝛ motum ſi tempus.

❡ Perſuadet rem illaꝫ hac ratione:q̄ motus ſe habꝫ ad magnitudinē vt tēpus ad motuꝫ:naꝫ motus q̄titateꝫ cōtinuationē:ꝛ diuiſionē e magnitudine nāciſcit. Tempus quoq; hęc eadeꝫ a motu ipſo. Sꝫ magnitudo motu ꝛ motus magnitudie mēſuranť:q̄ dicimus viam multam:q̄ ꝑfectio multa exiſtit. Cōtra autē ꝑfectioneꝫ ꝑfitemur multam:q̄ via eſt talis:igiť tēpus motu. Motus quoq; tēpore mēſurabūtur. ❡ Auerroes in ꝑſenti cōmento explanat.quot motus e magnitudine nāciſcit:quotq; ꝛ tēpus e motu:ꝛ ſunt tria genus.vꝫ.ꝛ duas differentias:nāciſcitur enī motus a magnitudine q̄titatem:q̄ eſt gen⁹. Motus enim reponiť in genere q̄titatis ob magnitudinem ipſam. Diſcretionem quoq; ꝛ ꝯtinuationē. Cōtinuationem qdem quo ꝑtes habet ad cōem fineꝫ adiunctas: diſcretionem vero quo replicatiōe reciprocationeq; nūerari poteſt per ipſam magnitudinē. Hęc tria nō aliter tēpus ſuppeditat a motu. ❡ Scđo vltra textum Auerrohonem aliaꝫ cauſam reddit cur motus nōnūq̄ tempus metitur:ꝛ ait eſſe illud ꝑ tanto:q̄ ſubiectū mēſura ē accidentis interdum:maxime cum ſubiectum notius extiterit accidēte. Motus autē ipſius tꝑis.ꝛ vt ſubm.ꝛ vt māſ exiſtit:iure pōt motus tꝑe ipm interdū mēſurare. Modū vō mēſurandi talem tradit.q̄ q̄ tꝑs eſt motui coextenſuꝫ:motus quoq; coextenſus erit ꝛ tēpori:cuꝫ igiť extenſio temporis ex parte motus ꝑficiſceť:illa ſane erit tēporis mēſuradio:ꝑficiſceť autē quotiens motus exten-

Tex. ad. com. uo.
Prand.
Scdm
Tertium.
Tex. ad. c. ci. ui.
Que Auer. com. ui.

ſio nobis notioꝛ erit. Cōtra aūt quotiens extenſio motꝰ a tēpoꝛe expoꝛit̄:atq3 cognoſcit̄. Uerum inter hęc dr̄iam eē aſſerit:nam tempus per ſe frequētius atq3 peculiariꝰ motum metit̄. Motus per accñs:raro:⁊ quaſi violenter tēpus ipſum. Naz tp̄s numerus eſt:motꝰ numerabile:deinuz in fine cōmēti ɔcludit ex ħs cām potioꝛez dr̄iç tempoꝛis a motu:⁊ vult ꝙ ſub̄a:ſiue definitio tēpoꝛis conſiſtit in mēſuratione motus:eo q2 definit̄ per numerū motus:at definitio ⁊ ſub̄a motus nō datur per nūerationem magnitudinis.

Cum aūt tempus menſura ſit motus: atq3 ipſius moueri. Mēſurat autem hac rōne motum:q2 illius partem aliquam metitur:q̄ vniuerſum reddit:ceu lōgitudinem brachiuz:q2 magnitudinis qd̄ metit̄:quod qdem vniuerſuz reddit. Erit itaq3 ipm motuz eſſe in tempoꝛe. Et ipſuz ⁊ ipſius eſſe tempoꝛe mēſurari. Naz ſimul ⁊ motum ⁊ eē motus metitur: eſtq3 hoc in tempoꝛe eſſe ipſum:eius eſſe tēpoꝛe menſurari.

Sexto quid per motū eē in tēpoꝛe intelligi debeat:explanat:⁊ q̄ſi arguit ſic. tēpus eſt mēſura motus:igit̄ motuz eſſe in tpe eſt ⁊ motū ⁊ eē motus mēſurari tpe. Huiꝰ primo ponit añs addens declarationē terminoꝝ:q̄ non eſt ad ꝓpoſitū rōnis. Scdo infert ɔñs.ingt. Cū autē tp̄s mēſura ſit motus:hoc eſt añs:interponit quonam modo menſura:⁊ ingt. mēſurat aūt hac ratione motuz:q2 illius partem aliquā metitur:ſiue q2 aliquē partialē eius motum metit̄:vt in gręco habet̄:qđ idem eſt:q̄ pars vniuerſum reddit motū:ceu lōgitudinem brachiuz:q2 vniuerſç lōgitudinis ſiue magnitudinis qd metit̄:qđ quidez vniuerſum reddit:ſic tp̄s mēſurat vniuerſuz motum. q2 paſſum mēſurat:qui replicatus vniuerſuz reddit motū. Hoc eſt añs ⁊ illiꝰ expoſitio:dat ɔſequēs:⁊ ingt. erit itaq3 motuz ipm eſſe in tēpoꝛe:⁊ ipm ⁊ ipſius eē tēpoꝛe mēſurari: naz ſil ⁊ motum ⁊ eē motus metit̄:replicat ɔcluſionem: igit̄ hoc eſt ipſum in tēpoꝛe eē eius eē tēpoꝛe menſurari.

Aue Auerr. com. 14. Auerro. quaſi ex dictis colligit motū diurnum cūcta mēſurare. Naz de rōne mēſurę eſt eſſe minimuz ⁊ notiꝰ: diurnus autez motus minimus eſt ⁊ notioꝛ:iđ vr̄ q̄ſi oībus mēſura. Ulterius vult ꝙ Ariſt. per motū ipz intelligat q̄titatem:at per eſſe intelligit eētiaz:ſiue qditatem rōnem rei affert. Tēpus eni ꝙ mēſuret ipſiꝰ motus q̄titatez:nemo dubitat. ſed ꝙ mēſuret ipſius eē:hac rōne perſuadet:q2 eē motus in ſucceſſiōe conſiſtit:⁊ ita ipſa ſucceſſio motus eſt:⁊ motus nō niſi ſucceſſio. igit̄ tempꝰ menſurat ⁊ q̄titatē:⁊ eē ipſius motus. Hęc ex Auerroe. Ex hs pꝫ ꝙ motuz eſſe in tpe nihil aliud eſt:q̄ʒ illius ⁊ quātitatez ⁊ eē mēſurari tēpoꝛe:qua rōne motus eē nō pōt in ipſo nūc:q2 ñ eius eſſe:⁊ q̄titas nō poteſt ipſo nunc mēſurari. Et ſi dicat̄. hęc ꝓpoſitio eſt vera nūc motꝰ eſt. Et oīs ꝓpoſitio dr̄ vera vel falſa ab eo qđ res eſt vel non eſt:igit̄ motus erit in nunc. Dici pōt ꝙ motus ē nūc: vt ipm nūc eſt determinās vnionē ꝑdicati ad ſubm:ſʒ vt eſt mēſura:nō eſt vera. Tu vo conſidera hęc.

Perſpicuum ēt caetera in tempoꝛe eē:idē eſſe qd eoꝛum eſſe menſurari a tēpoꝛe. In tēpoꝛe eni eē dupliciter eſt:vnuʒ tunc eſſe:cum tempus eſt:alterū eo modo quo dicimus aliqua in nūero eē. Hoc vero aut vt pars numeri:⁊ vt affectio:⁊ vt qd nūeri eſt:aut vt id cuius eſt nūerus:atq3 cū tēpus ſit nūerus: nunc qdem ipſuz. ⁊ prius: ⁊ caetera id genus:ſic in tēpoꝛe ſunt:perinde vt vnitas atq3 par ⁊ impar ſunt in nūero. Naz haec numeri aliqd:illa tempoꝛis aliquid ſunt. Res vero in tēpoꝛe ſunt vt in numero.

Quonaz mō motus ſit in tēpoꝛe. declarauit:⁊ dixit ipz eſſe in tempoꝛe:q2 ⁊ ipſe ⁊ eē eius eſt in tēpoꝛe:nūc quonam mō res mobiles ſint in tempoꝛe explanat:⁊ vult ꝙ res mobiles nō ſint in tēpoꝛe:q2 ipſe ſunt in tpe:ſed q2 eē eaꝝ mēſurat̄ a tēpoꝛe. Debes ſcire ꝙ res q̄ mouētur poſſunt dupl'r cōſiderari:quo ad eaꝝ ſubſtātias: ſiue eſſentias:⁊ hoc mō abſtrahūt a tempoꝛe ⁊ motu. Alio mō quo ad eoꝝ eē:cū eſſe ſit operari. vʒ. agere ⁊ pati:res mobiles mēſurabūtur tēpoꝛe nō tpe quo ſubſtātię ſunt:ſed quo eē eaꝝ in motu et actiōe ɔſiſtit:at motꝰ cum nihil ſit niſi actio vel paſſio:⁊ ipſe ⁊ eē eiꝰ a tēpoꝛe mēſurabit̄. ingt. ꝑſpicuū ēt cętera in tēpoꝛe eē idem eē qđ eoꝝ eē menſurari a tēpoꝛe:nō dico ipſas tpe menſurari:ſed eoꝝ eſſe. Nouus expoſitoꝛ facit dr̄iam inter menſurari a tēpoꝛe:⁊ ɔtineri a tēpoꝛe:⁊ ideo vult ꝙ duo declaret Ariſtot. p̄mo res mobiles eē in tēpoꝛe:ſcđo eas ɔtineri a tempoꝛe. Sed hoc nō placet. Tuʒ primo q2 i gręco lr̄a reddit cām eius qđ dixerat:quod illa ꝑticulo enim:⁊ in gręco gar. demōſtrat. Tuʒ ſcđo:q2 nō aliter tempus cōtinet res:niſi numerādo ⁊ mēſurando illas:cum nō contineat eas vti locus locata:⁊ ita eſt idē primū ⁊ ſcđm. Pro declaratione igit̄ eius:qđ dixerat:p̄mittit diſtinctionem:ꝙ eē in tēpoꝛe bipharia3 eſt:vno mō:tunc eē cū tēpus eſt:quo vʒ. ipſe intelligentię ſunt in tpe:q2 coexiſtūt tēpoꝛi. Alio mō quo dicimus aliqua in numero eē:⁊ quoniā aliq̄ ſūt in nūero vt aliqd numeri veluti pars:vt binariꝰ ſenarij pars eſt:⁊ in ſenario eſt:aut vt affectio:ceu par ⁊ impar: aut vt qd nūeri. vʒ. principiū numeri:vt vnitas. Alia ſūt in nūero non vt qd nūeri:ſed vt id cuiꝰ eſt nūerus hoc ē vt res numeratę ſunt in nūero. Eſt igit̄ hęc ꝓpoſitio vti maioꝛ eē in nūero ɔtingit vt qd:⁊ numeratuz. Cui addit minoꝛē:⁊ ingt. atq3 cū tēpus ſit nūerus:dat cōcluſionez .ꝯ. nūc qdem ipſum ⁊ prius ⁊ cętera id genus:ſit in tēpoꝛe ſunt:ꝑinde vt vnitas atq3 par ⁊ impar ſunt in numero hoc eſt vt qd:nā hęc numeri aliqd ſunt:illa tēpoꝛis aliqd erūt. Nūc. n. ipm vt principiū:prius ⁊ poſteriꝰ vt ꝑtes:et cętera vt affectiones. Res vo in tēpoꝛe ſunt vt in nūero. ſic igit̄ eē in numero biphariaz eſt:aut vt nūeratū in numero:aut vt qd:⁊ vt qd adhuc triphariam:aut vt paſſio vt par ⁊ impar:aut vt p̄cipiū veluti vnitas:aut vt ꝑtes ceu binarius ⁊ q̄drinarius ꝑtes ſunt octonarij. Simil'r in tempoꝛe q̄dam ſunt vt qd tempoꝛis ceu nūc principiū prius ⁊ poſterius vt ꝑtes atq3 affectiōes vt paſſiones: q̄dam ſunt in tēpoꝛe vt in nūero atq3 menſura.

Oꝛ ſi ita ſit:res a tempoꝛe vt a numero cōtinent̄:quēadmodū ⁊ a loco ea q̄ ſunt in loco.

Ex hs ɔcludit ꝓpoſitum:⁊ ingt. ꝙ ſi ita ſit res a tēpoꝛe vt a numero ɔtinent̄:quemadmodum ⁊ a loco ea q̄ ſūt in loco:⁊ ſyllus eſſe poteſt. quę ſunt in numero ſūt in illo vt in loco:quę ſunt in tēpoꝛe ſunt in tēpoꝛe vt in nūero: igit̄ quę ſunt in tempoꝛe ſunt in tēpoꝛe vt in loco:⁊ nō intelligas ꝙ res ſint in tempoꝛe omnibus modis vt in loco:ſed ſolum menſuratiue ⁊ contentiue.

Patet aūt ⁊ in tempoꝛe eſſe non hoc eē:tūc eſſe cum tempus eſt. Quemadmoduʒ nec in motu aut in loco eē:hoc eſt. tūc eē cū motus:

Nota ... potius ... tpe.

Contra ...

aut cũ locus eſt. Si.n. in aliquo eẽ ſic erit: oẽs res in quolibet erũt: ⁊ coelũ in milio erit: naʒ cum miliũ eſt: ⁊ coelũ etiaʒ eſt. Inſup hoc q̄dem accidit: illud aũt ſequi neceſſe eſt: vt tp̄s ſit cum aliquid eſt in tempore: ⁊ motus ſit cũ aliquid eſt in motu.

¶ Dictum eſt q̄ eẽ in tempore eſt biphariam: vno mõ q2 tunc eſt: cum tempus eſt: alio modo vt in numero ⁊ menſura ſiue continente. Cõparat igitur nũc primaʒ ſignificatũ ad ſcõm: ⁊ vult q̄ hic ſignificatus maxime ꝓprius ⁊ primarius ſit: quo res eſſe in tẽpore dicitˀ: ⁊ ingt. Patz autẽ in tempore eſſe non hoc eẽ: tũc eſſe cum tempus eſt: quemadmodũ nec in motu: aut in loco eſſe. hoc eſt tunc eſſe cũ motus: aut cũ locus eſt: hoc probat p̄mo ob inconſuetudine loquẽdi: ⁊ ingt. Si eni in aliquo eẽ ſic erit: oẽs res in quolibet erunt: ⁊ cęlũ in milio erit: nam cũ milium eſt: ⁊ cęlum etiaʒ eſt. Scdo idem ꝓbat differentia habitudinuʒ: ⁊ ingt. In ſup hoc q̄dem accidit hoc eſt tẽpus accidentaliter ſeq̄tur ad id qd̄ exiſtit tũc cuʒ tempus eſt: q2 ſiue illud exiſtat: ſiue nõ: tẽpus nõ minus erit. Illud aũt ſequi neceſſe eſt: hoc eſt vt tp̄s ſit cum aliq̄d eſt in tẽpore ⁊ motus ſit cũ aliq̄d eſt in motu: ⁊ ita tp̄us ſeq̄tur coexiſtẽs ſibi per accñs: q2 cũ illo ⁊ ſine illo eẽ põt: neceſſario autez ſeq̄tur id qd̄ eſt in tempore. q2 niſi in tẽpore ſit aliquid: nõ erit tempus. ¶ Auer. autẽ ſuper hoc vltimo v̄bo ait. q̄ Ariſto. intendit declarare per hoc d̄fiam inter conſecutionẽ eſſentialem: ⁊ accñtalem: nam hęc cõditionalis: ſiue ꝯſecutio eſt per accñs. ſi fuerit miliũ cęlũ erit: et ſimilr̄ ſi erit tp̄s erit hõ. cõtra etiã ſi fuerit hõ: erit tẽpus: ꝯſecutio vero ſiue ꝯditionalis neceſſaria eſt vt ſemꝑ ſeq̄tur ex eẽ alicuius in tẽpore eſſe tẽpus ꝓprium illius rei: nõ eſſe tẽporis ſimplr̄: ⁊ neceſſaria eſt etiã illa. ſi aliq̄d eſt in motu: motus proprius eſt illius. ¶ Ex hıs v̄bis innuit Auerro. eſſe duplicem conditionem neceſſariã: ⁊ contingentem. Cuius contrarium ſorticolę arbitrantˀ.

Aue aũ. com. 115.

ꝯditio

¶ Cum autẽ in tempore eſſe ſit in ipſo eſſe: vt in nũero: maius q̄d tẽpus ſumetˀ omni eo qd̄ in tempore eſt. Quocirca vniuerſa quae in tẽpore ſunt. cõtineantˀ a tempore neceſſe ẽ: quẽadmodum ⁊ caetera oia quae in aliquo ſunt: vt in loco contineantur a loco.

¶ Declarauit q̄d eſt intelligenduʒ pro eſſe in tẽpore: nũc quę accidant hıs quę in tẽpore ſunt. declarat. p̄mum itaq̄ accidẽs eſt excedi a tempore: atq̄ ab illo ꝯtineri: ⁊ ſyllus eſt. omni eo quod eſt i numero aliq̄s numerus maior accipi poteſt: quę ſunt in tẽpore: ſunt in tempore vt in nũero. igitˀ omnibus hıs quę ſunt in tẽpore: aliq̄d tempus maius accipi põt. De ratione tangit minorẽ: ⁊ ingt. cuʒ autez in tẽpore eſſe ſit in ipſo eſſe vt in nũero. hęc eſt mior. dat concluſionẽ. s. maius q̄d tempus ſumetˀ omni eo qd̄ in tempore eſt. Et tũc cõcludit. quocirca vniuerſa: quę in tẽpore ſunt: ꝯtineantˀ a tẽpore neceſſe eſt. Quẽadmoduʒ ⁊ cętera oia quę in aliquo ſunt: vt in loco cõtineãtur a loco. Ecce quomõ non eſt aliud cõtineri a tempore q̄ꝫ excedi ⁊ mẽſurari a tẽpore: q̄cquid velit nouus expoſitor. Excedi vero e tẽpore eſt: quãdo data quauis re temporaria: ẽ dare tẽpus maius illa. Et ita ſtat rem mẽſurari a tempore ſibi ꝓprio ⁊ ęquali: excedi vero ab aliquo tempore.

¶ Et pati etiaʒ q̄cquaʒ a tempore neceſſe eſt. quẽadmodum ⁊ dicere ſolemus conſumere tẽpus: ⁊ inueteraſcere omne a tẽpore: ⁊ obliuione deleri ob tẽpus. Sed nõ didiciſſe: neq̄ʒ adoleuiſſe: neq̄ʒ pulchrũ effectum eſſe. Si q̄dem corruptionis potius per ſe cã eſt tempus. Naʒ numerus eſt motus: qui quidẽ deturbat: quod extabat.

¶ Scõm accidens quod hıs accidit: quę in tempore ſunt: eſt pati q̄cquaʒ a tempore: quod ſuadet pro ea quę prouerbialiter dici ſolent: nam dici ſolet primo tempus omnia ꝯſumere: iuxta illud. Uorat omnia tẽpus: ⁊ iueteraſcere omne a tempore: iuxta aliud. Taciti ſq̄ʒ ſeneſcimus ãnis: ⁊ obliuiõe deleri ob tẽpus. iuxta illd̄. Labitur ſuper oia tempus. Nõ aũt dici ſolet didiciſſe: vt dicimus obliuiſci: neq̄ʒ adoleuiſſe: vt dicimus cõſeneſcere: neq̄ʒ pulchrũ effici: vt dicimus ꝯſumere. Si q̄dem corruptionis potius per ſe cã eſt tempus q̄ꝫ gñationis: naʒ nũerus eſt motus: qui q̄dem deturbat diſcutit ⁊ a principio diſtare facit id quod prius extabat.

¶ Quare perſpicuum ſempiterna quatenus ſempiterna in tempore non eſſe: non enim a tempore cõtinentur: nec ipſoꝝ eſſe menſurantur a tẽpore. Signũ huius eſt nihil a tp̄e pati: non ob aliud niſi q2 in tp̄e nõ ſunt.

¶ Duo erant accidentia eis: quę in tempore erant: p̄mum menſurari ⁊ contineri: hoc eſt excedi a tempore. Scõm pati quicq̄uaʒ a tempore: per hęc ſempiterna excluduntur a tempore: naʒ nec a tempore exceduntur: cũ illis nihil ſit prius: nihilq̄ʒ poſterius: neq̄ʒ quicquaʒ a tempore patiũtur cuʒ ſint ⁊ imortalia ab omni tabe atq̄ʒ corruptione ſeiuncta. ¶ Auerro. ex textu. probat q̄ q2 tempus attribuitur motui: motus autez abycit a ſubſtãtia: quę ablatio: aut eſt corruptio: aut pręparat ad corruptionẽ: ideo motus per ſe corruptionem inducit: ſed quoniam corruptio vnius eſt generatio alterius: ideo per accidens generationis eſt cauſa ſic igitur motus cauſa eſt per ſe corruptionis: per accidẽs generatiõis. Tempus vero eſt cauſa per accidens vtriuſq̄ʒ. ſed non eodem modo: nam eſt cauſa per accidens generationis. ꝓpter aliquid cui attribuitur qd̄ eſt cauſa per accidens vt propter motum: qui per accidẽs eſt generationis cauſa: corruptiõis vero cauſa eſt per accidẽs non pure: cuʒ ſit cauſa per accidens ob motum. qui eſt per ſe cauſa corruptiõis. Et ita concludit q̄ tempus eſt cauſa generationis per accidẽs pure: quia nec ipſuʒ eſt illius cauſa per ſe: nec eſt in aliquo qd̄ ſit illius cauſa per ſe. Corruptionis vero per accidens neceſſario: ⁊ quaſi ſecũdario quoniam licʒ ipſum in ſe non ſit cauſa per ſe corruptionis: eſt tamen in aliquo vt in motu: qui eſt per ſe cauſa corruptionis. Quo vero mõ ſine ſint in tempore ſempiterna: declarat Auerro. intelligens pro ſempiterna corpora cęleſtia: ⁊ vult illa eſſe in ipſo tempore coexiſtitiue coexiſtentia quantitatiua: naʒ ſunt quanta vt tempus. et habent eorum quãtitatem toti tẽpori coextenſam. propterea hic iuniores colligunt aliq̄d eſſe in tempore vt in numero veluti mortalia in tempore ſunt: aliqua coexiſtitiua quãtitate vt cęleſtia corpora: aliqua coexiſtitiua entitate vt ſubſtãtię ſeparatę. ¶ Sʒ dubitatur contra dictum Auerro. primuʒ: quia ipſe videtur Ariſtoteli aduerſari: nam phyloſophus ait. tempus. eẽ per ſe cauſam corruptionis magis. Auerroes ait. tempus eſſe. ⁊ generationis ⁊ corruptionis cauſam per accidẽs: ⁊ ita videtur contrariuʒ Ariſtoteli. ¶ Iuniores reſpondent q̄ Auerroes per ipſuʒ per ſe intelligit cauſaʒ neceſſariam: per ipſum per accidens cauſam contingẽtez mõ

Aue Auer. com. 117.

Scõm.

Dubitatio.

R̃ſio iunioꝝ

tempus ꝛ motus ſunt cauſę per ſe.i.neceſſario ineuitabiles corruptionis:quoniã omne corruptibile quod eſt genitũ neceſſario corrumpetur:nõ autem generationis:niſi per accidẽs:non eniꝫ omne generabile neceſſario generabitur:qꝛ poteſt impediri.❡ Tunc ad pũctuꝫ argumẽti dicũt ꝙ motus eſt cauſa corruptionis per ſe pͥmo:ꝛ generationis per accidens:tempus cauſa corruptionis per ſe nõ primo:ꝛ generationis pure per accidẽs.❡ Confu-

Replica.

tant hanc reſpõſiõeꝫ nõnulli cauillatores.pͥmo.qꝛ aut loquit̃ de corruptibili potẽtia remota:aut potentia ꝓpinqua:non potentia remota:qꝛ vt dicunt nullũ tale neceſſario corrumpetur:cum nõ neceſſario generetur:ſi potentia ꝓpinqua:tunc etiam ꝛ generabile omne potẽtia propinqua neceſſario generabit̃.Secũdo.qꝛ non omne corruptibile actu exiſtens neceſſario corrumpetur vt de lumine ſolis:qḋ eſt corruptibile veluti lumen lunę:cum ſit

Defenſio.

vnius ſpẽi cum illo ſolis.❡ Poſſet defendi ab his cauillis:naꝫ iſti volunt per corruptibile potentia propinq̃ aliud ꝙ̃ per generabile potentia propinqua. Illud eniꝫ dicitur generabile potẽtia propinqua:qḋ nõ eſt:ꝛ exiſtit proximę generationis:corruptibile etiã potentia propinqua hoc modo:neceſſario corrumpetur:eſt eni corruptibile tripharíam potentia proxima:qꝛ non eget pluribus motoribus vt fiat in actuꝫ:ꝛ tale neceſſario corrumpet̃:qua etiam ratione generabile ſic neceſſario generabitur. Alio mõ potentia remotiſſima quo res generanda dicit̃ corruptibilis:quę vt corrũpat̃ prius debet generari.Alio modo potentia media:qꝛ indiget pluribus motorib⁹ vt fiat in actu corruptionis:vt corruptibile quod eſt:ſed diſtat multum ab actu corruptionis: ꝛ etiam tale neceſſario corrumpetur:generabile vero ſic acceptum non neceſſario generabit̃:intelligunt igitur ſic.ꝙ omne corruptibile qḋ eſt ens ꝛ potentia plurium motorum corruptibile neceſſario corrumpet̃:hoc eſt ꝙ corruptibile potentia proxima ꝛ media neceſſario corrumpet̃:at generabile non niſi potẽtia proxima:ꝛ ita motus eſt cauſa corruptionis potius:ꝛ hoc ſufficit illis pro verificatione verbi Auerro.❡ Ad ſcḋm Auer.ꝛ ipſi loquũtur in ſubſtãtys. ❡ Sed licꝫ:hi poſſunt defendi ab his:dictũ Auerro.nõ conſonat Ariſtotelis verbis infra:nec ſibimet. pͥmo non Ariſtoteli:quoniaꝫ nec infra:nec hic ait.tempus eẽ cauſam corruptionis nec motuꝫ:ſed dici ſolere cauſam corruptionis:ɔtra ſe vero ꝛ rationem:quoniaꝫ aut per motuꝫ intelligit lationem:ſiue localem:aut alterationeꝫ:ſiue auctionem non alterationem:ſiue auctioneꝫ: quoniam ipſꝫ tempus ꝗs nõ attribuitur:ſubiectum eniꝫ temporis eſt latio ꝛ prima.Si vero per motũ mero intelligit lationẽ:tunc iſte non eſt cauſa corruptionis ꝑ ſe:vt dicit ipſemet quinto huius cõmẽto.128.ꝛ.13.Simil̃r octauo hui⁹ com.pͥmo.vbi ꝛ Ariſtoteles ait.ꝙ eſt velut vita omnib⁹ naturalibus rebus.Amplius quantitas non eſt de principys actiuis:vt ipſe ait in hoc quarto:mõ latio eſt ipſa vbi fluentia:aut quantitas.Ideo pace Auerroys ꝛ aliorum dixerim cuꝫ Ariſto.infra:ꝛ Themiſtio noſtro hic ſentio:ꝙ tempus non dicitur cã generationis:ꝓpterea qꝛ poteſt aſſignari cauſa generationis:ꝛ eſt manifeſta.Cauſa vero corruptionis dicit̃ attributiue:qꝛ quatenus corruptiõis cauſa latet nõnũꝗ̃ dabimus illaꝫ tẽpori:vnde tp̃s ꝛ motus:nec generatiõis:nec corruptionis cauſę ſunt effectrices:ſed attributorię atqꝫ ſuppletorię:nam cuꝫ corruptiones fiant a cauſis occultis damus illas tẽpori:vt ſuppletorię cauſę.❡ Secũdo mouet Themiſtius q̃ſtionem ɔ

Dubiũ The.

Ariſto.ait eniꝫ Ariſto.omne quod eſt in tẽpore excedi a tẽpore.modo hoc nõ videt̃ veruꝫ:nam tũc motus ſempiternus ꝛ cęleſtis nõ eſſet in tẽpore.❡ Reſpõdet.ꝙ mo-

Sol.

tus cęli eſt ſempiternus ſm̃ ſpẽm:non autẽ ſm̃ nũeruꝫ:quoniã ɔtinuo eſt alius atqꝫ alius:mõ q̃tenus ſempiternus tp̃e nõ mẽſurat̃:quatenus numero eſt aliḋ atqꝫ aliḋ tempore continetur.

❡ Cum autem tempus ipſius motus menſura ſit:eſt ꝛ q̃etis menſura per accidens. Omis eniꝫ quies in tempore eſt:non eniꝫ vt oẽ qḋ eſt in motu:ſic ꝛ omne qḋ eſt in tẽpore moueri neceſſe eſt:nõ eniꝫ tẽpus eſt motus:ſꝫ numerus motus. In nũero autẽ motus ꝛ id eẽ poteſt quod quieſcit.

❡ Qꝛ quies ſit in tẽpore per accñs:perſuadet.ꝛ quaſi arguit ſic:q̃es eſt in tempore:ꝛ non per ſe:igit̃ per accñs:ꝙ non per ſe.declarat.qꝛ mot⁹ eſt in tp̃e per ſe.igit̃ q̃es ẽ in tẽpore per accñs:non eni pñt duo oppoſita eadẽ mẽſura eodẽ mõ mẽſurari.Primo ponit ꝓbationẽ ſecũdę partis antecedẽtis:ꝛ inq̃t.cũ aũt tẽpus ipſius motus mẽſura ſit:hęc eſt ꝓbatio ſecũdę partis añtis:deinde ponit cõcluſionẽ:ꝛ inq̃t.eſt ꝛ q̃etis mẽſura per accñs:deinceps ponit primã partẽ añcedẽtis dicens.Omis eniꝫ q̃es in tẽpore eſt.Cõtra.ſi q̃es eſt in tẽpore:igit̃ q̃eſcens mouet̃.Reſpõdet.nõ eniꝫ vt oẽ qḋ eſt in motu:ſic ꝛ oẽ qḋ eſt in tẽpore moueri neceſſe eſt.Nõ eniꝫ tẽpus ẽ mot⁹:ſꝫ nũerus motus.In nũero aũt mot⁹ ꝛ id eẽ põt:qḋ q̃eſcit.

❡ Non.n.oẽ qḋ imobile eſt:q̃eſcit:ſed qḋ caret motu:aptuꝫ tamẽ moueri:vt antea dictuꝫ eſt:eẽ vero in numero:eſt id eẽ nũeruꝫ ipſius rei quẽdã:ꝛ mẽſurari ipſius eẽ:eo numero in quo eſt:q̃re ſi eſt in tẽpore q̃cquã a tẽpore id mẽſurabitur.Sꝫ tẽpus ꝛ id qḋ mouet̃:ꝛ id qḋ q̃eſcit metit̃.illud vt mouet̃:hoc vt q̃eſcit:nam alterius ipſorum motum:alterius quieteꝫ:quanta quaedam ſit metitur.

❡ Secũdo cauillabit q̃ſpiaꝫ ɔ dicta ſic.imobile nõ menſurat̃ tp̃e:q̃eſcẽs ẽ imobile:igit̃ q̃eſcens nõ mẽſurat̃ tp̃e. ❡ Rñdet ꝛ negat minorẽ:ꝛ inq̃t.Non.n.oẽ qḋ imobile eſt:q̃eſcit:ſed qḋ caret motu:aptũ tñ moueri vt antea dictũ eſt:deinde arguit ꝙ q̃es ſit in tp̃e vt accepit in ratiõe dicta ſic.q̃cq̃d mẽſurat̃ a tp̃e ẽ in tp̃e.mot⁹ ꝛ q̃es menſurant̃ tp̃e:igit̃ eſt in tp̃e:ꝓbat maiorẽ ꝓañ dicta:ꝛ inq̃t.eẽ vero in nũero ẽ id eẽ nũeꝝ ipſi⁹ rei quẽdam:ꝛ mẽſurari ipſi⁹ rei eẽ eo nũero:in quo ẽ.Huic addo minorẽ:ſed eſſe in tp̃e ẽ eẽ vt in nũero:dat ɔcluſiõnẽ per quã vult hr̃e maioreꝫ:ꝛ inq̃t.q̃re ſi eſt in tp̃e q̃cquã a tp̃e id mẽſurabit̃. Ex ꝗs vult hr̃e hanc maiorẽ.oẽ qḋ mẽſurat̃ tp̃e eſt in tẽpore.Accepit minorẽ.ꝛ inq̃t.ſed tp̃s ꝛ id qḋ mouet̃:ꝛ id qḋ quieſcit:metit̃ illud vt mouet̃:ꝛ quo ad motuꝫ:ħ vt q̃eſcit:naꝫ alteri⁹ ipſoꝝ motũ.Alterius q̃eteꝫ q̃̃ta ſit metit̃:ſubticuit ɔcluſiõnẽ:qꝛ eaꝫ iã in pͥn⁹ accepit.❡ Auerro.accipiens a Themiſtio in ħ cõmẽto in fine vr̃ ſoluere q̃õnẽ:põt.n.dici ꝙ q̃es nihil ẽ:igit̃ nõ mẽſurat̃ tp̃e:iõ reſpõdet ꝙ mẽſurari eſt ɔꝓhendere q̃̃ta ſit:mõ ɔꝓhendimus q̃eteꝫ q̃̃ta eſt ꝑ cognitioneꝫ motus:vt ẽ illi⁹ ꝓuatio ceu viſus ɔꝓhendit lucẽ per ſe ꝛ tenebras ꝑ accñs.❡ Themiſti⁹ aũt inuit vnaꝫ aliã ſolõnem:ꝛ vult ꝙ nõ eodẽ modo q̃eteꝫ mẽſurat tẽpus:quo mẽſurat motũ:ſed motũ per ſe:q̃eteꝫ ꝑ accñs:ex eo.vꝫ.ꝙ tunc cũ aliqua res q̃eſcit:alibi agit̃ motus:quẽ tp̃s per ſe mẽſurat:nox.n.ꝑ ſe mẽſura ẽ eius curſus quo ſol ſubterrenas orbis plagas illuminat:per accñs dormitionũ:ꝛ q̃etis ꝛ ſomni:quo tũc aialia ꝑfruunt̃:igitur tempus non menſurat quietem per ſe:ſed

quatenus alibi menſurat motum.

¶ Quare id qḋ mouetur: nõ ſimplr a tempore eſt mẽſurabile: vt quãtum eſt quoddaȝ: ſȝ vt motus ipſius quantus eſt: q̃bus ſiet vt ea in tẽpore non ſint: quae neqȝ mouentur: neqȝ quieſcunt. In tẽpore eni eſſe eſt tẽpore mẽſurari. Tp̃s aũt ẽ. tũ mot⁹. tũ q̃etis mẽſura.

¶ Ex his infert quo iure mobile ſit tempore mẽſurabile: ꝛ vult ꝙ nõ vt q̃tuȝ quoddã: q2 ſic celũ tpe mẽſuraret̃: vt quãtũ quoddaȝ: ſȝ vt mot⁹ ipſi⁹ q̃tus eſt. Ex his oĩb⁹ concludit ꝙ imobilia. queq; nõ q̃eſcunt: ſint penit⁹a tpe excluſa: vt corpora celeſtia atq; motores: ꝛ ſubſ̃ ſeparate.

¶ Perſpicuum igit̃ non omne qḋ non eſt: in tẽpore eẽ. vt quae nõ poſſunt aliter ſe habere: veluti dyametruȝ eẽ cõmẽſurabilem coſtae. Q ino eniȝ ſi tẽpus mẽſura ſit: motus quideȝ per ſe. Caeteroꝝ autẽ per accidẽs: clariſſime conſtabit eoꝝ eẽ menſurare: quoꝝ omniũ in quiete: aut in motu eſſe conſiſtet.

¶ Quonã mõ ſit tẽpus ipm nõ entiũ menſura: nũc aggredit̃: vbi debes ſcire ꝙ id qḋ nõ eſt: bipharia nõ eſt: aut. n. ſemp nõ eſt: qũo impoſſia ſemp nõ ſunt: vt ignẽ infrigidare: terraȝ leuitare dyametrũ eſſe oris: ſine lateribus: ſiue coſte cõmẽſurabilẽ. hec. n. ĩpoſſibilia ſunt; atq; nõ entia ſemp. q̃dã nõ ſunt: ſed q̃nq; erũt velut apud vindemias cõtulnere. Nũc. n. illud nõ eſt: autũno erit: cum vue colligent̃. Ariſtotelis igit̃ ↄcluſio eſt. ĩpoſſibilia nõ ſunt in tẽpore. Syllogizat̃ ↄcluſio. q̃cunq; ſunt in tpe: eoꝝ motus aut quies mẽſurat̃ a tpe: impoſſibilium neq; mot⁹: neq; quies mẽſurat̃ a tẽpore. igit̃ ĩpoſſia nõ ſunt in tpe. De ratiõe p̃mo ponit ↄcluſionẽ ꝛ illius expõneȝ. Scḋa. (Q ino eni ſi tempus) ponit vires maioris: ꝛ ſupplẽda ẽ mior. lr̃a ſola trãſlatione p̃ſpicua eſt. Quo vero ad v̓ba attinet verbũ illud. (Ceteroꝝ aũt per accñs.) Ad q̃eſcentia retulit: vt dcm̃ eſt in proximo textu: eſt enim tempus motus per ſe menſura: quietis per accidens.

¶ Praeterea quae ſub corruptionem generationẽq; recidũt: atqȝ omnino nũc ſunt: nũc nõ ſunt: ea in tẽpore ſint: neceſſe eſt. Nam tẽpus maius q̃d eſt: qḋ ꝛ ipſoꝝ eſſe: ꝛ id qḋ eoruȝ ſubſtãtiaȝ menſurat excedit. Eoruȝ inſuper q̃ nõ ſunt: quae tẽpus continet: alia erant olim: vt Homerus. Alia erũt vt aliq̃d futuroruȝ: q̃ quidem altera ex p̃te continet tempus: etiaȝ ſi aliq̃ ſint q̃ vtraqȝ ex parte erant ꝛ erũt: vtraqȝ tẽpus continebit: quae vero neqȝ erãt: neqȝ ſunt: neqȝ erũt: haec nõ cõtinet tẽp⁹. Sũt autẽ talia eoꝝ quae non ſunt: quoꝝ oppoſita ſemp ſunt: vt dyametrũ eſſe incõmẽſurabilẽ coſtae ſemp eſt: atqȝ hoc nõ eſt in tpe: neqȝ itaqȝ illud. vȝ. dyametruȝ eẽ ↄmẽſurabilẽ coſtae erit in tẽpore. Quocirca ſemp nõ eſt: q2 cõtrariũ eſt ea qḋ ſemper eſt. Quoꝝ vero ↄtrariũ nõ ſemp eſt: ea ꝛ eſſe ꝛ nõ eẽ poſſunt: atqȝ ipſoꝝ eſt: ꝛ generatio ꝛ corruptio.

¶ Conſideraui in textu: ſi poteſt aliq̃ ſyllogiſtica ſibi tribui ſeries: ꝛ cũ multũ ſteti: viſuȝ eſt mihi ꝙ nõ poteſt. Illud tamẽ ſcio v̓bũ illud grecuȝ. oun. non ſonare in latinũ ergo aut igit̃: cum lr̃a ſit ſyllogiſtica: propterea tranſtuli. (Praeterea.) Sed oĩbus inſpectis reſoluo textuȝ in tres ſyllogiſmos: p̃mus eſt: q̃cũq; ſunt in tẽpore: ſunt generabilia ꝛ corruptibilia: ꝛ q̃nq; entia: ꝛ q̃nq; non entia. Impoſſibilia nõ ſunt gn̄abilia ꝛ corruptibilia: neq; q̃nq; entia: neqȝ q̃nqȝ nõ entia: igit̃ non ſunt in tẽpore. De rõne tãgit maiorẽ ꝛ illius p̃bationẽ: ꝛ inq̃t. Praeterea que ſub corruptionẽ gn̄ationẽqȝ recidũt: atqȝ oino nũc ſunt: nũc nõ ſunt: ea in tẽpore ſint neceſſe eſt. Cuius rõnẽ tradit. nã tẽpus maius q̃d eſt: qḋ excedit ipſoꝝ eſſe: ꝛ excedit id qḋ mẽſurat eoꝝ ſubam. Addẽda eſt minor: ꝛ habes rõnem. Scḋs ſyllogiſmus erit. q̃cũqȝ ſunt in tẽpore olim erant: aut erũt: aut vtraqȝ ex p̃te erant ꝛ ſunt ꝛ erũt: ſed ĩpoſſibilia non ſunt futura: neqȝ p̃terita: neqȝ p̃ſentia: igit̃ non ſunt in tẽpore: in greco lr̃a eſt aduerſatiua: ego vero lego ↄfirmatiua ſic. eoꝝ inſup que nõ ſunt q̃ tẽpus ↄtinet: alia erant olim vt p̃terita: veluti Homerus: alia erũt: vt aliquid futuroꝝ vt bellũ nauale. que q̃deȝ altera ex p̃te vt ex p̃te p̃terita: aut futura continet tp̃s: etiaȝ ſi aliq̃ ſint q̃ vtraqȝ ex parte erãt ꝛ erũt: vt viua aialia: vtraqȝ temp⁹ ↄtinebit: eſt igit̃ maior. q̃cũqȝ ſunt in tẽpore ſunt: aut p̃terita: aut futura: aut vtraqȝ. Addit quaſi ↄuerſaȝ extra ſyllogiſmũ dicẽs. que vero neqȝ erũt hoc eſt non ſunt futura: neqȝ ſunt de p̃ſenti: neqȝ erãt de p̃terito: hec nõ continet tẽpus. Hec igit̃ pro maiori. Sũt aũt talia eoꝝ q̃ nõ ſunt vȝ. impoſſibilia: quoꝝ oppoſita ſemp ſunt vt dyametruȝ eſſe coſte cõmẽſurabilem: ideo ↄcludit atqȝ hoc nõ ẽ i tẽpore: neqȝ illud. vȝ. dyametrũ eẽ cõmẽſurabilẽ coſte. hic põt eẽ ſcḋs ſyllo. Tertius eſſe põt: quoꝝ oppoſituȝ ſemp eſt: ipſa nõ ſunt in tẽpore: impoſſibiliũ oppoſita ſemp ſũt: q2 neceſſariũ: igit̃ ĩpoſſibile nõ eſt in tpe. Inq̃t. Quocirca ſemp nõ eſt: q2 ↄriũ eſt ei qḋ ſemp eſt. Addit extra ſyllogiſmũ: quoꝝ vero ↄriũ nõ ſemp eſt: ea ꝛ eſſe ꝛ nõ eſſe poſſunt: atqȝ ipſoꝝ eſt ꝛ gn̄atio ꝛ corruptio. Hec mihi v̓r eſſe forma textui accõmodabilis. ¶ Auer. ſoluit hic pulchraȝ dubitationẽ: naȝ poſſet dici ꝙ priuatio añ formaȝ: ꝛ priuatio poſt formaȝ nõ mẽſurant̃ tẽpore. Naȝ priuatio añ formam cuȝ fuerit antea infinito in tẽpore p̃terito: a tẽpore non excedet̃. priuatio poſt formaȝ: cum erit infinito in tẽpore futuro: minime a tempore menſurabitur. ¶ Reſpõdet Auerroes ꝙ vtraqȝ priuatio conſiderari põt reſpectu ſubiecti remoti: ꝛ ſic nõ ſunt mẽſurabiles tẽpore: quoniã altera tempore p̃fuit infinito: altera tẽpore erit infinito: reſpectu v̓o ſubtoꝝ p̃pinquoruȝ: priuatio ante formaȝ q̃dem reſpectu ſeminis. illa poſt formaȝ reſpectu cadaueris: ſic cadunt ſub tẽpore. Hec reſponſio diminuit lr̃am. ¶ Ariſto. n. abſolute ait. futuꝝ tempore mẽſurari: ꝛ p̃teritũ ſimili rõne. ¶ Propterea aliter dico: ꝛ accipio fundamẽtũ Ariſt. in. 3. phi⁹ ꝙ infinitũ ea ex parte qua infinitũ additionẽ non recipit: ea tamẽ qua finituȝ additionẽ capit: vt celum ſi ex parte externa conuexi infinitum eſſet: vt aliquoꝝ eſt poſitio: ex ea nequaq̃ additionẽ ſuſcipiet: ex p̃te interna ↄcaui ſuſcipere põt. Tunc ad formã. priuatio ante formam ea ex parte qua infinita eſt: tempore nõ menſuratur. Non. n. dicimus quãto tempore Socrates nõ fuit ens: ſed ex parte qua illa finita ẽ: tẽpore mẽſurat̃: ꝛ tẽpore excedit̃. Dicimus eniȝ quãto tẽpore ſocrates perdurabit ſub nõ eſſe: quanto tẽpore propheta exorietur: ꝛ in ceteris ſimilr̃. Põt eniȝ hec p̃uatio ex parte hac: qua futura eſt excedi a tẽpore. Similr̃ ꝛ de priuatione poſt rem: dicendũ eſt: ex ea eniȝ parte qua infinita: non poteſt tẽpore menſurari: nõ eniȝ dicimus q̃to tempore erit non ens Homerus: ea vero ex parte qua finita eſt: bene poteſt tẽpore menſurari. Dicimus eni quã

Que Auer. com. 120. Dubitatio.

R. ſo Auer.

Cõfutatio. R. nõ ſo ab. Rõ ſio p̃pa.

to tempoꝛe Homerus fuit: ⁊ reſpõdemus per annos mille: cõſtat hũc annoꝝ nũerum poſſe excedi. Et hoc ait Ariſto. eoꝝum inſuper quę nõ ſunt: quę tẽpus ↄtinet: alia erant olim vt Homerus alia erũt vt aliquid futuroꝝ: ceu bellũ perſicuꝫ: quę quidẽ altera ex parte cõtinet tẽpus vt futura ex parte futura: pterita ex parte pterita: quia ſic finem habẽt: ⁊ additionem recipiũt: etiã ſi aliqua ſint quę vtraqꝫ ex parte erãt ⁊ erũt vt ea quę ſunt: vtraqꝫ ex vtraqꝫ parte tẽpus ↄtinebit. Ecce quõ reſpõſio Auerro. non cõuenit textui: gratię igit̃ ſibi agendę ſunt: ꝙ bonaꝫ excitauit dubitationem: ſed ſolutionẽ non ab eo: ſed ab Ariſtotele expoſce. ℭ Sed circa hęc de mẽſura dei: ⁊ intelligentiaꝝ agẽduꝫ eſt: ⁊ celi atqꝫ ſubſtãtia. ℭ Ubi animaduertẽdũ ꝙ theologus fortaſſe dꝫ diſcoꝛdare a pho. Theologus enim quattuoꝛ ponit menſuras: pmam deo conuenientem eternitatem: ab hac euum pficiſcit̃: ab euo pficiſcitur ipſum nunc: ab hoc tempus. Eternitas dei ẽ menſura: euuꝫ intellectuum ſeparatoꝝum: qui grece angeli dicũtur: ipſuꝫ nunc eſt mẽſura ipſius mobilis. Tps vero ipſius motus: hęc ſuos ↄſequunt̃ ſermones. Cuꝫ. n. deus potuerit ante mũdi gnãtionem ſiue creationẽ angelum creare: deinde eum in nihilũ redigere: demũ ⁊ reparare: hęc cum nõ vno ⁊ eodem nũc tempoꝛis ſint: fiẽt diuerſis nũc eui. Amplius cũ angeloꝝ operationes ſint varię: ⁊ nõ ob tempus: erũt ob euũ: pħi vero ⁊ maxime perypathetici: quoꝝ eſt princeps Ariſto. iuxta eoꝝ principia dicere cogunt̃: ꝙ quẽadmodũ nõ omne ens eſt in loco: ſic nõ omne ens eſt in mẽſura: pmo qꝛ eẽ in menſura eſt eẽ in illa vt in nũero: eſſe aũt vt in numero: eſt excedi poſſe a nũero: at cũ nihil excedat dei eẽntiã: aut intelligentiarum: nec operationes illoꝝ. Nec in illis ſit aliq̃ nouitas: nec creatiõis: nec operatiõis: cũ intelligant per eẽntias. ſeqt̃ur iuxta eos nihil eoꝝ eſſe in aliqua menſura. Secũdo. qꝛ Ariſto. nulli tribuit mẽſuram: niſi quãto. modo nec deus nec intelligentiaruꝫ vlla eſt q̃ta: rationabiliter diceret nullũ illoꝝ eſſe ſub mẽſura. imo fortaſſe theologice ſentiendo nõ eſt multa neceſſitas ponẽdi in illis talez aliquaꝫ menſuram. Ingt. n. Hieronymus ſup epiſtolaꝫ ad Titũ ſex millia nec dũ noſtri tempoꝛis implẽtur annoꝝ: ⁊ quãtas prius eternitates: quãta tempoꝛa: quãtas ſeculoꝝ origines fuiſſe arbitrãdum eſt: in quibus angeli throni: dominationes cęteriqꝫ oꝛdines ſeruierant deo abſqꝫ tẽpoꝝ vicibus atqꝫ mẽſuris ⁊ deo iubẽte ſubſtiterũt. Ecce quõ nullam ponit illis vices tẽpoꝛum: nec penit᷒ mẽſuras vllas. Sꝫ hęc theologis omitto.

De mẽſura tẽ ⁊ alioꝝ.

ℭ De ipſo νῦν idẽſt nunc.

ℭ Ipſuꝫ vero nũc: vt dictũ eſt: tempoꝛis ẽ cõtinuatio. Naꝫ pteritum futuro cõmittit: eſtqꝫ tẽpoꝛis oĩno vltimũ: cũ huius principiũ ſit: illius finis: veruꝫ hoc non vt in puncto manẽte: perſpicuum eſt.

ℭ Hactenus de tempoꝛe: nũc de ipſo: qđ grece eſt νῦν: latine nunc: ſiue inſtãti: ſiue momẽto agit: ⁊ pus de ipſo ſm ppꝛiaꝫ ſignificationem: deinde de ipſo ſm latioꝛem. Cõparatur aũt ipm nunc tẽpoꝛi vt vnitiuũ: ⁊ vt diuiſiuũ: ppterea ait. ipſuꝫ vero nũc (vt dictum eſt) tẽpoꝛis eſt cõtinuatio. Nam pteritum futuro cõmittit: eſtqꝫ tempoꝛis omnino vltimuꝫ: cum ſit pncipium futuri. vꝫ. illius finis hoc eſt preteriti: verũ hoc ideſt iſtę duę rõnes principij ⁊ finis nõ vt in puncto manẽte perſpicuę ſunt. Cum enĩ punctum ipſum maneat atqꝫ reſiſtet: bis oſtẽdi poteſt: ſemel quidez vt principiũ vnius partis: alis vt finis: ſic oſtendi nõ poteſt in ipſo nũc: cum rapiꝫ tranſeat: ſic igitur ꝙ ſit continuatiuum patet.

ℭ Diuidit etiam poteſtate tempus: atqꝫ quatenus tale eſt: ſemꝑ diuerſuꝫ eſt: q̃tenus vero ↄtinuat idẽ eſt: quẽadmoduꝫ in mathematicis lineis fit: nõ. n. idẽ ſemꝑ pũctuꝫ cogitatione eſt: cũ eniꝫ diuidimus: aliud eſt. Sed quo linea ipſa vna eſt: eo pũctũ idem eſt penitus: ſic quoqꝫ ipm nũc: partim quidem poteſtate ipſius tẽpoꝛis diuiſio eſt: partiꝫ vero vtroꝛumqꝫ finis eſt atqꝫ vnio. Eſt aũt idem ⁊ per idẽ diuiſio atqꝫ vnio: eẽ vero nõ idem eſt: ipſum igitur nũc hoc vno dicit̃ modo.

ℭ Hactenus de ipſo nũc vt eſt tempoꝛis cõtinuatio. Nũc vero de ipſo loqt̃ur: vt eſt diuiſio illi᷒. Ubi debes ſcire ꝙ ipm nũc vt diuidit tẽpus habꝫ rõnem duoꝝ: pñcipij. vꝫ. ⁊ finis: has aũt rationes non habꝫ. quatenus in ipa re ſit duo ſed vt mens eo vtitur vt duob᷒: vt vero cõtinuat ẽ in re duoꝝ vnus cõmunis terminus: qđ exemplo mathematicoꝝ declarat. In linea. n. punctũ ipꝫ vt diuidẽs rationes duas ſortit̃ a mente eo vtẽte vt duob᷒: quo vero copulat: vnũ eſt: vniuſqꝫ rõnem habẽs: ⁊ hoc vult dicere: cum ait ipm poteſtate tẽpus diuidere: qꝛ non re: ſꝫ rõne ⁊ quatenus põt bina ratiõe cõſiderari. hoc autẽ docet in vltimis verbis: cũ dicat: eſt autẽ idem ⁊ per idẽ diuiſio atqꝫ vnio: quo. vꝫ. ad rẽ: eẽ vero ac rõne non idem: ipſum igitur nũc hoc vno dicitur modo.

ℭ Alio vero modo cum tempus huic ppinquũ eſt: vt accedit nũc: qꝛ hodie veniet acceſſit nunc: qꝛ hodie venit. Sed res iliȷ̃ non nũc geſtae ſunt: neqꝫ diluuiũ nũc actum eſt: q̃uꝫq̃ꝫ tempus ad vſqꝫ illa cõtinuũ ſit: ſed qꝛ nõ eſt prope: illo non dicuntur modo.

ℭ Secũdo modo accipit̃ pro tẽpoꝛe qđ iũctuꝫ eſt vtriqꝫ atqꝫ pxime adiacet. Tũ pteritum. Tum futuruꝫ. quod quidez rõne vicinię hoc aduerbio ſolet demõſtrari: qua ratiõe nõ dicimus res belli troiani eẽ nũc geſtas: nec eluuionẽ eẽ nunc factam: q̃uꝫq̃ꝫ tempus noſtrum vſqꝫ ad illoꝝum tempoꝛa ſit continuum.

ℭ Ipſum verò olim tempus eſt ad prius nũc definituꝫ: vt oliꝫ capta eſt troia: ⁊ oliꝫ diluuiuꝫ erit. Opoꝛtet eniꝫ finitum eſſe ad ipꝫ nũc: erit ergo quãtuꝫ quoddaꝫ ab hoc tempoꝛe in illud determinatũ: atqꝫ erat in pteritum.

ℭ Nũc de ipſo ποτὲ grece: latine olim: ſiue tunc: ſiue aliquãdo: ⁊ breuib᷒ vult ꝙ ipm olim ſit aliquod nũc preteritum pcul a pñti: vt dicimus ꝙ oliꝫ capta fuit troia: qꝛ diu ab hoc eſt ꝙ capta fuit. Itẽ etiã eſt nũc futurum pcul a pñti. vt dicimus de futuro olim diluuiũ erit: ſi pcul hinc ad multuꝫ tẽpus ipſuꝫ diluuiũ futuꝝ ſit: ppterea cõcludit. Erit ḡ q̃tuꝫ qđdam ab hoc tẽpoꝛe pñti in illud futurum hinc lõginquuꝫ determinatũ: atqꝫ erat ẽt tempus hinc lõginquum in pteritum definitum: differt igit̃ olim ab ipſo nũc: qꝛ ipſum nũc eſt ppe aut antea: aut poſtea. ipſuꝫ vero oliꝫ lõginquum vtriqꝫ eſt. ℭ Auerro. autem ex malis trãſlationibus ſic definit ipſuꝫ tũc: vult eniꝫ ipm tũc eſſe: qđ datur in reſpõſione ad interrogationeꝫ factaꝫ ꝑ quãdo: vt ſi qs quęrat: quãdo bellum troianum factum eſt: tũc eſt factum reſpõderi ſolet: ⁊ tale tũc duobus inſtãtibus deſcribit̃: altero q̃ſi pncipio: vt quã

Que ſi coĩa iſ

do cępit. Alte ro q̄ſi fine vt inſtāti p̄riti: hęc ſunt: q̄ accipi poſſunt fruct⁹ ex cōmēto: licz abuſio ſit: ⁊ nō ad rem.

¶ Sed ſi nullum eſt tempus: quod nō ſit olī: omne ſane tempus erit finitū: deficiet ne igitur tandem?

¶ Sed circa dicta dubitat: naz ſi ad quodcūq3 tp̄s accōmodari hoc aduerbiū olim: ſiue aliq̄n pōt: q2 nullū eſt tēpus: qd̄ non habuerit aliquādo: aut habiturum ſit certum initiū. Huiuſmodi autē aduerbiū p̄finitum ſemp ⁊ terminatū ſemp oſtēdit tēpus (vt dictū eſt) nūq̄d ergo deficiet tempus aliq̄n. Hęc eſt dubitatio Ar.

¶ An non. Si quidē ſemper eſt motus: nūq̄d igitur aliud? An idez ſaepe: naz vt motus: ita ⁊ tempus ſeſe habere perſpicuū eſt: q2 ſi vn⁹ idemq3 ſit motus aliquando: ⁊ tēpus idez ac vnum erit: ſin vero non ſit: nec id vnum idēq3 redibit.

¶ Soluit Ariſto. ⁊ ingt. An non: cuius rōnem ſubſcribit dicēs. ſi q̄dem ſemp eſt motus. Tūc quęrit aliam dubitationē: ⁊ ingt. Nūq̄d igitur aliud? Hoc eſt: verū ſit ſp vnū idemq3 nūero: an aliud atq3 aliud numero: ſed ſpē idez? Reſpondet. an idez ſepe per reditū: naz vt motus: ita et tempus ſeſe habere p̄ſpicuū eſt: q2 ſi vnus idēq3 ſit motus nūero aliquādo: ⁊ tempus idē ac vnū erit ſemp idez nūero: ſin vero nō ſit vnus idemq3 motus nūero: nec id tēpus vnū idemq3 nūero redibit: ſed ſpē. an vero motus
Que aū. cōm.124. ſit vn⁹ nūero: an ſpē ſemp: in octauo diſputabit. ¶ Auer. p̄bat q̄ tēpus nō deficit: q2 ſi deficit: in tēpore deficit: oē enī qd̄ deficit in tēpore deficit: q̄re qui ponit tempus deficere. cogit ponere tēpus. Sed hęc rō Auerro. nulla videtur: quoniaz tēpus deficit ſm Ariſtotelē: quēadmodū ⁊ motus: mō motus deficit ſm nūeruz: igit ⁊ tēpus deficit ſm nūerum: ſed oē qd̄ deficit per ipm deficit in tēpore: igit tēpus deficeret in tēpore: qd̄ credo euz nullaten⁹ concedere. Sed de his in octauo dicetur.

¶ Cum autez ipſuz nūc ſit temporis ⁊ finis ⁊ principium: nōq3 eiuſdem: ſed p̄teriti finis: futuri p̄ncipiuz: quēadmoduz circulus in eodē quodāmō curuū habz ⁊ concauuz. ſic ⁊ tempus in principio eſt ſemp atq3 fine: quocirca ſemp aliud atq3 aliud videt. Non. n. ipm nūc principiū ⁊ finis eſt eiuſdem: ſimul. n. ⁊ p idē oppoſita ſunt: non igitur deficiet ipſum: cum ſit in principio ſemper.

¶ In ſolutione nō determinauit: an tempus ſit idez nūero: an idez ſpē ſemp: nūc p̄bat q̄ tēpus nūq̄ deficiet ſm ſpēm ſaltem: ⁊ ſyllus eſt. oē id qd̄ eſt ſemp in p̄cipio: nūq̄ deficiet ſaltem ſm ſpeciez: ſed tp̄s eſt ſemp in p̄ncipio: quoniaz ſaluat eſſe ſuū in ipſo nūc: ſemp enim tp̄s eſt: ſi ipſius nūc eſt: mō ipm nūc eſt principiū tēporis: igit nūq̄ deficit: quin aliud tp̄s cuius ip̄z nūc eſt p̄n^m: ſit ſucceſſuruz: p̄bationē maioris affert ex definitiōe ipſi⁹ nunc: et hoc ingt. cū autē ipſum nūc ſit tēpus ⁊ finis ⁊ p̄n^m: nonq3 eiuſdem: ſed p̄teriti finis: futuri principium: anteq̄ iferat maiorem: declarat quonā modo idē nūc ſit principiū ⁊ finis: an idē ſubiecto: an rōne: ⁊ ingt. quēadmodū circulus in eodē ſubiecto quodāmō curuū hz: ⁊ concauuz: ſunt. n. ↄcauum ⁊ curuuz in circulo ſubto idē: rōne nō idez: quia cōcauuz reſpectu ↄtentoꝝ ⁊ intrinſecoꝝ: curuū ſiue conuexuz reſpectu exernoꝝ: ſic infert ⁊ tēpus in p̄ncipio eſt ſemp atq3 fine: hoc eſt ſic tp̄s eſt in aliq̄ qd̄ ſubito eſt idē principiū ⁊ finis rōne non idez. hęc eſt minor ſyllogiſmi noſtri: deinde infert ↄcluſionem: ⁊ ingt. quocirca ſemper aliud atq3 aliud videt: quatenus eſt ſemp in fine: quo vero eſt ſemp in principio ſpē ſemp erit idez. p̄bat minorē p̄ncipalis ſyllogiſmi: ⁊ ingt. nō. n. ipm nūc principiū ⁊ finis eſt eiuſdē: nam finis ⁊ principiū reſpectu eiuſdez ⁊ ſimul ſunt oppoſita: veluti pater ⁊ filius: epylogat ↄcłonem et vim rōnis: ⁊ verba patent. Utrū vero tēpus ſit p̄petuū: in octauo hui⁹ dicet: nūc vero ſit dictū in tantum.

¶ Ipſum autez iam: pars eſt futuri temporis indiuiduo nūc inſtanti p̄pinquum: veluti q̄n ambulabis: iam ambulaui: q2 tempus in quo ambulabit eſt prope. Itēq3 ⁊ p̄teriti temporis: qd̄ non longe ab inſtanti nūc diſtat: vt q̄n ambulaſti? iam ambulaui. Ilium aūt non dicimus iam captuz fuiſſe: quia longe ab inſtāti nunc diſtat.

¶ Nunc quid ſit ἤδη. grece latine iam explicat: quę res cuz ſit partim grāmaticę indagatio: partiz trāſlatiōe patet: illud ſolū ſcias ipm iam differre ab olim: ſolum p h: q̄ ipm olim reſpicit nūc p̄teritum: aut futuꝝ longinquū a p̄ſenti: ipm vero iam: nō longinquū: ſed propinquum.
¶ Auerroes autem in ſua lingua habebat ecce: qd̄ quid ſit: ab eo patet. Que Auer. com.126.

¶ Ipſum praeterea nuper praeteriti pars eſt ipſi nunc p̄ſenti propinqua: vt quando veniſti: nup ſi ſit p̄ſenti nūc p̄ximum ſit.

¶ Nūc quid ſit ἄρτι greçe latine nup ſiue modo. Auerr. aūt in ei⁹ lingua hz paulo ań: quę trāſlatiōe patent.

¶ Quōdam pars eſt eiuſdez temporis longe ab inſtanti nunc.

¶ Nūc quid ſit πάλαι grece latine quōdā: ſiue pridez: ſiue antiquus: vt Auer. hz: ⁊ res patet.

¶ Repente vero: quod in tempore inſenſibili ob paruitatem diffluit.

¶ Quid ἐξαίφνης grece latine ſubito: ſiue repente: ſiue mox: nūc deſcribit. ¶ Quę Auer. exponit hic: intelligenda ſunt in bonū: nō. n. tēpus eſt velox: aut tarduz: ſed pro breui: ſiue ſubitario ſumit. Que Auer. com.127.

¶ Cum mutatio omnis ſuapte natura ſit deturbatiua: ⁊ in tēpore cuncta oriantur ⁊ occidant: iccirco ſunt ⁊ qui ipm ſapientiſſimū dicebāt: ⁊ qui rudiſſimum: vt pythagoreus paro dixit: q2 ⁊ per ipſum obliuiones inuehuntur: rectius dicēs. Perſpicuum nāq3 eſt potius corruptionis per ſe cauſaz eē tempus: q̄ generationis: q2 quēadmoduz etiaz prius diximus: mutatio per ſe dimotiua ē: per accn̄s aūt generationis ⁊ eſſe cā eſt. Signum ex eo ſufficiens eſt: q̄ nihil ſit: niſi mouens aliquo mō moueat ⁊ agat. Corrūpitur autem ⁊ ſi nihil moueat: atq3 hanc corruptionē a tempore fieri maxie dicere aſſoleuimus: veꝝ neq3 hāc tp̄s efficit: licz mutationē hāc ēt fieri in tēpore accidat. Qd̄ igit tempus ſit: ⁊ quid ipſuz ſit: quotq3 modis ipm nūc dicam⁹: ⁊ q̄d ſit olī:

quidq; nuper: quid iam: quidue quondã atq; qd repente: explicatum eſt.

¶ Nũc circa tp̃is q̃litates vult diſputare: nã cũ oia ꝛ oriri ꝛ occidere in tp̃e videant̃: iccirco de q̃litatibus tp̃oris due fuerũt poſitiões. Alij nãq; ſapiẽtiſſimũ: alij ſtultiſſimũ: ſiue indocile fecerũt tẽpus. Symonides ſapientiſſimũ: q: beneficio etatis multaꝝ reꝝ noticiã adipiſcimur: vñ Orati⁹ in arte poetica. Multa ferũt ãni venientes cõmoda ſecũ. Paro pythagoreus idocile ꝛ ſtultiſſimuz: q: iniuria tẽporis. Tũ obliuio. Tũ deliria hoib⁹ iuehũtur: qḋ etiã Orati⁹ ibidẽ. ſubdit aneũſes dicens plurima adimũt. Ariſtote. approbat paronem pythagoreũ argumẽto: ꝛ ſigno. Argumẽto qdẽ ꝙ oĩs mutatio cui⁹ tp̃s eſt affectio potius ipellit ꝛ diſijcit q̃ꝫ gꝫ per ſe efficiat: eſt. n. perſe dimotiua: ꝑ accñs autẽ additiua. Signo vo. q: oĩs gñatio fit p̃ſente motore ꝛ agente. Corruptiões aũt multe fiũt: quaꝝ neq; motor: neq; agẽs nobis patz: hinc loco cãe illaꝝ ꝓuenĩs tẽpori damus: nõ ꝙ tp̃s ſit corruptionis cã: queadmodũ nec generationis: ſed ſuppletoria atq; attributoria cã exiſtit. Deinde epylogat: ꝛ ſermo patz.

Que Auer. confu. z8. [illegible]

¶ Auerro aũt verbũ illud Ariſto. ꝙ vz. mutatio ſit potius dimotiua q̃ꝫ gñatiua: nõ abſolute intelligit: nam ꝓpria ꝛ per ſe corruptiõis cã eſt motor hñs ꝯtrium. Mot⁹ autẽ eſt via: qua itur in corruptionẽ: ꝛ ita vult motũ non per ſe cauſam eẽ hoc eſt p̃ncipalem: ſed eſt per accñs: vt diſtinguitur cõtra principalẽ: perſe vero inſtrumẽtaria. Siłr cum Ariſtoteles dixit. multas corruptiones eẽ tempori dandas: nõ oẽs dixit: q: vt Auerro. ait. corruptiões violente cãm habẽt notam: ꝛ has cauſas nõ tempori aſcribimus. Nãles vero corruptiones: que ab occulta cã proficiſcuntur: tempori attribuimus.

¶ His ita diffinitis: ꝑſpicuũ eſt mutationẽ oẽz eẽ in tẽpore: ꝛ oẽ qḋ mouet̃ neceſſario in tp̃e moueri. Velocius. n. ꝛ tardi⁹ in oĩ mutatiõe ſunt: naz in cũctis ſic cernit̃. Dico aũt id velocius moueri: qḋ prius in ſubz ꝑuenit: mõ per idez ſpatiũ vniformẽq; mutationez moueat̃. Ceu in delatiõe ſi ambo ſup circũferentiã: aut ambo ſup lineã rectaz moueant̃. Similr ꝛ in caeteris id genus: ſz ipſuz prius in tp̃e eſt: pri⁹ eni ꝛ poſteri⁹ ꝑ ad ip̃z nũc diſtãtiã ſumpſim⁹: ip̃z ãt nũc ẽ min⁹ ẽ p̃teriti atq; futuri. Quare cũ ip̃z nũc in tp̃e ſit: ip̃z quoq; pri⁹ ꝛ poſteri⁹ in tp̃e erũt. Naz vbi ip̃m nũc ẽ: in eo ẽt ipſius nũc diſtãtia ẽ. Veꝝ mõ cõtrario ip̃m prius in p̃terito atq; futuro tp̃e dicitur: i p̃terito nãq; id dicim⁹ prius. qḋ lõgius ab iſtãti nũc diſtat: id vero poſterius: qḋ eidẽ ꝓpinquus exiſtit. in futuro vo id qdẽ prius: qḋ ꝓpinquus illi eſt: id aũt poſteri⁹: qḋ ab eo lõgius eſt. Quare cũ ip̃m qdem prius in tp̃e ſit: omnem autẽ mot⁹ ipſum prius cõmittet̃: perſpicuuz oẽm mutationez oẽmq; motũ in tẽpore eſſe.

¶ Nũc ꝙ oĩs mutatio ſit in tẽpore. Ariſt. ſyllogizat: ꝛ poteſt littera reſolui in vnũ ſyllogiſmũ p̃ncipalẽ: ꝛ ꝓſyllos. Syllus p̃ncipalis eſt: omne velocius ꝛ tardius ẽ in tempore: omnis mutatio ꝛ oẽ qḋ mouet̃: velocius ꝛ tardius mouet̃: igitur oĩs motus ꝛ oẽ qḋ mouet̃ in tẽpore eſt. De rõne p̃mo ponit ꝯcluſionem: ꝛ ingt. his ita diffinitis: ꝑſpicuum eſt mutationez oẽm eſſe in tẽpore: ꝛ oẽ qḋ mouet̃: neceſſario in tẽpore moueri. Hec eſt ꝯcluſio. Deinde de ſyllo tangit minorẽ: ꝛ ingt. Veloci⁹. n. ꝛ tardius in omni mutatione ſunt: nã in cũctis ſic cernit̃: hec eſt minor. maiorez p̃ncipalis ſyllogiſmi declarat ſic. oẽ in quo eſt p̃us ꝛ poſterius eſt in tẽpore: velocius ꝛ tardius ſunt p̃us ꝛ poſterius: igit̃ in tẽpore. minorẽ declarat per deffinitionem velocioris ꝛ tardioris: ꝛ ingt. Dico aũt id velocius moueri: qḋ prius in ſubm ꝑuenit: hic aũt ſubiectũ qḋ grece hypocimenon: nõ pro eo in quo recipit̃ accepit: ſed ꝑ genere ſub quo cõtinet̃: vt exponit Themiſtius. Verbi cã. in delatione ſubm eſt locus: in auctione quãtitas: in alteratiõe q̃litas: in gñatiõe vero ſuba: eſt igit̃ velocius qḋ p̃us in ſubm: ideſt in gen⁹ peruenit: ſed nõ abſolute: ſed ſeruatis cõditionib⁹: ꝛ hoc ſubdit. mõ per idem ſpatiũ vniformẽq; mutationẽ moueat̃: exponit qd intelligit ꝑ idẽ ſpatium: ꝛ ingt. ceu in delatiõe ſi ambo: hoc eſt ip̃m velox et ip̃m tardũ ſuper circũferentiaz moueant̃: aut ambo ſup lineam rectã moueant̃: ſiłr ꝛ in ceteris id genus: cur vero dixit per vniformẽ motũ: nõ explicauit: ſed in multis caſibus calculatoꝝ illud pz: vt in ſexto dicem⁹. Deinde ponit maiorẽ ſecũdi ſyllogiſmi: ꝛ ingt. ſed ip̃m p̃us ꝛ poſterius in tẽpore ſunt: ꝛ hãc ꝓbat. ꝛ ſyllus eſt. vbi ẽ nũc: ẽ ip̃m prius ꝛ poſterius: in tẽpore eſt nũc igit̃ in tẽpore ſũt ip̃m prius ꝛ poſteri⁹: ingt. prius. n. ꝛ poſterius ꝑ ad ipſuz nũc diſtantiam ſumpſimus: ip̃m aũt nũc terminus eſt p̃teriti atq; futuri: quare cũ ip̃m nũc in tẽpore ſit: ip̃z quoq; prius ꝛ poſterius in tẽpore erũt: nã vbi ip̃m nunc ẽ: in eo etiã ipſius nũc diſtantia eſt. Sz q: dixit prius ꝛ poſterius ſumi per diſtãtiaz ab inſtãti nũc: declarat ꝙ nõ eodẽ mõ ſumũtur in futuro tẽpore ꝛ in p̃terito: ꝛ ingt. veꝝ mõ ꝯtrario ip̃m prius in p̃terito atq; futuro tẽpore dr̃: in p̃terito nãq; id dicimus prius: qḋ lõgius ab inſtãti nũc diſtat: vt prius octauium dicimus fuiſſe q̃ꝫ ceſarem: quia octauius longius eſt ab inſtanti nũc: id vero poſteri⁹: qḋ eidem ꝓpinquius eſt: vt ceſarem poſteriorez octauio q: propinquior p̃ſenti nunc. In futuro vero id qdem prius qḋ propinquius illi eſt: vt gallicũ venturum bellũ prius eſt ventuꝝ: q̃ꝫ italicũ: qm ãno futuro gallicũ bellũ ventuꝝ ẽ. Anno ab h̃ 3° illud italicũ. Tũc epylogat rõnẽ ꝛ ꝯcluſionem: ꝛ ſermo pz. ¶ Mouet Auer. ibi (Et q̃ritur quomõ põt) q̃õnem. Nam Ariſto. probauit. omnez mutationem eſſe in tempore: cõtra eſt de illuminatione: ꝛ de generatione forme. ꝓpterea ſequitur vt nos alterum duoruz dicamus: aut vt demõſtratio ſit vniuerſalis: ꝛ tũc oꝫ dicere tales eſſe in tempore: apparenter tamen ſubitarias: q: latent ſenſus: aut vt dicamus ꝙ he ſunt momentanee: ꝛ ꝙ demõſtratio eſt particularis ſolũ: ꝛ non de omnibus. ¶ Reſpõdet ibi. (Et ad hoc.) Et vult ꝙ tranſmutatio poteſt ſumi dupłr. vno modo pro fine trãſmutationis: ꝛ hoc modo dicit̃ equiuoce: ꝛ ſic generatio eſt finis trãſmutationis: q: alterationis: ꝛ illuminatio finis delationis. alio modo pro ipſa trãſmutatione: vt pro alteratione: ꝛ delatione ꝛ id genus. Tũc vult ꝙ demonſtratio Ariſtotelis ſit vniuerſalis de trãſmutationib⁹: ꝛ non de finibus tranſmutationuz: nam quilibet finis eſt indiuiſibilis: ſiue finis ſit alterius ſpẽi ab ipſa trãſmutatione vt generatio eſt: que differt genere ab alteratione: ſiue eiuſdem ſpeciei: vt calefactuz eſſe: qḋ eſt eiuſdem ſpeciei cuz calefactione: ſed q: de hoc tranſmittit nos ad tempus: vt ad 6m phyſice auſcultationis: nos in expoſitione cõmẽti 32. plura dicemus deo duce.

Que di[illegible] cõ. z[illegible]

¶ Contemplatione autẽ dignum eſt: ꝛ quonam modo ſe habeat ad animã tempus. Itẽ

q3 ⁊ quaʒ ob rem in cunctis eſſe videatur tempus. ⁊ in terra: ⁊ in mari ⁊ in coelo. An quia motus ipſius affectio eſt quedaʒ atq3 habit⁹ menſuraq3: ſunt aūt hec cūcta mobilia: cū in loco ſint oīa. inſuper tempus ⁊ motus ſimul ſunt poteſtate atq3 actu.

℄ Mouet circa dicta q̄ões p⁹ eſt. quonā modo ſe hēat ad aīaʒ tp̄s. an vt effectus illi⁹. an vt illi⁹ cā. Scđa q̄ꝺ ꝑꝑ q̄ꝺ tp̄s eſt vnū in cūctis vt in mari: celo: ⁊ terra. q̄ ſunt remota ⁊ maxīs diſcerniculis abiuncta. R̄ndet ad ſcđam. ꝙ ꝗ tp̄s eſt in oībus illis. q2 motus eſt in illis. cuius tp̄s eſt affectio: habitus. ⁊ mēſura. Eſt quidē affectio. q̄ten⁹ euʒ comitat̄. eſt habit⁹. q2 ab eo ſeparī nō pōt. eſt ⁊ mēſura portionū ꝑtiūme tp̄is. q̄re cum cūcta hec motu ꝑticipēt: ēt ⁊ tp̄s participare vident̄. eſt inſuper alia cā: ꝙ motus ⁊ tp̄s ſimul ſunt poteſtate atq3 actu. cuʒ. n. res ptāte mobiles ſunt: poteſtate quoq3 in tp̄e erūt. veluti q̄ſcentia. que vero iam mouent̄ actu: actu q̄ʒ ſunt in tp̄e. Utrū vō tp̄s ſit vnū nūero in cūctis: iā determinauim⁹. ℄ Auer.

que auer. cōmē. 130.

aūt vr̄ ſic arguere. accn̄s eſt in ſubto: ⁊ nūer⁹ in nūerato. ſed tp̄s eſt accn̄s mot⁹ ⁊ mobiliuʒ. ⁊ nūer⁹ ſilr̄. igit̄ eſt in motu mobilib⁹ ⁊ id gen⁹. q̄re erit in celo vel in p̄ mobili: i terra ⁊ mari ceteriſq3 elītis atq3 miẋtis vel in rebus ſecundo mobilib⁹. veꝝ (vt ait ipſe.) nō eodē ordine. inuenitur. n. in celo p̄mo. q2 illud eſt ſubm p̄mi mot⁹. in reb⁹ mobilibus ſcđo. q2 ipſa mouent̄ v̄tute p̄mi motus. in rebus q̄ſcentibus tertio. q2 ſunt apta moueri. veꝝ de his rebus ſatis ſuperius.

℄ Utruʒ ſi aīa ipſa non ſit: tempus ipſum ſit. an non dubitabit aliquis: naʒ impoſſibile eſt eſſe. patet ēt neq3 nūeꝝ eſſe. eſt. n. nūerus aut id q̄ꝺ nūerat̄: aut nūerabile quid. ſi autē nihil aliud eſt aptū nūerare q̄̄ aīa: aut aīe itellect⁹: erit impoſe eſſe tempus: ſi aīa non ſit: niſi id q̄ꝺ ſubiecto eſt tempus: ſi fieri pōt vt ſit mot⁹ ſine aīa. in quo motu ipſum prius ⁊ poſteri⁹ ſunt: tp̄s aūt eſt hec vt nūerabilia ſunt.

℄ Repetit primā q̄ōem ⁊ ſoluit. iquit. dubitabit vero q̄ſpiam vtrū ſi aīa ipſa non ſit: tempus ipſiuʒ ſit. R̄ndet ꝙ aīa non exiſte ēt tempus non erit. ⁊ ſi aīaʒ ipoſe eſt eſſe. tp̄us impoſe eſt eē. igt. an nō dubitabit aliq̄s ſed erit certus: nā ſi impoſe eſt eſſe aīaʒ: p3 ēt neq3 nūeꝝ eſſe. eſt. n. nūer⁹. aut id q̄ꝺ nūerat̄: aut nūerabile q̄ꝺ. ſi āt nihil aliꝺ eſt aptū nūerare q̄̄ aīa: aut aīe ea ps que itellectus ē: erit impoſe eſſe tp̄s ſi aīa non ſit. eſt igit̄ rō nō exiſte nuō nō exiſtit tp̄s. nō exiſte aīa nō eſt nūer⁹. igr̄ nō exiſte aīa. nō exiſtit tp̄s. Sʒ dices: igit̄ nulla aīa exiſte: penitus nihil tēporis erit. R̄ndet niſi id q̄ꝺ ſubto eſt tp̄s. q̄ſi. d. remanet tp̄s ſubto. q̄ꝺ dico ſi fieri p̄t vt mot⁹ ſit ſine aīa: in q̄ motu p̄us ⁊ poſteri⁹ ſunt. modo tp̄s eſt hec vt nūerabilia ſunt. Sic igit̄ ab Ar̄. habemus ꝙ non exiſte aīa non eſt tp̄us formale. ſʒ aptitudiale. v3. ipſa mot⁹ ꝑtiū nūerabilitas. ſʒ huic occurrit boethus. nā dato ꝙ nec actu. nec poteſtate aīa ſit: adhuc eē pōt nūer⁹ ptāte ſaltem: queadmodū ſenſile ſine eo q̄ꝺ ſentit. R̄ndet The⁹. ⁊ vult hāc regulaʒ: ꝙ q̄n ſunt aliq̄ correlatiua. h̄ ſe ſe ſequunt̄ eodeʒ mō. vt ſi vnū eſt actu: alteꝝ eſt actu. ⁊ ſi vnū ptāte. alteꝝ ēt ptāte. q̄re ſi vnū nec actu nec ptāte ſit: alteꝝ nec actu: nec ptāte erit: ⁊ ita ſi aīa n̄ ſit: nec poſſit eē: nūer⁹ nec ē: nec p̄t eē. vbi aūt aīa nō ſit ⁊ p̄t eē. Tp̄s ſine nūer⁹ nō eſt ⁊ p̄t eē. q̄re dato ꝙ aīa actu nō ſit: aut actu non nūerat. pōt eſſe vt nūerare. q̄re nūer⁹ ⁊ tp̄s erunt q̄ ad ſubm ⁊ illi⁹ aptitudinem. Simili mō de ipſo ſenſili odoʒ eſt. ℄ Auer. āt videtur velle in cōmēto ꝙ tp̄s eſt q̄ſi mediū iter eē ex̄ aīaʒ: ⁊ eē in aīa. non. n. eſt in aīa tm̄: cui nihil in re r̄ndet: q2 tunc eēt figmētū. neq3 puꝝ ens reale: q2 tc̄ nō eēt nūer⁹. ꝑpea vr̄ ꝑtim ex aīa q̄ ad formale: ⁊ ex̄ aīaʒ quo ad m̄āle vt ſupra dicebat̄: q̄ rōne paucis iterpoſitis: p3 tp̄s vno modo eē ens ꝑfectū. alio⁹ dīminutū. ex q̄dē ex p̄te: qua ē ens ex̄ aīam hoc eſt rōne motus: vr̄ ens ꝑfectū ab aīa ipſa independens. ex vero ex p̄te qua eſt dependēs ab aīa vt quo ad formale. eſt ens diminutū. hec de re nō ſemel ſupra explicauim⁹. ℄ Debes āt ſcire ꝙ expoſitores mīꝝ i modū laborāt circa v̄ba Ar̄. ꝑꝑ malas q̄s h̄nt trāſlatiōes: eſt ēt in grecis codicibus non ꝑua variatio. ſed codex e q̄ hunc noſtꝝ textuʒ latinū facimus: ſic habet vt trāſtulimus: ⁊ eſt melior ceteris aliꝭ: tu vero conſidera: naʒ iudicium tuum non refutabo.

que auer. cōmen. 131.

De v̄bis grecis.

℄ Ambiget quiſpiam etiā qualis. naʒ motus tempus nūerus eſt. an qualiſlibet. Nam ⁊ in tempore generat̄: ⁊ corrūpit̄: ⁊ auget̄ ⁊ alteratur: atq3 in tempore defert̄. quatenus igit̄ motus eſt: eatenus eſt tempus cuiuſq3 mot⁹ nūer⁹. quocirca abſolute motus ꝯtinui numerus eſt. non autem cuiuſdam.

℄ Ulteri⁹ q̄rit q̄lis nā mot⁹ tp̄s nūer⁹ eſt. R̄ndet an q̄ſlibet: cui⁹ cām ſubdit. nā ⁊ in tp̄e gn̄ō fit: i tp̄e: ⁊ corruptio: itēq3 ⁊ auctio: atq3 delatio. Ex h̄ infert ꝙ tp̄s eſt nūerus mot⁹: q̄ten⁹ cuiuſq3 motus: ⁊ nō q̄tenus illius aut illius motus. iō abſolute eſt nūer⁹ mot⁹ vt ꝯtinuus eſt: non vt ille: aut ille. Sic igit̄ tp̄s ē oīs mot⁹ vt mot⁹ ꝯtinui nūerus.

℄ Sed continget vt eodē nūc alia ēt moueantur: quoꝝ igit̄ vtriuſq3 motus tempus nūer⁹ eſt. erit ne aliud atq3 aliud. ita vt duo equalia tempora ſint. an non. oē. n. tempus vnū ſimiliter eſt ⁊ ſimul. Spē vero ⁊ non ſimul ſunt. Nam ſi ſint hi quidē canes. illi aūt equi: atq3 vtriq3 ſeptem. idem coꝝ eſt nūer⁹. ſic ⁊ coꝝ motuū: qui ſimul ꝯterminant̄. idem eſt tempus: ⁊ ſi velocior alter fortaſſe ſit: alter tardior. itēq3 alter delatio: alter alteratio ſit. tp̄s itaq3 ideʒ eſt alterationis ⁊ delationis: ſi q̄dē nūer⁹ idem eſt. nam quāq̄̄ motus differāt atq3 ſeorſum ſint: tp̄s tn̄ oīo idē ē. q2 nūer⁹ etiā vnus oīnoq3 idem eſt equalium ⁊ ſimul.

℄ Petit ꝯſiter aliā q̄ōnē: ⁊ igt. ſed ꝯtiget ēt vt eodē nunc alia ēt moueant̄. vt p3. pōt. n. rome fieri nūdine. atq3 in auiano aliq̄ ſilr̄: q̄ꝝ igit̄ vtriuſq3 mot⁹ tp̄s nūer⁹ eſt erit ne aliud atq3 aliꝺ ita vt duo eq̄lia tp̄a ſint. R̄ndet ꝙ oē tp̄s nuō eſt idē: nō aūt ſpē hoc eſt tp̄s eſt idē ſub rōe nūeri: ⁊ q̄ ad nūeꝝ ip̄ʒ. ē tn̄ q̄ ad res nūeratas aliꝺ atq3 aliꝺ. igt. oē. n. tp̄s vnū ſilr̄ eſt ⁊ ſil̄ ꝑꝑ vnū nunc vt The⁹. ait. ⁊ ita oīa ſunt vnū rōe nūeri. ſpē v̄o ⁊ q̄ ad res nūeratas nō ſil̄ ſunt. ⁊ vnū. Q̄ꝺ declat. ⁊ igt. nā ſi ſint hi q̄dē canes: illi āt equi: atq3 vtriq3 ſeptē: idē coꝝ eſt nūer⁹. licʒ nūerata ſpē dr̄nt: ſic ⁊ coꝝ motuū qui ſil̄ ꝯterminant̄. q2 ſil̄ deſinunt ⁊ icipiūt: idē eſt tp̄s quo ad rōeʒ nūeri: ⁊ ſi velocior alter fortaſſe ſit: alter tardior: itēq3 alter delatio ſit: alter alteratio ſpē dr̄ntes. deīde q̄ſi epylogat reſponſionē: ⁊ patet.

q̄ auer. commen. 132.

℄ Auer. āt declat hic. ꝙ tp̄s eſt nūer⁹ cuiuſlibet motus

attributiõe ad p̄ᵐ motū diurnū hac rõe:ꝙ ſi nõ eēt trāſla tio:nõ eēt alteratio:neq₃ auctio:neq₃ gnõ:neq₃ demum aliq̄s ali⁹ mot⁹:eē tñ poſſet tp̄s ſola trāſlatiõe ſiue dela tione exiſte. vlteri⁹ ſi non eēt latio circularis velocioꝛ vt mot⁹ diurn⁹:nõ eēt tp̄s. Tp̄s igiꝛ ꝛ ſi ſit nūer⁹ cuiuſl₃ mo tus:eſt nūer⁹ ordie quodā diurni p̄ ꝛ p ſe:cęteroꝝ vō q̄te nus depēdēt ab illo. deide mltis iterpoſitis: dclat auer. p̄.ꝙ tp̄s nõ ſe h₃ ad motū penit⁹ vt nūer⁹:q₂ tūc ip₃ tp̄s ñ eēt ens nāle:neq₃ mobile dͣfinibile p motū. Cū eſſet res mētalis:in cui⁹ dͣfinitiõe nõ accipiꝛ mot⁹. Scdo declat ꝙ in definitiõe tp̄is nõ põiꝛ qlibet mot⁹.q₂ tūc multiplica retur ad mltiplicationē motuū:veluti alia accn̄a q̄ defi niun̄ꝛ per ſubm̄:vbi.n.motus oīs poneret̄ in definitione tp̄is:eēt illi⁹ ſubm:ꝛ ſic quot motus:tot tp̄a. Tertio ait ꝙ diſpō tp̄is cū motu eſt diſpō accn̄tis cū ſubto:non cū q̄l₃ motu:ſed cū vno tm̄. v₃.cū motu cęli.cū aliq̄s vō ē diſpō nūeri. H declat p hoc:q₂ nos nõ cognoſcim⁹ tp̄s niſi per motū h eſt:q₂ nos ſum⁹ in eē trāſmutabili: ꝛ hoc nõ niſi p motū cęli. Tp̄s igiꝛ ē paſſio h⁹ motus:ꝛ talis mot⁹ acci pitur in definitiõe ei⁹:qua rõe ſit vt tp̄s ſit mot⁹ cęli mē ſura intriſeca vti forma i illo. Ceteros vō mēſurat vt nu merus extrinſecus:nõ q̄ten⁹ p illos definiꝛ: ꝛ p h tolliꝛ qđ the. quā mouet in digreſſiõe:cui⁹ ſignū ē ꝙ tp̄s ē ppe tuū ppetuitate mot⁹ cęli:ꝛ reciprocū atq₃ redituꝝ p cir culū vt ille mot⁹. ſed de his ſatis dixim⁹ ſupra.

Cum autē delatio: ſit motus: ꝛ huius ſpe cies ſit ea que orbicularis. mēſureturq₃ vnū quodq₃ vno quodā ſibi cōgenere. vnitates q̄dē vnitatibus. equi vero equo. ſic ē tp̄s quodā dͣfinito tp̄e mēſurabiꝛ. atq₃ motu. vt dixim⁹. interdū tp̄s menſuraꝛ. motus quoq₃ tp̄e: qđ quidē eſt. q₂ a definiri motus tp̄e ipſi⁹ motus q̄titas atq₃ temporis menſuraꝛ.

Auer. expõit:ꝙ Ar. vellt declare q̄d ſit tp̄s p̄ᵐ. ꝛ ꝙ tp̄s p̄ᵐ ſit id qđ ē affectio p̄mi mot⁹. The⁹. vō recti⁹ vt mihi vr̄ l͛ras itroducit:ingt.n.ſe q̄ñ mēſurabilia oīa cognata ꝛ ꝯgenere aliq̄ mēſuranꝛ:linee lineis:vnitatib⁹ vnitates: cū tp̄s mēſurabile ſit:poterit ē tp̄e mēſurari: illđ quale nā ſit:in p̄ñtia veſtigādū reſtat. Si igiꝛ apđ the. Ar. vlt declare:q̄d eſt illud tp̄s:q̄ ꝛ tp̄a cuncta ꝛ mot⁹ cūcti men ſuranꝛ:tāq̄ᵐ mēſura cōgenere atq₃ cognata. Illud vō ꝙ expoſitoꝛ ait:nullaten⁹ vt vides textui ſtare p̄t. Pro de claratiõe igiꝛ ꝓpoſitę a The⁹. intētiõe ſumūt Ar. ꝙ tp̄s tp̄e mēſuraꝛ:ꝛ motu tp̄s ꝛ motus tp̄e mēſuranꝛ. ꝛ ſyllus eſt. cōgener a ꝯgenere mēſuraꝛ. Tp̄s tp̄i ꝛ motus motui ꝛ tp̄s motui ꝯgenera ſūt. igiꝛ tp̄s tp̄e:ꝛ mot⁹ tp̄e. ꝛ tp̄s mo tu mēſuranꝛ. ꝓpõit tñ vnā ſuppõnē:q̄ eſt ex̄ ſuppõnē p̄n cipalē:ſed facit ad ſeq̄ntia. v₃.cū aūt delatio ſit motus. ꝛ h⁹ ſpēs ſit ea q̄ orbicularis:hęc ſuppō nõ ſeruit nūc:ſ₃ ſe q̄ntib⁹:deide tāgit maioꝛē ſylli. ꝛ igt. mēſureturq₃ vnū quodq₃ vno quodā ſibi cōgenere vnitates vnitatib⁹: equi vō equo:ſiue lineę lineis:infert ꝓpoſitā ſuppõnē. ꝛ ingt. ſic ē tp̄s quodā definito tp̄e mēſurabiꝛ. atq₃ motu. (vt dixim⁹.) interdū tp̄s mēſuraꝛ. mot⁹ q̄q₃ tp̄e. qđ dclat di cens. qđ q̄dē eſt:q₂ a definiti mot⁹ ꝛ nobis certi tp̄e ipſi⁹ mot⁹ q̄titas ꝛ tp̄is mēſuraꝛ. Sic igiꝛ hꝛ ꝙ tp̄is oīs:ꝛ oīs mot⁹ q̄titas a quodā tp̄e nobis noto atq₃ definito men ſurari debet.

Si igiꝛ eſt primū ipſum ceteroꝝ congeneꝝ mēſura: vniformis ſane conuerſio menſura potiſſimum erit. q̄ñ numerus hui⁹ notiſſim⁹ eſt. nõ autē alteratio: neq₃ auctio. neq₃ gene ratio: cum vniformes nõ ſint. ſed ipſa delatio vniformis eſt: tempus itaq₃ eē vr̄ ipſi⁹ orbis motus. q̄ñ ceteri id genus mot⁹ hac mēſuran tur: tp̄s etiam eodem motu.

His acceptis:infert q̄d ſit oīu₃ motuū ꝛ oīu₃ tēpoꝝ p̄ᵐ tp̄s:quo ꝛ oēs cognati mot⁹:ꝛ tp̄a mēſuranꝛ. ꝛ vult talē p̄mā mēſurā eē ꝯuerſionē cęleſtē vniformē ꝛ vt motum diurnū. Tū q₂ nūer⁹ h⁹. vt. 24ᵒʳ. horę ſit notiſſim⁹ oībus gētib⁹. Tū q₂ nullus cęteroꝝ mot⁹ eſt vniformis ꝛ regu laris:niſi ſola delatio:ꝛ de delatiõe ſola cęli ꝛ orbis ꝯuer ſio:ꝓpea īfert tp̄s eē ipſi⁹ orbis motū:cū cęteri id genus mot⁹:ꝛ tp̄s h motu p̄ veluti notiſſimo mēſurenꝛ.

Quocirca ꝛ id accidit:qđ conſuetu₃ eſt di ci. inquiunt.n. humanas res: nec non ceteroꝝ nāles motus vt generationē ꝛ corruptione₃ circulu₃ eſſe: quod q̄dē ꝓpea eſt: q₂ cuncta h tempore dͥiudicanꝛ: atq₃ finē ꝛ principium in illo accipiunt: perinde ac ſi reditu fierent: vr̄ ē tempus ipſum circulus q̄dam: qđ q̄de₃ rurſus hac rõe vr̄: q₂ talis circulationis ē ip₃ mēſura. ꝛ a tali ē circulatiõe ipſu₃ mēſuraꝛ. quare dicere reꝝ eas que fiunt circulu₃ eſſe: ē dicere tp̄is eſſe quēda₃ circulum: qđ ideo dr̄: q₂ ipſa circulatiõe tempus mēſuraꝛ. p̄ter eni₃ ipſam mēſuram nihil aliud vr̄ eſſe ipſum qđ mēſuraꝛ q̄ᵐ totu₃ qđ eſt plures menſure.

Duę de ipſo tp̄e fuerūt põnes āntiq̄ꝝ: vna ꝙ tp̄s ſit mū dus ipſe:vniuerſeq₃ res. Altera ꝙ ſit mūdi circlatio ſiue p̄⁹ orbicularis. Ar. igiꝛ nūc eas v͛ificat:vt inde ſuā de tp̄e põnē ꝯfirmet. ē.n. mos Ar. antiq̄ꝝ põnes:poſtq̄ᵐ eas cō futauerit reducere in bonū:vt inde v͛itas magis elluceſ cat. Uerificat itaq₃ p̄mā p hāc rõe₃:q₂ hūanę res. ꝛ cęte raꝝ mot⁹ oēs tp̄e mēſuranꝛ:vn̄q₃ q̄ſi redire in tp̄e. non q̄dē eędē nuō:ſed ſpē eędē. q̄re tp̄s reꝝ oīu₃ circulatio di iudicaꝛ. v͛ificat q̄q₃ ſcda₃:q₂ tp̄s ē mēſura circulatiõis:ꝛ q̄ſi a circulatiõe mēſuratū. mō mēſura nõ vr̄ res diſticta ꝛ p̄ter rē mēſuraꝛ. cū nihil aliud ſit:q̄ᵐ totū qđdā ex plu ribus mēſuris ꝯſtās ꝑtialibus. Sic igiꝛ v͛ificanꝛ põnes ad ſenſum veꝝ:quē ip̄e de tp̄e iueſtigauit. Mouet h Auer. q̄õe₃:nā videm⁹ ꝙ mēſura p̄t eē iterdū vniuoca oī bus mēſuris:iterdū ęquoca. Tp̄s itaq₃ eſt vniuoce dc̄m de oīb⁹ tp̄ib⁹ ꝛ đ p̄ tp̄e:an ęquoce. Rn̄det ſub dubitatiõe:
q₂ nos poſſum⁹ vno mō dicere ꝙ tp̄s ꝯſeqꝛ oē₃ motū vt paſſio:ꝛ ſic multiplicaꝛ ad multiplicationē motuū. erūt q₃ tp̄a. tot quot motus. ꝛ tūc o₃ dicere tp̄s eē ęquoce ſiue analogice dictū de p̄ tp̄e ꝛ reliq̄s tp̄ib⁹ quo mō mot⁹ dici tur analogice de motu p̄:ꝛ cęteris motib⁹. Alio⁹ dici p̄t ꝙ tp̄s ſolū ꝯſeqꝛ p̄ᵐ motū vt paſſio. ꝛ ad illū ꝯpaꝛ vt paſſio ꝛ vt nūer⁹. ad cęteros vō vt nūer⁹ tm̄. ꝛ ſic eſt vniuoce di ctū. y⁹ vnū nuō ſolū tm̄ p̄ motui ꝯpetēs vt paſſio atq₃ for ma. ceteris vt nūer⁹ atq₃ mēſura extriſeca. Debes ſci re ꝙ Auer. nõ ſe h determiat vt vides: ſed nos hāc q̄õe₃ ſupi⁹ definiuim⁹:nūc vō occurrit ē dicere ꝙ tp̄s vno mō ꝯſiderari p̄t vt nūer⁹. alio⁹ vt aptitudo q̄dā mot⁹:q̄ ip̄e ē nūerari apt⁹:h eſt vt paſſio atq₃ affectio mot⁹:q̄ ip̄e ē nu merari apt⁹. ſi ꝯſideraꝛ vt nūer⁹:ſic vbiq₃ Ar. ꝛ auer. vo luit ꝙ tp̄s ſit primus motus addens ſiue cōnotans apti tudinalem:ſiue actualē rõnem menſurādi. ꝛ hoc mō eſt vnū nūeroꝛ ſum. forma quidē ꝛ affectio p̄mi mot⁹. cęte roꝝ nūer⁹. ſi vt aptitudo:cū vnuſq̄ſq₃ motus pp̄a ac itri

fecs aptitudie ſit apt⁹ menſurari:tunc erunt tot aptitudi-
nes quot motus:ſed an hę aptitudies ſpē differant: non
dicit Auer. iō dici pt ꝙ eiuſmodi aptitudies pñt ꝯſidera-
ri in rōe obiua:q̄ vz. itelligant̄ vt ſunt ō ſuba ſpē q̄litatis:
ꝛ ſic ſunt vni⁹ ſpēi:queādmodū illa ſpēs q̄litatis. alio° in
rōe ſubiua:ꝛ ſic dr̄nt ſpē veluti viſus hoīs ꝛ agle in rōne
obiua ſunt vni⁹ ſpēi:qm̄ ambo ſunt de ſcōa ſpē q̄litatis. ꝛ
circa idē obm ſpē. in rōne ſubiua: ſic dr̄nt ſpē: ſic aīa ab
aīa. ꝛ ſic tp̄s i rōe ſubiua eſt mlťiplicatū p mot⁹ ipſos:cu
motus ipſi. ſed de his ſatis in q̄ōnib⁹ ſupi⁹ dictis.

¶ Dicit̄ ēt recte nūeꝝ q̄dē eūdez eſſe ouiū atqꝫ canū. ſi equalis ſit vterqꝫ. Denariū aūt nō eūdem:neqꝫ decē eadez eſſe. queādmodū neqꝫ triangula eadē:quoꝝ alteꝝ equitibiū: alteruꝫ ſcalariū eſt:q̄ꝫq̄ꝫ eadez eſt vtcūqꝫ figura. qm̄ ambo triāgula ſunt. eadē.n. aliq̄ dicunt̄ in aliquo:cuius dr̄ia nō dr̄nt:nō in illo cuius dr̄ia dr̄nt:ceu triāgulū a triangulo dr̄ia dr̄t: diuerſa enim ſunt. non aūt figura a figura:ſed ſub eādem vnāue cadūt diuiſionē. figura.n. talis q̄dem eſt circulus. tale quoqꝫ triangulū. ꝛ huius:tale q̄dem eſt eq̄tibiū. tale v̄o ſcalarium. hec igit̄ eadē ſunt figura. triū .n. ambo ſūt angulorꝫ. nō aūt ſunt idē triāgulū:igit̄ ꝛ nūerus idē. non.n. nūerus ipſoꝝ dr̄ia nūeri dr̄t. denarius aūt non idē. ea nāqꝫ de q̄bus dicit̄:dr̄nt. naꝫ hec canes ſunt:illa equi. ꝛ de tp̄e q̄dē ipſo ꝛ de ijs que circa ipſum ſunt ꝓprietatib⁹ hac cōſideratione dictum ſit.

Scalarium.

¶ Solōnē datā ō tp̄is vnitate vlt ꝺclarare. dicitū ē.n. tp̄s eē vnū i rōe nūeri. nō āt vnus i rōne nui ſpēi. Debeꝫ ſcir̄ ꝙ h̄ q̄ Ar. ait duplici exē⁹ declarari pñt. p q̄ ſūt aliq̄ eē eād i rōe gñis ꝛ i rōe ididuī gñis q̄ dr̄nt ſpē. veluti ſocra. ꝛ oribaſius: ābo .n. i rōe aīalis:ꝛ indiuiduī aīalis ſunt ydē:q̄ tn̄ in ſpē ꝛ īdiuiduo ſpēi dr̄nt:ſi q̄dē oribaſius eſt canis. Socrates hō. ſic in pꝓpoſito ſeptē equi ꝛ ſeptē canes in rōne nūeri ſunt ydeꝫ: cū ambo cadant ſub ea nūeri dr̄ia que eſt ſeptenari⁹: at ī rōe indiuidui ꝛ ſpēi ſeptenarij dr̄nt. ſi q̄deꝫ ſeptenarius vn⁹ ſit. (vt ita dixerim.) caninus. Alter equinus. Ariſt. aūt p ſimile i mathematicis idē ait. ſcalariū.n. ꝛ eq̄tibiū i rōe gñis ꝛ indiuidui gñis nō dr̄nt:cū ſint ambo figura trib⁹ angulis deſcripta. In rōe v̄o triāguli dr̄nt: ſi q̄dē hoc eſt ſcalariū. illud eq̄uitibiū. Scōo idē pōt declarari in ſenſibus ipſis. viſus.n. equi ꝛ viſus hoīs: vt ſub dr̄ia cadūt eiꝰ potētię que eſt viſus: ambo ſpē vn⁹ ſunt:ꝛ h̄ eſt eē eadeꝫ in rōne obiua. vt vero hic q̄dē eſt hūan⁹: ille eq̄nus h̄ ē ī rōe ſubiua dr̄nt. ad ꝓpoſitū. tēpora oīa ſub rōe nūeri vnū ſunt. qm̄ ſub vna nūeri dr̄ia cadūt: vtpote. z4. vel taliū nuō cadūt. vt v̄o hic nūerus eſt illi⁹ ꝛ totus. Ille alteri⁹ ꝛ totus dr̄nt ſpē nūeri. ꝛ ita in rōe gñis ꝛ idiuidui gñis forsaſſe oīa ipſa vnū ſunt nuō. i rōne v̄o ſpēi dr̄nt. hec ſunt q̄ Ar. dixit. que trāſlatiōe ipſa patent. Mouet āt h̄ Thē⁹. Q̄ōnes thē.
q̄ōnes difficillimas. p̄ eſt q̄ nā mō tp̄s nūer⁹ ſit cęteroꝝ Prima q̄ō.
motuū vt alteratiōis ꝛ auctiōis. vr̄.n. ꝙ nō ſit nūe r°. nā tp̄s eſt nūer⁹ p̄oris ꝛ poſterioris in motu. ſed his nō ē p̄us neqꝫ poſteri⁹. igit̄ nec nūerus p̄oris ꝛ poſterioris. Q̄r v̄o in his nō ſit p̄us neqꝫ poſteri⁹: eo arg° pꝫ. q̄ p̄us ꝛ poſterius p̄ᵐ h̄ntur a ſpacio ac magnitudine. moꝝ in motu qui in ibi exercet̄: tū deinde in tp̄e. cū igit̄ nulla ſit magnitudo aut ſpaciū in auctiōe ꝛ alteratōe: iure nec p̄us eē pōt nec poſteri⁹. Immo nec locū ex loco mutāt. imo vniuerſum ſenſim alterat̄: atqꝫ vniuerſum paulatim increſcit. ꝛ licꝫ in auctiōe q̄s poſſit ſuſpicari eē aliquē locū. vn̄ res deuenit: ꝛ locū in quē tendit. q̄ mutat̄ de minore in āpliorem locū: in alteratiōe tn̄ ꝛ gñōne ac corruptiōe illō h̄ri nō pōt. hec eſt p̄ᵃ q̄ō. ¶ Rndet thē⁹. ſub dubitatiōe. ꝛ inquit quo ſit vt tp̄s aut ſolū motū localē p̄ncipalr̄ menſuret: aut ſi cęteros q̄qꝫ mēſurat p̄ncipalr̄: certe eo p̄ore ꝛ poſteriore nō eget: q̄ō ſpacio ſitu qꝫ dr̄. ¶ Pōt igit̄ dici i oī motu eē inter terminū a q̄ ꝛ ad quē interuallū q̄ōdā. i R̄ſio Thē.
motu q̄dē locali ē ſpaciū ſiue magnitudo: q̄ dr̄ lōgitudo: ī expō ſolutis thē.
auctiōe eſt ſpaciū ſiue iteruallū q̄ō dr̄ amplitudo. in alteratiōe latitudo. hec.n. ſilia ſunt ſpacio in motu locali cōpato. Sic igit̄ in auctiōe ꝛ alteratiōe hr̄. vn̄ poſſit rō p̄oris ꝛ poſterioris ſumi. in gñōne v̄o ꝛ corruptiōe: q̄tenꝰ q̄dē ſunt fines motuū in tp̄e nō ſunt. q̄tenꝰ v̄o ſunt motus in alterationē incidūt. ¶ Scōo q̄rit Thē⁹. ſi tp̄s eſt nūerus cuiuſqꝫ mot⁹. nūc a nullo motu p̄debit eēntia tp̄is. ſcōa q̄ō thē.
ſi.n. neqꝫ ab h̄: neqꝫ ab illo motu tp̄s pendet: ſane neqꝫ a motu ſimplr̄ p̄debit. ¶ Huic q̄ōni ex textu iam patuit ſolo. pōt.n. dici vno mō tp̄s p̄dere a p̄ motu. eſt.n. illius affectio p̄ᵃ ꝛ cęteroꝝ nūer⁹. Aut dici pt ꝙ tp̄s ē affectio cuiuſqꝫ motus: ꝛ ſic vt affectio: nō vnū tp̄s eſt: ſed mlťa tp̄a ſunt. at vt nūer⁹ ſub indiuiduō generis dici pt vnū tm̄. h̄ ſunt in textu ſatis expoſita ꝛ Thē⁹. in vltio caplo idicat. Solō.
¶ Tertia q̄ō eſt q̄ nā mō eſt oīuꝫ motuū momētū ſiue inſtās nūc vnū. aut.n. illud eſt vnū gñe: aut ſpē: aut nuō. tertia q̄ō.
Si gñe aut ſpē: ſaltē nuō plura eē momēta oportebit. ſi vnū nuō q̄ nā mō fieri pt vt reꝝ nuō dr̄ntiū vnū nuō accidens ꝛ affectio ſit. ipoſſē.n. eſt vt res vna atqꝫ eadē nuō inſit plib⁹. ex alio ſi momētū nō ſit vnū: tp̄s oīuꝫ motuū nō erit vnū. ¶ Et licꝫ Thē⁹. pl̄a dicat: tādē ad hoc deueniendū eſt: ipſum nūc poſſe accipi ꝓ ipſo p̄ mobili: q̄ō iō dr̄ nūc: q̄ incohat. ꝛ finit tp̄s: ꝛ h̄ mō vt vn⁹ ē p̄m⁹ mot⁹. Solō.
vnū p̄ᵐ tp̄s: ita vnū p̄ᵐ nūc. Alio° ſumi pōt ꝓ idiui⁹ tp̄is: q̄ ptes tp̄is copulant̄: vti ptes lineę ad pūctū iniungunt̄: ꝛ hac rōe eſt aliō atqꝫ aliō: vnū āt oīuꝫ dū eſt: vti tp̄s vnūꝫ eſt oīuꝫ dū ē. ꝛ breuib⁹ de ipſo nūc ſentiēdū eſt vt de ipſo tp̄e. vbi.n. pl̄a ſunt tp̄a: ita pl̄a cēnt nūc ſumēdo ꝓ termino itriſeco ptiū tp̄is. vbi vnū eſt nuō tp̄s: vnū erit eodeꝫ mō nūc. ꝛ vt tp̄s eſt vnū nuō vt mēſura. ita ꝛ ipm nūc. h̄ ex textu ſatis colli pñt. mlťa alia addit q̄ ptiꝫ ex nr̄is q̄ōnibus: ptim ex ꝯmētationib⁹ textus: pſpicua ſunt. h̄ ō q̄r to ſatis ſint hactenus.

¶ Finis quarti.

¶ Ariſtotelis phyſice auſcultationis liber quītus qui eſt de motibus eodem Auguſtino niſpho interprete ⁊ expoſitore.

Mutatur autē oē qd mutat: aliud quidē ex accidenti: veluti cū muſicū ambulare dicimus: quatenꝰ id ambulat: cui accidit muſicum eſſe. Aliud vo ex eo: qꝛ ſi ipſiꝰ aliquid mutat: ſimpliciter mutari dicit. Ceu que per ptes mutari dicunt. Corpus.n.ſanat: qꝛ oculus aut pectus conualuit. Hec aūt ptes totius corporis ſunt. Aliud eſt qd neqꝫ per accñs: neqꝫ p ptē ſed per ſe primo mouet: ⁊ hoc eſt qd per ſe mobile eſt: qd qdē pro alia atqꝫ alia motus ſpecie: eſt aliud atqꝫ aliud: vt alterabile. Cuiꝰ rurſus ſpēs alie ſunt: ſanabile atqꝫ calefactibile. Similis quoqꝫ eſt: ⁊ in eo qd mouet diuiſio: nam aliud per accidens mouet: aliud per partem: hoc eſt qꝛ ipſius aliqd mouet. Aliud vero per ſe primo veluti medicus qdē ſanat: manus vero percutit.

¶ Intētio hꝰ quīti: vt placet Auer. eſt enūerare ſpēs motꝰ per ſe: iō p̄ diſtinguit mobilia: vt inde colligat que per ſe, que nō p ſe mobilia dicunt: poſt que colliget que ſpēs p ſe motus: ⁊ que nō. Hꝰ ordinis cā eſt: qꝛ cognitio accidētis e cognitiōe ſubi pficiſcit: ⁊ ita cognitio motꝰ e cognitione mobilis emerget. at in diſtinguēdo mobilia: ꝯiter ēt mouētia diſtinguit. ſunt.n. motiuū ⁊ mobile ad aliqd: ⁊ ita ſub vna ſcia hītur. mobile igit diſtinguit: qꝛ aliud ē mobile ex accñte: aliō per ptē. aliō p ſe p̄: qd qdē mobile p ſe abſolute dr: hoc qꝛ nō p accñs mobile eſt: per ſe dicitur mobile eē: qꝛ vo nō p ptē: p̄ moueri dr. Mouens qꝫ trifariā dcm̄ eſt p accñs vt muſicū edificat. p ptē vt hō percutit: qꝛ manꝰ pcutit. p ſe p̄ vt medicꝰ ſanat. at mobile p ſe ēt ⁊ mouens diuidit in ſpēs p alia atqꝫ alia rōe motꝰ: vt p alteratiōnē alterabile ē. p auctionē augmētabile: p lationē: latibile. ⁊ rurſus qdlibꝫ hoꝝ i ſpēs: vt alterabile in ſanabile: ⁊ calefactibile diuiſuꝫ ē. ¶ Auer. āt dclat qrtmoꝝ in ꝯmē. p̄mo dclat q̄ nā mō moueri p ptē: ⁊ p accñs ſe hēant. ⁊ iſte modus reducit ad illū: qui eſt p accñs: qtenus eſt mediꝰ iter illō qd eſt p accñs: ⁊ illud qd ē p ſe. po eni pt moueri p ſe: qn̄ diſtiguit a toto: qd ē ipoſſe in muſica: aut albedie. vult igit Auer. q eē tale p ptē eſt q̄ſi medium iter pure p accñs. ⁊ pure p ſe. qtenꝰ.n. pt moueri p ſe: cū diſtiguit a toto: ſubit rōez eiꝰ qd ē p ſe mobile. qtenus āt mouet ad motū totiꝰ: ſubit rōez eiꝰ qd mouetur p accñs. h̄ eſt p̄m. ¶ Deide ponit drīā iter eē tale p accñs ⁊ p ptē. ⁊ ſat. p̄.n. mō attribuit motꝰ gra eiꝰ qd nō ē inatū moueri. ſ. q̄litati: vt cū dicimꝰ q muſicꝰ currit ⁊ medicꝰ ſcribit. Scdo vo attribuit gra eiꝰ: qd inatū ē moueri. Eſt igit drīa: qꝛ moueri p accñs attribuit alicui rōe alicꝰ: qd nullo pt p ſe moueri. vt dcm̄ ē muſicū ſcribere vl medicum currere: rōe muſice vel medicine: q̄ nō ſunt apte eē tales. ſe moueri p ptē attribuit alicui rōe alicꝰ: qd pōt p ſe moueri: qꝛ attribuit toti rōe ptis: q̄ qdē a toto ſepata pt moueri. ¶ Sꝫ hinc obyciūt ſanioꝛes. p̄: qꝛ eēntie pp materiā moueri dicūtur: ⁊ tn̄ mā nō eſt apta moueri. Scdo. qꝛ ps ſepata a toto nō eſt ampliꝰ ps: igit nō eſt apta moueri ſepata a toto. ¶ Dici pt ad p̄mā dictū Auer. eē intelligēdū de ptibꝰ q̄titatiuis: cuiuſmodi nō ſunt mā: vl forma: ſꝫ manꝰ vl pes. ¶ Ad ſcdaꝫ negāt ſoꝛticole ptē ſepatam a toto poſſe moueri: ſed hn̄ ꝯcedūt id qd eſt ps ſepatuꝫ a toto poſſe moueri. ⁊ ſic logt Auer. h̄ ē 2m. ¶ Deide. ⁊ iſti tres. dcclat in qbꝰ hi modi apparēt apte. ⁊ igt. ⁊ iſti tres modi inueniunt in eis q̄ mouent in loco ⁊ i alteratiōe māifeſte. vꝫ id qd mouet p accñs. ⁊ gra ptis: ⁊ p ſe. ⁊ alias ſup. inueniunt: ſed nō ita māifeſte. qꝛ id qd augetr: ſp videdetur augeri totū: ſilr ⁊ id qd generat. h̄ ē tertiū. ¶ Deinde Auer. ſoluit dubitationē: nam Ar. in. 8o. fecit diuiſionem bimēbꝛē. vꝫ q mobile qddam per ſe mouet: qddaꝫ per accidens. ⁊ per ſe vlterius aut per ſe p̄mo: aut per ptem: hic aūt fecit diuiſionē trimēbꝛem: ⁊ non ſubdiuiſit p ſe: igit ꝯdictio. R̄ndet ⁊ igt. ⁊ motū p ſe diuidit ſoꝛte: ſed Ar. nō idiget in hoc loco diuidere motuꝫ p ſe in hoc dno: ſed in. 7o. ⁊. 8o. fecit h̄: ⁊ cōtentus eſt his tribus modis. ſ. moto per accñs: ⁊ per partē: ⁊ per ſe: ad declarādum q ſermo eius nō eſt niſi de moto p ſe. qm̄ nulla ars conſiderat de moto per accñs. eſt igit drīſio q alia rōne conſiderat hec in. 8o. ⁊. 7o. ⁊ alia hic. in. 8o. eni conſiderat hos tres modos gra mobiliū: vt ſciat que per ſe: que alio mō mouentur: vt ſoluat qōem de grauibus ⁊ leuibus. iō fecit diuiſionē illo mō. at hic ꝯſiderat ð his: quatenus ſumat ea que per ſe mouent: qꝛ ea que ſunt per accñs ſunt preter artem ⁊ ſciam. ⁊ ita pꝫ ſolo. Hec ex cōmē. p̄. ¶ Quo vero ad verba attinet: debes ſcire q ſunt quedam affectiones: que denominādo partez. poſſunt totuꝫ denominare vt criſpitudo ⁊ ſtraboſitas. ⁊ id genus. eſt enim homo ſtrabus ratione oculi: qui ſtrabus eſt. Criſpus vero ratione capilloꝛū: qui ſunt criſpi. Alie que denominādo partez: non ſufficiunt denominare totū. vt albedo. Dentes eniꝫ ethyopis albi ſunt. non autez ethyops. Propter hec Ariſtoteles dixit. (aliud vero ex eo: quia ſi ipſius aliquid mutatur: ſimpliciter mutari dicit.) quaſi velit id eſſe tale per partez: quādo id quod partez ðnominat: ipſꝫ totum poteſt denominare ſimpliciter. vt quia oculus ſaneſcit: corpus ſanatur ſimpliciter. ¶ Ulteriꝰ Auerroes, cōmento ſecūdo obiter ponit differentiaꝫ inter artem ⁊ naturaꝫ: ex eo quia ars non agit per ſe in ſubiecto in quo eſt per ſe. qꝫ natura ipſa ſic. Medicina enim per accidēs agit in medico: i quo eſt per ſe: ſed grauitas per ſe mouet graue. ſed de his in ſecūdo huiꝰ. cōmēto tertio. ¶ Querunt hic recentiores vtruꝫ quilibet motus habeat proprium ſubiectuꝫ diuerſuꝫ a ſubiecto cuiuſlibet alterius motus. exoꝛiri queſtionez hanc aſſerunt ex eo quia Ariſtoteles inquit in alia ⁊ alia mutatione eſſe aliud ⁊ aliud mobile primuꝫ. ¶ Sed quicquid ſit de queſtione in ſe, ⁊ eius veritate. hec nullatenus ex littera exoꝛiri videtur. Ariſtoteles enim cuꝫ concluſerit quid ſit ipſum per ſe mobile: docens ipſum in ſpecies multiplicare: inquit. quod quidez pro alia atqꝫ alia motus ſpecie: eſt aliud atqꝫ aliud: vt alterabile: cuius rurſus ſpecies alie ſunt: ſanabile atqꝫ calefactibile. ¶ Ex quibus patet Ariſtotelē. nihil ð ſubiecto motus explicaſſe. ⁊ ita queſtio hec ab re videtur omnino. ¶ De veritate vero queſtiōis: licꝫ plures ſint modi ſoluendi: tamen vnus eſt peripatheticus

vz. ꝙ cuiuſcꝫ accñtis duplex eſt ſubiectū denominationis. ⁊ inherentię ſiue informationis. ſubiectū quidez denominationis muſicę muſicū eſt: caliditatis calidū. ⁊ id genus. Inherentię vero muſicę ſubm anima vel homo eſt. caloris vero lignū. vlterius ſubm denominatōis bifariaꝫ dicitur: aut actu vt caloris calidū: aut poteſtate vt calefactibile. tunc dici poteſt ꝙ ſubm inherentię omniū motuum eſſe poteſt vnū nūero: vt perſpicuū eſt: ſubz vero denominatiōis ſiue actu: ſiue poteſtate eſt aliud atqꝫ aliud alterius atqꝫ alterius ſpēi motus: vt caloris calidū vel calefactibile. frigiditatꝭ frigidum vel frigefactibile. hęc peripathetice.

t. c. 3. ¶ Cum autez ſit aliquid quod primo mouet. ⁊ aliquid quod mouetur. ⁊ tempus in quo. ⁊ preter hec: id ex quo: ⁊ id in quod. omnis nanqꝫ motus ex aliquo in aliquid ē. quippe cū aliud ſit id quod primo mouetur. ⁊ id in qd: atqꝫ ex quo mouetur. veluti lignū: ⁊ calidū: ⁊ frigidum. quorum quidem aliud eſt quod: aliud ad quod: aliud ex quo mouetur. perſpicuum eſt motum ipſum in ligno eſſe: ⁊ non in forma. neqꝫ enim forma: neqꝫ locus: neqꝫ etiam ipſum quātum mouet aut mouetur: ſꝫ id quod mouet eſt mouens. ⁊ quod mouetur: eſt mobile. ⁊ id in quod mouetur. eſt terminꝰ motus. magis tamen id in quod ꝙ̄ id ex quo

t. c. 4. motus eſt. mutari dicitur. quippe cum corruptio mutatio ſit ad id quod non eſt: ⁊ ſi id qd corrumpitur: ex ente mutetur. generatio vo ad ens. ⁊ ſi ex non ente.

¶ Placet mihi introductio Auer. cum ex docto Themiſtio ſit excepta. vz. ꝙ cum Ar. diſtīxit illud qd eſt per ſe ab eo qd eſt per accidens in motore ⁊ moto: nunc incipit enumerare requiſita ad motū: ad declarandū cui eorū motus attribuatur per ſe: vt hinc ſpēs motꝰ per ſe nāciſcatur. ¶ Et iuxta doctiſſimū Theᵐ. ſenſus lrę eſt: cū gn ꝙ res ad functionez oīs motus habeantur. mouens: qd mouetꝰ. tps in quo fit motus: diuerticulū ſiue terminus a quo vn̄ motus accepit. itemqꝫ id ī quo pcedit: q̄ri ſolet in quo nā ex his ꝯſtituere motum oporteat. Soluit itaqꝫ Ar. ꝙ cum motus eſſe nō poſſit in re mouēte: neqꝫ ī tpe: neqꝫ ī eo vnde ſoluit: reliquū igiꝰ eſt vt motus: aut ī ipſa re ſit: quę per ſe mouetꝰ: aut in formis ⁊ accñtibus in quę abitio eſt. Hęc Ar. breuibus apud Theᵐ. inquit. cū aūt ſit aliqd qd pmo mouet: vt vnde motus pmo pficiſcitꝰ: ⁊ aliquid qd mouetur vt ſubm. ⁊ tps in quo motus eſt vtī in mēſura. ⁊ preter hec id ex quo motus pcedit. ⁊ id ī qd motus deſinit hic eſt ſuſpenſio: quę deſinit ibi pſpicuuꝫ eſt motū ipſuꝫ in ligno hoc eſt in eo eſſe qd mouetur: nō in forma: vel aliquo alio illoꝝ quinqꝫ. ſed anteꝙ̄ ſuſpenſionem determinet: declat illa qnqꝫ eſſe ad modū diuerſa. ⁊ inqt. oīs. n. motus ex aliquo in aliqd eſt vtī iter res diuerſas: qppe aliud ſit id qd pmo mouetur. ⁊ id in qd: atqꝫ ex quo mouetꝰ. veluti lignū. ⁊ calz ⁊ frigidū: q̄ꝝ qdem aliud eſt qd vt lignū: aliud ad qd vt calm. aliud ex q̄ mouetur vt frz. hic terminatꝰ ſuſpēſio: ppea ſubdit ꝯnē. ⁊ inquit. Cū hęc qnqꝫ ſint pſpicuū eſt motū ipſuz ī ligno eē. ⁊ non in forma. neqꝫ. n. forꝰ. neqꝫ locꝰ: neqꝫ ēt ipſuz q̄tuz mouet aut mouetꝰ: ſꝫ id qd mouet eſt mouēs. ⁊ qd mouetur: eſt mobile. ⁊ id in qd mouetꝰ: ē terminꝰ motus: dixit ant forꝰ p gnōne vł alteratōe. dixit locꝰ p latōe. dixit q̄titū p auctiōe. Addit tñ ꝙ licꝫ terminꝰ ad quē nō mutetꝰ. inquit. q̄ ſi ſoluēdo tacitā dubitationē. magꝭ tñ id in qd: q̄ꝫ id ex quo motꝰ eſt: mutari dꝛ. qppe cū corruptio mutatio ſit ad id qd nō eſt: ⁊ ſi id qd corrūpitꝰ ex ente mutetꝰ. gnō vero ad ens mutatio fit: ⁊ ſi ex nō ente ſit mutatio. Sic igiꝰ licꝫ neuter terminoꝝ, ppe mutari dicatꝰ: tñ minꝰ improprie terminꝰ ad quē mutari dꝛ. hęc Ar. ¶ Quo vero ad vba attinet vt Auer. inuit. hbes ſcire ꝙ Ar. dixit. aliud eſſe p ſe ſiue p id qd mouetꝰ ab eo ad qd mouetꝰ: vel ex q̄ mouetꝰ: qꝛ per accñs pnt coicidere. pt. n. per accñs id ad qd mouetꝰ eſſe qd mouetꝰ. ſ. rōe ſubti in quo ē: ſicut dicimꝰ muſicū currere: qꝛ aīal currit cui accidit: ſic dicimꝰ id ad qd mouetꝰ calefieri: qꝛ id cui accidit calefit: ⁊ ſilr dici pōt de eo ex quo mouetur. vlterius vt Auer. ait pretermiſit tps ⁊ mouens: ⁊ enumerauit illa tria. vz. ſubiectū ⁊ duos terminos: qꝛ ſuba motus ꝯſtituitꝰ ex his tribꝰ cauſis. vz. ſubto termino a quo: ⁊ termio ad quē: ⁊ nō nūerauit motorem aut tps: qꝛ tps eſt de accidentibus eiꝰ. ⁊ motor de cauſis extrinſecis. ¶ Sed dices. formę ſimplicis nihil ē intriſecū. Mō motꝰ eſt forꝰ ſimplex. ¶ Quidā itelligūt illa tria eſſe intriſeca motui quo ad eēntiale definitionē: eſt. n. motus actus entis in poᵃ q̄tenus in poᵃ de termino a quo ad terminū ad quē. ¶ Sed hęc rñſio ſtare nō poteſt: qꝛ ēt motor eſt de ipſiꝰ motꝰ definitōe. eſt. n. motꝰ actꝰ motui ⁊ mobilis. ſilr ⁊ tps: nā vt dixit Auer. ꝯmē. 6. huiꝰ tertij. p illā pticulā ſm qd in poᵃ. appꝫ ſucceſſio in motu: mō ſucceſſio eſt in tpe. ¶ Propterea dici pōt motuꝫ eē acceptū p forꝰ fluēte: nā ſic terminꝰ a q̄: ⁊ terminꝰ ad quē ſunt ptes motꝰ: ex eo qꝛ motꝰ hꝫ aliqd de termino e quo: ⁊ aliqd de termio ad quē. ſubꝫ vo eſt mā illiꝰ ſaltē in q̄. q̄re hęc tria ſunt motui intriſeca. Addit vlteriꝰ Auer. ꝙ licet hę tria motui attribuantꝰ intriſece: tñ ipe motus magꝭ mobili attribuitꝰ: q̄ꝫ termis: qꝛ mobile ipꝫ diſponitꝰ p motum: ⁊ poſt mobile attinet magis ad terminū ad queꝫ: qꝛ terminꝰ ad quē eſt finis motꝰ. demū poſt hoc attinet termino e quo: cū res mota ab illo ſepetꝰ. ergo dignīꝰ in motu eſt mobile. deinde terminus ad quē: demū terminus e quo: hęc ex cōmento.

t. c. 5. ¶ Quamquā igitur quid eſt motus prius dictum ſit: ⁊ formę. ⁊ affectiones: ⁊ locus: ad quę mouentur ea quę mouentur: immobilia ſint: veluti ſcientia ⁊ caliditas: etiam dictum ſit. tamen dubitauerit quiſpiam ſi affectiones ſunt motus vel ne dico affectiōes: vt albedo ipſa eſt. nam ad motum erit mutatio. an fortaſſe non albedo eſt motus: ſed albatio.

¶ Cōſeq̄nter ſoluit dubitationē: reſumit tñ pus ea q̄ pꝛīm ex. 3º. lib. pꝛīm hꝰ patēt. ⁊ iqt. Quāq̄ꝫ igiꝰ qd eſt motꝰ pus patuerit ex lib. 3º. ⁊ formę: ⁊ affectiōes. ⁊ locꝰ ad quę mouentur ea quę mouentꝰ imobilia ſint veluti ſcia ⁊ caliditas: ēt ſup. dcm̄ ſit. nūc in iſto li. 5º. tñ ꝯnter ad dicta dubitauerit qſpiā ſi affectiōes ſunt motus vel ne: ⁊ expōit affectiōes dicēs. Dico affectiōes vt albedo ipſa eſt: ⁊ id genus. oritꝰ aūt dubitatio: qꝛ ſi affectiōes non mouentꝰ: videntꝰ eſſe motꝰ. Contra tñ obijcit qꝛ ſi ſint motꝰ: ad motū erit mutatio: nā ad affectiōes eſt mutatio. affectiōes ſunt motus. igiꝰ ad motū erit mutatio. Soluit ⁊ iqt. an fortaſſe nō albedo motꝰ ē: ſꝫ albatio ipſa ē motꝰ. ⁊ ita affectiōes nec ſt motꝰ: nec ea q̄ mouentꝰ. ſꝫ termī ad q̄s ſūt motus ipī. hęc ex dubitatione colligere vult Ar. Quo vero ad vba at

Introductio auer. cōmē. 5.

Auerthe.

ḋ auer. commē. 3.

Dubitatio.

Pꝛīa rñſio.

Cōfutatio.

Pꝛopꝛia rñſio.

tinet. ℂ Debes ſcire vt Auer. innuit ꝙ motus eſt in ſubã gñatio vel corruptio: in quãto auctio vel iminutio: in loco latio: in qualitatibus ſiue affectiõibus alteratio. Propterea ⁊ formę pro gñõne ⁊ corruptione. ⁊ affectiones ꝑ alteratione ⁊ auctione: nã q̃titas ad quã auctio eſt: ⁊ q̃litas ad quã alteratio eſt: affectiones ſunt. ⁊ locus ꝑ latiõe dicta ſunt in lr̃a. Ulterius Auer. reddit cãz q̃õis cur. vz. affectiones vt q̃litates motus videntur. ⁊ ait hoc eſſe: qꝛ tales affectiones variãtur ſm magis ⁊ minus: propterea motus eſſe videntur.

ℂ Eſt autem etiam in illis ⁊ id quod eſt ꝑ accidens: ⁊ id quod eſt per partez ſiue ꝑ aliud: ⁊ id etiam quod primo ⁊ nõ per aliud eſt. id enim quod dealbatur ad id quod itelligitur: mutatur per accidens. colori enim accidit vt intelligatur. Ad colorem autem: quia album pars eſt coloris: ⁊ in europam: quia athene pars ſunt europe. ad colorem autem albuz ꝑ ſe. quo nam igitur modo per ſe quippiaz moueatur: ⁊ per accidens: ⁊ per aliud: ⁊ quo nã modo idem primũ eſt in mouente ⁊ mobili: ⁊ quo nam motus nõ in forma fit: ſed in mobili atq̃z eo quod mouetur actu: perſpicuum modo eſt.

ℂ Hactenus ꝙ affectiones termini ſint: per ſolõnẽ dubitationis dictũ eſt: conſeq̃nter decl̃at talibus in terminis ad q̃s eẽ illa tria: q̃ erãt i mobili ⁊ mouẽte. vz. per accñs. per ptẽ: ⁊ per ſe ꝑmo. naz id qð dealbat̃ ad qð intelligit̃: mutat̃ per accñs. colori. n. accidit vt intelligat̃. Ad colorem aũt ſupple mot⁹ eſt. qꝛ eſt ad albũ qð ps eſt coloris. ⁊ in europã latio eſt: qꝛ eſt in athenas: quę ps ſunt europę. at ad colorẽ albũ per ſe ꝑmo. igit̃ illa tria ſunt in motu ex pte mobilis: motoris ⁊ termini ad quẽ. pretermiſit diuiſiones has penes terminũ e quo: ⁊ tp̃s: qm̃ magl motus ſortit̃ ſpẽm a termino ad quẽ: vel qꝛ pz ex ſuo ſimili: qð eſt id ad qð. Tp̃s vero eſt res extriſeca a motu. ꝓpterea diuiſiones hę in motu ſolũ ex pte mobilis. motoris termini ad quẽ colligunt̃. ℂ Quo vero ad v̾ba attinet. Auer. vult formaz trifariã accipi. cõiter. ⁊ ſic eſt cõis ad ſubales atq̃z accidẽtales formas. ſi ꝓprie: eſt cõis ad tria q̃litatẽ. vz. q̃titatẽ. ⁊ ſubam. ⁊ non ad locuz: qua rõe dici ſolet motũ eſſe ad formã aliũ. Aliũ ad locũ. ſi magis ꝓprie: tũc ſolũ ꝑ forma ſubali accipit̃. Tũc ad rem. cũz dixit. formę ⁊ affectiones. ſumpſit v̾bũ formę ꝑ ſubalibus formis. cũ vero in epylogo dixit. nõ in forma: ſz imobili. accepit cõiter q̃daz cõi ad ſubam q̃litatẽ: ⁊ q̃titatẽ. atq̃z locum. hęc de ꝑmo. ℂ De ſcðo vero vult Auer. ipſum primũ eſſe ſumptũ pro ꝑmo eẽntiali. vt in lib. poſte. accipitur. ⁊ ſic eſt id qð eſt tale neq̃z per accñs: neq̃z ꝑ ptez. h̾ de ſcðo: quę in epylogo dicit: patent.

que auerro. ꝑmē. 5.

ℂ Mutatio igitur ea que ex accidente eſt: pretermittatur: nam ⁊ in omnibus: ⁊ ſemper: ⁊ omniuz eſt. Ea vero que non ex accidente ẽ: non in omnibus eſt: ſed in contrarijs: ⁊ medijs: ⁊ contradictorijs. Cuius quidem rei ex inductione fides emergit.

ℂ Quo hactenus declarauit. ⁊ ꝙ motus ipſe ꝑ q̃nq̃z cõſtituitur. vz. motorẽ: mobile: terminũ a quo: ⁊ terminũz ad quẽ. ⁊ ꝙ illa diuiſio reperit̃ in motu ex pte triũ mobil' motoris: ⁊ termini ad quẽ: nũc de quo nã motu ſit agenduz ꝓponit. ⁊ inq̃t. mutatio igit̃ ea: quę ex accidente eſt: ꝑtermittat̃: nã ⁊ in oĩbus. vz. terminis indifferẽter eſt. ⁊ ſp̃ h̾ eſt ⁊ oĩ tp̃e. ⁊ oĩum. vz. ſubtoꝝ indifferenter. ⁊ ita videt̃ quodã mõ indeterminata ac infinita tam ad terminos: q̃z ad tp̃s: q̃z ad ſubm. ea vero quę non ex accidẽte eſt: nõ in oĩbus eſt indifferenter: ſed ſolũ in ɔ̃rijs: ⁊ medijs. ⁊ cõtradictorijs. Cuius quidez rei fides ex inductione emergit. Sic igit̃ pretereũda eſt mutatio ꝑ accñs: qꝛ eſt ex̾ artem demonſtratiuã. ℂ Quo v̾o ad v̾ba attinet. vt auer. inquit. per accñs ſumptũ eſt hic cõiter pro gñe ad id qð eſt per accidens: ⁊ per partẽ. vtraq̃z. n. eſt ex̾ artẽ. vt dicit Auer. dixit aũt in ɔ̃rijs ⁊ medijs ꝑꝑ alterationẽ: auctõez: ⁊ lationẽ. dixit ⁊ ɔ̃dictorijs ꝑꝑ gñationẽ ⁊ corruptionez. ℂ Sed ambiges. nã id qð competit per partẽ non videtur eſſe infinitũ: qm̃ ita homo per oculos eſt ſtrabus: ꝙ non per aliud: igit̃ per ptẽ tale nõ eſt abyciendũ ab arte: ⁊ ſic errau't Auer. ℂ Rñdẽt quidam Ariſtotelẽ ⁊ auer. accepiſſe tale per partẽ: q̃ñ rõne partis nõ cõpetit ſimp' toti. ⁊ ita partes vñr iſinitę eſſe. ℂ Sed hęc rñſio eſt friuola: qꝛ tunc Ariſto. in tam breuibus ęquiuocaſſet de parte: nam accepit prius per eſſe tale per partẽ: q̃ñ rõne partis competit toti ſimpl'r. ⁊ nũc accepit aliter. ⁊ ita eẽt equiuocum. ℂ Propterea non mihi placet expð Auer. nã tale per partẽ: eo mõ quo accepit Ariſtoteles. intrat artes ⁊ ſcientias. ⁊ eo vtetur Ar. in. 8°. ꝓpter qð melius videt̃ Ar. accepiſſe per ſe vt cõe tali per ptem. ⁊ tali ꝑmo. quia ſic valet ratio eius.

q̃ mō ai mē. 6.

Dubiũ.

Rñ ꝑma.

Cõtra.

Expõ ꝑpa.

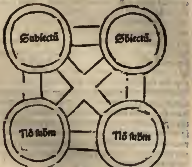
ℂ Fit autẽ e medio mutatio: quia vtimur ipſo vt contrario ad vtrũq̃z. eſt eniz mediũz quodaz modo ipſa extrema. Quocirca ⁊ hoc ad illa: ⁊ illa ad hoc contraria quodaz modo dicitur. veluti inter fides que media eſt: grauis dicitur ad vltimam. Ad primaz vero acuta. fuſcum etiam album ad nigrum dicitur. ⁊ nigrum ad album.

ℂ Dictum eſt mutationẽ eẽ in ɔ̃rijs ɔ̃dictorijs ⁊ medijs. ipſam igitur eſſe in ɔ̃rijs ⁊ ɔ̃dictorijs nunc ſupponit: qꝛ poſtea declarabitur. ⁊ declarat ipſam eſſe in medijs. ⁊ inquit. fit autẽ e medio mutatio. qꝛ vtimur ipſo vt ɔ̃rio ad vtrũq̃z. eſt enim mediũ quodãmõ ipſa extrema. quocirca ⁊ hoc mediũ ad illa ɔ̃ria: ⁊ illa ɔ̃ria ad h̾ mediũz quodam modo ɔ̃ria ſunt. ɔ̃riatur. n. fuſcum albo ratione alterius ɔ̃rij vtpote nigri. ⁊ econtra albũ fuſco ratione nigri. ⁊ quę dicit: patent. ℂ Sic igitur mutationẽ eſſe a medio per hęc patet. Auer. aũt illam propoſitionẽ. oĩs mot⁹ eſt de contrario in ɔ̃riũ dupl'r exponit. vno modo de contrario ꝓprie in ɔ̃riũ proprie. ⁊ hoc: qꝛ oẽ id de quo eſt motus: eſt aut extremũ: aut medium. ſi extremũ: ſic eſt ð ɔ̃rio in ɔ̃rium. Si de medio: cum in medio ſint ambo extrema ptim actu ptim poteſtate: ea ratiõe qua in medio eſt alteꝝ extremoꝝ: motus eſt de ɔ̃rio in ɔ̃riũ. vbi cã. motus qui eſt de pallido in albũ: ea rõne qua in pallido eſt nigꝝ ptim actu ptim ptãte: eſt de ɔ̃rio in ɔ̃rium: hoc ẽ de nigro in albũ. Dico extrema eſſe in medio ptim actu: partiz poteſtate. quia nec ſunt ibi actu ſimpl'r. nec poteſtate ſimpl'r. nõ actu ſimpliciter: quoniã forma quę eſt ſimpliciter actu in aliquo denominat ſimpl'r illud. Modo illð qð eſt ſimpliciter pallidum. nec eſt ſimpliciter albũ. nec ſimpliciter nigrum. nec ſimpliciter poteſtate. quia forma quę eſt in aliquo ſm poteſtatẽ ſimpliciter: ſm nihil ſui eſt in illo actu. Modo in pallido eſt aliquis gradus albi. ⁊ aliquis gradus nigri. Quare extrema ſunt medio modo in medio: nõ ſimpliciter actu: nec ſimpliciter ptã-

q̃ mō ai mē. 6.

te.q̄tenus nec ſimplr̄ denoiant illud: nec ſint ibi penit⁹ pñte: ſed p aliqd ſui.hec ē pma expō.℄ Alio⁹ exponi pt capiēdo ꝯtium large pro quodaȝ cōi ad extremū ⁊ me^m. qua rōe oē diſperatū dr̄ ꝯtium. ⁊ hoc mō exponendo ois motus eſt de ꝯtio in ꝯtiū. ⁊ iuxta hāc expōnē non oȝ concedere in medio eſſe extrema: nec intrare illā difficultatem. Et ppea hec ſcd̄a expō eſt melior. hec de ſcd̄a expōne. Utrū vo in medio ſint extrema: poſtea diſputabiť.

t.c.7. ℄ Cum autem omnis mutatio e quodā fit in q̄odam: vt ipſum quoqȝ nomen indicat: naȝ poſt aliquid aliqd: atqȝ hoc prius: illō poſterius ſignificat: fit vt id quod mutatur quadrifariam mutetur. Aut enīȝ e ſubiecto in ſubiectum: aut e non ſubiecto in nō ſubiectuȝ: aut e nō ſubiecto in ſubiectū: aut e ſubiecto in non ſubiectū mutatur. Dico autem ſubiectuȝ: qō affirmatione ſignificatur. Quare ex his que nūc dicta ſunt tris eſſe mutatiões neceſſe ē: ⁊ eam que eſt e ſubiecto in ſubiectū: ⁊ eam que eſt e ſubiecto in non ſubiectū: ⁊ eam que e nō ſubiecto eſt in ſubiectū. quippe cū e nō ſubiecto in non ſubiectū nulla fit mutatio: qꝛ p oppoſitionem non eſt: neqȝ.n. cōtraria: neqȝ cōtradictoria eſt.

℄ His ſuppoſitis tāq̄ pncipijs: nūc q̄t ſint ſpēs mutatōis ꝯcludit. ſumit aūt rurſus ad hoc duo: alterū quaſi ſeq̄ns ad alterū: ⁊ igr̄. cū aūt ois mutatio e quodā fit in q̄odam: quēadmodū vel clariſſime nomen oſtēdit: nā hoc nomē grecū metabole: latine mutatio ex vi nois ſignat poſt aliquid eē aliqd. ⁊ aliō eē p̄us. aliud poſteri⁹: qō eē nō pt niſi ſit e quodā i q̄odaȝ. ⁊ ita ſuppō pȝ. H eſt p^m. hinc ſumit ſcd̄m ſuppoſitū ꝯñter. ⁊ ingt. fit vt id qō mutať h reſpcū quo mutať e quodā in q̄odā q̄drifariam muteť. Aut.n. e ſubto in ſubm: aut e nō ſubto in nō ſubm. aut e nō ſubto i ſubm: aut e ſubto in nō ſubm mutať. pl̄ib⁹.n. modis multiplicari non pñt duo termini oppoſiti vt declať. 2°. topicoꝝ. ⁊ qm̄ vbuȝ hypocelmenon grece latine ſubm: aliqñ apud grecos. ſic apud latinos accipiť in vſu p mā q̄ actu formā ſuſtinet: ne ſit nois ꝯfuſio. ingt. dico aūt ſubm id qō affirmatiōe oñdiť. ⁊ vt ſupplet Thē⁹. affirmationeȝ appellat vt albū: vt nigꝝ: vt feruidū: vt glaciale. ⁊ id genus. ⁊ breuiter ſubm vocat qcqd euidēs eſt: atq̄ ipſe re ꝯſtat. qua rōne euenit vt nō ſubm ſignabit negationē: ſi ſubm nobis affirmationē ſignat. hec Thē⁹. ⁊ hec ē ſcd̄a ſuppō. Tūc ex his ingt. q̄re ex ijs que nūc dicta ſunt h ē ex q̄tuor ijs gñibus: tres mutationes hr̄i neeē eſt: p⁹ eſt q̄ incipit a ſubto in ſubm: h eſt incipit ab affirmatiōe i affirmationē. ſcd̄a eſt e ſubto in nō ſubm h eſt que incipit ab affirmatiōe: ⁊ deſinit in negationē. Tertia eſt e nō ſubto in ſubm h eſt que ꝯtrouerſum huic ridet a negatiōe i affirmationē. Quartū gen⁹ trāſmutatiōis. vȝ. qō eſt a negatione in negationē ꝯſtare nō pōt ea rōe q nō circūſiſtiť oppoſitis: nō.n. oppoſita ſunt nō ſubꝫ: ⁊ nō ſubm: cū vterqȝ termin⁹ negatio ſit: neqȝ ꝯdictorie: qꝛ alteꝝ oȝ eſſe affirmationē. neqȝ ꝯtrie: qꝛ ambo oȝ eſſe affirmatiōes. Sic igiť tres ſunt ſpēs mutatiōis p ſe. ℄ Sed dices. nō ne cū trāſmutatio eſt e nigro in albū: eſt ēt e nō albo i nō nigꝝ: igiť e nō ſubto in nō ſubm. ℄ Dici pōt id eē p acciñs. eſt eni e nō albo i nō nigꝝ mutatio: q̄ten⁹ eſt e nigro: cui accidit nō albū eſſe: in albū: cui accidit nō nigꝝ eſſe. Mō id qō eſt per acciñs in aliq̄ gñe: nō pōt eē ſpēs illius gñis: ppea e nō ſubto in nō ſubm non pōt eē aliq̄ mutationis ſpēs. ℄ Auer. āt vltra textū pſuadet pmā ſuppōnē. ⁊ inquit. ⁊ eſt hr̄i manifeſtū p ſe q ois trāſmutatio eſt de aliquo in aliqd: qm̄ dū res fuerit i eadē diſpōne nō erit trāſmutatio. ppea dū aliqd trāſmutať. oȝ vt varieť de diſpoſitione in diſpōnē. ⁊ ita illa ſuppō eſt vā. Quo vo ad ſcd̄aȝ ſuppōnē. ⁊ intelligo p nō eſſe: qō indicať p nō ſubm: non eē in actu: qō eſt eē in po^a: ⁊ vl̄r nō eſſe: qō eſt ꝑpriū pme mãe: nō negationē ſimplr̄: negatio.n. ſimplr̄ ſignat non eſſe ſimplr̄ h eſt ꝑuat tam eſſe actu q̄ȝ ē pñte: qō vocať ſimplr̄ nihil vt hyppocentaur⁹. ⁊ id genus. Mō nō eſſe hoc mō ſimplr̄ nō recipit trāſmutationē: nec vt termin⁹ e quo: nec vt ſubm. ⁊ ita pȝ per ſubm intellexiſſe eē: p nō ſubm intellexiſſe nō eē actu. ⁊ qm̄ nō eſſe eſt ꝑuatio. ⁊ priuatio multifariā accipiť. vt in p̄dicamētis dr̄: ne ſit nois ꝯfuſio explicauit qd p eſſe ſine ſubm ⁊ qd per nō eē ſine nō ſubm ſumit: ne vt dicit Auer. aliqs intelligat aliquaȝ ꝑuationē illaꝝ q̄ nūeranť i p̄dicamētis. hec Auer.

℄ Ea igitur mutatio que per contradictioneȝ e non ſubiecto eſt ad ſubiectū: generatio eſt. Alia quideȝ ſimplex: que ſimpliciter eſt. alia vero quedam que eſt cuiuſdaȝ. quēadmodū ea quidem que e non albo ad albū eſt: generatio eſt huius. ea vero que ex non ente ſimpliciter ad ſubſtantiam: generatio ſimpliciter eſt: qua quidem ſimpliciter fieri: ⁊ non aliquid fieri dicimus. Ea vero que ex ſubiecto ad non ſubiectū eſt: corruptio eſt: ſimpliciter quidem ea que eſt e ſubſtātia ad ipm nō eſſe. Quedam autēȝ ea que eſt ad negationē oppoſitā: vt in gnōne dictum eſt ⁊c.

℄ His mō ōñſis noia ſpēb⁹ adycit. ⁊ ſpēs adhuc ſubdiuidit. ⁊ ingt. ea igiť mutatio q̄ eſt per ꝯdictionē e non ſubto ad ſubm. gnō eſt. ⁊ hec duplex q̄ten⁹ eē ⁊ nō eē ſunt ⁊ ſimpliciter ⁊ ſm qd. alia qdē ſimplex: que eſt ſimplr̄ ex non eſſe ad eē ſimplr̄. Alia vo q̄dā: que eſt cuiuſdā: hoc eſt ex ente ſm qd ad ens ſm qd. quēadmodū ea qdē que e nō albo ad albū eſt. ⁊ vl̄r in accñtibus gnō eſt hui⁹. ⁊ ſȝ qd. Ea vo que eſt ex nō ente ſimplr̄ ad ſubam. gnō ſimplr̄ ē: cuius rei cāȝ afferēs iquit. qua qdem ſimplr̄ fieri: ⁊ non fieri aliqd dicim⁹. ⁊ ſic generatio ſimp^r ē: q̄ aliqd ſimplr̄ fieri dicimus. vt in ſubſtantia. generatio ſȝ quid eſt qua dicimus fieri albū vel nigꝝ: vt accidente. ſimiliter ⁊ cō

Dubitatio.

Solo.

Que mutatio pme. 7.

ea que ex ſubiecto ad non ſubiectū eſt:corruptio eſt:ſim-
pliciter quidem ea que eſt e ſubſtātia ad ipſum non eſſe
ſimplr. quedam autē ea que eſt ad negationē oppoſitā.
vt in generatione dictū eſt etiam. ſunt igit̄ due mutatio-
nis ſpecies. generatio ꝛ corruptio:quaꝝ quelibet eſt: aut
ſimplr:aut ſm quid. in ſubſtātia quidē ſimplr. in accñti
q̄ auer. com- bus vero ſm quid. ¶ Auer. aūt docet in cōmē. reduce-
ment. 6. re has ſpecies inter ſe:nā ea tranſmutatio que eſt de ſub-
iecto in ſubiectum hoc eſt de ꝫrio in cōtrarium:ēt quate-
nus eſt e non ſubiecto in ſubiectum hoc eſt a ꝓuatiōe ad
habitū eſt reducibilis ad gnōnē. ꝛ ita motus reducit̄ ad
mutationem:huius cauſa eſt:quia que opponunt̄. vt in-
quit ipſe ſm cōtrarietatē:etiam opponi pñt ſm affirma-
tionem ꝛ habitū:atq; affirmationē ꝛ negationē. ꝛ ita pꝫ
motū reducibilē eē ad mutationē:quatenus termini mo-
Dubitatio. tus reduci poſſunt ad terminos mutationis. ¶ Sꝫ am-
bigunt. qꝛ tunc ſpēs mutationis nō eſſent oppoſite: qꝛ vt
dictū eſt vna collocatur ſub alia. Scdo tunc motus eſſet
generatio:ꝛ ita ſubitaria mutatio. ¶ Quidā rñdēt ꝙ ge-
Prima rñ. neratio ꝛ motus differunt penes terminos ꝑmos:ꝛ non
penes terminos per accidens ſiue ſecundarios. eſt igitur
generatio que per ſe ꝑmo eſt:e non ſubiecto in ſubm. cor-
ruptio vero per ſe ꝑmo ecōtra. motus vero eſt e ſubto in
ſubiectū per ſe ꝑmo. ꝛ ſic dñr. ¶ Sed obyciunt quidā.
Obiectiões. ꝑmo auctoritate Auer. ꝑmo. huiꝰ. ꝯ. 44. vbi velle videt̄
oēm tranſmutatiōeꝫ eſſe per ſe. ꝛ ꝑmo de contradictorio
in ꝯdictoriū:ſiue de priuatione in habitum. ¶ Secūdo
forma ꝛ ꝓuatio ſunt cuiuſlibet tranſmutationis pꝰ pnci-
ſcda rñſio. pia. igitur omnis tranſmutatio eſt inter ꝓuationem ꝛ ha-
bitum vti inter terminos ꝑmos. ¶ Propter hec dicunt
oēm tranſmutationē eſſe inter ꝓuationem ꝛ habitū vt
inter terminos cōes. at ſpecialiꝫ ſic dñr:ꝙ termini ime-
diati generatiōis ꝛ corruptiōis ſunt ꝓuatio. ꝛ forma ſiue
habitus. Motus vero forma ꝛ forma: ſiue ſubiectum ꝛ
ſubm:ſiue affirmatio ꝛ affirmatio ſunt termini imedia-
Propa ſol. ti. ¶ Videt̄ tñ mihi ꝙ vtraq; rñſio ſit bona:ꝛ pro men-
te Auer. Prima quidem ꝓ mēte eius infra ꝯmē. 51. ꝛ. 55.
Scda vero ꝓ mente eius. ꝑmo huius. ꝯmē. 44. Rō do
ꝯtra ꝑmaꝫ nulla eſt:quoniā forma ꝛ ꝓuatio ſunt ꝑmi ter-
mini:nō cuiuſlibꝫ trāſmutatōis:ſed gnōnis ꝛ corruptio-
nis. ꝛ cuiuſlibet tranſmutatiōis: vt gnātio ꝛ corruptio ē.
Pria ſolo. ad ſcdm. ¶ Ad ſcdaꝫ tenent quidam ꝙ illa diuiſio in tranſmuta-
tionem ſimplr ꝛ ſm quid:nō eſt ſubdiuiſio gnōnis ꝛ cor-
ruptiōis. ſed eſt vna diuiſio de per ſe. ſunt. n. due diſiōes
nō ſubalterne. iuxta qḋ volunt gnōnem ꝛ corruptiōem
accidentis poſſe eſſe motū ſucceſſiuum. ꝛ nō ſubitariam
Cōfutatio. mutationem. ¶ Sed hec ſolo ſtare nō poteſt. nam Ariſ.
plane in lr̄a ſubdiuidit illa ꝑma mēbra. Propterea dice-
rem gnōnem ſm quid ꝛ vlr̄ oēm gnōnem eſſe ſubita-
riam. ꝛ motum ipſum vt inter terminos ꝯtrārios eē ſuc-
ceſſiuum. vt inter terminos ꝯdictorios eſſe ſubitariuꝫ. ꝛ
tu in hoc cōſidera:qꝛ multa diximus in lib. de gnōne. ꝛ i
lib. de ſuba orbis. Vlterius Auer. reddit cām:q̄re in ſub-
ſtantia nō eſt niſi vna ſpēs tranſmutatōis. vꝫ. inter affir-
mationem ꝛ negationeꝫ. In accidente vero vtraq;. vꝫ. in-
ter terminos poſitiuos:ꝛ terminos ꝓuatiuos. Innuit cāꝫ
eſſe:qꝛ in ſubſtātia nō eſt ꝯrietas. Propterea omnis mu-
tatio eſt inter terminos ꝓuatiuos. In accidente vo ē vtra-
q;:qꝛ pñt ꝛ termini vtroq; mō aſſignari: ꝛ ꝓuatiui: q̄tenꝰ
ens ꝛ non ens ſunt cōes termini oībus ꝓdicamētis. ꝛ ꝯa-
riꝫ:quatenus accñs hoc vel illud eſt ꝯrium huic vel illi.
Tertio. Auer. reddit cāꝫ cur hec gnātio dicitur ſimplici-
ter. vt in ſuba. illa ſm qd vt in accidente. ꝛ vult tranſmu-
tationem narciſci nomen a termino ad quē: ꝛ qm̄ eſſe. ꝛ
non eſſe bifariā ſunt. ſimplr vt eſſe ſube:ꝛ ſm quid vt eē

accidentis:iure ea mutatio que eſt ad ſubaꝫ:ſimplr dice-
tur. que ad accidens:ſm quid. idem etiaꝫ ꝛ de corruptiōe
dici poteſt. nam vt inquit ipſe in calce cōmēti ea trāſmu-
tatio que eſt de ente in non ens. eſt duobus modis. naꝫ ꝙ
fuerit in eſſentia indiuidui demōſtrati. vꝫ. indiui de ge-
nere ſube:donec fiat illud non indiuiduū hoc eſt ſub ꝓi-
uatione ſimplr illius:corruptio ſimplr dr̄. quum aut fue-
rit in aliquo accidente. donec fiat nō illud accñs hoc eſt
ſub ꝓuatione accñtis dr̄ corruptio aliq̄ hoc eſt ſm quid.
Sic igit̄ per ꝓuationem intelligit ꝛ negationeꝫ intelligit
idem. ꝛ per affirmationem intelligit eſſe. hec Auerro. in
preſenti commento.

¶ Si igitur non ens pluriſariaꝫ dicitur. ꝛ ne- 8
qꝫ id moueri poteſt:quod in compoſitōe vel
diuiſione conſpicitur. neqꝫ id quod poteſtate
eſt:quod quidem ei opponitur:quod ſimpli-
citer actu eſt:fit profecto vt id quidem quod
eſt non album:aut non bonuꝫ: per accidens
moueri ſimiliter poteſt. nam poteſt id homo
eſſe:quod eſt non album.

¶ Nunc oſtendit nec gnōneꝫ nec corruptionē eſſe motū.
ꝛ hoc per duas rōes:quaꝝ ꝑma eſt:qḋ ſimplr non eſt hͦ
aliquid:non pōt moueri:qꝛ qḋ nō eſt non mouet̄. ſed qḋ
generat̄ ſimplr non eſt hoc aliquid. igit̄ qḋ generat̄:non
mouet̄:et per ꝯñs generatio non eſt motus. ¶ Ad hꝰ rō-
nes euidentiam:ꝑmo ꝯcludit maioreꝫ hypothetice. ꝛ in-
quit. Si igitur non ens pluriſariā dicit̄. vtpote pro men-
dacio ſiue falſo. ꝛ pro ente in potētia:qḋ nō eſt ens actu:
ꝛ pro nō ente tali:qḋ eſt ens ſimplr. ꝛ neq; id moueri pt:
qḋ in compōne vel diuiſiōe ꝯſpicitur. neq; id qḋ poteſta-
te eſt:qḋ quidē ei oppōitur qḋ ſimplr actu eſt:fit ꝑfecto.
vt id qdem qḋ eſt non albū: aut nō bonū: hoc eſt nō ens
ſm quid. qḋ eſt ens ſimplr:per accñs ſimplr moueri poſ-
ſit nam pōt id hō eē ꝛ ens ſimplr quod eſt non album:ꝛ
non ens ſm quid. Sic igitur vult habere nullū non ens
ſimplr poſſe moueri:ſed ſi poteſt non ens moueri:ſolum
non ens tale poteſt moueri. ¶ Debes ſcire ꝙ Ar. nō ꝓ-
bat non ens pro diuiſione ſiue cōpoſitione nō poſſe mo-
ueri:ꝓpterea qꝛ probatum eſt in. 7ͦ. metaphi. ipſum eſſe
in mente:modo qḋ eſt in mente nullatenꝰ mouet̄. De ve-
ro ens ſimplr quod eſt nō ens tale:poſſit moueri:probat
per hoc:qꝛ poteſt eſſe ea ratione qua ens. ꝛ nō eſſe ea rō-
ne:qua non tale eſt.

¶ Qꝛ ſi quod non hoc ſimpliciter eſt: nulla-
tenus moueri poteſt: ex eo quia moueri ne-
quit quod non eſt:generationem eſſe motuꝫ
impoſſibile erit profecto. nam quod non eſt
generatur. Quoniam ꝛ ſi quammaxime per
accidens generatur: de eo tamen quod vere
ſimpliciter generatur:id dici poteſt:ipſum id
eſſe quod non eſt. qua ratione etiam neqꝫ id
ipſum quieſcere poteſt. Contingunt igitur hͦ
abſurda. vꝫ. vt qḋ non eſt moueat̄.

¶ Expoſita ac probata maiori:nūc quaſi ſyllogiſat: ꝛ vti
videt̄ forma ypothetica:licꝫ vere ſit ſyllogiſmus cathe-
goricus: vt videbitur. ꝛ inquit. ꝙ ſi qḋ non hoc ſimplici-
ter eſt:nullatenus moueri poteſt:hoc eſt añcedēs: quod
probat. ꝛ inquit. ex eo quia moueri nequit quod non eſt:
hat conſequens:ꝛ inquit. generationē eſſe motuꝫ impoſ-
ſibile erit profecto. cuius rationē ſubdit: nam quod non

eſt: gnāƚ. Ecce quo mō̄ eſt hypothetic⁹: ſʒ pōt eē cathegoricus hoc mō: qḋ n̄ eſt: nō mouet̄: qḋ gn̄atur nō ē. igit̄ qḋ generatur: non mouet̄. ⁊ ita gn̄atio nō eſt motus. ¶ Sed dices. aer generatur aqua: ⁊ tamē aer eſt. Reſpōdet ⁊ inquit: qm̄ eſt ſi quā maxime id qḋ eſt generat̄: velut quādo aer fit aqua: de eo tamē qḋ vere ſimplr̄ generat̄: id dici poteſt ipſum id eſſe qḋ non eſt. Eſt igit̄ ſolū: ꝙ id qḋ eſt per accidens generatur: ſed qḋ per ſe generat̄: opʒ vt ea generetur rōne: qua non eſt omnino. Addit. qua etiam ratiōe neqʒ id ipſum quieſcere poteſt. Deinde epylogat: dicēs contingit autem hec abſurda. vʒ. vt ens generet̄: ⁊ vt nō ens moueatur: ſi generatio ſit motus. Hec eſt prima rō: qua probauit generationem nec motum eſſe: nec quietem.

¶ Inſuper etiam omne quod mouetur: eſt in loco. Sed quod non eſt: non eſt in loco. erit enim alicubi.

¶ Secūdo arguit ſic. omne qḋ mouetur eſt in loco. Sʒ qḋ generatur: nō eſt in loco. igit̄ qḋ generat̄: nō mouet̄. Minor pbat̄. qꝛ qḋ nō eſt: non eſt in loco. Qḋ aūt generatur: non eſt. igit̄ qḋ generat̄: non eſt in loco. De rōne primo ponit maiorem ſyllogiſmi dicēs. Inſuper etiaʒ omne qḋ mouet̄: eſt in loco. Deinde ponit maioreʒ proſyllogiſmi dicēs: ſed qḋ non eſt: nō eſt in loco. Cuius rōnem ſubdit: qꝛ alicubi erit vtpote aut ſurſum: aut deorſum: ſubticuit concluſionem: quia ex dictis patet.

¶ Neqʒ igit̄ corruptio mot⁹ eſt. Motui nāqʒ mot⁹ contrari⁹ eſt: aut qes. Sed corruptio generationi contraria eſt.

¶ Demum partim ex dictis: partim per locum e contrario infert corruptionem nō eſſe motum. Ex dictis qdem: quia qḋ corrumpit̄ eſt in principio: ⁊ in fine non eſt. at qḋ mouetur ⁊ in pncipio ⁊ fine eſt. per locum e cōtrario vero: quia motus motui vel quieti cōtrarius eſt. Corruptio vō neqʒ motui: neqʒ quieti: ſed generationi cōtraria eſt. igit̄ corruptio non eſt mot⁹. Propter hec viſus eſt illationis nota in ſuo pceſſu: vt innuat non modo hoc rōne per ſe patere: ſed etiam ex dictis ſequi. ¶ Iuniores vō de mēte auerrois primum ſyllogiſmum ſic cōponūt. ſubm̄ generationis nō eſt ens in actu. ſubiectum mot⁹ eſt ens in actu. igit̄ generatio nō eſt mot⁹. ⁊ hui⁹ ſylli expoſitio pro tanto eſt: qꝛ cuʒ dicit̄ qḋ generat̄ non eſt: ⁊ qḋ mouet̄ eſt. relatiuum illud quod vtrobiqʒ pro ſubiecto mutationis ſupponit. Et ſi dicat̄ cōtra auerroem ꝙ id qḋ generat̄ eſt: vt quando aer fit aqua. Reſpōſioneʒ auerroes innuit vt in textu dictū eſt: qꝛ ſubiectum mot⁹ eſt ens demōſtratum hoc eſt indiuiduū cōpoſitum ex materia ⁊ forma a principio vſqʒ in finem. at id qḋ generatur: ⁊ ſi in principio ſit ens actu: tamē in fine nō eſt illud ens actu numero: qḋ erat. Et hoc qꝛ ſubiectū gn̄onis eſt prima mā̄: que nō eſt ens actu idem numero e pncipio vſqʒ in finē. ¶ Alij iuniores per id qḋ generat̄ intelligūt compoſitum ſubſtātiale de pdicamēto ſubſtātie. Hoc enī ꝓprie nō eſt: cū generat̄. Materia aūt pma eſt qm̄ gn̄atur. Propterea illa in rōne Ariſt. qua argnit̄: qḋ mouet̄ eſt: qḋ generat̄ nō eſt: minor eēt falſa: niſi de cōpoſito intelligeret̄. Nec valet. mā̄ nō eſt ens in actu: igit̄ nō eſt: vt nō valet. de⁹ non eſt ens in potētia: igit̄ deus non eſt. Preterea id quod generat̄ eſt compoſitum: quia mā̄ ⁊ forma non generant̄ niſi per accidēs. Sic igit̄ ꝓpter tria Ar. per id qḋ generat̄ intelligit cōpoſitum. Tum qꝛ hoc nō eſt cum generat̄: tuʒ qꝛ minor eſſet falſa: tum maxime qꝛ cōpoſitū eſt id qḋ generat̄. ¶ Sʒ hec expoſitio eſt friuola. pmo: qꝛ in rōne eēt equiuocatio: hec enim eſt rō. vʒ. qḋ mouet̄ eſt. qḋ generat̄ non eſt. igitur qḋ generatur nō mouet̄. qritur igit̄ quo mō ſupponit relatiuū illud in maiori qḋ mouet̄: aut pro ſubiecto motus: aut pro cōpoſito accidētali. Si pro cōpoſito accidētali: maior eſt falſa: qꝛ ita illud cōpoſituʒ nō eſt niſi in fine: vt etiā compoſitū ſubſtātiale. ſi pro ſubiecto motus: ⁊ in minori ſupponit pro compoſito: igit̄ equiuocatio. Secūdo. qꝛ rationes illorum friuole ſunt: prima qdem: ex eo qꝛ compoſitum ⁊ materia nō ſunt. Cōpoſitum qdem non eſt in termino ad quē. Materia vō nō eſt actu ſubiectū termini ad quē. ⁊ valet. mā̄ non eſt actu: igitur mā̄ non eſt: qꝛ eē cum ſecūdo loco adiacet: ſemꝑ pro eē actuali ſumitur. Id aūt qḋ de deo dicitur: non eſt ſimile: qꝛ eē in potētia eſt diſtractiuū: at eē actu eſt additiuuʒ. Secūda vero: qꝛ minor eſt vera: materia enim nō eſt: cuʒ enim nō ſit actu: qꝛ neqʒ forma: neqʒ formam habēs: ipſa non eſt: qꝛ vt dictum eſt: ipſum eſſe ſecundo loco adiacens pro eſſe actuali tenetur. Tertia autē: qꝛ materia generat̄ ſubiectiue: ⁊ ſic loquitur auerroes. ⁊ ſic prima expoſitio eſt melior. ¶ Sʒ in his cōtendunt iuniores. vtrum terminus ad quē ipſius mot⁹ cōtinui in qualitatibus gradualib⁹ ꝑtibiliter acqratur durāte motu. Sed quia eſt problema neutrum: ⁊ vtraqʒ pars ſolet defendi: nec poteſt quicquā addi: qḋ non ſit dictū: de iſta queſtione queratis alios. ¶ Querunt tamē vtrū tranſmutatio ad ſubſtātiam ſit ſucceſſiua. omiſſis argumentis: debes ſcire ꝙ ſucceſſio ſemꝑ attēditur penes acqſitionem partiuʒ: partes aūt bifarie ſunt: aut graduales: penes quas forma variat̄ per magis ⁊ minus. Aut quantitatiue: penes quas for⁹ variat̄ ꝑ mai⁹ ⁊ min⁹: ꝑ multū ⁊ paucū: ⁊ id gen⁹. ⁊ ita ſeqt̄ ꝙ ſucceſſio eē pt aut penes ꝑtes graduales: aut penes ꝑtes q̄titatiuas: aut penes vtraſqʒ. ¶ His ſuppoſitis emergūt due poſitiones: vna qdem oīum latinorū ꝙ tranſmutatio in ſubſtātia eſt ſoluʒ ſucceſſiua penes partes quātitatiuas: non enim aliqua forma ſubſtātialis acquirit̄ tota ſimul quo ad partes quātitatiuas: velut nec ſimul tota corrumpit̄: de formis qdem elemētarijs apud omnes non eſt dubium: ſed bene de formis animalium: plures enim latinorum tenēt illos impartibiles. omnes tamen negant ſucceſſionem penes ꝑtes graduales: qꝛ apud eos nulla forma ſubſtātialis itendit̄ vel remittit̄. ¶ Auerroes autē tertio celi. cōmēto. 67. ⁊ magna ps grecoꝝ: ⁊ oēs qui tenēt elemētarias formas remanere actu in mixto: vt etiā collegimus apte in tertio hui⁹ auctoritate Ar. cogunt̄ in trāſmutatione elemētorū ponere ſucceſſionē tam penes ꝑtes graduales: q̄ quātitatiuas. Cōcedo ꝙ maneant actu in mixto: vt forte eſt veritas: cum illas eſſe nō ꝑoſſint in mixto eque intenſe: iure remittunt̄. Uerum de hac materia fecim⁹ codicillum: ⁊ nūc ſatis. Et ſi teneam⁹ auerroem: concedēduʒ eſt in ſubſtantiarum aliquarum generatiōe duplicē ſucceſſionem. alteram ex parte gradauʒ: alterā ex parte extēſionū. nec ꝓpterea erit gn̄atio ipſa mot⁹. eē enim ſucceſſiuū non ponit mutationē in ſpē motus. nec eē momētarium ponit motum in ſpē mutatiōis: nam auctio eſt momentanea: ⁊ eſt motus. gn̄atio vero ignis eſt temporaria: ⁊ eſt mutatio: ⁊ non mot⁹. Differunt igit̄ motus ⁊ mutatio penes terminos: ⁊ penes ſubiectum. Penes terminos quideʒ: qꝛ termini generationis ſunt priuatiui. Motus vero contrarij. penes ſubm̄ vero: qꝛ ſubm̄ motus eſt ens actu: ſubm̄ mutationis eſt ens poteſtate.

¶ Cum autem omnis motus mutatio quedā ſit: ⁊ mutatiōes ſint tres: quas diximus: quarū due. vʒ. generatio ⁊ corruptio: que in cōtradictione conſiſtunt: motus non ſint: motuʒ profecto eam eſſe ſolum mutationem neceſſe eſt: qua ſubiecto ad ſubiectum itur. Subie-

**tra vero aut ↄ̃traria ſunt: aut media. ⁊ enĩ pri-
uatio ipſa ponatur cõtrarium. atq; nudũ: ⁊ al-
bum: ⁊ nigrum affirmatiõe indicantur.**

¶ Nũc qd mot⁹ ſit: ⁊ in qua mutationis dña collocet: ↄcludit: ⁊ inqt: cum aũt oĩs mot⁹ mutatio q̃dã ſit: ⁊ mutationis ſint tres ſpẽs: quas dixim⁹. vʒ. e ſubo in nõ ſubm: e non ſubõ in ſubm: atq; e ſubo in ſubm: quartũ duç. vʒ. gnãtio ⁊ corruptio: q̃ in ↄ̃tradictione ↄſiſtunt: mot⁹ nõ ſunt: motum ꝑfecto eã eſſe ſolũ mutationẽ necẽ eſt: quã e ſubo ad ſubm itur. exponit aũt q̃ ꝑ ſubiecta itelligat: qꝛ ſubm vt diximus ⁊ apud grecos: ⁊ apud latinos plurifariam dici ſolet: ⁊ inqt ſubiecta võ aut ↄ̃ria ſunt: aut media. Sʒ dices. mutatio illa. que eſt e nigro in album: aut e nudo in veſtitũ: q̃ naʒ mutatio eſt: vtrum mot⁹: an mutatio ſolum. Videt̃. n. ꝙ nõ motus: qꝛ eſt mutatio de priuatiuo in affirmatiuũ. eſt. n. nigrũ priuatio albi: nudũ võ priuatio veſtiti: ⁊ per ↄ̃ñs nõ eſt motus. Reſpõdet ꝙ tales ꝑuationes hñt vim ↄ̃rarii: ⁊ non ſunt pure priuatiões: ſʒ ſolũ cõparatione ad ↄ̃ria eaꝝ ꝑfectiora. eſt enim nigrũ nõ abſolute ꝑuatio: ſʒ rõne habita ad albũ: qḋ eſt ꝑfectius. Nudũ ſilr nõ eſt ꝑuatio: ſʒ rõne habita ad veſtitũ. ſic igit̃ mutatio iter hec mot⁹ eſt: qꝛ alteꝝ extremũ nõ eſt pura ꝑuatio: inqt ⁊. n. ꝑuatio ipſa ponat̃ ↄ̃triũ: h̃ eſt. noia talia accipiant̃ vt ↄ̃ria: qꝛ nudũ: ⁊ albũ: ⁊ nigrum affirmatiõe idicant̃: licʒ rõne quadã vnũ reſpectu alterius ꝑuatio ſit. ſub qua igit̃ dña mutatiõis ipſe mot⁹ collocet̃: perſpicuũ. ¶ Auerroes aũt aliter calcẽ text⁹ exponit: vult enĩ
que auer. com. 9. ꝙ Ari. moueat qõnẽ hãc. vʒ. an ea mutatio q̃ eſt e ꝑuatiõe in habitũ vł ecõuerſo ſemꝑ ſit mot⁹: ⁊ vt exponit auerroes Ar. arguit ꝙ ſicut ea mutatio q̃ eſt ab affirmatiuo: i affirmatiuũ mot⁹ eſt. at ꝑuatio affirmatiõe ↄ̃dit̃: vt nudũ ⁊ nigrũ: igit̃ e priuatiõe ad habitũ põt eẽ mot⁹. Vult auerroes hãc dubõnem nõ ſoluiſſe Ariſt: ⁊ inqt: ⁊ qꝛ manifeſtũ eſt per ſe ꝙ trãſmutatio q̃ eſt mot⁹ in rei veritate eſt iter oppoſita mediata: ⁊ nõ eſt medium iter priuationẽ ⁊ habitum: ideo dimiſit ſolutionẽ: q̃ſi dicat qꝛ dña pʒ. ⁊ ꝑ oppoſita mediata itelligit ea q̃ hñt gradus medios: ⁊ q̃ſi medium forme: que expoſitio q̃tum valeat: tu conſidera.

¶ Si igit̃ praedicamenta diuiſa ſunt: ⁊ aliud ſit ſubſtãtia: aliud quãtitas: aliud qualitas: aliud vbi: aliud quãdo: aliud ad aliquid: aliud actio: aliud paſſio: treis eſſe motus neceſſe eſt: quãtitatis: qualitatis: atq; ipſius vbi.

Expoſitio auer. c. 9. ¶ Hactenus qd mot⁹ ſit: ⁊ in qua mutationis dña collocetur: declarauit. Nunc qd velit facere: nõ eſt claꝝ. ¶ Auerroes enim velle videt̃ Ariſt. inducere aliam viam manifeſtiorem ⁊ famoſiorem in determinãdo gnã motuũ ꝑ determinationẽ geneꝝ ꝑdicamẽtorum: in qb⁹ inuenit̃ mot⁹: cui expõni ↄ̃ſentit expoſitor. ¶ Alij velle vñr Ar. declarare ea ad que eſt mot⁹. ⁊ ea ad q̃ non eſt motus. Quib⁹ vř ↄ̃ſentire nouus expoſitor. ſed qcqd ſit: Ar. ↄcludit tres eẽ
alia expoſitio. mot⁹ q̃titatis: q̃litatis: ⁊ ipſi⁹ vbi. vñ dicit. ſi igit̃ ꝑdicamẽta diuiſa ſunt: ⁊ aliud ſit ſubſtãtia: aliud q̃titas: aliud qualitas: aliud vbi: aliud quãdo: aliud ad aliquid: aliud actio: aliud paſſio: ⁊ ſupple alia id genus: treis eſſe motus neceſſe eſt. vʒ. q̃titatis vt auctio ⁊ imminutio. qualitatis vt alteratio. atq; ipſi⁹ vbi: vel ſm locũ vt latio. Sunt q velint Ar. ſic probaſſe ꝓpoſitum: ad quãtitatem: ⁊ qualitatem: ⁊ vbi eſt motus: ⁊ ad nihil nõ q̃titatem. vel qualitatem. vel vbi eſt motus. igitur tm̃ ad quãtitatem: ⁊ qualitatem: ⁊ vbi eſt motus. Ar. igitur primo in ꝑſenti textu ſumit primam exponentem. vʒ. ꝙ ad quãtitatem ⁊ qualitatem ⁊ ad vbi ſit motus. Secũdo in ſequẽti textu ſumit ſecũdam. ⁊ ſic conficitur tota eius intentio. Hec ſorticole: que non ſunt imperite dicta. ¶ Auerroes vero ꝓbat primam exponẽteʒ. vʒ.
que auer. com. 9. ꝙ ad quãtitatem ⁊ qualitatem: ⁊ ad vbi ſit motus: per hoc qꝛ in iſtis ꝑdicamẽtis inueniunt̃ cõtraria ⁊ media. licʒ lateat in loco aliquãtulũ: ⁊ ideo declarabit̃ poſtea. Hec aũt requirunt̃ ⁊ ſufficiunt ad rõnem motus. ¶ Hec auerroes
Rõ aui. quo ad verba textus. deinde q̃rit qõnem expoſitoꝝ. nam videt̃ Ariſt. diuerſus: quia in libro ꝑdicamentoruʒ poſuit motum genus per ſe vt ꝑdicamentum paſſionis. Hic aũt poſuit ipm in tribus generib⁹. ⁊ ita vr̃ diuerſus. ¶ Innuit
Solo p⁹. auerroes duas ſolões: pma eſt ꝙ põt mot⁹ duplr cõſiderari: quatenus motus: ⁊ quatenus recipit̃ in ipo mobili. quatenus qdem mot⁹. ſic eſt in tribus ꝑdicamẽtis: qꝛ in oĩbus illis põt inueniri forma quieſcens: ⁊ forma trãſmutatiõis. quatenus vero recipitur in mobili: ſic eſt ipſa paſſio vel in predicamento paſſionis. Et ſic tollitur ↄ̃tradictio. ¶ Alij
2ª ſolutio velle videnẗ ꝙ motus ſm ꝙ motus hoc eſt ſm ei⁹ formã eſt ſolum in ꝑdicamẽto paſſionis: vel ipſa paſſio. ſm vero materiam: eſt in trib⁹ ꝑdicamẽtis. ⁊ cauſa eſt: qꝛ ſm ꝙ motus: non eſt aliqd qeſcens per ipm in aliquo ꝑdicamẽto: ſʒ bene ſm mãm eſt aliqd qeſcens: ⁊ aliqd motum: ⁊ ſic hoc modo ſumendo ipm: eſt in tribus ꝑdicamẽtis. Cõueniunt igit̃ ambe he põnes q̃tum ad hoc ꝙ mot⁹ quo ad rõnem receptionis eſt in ꝑdicamento paſſionis. ⁊ ita volũt motũ eſſe paſſionem quatenus recipit̃ in mobili. Differunt vero qꝛ prima poſitio vult aliam eſſe rõnem mot⁹ quatenus recipit̃: ⁊ aliam quatenus motus. Secũda vult vnã eẽ rõnẽ motus quatenus mot⁹: ⁊ quatenus recipit̃. ¶ Sʒ obijcit
Obiectio auerroes. auerroes in ſimul contra ambas q̃tũ ad illud in quo cõueniunt: ⁊ poteſt ratio auerrois reſolui ad duas rationes ⁊ arguit pmo. via eſt eiuſdem generis cum termino vie. receptio eſt via in tria ꝑdicamenta: vt ire ad calorem eſt de genere caloris: ⁊ ire ad frigus eſt de genere frigoris. igit̃ motus vt receptus eſt de genere non paſſionis: ſʒ in trib⁹ ꝑdicamentis. Secũdo. actus ⁊ potentia ſunt eiuſdem generis igitur medium inter actum ⁊ potentiam eſt eiuſdem generis cum actu. ſed receptio eſt medium inter actum ⁊ potentiam. igitur eſt de genere actus. ⁊ ſic non de genere paſ-
ſolo auer. ſionis. ¶ Aliter igitur reſpondet auerroes: ⁊ vult motum poſſe ſumi dupliciter: quo ad formam: hoc eſt quatenus eſt ſucceſſio q̃dam temporaria: ⁊ quo ad materiam: hoc eſt quatenus eſt forma fluens. quatenus ſucceſſio q̃dam temporaria: ſic eſt predicamentum per ſe: ⁊ idẽ qḋ paſſio: ⁊ hoc modo loquit̃ Ariſt. in ꝑdicamentis. quo vero ad materiã hoc eſt ad formam fluentem: ſic eſt in tribus ꝑdicamẽtis. Hanc ſolonem innuit auerroes tertio hui⁹ cõmẽto ſexto ꝙ motus põt ſumi pro fluxu forme: ⁊ pro forma fluente. pro fluxu forme eſt in genere per ſe: ⁊ paſſio ipſa. ꝓ forma fluẽte: ſic eſt in trib⁹ ꝑdicamẽtis. Ex ħo verificat auerroes dictum gramaticoꝝ: q nomen ⁊ verbum: ⁊ ceteras orõnis partes iuxta hanc diuiſionẽ ſtatuerũt. naʒ nomẽ ſignificat per modum ſubſtãtie ⁊ qeſcẽtis: verbuʒ per modũ fluxus ⁊ fieri: ceteras orationis partes per modum medium inter hec collocarũt. vt dicit priſcianus. Secũdo ſequit̃. eos qui receptionẽ poſuerũt ꝑdicamentuʒ per ſe: non recte feciſſe: quoniam receptio eſt potentia ad rem: vel medium ſalteʒ inter potẽtiam ⁊ actum. modo dictum eſt potẽtiam ad aliquã rem eſſe de genere eius rei: cuius eſt potẽtia: ⁊ ſic patʒ error illius. Hec auerroes in hoc cõmento. ¶ Sed circa
Dubõnes circa dcã auerrois. pme dub. Secũda. dicta auerrois ſolet dubitari in trib⁹: primo quia nõ videt̃ verum viam ⁊ terminum vie eſſe eiuſdem generis: nã via aut eſt paſſio: aut in ꝑdicamento paſſionis. terminus autẽ eſt aut qualitas: aut quantitas: aut vbi. ¶ Secũdo q̃runt verum actus ⁊ potẽtia ſint eiuſdem generis: ⁊ videt̃ ꝙ nõ: quia potẽtia eſt aut ſubſtãtia aut relatio vt dictum eſt pri⁹ hui⁹ cõmẽ. 71. act⁹ aũt eſt aut qualitas: aut q̃titas: aut vbi.

Tertia.

¶ Tertio ambigunt. quia non videtur motus eſſe medium inter actum ⁊ potẽtiam: quia diuerſorum ꝑdicamẽtorum nullum eſt medium.

Solõ ter-
tie. rõn̄is.
Solõ p̄
barie.

¶ Circa ſolonem harum q̃ſtionũ primo vidẽdum eſt quo nam modo actus ⁊ potẽtia ſunt eiuſdem generis. ¶ Ad quã dubitationẽ reſpõdent iuniores: ⁊ dicunt primo auerroem per potẽtiam intellexiſſe potentiaʒ ſubiectiuã. dicũt ſecũdo ꝙ licʒ potẽtia materialr̃ ſumpta hoc eſt pro ſubiecto potẽte non ſit eiuſdẽ generis cum actu: tamẽ potẽtia formalr̃ ſumpta vti calefactibile vt calefactibile: eſt eiuſdẽ gn̄is cũ actu veluti calefactibile cũ calore.

Obiectio
paulivene
ti ⁊ gaeta
ni.

¶ Sed obijciunt blatterones: primo: q2 potẽtia formaliter ſumpta vt calefactibile quatenus calefactibile eſt in ꝑdicamento relationis. actus vero in ꝑdicamẽto q̃litatis. Secũdo. q2 auerroes primo hui⁹: cõmento. 71. apte ait potẽtiam formalr̃ ſumptam eſſe in prędicamento relationis.

Defenſio
ꝓpria.

¶ Defendi põt poſitio ꝓma ab his captionib⁹: primo dicendo potẽtiam formalr̃ ſumptam eẽ de ꝑdicamẽto relatiõis ſm̃ dici. at ſm̃ eſſe ⁊ rem videt̃ de ꝑdicamento illo cuius eſt potẽtia. Et ſecũdo dici põt auerroem eodem modo intellexiſſe: non enim voluit potẽtiam eẽ relationẽ: ſed dici ſm̃ denominationẽ de ꝑdicamento relationis. Et hoc ſufficit ad rationem auerrois ibidem.

2ª reſpõ.
q̃ ẽ pauli
veneti et
gaetani.

¶ Alij vt blatterones volunt auerroem per potẽtiam voluiſſe formam in termino a quo: ⁊ per actum: formaʒ in termino ad quẽ: hę enim formę ſunt eiuſdem generis. ſunt enim contrarię: quę eſſe nõ poſſunt: niſi eiuſdem generis. dicit̃ aũt terminus a quo potentia reſpectu termini ad quẽ: quatenus ſemꝑ ſecuʒ eſt cõiuncta potẽtia ad ſuum ꝯtrarium. terminus vero ad quẽ dicitur actus: reſpectu termini a quo: quia ipſo habito ceſſat potẽtia ad illum.

Confuta-
tio.

¶ Sed hęc ſolutio non videt̃ perhipatetica: primo q2 Ariſt. in tertio huius diuiſit vnũquodq3 prędicamẽtum per actum ⁊ potẽtiam: ⁊ voluit actum ⁊ potẽtiam eſſe eiuſdem generis: imo eiuſdem ſpeciei: vt dicitur nono metaphyſicę. vbi patet non accepiſſe potentiam pro forma cõtraria in termino a quo: q2 ſic non reperiret̃: niſi in trib⁹ ꝑdicamentis. In alijs enim non reperit̃ contrarietas: cui⁹ contrarium Ariſt. intendit. Secũdo: vel auerroes accepit hanc ꝓpoſitionem vt illa vtitur Ariſt. vel alio modo. Si alio modo: tunc eẽt probabilis: ⁊ non cõmunis atq3 demõſtratiua. Si vtvt̃ Ariſt. illa: ſic nõ eſt ad propoſitum eorum interpretatio. nullibi enim Ariſt. dum diuidit ꝑdicamentuʒ per actum ⁊ potẽtiam ſumit actum pro termino ad quẽ. ⁊ potẽtiam pro termino a quo.

põ ſcoti in
2. li ſni ar
diſtin. 16.

¶ Alij vt cucullati volũt potentiam apud Ariſto. ſumi nonnunq̃ pro potẽtia ſubiectiua: ſiue actiua: hoc eſt pro principio agendi vel patiendi. nõnunq̃ pro vt opponit̃ actui exiſtentię: quę dicitur potẽtia obiectiua. tunc dicũt ꝙ ſumẽdo potẽtiam primo modo: ſic actus ⁊ potẽtia non ſunt eiuſdem generis. ſed ſumendo potentiam ſecũdo modo: ſic actus ⁊ potẽtia ſunt eiuſdem generis. imo eiuſdem ſpeciei: imo eiuſdem indiuidui: quaten⁹ illud met qđ eſt poteſtate: erit quandoq3 actu. vt ſocrates qui nunc eſt potẽtia: quandoq3 erit actu. ⁊ hoc modo act⁹ ⁊ potentia diuidunt omne ꝑdicamentum. ⁊ ſunt quaſi differentię primę entis. hoc modo ſoluunt.

Confuta-
tio.

¶ Sed hęc poſitio non eſt perhipatetica: primo q2 dynamis grece ab Ariſt. vbiq3 pro virtute ſumitur. virtus aũt vbiq3 pro principio aut actiuo: aut paſſiuo intelligit̃ apud perhipateticos. Secũdo vbiq3 dynameos ſiue virtutes diſtinguit per actus: vt in libro de anima docet: hoc aũt eſſe non poteſt: ſi dynamis pro eo qđ opponitur ad actum exiſtẽdi ſumeret̃. Tertio dynaton qđ latine eſt poſſibile: in libro de interꝑtatiõe ſumitur pro poſſibili dicto a potentia actiua vel paſſiua. ⁊ nullibi pro eo qđ opponitur actui exiſtendi. Quarto dynaton qđ eſt latine poſſibile ⁊ Endechomenõ qđ eſt latine cõtingens vt in libro priorum dicit̃: idem eſt. modo vbiq3 cõtingens dicit̃ vel ratione potẽtię actiuę: vel paſſiuę. Quare perhipatetice ſentiendo potentia obiectiua: ⁊ ſubiectiua idem eſt. vt quidem reſpicit agens atq3 illi obijcit̃: eſt obiectiua: vt vero reſpicit formã quã ab agẽte recipit: eſt ſubiectiua. ⁊ ſic obiectiua potẽtia: ⁊ ſubiectiua idem eſt. ⁊ ita vt potẽtia obiectiua: ⁊ actus ſunt eiuſdem generis: ſic ſubiectiua ⁊ actus ſunt eiuſdem generis.

Vide p hoc ꝗ
in sol. 3ᵉ. non

¶ Animaduerſione igitur dignum potẽtiam ſiue virtutem: quã gręci dynamin dicunt: perhipatetici volunt id eẽ: qđ eſt forma poteſtate: verbi cauſa potẽtia calidũ id eſt quod quãdoq3 erit actu calidum. Similr̃ potẽtia frigidum id eſt: quod erit quandoq3 frigidum actu.

Ꝓpᵃ ſolo.

Hęc aũt poteſtas non nunq̃ dicit̃ priuatio: non nunq̃ terminus e quo: non nunq̃ contrariũ. nõnunq̃ vero formę incohatio. dicit̃ quidẽ priuatio: quaten⁹ ſubiectum in quo ipſa eſt: caret forma: vt dicit̃ nono metaphyſicę. cõmẽto tertio. dicit̃ vero terminus e quo: quaten⁹ ab illa incipit motus: vel mutatio. dicitur cõtrarium quatenus ſemꝑ ſecum maxime in motu concomitat̃ forma cõtraria termino ad quẽ. dicit̃ formę incohatio: quaten⁹ eſt aliquo modo forma: quę generat̃: ſaltem quatenus agens de poteſtate illa extrahit formam actu. non nulli volũt illam eẽ potẽtiam receptiuam: qđ eſt bene dictuʒ: non tamẽ ꝓpterea quia ipſa recipiat: ſed quatenus eſt in ſubiecto receptiuo. qđ formam recipit illa mediante. Ex his ſequit̃ differẽtia inter motum ⁊ mutationem ſiue generationeʒ. In motu enim ⁊ mutatione ſemꝑ terminus e quo eſt illa poteſtas: quia tam motus q̃ȝ mutatio eſt e priuatione ad formam. eſt enim omnis mot⁹ generatio q̃dam ſalteʒ ſm̃ qd. at in motu poteſtas illa per ſe concomitat̃ contrariuʒ. In generatiõe per accidẽs concomitat̃ contrarium. Secũdo ſequit̃ poteſtatẽ formę eẽ eiuſdẽ generis cum forma: quoniam eſt illius incohatio ſiue ipſa tota poteſtate. Et ꝓpterea ſocrates in potentia eſt hęc poteſtas: ⁊ hęc poteſtas eſt ſocrates poſſibilis: dicta quidem obiectiua vt agẽti obijcitur: dicta vero ſubiectiua vt in ſubiecto eſt: ⁊ formam reſpicit. Ex his vlterius pʒ hanc poteſtatem non eẽ qualitatem: nec relationẽ: niſi ſm̃ modum. ſm̃ eẽ enim eſt forma ipſa quę põt eſſe. verum dicit̃ qualitas non nunq̃ ab auerroe: quatenus non eſt de eẽntia materię. dicit̃ relatio quaten⁹ reſpicit determinatam formam. abſolute tamẽ ⁊ ſm̃ eẽ nihil aliud eſt: niſi eius generis: cuius eſt poteſtas forma. Et hanc opinionem voluerunt intelligere primi iuniores: vt mihi videt̃: ⁊ auerroes vbiq3: expoſitor etiam: ⁊ oẽs perhipatetici idem ſenſere.

Scḋe du.
Solo ter-
tie.

¶ Hęc de ſecũda dubitatione. ⁊ de tertia agamus. ¶ Primi iuniores voluerunt motum eſſe medium inter potẽtiam ⁊ actum. hoc eſt inter materiaʒ ⁊ formam: non q̃dem perficiẽdo: quia accidẽtia ꝑficiunt materiam mediante forma: iuxta illud auerrois. agens quantum dat de forma: tm̃ dat de accidentibus conſequẽtibus formam: vt octauo phyſicorum: cõmẽto quarto dicit̃. ſʒ in diſponẽdo: quia accidẽtia bene diſponunt materiam pro receptione formę.

Confuta-
tio.

¶ Sed hęc ſolõ friuola eſt: medium enim qđ auerroes ait eẽ eiuſdem generis cum extremis eſt medium participatione: veluti tepidum inter calidum ⁊ frigidum: ⁊ rubrum inter album ⁊ nigrum: vt viſum eſt in primo huius: ⁊ videbit̃ infra. cõmẽto. 52. de quo etiaʒ medio loquit̃ decimo metaphyſicę cõmẽto. 22. at inter materiaʒ ⁊ formam: nihil põt eẽ medium participatione.

Ꝓpᵃ ſolo.

¶ Ex his igit̃ quę diximus põt dici motum eẽ medium inter potentiam ⁊ actum: quia motus eſt forma remiſſa dum fluit vt diximus: vt motus ad calorem eſt caliditas remiſſa dum fluit. Hęc autẽ caliditas remiſſa participat aliq̃d de termino a quo: ⁊ aliquid de termino ad quẽ. de termino ad quẽ quidẽ: quatenus habet illum ſm̃ partẽ. de termino e quo vero: quatenus habet ꝯquã contrarij qđ erat in termino

e quo:⁊ per qđ adhuc eſt in potentia ad terminum ad quē.
verbi cauſa calefactio eſt partim caliditas:⁊ partim frigi-
ditas.⁊ ita pꝫ quo nam mō motus eſt medium inter potē-
Solutio autoris. tiam ⁊ actū. Hec de tertia.⁊ de pᷓma trāſigam9. ¶ Quic-
quid dixerit auerroes tertio hui9:cōmento qnto:nūc vide-
tur dicendum viam ⁊ terminum vię eſſe eiuſdem generis
ſumendo viam pro forma vel remiſſa:vel in fluxu conſti-
tuta.ſed ſumendo viam pro tendentia quadam:ſic aūt eſt
paſſio:aut eſt relatio qđdam.hoc enim modo ſumēdo viaꝫ:
ſic eſt medium inter potentiam ⁊ actum. Multa alia dici
poſſunt:nunc vero ſatis.

10 ¶ In ſubſtātia vero nullus eſt mot9.quū nihil
ſit ſubſtantiae vlli contrarium.

¶ Secūda exponēs erat:ad nihil non qualitatem vel quā-
titatem:vel vbi eſt motus:nūc probat hanc ſecūdam expo
nentem ⁊ pᷓmo ꝙ ad ſubſtātiam nō ſit mot9.Et ſyllogiſm9
eſt.ad qđcūqꝫ eſt motus:⁊ eſt aliquid contrariuꝫ. Ad ſub-
ſtantiam nihil eſt contrarium.igiť ad ſubſtantiam nō eſt
mot9.de ratione Ariſt.ſumit concluſionem.d.in ſubſtātia
vero nullus eſt mot9.deinde ponit minorē.d.quū nihil ſit
Que themiſtius. ſubſtātię vlli contrarium. ¶ Hec Ariſto. Themiſti9 vero
videť ſoluere qſtiones:⁊ prima eſt:qꝛ dictum eſt in primo
hui9 ꝙ prima rerum pᷓncipia ſunt cōtraria:veluti forma ⁊
priuatio.igiť in ſubſtantia eſt contrarietas. Reſpōdet the-
Que auer. cōmē. 10. miſtius non eē intelligēdum proprie:forma enim ⁊ priuatio
non ſunt contrarię proprie:ſed cōmuniter. Quaꝫ ſolonem
innuit auerroes dicēs.⁊ intēdit hic per contraria:cōtraria
mediata:quoꝝ vtrūqꝫ eſt forma ⁊ habit9:quę habēt me-
dia. Et ſic apud auerroem Ariſt.ſumit ſubſtātię nihil eſſe
cōtrarium ꝓprie.nam verbo cōmuni:eſſe aliquid contra-
Dubiū 2' themiſti9. rium ſubſtātię nihil prohibet. ¶ Secūdo vř themiſtius
dubitare ꝙ ad ſubſtātiam ſit mot9:quia conuerſio ſubſtā-
tialis videť ꝓcedere de ſubiecto in ſubiectum.nam gene-
ratio animalis eſt de ſpermate ſiue ſemine ad animal:vbi
Solō themiſtij p9. patet ſemen ⁊ animal eē ſubiectum qđdā. ¶ Videť the-
miſtius dupliť ſoluere.pᷓmo aſſerit hanc conuerſionem eē
per accidēs de ſubiecto in ſubiectum:per ſe aūt de ente in
potētia ad ens actu.id enim qđ ꝯuertiť.nec eſt ſemen:nec
animal:ſed ſubiectum vtriqꝫ.hoc enim proprie conuertiť.
2ª ſolō. ¶ Secūdo ſoluit ꝙ dato ꝙ eēt talis cōuerſio de ſubiecto
in ſubiectū:non ꝓpterea erit mot9:qꝛ omnis motus eſt de
contrario in contrarium.modo ſemen ⁊ animal non ſunt
Que auer. cōmē. 10. contraria. Hec themiſti9:⁊ perite. ¶ Mouet aūt auerroes
hic qſtionem:qꝛ Ariſto.hic aperte ait ſubſtātię nihil eē cō-
trarium. At in ſecūdo de generatione textu cōmēti.48.di-
cit aerem ⁊ ignem contraria eē terrę:⁊ aquę.terram qdem
aeri. Igni vero aquā contrariam eē aſſerit. Hanc etiā quę-
ſtionem mouet themiſtius etiam:ē quo auerroes accepit:
Solō alexādri. vt pꝫ. ¶ Reſpōdit alexander vt narrauit auerroes ⁊ the-
miſtius:⁊ conceſſit ſubſtātię ſimplici ęlemētarię eē ſubſtā-
tiam contrariam:non qdeꝫ ſm ſubiectum:ſed ſm formā.
Et hoc pro tanto:qꝛ voluit qualitates ęlemētorum eē for-
mas ſubſtātiales illoꝝ:veluti frigiditatem aquę:caliditatem
⁊ itē igni:⁊ humiditatem aeri:atqꝫ ſiccitatem terrę.mo-
do pꝫ frigiditatem eē contrariam caliditati:⁊ humiditatē
ſiccitati. Et hoc modo loquiť in libro de generatiōe Ariſt.
hic vero ⁊ in pᷓdicamētis loquiť de ſubſtātijs compoſitis:
Obōnes. Prima ſiue mixtis. Hꝫ enim nullo pacto ꝯrarię eē pñt. ¶ Obij-
cit aūt auerroes.pᷓmo:qꝛ nō videť ſufficere qđ dicit alexā-
der. ¶ Dicebat enim ſubſtātię nihil eſſe contrarium quo
ad ſubiectum:nihil tamen prohibere eſſe aliquid cōtrariū
ſm formam. Obijcit huic per hoc:qꝛ tūc in ſubſtantia ſim
plici poſſet eſſe mot9:qꝛ illi eſt aliqđ contrariū ſm formaꝫ:
modo ad hoc ꝙ ad aliqđ ſit mot9:ſufficit vt illi ſit contra-
rium ſm formam:⁊ ita ſermo Ariſt.non eēt vniuerſalis in
omnib9 ſubſtātijs:ſed tm̄ in ſubſtātijs compoſitis. ¶ Se- Secūda.
cūdo.ſubſtātię ſimplices ſunt cōtrarię ſm qlitates.igitur
non per ſe atqꝫ ſm ſubſtātias.tenet cōſequētia:qꝛ contra-
rietas eſt oppoſitio inter aliq̄ per ſe.⁊ non per accidens:vt
dicit in pᷓdicamentis. ¶ Tertio.obijcit qꝛ nō videť quali Tertia.
tates eē ſubſtātias ęlemētoruꝫ. Proprietates enim ęlemē-
torum:non ſunt ſubſtātię ſiue ſubſtātiales formę elemēto-
rum.Sꝫ eiuſmodi qlitates ſunt ꝓprietates ęlemētorum.
igiť non ſubſtātię. Maior deduciť:qꝛ vt diciť primo hui9
qđ eſt accidēs vni9 impoſſibile eſt eē ſubſtātiam alterius.
⁊ ecōtra:qđ eſt accidēs alicui9 impoſſibile eſt eſſe ſubſtan-
tiam alterius.Sed qualitates hę ſunt accidētia mixtoꝝ.
igiť non poſſunt eē ſubſtātię ęlemētorum. ¶ Sed contra Replicę ꝯ auerroē.
auerroem obijceret aduerſarius:pᷓmo quia ęlementa defi- Prima.
niunť per tales qualitates.igiť tales qualitates ſūt ſubſtā- Secūda.
tię ęlemētorum. ¶ Secūdo.effect9 ſiue ꝓprietates cōtra-
rię proficiſcunť e cauſis contrarijs.Sꝫ qualitates ſunt ef-
fect9 ſeu ꝓprietates ęlemētorum contrarię.igiť ęlementa
ſunt cōtraria.⁊ hę ſunt replicę thomę cōtra auerroem hic. Solō.
¶ Ad hęc reſpōdet auerroes:⁊ ad pᷓmā dicit ęlemēta defi
niri per hęc:non qꝛ ſint ſubſtātię ęlemētorum:ſed ꝓpinq̄
ſubſtātię ęlemētorum.Et ꝓpterea vtimur illis loco diffe-
rētiarum ſubſtātialiū:maxime qꝛ differētię eēntiales ſunt
ignotę. At in ſubſtātijs cōpoſitis ſecus eſt.ſunt enim remo
tiora ab illis:⁊ ꝓpterea non cadūt in definitione illarum.
Ad ſecūdam reſpōdet affect9 contrarios non cauſas cōtra
rias:ſed diuerſas.Cōtrarietas enim in effectu nō arguit cō
trarietatem in cauſis:ſed differētiam:de quo ait eē cōſide- Sctdo pō
randum:ſed non hic:imo in metaphyſica. ¶ Alij ꝓbaue-
runt ad ſubſtātiam non eē contrarietatem:qꝛ ſi in ſubſtā-
tia eēt contrarietas:tūc ad ſubſtantiaꝫ eēt mot9.ſupponūt Obo aue.
cōſequētiam valere.Et cōſequēs eē aperte falſum. ¶ Cō-
tra obijcit auerroes:qꝛ licꝫ ſequať.ad ſubſtantiam non eſt
contrarietas:igiť ad ſubſtātiam non eſt mot9:non tamen
ſequiť.ſi ad ſubſtantiam eſt contrarietas:igiť motus.nam
ſiue ſubſtātię ponanť contrarię ſm formas:ſiue ſm ſubie-
cta:nullo modo pōt eſſe mot9 ad illas.ſi ponunť contrarię
ſm formas:videť ꝙ ad illas non ſit mot9:qꝛ ſubiectū eaꝝ
eſt ens in potētia.at ſubiectum mot9 debet eē ens in actu.
Si vō ponunť cōtrarię ſm ſubiectū:minime eſt mot9:imo
nulla penitus tranſmutatio.Cum enim īter aliqua eſt trāſ-
mutatio:opꝫ vt hēant vnum ſubiectū cōmune:qđ quidem
exiſtēs ſub vno erit in potētia ad aliud.modo ſi ſubſtātię
ſm materias ⁊ formas ſint contrarię:nullū erit vnū ſubie-
ctum cōmune.vnum enim contrarioꝝ non eſt ſubiectū
alterius:nec recipit ipſum: vt dicitur primo phyſicorum.
¶ Themiſtius vero concedit in ſubſtātia eſt cōtrarietas: Solō themiſtij.
igiť mot9.Et hoc quādo illa contraria ſunt apta īmediate
inter ſe trāſmutari.modo in ꝓpoſito non eſt ita:licet enim
ęlemēta ſint contraria:non tamē in illis eſt mot9:quia nō
īmediate:ſꝫ per media tranſmutanť.vt ignis in aquā:non Obōnes auerrois.
īmediate mutať:ſed mediāte aere. ¶ Obijcit autēꝫ auer-
roes huic poſitioni themiſtij primo qītuꝫ ad hoc qđ dixit
ignem non mutari in aquā:niſi mediante aere.nam Ariſt.
in ſecūdo de generatione probauit quodlibet ęlemētorum
⁊ quodlibet contrarioꝝ īmediate mutari in qđlibet. ¶ Se-
cūdo reꝑhendit illud qđ dixit conſequētiam.vꝫ.valere.in
ſubſtantijs eſt contrarietas per quā ſunt aptę īmmediate
mutari.igitur mot9.nam licet illa cōſequētia valeat nega-
tiue.vꝫ.in ſubſtātia non eſt cōtrarietas:igiť non eſt mot9.
non tamē ſequiť affirmatiue.vꝫ.in ſubſtātia eſt contrarie-
tas.igiť motus:vt patꝫ.nec ſm them:nec ſm alexandruꝫ.
¶ Ex his concludit auerroes ꝙ dicere in ſubſtātia eē con- Solō auer.
trarietatem nihil mali ſequiť:hoc eſt nullum emergit in-

poſſibile:niſi quatenus deſtruitur auctoritas Ariſt.ꝛ eius ratio:quę fundabaẜ in duobus.vꝫ.ꝙ in ſubſtātia nõ eſt cõtrarietas:ꝛ ꝙ motus eſt in contrarijs. ꝑpterea dicit ꝙ forte hęc ratio eſt topica atqꝫ famoſa:qꝛ demõſtratio eſt illa: quę dicta eſt.vꝫ.omnis tranſmutatio ad ſubſtātiam eſt generatio:vel corruptio.Sꝫ nec generatio nec corruptio eſt mot⁹:cum habeant ſubiectum ens in potētia:ꝛ mot⁹ reqrit ſubiectum ens in actu.hęc auerroes:per quę pꝫ ipſum nec affirmaſſe:nec negaſſe contrarietatem in ſubſtātijs.Solū enim diſputauit de conſequētia vtrum valeat.vꝫ.in ſubſtātia eſt contrarietas:igiẜ mot⁹.ꝛ voluit nõ valere:ꝛ adiecit rationem Ariſto.hic eſſe dialecticam.qꝛ vera ratio eſt aſſignata.dixit etiam cõſequētiam valere negatiue.vꝫ.in ſubſtantia non eſt contrarietas:igiẜ in ſubſtātia non eſt mot⁹. ecce quo modo de antecedēte nihil diſputauit.❡ Deinde

Solo auerrois ad queſtionem.

reſpõdet ad q̃ſtionē ꝛ vult elemēta eē contraria non quidem ſm ſubſtantias:ſed ſm qualitates:ꝛ hoc indicat Ar. in libro ſecũdo de generatione.d.ignem contrariari aquę ſm qđ contingit ſubſtantiam ſubſtātię eſſe cõtrariam:hoc eſt ſm qualitates:ꝛ non ſm ſubſtantias : cuius opionis videẜ alexander tum in libro de generatione tum in expoſitione ſua hic:quo auerroes letatur. ❡ Sed circa hęc quę auerroes dixit:primo videamus:vtrum valeat hęc conſequentia:in ſubſtātia eſt contrarietas:igitur motus.❡ Secũdo.videamus vtrū ea quę auerroes dixit aduerſus expoſitores:valeant.❡ Ad primam pace expoſitorum dixerim:videẜ mihi ad neutram partem poſſe eſſe demonſtrationem. Nam rationem mot⁹ nõ nulli nacti ſunt penes terminos.non nulli penes ſubiectū.❡ Qui rõnem mot⁹ nacti ſunt penes terminos:hi dixerunt motū eē mutationē ſolum inter terminos contrarios:ſiue ſubiectū ſit ens in actu:ſiue ens in potentia.Et ꝑpterea hi dixerūt conſequētiam valere.vꝫ.in ſubſtantia eſt contrarietas.igiẜ motus. quia ſola terminorum contrarietas ſufficit ad rõnem motus.verū qꝛ antecedēs eſt impoſſibile.qꝛ in ſolis accidentib⁹ reperiẜ ratio contrariorum:ꝑpterea ꝛ conſequens eſt impoſſibile.❡ Qui vero rõnē mot⁹ penes ſubiectū nacti ſunt:vt auerroes ꝛ alq̃:negarūt illam.dixerunt enim rõnē mot⁹ nãciſci penes ſubiectū:qꝛ voluerūt motum eē entis in actu.Mutationem vero entis in potētia:nulla ratione habita ad terminos.videẜ aũt hęc poſitio auerrois magis ad mentem Ariſt.primo:qꝛ Ariſt.penes ſubiectum definit motū ꝛ mutationem.Secũdo.qꝛ mot⁹ eſt accidēs.modo accidens rõnem nãciſciẜ a ſubiecto.Eſt enim ens:qꝛ entis. ❡ Sed tūc non parua emergit difficultas.nam Ariſt.tertio hui⁹:rõnem mot⁹ per ens in potētia quatenus in potētia definit:igiẜ mot⁹ non differt a mutatione penes ſubiectū.ambo enim ſunt entis in potētia vt in potētia. ❡ Dici poteſt ꝙ tam mot⁹ q̃ꝫ mutatio eſt entis in potētia : verum hęc eſt differētia:quia mot⁹ eſt per ſe entis in potētia:ꝛ cõcomitanter entis in actu.Mutatio vero eſt per ſe ꝛ concomitanter entis in potentia.veluti generatio ꝛ corruptio. ❡ Sed adhuc replicabis:quia iuxta hãc differētiam illuminatio ꝛ ſubitarię mutationes eēnt motus.qꝛ eēnt ſaltē concomitanter entis in actu:id enim qđ illuminaẜ:eſt.Ac hui⁹ contrarium ait Ariſt.contra parmenidem:vbi ſubitariam mutationem non motū:ſed mutationē eē dixit.vbi auerroes ꝑmo hui⁹.cõmēto.23.īngt quaſi opinaẜ ꝙ alteratio nõ ſit ſubito.❡ Defendi adhuc poteſt ꝙ mutatio:quã greci metabolen dicũt:non nunq̃ꝫ differt a motu penes rē. non nunq̃ꝫ penes modum.differt q̃dē penes rem:quoties penes ſubiectū differt.ꝛ hoc modo illuminatio ꝛ accidentales mutationes ſiue momentarię:ſiue temporarię ſint a ratione mot⁹ non differūt:modo omnes ſint entis in actu ſaltem cõcomitanter.ꝛ hoc modo loquiẜ Ariſt.in hoc ſecundo.differt vero penes modum:quoties mutatio momētaria:motus vero quē cineſim dicũt temporarius eſt.ꝛ hoc pacto loquiẜ primo hui⁹. Hęc pro auerroe ſatis probe dici poſſunt.❡ Et de poſſibilib⁹ expoſitorum grecorum agam⁹. Ubi animaduerte nonnullos dixiſſe alexandrum nunq̃ꝫ ita voluiſſe:vt ſibi auerroes attribuit.vꝫ.ꝙ qualitates primę ſint ſubſtātię elemētorum.ꝛ hui⁹ opionis eſt ioãnes gandauenſis.Primo.qꝛ in libro de ſenſu vbi alexander hanc protulit poſitionē:non categorice:ſed hypothetice loquiẜ. Secũdo.qꝛ per ſe notum omnib⁹ videẜ notum.modo hęc ꝓpoſitio.nulla qualitas eſt ſubſtātia:eſt per ſe nota.eſt enī īmediata:qua nulla eſt verior.Et ꝑpterea cõcludit alexãdrum velle qualitates non abſolute:ſed ex conditione eē ſubſtantias elemētorum.❡ Sꝫ hęc ioannis poſitio eſt temeraria:ꝑmo qꝛ verba illa quę narrat ipſe ex libro de ſenſu alexandri non perfecte legit.imo alexãder dubitãt ꝑ illa verba:ꝛ demū ſoluens categorice voluit qualitates primas eſſe formas elemētorum. Pręterea q̃cq̃d alexander in libro de ſenſu dixerit:nunq̃d vbiqꝫ idem voluerit.Auerroes enim aſſerit hic id qđ de alexãdro eſt dictum:eē narratum in expoſitione eius in libro de generatione.ꝛ in pręſenti loco:quę ioannes non vidit. Inſuꝑ etiã greci expoſitores vt themiſtius ꝛ ſimplicius illam poſitionem vbiqꝫ alexandro attribuerūt:qui melius libros alexandri reuoluerūt: q̃ꝫ ioãnes. ❡ Propterea q̃d voluerit alexãder:ego ignoro.ſunt tamē verba eius in bonū interꝑtanda.ꝛ licet multiplex eſſe poſſit verborum interꝑtatio:vt alibi protulimus:nunc videẜ eē dicēdum:formas ſubſtātiales elemētorum carere nomine.qua rõne nõ nulli a mot⁹ operatione grauitatem ꝛ leuitatem ſubſtātias elemētorum eē tradidere:vt videẜ auerroes quarto celi.non q̃dem ꝙ grauitas quę eſt accidens:ſit grauitas quę eſt ſubſtātia : ſꝫ equiuoce tñ.ſunt enim gñe differētes:ſolo noīe ꝯuenientes.nõ nulli vero ab actione formas nacti ſunt:ꝛ hoc modo qualitates dixerūt formas elemētorum:vt caliditatē ignis ſubſtātiam:humiditatem aeris:frigiditatē aquę:ſiccitatē terrę.non ꝙ caliditas quę eſt ſubſtantia:ſit caliditas quę eſt accidens.differūt enim re ꝛ genere:ꝛ ſolo nomine ꝯueniūt. ſed ꝑpter nominū carētiam ſic dixit alexander. Ex his apparet alexandrum non poſuiſſe idem ſubſtātiam vnius:ꝛ accidēs alterius:vt auerroes arguit.ſed bene idem nomē ſignificare in vno ſubſtātiam:in alio accidēs. Hęc pro alexandro.❡ Sed de põne themiſtij nõ parua ē q̃ſtio.videẜ enim ipſe velle inter q̃libet elemēta non eē īmediatã trãſmutationē:qꝛ dixit ignē in aquã conuerti non poſſe:niſi ſe prius in aerē verterit. Hoc aũt eſt exꝑſſe contra Ariſt.in ſecũdo de generatiõe:vbi aperte plurib⁹ rationib⁹ probauit q̃libet elementum:īmediate poſſe mutari in quodlibet. ❡ Pro defenſione igiẜ themiſtij videẜ mihi eē dicēdum pro modo:elemēta poſſe accipi vt ſunt in proprijs regionibus.ꝛ vt ſunt extra proprias regiones:vt q̃dē ſunt nõ proprijs in regionib⁹:ſic q̃libet elementum põt mutari īmediate in q̃libet:quia cuilibet poteſt applicari quodlibet: veluti aquę poteſt īmediate applicari ignis.ꝛ ita aqua põt immediate conuerti in ignem.vt patet in opere fabri:qui proijcit aquam in ignē:ꝛ ſtatim ignis creſcit:qđ nõ eēt:niſi aqua verſa eſſet in ignem.Si vero elementa ſumantur in proprijs regionibus:ſic ignis ſemper conuertitur in aerē ſibi vicinum:quia aer poteſt ſibi applicari:ꝛ celi conſtellatio quę procedit paulatine nõ conuertit ignem in aquam: niſi prius verterit illam in aerem.Et hoc pacto intelligit themiſtius:qđ auerroes ignorauit. Hęc de poſitiõe themiſtij:licet etiam alijs modis defendi poſſit.

❡ Neqꝫ īſuper in his quae ſunt ad aliquid. Al-

Margin notes (left column): Dubiõnes circa dcã p⁹ auer. Secũda. — Solo primę dã. — Prĩa põ. — Poſitio auerrois. — Replica. — Solo. — Replica. — Solutio.

Margin notes (right column): Solo ſcõe õ põe alexandri. ꝑ oſtẽo eoꝛum. — Confutatio opinio nis ioan. — Opĩo pꝛ. — De põne themiſtij qo ꝯ themiſtium. — Defenſio themiſtij.

tero enim mutato: alterū mutari vere dici pōt. Quare ipſorum motus eſt per accidens.

Syllū themiſtij.

¶ Secūdo oſtendit ꝙ nō eſt motus ad relationem: ⁊ apud themiſtium rō ſic cōponit: oīs mot⁹ abſoluit̃ ſiue definit̃ per mutationem ⁊ ↄuerſionem rei que mouet̃. relationes ſine vlla mutatione ⁊ cōuerſione creant̃ ⁊ ꝑeunt. igit̃ motus in relation: h⁹ nō pōt conſtitui. ¶ Auerroes vero parū differēs a themiſtio format rōnem ſic: nihil qḋ mouet̃ geſcit. omne qḋ relationē nāciſcit̃ ⁊ fit relatiuū: geſcit. igitur nihil qḋ relationē nāciſcit̃: ⁊ fit relatiuum: mouet̃. ⁊ ſic ad relationem non eſt motus. Minor ſyllī tam themiſtij: q̃ȝ auerrois ꝓbat̃ exemplo themiſtij de colūna: q̄ de dextro vertit̃ in ſiniſtrum: cum ſocrates locum mutat: nulla mutatione facta in colūna. Et ſi dicit̃ quonaȝ modo pōt nouū aliqḋ alicui addi nulla mutatione facta in illo? Reſpōdēt Ariſt. themiſtius: ⁊ auerroes relationē effici de nouo in aliquo. verbi grā. in colūna: ſaltem mutatiōe facta per accidēs in illa: ⁊ ita vult ad relationē eē motuȝ per accidēs. Et ſi dicas mot⁹ per accidens eſt ad relationeȝ in colūna: ⁊ ad relationem in ſocrate: vtrū eodē modo per accñs in vtroqȝ? Reſpōdet auerroes vtrāqȝ relationem acqri per accidēs a motu: ſed aliter atqȝ aliter. nam relatio facta de nouo in colūna acqrit̃ per accidēs in illa: nulla mutatione penitus facta in colūna: imo colūna oīo geſcēte. relatio vero facta de nouo in ſocrate acqrit̃ de nouo in ipſo per accidens mutatione per ſe facta ad locum. eſt enim latio ſocratis per ſe ad locum: per accidēs ad relationē. Ubi debes ſcire ꝙ vn⁹ mot⁹ pōt eē per ſe ad vnū terminū: ⁊ per accidēs ad aliuȝ: verbi grā: latio qua ſocrates ſe trāſfert de dextro in ſiniſtrū per ſe eſt in locum: vt in terminū primum ⁊ per ſe: per accidēs in relationem nouiter factā in ſocrate: ⁊ in relationeȝ factaȝ in colūna. ⁊ licȝ ad vtrāqȝ relationē latio qua ſocrates mutat locū terminet̃ per accidēs: nō tamē eodem mō. Ad relationē qdem factam in ſocrate terminat̃ ꝑ accidēs ꝑmo ⁊ imediate. Ad relationē vo factam in colūna: terminat̃ per accñs ſecūdo ⁊ mediate. Et hoc voluit dicere auerroes: dum dixit relationē colūnę fieri nō per motū: ſȝ per quietem: quatenus eſt terminus remot⁹ lationis ſocratis. Hec auerroes.

qḋ ſit ad relōnē nō motus.

¶ Querūt vtruȝ relatio poſſit acqri alicui vel attribui alicui nulla mutatione facta in illo. Et videt̃ ꝙ nō: qꝛ relatio eſt forma ꝑdicamentalis: igit̃ non pōt de nouo attribui alicui non facta ſaltem mutatione formali.

pō grecorū cineſis metabole ⁊ eteroſis.

¶ Propter hoc argumētum greci fecerūt differētiaȝ iter motū: quē cineſim dicūt: ⁊ mutationem: quā metabolen: ⁊ variationē: quā eteroſin vocāt. voluēt igit̃ nō poſſe nouam relationē attribui alicui ſine eteroſi hoc eſt ſine variatione facta in ſe: ⁊ in alio: bñ tamē fieri pōt ſine mutatione ⁊ ſine motu. Et hoc qꝛ tam mot⁹: q̃ȝ mutatio addūt formā abſolutam nouiter. Eteroſis vero eſt oīs additio: ſiue ſit formę abſolutę: ſiue reſpectiuę: modo ſit aduēt⁹ formę ꝑdicamētalis. Hec poſitio eſt credēda fortaſſe pro tanto: qꝛ Ariſto. in libro de generatiōe ⁊ alibi aperte dicit generationē eſſe ſimplr: ⁊ ſm qd: ⁊ vult generationē ſimplr nō fieri niſi in ſubſtātia: gnātionē vero ſȝ qd nō modo reperiri in ſubſtātia: ſed in omnib⁹ ꝑdicamētis: ⁊ ita videt̃ gnātionē eſſe in relationē ſaltem ſm qd. Modo hęc generatio ſm qd: quę eſt in relatiōe: cuȝ apud Ariſt. hic nec dicat̃ cineſis hoc eſt mot⁹: nec metabola hoc eſt mutatio: nō videt̃ poſſe dici niſi eteroſis hoc eſt acqſitio vel variatio.

Opīo ſco ti i li. 2. di ſtinctione p⁹ q̄e. 5. Reductō ſcē poīs ad ꝑmaȝ.

¶ Luculiati vero dicūt ꝙ licȝ ad relationē nō ſit mutatio nec mot⁹ ad ſe: eſt tamē mot⁹: vel mutatio ad aliud. naȝ illud cui relatio aduenit: nō ad ſe: ſed ad aliud mutat̃. ¶ Sȝ hęc poſitio videtur cōcidere in illam grecorum: qꝛ hec cōcedit in ipſa relatione eſſe ſaltem mutationem reſpectiuam: hāc greci dixerunt eteroſim: quę eſt qualis variatio: modo per ipſam forma ꝑdicamētalis acquirat̃.

Pō expo.

¶ Expoſitor vult triplicē eē relationē: alia qdē eſt ex ꝑte vtriuſqȝ extremi ꝑcipit̃ rōnis: vt identitas. qdam ex ꝑte vnius extremi eſt relatio rōnis. ex ꝑte alterius eſt relatio extra aiaȝ: vt dextreitas in colūna: ⁊ relatio ſcibilis ad ſciētiam. Alia ex ꝑte vtriuſqȝ extremi extra aiam vt equalitas: quū de nouo quātitas variat̃ in vtroqȝ. vel ſimilitudo: quādo qualitas acqrit̃ de nouo vtriqȝ. Tūc vult expoſitor relationē ꝑmo modo poſſe acqri nulla mutatiōe penitus facta in aliquo: qꝛ eſt a mēte cōſiderāte ⁊ vtente vno vt duobus. relationem vero ſecūdo modo ait acqri per mutationē qdem realem factam in altero correlatiuo. Mutat̃ enim ſocrates per ſe in loco: licet colūna qeſcat. relationem aūt tertio modo vult (licet non dicat) fieri de nouo mediāte mutatiōe facta in vtroqȝ: licȝ per accidēs in relatiōe. Qꝛ vo relatio ſecūdo modo ex ꝑte extremi: cui⁹ eſt relatio rōis: nō acqrat̃ per mutationē: declarat per hoc: qꝛ nihil vlterius aduenit vltra fundamētū: qḋ eſt velut radix oīs relatiōis.

q̄ egidi⁹.

¶ Nouus aūt expoſitor probat hoc pro tāto: qꝛ in illa nō eſt facta noua compōſitio. qḋ qdem in idem cōcidit.

Reductio tertię poſitiōis in ꝑmam.

¶ Et videt̃ hęc poſitio reduci in illam grecoꝝ: hęc enim ↄcedit mutationē fieri in relatiōnē: nō qdem vt in formam abſolutam: ſȝ vt in formam reſpectiuam: ⁊ hoc eſt nō fieri mutationē: vel motū: ſȝ eteroſim hoc eſt mutationem reſpectiuam. Nam licet vltra colūnā nihil noui addat̃: abſoluti: bene noui gequā addit̃ per itellectum ſaltem reſpectiui: quo colūna eteroſim ſubeat: licȝ nec motū: nec mutationem.

pō ioānis

¶ Ioānes vero vt videat̃ noua dicere ait relationem bñ poſſe alicui attribui tanq̄ȝ termino nulla penit⁹ mutatiōe facta in ipſo. vt de colūna dr: ⁊ alijs multis. ait tamē aliquā relationem nō poſſe de nouo alicui attribui vti ſubiecto: niſi mediāte aliqua trāſmutatione facta in illo. q̄ poſitio eſt vt diximus eadem cum exterioribus. nō enī effici pōt vt a. ſit nouus termin⁹ relatiōis b. ⁊ nō ſit de nouo relatiuum: aut ſm rōnem: aut ſm rem. ⁊ ſic in idem ↄcidit. Hęc poſſunt dici. ⁊ vt mihi videt̃: ſatis explicate. Captiones captiunculatoꝝ omitto. Pręterea etiā illam q̄ſtionem. ſi relatio ſit idem qḋ fundamētum: cū nō ſit perhipatetica: nec digna phō: qui rerum naturā ſcrutat̃. Hęc ad perhipateticos.

¶ Praeterea etiam neqȝ agentis atqȝ patiētis mot⁹ eſt. neqȝ cuiuſlibet ei⁹ qḋ mouet̃: ac mouentis. qꝛ mot⁹ nō eſt mot⁹ neqȝ generationis generatio: neqȝ oīno mutationis mutatio.

R explica. tō oīa.

¶ Probat nunc Ariſt. ꝙ nec ad actionem: nec ad paſſionē eſt motus. Et hoc Ariſt. proponit. d. ꝑterea etiam neqȝ agētis: atqȝ patientis motus eſt. Hęc videt̃ concluſio. ¶ Et ſi dicas. ad ignem eſt mot⁹: ignis eſt agēs: vel patiens. igit̃ agentis vel patientis eſt motus: dici poteſt eſſe textum ſic legēdum ꝙ neqȝ agentis quatenus agens: neqȝ patientis quatenus patiens eſt motus: qḋ eſt dicere nec ad actioneȝ: nec ad paſſionem eē motum. Hęc de cōcluſione.

ꝑma expō the. auer. expoſitoꝝ

¶ Illam vero partem. neqȝ cuiuſlibet: themiſtius ⁊ auerroes: ⁊ latini expoſitores volunt eē pręmiſſam: ⁊ tunc ſyllogiſm⁹ eſt: neqȝ ad mouere: neqȝ ad moueri eſt motus. agere eſt mouere. Pati autē eſt moueri. igitur nec ad agere: ned ad pati motus eſt. De ratione tangit maiorem: ⁊ eius declarationeȝ. d. neqȝ cuiuſlibet eius quod mouetur: ac mouētis: eſt motus. Hęc eſt maior apud themiſtium. Addit declarationem. d. quia motus non eſt motus: ⁊ exponit omnes ſpecies motus: ⁊ mutationis vt ampliaret maiorē. d. neqȝ generationis eſt generatio: neqȝ oīno mutatiōis mutatio. Hęc eſt maior: ⁊ maioris declaratio: atqȝ illius amplificatio. Hunc igitur in modū doctus themiſtius: ⁊ auerroes:

2ᵃ expō iunioꝝ. atqꝫ expoſitores locum intellexerūt. ¶ Alij iuniores par-
tem illam: non ꝓmiſſam: ſed cõcluſionem eē voluerunt. vt
ſint in textu tres cõcluſiones: ꝓma agentis ⁊ patientis nõ
eſt motꝰ. Secũda mobilis ⁊ mouētis nõ eſt motꝰ. Tertia
generationis ⁊ oĩno mutationis nõ eſt generatio nec muta-
tio. Hę tres concluſiones ꝓbant̃ per hoc: qꝛ ad motum nõ
eſt motꝰ. Si enim ad motũ non eſt motꝰ: ſequit̃ apud hos:
Dubĩ de ꝯñia. nec agentis: nec patientis: nec mobilis: nec mouētis: nec ge-
nerationis: nec omnino mutationis eē motum. ¶ Sꝫ quo
ꝓma ſolõ. nã modo valeat hęc ꝯſequentia: differũt. ¶ Alij nãqꝫ aiũt
illam tenere per locum a ſimili. qꝛ eadē eſt ratio quare ad
actionem ⁊ paſſionem non eſt motꝰ: ⁊ quare ad motum nõ
eſt motꝰ: nec oĩno ad mutationem eſt mutatio. qꝛ ea rõne
aliqͩ eſt terminꝰ vel ſubiectum motꝰ: quia per ſe ꝑmanet:
at põt eſſe ſub motu: ⁊ gēte motus. nũc aũt vt motꝰ ipſe nõ
ꝑmanet: ſed eſt ſucceſſiuum qd: ſic actio ⁊ paſſio: ⁊ oĩno mu-
tatio nõ ꝑmanet: ſed eſt qd ſucceſſiuũ. quare eadem eſt rõ
quare ad motũ nõ eſt motꝰ: ⁊ quare ad actionē ⁊ paſſionē:
Solõ ter-tie. ⁊ oĩno ipſaꝫ mutationē nõ eſt motus. ¶ Sꝫ hęc deductio
eſt dialectica: locus enim a ſimili eſt topicus. Et ita Ariſto.
Expoſitio ꝓpria. nõ demõſtratiue: ſed topice concluſionem demonſtraſſet.
¶ Meliꝰ igit̃ cum themiſtio ⁊ expoſitoribꝰ. Sylls enim
eſt: qꝛ agere eſt mouere: ⁊ pati moueri. ⁊ nõ ecõtra: in plus
enim eſt motꝰ ꝙ̃ actio: vel paſſio. ꝓmo de generatiõe. Silr
generatio ⁊ oĩno mutatio motꝰ eſt: ſaltē communiter. Et pro-
pterea ſylls Ariſt. eſt demonſtratiuus.

¶ Primum enim motus bifariam motus eſſe poteſt. aut vt ſubiecti: ceu homo mouet̃: qꝛ ex albo in nigrum mutat̃. Et motus ne ergo hoc pacto aut calefit: aut frigefit: aut mutat locuꝫ: aut increſcit: aut deſcreſcit. at hoc eſt impoſſibile. Mutatio namqꝫ ſubiectoruꝫ nullam rationem ſubit.

¶ Sumpſit in ſyllo dicto ipſius motꝰ nõ eſſe motum: nunc
ꝓbat iſtud: ⁊ ꝓmo exponit itellectuꝫ aſſumpti: ⁊ inqͭt. ꝓmũ
enim motꝰ bifariam motꝰ eē põt. aut vt ſubiecti: aut vt di-
cet̃ vt termini. vt ſubiecti qdeꝫ: ceu homo mouet̃: qꝛ ex al-
bo in nigrum mutat̃. Tunc petit. ⁊ motꝰ ne ergo hoc pacto
aut calefit: aut frigefit: aut mutat locũ: aut increſcit: aut de-
creſcit. Hęc igit̃ eſt qͣſtio vtrum motꝰ ſubyciat̃ motui: ita
vt motus aut calefiat: aut frigefiat: ⁊ hoc quo ad alteratio-
nem. aut mutat locum: ⁊ hoc quo ad lationeꝫ. aut icreſcat:
vel decreſcat: ⁊ hoc quo ad auctionem. refellit hunc itelle-
ctum: ⁊ inqͭt: at hoc eſt impoſle. Cuiꝰ rõnem adycit: ⁊ inqͭt:
Cõſidera-tio verboꝝ. mutatio nãqꝫ ſubiectorum nullã rõnē ſubit. ¶ Quo vero
pᵒ expõ. ad verba attinet: illa verba ⁊ motꝰ ne ergo nõ nulli faciũt
vim ſyllĩ: vt ita arguat Ariſt. ſi motꝰ eēt ſubiectum motus
tunc motus aut calefieret: aut frigefieret: aut aliqd id ge-
ꝯpa expõ nus pateretur. Ego vero verba illa vt fecit auerroes non
ad ſyllm refero. ſed ad expoſitionem diſtinctiõis: maxime
illius partis: quę diceret motuꝫ eſſe ſubiectum motus. Id
vero qͦd ad ſyllm eſt referēdum: eſt qꝛ mutatio nullã ſubie-
cti ſubit rõnem. qͦd qdem Ariſt. ſolo hoium conſenſu acce-
Dubĩ. pit: nec aliter ꝓbauit. Hęc quo ad verba ipſa. ¶ Sꝫ occur-
runt captiunculatores: qꝛ videt̃ motum localem poſſe eſſe
ſubiectum motꝰ alterationis. poteſt enim motꝰ localis eſſe
tardior: ⁊ velocior. modo tarditas ⁊ velocitas affectiones
ſunt: ꝑnes quas alteratio attendit̃. igit̃ motꝰ localis poteſt
Solõ. alterationi ſubyci. ¶ Dicũt non motum ipſum velociorē
eſſe vel tardiorem: ſꝫ mobile ipm recipere motum ſm ve-
locius: ⁊ tardius: veluti ſubiectum recipit qualitatē ſm re-
miſſum ⁊ intenſum: ⁊ nõ qualitas ipſa recipit intenſioneꝫ
⁊ remiſſionem. quę ſolo an vera ſit: ad ꝑſentē tractationeꝫ
nõ ſpectat ad amuſſim diſputare. Alibi enim diligētiſſime
diſputauimus. ¶ Animaduerſione dignũ Ariſt. accepiſſe: quē auer. comē. u.
vt per ſe notũ mutationem non poſſe ſubire rõnem ſubie-
cti vllam: auerroes vero hoc aliquãtulum declarat per h:
qꝛ ſubiectũ motꝰ põt eē ſubiectũ gētis. idem enim põt mo-
ueri ⁊ geſcere. at motꝰ geſcere nõ põt. qꝛ nullum contrariũ
recipit alterũ: igit̃ nec põt moueri. Hęc auerroes. ¶ The- ꝙ themi.
miſtius aũt ꝓbat illud etiaꝫ aliter: hoc. vꝫ. pacto: ꝙ ſi mo-
tus mouet̃: tunc in infinituꝫ abibit̃. qꝛ ſemꝑ motu eēt mo-
tus prior: ⁊ ſic in infinituꝫ. Hęc themiſtius. Ariſt. igit̃ acce-
pit illud vt per ſe notuꝫ. Themiſtius vero ⁊ auerroes de-
clararunt yſ' declarationibus. Thomas aũt ꝓbauit illud
per hoc: quia omne per ſe ſubiectũ eſt ſubſtantia per ſe ſub-
ſiſtens. cõſtat aũt mutationē ipſam nõ poſſe eē ſubiectũ.

¶ Aut quatenus aliqͦd aliud ſubiectum ex vna mutatiõis ſpē in aliã mutat̃. ceu homo ex morbo in ſanitatem.

¶ Hic tangit̃ ſecũdus intellectus: ⁊ ait ſecũdo modo poſſe
motum itelligi eē motꝰ: quatenus aliqͦd aliud ſubꝫ ex vna
mutationis ſpē in aliam mutat̃. Ceu homo ex morbo in ſa-
nitatem. Sic igit̃ ſecũdo modo intelligi põt vnius muta-
tionis eſſe mutationē vt terminum. ita. ſ. ꝙ aliqͦd ſubiectũ
moueat̃ ex vna ſpē mutationis in aliam ceu ex calefactio-
ne in frigefactionem aut in cõualeſcētiam: ita vt duę mu-
tationes intelligant̃ duo termini vnius mutationis: vela-
ti ſanitas ⁊ morbus intelligunt̃ termini vnius mutatiõis.
ſanitas quidem terminus ad quē. Morbus e quo. Hic eſt
ſecũdus intellectus dictę ꝓpoſitionis.

¶ At neqꝫ hoc fieri poteſt: niſi per accidēs. hic enim motus ex alia forma in aliaꝫ mutatio eſt. ⁊ generatio atqꝫ corruptio ſimili modo. verũ hae. qdem in ſic oppoſita fiunt. Motꝰ autem non ſimilr. Simul igit̃ ex ſanitate in morbum ⁊ ex hac ipſa mutatione in aliam mutabit̃. At cũ aegrotauerit: perſpicuuꝫ eſt non ad quãuis fore mutatũ. qeſcere nãqꝫ poteſt.

¶ Nũc ſm itellectum refellit: ⁊ ꝓbat fieri nõ poſſe vt vnꝰ
motus ſit terminus ad quē alterius motus. Et primo ſup-
ponit omneꝫ mutationē eē e quodã determinato in qͦdã
determinatum. licꝫ nõ eodem modo: nam generatio ⁊ cor-
ruptio eſt e priuatione determinata in formaꝫ determina-
tam. Motus aũt e forma determinata in formaꝫ determi-
natã. ⁊ hoc inqͭt: at neqꝫ hoc fieri põt: niſi per accñs. põt enĩ
generatio eē terminus alterationis: ſꝫ per accñs: quatenus
alteratio eſt diſpõ ꝑuia ad gnõneꝫ. Pręterea poteſt illumi-
natio eē terminus motꝰ localis corporis luminoſi: ſꝫ ꝑ acci-
dēs: quatenꝰ per motum localem fert̃ luminoſuꝫ ad locũ:
qͥ illuminat̃. Aut forte dr̃ ꝑ accidēs rõne ſubiecti: quatenꝰ.
vꝫ. idē ſubm eſt vtriuſqꝫ. Deinde ſumit ſuppõnem: ⁊ inqͭt:
hic enim motꝰ ſiue ſit latio: ſiue alteratio: ſiue auctio: ⁊ vlr
oĩs motꝰ ex qͣdã alia forma determinata in aliã determi-
natã mutatio eſt. ⁊ ſic de ꝯ̃rio in ꝯ̃riuꝫ determinatũ. ⁊ gnõ
atqꝫ corruptio ſilr ex quodã in qͦdã eſt. Addit tñ dr̃ĩaꝫ: qꝛ
hę duę. vꝫ. gnõ ⁊ corruptio ĩ ſic oppoſita fiũt. vꝫ. ꝯ̃dictorie:
vel ꝑuatiue oppoſita. Motꝰ aũt nõ ſilr: ſꝫ ex determinato
ꝯ̃rio in determinatũ ꝯ̃riuꝫ. Eſt igit̃ ſuppoſitio ꝙ oĩs motꝰ:
⁊ oĩs mutatio ex quodã determinato ĩ qͦdã determinatũ
fit. licet ſit aliq̃ dr̃ĩa: qꝛ motꝰ eſt de determinato ꝯ̃rio in de-
terminatum ꝯ̃rium. Mutatio vͦo de oppoſito determina-
to priuatiuo vel ꝯ̃dictorio in oppoſituꝫ determinatũ. Hac
ſuppõne ſtãte: arguit: ſi vnꝰ motꝰ eſt ꝑ ſe terminꝰ alterĩꝰ mo-
tus: tũc idē mobile ſimul ⁊ ſemel moueret̃ formis ꝯ̃rijs: ⁊

mutationib⁹ oppoſitis. Jnqt.ſimul igiť ex ſanitate in mor/bum: ⁊ ex hac ipſa mutatiōe in aliã mutabiť. Et ita termi/nis oppoſitis: ⁊ mutationib⁹ oppoſitis idē mutabiť ſimul ⁊ ſemel. Deſtruit ꝯñs: ⁊ inqt: at cũ aliquid ęgrotauerit: ꝑſpi/cuũ nō ad quãuis fore mutatũ: ſʒ ex vno termino in vnũ terminũ: ⁊ vnica tñ mutatiōe: ⁊ nō ꝗuis duaꝝ indifferen/ter. Et hᷓ ꝓbat. d. quieſcere nãqʒ pōt. vʒ. in medio oppoſita/rũ mutationũ. Jnter quaſlibet. n. duas mutationes oppo/ſitas ſemꝑ intercidit qes. ⁊ ita pʒ. idē nō poſſe ſimul ⁊ ſemel oppoſitis mutatiōib⁹ moueri. ℭ Sʒ tũc eſt dubitatio. quo

Dubiū.

nam mō valet. ſi vn⁹ mot⁹ eēt ꝑ ſe termin⁹ alteri⁹ motus: tũc idē mobile ſimul moueret motib⁹ oppoſitis. ℭ Et licʒ

Solutio.

hęc ꝯñs deduceť ab Ariſt. in octauo hui⁹: ꝓ mō dico ꝙ va/let ſupponēdo idem mobile ſimul ⁊ ſemel moueri motu ⁊ termino illius motus. Simul. n. ⁊ ſemel idem hō mouetur caleſactiōe ⁊ caliditate. Ex hoc ſeqť dicta ꝯñs. moueať hō motu egrotationis: cum per te ęgrotatio in ſanationeʒ ter/mineť: tũc ꝑ ſuppoſitionē idē homo ſimul ęgrotatiōe ⁊ ſa/natione mouebiť. qꝛ ſanatio poniť termin⁹ ęgrotationis.

Cōſidera/tio vboꝝ.

ℭ Quo vero ad vba grǫca attinet: debes ſcire ꝙ nō nulli codices textum hñt affirmatiuũ hoc pacto. at cum ęgrota/uerit ꝑſpicuũ eſt ad quãuis forę mutatũ: ⁊ pōt ſtare. nos vo legimus codices quoſdam veteres vbi inuenim⁹ textum negatiuũ: n: eo. vʒ. modo quo trãſtulim⁹. ⁊ ſic nulla eſt i lr̃a

que aver. cōmē. 12.

obſcuritas. tu vo ꝯſidera. ℭ Animaduerſione dignum ꝙ auerroes alr̃ declarauit illam ꝯñtiam. ſi vn⁹ mot⁹ eſt per ſe termin⁹ alterius mot⁹: tũc ideʒ mobile moueret ſimul mo/tib⁹ oppoſitis. voluit. n. hãc valere pro tãto: qꝛ ſi aliqḋ mo/bile trãſmutať ad aliquã trãſmutationē: tale mobile dum trãſmutať ad illam trãſmutationē: erit in illa: ⁊ ita ſimul erit in vtrãqʒ. vʒ. in illa qua trãſmutať: ⁊ in trãſmutatiōe:

Dubiū cir/ca aver. ꝺ/ductionē.

ad quã mutať. Hęc eſt ꝺductio auerrois. ℭ Sʒ occurreť. qꝛ lignum pōt mutari ad caliditatem: ⁊ nō eē calidũ ſiue ſub calore: vel ſaltem pōt mutari ad calorem ſũmum: ⁊ nō

Solo pro auerrois.

eē ſub ſũmo calore. ℭ Quicqd iuniores velint: dici pōt ꝑ modo alr̃ eē in re ſucceſſiua: alr̃ in re ꝑmanēte. Jn ſucceſſi/ua enim re qcqd hʒ ꝑtem mot⁹: hʒ motuʒ: ⁊ moueri diciť. Jn ꝑmanēte vo nō qcqd illius partē habʒ: illaʒ hr̃e diceť: niſi hēat illius pluſꝗ dimidiũ. Ex qͦ pʒ ſolo: cum. n. oē qḋ moueť: ꝑtim ſit in termino ad quē: ꝑtim in termio a quo: ſequiť: ſi aliquod mobile mouetur de vna tranſmutatione in aliam: ipſum habere quicquã illius: quę eſt in termino ad quem. ⁊ cum ſit res ſucceſſiua: dicitur hr̃e illam: ⁊ ſic patet deductio auerrois. Non autem erit ita de re perma/nente: non enim oportet habere calorem ſummum: ſi ha/bet aliquid illius.

ℭ Jnſuper etiam non in quãuis ſemꝑ: nam illa ex aliquo in aliquod aliud erit. quare ⁊ oppo/ſita ſanatio erit.

ℭ Videť expoſitoribus hęc quaſi ſecunda ratio: quam reʒ indicat verbum illud inſuper etiam: qḋ grǫce eſt καὶ ἔτι: ⁊ egidius differētiaʒ huius rationis ab illa aſſignat ex hoc

Jnterp̄ta/tio egidij.

qꝛ in hac reddiť cauſa eius: qḋ in prima fuit ſumptuʒ. ſup/poſitum enim erat in illa nullam tranſmutationeʒ fieri in terminum contingētem: hoc eſt non cõtrarium. Hic cã aſ/ſignať ex hoc: quia omnis tranſmutatio ex aliquo in aliqd

Confuta/tio.

erit. Sed hęc expoſitio friuola eſt. quia i dicta rōne cauſa hęc explicata eſt. Jn dãdo. n. differētiam inter motuʒ ⁊ ge/

ꝓpa expō

nerationem expꝛſſit cãm hanc. Jdeo videť mihi Ariſt. hic nō addere rōnem aliam: ſed addere ad cõcluſionē: quã in fine adiecit. Dixit enĩʒ at cũ ęgrotauerit: ꝑſpicuũ eſt nō ad ꝗuis fore mutatũ: qeſcere nãqʒ pōt. Huic ꝯcluſioni addit repetēdo id qḋ in rōne ſuppoſuit: ⁊ inqt: ⁊ inſup ꝑſpicuũ ſup/ple eſt nō in ꝗuis ſemꝑ. ſup. mutari id qḋ ęgrotat: nam vt dictũ eſt: illa ſupple ęgrotatio veluti ceterę mutationes ex aliquo i aliqḋ aliud erit. q̃re ⁊ oppoſita ſanatio erit: quę ſa/natio oppoſita erit ęgrotatiōi. ecce quomodo nec auerroes nec expoſitores locum hunc intellexerunt. cum non ſecũ/dam rationem hic addat Ariſtoteles: ſed quaſi ad conclu/ſioneʒ id repetit: quod prędixerat. quo vero ad verba grę/ca attinet: ver̃ſum illud nam. grǫce eſt καί: qḋ licʒ freque/ter veniat in nos pro ⁊. vel pro etiã: aut atqʒ: ⁊ id gen⁹: non nunꝗ vim hʒ ꝯfirmãtis: vt videť hoc in loco Ariſt. ſeruaſ/ſe. quare non iniuria ita tranſtulimus.

ℭ Verum per accidēs fieri pōt: veluti ſi e recor/datione in obliuionem quicquã muteť. quia id cui illud ineſt: interdum in ſcientiam: interduʒ in ſanitatem mutatur.

ℭ Soluit quaſi cauillum: quia videmus mutari animaʒ e recordatione ipſa in obliuionem. igitur vna mutatio pōt in aliam terminari. Reſpōdet igitur: ⁊ inquit verũ per ac/cidens fieri poteſt. ſupple vt idem de vna muteť tranſmu/tatiōe in aliã. veluti ſi e recordatiōe in obliuionē qcꝗ mu/teť. qꝛ id cui illud ieſt: interdũ i ſciaʒ interdũ i ſanitatē mu/tatur. ℭ Aiaduerſione dignum ꝙ vna mutatio poteſt du/pliciter in aliam terminari: interdum per ſe, quatenus vna mutatio diſponit pro alia: ceu alteratio pro generatiōe. Et latio pro illuminatiōe. Jnterdum per accidēs rōne ſubie/cti: quatenus idē ſubiectum pōt cõuerti in vtrũqʒ. ceu per accidens muſicum ędificat. Et hũc modum Ariſto. tetigit in littera. cuʒ enim aliquod ſubiectũ in fine cõualeſcentię dealbari icęperit: profecto conualeſcētia per ſe in ſanitatē per accidens in dealbationem terminabitur: qḋ qdem ra/tiōe ſubiecti proficiſciť: qḋ vtriſqʒ ſubeſt. ℭ Auerroes vo

que aver. com 12.

enitiť dare cauſam: quare vna tranſmutatio terminari nō poteſt in trãſmutationem oppoſitam: ⁊ ait hoc eē: qꝛ inter tranſmutationes oppoſitas omnes ſemꝑ mediat qes. Sʒ hęc auerrois cauſa ex qͦs quę in octauo aperientur: accu/rate diſputabiť: nũc aũt ſit nobis dictum in tñ.

ℭ Praeterea ſi fuerit mutatiōis mutatio: atqʒ generationis generatio: in īfinitũ abibiť. etiam ſi poſterior erit: prior ſit iaʒ neceſſe eſt. Velu/ti ſi ſimplex generatio iterdum fit: etiam id qḋ fit: fiebat. quare nōdum aliqd erit ſimplr geni/tum: ſed partim fit: partim etiam factũ erit iaʒ: qḋ qdem etiã rurſus aliquãdo fit. quare id qḋ fit: nō erit tũc. Cum autē īfinitorum primũ nul/lum ſit: non erit primum. quare neqʒ deince/ptiũ. igiť nec moueri nec mutari qcquã pōt.

ℭ Hic poniť ſcda rō: in qua ſumit duas hypotheticas: ꝑma eſt: ſi fuerit mutationis mutatio: atqʒ gnōnis gnō: in infini/tum abibiť: qꝛ pari rōne ſecũda gnō hebit aliam gnōnem: ⁊ ſic in īfinituʒ. Secũda eſt: ſi poſterior gnãtio eſt: prior ſit iam nece eſt. ꝓbat hanc ꝑ hoc: qꝛ niſi prior ſit: nunꝗ id qḋ generať: erit ꝑfecte gnãtum: qꝛ ſemꝑ deerit aliqd de regſi/tis: ſemꝑ enim deerit gnãtio gnãtionis: ⁊ ſic in īfinituʒ: ⁊ hᷓ ait veluti ſi ſimplex gnãtio īterdũ fit: etiã id qḋ fit: fiebat. deerit. n. ſibi gnō gnōnis. quare nōduʒ erit aliquid ſimplr genitũ: ſed ꝑtim fit: ꝑtiʒ ēt factũ erit iã: ita vt rurſus adhuc fiet. quare id qḋ fit: nō erit tũc. erit. n. ſm qd quo ad gnōnē ipſam: q̃ fit: vel cui⁹ ps facta eſt: nō erit vo quo ad gnōnē: q̃ gnōni deſt. Jis ſuppoſitis: arguit. d. cũ āt īfinitoꝝ p⁹ᵐ nulluʒ ſit: nō erit ꝑmũ: ſiue p⁹ gnō. q̃re neqʒ deinceptiũ: qḋ grǫce eſt ἐχόμενον: latine eē ꝯñs: ſiue ſe habitũ. Quare deſtrue/tur generatio ⁊ mot⁹: ⁊ nihil gnãbitur: ⁊ nihil mouebitur.

¶ Auerroes aũt fundat rõnem Ariſto. ſup duas ꝓpõnes: quaꝝ pma eſt. ꝙ res q̃ gñatur: dũ fuerit in ipſa gñõne nõdum eſt. vbi cã: hõ cũ eſt in gñõne: nõdum eſt hõ. ⁊ hãc eſſe per ſe notam fatetur. Scđa ꝓpoſitio ẽ. ꝙ cum gñatio ſimplex fuerit: tũc generaꝶ: ⁊ cũ gñaꝶ tũc ẽ. Ex ħ arguit aut ſimplex gñatio fit: aut nõ fit. ſi nõ fit: habeꝶ ꝓpoſitũ. ſi fit: vt induuidui ſubſtãtię fieri ſolet: tunc ex pma ꝓpõne ipſa gñatio nõ erit dũ gñaꝶ: ſicut hõ nõ ẽ hõ dũ fit: ex ſcđa vero ꝓpõne ſequiꝶ gñationẽ eẽ: q: oẽ qđ gñaꝶ: dũ gñatur ẽ. q̃re in eodẽ nũc gñatio ipſa erit: ⁊ nõ erit. qđ ẽ ipoſe. hęc ẽ deductio auerrois. ¶ Sꝫ hęc deductio patiꝶ difficultatẽ: q: eadẽ rõ fieri põt ſm veritatẽ pipateticoꝝ. poſſet. n. argui ſi aliqđ fit: aut dũ ẽ: aut dũ non ẽ. nõ dũ nõ ẽ: q: qđ nihil ẽ: nõ fit. ſi dũ ẽ. igiꝶ idẽ erit: ⁊ nõ erit. ⁊ ita relinqueꝶ cauillus quo Zeno deſtruebat gñationẽ: vt diceꝶ in. 6°. huius. Propterea rõ Ariſt. vt mihi vꝛ debet deduci mõ quo fecimꝰ.

Ponderatio deductionum.

¶ Sed occurres fortaſſe: q: eẽ põt poſterior gñatio: vbi non eſt pma: q: gñatio ſocratis pęceſſit gñationẽ platõis: ⁊ illã ſocratis adhuc gñatio alia: ⁊ ſic in infinitũ. vbi pꝫ nõ eẽ deueniẽdũ ad primã gñationẽ: ⁊ tñ dari põt poſterior.

Dubitatio.

¶ Solonẽ huius indicãt auerroes ⁊ expoſitor ꝙ hęc rõ nõ excludit qn mutatio ſequi poſſit mutationẽ ꝑ accñs ĩ infinitũ: qđ oꝫ dicere ſm opinionẽ Ariſt: q poſuit motum ęternũ: q ſit cã ĩfinitaꝝ gñationũ ſm ſucceſſionẽ: ſꝫ ĩtẽdit oñdere ꝙ mutatõis nõ ſit mutatio ꝑ ſe ĩ infinitũ: ſic. n. poſtrema depẽderet ex ĩfinitis ꝑcedẽtibꝰ: ⁊ ita nũq̃ finireꝶ.

Solo auerroes expo.

¶ Ex hac ſolõne auerroes ſoluit argumẽtũ q̃ theologi ſuę ſecte ꝓbabãt mũdũ nõ eẽ ęternũ: arguebãt. n. hõ ſꝑ gñaꝶ ab hoie. igiꝶ ſi hõ pmꝰ nõ ſit: poſterior hõ nõ erit. ¶ Rñdeꝶ ꝙ nõ oꝫ eẽ pmũ hoiem: q: ad gñationẽ ſcđi nõ ẽ nečia generatio pęcedentis niſi per accidens. per ſe vero nečia ſunt ſol ⁊ ĩtellectꝰ mouẽs. ⁊ hęc ſũt: ⁊ fuerũt ab eterno: hęc auerroes. ĩ qbꝰ pꝫ ordinẽ accidẽtalẽ differre ab ordĩe eẽntiali. nã in ordĩe eẽntiali ad gñationẽ vltimi ſũt nečia oĩa ꝑcedẽtia. At ĩ ordĩe accñtali ad gñonẽ vltimi nõ ſũt nečia pęcedẽtia. Sed res hęc altius partractabiꝶ ĩ lib. huꝰ. 8°.

Argumentũ theologorum. Solo auer.

¶ Ad aduerſiõe dignũ rẽ ꝑmanẽtẽ q̃ ad ſuũ fieri differre a re ſucceſſiua. nã res ſucceſſiua ſimꝉ ẽ ⁊ nõ eſt cũ ſuo fieri. res vero ꝑmanẽs: nõ ſimul ẽ ⁊ nõ ẽ cũ ſuo fieri. põt. n. eſſe albedo ſine ſuo albefieri. Ex ħ ſequiꝶ ⁊ hñ: vt recte iuniores ſentiunt: ſi gñatio ꝑ ſe fieret: infinitas eẽ ſimul gñationes: nã ſi a. gñatio fit ꝑ ſe: tunc fieri ipſiꝰ a. ſimul cũ ipſo a. erit: Propterea q: in re ſucceſſiua ipm fieri ẽ cũ re: q̃ fit: ⁊ pari rõne õ fieri ipſius fieri: ⁊ ſic ĩ infinitũ: q̃re infinita fieri ſimul erũt: ſecus aũt in re ꝑmanente: naꝫ illa eſſe põt ſine ſuo fieri. ⁊ ſic tolliꝶ oĩs cauillus ꝯtra Ariſt.

Res permanẽs ⁊ ſucceſſiua differunt.

¶ Praeterea eiuſdem ẽ contrarius motus: ⁊ quies etiaꝫ. ⁊ generatio atq; corruptio. Quare id qđ fit: tũc corrũpiꝶ: cũ ipm quod fit: fit.

¶ Tertio arguit Ariſto. ⁊ ſumit motui eẽ duplex ꝯriũ. vꝫ. motũ ipm: ⁊ qetẽ: vbi cã aſcenſui ꝯria eſt deſcẽſio: ⁊ qes in cẽtro: veluti ⁊ gñatio ⁊ corruptio ſũt ꝯrię. Ex ħ ſuppoſito infert q̃re id qđ fit dũ fit: tũc corrũpiꝶ: cũ ipm qđ fit: fit: ⁊ ita idẽ ſimul corrũpereꝶ: ⁊ generareꝶ inſimul.

¶ Neq; . n. ſtati fit id quod fit: neq; poſterius. eẽ enim oportet id quod corrumpiꝶ.

¶ Ambiges fortaſſe vñ ſequiꝶ dicta rõ. vꝫ. ſi motꝰ terminareꝶ ad motũ: ⁊ gñatio ad gñationẽ: igiꝶ idẽ ſimul fit ⁊ corrũpiꝶ. Simlr vñ valet ſi motui ẽ ꝯtrarius motus ⁊ qes: ⁊ gñatio ⁊ corruptio ſũt oppoſite. igiꝶ idẽ ſimul fit: ⁊ corrũpiꝶ. hęc. n. res ẽ nõ parua. occaſione aũt huius iuniores de mẽte auerrois volũt Ariſt. ꝓbaſſe de ſubiecto motꝰ: ⁊ nõ de termino motus. volũt. n. Ariſt. nũc ꝓbaſſe motũ nõ eẽ ſubiectũ motꝰ. ¶ Vñ auerroes fundat rõnem in tribꝰ ꝓpõnibꝰ. Prima ẽ ꝙ res mota in rebus: q̃ moueñ motibꝰ oppoſitis: eſt eadẽ. vbi cã: id qđ in loco moueꝶ: idẽ ẽ cũ eo: qđ qeſcit. ⁊ ſimilr id qđ gñaꝶ idẽ ẽ cũ eo qđ corrũpiꝶ. ẽ igitur pma ꝓpõ idẽ eẽ ſubiectũ ꝯrioꝝ. Scđa ẽ ꝙ oẽ gñabile eſt corruptibile. vt ĩductione pꝫ: ⁊ in lib. cęli declarabitur. Tertia ẽ. ꝙ id qđ corrũpiꝶ: nõ corrũpiꝶ dũ gñaꝶ: neq; qđ mouetur quieſcit dum mouetur. Ex ħ deducitur: Si motus eſt ſubiectum motus: ⁊ generatio ſubiecta generationi. tunc motus reciperet motum: ⁊ generatio generationem. Et vltra. igitur motus recipiet quietem: ⁊ generatio corruptionem. tenet enim ratio per primam propoſitionem dicentem ſubiectum eſſe vnum ⁊ idem oppoſitorum. ⁊ ita ſi motus eſt ſubiectum motus: erit ⁊ ſubiectum quietis. ⁊ ſi generatio eſt ſubiectum generationis erit ⁊ corruptionis. conſequens eſt contra tertia propoſitioneꝫ. Dictuꝫ enim eſt nihil quieſcere dum mouetur: nec corrũpi aliquid dum generatur. Speciatim etiam ex ſecunda propoſitione deduci poteſt generationem corrumpi: naꝫ ab aduerſario conceditur generationem generari eſſeq; ſubiectum generationis. igitur oportet concedere ipſaꝫ eẽ corruptibile per ſecundam propoſitionem: quare aliquando generatio corrumpetur. ⁊ ita contra tertiam ꝓpoſitionem. hęc ex auerroe: ⁊ acute quidem. ¶ Sed hęc deductio deficit. primo quia Ariſtote. propoſuit probare de termino: probauit enim motum non eſſe ſubiectum motus. ⁊ cępit probare motum non eẽ terminum motus. ⁊ ita nõ eſt rationi conſentaneum: vt nunc ſaltet atq; confundat ordineꝫ. Secundo hęc deductio non facit ad verba. ſũt enim in textu multa verba ſuperflua: ⁊ multa manca.

que auer. com. in.

Improbatio.

¶ Propterea expoſitores autumãt Ariſt. proſequi quod cęperat. videlicet probare ꝙ motus non ſit terminus motus. ⁊ iuxta hanc intentionem deducitur ratio: ſi motus ẽ terminus motus ⁊ generatio terminus generationis: aut dum pęcedẽs motus eſt: vel poſtq̃ eſt: vel anteq̃ eſt: verbi cauſa: ſi deſcẽſus terminatur ad aſcenſum: aut dum deſcenſus eſt: vel poſtq̃ eſt: vel anteq̃ eſt. non anteq̃ eſt: nec poſtq̃ eſt: quia omne quod generatur eẽ oportet aliquo modo ⁊ omne quod corrumpitur etiam. ⁊ hoc ait neq; enim ſtatim fit id quod fit: id eſt anteq̃ ſit: neq; poſterius. eſſe enim oportet id quod corrumpitur: ⁊ etiam eẽ oportet id quod generatur. ⁊ etiam eſſe oportet id quod mouetur. reſtat igitur tertium vt tunc motus ſit terminus motus: quando pręcedẽs motus eſt: ⁊ hoc pro impoſſibili omittit. Simul enim eſſe non poteſt via ⁊ terminus vię: fluxio ⁊ terminus fluxionis. ⁊ hoc modo videtur deductio Ariſtotelis optima. ¶ Sed occurres: quia dictum ẽ ſuperius. quod generatur non ẽ: ⁊ quod mouetur ẽ. ¶ Dici poteſt ſuperius eſſe locutum de ſubiecto: dixit enim ſubiectum generationis non eẽ actu ſed bene ſubiectum motus. At hic loquitur de termino: omne enim terminans oportet eẽ. ¶ Amplius occurres quia non videtur impoſſibile in ſucceſſiuis idem generari ⁊ corrumpi. Motus enim dum ẽ generatur: ⁊ dum eſt corrumpitur. ¶ Dici poteſt non eſſe impoſſibile idem generari ⁊ corrumpi diuerſimode exponẽdo ipſum generari ⁊ corrumpi. vt forticole de ipſo incipit ⁊ deſinit ſentiunt. Motus enim generatur quia nunc ẽ: ⁊ antea non erat. ⁊ corrumpitur quia nunc eſt ⁊ poſtea non erit. Ariſtoteles vero deducit idem ſimul generari ⁊ corrumpi eodem modo exponendo: vt patet conſideranti.

Ꝑa expoſitio.

Dubitatio. Solo

2. dubitatio. Solutio.

¶ Praeterea materiã ſubeẽ oꝫ tã ei qđ gñaꝶ: q̃ ei quod mutaꝶ. q̃ nã igiꝶ erit. Ergo quemadmodum alterabile ẽ aut corpus aut aĩa: ita generabile aut eſt motus: aut generatio.

¶ Quarto arguit: oīs terminus generationis hꝫ ſubiectū: ⁊ mām: vt. n. dr̃. 7. met. phiſicę: non ſphera: nō ↄ̃ gnaꝛ: ſed ↄnea ſphera. ⁊ ita terminus generationis debet hr̃e māꝫ: ſed gn̄o ⁊ motus nō hꝫ mām. igiꝛ nō gnaꝛ vt terminus. ꝺ rōne ſumit maiorē ⁊ inquit. pterea mām ſubeē oꝫ tam ei qđ gn̄atur: ꝙ̃ ei qđ mutaꝛ. hęc eſt maior. deinde ponit mi norem ſub qōne ⁊ interrogationis nota. d. quę nā igiꝛ erit mā motus: vel gn̄onis: ꝗ̃ſi dicat nulla. ⁊ ꝗ̃ſi idē magis ex planās addit. ergo queadmodū alterabile eſt aut corpus aut aīa: corpus qdem ꝙ̃ ad corporeas alterationes. aīa ve ro quo ad aīales: ita gn̄abile. ſuple vt termin⁹ erit aut mo tus: aut gn̄o. Et aīaduerte ꝙ ↄparatio ē ad genus ⁊ nō ad ſpēm: quaſi dicat: ergo vt alterabile ſubīue eſt vel corpus vel aīa: ſic generabile terminatiue eſt aut mot⁹ aut gn̄o: ⁊ hoc apud eos q volunt motū eē terminū motus. ⁊ gn̄onē finē generationis: aut forte magis ad mētem auerrois in tellige ſic. quę nā igiꝛ erit: ꝗ̃ſi dicat. nulla. ⁊ hoc pbat. d. ergo vt in alteratione alterabile ⁊ mā alterationis ē aut corpus aut aīa: ita vbi motus p ſe vt terminus generareꝛ: materia gn̄onis eſſet aut motus: aut gn̄atio: vel ps intrin ſeca motui vel gn̄ationi: qđ tā̄ ipoſſe omittit. ¶ Auer roes aūt addit tria vtilia ad vba: ⁊ ad rē: primū ē. Ariſto. p alterationem hic itellexiſſe gn̄onē ſubſtātialē: ⁊ nō muta tionē i ꝗ̃litate: qꝛ aliter gn̄atio nō erit i ſubſtātia. ¶ Scđm eſt eadem impoſſia ſequi ad dicētes motum eē ſubiectum motus: ⁊ motū eē terminū motus. ad dicentes. n. Motū eſſe terminū mot⁹ ſequiꝛ motū moueri veluti ad dicētes motū eſſe ſubiectū motus. vt. n. i trāſmutatione de albe dine in nigredinē ſequiꝛ nigredinē mutari ſaltē vt termi nus: ſic ſi motus eſſet terminus mot⁹: ſiue genus motus. mot⁹ mouebiꝛ vt termin⁹ motus: qđ auerroes tā̄ ipoſſe omittit: ⁊ ſic ſequitur motū moueri ſaltē terminatiue: da to ꝙ non moueaꝛ ſubīue. Et propterea auerroes ait ſubꝫ mot⁹ poſſe ſumi nōnū̄ p ſubiecto inherētię quo mō ce ra ē ſbꝫ figurę. nōnū̄ p gn̄e i quo ē mot⁹: ſiue p termi no ad quē mot⁹. vbi cā: ꝗ̃litas i alteratōe ē ſubiectum ſiue termin⁹ ſiue gen⁹ alteratōis: quātitas auctionis. vbi āt la tionis. ⁊ ita vult auerroes Ariſt. pbaſſe motū nō eē termi nū mot⁹: ⁊ h̄ p tāto qꝛ nō hꝫ māꝫ. ¶ Sꝫ occurres: qꝛ mo tus hꝫ mām. ⁊ gn̄atio ſimilr̄. in oī. n. motu oꝫ ſubeē mām. ¶ Et ſic minor Ariſt. eſt falſa. Dici pōt motū ⁊ gn̄onē hr̄ hr̄e mām in ꝗ̃: nō aūt ex ꝗ̃. oꝫ aūt oē qđ fit terminatiue hr̄e mām ex ꝗ̃ ⁊ eē ↄpoſitū: dicebaꝛ. n. 7. metaphiſicę nec ęs: nec ſpherā gn̄ari: ſed ↄneā ſpherā: ⁊ h̄ adiecit Ariſt. cū in quit. ergo queadmodū alterabile ē corpus aut aīa: h̄ ē vt in alteratiōe oꝫ terminū alterationis hr̄e mām ꝙ̃ ē corp⁹: vel mām ꝙ̃ ē aīa. ſic generabile ſi motus ⁊ generatio p ſe gn̄areꝛ: erit aut motus ipſe: aut gn̄atio: vel ps mot⁹: vel ge nerationis: ⁊ ſic pꝫ vis rōnis. ¶ Occurrūt iuniores. ſi ter minus motus dici poſſit moueri. ꝙ̃ res nulli dubia ē: apud pipateticos. n. vbiqꝫ aīal generari: ⁊ ↄneā ſpherā fieri legi mus: ſic in cęteris motibus terminuꝫ mot⁹ moueri: nemo debet ambigere. ⁊ breuibus ꝙ̃ iuniores dicūt non ſunt cō tra mētem peripateticoꝝ. ↄcedi. n. pōt aliqđ qđ non ē mo ueri mō terminatiue moueatur. refert. n. aliquid generari ſubīue: ⁊ terminatiue: qđ. n. ſubīue gn̄atur: gn̄ari ñ pōt: niſi ſit: ⁊ dū eſt. Quod vero gn̄atur terminatiue: gn̄ari pōt: qñ non ē: qua rōne fit vt formę ſit mobiles qdem vt ter mini. imobiles vō vt ſubiectū. Eēt tñ dubitatiōes dignuꝫ an forma: an ↄpoſitū ſit terminus gn̄ationis: ꝙ̃ qđ: cum ſit metaphiſica: ⁊ alibi deciſa: trāſeat.

que auer. com. 15.

dubitatio.

Solutio.

dubitatio iuniorum

¶ Praeterea ēt aliqđ erit: ad quod mouetur. motum enim hui⁹ eſſe oportet aliquid ex hoc in hoc. qđ qdem ⁊ neqꝫ motus ē: neqꝫ gn̄o.

¶ Quinto arguit. oīs mot⁹ ē ad terminū p manētem q de monſtrari pōt duobus nūc. Sꝫ nec mot⁹ nec gn̄atio eſt p manēs nec in duobus nūc demōſtrabile. igiꝛ ad motū vł gn̄ationē nō ē motus. de rōne tangit maiorē dicēs pterea ēt aliquid erit: ſuple pmanēs ad qđ moueꝛ vel ad qđ mo tus terminaꝛ: hoc explanat. d. motū. n. hui⁹ eē opꝫ aliqđ ex hoc in hoc vt in terminū: q quidē termin⁹ ⁊ neqꝫ mot⁹ eſt: neqꝫ gn̄atio. ⁊ ſic habeꝛ rō. Ubi aīaduerte Ariſ. ſuppo ſuiſſe oēꝫ motū eē i terminū pmanētē: verū qꝛ eget decla ratione: content⁹ fuit famoſitate. ¶ Auerroes vō aliquā tulo extra textū euagās pbauit maiorē. Pr̄io qꝛ ſi termi nus motus eēt ſucceſſiuus: tūc ſucceſſiuū eēt in actu: dedu ciꝛ qm̄ oēs mot⁹ ⁊ oīno gn̄atio terminaꝛ ad ens i actu: vt p definitionē gn̄ationis pꝫ. ē. n. gn̄o exit⁹ de potētia i actu. ⁊ ita ſi ſucceſſiuū ſiue motus: ſiue gn̄atio ſit termin⁹ mo tus vel gn̄ationis ſp eēt i actu. Scđo terminus motus vł gn̄ationis ē ↄpletus. At ſucceſſiuū non ē ↄpletum ſp. n. hꝫ actū potētię admixtū. Ex quo pꝫ illa maior ꝙ oīs gn̄atio ⁊ oīs mot⁹ ē ad rē pmanētē atqꝫ ſtātē. hęc ex auerroe. verū attēde ꝙ ob malas ꝗ̃s habuit auerroes trāſlationes: ma le vbis Ariſto. rē hanc applicauit. Sed modo quo nos ac comodauimus: res hęc vtilis ē valde.

que auer. com. 16

¶ Praeterea ēt quo nam pacto erit: non. n. do ctrinae generatio erit doctrina. ꝗ̃re nec gn̄onis erit generatio: nec quaedam cuiuſdam.

¶ Pꝫ error iunioꝝ: q aſſerūt Ariſt. hac i pte pbare maiorē p exēplū. hac. n. in re viſus ē auerroes cecutare. Melius igiꝛ vr̄ Ariſt. 6⁹ arguere ad idē ſic. vt gn̄atio non ē doctrinę ſed ſcię: ſic gn̄atio nō ē gn̄onis: ſꝫ rei genitę: ⁊ ita ad gn̄onē nō ē gn̄atio. inquit. pterea ēt ꝙ̃ nā pacto erit. ſuple genera tio gn̄ationis: nō. n. erit doctrę gn̄atio doctria: ſꝫ ſcia: ꝗ̃re nec gn̄atōis erit gn̄o nec ꝙ̃dā i gn̄o cuiuſdā i gn̄onis. h̄ Ariſ.

¶ Praeterea ſi tres ſunt motus ſpēs: oporte bit eē ⁊ quādam naturam ſubiectam: ⁊ ea i ꝙ̃ motus ē ꝗ̃re latōeꝫ alterari aut ferri neceſſe ē.

¶ Septio arguit. ſi mot⁹ ē termin⁹ vł ſubm mot⁹: tūc opor teret latione vł alterari: vł ferri: qđ ē oīno diſſonū. ꝺducit ſupponēdo in oī motu ⁊ oīb⁹ trib⁹ motus ſpēb⁹ eē nec̄iaꝫ mām ſbtaꝫ: ⁊ terminū mot⁹: ad quē mot⁹ ē. ⁊ tūc arguiꝛ. ſi mot⁹ ē termin⁹: vł ſubm mot⁹: tūc vł eiuſdē ſpēi: vł alteri⁹. ſi eiuſdē tūc latio ferreꝛ. ſi vō alteri⁹: tūc latio alterareꝛ. ⁊ ſic pꝫ ipoſſe: quo vō ad vba gręca attinet: vbū illđ ꝗ̃re gręce ē διου: qđ ſꝫ latine idē ſit qđ veluti: vł vt: tñ hic (vt mi hi vr̄) vim illatiuā hꝫ. tu vō q gręce ſapis: aīaduerte. Ulte ri⁹ vbū illđ nāꝫ ſbiectā: gręce ὑποκειμένην φύσιν. ¶ Et auerroes p h̄ expōit gen⁹ in ꝙ̃ ē mot⁹: ſiue terminū mot⁹ ⁊ errauit. nā Ariſt explicauit ſubiectū ⁊ terminū. ſubiectū qdē p h̄ qđ dixit ſubiectā nāꝫ. terminū vō p id qđ dixit: ⁊ in ꝙ̃ moueꝛ. ⁊ ſic pꝫ auerroē erraſſe: qđ fortaſſe euenit ob malas ꝗ̃s hēbat trāſlatōes. ¶ Nec bn̄ dixit ꝙ̃ ad text⁹ i tētionē. ipſe. n. voluit Ariſt. dare ipoſſe eius ↄñtis: qđ ārca intulit. ⁊ ſic hic nō vnᵃᵐ rationē facit: ſed dictaꝫ compleri voluit. ⁊ ē error. verba. n. Ariſto. nouā rōnem hic addere aperte oſtēdunt: vt qui gręce ſapiūt: pñt diiudicare.

error auer rois pm⁹.

2. error.

¶ Omnino autem cum omne quod mouetur: trifariam moueatur: aut per accidens: aut per ptē aliquā. aut p ſe: p accn̄s pfecto dubitaret mu tatio ipſa mutari poterit. vt ſi is qui ſanaꝛ: cur rit: vel diſcit. Uerum eam quae eſt per accn̄s: iam dudum repulimus.

¶ Demum quo rãtione ꝑfecto ꝯcedi poſſit motum moueri: nũc exponit: ⁊ vult mutationẽ ꝑ accñs mutari. ⁊ moueri ꝑ accidens motũ: vbi cũ: ſi currenti accidit ſaneſcere. Dici põt ꝑfecto curſum illũ quodã mõ factũ icolumẽ. nõ ꝙ curſui vt dicit Themiſtius reſtitutus ſit ſalus: ſed ꝙ is cui accidit curſus conualuerit currendo. verũ qꝛ ea q̃ ſũt ꝑ accñs: ſũt ab arte ꝑtercũda: iõ ait eam mutationẽ q̃ ꝑ accñs ẽ: iã dudũ eſſe repulſam: atq3 emiſſam. Mutatio igiẽ nec ꝑ ſe nec ꝑ partẽ mutari põt: ſed ſolũ ꝑ accñs: quatenus accidit ſubiecto qd mouet̃ vno motu: moueri alio motu.

dubitatio. ¶ Sed dices. Ariſt. ꝓbauit mutationẽ mutari nõ poſſe ꝑ ſe: cur non probauit illam mutari nõ poſſe ꝑ partem: ¶ Rñdit auerroes hoc eẽ recte ꝑtermiſſum: qꝛ qcqd mouet̃ ꝑ ptem: põt moueri ꝑ ſe: qꝛ põt diuidi: ⁊ effici totum: ⁊ ſic omiſit: qꝛ rõ illius cadit cum rõne dicta de moueri ꝑ ſe: hec ex auerroe.

ſolo auerroes. 2.17

obiectio 3 auerroes. ꝓpa ſolo. ¶ Sed hec auerrois determinatio h3 obiectionẽ. aĩal. n. ſentit ꝑ aĩam: tñ ꝑ ptem: quẽ nũq̃ põt ſeperari: ita vt ꝑ ſe ſentiat. ¶ Propterea ſtius dici poſſet motũ moueri nõ poſſe ꝑ ptem: qꝛ non h3 ptes: niſi ſucceſſionis. dimenſiuas vero nõ niſi ꝑ accñs: qua rõne poſſet ꝯcedi motum ꝑ ptez ꝑ accñs moueri: vt ea ps motus q̃ in brachio ẽ dicat̃ effici incolumis: qꝛ brachium efficit̃ incolumẽ. hec mihi vñr.

dubitatio iuniorum. ¶ Dubitãt iuniores. ꝓꝑ qd Ariſt. nõ ꝓbauit ad qñ: habitum: ⁊ ſitum non eẽ motũ. Rñdet ad qñ nõ eẽ motũ: qꝛ ad tẽpus nõ eſt motus: ẽ. n. tempus aut motus: aut ipſius motus affectio: vel ꝯñs. ad habitũ vero vel ſitum non eſt motus: qꝛ ſunt relationes.

obiectiones. ¶ Sed obyciũt nonnulli. Primo. qꝛ multa ꝯſequunt̃ motũ: ad quẽ tñ ẽ ꝑ ſe motus: vt calor: ⁊ frigus: ⁊ id genus. ⁊ ſic rõ de qñ nulla. ẽ. Scdo habitus: ⁊ ſitus ſunt ꝑdicamẽta ꝑ ſe: igiẽ nõ ſunt relationes.

.2. ſolo. ¶ Propter hec aliam aſſerũt cãm. volũt. n. ad hec non eẽ per ſe motũ: qꝛ aduenire alicui pñt ſine mutatione facta i eo. qua rõne hec ꝑtergit Ariſt. qꝛ rõ qua de relatione vtebat̃ ad hec ſufficit.

defenſio ꝓ me ſolo. ¶ Et licet hec ſcda rõ bona ſit. Prima eſt auerrois in ſexto huius. ꝯmẽ. 85. ꝯ auicẽnam: q voluit in ſitũ poſſe eẽ motũ ꝯ quem obiecit auerroes in ſitu nõ eſſe motũ: qꝛ ſitus eſt ad aliqd. qd ⁊ alibi pluries in h lib. ſumpſit. nec valet dicere: auerroem voluiſſe ſitũ eẽ reſpectũ non intrinſecus aduenientem: ſed extrinſecus: qꝛ a pari nec in vbi eẽt motus: eſt. n. vbi reſpectus extrinſecus adueniens. Propterea defendi põt. Ad ꝑmaz dicerẽ aliter eẽ de ꝯſequẽte ꝑ ſe. ⁊ de ꝯſequẽte ꝑ accñs. volũt. n. eẽs ſi ad ſubiectum non ſit mot⁹ ꝑ ſe. nec ad ꝑ ſe ꝯſequẽs illius eẽ motũ ꝑ ſe. ẽ. n. ꝑ ſe ꝯñs alicuius rei ꝓpria paſſio illius. mõ de intentiõe auerrois 3. celi. ꝯm. 77. ſubiectũ ⁊ paſſio ſunt eiuſdem ordinis. Ad propoſitũ calor ⁊ frigus nõ ſũt affectiones ꝓprie motus. Ad ſcdm cõcedo habitũ: ⁊ ſituz eſſe ꝑ ſe i predicamẽto relationis. nõ. n. dubitauit auerroes hoc ꝯcedere. nec eſt incõueniẽs genus gñaliſſimũ aliq̃rũ eẽ ſpẽm alteri⁹. dr̃. n. gñaliſſimũ: cui nullũ ſupueniẽ genus ſuẽ coordinationis. hoc. n. eſt expꝛeſſa vbiq3 mens peripateticoꝝ.

Queſtio. ¶ S3 tũc eſt qd vtrũ mot⁹ incipiat eẽ ꝑ motũ: ⁊ vr̃ ꝙ ſicut nã motus aliquis icipit apud Ariſt. ⁊ oẽs. vl̃ igitur ꝑ creationẽ: qd nõ puto eẽ peripateticũ: aut ꝑ gñonẽ ſine motũ: ⁊ habeẽ itẽrũ. Oppoſitũ ſentiũ vr̃ Ariſt. hic: ⁊ oẽs expoſitores.

põ ioãnis gandauẽſis. ¶ Joãnes ait motũ incipere ꝑ motũ: intelligi poſſe bifariã: aut ꝑ motũ: qui eſt in eodẽ ſubiecto: aut q eſt in alio ſubiecto. vult igiẽ oẽm motum nouũ icipere ꝑ motum: nõ quidem eiuſdẽ ſubiecti: ſ3 alterius vt celi. ⁊ ſic credit euitare creationẽ. ⁊ ꝯcordat vba Ariſt. hic inde.

Confutatio. ¶ S3 hec ſolutio friuola eſt: nos. n. querimus vtruz motus quo ſocrates mouet̃ nũc de nouo ꝑ motũ ꝑcedẽtem in ſocrate cẽpit eẽ: vel nõ. nã ſi nõ: tũc creat̃ in ſocrate: qꝛ nũc incipit: ⁊ nõ ꝑ motum vel gñonez: igiẽ ꝑ creationẽ. ⁊ ſi ſic: igiẽ motus ante motũ erit in infinitũ. ꝑterea ꝙ aliqd incipiat ꝑcedẽte motu i alio ſubiecto: nõ tollit̃ qn incipiat ꝑ creationẽ. põt. n. aĩa incipere ꝑcedente motu celi. ⁊ tñ aĩa creatur.

ꝓpa ſolo. ¶ Propterea dõm ſm ſniam auicẽne: q ẽt peripateticę ꝑſcẽꝑe dubitationes diſſoluerẽ enitit̃. ait. n. in oĩbus his quẽ ſunt talia denoĩatiue: deueniẽdũ ẽ ad aliqd tale ꝑ eẽntiam. vt ſi corpus eſt albũ denoĩatiue. albedo ẽ alba ꝑ eẽntiam. ⁊ ſi oẽ ens infernũ eſt tale denoĩatiue: deus ẽ ens ꝑ eſſentiam. Ut dr̃ 2. metaphiſicẽ. tũc ad rẽ dico ꝯpoſitũz incipere ꝑ motũ: denoĩatiue: igiẽ mot⁹ incipit ſe ipſo ꝑ eẽntiam. ⁊ ita nõ creat̃: nihil. n. creat̃: qd ſeipſo ꝑ eẽntiã icipit: nec eſt ĩpoſſibile aliqd ſeipſo ꝑ eẽntiã icipere: qd tñ h3 cãz efficientẽ: vt albedo ẽ alba ſeipſa ꝑ eẽntiã: ⁊ depẽdet ab elementis: ſic igiẽ corpus denominatiue icipit moueri ꝑ motum: ⁊ ꝑ ꝯñs motus ſeipſo ꝑ eẽntiã icipit. q tñ non creatur: quia ſupponit ſubiectum e quo extrahit̃ ſeipſo ꝑ eſſentiã: ⁊ ab alio effectiue. hec de queſtione.

¶ Cũ aũt nec in ſubſtantia: nec i relatione: nec in actione: atq3 paſſione ſit motus: reſtat motũ3 dũtaxat eẽ in q̃litate quãtitate: atq3 vbi. ꝓꝑ pe cũ in vnoquoq3 hoꝝ cõtrarietas eſt.

¶ Nunc declarat ꝙ ſolum in qualitate: ⁊ quãtitate: ⁊ vbi ſit motus: ⁊ põt iuxta mores ſorticolaꝝ ſic deduci. In qualitate: ⁊ quãtitate: ⁊ vbi ẽ motus: ꝓbat̃ in lr̃a ꝑ hoc: qꝛ in in vnoquoq3 hoꝝ ẽ ꝯrietas. ⁊ in nullis: non q̃litate ⁊ quãtitate: ⁊ vbi ẽ motus: vt fuit longo ſermone deductũ: inde ſequit̃ ſolũ in q̃litate: quãtitate: ⁊ vbi eſſe motũ: ꝑtermiſit aũt habitũ: ſitũ: ⁊ qñ: ⁊ cẽtera id genus. ꝓꝑ rõnẽ tactã i proximo textu.

que auer. com. 10. ¶ Auerroes aũt ait cãz vlẽz: q̃re i his tribus ꝑdicamẽtis dũtaxat mot⁹ ſit: eẽ ꝓpterea: qꝛ in his tñ e cõtrarietas. vbi. n. contrarietas eẽ poſſit in aliis ꝑdicamẽtis procuidubio in illis eſſe poſſet motus. hec ex auerroe.

¶ Js igitur motus qui quide3 in qualitate eſt: alteratio ſit. Hoc. n. cõe nomen poſitum eſt.

¶ Uidet̃ nũc Ariſt. agere de his tribus motib⁹ q̃ ad noĩa ſine nomẽculaturas. ⁊ inqẽ is igiẽ mot⁹: q qdẽ in qualitate eſt alteratio ſit: quẽ grẽce dr̃ αλλοίωσις. ⁊ qꝛ noĩuz nulla ẽ rõ: niſi inſtitutio volũtaria. Propterea ait. hoc. n. cõe nomẽ poſitũ ẽ. ⁊ nulla ꝓprietate nãli allaſum vt plato poſuit i cratillo: niſi volũtaria iſtitutione adinuẽtũ. Un̄ veluti qd q̃litate differt alterum eẽ dr̃ ab inſtitutione: ſic motus i qualitate alteratio dicẽda erit ab inſtitutione. ⁊ voluit h nomẽ eſſe cõe: qꝛ alterationis duẽ ſunt ſpẽs. v3. intẽſio ⁊ remiſſio: quẽ ãbẽ cõi v̄bo alteratõis dñr. h õ nomẽculatura alterationũ3.

¶ Dico aũt qualitatem non eã: quae in ſubſtãtia eſt: Eſt. n. ⁊ dr̃ia ipſa qualitas. ſed eã: q̃ eſt patibilis: qua quidem aliquid pati dicitur: aut impatibile eſſe.

¶ Multiplex q̃le dr̃: qd grẽce ẽ ποιον vt gnto metaphiſice dr̃. ⁊ ꝑ dr̃ia ſubali: q̃ ꝑdicat̃ i q̃li. ⁊ ꝑ habitu vl̃ diſpõne: quẽ ſũt prime ſpẽi q̃litatis. ⁊ ꝑ nãli potẽtia. vl ĩpotẽtia. ⁊ ꝑ ea affectõe: qua aliqd patibile vel ipatibile dr̃. ⁊ ꝑ figura. Nũc exponit ꝑnes quã haꝝ dr̃ ⁊ attẽdit̃ alteratio. ⁊ inqẽ dico aũt q̃litatẽ. non eã: q̃ in ſubſtãtia ẽ. ẽ. n. dr̃ia ipſa qualitas ſaltẽ ſ3 modũ: q̃tenus ꝑdicat̃ in q̃li. ſ3 eam. quẽ ẽ patibilis. qua qdẽ aliquid pati. aut ipatibile dr̃. ⁊ ſic voluit alterationẽ eẽ ſolũ in q̃litatib⁹ tertie ſpẽi vt. 7. hui⁹ dicet̃.

¶ Auerroes autem per quale ꝑnes quod aliquid pati ⁊ impatibile dr̃: intelligit quale ſcdẽ: ⁊ tertiẽ ſpẽi. nã ꝑ h qd dixit pati: voluit eſſe intelligendũ patibilez q̃litatez tertiẽ ſpẽi: ⁊ ipotẽtiaz nãlez: quẽ dr̃ debilitas: qua aliqd facile patit̃. Et ꝑ hoc qd dixit aut ipatibile eſſe: voluit eẽ audiẽdũ

potētiaȝ nālez:ſiue robur:rōne cuius aliqd non eſt facile patibile. Et qꝛ hec expoſitio eſt ꝫ intētionē Ariſt. 7. hu[9]: quaſi corrigens ſe auerroes:adiecit Ariſt. fuiſſe locutū de alteratione large ꝓ oī mutatione in quali:veluti poſuit ēt qnqȝ generationē inter motus:nam loquēdo de alteratio ne ſtricte atqȝ preſſe:alteratio nō ē niſi in quali tertie ſpēi: quod recipit magis ⁊ minus: nō de qualitate que ē i aīa vel aīato vt habitus vel diſpoſitio:non ē ita:nec de q̄lita te i quantitate vt eſt figura quarte ſpēi. Magis aūt intel lexit potentiam ⁊ īpotentiam:ꝙ̄ cetera qꝛ ſunt eiuſmodi qualitates (vt dicit) ꝓpinque qualitatib[9] paſſiuis. ❡ Sȝ hec auerrois expoſitio non eſt neceſſaria. Primo qꝛ Ariſ. vbiqȝ ꝑ patibiles aut īpatibiles q̄litates:itelligit affectio nes tertie ſpēi. vt primo de generatione pȝ. Scdo qꝛ potē tia nālis vel īpotentia nō eſt ꝓpinquior patibili affectioni ꝙ̄ ſit diſpoſitio:que eſt q̄litas prime ſpēi:eſt. n. diſpoſitio affectio corporis:vt oēs ſentiunt:qua ratione pȝ hāc expo ſitionē nō eē neceſſariam. Propterea per qualitates pati biles:vel īpatibiles affectiōes itelligit dūtaxat tertie ſpēi.

❡ Qui vero ē i quātitate: cōi qdem noīe vacat per partes vero vtraſqȝ altera auctio. ⁊ altera īminutio nūcupat̄. nā q̄ ad ꝑfectā accedit̄ ma gnitudinēȝ. auctio. ea vero qua ex hac recedi tur:iminutio appellatur.

❡ Nunc de nomenculatura eius motus:q ad quātitatē ē loquit̄. ⁊ inquit. Qui vero ē in quātitate:cōi qdeȝ noīe va cat:qꝛ genus cōe ad oēs motus tales nomē non hȝ:ꝑ ptes vero vtraſqȝ ⁊ ſm ſpēm:altera auctio: ⁊ altera īminutio nūcupat̄. nā qua ad ꝑfectam accedit̄ magnitudinē:auctio dr̄. ea vero qua ex hac recedit̄. īminutio appellat̄. ⁊ ſic ſm ſpēn nomē hȝ. Et ſic ſecus de alteratione eſt. ſecus aūt de auctione. de alteratione qdem nomē habemus cōe oībus ſpēbus ſm genus:⁊ tñ ꝓprium alicui ſpēi non habem[9]. de auctione vero ecōtra ſpērum noīa habem[9]:generis āt nō. Sed cur ita ſit. laborant egidius:⁊ nonnulli iunioꝝ. ⁊ red dūt cāſ quattuor. Prima eſt qꝛ cōtrarietas in pdicamē to qualitatis ſumit̄ penes māȝ. i quātitate vero penes mo tum: ſed cū vna ⁊ eadē ſit mā numero ſub vtroqȝ termino cōtrarietatis. nō aūt idem mot[9] ad vtrūqȝ ꝯtrarietatis ter minū:hac rōne oībus motibus pdicamēti qualitatis cō petit vnū nomē. non aūt oībus motibus ꝑdicamēti quan titatis. Scda cā ē qꝛ nulla forma pdicamēti qualitatis denominat ſeipſam. non eniȝ dr̄ albedo albat̄. ſed forma ꝑdicamēti quātitatis hñ denoīat ſe:qꝛ dr̄ magnitudo au get̄. qua rōne ob denoīationem forme ſpēs auctionis hñt nomen. genus nō:qd ſumit̄ a ſubiecto. Tertia cā eſt qꝛ al teratio eſt principalr̄ ob mām. auctio autēȝ ⁊ īminutio ꝑꝑ formam. ⁊ qꝛ forme ſunt plures. Propterea ſpēs hñt no mina. genus vero nō. at qꝛ mā eſt vna cōis. Propterea al teratio generis nomē habuit. Quarta cā eſt:qꝛ oīa ꝯria ⁊ media ꝑdicamenti qualitatis ſunt ſub eodem gn̄e. vt al bedo ⁊ nigredo: ⁊ fuſcedo ⁊ viredo ſub colore. non aūt oīa cōtraria ⁊ media ꝑdicamēti quātitatis. hec iſti. ❡ Sȝ mi hi vana hec vnr̄. Primo qꝛ ꝑ hec enitunt̄ dare cām eius: qd fuit abſqȝ cā. noīa. n. īpoſita ſunt ad placitū:vt Ariſt. cō tra platonē dixit in lib. de iterpretatione. Scdo. qꝛ nulla ha rū rōnuȝ cogit:nec ꝑſuadet. Prima quidē nō:qꝛ ſiue ꝯrie tas ꝑdicamēti qualitatis ſumat̄ penes mām: ſiue quouis mō:ex hoc nō ſeqtur debere eē vnū nomē cōe. nec ſequit̄ debere eſſe plura noīa ſpērū:qꝛ ꝯrietas ꝑdicamēti quāti tatis ſumit̄ penes motū:vt itelligēti pȝ. Scda ēt friuola ē. qꝛ ſiue forma ꝑdicamēti qualitatis denoīet ſe:ſiue nō:nō video vn̄ debeat hr̄e ob hoc rōnem cōem:ſiue nomē cōe. Tertia rō. nō differt a prima:iō vt prima non valet:nec ip ſa valet. Quarta multo puerilis eſt. qꝛ ſiue ꝯria ꝑdicamē ti hēant cōe genus ſiue nō:nō debemus concludere gen[9] habere nomē ſpēs nō. vl̄ ſpēs hr̄e: ⁊ gen[9] nō hr̄e. vn̄ pȝ hec dicta eē ⁊ vana:⁊ ñ neceſſaria. ❡ Vr̄ igit̄ mihi alteratōēȝ habuiſſe nomē ſȝ genus. ⁊ auctōēȝ nō habuiſſe ſm genus ſed ſm ſpēm:nō alia rōne:ſȝ ab īpoſitura greca: q̄ venit ī latinū eodē mō. carem[9]. n. noībus multoꝝ: veluti greci:⁊ multoꝝ noīa habemus:quoꝝ greci carēt. ⁊ econtra greci hñt:nos carem[9]. Qd nulla alia rōne euenit:niſi ob īpoſitu ram. iō nō expedit laborare de ratione nominuȝ. cum ſit loquendum vt plures.

❡ At is motus. q in loco ē: ⁊ cōi. ⁊ ꝓprio noīe caret. nūcupet̄ autē cōi noīe latio. ea. n. dūtaxat proprie ferri dnr̄:quae cum locum mutant:ſi ſtere ſeipſa nō pñt. ⁊ q̄ loco ſeipſa nō mouerit.

❡ Et de noīe motus localis ingt:at is motus:q in loco ē: ⁊ cōi:⁊ ꝓprio noīe caret. nūcupet̄ tñ (vt ingt cōi noīe latio. ⁊ dixit nūcupet̄ cōi noīe latio:qꝛ ea dūtaxat ꝓprie ferri di cunt̄:q̄ cū locū mutāt:ſiſtere ſe ipſa nō pñt:nec ī poteſtate eoꝝ ē ſe ſuſtinere. ⁊ q̄ loco ſe ipſa non mouerint:vt in aīa. Propterea qd grece ē phora latine meli[9] ē delatio:qꝛ ꝓpe in aīa deferri vnr̄. qm̄ in poteſtate eoꝝ nō eſt ſe ſuſtinere. igit̄ h̄ cōe nomē qd grece ē phora. īproprie accōmodatuȝ ē gn̄ri motuū localiū. laborauit expoſitor thomas aſſigna re cāȝ dn̄e taliū noīuȝ:⁊ labit̄ ī errorē dictū. nō. n. aſſigna ri pōt cā eius qd ē volūtariū. ❡ Quo vo ad vba greca atti net:q̄ φερεσθε hoc ē deferri dicant̄ ꝓprie apd grecos:la borat exponere auerroes. ⁊ ait vno mō ea dūtaxat defer ri eē dicēda:q̄ violēter mouent̄. ⁊ q̄ ſimplici motu ferunt̄ vt elemēta. Scdo exponit ea eē dicēda deferri:q̄ violēter tm̄ mouent̄. qꝛ elemēta aliquo mō mouēt ſe. Tertio ait illa dferri:q̄ mouent̄: ⁊ nō ſūt aīata:qꝛ corpa ſimplicia nō mouēt ſe in loco:niſi ꝑ accñs. hec auerroes. Sȝ male bar barus grecā interꝑtabit̄ gramaticam. Ariſt. n. illa deferri ait q̄ cū mouētur:in poſſe eoꝝ non ē ſe ſiſte:ſiue hec ſunt violēter mota:ſiue elemēta:ſiue quis alia. Sȝ quo nā mō elemēta mouēt ſe ꝑ accñs:in 8[9]. lucius diſputabitur.

❡ Ea aūt mutatio quae in eadeȝ forma per ma gis ⁊ minus eſt: alteratio eſt. Ea namqȝ qua e contrario in contrariū pergit̄:aut ſimpliciter aut quadam ex pte motus ē. in minus. n. acce dens in cōtrarium mutari dicet̄. In magis ve ro:vt ex contrario in ipm. differt. n. nihil an ali qua ex parte:an ſimplr̄ aliquid mutet̄. mō ali qua ex parte contraria ipſa conſtituantur. ꝙp pe cuȝ eſſe magis ⁊ minus tale:eo ſit: qꝛ plus aut minus contrarij ineſt:aut nō ineſt. quibus igr̄ pȝ ipſi[9] mot[9] tres has eē dūtaxat mutatōēs

❡ Themiſtius paraphraſat locū hūc:innuēdo Ariſt. velle refellet̄ tacitā qōnē de alteratione. nā cuȝ ex albo albius quicquā fit:aut ecōtra:difficile ē ꝑſpicet̄ quo nā pacto mo tus illi inter cōtraria ꝯſentur. hec ē dubitatio apud The miſtium. Soluit Ariſt. ꝙ eē ex contrario ī contrariuȝ mo tū intelligi pōt dupl̄r:aut ſimplr̄:aut ſm qd. Modo ait motum. qui e minus albo in magis albū ꝓcedit:eē e con trario ī contrarium:non qdē ſimplr̄:ſed ſm quid:quāte nus in minus albo. ⁊ vniuerſaliter in omni medio ē admi ſtio contrarij. inquit ea aūt mutatio. que in eadē forma ꝑ magis ⁊ minus ē:alteratio eſt. ea nāqȝ qua e contrario in cōtrarium pergit̄:aut ſimplr̄:aut aliqua ex parte e cōtra

rio in cōtrariū motus eſt. Et hoc declarat dicens. in minus enim accidēs in cōtrarium mutari dicetur: veluti qḋ in minus album accedit in nigrum accedere dr̄. in magis vero mutari dicer̄ vt ex ɔ̄rio in ipm ɔ̄riū. ¶ Quo vo ad verba attinet: dices cur qḋ accedit in min⁹: mutari dr̄ in contrariū: qḋ accedit i magis: dr̄ mutari ex ɔ̄rio: ⁊ nō abſolute: ſ; tn̄ ex ɔ̄rio. ¶ Eſſe pōt (vt mihi vr̄) q2 ire in minus gīali curſu eſt ire ad imp̄fectū extremū. ⁊ ſic oīno eſt ire ad ɔ̄riū: q2 ire ad īperfectū: ē quodā mō corrūpi. ire vero ad magis: nō eſt ire ad corruptionē: ſed ad p̄fectionē: ⁊ ita eſt ire nō ad ɔ̄riū: ſ; ire ex ɔ̄rio ſiue imp̄fectōe: ⁊ nō quidē ex ɔ̄rio abſolute: q2 īp̄fectū nō vr̄ ɔ̄riū īperfecto: ſ; potius ecōtra imp̄fectū eſt ɔ̄riū vel q̄ſi ɔ̄riū ipſi p̄fecto. deide reddit cām ei⁹ qḋ dixerat: ⁊ inq̄t differt.n. nihil an aliqua ex p̄te ex contrario in ɔtrariū: an ſimplr̄ aliqd muter̄ ſuple quo ad rōnē mot⁹. mō aliq̄ ex p̄te ɔ̄ria ipſa ɔſtituant̄. hoc.n. ſufficit ad rōnē motus. cui⁹ rōnē aſſignat d. q̄ppe cū eſſe magis ⁊ min⁹ tale: eo ſit: q2 plus aut min⁹: ɔ̄rij ineſt: aut non ineſt: demū epylogat. ⁊ qḋ dicit p3. ¶ Colligit āt auerroes ex lr̄a ɔ̄riū eē aut ſimplr̄: aut quod ī mō: ſiue ſ3 qd. Extremū ɔtrariat̄ extremo ſimplr̄. mediū vero extremo ſm qd. Nō ad rē vult in oī motu debere eē mutationē de ɔ̄rio in ɔ̄riū: ſed h̄ eſſe aut ſimplr̄: aut ſ3 qd. hoc enī ait ſufficere ad rōnē mot⁹: vt ēt Ariſt. in textu ſubmeminit. Scḋo colligit q̄ cū traſmutatio fuerit de magis in min⁹: dicer̄ trāſmutari ad ɔtrariū: q̄ñ nō fit min⁹: niſi ex miſtione ɔtrarij. verbi cā: id qḋ eſt magis albū: qḋ trāſmutat̄ ad min⁹ albū: dr̄ trāſmutari ad aliqḋ nigrū: ⁊ cū ecōuerſo: dr̄ trāſmutari ad aliqḋ albū. Ex qb⁹ auerrois dictis colligūt iuniores duo. Primū eſt q̄ in medio ſunt actu extrema: licet nō ſub eſſe diſtincto ⁊ p̄fecto: ſed ſub eſſe ɔfuſo ⁊ imp̄fecto: qḋ ēt Themi⁹ ſentire vr̄. Scḋm eſt intenſionē ⁊ remiſſionem formę attendi penes p̄ticipationē ɔtrarij: ſm magis ⁊ min⁹. Et p̄mū q̄dē hoꝝ diſputabit̄ poſtea. ¶ De ſcḋo ſolet obijci multifariā: ſed p̄cipue duab⁹ rōnib⁹. P̄rio q2 lumē dr̄ magis ⁊ min⁹ tale qḋ q̄dē3 nō h3 ɔ̄riū. Simlr̄ bonū dr̄ magis ⁊ minus tale: ⁊ nō p̄ admixtionē mali. Secūdo q2 vbi caliditas ſumma eēt īfinita: calidū vt ſex eſſet calidius calido vt q̄tuor: ⁊ nō p̄ acceſſū ad ſūmā: q2 ambe per infinitū diſtarēt. ⁊ de facto deus eſt infinite bon⁹: ⁊ cōſtat aliquē effectū eē alio meliorē: ⁊ nō p̄ acceſſū ad ſūmū. oēs.n. effect⁹ recedūt a deo p̄ īfinitū gradū bonitatis. multę aliæ captiūculę a calculatorib⁹ ſiūt: q̄s nō in p̄ſētī diſputo. ¶ Hoꝝ igit̄ grā calculatores nōnulli dixerūt intēſionē vl̄ remiſſionē formę attēdi penes maiorē: vel minorē recesſū a nō gradu. ¶ Sed q̄cq̄d ſit de vītate ipſa. Dico p̄mo ex verbis auerrois nō colligi itēſionē formę attēdendam eſſe penes admixtionē ɔtrarij: vel nō attēdēdā: auerroes.n. ait non poſſe dici aliqḋ magis: vel min⁹ albū: niſi ex admiſtiōe ɔtrarij. vbi p3 ip̄m loqui de his formis: quę ɔtrariū hn̄t: vt recte albertus exponit. Sic.n. Themiſti⁹ ſentit. loquit̄.n. auerroes ſolū de formis in q̄bus ē mot⁹. ⁊ ita ſolū in formis habētib⁹ ɔ̄riū. ⁊ p̄ h̄ tollit̄ p̄ma captiūcula de lumine: ⁊ bono. Scḋo p3 ip̄m nō dixiſſe formā dici magis ⁊ minus ob admiſtiōem ɔ̄rij: ſ; ait nō fieri aliqd minus: niſi ex miſtione ɔtrarij: ⁊ h̄ eſt verū: q2 ī formis habentibus ɔtrariū nō pōt fieri forma intenſior: vel remiſſior niſi fit admiſtio ɔtrarij: ſiue cā intēſiōis ſit acceſſus ad ſummū: ſiue receſſus a nō gradu. Colligit̄.n. ſolū admiſtionē ɔtrarij eē cām ſine q̄ nō intēſionis: vel remiſſionis formę ɔtrariū hn̄tis. Dico ſcḋo q̄ dato cā3 itēſionis vel remiſſionis eē miſtionē ɔtrarij in formis habētib⁹ ɔtrariū: ſm argumētū nō valet. pōt.n. dici q̄ ſummū ɔſiderari poteſt ea p̄te qua ſūmū: ⁊ ſic nec h3 rōnē finiti nec infiniti: poteſt.n. ſtare cū vtraq3 rōne. ⁊ h̄ mō acceſſus vel receſſus ab ipſo eſt cā menſurę reꝝ eiuſdem p̄fectionis. alio mō pōt ɔſiderari ea p̄te: qua īfinitū: ⁊ ſic nō eſt mēſura alicui⁹ rei. Ad p̄poſitū igit̄ vbi caliditas eēt infinita: adhuc pōt calidū vt ſex dici calidi⁹ calido vt q̄tuor: nō q̄dē approp̄inquatione ad calidiſſimū quaten⁹ infinitū: ſ; quatenus ſūmū3. ⁊ eodē mō ad illud qḋ dicebatur de bonitate eoꝝ. verum res hęc alib̄ fortaſſe diligentius diſputabitur: nunc vero ſit dicta in tantum.

¶ Jmmobile vero ē: ⁊ quod nullo modo moueri poteſt: vt ſonus inuiſibilis eſt. ⁊ quod multo in tempore vix mouetur: vel ſero īcipit moueri: quod quidem difficile mobile appellat̄. ⁊ id quod c̄ũuis aptum ſit moueri atq3 moueri poſſit: non tamen quotiens poteſt: ⁊ ea rōne qua poteſt: atq3 quo poteſt: mouetur: qḋ quidem dūtaxat: ⁊ īmobilium quieſcere dico. ē enim motui quies ipſa contraria: quare priuatio erit profecto ſuſceptiui.

¶ Hactenus de motu: ⁊ mobili: nūc de īmobilitate ⁊ īmobili: quiete ⁊ q̄eſcibili vult loqui. attinet.n. ɔtrarioꝝ ɔſideratio ad vnā partē. veluti Ariſt. fecit in lib. de aīa cū dixit de ſono: ⁊ abſono: ⁊ viſili ⁊ īuiſili: ⁊ ceteris id genus: ⁊ vult īmobile trifariā3 dici. Primo mō id dr̄ īmobile: qḋ nullo mō moueri pōt: ⁊ h̄ auerſante: ⁊ repugnāte nā: vt ſonus inuiſilis ē: q2 ſui nā ineptus ⁊ inhabilis ſit vt videri poſſit. ¶ Scḋo mō dr̄ īmobile qḋ īpulſū multo t̄pe: vix ɔmouetur. h̄ ē qḋ difficile mouet̄. veluti Xenocrates īcōmobilis dicebat̄: q2 ſero iraſcebat̄. Tertio mō id ſolet īmobile nūcupari: qḋ c̄ũuis ſuapte nā aptū ſit moueri: nō tñ quotiens pōt mouet̄: aut ea rōne q̄ pōt: mouet̄: aut eo loco quo pōt. Et p̄ hoc explanat qd ſit q̄es: q̄due q̄eſcibile: ⁊ inq̄t qḋ quidē dūtaxat īmobiliū dictoꝝ quieſcer̄ dico. ⁊ cā3 affert dicēs: eſt.n. motui quies ipſa ɔtraria. ⁊ p̄ ɔñs eo i ſubiecto in q̄ mot⁹ eſt fieri aptus: ⁊ quies erit fieri apta. ſunt.n. ipſa ɔtraria apta fieri circa idē ſubiectū. ⁊ maxīe de ɔtrarijs p̄uatiuis loquēdo: cuiuſmodi ſunt mot⁹ ⁊ q̄es. ⁊ p̄pterea cōcludit: quare p̄uatio erit p̄fecto ſuſceptiui. ɔtrariū.n. ⁊ priuatio nō ē niſi i ſuſceptiuo ſui oppoſiti. ⁊ ita id eſt q̄eſcibile qḋ ē mobile: hęc Ariſt. Quo vo ad vba attinet. Alexāder vt refert auerroes: facit vim in his verbis. ait enim aliud eſſe tarde ſiue grauiter mobile ⁊ aliud difficile mobile. Nam id tarde mouet̄ qḋ in equali t̄pe pertranſit minus vel ī maiori equale. id difficile: qḋ tarde īcipit. ſed nos alexādrū nō vidim⁹: q̄ ſic diceret: forte differētia hęc magis attinet ad gramaticos. ¶ Sed dubitat̄: q2 Ariſt definit quieſcens p̄ id qḋ nō mouet̄ ī loco in quo aptū ē moueri. Jgit̄ definit ſolū q̄etē violētā. qḋ.n. q̄eſcit eo in loco: ē q̄ eſt aptū moueri: violēter quieſcere dr̄. veluti: lapis filo ſuſpenſus: vr̄ violēter q̄eſcere: q2 eo ī loco: ⁊ ab illo loco ē cadere aptus. Rn̄det auerroes p̄mo ɔcedēdo hic q̄etē violētam tm̄ definiri: ⁊ Ariſt. ɔtētū eē definitōe hui⁹ q̄etis: q̄tenus hęc ē aliīs notior: atq3 māifeſtior. Scḋo Rn̄det q̄ definitio hęc ēt ɔpetit oīb⁹ q̄etib⁹: vt nālī violētę: ⁊ aīali: ⁊ hoc p̄ tāto q2 vbicūq3 mobile ē ad illū locū moueri pōt verbi cā: ſi lapis ſuſpēſus ſit ī a. pūcto: ad illū locū moueri pōt. ſaltē violēter. ⁊ ſi terra aliqua ſit in centro: ad illu3 locū moueri pōt: ſi eēt extra illum. ⁊ ſic vr̄ definitio cōis oīb⁹ q̄etib⁹. ¶ S3 aīaduerte q̄ hęc dubitatio nō ē necīa ait enim Ariſt. qḋ quidem īmobiliū ſolum quieſcere pōt: vbi p3 nullā feciſſe mentionē de loco. Solū enī voluit id p̄pe poſſe quieſcere: quod q̄dē nāliter moueri poteſt: ⁊ ita dubitatio auerrois eſt ſuperflua.

Dubitatio iſtius. Solutio. que auer. com.19. penes qd forme intēſio attēdi. Poſitio nonnullorum calculatorum. ipſa poſitio p̄ nūc. Dubitatio. auerrois. Solutio. prima ſolo ſcḋa. Que ſm veritatem

¶ Quid igitur eſt motus: ⁊ quid quies: atq; quot mutationes: quot ve mot⁹ ex ħ̃s quae diximus: patet.

¶ Epylogat: ⁊ que dicit patent. Sed circa hec querũt primo. vtrũ in quãtitate ſit cõtrarietas. Mouet̃ aũt queſtio hec ꝑ tãto q2 Ariſt. voluit ad tria predicamẽta tm̃ eẽ motũ: q2 in his dũtaxat inueniſ cõtrarietas. dixit.n. reſtat motũ dũtaxat eſſe in qualitate quãtitate: atq; vbi. ꝗppe cũ in vnoquoq; hoꝝ cõtrarietas eſt. hec Ariſt. in p̃dicamẽtis vero plurib⁹ rõnib⁹ ꝓbat quãtitati nihil eẽ ꝯtrariũ. Propter hec emergit qd̃ nõ ꝑua. vr̃.n. primo quãtitati nihil eſſe ꝯtrariũ: primo q2 aut inter quãtitates eiuſdẽ ſpẽi: aut alterius ſpẽi. nõ inter quãtitates alterius ſpẽi: q2 quantitates differentes ſpẽ pñt eſſe in eodẽ ſubiecto ſimul. Nec inter quãtitates eiuſdẽ ſpẽi: q2 ꝯtraria ſunt que ſub eodẽ gener̃ maxime diſtãt: atq; ſpẽ differunt vt. 10. metaphiſice traditur. Scd̃o ꝯtraria ſunt que circa idẽ ſubiectũ mutuo ſe expellũt: atq; corrũpunt vt tradit̃ primo de gñone. Sz quãtitas nõ eſt de p̃cipijs actiuis: nec eſt apta expelli a materia. eſt.n. coeterna mãe. 3°. ſi quãtitates eẽnt contrarie: ſuſciperẽt magis ⁊ min⁹. naz magis ⁊ minus ꝓueniũt ex ꝑmixtione cõtrarij. 4°. inter quãtitates nõ eſt maxia diſtantia. q2 nec dat̃ maximũ: nec minimũ. igit̃ nec ꝯtrarietas. Pro parte oppoſita ſunt ẽt argumenta: primo. argui ſolet: q2 ad quãtitatẽ ẽ ꝓprie mot⁹. igitur ꝓprie ꝯtrarietas. Scd̃o. aliqua quãtitas magis diſtat ab alia: aliqua minus. igit̃ aliq̃ maxime diſtat ab illa: ſed cõtrarietas eſt maxia diſtantia. igit̃ in quãtitate eſt ꝯtrarietas.

Pria pd. Egidii ⁊ Joanis.

¶ In iſta qõne difficillima: egidi⁹ hz duos dicẽdi modos. vnus ẽ ꝙ ꝯſiderando quantitatem abſolute et ſm̃ ſe: ſic non ẽ illi ꝯtrarietas: vt prime rõnes cogũt. ꝯſiderãdo vero quãtitatẽ vt ſubeſt forme nãli: vt ſic ei eſt aliqd ꝯriũ. Hãc ẽt opinionẽ expõit ioãnes gād.uenſis: ⁊ tandẽ tenet ipſaz.

ꝯfutatio.

¶ Sz hic modus vr̃ impoſſibilis: q2 motus ẽ ad rem alicuius generis non ad ens ꝑ accñs. vt Ariſt. 3°. phyſicoꝝ inq̃t: tot ſunt mot⁹ ſpẽs: quot entis: ⁊ addit auerroes acq̃ſiti ꝑ motũ. Sz quãtitas ſub eſſe nãli nõ ẽ ſpẽs gñris: ſed ens ꝑ accñs: quaten⁹ vnũ alteri accidit. igit̃ ad quãtitatẽ vt ſic nõ eſt mot⁹.

Sc̃d̃o ſcoti i predicamentis.

¶ Cauillãt cuculliati dicẽtes ꝙ ſi ꝑ quãtitatẽ ſub eſſe nãli intelligatur vnũ ꝯpoſitum ex his: vt ſic eſt ens ꝑ accñs. Si vero intelligat̃ quantitas ſub hoc mõ qd̃ eſt eſſe nãle: ita vt eẽ naturale ſit modus eſſendi quãtitatis: vt ſic eſt ens ꝑ ſe. modus.n. eſſendi rei non eſt pars rei. ⁊ hoc pacto eẽ põt mot⁹ ad quãtitatẽ.

ꝯfutatio cauill.

¶ Hec illi. ſed hec cauillatio friuola eſt: primo: q2 tũc ad quãtitatẽ nõ eſſet abſolute motus: ſed quatenus intelligeret̃ ſub modo eſſendi tali: qd̃ Ariſt. non dixit. Scd̃o tũc ad ſubſtantiã ſaltẽ elementariã eſſe mot⁹. nã forma elementaria vt ꝯiuncta qualitatib⁹ nãlibus ſucceſſiue acquirit̃: ⁊ ſucceſſiue deꝑdit̃. ⁊ hz cõtrariũ. igit̃ nõ magis ad quãtitatem rõne illius eſſendi modi eſſet motus: q̃3 ad formas elemẽtoꝝ rõne ſui eſſendi modi. Tertio ille modus rõne cuius quãtitati eſt aliqd ꝯtrariũ: eſt ſubſtantia: vel accñs. nõ ſubſtãtia: vt pz. ſi accñs: cũ nõ quãtitas: igit̃ qualitas: ⁊ ſic ad quãtitatem eſſet ꝑ ſe mot⁹ rõne q̃litatis. ⁊ accepi hic ſubſtãtiã ⁊ accñs fuſiſſime vt ſeſe extendunt ad res que ſunt ꝑ ſe ſubſtãtia: ⁊ q̃ reductiue: q2 idẽ eſt.

poſitio. 2. egidii.

Secundus modus egidij eſt ad rem eſſe ꝯtrarietatẽ: quatenus ad illam vel inter ſpẽs illius ſaluari põt maxima diſtantia: ⁊ q2 maxia diſtãtia in quantitatib⁹ eſſe nõ põt ſm̃ eſſentiam: nec ſm̃ eſſe: vt ꝓbat: ꝯcludit reperiri maximã diſtãtiã quo ad motũ: q2 ſm̃ motũ talia ſucceſſiue acquirunt̃. augumẽtabile.n. nõ acq̃rit totam ſuã quãtitatẽ ſimul̃ ſed ꝑ partẽ poſt partẽ. itaq; cũ ibi ſit mot⁹ ⁊ ſucceſſio: põt eni huius motus eẽ maior ⁊ minor: i talibus põt accipi diſtantia parua: ⁊ magna: ⁊ maxima: q̃ rõne attendi põt quedam contrarietas ꝑ ꝯparationẽ ad motũ.

ꝯfutatio.

¶ Sed hec poſitio non eſt ſana. primo q2 talis diſtantia reꝑiri põt in formis ſubſtãtialib⁹ elemẽtoꝝ. reꝑit̃.n. in illis ſucceſſio non mõ dimẽſiua: ſed gradualis apd̃ auerroẽ q̃ tenet elemẽtarias formas intendi atq; remitti. Scd̃o q2 auctio ipſa ſaltem vni⁹ minimi ſubitaria eſt. vt determinat auerroes. 8°. hui⁹ ꝯmẽ. 23. de mente.n. auerrois ſucceſſio nec tollit: nec dat motũ: ſicut ſubitariũ nec tollit nec dat: vt i. 8°. ⁊ 6°. huius diſputabit̃. 3°. vr̃ hec ſolo q̃ſi petere p̃ncipiũ: itendit.n. aſſignare cãz: q̃re quãtitati ẽ ꝯrietas: ⁊ ait ħ eẽ ꝑ tãto q̃tenus in illa ẽ ſucceſſio ⁊ mot⁹. cõſtat ãt Ariſt. aſſignaſſe ad quãtitatẽ eẽ motũ: q2 in illa eſt ꝯrietas. Ecce q̃mõ circul⁹: ⁊ petitio p̃ncipij.

ꝓpa ſolõ.

¶ Propter hec tenẽdũ ẽ modũ hũc non eẽ auerroicũ. Pro ſolõne igit̃ aĩaduertẽdũ ẽ: ⁊ ſupponẽdũ quãtitatẽ ſaltẽ terminatã eſſe terminũ auctiõis: ⁊ iminutionis. Hoc ãt aſſero ꝑ tãto: q2 quãtitas termiata eſt noua ⁊ põt de nouo fieri: ⁊ ꝑ gñonẽ totalẽ forme ſbalis: ⁊ ꝑ a generationẽ ſiue ꝑtialẽ gñonẽ. q̃lis fit i auctiõe: vt dixim⁹ in lib. de gñone. duplr̃.n. põt quãtitas termiata fieri ꝑ accñs vt ꝯñs gñonẽ totalẽ alicui⁹ forme. q̃tenus agẽs dans formã i mãe: dat oĩa accñtia ꝯñtia formã. ⁊ vt termin⁹ auctionis: q̃ eſt aggñio ꝑtialis: vt in lib. de gñone dr̃. nec nũc volo diſputare de termino dimẽſionis terminate: an ſuba ſit: an accñs. ſpectat.n. ħ ad librũ de ſuba orbis: ſed illũd volo eſſe ſupponẽdũ tñ: ita termini ſe hñt ad dimẽſionẽ: veluti gradus ſeſe hz ad q̃litatẽ. nã vt eẽ itẽſuz: vel remiſſum ẽ modus intrĩſec⁹ q̃litati: quẽ greci idiotropiã dicũt: ſic terminatũ ⁊ iterminatũ ẽ modus itrinſec⁹ dimẽſioni: ⁊ ꝑnes hũc attẽdit̃ auctio: vel iminutio: veluti ꝑnes itẽſuz ⁊ remiſſuz alteratio. Tũc dico primo ꝙ duę ꝯditões ſunt de rõne mot⁹: p̃ma vt ſit mutatio de poſitiuo i poſitiuũ. defectu cui⁹ nec ad ſbaz eſt mot⁹: nec ad cętera p̃dicamẽta vltra illa tria: q̃ dixit Ariſt. nã i ħ̃s mutatio eſſe nõ põt: niſi q̃ten⁹ ẽ de poſitiuo i p̃uatiuũ: aut ecõtra: vt nũc ſuppono. Scd̃a ẽ vt talis mutatio ſit ẽtis i actu p̃ncipl̃r: defectu cuius mutatio q̃ acq̃runt̃ forme ſbales elemẽtoꝝ: nõ eſt motus: q2 lz ſit de poſitiuo in poſitiuũ: tñ ẽ in ſubiecto ente in potẽtia. Ex ħ̃s ſoluit̃ qd̃ ⁊ dr̃ quãtitati eſſe ꝯriũz nõ qdez ꝓprie: q2 illud ſolũ q̃litati ꝯpetit: ſed ꝯtrarietatẽ: q̃ ſufficit ad motũ: q̃ eſt diſtãtia maxia iter terminos poſitiuos: qui mutuo recipi pñt circa idẽ ens actu. hec ãt nõ eſt ꝓprie q2 tales termi nõ ſũt actiui ⁊ paſſiui: ſz bñ ſufficiẽtes ad rõnẽ mot⁹. Sũt.n. icõpoſſibiles: poſitiui: ⁊ apti ſibi ſuccedere circa idez ſubm ens actu. Sic igit̃ ꝯrietas hec ſufficit ad rõnez mot⁹. Illa vero oppõ q̃ ẽ i cęteris p̃dicamẽtis: nõ ſufficit: aut q2 ẽ i ſubiecto ẽte i potẽtia: vt i ſuba: aut q2 nõ iter terminos poſitiuos: vt i cęteris p̃dicamẽtis. ꝑ hec tollit̃ ꝯdictio in dictis Ariſt. i p̃dicamẽtis.n. negat quãtitati eẽ aliqd cõtrariũ: q2 loq̃t̃ de ꝯrietate ꝓpe: hic aſſerit: q2 loq̃t̃ de ꝯrietate q̃ ſufficit ad rõnẽ mot⁹: q̃ lz nõ ſit ꝓpa: ſufficit tñ ad rõnẽ mot⁹. Ad rõnes vero ꝓ p̃ma pte: ad p̃mã pz ſolõ: dr̃.n. talez ꝯrietatẽ eẽ iter quãtitates eiuſdẽ ſpẽi dimẽſionis iterminate: nõ aũt eiuſdẽ ſpẽi dimẽſionis termiate. Ad 2m pz ſolõ ꝑ hec q̃ paulo ãte dixim⁹. Ad 3m ẽt pz ſolõ: q2 nõ ſunt ꝯrie q̃litatiue: ſz ꝯrietate q̃ ſufficit ad motũ. Et ꝓpterea nõ oz eẽ ſm̃ magis ⁊ min⁹. Ad. 4m pz ſolõ: lz.n. i quãtitatibus nõ det̃ maximũ nec minimuz: vt iterminate ſunt: vt terminate tñ dat̃ maximũ ⁊ minimũ: vt dr̃ i ſcd̃o de aĩa. Ad rõnes ꝓ pte oppoſita dr̃ ꝙ oẽs ꝯcludũt quãtitati eẽ aliq̃ ꝯrietatẽ q̃ motui ſufficit: ⁊ nõ aliter. Hec de qõne pro modo: nã ſi aliter occurret: aliter dicã.

2. queſtio ƀ loci ꝯrietate. poſit⁹. hermini.

¶ Secundo querunt vtrum in loco ſit contrarietas: ⁊ videtur ꝙ ſic: quia ſurſuz ⁊ deorſum ſunt loca que ſunt maxime contraria: atq; maxime diſtantia. ¶ Herminius ait ſurſum ⁊ deorſum

non eſſe loca: ſed quandam quodammodo poſitionem loci. eſt enim res ſurſum: ⁊ deorſum: non eſt aũt idez eẽ aliquid loci: q̃d locũz. loci.n. eſt pō in loco. locus vero ipſe poſitio non eſt. hec hermini⁹ in p̄dicamẽtis. per q̃ itendit euitare ꝯtrarietatem locorum.

ꝯfutatio. Sed in maiorem foueaz truditur: nam expꝛeſſe Ariſt. remouit a ſitu ſiue pōne motum ⁊ ꝯtrietatem. quare ſurſum ⁊ deorſum non ſunt ꝯtraria quo ad pōnem.

poſitio Ioannis. ¶ Ioãnes vō gandauẽſis fugit ad virtutes cōſeruatiuas. ⁊ ait iter loca eſſe ꝯtrarietatem: quatenus ſunt virtutes ꝯſeruatiuę mobilium.

ꝯfutatio. ¶ Sȝ hec poſitio friuola eſt: q2 tũc cōtrarietas locoꝝ eẽt ꝑpter q̃litates: ⁊ nō per ſe: ⁊ ſic motus eſſet ad locum ꝑpter qualitatez: ⁊ nō rōne loci ipſius.

ꝑpᵃ poſi. ¶ Dicas igiꝭ locorum ſiue ipſoꝝ vbi eẽ ꝯtrietatẽ: nō q̃dem ſm omnes ꝯditiones: ſed quę ſufficit ad motũ: quatenus iter terminos eſt maxima diſtãtia. ⁊ quaten⁹ termiꝭ ſunt poſitiui: poſſes quoqȝ fieri in eodem ſubō ente in actu: nãliter vel violenter. eſt enim graue q̃ddam: aut leue poſſe ſubeẽ ipſi vbi ſurſum: ⁊ ipſi vbi deorſum: ſaltẽ violẽter: vel nãliter: ſucceſſiue: ⁊ nō ſubito. Et ſic pȝ ad q̃õnẽ.

ꝯtradictio aduerroi. ¶ Sȝ nō eſt ſub ſilẽtio pꝛetereũda ꝯdictio iter auerroem p̄mo celi: ⁊ 8. phyſicoꝝ. nam in 8. huiꝰ aſſerit ꝯtrietatem p̄mo ⁊ per ſe inueniri in his: q̃ opponunꭉ in loco. In p̄° vō de celo aſſerit ꝯtrietatem in motu ipſo locali eẽ occultam: ⁊ patere p̄ ꝯtrietatem in alteratione. Propterea dici pōt in huiꝰ 8° eẽ locutũ de ꝯtrarietate: quo ad rōnẽ gnĩs: q̃ eſt diſtãtia: nã diſtantia ꝑpꝛe dꝭ de locis: ⁊ trãſũptiue de cęteris formis repugnẽtibus. In lib. vero de celo eẽ locutũ quo ad rōnẽ ſpẽi: ⁊ differentiaz completiuã. quę eſt mutuo ſe expellere circa idẽ ſubiectum. hec.n. dĩa cũ difficultate intelligiꭉ de motu locali: ⁊ cũ facilitate de motu alterationis. hec de ꝯtradictione.

3. queſtio vtrũ magis ⁊ minus variãt ſpẽm. ¶ Tertio querũt vtrum magis ⁊ minus varient ſpeciem: ⁊ vꝭ q ſic: ſubſtãtia.n. eſt magis ens ipſo accidente: ⁊ differt genere ab accñte. Scdo ſicut plus ⁊ minus ĩ quãtitate: ita magis ⁊ minus in q̃litate. ſed plus ⁊ minus ĩ numeris variãt ſpeciem. binarius enim differt ſpecie a ternario: q differt ab illo p minus.

poſitio. ¶ Solet cōiter dici vt ioannes aſſerit: q magis ⁊ minus pñt ſumi in forma abſoluta: aut in forma ad quã eſt motꝰ. Si ſumatur ĩ forma abſoluta: ſic faciũt dĩaȝ ſpecificã: q2 oĩs dĩa in forma eſt ſpecifica. Si aũt in forma ad quã eſt motꝰ: ſic nō variãt ſpẽz. vt p multas rõnes pſuadet ioãnes. hec ſolō eſt vtilis: ⁊ pertinet ad qõnem: tñ ex vbis Ariſt. nec hec colligiꭉ: nec ꝯria: vt Joannes putat. ait.n. Ariſt. ea aũt mutatio q̃ in eadez forma per magis ⁊ minus eſt: alteratio eſt. Ecce quo mō ex vs verbis nihil de q̃õne habetur. tñ Solō vera eſt: ⁊ per ipſam patet ad rationes.

¶ Poſt hec dicam⁹ quid ſimul atqȝ ſeoꝛſum eſſe ſit: ⁊ quid tangere: ⁊ quid inter: ⁊ q̃d deinceps: ⁊ q̃d attiguũ: ⁊ q̃d continuũ ⁊ q̃bus vnũqdqȝ hoꝝ ſit aptũ ineſſe.

¶ Hactenus de diuiſione motus in ſpẽs. Nũc de vnitate motus vult tractare: ⁊ primo ſumit q̃daȝ vt definitiones: deinde de re proſequiꭉ. premittit aũt primo intentionem: ⁊ inquit. poſt hec dicam⁹ q̃d ſimul atqȝ ſeoꝛſum eſſe ſit. h̄ eſt primũ. ⁊ q̃d tangere: ⁊ q̃d inter. h̄ eſt ſcdm. Et q̃d deinceps: ⁊ q̃d attiguũ. hoc ẽ tertiũ: ⁊ q̃d cōtinuũ ꝯ diſcōtinuũ: hoc eſt quartũ addit. ⁊ dicam⁹ q̃ ſunt illę res: q̃bus vnũ q̃dqȝ hoꝝ ſit aptũ ineſſe. nã ad pfectã definitionẽ explicandã nō ſolũ eſt neceſſaria forma: ſed mã. res.n. illę q̃bꝰ hec inſunt: vt mã ſe hȝ. Propterea adiecit: ⁊ q̃bus vnũqdqȝ hoꝝ ſit aptũ ineẽ. Aiaduerſiõe dignũ ꝯrioꝝ vnã eẽ doctrinã: ⁊ q2 ſimul ⁊ ſeoꝛſum opponunꭉ. Amplius tangere ⁊ inter opponunꭉ. deinceps ⁊ attiguũ ſimiꝭr opponunꭉ. continuũ quoqȝ ⁊ diſcontinuũ ẽt. ſiue hec oĩa ad quattuoꝛ iten-tiones reducũꭉ: quas q̃dẽ Ariſto. p̄mittit vt definitiones cōes oĩbus demonſtrationibꝰ p totũ lib. veluti Euclides in principio definitiones ſumpſit: q̃ ſunt oĩuȝ ſequẽtiũ demonſtrationũ principia: imitatus vbiqȝ geometras: vt dicit philoponus.

¶ Loco igiꭉ ſimul ea dicũtur eſſe: q̃ vno ĩ loco ſũt primo. ſeoꝛſum aũt ea: q̃ in diuerſis ſũt.

¶ Duo ſunt quę inuicẽ opponunꭉ: ꝯtinuũ. vȝ. ⁊ diſcontinuum. Sub diſcōtinuo aũt plura cōtinenꭉ: vt ea q̃ ſimul ſũt: ea q̃ ſeoꝛſum: ea q̃ ſe tangũt: ea q̃ inter ſunt: ea q̃ deinceps: ⁊ quę attigua ſunt. oĩa hec vt vides ſunt diſcōtinua. Ariſto. igiꭉ primo definit q̃ dñr loco ſimul eſſe: ⁊ q̃ ſeoꝛſum: ⁊ inquit. loco igiꭉ ſimul ea dicunꭉ eſſe: q̃ vno in loco ſunt primo. ſeoꝛſum autem ea: quę in diuerſis ſunt locis. Quo vero ad vba attinet: Simul quod grece ẽ αμα multipharię dꝭ vt dictũ eſt in p̄dicamẽtis vt de his q̃ ſunt ſimul tpe: ⁊ de his quę ſũt ſimul loco: ⁊ de aliis id genꝰ: q2 aũt vult loquiꭉ de his quę loco ſunt ſimul: adiecit: loco igiꭉ ſimul ea dicũtur eſſe: q̃ vno in loco ſunt primo: hoc eſt ꝑpꝛio: q2 ſi eſſent ſimul in loco cōi: oĩa eſſent ſimul. nam oĩa ſunt in celo. definit ea q̃ ſunt ſeoꝛſum. d. ſeoꝛſum aũt ea: q̃ in diuerſis ſunt locis. diuerſis locis dico ꝑpꝛiis.

obiectio. Sed occurres primo q2 non vꝫr aliqua poſſe eſſe ſimul hoc modo: q ſint in eodẽ loco ꝑpꝛio: q2 tũc eſſet penetratio corpoꝝ. pꝛeterea mouẽs ⁊ motũ Ariſt. vocat ſimul eſſe: ⁊ tñ pȝ hec nō eſſe ſimul niſi pro tãto: q2 hñt vltima ſimul: ⁊ nō q2 ſunt in vno loco ꝑpꝛio.

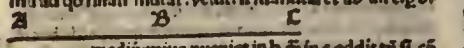
Poſitio iuniorum. ¶ Juniores credũt Ariſt. velle hic loq̃ de ſimul: ſimultate imediationis: ⁊ nō ſimultate equationis. Et delirant: nã q̃ ſunt ſimul ſimultate imediationis nō ſunt in eodẽ loco ꝑpꝛio vt aer ⁊ ignis ſunt ſimul ſimultate imediationis: q̃ non ſunt ſimul in eodẽ loco proprio. quare hec Ariſt. deſcriptio nulla eſſet. Propterea vꝭ mihi Ariſt. eſſe locutũ de his quę ſunt ſimul primo hoc eſt equate. Hoc enĩ ſonat verbũ illō πρῶτον. qd latine ẽ primo. Ad rōnes vero dico q ſm veritatẽ nulla ſunt in eodem loco primo niſi quędam p accñs: veluti albedo ⁊ dulcedo in lacte: ⁊ corpus in loco: ⁊ id genus. at tñ Ariſt. dedit hanc definitionez: q2 veteres crediderũt aliqua eẽ ſimul h̄ mō. tenẽt.n. corpoꝝ penetrationẽ. ⁊ iō ad intellectũ poſitionis illoꝝ: ⁊ ad veritatẽ accepit q̃d ſit ſimul eſſe. Ad .2ᵐ dico Ariſt. accepiſſe aliter ſimul in. 7°. ⁊ aliter hic. tñ ſimul hic ſumptũ ſubſeruit ad ſimul ibi ſumptũ: vt dicem⁹. Scdo occurres q2 intellectꝰ ſeperaꭉ a corpe. Et tñ intellectꝰ nō eſt ĩ loco. aĩs pȝ. dꭉ.n. 2°. de aĩa ſeperaꭉ h̄ ab hoc vt ꝑpetuũ a caduco. Amplius accñtia cōia a ſubiecto ſeparanꭉ: q̃ non ſunt in loco. ruſus vlia a ſingularibꝰ: ⁊ multa id genꝰ: q̃ nō ſũt in loco.

ſolō ſolutio. ¶ Laborant iuniores q̃dam in interpꝛetãdo hanc ſeperationẽ: ⁊ q̃d Ariſt. p ſeperationẽ velit: ⁊ labor eſt fruſtra: nã verbũ grecũ χωρὶς: latine ſonat ſeoꝛſuȝ. mō multum refert eſſe ſeoꝛſum: ⁊ eſſe ſeperata. Intellectꝰ.n. ⁊ corpꝰ ſeperata ſunt: non autẽ ſeoꝛſum. q ſi in lib. de aĩa dicat intellectũ χωριστὸν: nō vtiꭉ verbis pꝛeſſe: ſed cōiter. Siliꭉ ſi dꭉ vlia vel accñtia ſeperari eodẽ mō loquitur cōiter atqȝ fuſe: nō p̄ſſe atqȝ ꝑpꝛie. Ea igiꭉ ſunt ſeoꝛſum: quę in diuerſis ſunt locis: vt hic loquiꭉ. ⁊ ſic tolluntur obiectiones.

¶ Ea autem tangere dicuntur: quorum extrema ſunt ſimul. Inter id ẽ ad quod prius accedere aptum eſt id quod mutatur: q̃ȝ ad vltimum ad quod mutatur: ſi continue ſm naturam mutetur. inter autem ẽ in minimis tribꝰ. quippe cũ vltimũ mutationis contrariũ ſit.

¶ Deſcribit q̃ ſe tãgũt: ⁊ q̃d iter eẽ dicaꭉ. ⁊ igꭉ ea dꭉ tãgere dñr q̃ꝝ extrema ſũt ſimul. ⁊ vt dic̃ auerroes dixit q̃ꝝ extre-

ma ſunt ſimul:⁊ nõ quoꝝ extrema ſũt vnũ:ad dĩaꝫ coꝝ quę ſimul eſſe dicunť ſm ↄſiderationem mathematicaꝫ. nam ſm conſiderationem mathematicam ea quę ſunt ſimul:hñt extrema vnũ: qꝛ ſiue ſint corpora:ſiue ſuꝑficies: ſiue lineę:ſꝑ extrema ſunt vnũ.nã ſi corpora ſũt: extrema ſunt ſuꝑficies:quę ſunt vna. Si ſuꝑficies:extrema ſunt lineę:q̃ ſunt vna.⁊ ſi lineę:eẋtma ſũt puncta:q̃ ſũt vnũ. cã ãt eſt qꝛ ſm ↄſideratõeꝫ mathematicã duo vltima reuertũ
replica tur ĩ vnũ.at in nã duo vltia nõ pñt reuerti ĩ vnũ.¶ Sed dices.ĩ mathematicis nõ ẽ corruptio: igiť fieri nõ põt vt duo vertanť ĩ vnũ.dici põt nũq̃ duo poſſe vti ĩ vnũ niſi ꝑ corruptõeꝫ amboꝝ ⁊ gñonẽ tertij. Quomõ ex corruptõne aquę ⁊ aeris fieri põt ignis.ſꝫ ĩ mathematicis duo verti pñt ĩ vnũ:quãtũ ad vſuꝫ rõnis.pũct⁹.n.ſuppoſitus punctoſ:ibit rõneꝫ vni⁹:qꝛ nõ facit diſtare. Nã idiuiſibile additũ idiuiſibili nõ facit mai⁹.quare duo vtunť ĩ vnũ q̃tũ ad vſuꝫ mẽſurę quãtitatis ↄtinuę:⁊ nõ diſcretę. Sꝫ occur
dubitatio. res adhuc.vltima corpoꝝ ſũt corpora:duo corpa nõ pñt cẽ ſimul:qꝛ tũc eẽnt ĩ vno eodẽqꝫ loco ſimul. igiť definitio nulla. Dici põt vltima corpoꝝ cẽ ſuꝑficies:inõ non eſt
Solutio. impoſe duas ſuꝑficies cẽ ſimul ĩ codẽ loco pmo.qꝛ vt di
replica prima xit auerroes in mathematicis duo vtunť in vnũ. ¶ Et ſi dicas:ſuꝑficies nõ ſũt ĩ loco:igiť nõ pñt cẽ ſimul.¶ Rñ
Solutio. det auerroes ꝙ Ariſt. vult ſuꝑficies cẽ ſimul ſaltẽ ꝑ accñs qñ vltima nõ ſũt in loco ꝑ ſe.¶ Sꝫ adhuc replicãt:quia
replica.2 corpa quoꝝ ſuꝑficies ſũt vltia nõ pñt cẽ ĩ vno eodẽqꝫ loco primo.igiť nec ſuꝑficies.nã ſuꝑficies ſũt ĩ loco rõne corpoꝝ. Propter hãc replicã qdã aiũt Ariſt. aliter accepiſſe ſi
ſolo idioꝝ mul:qñ definit ſimul:⁊ aliter hic qñ definit tãgere. Nam ſimul in primo textu accipitur pro ſimul ęquationis: ſi
Cõfuta tio. mul h c accipitur pro ſimul immediationis. ¶ Sed hec reſponſio eſt friuola: naꝫ apud oẽs grecos Ariſto.ꝓdefiniuit ſimul.qꝛ ẽ gen⁹ ad tãgere.⁊ ſic nõ aliter hic ⁊ ibi ſũpſit ſimul.ꝓterea nõ eſt cõſonũ rõni vt ĩ tã paucis vbis Ariſt. ęquiuocaſſet. Dici igiť põt vltima corpoꝝ:q̃ ſũt ſuꝑficies
ꝓpa ſolo. eſſe ſimul ęq̃te:⁊ tñ copora nõ ſunt ſimul ęquate.⁊ qñ dĩ. ſuꝑficies ſunt ĩ loco rõne corpoꝝ: ↄcedo:ſꝫ nõ oꝫ illas eſſe oĩno in loco vt illa corpora:nã a corpib⁹ hñt ꝙ ſint ĩ loco. a ſuis vero naturis hñt ꝙ ſint taliter in loco.iõ propterea corpora ſunt ĩ loco:nõ tñ taliter ꝑꝑ corpora:qꝛ a corporib⁹ hñt ꝙ ſint ĩ loco.a ſuis vero rõnib⁹ hñt ꝙ ſint taliter in loco:hoc eſt ęquate. Siĺi rõne dici põt de lineis:⁊ de pũctis. quatenus lineę ſũt extrema corpoꝝ:⁊ pũcta ſunt extrema lineæ ⁊c. Hęc dẽ his q̃ ſunt ſimul. De eo qõ ẽ iter:ſic ait. iter ãt id ẽ:ad qõ id qõ mutať pri⁹ ẽ aptũ accedere: q̃ꝫ ad vltimũ ad qõ finalr mutať. veluti ſi m.mutareť ab a.ĩ c.ꝑ b.

mediũ:prius ꝑueniet in b.q̃ꝫ in c.addit tñ ſi cõtinue ſm nãm mutetur:qꝛ vt dicit auerroes:ſi nõ fuerit ſm curſum nãlẽ:fieri põt vt qeſcat interim:⁊ tunc inter ipm erit id qõ dĩ ad qõ ⁊ extremũ. Id.n.ſeſe hꝫ vt extremũ.in quo mobile qeſcit.¶ Sꝫ dices.iter quot aliqd dici põt inter. Rñdet pħus inter aũt ẽ in minimis trib⁹.cuius cãm aſſignat: qꝛ extremũ eſt ↄriũ ſuꝑle medio ⁊ extremo.igiť idẽ non põt eſſe duo extrema ⁊ mediũ.reſtat igiť vt extrema ſint duo qꝛ ↄria:⁊ mediũ ſit ad minus tertiũ:qꝛ vtriſqꝫ aliq̃ modo
dubitatio ↄriũ.igiť mediũ ad min⁹ erit in trib⁹. ¶ Sed dices. vtrũ id qõ eſt iter ſit aliq̃ mõ de nã extremoꝝ. Rñdet auerroes ꝙ ſic:qꝛ ſi id qõ ẽ inter ſumať ĩ motu locali: id qõ ẽ interierit primus locus.q nõ dĩt ſpẽ ab extremis.⁊ ſi ſumať ĩ alteratõe:id qõ ẽ interierit pma q̃litas:q̃ nõ dĩt ſpẽ ab extremis. Ꝯ aũt deť pm⁹ locus:⁊ pma q̃litas:pꝫ ꝑ h qꝛ motus nõ hꝫ motũ. Sꝫ eſt venire ad primũ in motu. Sic igitur pꝫ id qõ eſt inter cẽ aliquo mõ eiuſdem ſpẽi cũ extremis.¶ Sunt qui dicunt dabilẽ eſſe pmũ locũ ſm ſpẽm:
Poſitio iunioꝝ. non aũt ſm numerũ:in quẽ trãſmutabile pmo trãſmutatur. Siĺr dabilẽ eſſe primã q̃litatẽ ſm ſpẽm:nõ aũt ſꝫ numerũ:in quã alterabile pmo alterať.⁊ h mõ aſſerũt auerroẽ intelligere. Ꝯ ſi dicas:igiť oporteret trãſire ꝑ oĩa media ſpẽ: Rñdẽt ꝙ nõ oꝫ trãſire ꝑ oĩa media ſpẽ:ſꝫ ſufficit vt ꝑ vnũ trãſeat.hñ tñ trãſit ꝑ oĩa media numero:quę lꝫ ſint poteſtate infinita:ſunt actu finita. Uerũ hec poſitio diſputabiť in.6⁰:nũc vo nec approbo:nec improbo.trãſeat ſaltem pro quęſito. Hęc de eo qõ eſt inter.

¶ Cõtinue autem id mouetur: quod nihil aut parũ rei nõ temporis intermittit. prohibet enĩ nihil aliquid rei intermitti. Nam fieri põt vt poſt ſummam chordarũ ima continuo ſonet. verũ haec eſt rei in qua moueť intercapedo. Eſt autem hoc perſpicuum ⁊ in his mutationibus: quae ſũt ſꝫ locũ. ⁊ ĩ ceteris id gen⁹.

¶ Definiendo ipſum inter:adiecit in illius definitione cõtinuũ ſm motũ.iõ nũc qd ſit cõtinuo moueri definit. vbi debes ſcire duo reqri ad motũ ipſ. vꝫ.tpꝰ quo mẽſurať.⁊ magnitudinẽ ſuꝑ quã ſit motus. vult motũ eſſe cõtinuũ tũ cũ nõ in interrupto tpe ſit.põt.n.fieri in interrupta magnitudine. Inquit cõtinue aũt id moueť:qõ nihil aut parũ rei non tpis intermittit:quod exponit dicens:prohibet enim nihil intermitti ſuppie aliquid rei.hoc eniꝫ verbuꝫ aliquid rei ſupplendum eſt grecis verbis.naꝫ fieri põt:vt poſt ſummã chordaꝝ ima ↄtinuo ſonet.veꝝ hec ſuple intercapedo eſt rei in qua moueť:⁊ nõ tpis.verbũ illud naꝫ grece eſt [illegible] quod ſonat ⁊:in latinũ: ſed non eſſet ſenſus clarus.addit hoc patere non modo in motu locali:ſed in cęteris motib⁹ id gen⁹.in oĩbus enĩ reqriť ↄtinuitas tpis non rei.quid igitur ſit continuo moueri pꝫ. Aduerſiõe dignum circa exemplũ chordaꝝ:nam expoſitores latini volũt ꝑ illud Ariſ.indicaſſe poſſe eſſe motũ ↄtinuũ:re ipſa ſuper qua ſit motus exiſtẽte diſcontinua:qꝛ ſufficit continuitas ipſius.¶ Auerroes vero ⁊ Themiſt. volunt illud
que auer. com.23. ⁊ themi⁹. exẽplũ cẽ poſitum ad declarandũ quo nã modo tempus poteſt eſſe cõtinuum.motu nõ exiſtente continuo.ait eniꝫ auerroes plura mota non deficere ſm tẽpus:quoꝝ mot⁹ non ẽ continuus. veluti qui poſt ſũmam chordaꝝ imam pulſauerit. Hic.n.motus eſt diſcontinuus:cuius tẽpus eſt continuũ. Quo vero ad verba attinet:Ariſt. dixit. cõtinue aũt id moueť:quod nihil aut parum rei intermittit. Modo dixit nihil aut parũ.qꝛ animalia greſſilia pñt continuo motu inambulare: ⁊ ſpatium cẽ paululum interciſum: vt patet in tranſitu viarum ſuper lapides adinuicem diſtantes vt de vijs patauinis. Dixit igitur parum ob alalia greſſilia: Dixit nihil propter natatilia ⁊ volatilia:q̃ requirunt
dubitatio. ſpatiũ continuũ.¶ Sed occurres:nam.6⁰.huius Ariſtot. nactus eſt ↄtinuitatẽ motus a continuitate ſpatij. Hic vero ait ad ↄtinuitatem motus non eſſe neceſſariũ ipſuꝫ ſpatium eſſe continuum. Amplius hic nihil meminit mobilis.modo mobile requiritur ad motum veluti ſubiectum ad accidens. Sunt qui dicunt ad motus cõtinuitatem re
ꝓ prima ſolo quiri ſpatij ↄtinuitatẽ totalẽ non partialem. Nam in tranſitu viaꝝ:lꝫ pars ſpatij vtpote lapides ſint diſcontinui:tñ aggregatũ ex lapidibus ⁊ aere replente interualla lapidũ totum eſt continuum.⁊ ſic qñ Ariſto. ⁊ auerroes volunt poſſe eſſe motum continuum:re exiſtente diſcontinua: intelligunt quantum ad aliquam illius partem.non autem
Cauill⁹. quantum ad totum aggregatum. Sed cauillant quidã:qꝛ ſi glebba terrę e cęlo deſcenderet.motus erit illius ↄtinu⁹:

Solu ⁊ tñ aggregatũ ex eiſis medijs nõ põt eẽ ꝯtinuũ.nã aer ⁊ ignis ⁊ aq̃ nõ pñt eẽ ĩuicẽ cõtinua. Põt dici φ ſũt cõtinua ſm rõnẽ mathematicã:quaten⁹ vltima ſunt ſimul. mõ vltia ſũt ſuꝑficies:quẽ ſuppoſite ſunt vna:vt dicetur poſtea. Juniores vo aiunt aliq̃ eẽ ꝯtinua dupl'r ꝯtinuitate copulationis:⁊ ꝯtinuitate diuiſionis. Jn ſexto igiꝭ voluit motũ eẽ cõtinuũ rõne ſpacij quo ad diuiſionẽ ĩfinitã.hic loqꝭ de ꝯtinuitate copulatiõis ad vnũ terminum cõem.ſed res hec in ſexto omittaꝭ. Ad ſcḋz diceꝭ poſtea vbi diſputabiꝭ an ad ꝯtinuitatẽ motus requiraꝭ vnitas mobilis:nunc vero ſit dictum in tantum.

Contrariũ autẽ id eſt in loco:qḋ plurimuz recta linea diſtat.minima enim finita eſt:atqꜫ finita menſura.

Quia definiendo motũ:meminit ipſius ꝯrij:iõ obiter quo nã pacto in loco ſit ſumẽda ꝯrietas:exponit:⁊ vult ea loca eẽ ꝯria:quẽ recta linea plurimũ diſtãt.⁊ φ ꝑnes rectã lineã ſumi debeat:eo teſtaꝭ:q2 linea recta eſt finita:⁊ minima quẽ ſunt ꝯditiones mẽſurẽ.dꝭ eni linea recta minima:q2 iter duo pũcta nulla põt trahi ita breuis vt recta.Cetere.n.alie vt curuẽ pñt trahi minores:⁊ maiores in ĩfinitũ dꝭ vo finita:q2 vna tm̃õ.nõ eni inter duo puncta trahi põt niſi vna linea recta.Si igiꝭ mẽſura dꝫ eẽ finita ⁊ minima.vt diciꝭ.lo.meta.ſi volum⁹ menſurare diſtãtiã iter aliqua loca:debemus illã diſtãtiã menſurare ſm lineã rectã:⁊ non ſm curuã.igiꝭ ꝯrietas locoꝝ ꝑnes lineã rectã attẽdi dꝫ:⁊ ſic pꝫ rõ ꝯtrarietatis in loco.

Deinceps vero ⁊ id ad qḋ eſt deinceps ea dũtaxat ſunt:iter quae poſt principiũ aut poſitione:aut natura:aut aliquo alio mõ ſic definitũ:nihil coꝝ cadit:quae in eodez gñe ſunt. Dico autẽ:vt linea ad lineã:vel lineae:aut vnitas ad vnitatẽ:vl' vnitates:aut domus ad domum:ꝓhibet aũt nihil iter ipſa aliḋ qddã eẽ.

Quẽ vero ſint deincepitia:nunc cõmẽtaꝭ:⁊ vult deincepitia ſiue ꝯtitia eiã iter quẽ nihil eiuſdẽ generis habetur iterſitũ.nã ſi alterius gñis aliqd intercadat:nihil officiꝭ:ꝗdes meẽ deincipes ſũt ⁊ ꝯſequẽtes tuis:ſi nullẽ ſint ꝗdes iter meas ⁊ tuas. Jtẽqꜫ lineẽ deincipes ſunt:iter q̃s nullẽ hñtꝭ.⁊ deinceps hoies:iter quos nemo ſit medius. Sed cauillabis q2 poſſet aliqḋ deiceps fieri pᵐ:⁊ primũ:deinceps. Rñdet Ari.in oi ordine oportere eẽ aliqḋ primũ:hoc aũt eſt vel poſitione vt in domibus:quarum vna eſt prior altera ſolũ põne:⁊ nõ nã.vel nã vt in numeris:vbi vnitas eſt nã prior duitate:⁊ duitas trinitate.vel alio mõ:puta dignitate:vl' origie vt pꝭ filio:⁊ h̃ ait.deinceps vero ⁊ id ad qḋ eſt deinceps:ea dũtaxat ſunt:iter q̃ poſt ꝓcipiũ:voco ꝓcipiũ aut poſitione:aut nã:aut aliq̃ alio modo ſic definitũ.vꝫ.origine vel dignitate:nihil eorũ cadit:quẽ in eodẽ gñe ſunt:vt ex⁹ oſtendit:⁊ ſic patet ipſum deinceps nõ poſſe fieri primũ niſi in ordinatis ſꝫ poſitionẽ:nõ autẽ i ordinatis alio modo:vt nã:vl' dignitate:vel origine.Dico autẽ inter quẽ nihil cadit eoꝝ:quẽ ſunt in eodẽ genere:q2 ꝓhibet nihil aliud qddã alterius generis eſſe:vt ſi inter ꝗdes meas ⁊ tuas caderet equus:adhuc deinceps eſſent:nam equus eſt alterius generis.
Dubiu. Sꝫ dices.ſint duo equi in cohorte deicipes:inter q̃s cadat famulus:vtrũ ſint deicipes.vꝭ enim φ non:quia famulus cadit inter illos:qui eſt eiuſdẽ generis.Omnes
Solutio. eni aialia ſunt. Poſſet dici illos eſſe deincipes in rõne ſpẽi:q2 nullus iter illos mediat equus:nõ aũt in rõne generis:de quib⁹ nũc Ari.loquiꝭ.erũt igiꝭ equi deincipes nõ aũt duo aialia deincepitia. Propterea ſolet dici ea eẽ deincepitia:inter quẽ nihil cadit eoꝝ quẽ ſunt eiuſdẽ denominationis cuꝫ extremis:qua rõne in cohorte equus meus ꝓmus:⁊ equ⁹ tu⁹ ſcḋs deicipes equi erũt licꝫ medi'et famulus:q2 nullus cadit equus.non aũt deicepitia aialia:cadit eni famulus:qui eſt ẽt aial. Ex q̃o appꝫ
Contra forticolas forticolas nõ recte definyſſe ꝯñs:dũ dicũt:φ eſt illḋ qḋ ſeqꝭ ad añs:vel ad notã rõnis.nã apud peripatheticos ꝯñs eſt qḋ ſequiꝭ ad aliud:qñ nihil eorũ cadit:quẽ ſunt eiuſdẽ gñis cũ extremis:vel eiuſdẽ denolatiois. Propterea mot⁹ ille:ſiue ꝓpõ illa:quã forticolẽ ꝯñtiã dicũt.rectius apud peripatheticos enthymema dicerez.hẽc aũt omittantur forticolis.

Jpſum enim deinceps ad aliquid eſt deinceps:⁊ illo quid poſterius.nõ eni ipſuz vnuz ad duo:aut prima menſis dies ad ſcḋaz:deinceps eſt:ſed haec ad illa.

Reddit cãz eius qḋ dixerat:dixit eni.nihil eẽ deiceps:ante qḋ nõ fuerit aliqḋ ꝓmum aut nã:aut põne:aut alio quouis modo:nũc aſſignat cãm.d.ipſuz eni deiceps ad aliqd eſt deinceps:⁊ illo qd poſteri⁹.nõ eni ipſum vnuz ad duo:aut ꝓma mẽſis dies ad ſcḋam deiceps eſt:ſꝫ hẽc ad illa.recte igiꝭ dictũ eſt nõ eẽ aliqd deinceps:cuꝫ non
Laus expoſitorum. fuerit aliqd pᵐ. Hic nõ iperiti expoſitores ſentiũt dũ dicũt nõ eẽ deicepitia:niſi ſint ordinata:vel põne:vl' nã:vel alio quouis mõ.Amplius ⁊ niſi nihil coꝝ cadat:q̃ ſꝭ eiuſdẽ denoiationis cũ extremis.Quo v̇o ad v̇ba attinet verbũ illud pria mẽſis dies ad ſcḋam:grẽce eſt ουδη νου μηνιο:⁊ Δευτεροιο:⁊ nõnulli iterpretãꝭ ꝓma dica lunẽ ad ſcḋas:nõnulli kalẽdẽ ad nonas ſed ſiue ſic:ſiue ſic:neomeniã latini dicunt omnia hẽc.Quẽ quidem ſint deincepitia:ex ỹs perſpicuum eſt.

Attiguum autez eſt:qḋ cũ deinceps ſit.ipſum tamen tangens eſt.

Attiguũ qḋ grẽce eſt εχομενον:latine tñ ꝓximũ:tum habitũ:⁊ apud Auerroẽ ſe ſe dꝭ:nũc qd ſit.definit. videꝭ aũt ſpẽs ipſius deincipis:nã attiguũ oẽ eſt deiceps:⁊ nõ cõuertiꝭ.ꝓteritũ eni ⁊ pñs:⁊ futurũ deincepitia ſunt:nõ tñ attigua:q2 attiguũ eſt deiceps qḋ tãgit:mõ tactus nõ eſt niſi corporũ:⁊ ſic quid ſit attiguuz patet:hẽc de diffinitionibus ſatis dicta ſunt.

Cũ aũt ois mutatio eſt in oppoſitis:oppoſita autẽ ſũt ⁊ ꝯria:⁊ ꝯdictoria:atqꜫ ꝯdictionis nullũ eſt mediũ:pꝫ in ꝯrijs eẽ id qḋ ẽ iter.

Hactenus de diffõnib⁹:nũc de hoꝝ materijs:in q̃bus fiũt:explicat:ꝓpoſuit.n.duo dicere.vꝫ.qd vnũqḋqꜫ hoꝝ ſit:⁊ ea in q̃b⁹ hẽc inſũt:ꝑfecte ꝓmũ:nũc accedit ad ſcḋz.⁊ ait primo ipſum inter etiam in contrarijs:⁊ nõ contradictorijs:⁊ arguit ſic:in q̃bus nõ eſt mediũ:in illis nõ eſt ipꝫ iter.in ꝯdictorijs nõ eſt mediũ:ſed in ꝯrijs.igiꝭ in ꝯdictorijs nõ eſt ipm inter:ſed in ꝯrijs.ſumit igiꝭ duo in añte:⁊ infert ꝓpoſitũ.d.cũ aũt ois mutatio eſt in oppoſitis:oppoſita aũt ſunt:⁊ ꝯria:⁊ ꝯdictoria:hoc eſt ꝓmuꝫ. atqꜫ ꝯdictiõis nullũ eſt mediũ:hoc eſt zᵐ:dat ꝓpoſitũ d.pꝫ in ꝯrijs eẽ id qḋ eſt iter.in q̃bus igiꝭ ſit ipſum inter pꝫ. Auer.aũt vult ipꝫ iter nõ in oib⁹ ꝯrijs eẽ:ſꝫ ſolũ in ꝯrijs mediatis.nã iter ſanũ ⁊ egrũ apõ ph̃os nõ ẽ mediuꝫ ⁊ in mẽtis id gen⁹.igitur ſolũ dꝫ intelligi de mediatis. Ne aue roes ꝯtra 10.76

Cõtinuũ aũt eſt attiguũ aliqḋ:dico aũt tuz ꝯtinuũ eſſe:cũ vtriuſqꜫ fines:q̃bus ſe tãgunt:vnũ ⁊ idẽ euergũt.veluti etiã nomẽ cõtinuẽ

tur ſignificat. qđ quidem eſſe nõ poteſt: cum duo ſint extrema.

℄ Quibus inſit ipſuʒ iter: hactenus explicauit: nũc quib⁹ ineſt ipm cõtinuũ explicat. ⁊ ꝑ repetit diffinitionez eius vlterius mõ. ⁊ ingt. ɔtinuũ aũt eſt attiguũ aliqđ: q̃ſi. vʒ. illi⁹ ſpẽs: ⁊ hoc explicat. d. dico aũt tũ ɔtinuũ eẽ: cuʒ vtriuſq; fines: gb⁹ ſe tãgũt: vnũ ⁊ idẽ emergũt. veluti etiã nomẽ συνεχὴς: latine cõtinuent: indicat. qđ gdeʒ eſſe non põt: cũ duo ſint extrema. Auerro. vo 5ᵒ. 26. velle videt̃ eſſe trifariã ɔtinuationẽ. vʒ. nãlẽ: artificialẽ: ⁊ mathematicã: nãlis gdẽ ẽ: q̃ aliq̃ ꝑ mediũ nãle ɔtinuãt̃ ſcꝫ membra aialiũ: ꝑ villos ⁊ id gen⁹: ⁊ plantaꝝ ptes ꝑ virgulas. artificialis võ q̃ medio artificiali emergit. vt clauę: ⁊ id genus: ea vero qua aliqua cõtinuant̃ ꝑ mediũ idiuiduũ vt per punctũ ipſuʒ: mathe^ca eſt: mediũ. n. mathe^cũ eſt idiuiſibile: qꝛ media nãlia ⁊ artificialia ſũt corpa. ꝓpea pũcto lineę: linea ſupficies: ſupficie corpa ɔtinuant̃. ⁊ hanc mathe^cas ɔtinuationez vult nõ eẽ nãlem: qꝛ abſtrahit a mã ſenſili. ℄ Sed occurres ſi cõtinuũ eſt ſpẽs attigui: tũc gcqd eſt de rõne attigui: erit de rõne cõtinui. at de ratione attigui eſt hr̃e vltia ſil̃ ⁊ nõ vnũ: igit̃ de rõne cõtinui. ℄ Dici põt ꝙ de rõne ſpeciali attigui eſt hr̃e vltima ſil̃: ⁊ nõ vnum: ſed de rõne gñali eſt hr̃e vltima ſil̃. mõ aliqua põt eẽ ſil̃: ⁊ hr̃e vltima vnũ. vt dicem⁹ in 6ᵒ. de ipo vo ɔtinuo dicem⁹ in 6ᵒ altius: nũc aũt ſit dictũ in tantuʒ. *(margin: Quae auer. com. 27. — Dubitatio. — Solutio.)*

℄ Hoc aũt deffinito: perſpicuũ eſt in ĳs eſſe cõtinuũ: e quibus aptũ ẽ vnũ qđ fieri tactu. atq; ita ipſum totum eſſe vnum. perinde atq; cõtinuũ ipſum ſit vnũ: nam aut clauo: aut glutino: aut tactu: aut inſitione: vnũ emergit.

℄ Reſumpta deffinitõe ipſi⁹ ɔtinui nũc i gb⁹ ĩeſt ɔtinuũ ipʒ: explicat: ⁊ igt. h aũt deffinito: ſiue reſumpto: ꝑſpicuũ eſt in his etiã ɔtinuũ: e gb⁹ aptũ eſt vnũ qđ fieri tactu: ⁊ nõ ſolũ h pʒ: ſed ẽt ita ipʒ totũ eẽ vnũ: ꝑinde atq; ipʒ ɔtinuũ ſit vnũ: ⁊ ita totũ ⁊ ɔtinuũ multifariã ſit vnũ: qꝛ aut clauo: aut glutino: qđ gręce eſt colla: aut tactu: aut inſitione: vt arbores: ⁊ qꝛ attiguũ: ⁊ deinceps ſũt in plus q̃ꝫ cõtinuũ: ⁊ in gb⁹ ſpẽs eſt. in illis gña ſunt: pʒ hęc oĩa fieri in iſtis met: i gb⁹ ɔtinuũ ipʒ ſit: ⁊ ꝓpea nõ expſſit de alĳs ea in quibus eſſent: ſed ſolum de his in quibus inter ⁊ in quibus ɔtinuũ ſit: explicauit: inuẽs idẽ in alĳs.

℄ Perſpicuũ aũt eſt ⁊ ipſum deinceps eẽ priũ. nã qđ tangit eſſe deinceps neceſſe eſt. id vero qđ eſt deinceps: non oẽ tangit. nam ⁊ in priorib⁹ rõne ipſuʒ deinceps eſt veluti in numeris: in quibus quidem non eſt tactus.

℄ Nũc cõpat hęc inter ſe: ⁊ vult p^m hoꝝ ſm nãʒ eẽ ipſum deinceps. nã qđ tãgit neċe eſt eẽ deinceps. id võ qđ eſt deinceps: nõ oẽ tãgit: nã ipʒ deinceps ẽ in his: q̃ ſũt rõe priora: ⁊ ſepata a mã ſaltẽ rõne: veluti in nũeris: in gbus eſt ordo ⁊ deincepitiẽtia: nõ aũt tact⁹: q nõ eſt niſi corpoꝝ. Et hoc ait Auer. 12. meta. com. 44. vbi in ſubſtãs ſepatis ait eſſe ordinẽ ⁊ ɔſecutionẽ: nõ aũt cãm ⁊ cãtũ: vt dixit Auicẽna. ℄ Dubitãt hic qđ prius ſit: cõtinuũ an nũerus. ℄ Egidi⁹ tʒ ꝙ nũer⁹: hoc. vʒ. argumẽto: qꝛ vnitas eſt prior pũcto: qꝛ ſeſe ꝑ additionẽ ad pũctũ. Supaddit. n. põnẽ aut ſitũ ꝙ ſi dicat̃ nũerũ cãri ex diuiſione cõtinui: ait h eẽ ꝑ accidẽs nõ ꝑ ſe: qꝛ ꝑ ſe nũer⁹ eſt multitudo ex vnitatib⁹ aggregata: q̃ ꝑ accñs põt ꝑficiſci ex diuiſione. ℄ Sed huic obĳciũt Blatterones: p^o qꝛ ſi nũer⁹ eẽt prior ɔtinuo ſtaret eſſe vel intelligi ſine ɔtinuo: ⁊ hoc nõ vr̃ cui poſſit ineſſe: cuʒ ſit accñs abſolutũ. 2ᵒ vr̃ ꝙ nũer⁹ nõ ſit collectio vnitatũ. *(margin: Dubitatio. — Poſitio egidij. — Obiectiones Blatteronũ.)*

nã collectio eſt accñs reſpectiuũ: at nũer⁹ eſt accñs abſolutũ. 3ᵒ nõ vr̃ verũ ex ɔiũctõe nũoꝝ fieri poſſe ɔtinuũ. nã nõ ſit ɔtinuũ niſi ex illis: q̃ pñt ſe tãgere: at i nũeri nõ ẽ tact⁹. vt dr̃ i lr̃a: ꝓp hęc tenẽt nũeꝝ eẽ poſteriorẽ ɔtinuo: qꝛ ꝑ ſe cãt̃ ex diuiſione ɔtinui: ⁊ nõ ꝑ accñs. Ad rõnẽ võ dñt pũctũ poſſe aliqđ ɔnotare: qđ nõ ɔnotat vnitas: nõ tñ ſe hʒ ꝑ additionẽ: qꝛ nõ eſt iferior vnitate. nec ẽ icõueniẽs aliqđ prius ɔnotare aliqđ qđ nõ ɔnotat poſteri⁹: vt accñs ɔnotat ſubm: ⁊ nõ color: ⁊ nũer⁹ ɔnotat aię actuʒ: ⁊ nõ binarius: ⁊ in cęteris id gen⁹. ℄ Sʒ neutra põ eſt cõpleta: nã nec cõpoſitio eſt prior diuiſione: nec diuiſio abſolute prior ɔpõe: nã alia atq; alia rõne ɔpõ ẽ prior: ⁊ diſio prior. In ꝓceſſu. n. ɔpoſitiuo diuiſio ẽ prior ɔpõne: nõ. n. eſt ɔpõ niſi ſuppoſita diuiſione. In ꝓceſſu võ reſolutiuo ɔpõ ẽ prior diuiſione: qꝛ nõ eſt reſolo: niſi preſuppoſita ɔpõne: ⁊ ſic nũer⁹ ẽ prior ɔtinuo in ꝓceſſu cõpoſitorio. ʒ aũt ɔtinuuʒ prius eſt nuõ in ꝓceſſu reſolutorio: ⁊ ſic neutra põ eſt ꝑfecta. rõne võ nullę ſunt: p^a gdẽ nõ: qꝛ nũer⁹ nõ eſt abſolute prior. ꝓpea nõ põt eẽ ſine ſuo poſteriori. illa. n. regula hʒ locũ in priori: qđ ẽ abſolute prius alio. Ad 2^m dici põt ꝙ collectio ponit̃ loco gñis: nõ ꝙ ſit gen⁹. ⁊ ꝓpea põt eſſe qđ reſpectiuũ. ℄ Ad 3^m dici põt ex ɔiunctione nũoꝝ poſſe fieri ɔtinuũ: qꝛ ex diuiſione cõtinui efficit̃. ⁊ ɔcedit̃ vnitates eẽ tactiles. ſi gdẽ vnitates ſunt ptes cõtinui. qđ võ dicit̃ in textu numerũ eſſe ratione priorẽ. intellige non reſpectu cõtinui: ſed reſpectu continui concreti ad mãʒ ſenſilẽ: ⁊ ſic de dubitatione pʒ qđ ꝑipathetice ſit ſentiẽdũ. *(margin: Poſitio Blatteronum. — Poſitio ppria.)*

℄ Inſuper etiã ſi cõtinuũ eſt: tangat neċe eſt. Si vero tangit: nondũ cõtinuũ eſt. non eni ſi ſimul ſint extrema ipſoꝝ vnũ ipſa eſſe neceſſe eſt. Sed ſi ſint vnũ ⁊ ſimul eſſe neceſſe eſt: q̃re copulatio gñatione vltima eſt: nã ſi extrema copulent̃: ſe ſe tangãt neċe eſt. at ſi ſe ſe tãgant: nõ oĩa copulant̃: itaq; perſpicuuʒ eſt in qbus tactus nõ eſt: in his nec copulationẽ eẽ.

℄ Cõpat nũc tactũ ad cõtinuũ. ⁊ ingt. inſup ẽt ſi cõtinuũ eſt: tãgat gcq̃ꝫ aliud neċe eſt. Si võ tãgit: nõdũ ɔtinuũ ẽ. hoc ꝓbat. d. nõ. n. ſi ſil̃ ſint extrema ipſoꝝ: vnũ ipſa eſſe neċe eſt. Sed hñ ſi ſint vnũ: ⁊ ſil̃ eẽ neċe eſt. ⁊ ſic pʒ ordo iter tactũ ⁊ ɔtinuũ. ꝑ hoc idẽ declat ordinẽ iter tactuʒ ⁊ copulatiõeʒ: q̃ gręce ẽ συμφυσις: latine copulatio ſiue inſitio. ⁊ inquit q̃re copulatio gñatione vltima eſt: naʒ ſi extrema copulẽt̃: ſe ſe tãgãt neċe eſt. at ſi ſe ſe tãgãt: non oĩa copulant̃. itaq;: vt iquit: ꝑſpicuũ eſt in gb⁹ tactus nõ eſt: in his nec copulationẽ eſſe: hęc de ordine. ℄ Ex his pʒ vt Auer. ĩfert. hęc q̃tuor ꝑ ordinẽ ſe ſe hr̃e: vʒ. deinceps tãgẽs: cõtinuũ: ⁊ ſymphyſicũ. ſiue adunatũ: ſiue inſituʒ: ſiue copulatũ. nã in plus eſt deinceps q̃ꝫ tãgẽs: ⁊ in plus tãgens q̃ꝫ cõtinuũ: vt oſtẽſuʒ eſt: ⁊ in plus ɔtinuũ q̃ꝫ ſimphyſicũ: qꝛ cõtinuũ abſtrahit a mã ſenſili: at ſymphyſicũ concernit mãm ſenſilẽ: nihil eni eſt ſymphyſicũ: quin ſit in mã ſenſili. hęc ex Auer. ⁊ optime: que ẽt poeta expſ ſentit: vt Themiſtius auctor eſt.

℄ Quare ſi pũctũ ⁊ vnitas ſeparatae ſint: vt quidã ſentiũt: vnitatẽ ac pũctũ idẽ eẽ ipoſſe ẽ. Nã pũctis tactus: vnitatib⁹ võ deincepitiẽtia cõpetit. Inſup etiã iter illa aliqđ eẽ põt. Ois eni linea eſt iter pũcta. Inter vnitates võ nihil eẽ neċe eſt. Nihil eſt eni iter dualitateʒ ⁊ vnitatẽ. Quid igit̃ eſt ſimul eẽ: ⁊ qđ ſeorſuʒ: ⁊ quid tangere: ⁊ qđ inter: ⁊ quid deinceps:

ꝛ quid attiguū: ꝛ quid continuū: ꝛ quibus vnūquodq; hoꝝum ineſt: dictum eſt.

℄ Demū ex hꝪ infert: ꝙ data pōne pythagoreoꝝ ꝛ platonicoꝝ de mathematicis ꝛ ideis ꝙ ſint ſm eē ſeparata: adhuc punctus ꝛ vnitas dn̄t dupl'r. Primo q2 pūct' tact' cōpetit: quaten' addit pōnē in ↄtinuo: vnitatibus vō nō tactus: ſed deincepſiciētia. Scdo iter pūcta pōt aliqd eē iter. oīs eni linea eſt iter puncta. inter vnitates vō nihil eē neceē eſt. nihil eni eſt iter dualitatē ꝛ vnitatē: ſed bene ad vnitatē ſequit dualitas: quare data pōne de mathematicis ꝛ ideis: oīno oꝫ dare dn̄as iter pūctū ꝛ vnitatē: demū epylogat: ꝛ pꝫ. ℄ Circa pmā dn̄aꝫ: debes ſcire ꝙ ex Auer. colligit: ꝙ cū Ari. ait. pūct' tactū ↄpetit: p tactū poſſe intelligere vno mō iuxta pōnē antiquoꝝ: q corpa cōponebāt ex pūctis. iuxta eni hos opꝫ ↄcedere punctis īneē tactū. niſi eni pūcta ſe ſe tāgāt: nō pōt corpus ex hꝪ fieri: vel cōponi. ꝛ tūc per tactū vē tactū itelligere opꝫ. Scdo pōt per tactū intelligi linearū in pūcto. tangūt. n. ſe duę medietates lineę in pūcto medio: ꝛ h mō exponit themiſtius. Tertio p tactū itelligi pōt ſuppoſitio vt exponit Alexā. pñt eni duo pūcta ſupponi iuicē q̄ten' vn' pūct' pōt eē in corpe locāte: ꝛ alius in corpe locato: qua rōne erūt pūcta illa ſuppoſita: hęc de pma dn̄a. ℄ Quo vō ad vba ſcdę dn̄e attinet. dicit Auer. ꝙ Ariſto. voluit pbare illā. iter pūcta eſt aliqd. dixit eni iter vnitates nihil eē mediū. iter pūcta vō eē aliqd. ꝛ pbauit hoc p illud. vꝫ. q2 oīs linea eſt iter duo pūcta: ꝛ p h vt Auerroes ait voluit hr̄e ↄuerſionē. vꝫ. iter pūcta ē aliqd. cā aūt eſt: q2 illa vl'is. vꝫ. oīs linea eſt iter duo pūcta: ↄuertit in pte. vꝫ. iter qdā pūcta eſt linea: ꝛ vt dicit: hoc itelligēdū eſt de linea finita. ℄ Sed Auer. peccauit in logica. hęc eni ppō. omnis linea eſt iter puncta: reſoluit in illā. oīs linea eſt ens iter pūcta. dictū eni eſt in pꝛioribus ſubm ꝛ pdicatū debere eē in recto. mō hęc. oīs linea eſt ens iter pūcta cōuertit in hāc. quoddā ens iter pūcta ē linea. ꝛ nō in illā. iter qdā pūcta eſt linea: ꝛ ppea Auerroes errauit in logica. Tu vō itellige textū. vt iacet. erat eni ſcda dn̄a ꝙ iter pūcta eſt aliqd: q̄ ſaltē eſt vā idefinite per hoc. q2 oīs linea eſt ens iter pūcta. vl'r vō pbabit in 6°. vbi pbabitur cōtinuū nō cōponi ex pūctis: iter vnitates vō nihil eſt: ꝛ ſic nō oꝫ recurrere in logicā: ꝛ ita tot' ſenſus pꝫ. hęc Ari. de diffōnib' terminoꝝ. ℄ Sed quęrit Auer. q2 eē ſiml' ꝛ tāgere: ꝛ ſeſeū: ſiue attiguū vr̄ idē: q2 in hꝪ quę ſunt in loco vr̄ ↄuerti. ℄ Rn̄det Auer. ꝙ eē ſiml' ꝛ tāgere differūt rōne: licꝫ q̄nq; ſint idē ſubto. Prīo q2 eē ſiml' opponit ad eē ſolū ſiue eē ſeorſuꝫ. tāgere vō ad eē ſeparatū. 2° ad eē ſiml' appet loc' in defīnitione ei'. nō aūt ad tāgere. Ampli' ſeſeū dr̄ ab attiguo: q2 ſeſeū ſupaddit ordinē: ꝛ ↄñaꝫ. Ampli' ſeſeū dr̄ de corpe: ꝛ icorporeo: at tactus nō eſt niſi corpoꝝ: vel magnitudinū: hęc Auerro.

℄ Unus aūt mot' plurifariā dr̄: q2 ipſuꝫ vnū plurifariā dicit: genere qdē eſt vnus pro pdicamēti figuris. nā delatio oī delationi vna eſt genere. at alteratio a delatiōe gn̄e eſt diuerſa.

℄ His expeditis: nunc vult tractare de vnitate motus: cuius cām aſſignat Auer. q2 hoc eſt vtile ad pſcrutādū an motus ſit eternus: vel nō. pponit tn̄ motū plurifariā dici vnū: quatenus ꝛ hoc nomē vnū plurifariā dicit. nā vnū dr̄ vno' gn̄e. alio' ſpē: alio' mūō. Sic igr̄ mot' dr̄ vn' gn̄e p pdicamētis figuris: vt delationes: q̄ oēs ſūt eiuſdē gn̄is: q2 in gn̄e: qđ vocat vbi ↄſtituūt oēs: vt Auerro. ꝛ Themiſti' dicūt. at alteratio a delatione gn̄e eſt diuerſa: quatenus alteratio eſt in pdicamēto qualitatis. igitur oēs illi mot' gn̄e ſūt idē: qui figura pdicamēti ↄueniūt. dn̄t vō gn̄e: q figura pdicamēti dn̄t. Addit aūt nouus expoſitoꝛ motū ſoꝛtiri vnitatē gn̄is a termino ad quē: cū vꝫ. q p ipꝫ ꝗ ſe p̊ acqrit: nā per lationē acqrit vbi: locus: ꝛ ſitus: ſed p ſe pmo nō niſi vbi: ꝛ ppea vn' eſt motus genere: q2 terminus ad quē per ſe pmus eſt vn' genere.

℄ Specie vero vn' eſt: cū gn̄e atq; idiuidua ſpecie fuerit vnus: ceu coloꝛis dn̄e ſunt: alia nāq; ſpē denigratio eſt: ꝛ albatio: qppe cum oīs albatio oī dealbatiōi ſpecie eadē eſt. atq; omnis denigratio denigrationi: albedinis āt nequaq̄ ſunt. quapꝛopter dealbatio vna ſpecie eſt dealbationi omni.

℄ Nūc quis vn' ſpē ſit: adijcit: ꝛ ingt: ſpē vō vn' eſt: cū genere atq; idiuidua ſpē fuerit vn'. ceu colori dn̄ę ſūt. alia nāq; ſpē denigratio eſt: ꝛ albatio: qppe cū oīs albatio oī dealbationi ſpē eadē eſt. atq; oīs denigratio eadē ſpē eſt oī denigrationi. albedinis aūt nequaq̄ ſūt. Sic igit oēs illi mot' ſpē idē ſūt: q ſunt ad vnū terminū ſpē idiuiduū: ceu oēs dealbatiōes vel denigrationes: q̄ oēs ſūt ad vnā ſpē albedinē: vel nigredinē. Unde Auer. ingt cām. quare motus dn̄t ſpē: eē dn̄aꝫ terminoꝝ ad quos: ꝛ cauſaꝫ cōueniētie eſſe conuenientiam terminoꝝ ad quos.

℄ At ſi ſunt aliqua quae gn̄a ꝛ ſpēs ſiml' ſunt: patet pfecto vnū qdē in illis ſpecie motū eſſe: non abſolute tn̄ ſpē vnum: qualis eſt diſciplina. Si ſcia ſpēs ē extimatōis: ſciaꝝ vō gen'.

℄ Cauillabis: ſi reperit aliqđ qđ ſimul eſt genus ꝛ ſpēs vtpote ſpēs ſubalterna: mot' ne ad illam eſt vn' ſpē: vel vn' gn̄e: ℄ Rn̄det. at ſi ſunt aliq̄ quę ſunt ſimul gn̄a ꝛ ſpēs: pꝫ motū in illis eē ſpē vnū. nō tn̄ abſo'e ſpē vnū. q̄lis mot' eſt diſciplina: quę diſciplina eſt mot' ad ſciaꝫ: dico diſciplinā eē motū vnū ſpē nō ſimpl'r: ſi ſcia ſpēs eſt extimationis: ꝛ gen' diuerſaꝝ ſciaꝝ. nā ſi ſic ē: diſciplina erit mot' vn' ſpē: n̄ ſimp'r: ſꝫ ſbalterna: ꝛ ſic pꝫ ſolō ad cauillū.

℄ Dubitauerit aūt aliqs: ſi vnus eſt ſpē mot': cū ex eodē in idē aliqđ mutet: ceu pūctū vnuꝫ ex hoc loco in hunc locū iterū iterūq;: at ſi ſic hoc: erit circulatio circulationi eadē: ꝛ volutatio ambulationi.

℄ Sed circa dicta q̄rit an mot' ſoꝛtiat vnitatē e termino ad quē. ꝛ vr̄ ꝙ nō: q2 ſi ab vnitate termini ad quē motus ipſi ſpēꝫ ſoꝛtiāt: tūc motus in choꝛda ꝛ arcu eēnt eiuſdē ſpēi: ꝛ ſic mot' circularis ꝛ rectus eēnt eiuſdē ſpēi. Iterū volutatio ſiue reuolutio ambulationi eadē ſpē erit. ꝛ ſequit ↄñā: q2 oēs iſti pñt eē ad eundē terminū ſpē. Quo vō ad vba gręca attinet: aſadnerte Ariſt. imaginatū eſſe punctū moueri moꝛe mathematico: ꝛ hoc vult pro exēploꝛ non pro veritate.

℄ An definitum eſt diuerſuꝫ eſſe motuꝫ: ſi id in quo eſt motus: ſpecie ſit diuerſuꝫ. oꝛbiculare aūt a recto ſpecie differt. genere igitur ꝛ ſpecie motus hoc pacto eſt vnus.

℄ Rn̄det Ariſto. motus ſoꝛtiri vnitatē a termino ad quē capiēdo terminū ad quē: p vltimo ꝛ medio ſiue via per quā fit: ꝛ ſic licꝫ oꝛbiculare ꝛ rectū quo ad terminos ad quos nō ſpē dn̄t: quo tn̄ ad media p quę fiūt: dn̄t: ꝛ ſic mot' ipſi ſpē differūt. hęc Ariſto. ℄ Quęrūt penes quid attendit vnitas ſpecifica motus. Albertillā ait ſpecificaꝫ motus vnitatē attēdi penes tria. vꝫ. penes vnitatē ſpeci-

Error Auer. in logica.

Dubita. auer. com mēto. 30.

Solutio.

Quae nouus expoſitor.

Quae auer. com. 31.

Queſtio de vnitate ſpecifica motus.

ſicā terminoꝝ e qbus: ꝛ penes vnitatē ſpecificaꝫ medij: atqꝫ penes vnitatē ſpecificā terminoꝝ ad quos: primuꝫ pſuadet. pꝑea qꝛ aliter dealbatio ꝛ denigratio eēnt eiuſdē ſpēi: nā dato ꝙ. a. ſit nigrū. ꝛ. b. albuꝫ: ꝛ ꝙ. a. debeat albefieri trāſeūdo p fuſcū: inſup etiaꝫ. b. debeat nigrefieri trāſeūdo p fuſcū. tūc cū peruenit ad fuſcū: terminus ad quē vtrorūqꝫ eſt idēꝫ ſpecie: licet termini e quo dr̄nt ſpecie. igit ſi non requireret vnitas ſpecifica terminoꝝ e qb⁹: tūc ambo hi mot⁹ eēnt eiuſdē ſpēi. Scđo. qꝛ alr augetio ꝛ diminutio eēnt eiuſdē ſpēi: pꝫ hoc ſi tripedū p diminutionē fiat pedale: ꝛ ſemipedū p auctionē fiat pedale. Sic igit necīa ē vnitas ſpecifica terminoꝝ e qb⁹. Scđm pſuadet ēt qꝛ alr mot⁹ rect⁹ ꝛ mot⁹ circularis nō differret ſpē: qꝛ pñt eē ab eodē termino e q̄ ꝛ ad eūdē terminū ad quē: vbi cā: vbi vn⁹ p arcū: et alter p chordā ageret. ¶ Tertiū Arī. pbauit p hoc qꝛ mot⁹ ſpecificā ſortit nomē calarurā a termino ad quē: dixit aūt hęc tria ſufficer: qꝛ nec reqrit vnitas mobilis: nec vnitas motoris: nec vnitas reſiſtētiaꝝ: nec vnitas ꝓportionū mouentiū: nec demū vnitas medij mālis. dicūt nec vnitatē medij mālez reqri: nā deſcenſus p aerē ꝛ p aquā eſt vn⁹ ſpē: reqrit aūt vnitas ſpecifica ꝛ formalis medij: vt dixerit pp motū in chorda ꝛ in arcu. Quib⁹ Albertilla ꝯcedit tria. p̄m motū nālē ꝛ violētū poſſe eē eiuſdē ſpēi. Scđm violētū ꝛ nāle eē dr̄ias accidētarias mot⁹. Tertiū nō oēm motū ſurſuꝫ eſſe eiuſdē ſpēi cū motu ſurſuꝫ. vt de motu aeris ꝛ ignis. Hęc albertilla: ꝛ plura alia.

Confutatio poſitionis.

¶ Sed hęc pō nō eſt peripathetica. nullus. n. pipathetic⁹ vnq̄ ſōniauit ad vnitateꝫ ſpecificā mot⁹ eē necīaꝫ vnitatē ſpecificā terminoꝝ e qbus. ꝛ hoc rōnabilr. p̄ ꝙ ceſſat aucto motu: nō eſt de eētia vel rōne mot⁹: ſed termin⁹ e quo ꝯtinuo ceſſat: ſic motus ꝯtinuo īcēditur igitur nō ē de rōne mot⁹. Scđo ideꝫ mot⁹ eē nō pōt in diuerſis ſpēb⁹: ſed termin⁹ e quo: ꝛ termin⁹ ad quē plerūqꝫ dr̄nt ſpē. igit termin⁹ a quo nō attinet ad rōnē mot⁹. ¶ Tertio. rō quā ſigiat nomē eſt definitio. ſed mot⁹ nō definit p terminū e quo. vt dixit Arī. igit termin⁹ e quo nō eſt de rōne motus.

Communis poſitio.

ꝓpea cōiter tenet fere ab oib⁹ motū ſpēꝫ ſortiri e termino ad queꝫ ꝛ a medio. ꝑtermittit āt termin⁹ e quo pp rōnes aſſignatas. ꝛ ita volūt ad h̄ vt aliq mot⁹ ſint eiuſdeꝫ ſpēi ſpāliſſimę duo reqri: ꝛ ꝙ ſint ad terminos ad q̄s eiuſdē ſpēi ſpāliſſimę: ꝛ ꝙ media p ſe ordinata in illos terminos ſint etiam eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſimę. ¶ Sed ſolet obijci p̄ qꝛ ſaltē in artificiarijs motū ſpēm nāciſci a termino e quo: ꝛ ab agēte eſt famoſuꝫ. vt dicit Auer. ſcđo huī⁹. com. 14. veluti is mot⁹ q eſt ad ſanitatē curatio ſolet appellari. Scđo qꝛ tūc duę albefactiones pñt eē alteri⁹ ſpēi: ſi altera per rubrū: altera p fuſcū ꝓcedat in terminū ad queꝫ. Solet defendi hęc pō: dicēdo ad p̄mū vno mō dicta hęc h̄re locū in motib⁹ nālib⁹: nō artificiarijs: vel dici pōt taꝫ in nālib⁹: q̄ꝫ artificiarijs motuꝫ eē de ſpē termini ad quē: lꝫ nomē accidētariū qñqꝫ ſit a cāis accidētarijs: vt curatio q̄ reuera eſt ſanatio ꝛ mot⁹ nālis: ſpēm h̄ns a ſanitate: nomē tn̄ hꝫ a curatore qꝛ curator ē cā ſine q̄ nō. ¶ Ad 2ᵐ. albtilla ꝯcedit albationē p rubrū ſpē differre ab albatione p fuſcū: qꝛ vult ad vnitatē ſpecificā requiri ambo. Ad dr̄iaꝫ vō ſufficere alterū tm̄. Iuniores ex verbis Auerro. ꝑtim com. 22. huī⁹ q̄nti. ꝑtim com. 22. decimi meta. colligūt mediū eē du⁹. p ſe: ꝛ p accn̄s. mō mediū p ſe ē forma diminuta. mediū p accn̄s eſt vt rubrū: croceū: ꝛ id gen⁹. ad rē dn̄t mot⁹ differre ſpē q̄tiēs p me⁹ p ſe ꝓcedūt dr̄ia ſpē: nō aūt quotiēs ꝓcedūt p media p accn̄s. aut forte dici poſſet rubrū fuſcū: ꝛ id gen⁹ nō eē media mot⁹ atqꝫ trāſit⁹: ſꝫ media ſpēi ꝛ eētię: ꝛ ſic penes hęc nō attēdit dr̄ia motuū. Hęc pro defenſiōe illoꝝ.

Propria poſitio.

¶ Ego vero tutius puto eē dr̄m alr eē in motu locali: ꝛ alr in alteratione: ſiue alijs id gen⁹ motib⁹. In alteratiōe eni mot⁹ dr̄nt ſpē pp dr̄iaꝫ terminoꝝ ad q̄s tm̄. nā mot⁹ nō ē aliō q̄ꝫ terminus ad quē remiſſus. In locali āt motu reqrit vnitas medij ꝛ vnitas termini ad quē. cā ē. qꝛ in motu locali qōlibꝫ pūctū pōt eē termin⁹ ad quē ꝯplet⁹. at in alteratōe termin⁹ ꝯplet⁹ nō ē: niſi q̄litas ſub eē īteſo: ꝛ pfecto. Ampli⁹ nō ē de rōne mot⁹ localis termin⁹ ad quē. nā p̄t eē mot⁹ localis ſine termino ad quē: vt mot⁹ cęli. nō āt pōt eſſe mot⁹ localis: ſine via atqꝫ medio. Qua rōne fit vt mot⁹ locales dr̄ant tā penes media q̄ꝫ penes terminos ad quos. ꝛ p̄ncipalr⁹ penes media: qꝛ mediū eſt eētialr⁹ motui: q̄ꝫ ſit termin⁹ ad quē. Huī⁹ āt ſignū eſt qꝛ Arī. in dubitatōe ꝛ in ſolōne dubitatiōis oīa dcā ſua dirigit ad motū localē. dū dicit mediū eē de rōne mot⁹. hęc vō ignrarūt iuniores. De for⁹ vō vtrū maneat eadē nuō e p̄n⁹ motus vſqꝫ ad finē: eſt qō calculatoria: q̄ cū nō ſit intentata a peripatheticis: ſitqꝫ pro omni parte ꝓbabilis ꝑtermittatur.

¶ Simplr aūt is motus vn⁹ eſt: q ſuba atqꝫ nuō vn⁹ ē. Sed quis nā ſit talis: patebit diuiſione facta. tria eni nuō ſunt circa quae motū vnū eſſe dicimus: qō: ꝛ in quo: ꝛ quādo: dico aūt qō. qꝛ neceſſe eſt aliqd eſſe: qō mouet, ceu hoieꝫ aut aurū: atqꝫ in quo illud mouet: vt in loco: aut affectione: ꝛ quādo: nam in tēpore vnūmqōqꝫ mouetur.

¶ Expoſuit go nā mot⁹ ſit vn⁹ gñe: qñe vn⁹ ſpē nūc qnā ſit vn⁹ nuō: ſiue qnā ſit vn⁹ ſimp⁹ ꝛ ꝓpe: qō idē eſt. declarat aūt h̄ ex ijs: circa q̄ ē mot⁹: ea. n. circa q̄ ē motus: ſunt nuō tria. vꝫ ſubꝫ qō mouet. gen⁹ in q̄ ē mot⁹: qō ē du⁹ locus ꝛ affectio: vt dič Themiſt⁹. ꝛ 3ᵐ eſt tps qn̄ mouet. ꝛ hęc tria expōit dicēs. dico aūt qō qꝛ necē eſt aliqd eē: qō mouet: vtpote hoieꝫ aut aurū. atqꝫ i q̄ illō mouet. dico vt in loco. aut affecnōe: ꝛ qn̄ dico: nā in tpe vnūqōqꝫ mouet. quo vō ad vba attinet. Arī. dixit ſuba atqꝫ nuō: naꝫ mot⁹ q ſuba eſt vn⁹ eē pōt: gñe ſpē: ꝛ nuō: qb⁹ vt Auerro. ſentit mot⁹ eētialr diuidit. nā vnū ꝛ eētia ꝛ qdditas in reb⁹ idē eſt. ¶ Sꝫ hoc Auer additū nō v̄r metaphyſicū: nā licꝫ vnū nō ſit accn̄s eētię vt putauit Aui. vnitas tn̄ rei nō ē eētia rei. imo eqnitas ē tn̄ ipſa: nec vna nec plures. Sꝫ res hęc metaphiſicis omittat. q̄ vō gręca verba attinet: vbū illud vnū: in qbuſdā gręcis codicib⁹ non legimus: ſed hoc modo. vꝫ. tria eni numero ſunt: circa quę motū eē dicimus. Quę poſſunt ſtare: ꝛ recte.

Quae ꝯ Auerro.

¶ Horum aūt id quidē qō eſt gñe: aut ſpē eſſe vnuꝫ: eſt in re ad quā motus ipſe fit. id vero qō eſt eē ꝯtiguū: in tēpore erat: at eē vnū ſimplr: in cūctis his ꝯſiſtit. ꝛ eni id ad qō eſt motus: vnū eſſe opꝫ: atqꝫ indiuiduū. veluti formā. Inſup etiā ipſuꝫ qn̄ vt tēpus etiā vnum eſſe oportet: ꝛ nō itercīſum. Amplius id qō mouetur etiam vnum.

¶ Erat ipſius mot⁹ triplex vnitas. vt generis vel ſpeciei cōtinuitatis vel cōtiguitatis. ꝛ vnitas ſimplr ſiue numeralis. dclat mō qd ſuffič ad vnāquāqꝫ haꝝ. ꝛ igt hoꝝ āt triū vnoꝝ. id qdē qō eſt aut gñe aut ſpē eē vnū. eſt in re ad quā motus ipſe fit. hoc eſt ad vnitatē genericā aut ſpecificā motus ſufficit vnitas generica. aut ſpecifica termini ad quē. id vō qō eſt eē ꝯtiguū ſiue vnū cōtiguū: in tēpore erat hoc eſt ſufficit vt tps nō ſit itercīſuꝫ. ꝛ forte per ꝯtiguū cōtinuuꝫ intelligit, ſed nō refert. ſic igit ad vni-

taté ɔtiguitatis mot⁹ ſufficit vnitas tpis:at eſſe vnū ſimplr ſpē ⁊ nuō motū:reqrit vt qōlibȝ bop̄ ſit vnū nūero ſimplr.ppea dicit in cunctis his ɔſiſtit:⁊ hoc declat.d. ⁊ eni id ad qd eſt motus eē vnū opȝ:niſi eni terminus ad quē ſit vnus:nō pōt motus eſſe vnus:⁊ nō mō vnus eſſe dȝ terminus ad quē:ſed īdiuiduus.veluti formā dȝ eſſe vnā indiuiduā. Inſup ēt ipȝ qñ cuiꝰ eſt tēpus eſſe vnuȝ opȝ:⁊ nō īterciſuȝ. Tertio etiā id qd mouet̃:opȝ eē vnū. igit̃ ad vnitatē ſimplr mot⁹ necīa eſt vnitas ſimpliciter vniuſcuiuſqȝ horum.

¶ Qđ nec p accñs ſit vnū: vt albū nigreſcere ⁊ coriſcū ābulare. qppe cū vnuȝ ſit coriſcus ⁊ albū: ſȝ p accñs: nec cōe: nā eſſe pōt vt duo hoīes ſil' eadē cōualeſcāt ſanatiōe: vtpote opthalmia: verū nō vn⁹ hic mot⁹ ē: ſȝ ſpē vnus.

¶ Quia duo reqrūt̃ ex pte mobilis ad vnitatē ſimplr motus p̄ ꝙ ipȝ mobile ſit vnū p ſe. ſcdo ꝙ ſit vnū īdiuiduū. Id ait: nō nec p accñs ſit vnū ipſum ſubm qd mouet̃. ceu albū ⁊ coriſcus. hec eni cū ſint vnū p accñs ɔcedit̃ ideȝ nigreſcere: ⁊ ambulare: vt rōne albi nigreſcere: rōne aūt coriſci ambulare. igit̃ reqrit̃ vt ipm qd mouet̃: ſit vnuȝ p ſe. Scdo requirit̃ ꝙ ſit īdiuiduū: ⁊ hoc ait: nec cōe eſſe dȝ id qd mouet̃: nā eē pōt vt duo hoīes nuō: qui ſunt vn⁹ ſpē: ſiml' eadē ɔualeſcāt ſanatione: vtpote pgentes ab eo morbo oculoꝝ: quē greci opthalmiā dicūt. verū nō vn⁹ hic motus eſt: ɔ̄uis ipm qd mouet̃ ſit vnum ſpē: ſed ſpē vn⁹. igit̃ requirit̃ vt ipſum qd mouet̃: ſit vnū p ſe: ⁊ īdiuiduū: nec curauit explicare ꝙ tps ſit vnū nuō: q: non pōt eē niſi vnū nuō oīum tpa: nec ꝙ termin⁹ ad quē ſit vnus nuō: q: ſi eſt vn⁹ ſpē: ⁊ tps vnū nuō: mobile quoqȝ vnuȝ nuō: erit mot⁹ vn⁹ nuō. duę eni albationes eiuſdē mobilis nuō eē nō pñt: niſi ſint ambę vna nuō: aut forte nō explicauit niſi de mobili ipſo: q: dedit ītelligere in alijs: dȝ eni eſſe vnū tps nuō ⁊ p ſe: vn⁹ termin⁹ ad quē nuō ⁊ per ſe: ⁊ vnū mobile nuō ⁊ p ſe. Sic igit̃ reqrit̃ ad vnitatem numeralē mot⁹. vnitas termini ad quē: vnitas tēporis: ⁊ vnitas mobilis. hec Ariſtotiles.

¶ Atq ſi ſocrates eadē alteratōe ſpē alio atqȝ alio tpe alteret̃: ſi corruptū qdē iterū idē nuō fieri pōt: erit ⁊ haec alteratio vna: ſin autē nō pōt: erit eadem ſpecie: ſed nō numero vna.

¶ Ut diximus dubitari poſſet: vtrū veluti reqrit̃ vnitas numeralis mobilis: reqrit̃ vnitas nūeralis termini motus ad quē. ¶ Rñdet ſub ɔditione iuxta duas pōnes. ⁊ īngt. atqui ſi Socrates eadē alteratiōe ſpē alio atqȝ alio tpe alteret̃: ſi corruptū quidē iterū idē nuō fieri pōt iuxta vnā pōnē: erit ⁊ hęc alteratio vna. ſin aūt nō pōt iuxta aliā pōnē: erit eadē ſpē: ſȝ nō nuō: ⁊ hęc eſt vitas: ⁊ ita opȝ vt ſit idē termin⁹ ad quē nuō: ⁊ nō ſpē: vt dixim⁹. Auerroes vō textū hūc nō de vnitate termini ad quē exponit: ſȝ duplr de vnitate tpis: ⁊ de ɔtinuitate mot⁹. eſt eni primus ſenſus: vtrū reqrat̃ idē tps nuō ad vnitatē nūeralē mot⁹: q: videm⁹ ſocratē nūc vna: nunc eadē ſpē ſanitate cōualeſcere. Scdo ſenſus eſt: cū motus ſit ſucceſſiuus: ⁊ cōtinuo ptes fluāt: vtrū ſit idē mot⁹ nuō ⁊ cōtinu⁹ a p̄n° ad finē. Et addit ꝙ ſi ſenſus qōnis ſit ſcdo mō: tc̄ hęc eſt dña iter ptes mot⁹ cōtinui: ⁊ mot⁹ q poſt corruptionē redeūt. nā in reditu mot⁹ poſt motū īteruenit tps ⁊ quies. in ptibus vero mot⁹ ɔtinui nō īteruenit qes aliq̄: nec demonſtrat̃ aliqd ſtare. Hęc Auerroes. ¶ Sed reuera hę expōnes nō ɔueniūt grecis vbis. Ari. eni non quęrit niſi de vnitate numerali termini ad quem. ſignū autē eſt: q: de illo exemplificat, vtpote de ſanitate ipſa.

¶ Habet autem dubitationē huic ſimileȝ. Si eadem ſit ſanitas atqȝ oīno habit⁹ ⁊ affectiones ſubſtantiae in corporibus nec ne.

¶ Mouet obiter dubitationē vtrū forma accñtalis: q̄ eſt i ſubīo ɔtinuo tēdēte ad corruptiōeȝ: ɔtinuo ſit alia atqȝ alia: vbi cā: vtrū ſanitas que eſt in aīali: qd cōtinuo tēdit ad corruptionē ſit alia manet ⁊ alia veſpis: an ſemp eadē: ⁊ vt dico de ipſa ſanitate. ita de oīb⁹ alijs habitibus ⁊ affectionibus corpoꝝ eſt quęrendū. īngt. hȝ aūt dubitationē huic ſimilē: ſi eadē ſit ſanitas atqȝ idē oīno habit⁹, ⁊ eędē ſubīę affectiones pmanētes ſemp in corpibus nec ne. ¶ Mouet̃ āt hęc dubitatio obiter: ⁊ nō p ſe: qm̄ eſt ſilis dictę qōni: q̄ꝫ ad h: q: q̄rit de corrupto vtrū idē numero redire poſſit. Ampli⁹ mouet̃: q: ex ſolone h⁹ qōnis patebit id qd ſub ɔditiōe dcȝ ē i ſolone dicte quęſtionis vt Auerroes indicat.

¶ Nā ea q̄ mouet̃: labere atqȝ defluere vr̄r. Inſup ēt ſi eadē atqȝ vna ſit mane ⁊ nūc ſanitas: cur ⁊ cū rurſus aliqs āmiſſaȝ recuperauerit: ⁊ haec ⁊ illa vna nuō nō erit. eadē. n. rōē.

¶ Arguit ad dubitationē: p̄ q: vt heraclit⁹ ē auctor ſubta accñtiū q̄ mouet̃ ⁊ ſt̃ corpa mobilia: ſucceder̃ atqȝ dfluere vr̄r. Sūt. n. in ɔtinuo fluxu: veluti fluui⁹. vt dcȝ eſt i metha^{ca}. argr̃ igit̃: ſubta ɔtinuo fluūt: ⁊ ɔtinuo labere vident̃. igr̃ accñā ɔtinuo fluūt: ⁊ ita nō ē eadē nuō ſanitas. Scdo arguit aut ſanitas ē alia atqȝ alia: aut eadē: ſi alia atqȝ alia: hr̃ ppoſitū. Si eadē atqȝ vna mane ⁊ veſperis: cur ⁊ cū rurſus aliqs amiſſaȝ recuperauerit: ⁊ hęc recuperata: ⁊ illa pdita vna nuō nō erit. eadē eni rō: q̄ſi dicat. vt ſubȝ in recuperatione ſe ſe hȝ: ita in fluxu cōtinuo. igit̃ aut nunq̄ ea eadem nuō ſanitas recuperabit̃: aut opȝ dr̄e ꝙ veluti alia atqȝ alia recuperat̃: ita alia atqȝ alia cōtinuo eſt. hęc eſt dubitatio: ⁊ dubitatōis cā. aut forte magis: ad vba vr̄ Ar. mouere duas qōnes: quaꝝ p̄a erat. vtrū ſanitas ⁊ vr̄r habit⁹ ſit idē nuō ſp in ſubīo tranſmutabili: ad quā qōnē arguebat ꝙ nō: nā ea q̄ mouent̃ vt ſubta oīuȝ accñtiū labere atqȝ defluere vr̄r ɔtinuo. igit̃ ⁊ hit⁹ ex̄ñs in tali ſubīo. ¶ Scda qd eſt ſi eadē ſit ſanitas atqȝ hit⁹ idē: q manet in ɔtinuo fluxu: q̄re ſanitas recuperata non eſt eadē nuō cū amiſſa. nā ſi ſanitas exñs i ɔtinuo fluxu atqȝ ɔtinua trāſmutatiōe. pōt eadē nuō eē: ēt p trāſmutationē recuperata pōt eē eadē. hoc īquit. ſin aūt eadē atqȝ vna ſit mane ⁊ nūc veſperis ſanitas: cū hęc ſit in ɔtinuo fluxu atqȝ trāſmutatione: cur ⁊ cū rurſus aliqs āmiſſaȝ recuperauerit: hęc ſupple recupata: ⁊ illa amiſſa vna numero nō erit. Eadē eni rō eſt: q: illa q̄ eſt i fluxu vr̄ eē a° atqȝ alia: ſilr ⁊ hęc amiſſa alia ⁊ alia vr̄ a recupata: q̄re vr̄ hoc nō irrōnabilr 2° loco q̄rēdū: ⁊ ſic patēt duę qōnes.

¶ Uerū i tm̄ itereſt: ꝙ ſi duo: pp h ipȝ: vt nuō vn⁹ ē: ⁊ hit⁹ necē ē. vn⁹. n. nuō act⁹ vni⁹ nuō ē. ſin aūt hit⁹ ē vn⁹: fortaſſe nō alicui adhuc ⁊ act⁹ vn⁹ eē videbit̃. cū. n. aliqs ambulare ceſſauerit: nō eſt ampli⁹ ipſa ambulatio. at ſi iterū ambulauerit: erit pfecto illa. Si igitur vna ⁊ eadē eſt: vnūqdqȝ ⁊ idē corrūpi pſepe ⁊ eſſe poterit. verum dubitationes hae: extra praeſentem conſiderationem exiſtunt.

¶ Quicqd expoſitores ⁊ gręci: ⁊ latini laborauerint ea q̄ hic Ar. aſſerit: nō faciūt aliq̄ pacto ad ſolonez alicui⁹ dictarū qōnū. ɔpat eni habitū ⁊ actū ad vnitatē ⁊ plurralitatē: qd mime qōnib⁹ ɔuenit. ait. n. ꝙ ſi act⁹ aliq ſint vn⁹

Nota auer. cō. 36.

Confutatio.

Cōe queſtio-nis.

Prīa expoſitio.

Scda expoſitio.

act⁹: bitū q̄ʒ vnū eē neceē eſt: nō aūt eʒ: q̄ ſtat bitū vnuʒ eē: ⁊ actus plures. at ſi bit⁹ plēs fuerint: actus q̄ʒ plures erūt: nō aūt eʒ: q̄ ſtat eē plēs act⁹: ḡ ſūt vn⁹ bit⁹. hec Ar. multū: vt mihi vr̄: ab re ipa: iñgt verū in tñ iterest. ꝙ ſi duo ſupple act⁹ vt nuō vn⁹ eſt: h̄ ē ſi actus eſt vn⁹ nuō: ⁊ habit⁹ ſupple vnū nuō habitū neceē eſt eē. igiť ſi vn⁹ act⁹ eſt: habit⁹ q̄ʒ vn⁹ erit. at ꝫ nō valʒ: ⁊ hoc igr. ſi n aūt bit⁹ eſt vn⁹: fortaſſe nō aliciū adhuc ⁊ vn⁹ eē videbiť: q̄ vn⁹ bit⁹ pñt eē duo act⁹. ¶ Sʒ ḡd Ar. ꝑ habitū: qui grece

Declaratio verborum.

ἕξις eſt: ⁊ ḡd ꝑ actū: ḡ grece eſt ἐνέργεια intelligat: non eſt eodē mō itellectū apd̄ oēs. Auer. ⁊ expoſitores latini

Potis expoſitio Auer. ⁊ latinorum.

ꝑ actū motū: ⁊ ꝑ habitū formā: ſiue terminū mot⁹ intelligūt: ⁊ tūc exponūt ꝙ ſi act⁹ eſt vn⁹: ēt bit⁹ eſt vn⁹: q̄ ſi mot⁹ eſt vn⁹: nō eē pōt ḡn termin⁹ ēt ſit vn⁹: at fieri pt: vt termin⁹ ſit vn⁹: ⁊ mot⁹ nō ſit vn⁹: vt in lationib⁹ ipſis pʒ: vbi vr̄ manifeſte vn⁹ termin⁹ ad quē eē duoꝝ motuum localiū: ⁊ hec expō v̄bis cōuenit ſatis. Alexāder: v̄o queʒ

Expoſitio Alexandri.

nō vidim⁹: vt mihi vr̄: meli⁹ hūc locū itelligit: velle eniʒ vr̄ Ar. ꝑ habitū: quē greco v̄bo hexim appellat itelligere ſubm: qd̄ formā ⁊ accn̄s hʒ: ꝑ energiā v̄o ſiue actū accidētarias formas. erit igiť ſenſus: ꝙ ſi accn̄s ſit vnū nuō: ſubm opʒ eē vnū nuō: nō. n. accn̄s vnū nuō eē pōt in diuerſis ſubtīs nuō. at ſubm eē pōt vnū nuō diuerſoꝝ accidentiū nuō: ⁊ ad hūc ſenſum vadit ex.ᵐ qd̄ ſubſcribit. d. cū. n. aliq̄s ambulare ceſſauerit: nō ē ampli⁹ ipſa ambulatio: at ſi iterū ambulauerit: erit ꝑfecto ambulatio ſilis: nō dico eadē nuō ſed eadē ſpē: in quo caſu habitus. ideſt ſubm erit ambaꝝ ambulationū idē numero: ⁊ ambulatio vna nuō nō pōt eē diuerſoꝝ nuō ſubtoꝝ: ⁊ hoc ſubdit ſi igiť vna ⁊ eadē eſt: ſupple ambulatio q̄ corrupta eſt: ⁊ q̄ recuperata eſt: vnūquoqʒ ⁊ idē corrūpi ꝑſepe: ⁊ eē pōt: qd̄ eſt ipoſe. igiť ſunt duę. ⁊ tñ ſubm eſt vnū. igiť ſubʒ ſtat eē vnū: ⁊ accn̄tia eē plura. verū q̄ q̄ōnes hę trāſcendūt

Approbatio expoſitionis alexandri.

ꝯſiderationē. trāſmittit illas ad metaphyſicos. vr̄ āt mihi magis ad rē expō attributa Alexādro: q̄ ꝑ illā ſalteʒ tolliť pria qd̄ q̄ erat vtrū in ſubto labēte fluxibiliqʒ cōtinuo poſſit vnū accn̄s nuō ꝯtinuo ꝑmanere. iā pʒ ſolō. ꝙ nō: q̄ hn̄ ad mutationē ſubti ſeqť mutatio accn̄tis: ⁊ nō eʒ. iō nō pōt eē eadē nuō ſanitas e pn̄° vitę ad finem vſqʒ: q̄ ſubm fluere ⁊ labere vr̄ cōtinuo: atqʒ aliud eſſe atqʒ aliō ſemꝑ. dr̄. n. ſocrates ſenex a ſeipſo puero. vt dicit porphyrius. Ampli⁹ hec expō cōuenit exēplo de ambulatione: qd̄ in textu expoſuit: nec tñ v̄bis diſconuenit: nā Ari. ſepe ꝑ echon hoc eſt hn̄s: ſubʒ accn̄tis itelligit. igiť nō eſt remotū: ſi hexis venit ab illo: vt itelligat ſubʒ: ⁊ ꝙ ꝑ energiā ſiue actū itelligat accn̄s ſaltē cōe: eſt hn̄ rōnabile: q̄ actus eſt ḡ trāſit: veluti accn̄s cōe: vt ſciūt metaphyſici: deinū ꝑ hāc expōnē etiā ſcđa qd̄ tolliť. erat eniʒ ſcđa qd̄: ſi ſanitas eſt eadē: q̄re ſanitas corrupta non pōt eadē nuō recuꝑari. pʒ ſolō. nō eni ſanitas eſt eadeʒ nuō mane ⁊ veſperis: ſʒ ꝯtinuo alia: vt ſubʒ eſt aliō atqʒ aliō. q̄re hec expō Alexā. eſt tenēda ad mētē Ar. ¶ Quęrūt

Queſtio de reſurrectione.

an idē nuō corruptū poſſit redire: q̄ qd̄ nō debuiſſet hic moueri. ſʒ in lib. de ḡnōne: ſʒ q̄ illic omiſim⁹: volumus nūc aliqua breuib⁹ trāſigere: q̄ ph̄is ⁊ theologis erūt vtilia ſatis. Et p̄ argť ꝙ nō: q̄ vt dr̄. 6. ethico. ducitate agatonis. h̄ vno ſolo ꝑuať de⁹: facta īfecta faceť. Scđo argť in ꝯtrīū: q̄ cāę ſunt eq̄ potētes poſt ḡnōnē alic⁹: ſic an̄: ſed an̄ poterāt ḡnare illud. igiť poſt corruptionē illi⁹: poterūt idē ḡnare. ¶ De q̄ōne platoni ſolet attribui idē nuō

Poſitio platonis.

corruptū poſſe redire. imo vlr oia q̄ nō ſūt: poſtq̄ʒ erunt corrupta. rurſus eadē nuō regenerabūť: nō mō quo ad formā ⁊ māʒ atqʒ accn̄tia corporea: ſʒ quo ad accn̄a aīe: ⁊ formalia. ita ꝙ tu qui nūc es diſcipulus me⁹: ⁊ lectionē a me audis: aliq̄n in futurū poſtq̄ʒ fueris corruptus audies eādē lectionē a me: ⁊ eodē in loco: hęc āt eadē redire cenſent in anni magni reuolutione: q̄ ſinglis. 36. milibus ānoꝝ redibit: quo. vʒ. tp̄e cęlū ſtellatū cōplet circuitū ſuū. Moueť. n. orbis ſtellatus ſinglis cētenis annis ꝑte vna: at cū ipe in. 360. ꝑtes. diuidať: ſequitur ꝙ ſi illę ꝑ cētū multiplicēť: cōplebiť reuolutio ad ānos. 36. mill. quę ſupputatio tradiť lib. de ꝓp̄etatib⁹ elłoꝝ: ⁊ a ptholomeo i lib. magnę ꝯpōnis. ꝑ hac pōne hoc pacto argř.

Ratio poſitionis.

redeuntib⁹ eiſdē cāis oībus remotis ⁊ ꝓximis ꝑ ſe ⁊ neceſſariis: redibūt effect⁹ ydē nuō. Sʒ in reuolutiōe magni orbis oēs cāę ꝑ ſe ꝓxime ⁊ remotę redeūt eędē nuō. igiť effect⁹. minor pʒ. nā redeūt eadē corpa cęleſtia: cōſtitutio eadē etiā oīuʒ ſtellarū ⁊ īter ſe: ⁊ ad locū ḡnōnis. ⁊ nō tñ cāę remotę. ſed ꝓximę. cū eni ipſę cāę remotę redibūt: eadē. vʒ. corpa cęleſtia: ⁊ eoꝝ ꝯſtitutio: cāę ēt proximę reuerteniť eędē: q̄ remotior mouet ſibi ꝓpinquā: ⁊ illa aliā vſqʒ ad ꝓximā: vt p̄ methcoroꝝ dr̄: ⁊ in. 2. cęli. ¶ Sed aduerſus hāc pōnē multę ſiunt rōnes fortiſſimę.

Obiectio neo ſcoti. 43. diſti. Qrta q̄ſtio ue. 3. ⁊ paruli veniet in ſcđo de gnōne.

Prima q̄ in fine magni āni ⁊ ſi ſtellę fixę redeūt ad eūdē motū: q̄ ad p̄ᵐ pūctū arietis imobilis: e quo oīs mot⁹ ſupioꝝ īcipit ſm ptholemeū: nō tñ coeterę ſtellę in tali tp̄e veniēt ꝑciſe ad eūdē ſitū: in quo cū ſtellis fixis ſteterūt: vt ꝑ ſupputationes ꝑſpicuū eſt. igiť in fine talis anni nō erūt corpa ſupiora oīa in tali ꝯſtōne atqʒ diſpōne: in q̄ fuerūt in pn̄° eiuſdē anni. ſcđo h̄ fundamētuʒ ptholomei ꝯfutať a thebitio poſteriori: q̄ obſuauit motū trepidationis. ponit eni motū octaui cęli deſcribi in q̄buſdaʒ ꝑuis circulis deſcriptis ſuꝑ pn̄ᵐ arieti ⁊ librę noni cęli. ⁊ ꝙ ille eſt q̄dā mot⁹ acceſſus ⁊ receſſus: q̄ten⁹ pn̄ᵐ arietis mobilis in ſuo circulo aſcēdit: ⁊ ꝑ oppoᵐ caput librę mobilis i ſuo circulo deſcēdit. ⁊ ałs eꝯ capite arieti deſcēdēte caput librę aſcēdit: ⁊ ita ſtellę illę octaui orbis moueťſi ſm lōgitudinē ⁊ latitudinē. Mō ꝯſiderādo oēs mot⁹ iſtī: patebit in illo āno magnę reuolutiōis oēs orbes īferiores nō poſſe redire ad eūdē ſitū: quē habuerūt i pn̄cipio illi⁹ mot⁹. 3° aliq̄ mot⁹ cęli ſūt iuicē īcōmēſurabiles: vʒ epicicloꝝ ⁊ deferentiū. igiť mobilia incipiētia moueri ab aliq̄ pūcto: nūq̄ ſil redibūt ad eūdē pūctū: pʒ ꝯña. q̄ mot⁹ cęli eſt vniformis: aīs v̄o pʒ: ēt q̄ cū mot⁹ coſtę ⁊ diametri ſunt iuicē īcōmēſurabiles: mobilia icipiētia moueri ab eodē pūcto: nūq̄ redirēt ſil ad eūdē punctū: ētiā ſi ꝯtinuo atqʒ ꝑpetuo vniformiter mouerēť. igř eodē mō in cęleſtib⁹ motib⁹. 4° ptholemęus in ꝓhęmio ſporheleſmatū ait cōſtellationē ꝑ oīa ſileʒ alicui cōſtellationi q̄ ꝑfuit nūq̄ redire. ⁊ h̄ eē cām: q̄re nō pōt eē de reb⁹ iudiciū ꝑ oīa ſile. 5° petūt verū in ſcđo magno anno redibit idē mot⁹ nuō cęli: q̄ in p̄ fuit: an ali⁹ nuō. Si ideʒ mot⁹ ꝑciſe: igiť erit tūc pm⁹ ān⁹: tʒ ꝯña: q̄ tp̄s aut eſt motus cęli: aut ꝯſeqť ꝑ ſe illū. Si v̄o ali⁹ eſt cęli motus: igiť in ſcđo āno nō erūt oīa q̄ erāt in p̄ eadē nuō: ſed ſolū cōſimilia: nā ſtellę agūt motibus ⁊ lumib⁹: ⁊ ita cū tē nō erūt mot⁹ ⁊ lumia eadē: nec effect⁹ idē nuō. 6° petūt vtrū pr̄ platonis nečio ḡnabit plonē: ⁊ plato nečio docebit diſcipulos in achademia vł ꝯtigēter. nō ē dōʒ ꝙ nečio: q̄ tūc oia nečio euenirēt: ⁊ ita tollereť libertas arbitrij: ⁊ oē cōſiliū: ⁊ alia multa abſurda ſequēť. Si cōtingenter: igiť ꝑ liberū arbitriū pōt pr̄ platōis platonē nō agere: poterit ēt corpa īpedire ne ſint in illo ſitu vbi p̄us erāt. vt q̄ ſūt in climate q̄nto: traducere ad clima tertiū: ⁊ ſic poterūt nō eadē ꝑciſe nuō redire. 7° act⁹ liberi arbitrij nō ſubſunt nečio cālitati cęli: ⁊ ꝑ ꝯñs illi nō nečio redibūt ideʒ. ⁊ ita nec nečio act⁹ depēdētes ab illis. 9°. q̄ tunc diſcere eēt q̄dā reminiſci. qd̄ deſtruiť p̄ poſteᵒʳ. ab Ar. ⁊ i fine ſcđi. 10°. plato i thimęo tradit aluʒ poſt decē milia ānoꝝ illiterato alaꝝ remigio eodē: vñ venerit redire: ꝑter ei⁹

animũ:q̃ digne p̃batus ſit:nã h̃ ad ↄtuberniũ atq; ſtellã ↄparẽ redibit trib⁹ miliib⁹ ãnoꝝ:ꝛ ibi beatificabit̃.ſic igr̃ aia plonis hec q̃ digne philoſophata ẽ.ꝛ i ↄtubernio ſtel-laq; ↄpari beeẗ:igr̃ hec aia aut ſpõte:aut inuite ad corp⁹ deſcẽdet.nõ ſpõte:q: nihil ſuã btitudinẽ ſpõte dimittet ꝛ ꝛ ad miſeriã ſpõte nihil accedet.Nõ ſi aia deſcẽdet ſpõ-te:ipſa ſpõte btitudinẽ omittet:ꝛ corp⁹ ad miſeriaꝫ acce-det:nec inuite:q: tẽ inuite corpus regeret:ꝛ violẽter cũ ſuo corpe maneret:hoc eſt ↄ ſenſuꝫ:q: videm⁹ aiaꝫ nãlr̃ cor-pus regere:diligere ꝛ mouere:aut ſub aliqs vbis eadẽ rõ eſt:q: ſm hũc circulũ nulla eẽt vã beatitudo:q: aia duꝫ beata eẽt:aut crederet ſe nũq; eẽ rediturã:ꝛ ſic falſa opi-nione beareẗ:aut credit ſe rediturã fore:ꝛ tũc timeret:ꝛ ita nõ eẽt btã.❡ iiiº aut aia ſepata ſcit ſe fuiſſe i corpe:aut nõ:ſi nõ.igiẗ nõ ſcit oẽ ſcibile:ꝛ oẽ verũ.vt pl̃o ait.ſi ſcit: igiẗ cũ deſcẽdit:deberet reminiſci.nõ videm⁹ q̃ nullus hõ reminiſcaẗ ſe fuiſſe.❡ Alij võ peripathetici ad mentẽ Ari.aſſerũt nullũ corruptũ idẽ nuõ redire:imo eẽ ipoſſe oi ex pte vt idẽ nuõ corruptũ redeat.Rẽ hãc dr̃it patere ꝛ ex lib.õ gnõne.z.vbi dr̃.q̃ꝫ ſuba perijt:nõ reuertiẗ ea-dẽ nuõ.Et hic etiam pro impoſſibili idem numero redi-re.i pdicamentis ẽt ait a puatione ad hitũ eẽ ipoſſem re-greſſuꝫ.vt.8.meta.de vino ꝛ aceto dr̃.❡ Pro hac põne arguiẗ.p̃illa nõ ſũt vnũ nuõ ſimplr̃:q̃ꝫ eẽ nõ ẽ idiuiſuꝫ. Sed eẽ ei⁹ qõ aliqñ fuit ꝛ poſtea ẽ corruptũ:ꝛ eẽ ei⁹ qõ ẽ regñatũ p⁹ corruptõeꝫ:nõ ẽ idiuiſuꝫ:imo ẽ diuiſuꝫ p nõ eẽ itermediũ.igiẗ nõ ẽ idẽ nuõ. zº tũc nihil poſſet icipere ſi oẽ qõ cõrũpiẗ:idẽ nuõ redit.nihil q̃ꝫ dñnet:q: nihil nũc eſt:qõ antea nõ fuit:nihil ẽt nũcr⁹ nõ ẽ:qõ antea nõ erat. nã idẽ nuõ ifinities fuit:ꝛ ifinities erit:ſi mũdus eſt eter-nus.3º tũc vni⁹ rei p̊ prit eẽ plẽs gnõnes:nã a p̊ nũc gñaẗ ꝛ poſt corruptionẽ ẽt p̊ p gnõnẽ redibit.igr̃ vni⁹ rei pote-rũt eẽ plẽs gnõnes.❡ Alij arguũt etiã 4º ſic.agẽs nãle ſiue celeſte:ſiue elariũ nõ agit niſi p motũ:ꝛ celũ p motũ ꝛ lumẽ.nõ nullus mot⁹ p̃t redire idẽ nuõ:maxie de mo-tu celi:ꝛ lumie celi.vñ nec iflnẽtia eadeꝫ nuõ redire põt. igiẗ nll⁹ effect⁹ redibit idẽ nuõ.❡ 5º gnõ nõ ẽ niſi p̃cedat alteratio:alteratio võ nõ ẽ:niſi p̃cedat mot⁹ celi:ꝛ lumen ꝛ influẽtia celi.ſꝫ nullum hoꝝ redire põt idem numero. igiẗ nulla generatio redire põt eadeꝫ numero.igitur nec gñatũ.❡ 6º nõ p̃t redire idẽ:niſi ad ipſꝫ ſit eadẽ po⁹:ſꝫ ñ p̃t eẽ eadẽ po⁹.igiẗ nec redire ideꝫ.minor declaẗ:q: aut eadẽ po⁹ ſp manet:aut de nouo redit.nõ ſp manet:q: po⁹ corrũpiẗ in aduẽtu formẽ.igiẗ nõ manet eadẽ:nec de no-uo redit:q: ſic formẽ ſuccedit alia puatio q̃ꝫ q̃ p̃ceſſit eã. ita for⁹ reſoluiẗ in aliã po⁹:q̃ꝫ q̃ p̃ceſſit.Cõfirmãt:q: q̃re ſtari nõ redit:ſi eadẽ po⁹ manet:vl̃ eadẽ redire põt.❡ 7º ad p̃teritũ nõ ẽ po⁹.oẽ corruptũ eſt p̃teritũ.igr̃ ad corru-ptũ nõ eſt po⁹.ꝛ ita nõ põt redire.❡ Arguũt ẽt alij.ꝛ 8º eq̃ difficile eſt fieri aliqd.vt.a.ipſo.a.exñte:ꝛ ipo.a.corru-pto:ſꝫ p nullã po⁹ ipſꝫ.a.fieri põt:ſi idẽ.a.nuõ ſit.igiẗ per nullã po⁹ põt fieri.a.ſi ipſꝫ.a.eſt corruptũ.maior patꝫ:q: nõ maior po⁹ eſt ad.a.ipſꝫ:ſi ipſꝫ.a.eẽt:q̃ꝫ ſi ipſꝫ.a.eẽt cõru-ptũ:nec ex pte agẽtl ẽ a⁹ po⁹ ad.a.ſi ipſꝫ eẽt q̃ꝫ ſi eẽt:cor-ruptũ.❡ 9º aut tota po⁹ q̃ fuit ad for⁹ ẽ reducta ad actũ in gnõne formẽ:aut nõ.ſi p̊.igr̃ nõ põt ampli⁹ mã p ſuã po⁹ recipe eadẽ formã.Si võ nõ tota:nõ vr̃ ↄſonũ:q̃ po⁹ eẽt reducta:ꝛ q̃ nõ.ẽt tũc mã appeteret formã:ẽt ſi fora exiſteret i mã:q: mã re⁹ alicui⁹ ſuẽ potẽtiẽ nõ eẽt actua-ta illa for⁹:ꝛ ſic rõne illi⁹ appeteret illã.❡ ioº maior eſt interruptio in eſſe:q̃ꝫ in magnitudine:ſed interruptio in magnitudine impedit identitateꝫ numeraleꝫ.igitur iter-ruptio i eẽ a fortiori ipediet:ꝛ ſic eẽ ſocratis regenerata ꝛ eẽ ipſi⁹ añ corruptionẽ nõ põt eẽ idẽ:q: eſt iterruptuꝫ p nõ eẽ.❡ iiº ſi redit idẽ nuõ ãnus in reuolutõe illa.igiẗ totũ mũdi tp̃s nõ ẽ niſi vn⁹ ãnus magn⁹.36.miliũ annoꝝ ſolariũ:ꝛ ita nõ etern⁹ mũdus.Ex ijs ↄcludũt nõ mõ ni-hil corruptoꝝ redire.imo eẽ ipoſſe ſimp̃r aliqõ corruptũ idẽ nuõ redire.❡ Alij ẽt ad mẽtẽ Arꝫ.aſſerũt nullũ cor-ruptũ corruptiõe cõpleta aliqñ redire idẽ nuõ:ſed bene idẽ ſpẽ:ꝛ hoc pro tãto:q: nũq̃ꝫ mot⁹ ideꝫ numero redire põt:nunq̃ꝫ lumen celi:q: cõtinuo fluit:nunq̃ꝫ etiã influẽ-tia:quẽ vel eſt mot⁹ ꝛ lumẽ:vel adduciẗ p motũ ꝛ lumẽ. quare nec agẽs idẽ numero p̃ciſſe redire p̃t:ꝛ ita nec effe-ctus vllus.ea tñ quẽ corrumpunẗ corruptione incõple-ta vt elñta in mixto:aut cõtinuũ p diuiſionẽ vt aqua p motũ localeꝫ:aut p intenſionẽ vel remiſſionẽ vt ſanitas: quẽ exceſſu calori redditẗ egritudo:reductõe illi⁹ redditẗ ſanitas habẽt:hñ hẽc p̃ñt eadẽ numero redire:q: hoꝝ formẽ nõ reſoluũẗ ſimplr̃ in mãm:at equus ꝛ mulus ꝛ id gen⁹:quẽ corruptionẽ cõpleta corrumpunẗ:nullaten⁹ eadẽ nnõ redire p̃ñt:ſed ſolũ ſm ſpẽm:pro hac põne ſũt rõnes reducte ad duas.prima eſt de igne in vno vrinali cõuerſo in aerẽ:ꝛ deinde in eodẽ reuerſo ad ignẽ.conſtat eni ignẽ vnũ nuõ eſſe:qui redit cũ eo qui p̃fuit. Secũdo agens põt ↄſeruare eundẽ numero effectũ in duob⁹ mo-mentis:vt in a.ꝛ b.momẽto.igiẗ illũ effectũ regenerare ſi in tpe medio fuerit corruptus:tenet ↄñtia:q: non ma-ior potentia eſt ad cõſeruandũ ꝛ ad generandũ:ꝛ vr̃ hẽc ↄñtia Ariſto.in littera:qui dixit ſi ſanitas erit eadem nu-mero mane ꝛ veſperis:tũc corruptũ idẽ nuõ redire põt. quẽ tenet pro tãto:q: non maior eſt potẽtia generatiõis q̃ꝫ ↄſeruationis.Põt argui tertio de aqua quẽ diuiſione corrũpiẗ:ꝛ reunione eadẽ nuõ redit.ꝛ de ſanitate ſimpli-citer.vt arguit monacus:põt eni ſanũ ſimplr̃ egrotare:ꝛ eandẽ numero ſanitatẽ recuperare:q: nõ corrumpebaẗ corruptiõe cõpleta:ſed p exceſſuꝫ:aut defectũ qualitatũ. Ex ijs ſequiẗ q̃ aliq̃ eadẽ nuõ ſaltem redire p̃ñt.❡ Alij võ dicũt ea redire poſſe eadẽ nuõ:que nõ deſinũt p cor-ruptionẽ formẽ:ſꝫ p ſeparationẽ formẽ a mã.❡ Cetera aũt p corruptionem formẽ deſinũt:hẽc redire non poſſe aſſerũt de itentione Ariſto.Cũ eni Ariſto.poſuerit aiam rõnalẽ immortalẽ:ꝛ formã ſubalem hoiꝫ:quẽ aliquan-do erit ab hoie ſeparata loco ꝛ ſubto:cogiẗ cõcedere illã iterũ fore reuniẽdã:q: aliter illa perpetuo eſſet ſeparata: ꝛ ita violẽtiꝫ p̃petuũ. Hẽc ſunt q̃ dr̃r de q̃õne.Circa quẽ p̊mo videndũ eſt de põne platonis ꝛ de illius defenſione. Scdo de opĩone Ari.Tertio videbim⁹ veritatẽ.❡ De põne Platonis dicim⁹ p̊mo q̃ aie ſunt facte ante corpa quodã certo ꝛ definito numero:quẽ poſt corpora rema-nent.❡ Scdo dicimus q̃ homo eſt aia formalr̃:ſed aial humanũ eſt corpus ꝛ aia. Homo eni eſt aia formaliter:ꝛ corpus participatiue.aial aũt humanũ eſt aia ꝛ corpus p ſe.❡ Tertio.dico q̃ idẽ nuõ eſt qñ p̊ncipale ꝛ forma-le eſt idẽ numero:non qñ ſcdariũ ꝛ acceſſoriũ:q: ſicut pe-nes acceſſorium nõ attendiẗ eſſe:ita nec vnitas eſſendi. ❡ Quarto.dicim⁹ q̃ ſiue mũdus cepit.ſiue nõ:mũdus apud platonẽ a parte poſt eſt p̃petuus:q: nullus artifex ꝛ ſapiẽs dẽſtruit opus:qõ fecit. Hẽc 4ºꝛ ↄcedũẗ ad mẽtẽ platonis.ꝛ plotinus qui fuit magn⁹ platonicus hec apte in lib.ſuo ↄcedit.Gregorius etiã nicenus:qui licꝫ ſit theo-logus:eſt nõ minus phs.Ex ijs pꝫ ad mentẽ platonis q̃ idẽ nuõ homines:qui ceperũt in genitura mũdi incipien-tibus celis mouere ꝛ agere ad hẽc inferiora:redibunt:q: cũ mũdus ſit perpetuus a parte poſt:ꝛ aie ſint quodam definito numero cõſtitutẽ.oportet cõcedere eaſdem ani-mas ad corpora redire finito numero deſcenſuũ:ꝛ cum aia ſit formaliter homo ꝛ ſecũdarie corpus:aial vero hu-manũ ſit aia ꝛ corpus:hõ idem numero redibit:ꝛ idem aial humanũ:q: ideꝫ homo formalr̃.rõne cuius dicitur

Põ Joannis ꝛ marſilij ꝛ Henrici.

Rões lo annis.

Rões Henrici.

Opinio Scoti in 43.diſti. quarti.

Poſitio pauli veneti.

De poſitione platonis.

Suppoſitio nes platonici. Prima Secũda.

Tertia.

Quarta.

Concluſiones p opione platonis.

animal. Sed qm̄ non redit aīa ad corpus: niſi eedē i cor-
pore redibunt diſpoſitiones: vel ſimillime. redeunt autē
eedem diſpoſitiones: vel ſimillime: cū celi ⁊ ſtellarū oīuꝫ
conſtitutio redibit eadem. Hec autē redit eo anno quo
ſtelle fixe ⁊ planete eūdē ſitū acqrēt ⁊ iter ſe: ⁊ ad ſigna
quē i genitura tenuerūt. Jure h̄ ãno hec oia refici platōi
ci autumāt: q ann⁹ ſm ſupputationē veterē erit poſt. 36.
milia ānoꝝ ſolariuꝫ. Qꝛ aūt hic reditus ſit poſſibilis: pꝫ:
qꝛ luna pōt redire omni menſe ad eādem cū ſole cōfigu-
rationem: ⁊ cū ceteris planetis. pōt concurſus triū idem
redire ⁊ in eodem ſigno ⁊ in eadem ſigni pte: ⁊ ſic a pari
oēs reſpectus ſtellarū ⁊ inter ſe ⁊ ad fixas in longiſſimo
tēpore redire poterūt: ſiue tempus illud ſit. 36. mill. āno-
rū: ſiue maius ſiue minus. Js eni annus quo ſtelle ita ſe
ſe habebunt: vt erant in mūdi genitura. erit ille: quo ani
malia humana redibunt eadē numero. ⁊ hoies idē. Sat
eni pbo ſupponere hunc annū fore aliquādo rediturū.
Eo inſup anno redibūt cetera aīalia: ⁊ ſtirpes: ⁊ elemēta
⁊ id gen⁹ adeo ſimillima: vt quaſi eadē numero reputē.
nō tñ eadē: qꝛ illoꝝ forme deſierūt: ſed bene ſimillima.
nā tūc eadē aut ſimillima cā redit. hui⁹ ſignū eſt de her
bis: que ſingulis annis ſimillime redeūt ppter reditum
ſolis parū ſimilē: quāto magis qn̄ oia ex pte celi redeūt
aut eadē: aut ex toto ſimillima. hec platonici dicerent: ſi

De poſitione Ariſto.

velint ꝯſequenter ad dicta aſſerere. ¶ De pōne vo Ar.
neſcimus quid certi dicere. oꝫ eni dicere hac in re ꝯiter
ad opionē: quā habuit de aīa rōnali. nō quid ipſe ſenſit
de rōnali aīa: nō eſt certū: cuius ſignū ē diūa expoſitoꝝ:
qui tñ oēs credūt dicere ad mentē eius. Alexāder enim

Poſitio alexādri ⁊ auer rois.

aphrodiſius: ⁊ Auer. poſuerūt rōnalē aīam ptim eternā
⁊ partim corruptibilē: qꝛ ipſam cōſici aſſerunt ex intelle-
ctu: qui eſt vn⁹ nuō oīuꝫ. ⁊ dianoea: que ex ſemine tradu-
citur: hanc eni ſic confectaꝫ ex his dicere coguntͬ eſſe ge
nerabileꝫ ⁊ corruptibilē ſm dianoeaꝫ: perpetuā vero ſm
intellectū: ⁊ tunc iuxta hec oportet concedere nulla redi
re poſſe eadem numero omnino. maxime de his: que cō-
pleta generatione generantͬ ⁊ completa corruptione cor
rumpuntͬ. ſimillima tamē poſſe redire: nō erit iuxta hos
concedere extraneū: vtpote in omni magni reditu. redi-
bunt enim tunc motus: lumen: ⁊ influentia: quibus celi
agunt ⁊ materiam parant: non ideꝫ: ſed ſimillimi: quare

Poſitio ſcoti ⁊ alberti.

effectus non idem: ſed ſimillimi etiam redibunt. Si ve-
ro dicatͬ ad mentem Ariſto. ꝙ anime rationales omni ex
parte cum corporibus incipiunt: ⁊ cum illis deſinunt: vt
multi Ariſto. opinatū eſſe aſſerūt: proculdubio facilius
coguntur ij concedere nihil idē numero redire penitus:
ſed ſolum ſimillimuꝫ: vt dixerunt Alexander ⁊ Auerro.

Poſitio Thome.

¶ Si vero de mente Ariſto. teneatͬ aīas rationales per
creationeꝫ incipere in corporibus: ⁊ non ante: ⁊ eas poſt
mortem remanere: vt Thomas ad mentē Ariſto. vbiqꝫ
enititur ſuſtinere: nec tunc oportet concedere hominum

Contra paulum venetuꝫ.

reditum. Ut dixerunt Blatterones: quia dato ꝙ anime
remaneant: non eſt abſurdū concedere etiam aliqd vio-
lentum perpetuuꝫ ſm numeruꝫ: modo non deficiat ſm
ſpeciem: naꝫ licꝫ ſit aliqua anima violenter perpetuo ſe-
parata: aliqua eiuſdeꝫ ſpeciei ſemp eſt corpori alicui vni-
ta: quia apud Ariſto. mundus eſt perpetuus: in quo ſem-
per homines ſunt per vnionē anime ad corpus: ⁊ ſemper
aliqui generantͬ: ⁊ ſemper corrumpuntͬ per ſeparationē
anime a corpore: ⁊ ſic ſūt ſemper ſeparate: ⁊ ſemp aliqꝫ

Replice.

vnite. ⁊ ſic nō eſt abſurdū. ¶ Sed dices. ſaltē nulla poſt
mortem erit perfecte beata: quia quelibet erit cū aliqua
violentia. et cum deſiderio reuniendi. Modo beatitu-
do eſt finis omniū deſiderioꝝ. Amplius tunc Ariſto. co-
gitur negare qđ cōceſſit: aut ꝯcedere qđ negauit. videlꝫ.

infinitum in actu: vt numerū animaruꝫ infinitum: quia
mūdus eſt perpetuus. ¶ Dici poteſt ꝙ anima boni erit

R. ſiſio ad replicas.

beata: modo appetitus rationalis ⁊ intellectiuus ſit com
pletus: non autē appetitus naturalis. anima autem ap-
petit corpus appetitu naturali: ⁊ ſic non eſt īpoſſibile ip-
ſam eſſe beatam complete iuxta deſideriū rationale. cu-
ius finis queritͬ in beatitudie. Beatitudo eni eſt finis nō
cuiuſqꝫ appetitus: ſed tantū rationalis. anima eniꝫ boni
beata eſt ſine deſiderij rationalis. Jd eni qđ ſibi deficit
de appetitu naturali: facit eam minus beatā intelligētia:
nō tamē tollit beatitudinē eſſentialē. ¶ Ad ſcđm dicerē
Ariſto. negaſſe numerū infinitū actu: qui ſequitͬ ex diui-
ſione continui: nunqꝫ tamē negauit numerum infinituꝫ:
qui nō a diuiſione cōtinui pficiſcitͬ: ſed a pfectione rerū.
Sic igitͬ nec iuxta hanc poſitionē Ariſto. cogitͬ concede-
re reditum eiuſdem rei. Si autem de anima ita ſenſerit
Ariſtoteles. vt plato: veluti multi putant: dicentes Ariſt.
a platone in nullis diſſentire: ea que plato concedit de re
ditu. Ariſto. cōcedat neceſſe eſt. Quo fit vt nihil certi ha-

Poſitio Joannis gramaci De veritate rei. Qꝛ redit⁹ non īpoſſibilis. Prima ratio.

beamus in opinione Ariſto. hec de poſitionibus philoſo-
phoꝝ. ſat dictuꝫ ſit: ⁊ de veritate rei agamus. Et pmo di-
cimus ꝙ reditus vnionis aīe rōnalis ad māꝫ: vel cuiuſ-
uis forme ad materiā nō eſt impoſſibilis. hoc perſuadetͬ
qꝛ quotiens eſt effectus aliqs impoſſis: hoc euenit aut ex
pte agētis: aut ex pte māe: aut diſpoſitionuꝫ: quibus ille
effectus eſt in mā: nō quidē ex pte agentis: nā agens vſe
cōtinens pfectiones omniū agentiū pōt agere quicquid
egerunt agentia pticularia: ⁊ vltra. igitͬ cū deus ſit agēs
vliſſimū: ⁊ cōtinēs pfectiones oīuꝫ particulariū agētiū
quātū eſt ex pte ſui pōt agere oē illud: qđ egerunt parti-
cularia agentia: ⁊ ſic ex pte agentis nō eſt impoſſibilitas
reditus. nec ex parte materie: quia materia eſt eque po-
tens ante rei generationē: ſicut poſt rei corruptioneꝫ. eſt
eniꝫ potentia eius infinita ante ⁊ poſt in recipiendo: nec
ex parte diſpoſitionū: qꝛ diſpoſitiones ſunt effectus par-
cularium agentiū: ſed agens vniuerſaliſſimū eſt continens
virtutē oīum particulariū. igitͬ ſi illas poterunt particu-
laria: poterit vniuerſale ſine particulari. quare reditum
illum oportet eſſe poſſibilem. ¶ Secūdo ſi iſte reditus
eſt impoſſibilis: eſt ex parte motus celi atqꝫ luminis:

Scđa ratio.

que non poſſunt redire eadem numero. ¶ Sed deus
poteſt ſupplere vicem cuiuſcunqꝫ cauſe: cuiuſcunqꝫ in-
ſtrumēti: ⁊ cuiuſuis diſpoſitionis. igitͬ nec hac rōne eſt i-
poſſibile. ¶ Scđo dicimuſ ꝙ iſte reditus aliquādo erit
in quo redibimus nos perpetui: nullis egētes: ſed pfecti:
impaſſibiles: ⁊ qui bene viximus beati. ¶ Qꝛ quidem
perpetui: declaratͬ: qꝛ nos naturali deſiderio ⁊ per ſe deſi
deramus perpetuitatē nō modo in ſpecie. ſed in proprio
indiuiduo. Dico per ſe. qꝛ ſolus homo imortalitatē expe
ctans. vt dicit plato. ad religionē. pietatē. vigilias. atqꝫ la
bores ſe exponit. qđ natura fruſtra ⁊ deus nulli dare dꝫ.
at aīalia non per ſe mortē aufugiunt. vt imortalitatē ex-
pectent: ſed vt vite quā hñt. aduerſam atqꝫ contrariaꝫ:
qđ eſt qſi p accñs ppetuitatē deſiderare: qre nullꝫ aīaliū
ppetuitatē in ppo īdiuiduo ꝺſiderat p ſe: niſi ſol⁹ hō: qđ
eēt abſurdū niſi aliqn̄ ppetuitate i ppo potiretͬ īdiuiduo.
¶ Qꝛ tūc pfectiores redeam⁹: ſilū ꝯiectura pſuadem⁹: qꝛ
oīuꝫ hoīuꝫ appetit⁹ ē ſp ad meli⁹. igitͬ niſi aliqn̄ veniet ſta
t⁹ ita melior: vt nullꝫ ſit expectabilior: hūan⁹ appetit⁹ iret
ad infinituꝫ. oꝫ igitͬ aliqn̄ venirͬ talē ſtatū. in q̄ hoies nihil
aut paꝝ egebūt. quē tātope expectāt. ⁊ p q̄ oēs hoies ſp
laborāt. talis ē ſtat⁹ reſurrectiōis. erit. n. ille q̄ ad oia me
lior. vt p oia licꝫ diſcurrerͬ. ¶ Qꝛ tē impaſſibiles. teſtis ē cu
ra hoīuꝫ nālis p impaſſibilitate reperiēda: ⁊ nālis eniꝫ ad
illā acgrēdiā. epicurei. n. p impaſſibilitate vēdicāda: ptāte

diuitias:honores:ſtatus:atq̃ robur cõſtituerunt. ꝓ hac ſtoici virtutes ⁊ achademici. ꝓ hac legũ latores religiones ⁊ cult⁹ deoꝝ:atq̃ vigilias.oẽs.n.ipaſſibilitatẽ nãciſci ſuis vijs crediderũt.epicurei q̃dẽ voluptate achade⁹ virtutib⁹: legũlatores dogmatib⁹ ⁊ religiõe.nemo vo enĩti dz ad ĩpoſſe.igr̃ aliqñ erim⁹ ipaſſibiles. ❡ Qz q bñ vixerit:btĩ redibũt:dclar̃.nã btĩtudo q̃ ẽ hoĩs finis ꝑ Ari.⁊ oẽs pħos: aliqñ hoĩ dz dari:aliogn finis ille fruſtra eẽt:qđ nõ ↄcedũt pħi.⁊ nõ aĩe tñ tribui dz:ſ; corpĩ:q: nõ mõ aĩa bonũ agit:ſ; corp⁹:cui⁹ ꝓpriũ ẽ pticipatõe aĩe viuere:⁊ bñ viuere.igr̃ btĩtudo erit finis ↄiũcti.⁊ nõ ꝑ hac.vz. vita paſſibilitũ q: btĩtudo ẽ vita ſempiterna vt declar̃.12°meta.⁊ alibi.⁊ oẽs pħi ꝓbãt.igr̃ niſi ipaſſibiles redeamus: ipaſſibili vita frui nõ poterim⁹. tũ ꝑꝑ multas:q̃b⁹ vexamur: miſerias:vtpote ꝑꝑ varietatẽ fortũe:corpis lãgores: egẽtiã bonoꝝ:⁊ alia id gen⁹.q̃re hec btĩtudo aut nunq̃ erit: qđ eſt ↄ decretũ pħoꝝ:⁊ conatũ nãe:aut ſi erit: tunc erit cũ ipaſſibiles redibim⁹.Qd q̃dẽ fatu⁹ ille Auer.videre nõ potuit:ſ; ſomniauerit.Cõcludam⁹ igr̃ talẽ beatũ reditũ aliqñ fore.Et hũc celeberrimi authores balbutiẽdo idicarũt.Empedocles q̃dẽ canẽs mũdi circulum ꝑ ↄcordiã ⁊ diſcordiã. Plo ãt reuolutionẽ magni orbis ↄiectãs: hãc vitã voluit ſignificare. Hermen forſitan in pĩmãdro ꝑ ei⁹ ĩſomniũ eãdẽ vitã recte deſcripſit. Poete hãc allegorizãt ꝑ nectar ⁊ ambroſiã.hãc demũ hoĩ fideles expectãtes religioſis armis ꝓpugnarũt. ❡ Qz vo rõnes pħoꝝ nĩhil ↄcludãt:imo nec ſimplr̃:nec ↄ plonẽ:nec ↄ vitatẽ: explicem⁹. ❡ Ad pm̃ ↄ plonẽ:dico q ſ; nõ redeat eadẽ oĩus ſtellaꝝ ↄſtitutio:q̃ pfuit in mundi genitura: pciſe ad 36. mill.annoꝝ:ſufficit platõi q aliqñ illa ſit reditura. Plato aũt reuolutionẽ ad tot annos poſuit:q: ſuis tpibus nõ erat in ſtellis nec erraticis:nec fixis tãta motuũ dña adĩnuẽta.⁊ ita ſ; ipe reuolutionẽ ad pciſa tpa nõ aſſignauerit:nõ ꝑꝑea errar̃:q: reuolutio illa erit oĩo.⁊ ꝑ idem illa thebitij obſeruatio ꝓpoſitũ nõ tollit:q: ſi va ſit: reuolutio plonis ẽ ↄcedẽda:ſaltẽ ad alia tẽpora:q̃ ipe poſuerit. ſ; enĩ oẽs aſtronomos nõ eſt aliq̃ cęli ⁊ ſtellaꝝ ↄſtitutio q̃ aliqñ ꝑ lõginqua tẽpoꝝ interualla nõ ſit tãdẽ reditura. ❡ Ad 3m dico q illi mot⁹ cęli:q icõmẽſurabiles ſũt:nũq̃ erũt cõmẽſurabiles:oẽs tñ ſunt ↄfigurabiles: ſitu ad ſigna:⁊ aſpectu iter ſe.⁊ h mõ cęli ⁊ motuũ ſtatus.q fuit tẽpore quo mũdus gñabat̃:rediturus eſt:ſ; mot⁹ ſemꝑ ſint icõmẽſurabiles. ❡ Ad 4m Ptolome⁹ logr̃ de vita vni⁹ hoĩs:aĩt.n.nullã ↄſtellationẽ eẽ venturã pciſe ſilez quo ad oĩa in vita vni⁹ hoĩs:imo nec multoꝝ:ꝑꝑea vult apoteleſmaticã doctrinã eẽ difficillimã:q: nec obſeruatõe vnius:nec mltoꝝ ꝑfici põt. ❡ Ad 5m dico q in 2° anno magno nõ redibit idẽ nuõ motus:nec idẽ nuõ lumẽ: nec idẽ nuõ ĩfluxus.Sz oĩo ꝑꝑ oĩa ſilia redibũt.⁊ ↄcedo q in ſecũdo ãno nõ erũt oĩa eadẽ:q: nõ eadẽ ĩaĩata: ſ; ſimilliĩa:vt dixim⁹ de herbis:nec eadẽ aĩalia:quoꝝ formę perierũt:ſ; bñ hoĩes idẽ:ꝑꝑ reunionẽ eiuſdẽ aĩę ad corp⁹. nã ſ; corp⁹ quo ad diſpõnes q̃litatiuas:⁊ q̃titatiuas non ſit idẽ:eſt tñ idẽ quo ad pncipaliorẽ ptẽ.vz.aĩaꝝ:ꝑ quã redit idem animal humanum: vt dicebatur. Accedit ad h q pn̄m idiuiduatiõis eſt forma apud platonicos: ⁊ multos ꝑipateticos. ❡ Ad 6m dici põt nĩhil fore ſimplr̃ neccũ: ſ; bñ ex ſuppõne: vnde ſimplr̃ nec neccio plato redibit: nec neccio reget achademiam:ſ; dato q oĩa ſint reditura:⁊ q mũdus eſt reditur⁹ ad eũdẽ vl ſimillimũ ſtatũ:ex ſuppõne hac:illa erũt neccio:nec h ẽ negare pħiaz:nec theologiaz. ❡ Ad 7m actus hoĩs ſunt duplices ꝓcedẽtes ex itellũ ⁊ ꝓcedẽtes ex volũtate poſt itellectũ:ſcire.n. eſt reminiſci apud plonẽ:⁊ iõ ex ſuppõne neccia erit reminiſcentia: abſolute vo nec act⁹ itellĩs:nec volũtatis ẽ neccius. ❡ Ad 8m ↄcederet plo totũ.qđ forte nõ eẽt ↄ Ari.vt in li° de itellectu diſputauim⁹. ❡ Ad 9m: dico q aĩa ⁊ ẽ itellis ⁊ ẽ nãa, q̃tenus itellis:nec inuite:nec ſpõte deſcẽdit:q: vt itellis:ſpmolẽ corpis trãſcẽdit:vñ ⁊ Thomas recte ſentit: cũ q̃a rõnalẽ aĩaz ſ; gradũ itellectiuũ nõ eẽ formã aut actum alicui⁹ corpis:igr̃ vt ſic nec ſpõte:nec inuite ad corp⁹ deſcẽdit.Sz nec vt nãa:q: ſpõte vl inuite agere aut pati:nõ ẽ naturę act⁹.deſcẽdit igr̃ nãli ordie ad corp⁹.nã q̃dẽ inuite: vel ſpõte aliquo pacto.ſ; dices.ſaltẽ omittet btĩtudinez: q̃ in ↄtubernio potita erat:negar̃:q: ſemꝑ itellis eſt mihi felix:nõ aũt ſemꝑ ẽ mihi felicitas.itẽ ẽt ſemꝑ itellect⁹ eſt mihi hitualr̃ felix:nõ aũt actu:q̃re nĩhil omittit rei:quaz hẽbat.ſ; actuali careat btĩtudie. ❡ Sz dices.ſaltẽ violenter hoc aĩa carebit actuali btĩtudine:nõ ẽ ipoſſe dico: mõ ſit aliq̃ ſemꝑ btã.ſemꝑ.n.eſt aliq̃ in cõtubernio: q̃ nõ diſ deſcẽdit:⁊ aliq̃ in corpe:q̃ deſcẽdit.ex ordie.n. nãli nõ eſt ipoſſis violẽtia in induiduo:mõ in ſpẽ nulla ſit violẽtia, erit igr̃ aliq̃ ſemꝑ btã:aliq̃ ſemꝑ ad corpus exiſs: nulla tñ vna nuõ eſt ſꝑ btã:q: ei⁹ nã eſt ſic ⁊ hac ↄditiõe ↄſtituta:vt ſit ad tps btã.⁊ ad tps ↄuerſa ⁊ ſine btĩtudie. ❡ Ad 10m dico q aĩa ſeꝑata ſcit ſe fuiſſe in corpe.ipſa tñ dũ ẽ in corpore non põt ſcire. vel reminiſci q fuit in corpore. q: reminiſci ſit ꝑ excitationem alicuius ſimilis vt dicit plato et nullũ eſt hic ſile:quo reminiſci põterim⁹ illius. ſ; bñ eſt ↄiectura:quã nos hẽm⁹ rõnib⁹ ⁊ ſyllis.ſ; pythagoras fatebar̃ reminiſci q aliqñ aĩa fuerat alo i corpore. ſ; h ſufficit. ❡ Ad rõnes ꝓ põne Ariſt.dico.ad pmã dico q eẽ ⁊ eẽ nõ eſt interruptũ ꝑ mediã corruptionẽ.nĩhil.n. interrũpit aliq̃d:qđ non eſt de illius rõne. mõ corruptio vel tẽpus mediũ nõ eſt de rõne eẽndi.⁊ iõ nõ põt eẽ ⁊ eẽ iterrũpe. ❡ Ad 2m dico q aliq̃d icipit ñ ſimplr̃.ſ; ꝑ ſũc: ⁊ ſic h mõ incipit:qđ nũc eſt:⁊ imediate anteꝫ. nõ erat.⁊ ita dicar̃ õ diſinit. ❡ Ad 3m dico nõ eẽ impoſſe vni⁹ ⁊ eiuſdẽ rei eſſe plures gñationes ſucceſſiue. ſed illas eẽ ſimul: ẽ ipoſſe. ❡ Ad 4m alioꝝ dico q ſuffic̃ vt ſit ſimillim⁹ motus:ſimillima in fluẽtiã:qñ eadẽ nũero forma remanet vt dictũ eſt.qñ aũt nõ remãet:nõ eadẽ redibũt. ſ; ſimillima. ❡ Ad 5m pz ſolo ꝑ idẽ. ❡ Ad 6m dico q ſiue redeat eadẽ potentia numero:ſiue ſit eadẽ potentia ſpẽ:in reditu illoꝝ:quoꝝ formę manẽt ſemꝑ: ꝓpoſitũ non tollit. q: ſufficit eadem potentia ſpẽ:cũ idẽtitate numerali formę.⁊ ꝑ idem pz:q non redeũt ſtatim: q: non ſtatim annus magn⁹ redit. ❡ Ad 7m dico q potẽtia nõ eſt ad pteritum:ea rõne qua pteritũ.põt tñ potentia eſſe ad pteritũ:hoc eſt ad illud qđ eſt pteritũ:q̃tenus ipſum põt eẽ futurũ. ❡ Ad 8m dico q nõ mõ difficilius eſt idẽ fieri ipſo facto.⁊ actu exiſtẽte. ſed impoſſibile:ſicut impoſſibile eſt vnũ eſſe duo.⁊ ꝓpterea nulli potẽtię ſubeſt. at aliqđ corruptum:qđ prius fuit.redire eſt poſſibile.⁊ nõ repugnãs. ꝑꝑea alicui potentię ſubeſt. ❡ Ad 9m.dico q nõ tota potentia ſpecifica eſt reducta ad actũ.⁊ concedo q mã per ſpecificã potentiã eſt in potentia ad formã:quã hz. ſ; nõ ꝓ tũc:qñ hz.ſ; ſimplr̃.⁊ h ſuffic̃. ❡ Ad 10m dico q nulla eẽ põt interruptio in eſſe.q: tẽpus ⁊ oĩa illa ſunt extrinſeca.⁊ ita qñ aliq̃d redit idẽ numero:nõ interrũpit̃ in eẽ.ſ; idem eſſe numero bis eſt.⁊ ꝓpterea illud de magnitudine nõ eſt ad ꝓpoſitũ. ❡ Ad 11m pz.q redit annus: nõ tñ idem.ſed oĩno ſimilis.⁊ hic ſufficit pro reditu hominuz oĩno eorũdẽ.⁊ reditu reꝝ oĩo ſimiliũ. ❡ Sz vtꝝ apud Ari.ea q̃ corruptiõe incõpleta corrũpunt̃:poſſint redire eadẽ nũero:hõa eẽt qđ.tñ rõnes pro pte affirmatiua nullę ſunt. ❡ Ad primã de igne in vrinali dico:q ſ; remãet eadẽ mã: ñ remãet idẽ mot⁹ cęli:nec idẽ lumẽ:nec eadẽ influẽtia:⁊ ꝑꝑea ignis regñat⁹ nõ ẽ idẽ nuõ: q: diſpõnes ſũt alię atq̃ alię. ❡ Ad 2m friuolũ ẽ.q: h'ri regrũt̃ ꝓ cõ-

Qz q bñ vixerit beati redibunt.

Auctores Empedocles Plato Hermes Poete Fideles Solo rationum

ſeruatõe: q̄ p gnõne.pōt.n.forma ignis in mã ɔſeruari p tres gradus caloris: q̄ nõ potuit p tot īduci.nec illud õ ſe mitate eſt ad ꝓpoſitũ: vt patuit exponẽdo textũ. Ad 3ᵐ de aq̄: dico ꝙ aqua non fuit corrupta: ꝓpterea nec regene rata: ſ; vnio fuit cõrupta: q̄ eadẽ nũõ ñ redit: ſ; ſimillima. Per idẽ ad illõ õ ſãᵗᵉ.hᵉ igr̃ ſũt: q̄ õ rñdit mihi vr̃r.tu vo ſi aliq̄ īueneri vltra hᵉ: boᵐ erit addere.redeamˢ igr̃ ad texᵐ.

℃ Cũ ois ãt motꝰ ɔtinuꝰ ſit: cũ q ſimplr̃ vnꝰ ẽ: ꝛ ɔtinuꝰ ſit neceẽ ẽ. Si qdẽ ois diuiſibilis eſt.

℃ Tractatur⁹ Ari.ꝙ tria reqrũt̃ ad vnitatẽ nũalẽ motꝰ: vз.vnitas moˡⁱˢ: vnitas termi ad quẽ: ꝛ vnitas tpis: p̄ ſu mit ꝙ ois motꝰ vnꝰ ẽ ɔtinuꝰ: ꝛ eɔ̄ ois motꝰ ɔtinuꝰ ẽ vnꝰ.ꝛᵒ īfert ꝓpoᵐ ex hac dclõe.ſumit itaq; p̄ ꝙ ois motꝰ vnꝰ ẽ ɔti nuꝰ: qõ qdẽ ꝓbat p h: q2 ẽ diuiſibil.vñ ait.cũ ãt ois motꝰ cõ tinuꝰ ſit: cũ q ſimpr̃ vnꝰ ẽ.ꝛ ɔtinuꝰ ſit: neceẽ ẽ.cꝰ rõnẽ affert d.ſi qdẽ ois diſibil ẽ. Quo vo ad vba attiet.hẽs ſcire ꝙ hᵉ ſola ẽ textꝰ ɔ̄: ois motꝰ ſimpˡ vnꝰ ẽ ɔtinuꝰ.ꝓpea vba illa. cũ ãt ois motꝰ ɔtinuꝰ ſit: addita ſũt nõ nec̃io.ſ; ad abũdũ ſenſu;.rõ vo ɔ̄nis ẽ: q2 ois vnꝰ ẽ diſibil.ꝛ ita iuxta h ſyllõ erit: oẽ diſibile ẽ ɔtinuũ.ois vnꝰ motꝰ ẽ diſibil.igr̃ ois vnꝰ motꝰ ẽ ɔtinuꝰ. ℃ Sʒ obijcie: q2 nã ſpecifica ẽ diſibil: ꝛ tñ ñ ẽ ɔtinua. Amplꝰ nũerꝰ ẽ diſibil: q2 ẽ diſꝰus.ꝛ tñ ñ ẽ cõ tinuꝰ. ℃ Dici pt ꝙ Ari.itellĩt de diſibiˡᵉ q̄ntitatiue: ꝛ potẽ tiali ñ actuali: nã Δ ιαιρε Τ'Η h ẽ diſibil o' potẽtiã ꝛ ñ actũ ẽ igiẽ ſilꝰ. Oẽ diſiˡᵉ q̄titaᵗⁱᵘᵉ ꝛ potẽtialr̃ ẽ ɔtinuũ.ois vnꝰ motꝰ ẽ diſibil q̄tiᵗⁱᵘᵉ ꝛ potẽtialr̃.igr̃ ẽ ɔtinuꝰ.ꝛ h pacto for mãdo ſyllʒ tolliũt obiectõẽs: q2 nã ſpecifica ñ ẽ q̄tiᵗⁱᵘᵉ diſi bilis: ſ; p drĩas numerales: numerus ẽt ẽ actu diuiſus: ꝛ nõ poteſtate diuiſibilis.pʒ igiẽ p̄ma ps ſuppõnis.

℃ Et ſi ɔtinuus eſt: vnꝰ eſt.nõ.n.ois oi ɔtinuꝰ fieri põt. Ueluti nec q̄õuis aliud cuiuis aliq̄.ſ; quoꝝ vltia vnũ fieri pñt.at vltia ĩpa aliquoꝝ qdẽ nõ ſunt. Aliquoꝝ vero ſunt.ſ; ſpẽ diuer ſa: atq; equoca.nam quo mõ tanget: vel vnũ fiet vltimũ lineę: atq; ambulationis.

℃ Scda ps ſuppõnis ẽ ꝙ ois motꝰ ɔtinuꝰ ẽ vnꝰ.ꝛ lʒ. mlta vba dicat: ſyllõ lr̃ę ẽ: oẽ illõ cꝰ vltia ptiũ ſũt vnũ: ſp; ẽ vnũ: ois motꝰ ɔtinuꝰ ẽ cꝰ vltia ptiũ ſũt vnũ.igr̃ ois motꝰ ɔtinuꝰ ẽ vnꝰ.õ ſyllõ tãgit ɔ̄nẽ.d.ꝛ ſi ɔtinuꝰ ẽ: vnꝰ ẽ.deĩn tãgit viʒ maioris ꝛ mĩoris ſimul.d.ñ.n.ois oi ɔtinuꝰ fieri pt: velu ti nec q̄õuis aliõ: cꝰ alij ɔtinuũ fieri põt: ſ; ea ɔtinua fieri pñt: q̄ꝝ vltia vnũ fieri pñt.ꝛ ꝙ ñ oia fieri pñt ɔtinua: d ɔ̄ clat: q2 aliq̄ fieri ñ pñt ɔtinua p carẽtiã vltioꝝ: vt ſubę ſe pate ꝛ pũcta.aliq̄ vo ñ pñt fieri ɔtinua: q2 lʒ eoꝝ ſint vlti ma: illa tñ drñt ſpẽ ꝛ ęquoca ſũt: q̄ mĩme ɔtinuari pñt.ꝛ h ingt.at vltia ĩpa aliq̄ꝝ qdẽ ñ ſũt: ꝛ ita hᵉ ɔtinuari nõ pñt: p carẽtiã vltioꝝ.aliq̄ꝝ vo ſũt: ſ; ſpẽ diuerſa atq; equoca: ꝛ hᵉ mĩme ɔtinuari pñt: ꝓp equocationẽ vltioꝝ ꝛ ſpecificam drĩaʒ illoꝝ.qõ dclat.d.nã q̄ mõ tãget vl̃ vnũ fiet vltimũ lineę atq; ambulatiõis: q̄ſi dicat.ĩpoſſe ẽ.ꝛ h p tãto: q2 vl tia illoꝝ ęqᶜᵉ drñr atq; ſpẽ drñt. Ex qbꝰ vlt hr̃e ea eẽ vnũ: q̄ꝝ vltia ſũt vnũ.ꝛ hᵉ fuit maior. Amplꝰ põt colligi vltia ptiũ motꝰ eẽ vnũ: q2 nõ drñt ſpẽ.ꝛ ita totꝰ colligit̃ ſyllõ.

℃ Attigui igit̃ erũt: ꝛ hi q nõ idẽ ſpẽ: ꝛ hi q nõ idẽ gñe ſunt.põt.n.q̄ſpiã intercurrẽdũ ɔtinuo febrẽ icidere. Ueluti ẽt flãma traditiõe eſt atti gua latio: nõ tñ ɔtinua q̄ppe cũ ea poſita ſint cõtinua: quoꝝ vltimũ eſt vnũ.

℃ Dixerat eos nõ poſſe eẽ ɔtiuos: q vltia qdẽ hñt: ſ; ęqᶜᵃ: declat nũc q̄les ſũt obiter: ꝛ q̄ſi ex ꝓpoᵐ.ꝛ ingt.attigui igr̃ erũt: ꝛ hi q ñ idẽ ſpẽ: ꝛ hi q ñ idẽ gñe ſũt. Motꝰ igit̃ q̄ꝝ vl tia ſpẽ vl̃ gñe drñt: attigui: ꝛ deiceps eẽ pñt.dclat h p expẽ pla.d.pt.n.q̄ſpiã itercurrẽdũ ɔtinuo febrẽ icidere: vbi mo tꝰ ſiue curſus erit attiguꝰ febris icurſiõi.ꝛ ñ ɔtinuꝰ.dat ꝛᵐ expẽᵐ de flãma: q̄ ẽ acceſſio ſiue motꝰ acceſſiuꝰ: q̄ñ õ licinio ĩ liciniũ tradit̃.aut q̄ñ de pte ĩ ptẽ ꝓcedit veluti fit ĩ acce ſiõe cometę: aut ſtellę cadẽtis.hᵉ.n.acceſſio ſic tradita õ li cinio ĩ liciniũ ẽ latio qdẽ attigua: ñ tñ ɔtiua: ꝛ h igt. velu ti ẽt flãma ſiue acceſſio traditõe ſupple õ licinio ĩ liciniũ vl̃ õ pte ĩ ptẽ: attigua latio ẽ: ñ tñ ɔtiua: cꝰ cãʒ rddit.d.q̄p pe cũ ea poſita ſint ɔtiua: q̄ꝝ vltiᵐ ẽ vnũ.ꝛ ita hᵉ ſucceſſiua p traditõeʒ iſlãmatio vl̃ latio attigua: q2 vltia ptiũ ñ ſiũt vnũ ꝓp drĩã licinioꝝ ꝛ ptiũ q̄ iſlãmant̃: ꝛ ñ ɔtiua. ℃ Quo vo ad vba greca attiet: lãpas grece latie ẽ fax: h tñ p accẽ ſiõe accipit̃: q̄ lʒ ñ ſit latio ꝓpẽ: vr̃ latio: ſiue gerẽt ſilitudi nẽ latõis: qõ ſuffic̃ p expẽᵐ: ĩ q̄ ñ vep: ſ; viſibile q̄rit̃: ꝛ mãifeᵐ. Uerbũ ãt traditõe grece ẽ εκΔιαΔοχησ: qõ nõ nulli fa ciũt duas dictõẽs.vз.ab εκ: ꝛ ΔιαΔοχησ: ꝛ tũc ẽ ſẽſus ex ſucceſſione. ΔιαΔοχη.n.grece latie ẽ ſucceſſio.ꝛ ſi ſic ĩ telligit̃: ſenſus textꝰ erit veluti ẽt acceſſio flãme ex ſucceſ ſiõe ſupple de licinio ĩ liciniũ trãſlata vl̃ õ pte ĩ pte: latio qdẽ attigua ẽ: ñ tñ ɔtiua: ꝛ h pacto in idẽ venit. ℃ Auer. vo p illõ vbũ lãpas: itelligit cãdelã.ꝛ tũc expõit expẽᵐ du plr̃: ꝛ õ motibꝰ eiuſdẽ ſpẽi diuerſoꝝ mouẽtiũ: ꝛ diuerſoꝝ mobiliũ.ꝛ dcipit̃: q2 Ari.ĩ lr̃a dic̃ ſic.veluti ẽt lãpas ex ſuc ceſſiõe ẽ latio attigua: ñ tñ ɔtiua.mõ ſi p lãpas cãdelã vlt itelligeret̃: cãdela ñ ẽ latio: ſ; id qõ dlabit̃: iõ Auer.locũ nõ ꝑcepit: ꝓpea p lãpas iſlãmationẽ: q̄ ſucceſſionẽ õ licinio ĩ liciniũ aut õ pte ĩ ptẽ ꝑficiſcit̃: intelligit.ꝛ hoc mõ nul la eſt in textu obſcuritas.

℃ Quare attigui ꝛ deinceps ſunt: q̄tenus tps ɔtinuũ eſt.ɔtinui aũt q̄tenus motꝰ ipſi. hoc ãt fit: cũ vtrorũq; extremũ vnum eſt.

℃ Cõcludit ex dcis drĩaʒ iter motꝰ attiguos ſiue deicepe: ꝛ ɔtiuos: ꝛ h penes rõẽs: qbꝰ noĩa ſortiti ſũt: ꝛ igt.q̄re atti gui ꝛ deicepe ſũt motꝰ: q̄tenꝰ tps ẽ ɔtinuũ durauerat.cũ eniʒ duoꝝ motuũ gñe vl̃ ſpẽ drñtiũ tps ɔtiᵐ ẽ: hi motꝰ attigui vl̃ deicepe ſũt.vt dcʒ ẽ õ curſu ꝛ febris icurſiõe: q̄tiẽs cur ſus ñ õfinit: ꝛ febris icipit eodẽ ɔtiuoq; tpe: atq; vno mo mẽto: ɔtinui ãt motꝰ ſũt: q̄tenꝰ motꝰ ĩpi ſũt ɔtinui: ꝛ ñ ob ſo lã tpis ɔtinuitatẽ.expõit ãt qd ẽ q̄ motꝰ ɔtinui ſint: dicẽs h ãt fit: cũ vtrorũq; ex̃mũ vnũ ẽ.igit̃ motꝰ attigui ſũt ſola tpis ɔtinuitate.motꝰ vo ɔtinui: q2 vtroꝝ ũq; ex̃mũ vnũ ẽ. ꝛ lʒ hᵉ ex̃ ꝓpoᵐ ſint iducta.voluit tñ hr̃e oẽʒ vnũ motũ eẽ ɔtinuũ: qõ a p̄nᵒ ſuppoſuit: vt p h ꝓcedat ꝓpoᵐ colligẽdũ.

℃ Quapp motꝰ q ɔtinuꝰ ac vnꝰ eſt: is ideʒ ſpẽ vnꝰ: atq; vniꝰ: ꝛ vno in tpe ſit: neceſſe eſt.

℃ Cõſtituta ſuppõne.ſyllogizat ꝓpoᵐ h mõ: ois motꝰ ɔti nuꝰ ẽ ad vnũ terᵐ: vnꝰ mobil: ꝛ vno ĩ tpe.ois motꝰ vnꝰ ẽ cõ tinuꝰ p ſuppõnẽ.igr̃ ois motꝰ vnꝰ ẽ ad vnũ terᵐ: vnꝰ moˡⁱˢ: ꝛ vno ĩ tpe.cꝰ hr̃ hᵉ tria eẽ reqſita ad vnitatẽ motꝰ. dic̃ q̄ ꝓp motꝰ q ɔtinuꝰ ẽ ac vnꝰ: is idẽ ſpẽ vnꝰ: quo.vз. ad terᵐ ad quẽ: atq; vniꝰ: quo ad moˡᵉ: ꝛ vno in tpe ſit: neceſſe eſt.

℃ Uno qdẽ in tpe: vt ĩmobilitas iter ptes non ſit. ĩtercapedie.n.mobile q̄ſcere neceſſe eſt. q̄ppe cũ multi ꝛ nõ vnꝰ ij motꝰ ſint: iter quos q̄es cadit. Quare ſi aliq̄s motꝰ ſtatu itercipit̃ is neq; vnꝰ: neq; cõtinuus erit. Intercipit̃ ãt: ſi intercadit tempꝰs.

℃ Declat qõ dixerat: ꝛ p̄ ꝙ dẽat eẽ vno in tpe: ꝛ ingt vno qdẽ in tpe: h.vз.pacto: ꝛ ĩmobilitas iter ptes nõ ſit: q2 ĩ tercapedie ĩmobilitatis: mobile q̄ſcere nec̃e ẽ.q̄ppe cuʒ multi ꝛ nõ vnꝰ motꝰ ſint: q iter quos q̄es cadit: vt totiens dictũ ẽ.ꝓpea ɔcludit q̄re ſi aliq̄s motꝰ ſtatu itercipit̃: is

Obiectiones

Solo

Declaratio vboꝝ

Quae auerrois ptis.4o.

Confutatio expõnis auer.

necꝫ vn⁹:necꝫ ꝯtinu⁹erit.ꝛ expōit qd ſit itercipi dicēs: iter
cipiẜ aūt ſi itercadit tp̄s:ſupple tale i q̄ ges ē:ꝛ n̄ mot⁹. ſic
igr̄ recte dcꝫ ē ad vnitatē mot⁹regri vnitatē tp̄is:qd̄ ē p̄ᵐ.

¶ Una ꝟo in ſpē:alr̄.n.nō vn⁹erit:ꝛ ſi nō iter-
cadat tp̄s.pōt.n.tp̄s vnūēē:ꝛ mot⁹ ip̄e ſpē di
uerſus.nā motus vnus:ꝛ ſpē vnus ſit:neceſ-
ſe eſt.Hūc aūt nō neceſſe eſt ſimplr̄ vnū eſſe.
qs igiẜ motus ſit ſimplr̄ vnus dictū eſt.

¶ Qd̄ ꝟo regraẜ vnitas termini ad quē:Ari.nūc declat.ꝛ
ingt.vna ꝟo i ſpē ſupple motū vnū ēē opꝫ: qꝛ alr̄ nō erit
vn⁹ſimplr̄:ēt dato ꝙ tp̄s nullū itercadat.qꝛ pōt tp̄s vnū
ēē:ꝛ mot⁹ ip̄e ſpē diuerſus.ꝛ ꝙ poſſit ēē tp̄s vnū:ꝛ motus
nō vn⁹ ſimplr̄:pbat p̄ h̄:qꝛ mot⁹ ſimplr̄ vn⁹:ē vn⁹ſpē:ꝛ
nō eꝫ.oīs mot⁹ ſpē vn⁹eſt vn⁹ſimplr̄.Nō mot⁹ vn⁹ ſpē
pōt ēē in tēpore vno vt dictū ē.ſyllogizeẜ igiẜ.motus ſpē
vn⁹ēē pōt tp̄e vno.mot⁹ diuerſus ēē pōt vl̄ ē ſpē vn⁹. igiẜ
motus diuerſus ēē pōt tp̄e vn⁹.ꝛ ſic habeẜ ꝙ vltra vni-
tatē mobilis regriẜ vnitas ſpēi:ſiue termini ad quē.ꝑter-
miſit ꝟo pbare ꝙ regriẜ vnitas mobilis:qꝛ ſatis ex dcis
Q uae auer. pſſ/ to.44. pꝫ.addit epylogū:ꝛ ſermo ꝑſpicu⁹ ē.¶ Auerrois āt vel-
le vr̄ ꝙ Ari.pbet tria regri ad ꝯtinuitatē mot⁹:quēadmo
dū tria regrunẜ ad vnitatē:ꝛ ita vlt ꝙ p̄ h̄ ꝙ tria regriẜ
ad vnitatē mot⁹:ita tria ēē regſita ad ꝯtinuitatē:erit igiẜ
ſylls apud Auer.ꝯuerſus ad nūex h̄ pacto.oīs mot⁹ vn⁹
ē ſubto:ſpē ꝛ tp̄e vno.oīs mot⁹ ꝯtinu⁹ē vn⁹.igiẜ oīs mo-
Q ue the miſtius t⁹ꝯtinu⁹ ē ſubto:ſpē: et vno tp̄e.¶ Themiſti⁹ ꝟo velle vr̄
ꝙ Ari.ꝯcludat tria ēē regſita ad motū q̄ ē vn⁹ ꝛ ꝯtinu⁹:ꝛ
ſic oēs expōnes vir̄ ꝯuenire textui.¶ Sꝫ h̄ q̄rūt.primo
Pria qō de vnitate mobilis vtꝝ ad vnitatē nūeralē mot⁹regraẜ vnitas nūeralis mo
bilis p̄ ſe.ꝛ arguūt ꝙ nō ponēdo ꝙ a.mobile deſcēdat: ꝛ
ꝙ ꝯtinuo vt deſcēdit:ita ex vna p̄te diminuaẜ: ex alia āt
augeaẜ:vt pōt fieri de gutta aq̄:tūc pꝫ motū ēē vnū ꝛ ꝯti-
nuū:ꝛ t̄n mobile nō ē vnū:ſꝫ ꝯtinuo aliō atqꝫ aliō.Scd̄o
ſolet argui d̄ cāe cadēte de aliq̄ turri: q̄ i medio caſus,mo
riaẜ. 3° ſolet argui de virga cui⁹vna medietas ſit arida:
altera ꝟo viridis. 4°argui ſolet d̄ naui plena diuerſis ſpē
mobilib⁹:q̄ moueẜ vno motu nuō:ꝛ t̄n mobilia n̄ ſiẜ vnū
Pria pō nuō.ꝛ m̄lti alij caſus fieri ſolēt:q̄ hic ide legi p̄nt.¶ De
qōne tenēt q̄dā ꝙ ad vnitatē mot⁹ ſimp̄ regraẜ vnitas
mobilis ſimplr̄:ꝛ ꝓprijſſime dcā:ꝛ hᶜ a p̄n°mot⁹ vſqꝫ in
Confuta tio terminū mot⁹.¶ Sꝫ hᶜ pō ſtare nō pōt:qꝛ tūc ſolus mo
tus celi erit vn⁹ ſimp̄:qm̄ oē moᵉ qd̄ ſub ſole ē ꝯtinuo ē
aliō atqꝫ aliud:qꝛ ꝯtinuo tēdit ad corruptionē vl̄ gn̄ōnē:
Propoſitio aut alteratione. z°tūc mot⁹nauis plene diuerſis mercib⁹
nō ēēt vn⁹:qꝛ ip̄a nauis nō ē vna ſimplr̄. ¶ Meli⁹ igiẜ
dico ad vnitatē mot⁹ſimplr̄ ēē neciaꝫ vnitatē mobilis:
aut ſimplr̄:aut p̄ h̄ ꝙ māet vna ps a p̄n°ad finē:aut p̄ ęq
ualētiā.aut p̄ aggregationē ꝯtinuā:vl̄ dū mō mācat eā-
dē nuō q̄ntitas ꝛ ꝯtinua:ꝛ ſub eodē termio nuō dimēſio-
nū.tūc ad p̄ᵐ dico ꝙ mot⁹ ip̄i⁹a.ē ꝯtinu⁹:qꝛ in a.māet ps
Replica. aliq̄ eadē:vl̄ a.ē ꝯtiuo idē p̄ ęqualētiā.¶ Cōtra replicāt:
ſim⁹i medio iſtāti tp̄is mēſurātl d̄ſcēſuꝫ ip̄i⁹a:ꝛ arguiẜ.
ſbi ē aliqs mot⁹ total:q̄ nō ē alicui⁹ alteri⁹ mobil.igr̄ aut
ē i ip̄o toto a.qd̄ nūc ē.aut i illi⁹p̄te vt i ſubo adeq̄to.nō i
p̄te:qꝛ nō erit i alij a:qd̄ ē fſꝫ:qꝛ q̄uis data:ēt alia moueẜ.
nec i toto a.qd̄ nūc ē:qꝛ tūc tal̄ mot⁹q̄ ſit b.vl̄ p⁹h̄ erit:vl̄
nō.ſi dr̄ ꝙ nō:tūc illi⁹mot⁹dareẜ vltiᵐ.ſi ꝟo dr̄ ꝙ ſic:ꝛ n̄
i toto a.qd̄ nūc ē:qꝛ illō poſtea nō erit.igr̄ i alio.ꝛ ita ideꝫ
mot⁹nuō migrabit de ſubo i ſubꝫ.ꝛ ita nō reg̃ vnitas mo
Solō bilis.¶ Dici pt̄ ꝙ b.mot⁹ē i a.moˡⁱ p̄ qd̄ nūc ē:ꝛ idē mo-
t⁹ erit ēt i alio moˡⁱ.qd̄ ſuccedit.ꝛ ita migrat n̄ totalr̄:ſꝫ ſꝫ
q̄d.qꝛ moᵉ ſeq̄ns nō ē oīo aliō a p̄.ſꝫ illi equalēs:ꝛ i p̄te q̄
remāſit idē.migrare.n.de ſubto i ſubꝫ totalr̄ diuerſuꝫ ē i-
poſe:ſꝫ nō q̄n ē in p̄te diuerſuꝫ.Ad z^m dcꝫ ꝙ mot⁹ canis
illi⁹ē vn⁹ ꝛ ꝯtinu⁹:qꝛ cāis mortu⁹lꝫ dr̄t a cane viuo.nō t̄n
ē totalr̄ diuerſus:qꝛ māet eadē dimſio nuō.māet ēt ideꝫ
eīꝫ p̄dn̄ans.ꝛ fortaſſe eadē forma mixtiōis.dicebaẜ āt ad
vnitatē mot⁹ſimplr̄ ſufficere vnitate moˡⁱˢ ſimplr̄:vt ē in
motu celi:aut ſꝫ p̄tē:aut ſꝫ ęqualētiā:aut ſꝫ aggregatōeꝫ
aut ſꝫ dimſiōes.¶ Et ſi replicaẜ ꝙ tē mot⁹ migraret d̄ Replicat
ſubo i ſubꝫ:dicaẜ vt ſupra ꝙ illa migratio nō ē d̄ ſubo to- Solō
talr̄ diuerſo i ſubꝫ totalr̄ diuerſuꝫ.ſilr ad 3^m ⁊ga.n. illa ē
vna vnitate dimſionū:vnitate p̄tl e⁹.vꝫ.q̄ viridis ē. atqꝫ
vnitate eīti p̄dn̄antis.ꝛ ita de migratōe dicaẜ eodeꝫ mō.
Ad rōnē de naui pꝫ ſolō.ē.n.mot⁹ vn⁹illi⁹:qꝛ ea vnitas
aggregatiōis q̄ fuit i p̄n°:illa vl̄ ęqualēs erit i fine. hęc de
vnitate mobil.¶ Scd̄o q̄ri ſolet an regraẜ vnitas tp̄is Scda q̄ſtio de vnitate tē poris.
ſimplr̄:ꝛ vr̄ ꝙ nō:qꝛ pōaẜ ſocratē moueri i p̄ᵃ p̄te alicui⁹
hore:ꝛ z^a eiuſdē q̄ſcere.ꝛ in 3°rurſus moueri.tūc h̄ caſu
ꝯceſſo:hora ē vna:mobile ē vnū:ꝛ termin⁹ad quē ſit vn⁹
ꝛ t̄n mot⁹ nō ē vn⁹.ſꝫ plures mot⁹.ꝛ plures q̄etes.igr̄ vni-
tas tp̄is cū alijs nō ſufficit.¶ Dici pōt horā ꝛ tp̄s differ- Solō ꝯpria
re:qꝛ hora q̄ten⁹hora:dicit mēſurā adęq̄tā.Tp̄s ꝟo lꝫ ſit
mēſura:nō q̄tenus tp̄s dicit mēſurā ad formā ꝯcedo illā
ēē horā vnā:n̄ t̄n vnū tp̄s.Nō voluit Ari.ēē regſitā vni
tatē tp̄is:nō aūt vnitatē talis tp̄is:icludētis reſpectū de-
terminatū.3° ſolet q̄ri de vnitate terminiẜad quē. vr̄.n. ꝙ
nō regriẜ.nā graue deſcēdēs vnico motu nuō moueẜ ad Tertia q̄ſtio de vnitate ad quem
mūdi mediū:ꝛ t̄n termini ad quos fuerūt plures: vt vlti
mū ignis:vltimū aeris.vltimū aq̄:ꝛ mūdi mediū. ꝛ h̄ ſi
deſcēdat ab ip̄o lunę ꝯcauo.¶ Solet dici ꝛ bn̄ p̄ terminᵐ Solō
ad quē ēē itelligēdū terminū ad quē vltimū finalr̄ intē-
tū.ꝛ h̄ pacto vn⁹nuō eſt illi⁹ deſcēſus:vtpote mediū mū-
di.¶ Ex qs pꝫ ꝙ tria ſimul regrunẜ ad vnitatē ꝛ ꝯtinua
tionē mot⁹ſimplr̄:vt vnitas moˡⁱˢ:vnitas tp̄is : ꝛ vnitas
termini ad quē.nulla t̄n ſeorſuꝫ ſuffic̄.vnitas moˡⁱˢ q̄deꝫ
nō:qꝛ idē nuō ſocrates i vna hora pōt currere ꝛ q̄ſcere:ꝛ
iterꝫ currere.vbi idē ē moᵉ:mot⁹āt nō idē.vnitas ꝟo tp̄is
minime:qꝛ tūc alteratio:ꝛ latio ēēnt vn⁹mot⁹ſimplr̄. nec
ſufficiūt vnitas moˡⁱˢ ꝛ tp̄is.nā mot⁹ ꝯtigui: ꝛ deinceps
ēēnt vn⁹mot⁹ſimplr̄.igr̄ regrūẜ hęc tria ſimul vnitas mo
bil̄.tp̄is ꝛ termini ad quē.¶ Sꝫ vtꝝ hęc tria ſufficiāt ſo Dubitatio bona
lū.r̄ndēt nōnulli vt albertilla ꝙ nō:qꝛ regriẜ vnitas ter-
mini a q̄:qꝛ idē moᵉmoueri n̄ p̄t ad vnū terminū ad quē:
niſi ab vno termio e quo.z°volūt regri vnitatē diſpōnis
ſꝫ quā ē mot⁹.velut i alteratiōe regriẜ vnitas q̄litatis:
i auctiōe vnitas q̄ntitatis:in latiōe vnitas vbi fluētis. ait
t̄n albertilla hᶜ ſufficeẜ:qꝛ nō regriẜ vnitas motoris:nec
vnitas reſiſtētię:nec alia id gen⁹.¶ Sꝫ vr̄ hᶜ pō dubia: Confutatio
qꝛ ſi id oē regriẜ ad aliq̄d:ſine q̄ illō ēē nō p̄t:tūc ad vnita
tē ſimp̄ mot⁹:ꝛ ſi nō regraẜ vnitas motoris: regriẜ mo-
tor:ꝛ ſi nō vnitas reſiſtētię:regriẜ reſiſtētia:ꝛ ſi n̄ vnitas
ſpatij:regriẜ ſpatiū.igr̄ plā q̄ꝫ q̄nqꝫ regrūẜ ad vnitatē mo
t⁹ſimplr̄.¶ Jō dicerē m̄lta regri ad motū:q̄ n̄ regrūẜ ad Propoſitio.
vnitatē mot⁹.ad motū.n.regrūẜ moᵉ:tp̄s:ter⁹ad quē:mo
tor:ſpatiū:ter⁹ e q̄:ꝛ alia id gen⁹.ad vnitatē ꝟo regrūẜ ſo
lū tria vt vnitas moˡⁱˢ:vnitas tp̄is : ꝛ vnitas termini ad
quē.nā ea regrūẜ ad vnitatē mot⁹:q̄ ſiẜ d̄ definitōe p̄ ſe ꝛ
p̄ vnitatis mot⁹:hęc āt ſiẜ tria dūtaxat vt dcꝫ ē:cętera reg
rūẜ n̄ q̄ten⁹ ſiẜ de d̄finitōe vnitatl mot⁹.ſꝫ d̄ definitōe mo
t⁹.ꝛ ꝓpea n̄ p̄ regrūẜ:ꝛ h̄ albertilla ꝛ alij iuniores ignora-
rūt.¶ Ulteri⁹ q̄res q̄re ad vnitatē ſimplr̄ accn̄tis ſuffic̄ Dubitatio
vnitas numeralis ſubti:nō aūt ad vnitatē numeralē mo
tus.cū t̄n motus ſit accn̄s.¶ Dici pōt ꝙ mot⁹ ſubit rō- Solō
nē triū accn̄tiū.v.accn̄tl:viç:ꝛ ſucceſſiōis.ea rōe q̄ accn̄s:
regrit ſubꝫ vnū:ea ꝟo rōne qua via:regrit terminū vnū.
ea demū rōne q̄ ſucceſſio:regrit tp̄s vnū.igiẜ mot⁹vnus
ea rōne q̄ mot⁹ vn⁹:hęc tria regrit.accn̄s ꝟo ea rōne qua
accn̄s:nō dicit niſi habitudinē ad ſubꝫ.ꝓpea e⁹ vnitas e
ſubto colligiẜ.hęc de regſitis ad vnitatē motus.

¶ Praeterea vnus motus is dr̄: q̄ ꝛ ꝑfectus eſt. ſiue gn̄e: ſiue ſpē: ſiue numero vnus ſit. veluti ꝛ in caeteris ipſius ꝑfectū ac totū vni⁹ eſt. interdum tamē ꝛ ſi imperfectus ſit: vnus dicitur. modo continuus ſit.

¶ Quot regranť ad vnitatē abſolutā mot⁹. dictū eſt: nūc pōit alios modos ſecūdarios: q(vt expoſitor ait) magis ptinēt ad quādā formā vnitatis: q̄ȝ ad ipſaȝ vnitatē. dicit itaq̧ ꝙ ſiue mot⁹ vn⁹ dicať gn̄e: ſiue ſpē: ſiue nūero: vn⁹ mot⁹ is dr̄ q̄ten⁹ eſt ꝑfectus ꝑ quādā excellētiā: veluti in aliqs reb⁹ totū ꝛ ꝑfectū vni⁹ ſūt: ſiue ad vnitatis rōnē ptinēt. nō. n. romāi exercitū vnū dicebāt. niſi q ſex legiōib⁹ ꝯſtaret. q2 ſic tot⁹ erat ꝛ ꝑfect⁹. igr̄ z^m mot⁹ ē vn⁹: mō ſit ꝑfect⁹: ſiue ſit vn⁹ gn̄e: ſiue vn⁹ ſpē: ſiue vn⁹ nuō: ꝛ vt auer. igr̄ tirfariā mot⁹ ꝑfect⁹ ē: gn̄e qdē vt local. i gn̄e. n. motuū local ē ꝑfectior. ſpē vō vt iter locales: is mot⁹ q circulari ē. nuō āt: vt iter circulares: mot⁹ p̄mi mobilis: ſȝ q̄uis mō vn⁹ mot⁹ dicať: ꝑfect⁹ mot⁹ vn⁹ dr̄ ꝑ excellētiā. addit. interdū tn̄ ꝛ ſi aliqs mot⁹ impfect⁹ ſit: vn⁹ dr̄. mō ꝯtinuus ſit. hui⁹ cāȝ aſſignat expoſitor ꝛ recte: q2. vnū pōt attendi aut ſȝ q̄ntitatē: ꝛ ita ſola ꝯtinuitas ſufficit ad vnitatē rei. aut ſȝ formā ſubalē: q̄ ē ꝑfectio tot⁹. ꝛ h̄ pacto ipſȝ perfectū ꝛ totū vnū dr̄. Sic igiť vnū quouis mō ſūptū primo de ꝑfecto dr̄. ſcdo de impfecto: dū mō ſit ꝯtinu⁹: vt Themiſti⁹ ſentit. ¶ Quę res fortaſſe ꝑꝑ qd ꝑfectū attinet ad vnitatē. impfectū vō ad multitudinē. aut min⁹ ad vnitatē. ¶ R̄ndȝ Egidij h̄ eē ꝑ tāto: q2 ab oī ipfecto itelligiť aliq̄ ꝑfectio eē diſa ꝛ ſepata: ꝛ ſic ipfectū ſub eē vr̄ rōneȝ mltitudis ꝛ diſiōis. ꝑfectū vō mag' attiet ad idiſionē: q2 nō itelligiť eē aliqd diſtȝ ab eo. ¶ Sȝ h᷑ aſſignatio friuola ē: ꝑ q2 petit: dȝ. n. redderť cāȝ q̄re ad ipſe^m mag' attiet rō diſiōis ab alio q̄ȝ ad ꝑfectū: imo vr̄ ꝙ rō ꝑfecti ꝯſiſtat mag' in diuiſiōe ab alio. z⁹ q2 vt ipfectū dr̄ta ꝑfecto: ſic ꝑfectū ab impfecto. igiť vtrūq̧ in ſuo gn̄e claudit rōnē diuiſiōis. Meli⁹ igiť cū textu eſt dōȝ ꝙ ꝑfectū. iō magis attinet ad rōnē vni⁹: q2 magis attinet ad rōnē toti⁹: cui⁹ rō ꝯſiſtit in vniōe ptiū. impfectū vō magis attinet ad rōneȝ ptis: cui⁹ rō eſt in multitudīe ꝯſtituta. ¶ Themiſti⁹ aūt ait ꝑfectū attinere magis ad rōnē vni⁹: q2 ꝑfect⁹ eſt q ad finē ꝑuenit. mō a fine eſt vnitatis rō. ipfect⁹ vō q ad finē nō ꝑuenit: iō min⁹ vn⁹ eſt. Sȝ quouis mō dicať: pȝ p̄ma cōparatio ꝙ cōparādo motū ꝑfectū ꝛ ipfectū ad vnum: motus ꝑfectus magis eſt vnus q̄ȝ impfect⁹: vt dictū eſt.

¶ Inſuper etiā alio mō p̄ter dictos vnus is dr̄ motus: q ſit aeq̄bilis. inaeq̄bilis eniȝ aliqua ex pte nō vnus eē vr̄. Sȝ is potius: q aequabilis eſt: ceu recta linea. nā q̄ inequabilis eſt: diuiſibilis eſt. ꝑterea dr̄iaȝ ipſe videť ſubire: perinde atq̧ magis minuſue differunt.

¶ Secūda cōparatio eſt cōparādo motū regularem ſiue vniformē: ꝛ irregularē ſiue difformē ad vnū: nā mot⁹ regularis ſiue vniformis ꝛ ęq̄lis attiet magis ad rōnē vni⁹ q̄ȝ mot⁹ irregularis difformis ꝛ inęq̄lis. Prio q2 motus ęq̄bilis aſſimilať lineę rectę: q̄ ſua vniformitate accedit ad rōnē vni⁹. Mot⁹ vō inęq̄lis aſſimilať lineę tortuoſę: q̄ ſua difformitate attinet ad rōnē multitudis. Scdo q2 mot⁹ ipſe ęq̄bilis nō vr̄ differre in ptib⁹ aliquo mō ſȝ magis ꝛ min⁹. at mot⁹ inęq̄bilis differre vr̄ ſuis in ptibus ꝑ magis ꝛ min⁹. igiť ęq̄bilis motus attinet magis ad rōnē vni⁹: ꝛ ſic pȝ ſcda cōpatio. ¶ Quo vō ad v̄ba gręca attiet debes ſcire ꝙ Auer. totū hūc textū legit de motu: ꝛ nō de linea h̄ pacto: inſup ēt alio mō p̄ter dictos vn⁹ is dr̄ mot⁹ q ſit ęq̄bilis. inęq̄lis. n. aliq̄ ex pte nō vn⁹ ēt vr̄. ſȝ is poti⁹ q ęq̄bilis eſt vr̄ eē vn⁹. ceu rectus mot⁹. nā q inēq̄bilis ē: diuiſibilis eſt. ecce quo mō Auer. oīa v̄ba legit de motu: ꝛ nō de linea. ꝛ reddit cāȝ Auer. hui⁹: q2 mot⁹ rect⁹ ſit ſuꝑ linea recta: mō linea recta vna ꝛ ſimplex eſt. motus vō inęq̄lis ſit ſuꝑ linea tortuoſa. tortuoſa vō linea cōponiť ex recta ꝛ circulari. igiť vr̄ ſubire rōnē multitudis. ſcda cā ē apud Auer. q2 mot⁹ inęq̄lis diuidiť ꝑ velocitatē ꝛ tarditatē: ꝛ ita ſubit rōnē multitudis. ꝛ ita de mēte Auer. duę rōnes colliganť: q̄bus motu regularis attinet magis ad rōnē vni⁹: q̄ȝ irregularis. p̄ma rō eſt: q2 mot⁹ ęq̄lis aſſimilať motui recto. ꝛ inęq̄lis tortuoſo. ſcda rō eſt: q2 eſt diuiſibilis ꝑ velox ꝛ tardū. Scdo debes ſcire de mēte Auer. ꝙ velocitas ꝛ tarditas nō ſunt auctio ꝛ diminutio: q2 velocitas ꝛ tarditas ſunt penes q̄litates. auctio ꝛ diminutio penes q̄ntitatē. Sȝ bn̄ ſunt ſiles: q2 velocitas aſſimilatur exemēto. ꝛ tarditas aſſimilať diminutiōi. Tertio debes ſcire ꝙ v̄ba vltima textus ſic legit Auer. vnr̄ aūt differre vt magis ꝛ min⁹. ꝛ tūc ꝑ h̄ Ari. vr̄ rn̄dere tacite q̄ōni. dixit. n. ꝙ mot⁹ regularis ꝛ irregularis dr̄nt penes rōnem vni⁹: q̄ten⁹ ipſe regularis attinet magis ad rōnē vni⁹. poſſet qs dr̄e vtꝫ ꝑꝑ h̄ dr̄nt ſpē: ¶ R̄ndȝ ꝙ lȝ dr̄nt quo ad rōnē vni⁹: nō tn̄ dr̄nt ſpē: ſȝ vnr̄ poti⁹ differre ſȝ magis ꝛ min⁹. Hęc Auer. ꝛ ꝑfecto oīa ſtať prit. Ego vō legi alr̄: qd̄ ſi tibi placuerit: audias. ſin vō n̄ placȝ: h̄ auer. expō ſuffic.

¶ Inuenies aūt in quolibet motu eq̄tatē ꝛ inęq̄tatē. ꝛ eniȝ alterari aliqd eq̄bilr̄ pōt: ꝛ ſuꝑ eq̄bilia ferri. veluti ſuꝑ circulū: aut rectā lineam. ſili mō etiā circa auctionē ꝛ iminutionē.

¶ Q2 regularitas ꝛ irregularitas cū difficultate cognoſcitur i alteratōe ꝛ auctōe: nūc expōit vtꝫ oī gn̄i mot⁹ ꝯpetat regularitas ꝛ irregularitas: ꝛ rn̄det ꝙ ſic: q2 p̄t aliqd ęq̄bilr̄ ꝛ ięq̄bilr̄ alterari: ꝑt ēt aliqd ferri ſuꝑ ęq̄bilia vt vl̄ ſuꝑ circulū: vl̄ ſuꝑ rectā lineā: ſili ēt mō p̄t circa auctionē ꝛ iminutionē attēdi ęq̄tas ꝛ inęq̄tas: quatenus pōt aliqd augeri vel minui ęq̄bilr̄: vel inęquabiliter.

¶ Inęq̄bilitatis vero dr̄ia naſciť: iterdū q̄dē rōne ei⁹ ſuꝑ qd̄ ꝯſtituiť motus. nā ipoſſe eſt eq̄bilē eē motū: ſi nō ſuꝑ equabili magnitudie fiat: q̄lis motus eſt ſuꝑ flexā: aut obtortā: aut aliā magnitudinem talē: cuius quelibet pars cuilibet parti non coequata eſt.

¶ Obiter de cāis ęq̄bilitat' ꝛ ięq̄bilitat'. mot⁹ iterponit Ari. demū redit ad ꝑpo^m. ꝛ inq̄t. ięq̄bl'^{te} vō dr̄ia naſciť: interdū q̄dē rōe ſpatij ſuꝑ qd̄ ꝯſtituiť mot⁹. c⁹ cāȝ aſſignat: q2 ipoſſe ē ęq̄bilē eē motū: ſi nō ſuꝑ ęq̄bili fiat magnitudine. q̄lis mot⁹ ē ſuꝑ flexā: aut obtortā: aut aliā magnitudinē talē: cui⁹ q̄lȝ ps cuilȝ pti nō coeq̄ta ē. igiť p^a dr̄ia exoriť ex pte ſpatij: ſuꝑ qd̄ agiť mot⁹. q̄a. n. ſpatiū ē: aut flexum: aut obtortū: aut tale vt nlla ps ſit alteri ꝯformis mot⁹ factus i illo erit irregularis: ſiue ięq̄bilis: ſiue difformis. Debes ſcir̄ ꝙ duę ſt̄ magnitudies ſimplices ꝛ ęq̄biles vtpote recta: ꝛ circularis: cā āt ē: q2 vt Themiſti⁹ dixit q̄lȝ ps ꝯuenit cū q̄lȝ pte. ē. n. q̄lȝ ps recti: recta: ꝛ q̄lȝ ps circularis eſt circularis. cęterę vero magnitudies ſunt cōpoſitę ꝛ irregulares veluti flexa: ꝛ obtorta: ꝛ id genus.

¶ Interdū vero nō rōne ſpatij: nō tēporis: nō eius ſpēi ad quā eſt: ſȝ rōne modi. velocitate eniȝ ꝛ tarditate interdū motus ipſe diſtinguitur. nā cuius eadē eſt velocitas: is ęq̄bilis eſt. cuius vero nō eadem eſt: is inęquabilis eſt.

Que auer. co. pñ. 42.

Dubitatio

Solō egidij

Confutatio

Propria ſolō

Que them.

Que auer. com. 43.

¶ Addit ſcđaʒ cām: ꝛ inq̄t interdū vero ęq̄bilitas ꝛ inęq̄bilitas naſcit̄ nō rōne ſpacij: ſiue loci ꝑ quē fit motus: qđ grę́ce eſt πoῦ. latine vbi. nō rōne tp̄is: qđ grę́ce eſt πoτε latine qñ. nō eius ſpēi: ſiue gñis ad qđ eſt motus vtpote q̄litatis: vel quātitatis: vel loci. Sed rōne modi: qđ grę́ce eſt αλλ εν τῷ ὅσ: latine ſed in eo ꝙ ſic. ꝛ ad idē venit. ¶ Animaduerte ꝙ in veteribus trāſlationib⁹ Themę ſcribit̄ neq̄ʒ in quo: ſʒ in eo ꝙ ſic: ꝛ Thomas hoc ait: poſſe referri ad ſubʒ vt ſit ſenſus apud ipſuʒ ſcđaʒ cāuſaʒ ęquabilitatis ꝛ inęquabilitatis naſci nō rōne ſpacij: nō tē poris: nō eius in quo ideſt nō ſubi. ¶ Sed cū reuerētia nō recte exponit̄: ſemꝑ eniʒ Ariſto. ꝑ verbū illud εἰσ ὅ. terminū ad quē intelligit. Amplius in grę́cis codicibus legim⁹ ſic ὥτεεν τῷσ ἰλλοσ εἰσ ὅ. ꝛ vbū vbo reddēdo ſenſus eſt neq̄ʒ in ſpē eius in quā. ecce quo mō de termio loqtur ad quē: ꝛ nō de ſubiecto. Amplius hęc dr̄ia hʒ aliquā cām: ꝛ apud Themiſtiū: Auerroē: ꝛ alios colligit̄ penes motū: q̄tenus motus eſt. nihil aūt ſumit̄ a motu q̄tenus ē motus: qn ſumat̄ a ſubto: ꝛ mobili ipo: vtpote qñ ſuapte nā ſit aptū velocitari in aliqbus ꝑtib⁹: ꝛ in aliqb⁹ tardari: vt dicit Auer. de eo qđ mouet̄ motu nāli: qđ in fine velocitat: ꝑꝑ qđ apud Auer. q̄ttuor ſūt eē cāę velocitatis ꝛ tarditatis in motu. Prima eſt diuerſitas ſpacij: vt qñ mediū nō eſt vniformiter reſiſtens. Scđa eſt dr̄ia ex ꝑte motoris vtpote qñ motor in eodē medio non vniformiter mouet̄. Tertia ex ꝑte termini ad quē. vt motus alterationis ad q̄litates ꝑmę ſpēi celerior eſt eo q eſt ad q̄litates tertię ſpēi. Quarta cā eſt ſūpta a motu q̄ten⁹ motus: ꝛ q: motus q̄tenus motus eſt alicuius mobilis: ideo ſumit̄ ab ipſo mobili atq̄ʒ diſpōne ipſi⁹. nā velocius terra ſimplex moueret̄ in vacuo q̄ʒ lapis: q: lapis icludit reſiſtētiā itrinſecā. ſic igit̄ pʒ nonbn̄ ꝑ ipſum in quo: eē expoſitū ſubiectum: vt Thomas exponit. patʒ ſcđam cām ſumi ex parte diſpoſitionis mobilis.

¶ Quapropter velocitas ꝛ tarditas non ſunt ſpēs: nec differentię motus: q: motus omnes ſpecie diuerſos comitantur.

¶ Ex hs infert ꝑmo ꝙ velocitas ꝛ tarditas nec ſunt ſpēs motus: nec dr̄ię eēntiales motus. ꝛ hoc ꝑpterea: q: comitant̄ oēs motus ſpē differentes. ¶ Ut. n. Auer. inq̄t hęc eſt cōditio ſiue diſpō accidentiū ſeperabiliū ꝙ ineniant̄ in q̄libʒ ſpē qñq̄ʒ: ꝛ qñq̄ʒ remoueant̄ ab aliqb⁹ ſpēb⁹. ſic igit̄ eē nō pñt dr̄ię nec ſpēs: ſʒ ꝯditōes accitarię motib⁹.

¶ Quare neq̄ʒ grauitas leuitaſue quae eſt reſpectu eiuſdem: vtpote terre ad ſe ipſam: aut ignis reſpectu ſui.

¶ Auerrois exponit ꝙ Ariſto. eius qđ dixerat aſſignat ſignū: qđ ſignū apud ipʒ h mō cōponit̄ quoꝝ principia nō dr̄nt ſpē: illa non dr̄nt ſpē. Sed maior grauitas ꝛ minor grauitas ſunt ꝑncipia velocitatis ꝛ tarditatis: ꝛ nō dr̄nt ſpē. igit̄ nec velocitas ꝛ tarditas dr̄nt ſpē. ¶ Sʒ hęc expō nō ꝯuenit vbis. nā illud vbū q̄re: qđ. grę́ce eſt ὥστε nō eſt redditiuū cāę: ſed magis viʒ hʒ illatiuaʒ. ¶ Thomas vō ait Ariſt. hic inferre ſcđo ꝙ velocitas ꝛ tarditas nō ſunt leuitas ꝛ grauitas. Et hoc vr̄ poſſe ſtare cū vbis textus: ſʒ nō eſt ad ꝑpoſituʒ: qñ in illo nemo dubitauit. ¶ Melius igit̄ cū Themiſtio diceremus Ariſto. ſcđo inferre ꝙ nec grauitas nec leuitas variata reſpectu eiuſdē hoc eſt ſm̄ magis ꝛ minus dr̄iaʒ facit ſpecificā. vt maius pōdus non dr̄t ſpē a minori: ꝛ maior leuitas non differt ſpecie a minori.

¶ Inequabilis igit̄ motus vnus eſt: quatenus cōtinuus eſt: ſed minus. quod qdem flexę latiōni accidit. id vero quod eſt minus: mixtiōe etiam contrarij ſemper eſt tale.

¶ Iis ꝑmiſſis de cāis velocitatis ꝛ tarditatis: nūc infert q̄liter vn⁹ ſit mot⁹ difformis: ſiue inęq̄bilis. ꝛ inq̄t inęq̄bilis igit̄ motus vn⁹ eſt: nō ſimplr̄ atq̄ʒ oi ex ꝑte: ſed quatenus ꝯtinuus. ꝛ ꝑpea ſubdit ſʒ min⁹: q: ſolū q̄tenus ꝯtinuus: ꝛ nō ſimplr̄. qđ qdē (vt ait) flexę latiōi accidit. hęc. enī de vnitatis rōne nihil aliud hʒ ꝑter ꝯtinuitatē. Et ſi illō vbū vō. qđ grę́ce ē δὲ: viʒ hʒ reddēdi cāʒ: vt plerūq̄ʒ dixit Ariſt. vr̄ h reddere cāʒ: q̄re irregularis mot⁹ eſt minus vn⁹. ꝛ ait h eē ꝑpea q: id qđ eſt min⁹: mixtiōe ēt ꝯrij. ſemꝑ eſt tale. Syllogizat igit̄ h mō. oē min⁹ tale: eſt tale admixtiōe ꝯrij. Mot⁹ irregularis ē talis admixtiōe ꝯrij. igit̄ eſt min⁹ talis. h ſyllo eſt in ſcđa figura ex maiore cōuertibili. ꝛ ꝑpea valʒ. mior āt fuit declata ſupr⁹. ¶ Aiaduerſiōe dignū vt Auer. ait diminutū in oi gñe eē tale admixtiōe ꝯrij: ꝛ iō mot⁹ irregularis ē diminute vn⁹: q: ſibi aliqd ꝯrij ē admixtū vt de multitudie. mot⁹. n. inęq̄bilis eē pōtaut q: cōponit̄ ex acceſſu ꝛ receſſu: vt ē motus reflexus. aut q: cōpōit̄ ex hita ꝛ ꝑuōne: vt mot⁹ diminut⁹.

¶ Sʒ dubitat̄ ꝯ dictū Ari. ꝛ Auer. q: nō vr̄ vex oē diminutū eē tale admixtiōe ꝯrij: q: vt calculatores ſentiūt: magis ꝛ min⁹ attēdunt̄ ꝑ receſſuʒ a nō gradu. Amplr̄ lumē dr̄ magis ꝛ min⁹: ꝛ nō ꝑ admixtionē ꝯrij. nihil. n. lumini ꝯriat̄. 3° ꝯrīū nō pōt ſtare cū ſuo ꝯrio. igit̄ nihil admixtiōe ꝯrij dr̄ magis ꝛ min⁹. 4° Auer. in li° de britudie aię locat rex latitudinē ꝑ acceſſuʒ ad ſūmū: ꝛ nō ꝑ admixtionē ꝯrij. ¶ Debes ſcire ꝙ penes qd attēdat̄ itēſio vl̄ remiſſio formę apud ꝑipateticos: nō eſt certū. hāc. n. rē ꝑipatetici nō ſſomniarūt. ſʒ ē qđ noua: q̄ iuēta ē ab hoīb⁹ ocioſis: cupiētib⁹ videri: ꝛ nō eē. qcqd. n. dicat̄ in ſolone qōnis: parū a rei vitate minuit. de vitatis. n. h⁹ qōnis inētiōe nulli ꝑfecto grās agerē: q: aius hn̄ affect⁹ a nā illā nō nimis exoptat. Iō nō ꝯterrēdo tp̄e: ad rōes: dbes ſcir ꝙ admixtio ꝯrij pōt eē ꝑuatiua: q̄liter i lumie remiſſo ē admixtio ꝯrij ꝑuatiui: q: ē ibi carētia maioris lumis cū aptitudie ad illā. ꝛ poſitiua: ſiue vtualis: ſiue actualis vt in tepido vl̄ rubro. Scđo debes ſcire ꝙ dr̄t rō ſiue cā rei: ꝛ ꝯditio ſine q̄ nō. rō. n. hoīs ē aial rōnale. ꝯditio vō hoīs ē riſibilitas ſine q̄ eē nō pōt. Pōt igit̄ teneri ꝙ rō q̄ forma vl̄ q̄uis res dicat̄ magis vl̄ min⁹ ē receſſus a ꝯrio. ꝯditio vō ē admixtio ꝯrij ꝑuatiua vl̄ poſitiua: vtualis vl̄ actualis. ſilr̄ ēt acceſſus ad ſūmū eē pōt ꝯditio ſine q̄ nō: maxie vbi datur ſūmū. Aut teneri pōt rōnē q̄re forma dr̄ magis vl̄ min⁹ eē admixtionē ꝯrij ꝑuatiuā vl̄ poſitiuā. ꝛ receſſuʒ a non gradu vel acceſſuʒ ad ſūmū eē ꝯditiōes: ſine qb⁹ nō. i re enī hac (vt mihi vr̄) nulla ē neceſſitas vt nec rōnes calculatorū ſdicāt. Ad ꝑ^m pʒ calculatores nō differre ab his q̄ hic dr̄r. ipi. n. voluit receſſuʒ a nō gradu eē rōnē q̄re res itēſa vel remiſſa dicat̄. at Ari. ꝛ Auer. dr̄t admixtionem ꝯrij eē ꝯditionē ſine q̄ nō. Ad ſcđʒ pʒ ſolo: in lumie. n. eſt admixtio ſaltē ꝯrij ꝑuatiui. Ad 3^m pʒ ſolo: ſʒ nō ſtet vnuʒ ꝯrīū cū altero in actu: ſtat cū illo in vtute. vl̄ ſtare pōt cuʒ illo in eē remiſſo. Ad 4^m ēt ſolo pʒ. voluit eniʒ Auerroes res cōſtitui in latitudine penes acceſſum ad ſummū: quo ad ꝯditionē ſine qua nō. Hęc pauca de queſtione.

¶ Et ſi oīs motus vnus. ꝛ aequabilis ꝛ non aequabilis eſſe pōt: hi q ſpē dr̄ūt: atq̄ʒ attigui ſunt: nō vnus erit atq̄ʒ ꝯtinuus motus. nam quonā mō is motus q ex alteratiōe lationeue ꝯſtat: ęquabilis erit. coequent̄ enim oportet.

¶ Ex hs infert nullū motū eē ꝯtinuum: q ex motibus ſpē

Expoſi/tio thome
Confuta/tio
Que auer/roes com. 44.
Que e auer. com. 44.
Expoſi. auerrois com. 44.
Expoſitio ꝯfutatio
Expoſi/tio thome
Expō the/miſtij ꝑ/bata
Que auer. com. 45.
Dubitatio ꝯ dicta auer. rōis ꝛ penes qd forma dr̄ magi ꝛ min⁹
Solo que/ſtionis
Qualis hec queſtio

diuerſis ꝯſtat. ⁊ ſyllogizat ſic: oĩs motꝰ ꝯtinuꝰ vt vnus ē eq̃bilis: qꝛ oĩs motus vnus ⁊ ꝯtinuus eſt equabilis: ⁊ inequabilis. Motus q̄ ex diuerſis ſpē motibus ꝯſtat: non eſt equabilis. igiẗ non vnus: nec cõtinuꝰ. de rõne primo ſumit vim maioris. d. ꝙ ſi oĩs motus vnus ⁊ equabilis: ⁊ nõ equabilis eē põt: infert ꝯcluſionem. d. hi q̄ ſpē dr̃nt: atq; attigui ſunt: nõ vnus erũt atq; ꝯtinuus motus. Deinde ſubdit ꝓbationē. d. nam quo nã mõ is motus qui ex alteratione latioñe ꝯſtat: equabilis erit: q̄ſi dicat. fieri non põt: qꝛ partes coequabiles oꝫ coequenẗ: ⁊ vt q̄libet cuilibꝫ ſit coaptata. vt dictũ eſt. hoc aũt fieri non põt in his que ſpē differunt. ⁊ ita pꝫ deductio Ariſto. de re hac.

Rñe auerro. ꝯñ. 4 5. Solo, ⸿ Mouet aũt Auer. hic q̄õnē: qꝛ non vr̃ vlis illa ꝓpõ. oĩs motus põt eē eq̃bilis: ⁊ ineq̃bilis: qꝛ in liº celi ꝓbatũ ē motũ celi nõ poſſe eē niſi eq̃bilē: ⁊ vniformē. ⸿ Rñdet Auer. ⁊ dr̃ Ari. eē locutũ de motu q̄tenꝰ motꝰ: ⁊ de mobili q̄tenꝰ mobile. mõ vt diceẗ. 6º hui⁹. ꝯñ to. 15. ⁊ 7º hui⁹ ꝯmẽto 2º. aliq̃ ꝓpõ eſt vã in gñe ⁊ reduplicatiue: q̄ ē fĩa in ſpē: ⁊ abſolute: vt hec ꝓpõ eſt vã in gñe ⁊ reduplicatiue. talpa põt videre q̄tenꝰ aial: q̄ eſt falſa ſic abſolute. talpa põt videre. In ꝓpoſito hec ꝓpõ eſt vã. celũ põt moueri ineq̃bilr̃ q̄tenus mobile: qḋ nõ q̄tenꝰ celũ moueri põt ineq̃biliter.

Dubitatiões iuniorum. ⸿ Et lꝫ ꝯ Ari. ⁊ Auer. ſoleãt fieri multe rõnes: due ſunt in qbꝰ eſt aliq̃ difficultas. Tenẽt. n. Ari. ⁊ Auer. motꝰ differẽtes ſpē nõ poſſe ꝯtinuari. Cõtra ē pma rõ. ſimus ĩ fine calefactiõis: ⁊ applice ĩfrigidãs illi finalr̃ calefacto aut in vltimo mõto quo deſinit calefactio: icipit ĩfrigidatio: aut in alio atq; alio. Si eodē momẽto: tũc erit motꝰ vnꝰ ⁊ ꝯtinuꝰ. Si alio atq; alio: igiẗ in tpe medio nec erit calefactio: nec ĩfrigidatio: qḋ ē ꝯ caſũ. Scḋo argui ſolet de terra colũnari: q̄ deſcẽdat donec cẽtrũ eiꝰ fiat cẽtrum mũdi: tũc pꝫ motũ aſcenſus eē ꝯtinuũ motui deſcenſus.

Solo iuniorum ⸿ Ad pᵐ tenẽt iuniores dari pᵐ mutatũ eē in motu: ⁊ tũc imaginanẗ dari pᵐ mutatũ eē frigefactiõis: qḋ ē pᵐ nõ eē calefactiõis: aut vltimũ ꝑ excluſionē ꝑcedẽtis motus: qꝛ eo momẽto quo icipit ĩfrigidatio: põt deſinere calefactio q̃ deſitio erit ꝑ pᵐ nõ eē: ⁊ nõ ꝑ vltimũ eſſe calefactionis. aiaduerte tñ ꝙ põt deſinere calefactio: ⁊ nõ caliditas: qꝛ cũ ĩceſa caliditate ſtat motꝰ frigefactiõis.

Obiectio ⸿ Sꝫ replicãt aliq. qꝛ ſit a. iſtãs in quo deſinit moueri motu ꝑcedenti: ⁊ incipit moueri motu ſequenti: ⁊ in tali inſtanti icipiat moueri ab agente per remotionem: ⁊ arguunt: hoc mobile hꝫ in a. iſtãti aliqḋ mutatũ eē: qḋ nũq̃ pꝰs habuit: ⁊ non ab agẽte ꝑcedẽte: qꝛ illud ſolũ cãuit mutata eē motꝰ ꝑcedẽtis: nec ab agẽte nũc approximato: qꝛ tale nũc nõ agit: ſꝫ imediate poſt h̄ aget. q̄re nullũ mutatũ eē nunc eſt. vt arguaẗ breuiter ſic: ſi in a. iſtãti eſt aliqḋ mutatũ eſſe: vel ab agẽte nũc pmo approximato: vel ꝑcedẽti. nõ ab agẽte ꝑcedẽti: qꝛ illud agebat pmi motꝰ mutata. nec ab agente nũc pmo approximato: qꝛ tale nõ agit nũc pmo: ſed immediate poſt h̄. ꝑ caſũ. igiẗ nullo mõ.

Defenſio ⸿ Defendi põt. qꝛ eſt ſolꝰ Auer. 6º huiꝰ: ⁊ ꝓpter q̄ dr̃t dari pᵐ in motu: dr̃t dari pmã agẽtis applicationē ꝑ põnē: ⁊ nõ ſolũ ꝑ remotiões ⁊ tũc dicerẽt iuniores illud mutatũ eē: qḋ ē pmᵐ itrinſecũ motꝰ ſequẽtis: ⁊ extrinſecũ ꝑcedẽtis ab agẽte nũc primo approximat: qꝛ tale agẽs ſꝫ iuniores dꝫ approxiari nunc pmo ꝑ põnē: ⁊ nõ ꝑ remotionē. nec ꝓp h̄ tales motꝰ erũt ꝯtinui: qꝛ pᵐ ſequẽtis nõ eſt vltimũ ꝑcedẽtis: eo mõ quo eſt pᵐ ſequẽtis: eſt. n. vltimũ ꝑcedẽtis extriſecũ. ſequẽtis vo pmũ itrinſecũ. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ eſt copulatio ad vnũ cõem terminũ eodē mõ. ⸿ Ad ſcḋaꝫ rõnē pncipalē dicerē tale mobile moueri ꝑ ſe vnico motu vtpote deſcẽſus. ꝑ accñs vo motu aſcẽſus. mõ nõ eſt impoſſibile cõtrarios motus continuari: qñ mobile ꝑ ſe vno motu moueẗ. ⁊ ꝑ accñs alio illi contrario. hec de iis rõnibus.

⸿ Praeterea ēt ſtatuẽdũ eſt q̄lis nã motus q̄li motui ꝯrius eſt. ⁊ de gete ſili mõ. Sꝫ primũ diuidẽdũ eſt: vtrũ ꝯrius motus ſit is: q̄ eſt ex eodē ei: q̄ eſt ad idē. ceu is q̄ e ſanitate eſt: ei q̄ ad ſanitatē eſt. q̄les ⁊ gñatio ⁊ corruptio eſſe vĩr. an ÿ q̄ e ꝯrijs ſunt: veluti is q̄ e ſanitate: ei q̄ e morbo ē: an ÿ q̄ ad ꝯria ſunt. queadmodũ is q̄ ad ſanitatē ei q̄ ad morbũ. an is q̄ e ꝯrio: ei q̄ ad ꝯriũ. velut is q̄ e ſanitate ei q̄ ad morbũ. an is q̄ e ꝯrio in ꝯriũ eſt ei q̄ e ꝯrio in ꝯriuꝫ. vt is q̄ e ſanitate in morbũ: ei q̄ e morbo in ſanitatē. neceſſe eſt eniꝫ vnũ quedã hoꝝ eē: aut plures. nõ eniꝫ põt alio mõ motꝰ motui ꝯ diſponi.

⸿ Dictum eſt de vnitate motus: deq; diuerſitate. ⁊ de ꝯrietate nũc agit. Tũ qꝛ de motu eſt q̄ſitũ ꝑ ſe. tũ qꝛ ꝯrietas ē ſpẽs diuerſitatis vt meta⁰ 10. dr̃. ſili mõ de ꝯrietate geñis agit: ⁊ ad getē: ⁊ ad motũ. ⁊ h̄ ꝓponit gñatim dicens. ꝑterea ēt ſtatuẽdũ eſt q̄lis nã motus q̄li motui ꝯrius eſt. hoc eſt pmũ. ⁊ de gete ſili mõ ſtatuẽdũ eſt q̄lis ges quali quieti vel motui ꝯria ſit. hoc eſt ſcḋm. diuidit vo primo q̄nq; modos: q̄bus itelligi põt motũ motui eē ꝯriũ. quoꝝ pmus ſumiẗ rõne vnius termini: vtpote ſi ex eodē ſit ⁊ ĩ idē: ⁊ hoc ait. Sꝫ pmũ diuidẽdũ eſt: vtꝝ ꝯrius motus ſit is: q̄ ex eodē eſt: ei q̄ ad idē. q̄les ⁊ gñatio ⁊ corruptio eſſe vĩr. nã gñatio ē ad eē. corruptio aũt ab eē. Scḋs modus ſumiẗ ex pte duoꝝ terminoꝝ: ſꝫ ſignãter ex pte terminorũ e quo. ⁊ h̄ ait. an hi q̄ e ꝯrarijs ſunt. veluti is qui e ſanitate: ei qui e morbo eſt. hi. n. motus intelligi pñt eſſe cõtrarij: quatenus ambo e ꝯrarijs terminis ꝓcedũt. Tertius modus eſt quo intelligerenẗ ꝯrij eē penes duos terminos: ſed ad quos. ⁊ hoc ait an ij q̄ ad ꝯria ſunt: queadmodũ is q̄ ad ſanitatē ei q̄ ad morbũ. 4º modus ē penes duos: ſꝫ vnꝰ illoꝝ accipiẗ vt terminꝰ e q̄ alter vt terminꝰ ad quē. ⁊ hoc ait. an is qui e ꝯtrario ei qui ad ꝯtrariũ. velut is qui e ſanitate ei qui ad morbũ. Quintus modus intelligiẗ eſſe in pluribus terminis q̄ꝫ duobus: vtpote ſi eſſent e ꝯrijs in ꝯria. ⁊ hoc ait. an is qui e ꝯrio in ꝯrium eſt ei qui e ꝯrio in ꝯrium. vt is q̄ e ſanitate in morbũ ei qui e morbo in ſanitatē. reddit cãꝫ diuiſiõis. d. neceſſe eſt eniꝫ vnum quedam hoꝝ eſſe: aut plures q̄bus motus ꝯrij intelliganẗ. nõ. n. põt alio mõ motus motui cõtra diſponi. ⁊ ſic recte: ⁊ ſufficiẽter diuiſum eſt.

⸿ Is itaq; q̄ e ꝯrio eſt: nõ eſt ei ꝯrius quo ꝑgitur in ꝯriũ. vt is q̄ e ſanitate ei q̄ in morbũ. eſt eniꝫ vnus idēq;. eē tñ ipſoꝝ nõ idē. queadmodũ nõ idē eſt e ſanitate mutari atq; ad morbũ.

⸿ Declat nũc qui hoꝝ vtiles ſint ad ꝯrietatē: ⁊ qui inutiles. ⁊ de illis q̄nq; duos ꝓbat eē inutiles. Primus q̄dem inutilis eſt: quo intelliganẗ motus ꝯrij ꝑ hoc ꝙ vnus eſt e contrario termino e quo: alius vero in ꝯriũ terminũ ad quē. hũc. n. modũ inutilē eē ait: q̄tenus motus q̄ ſic itelliganẗ: ſubo vnus ſunt. rõne vero dr̃ſt. at ꝯrij motus debẽt ſubiecto ⁊ rõe diſcrepare. igiẗ in ſcḋa figura tales motus: q̄ ſic intelligerenẗ nõ ſunt cõtrarij. hoc ingt. is itaq; q̄ e ꝯrio eſt termino e quo: nõ ē ei ꝯrꝰ: quo ꝑgiẗ ĩ ꝯriũ terminũ ad quē. ⁊ dat exᵐ. d. vt is q̄ e ſanitate ei q̄ ĩ morbũ. ⁊ cãꝫ affert. d. eſt. n. vnus idēq; quo ad ſubꝫ. eē tñ atq; rõ illoꝝ nõ eſt idē. queadmodũ nõ ē idē eē e ſanitate mutari: atq; ad morbũ: ⁊ ita nõ ſubito: ſꝫ rõne dũtaxat dr̃nt. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯrij eē nõ pñt. ꝯrij. n. motꝰ ſũt q̄ ⁊ rõne ⁊ ſubo dr̃nt.

Syllo͂s textus ¶ Eſt igit̃ ſyllo͂:ɔ̄rij mot⁹ ſūt q̄ ſubo ⁊ rōne dr̄nt.motus quoꝝ vn⁹ ē e termīno e quo ɔ̄rio:⁊ alter ad terminū ad quē ɔ̄riū:nō ſubo ⁊ rōne dr̄nt.igit̃ nō ſūt ɔ̄rij. ¶ Auerro
Que auer. ɔ̄ñ. io.47. es vo vltra textū pbat idē p ipoſē h pacto.vz.ſi mot⁹ ex vno ɔ̄rio eēt ɔ̄rius motui q̄ eſt in alteꝝ ɔ̄riū:eadē res eēt ɔ̄ria ſibi ipſi.deducit̃:q2 idē ē numero mot⁹ quo ab vno recedit̃ ɔ̄rio.⁊ accedit̃ ad alteꝝ:vt quo e cētro recedit̃:⁊ ad ɔ̄cauū accedit̃. Scdo declat Auer.quo nā mō tales motus rōne dr̄nt:⁊ ſubo idē ſunt:dr̄nt q̄dē rōne : q2 ſi q̄s motū definiet q̄ e ſanitate eſt:ea rōe q̄ e ſanitate ē:alr̄ definiet:q̄ꝫ q̄ definiet motū ad ſanitatē q̄ten⁹ ad ſanitatem. ſubo vo idē ſunt:q2ñ de eadē re numero verificant̃ : vn⁹ eñ ī nūero mot⁹ ē:q̄ ē e ſanitate:⁊ q̄ ē in morbū. igit̃ rōne dr̄nt:nō aūt ſubo. Hec Auer. ¶ Querūt hic vtꝝ acq̄ſitio
An ōō motus acq̄ſitiuus ⁊ deꝑditiuus vni⁹ ɔ̄rij ſit deꝑditio alteri⁹:vel an ſint duo mot⁹ diuerſi. ⁊ vr̄ q̄ ſint vn⁹ numero mot⁹ p Ari.q̄ aſſerit viā ab vno ɔ̄rio eē vnā ⁊ eādē cū via ad alteꝝ ɔ̄riū:ſolūq̄ꝫ rōne diſferre. In ɔ̄riū eſt:q2 hītus eſt q̄d diuerſuꝫ a ꝑuatiōe. igit̃
Pars pō ⁊ ē. p. venet. mot⁹ ꝑuatori⁹ ſiue deꝑditorius ali⁹ eſt a motu acq̄ſitorio atq̄ꝫ hītuario. ¶ Blatterones dixerūt vnū ēē motū oio: q̄ ē ꝯꝑditiu⁹:⁊ acq̄ſitiu⁹.itēq̄ꝫ vnā numero eē mutationē deꝑditoriā:⁊ acq̄ſitoriā:vt vna nūero ē calefactio : q̄ eſt acq̄ſitio caliditatis ⁊ deꝑditio frigi^{tis}. ꝑſuadēt pōnē multiplr̄.p̄ deꝑditio nō terminat̃ niſi ad illud ipſꝫ ɔ̄riū : ad qȯ terminat̃ acq̄ſitio.igit̃ vn⁹ mot⁹. ꝓbat̃ aſſumptū.nā deꝑditio frigidi^{tis} terminat̃ ad caliditatē:nō.n.terminat̃ ad frigiditatē remiſſaꝫ:q2 q̄uis remiſſa data:lꝫ vlterius remitti. nec ad nō gradū frigiditatis:q2 tūc deꝑditio nō eēt mot⁹ q2 ei⁹ termin⁹ ad quē eſt ꝑuatio:⁊ nō hītus. Scdo h ɔ̄ceſſo:tūc vni motui eēnt duo mot⁹ ɔ̄rij ɔ̄ Ari.io.meta.⁊ primo celi.deducit̃ illatū: q2 acq̄ſitiōi caliditatis eēt ɔ̄ria deꝑditio eiuſdē: ⁊ acq̄ſitio frigidi^{tis}. 3⁹ tūc idē ſimul moueret̃ motib⁹ ɔ̄rijs: vt a.mobile moueret̃ de ꝑditiōe frigiditatis ⁊ acq̄ſitiōe caliditatis:q̄ ſūt mot⁹ ɔ̄rij:q̄tenus acq̄ſitio caliditatis ē caliditas:⁊ deꝑditio frigiditatis eſt frigiditas: q̄ ſūt ɔ̄riȩ. 4⁹ tūc acq̄ſitio caliditatis vt octo ⁊ deꝑditio frigiditatis ad gradus duos erūt mot⁹ ɔ̄rij:q2 ſūt ad termīos ɔ̄rios. at ɔ̄ñs ē fl̄m: cū illi ſtēt ſimul. ¶ Sꝫ hec pō p̄mo
Confutatio. aſpectu vr̄ ipoſſia:p̄mo q2 acq̄ſitio nō ē deꝑditio:igit̃ acq̄ſitio vni⁹ ɔ̄rij nō ē deꝑditio alteri⁹.⁊ ita erūt mot⁹ diuerſi:tenꝫ ɔ̄ñs a ſupiori ad iferi⁹ negatiue. Scdo tūc gn̄atio eēt corruptio:q2 nō pōt eē gn̄atio vni⁹:qn ſit alteri⁹ corruptio.3⁹ ꝑuatio nō ē hītus.igit̃ deꝑditio nō ē acq̄ſitio nec reſpectu eiuſdē:nec diuerſoꝝ:nūq̄ꝫ.n.ꝑuatio eſt habitus. ¶ Pōt igit̃ teneri ꝓbabilr̄ q̄ lꝫ acq̄ſitio ⁊ deꝑditio ſint
Ꝑ recpa pō p nūc. in eodē ſubo:tñ dr̄nt ſpē vt albedo ⁊ dulcedo ī lacte.⁊(vt loq̄r vbis iunioꝝ)teneri pt̄ tales mot⁹ differre realr̄:⁊ nō mō rōne. ¶ Ad arg^{ta}.ad p^{m} dico q̄ ter⁹ p ſe p̄ deꝑditiōis ē ꝑuō alteri⁹ ɔ̄rij:⁊ qñ iferī.igr̄ nō ē mot⁹:negat̃ ɔ̄ñ : q2
Solo rationum mot⁹ eē pōt ad ꝑuōnē p ſe:mō illa ꝑuō nō ſit ſimp̄r:ſꝫ ſm q̄d:q̄lis ē illa accītis hītis ɔ̄riū. Ad 2^{m} negat̃ ɔ̄ñ: q2 acq̄ſitio caliditatis ⁊ deꝑditio fri^{tis} nō ſt̄ mot⁹ ɔ̄rij:ſꝫ hn̄ diuerſi:nec ē veꝝ apō me(q̄cq̄d aliq̄ velit) deꝑditio frigidi eē frigi^{tis}:imo dico illā eē ꝑuōnē caliditatis:q̄ nō ē ɔ̄ria:ſꝫ ꝑuatiue oppoſita mutuo coordiata.ꝑ idē ad 3^{m}: lꝫ.n.idē moueat̃ acq̄ſitōe ⁊ deꝑditōe:hȩ nō ſūt mutatiōes ɔ̄riȩ:ſꝫ diuerſȩ:q̄ten⁹ vna ē ad hītū:altera ad ꝑuōnē.nō ſt̄ icōpoſſes q2 ꝑuō ⁊ hīt⁹ nō ſūt icōpoſſes:niſi q̄ten⁹ ſūt eiuſdē. Ad 4^{m} dico q̄ mot⁹ nō dr̄r ɔ̄rij:niſi penes terminos p̄mos. mō frigiditas vt duo nō ē vltim⁹ termin⁹ atq̄ꝫ p̄⁹ deꝑditōis: ſꝫ ꝑuō frigi^{tis}:q̄ ē cōpoſſē cū hītu caliditatis.⁊ ɔ̄cedit̃ poſſe eē motū ad ꝑuōnē:qñ illa nō eſt ꝑuō ſimplr̄:ſꝫ ſꝫ q̄d eius accītis:qȯ ɔ̄riū hꝫ:vt dictū ē.teneri igit̃ pōt acq̄ſitioneꝫ vni⁹ ɔ̄rij differre ſpē a deꝑditiōe alteri⁹:⁊ eiuſmodi mot⁹ nō eē ɔ̄rios:q2 hīt⁹ ⁊ ꝑuō nō ſūt ɔ̄rij:niſi qñ ſunt eiuſdē.⁊ p hȩc ad vba Ari.qñ ait tales eſſe vnū motū ſubto.ſūt.n. vn⁹ mot⁹:q2 ɔ̄petūt vni ſubo:nō q2 vn⁹ ſit alter:ſꝫ q2 ambo inſūt vni.⁊ ita velle vr̄ illos eē vnū extriſece: duos vo itriſece.⁊ h ſolēt dicere cucullati:q̄ ſunt vnū in realitate ſubtiua:⁊ plures in realitate obtiua.hic.n.modus loquēdi nō dr̄t in re ab eo qȯ nos dixim⁹. ¶ Sꝫ q2 neutra ꝑs
Defenſio alterius partis. q̄ōnis ē neceſſaria:ad rōnes oppoſitas rn̄det̃. Ad p^{m} negat̃.illa acq̄ſitio nō ē deꝑditio:q2 acq̄ſitio aliq̄ ē deꝑditio aliq̄. Ad 2^{m} ɔ̄cedo gn̄ationē eē corruptionē:nō tñ oēꝫ generationē eē corruptionē. Ad 3^{m} ɔ̄cederē ꝑuōnē eē hītū: ⁊ eꝫ re^{m} diuerſoꝝ.nō āt re^{m} eiuſdē.⁊ ſic neutra ꝑs ē necīa.

¶ Neqꝫ is qui eſt ex ɔ̄trario ei contrarius eſt: qui ex contrario eſt. fieri eniꝫ poteſt vt ſimul ex cōtrario ⁊ in cōtrariū aut in mediū ꝓgat̃. verum de re hac poſterius dicemus.

¶ Secūdus modus inutilis ē:quo itelligebat̃ motus eſſe ɔ̄rios rōe terminoꝝ e q̄b⁹.⁊ ſic ſcdo oñdit q̄ motuū ɔ̄rietas nō ē attēdēda penes ɔ̄rietatē terminoꝝ e q̄b⁹.⁊ ſyllogizat h pacto:nulla ɔ̄ria pn̄t eē ſimul.motus q̄ ſūt e ɔ̄rijs terminis e q̄b⁹ pn̄t eē ſimul.ſimul.n.pōt alterabile accedēdo ad mediū.recedere ab vtroq̄ꝫ extremo. Sꝫ q2 non eſt apertū quo nam modo idem poſſit ab vtroq̄ꝫ extremo recedere:iō ſubdit. veꝝ de re hac poſteri⁹ dicemus.

¶ Sed in contrariū mutari cauſa potius contrarietatis eſſe videbit̃:q̄ꝫ e contrario mutari. Nam hoc abiectio cōtrarietatis eſt.illud vero aſſumptio.

¶ Sꝫ ɔ̄ h qȯ dixerat:pōt q̄s cauillare.dictū eſt.n.idē alterabile poſſe ſimul alterari e termini ɔ̄rijs e q̄b⁹. h vr̄ fl̄ſꝫ. q2 nihil ſimul pōt mutari in terminos ɔ̄rios.⁊ p ɔ̄ñs nihil pōt e terminis ɔ̄rijs e q̄b⁹ mutari:q2 nō pōt mutari e terminis ɔ̄rijs e q̄bus : niſi mutet̃ in terminos ɔ̄rios ad quos.at nihil pōt ſimul mutari in terminos ad quos ɔ̄rios.igit̃ nihil ſimul pōt mutari e terminis e q̄bus ɔ̄rijs. Rn̄det q̄ dato q̄ nihil ſimul poſſit mutari e terminis ɔ̄rijs e q̄b⁹:adhuc ɔ̄rietas attēdit̃ penes ɔ̄rietatē terminorū ad quos:magis q̄ꝫ terminoꝝ e q̄b⁹.⁊ h ait:ſꝫ in ɔ̄rium mutari cā poti⁹ ɔ̄rietatis eē videbit̃:q̄ꝫ e ɔ̄rio mutari:⁊ ita ſiue ſimul aliq̄d e ɔ̄rijs terminis e q̄b⁹ poſſit mutari:ſiue nō:cā ɔ̄rietatis motuū poti⁹ penes termios ad quos erit attēdēda:q̄ꝫ terminoꝝ e q̄b⁹.⁊ h ꝓbat duabus rōnib⁹. ⁊ p̄ma ſic cōponit̃:penes id qȯ abycit̃ nō eſt ſumēda motuū ɔ̄rietas:ſꝫ penes id qȯ aſſumit̃:q2 nō ens nō vr̄ cā entis.ſꝫ in mutatiōibus ſiue motib⁹ termin⁹ e quo eſt abiectio ɔ̄rietatis.termin⁹ ad quē eſt aſſumptio.igit̃ nō penes terminū e quo:ſꝫ penes terminū ad quē erit attendenda motuū ɔ̄rietas. Quo vo ad vba greca attinet: vbuꝫ illud abiectio:grȩce eſt απαλλαγη:qȯ latiȩ ē tuꝫ liberatio: tū ſolō:ſꝫ hic ꝓpe ē abiectio:⁊ nō mutatio: vt veteres trāſlatōes hn̄t. ¶ Et Auer.ðclat duo:p^{m} ē quo nā mō termi
Que auer. ɔ̄ñ.io.48. nus a quo i motu corrūpit̃ :⁊ terminus ad quē aſſumit̃ :⁊ ait h eē ꝓ tāto:q2 mot⁹ nihil aliud ē q̄ꝫ acq̄rere ꝑtē poſt aliā:ex illo termīo:ex quo res mota mouet̃ :dōec acq̄rat illō ad qȯ mouet̃ ꝑfecte:⁊ tūc ceſſat.igit̃ i motu termin⁹ e quo abycit̃.termin⁹ aūt ad quē aſſumit̃. Scdo declarat Auer.q̄ ɔ̄rietas motuū ē attēdēda poti⁹ penes termios ad quos:q̄ꝫ penes termios e q̄b⁹.p̄ q2 ɔ̄rietas poti⁹ attēdēda ē penes illō quo ꝑficitur ɔ̄rietas:q̄ꝫ penes illō quo ceſſat ɔ̄rietas.ſꝫ ī termio ad quē ꝑficit̃ ɔ̄rietas. ī termio vo e quo ceſſat.igit̃ poti⁹ penes termios ad quos erit attēdēda. Scdo penes illō attēdēda ē ɔ̄rietas motuū:qȯ eſt ꝑ ſubȩ motus:⁊ non accn̄s motus.at termin⁹ ad quē eſt ꝑ ſubȩ motus.terminus aūt e quo eſt accn̄s motus.igit̃ pe

nes terminos ad quos erit attēdenda ꝯrietas. hec Auer. vltra textū. ¶ Sȝ hec q̄ Auer. ait: q̄ōne nō carēt: q2 dum dicit terminū ad quē eē ptē ſubē motus: aut p ſubaȝ itelligit ꝓpe id qȝ eſt p ſe: ⁊ hoc pacto nihil eſt de ſuba mot⁹. aut itelligit p ſubaȝ definitionē: ⁊ hoc minime. p̄mo q2 in hoc q̄nto docuit definire motū p terminū e quo: ⁊ terminū ad quē. ait .n. motū eē mutationē de ſubo in ſubm. Scdo vr̄ terminus e quo nō accn̄s motui: q2 tūc aliquis motus eē pōt ſine termino e quo: qȝ nullus ꝯcederet. 3° Auerrois ſuperius cōmēto. 47. dixit ꝙ motus e ſanitate differt definitiōe a motu ad egritudinē. igiṫ terminus e quo eſt de ſuba motus. ¶ Rn̄dēt nōnulli: ꝙ aliqd eſt de rōne motus in gn̄ali: qȝ nō eſt de rōne motus in ſpeciali. vt terminus e quo eſt de rōne motus in gn̄ali: ⁊ non de rōne motus in ſpeciali. ⁊ ita volūt Auerroē p ſubaȝ itellexiſſe definitionē: ⁊ vlterius ꝙ terminus e quo ⁊ terminus ad quē ſunt de rōne motus in gn̄ali: q nō ſunt de rōne motus in ſpeciali. ſolus .n. terminus ad quem eſt de rōne motus in ſpē. ¶ Sȝ hec ſolō vr̄ friuola: q2 q̄cūq3 p̄dicanṫ p ſe de gn̄e: ēt ⁊ de ſpēbus neceſſe ē p̄dicari. ⁊ g° qd eſt de rōne p̄dicati eſt de rōe ſubti: vt dr̄ in antep̄dicamētis. igiṫ nō pōt terminus e quo eſſe de rōne gn̄is: ⁊ nō de rōne ſpēi. ¶ Pōt igiṫ dici in definitiōe alicuius rei literdū poni aliqd vt ps: iterdū aliqd p accn̄s vt apparēs ps: ⁊ additū. in definitiōe eniȝ ſubē forma poniṫ vt pars.) mā aūt vt additū atq3 apparēs ps. ſilr̄ in definitiōe trāſmutatiōis nālis ponunṫ forma: ⁊ mā: ⁊ p̄uatio. ſed p̄uatio pōiṫ vt additū: ⁊ accn̄s neceſſario. Ad formā q̄ōnis dico ptē definitionis mot⁹ eē p ſe terminū ad quē: ⁊ ſubiectū. terminus vero a quo eſt accn̄s neceſſario: vel ps apparēs pp rōnes tactas. ⁊ ſic tolluntṫ oēs obiectiones. Ad primā dico ꝙ in hoc q̄nto docuit definire p terminū e quo: nō q̄dē tāq3 p ptē p ſe: ſed tāq3 p accn̄s neceſſario. Ad ſcdm dico ꝙ eſt accn̄s neceſſario: veluti p̄uatio eſt accn̄s neceſſario in trāſmutatione nāli: vt dictū eſt p̄mo huius. cōmēto. 66. ⁊ alibi. Ad tertiū dico ꝙ Auerroes locutus eſt de motu non abſolute: ſed quatenus eſt ab ipſa ſanitate: mō aliqd eſt de rōne alicuius reduplicatiue tenti: qȝ non eſt de rōne illius abſolute: vt aliqd eſt de rōne hominis inquantum eſt albus: quod non eſt de ratione hoīs: ſic aliqd eſt de rōne motus q̄ten⁹ eſt a ſanitate: qȝ non eſt de rōne illius motus abſolute. ⁊ ita de rōne motus a ſanitate quatenus eſt a ſanitate eſt ſanitas: ⁊ non de rōne motus illius abſolute: q̄re nihil contra nos.

Dubitatiōes ꝯ auerroem.

Solo in gnālem

Confutatio.

Solo ppria.

¶ Praeterea denominaṫ vnuſquiſq3 motus potius ex eo ad qȝ: q̄ ex eo ex quo. veluti ſanatio: q2 in ſanitatē aegrotatio: quia in aegritudinem mutatio eſt.

¶ Secūdo idē ꝓbat ſic ab eo ſumēda ē ꝯrietas: e quo motus ipſi denoiantṫ. ſȝ motus denominanṫ e terminis ad quos. ſanatio .n. dr̄: q2 eſt via in ſanitatē. egrotatio aūt q2 eſt via in egritudinē. igiṫ ꝯrietas eſt ſumēda poti⁹ penes terminos ad quos. ¶ Auerroes aūt reddit cāȝ q̄re mot⁹ denoiaṫ e termino ad quē. ⁊ ait hoc eē: q2 ſuba motus eſt de nā eius ad qȝ eſt: ⁊ nō eius ex quo: vt fuit hīc expoſitū.

Que auerro. cō. 48.

¶ Reſtat itaq3 is quo in ꝯria itur: atq3 is quo in contraria ex contrarijs ꝑgiṫ.

¶ Reiectis modis inutilibus ad ꝯrietatē motuū: ꝯcludit modos vtiles: ⁊ vult duos eē vtiles. vȝ. tertiū. ⁊ q̄ntū. q2 vtilis eſt ad ꝯrietatē is modus quo in ꝯria itur. q2 ſumiṫ motuū ꝯrietas penes terminos ad quos. ⁊ vtilis ēt eſt is motus quo ex ꝯrijs in cōtraria pergitur. nā pōt ſumi cōtrarietas motuū ex eo: q2 ſunt ex contrarijs in ꝯria.

¶ Forſitan igiṫ fieri pōt vt ij quibus ad cōtraria acceditṫ: ⁊ ex contrarijs: ſubiecto ideȝ ſint: ſed eſſe fortaſſe non eſt idē: dico aūt in ſanitatem ex morbo: ⁊ ex ſanitate in morbum.

¶ Docet nūc reducere hos duos in vnū: q2 hi duo modi forte ſunt ſubto idē: quatenus illi mot⁹ q ſunt in ꝯria: ēt ex ꝯrijs ſunt. ſȝ forte ſȝ rōnē nō ſunt idē pp diuerſas motus habitudīes ad terminos. vt ſupra dictū ē. vtpote motus q in ſanitatē idē eſt ei q eſt ex morbo: ſilr̄ motus q in morbū eſt ideȝ eſt ei q ex ſanitate eſt: igiṫ ambo hi modi reducunṫ in vnū: ſaltē ſȝ ſubȝ. ¶ Auerroes autē ait hoc eē dictū ad tollēdū dubiū qȝ accidebat p̄mo mēbro. vt emittiṫ exponere pluribꝫ vbis. q̄ expō non ꝯuenit aliquo mō vbis Ari. vt itelligēti facile pȝ. ¶ Aduerte vt expoſitores notāt: ꝙ Ariſt. illoꝝ q̄nq3 modoꝝ duos declauit eē inutiles ad ꝯrietatē. vȝ. ſcdȝ ⁊ quartū. duos aūt vtiles vȝ. 3m ⁊ 5m. p̄mi vō nihil meminit: q2 lȝ ille fortaſſe ſit vtilis ad ꝯrietatē: penes illū nō ſumiṫ ipſa ꝯrietas. ⁊ hoc q2 ille modus deſeruit gn̄atiōi ⁊ corruptiōi: ⁊ ꝯrietati illoꝝ. mō lȝ in ſuba ſit aliqs modus oppōnis: nō tn̄ ꝓpe ibi ꝯrietas. ſic igiṫ ꝑtermiſit illū: vel q2 reduciṫ ad hos duos: vl q2 docuit illū eē vtilem contrarietati repte in gn̄atione ⁊ corruptione: in quibus non eſt ꝓprie contrarietas.

Expo. auerrois

Que ex poſitores

¶ Cū aūt mutatio differat a motu: (nā ea mutatio motus ē: qua e ſubiecto in ſubiectū acceditṫ:) is motus quo e contrario in cōtrarium itur: contrarius eſt ei: quo e contrario in contrariū pergitur. veluti is quo e ſanitate itur in morbum ei: quo e morbo in ſanitatē acceditṫ.

¶ Determinata vitate q̄ōnis: in pte hac vult ꝓbare illos: ⁊ h̄ ſyllo: ⁊ iductiōe. ⁊ ſyllo ſic cōponiṫ. ꝯrietas motuū ſumi dȝ penes eēntialia motuū. Sȝ termin⁹ e quo: ⁊ terminus ad quē ſunt eēntiales motibꝫ. igiṫ penes ambos hos dȝ ſumi. Minor ꝓbaṫ: q2 ea ſunt motibꝫ eēntialia: q̄bus motus dr̄t a mutatiōe: ſȝ mot⁹ dr̄t a mutatiōe p hoc: q2 mot⁹ ē de ſubto in ſubȝ h̄ eſt de termino e quo ꝯria i terminū ad quē ꝯriū. igiṫ terminus e quo ⁊ termin⁹ ad quē ſūt eēntiales motui. igiṫ ꝑfecta ꝯrietas ſumēdȝ penes ꝯrietatē amboꝝ. Sȝ (vt addit Auer.) poti⁹ penes terminos ad quos: tāto q̄dē magis quāto termīus ad quē ē de ſuba motus. termin⁹ e quo ē accn̄s neceſſariū ⁊ eēntiale mot⁹. vt dictū ē. ¶ Laborauit nou⁹ expoſitor aſſignare cāȝ. q̄re ad ſignādā ꝯrietatē motuū dȝ explicare tā terminū e quo: q̄ terminū ad quē. ⁊ tota ei⁹ deductio ē: q2 reꝝ ꝯrietas ſumi dȝ penes id qȝ ſūt ipe res. at mot⁹ ē tā rōne termini e quo: q̄ rōne termini ad quē. rōne q̄dē termini ad quē: q2 ab illo mot⁹ ſpēȝ hȝ. rōne vō termini e quo: q2 ab illo q̄titatē hȝ. niſi .n. i termino e quo eēt ꝯrietas: motus ois ſubitari⁹ eēt. ¶ Sȝ hec deductio nō vr̄ ꝑipatetica: q2 ꝑipatetici ꝯcedūt aliquā eē alterationē ſubitariā: vbi nō negaſſent ꝯrietatē vt diceṫ in. 6° hꝫ. ꝯcedūt ēt vlr oēȝ auctionē eē ſubitariā: q2 volunt auctionē nihil aliud eē q̄ aggenerōnē vt in li° de gn̄atiōe diſputauim⁹. ꝑterea Auer. ꝯmēto ꝓrio dixit. terminū e quo eē accn̄s ad trāſmutationē: ⁊ Ari. in lr̄a dixit illū eē poti⁹ abiectionē. q̄re nō vr̄ ab illo mot⁹ hr̄e q̄cquā. ſȝ tn̄ vt dixit Ariſt. vr̄ eſſe accn̄s neceſſariū motui. ¶ Ariſt. igiṫ vult hr̄e ꝯrietatē motuū attēdēdā eē penes terminos ad quos: q̄ten⁹ motus oē eē ab illis hȝ p ſe: ⁊ p̄ncipale. a terminis e qbꝫ vero hȝ aliquo mō rōnē cōcomitatiuā cōtrarietatis: quatenus eſt accn̄s neceſſario motui: per qȝ differt aliqua ex parte a mutatiōe ipſa. hec ſunt q̄ peripatetice dicerem.

Que no uus expoſitor

Confutatio

Proprie expoſitio

¶ Præterea etiam perſpicuũ eſt ex inductiõe ꝙ cõtrarij eſſe videntᷣ. nam ægrotare ipſi ſanari: ⁊ diſcere ipſi decipi: nõ per ſeipſm̃ contraria videntᷣ. Ex cõtrarijs enim in contraria fiunt. Ut enim ſciam habere põt ꝗſpiam ⁊ ꝑ ſeipſm̃ ⁊ per alium: ſic ⁊ deceptionem. Inſuper etiaʒ latio ꝙ̃ eſt ſurſum ei lationi ꝙ̃ eſt deorſum. Hæc enim in lõgitudine ꝯtraria ſunt. ⁊ illa ꝙ̃ in dextrum ei ꝙ̃ in ſiniſtrum. hæc eniʒ in latitudine cõtraria ſunt. ⁊ ea ꝙ̃ ante ei ꝙ̃ retro. Etenim hæc in ꝓfunditate ꝯ̃ria ſunt.

¶ Probauit hactenus ꝯcluſionẽ ſyllõ: nũc illam ꝓbat ĩductione. ⁊ hoc ꝑponit d. pterea etiam ꝑſpicuũ eſt ẽt ex ĩductione: ꝙ motus ꝯtrarij eſſe videntᷣ. Et exponit ĩductionẽ primo in alteratiõe corꝑis ⁊ ſpirituali. d. nã ægrotare ipſi ſanari: ⁊ diſcere ipſi decipi (dico ipſi decipi: nõ qđ eſt ꝑ ſeipſm̃) ꝯtraria eſſe videntᷣ. ex ꝯtrarijs enim in ꝯtraria fiunt. ægrotare enim eſt ex ſanitate in ægritudinẽ. ſanari viceuerſa ex ægritudĩe in ſanitatẽ. Diſcere ex ignorãtia: ⁊ in ſciam. decipi ex ſcia ꝓpoſita in deceptore in ignorãtiam acꝗſitam in decepto. Et qꝛ dixit: diſcere ꝯtrariari deceptiõi: qñ deceptio nõ eſt ꝑ ſeipſm̃: exponit hoc. d. Ut enim ſciam hr̃e põt ꝗſpiam et ꝑ ſeipſum: ⁊ ꝑ alium. ꝑ ſeipſum ꝗdem ſcia ĩuentio dᷣ. ꝑ alium vᷦo diſciplina. ſic ⁊ deceptionẽ hr̃e põt ꝑ ſeipſum: ⁊ dᷣ error. ⁊ ꝑ alium: ⁊ dᷣ ſeductio. Sunt igitur contraria diſciplina ⁊ ſeductio: qꝛ diſciplina eſt motus anĩę diſcipuli de ignorãtia in ſciẽtiaʒ a præceptore illatus. ⁊ ita termini ſunt ꝯtrarij: quatenus terminꝰ e quo eſt ignorãtia: terminus vᷦo ad quẽ eſt ſcia. ſeductio vᷦo eſt a ſcia in ignorantiam: qñ enim aliꝗs ſcit veritatẽ: ⁊ ꝑ auctoritatẽ alicuius magni viri trãſit in deceptionẽ: mouetur de ſcia in ignorãtiam. igitᷣ diſciplina ⁊ ſeductio ꝯtraria ſunt. Utrum vᷦo error ⁊ ſcia ſint ꝯtraria: ad ꝓpoſitũ nõ ſpectat: qꝛ de exẽplo nõ eſt nimis curãdum. ſat ſit pro exẽplo diſciplinaʒ ⁊ ſeductionẽ eſſe alteratiões ſpirituales ꝯtrarias. hęc de alteratiõe. Deinde ĩducit in motu locali ⁊ ĩngt. īſuꝑ ẽt latio quę eſt ſurſum: ꝙ̃ dᷣ aſcẽſus ei lationi quę eſt deorſum: quęqʒ dᷣ deſcẽſus. ꝯtraria eſt. quatenus. vʒ. ſurſum ⁊ deorſum in lõgitudĩe ꝯtraria ſunt. Et illa latio ꝙ̃ eſt in dextrum ei quę eſt in ſiniſtrum ſilr̃ ꝯtraria eſt: quatenꝰ in latitudĩe ꝯtraria ſunt dextrũ ⁊ ſiniſtruʒ. ⁊ ea latio ꝙ̃ eſt añ: quęqʒ dᷣ ꝓgreſſio ei quę retro: quęqʒ regreſſio dᷣ ꝯtraria eſt: quatenus añ ⁊ retro ꝯtraria ſunt in altitudĩne ſiue ꝓfunditate. in ꝗbus oĩbus pʒ id qđ dcm̃ eſt. vʒ. ꝙ motus ꝯtrarij ſunt ꝙ de ꝯtrarijs ſunt termĩs in ꝯtrarios termĩos. ꝓtermiſit aũt motum auctiõis: qꝛ reducitᷣ
Que alexander ⁊ Auerro. com. 50. ad lationẽ ipſam. ⁊ eſt ẽt in illa manifeſtuʒ. Quo vᷦo ad exemplũ de deceptiõe attinet. Alexãder aphrodiſiꝰ vt refert Auerroes: voluit diſciplinã tm̃ ſeductiõi eſſe contrariaʒ. nõ autem inuẽtionẽ errori aſſignãs hãc cãm: qꝛ homo raro errat a ſeipſo. pleruͥqʒ aũt ꝑ alium decipitᷣ. Auerroes vᷦo voluit diſciplinã ſeductioni: ⁊ inuẽtioneʒ errori ꝯtrariam eſſe: qꝛ ⁊ ab alio ⁊ a ſeipſo põt eſſe deceptio frequẽter. Sʒ ꝗd horuʒ verum ſit: ꝗdqʒ magis ad Ariſtotelis aures omitto: cuʒ circa exempla quę gratia diſcẽdi ponuntᷣ. nõ ſit multum ĩſiſtẽdum.

¶ Is vero ꝙ ſolum ad contrariũ eſt: nõ motꝰ: ſʒ mutatio ẽ. velut albũ fieri nõ ex aliquo eſt.

¶ Uidetᷣ Ariſto. velle ſoluere dubitatiões: ꝙ̃ circa dicta de cõtrarietate motuũ occurrere poſſent. ſed melius vᷣ nũc declarare ꝯtrarietatẽ in mutatiõibus. nam cũ motus differat a mutatiõe: ſi declarauit ꝯtrarietatem motuum: erat ꝯſentaneũ vt declararet ꝯtrarietatẽ in mutationibus. Et ꝑmo declarat ꝯtrarietatẽ in mutatiõibꝰ hñtibus ꝯ̃rium: quales ſunt accñtarię mutatiões. ⁊ ĩngt. mutatiões eſſe ꝯ̃rias: quãdo ſunt in termĩs ꝯ̃rijs. vbi cauſa: vt album fieri: hoc eſt gñatio albi: ⁊ nigri gñatio ꝯ̃rię ſunt: qꝛ illa ad album: hęc ad nigrum eſt: quę ꝯ̃ria ſunt. ⁊ hoc ait. is vᷦo motus ꝙ ſolum ad ꝯ̃riuʒ eſt: ⁊ nõ ex ꝯ̃rio: nõ motus ſed mutatio eſt ꝓprie: ⁊ ita in mutatiõibus hñtibus ꝯ̃rium ꝯ̃rietas eſſe dʒ penes terminos ad quos tm̃. velut album fieri nõ ex aliquo eſt: ⁊ eſt ꝯ̃rium ad nigrum fieri: nõ qꝛ ſint ex ꝯtrarijs: ſʒ ad ꝯtraria tm̃.
¶ Sʒ circa dcm̃ Ariſtotelis occurres. ait enim. is vᷦo ꝙ Dub.
ſolum ad ꝯ̃riuʒ eſt: nõ motus ſʒ mutatio eſt. velut albũ fieri nõ ex aliquo eſt. Cõtra: qꝛ albuʒ fieri eſt tẽporaria mutatio. igitᷣ eſt motus. ⁊ ita nõ eſt verum. vt ꝙ motus ſolum eſt ad ꝯ̃rium: is mutatio nõ motus ſit. Amplius nõ minus ire in album eſt tẽporarium ꝯſiderato nigro a quo fit. vel ꝯſiderato nõ albo. qꝛ nigrum ⁊ nõ album idẽ eſt. igr̃ vtroqʒ mõ eſt motus ⁊ nõ mutatio. ¶ Auerroes dicit ꝗdem e ꝗbus iuniores colligũt ſolutionẽ. Di- Solutio Auerro. com. 51.
cit enim ꝑmo ꝙ albuʒ fieri ex nõ albo eẽ põt duplr̃. aut ex nõ albo quatenus nõ album. ⁊ ſic nõ motus ſʒ mutatio eſt. aut ex nõ albo quatenus eſt nigrũ. ⁊ ſic eſt motꝰ. Dicit ſcđo: ꝙ cum dᷣ album fieri ex nõ albo eẽ gñationem ſiue mutationẽ: nõ eſt audiẽdum ꝙ albũ fiat nõ e nigro. qꝛ ſi fit ex nõ albo. fit ex nigro aut ſimplr̃: aut ſm ꝗd: qđ eſt medium ĩter album ⁊ nigruʒ. Sed dʒ ĩtelligi album fieri ex nigro cui accidit nõ album. Tertio ait: tam motũ ꝙ̃ mutationem eẽ a nõ eẽ ad eſſe: ſʒ differenter: qꝛ motus eſt ꝑ accñs de nõ eſſe ad eẽ. ⁊ ꝑ ſe de eẽ in eſſe. mutatio eſt ꝑ ſe de nõ eſſe in eẽ: ⁊ ꝑ accñs de eſſe in
eſſe. ¶ Ex his ſeqtur ꝙ vnamet trãſmutatio eſt motus Motus ⁊ mutatio idē.
⁊ gñatio: vt fieri album. nam ſi cõſideretᷣ fieri albuʒ vt terminus e quo eſt eẽ. vʒ. nigrum. illa trãſmutatio ẽ motus. ſi vt terminus e quo eſt ꝑuatio: ſic eſt gñatio. ⁊ ideʒ de corruptiõe deduci põt. ¶ Per hęc ad rões: ꝯcedo ad ꝑmã albũ fieri eẽ tẽporarium: nõ ꝑ ſe quatenus terminus e quo eſt nõ eẽ ſiue nõ album: qꝛ e nõ albo in albuʒ fieri poſſet ſubitaria mutatio: ſʒ ꝑ accñs: quatenus ipm̃ nõ album comitatᷣ nigrũ: qđ nõ poteſt depdi ſubito. ¶ Ad ſcđm pʒ ꝑ idem: qꝛ cõſiderato nigro: ꝯſideratᷣ cõtrarium cui eſt reſiſtẽtia competẽs. cõſiderato nõ albo cõſideratᷣ cõtrariũ: e quo in ſuum ꝯtradictoriũ põt eẽ ſubitarius trãſitus. Et tum aduerte Auerroẽ eẽ locutũ de albo vt termiat motuʒ ꝑ ſe: ⁊ nõ vt termiat motum ꝑ accñs. vʒ. ꝗ̃tenus fieret imediate ex eñtis. Ut enim album gñatᷣ ex eñtis: termiat motũ ꝑ accñs: aut forte hoc fuit dcm̃ loco exẽpli: qꝛ album nunꝙ̃ fieri poteſt: niſi imediate ex eñtis. Amplꝰ id qđ Auerroes dixit: ꝙ nigro accidit nõ albũ ipʒ: recte dixit: qꝛ ipʒ nõ album ꝑuatio eſt. ⁊ nulli ꝑ ſe ineſt: licʒ poſſit eẽ ꝗd cõins
ipſo nigro. ¶ Sʒ dices adhuc. ꝓpter ꝗd quãdo termi- Repli.
nus e quo eſt ꝯtrarius termĩo ad quẽ. eſt trãſitus temporarius ⁊ motus. ⁊ qñ eſt cõtradictorius nõ eſt motꝰ: nec tẽporarius. ¶ Aſſignari pñt duę rões. Prima ex
verbi Auerrois: qꝛ qñ terminus e quo eſt ꝯtrarius ter- Solutio
mino ad quẽ. Inter ipſum ⁊ terminuʒ ad quem ĩuenitᷣ medium. at ĩter cõtradictoria nõ eſt mediuʒ. ¶ Scđa eſt. qꝛ ꝯtrarium agit ⁊ reagit in ſuũ cõtrarium. nõ auteʒ ꝯdictoriũ. Et ꝓpterea ĩter ꝯ̃ria ꝑ ſe nõ põt eẽ niſi trãſitꝰ tẽporarius ꝑ ſe. ꝑ accñs vᷦo ſubitarius. ĩter cõtradictoria vero trãſitus nõ eſt niſi ſubitarius ꝑ ſe. per accñs vero temporarius. Hęc de dubitationibus.

¶ Et qbus non eſt contrarium aliqđ. Mutatio contraria eſt ea quae eſt ex ipſo: ei quae eſt ad ipſuꝫ. Quocirca generatio corruptioni contraria eſt. ⁊ amiſſio acqſitioni. He aũt mutationes qdem ſunt: nõ aũt motus.

¶ Oſtendit nunc ꝙ in qbus eſt cõtrarietas vt in ſubſtã tijs ⁊ id genus. attẽdit oppõ mutationũ penes acceſſuꝫ ⁊ receſſum ab eodeꝫ termio. ⁊ ingt. Et qbꝰ nõ eſt cõtrarium aliqđ. Mutatio cõtraria eſt ea quę eſt ex ipſo: ei quę eſt ad ipſuꝫ: hoc eſt per acceſſum ⁊ receſſum ab eodem. quocirca gñatio corruptioni ꝯria eſt: ⁊ hoc quo ad ſubas: ⁊ amiſſio acqſitioni: ⁊ hoc quo ad cętera predicamẽta: in qbus nõ eſt cõtrarietas. ꝓpterea addit: hę aũt mutationes ſunt: non autẽ motus. ¶ Et ſi velis exponere Ariſtotelẽ hac in parte ſoluiſſe dubitatiões. vt iuniores vident̃ exponere. pꝫ ſolo duarũ dubitationuꝫ. Prima eſt cõtra id qđ dcm̃ eſt. vꝫ. ꝙ motus cõtrarij ſũt q ex cõtrarijs ſunt in cõtraria. Cõtradici poteſt: qꝛ ſunt qdaꝫ motus q nõ ſunt de cõtrario in cõtrariuꝫ: ſꝫ ſoluꝫ in cõtrarium. igit̃ falſuꝫ eſt qđ dcm̃ eſt. ſoluebat̃. tales motus q ſunt in ꝯtrariuꝫ tm̃: nõ eẽ motus ſed mutationes: velut albũ fieri. ¶ Secũda dubitatio eſt: qꝛ ſunt quedam mutatiões quę nec ſunt ex cõtrario: nec in cõtrarium. ꝓpterea quęrit̃ quonam modo in his attẽdit̃ cõtrarietas. ¶ Rñdet: cõtrarietatem mutationuꝫ taliuꝫ eſſe attẽdendã penes acceſſuꝫ ⁊ receſſuꝫ ab eodem in idem. Et ſic pꝫ ſolo duarũ dubitationum.

Expoſitio iuniorꝫ.

¶ Hi vero motus qbus ad id mediũ pergit̃: qđ eſt inter contraria: ponendi ſunt aliqua ex parte vt in contraria. nam motus quo in medium accedit̃: medio ipſo vt contrario vtit̃. Velut e fuſco qdem in album pergit̃ tanꝙ̃ e nigro. atqꝫ ab albo in fuſcum tanꝙ̃ in nigrũ. Itemqꝫ ex nigro in fuſcum: ac ſi fuſcuꝫ albũ ſit. Mediũ enim ratione habita ad extrema: aliqua ex parte vtriuſqꝫ extremi rationem ſubit. Motus igit̃ hoc pacto motui cõtrariꝰ eſt is: quo econtrario in contrarium itur: ei quo econtrario in contrariũ pergit̃.

¶ Iuniores exponũt Ariſtotelẽ nũc velle ſoluere aliud dubiũ: qđ eſt ſcđm apud eos: ⁊ apud ordinem noſtruꝫ eſt tertiuꝫ. ¶ Dubiũ vero eſt tale: qꝛ dcm̃ eſt motus eẽ cõtrarios: quotiẽs e cõtrarijs in cõtraria ſunt. Sꝫ hoc nõ videt̃ veruꝫ: qꝛ motus ab extremo in medium: ⁊ ab eodẽ medio in extremũ cõtrarij ſunt: vbi pꝫ eos nõ eſſe de cõtrarijs in cõtraria. ſed de contrarijs in media. vel ecõtra. Et hęc eſt Auerrois expõ in hoc ꝯmẽ. 52. ¶ Expoſitores vo volũt Ariſtolẽ nũc determiare de ꝯrietate motuũ ex parte medij. ⁊ pfecto in idẽ icidũt. Ex verbis enim Ariſtotelis colligit̃: ⁊ declarat̃ quo nã modo motus q eſt ab extremo in mediũ. ꝯrius eſt ei motui q eſt e medio in extremũ. ⁊ ſic in ideꝫ ſemper concidũt. Vult igit̃ motũ ab extremo in mediuꝫ eẽ ꝯriuꝫ motui q eſt a medio in extremũ: quatenus ipſuꝫ mediuꝫ ſubit rõneꝫ vtriuſqꝫ extremi ad alteꝝ atqꝫ alteruꝫ cõparatũ. Velut motus qui eſt e fuſco in albũ: vtit̃ ipſo fuſco medio pro nigro. ⁊ q eſt e nigro in fuſcuꝫ: vtit̃ fuſco pro albo. mediũ eniꝫ rõne habita ad extrema: aliqua ex parte vtriuſqꝫ extremi rõneꝫ ſubit. poſtea epylogat: ⁊ pꝫ in textu. Sic igit̃ pꝫ quo naꝫ modo motus q eſt ab extremo in mediũ ꝯrius ſit ei motui q eſt ecõtra a medio in extremuꝫ. ¶ Quo vero ad verba gręca attinet. verba illa. Motus quo in mediũ accedit̃. in gręco ſunt. motꝰ quo ad vtraqꝫ mutat̃. ſꝫ qꝛ ſumpſit verbuꝫ. vtraqꝫ: pro medio: eo qꝛ mediũ eſt vtraqꝫ extrema aliquo modo. ⁊ mutari eſt accedere: vt clariora eſſent: nos trãſtulimꝰ illo modo. naꝫ ideꝫ eſt. Amplius dixit ad id mediuꝫ qđ eſt iter extrema. ad denotãduꝫ mediuꝫ formę: qđ eſt inter extrema non mediuꝫ ſubiecti: qđ neutro extremoꝝ participat. Hęc de ꝯrietate motuũ ⁊ mutationũ ab Ariſtotele habemus. ¶ Auerroes vero quo ad verba ipſa aiaduertit duo. quoruꝫ p̈muꝫ eſt: cur dixit. in ꝯrijs habẽtibus iter: in tranſlationibus eniꝫ barbaris: quas ipſe cõmẽtatus eſt ſic habet̃. motus vero ad illud qđ eſt inter ꝯria: ⁊ in ꝯrijs hñtibus iter: ſunt ponẽdi tanꝙ̃ illi q ſunt ad ꝯrium quodã mõ. ¶ Secũdo aiaduertit cur dixit. tanꝙ̃ illi qui ſunt ad ꝯriuꝫ quodã modo: Primũ ait eẽ dcm̃ pro tãto: qꝛ nulla ſunt ꝯria ad quę poſſit motus eſſe: qn inter illa non mediũ ſit: imo inter oĩa talia mediuꝫ eſt ſaltẽ diminutionis. Et hoc qđ dic̃: lꝫ ſit verꝝ in codicibus gręcis nõ eſt ita: vt per noſtras pꝫ trãſlationes. ¶ Scđꝫ vero recte aiaduertit: ⁊ recte exponit. ait eniꝫ id eſſe dcm̃ pro tãto. qꝛ mediũ ⁊ ſi ſit vtrũqꝫ extremũ: non tñ eſt vtrũqꝫ vltima perfectione: ſed quaſi poteſtate: ⁊ ſic ire ad mediuꝫ nõ eſt ire ad extremũ ſimplr̃: ſꝫ eſt aliqua ex parte ire ad extremũ: quatenus mediuꝫ eſt ambo extrema ſubeſſe refracto. ¶ Vbi clare habet̃ vt iuniores colligũt de intẽtione eius eſſe cõtraria manere i medio actualr̃ ⁊ realr̃: qđ magis pꝫ in exẽplo qđ ipſe exponit de ipſo fuſco ſiue viridi. Vult eniꝫ qñ aliqd mouet̃ ab albo in viride: id moueri in nigruꝫ qđ eſt in viride: ſꝫ cuꝫ per motuꝫ terminus actualr̃ acquirat̃: igit̃ in ipſo viridi erit actu nigruꝫ: qđ per ipſuꝫ acquirit̃ motuꝫ. Alii modo argui poteſt de albo: naꝫ cuꝫ ſit motus de nigro in viride: ſeqt̃ in viride eſſe albũ: qđ per motuꝫ acquirit̃. ⁊ ſic ex his quę hic dixit Auerroes clare cõſtat extrema eſſe in medijs actualr̃ ſub gradibus remiſſis: ex qbus ipa media cõponunt̃: vt qđ fuſcũ cõponit̃ ex albo ⁊ nigro ſub tanta ꝓportione. Rubruꝫ vero ex eiſdeꝫ ſub alia atqꝫ alia proportione ſe habẽtibus. ⁊ ita in cęteris id genus. ¶ Sꝫ iuniores cõtra hãc põnem acerrimis obijciũt argumẽtis. Veruꝫ qꝛ alij iuniores perite ad rõnes illoruꝫ ſatiſfaciunt: omittamus rõnes illas ⁊ ſolões: ⁊ nouas moueamus ꝯtra auerroẽ queſtiones. ¶ Prima. ex duabus formis nõ ſit vnuꝫ p ſe. igit̃ mediũ non eſt aliqđ p ſe vnuꝫ. ¶ Secundo. oĩs forma eſt ſimplicis eſſentię: vt Gilbertus auctor ſex pn̄cipioꝝ ſcribit: ſꝫ mediuꝫ eſt forma. igit̃ non cõponit̃ ex extremis. ¶ Tertio: in oĩ ꝯpõne alteruꝫ ſe habꝫ vt mã: alteruꝫ vt forma 8ꝰ metaphy. ſꝫ duoꝝ cõtrarioruꝫ neutruꝫ poteſt eſſe alterius forma vel mã. igit̃ ex illis nulla poteſt proficiſci ꝯpõ. ¶ Quarto: nihil eſt qđ poſſit cõcludere talem ꝯpõneꝫ. igit̃ nõ eſt tenendũ a pħo nãli: qui nihil aſſerit niſi a memorijs vel ſenſibus: vel experiẽtijs. ¶ Quinto: oĩs forma nata eſt cõſtituere ſuppoſituꝫ: accñtale quideꝫ: ſi ſit accñtalis. ſubale vero ſi ſubſtantialis. igit̃ ſi ſint plures formę accñtales in medio: quęlibꝫ illoruꝫ conſtituet ſuppoſituꝫ. ⁊ ſic in oĩ medio eſſent plura ſuppoſita: qꝛ ibi erit ſuppoſitũ albi: ⁊ ſuppoſituꝫ nigri. ⁊ per ꝯñs ideꝫ erit albũ ⁊ nigruꝫ: qđ eſt impoſſibile. ¶ Sexto. mediũ generat̃ ex extremis: ⁊ corrũpit̃ in illa. igit̃ talis erit iter extrema ⁊ mediũ incõpoſſibilitas. qualis eſt iter terminũ e quo: ⁊ terminum ad quẽ in gñatione. ſꝫ terminus e quo ⁊ terminus ad queꝫ nõ ſunt cõpoſſ̃les in eodeꝫ. igit̃ nec medium ⁊ extrema.

Margin notes:

Expoſitio ex Aris.

Que Auerroes com. 52.

Poſitio Auer. de ꝯpoſitione medij ex extremis.

Rationes ſũt Burlei q ſoluunt a preterito.

Rationes noue. Prima. Scđa. Tertia.

Quarta.

Prĩa expoſitio iuniorum ⁊ Auerro.

Scđa expõ expoſitorum.

Poſitio Joānis.

¶ Propter hęc argumēta Joānes ſuperius tenet de intentione Auerrois: mediū ipſuꝫ non cōponi eſſentialr̄ ab extremis nec remiſſis: nec fractis. imo eſſe formā ita ſimplicē: veluti quęlibꝫ forma extrema eſt. Habere tn̄ ait virtuteꝫ vtriuſqꝫ extremi. Et hac rōne ait Auerroes extrema eſſe in medio actu: nō ſumēdo actū pro forma: ſed pro vͭtute actiua: qua ipſuꝫ medium actu poteſt agere actionē ſimileꝫ actioni vtriuſqꝫ extremi. Tepiduꝫ eniꝫ aliqua ex pte fridū calefacit: ꝛ aliqua ex parte calidū frigefacit: ꝛ ſic nō differt ab extremis ſolum ſm̄ magis ꝛ minus: quę ſunt accn̄tarię perfectiones. ſꝫ differt ab eis per ſe ꝛ per ſuaꝫ eſſentiaꝫ. quā pōneꝫ Joānes ait eē alioꝝ: ſed illi nō obiecit.

Confutatio.

¶ Sed hęc pō ſiue ſit Joānis: ſiue cuiuſuis. nō eſt auerroica. Auerroes eni ꝫͦ metaphy. cōmē. 23. ita loquit̄ de cōpōne medij ab extremis: quo modo de cōpoſitione cōplexionis a ſimplicibus: vt pꝫ per ea quę ſcribit cōtra Galienū ibi. modo conſtat apud ipſuꝫ cōplexionē componi a ſimplicibus actu actualitate formę: ꝛ non tn̄ actualitate vͭtutis. igr̄ hęc ſolutio nō eſt auerroica. ¶ Secūdo Auerroes vbi qꝫ maxime. 3. cęli cōmē. 67. eodē modo loquit̄ de compōne medij ab extremis. ꝛ mixti ab ęlentis: ſed conſtat apud ipſuꝫ mixtum eſſe ab eln̄tis actu formę. igit̄ mediuꝫ ab extremis etiā actu formę. Similia potes quęrere paſſim per alia multa loca.

Poſitio coīo generaliu̅ ꝛ oīm alioꝝ.

¶ Alij vero cōiter ad mentē Auerrois tenent mediū nihil aliud eſſe niſi extrema remiſſa ſub certa proportione conſtituta: ſed qꝛ proportiones ſunt quodāmodo īfinitę: inde emergunt formę medię īfinitę. Rubrū igit̄ eſt albū ꝛ nigrū ſub a. proportione reducta. fuſcū vero albuꝫ ꝛ nigrū ſub b. proportione. ꝛ in cęteris id genus.

Confutatio.

¶ Nec hęc pō eſt auerroica: qꝛ auerroes vbiqꝫ mediū cōparat mixto: ꝛ vbiqꝫ de medio loquit̄ vt de mixto. ſed mixtū non eſt formę elementarię tn̄ ſub certa proportione: ſed vltra addit formā mixtionis. igr̄ nec mediū erit extrema tn̄ ſub certa proportiōe. ꝛ ita opꝫ aliud qd addere.

Propria poſitio.

¶ Tenerem igit̄ ꝙ velut mā formę mixti habꝫ formas elementarias vt diſpōnes prędias in eſſe remiſſo. vltra illas habꝫ formā vltimā per quā mixtū reponit̄ in ſpē: ſic ſubm̄ formę medię hꝫ in ſe formas extremas actu: nō in ſuis vltimis perfectionibus: ſed remiſſas: tanquā diſpōnes ſubi ad formā mediā: quę tamē forma media eſſentialr̄ differt ab extremis: vt illa mixti ab eln̄tis. Et qꝛ illę diſpōnes poſſunt multiplr̄ variari: iō formę medię poſſunt eſſe multę. Hęc eniꝫ pō tollit oēs rōnes de leui: ꝛ eſt conſona dictis auerrois de mixtura: ꝛ de cōplexione.

Solō rationum.

¶ Ad rōnes igit̄. Ad pͥmaꝫ pꝫ ſolutio: qꝛ mediū non eſt extrema remiſſa: ſed eſt forma ſimplex p̄ſupponens extrema remiſſa vt diſpōnes. ¶ Ad ſecūdū pꝫ ſolutio ēt. mediū eniꝫ eſt forma ſimplex veluti qðlibet extremū: lꝫ ſupponat extrema vt diſpōnes. ¶ Per idē ad tertiū. non eniꝫ mediū reſultat per cōpoſitioneꝫ: ſed per inductionē. ¶ Ad quartū dico ꝙ eſt aliqd quo illud concludit̄. videmus eniꝫ mediū vicē ſubire vtriuſqꝫ extremi: quod eſſe non poſſet: niſi ipſuꝫ eſſet extrema virtute: ꝛ illa ſupponeret ſalteꝫ vt diſpōnes. ¶ Ad quintū dico: ꝙ oīs forma nata eſt conſtituere ſuppoſitū: qn̄ ineſt per ſe: ꝛ non vt diſpō alterius: modo extrema inſunt ſubō: cui ineſt forma media: non qdē per ſe: ſꝫ vt diſpōnes ad formā mediā. ppterea ſuppoſitū nō cōſtituunt: nec accn̄tale: nec ſubale. Media vō forma qꝛ ineſt ſubō pͥncipalr̄ pp ſe. hac rōne cōſtituit̄ ſuppoſituꝫ accn̄tale: ꝛ ſubꝫ denoīat. ¶ Ad ſextū dici poteſt mediū gn̄ari ex extremis nō ꝯpoſitiue: ſed diſpoſitiue. ppterea extrema remiſſa nō ſe habēt vt terminus e quo: vel terminus ad quē: ſed extrema intēſa. ꝛ hoc pacto mediū ꝛ extrema ſunt incōpoſſia. Per hanc ēt viā facile ſoluerētur rōnes iunioꝝ: quas omiſimus: vt volēti ſoluere pꝫ. Hęc de ꝯpōne medij ab extremis de mente Auerrois.

Scdā. q. de motuū ꝯrietate.

¶ Solet quęri vlterius penes qd attēdit̄ motuū mutationūue ꝯrietas. ꝛ vr̄ ꝙ non penes ꝯrietatē terminoꝝ e qbus: qꝛ ab eodē tepido pōt qppiaꝫ alterari modo ad calidū: modo ad frigidū: vbi motus ſunt ꝯrij: ꝛ non penes terminos e qbus ꝯrios.

Solutio q̄ſtionis.

¶ Dicebamus oli ꝯtrarietatē motuū non eē penes cōtrarietatē terminoꝝ e qbꝰ tn̄. naꝫ ſi a. moueret̄ ad ꝯtrarium aeris ex cōcauo lunę. ꝛ b. moueret̄ ad idē concauū aeris ex cētro: motus eēnt e termis cōtrarijs qdē: non tn̄ contrarij: qꝛ ſunt ad eundē terminū ad quē contrariū. igit̄ non penes terminos e qbus tn̄. Scdo dico: nec penes cōtrarietatē terminorū ad quos tn̄. probat̄. qꝛ tunc vt dicebat̄ in textu non motus eēnt: ſed mutatiōes. Tertio dico: nec penes contrarietatē termioꝝ e qbus: ꝛ terminoꝝ ad quos tn̄: qꝛ motus factus ab a. in b. p chordā nō eſt ꝯrius motui facto ab ipſo b. in a. p arcuꝫ. ꝛ tn̄ ſunt de ꝯrijs termis: ꝛ in ꝯrios terminos. opꝫ igit̄ addere vt ſint de termis ꝯrijs ad terminos ꝯrios: ꝛ eodē modo. vt ſi vnus p arcū: alius ēt per arcuꝫ. ꝛ ſi alius p chordā: ēt alius ſit p chordā. Quarto dico nec hęc tria ſufficere. nā motus cęli ab ortu in ocaſum p culmē nō eſt ꝯrius motui cęli ab occaſu in ortū per idē culmē: qꝛ motui cęli nihil eſt ꝯriū: vt dr̄ in pͥmo cęli. ꝛ dr̄ in 6ͦ huius. Propterea cōplete dici pōt motus eē ꝯrios quotiēs a termis ꝯrijs in terminos cōtrarios: ꝛ p eandē modū: atqꝫ eandē breuiſſimā lineam fiūt. Modo motus ab ortu p culmē: lꝫ ſit p eandē viā: per quā eſt ab occaſu in ortū per idē culmē: non tn̄ eſtꝰ p lineā breuiſſimā: qꝛ linea circularis nō eſt breuiſſima. ¶ Aiaduerte tn̄ nō referre eē terminos ꝯrios: vel rōnes terminoꝝ ꝯrias. nā ſi a. ignis moueret̄ e regiōe aeris ad ꝯcauū: ꝛ b. terra ab eadē regione ad cētrū: motus eēnt ꝯrij: nō tn̄ de ꝯrijs termis: ſed de rōnibus ꝯrijs terminoꝝ. Eſt eni motus ipſius a. ignis e regione aeris: vt illa ſubit rōnē loci deorſum. eſt autē motus ipſius b. ab eadē regione vt ſubit rōn ē loci ſurſum. Et ppterea colligit̄ rō in oppoſitū. tepidū. n. ſubit nūc calidi: nūc fridi rōnē. De ꝯrietate mutationū qd ſit dōm patuit ī textu. Multa etiā alia poſſent addi: quę ad textus expoſitionem putamus eſſe fruſtra.

¶ Cum aūt motui non ſolū motus ꝯrius eſſe videat̄. ſꝫ ēt qes. hoc definiēduꝫ erit. Naꝫ abſolute quidē motus motui ꝯtrarius eſt. (opponit̄ aūt ꝛ quies: priuatio enim eſt) quodāmodo ꝟo priuatio cōtraria dicit̄.

¶ Et de ꝯrietate qetū nūc aggredit̄. ꝛ pͦ ꝑponit ītentionē. d. cū autē motui nō ſolū motus ꝯrius eē videat̄: ſed ēt qes. ppterea ꝑponit hoc fore definiēdū. Et qꝛ ſuppoſuit motū opponi ad motū ꝛ ad qetē: declarat quo mō nō eodē pacto: ſed motui abſolute ꝯrius ē: qeti aūt quodāmō: ſic p̄uatio ipſa dr̄ nō abſolute ꝯriū: ſꝫ quodāmō. ꝛ hoc ait. nā abſolute qdē motus motui ꝯrius eſt: qꝛ motus ſubire pōt rōnē abſolutā ꝯrij. Opponit̄ aūt ꝛ qes: qꝛ eſt p̄uatio: quę ſp ſuo habitui opponit̄. Sed qꝛ priuatio quodāmō ꝯria dr̄: ꝛ quodāmō rōnē ſubijt ꝯrij: iō ſubaudi tu qes opponit̄ motui quodāmō. ſic igr̄ motꝰ motui ſimplr̄ opponit̄. qes vero quodāmodo. fuit autē hic textus aliquātulū obſcurus: ppterea ad verbū tranſtuli. tu vero intellige vt diximus.

¶ Quęc aūt cui nam contraria eſt: veluti an ei

motui qui eſt in loco: ea qes q̄ eſt in loco ꝫria eſt: vtrū res haec nūc ſimpl'r aſſerat. Utrum enim is motus q eſt ex hoc ei quieti q̄ eſt hic opponat: an ei q̄ eſt illic quo itur.

¶ In pſequēdo mouet qōnē: cui' ſolōnē ſupponit. deinde mouet aliā ſpālioreˀ. ⁊ ingt. q̄ aūt cui naʒ ꝫria eſt: veluti an ei motui q eſt in loco: ꝫria eſt ea qes que eſt in loco. ⁊ volēs ſolōneʒ ad partē affirmatiuā ꝙ ſic. ait verū. res hec nūc ſimpl'r aſſerat: ꝙ. vʒ. ſp motui qes ꝫriat ſui generis. ⁊ hāc ſolōnē ſupponēs: petit ſpecialiꝫ. cū motui ſp ſit qes oppoſita. dico illā que eſt ſui gn̄is. Utrū motui opponat qes que eſt in termio e quo: an qes q̄ eſt in termino ad quē. ⁊ hoc ingt. Utrū eniʒ is mot' q eſt ex hoc ei qeti que eſt hic: puta in termio e quo opponat: an ei que illic quo itur. i. in termino ad quē. Tu vō aiaduerte qꝛ verba fuerunt obſcura.

¶ Perſpicuū itaqꝫ eſt cū motus ipſe in duobus ſit ſubis: ei qdeʒ motui q ex hoc in ꝫriuʒ eſt: eam qetē eſſe oppoſitaʒ: quae in hoc eſt. Ei vero qui ex contrario eſt ad hoc: eā quae in contrario eſt.

¶ Rūdet Ariſto. nūc ad qōneʒ: ⁊ vult qetē que eſt i termio a quo ꝫriari motui: nō qetem que eſt in termio ad quē. nā ſiue termin' e quo ſit ꝫriū: ſiue ſit nō ꝫriū: ſemp qes in illo motui ꝫriat. Debes ſcire ꝙ motus ſp eſt iter duos termios affirmatiuos: q ſubta dicunt: qꝛ pñt eſſe ea de qbus affirmat aliqd: vt dcm̄ fuit. Hec aūt duo affirmatiua ſubta pñt eſſe vel ambo ꝫria: vel alteꝝ tm̄ cōtrariū. ⁊ hoc vel terminus e quo: vel termin' ad quem. Ariſtoteles igit ait qetē in termio a quo opponi motui ſiue termin' e quo ſubeat rōnē ꝫrij. ⁊ termin' ad quē rōnē ſubi nō ꝫrij. ſiue eꝫ. terminus e quo ſit hoc. i. nō ꝫriū. ⁊ terminus ad quē ſit qd ꝫriū. ⁊ hoc ait. Perſpicuū itaqꝫ eſt cū motus ipſe i duobus ſit ſubis. vʒ. termis affirmatiuis: ei motui q ex hoc. i. e termino e quo nō ꝫrio in terminū ad quē ꝫrium eſt; eā qetē eſſe oppoſitā que eſt in h. i. in termio e quo nō ꝫrio. Ei vō vt motui q ex ꝫrio. vʒ. termio e quo eſt ad hoc. i. terminū ad quē nō cōtrarium: eaʒ que in ꝫtrario eſt. i. in termino e quo ꝫtrario. igit ſiue terminus e quo ſubeat rōneʒ ꝫtrarij: ſiue nō. ſemp qes in illo opponit motui ab illo. ¶ Sed qd qn̄ ambo ſunt ꝫtrarij. Amplius videt oīs mot' eſſe iter cōtraria. ¶ Dici pōt Ariſtotelē ſuppoſuiſſe oēm motū eē iter ꝫtraria. ſed vt vteret verbo amplo ad motum ⁊ ad mutationē. hoc pacto voluit loq. Inſup ēt qn̄ ambo termini ſunt ꝫtrarij eodē mō eſt dicēduʒ. Eſt eni illud magis. ⁊ ꝓpterea Ariſtoteles omiſit: qꝛ de ſimilibus idem eſt ſermo. Hec de ꝫrietate qetis ad motum.

Dubitationes.

Solutio

¶ Simul autē he ⁊ inter ſe contrarie ſunt. Et enim abſurdum eſt quietes oppoſitas nō eē: ſi motus qdem contrarij ſunt.

¶ Et de ꝫrietate qetuʒ iter ſe nunc agit: addens in parte ꝫtrarietatē qetis ad motū. Et pmo hoc ꝓponit quaſi ex dcis. ⁊ ingt. Simul aūt ſupple cuʒ motuū cōtrarietate pʒ: ꝙ he motuū qetes ⁊ iter ſe ſunt cōtrarie. cuius cauſaʒ breuē addit. d. abſurdū eni eſt qetes oppoſitas non eē: ſi motus qdeʒ ꝫrij ſunt. quaſi ſyllogiʒet hypothetice hoc pacto. ſi motus ſunt ꝫrij: qetes ſunt ꝫrie. ſed motus ſunt ꝫrij. vt paulo an̄ determinatū eſt. igit ⁊ qetes. maiorē nō ꝓbauit: ſʒ ſūpſit tanq̄ ꝑ ſe notā. Nemo eniʒ dubitare dʒ qetes opponi. ſi motus illaꝝ ꝫriant. Et qꝛ hec ꝓpō erat famoſa: vſus eſt verbo abſurduʒ: qd̄ grece eſt

ατοπον. dicens: abſurduʒ enim eſt qetes oppoſitas nō eſſe ſi motus qdē ꝫtrarij ſunt. Et ſic pʒ ratio.

¶ He aūt ſunt q̄ in ꝫrijs ſunt: veluti ea qes q̄ eſt in ſanitate: ei quieti ꝫria eſt: q̄ eſt i morbo. atqꝫ ei motui quo e ſanitate in morbuʒ ꝓgit. Naʒ vt ei motui ſit ꝫria quo e morbo itur in ſanitatē: ꝓcul a rōne eſt. Potius enim ei' motus ꝑfectio eſt: qui in eo ſiſtit: ad qd̄ eſt: q̄ꝫ ꝙ accidat ſimul cū motu fieri.

¶ Explicat id qd̄ dixerat. ⁊ ingt. qetes autē oppoſite he ſunt: que in ꝫrijs ſunt termis: vt per exēpluʒ exponit. d. veluti ea qes que eſt in ſanitate ei qeti ꝫria eſt: que eſt in morbo. ⁊ ſic pʒ que qetes ſunt ꝫtrarie. Exponit ēt de qete ⁊ motu dicēs. ⁊ quaſi dicat. nō tātuʒ quies in vno termio ꝫriat qeti in cōtrario termio: ſʒ ēt motui: ei dico quo e ſanitate in morbū ꝓgit. ⁊ ſic quies in ſanitate cōtrariat qeti que eſt in morbo. ⁊ motui q e ſanitate eſt in morbū. Nam vt qes ſupple in ſanitate ei motui ſit contraria quo e morbo itur in ſanitateʒ. ꝓcul a rōne eſt: qꝛ qes in termio ad quē nō eſt cōtraria motui in eūdē terminū. ⁊ huius rōneʒ aſſignat dicēs. potius eniʒ ei' mot' perfectio eſt. q in eo ſiſtit: ad qd̄ eſt: q̄ꝫ ꝙ accidat ſimul cū motu fieri. Quo vō ad verba attinet. ſermo in greco eſt cōꝑatiuus. qꝛ verbū illud q̄ꝫ: ſcribit ἤ. ⁊ tūc erit ſenſus: ꝙ qes in termio ad quē vtpote in ſanitate. ⁊ eſt perfectio motus: q ſiſtit in ſanitatē. ⁊ ſimꝉ cū illo fit. magis tn̄ eſt perfectio illi': q̄ꝫ cū illo fiat. Ex eo qꝛ illa qete habita ceſſat mot'. verbū vō ꝑfectio grece eſt. ηρεμησισ. qd̄ licʒ latine ſit qetatio: hic ꝑfectionē (vt trāſtulimus) ſonat. Sic igit qes in termino e quo ꝫria eſt qeti in termino ad quē ꝫtrario. ⁊ motui ēt in illū. nō aūt quies in termio ad quē: eſt ꝫtraria motui in termino ad quem. Tum qꝛ ſimul fit cū motu: tum vel magis qꝛ eſt illius ꝑfectio. Aiaduerte ꝙ qes in termio e quo: vtpote in ſanitate ꝫria eſt qeti in termio ad quē. vtpote in morbo: quatenus illa in ſanitate eē pōt vn̄ icipit egrotatio. Illa vō in morbo eſſe pōt vn̄ icepit ſanatio: q motus ſunt cōtrarij. q̄re ⁊ qetes illoꝝ motuū cōtrarie erūt. ¶ Auerroes vō multis rōnibus ꝑſuadet idē. vt ex verbis eius habbis colligi pōt. Prima. diminuta ꝑfectio ⁊ cōpleta ꝑfectio nō ſunt ꝫtrarie: ſed motus eſt diminuta ꝑfectio. quies in termino ad quem eſt completa perfectio. igitur nō ſunt cōtrarie. Secūda. faciēs ⁊ factū nō ſunt cōtraria. ſed motus facit qeteʒ in termio ad quē. igit nō ē illi cōtrarius. Tertia. illud in quo inuenit aliqd per partem poſt partē: nō videt illi ꝫtrariū. ſed in motu inuenit qes in termino ad queʒ ꝑ parteʒ poſt partē. igit motus ⁊ qes in termino ad quē nō ſunt ꝫtrarij. Quarta. ea que ſunt eiuſdē ſpēi: nō ſunt cōtraria: ſed motus ⁊ qes in termio ad quē ſunt eiuſdē ſpēi. igit nō ꝫtraria. Minor pʒ. qꝛ ſuba motus eſt de genere qetis ad quā ꝑuenit. Quinta: que differūt per magis ⁊ minus nō ſunt cōtraria. ſed motus ⁊ qes in termio ad quē dn̄t ſʒ magis ⁊ minus. igit nō cōtraria. Sexto. finis rei nō eſt ꝫtrarius rei. ſed ipſa qes in termio ad quē: eſt finis motus. igit nō eſt illi cōtraria. Septimo arguit: ꝙ qes in termio e quo eſt cōtraria motui. qꝛ ea quoꝝ vnū corrumpit ⁊ aliud generat: illa ſunt cōtraria. ſed qes in termino e quo corrūpit motu generato. igit ſunt cōtraria. ¶ Ex his ꝫcludit qetem in termio e quo cōtrariā eſſe qeti in termio ad quē. nam cum motus ſit cōtrarius quieti que eſt in termio e quo. ⁊ qes in termino ad quē. vel eſt motus: vel cū ipſo motu genita. igit qes in termino e quo: ⁊ qes in termi-

Que Auerroes com. 54.

Q̄ō de ꝯtrietate q̄tis ad motum.

no ad quē ſunt ꝯtrarię. hęc ex Auerroe. ¶ Sed quęres. q2 ipſa q̄es in termino ad quē: eſt ꝑuatio fluxus. ſed motus eſt fluxus. igiꝫ q̄es in termino ad quē: eſt ꝑuatio motus. ⁊ per cōſequēs illi opponiꝫ: ſaltem vt ꝑuatio habitui. ¶ Pro itellectu dubitatiōis debes ſcire ꝙ motus poteſt ſumi pro forma ipſa diminuta ꝗ quatenus fluit. ⁊ pro fluxu formę. Similiꝫ ⁊ q̄es ſumi poteſt pro carentia fluxus: ⁊ pro forma ꝑfecta: quę pro certo tēpore ſub tali ꝑfectione cōſiſtit. Tūc dico ꝙ ſi ſumaꝫ q̄es pro carētia fluxus: ſic nec eſt ꝑfectio motus pro fluxu ſumpti: nec motus pro forma fluēte accepti: q2 ꝑuatio nullius habitus eſſe poteſt finis vel perfectio. ¶ Secundo dico: ꝙ hoc pacto ſumēdo q̄etē: ꝑuatiue opponiꝫ taꝫ motui ꝓ fluxu ſumpto: q̄ꝫ pro forma fluēte. Declaraꝫ: q2 vnū expellit alterū: ſuntq3 apta fieri circa idē ſubm̄ mutuo. ⁊ hoc nō negaſſet Ariſtoteles: vt pꝫ itelligēti. ¶ Tertio dico: ꝙ ſumēdo q̄etem pro forma perfecta: ſub qua mobile certo permanet tēpore: nec fluxui: nec formę fluēti opponiꝫ. Formę q̄dē fluēti nō. q2 differt ab illa ſꝫ magis ⁊ magis. Fluxui vero mīme: q2 via ⁊ finis viꝫ nō opponunꝫ. ¶ Quarto dico: ꝙ ſumēdo q̄etē in termino e quo: ſiue pro carētia: ſiue pro forma cōtraria: motui ſcō ab illo termīo: opponiꝫ motui taꝫ pro fluxu q̄ꝫ pro forma fluēte ſumpto. probaꝫ: q2 ſi ſumaꝫ pro ꝑuatione: opponiꝫ ꝑuatiue. ſi pro cōtrario opponiꝫ cōtrarie. ¶ Ad rōnē pꝫ ſolutio per ea quę dicta ſunt.

¶ Inſuper etiam neceſſe eſt aut hanc aut illā eſſe. nō enim ea quies q̄ in albedine eſt: cōtraria eſt ei quieti q̄ in ſanitate eſt.

¶ Secūdo de q̄etibus id qō dixerat nūc ēt probat. dixit eſt eīꝫ q̄etē in termīo e quo ꝯtrariā eſſe q̄eti in termino ad quē. veluti q̄etē in morbo ei quę eſt in ſanitate. nūc idē probat: q2 ei q̄eti quę eſt in ſanitate: vel cōtraria eſt q̄es in morbo: vel in alia re alterius gn̄is: vtpote quę eſt in albedīe vel dulcedīe. nō ea q̄es quę eſt in alia re. puta albedīe vel dulcedīe. igiꝫ illa quę eſt ī morbo. ⁊ ſic q̄es in termīo e quo cōtraria eſt q̄eti in termīo ad quē. qō eſt propoſitū. hoc ait. Iſuper ēt neceſſe eſt q̄eti in ſanitate eſſe cōtrariam: aut hanc. vꝫ. quę eſt in morbo: aut illam quę eſt in re alterius generis. vꝫ. in albedīe. Sumit ꝙ nō illa quę eſt in re alterius generis. d. nō enꝫ ea q̄es quę eſt in albedīe ꝯtraria eſt ei q̄eti quę eſt in ſanitate. igiꝫ ſupple ea quę eſt ī morbo. ⁊ ſic habeꝫ propoſitum. ¶ Aniaduerte ꝙ nec Auerroes nec expoſitores hunc locum bene legunt.

¶ Quibus vero contraria nō inſunt: eoꝝ mutatio quidem oppoſita eſt: ea. vꝫ. quae eſt ex ipſo: ei q̄ eſt ad ipſum. Motus ꝟo nō eſt: veluti ea q̄ eſt ex ente: ei q̄ eſt ad ens.

¶ Hactenus de oppōne q̄etuꝫ in motibus: nūc ⁊ de oppōne q̄etū in mutationibus (vt Auerroes recte ⁊ expoſitores exponūt) proſeq̄tur. Repetit tamē ꝑmo quę dicta ſunt de cōtrarietate mutationuꝫ. d. q̄bus vero contraria nō inſunt veluti in ſubſtātijs: eoruꝫ mutatio quidem oppoſita eſt: ea. vꝫ. quę ex ipſo: ei quę eſt ad ipſuꝫ. Motus vero nō eſt. veluti ea quę eſt ex ente: ei quę eſt ad ens. Hęc ſūt quę repetit. ¶ Addit Auerroes ea quę i ꝑncipio huiꝰ q̄nti dicta ſunt. vꝫ. ꝙ motus differt a mutatione. nam ſubm̄ motus eſt ſemper e cōtrario in contrarium. Subm̄ vero mutationis eſt vel ex eſſe in non eſſe: vt corruptio. aut ex nō eſſe in eſſe: vt gn̄atio: quę nō cōtrarie: ſed ꝑuatiue opponunꝫ. Hęc ſunt ſatis explicata in ꝑncipio huius libri: nūc ſupponanꝫ.

Que Auerroes com. 55.

¶ Harum igiꝫ quies q̄dem nō eſt. ſꝫ immutatio.

¶ Secūdo hoc reſumpto ait: mutationi nō eſſe ꝯtrariā q̄etem. ſed eam cuam gręci ametableſiam dicūt: latine imutationem: vel mutationis vacuitatem. Quies igiꝫ in termino e quo motui ab illo opponitur. ⁊ ametableſia etiam in termino e quo mutationi ab illo opponiꝫ. Amplius ametableſia in termino e quo opponiꝫ ametableſię in termino ad quem. veluti diximus in quietibus. Inquit. harum igiꝫ mutationuꝫ contraria eſt non q̄es: quę ꝓprie motui opponiꝫ. ſed ametableſia. i. imutatio: ſiue vacantia.

¶ Atq3 ſi ſubiectum quidem: qō eſt non ens: aliquid eſt: ea imutatio quae eſt in ente: ei immutationi quae eſt in nō ente: contraria eſt. Sin vero id qō non eſt ens: nō eſt aliq̄d: dubitauerit q̄ſpiā ſane cui nam ſit ꝯtria ea imutatio q̄ eſt in ente: ⁊ ſic nec quies:

¶ Anteq̄ꝫ probet quod dixerat: iterponit duas quęſtiones. quaruꝫ primaꝫ omittit inſolutam. ⁊ ſecūdaꝫ ſoluēdo id quod dixerat probat: vtēs ⁊ breuitate ⁊ artificio. Et inquit. atq3 ſi ſubiectū quidem quod eſt non ens in fine corruptionis: eſt aliq̄d. vtpote in actu in corruptione accidentiuꝫ: vel potentia in corruptione ſubſtantię: ea imutatio quę eſt in ente: hoc eſt in termino e quo corruptionis: ei imutationi quę eſt in non ente contraria eſt. q2 ambę habent rationeꝫ entis aliquo modo. ⁊ quo ad hoc non eſt dubium. Et propterea mouet dubium. ¶ Dato ꝙ terminus corruptiōis nihil penitus ſit: vtꝝ ea imutatio quę eſt in ente opponatur ei imutatiōi quę eſt in nihilo. Et hoc eſt quod dicit. ſin vero ſubiectum quod eſt non ens in fine corruptionis: non eſt aliquid: ſed penitus nihil. Dubitauerit quiſpiam ſane cui nā ſit contraria ea imutatio quę eſt in ente. Utruꝫ. ſupple tū. ei imutationi quę eſt in ipſo nihilo. Hęc enim eſt dubitatio non parua. ⁊ licꝫ ſolutio hic non ponatur: tamen ex primo ⁊ quinto huius pꝫ. Dictum eſt eniꝫ omni motui ⁊ omni mutationi ſemper ſubeſſe ſubiectū aliquid. ⁊ ſic caſus eſt impoſſibilis. ¶ Mouet ſecundam quęſtionem. vtruꝫ imutatio quę eſt in ente dici poſſit q̄es. ⁊ eadem quęſtio fieri poteſt de imutatione: quę eſt in non ente. Inquit. ⁊ ſitne quies talis ſupple immutatio quę eſt in ente: vel in non ente. ⁊ eſt quęrere quare ametableſia ſiue imutatio in termino e quo mutationum nō poteſt quies dici: Ex cuius ſolutiōe patebit veritas eius quod ſuppoſuit. vꝫ. ꝙ mutationi nō q̄es: ſed ametableſia. ſiue imutatio opponiꝫ.

¶ Quō ſi eſt: aut nō omnis quies motui cōtraria eſt: aut generatio ⁊ corruptio motꝰ ſunt. pꝫ igiꝫ illam nō eſſe q̄etem appellandam: niſi ⁊ hę motus fuerint.

¶ Soluit quęſtioneꝫ ſecūdaꝫ: ⁊ oſtendit quod ſuppoſuerat. d. ꝙ ſi eſt ſupple ametableſia q̄es: alterum duoꝝ ſequiꝫ: aut vt non oīs q̄es motui cōtraria ſit: vtpote q̄es quę eſt ametableſia. aut vt gn̄atio ⁊ corruptio motus ſint. ⁊ ꝓpterea cōcludit. pꝫ igiꝫ illā nō eſſe q̄etē appellandā: niſi ⁊ hę. vꝫ. gn̄atio ⁊ corruptio motꝰ fuerint. Et ſic pꝫ ſolō q̄ōnis: ⁊ ꝓbatio eius qō dixerat.

¶ Eſt tamē ipſa imutatio ſimile quid q̄eti: atq3 contraria aut nulli prorſus. aut ei quae eſt in nō ente. aut corruptioni. Haec enim eſt ex ipſa. generatio vero in ipſam.

¶ Probauit ametableſiaꝫ nõ eſſe q̇etẽ per ſolutionem ſecũde queſtiõis. nũc ait illaꝫ eſſe q̇eti ſimileꝫ cẽqꝫ cõ trariã ipſi ametableſię: quę eſt in termĩo oppoſito. vñ inq̇t. Eſt tñ ipſa ĩmutatio ſiue ametableſia: quę eſt ĩ en te ſimile q̇d q̇eti. atqꝫ ẽt cõtraria aut nulli prorſus. aut ei quę eſt in nõ ente. aut corruptõi. Dixit. aut nulli pror ſus: ſi ſubuꝫ corruptionis nihil oĩo ſit. Dixit. aut ei quę eſt in nõ ente. ſi ſubum ſit ens aliquo modo. Dixit. aut corruptioni qꝛ ametableſia quę eſt in ente cõtraria eſt corruptioni: veluti quies motui. nõ autem eſt cõtraria generationi. quod probat. d. hęc enim. vꝫ. corruptio eſt ex ipſa. i. ametableſia quę eſt in ente. generatio vero in ipſam: hoc eſt ad ametableſiaꝫ quę eſt in ente. mõ nec mutatio nec motus ꝯtrariaꝛ termĩo ad quẽ. ⁊ ita gene ratio nõ ametableſię entis: ſed ametableſię non entis

Prima dub. opponiꝛ. ¶ Occurres p̄mo in quo differt ametableſia ab ipſa q̇ete. ¶ Reſpõdent iuniores ꝙ differũt penes

Solutio Burlei. tempus. naꝫ q̇es eſt mora tẽporaria. ametableſia ſiue ĩmutatio eſt mora momẽtaria. Ratio eſt vt dicunt: qꝛ quies eſt p̈uatio motus ſucceſſiui. ĩmutatio ſiue ameta bleſia eſt priuatio mutationis ſubitarię. hęc iuniores. ¶ Sed iſtud ſtare nõ poteſt. nec quo ad differẽtiaꝫ in

Confutatio. ſe: nec quo ad cauſaꝫ differẽtię. nõ quo ad differẽtiaꝫ: qꝛ vt ipſi reſpõdent ad rõneꝫ de faba obuiãte molari. fa ba illa q̇ſcit: eo qꝛ iter quoſlibꝫ duos motus cõtrarios mediat q̇es: ⁊ tamẽ nõ in tẽpore: ſed in momẽto q̇ſcit. igiꝛ nõ eſt de rõne quietis eẽ tẽporarium. ¶ Amplius ametableſia rei genitę nõ eſt ſubitaria: qꝛ poſtq̃ res ge neraꝛ: nõ ſubito corrumpiꝛ: imo minimuꝫ tẽporis ſuę durationis eſt dies naturalis: quo tẽpore viuit diariuꝫ illud aial: quod gręci ephemeruꝫ vocãt: qḋ naſciꝛ apd̃ hypanim fluuiũ. vt Ariſtoteles auctor eſt ĩ libro de hy ſtoria aialium. Elemẽta quoqꝫ nõ ſubito corrũpuntur: poſtq̃ fuerint genita: qꝛ nõ ſtatim poteſt ſibi applicari corrũpẽs. quare poteſt eſſe ametableſia tẽporaria. nec valet quo ad cauſaꝫ. qꝛ ametableſia quę opponiꝛ gene rationi vel corruptioni elemẽtoruꝫ: tẽporarię mutatio ni opponiꝛ. Apud eniꝫ Auerroeꝫ generatio ⁊ corruptio elemẽtoruꝫ tẽporaria eſt. Amplius poteſt ⁊ motus eſſe ſubitarius vt motus auctionis. ⁊ ita q̇es eſſe poteſt nõ reſpectu motus tẽporarꝗ. ⁊ ꝓpterea tales differẽt ꝗ ſũt

Propria poſitio. accidẽtarię: nõ autẽ per ſe. ¶ Melius igiꝛ cuꝫ Ariſto tele dicerẽ hęc nõ differre niſi per ſua oppoſita atqꝫ ha bitus. Priuationes eniꝫ differunt per differẽtias habi tuum. Differt igiꝛ q̇es ab ipſa ametableſia ſoluꝫ ꝑ hoc: qꝛ quies eſt p̈uatio motus. ametableſia vero eſt p̈uatio mutationis. ſiue hęc ſit tẽporaria: ſiue illa momẽtaria. nõ igiꝛ penes tempus: ſed penes rõneꝫ quaꝫ habẽt ad habitus quoruꝫ ſunt p̈uationes. hęc de differẽtia iſtaꝝ.

Scḋa du. ¶ Secũdo occurres: vtruꝫ iter ametableſiaꝫ exiſten teꝫ in ente. ⁊ ametableſiaꝫ exiſtẽteꝫ in nõ ente: ſic oppo

Solutio ſitio cõtraria vel contradictoria: vel p̈uatoria. ¶ Dici poteſt: ꝙ ſi ametableſia quę eſt in nõ ente: ſit in nõ ente ſimplr̃: vtpote ĩ ipſo nihilo: ſic ametableſia entis: ⁊ ame tableſia nõ entis opponuntur ꝯdictorie. ſi vero ſit ĩ nõ ente ſm q̇d: ſic opponunꝛ p̈uatiue. ꝙ ſi dicanꝛ oppoſitę cõtrarię: nõ ꝓprię ſed ĩproprie dicunꝛ.

¶ Dubitauerit autẽ quiſpiã ſane cur in muta tione quidem quae eſt in loco: tam quietes q̃ motus ſunt ⁊ ſm naturam: ⁊ preter natu ram: In caeteris vero minime. vt alteratio alia ſit ſm naturam: alia ꝑter naturam. Non enim ſanatio magis q̃ aegrotatio ſm natu ram eſt. aut dealbatio q̃ denigratio. Similr̃ ⁊ in auctione atqꝫ imminutione: neqꝫ enim he inter ſe contrariae ſunt: vt altera ſit ſm na turam: altera preter naturam: neqꝫ auctio au ctioni. Eadem quoqꝫ ratio eſt in genere: cor ruptioneue. neqꝫ enim generatio quidem ſm naturam eſt. corruptio autem preter naturã. Seneſcere eniꝫ nãm eſt: neqꝫ gñationẽ aliaꝫ ſm nãm: aliaꝫ ꝑter nãm eẽ cernimus.

¶ His de cõtrarietate motuuꝫ ⁊ q̇etũ dubitatis. Addu bitat p̈mo cur in mutatione locali eſt ꝯtrarietas penes naturale ⁊ pręternaturale: qꝛ ⁊ motus ⁊ q̇etes ſunt ⁊ na turales ⁊ pręternaturales. in cęteris vero mutationi bus minime. Quippe cuꝫ nõ ſit alteratio aliqua natura lis: aliqua pręternaturalis. nec auctio aliqua naturaliſ aliqua pręternaturalis. nec imutatio aliqua naturalis aliqua ĩnaturalis. ſimili pacto de generatione ⁊ corru ptione. Nõ eniꝫ gñatio eſt nãlis: ⁊ corruptio pręterna turalis: qꝛ ſeneſcere quę eſt quędã corruptio: vel via ſal teꝫ in corruptioneꝫ ſemꝑ eſt ſm naturaꝫ. inſuper etiaꝫ nec gñatio aliqua eſt nãlis: aliqua pręternãlis. Igiꝛ op põ penes nãle ⁊ pręternãle ſolum in mutatione locali ſpectaꝛ: nõ autẽ in cęteris. ⁊ hoc eſt qḋ merito q̇ſpiam

Que Auerroes com. 54. addubitauerit. ¶ Aiaduerſione dignuꝫ: vt ex cõmẽto colligiꝛ Auerro. ꝙ in motu locali reperiꝛ nãle ⁊ pręter nãle: taꝫ ex parte motus q̃ quietis. Ex parte motus q̇ deꝫ: qꝛ ignis ſurſuꝫ nã ferꝛ. deorſuꝫ vero vi ⁊ pręter na turaꝫ. ex parte q̇etis vero: qꝛ ignis natura ſurſuꝫ q̇ſcit: deorſuꝫ aũt vi. ¶ Secũdo debes ſcire ſenectutẽ eẽ viaꝫ ĩ mutationẽ. iuuẽtuteꝫ vero in gñõneꝫ ⁊ vitaꝫ ſaltem perfectam. quę virilitas eſt. Et ita cuꝫ nec ſenectus nec iuuẽtus diuidaꝛ per nãle ⁊ violentuꝫ: nec quoqꝫ mors: nec vita ſiue gñatio diuideꝛ. Hęc Auerroes.

¶ Sed ſi id quod eſt vi: preter naturam eſt: ⁊ corruptio ſane corruptioni contraria erit: ea quae eſt vi: quia preter naturã eſt: ei quae eſt ſm naturam. Nonne igitur generationes non nullae violentae preterqꝫ fatum habenꝛ: qui bus he quae ſunt ſm naturã contrariae ſunt. nonne ⁊ auctiones violentae imminutioneſqꝫ ſunt. veluti auctiones eorum: qui ob delicias cito pubeſcunt. Et frumẽta quae cito adole ſcũt: ꝓpterea qꝛ nõ coagulanꝛ.

¶ Soluit dictã dubõneꝫ. ⁊ p̈mo cõcludit cõtrarietatẽ in corruptõibus. d. ſed ſi id qḋ eſt vi: pręter nãm eſt: ⁊ ſup ple. pręternãle ⁊ nãle opponunꝛ: ⁊ corruptio ſane cor ruptioni ꝯria erit: ea. vꝫ. quę eſt vi atqꝫ pręternãlis: ei quę eſt ſm nãm. igiꝛ in corruptiõibus inueniꝛ cõtrarie tas penes nãle ⁊ violẽtuꝫ. ⁊ hoc ꝑ ſylluꝫ hypotheticũ a põne añtis ad põnẽ ꝯſequẽtis. vt Auerroes diꝛ. Debes ſcire vt colligiꝛ in libro de morte ⁊ vita: iuuẽtute ⁊ ſene ctute: ꝙ mors duplex eſt: nãlis q̇deꝫ quę poſt ſenectutẽ ⁊ decrepitatẽ euenit. quali morte mori ſolẽt corpa ſim plr̃ ſana: vt medici dicũt. Hęc eniꝫ nãlis eſt: qꝛ per debi ta media venit ad debituꝫ finẽ. Violẽta v̇o quę ꝑuenit media: vt mors iuuenũ añ ſeniuꝫ: aut ferro: aut dolore: aut morbo. Quę ẽt rõne habita ad nãm particularẽ in feráqꝫ ꝑternãlis dr̃. rõne v̇o habita ad cãꝫ vlẽꝫ: cęleſtẽ qꝫ ꝯſtitutionẽ: quã in natali habuit: nãlis eẽ põt: ſaltem nãlitate cõi. pꝫ igiꝛ quo nã mõ ſit ⁊ nãlis ⁊ pręternãlis

corruptio. ⁊ quo modo ſunt cõtrarię inter ſe. Ex hac de⁊claratione idẽ concludit in gñationibus: ⁊ inquit. nõne igr̃ gñationes nõnullę violẽtę pęterq̃ fatũ habenẽ: q̃bus hę quę ſunt ſm nãm contrarię ſunt: quaſi dicat: q̃ ſic. debes ſcire gñatiões nõnullas ſequi debita anni tẽpora: vt quãdo ſuo tẽpore roſę ingñanẽ. ⁊ id genus. ⁊ hę bimarmenę a grecis dicunẽ. hoc eſt ordine fatali atq̃ cęleſti procedẽtes. bimarmen eniz grece: latine fatum. vt dicit Cicero. atq̃ fato euenire dr̃. vt ait Themiſtius q̃ naturale eſt: ⁊ naturę iſtitutionẽ atq̃ ordinẽ ſeqtur. Roſaruz igr̃ gñatio: quotiens vere eſt: ⁊ nõ hyeme: naturalis dr̃. ⁊ hoc pacto acceſſus hoiuz ad honores magiſtratuſq̃ cum fiunt ordine naturali p̃ debita media: naturales dicunẽ. Aliquę võ ſunt gñationes inordinatę: quę nõ procedũt debitis tẽporibus: nec ordine debito. veluti eẽt gñatio roſę in hyeme. quãdo arte ⁊ villica ĩduſtria eueniret. Agricolę enim nõ mõ ſtirpes docent facere ĩdebitis tẽporibus: vt roſas in hyeme: cucurbitas: ⁊ id genus. ſed aialia: vt ſcorpios ex baſilicone: veſpas e carne equina: ⁊ id genus. Horum eni gñatio pręternãlis eſt: quatenus nec per debita tẽpora: nec ex conſuetis cauſis fieri videnẽ. Acceſſus quoq̃ hoiuz ad magna cuz nõ per debita media procedũt: gñationes innaturales dicunẽ: atq̃ cito reſolubiles. ¶ Quo võ ad verba attinet debes ſcire q̃ ego trãſtuli textuz iterrogatiue dicẽdo. nõne igr̃ gñatiões. q̃ verbuz grecũ ἀρα οὐν id ſonare videẽ. ¶ Idez tertio declarat in auctionib⁹. ⁊ ingt. nõne ⁊ auctiones violentę iminutioneſq̃ ſunt: veluti auctiones eoꝝ aialiuz: ſiue hoiuz: q̃ ob delicias cito pubeſcũt. cuiuſmodi ſunt oẽs p̃mates. iſti enim q̃ viuũt in delicijs copyſq̃ reruz atq̃ abundãti victu: cito pubeſcũt. eo q̃ magna humoris copia in his abundat: quo facile humor naturalis icreſcit: ⁊ citius q̃ debuerit. Idem oſtẽdit in ſtirpibus. d. ⁊ frumẽta quę cito adoleſcũt atq̃ augenẽ. ꝓpterea q̃ nõ coagulantur: vt quãdo fuerint ꝓiecta mox pluuię ſuccedũt: tunc enim nimio humore ſupfuſo nõ ꝑmittunẽ denſari: ſ3 cito pullulãt. ⁊ tale cremẽtum villici tanq̃ pręternãle vituperant. Hęc apud columellã ⁊ palladiuz omittanẽ. nobis vero ſatis ſit colligere frumẽta nõnunq̃ pręternaturalr̃ creſcere: quotiẽs citius q̃ deberẽt creſcerẽt: vt vel humoris copia: aut quauis alia cauſa. nõnũq̃ vero nãliter: quotiẽs debito (vt ſolent tẽpore) increſcũt: vel humoris: vel caloris tẽperie. Sic igr̃ p3 auctiones eſſe naturales ⁊ pręternaturales. p3 igr̃ ad formaz dubitationis. ſuppõebãẽ eniz falſuz. ⁊ ita negãduz eſt aſſumptũ. Debes ſcire q̃ in textu Auerrois inuiẽ talis cõſequentia: gñatio violẽta fit multiplr̃. igitur ⁊ naturalis generatio multiplr̃ fit. quę videẽ ſequi per illud p̃mi thopicorum: quot modis dr̃ vnuz oppoſitoꝝ: tot modis dicitur ⁊ alteruz.

Dubita. Auerro. com. 57. ¶ Et ſuper hoc textu mouet quęſtionem Auerroes: q̃ ęgritudinis ſpẽs ſunt multę: ⁊ tamen vna ⁊ nõ multę ſunt ſanitates. ¶ Reſpõdet Auerroes. d. q̃ forte vna ſanitas cõtinet multas particulares ſanitates oppoſitas illis multis ęgritudinibus: ſed q̃ nõ hñt nomina ĩpoſita: latent. ⁊ ita velle videẽ q̃ ſunt tot ſpẽs ſanitatis: quot morbi. ſed q̃ ſpẽbus ſanitatis nõ ſunt nomina ipoſita: veluti ſpebus morbi: ideo vna videẽ eſſe ſanitatis ſpẽs: quę reuera multimoda eſt pro rõne morboꝝ. hec Auerroes.

R. iunio. Burlei ¶ Sed iuniores refellũt ſolutionẽ hanc. Primo q̃ ſanitas cõſiſtit in indiuiſibili: q̃ in humoꝝ ęquatiõe: quę idiuidua eſt. igr̃ ſanitas vno modo eſt: ęgritudo nõ. Scđo: ſanitas eſt bonũ aialis. ſed bene ſe habere eſt vno modo. igiẽ non plures ſanitatis ſpẽs. Tertio: ſanitas eſt in medio humoruz. ſed accedere ad medium eſt vno modo: recedere multis modis. igiẽ vna ſanitas.

Solutio Burlei ¶ Propterea tenẽt ſanitatẽ eſſe ſpeciez ſpecialiſſimã ⁊ indiuiduaz. morbuz genus ſubalternum: ⁊ diuiduum. Id võ qđ p̃mo thopicorum dr̃ de ſignificatu: ⁊ nõ de ſuppoſitis gloſari ſolet. Ad auerroez vero dicunt illuz eẽ locutũ dubitatiue: ⁊ nõ aſſertiue.

Examinatio opinionis. ¶ S3 hęc poſitio poteſt itelligi vno modo: q̃ vnius aialis numero vna tñ ſit numero ⁊ idiuidua ſanitas. aut vnius mẽbri ſit vna numero ſanitas ⁊ idiuidua. aut vnius mẽbri ſ3 vnã rõnez eandẽq̃ ſanitas ſumpta eſt vna numero ⁊ indiuidua. Primo modo nõ eſt vera põ. q̃ ſi ſocrates ſimul oculo ⁊ corde laboraret: ⁊ ſanareẽ oculo ⁊ nõ corde: p3 ſanitatẽ oculi nõ eſſe illam cordis: q̃ poteſt oculo ſanari: ⁊ cordis morbo lãguere. Nec ſcđo mõ eſt vera: q̃ poteſt oculus ſocratis in cõplexione ĩfirmari: ⁊ in compõne hñ valere. ſimilr̃ ẽt ⁊ ĩfirmari ſimẽ compõne ⁊ complexione. Poteſtq̃ ſanari complexione: vbi non erit ſanus compõne. igiẽ ſanitas complexiõis nõ eſt ſanitas compõnis. Ac tertio mõ hñ dr̃. ſi. n. oculus cõſidereẽ quatenus vnuz mẽbruz: ⁊ quo ad vnam particulam eius: ⁊ quo ad cõplexionez vnã ſpẽ. dico q̃ vno mõ ſanus eſt: ⁊ multiplr̃ in complexione poteſt relinqui: q̃ quo ad graduz vnũ: quo ad gradus duos. ⁊ ſic de alijs. vna tamẽ erit ſanitas in cõplexione: q̃ temperies huic oculo ſana. ⁊ ad hoc faciũt rões iuniorum. ſic eni ſanitas eſt idiuidua: vt p̃ma rõ dicit. nõ autẽ in ſuo ambitu cõſiderata. ⁊ l3 ſit bonuz aialis: nõ vnico mõ. ⁊ ꝓpterea hñ ſe habere nõ erit vno mõ in ꝓpoſito. ⁊ hoc pacto ſanitas erit in medio humoꝝ: q̃ graduuz hic ꝓportionato. Et ſic p3 põ. alr̃ eniz illi nõ aſſentior.

¶ In alteratiõe vero q̃uo res ſe habet: an eodez modo. q̃ppe cuz nõnullae violentae ſint. nõnullae naturales. qui nãq̃ non in decretorijs diebus ſananẽ. hi p̃ternaturã alterari videnẽ. q̃ võ in decretorijs: hi ſm nã3 alteranẽ.

¶ Soluit dubitationẽ per iterẽptionẽ aſſumpti: ⁊ declarauit in corruptiõibus: gñationibus: atq̃ auctiõib⁹ ⁊ minutiõibuſue poſſe ſumi cõtrarietatez penes naturale: ⁊ pręternãle. Dubitat nũc an idez poſſit eſſe in alteratõibus. ⁊ inquit. In alteratione võ q̃uo res ſeſe habet. ſupple dubiũ eſt. Rñdet ẽt in alteratiõibus idez poſſe verificari: q̃ qui e morbo ĩ diebus criticis liberanẽ: hi naturalr̃ ad ſanitatez alteranẽ. q̃ võ in diebus vacuis ſiue nõ criticis: hi pręternãliter ad ſanitatem alteranẽ. Inquit: an eodem mõ. ſupple in alteratiõibus eſt. ⁊ reddit cauſam. d. quippe cũ nõnullę violẽtę ſint. nõnullę nãles alteratiões: qui nãq̃ nõ in criſimis hoc eſt decretorijs diebus ſananẽ. hi pręter nãm alterari ad ſanitatem videnẽ. qui võ ĩ criſimis hoc eſt decretorijs ĩdicibuſq̃: hi ſm nãm alteranẽ. Quo võ ad vba attinet: Ariſtoteles (vt Auerroes aiaduertit) locutus eſt p̃ propõnes pticulares. dicẽdo aliquas alteratiões eſſe violẽtas: aliq̃s naturales. ⁊ nõ dixit oẽs eſſe nãles. i. in qualibet ſpẽ eẽ põt naturalis ⁊ violẽta. q̃ hoc idiget iductiõe in oibus: ⁊ q̃ iducere in oibus eſt difficile: ideo loquiẽ p̃ ꝓpõnes ꝑticulares.

Diſto dierũ apud medicos. ¶ Quo ẽt ad gręca vba attinet: debes ſcire q̃ morboꝝ dies: alij ſunt critici hoc eſt indices: ſiue decretorij. veluti in morbis acutis oẽs ſeptẽnarij. vt ſeptimus 14. ⁊ 21. ⁊ alij idiciarij. vt oẽs quaterni: veluti q̃rt⁹ idiciari⁹ eſt 7mi. ⁊ xi⁹ decimiq̃rti. atq̃ 17⁹ 21mi. alij võ ſũt pręliambulatorij: ſiue intercidẽtes. vt oẽs terni. Alij ⁊ vacui: in quibus nec p̃liũ: nec idicatio ꝑlij: nec pręliambuloz videẽ: vt ſextus: octauus: ⁊ id genus. De his ĩ noſtro codicillo de criticis abũde diximus. Egroti igiẽ q̃

a morbo liberanť diebus vacuis: pręternāliter alterā-tur a morbo ad ſanitatez. nam tales dies no pręliatorū erāt: ſed īdudiarij. in quibus īdaciē fieri ſolēt īter humorez pugnaces: ⁊ v̄tutez regitiuā īfirmi. qui v̄o ī diebus decretorijs: nāliter ad ſanitatē alteranť: q2 hi dies nāliter pręliatorū erāt: in q̄bus victoria expectať aut humoris aut v̄tutis. Hęc pro verbis gręcis.

¶ Sz erunt ne corruptiones ipſae inter ſe cōtrariae: nō gnationi: ⁊ quid prohibet. aliqua enim ex parte ſunt contrarie. Etenim ſi haec fuerit voluptifica: illa ſubtriſtis: vt ſic corruptio corruptioni contraria erit: nō ſimplr: ſed quatenus ipſaꝝ altera talis ē: altera talis.

¶ Remouet cōtra determīata cauillū ſiue dubitatio-nē q̄dam: q2 corruptio naturalis ɔ̄traria eſt corruptiōi pręternāli. ⁊ corruptio nālis cōtraria eſt gnatiōi. igitur vni erunt duo cōtraria. Eodē mō poteſt addubitari de gnatiōe. erit enim gnatio nālis cōtraria gnatiōi violentę: ⁊ erit cōtraria corruptiōi. igiť vni duo cōtraria. Inquit. ſed erūt ne corruptōes ipſę īter ſe cōtrarię nō gnationi: quaſi dicat q̄ nō. igiť corruptio cōtrariabiť corruptioni ⁊ gnationi: ⁊ ita vni duo erūt cōtraria. ¶ Reſpōdet hoc nō eſſe īpoſſibile: q2 nō eodē reſpectu corruptio cōtrariať corruptiōi: quo cōtrariať gnationi. nam gnationi q̄dez cōtrariať in eo q̄ corruptio. In eo v̄o q̄ talis. vz. p̄ter nām ⁊ ſubtriſtis: cōtrariať corruptiōi. vz. voluptificę ⁊ nāli. ⁊ ſic nō eſt īpoſſibile vni duo aduerſari rōne diuerſa: non vnica rōne. ¶ Quo v̄o ad verba attinet: Auerroes ꝑ voluptificā corruptionē naturalem vult eſſe itelligēdaz. ꝑ ſubtriſtē v̄o violētam. aut ꝑ ſubtriſtē: oīno odioſam: ꝑ voluptificāz v̄o minus odioſam. Mors enī iuuenilis oīno odioſa eſt morięti. ſenilis v̄o ⁊ ſi odioſa ſeni: minus tñ odioſa: ꝑꝑ ſenium: q̄ eſt ſemimors: quo ſenex ſemꝑ laborat. ¶ Dubitat expoſitor nouus: vtrū eodē mō violētum ⁊ nāle reperianť in motibus localib᷑: ⁊ in cęteris motib᷑. ¶ Rn̄det nouus expoſitor q̄ nō: q2 in motibus localibus repiť violētū ⁊ nāle ſimplr. in gnatiōe v̄o ⁊ alijs repiť eiuſmodi ſz q̄d. Dř q̄dē motus nālis ſm locū: q̄ tam ſm remotā q̄z ſm ꝓximā diſpōnē eſt talis: veluti motus lapidis deorſuz: hic enī mot᷑ quo ad ꝓximā diſpōnē quę ē grauitas: nālis eſt. quo ēt ad remotā quę eſt mā: ēt nālis eſt. In gnatiōe v̄o ⁊ alteratiōe nō pōt repiri nāle niſi quo ad māz. Pōt tñ motus eē nālis quo ad ɔditiōes extrinſecas: vt ſi nō fuerit vltra cōſuetū celerior: ſi in debitis tꝑib᷑: ſi a ꝓprijs ⁊ cōſuetis cauſis. Hęc ex nouo expoſitore colligi pōt. ¶ Sz v̄r hęc ſolo ambigua. p̄: q2 nullus mot᷑ localis eēt ſimplr violētus: q2 ſaltē ſm diſpōnē remotā grauibꝫ eſt nālis: vt dič Auer. 8° huius. cō. 4°. Scđo: frigefactio ignis v̄r ſimplr violēta. ⁊ calefactio aque ſimplr vt oēs dicūt. ⁊ tñ quo ad diſpōnē remotā quęlꝫ haꝝ eſt nālis. ¶ Videť itaqꝫ mihi violētū ⁊ nāle gnatiū oīb᷑ īmutatōibus attēdendū eē penes diſpōnes ꝓximas. vt dicať ea corruptio violēta: quę eſt ɔ̄tra diſpōnē ꝓximā ſubi. ea v̄o nālis: quę eſt ſm diſpōnē ꝓximaz. Et hoc pacto facile eſt repire violētum ⁊ nāle in oībus. In motu locali q̄dē: q2 lapis ſurſuz ferť violēter: q2 ɔ̄tra grauitatē eſt talis motus. Deorſuz v̄o ſimplr nāliter: q2 ſz grauitatē. in alteratiōe v̄o: q2 p̄ternāliter atqꝫ violēter aq̄ caleſcit. nāliter v̄o frigeſcit. pręternāliter ēt rareſcit. nāliter ɔdenſať. frigefactio enī eſt ſm diſpōnē ꝓximā. calefactio v̄o ɔ̄ diſpōnē ꝓximā. ɔdēſatio ēt eſt ſm ꝓximam diſpōnē. rarefactio ɔ̄ diſpōnē ꝓximā. In auctiōe v̄o idē facile repiri pōt: q2 cremētū hoīs: vel tritici celeri᷑ ſolito eſt violētū: q2 ɔ̄ diſpōnes ꝓximas tritici q̄bus forma tritici cōſeruať in mā. vel cōtra diſpōnes hoīs. cremētū v̄o ſm cōſuetū tꝑs: nāle eſt: q2 ɔuenit diſpōnib᷑ hoīs: vel tritici. Corruptio inſuꝑ in decrepitate nālis ē: q2 cōuenit diſpōnib᷑ q̄b᷑ forma tūc ɔſeruať ea in ętate. in iuuētute: violēta ē: q2 ɔ̄ diſpōnes. gnatio ēt aīalis vel plātę ꝓ ɔditiōe tēpoꝝ diſponētiū māz: ⁊ ex cauſis cōſuetis nālis eſt: q2 ɔuenit diſpōnibus ꝓximis: q̄ debitis tꝑib᷑ īducunť: ac debitis e cauſis. Gnatio v̄o aīalis vel plātę nec ſm ɔditionē tꝑis nec cāꝝ violēta eſt: q2 cōtra diſpōnes ꝓximas. ¶ P. gnatio cadaueris ex corꝑe iuuenili p̄ternālis eſt: q2 ɔ̄ diſpōnes ꝓximas iuuētutis. ſz ex corꝑe decrepito: nālis eſt. q2 ſm diſpōnes ꝓximas. ſic igiť p̄z in oībus motibus violētum ⁊ nāle ſumi ſimilr: ēt ⁊ in oībus mutatōibus: lꝫ de gnatione ⁊ corruptione deqꝫ auctione ſit aliquātulū latens.

¶ Omnino igitur motus quieteſqꝫ dicto mō cōtrarij ſunt. Veluti is motus qui ſurſuz eſt: ei qui deorſum. Loci enim he ſunt cōtrarietates: harum aūt lationuz: ea quidem q̄ eſt ſurſum: ignis natura ferť: ea vero q̄ eſt deorſuz: terra ferť. atqꝫ lationes ipſoꝝ cōtrariae ſunt. nā ignis quidē ſurſum nā ferť: deorſum vero p̄ter nām. ⁊ motus ipſius ſm nām cōtrarius eſt motui eiuſdem p̄ter naturam.

¶ Epylogat quęcūqꝫ dicta ſunt de motuū ⁊ q̄etuz ɔ̄trarietate. Et p̄mo ſumit motui poſſe eē cōtrariū motū duplr: aut ſimplr. hoc eſt cōtrarietate dřię locoꝝ: ⁊ corꝑū quę mouenť. ⁊ hoc pacto motus quo ignis ſurſuz petit: cōtrarius eſt motui quo terra petit deorſuz. Sūt. n. ſurſuz ⁊ deorſum loci ɔ̄trarię dřię: ⁊ ignis ⁊ terra corꝑa admodū cōtraria: aut ſm q̄d. hoc eſt penes locoꝝ contrarietatē nō corꝑoꝝ. quatenus eidez corpori cōtrarij motus cōpetunt: lꝫ nō eodez mō: ſed alter nā: alter pręter nām. Inq̄t. oīno igiť motus q̄eteſqꝫ dicto mō quos diximus cōtrarij ſunt. Et p̄mo exponit quo nos mō ſimplr cōtrarij ſunt. ⁊ inq̄t. Veluti is motus q̄ ſurſum eſt: ei q̄ deorſuz cōtrarius eſt ſimplr. Primo rōne contrarietatis locoꝝ: ideo dicit. loci enī hę ſunt cōtrarietates: hoc ē dřię ɔ̄rię. vz. ſurſuz ⁊ deorſuz. Scđo adeſt corꝑoꝝ ɔ̄rietas. ⁊ ideo ait. Haꝝ aūt lationū: ea quidez quę eſt ſurſuz ignis nā ferť. ea v̄o quę eſt deorſum: ferť terra. ⁊ ſic adeſt ēt corꝑoꝝ ɔ̄trarietas. ⁊ ita mot᷑ erūt ſimplr cōtrarij. Scđo exponit q̄uo motus ſunt cōtrarij ſm q̄d: ⁊ inq̄t. atqꝫ lationes ipſoꝝ: ſupple tm̄ cōtrarię ſunt: q̄ eſt dicere ſm q̄d: ⁊ nō ſimplr. quotiēs fuerint eiuſdē corꝑis. Nā ignis q̄dez ſurſuz nā ferť. deorſuz v̄o pręter nām. Et motus ipſius ſm nām: ɔ̄trarius eſt motui eiuſdez p̄ter naturā: nō q̄dez cōtrarietate corꝑoꝝ: ſed locorū tm̄. igiť cōtrarij ſunt ſm q̄d. Motus igiť ſurſum pōt accipi in eo q̄ motus ſurſuz: ⁊ ſic ſibi ɔ̄trarius eſt mot᷑ deorſum. aut in eo q̄ nālis vel violētus: ⁊ ſic ɔ̄trarius eſt ſibi motus violētus vel nālis. nec inconueniť vni duo eē ɔ̄traria ſub diuerſa rōne. hęc de motuū ɔ̄trarietate.

¶ Circa quę Auerroes dicit tria: quoꝝ primū eſt q̄ in motibus eſſe poteſt cōtrarietas ſm ſpēm: ⁊ ſm modūz in eodē ſpē. cōtrarij motus ſpē ſūt: qui ſunt de cōtrarijs in cōtraria ⁊ corporuz cōtrarioruz. qui motus cōtrarij ſimplr dicūtur. vt motus quo ignis ſurſuz: ⁊ mot᷑ quo terra deorſuz fertur. Cōtrarij vero ſm modū in eadem ſpē ſunt: vt violētus ⁊ nālis: qui igni cōpetere pñt. Poteſt eniz ignis ſurſuz quidē naturalr: deorſuz vero vio-

Que Auerroes. com. 50.

Dubitatio egidij. romani.

Replica.

Propria positio.

Que Auerroes com. 50.

lēter ferri.⁊ hos cōtrarios eē diximus ſm qd. Scōm eſt: ꝙ violētuʒ ⁊ naturale quādoqʒ ſunt i eadeʒ ſpē: vt motus quo ignis ſurſuʒ ferī. eſt eiuſdeʒ ſpēi cum motu quo terra ſurſuʒ ēt ferī. Differt tamē mō: qꝛ ille naturalis eſt. hic violētus. qñqʒ in diuerſis ſpēbus: vt motus quo ignis ſurſuʒ ferī: ⁊ motus quo ignis ferī deorſum. ſunt eniʒ hi motꝰ ſpē diuerſi. ⁊ alter naturalis. alter violētus. Et hoc voluit dicere Auerroes exponēdo trāſlatiōes ſuas cū dixit. ⁊ itendit per modos motuum: duos modos motuū cōtrarioꝝ: vtpote cōtrarioꝝ ſpecie differētiuʒ. ⁊ eiuſdeʒ ſpēi. Qđ dictū veruʒ eſt: licʒ ad textum grēcuʒ inutile penitus. Tertiuʒ eſt: ꝙ definitio cōtrarietatis: quē eſt ꝙ ſit maxīa diſtātia: pmo ⁊ pncipalr reperiī in loco: qꝛ ꝓprie loca diſtāt maxime. ⁊ per quādam methaphoꝛam reperiī in alijs cōtrarijs. Aduerte tñ ꝙ cōtraria requirūt duo. pmuʒ ꝙ maxie diſtēt in eodē gñe. ſcðuʒ ꝙ mutuo ſeſe expellāt circa ideʒ ſubuʒ. Quo quidē ad pmā cōditionē ratio cōtrarietatis pmo cōpetit cōtrarijs in loco. Quo vero ad ſcðaʒ pmo cōpetit cōtrarijs i qualitate. ſed de his ſupra ſatis diximus. nūc autē dictuʒ ſit in trāſ. Quē vo Auerroes ait de trāſlationibus: nō ſunt audiēda: laborat eniʒ in vanum: nam textus in grēcis codicibus ꝑʒ.

¶ Quietes ēt ſilr. qes. n. ſurſū motui ꝯria eſt: q eſt deoꝛſuʒ. atqʒ terrae ſit: qes qdē illa ꝑter nām: hic aūt motus ſm nām. Quare motui qes ꝯria eſt ea q̄ eſt ꝑter nām ei q eſt ſm nām eiuſdē: ⁊. n. motus eiuſdeʒ hoc mō ꝯrius eſt. naʒ alter ipſoꝝ erit ſm nām. aut is q ſurſuʒ ē: aut is qui deoꝛſuʒ. alter ꝑter nām.

¶ Nūc de cōtrarietate quietū ⁊ iter ſe: ⁊ ad motus. vbi debes ſcire ꝙ quies cōtrariaī motui ⁊ quieti: vt dictuʒ fuit. Si igiī cōtrariaī motui: poteſt illi cōtrariari ſimplr: aut ſm qd. ſimplr quideʒ. ſi fuerint ambo diuerſoꝝ corpoꝝ. ⁊ cōtrarioꝝ locoꝝ. vt quies ignis ſurſum: ⁊ motus terrē deoꝛſuʒ. Hēc eniʒ videnī cōtraria ſimplr: qꝛ tam penes terminos: q̄ꝫ penes coꝛpa opponūtur. ſm quid vo ſi penes violētuʒ ⁊ naturale tm̄ opponātur: vt qes terrē ſurſum: ⁊ motus terrē deoꝛſum. Hēc enim ſolū penes terminos: nō penes coꝛpa opponūtur. At ſi qes cōpareī geti: rurſus dupl pōt illi ꝯrariari: aut ſimplr: aut ſm quid. qes ignis ſurſum ⁊ qes terrē deoꝛſum ſimplr opponūtur. quies vo terrē ſurſum ⁊ qes terrē deoꝛſum: tm̄ ſm quid opponūtur. Inquit Ariſtoteles. quietes ēt ſimilr opponūtur. vt dictū eſt de motibus: hoc eſt tam ſimplr q̄ꝫ ſm quid. Et declarat hoc. ⁊ ingt. qes eniʒ ſurſuʒ cōtraria eſt motui q eſt deoꝛſuʒ: hoc eſt ſimplr ⁊ ſm qd. Et exponit quo mō ſʒ qd. d. atqʒ terrē ſit quies quidē illa pręter nāʒ. hic aūt motus ſʒ nām. quare motui qes cōtraria eſt ea quē eſt ꝑter naturā: ei q eſt ſʒ naturā eiuſdē. ⁊ ita ſm qd: qꝛ ſoluʒ quo ad termioꝝ oppōneʒ: ⁊ nō corpoꝝ. reddit cām huiꝰ. ⁊ ingt. eteniʒ motus eiuſdē: ſupple motui eiuſdē hoc mō: ſm qd ꝯrarius eſt: quatenus alter ipſoꝝ eſt ſm nām: ſiue ſit is qui ſurſuʒ: ſiue is q deoꝛſuʒ. alter vero ꝑter nām. Ut igitur motus quādo ambo ſunt eiuſdē corporis ſoluʒ penes violētuʒ ⁊ nāle differentes: cōtrarij ſunt ſm qd: ita qes ⁊ motus: qñ ambo ſint eiuſdē corpis ſm quid cōtrarij erūt. ⁊ ſic ꝑʒ rō. Prętermiſit vo quo mō qes cōtrariaī motui ſimplr: qꝛ ꝑ regulā de motibus facile habeī regula de motu ⁊ quiete. Itēqʒ pręterijt declarare cōtrarietatem getuʒ iter ſe: qꝛ ꝑ regulas de motibus habeī ideʒ in getibus. hēc de oppōne getuʒ. ¶ Notat Auerroes in calce cōmēti: ꝙ vni motui nūero accidit ꝯrarietas penes nāle ⁊ violētū. ſilr ⁊ vni motui ſpē. verbi cauſa. aſcēſui a. ignis cōtrarius eſt deſcēſus eiuſdē a. penes nāle ⁊ violētuʒ. quatenus aſcēſus ille eſt nālis. deſcēſus vero violētus. ⁊ ita vni nuō aſcēſui alter ꝯrius eſt penes violētū ⁊ nāle. ⁊ ſilr exēplū eſt de motu ſpē. Aſcenſui eni a. ignis ſm ſpēm ꝯrius eſt ſm violentiā deſcēſus eiuſdem ignis vel alteriꝰ. ⁊ ſilr eſt de ꝯrarietate getis ad motū. pōt eni qes motui opponi penes nāle ⁊ violētuʒ: ⁊ ita ſʒ qd.

que auer. com. 60.

¶ Sʒ dices. vtrū motus ⁊ qes q̄ opponunī ſm qd: pñt eē ambo nāles. ¶ Innuit Auer. ſoloneʒ: ꝙ hēc ꝯrietas penes violētuʒ ⁊ nāle nō pōt intelligi niſi de eadē re. ⁊ ꝑpterea oppō ſʒ qd quē eſt penes nāle ⁊ violētuʒ nō pōt eē ſi ſint ambo nāles. ac in motibꝰ ſm ſpēm ꝯrijs ſecus eſt: qꝛ hi pñt eē ambo nāles: vel ambo violēti. vt motꝰ ignis ſurſuʒ ⁊ motus terrē deoꝛſuʒ. ſunt eni ꝯrij ⁊ ambo nāles. Ex his igiī vult ꝙ ꝯrietas ſm qd: q̄ eſt penes nāle ⁊ violētum: nō pōt ſumi niſi in eadē re. ⁊ ꝓpterea nec reſpectu eiuſdē pñt eē vel ambo nāles vel ambo violēti. ⁊ ita ꝯrietas ſm qd nō pōt eē iter motꝰ ambos nāles: aut ambos violētos. ꝯrietas ſimplr eē pōt in motibus ambobꝰ nālibꝰ: vel ambobꝰ violētis: qꝛ nō eſt eiuſdē rei ſed diuerſaꝝ. Sūma igiī ſolonis eſt: ꝙ oppō ſm qd nō pōt eē nec in motibꝰ nec getibꝰ ambobꝰ nālibꝰ: hñ oppō ſimplr. qꝛ illa eſt eiuſdē rei. hēc diuerſaꝝ reꝝ exiſtit.

Dubitatio Aue. Solutio Auerro.

¶ Habʒ aūt dubitationē: nūqd cuiuſlʒ getis q̄ nō ſꝑ eſt: ſit gnō: quęcqʒ ſit ipm ſtare. Eius igiī qđ ꝑter nām geſcit. vtpote terrae ſurſuʒ erit gnātio. igiī qñ ſurſum vi ferebaī: ſtabat. At id qđ ſtat: ſemꝑ velocius ferri videī. Id aūt qđ vi: cōtra tardius ferī. Ipm igiī quieſcens non factum erit quieſcens.

¶ Mouet nūc ſcðaʒ dubōnē. vʒ. vtrū cuiuſlʒ nouę getis ſit gnō: q̄ qdē gnātio grēce dicaī ἱστασθε: latine ſtatio: vī ſiſtētia. hēc eſt qđ. Ingt. hʒ aūt dubōnē nūqd cuiuſlʒ getis: q̄ nō ſꝑ eſt: ſʒ noua ſit. ſit gnātio. quęcqʒ gnō ſit ipʒ ſtare: ſiue ipm ſiſtere. Aduerte ꝙ qes eſt ꝑuatio motꝰ penitus. ſtatio vel ſiſtere eſt ire ad ꝑuationē motꝰ: vt dicēī in 6ᵒ hꝰ. ⁊ ꝓpterea ſiſtere vī q̄dā gnātio getis. ¶ Ad ꝑtē negatiuā arguit pmo: qꝛ ſi cuiuſlʒ getis nouę ſit generatio: tūc qes terrē ſurſuʒ fuiſſet genita. deſtruit ꝯñs: qꝛ ois gnātio q̄ꝫto ē ꝓpioꝛ fini: tāto velocioꝛ eſt. Id āt qđ vi ferī: q̄ꝫto eſt fini ꝓpinquus: tāto tardiꝰ ferī. igitur violēta qes nō gnāī. ⁊ ita nō quęlʒ qes noua gnāī. Inquit. eius igiī qđ pręter nām geſcit. vtpote terrē ſurſuʒ erit gnātio. ⁊ ſic violētę getis: qua terra ſurſuʒ geſceret: eſſet gnātio. Cōtra obijcit deſtruēdo ꝯñs: qꝛ tūc qñ ſurſum vi ferebaī; ſtabat. hoc eſt impoſē. ⁊ ſyllogizat hoc eſſe impoſē ſic. id qđ ſtat velocius ferri vī. ⁊ hoc pro tāto: qꝛ eſt prope finē. Omne autem qđ eſt ꝓpe finē accelerat. ſic igiī oē qđ ſtat: velocius ferri vī. id aūt qđ vi mouēī cōtra ſe hʒ: ꝙ tardius ferī. Syllogizeī igiī hoc pacto. oē qđ ſtat: velocius ferī: qđ vi mouēī: nō velocius ferī. igiī qđ vi mouetur non ſtat. ⁊ ita ipſum quieſcens nō erit generatuʒ quieſcēs: ita vt quies eius ſit genita.

¶ Aduerte vt recte nouꝰ expoſitoꝛ notat ꝙ nō ē dubiū ſi graue ſurſuʒ ferī: anteq̄ꝫ deoꝛſum redeat: geſcat. qꝛ vt dicēī in 8ᵒ ſemꝑ inter duos motus cōtrarios mediat quies. Sed Ariſtoteles quęrit ſi illa qes ſit genita gnātione. vʒ. quē eſt ipſum ſtare vel ſiſtere. ⁊ ꝓbat Ariſtoteles ꝙ illa quies nō pōt gnāri gnātiōe quē eſt ipm ſiſtere. ⁊ ſyllogizat ſic. oē qđ gnātur per ipſum ſiſtere: velocius ferī q̄ꝫ ferebaī. Qđ gnātur in gete violēta: nō

Interpretatio auctoris.

velocius ferꝭ ꝙ̃ ferebaꝭ. igiꝭ nõ gñatur ꝑ ipſuꝫ ſiſtere. maior pꝫ ex definitione ipſius ſiſtere: ſiſtere.n. qḋ greci ἵστασθαι dicūt. nihil aliḋ eſt ꝙ̃ ferri velocius ꝙ̃ ferebaꝭ. ⁊ hoc rõnabilr. q2 ſiſtere eſt accedere ad finē. vnūqḋq3 autē agēs quāto fini eſt propinquus: tāto magis accelerat. Minor vero pꝫ ad ſenſuꝫ: q2 ſemꝑ motus violētus eſt tardior in fine. Ex hoc apparet ꝙ Ariſtoteles ꝑ hūc ſyllogiſmū nõ concluſit abſolute quietem violētam eſſe īgenitam: ſꝫ ꝙ non gñatur ꝑ gñationē: q̄ eſt ipſuꝫ ſtare vel ſiſtere. Utruꝫ vero poſſit alio modo gñari Ariſt. nõ tangit. Forte enim verum eſt quietē violētam gñari nõ poſſe ꝑ gñationem q̄ eſt ipſum ſtare vel ſiſtere. hoc enim pacto gñatur quies naturalis: vt diceꝭ in 6° huius. Poteſt tamē gñari defectu impetus impellētis: vel alio modo: vt dicetur in 8° ⁊ poſt in hoc libro. Et in

Error iuniorū.

hoc apparet error iuniorum dicētium Ariſto. mouiſſe queſtionē: nõ autē ſoluiſſe. imo mouit ⁊ ſoluit. Queſiuit enim vtrum cuiuſlibꝫ quietis noue ſit gñatio. Et reſpondit ꝙ non. ⁊ hoc capiēdo gñationem pro ipſo ſtare: quia quietis violēte non eſt generatio hoc pacto. Ecce ꝙ mouit q. ⁊ ſoluit illam.

℄ Praeterea ipſuꝫ ſtare aut de motu q eſt ꝫ naturā in ipſuꝫ locū eſſe oīno vel proprie dici videꝭ: aut ſimul accidere.

℄ Scḋo idem ꝑrobat ab īterpretatione noīs. nam greci ipſum ἵστασθαι ſiue ſtare id proprie appellāt: qḋ eſt prope finem motus localis naturalis: aut finis illius. igiꝭ nec violēte quieti: nec motui violēto competere poteſt. Inquit. preterea ipſuꝫ ſtare aut de motu qui eſt ſm naturam in ipſum locum eē oīno videtur. aut proprie dicꝭ: aut ſaltē ſimul accidere cum fine illius motus. igitur quies violēta: gñatione q̄ eſt ipſum ſtare gñari non poteſt: cū illi noīs īterꝑtatio non competat. Et ſic pꝫ ſolutio ad queſtionē ſcḋam. cum querebatur ſi violenta quies gñatur. Solutio enim eſt ꝙ non gñatur gñatione q̄ eſt ipſum ſtare. Sed vtrum alio modo: hoc ꝑtermittit vſq3 in octauum. Ibi eniꝫ dicetur ꝙ īproprie gñatur per defectum impellētis.

℄ Habet aūt dubitationeꝫ ſi qes quae hic eſt ei motui qui hinc eſt contraria ſit: cū eniꝫ aliquid ex hoc moueꝭ: vel etiaꝫ ab eo abeſt: adhuc id e quo abeſt hēre videꝭ. Quare ſi haec qes cõtraria ſit ei motui q eſt ad contrariuꝫ: contraria ſimul erunt.

℄ Mouet tertiaꝫ dubitationē de eo qḋ dixit in oppōne quietis ⁊ motus: voluit enī ꝙ qes in aliquo termino ꝯria ſit motui ab illo termino. Obycit itaq3 nūc cõtra: q2 hoc dato: tunc contraria eēnt in eodē. deduciꝭ: q2 omne qḋ moueꝭ partim eſt in termīo e quo: partim in termīo ad quem. igiꝭ haberet cõtraria ſaltē ſm partē. Ingt. habꝫ aūt dubitationē ſi quies q̄ hic eſt: ei motui q hinc eſt cõtraria ſit: Et arguit ꝙ nõ. ⁊ ingt. cum enim aliqs ex hoc moueꝭ: vel ēt ab eo abeſt ꝑ alterationē vel alium motū: adhuc id e quo abeſt hēre videꝭ: q2 oē qḋ mouetur partim eſt in termino e quo: partim in termino ad quem. quare ſi hec quies contraria eſt ei motui qui eſt ad cõtrariū: contraria ſimul erunt: ſaltē ſm partē. Quo vero ad vba greca attinet: verbuꝫ illud, abeſt: grece eſt ἀποβάλλει. qḋ lꝫ latine ſonet: abycit. meli⁹ ſonat hic vt tranſtuli. hec eſt dubitatio.

℄ An aliqua ex parte qeſcit: ſi adhuc manet. oīno ſiqdē eius qḋ moueꝭ pars eſt illic. pars in eo in qḋ moueꝭ. quocirca ⁊ motus magis contrarius eſt motui: ꝙ̃ quieti. De motu igitur qeteue ⁊ quo naꝫ mõ vtrūq3 vnū eſt: ⁊ q̄ atq3 qui qbus aduerſenꝭ: dcm̄ eſt.

℄ Soluit cõcedēdo ꝯſequēs. nõ enim eſt impoſſe cõtraria eē ſimul ſm qd: non autē ſimplr. Ingt. an aliqua ex parte quieſcit. ⁊ habet qeꝫ de termino e quo. ſi adhuc manet ille terminus: ⁊ nõ ſubito abyciaꝭ: vt fit in ſubitaria mutatione. cuius cauſam repetit. d. Oīno ſiquidē eius qḋ mouetur: pars eſt illic e quo moueꝭ. pars in eo in qḋ mouetur. Sic igitur nõ eſt impoſſe contraria eſſe ſimul in eodem ſm partē. Et q2 motus cõtrarij nec ſm totum nec ſm partem eē poſſunt ſimul in eodem. propterea īfert motum magis motui eē cõtrariuꝫ ꝙ̃ qeti. nam motus poteſt ſaltem ſm partē ſtare cū quiete ſibi cõtraria: cuꝫ motu vero contrario: nec ſm partem: nec ſimplr. Tunc epylogat. d. de motu igiꝭ quieteue: ⁊ quo nā mõ vtrūq3 vnū eſt: q2 ſaltē ſm ptē: vt nūc dcm̄ eſt. ⁊ q̄ quietes: quiue motus: qbus quietibus ⁊ motibus aduerſenꝭ: dictum eſt. ℄ Queret pmo qſpiam quo mõ poſſunt duo cõtraria eſſe in eodem. vꝫ. qes in termino e quo. ⁊ motus: qui ad cõtrariū. ℄ Indicat Auerroes ſolutioneꝫ dicēs. ⁊ cū oē motū eſt diuiſibile: vt poſt declarabiꝭ: tunc motū nõ eſt quieſcens in eo ex quo moueꝭ: niſi ſm partē: nõ ſm totū: atq3 ſimplr. qm̄ duꝫ moueꝭ: quedā pars eius eſt in eo ex quo moueꝭ. ⁊ quedam pars in eo ad qḋ moueꝭ. ⁊ ſic nõ ſeqtur vt duo cõtraria ſint in eodē ſubo. hec Auerroes. Et ſic ſolutio eſt ꝙ duo cõtraria ſunt in eodeꝫ ſubo ſm diuerſas partes. Et hoc eſt ꝑ tanto: q2 id qḋ moueꝭ eſt diuiſibile: cuius vna ps eſt in termino e quo. rõne cuius hꝫ quietē in termino e quo. altera ps eſt in termīo ad quē. rõne cuius hꝫ aliqd de termīo ad quē. ⁊ ſic hꝫ cõtraria ſm qd ⁊ ſm diuerſas mobiles ptes. ℄ Scḋo queres quo mõ qes ⁊ motus ꝯrij eē pñt in eodē ſubo ſm diuerſas ptes. ⁊ nõ duo mot⁹ ꝯrij. ℄ Indicat ēt Auerroes ſolonē dicens. ⁊ iō poſſe eſt vt qes ⁊ motus īueniāꝭ in duab⁹ ptibus moti: nõ autē eſt poſſe vt duo motus ꝯrij īueniant ī duab⁹ ptib⁹ ei⁹: ſꝫ nec io ipediūt ſeīuicē. ꝓpterea ſubdit. motū ⁊ qetē ꝯgregari poſſe in eodē ſubo ſaltē ſm diuerſas partes: nõ aūt motus ꝯrios. Eſt igr̄ ſolo ꝙ duo motus ꝯrij ſeſe ipediūt circa idē: q2 oē qḋ mouetur: moueꝭ ſm ſe ⁊ qḋlibet ſui. motus vero ⁊ qes nõ ſe ipediunt. q2 aliqd poteſt moueri ſm ſe ⁊ qḋlibꝫ ſui. ⁊ qeſcere ſm ſe ⁊ qḋlibꝫ ſui: ſaltem diuerſis reſpectibus. Et hoc eſt verū vīr in motu pure locali. nõ aūt in motu alterationis. vel eſt verū ſaltem de nūero moto vt recte iuniores ſentiūt. ℄ Sꝫ adhuc occurres quo mõ idē poteſt moueri ſꝫ ſe ⁊ qḋlibꝫ ſui: ⁊ qeſcere ſm ſe qḋlibꝫ ſui. ℄ Rñdet Auerroes ibidē dicēs: ⁊ ſciēdū eſt ꝙ qes ꝯiuncta cū motu nõ eſt diſtincta a motu. i. in pte diſtincta: q2 tunc aliqd moueret in vna parte: ⁊ in alia qeſceret. ⁊ ſic mobile qḋ mouetur ſm ſe ⁊ qḋlibet ſui moueꝭ: ⁊ ſꝫ ſe ⁊ qḋlibꝫ ſui qeſcit: nõ tn̄ eodē mõ. Moueꝭ eniꝫ actu: qeſcit vō in potētia. ⁊ per hec pꝫ duos motus poſſe ineſſe actu eidē q2 non inſunt niſi actu. quies vō ⁊ motus poſſunt ineſſe: q2 ineſſe poſſunt hoc modo: vt quies inſit potētia: motus auteꝫ actu. Et Auerroes per quietē in potētia intelligit permanētiaꝫ ſub termino e quo: vt in motu locali: vel gradu termini e quo in alteratione vel auctiōe: aut ſub diſpōne termini e quo: vt in gñatione: ſub qua mobile ipſum actu nõ quieſcit. igiꝭ per qetem potētia: vult aliqd termini e quo: ſub quo mobile actu nõ qeſcit ſed poteſt qeſcere. ſed res hec eſt obſcura nõ parum. Ueruꝫ ne cõfundam

Que Auerroes. com. 62.

Scḋo qu.

Solutio Auerro. com. 62.

Tertia dub.

Solutio Auerro. ibidem.

mãs libꝛo ꝑ:vt multi ſtolidi faciũt.omitto hęc diligẽtius declarãda in 6° huius.cõmẽto.32.

❡ Dubitauerit autem foꝛtaſſe quiſpiam ⁊ de ipſo ſtare. Si ⁊ quies aliqua contraria his motibus:qui pꝛeter naturam ſunt:ſit? Si igitur non ſit abſurdum erit:quieſcit enim quippiam:ſed vi. Quare aliquod quieſcens non ſempiternum ſine gnõne erit. ſed pꝫ id foꝛe. Nam quẽadmodũ aliquid pꝛeter naturã mouet̃:ita ẽt p̃ter nãm aliqd quieſcit.

❡ Hos textus nos in qbuſdaꝫ gręcis codicibus reperimus:in qbuſdã alijs aſſerit̃ nõ fuiſſe repertos:vt Auerroes ẽt teſtat̃ de arabicis trãſlatiõibus.⁊ Thomas bonus expoſitoꝛ meminit. Pꝛopterea Joãnes argiropolus hos nõ trãſtulit:ſꝫ ſiue ſint Eudemi ſiue Theophraſti: ſiue cuiuſuis alteri⁹ nos exponimus. Videt̃ igit̃ repetere q̃õneꝫ tactã:vtruꝫ.vꝫ.q̃es quę motibus violẽtis contraria eſt:gñet̃ ea gñõne:quę eſt ipſum ſtare vel ne. Et hoc ait.dubitauerit aũt foꝛtaſſe qſpiam ⁊ de ipſo ſtare. ⁊ exponit dubitationẽ quaꝫ itelligit de ipſo ſtare dicẽs. Dico:ſupple eſſe dubiuꝫ de ipſo ſtare.ſi ⁊ q̃es aliqua cõtraria his motib⁹:q pꝛęter nãm ſunt.ſit ſupple gñõne ꝙ eſt ipſum ſtare:vel ne.hęc eſt dubitatio.⁊ arguit ad partem affirmatiuaꝫ hoc pacto. Q̃e erit erit q̃es aliqua noua ſine gñatione:q2 cum nõ ſit per ipſum ſtare:nec alio modo.igr̃ ſine gñatiõe. Jngt.ſi igr̃ nõ ſit.ſupple gñatione quę eſt ipſum ſtare:abſurduꝫ erit.⁊ ꝙ ſit abſurdum: pꝛobat per hoc:q2 q̇eſcit qppiam vt ſenſu pꝫ:ſed vi.⁊ in hoc nemo dubitat. Et ꝑpterea ĩfert quare aliquod q̇eſcens nõ ſempiternum ſed nouum:erit ⁊ ſine gñatione. Sic igit̃ opꝫ cõcedere ꝙ ipſa q̃es violẽta generet̃ gñatione quę eſt ipſum ſtare. Pꝛopterea reſpõdet cõcedendo q̇etem fieri:ſed nõ per moduꝫ nãlem. ſed pꝛęternaturalem.ideo aiũt:ſed pꝫ id foꝛe.hoc eſt : pꝫ q̇etem fieri de nouo:ſed (vt dixi) nõ per modum nãlem:ſed pꝛęternaturalem.nam quẽadmoduꝫ aliqd pꝛęter naturã mouetur:ita aliquid pꝛęter naturam q̇eſcit.igr̃ ſit per modum pꝛęternãlem.⁊ ita ſit nõ per gñationeꝫ poſitiuaꝫ: quę eſt ipſum ſtare:ſed per generationẽ defectiuã : quę eſt defectus impellẽtis. Solutio igr̃ Ariſtotelis eſt q̇etem violẽtaꝫ eſſe qd factum:nõ per affectũ ⁊ ipulſionẽ: ſed per defectum.⁊ ſic tollit̃ dubitatio. Et per hęc pꝫ cõpleta ſolutio dictę dubitationis. Ex p̃ma enim ſolutiõe habitum fuit q̇etem violẽtam nõ fieri gñatione:quę eſt ipſum ſtare ⁊ nõ plus.hic vero habetur:ꝙ ſit nõ per affectum ſiue impulſionem:ſed defectuꝫ virtutis mouẽtis.⁊ ſic habet̃ tota ſolutio. ❡ Auerroes vero errauit p̃mo:q2 dicit Ariſtotelem in pꝛęcedẽti ſolutiõe : voluiſſe:ꝙ q̃es pꝛęter naturalis nullo modo habꝫ gñationeꝫ: Secũdo:q2 dicit ꝙ hic vult eam habere gñationeꝫ:ſaltẽ a cauſa extrinſeca faciẽtem motuꝫ violentum. Ecce quo modo errat.nam Ariſtoteles in p̃ma ſolutione dixit q̇etem nõ habere gñationeꝫ.quę eſt ipſum ſtare.hic ait illaꝫ habere gñationeꝫ per modũ pꝛęternãleꝫ.⁊ ſic iperite loq̇t̃. Trãſlatiões v̓o alias quas habebat Thomas nos nõ legimus.ꝑpterea hęc ſufficiũt.

Error Auerrois. com.64.

❡ Cum aũt aliquibus motus ẜm nãm pꝛeter naturãue iſit. veluti igni is motus qui eſt ſurſum ẜm naturam ineſt.is autem qui deoꝛſuꝫ pꝛeter naturam: nunquid hic ſit illi contrarius:aut ille qui eſt terrae? Haec enim ſcdm naturam deoꝛſum fert̃.an ambos illi contrarios eſſe pꝫ.non tamẽ ſimili modo. Nam hic contrarius eſt illi vt ẜm naturaꝫ. ille vero vt ẜꝫ naturaꝫ exiſtens ei qui pꝛeter naturaꝫ exiſtit.⁊ in quietibus ſilr.

❡ Hęc eſt ſcda dubitatio circa motuũ q̇etũue oppõneꝫ.⁊ ingt.cũ autẽ aliqbus motus ẜm nãm pꝛęter nãmue iſit.veluti igni is motus q eſt ſurſum ẜm nãm ineſt.is autem q deoꝛſum pꝛęter naturaꝫ ineſt. Quęrit̃ nunqd hic ſit illi cõtrarius:aut illę qui eſt terrę. hęc eni ẜm naturam deoꝛſuꝫ fert̃. ❡ Eſt igr̃ dubitatio vtrum motui naturali ignis ſurſum ſit cõtrarius motus eiuſdeꝫ violẽtus deoꝛſum:vel motus naturalis terrę deoꝛſuꝫ? Reſpõdet an ambos eſſe ꝯrios pꝫ. ſed q2 poſſes dicere vni vnum tñ eſt ꝯrium. Reſpõdet:nõ tamen ſimili modo. nam hic motus terrę nãlis deoꝛſum ꝯrius eſt illi:vt ẜm naturam.hoc eſt:eo modo quo nãle ꝯriatur naturali. Jlle vero vt ẜm nãm exiſtẽs:vtpote motus ignis ꝯtrariat̃ illi q eſt deoꝛſum eiuſdẽ:vt pꝛęter naturaꝫ exiſtẽti. vel ſic.nam hic.i.motus ignis nãlis ꝯtrarius eſt illi terrę nãli:vt ẜm naturã:hoc eſt cõtrarietate repta iter naturale ⁊ naturale. Jlle vero puta mot⁹ naturalis ignis ẽt ei cõtrarius eſt q eſt eiuſdem violẽtus tanq̃ʒ naturale pꝛęternaturali. nõ igit̃ eſt impoſſe vni ꝯtrariari duo diuerſis modis. Dicebat̃ eniꝫ ſupꝛa motui nãli ignis eẽ ꝯrium motum violẽtuꝫ eiuſdeꝫ contrarietate ẜm quid. motum vero terrę cõtrarietate ſimplr.⁊ ſic non eodeꝫ modo. Addit ſilr eẽ de q̇etibus:q2 q̇eti ignis ſurſuꝫ ꝯria eſt q̃es terrę deoꝛſum ſimplr.⁊ q̃es ignis deoꝛſuꝫ ẜꝫ qd. Hęc oia fuerũt dcã ⁊ bñ examiata ſupius.

❡ Foꝛſitan vero quieti motus aliqua ex parte opponit̃. Cũ eniꝫ quippiaꝫ hinc mouet̃ atqꝫ abeſt:adhuc id e quo abeſt hẽre videtur. Quare ſi ipſa quies contraria eſt ei motui q hinc eſt in contrariuꝫ. Simul contraria erũt: ſi aliqua ex parte quippiã adhuc quieſcit:manetue. Quippe cuꝫ eius quod oĩno mouetur pars eſt illic:pars eſt in eo ad qͦ mutat̃.quocirca ⁊ motus magis contrarius motui eſt q̃ʒ quies. Quis igit̃ motus ſit ſimplr vnus:dictuꝫ eſt. Et de motu atqꝫ quiete quo naꝫ modo vnuꝫ ſint ambo. ⁊ qui quaeue quibus cõtrarij ſint etiaꝫ dictuꝫ eſt.

❡ Tertia dubitatio erat vtrũ motui ſit q̃es ei⁹ oppoſita ꝯria.⁊ eodẽ mõ quo mot⁹ motui ꝯrius eſt:hui⁹ ſolonem nũc repetit.⁊ ingt:foꝛſitã v̓o q̇eti mot⁹ aliq̃ ex pte opponit̃. Et ſic ſolutio eſt:ꝙ motui motus cõtrarius eſt ſimplr:q̃es v̓o aliqua ex pte ⁊ ẜm qd. Et hoc exponit.d.cuꝫ eni qppiaꝫ hic mouet̃:atqꝫ abeſt:adhuc id e quo abeſt atqꝫ mouet̃:hẽre vr̃.q2 oẽ qͦ mouet̃ ptim eſt in termio e quo:ptim in termio ad quẽ. Pꝛopterea ĩfert quare ſi ipſa q̃es ꝯria eſt ei motui q hinc eſt in ꝯriuꝫ:ita vt ſit illi ſimplr cõtraria:ſil̓ cõtraria erunt in eodem.hoc eniꝫ ſequitur.ſi aliqua ex parte quippiam adhuc quieſcit in termino e quo:manetue in illo.quippe cum eius quod omnino mouetur pars eſt illic vnde mouetur : pars eſt in eo ad quod mutatur. Demuꝫ ĩfert id qͦ iam intulit. Et ingt:quocirca ⁊ motui magis contrarius eſt motus q̃ʒ q̃es.nam motus motui ſimplr contrarius eſt : quies vero ẜm qd:vt ſuperius fuit expoſitum. Demuꝫ exploꝛ-

pat: ꝛ qđ dicit patuit ſupra. Ex his vt recte expoſitor no ſter aſaduertit. pꝫ hęc verba nō fuiſſe Ariſtotelis: qꝛ ea dē reperiunť ad vnguē. fortaſſe eni fuerūt alicuius ex poſitoris. Exponere tamē volui illa: ob cōſuetudinē le gētiuꝫ. ¶ Sed circa calcē huius qnti quęrūt multa du bia recētiores: quę lꝫ nō ſint peripathetica: nec tēpori bus Ariſtotelis: vel bonoꝝ peripathetıcoꝝ excitata: ta mē opꝫ illa diligēter pertractare. qꝛ noſtris tēporibus ſunt nimis famoſa: ita vt q illa ignorauerit: videať oīno cętera ignorare. Debes ſcire me ad quęſtiōes has quę mouebuntur: nō fore dicturuꝫ. quę Ariſtoteles ꝛ alij pe ripathetici dixiſſent: ſed quę ſequunť ex dcis eoꝝ: cuꝫ eni hęc dubia nō erāt tēporibus illoꝝ: nec ſolutiōes du biorum pnt reperiri ad verbuꝫ in dcis illoꝝ. Dicemus igiť ea quę vel ſequunť ex dcis illorum: vel ad quę mi nora repugnāt.

Rōnes.

Prima queſtio.

¶ Eſt igiť pma quęſtio. vtrum ꝫria ſm gd poſſint eſſe in eodem ſubo. veluti calitas ꝛ friditas. Et arguiť ꝙ nō. qꝛ loca ꝫria nō pnt eſſe in eodeꝫ: igř nec ꝫria alia id genus. añcedēs nemo dubitat. igiť nec ꝯñs. eſt enim idē iudicium. ¶ Ad oppoſituꝫ eſt: qꝛ mixtum eſt ex elemētis ꝫrijs. ꝛ complexio ex qualitatibus ꝫrijs vnio apud Auerroem vbiqꝫ. ¶ Circa quęſtionē pmo venabimur pōneꝫ peripathetıcoꝝ. ¶ Secūdo: difficul tates cōtingētes oēs remouebimus. nam recitare quid ille tenet: qđue iſte: ad veritatis inqſitionem nō facit.

Poſitio pipatę.

¶ Solutio peripathetıcoꝝ ad quęſtionem eſt: ꝙ ꝫria pnt eſſe in eodem ſubo. nō qdem ſimplr: ſed ſm gd. ve rum eſſe ſm gd: poteſt eē vel ſm partes. ꝛ hoc pacto ca lidum ꝛ friduꝫ eē pnt in eodem. vel diſpōnes partium: ꝛ ſic idem pōt eſſe ſm gd in diuerſis locis: qꝛ ſm diſpō nes diuerſas: quę ſunt remotio ꝛ appropinquatio ad lo ca diuerſa. ¶ Quo qdem ad ſcōm nō eſt dubiuꝫ apud peripathetıcos. nemo eni dubitat mobile ipſuꝫ in loco: qꝛ diuiſibile eſt: eſſe ꝓpinquuꝫ termio e quo ſm vnam ſui partē: ꝛ propinquū termio ad queꝫ ſm alteram. igiť loca ꝫria ſunt in eodem ſm gd: hoc eſt ſm diſpōnes di uerſas. nō auteꝫ ſimplr. ¶ Hęc eſt aperte ſnia Themi ſtij in hoc qnto: in fine ſuę paraphraſis: quam ēt ſniam Auerroes accepit in cōmēto 6ᵉ huius qnti. Quare quo ad hāc partē clara eſt opio pipathetıcoꝝ: quaꝫ ēt Tho mas bonꝰ expoſitor. ꝛ Egidius bonus ēt pipathetıcus clariſſimis verbis in ſuis cōmētationibus acceperunt. ¶ Reſtat igiť videre de pmo: vtrum ꝫria eſſe pnt in

Pō thome ꝛ egi dij.

eodē ſubo ſm gd: hoc eſt ſm partes: nō ſꝫ tota. ¶ Tho mas ꝛ Egidius ꝛ multi pipathetıci tenētes mediā for mā nō cōponi ex extremis: nec actu: nec diſpoſitiue: ſed eē ęque ſimplicē: ſicut eſt quęlꝫ forma extrema: coguntť dicere ꝫria nō poſſe eſſe in eodē ſubo: nec ſꝫ partes: nec ſm tota. ſm partes qdē nō: qꝛ tūc media forma eſſet ex extremis actu: vel diſpoſitiue. ſm tota vō mime: qꝛ tūc ꝫria quatenus ꝫria eſſent in eodeꝫ. vt calidū vt octo: ꝛ friduꝫ vt octo: qđ nemo dixit. quo ēt fit vt apud iſtos q libꝫ gradus friditatis ſit ꝫrius cuilꝫ gradui caliditatiſꝫ: qꝛ nullus gradus friditatis ſtare pōt cū aliquo gradu calitatis in forma media. ¶ Amplius coguntť ꝯcedere itenſioneꝫ remiſſionēue formę nō fieri ꝑ admixtionem alicuius formę ꝫrię. ſed penes receſſuꝫ a nō gradu fieri itenſionē: remiſſionē vero penes receſſuꝫ a ſūmo. Huiꝰ exemplū eſt de motu in loco. naꝫ quēadmodū illud qđ eſt in loco medio iter ſurſum ꝛ deorſum: nō opꝫ eē in lo cis ꝫrijs: ita nec tepidū qđ eſt mediū calidi ꝛ fridi: opꝫ hrē aliquos gradus friditatis ꝛ aliquos calitatis. ¶ P. vt id qđ moueť ſurſuꝫ ꝯtinuo altius fit ꝑ receſſuꝫ e me dio mūdi: ꝛ acceſſuꝫ ad orbē lunarē: ita tepidū duꝫ ma gis calefit: ꝑ receſſuꝫ a nō gradu calidi ꝛ acceſſuꝫ ad ſū me calm: ꝯtinuo itendiť. Qꝫ aūt aliqđ fieri poſſit cōti nuo itēſius: ꝛ nō ꝑ admixtionem ꝫrij. pꝫ pmo de lumie: qđ fit itēſius ac itēſius: ꝛ nō per admixtioneꝫ. ¶ Scđo pꝫ de curuo. pōt eni aliqđ effici magis vł minus curuū: ꝛ nō ꝑ admixtionē ꝫrij. ¶ Tertio ēt idē pꝫ de vero. pōt eni aliqđ effici veꝝ ꝛ verius. vt 2ᵒ metaphy. dř. ꝛ nō per admixtionē falſi. Hęc igiť eſt pō expoſitoꝝ: quā multi pipathetıci iuniores: ꝛ ēt plurimi calculatores defen dūt. ¶ Et pro hac pōne emituntť arguere pmo ſuppo

Rōnes ꝓ poſitione prima. Pria rō

nēdo ꝫrietatē formaꝝ attendi ꝑ ſe penes rōnes ſpecifi cas. Eſt eni regula pipathetıca. qcqđ per ſe cōpetit ali cui idiuiduo alicuius ſpēi: ꝑ ſe cōpetit cuilꝫ illius: vt 2ᵒ cęli Auerroes plane ex vbis Ariſtotelis colligit. cōmē to. 49. ꝛ alibi. Igiť per ꝫriū qcqđ ꝑ ſe ꝫriať alicui idiui duo alicuius ſpēi: contrariať oībus idiuiduis eiuſdem. Ex hoc arguiť. calitas vt octo: ꝛ calitas vt duo ſunt eiuſ dē ſpēi. igiť qcqđ ꝯtrariať calitati vt octo: ꝫriabiť cali ditati vt duo. igř vt nihil fridi ſtare poteſt cū calido vt octo. ita nihil fridi ſtare pōt cū calido vt duo. ¶ Scđo:

Scđa ratio.

ſi cum qualꝫ qualitate remiſſa ſtaret oppoſita remiſſa: tūc nullū elmuꝫ mediū eēt ſimplex. deduciť ꝯñā: qꝛ nul lū elmtū mediū ſibi limitat ambas ql̄itates in ſūmo: ſed alterā tm̄: aer. n. remiſſaꝫ calitatē: ꝛ aqua remiſſaꝫ humi ditatē. ſꝫ cū illa nō ſit remiſſa: niſi ꝑꝑ admixtioneꝫ ꝫrij. igř qđlꝫ illoꝝ eēt mixtū ex pluribꝰ duabus ql̄itatibus.

Tertia ratio.

¶ Tertio: ſi ꝫria eēnt in eodē ſm ptes: tūc nulla forma media eēt ꝑ ſe vna. vt nec tepiditas: nec rubedo. nec ali qua alia id genꝰ. ꝯñs eſt falſuꝫ. qꝛ quęlꝫ forma ſpecifica eſt ꝑ ſe vna. Et deduciť ꝯñā: qꝛ cā quare ex aliqbus fit vnū eſt. qꝛ h actus: illud poᵃ eſt. vt dř 8ᵒ meta. ſed nullū ꝫriuꝫ eſt actus alteriꝰ ꝫrij vel poᵃ illius. igiť ex ꝫrijs nō pōt fieri aliqđ ꝑ ſe vnuꝫ: igiť nō pnt ꝫria eſſe in media forma. Hęc ſunt argumēta pipathetıca. ¶ Pro iſtis ēt

Rationes calculato. Prima ratio.

calculatores arguunt. Primo: qꝛ ſi caliditas ſucceſſiue gradualř acqriť: ſicut friditas ſucceſſiue gradualř deꝑ diť: tūc ęque velociter acqriť calitas ſicut deꝑdiť fridi tas. ſꝫ friditas quę remittiť a gradu ſūmo ad nō gradū: remittiť ad ſubduplū: ꝛ ad ſubqdruplū: ꝛ ad ſuboctu plū. ꝛ ſic in īfinitū. Igiť calitas itendiť ad duplum: ꝛ ad quadruplū: ꝛ ad octuplū: ꝛ ſic in īfinitū. ꝛ per ꝯñs nūq̄ remitteť tota friditas alicuius: qn īducať īfinita latitu do calitatis. ¶ Scđo: ſi aliqs gradus friditatis cū ali

Scđa rō

qbus gradibus calitatis ſimul ſtarēt in eodeꝫ ſubo: tūc ideꝫ ſil eſſet calm ꝛ friduꝫ. hoc eſt īpoſe. Et deduciť ꝯñā ꝑ hoc: qꝛ qđlꝫ ſubm pōt denoīari a forma: q̄ eſt in ipſo. q̄re ſi in eodē ſubo eſſet calitas ꝛ friditas: illđ eſſet ſimł calm ꝛ friduꝫ. ¶ Tertio. appliceť īfrigidās alicui calo:

Tertia rō

vt octo in h iſtanti qđ eſt pñs: ꝛ q̄ro vel in h iſtanti qđ eſt pñs: ītroduxit in illo aliquā friditatē: vel in iſtanti ī mediato illi: vel mediato. nō in iſtāti qđ eſt pñs: qꝛ nō pōt eſſe motꝰ in iſtāti. nec in iſtāti īmediato: qꝛ nō eſt in ſtās īmediatū iſtāti. igř īduxit illā in iſtāti mediato. ſed iter quęlꝫ duo iſtātia mediat tp̄s. igř tp̄e medio nō īdu xit illā friditatē in illo calo vt octo: ꝛ cōtinuo in illo tp̄e medio illđ īfrigidās remiſit. igiť cuꝫ aliq̄ qualitate re miſſa nō ſtat aliqđ ſui ꝫrij. ꝛ ita pō falſa. q̄ ait: cū vno ꝫ rio remiſſo ſꝑ ſtare alterū remiſſum. Multę alię rōnes fieri pnt ꝑ hac pōne: ſꝫ hę ſť potiores ꝛ magꝭ pipathetıce. Et ſi vis plēs ꝑgre calculatores ꝛ albtillā: q inumeras ꝛ inutiles ꝯdūt. ¶ Auer. vō motuꝫ alterationis vbiqꝫ mix

Poſitio Auer.

tioni ꝯpat. ꝛ ꝓpterea tenet: ꝙ quēadmodū in mixto ſūt elmta actu nō cōpleto: ſic in forma media ſunt extremę formę remiſſę: qbus agitur dicere contraria poſſe eſſe in eodem ſubo ſm partes: nō ſm totuꝫ: ex qbus partibus ſaltē diſpoſitiue reſultet forᵃ media. tenet h Auerroes

de cōplexione 2° de gnōne.cōmēto. 47. vbi cōcedit in cōplexiōe eē extrema:sed nō eq̄lia ad pōdus:vt Gal.dixit sed sp̄ altero p̄domināte.idē etiaʒ x° meta.cōmē.23. Idem ꝛ in 3° celi.cōmēto.67.ꝛ 4° metheoroꝝ.cōmē.x. vbiqʒ eni Auerroes defendit ꝯria posse eē actu in subo eodē:nō q̄dem ſm tota:sed ſm partes:quę partes sunt forma ipsa media:vel disponūt ad formā mediā. ¶ Et

Que calculatores: tūc iuxta hāc pōneʒ calculatores ꝛ iuniores ꝑipathetici multa cōcedunt. Primo eniʒ concedūt: ꝙ q̄ndiu partes cōtrarioꝝ possunt eē simul:q̄ndiu ꝯgregatū ex illis nō excedit latitudinē alterius.nam nō penes rōnes formaꝝ attendit̄ ꝯrietas:sed penes q̄ntitatem graduū. Et ꝓpterea gradus caliditatis quinqʒ ꝛ gradus friditatis quatuor nō sunt simul:q2 aggregatū est vt.9. mō latitudo est vt octo alterius. Pñt igit̄ stare quatuor ꝛ quatuor:q̄nqʒ ꝛ tria:ꝛ vl̄r tot ꝛ tot:quot nō excedūt latitudinē alterius extremi. Et ad hūc sensum Aristoteles diffinit ꝯrietatē x° metaphysicę.ait eniʒ.ꝯria sūt quę sub eodem gn̄e maxime distāt. Nā calidū vt duo ꝛ friduʒ vt duo sp̄ē dr̄nt sub eodem gn̄e:nō tn̄ sunt ꝯria:q2 nō maxime distāt.q2 nō quo ad totas latitudies. hn̄ aūt calidū vt octo:ꝛ friduʒ vt octo.naʒ sp̄ē:ꝛ maxīe distāt. ¶ Secūdo cōcedunt itensionē ꝛ remissionē formę fieri ꝑ admixtionē ꝯrij:ꝛ nō penes recessuʒ a nō gradu:vel accessū ad sūmū. ¶ Pro hac pōne iuniores m̄ltipl̄r arguūt.

Prima ratio. Primo si in tepido nō eēt aliq̄ friditas cū aliq̄ calitate ꝑmixta:tūc in illo nō eēt aliq̄ resistētia ad calefaciēduʒ vel frigefaciēdū:qd̄ est ꝯ sensum. Et deducit̄ ꝯn̄a:q2 si in tepido est sola caliditas remissa sine friditatis ꝑmixtione:tūc cū minor calitas nō resistat maiori:cū sit cū illa.velut nec ꝯ maior minori:tūc si aliqd̄ calidius illi approximaret̄ subito ipm̄ assimilaret.Eodeʒ mō argui pōt:si dr̄ in tepido nō eē nisi friduʒ remissum.

Scda rō. ¶ Scdo nisi eēt vera pō:tūc minus calidū nō remitteret magis calidū:imo magis intēderet:veluti nec minus lumē remittit mai9.tenet ꝯn̄a.q2 remissio fit a ꝯrio.

Tertia ratio. ¶ Tertio: agat a.calm̄ in b.friduʒ:ipm̄ remittēdo:ꝛ q̄ro cū ipsum b.est aliquātulū remissum:vtpote ad gradū vnū:vl̄ remanet aliqd ꝑoris friditatis:vel nihil.si nihil:igit̄ ęque cito corrūpet̄ maxima ꝛ mīma friditas.tʒ ꝯn̄ria:q2 ita ꝛ ęque cito friditas ipsius b.fuisset corrupta.si eēt maxia: veluti si eēt mīma.Si vō aliqd remanet ꝑoris:ꝛ a.agēs aliqd egit.igit̄ duo ꝯria eē pn̄t in eodē saltē ſm partes.

Pro pōne Auer. assentitur Aristo. ¶ Et ꝙ huic pōni magl̄ assentiat̄ Aristoteles:facile ex dcis suis colligi pōt. Ipse eniʒ in hoc q̄nto dixit:id vero qd̄ est minus:admixtōe ēt ꝯrij sp̄ est tale:vbi Auerroes pro sua opīone aīaduertēs in ꝯ° illius pris.45.ait.ꝙ diminutū in oi gn̄e est diminutū ꝑmixtionē ꝯrij. Themistius ēt vir sūmus ī paraphrase illi9 pris ita dicit.porro qd̄ minus est:qdq̄ʒ decpartius est:ꝯstituit̄ ꝛ tēperat̄ permixtione ꝯrij.hęc Themisti9. ¶ P.3° thopicoꝝ.capite 9° ita dicit.ꝛ q̄ in ꝯrijs:magis talia sūt ī ꝑmixtiōe ꝯrij:vt albius nigro īꝑmixtius. Ecce quo mō pro regula ponit itensionē vel remissionē fieri mixtiōe ꝯrij. ¶ P. In isto q̄nto solvēs dubitationē tertiā ita dicit:an aliq̄ ex parte gescit:si adhuc manet.oīno siq̄dē ei9 qd̄ mouet̄ ps est illic:ps in eo in qd̄ mouet̄. vbi apte vult mobile dū mouet̄ hr̄e aliqd de ꝑte quę est in termio e quo.ꝛ aliqd de ꝑte in termio ad quē.ꝛ ita ꝯria eē pn̄t saltē ſm ꝑtes simul: vt Auerroes aīauertit.cōmēto.62. Idē Aristote.ꝛ Auerroes clarius in 6° huius.ꝯmē.32. ¶ P.ꝛ in hoc 5° ait:est eni quodāmō mediū ipsa vltima. vn̄ ꝛ hoc ad illa:ꝛ illa ad hoc quodāmō ꝯria dicunt̄.ꝛ sic in medio sūt extrema saltē ſm ꝑtes.vbi Auerroes cōmē.6° inq̄t.ꝛ cā in hoc est q2 in medio sunt duo extrema in media dispōne. Themistius ēt ibi ait. intermedia ꝑticipatione ꝛ confusione vtriusqʒ ꝯtrarij coalita tēperataqʒ videri. Ex his vr̄ pō Auer.magl̄ ꝑipathetica:q̄ illa expositoꝝ.

¶ Ad rōnes igr̄ quę ꝑ expositorib9 erāt:ꝛ ꝯ Auerroē facile solui pōt. Solō rationum ꝯ Auerro. ¶ Ad pmā dici pōt:ꝙ nulli formę cōpetit ꝯriūʒ ꝑ se:sʒ rōne q̄ntitatis graduū.tūc ꝯcedo ꝙ q̄cqd ꝑ se ꝯriat̄ caliditati vt octo:ꝯriat̄ cuilʒ idiuiduo caliditatis eiusdē sp̄ēi ꝑ se.ꝛ nego ꝙ calitati vt octo ꝯriat̄ friditas vt octo ꝑ se:sʒ solū rōne q̄ntitatis graduū: iuxta pōnē Auerrois:ꝛ istoꝝ iunioꝝ. Nam ꝯrię formę dicunt̄:nō ꝓ rōnib9 formaꝝ:sed pro q̄ntitate graduū formaꝝ. Sunt enim ꝯria quęcūqʒ sub eodē gn̄e maxime distāt. ¶ Ad scdaʒ dici pōt vno mō.qdlibʒ ęl̄ntuʒ req̄rere ambas q̄litates in sūmo. vt Auerroes velle vr̄ 3° celi.cōmēto.67. vbi asserit ęl̄nta suis in formis remitti ꝓ rōne remissionis suaꝝ qualitatū. Et si iueniret̄ dr̄e ꝙ el̄ntū req̄rit alterā tn̄ in sūmo:forte itelligit illō ſʒ opionē Auic.ꝛ forte intelligit ꝙ alteram req̄rit in sūmo:hoc est ꝑ se pmo. ¶ Alij ꝯcedūt ipm̄ aerē esse minus calm̄ q̄ʒ humidū.ꝛ ꝯcedūt in illo eē q̄d fridi:nō ꝓꝑ hoc est mixtus: q2 mixtio est formaꝝ subaliū:nō q̄litatū. Sed hęc solō nō est auerroica:vt pʒ 3° celi. ¶ Ad tertiā rńdet Auer.ꝙ secus est in fieri:secus ī facto.in fieri eni eē pōt forma media ꝑ aggregationē:quę est vna:nō q2 altera ps sit act9:altera po9.sʒ q2 ambę sunt actus subi.in fcō vō vt dic̄ Auer. x° meta.cō.23.ꝛ 2° de gnōne.cō.47.media forma ē vna vt cōplexio:q2 sp̄ alteꝝ ꝯrioꝝ p̄dominat̄: q2 nō dr̄ ęq̄le ad pōdus in facto. Modo illō p̄dominās se hʒ vt forma:alteꝝ vō cui p̄dominat̄:se hʒ vt mā. ¶ Ad rōnes calculatoꝝ. Ad pmā dico:ꝙ ęque velociter acq̄rit̄ caliditas:sic deꝑdit̄ friditas:q2 tantā latitudinē acq̄rit caliditas:q̄ntaʒ deꝑdet friditas:ꝛ in tp̄e ęq̄li. Et negat̄ ꝙ calitas intēdat̄ in īfinitū:vt friditas remittit̄ in īfinitū. nam lʒ ęque velociter calitas itendat̄:vt friditas remittit̄:nō tamē ęque ꝓportionalr̄. ¶ Ad scdam dico:ꝙ denoīatione ꝯpatiua mediū dr̄ albū ꝛ nigrū.q2 album ad nigrū:ꝛ nigrū ad albuʒ:vt dixit Aristo.denoīatione vō absoluta nec albū dr̄ nec nigrū:lʒ sint in ipso ꝛ albi ꝛ nigri ꝑtes.ꝛ iō denoiabit̄ a forma media ex illis cōposita vt rubeuʒ vel fuscum:ꝛ id genus.silr̄ ꝛ de tepido:ꝛ alijs medijs id genus. ¶ Ad tertiā iuxta mēteʒ Auer.oʒ ꝯcedere dari pmū in motu qd̄ est mīmū:ꝛ tūc dat̄ pma applicatio:ꝑ quā agens nāle itroducit mīmū caloris:ꝛ remittit mīmā friditatē:vt videbit̄ in sexto h9. Iuxta vō calculatores nec dat̄ pmū nec vltimū.ꝛ ꝓpterea nō datur pmū applicatū eē:sʒ hn̄ ꝑ negationē de pn̄ti. nūc nō agit:ꝛ imediate post h̄ aget.ꝛ h̄ pacto ꝯcedo in infinitū immediate post hoc agere:vbi ꝯcedendū erit in īfinitū ꝑuā friditatē esse itroducēdaʒ in calido corrūpēdo:sed de hoc alś. ¶ Et sic rōnes ꝯ auerroē nullę sunt. Rōnes ēt ꝯtra expositores mīme valēt.

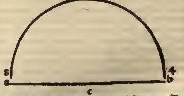
Defensio positionis expositoꝝ: ¶ Ad pmā dico:ꝙ tepidū dr̄t sp̄ē a calido ꝛ frido:est tamē v̄tute ambo. ꝛ ꝓpterea q2 virtute cōtinet friduʒ.resistit calido:ꝛ q2 v̄tute ꝯtinet calidū resistit frido. ¶ Ad rōneʒ dico:ꝙ tepidū nec est calm̄ remisse:nec friduʒ remisse:sʒ ambo v̄tute:ꝛ ꝓꝑea resistit. vn̄ calitas mīor q̄ est ps maioris nō resistit maiori:sʒ calitas mīor ꝯpatiue:nullius est ps:sʒ sp̄ē diuersa ab extremis hn̄ resistit iductiōi vtriusqʒ extremi.

Replica. ¶ Sʒ replicabis.nā magis ꝛ minus nō variant sp̄ēʒ.sʒ tepidum dr̄ minus calidū.igr̄ est eiusdē sp̄ēi cuʒ calō.

Solutio. ¶ Dici pōt negādo minorē.tepidū eniʒ nec calm̄ dr̄ nec friduʒ:nisi ꝯpōne:vt rubeū dr̄ albū ꝛ nigrū. Ubi tn̄ magis ꝛ minus eēnt in eadē forma:sic nō variāt speciem:vt calm̄ vt octo.qd̄ ꝯtinet calidū vt quatuor:ꝛ vt sex:semꝑ est vnū in sp̄ē.ꝛ ambo illa sunt eiusdeʒ speciei.

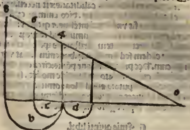
¶ Ad ſecūdam dici poteſt: ꝙ minus calidū qđ eſt pars
maioris calidi: nunꝙ̄ remittit illđ: ſʒ minus calidū qđ
dr̄t ſpē ab illo: bn̄ remittit: veluti tepidū. Hęc ſolo ē te-
nēdo mediū illud differre ſpē ab extremis. Sʒ ſi tenea
mus ꝙ non dr̄t ſpē: adhuc facile rn̄deť ad has duas rō-
nes p̄mas. ¶ Ad p̄mā dico: ꝙ tepidū eſt calidus ad fri-
gidū: ꝛ friduʒ ad calidū: ꝛ ꝓpterea reſiſtit vtriqʒ. Et qn̄
dr̄ caliditas minor qn̄ eſt pars maioris nō reſiſtit illi. di
co ꝙ nulla qualitas hʒ partes. ꝛ ꝙ tepidū nullius qua-
litatis eſt pars: ſʒ dr̄t a quolʒ extremo numero. ¶ Per
idē ad ſcđm dico: ꝙ tepidū eſt minus calidū: ſed nullius
eſt pars: qꝛ caliditas eſt forma ſimplex: ꝛ ꝓpterea reſi-
ſtit vtriqʒ extremo. ¶ Ad tertiam dico ꝛ cōcedo caſuʒ:
ēt cōcedo ꝙ nihil p̄oris remanet: qꝛ per actionē agētis
a. in b. tota forma p̄or corrūpiť: ꝛ noua media gn̄ať. vt di
ceť in q̄one ſequēti. Et conceditꝛ ꝙ ęque cito corrūpeť
maxia ꝛ mima: ſed non per gn̄onē nouę formę ęque di-
ſtantiſ a nō gradu. Si eni a. agit in calidū vt octo: ꝙ̄ ci-
to remittit illud: tam cito gn̄ať noua forma media. ꝛ ſi
egiſſet in calidū vt quatuor ēt ęque cito corrupiſſʒ illđ.
verum id qđ gn̄ať ex corruptione vnius nō eſt ęquale
ei qđ gn̄ať ex corruptione alterius. nam id qđ gn̄ať ex
corruptione calidi vt octo eſt tepidū plus diſtās a non
gradu caloris ꝙ̄ illud qđ gn̄ať ex corruptione calidi vt
quatuor. ¶ Ad auctoritates Ariſtotelis dicemꝰ: ꝙ cau-
ſa itēſionis ꝛ remiſſionis eſt per ſe receſſus a nō gradu:
ꝛ acceſſus ad ſūmuʒ. Cauſa ſine qua nō eſt admixtio cō
trarij v̄tualr̄ contēti in forma media: non actualr̄ vt vo
luit Auerroes. Et ſic tollunť oēs auctoritates: vt pʒ cō-
ſiderāti. ¶ Ad rōnes pro ꝛ cōtra factę in p̄nꝰ q̄onis ex-
Scda. q. ocis pʒ ſolo. ¶ Scđo querunt: vtrū in itenſione quali-
tatis qualitas acqrať tota ſimul. vel per partē poſt par
tē vtraqʒ remanēte. Et lʒ hęc qđ ſit apud calculatores
valde celebrata: decreui dicere quedā ꝛ peripathetice.
Et p̄mo dicemus qđ ſentiant expoſitores. deinde quid
Pō thome ꝛ egidij. Auerroes. ¶ Dicamus p̄mo ꝙ expoſitores coguntꝛ di-
cere quālibʒ qualitatē per alterationē acqſibilē nō eē
cōpoſitā ex parte ꝛ parte: quę ſint res diuerſę. qꝛ vel il-
le partes nūero dr̄nt aut ſpē. non poſſunt ſpē differre: qꝛ
tūc haberē ꝙ quęlʒ qualitas īdiuidua eſt ſimplex. nec
nūero: qꝛ non poſſunt plura accn̄tia nūero dr̄ia ſm̄ eos
eſſe in eodē ſubo nūero. Quare quęlʒ qualitas per alte-
rationē acqſibilis eſt ſimplex: non cōpoſita ex parte ꝛ
parte: nec gradu ꝛ gradu: quę ſint res diuerſę. ¶ Scđo
coguntꝛ dicere aliquā qualitatem eſſe altera itenſioreʒ
vel remiſſiorē: nō qđem per additionē partis ad partē:
vel gradus ad gradū: cum oīs ſit ſimplex ꝛ impꝰ: ſʒ per
maiorem acceſſum vel receſſuʒ a ſummo ꝛ a nō gradu.
Replica. ¶ Sed dices expoſitores volunt formā eſſe itenſiorē
per maiorē radicationem in ſubiecto. igitur nō per ma
Solutio iorem receſſuʒ vel acceſſum ad non gradū. ¶ Dici pōt
ꝙ aliud eſt eē intēſum vel remiſſum penes aliqđ vt pe
nes cauſaʒ effectricē: ꝛ aliud vt penes regulā vel formā:
Cauſa itenſionis formę effectiua eſt maior radicatio. ſʒ
cauſa formalis: vel regula ē receſſus a nō gradu: vel ac-
ceſſus ad ſūmū. ¶ Iuxta hāc pōneʒ iuniores ꝑipathe-
Que iuniores ꝑipathetici. tici cōcedūt ꝑ alterationē oēm formā pręexn̄teʒ totalr̄
corrūpi: ꝛ aliā de nouo totalr̄ gn̄ari: veluti ī motu loca-
li eſt ꝯtinuo aliud atqʒ aliud vbi. Scđo ꝯcedūt nullaʒ
formā intēdi vel remitti: qꝛ nulla eadē numero forma
manet a p̄ncipio ad finē: ſed bn̄ ſubm̄ ꝑ formā fit inten-
ſius vel remiſſius tale. Tertio cōcedūt: ꝙ lʒ quęlʒ qua-
litas ꝑ alterationē acqſibilis ſit gradualr̄ indiuiſibilis:
tn̄ quęlibet eſt diuiſibilis ſm̄ partes ſubi quātitatiuas.
Replic. ¶ Sʒ replicabis qꝛ expoſitores volūt fluere formam

eandē a p̄ncipio alterationis vſqʒ ad finē ſm̄ eēntiam:
nō aūt ſm̄ eē. igiť nō eſt cōtinuo alia atqʒ alia in motu Solutio
alterationis. ¶ Dici pōt ꝙ cōtinuo eſt alia atqʒ alia nu-
mero: ꝛ hoc eſt dicere ſm̄ eē. eadē tamē ſm̄ eēntiā: hoc
eſt rōneʒ ſpecificā. Nam ꝙ̄cito acqriť aliqua caliditas:
tam cito acqriť tota eſſentia ſpecifica caliditatis. ꝛ illa
nunꝙ̄ deperdiť ſm̄ rōnem: lʒ ſit alia atqʒ alia nūero.
¶ Sed iuxta hanc pōnem dubitaueris forſitan qđ ſit Dub.
nō gradus: qđue gradus. ¶ Dici pōt non graduʒ eē pri Solutio
uationē qualitatꝭ: quę p̄uatio eſt terminus vn̄ qualitas
īcipit. gradus v̄o eſt qualitas ipa: quę aliquātulū diſtat
a nō gradu. ꝓp qđ oīs qualitas quę ē nō gradus: eſt gra-
dus. ¶ Pro hac pōne vr̄ auctoritas Ariſtotelis in iſto Que ꝑo pone thome ꝛ egidij.
q̄nto: q ait qualitatē eſſe diuiſibilē ſoluʒ ꝑ accn̄s: at vbi
haberet partē ꝛ partem: quę in motu ambę remanerēt:
eēt diuiſibilis ꝑ ſe. Amplius Auerroes p̄mo huius. cō-
mēto. 15. ait: oēm multitudinē eē aut reꝝ quę dr̄nt ꝙ̄ti-
tate: aut quę dr̄nt forma. igiť ſi qualitas pręcedēs ꝛ q̄li-
tas ſequēs eēnt diſtinctę in eodē ſubo: atqʒ in eadē ſubi
parte: tūc vel eēnt diſtinctę ꝙ̄titate: ꝛ hoc nō: qꝛ ſunt in
eadē ſubi parte vel ſpē. ꝛ hoc mime. qꝛ in itentiōe ſp ca-
liditas ſequēs eſt eiuſdē ſpēi cū pręcedente: aut ſi eſt al-
terius ſpēi. hoc volo: ꝙ nō maneat eadē nūero: ſʒ ſit alia
atqʒ alia nūero ꝛ ſpē. ¶ Pro hac pōne ſolent fieri plu-
res rōnes fortiſſimę. Prima rō eſt ꝙ niſi hoc eēt tūc lu- Prīa rō
minoſum finitū poſſet ꝓducere lumē infinitū. probať.

Et ſit vnū corpus luminoſum vt a. qđ ſit vt octo illumi
nans. ꝛ illuminet b. lumine vt quatuor: qđ b. diſtet ab
eo per bipedalē diſtantiam. ꝛ moueať a. luminoſuʒ ver-
ſus b. punctū per medietatē illius diſtantię adęquate
in hora: quo dato: tunc in fine horę erit in ipſo b. lumen
infinitum: qꝛ in quolibet inſtanti horę futurę a. produ-
cet aliquem gradum luminis in b. per quē gradum ip-
ſum b. erit magis ac magis illuminatū. ſed īfinita erūt
inſtātia. igitur īfinita erunt lumina in ipſo b. producta:
quorum qđlibet erit intēſius gradu vt quatuor. igiť in
fine horę erit īfinite illuminatum. ¶ Secūdo ſolet ar- Scda ratio.
gui. ſi aliqua forma ſit gradualr̄ diuiſibilis: ſit illa albe-
do. ꝛ arguo ſic. a. albedo eſt perfectior in duplo ſua me-
dietate: qꝛ per te hʒ partē ꝛ partē: quę medietas eſt ꝑfe
ctior b. nigredine. ſeqtur. a. albedinē eſſe ꝑfectiorem: vt
duplū ad b. nigredinē. ꝛ cū a. albedo eſt ꝑfectior vt qua-
druplum ad ſuā quartam: quę quidē quarta eſt perfe-
ctior nigredine: igiť eſt ꝑfectior in quadruplo b. nigredi
ne. ꝛ ſic in īfinitū ſm̄ ꝑtes ꝓportiōales albedis a. igiť a.
albedo eſt īfinitę ꝑfectiōis: qꝛ īfinite ꝑfectior b. nigredi
ne. igr̄ nō hʒ ꝑtes. ¶ Tertio ſolet argui: ꝙ ſi q̄litas pce- Tertia rō
dēs maneret cū ſequēti: tūc aliqđ finite calm̄ īfinitū ca-
lorē poſſet ꝓducere. qđ eſt ꝯ oēs ꝑipatheticos. ꝛ ꝯña de-
duciť: qꝛ ſit a. aliqđ finite calidū: qđ in p̄ma medietate
horę corrūpat medietatem b. friditatis ſūmę: īducendo
medietatē caliditatis ſūmę. Cuʒ igiť in ſcđa parte ꝓpor
tionali horę reſiſtētia ipſius b. ſit in duplo minor: tunc
a. in duplo velocius aget. ꝛ ita ſi ſcđa pars ꝓportionalis

horç perduraret quātum prima.a.calidum duplaʒ de-
beret inducere caliditatem ad illam quam induxit in
pᷓma horç medietate.igit̃ cuʒ duret in duplo minus.a.
agēs in ſecūda medietate proportionali horç debʒ idu-
cere per ſe tātam quātam induxit in pᷓma. ⁊ cuʒ in ter-
tia parte proportionali eiuſdeʒ horç reſiſtētia ſit in du-
plo:⁊ in quadruplo minoꝛ:ꝙ̄ pꝰs erat:tūc in tertia par-
te etiam tātuʒ debʒ iducere. Quare cum tales partes
proportionales ſint ifinitç:in quarum qualibʒ induxit
tm̄:quātum in alia:⁊ cum precedēs maneat cuʒ ſequen
ti.igit̃ a.agēs in fine tēporis itroduxit caliditatem infi-
Quarta ratio. nitam:qḋ erat propoſitum. ❡ Quarto ſolet argui ſic:ſi
qualitas habʒ partes quç in motu oēs remanēt: tūc in
ifinitum remiſſa caliditas ſtaret ſimul in eadem parte
ſubi cū caliditate ſūma:qḋ vr̃ impoſle.⁊ deducit̃ conſe-
quētia:dato ꝙ aliqḋ icipiat calefieri a nō gradu ad gra
dum ſūmuʒ icluſiue.naʒ tūc anteꝙ̄ illḋ habeat graduʒ
ſummū habʒ graduʒ in duplo remiſſioreʒ:⁊ in quadru-
plo remiſſioreʒ:⁊ ſic in ifinituʒ:poſtꝙ̄ icepit calefieri a
nō gradu.Quare ſi pçcedēs manet cuʒ ſequēte:ifinitū
remiſſius manebit cum ſūmo:qꝛ in duplo remiſſius ſū-
mo manet cum ſūmo.⁊ in quadruplo remiſſius.⁊ ſic in
Quinta ratio. ifinituʒ. ❡ Quinto ſolet argui ponēdo ꝙ a.ſit aliqḋ ca-
lidū vt octo debes ſibi aſſimilare b.friduʒ vt quatuoꝛ.
Et quçro vtrum ipſum a.ſubito corrūpet illos quatuoꝛ
gradus friditatis ipſius b.aut ſucceſſiue. ſi ſubito:igit̃
cōtinuo eſt alia atqʒ alia qualitas quç per motum acq-
rit̃:ſine parte ⁊ ſimplex. Nō ſucceſſiue:qꝛ tunc aliquod
agēs applicatuʒ alicui paſſo nō ageret in ipſuʒ remoto
omni ipedimēto.nam a.agēs çque applicatū eſt omni-
bus gradibus ipſius b. ⁊ tamē nō agit i omnes gradus
Sexta rō ipſius b.ſʒ potius in vnum ꝙ̄ in alium. ❡ Sexto ſolet
argui:ꝙ dato oppoſito pōnis:tunc cuʒ caliditate ſūma
ſtaret aliq̄ friditas. Deducit̃ cum caliditate remiſſa:vt-
pote cum caliditate vt quatuoꝛ ſtat aliqua friditas.ſed
caliditas vt quatuoꝛ ſtat cum ſūma caliditate. caliduʒ
enim vt octo habʒ etiaʒ calidum vt quatuoꝛ. igit̃ cum
calido vt octo ſtabit aliqua friditas.⁊ ſic caliditas non
habʒ partes. ❡ Hçc eſt pᷓma pō.⁊ ſunt hç rōnes huius
pōnis:⁊ lʒ poſſint adhuc aliç plures induci:hç ſunt (vt
Obōnes F. uiēs acolū ſoꝛ tūc. mihi videt̃)potiores. ❡ Cōtra tamē hanc pōnē ſolent
fieri rōnes nō parūç a calculatoribus. ❡ Foꝛliuias.n.
ille arguit pᷓmo ꝙ hac pōne data: tunc aliqua latitudo
qualitatis diffoꝛmis eſſet idiuiſibilis itēſiue: qḋ ipſe re-
putat falſum:pᷓmo qꝛ tunc illa eēt ſubito acqſibilis vel
deperdibilis. Secundo:qꝛ tūc aliqḋ magis ⁊ minus ta-
le eſſet ex partibus indiuiſibilibus compoſitū: vt a.la-
titudo ex b.⁊ c.quarum quçlibet eſſet indiuiſibilis.cō-
ſequentiam vero deducit: ſed ſatis confuſe. Poteſt ta-
men breuiter deduci: qꝛ latitudo a.non plures partes
habet in parte b.ꝙ̄ in parte c.vel d.igitur eſt indiuiſibi
lis.añtecedens eſt poſitionis.quare ⁊ conſequēs. ❡ Se-

cūdo arguit:qꝛ data poſitione ex ea ſequit̃ omneʒ alte- Sc̄da rō
rationis motuʒ eſſe ifinitç velocitatis:qḋ eſt cōtra phi-
loſophos.⁊ deducit̃ ꝯſequētia:qꝛ quçlibʒ qualitas:quç
inducet̃ eſt ifinitç modicç reſiſtētiç.⁊ alterās omne eſt
alicuius certç virtutis actiuç.ſʒ cuiuſlibet virtutis acti-
uç ad ifinitam modicaʒ reſiſtētiam eſt proportio ifini-
ta.igitur qḋlibet alterans alterabit ab ifinita propoꝛ-
tione:⁊ ita ifinite velociter. Qꝛ auteʒ quçlibet qualitas
ſit ifinitç modicç reſiſtentiç:ex eo pʒ:qꝛ ſi aliqua quali-
tas ſufficeret per certum aliqḋ tempus alicui agēti re-
ſiſtere:eſſet alicuius reſiſtentiç.⁊ ſi per tempus pçciſe
in duplo minus:eſſet in duplo minoris reſiſtentiç. igit̃
ſi per nulluʒ tempus poſſet reſiſtere vel per ifinite mo-
dicum:nullius aut ifinitç modicç reſiſtentiç eſſet: ſʒ qḋ-
libet talis qualitas ſufficit reſiſtere: qꝛ quçlibet ſubito
deperdit̃ vel ſaltem eſt apta deperdi.igit̃ totus motus
erit ifinite velox. ❡ Tertio arguit albertilla ſi in iten- Tertia rō
ſione ⁊ remiſſione eſſet cōtinuo alia ⁊ alia qualitas:tūc
ſumma caliditas ſubito corrumperet̃: qḋ videt̃ abſur-
dum.eſſet enim tunc caliditas ſūma nō maioris reſiſtē-
tiç ꝙ̄ remiſſa.cōſequentia pʒ:quia cum a. fridum icipit
agere in b.calidum ſumme:ſubito ipſam corrumpit: ⁊
aliam generat: qꝛ per poſitionem continuo eſt alia at-
qʒ alia. ❡ Quarto:tūc fridiſſimuʒ poſſet generare oēʒ Quarta ratio.
caliditatē citra ſummā:qḋ videt̃ abſurdū:⁊ deducit̃:qꝛ
friduʒ poteſt remittere caliditateʒ ſummā.ſʒ illa remiſ-
ſa eſt totalr̃ alia: ⁊ non generata niſi a frigidiſſimo re-
mittente.quare vt ſupra. ❡ Quinto:tunc caliditas re- Quinta ratio.
miſſa poſſet agere in duplo itenſioꝛem caliditateʒ ipſa:
vt ſi caliditas ſic̃ duo remitteret caliditatem ſic̃ qnqʒ:
quç remiſſa efficeret̃ ſicut quatuoꝛ totalr̃ alia a pçce-
dente ſm̄ opioneʒ. ❡ Contra ēt hanc partem facit ob-
ſeruatio de lumine lumini ſuperaddito.vbi pʒ illa eſſe
duo:quia duas efficere poſſent vmbras baculo vel alio
opaco quouis ſuperpoſito. Et etiam auctoritas Ariſto-
telis in libro de generatione.vbi dicit manere qualita-
tem cōmuneʒ in generato ⁊ corrupto.⁊ pʒ illam eſſe in-
tenſioꝛem in generato ꝙ̄ in corrupto quādoqʒ. ⁊ quan-
doqʒ ecōtra. Multç rōnes fiunt hinc inde:ſed qꝛ diſpu-
tant̃ pro vtraqʒ parte: ⁊ ſunt qui illas bene ſoluerunt:
has volui ſufficere. Eſſet enim finis huius qnti multo
maioꝛ toto qnto. ❡ Secūda pō eſt ceterorū peripathe- Sc̄da poſitio.
ticorum:qui tenent qualitateʒ per alterationem acqſi-
bilem eſſe ⁊ itenſiue ⁊ extēſiue idiuiſibilem.ſed de mo-
do quo auget̃ vel remittit̃: non eodem modo dicunt.
❡ Auerroes eniʒ ⁊ Themiſtiꝰ defendere vident̃ qua- Poſitio Auerro. Themi.
litateʒ itendi vel remitti per maioreʒ vel minoreʒ ad-
mixtionē cum ſuo contrario:⁊ ita quçlibʒ ita ſucceſſiue
acquirit̃ vt illi contraria ſucceſſiue deperdit̃. Calcula-
tores vero defendunt qualitateʒ itendi vel remitti per
additionem partis gradualis ad partem gradualeʒ in
eodem pᷓmo ſubo:vtraqʒ remanēte.⁊ ſic potius per ac-
cumulationeʒ qualitas intendit̃:ꝙ̄ per receſſum a nō
gradu:vel per admixtioneʒ cum ꝯ̄rio partium. ❡ Sed Dubitatio bona.
tunc iuxta has pōnes non parua eſt quçſtio:qd ſint iſti
gradus:an partes eſſentiç caliditatis:vel partes eſſe il-
lius. ❡ Quidā gradus foꝛmç voluerūt eſſe idiuiſibilia Solutio prima.
foꝛmç veluti pūcta lineç:⁊ ita quēadmodum nec tēpus
ex momētis:nec linea ex pūctis cōponit̃: ſic nec quali-
tas ex gradibus:ſʒ veluti momēta termināt ⁊ copulant
partes tēpoꝛis. ⁊ puncta partes lineç: ſic gradus copu-
lant ⁊ terminānt partes qualitatū.⁊ ꝓpterea nullus gra-
dus eſt altero itenſioꝛ vel remiſſioꝛ:ſʒ ſolū rōne latitu-
dinis quā terminat.dr̃ eni gradus vt octo itēſioꝛ gradu
vt q̄tuoꝛ:nō qꝛ plures ptes itenſiues hʒ:eſt eni ſimplr̃:

indiuiſibilis:ſed q̄ꝛ itenſiorem latitudinem terminat.
Confutatio. ¶ Sꝫ hec ſolutio nõ eſt ad ꝑpoſitum:q̄ꝛ licꝫ bñ de gra
dib⁹ loquat̃:q̄d ſint:ꝛ q̄d nõ ſint.nõ tamẽ rñdet an par
tes formę ſint ꝑtes eẽntię formę.vel partes ipſi⁹ eẽ for
Solo ſecunda. mę. ¶ Aliq̄ dixerũt ꝑtes graduales nõ eſſe ꝑtes eẽntię:
q̄ꝛ tũc eẽnt partes eẽntiales variãtes ſpẽm.Octauo eñi
meta^ce dr̃ formas eẽ ſicut numeros.ꝛ ꝓpterea dicũt ta
les ꝑteſ attinere ad eẽ formę.Eſt enim eẽntia cuiuſlibꝫ
Solutio Auer. formę:vt Boeti⁹ dicit i idiuiſibili cõſiſtẽs. ¶ Auerroes
vero vr̃ velle partes tales nõ modo eẽ partes attinẽtes
ad eẽ:ſed ad eẽntiam.vt 3° cęli.cõmẽ.67 dr̃.per has eñi
Solo p pria. nõ modo itendit̃ eſſe formę:ſed eſſentia. ¶ Et dici põt
partes eẽntiales iterdum ſumi pro ꝑtibus diuerſarum
rationum:veluti ſunt genus ꝛ differẽtia reſpcũ defini
tionis.ꝛ mã ꝛ forma reſpectu compoſiti nãlis. iterduꝫ
pro partibus eſſentiam ꝯſtituẽtibus. Et hoc pacto dici
Secunda dub. Solutio. pñt ꝑtes eſſentiales:nõ ꝑmo modo. ¶ Scdo iuxta hec
q̄res vtr̃ ꝯſtitutũ ex his ꝑtibus eſt vnũ. ¶ Dici põt illõ
eſſe vnũ vnitate rõnis:quę ſaluat̃ in oĩb⁹ ꝑtib⁹. ¶ Se
cũdo:oẽs efficiunt̃ vnũ numero:q̄n motus terminat̃:q̄ꝛ
vna pars eſt ꝑdominãs:ꝛ altera cui ꝑdomiãta:ſecus eſt
Tertia dubitatio. Solo prima. in fieri. ¶ Tertio dubitãt ꝑꝑ q̄d in q̄buſdã ꝯꝛijs dant̃
media diuerſaꝝ rõnum:vt iter albũ ꝛ nigruꝫ:nõ aũt in
oĩbus:vt iter calm̃ ꝛ friduꝫ. ¶ Rñdent q̄daꝫ tepidum
eẽ alteri⁹ ſpẽi ab vtroqꝫ extremo:q̄ꝛ v̄tute ꝯtinet extre
Solutio ſcda. ma. ¶ Aliq̄ dicũt tepidũ eẽ calidũ remiſſe ad fridum:ꝛ
friduꝫ remiſſe ad calm̃.Et tũc dicũt ad rõnem alr̃ eẽ in
apparitiõe:alr̃ in eẽ.oĩm eniꝫ tactus ꝯſiſtit in eẽ.ꝛ pro
pterea oẽ q̄d tãgit̃ eſt calm̃ vel friduꝫ:vel remiſſe alte
rũ hoꝝ. In apparitiõe v̄o q̄dam eẽ pñt: q̄ nõ ſunt in re.
vt pꝫ de q̄rto colore yridis 3° meteoroꝝ.ꝛ ꝓpterea in eẽ
oĩs color eſt albus vel niger.in apparitiõe v̄o põt eẽ ru
Defenſio ſcde poñis ꝛ ſolo rõnũ p pria poſitione. beus:ꝛ id genus. ¶ His habitis ad rõnes ꝯtra hãc põ
nem ſolui põt facile. Ad ꝑmũ enim dici põt argumẽtũ
valere ſi a. ꝑduceret ifinita lumia nõ cõicãtia:quorum
q̄libꝫ ſit itẽſius lumie ipſi⁹ b. vt quatuor.tũc eñi ꝑdu
ceret lumẽ ifinitũ.ꝛ ꝓpterea dr̃ q̄ a.in nullo iſtãti ꝑdu
cet lumẽ aliquãtulũ ad lumẽ b.ſed tãtuꝫ gradũ lumis.
In tota tñ hora ꝑducet totũ lumẽ a gradu vt quatuor
vſqꝫ ad gradũ vt octo:q̄d q̄dem nõ erit itenſius q̄ lum
a nõ gradu ad gradũ vt q̄tuor:ſꝫ ꝑciſe ęque itẽſuꝫ. Pro
ducet igit̃ a.ifinita lumia in hora ſequẽte:ſꝫ nulluꝫ erit
ita itenſuꝫ ſicut lumẽ vt q̄tuor.ꝛ lꝫ lumẽ vt octo ſit du
plũ ad lumẽ vt q̄tuor:nõ tamẽ totum illud ꝑducit̃ ab
a.in hora:ſꝫ dimidiũ illius. ¶ Ad ſcdam dici põt negã
do ꝯſequẽtiam.nam cũ dr̃ a.albedo eſt in duplo perfe
ctior ſua medietate:ꝛ in quadruplo ſua quarta:cõtinuo
fit mẽtio de ꝑfectiõe graduali ſub eadem ſpẽ ꝯtẽta:ſed
cum dr̃.quęlibꝫ albedo vt medietas ꝛ quarta: ꝛ ſic de
aliqs.eſt ꝑfectior nigredine.comparat̃ albedo nigredi
ni in perfectiõe eſſentiali ꝛ ſpecifica:ꝛ ita negat̃ q̄ a.al
Replica. bedo ſit ifinitę perfectiõis. ¶ Et ſi dr̃.a.albedo eſt du
pla ad ſuam medietatẽ:ꝛ quadrupla ad ſuam quartã:
ꝛ ifinitecupla ad ſuam ifinitam partẽ modicaꝫ. igit̃ in
Solo finita. Negat̃ cõſequẽtia:q̄ꝛ eſt dupla per partes cõmu
nicãtes:ꝛ quadrupla ſimilr̃.ꝛ propterea nõ valꝫ. ¶ Ad
tertiam dici poteſt ꝯcedẽdo vſqꝫ ad hoc:q̄ ſi duplo mi
nor reſiſtẽtia ſit in ſecũda parte ꝓportiõali horę:q̄ pro
pterea in duplo velocius agat:q̄ꝛ agẽs nõ mõ rõne mi
noris reſiſtẽtię agit velocius:ſꝫ ꝯꝛietatis.modo q̄ꝛ in il
la ſecũda parte horę eſt minor ꝯꝛietas: ideo actio non
eſt in duplo velocior. ¶ Ad quartam dici poteſt cõce
dẽdo totum.in ſũme enim calido eſt remiſſe calidum.
ꝛ ſi dr̃:igit̃ ſũme calidum eſt remiſſe calidum.negat̃:q̄ꝛ
denominatio fit a ꝑdominãte. ¶ Ad q̄ntam dico:q̄ a.
ſucceſſiue remittit frigiditatem ipſius b. ꝛ poteſt cõce
di a.agẽs applicatum paſſo nõ agere in ipſum remoto
impedimẽto:q̄ꝛ ſolet diſtingui de paſſo: aliud enim eſt
paſſum ſubiectiuũ:vt ſubm̃ in q̄d agẽs agit.ꝛ aliud termi
natiuũ vt forma ipſa gradus habẽs:ſꝫ igitur agẽs ap
licatum paſſo ſubiectiuo:neceſſario agat in illud:nõ tamẽ
applicatum paſſo terminatiuo. Uel dici poteſt.a.agere
in quẽlibet gradum friditatis ipſius b. ſicut ipſuꝫ agit
per quẽlibet gradum ſuę caliditatis:ſed nõ agit corrũ
pẽdo quẽlibꝫ illoruꝫ:ſed in quẽlibꝫ imprimẽdo aliquẽ
gradum caliditatis.nã oẽs illi ſunt coextẽſi. ꝛ ꝓpterea
nõ addit̃ vni illorum.q̄n addat̃ oĩbus. ꝛ dr̃ q̄ ille gra
dus ꝑmo corrumpit̃:q̄ vltimo generat̃:q̄ꝛ minus eſt in
ſubiecto fundatus. ¶ Ad ſextam dici poteſt: nõ cuꝫ q̄
libet caliditate remiſſa ſtare frigiditatem: ſed ſoluꝫ cũ
ea:quę nõ eſt pars alicui⁹ ſũmę. Hęc dici pñt pro defen
ſione ſecũdę poſitiõis. ¶ Reſtat modo videre de de
fenſiõe ꝑmę.ꝛ propterea ad rõnes rñdet̃ per ordinem.
ad ꝑmam.dicta poſitio cõcederet latitudinẽ vniformi
ter difformẽ eſſe idiuiſibilem itenſiue:ꝛ negat̃ q̄ ſubito
deꝑderet̃ vl̃ acq̄reret̃:q̄ꝛ lꝫ ſit idiuiſibilis gradualr̃:nõ
tñ tota ꝯparat̃ ad nõ gradũ eodeꝫ mõ.Cõcedit̃ ẽt ipſaꝫ
ſubito deꝑdi:ꝛ tñ ad illam põt eſſe motus: nõ q̄dẽ ꝑce
dẽs ſꝫ ſequẽs. Ueluti de ipſo vbi dr̃.q̄d q̄deꝫ ſubito de
perdit̃:ꝛ tñ ad ipſuꝫ eſt motus:nõ q̄dẽ ꝑcedẽs:ſꝫ ſeq̄ns.
Silr̃ nõ eſt impoſẽ aliq̄d magis ꝛ minus tale eſſe ex ꝑ
tibus idiuiſibilibus gradualr̃: quę tñ nõ ęqualr̃ diſtãt
a nõ gradu. ¶ Ad ſcdam ꝑmo reducit̃:q̄ꝛ eo dato mot⁹
localis eſſet ſubito.q̄ꝛ q̄dlibꝫ vbi ſubito acq̄rit̃ ꝛ ſubito
deꝑdit̃.ꝛ oẽ vbi eſt nullius reſiſtẽtię: ꝛ motor alicuius
actiuitatis.Et breuiter q̄cq̄d dicet̃ de qualitate dicam
de vbi:ꝛ ita arguẽs cogit̃ ſoluere meuꝫ.ſicut ego cogor
ſoluere ſuũ.Et ꝓpterea pro me ꝛ pro eo cõcederet q̄ q̄
litas ſubito acq̄rit̃ ꝛ ſubito deꝑdit̃:vt de vbi dr̃. Et cuꝫ
dr̃ ad qualitatem eſſe motuꝫ:dico q̄ ſic eſt itelligẽdam
q̄ in motu q̄ eſt ad qualitateꝫ:cõtinuo q̄d acq̄rit̃ eſt qua
litas.ſꝫ alia atqꝫ alia a pręcedẽte:veluti de motu locali
reſpectu ipſius vbi dicẽdum eſt. Sed hic poſſet repli
cari ꝛ ſubreplicari:q̄d omitto diligẽtioribus. ¶ Ad ter
tium cõcederet opio. nõ eniꝫ videt̃ impoſẽ aliq̄d ſubi
to deſinere eſſe albiſſimũ:ſꝫ nõ deſinat ſubito eſſe albũ.
ad hũc tñ itellectũ deſinit aliq̄d eſſe albiſſimũ:q̄ꝛ nunc
eſt albiſſimũ: ꝛ imediate poſt hoc non eſt albiſſimum.
¶ Ad quartuꝫ cõcederet opio:q̄ fridiſſimũ põt gñare
caliditateꝫ ꝑ corruptionẽ caliditatis itenſioris:nõ aũt
ꝑ corruptionem caliditatis remiſſioris.ꝛ ꝓpterea non
ſeq̄t̃:q̄ ſi generet caliditatẽ calefaciat:q̄ꝛ nõ generat il
lam ꝑ corruptionem caliditatis remiſſioris:vel corru
ptioneꝫ frigiditatis. ¶ Per idem ad q̄ntum.caliditas
remiſſa nãqꝫ generat caliditatem itenſiorẽ: ſed nõ per
corruptionem remiſſioris caliditatis:vel ex termino a
quo frigido.hoc enim eſſet impoſẽ.ſꝫ q̄ generat illam
per corruptionem itenſioris caliditatis:eſt neceſſariũ.
¶ Per hęc ad illud de luminibus. dico enim q̄ ex illis
duobus luminibus fit vnũ lumẽ intẽſius.ꝛ q̄ duę vmbrę
fierẽt nõ ꝓpter diſtinctionem luminũ ſed corpoꝝ luci
dorum. ¶ Ad auctoritatem Ariſtotelis ipſi cõcederẽt
nõ manere eãdem ſed ſimillimaꝫ.hoc enim ſonat ver
bum gręcum. Hęc pro defenſione põnis:circa quę mul
ta occurrerẽt:quę calculatores hinc inde mouẽt. ſꝫ cum
iſta ſint prolixe diſputata apud illos: omitto.verum ſi
deus vitam cõducet.aliquãdo aggrediemur illa: ꝛ pe
ripathetice. ¶ Hęc de q̄nto dicta ſufficiãt.

¶ Finis quinti libri.

¶ Ariſtotelis phyſicae auſcultatiõis liber ſextus. qui eſt de motibus eodẽ Auguſtino nypho interpte ꝛ expoſitore.

Si vero continua ꝛ attigua ꝛ deinceps ita ſūt: quẽadmodum prius definitum eſt: cõtinua qdẽ quorũ extrema ſūt vnũ: attigua vo quorum extrema ſūt ſimul: deinceps tia inter quae nihil eiuſdem generis cadit: impoſſibile eſt ex indiuiduis conſtare continuũ: vt ex punctis lineam: ſi qdem linea continuum: pũctum autem indiuiduum ſint. Extrema nãqz punctorum nequaꝙ̃ vnum ſunt. Non eni rei indiuiduae eſt hoc qdem extremũ. Illud vero alia pars q̃dam: neqz etiaz eiuſmodi extrema erũt ſimul: quando eius qđ partibus caret: nullũ prorſus ſit extremum. Extremum enim ꝛ id cuius extremum. eſt: diuerſa ſunt.

Cõtinuatio libri ſ mẽto.

¶ Adraſtus (auctore Themiſtio in pꝛhemio) quinqz volumina priora de principiis inſcripſit: reliqua tria de motu. ¶ Alij: vt Themiſtius ipſe ibidem: ꝛ Alexãder quatuor vltimos eſſe de motu cõtendũt: quod ego aſſero ꝑpter librorũ grecas inſcriptiones. Sz in qnto libro motum qui ꝑprius eſſet ab alijs mutationibꝰ ſeparauit: iaz quę oppoſitiones ꝛ pugnantię. Tum motus ad motum. Tũ quietis ad quietem. quę motus item viciſſim quietiſqz habentur: poſtremo quis eẽt motꝰ vnus: hęc in qnto acta ſunt auctore Themiſtio in prohęmio libri phyſicorum: at nũc intẽtat de continuitate partitione: ꝛ finitate motus agere. ¶ Et pmo probat hanc concluſionem. nullũ cõtinuum componitur ex punctis: ſiue ex indiuiduis quibuſuis: ſed de forma ſyllogiſmi nõ parua eſt dubitatio. ¶ Primo eniz aſpectu videẽ: ꝙ probet illaz cõcluſionem hypothetice. Sz mihi videtur (quicqd velit Auerroes) ꝙ Ariſtoteles pmo pꝛeponat concluſionem ſub forma hypothetica: licz debeat legi cathegorice. deinde illam ſyllogizet. Inquit. Si vero cõtinua ꝛ attigua ꝛ deinceps ita ſunt: quemadmodum definitũ eſt hac forma. videlz. continua ſunt quorum extrema ſunt vnum: attigua quorum extrema ſunt ſimul: deinceps ita: inter q̃ nihil eiuſdez generis cadit: impoſſibile eſt ex indiuiduis ꝛ punctis conſtare cõtinuum: vt ex punctis lineam: ſi quidem linea continuum. pũctum indiuiduum ſint. Hęc videẽ hypothetica: ſed re vera ſenſus eſt cathegoricus: hoc modo. nullum continuum cõponitur ex punctis vel indiuiduis: verum in eiuſmodi mõ loquendi duas ſibi conſtituit petitiones. pma eſt definitio nominum: vt qd continua: quid attigua: quidue deinceps ita. Secũda eſt ꝙ linea ſit continuum: pũcta indiuidua: quã nulla ratiõe exponit: ſed ex geometricis accepit. ¶ Hęc ꝯcluſio a Themiſtio ſic ꝓbatur. puncta non poſſunt ſe contangere: igitur nec continuari aut coaleſcere. Nam continuatio ſupponit contactionez. Antecedẽs ſic declarat: quę ſe contingunt habẽt extrema: ſed indiuidua ꝛ puncta non habẽt extrema: igitur non poſſunt ſe contingere: ꝛ ita nec cõtinuari aut coaleſcere. ¶ Hęc expoſitio ꝛ ſi plurimũ efficax ſit: litterę noſtrę non competit. ¶ Videẽ mihi magis litterę conſonũ ſic ſyllogizare: ſi cõtinuum ex punctis componi poſſet: aut eſſet contactione: aut continuatione. Continuatione quidez non: quando quę continua ſunt: extrema vnũ habẽt: pũctorum extrema nulla ſũt: nec cõtactione: ſimili ratiõe vt diceẽ: q̃ vero Ariſto. ait. ex his patent.

pꝛima pclõ
Expõ cõclõnis.
pcitiões.
probatio Themiſtij.
Aueř pba no Them.
pbatio ppa.

¶ Iſte tractatus. Et ꝙ iſte liber ad quintũ ſuccedat cum Alexandro hac ratione Auerro. ꝓbat: ꝙ Ariſto. in pſenti libro vtitur deſcriptionibus illorũ trium: quas in quinto expoſuit: tãꝙ̃ principijs: igitur qntus liber eſt doctrina prior: ꝛ hic ſuccedens.

Cõ.pª aũ.

¶ Et dicit. Si illa concluſio quã ex littera Auerr. formaẽ eſt nullũ ꝯtinuuz cõponitur ex punctis: indiuiduiſqz rebus: ꝓbat hypothetice ſic. ſi continua ſunt quoꝝ vltima ſunt vnũ: contigua quorũ vltima ſunt ſimul: conſequentia inter quę nihil mediat eiuſdem generis: impoſſibile eſt aliqđ continuum componi ex indiuiſibilibus. Huius ponitur antecedẽs ex declaratis in libro quinto: ſed ꝯſequentia eſt dubia: ꝑpterea ſyllogizat illã duabꝰ rõnibꝰ.

¶ Et iſte ſermo. Cõſequentia illa ſic in ſecũda figura ſyllogizatur: omnia ex quibꝰ continuum componitur: diuiduntur in vltimũ ꝛ habens vltimuz. Nam vltimum eſt extremum alicuius rei habẽtis vltimum. Indiuidua vt pũcta non diuidũtur in vltimum ꝛ habẽs vltimũ: igitur nõ ſunt ea ex quibꝰ ipſuz componitur continuuz. De ſyllogiſmo Ariſto. non tetigit niſi minorem: vt in lr̃a conſtat. ¶ Sed dubitabis cõtra maiorez Auer. naz ex partibus cõponitur continuũ: quę nõ diuiduntur in vltimũ ꝛ habens vltimũ: qꝛ ſic componerẽtur ex vltimo. ¶ Dici poteſt. ꝙ diuidi in aliquid poteſt intelligi vno modo: vt partes q̃titatiuas: qua videlz ratiõe animal diuidiẽ in caput: brachiuz: ꝛ id genus. Alio mõ vt in partes definitiuas: qua ratiõe linea etiam diuiditur in puncta: vt in partes definitiuas: ꝛ hac ratione Auerro. vult maiorem. Alij non ignari intelligũt maiorem ſic. omnia e qbus cõtinuuz cõponitur: diuidũtur: hoc eſt habẽt vltimuz: ꝛ aliquid habens vltimum: ꝛ ſic per diuidere intelligunt habere: quę reſponſio ſatiſfacit.

Dubitatio.
Solo.

¶ Et etiaz anteꝙ̃. Secũdo probat idem ratione Themiſtij ſic. ſi ꝯtinuum componiẽ ex pũctis: oportet pũcta cõtiguari: ſed pũcta non poſſunt contiguari: per illãmet rationez: qꝛ nõ diuiduntur in vltimuz: ꝛ habẽs vltimũ: igiẽ nec continuari. Dicit ꝙ de ſcđo ſyllogiſmo ſolam maiorez expſſit: vt patz in lr̃a: ꝛ ita patz ex punctis nõ componi lineam: neqz ex lineis ſuperficiez: neqz ex ſuperficiebꝰ corpus. naz pũctum eſt linee indiuiſio: linea ſuperficieẽ: ſuperficies corporis. ¶ Sz ambigũt. naz Auerro. ſumit. omne ꝯtinuuz prius ꝯtiguari: qđ falſuz videẽ: nã põt eſſe ꝯtinuuz aliqđ per nãm: qđ nũꝙ̃ cõtiguatũ eſt. ¶ Recẽtiores volũt v̾buz Auer. eẽ audiendũ ſm pdicationem: ꝛ nõ ſm eẽ: quaſi velit ꝯtinuuz oẽ eſſe contiguum: non eꝯ. ¶ Sed hoc ſtare nõ põt: naz illa tria ꝯtinuum ꝯtiguuz: ꝛ ꝯſequens ſunt ſpẽ diuerſa: igiẽ vnuz non eſt altero pꝛius ſm pdicationem. ¶ Solitus igiẽ eraz dicere ꝙ Auerro. vult cõtinuum in fieri nõ componi ex pũctis: qꝛ quando continuuz fit ex pũctis: illa prius veniunt ad cõtiguationem: vt in libro de gnãtione diximus. Dici poteſt ꝛ nunc etiaz ꝙ Auerro. loqtur de continuo ſm rationem naturalem: mõ tale eſt mixtum: vel elemẽtuz: ꝛ vtrũqz quando fieret ex pũctis: prius illa venirent ad contactionem. ¶ Aiaduerte tñ ꝙ hęc expoſitio Auer. ꝛ ſi ſit bona trãſ

Dubitatio.
Rñſio recẽtiorum.
Impugnatio.
Rñſio ppa.
Aueř expõ auerro.

latinis barbaris:grecis tñ verbis minime cõſonat: ꝑpterea teneas noſtras cõmentationes.

Amplius pũcta e quibus continuũ cõſtat: aut continua ſint:aut ſe attingant:neceſſe eſt: atq3 eadem eſt de cũctis indiuiduis ratio:cõtinua ſane nequiũt eſſe ꝑpter rationes iam dictam: ꝛ cũ omne qđ tangit:aut totum tangit totũ:aut pars partem:aut totũ pars. Sed cũ indiuiduũ partib⁹ careat.totũ ipſum attingat totum neceſſe eſt.at ex his q̃ hac rõne ſe tangũt.nullũ cõtinuũ vnq̃ ꝑficiſcit̃.Cõtinuũ eñi hʒ aliã atq3 aliã partẽ. ꝛ diuidit̃ in ea ita alterã.ꝙ loco ſeparantur.

Secũda ratio ad idem ſic formatur.ſi continuum cõponitur ex indiuiduis.oportet ꝙ vel illa ꝯtinua ſint:vel ſe tangant:ꝙ nõ continua:ratio modo facta probauit. ꝙ non ſe tangant:probatur modo:q2 vel ſe tangunt ꝙ totũ tangat totum:vel ꝙ pars partem:vel ꝙ totum partẽ: non poſſunt ſe tangere ꝙ pars tangat partem:aut totuʒ partem:quando indiuiduuʒ prorſus parte omni careat: igitur ſi quis eſt contactionis modus:erit ꝙ totum tangit totum:ſed ex hoc arguitur oppoſituʒ nam ex hs quę hac ratione ſe tangũt nullum proficiſcitur continuum. Continuuʒ eniʒ habet aliam atq3 aliam partem:ꝛ diuiditur in partes loco ſeparatas.Erit igit̃ ſyllogiſmus hypotheticus diuiſiuus a deſtructione partium ſupra intentum. Quãtum vero ad vba attinet indiuiduuʒ quod grece eſt adięreton:eſt multiplex:pũctuʒ reſpectu lineę: nam pũctum eſt priuatio lõgitudinis:linea reſpectu ſuꝑficiei:q2 licʒ ipſa linea longitudine diuidatur:latitudĩe caret:ſuperficies reſpectu corporis:quoniã ꝛ ſi ſuperficies diuidatur in lõgum ꝛ latum:ꝓfundo caret.Amplius ipſʒ ſiue nunc:ſiue inſtans reſpectu temporis:cum ſit priuatio ſucceſſiõis:ꝛ momẽtuʒ reſpectu motus:ꝛ q2 Ariſtote. acceꝑit concluſionem generatim:adiecit eadẽ eſt de cũctis indiuiduis ratio.

At vero neq3 punctuʒ ad punctũ:neq3 nũc ipſum ad nũc ipſum deinceps erit:vt ex illis lõgitudo ex his tempus cõſtet. Nam ea quideʒ deincepitia ſunt:inter quae nõ eſt eiuſdem generis qcquam. Sed inter pũcta ſemper eſt linea: ꝛ inter ipſa nũc tempus.

Secũda concluſio apud omnes fere eſt:pũcta ꝛ nunc ipſa nõ ſunt deincepitia:ſiue cõſequẽtia: ꝛ ſyllus eſt. deincepitia ſunt inter quę nõ eſt eiuſdem generis qcquã. Sʒ inter pũcta ſemper eſt linea:ꝛ inter ipſa nũc tempus:igit̃ in ſecũda figura puncta ꝛ nũc ipſa non ſunt deincepitia: alij volunt eiuſmodi eſſe mẽbrum proximę rationis:de quo ſtatim dicemus in cõmento.

Com. 2. Iſte eſt ſecũdus Auerro.in cõmentatiõe huius loci penitus ſectatur Themiſtiuʒ:ꝛ vult hanc eſſe rõnem ſecũdam in forma ſyllogiſmi hypothetici diuiſiui trimẽbris deſtructiue hac.vʒ.ratiõe.ſi continuum componitur ex indiuiduis:indiuidua e quibus cõponitur:aut erunt continua:aut attigua:aut deincepitia:deſtruit mẽbra oĩa:et infert oppoſitũ antecedẽtis:primũ membrũ tollit̃ ꝑ rõnem tactaʒ.vʒ.q2 carent extremis:ſecũduʒ vero ꝛ per rationem hanc:ꝛ per nouam rationem.

Sed cõtiguatio rei ſm totũ. Hęc eſt ratio noua ad ſecũdum membrum:ſi pũcta ꝛ vniuerſalr indiuidua ſunt cõtigua erunt:aut q2 pars tãgit parteʒ:aut q2 totum tangit totũ:aut q2 pars tãgit totum:nõ poteſt dici ꝙ ps partem:aut pars totũ tangat:q2 indiuiduum eſt:qđ penitus reſpectu illius cui⁹ eſt parte caret.at ꝙ nõ poſſit eẽ ex ſe totis cõtangentib⁹:arguit.continuum fit ex partib⁹ locũ occupãtibus.indiuidua non occupãt locuʒ ſm ſe tota tacta:igitur ex indiuiduis non fit continuum.

Et cum deſtruxit continuum. Aduerte ꝙ illa littera neq3 pũctum ad pũctum:tribus modis poteſt introduci vno mõ vt deſtruat tertium membrum ſyllogiſmi hypothetici:quomõ Auerro.in primis videt̃ introducere:alio modo vt ſit ſecũda libri cõcluſio quo groſſa teſta:ꝛ proculus expoſuerũt.Tertio vt Ariſto.refellat obiectioneʒ proteruiẽ:naʒ cum Ariſto.probauit nullũ continuum cõponi ex indiuiduis;nec.vʒ.continuatione:nec contactione:ꝛ aliq̃s dicere poſſet componi ex illis ſm conſequentiam:refellit nũc hunc cauillum:quo etiam modo Themiſtius ſentit:e quo Auerro.accepit:ſed vtcũq3 ſit:hęc ẽ concluſio:idiuidua nõ ſunt deincepitia in cõtinuo.

Et iſte ſermo. Syllus eſt ad hoc ꝯſequentia ſunt iter q̃ nihil eſt eiuſdem generis:inter indiuidua ſemꝑ eſt aliq̃d generis igit̃ indiuidua nequaq̃ ſunt ꝯſequentia.

Et declarabit̃ ꝙ inter. Minor declaratur:q2 iter quęlibet duo pũcta ſemper eſt linea:cum non pũcta ſe tãgãt: vt diximus.Secũdo non poſſunt pũcta e linea:aut linea e pũctis abſolui:vt cõſtat. Recte igitur dictum eſt iter indiuidua ſemper eſſe medium generis: q2 ſemper mediat linea:in qua puncta ſunt.

Et deſtruxit illum moduʒ. Sed dices puncta ꝛ indiuidua nõ eſſe conſequentia eſt notum per ſe:igit̃ non indiget medio:ꝛ ſic Ariſto.ſyllus ſuperfluus eſt. Reſpondet Auerro.ꝙ duplex eſt notuʒ per ſe:vnuʒ naturę ꝛ nobis:ꝛ tale nihil indiget:aliud naturę:ſed nõ omnibus nobis:ꝛ tale indiget ſyllogiſmo ad confirmandum:vt ſecũdo huius.cõmento tertio.

Et inter illa. Secũdo vltra rationem Ariſto.ꝙ indiuidua vt pũcta non ſint deincepitia:ꝓbat ſic. Semꝑ inter puncta mediat aliquid:igitur aut illud eſt eiuſdeʒ generis:aut alterius:ſi eiuſdem:non erunt deincepitia:ſi alterius:vel plenuʒ:aut vacuum:nõ plenum:cuʒ continuũ quatenus continuuʒ ex diuerſis genere nõ emergat: neq3 vacuum:primo.q2 vacuuʒ nihil eſt.ſecũdo.q2 tale vacuum:aut erit diuiduũ aut indiuiduum:ſi diuiduum:tũc illę partes:ſiue illa puncta nõ erunt partes:ſed vltime:ꝛ termini illius cõtinui:ꝛ ſic continuum erit ex vacuis:ꝙ ſi indiuiduuʒ. Tũc ex eis nõ proficiſcet̃ diuiduum:ꝛ hanc probationem fere ad verbum e Themiſtio ipſe accepit.

Sed circa dicta Ariſto.ꝛ Themiſtij ac Auerro.exurgunt dubitationes. Dubitationes. Prima.an indiuiduum additum indiuiduo efficiat maius: Et videt̃ ꝙ ſic.nam ex indiuiduis fit aliqđ totũ:vt ex intellectu ꝛ intelligibili.3.de anima.cõmẽto.5.Sed oẽ totum eſt maius ſua parte. Prima dubitatio. Secũdo ex pluribus vnitatibus fit numerus maior ꝛ maior: quę tamẽ ſunt indiuiduę. Secũda r. Reſpõdent recentiores ex indiuiduis fieri maius entitatiue:ꝛ interdum ſm numerum.quomõ Ariſtote.concederet. Reſponſio recentiorum. Sed hęc ſtare non poſſunt. Confutat⁹ Primo.q2 maius ꝛ minus ſunt quanta: ſed ens inquãtum eſt ens:non eſt quãtum.imo abſtrahit a quãto ꝛ non quãto:igitur ens enti additum maius non facit: nec vnitas vnitati.Secũdo.quicq̃d negatur a ſuperiori: negatur ab inferiori:ſed quãtum eſt ſuperius ad maius ꝛ minus:igitur ſi hęc non ſunt quãta:nec erunt mai⁹ nec minus. Melius igitur ad primũ concedo ꝑ nunc ex intellectu ꝛ intelligibili effici totum:nõ tamen omne totum eſt maius ſua parte:niſi ſit totum q̃titatiuũ. Ad Ppa rña

Scḋs dubitatio. R̄ſiō.

ſecūdum concedo ex vnitatibus effici nūerum: ⁊ vnitates eſſe partes numeri: nō tamen oportet eſſe totum maius vnitate: licz in plus. ℭ Secūdo ambigunt. an ex rebus differentibus genere poſſit eſſe aliqḋ totum. videt̄ ꝙ ſic de virga: cuius vna pars ſicca eſt: altera viridis. ℭ Dici poteſt ꝙ virga poteſt cōſiderari: vt mixtum naturale. aut ſub ratiōe qua quantum. Si ſub ratione qua quātum: ſic omnes partes ſunt eiuſdem ratiōis in ratiōe quanti: ſed ſi ſub ratiōe entis naturalis: ſic poteſt cōponi ex partib⁹ diuerſarum rōnum. Hec ex cōmen. ℭ Animaduerſione tamē dignum ꝙ ex verbis Ariſto. poſſunt colligi tres cōcluſiones. Prima. pūcta non ſunt cōtinua: ſyllogizatur. cōtinua ſunt quorū vltima ſunt vnum: pūcta nō ſunt quorum vltima ſunt vnū. igitur nō ſunt continua. Secūda cōcluſio. pūcta non ſunt attigua: ſyllogizatur. attigua ſunt. quorū vltima ſunt ſimul. ſed puncta non ſunt quorū vltima ſūt ſimul. igitur nō ſunt attigua. Tertia. pūcta nō ſunt deincepſitia. ſyllogizat̄. deincepſitia ſunt inter que nihil mediat generis: inter puncta ſemper mediat aliqḋ generis. igitur nō ſunt deincepſitia. ℭ Ex quo poteſt cōcluſio principalis ſic ſyllogizari: ſi cōtinuū eēt ex punctis compoſitū: aut eſſet compoſitum continuatione: aut cōtactione: aut cōſecutiōe. Deſtruūtur hec tria per illos tres ſyllogiſmos. ⁊ habet̄ propoſitum: ⁊ hec expoſitio eſt ſatis ꝯueniēs textui Ariſto. ⁊ grecis vbis.

ℭ Preterea in indiuiſibilia diuideretur: ſi quidem in ea diuidatur vnūquodqꝫ ex quib⁹ cōſtat. At nullum continuū in ea eſt diuiſibile: que impartibilia ſunt.

ℭ Hec eſt aut ſecūda aut tertia ratio iuxta aliā atqꝫ aliā expoſitionem datam ſuperius: ⁊ fundatur in ſecūda definitione continui tradita tertio huius. vz. continuum eſt diuiſibile in infinitū. Tūc ex hac ſyllogizatur hypothetice a deſtructione conſequentis: ad deſtructionē antecedentis ſic. Si cōtinuum conſtet ex indiuiſibilibus. diuideret̄ in indiuiſibilia: qḋ patet. q: in ea vnumquodqꝫ diuiditur: ex quibus cōſtat: at nullū continuū in ea eſt diuiſibile: que impartibilia ſunt: q: tunc nō eſſet diuiſibile in infinitum cōtra definitionem ſecūdam: tūc ſeqtur oppoſitū aūtis: ꝙ vz. non cōponatur ex indiuiſibilibus.

ℭ Nullum autē genus inter pūcta ⁊ ipſa nūc eſſe poteſt. Nam ſi fuerit manifeſtum ꝙ aut diuiſibile: aut īdiuiſibile ſit: ⁊ ſi diuiſibile: aut in indiuiſibilia diuiſibile erit: aut in ſemper diuiſibilia: modo eiuſmodi continuum eſt.

ℭ Quicqḋ ſenſerint Auerro. ⁊ Themiſtius: cum expoſitore ſentio: ꝙ Ariſtoteles duas ſuppoſitiones quib⁹ vſus eſt in rationibus modo factis: nūc probet. Probauit enī pūcta: ⁊ vniuerſalr̄ indiuiſibilia non eſſe incepſitia: ⁊ vtebatur hac ſuppoſitiōe. inter duo puncta ſemper linea cadit: ⁊ inter duo nunc tempus. Itēqꝫ in hac ratione tertia vtitur ſecūda continui definitione. vz. ꝙ cōtinuum ſit diuiſibile in infinitum: ideo has duas ſuppoſitiōes nūc exponit: ⁊ ꝑmo ꝙ inter duo pūcta linea: ⁊ inter duo nūc tēpus cadant. Et hoc ꝓponit: nullum autē genus inter pūcta ⁊ ipſa nunc eſſe poteſt. ſubaudi ꝙ̄ linea: aut tēpus: hoc declarat hypothetice diuiſiue: ⁊ ingt. nam ſi fuerit ſubaudi aliud mediū ꝙ̄ linea: aut tempus manifeſtum ꝙ aut diuiſibile: aut indiuiſibile ſit: ꝙ quidē non ſit indiuiſibile nulla alia ratione probat: ſed relinqt tāꝙ̄ manifeſtū: at ſi diuiſibile eſſe detur: aut ī īdiuiſibilia diuiſibile erit: aut in ſemꝑ diuiſibilia: relinquit tāꝙ̄ manifeſtum tale medium non eſſe diuiſibile in res īdiuiſibiles: ⁊ vult habere quod ſit diuiſibile in ſemper diuiſibilia: nō ſumit īntentum ꝙ tale continuum ſit: ⁊ non aliud ꝙ̄ linea inter pūcta: ⁊ tēpus inter nunc. Et hoc erat intentū. ℭ Sꝫ dices ꝓpter quid mediū indiuiſibilium nō poteſt eſſe indiuiſibile. ℭ Scḋo dato ꝙ ſit diuiſibile cur nō poteſt eſſe diuiſibile in indiuiſibilia. ℭ Reſpōdent expoſitores et bene. Ad primū ꝙ vbi inter duo īdiuiſibilia caderet medium indiuiſibile: vt inter pūcta pūctum: illa non diſtarent abinuicē. imo cum totum tāgeret totū: oīa illa eſſent eodem in ſitu. qua ratiōe fit ꝙ ſi diſtare debēt extrema: vt īter illa cadat diuiſibile aliquod: ⁊ ſic patet ꝑmū. ℭ Ad ſcḋm vero reſpōdent. ꝙ tale medium debet eē diuiſibile in ſemꝑ diuiſibilia: q: vbi diuideretur ad indiuiſibilia: tunc eſſet idem qḋ prius. vz. ꝙ cum ſe tangerent ſm̄ totū: non ſitu diſtarent: ſed omnia eſſent in eodem ſitu ⁊ ſimul: que ratio docet inter quecūqꝫ duo indiuiſibilia ſemper cadere diuiſibile: vt inter pūcta: ſemꝑ lineam: ⁊ inter lineas ſemꝑ ſuperficiem: ⁊ inter ſuperficies ſemꝑ corpus. Itēqꝫ inter ꝗcūqꝫ duo nunc ſemꝑ tempus: ⁊ īter duo momēta ſemꝑ motū. Qḋ fuit ꝑma ſuppoſitio.

Prīa dubiō. Scḋa.

ℭ Manifeſtum etiā ⁊ ꝙ omne continuū in ſemper diuiſibilia ſit diuiſibile. Si enī in indiuiſibilia diuiditur: erit indiuiſibile tangens indiuiſibile. Vnum enī extremum continuo ꝝ eſt quecqꝫ ſe tangunt.

ℭ Accepit ſecūdo in tertia ratiōe ꝙ cōtinuū ſit diuiſibile in infinitū in ſemꝑ diuiſibilia: modo hāc declarat ſuppoſitionē: quaſi exēplariter: cū in tertio libro ſit demonſtratiue declarata: ⁊ in libro de generatione etiam deducetur: ⁊ hoc ꝓponit. d. manifeſtū etiā ⁊ quod omne cōtinuū in ſemꝑ diuiſibilia ſit diuiſibile ⁊ in infinitum: vt fuit acceptū in tertia rōne. Et hoc probat ex nunc dictis ⁊ ingt. Si enī in indiuiſibilia diuidat̄: erit īdiuiſibile tāgens indiuiſibile: nā continuoꝝ eſt vnum extremum: que etiā ꝯtinua ſe tangunt: ⁊ ita vbi diuiditur continuū ad indiuiſibilia: illa ꝑfuerunt continua: ⁊ ſe tāgentia. qḋ eſt deſtructum nūc in declaratione ꝑme ſuppoſitiōis: ⁊ ita patet continuum eſſe diuiſibile in ſemꝑ diuiſibilia.

Com̄. ſ.

ℭ Hec eſt quaſi. Auerro. aliter līam totam exponit: vult enim ꝙ Ariſto. arguat per tertiam rōnem in forma hypothetica ab oppoſito ꝯſequentis ad oppoſitum antecedētis: ⁊ tūc apud eum Ariſto. tria facit. q: primo componit ſyllogiſmū. Scḋo ibi. (Aliud autem genus) Probat minorem: hoc eſt oppoſitū cōſequentis. Tertio ibi (Manifeſtum etiā.) Infert correlarium. hec expoſitio ad verbum eſt Themiſtij: quāꝙ̄ ipſe totam litterā faciat correlariam. Auerro. itaqꝫ primo excuſat Ariſto. nam quis dicere poſſet: ꝙ ratiōes tacte ſatis ſunt: ⁊ ita hec ſuperflue. ꝓpterea quaſi reſpōdet ꝙ hec tertia eſt inducta ad abūdantem doctrinam: maioremqꝫ confirmationem: nō autem propter neceſſitatem.

ℭ Et ipſe ꝓcedit ex hoc. Secūdo Auerro. vult Ariſt. poſt hanc tertiam rationē procedere ex quo correlarie ad declarandū: continuum componi ex ſemper diuiſibilibus. ibi. Manifeſtū etiam: ⁊ ſic hec ꝓpoſitio non eſt ſuppoſitio accepta ex tertio phyſicorum: ſed concluſio: vt etiam Themiſtius autumat.

ℭ Et cum etiā manifeſtum. Ratio textus apud Auerr. ſic componitur. ſi continuum componeret̄ ex indiuiſibilibus: diuideretur in indiuiſibilia. Sed continuum nō diuiditur in indiuiſibilia: igitur non componitur ex indiuiſibilibus. Maiorem hoc eſt illam hypotheticam ꝓ

bat per hoc:q: res ſemꝑ diuiditur in ea ex quibus ꝯſtat. minorem vero hoc eſt oppoſitum cõſequentis probat ſyllogiſmo cathegorico. ꝓpterea ait. ⁊ cum induxit ſyllm hypotheticum:induxit cathegoricum ad ꝓbandum conſecutiones. hoc eſt ad concludẽdum oppoſitum ꝯñtis.

¶ Et cum dixit ꝙ continuum. Syllogiſmus poteſt cõponi cathegorice ſic:licz ipſe non faciat. omne compoſitum ex partibus inter quas ſemꝑ eſt medium res diuiſibilis eſt compoſitum ex ſemꝑ diuiſibilibus:ſed continuũ cõponitur ex eiuſmodi:igitur ex ſemper diuiſibilibus: minor declaratur in littera ⁊ cõmẽto:quoniam ſemꝑ inter pũcta mediat diuiſibile vt linea:q: nõ põt eſſe medium indiuiſibile:nec inane:vt dixit Themiſtius.

¶ Et manifeſtum eſt. Tũc ex his procedit ad concludendum correlarie ꝙ continuum ſit diuiſibile in ſemꝑ diuiſibilia:⁊ hac forma cõmentãdi exponit Themiſtius. verum (vt mihi videtur) hec expoſitio vbis grecis nõ cõſonat:ſed melius:vt expoſitores dicunt: Ariſto. duas ſuppoſitiones:quib⁹ viſus erat. declarat. ¶ Animaduertendum ꝙ Themiſtius in paraphraſe huius loci duo declarat:que pertinẽt ad textum:⁊ vltra textum. Primum ꝙ ꝯtinua magnitudo ſemꝑ diuidit̃ in magnitudines alias vlterius ſectiles atq; diuiſiles:⁊ hoc ſic. omnis magnitudo continua:aut ſectilis eſt:aut inſectilis:nõ inſectilis: q: cõtinua eſſe nõ poſſet:ſectilis igit̃. omne porro ſectile: aut in partes obiter ſectiles:⁊ diuiduas ſecari poteſt: aut in inſectiles:nõ in inſectiles:q: tũc illud qđ ſecatur:ex indiuiduis inſecabilibuſq; cõſtaret:qđ nos modo impoſſibile probauimus. In partes igit̃ ſectiles. hoc eſt primum.

¶ Scđm eſt ꝙ nulla magnitudo conſtat ex indiuiduis: ⁊ hoc iterum ſic. ſi ex indiuiduis aliqua magnitudo exiſteret:linea lineam pũcto poſſet excedere:quoniam omne totum poteſt excedere aliud totum in aliqua ſui parte. Amplius pũctum tũc dimidiari poſſet:quãdo linea maior lineam minorem in pũcto vinceret:poſſet vincere in dimidio pũcti. Tertio tũc tolletur ratio dimidiandi dimetiẽdiq; circuli:nam poteſt circulus reperiri conſtans ex numero impari. Quarto. dyameter tollet̃ vt deducit. Alia que dicit patent.

¶ Eadem autem ratione ⁊ magnitudo ⁊ tẽpus ⁊ motus ex indiuiduis conſtant: ⁊ ad indiuidua reſoluũtur:aut nihil.

¶ Probauit hactenus cõtinuum non poſſe ex idiuiduis componi:duab⁹ rationibus acceptis ab vtriſq; ipſius cõtinui definitionib⁹:oſtendit ⁊ nũc hec tria eodem modo ſe habere. videlz. magnitudinem:motum ⁊ tempus q̃tum ad componi ex indiuiduis vel non componi. Differt vero ratio hec a pmis. ¶ Ille eni fuerunt vniuerſales:nam cõtinuum genus eſt horum trium. Hec particularis de his omnib⁹. Prima fuit cathegorica ⁊ abſoluta ꝙ continuũ nõ componatur ex idiuiduis. Hec eſt hypothetica apud Auerro. in cõmẽto. Declarat. n. ꝙ ſi magnitudo componitur ex indiuiduis:motus ⁊ tẽpus cõponuntur:mõ motus ⁊ tempus nõ componũtur. igitur nec magnitudo: ⁊ B Auerro. inquit. incepit declarare hoc eẽ ĩpoſſibile in motu ad declarandum hoc eſſe impoſſibile in magnitudine.

¶ Quãtum vero ad verba greca attinet verbum illud. (Aut nihil) Põt intelligi ꝙ eadem ratio eſt magnitudinem motum ⁊ tẽpus cõſtare ex indiuiduis vel reſolui ad indiuidua:aut ꝯſtare ex nihil:vel reſolui in nihil:aut melius ꝙ eadem rõne magnitudo motus tẽpus conſtant ex indiuiduis ⁊ diuidũtur in indiuidua:aut nihil. i. aut nullum horum cõponitur vel diuiditur in indiuidua. q. d. ſi vnũ componitur vel diuidit̃: ⁊ omnia:⁊ ſi vnum nõ componitur:nullum componitur. ¶ Nouus expoſitor hui⁹ rationem addit:hec ſunt eiuſdem rationis:quatenus diuiſio vnius depẽdet e diuiſiõe alterius:vt diuiſio tẽporis e diuiſione motus:⁊ diuiſio motus e diuiſione magnitudis: ſiue ſpatij:ſed vtrum hec eiuſdem ſint rõnis:poſteri⁹ dicemus fortaſſe. Cõmẽtum Auerro. patet.

¶ Quod ſane ex his modo patebit:nam ſi magnitudo ex indiuiduis conſtat motus quoq; qui ſupra ea eſt:ex aequalibus motibus indiuiduis conſtabit:vt ſi a.b.g. magnitudo ex indiuiduis ꝯſtet a.b.g. motus quoq; d.e.z. quo mobile o. ſuper a.b.g. magnitudine eſt motũ. vnũquodq; ſui partem indiuiduã habebit.

Motus.

¶ Nunc concluſionem propoſitam probat. repetit tamẽ illam:⁊ cõſtituit terminos:⁊ inqt. qđ ſane ex his modo patebit:nam ſi magnitudo ex indiuiduis cõſtat:motus quoq; qui ſupra ea eſt:ex equalib⁹ motibus indiuiduis conſtabit:hec eſt ꝯcluſio reſumpta. Sed cũ magnitudo ipſa que grece eſt megethos poteſt intelligi:⁊ pro magnitudine mobilis:⁊ pro dimẽſiõe ſpatij:ſumit terminos:vt declaret ꝙ ipſe intelligit dimenſionem ſpatij:ſupra quo fit motus:⁊ inqt. vt ſi a.b.g. magnitudo ex indiuiduis conſtet:que ſunt a.b.g. motus quoq; qui eſt d.e.z. quo mobile o. ſupra a.b.g. magnitudine eſt motum vnũquodq; ſui partem indiuiduam habebit. Hec eſt reſumpta concluſio ⁊ hi termini:quibus conſtat ipſum intelligere dimenſionẽ ſpatij:⁊ non magnitudinẽ mobilis.

¶ Vult declarare Auerro. primo intẽtionem partis reſumit. ꝙ vz. Ariſto. hac vtatur hypothetica: ſi magnitudo cõſtat ex ſemper diuiduis:motus quoq;:⁊ ſi magnitudo ex indiuiduis:ſilr ⁊ motus:ſed motus nõ poteſt componi ex indiuiduis:igitur nec magnitudo. Cõ. 51

¶ Et manifeſtum. Digredit̃ Auerr. oſtendẽs ꝙ ſi magnitudo ex indiuiduis eſt:ꝙ ⁊ motus etiam. Primo magnitudo eſt cã cõtinuationis motus:igitur cõpoſitio in vtriſq; eadem:⁊ ita ſi magnitudo ex idiuiduis ſit:⁊ mot⁹ ẽt.

¶ Et ꝙ motus. Secũdo motus equat̃ ſpatio:nam nec excedit ipſum:nec excedit̃:igitur vt totus toti equatur: ⁊ partes partibus equabũtur:quare ſi magnitudo e trib⁹ cõſtabit indiuiduis:motus etiam.

¶ Et q: hoc. Excuſat Ariſtotelem:nam ipſe cõcluſionẽ nõ aliter probat q̃ exemplo:ait enim. id factum eſſe: quoniã per ſe patet.

¶ Et poſuit. Repetit ſecũdam rationem petẽs ſibi vnũ ꝙ ſit aliquod ſpatium e tribus indiuiduis:aliquis quoq; motus ex tot conſtans equalis:ita vt nec ſic ſupra maiorem:nec ſupra minorem ſpatij dimenſionem. Tunc argu-

Accepta e Themi.

Primũ.

Scđm.

Ordo.

Diffa demonſtrationum.

Expõ verbo grecoꝝ.

Verbũ ex poſterio poni.

ſe:vt totus motus toti ſpatio ęquaľ:ita partes partibus. Sed partes ſpatij ſunt indiuiduę.igiť ⁊ partes mot⁹:q̄re ſi partes ſpatij ſunt indiuiduę:⁊ motus partes etiā.vba ⁊ reſiduum cōmēti patent.

Ambigues.

Ambiges fortaſſe contra primā rationem:accepit eni ꝙ ꝯtinuatio magnitudinis ſit cā ꝯtinuationis mot⁹.Cōtra.nam ſupra magnitudine continua effici poteſt motus diſcontinuus: igitur continuatio magnitudinis nō eſt cauſa continuationis mot⁹.

2. Ambi.

Secūdo.dato ꝙ magnitudo ſit cā motus:non ſequiť vt ambo ſint continui:naꝫ ſol eſt cauſa caloris:qui nō eſt calidus. Dici pōt ad primū.qcquid velint recētiores: ꝙ Auerro.per continuationeꝫ non intelligit cōtinuā ſucceſſionem:ſed diuiſioneꝫ inceſſabilem in infinitum:quomō ratio nulla. Ad ſcōm diciť.ꝙ Auerro.arguit a cā ad effectum vniuocuꝫ:vt quoniā continuatio magnitudinis cauſa eſt continuationis motus:ſeqtur ꝙ ſicut magnitudo eſt diuiſibilis inceſſanter:ꝙ ⁊ motus etiam.

Quare ſi praeſente motu neceſſe eſt aliquid moueri:⁊ ſi aliquid moueť:neceſſe eſt motuꝫ p̄ſentem eē:moueri etiam ipſum ex indiuiduis conſtabit:igitur o.qdem motuꝫ eſt per a.motu d.per b.vero.motu e.atqꝫ per g. ſimiliter motu z.

Introductio alia.

Locus iſte apud expoſitores nō leuis babeť:latini eni Ariſtotelē probare dictaꝫ ꝯcluſionem autumāt.Themiſtius paraphrizat Ariſto.deſtruere cōſequens:vt quoniā dixit.ſi magnitudo ex indiuiduis conſtat:⁊ motus etiaꝫ: nūc ꝙ motus non cōſtet.demōſtrat.quę expoſitiōes(pace eoꝝ dixerim)litterę nullatenus cōgruunt.

Confutatio.
Expō ꝓpria.

Animaduerſione dignuꝫ igiť Ariſto.velle diſtam inter motū ipſꝫ:⁊ moueri:ſiue motionē ipſam:qđ eſſe minime poteſt aliter:niſi ꝙ ꝑ moueri ipſuꝫ paſſioneꝫ rē qꝫ intelligit in capitulo paſſionis:per motuꝫ vero rem in capitulo quantitatis:petit itaqꝫ motuꝫ ⁊ moueri ipſuꝫ conuerti: inſeparabiliaqꝫ eſſe:⁊ ingt.ꝙ ſi p̄ſente motu:neceſſe eſt aliqđ moueri:⁊ ſi aliqđ moueť:neceſſe eſt motuꝫ p̄ſentem eē:hęc eſt petitio:ex qua infert moueri etiaꝫ ipſuꝫ ex indiuiduis cōſtabit. Tūc addit concluſionem de ipſo moueri: vt de motu dixit:⁊ ingt.igiť o.quideꝫ motum eſt per a.pteꝫ indiuiduam ſpatij motu d.parte indiuidua motus:per b.vero:motu e.atqꝫ per g.ſimilr motu e.⁊ ita quemadmoduꝫ motus ex indiuiduis eſt:ita quoqꝫ moueri ipſuꝫ:⁊ ſic littera Ariſto.perſpicua eſt. Animaduertendū totam Ariſt.rōnem fundari ſupra hoc ꝙ q̄cūqꝫ ſimul ſunt:⁊ nō ſunt:quātum ad diuiſionē ⁊ compoſitioneꝫ ſimilia ſunt.

Dubiū.

Sed cōtra dubitabis.nam rōnalis anima ⁊ corp⁹ apō nōnullos ſimul ſunt:⁊ nō ſunt:quę tamē correſpondēter diuiſibiles nō ſunt.

Rñſio.

Reſpōdeť.vt Themiſtius inuit. Ariſto.intelligere quotiens illa ſimul ſunt ⁊ nō ſunt particulariter:ita vt totū correſpōdet toti:ſic partes p̄tib⁹.ſic hęc correſpōdēt ſibi q̄ntum ad diuiſionē ⁊ cōpoſitionem.

Cōc.

Cū poſuit.Auer.vō textū hūc exponit:ꝙ Ar.ꝓbet.ꝙ ſi mot⁹ ex idiuiduis:ſit mobile ipſꝫ ēt ex idiuiduis ⁊ idiuiſibile ſit.ſic e p̄mo ad vltimū:ſi mot⁹ ē:mobile qđ illo motu moueť:eſt:ꝯtra etiā.igiť ſi motus eſt indiuiſibilis:⁊ mobile etiā:naꝫ nec motus maior eſt mobili:nec ecōtra.hui⁹ totius exempla ponit.⁊ cōmētum patet.

Confutatio Auerro.

Sed hęc expoſitio(verbo ſit venia)nulla eſt:cum lr̄a gręca de moueri ipſo ⁊ motu cōparationem faciat.

Dubiū.

Sed circa nōnulla dicta Auerro.dubitant:q2 voluit recentioruꝫ multi poſſe mobile eſſe indiuiſibile:motuꝫ vero diuiſibilem ſm̄ ſucceſſionē:⁊ mouētur primo:q2 indiuiſibile eſt finitum ⁊ limitatum:igitur in potentia ad vbi:⁊ ita mobile.

Scdo.

Secūdo.extenſio in motu eſt per accidens:ſucceſſio ꝑ ſe:qđ auteꝫ ineſt per ſe alicui:remanere pōt ablato eo:qđ eſt per accidens:igiť poteſt motus eſſe extenſione idiuiduus:ſucceſſiōe diuiduus.

Tertio

Tertio.ſphera moueť in plano:⁊ tangit illud in puncto:igiť indiuiſibile mouetur. De his latius poſtmodū. Ad pręſenteꝫ tamē doctrinam de mēte Auerro.accipimus hęc eſſe correſpondētia mobile motuꝫ:atqꝫ ſpatiuꝫ quo ad diuiſionem compoſitionēqꝫ.

Rñſiones.

Tūc ad primum diceret indiuiſibile ipm̄ qcquid ſit:eſſe finituꝫ quātum ad virtutem:quo vero ad dimēſionem minime.Cōgruunt.n.finitum ⁊ infinitū quāto tantū:at cum mobile ſit quātuꝫ neceſſe eſt:rationabiliter indiuiſibile moueri non poterit. Ad ſcđꝫ diceret ꝙ vtraqꝫ diuiſibilitas eſt per ſe in motu:ſed ordine quodam:ſucceſſio quideꝫ per ſe p̄mo:extenſio per ſe ſecūdo. Ad tertium apud Auerro.nec ſphericum:nec planuꝫ perfecte eſt naturale.

Si igiť neceſſe eſt vt id quod ad locuꝫ ex loco moueť:non ſimul moueatur atqꝫ ſit motū ad eum locum ad queꝫ mouebatur cum mouebatur:vt ſi thebas peteret quiſpiaꝫ:impoſſibile eſt thebas eum petere ſimul ⁊ petiſſe: ⁊ per a.parteꝫ indiuiſibileꝫ:cui d.motus aderat o.ipſuꝫ mouebať:fiet vtriqꝫ diuiſibile:ſi qdem poſterius tranſierit q̄ trāſibat. Nam cum tranſibat: neqꝫ quieſcebat: neqꝫ trāſierat:ſed in medio erat. Quare ſi ſimul tranſit atqꝫ tranſiuit:id qđ proficiſcitur:cum proficiſciť: eo profectum eſt ac motum:quo moueť:atqꝫ proficiſcitur.

ad expoſitor

Expoſitor Ariſto.ſecūdam ſibi petere ſuppoſitionem exponit:quod mihi nō ſatiſfacit:neqꝫ gręcis verbis conuenit.

ppa expō.

Cum Themiſtio igiť videť eſſe dicendum:ꝙ cum demōſtratum ſit:ſi magnitudo indiuiduis cōſtet: ipſum quoqꝫ motuꝫ ex idiuiduis impartibilibuſqꝫ motalis ꝯſtare:nunc hoc q̄ ſit impoſſibile oſtendit:⁊ primo petit ſibi

Suppoſitio.

vnaꝫ ſuppoſitionem:ꝙ impoſſibile eſt id qđ ad locuꝫ ex loco mouetur:ſimul moueať atqꝫ ſit motuꝫ ad eum locum ad quem mouebať cuꝫ mouebatur.vt ſi thebas petat quiſpiaꝫ:impoſſibile eſt thebas eum petere ſimul atqꝫ petiſſe.

Qualis ē ſuppoſitio Ar.

Uerum hanc petitionem non ſic Ariſt.poſuit:ſed illi ęquiualentem:naꝫ neceſſe eſt nō eſſe: ęquiualet ad impoſſibile eſt eſſe. Si eniꝫ neceſſe eſt motum non ſimul eſſe motū ⁊ moueri:impoſſibile erit moueri ſimul ⁊ eſſe motum.

2ª petitio.

Petit ſcđo.o.mobile moueri per a.partem: cui correſpondet d.pars motus:⁊ hoc ingt.⁊ per a.partē indiuiduam:cui d.motus aderat o.ipſuꝫ mouebatur. Tūc ex his affert concluſionem nō propriaꝫ:licꝫ p̄ncipalem.d.fiet vtriqꝫ diuiſibile:ſubaudi motus ipſe d.ſi qdem poſterius trāſierit:q̄ tranſibat.

Syllus.

Poteſt igiť ſyllogiſmus omnis ſic componi:omne qđ mouetur de loco ad locuꝫ impoſſibile eſt ſimul eē motuꝫ in locum:⁊ moueri. Sed qđ mouetur in a.per partem motus d.moueť de loco in locū:igiť impoſſibile eſt mobile ſimul eē motum in a per ipſum d.partem motus ⁊ moueri: igiť ipſum d.diuiſibile erit:ac etiam ipſum a.⁊ ſic patꝫ conſequentis impoſſibilitas:idē ſub alia forma ꝓbat.o.naꝫ cum o.mobile tranſibat in a.per d.partē motus:neqꝫ qeſcebat:neqꝫ trāſierat:ſed in medio erat. Quare ſi ſimul trāſit:atqꝫ trāſiuit:id qđ ꝓficiſciť cum ꝓficiſciť eo ꝓfectum eſt ac motum:quo mouetur atqꝫ proficiſcitur ſubaudi:naꝫ hoc in

greco defecit: hec igitur ratio cum difficilis ſit: pluribus modis formatur ab Ariſto. vt illa ipſa habeatur forma: que facilior ſit. Sic cõſueuit Ariſto. facere in rebus difficilibus: ⁊ ſic Themiſtius exponit.

Com. 7. ¶ Cum declarauit. Preponit partis interẽtionẽ: ⁊ vult Ariſ. conſequentis illati impoſſibilitatem declarare: ⁊ verba eius patent: ex expoſitione noſtra.

¶ Si igitur neceſſe eſt. Nũc exequitur: ⁊ primo petit ſuppoſitionem ꝙ non poteſt aliquod mobile ſimul moueri ⁊ motum eẽ: naz omne motum eſſe precedit moueri: ⁊ hanc per exẽplum declarat: ⁊ applicat ſententiaz verbis Ariſtotelis. ⁊ totum patet.

¶ Et cum poſuit hãc ꝓpoſitionez. Ex hac ſuppoſitiõe ſyllogizat ſic: ſi k. vel o. mobile mouetur ſuper partẽ a. ſpatij: cum ſuper a. non ſimul moueatur: ⁊ ſic motum: igitur in alio inſtanti mouet̃ ⁊ erit motum in a. igit̃ tam a. pars ſpatij q̃z d. pars motus erunt diuiſibiles: qđ ẽ ꝯ poſitũ.

¶ Et cũ poſuit in hoc. Dubitaret fortaſſe quiſpiaz per rationem epicuri: vt Themiſtius narrat ꝙ o. vel k. mobile mouet̃ ſupra tota magnitudine: non autem ſupra q̃libet parte: modo ſupra tota magnitudine non ſimul eſt moueri ⁊ motuz eſſe.

¶ Incepit declarare. Cõtra arguũt Themiſtius ⁊ Auer. ex verbis Ariſto. ſi mobile mouetur ſupra tota magnitudine: vel quieſcit ſupra qualibz parte: aut mouetur: non quieſcit: q: non poteſt mobile aliqđ moueri ſupra aliquo toto: ⁊ qeſcere ſupra qualibet parte eius: ſi vero mouet̃: habeo intentum: ꝙ. vz moueatur ſupra quelibet parte: ⁊ ſuper a. ⁊ ita ſimul mouetur ⁊ motũ erit. ¶ Animaduerte ꝙ de parte poteſt ratio ſic cõponi: omnis pars que nõ ſimul pertrãſitur: ⁊ pertranſita eſt: eſt diuiſibilis: a. pars ſupra qua mouet̃ k. mobile vel o. nõ ſimul pertrãſitur ⁊ ꝑtranſita eſt: igitur eſt diuiſibilis.

Dubitatio. ¶ Sed ambiges forte cõtra rationem Ariſto. ſic. ꝙ mobile nõ mouetur ſup oẽm ſpatij partem: q: cum partes ſint infinite: igit̃ infinitum

Rñſio. pertrãſiretur: qđ eſſet ſophiſma Zenonis. ¶ Dici põt ꝙ mobile mouetur ſuper oẽm ſpatij partẽ in potentia: ⁊ ſuper infinitas in potẽtia: nõ autem ſuper infinitas actu.

Replica. ¶ Sed dices a pari dicerem mobile moueri ſup omnes partes indiuiduas in potentia: ⁊ non actu. ¶ Dici põt ꝙ

Solo. tenẽtes continuum componi ex indiuiduis: cogũtur concedere ipſuz cõponi actu ex illis: vt poſtea diſputabit̃.

¶ Sed ſi per totam quidez magnitudinem a. b. g. mouet̃ aliquod: motuſqz quo ꝑ illã motus eſt d. e. z. per partez autẽ a. indiuiduam non mouet̃: ſed motum eſt: motus ſane non ex motib⁹: ſed ex momentis conſtabit: ⁊ motum quoddaz erit: qđ non mouebat̃. a. nãqz partem nõ trãſeundo trãſiuit. Quare erit aliquid ꝓfectum nũq̃ antea ꝓficiſcens: nam per hanc ꝓfectuz erit nõ antea ꝓficiſcens.

Põ epicuri ¶ Duo dixit Epicurus. primuz aliquod mobile poſſe moueri ſupra aliqua tota magnitudie: ⁊ nõ moueri ſupra q̃libz parte eius. Scđo. ꝙ ſi aliquod mobile mouetur ſupra aliqua magnitudine: eſt motum ſupra qualibet parte: vt ſi mouetur ſupra magnitudine a. b. g. erit motuz ſupra a. ⁊ ſupra b. ⁊ ſupra g. nõ autez mouebitur ſupra aliq̃ illarum partiuz. cõtra primum in textu proximo inſtetit

Confutatio. vt patz. ¶ Sed cõtra ſcđm nũc obijcit ⁊ petit tria in an-

pᵃ ſuppõ. tecedẽte. Primuz ꝙ ſi aliquod mouet̃ per totam a. b. g.

Syllũs. magnitudiez. Secũdo ꝙ motus per illã ſit d. e. f. Ter-

Secũda Tertia. tio. per ipſos ꝙ per partez a. indiuiduam motum ſit: non ꝙ moueat̃: tunc ex tribus his infert motus ſane non ex motib⁹: ſed ex momẽtis conſtabit. Scđo infert ꝙ aliqđ erit motum: qđ non mouebat̃. declarat conſequentiam: q: a. tranſeũdo non tranſiuit: ⁊ tunc infert iteruz qđ nũc dixit: ꝙ ſcz erit aliquod ꝓfectum nũq̃ antea proficiſcẽs: nam per hanc a. partez ꝓfectum erit: non antea proficiſcens. Cõmentũ octauuz patet.

¶ Si igitur oẽ quoduis aut quieſcere: aut moueri neceſſe eſt: in vnaquaqz aũt magnitudis a. b. g. parte qeſcit. fiet vt aliquid ſit qđ continuo qeſcit: ſimul atqz mouet̃: per totam eniz a. b. g. magnitudinẽ mouebatur: ⁊ in vnaquaqz parte qeſcebat eiuſdez: q̃re ⁊ in tota ẽt.

¶ Et ſi textus iſte pluribꝰ modis itroduci poſſit: videtur tamẽ mihi Ariſto. contra Epicurum inſtare per eaſdem rationes ſub alia forma. Et arguit ſyllogiſmo diſiũctiuo a deſtructione vnius partis ſupra alteram ſic. omne qđuis aut quieſcere aut moueri neceſſe eſt: deſtruit ſecũdã partem: ſed in vnaquaqz magnitudinis a. b. g parte qeſcit ⁊ nõ mouetur: dat impoſſibile. d. fiet vt aliquid ſit qđ continuo quieſcit ſimul atqz mouetur: cõſequentiaz deducit d. per totaz eniz a. b. g. magnitudinẽ mouebatur: et in vnaquaqz parte quieſcebat eius per epicurum: quare per totam: q: ſi in omni parte: ig tur in tota: ⁊ ita in tota mouebatur: ⁊ quieſcebat: ⁊ hoc eſt impoſſibile. cõtra epicur. propoſitum.

¶ Et ſi qdez indiuiduae motus partes q̃ ſunt d. e. z. ſint motꝰ: ſit vt p̃ſente motu mobile nõ moueatur: ſed qeſcat: ſin vero non ſint motꝰ: motus nõ ex motibus cõſtabit.

¶ Secũdo cõtra epicuruz arguit alio modo ſic vel d. e. z. partes indiuidue motus: ſunt motus vel nõ ſunt motus: ſi ſunt motus: cum ſint indiuidue: ⁊ per indiuiduum nihil moueatur: vt ſuppoſuit: ſit vt p̃ſente motu mobile nõ moueatur: ſed quieſcat: at ſi non ſunt motus: motus tunc non ex motibꝰ cõſtabit: qđ vt falſum omittit.

¶ Dic congregat. Auerroes exponit aliter textus hoſce: quomõ grecis verbis minime conſonat: ſed vtcũqz ſit: primo ſumit partis intentionem ꝙ Ariſto. vz. congreget totam ſyllogiſmi viz: addens impoſſibilia: que ſequũtur ad concluſionem vltimo inductam: cui expõni Themiſtius conſentire videtur. Cõ. 9. / I textus

Sũa ſyll. ¶ Et abbreuiatio. Nunc proſeqtur ⁊ reſumit totam ſyllogiſmi vim hoc modo. ſi omnis res neceſſe eſt aut vt qeſcat: aut vt ſit mota. k. vel o. mobile eſt res. igitur in ſpatio a. b. g. aut motum: aut quieſcens: deinde deſtruit mẽbra: ⁊ inquit. ⁊ ſi k. vel o. eſt res iam mota: tũc impoſſibile eſt vt moueatur: cum. n. aliqđ eſt indiuiſibile: dicetur iaz eẽ motum: ⁊ ita ſequitur vel ꝙ ſimul mouet̃: ⁊ iam motum eſt: aut ꝙ motum eſt ⁊ prius non mouebat̃: igitur nõ poteſt poni ꝙ k. vel o. ſit motum. Et ſi dicatur ꝙ in aliqua hora non ſit motum per qualibz partem a. b. c. igitur in qualibz illarum erit quieſcens. Naz ſi inatum eſt moueri ⁊ non mouetur: igitur quieſcit: quare motus factus ſupra magnitudine a. b. c. eſt compoſitus ex quietibus: etiã mouebit̃ cõtinue ⁊ qeſcet: que ſunt impoſſibilia.

Deſtructio ſcđi mẽbri. ¶ Et cum declarauit. Erant duo membra. p̃mum ꝙ o. in omnibus illis quieſceret. ſecũduz ꝙ motum eſſet in q̃libet illarum. Contra primuz dat duo inconuenientia. Primuz ꝙ motus ex quietibus componerentur. Scđm ꝙ quieſceret per totam magnitudinez: per quã poſitum erat moueri. Nunc dat impoſſibilia ad membrum. d. ꝙ

mouetur:nam ſeqtur q̄ eſſet motus abſq̧ motore quis eſſet motus in parte indiuidua:ꝛ per rem motam indiuiduam:modo hoc eſt inconueniens:nā mobile indiuiduū non poteſt moueri ſupra equali ſibi:imo vniuerſalr nullum mobile mouetur ſuper equale ſibi:igitur non datur mobile:ꝛ erit motus abſq̧ mobili.

ſuppō aū. ❡ Supponit igitur Auerroes.q̄ mobile non poteſt moueri ſupra equali ſibi ꝛ ſic non poteſt moueri ſupra parte indiuidua: ꝛ ita erit motus abſq̧ mobili.

Toꝰ ſyllis ❡ Et iſte ſermo. Reſumit totam ꝓm ſyllogiſticam arguens a primo ad vltimum ſic.ſi magnitudo īdiuidua erit: motus indiuiduus:ſi motus indiuiduus:mobile eſt indiuiduum.ſi mobile indiuiduum:tūc motum eſſet ꝛ moueretur:aut motus eſſet ex quietibus.

pma dubitatio. ❡ Dubitabis p̄mo.q̄ non omnis res mouetur vel quieſcit:vt intelligentia.

Scda. ❡ Secūdo īfert.o.vel k.nō mouetur:igitur quieſcit:mō hoc non valet:nam ex negatiuā non ſeqtur affirmatiua in libro peryermenias.

Tertia. ❡ Tertio ait.ſyllogiſmum Ariſto. eſſe ex ſyllīs hypotheticis cū ſit vnus hypotheticus a primo ad vltimum.

Quarta. ❡ Quarto ſupponit nullū mobile moueri ſupra equale ſibi:hoc eſt falſum:q2 omne mobile mouetur ſupra equale ſibi:vt in fine huius dicet̄.

Solō ad pma. ❡ Ad primam:vt ſumitur ex verbis Themiſtij.illa propoſitio eſt vera de eo qō pōt naturaliter moueri:ꝛ nō impediatur.

Ad ſcdū ❡ Ad ſcdm.ex negatiua ſeqtur affirmatiua cum cōſtantia ſubiecti:ꝛ ſic arguit Auerro.addit enim ſi inatum eſt moueri:hoc nāq̧ eſt ſubiecti cōſtantia.

Ad tertiū ❡ Ad tertiū dicendum vnū eſſe actu ſyllogiſmum:plures tamē ꝛ tot quot enthymemata.

Ad q̄rtū. ❡ Ad quartum dicerem verbum Auerr. eſſe intelligendum tāq̄ ad quod.nihil.n.mouetur in ſpatio ſibi equali tāq̄ ad quod:ſed bene tāq̄ per quod:ꝛ ſic non contradicunt.

❡ Similr autem ꝛ tempus:vt longitudo ac motus:īdiuiſibile eſſe neceſſe eſt:atq̧ ex ipſis nunc:quae indiuidua ſunt:conſtare. Nam ſi omnis diuidua eſt:atq̧ in minori tēpore:qō aeque velox eſt:minorem pertranſit magnitudinem:diuiduum erit ꝛ tempus.q̄ ſi tempus: quo aliquid per a.fertur:diuiduum erit:a.etiā pars per quā id fert̄:diuidua erit.

Introductio. ❡ Hactenus q̄ magnitudo hoc eſt ſpatium ꝛ motus conuertantur quantum ad diuiſionem ꝛ compoſitionem ex diuiduis ꝛ indiuiduis:declarauit. Nūc vero q̄ magnitudo ꝛ tempus ſimili conuertendi ratione cōuertantur:declarat.ꝛ hoc ꝓponit dicens.Similr autem ꝛ tempus vt lōgitudo ac motus indiuiſibile eſſe neceſſe eſt:atq̧ ex ipſis nūc que indiuidua ſunt:ꝯſtare.ꝛ ecōtra.ſi tempus ex indiuiſibilibus:aut diuiduis conſtat:magnitudo etiam cōſtabit ex eiſdem.Et primo declarat primū.q̄ ſi magnitudo eſt diuidua:igitur ꝛ tempus:ꝛ inqt. Nam ſi omnis diuidua eſt:ꝛ in minori tempore qō eque velox eſt:minorem pertranſeat magnitudinem:diuiduum erit ꝛ tēpus. Nam in toto tempore totam:ꝛ in parte partem id qō eque velox eſt:pertranſibit.Declarat cōuerſum a parte temporis.ꝛ inquit.Et ſi tempus quo aliquid per a.fertur:diuiduum erit:a.etiam pars per quam id fertur:diuidua erit. nam vt totum toti:ita pars parti. Conuertuntur igit̄ tēpus ꝛ magnitudo quātū ad diuiſionē ꝛ indiuiſionem.

Cō.io. Introductio. ❡ Cum declarauit. Expoſitio Auerro.in pſenti cōmento io.non poteſt conſonare grecis Ariſtotelis verbis:vt patet conſideranti.Uerum ipſe proponit intentum partis. Secūda ibi.(Et cum narrauit.)pſequitur.prima pars patet de ſe.

❡ Et cum narrauit. Nunc proſequitur:ꝛ declarat quomō valz hec:ſiue hypothetica:ſiue conſequētia.magnitudo componitur ex īdiuiſibilibꝰ:igitur ꝛ tempus.

Suppō. ❡ Ad hoc declarandum.declarat q̄ ſi alterum eſt diuiſibile:etiam alterum erit diuiſibile:petit igitur primo q̄ ſi magnitudo eſt diuidua:tempus ſit diuiduum. Hanc probat ſic.ſi magnitudo eſt diuidua:poteſt tota pertranſiri in toto tēpore:ꝛ medietas magnitudīs in medietate tēporis:vltra totum tempus eſt quo pertranſit̄ tota magnitudo: pars temporis per quā pertranſitur pars:igitur ad diuiſionem magnitudinis eſt diuiſio temporis correſpōdens.

Applicat ꝟbis ſtiīs. ❡ Et cum dixit. Applicat nūc ſuppoſitionem ꝟbis.animaduerte tamen q̄ verba barbere trāſlatiōis hec ſunt.ſi igitur hoc fuerit diuiſibile ꝛ illud qō eſt equalis velocitatis pertranſit in minori tempore minus ꝛ reliqua.hec tripliciter exponit vno modo q̄ Ariſto.duo velit ꝛ q̄ eque velox pertranſeat equale.ꝛ q̄ ecōtra minus velox pertranſeat minorem magnitudinem.Secundo exponit q̄ littera eſt corrigēda:vt in libro Alexādri accipitur.vz.q̄ ſi aliquod velox pertrāſit aliquod ſpatium in certo dato tempore:idem eque velox pertranſit minus in minori tēpore.Tertio.exponit ecōuerſo hoc eſt ſi tempus eſt diuiſibile:igitur quelibꝫ pars magnitudinis eſt diuidua:cum diuiſio magnitudinis correſpōdeat diuiſioni temporis: quicqd ſit in his tribꝰ expoſitionibus.Intellige tu q̄ eque velox quotiens pertranſit aliquod totum ſpatium:idem pertranſibit partem ſpatij in parte temporis.

ſyllus. ❡ Et cum declarauit. His ſic ſtantibus arguit hypothetice ſic.ſi tempus eſt diuiduum magnitudo eſt diuidua:igit̄ ab oppoſito conſequentis.ſi magnitudo eſt indiuidua:et tempus erat indiuiduum:ꝛ hec fuit textus intentio.hec expoſitio (vt dixi) nullatenus textui conuenit. nec ꝟbis grecis:vt pꝫ intelligenti.

Qōnes. ❡ Multe qōnes hinc queri ſolent a recentioribꝰ:ego tamen nonnullas ꝛ breuibus recolligam.

pma. ❡ Et primo.an cōtinuum ex indiuiduis partibus cōponatur:eſt enim continuum nō vna ratione:ſed in tempore:ꝛ in motu ꝛ in magnitudine:tam ſpatij q̄ mobilis:ꝛ queſtio eſt cōis omnibus. Ioānes in libro phyſicorum.6.qōne prima.velle videtur q̄ cōpoſitione quantitatiua nullum cōtinuum ex indiuiduis componitur.at compoſitione eſſentiali eſt diſtinguendū:q2 aut cōtinuū ꝯſiderat̄ ſm eēntiam:aut ſm eē terminatū:ſi ſꝫ eēntiā:ſic nullū ꝯtinuū ex indiuiduis componitur:nec eēntiali:nec quantitatiua ꝯpoſitione:ſi ſm eſſe terminatum:tūc componitur ex indiuiduis cōpoſitione eſſentiali:vt linea ex pūctis:quando duobus terminetur punctis.

Cōfutatio ſcdi. ❡ Hec poſitio (pace alioꝝ dixerim) licꝫ quo ad primū ſit tenēda: quo ad alia falſa videt̄:ꝛ maxie quo ad illud qō ait.cōtinuū ſm eēntiā nō cōponi ex īdiuiſibilibꝰ. Nam cōtinuum eſt in ſpē cōpletū ēt ſm eēntiā acceptū.ꝛ qō eſt ꝯpletū in ſpē eſt definibile:ꝛ oē definibile ē reſolubile ac diuiſibile in ptes ſimplices:vt.7.meta.colligit̄.Scdō. aut eſſentia ꝯtinui eſt ſimplr ſimplex:aut compoſita:nō ſimplr ſimplex:q2 tūc nihil ꝑus hret:igit̄ cōpoſita:ꝛ nō ex diuiduis. igit̄ ex īdiuiſibilibꝰ.

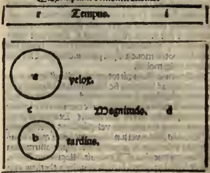
Cōfutatio tertij. ❡ Quātū vero ad id qō ait.ꝯtinuum terminatum cōponi cōpoſitione nō eēntiali:ſed ſili eſſentiali:etiā falſum ait.imo cōpoſitione vere eēntiali:quomō ſpēs cōponitur ex genere ꝛ dr̄ia:nam ꝯtinuū eſt genꝰ finiti ꝛ infiniti:igit̄ ꝯtinuum finitū eſt ſpēs.Sꝫ ōis ſpēs:ꝛ oē qō eſt in ſpē cōponit̄ vera ꝯpoſitione eēntiali ex genere ꝛ dr̄ia.Tenēdū igit̄ eſt q̄ ꝯtinuum pōt capi ſm eſſe:ꝛ ſm eēntiam:tūc ſiue ſic ſiue ſic ꝯpōne q̄titatiua nullū eorum ꝯponitur:ſed cōpoſitione eēntiali quolibꝫ ſumptū bene componitur ex indiuiduis non quidē ex indiuiduis quāti:ſed ex indiuiduis eſſentia.qō ſi ſic intelligit Ioannes

bene ait. Multa alia dici poſſunt: que (cũ recẽtiores co-
Scda q̃ſ. pioſius ſcribãt) recte omittimus. ¶ Scdo q̃rit Joãnes.
vtrũ duo tota vel duo corpora poſſunt ſe tan gere ſꝫ to-
tum: ⁊ arguit ꝙ ſic: vt elemẽta imixto: que ſũt q̃tuor cor-
Pō Joan. pora. ¶ Joãnes abſq; diuiſiõe ſimplr̃ r̃ñdet: ꝙ duo cor-
pora nõ poſſunt ſe tãgere ſm totũ. Tũ q2 eẽnt ſil̃ in eodẽ
loco. Tũ ſcdo q2 oꝫ eẽ duo per duas ſupficies. Et q2 tũc
Confutatio. nõ facerent maius. ¶ Mihi vĩ ꝙ hec ſolo ſit vera: ſꝫ nõ
eſt logyca. Nã ſimplr̃ loquendo duo corpora poſſunt ſe
tãgere ſm totũ. qm̃ pñt ſe tãgere ſm ſe: ⁊ quodlibꝫ illoꝝ
eſt totũ: igĩ ſm ſe tota. Scdo. nõ alio ſe tãgũt tota: q̃ ſm
Sol. ſpha. partes. pñt ſe tãgere ſm ptes: igĩ ſm tota: diceremꝰ igĩ ꝙ
duo corpora pñt ſe tãgere ſm tota cathego^ce; non tñ ſin-
cathego^ce: hoc eſt ſm tota integra nõ tñ ſꝫ ſe ⁊ quodlibꝫ
ſui. ¶ Ad rõnẽ vº ipſe male reſpõdet. Dicas igĩ ꝙ elẽta
ſunt i mixto ſꝫ formas: nõ ſꝫ dimẽſiões formaꝝ: nã vna
eſt dimẽſio elẽtoꝝ ⁊ mixti de q̃ in libello de mixtiõe: ⁊ i
Tertia q̃ſ. libro de gñatiõe pergre. ¶ Tertio q̃rit vtrũ moueri ⁊
motũ eẽ ſint ſil̃: ⁊ vĩ ꝙ ſic. illuminatũ eẽ ⁊ illuminari ſũt
ſil̃. Amplꝰ augeri ⁊ auctũ eẽ. adhuc alterari ⁊ alteratum
eẽ. Scdo. motũ eẽ eſt momẽtũ: ſꝫ motꝰ ⁊ momẽtũ ſũt ſil̃:
Sol. Joan. q2 de motu nihil hr̃: niſi motũ eſſe. ¶ Joãnes ſimplr̃ re-
ſpõdet ꝙ moueri ⁊ motũ eẽ nõ pñt eẽ ſil̃. Tũ q2 tunc ali-
quid ſil̃ moueret̃: ⁊ nõ moueret̃. Tũ q2 qð mouet̃ nõ hꝫ
illud ad qð mouet̃. Tũ q2 moueri in tpe eſt: at motũ eẽ
Confutatio. in iſtãti: mõ iſtãs ⁊ tps nõ ſunt ſil̃. ¶ Sꝫ hec ſolo (pace
ſua) ſic ſimplr̃ falſa ẽ. Naꝫ in his q̃ ſubito fiunt ſil̃ ẽ fieri
⁊ factũ eẽ: igĩ in his q̃ ſubito mouent̃: ſil̃ ẽ moueri ⁊ mo-
tũ eẽ: ſꝫ alteratio auctio ⁊ gñatio ſubito fiũt: vt nũc ſup-
pono: igĩ ſimul eſt alterari ⁊ alteratuꝫ eſſe: augeri ⁊ au-
Solo ſpha. ctum eſſe: generari ⁊ genituꝫ eſſe. ¶ Ideo aiaduertẽduꝫ
primo ꝙ de motibus ſolus ipſe localis eſt continuus ⁊
ſucceſſiuus: octauo huiꝰ. cõmẽto. 23. at ceteri ⁊ ſi ſint ſuc-
ceſſiui: nõ tamẽ cõtinui: vt dicemus. ¶ Secũdo animad
uerte. ꝙ Ariſto. per mutatuꝫ eſſe: ſiue motum eſſe poteſt
duo intelligere: aut finꝫ motus in actu: ad quem ipſuꝫ
mobile deſinit moueri: ⁊ qeſcit in fine motus: aut finem
motus in potẽtia: nõ ad quem cum peruenit quieſcit: ſed
ad quem cuꝫ peruenit poteſt quieſcere: pmo modo vnuꝫ
eſt mutatuꝫ ſeu motum eſſe. ſecundo modo infinita: put
in infinitis partibus poteſt quieſcere mobile. Tunc dico
pmo ꝙ ſoluꝫ in motu locali ꝓpoſitio Ariſt. eſt vera. ⁊ de
illa argumẽta Joãnis ꝓcedũt: nõ aũt in alijs. Dico ſecũ-
do ꝙ Ariſt. intelligit de mutatũ eẽ in actu nõ poteſtate:
q2 moueri ⁊ mutatũ eẽ poteſtate poſſunt eẽ ſimul: qm̃ in
mutatũ eſſe poteſtate: mobile nõ qeſcit actu: ſed vlterius
mouetur. Et hec eſt expoſitio Ariſto.

¶ Quoniaꝫ autem magnitudo. omnis in ma-
gnitudines ſectilis eſt. Demonſtratum eſt. n.
continuuꝫ ex indiuiduis conſtare non poſſe:
⁊ magnitudo omnis continuuꝫ eſt: neceſſe ẽ
vt id qð velocius mouetur: maiorẽ in aequa-
li: aequalemq; in minori: atq; maiorem in mi
nori magnitudineꝫ tranſeat: quemadmoduꝫ
definiunt nõnulli ipſuꝫ quod velocius moue-
tur. Sit eniꝫ in quo eſt a. ipſuꝫ mobile. velo-
cius eo in quo eſt b. ipſuꝫ. cuꝫ igitur id ſit velo
cius qð prius mutatur. In quo tẽpore muta
tuꝫ eſt a. ipſuꝫ ab ipſo c. in d. vt in r. i. in eo mo
bile b. non duꝫ accedet in d. ſed citra erit: qua-
re id qð velocius mouetur plus magnitudis

in aequali tempore tranſit.

¶ Exemplum demonſtrationis.

¶ Oẽs fere latini ↄuenĩũt Ariſt. nũc nouã demõſtratiõe. Expõ cõmunis.
vꝫ accepta a dñitiõib' velocioris ⁊ tardioris ꝓbare ma
gnitudinẽ nullã ↄtinuũ ex idiuiſibilib' ↄponi. ¶ Sꝫ Confuta°
h ſtare nõ põt: q2 tũc i textu eẽt circulus: naꝫ ipſe ex diui-
ſiõe magnitudis ↄcludit tres velocioris definitiões: igĩ
nõ ẽ ↄſentaneũ vt ↄ e velocitate ⁊ tarditate ꝓbet magni
tudinẽ eẽ diuiſibilẽ. ¶ Meliꝰ igĩ mihi vĩ cum Themi- ſpha expõ
ſtio ꝙ Ar. arguat hypotheticea ↄſtructiõe ↄñtis ad cõ-
ſtructionẽ añtis ſic: ſi magnitudo ẽ diuidua: aliqð pt mo-
ueri velociꝰ ⁊ tardiꝰ. Sꝫ aliqð mouet̃ velociꝰ ⁊ tardiꝰ: igĩ
magnitudo diuiſibilis erit. ¶ Sꝫ ſtatiꝫ ambiges: q2 tũc Dubiũ.
Ar. rõ peccaret i logyca. nõ. n. valet enthymema a põne
ↄñtis. ¶ Dici põt valere i ↄuertibilib': vt i ꝓpoſito: naꝫ Solu.
valꝫ vtroq; mõ. Magnitudo ẽ diuiſibilis: igĩ aliqd velo
ciꝰ ⁊ aliqd tardiꝰ mouet̃: ⁊ eↄ aliqd velociꝰ ⁊ aliqd tar-
diꝰ fert̃: igĩ magnitudo diuiſibil̃. Ingt. qm̃ aũt magni^do
ois i magnitudines ſectilis ẽ: hãc ꝓbat p rõnẽ tactã: quã
nũc repetit dicẽs: dmr̃atũ ẽ. n. ↄtinuũ ex idiuiduis ↄſtare
nõ poſſe: ⁊ magnitudo ois ↄtinuũ ẽ: igĩ dmr̃atũ ẽ magni
tudinẽ ↄſtare ex diuiſibilib'. Tũc accipiat̃ ꝙ magnitu-
do cõſtet ex diuiſibilib' p añte: dat ↄñs: ⁊ ingt. neceſſe eſt
vt id qð velociꝰ mouet̃: maiorẽ inequali: equalẽq; i minori: at
ꝙ maiorẽ in minori magnitudinẽ trãſeat h eſt ↄñs. Ecce
quõ p modũ ↄñtis ifert tres velocioris dñitiões. pꝰ ẽ. ve
lociꝰ ẽ qð inequali tpe ptrãſit maiꝰ. 2ꝰ. ꝙ in minori equale. 3ꝰ
ꝙ in minori maiꝰ. Deide icipit ponere ↄñs: ⁊ dclarat p or-
dinẽ tres dñitiões ipſiꝰ velocioris: vt ipis poſitis hẽat po
ſitionẽ añtis. ſic. n. ingt. i q̃ ẽ ipſꝫ a. mobile velociꝰ eo i q̃ ẽ
b. ipſꝫ: h ẽ ſit a. mobile q̃ velociꝰ mouet̃: ⁊ b. qð tardiꝰ: vt i
exẽplo patuit. Cũ igĩ id ſit velociꝰ qð prius mutat̃: vt ex
ipo gd nois pꝫ. in q̃ tpe mutatũ ẽ a. ipſꝫ ab ipo c. i d. vt i r.
i. tpe: in eo mo^le b. nõdum accedet i d. ſꝫ dficiet ſiue citra
erit: ex h exẽplo ifert pmã velocioris dñitionẽ: ⁊ ingt.
q̃re id qð velociꝰ mouet̃: plus magnitudis inequali tpe trã
ſit: ⁊ hec ẽ poſitio ↄñtis pro pma illius parte.

¶ Cũ dclauit. Preponit ptis ĩtẽtionẽ ⁊ 4^or tãgit. pꝰ ꝙ ma Tẽ. xl.
gnitudo ⁊ tps q̃ ad diuiſionẽ ⁊ ↄpõnẽ ſe ↄſequũt̃. 2ꝰ ꝙ ve Clue ab.
lociꝰ ⁊ tardiꝰ pñt i ifiñ crecere. 3ꝰ. ꝙ q2 velociꝰ ⁊ tardius
pñt i ifiñ creſcere: iõ tps ⁊ mag^do ſẽ diuiſibilia. 4ꝰ ꝙ ab-
lata a tpe diuiſibil̃e ⁊ a mag^ne: tũc ponet̃ velociſſimũ q̃ ni
hil velociꝰ: ⁊ tardiſſimũ q̃ nihil tardiꝰ: q2 ſeq̃t̃ motꝰ in nõ
tpe: ⁊ cũ motꝰ ſit i iſtãti: ois erit velociſſimꝰ: q2 nilus illo da
to velo^or: ois tardiſſimꝰ: q2 nilus illo dato tardior: cũ ois
motꝰ ſit i nõ tpe: ſiue i iſtãti: i q̃ nihil ẽ magꝰ aut minꝰ.

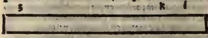
¶ Et dixit ⁊ cũ. Proſeq̃t̃ 2ꝰ ꝑ ꝓbat: repetẽs rõnem ꝙ ois
mag^do diuidit̃ i ptes ↄtinuas: p h q2 diuidit̃ i ſꝫ diuiſib^lia.

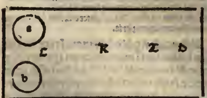
2ᵃ ibi (Et cū posuit) facit enthy^me^: cui^9 añs ē.oīs mag^do diuidit ī ɔtinuū.igr̄ veloci^9 ē.qȯ in ęq̄li tp̄e ptrāsit mai^9: ⁊ ī miori ęq̄le:⁊ ī miori mai^9:ecce quō de textu ipse facit duo:añs ⁊ ɔñs:⁊ q̄stuz ad hoc bn̄ exponit.

℄ Si igit̄ mag^do. Deducit ɔ̄triā sic.si mag^do nō eēt diuiduā:ſz ɔpo^ta ex īdiuis:tūc cū aliq̄d moueret̄ supra aliq̄ pte illi^9 īdiuiduā:ī eadē nibil posſz tardi^9 mo^ri:q2 supra īdiuisibili oīa ęq̄lr mouēt̄:⁊ sic d̄struet̄ ipm tardi^9:⁊ p cōsequēs ip̄z veloci^9:nam tardi^9 ⁊ veloci^9 dicūt̄ relatiue.

℄ Et tacuit. Excusat Ar.aut.vz.tardioris d̄finitionē ptermisit.n.eē ex d̄finitiōe velocioris depb̄ēdēz. Aiaduertē q̄ Ar. ⁊ auer.⁊ the^9. veloci^9 ⁊ tardi^9 ī ɔpatiuo d̄finiūt.q2 ī positiuo nō dat̄ velo^x:ꝗn tale fit ī ɔpatiuo.vt p̄z ɔsideranti:reliquū ɔ^9 p̄z. ℄ Expō h̄ q̄stuī ad p̄mā ptē ɔ̄clūit textui:ſz ē diminuta.o3.n.addere.q̄ Ar.p̄bat ɔ̄seq̄nā.vt hn̄ beatpōnē aīrīs:vt adiecim^9 in lr̄ę expōne.

℄ At vo plus ē magnitudis in miori tp̄e trāsit.nā ī quo ip̄z a. mobile ad ip̄z puenit d.mobile b.qȯ ē tardi^9:erit ppe c.igit̄ cū ip̄z a.toto tp̄e.ʒ.l.ad suū puenit d.erit in miori tp̄e q̄ȝ sit illud: ppe t. vtpote.ʒ.k.at magnitudo qdē.c.t.quā ptrāsiuit ip̄z a.mobile:maior est magnitudie.c.tp̄s āt.ʒ.k.min^9 est tp̄e toto.ʒ.l.q̄re id qȯ veloci^9 ē:maiorē magnitudinē minori ī tēpore transit. Exemplū.

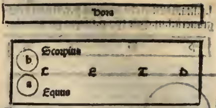

Inductio sic. ℄ Erat ʒ^a ipsi^9 velocioris mobil' d̄finitio. veloci^9 mobile ē qȯ ī mior̄ tp̄e ptrāsit mai^9 spaciū.d̄clata itaq̄ p^9 d̄finitiōe nūc d̄clat textū ⁊ ppōit eā.⁊ igt.at vo qȯ veloci^9 mouet̄ pl^9 ēt magnitudis ī miori tp̄e trāsit. Hec fuit ʒ^a d̄finitio.

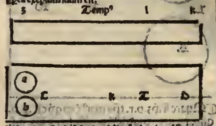
Decto si/ne termi/nis. ℄ Hāc solo exē^o d̄clat.⁊ p̄t absq̄ exē^o d̄duci sic. p̄t eē aliqȯ mobile veloci^9 qȯ ptrāseat aliqȯ spaciū duplū ad spaciū ptrāsitū ab alio tardiori ī hora.igr̄ min^9 q̄ȝ in hora p̄t ptrāsir̄ spaciū min^9 q̄ȝ duplū licz mai^9.igr̄ ī miori tp̄e ptrāsibit mai^9.

Decto p terminos. ℄ Jngt.nā ī q̄ ip̄z a.ad ip̄z puenit d.mobile b.qȯ tardi^9 ē:erit ppe c. vt nūc p casuz sumat̄.igr̄ cū ip̄z a.mobile ad suū puenit d.erit ī miori tp̄e q̄ȝ sit illȯ ppe t. vtpote ī.ʒ.k.at magni^do qdē.c.t.quā ptrāsit ip̄z a.mobile. maior ē magni^ne.c.e. Tp̄s āt.ʒ.k.min^9 ē tp̄e toto.ʒ.l. tūc infert d̄finitōez.⁊ igt.q̄re id qȯ veloci^9 ē:maiorē magnitudinē miori ī tp̄e trāsit.⁊ h̄ erat ʒ^a velo^ris d̄finitio.

Decto si/ne termi/s exempli. ℄ Aiaduertēdū sine lr̄is rōez ex the^9.sic trabi: sint duo mobilia equ^9 ⁊ scōpi^9 ābo ī hora motī:cū scorpi^9 sit tardior equo: equ^9 ī hora trāsibit leucā:scōpi^9 ī hora ʒ^am leucę. ⁊ cū equ^9 ī hora leucā pagrauerit:ī horę dimidio:dimidium leucę pagrabit.igr̄ equ^9 ī dimidio horę pagrabit pl^9 q̄ȝ scorpi^9: q ī hora ʒ^am leucę pagrauit. ſz dimidiū horę ē min^9 hora. igr̄ veloci^9 ī ęq̄li. vtpote equ^9 ī horę dimidio pagrat plus q̄ȝ scorpi^9 ī hora.⁊ sic ī miori tēpore ptrāsit mai^9:qȯ erat intentum. Exemplum.

℄ Uult declare. Auer.p̄ dispōit terminos scdo sbẽe h̄ itēdebat:applicat ī nis ibis.ʒ^a ibi.⁊ ex h̄ māifestū ē remouet du^m. Pꝛīę duę ptes patēt:vez̄ ipse mutat terminos: ppea exēplum suum est. *Com.12.* *Diso p̄tis.*

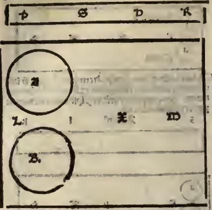

℄ Et ex hoc. Dubiū ē tale:nā Ar.p̄ pbauit p d̄finitiones velocioris ⁊ tardioris ɔtinuū ɔponi ex sp̄ diuisibilib^9: nūc ȝ p h̄ q̄ ɔtinuū diuidit̄ in sp̄ diuisibi^a; pbat d̄finitiōez velocioris ⁊ tardioris:igit̄ circulus in demōne. *Du^9 ɔmūn.*

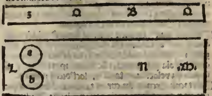
℄ Sz p̄^o. Soluit.⁊ vult q̄ silius pcedēs a magnitudine tali ad veloci^9 ⁊ tardi^9 talia:ē pp qd:h̄ est a p̄oꝛi ad posteri^9:cā.n.velocitat̄ ⁊ tarditat̄ ē diuiso magnitudis. Scdā vo pbatio a d̄finitiōe velocis ⁊ tardi ad diuisonē pcedēs magnitudis:ē ab e^m posteriori ad p̄us.⁊ sic diuersis gn̄ibus cāx̄ nō icōuenit circul^9. Uex̄ si expōit̄ lr̄a vt nos diximus:h̄ dubitatio si ē necc̄ia. vt itelligēti p̄z. *solu.* ℄ Jn oīb^9 his rōib^9 vt visuz ē Ar.suppōit supra idiuisibile nibil posse moueri:q̄ arg^m itulit a.ip̄z eē diuiduū:pp h̄ q̄rit ioā. vtz̄ supra idiuisibile possit aliq̄d moueri. tz ipe q̄ p se nibil supra īdiduū p̄t moueri:q2 vt dic̄ Ar.tūc idē eēt moueri ⁊ motū eē.tn̄ p accn̄s p̄t supra īdiuisibile aliq̄d moueri: pōt eni ī idiuisibili successiue aliq̄d applicari. vt p̄z de sphęrico: cui ɔtinue applicet̄ planū vsq̄ ad finē.ɔstat planū moueri supra pūctū applicatōis.ſz h̄ ē p accn̄s:q̄ten^9 pūct^9 ille ē aliq̄d corpis sphęrici. *Introductio qōnis.* *Qō Joan.* ℄ Sz h̄ stare nō p̄t:q2 Ar. pbat supra a.nō posse fieri motū:q2 tūc a.o3 eē diuiduz.mō p̄z ip̄z a.eē idiuisibile ɔ̄iūctū diuisibili.⁊ sic glosa ȝ textū. *Confutatio. Prima rō. scoa.* ℄ 2^a. si supra pūctū sphęrę:ī q̄ fit applicatio per accn̄s fieri p̄t mot^9.igit̄ supra sphęricū p se: oē.n. p accn̄s reducit̄ ad p se.mō supra sphęra c^9 ē pūct^9 nibil p̄t p se moueri.igr̄ nec p accn̄s supra pūctū. ℄ Jō aiaduertēdū pūcta ⁊ eiusmodi idiuisibi^a nō eē ī rex̄ nā:ſz solū ad imagiationez geometrę.oē.n.qȯ ē ī nā ē diuisibile.p̄.de aia.ɔ^9.13.⁊ p̄ celi.ɔ^o.32. mō cū mathēatici imagiari possint fluxū fieri supra punctū:⁊ ip̄z fluxū facere motū.ɔcedēt ad imagiatioēz h̄ talia.at phy^ci cū rex̄ nāa ɔsiderēt:nibilq̄ sit ī nā īdiduū: nisi apō ite^m:eiusmodi ppōnes penit^9 negabit. Et sic p̄z solo ad arg^m Joā.⁊ aliorum. *solo p̄bat*

℄ Manifestū aūt ex his est: ⁊ q̄ id qȯ veloci^9 est:in miore tp̄e pagrat ęq̄le. Nā cū ip̄z maiorez in miori trāseat:q̄ȝ pagrauerit id qȯ ē tardius.ip̄z vo p se sumptū maiori in tp̄e maiorez trāseat:q̄ȝ in miori. vtpote.l.m. q̄ maior ē

l.x.maius vſqꝫ erit tempus.p.r.in quo peragrauerit.l.m.ꝙ ſit tp̄s.p.ſ.ī quo ptrāſiuit l.x.

noſmutat hoc modo.

℄ Quare ſi tp̄s.p.r. tp̄s maiꝰ ē eo qȯ eſt .p.b. quo.vꝫ.ipꝫ qȯ tardiꝰ ē:ptrāſit.l.x. ⁊ ipꝫ. p.ſ. tp̄s minꝰ eſt ipſo.p.r. tp̄e. nā miore minꝰ cuꝫ ſit: ⁊ ipꝫ maiore minꝰ erit: fiet vt in miori tp̄e tranſeat equale.

Cõcluſio. ℄ Nūc ex 3ª data definitiōe:ꝯcludit ſcd̄aꝫ.vꝫ. ꝙ velociꝰ ſit qȯ in minori tp̄e dato ptrāſeat equale. Jngt.manifeſtuꝫ āt ex hīs ē:⁊ ꝙ ipꝫ velociꝰ ī miori tp̄e pagret ęq̄le ei qȯ tardiꝰ trāſit in maiori. ℄ Ad hāc ꝯnē declarādaꝫ: pe-

Prima petitio. tit ſibi duo ꝯcedēda.pmū.velociꝰ ī miori tp̄e ptrāſit maius:ꝙ ſit ſpaciū pagratū a tardiori in lōgiori tp̄e:vt ꝑxio textu expoſitū ē. Jngt.nā cū ipꝫ velociꝰ maiorē magnitudineꝫ in miori tp̄e trāſeat:ꝙ pagrauerit id qȯ ē tardiꝰ in lōgiori tp̄e. Hęc eſt pͣ petitio:⁊ legaꝰ ſuſpēſiue. ℄ Scd̄a

Scda. vo petitio eſt ꝙ vnūmet mobile ꝑ ſe maiori in tp̄e maiꝰ trāſit.⁊ in miori minꝰ.vt ſi equꝰ in hora pagret leucaꝫ:in minori ꝙ ſit hora:minꝰ pagrabit.Jngt.ipꝫ vo ꝑ ſe ſūptuꝫ maiori in tp̄e maiorē trāſeat ꝙ in miori trāſierit: declaꝰ ꝑ exēplū.vt ſi ſpaciū trāſit.l.m.qȯ eſt maiꝰ ſpacio.l.x.ēt erit maiꝰ tp̄s.p.r.ī ꝙ pagrat.l.m.ꝙ ſit tp̄s.p.ſ. in ꝙ ptrāſiuit.l.x.H ē maiꝰ ē tp̄e ꝙ equꝰ pagrat leucā:ꝙ leucę ptē.vt ſi leucā in hora pagrat: ptē ꝑ minꝰ ꝙ ſit hora idē equꝰ pagrabit. Hęc ē ſcd̄a petitio. ℄ Ex hs arguit b. mobile qȯ

Argumētū. poſitū eſt tardiꝰ moueri:ſpaciū pagrat.l.x.in tp̄e.p.b.Sꝫ a.mobile velociꝰ idē pagrat ī tp̄e.p.ſ.Tp̄s aūt.p.ſ.minus eſt tp̄e.p.b.Jgiꝰ velociꝰ ptrāſit ęq̄le in miori.ſine termi-

Fine littera. nis vo arguas ſic.Scorpiꝰ leucę dimidiū pagrat in horę medio.equꝰ in horę 3ª pagrat idē leucę dimidiū.igiꝰ velocius in miori pagrat ęq̄le.Jngt.q̄re ſi ipꝫ.p.r. tp̄s maiꝰ eſt eo qȯ eſt.p.b.ꝙ.vꝫ.ipꝫ qȯ tardiꝰ eſt vtpote b.ptrāſit.l.x.⁊ ipꝫ.p.ſ.tp̄s minꝰ eſt ipſo.p.r. tp̄e.nā miore minus cū ſit:⁊ ipſuꝫ maiore minꝰ erit:vult hr̄e ꝙ.p.ſ.ſit minꝰ vtroqꝫ toto.p.r.⁊ ipſo.p.b.ꝯcludit ꝯnē:igt.fiat vt in minore tranſeat ęq̄le.ē igiꝰ vis.a.mobile pagrat.l.x.in tp̄e.p.ſ. b.mobile ęq̄le illi in tp̄e.p.b.eſt āt.p.ſ.tp̄s minꝰ tp̄e.p.b.igiꝰ velocius ī miori pagrat ęq̄le: ꝙ eſt 3ª deſcriptio velocioris. Aiaduerte ꝙ gręcꝰ textꝰ nō eſt corruptꝰ:nā tp̄e vltra.p.r. imagiaꝰ excreſcere tp̄s vſqꝫ ad.b.quo in mō ſermo ēt pꝫ. ego tn̄ trāſtuli ſic:vt faciliꝰ itelligereꝰ.

Comen. 4. ℄ Uult etiā.Comētū iſtud perſpicuum eſt: niſi ꝙ termi-

℄ Tunc tota vis huiꝰ rationis ſtat in hoc.velocius ꝑtranſit maius in maiori:⁊ maius ēt in minori.igiꝰ ęquale in minori.pmę duę partes conſtant.igitur ⁊ tertia. ℄ Sed circa hęc dubitatur.pmo. vtrū eiuſmodi tres velocioris deſcriptiones ſint bone.⁊ videꝰ ꝙ non. naꝫ luna moueꝰ velocius ceteris ſtellis:⁊ tamen nec in ęquali maius:nec in minori maius:nec in minori ęquale peragrat reſpectu cęteraꝝ ſtellaꝝ. ℄ Secūdo pono per caſuꝫ ꝙ ſpaciū peragratū a velociori continuo cōdenſetur.patet tunc a. eſſe velocius:⁊ non pertranſire maius. ℄ Tertio pono ꝙ ſpaciū peragratum a tardiori continuo rarefiat.patet tūc tardius moueri b.⁊ maius peragrare. ℄ Quarto pono per caſum ꝙ ipſum velocius cōtinuo remittatur:ipꝫ tardius continuo vigoretur:tunc in fine ipſum velocius minus peragrabit. ℄ Et licꝫ de hīs multa diceꝰ quando quęremus penes quid deſcribatur velocitas:nūc vero ad omnia hęc ſufficiat hęc reſpōſio: ꝙ deſcriptiones ſunt verę cęteris paribus ex parte mobilis:ſpacij: ⁊ medij:⁊ in motu recto.tunc ad primaꝫ patet nō eſſe ad propoſituꝫ:quia ille motus eſt circularis: vel dicas ꝙ luna licꝫ velocius circuat:tardius tamen mouetur cęteris. ℄ Ad 2ᵐ patet:quia ex parte ſpacij nō ſunt cętera paria. Et per idem ad 3ᵐ. ℄ Ad 4ᵐ patet etiā ſolo.nō.n.ex pte mobilis ſunt cętera paria.

℄ Adhuc aūt ſi qdē oē qȯ moueꝰ: aut in ęq̄li: aut ī miori:aut ī maiori moueri tp̄e neċē ē: ⁊ qȯ qdē ī maiori:id tardiꝰ ē.qȯ vo ī ęq̄li: eque velox.ſꝫ ipꝫ velociꝰ cū nō ſit ęq̄ velox: nꝫ tardius:neqꝫ ēt ipſum velociꝰ in ęq̄li aut maiori mouebiꝰ tp̄e.reliqꝰ igiꝰ ī miori: q̄re ⁊ neċē ē: vt ipꝫ velociꝰ miori in tp̄e equalē magnitudinem peragret.

℄ Secūdo ideꝫ arguit hypothetice diuiſiue a deſtructione partiuꝫ ſupra alteram parteꝫ hoc modo: omne quod mouetur:aut in ęquali:aut in minori:aut in maiori moueri tempore neceſſe eſt:⁊ quod quideꝫ in maiori mouetur tempore:id eſt tardius:quod vero mouetur in ęquali: id eſt ęque velox.At ipſuꝫ velocius nec eſt ęque velox:nec tardius.igitur neqꝫ in ęquali:neqꝫ ī maiori mouebitur. His deſtructis infert alteraꝫ partem:⁊ inquit. relinquitur igitur in minori.tunc definitioneꝫ cōcludit. ⁊ inquit. quare ⁊ neceſſe eſt. vt ipſuꝫ velocius minori in tempore ęqualeꝫ magnitudineꝫ peragret. ℄ Sed dices ex negatiua non ſequitur affirmatiua.igitur non valet. ipſuꝫ velocius nō mouetur in maiori:nec in ęquali:ergo in minori. ℄ Reſpōdeo ꝙ Ariſtoteles diuiſioneꝫ prępoſuit vt omne motuꝫ moueatur in ęquali:aut in minori:aut maiori:⁊ ſupponit per hoc ipſum velox peragrare aliquod ęquale peragrato a tardo:tunc cū non peragret illud in maiori tempore:nec in ęquali.igitur in minori.⁊ ita ſuppoſuit conſtantiaꝫ ſubiecti:qua ratiōe ex negatiua hn̄ ſequitur affirmatiua: vt diximus ēt.

Rõ metr. Dubitatio Sylla. Dubitatio R.ño.

Com. 14. ¶ Hec eſt alia. Auerroes paucis mutatis idem arguit. q̄libet duo mota que pertranſeunt idem ſpacium: quorū alterum altero velocius eſt: neceſſe eſt vt velocius ptrāſeat ſpacium illud: aut equali tempore tempori pertranſitionis tardioris. aut minori: aut maiori. ſed impoſſibile eſt vt velocius id ipſum peragret in maiori. eſſet eniꝫ tardius. nec inequali. eſſet enim eque velox. igiť in minori: ⁊ hec eſt deſcriptio ſecūda.

¶ Quoniam autem omnis quidem motus in tempore eſt: ⁊ in omni tempore motus fieri poteſt. omne autem quod mouetur: contigit ⁊ velocius ⁊ tardius moueri: in omni tempore continget velocioreꝫ ⁊ tardiorē mot⁹ eē.

Introductio. ¶ Hacten⁹ pfecta eſt rō hypothetica a pōne ꝯñtis ad pōnem añtis vt expoſitū eſt. hac in pte ex velocitate ⁊ tarditate alio⁹ rōcinať diuiſioneꝫ magnitudis: tpis: ⁊ motus.

Petitio. Et petit ꝙ oē qđ mouet: ꝯtigit velocius ⁊ tardius moueri in tēpore.

Sylls. Syllogizat hāc in 3ᵃ figura ſic: oē qđ moueť ꝯtigit moueri in tpe: oē qđ moueť: ꝯtingit velocius ⁊ tardius moueri. igiť oē qđ velocius ⁊ tardi⁹ moueť: ꝯtingit moueri in tpe.

Melior forma. Aut ſic ⁊ meli⁹: oē qđ moueť: ꝯtingit velocius ⁊ tardius moueri. oē qđ moueť ꝯtinget moueri i tpe. igiť in tpe ꝯtingit velocius ⁊ tardius moueri. minorem pbat per ꝯuerſionē ad q̄litatē hoc modo: oē qđ mouetur moueť in tpe. vt 4.° phyſic. pꝫ. igiť oē qđ moueť. contingit moueri in tpe. Declaratū ē. n. ꝯtingēs eſſe: ſeq ad ineſſe: ⁊ nēcio ineē: vt in. 2°. perhierme. dictū eſt. nam bene valet. ſol oriť. igiť ꝯtingit oriri. inq̄t. qm̄ aūt omnis qdē mot⁹ in tpe eſt: ħ eſt oē qđ moueť: in tpe moueť. vt 4.° huius dcm̄ eſt. ⁊ p igiť in oī tpe mot⁹ fieri pōt. i. igitur oē qđ moueť ꝯtingit moueri in tpe: ſylls eſt per ꝯuerſionem in q̄litate: hec eſt mior. addit ⁊ maiorē. ⁊ inq̄t. oē āt qđ moueť. ꝯtingit ⁊ velocius ⁊ tardi⁹ moueri. hec eſt maior. Dat ꝯnē. igiť in oī tpe contingit veloci⁹ ⁊ tardi⁹ moueri: que erat petitio noſtra.

Com. 15. ¶ Cum ptes. Auer. ꝓ ſoluit pᵐ dubiū: nā arguit circulr ſic. ꝯtinuū eſt diuiſibile in īfinitū. igiť veloci⁹ ⁊ tardius pñt creſcere in infinitū. ⁊ eꝫ velocius ⁊ tardius pñt creſcere i infinitū. igiť ꝯtinuū pōt diuidi in infinituꝫ. igiť cōmittit circulū.

Prima auc. dubita. Rñdet ꝙ eiuſmodi demſones dñt ſpē: naꝫ prima fuit pp qd a ꝓri: ⁊ per cām. Scđa eſt ſigni ⁊ a poſteriori. nā magnitudis diuiſio eſt cā velocitatis ⁊ tarditatis. velocitas vero ⁊ tarditas ſunt ſigna hoc eſt effect⁹. igiť ꝓma demſo eſt per cām. Scđa eſt per effectū. modo nō eſt incōueniens circulo demōſtrari in diuerſis ſpēbus. imo vt recte ait Themiſti⁹. ꝓmo poſterioꝝ. forte ſyllus ab effectu eſt ſyllus tm̄. a cauſa vero eſt demſo. ⁊ ſic differunt ſpecie ⁊ genere.

Dubitatio ꝯ ſolo. ¶ Et ſigna demōſtratiua. Dubitat forte quis ꝯ ſolonem hanc: qm̄ ſigna e quibus ad cās ſyllogizari poteſt: ⁊ ecōtra ſunt que cū cauſis cōuertunť. modo velox ⁊ tardum in infinitū cū magnitudine ſiue ſpacio nō ꝯuertunť. cuꝫ nec magnitudo de veloci ⁊ tardo pdicetur: nec ꝯ.

Rñſo. Rñdet ⁊ vult. vt ait phyloponus tres eſſe ꝯuerſiones in terminis: qualis eſt in relatiuis. vt in pdicamentis dictuꝫ ē. in ꝓpōnibus vt in ꝓ prioꝝ. ⁊ in ſyllis: ſiue cōſequentÿs. ⁊ hec eſt in his. Signa. n. ꝯuertibilia cū cauſis ſunt. quib⁹ poſitis: ſequitur cā: ⁊ ecōtra. ⁊ hoc fecit. ꝓmo declarauit ꝯſequutionē ſigni ex cauſa. Scđo ꝯtra ꝯſequentiā cauſe ex ſigno.

Dubita. ¶ Sed ꝯtra hanc ſolonē dubitaret fortaſſe innior: q: non videtur ꝙ diuiſibilitas magnitudinis in infinitum ſit cauſa velocitatis in īfinitū aut tarditatis. nā id ipſum cā vř eſſe ipſius vel velocitatis vľ tarditatis: penes qđ ipſa attendiť velocitas aut tarditas. ſꝫ velocitas attendiť penes ꝓportionē: aūt exceſſum potētie motiue ad ſuā reſiſtentiā. igiť non per diuiſionē magnitudinis.

Solo. ¶ Dici pōt ꝙ cā ꝓma principalis ⁊ precipua eſt motiua potentia in motore. diuiſio aūt magnitudis eſt cauſa diſpoſitiua: aut cauſa ſine qua non ⁊ hoc ſatis ſit pro mente Auerroys.

Rō lre. ¶ Et dixit ⁊ cꝫ. Nunc Auerro. probat intentum: ⁊ ſumit quatuor ꝓpoſitiones loco añtis. ꝓma. omnis motus ē in tempore.

ſuppōnes. Scđa. in omni tpe poteſt eſſe motus. Tertia. oī motu dato poteſt dari velocior: ⁊ tardior. q̄rta. velocius ⁊ tardius cadunt in aliqua parte temporis. Tunc ꝯ q̄tuor ſtātibus: precipue tamē his duobus. vꝫ. ꝙ in omni tempore pōt eſſe motus velocior. ⁊ ꝙ ſit in aliq̄ ꝑti⁹ pter ſequitur. igiť tempus eſt ꝯtinuū. primaꝫ ꝓbauit Ar. 4°. huius. nam in omni motu eſt ꝓus ⁊ poſterius. que ſunt temporis differētie. cetere per ſe patent.

ſylls auer. Pōt autē ſyllogiſmus Auer. ſic componi. omne illḋ in quo toto aliqd poteſt velocius ⁊ tardius: ⁊ cuius parte poteſt veloci⁹ ⁊ velocius aut tardi⁹ ⁊ tardius in infinitū moueri eſt diuiſibile in infinitū ⁊ ꝯtinuū. Sꝫ tempus eſt tale: vt diximꝰ per ꝓpōnes proximo ſumptas. igitur diuiſibile in infinitum ⁊ continuum.

ſcđa dubita. pncipalis. ¶ Et induxit. Secūdo pncipaliter Auerro. circa textum remouet aliud dubiū. nam poſſet qs dicere. ad quid pōitur prima ꝓpoſitio. vꝫ. oīs motus eſt in tpe. videtur eniꝫ ꝙ ex illis duabus: aut illis tribus ſatis habetur ꝓpoſitū vt in ſyllo nunc patet. igitur ſuperfluit ad ſyllm.

Solo. ¶ Rñdet ꝙ licꝫ illa ꝓpoſitio ſuperfluat ad ſyllogiſmū: nō tamen ſupfluit ad terminos. poſſet. n. qs dicere non oēꝫ motum eſſe in tempore: ſed aliquē eſſe in non tempore: aut in inſtanti: vt motus velociſſimus: ad hanc tacitaꝫ reſponſionē refellendaꝫ: addit. oēm motum quēuis eſſe in tempore. non igitur ſuperfluit ad termios atq: obiōnē.

tertia dubi. ¶ Et queritur. Tertio dubitat Auer. contra maioreꝫ ſyllogiſmi Ariſtotelis. que erat. poteſt omne qđ moueť moueri velocius aut tardius q̄ȝ moueatur. ¶ Cōtra obÿcit ⁊ accipio hanc maiorem de poſſibili: vt in textu inueniť: poteſt omne qđ mouetur moueri. velocius aut tardius. ⁊ addo duas has de ineſſe: omne corpus naturale mouetur: igitur poteſt omne corpus naturale tardius moueri q̄ȝ moueatur. Addo aliā. celū mouetur. igitur poteſt celū velocius ⁊ tardius moueri q̄ȝ moueatur. Syllogiſm⁹ eſt ex maiori de poſſibili ⁊ minori de ineſſe: e quibus fit ſyllogiſtica coniugatio: concluſio eſt falſa: nam corpora naturalia ſunt determinata ad maximaꝫ ⁊ ad minimū. celum etiaꝫ vt demonſtratū eſt ſecūdo celi non poteſt velocius moueri q̄ȝ mouetur. igitur aliq̄ propoſitionū. non minor vt patet. igitur maior. quare illa ꝓpō ē falſa.

rño ad mīꝫ. ¶ Ad hoc autē. Nūc reſpōdet: ⁊ primo declarat quo modo maior Ariſtotelis eſt intelligenda: ⁊ vult ꝙ intelligatur reduplicatiue hoc modo. videlicꝫ. omne motū poteſt moueri velocius aut tardius q̄ȝ moueť iq̄ȝtū motū.

ꝓbatio ꝓma. ¶ Et cauſa. Hanc expoſitionem probat primo ſic. continuum procedit in infinituꝫ. motus ⁊ velocitas ſunt cōtinua. igitur procedunt in infinitū.

ſcđa. ¶ Quoniā ſi. Secūdo arguit per impoſſibile: nam ſi velocitas finiretur in motu quatenus motus eſt. tunc poſſet fieri motū in inſtanti: cōſequentia pꝫ. aliter nō eēt finita ipſa velocitas.

tertia. ¶ Et forte. Confirmat hoc a ſigno: nam Ariſtoteles appoſuit omneꝫ motum eſſe in tempore: qđ feciſſet niſi ad denotandū motū q̄ȝtūcūq: velocē eſſe in tpe.

Ad formaꝫ. ¶ Et ſic. Nūc ex hoc rñdet ad formā: ⁊ vult ꝙ illa ꝓpō de ꝯtingenti ſit poſſis per ſe: ħ eſt ſub reduplicatiōis forma. nā ſic eſt vā ꝙ poſſe ē oē motū moueri veloci⁹ q̄ȝ mo

uetur inquātū motū. ſed eſt ipoſſis per accñs ꝟ eſt quatenus abſolute accipitˀ in rebꝰ nālibus nulla facta reduplicatione: vt patuit per ꝓcedentes obiectiones. Et ſi abſolute accipiatur hoc modo ꝑt oē qḋ mouetˀ velociꝰ moueri ꝙ̄ mouetur nulla facta reduplicatōe. ꝛ addātˀ illę due minores: ꝙ̄s adiecimꝰ. vꝫ. corpꝰ nāle oē mouetˀ: ꝛ cęlū mouetˀ: tunc ſeqˀ ipoſſe: ꝙ. vꝫ. cęlū abſolute poſſit moueri velocius ꝙ̄ moueatˀ: qḋ qdem ipoſſe nō ſeqˀ ex poſſibili ꝙ̄tenus poſſe: ſed ꝙ̄tenus impoſſe. nam ſeqˀ ad illam abſolute tentam: quę vt ſic eſt impoſſis: ſed non ad illā reduplicatiue tentaꝫ: quę vt ſic eſt poſſis. ideo debet argui ſic. ꝑt omne qḋ mouetur velociꝰ moueri inquātū mouetˀ. cęlūꝫ mouetur. igitur pōt cęlū velocius moueri: inquātūꝫ mouetur. accipiēdo igitur maiorē abſolute: cōcluſio erit abſoluta: que rōe ꝛ ꝯcluſio ꝛ maior ſunt ipoſſes ſed accipiēdo vtrāꝙ̄ reduplicatiue vtraꝙ̄ eſt poſſis. ꝟ ad formā.

Rñſio alexā. ⁋ Et Alexander. Ponit nunc rñſionē Alexādri: qui conceſſit maiorē ꝛ ꝯcluſionē abſolute. poteſt. n. motus cęleſtis eſſe abſolute velocior: ꝙ̄tenus volūtariꝰ eſt. naꝫ cęleſtia corpora mouentˀ ab intellectu ꝛ volūtate. izᵒ. meta. nec ſequitˀ ꝙ aliqñ moueantˀ velocius: nā quēadmoduꝫ boni ꝛ ſtudioſi viri pñt moueri ad malū: vt ad voluptatem: nunꝙ̄ tamen mouentˀ. ſic cęli poſſunt moueri velocius: nūꝙ̄ tamen mouentˀ.

Scḋa. ⁋ Scḋa reſponſio. Scḋa reſpōſio vult ꝙ motus cęli poteſt abſolute conſiderari non vt in cęlo eſt. ꝛ ſic pōt velocior eſſe ꝙ̄ ſit: qꝛ licꝫ non in cęlo: in alijs mobilibus. at ex parte cęli nullo mō poteſt velocior eſſe. vnde vt aliq̄ ꝓpoſitio eſt neců ex parte ſubti: quę eſt ꝯtingens ex pte predicati: vt hęc eſt neců ex parte ſubei cygnus eſt albꝰ: ꝯtingens aūt ex parte ꝓdicati. Sic hęc eſt neců ex parte ſubti: cęlū mouetur hac data velocitate: quę nō eſt neceſſaria ex pte pꝛędicati. nam vt albuꝫ poteſt eſſe non in cygno: ſic motus cū hac velocitate pōt eſſe non i cęlo. ꝛ ſic pōt intelligi velocior ex pte motus.

Quid auer. ⁋ Nos aūt. Circa eiuſmodi rñſiōes vnuꝫ aſſerit ꝙ alexādri reſpōſio eſt eiuſdemq̄ Ariſtotelis diſcipuli. ſꝫ ē digna cōſideratione: nā hęc eſt queſtio difficilis quo mō cum voluntate agendi ſtet neceſſitas actōis. eſt. n. dubiū vtꝝ motus cęli poſſit eſſe velocior ꝙ̄ ſit: ꝛ volūtarius. ꝺ qua diximus multa in lib. deſtructio deſtructionū. Scḋa ēt rñſio eſt difficilis quo mō pōt idem motus nūero eſſe in vno ſubeo determinate velox. ꝛ in alio velocior aut tardior. hoc. n. valde difficile eſt. ⁋ Circa hęc auerro. dicta

Pꝛia dubi. ſunt non pꝛue dubitationes. Pꝛia vtꝝ res nāles ſint determinatę ad maximū ꝛ minimū motuū. vrˀ ꝙ non. naꝫ

pꝛma rō. 4ᵒ. huius. cōmē. 71ᵒ. motus grauiū creſcit in infinitum ꝑ

ſcḋa dubia. rarefactionē medij. ⁋ Scḋo arguit Joan. ꝯ principale: qꝛ non videtˀ ꝙ mobile ſit velocitabile vt mobile: qꝛ oē

pꝛma rō. poſſibile qñqꝫ erit. ⁋ Scḋo. ꝟ nūꝙ̄ fuit: nūꝙ̄ erit: nec

ſcḋa. terna. eſt. igitur impoſſibile. ⁋ Tertio. hoc nulli ineſt: igitˀ ipoſ

quarta. ſibile. ⁋ Quarto. Ar. ꝓbat de ineſſe tps eſſe continuuꝫ igitur ꝓpōnes debent eſſe de ineſſe. ⁋ Quīto. pōt omne.

quinta. qḋ mouetur moueri velocius ꝙ̄ moueatˀ inquātuꝫ motum. igitur poteſt oē qḋ mouetur velociꝰ moueri ꝙ̄ moueatur: ab expoſita ad exponētē. ⁋ Tertio ꝓncipaliter

Tertia dubi. dubitatur: qꝛ illa ꝯſequentia videtˀ ambigua ſi velocitas finitur in motu: tūc motus eſſet in inſtanti: nam vbi velocitas ipſa in motu finiretˀ: adhuc motus eſſet motꝰ. ſed omnis motus eſt in tpe. igitur ſi ſic: ſiue ſic. ſemꝑ eſt i tēpore. ⁋ Scḋo. implicat ꝯdictionē motū eſſe in inſtanti: ꝛ non iplicat ꝯdictionē eſſe motū velociſſimū. vt motus cęli. igitur quātūcūꝙ̄ velocitas finiretˀ in motu: non ꝓꝑ hoc erit in inſtāti. ⁋ Quarto dubitāt. qꝛ nō videtur ꝙ

quarta duᵒ. vna ꝓpō poſſit eſſe per ſe poſſibilis: ꝛ ipoſſibilis per accidens. qꝛ tunc vna met eſſet poſſis ꝛ impoſſis. ⁋ Quinto quinta.

dubitāt ſorticolę: qꝛ vrˀ ꝙ de facto ſit infinita aliq̄ tarditas. Nam de facto aliquę partes mouentˀ aliquātulū tarde: ꝛ aliquę ꝓpe polū tardius: ꝛ itꝝ aliquę ꝓpꝰ tardiꝰ. pꝛma rō.

igitur in infinitū tardius aliq̄: vt in infinitū polo ꝓpigores. ⁋ Scḋo. oē qḋ mouetur ꝛ aliqñ incepit moueri: infinita tarditate mouebatur. nam cuꝫ incipit mouere mouens aliquā rem: incipit potentia actiua excedere reſiſtētiam. igitˀ infinita tarditate mouebitˀ: qꝛ exceſſus ꝗ mouet incipit a non gradu. ⁋ Tertio. oē qḋ mouetˀ ꝛ deſinit moueri: infinita tarditate ꝺſinit moueri: qꝛ exceſſus venit ad nō gradū. ⁋ Ad pꝛᵐ dubiū dici poteſt qḋ de ineē: ꝛ de poſſibili abſoluto omne qḋ mouetˀ: certa data velocitate mouetˀ: ꝛ cōcedo ꝙ pōt graue in infinita velocitate moueri ꝙ̄tenus mediū poteſt in infinitū rarefieri: nunꝙ̄ tamen de ineſſe erit ita: quicqd ſit de poſſi reduplicatiuo.

ſcḋa. tertia. Solo ad pꝛmum.

⁋ Ad zᵐ rñdēt Joā. ꝛ alij ſocij eius ꝙ mobili vt mobile eſt: nō repugnat motus velocitari in infinituꝫ. ꝛ hoc ſm imaginationē: non ſm rem: ꝛ multa alia fabulatˀ. ⁋ Sꝫ hęc ſtare nō pñt. pꝛmo. qꝛ mobili ēt exiſtenti in mā naturali non repugnat motus quātūcūꝙ̄ velox. qꝛ intellectꝰ nihil ponit in re repugnans. ⁋ Scḋo. ſi vbū Auer. eſſet vꝝ ſolū ad imaginationē: tunc nō ꝯcluderet magnitudinem eſſe ꝯtinuā: niſi ad imaginationē. ⁋ Jō aīaduertēdū ꝙ hęc ꝓpō de poſſi. pōt oē qḋ mouetˀ velociꝰ moueri ꝙ̄ moueatˀ: zᵒ itelligitˀ: aut de poſſi abſoluto: cui aliqñ correſpōdet vna de ineē foꝛe vera. ꝛ hac rōe nō eſt vā: imo impoſſis ꝓꝑ rōes tactas. Alioꝭ ꝑt itelligi ꝺ poſſi reduplīue: ꝛ ꝟ nō vna rōe eſt: qꝛ cū ois reduplīo cadat a pte ꝓdicati: pōt cē vl ſubei. ꝛ ſic eſt vā. qꝛ ꝑt oē qḋ mouetˀ velociꝰ moueri ꝙ̄ moueatˀ ꝙ̄tenus mouetˀ. ꝛ ſic vā eſt. vt pꝫ. aut reduplicatio eſt a pte ꝓdicati eiuſdēmet ꝓdicati. ꝛ tc ēt eſt vā: nā ꝑt oē qḋ mouetˀ velociou motu moueri inꝙ̄tū motꝰ eſt. mō ſiue ſic ſiue ſic: ex maiori reduplīua: ꝛ miori abſoluta ꝺ oꝫ cē reduplīua. ꝙ̄ rōe ſit vt ſylla ſic. ꝑt oē qḋ mouetˀ velocius moueri ꝙ̄ mouetˀ: aut velociori motu moueri ꝙ̄ mouetˀ: ꝙ̄tenꝰ mouetˀ: aut ꝙ̄tenꝰ motu: cęlū ꝛ oē ens nāle mouetˀ. igˀ pñt moueri velociꝰ ꝙ̄ mouentˀ: ꝙ̄tenꝰ mouentur: aut motu ꝙ̄tenꝰ motꝰ. Pro rñſiōe tñ ad argᵘᵐ aīadᵘᵉ ꝙ poſſe qñꝙ̄ accipitˀ ꝓ eo cui correſpōdebit aliq̄ ꝓpō ꝺ ineē l futuꝝ foꝛe vā: ꝛ ꝟ drˀ poſſe nāle. vt poſſe ē dionē nauigarˀ. aliqñ ꝓ eo cui correſpōdet vna de futuro: vl ñ repugnat correſpōdere vel nō repugnat itelligi correſpōdere vna de ineſſe in futuꝝ: vt in ꝓpoſito ꝑt oē mobile velocius moueri ꝙ̄ moueatˀ in eo ꝙ mobile. ꝟ. n. falſa ē de poſſi nāli: ſꝫ ꝙ̄tenꝰ huic correſpōdet vna de ineē l futuꝝ vl nō repugnat correſpōdere: vl itelligi correſpōdere: vā ē: ꝛ ſic pꝫ iteꝝ ꝓpōis. ⁋ Per

Ad rōes.

ꝟ ad rōes ad pꝛmā dico. oē poſſe qñꝫ foꝛe: loq̄ndo de poſſi abſoluto: nō āt de poſſi rōis. ꝛ reduᵘᵒ. ⁋ Ad zᵐ ꝯcedo illō

ad ſcḋaꝫ.

nō eē poſſe abſolutū. ſꝫ bñ poſſe rōis ꝛ reduplicatū. ⁋ Ad

ad tertiā.

3ᵐ dōꝫ ꝙ nlli ieſt: nlli ierit: nlli ifuit. iō nō ē poſſe ſꝫ reꝫ ꝛ abſoˡᵉ: ſꝫ bñ poſſe ſꝫ rōeꝫ ꝛ reduplicatiuū. ⁋ Ad 4ᵐ dico. ꝙ ex illa ꝓpōne ꝑt fieri ſylla cathegoricꝰ ſic. ois mēſura in ꝗ nō repugṅt mobile moueri quātacūꝙ̄ velocitate

ad q̄rtaꝫ.

ē ꝯtinuū. tps ē mēſura eiuſmodi. igˀ ꝯtinuuꝫ. Ex reduᵘᵃ enl nūꝙ̄ ſeqˀ abſoˡᵃ. ſꝫ bñ ex abſoˡᵃ cᵒ vna ꝓo ē reduᵘᵃ vt i ꝓpoſito. ⁋ Ad qntā qcqd dicāt ſorticolę apō Ar. ſpecificatiua ſiue reduᵘᵃ nō ſic expōitˀ: niſi i illis de ieē: ꝟ. n. ē

ad q̄ntaꝫ.

vā reduᵘᵃ apō Alexādꝝ phyloponū ꝛ auer. ꝑ ꝓpꝝ. ſocra. neců mouetˀ ꝙ̄tenꝰ currit: ꝛ nō valet. igˀ ſocra. neců mouetˀ: nā modales ꝓbantˀ officiabilr. an ſit ſic dōm in illis ꝺ ieē. alibi dictū eſt. ⁋ Ad 3ᵐ dubiuꝫ dōm ꝙ Auerroes. intelligit ꝙ ſi motꝰ finitˀ i velocitate: ꝙ̄tenꝰ motꝰ. tūc motus erit i iſtāti. nā vbi finitˀ ꝙ̄tenꝰ motꝰ: ē finitꝰ ſꝫ eē ꝛ rōnē. ꝛ ꝟ eſt ipoſſe. iō ex ꝟ ſeqˀ ipoſſe. erit. n. i tpe: qꝛ motꝰ in

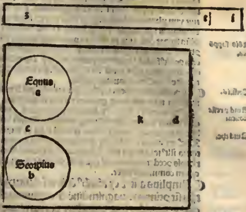
ſtãd: qꝛ nec ſ; rõnec ſm rõeʒ ꝑt velocioꝛ eẽ. vbi.n. poſſʒ eẽ i tpe: ꝑt itelligi velocioꝛ. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ ꝙ eẽ motũ velociſſimũ ſ; rẽ ⁊ rõeʒ q̃ten⁹ mot⁹: iplicat ɔdictionẽ. ¶ Ad 4ᵐ dubiũ dicẽ ꝑt. ꝙ vna ꝓpõ ſ; terminos ꝑt ꝑ diuerſis ſenſib⁹ eẽ va ⁊ falſa: vt h ꝓpõ talpa ꝑt videre ẽ fla abſolute de poſſi cui leẽ cōtradicet. tñ ẽ va de poſſi. ſm ratiões h ẽ q̃tẽ⁹ aīal. ¶ Ad gntũ diceret Ar. ꝙ ſicꝰ ꝑtes ſẽ ꝓpoꝛes ꝓpoꝛes poſſe ſ; põaʒ: ⁊ nõ actu: ſic ɔcederet Ar. īfinitã tardítatẽ i põa nõ actu. ¶ Ad 2ᵐ ⁊ 3ᵐ. dicẽs ꝙ daẽ minimus exceſſus q ſufficꝫ. apõ Auer. iõ oĩs mot⁹ ẽ certa tarditate tardus. ſ; õ h i lĩᵒ cęli. hec ſati. ¶ Sʒ dices qd auer. itelligit ꝑ motũ ſcꝫ motũ. aut rẽ nãlẽ: aut aliõ: nõ aliõ: qꝛ tūc nõ eẽt de ɔſideratiõe nãlis: ſi rẽ nãlẽ vl accñs ſ; nãm. tūc ẽ õterminat⁹ ad maximus vt dcm̃ ẽ: ⁊ ſic idẽ eſt mot⁹: ⁊ mot⁹ vt mot⁹. ¶ Dico ꝙ mot⁹ ⁊ mot⁹ vt mot⁹ idẽ ſũt realr: ſ; dñt rõe: qꝛ mot⁹ vt mot⁹ addit rõeʒ ɔtinui: motus võ addit opõnẽ mobil nãlẽ. ¶ Sʒ dices. ɔtinuũ ſpectat ad mathematicũ. igr̃ mot⁹ vt mot⁹ non ſpectabit ad nãlẽ. ¶ Dico ꝙ ɔtinuũ vt abſtrahit a mã ⁊ foꝛ⁹ nõ conſideraẽ a nãli. vt abſtrahit a foꝛ⁹ ſolũ ɔſideraẽ a nãli: ⁊ h mõ icludit mãʒ: cui⁹ rõe ꝑt diuidi in infinitũ. hec ſolo eſt Auerroys tertio huius.

¶ Hec aũt cũ ſint: tp̃s ẽt ɔtinuũ eẽ neceſſe eſt. Dico aũt ɔtinuũ id qð in ſemper diuiſibilia: diuiſibile eſt. Suppoſito.n. hoc ɔtinuo: tp̃s ɔtinuum eſſe neceſſe.

¶ Hacten⁹ ꝓbauit i oĩ tpe poſſe aliqd moueri veloci⁹ atq; tardi⁹: huic ꝓpõni addit nūc maioꝛẽ oĩs magnitudo i q̃ aliqd ꝑt moueri veloci⁹ ⁊ tardi⁹: ẽ ɔtinuũ. Tp̃s eſt magnitudo i q̃ aliqd ꝑt veloci⁹ ⁊ tardi⁹ moueri. igr̃ tp̃s ẽ ɔtinuũ. igr. h ãt cũ ſint: h ẽ hac mioꝛ ɔceſſa ⁊ õclara: tp̃s ẽt ɔtinuũ eẽ neceẽ ẽ. h ẽ ɔcl maioꝛ illa ẽ addẽda. ⁊ qm̃ ɔtinuũ nõ vna rõe dr̃. Declat gnãtiʒ qd ꝑ ipʒ ɔtinuũ itelligit: ⁊ igt. dico ãt ɔtinuũ id qð i ſp diſibilia diſibile ẽ. ſuppoſito.n. h ɔtīuo: h ẽ ɔceſſo magnitudieʒ eẽ ɔtinuã: tp̃s ɔtinuũ eẽ neceẽ. ſic igr̃ ex diſiõe ſpacij diſio pficiẽ tp̃is. Et ꝑ hãc rõeʒ. aiaduerte ꝙ text⁹ iſte dʒ legi i textu pxio: ⁊ auer. expõit ipʒ i cõmẽ. ſ̃ᵒ. vt patuit.

¶ Nam cũ demõſtratũ eſt id qð velocius mouetur: mioꝛi in tp̃e peragrare equale. Sit velocius quidẽ a. tardius vero b. atq; b. ipſum tardius magnitudinẽ peragret .c.d. in.3.i. tẽpoꝛe. mãifeſtũ itaq; velocius in minoꝛi q̃ ſit illud: peragrare eãdẽ magnitudinẽ: atq; moueri in tempoꝛe.3.t. Rurſus qm̃ ipſum velocius totã.c.d. magnitudinẽ peragrauit in.3.t. tp̃e: ipſum tardius minoꝛẽ eodeʒ in tp̃e peragrabit: ſit itaq; illa.c.k. at qm̃ b. qð eſt tardi⁹. in.3.t. magnitudinẽ peragrat.c.k. ipſum velocius in minoꝛi eandẽ peragrabit. Quare rurſus.3.t. tp̃s diuideẽ. quo vero diuiſo: adhuc magnitudo.c.k. eadẽ rõne diuideẽ. qð ſi magnitudo diuideẽ: tempus ẽt iſideʒ diuideẽ. ⁊ hoc ſemp erit ſi poſt veloci⁹: tardius: ⁊ poſt hoc velocius ſumam⁹: atq; demõſtratiõe vtamur. diuidet.n. ipʒ velocius tp̃s. ipſum vero tardius magnitudinẽ. qð ſi igr̃ ſemp verũ ſit conuerti: cũ ſit vero cõuerſio: ſit diuiſio ſemper: pʒ oẽ tp̃s cõtinuũ eſſe. pʒ ẽt ſimul ⁊ magnitudinẽ oẽm ɔtinuã eſſe. eiſdẽ.n. eq̃libuſq; diuiſionib⁹ tã tp̃s q̃ magnitudo diuidiẽ.

Exemplum.

¶ Ex his mõ õdacis ꝓpoſitũ: ⁊ ſyllogizare vĩ ſic. oẽ illud cui⁹ q̃libet ꝑte data ꝑt dari mioꝛ ẽ ɔtinuũ ⁊ diuiſile ad infinitũ. magnitudo ⁊ tp̃s ſunt: q̃ꝝ q̃libet ꝑte data ꝑt dari mioꝛ. igr̃ ɔtinua ⁊ diſilia i īfinitũ. ¶ Mioꝛ õclaẽ in lr̃a ſic. q̃cūq; ɔuerſim dicunẽ ſm mai⁹ ⁊ min⁹ ſunt q̃ꝝ q̃lʒ ꝑte data ꝑt dari mioꝛ. Tp̃s ⁊ magnitudo ɔuerſiʒ dicũẽ ſ; maius ⁊ min⁹. igr̃ ſunt q̃ꝝ q̃lʒ ꝑte data ꝑt dari mioꝛ. h⁹ mioꝛis ꝑ exẽplũ õclõneʒ exponit. ⁊ ſine terminis pʒ ſic. ſcoꝛpi⁹ ꝑtrãſit leucã i hoꝛa: equ⁹ ipſe cũ ſit velocioꝛ: ꝑtrãſibit eãdẽ i medio hoꝛe. igr̃ equ⁹ diuidit hoꝛã ad min⁹ q̃ erat: ⁊ ſic in duo dimidia. Scoꝛpi⁹ ex q̃ ẽ tardioꝛ in dimidio hoꝛę leucę mediũ ꝑagrabit. igr̃ leuca ẽ in duo dimidia ſectilis: ⁊ ita ad min⁹ q̃ erat. Rurſus equ⁹ ex q̃ eſt velox in dimidio dimidij hoꝛę ꝑtrãſibit dimidiũ leucę. igr̃ adhuc illõ hoꝛę dimidiũ erit ſectile in duo. ſcoꝛpius ex q̃ ẽ tardi⁹ ꝑagrabit i illo dimidio dimidij hoꝛę dimidiũ dimidij leucę. Et h ɔuerſio ꝑt fieri i īfinitũ. igr̃ tp̃s a veloci ⁊ magnitudo ab ipſo tardo diſibilia ſunt i īfinitũ. ¶ Hãc rõeʒ i terminis õclat. ⁊ igt. nã cũ demõſtratuʒ ẽ id qð veloci⁹ moueẽ: mioꝛi in tp̃e ꝑagrare eq̃le ei qð ꝑagratũ ẽ a tardioꝛi: vt pʒ ꝑ vltimã õfinitionẽ velocioꝛis ſit veloci⁹ qdẽ a. vtpote equ⁹. Tardi⁹ võ b. vtpote ſcoꝛpius: h ẽ ꝑ⁹ pa. atq; b. ipſuʒ vt ſcoꝛpi⁹ qð eſt tardi⁹ magnitudinẽ ꝑagret.c.d. vtpote leucã. in.3.i. tp̃e: vtpote hoꝛa. h eſt ſcða pᵒ caſus: ex his īfert tertiũ caſus ꝑtẽ. ⁊ igt. manifeſtũ itaq; veloci⁹ in minoꝛi q̃ ſit illõ h ẽ q̃ ſit hoꝛa ꝑagrare eãdẽ magnitudinẽ atq; moueri in tp̃e.3.t. vtpote i hoꝛę dimidio: ⁊ ꝑ h vult hr̃e tp̃s totũ eſſe ſectile in duo. Qr võ ſit magnitudo ſectilis ẽt in duo: declat. ⁊ ingt. rurſus qm̃ ipſum veloci⁹ vtpote a. equ⁹ totã.c.d. vtpote leucam ꝑagrauit in tp̃e.3.t. h eſt in medio hoꝛę: ipſuʒ tardi⁹ vt ſcoꝛpi⁹ in eodẽ tp̃e vtpote hoꝛę medio minoꝛẽ ꝑagrabit vtpote dimidiuʒ magnitudis: ſit itaq; illa dimidiata magnitudo.c.k. igr̃ magnitudo ſectilis erit i duo. Qr võ dimidiuʒ hoꝛę adhuc ſit dimidiabile õclat. ⁊ igt. at qm̃ b. ſcoꝛpi⁹ qð eſt tardi⁹ in.3.t. tp̃e: h eſt in hoꝛę medio magnitudinẽ ꝑagrat.c.k. h eſt leucę dimidiũ: ipʒ veloci⁹ vt equ⁹ i mioꝛi eãdẽ ꝑagrabit q̃re rurſus.3.t. tp̃s: h ẽ dimidiũ hoꝛę dideẽ i alia duo dimidia. ⁊ ita tp̃s erit ſcðo diſibile. Quo võ diuiſo: adhuc magnitudo .c.k. hoc eſt illud leucę dimidium eadeʒ ratione in duo alia diuidetur. Qr

ſi magnitudo diuidetur: tps rurſus tertia diuiſiõe diuidet:
⁊ B ſp erit: ſi poſt veloci⁹: vtpote equũ tardi⁹ vt ſcorpiũ. ⁊
poſt B veloci⁹ ſumam⁹. atq; demõſtratio B ẽ diffinitiõe ve
locioris vtamur. diuidet. n. ſpm veloci⁹ vtpote equ⁹ tps ſp.
ſpaz vo tardi⁹ vtpote ſcorpi⁹ diuidet magnitudinẽ. Tũc reſu
mit vim pbatõis minoris. ⁊ igr. ꝙ ſi igr ſp veꝝ ſit cõuerti
de minori in tpe ad mĩn⁹ i magnitudie. ⁊ cũ ſit ↄuerſio: ſit
diuiſio ſp: dat ↄnẽ. ⁊ igr pꝫ oẽ tps ⁊ oẽm magnitudinẽ eſſe
ↄtinua ⁊ diuiſibilia i ſp diuiſibilia. ¶ Aduertẽ ꝙ B dẽu
ctio penit⁹ fũdat i duob⁹ ſuppoſitis iã: q̃ꝝ p̃ᵐ ẽ ꝙ veloci⁹
eſt qd in minori cq̃le. tardi⁹ vo i cq̃li mĩn⁹. Scdm vo ꝙ oi
tpe pt eẽ mot⁹ velocior atq; tardior.

Rõis ſuppo ſita.

Com. 16. ¶ Cũ poſuit. Auer. rõem text⁹ fac ſine terminis: quã Ar. ait
feciſſe in terminis more geometrę. vt ſit manifeſtior.

Quid p reflexionem. ¶ Exponit aũt ipſe qd Ar. itelligat p reflexionẽ. ⁊ vult
ꝙ ſi veloci⁹ diuidit tps: tardi⁹ magnitudinẽ. ⁊ ſi tardi⁹ ad
huc magnitudinẽ. veloci⁹ adhuc tps diuidet. ita vt inquit.

Quid the. The⁹. vt ſexqui tpis ſexqui magnitudis obiat. ⁊ ſexqui
tertio illi⁹ ſexqtertiũ mõ rideat: demũ q̃tũ cuiq; libue
rit tpis ↄcedere: tantũdẽ ęquabilr ↄcedet ⁊ ſpacij. reli
quum commenti patet.

¶ Amplius aũt ⁊ ex rõnib⁹ q̃ fieri ſolent: pꝫ ſi
tps ſit ↄtinuũ: magnitudinẽ ẽt eẽ ↄtinuã: ſi
qdẽ in dimidio tpis dimidiũ peragret: atq;
ſimplr in minori mĩn⁹. erũt. n. tpis ⁊ magni
tudinis diuiſiones eędem.

¶ Cõſueta rõ ẽ. ꝙ ſi vnũ ⁊ idẽ mobile regulr motũ i toto
tpe peragrat ſpaciũ totũ. ⁊ in medio mediũ. ⁊ vſr i minori
ſp mĩn⁹: tps ⁊ ſpaciũ corrñdẽter in ĩfinitũ diuidenẽ. hęc
eſt ratio iam facta.

Com. 17. ¶ Cũ declarauit. Dic Auer. rõnẽ ↄſuetã explicat. ⁊ vba reli
Ariſto. patent per ſe.

¶ Atq; ſi alteꝝ vtriuis ipſoꝝ infinitũ erit: alte
rum ẽt ĩfinitũ erit atq; perĩde vt alteꝝ. Ceu ſi
extremis tps ſit ĩfinitũ: lõgitudo quoq; ĩfinita
erit extremis. at ſi diuiſiõe: lõgitudo ẽt diuiſiõe.
atq; ſi vtriſq; tps ipſum infinitum ſit vtriſq;
etiam magnitudo.

¶ Nõnulli ignari hic nouũ tractatũ ſeu capitulũ initiũ ſu
muntiſed (vt placet The⁹.) Ar. cõplet ↄnẽ de ꝓportiõe
tpis cũ magnitudie: nã cũ dclaraſſet tps ⁊ magnitudiez
corrñdẽter diuidi vſq; certas ↄſtitutas ptes: ↄtinuando
ſermonẽ. ingt ſe corrñdere q̃tũ ad finitatẽ ⁊ ĩfinitatez ⁊
modũ finiti ⁊ infiniti. ⁊ quę dicit patent.

Com. 18. ¶ Dicit ⁊ tps. Aduerte ꝙ infinitũ nõ vna rõne dicit: nã
aliud dr per carentiã vltimoꝝ: qd ab Auer. dr infinitũ i

Infinitũ ꝗ multiplex. actu. Aliud dicit diuiſiõe hoc eſt per B ꝙ eſt diuiſibile i
ſemp diuiſibilia. qd dicet infinitũ in po⁴: p̃ᵐa ſorticol dr
infinitum cathego⁰ᶜ. Scdm dr ſincathego⁰ᶜ: vult igitur
tps ⁊ magnitudinẽ corrñdẽter ſe hr̃e quo ad finitũ ⁊ in
fi⁰ᵐ: ẽt q̃ admodo: nã ſi tps vltimis dr tale: ẽt ⁊ magnitu
do. ſi diuiſiõe dicat: magnitudo q̃ꝫ dicet. ⁊ ſi vtriſq;: etiaz

Q̃ ſpma de velocitate mo tus. ⁊ magnitudo. cõmẽti vba patẽt. ¶ Sꝫ circa dcã q̃runt
recentiores penes quid attẽdat velocitas i motu: vt vtꝝ
penes ſpaciũ peragratũ in tãto tpe: vt Ar. viſus eſt vel

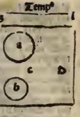
Q̃ſtio diffi cilis. le in deſcriptiõe velocioris. ¶ Hęc qd ẽ valde difficilis:
⁊ p ſolone h⁹ argutiſſim⁹ ille heſber⁹ fec de trib⁹ pdicamẽ
tis libꝝ: vbi mlta acuta certe enodauit: q̃ nũc nec itẽdo:
nec volo ex toto abſoluere oẽm. n. lõgiuſculus aliquãtu
lũ: ⁊ eẽt trãſgreſſio: veꝝ vt ſtudioſi nr̃i ſcholares penit⁹
ſiccy nõ trãſeãt: q̃dã ad Ar. Themi. ⁊ Auer. mẽtẽ dcreui
tangere ⁊ raptim. Arguũt itaq; ſorticolę ꝙ nõ p̃mo: qꝛ ſi

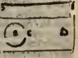
duo eq̃ veloci moueren: q̃ꝝ alte
rũ mai⁹ ſpaciũ ↄtinuo pagraret: vt
ſi a. ⁊ b. cq̃ velociter moueret: ⁊ a.
eẽt corp⁹ i duplo mai⁹ ſm oẽs dya
metrũ ipſo b. ¶ Scdo. tũc duo cq̃
velociter moueren. vt a. ⁊ b. ⁊ tñ
a. mai⁹ ſpacium pagraret ponẽdo
ſpaciũ ptrãſeũdũ ab a. i duplo ma
ius ſpacio ptrãſeũdo ab ipſo b. ⁊ il
lud ↄferri ad a. ¶ 3⁰. ſit duo ligna
iter duos pietes. c. d. q̃ꝝ vnũ ſit a.
alteꝝ b. ⁊ a. ipꝫ tãgat pietẽ. b vo ñ.
⁊ icipiãt i eodẽ tpe moueri: pꝫ tũc
B cq̃ velociter moueri: vbi tñ a. pa
grat mai⁹ ſpaciũ: qm ẽ mai⁹. ¶ 4⁰
dſcẽdãt duo grauia a ↄcauo: ſꝫ alte
rũ p arcũ alteꝝ p chõdã: veniãtq;
iſbo cq̃ cito ad cẽtꝝ. Tũc pꝫ ea ptrã
ſire ſpacia icq̃lia: ⁊ cq̃ velocit mo
ueri. ¶ 5⁰. ponaẽ ꝙ alteꝝ moueat
i vna medietate hoꝝ ſupra vna li
nea pedali: atq; i alia medietate re
pedet ſup eãdẽ ipſaꝫ rurſus pagrã
do. Alteꝝ vo ↄtinuo moueat recte
nõ repedãdo: tũc pꝫ a. ⁊ B. cq̃ velo
citer mouerẽ: ñ tñ cq̃lia pagraſſe.
¶ Pro ſolone q̃ſiti. p̃ aduertẽ
dũ i oi motu eẽ diſtãtiã quãdaz: q̃
p motũ pagrat a mobili: alr nõ eẽt.
mot⁹ d termio a q̃ ad teriuz ad quẽ. B
diſtãtia i motu locali vocat ab Ar. i
terdũ grece mecoſ: aliqñ megethoſ. B
ẽ lõgi⁹ aut magni⁰ᵈᵒ a nõnulli i terualluz
a ptib⁹ i motu locali ſpaciũ ſupra q̃ ſit
mot⁹: qm ſit mot⁹ local por ẽ alijs: lõ i
alijs motib⁹ tran ſupptiõe ẽt ſpaciũ dici
ſolet: pp⁹ vo lati⁰ᶜ foꝝ: q̃ ẽ itẽſio foꝝ ẽ
ſi gdu ad ſũmũ. q̃ mõ Ar. ſupr⁹ i dſcri
ptiõe velo⁰ᵗⁱˢ accepit megethoſ: ſiue
magni⁰ᵈⁱⁿᵉᵐ. ¶ 2⁰ aduerte ꝙ veloci
tas ⁊ tarditas ſt ↄditiões actiõis ſiue
mot⁹: nõ i actiõe regrit e⁰ᵐ fact⁹ ⁊ po⁰ᵐ
actiuaſi⁹ i motu reg⁹ ſpaciũ pagrãtis
⁊ po⁹ pagrãs. ſpaciũ pagratũ ẽ vt e⁰ᵐ.
mobile ipꝫ ſiue po⁹ motiua veluti cã:
ſluig ̃ q̃ſid ẽ p q̃ dſcribit: mẽſurat:
atq; cogſcit velocitas: vt ſit maior al
tera: q̃ qm cogni⁹ pt eẽ p cãſ: ⁊ p effe
ctũ: cogſcim⁹. n. ſocra. po⁰ᵃ eẽ robuſtio
rẽ illa platõis: qꝛ ei⁹ cõpeã bitu⁹ ẽ ro
buſtior: ⁊ B cognitio ẽ a cã. ab e⁰ᶜ vo: qꝛ
portauit mai⁹ põd⁹: aut qꝛ vicit i pale
ſtri platõẽ. B igr ñ q̃rim⁹ penes qd vel
penes cãz attẽdit velo⁰ᵗᵃˢ i motu: qꝛ d B i. 7⁰. dicet: ſꝫ pe
nes qd tãq̃ꝫ penes effcũ mẽſuret velo⁰ᵗᵃˢ. ⁊ p̃ diſputem⁹
d motu locali ⁊ recto: qꝛ qd ẽ facilior. ¶ Ad hãc dubi⁰ᵉⁿ

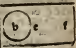
Pmo ſbr tuis. rñdet Albtui⁹ ⁊ ñ igitꝫ: ꝙ velo⁰ᵗᵃˢ i motu locali attẽdat
tãq̃ꝫ penes effcũ: penes ſpaciũ lineale dſcriptũ a puncto
medio cẽtrali: aut ꝓportionali cẽtro ipſi⁹ corporis moti.

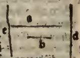
Pzimũ dictum. ¶ Dicit p̃ lineale: qꝛ nõ penes corporale aut ſupficiale p
arg⁰ᵐ p̃ᵐ. ¶ Dicit ſcdo deſcriptũ a puncto medio cẽtrali:

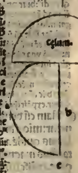
Scdm. qꝛ nõ penes punctũ velociſſime motũ. Tũ qꝛ latitudo
difformis non oꝫ denoiari a puncto intẽſiori: ſed magis
a puncto medio. Tũ ſcdo: qꝛ poſito ꝙ Socra. ⁊ Plato
ęque velociter moueant. ⁊ Socra. circa finẽ extẽdat hra

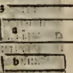

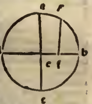

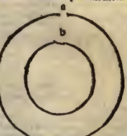

cblum:non pp h dr velocius moueri:licz aliqs punctus Socra.sit velocius motus aliq̄ puncto platonis.igit̄ pe/ nes punctū mediū. ⁋ Adiecit.aut sibi ꝓportionali:quia vbi eēt corporis alterius aut ꝯdēsatio aut rarefactio:cō/ tinuo eēt ali⁹atq3 alius pūct⁹medius:vnus tñ ꝛ idē pro/ portione.per hec ad rōnes pz solo. ⁋ Hanc pōnē sorti/ colę refellunt.pmo:q2 mobile in vacuo.(vbi esset.)pos/ set tardius aut velocius moueri:vbi nullū esset spaciuz. ⁋ Scdo penes nihil vr̄ attendi velocitas aut tarditas. quēad\~ penes nihil attēdit̄ hoīs calitas.sz hn̄ ipz calefie ri. ⁋ Tertio vr̄ ꝙ penes spaciū d̄scriptū a pūcto veloci/ sime moto:tū q2 actio ꝛ opatio positiua atq3 pfectio po/ sitiua denoīari dz a maxio ꝛ positiuo.Tum ēt:q2 cōposi tum dr̄ pfectū.sicut aliq̄ sui ps pfectior.vt hō velut rōa lis aīa.igit̄ mobile dicet̄ moueri velociter:sic aliq̄ sui ps nobilissima:ꝛ velocissima.ēt q2 totū mouetur ita veloci/ ter.sicut aliq̄ sui ps:nā cū non possit attingere terminuz ad quē hz se ꝛ quodlibet sui:igit̄ attiget hm aliqd sui.igi tur ita velociter.sicut aliq̄ sui ps. ⁋ Propter hec nōnul li captiūculatores generatim volūt velociter moueri at/ tendi penes spaciū lineale descriptū:aut aptuz describi a puncto ipsius rei motę velocissime moto.aut illi ęgua/ lenti.in tāto tpe gr̄a talis velocitatis.Dixit velociter mo ueri ꝛ nō velocitas:q2 penes nihil attēdit̄ velocitas. ad/ iecit aptū describi pp rōem de vacuo.dixit a puncto ve/ locissime moto:pp rōes tactas.adiecit gr̄a talis velocita tis:pp arg\~ de ꝯlatione spacij ad corpus. ⁋ Hec positio de motu recto irrōnalis est. Nam in motu recto nullus punctus aliqñ mouetur velocius altero:saltem in motu mobilis ꝯtinui:ꝛ vniformi.de motu circulari est res dis putanda postea. ⁋ Jō alr̄ solitus sum arguere ꝯ primaz pōnem.pmo penes id qō mouet̄ per accñs nihil dz defi niri.Sed punctū mediū:aut punctū velocissime motuz mouet̄ per accñs ad motū mobilis:igit̄ penes ea veloci ter moueri non dz describi. ⁋ Scdo penes illud qō nō habet esse in actu:non dz definiri aliqō per se in actu.sed puncta non hñt esse: vel saltē hñt esse in po°.ꝛ velociter moueri est res in actu.igit̄ velociter moueri non dz defi/ niri a puncto. ⁋ Tertio. si aliqd moueret̄ ita velociter sicut aliq̄ sui ps:tunc idem mobile moueret̄ veloci⁹ꝛ tar dius.nam hm a.punctū velocius.hm vo b.tardius moue retur. ⁋ Ultimo Ar.describit veloci⁹moueri a toto mo bili:ꝛ non ab aliq̄ ipsius.igit̄ hec est fictio. ⁋ Propter h als fecimus dr̄iam iter spacium lineale describi a mobi/ li hm punctū mediū.aut describi a puncto medio. Cōce/ dit.n. Arer.z.cęli.ꝯmē.4 z.cęlū calefacere pp stellā: nō aūt stellā calefacere. vt hō ambulat pedibus. nō aūt pe/ des ambulāt. ⁋ Amplius Ar.vult hoīes aīa itelligere: nō aūt aīam:ita in ꝓposito dōz spaciū d̄scribi ab ipo mo/ bili per punctū mediū.non aūt a puncto medio.a mobi/ li.n.per se:vt ab eo qō describit: a pūcto peraccñs. vt ab eo quo describit̄.ꝛ si sic intelligūt albertulus ꝛ marsili⁹ hñ dicūt:aliter errant. ⁋ Alr̄ aūt qñqz diximus veloci/ ter moueri describi a toto mobili ꝓportionalr̄ moto:h ē seruata iter mobilia pari ꝓportionis rōe ꝛ merito sui ve/ locitatis:non merito magnitudis.hoc dico pp mobilia: q̄p vnū est maius altero.licz.n.vnū sit altero maius: nō pp hoc illud qō est maius dr̄ velocius. nisi ptranseat in ęquali maius ꝓportiōalr̄ pagrato a minori merito sui ve locitatis.Et hec expō multū ꝯsonat vbis Ar. Tunc per hec tollunt̄ oīa arg\~ ad illud de duobus grauib⁹ quorū vnū per chordā alter̄ per arcū descēdit. Dōm ꝙ illa ęq̄ velociter descēdūt: non aūt ęque velociter mouent̄. cę/ tera patent. ⁋ Conseq̄nter solet dubitari de motu circu lari:ꝛ vr̄ ꝙ non penes spaciū descriptū: nam mobile mo

tu circulari nullū spaciū describit cū semp sit in eodē lo/ co. ⁋ Aiaduertendū in motu circulari esse duo ꝯsiderā da:motū ipsum:ꝛ circulationē.licz sint vna res in subto. dr̄nt rōne atq3 ꝯnotatione:qua rōe euenit vt stella ppe polū collocata:ꝛ stella prope ęquidyaliū circulū ꝯstitu/ ta ęque velociter circuāt:q2 ęquali tpe describunt ęq̄les angulos circa axem mūdi:cōplentq3 simul suas reuolu tiones diurnas:non tñ ęq̄ velociter mouent̄:q2 vna ma/ ius spaciū describit q̄3 altera. ⁋ Propterea p̄ de motus velocitate aget̄:scdo de circuitōe ipsa. ⁋ Scdo aiaduer tendū in oī motu ꝛ maxie circulari circa velociter moue ri tria esse necīa spaciū lineale descriptū.Tps mensurās descriptionē.ꝛ ptem describētē. De tpe ꝛ spacio oēs ꝯue niūt:volunt.n.ipsum attendi penes spaciū lineale verū: aut imaginariū ꝛ in tanto tpe. Tota igit̄ qō est de parte describēte:hoc est a q̄ d̄scribat̄ spaciū lineale.Cōueniūt q̄3 oēs ꝙ describens non sit totū mobile: sed aliqd eius. Sed qd sit illud:diuersi diuersa sentiunt. ⁋ Alij.n.dixe runt illud describens penes qō scit̄ vnū illoꝝ motuū eē altero velociorē:eē pūctū mediū semidyametri. ⁋ Alij vo illud eē pūctū mediū magnitudis sphęrę. ⁋ Alij illō esse pūctū velocissime motū. ⁋ Alij demū illud esse pū/ ctum mediuz inter velocissime motū ꝛ tardissime motū. ⁋ Prima declat̄.sit sphęra.a.b.c.d. cuius dyameter sit d.e.f.b. ęgnoctial\~ vo a.e.c.pz.d b.eē polos sphęrę. iter a.ꝛ b.eē f.punctū in circūferētia ꝯstitu/ tuz.Casu hoc posito: manifestū ē pūcta q̄dā velocissime moue/ ri:vt q̄ sunt in a.ęgnoctio aut d ꝓpe a.q̄dā tardissime:vt q̄ i b. vel ꝓpe b.Qua rōe fit vt illius sphęrę mot⁹ sit vniformiter dif formis:sed oīs latitudo vnifor/ mit̄ difformis corrñdet suo me/

dio.igit̄ res describens erit pūct⁹ medi⁹ alteri⁹ semidya/ metri.vt f.f.iter a.b.ꝛ e.b.Mouebit̄.n.punctus iste me/ diocrit̄. ⁋ Scda pō declat̄: qm̄ pe/ nes pūctū a supfi/ ciei ꝯuexę attendi pt: q2 velocissime mouet̄:nec penes pūctū c ꝯcauę: q2 tardissime fertur: igit̄ penes pūctuz b.i medio magni/ tudis iter vtrasq3 supficies colloca/ tū. sz has refellūt sorticolę.p̄.q2 pū/

ct⁹ medi⁹semidyametrie.b.vz.f.nō ē i sphęra:sz i exe.igit̄ penes illō nō dz d̄scribi.nihil.n.mēsurari dz penes aliqd qō nō sit in eo. ⁋ z°ꝯ scdaz arguūt:qm̄ vbi fieret ꝯdēsa/ tio tal̄ corpis circlari vsus ꝯuexū a ꝯuexo ñ recedēte ab ei⁹cētro:eiusmodi corp⁹ orbiclare moueret̄ veloci⁹:q2 p talē ꝯdēsatōez pūct⁹ b.medi⁹ magl recederet a centro.ꝛ sic maiorē circūferentiā d̄scriberet.igit̄ veloci⁹ moueret̄: qō ē fl̄z. ⁋ z°.totū mouet̄ vt aliq̄ sui ps.igit̄ penes pūctū velocissime motū. ⁋ 3°.penes sūmū dz fieri dnoīatio to tius. ⁋ 4°.totū ē ęq̄ tale:vt pfe\~ sui ps. Propter h seq̄t̄ 3⁹pō ꝙ d̄scribēs sit pūct⁹ velocissime mot⁹:ꝛ tal̄ pūct⁹ ē i circūferētia maximi circli sphęrę:c⁹ ē vt i a.ęgnoctiali. igit̄ velociter moueri attendit̄ penes spaciuz lineale de/ scriptum in tanto tempore a puncto velocissime moto.

[Marginalia, left: tertium. / ꝯ albertu lum. / pma. / scda. / tertia. / Ratio ca/ ptiūcula/ torum. / ꝯfutatio / ꝯfutatio pp̄a. / pma rō. / scda. / tertia. / quarta. / Dīa q̄dā ꝛ ꝓpa po. / Alia ex°. / qō de cir/ culari.]

[Marginalia, right: Nota. / Ordo q̄ōis. / pma positio. / scda. / tertia. / quarta. / pma positio. / scda positio. / pma ratio. / scda. / tertia. / quarta.]

ꝯ tertiã

¶ Sed hęc tertia poſitio eget conſideratione. pmo.qꝛ omnia argumẽta nunc facta eſſent ꝯ poſitionẽ de motu recto. Amplius punctus ille aut intelligitur in conuexa ſphęre ſuperficie:aut in ꝯcaua:aut in medio illoꝝ: non ĩ medio:qꝛ ille non eſt velociſſime motus.non in conuexa aut ꝯcaua:qꝛ ſi rarefiat corpus:aut cõdenſetur: ipſo ſm aliquid ſui e centro non recedente motus eſt idem: ⁊ nõ ſm eundem punctũ.

Pꝛõ ꝓpria.

¶ Propter hęc videt̃ mihi velocitatem in tali motu eſſe deſcribendã a puncto medio magnitudinis:qui correſpondet pũcto medio ſemidyametri. Aut ĩ corpore ſphęrico ſm talẽ pũctũ hac duplici ratione mediũ:⁊ ſm magnitudinez:⁊ ſm reſpectũ ad punctum ſemidyametri.aut huic ꝓportionali gr̃a ſuę velocitatis.

R. õ pñuis.

¶ Huius vero poſitiõis hęc eſt rõ.qꝛ latitudo vniformiter difformis correſpondet.⁊ eſt tanta quãt⁹ ſuus gradus medius.modo motus iſte vr̃ eẽ vniformiter difformis:vt ſuppoſui.

ſolones rõnũ

¶ Tunc ad rões pꝫ ſolo. naz pũct⁹ ipſe medius f.non in ſemidyametro eſt:ſed in ſphęra.vt dixi. ¶ Ad 2ᵐ dicerẽ ſuccedere in illud punctũ pmo ꝓportionali.Amplius illud non eſſe gr̃a ſuę velocitatis.

Nota.

¶ Pro ſolone ad alias debes ſcire ꝙ alr̃ eſt in vniformibus:⁊ alr̃ in difformibus.in vniformibus.n. ſemꝑ totuz eſt tñ quãta eſt aliqua ſui pars.ideo reſpondet pti ſummę. in vniformiter difformi:totũ eſt vt eſt pars ipſa media. ꝓpterea denominatur a media.in difformibus vero ſunt varię regulę:⁊ non vna. Tunc ad rões pꝫ ſolo ad pmam pꝫ ſolo.ſolum.n. in vniformibus denomiatio fit a ſũmo.per idem ad aliã.totũ.n.eſt ęquale ſuę pti perfectiſſimę in vniformibus:in difformibus vniformiter eſt ęquale parti medię.hęc de motu circulari.

De circulatione.

¶ Tertio ⁊ de circulatione oẽs ſentiunt velociter circuere eẽ deſcribendum non penes ſpaciũ lineale ab aliquo puncto.qꝛ non opꝫ ſi aliqua ęque velociter circuãt: ęque velociter moueantur.igitur penes angl̃os ęquales deſcriptos a tali puncto circa centrũ:aut penes arcus in circũferẽtia illis angulis correſpondenter ꝯſtitutos: vt eſt poſitio ꝓlemęi.

De auctione

¶ Hęc de motu locali dicta ſatꝭ:⁊ de auctõe nũc dicamus. Aliꝗ volunt velocitatẽ auctionis attẽdi penes q̃titatem acquiſitã e tali puncto medio ipſius aucti. aliꝗ penes ꝓportionẽ q̃titatis acquiſitę a tali puncto medio ad q̃titatẽ pręexiſtentem.aliꝗ penes ꝓportionẽ compoſiti ex pręexiſtenti q̃titate ⁊ acquiſita ad pręexiſtentez: deſcriptã a puncto medio rei auctę.

ſme poſitionis declaro.

¶ Primi vtunĩ his rationibus. vt in motu locali:ita in motu auctionis. ſꝫ in motu locali penes ſpaciũ acquiſitũ a puncto medio.igit̃ in auctione penes q̃titatẽ acquiſitã a tali pũcto medio rei auctę. Amplius q̃titas acquiſita eſt effectus auctionis:ſed velocitas in motu hic deſcribit̃ ab effectu.igitur penes q̃titatẽ acq̃ſitam. velociter augeri erit deſcribendum a tali puncto medio. ⁊ ſic illud dicetur velocius augeri qđ in eq̃li tp̃e ſm punctũ medium maiorẽ nãciſcit̃ q̃titatẽ.

Replice heſberi. prima.

¶ Refellit hãc poſitionẽ heſberus. pmo.quia tunc oĩa quę ęqualibus tp̃ibus ęquales acquirerent q̃titates ęque velociter augerentur. vt ſi a.herba in hora diſtalem acquireret q̃titatem. ⁊ pirus magna tantũdem ęque velociter augerentur. hoc autẽ falſum eſt:qꝛ reſpectu piri illa auctio nulla eſt:reſpcũ herbę magna.

ſcđa.

¶ Secundo.tũc quodlibet totũ velocius augeretur q̃ ſua pars: qꝛ quando aliquid augeret̃ maiorẽ q̃titatez acq̃reret totum q̃ ſua pars.

tertia.

¶ Tertio.tunc nulla auctio poſſet eſſe vniformis ex parte ſubiecti.qꝛ ſemꝑ totum plus acq̃reret q̃ pars.

põ ſcđa heſberi.

¶ Ex his concludit heſberus velociter augeri eſſe deſcribendũ a puncto medio quo ad ꝓportiõez q̃titatis acquiſitę ad q̃titatẽ pręexiſtentẽ. vt illud dicatur velocius augeri qđ in ęquali tp̃e acquirit talem q̃titatem:cuius ꝓportio ad pręexiſtẽtẽ ſit maior:q̃ alteri⁹.

Confutatio pñus heſbe.

¶ Hãc refellit albertulus:⁊ petit duo ꝗꝝ pmuz ẽ. ꝓportionem ęqualitatis ad ꝓportionẽ inęqualitatis nõ eẽ cõparationem:vt nunc ſupponat̃. Scđo ſupponit a.quãtũ pedale augeri per q̃titatẽ pedalez in hora:ita vt in fine horę ſit bipedale:quę rõ docet q̃titatem pedalem acq̃ſitam habere ꝓportionẽ ad pręexiſtentẽ ęqualitatis: quia pręexiſtẽs pedalis erat: ⁊ acq̃ſita ẽt pedalis. ⁊ ꝙ in eadez hora B.pedale augeatur per q̃titatẽ duoꝝ pedum. ita vt in fine horę ſit tripedale.quę rõ docet q̃titatem acq̃ſitam in b.hr̃e ꝓportiõem maioris inęqualitatis ad pęxiſtentem in b.qꝛ acquiſita eſt bipedalis . pręexiſtẽs pedalis.igitur ꝓportio dupla. Ex his ſequitur eẽ duas auctiones diſſimiliter veloces: quaꝝ vna vt auctio B. ipſi⁹ ſit altera velocior vt auctione ipſius a.⁊ in nullo eſſe velociorem: cum illę non ſint comparabiles.

Tertia pñ albertuli.

¶ Propter h̃ tenet albertulus ꝙ velociter augeri attenditur penes ꝓportionem totius compoſiti ex q̃titate noua ⁊ pręcedente ad pręcedentez ſolũ. vt qñ in ęquali tẽpore a.ſm punctum mediũ acquirit talẽ q̃titatẽ:quę cum antiqua habet ꝓportionez maiorẽ ad antiquã tñ:q̃ in ipſo b.ſit.igitur velocius augetur.

Replica prima.

¶ Sed ꝯ hanc arguo:qꝛ ſic nude ꝓlata eſt falſa:⁊ ꝯ Ar.⁊ Auer. Primo volo ꝙ a. pedale in hora augeatur acquirendo q̃titatẽ vnius pedis:vex ex alio diminuatur:ita vt in fine horę remaneat pedale. b.vero pedale in fine remaneat bipedale. tunc toti⁹ B. ad antiquã q̃titatẽ ẽ proportio maioris inęqualitatis. ipſius vero a.ad antiquã ęqualitatis.⁊ ſic idem ſequitur ꝯ ipſum:qđ cõtra heſbeꝝ.

ſcđa.

¶ Scđo. quãta q̃titas fuit ab ęterno tãta eſt hodie.igitur nulla q̃titas de nouo acq̃ritur.⁊ ſic penes nullã q̃titatem fieri poteſt deſcriptio.

ꝓpõ ꝓpria.

¶ Propter hęc alr̃ eſt dicẽdũ: ⁊ diſtinguamus.primo: ꝙ auctio poteſt capi vno modo pro extenſiõe:quo mõ ẽ alteratio:qꝛ rarefactio. Alio mõ pro aggeneratione pñiſtinę formę in pluri mã q̃ pręfuit:vt in lib. de gnõne dximus. ⁊ hęc poteſt capi:aut ꝑticulariter pro vna auctiõe q̃ fit nunc.aut totaliter pro auctione quę ꝯuenit rei augendę vſqꝫ ꝯſiſtentiaꝫ.

prima ꝑtio. auctio eſt triplex.

ſcđa ꝑtio.

¶ Scđo peto velocitatem in motu ſiue tarditatẽ eſſe conditiones motus ſucceſſiui ⁊ continui.ita vt ſolus motus ſucceſſiu⁹ ⁊ ꝯtinuus dici poſſit velox aut tardus:⁊ nullus alius:vt inſtantaneus aut nõ cõtinuus.hęc fuit intentio Ar.⁊ Auer.ꝯmẽ.15. naz per hoc probauit tempus ⁊ magnitudinẽ eſſe ꝯtinua.

tertia ꝑtio.

¶ Tertio peto auctionẽ ꝓ ꝑticulari vni⁹ minimi aggeneratiõe eẽ momentaneã.⁊ auctionẽ totalẽ non eſt ꝯtinuã. Prima pars pꝫ.qꝛ auctio particularis aut ẽ generatio aut aggeneratio minimi:mõ hęc eſt momẽtanea. Scđa pars etiã patet:qꝛ Auer.3°.huius.cõmẽ.6°.probauit idez.

Deductio poſitionis

¶ Ex his colligitur penes nihil attẽdi velociter augeri apđ auer. patet qꝛ auctio aut ſumitur pro rarefactione:⁊ illa nõ eſt auctio ſed alteratio:de qua ſtatim dicemus.aut pro partiali auctione:⁊ hęc eſt momentanea:aut ꝓ totali auctiõe: ⁊ hęc non eſt ꝯtinua.igit̃ nihil velocius augetur altero: q̃uis aliqđ poſſit minori tempore ꝑtingere ad terminum ſuę q̃titatis q̃ alteꝝ:nõ tñ velocius aut tardius augebitur:ſed breuius aut ꝓlixius:qđ ſcietur per hoc ꝙ in minori tempore pertingit ad terminũ ſuę q̃titatis ſpẽi.

De alteratione.

¶ Ex hoc pꝫ auctionẽ eſſe motũ:⁊ non continuuz:qꝛ auctio totalis eſt ſucceſſiua:⁊ non cõtinua:auctio partialis nec cõtinua nec ſucceſſiua:qꝛ momentanea.hęc de auctione.

pñs ꝓ.

¶ Et de alteratione oẽs ꝯcorditer tenent velociter alterari attendi penes ſpaciũ q̃litatis intenſiuuz a tali pũcto medio deſcriptuz:hoc eſt penes intenſionez q̃litatis acq̃ſitę in tali puncto medio. vt qñ intẽſio q̃litatis in a. fuit maior acq̃ſita in hora:q̃ in b.igitur a. veloci⁹ alterabat̃.

Cur aūt nō penes ꝓportionē qualitatis acquiſitę ad preexiſtentē: aut penes ꝓportionē aggregati ad pexiſtētē: lege cām ab Heſbero ⁊ Albertulo ⁊ alijs. ¶ Sʒ ſō alteratione eſt dōʒ: vt de auctiōe. nā alteratio apud Auer. vt diceremus: fit ꝑ minima: quoꝝ quodlʒ acqrit̄ in īſtāti. alteratio totalis nō eſt ꝯtinua. Quare nulla alteratio erit altera velocior neqʒ tardior: lʒ breuior aut longior. ⁊ tūc nō penes q̄litatē acqſitā: ſʒ penes acqſitionē termini vltimi deſcribet̄ vt dicat̄ breuior: q̄ in breuiori tpe ptingit ſuū terminū ad quē. illa lōgior: q̄ in maiori tpe puenit ad eūdē. Recte igit̄ Ariſt. ſolū in motu locali deſcribit veloci⁹ ⁊ tardi⁹. In alijs vō nuſ'ubi legim⁹. ⁊ hoc qꝛ ſolus mot⁹ localis dicit̄ velox aut tardus ꝑꝑ cās datas. ceteri mot⁹ breues aut lōgi. Et ꝓpterea alia rōne deſcribit̄ velocitas in motu locali: ⁊ alia rōne in alijs deſcribit̄ breuitas. In motu. n. locali penes ſpaciū longitudinale deſcriptū ab ipſo mobili grā ſuę velocitatis: ⁊ nō a pūcto medio: vt diximus. In alijs penes terminoꝝ acqſitionē vt dicat̄ breuis: qui in breuiori tpe puenit in terminū ad quē. lōgior vō qui puenit in lōgiori. hęc ſunt dicēda ad Ariſt. ⁊ Auer. mentē. Quę vō ſorticulę ſcribūt: gerulę ſunt ſyracuſanę. ¶ Aduertēdū tñ q̄ vna pōt poni regula in oībus motib⁹. ſi teneam⁹ oēs mot⁹ eē ſucceſſiuos ⁊ ꝯtinuos: ⁊ regula eſt. velocitas ī oī motu attendit̄ penes ſpaciū longitudinale deſcriptū a puncto medio rei motę: vt in motu locali tā recto q̄ʒ circulari penes lineale deſcriptū a pūcto medio cētrali: aut ꝓportionali. In alteratiōe penes ſpaciū q̄litatis intēſiui e tali puncto medio deſcriptū. hoc eſt penes intenſionē q̄litatis acqſitę in tali medio pūcto. In auctiōe vō penes ſpaciū quātitati acqſitę. hoc eſt penes q̄titatē acqſitā in tali pūcto medio: aut pte media ſignata. ⁊ ſic in oīb⁹ attēdit̄ penes rē acqſitā a tali medio pūcto. ⁊ tūc ad rōnes Heſberi facile rīdere. ¶ Ad pᵐ de herba ⁊ arbore dicerē ęque velociter eſſe aucta ſm rē: licet nō ſm ſenſuʒ. ſm rē qdē ęque velociter aucta ſunt: qꝛ ſm ſua pūcta media cētralia ęqualē quātitatem nanciſcebant̄. Scdʒ vō ſenſuʒ minime: vt bñ rō Heſberi ꝯcludit. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ totū nō augeri: niſi ꝑꝑ pūctū mediū. mō vn⁹ eſt punct⁹ medi⁹ toti⁹ ⁊ partiū: licet toti⁹ ꝑ ſe partiū ꝑ accñs. ⁊ ꝑꝑea ęque velociter auget̄ totū: ſic ſua ps. ¶ Ad 3ᵐ dicerē auctionē eē vniformē ꝑꝑ punctū mediū: ⁊ nō ꝑꝑ totū ⁊ ptes. qꝛ igit̄ punct⁹ medi⁹ vniformiter auget̄. iō auctio eſt vniformis. ⁊ ſic pª poſitio eſſet ꝓbabilior. verū ad mentē Auer. ⁊ Ariſt. hęc ſunt deliramēta: vt diximus: ⁊ de velocitate ſatis.

Propria poſitio.

Poſitio ſāctis.

Solutio rationum pdā.

¶ Quapropter ⁊ Zenonis ratio falſuʒ ſumit. fieri eniʒ nō poteſt vt aliquid finito in tempore infinita tranſeat: aut infinita per ſingula tāgat. Dupl'r. n. ⁊ lōgitudo ⁊ tps ⁊ oīno cōtinuū eē infinitū dicit̄: aut diuiſione: aut extremis. igit̄ infinita qdē quātitate finito in tpe nihil tāgere pōt: infinita vō diuiſiōe pōt. Et. n. tps ipʒ hoc mō īfinitū eſt: q̄re ſit vt infinito in tpe nō finito aliqd īfinita trāſeat: ⁊ īfinitis nō finitis: īfinita ēt tāgat. īpoſ'e igit̄ ē aut īfinitū finito in tpe: aut finitum in infinito trāſire: ſed ſi tempus ſit infinitum: ⁊ magnitudo quoqʒ erit infinita: ⁊ ſi magnitudo ⁊ tempus.

Sophiſma.

¶ Ex his Ariſt. ſoluit Zenonis ſophyſma. arguebat. n. Zeno nihil poſſe moueri. qꝛ ſi aliqd moueret̄: tūc aliqd mobile ptrāſiret infinitā magnitudinē tpe finito. qd eſt falſuʒ. ꝯñaʒ deducit. qꝛ nō pōt aliqd mobile ptrāſire aliquā totā magnitudinē: qn pri⁹ trāſeat illi⁹ medietatē: ⁊ ꝑ idē nec illius medietatē: qn illi⁹ adhuc medietatē. Sʒ lōgitudo eſt ad infinita dimidia ſectilis. igit̄ tpe finito ptrāſibit longitudinē infinitam. Adducebat aūt (vt Themiſti⁹ inquit) exēplū de rotis currui. ſi rotę. inquit. curruū q̄ ꝯuoluunt̄ in ſtadio: nihil ſtadij derelinquūt: qd nō demetiant̄ ⁊ diuidāt: cū diuiſio illa ſit īfinita: ptes ēt īfinitę erūt. igit̄ finito tēpore ꝑagrabunt̄. qd ille īpoſ'e dijudicabat. Cui reſpōdet Ariſt. per diſtinctionē q̄ īfinitū dici pōt aliqd bifariā: aut extremis: aut diuiſiōe. Tūc vult pᵒ q̄ īfinitū extremis nullo mō ſit ꝑagrabile: nec tpe finito: nec tpe īfinito. Uult 2º q̄ īfinitū diuiſione ſit ꝑagrabile in tpe finito ſʒ extrema: ſʒ īfinito diuiſione correſpondenter. Inquit. Quapꝑ ⁊ Zenonis rō falſuʒ ſumit. Fieri. n. nō pōt vt aliqd finito in tpe infinitā trāſeat. ⁊ ſic falſuʒ ſumit. ⁊ ꝑ h ad maʒ. Deinde ſoluit ad formā: ⁊ inquit. dupl'r. n. ⁊ lōgitudo ⁊ tps ⁊ oīo cōtinuū oē īfinitū dicit̄: aut diuiſione. h eſt qꝛ eſt diuiſibile in ſemꝑ diuiſibilia: aut extremis vtpote ſi extremis careat. hac diſtīōne facta rīdet Ariſt. ad formā ⁊ īquit. igit̄ infinita qdē quātitate: q̄ dicunt̄ infinita extremis: finito in tpe nihil tāgere pōt. Imo nec tpe infinito: infinita vō diuiſione pōt aliqd mobile tāgere. Hui⁹ ſolonis rōnē affert: ⁊ inquit. Etenim tps ipſuʒ hoc mō infinitū eſt diuiſione correſpōdēter ipſi lōgitudini: vt dixim⁹. Deīde q̄ſi repetēs ſolonē ad formā. inquit. Quare ſit vt infinito in tpe nō finito aliqd īfinita trāſeat: qꝛ in hoꝝ q̄ diuiſione eſt infinita: vt lōgitudo. ſit ⁊ vt infinitis ſubaudi diuiſione nō finitis infinita illud tangat. Tūc ex hac ſol'one ꝯcludit vnū q̄ſi correlariū: licet nō extra ꝓpoſitū: ⁊ inquit. Impoſ'e igit̄ eſt: aut infinitū finito in tpe aliqd trāſeat: aut finitū tpe infinito. Sʒ ſic ſe correſpōdēter hēt oꝫ: vt ſi tps ſit infinitū: magnitudo etiā ſic eiuſmodi: ⁊ eꝫ. ſi magnitudo ſit īfinita: ēt tps ſit tale. ⁊ ſic patet ad maʒ ⁊ ad formā ſophyſmatis.

Exēpluʒ Themiſt.

Reſponſio ariſto.

Expoſitio auerr.

¶ Dicit. Prima ⁊ vltima partes cōmēti: q̄ ſūt expoſitorię. patēt. Media ps q̄ incipit ibi. Zeno igit̄ decipit̄. eſt obſcura. iō ꝓ itellectu illi⁹ formo ſophyſma Zenōis apd Auer. Oē tangēs ptes infinitas tpe finito: ptrāſit infinita tpe finito. Mobile trāſiens totā magnitudinē tangit infinitas partes tpe finito. igit̄ mobile pertrāſit infinita tpe finito. ¶ Ad hoc ſophyſma de intētiōe Ariſt. rīdet Auer. ⁊ dicit. pᵒ. q̄ Zeno decipit̄ in argumētatiōe: qa vtit̄ noīe ęquiuoco. dicit 2º q̄ ꝑꝑ hoc hęc ꝯtradictio eſt ſm ſermonē: ⁊ nō ſm rem. reddit 3º cām. qꝛ Ariſt. ꝯcedit in hoc falſuʒ. vʒ. q̄ mobile ptrāſeat magnitudinis ptes infinitas. 3º excuſat Ariſt. q̄ ex hoc ſequit̄ verū. nā ſi mobile ptes trāſit infinitas: illud ſit tpe īfinito eadē infinitatis ſpecie: qua ⁊ ptes illę ſunt tales: qua rōne pʒ ꝯñē eē falſaʒ. vʒ. q̄ īfinita ꝑagrētur tpe finito. imo tpe īfinito. dicit 5º q̄ in. 8º rīdebit ſm rē. qꝛ ibi negabit medietates infinitas ptrāſiri. qd hic concedit̄. ¶ Sʒ in his ſunt dubitatiōes nō paruę. Pria quō hic vtat̄ ęquiuoco termino. ⁊ ſi termin⁹ eſt ęquiuoc⁹: Ar. nō falſum ꝯceſſit: ſʒ erat diſtinguēdū. 3º quo mō ex falſo ꝯceſſo ſeq̄t̄ verū: nō niſi qn̄ hoc eſt ſyllogiſtice: ⁊ nō demonſtratiue. 4º in quo dīt exēplo octaui ab illa hic: cū icidāt in vnū. Ad hęc multi multa dicūt: ſcio tñ q̄ ad mētem Auerro. parū faciunt. ¶ Propterea debes ſcire q̄ ſophiſma Zenōis peccat ꝑ fallaciā ęquocatōis: qn̄ termin⁹ medi⁹ vtpote īfinitū eſt multiplex ſm equocationē: ⁊ ſic hęc ꝯdictio eſt logica: ⁊ ꝑ ꝯñs ſm ſmonē. eē. n. logicā ⁊ ad ſmonē idē eſt. ¶ Per hęc ad pᵐ pʒ ipm Zenōeʒ accepiſſe terminū ęquocū: qꝛ aliter in maiori accepit īfinita: ⁊ aliter in minori. In maiori. n. ꝓ īfinito actu in minori ꝓ infinito in poᵃ. Per idē ad 2ᵐ dico q̄ Ariſto. nō ꝯceſſit falſuʒ ſm rē: ſʒ ſm apparētiā. naʒ īfinitas medietates pertrāſiri falſuʒ eſt apparēter. Sʒ eſt veꝝ in re de īfinitis diuiſiōe. Et per hoc ad 3ᵐ. ex hoc. n. apparēter falſo: qd eſt veꝝ ſm

Com. lx.

Sophiſma apud auerroē.

Reſponſio auerr.

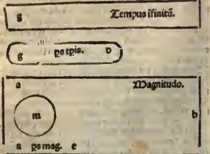
Dubiōes.

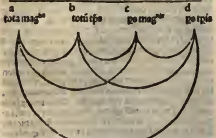
Solutio

rem ↄcedit veꝝ. vʒ ꝙ tp̄e īfinito eadē īfinitatis ſpē illud fiat. Per ideʒ ad 4ᵐ dico ꝙ hęc eſt logica: illa realis. Se-cundo ꝙ hęc ↄcedit abſolute: illa negat. ↄcedit.n. hęc infi-nitas medietates peragrari. Illa ħ negat. ambę tñ in ideʒ veniūt: q̄ꝛ hęc ↄcedit illud de īfinitis diuiſiōe: qđ eſt in īfi-nitū in potētia: illa de īfinitis actu: vbi ↄcedit de infinitis po³. quę vo dicūt recētiores: nugę ſūt: ⁊ nō ad rē. ⁋ Scias tñ Themiſtiū reducere hāc rnſionē ad illā 8ᵐ: ⁊ (vt mi-bi videt̃) p eadē exponit. Et hoc mihi plus placet: ꝙ̄ hęc Auerrois expō. Reddit.n. hęc textū difficilē: ⁊ nō ↄſonat verbis Ariſtotelis: ppterea illā Themiſtij laudo.

Quid ergo Themiſtius.

⁋ Deſcribat̃.n. magnitudo quędā a.b. termi nis definita. Tp̄s vo infinitū g. deinde ipſi⁹ g. tp̄is excipiat̃ aliqđ: vtpote g. d. finitū. In hoc igit̃ peragret illud idē magnitudis ęquā: qđ ſit a.e. hoc aūt aut totā a.b. magnitudinē dime tiet̃: aut deficiet: aut excedet. nihil.n. refert. nā ſi ſemper aequalē ipſi a.e. magnitudineʒ parti aequali in tp̄e peragrabit: hoc aūt magnitudi neʒ totā metit̃. Tp̄s totū finitū erit in quo illa tota peragrabit̃. quando partes aequales di uidet̃: vt etiam magnitudo ipſa.

Inventio partis.

⁋ Duo ↄcluſit. p̄ᵐ ꝙ magnitudo finita extremis nō poſſit tp̄e infinito extremis ab aliquo pagrari. ⁋ 2ᵐ fuit ꝙ ma gnitudo infinita extremis nō pōt peragrari tp̄e finito ex tremis. Declat igit̃ hęc. ⁊ vis ratiōis vī a cōmutata ppor tiōe ſic. vt a. tota magnitudo ad b. totū tp̄s: ita c. pars ma gnitudis ad d. pt̄ē vel gd tp̄is. pportio pʒ: q̄ꝛ tota magni tudo in toto peragrat̃. igit̃ pars nō in toto: ⁊ p ↄn̄s in aliq̄ illi⁹ peragrabit̃. Igit̃ ſicut a. tota magnitudo ad ipſam c. partē: ita b. ad d. hoc eſt ita totū tp̄s ad partē: ſed tota ma gnitudo a. mēſurat̃ a parte c. igit̃ totū tp̄s b. mēſurabit̃ a.

pte d. Tūc ad do maiorē: ſʒ oē qđ mēſurat̃ a ſua pte p re-plicationē eſt finitū extremis. igr a. tp̄s e finitū extremis. ingt. deſcribat̃.n. magnitudo q̄dā a. b. terminis definita. Tp̄s vo īfinitū mēte capiat̃: ⁊ ſit g. hęc eſt p⁹ caſus ps. De-inde ipſius g. tp̄is excipiat̃ aliqđ: vtpote g.d. finitū: ⁊ dixit aliqđ ⁊ nō ps: q̄ꝛ fortaſſe nihil eſt ps īfiniti. Hęc eſt 2ᵃ ps caſus. In hoc igit̃ qđ exceptū eſt e. tp̄e toto illud idē mobi le peragret eiuſdē magnitudinis ęq̄: qđ ſit a. e. hęc eſt 3ᵃ ps caſus. Tūc petit hāc partē magnitudis mēſurare totā: ⁊ hoc ingt. hoc aūt qđ dcm̄ eſt a.e. aut totā a.b. magnitudi nē dimetiet̃: aut deficiet aut excedet. nihil.n. ſiue ſic: ſiue aliter refert ad vim rōnis. Tūc arguit. nā ſi ſemp ęqualē illud mobile peragrabit magnitudinē: ęqualē dico ipſi a. e. ⁊ illā in parte ęq̄li tp̄is. hoc aūt qđ dicebat̃ a.e. totā ma gnitudinē. igit̃ ⁊ tp̄s totū finitū erit: in quo illa tota pagra bit̃. qñ tp̄s ipm in ptes ęquales diuidet̃: vt ēt magnitudo ipſa. ⁊ ſic totū tp̄s reſtabit finitū extremis: vt ipſa magni tudo. Q̄tū vo ad gręca v̄ba attinet. Ariſt. in gręco mutat terminos: ⁊ vult ee accipiēdā magnitudinē b.e. cā aūt eſt: q̄ꝛ poſſet aliqs dicere: vt totū īfinito pagrat̃ tp̄e: ita ps ēt pte tp̄is īfinita: q̄ꝛ tp̄is īfiniti ptes ſunt īfinitę. ppea ne ſit hęc ↄtētio: mutauit litteras. Ego vo trāſtuli textū litteris non mutatis: quia ad idem venit.

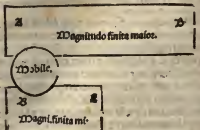
⁋ Uult dēmōſtrare. Auer. p̄ format rōnē abſq; lr̄is: vt nos formauim⁹. 2ᵒ ibi. ⁊ dixit. ſi igit̃ ⁊c. applicat ſentētiā v̄bis. ⁊ oēs ptes patēt. ⁋ Sʒ ↄtra hāc rōnē fieri ſolet iſtātia de motu irregulari: vt p̄ᵐ medietatē a. mobile pagret in cer to dato tp̄e. 2ᵃᵐ in duplo tardi⁹. 3ᵃᵐ in triplo. ⁊ ſic in infini tū. ⁋ Auer. in ſuis v̄bis innuit ſolonē: ⁊ vult Ariſt. argumē taſſe in motu regulari. ⁊ hoc mō Auerr. rationē intelligit. reliquum cōmenti perſpicuum.

Com. 24.

Dubium

Solo certus mo tota.

⁋ Rurſus ſi nō oēʒ magnitudinē īfinito in tp̄e trāſit. Sʒ ↄtingit nōnullā ēt finito in tp̄e ptrāſi re: vt b.e. hęc eē vo totā dimetiat̃: atq; aeq̄lem aeq̄li in tp̄e trāſeat: fiet vt tp̄s: ipm ēt finitū ſit: itaq; ipſaʒ b.e. partē infinito in tp̄e nō ptrāſeat pʒ tp̄s eē finitū. Si altera ex parte fuerit ſūptū. Nam ſi in minori parte hāc trāſit: ipſuʒ tp̄s fi nitū eē neċe eſt: cū altera ex pte finitū ſit.

⁋ Ut textū hūc facile exponit Themiſti⁹. Ariſt. remouet dubitationē. q̄a aduerſari⁹ dicere poſſet: ꝙ ps a.e. priſtinę magnitudinis nō mēſurat adęquate magnitudinē vniuer ſam: ſʒ excellit aut deficit. ⁋ Cōtra obijcit Ariſt. q̄ꝛ pōt ſi bi defingere quiſpiā magnitudinē alterā: q̄ totā adęquate cōmēſuret: vt b.e. tūc arguat̃ vt pri⁹ vniuerſaʒ a.b. toto tē pore pcurrit. b.e. vo finito: ſequit̃ ſi b. e. magnitudo adęq̄ te a.b. magnitudinē menſuret: vt tp̄e quo b.e. magnitudo

Expoſitio Themiſtij.

Pars a.e. cuius.

pcurrit adequate menſurabit tpe: in quo magnitudo a. b. vniuerſa abſoluit. ⁊ ſic rō formari pōt: vt pei⁹ a cōmutata ꝓpoſitiōe. hęc eſt expoſitio Themiſtij. inquit. Amplius ſi mobile ipſuz nō oēm magnitudinē trāſeat tpe īfinito: ſed cōtingat nōnullā ēt finito in tpe ptrāſire: vt b.c. Sit autez hęc talis: vt totā a.b. magnitudinē dimetiat: ſit quoq; ipſ mobile regulare: vt ęqualē in ęquali tpe trāſeat: ita vt tantūdē magnitudinis tātūdē in tpe pcurret: ſequet ꝯ illa q̄ pei⁹: vt tps quo tota pcurrit magnitudo a.b. ſit ēt finitum. ecce quō hęc rō nō differt a pma: ſ; tacitā obōnē fieri poſſibilē ꝯ pmā ſoluit ⁊ cōplet illā. ¶ Aiaduertēdū Ariſt. addidiſſe vbū illud: atq; ęqualē ęquali in tpe trāſeat. ꝓpter argumētū de motu irregulari: cui⁹ 2ª ps ſit tardior pª in duplo: ⁊ 3ª tardior 2ª iterū in duplo: ⁊ ſic in īfinitū: q: de illa erit qō alſ. cetere ꝓpōnes additę ſunt ad obōnē tacitā refellēdā. ¶ Ex his appet q dubitatiōes noſtri expoſitoris ſunt inutiles: cū hic nouā rōnē nō faciat: ſ; pozē defendit. multi. n. ⁊ nos longo tpe textū ignorauimus.

Scds cauillus. ¶ Cū itaq; ipſaz Ariſt. vt Themiſt. ēt exponit: refellit aliā captionē: ſiue cauillū. poſſet. n. qs dicere b.c. partē vniuerſę magnitudinis nō tpe finito pagrari: ſ; tpe infinito. ⁊ ſic in rōne eſt petitio pncipij. ¶ Cōtra arguit. ⁊ ſupponit tps quo pcurrit b.c. magnitudo eē a parte an̄ finitū: aliter nō inciperet aliqd moueri in illa. hoc quoq; p; ad ſenſum an̄ pūctū illud tpis: vn̄ res cępit agere motū nihil eē. Tūc arguit: aut breuiori tpe pcurrit ps q̄ totū: aut lōgiori: aut ęquali: nō lōgiori nec ęquali. nūq̄. n. ęquali totū ⁊ ps pcurrunt. igit oz totū tps quo pcurrit b.c. vtraq; ex parte finitū eē. a parte an̄ qdē: q: idē eſt pn͞ magnitudinis ⁊ partis. a parte vō poſt: q: ū breui⁹ eſt. Sic igit apud Themiſtiū Ariſto. in rōne pncipali duos cōfutauit cauillos: quib⁹ cōfutatis tota rō pncipalis p;. inquit. Cū itaq; ipſaz b.c. partē infinito in tpe nō ptrāſeat: ſ; a parte an̄ ipſuz eē finitū ꝯſtat: aut ſenſu aut rōne. p; tps quo ipſa b.c. ps percurrit eē finituz ſimplr ex parte vtraq;. Si altera ex parte fuerit ſumptus eē finitū. deducit ꝯñaz dicēs. nā ſi in minori tpe trāſit partem hāc: ipſuz tps quo illa peragrat finitū eē neceē eſt vtraq; ex parte. ex parte ante qdē: q: idē eſt pn͞ magnitudinis ⁊ partis. a parte vō poſt: cū altera ex parte finitū ſit: q: . v;. breui⁹ eſt. ⁊ ſic ambo cauilli cōfutati ſunt. ⁊ hęc littera fuit valde obſcura: ⁊ multos latet.

Com. 21. ¶ Cū declarauit. Hoc cōmētū habet tres partes. In pma replicat demōſtrationē factā: ⁊ addit cauillū pmū poſſibilem fieri: ⁊ vult illū Ariſt. hic cōfutare. 2ª ibi. ⁊ incepit. rez ꝓpoſitā ꝓſequit. 3ª ibi. ⁊ poſuit. remouet aliū cauillū. 2ª ps p;. nec expoſitionē aliā ab ea quā diximꝰ in textu: expoſcit. Pro intellectu pmę partis aīaduertēdū demſtationē ſuppoſuiſſe a.e. partē percurri tpe finito: q: hoc negari pōt a cauillatore. Ariſt. ſupplet cōfutās cauillū hūc. hęc eſt expoſitio Auer. Scdus cauillus eē pōt dicēdo tps quo pcurritur b.e. partē eē finitū a parte ante: nō a parte poſt. Ariſ. (vt vult Auer.) hūc cauillū refellens vnū petit tanq̄ notum ad ſenſum: tps. v;. finiri a parte qua incipit mot⁹. probat vero ipſum finiri a parte poſt. hęc eſt expoſitio Auer. ¶ Hęc itaq; expoſitio cōuenit cū illa Themiſtij quantū ad hoc q Ariſto. remoueat cauillos. nō q nouā faciat rationē: vt expoſitores volūt: ſ; de cauillis diſcrepāt. nā apō Themiſtiū duo ſunt cauilli. pm⁹ q ps illa data a.e. nō mēſuret totū a.b. 2⁹ q hęc ps nō tpe finito pagret: ⁊ vtroſq; hos cōfutauit Ariſt. at apud Auer. duo ſunt. pm⁹ q a.e. nō pcurrat tpe finito: ſ; infinito. 2⁹. dato q a parte ante pcurratur finito tpe: nō tn̄ a parte poſt. pª expoſitio eſt cōuenientior gręcis vbis: ⁊ iuxta illā legere potes textū. iuxta hanc Auer. impoſſibile eſt textū legere.

¶ Eadem autem erit demonſtratio. ⁊ ſi longitudinem quidem infinitam finxerimus. Tempus autem finitū. patet igitur ex his quae modo diximus: neq; lineam: neq; ſuperficiez: neq; omnino continuum aliquod indiuiduum eſſe. non ſolum propter id quod nuper eſt dictum: ſed etiā quia fiet vt indiuiduū diuidat.

¶ Idest ⁊ demōſtratio. Auerroes primo declarat quō eadem demōſtratione ſciatur cōuerſa cōcluſio: quę res ⁊ ab Auer. ⁊ a Themiſtio manifeſta eſt. Scdo quaſi epylogando quot vijs Ariſt. demōſtrauit nullū continuū componi ex indiuiſibilib⁹. colligit. ⁊ vult illas cōſiſtere in trib⁹ generibus. Primū quidē genus fuit per definitiones continui: contigui: ⁊ deincepiciorū. Scdūz per naturā motus ⁊ rei motę. Tertiuz ex natura velocioris ⁊ tardioris. ⁊ hoc dupliciter. Uno modo per definitiones horū. Alio modo per impoſſibile: vt infert nūc: q tunc indiuiduū diuideretur. quod facile ex dictis deduci poteſt. ¶ Solent quęrere recentiores an ſpaciū finitū poſſit pertranſiri tempore infinito: ⁊ ecōtra: an ſpaciū infinitū tēpore finito. ¶ Sorticolę ꝯcedunt finitū ſpaciū infinito tpe poſſe pertrāſiri: ⁊ ecōtra. infinitū ſpaciū tempore finito. Primū patet. imaginādo aliquod mobile irregulare ſemper ad duplū tardi⁹: ⁊ ſpaciū diuidi in partes proportionales minorib⁹ terminatis verſus terminū ad quē. Scdz patet. etiā per caſum cōtrariū imaginādo mobile ſemper velocitari ad duplū. ¶ Sed hę ſunt gerrulę atq; aniles fabulę: aut pueriles nugę: quas cōfutare nō curo. quolibet enim proferente cōtrariū: ſtultū eſt ſollicitū eē. ¶ Propterea fieri poteſt diuiſio Ariſt. q infinitū poteſt accipi ſm diuiſionē ⁊ ſm extrema. Tunc dicerent perhipatetici aliquod mobile poſſe tardari in infinitū ſm diuiſionē: quoniā non ita tardū qn tardius. ⁊ ſic in infinitū. nō aūt ſm extrema: quia nihil in actu infinite tarde mouetur in actu. Similiter ⁊ de veloci dicēdū eſt. ¶ Sed dices. nihil infinite tarde mouetur: aut infinite celeriter: neq; ſm diuiſionez: neq; ſm extrema. igitur reſpōſio nulla. Dicendū de ineſſe nullū tale eē: nullū fore de poſſibili phyſice: ſed de poſſibili imaginabili. quod ampliat ad id quod eſt vel poteſt eſſe: vel intelligi eſſe: aut intelligi nō repugnare eſſe. imaginabile eſt aliqd tale. ⁊ hoc ſatis eſt. verum de hoc perquire commento. 15. vbi longius diximus.

Com. 22. (beside "Idest ⁊ demōſtratio") — Queſtio. — Poſitio ſorticolaꝝ. — Cotra ſorticolas Solutio Ariſto. — Replica

¶ Nam cum omni in tempore ipſuz velocius ⁊ tardius ſint. Sitq; veloci⁹ quod aequali in tempore peragrat maius: contingit ⁊ duplaſ ⁊ ſexquialteram tranſire magnitudinem. Sit enim haec ipſius velocis ratio. videlicet. quod velocius ipſum ſexquialteram magnitudinez tranſeat: ⁊ diuidantur magnitudines: quae quidem ſunt ipſius velocioris in tria indiuidua: q̄ ſunt a.b. b.c. c.d. quae vero ſunt ipſius tardioris in duo: vt e.z. z.i. igitur ⁊ tempus diuidetur in tria indiuidua: quando aequali in tēpore aequalem peragret magnitudinem. diuidatur itaq; in k.l. l.m. m.n. rurſus cum tardius moueatur per e.z. z.i. non igitur ⁊ tempus diuidetur in duo. igitur diuidetur indiuiduum ⁊ impartibile: cū non in indiuiduo tranſeat: ſed in maiori. patet igitur nullum continuum eſſe impartibile.

¶ Cauillus Zenonis. vt inqt Themiſtiꝰ fecit nos digredi a ꝓpoſito. redit igr̃ ad rem Ariſto. ꝛ ꝓbat nullū penitus ꝯtinuū eſſe idiuiduū aut ex indiuiduis confectū. fecit aūt Ariſto. ad hoc enthymema tale: ſi magnitudo componit̃ ex idiuiduis. tūc idiuiduū diuideret̃. hāc nūc deducit ꝯſequentiā. ſi magnitudo pōt cōponi ex idiuiduis: ſint illa ꝓ tiſic tria: qua rōne tp̄s quo equus peragrat illā: cū illa correſpōdeat: e tribꝰ cōponet̃: ſed oē qḋ mouet̃ in aliquo tpe ſupra aliq̄ȝ magnitudinē ꝯtingit in medietate tp̄is peragrare dimidiū illiꝰ. igr̃ equꝰ in medio tp̄is: aut ſcorpiꝰ tardior diuidet tp̄s ꝛ magnitūi idiuiduo: ꝛ ſic idiuiduū diuidet̃. Ubi cū. ſit equꝰ ſexqalter a ꝓportōe velocior ſcorpio: ꝛ equꝰ ꝑagret leucā tripartitā: i tripartio tpe: tūc ſcorpiꝰ in ſexqaltera ꝓportōe tardior trāſibit dimidiū illiꝰ: ꝛ ſic diuidet idē idiuiduū tp̄is ꝛ magnitudinis. Ut vō rō hec intelligat̃ fingamus duas ſuppōnes: ꝛ vnū caſuȝ. Prima ſuppō. in oi tpe aliqd pōt velociꝰ ꝛ tardiꝰ moueri. Inqt. nā cū oi in tpe ipm velociꝰ ꝛ tardiꝰ ſint. ¶ Scḋa ſuppō. velocius eſt qḋ in equali pertrāſit maiꝰ pȝ hec ex definitiōe eiꝰ. Ex his inferat̃ tertia. igr̃ ꝯtingit ꝛ duplā ꝛ ſexqalterā trāſire magnitudinē: imo triplā ꝛ quadruplā ꝛ id genꝰ. Ex his ponit caſuȝ: ꝛ inqt. ſit. n. hec ipſiꝰ velocis rō. vȝ. ꝙ velociꝰ ſexqalteraȝ maiorē magnitudinē tranſeat q̄ȝ ipm tardiꝰ vt equus. hec eſt ꝓma pars caſus. Et diuidant̃ magnitudines: quę qdeȝ ſūt ipſiꝰ velocioris in tria idiuidua q̄ ſunt a.b. b.c. c.d. Hec eſt 2ª caſus pars. que vō ſunt ipſiꝰ tardioris diuidat̃ i duo vt in e.ȝ. ꝛ ȝ.i. Ex ħs ſeq̄t̃ 4ª pars caſus ꝛ inqt. igr̃ ꝛ tp̄s diuidet̃ in tria idiuidua: cuiꝰ rōnē ſubſcribit ꝛ inqt quando equali in tpe equalē peragret magnitudinē. hec res iā patuit. nā tp̄s ꝛ magnitudo ſibiīuicē correſpōdent ſ̃m diuiſioneȝ ꝛ finitatē. quaſi cōplens quartā caſus partē inqt. diuidat̃ itaqȝ in k.l. l.m. m.n. Ex ħs quaſi repetens vnam caſus partē rōcinat̃: ꝛ inqt rurſus cū tardius moueat̃ per e. ȝ. ȝ.i. vt ſuppoſuimꝰ. nō igr̃ tp̄e: tp̄s ipȝ totū diuidet̃ i duo: ſȝ in vnū cū dimidio alteriꝰ. tria. n. diuidi nō pñt in duo: ſȝ in vnū cū dimidio. Ex ħs dat ꝓpoſitū ꝛ inqt. igr̃ diuidet̃ idiuiduū tēporis ꝛ impartibile magnitudinis. naȝ ex quo equus eſt ſexqalterus ad ſcorpiū: ꝛ ipe equus in tribꝰ idiuiduis moueat̃ ſupra totū. igr̃ ſcorpius in medietate triū mouebit̃ in medietate tripartię magnitudinis: ſed medietas triū eſt vnū cū dimidio. igr̃ mediū indiuiduū erit dimidiatū tā tp̄is q̄ȝ magnitudinis: cū ſcorpius ipſe nō in ſolo tp̄is vno indiuiduo trāſeat: qꝛ ſic equus eēt triplus contra caſuȝ: ſȝ in maiori: vt in vno idiuiduo cū dimidio. patȝ igr̃ nullū cōtinuū eē īpartibile. aliter ſequit̃ indiuiduū diuidi: vt dictuȝ eſt. ¶ Sȝ ambiges forſitan ad qd illę tres petiones ponunt̃: cū ſatis ſit vna: dici pōt ꝙ ſuppoſitio eſt vna tn̄. vȝ. cōtingit velociꝰ eē in oi ꝓportiōe in ipſo tpe q̄ȝ tardiꝰ: ꝛ eā ſyllogiȝauit ſic in 3ª figura. velociꝰ ꝯtingit in oi ꝓportiōe eē in tpe q̄ȝ tardiꝰ. velociꝰ plus trāſit in ęquali tpe. igr̃ plus trāſiēs in ęquali ꝯtingit eē in oi ꝓportiōe in tpe q̄ȝ tardiꝰ. ꝛ hec eſt ſuppoſitio. ꝛ ſic illę duę ſunt vt pręmiſſę: ꝛ nō vt ſuppoſitiones ad ꝑncipale. ꝛ hoc nō intellexerunt expoſitores noſtri.

¶ Iſta declaratio. Auer. duo facit. ꝑ ponit rōnē. 2º ibi. Et hoc intēdebat. applicat ſentētiā v̄bis. 2ª ps pȝ. in ꝑª ponit multas ſuppoſitiōes. Prima. velociꝰ in ęquali tpe ꝑtrāſit maius q̄ȝ in eodē ꝑtrāſeat tardiꝰ. hec ſuppoſitio pȝ ex definitione ipſius velocioris ſuperius data ꝛ diſputata. Com. 23.

¶ Et cū ita ſit. Ex hac dat 2am: ꝙ poſſunt reꝑiri duo mobilia: quoꝝ vnū ſit in ſexquialtera ꝓportiōe altero velociꝰ. hoc eſt vt equus in ęquali tpe percurrat ſpaciū tn̄ ꝛ dimidiū plus q̄ȝ ipe ſcorpius. ſic. n. vocat̃ ꝓportio ſexquialtera gręce: mioliū. qualis. vȝ. eſt triū pedū ad duo. cōtinēt enīȝ duo cū altera medietate: qua rōne fiet vt equus in tripartio tpe trāſeat ſexquialterū plus q̄ȝ ſcorpius: ꝛ ſcorpius in medio tpe dimidiū tranſeat ſuę magnitudinis.

¶ Et cū declarauit. Tertia ſuppoſitio eſt vt ſit tardiꝰ aliqḋ vt ſcorpius: qḋ trāſeat dimidiū: aut cōpoſitū ex duabꝰ partibus in aliquo tpe quouis: quo fit vt ſpaciū velocioris ſit ex tribus: cū ſit ſequialterū ad illud.

¶ Et qꝛ temporibꝰ. Quarta. tp̄s ꝛ magnitudo ſūt ęquales: vt qꝛ magnitudo velocioris ē tripartia: ita ꝛ illō tp̄s tripartiū.

¶ Et qꝛ tardiꝰ. Ex his arguit ꝑ caſuȝ ipſuȝ tardiꝰ peragrat ſubſexquialterū ſpaciū. igr̃ in ſexquialtero tpe minus: ſȝ ſexqualterū minꝰ tribus ſunt vnū ꝛ dimidiū. igr̃ ſcorpiꝰ in vno indiuiduo cū altero dimidiato peragrabit bipartiā ſuā magnitudinē. Tota virtus igr̃ eſt. ſcorpius eſt trāſiēs dimidiū in ſubſexquialtero tpe. igr̃ tp̄s tripartiū diuidetur in duo. ꝛ ſic mediū indiuiduū diuidet̃. deīde applicat ſententiā verbis: ꝛ totū patet.

¶ Neceſſe autem ꝛ ipſuȝ nunc: quod non per aliud: ſed per ſe ꝛ primo dicitur indiuiduum eſſe: atqȝ in omni tempore tale ineſſe. eſt enim extremuȝ quoddam tranſacti temporis: citra quod nihil futuri temporis eſt. ꝛ inſuper conſequentis: vltra quod nihil tranſacti temporis eſt. quod quidem vtrorumqȝ temporum finē diximus eſſe.

¶ Debes ſcire ꝙ ipſuȝ nūc: qḋ gręce eſt nyn: pōt accipi per accidēs: qua rōne dies eſt nūc: qꝛ pñs eſt: cuiꝰ nūc ipſuȝ tm̄ habemꝰ. ꝑ ſe vō ꝑ qḋdā: qḋ eſt p̄teriti finis ꝛ ꝑnm futuri. dicitur aūt hoc ꝑ ſe: qꝛ ſui nā eſt tale. dies vō ꝓpter hoc dicitur nūc eē. iō ꝑ accidēs. ¶ Rōcinat̃ aūt ſic. finis p̄teriti ꝛ futuri initiū eſt indiuiduū. ipſuȝ nūc eſt finis p̄teriti ꝛ ꝑncipiū futuri. igr̃ indiuiduū. de rōne tangit minorē ꝛ cōcluſionem in textu. ꝛ verba patent. Syllo.

¶ Uult declarare. Quę ait Auer. patent. vnū tamen attentione dignū: ipſuȝ nūc eē apud mētez duo quatenus habȝ rōnē ꝑncipīj ꝛ finis. in re vnū: qꝛ extra animā nec ſibi cōpetit ratio ꝑncipīj nec ratio finis: ꝛ reliq̄ q̄ ait patēt. Com. 24. Nō dicit Auer.

¶ Hoc autem ſi demonſtratur tale eſſe per ſe ꝛ quatenus ipſum: ſimul patebit etiam ipſum indiuiduum eſſe.

¶ Quia accepit minorē. vȝ. ꝙ nūc ſit futuri initiū ꝛ p̄teriti finis: quę eſt dubia: quaſi illā reſumēs. inquit. Hoc autem. i. hec minor ſi demōſtret̃ quę dicebat tale eē per ſe: ꝛ

quatenus ipſum: ⁊ ſimul patebit ipſum īdiuiduū eē. ſic igitur quaſi hypothetice. ſic iterū format rōnē: ſi nūc eſt pn ̄ futuri ⁊ finis pręteriti: eſt induiduū. Deinde in textu ꝑ primo ponet anñ vt habeat poſitionē ipſius ↄñtis.

Com. 25 ⁋ Dixit. Aiaduerte ꝙ Auer. facit vim in verbis. vult enim ꝙ differat dicere ipſuʒ nūc eē vnū: ⁊ ipſuʒ nūc eē īdiuiſibile: ⁊ hoc ꝑ trāſlatiões eiꝰ: q̄ vtplurimū ſunt corruptę.

⁋ Et nō intēdit. Dices cōtra Auer. poſtq̄ʒ eē ipſuʒ nūc vnū differt ab ipſo eē indiuiſibile. vtrū ꝓbet ipſuʒ nūc eē vnū per hoc qḋ eſt indiuiſibile: an vnamet rōne ꝓbet vtrūq; ſimul: Rñdet ꝙ vnamet rōne ꝓbat vtrūq; ſimul: ⁊ nō ꝑ ꝓbat ipſum eē vnū: poſtea ꝑ hoc ꝙ eſt vnū. ꝓbat ipſuʒ eē indiuiſibile. Signū aūt q2 vtiṫ nota ſimultatis: cū dicat: apparebit cū hoc. igiṫ vnamet rōne ꝓbat vtrūq;.

⁋ Nam aliqs. Dices. nō ne ſuffeciſſet dicere ⁊ ꝓbare ipſuʒ nūc eē indiuiſibile: cur ſubiecit etiā ipſuʒ debere eē vnū: Rñdet. qa ſtat aliqua eē indiuiſibilia: ⁊ nō vnū. vt fortaſſe intellectus agēs ⁊ intellectus poteſtatis ſunt indiuiſibiles: nō tñ vnū: vel ſaltē intellectus ⁊ res intellecta ſunt indiuiſibiles: nō tamen ſunt vna res. Sic poſſet dici ipſum nūc eē indiuiſibile: nō tamē vnū: qa aliud fortaſſe diceṫ eē ipſuʒ nūc: qḋ eſt finis: ⁊ aliud id qḋ eſt pn ̄. ad tollendū igiṫ hanc obiectionē ſubiecit vtrūq;.

⁋ Hoc igitur. Adhuc dubitabis ex quo indiuiſibile poteſt accipi pro minimo tempore ⁊ pro indiuiduo tempore. qḋ nunc diciṫ. ꝓbat ne illud idem de ipſo nunc ⁊ de ipſo minimo tempore: Reſpondet ꝙ hic ꝓbat de ipſo nunc quatenus eſt aliud a minimo tempore.

⁋ Et fundatur. Cꝫ ipſum nunc ſit indiuiduū duabꝰ rationibus: ſiue fundamentis: probat. Primo. qa nō eſt pars tē poris. Secundo. qa ipſum nunc nō eſt cōtinuū ipſi nunc. ⁋ Ex primo ſylogiʒo ſic. Omne diuiſibile eſt pars alicuius totius: ſed ipſum nūc nō eſt pars temporis. igitur non eſt diuiſibile. ⁋ Ex ſecundo arguo. Omne diuiſibile poteſt alteri diuiſibili continuari: ipſum nunc nō poteſt alteri indiuiſibili continuari. igiṫ nō eſt pars. Deinde ait has rationes velle Ariſto. declarare in ſequentibꝰ: ⁊ verba patent. ⁋ Animaduerte ꝙ hęc expoſitio lʒ ſit vtilis: nihil tamen illius Ariſto. ſubmeminit.

⁋ Neceſſe eſt itaq; ipſum nunc eſſe ideʒ quod vtrorumq; temporum ſit extremum. Nam ſi aliud: deincepi ciuum quidem alteri alterum nō erit. propterea ꝙ continuum ex ipertibus non conſtat. Si vero ſit ſeorſum: inter vtrūq; tempus medium erit. Omne enim continuum tale eſt vt inter fines aliquid ſit vniuocum. Sed ſi medium illud ſit tempus: diuiſibile erit. Oē enim tempus demonſtratum eſt diuiſibile eē. Quare nunc ipſum diuiſibile erit. Cꝫ ſi ipſum nunc diuiſibile ſit: in ipſo futuro erit praeteriti quicq̄ʒ: atq; in praeterito ipſo futuri quoq; qc q̄ʒ. Illud enim in quo diuideretur: praeteritū tēpus atq; futurum terminabit.

⁋ Erat hypothetica hęc. ſi ipſuʒ nunc eſt principiū ⁊ finis vtrorūq; temporū: ipſuʒ erit ſimplr̄ indiuiſibile. Nūc q̄ſi dat poſitionē antecedentis: vt inferat poſitionē cōſequentis: ⁊ inquit. Neceſſe eſt itaq; ipſum nūc eē idem: qḋ vtrorumq; temporū ſit extremū .i. vt futuri principiū: pręteriti finis. Ex hoc patet poſitio ipſius ↄſequētis. ꝓbat aūt poſitionē antecedentis per ſyllogiſmū hypotheticū diuiſiuuʒ deſtructiue. ⁊ poteſt ſic componi. ſi ipſuʒ nunc principiuʒ ⁊ ipm nūc finis ſint duo: aut erunt īmediata aut mediata. nō īmediata: q2 ↄtinuū nullum fit ex īmediatis īdiuiduis vt patuit iam. Si vero mediata aliqd mediabit: illud igitur aut erit tempꝰ aut quid aliud: vt linea vel ſuperficies nō poteſt eſſe aliud: qm̄ inter tempora nō niſi tempus mediare debet. cū igiṫ futurū ⁊ pręteritū tempora ſint: oportet tale inter hęc mediū eē etiā tempus. Tunc vltra. tale tempus mediū aut erit diuiſibile aut īdiuiſibile. nō eſt dicendū indiuiſibile: qa omne tempꝰ eſt diuiſibile: vt deductum eſt. tale mediū eſt tempus. igiṫ diuiſibile. Ultra. tale tempus mediū eſt diuiſibile. igiṫ ipſuʒ nūc diuiſile erit: qa ipſum nūc oēs volunt eē mediū duorū temporū. Nyn enim gręce eſt nūc: ſiue pręſens latine. Ultra. tale nūc medium eſt diuiſile. igiṫ in ipſo futuro erit pręteriti quicq̄ʒ. In ipſo pręterito etiā aliqd futuri: qa ex quo hʒ duas partes: ⁊ vtreq; ſunt mediū: illę ea rōne qua fines ſunt pręteriti erūt pręteritę: ea rōne qua pn ̄ futuri erūt futurę. hoc autem eſt īpoſſibile. igiṫ oportet ipſum nunc eſſe idem indiuiſibiliter pn̄cipiū ⁊ finē vtriuſq; tp̄is. hęc eſt ratio ⁊ verborū expoſitio: nec alia gloſa egēt vba illa Ariſt.

⁋ Et cū hoc ſit. Cōmentū iſtud per expoſitionē textus patet. vnū tamē attentione dignū eſt: Auer. ꝓbare illā cōſequentiam. illa duo nūc ſunt mediata. igiṫ mediat tempꝰ. Com. 26 Primo ex verbis textus: qa inter ↄtinua nō mediat niſi cōtinuū eiuſdē generis. igiṫ oportet eſſe tēpus: qḋ cū pręterito ⁊ futuro cōuenit in genere. Secundo. idem perſuadet inductione: qa videmꝰ inter duo puncta lineā mediare inter duas lineas ſuperficies: inter duas ſuperficies corpus. Deductio erroris ⁋ Sed tam in textu q̄ʒ in cōmēto accidunt dubitationes. Dubitõs ⁋ Prima. qa per hanc rōnē ipſuʒ nūc nō videtur mediū duorū temporū: qa ipſum nunc nō eſt eiuſdē generis cū temporibꝰ: qa tempora diuidua ſunt. at nunc ipſum indiuiduū eſt: quę eſſe nō videnṫ eiuſdē generis. Prima dubitatio. ⁋ Secūdo. videṫ ꝙ cōſequētia Ariſto. ⁊ Auer. nulla ſit. mediū inter illa eſt tempus. igitur ipſum nunc eſt diuiſibile. hęc enim ſatis ambigua eſt. Secunda ⁋ Tertio dubitatur. quia dato ꝙ ipſum nunc ſit diuiduū: non videtur ſequi pręteritū eē in futuro. ⁊ econtra. Tertia ⁋ Quarto dubitatur etiā. quia videtur Ariſto. oſtendere eſſe idem nunc vtriuſq;: quia eſt indiuiſibile. modo hoc eſt petitio: quia iſtud cępit ꝓbare. Quarta. ⁋ Ad primā dicerē ipſum nunc eſſe eiuſdē generis cū tempore: Sol. prime ipſum punctū cū linea: ipſam lineā cū ſuperficie: ipſam ſuperficiem cū corpore. non formaliter: ſed reductiue: vt termini: aut principia illoꝝ. ⁊ hoc ſatis eſt ad rationē. ⁋ Ad ſecundā dicendū ꝙ Ariſto. conſenſim vnū ſupponit. aliud infert. Solutio ſecunde. ſumit enim ipſum eſſe duorū: pręteriti ⁊ futuri medium: vt ipſius nomen indicat. dicitur enim nyn gręce: latine nunc a pręſentialitate temporis. infert vero ipſum eſſe diuiduū: quoniā vbi tempus ponitur mediare: cuʒ tale mediū per cōmunē hominū conſenſum nō ſit niſi nūc: iure ipſum nunc erit: vt tempus diuiſile. ⁋ Ad tertiū dicendum ꝙ Ariſto. ⁊ Auer. petunt duo. primū ꝙ ſit terminus Solutio tertie. ipſorū. ſecundū ꝙ terminus ſm̄ ſe totum eſt in terminata re: cuius eſt. ⁋ Ex his ſequitur intentū ipſum. totū nunc eſt in pręterito: quatenus illius terminus: ⁊ cū ſit partibile in futurū ⁊ pręteritū. igitur vna pars futuri erit in pręterito: quia ſm̄ ſe totū eſt in pręterito. pari ratione aliquid pręteriti erit in futuro. nam ſm̄ omnes partes eſt in futuro: ⁊ eius vna pars eſt pręterita. igitur aliquid pręteriti eſt in futuro. ⁊ ſic patet ratio. ⁋ Ad quartā dico ꝙ ipſe probat per impoſſibile ipſum eſſe indiuiſile per hoc quod nō eſt diuiſile. ⁊ ſic non eſt petitionis principiū. Sol. q̄rte cum enim nō ſit diuiſibile: ⁊ eſt. igiṫ indiuiſile. ⁊ ſi īdiuiſile. igitur vnus ⁊ idem terminus vtriuſq; temporis.

⁋ Simul autē ipſum nunc. non per ſe: ſed per

aliud erit.nã diuiſio hui⁹ nõ ſm ipm eſt.

¶ 2ᵒ arguit Ariſto.ꝑ impoſſe.ſi ipm nũc ſic diuiſibile: tunc nõ per ſe:ſed per aliud hoc eſt per partes eſt termin⁹ tempoꝛuȝ. Deducit ↄñtiam:⁊ inqt.nam diuiſio huius:hoc eſt tẽpoꝛis nõ ſm ipm eſt.vbi.n.ipm nũc ſit diuiſile: duoꝛuȝ tẽpoꝝ diuiſio:nõ erit per ipm nunc:ſed ꝓpter illi⁹ partes: quatenus per illius vnã partẽ erit termin⁹ pteriti:⁊ per illius alterã erit termin⁹ futuri.igiẽ ipm nõ erit quo pęteritũ eſt aliud a futuro: ⁊ ſic non eſt diuiſio ſiue ratio diuidendi illa per ſe: ſed ratione partium. Hoc eſt contra diffinitionem eius.quarto huius.

¶ Adhuc aũt ipſius nũc aliquid quidem factũ erit. aliquid vo futurũ: ⁊ vt nõ ſemper erit factum aut futurum: neqȝ nunc idem. multis.n. diuiſionibus tempus ipſum diuidiẽ.

¶ Tertio arguit.ſi ipm nũc eſt diuiſile. tũc nõ erit totuȝ ſimul.ꝯ illius deſinitioneȝ datam.4.ᵒ huius. Inquit.adhuc aũt ſubaudi. ſi ipm nũc diuiſile erit:ipſius nũc aliqd qdẽ factũ erit.aliquid vo futurũ.igiẽ nõ totũ ſimul. Et ſequiẽ vt nõ ſemper erit ipm factũ hoc eſt pęteritũ: aut futurũ: neqȝ nũc ipm idẽ ſemp ⁊ totũ ſimul erit.multis.n.diuiſionibus tps ipm diuidiẽ:qꝛ in pęteritũ pęſens ⁊ futurũ:⁊ ſic etiam ipm nũc diuideẽ.qua ratione fit vt quẽadmodũ tempus ipm nõ eſt ſimul:ſic neqȝ ipm nũc.

Com.37. ¶ Cuȝ declarauit. Auerroes de textu facit tres rationes:⁊ hoc ꝓpter illius malas tranſlationes. nos vero facimus

Prima auer.rõ. duas tñ. ¶ Prima vbi inſtans eſt diuiſile: tunc non erit inſtans per ſe:ſed erit inſtans per accidẽs hoc eſt minimũ

Secũda. tps:qđ cõm.24.dictũ eſt inſtans per accidẽs. ¶ Secũda.tũc inſtans nihil erit:qꝛ partes ſuę nõ erũt: qꝛ pęterita abijt.futura nondũ ſit.igiẽ ipſum nihil erit. ¶ Tertio.

Tertia tũc inſtans nõ erit idem: qꝛ vbi eſt diuiſile: ipm erit tempus:vbi erit temp⁹: ipſuȝ nõ erit inſtãs.3ᵒ. huius. ⁊ ſic ſunt quattuoꝛ rationes.tres quidẽ pręſentis textus. alia litterę

Dubiũ. pręcedẽtis. ¶ Sed dubitabis forte: qꝛ per idẽ ꝓbarẽ tẽpus nõ diuidi: qꝛ tunc tempus ipſuȝ nihil erit ꝓpter rõnẽ

R: tactã. ¶ Reſpõdeẽ ꝙ temp⁹ eſt ꝓpter ipſuȝ nũc. de tempoꝛe eniȝ nihil habemus:niſi ipſuȝ nũc. vbi igiẽ nũc nõ ſit neqȝ tempus erit.at pręſuppoſito ipſo nũc: omnino temp⁹ eſt.⁊ ſic nõ eſt ratio ad ꝓpoſitũ.⁊ hoc fortaſſe voluit dicere Ariſt.cũ inquit. Multis eniȝ diuiſionib⁹ tempus diuiditur:ſiue multipliciter diuidiẽ temp⁹.hoc eſt. ſecaẽ tempus in plura ꝙ ipſuȝ nũc:qꝛ tempus põt ſecari in tria: vt in pręteritũ:futurũ:⁊ pręſens:cui⁹ habemus nunc. vbi aũt ipſuȝ nũc diuiditur nõ põt diuidi niſi in duo tñ: vtpote in pręteritũ ⁊ futurũ.igiẽ in nũc valet. pręteritũ ⁊ futurũ nõ ſunt.igiẽ illud nihil eſt.in ipſo aũt tempoꝛe nõ valet. qꝛ tẽpus diuidiẽ in tria.⁊ hoc eſt qđ Ariſt.voluit.

¶ Quare ſi haec ineſſe ipſi nũc impoſſibile eſt: ipſum nunc: quod in vtroqȝ eſt: idem eſſe neceſſe eſt. Et ſi idem ſit:patet etiam ipſum indiuiduum eſſe. Nam ſi diuiduum ſit:ea nimiruȝ euenient: quae ⁊ prius. Et quidem igitur in ipſo tempoꝛe indiuiduuȝ quoddam ſit: quod ipſuȝ dicim⁹ nunc:ex his quae dicta ſunt perſpicuum modo eſt.

¶ Fecit ſyllogiſmũ hypotheticũ a poſitione antecedentis ad poſitionẽ cõſequẽtis.nũc format illũ a deſtructione cõ-

Syllo. ſequẽtis ſic.Si nũc nõ eſt idem vtriſqȝ: ipſuȝ nũc eſt alterum.deſtruit cõſequẽs.d.quare ſi hęc ineſſe ipſi nũc ipoſſibile eſt:ipſuȝ nũc:qđ eſt in vtroqȝ:idem eſſe neceſſe eſt.deinde cõuertit ſyllogiſmũ vt oſtendat demonſtrationẽ eſſe bonã:qꝛ eſt in terminis cõuertibilib⁹:⁊ inquit. Et ſi idem ſit:patet etiã ipſuȝ indiuiduũ eſſe.nã ſi diuiduũ ſit in tempoꝛibus illis:ea nimiꝝ euenient:quę prius etiã accidebãt: vt dictũ fuit.deinde epylogat.⁊ ſermo patet.

¶ Cum declarauit. Iſtud cõmentũ patet per ſe. Sed quęrunt vtrũ ipſuȝ nunc ſit in tempoꝛe. hęc quęſtio poteſt ſol- Com 38.

uti ſm tenentes indiuiſibilia:aut ſm veritatẽ. Quid auteȝ ſit de veritate: nunc dici non poteſt: niſi prius diſputetur quęſtio de indiuiſibilibus. Ideo de hoc aliis:ſed cum Ioãne aliquantulũ diſputare volo. ¶ Ioãnes in pręſenti quęſtione tenet tria. Primo ꝙ nunc ipſum nõ eſt in toto tempoꝛe:vt terminus. Dicit ſcđo.ꝙ bene eſt in qualibet parte temporis:vt terminus. Dicit tertio ipſuȝ nunc eſſe in toto tempoꝛe: vt mediũ cõtinuationis. Primũ probat per hoc quia extra omne nunc eſt tempus: ſicut extra omnẽ punctum circuli eſt circulus.igitur nunc ipſum non eſt in toto Secundũ vero probat.quia aliquod nunc eſt extra quod nihil eſt temporis:vt hoc inſtans: quod eſt pręſens eſt extra quod nihil eſt hoꝝ terminatę ad ipſum:ideȝ eſt in parte futura: vt principium.igitur in qualibet parte eſt:vt terminus. Tertium etiam patet.quia omnium duoꝛum tempoꝛum medium eſt ipſum nunc: quod illa continuat. hęc

Confutatio. Ioannes prolixius. ¶ Sed hęc ſtare non poſſunt. primo nihil inhęret parti: qđ non inhęret toti.per regulã ſcđi topicoꝛum,valet enim ab ineſſe parti ad ineſſe toti: vt albedo ineſt dentibus ethiopis.igitur ethiopi.igitur per ſecundum eius dictum ipſuȝ nunc ineſt cuilibet parti:vt terminus.igitur ineſt toti:vt terminus. ¶ Secundo. cum dicit

Secunda ipſum nunc non ineſſe toti tempoꝛi:quomodo ſumit totũ: aut cathego^ce.hoc eſt:vt eſt ſubſtantiuum:aut ſincathego^ce pro ſincathegoꝛemate. quod eſt omne. quodlibet ⁊ id genus. Si primo modo: ipſum eſt falſum: quoniam ipſum nunc eſt in aliquo tempoꝛe. igitur in toto tempoꝛe: qꝛ omne tempus eſt totũ.igiẽ in tempoꝛe aliquo eſt:opoꝛtet vt ſit in toto:capiendo totum vt ſic. Si intelligit ſecũdo modo:falſum erit ſcđm dictuȝ.erit enim ſenſus.ipſum nunc non eſt in toto tempoꝛe:quia in nulla parte:⁊ ſic illa

Tertia contradicent. ¶ Tertio.nullũ nunc eſt in qualibet parte tempoꝛis.igiẽ nunc non eſt in qualibet parte tempoꝛis.tenet conſequentia ab vniuerſali negatiua ad ſubalternaȝ. Et ſic ſecũdũ dictũ eſt falſuȝ:etiã ⁊ tertiũ per idẽ. ¶ Pro-

ꝓpria poſitionis. pterea eſt animaduertendũ ꝙ multũ refert aliqđ ineẽ alicui:⁊ denominare illud. albedo eniȝ ineſt ethiopi:qꝛ ineſt

Suppoſitio. dentibus eius:non tamẽ denominat ethiopem:imo committitur deceptio a ſecundũ quid ad ſimpliciter : quia nõ valet.albedo ieſt ethiopi.igitur ethiops eſt albus:niſi per

Poſitio accidẽs gratia materię. ¶ Tunc dico ꝙ theologus habȝ cum phyloſopho conuenire:⁊ habet ab eo diſcoꝛdare.con-

Primũ commune cedent enim ambo ipſum nunc ineſſe toti tempoꝛi vt terminus.patet:quia concedunt ipſum ineſſe vt terminũ ali-

2ᵐ cui parti illius.igitur ⁊ toti. per regulã. ¶ Secundo concederent ipſuȝ nunc vt terminus ineſſe cuilibet parti temporis:⁊ denominare quãlibet partem illius vt terminus. naȝ denominare vt terminus:nihil aliud eſt niſi quãlibet partem tempoꝛis eſſe terminatam ab ipſo nunc. ¶ Ter-

3ᵐ tio concederent ipſuȝ nunc ineſſe toti tempoꝛi vt mediũ: atqȝ illud denominare vt medium : quod nihil aliud eſt: ꝙ totum tempus eſſe mediatũ per aliquod nunc. In his

Diſſẽ tribus non differunt propter rationes factas. ¶ At differũt in quarto.nam theologus concedit ipſum nunc ineſſe toti ⁊ denominare totum tempus:quod nihil aliud eſt:ꝙ dicere totum tempus eſſe terminatum ad aliquod nunc: vt tunc cum ceſſabit motus . Theologus enim ponit cęlum factum;⁊ ſimul cum eo motuȝ . ſimul cum ipſis etiã tem-

pus: quare ⁊ motũ ipſum deſinere ad aliquod nunc: vltra quod nihil motus ſit cõcedere debet. at phs qui ponit celum ⁊ motũ eternũ: cogitur dicere neq; motũ neq; tempus ipſum terminari totũ ad aliquod nũc. ſic ꝙ vltra illud nihil temporis ſit. ponit enim vltra omne tẽpus eſſe temp⁹: ſicut vltra oẽm motũ eſſe motũ. igitur theolog⁹ ꝯcedet totum tempus terminari ad aliquod nunc: vltra quod nihil temporis ẽ. phs vero hoc negabit. Ex diuerſis enim principijs concluſiones proficiſcuntur differentes. Que aũt concluſio noſtra ſit verior: in. 8°. diſputabimus: quando cõtra Ariſto. rationes ſcribemus. Joãnes aũt logyce nõ locut⁹: nec phyſice. poſitionem ſuam bene explicauit.

¶ Que vero nihil in ipſo nunc moueatur: ex his deinceps patebit. Nam ſi eſt: cõtinget aliquid ⁊ velocius ⁊ tardius in ipſo moueri. ſit itaq; ipſuz nunc in quo eſt n. atq; in ipſo mobile velocius peragret magnitudinem a.b. igitur mobile tardius minorez in eo magnitudinẽ peragrabit ꝙ̃ ſit a.b. ſit illa a.g. Quoniam autem mobile tardius in toto nunc magnitudinez a.g. peragrauit: Mobile velocius in minori ꝙ̃ ſit illud eandem peragrabit. Quare diuidetur ipſuz nunc. at erat ipoſſibile. non igitur in ipſo nunc erit moueri.

¶ His expeditis nunc de motu ipſo vtrũ poſſit eſſe in tempore diſputabit: ⁊ preponit nullũ motum poſſe eſſe in ipſo nunc: ⁊ ratio abbreuiatur apud Themiſtiũ ſic. ſi eniz res poſſet in ipſo nunc moueri: poſſet etiã tardius ⁊ velocius moueri. conſtituamus igitur tardius mobile pedalem lineam exegiſſe in vno nunc: ex his que ſuperius demõſtrata ſunt: oportebit velocius mobile: non vt tardius: ſed breuiore ſpacio ꝙ̃ ſit momentũ: ſiue nunc eandẽ magnitudinem tranſmiſiſſe. ſecabit̃ igitur qḋ nos eſſe inſectile oſtendimus. hec eſt ratiõis vis. inquit. Que vero nihil in ipſo nũc moueatur ex his que deinceps ſunt patebit. Naz ſi eſt aliquid moueri in ipſo nũc: continget aliquid velocius ⁊ tardius in illo moueri. hec cõſequẽtia patet. quia omnis motus poteſt eſſe velocior ⁊ tardior: ⁊ omne quod mouetur contingit velocius ⁊ tardius moueri. Sit itaq; ipſum nũc in quo eſt n. atq; in ipſo mobile velocius peragret magnitudinem a.b. igitur mobile tardius minorez in eo magnitudinem peragrabit ꝙ̃ ſit a.b. ſuperfluit negatio in grecis verbis propter ornatum. ſit illa minor a.g. ſcorpius igitur in ipſo a.g. peragrat magnitudinem. equus vero a.b. tunc arguit dicens. quoniã autem mobile tardius in toto nunc magnitudinem a.g. peragrauit: mobile velocius in minori ꝙ̃ ſit illud nunc peragrabit eandez. per ſuppoſitionem: quare diuidetur ipſum nunc. at erat impoſſibile. nõ igitur in ipſo nunc poterit aliquid moueri. Sed dices. cur nõ accepit tardius mobile moueri ⁊ peragrare a.g. magnitudinem a pͥncipio: ſed voluit venire ad illud per tot media? Reſpõdetur hoc feciſſe vt ſimul habeatur velocius ⁊ tardius dici ad conuerſionẽ: ita vt dato velociori ſit dare tardius: ⁊ dato ipſo tardiori ſit dare velocius. ideo ad rẽ hãc per tot deuenit media.

Com. 29 ¶ Cum declarauit. Prima cõmẽti pars eſt ſyllogiſtica. procedit enim exponendo ſyllogiſmũ littere ⁊ pz.

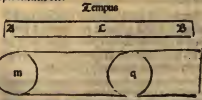
¶ Et iam. Dicet quis. hec cõcluſio eſt probata ſupra. igitur non eſt neceſſaria. Reſpõdet ꝙ hic eſt replicata: quia poſſet dici. negando. ꝙ in quacunq; menſura eſt motus: in ea poteſt aliquid velocius ⁊ tardius moueri: quia tardiſſime motuz tranſit magnitudinem indiuiſibilem. velociſſimũ vero mouetur in ipſo nunc: vt igitur non poſſunt duo mobilia inequaliter moueri ſupra magnitudinem indiuiſibilẽ: ſic nec duo mobilia poſſunt inequaliter moueri in ipſo nũc. ¶ Contra arguit Auerroes. quia tunc motus eiuſdẽ ſpeciei non comparabiles in velocitate ⁊ tarditate. naz vt punctus non eſt comparabilis linee: ita motus factus ſupra magnitudinem indiuiſibilem: que eſt punctus: erit cõparabilis motui facto in tempore. modo tales ſunt eiuſdẽ ſpeciei: cum ſint ad terminos eiuſdem ſpeciei. Sic igitur repetititio hec non eſt inutilis.

¶ At vero neq; quieſcere. quieſcere enim id diceb amus. quod eſt aptum moueri non motũ cũ aptum eſt: ⁊ quo: ⁊ quemadmodũ. quare cum in ipſo nunc nihil ſit aptum moueri: patz etiã nihil in eodẽ eẽ aptũ quieſcere.

¶ Hactenus de motu: nũc de quiete: ⁊ proponit nihil poſſe quieſcere in ipſo nunc: ⁊ virtus rationis eſt ꝙ oppoſita priuatiue ſunt apta fieri circa idem in eodem tempore: et ſecundum eundem modum. Motus non poteſt eſſe in tẽpore. igitur nec quies. ſunt eniz priuatiue oppoſita. verba textus patebunt per cõmentum.

¶ Cum declarauit. Animaduertenduz ex cõmento iſto: ⁊ textu quadrupliciter aliquid poſſe dici priuatuz. Com. 30. ¶ Uno modo quando nõ habet: qua ratione lapis viſu priuat⁹ dicitur: quia non habet. Prima conditio ¶ Secundo. quando non habet ꝑ certo dato tempore: vt catulus priuatur viſu infra nouez Secũda. dies. ¶ Tertio. quando non habet ea in parte: in qua eſt Tertia natum habere: vt in pede podagram. ¶ Quarto non eodem modo vt ſi homo non videat acute vt aquila. Quarta. Simpliciter igitur priuatio hec quattuor requirit. Qua ratiõe fit vt ipſuz quieſcens propter hec quattuor dicatur priuatum motu: vt non moueatur: quando eſt aptum moueri. per eundem locum quo eſt aptum moueri: ⁊ eodez modo quo eſt aptum. ¶ Ex his colligatur hec maior. quieſcens Syllo debet quieſcere in eo in quo eſt aptuz moueri. per alterã conditionem. ipſum nunc non eſt id in quo eſt aptum moueri. per proximuz problema. igitur in ſecunda figura: vt dicit Auerroes in ipo nunc nihil quieſcit: ⁊ per hec patent textus ⁊ cõmentum.

¶ Adhuc autem ſi ipſum quidem nunc idem eſt vtriſq; in tẽporibus: poſſitq; in altero temporum toto aliquid quidem moueri. in altero vero quieſcere: ⁊ id quod in toto mouet̃ tempore: in quolibz illius mouetur: in quo moueri aptum eſt: ⁊ id quod quieſcit ſimili modo quieſcit: continget idem ſimul moueri ⁊ quieſcere. nam nunc ipſum vtrorumq; temporuz extremum eſt.

¶ Secundo arguit Ariſtoteles ad idez ſic. ſi quieſcere poteſt aliquod mobile in ipſo nunc: tunc idem poſſet moueri ⁊ quieſcere in eodez ipſo nunc. ¶ Probatur ſine termi nis ſic. omne illud qḋ mouet̃ in aliquo toto tempore: mo- pm⁹ ſyllo

uetur in quolibet illius:in quo eſt moueri aptū: ſed aliqđ mobile mouetur in aliquo tempore toto per caſuȝ. igitur mouebitur in quolibet ipſius totius temporis in quo mo-

Scđa ſb-acceptus. ueri eſt aptum. Hic primus ſyllogiſmus eſt;huic ſub acci pio aliam:ſed ipm nūc eſt aliquid ipſius temporis in quo aptuȝ eſt moueri per te. igitur mobile illud mouebitur in

Terti⁹ pn cipalis. ipſo nunc. ❡ Deinde probo per ideȝ ꝙ in illo quieſcat.oē quieſcens in aliquo tempore toto: quieſcit in quolibȝ illi⁹ in quo quieſcere eſt aptum. Sed mobile ſignatū quieſcit in altero toto tempore ipſi priori conſequente.igiť in quo-

Scđus. libet illius in quo quieſcere eſt aptuȝ:quieſcet. ❡ Hic eſt primus ſyllogiſmus:ſubaccipio ſub concluſione.Sed ipȝ ideȝ nunc eſt aliquid in tempore ſequente. In quo per te mobile eſt aptuȝ quieſcere.igitur in illo quieſcet:ſed in eo dem mouebatur.igitur idem in codeȝ nunc mouebitur ꝛ

Q[u]intus expoſito- rius. quieſcet. ❡ Unde poteſt eſſe ſyllogiſmus expoſitori⁹ ſic. in hoc quieſcit ꝛ mouetur idem mobile demonſtrato ipſo nunc:quod eſt finis pręteriti in quo mouebatur: ꝛ princi pium futuri in quo quieſcet. iſtud vero eſt vnum ꝛ idem nunc.igitur in vno ꝛ eodem nunc:idem numero mouebi tur ꝛ quieſcet. Et ſic potes reſoluere propoſitiões Ariſto. in quinqȝ ſyllogiſmos:qui ſunt duo pncipales:duo ſubac cepti poteſtatiue. vnus qui ex omnibus infert intentū:ex poſitori⁹ videlȝ. ꝛ ita quinqȝ. verba textus patent. Uerū quo ad verba gręca attinet.Secūda ſuppoſitio aut ſecun da propoſitio non ſic in gręcis legitur: ſed ſic.ꝛ contingit hoc quidem moueri.illud vero quieſcere per totum:quaȝ cū minime latine ſonet:volui traducere vt dixi: vt clari⁹ loquerer.ſenſus.n.vnus eſt.reliqua patent.

Com.x[?]. ❡ Iſta eſt alia.Auerroes aūt vult Ariſto.ſumere tres pro poſitiones loco antecedentis:ꝛ intentum loco conſequen tis:ꝛ ita eſt vnum enthymema apud Auerroeȝ:cuius an tecedens ſunt tres propoſitiones:conſequens vero eſt no ſtrum ꝓpoſitū. Prima quidē propoſitio eſt.idem nūc eſt in vtroqȝ tēpore qđ vocať c. vt per ꝓblema aliud patuit. Secūda.pōt aliqđ mobile idem numero moueri in toto pręterito vt in toto a.c.ꝛ in toto futuro quieſcere vt in to to c.b. Tertia.id qđ in toto moueť tempore:in quolibȝ il lius moueť:in quo moueri aptū eſt:ꝛ id qđ quieſcit: ſimi li modo quieſcit. Hęc eſt tertia.tūc dat conſequēs dicens contingere idē ſimul moueri ꝛ quieſcere. conſequentia pȝ. nāȝ nūc ipm vtriuſqȝ tēpoꝝ extremū eſt: in quo per ad uerſariū aptū eſt aliqđ moueri ꝛ quieſcere. Hęc eſt expo ſitio Auerrois: verum enthymema potes reſoluere in il

Dubita. los quinqȝ ſyllos ſi placet. ❡ Sed iuniores dubitant: qꝛ videť idem ſequi de motu.ꝓbarem.n.in eodē nūc eſſe ſi mul albū ꝛ nō albū per vim eandē. ❡ Hęc dubitatio nō

Solo. eſt neceſſaria:qꝛ vt Themiſti⁹ inquit:hęc nō eſt ad aduer ſariū: qui voluit motū ꝛ quietē eſſe in quolibet nunc:imo non niſi in ipſo nūc. Propterea Ariſto.adiecit in quo mo ueri ꝛ q[u]ieſcere aptū eſt.nō dicimus alteratiōeȝ eē in tpe ꝛ nō in ipſo nūc.lege Themiſtiū:qꝛ copioſe loquiť.

❡ Amplius id quidē dicimus quieſcere:qđ ſi militer ſe habet ipſum ꝛ partes nūc ꝛ prius. Sed in ipſo nūc non eſt prius.quare neqȝ q[u]ie ſcere. igiť neceſſe eſt id qđ moueť ꝛ id qđ q[u]ie ſcit:in tempore moueri ꝛ quieſcere.

❡ Tertio idem arguit ſic.quieſcens eſt quod ſm ſe ꝛ qđli bet ſui ſe habet eodem modo nunc ꝛ prius.per ſecundam definitioneȝ illius.in ipſo nunc nihil eſt prius.igitur in ſe cunda figura nihil in ipſo nunc quieſcit. Textus Ariſtote

Q[uo]d an in nūc ſit mo tus. lis patet:nec eget gloſa.❡ Quęrit Joānes vtrum motus poſſit eſſe in ipſo nunc:ꝛ arguo per rationes ſorticolarū ꝙ ſic.mobile eſt in ipſo nunc.igiť ꝛ motus. tȝ conſequentia: quia accidens ꝛ ſubiectū ſunt ſimul.Secūdo.ſorticolę di cunt ſequi aliquid qualecunqȝ ꝛ quantūcunqȝ fuit. igitur in aliquo inſtante tale fuit. ❡ Joannes reſpondet ſimpli Reſpon ſio Joan nis. citer nullum motuȝ eſſe in nunc per rationes Ariſtotelis. ❡ Hęc reſponſio pro mente Auerrois nō ſufficit:quia an Demum[?] tio ipſa ſaltem eſt motus:ꝛ eſt in nunc. quoniā eſt aut ge neratio aut aggeneratio:quęqȝ omnes ſūt in nūc. ❡ Pro Reſpon ſio ꝓpria Primū. pterea pro ſorticolis ꝛ Auerroe eſt dicendum problema Ariſtotelis eſſe veruȝ tm̄ in motu locali: quia ſibi compe tit velocius ꝛ tardius. ❡ Secundo.dico pro ſorticolis ꝙ Scđm. aliquod eſſe in inſtanti poteſt intelligi.vno modo vt in ꝓ pria ęquataqȝ menſura:ꝛ ſic nō eſt motus in inſtanti. alio modo vt in mēſura inęquata: ꝛ quaſi per accidens. ꝛ hoc fortaſſe modo contenduntur regulę captiunculatorum. ❡ Animaduerte tamen ꝙ motus diuiſionem habet ab Nota[?]. ipſo mobili:ꝛ hoc modo eſt res permanens:ꝛ in ipſo nunc veluti ipſum mobile:cuius eſt:habet etiam diuiſionem a ſpacio: ꝛ ſic non ſimul eſt: quibus omnibus patet ſolutio ad argumenta.hęc de menſura motus.

❡ Omne vero qđ mutať diuiſibile eſſe neceſ ſe eſt. Cum enim e quodā in quoddā omnis ſit mutatio: ꝛ dum quidem erit in eo ad qđ mu tatur:non vlterius mutať:quando vero in eo eſt: e quo mutať:neqȝ ipſum neqȝ partes mu tantur:neceſſe eſt igiť ipſius quod mutať: qđ quidem eſſe in hoc.quid vero eſſe in illo.quā do nec in vtriſqȝ:nec in illoꝝ altero ipſum vni uerſum ſit. Dico aūt id in qđ mutať. primum in mutatione ipſa. vt ex albo fuſcū:nō nigrum ipſum. non enim id qđ mutať in vtrolibet ex tremorum eſſe neceſſe eſt. patet igitur omne quod mutatur eſſe diuiſibile.

❡ Trāſit ad aliud ꝓblema.vȝ.ꝙ oē qđ mutať neċe eſt eē diuiſibile. ꝛ hoc ꝓponit.d. oē vo qđ mutať diuiſibile eſſe neċe eſt.hoc eſt ꝓblema.Syllogiȝat vo ipm ſic. oē partiȝ extis in termio e quo:ptiȝ in termino ad quē: eſt diuiſibi le.oē qđ mutať ptim eſt in termino e quo ptiȝ in termino ad quē.igiť oē qđ mutať eſt diuiſibile. ꝓbat minorē: ꝛ ac cipit duo.p[ri]m[u]m.ois mutatio eſt e q̊dā in qđā.2[u]m. qđ mutať dū eſt totalr in termino a quo nō mutať: dum totaliter in termino ad quē minime.igiť ex his ſequitur minor.vȝ.ꝙ oē qđ mutať debeat eē ptim in termio a quo ꝛ ptim in ter mino ad quē. pōt igiť ꝓſyllogiȝari ſic. oē qđ nō totalr eſt in termio e q̊:nec totalr in termio ad quē:eſt ptiȝ i termio e q̊:ꝛ ptiȝ in termio ad quē.Sȝ qđ mutať eſt nō totalr in termino e quo:nec totalr in termino ad quē.igiť eſt parti in termino e quo ꝛ partim in termio ad quē.de ꝓſyllogiſ mo tangit minorē.ꝛ inquit. Cū.n.e quodā in qđā ſit ois mutatio.hęc eſt p[ri]⁹ ſuppō:ꝛ nō ad ſyllogiſmū.ꝛ dū qdē erit in eo ad quod mutatur:nō vlteri⁹ mutatur.quando vero in eo eſt:e quo mutatur:neqȝ ipſum neqȝ partes mutanť. hęc eſt minoris vis proſyllogiſmi.infert minorē.ꝛ inquit. Neceſſe eſt igitur ipſius quod mutatur. quid quideȝ eſſe in hoc e quo.quid vero eiuſdem eſſe in illo:quando nec in vtriſqȝ nec in illorum altero ipſum vniuerſum ſit. hęc eſt minor ꝛ illius probatio. ❡ Dices. ad quid facit prima ꝓ poſitio.dici poteſt ꝙ facit ad cauillum: quia quis cauilla re poteſt motum non eſſe inter duo diuerſa: ſed ſupra ſpa cio indiuiſibile.ideo adiecit illud vt cauillum hunc refel leret. Sed dices non poſſe mobile eſſe partim in termi no e quo partim in termino ad quem:quia termini illi di

ſtant. Reſpondet per terminũ e quo ⁊ terminum ad quẽ eſſe intelligendũ terminos proximos. Inquit. dico autem id in qđ mutaꝛ hoc eſt volo itelligere per terminũ ad quẽ. primũ in ipſa mutatione. vt ex albo fuſcũ. nõ nigrũ ipm. non. n. id qđ mutaꝛ in vtrolibet extremorum eſſe neceſſe eſt: cũ ea ſint diſtantia. tunc cõcludit ꝓpoſitũ. d. pꝫ omne quod mutatur eſſe diuiſibile.

Com. 32 ℂ In hac concluſione. Anteq̃ exponat Auerroes textum mouet q̃õnẽ: qđ Ariſto. intelligat per ſubm concluſionis: videlꝫ ꝑ tranſmutabile. vtrũ intelligat tranſmutabile ſm tria pdicamenta tm̃. vꝫ. q̃litatẽ quãtitatẽ ⁊ vbi: an etiã intelligat tranſmutabile in oĩbus ⁊ in ſuba: Videꝛ ꝙ nõ intelligat tranſmutabile in ſuba: qꝛ tunc minor demõſtrationis eſt falſa. nã tranſmutabile in ſuba non partĩ eſt in termĩo e quo ⁊ partĩ in termino ad quẽ: cũ ſit ſubito. Secundo qꝛ Ariſto. excepit tranſmutabile in ſuba. ꝑ id qđ dixit. dico aũt id in qđ mutaꝛ. igiꝛ tranſmutabile in illa concluſione ſupponit ꝓ tribus tm̃ ⁊ nõ ꝓ gñãbili.

ℂ Sed ſi modo. Ad oppoſitũ arguit: qm̃ ſi excludiꝛ generabile ita vt ſubm concluſionis nõ ſupponat ꝓ generabili: ſed ſolũ pro augmentabili: alterabili atq; mobili in locũ: tunc demonſtratio eẽt particularis ⁊ nõ vniuerſalis: qꝛ pdicatũ illi⁹ eẽt in plus. in plus. n. eẽt diuiſibile q̃ tranſmutabile. nã generabile eẽt diuiſibile ⁊ nõ tranſmutabile: vt nunc loquiꝛ. igiꝛ demõſtratio nõ eẽt ex termĩs conuertibilib⁹: ⁊ ꝑ ↄ̃ñs eẽt particularis ⁊ nõ vniuerſalis.

ℂ Et ſi intelleximus. Redit ad pmã q̃õnis partem. poſſet. n. q̃s dicere ſubiectũ cõcluſionis eẽ cõe oĩbus trãſmutabilibus. vꝫ. tam ad ea quę ſubito: q̃ ad ea quę ſucceſſiue tranſmutanꝛ. Cõtra arguit vt ſupra: qꝛ tũc minor eſſet falſa: qm̃ ipſũ tranſmutabile in nõ tẽpore nõ hꝫ partẽ in termino a quo ⁊ partẽ in termĩo ad quẽ: cũ ſit ſubito anſaduertẽdũ ꝙ concluſio Ariſto. eſt. oẽ tranſmutabile ẽ diuiſibile: quęrit igiꝛ Auerroes (vt more ſorticolaꝝ loquar) ꝓ q̃bus ſupponit ſubm huius concluſionis: aut pro tranſmutabili in tẽpore tm̃: aut pro tranſmutabili ⁊ in tẽpore ⁊ ſubito. Si pro trãſmutabili in tẽpore tm̃. tũc pdicatũ erit cõius ſubo: qm̃ oẽ tranſmutabile in tẽpore eſt diuiſibile: ⁊ nõ conuertitur. eſt. n. trãſmutabile ſubito diuiſibile ⁊ non tranſmutabile in tẽpore: ⁊ ita demõſtratio nõ erit vniuerſalis: nec ex termĩs conuertibilibus. ſi ꝓ tranſmutabili cõi ad vtrũq;. tũc minor eſt falſa: qm̃ trãſmutabile ſubito nõ eſt partĩ in termĩo a quo ⁊ partĩ in termĩo ad quẽ: cũ illa ſit ſubito. Hęc qđ eſt ſubtiliſſima: vt mihi videꝛ.

ℂ Et dicũt ꝙ Alexãder. Mota q̃õne nũc ſoluit. ⁊ pmo ponit ſolõnẽ Alexãdri. qui voluit nullã eẽ trãſmutationẽ ſubitariã: niſi ſm ſenſum. Et ſic qđ nulla eſt. ſuppõit. n. falſum. ſ. trãſmutationẽ eẽ ⁊ ſubitariã. pꝫ nullã talem eſſe niſi ſenſu: quę re vera ſucceſſiua eſt. Contra hãc rñſionem arguit Themiſti⁹: qꝛ Ariſto. ↄ̃ Melliſſum p°. h⁹ textu. cõmẽ. 23. ſumpſit aliquã eſſe tranſmutationem momentariam. igiꝛ Alexander Ariſtoteli contradicit.

ℂ Themiſti⁹ vo. Nũc rñdet ſm Themiſtiũ q voluit deo. voluit. n. ꝙ Ariſto. vnum ſupponat tãq; per ſe notũ. vꝫ. ꝙ trãſmutabile ſubito eſt diuiſibile. pꝫ. n. hoc ꝑ definitionem eius. trãſmutaꝛ enĩ ſubito id qđ ſm oẽs eius partes ſimul trãſmutaꝛ. Igiꝛ de eius rõne eſt hẽre ptes. ⁊ ꝑ ↄ̃ñs eſt ꝑ ſe notum. Probat aũt de tranſmutabili in tempore: de quo res non pꝫ. Et ſic pꝫ rñſio Themiſtij.

ℂ Alexãder. Obijcit Alexãdro ꝑ rõnes Themiſtij: qꝛ poſitio Alexãdri eſt cõtra Ariſto. ⁊ cõtra rõnẽ: contra Ariſt. q̃dẽ pmo phyſicoꝝ. contra meliſſum. textu cõmẽ. 23. vbi expreſſe mutationẽ ſubitariã ponit. cõtra rationẽ vero: qꝛ illuminatio ⁊ id genus ſunt in non tempore.

ℂ Diſſolutio aũt. Contra Themiſtiũ arguit. Primo qꝛ videtur dubiũ de vtroq; trãſmutabili tam ſubitarie q̃ temporarie: qm̃ ita ſe hẽre videꝛ tranſmutabile in nõ tpe ad trãſmutationẽ: ſicut trãſmutabile in tpe ad trãſmutatõem in tpe. igiꝛ vñr q̃ſi eiuſdẽ ordinis in notitia. igiꝛ ęque ambigua: imo videꝛ magis occultũ de trãſmutabili ſubitario ipm eẽ diuiſibile: qꝛ pmo aſpectu appꝫ ſubm ei⁹ eẽ indiuiſibile veluti ⁊ ipſa eſt idiuiſibilis. vñ põt argui ſic. ſicut ſe hꝫ tẽporaria trãſmutatio ad momẽtariã: ita trãſmutabile tẽporariũ ad trãſmutabile momẽtariũ. igiꝛ vt pmum ad tertiũ hoc eſt trãſmutatio tẽporaria ad trãſmutabile temporariũ. ita ſcđm ad quartũ: hoc eſt trãſmutatio momẽtaria ad trãſmutabile momẽtariũ: ſed tranſmutatio tẽporaria eſt ſubi diuiſibilis. igiꝛ momẽtaria erit ſubi indiuiſibilis: ⁊ ſic vꝛ occulti⁹ de trãſmutatiõe momẽtaria: cui⁹ ↄ̃trarium Themiſti⁹ ait. dixit. n. eſſe per ſe notum.

ℂ Et etiã: Secũdo arguit: qꝛ ſi Ariſto. vult ſubm cõcluſionis ſupponere tm̃ ꝓ trãſmutabili tẽporario. tunc cõmiſiſſet fallaciã nõ cãę vt cã: hoc eſt aſſignaſſet cãm concluſionis quę nõ eſt cã. oſtẽdit. n. tẽporariũ tranſmutabile eẽ diuiſibile: qꝛ moueꝛ in tempore. hoc. n. voluit intelligere per partĩ eſſe in termino e quo: ⁊ partim in termino ad quẽ. modo in plus eſſet ipm eſſe diuiſibile: q̃ moueri in tpe: qꝛ cõpetit trãſmutabili ſubito: cui nõ cõpetit moueri in tẽpore: neq; partĩ eẽ in termĩo e quo: ⁊ partĩ eẽ in termĩo ad quẽ. veluti ſiquis quęrit ꝓpter q̃d hõ ambulat: ⁊ dicaꝛ qꝛ rõnale. multa. n. nõ rõnalia ambulãt. Et ſic nõ cã data eſt ꝓ cã. ſilr ꝓpter q̃d tranſmutabile eſt diuiſibile: ſi diciꝛ: qꝛ in tempore moueꝛ: data eſt nõ cã. multa. n. nõ in tempore mota ſunt diuiſibilia: ⁊ ſic Ariſto. eẽt ſophyſticus.

ℂ Auẽpace. Rñdet nũc ſm auẽpacẽ: cuius rñſionẽ multi ſectanꝛ latinoꝝ. Ubi animaduertendũ eſt ꝙ ipſius mot⁹ duplex põt eẽ diuiſio: altera dimẽſiua ſiue extẽſiua: iuxta quã concedimus tm̃ eſſe motũ ipm extẽſione vel dimenſione: quãtũ mobile. Hęc ab Auempace ipſo dicta eſt diuiſio ſm vltima. altera vo ſucceſſiua: penes quam dicimus tantũ eſſe motũ ipm: quãtũ ſpaciũ. hãc ipſe vocat ſm contraria. vult igiꝛ Auempace Ariſto. ꝓbare nunc motũ ipſum: ſiue qđ moueꝛ eſſe diuiſile ſm contraria: nõ autem dimẽſionẽ. ſignũ aũt huius eſt: qꝛ poſtea ꝓbabit mobile nullũ poſſe eſſe indiuiſibile. Qua ratiõe excludiꝛ a demõſtratione trãſmutabile in nõ tpe. Illud. n. nõ ẽ diuiſibile ſm ↄ̃ria.

ℂ Et certe. Confirmat ſolutionẽ hanc. pmo qꝛ diuiſio ſm ↄ̃traria ſiue ſucceſſiua eſt ꝓpria motui. nõ aũt diuiſio extẽſiua. hęc. n. motui accidit: qm̃ cõpetit ſibi rõne mobilis. ſucceſſio aũt rõne ſua: cũ ſit de ei⁹ definitiõe. Scđo: qꝛ nõ accidũt ſibi ea quę ſunt cõtra Themiſtiũ.

ℂ Sed iſta. Refellit Auerro. poſitionẽ hanc: qm̃ diuiſibilitas ſm cõtraria per accidens competit ipſi cõtinuo mobili. Sed Ariſto. loquiꝛ de diuiſibili per ſe: aliter demonſtratio eſſet ex his quę ſunt per accidens. eſſentialiter continuo ipſi mobili cõpetit diuidi ſm partes quãtitatiuas: ⁊ nõ ſm partes ↄ̃trarioꝝ. igiꝛ demõſtratio phi ↄ̃cluderet pdicatum per accidens. Hęc contra expoſitores.

ℂ Ego aũt. Auerroes nũc vult ꝓpria ſolõne quęſito ſatiſfacere: ⁊ p̃ propon[illegible] diu poſitionẽ Auempaces ſuſtinuiſſe: quia re vera cę[illegible] eſt probabilior. nunc vero non aſſerit illam: quia licet [illegible]o facta aduerſus Auempacẽ nõ ſit demõſtratiua: nõ t[illegible] ↄ̃ſonat lrę Ariſto. dabiꝛ enim expoſitio cõuenietior. Ad ſolõnis igiꝛ declaratiõnẽ ſumit duas diſtinctiones. Prima eſt ꝙ tranſmutationũ quędam eſt per ſe: quędam per accidẽs. ea quidẽ per ſe eſt: quę eſt de quiete in quietem: cuiuſmodi ſunt motus localis augmentatio atq; alteratio. in harũ. n. ſingula mobile ipm pus ſub termino e quo geſcebat. Secũdo ſub motu conſiſtit. Tertio ſub termino ad quẽ geſcit. quę vero eſt de motu in getes

Solutio auerroys

trāſmutatio eſt per accidēs vt illuminatio ⁊ dextratio colūne. Illuminatio.n.finis eſt mot᷒ candelę.ſiniſtratio vo colūnę eſt finis mot᷒ ſocratis:quo colūna facta eſt ſibi ſiniſtra poſtq̄ȝ erat dextra.

¶ Et manifeſtū. Circa hanc diuiſionē iuniores dupliciter dubitabūt. Primo an harū quęlibet ſit in tēpore. Secundo quare hęc per ſe:illa per accidens dicta eſt. ¶ Soluit p̄mū ⁊ probat has per accidens tranſmutationes eſſe momētaneas.p̄mo finis rei eſt momētaneus . hę per accidēs tranſmutationes ſunt fines tranſmutationū per ſe. igitur momentanee.p̄miſſas tāq̄ȝ per ſe notas ſumit.

¶ Et differt. Secundo arguit. qḋ differt a diuiſibili ⁊ tēporario eſt indiuiſibile ⁊ ſubitariū.ſed hę differūt a diuiſibili ⁊ temporario.igiť ſunt indiuiſibiles ⁊ momētarie: etiaȝ ꝑpōnes vt māifeſtas ſumit:de qb᷒ poſtea dubitabim᷒.

¶ Et manifeſtū eſt. Soluit ſecundū:⁊ ſumit tāq̄ȝ māifeſtū eiuſmodi trāſmutatiōes momētarias eſſe per accidēs.poteſt aūt hoc perſuaderi. p̄mo qꝛ hę ſequunť ad per ſe motus.igiť ſunt per accidēs motus.ſecūdo qꝛ ipſę nō ex quiete ſunt:ſed ex motu:igitur per accidens ſunt motus:quatenus ipſas concomitatur motus.

¶ Ergo. Secunda ſiue diſtinctio : ſiue ſubdiſtinctio eſt ꝙ trāſmutatio per ſe bifariā diciť. vno modo cuius finis eſt eiuſdem ſpeciei cū ipſa vt alteratio pura velut ſunt calefactio:humectatio:⁊ id genus.quedaȝ quę ſpecie differt a fine illius:vt alteratio mixta generationi:cuiuſmodi eſt elementoꝝ generatio ⁊ id genus. Pura.n.alteratio ad qualitatē finit.modo terminus eſt qualitas: ⁊ ipſa etiā eſt qualitas.mixta vero alteratio in ſubām finit. deſinit enim in generationem quę eſt ſubſtantia.

¶ Et vtraqȝ. Hac ſub diuiſione conſtituta: conuenientias inter illius membra ſtatuit:⁊ ſunt due . Prima ꝙ vtraqȝ tranſmutatio eſt in tempore:qḋ intelligiť ſaltē per accńs. nā per ſe tranſmutatio eſt per ſe in tēpore. finis illius:quę eſt trāſmutatio per accidēs eſt in tēpore rōne illius ⁊ per accidens. Secūda ꝙ vtraqȝ partim eſt in termino e quo partim in termino ad quē:nō tamē eodē mō. trāſmutatio .n.per ſe eſt per ſe partim in termino e quo:⁊ partiȝ in termino ad quem.at tranſmutatio per accidens per accidēs eſt partim ⁊ partim in illis.

¶ Ergo tranſmutabilia. Ex his infert vnam vl̄em qua poteſt haberi ſolutio ad materiā.vȝ.ꝙ omne tranſmutabile in nō tēpore:eſt trāſmutabile in tēpore. nā qḋ eſt per ſe in nō tēpore: pōt eſſe per accńs in tpe. vt gnātio per accidēs eſt in tēpore:quę tn̄ eſt per ſe in nō tpe:cū ſit finis.

¶ Ergo quū. His habitis:rn̄det ad formaȝ: ⁊ vult ꝙ ſubiectum concluſionis : videlȝ omne mutabile eſt diuiſibile: ſupponit (vt logice loquar) diſtributiue ſimpl̄r ꝓ omnibus mutabilibus: vt ꝓ augmentabili generabili alterabili ⁊ mobili. Et cū dicebať .tūc minor eſſet falſa:cum nō ſit vera de generabili ipſo:cū generatio non ſit partim in termino e quo ⁊ partim in termino ad quē. Rn̄deo pȝ.eſt.n. gnō ſaltē ꝑ accńs partim in hoc ⁊ partiȝ in illo. Jō ingt. ꝙ̄ cū fuerit declatū de iſtis q̄ ſunt in tpe ꝙ ſunt diuiſibilia: declarabunť oīa trāſmutabilia eē diuiſibilia:[illegible] tāq̄ȝ eē trāſmutabile h̄ ē finis:qḋ dr̄ trāſmutatū eſſe:nō ſit in tpe:⁊ ita pȝ demōſtrationē eē ex vniuerſalib᷒ ⁊ per ſe.nā ꝑdicatū concluſionis conuertiť cū ſubo ⁊ mediū cum vtroqȝ.

¶ Et etiā. Excuſat Ariſto.trib᷒ modis: cur videlȝ trāſmutatiōes momentarię nihil meminit. Reſpondet p̄mo: qꝛ illa eſt per accidēs:⁊ de per accidēs nō eſt ſciētia neqȝ demōſtratio. Secūdo.qꝛ etiā pōt intelligi in ſubo concluſionis. nā ſub mutabili per ſe: intelligiť mutabile per accńs. Tertio.qꝛ finis trāſmutatiōis nō eſt tranſmutatio: ꝓpterea momētaria mutatio ęquiuoce diciť trāſmutatio . hęc expoſitio (vt ait) latuit oēs expoſitores: ⁊ recte ait:qꝛ acuta eſt. Hęc eſt rn̄ſio auerroys ⁊ bene expoſita. ¶ Sȝ contra hanc rn̄ſionē arguiť forte:qꝛ tūc Ariſto.in demonſtratione nō eſſet vſus ꝓpoſitionibus per ſe:qꝛ minor demonſtrationis.vȝ.oē qḋ mutať partiȝ eſt in termino e quo partim in termio ad quē:de momentario mutabili eſt vera:⁊ nō per ſe ⁊ ſm ꝙ ip̄m:cui᷒ cōtrariū tantū Auerroes exclamat. ¶ Occaſiōe fortaſſe hui᷒ argumenti expoſitores aliter volūt.dicūt.n. minorē illā oē qḋ mutať partim eſſe in termino e quo ⁊ partim in termio ad quē: poſſe itelligi vl̄ ſm extrema:vel ſm diſpōnes ꝯiunctas:⁊ ita oīs tranſmutatio eſt diuiſibilis aut per ſe:aut ꝓpter adiunctū. ¶ Cōtra hāc Joānes aſſurgit:qꝛ Ariſto. ait mutabile hēre parteȝ in termio e quo:parteȝ hēre termini ad quē.mō diſpōnes nihil ſunt ipſius termini ad quē:cū p̄cedāt. ¶ Secūdo aliquę ſunt momētarię.quas nihil diſpoſitiue p̄ceſſit vt illumīatio ſenſatio : ⁊ id genus: ꝓpterea credit confutaſſe eos. ¶ Sed certe iniuſte ſe hȝ ad illos.hęc enī eoꝝ rn̄ſio (vt mihi videť) eſt expō rn̄ſionis Auerrois. nihil enī voluit Auerroes per eiuſmodi eſſe per accńs tale: niſi ꝓpter diſpōnes p̄cedentes finē vltimū . ideo ad p̄mam minorē ip̄m:Ariſto.n.per terminū ad queȝ:itelligit illud in quod ip̄m mutabile p̄mo mutať ⁊ nō vltimū ſimpl̄r:⁊ ſic diſpōnes illę p̄nt eē termin᷒ ad quē. ¶ Ad 2m dicerēt oēs illas ſequi motus. vt dixit Auerroes:⁊ ſic mot᷒ habenť loco diſpoſitionū p̄cedētiū. ¶ Et licet hę reſpōſiōes ſint bonę nihilō min᷒ mihi illud dubitationē facit. qꝛ tūc Ariſto. eēt vſus ꝓpōnibus per accńs. Propterea ſaluo meliori iudicio:⁊ cū ꝓteſtatiōe dicendi aliter:ſi aliter occurret : teneo demōſtrationē Ariſto.eſſe ſolū intelligendā in mobili localiter: ⁊ ſic ſubiectū ꝯcluſionis ſupponit diſtributiue accōmodate:nō ſimpl̄r.vȝ.ꝓ omni mobili ī loco . ¶ Cauſa aūt eſt:qꝛ minor nō pōt ſine ſcrupulo verificari niſi in motu locali.oē enī mobile localiter:quādo moueť partim eſt in termino ad quē ⁊ partim in termino a quo. Jn cęteris vero nō niſi per accidēs. Perſuadet me aliud:ꝙ Ariſt.in motu locali ſolū p̄cedentes concluſiones itellexit:⁊ cuȝ more geometrico proceſſit.declarando videlȝ ſecundum per primū: videť mihi ip̄m debuiſſe ſeruare ordinē:⁊ non trāſire de genere in genus.quaſi.n.ꝓceſſit in poſtaſſumēdo ⁊ nō in latus. ¶ Tūc ad rōnes Auerrois: dicerem ad p̄mā cōcedo ꝙ demōſtratio eſt particularis: cū ꝑdicatuȝ ſit in plus q̄ȝ ſubm.nō.n.ſemꝑ Ariſto.facit demonſtrationē ex per ſe primo. ¶ Ad 2m quā fecit ꝯ Themiſtiū. Reſpōdeo qḋlibet mediū ⁊ quęſitū ſiue ꝑdicatū nō ꝯuertuntur:tamē nō eſt fallacia:qꝛ ſatis eſt mediū conuerti cū minori.ſic.n.ſit in demōſtratione particulari:ſatis.n.eſt mediū ꝯuerti cū ſubto cōcluſionis.eēt aūt nō cā ꝓ cā:q̄ñ nec eēt ꝯuertibile cū ꝑdicato nec cū ſubo : ſȝ eēt accńs. modo Ariſto.hāc demſ̄ationē nō vult eē cāe:ſȝ ſigni:vt dicem᷒. Exēplū vo ſuū nō eſt ad ꝓpoſitū.nō.n.eſt ſile:qꝛ cā ambulationis eſt vna: deputa hēre ſenſum: ſȝ cāe diuiſibilitatis ſunt plures:⁊ in mobili localiter hęc eſt:in alijs alia: de q̄ alis. ¶ Sȝ emergūt q̄ōnes. p̄ma qḋ eſt mediū ęquatū cū ꝑdicato ꝯcluſionis:qḋ ēt oīb᷒ mutabilib᷒ ꝯueniat : ¶ 2o nec in motu locali nec in alijs eſt dare primū terminū ad quē ip̄m mobile p̄mo trāſmutať . in motu locali.n. nec eſt dare p̄m vbi:nec p̄mū locū.eēt.n.loc᷒ loco imediat᷒. ¶ 3o vtrū demſ̄atio Ariſto.ſit a cā:eſt.n.qḋ dubia ꝓ vtraqȝ ſui pte vt pȝ. ¶ Ad h̄ dici pōt ꝙ diuiſibilitas ſm ptes q̄ītitatiuas de q̄ Ariſto.itelligit:eſt p̄ma paſſio quanti: ſiue q̄ītitatis ſiue continui.vt nūc ſuppono. Mō p̄ma paſſio eſt ꝑ ſe nota de ſubiecto. dicerē igiť ꝙ mediū conuertibile cuȝ p̄dicato eſt eſſe quantū ſiue continuū:⁊ hoc omnib᷒ mutabilib᷒ cōpetit: alter tamē atqȝ aliter.ſignū eniȝ qḋ com

Ratio 3 Auerroi

R̄ſio expoſitoꝝ

Cōfuta a Joāne. Prīa ro. Secūda

Defēſio

3 hęc qd facit.

Prīa ro.

Secunda ratio.

Solo rō. Auerr.

Prima queſtio. Secunda

Tertia

petat mobili in loco:eſt q2 eſt partim in termio e quo:partiz in termio ad quē.in alijs ſunt alia ſigna:quę nūc omitto.(¶ Ad zᵐ dicerez(vt recentiores dicūt)ꝙ Ariſto.hic per terminū e quo ⁊ terminū ad quē: nō itelligit duo loca ſiue duo vbi:ſed Ariſto p terminū ad quē vult totam magnitudinē citra eam:e qua incipit moueri:⁊ hanc eſſe imediatā termio e quo:nemo dubitat. ¶ Ad tertiā ſaluo ſem per meliori iudicio:hęc phi demſtatio eſt ſigni: ⁊ nō cauſę: vt videt̃ velle Auerroys.cā.n.diuiſibilitatis pma eſt eſſe qītitū:⁊ q2 ipm mobile eſt diuiſibile: ideo eſt partim in termino e quo:⁊ partim in termino ad quem:⁊ non econtra.

Argumētū rñſonis. ¶ Moueor aūt hac rōne:q2 eē in loco eſt ſignū ꝙ res locata ſit diuiſibilis:at qītitas eſt cā:⁊ ipſa diuiſibilitas prior cā eſſendi in loco.Cū igit̃ ipm partim eſſe in termio e quo partim eſſe in termino ad quē ſit veluti eſſe in loco: iure ſignū diuiſibilitatis pono ⁊ nō cām:⁊ hoc(vt mihi videt̃)ignorauit Auerro.pace ſua dixeriz. ¶ Dices adhuc nihil debet remāere ignotū:modo ꝓpter qd alia mutabilia ſint diuiſibilia eſt ignotū:⁊ occulti⁹ qꝫ de moto localiter.Sic.n.arguebat Auerroes cōtra Themiſtiū. igit̃ debuit hic declarari.(¶ Reſpōdeo ꝙ debuit declarari in eo loco vbi ſpectat illi⁹ declaratio:modo augumētabile ⁊ generabile ⁊ alterabile eſſe diuiſibilia declarata ſunt partiz in 5° partim in libro de generatione:⁊ hoc per definitiōes illoruz.vt bene dixit Themiſtius.⁊ ſic ſolutę ſunt omnes rationes Auerroys.

¶ Deinde dicit ⁊ omnis.Cōpleta pma digreſſione:incipit exponere textū.Ubi animaduertendū eſt pmo:ꝙ illa minor.omne qꝺ mouet̃ partim eſt in termino e quo.partim in termino ad quē:eſt abſolute falſa: cū vbiqꝫ Ariſtoteles per terminū e quo:intelligat id in quo ipm mobile qeſcit: ⁊ per terminū ad quē etiā finez motus:tamen eſt vera ad ſenſum quē exponit Ariſto.vtpote intelligēdo per terminū ad quez totaz magnitudinē:quę eſt citra aut vltra terminū e quo cepit moueri.vt ſi terminus e quo ſit a. b.magnitudo:terminus ad quem erit b.c.⁊ non ipm c.tūc:⁊ ſic vocat̃ illō ī qꝺ ipꝫ trāſmutabile pmo mutat̃: quo in ſenſu minor eſt vera.

Secūdo.animaduertendū ꝙ Ariſto. ſignāter exēplificauit in alteratiōe:q2 in ea media ⁊ extrema perſpicua ſunt: in alijs vero latet.tu vero ſm noſtrā expoſitionem dicas Ariſto.accepiſſe exemplū in alteratione:nō ꝙ velit cōcluſionem eſſe veram in alteratione:cum exempla ponātur gratia doctrinę.Et per hęc patēt omnia quę dicit in expoſitione primę partis litterę.

¶ Et conſiderandū.Mouet quęſtionez circa textus: ⁊ facit ſecundā digreſſionē: quęſtio eſt quid ſit primū in vnaquaqꝫ quattuor trāſmutationū. ratio quęſtionis eſt: quia demōſtratio ſupponit in omni tranſmutatione eſſe pmū.

Nota ¶ Animaduertendū ꝙ hęc quęſtio habet locum exponēdo.vt Auerroes exponit. de omni tranſmutabili:quia exponendo demonſtrationē ſolū de mobili in loco vt expoſuimus:qꝺ nō dꝫ eſſe niſi in motu locali.

Sol. ¶ Dicamus.Reſpondet ad quęſtionē:⁊ accipit pmo ꝙ tale mediū pꝫ in alteratiōe:q2 in coloribus ſaltem inter extremos colores ſunt medij colores ſpē differentes ab extremis.Dicit ſecūdo.ꝙ mediū eſt duplex:alterꝫ qꝺ dr̃ mediū formę:vt albi ⁊ nigri pallidū:aut fuſcū:⁊ id genus : qꝺ ideo mediuz formę dicit̃: q2 eſt dr̃ns ſpē ab extremis.ſpecies enim forma eſt. Alterū dicit̃ mediuz ſm magis ⁊ minus: qꝺ apud nōnullos mediū materię ſiue quantitatiuū dicit̃:cum ſit ſm gradus:qui gradus vident̃ veluti quātitates.Primū mediū nōnūqꝫ ab Auerroe vocatur mediū accidentale: quia nō oportet vt tranſiens de extremo ad extremū tranſeat per omnia illa.Propterea accidentale mediū dicit̃.Secundū vero vocat̃ medium per ſe: qꝺ eſt forma diminuta:vt caliditas remiſſa:⁊ albedo diminuta: vult igit̃ Auerroes Ariſto.per mediū intellexiſſe non medium ſm materiā:ſiue ſm magis ⁊ minus:ſed mediū formę.Et ſic vult ipſe in omni genere motus eſſe dare pmuz ſm ſpēm ⁊ formā:vt in alteratiōe pmus termin⁹ ad quez aliquid mouet̃ ab albo eſt pallidū ſiue id genus. nam in tranſmutatiōe quę eſt ab albo ſm magis ⁊ minus nō eſt dare primū in qꝺ tranſmutabile primo tranſmutet̃: cum ſit dare partem ante partem ⁊ gradū ante gradū in infinitum.Et ſic vult in motu eſſe primū in ſpē : non ſm materiam: ſiue ſm magis ⁊ minus.

¶ Et ſi nō.Probat tale mediū formę eſſe differens ab extremis:⁊ inquit ⁊ ſi nō eſſet differens ab extremis:tūc eēt eiuſdem ſpeciei cum illis:⁊ ſic omnia media eſſent ſecundum magis ⁊ minus.

¶ In guſtabilibus: Secundo idem ſumit in guſtatilibus ⁊ ait ita dari extrema ⁊ media in guſtatilibus vt in coloribus:verbi cauſa.ſi dulce ⁊ amarꝫ ſunt extrema:cętera oīa vt inſipidū:auſteruz ⁊ id genus erunt media formę.Dulcedo remiſſa:aut amaritudo diminuta ſūt media mãe.

¶ In primis aūt.Tertio idem probat in tactilibus: ⁊ vult mediū formę eſſe temperamenta:vel etiā omnes complexiones:mediū materię eſt calidum remiſſum:⁊ id genus. Pōt idē in cęteris media ⁊ extrema reperire:ſꝫ hęc ſatis.

¶ Tranſmutatū enim in primo.His ſic acceptis:verificat propoſitionē:⁊ primo in alteratione: ⁊ vult ꝙ in alteratione mobile partim ſit in termino e quo ⁊ partim in termino ad quē.primo trāſmutatur videlicet in medio formę. nam dum aliquid tranſit de calido in frigidum:partiz habet calidi:quod erat terminus e quo: partiz habet mediū: videlicet temperamenti.cū eniz recedit ab extremo:mox incipit habere aliquid tēperamenti.igitur cū non ſit totaliter calidū:cū receſſerit ab illo: nec totaliter tēperatū cū nōdū factū ſit in medio : erit ſm qcqꝫ tēperatū quatenus recedit ab extremo:⁊ ſm quicquā calidū e quo cępit alterari:quatenus receſſit aliquantulum ab illo.

¶ Et ſilr. Idē in colorib⁹ oſtendit.qñ.n.aliqd de albo mutat̃ in nigrū.pmo deuenit in mediū: ideo partim eſt in termino e quo partiz in termio ad quē pmo mutat̃.

¶ Licet hoc.Remouet qōnez. dicet.n.qſpiā ſi mobile hꝫ ptē termini ad quē:⁊ ptē termini e quo.igit̃ erūt duę partes.Rñdet ꝙ erūt duę ⁊ multę in po͞ nō in actu.nō enim actu hꝫ ptes duas diſtinctas:q2 tūc mot⁹ deſtrueret̃:quatenus eēt poti⁹ diſcontinu⁹ ⁊ ceſſaret:⁊ ita hꝫ illas po͞.qñ.n.acqrit mobile ipm vnā ptē poſt aliā: non acquirit illas actu completo:ſed actu mixto potentię.

¶ Primū in tranſlatiōe.Idē declat in motu locali.in ipſo eni eſt duplex mediū vt formę ⁊ mediū mãe:vbi cā terra q̄ mouet̃ de ꝯcauo ignis ad cētrū.pmo ſe facit ad mediuz locū.vꝫ.illū q eſt aeris:deide ad illū:q eſt aquę mediū materię eſt ſpacium quantitatiuum.

¶ Et ſi nō. Quęret qs vtrū in motu violēto ſit loc⁹ medi⁹ ſpē. Rñdet ⁊ ſi nō fuerit motum naturaliter:nō erit illis primū naturaliter:ſed violenter.vt ſi graue ſurſum pellitur.tūc medius locus eſſet ille aeris.

¶ Sꝫ q2 quęret rurſus.vtrꝫ loca ſint imediata:Rñdet ꝙ qbuſcūqꝫ locis datis ſemp mediat loc⁹.Et arguit qbuſcūqꝫ ſupficieb⁹ datis:mediat corp⁹:ſꝫ loca ſunt ſupficies. igr̃ qbuſcūqꝫ locis datis mediat corp⁹:ſed corp⁹ eſt po͞ locus. igit̃ qbuſcūqꝫ locis datis:mediat locū ſaltē in potētia.

¶ Et ſi locus:querẽt tertio. vtrum dato ꝙ loca ſint imme diata: ꝓpoſitio Ariſt. poſſit ſtare: videlꝫ ꝙ mobile ſit partim in termino e quo:ꝛ partim in termino ad quẽ. ¶ Reſpondet ꝙ conceſſa locorum imediatione: adhuc propoſitio pħi eſt vera:q2 vbi locus eſſet imediatus loco:qđ moueť non poſſet eſſe totaliter in termino e quo:quia nondũ motum eſſet:nec totaliter in termino ad quem : quia iam quieſceret ꝛ eſſet motũ:ꝛ ſi ſiue loca ſint mediata:ſiue immediata:qđ mouetur:oportet ſemper eſſe partꝫ in termino e quo:ꝛ partim in termino ad quem.

¶ Et ſi poſuerimus. Quarto querẽt. ſi locus e quo:ꝛ locus ad quem ſint indiuiſibilia. vtruꝫ qđ mouetur: debeat eſſe indiuiſibile:aut diuiſibile: ¶ Reſpondet per idem argumentum ꝙ erit diuiſibile : quia non poteſt eſſe totaliter in quo:nec totaliter ad quod. igiť partibile.

¶ Et ideo. voluit Auẽpace in demonſtratione Ariſto. eſſe neceſſarias ſuppoſitiões. Prima ꝙ loca non ſint imediata. Secundo ꝙ ſint diuiſibilia: infert nunc contra euꝫ: q2 ſiue ſic ſiue ſic. demrãtio Ariſt. eſt efficax. vt ꝑ dicta pꝫ.

¶ Primum aũt. Ultimo declarat quid ſit primũ in motu generationis:ꝛ vult illud primũ eſſe minimuꝫ in generatione:in ipſa enim generatione hęc tria ſunt idem: videlicet primũ:minimũ:ꝛ mediuꝫ. reliqua patent. Uult igitur Auerroes ꝙ illa minor ſit vera vniuerſaliter. videlicet ꝙ oẽ qđ mutať: videlꝫ in tpe. eſt ſm partem q̃titatiuã in termĩo e q̃:ꝛ ſm ptẽ q̃titatiuã in termĩo ad quẽ ꝓximis:ꝛ ꝓ

Dubĩões. in ſolõne auerrois.

mis:nõ vltimis ꝛ finalib9. ¶ Sꝫ circa nõnulla dubitať ꝓ: quia ſi loca eſſent imediata:nõ eſſet pertranſitio. igiť mobile non opoꝛtet habere partem in vno : ꝛ partem in alio in motu. ¶ Secũdo. ſi loca ſunt indiuiſibilia: videtur ꝙ mobile erit indiuiſibile. igiť non diuiſibile. ¶ Tertio. cur pręteriꝫt auctionem cum illa ſit motus ad quantitatem.

Secũda.

Tertia

¶ Ad primã ꝛ ſecundam dici põt ꝙ ex impoſſibili:ſequitur quolibet:hoc eſt vtrũqꝫ contradictorioꝝ hoc eſt ipſuꝫ antecedens:ꝛ ſui contradictorium: vt ſi homo eſt equus. igiť homo eſt equus. ꝛ homo nõ eſt equ9. vt pꝫ intelligẽti. Dato enim ꝙ loca ſint imediata:ſequiť motus ꝛ non motus. ideo ſequiť diuiſibile ex altera parte ſaltem. Similiter dato ꝙ loca eſſent indiuiſibilia:ipſum qđ moueť eſſet diuiſibile ꝛ indiuiſibile. vt pꝫ . igiť nõ opoꝛtuit illa ſupponi ab Ariſto. ꝛ hoc ſatis eſt Auerroi. ¶ Ad 3m dico ꝙ auctio ex vna parte eſt generatio:ex alia conuenit cum alteratione. ideo ſubticuit eam. ¶ Animaduertendũ tamen ꝙ vt dixi:ꝛ queſtio hęc ſecũda eſt ſupflua:ꝛ ſol. eſt dubia.

Nõ ↄtra auerroiꝫ

Superflua qdẽ:q2 Ariſto. nõ loqť niſi in motu locali. de eo.n. per demonſtrationẽ ſigni vult ꝙ ſit diuiſibile: videlicet per eſſe partim in termino e quo:partiꝫ in termĩo ad quem:ꝛ tunc quid per terminũ ad quẽ velit pꝫ:ipſe appellat terminũ ad quẽ totũ ſpaciũ vltra locuꝫ in quo mobile quieuit:vt c. d. cuꝫ enim b. ipm incipit moueri: mox ſecũdũ vnã ſui partem eſt in a. c. ꝛ ſꝫ aliã in c. d. igiť partim in termĩo ad quẽ.

3 ſol.

¶ Solu. vero dubia. Primo q2 exponendo vt Auerroes ait: Ariſto. peteret principiũ. probat enim id quod mouetur eſſe partim in termino e quo : ꝛ partim in termino ad quem ꝓpter nõ eſſe totaliter in termino e quo: nec in termino ad quẽ. Igitur ſupponit eſſe totũ: ꝛ per ↄſequẽs ipꝫ habere partes. ¶ Et ſic meli9 eſt dicere ꝙ hęc demõſtratio ſit ſigni:ꝛ ꝙ Ariſto. det ſignũ diuiſibilitatis. ꝓpterea: q2 mobile ipm non quieſcit ſimpliciter in quo: nec ſimpliciter ad qđ. igiť eſt diuiſibile. ¶ Tertio. data expoſitione

Propria

Tertia.

Auerroys. nulla videť neceſſitas intelligendi per terminum primũ:mediũ formę. ſatis enim Ariſtoteli eẽt ſupponere ꝑ terminũ primũ omne qđ nõ eſt id e quo cepit moueri. Et probať ꝙ nulla ſit neceſſitas. nam ſi albũ qđ incepit eſſe nigrũ:habet partem mediꝫ: q2 ſua albedo remittitur:habet partem extremã: cũ in medio formę ſit extremũ ipm. ¶ Quarto. apud ipm. 8. huius. cõmen. 23. ꝛ alibi:nullus motus eſt ſucceſſiuus:ꝛ continuus pręter localem. igitur nullus eſt in tempoꝛe:ꝛ per conſequens ſolum in motu locali intelligiť. Propter hęc ꝛ alia videť mihi eſſe dicendũ (vt dixi) ꝙ demõſtratio Ariſto. ſolũ in motu locali ſit vera. Et ſic tolluntť omnes dubitationes. ¶ Circa finem hui9 digreſſionis quęrũt primo de quib9 partib9 intelligit Ariſto. cũ ait:omne qđ moueť eſſe partem in termĩo e quo:ꝛ partem in termino ad quem. ¶ Secũdo. vtrum Ariſto. velit concludere ipm mobile eſſe diuiſibile quãtitatiue:an participatiue. ¶ Tertio. vtrũ idiuiſibile poſſit moueri. ¶ Quarto. vtrũ ſit aliqua mutatio momentaria quę diciť eſſe in inſtanti. ¶ Circa has difficultates primę duę:ꝛ forte tertia eadeꝫ radice reſoluunť. Ideo animaduertendũ ꝙ aliquid dici diuiſibile põt intelligi dupliciter. Uno modo quãtitatiue. qua ratione probauit omne continuũ eſſe diuiſibile in ſemper diuiſibilia. Alio modo aliquid diciť diuiſibile participatiue. vt ſi aliquid participet vtriuſqꝫ contrarij forma. vt tepidũ . hoc enim quia aliqđ habet calidi ꝛ aliqđ frigidi participatiue diuiſibile eſſet. vt ſi punctũ per poſſibile vel impoſſibile eſſet tepiduꝫ: ſine dubio eſſet dimenſiue indiuiſibile:participatiue diuiſibile. ¶ Tunc Auẽpace ꝛ multi ſubtiles theologi volunt Ariſto. illam minoreꝫ eſſe intelligendam. de partibilitate participatiua. hoc igiť modo erit erigenda demonſtratio. omne qđ partim eſt in termino e quo partim in termino ad quem eſt diuiſibile participatiue : ꝛ ſic per eſſe partim in termino e quo partim in termino ad quẽ vult ipm habere aliquid termini e quo:aliquid termini ad quẽ. Sed omne qđ mutať partim eſt in termino e quo partiꝫ in termino ad quẽ. hoc eſt habet aliquid terminoꝝ e quo ꝛ ad quẽ. igiť diuiſibile pticipatiue. minorẽ ꝓbauit: q2 qđ eſt ꝛ nõ totalr in termĩo e q̃: neqꝫ totalr ĩ termĩo ad quẽ:ptiꝫ ẽ in termino e quo partim in termino ad quẽ:ſed oẽ qđ mutať eſt:ꝛ non eſt totaliter in termino e quo:nec totaliter in termino ad quẽ. igiť partim erit in termino e quo partim in termino ad quẽ. Declarať minoꝛ per impoſſibile : q2 ſi totaliter eſt in termino e quo. tũc quieſceret. ſi totaliter in termino ad quem. tũc motũ eſſet ꝛ quieſceret. quare ſi mutať:opoꝛtet participare vtroqꝫ termĩo. ¶ Ex hac ſolutione ſequiť ſolutio ſecũdę:ꝛ tertię q̃õnis. pꝫ enim Ariſtotelẽ nõ aliud velle in concluſione:ꝛ in pręmiſſis : ꝛ cũ in ꝓmiſſis intelligat partim eſſe ꝛ partim eſſe participatiue . igiť cõcludit omne mobile eſſe diuiſibile participatiue. Patꝫ quoqꝫ ſolo tertię. cũ eniꝫ nõ repugnet indiuiſibile quantitatiue eſſe diuiſibile participatiue:non repugnat huic demõſtrationi ipm indiuiſibile moueri ſiue in loco:ſiue aliter. Hęc ſolo Auẽpaces:ꝛ multoꝝ poſterioꝝ. ¶ Contra hanc poſitionẽ Auerroes ꝛ expoſitoꝛ aſſurgit . Auerroes quidẽ:q2 Ariſto. loquiť de diuiſibili per ſe:aliter eſſet ex his quę ſunt per accidens . modo diuiſibile participatiue eſt per accidens conueniens cõtinuo. Expoſitoꝛ vero: q2 Ariſto. concludens minorem inq̃t. neceſſe igiť hoc qdem aliqđ in hoc eſſe. aliud vero in altero eius qđ mutať : ecce quo modo per partem ꝛ parteꝫ intelligit partes mobilis. ¶ Tertio. Ariſto. concludit omne qđ mutať eſſe diuiſibile mõ in toto lib. iſto per eſſe diuiſibile intelligit parteꝫ ꝛ ptẽ mobilis. ¶ Ex his volũt ambo Ariſ. ꝑ partiꝫ eẽ in termĩo e q̃:ꝛ ptiꝫ in termĩo ad quẽ itelligere ipꝫ mobile hẽre

Quarta

Dubia

Quot modis aliqđ diuiſibile.

Poſitio auẽpa.

Solut[...] rarũ q[...] ſtionum.

Confut[...] ab Aue[...] roe e ex[...] poſitor[...]

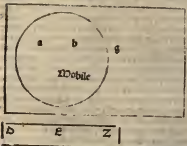
Po[...] ꝛ mot[...]

partem in termino e quo: partem in termino ad quem: ⁊
ſic intelligit partes quantitatiuas: ⁊ non partes participa-
tionis. ¶ Et tūc patet ſolutio ad tres primas queſtiones.
patet enī minorē eſſe intelligendam de partibus quanti-
tatiuis. ſimiliter ⁊ concluſio. Patet etiam non poſſe ſtare
Dubitatio 3 hāc poſitionem. Prima — cū hac demonſtratione ipm indiuiſibile moueri. ¶ Sed
contra hanc ſolutionē reſtant dubitationes noſtrę. ¶ Pri-
ma: quia tunc Ariſtote. ſolū loqueret̄ in motu locali. nam
ſolum id quod localiter mouet̄ partem habet in termino
e quo partē in termino ad quē. In alijs aūt non oportet:
quoniam ptractus ipſe poſſet generari quantū eſt ex natu-
Secunda — ra ſua: ⁊ ſic in alijs id genus. ¶ Secunda. tunc eſſet peti-
tio principij: quia ſupponeret ipſum mobile habere vnam
partē in termino e quo: aliam in termino ad quem. igitur
pręſupponeret ipſum habere partem ⁊ partē. vt ſuperius
Tertia — argutum eſt. ¶ Tertio. data hac expoſitione: nulla eſt ne
ceſſitas intelligendi per terminū ad quē: illud mediū for-
mę in quod trāſmutabile pmo mutatur. vt Auerroes fin
Joannis ſol. — xit. ¶ Ad primā reſpondet Joannes: q̄ hęc demōſtratio
habet locum ſolū in motu locali: ⁊ de mobili in loco. nam
proprie tale mobile habet partes huiuſmodi: ⁊ ſic negat
Sol. ipo. — Auerroem. ¶ Expoſitor vult demonſtrationem eſſe ve-
ram per ſe de omni mobili omniq̄ tranſmutabili: ⁊ expo-
nit Auerroes loquitur confuſe: ⁊ quid velit ſatis occultat.
Propria ſolutio. — ¶ Ego igitur volo q̄ directe cōcludat de mobili in loco:
quando habere partē in termino e quo: ⁊ partē in termi-
no ad quem illi proprie ⁊ per ſe competat poteſtatiue ſub
accipiendo ſub concluſione concludit. aut intelligi pōt de
alijs. hęc enim eſt cōcluſio. igitur omne quod mouetur in
loco eſt diuiſibile quātitatiue. ſub hac concluſione poteſt
accipi alia minor: ſed omne qđ generatur: omne quod al-
teratur: omne qđ augetur poteſt moueri in loco: cū omne
tale ſit corpus: vt nunc ſuppono. igitur omne tale eſt diui-
ſibile. non igitur hęc ſunt diuiſibilia ex eo: quia eorū mu-
tatiōes ſunt diuiſibiles: ⁊ in tempore: vt velle videt̄ Auer
roes ⁊ expoſitor: ſed quatenus vnumquodq̄ illorū eſt
mobile in loco: cum motus in loco ſit primus competens
omnibus: quibus alij competunt: ⁊ ſic quatenus mouent̄
vel poſſunt moueri in loco (quia vt ſic habent partem in
quo: ⁊ partem in termino ad quem) ſunt diuiſibilia quan
titatiue. ⁊ fortaſſe ſic intelligit Auerroes: ⁊ ſi aliter intelli-
Sol. ſcdę — git: dicat ſuo modo. ¶ Ad ſecundā dici poteſt q̄ nō eſt pe
titio principij: quia tandem demonſtratio vertitur ad de-
monſtrationem per impoſſibile. nam tandē accipit ſi nō
eſſet partim in termino e quo: ⁊ partim in termino ad quē:
ipſum mobile eſſet totaliter vel pręciſe in termino e quo:
vel in termino ad quem. ſi in termino e quo: quieſceret:
ſi in termino ad quem eſſet motū. eſſet aūt petitio quan-
do demonſtratio eſſet oſtenſiua. tunc enim idem ſumere-
tur in probatione eiuſdem: cum idem ſit partibile ⁊ diuiſi
Sol 3e — bile. ¶ Ad tertiā in rei veritate nulla eſt neceſſitas. nam
cum Ariſtoteles intelligat per terminū ad quem totum
ſpacium vltra locum termini e quo: videtur nullā eſſe ne
ceſſitatem loqui de primo in motu: maxime cum id idem
dici poſſit ſine illo. Auerroes tamen ſuppleuit pro maiori
declaratione. Utrum vero indiuiſibile poſſit moueri: ſit
nunc tactum breuibus: alias dicemus: diximuſq̄ in parte.
qđ an 2o in ſ poſi. — ¶ Reſtat videre. vtrū ſit aliqua momentaria tranſmu-
tatio: ⁊ cōſequenter quid ſit primū in motu. ¶ Quantū
ā Alex. — ad primū Alexander: ⁊ omnes fere ſorticolę tenent nullā
eſſe tranſmutationē ſubitariam: ſiue momentariam: hoc
Prima rō — eſt in inſtanti. ¶ Perſuadent rem hanc nonnulli primo
quia ante omne mutari pręceſſit mutari. igit̄ omnis muta
Secunda — tio ſucceſſiua. ¶ Secundo. poſſe producere aliquem eſſe
cum pręciſe in hora eſt aliquantę virtutis: ⁊ in medio ho-
rę in duplo virtutis. igitur in inſtanti erit īfinitę virtutis.
Tertia — ¶ Tertio. ſi aliqua eſſet ſubitaria: maxime eēt illumina-
tio. Qr vero non ſit: declaratur. quia lumē intenditur per
rarefactionē medij. modo rarefactio eſt continua. igitur
Quarta — illuminatio. ¶ Quarto. dum nubes mouentur: ſucceſſiue
illuminantur. ſimiliter candela dum mouetur: ſucceſſiue
illuminat. Sed motus non eſt in inſtanti. igitur illumina
Quinta. — tio non eſt ſubitaria. ¶ Quinto. omnis virtus agentis na
turalis eſt finita. igit̄ omnis agit actione tēporaria. Et ſic
Confutatio poſitio. — negant vniuerſaliter omnē ſubitariā mutationē. ¶ Sed
hęc poſitio ſtare non pōt. ¶ Primo quia (vt arguit The
Prima rō — miſtius) Ariſto. contra meliſſū aperte conceſſit aliquid
Secūda. — ſubito mutari. ¶ Secūdo (vt arguebat Auerroes) finis
motus ſemper eſt indiuiſibilis: ſed aliqua eſt mutatio: quę
eſt finis mot⁹: vt gnātio: quę eſt finis alteratiōis. illumina-
tio finis mot⁹ localis: quare aliqua eſt ſubitaria mutatio.
Tertia — ¶ Tertio. Ariſto. in libro de ſenſu ait expreſſe aliquid ſu-
Quarta. — bito calefieri. ¶ Quarto. viſio ⁊ ſenſatio videntur fieri in
Scda pō — inſtanti. ¶ Propter hęc nō nulli volunt aliquā tranſmu-
tationē eſſe ſubitariam: ſiue momentariā: poſſe intelligi
aut quia ipſa eſt in inſtanti: hoc modo circūſcripta opera-
tione intellectus nulla eſt momētaria: ſiue ſubitaria: quo-
niam pręter operationē intellectus: nullū eſt inſtans: aut
indiuiſibile. Alio modo pōt intelligi q̄ ſit ſubitaria: quate
nus nō ſit per partē ante partē: ſed tota ſimul: ⁊ hoc mo-
do dicit̄ ſubito aliquid fieri: vt illuminatio ⁊ generatio: ⁊
id genus: quęq̄ dici poſſunt eſſe in inſtanti: quia intellect⁹
conſiderans inſtans. pōt cōferre illas eſſe in inſtanti: ⁊ ſic
concedunt dari ſubitarias mutationes: quatenus ſunt to-
Obiectio — tę ſimul: ⁊ aptę intelligi in inſtanti. ¶ Et ſi dicitur. hę nō
Rn: — ſunt in tempore. igit̄ in inſtanti: negant cōſequentiam: ſed
bene valet. igit̄ ſunt in nō tempore. ſic enim extra animā
dici prit eſſe: nec in tpe: nec in inſtanti: ſed bene in non tpe:
quatenus conſideratio: intellectus cōferat eas ad inſtās.
Hęc res expoſcit intelligere an inſtans ſit: quę res cū ſit
impertinens: iure pętermittat̄. ¶ Tamē ad rationes re-
Rn: — ſpōdeo. Ad primā dicendū q̄ ante omne mutari pęceſſit
moueri eiuſdē: vel alterius ſpeciei. vt dicit Auerroes. ante
enim generationē pęceſſit alterari in genere qualitatis.
¶ Ad 2m dicendū: q̄ poſſe producere aliquid in certa ho
ra: cum paſſi reſiſtentia eſt certe virtutis. At abſq̄ reſiſtē-
tia ex parte productionis nō arguit virtutē aliquantā. Il-
la igitur regula intelligit̄ ſeruata reſiſtentia. ¶ Ad tertiā
dixerunt q̄ illuminatio merito ſui ſit ſubito: ratiōe varia-
tionis paſſi pōt intēdi ⁊ remitti in tempore. ¶ Similiter
ad quartū. Ad 5m pꝫ ſol. oīs. n. virtus eſt finita. igit̄ paſſū
reſiſtens mouet tēpore finito. de non reſiſtenti ſecus eſt.
Secūda, queſtio. — ¶ Quęramus de ſecundo: videlicet quid ſit primū in mo
tu. hoc aūt intelligi non poteſt: niſi pęintelligamus quo
modo motus poteſt eſſe in tēpore: ⁊ quo modo ſubitari⁹.
Prima poſitio. — ¶ De re hac ſunt quattuor poſitiones. Prima eſt q̄ qui-
libet motus proprie loquendo de motu eſt ſucceſſiu⁹ ⁊ cō-
tinuus: ⁊ ita temporarius vt auctio: alteratio: ⁊ motus lo-
calis: quę dicit̄ latio. hęc poſitio eſt omnium ſorticolarū:
atq̄ captiunculatorū. Perſuadent rem hanc. tum ex par-
te formę fluentis. tū ex parte ſubiecti recipientis. Ex par
te formę fluentis: quoniā omni in motu forma ſucceſſiue
fluit: vt in motu locali ſiue latione ipſum fluens facit mo-
tum. In alteratione qualitas fluens facit alterationē: in
auctione ſimiliter quantitas fluens facit auctionem. Ex
parte vero ſubiecti: quoniā ſubiectum eſt quantum: ⁊ im-
poſſibile eſt aliquod quantū accipere aliquod fluēs ęque
Secūda poſitio. — cito. ¶ Secūda poſitio ⁊ cōmunis tenet q̄ latio ipſa ⁊ al
teratio: tam a parte formę ſucceſſiue fluentis: q̄ ſubiecti
recipientis ſunt continui ⁊ ſucceſſiui motus. auctio vero

ipſa ex parte formę eſt ſubitaria: ⁊ ex pte ſubiecti: quoniã
auctio vel eſt generatio vel ſimul cuꝫ generatione: ſed ge
Tertia po᷑ ũo neratio eſt ſubitaria vt diximus. igitur auctio. ❡ Tertia
poſitio eſt amborum expoſitorũ: ⁊ Joannis ⁊ fere omniũ:
ꝙ motus localis: tam e parte formę fluentis: ꝙ̃ ex parte
ſubiecti: videlicet ſpacij recipientis eſt continuus ⁊ ſucceſ
ſiuus. alteratio vero ex parte formę fluentis eſt motus
continuus ⁊ ſucceſſiuus: ſed ex parte ſubiecti alterabilis
eſt totus ſimul: eo qꝛ ꝯtingit aliqđ totuꝫ ſimul alterari ⁊
ſubito. vt dicit Ariſto. in lib. de ſenſu ⁊ ſenſili. auctio vͦo ex
Quarta poſitio. pte vtriuſqꝫ eſt ſubitaria. ❡ 4ª pͦ eſt ꝙ ſolus motus loca
lis erit vnus ꝯtinuus ⁊ ſucceſſiuus. Cęterę ex parte formę
fluentis: ⁊ ſubiecti recipiẽtis ſunt ſubitarię: ⁊ per minima.
Sunt aũt alteratio ⁊ auctio ex parte ſubi᷑ ſubitarię ꝑpter
rõne tactã: qꝛ ꝯtingit aliqđ ſubm ſubitarie mutari ab agẽ
te. ſunt vͦo ex parte formę fluẽtis: qm̃ oĩs forma abſoluta
⁊ nãlis fit per minima. qualitas ⁊ auctus ſunt formę natu
rales. igiť facte per minima. latio vͦo qꝛ nõ fit niſi ratione
ſpacij: qđ ꝑmo eſt q̃tũ: ⁊ rõne mobilis quatenus quantũ:
ideo eſt ſucceſſiua ⁊ continua. forma quoqꝫ fluens eſt lo
cus vel vbi: quę eſt etiaꝫ quãtitas: ꝑpterea omni ex parte
videť principaliter in quãtitate fundari. ideo eſt ſucceſſi
uus ⁊ continuus. Ex ħs ſequiť ꝙ forma in alteratõe: ⁊ au
ctione fiat per minima tam formę ꝙ̃ ſubiecti: qm̃ quęlibꝫ
generatio fit per minima. mõ acquiſitio harũ formarum
Dubĩta ꝯ quartã. eſt generatio formę abſolutę. ❡ Sed cõtra hãc 4am poſi
Prima tioně arguit multis dubitationibus. ❡ Primo. tũc alte
ratio ⁊ auctio eẽnt ſimpliciter ſubitarię. nã qđlibet mini
mum fiet in inſtanti: ⁊ quęlibet illius generatio eſt altera
Secũda tio ſiue auctio. Secũdo. vna alteratio: ſiue auctio eſt alte
ra velocior. igiť ſucceſſiua ⁊ cõtinua. Tum etiã ꝙ tunc in
Tertia eodem nũc eſſent motus ⁊ quies. ❡ Tertio. tũc rei ꝑma
nentis dareť vltimum: qꝛ ſicut generatio fit per minima:
Quarta. ita corruptio. ❡ Quarto. omne agẽs naturale citius ⁊ ve
hementius agit in partem propinquã ꝙ̃ in remotã. igitur
Quinta actio ſucceſſiua ⁊ ꝯtinua. ❡ Quinto. dato ꝙ primũ mini
mum fieret ſubito. 2m vel acquireť ſubito vel in tempore.
ſi in tempore: pari ratione de primo. ſi in inſtanti: cum in
ſtans nõ ſit inſtanti imediatũ: tunc in tempore medio ſta
ret. hoc eſt falſum: qꝛ tunc motus eſſet ex motibus ⁊ quie
tibus. Secũdo tunc agens naturale approximatuꝫ paſſo
bene affecto nõ ageret. Multe alię fieri poſſunt: ſed ex ſo
Quid mi nimuꝫ in forma. lutione harũ pꝫ etiaꝫ ad illas. ❡ Pro ſolutione eſt igitur
animaduertendũ ꝑmo: ꝙ Auerroes ⁊ naturales phĩ gra
dum formę vocant partẽ formę actualẽ: quam agens na
turale nõ impeditũ põt momentaria actione ꝑducere in
paſſo bene affecto. quę pars vocať minima qualitas. qua
ratione fit. vt quęlibet qualitas ſit ſectilis per finita mini
Minimũ ſubiecto. ma: licet diuiſſilis in infinitũ in partes potẽtiales. ❡ Mi
nimũ vͦo ex parte ſubi recipientis formã: vocant Auerro.
⁊ phyſici totum illud qđ idem agens naturale momenta
ria actione põt qualificare: vt minimũ corpus calefactuꝫ.
Illatio. ❡ Ex his pꝫ tam minimũ ex parte formę ꝙ̃ minimũ ex
parte ſubiecti ęque cito ab agente forti ⁊ debili ꝑducuntur
cum vtrũqꝫ momẽtaria actiõe. ❡ Secundo. animaduer
Agẽs ſim plex forte debile. tendũ ꝙ agens forte ⁊ debile nõ differũt penes effectum
ꝑmo ꝑductũ vt forticolę credunt. nã ab vtroqꝫ ꝑmi effe
ctus fiunt ſubito. Sed penes multitudinẽ effectuũ produ
ctoꝝ in equali tẽpore. erit enĩ agẽs forte illud qđ in ęqua
li tempore producit plura minima formę ⁊ ſubiecti gene
Potia ſi latio. randi ꝙ̃ ꝑduceret agens debile. ❡ Qua ratione ſequitur
vt velocitas ⁊ tarditas vel non dicãtur in his motibꝰ: vel
ęquiuoce cum eis in latione. erit enĩ velocius qđ in ęqua
li tempore facit vel aptũ eſt facere plures effectus in paſ
ſo ęque diſpoſito. In motu vero locali hęc ſunt quatenus
ille eſt continuus ⁊ ſucceſſiuus. in iſtis vero bene motus
eſt ſucceſſiuus: nõ tamẽ continuus. ❡ Et ita ſolus motus Secunda
localis eſt ſucceſſiuus ⁊ continuus. ſucceſſiuus quideꝫ: qꝛ
per partem poſt partem: continuus vero: quia per parteꝫ
poſt partem imediate. Cęteri quatenus fiunt per partem
poſt partem ſunt ſucceſſiui: quatenus vero fiunt mediate:
non ſunt cõtinui. ❡ His habitis probabiliter defendo vl Ad argu mẽta ſol.
timam poſitionẽ. Ad primã concedo totũ: videlꝫ ꝙ quili
bet motus excepto locali fit ſubito: licꝫ totus motus vſqꝫ
ad terminuꝫ quietis ſimpliciter fiat in tempore: vt ſi a li
gnũ calefiat: quęlibet eius pars minima calefit in nõ tem
pore: totũ tamen calefit in tempore multis calefactiõibꝰ
minimis: ⁊ ſic calefactio minimi fit ſubito: ⁊ inductio gra
dus fit ſubito. calefactio vero omniũ minimoꝝ: ⁊ genera
tio vniuerſa omniũ graduũ eſt in tempore. ❡ Ad ſecũdã
pꝫ ſol. pro prima parte. alteratio enĩ vnius minimi ex par
te formę ⁊ ſubiecti non eſt velox nec tarda: cum ſit tota ſi
mul. vniuerſa tamen alteratio omnium partium formę ⁊
ſubiecti poteſt dici velox aut tarda ęquiuoce. vt diximus.
❡ Ad ſecundã euiſdem argumenti partem: dico ꝙ ratio
Ariſto. eſt ad hominẽ: qui tenebat lationeꝫ eſſe ſubitariã:
⁊ continuũ componi ex indiuiduis. tunc enim ſequitur in
quolibet inſtanti eſſe motũ ⁊ quietẽ: ſed tenendo Auerr.
dico ꝙ agens in vno inſtanti alterat: deinde quiete poſita
facit ſecundã alterationeꝫ: ⁊ ſic non ſequitur aliquid alte
rari motibus ꝯtinuis: aut ſimul moueri ⁊ quieſcere. ❡ Ad
tertiũ dico non dari vltimũ rei permanentis: ⁊ cum diciť
contra. ſit a frigidũ: cuius primũ minimuꝫ debeat calefie
ri. tunc applicet ſibi agens potens ipſum calefacere: ⁊ ar
guo. in hoc inſtanti qđ eſt pręſens illud minimũ corrũpẽ
dum eſt: ⁊ imediate poſt hoc nõ erit. igitur illius hoc fuit
vltimum. Dico ꝙ primũ inſtans applicationis eſt primũ
non eſſe illius: ⁊ ſic datur primũ non eſſe: ⁊ non vltimum
eſſe. Contra inſtant forticolę: quia vel agẽs corrũpens ap
plicatur enti: vel non enti. ſi non enti: hęc applicatio nulla
eſt: non enti enim nihil applicatur. ſi enti. igitur primũ in
ſtans applicationis non eſt primũ non eſſe illius. Dici po
teſt ꝙ applicať enti in potentia non enti in actu: ⁊ hoc ſa
tis. ❡ Ad tertiã nego illam maximã: imo apud Auerroẽ
agens naturale ęque cito producit effectum in partẽ pro
pinquam: vt in remotã infra ſphęram ſuę actionis. in tota
enim ſphęra ęque bene applicatur proximę parti ſicut re
motę. ❡ Ad 5m dicenduꝫ: ꝙ ex parte ſubiecti recipientis
agens primo producit vnuꝫ minimũ: deinde illud altera
tum ab agente applicat ſe ſcđo: ⁊ ſecundũ tertio: ⁊ ſic vſqꝫ
in finem. Ex parte vero formę agens applicatũ paſſo pro
ducit primã minimã qualitatẽ: deinde in alio inſtanti me
diato aliam vſqꝫ in finem. Et cum diciť. quid reſiſtit ſibi
in medio tempore: dico ꝙ ſibi reſiſtit ſm minimũ in vir
tute ordinis naturalis. vnde producta prima portione: nõ
ſtatim producit ſecundã: qꝛ ſibi paſſum reſiſtit in virtute
ordinis naturalis. ❡ Sed ambiges fortiſſime. rarefactio Dubiũ fo᷑ te.
eſt alteratio. igiť in inſtanti. per regulas datas: ſed rarefa
ctio eſt ſimul cũ motu locali. igiť motus localis in inſtan
ti. ❡ Dici põt ꝙ rarefactio eſt ſucceſſiua ⁊ non continua. Solu.
vt dixi: ⁊ nõ habeo pro inconuenienti motum localeꝫ qui
coincidit cum alteratione eſſe ſubitarium. rarefactũ eniꝫ
vt ſubito rarefit: ita ſubito occupat maiorẽ locum: quę oc
cupatio non eſt motus localis: ſed ſimilis illi. Et ita apud
hanc poſitionem: oportet concedere ſolum motum loca
lem eſſe ſucceſſiuum ⁊ continuum ſecundã rem ⁊ ſenſuꝫ:
quia ſolus ipſe eſt ſuper quantũ ⁊ a quãto quatenus quã
ta. Cęteri ⁊ ex parte ſubiecti: ⁊ ex parte formę ſunt ſucceſſi
ui ⁊ ſecundũ ſenſum continui: non aũt ſecunduꝫ rem. hęc
ꝓbabiliter volui dixiſſe: ⁊ breuibꝰ. erunt. n. ꝑncipia inue

ſtigādi veritatē.nūc de p̄ in motu pauca agamus. Dico ꝙ de p̄ poſſumus loq̄ duplr̄.in actu:⁊ in poᵃ. Tūc dico ꝙ in oī motu daꝭ p̄mū in actu.non aūt in poᵃ:excepto motu locali.vbi nō daꝭ p̄mū in actu nec in potētia.declaro.

¶ Motꝰ aūt duplr̄ diuiſibilis eſt. vno qdē mō tēpore. Altero ꝟo rōne partiū: ciꝰ qḋ moueꝭ. veluti ſi a. g. totū moueꝭ: ⁊ a.b. ⁊ b. g. mouebunꝭ. Atq; ſit ptis a.b.motꝰ d.e.ptis ꝟo b.g. e.z. vniuerſum igiꝭ.d.z. neccē erit totiꝰ a.g.motū.nā illo ipſo moueꝭ: quippe cū vtraq; pars vtroq; moueaꝭ motu: ⁊ nihil alieno moueaꝭ motu. Quare vniuerſus motꝰ vniuerſae magnitudinis motus erit.

¶ Proponit nunc agere de diuiſione motus:⁊ primo ꝓponit illā:⁊ inquit.motus aūt dupliciter diuiſibilis eſt: vno quidē modo tēpore:quo mō dixit ipſ nō poſſe eſſe in nūc. Altero ꝟo ratione partiū ciꝰ qḋ moueꝭ:veluti ſi a.g.totū mobile moueaꝭ ⁊ a.b.⁊ b.g.partes etiā mouebunꝭ.tractabit igiꝭ duo.p̄mo motū eſſe diuiſibilē merito partiū mobilis. ſcḋo merito tp̄is.primū ſyllogiço ſic. omne illud qḋ eſt totū in toto ⁊ pars in pte diuidiꝭ ad diuiſionē ſui ſubiecti:ſed motus eſt totus in toto mobili:⁊ pars in parte.igiꝭ diuidiꝭ ad diuiſionē mobilis. De ſyllo primo accepit concluſionē per exemplū:deinde ꝓbat minorē ⁊ inq̄t.atq; ſit partis a.b.ipſiꝰ mobilis motus particularis d.e.partis vero b.g.ſit alia pars e.z. tūc ꝯcludit quaſi minorē ⁊ inquit. vniuerſum igiꝭ d.z.neceſſe erit eſſe totius a.g.motū.nam illo ipſo moueꝭ. Deinde q̄ſi eandē rationē per viā enthymematis conclud t ⁊ inquit.quippe cū vtraq; pars vtroq; moueaꝭ motu:⁊ neutra moueaꝭ motu alteriꝰ. q̄re vniuerſus motꝰ vniuerſe magnitudinis motus erit:⁊ ſic vult habere hanc minorē (vt mihi videꝭ) ꝙ motus ſit totꝰ in toto ⁊ pars in parte: cui addas maiorē: ⁊ concluſio patꝫ.

¶ Sed dices . ad quid fuit neceſſariū addere ꝙ ſit pars in parte.nō.n.ſatis pōt ſic argui.omne qḋ eſt totū in toto ſubo:eſt diuiſile per diuiſionē ſubi:ſed motus eſt totus in toto ſubo.igiꝭ diuiſilis per ſubm.ad quid igiꝭ adiecit:cum quippe vtraq; pars vtroq; moueaꝭ motu:neutra moueꝭ neutriꝰ motu. Dici pōt:q2 nōnullę formę ſunt in totis ſubiectis:vt anima in toto corpore:nō ꝓpterea dꝭ eē diuiſilis ad diuiſionē corporis. Ad hoc igiꝭ: vt ipſa forma diuidaꝭ ad diuiſionē ſubiecti req̄runꝭ tria . p̄mo vt tota ipſa ſit in toto.ſcḋo vt pars ſit in parte. tertio vt illud qḋ eſt in vna parte nō ſit in alia parte. Et tūc erit forma diuiſibilis ſm̄ ſubm.⁊ ſic pꝫ qm̄ vtiliter illud eſſe additum.

Com.33. Dubiū. ¶ Quā declarauit. Iſtud cōmentū pꝫ. Sed circa hoc dubitaꝭ. vtrū motus poſſit diuidi ad diuiſionē mobilis:⁊ videꝭ ꝙ nō:q2 illę partes motus accepę penes partes mobilis:vel remanerēt a p̄ncipio vſq; ad finē: vel eſſent continuo alię atq; alię.ſi permanent . igiꝭ motus erit permanens. Illud.n.ꝑmanet:cuiꝰ oēs partes ſunt ſimul:etiā tūc mobile ampliꝰ nō mouebiꝭ: q2 iam hꝫ oēs motus partes. Sin ꝟo nō ꝑmanent:igiꝭ nō differit a partibꝰ temporis.

Reſpon. auerrois. ¶ Ad dubiū r̄ndet Auerroes.d.⁊ intēdit per partes moti.partes quę mouenꝭ de p̄ncipio ſpacij vſq; ad finē : ⁊ ſimiliter eſt intelligēdū de partitōe motus ſm̄ partitionē partiū:qm̄ hęc partitio differt a partitiōe eiꝰ ſm̄ partitionē tēporis. Sic igiꝭ videꝭ velle ꝙ partes illę permanent in tota mutatiōe.

Declaratio Themiſtii. ¶ Solutionē hāc apertiꝰ declarat Themiſtiꝰ.vult eni ꝙ motus: ⁊ illa circa quę motus verſatur. videlꝫ locus:magnitudo ⁊ affectio diuiſilia ſint:nō tn̄ eodē mō:magnitudo.n.⁊ q̄ntitas ſuapte diuidunꝭ:affectiōes ⁊ qualitates ex accidēti : q2.ſ. accidūt corpori:qḋ diuidiꝭ. Sic igiꝭ motꝰ quatenus q̄ntitas.eſt:diuiſibilis eſt diuiſione partiū nō permanentiū.quatenus ꝟo affectio corporis moti diuidiꝭ.vt qualitas ad diuiſionē ſubiecti: ⁊ ſic partes eius permanent.p̄mo ꝟo modo nō permanēt.

Declaratio Tho. ¶ Expoſitor autē ſupplet vtriſq; ⁊ bene:ꝙ partes mobilis pn̄t duplr̄ ꝯſiderari.vno mō inter ſe:⁊ ſic cū neutra ſit p̄or altera:ſic neutra moueꝭ p̄us altera. Alio mō pn̄t cōſiderari reſpcū certi puncti aut ſigni in magnitudine ꝯſtituti : ⁊ cū reſpcū illiꝰ altera ſit altera p̄ori.ſic motus erit ſucceſſiuus.

¶ Tūc ad rōnes ꝯcedo motū eē ꝑmanentē quo ad ptes mobilis:inter ſe conſideratas. quo ꝟo ad partes mobilis conſideratas reſpectu ſigni:partes illę ſunt ſucceſſiue. Similiter dico ꝙ licet partes ꝑmaneant.adhuc mobile moueꝭ:q2 nō moueꝭ vt acq̄rat partes motus.ſed partes termini ad quem vel totū ip̄m terminū ad quem.

¶ Praeterea.ſi motꝰ qdē oīs aliċꝰ eſt: vniuerſus ꝟo d.z.motꝰ:nulliꝰ ptiū eſt:pte.n. vtraq; moueꝭ:neq; alteriꝰ cuiuſdā: cuiꝰ nāq; totiꝰ totus eſt motꝰ:ciꝰ ēt ptes ptiū ſunt:ptes aūt d.z. ptiū a.b.g.ſūt: ⁊ nō alioꝝ motꝰ.pluriū.n. vnius motꝰ non erat: vniuerſus itaq; motus vniuerſae a.b.g.magnitudinis erit.

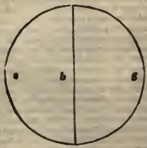
¶ 2ᵒ. arguit illud qḋ totū ē aliċꝰ totiꝰ:diuidiꝭ ad diuiſionē illiꝰ. Sꝫ totꝰ motꝰ d.z.eſt totiꝰ mobilis a.b.g. igiꝭ diuidiꝭ ad diuiſionē illiꝰ mobilis . Circa iſtā rōnē: nō ponit ꝯcluſionē:q2 illa q̄ poſita ē a p̄nᵒ. fuit oībꝰ rōnibꝰ . ponit ipſam minorē ⁊ illiꝰ ꝓbōnē:ꝓbatio eſt iſta.oīs motꝰ eſt alicuius mobilis:motꝰ igiꝭ d.z.eſt aliċꝰ: vel igiꝭ ipſe eſt ptiū.vꝫ.bꝰ ⁊ illiꝰ ſeorſū:vel alteriꝰ cuiuſdā ab omnibꝰ ptibꝰ:vel totiꝰ mobilis a.b.g.nō eſt aliċꝰ ptiū : qm̄ nulla ps moueꝭ toto motu totiꝰ: ſꝫ pte totiꝰ motus:nec pōt eē cuiuſdā alterius: q2 tūc erit illiꝰ:⁊ ptes ſuę ptiū illiꝰ:qḋ eſt ip̄oſe. nā nō pōt vnꝰ motꝰ eē pluriū.igiꝭ motꝰ d. z.erit totiꝰ mobilis a.b.g. ⁊ ſic hꝫ minor.inq̄t p̄terea.ſi motꝰ qdē oīs aliċꝰ eſt: vniuerſus ꝟo d.z.motꝰ nulliꝰ ptiū ē.nā vtraq; ps moueꝭ pte motus:⁊ nō toto:neq; pōt eſſe alteriꝰ cuiuſdā vt eq:qḋ declat. cuiꝰ nāq; totiꝰ ē motꝰ:ciꝰ ēt ptes ptiū ſūt:vt d.z.ſit totiꝰ eq: ptes hꝰ erūt ptiū eq.mō ptes d.z.motꝰ ꝯpetūt ptibꝰ a.b.g. mobilis vt ſcorꝑ: ⁊ nō ptibꝰ eq:q2 pluriū nō pōt motꝰ eē vnius:tūc dat minorē vniuerſus itaq; motus vniuerſę a.b.g.magnitudinis erit. Hec erat minor.

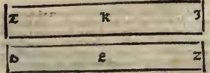
Cō. 34. ¶ Iſta ē alia. Soluit Auerro.pulchrā q̄ōnē.vꝭ.n.ꝙ hꝫ nō dr̄āt a pᵒ.iō vult ꝙ hꝫ nō ſit demr̄atio ꝑ ſe : ſꝫ q̄ſi p̄cedētis ꝯfirmatio.nā qḋ pᵒ ſupponit:hꝫ ꝓbat. Suppoſuit.n.ꝙ totꝰ motꝰ d.z.neutriꝰ ptis ſit p̄(q̄ ſuppō fuit accepta vt p̄nᵐ in alia demr̄atiōe)ſꝫ ſit totiꝰ a.b.g. vtiꝭ aūt Auerro.ſyllo hypothetico. omnis motus eſt aliċꝰ moti. d. z. motus nō eſt partium:⁊ non eſt cuiuſdam alteriꝰ.igiꝭ eſt totiꝰ a.b.g.

¶ Dicit qñ: valt hic Auerroes ꝓbare ſuppoſitionē: ⁊ hoc dupliciter. Tū pmo: qꝛ pars nō eſt equalis toti. igitur motus totius nō competit alicui partium.

¶ Deinde induxit. Tum 2°. qꝛ hęc ꝯuertunť. totus motus eſt totius. igiť partiū: ⁊ ecōtra. partes motus ſunt partiū. igiť ſunt totius. tūc arguo. oēs partes ꝯuertunť cum toto. igiť qđ cōpetit toti: nō pōt alicui partiū cōpetere: ſed bene oībus. Ait aūt ꝙ hęc ꝯuerſio eſt dubia. bñ. n. valꝫ. motus totus eſt totiꝰ. igiť eſt partiū. ¶ Sed ꝯtra eſt dubiū. videtur. n. nō valere. motus eſt partiū alicuiꝰ. igiť eſt totius factū ex illis: qꝛ cauillatoꝛ poſſet dicere motū eē partiū: ⁊ nō eſſe totiꝰ: vt rarefactio oīum partiū aquę eſt motꝰ localis cuiuſlibet partis: ⁊ nō totiꝰ ponēdo ipſaꝫ rareſieri in vna medietate: ⁊ ꝯdēſari in alia. ¶ Cōtra arguit. Si motꝰ conueniēs toti ꝯuenit partibꝰ: ⁊ q ꝯuenit partibus: nō ꝯuenit toti. igiť motꝰ totiꝰ eſt cōioꝛ ⁊ vniuerſalioꝛ ꝙ̄ motꝰ partiū. nā cōpetit toti ⁊ partibus: ſed illę partiū cōpetit partibus tm̄: ⁊ nō toti. igiť illę totius erit vniuerſalioꝛ. Sic igiť pꝫ dupliciter ꝙ motus eſt totiꝰ: ⁊ nō alicuiꝰ partis edęquate. addit vtilitatē demſtatōis: ⁊ pꝫ. hęc expō nō conſonat grę cis vbis: licet bñ dicat ꝙ nō differt multū ab illa.

¶ Inſuper aūt ſi quideꝫ vniuerſae magnitudinis motus ſit aliꝰ: vt t.i. auferenť ab ipo vtrarūqꝫ partiū motus. q qđē aequales erūt motibus d.e.e.z. vnꝰ. n. vniꝰ eſt motꝰ. quare ſi totꝰ t.i. motꝰ in motꝰ ptiū diuideť: motꝰ t.i. motui d.z. erit aequalis. Si v̄o defecerit qcq̄: vt k.i. hic nullus erit motꝰ. neqꝫ eni totiꝰ: neqꝫ ptiū: qꝛ motꝰ vniꝰ vnꝰ eſt: neqꝫ alteriꝰ cuiuſdā. naꝫ motus continuus continuoꝝ eſt. eadem vero ratio erit ſi excelſerint in diuiſione. Quare ſi h̄ fieri nequit: atqꝫ equalē eſſe neċe eſt. haec qđē igiť diuiſio ratione partium ciꝰ qđ moueť eſt: atqꝫ cuiuſlibet partibilis ipſam eſſe neċe eſt.

¶ Tertio arguiť ſic. omnis motus compoſitus ex motibꝰ ptiū diuidiť ad diuiſionē totiꝰ. Sed motus ſcorpy eſt motus q cōponiť ex motibꝰ partiū ſcorpy. igiť diuidiť ad diuiſionē ſcorpy. probať minoꝛ. motus qui cōpetit toti ſcorpio: vel eſt ille q aggregať ex motibꝰ partiū vel aliꝰ. ſi idē ⁊ ille. minoꝛ habeť. Si alius: vel ęqualis: vel inęqualis. ſi equalis. igiť idē illi: qꝛ duo equalia ⁊ eiuſdē ſpēi in eodem ſubo collocata: ſunt vnū ⁊ idē. Si inequalis: ſiue maioꝛ: ſiue minoꝛ: nulliꝰ eēt. vbi nāqꝫ minoꝛ ſit: nō erit totiꝰ: neqꝫ partiū: cū totū ęqueť oībus partibꝰ. igiť motus totiꝰ ęquabiť moitbꝰ partiū: neqꝫ pōt eſſe alterius cuiuſdā vt formicę: qꝛ motus nō pōt eē in diuerſis vnus ⁊ ideꝫ numero. reſtat vt motus totius: ⁊ motꝰ oīum partiū ſint ęquales. igitur vnꝰ: ⁊ ita motus totiꝰ erit cōpoſitus ex motibꝰ partiū: quę erat minoꝛ. De ratiōe nō ꝓbat niſi ipſam minorē. Inquit. aut motus vniuerſę magnitudinis a.g. eſt ille q cōponiť ex motibus partiū: aut aliꝰ. aſaduerte ꝙ hęc rō ſupponit ex motibus partiū cōponi vnū motū: ⁊ petit an motus totius a.g. ſcorpy ſit ille: qui cōponiť ex motibus amboꝝ medietatū ſcorpy aut alius. Si ingt alius vt t.i. ita vt motus totius ſcorpy ſit t.i. motus v̄o oīum ſit d.z. auferentur ab ipſo motu q cōpetit toti vtrarūqꝫ partiū motus: q qđē ęquales erūt motibꝰ de e. e.z. q̄ſi dicat. motus totiꝰ differret a motibꝰ partiū. vnius. n. vnus eſt motus: ⁊ ſic motus partiū ⁊ motus totius ſi erūt aly: etiā mobilia erunt alia: qꝛ nō pōt vnus motus eſſe duoꝝ. Or ſi alius: vel ęqualis vel inęqualis: iquit. quare ſi totus t.i. motus: qui totiꝰ ſcorpy eſt: in motus partiuꝫ diuideť: motus t.i. motui d.z. erit ęqualis: qꝛ vbi partes partibꝰ ęquales ſunt: totuꝫ toti erit ęquale. ¶ Dices forte ꝙ ptes vniꝰ nō ſunt ęquales partibus alterius. Cōtra arguit. ſi vero ingt defecerit quicquā: ſit illud k.i. qđ deficiat a motu totius ſcorpy. Tūc hic nullus erit motus. neqꝫ. n. totiꝰ ſcorpy: neqꝫ. partiū: totiꝰ qđē non: quia motus vnius vnus eſt: ⁊ illi ęqualis partiuꝫ per idem minime: neqꝫ alterius cuiuſdam. nam motus continuus ⁊ vnus ꝯtinuoꝝ eſt: ⁊ nō formicę diſcontinuę a ſcorpio. Eadē ratio erit ſi excelſerint in diuiſione illę partes. Quare ſi hoc fieri negt atqꝫ ęqualē eē neċe eſt: ⁊ per ꝯñs idem cū motu oīum partiū. Hęc eſt expō.

¶ Iſta eſt tertia. Cōmentū per expōnē lrę pꝫ. Sed exoriť difficultas. vnde valeat enthymema iſtud. motꝰ totiꝰ eſt ęqualis motui cōpoſito ex motibꝰ partiū. igiť idē. hęc enī dubitatio eſt nō parua. Quidā deducūt: qꝛ ſi eſſent ęquales: alter fruſtra eſſet. aly deducūt. ęqualia ⁊ in ſpē eadeꝫ in vno numero ſubo: nō pñt eſſe niſi idē. Auerroes auteꝫ deducit ex vno Ariſto. verbo: qꝛ nō pōt idē mobile moueri diuerſis motibꝰ eiuſdē ſpēi ⁊ ęqualibus. Et ita idē totū nō pōt q̄tū ad rōnem totius moueri motu vno. quantuꝫ vero ad motū omniū partiū moueri motu alio. moueret enī idē motibus diuerſis. Sed dices hoc nō videť inconueniēs. naꝫ poſe eſt totū ſub rōne totius quieſcere. partes vero ſm rōnē partiū moueri: vt ſi aer hic iclus ſm vnā medietatē rareſieret: ⁊ ſm aliā condenſareť: mouerentur mutando locū: vbi totū nō mutaret locum. igiť totum poteſt vno motu moueri: ⁊ partes alio. Dici pōt ꝙ ſiue ſit ſiue nō: nō pōt totū moueri quin parteſ moueanť. Item nō pōt totum moueri vno motu: ⁊ partes alio motu: ⁊ hoc ſatis bene: tñ ꝯcedo poſſe oēs partes moueri toto quieſcente: ſꝫ ꝙ oēs ptes moueanť vno motu: ⁊ totū moueať alio illi ęq̄li: nō eſt poſe. Dico vlteriꝰ ı motu locali puro nō pñt ptes moueri toto q̄ſcēte: niſi motu circulari. Hęc ſatis. Cō.35

¶ Alia aūt temporis ratiōe. nam cū omnis motus in tempore ſit: ⁊ omne tempus eſt diuiſibile: minoꝛ autem motꝰ in minori tēpore fiat:

oēm motū diuidi rōne tēporis neceſſe eſt.

¶ Oē vero motus rōne temporis ſectilis ſit: ꝓbat per enthymema: cuius aīs ſunt tres propoſitiones. Prima. oīs motus eſt in tēpore. Secunda. oē tempus eſt diuiſibile. Tertia. motus minor in tēpore eſt minori: in maiori maior: ⁊ ęq̄lis in ęq̄li. igiᷓ motus diuidiᷓ rōne tēporis.

Com.36. ¶ Cū declarauit. Ari. poſuit cōfuſe ꝓpōnes Auerrois. cōponit ſyllm̄ ſic. oē tpͤs eſt diuiſibile. oīs motus eſt in tēpore. igiᷓ oīs motus eſt diuiſibilis. Sed ꝯtra. oē corpus eſt diuiſibile. oīs aīa eſt in corpore. igiᷓ aīa eſt diuiſibilis rōne corporis. vel ſic. oē cęlum eſt diuiſibile. primus motor eſt in cęlo. igiᷓ eſt diuiſibilis. Rn̄det Auerroes ꝙ ſyllogiſmus ille extimaᷓ bonus: ſed ad hoc vt ſit ſm̄ veritatē bon⁹: opꝫ addere in minori ꝙ ſit in tpͤe eq̄li: qḋ Ari. denotat ꝑ vbū illḋ: i minori aūt minor motus eſt.

¶ Qm̄ ſi. Probat ꝙ illa particula dꝫ itelligi: nā ſi nō itelligereᷓ: eſſet poſſibile motū eſſe momentaneum: ⁊ tēpus diuiſibile: ꝯn̄a tenet: lꝫ ipſe non ꝓbet: q2 ſi motus nō dꝫ eſſe ęq̄lis tēpori. igiᷓ tpͤe poſito diuiſibili. pōt eſſe motus momētaneus: pro tanto motus poniᷓ diuiſibilis ꝑ quāto pōiᷓ cōmēſurabilis tempori. Sylls igiᷓ formeᷓ ſic. oē tēpus eſt diuiſibile. oīs motus eſt in tempore ſibi ęq̄lis. igiᷓ oīs motus rōne tpͤis eſt diuiſibilis. ꝑpea ꝯcludit ꝙ motus tū rōe tpͤis tū rōne mobilis diuiſilis eſt.

¶ Et q2. Ultra lr̄as noſtras habebat Auerroes in lr̄a ſua hęc vba. ⁊ neceſſe eſt vt ſit in oī partibili. cuius cām reddit Auerroes: quia eius diuiſibilitas eſt diuerſa: q2 motus eſt in generibus diuerſis: vt motus in locum eſt in genere loci: motus augmenti in gn̄e quāti: ⁊ ſic de alijs: ſpecificanᷓ enī ꝑ terminos ad quos. ⁊ ſic ꝑ partibile intelligit ſubiectū motus: non ipm̄ mobile penes qḋ diuiditur diuiſione quātitatiua: ⁊ ꝑ ſubm̄ motus intelligit vt dicit illud in quo eſt hoc eſt genus in qḋ termiaᷓ: verbi gr̄a. locum in motu locali: quantitatē in auctione: qualitatem in alteratione. qḋ auctoritate Alexandri ꝯfirmat: ꝗ dicebat oēm motum habere motū: id eſt genus ſubꝫ: qui eſt terminus ad quem. hoc in tranſlatione nr̄a: non

Dubiū. habetur. ¶ Sed dices ſi motus diuiditur ratione temporis ⁊ ſpatij: ⁊ mobilis. igiᷓ quātus triplici quātitate. nihil enim diuidiᷓ niſi rōne quantitatis. ¶ Quidam recentioꝝ fingūt motum hr̄e ꝓpriam quantitatem diſtinctam realr̄ a quantitate tēporis: quę eſt ſucceſſio: q̄dam: eſt tn̄ quantus ꝑ accn̄s rōne ſubiecti. rōne vero ſpatij diuiſibilis in infinitū. ¶ Sed hoc ſtare non pōt: qm̄ tempus ipſum etiā eſt ſucceſſio quędam. igiᷓ motus ⁊ tēpus nō diſtinguunᷓ penes ſucceſſionem. ¶ Solitus ſum dicere ꝙ motus eſt actualis ſucceſſio: tēpus vero eſt ipſius motus aptitudinalis menſura: qm̄ eſt eius paſſio: ⁊ oīs paſſio eſt aptitudo. Tēpus vero actu eſt actualis mēſura. igiᷓ motus eſt diuiſilis a mobili quātum ad quātitatem ꝑmanentem: a tēpore quo ad menſurā. a ſpatio quo ad diuiſionē. ¶ Solitus ſum etiā dicere motū a tēpore nāciſci diuiſionē diſtractam: ab ipſo mobili diuiſionē ꝑmanētē. a ſpatio diuiſionē i īfinitū. hęc de mot⁹ diuiſiōe.

¶ Cū aūt oē qḋ moueᷓ: in aliquod moueaᷓ. ⁊ tpͤe aliquo: mobiliſq3 vniuerſi ſit motus: neceſſe eſt diuiſiones eſſe eaſdē ⁊ tēporis: ⁊ motus: ⁊ ipſius moueri: ⁊ etiā eius in qḋ motus ipſe eſt. nō tamē oīum ſimilr̄ in q̄bus eſt motus: ſed quātitatis quidē ꝑ ſe. qualitatis vero ꝑ accidēs. Accipiaᷓ enim tēpus in quo aliqḋ moueᷓ. ⁊ ſit a. ⁊ motus ſit b. Si igiᷓ vniuerſo motu in vniuerſo tēpore illud motū eſt: in illius dimidio motu minore motū erit. quo etiā rurſus diuiſo: minori motu erit motum: atq3 ſic ſemper. ſimili etiā modo ſi motus diuiſibilis eſt: tēpus etiā diuiſibile erit. nā ſi vniuerſo motu toto in tpͤe motū ē: dimidio in dimidio ⁊ minore rurſus in minore motū erit.

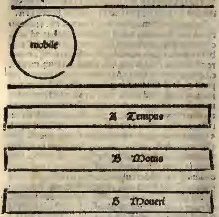
¶ Quinq3 ſunt: genus ipſum ad qḋ motus eſt: vt alteratio ad qualitatem: auctio ad quantitatem. latio ad locū. eſt motus ipſe: qui eſt actio q̄dā motoris illatā ipſi mobili. eſt tertio ipſum moueri: qḋ ē paſſio rei motę a motore. eſt tempus ipſiꝫ in quo ſunt ⁊ motus ⁊ ipſiꝫ moueri. eſt quinto mobile ipſiꝫ qḋ eſt ſubiectū oīuꝫ hoꝝ: de his ponit ꝙ oīa cōdiuidunᷓ. inquit cum aūt oē qḋ mouetur moueaᷓ in aliquod genus vtī in terminuꝫ ad queꝫ: ⁊ moueat tēpore aliquo: ⁊ mobilis totius ſit totum motus vt dictum eſt: hoc eſt accn̄s: dat ꝯn̄s: ⁊ inquit neceſſe eſt diuiſiones eſſe eaſdem ⁊ tēporis ⁊ motus: ⁊ ipſius moueri. ⁊ etiam eius in quod vt in terminuꝫ motus ipſe eſt. Enthymema pōt ſic perfici: quęcunq3 ſunt ſimul in eodem diuiſibili ęqualibus diuiſionibus diuidunᷓ: ſed hęc ſunt ſimul in ſubiecto ipſo mobili. igiᷓ ęqualibus diuiſionib⁹ diuidunᷓ. Reſpōdet dubitatoī: q2 ait terminos ad quos eſſe diuiſibiles. Dicet quis vtrum eodem mō. Rn̄det ꝙ ꝙ non oīum ad quę motus eſt hoc eſt non oēs termini ad quos ſunt ſimili mō diuidunᷓ: ſed quātitatis quidem ꝑ ſe ad quam eſt latio ⁊ q̄litatis vero ꝑ accn̄s: ad quā eſt alteratio. ⁊ ita genera in q̄bus motus ipſi ſunt non ſimili mō diuiſilia ſunt. Probat motū ⁊ tēpus condiuidi: exēplo. ⁊ inq̄t. accipiaᷓ enim tēpus in quo aliq̄d moueᷓ. ⁊ ſit a. ⁊ motus ſit. b. ſi igiᷓ aliq̄d motu vniuerſo in vniuerſo tpͤe motū eſt: in illius tpͤis dimidio minore motu motum erit. quo etiā tpͤe diuiſo. adhuc minore motu erit motuꝫ illud idem mobile: atq3 ſic ſemꝑ motus diuideᷓ vt ipſa. ecōtra etiā ē parte motus. licet diuidere tēpus. ⁊ inquit. ſimili etiam mō ſi motus diuiſibilis eſt: tpͤs etiā diuiſibile erit. nā ſi vniuerſo motu vniuerſo in tpͤe motū ſit aliq̄d: dimidio motu erit motū in dimidio tpͤe: ⁊ minore rurſus motu in minore tempore motum erit: ſic patet exemplo motum ⁊ tēpus condiuidi.

¶ Et q2. Auerroes vult ꝙ ſit enthymema reducibile ad ſyllm̄ cuius aīs ponit ⁊ inq̄t. ⁊ q2 oē motum moueᷓ in aliquo: id eſt aut in vbi aut in q̄li: aut in quāto. ⁊ oīs motus eſt in iſtis tribus. ſ. in mota re: in gn̄e ad qḋ eſt: ⁊ in tēpore: ſubaudi ꝯn̄s. igiᷓ hęc condiuidunᷓ. Cōmēt.37

¶ Et videᷓ mihi. Alexāder vt dicit. voluit lr̄as eſſe corruptā. ideo dixit eſſe ſic legēdā. oē motū hoc eſt oīs res mota hꝫ motū. ⁊ tunc voluit ſequi. igiᷓ illa condiuidunᷓ. Dicit Auerroes ꝙ lr̄a ſtat melius vt iacet: q̄ꝫ vt corrigit Alexāder. cuius cām dat. ⁊ inq̄t. qm̄ ſi poſuerimus ꝙ tpͤs ⁊ res mota ⁊ genus hn̄t motum. id eſt ſi poſuerimus ꝙ in iſtis tribus eſt motus in tpͤe: gn̄e: ⁊ re mota. tūc ſeq̄tur ꝙ tpͤs motio ⁊ res mota ſint diuiſibilia veluti ipſe motus q̄ eſt in illis tribus. vnde ſyllm̄ docet cōponere ſic. oē habens motū eſt diuiſibile. hoc eſt. oē illud in quo eſt motus eſt diuiſibile. hęc tria habēt motū vel in his tribus eſt motus. igiᷓ hęc tria ſunt diuiſibilia. ⁊ ita videᷓ velle Auerroes ꝙ Ariſt. declarat genus: tēporis ⁊ mobile eſſe diuiſilia: q2 in illis eſt motus alia atq3 alia rōne. mō contra Alexandrum ait talem concluſionem non poſſe concludi. ſi lr̄a dicit. omne motum hꝫ motū. ſolum eniꝫ cōcluderet de ipſo moto: ⁊ non de illis tribus. ego non legi Alexandrum in re iſta: de eo quid dicam: neſcio. ſcio hn̄

ꝙ lr̃a nr̃a nõ tria eſſe diuiſibilia: ſʒ quinqȝ eẽ ꝯdiuiſibilia ꝓbat. ⁊ ſic nec expõ Auer. conſonat. cetera patent.

¶ Eodẽ aũt mõ ipſuʒ etiã moueri diuidet̃: ſit eniʒ ipſuʒ moueri g: in dimidio igit̃ motu mi nus erit toto. ⁊ rurſus in dimidio dimidij: ⁊ ita ſemper.

¶ Probat ꝯſequenter ipſum moueri diuidi correſpõdenter cum ipſo motu. inquit. eodeʒ aũt mõ ipſuʒ etiã moueri diuidet̃. ſit eniʒ ipſuʒ moueri g. in dimidio igitur motu ipſuʒ dimidiũ moueri erit minus toto moueri. ⁊ rurſus in dimidio dimidij adhuc erit minus: ⁊ ita ſemper. igitur motus ⁊ ipſum moueri condiuidunt̃.

¶ Eſt etiã ponẽtẽ moueri ipʒ qd̃: eſt vtroꝛũqȝ motuũ vt ipſoꝝ. d.g. ⁊ g.e. dicere totũ eſſe ſʒ totum. nam ſi aliud: plura erunt moueri eiuſdeʒ motus. quemadmodũ ⁊ motũ in motus partium oſtendimus diuiſibilem eſſe. accepto enim ipſo moueri ſm̃ vtrũqȝ continuum erit vniuerſum.

¶ Expoſitoꝛ vult ꝙ Ariſto. probet econtra ꝙ motus diuidat̃ ad diuiſioneʒ ipſius moueri. ⁊ ad hoc aptat probationem. quia ſi non ſibi correſpondẽt: tũc moueri erit in plus vel in minus. vt iam in alio problemate diſputauit. Mouet̃ enim expoſitoꝛ: q: littera eius erat ſingulariter ſcripta. vʒ. plus erit moueri eiuſdeʒ motus. ⁊ recte ſic ſua expoſitio cõueniret. Sʒ qm̃ lr̃a eſt pluralis: ideo melius cuʒ Auerroe dico: ꝙ phs vr̃ remouere dubiũ. poſſet eniʒ quiſpiaʒ dicere ꝙ partes ipſius moueri reſpondẽt partibus motus: non tamẽ totum moueri toti motui: vt fuit cauillatum in alio ꝓblemate. ¶ Contra obijcit Ariſt. q: qui ponit ipſuʒ moueri quãtuʒ ad partes correſpondere ipſi motui: debet ponere totũ toti reſpondere. naʒ aliter plura erunt ipſa moueri vnuʒ ꝯueniens toti motui. aliud partium ſimul acceptaꝝ. ⁊ hoc inqt. eſt aũt ponentẽ. moueri ipſuʒ qd̃ eſt vtroꝛũqȝ motuum vt ipſoꝝ. d.g. ⁊.g.e. dicere totũ eſſe ſm̃ totuʒ. hoc eſt ꝙ vt partes partibus. ita totũ toti reſpõdet. qd̃ ꝓbat. d. nam ſi aliud ſubaudi ſit moueri totius motus. ⁊ aliud ſit moueri oĩum partium motus ſimul coniunctaꝝ: plura erunt moueri eiuſdẽ motus vtpote aliud competens toti motui: aliud conueniẽs aggregato ex partibus motus vt in ꝓblemate ꝓximo dictũ eſt. accepto enim ipſo moueri ſm̃ vtrũqȝ hoc eſt vtrũqȝ partium motus: continuum hoc eſt vnũ erit vniuerſum moueri: ⁊ partiũ ⁊ totius. hec expõ Auer. ꝯſonat lr̃e.

¶ Quũ declauit. Cõmẽtũ pñs pʒ. nã nihil p̃ter lr̃aʒ dicit. Com. pr.

¶ Similr̃ aũt ⁊ longitudo ⁊ oĩo id oẽ in quo mutatio ipſa eſt: diuiſibile demõſtrabit̃: preter q̃dam que ꝑ accñs diuiſibilia ſunt. p̃terea q: id qd̃ mutat̃ eſt diuiſibile (vno eniʒ diuiſo: oĩa diuident̃): ſimilr̃ ⁊ hec oĩa quo ad infinitationem atqȝ finitationẽ ſe habebunt.

¶ Primo declarauit ꝙ motus ⁊ tẽpus ſunt condiuiſibilia. Scd̃o ꝙ moueri ⁊ motus. Nũc tertio oſtendit ꝙ ſpatiũ etiã eſt motui cõdiuiſibile: ⁊ oĩo oẽ illud predicamẽtum in quo eſt motus. licet nõ eodem mõ: q: q̃daʒ ꝑ ſe: vt quãtitas que eſt genus augumẽtationis: ⁊ locus: qui eſt genus lationis. q̃daʒ vero ꝑ accñs vt qualitas que genus eſt alterationis. inquit. ſimilr̃ aũt ⁊ longitudo ⁊ oĩo id oẽ in quo mutatio ipſa eſt: diuiſibile demõſtrabit̃. p̃ter quedam que ꝑ accñs diuiſibilia ſunt: vt qualitates: in qbus ſunt alterationis. hec res põt declarari rõnibus qbus ꝓbatũ eſt tẽpus: motũ ⁊ ipſuʒ moueri cõdiuidi. ſed vt breuitatis amatoꝛ ſubticuit. ¶ Aduertendũ ꝙ aliter fortaſſe ⁊ non imperite intelligi põt: nã in oĩ motu eſt ſpatiũ aliquo mõ: q: diſtantia q̃dam inter terminũ e quo: ⁊ terminum ad quẽ. veruʒ in latione hec diſtãtia eſt localis: in auctione gradualis. diſtantie localis ⁊ dimẽſionalis ꝑ ſe diuiſibiles ſunt. gradualis vero ꝑ accñs: q: affectio diuidit̃ ꝓpter p̃imã. ⁊ ſic lege lr̃aʒ. ſimilr̃ aũt ⁊ longitudo que eſt localis diſtantia in latione cõdiuidua eſt motui: ⁊ oẽ id ſpatiuʒ ſiue diſtantia in quo mutatio ipſa eſt diuiſibilis eſt: in auctione diſtãtia dimẽſionalis. in alteratiõe diſtantia gradualis. ⁊ ſic nõ de terminis ad quos: ſed de diſtantijs Ariſt. loqt̃ qcqd velint Auerroes ⁊ expoſitoꝛ. p̃ter q̃dam addit ſpatia ſiue diſtantias: que ꝑ accñs. ſubaudi diuiſibilia ſunt vt ſpatiuʒ graduale. hec expoſitio ſatis cõſonat lr̃e (vt mihi vr̃.) Preterea q: volunt Auerroes ⁊ expoſitores: ꝙ Ariſt. ꝓbat id qd̃ dixerat: mihi vr̃ ꝙ non ꝓbat id qd̃ dixerat: ſʒ affert ad dicta ſiue correlariuʒ ſiue ꝯñs: ⁊ accipit añs ex duobus cõpoſitum. vʒ. ꝙ vno diuiſo illoꝝ quinqȝ ſiue ſex cetera diuidunt̃: ⁊ q: id qd̃ mutat̃ vtpote ſubʒ ſit diuiſibile: ideo dat ꝯñs ꝙ vno exiſtẽte finito vel infinito ⁊ maxime ipſo mobili: oĩa ſint talia. Inqt. preterea: q: id qd̃ mutat̃ eſt diuiſibile hoc eſt p̃imũ. vno eniʒ diuiſo illoꝝ quinqȝ ſiue ſex: oĩa diuidẽtur: hoc eſt ſcd̃m: dat ꝯñs. ⁊ inqt ſimilr̃ ⁊ hec oĩa quo ad infinitationeʒ atqȝ finitationẽ ſe habebunt: veluti quo ad diuiſionem. particula illa preterea in greco non eſt. ſʒ eam ſubiecti: q: ſermo grecus vr̃ nouã q̃ſi rem aggredi.

¶ Sequit̃ aũt maxime oĩa diuidi infinita q̃ʒ eẽ ab eo qd̃ mutat̃. moꝝ. n. ineſt ipſi qd̃ mutat̃ infinitas ipſa atqȝ diuiſibilitas. veꝝ diuiſibilitas demonſtrata eſt prius: infinitas vero in ſubſequentibus innoteſcet.

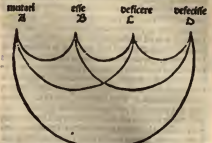
¶ Accepit Ariſt. in ꝓbatione p̃miſſe: ꝙ vno illoꝝ quinqȝ ſiue ſex exñte diuiſibili: vel finito aut infinito: cetera oĩa ſunt diuiſibilia finita vel infinita ſʒ diuiſionem: oſtẽdit ⁊ nunc ꝙ nõ eodeʒ mõ. nã ipſo mobili exñte diuiſibili finito vel infinito: cetera ſunt talia ꝑ locum a cã. ⁊ a prioꝛi: econtra vero vno exiſtente tali: ipſuʒ mobile erit tale per locũ ab effectu. Duius rõ eſt: q: p̃mũ nãlr̃ in motu eſt ipſum mobile: ⁊ ipſuʒ eſt ſtatim hoc eſt ſua natura diuiſibile finitum vel infinituʒ. ⁊ ſic ex ipſo ad cetera diriuat̃ diui

ſibilitas ⁊ id genus. inquit. ſequit̃ aũt maxime ⁊ ꝑ locuȝ a cã atq; a priori oĩa diuidi infinitaq; eſſe diuiſiõe ⁊ ſubdiuiſione ab eo qḋ mutat̃. affert cãm: ⁊ inquit. mox enim hoc eſt a ſe ⁊ ꝑ nãm ſuaȝ ineſt ipſi qḋ mutat̃ infinitas ipſa atq; diuiſibilitas. cęteris deriuatiue ineſt ꝓpter ipſum mobile. veruȝ ꝙ mobile ſit diuiſibile demõſtratum eſt prius ꝑ eſſe partim in termino a quo ⁊ partiȝ in termino ad quem. infinitũ vero ꝙ ſit diuiſione ⁊ ſubdiuiſiõe: in ſubſequentibus demonſtrabit̃. ❡ Auerroes vero ponit talẽ ordinem: ꝙ tẽpus ꝓpter mobile ſit diuiſibile. Motus ꝓpter tp̃s. igit̃ ab ipſo mobili oĩs deriuat̃ diuiſio ſiue cõtinuitas. Cõmẽtũ. 39. pȝ. ❡ Sed dubitat̃ cõtra dictũ Auerrois. vult eniȝ ꝙ a mobili tẽpus ſumat diuiſibilitatem: ⁊ a tẽpore motus. hoc ſtare nõ põt: q2 tẽpus eſt paſſio mot'. paſſio ſumit diuiſibilitatẽ a ſubiecto. ❡ Secũdo dubitatur. videt̃ enim ꝙ magis a ſpatio ſumant diuiſionem tp̃is ⁊ motus. q2 a mobili ſumant extenſionem: a ſpatio ſucceſſioneȝ: quę magis cõuenit motui ⁊ tẽpori.

Dubiũ.
Secũdũ
Rñſio

❡ Reſpõdet̃ cũ nouo expoſitore ꝯquid velint nõnulli captiunculatores: ꝙ motus ſumit diuiſibilitatem a mobili: ⁊ ſucceſſionẽ: tanq̃ ab cã effectiua: a tp̃e vt a formali: cum non numeret̃ motus: niſi ꝓpter tẽpus. ⁊ a ſpatio tanq̃ a mã circa quã. Tempus quoq; ſumit a motu diuiſionem: vt a ſubiecto. hęc autem nõ repugnant: ⁊ ſic tollunt̃ obiecta: quę illi non intellexerunt.

❡ Qm̃ aũt omne quod mutat̃: ex quodam in quoddã mutat̃: neceſſe eſt ipſuȝ mutatũ: cuȝ primo mutatũ eſt: eſſe in eo in quo mutatum eſt. id enim quod mutat̃: exit ab eo ex quo mutatur: aut deficit ab ipſo. itaq; aut ideȝ eſt mutari: qḋ deficere: aut ad ipſum mutari ſequit̃ deficere: ⁊ ad ipſum mutatũ eſſe defeciſſe. hȝ enim ſe vtrũq; mõ ſimili ad vtrũq;.

❡ Probare ꝓpoſuit motũ ipſuȝ rõne mobilis eſſe in infinitum diuiſibileȝ: anteq̃ hoc ꝓbet: petit duo. primum ꝙ oẽ qḋ mutatur: cuȝ mutatum eſt: eſt in eo ad qḋ mutatuȝ eſt. Scḋȝ ꝙ id in quo primo mutatũ eſt: eſt indiuiſibile. quibus poſtea deueniet ad ꝓpoſitum. Primũ ꝓbat: ⁊ facit tale enthymema. oẽ qḋ mutat̃: mutatur ad quoddaȝ: etiaȝ ⁊ a quodam. igit̃ qḋ mutat̃: cuȝ ipſuȝ mutatuȝ eſt: neceſſe eſt eſſe in eo ad qḋ mutatũ eſt. ❡ Animaduertendum primo ꝙ refert mutari ⁊ mutatũ eſſe. naȝ ſtat aliqḋ mutari ad aliquid: non tamen eſſe mutatum ad illud. vt quãdo lignuȝ mutetur ad calidũ: non tamẽ eſt in calido. callias mutatur ad vrbẽ: non tñ eſt in vrbe. mutari eniȝ potentiã actui cõmiſtaȝ dicit: mutatũ eſſe actum ſolum. ❡ Scḋo animaduertendũ vt Themiſtius ait: ⁊ videt̃ in cõmento. ꝙ dȝ addi primo ſicut in gręcis verbis habetur. hoc mõ. ꝙ cuȝ aliquod primo mutatũ eſt ad aliqḋ: tunc eſt in illo. naȝ eſſe põt vt is qui anno ſuperiori fuiſſet athenas profectus: nõ tamen eſſet nũc athenis: ſed cum primũ applicuit: tunc neceſſario erat athenis. inquit. q2 aũt omne qḋ mutatur: ex quodã in quoddaȝ mutat̃. hoc eſt: q2 omne qḋ mutatur: mutat̃ ad quoddam: neceſſe eſt ipſum mutatuȝ (quũ primo mutatũ eſt) eſſe in eo in quo mutatũ eſt. hoc eſt enthymema. deducit aũt ipſuȝ ſic mutari eſt deficere e termino e quo. igit̃ mutatũ eſſe eſt defeciſſe a termino e quo. tunc cõpono ſyllm̃ ſic. defeciſſe a termino e quo eſt mutatũ eſſe in termino ad quem. Sed qḋ mutatũ eſt: defecit a termino e quo. igit̃ mutatum eſt in termino ad queȝ. ⁊ ꝑ ꝯñs eſt in illo. Uel ſic. defeciſſe e termino e quo eſt eſſe in terminũ ad quem. qḋ mutatuȝ eſt defecit. igit̃ qḋ mutatuȝ eſt ad aliquid eſt in illo. Põt autẽ minor poni in terminis. ſunt enim iſti quattuor termini mutari: eſſe: deficere: defeciſſe. vt igit̃ mutari ad eẽ: ita deficere ad defeciſſe. igit̃ vt mutari ad deficere: ita eẽ ad defeciſſe. Sed mutari eſt deficere e termĩo e quo. igitur eſſe in terminuȝ ad queȝ eſt defeciſſe. ⁊ ſic pȝ minor inquit. id enim qḋ mutatur. exit ab eo ex quo mutatur: aut deficit ab ipſo. ⁊ ſic mutari eſt deficere. ⁊ q2 quis poſſet cauillare ipſuȝ mutari nõ eſſe deficere: cauilluȝ tollẽs addit. itaq; aut ideȝ eſt mutari: qḋ deficere: ad ipſum mutari ſequit̃ deficere. ⁊ ad ipſum mutatũ eſſe defeciſſe. hȝ eniȝ ꝑ cõmutatam ꝓportionem vtrũq; modo ſimili ad vtrũq;. ⁊ ſic pȝ minor.

cundo
Scḋus
ꝯtextus
Syllũ

❡ Uult hic. Animaduertendũ ꝙ Auerroes videt̃ aliter lrãȝ intelligere: velle eniȝ videt̃ ꝙ Ariſto. ꝓbet oẽ quod mutatur eſſe mutatũ ⁊ eſſe primo in aliquẽ terminuȝ ad quem. hęc eſt expõ. Scḋo vult ꝯcluſionẽ Ariſt. eſſe vniuerſalẽ in oĩbus quattuor generibus trãſmutationũ.

Cõmẽ. 40.
Expo. auer.

❡ Et cũ oĩs. Probat concluſioneȝ ipſe extra textũ ſic. terminus e quo ⁊ terminus ad quẽ ſunt ſine medio. Sed tranſmutari eſt nõ eſſe in termino a quo. igit̃ eſt eẽ in termino ad quẽ. tenet ꝯña. alr̃. n. eẽt inter illos mediũ.

❡ Tranſmutatũ primo. Idẽ ꝓbat ex textu ſic. res recedit in inſtanti a prima quiete hoc eſt immediate poſt inſtãs. igitur accedit in inſtanti: hoc eſt igit̃ imediate poſt hoc accedit ad terminũ ad queȝ. eſt igitur ratio quod mutat̃ immediate poſt hoc recedit. igitur imediate poſt hoc accedit ad terminũ ad quẽ. ❡ Sed ꝯtra expoſitionẽ Auerrois ſunt dubitationes. videt̃ eniȝ primo ꝙ ꝯcluſio non ſit vera: q2 quod mutatur partiȝ eſt in termino e quo: ⁊ partim in termino ad queȝ. igitur non primo eſt in termino ad quem. ⁊ ita cõcluſio falſa eſt. ❡ Contra ſuã primã rõnẽ dubitatur. q2 maior eſt falſa. q2 inter terminos mediat ſpatiuȝ. igitur non ſunt imediati. ❡ Contra ſecundam rõnẽ tertio dubitatur: quia non videt̃ ꝙ ipſuȝ qḋ mouetur recedat in inſtanti a termino a quo: q2 tũc motus eſſet in inſtanti. recedere enim eſt moueri. ❡ Quarto dubitant. in quo mutari differt ab ipſo deficere: ⁊ in quo eſt idem. ❡ Circa hęc animaduertendũ ꝙ Auerroes ꝑ terminũ ad quem intelligit omne illud in quo mobile non actu quieſcit. ſed potentia. eſt enim duplex terminus ad quẽ: alter quideȝ in quo mobile ipſuȝ actu quieſcit: ⁊ hic dicit̃ terminus ad quẽ in actu: alter in quo mobile eſt aptum quieſcere: ⁊ hoc dicit̃ terminus ad quẽ in potentia. ❡ Secũdo animaduertendum ꝙ terminus a quo: ⁊ terminus ad quẽ in actu ſunt mediati: quia ſemꝑ mediat ſpatiũ. terminus a quo ⁊ terminus ad quem in potentia ſunt imediati: q2 terminus ad quem eſt totum ſpatium quod eſt extra terminuȝ a quo. tale autẽ eſt immediatũ illi: vt patuit in expoſitione cõmẽti. 32. ❡ Tũc

Dubita prĩo
Secũda.
Tertia.
Quarta.
Nota primũ
Nota ſcḋo
Solo ratione num

Nota primo
Nota ſcḋo

ad rõnes:ad primaꝫ concedo ꝙ illud quod mutatur:partim eſt in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem: ⁊ ita non erit in termino ad quẽ in actu:nec in termino a quo.eſt tamen in termino ad quẽ in potentia. ⁊ hoc vult vult Auerroes.℄ Ad ſcd̃m per idem patet ſolo:inter terminos in actu mediat ſpatiuꝫ. ſed inter illos in potentia nihil mediat.℄ Ad tertium dico ꝙ ꝑ recedere in inſtãti vult intelligere ꝙ imediate poſt inſtans recedit:⁊ ſic cõceditur ꝙ ꝙ̃ cito aliquid mouetur:taꝫ cito eſt motum.⁊ ꝙ̃ cito incipit moueri:tam cito eſt motũ. ℄ Ad quartuꝫ reſpondet expoſitor ꝙ deficere.⁊ mutari ſunt idẽ in ſubiecto.ſed rõne differunt.eſt eniꝫ deficere reſpectu termini e quo. Mutari vero reſpectu termini ad quẽ. ℄ Alij dixerunt ꝙ mutari conſiderari poteſt vt paſſio rei moteç:⁊ ſic idem eſt cuꝫ deficere:qm̃ paſſio quatenus magis facta abycit.Si vero conſiderer̃ vt actus:ſic ad mutari ſeqtur deficere:q2 pro tãto forma a ſubto dficit:pro quãto ab agente mutatur.hec oĩa bene dicta ſunt.

℄ Cum igitur vna mutationum ſit ea que ſm̃ cõtradictionem:cũ mutatuꝫ eſt aliquid ex nõ ente in ens:dereliquit non ens.erit igit̃ in ente.omne eniꝫ aut eſſe:aut non eſſe:neceſſe eſt. patet igitur ipſum mutatũ ſm̃ contradictionẽ in eo eſſe in quod eſt mutatum. Et ſi in hac: in alijs etiam idem erit. Nam in vna ſimili ratione eſt ⁊ in alijs.

℄ Secũdo arguit ſic.in generatione oẽ quod mutatũ eſt ad aliquid:eſt in illo.℄ Sed omnes motus ſunt aliquo modo generationes.igitur in omnibus motibus qđ mutatum eſt ad aliquid:eſt illo.minorem omittit tanꝙ̃ declarataꝫ quinto phyſicoꝝ. Ibi enim dictuꝫ eſt ꝙ omnis motus eſt generatio ſm̃ quid. ⁊ ꝙ tranſmutatio in ſubſtantia eſt ſimplr̃ generatio. Maiorem ꝓbat enthymematice:quia generatio eſt inter cõtradictoria.igit̃ quod mutatur in generatione ꝙ̃ cito mutatũ eſt : tam cito eſt in illo:quia non datur mediuꝫ inter eſſe ⁊ nõ eſſe. ita põt argui de corruptione.ſermo eiꝰ manifeſtus eſt trãſlatõe.

Comẽ. 41. ℄ Uult declarare. Auerroes ſeqt̃ ſuaꝫ expoſitionẽ:⁊ vult ꝙ hec ſit ſcd̃a rõ ad ꝓbandum:ꝙ omne quod mutat̃ ꝙ̃ cito mutatur:taꝫ primo mutatũ eſt.Expoſitio aũt noſtra erat ꝙ Ariſto.declarat ꝙ oẽ qđ mutatũ eſt ad aliqđ : eſt in illo.qcqđ ſit:nũc ſequamur expoſitionẽ Auerrois.

℄ Et quia hoc nomen. Poſita intentione partis : hic exponit ⁊ ꝓbat illaꝫ ꝑ ſcd̃aꝫ rõnem.que apud ipſum debet ſic formari: vt in tranſmutatione principali:ita in trãſmutationibus minus principalibus.Sed in generatione q̃ eſt tranſmutatio principalis oẽ quod mutat̃: ꝙ̃ cito mutatur:eſt mutatuꝫ.igitur in omnibus alijs.ipſa minor declaratur:quia in illa ꝙ̃ cito deficit tranſmutabile: taꝫ cito defecit:cuꝫ inter terminos non ſit mediũ. ℄ Sʒ am-

Dubitatio bigunt.nam cõmẽto.3z. generationeꝫ voluit eſſe trãſmutationem ꝑ accñs.hic vult illaꝫ eſſe ꝑncipalem. ℄ Sol-

Solo prima uunt nõ nulli recentiores ꝙ gñatio ⁊ corruptio ſunt principales tranſmutationes quo ad rõneꝫ nominis. ℄ Sʒ

Confutatio hoc ſtare non poteſt:q2 rõ quaꝫ ſignificat nomen eſt definitio.quarto metaᶜᵉ.igit̃ ſm̃ definitioneꝫ erit principa-

Propria ſolo lior:⁊ per ꝯſequens ſimplr̃.℄ Melius igitur dicendum ꝙ ꝑ tranſmutationẽ intelligit gñationẽ.⁊ ita vult ꝙ trãſmutatio in ſubſtantia ſit principalr̃ gñatio. trãſmutatio in accidentibus eſt ſm̃ quid gñatio.econtra vero motus dicitur principalr̃ de tranſmutatione in accidẽtibus.⁊ ꝑ accñs de trãſmutatione in ſubã.⁊ ſic tollit̃ ꝯdictio.

℄ Et hoc qđ declarauit. Remouet Auerroes dubitatione vt q̃lis eſt hec rõ:an demõſtratio:an exẽplũ. ℄ Rñ- Primum

det ⁊ dicit primo ꝙ hec declaratio nõ eſt exemplaris: cũ Scd̃m eſt:quia exẽpla ſunt notiora eis:quoꝝ cã ponunt̃. ℄ Dicit ſecũdo ꝙ hec rõ eſt ad dirigendũ conſiderationem: ⁊ ita eſt directiua:⁊ ꝑ ꝯñs logica. ℄ Dicit tertio ꝙ hec de- Tertium

claratio directiua nõ eſt a noto nobis ad ignotũ nãlr̃ ⁊ nobis.naꝫ in gñatione id quod mutatur ꝙ̃ primo ipſuꝫ mutatur:ſit mutatũ:nõ eſt notius ꝙ̃ in alijs motibus. imo in ipſa hoc eſt latentius.gñationeꝫ enim eſſe mutationeꝫ latet. ℄ Dicit quarto ꝙ hec declãtio directiua eſt a magis ignoto ad minus notũ:qđ minus notum licet ſit na- Quartũ

turalr̃ ignotius:tamen declarat̃ ꝑ aliquid manifeſtius.⁊ ita vult ꝙ in gñatione ipſuꝫ qđ mutatur:ꝙ̃ primo mutatur:ſit mutatũ:eſt latentius ꝙ̃ idem in motibus : vtꝝ q2 declaratur ꝑ quoddã notiſſimũ.vʒ.q2 inter ꝯdictoria nõ datur mediũ:qđ eſt primũ principiũ:in virtute illius põt dirigere intellectũ noſtrũ ad alios motus.

℄ Et ſm̃ hunc modũ.Sʒ dices ꝯ.naꝫ hec rõ non eſt exẽpluꝫ.non eſt inductio:non enthymema:nõ eſt ſyllus.igit̃ nulla. Reſpõdet ꝙ eſt quaſi via mixta ex diuiſiõe ⁊ exẽplo vt ſit in regulis definitionũ:põt tamen dici ſyllus ꝑ locum a ſimili.talis enim ſyllus partim eſt exemplaris: partim diuiſiuus.vt ſcd̃o topicoꝝ declarat̃.

℄ Qm̃ terminus. Affert cauſaꝫ quare hec declaratio non eſt demõſtratio in qua ꝓceditur a generatione ad alios motus.⁊ dicit primo. q2 mediuꝫ eſt idem.vʒ. quia illud quod tranſmutat̃ ſtatiꝫ deſerit terminũ a quo.⁊ ita accedit ad terminũ ad quẽ.Dicit ſcd̃o ꝙ hoc mediuꝫ apparet magis in gñationẽ:q2 patet magis inter terminos nõ eẽ mediũ.⁊ ita quatenus ideꝫ eſt mediuꝫ ad vtrũqꝫ. vnum nõ videt̃ magis declarare alteꝝ ꝙ̃ ecõtra.quatenus vero illud mediũ apparet magis in gñatione aſſumẽs quãdaꝫ euidentiam videt̃ dirigere in alios motus.

℄ Sed primũ. Ariſto.accepit eſſe ſimile de gñatione ⁊ de alijs motibus.videt̃ eniꝫ ꝙ nulla ſit ſimilitudo.℄ Reſpondet ꝙ eſt aliqua ſimilitudo.naꝫ vt in gñatiõe quod mutatur ſtatim eſt in eo ad qđ mutatur:ita in alijs motibus.ſed differũt:naꝫ in gñatione cuꝫ ipſa ſit inter cõtradictoria.inter que nihil mediat:quod mutat̃:ſtatiꝫ eſt in extremũ actu ad id qđ mutat̃.in alijs quod mutat̃ ſtatim eſt in eo ad qđ mutat̃ non actu ⁊ vt in extremũ. ſed vt in mediũ.⁊ ꝓpterea in motibus vt mediũ ſe hʒ in mutatione:ita extremũ in gñatione.⁊ ſicut inter extrema generationis nihil mediat. Ita inter extremũ e quo: ⁊ medium nihil mediat in motibus.hec igit̃ eſt ſimilitudo : ⁊ hec diſſimilitudo. ℄ Sed dubitant.nam ſit a. in termino a quo.⁊ imediate poſt hoc corrũpatur ꝑ gñationẽ noue forme in illius materia:aut igitur in inſtãti mediato: vel in inſtanti imediato.non in inſtanti imediato: q2 nõ datur.nec mediato:q2 tunc in tẽpore.⁊ ita nõ ſubito defeciſſet. ℄ Concedunt ſorticule imediate poſt inſtãs qđ ẽ preſens a.eſſe corruptũ. ⁊ eſſe ſub forma noua. In nullo tamen inſtanti imediate poſt hoc.ꝓpter variationem ſuppoſitionũ. ℄ Sed dices poſt hoc erit ſub forma noua:aut igitur poſt hoc in tẽpore:vel inſtanti : ⁊ ſic venire videt̃ ad idem:ſolue tu:q2 nihil eſt. ℄ Alij volũt ꝙ poſt hoc a.erit ſub forma noua in infinito paruo tẽpore.⁊ ita nec in tẽpore: nec in inſtanti. ℄ Auerroes aũt diceret: vt diximus ſupra:ꝙ rei ꝑmanentis non datur vltimũ:⁊ per ꝯſequens non põt ſignari vltimũ.in quo vltimo ſit a.rei tamen permanẽtis datur primũ apud ipſuꝫ:ꝓpterea bene datur primũ in quo a.eſt ſub noua forma:tale aũt primũ eſt primuꝫ non eſſe prioris forme. itaqꝫ idem eſt inſtans:quod eſt primuꝫ non eſſe ipſius a.⁊ primũ eſſe: ipſius ſub forma noua.

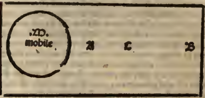
Rõ ſio ꝑ me

Confutatio

Sol. ſcd̃e

Sol. aũr

¶ Adhuc autē ſumentibus vnamquãqꝫ: idē etiam patebit. ſi quidem mutatū ipſuʒ aut alicubi aut in eo ex quo mutatū eſt: aut in aliquo ſit neceſſe eſt. Nam cuʒ id ex quo eſt mutatū: deſeruit: atqꝫ ipſuʒ alicubi ſit: neceſſe eſt: erit aut in hoc aut in alio. Si quideʒ igitur in alio vt in. C. id quod mutatuʒ eſt in. B. rurſus ex C. ipſo mutabitur in. B. quando ipſi. B. cõtinuum non ſit. Mutatio enim continua eſt. Quare ipſuʒ mutatū cuʒ mutatum ſit: mutabitur in illud ad quod mutatuʒ eſt. hoc auteʒ impoſſibile eſt: igitur mutatuʒ ſit in eo ad qđ mutatū eſt: neceſſe eſt.

¶ Probauit in gñatione atqꝫ corruptione omne qđ mutatuʒ eſt ad aliquid eſſe in illo: nunc vero in reliquis mutationibus ideʒ oſtēdit: ⁊ hoc ꝑponit ⁊ inquit. adhuc autem ſumentibus vnãquamqꝫ mutationeʒ aliaʒ a gñatione idem etiaʒ patebit: ꝙ. vʒ. oē quod mutatū eſt ad aliqđ
Syllo. ſit in eo ad quod mutatuʒ eſt. ¶ Et arguit ꝑ impoſſibile ſic. ſi quod mutatū eſt ad aliquid: non ſit in illo: tunc aliquod eſſet mutatuʒ ad aliquod: ⁊ mutaretur in illud: qđ eſt ĩpoſſibile. Deducit enthymema: ſit mobile. m. quod ſit mutatuʒ in. b. aut igitur eſt in. b. aut in termino e quo mutatuʒ eſt vt in. a. aut in medio illoꝝ vt in. c. non in. a. quia deſeruit ipſuʒ. a. igitur in. b. aut. c. ſi in. b. habetur intentum. ſi vero ſit in. c. medio: cum. c. ipſum non ſit immediatum ipſi. b. per ea quę dixit: igitur adhuc reſtat mutari in. b. ⁊ erat motuʒ in. b. igitur aliquod mouetur ad aliquid ad quod eſt motum: quod fuit impoſſibile hęc ratio tribus modis cauillari poteſt: aut dicendo ipſuʒ. m. mutatum nullibi eſſe. aut dicendo eſſe in. c. medio qđ eſt immediatuʒ. b. ipſi. aut dicendo mutationē non eſſe continuã. ſed diſcretaʒ. hęc omnia confutans facit ſylluʒ per impoſſibile. ⁊ inquit: ſi quidem mutatū ipſuʒ: vtpote. m. aut alicubi: aut in eo ex quo mutatū eſt: aut in aliquo ſit: neceſſe eſt: per hoc voluit eſſe confutatuʒ cauillū primū. dat impoſſibile ſubintelligendum. vʒ. ꝙ aliquod eſſet mutatū ad aliquod: ⁊ mutaretur ad illud. inquit. naʒ cuʒ id ex quo eſt mutatū deſeruit: vtpote a. atqꝫ ipſuʒ alicubi ſit: neceſſe eſt: vt contra cauillatorē ſumpſit: erit aut in B vtpote in. b. termino ad queʒ: aut in alio vtpote in. c. medio. ſi quidem igitur in alio vt in. c. id quod mutatuʒ eſt in. b. rurſus ex. c. ipſo mutabitur in. b. tunc confutans ſꝫ cauillum inquit. quando ipſi. b. continuuʒ non ſit per ea quę dicta ſunt. deinde confutans tertiuʒ adiecit. mutatio enim continua eſt: ⁊ ita cauilli omnes ſunt confutati: tũc dat concluſioneʒ. ⁊ inquit. quare ipſum mutatū cuʒ mutatum ſit: mutabitur ad illud ad quod mutatū eſt. hoc deſtruit. ⁊ infert oppoſitū antecedētis: ⁊ inquit. hoc autem impoſſibile eſt. igitur mutatū ſit in eo ad quod mutatuʒ eſt: neceſſe eſt. hęc igitur eſt vis rõnis ⁊ expoſitio. ¶ Commentum. 42. perſpicuuʒ eſt.

¶ Perſpicuū igitur ⁊ genituʒ ipſum eſſe: cuʒ genitum eſt. ⁊ corruptuʒ non eſſe: cuʒ corruptum eſt. vniuerſalr̄ ⁊ eniʒ de omni mutatione dictuʒ eſt: ⁊ maxime perſpicuū illud eſt in illa que ſm cõtradictionē eſt. Quod quidem igitur ipſuʒ mutatuʒ primum in aliquo: ſit in illo: perſpicuum.

¶ Infert duo. alteruʒ de gñatione: alteruʒ de corruptiõe. de gñatione inquit. ꝑſpicuū igitur ⁊ genitum ipſum eſſe: tum cū genitum eſt. de corruptione inquit. ⁊ corruptum non eſſe tum cuʒ corruptū eſt. probat enim per regulam generalem: quę cõuenit omnibus mutationibus: ſʒ euidentius generationi. ⁊ epylogat: ⁊ textus patet. ¶ Commentum. 43. etiã perſpicuuʒ eſt. ¶ Dubitares primo: q2 videt ꝙ aliquod mutatuʒ ſit ad aliquod: ⁊ non ſit in illo: naʒ a. corpus poteſt eſſe mutatū ad calidūʒ. ⁊ non eſſe in calido: ſed potius econtra calidum eſt in ipſo. ¶ Reſpondet quidam ꝙ Ariſto. ſic intelligit. omne quod mutatuʒ eſt ad aliquid: ſuſcipit abſolutam illius pdicationeʒ: ⁊ ita eſt in illo. vt in predicato. ¶ Sed hoc ſtare non põt: nam volo ꝙ. a. ſit frigidum ⁊ ſm dimidiū ſit mutatuʒ in calidum: patet tunc. a. eſſe mutatuʒ in calidū. ⁊ non abſolute ſuſcipere illius predicationē. ſimilr̄ de virga: quę ſꝫ dimidiū areſceret. ¶ Dici poteſt ꝙ eſſe in. multifariam dicitur: in propoſito tamē ꝓ eſſe ſub alio veluti ſub forma: vel termino: ⁊ hoc modo a. eſt ſub calido veluti ſubiectuʒ ſub forma. ¶ Secũdo ambigunt: quoniã anno ſuperiori aliquis poteſt eſſe ꝓfectus in auianum: ⁊ tamen nunc non eſt in auiano. igitur aliquis mutatus eſt ad aliquod: in quo non eſt. ¶ Themiſtius dedit reſponſuʒ ⁊ Ariſto. innuit. d. quod quideʒ igitur mutatuʒ eſt primuʒ in aliquo: ſit in illo: perſpicuum. opʒ igitur intelligere ꝙ omne mutatū ad aliquod nunc primo: eſt in illo: mõ non nunc primo mutatuʒ eſt in auianuʒ: ſed anno ſuperiori.

Dubita. pᵐᵒ

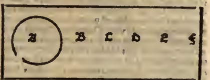
Prĩa rñſio.

Confutatio

Propa rñ.

Dubita. ſc̄da

Rñſio

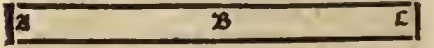

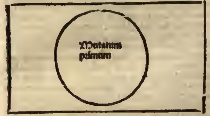
¶ Tertio dubitant moueatur ſiue mutetur a. mobile ab ipſo. b. in. f. inter quę medient. c. d. e. tunc veruʒ eſt dicere aliquando a. erit in. c. ⁊ tamen non eſt mutatuʒ in. c. quia tunc quieſceret in. c. ipſo. igitur ab ineſſe ad mutatū eſſe non valet ratio. Scdo: anima primo eſt in corpore: ⁊ tamen non mutata eſt in corpore. ¶ Dicere alis ſolitus ſum in plus eſſe ipſuʒ ineſſe in aliquo: ꝙ ipſum mutatum in illud: ideo bene valet. a. eſt mutatū in. c. igit̃ eſt in. c. ſed econtra non valet. a. eſt in. c. igitur eſt in. c. nam deus eſt in cęlo: ⁊ non eſt mutatum ad illud. Nec valet a. eſt primo nunc in. c. igitur eſt mutatum in. c. nam anima nunc primo eſt in corpore: ⁊ tamē non eſt mutata in corpus. ¶ Concedo tamen ꝙ accipiendo eſſe in. vt dicit eſſe ſub termino ad queʒ: bene valet. a. eſt nunc primo in. c. vti in termino ad quem: igitur nunc primo mutatum eſt in. c. ⁊ cuʒ dicit̃ tũc quieſceret: nego ꝯſequentiaʒ: q2 ſic eſt. a. in. c. vti in termino: non quidem in actu: ſed poteſtate: ⁊ ſic mutatum eſt in. c. etiam poteſtate: ⁊ non actu hęc ſatis.

Tertia dubi.

Solo

¶ Illud vero in quo primo: nunc primū mutatū eſt mutatū: indiuiduum ſit: neceſſe eſt. dico autē primū quod non ex eo eſt tale: q2 aliquid ipſius eſt primū tale. ſic enī diuiſibile illud. a. c. et diuidatur in. b. Si quidem igitur in. a. b. aut. b. c. rurſus ſit mutatū: non vtiq3 in. a. c. primo mutatū erit. Si vero in vtroq3 mutatur: (in vtroq3 enī aut mutatū eſſe: aut mutari neceſſe eſt:) in toto etiā mutatur: ſed erat mutatū. eadē vero ratio erit: et ſi in hoc quidē mutatur. in illo vero mutatū ſit. erit enī primo aliquid prius. quare non erit diuiſibile primū illud in quo aliqđ mutatū eſt.

¶ De primo mutato perſoluit vnum problema: et habuit primā ſuppoſitionē: nunc de eodem ſoluit ſ3 problema et ponit ſcđam ſuppoſitionē. v3. illud in quo primo nūc primum ipſiu3 mutatū eſt mutatum: indiuiduum ſit neceſſe eſt. dicitur autē grece atomon quod latine eſt tum indiuiduum: tu3 partibus carens: et id genus. et ita ſm̄ ſiue problema ſiue ſuppoſitio eſt de menſura primi mutati. ¶ Animaduertendū vt ex Themiſtio colligi pōt q2 primū poteſt eſſe ex parte menſure: et ex parte menſurati: qđ eſt ipſum mutatū. Illud dicitur eſſe primū ex parte menſure: in quo aliquid eſt non rōne partis: veluti ſi quid mutatū eſſe dicatur in die: quia mutatū eſt in aliquo illius diei: et ita primū opponitur hic contra ſ3 partē. ex parte menſurati ſiue mutati: illud dicitur primū mutatum quod etiā non ratione partis eſt mutatū: qua rōne non dicitur homo primo audire. primo guſtare: primo vel olfacere: qm̄ rōne ſenſoriorum hec recipit vt dicit Themiſtius. Ariſto. igitur declarat hoc tam ex parte menſure: q̄3 ex parte mutati vna declaratione et inquit. dico aūt primū quod non ex eo eſt tale: quia aliquid ipſius eſt primū

Triplex p̄m. tale. ¶ Animaduerſione dignū q2 ſm̄ peripateticos trifariam dicitur aliquid eſſe tale primū. vno quidē: quādo in ſe includit cauſam preciſam qua eſt tale: qua rōne vt Themiſtius dicit triangulū primū habet duos rectos: non aūt triangulum equilaterū: nā triangulū includit per ſe cauſam preciſam duorum rectorum: quā non includit equilaterū: niſi rōne trianguli: ſimiliter hō primo eſt diſcipline capax: non quia cuilibet parti hominis diſcipline capacitas competat: ſed vel quia homo preciſam cauſam illius affectionis includit: animā. v3. rōnalē. Alio vero quādo ipſumet ſeipſo abſolute: nec p partes nec p cāe incluſionē eſt tale: qua rōne vnitati primo competit rō menſure: non rōne partium: non rōne cauſe incluſe: ſed ꝑpter ſe tantū. Tertio mō vt dictum eſt quādo nō rōne partis ſiue alia: vt cepit Ariſto. hic: quia igitur primum trifariam dicit̄: ne ſit cōtentio ꝑpter multiplicitatem: expoſuit quid velit p primū hic. ¶ Animaduerſiōe ēt dignū q2 Ari. adiecit nūc: et vult q2 illud in quo nūc primo ipſiu3 primū mutatū: ē mutatū eſt indiuiduū. ¶ Nā vt ſorticolę fortaſſe ſquiūt differt dicere inſtans preſens et inſtans quod eſt p̄ſens. Aliquid enī pōt fuiſſe in inſtāti p̄ſenti vt roſa ſuperiori anno in aliquo inſtanti preſenti fuit. non tamē potuit fuiſſe in inſtanti quod eſt preſens: quod ab Ariſto. dicit̄ nunc. dixit nunc igitur: q2 aliquid eſſe pōt in quo primo mutatū primū eſt mutatū. et non eſſe indiuiduū: q2 poſſet nō eſſe nunc: ſed anno ſuperiori. omne igitur illud in quo per ſe primo: aliquod primum mutatū nunc eſt mutatū: de neceſſitate eſt indiuiduum. hec eſt concluſionis expō. ¶ Probat concluſionē per impoſſibile ſic: illud in quo primū mutatū eſt mutatum aut eſt indiuiduum: aut diuiduū. ſi quidem indiuiduū: habetur propoſitū. Si vero diuiduū ſit. a. c. et in puncto b. diuidatur ita vt fiant due partes: vtpote. a. b. b. c. tunc quero de ipſo mutato primo: aut in vtroq3 eſt mutatum: aut in vtroq3 mutatur: aut in altero mutatū eſt: in altero mutatur: ſi in vtroq3 mutatū eſt: tunc non primo mutatum eſt in toto. ſed rōne partiu3. cū enim non poſſint ſimul eſſe: erit prius in vna parte q̄3 in alia. igitur nō in toto primo. ſi mutatur in vtroq3: igitur mutatur in toto: ſic enim dicit̄ aliquid in toto tēpore mutari: q2 mutatur in qualibet eius parte: hoc eſt cōtra poſitū: q2 ſumpſimus enī eſſe motum in toto. a. c. ſi vero detur eſſe mutatū in vna et in altera mutari: tunc vt prius non primo erit mutatū in toto: pars enī cū ſit prior toto: aliquid prius mutabit̄ in parte tēporis q̄3 in toto: et ita erit aliquid prius primo: quod eſt impoſſibile. oportet dicere igit̄ id in quo aliqđ primo nunc primū eſt mutatū eſſe indiuiduū.

¶ Cum declarauit. Hoc cōmētū p3: verum addēs ad rōnē Ariſto. facit illam quadrimēbrē ſic. ſi illud in quo primo aliquid mutatū eſt primo nunc ſit diuiduum: aut igitur mutatum ipſiu3 in qualibet illius parte mutatū eſt: aut in qualibet mutatur: aut in vna mutatur: in alia mutatū eſt: aut in vtroq3 quieſcit. ſi in vtroq3 mutatū eſt: tunc non primo mutatū eſt in toto: q2 pars eſt prior toto: vnde quod mutatū eſt in parte alicuius: prius mutatum eſt q̄3 quod mutatū eſt in toto: et ſic eſſet aliquod prius primo. ſi in qualibet mutatur: tunc nō primo mutatū eſt. nihil enim ſimul mutatū eſt cum mutatur. Similr̄ nec dici poteſt q2 in vno mutetur: in alio ſit mutatū: per idē: nec q2 in qualibet quieſcat: ait tamen quartū hoc mēbrū eſſe derelictū: q2 eſt manifeſtū: q2 in principio libri viſum eſt illo. ¶ Sed dices quo mō valet. eſt mutatū in qualibet parte. igit̄ nō primo in toto: q2 pars eſt ꝓr toto: hoc videt̄ falſum: q2 primū dicit̄ quod ſ3 ſe et quodlibet ſui eſt tale. igitur ſi in qualibet parte mutatū eſt in toto primo mutatū eſt. ſcđo pars non eſt prior toto: qm̄ in eodē inſtanti eſt caput et totum. igit̄ non prius pars erit ipſo toto: imo fortaſſe ecōtra. totum eſt prius parte. ¶ Dici pōt q2 in ſucceſſiuis ſemp pars eſt prior toto: qm̄ oē ſucceſſiuū eſt per partē poſt partem. Tūc p3 ſolo ad primū q2 licet in vtroq3 ſit tale nō primo erit tale: q2 prius in parte q̄3 in toto: q2 ſucceſſiuū illud eſt. ꝑ idē ad ſcđ3 l3 enī pars et totū ſint ſimul tp̄e in ꝑmanētib9: ſecus eē i ſucceſſiuis.

Inſtans p̄ſens iſtās qđ ē p̄ſe.

Probatio

com. 44

Dubiū.

Solu.

¶ Patet igitur q2 et corruptū et generatū in indiuiduo eſt hoc qđē corruptū: illud vero gn̄ari.

¶ Ex quo infert Ariſto. tam corruptū q̄3 gen̄itū in indiui

duo corrũpi ꝛ generari. patet illatio ꝑ rõnem tactam. ꝑ
eiuſmodi illationeſ ſoluit Themiſtius ſophiſma: quo xe-
nocrates in libro de morte probabat nihil emori poſſe.
Captiun-cu's xeno cratis. Arguebat enim. aut moriens moritur cum iam in mor-
te eſt: aut cũ in vita foret. ſi cum in vita foret: eodem tẽpo
re viuet ꝛ mortuus erit. ſi cũ iam erat in morte: moriet
igit̃: qui iam ſit mortuus. ſi neutro tẽpore. non igitur eſt
mortuus. ¶ Rñdet Themiſtius ꝑ dictũ Ariſt. eẽ mor-
tuum qñ moritur: ſicut eſt genitũ qñ generat̃: qm̃ nõ in
tẽpore moritur quicq̃ ſed in termino ꝛ ꝯfinio tẽporis.

com. 45. ¶ Iſta demõſtratio. Primo verificat Auerroes in qbus
demõſtratio dicta hʒ locũ: ꝛ vult ꝙ habeat locũ ſolũ in
his quę ſunt diuiſibilia ſiue in gradu: ſiue in quanto. in
trãſmutatione indiuiſibili: vt gñatio ꝛ corruptio ſunt: de-
mõſtratio locũ non hʒ. qñ eiuſmodi nõ rõne mẽſurę in-
diuiduę ſunt: ſed rõne formę in qua gñatio terminat̃: eſt
enĩ forma indiuiſibilis. ꝛ ita apud Auerroeʒ primũ mu
tatũ eſſe in indiuiduo intelligit vbi eſt dare primũ ꝛ vlti
mũ: q̃le nõ eſt in gñatione quę eſt tota ſimul. totũ funda
mẽtũ eſt: qꝛ Ariſto. loquitur de primo: ꝛ primũ dicit̃ re-
ſpectu vltimi. igit̃ in habentibus primũ ꝛ vltimũ. ꝛ per
ꝯñs in rebus diuiſibilibꝰ: ꝛ ꝑ ſucceſſionẽ trãſmutabilibꝰ.

¶ Et nõ intendit. Remouet dubiũ cõtra ſe: qꝛ Ari. ex di-
ctis infert idem in gñatione ꝛ corruptione. ¶ Rñdet ꝙ
hęc illatio non ſeqtur ex nũc dictis: ſed ex dictis iam: vbi
ſumpſit huiꝰ eſſe indiuiſibiles: qꝛ ſunt trãſmutationum
fines: qꝛ finis vult eſſe indiuiſibilis. ideo ꝑ trãſmutatio-
nem in textu Ariſt. intelligit nõ generationem: ſed alte-
rationem: cuius finis eſt generatio.

¶ Et nõ eſt. Poſſet quis dicere: adhuc gñatio eſt tranſmu
tatio: qꝛ vna tranſmutatio põt eſſe alterius finis. igit̃ eſt
diuiſibilis. ¶ Rñdet ꝙ nõ põt dici ꝙ ſit trãſmutatio diui
ſibilis ſequens trãſmutationẽ: nã forma genita nõ diui-
dit̃ ſm magis ꝛ minus in ſubã: qꝛ hõ nõ dicit̃ magis vel
minus hõ: ſicut albedo magis vel minꝰ albedo. qua rõ-
ne ꝯcludit gñationẽ nõ eẽ motũ. ſʒ finẽ motus.

¶ Et ideo. Tũc infert ſenſũ lrę cũ Ariſt. ait: illud in quo
primo eſt trãſmutatio eſt indiuiduũ: ꝙ tale indiuiduum
intelligit formã: ꝛ ita Auerroes intelligit: nõ de menſura
ſed de termino: ꝛ hęc eſt quaſi ſcḋa expõ: ſi enĩ intelligit̃
de mẽſura: excludunt̃ gñatio ꝛ corruptio: ſi de termino:
tũc icludunt̃ ambę: nã terminꝰ ẽ minima forma ſubalis.

¶ Et dixit hoc. Cõtra ſcḋaʒ expõnẽ quis arguet: ꝑ rõneʒ
primę expõnis Ari. loqtur vbi eſt dare primũ. igitur vbi
eſt dare vltimum. igit̃ in rebus diuiſibiliſbus. ¶ Rñdet
ꝙ ꝑ primũ intelligit principiũ: quod nõ dicit habitudinẽ
ad finẽ: ꝛ ſi vtatur verbo primuʒ: illud eſt in lingua eoꝝ.
habes igit̃ duas expõnes. põt enim dictum phĩ intelligi
vʒ. illud in quo aliquid primo mutatũ eſt: eſt indiuiduũ:
menſurã: vt exponit Themiſtius: ꝛ terminũ: vt exponit
ſcḋo Auerroes. de mẽſura qdem: qꝛ illud inſtans ꝛ nõ tẽ-
pus: ꝛ tunc opʒ excludere gñationẽ ꝛ corruptionem: quę
licet ſint in inſtanti: tamẽ nõ habẽt primũ. cũ nõ habeãt
vltimũ. de termino vero: qꝛ ſi eſt trãſmutatio in ſubã: illa
Confuta-tio expoſi-tionis auer. terminat̃ primo ad formã minimã. Sed iſtę expõnes vi
dent̃ falſę: prima qdem: qꝛ excludit gñationẽ ꝛ corruptio
nẽ: quibus competit maxime eſſe in menſura indiuidua.
nec rõ ſua valet: qꝛ in gñatione eſt dare primũ finem: ꝛ
medium: ſaltem diſpoſitiue. ꝛ hoc ſatis eſt pro dicto Ari-
ſtotelis. Secũda vero: qꝛ excludit alterationẽ: ꝛ motum
auctionis: ꝛ lationeʒ: nã ſola forma ſubalis eſt indiuidua
aut ſʒ gradũ: vt volunt qdam: aut ſm realẽ ſeperationeʒ
partis a parte: vt volunt alij. Nec valet dicere vt ru-
des aiunt: ꝙ auctio terminet̃ ad lineã vel ſuperficiẽ: quę
aliquo mõ ſunt indiuiſibiles. alteratio ad gradũ indiuiſi-
bilẽ. latio ad ſupficiem indiuiſibileʒ. hęc enim ſunt dedi-
camenta. auctio enim terminat̃ ad maiorem quãtitateʒ:
quę extenſione eſt diuidua. alteratio ad qualitatem: quę
gradualiter eſt diuidua. latio ad locũ: qui ꝯtinentia eſt di-
uiduus. igitur Auerroes excludit oĩa alia. ꝓpterea pace
ſua dixerim melius lrã legat̃: vt Themiſtius: ꝛ alij legũt.
Si vis rñdere ꝑ Auerroe: põt fieri: ſed tu conſidera.

¶ Dicit̃ aũt illud in quo primo aliquid muta-
tũ eſt bifariam. vno quidẽ modo illud in quo
ipſa mutatio finita eſt. tunc enĩ veꝝ eſt dice-
re illud eſſe mutatũ. Altero vero id in quo pri
mo mutari cepit.

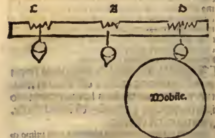
¶ Suppoſuit ſcḋo Ariſt. oẽ primũ mutatũ eſſe. In indiui
duo tẽporis hoc eſt in inſtanti eſſe: nũc vult ſcḋo quęrere
an primũ iſtud mutatũ eſſe detur: ſitq; deſignabile affir
matiue ad digitũ. ꝛ qñ primũ mutatũ eſſe bifariam dr̃:
ꝛ eſt ęquiuocũ: pręditinguit illud vt ꝓblema cõfuſionẽ
nõ habeat. ꝛ vult primũ mutatũ eſſe vno mõ ſumi pro fi
ne totius mutationis: in quo veꝝ eſt dicere nũc primo a.
mutabile mutatũ eſt complete ꝛ ꝑfecte: ꝛ ante hoc non
erat ꝑfecte mutatũ. hoc quoq; a non nullis dicit̃ muta-
tũ eſſe actu: a Themiſtio vero conuerſuʒ eſſe. A ſortico-
lis primũ eſſe rei genitę: ꝛ primũ non eſſe rei corruptę. vt
hĩ cã. ſi a. ignis corrũpat̃ in. b. aquã: mutatũ eſſe ipſius a.
eſt primũ eſſe aquę: ꝛ primum nõ eſſe ignis. Altero vero
mõ primũ mutatũ id dicitur. in quo primo mutari cępit:
quod affirmatiue ſic exponit̃ a ſorticolis a. nũc eſt mutã
tum: ꝛ imediate ante hoc nõ fuit mutatũ. igitur nunc pri-
mo eſt mutatũ. primũ mutatũ hoc mõ expoſitoꝛ appel-
lat primã mutationis parteʒ: ſorticolę primũ inſtans eẽ
motus. Auerroes appellauit primũ mutatũ eſſe in potẽ-
tia: in quo mutabile nõ quieſcit aut deſinit mutari: ſed in
quo põt quieſcere: aut deſinere mutari. hęc eſt diſtinctio
ſupponẽda pro deciſione ꝓblematis.

¶ Id quidẽ igitur quod ſʒ mutationis finem
primũ dicimus: ꝛ extitit ꝛ eſt. Nam vt finia-
tur. ꝛ vt mutationis finis habeatur: mutatio
ipſa fit. quod iaʒ ꝛ oſtenſuʒ eſt idiuiduũ eſſe.
ꝓpterea qꝛ eſt vltimuʒ.

¶ Pręmiſſa diſtinctione: ſoluit ꝓblema ꝛ vult primo ꝙ
accipiendo primuʒ mutatũ eſſe pro fine in quo mutabile
ceſſat a mutatione hoc eſt pro primo eſſe rei genitę: quod
eſt primũ non eſſe rei corrũpendę: tale primũ mutatum
eſt. aliter mutatio nõ finiret̃: nec mutationis finis habe-
ret̃. Inquit. Id qdẽ igitur quod ſm mutationis finẽ pri-
muʒ dicimus: ꝛ extitit ꝛ eſt: replicauit ꝛ extitit ꝛ eſt: vt da-
ret intelligere ꝙ vere eſt tale primũ: ſubdit rõnem ꝛ in-
quit. nã vt finiat̃ ꝛ vt mutationis finis tandem ſit ꝛ ha-
beat̃: mutatio ipſa fit. quale aũt ſit hoc primũ ſubſcribit
quod iaʒ ꝛ oſtenſuʒ eſt indiuiduũ eſſe: ꝓpterea qꝛ eſt to-
tius mutationis vltimũ. ¶ Ignari penitus phĩę credũt Expo. falſa
ꝙ tale ꝑmũ in actu genitę aquę ſit vltimũ in actu ignis
corrupti. ꝛ ita volunt ꝙ ideʒ ſit primũ generandę rei: ꝛ
vltimũ corrũptę rei. ꝛ hoc ꝓpter verbũ Ariſt. qui ait hoc
eſſe vltimũ. ¶ Sed iſti delirant. naʒ ſi idem erit vltimũ Confutatio
rei corrũpendę ꝛ primũ rei generandę: tunc in eodeʒ in-
diuiduo tẽporis: hoc eſt in inſtãti duę formę ꝯrię eſſent in
mã. ſit enĩ illud quod eſt vltimũ ꝓcedentis a. primũ ſe-
quentis: tũc in. a. ignis erit: qꝛ vltimum illius: ꝛ in a. aqua
erit: qꝛ eius primũ: igitur in eodeʒ inſtanti duę formę ꝯ-
rię in mã. Ideo ꝑ vltimũ Ariſtoteles itelligit finẽ: gręce
enĩ eſt peras. Mõ primũ mutatũ eẽ vtpote primũ eſſe

aquę dr̃ finis ignis ꝑ excluſionē hoc mō:q2 in hoc nō eſt ignis:ꝛ in toto tempore imediato cōtinuato ad hoc ignis erat:ꝛ ſic intelligit Ariſtoteles.

¶ Id vero quod ſm principiũ dicimus: oīno non eſt.non eniꝫ mutationis eſt principium. neqꝫ id tēporis in quo primo aliqd mutatur. ſit eniꝫ tale primuꝫ a.d.hoc quoqꝫ indiuiduũ quidem non erit iaꝫ.naꝫ ipſa nunc attigua ſint accidit.praeterea ſi in.c.a.tēpore omni quieſcit: (ſumatur qdeꝫ qeſcere) in a. etiaꝫ quieſcet : quare ſi impartibile erit a.d.ſimul aliqd quieſcit ꝛ motum erit.nam in a.quideꝫ quieſcit.in.d.vero mutatũ eſt. Cum auteꝫ non ſit impartibile:neceſſe eſt diuiſibile eſſe. atqꝫ id in cuius quauis parte mutatum eſſe. Diuiſo enim a.d.ſi quidem in neutra parte mutatum eſt : neqꝫ in toto erit mutatum. Si vero in vtraqꝫ mutatur:in toto quoqꝫ mutatur. Qd̛ ſi in altera mutatuꝫ eſt.non in toto primo mutatuꝫ eſt.quare in quacunqꝫ mutatuꝫ ſit : neceſſe eſt.perſpicuum igitur non eſſe id in quo quippiam primo mutatuꝫ eſt:quippe cuꝫ diuiſiones ſint infinite.

¶ Hic textus eſt vna rō quę ꝓcedit ꝑ ſyllm̃ diuiſiuuꝫ: cuĩ primo ponit concluſionē ꝛ inquit. id vero quod ſm principiũ dicimus primũ affirmatiue.vꝫ.ꝙ nunc ſit digito mōſtratum:illud dico oīno nō eſt.breuibus rōneꝫ innuit:non enim mutationis eſt principiũ:quod quaſi exponens ſubdit neqꝫ id tēporis in quo p̄mo aliquid mutatur hoc eſt affirmatiue exponēdo primuꝫ. hęc eſt breuis ratio:quam deinde deducit longius: ita vt petamus aut tale primũ in quo aliquod primo mutatũ eſt : diuiſibile aut indiuiſibile.Quod nō ſit indiuiſibile arguo.ꝛ primo ꝑ caſuꝫ ꝙ aliquod mutabile ↄtinuo ante hoc quieſcebat: cũ iſtud ſit primũ in quo eſt mutatũ eē:vel igiẽ iſtud met eſt vltimũ quieti eſſe:vel aliud eſt inſtans qeti eſſe:ꝛ mutati eē:ſi aliud:cũ ꝑ caſuꝫ cōtinuo ante hoc quieuit : igiẽ in alio inſtanti.vel igiẽ hęc ſunt mediata vel imediata: non mediata: q2 in tp̄e medio nō qeuit cōtra caſuꝫ.ſi imediata.igiẽ ipſa nũc attigua erũt:ↄ ea quę dicta ſunt.ſi vero idem eſt inſtans quod eſt vltimũ quieti eſſe:ꝛ primuꝫ mutati eſſe:tũc cũ iſtud ſit vltimũ quieti eſſe : in hoc erit quieſcens:aliter nō eſſet vltimũ in quo ſic.ꝛ iſtud eſt primũ mutati eſſe: igiẽ in hoc eſt mutatio:aliter nō eſſet primũ in quo ſic.Quare tale primũ in quo aliquid primo mutatũ eſt nō eſſet indiuiduũ.neqꝫ pōt eē diuiſibile ꝓpter rōnē factã in ꝓximo ꝓblemate:quam ad verbum repetit.

¶ Animaduerſiōe dignũ ꝙ vltimũ affirmatiue eſt illd̛ in quo res eſt:ꝛ imediate poſt non erit.negatiue vero in quo nō eſt:ꝛ imediate ante erat.Ariſto.igiẽ vt diximus ꝓbat nō dari p̄mũ neqꝫ vltimũ affirmatiue: ꝛ ad hoc vadit rō ſua.nam idē eſſe inſtans eſſe ꝛ vltimũ negatiue qđ vocaẽ primũ nō eſſe:nō eſt impoſſibile.bene igiẽ Ariſto. ſumpſit ſi idē eſt primũ motus ꝛ vltimũ qetis:tũc in eodē eſſet motus ꝛ qes. Inqt.ſit.n.tale primũ.a.d. vel tale eſt indiuiduũ vel diuiduũ:hoc quoqꝫ indiuiduũ qdē nō erit iaꝫ.q2 vel in eodeꝫ erit vltimũ qetis:vel in huic ꝓximo.nō in ꝓximo:naꝫ ipſa nũc attigua ſint:accidit:vt fuit deductũ.ꝙ vero nō ſit idem primũ ꝛ vltimũ declat.p̄terea.ſi in.c.a.tp̄e ↄtinuato vſqꝫ ad hoc primũ oĩ qeſcit:(ſumaẽ qdē dico qeſcere)ſi in quã in illo toto qeſcit:cũ a.ſit vltimũ affirmatiue:in a.eſſe qeſcet. q̄re ſi ĩpartibile erit a.d.ſimul aliqd qeſcit ꝛ motũ erit.nã in.a.qdē qeſcit : q2 eſt vltimũ qđ ſic qetis.in d.vero mutatũ eſt:q2 primum qđ ſic motus.deinde ꝓbat ꝙ nō ſit illud diuiſibile : ꝛ repetit rōnē ꝓximi ꝓblematis:ꝛ ſermo eius p3. hęc eſt huius loci interpretatio.

¶ Cũ declarauit.Debes ſcire ꝙ Auerroes vtiẽ hac diſtinctiōe.p̄ncipiũ ſiue p̄mũ in motu eſt duplex. in potẽtia.ꝛ eſt p̄mũ inſtans:in quo motus eſt:nō tñ dũ cōpletus:ſed in finē tendēs:qđ ſorticolę vocãt p̄mũ inſtans eē motus: ſiue p̄ma pars motus affirmatiue.Aliud eſt p̄ncipiũ motus in actu:ꝛ eſt qñ motus factus eſt in termino ad quē hoc eſt in acqſito eē:qđ ſorticolę vocãt primũ in quo deſinit:aut primũ nō eſſe formę p̄cedentis:qđ q2 eſt primũ eſſe formę ſequentis:diciẽ p̄mũ actu apud Auerroē.tũc Auerroes ſupponit ꝙ oē quod eſt in indiuiſibili:ceſſat: ꝛ in eo ſimul eſt factũ.tũc arguit.ſi daẽ p̄mũ trãſmutationis inſtans:tũc trãſmutatũ eſt.igiẽ aut nō erit trãſmutatio:aut erit ex indiuiſibilibus. com.46.

¶ Et expoſitores. Dubitabãt greci:qñ in ꝓblemate ꝓximo Ariſt. ꝓbauit oē primũ eſſe ĩ diuiſibili:ꝛ ꝑ ↄñs h3 ꝙ ſit a tertio adiacẽte ad ſcđꝫ.nũc vō ait ipſuꝫ nihil eē oīo.

¶ Rñdet Auerroes ꝙ Ariſt.vult nō eē principiũ mot⁹ in actu:ſed nō negat qn ſit primũ in potẽtia. hãc qōnem Alexãder neſciens ſoluere:trãſmiſit eaꝫ ad tempus.Dici etiã pōt ꝙ ſupra locutus eſt hypothetice ꝙ ſi primuꝫ in motu ſit:illud eſt indiuiſibile:nũc loquiẽ cathegorice: ꝙ nō eſt primum in motu acceptum in principio : ſed bene primum acceptum in fine.

¶ Expoſitores aũt.Dubitãt ſcđo argumẽto theophraſti: quo mō motus h3 finem:ꝛ non habet principiũ.¶ Reſpōdet Auerroes ꝙ fũt decepti. Rñ hęc nō declaẽ hic.

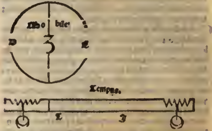
¶ Et hoc manifeſtũ eſt.Declat nũc quo mō ſunt decepti: ꝛ eſt declatio Themiſty.ꝛ vult illos eē ↄceptos: q2 finis eſt res ꝑmanēs:ꝓpes in actu ꝛ pōt demōſtrari: vt ꝑ exēpla declarat.principiũ vero motus (cũ ſit motus ꝛ nullũ inſtans permanet:ſed raptim tranſit.) ideo nō diciẽ in actu: ſed in potentia.

¶ Et cã. Reddit cãm ſol. Dictũ eſt ꝙ motus principiũꝫ demōſtrari nō pōt.q2 illud eſt mot⁹.motus aũt ꝛ tēpus nō hñt ſitũ hoc eſt nō ꝑmanēt.q2 vero finis eſt res permanēs:ideo demōſtrari pōt:qua rōne in actu eſſe diciẽ.

¶ Sed dubitabis:nã ſi principiũ motus eſt in potẽtia. igiẽ aliquãdo erit in actu:aliter potẽtia erit ocioſa. Scđo rei in actu principiũ d3 eſſe in actu.ſed motus eſt actus qdam mobilis:vt diciẽ tertio huius. ¶ Dici pōt ad primũ ꝙ illud principiũ aliqñ erit in actu:vt in fine motus

vbi ceſſat mutabile mutari: ⁊ hoc ſatis eſt. ¶ Ad ſcḋm cõcedo ꝙ illud ꝑncipiũ eſt: vt eſſe in actu diſtinguit̃ cõtra nihil: nõ autẽ in actu: vt eſt eſſe permanens diſtinctũ ꝫ eſſe in potẽtia. reliquũ cõmẽti ⁊ cõmẽtũ. 47. patent.

¶ Neqꝫ itaqꝫ ipſius mutati aliqd erit primuꝫ qḋ ſit mutatũ. Sic eni. d. z. primuꝫ mutatum eius qḋ eſt. d. e. nam omne qḋ mutat̃ oſtẽſuꝫ eſt eſſe diuiſibile. Sit vero tẽpus in quo ipſuꝫ d. z. mutatũ eſt t. i. ſi igitur in toto illo ipſuꝫ d. z. eſt mutatũ: in dimidio minus erit mutatũ: ⁊ prius ipſo d. z. Et iſto rurſus aliud prius. ⁊ illo aliud: atqꝫ ſic ſemꝑ. Quare ipſius mutati nõ erit aliqḋ primũ qḋ ſit mutatum.

¶ Qꝫ nõ ſit dare ꝑmũ in motu ex parte tẽporis per hęc quę dixit modo pꝫ. Nũc ꝙ neqꝫ prima pars motꝰ: vnde Themiſtius ſic inducit: nõ ſolũ vero primũ tẽporis aſſignari atqꝫ afferri nõ põt: in quo res moueri cõuertiqꝫ cępetit: ſed neqꝫ ipſius rei quę mouet̃ ⁊ cõuertit̃: aſſignari ꝑma pars poteſt: quę ſit mota ꝑmũ atqꝫ cõuerſa. huius ratio eſt vt breuibus innuit Themiſtius: quia põt corpꝰ omne ad exemplaꝫ tẽporis diuidi ſemper ratione hanc Ariſto. in terminis ponit: ⁊ ꝑmo ſumit cõcluſioneꝫ. ⁊ inquit. Neqꝫ itaqꝫ ipſius mutati aliquid erit primũ qḋ ſit mutatũ. verbi cã. ſi lignum eſt calefaciendũ ab igne: nõ eſt aſſignare primã ligni partẽ alteratã. hãc probat ⁊ petit duo. ꝑmuꝫ qḋ ipſius ligni qḋ dicebat̃ d. e. prima pars eius alterata ſit. d. z. nec potes fugere: ⁊ dicere lignũ non eſſe diuiſibile: qꝛ demonſtratũ eſt ipſum eſſe diuiſibile: per hoc ꝙ omne mutabile eſt diuiſibile. Inquit. ſit d. z. primũ mutatũ ſiue ꝑma pars mutata eius ligni: qḋ eſt. d. e. nã qḋ mutat̃: oſtenſuꝫ eſt eſſe diuiſibile. Secũda ſuppoſitio eſt ꝙ tẽpus in quo illa pars ligni prĩa calefacta eſt: ſit. t. i. inquit. ſit vero tẽpus in quo ipſum. d. z. ligni pꝰ mutatũ eſt. t. i. tũc arguo in toto. t. i. tẽpore pars ligni eſt calefacta: igitur in dimidio illius: erit dimidiũ illius partis calefactũ: ⁊ ſic de alijs: quare nõ erit primũ. Inquit. Si igitur in toto illo tẽpore. t. i. ipſum. d. z. pars ligni eſt mutatũ: in dimidio minus erit mutatũ: ⁊ prius ipſo. d. z. qꝛ in ſucceſſiuis pars prior eſt toto: ⁊ iſto rurſus aliud prius: ⁊ illo aliud: atqꝫ ſic ſemper. Quare ipſius mutati non erit aliqḋ primũ qḋ ſit mutatũ. ¶ Sed circa hęc eſt dubitatio quo ad cõcluſionẽ ⁊ quo ad rõnẽ nunc tactam. Quo quidẽ ad cõcluſionẽ arguit Theophraſtus. motus alicuius eſt aſſignare finẽ. igit̃ ⁊ principium. tenet ꝯſequẽtia: quia hęc mutuo ſe recipiunt ꝑmo cęli. Scḋo arguit: quia tunc aliqua res eſſet clauſa ⁊ finita: ⁊ nõ niſi altero extremorũ: vt ſi ambulationis ⁊ nauigationis finis extaret: nõ extaret principiũ: itẽ vt ſi poſſet reddi quãdo equus

Dubitationes.
Prĩa dubitatio.
Prĩa rõ
Secũa rõ

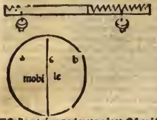
deſierit currere: quãdo calcẽ attigerit: ⁊ non quãdo cęperit: quãdo ſit miſſus: quę ſunt preter cõem hominuꝫ. ſenſum. ¶ Reſpondet Themiſtius a quo accepit Auerro. ꝙ Ariſt. non vult principiũ omnino non eſſe motus: ſed principiũ afferri ⁊ deſignari non poſſe. ¶ Cõtra. arguit ipſe: quia vt poteſt demonſtrari finis: quia indiuiſibilis eſt: etiam poteſt monſtrari principium: quia diuiſibile: finis quidem ſua indiuiſibilitate. principiũ ſua diuiſibilitate. ¶ Secũdo principiũ ⁊ finis ſunt eiuſdeꝫ rationis: vt enim punctus finis eſt lineę: ita punctus principium eſt eiuſdem. ¶ Tertio principiũ motus non eſt motus: igitur eſt idiuiſibile quoddã: ⁊ per cõſequẽs poterit aſſignari vt finis. Propter hęc Themiſtius: ⁊ optime: vult ꝙ principium ⁊ finis poſſunt capi dupliciter. vno modo ſm eandem rationẽ vt principiũ motus pro prima parte motus ſiue pro primo motu: ⁊ finis pro vltima parte motus: ⁊ pro vltimo motu: ⁊ hac rõne nec eſt dare primũ motum nec vltimũ: qꝛ nec temporis: nec magnitudinis nec motꝰ poteſt dari prima aut vltima pars: cum ſint in infinitũ ſectilia. Alio modo poteſt capi principiũ pro idiuiſibili in tẽpore: e quo motus incipit: non in quo motus incipit: ⁊ finis pro indiuiſibili ad qḋ motus deſinit: nõ in q̃ motus deſinit: ⁊ hęc dicũt̃ ꝑnm ⁊ finis excluſiue: aut vt ſorticolę principiuꝫ ⁊ finis negatiue: qua rõne concedunt ipſi ⁊ Themiſtius dari ꝑnm ⁊ finẽ motꝰ: ꝑnm qdẽ ad hũc ſenſuꝫ: ꝙ in hoc inſtanti qḋ eſt pñs nõ ſit motus: ſed hũ immediate poſt hoc. finem vero eodeꝫ modo ſic: ꝙ in hoc non ſit: ⁊ immediate ante hoc fuit. igitur eſt finis per excluſionẽ: quem ſorticolę appellant primũ nõ eẽ. ¶ Tũc vult ꝙ Ariſto. in toto hoc proceſſu loquat̃ de fine ⁊ principio ſm diuerſam rationem: qꝛ nihil aliud voluerit ꝙ non ſit dare principium motus hoc eſt primum motuꝫ: bene finem indiuiſibilem: qui eſt finis per excluſioneꝫ: de principio autem per excluſioneꝫ non negat: quia liꝫ non dicat in ꝑncipio: in proceſſu tamẽ innuit. Hęc de cõcluſione dicta ſunt e Themiſtio. ¶ Sed recẽtiores dubitant de ratione Ariſto. quia ſupponit vnum falſum ꝙ prius mutetur pars ꝙ̃ totum: hoc videt̃ falſum: qꝛ ęque cito mouetur aliqua pars continui ⁊ totum: igitur nõ prius pars ꝙ̃ totum. ¶ Expoſitores a quo acceperũt oẽs: intelligit partem prius mutari ꝙ̃ totuꝫ reſpectu ſpatij: nõ autem reſpectu ipſius mobilis. ¶ Sed hęc reſpõſio ſic intellecta videtur dubia. Si eni pars reſpectu ſpatij prius mutari poteſt ꝙ̃ totum: tũc pars poſſet moueri reſpectu ſpatij: ⁊ totum quieſcere reſpectu ſpatij: qḋ nullus poteſt intelligere. Propter hęc videtur mihi ꝙ ſenſus Ariſtotelis eſt verus: liꝫ propoſitio ipſa vt termini ſic ſignificant: ſit falſa: erit igitur ſenſus ꝙ omne qḋ mutatur citius ⁊ prius mutatur ab agente: aut ſpatio ſm parteꝫ ꝓpinquam ꝙ̃ ſm partem remotam: ⁊ hoc vult dicere citius pars ꝙ̃ totum: hoc eſt prius pars propinqua ꝙ̃ remotior ab agente vel a puncto ſpatij: ⁊ per hoc Ariſtoteles hꝫ ꝓpoſitũ ſuum. Cõmentuꝫ. 48. huic correſpondens pꝫ.

Expoſitio Them.
Replica prĩs
Secũda.
Tertia
Expoſitio Them.
Ad formam
Scḋa dubi.
Expõ primo
Confutatio
Expõ ꝓpria

¶ Qḋ quidẽ igit̃ neqꝫ mutati: neqꝫ ipſius tẽporis in quo aliquid mutat̃: primũ ſit: ex hiſce quae dicta ſunt: cõſtat: verũ ipſuꝫ qḋ vel mutatur. vel eſt id quo aliqd mutat̃: nõ eodẽ mõ ſe habebit. tria nãqꝫ ſunt: quae in mutatione ipſa dicunt̃: ⁊ id qḋ mutat̃: ⁊ id in quo: atqꝫ id quo mutat̃: vt homo: tẽpus: ⁊ album. homo quidem igit̃ ⁊ ipſum tempus diuiſibiles ſunt. Sed de albo eſt alia rõ: cũ ſint oĩa ꝑ ac

cidens diuiſibilia:nã id cui qualitas aut albũ accidit:illð diuiſibile eſt. Quõ quaecũq3 per ſe: τ nõ per accñs diuiſibilia dicunť. his nullũ erit primu3:quales ſunt magnitudines ipſe. Sit eni.a.b.magnitudo: τ moueatur ex.b.in c.primũ:igiť ſi indiuiſibile erit b.c.impartibile impartibili attiguũ erit. Si vero diuiſibile: aliqd erit ipſo.c.prius:in quo d.mutatũ ẽ: τ illo rurſus aliud: τ ſic ſemꝑ:q2 nũq3 diuiſio ipſa deficit.ſimili modo τ in quanto ipſo ſe h3 mutatio:nã τ haec in cõtinuo eſt.perſpicuu3 igitur ꝙ in mutationũ ea ſola quae eſt in qualitate:contingit idiuiſibile per ſe eſſe.

Tempus

Epilogat circa declarata.τ ingt.Qð quidẽ igitur neqꝫ mutati:neqꝫ ipſius tẽporis in quo aliqd mutať: primu3 ſit:ex his quę dicta ſũt cõſtat.Deide oſtẽdit ꝙ nõ datur pma ps termini ad quẽ in ipſa mutatiõe.vbi cã.ſi lignũ calefit:nõ dať pma ps caliditatis inducta in pma ligni pte.Ad hoc demõſtrandũ ſumit pmo ꝙ oĩs termin⁹ ad quẽ mutatiõis eſt diuiſibilis:nõ tñ eadẽ rõne:qm terminus ad quẽ in alteratõe eſt diuiſibilis ꝑ accñs:in auctione τ latione termini ꝑ ſe ſunt diuiſibiles.ingt.verũ ipſu3 qð vel mutať hoc eſt acqriť ꝑ mutationẽ:vł eſt id ad qð vel quo aliqd mutať:nõ eodẽ mõ ſe habebit. Sumit ſcdo ꝙ in mutatiõe tria ſunt.v3.tps ſubm ſiue mobile:τ termin⁹ ad quẽ.ꝑterminit ſpatiũ:q2 vel cu3 termino vel cũ mobili ipſo intelligiť.ingt.Tria nãqꝫ ſunt:quę in mutatione ipſa dñr:τ id qð mutať:τ id in quo:τ id quo mutať.vt hõ qð mutať:tps i quo mutať:τ albũ quo mutať. Sumit tertio ꝙ tẽpus τ ſubm ſunt ꝑ ſe diuiſibilia:albũ võ ꝑ accñs rõne ſubi in quo eſt.ingt.hõ qdẽ igiť τ tẽp⁹ diuiſibiles:ſed de albo eſt alia rõ:cũ ipm albũ τ oĩa alia eiuſdẽ generis ſint per accñs diuiſibilia:qm id cui albũ aut qualitas accidit:eſt ꝑ ſe diuiſibile. His acceptis arguit:in rebus ꝑ ſe diuiſibilibus:nõ eſt dare pmũ:in indiuiſibilibus ꝑ ſe:diuiſibilib⁹ per accñs minime eſt dare primũ.Sed oĩs terminus ad quẽ eſt per ſe vel per accidens ꝓpter ſubm diuiſibilis.igiť illius nõ erit dare primũ.at ꝙ ſub3 ſit ꝑ ſe diuiſibile ꝓponit.τ ingt:qm q̃cũq3 per ſe τ nõ ꝑ accñs diuiſibilia dñr:his nullũ erit primu3: quales ſunt magnitudines ipſę:τ declarat ſignanter de mobili ꝙ ſit id cuius pma ps mota nõ deť:q2 in oĩb⁹ per idẽ declarari põt:τ rõ eſt hęc ſi dať pma ps mobilis mutata.vbi cã.pma ps ligni alterata:vł hęc eſt idiuiſibilis: aut diuiſibilis.ſi idiuiſibilis:τ eſt pars ligni:igiť lignum erit ex impartibili:τ eodẽ erit de ſcda pte:τ ſic impartibilia erũt attigua. Si vero dť ꝙ hęc eſt diuiſibilis:ſed oẽ qð mutať diuiſibile prius mutať ſm ptem priorẽ agẽti vel ſpatio:vt heri dictũ eſt rõnabiliter illa nõ fuit prima

alterati ligni pars:eodẽ erit de cęteris.Inquit.Sit enim a.b.magnitudo hoc eſt mobile.τ moueať ſiue muteť per partẽ poſt partẽ:vel ex.b.in.c.pmũ.ita ꝙ pma ſui alterati ligni pars ſit.b.c.igiť ſi idiuiſibile erit hęc pma alterati ligni pars.b.c.impartibile impartibili attiguũ erit:q2 pari rõne erit de pte imediata:quę eodẽ modo idiuiſibilis erit. Si vero diuiſibilis: cum hoc ſit mediabile: aliqd erit ipõ.c.prius:puta dimidiũ illud qð erit agenti:vel ſpatio vicinius:in qð prius mutatũ eſt:τ illo rurſus aliud adhuc prius:τ ſic ſemꝑ:q2 nunq̃3 diuiſio ipſa deficit.ſic igiť par3 ipſiu3 mutabile nõ hře primã pte qua pmo muteť.idẽ declat in auctione.τ inquit.Simili mõ τ in q̃nto ipſo ſe h3 mutationã τ hęc in ꝯtinuo eſt vt alteratio τ latio:tũc dat ꝯnẽ.τ ingt.Perſpicuũ igiť ꝙ in mutationu3 ea ſola quę eſt in q̃litate:cõtingit idiuiſibile per ſe eẽ terminũ ad quẽ:per accñs võ rõne ſubi diuiſibilẽ:nõ tãtũ ſm extenſionẽ:ſed ſm intenſionez. Hęc eſt Ariſt.rõ:vbi multa ſunt dicta ſupflue ad ſyllm:ſed nõ ad declaratõez terminoꝝ:τ ꝓpõnum ſyllogiſmi.

Dicit.Duo facit Auerro.in cõmẽto hoc.pmo declarat textũ.ſcdo ibi.(Et hoc eſt ita.)facit diſgreſſiunculã vtilẽ.pro itellectu pncę ptis debes ſcire ꝙ Auerro. vult ꝙ Ariſto.ꝑ demõſtratione factã in textu ꝓbet ſpatiũ eẽ diuiſibile:τ nõ dari primũ in illo:quã expoſitionẽ ſequiť expoſitor. Hęc expoſitio eſt:q2 Ariſto.inquit. Sit eni a.b. magnitudo τ moueať ex.b.in.c.pmũ.τ reliqua hęc non videnť poſſe aptari mobili ipſi ideo ſic expoſuerũt : ſed hęc eſt diſſona expoſitio intentioni phi:ipſe vult ꝓbare nõ dari pmũ in alteratione:q2 nõ dať pma pars alterati quãtitatiua;ideo nõ de ſpatio:ſed de mutabili ipſo demõſtratio intelligenda eſt:cũ eni h3 ꝙ nõ põt dari pma pma pars mutati.h3 ꝙ nec dari põt prima caliditas ſiue qualitas:qm prima qualitas inducit in pma pte mutati. τ ſic eſt ad propoſitũ Ariſtot.demõſtratio ſua.verba võ eius quo modo intelliganť:in cõſtructione lře patet. Com.49

Et hoc eſt ita. Hęc diſgreſſio tollit magnã ꝯdictione3: nã Ariſto. voluit in pmo ꝯ Anaxagorã:τ in libro de aĩa. τ alibi.de quolibet generato dari primũ qð eſt minimũ: τ poſitiue τ affirmatiue:vt minim⁹ calor:τ id genus:hic vero abſolute ꝓbauit nõ dari primũ:nec ex parte tẽporis:nec mobilis:nec termini.igiť ꝯdictio magna. Reſpõdet ꝙ dať cuiuſlibet geniti minimũ per ſe hoc eſt quatenus genitũ corruptũ vel actũ τ nãle.ꝑ accidens vero vt in ſubto quãto:cuius quãti in eo qð quãtũ non eſt dare pmũ.res nãles nõ hñt minimũ:nec maximum:τ hoc ait Themiſtius:vnde Auer.ſumit.ꝺ.affectiones τ qualitates prorſus inſectiles atq3 indiuiduę ſunt:ſed per accñs ex ſubiectoꝝ diuiſione.ſectioneq3 diuidunť. Sic igitur ſm Themiſtiũ:τ Auer.tolliť ꝯdictio:ꝙ hęc naturalia ꝑ ſe oĩa indiuidua ſunt per accidẽs aũt rõne ſubiecti:diuidua.igiť per ſe h3 pmũ per accidens vt in ſubiecto dicũť nõ hře primũ. Sed obijciunt Auerroi qdam pantomaſtici ſic.qcqd ſequiť ad ꝯñs in bona cõſequẽtia:ſeqť ad antecedẽs.Sed ſequiť.hoc eſt ens nãle.igiť quãtu3. τ vltra.quãtũ:igiť diuiſibile:igiť a pmo ad vltimu3.ens nãle eſt ipſiu3 minimũ.igiť diuiſibile.licz hęc res ſpectet ad primũ.Dico pro nunc cõcedendo totu3 abſolute:ſed reduplicatiue nego.bene eni cõcedo.eſt ens nãle.igitur quãtũ.τ diuiſibile:nõ tñ quaten⁹ nãle.ſed rõne ſubiecti. Reſpõſio pantomaſticoꝝ

Dubitãt hic quo mõ qualitas ſuſcipit magis τ min⁹:

Rñdent expoſitores:ꝙ qualitas põt conſiderari ſm eſſentiam:τ ſm eſſe.ſi ſm eſſentiã:vt ſic nõ ſuſcipit magis τ minus:nã vt ſic abſtrahit ab intenſione τ remiſſione.ſi ſm eſſe:ſic eſt diuiſibilis:τ hoc dupliciter:non per ſe:ſed ratione ſubiecti in quo eſt.a ſubiecto eni quaten⁹ Ptis dubiũ.

illud quantũ eſt: diuidit̃ ſm extẽſionẽ: q̃tenꝰ vo ſubʒ pti
cipat ea ſm magis diuiditur per intenſum ⁊ remiſſum.
Reſpõſio ¶ Cõtra hec obijciũt qdam recentiores: ſubm nõ ſuſci
pit magis ⁊ minus: nec diuidit ſm intenſionẽ: igit̃ non
eſt cã quare qualitas intendit̃. ⁊ remittit̃. Scdo ſi ſubm
eẽt cã: tũc oĩs forma eẽt intenſibilis. Tertio albedo etiã
ſeparata põt eſſe intenſa ⁊ remiſſa. igit̃ nõ rõne ſubiecti.
Opĩo de ratiõe. ¶ Quidã exponũt opionẽ expoſitoꝝ: q qualitas p ſuaʒ
naturã hʒ intenſionẽ ⁊ remiſſionẽ. nõ tñ illã hr̃e põt abſqʒ
Confuta. ſubto: ⁊ ſic ſubm eſt cã ſine qua nõ. principalis cã eſt ipſa
q̃litas. ¶ Sed hec expoſitio ſtare nõ põt: q2 ſi qualitas
p ſuã nãm hr̃et intenſionẽ ⁊ remiſſionẽ: tũc quero quid
intelligis p nãm: aut eẽntiã aut eẽ. nõ eſſentiã: q2 eẽntia
eſt prior oĩbus p̃dicatis per ſe ſcdo mõ. imo que cõ
petũt rei p eſſentiam: nõ ſunt niſi vel definitio vel illius
ptes: intẽſuʒ aũt ⁊ remiſſuʒ nõ cõpetũt vt definitio: neqʒ
vt partes definitionis: ſi eſſe: ſʒ eſſe accidẽtis eſt a ſubto.
igit̃ nõ põt cõpetere ſibi niſi rõne ſubti. cũ enĩ ſubm det
qualitatibus eẽ: opʒ ẽt vt det eſſe intenſum vel remiſſuʒ.
igit̃ tota cauſa eſt ſubm. ¶ Dici igit̃ põt q ſubm vt ſubʒ
Propria ſolutio. nõ eſt cã qualitatis: quare ſit magis vel minus: ſed cã eſt
ſubm vt participãs ſm magis ⁊ minus: aut ſm maius ⁊
minus. Sed dices. que eſt cã: q̃re ſubm hãc pticipat ſm
magis vel minus: vel ſm maius ⁊ minus. illã aliã nõ. vt
lumẽ nõ. ⁊ calorẽ ſic. dico q ſubm pticipat qualitate per
maius aut minus: pp defectũ agentis: qd nõ põt agere ſic
in ptẽ ppinquã q̃ in remotã. vt diximus. Q2 vero ſubm
pticipet ipſaʒ ſm magis ⁊ minus gradualr̃: hoc eſt rõne
diſpõnis pcẽe ꝯrie: ideo lumen ſubito inducit̃ ſm gra
dus. Per hec patet ſolo ad argumẽta ꝯ expoſitores. Ad
pmũ dr̃ q licʒ ſubʒ nõ ſuſcipiat: eſt participãs: ⁊ hoc ſuf
ficit. ¶ Ad ſcdm pʒ ſolo. nõ enim ſubm vt ſubm eſt cau
ſa. ſed vt participãs. Ad illud de albedine: dicẽdũ q albe
do nõ põt eſſe ſeparata. quin aliqd ſuppleat viceʒ ſubti: ⁊
illud ſufficit. Hec res regreret longiorẽ ſmonẽ: ſed omit
Queſtio de pmo. to calculatoribus. ¶ Querũt alij verũ in motu det̃ pri
mũ: ⁊ licʒ hec q̃ſtio optime ſit ſoluta a Themiſtio. Joan
Poſitio Joãnis. nes in q̃one. 15. vult q motꝰ acceptus vt fluxus: ⁊ paſſio
nõ hʒ pmũ intrinſecũ: nec vltimũ intrinſecũ. pro forma
fluẽte: in ipſa auctione nõ dat̃ pmũ: q2 quãtitas eſt diui
ſibilis in infinitũ. in latione vo minime: q2 vbi vel locus
fluẽs nõ hʒ pmũ. et in alteratiõe quo ad gradus nõ dat̃
primũ per remiſſionẽ: ſed bene maximũ: vt in magnitu
dine. hec ille quo ad pmũ ⁊ finẽ itrinſecos: ꝯcedit tñ da
Confuta. ri pn̄ ⁊ finẽ extrinſece. ¶ Hec ſolo videt̃ iſufficiẽs: q2
vel intelligit q nullo modo in motu eſt dare primũ itrin
ſecum: vel aliquo modo ſic: aliquo modo non. Si nullo
modo: cõtradicit Auerroi: q2 vult in iſtis per ſe dari pri
mũ: rõne ſubiecti vero nõ non dari. Si dicat̃ q ipſe itel
ligit dari primũ aliquo modo ſic: ⁊ aliquo modo non. igr̃
Defenſio eſt inſufficiẽs: q2 nõ dedit modũ. ¶ Dicunt q in q̃onibꝰ
ſuperioribus dixit modũ: nã ſupra voluit dari primũ pro
minimo potẽti per ſe exiſtere: hic vero vult non dari pri
Confuta. mũ abſolute. ¶ Hec expoſitio ſiue defenſio nõ eſt intelli
gibilis: q2 illud pmũ qd eſt minimũ vel ſubito fit: vl' in
tẽpore: ſi ſubito igitur motus pro fluxu ⁊ pro receptione
fit ſubito. declarat̃ ꝯſequẽtia: q2 nõ eſt fluxus maior for
ma fluente: vbi enĩ eſſet maior: põt eſſe fluxus ſine fluen
te: qd nõ eſſet intelligibile: nec receptio eẽt maior: q2 rece
ptio nõ eſt maior re recepta. igitur fluxus ⁊ receptio erũt
ſubito: ⁊ ſic ꝯdicit ſibi in iſta q̃one. Hec igit̃ ſolo non eſt
bona. ppterea videt̃ mihi eſſe dicendũ q motus põt ac
cipi vt eſt effectus agentis nãlis in paſſo nãli: ⁊ ſic illius
dat̃ primum: qd eſt minimũ generatũ in ſuba: vel quali
tate: vel auctione. Alio modo ſumi põt vt motus hoc eſt
vt cõtinet̃ ſub genere cõtinui: ⁊ tũc vt dixit Themiſtius
nõ eſt dare principiũ neqʒ finẽ intrinſece: ſed hr̃e prin
cipiũ ⁊ finem extrinſece. ⁊ hoc modo intelligit Auerro
hic. ⁊. 8. phyſicoꝝ. cõmẽto. 23. ⁊ ita ſoluta fuit queſtio in
expoſitione cõmenti. 32. Hec pauca ſatis.

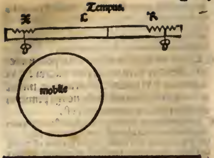
¶ Cũ aũt omne qd mutatur: in tẽpore mute
tur. Mutari vero in tempore dicatur: ⁊ vt
in primo: ⁊ vt p aliud: veluti in anno mutat̃
q2 in die: id qd mutat̃ in aliquo tp̃e primo in
quolibet illius mutet̃: neceſſe eſt.

¶ His expeditis: vt Auerroes inducit. Ariſto. vult tracta
re de ordine mutati ad motũ. ⁊ vult pbare q oẽ qd mo
uet̃: prius mouebat̃. ⁊ primo pponit q omne qd mutat̃
in aliquo tẽpore primo: neceſſe eſt vt mutetur in q̃libet
illius parte. Inquit. Cũ aũt omne qd mutat̃: in tempore
mutet̃: vt patet. Mutari vero in tẽpore dicat̃: ⁊ vt in pri
mo: ⁊ vt p aliud: veluti in anno mutat̃ aliquid: q2 muta
tur in die: ponit cõcluſionẽ. ⁊ inqt. id qd mutat̃ in aliq̃d
tẽpore pmo: in quolibʒ illiꝰ mutet̃ neceſſe eſt. hec eſt cõ
cluſio. ¶ Sed hec cõcluſio videt̃ ꝯria illi: quã dixit tex. Dubitatio.
cõmenti. 44. Ibi enĩ voluit id in quo aliqd pmo muta
tur eſſe indiuiduũ. hic ſumit omne mutatũ in aliquo pri
mo neceſſe eẽ mutari in quolibet illius. igit̃ vult id in q̃ Solo.
aliqd pmũ mutat̃ eſſe diuiſibile. Dici põt q ibi locutꝰ ẽ
de mutato: hic de mutari. voluit enĩ ibi q omne id in q̃
aliqd primo mutatũ eſt nũc primũ ſit idiuiduũ. At nũc
vult q omne qd mutatur in aliquo pmo: mutet̃ in quoli
bet parte illius: ⁊ ſic tollitur cõtradictio.

¶ Manifeſtuʒ quideʒ igitur ex definitione ip
ſius. nam primum ita diximus.

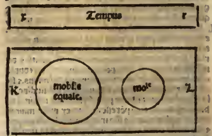
¶ Propoſita cõcluſione pbat illã ex definitione primi: ⁊
inquit. manifeſtũ quidẽ igit̃ eſt hoc nũc propoſitum ex
definitione ipſius primi: nã primũ. 5. huius. ita diximus
q non per partẽ ſic: ⁊ partẽ nõ eſt tale. ⁊ ita opʒ vt omne
qd mutat̃: in aliquo toto tp̃e prio: in q̃libet parte mutet̃.
¶ Tum declarauit. Cõmentũ patet: verũ Auerro. inquit. Com. 50.
eſſe manifeſtũ per ſe q aliqd dicat̃ traſmutari in aliquo
toto tẽpore: quia illud eſt minimũ in quo põt traſmuta
ri. ¶ Dubitant recentiores: nam tẽpus eſt quantũ ⁊ di
uiſibile in ifinitũ. ¶ Dici põt q minimũ põt capi dupli Dubitatio. Solutio.
citer. vno modo abſolute pro eo quo nõ dat̃ minus. ⁊ ſic
nõ datur tẽporis minimũ. Alio modo in habitudine ad
id qd ſecũ eſt: quo dicimus palmũ panni eſſe minimũ ad
hanc togam: q2 toga põt eſſe ex illo: ⁊ ex nullo minori:
neqʒ ex maiori aliquo: ⁊ iſto modo ſorticole adequatur.
⁊ iſto modo datur minimum in tẽpore reſpectu motꝰ: ſic
ſi in hora equus curreret: ⁊ non poſſet nec in minori nec
in maiori: hora dicitur minimum tempus curſus: ⁊ ſic in
telligit Auerroes.

¶ Patet autẽ idem etiã ex his. Sit enĩ tẽpus
x.r. in quo aliqd prio moueat̃: qd moueatur
diuidat̃qʒ in c. cũ tẽpus omne diuiſibile ſit. in
tp̃e igit̃. x.c. aut mouet̃ vel non mouet̃. ⁊ eo
deʒ modo rurſus in ipſo. c.r. Si quidẽ igitur
neutra in pte mouet̃: in toto vtiqʒ quieſcet. i
poſſibile enim eſt aliquid moueri in aliquo ſi
nulla in pte eius mouet̃. Si vero in altera tã
tũ mouet̃: nõ igit̃ in x.r. primo mouet̃: nã mo
tus per aliquid illius erit. ergo qualibet in pte
ipſius. x.r. moueatur neceſſe eſt.

¶ 2° idez pbat ſic moueat̃ equ° ī hora: aut igit̃ in neutra horę pte: ꝛ h̄ nō: q2 geſceret in tota hora: aut mouet̃ in altera tm̄ pte: ꝛ tc̄ nō ī tota hora: ſ3 ī hora q2 ī pte horę. igit̃ op3 ſi debeat moueri p̊ ꝛ cō̃te in hora moueri d3 in q̃li bet pte horę: ſtatuit ſylli terminos ꝛ horā vocat. x. r. ꝛ diuidit illam in. c. ꝛ ſic duę partes reſultabunt. x. c. ꝛ. x. r. ꝛ ſyllogiſmus patet. Cōmētū. ſi. patet.

¶ Hoc aūt demōſtrato: pſpicuū φ oē qd̄ mouet̃: prius motū ſit: necē eſt. nā ſi in. x. r. tēpore primo per. k. l. magnitudinē aliqd̄ motū ē: id qd̄ eque velociter mouet̃ ſimulq3 incaeperit per dimidiū in dimidio tēporis erit motū. Cꝫ ſi ipſu3 eque velociter motū in eodē tēpore motū eſt p magnitudinē aliquā: ꝛ alteru3 p eandē motū ſit: neceſſe eſt: quare motu3 eſt prius id qd̄ mouetur.

¶ Facta ſuppōne. vz. φ oē qd̄ mouet̃ in aliquo tpe p̊mo moueat̃ ī q̃lz pte illi°: īfert tale 9ñs. vz. igr̃ nihil mouet̃ ī gn p̊us motū ſit. 9ña deducit: nā mobile dū mouet̃ p alīqd̄ ſpaciū totū pōt mobile aliō eq̄ velox ī dimidio tpis eē motū p dimidiū ſpacij: ꝛ p 9ñs ſi illud eq̄ velox eſt motū p dimidiū: ēt mobile p̄ncipale erit motū: ꝛ mouet̃. igitur oē qd̄ mouet̃ prius motū eſt: eodē mō de dimidio dimidij: ꝛ ita ī īfīm: q̃ rōne euenit vt oē qd̄ mouet̃ p̊° motū ſit.

¶ Et cū. Cōmētū h3 duas ptes: ī p̊° expōit lr̄a3: ꝛ p3. ſcđo ibi. (ꝛ eē.) mouet qōnē in textu. Hęc ē diuiſio cōmēti.

Com. 52. ¶ Et eē in h. Mouet Auer. dubiū 3 Ar. q̃re ipſe in ſylloſ cogit̃ accipe duo mobilia eq̄ velocia: q̄x vnū p totā moueat̃ magnitudinē: alterū p medietatē: cū facilius poſſit ſyllo hr̄e locū p vnū mobile: q̄ṁ oē mobile qd̄ p aliquaz magnitudinē mouet̃: ante peragret mediu3 illius q̄3 totum: ꝛ ita fieri poteſt de vno mobili.

¶ Sed ipe. Soluit Auer. (ꝛ vt mihi vr̄.) vult eē conſiſ-

ptū. mobile eq̄ velox pp duo: tū p̊ q2 māifeſti°: q̄ṁ ī actu ea. n. q̄ ſūt in actu manifeſtiora ſt̄. tū 2° q2 cauillator poſſet dicere. k. l. eē motū p totū: ī nulla tm̄ pte actu. ad cauillū igit̃ cōfutādū conſūpſit mobile eq̄ velox. ¶ Adhuc fortaſſe ambiges: q̄ṁ ſi oē qd̄ mouet̃ p̊us motū ē ad aliqd. igit̃ p̊us fuit in illo p añ dicta pble°. ꝛ ſi p̊° ē illo. igit̃ geuit: ꝛ p 9ñs n̄ ipil° mouebit̃. Ex Themiſtio ſolui pt φ Ar. itēdit añ oē moueri pceſſiſſe motū eſſe in po°: q̄ṁ ſicē añ oē pūctū pceſſit pūctū in po°: ſic añ oē moueri pceſſit mutatū eē in potētia. Nūq̄3 tn̄ eſt in actu: niſi poſt geſtē q̄madmodū nec punctus niſi poſt diuiſionē.

¶ Amplius āt ſi in toto. x. r. tpe aut vlr in alio quouis tpe: ppea motū eē aliqd̄ dicim°: q2 ipſius vltimū nūc accipim°. Hoc eni eſt qd̄ terminat: atq3 inter ipſa nunc eſt tēpus: in caeteris etiā ſili mō motū eē dicet̃. Nā dimidij extremū ipſa diuiſio eſt: quare ꝛ in dimidio motū erit: ꝛ vlr in quauis pte. Semp eni p diuiſionē cōtinuo tpis ab ipſis nūc terminatū eſt.

¶ Scđo arguit Ar. ꝛ petit duo. Primo petit. ppea aliqd motū eē in toto tpe: q2 in vltio illi° motū ē: vt ppea lignū calefactū ē in hora: q̄ in vltio horę ē vex: dr̄ eē calefactū hęc ſuppō p3: q2 calefactū eē eſt ī īdiuiduo tpis: at calefieri eſt in tpe. igr̃ motū eē aliqd ī hora dr̄: q2 in vltimo horę motū eſt. Scđa ſuppō ſemp inter duo nūc eſt tps. tūc arguo vt tps ad moueri: ita nūc ip3 ad mutatū eē. eſt eni nūc vltimū tpis: ꝛ mutatū eē vltimū mot°. igr̃ cōmutati vt tps ad nūc: moueri ad mutatū eē. S3 añ oē tps ē nūc. igit̃ añ oē moueri ē mutatū eē. ꝛ ita nihil mouet̃: gn p̊us motū ſit. Ar. tn̄ nō ſic arguit: ſ3 ſic ſicut de toto motu: ita de pte motus: ſ3 tot° mot° determinat̃ ad mutatu3 eē vt ſilius finis. igit̃ medietas mot° terminabit̃ ad mutatum eē mediū: ꝛ ſilr medietas medietatis: ꝛ ſic in īfinitū: q̃re añ oē moueri eſt motu3 eē: q2 añ oē moueri ē motus per ꝛ in q̃lib3 p te mot° vltimū eſt mutatū eē igit̃ ante omne moueri eſt mutatū eē. Jngt. ampli° aūt ſi in toto. x. r. tpe aut vlr in aliq̄ q̄uis tpe. ppea motū eē aliqd dicim°: quia ipſi° vltimū nūc accipim°. Hoc. n. eſt qd̄ terminat. hęc ē p̊ma ſuppō atq3 īter ipſa nūc eſt tps ſupple ſp hęc ē ſcđa: tūc ex his dat 9nē: ꝛ igr in cęteris ēt ſili mō motū eē dicetur. ꝛ in hoc hēs q̄ſi p̊mū modū deducēdi rōnē. Deinde q̄ſi tangit ſcđ3: ꝛ ſquit. Nā dimidij extremū ipſa diuiſio eſt: hoc eſt nā termin° ptis motus eſt ipſu3 mutatū eē ptis. vt in fine totius eſt ipſum mutatū eē totius. vocat āt ip3 mutatū diuiſionē: q̄ṁ ita mot° p ip3 mutatū diuidit̃ vt tps p ip3 nūc: ꝛ linea p punctū. 9cludit q̃re ꝛ in dimidio motū erit: ꝛ vlr ī q̄uis pte. Sēp. n. 9tinuo tps ab ipſis nūc eſt terminatū: ꝛ mot° ab ipſis mutatis. potes igit̃ ex lr̄a vtroſq3 deducēdi modos colligere: φ cum non multu3 differant omittatur hoc modo.

¶ Si quide3 igitur omne tēpus diuiſibile eſt. ꝛ qd̄ eſt inter ipſa nūc tēpus eſt: oē qd̄ mutatur infinities mutatum erit.

¶ Ex ꝗo fac̃ illatōe3 talē. φ oē qd̄ mutat̃ īfinities ē mutatū: deducit̃: 9ña q̃t ſt̄ nūc ī tpe: tot mutata ī motu. īfīa ſt̄ nūc ī tpe. igr̃ īfīa mutata ī motu. ꝛ ita oē qd̄ mutat̃: īfinities ē mutatū. igr. Si qdē igr̃ oē tps diuiſibile ē: ꝛ qd̄ eſt inter ipſa nūc: tps ē: h̄ ē añs: p qd̄ vult hr̄e in tpe eē infinita nūc: tc̄ dat 9ñs. ꝛ igr. Omne qd̄ mutat̃: īfinities mutatū erit: nā totiens eſt mutatū: quotiēs tēpus diuiſibile eſt.

¶ Jſta declaratio. Auer. p̊mo tangit drīam inter hanc rationē ꝛ tactā: ꝛ vult φ p̊ma pcedat per diuiſionē ſpacij: Com.

vt viſum fuit. Hec vero ſecūda per diuiſionē tēpoꝛis.
¶ Sed tacuit. Remouet litteralē dubitationē:nā Ariſto.
ſumit omne tēpus finiri ad vltimū nunc:cur nō ſumpſit
ipſuꝫ incipere a nunc pꝛimo. Rūdet qꝛ hoc patet per ſe:
qm̄ manifeſtū ē p ſe oē tp̄s finiri inter duo nunc.
¶ Et iō dixit. Nunc vult formare rōnē. ꝛ vt mihi vr̄: vis
huꝫ rōnis eſt hec:ante oē moueri pꝛeceſſit mouerit:in om-
ni moueri eſt mutatū eſſe. igit̄ ante oē moueri pꝛeceſſit
mutatū eē. maioꝛ pꝫ:qꝛ ante oē moueri eſt aliqua illius
pars. minoꝛ vero pꝫ etiā:qꝛ vt in omni tp̄e eſt nūc: ita in
omni moueri eſt mutatū eſſe. Hec ſunt que ex cōmento
colligunt̄. ¶ Dubitant pꝛimo. vtrū oē qd̄ mouet̄ īfinities
Dubitationes. motū eſt. ¶ Scd̄o vtrū inſtans pꝛecedat īſtās. ¶ Ter-
Prima. tio. vtrū medietas tēpoꝛis pꝛecedat totū tp̄s vt medietas
Secūda horꝫ pꝛecedat horam. Similiter an ſecunda medietas
Tertia horꝫ ſequat̄ horā. ¶ Arguunt ꝫ pꝛimā ſorticole. in nulla
Pria rō pꝛie dubitationes. pte infinities aliqd motū eſt. igit̄ nihil infinities motū ē.
¶ Scd̄o. oē qd̄ mouet̄ finite motū eſt. Igitur nō infini-
Secūda. ties:ab vno diſperato ad reliquū. ¶ Tertio. aliquante
Tertia motū in aliquāto tp̄e motū eſt. igit̄ infinities motū in i-
Solo finito tp̄e motū erit:hoc eſt falſum. igit̄ aīis. ¶ Ad hec
dici pōt ſm̄ modū loquēdi Ariſt. φ oē qd̄ mouet̄ finite
eſt motū:imo nō niſi ſemel:ꝛ īfinities:finite quidē actu:
īfinities vero poteſtate. Sorticole aliter dicerēt:ꝛ in idē
Solo prima ad ſecundam. incidunt. ¶ Ad ſcd̄am nōnulli captiunculatoꝛes volūt
hanc eſſe falſaꝫ ſm̄ vim ſermonis. inſtans pcedit inſtās.
qm̄ pꝛecedere eſt eſſe ante pꝛincipiū. Sequi vero eſt eſſe
poſt finē. modo inſtans nec hꝫ pꝛincipiū nec finē: q̄re nec
Confuta. pōt inſtans pꝛecedere inſtās:neqꝫ ſequi. ¶ Sed hec ſol.
eſt directe ꝫ Ariſto. qui vult ante oē nunc eē nūc:ꝛ cōtra
hos nō eſt aliter inſtandū. ppterea dico φ inſtans pꝛece
Solo pro pria. dit inſtans:ꝛ ſequit̄. ¶ Ad argm̄ dico φ ſufficit φ ſi hr̄et
pꝛn̄ pcederet pꝛn̄:ꝛ ſi hr̄et finē:eēt poſt finē. Hoc eni ſa-
tis eſt ad hoc vt aliqd dicat̄ aliud aut pcedere:aut ſequi.
Solo prima ad tertiam. ¶ Ad tertiā reſpōdent ſorticole φ medietas horꝫ eſt añ
totā horā. Et ſcd̄a medietas poſt totā horā:ꝺclarat̄. pꝛia
medietas eſt:ꝛ tota hoꝛa nō eſt:ꝛ nō pōt eē tota hora: qn̄
ſit medietas. igit̄ medietas eſt ante totā horā. ꝛ tūc iuxta
hoc inferūt multa:que cū ſint extra ppoſitū:ſunt omittē
Confuta. da. Hec poſitio nō mihi apparet. nā ſi totū ſumat̄ cathe
goꝛice:ſiue ſincathegoꝛice in oī ſenſu illa eſt falſa. pꝛima me-
dietas horꝫ eſt ante totam horam. ſincathegoꝛice quidem:
qꝛ tunc eſſet ante quālibꝫ partē:ꝛ ita ante ſe. cathegoꝛice
vero:qꝛ tunc eſt ante totā horā integrā:ꝛ ita nō eēt pars
Solo ꝓpria. totius horꝫ. ¶ Ideo dico φ pꝛima medietas nō eſt añ to-
tā horā. Pōt tñ dici ante ad hūc ſenſuꝫ:φ medietas pꝛia
ante denominat̄ horꝫ medietas q̄ȝ hora tota denomine-
tur eſſe tota. Pars eni pꝛius definit q̄ȝ totū:quo in ſenſu
cōcederē medietatē hore eē ante horā totā nō niſi q̄ ad
deſitionē:qꝛ pꝛius deſijt pꝛima medietas q̄ȝ totū. ꝛ vltima
medietas eſſe poſt horā:qm̄ poſt denoiat̄ vltima medie-
Illatiões falſe. tas q̄ȝ tota hora. Hora eni tota tunc pꝛio denominat̄:cū
illius aliqd eſt. Ul̄ dici pōt poſt totā horā quo ad iceptio
nē:qꝛ poſt incipit q̄ȝ tota hora incipiat. quo etiā in ſenſu
nō valet. Socrates eſt in pꝛia horꝫ medietate:ꝛ pꝛima ho
rꝫ medietas eſt pꝛioꝛ tota hora. igit̄ ſocrates eſt ante ho-
rā totā. Simil̄r nō valꝫ. ſocrates eſt i vltima parte horꝫ:
ſed vltima ps eſt poſt totā horā. igit̄ ſocrates eſt poſt ho
rā totā. Equiuocat̄ eni de toto ꝛ de eſſe pꝛius ꝛ poſteri⁹
in pꝛemiſſis:ꝛ in ꝯcluſione. Et per idē pñt idaci infinite ca
ptiuncule:ꝛ ſolui. Hec ſunt peripathetice dicenda.

¶ Preterea ſi id qd̄ cōtinue mutat̄ ꝛ nō ē coꝛ
ruptū:neqꝫ a mutatōe deſiſtit:aut mutari aut
eē in quocūqꝫ mutatū:necē eſt. In ipſo autē
nūc nihil mutari eſt:in quocūqꝫ nūc mutatuꝫ
ſit necē eſt:quare ſi nunc ipſa infinita ſunt:oē
qd̄ mutatur:infinities erit mutatum.

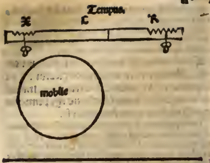
¶ Syll's hypothetic9 ſic eſt vt e Themiſtio colligi pōt:
oē qd̄ ꝯtinuo mutat̄ in aliquo tēpoꝛe a pꝛincipio vſqꝫ ad fi-
nē. necē eſt aut mutari in quolibꝫ nūc illi⁹ totius tp̄is:aut
eē mutatū. Sed in quolibꝫ ipſius nūc mutari ē impoſſe:
cū in ipſo nūc nō ſit motus. igit̄ in quolibet nūc motum
eſt. Sed in tēpoꝛe ſunt infinita nūc. igit̄ oē qd̄ mutat̄:in-
finities eſt mutatuꝫ:ꝛ ſic ante oē moueri pꝛecedit muta-
tū eſſe. Adiecit Ariſto. ſi id qd̄ cōtinue mutat̄:qm̄ nō de
ipſo nūc pꝛincipio aut ipſo nunc fine extrinſecis loquit̄:ſed
de ipſis nūc cōtinuantibus motus. Si quid eniꝫ mouet̄
in aliquo tēpoꝛe adequate:nō opꝫ vt moueat̄ aut motuꝫ
ſit in quolibet nūc illius:qꝛ nō in nūc fine:nec in nūc pꝛin-
cipio extrinſecis a motu:adiecit etiā ꝛ nō coꝛruptū ſit:qꝛ
ſi canis ꝺ turri cadat:ꝛ in medio caſus moꝛiat̄:canis mo-
tus eſt:ꝛ non pꝛius mouebat̄:quia nō eſt idem canis nu-
mero:reliqua patent.
¶ Hec eſt declaratio. Auerroes velle videt̄ φ Ar. decla
rat vnā ppōnē quā ſuppoſuerat. vꝫ. φ in quolibet īſtāti
aliquid dicit̄ mutatū eſſe. hanc Ar. ſumpſit:ꝛ nō pbauit:
ꝛ ideo vult φ declarat hanc pꝛimo:ſcd̄o ex hac declara-
ta vult vt arguat ad ꝯcluſionē pꝛopoſitā:ꝛ ita ipſe intro- Com. 54.
ducit litteram. cōmētū patet.

¶ At vero nō ſolū id qd̄ mutat̄:mutatū ſit:ne
ceſſe eſt. Sꝫ etiā id qd̄ mutatū eſt:mutet̄ pꝛi⁹
neceſſe ē. oē nāqꝫ qd̄ ex quodā in quoddā eſt
mutatū in tēpoꝛe ē mutatū. Sit eni in ipſo nūc
ex. a. mutatū in. b. in eodē igit̄ nūc i quo eſt in
a. non eſt mutatū:eſſet eni ꝛ in a. ꝛ in. b. ſimul.
Ipſuꝫ nāqꝫ mutatū cū mutatū eſt:demōſtra
tū eſt pꝛi⁹:nō eſſe in illo ipſo. Si vero in alio
ſit mutatū:inter illa tempus eſt.

¶ Pꝛobat nunc conuerſaꝫ. vꝫ. φ oē qd̄ mutatū eſt pꝛius
mutatur:ꝛ ſupponit omne qd̄ mutatū eſt ex quodam in
quoddaꝫ:in tēpoꝛe eſſe mutatū. Pꝛobat hāc ſuppoſitio-
nē ſic. aliqd̄ mutatū in ipſo nūc ex a. in b. in eodē igit̄ nūc
in quo illd̄ eſt in a. termino e quo:nō eſt mutatū:nec in-
cepit mutari:eēt eni in a. ꝛ in b. ſimul:qꝛ cū ſit mutatum
in b. erit in b. ꝛ per te eſt in a. igitur ſimul in vtroqꝫ in eo-
dem nunc:ideo ſubdit. ipſuꝫ nāqꝫ mutatum cū mutatuꝫ
ſit:demōſtratū eſt pꝛius in pblemate dicto nō eſſe in illo
ipſo termino e quo. ſed in termino ad quē:ꝛ ita ſimul in
a. ꝛ b. Si vero in alio nūc ab illo pꝛimo ſit mutatū in b. in-
ter illa nunc tempus eſt:quare mutatum eſt in tempoꝛe.
Hec eſt ſuppoſitio:ꝛ eius expoſitio.

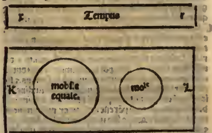
¶ Cum igitur in tempoꝛe ſit mutatuꝫ qd̄ mu
tatū eſt. Tempus aūt oē ſit diuiſibile:in dimi
dio aliud eſt mutatuꝫ. ꝛ rurſus in illius dimi
dio aliud atqꝫ ſic ſemp:q̄re mutat̄ ſane pꝛi⁹.

¶ Auerroes vult hanc eſſe ſcd̄am rōnem rōneꝫ pꝛoximi
textus non ad ſuppoſitionem:ſed ad cōcluſionē fieri au-
tumat:videt̄ vero mihi φ ex ſuppoſitione arguat ſic. oē
qd̄ mutatū eſt in tēpoꝛe pꝛius mutat̄:omne qd̄ mutatū
eſt in tēpoꝛe mutatū eſt. igit̄ oē qd̄ mutatū eſt in tempo-
re mutat̄. minoꝛ eſt ſuppoſitio data. maioꝛ declarat̄: oē
qd̄ mutat̄ in dimidio ſm̄ dimidium pꝛius mutat̄:oē qd̄
mutatū eſt in tēpoꝛe mutat̄ ſm̄ dimidiū in dimidio. igit̄
omne qd̄ mutatū eſt pꝛius mutat̄. De rōne tangit maio-
rem ſyllogiſmi pꝛincipalis:ꝛ minoꝛeꝫ pꝛoſyllogiſmi. ibi.

¶ 2° idez ꝓbat ſic moueaꝛ equ⁹ ĩ hora: aut igiꝛ in neutra horę pte: ꝛ h̄ nõ: q2 quieſceret in tota hora: aut moueꝛ in al tera tñ pte: ꝛ tũc nõ ĩ tota hora: ſʒ ĩ hora q2 ĩ pte horę. igiꝛ opʒ ſi debeat moueri p̊ ꝛ q̄ꝗ̃te in hora moueri dʒ in q̄li bet pte horę: ſtatuit ſylli terminos ꝛ horã vocat. x. r. ꝛ di uidit i: lam in. c. ꝛ ſic duę partes reſultabunt. x. c. ꝛ. x. r. ꝛ ſyllogiſmus patet. Cõmētũ. ſi. patet.

¶ Hoc aũt demõſtrato: pſpicuũ ꝙ oẽ q̄ð mo ueꝛ: prius motũ ſit: neceẽ eſt. nã ſi in x. r. tẽpo re primo per. k. l. magnitudinẽ aliq̄d motũ ẽ. id q̄ð eque velociter moueꝛ ſimulqʒ incaepe rit per dimidiũ in dimidio tẽporis erit motũ. Oʒ ſi ipſuʒ eque velociter motũ in eodẽ tẽpo re motũ eſt ꝑ magnitudinẽ aliquã: ꝛ alterũʒ ꝑ eandẽ motũ ſit: neceſſe eſt: quare motuʒ eſt prius id q̄ð mouetur.

¶ Facta ſuppõne. vʒ. ꝙ oẽ q̄ð moueꝛ in aliquo tpe p̊mo moueaꝛ ĩ q̄lʒ pte illi⁹: iſert tale ꝯñs. vʒ. igiꝛ nihil moueꝛ ĩ gn p̊us motũ ſit. ꝯña deducit: nã mobile dũ moueꝛ ꝑ ali q̄ð ſpatiũ totũ põt mobile aliõ eq̄ velox ĩ dimidio tpis eẽ motũ ꝑ dimidiũ ſpatij: ꝛ ꝑ ꝯñs ſi illud eq̄ velox eſt motũ ꝑ dimidiũ: ẽt mobile p̄ncipale erit motũ: ꝛ moueꝛ. igitur oẽ q̄ð moueꝛ prius motũ eſt: eodẽ mõ de dimidio dimi dij: ꝛ ita ĩ ifi^m: q̄ rõne euenit vt oẽ q̄ð moueꝛ p̊⁹ motũ ſit.

¶ Et cũ. Cõmẽtũ hʒ duas ptes: in p̊^a expõit lr̃aʒ: ꝛ pʒ. ſcðo ibi. (ꝛ cũ.) mouet q̄õnẽ in textu. Hęc ẽ diuiſio cõmẽti.

Com. 52. ¶ Et cũ in h. Mouet Auer. dubiũ ꝯ̃ Ar. q̄re ipſe in ſyllo cogiꝛ accipe duo mobilia eq̄ velocia: q̄ꝝ vnũ ꝑ totã mo ueaꝛ magnitudinẽ: alterũ ꝑ medietatẽ: cũ facilius poſſit ſylls hr̃e locũ ꝑ vnũ mobile: q̄ꝛ oẽ mobile q̄ð ꝑ aliquaʒ magnitudinẽ moueꝛ: ante peragret mediuʒ illius q̄ʒ to tum: ꝛ ita fieri poteſt de vno mobili.

¶ Sed ipe. Soluit Auer. (ꝛ vt mihi vr̃.) vult eẽ conſtitu

ptũ. mobile eq̄ velox ꝑꝑ duo: tũ p̊ q2 maĩfeſti⁹: q̄ꝛ ĩ actu ea. n. q̄ ſũt in actu manifeſtiora ſ. tũ 2° q2 cauillator poſ ſet dicere. k. l. eẽ motũ ꝑ totũ: ĩ nulla tñ pte actu. ad cauil lũ igiꝛ cõfutãdũ conſũpſit mobile eq̄ velox. ¶ Adhuc fortaſſe ambiges: q̄ꝛ ſi oẽ q̄ð moueꝛ p̊us motũ ẽ ad ali q̄d. igiꝛ p̊us fuit in illo ꝑ añ dicta ꝓbie^m. ꝛ ſi p̊⁹ ẽ illo. igiꝛ genuit: ꝛ ꝑ ꝯñs ñ ãplı⁹ mouebiꝛ. Ex Themiſtio ſolui pẽ ꝙ Ar. intẽdit añ oẽ moueri ꝑceſſiſſe motũ eſſe in po^a: q̄ꝛ ſicut añ oẽ pũctũ ꝑceſſit pũctũ in po^a: ſic añ oẽ moueri pre ceſſit mutatũ eẽ in potẽtia. Nũq̄ʒ tñ eſt in actu: niſi poſt gẽtẽ quẽadmodũ nec punctus niſi poſt diuiſionẽ.

¶ Amplius aũt ſi in toto. x. r. tpe aut vlr̃ in alio quouis tpe: ꝑpea motũ eẽ aliq̄d dicim⁹: q2 ip ſius vltimũ nũc accipim⁹. Hoc eni eſt q̄ð ter minat: atqʒ inter ipſa nunc eſt tẽpus: in caete ris etiã ſili mõ motũ eẽ diceꝛ. Nã dimidij ex tremũ ipſa diuiſio eſt: quare ꝛ in dimidio mo tũ erit: ꝛ vlr̃ in quauis pte. Semp eni ꝑ diui ſionẽ cõtinuo tpis ab ipſis nũc terminatũ eſt.

¶ Scðo arguit Ar. ꝛ petit duo. Primo petit. ꝑpea aliq̄d motũ eẽ in toto tpe: q2 in vltio illi⁹ motũ ẽ: vt ꝑpea lignũ calefactũ ẽ in hora: q̄ in vltio horę ẽ vex: dr̃e eẽ calefactũ hęc ſuppõ pʒ: q2 calefactũ eẽ eſt ĩ idiuiduo tpis: at calefie ri eſt in tpe. igiꝛ motũ eẽ aliq̄d ĩ hora dr̃: q2 in vltimo ho rę motũ eſt. Scða ſuppõ ſemꝑ inter duo nũc eſt tps. tũc arguo vt tps ad moueri: ita nũc ipʒ ad mutatũ eẽ. eſt eni nũc vltimũ tpis: ꝛ mutatũ eẽ vltimũ mot⁹. igiꝛ cõmutati vt tps ad nũc: moueri ad mutatũ eẽ. Sʒ añ oẽ tps ẽ nũc. igiꝛ añ oẽ moueri ẽ mutatũ eẽ. ꝛ ita nihil moueꝛ: gn p̊us motũ ſit. Ar. tñ nõ ſic arguit: ſʒ ſic ſicut de toto motu: ita de pte motus: ſʒ tot⁹ mot⁹ determinaꝛ ad mutatuʒ eẽ vt illius finis. igiꝛ medietas mot⁹ terminabiꝛ ad mutatum eẽ mediũ: ꝛ ſilr̃ medietas medietatis: ꝛ ſic in ĩfinitũ: q̄re añ oẽ moueri eſt motuʒ eẽ: q2 añ oẽ moueri ẽ motus ꝑs ꝛ in q̄libʒ ꝑ te mot⁹ vltimũ eſt mutatũ eẽ. igiꝛ ante omne moueri eſt mutatũ eẽ. Jngt. ampli⁹ aũt ſi in toto. x. r. tpe aut vlr̃ in aliq̄ q̄uis tpe. ꝑpea motũ eẽ aliq̄d dicim⁹: quia ipſi⁹ vltimũ nũc accipim⁹. Hoc. n. eſt q̄ð terminat. hęc ẽ p̄ma ſuppõ atqʒ iter ipſa nũc eſt tps ſupple ſꝑ hęc ẽ ſcða: tũc ex his dat ꝯñs: ꝛ igt in ceteris ẽt ſili mõ motũ eẽ dice tur. ꝛ in hoc hẽs q̄ſi p̄mũ modũ deducẽdi rõnẽ. Deinde q̄ſi tangit ſcðʒ: ꝛ iqt. Nã dimidij extremũ ipſa diuiſio eſt: hoc eſt nã termin⁹ ptis motus eſt ipſiʒ mutatũ eẽ ꝑ tis. vt in fine totius eſt ipſum mutatũ eẽ totius. vocat aũt ipʒ mutatũ diuiſionẽ: q̄ꝛ ita mot⁹ ꝑ ipʒ mutatũ diuidiꝛ vt tps ꝑ ipʒ nũc: ꝛ linea ꝑ punctũ. ꝯcludit q̄re ꝛ in dimidio motũ erit: ꝛ vlr̃ ĩ q̄uis pte. Sẽꝑ. n. ꝯtinuo tps ab ipſis nũc eſt terminatũ: ꝛ mot⁹ ab ipſis mutatis. potes igiꝛ ex lr̃a vtroſqʒ deducẽdi modos colligere: ꝙ cum non multuʒ differant omittatur hoc modo.

¶ Si quidez igitur omne tẽpus diuiſibile eſt. ꝛ q̄ð eſt inter ipſa nũc tẽpus eſt: oẽ q̄ð muta tur infinities mutatum erit.

¶ Ex ħ faꝛ illatõẽz talẽ. ꝙ oẽ q̄ð mutaꝛ ĩfinities ẽ muta tũ: deduciꝛ: ꝯña q̄ꝛ ſꝛ nũc ĩ tpe: tot mutata ĩ motu. ĩfi^ta ſꝛ nũc ĩ tpe. igr̃ ĩfi^ta mutata ĩ motu. ꝛ ita oẽ q̄ð mutaꝛ: ĩfini ties ẽ mutatũ. Igt. Si q̄dẽ igiꝛ oẽ tps diuiſibile ẽ: ꝛ q̄ð eſt iter ipſa nũc: tps ẽ: h̄ ẽ añs: ꝑ q̄ð vult hr̃e in tpe eẽ infinita nũc: tũc dat ꝯñs. ꝛ igt. Omne q̄ð mutaꝛ: ĩfinities mutatũ erit: nã totiens eſt mutatũ: quotiẽs tẽpus diuiſibile eſt.

¶ Jſta declaratio. Auer. p̊mo tangit dr̃ias inter hanc ra tionẽ: ꝛ tactã: ꝛ vult ꝙ p̊ma ꝓcedat per diuiſionẽ ſpatij: Com. 5?

vt viſum fuit. Hęc vero ſecūda per diuiſionē tēporis.

¶ Sed tacuit. Remouet literalē dubitationē:nā Ariſto. ſumit omne tēpus finiri ad vltimū nunc:cur nō ſumpſit ipſuz incipere a nunc primo. Rñdet q2 hoc patet per ſe: qm̄ manifeſtū ē p ſe oē tp̄s finiri inter duo nunc.

¶ Et iō dixit. Nunc vult formare rōnē.ꝛ vt mihi vr̄:vis huiꝰ rōnis eſt hęc:ante oē moueri pręceſſit moueri:in omni moueri eſt mutatū eſſe.igit̄ ante oē moueri pręceſſit mutatū eē.maior pz:q2 ante oē moueri eſt aliqua illius pars.minor vero pz etiā:q2 vt in omni tp̄e eſt nūc: ita in omni moueri eſt mutatū eſſe. Hęc ſunt quę ex cōmento colligunt̄. ¶ Dubitant p̄mo.vtrū oē qđ mouet̄ īfinities motū eſt. ¶ Scđo vtrū inſtans pręcedat īſtās. ¶ Tertio.vtrū medietas tēporis pręcedat totū tp̄s vt medietas horę pręcedat horam. Similiter an ſecunda medietas horę ſequat̄ horā. ¶ Arguunt ꝫ primā ſorticole.in nulla pte infinities aliqđ motū eſt.igit̄ nihil infinities motū ē. ¶ Scđo.oē qđ mouet̄ finite motū eſt. Igitur nō infinities:ab vno diſperato ad reliquū. ¶ Tertio. aliquante motū in aliquāto tp̄e motū eſt.igit̄ infinities motū in infinito tp̄e motū erit:hoc eſt falſum.igit̄ aīs. ¶ Ad hęc dici pōt ſm modū loquēdi Ariſt.ꝙ oē qđ mouet̄ finite eſt motū:imo nō niſi ſemel:ꝛ īfinities:finite quidē actu: īfinities vero poteſtate.Sorticolę aliter dicerēt:ꝛ in idē incidunt. ¶ Ad ſcđam nōnulli captiunculatores volūt hanc eſſe fallaz ſm vim ſermonis.inſtans p̄cedit inſtās. qm̄ pręcedere eſt eſſe ante p̄ncipiū. Sequi vero eſt eſſe poſt finē.modo inſtans nec h3 p̄ncipiū nec finē: q̄re nec pōt inſtans pręcedere inſtās:neq3 ſequi. ¶ Sed hęc ſol. eſt directe ꝫ Ariſto.qui vult ante oē nunc eē nūc:ꝛ cōtra hos nō eſt aliter inſtandū. ppterea dico ꝙ inſtans pręcedit inſtans:ꝛ ſequit̄. ¶ Ad argm̄ dico ꝙ ſufficit ꝙ ſi hr̄et p̄nm̄ p̄cederet p̄nm̄:ꝛ ſi hr̄et finē:eēt poſt finē. Hoc enī ſatis eſt ad hoc vt aliqđ dicat̄ aliud aut p̄cedere:aut ſequi. ¶ Ad tertiā reſpōdent ſorticolę ꝙ medietas horę eſt añ totā horā.Et ſcđa medietas poſt totā horā:ꝺclarat̄.prīa medietas eſt:ꝛ tota hora nō eſt:ꝛ nō pōt eē tota hora: ꝗn ſit medietas.igit̄ medietas eſt ante totā horā.ꝛ tūc iuxta hoc inferūt multa:quę cū ſint extra ppoſitū:ſunt omittēda. Hęc poſitio nō mihi apparet.nā ſi totū ſumat̄ cathegoꝛ͠ce:ſiue ſincathegoꝛ͠ce in oī ſenſu illa eſt falſa.prima medietas horę eſt ante totam horam.ſincathegoꝛ͠ce quidem: q2 tunc eſſet ante quālibȝ partez:ꝛ ita ante ſe.cathegoꝛ͠ce vero:q2 tunc eſt ante totā horā integrā:ꝛ ita nō eēt pars totius horę. ¶ Ideo dico ꝙ p̄ma medietas nō eſt añ totā horā. Pōt tn̄ dici ante ad hūc ſenſuz:ꝙ medietas prīa ante denominat̄ horę medietas:q̄ȝ hora tota denominetur eſſe tota. Pars enī prius definit:q̄ȝ totū:quo in ſenſu cōcederez medietatē horę eē ante horā totā nō niſi q̄ ad deſitionē:q2 prius deſiit p̄ma medietas q̄ȝ totū.ꝛ vltima medietas eſſe poſt horā:qm̄ poſt denoīat̄ vltima medietas q̄ȝ tota hora. Hora enī tota tunc prio denominat̄:cū illius aliqđ eſt. Ul̄ dici pōt poſt totā horā quo ad īceptionē:q2 poſt incipit q̄ȝ tota hora incipiat.quo etiā in ſenſu nō valet.Socrates eſt in prīa horę medietate:ꝛ p̄ma horę medietas eſt prior tota hora.igit̄ ſocrates eſt ante horā totā.Simil̄r nō valz.ſocrates eſt ī vltima parte horę: ſed vltima ps eſt poſt totā horā.igit̄ ſocrates eſt poſt horā totā.Equiuocat̄ enī de toto ꝛ de eſſe prius ꝛ poſteriꝰ in p̄miſſis:ꝛ in ꝯcluſione. Et per idē prīt idaci infinitę captiunculę ſolui. Hęc ſunt peripathetice dicenda.

Dubitatiōnes. Prima. Secūda. Tertia. Prīa rō pte dubitationes. Secūda. Tertia. Solo. Solo prima ad ſecundam. Confuta. Solo propria. Solo prima ad tertiam. Confuta. Solo ꝓpria. Illatiōes falſe.

¶ Pręterea ſi id qđ cōtinue mutat̄ ꝛ nō ē corruptū:neq3 a mutatōe deſiſtit:aut mutari aut eē in quocūq3 mutatū:necē eſt. In ipſo autez nūc nihil mutari eſt:in quocūq3 nūc mutatuȝ ſit necē eſt:quare ſi nunc ipſa infinita ſunt:oē qđ mutatur:infinities erit mutatum.

¶ Syllꝰ hypotheticus ſic eſt:vt e Themiſtio colligi pōt: oē qđ ꝯtinuo mutat̄ in aliquo tēpore a p̄ncipio vſq3 ad finē.necē eſt aut mutari in quolibȝ nūc illiꝰ totius tp̄is:aut eē mutatū.Sed in quolibȝ ipſius nūc mutari ē impoſſibile: cū in ipſo nūc nō ſit motus.igit̄ in quolibet nūc motum eſt.Sed in tēpore ſunt infinita nūc.igit̄ oē qđ mutat̄:infinities eſt mutatuz:ꝛ ſic ante oē moueri pręcedit mutatū eſſe.Adiecit Ariſto.ſi id qđ cōtinue mutat̄:qm̄ nō de ipſo nūc p̄ncipio aut ipſo nunc fine extrīſecis loquit̄:ſed de ipſis nūc cōtinuantibus motus.Si quid eniȝ mouet̄ in aliquo tēpore adęquate:nō opȝ vt moueat̄ aut motuȝ ſit in quolibet nūc illius:q2 nō in nūc fine:nec in nūc p̄ncipio extrinſecis a motu:adiecit etiā ꝛ nō corruptū ſit:q2 ſi canis ꝺ turri cadat:ꝛ in medio caſus moriat̄:canis motus eſt:ꝛ non prius mouebat̄:quia nō eſt idem canis numero:reliqua patent. Cōm. 54.

¶ Hęc eſt declaratio. Auerroes velle videt̄ ꝙ Ax.declarat vnā ppōnē quā ſuppoſuerat.vȝ.ꝙ in quolibet īſtāti aliquid dicit̄ mutatū eſſe.hanc Ax. ſumpſit:ꝛ nō pbauit: ꝛ ideo vult ꝙ declarat hanc primo:ſcđo ex hac declarata vult vt arguat ad ꝯcluſionē propoſitā:ꝛ ita ipſe introducit litteram.cōmētū patet.

¶ At vero nō ſolū id qđ mutat̄:mutatū ſit:neceſſe eſt. Sȝ etiā id qđ mutatū eſt:mutet̄ priꝰ neceſſe ē.oē nāq3 qđ ex quodā in quoddā eſt mutatū in tēpore ē mutatū. Sit enī in ip̄o nūc ex.a.mutatū in.b.in eodē igit̄ nūc ī quo eſt in a.non eſt mutatū:eſſet enī ꝛ in a.ꝛ in.b.ſimul̄. Ipſuȝ nāq3 mutatū cū mutatū eſt:demōſtratū eſt priꝰ:nō eſſe in illo ipſo. Si vero in alio ſit mutatū:inter illa tempus eſt.

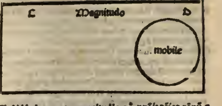
¶ Probat nunc conuerſaȝ.vȝ.ꝙ oē qđ mutatū eſt prius mutatur:ꝛ ſupponit omne qđ mutatū eſt ex quodam in quoddaȝ:in tēpore eſſe mutatū. Probat hāc ſuppoſitionē ſic.aliqđ mutatū in ipſo nūc ex a.in b.in eodē igit̄ nūc in quo illđ eſt in a.termino e quo:nō eſt mutatū:nec incepit mutari:eēt enī in a.ꝛ in b.ſimul:q2 cū ſit mutatum in b.erit in b.ꝛ per te eſt in a.igitur ſimul in vtroq3 in eodem nunc:ideo ſubdit.ipſuȝ nāq3 mutatum cū mutatuȝ ſit:demōſtratū eſt prius in pblemate dicto nō eſſe in illo ipſo termino e quo.ſed in termino ad quē:ꝛ ita ſimul in a.ꝛ b.Si vero in alio nūc ab illo p̄mo ſit mutatū in b.inter illa nunc tempus eſt:quare mutatum eſt in tempore. Hęc eſt ſuppoſitio:ꝛ eius expoſitio.

¶ Cum igitur in tempore ſit mutatuȝ qđ mutatū eſt. Tempus aūt oē ſit diuiſibile:in dimidio aliud eſt mutatuȝ. ꝛ rurſus in illius dimidio aliud atq3 ſic ſemp:q̄re mutat̄ ſane priꝰ.

¶ Auerroes vult hanc eſſe ſcđam rōnem rōneȝ proximi textus non ad ſuppoſitionem:ſed ad cōcluſionē fieri attumat:videt̄ vero mihi ꝙ ex ſuppoſitione arguat ſic.oē qđ mutatū eſt in tēpore prius mutat̄:omne qđ mutatū eſt in tēpore mutatū eſt.igit̄ oē qđ mutatū eſt in tempore mutat̄.minor eſt ſuppoſitio data.maior declarat̄: oē qđ mutat̄ in dimidio ſm dimidium prius mutat̄:oē qđ mutatū eſt in tēpore mutat̄ ſm dimidiū in dimidio.igit̄ omne qđ mutatū eſt prius mutat̄.De rōne tangit maiorem ſyllogiſmi principalis:ꝛ minoreȝ proſyllogiſmi.ibi.

(tēpus ante omne.)ꝛ concluſionē ibi.(quare prius.)ꝛ textus patet. Dubitat expoſitor ꝯtra ſuppoſitionē:q2 dictū eſt oē mutatū in idiuiduo tēporis eſſe mutatū:nūc ſumit eſſe mutatū in tpe. Rñdet ꝙ accipit mutatū eſt ꝓ eo qđ mutabaẗ. q̄ſi dicat omne qđ mutatū eſt:hoc eſt oē qđ mutabaẗ prius mutabaẗ.ꝛ vt mihi videẗ dici poteſt logice ꝙ mutatū ampliat ad id qđ eſt vel erat:ꝛ hęc eſt itentio expoſitoris:quaſi dicat.omne qđ eſt vel erat mutatū in tēpore eſt vl' erat mutatū:quo quidē in ſenſu ſuppoſitio philoſophi eſt vera. Dubitat ſcđo de gñatione:q2 nō oē qđ eſt vel erat genitū prius generabaẗ:cū generatio ſit ſubito.quidā voluit Ariſto. verbū eſſe particulare in vero motu. Alij volunt eſſe vniuerſale etiā in gñatione:ꝛ tunc volunt ꝙ ante genitū pręcedit gñatio ſaltē in alijs:q̄ñ gñatio accipiẗ pro aggregato ex alteratione ꝛ fine illius. ⸿ Tertio ambigit nou⁹ expoſitor fiat ex aere ignis ꝛ accipiatur vltimū inſtans in quo eſt aer:ꝛ primū in quo eſt ignis:vel igitur hęc ſunt vnum: vel aliud atq3 aliud:ſi vnū:tunc ſimul eſſet aer ꝛ ignis:qđ eſt abſurdū. Si aliud atq3 aliud:tunc inter ea erit tēpus.igitur in medio tēpore materia nec eſſet ſub aere nec ſub igne. ⸿ Reſpōdet auctoritate Ariſt. dubitationē ſupponere falſum:q̄ñ rei permanentis non daẗ vltimū inſtans in quo ſic:ſed primū in quo ſic:qđ eſt pmū ignis ꝛ primum nō eſſe aeris:ꝛ ſic nō ſunt duo iſtātia:qua rōne ſit vt aer in toto tēpore pręcedente ſit:ꝛ in inſtanti ad quod copulaẗ illud tēpus incipit eſſe ignis. ⸿ Contra obijcit ꝛ petit ex.4.° phyſicoꝝ ꝙ tēpus mēſuret motū:ꝛ inſtans mobile:cū igiẗ aer corrūpēdus ſit quoddā mobile:ꝛ nō eſt dare menſuratū ſine mēſura ꝓpria:ſemper erit dare aliqđ inſtans qđ ſit mēſura ipſius aeris:videẗ igiẗ ꝙ ſit dare vltimū iſtās in quo eſt aer:ſicut pmū in quo eſt ignis. Hęc replica nulla eſt:bene cōcedo nūc eſſe aerē quin ſit aliqđ inſtans menſurās illud:ꝛ quotiens eſt aer.totiens eſt inſtans. Ex hoc non ſequiẗ.igiẗ opꝫ vt deẗ vltimum: inſtans:tūc eñi oporteret:q̄ñ aer deſineret ꝑ affirmationē.vꝫ.nūc eſt.ꝛ imediate poſt hoc nō erit. Sed aer deſinit ꝑ negationē.nūc nō eſt ꝛ imediate ante hoc erat. Et ſi dicaẗ:ſicut daẗ primū ignis:ita vltimū aeris:negaẗ ſimilitudo.imo vbi daẗ primū ꝑ affirmationē:nō daẗ vltimū ꝑ affirmationē.ſꝫ ſolū per negationē.vt in.8.videbitur. ⸿ Dubitabis fortaſſe 4.° cū q̄drifariā moueri ꝛ mutatū eē poſſint ꝯpari.vꝫ.moueri añ moueri.ꝛ mutatū añ mutatū:moueri añ mutatū:ꝛ mutatū ante moueri:cur tñ probat ante omne moueri eſſe mutatū:ꝛ econtra ante oē mutatum eſſe moueri:ꝛ reliqua duo pretermiſit. ⸿ Dici poteſt quia ex his ſequiẗ declaratio alioꝝ duoꝝ.ſi enim ante mutatū eſt moueri per primū:ꝛ ante moueri eſt mutatū per ſcđꝫ:ſequiẗ ante moueri eē moueri:ꝛ añ mutatū eſſe mutatū vt patꝫ cōſiderāti. ⸿ 5° dubitant vtrū eadē prioritatis ſpecie moueri pręcedat mutatū:ꝛ mutatū moueri. Reſpōdent ꝙ moueri ꝓcedit mutatū vt via terminū. Mutatū vt principiū mediū.hęc expoſitio ſtare poteſt:ideo nunc omittatur.

⸿ Adhuc autē id qđ dictū eſt in magnitudine magis manifeſtū eſt.ꝓpterea ꝙ magnitudo cōtinuū eſt:in q̄ mutaẗ id qđ mutaẗ. Sit enim ex.c.aliqđ mutatū in.d.ſi igiẗ.c.d.idiuiduum erit:impartibile ipartibili attiguū erit:qđ ſi id impoſſibile eſt:mediū qđ inter illa eſt:magnitudo ſit:ꝛ in infinita diuiſibilis:neceſſe ē. Quare prius in illa mutatur:oē ergo mutatū prius mutetur:neceſſe eſt.

⸿ 2° idē ꝓbat ex ꝑte magnitudis.ꝛ p̊ ꝓpōſit dñiaꝫ rōnū.ꝛ igr adhuc aūt id qđ dcꝫ ē i tpe:i magnitudie magl māifeſtū ē:ꝛ ita h 2° rō ē fortior. c° cāꝫ affert:ꝛ igr.ꝓpea ꝙ magnitudo cōtinuū eſt:in qua mutaẗ id qđ mutaẗ:hęc res diligentius in cōmēto declarabiẗ. Deinde petit aliqđ mobile moueri ex.c.in.d.ꝛ ꝙ.c.d.ſit diuiſibile.in quit.ſit enim ex.c.aliqđ mutatū in.d.ſi igiẗ.c.d.indiuiduū erit:impartibile impartibili attiguū erit.hęc ꝯñtia patet:nā vt motus ex.c.in.d.pars eſt alicuius mot⁹:ita.c.d.debꝫ eē pars alicuius magnitudinis:ꝛ cū ex vno imptibili non poſſit aliqđ totū ꝯſtare:iure oꝫ eē plura:ꝛ attigua:ꝙ ſi id ipoſſe eſt.(vt dič.)mediū qđ iter illa.c.d.ē magnitudo ſit ꝛ in īfinita diuiſibilis:neceſſe ē.ꝛ ita pꝫ ſuppoſitio. Tūc ſylla eſt:oē qđ prius ſupra medietate mutatū eſt q̄ꝫ ſupra totū prius mutaẗ q̄ꝫ motū ſit:ſed oē qđ mutatū eſt ſupra aliq̄ diuiſibili prius mutaẗ ſupra medietate q̄ꝫ ſupra totum. igiẗ prius mutaẗ q̄ꝫ mutatū ſit. Tūc ſubaccipio:ſed oē qđ mutaẗ:mutaẗ ſupra diuiſibili vt ſuppoſuit:q̄re prius mutaẗ q̄ꝫ mutatū ſit:verba patent.

⸿ Cum declarauit. Cōmētū patet:ſunt tñ duę digreſſiunculę aiaduertēde. Prima ſoluit qōnē lr̄ę occurrentē.ibi. Com. 57
(Et iſta declaratio.)ſcđa ibi.(q̄ñ ſi hoc nō eſſet.)addit aliā rōnē vltra textū. Dubitatio igiẗ eſt hęc:nā Ariſto. vult hanc ſcđaꝫ rōnē ex parte magnitudinis eſſe manifeſtiorē ea quę fuit ex parte tēporis:ꝛ dedit talē rōnem:q2 magnitudo eſt cōtinuū. ⸿ Cōtra arguiẗ q̄ñ tēpus etiā eſt ꝯtinuū:ꝛ ita quātū ad rationē cōtinui rōnes erūt eq̄les. Rñdet pmo ſm ꝓpriā reſpōſionē.ꝛ ingt.ꝛ iſta declaratio eſt manifeſtior in hoc ꝙ trāſmutatio eſt talis:ſꝫ nō eſt ita in tēpore:vult dicere ꝙ hęc rō eſt manifeſtior: q2 ratio cōtinui certius patet in ſpatio q̄ꝫ in tēpore:cū etiā tēpus ab Ariſto.ponaẗ nūerus motus ꝛ diſcreta q̄ñtitas. ⸿ Et Alexāder. Rñſio ſcđa eſt Alexādri ꝛ vult ꝙ hęc declaratio in motu locali ſub rōne continui eſt manifeſtior in motibus quātitatis vt in locali:ꝛ augmentatione:q̄ꝫ in motu q̄litatis:ꝛ ita vult ꝙ Ariſt. nō cōparet rōnē hanc ad ꝓpriā:ſꝫ ad cōcluſionē alterius capituli.ꝛ affert verba Alexādri ꝛ patent. Ego vero dicerē ꝙ hęc demſ̄ratio ex parte magnitudinis eſt euidētior: q2 ſola magnitudo ē ꝯtinuū:nā tps ē ꝯtinuū rōe ſpatij:ꝛ ſpatiū ꝑ ſe rōe ꝓpa. ⸿ Q̄ñ ſi hoc. Hęc eſt ſecūda digreſſio:vbi addit aliā rationē:ꝛ pōt hypothetice componi ſic ſi ante mutatū eſſe non inueniret mutari:tūc finis inueniret ſine medio in finem:ꝯñs impoſſibile eſt.igiẗ antecedēs.deduciẗ autē cōſequētia:nā mutatū eſſe cū ſit in vltimo eſt finis.mutari vero eſt mediū in finē:quare ſi ante mutatū nō eſſet mutari:tūc finis eēt abſq3 medio i finē:reliq̄ ꝯmēti patēt.

⸿ Eadē eſt.n.ꝛ i his q̄ nō ꝯtinua ſūt dēm̄ratio. vt i ꝯrijs atq3 ijs q̄ ꝯdictoria ſt. Sumem⁹.n. id tps in quo ē mutatū:ꝛ eadē rurſus dicem⁹.

⸿ Ampliat rōnē:ꝛ quaſi ſe excuſat:ꝛ inquit. Eadē eſt.n.ꝛ in his quę nō cōtinua ſunt demſ̄ratio vt in ꝯrijs h eſt alteratōe de ꝯrio in ꝯriū:atq3 ijs q̄ ꝯdictoria ſūt h ē gñōne q̄ eſt de non eſſe ad eſſe:eadem dico demōſtratio ex parte

tēporis. Sumemus eni id tēpus in quo gcq̄ʒ eſt mutatū gñatione vel alteratione: ꝛ erigemus demonſtrationē vt in illis: ꝛ eadeʒ rurſus dicemus. Debes ſcire ꝙ quatuor ſunt mutationes in qualitate quę eſt de ꝫrio in ꝫriuʒ alteratio. In ſubā de ꝫdictorio in ꝫdictoriū gñatio. ꝛ hę ambę ſunt ſucceſſiuę. nō tamē cōtinuę. ſucceſſiuę quideʒ: qꝛ in tēpore. nō cōtinuę vero: qꝛ per minima: ꝛ iō has vocat nō cōtinuas: eſt ꝛ mutatio in quātitate vt auctio vel iminutio: aut in vbi vt latio: ꝛ hę ſūt ſucceſſiuę ꝛ cōtinuę. ſucceſſiuę: qꝛ tēporarię: ꝫtinuę vero. qꝛ in ꝫtinua magnitudine: ꝛ hoc accipiēdo auctionē ꝓ rarefactione. nō eniʒ nūc de auctione ꝓprie loqꝛ. In oībus ħs quattuor: q̄ dicta ſunt: vera ſunt: vt ꝙ ante mutari ſit mutatū eē: ꝛ eꝫ. nō tamē rōne eadē. nā in motibus ad quātitatē hęc vera ſunt: tū ex pte tēporis. tum ex pte magnitudinis. In illis vō nō cōtinuis tm̄ ex pte tēporis: vt pꝫ erigendo ſimileʒ argumēdi formā. ¶ Sed ambiges. videt̄ eni in omni mutatione eſſe ſpatiū ꝛ cōtinuuʒ: qm̄ in omni mutatione eſt diſtātia termini e quo: ꝛ ad quē: ꝛ talis diſtātia eſt ſpatiū ſiue magnitudo. ¶ Dici pōt in omni mutatione eſſe ſpatium verū vel metaphoricū. In alteratione qdeʒ illa diſtantia eſt latitudo: in auctione amplitudo: in latione vō eſt longitudo. ideo ſolū in latione eſt continua vere. commentum. 58. patet.

¶ Quare mutet̄ ipſum mutatū: ꝛ mutatuʒ ſit id qđ mutat̄: itemqꝫ mutari ipſo eſſe mutatū ſit prius: ꝛ mutatū eſſe ipſo mutari: ac nunq̄ʒ primū ſumet̄: neceſſe ē. Cauſa aūt huius eſt impartibile impartibili nō eſſe attiguū. In infinitū eni ipſa ꝓficiſcit̄ diuiſio: vt in creſcētibus ꝛ decreſcentibus lineis patet.

¶ Quaſi epilogando ṗmo quęqꝫ declarata epilogat. vt ꝙ ante mutatū ſit mutari. Scđo cōtra ante mutari ſit mutatū. Tertio mutatū ſit prius mutatione. Quarto mutatio prior mutato. Quinto in his nihil ſit prius. Sed ꝫuerſim mutuo ſe precedunt. reſumis cauſam generalē: ꝛ exēplum: ꝛ totum patet.

¶ Perſpicuū igit̄ ꝛ id q̄đ factū eſt prius fiat neceſſe eſt: ꝛ id qđ fit antea factū etiā fit. modo diuiſibilia atqꝫ continua ſint. nō tamē ſemper qđ fit factū eſt: ſed interdū aliud ceu illius aliquid vt in edibus fundamētū. Simili ratiōe ꝛ in eo qđ corrūpit̄ ꝛ in eo qđ corruptū ē.

¶ Quia dixit eandem rationē eſſe ſpectandaʒ in generatione ꝛ corruptione: nūc ſpecialiter accōmodādo generale ad ſpeciē: declarat illa oīa in generatione ꝛ corruptōe: ꝛ vult taꝫ in gñatione q̄ʒ corruptione mutatū eē añ mutari: ꝛ ꝫ mutari ante mutatū vno ſolo obſeruato ꝙ ea q̄ fiunt vel corrumpunt̄: ſint diuidua ꝛ cōtinua. Inquit ꝑſpicuū igit̄ ꝛ id qđ factū eſt: prius fiat: neceſſe eſt. Et id qđ fit: antea factū etiā fit: modo diuiſibilia atqꝫ ꝫtinua ſint. Cur vero hāc cōditioneʒ ſubiecerit. in cōmēto dicemus. Sed ꝫ. qm̄ domus nūc ṗmo facta eſt: ꝛ tamē domus nō prius fiebat: ꝛ cōſtat ipſaʒ eſſe diuiduā ꝛ cōtinuā. Reſpōdet nō tamē ſemꝑ qđ fit: ipſuʒ factū eſt. ſed interdū aliud: ceu illius aliqđ: vt in ędibus fundamētū: in naui vero carina: ꝛ id genus. Sic igit̄ ante oē factum pręcedit fieri vꝫ eiuſdem. aut illius partis. Idē adiecit ꝛ in corruptione. ꝛ inquit. Simili ratione dicēdū eſt ꝛ in eo qđ corrumpit̄: ꝛ in eo qđ corruptū eſt: vt nos diximꝰ de genito ꝛ gñari.

¶ Statī eni ei qđ fit: ꝛ ei qđ corrūpit̄ ineſt infinitudo quaedam. cū id ipſum cōtinuū ſit: ꝛ ita nō fit qcq̄ʒ: niſi id factū ſit: neqꝫ factuʒ: niſi id idem fiat. Simili ratione ꝛ in eo qđ corruptū eſt. Semper eni corruptum eſſe antecedit corrūpi: atqꝫ corrūpi: corruptuʒ eſſe. Patet igitur ꝙ id qđ factū eſt priꝰ neceſſe eſt fieri: ꝛ id qđ fit: antea factū eſſe. eſt enim magnitudo omnis: atqꝫ tēporis omne diuiduū ſemꝑ: q̄re in quocūqꝫ ſit: nō erit in illo: vt i prio.

¶ Uidetur Ariſto. nūc eius qđ dixerat afferre argumentum: ꝛ inquit. ſtatiʒ eni ꝛ ſine rōne ei qđ fit ꝛ ei qđ corrūpitur ineſt infinitudo quedā. ¶ Sed dices. ſimili ratiōe erit de tactione: ꝛ illuminatione ꝛ id genus. inſunt enim ſubiectis: quibus infinitudo quedā ineſſe videt̄. Iō melius exponerem ſic. ſtatim enim ei quo quicq̄ʒ fit hoc eſt ipſi fieri: ꝛ ei quo qcq̄ʒ corrumpit̄ hoc eſt ipſi corruptiōi ineſt infinitudo quędā: cū id ipſum vtrūqꝫ hoc eſt tā fieri q̄ʒ corrūpi cōtinuū ſit: ꝛ per hoc excludunt̄ obiectiōes. ideo ſubdit: ꝛ ita nō fit quicq̄ʒ: niſi id factū ſit prius: neqꝫ factū eſt qcq̄ʒ: niſi antea idem ipſum fiat. Simili ratione ꝛ in eo qđ corrūpit̄: ꝛ in eo qđ corruptū eſt. Semper enī corruptū eſſe antecedit corrūpi: atqꝫ corrūpi: corruptuʒ eſſe. Tunc quaſi epylogando cōcludit: patet igit̄ ꝙ id qđ factū eſt: prius neceſſe eſt fieri: ꝛ id qđ fit: antea factū eē. eſt eni magnitudo oīs ſupra qua fit omne qđ fit: ꝛ ipſius omne in quo fit omne qđ fit diuiduū ſemꝑ: quare ī quocunqꝫ fit hoc eſt ſiue in tēpore: ſiue in magnitudine: non erit in illo vt in primo. Sed ſemper eſt dare partem ante parteʒ ꝛ in tēpore: ꝛ in magnitudine. ꝛ ita in nulla mutatione erit aſſignare primum.

¶ Cum declarauit. Cōmētū preſens diuidit̄ in continuationē: ꝛ executionē. ſcđa ibi. (Et dixit.) In ṗma pte vult Ariſto. in pręſenti caplo tres egiſſe proceſſus. Primꝰ fuit quo declarauit in per ſe diuiduis ante omne mutari antecedere mutatū eſſe: ꝛ ecōtra. ꝛ hoc declaratione ꝓpria ſubaudi lationi. Secūdus fuit quo declarauit declaratione cōmuni ſubſtantię: ꝛ qualitati idem. Tertius vero quo idē de gñatione perſuadet ſpecialiter. Cōm.30

¶ Sed differunt. Dicit ſcđo in ṗma cōmenti parte ꝙ licꝫ generatio ꝛ alteratio ſint in cōtinuis vt latio ꝛ auctio: cū omne qđ mutat̄: ſit quantū: tamē differūt: qꝛ partes magnitudinis: ex quibus generatū fit: differunt ſpecie. partes vero magnitudinis in motu locali ꝛ auctiōe ſūt eiuſdem ſpeciei. ¶ Sed cōtra ambiges: qꝛ tunc mēbra e qbus conficitur animal differūt ſpecie. igitur forma: ꝛ ita in vno compoſito plures eſſent formę. ¶ Scđo hoc videtur falſum in generatione elementi: nam partes ignis omnes ſunt eiuſdem ſpeciei. Licꝫ hęc dubitatio ſit valde longa. Pro nunc dici poteſt vno modo ad mentē Auer. 12° metaphy. cōmēto ſcđo. in vno compoſito bene eē plures formas ſpecie partiales. nō aūt totales. Alio mō dici poteſt hęc membra differre ſpecie: non quidem eſſentiali: ſed accidētali vt complexione: qua ratione Socrates colericus ꝛ Plato flegmaticus differūt ſpecie apud medicos. ¶ Ad ſecundū dici poteſt ꝙ dictū Auer. eſt indefinitum ſiue particulare: ꝛ ſolū in generatione animalis ſiue rei organicę. hęc nunc ſatis.

¶ Et dixit hoc. Soluit dubitationē litteralē: Ait eni Ari. in rebus diuiduis ꝛ cōtinuis fieri eſſe antea factuʒ. ideo quęret quiſpiā q̄re adiecit in rebus idiuiduis ꝛ cōtinuis: Rñdet h̄ eē additū: qꝛ q̄dā ſunt q̄ gñant̄ vt intelligere ꝛ ſentire: quęqꝫ nō ſūt diuiſibilia. nā (vt Themiſtiꝰ igt.)

attactus dici vtiq; factus pōt nō tñ dici pōt fieri:q2 non ſigillatim ſenſim ue:ſ3 ꝯcretiz cūctiz ac momento exiſtit.

❡ Et q2 gñatio. Dubitabit iunioꝛ q2 nō veruz oē genitum prius generari pmo ex parte rei que generaṫ.nā domus genita dici pōt generari minime. Amplius aial genitum eſt:nunq̄3 tamē aial generabaṫ:cū nō ſit idē ſubm e prin cipio in finē:ſi quidē generatio eſt de non eſſe ad eſſe.

❡ Quare etiā. Scdo ex parte motus:nam tranſmutatio nō eſt eadē a pncipio in finē:cū ſit cōpoſita ex gñatione que eſt ſubita forme ꝓuentio:ꝛ alteratione:que eſt diſpo ſitio ad prouentum.

❡ Et etiā. Tertio arguit ex parte modi generādi:nam in quibuſdam diſſimilaribus vt in gñatione aialium ꝛ ſtir piū nō eſt idē mēbrū a pncipio in finē.igiṫ nihil nunc pri mo genitū eſt:qꝺ prius generabaṫ.

❡ Et ꝓpter hunc. Rñdet ex littera ꝙ debet intelligi oē qꝺ fit:prius fiebat:vel in ſe:hoc eſt ſm idē ſpecie:vel ſm idē genus:vel in aliquo ordinato ad ipſum.qua rōne fit vt non ſemꝑ generari ꝛ genituz eſſe:ſunt eiuſdem rōnis: ſed interdū generis:aliquādo eiuſdem ordinis.

❡ Uerbi gratia. Reſpōſionē datā ex textu exponit. Ubi aīaduertendū eſt ꝙ generatio eſt duplex.ſimilaris:ꝛ diſ ſimilaris:gñatione quidē ſimilari fiunt elīta:ꝛ mixta ſi milaria:vt lapides:metalla:ꝛ id genus:qm̄ hec fiunt per partē poſt partē:ꝛ oēs partes ſunt eiuſdem ſpeciei.gnōne diſſimilari ſiue organica generāṫ aialia:ꝛ ſtirpes.ſi qdē partes que ſigillatim fiunt:nō ſint eiuſdē rōnis. Genera tio vō ſimilaris adhuc bifariā:q2 aut ſimpliciū vt eleꝯ aut mixtoꝝ vt lapidū ꝛ id genꝰ. Tūc vult in gñatione ſi milari ſimpliciū nō opꝫ vt generari ꝛ genitū eē ſint eiuſ dē ſpeciei.nam genitū eſſe eſt forma ꝛ ſubſtātia.generari vero eſt alteratio ꝛ diſpoſitio. Sed (vt diximus) ſat eſt vt inuicē ſubordinenṫ.in gnōne ſimilari mixtoꝝ genera ri ꝛ genitū ſunt eiuſdē ſpeciei:nō numero eadē. Nam ge nerari eſt partiū factio.genitū eſſe eſt totius.partes vero ꝛ totū ſunt eiuſdem ſpeciei.in generatione diſſimilari ip ſum generari ꝛ genitū ſunt vnius generis:ꝛ hoc ſatis.nā partes differunt ſpē:a toto:non autem genere.

❡ Qm̄ in motu corruptionis. Diſputat nūc an in gñatio ne ꝛ corruptione deṫ pmū nāliter hoc eſt per ſe:ꝛ reſpō det ꝙ non daṫ primū per ſe:ꝛ arguit ſic.in rebus ꝯtinuis ꝛ diuiduis nihil eſt primū per ſe. Sed genita ꝛ corrupti bilia ſunt cōtinua:ꝛ diuidua.igiṫ in his nihil eſt primum per ſe ſiue naturaliter.

❡ Et hoc qꝺ dixit. Idem arguit in alteratione:nam qua litas per ſe vt affectio naturalis indiuidua eſt:vt vero in quāto per accidēs diuidiṫ:ꝛ ita per accidēs nō hꝫ pmū: bene aūt per ſe. Ex his vult nec in generatione:nec alte ratione dari primū inquantū quāte:ſed bene vt tales ꝛ vt res naturales.

❡ Sed queriṫ. Cōtra videṫ in omni generatione eſſe pri mū in diſſimilari quidē vt in illa aīalium primū eſt cor. in ſimilari vero primū eſt minimum.

❡ Nos autē. Reſpondet ꝛ petit duo. Primo ꝙ nihil fit niſi predisponeṫ:ita vt gñationē alteratio precedat. Si mili rōne de corruptione. Scdo petit in alteratiōe nihil eſſe primū ſaltē mō dicto vt in quāto exiſtit. Ex his vult ꝙ generationē accipiendo pro ſubito prouētu forme:ſic illius eſt primū:vt forma minima. Sed pro aggregato: ex alteratione ꝛ prouentu:ſic illius nihil eſt primū:cum nec ipſius alterationis. ❡ Sed dices. Auerr. ſibi ꝯdicit multis in locis. vt in.8.huius.cōmēto.23.ꝛ alibi. ❡ Di ci pōt vno modo ꝙ hic loquiṫ hypothetice hoc eſt his ſic ſtantibus:abſolute eſt dicendū vt in.8. Animaduerte tamē pmo ꝙ ipſe nō loquiṫ de augmētatione ꝓprie:ſed prout eſt quedā partiū extenſio:que nō differt fortaſſe a motu locali.nā in libro de generatione res hec melius di ceṫ. Scdo aiaduerte ꝙ Auer. vult in gñatione eē pmū: in auctione etiam:cū omnes fiant per minima. In alte ratione vero abſolute eſt etiā primū:q2 fit per minima. Sed in alteratione mixta motui locali:ſi motus localis predominaṫ nō eſt dare primū:quēadmodū nec in mo tu locali:qui ſua natura eſt ad quātitatē vt quātitas. Ubi vero ꝑdominaṫ alteratio ſiue gñatio vt forte in auctiōe bene eſt dare primū:vt diximus pluries. Sic igiṫ in ſolo motu locali nō eſt dare primū:qm̄ ipſe vt ſic ſemꝑ eſt in quāto:ꝛ ad quātū:ceteri vero cū per accñs ſint ad quan tum ꝛ in quāto.per accidēs nō habēt primū:licꝫ ꝑ ſe ſem per proficiſcanṫ per minima.

❡ Et debes ſcire. Soluit dubiū litterale:naꝫ dictū eſt aū motū eē motū per diuiſionē in infinitū:dicet quis:an ꝑ diuiſionē actualē:an potētialē. Rñdet ꝙ nō per diuiſio nē actualē:q2 nō pōt cōtinuū diuiſuz eſſe in infinitū niſi eſſet ex indiuiduis:ꝛ ita motus eſſet ex indiuiduis. Hoc itaq; faceret vt motus non eſſet. Et ꝓpterea inqt.ꝛ ſi nōc tūc nullus motus fieret oīno:qm̄ ex īdiuiduis cōſtaret.

❡ Et nō eſt itelligēdū. Talē his in verbis innuit diſtictio nē:ꝙ duplex eſt pmum ſimplr:vt id quo nihil abſolute eſt prius:ꝛ hoc modo in gnōne nihil eſt primū. Alio mō ſm qd:quo modo carina nauis diciṫ primū:non ſimplr: ſed reſpectu mēbroꝝ officialiū:ꝛ cor primū partiū aīa lis:ꝛ hoc modo dari pōt in gnōne diſſimilari primuꝫ vt in naui carina.in aīali vero cor. Sic igitur de generatio nis ꝛ corruptionis prima pte Auer. ꝛ Ariſto. determina tum. ❡ Queſitū hic.vtrū oē qꝺ moueṫ prius mouebaṫ: qꝺ eſt querere.vtrū deṫ pma ps motus:qua nūc pmo ali quid moueṫ.ꝛ videṫ ꝙ nō oē qꝺ moueṫ prius mouebaṫ. Queſtio

❡ Primo:q2 totum ꝛ pars eque cito incipiunt.igitur nō prior pars q̄3 totum. ❡ Secūdo aliqꝺ mobile pōt mo ueri preciſe in hora nec prius nec poſteriꝰ.vbi patet talē motū eſſe primū quo in hora moueṫ. ❡ Tertio. tūc ois motus eſſet perpetuus:cū ſemper ante motū eſſet motꝰ. Prima ratio. Secūd Tertia.

❡ Quarto. arguunt ponēdo aliqꝺ mobile moueri i ho ra vniformiter in ſcda hora diffoꝛmiter:tūc i nūc medio moueṫ:nō tamē ea velocitate qua mouebaṫ:igiṫ aliqꝺ moueṫ qꝺ nō mouebaṫ. ❡ Quīto in caſu canis:qui mo riṫ in medio caſus:vbi dari patet pmū eſſe cadaueris in quo moueṫ:ꝛ nō canis.igiṫ cadauer:qꝺ non prius moue baṫ. ❡ In iſta qōne captiunculatores dicūt duo ꝑcipue a parte ante. Primū eſt ꝙ quātū ad inceptionē non ante oēm motū eſt motus:qm̄ pars ꝛ totū eque cito īcipiunt. quo vero ad deſitionez dicunt. Secūdo ante omnē mo tum eſſe motum:quia ſemper pars prius deſinit q̄3 totū: A parte poſt vero dicunt duo alia.primū:poſt omnē mo tum eſt motus quantū ad inceptionē:qm̄ poſt inceptio nē cuiuſlibet motꝰ incipiet alius motus vel alia mo tus pars:ꝛ rō eſt:quia omnis motus eſt diuiſibilis in in finitum. Secundū eſt ꝙ quo ad deſitionē nō poſt oēm motum erit motus:qm̄ non poſtq̄3 deſijt oīs motus erit motus. Hec ſunt que dicūt de queſito. ❡ Et licꝫ ſint bñ dicta. Uideṫ mihi eſſe addendū. vt dixit Auerro.naꝫ de pmo poſſumus loqui duplr. ſimplr.ꝛ ſic in motu non da tur primū:nec vltimū:vt recte per hec quattuoꝛ patꝫ.aut poſſumus loqui de primo ſm quid:ꝛ ita ꝯcedi pōt pmū in motu:ꝛ generatione:vt cor eſt primū reſpectu partiū: qꝺ nō eſt primū abſolute:cū ſit etiā diuiſibile. Similiter pma hora qua ſocrates diſputat diciṫ pma horaꝝ diſpu tationis:non tamen abſolute prima diſputationis pars. ꝓpterea de parte ſub ratione generis loquendo non eſt prima motus pars.ſub rōne vero ſpeciei bene eſt prima.

Quart

Quīta

Poſitio captiūcu latorum.

Solo ſ pria.

Tūc ad rōnes.ad primam ⁊ ſecūdam patet ſolutio per hęc quę diximus. Ad tertiam dico ꝙ incipit vel deſinit negatiue per excluſionem. Ad quartā dicit in inſtanti medio nō eſſe motum:ſʒ imediate poſt illud:⁊ ſic non erit pma pars ſimplr. Ad qntam dicēdum ſilr in inſtāti medio nihil mo ueri:ſed imediate poſt illud mouebit̄ cadauer: qđ moue batur. Et ſi dices:igit̄ deſcenſus illius nō eēt ꝯtinuus:dico ꝙ nō eſt ꝯtinuus:qm̄ mediat quies momētaria vt dicem⁹ in octauo. Hęc de q̄ſtione.

¶ Cuʒ autē omne qđ mouet̄:in tempore moueat̄:i maioreqʒ maiorē magnitudinē pagret: infinito in tempore impoſſibile eſt aliquid trāſeat finitaʒ.modo nō per ipſam eandem ſemp: nec per aliquā eius partem : ſʒ per vniuerſam vniuerſo in tempore moueat̄.igit̄ cuʒ aliquid qdem aeque velociter mouet̄:neceſſario finitā finito in tempore trāſeat patet. Sumpta nāqʒ pte quae menſurauerit vniuerſa:in tot aequalibus temporib⁹:quot ſunt magnitudinis ptes: vniuerſam peragrabit. Quare cū harū quaeqʒ finitae ſint quātitatis: ⁊ omnes tot:tēpus ſane finitū erit. Totiens.n.erit tm̄ quātum tps partis multitudine partiū repetitum.

¶ Problema noſtrum eſt.vtrum ſpacium finitū ſit tēpore infinito ptrāſibile. Reſpōdet Ariſt.ꝙ ſpaciū finitum non pōt ifinito peragrari tēpore. Supponit aūt duo ex pte rationis:⁊ duo ex pte ꝯcluſionis:pmuʒ eſt.omne qđ mouet̄: in tpe mouet̄. Secūdum.pertranſiēs aliqđ ſpacium in aliquo tempore idem mobile in pte illius tpis ptrāſit partē ſpacij:ita vt vlr in minori pertrāſeat min⁹. Ex his iſert ſpacium finitū ptrāſiri non poſſe tempore infinito. Jngt cum aūt omne qđ mouet̄:in tēpore moueat̄:hoc eſt primū. In maioreqʒ maiorem magnitudinem peragret:⁊ in minori minorem:infinito in tēpore impoſe eſt aliquid trāſeat magnitudinem finitam. Addit conditiones ex pte concluſionis:⁊ ingt modo non per ipſam eandem ſemp fiat replicatio ⁊ conuerſio:nec per aliquā eius partem:ſed per vniuerſam vniuerſo in tēpore moueat̄ ſine cōuerſione:⁊ circulo: ⁊ ita cōcluſio in motu recto locū hʒ. Deide iſert rurſus cōcluſionem addens ſecūdam cōditionem ex parte cōcluſionis:⁊ ingt:igit̄ cum aliquid qdeʒ ęque velociter mouetur: neceſſario finitam finito in tēpore tranſeat pʒ. Adiecit ſecūdam conditionem vt mobile ſit regulare:vbi.n.eēt irregulare:ſecus eēt:vt diximus olim. Deinde ꝑs ſtantib⁹ argnt: ſi mobile mouet̄ regulariter:accipiat̄ aliqua pars magnitudinis:vel trāſitur finito vel infinito tempore.non infinito:quia tunc ęquali tempore tranſiret̄ ſicut totum. Cōtra ſecūdam ſuppoſitionem.igit̄ finito.accipiat̄ deinceps tantundem magnitudinis:⁊ etiam per rationem eandē tranſibit̄ tempore finito:⁊ accipiat̄ tertia:⁊ quarta donec magnitudo finiat̄:⁊ cum q̄libet pars trāſeat̄ parte temporis:igit̄ vniuerſa trāſibitur ex tempore ex omnib⁹ partibus aggregato:ſed cum tale aggregatum ſit ex tot partibus tēporis: quot ſunt partes ſpacij.finitę ſunt partes ſpacij.igit̄ totius tēporis. Jnquit ſūpta nāqʒ parte quę menſurabit vniuerſam magnitudinem:cum hęc pertrāſeatur in parte finita temporis:in tot ęqualibus temporib⁹:quot ſunt magnitudinis partes:vniuerſam peragrabit. Quare cū harʒ quęqʒ finitę ſint quātitate:⁊ omnes tot hoc eſt ⁊ numero:temp⁹ ſane finitum erit. Totiens enim erit tm̄ ipſum totum tempus:quātum eſt tps partis multitudine partiū repetitum.

¶ Jam declarauit. Mouet dubium auerroes:qꝛ ꝓblema illud eſt ſolutū:⁊ pertractatum:igit̄ non repetēdum. Com. 60.

¶ Sed illa. Reſpondet ꝙ ꝓpter tria repetit̄:pmo quia ibi per accidens:vt cōſequens ad problema de diuiſione continui fuit dictum. Hic vero vt quęſituʒ per ſe. Secūdo.qꝛ ibi locutus eſt confuſe non addens conditiones ex pte cōcluſionis.vʒ.in motu regulari:vt addit hic. Tertio.qꝛ hic declarabit ſpacium finitum actu non pertrāſiri:niſi in tempore finito actu:ſed infinituʒ in actu tempore iſinito actu: ⁊ ita faciet hic differētiam inter finituʒ ⁊ infinitum:quam non fecit illic.⁊ ita non iniuſte idem problema repetendū putat auerroes.

¶ Et dixit qꝛ. Dicet quis:quare ſuppoſuit omne qđ mouet̄: moueri in tempore:cum illud ſit notum. Reſpōdet hoc eē ſuppoſitum non ad ſyllogiſmum:ſed ad cauillum : qꝛ dici poſſet:eſſe motum velociſſimum:⁊ in iſtāti:qꝛ ſi eēt in tpe nō eēt velociſſimus. Ad hoc tollendum hoc ſumpſit.

¶ Et quā induxit. Ex hoc innuit auerroes ꝙ virtus totius enthimematis eſt in ſecūda ꝓpoſitione:⁊ recte dicit:qm̄ ſi in maiori tempore pertrāſitur maius.igit̄ in tēpore infinito ptrānſibitur infinitū:nō igit̄ fieri pōt finitum tempore infinito pertranſeatur.

¶ Et addit hanc conditionem. Dices tu.cur Ariſto.adiecit nulla facta replicatiōe vel in toto aut pte. Reſpondet hoc adieciſſe ꝓſeruando ſe a motu cęli:qui eſt in tempore iſinito ſupra ſpacio finito. Reliquū cōmenti pʒ.

¶ Differt aūt nihil ⁊ ſi non aeque celeriter moueat̄. Sit enim a.b.ſpaciū finitum:qđ infinito in tempore peragret̄.temp⁹ vero infinitum ſit c.d.ſi igit̄ per partē aliam priorem alia motuʒ ſit neceſſe eſt:pʒ in priore tēporis parte poſterioreue per aliam eē motū. Semp enim maiore in tēpore per aliaʒ motū erit:ſiue aequa ſiue nō aequa caeleritate mutet̄. ⁊ ſiue itendat̄ motus:ſiue remittat̄:ſiue in codē perſiſtat. Accipiat̄ itaqʒ pars aliqua ipſius a.b.ſpacij vtpote a.e.quae vniuerſuʒ a.b.dimetiat̄. Haec igit̄ in ipſius infiniti tēporis parte aliq̄ peragrata eſt. qppe cū ipoſſibile ſit ifinito in tēpore peragrari. Vniuerſum enim ſpaciū ifinito in tempore peragratū eſt. ⁊ rurſus ſi aliam ſumpſero tantam:quāta eſt a.e.neċe eſt illa peragret̄ finito in tpe. Jnfinito enī in tēpore vniuerſuʒ pagratur:ſicqʒ vſqʒ ad vltimam ſūmam.

¶ Demōſtrationi tactę poteſt eē cauillus qdam. Suppoſitum.n.eſt in demōſtratione partib⁹ ſpacij reſpēdere ptes temporis:modo diceret cauillator hoc eē verum in motu regulari:vbi autem mot⁹ eēt irregularis fieri pōt vt vni pti ſpacij reſpōdeat maior pars tēporis (maxime ſi mot⁹ pcedit remittendo) q̄ʒ alteri.⁊ ita ſuppoſitio erit falſa. Obijcit huic Ariſt.⁊ ingt.differt aūt nihil ⁊ ſi nō ęque celeriter moueat̄ mobile ipſum:quia ſiue ſic ſiue aliter nunq̄ʒ fieri pōt vt ſpacium finitum tēpore peragret̄ ifinito. Ad hui⁹ autē euidētiam ſupponit q̄dam:⁊ ingt. Sit enim a.b.ſpaciū finitum:qđ infinito in tēpore peragret̄. Tempus vero ifinitū ſit c.d. Hęc eſt pma ſuppoſitio in caſu conſiſtens. Secūda ſuppoſitio.nō ęquali tēpore pciſe pōt pars ⁊ totuʒ peragrari:⁊ hoc vlr tam in motu regulari : q̄ʒ in motu irregulari. Probat̄ quia ſemp pars prior ſpacij peragrat̄ in pte priori temporis:⁊ pars poſterior in parte poſteriori:⁊ hoc tam in

motu regulari ꝙ irregulari. Qua rōne fit vt nō vno eodez atq; equali tēpore pars peragret: ⁊ totum: aliter eodē pfecto tpe prior pars ⁊ poſterior peragraret. Jngt ſi igit̄ per pte aliam priorem alia moueat̄ neceſſe eſt: p; in priore tēporis parte poſteriorēne per aliam eē motum. Semp. n. maiore in tēpore per aliā hoc eſt reſiduaz motū erit: ſiue equa ſiue nō equa celeritate mutet̄. qḋ exponit dicēs ⁊ ſiue itendat̄ mot⁹: vt fit in motu naturali. ſiue remittat̄ vt in violētis. ſiue in eodem pſiſtat vt in motu animalium. Sic igit̄ partez partem nō peragrari eo ⁊ equali tēpore: quo totū ſpacium vlr in omni motu. Jn duob⁹ acceptis: arguit ⁊ ingt accipia tur itaq; pars aliqua ipſius a.b. ſpacij: que ſit a.e. ꝙ vniuerſum a.b. dimetiat̄. Hoc eſt ſit aliquota ad totū a.b. vtpote aut quarta: aut qnta. ita vt quater ſumpta reddat totū a.b. vel qnquies ſimilr. Hec igit̄ in ipſius īfiniti tēporis parte aliqua peragrabit̄. Quippe cum impoſſ ſit īfinito in tēpore peragrari. Uniuerſum. n. ſpaciū a.b. infinito in tempore peragratū eſt. modo per ſuppoſitū ſm non poteſt pars eodem ⁊ equali tēpore peragrari: quo totum peragrat̄ ⁊ rurſus ſi aliam ſumpſero tātam: quāta eſt a.e. pari rōne neceſſe eſt illa peragret̄ finito in tempore. Jnfinito enim in tēpore vniuerſum ſpacium peragrat̄: ⁊ non poteſt eodē ⁊ equo tempore totū ptranſiri ⁊ pars: vt ſumpſit. Sicq; vſq; ad vltimam proficiſcendo ſumam: ⁊ cum ſpaciū ſit quadriſectum. igit̄ tēpus erit quadriſectū. Prima enim pars ſpacij tempore finito peragratur: ⁊ ſecūda: ⁊ ita de ceteris. igitur aggregatum ex omnib⁹ temporib⁹: qbus omnes peragrātur erit finitum.

¶ Cum aūt infiniti quidem nulla ſit pars quae metiat̄ ipm. fieri eniz nō pōt vt īfinitū ex finitis ſiue aequalib⁹: ſiue inaeqlib⁹ cōſtet. proptereà ꝙ ea quae multitudine ⁊ magnitudine ſunt finita ſiue ſint aequalia ſiue iaequalia modo magnitudie finita ſint: menſurari aliquo vno pñt. Spaciū aūt finiti quātitate ptis a.e. mēſurat̄: igit̄ finito in tēpore a.b. peragrabit̄.

¶ Nunc format rōnem in figura ſic. nullum tēpus īfinituz poteſt mēſurari ſua parte. Tēpus quo peragrat̄ ſpaciuz a.b. poteſt ſua parte menſurari. igit̄ tempus illud non eſt infinitum. Minor probata fuit in proximo textu. Jngt. cuz autem infiniti qdem nulla ſit pars que metiat̄ ipſum. hec eſt maior. Quā ꝓbat. ꝺ. fieri enim non pōt vt infinitum ex finitis ſiue equalib⁹ ſiue inequalibus cōſtet: ppterea ꝙ ea que magnitudine ⁊ multitudine ſunt finita ſiue ſint equalia ſiue inequalia: modo magnitudine finita ſint: menſurari aliquo vno pñt: vt dicunt arithmetici in numeris: ⁊ geometrici in magnitudine. Hec eſt maior: ⁊ illius declaratio. minorem non ſumit: ſed accipit aliud loco illius: ex quo facile minor habet̄: ⁊ ingt. ſpacium aūt finitū quātitate ptis a.e. menſurat̄: per hoc vult hr̄e ꝙ tēpus quo peragrat̄ ſpaciuz a.b. mēſurat̄ parte tpis aliqua qua peragrat̄ ps ſpacij. vt fuit deductū. Jnfert ꝯcluſionem: ⁊ ingt. igit̄ finito in tēpore a.b. peragrabitur ſpacium.

¶ Silr aūt ⁊ in quiete. Quare fieri non poteſt vt aliqd vnū ⁊ idē generet̄ aut corrūpat̄ ſemp.

¶ His declaratis addit duo: pmū ꝙ ſimili rōne eſt de generatione ita vt nec gñs finita eē poſſit tpe īfinito. Addit aliud quaſi per modū illatiuū: ⁊ ingt: quare fieri nō pōt vt aliqd vnuz ⁊ idem generet̄ aut corrūpat̄ ſemp. Ad ſenſum datuz. vz. ꝙ gñātio ſiue corruptio tempore perduret īfinito. hoc pro tanto p;: q: generationem eſſe finitam p; ex. qnto cum ſit trāſmutatio de quodaz in qōdam. Qua rōne euenit vt nec gñātio nec corruptio infinitū tpe pdurent. Sigdē trāſmutationes finite tempore ſint.

¶ Cum declarauit. Licet pſens cōmētum ſit longū: maior eius pars ex expoſitione textus patet. Uerum non nulla annotanda ſunt. Cōm. 61.

¶ Et nō intēdit partes rei. Remouet auerroes hic dubiū: nam Ariſt. ſuppoſuit ipſius mobilis prius moueri ei⁹ partem ꝙ totum. Et hoc in tranſlatione arabica: nam in codice greco hoc nō eſt: nec dubitatio facit ad ꝓpoſitum. Accepit igitur partem mobilis prius moueri ꝙ totū. Cōtra naz eque cito mouet̄ pars in motu locali ſicut ipſum totū. igit̄ ſuppoſitio falſa. Reſpōdet ⁊ vult talem diſtinctionem: ꝙ ſubiectum mot⁹: qḋ dicit̄ mobile vno modo ſumi ſolet pro ſubiecto inherētie in quo mot⁹ tpe inheret. Alio modo pro ſubiecto terminatiōis hoc eſt pro genere ad qḋ mot⁹ eſt vt in generatiōe pro ſubſtātia: in alteratiōe pro qlitate: in auctione pro qūtitate: in latione pro loco. hec enim ſunt ſubiecta hoc eſt genera ad que mot⁹ ipſi terminant̄. Tunc vult auerroes ꝙ loquēdo de ſubiecto inherētie illa propoſitio phi pri⁹ mouet̄ pars ꝙ totuz eſt vera in generatiōe ⁊ alteratiōe. Jn generatiōe. n. pri⁹ mouet̄ hoc eſt generat̄ cor ꝙ totū animal. Jn alteratiōe vero pri⁹ alterat̄ pedale ꝙ totū lignum: qḋ intelligo quātum ad acqſitionem. Prius enim pars alterabilis acqrit formam qlitatis ꝙ totum. q: citi⁹ deſinit acqrere ꝙ totum. Jn motu aūt locali eque cito mouet̄ totum ſicut ſua pars: maxime ſi fuerit ꝯtinuum: vt videbit̄ īfra cōmēto. 86. ⁊ ita ꝓpoſitio phi de motu locali eſt falſa: nec hoc impedit rōnem: quia non ſic ſumit ſubiectū Ariſt. ſi vero ſubiectū ſumat̄ pro genere: erit ſenſus pri⁹ acqrit̄ pars generis ꝙ totum gen⁹ vt pri⁹ acqrit̄ pars vt quatuor calidi ꝙ vt octo: qḋ eſt totū calidū: ⁊ hoc modo in oī ſpē mot⁹ ꝓpoſitio phi h; veritatē. Et hoc rōne vt p; facit ad propoſitum Ariſt.

¶ Et q: illud qḋ eſt diuerſe. Colligit̄ ex hoc cōmēto motū eē trifariam inequalem: aut q: ꝓcedit in creſcendo: vt motus naturalis. aut deficiendo: vt violent⁹: aut vtroq; modo vt animalis motus.

¶ Et ſic ſyllogiſm⁹ componit̄. Format rationem textus vt nos fecimus: ⁊ vult Ariſt. nō formaſſe ſyllm: ita vt formādus eſt: ſed bene accepit duas ꝓpoſitiones vt maiorem ⁊ aliam loco minoris. vt diximus.

¶ Et ideo potentia. Declarat hic qlis eſt virtus ſylli: ⁊ vult virtutem ſyllogiſmi eē cōmunem ad oēs mot⁹ ſpēs.

¶ Et in libro ioānis. Animaduerte ꝙ in trāſlatiōe barbara quā exponebat auerroes: vbi nos habemus. ſimiliter autē ⁊ de quiete: ipſe habebat. ſimiliter autem ⁊ de generatiōe: ⁊ hoc modo exponit ipſe: nūc corrigit errorem ſue tranſlationis ꝑ trāſlationē ioānis: qui ita habebat vt nos diximꝰ. ⁊ verificat dictum ioannis.

¶ Et dixit ioannes. Sed contra quia quies eſt priuatio motus. modo priuatio poteſt eē infinito tēpore vt priuatio ſocratis erit infinito tempore. igitur non eſt ſimile de motu ⁊ de quiete propter hoc ioannes cogebatur exponere quietem hoc eſt viam in quietem: hec enim via non poteſt eſſe in tpe infinito. Sed hoc eſt exponēdū vt diximꝰ in textu.

¶ Aut intēdit. Facit auerroes hic enthimema iſtud. ſi aliquod generetur generatione infinito tempore menſurata: idem ſimul ⁊ ſemel generaretur ⁊ corrūperetur: qḋ deducō: nam ſi generatur aliquid: illud corrumpetur per Ariſt. primo celi: aut igitur corrumpet̄ perdurante generatione: aut illa non perdurante. ſi non perdurante: igitur generatio illius fuit tempore finito: ⁊ ita propoſitum. Si perdurante generatione. igitur ſimul ⁊ ſemel idem generaretur ⁊ corrumperetur.

¶ Et non intendit. Remouet dubiū: nam vt auerroes cre

dit: Ariſt. facit has illationes. ſi aliquod ſemper tranſmuta/tur: tunc idem generaret̃ ⁊ corrūperet̃. Secūda eſt. ſi trāſ/mutatio finita eſſet tempore īfinito: tunc nihil generaret̃: nihilqꝫ corrūperet̃. Quęret quiſpiam. hęc ſecūda cōſequē/tia eſt addita ad deſtruendū primam: aut vt ſm impoſſibi/le de per ſe ponēs in numero. Reſpondet ꝙ nō eſt ad de/ſtruendū primā: quia forma eſt impoſſibilior ⁊ manifeſtior hac. Sed eſt inducta vt ſm impoſſibile: vt quaſi Ariſt. ve/lit innuere ex illo impoſſibili ſequi plura īpoſſibilia: vt vo/videſ: qualr̃ hęc ſupſiunt in textu noſtro.

¶ Eadem vero ratio eſt: fieri etiam non poſſe vt finito in tempore quicquā aut infinitam magnitudinē tranſeat ſiue regulariter ſiue irregulariter moueat̃. aut qete infinita qeſcat. Sumpta nāqꝫ aliqua temporis parte: quae vniuerſum ipſum dimetiat̃ tempus: in ipſa partē aliquam magnitudinis ⁊ non vniuerſam tranſibit. Uniuerſam enim vniuerſo in tempore trāſit. Rurſus etiā in aequali: tantūdem. atqꝫ in vnaquaqꝫ ſimilr̃: ſiue aequales ſint primae parti: ſiue inaequales. Refert enim nihil: modo ſit quaeqꝫ finita. pꝫ enim exhauſto tempore: īfinitam magnitudinem exhauſtā non fore: ſi ablatio fiat ⁊ magnitudine: ⁊ numero finita. Quare nō infinitam magnitudinem finito in tempore peragrat. atqꝫ nihil intereſt altera ex parte: an vtraqꝫ īfinita ſit magnitudo. eadē. n. rō erit.

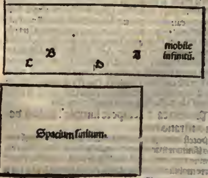
¶ Conuertit problema ⁊ probat ꝙ finito tempore ſpaciū infinitum nō eſt peragrabile ⁊ hoc proponit eadē vero rō eſt: fieri etiam non poſſe vt finito in tempore quicquā aut infinitam magnitudinē trāſeat ſiue regulariter: ſiue irre/gulariter: aut quiete infinita quieſcat. hoc eſt ꝯuerſuꝫ pro/blema. Deinde declarat ipſum: ⁊ inqt. ſumpta nāqꝫ aliqua temporis parte: quę vniuerſum ipſuꝫ dimetiat̃ tempus: vt de quadripartito tēpore ſumat̃ vna quarta: quę quater du/cta reddat totum: in ipſa. vꝫ. quarta partem aliquā magni/tudinis ⁊ nō vniuerſam trāſibit ipſum mobile. vniuerſam enim magnitudinem in vniuerſo tempore trāſit: ⁊ nō pōt pars ęquo tempore tranſiri vt totum: vt ſuppoſuit. rurſus etiam in equali parte ad illam vt in ſecūda quarta tranſi/bit tantūdem. atqꝫ in vnaquaqꝫ ſimilr̃ tantūdem: dico tan/tūdē ſiue ęquales ſint primę parti: ſiue inęquales. refert enim nihil: modo ſit quęqꝫ finita. ⁊ ita trāſibit tantūdem ad hūc ſenſum: ꝙ quęqꝫ peragrāda ſemp ſit finita. pꝫ eniꝫ hoc in caſu exhauſto tempore per numerationem partiuꝫ: infinitam magnitudinem exhauſtam non fore: ſi ablatio fiat ⁊ magnitudine ſiue quātitate: ⁊ numero finita. nō eniꝫ finitam exhaurire atqꝫ conſumere pōt infinitū. Ex his in/fert intentum: ⁊ inqt: quare nō īfinitam magnitudinem fi/nito in tempore peragrat. dices fortaſſe fieri poſſe vt ea q̃ altera ex parte ſaltē finita ſit peragret̃. Hoc refellit dicēs atqꝫ nihil intereſt altera ex parte an vtraqꝫ īfinita ſit ma/gnitudo. eadem enim rō erit ſemper huic accōmodabilis. nam ſemper q̃rendum eēt an ad conſumptionem partiuꝫ temporis eſſet conſumptio partium magnitudinis: vel ne: ⁊ ita arguendū vt prius. ⁊ ita ſyllogiſm⁹ erit. nulla magni/tudo infinita menſurari pōt a ſua pte. ſpaciū eiuſmodi pōt menſurari a ſua parte. igit̃ nō eſt infinitum. Minor decla/ratur aut hoc ſpacium conſumit̃ ad ꝯſumptionem partiū temporis aut non. Si non: igit̃ tempus erit exhauſtū: ma/gnitudine non exhauſta. Si cōſumit̃: ſed partes temporis ſunt finitę. igit̃ mēſurat̃ a ſua parte. De rōne ſolum tetigit probationem minoris.

¶ Quā declarauit. Cōmentū pꝫ. verum in cauda cōmēti notat̃ ab auerroe impoſſibile eſſe īfinituꝫ corpus moueri. cū nec tempore finito: nec tēpore īfinito. Sꝫ ambiges for/taſſe: quia licꝫ corpus īfinitum nō poſſit moueri localiter: poſſet alterari per cōdenſationē ⁊ rarefactionē. igit̃ poſſet moueri. Dici poteſt ꝙ q̃ſtio pōt formari abſolute: vel hy/pothetice. Siqdem formet̃ abſolute: erit ſenſus vtrū cor/pus infinitum poſſet moueri. ⁊ dico tūc abſolute ꝙ nō: q̃ꝛ cum eē nō poſſit: nulla ſpecie mot⁹ moueri poterit. Si hy/pothetice: erit ſenſus: vtrum poſito ꝙ corpus infinituꝫ ſit: ipſum poſſet moueri: ⁊ tunc dico ꝙ non poſſet moueri lo/caliter vt ītelligit auerroes. q̃ꝛ nō eſt locus extra ipſuꝫ ad qd̓ moueret̃ ſm totum: vtrum poſſit moueri ſm partes in octauo dicetur. Hęc ſatis. Com. 62.

¶ His demonſtratis: pꝫ fieri non poſſe vt mobile finitum finito in tempore trāſeat magnitudinem infinitam ꝓpter cauſam eandē. In pte nāqꝫ temporis finitam partē trāſit: ⁊ in vnaquaqꝫ ſimili modo. quo fit vt toto in tempore finitam tranſeat magnitudinem.

¶ Hactenus compleuit problemata de tēpore ⁊ ſpacio quo ad finitatem atqꝫ infinitatem: nullam de mobilis finitate vel infinitate mentionem faciendo: nūc repetit quaſi pro/blemata miſcendo mobilis aut finitatem: aut infinitatē. Et proponit mobile finitum peragrare nō poſſe ſpaciū īfi/nitum tempore finito: qd̓ ꝓbat repetēdo rationem primi problematis: ⁊ ſermo pꝫ trāſlatione ſola. Quo vero ad grę/ca verba: megedos gręce: licet plerũqꝫ Ariſt. acceperit pro ſpacio: hic ꝓ mobili ſumit: vt ēt alibi fecit. Cōmētū. 63. pꝫ.

¶ Cum igit̃ finitum mobile infinitum ſpaciū finito in tempore nō peragrauerit: pꝫ neqꝫ īfinitum peragrare finitum. Naꝫ ſi peragrat mobile īfinitum magnitudinem finitam: etiā finitum tranſeat magnitudinē īfinitā neceſſe eſt. nihil eniꝫ intereſt vtra ſit quae motū agit. vtroqꝫ nāqꝫ modo finitum trāſibit īfinitum. Nam cum a. magnitudo infinita moueat̃: erit aliquid ipſius ſm b. vtpote c. d. finitum. Et aliud rurſus: atqꝫ aliud: ſicqꝫ ſemper. Quare eueniet vt ſimul īfinitum ꝑ finitū ſit motum: atqꝫ finitū per īfinitum tranſeat.

℃ Cōuertit ꝓblema ⁊ vult ꝓbare ꝙ mobile īfinitū ꝑagrare nō pōt ſpaciū finitū illo met tempore finito. ⁊ facit enthimema: ⁊ inqͣt: cum igiť finitū mobile īfinitum ſpacium: finito in tempore nō peragret: ꝓ neqꝫ īfinitum. vꝫ. mobile peragrare ſpacium finitū illo met tempore finito. iſtud eſt enthymema. Uideť aūt mihi ꝙ in deductione enthymematis velit eē intelligēdam hanc ſuppoſitionē. vꝫ. ꝙ ſi aliquod mobile moueť ſuꝑ ſpacium aliqḋ: mobile trāſit ſpacium per motū e quo in qḋ ꝓficiſcendo. Spaciū trāſit res motam qeſcendo: quatenus ſpacium qeſcēs tāgit oēs partes ſibi equas ipſius rei motę per quas res mota applicatur ſpacio qeſcēti. ⁊ ita vnū trāſit alterū varia rōne. Tunc inqͣt: nam ſi peragrauerit mobile īfinitum magnitudinē finitā: etiam ꝯtra finitū trāſeat magnitudinē īfinitam neceſſe eſt: qḋ ꝓbat inuendo ſuppoſitionem quā explicauit: ⁊ inqͣt. nihil enim intereſt vtra ſit ꝗ motū agit. vtroqꝫ nāqꝫ modo finitum tranſibit īfinitum: licꝫ nō vna rōne. res .n. mota ꝑ motū: res qeſcēs per ꝯtactum. Hoc exponit in terminis: ⁊ inqͣt: nam cū a. magnitudo īfinita moueť: erit aliqḋ ipſi⁹: ſiue ps dicať: ſiue qḋ: ſm b. latus vtpote c. d. finitum equale ſpacio ſuppoſito: qḋ tāgiť ab illo ī pte tpis. ⁊ aliḋ rurſus tantūdem in ſecūda tēporis parte tactum: atqꝫ aliud: ſicqꝫ ſemꝑ: donec tēporis ptes exhauſtę ſint: q̄re eueniť vt ſimul infinitū per finitū ſit motū motionē agēdo in eo de quodā in qḋdam. atqꝫ finitū per īfinitum trāſeat per ꝯtactum vt diximus de ſpacio.

℃ Neqꝫ enim fieri poteſt fortaſſe vt aliter īfinitum ꝓ finitū ſit motū: ita vt finitum trāſeat īfinitum: ꝗꝫ aut latione peragrādo per ipm: aut metiendo. Quare cum hoc ſit impoſſibile: īfinitū finitum non peragrabit.

℃ Obiicit aūt qs rōni nūc tactę negando ꝙ ſi res mobilis infinita moueať per finitū ſpaciū: ꝙ finita res mobilis ſiue finita magnitudo trāſeat īfinitum: qꝛ ſpacium qeſcēs cū nō moueať: non pōt tranſire. Huic igiť cauillo occurrit: ⁊ vult ꝙ finitum ꝑtranſire īfinitum bifariam eſt: aut qꝛ feratur curſu vel motu per ipm. aut ꝙ dimetiať illud: hoc mō vt aliquotiens ſuptum reddat illud vt ter aut quater: ⁊ id geometrę: tunc vult ꝙ ſpacium qeſcēs nō tranſit īfinitum per motū: ſꝫ per mēſurā: vtpote mēſurando ipm. modo vtraqꝫ ꝑtrāſitio eſt impoſſibilis: ⁊ ita rō eſt efficax. verba patent tranſlatione ipſa tm̄. Cōmētum. 64. ps.

℃ At vero neqꝫ infinitū finito in tēpore īfinitū tranſit. nam ſi trāſit īfinitum magnitudinē īfinitam: finitū quoqꝫ eandē peragrabit. Infinito enim ineſt ⁊ finitum.

℃ Rurſus ꝙ res mota īfinita ſpacium īfinitū tēpore finito nō trāſeat: nūc eo ꝓbat: ꝙ in ipſo īfinito eſt aliq̄ res finita: quę ſimul fertur cum ipſo: vt caput qꝛ homīe. Qua rōne fit. ſimul cū toto eandē peragret magnitudinē: ⁊ ita finitum rem infinitam trāſibit: qḋ eſt ꝯfutatū. Sed dices. tale finitū peragrare per accidēs ſpatium īfinitū: quēadmodum caput ſpacium qḋ peragrat homo ipſe: cui⁹ eſt pars: qḋ fortaſſe cauillator ꝯcederet. Dici pōt ꝙ idem ſequiť: qꝛ licꝫ illud nō ſit ſeperatum: pōt ſeperari: tūc ponať in eſſe: ⁊ ſequeť idem. Uerba patent tranſlatione ſola.

℃ Praeterea ⁊ tempore ſumpto: eadem demonſtratio erit.

℃ Poteſt intelligi ꝙ eadem demōſtratio erit ſi ſumať tempus īfinitum: ſpaciū vero ⁊ mobile finita. vt expoſitor exponit: ⁊ recte. aut poteſt intelligi ꝙ ſicut concluſio illa ex parte mobilis eſt confutata: ita poteſt confutari ex parte tpis: qḋ ponit̄ finitum: ⁊ ita erit ſecunda rō quo mō Auer. exponit: ⁊ totum eſt bonum.

℃ Cum itaqꝫ neqꝫ finitū trāſeat infinitū: neqꝫ infinitum finitū: neqꝫ īfinitū īfinitū finito in tp̄e trāſeāt: ꝓ neqꝫ motionē īfinitam eē finito ī tēpore. qḋ enī intereſt: mot⁹ an magnitudo ſit īfinitū. nam ſi vtrūuis fuerit īfinitum: ⁊ alteꝝ īfinitū eē neceſſe eſt. Omis .n. latio in loco eſt.

℃ Nunc ꝙ motus īfinitus non ſit tempore finito: declarat: ⁊ arguit ſic: aut hoc erit per ſpacium: aut per rem motā. Si per ſpacium: tunc aliqḋ mouebiť per ſpaciū īfinitum tempore finito. Si per rem motam: tunc aliqḋ īfinitū mouebitur tempore finito aut per magnitudinem finitam aut īfinitam: ſed hęc deſtructa ſunt: quare mot⁹ īfinitus eē nō pōt tempore finito. Utilitas huius partis eſt. vt ait auerroes: qꝛ eſt vt ſuppoſitio ſiue fundamētū demōſtrationis quā Ariſt. faciet in ſeptimo hui⁹. Uerba patent trāſlatiōe ipſa. Cōm. 66

℃ Cum declarauit. Prima pars cōmenti q̄ eſt expoſitoria ꝓ partim per ſe partim ex dictis in textu.

℃ Et iſta conſecutio. Nunc quaſi digrediendo ponit ꝯuerſionem quā facit Ariſt. in lr̄a non hr̄e locū: niſi in motu locali: in ipſo enim motu locali. vꝫ. motus eſt īfinitus: igitur ſpacium aut mobile. Cōtra etiam ſpacium aut mobile eſt infinitum. igitur motus.

℃ Uerum aūt. Mouet dubitationem vtrū valeat. augmētum eſt īfinitum. igiť auctum ipſum. alteratio eſt infinita: igitur alteratum. Hęc dubitatio.

℃ Cōſiderādum. Soluit ꝙ in oībus eſt veꝝ: ſed euidētius illud ſpectať in latione. Propterea Ariſt. ſubiecit in textu: omnis enim latio eſt in loco: ad denotādum ꝯuerſionē illam eſſe itelligēdam in latione tm̄: ⁊ non in alijs. ℃ Aiaduertēdum tamē: ꝙ in alteratiōe id qḋ eſt loco ſpacij eſt latitudo. In auctione vero: amplitudo. Tūc valet. alteratio eſt infinita: igitur alterabile: vel latitudo eſt īfinita. Auctio eſt īfinita. igiť auctum vel amplitudo: verum in latione id manifeſtius habetur.

℃ Et in vltimo. Secūdo ambiges: qꝛ motus celi eſt infinitus: ⁊ tamen eſt ſpacium ⁊ mobile finitum. Reſpondet ꝙ Ariſt. loquiť in motu recto: quia in fine hui⁹ declarabit ſolum motū circularē eſſe infinitum. ℃ Dubitāt captiuncularores: qꝛ videť ꝙ mobile finitū poſſit trāſire ſpaciū infinitum in hora: nam in pma parte ꝓportionali horę poteſt ꝑtrāſire pedale: ⁊ in ſecūda parte ꝓportionali aliud pedale: ⁊ ſic in īfinitum: igiť tēpore finito ꝑtranſibiť ſpaciū infinitū. Cōtra etiā argui pōt ex parte tpis īfiniti ponēdo ſpaciū finitū: vt ꝓ. ℃ Reſpōdent ſorticolę caſum eē ipoſſibilem: qꝛ licet in pma pte ꝓportionali horę pedale trāſeať. Et in ſcda pte 2ᵐ pedale: ⁊ ſic in īfinitū: cum hęc oīa nō ſtent ſimul: negāt ꝯñtiā. ℃ Sꝫ vr̄ hęc rñſio ambigua: qꝛ tūc deſtrueret oīs iductio: cū in nulla iductione enumerenť oīa ſingularia. ℃ Propter qḋ dici pōt ad hoc vt ſatiſfecit Ar. ad cauillum Zenonis: vt cū dr̄. diuidať hora in ptes ꝓportiones: aut itelligis in actu: aut in potētia: ſi in actu: caſus eſt impoſſibilis: ſi in potētia: tunc ex potētia non dꝫ inferri actus: iō rō nulla: ſꝫ de hoc ſatis ſuperi⁹ diximus. ℃ Dubitāt ꝯñter ꝓbādo ꝯtra Ar. īfinitū motū poſſe eē tp̄e finito. Et ponať ꝙ ſumme calidū in hora ꝑciſe aſſimilet ſibi ſumme frigidū: tūc ꝓ illū motū calefactiōis eē īfinitū. qꝛ īfinitę velocitatis: nā cū velocitas creſcat ꝑ cremētū ꝓportiōis agētis ad paſſuꝫ: ⁊ in īfinitū augebiť ꝓportio agētis ſupra paſſū: qꝛ in īfinitū diminueť reſiſtētia paſſi per ptē poſt ptē, vſqꝫ ad nō gradū ſtāte potētia agētis vt ſupponiť: ſequiť ꝙ in īfinitum velocitabiť motus: quare mot⁹ ille erit īfinite

Dubiū.

pª rñº.

Replica.

Rño ꝑꝑ

Scdā in

veloꝶ:ſeu infinite intenſus:⁊ ita īfinite factus:⁊ tamen tpe finito. Ad hoc rñdent recētiores ꝯcedendo velocitatē motus illi⁹ fore īfinitā:nō aūt motū illuꝫ. Imaginant̄.n. velocitatem eē mot⁹ affectionē ſiue ꝓpꝛium accidens. Modo ſiue ꝓpꝛia paſſio ſit idē realr̄ cū ſuo ſubo:ſiue diſtincta rōne ⁊ re:nūc ab īfinitate paſſiōis ſequit̄ īfinitas ſubi. Uerbi cā latitudo ꝓpoꝛtionū vno in ꝗto eſſe pōt infinita:⁊ ſupficies ſemꝑ erit finita. Pōt.n. vna ſupficies eē dupla ad ſuā medietatē:⁊ ꝗdrupla ad medietatē medietatis:q̄ ipſi⁹ eſt vna quarta.⁊ ſic īfinitū:vbi pꝫ ipſam nō eſſe īfinitam:licet latitudo ꝓpoꝛtionū ſit īfinita.imo pōt paſſio alicuius ſubi intēdi ⁊ remitti:ſubo nō itēſo nec remiſſo vt ꝗlitates ꝑmꝫ elemētoꝝ:ſm tenētes foꝛmas elemētoꝝ nō ſuſcipe magis ⁊ min⁹. Quo ꝯceſſo dico ꝙ velocitas in motu pōt creſcere ⁊ decreſcere in īfinitū:⁊ nunꝗ̄ mot⁹ erit niſi finit⁹:⁊ in tpe finito. Sed huic obyciunt gdā ſicut ſe hꝫ extenſio ad ꝗtitatez:ita intēſio ad motū ſiue velocitas. Sꝫ extēſio īfinita arguit ꝗtitatē īfinitā.igit̄ velocitas ſiue itenſio īfinita motus arguit motū īfinitum. Pro ſolone ad h̄ debes ſcire ꝙ mot⁹ dr̄ finitus aut īfinit⁹ dupl'r ſm Ariſt.⁊ auerroez:vna rōne ab ſpo mobili:e quo capit extēſionē:⁊ quātitatē ꝑmanētem. Alio mō a ſpacio q̄ dr̄ longitudo in motu locali:latitudo in alteratiōe:extēſio ſiue amplitudo in motu auctionis. Et h̄ dr̄ ſucceſſio in motu. Ex h̄ ſeqt̄ ꝙ ſicut ignis ſm eē ſuū nō eſt itēſibile aut remiſſibile ſm viā cōem:ita motus ea rōne qua mot⁹ aut a ſpacio aut a mobili non dr̄ itenſibilis neqꝫ remiſſibilis:ſꝫ finit⁹ aut īfinit⁹:lōgus aut breuis:⁊ id gen⁹.⁊ vt ignis dr̄ calidioꝛ vel min⁹ calidus ꝑꝑ auctionē vel imminutionem caliditatis:ita mot⁹ dr̄ velocioꝛ aut tardioꝛ ꝑꝑ cremētū aut decremētum velocitatis:q̄ eſt ſibi paſſio:vt caliditas igni. Sequit̄ ſcdo nō valere.motus eſt īfinite veloꝶ:igit̄ īfinit⁹.vt nō valet.ignis eſt īfinite calidus.igit̄ īfinit⁹. Sequit̄ tertio nō ita ſe hr̄e extēſionez ad quātitatem:⁊ velocitatē ad motū.qm̄ extenſio eſt affectio quātitatis:q̄ eſt variabilis ꝑ extēſionem:at velocitas licet ſit affectio mot⁹:mot⁹ tn̄ nō ꝑꝑ velocitatem eſt variabilis: ſed ꝑꝑ finitatē vel īfinitatē. Ex his pꝫ ſolo. Similitudo.n. nō ēſt ad ꝓpoſitū. Bene.n. ꝯcederez motū illū fore īfinite velocē:nō aūt īfinitū. Ariſt.n. vult motū īfinitum eſſe non poſſe tpe finito:q2 aut rōne mobilis aut ſpacij:⁊ ita oꝫ tpꝰ eē īfinito quocūqꝫ ꝯceſſo. Nō aūt hr̄et pro impoſſi motum īfinite velocem eē in tpe finito:ꝗ eēt finit⁹ motus rōne ſpacij aut mobilis.vt eſt i ꝓpoſito: Quib⁹ pꝫ quā īepte ſuiſſeth calculatoꝛ ponat latitudinem motus eſſe īfinitam. Nō eni motui vt mot⁹ cōpetit latitudo:ſed ſucceſſio aut extenſio. Rectius dixiſſet velocitatem mot⁹ eſſe īfinitam:quo non ſequit̄ motum eſſe īfinitum. Hāc ſolōnem nō nulli recentioꝛes balbutiri cęperūt:ſꝫ neſcientes fundamenta Ariſt. niſi ꝗſi ꝑ īſomnia:tādē ad res calculatoꝛis ſe traduxerūt:

Cū aūt id omne moueat̄ aut qeſcat:qͦ aptū eſt moueri quando:⁊ vbi:⁊ quemadmodūꝫ aptum eſt:ipſum qͦ ſiſtit̄ cum ſiſtit̄: moueri neceſſe eſt.ſi enim nō mouet̄:qeſcit.at ad qetē pꝛoficiſci nō poteſt id qͦ qeſcit.

Hactenus de motu:nūc de ſtatu ſiue ſiſtētia ꝓponit dicere.⁊ talem de ſiſtentia concluſionem deſignat.omne qͦ ſiſtitur:cum ſiſtit̄:mouet̄:⁊ ſyllogizat ſic:omne aptuꝫ moueri aut qeſcit aut mouet̄. Sed qͦ ſiſtitur dum ſiſtitur eſt eſt aptum moueri.igit̄ aut mouet̄ aut qeſcit. Mouet̄ aut qeſcit:ſed nō qeſcit.igit̄ mouet̄. Quo vō ad verba attinet: iſtamenō grece latine eſt tum ſtans:tum id qͦ ſiſtit̄. Mō vt themiſtius notat multum refert dicere rem ſiſti:⁊ rem conſiſtere.nam conſiſtere eſt a motu ceſſare. Siſti vō eſt ad ceſſationem tendere:ꝓpter qͦ ſiſti dicūt trāqllari ſiue in qetem tendere.at ꝯſiſtere eſt quieſcere.pꝫ igit̄ recte eſſe dictum ſiſti eſſe moueri.

Cum declarauit. Cōmentum iſtud pꝫ:verū ex ipſo colligit̄ aliqͦ nō moueri:aut q2 nō aptum moueri vt punctus. aut q2 nō ſupra hoc vel illo vt coꝛpus ſupra puncto.aut q2 modo diuerſo:quo dicimus mobile in po⁹ nō moueri modo quo mouet̄ mobile in actu:vel modo diuerſo:q2 nō ita apte:quo modo dicim⁹ teſtudinē nō moueri ſicut lepoꝛē. vult Ariſt.omne aptuꝫ moueri cum oībus his ꝯditionib⁹ aut moueri aut qeſcere.at cum id qͦ ſiſtit̄ ſit aptuꝫ moueri cum omnibus ijs conditionib⁹ aut mouebit̄ aut qeſcet: ⁊ ita arguat̄ vt pꝛius. Reliquum cōmenti pꝫ. Com.67

Quo demōſtrato pꝫ neceſſe eē ⁊ in tempoꝛe ſiſti.omne nāqꝫ qͦ mouet̄ in tēpoꝛe mouet̄.id aūt qͦ ſiſtit̄:moueri oſtenſum eſt.quare neceſſe eſt in tempoꝛe ſiſti.

Pꝛobauit hactenus ꝙ omne qͦ ſiſtit̄ mouet̄:ex hoc facit enthimema:omne qͦ ſiſtit̄ mouet̄.igit̄ omne qͦ ſiſtit̄ in tempoꝛe ipſum ſiſtit̄. Deducit ꝯſequentiā.omne qͦ mouetur in tēpoꝛe mouet̄. Omne qͦ ſiſtit̄:mouet̄.igit̄ omne qͦ ſiſtitur in tempoꝛe ſiſtitur.

Praeterea velocius ⁊ tardius in tpe eē dicimus. Siſti vero eſt ⁊ velocius ⁊ tardius.

Secūdo idez enthymema deducit ſic:qͦ velocius ⁊ tardius mouet̄:in tēpoꝛe eſt. Sed qͦ ſiſtit̄:veloci⁹ aut tardi⁹ mouet̄.igit̄ ſubaudi ꝯclonē:ſiſtit̄ id qͦ ſiſtit̄:in tēpoꝛe.

At vero in quo tēpoꝛe pꝛimo id qͦ ſiſtit̄ ſiſtitur:in quolibet illius ſiſtatur neceſſe eſt. Diuiſo nāqꝫ tēpoꝛe:ſi neutra in parte ſiſtit̄.neqꝫ in toto ſiſtetur.quo fit vt non ſiſtat̄ ipm qͦ ſiſtit̄. Sin in altera:non in toto ſiſtet̄ pꝛimo. In hoc enim per aliud ſiſtitur. Ut de eo qͦ mouetur pꝛius diximus.

Uult diſputare de ijs que de motu diſputauit.vꝫ.vtrum det̄ ꝑma pars ipſius ſiſtere. Ad hoc aūt declarādum ꝓponit expōnem noium.vꝫ.quid eſt itelligēduꝫ per aliqd ſiſti in aliquo tēpoꝛe ꝑmo.⁊ ingt.at vero in quo tēpoꝛe pꝛimo id qͦ ſiſtit̄:ſiſtit̄:in quolibet illius ſiſtat̄ neceſſe eſt.⁊ hoc diſtinguit̄ ꝯtra partem. Qͦ declarat.d.diuiſo nāqꝫ tempoꝛe:ſi neutra in parte ſiſtit̄:neqꝫ in toto ſiſtet̄. Quo fit vt nō ſiſtat̄ id qͦ ſiſtit̄. Sin in altera parte tn̄ ſiſtat̄:nō in toto tempoꝛe ſiſtetur pꝛimo:quia in hoc per partē ⁊ aliud ſiſtit̄ velut qui ſiſteret̄ in die:q2 ſiſtit̄ in mane illius diei. Ut de eo qͦ mouet̄ antea dictum eſt. Sic igit̄ ſiſti aliqd ꝑmo in tpe:eſt in quolibet illi⁹ ſiſti:⁊ nō in quadā pte ſic:in ꝗdam non. Hec eſt expō nominum.

Quēadmodū itaqꝫ qͦ mouet̄ nō eſt in quo pꝛimo mouet̄:ita neqꝫ in quo ſiſtit̄:qͦ ſiſtit̄.

Deſcripſit gd nois eius qͦ eſt aliquid ſiſti in aliquo tpe pꝛimo:nūc ꝙ nihil ſiſti poſſit in aliquo tēpoꝛe pꝛimo declarat:⁊ hoc ꝑmo ꝓponit.⁊ ingt.quēadmodum itaqꝫ qͦ mouetur nō eſt in quo ꝑmo mouet̄: ita neqꝫ in quo ſiſtit̄:qͦ ſiſtitur. Et ſic opoꝛtet dicere de ſiſti vt de moueri: ꝙ ſicut ipſius moueri non datur pꝛima pars motus:ita neqꝫ ipſi⁹ ſiſti. Nam vt in moueri ſemper medietas eſt ante totum: ita in ipſo ſiſti.

Cum declarauit. In iſto cōmēto mouet Auer.dubitationem.videlicet.in quo differt ſiſti ⁊ moueri. Dicit Auerroes ꝙ ſiſti differt a motu ⁊ a quiete:a motu qdem dupl'r: ꝑmo q2 ſiſti ſumitur reſpectu qetis. Moueri reſpectu foꝛmeque per motum acqrit̄. Secūdo q2 ſiſti ſumitur reſpe- Cōmē. 69.70.

ctu habiti. Moueri reſpectu habēdi. A quiete vero ⁊ cōſi-ſtentia differt: veluti via differt a termine vię: qꝛ vt dixit themiſtius ſiſti eſt tendere in qͥetem. ceterum cōmētū pꝫ.

¶ Neqꝫ.n. ipſi⁹ moueri neqꝫ ipſi⁹ ſiſti aliqͩ eſt primū. Sit enīꝫ id in quo primo ſiſtit̃. a. b. hoc qͩem ſane impartibile eē impoſſe eſt. mot⁹ eni in eo nō eſt qͦ eſt indiuiduum. Propterea ꝙ aliquid eius motū eſt. Id aūt qͦ ſiſtit̃ oſtēſuꝫ eſt moueri. At ſi diuiſibile ſit: in quolibꝫ illius ſiſtitur. Cum igit̃ tempus id ſit in quo primo ſiſtitur: ⁊ non indiuiduum. Omne vero tempus ſit diuiſibile in infinita: nihil erit in quo primo ſiſtitur.

¶ Secūdo idem declarat per rōnem: qua vtebat̃ in motu: ⁊ eſt hec aut ipſm ſiſti eſt in indiuiduo temporis: vel in tpe. nō in indiuiduo tpis. qꝛ moueri non eſt in indiuiduo temporis. Sed ſiſti eſt moueri. igit̃ ſiſti nō eſt in idiuiduo tēporis. Si vero ſit in tpe: tūc cum in illo ſiſtat̃ pmo: in quolibet illius ſiſti opꝫ: ſed pars eſt ante totum: igit̃ ſiſtitur in parte ante totum: ⁊ ad huc in parte partis: ⁊ ſic in īfinitū. Sermo eius pꝫ trāſlatione ſola. ¶ Animaduertēdum vt auerroes dicit ꝙ non pōt dari primum tempus in quo primo ſiſtat̃: capiendo pmum pro ęquali ſiue pro ęquato: qꝛ tūc ſic exponeret̃: in hoc ſiſtitur: ⁊ in nullo tēpore ante hoc: nec in aliquo tēpore poſt hoc. igit̃ in hoc ęquate ſiſtit̃. patꝫ ꝙ ſcda exponēs eſt falſa: nam cum hoc ſit diuiſibile: prius ſiſtit̃ in parte pma ꝙ̄ in toto: ⁊ ita ante hoc ſiſtebat̃. omne enim qͦ ſiſtitur: ſiſtitum eſt.

¶ Neqꝫ igit̃ eſt aliqͩ in quo primo quiſcēs ipꝫ qͥeuit. In eo nāqꝫ nō qͥeuit qͦ eſt imptibile. qꝛ nō eſt in idiuiduo mot⁹: in quo ꝟo aliqͩ quieſcit: in eo etiā mouet̃. Tunc enīꝫ qͥeſcere dicimus aliqͩ quando ⁊ in quo eſt aptum vt moueat̃: ⁊ nō mouet̃ aptū. Praeterea tūc qͥeſcere etiam dicimus: cum ſilr̄ ſeſe habꝫ nunc ⁊ pri⁹. nō vno quodā: ſꝫ duob⁹ minimis diiudicātes.

¶ Hactenus de ſiſti: nunc de quiete ſiue qͥeſcere ipſo: ⁊ proponit non eſſe aliquid in quo quieſcens primo quieuit. Ad qͦ probandū ſupponit id in quo aliquid primo quieſcit eē diuiduum ⁊ tempus: qͦ declarat pmo illud in quo qcquā aptum eſt moueri eſt diuiduuꝫ. Id qͦ quieſcit qͥeſcit in eo in quo quicquā eſt aptuꝫ moueri. igit̃ omne qͥeſcens quieſcit in re diuidua. Propterea ait. tunc enim quieſcere dicimus aliquid quādo ⁊ in quo eſt aptum vt moueatur. ⁊ ſic aptum moueri non mouet̃. Secūdo idem probat. prius ⁊ poſterius non ſunt in indiuiduo. qͥeſcere eſt ſe habere eodē modo nūc ⁊ prius. igitur non in idiuiduo qcquā quieſcet. hoc probat: quia non vno quodam inſtāti: ſed duob⁹ minimis ⁊ pauciſſimis quietes dyudicamus. nō enim quia ſilr̄ ſe habet in vno inſtanti: dicimus quicquā quieſcere: ſed qꝛ ſe hꝫ eodē mō in duob⁹ ad minus: ⁊ ita in tempore: cū inter qͥlibet duo inſtantia tempus ſit.

¶ Quare id in quo qͥeſcit non erit impartibile. at ſi diuiſibile ſit: tempus erit profecto. atqꝫ in quolibet illius quieſcet. eodē enim modo oſtēdet̃ quo ⁊ in priorib⁹ oſtēſum eſt. quo fit vt nihil ſit primum in illo.

¶ Tunc arguit tempus in quo quicquā quieſcit eſt diuiſibile: ſed quoniam quieſcit in illo primo: opꝫ vt in quolibꝫ illius quieſcat: ſed pars eſt ante totum. igitur prius quieſcit ī medietate illi⁹: ꝙ̄ ī toto illo: ⁊ ſic de 2ᵃ medietate: quo fit vt nihil ſit primum in illo: cum ſemper pars ſit ante partem in infinitum.

¶ Eſt autēꝫ hui⁹ cauſa: quia omne qͦ quieſcit: ⁊ mouet̃: in tēpore quieſcit ⁊ mouet̃. Tempus aūt nulluꝫ eſt primum: neqꝫ magnitudo: nec omnino ꝯtinuum vllum. Cum omne ſit in infinitum diuiſibile.

¶ Nunc vero generalem cām eius qͦ probauerat: tradit: ⁊ inqͥt. qꝛ non datur primum tempus: neqꝫ prima magnitudo: neqꝫ vniuerſalr̄ primum continuum: cum omne continuum ſit diuiſibile in īfinitum. cum igit̃ qͥeſcere ſit in tempore. igit̃ nō datur primum quieſcere.

¶ Hęc eſt ſecūda. Cōmentum quo ad partem expoſitiuam patet: ibi vero. ⁊ ſciendū eſt: mouet dubitationem: ⁊ inqͥt. ⁊ ſciendum eſt ꝙ tempus quę ponitur cauſa in quieſcente nō eſt vera cauſa. nam diuiſibilitas temporis non eſt cauſa vt quieſcens nō habeat primam parteꝫ: qͦ probat: quia tempus non illius in motu ipſo. de quo magis videtur. igitur neqꝫ in quiete. Com. 73

¶ Et cauſa in hoc eſt. Reſpōdet ꝙ iſte eſt ordo ꝙ diuiſibilitas in infinitum primo reperitur in magnitudine ſiue in qua eſt mot⁹: ſiue ſupra quā ſit motus. ⁊ per magnitudineꝫ inuenitur in motu. ⁊ per motum in tempore. quare magnitudo caret prima parte propter ſe. Motus propter magnitudinem. Tempus propter motum. Hęc quo ad materiā: ſed dices quid ad formam. Ariſt. enim ait tempus eſſe cauſam nō dari primū in magnitudine: poteſt ſuppleri ꝙ tempus nec eſt cauſa quietis: nec effectus illius: cum quies ſit priuatio: quę non ſit per aliquid poſitiuum: ſed per aliquid defectiuum. ⁊ ita tempus neqꝫ eſt quietis cauſa: neqꝫ qͥes temporis. Similiter non dari primum in tempore non eſt cauſa non dari primum in ipſo quieſcere. eſt tamen ſignū: nam tempus eſt effectus motus: ⁊ ita eſt veluti ſignuꝫ poſitiuum motus. ipſius quietis vero pro quāto eſt priuatio motus. Et ita Ariſt. per cauſam intelligit rationeꝫ a ſigno. Sed dubitatur: videtur enim quietis eſſe primam parteꝫ ſiue primum principium: nam motus deſinit aut in motū: aut in quietem. non in motum: quia tūc non deſineret. igit̃ in quietem: vel igitur in totam quieteꝫ vel in primū quietis. non in totam quietem. igitur in primū quietis. ⁊ ita qͥetis erit primum. Secūdo mutatū eſſe in actu: eſt finis motus: vel igitur eſt aliquid quietis vl̄ nihil. Si nihil quietis: ⁊ nihil motus: igitur nec motus habet finem: nec quies habet principium. Dici poteſt ꝙ motus nec deſinit in quietē: nec deſinit in motum. Sed deſinit motus in mutatum eē: qͦ eſt primum non eſſe motus: ⁊ primum extrinſecū quietis. ex hoc non ſequitur dari primam partem quietis: ſed bene primum principium indiuiſibile quietis: vt de motu dixit themiſtius. Ad ſcdm̄ dico ꝙ illud mutatum eſſe nec eſt motus: ne: quies. Sed eſt finis mot⁹ extrinſec⁹: ⁊ pncipium qͥetis: nō tamē prima pars quietis.

¶ Cum autem omne qͦ mouetur: in tempore moueatur. Et ex quodam in qͦdaꝫ mutetur: in quo tempore aliquid ſm̄ ſe mouet̃: ⁊ non in aliquo illius: impoſſibile eſt aliquid eſſe primū quo mouetur. Inſuper quieſcere aliquod eſt penes idem in eodeꝫ tempore eſſe ipſuꝫ ⁊ partem quāqꝫ. ſic enim quieſcere dicimus: cuꝫ in alio nunc atqꝫ alio verum ſit dicere ipſuꝫ atqꝫ

partes penes idem eſſe. Or ſi id eſt quieſcere: non contingit vt ipſum totum in aliquo eodez tempore primo ſit penes idem. eſt enim tẽpus diuiduum omne: quare in alia atqz alia ipſius parte verũ erit dicere penes idem eſſe ⁊ ipſum ⁊ partes ipſius.

¶ Cupiens Ariſtoteles ſatiſfacere ad cauillos Zenonis ſophiſte: p̃mittit ſuppoſitionem quãdam pro ſolõne ad omnes: quãqz per modum cõcluſionis declarat. Et eſt. omne qd̃ mouetur in aliquo toto tempore primo ⁊ ſm̃ ſe: impoſſe eſt id eſſe penes idem numero in aliqua parte illius tp̃is. Uerbi cauſa moueaẽ equus in hora primo hoc eſt in qualibet parte hore non plus nec minus: ⁊ ſm̃ ſe: nõ per ptem aliquã: dico ꝙ equus nõ põt eſſe penes eandẽ numero ſpacij partem in aliqua parte illius hore: ſed continuo erit in q̃libet parte illius in alia atqz alia: hoc eſt penes aliaz atqz aliam partem. Hec eſt concluſio declarãda. vtruz vero ſit vẽis in omnib⁹ alijs motibus: dicemus. Sat ſit nobis nũc eam in motu locali intelligere. Hec aũt concluſio cõtinet duas conditiones: prima eſt ꝙ tale mobile moueaẽ ſm̃ ſe: ⁊ non ſm̃ partem: poteſt enim equus moueri ſm̃ pedem: ⁊ eſſe in eadem ꝑciſe ſtabili parte in tota hora: ⁊ q̃libet parte hore. Secũda eſt vt moueat in aliquo tẽpore p̃mo ⁊ adeq̃te. vz. in hora tota: ⁊ qualibet hore parte: ⁊ non in quadam parte hore ſic: in quadam nõ: q2 tũc poſſet eſſe in eadem ⁊ aliq̃ parte hore penes eandẽ ſpacij partem: vtpote tũc cũz non moueẽ. Ad hui⁹ concluſionis declarationez vult eſſe ĩtelligẽdas quatuor ſuppõnes: duę ſunt per ſe: z⁹ ex duab⁹ ſequens. quarta acceſſoria. Inqt. cum autem omne qd̃ moueẽ: in tempore moueaẽ. Hec eſt prima. ⁊ ex quodã in quodam moueẽ: hec eſt ſecunda. In quo tẽpore aliquid ſm̃ ſe moueẽ: ⁊ non in aliquo illius: impoſſe eſt aliqd eẽ primum quo moueẽ: declarauimus eniz nec eẽ primã partẽ ſpacij: nec primam partem q̃titatis: nec p̃mam partem q̃litatis. Hec eſt tertia ſuppoſitio ſequẽs. Deide ponit quartã acceſſoriam: ⁊ inquit. inſup qeſcere aliquid eſt penes idem numero ſpacium in eodẽ tp̃e ipm̃ ⁊ partes omnes eſſe. ſic enĩ quieſcere dicim⁹: cum in alio nũc atqz alio verum ſit dicere ipm̃ atqz partes penes idem eẽ. Hec eſt quarta ſuppoſitio acceſſoria. Ex his quatuor arguit concluſionẽ: ⁊ inqt. qd̃ ſi id eſt qeſcere vt dicit quarta ſuppoſitio: nõ contingit vt ipſum totum in aliquo eodẽ tempore primo ſit penes idẽ. Probat per locum ab ipſo impoſſi: naz deẽ cõtradictoriũ. vz. ꝙ idem mobile ipſum ⁊ partes in aliqua eadem parte tẽporis ſit penes vnã numero partem ſpacij. eſt enim tp̃s diuiduum omne: quare in alia atqz alia illius tẽporis dati parte: verum erit dicere penes idez eſſe ⁊ ipm̃ ⁊ ptes ipſi⁹: igitur quieſcet: ⁊ ponebatur moueri. igitur idem mouebiẽ: ⁊ non mouebitur.

¶ Or ſi non ſit hac rõne penes idem: ſz in vno temporis nũc: nõ erit in aliquo tempore vllo: ſed in temporis fine. In ipſo vero nũc eſt quidem ſemper penes aliquid manens: non tamẽ quieſcit. nam in ipſo nũc neqz moueri qcquaz neqz qeſcere poteſt. Sed verum qdem eſt in ipſo nũc non moueri. Atqz penes aliquid eſſe. In tempore aũt nihil vt qeſcens eẽ põt. eueniret enim vt id qd̃ ferẽ: quieſcat.

¶ Obijciet quiſpiam aduerſus Ariſt. ſi res quę moueẽ nullo tempore eſt penes aliquid ſpacij: ſuper qd̃ moueẽ: neqz ęqualem ſibi locum obſidet: quo pacto videẽ p̃niuerſũ illud ſpaciuz poſſe cõficere: Soluit Ariſt. penes aliquid ſpacij non tẽpore: ſed momento res ipſa quę mouetur adeſt. momentum porro extremum ⁊ finis eſt tẽporis. Item momento tantũ ęqualem ſibi locum in ſpacio obſidet. in momẽto aũt neqz moueri poteſt neqz quieſcere. ⁊ ita Ariſto. concedit duo. p̃mũz. nihil qd̃ moueẽ in aliqua parte temporis eſt penes aliqd vnũ ⁊ idem ſpacij: ſed cõtinuo in alia atqz alia parte temporis penes aliam atqz aliam ſpacij partez. Secũdum eſt ꝙ in quolibz momẽto tẽporis illius in quo moueẽ continuo eſt penes aliquã partẽ ſpacij ſibi ęqualẽ: in quo. vz. momento nihil moueẽ aut qeſcit: ſed potius nõ moueẽ: nõ tamẽ ſequiẽ: igiẽ qeſcit: ex negatiua enim nõ ſequiẽ affirmatiua. Et ita pz ſolo ad argumẽtũ: ꝙ illud mobile peragrat vniuerſum non per hoc ꝙ in qualibet parte tẽporis ſit ſemper penes aliquã ſpacij partem ſibi ęqualẽ: ſed q2 in quolibz illius tẽporis momento eſt penes aliquã partem ſpacij ęqualem. Hoc autem exponit themiſtius ꝙ res q̃ moueẽ in quolibet tẽporis momẽto eſt penes aliquã partẽ ſpacij ęqualẽ potestate. vz. ⁊ fictione noſtra: nõ actu alioqn res conſiſteret: ⁊ tempus in momenta infinita diuideretur actu.

¶ Uult declarare. Cõmentum pz: verum in fine addit hãc Cõ. 74
declarationẽ eſſe cõez omnib⁹ ſpẽbus mot⁹: nihil enim qd̃ augeẽ põt hr̃e eandem numero q̃titatez in aliqua tẽporis parte. nihil quoqz qd̃ alteraẽ: ⁊ in oĩbus ſimilr̃. Ait tamen in motu locali eſſe rem ꝑſpicuam. at in alijs motib⁹ nõ eſt claruz. In latione enim ⁊ ꝯtinuatio: ⁊ ſucceſſio patent. In alijs licet ſucceſſio pateat: ꝯtinuatio latet: q2 fortaſſe fiunt per minima: quoꝝ quodlibet fit ſubito: ⁊ p̃mittit hoc diſputare diligentius vt in octauo hui⁹: cõmẽto. 23.

¶ Zeno vero paralogizat. Si enim inquit quieſcit omne aut moueẽ: qd̃ ſemper eſt penes aliquid ſibi aequale. Id aũt qd̃ fertur eſt ſemper in ipſo nũc penes aliquid ſibi aequale. Immobilem eam ait eſſe ſagittam: q̃ fertur.

¶ Hac cõcluſione declarata componit ſophiſma Zenonis ſic: omne qd̃ ſemper eſt in loco ſibi ęquali: qeſcit omne qd̃ moueẽ: ſemper eſt in loco ſibi ęquali. igiẽ omne qd̃ mouetur: ſemꝑ qeſcit. ⁊ ita ſagitta quieſceret. Maior pz q2 cum nõ poſſit duz eſt in loco ſibi ęquali moueri: qeſcit. ꝓpterea ꝓponit maiorem ſub diſiunctione ad cõcludẽdum ꝙ cum non poſſit moueri: quieſcat.

¶ Hoc aũt eſt falſum. Tempus enim nõ ex ipſis nũc indiuiduis conſtat: quẽadmodum nec vlla alia magnitudo.

¶ Peccatũ ſophyſmatis eſt ſuper verbo ſemꝑ: poteſt enim exponi ſemꝑ pro quolibz momento: ⁊ tunc ſenſus maioris eſt. omne qd̃ in quolibet momento tẽporis eſt penes aliq̃ȝ partẽ ſpacij ſibi ęqualem: qeſcit. quo qdez in ſenſu negatur maior: q2 ex momentis non conſtat tẽpus: ⁊ concedit ſub hoc ſenſu minor. Aut põt exponi pro qualibet parte tp̃is: ⁊ tunc erit ſenſus: omne qd̃ in q̃libet tp̃is parte eſt penes aliquid ſibi ęquale: qeſcit. qua rõne maior ꝯcedere. minor ṽo negaẽ: vt ꝓxime in cõcluſione ꝓbauim⁹. ⁊ ita pz deliquiũ eẽ ꝓpter moltiplicitatẽ verbi ſemꝑ. Auerroes ṽo vult deliquium cõmitti penes actũ ⁊ potẽtiam. nam ſi ĩtelligiẽ oẽ qd̃ eſt in loco ſibi ęquali ſemꝑ in actu: qeſcit: maior eſt vera ⁊ minor falſa. at ſi ĩtelligat omne qd̃ eſt in loco ſibi ęquali ſemper hoc eſt in potentia: quieſcit: maior eſt falſa: minor ṽo eſt vera. quę ratio docet ſophiſma peccare penes multiplicitatem ſumptam ab actu ⁊ potentia. Hec eſt ſolo deliquij Zenonis eleatis ſophyſtę.

¶ Quatuor vero ſunt Zenonis rōnes de motu ipo: q̄ difficultatē ſoluētib⁹ afferūt. Prima q̄dem ea eſt qua mot⁹ ipſe īterimit: q2 pri⁹ in medīū q̄z ad finē id qđ fert deuenire op3: de qua ī rōnib⁹ q̄ prius dictae ſunt diſtinximus.

¶ Reducit rōnes oēs zenonis ad quatuor: prima ſic cōponit: omnia ↄtinui dimidia ſunt īfinita. omne qđ mouetur ptrāſit omnia dimidia alicui⁹ ↄtinui. igit omne qđ mouet ptrāſit īfinita. Hec cōcluſio ſequit ex hoc q̄ aliqđ mouet: igit nihil mouet. Sed dices hec rō fuit facta ali⁹ ⁊ ſoluta. igit nō repetēda. Reſpōdet Auerroes q̄ fuit ſoluta ſm vocem. nūc ſoluit ſm rem: ⁊ ppterea replicatur.

¶ Secūda vero ea eſt q̄ achilles appellat: qua pfecto eo mot⁹ ipſe refellit: q2 nunq̄z id qđ velociſſime currit id aſſeq̄ret qđ tardiſſime mouet. Nam qđ aſſequit eo deueniat antea nec̄e eſt: vn̄ aufugiens fugam arripuit. Quo fit vt tardi⁹ ipm ſemp aliquo ſpacio p̄cedat nec̄e eſt.

¶ Ratio in textu p3: ⁊ eam iuxta textū auerroes ⁊ themiſtius formāt: poteſt tamē cauilloſius ſic formari. Si mot⁹ eſt: nunq̄z velox aſſequeret vt equus tortucā ſiue limacē. Cōſequētia deducit. ſi mot⁹ eſt: contingit inter aſſequēs ⁊ aufugiens intercipi certum dati ſpacium: igit cōtingit tardum ipm aufugiens īfinities anteferri ad equum: q̄m non totiens q̄n pluries: ⁊ ſic in īfinitū. cōtingit īfinities anteferri. igit contingit ſemp anteferri: qđ enim īfinities fert ante aliud: ſemp fert ante ipm. Sed qđ fert ſemp ante aliud: nūq̄z ab illo attingit. ⁊ ita nūq̄z tortuca ab equo attigeret.

¶ Eſt aūt ratio haec illi eadē q̄ten⁹ dimidiatione vtit. Differt tn̄ in diuiſionis mō: q2 magnitudinem quā accipit: non in duo diuidit. Accidit tn̄ vt tardius ipm nō attingat ex rōne: q̄ fit pp diuiſionē in duo. In vtriſq3 eni3 accidit vt nō pueniat in finē diuiſa aliquo mō magnitudine ipſa. S3 in hac addit tanq̄z tragice decātatū velociſſimū nunq̄z aſſequi tardiſſimū. Quare ſolōne3 vtriuſq3 eē eandē nec̄e eſt. itaq3 id qđ putat nunq̄z id attingi: qđ antecedit: falſu3 eſt. nam lic3 eū antecedat: nunq̄z attinget: attinget tamē tandē: ſi dabit finitū tranſire id qđ mouetur. rōnes q̄dem igit duae ſunt.

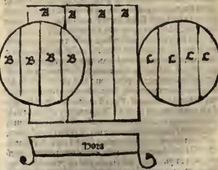
¶ Littera hec difficillima habet grecis ipſis ī verbis: quā volens latinā facere: nō nulla verba ſatis minima ad ſenſum mutaui: aliter enim ſūma fuiſſet obſcuritas: quā pcipere potes ex veteri tranſlatione. Ariſt. igit ſoluit illas duas rōnes: ⁊ ſumit p̄mo q̄ ambe ille rōnes ſunt vna in re: licet differant modo. Re q̄dem non differūt: q2 ambe pcedūt ex diuiſione ſpacij. Modo vero differūt: p̄mo: q2 ratio prima vtebat diuiſione ſpacij per dimidia. Secunda v̄o vtit diuiſione ſpacij per portionem exceſſus velocis ad tardū. Secūdo differūt quo ad illationē: nam p̄ma ducit ad hoc q̄ nunq̄z mobile veniret ad finem ſpacij. Secūda vero ad hoc q̄ nunq̄z velox attingeret tardum. Addens rōnem eē achillem ad tragicam ſiue fauſtoſam efficaciam. Ex q̄bus vult habere eſſe vtriuſq3 vnā ſolōnem: cum radix earū ſit vna. Tūc rn̄det ⁊ negat ↄñtiam: bene enim cōcedit ipſum tardum dum antecedit nunq̄z attingi: ſed negat ipm ſemp antecedere: q2 cum ſpaciū interceptum ſit finitu3: aliquādo velox attinget tardum. Ad formam tamen nō reſpondet: auerroes tamē reſpōdet tardū antecedere ad velox īfinities in potētia: non aūt in actu. ſorticole cōcedunt tardum antecedere ad velox īfinities: ⁊ cum infertur: igit ſemp: negant ↄſequentias. Sicut nō valet īfinities comedi pane3. igit ſemp. cā vero eſt: quia fortaſſe infinities poteſt teneri in actu ⁊ in potētia: at ipm ſemp nō niſi in actu.

¶ Tertia v̄o ea eſt q̄ paulo an̄ dicta eſt: q̄. v3. ſagitta quae fert: q̄eſceret: accidit autem ex eo q2 tp̄s ſumit ex momētis ↄſtare. Quo ſane nō ↄceſſo: ſyll̄s nullus erit.

¶ Hec ratio fuit in modo ⁊ figura cōpoſita: fuit quoq3 ſoluta per fallaciā equiuocatiōis: quare nūc ſilentio digna ſit.

¶ Quarta vero eſt ea q̄ de h̄js eſt aequalib⁹ magnitudinib⁹: q̄ ſup aequales alias alicuius ſtadij magnitudines aequali velocitate partim e calce ſtadij partim e medio ecōtra mouentur. vbi fieri putat vt duplo tp̄i dimidiū ſit aeq̄le.

Stadium.

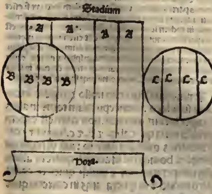

¶ Quarta rō ſupponit duo: p̄m̄ q̄ ptrāſitiōes eq̄les ab eque velocib⁹ arguant tp̄a eq̄lia. Suppō 2° ē caſus: ī quo ſupponit ſtadiū q̄drupedū ſectū in q̄tuor cubita ſiue moles ſiue magnitudies: vtpote a. qđ ſtadiū ſupra quo fit mot⁹ appellat. accipit 2° duo mobilia ēt q̄drupeda ſecta in q̄tuor moles: quaꝝ q̄libet vocat b. ī vna. In altera c. vult quoq3 mobile b. moueri e medio ſtadij. c. v̄o e calce ecōtra p⁹ ſibi ipis obuiādo. Accipit vltio q̄ ſtadiu3 ↄ ferat verſus c. mobile. hac. v3. pportiōe q̄ q̄ntū pagret b. de illo: tm̄ ↄferat ad c. quo ī caſu ī fine tp̄is. v3. tūc cū p̄m̄ b. eſt cū vltio c. ⁊ ecōtra: ipm b. ī hora egit dimidiū ſtadij. ⁊ ipm c. totu3. q2 lic3 ſint eq̄ velocia: illō qđ h3 b. ipſi⁹ ſtadij: lucrat c. p ↄ lationē ſtadij ad ipm. Hec oīa ſupponebat zeno vt ſolū ↄcluderet ip3 c. mobile ī hora pagrare totū ſtadiū. b. v̄o dimidiū. ⁊ cū hec ſint eq̄ velocia vult hr̄e dimidiū hore eē eq̄le toti hore. qđ p caſū ſic pbabat: nā b. ip3 mobile pagrat dimidiu3 ſtadij. igit ī dimidio hore cū ſit eq̄ velox ſicc. ip3. c. v̄o totū ſtadiū ī hora. igit dimidiu3 hore quo fit pagratio facta ab ipſo b. erit eq̄le toti hore: q̄ fit pagratio ſtadij facta ab ipo c. ⁊ ita dimidiū tp̄is erit eq̄le duplo tp̄i. Quib⁹ breuib⁹ p3 textus abbreuiatio: ⁊ melius adhuc patebit pximo in textu.

¶ Eſt aūt fallacia q̄ illorum alteꝝ q̄dem ppter id qđ mouet. Alterū vero propter id qđ q̄eſcit aequalē magnitudinē aeq̄li velocitate trāſire ī aequali tp̄e autumat. Hoc aūt falſum eſt.

¶ Reſpondet Ariſt. ⁊ vult fallaciam que grece eſt paralogiſmus cõmitti in ſyllo. ⁊ auerroes explicat eã: ⁊ vult eẽ a ſm qd ad ſimplr̃ vt in fine ↄmenti exponit. putabat.n. Zeno ꝙ ſicut mobilia eque velocia ſupra ſpatijs fixis mouent̃ equali tpe: ſic vniuerſaliter ⁊ ſimplr̃ ſupra oĩbus ſpatijs: quomõlibet ſumptis. Illud igitur valet ceteris paribus ex parte mobilium ⁊ ſpatioꝝ. Sicut non eſt hic: vbi ſtadium reſpectu vnius ꝓmouet ad motũ: reſpectu alterius ꝓmouet ad cõtrariũ. Ingt. eſt aũt fallacia in hoc conſiſtens ꝙ illorum alterum: vtpote c. mobile per id qd ſtadiũ mouet̃ verſus ipſum. Alterum vero vtpote b. per id qd quieſcit hoc eſt nõ mouet̃ verſus ipſum: ſed potius aufugit ab eo equalẽ magnitudinem equali velocitate trãſire in equali tempore autumat. hoc aũt falſum eſt ⁊ cũ deceptõe: qm̃ nõ ſunt cetera paria. hec ẽ ſolo ad ꝑalogiſmũ.

¶ Ut ſint aequales ſtadij magnitudines a a a a. Supra has vero moueãtur magnitudines b b b b. Incipiendo a medio ipſarum magnitudinũ a. numero ⁊ magnitudine illis aequales. c c c c vero bis aequales ⁊ numero ⁊ magnitudine atqꝫ eque veloces ipſis b. quae motum incipiant a calce econtrario. accidit igitur primam b. atqꝫ c. magnitudinem ſimul in ipſis eſſe extremis illarum ſupra quas mouentur. ⁊ etiam accidit c. vniuerſas a. magnitudines. b. vero dimidium ipſarum peragraſſe. Quare fit vt ſit dimidium tempus. vtraqꝫ.n. aequali in tempore per vnamquamqꝫ ſtadij magnitudinem tranſiuit. ⁊ inſuper accidit b. per omnes magnitudines c. tranſiiſſe. prima naqꝫ c. magnitudo: ⁊ prima b. magnitudo in contrarijs extremis ſtadij ſimul erunt conſtitutae: tanto in tẽpore per vnamquãqꝫ b. magnitudinum mota: quanto per vnamquãqꝫ magnitudinum a. tranſiuit: vt inquit. Propterea ꝙ vtraqꝫ aequali in tempore per a. magnitudines eſt mota. Ratio quidẽ igitur haec eſt. committitur vero in illa dicta fallacia.

¶ Ut vero deceptio pateat Ariſt. vult ſophiſma zenonis ↄponere: ⁊ ingt. vt ſint eq̃les ſtadij magnitudines a a a a. Hec caſus pᵃ pars: vbi illud ſtadij: ⁊ ſi in greco ſonet ſtãtes: ad latinũ ſenſũ trãſtuli ſtadij: qd itellĩt eẽ ſpatiũ ſupra qd fit mot᷒. ſup has vo ſtadij q̃tuor magnitudies moueãt̃ magnitudies b b b b. Incipiẽdo a medio ipaꝝ magnitudinũ a: q̃ numero ⁊ magnitudie ſũt eq̃les illis q̃tuor ſtadij. numero. vꝫ. q: quatuor. Magnitudine vero q: ſit vnaq̃qꝫ vnipes. hec eſt ſcd̃a caſus pars. c c c c vero ſint alie equales ẽt his q̃tuor ſtadij ⁊ numero q: quatuor. ⁊ magnitudine q: quelibꝫ vnipes. ſintqꝫ ẽt eq̃ veloces ipſis b. que motũ icipiãt a calce ſtadij ecõtrario ipſis b. hec ẽ tertia pars caſus. Ex his infert duo ⁊ ingt. accidit igit̃ primã b. atqꝫ primã c. magnitudinẽ ſimul in ipſis eſſe extremis illaꝝ ſupra quas mouent̃ vt vnã ad finem ſtadij. Alterã ad principium ↄtrapoſite vt dixit. ⁊ accidit c. vniuerſas a. magnitudines: b. vero dimidium earum peragraſſe. ex his duobus infert propoſitum. d. quare fit vt ſit dimidium temporis quo b. peragrauit dimidium ipſorum a. ⁊ hoc dimidium eſt equale ei tempori quo c. peragrauit omnia a. igitur dimidium erit equale duplo temporis. vtraqꝫ enim vtpote b. ⁊ c. equali in tempore per vnamquãqꝫ ſtadij magnitudinem tranſiuit. Infert ſcd̃o cũ his vnum aliud quaſi conſequens ⁊ inquit. ⁊ inſuper accidit b. per omnes magnitudines c. per contactum tranſiuiſſe. Prima namqꝫ c. magnitudo. ⁊ prima b. magnitudo in contrarijs ſtadij extremis ſunt conſtitute: tanto in tempore per vnamquamqꝫ b. magnitudinum mota per contactum vel alio modo: quanto ipſa prima magnitudo c. per vnamquãqꝫ magnitudinum a. tranſiuit vt inquit propterea ꝙ vtraqꝫ equali in tempore per a. magnitudines eſt mota: vna. videlicet. ꝑ dimidiũ. Altera pero omnia. tale autem conconſequens ſubiecit Ariſto. non ꝙ faciat ad rationem: ſed vt oſtendat qua ratione atqꝫ regula eque velociter ambe magnitudines mobiles mouentur: vt inde predictum impoſſibile ſequatur. tunc epylogat rationem ⁊ reſponſionem: vt oſtendat ſyllogiſmũ hũc peccare per fallaciam ſm quid ⁊ ſimpliciter: credendo eſſe in omnibus magnitudinibus: quod in fixis eſt. hec eſt expoſitio huius loci: vbi nolo te ignorare me multa adieciſſe: q̃ greca ſeries expoſcit: nihilqꝫ omiſiſſe: nihil quoqꝫ mutaſſe: quod non ſonet ſeriei grece: qd facile cognoſces ex veteri noſtra trãſlatione: q̃ vt ſeruet verbum: pretermittit ſenſum. tu vero habes vtrãqꝫ: ⁊ id conſidera. que auerroes ait. ex expõne ſue patent.

¶ Neqꝫ rurſus in ea mutatione quae eſt inter cõtradictoria impoſſibile aliquod nobis erit. vt ſi ex non albo in albũ aliquid mutetur atqꝫ in neutro eſt. tãq̃ itaqꝫ neqꝫ album fit: neqꝫ non album. non enim ſi non totũ in vtrouis fit: non dicetur album: aut non album eſſe. Album enim dicimus aut non album: non quia totum. ſed quia plurimis partibus: aut principaliſſimis fit tale. Non eſt autem idem non eſſe in hoc: ⁊ non eſſe in hoc totum. ſimiliter autem res ſeſe habet ⁊ in eo quod eſt. ⁊ in eo quod non eſt: atqꝫ in coeteris quae ſꝫ contradictionem dicuntur: erit ⁊ enĩ in oppoſitoꝝ altero erit ne: Totum autẽ in neutro ſp erit.

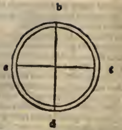
¶ Quinta ratio que eſt extra illas dictas a Zenone: ẽ que deſtruit ſubitam mutationem. ⁊ ſic componitur. Nihil quod mutatur: eſt in altero extremoꝝ. Omne quod ſu-

bito mutatur eſt in altero extremorum: aliter inter contradictoria daretur medium. igitur quod ſubito mutatur: non mutatur. huius rationis tāgit vim: ⁊ primo proponit initium ſolutionis ⁊ inquit. neqꝫ rurſus in ea mutatione quę eſt ſm ꝯtradictionē: impoſſibile aliquod nobis erit: vt ſi ex non albo in albū aliquid mutetur atqꝫ in neutro ſit: tāq̄ itaqꝫ neqꝫ album ſit neqꝫ non album hęc eſt cauilli materia ſiue vis. Cui reſpondet (⁊ vt mihi vr̄) ipſe vult illam maiorem intelligi ſolum in mutatione ſucceſſiua. in illa enim quod mouetur non eſt in altero extremorū. At inter album ⁊ non album non eſt mutatio ſucceſſiua quando accipiuntur ſimpliciter ⁊ cōmuniter: q2 ſemper ē alterum horum. Omne enim quod eſt ē albū: vel non eſt albū. Sed bene eſt mutatio ſucceſſiua inter eſſe totum albū: ⁊ eſſe totum non album: q2 inter hęc pōt dari mediū poteſt enim eſſe aliquid quod nec ſit totum album: nec totum nō albū: vt ſcutum cuius vna medietas eſt alba: alia vero nō: ſed nigra: vel id genus. igit̄ inter eē albū ⁊ nō eē albū nō cadit mutatio ſucceſſiua: ſed bn̄ inter eē albū totū: ⁊ eē totū nō albū: qm̄ vt ſic nō ſunt ꝯtra: ſed pñt ſimul ſtare. inqt nō.n. ſi nō totū in vtrouis ſit: nō dicet̄ albū aut nō albū eē: q2 pōt eē aliqd qđ nec eſt totū albū: neqꝫ totū nō albū: vt ſcitū. Albū.n. dicim⁹ aut nō albū. nō q2 totum eſt tale: ſed q2 in plurimis partibus: aut in ꝑncipaliſſimis ſit tale. q̄ rō docet: ꝙ cū albū aliqđ incipit fieri non album nō ita cito ſic̄ remittit̄: erit n̄ albū: ſꝫ tā diu erit albū q̄ diu plures ꝑtes erit tales: vel ꝑncipaliores: q̄ rōne fit vt iter albū ⁊ n̄ albū fiat mutatio ſubita. iter albū totū ⁊ totū nō albū ſucceſſiua: ſilr iter albū ⁊ nigrū ſucceſſiua fit motio: Sꝫ dices. idē eſt nō eſſe totū albū: ⁊ nō eſſe albū. igit̄ q̄ cito remittit̄: tā cito nō eſt totū albū: igit̄ ſubito erit nō album: Rn̄det ⁊ inqt. nō eſt aūt idē non eē in hoc: ⁊ non eē in hoc totū: pōt.n. aliqd eē in hoc vt in albo: ⁊ nō eſſe in albo totū: vt diximus in caſu: in quo incipit remitti album: erit.n. lignū i albo: nō tñ in albo totū: q2 illius ꝑcquā amiſit. ſimiliter ſe hꝫ ⁊ in eo qđ eſt: ⁊ in eo qđ non eſt: atqꝫ i cęteris q̄ ſm ꝯdictionē dicunt̄ .⁊.n. in oppoſitoꝝ altero erit ne qđ mutat̄: quaſi dicat. erit neceſſario ſub altero oppoſitorum: totū aūt in neutro ſp̄ erit. eſt.n. in ſubiectis ſucceſſio extēſiua ſicut in accidētibus: verū in accidentibus quibuſdam erit ſucceſſio penes gradus formę: ⁊ penes extenſionē formę. Aiaduerſione dignū eſſe duplex totū: quod mutat̄: aut ſimilare vt lignū: cuius q̄libet ꝑs eſt lignū. aut diſſimilare: vt aial: cuius nō q̄libet ꝑs eſt aial. ſimilare totū erit tale vtpote albū: aut nō albū: qn̄ illius plures ꝑtes erūt tales: vt ſi lignū ſit pluſq̄ ꝑ dimidiū albū dr̄ album. diſſimilare dr̄ tale: qn̄ ꝑncipaliores ꝑtes ſunt tales: ⁊ eniꝫ In ſimilaribus nulla eſt ꝑs ꝑncipalis. ſed bn̄ in diſſimilaribus. Propterea Ariſt. in lr̄a ſubiecit. ſed q2 plurimis ꝑtibus: aut ꝑncipaliſſimis ſit tale: innuens vtrūqꝫ totū. Inter hęc tñ talis ponit̄ drīa: ꝙ nullū ſimilare incipit eſſe tale vt album: per poſitionē de pñti ſiue alteratio ſit ab intrinſeco hoc eſt ꝑ gradus: ſiue ab extrinſeco hoc eſt ꝑ extēſionem ſubiecti: vbi.n. alteratio ſit ꝑ gradus: nūq̄ erit albū: niſi habeat gradū vltra mediū. nihil aūt incipit hr̄e gradum vltra mediū: ꝑ poſitionē de pñti. vbi vero alteratio ſit ab extrinſeco: illud non erit albū: niſi hēat pluſq̄ dimidiū albū: nihil aūt incipit hr̄e pluſq̄ dimidium tale ꝑ poſitionē de pñti: ſed bn̄ ꝑ remotionē. corpus vero diſſimilare pōt incipere eſſe tale ꝑ poſitionem de pñti: q2 incipit eē tale ꝑ hoc ꝙ partes ꝑncipales ſunt tales: hoc aūt incipere pōt per poſitionē vt pꝫ. ¶ Dubitat nouus expoſitor: q2 vr̄ ꝙ Ariſt. nō pōt euitare impoſſibile ꝓpoſitū: nā incipiat aliquod nō albū vt lignū fieri albū ſm ꝑtes. Sumus tūc in medio inſtanti: in quo erit ſm vnū dimidiū albū: ſm aliđ nō albū ſed nigrū: pꝫ tūc i hoc medio inſtāti nec eſſe albū: nec nō albū: q2 nō magis dignū denominari ab vno q̄ ab altero. igit̄ inter ꝯdictoria dabit̄ mediū. Rn̄det ꝙ tale lignū nō debet dici albū: ſed nō albū: veluti vna copulatiua cuius vna pars eſt vera: ⁊ altera falſa: tota dr̄ falſa. ⁊ ita ē dicendū nō albū. ¶ Sꝫ ꝯ h̄ pōt dubitari. qm̄ illud lignū eſt coloratū: ⁊ nihil eſt in gn̄e: quin ſit ſub aliqua ſpē. igit̄ oꝫ ꝙ ſit aut albū: aut nigrū: aut vtrunqꝫ: ⁊ ita albū ⁊ non albū. Dicūt qdam ꝙ tale ſiue lignū ſiue ſcutū non eſt coloratū: q2 nec hoc coloratū nec illud coloratū. igit̄ nō ē coloratū. ⁊ ꝑ ꝯñs: nec albū: nec nigrū. Argumētū.n. ſupponit falſum. Sed hęc reſpōſio vr̄ falſe: nā ſcutū eſt viſibile. igitur coloratum: coloratū. igit̄ aliquo colore: ⁊ ita ſtabit argumētū. ꝙ aūt ſit viſile: ꝓbat̄: q2 ꝑ viſum indicamus illđ eſſe bicolorē. igit̄ eſt viſile. Propterea melius dico cōcedendo illud eſſe coloratū: ⁊ denominari a gn̄e colorum: nō tñ denominat̄ ab aliqua ſpē. Ad regulam Ariſ. dici pōt ꝙ oē qđ denoiatur a gn̄e: denoiat̄ a ſpē aliqua illius: aut hꝫ ſpēm aliquā illius: q̄ ſibi ineſt: nā pōt aliqđ accn̄s ineē alicui: ⁊ illud nō denoiare. Aiaduerte in cōmēto ibi. pōt intelligi: ꝙ auerroes textū illum. qm̄ neceſſe ē. Tribus modis exponit: q̄ expoſitiones ſunt fortaſſe q2 textus gręcus eſt negatiuus. Prima expoſitio ſumit oppoſita ꝑ ꝯria: ⁊ tūc ſenſus eſt ꝙ res q̄ mouet̄ eſt ſub ambobus ſm ꝑtem: q2 in neutro ē ſm totū. ⁊ iuxta hoc dictio illa altero ſuperfluit: ⁊ loco eius legi debet ſub ambobus. Scđa vero expoſitio ſumit oppoſita ꝓ ꝯdictorijs: ⁊ tūc ſenſus ē ꝙ res q̄ mouet̄ neceſſario ē ſub altero ꝯtradictorioꝝ: qm̄ neutrū eſt in ea totaliter. ⁊ tūc deficit negatio. Ultimo dat tertiā expoſitionē quo ad textus trāſpōnes: ⁊ ipſa pꝫ ꝑ ea q̄ dicit: tu vero ſcias hęc eſſe ſupflua. qm̄ nihil ad ſenſum gręcū: vt patet in noſtra tranſlatione.

¶ Rurſus in circulo ⁊ in ſphaera ⁊ omnino in his quae in ſe ipſis mouentur accidit ipſa quieſcere. In eodem enim loco tempore quodaꝫ ⁊ ipſa ⁊ partes ſunt. Quo fit vt quieſcant ac moueantur.

¶ Quintus cauillus deſtruit motum circularem: ⁊ componitur ſic. quęcunqꝫ ſunt ſemper in eodeꝫ loco: ſemꝑ quieſcunt. circulus: ſphęra: ⁊ q̄cunqꝫ mouent̄ in ſeipſis ſunt in eodem loco ſemper. igitur ſemper quieſcunt. Debes ſcire ꝙ differt circulus a ſphęra: nam circulus in linea eſt. ſphęra in corpore: vt dicunt mathematici. Ulterius aiaduerſione dignum naturales imaginari aliquod moueri ſm omnes partes totumqꝫ exiſtere in eodem loco: vt ſi eſſet vnum corpus cuius vna pars rareſieret altera condenſaretur in eodem loco exiſtens. Ariſto. igitur amplexus eſt tria per hunc cauillum: ꝙ. videlicet. circulus non moueatur contra imaginationem geometrarum qui imaginantur circulum moueri circulariter. ꝙ ſphęra nō moueatur contra aſtronomos: ⁊ naturales. ꝙ etiam corpus in ſe ipſo motū non moueat̄. ⁊ hęc omnia: q2 ſp̄ ſunt i eodē loco.

¶ Primo quidem enim nullo tempore in eodem ſunt loco. deinceps etiam totus in aliū ſemper locum mutatur. non enim eſt eadem circūferentia quae ab a. ⁊ b. ⁊ c. ſumitur coeterorumqꝫ quolibet puncto: niſi vt muſicus homo ⁊ homo: cui id accidit. quare in aliam alia ſemper mutatur ⁊ nunq̄ quieſcet. eodeꝫ vero modo ⁊ in ſphera atqꝫ in coeteris quae in ſeipſis mouentur.

¶ Rñdet ad cauillum ⁊ ꝯcedit ſp̄ circuliī ⁊ ſphęrā ⁊ quod mouet̄ in ſeipſo ſp̄ eſſe in eodē loco ſꝫ ſubiectū: nō aūt ſp̄ ſm ꝑtes:nec ſm formā.ꝑtes.n.ꝯtinue mutāt locū. totum vero mutat formā ſiue figurā.poſſum.n.imaginari ī ſphę ra tot figuras quot ſunt pūcta imaginaria:⁊ ſm has poſ ſum dicere ipſam moueri:iuxta quē caſum aſtrologi ſenti unt cęlum mutare figurā oī hora dici. Jdeo diuerſę ſiunt hoīum genituręꝑ ꝑ dīiaꝫ cęleſtiū figuraꝝ.eſt.n. vna figu ra nūc cuius linea a centro ducta terminat̄ in a.punctum ortus immobilem.alia ab eodem centro terminata in b. culmen meridiei. Alia ab eodem terminata in c.occaſuꝫ. alia in d.imuꝫ noctis:⁊ iſta cęli cōſtitutione naſcit̄ aliqs: hinc ad horā linea q̄ terminabat̄ in a.erit eleuata aliquā tulū.linea q̄ terminabat̄ in b.erit declinās ēt aliquātulū. ⁊ cęterę ſimilr̄.quę iō docet circulū mutare ꝑiferiā h̄ ē cir cūferentiā.⁊ ita pꝫ ēt de ſphęra:⁊ de eo qō ī ſeipſo mouet̄: mouēt̄.n.ſꝫ ꝑtes:⁊ ſꝫ totū mutādo formā ſiue ꝯſtitutōeꝫ vt aſtronomi aiūt ingt p̄mo quidē.n.ꝑtes ipſę nullo tp̄e ī eodē ſunt loco.⁊ hic eſt p̄mus cauilli defect᷑.deinceps to tū ēt in aliū ſp̄ locū mutat̄:⁊ p̄mo declarat hoc in circulo ipſo.d.non.n.eſt eadē circūferētia q̄ ab a.⁊ b.⁊ c.ſumit̄ ⁊ q̄ ſumit̄ a cęteroꝝ quolibet pūcto:niſi vt muſicus hō ⁊ hō: cui id accidit:q̄ſi dicat ꝙ circūferētię illę ſunt ſpē diuerſę: ſubiecto tñ ęędem. Quare in aliā alia ſp̄ mutat̄:⁊ nūq̄ꝫ ge ſcet.hęc de circulo.idē ⁊ de ſphęra vult eē intelligēdū:⁊ ō hīs q̄ mouent̄ a ſe ipſis:⁊ ingt eodē vō mō ⁊ ī ſphęra atqꝫ cęteris q̄ in ſe ipſis mouent̄.hęc ad cauillum.

ꝯmē.10. ¶ Cū induxit. Comētū iſtud pōt hr̄e tres ꝑtes. Jn p̄ma ex ponit vnā textus ꝑtē. Secūda ibi ⁊ circulus quē diuidit partī digrediendo:partim exponēdo multa vtilia ait. ſed in vltima ibi. Dedię dicit ergo.cōplet expoſitionē textus: ⁊ prima ⁊ vltima ps patent ꝑ expoſitionem textus.

¶ Et circulus quē. Hęc ē ſcda ps:vbi declarat q̄lis ē mot᷑ in ſphęra:⁊ circulo.⁊ dicit primo ꝙ circuli ꝯcepti in ſphę ra e diuerſis pūctis ꝓducti:ſunt idē numero ꝑ accñs: q2 differūt forma:⁊ ꝯueniūt ſubiecto:vt muſicus hō:⁊ hō. di cit ſcdo ꝙ vera identitas eſt ſm formam:ea vero q̄ eſt ſꝫ ſubiectū ē ꝑ accñs.nā idē in rei vītate.eſt idē ſm formam qua rōne vt oēs circuli deſignati in ſphęra quos pūcta di uerſa diuidūt ſunt in ſubiecto idē ꝑ accñs: in forma vero differentes. Aiaduerte ꝙ eadē numero duplr̄ ſunt: aut ſꝫ eſſentiā ⁊ eē.qua rōne hō hic ⁊ ſocrates ſunt idē numero: idē oīno.⁊ hec idētitas ē maior illa q̄ eſt ſm formā ⁊ ſpēꝫ. Alia ſunt eadē numero ſubiectiue quomō muſicum ⁊ gra maticū ſunt eadē numero ꝓ quāto accidūt eidē ſubiecto numero:⁊ idētitas numeralis hac rōne eſt minor illa quę eſt ſm formā ⁊ ſpēm.⁊ de hac intelligit auerroes. Si igit̄ illud. Rñdet nūc ꝙ dum mō ſphęra ipſa mouet̄:pōt intel ligi vno mō ꝙ ipſa mutet̄ de vno circulo ī aliū ſꝫ formā: ⁊ ſubiectū:quo mō ea q̄ mouent̄ recte mutant̄.⁊ h̄ modo ſphęra nō mouet̄. Alio mō.ꝙ mutet̄ de vno circulo ī aliū ſm formā tm̄:⁊ ſic ſphęra mouet̄. Ex hīs pꝫ cauillū Zeno nis eſſe nullū:vidit.n.ſphęrā nō mutare locū ꝑ accñs: per hoc extimauit ipſam nō mutare loca ꝑ ſe:ſimplr̄: ſed ſim plr̄ geſcere:⁊ ita ꝯmiſit peccm̄ fallacię a ſꝫ gd ad ſimplr̄. nā credit ꝙ ga nō mutat locū ꝑ accñs h̄ eſt rōne ſubiecti: ꝙ nec ſimplr̄ mutet locū:hoc aūt nō valet:q2 lꝫ rōne ſub iecti nō mutet loca:rōne formę mutat loca:q2 tranſit ꝑ di uerſas circūferentias. Ex hīs ꝯcludūt gdam motū cęli eē de loco ad locū ſm formā:q2 de vna circūferentia in aliā. Scdm vero ſubiectū mot᷑ eius eſt circa locum. Propte rea geſcit ſm materiam.

¶ Auicēna vero. Sed ambiges.iſtę formę ſiue figurę: ſiue circuli g ſunt ī cęlo ꝑ quos mutat loca ſm formā:ſunt rea les vel intētionales. Si gdeꝫ reales:an ſitus:vel loca: aut poſitiones. Rñdet auicēna ⁊ vult ꝙ ciuſmodi formę ſūt ſitus:⁊ hoc ga credit ad ſitū eē motū. argumēto.q2 oē qō mouet̄ mutat ſitū.igit̄ in ſitū ē mot᷑. Cōtra obycit auerro es.p̄mo q2 auicēna mutauit ꝑ accñs in ꝑ ſe.mot᷑.n.p̄mo ⁊ per ſe ⁊ in locū:ꝑ accñs vero in ſitū ſiue poſitionē: quā cō ſequit̄ mobile in ordine ad vniuerſum. veluti rarefactio ꝑ ſe eſt in q̄litateꝫ vtpote in raritatē.ꝑ accñs vō in locū. Aui cēna igit̄ q2 vidit oē qō mouet̄.mutare ſitū:credit ad ſitū eſſe ꝑ ſe motū vt in terminū primū.

¶ Declaratū eſt.n. Deidē arguit ꝯ poſitionē auicenne ſic. ad relationē nō eſt motus ꝑ ſe. ſitus ē relatio.igit̄ ad ſitū nō eſt per ſe motus.maior declarat̄.nā ad indiuiſibile nō eſt motus.relatio eſt indiuiſibilis. igit̄ ad eā nō eſt mot᷑.

¶ Si igit̄. Soluit ꝓ ſe ⁊ ꝓ auicēna:⁊ vult hūc motū eē ad poſitionē ſiue ſitum:⁊ ad locū.in locū gdē ꝑ ſe.in poſitio nē ꝑ accñs.ceu rarefactio ad q̄litatē ꝑ ſe: in locū ꝑ accñs.

¶ Et hoc inuenit̄. Qꝛ vō motus ipſe ſit in ſitū ꝑ accñs ſal tem:probat.nā motus rectus eſt p̄mo in locū. Scdario ⁊ ꝑ accñs in ſitū.igit̄ ſphęricus ꝑ ſe p̄mo in locum. Secun dario ⁊ ꝑ accñs in ſitum ſiue poſitionem.

¶ Quid igitur:concludit nūc Rationē auicennę eſſe inuti lem:nā ſi in ſitū nō eſt motus niſi ꝑ accñs:nihil vtilitatis affert:niſi velit ꝙ illud qō mouet̄ hoc motu:nō diuerſat̄ in ſitū ꝑ ſe:ſed ſm formā imaginādo in ſitū eſſe per ſe mo tum:quod eſt falſum: vt ꝓbauimus. quare aut auicenna vult ſphęricū motū eſſe ꝑ ſe in ſitū:aut ꝑ accñs. nō ꝑ ſe:q2 in relationē non eſt per ſe motus: non per accñs: q2 tunc adhuc remanet queſtio de eo ad quod eſt motus ille per ſe:⁊ ſic nihil vtilitatis affert.

¶ Sed tamen. Renſpōdet tādem ad argumētū auicēne. arguebat.n.cęlū mutare ſitū. Jgit̄ in ſituꝫ eſt motus ꝑ ſe. Rñdet auerroes ꝙ hęc ratio eſt ſophiſtica:q2 hꝫ ipſuꝫ cę lum mutat ſitum:ſed hoc eſt ꝑ accñs.ideo non ſequit̄. igi tur in ſitū eſt per ſe motus. Sed circa hęc ambiges.primo an eiuſmodi formę quas cęluꝫ mutat ꝑ ſe ⁊ primo ſint rea les:anītētionales:⁊ ſi reales:an ſitus ſiue pōnes.an loca: Auicēna vt viſum eſt voluit has eē reales ⁊ vocauit eas ſitus ſiue pōnes:has aſtronomi ꝯſiderant dum dicūt pla netaꝫ eē orietalē occiduū:dextrū:ſiniſtrū ⁊ id genus.auer roes ꝙ ſint loca:qō ſtare nō vr̄:nā circūſcripta imagina tione mathematica hęc nulla ſunt: cū lineę ⁊ puncta ſint ſolum imaginaria. Amplius hęc vīr figurę cęleſtes:tales ſunt qualitates ī quarta ſpecie qualitatis:ſiue relationes. Amplius dubitāt:q2 Ariſt.ait partes mutare locū ſm ſub iectum:⁊ totum non.quod videtur falſum.qm̄ partes ſi mul ſumptę nō ſunt aliud a toto.tu vero declarationē ho rum oīum ꝑquire ī lib. deſtructio deſtructōuꝫ.diſputatōe 14ª.in ſolone p̄mi duby. Nūc vō ſat ſit mōſtraſſe locū.

¶ Hiis vō demōſtratis: ipſ dicim᷑ moueri nō poſſe: niſi per accidens. veluti ſi corpus: aut magnitudo in qua eſt moueat̄: quemadmo-

dū ſi id qđ eſt in naui latione nauis: aut pars motu totius moueatur. īpers āt appello: qđ quantitate indiuiduū eſt etenī3 partium mot⁹ ꝛ per ſe alij ſunt. ꝛ quatenus etia3 partes ipſae motu toti⁹ mouentur. videbit autem qſpiam ꝛ in ſphaera maxime differentia3 ipſa3. non enim erit velocitas eadem earum partiu3 quae centro propinquae ſunt: ꝛ earum quae procul ſunt: atq3 totius. Cū non vnus ſit motus: vt igitur diximꝰ: ſic quide3 impers moueri poteſt: quemadmodum is qui ſedet in naui currēte mouet̄. per ſe aūt moueri non poteſt.

¶ Ad introductionem textus primo debes ſcire ꝙ moueri per accñs eſt vno mō ad motū eius ī quo eſt. Alio mō ad motum eius: cuius eſt pars. Ac moueri p accñs ad motu3 eius in quo eſt: nō vna rōne fit: qꝛ aut in quo eſt vt forma vel accñs: quo mō accñtia ꝛ formę mouentur ad motum māę ꝛ ſubiecti: aut ad motum eius in quo ē vt pfectio vel mō alio: qua rōne nauta mouet̄ ad motū nauis. Scđo debes ſcire ꝙ differunt motus ptium eē p accñs: ꝛ motum accidentis: ſiue formę: ſiue pūcti eē p accñs: qꝛ ſi ptes a toto preciderïs moueri p ſe pñt. Tum ꝙ cū eni totius vnimoda vniformiſq3 volucritas ſit: partium varia: ꝛ difformis habet̄. na3 diuerſa ē ꝯcitatio partiū q̄ ſub polos ſunt: ꝛ partiū quę ſub maximū illū ęqnoctij diuiſorē circulum agitant̄. At pūcta ꝛ formę. ꝛ accñtia nūq̄ rōne vlla niſi p accñs mouent̄: eo ꝙ ꝯtinent̄ in reb⁹ qbus p ſe accidit motus. his notatis: Ariſto. vult pbare indiuiſibile ꝛ impers nullo mō moueri poſſe niſi p accñs. Cauſa aūt eſt qꝛ plato voluit indiuiſibile ſimplr moueri ꝛ p ſe vt deū ꝛ aīam ꝛ huiuſmodi. nam deus ē numerus ſe ipm mouens vt aīa ēt fortaſſe hęc ꝯtra platonē vult ꝯſtituere: ꝯtra quē in. 7°. arguit. mathematici quoq3 voluē pūcta moueri: diſputās igit̄ ꝛ ꝯ platonē: ꝛ ꝯ mathematicos hęc ꝓponit: ꝛ ingt. his vero demōſtratis: ꝯ Zenonē: ꝛ alios: impꝛtiū ſiue indiuiduum dicimus moueri non poſſe: niſi p accñs. veluti ſi corpus: aut magnitudo in qua eſt moueat̄: quēadmodū ſi id qđ eſt in naui latione nauis: aut ps motu totius moueat̄: ꝛ qm̄ multiplex eſt impꝛtium ꝛ magnitudine ſicut pūctus ꝛ animus: ꝛ deꝰ: ꝛ id genus. ꝛ multitudine vt vnitas: ꝛ forma ſiue ſpē: vt ignis ꝛ id genus: qđ p impꝛtiū: qđ gręce eſt ameres: velit: exponit: ꝛ ingt. impers aūt appello: qđ quantitate indiuiduū eſt vt pūctū: animus: deus: ꝛ qlibet intellectus: ꝛ id genus: deīde quo mō nō eodē mō p accñs moueant̄ puncta: ꝛ ptes. ſubiecit. d. ꝛ. n. ptium motus ꝛ per ſe alij ſunt: ꝛ quatenus etiam ptes ipſę motu totius mouent̄ hoc eſt differunt inter ſe: ꝛ a toto. Cuius declaratione3 ſubiungit. d. videbit aūt qſpiā ꝛ ī ſphęra maxime dr̄iam ipa3. nō eni eſt velocitas eadem ea3 ptium q̄ centro hoc ē polo ꝓpinquę ſunt. ꝛ ea3 quę pcul ſunt a polis. Stella eni3 quę eſt in corde vrſę ſeptētrionalis in 24ᵒʳ horis pūū deſcribit circulū: q̄ vero in capite arietis iuxta ęqnoctiū maiorē deſcribit eodem in tpe. igit̄ illa tardius: hęc velocius mouebit̄. ꝛ ita in ptibus nō ſeruat̄ vnimoda volucritas: nec inter ſe: nec reſpectu totius: cū nō vnus ſit motus vnimodus: atq3 vniformis. Ex his concludit ſenſum ꝯcluſionis demonſtrandę: ꝛ ingt vt igit̄ diximus: ſi qdē impers moueri pōt quēadmodū is q ſedet in naui currente mouetur. per ſe aūt moueri nō pōt. eſt igit̄ ſenſus impꝛtium per ſe moueri non poteſt.

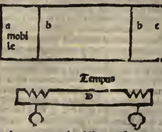
pmē.66. ¶ Cum induxit. Quo ad ptes expoſitiuas ꝯmētā iſtud pꝫ: Quo vero ad digreſſionē mouet qōnē. dictū ē. n. ptes per accñs moueri: ſed ꝛ inter ſe: ꝛ a toto ſeruāt dr̄iam quāda3: quęret igit̄ qs. vtru3 ſit hoc tm̄ verū in motu ſphęrico: vt exēplificauit: an quoq3 ꝛ in recto etiam.

¶ Sed forte. Rñdet nō ad formā: ſed ad mām vt mihi videt̄: ꝙ ptes ſphęrę vīr p ſe moueri: ꝛ nō ad motū toti⁹: qꝛ ſeruāt in motu dr̄iam quādā ꝛ inter ſe ꝛ a toto. non tm̄ mouent̄ p ſe: ſ3 ſolū ad motū totius. at ptes rei motę motu recto: nec vīr p ſe moueri alio motu a motu totius: nec p ſe mouent̄. ꝛ hoc declarat p locū a maiori negatiue ſic. ptes ſphęrę vīr p ſe moueri ꝛ nō mouent̄ p ſe. igit̄ ptes rei motę motu recto nō mouent̄ p ſe. Ad formā aūt nō reſpōdet dici tm̄ pōt ꝙ tā in ſphęra: q̄ ī motu recto ptes nō vnimō motu mouent̄. in ſphęra patuit p ea quę Ariſt. ipſe dixit: ī recto motu pꝫ: qꝛ hō q mouet̄ recte motū in ptibus nō h3 vnimodū: nā caput velocius mouet̄ q̄ pedes: qꝛ in ęqli tēpore ſpatiū aeris qđ deſcribit caput ꝯtinet ſpatiū pagratū a pedib⁹. igit̄ in ęqli tpe pagrat mai⁹. Similr in lepore velocius dorſum mouet̄ q̄ vnguis ipſe pp eandē cām.

¶ Et quaſi intēdit: reſumit ſenſum quē Ariſt. voluit p hęc: ꝛ vult ꝙ nō eodē mō ptes mouent̄ p accñs ad motū totius: ꝛ pūctū ad motū corporis in quo ē. nā ptes nec mouentur pure p accñs: nec pure p ſe. p accñs qdem pure: nō qꝛ id qđ pure p accñs mouet̄: penitus eodem mō mouet̄: ſicut id ad cuius motum mouet̄. quū oēm motū ꝛ modum motus nāciſcat̄ ab illo. pure p ſe vero minime: qꝛ mouentur ad motū toti⁹: vt accñtia ꝛ forme mouentur motu materię ꝛ ſubiecti.

¶ Ex cū declaratū. Probat ꝙ ptes mouent̄ p accñs: q cqd mouet̄ ad motū alterius: mouet̄ p accñs: vt pꝫ in formis ꝛ accidētibus q̄ mouent̄ motu māę: ꝛ motu ſubiecti. ptes mouent̄ ad motū alteri⁹. igit̄ p accñs. ingt. ꝛ hoc apparet ex verbis Ariſt. ꝛ iō excepit iſtū modū motus: quo. v3. ipſę ptes mouent̄ ab illo q̄ mouent̄ pūcta. ꝛ ſic induxit exēplum extraneū ab vnoquoq3 illoꝝ: na3 exēplū de nauta: nec cōpetit motui quo mouent̄ puncta ad motū magnitudinis: nec motui quo mouent̄ ptes ad motū totius. Sed dubitat̄ pmo: qꝛ nō vr̄ ꝙ ptes in motu differūt: nec inter ſe: nec a toto. a toto qdē pꝫ. qꝛ illius motu mouent̄. igitur mō illius mot⁹. inter ſe vō: qꝛ nihil hñt p ſe: ſed ſolū in toto. Dr̄ ſm̄ Themiſtium ꝛ auerroē cęteroſq3 expoſitores: partes nō moueri pure p accñs: qꝛ ēt in potētia pñt per ſe moueri vt ſi eēnt e toto ſeperata: ꝛ qm̄ nō penitus p accñs hñt nō nihil pſcitatis motus ānexum: quo poſſint hr̄e aliquā mot⁹ dr̄iam. Ex qdem inter ſe ꝛ non vnimodo moueantur motu: eo pꝫ: qꝛ vna celerius: alia tardius fert̄. ꝙ vero e toto: declarat̄: qꝛ totū motu totius inuariabiliter fertur: partes vero nō eo modo quo totū: hui⁹ ratio eſt quia eſſe pñt per ſe: ꝛ ita non pure per accidens.

¶ Mutetur enim ex a.b. in b.c. ſiue in magnitudine3 ex magnitudine: ſiue in forma3 ex forma: ſiue ſ3 contradictione3 de oppoſito in oppoſitū. Tempus autē3 in quo primo mutetur ſit d. igit̄ ipſu3 eo in tēpore quo mutatur: aut in a.b. aut in b.c. aut partim in hoc: partim in altero eſſe neceſſe eſt. omne namq3 qđ mutat̄ ſic ſe habet. in vtroq3 qdem igit̄ aliqđ ipſi⁹ nō erit: erit enim partibile. neq3 erit in b.c. eſſet enim mutatū. Supponebat̄ autē3 mutari. reſtat igit̄ ipſum in a.b. eſſe eo in tempore quo mutat̄. qeſcet ergo qđ enim in eodem eſt quodam tempore: id qeſcere dicebam ſ3s

¶ Quod punctum ⁊ vniuerſaliter nullũ per ſe moueatur. declarat. q: vel eſt totaliter in termino e quo: vel totaliter in termino ad quem. vel partim ⁊ ptim in vtroq;: nõ partim ⁊ partim in vtroq;: q: tũc eẽt diuiſibile. non totaliter in termino ad quem: q: eſſet motum: ⁊ ita non mouetur ꝫ caſum. ſi totaliter in termino ad quem: qeſceret. ꝑ diffinitionem qetis: ⁊ ita non moueret̃. hãc rõnem vt facilius capiat̃ ꝑ terminos diſponit: ⁊ res tranſlatione conſtat.

¶ Quare fieri non poteſt vt ipers moueatur aut omnino mutetur. eſſet enim dũtaxat ipſi⁹ motus hoc pacto: ſi tẽpus ſuis ex nũc conſtaret. Semper. n. in ipſo nũc motũ eſt atq; mutatũ. ita vt moueat̃ nũq̃: motum vero ſit ſemper. at hoc eſſe impoſſibile: oſtenſuꝫ eſt ⁊ prius. neq; enĩ tẽpus ex nunc ipſis: neq; linea ex pũctis: neq; motus ex momentis conſtat: nã nihil aliud aſſerit qui ita ait: niſi motũ ex ipertibus conſtare: perinde ac ſi tempus ex ipſis nũc aſſereret: aut magnitudinẽ ex pũctis.

¶ Quidam: vt notus expoſitor faciunt hic ſcðam rõneꝫ. ⁊ nõ placet: cũ quaſi ꝓcedat Ariſt. illatiue. Alij q Ariſto. reddat cauſam cur impertia moueri nõ poſſint. ⁊ hoc mõ auerroes introducere vr̃: qð nec ẽt cõſonat: nã reddere rei cãm eſt demoſtrare: ⁊ nõ demõſtrat vt dixit in prima rõne: nec v; dit poſt. igit̃ erit noua rõ qð auerroes negat ĩ ſequenti cõmẽ. 89. vbi notat ipſe ſcðam rõnem. Meli⁹ igit̃ cũ Themiſtio vr̃ mihi eẽ dicendũ: q Ariſt. vult declarar̃ ſm quã poſitionẽ põt ſaluari impertia ipſa moueri: ⁊ ſm quã nõ. ⁊ declarat q apud dicẽtes tẽpus ⁊ vliter oẽ continuũ ꝯſtare ex impartibus ſaluari põt impers moueri. at apud tenẽtes tẽpus nullũ: atq; ꝯtinuũ nullũ ex idiuiduis cõponi id defendi non põt. inquit quare fieri non põt. vt impers moueat̃: aut oĩno mutet̃. eſſet. n. tempus motus hoc pacto dũtaxat: ſi tẽpus ſuis ex nũc. ꝯſtaret: cui⁹ rõnẽ ſubſcribit. d. ſp. n. in ipſo nũc motũ eſt atq; mutatũ: ita vt moueat̃ nũq̃. motũ vero ſit ſemp. Tenẽdo igit̃ tempus ex ipſis nũc: ⁊ motũ ex momẽtis ⁊ nõ ex ꝑtibus diuiſibilibus conſtare: id defendi põt: hoc aũt eẽ ĩpoſſibile oſtenſuꝫ eſt ⁊ prius. neq; . n. tẽp⁹ ex ipſis nũc. neq; linea ex pũctis: neq; motus ex momẽtis ꝯſtat: nõ igit̃ ſm veritatem defendi põt. nã nihil aliud aſſerit qui ita ait niſi motũ ex impertibus ꝯſtare: perinde ac ſi tẽpus ex ipſis nũc aſſereret: aut magnitudinẽ ex pũctis. iuxta igitur tenẽtes tẽpus ex ipſis nũc conſtare defendi põt impers moueri: Sed oꝫ dicere ꝯſequẽter motũ ꝯponi nõ ex motibus: ſed ex momẽtis. iuxta vero tenẽtes tẽpus ⁊ ꝯtinuũ nullũ ex indiuidis cõſtare: id defendi nõ põt. declarat aũt auerroes q qui dicit tempus ex ipſis nunc conſtare: dicere cogatur motum ex momentis fieri. ⁊ ingt. ⁊ hoc qð dixit manifeſtum eſt: q: ſi cũ in cõtinuatione motus ẽ q: motus ẽ de genere ꝯtinuoꝝ: ⁊ hec ꝯtinuitas motus ẽ cã ꝯtinuitatis tp̃is: ⁊ cõuertibilis cũ illa vt fuit pluries oſtenſum: quę rõ docet ꝑ viã ſigni ⁊ demõſtrationis: q: poſſe argui tẽpus ẽ ex ipſis nũc. igitur ⁊ motus ex momẽtis. ab effectu ad cauſam.

¶ Inſuper etiaꝫ ex hĩs perſpicuuꝫ neq; pũctũ: neq; indiuiduuꝫ vllũ moueri poſſe. omne nãq; quod mouetur: ipoſſibile eſt maius ſeipſo tranſeat prius q̃ aut per aequale aut per minus ſe moueatur. Quõ ſi ita ſit: perſpicuuꝫ ⁊ punctuꝫ ſeipſo minus aut equale prius tranſire: at cum ſit indiuiduuꝫ: impoſſibile eſt per minus ſe moueatur prius. per aequale ergo. Quare ex punctis linea conſtabit. punctum enim aequale ſibi ſemper peragrando: vniuerſam lineam metietur. Sed hoc eſſe nõ poteſt igitur indiuiduum moueri fieri non poterit.

¶ Nũc ſcðo arguit ⁊ ſumit primo pũctũ ſi mouet̃: nõ poſſe moueri niſi ſp ꝑ ęquale ſibi. hoc deducit: q: oẽ qð mouetur prius trãſit minus vel ęquale ſibi: q̃ maius ẽ: vt ſenſu pꝫ. ſe pũctus mouet̃. igit̃ antea trãſibit minus vel ęquale ſibi. Sed minus ſe trãſire nõ põt: q: ẽ indiuiduũ: quo nihil eſt minus. igit̃ ſp mouebit̃ ꝑ ęquale ſibi. Ex hac ſuppoſitione ꝯcludit quare ex pũctis linea ſiue longitudo ſiue ſpatiũ ꝯſtabit: cuius ꝓbationem ſubſcribet. d. pũctũ enim ęquale ſibi peragrando ſp: vniuerſam lineam metiet̃. arguat̃ igit̃ ſic. oẽ mẽſuratũ ab indiuiduo ꝯponit̃ ex indiuiduis. ſpatiũ ꝑ hęc quę diximus mẽſurat̃ ab indiuiduo. igit̃ conſtat ex indiuiduis.

¶ Hęc eſt alia declaratio. Auerroes pręmittit differentiã inter hãc demõſtrationẽ ⁊ p̃mã. nã prima fuit quaſi eadẽ illi q̃ facta fuit textu ꝯmẽ. 32°. vꝫ. oẽ qð mouet̃ partim ẽ. ⁊ reliqua: ſolũ hoc differens: q: illa fuit oſtenſiua. prima rõ nunc facta eſt ad impoſſibile. ꝯmẽ. 32.

¶ Et ſi apparet: Dubitabit fortaſſe iũior q: vr̃ ſupflua hęc ptractatio: nã demõſtratũ ẽ oẽ mobile eẽ diuiſibile. ⁊ ſequitur per conuerſionem ꝑ ꝯtra poſitionem. igitur oẽ nõ diuiſibile eſt nõ mobile: ad qd igit̃ nũc ptractatio hęc?

¶ Intendit. R̃ñdet q Ariſto. in ſuis libris intendit nãm rei. ⁊ nõ res accidentales: quaſi dicat q Ariſt. declarat h nũc per ſe: q: illud fuiſſet ſcitum ⁊ ptractatũ tantũ per accidens: ⁊ ãq̃ ſequens.

¶ Auempace vero. Auempace ſoluit aliter ⁊ vult q textu 32°. probatum ſit omne mobile eſſe diuiſibile diuiſione accepta penes ꝯtrarietates terminoꝝ. hic vero probat oẽ mobile eſſe diuiſibile diuiſione accepta ab ipſo mobili: q̃ vocat̃ dimẽſio. ⁊ ita Ariſt. non ſuperfluus eſt.

¶ Et iam. Contradicit huic auerroes dicens ꝯtra hoc argutum eſſe ſuperius: ⁊ ita tenenda eſt prima ſolutio.

¶ Hęc aũt. Nũc docet vires ſyllĩ: ⁊ ſm ipm Ariſt. petit primo nihil poſſe ptrãſire mai⁹ ſe: niſi prius aut min⁹ aut ęquale ptrãſeat. petit ſcðo pũctũ nõ poſſe ptrãſire minus ſeipſo: ex hĩs infert̃ tertia q pũctũ trãſeat ęq̃le ſibi antea q̃ maius. his ſũptis ꝓ añte: ſequit̃ lineã ⁊ ſpatiũ ꝯſtare ex punctis. ꝯſtiaꝫ deducit. oẽ ex pũcto mẽſuratũ ex pũctis ꝯſtat: linea: ſi pũctũ mouet̃ mẽſurat̃ pũcto. igit̃ ex pũctis ꝯſtabit.

¶ Et hoc qð. Confirmat hanc rõnem ſic: nã dato q hec rõ non valeat: valebit illa Zenonis q nihil ꝯtingit pertrãſiri. n ĩ pũctũ ſemper erit in pũcto: ⁊ ita tranſit actu puncta infinita. Dicit vltimo auerroes q hęc conſequentia eſt alio modo ab illa Zenonis: quod eſt verum. nam illa fuit de mobili diuiduo. hęc de indiuiduo.

¶ Praeterea ſi omne quod mouetur: in tēpore mouet̃ vt in ipſo nunc nihil moueat̃: omneq; tempus diuiduum ſit: erit vtiq; aliquod tempus minus quolibet eoꝝ quibus quae mouentur per aequale ſibi mouentur: in quo mouetur illud. id eni in quo mouetur tēpus erit ipſum. Propterea ꝙ oē quod mouetur in tempore mouetur. tempus autem omne eſſe diuiduum: prius demonſtratum eſt. ſi igitur punctum mouetur erit aliquod tempus minus eo tempore in quo aliquid mouet̃ ꝑ aequale. hoc aūt eſt ipoſſibile: naz in minori per min⁹ moueatur neceſſe eſt. quare erit diuiſibile: quod indiuiſibile eſt: in minora: quemadmodū ⁊ tēpus in tēpus. Impers eni atq; indiuiduuz moueretur dūtaxat: ſi in indiuiduo nunc motus ipſe fieri poſſet: eiuſdez eni rationis eſt in ipſo nunc moueri: ⁊ aliqd indiuiduū moueri.

Expoſitores noſtri propter malas trāſlationes rōnē hāc euertunt in ſenſum extraneū: q hz qōnis nō paruū locuz. Propterea iuxta ſenſuz doctiſſimi Themi. ꝯpono ſylluz, oſtenſiue: licet ipſe arguat ꝑ impoſſibile. oē qḋ mouet̃ ī aliquo tpe per equale ſibi: in minori tpe mouebit̃ ꝑ ſpatium minus ſe: vt ſi ſcorpius in hora peragret ſpatiū equale ſibi: idem ſcorpius nō variatus ſpatiū minus ſe in minori tēpore peragrabit. Sed impꝰ ⁊ vẽr nullū indiuiduū poteſt ī minori tpe pertrāſire ſpatiū minus ſeipſo. igit̃ non poteſt moueri. minor pz. q: tūc indiuiduū eēt diuiſibile in minora. Ad probationē maioris ſumit quędā. D. Preterea ſi oē qḋ mouet̃ in tpe mouet̃ vt in ipſo nūc nihil moueat̃: hoc eſt primū. oēq; tēpus diuiduū ſit: hoc eſt ſcḋum: dat tertium. D. erit vtiq; aliqḋ tēpus minus quolibet eorum quib⁹ q̃ mouent̃ per equale ſibi mouent̃ in quo mouet̃ illud. vt pote id tēpus in quo mouet̃ ꝑ minus ſeipſo. in quo enim mouet̃ punctū erit tēpus ipm. Propterea ꝙ oē qḋ mouetur: in tpe mouet̃. tēpus aūt oē eſſe diuiduū: prius oſtenſū eſt. Ex his vult hāc maiorē. oē qḋ mouet̃ in aliquo tēpore per equale ſibi: in minori tpe mouebit̃ ꝑ minus ſe. addit minorem: non mō quo diximus: ſed vt demonſtret ꝑ impoſſibile. D. ſi igit̃ punctum mouet̃: dat ꝯcluſionem. D. erit aliqḋ tēpus minus ⁊ tpe in quo aliqd mouet̃ ꝑ equale vt pote cū mouet̃ ꝑ minus ſe. hoc aūt eſt. nam in minori per minus moueat̃ neceſſe ē: quare qḋ indiuiduū ē: erit ī minora diuiſibile: quēadmodū ⁊ tēpus in tēpus minus. erit igitur ſyllogiſmus. oē qḋ mouet̃ per equale in certo tēpore pōt moueri in minori tpe ꝑ minus. punctū mouetur ꝑ equale in certo tempore: vt dicere cogitur aduerſarius. igitur ꝑ minus in minori tpe. hęc ꝯcluſio ē impoſſibilis: ⁊ nō maior: igit̃ minor: ⁊ ita nullo mō moueri poterit. Declarat demū. iuxta cuius poſitionē id ſaluari pōt ⁊ īngt. ipers enim atq; indiuiduum moueret̃ dūtaxat: ſi in indiuiduo nūc motus ipſe fieri poſſet: q: non eē tēpus diuiſibile in minora: ⁊ ita nec motus in minora: imo equali tēpore trāſiret̃ maius: equale: ⁊ minus: q: omnia in ipſo nūc. nā eiuſdem rōnis ē in ipſo nunc moueri: ⁊ aliquid indiuiduum moueri propter rōnes datas. hęc eſt expoſitio partis: vt mihi vr̃. Auerroes aūt hoc mō lr̃am intelligit: ⁊ recte ait. accepit eni (vt mihi vr̃) a Them. ¶ Dubitant ꝑꝑ qd pūctum ſi moueret̃ ꝑ ſe: oz eſſe in ſpatio ſibi eq̄li: ⁊ nō ſi moueret̃ ꝑ accñs: ēt dato ꝙ mobile ſolū ſpatiū tāgeret ī pūcto vt de ſphęra dicitur. Dici pōt (q̄cq̄d velint alij) ꝙ qñ pūctū mouet̃ ꝑ ſe: occupat ꝑ ſe locū. qñ ꝑ accñs occupat locū ad occupationē mobilis ī quo ē: ⁊ ſic nō oz eē in loco aliquo eq̄li ſibi nec minori: cū nō ꝑ ſe ſʒ rōne mobilis ſit ī loco. ¶ Quęrunt vtrū id qḋ mouet̃ ſꝑ ſit in loco ſibi eq̄li. Captiunculatores ne pretereāt vngue logices aſſerūt omne qḋ mouetur eē ſꝑ in ſpatio ſiue loco maiori ſe. Arguūt iſtud: q: vel in ſpatio minori ſe: vel equali ſibi: vel maiori. nō minori vt pz: ꝙ nō in equali declarant: q: vel in tēpore vel in momēto. non in tpe: q: tūc q̄ſceret vt ſuperius ē dictū. nec in momento: q: momēta ⁊ inſtantia ⁊ nūc ipſa nulla ſunt: quare concluſio vera erit. ¶ Sed hec poſitio eſt contra Ariſt. Themiſtiū ⁊ auerroem: nam demonſtratū eſt ſuperius: oē quod mouet̃ in aliquo tpe primo ſm ſe totū in ipſius tpis nulla prē eē penes idem ſpatiū: q: tunc quieſceret. tñ dictū ē ꝙ in quolibet momēto tpis ē penes idē ⁊ equale ſpatiū: ⁊ rōnem adiecit Themiſti⁹: q: tūc vniuerſum ſpatiū ꝯmēſurari ꝯficiq; nō poſſet a mobili. Propterea ſoluit penes equale ſpatiū eē id qḋ mouet̃ ꝯtinuo: nō tpe: ſed momēto. Tenendū igit̃ eſt oē qḋ mouet̃ cōtinuo in momēto eē penes aliqd ſpatiū ſibi eq̄le. Ad rōnem pz ſolo. momēta. n. ⁊ ſi non ſunt actu ſeperationis in tempore: ſunt in actu exiſtētię in illo: ⁊ hoc ſatis ē. ⁊ omnes rōnes eius ſoluunt̃ illo interēpto vt pz.

¶ Mutatio aūt nulla eſt infinita: e quodaz eni in quoddam eſt omnis: ⁊ ea quae in contradictorijs ⁊ ea quae in contrarijs eſt. quare mutationum quidem earum quae in contradictorijs ſunt: affirmatio ⁊ negatio finis eſt. generationis quidem id qḋ eſt. corruptionis vero id qḋ non eſt. Mutationum vero quae inter contraria ſunt: ipſa contraria termini erunt. Nam haec mutationis vltima ſūt: quare ⁊ alterationis omnis. Alteratio namq; ex contrarijs quibuſdam eſt. Simili ratione auctionis etiam ⁊ iminutionis. naz auctionis quidez id finis eſt quod ſm propriaz naturaz completae ē magnitudinis. iminutōis ꝟo h⁹ remotio.

¶ Vltimo Ariſt. de finitate ⁊ infinitate mutationis pertractat: ⁊ declarat pmo ꝙ generatio ⁊ alteratio ⁊ auctio ſunt finitę durationē: ⁊ vtit̃ hac rōne. oīs mutatio īter ꝯtraria ⁊ terminos finitos ē finita. gnatio: auctio: ⁊ alteratio inter terminos ſunt finitos. igit̃ hę oēs ſunt finitę. verba Ariſt. tranſlatione ipſa patet. ¶ Auerroes in cōmento probat cuiuſlibet rei naturalis eſſe maximum ⁊ minimum ī quātitate ſuę auctionis. ⁊ hoc per exemplum tam in ſimilaribus: q̄ʒ in diſſimilarib⁹. In ſimilarib⁹ qdē pbat ꝑ exēplū embrionis: cuius quantitas ē minima in initio generationis. maxima vero in fine. in diſſimilaribus vero id declarat per exemplum hominū. in quibus eſt maximus ⁊ minimus ⁊ medius homo. rez hanc probat ratione: ⁊ poteſt eē hęc. cuilibet ſpēi ē ꝯſtituta certa actio. igitur certa magnitudo: qua explet̃ actio illa ⁊ certa qualitas ſiue diſpō. non. n. actio ſpēi ꝓficiſci pōt a ſpē ſub quacunq; quantitate ⁊ qualitate ꝯſtituta: q: fruſtra eēt auctio ⁊ cremētum. Cū igit̃ nulla res ſit abſq; actione ſpeciei eius: nulla res erit abſq; propria ⁊ conſtituta quantitate. Quare nullū ens naturale pōt diuidi in infinituz: q: ſub quacunq; quātitate poſſet exercere actionē ſuę ſpeciei. Erit igit̃ omnis res naturalis conſtitutę quātitatis. ⁊ hęc ratio ē pulchra: ⁊ in primo diſputata eſt.

Queſtio.

poſitio prima.

Dubitatio.

ꝯfutatio.

¶ Latio vero ipſa hoc quidem modo finita non erit. Non enim omnis eſt in cotrarijs. Sed qm̄ quod ratione iſta impoſſibile eſt diuiſum eſſe: id vt diuidatur non eſt poſſibile: multifariam enim impoſſibile ipſum dicitur. quod quidem ita eſt impoſſibile diuidi. ⁊ omnino quod factum eſſe: id eſt impoſſibile fieri. ⁊ id mutatum eſſe eſt impoſſibile: in id vtiq; mutari neq̄t: in quod mutatum eē ē īpoſſibile.

¶ Nunc probat lationem finitam eē: proponit tamen differētiam inter rationem factam. ⁊ eam quā vult facere ⁊ inquit. latio vero ipſa hoc quidem modo finita non erit: vt dicte mutationes finite ſunt. non enim omnis eſt in cō trarijs: quia non illa celorum: illa animalium: illa violenter lator̄: ſed ſolum motio elemētorum naturalis: que rō docet finitatem de latione ea demonſtratione ꝓbari non poſſe: quia ⁊ de dictis mutationibus probauit. probat igit̄ ſic. impoſſibile factum eſt impoſſibile fieri. mutatū eē vbi latio ſit infinita ē impoſſibile factum. igitur mutari latione infinita ē impoſſibile fieri. inquit. ſ; qm̄ quod ratione iſta impoſſibile ē diuiſum eē: id vt diuidatur non ē poſſibile: ⁊ hoc altius exponens diſtinguit vlterius dicēs multifariam. n. impoſſibile ipſum dicit̄. vno modo quod non ē poſſibile diuidi ſimplr̄ vt celū dicitur impoſſibile diuidi ⁊ impoſſibile eē diuiſum: q; nec diuidi neq; diuiſum eē poteſt. alio modo quod fieri poſſet: hoc ē incipi poſſet: ſ; dicit̄ impoſſibile fieri: qm̄ ē impoſſibile factū. vt diametru; coſte cōmēſurari ē impoſſibile: q; nō pōt eē cōmēſuratū. poſſet. tn̄ incipi cōmēſuratio. eſt igitur diſtinctio hec. ꝙ impoſſibile fieri ē duobus modis: aut rōne fieri vt celū dr̄ impoſſibile diuidi: q; id fieri neq̄t per ſe ratione fieri. aut rōne facti: vt qm̄ eēt poſſibile factū: iam eēt poſſibile fieri: vt ſi diametrum cōmēſuratum eē coſte eē poſſet: iam cōmēſurari poſſet. deinde apponit minorē. d. ⁊ id ſubaudi quod fertur mutatum eſſe ē impoſſibile: vtiq; ideſt igitur in id mutari nequit: in quod mutatum eē eſt impoſſibile. ē igit̄ ratio qd̄ fert̄ latione infinita non poteſt eē latu;: quod nō pōt eē latum nō pōt ferri. igit̄ qd̄ fertur non pōt ferri latōe infinita. ¶ Aiaduerſione dignū vt ex themiſtio ⁊ cōme. colligit̄: ꝙ motus ē aut aialis aut nālis: ⁊ aialis aut rectus aut circularis. naturalis eni motus nō eſt niſi rectus. animalis rectus ē motus proceſſiuus. circularis vero vt celeſtis. vterq; enim animalis motus ſm̄ poſitionem peripateticorum. Tunc videtur velle auerroes ꝙ in omni latione ſiue naturali ſiue animali. motus eſt de contrario in contrarium: ſed in naturali res ipſa patet vt in motu elementorum naturali. in motu vero aiali ſiue recto: ſiue circulari illud non p;: ⁊ quia demonſtratio ē ex notioribus. Propterea Ariſ. trāſtulit ſe ad aliā demōſtrationē. euidētiorē ꝑ hec tollit̄ cōtradictio: nam quinto huius Ariſt. vniuerſaliter voluit omnē motu; eē inter cōtraria: hic videt̄ excludere lationem. tollitur itaq; contradictio: qm̄ ī quinto loquitur ſm̄ rei naturam: hic vero excludit lationem: q; in illa non apparet iſta terminorum ꝯrietas. ¶ Notat auerroes in cōm. iſto ꝙ aliqd dicitur īdiuiſibile dupliciter: vno modo cuius genus ē diuiſibile: ipſum tn̄ non eſt aptum diuidi: vt celum. genus. n. celi. v;. corpus ē natum diuidi. celum vero nō. Alio mō cui⁹ nec gen⁹ nec ſpēs ē apta diuidi vt vox: q; nec ſonus: nec ipſa vox ē apta diuidi. vult igitur Ariſto. hanc diſtinctionem tetigiſſe: vt equiuocationem ac multiplicitatem tolleret.

¶ Si igitur id quod fertur in aliquid mutatur. ⁊ erit poſſibile mutari: fit vt motus non ſit infinitus: neq; vt quicquā per infinitu; feratur: nunq̄ enim id pertranſibit. Quod quide; igitur ſic non ſit infinita mutatio: vt finibus non ſit terminata: perſpicuum.

¶ Arguebat a parte facti Ariſto. lationis finitudinem: nūc a parte fieri: quaſi ex dictis inferēdo arguit dicēs Si igit̄ id quod feret̄ in aliquid mutatur vt in finē: ita vt ſuapte natura ſit poſſibile mutari in illud vti in finem: fit vt motus non ſit infinitus: ⁊ fit vt neq; quicq̄ per infinitū feratur: q; tale infinitum nunq̄ tale mobile pertranſibit. Ex his concludit ꝙ in rei veritate omnis mutatio tam naturalis q̄ animalis: q̄ etiam celeſtis: vt Themiſtius addit duobus terminis claudatur: ⁊ inquit. ꝙ quidem igitur ſic non ſit infinita mutatio: vt finibus non ſit terminata: perſpicuum: cū enī omnis mutatio ſit ad aliquid: etiā eſſe debet ab aliquo: ⁊ ita finibus clauſa: licet non appareat: vt diximus. Sed dicēs contra. qm̄ motus celi eſt infinitus duratione. igitur non poteſt finibus claudi. ¶ Innuit Themiſtius ſolutionem ⁊ inquit motum celeſtem eē finitum ſi ad magnitudinem ſpectes: ſi vero ad tempus reſpicias: poterit vnus idemq; ſpē motus infinitus atq; etern⁹ iſti tui. qui ſuper finitam nihilominus magnitudinē alternando cōmeandoq; digeratur: ⁊ rurſus īcipiat. ⁊ ita vult celeſtem motū claudi finē magnitudine ipſa: ⁊ eſſe eternū ſpē nō numero: qd̄ quo pacto ſit exponēdū. in 8°. explo: abit̄.

¶ Utrum vero ſic eſſe poſſit vt vna ⁊ eadem infinita ſit tempore: conſiderandum eſt. Ubi enim vna quidem non fiat: prohibebit fortaſſe nihil. veluti ſi poſt lationem alteratio ſit: ⁊ poſt alterationem auctio. ⁊ generatio rurſus poſt hāc. Sic enim ſemper quidem tempore motus erit: Sed non vnus: quia ex vniuerſis vnus non eſt. vt autem vnus infinitus tempore fiat preter vnu; non poteſt. haec autē vna: ipſa. v;. conuerſio.

¶ Ultimo Ariſt. diſputat an modo aliquo motus ipſe eſſe poſſit tempore infinitus. ⁊ hoc inquit. vtrū vero ſic eē poſſit vt vna ⁊ eadē mutatio infinita ſit tp̄e: ꝯſiderandū eſt. hec ē dubitatio. Rn̄det ꝙ motus dici pōt vnus aggregatione: qua rōne latio: alteratio: gn̄atio ⁊ auctio ſunt vnus motus: q; quodam ſucceſſu cōnectunt̄. Alio modo vnus ſpē ⁊ formaliter ſm̄ numer̄: quo diceremus motū gnis eē vnū: q; vnus mobilis: ī vno tp̄e: ⁊ reliqs modis. Tūc Rn̄det ꝙ capiēdo motū vnū primo mō hoc ē vnitate aggregationis: ſic mot⁹ vnus eē pōt tp̄e infinitus: ſ; ſumēdo motū vnū ſimplr̄: ſic nullus eē pōt niſi ꝯuerſio celeſtis. inqt. vbi. n. mutatio vna qdē nō fiat ſimplr̄. ꝓhibebit fortaſſe nihil motum eē tp̄e infinitum. veluti ſi poſt latione ſit alteratio. poſt q̄ alteratōem auctio: ⁊ generatio rurſus poſt hāc: ſic qdē tp̄e ſp̄ motus erit: q; cōuertet̄ e gn̄atione in lationem: e latione in alteratione: ab alteratione ī auctionē: ex hac ī gn̄ationē: ⁊ h̄ īfinities: ſ; nō vn⁹ ſimplr̄: q; ex vniuerſis vnus nō ē. vt āt vnus īfinitus tp̄e fiat: ꝑter vnū nō pōt. hec aūt vna ē. v;. ꝯuerſio ipa. Quare vnitate aggregatōis illud eē pōt. vnitate ſimplr̄ nō niſi ī circulo. de his tm̄ latius in 8°. diſputabit̄. ⁊ ſic ē finis ſexti lib. ad laudē dei.

Finis ſexti.

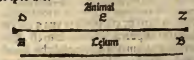
Auerroes Comm.

Auerroes

dubitatio Solu Themi.

¶ Ariſtotelis phyſice auſcultationis ſeptim⁹ qui eſt de motibus Auguſtini nipho interprete ⁊ expoſitore.

Omne quod mouetur: ab aliquo moueri neceſſe ē. Si quidem enim in ſe motus principium non habeat: ab alio pȝ ipſum moueri. Sȝ ſi in ſe habeat: accipiatur ipſum in quo ſit a.b. quod quidē moueatur non ex eo quia quid ſui mouetur. primum igitur ipſum a.b. putare a ſe moueri quia ⁊ totum mouetur ⁊ a nullo externo. Simile eſt ac ſi quis putet ipſum d.e.ȝ. moueri a ſe: per hoc ꝙ dum d. mouet e.ȝ. ſimul mouetur totum d.e.ȝ. quia non diſcernitur vtrūȝ ab vtro mouetur: vt vtrum ipſum d.e. ab ipſo e.ȝ. aut ipſum e.ȝ. ab ipſo d.e.

sectio libri

¶ Omnes expoſitores ſentiunt Ariſto. hoc in .7°. velle pertractare de motu ipſo ratione habita ad motorem: ⁊ mobile: ē quibus proficiſcitur. Nam ex hoc declarabit̃ motū eternum eſſe: motoremq̄ȝ ⁊ mobile eterna. Qua rōne primum mobile eē: ⁊ primum motorem immobilē. Incipit

conclusio

aūt a comparatione motus ad motorem: ⁊ ponit talē concluſionem. ¶ Omne quod mouet̃ ab aliquo moueri neceſſe eſt. Circa quā primo declarat. in quibus ꝯcluſio pȝ: ⁊ in quibus latet. deinde demonſtrat illā per rōnes. Concluſio itaq̄ȝ pȝ in his que ab extrinſeco mouent̃: vt mota violenter. hec.n. moueri ab alio. manifeſtū ē p ſe. latet vero ī motis ab intrinſeco: vt aīalia. Oē.n. animal mouet̃ a ſe: quo fit vt primo aſpectu videat̃ a nullo alio moueri. Sȝ oſtendit: ꝙ licet aīal nō videat̃ moueri ab alio: nō pp hoc valebit: igit̃ de facto ita ē ꝙ non mouet̃ ab alio. Ħ declarat exēplo. inqt ſed ſi in ſe habeat principiū motus: vt animal: accipiat̃ ipſum in quo ſit a.b. quod quidē moueatur nō quidē qꝛ quid ſui mouet̃: tūc oſtendit conſequentiam nō valere. vȝ. non apparet moueri ab alio. igit̃ non mouetur ab alio. ⁊ inquit primum igitur ipſum a.b. putare moueri a ſe: qꝛ ⁊ totum mouet̃ ⁊ a nullo extraneo. ſimile ē ac ſi qs putet ipſȝ d.e.ȝ. moueri a ſe p Ħ ꝙ dū d.e. mouet e.ȝ. ſimul mouet̃ totuȝ d.e.ȝ. q2 nō diſcernit̃ verū ab vtro mo-

deceptio expoſitoris noui.

uet̃: vt vtrum ipſum d.e. ab ipſo e.ȝ. an ipſum e.ȝ. ab ipſo d.e. ¶ Hec deceptio poteſt declarari in aīali: vt nouus expoſitor exponit: aīa.n. mouet corpus per ſe: ⁊ corpore moto mouet̃ aīa: vt mota naui nauta mouet̃. qua rōne fit vt aīa mouente corpus: ⁊ et animal totum moueatur: cuȝ etiā anima ipſa moueatur: ſaltem per accīs. Ignorantes itaq̄ȝ que pars animalis quā partem moueat: ⁊ vidētes aīal totum moueri: aīal ſe moueri ſm totum autumāt. erit igitur deceptio quatenus ignoramus que pars quam partē moueat. Os ſi ſciremus animam per ſe mouere corpus: ad cuius motum totum animal per ſe mouet̃: ſciremus totum ipſum moueri a parte: vt ē aliquo mō alia a toto. ⁊ ſic ſciremus motum ab intrinſeco moueri etiam ab alio.

¶ In hoc tractatu. Auerroes primo preponit partis intentionem. vȝ. vtrum oē motum habeant motorem. cuius intentionis cauſa ē: qꝛ ſenſui apparet aliquid moueri abſq̄ȝ ſenſibili differētia inter motum ⁊ motorē: vt quatuor elemēta: in quibus ſenſu non diſcernimus differētiam inter motorē ⁊ rem motam. quare hic credidere ita eē ī ✝ ✝ ✝. pri. fund.

¶ Et quidam vidēt: circa hāc demōſtrationē expoſitores differēter loquūtur. nam quidam demōſtrationem hanc infirmant: vt galienus in libro ꝯ̄ demōſtrationē Ariſto. Alij (vt themiſtius) hanc demōſtrationē ſuperfluere ꝯtēdūt: cū in 8°. huius res hec latius declaretur.

¶ Et qꝛ rex. Motorū alia mouent̃ ab extrinſeco: vt proiecta. alia ab intrinſeco vt aīalia. itex eox que mouētur ab intrinſeco: quedam mouētur rōne partis: vt. qnto huius diximus: vt qn̄ egrotat homo ob ophthalmiam: aut podagram. totus enim homo egrotat ꝓpter partis egrotationē quedam mouent̃ p ſe ⁊ primo: vt aīalia: aīal.n. mouet̃ ſm totum: qꝛ pars eius mouet totū p ſe: ⁊ ſe ipſam p accīs. vn̄ ait ꝙ motū primum in aīalibus ē corpus: qd nō mouetur ſm totum: eo qꝛ pars eius mouēdo ſe mouet totum. igit̃ aīa mouet corpus primo: ⁊ in corpore mouet̃: ⁊ ita corpus eſt primum motum ſm ordinē: ⁊ compoſitum ex aīa ⁊ corpore primū motū ſm equatione. Ariſt. igit̃ p a.b. primuȝ motū intelligit motū ſm totū: ⁊ non ſm ordinem. intriſec

¶ Quo hoc intellectū. Ex hs affert cām erroris galieni ⁊ aliox. galienus.n. credit eē aliqd motū ex ſe: ⁊ nō ab extrinſeco vt eē plato ſentit. ⁊ p hoc credit demōſtrationē Ariſt. eē falſam. Deceptus ē galienus: nam vult Ariſt. aliqd moueri a ſe: ⁊ illud moueri ab alio: a ſe qdē: quatenus non ab aliquo extrinſeco: ab alio vero quatenus a pte mouet̃: q̄ ſeipſam mouet. Cetera cōmēti patēt. ¶ Sed circa dicta Ariſt. ⁊ auerrois querūt primo. vtrū ſit p ſe notū oē motū ab extrinſeco moueri ab alio. Et vr̃ ꝙ non: qꝛ proiectum eſt motū ab extrinſeco: ⁊ nō ē manifeſtū e quo mouet̃: nā alij volunt ipſum moueri a virtute impreſſa: alij e ꝯtinēte: alij aliter. Rn̄dēt recētiores per regulaȝ ſcdi prior. ⁊ 7^mi topicorum aliquod eſſe notum in vniuerſali: ⁊ ignorari in particulari: vt de mula conſtat. ē enim notum per ſe omnē mulam ſterilē eē ⁊ tamē ignotū an hec mula que ī vtero ē: ſit ſterilis. ¶ Sȝ dices ꝯtra. oē motū ab extriſeco ab alio mouet̃. de p ſe ſcito. oē proiectum ē motum ab extrinſeco. igit̃ oē proiectum mouetur ab alio de p ſe ſcito. ⁊ ſic vt p ſe ſcitur in vlī: ita ſcit̃ in pticulari. ¶ Defēdi poſſūt recētiores iſti qꝛ logice loquunt̃: ꝙ ex maiori d̄ neceſſario vl̄ p ſe ſcito: ꝯcluſio ē neceſſaria cū reduplicatione medij: vt philoponus ⁊ auerroes voluīt pmo prior. Qua rōne erit concluſio hec. igit̃ oē proiectuȝ mouet̃ ab alio de p ſe ſcito lquātū motū ab extriſeco. ¶ Scdo dubitāt. qꝛ ſi vr̃ ſilē de toto a.b. ⁊ d̄ toto d.e.ȝ. nā a.b. mouet̃ qꝛ ipȝ a. mouet b. Sed d.e.ȝ. mouet̃ qꝛ d. mouet e. ⁊ e. mouet ȝ. igitur nō ſūt ſimilia. ¶ Aiaduertēdū ꝙ Ariſt. p a.b. intelligit aliquod motum: quod mouet̃ e parte ſua qualitatiua vt ab aīa: q̄ rōne celum fortaſſe mouetur. Aīa.n. celi mouet corpus celeſte primū ad cuius motū totum celum mouetur. p ſpm vero d.e.ȝ. intelligit animal: cuius ſunt tres partes. anima vȝ. cor: ⁊ reliquū corporis. modo aīa pmo mouet cor: ⁊ mediante corde mouet reliqua mēbra: totumq̄ȝ corpus. ſunt igitur ſimilia: ⁊ diſſimilia. Quātum quidē ad modum mouēdi ſimilia ſūt: qꝛ vtraq̄ȝ e parte mouētur. intrinſecoq̄ȝ motore. Quantuȝ vero ad motorē differunt: nam a.b. mouetur primo e ſua parte qualitatiua vt ab aīa. qua ratione diximus celum ipſuȝ moueri. d. vo e.ȝ. ſic mouetur e par-

Margin notes: prima dubitatio. Replica. Defenſio. Secunda dubitatio. expoſitio Ariſtot.

Omne q mouetur ab alio mo / probatur sic / oē q nō ab alio mo nō quieſcit ad quietem alterius: [illegible] per conuerſionem per contrapoſitionem: oē q quieſcit ad quietem alterius ab alio mo [illegible] q quieſcit ad quietem alterius [illegible] ab alio mo [illegible] oē q mouetur quieſcit ad quietem alterius [illegible] oē q mo ab alio mo [illegible] [illegible] quieſcit ad quietem alterius [illegible] oē q mo quieſcit ad quietem alterius [illegible] antecedens [illegible] diuidatur in duas partes [illegible] a·b· [illegible] quieſcit·b altera pars [illegible]

concludimus q [illegible] motum · quieſcit ad quietē alterius g° oē q mo quieſcit ad quietem alterius [illegible] ex [illegible] oē q mo ab alio mo //

de quantitatiua:qꝛ corpus mouet̃ e corde moto:⁊ ita totũ mouetur eo ꝙ vna pars q̃titatiua mouet aliaʒ:⁊ ita dif- ferunt:ꝙ totũ a.b mouet̃:qꝛ vna pars qualitatiua mo- uet alterã:totum vero d.e.ʒ.mouet̃:qꝛ vna pars q̃titati- ua mouet alterã. Et q̃tuʒ ad h̄ nõ intelligit Ar.

Tertia du- bitatio. ¶ Tertio dubitãt.qꝛ dicit Auerro.calorem moueri per accñs ⁊ intelligit:qꝛ calor mouet corpus ad cuiꝰ motũ mouet̃:vt nauta in naui:⁊ idẽ de aĩa ipſa vult intelligere. Modo h̄ vr̃ dubiuʒ:qꝛ oẽ mobile per ſe eſt diuiſibile per ſe.6.phy- ſicoꝝ:⁊ mobile per accidẽs diuiſibile ꝑ accñs:vt in libro de ſuba orbis.igit̃ ſi aĩa ⁊ calor ſunt per accidẽs mobiles erunt ẽt per accñs diuiſibiles:qꝺ negatur de aĩa.eſt eniʒ ipſa (vt cõiter dicitur) tota in toto ⁊ tota in q̃libet parte.

Rñſio. ¶ Reſpõdendũ apud Auerro.ꝙ aĩa eſt in duplici drĩa: qꝛ q̃dam eſt e qua depẽdet ſubiectuʒ:⁊ ipſa nullatenus e ſubiecto:vt aĩe celoꝝ p̃mo phyſico.cõ.63.q̃daʒ e qua de- pendet ſubiectũ:⁊ ipſa e ſubiecto:vt animę aĩalium. Hę eniʒ dicũtur formę cõſtitutę per ſubta:hoc eſt dependen tes in eẽ ⁊ in cõſeruari a ſubiectis:aię p̃mę ⁊ animę ſecũ- dę ambę mouent̃ per accñs ad motũ corpoꝝ:aię gdem celoꝝ ſm̃ eſſe realę mouent̃ per accñs ad motũ celoꝝ:ꝑ hoc ꝙ eaꝝ ſubta mouent̃:vt octauo phyſic.com.52.⁊ iõ cum ſint independẽtes:ſunt idiuiſibiles.at animę aĩaliũ cum ſint ꝯſtitutę per ſubta mouent̃ per accñs:⁊ cõſtitu- untur a ſubiectis in eẽ diuiſibili:quẽadmodũ ipſę conſti- tuuntur in eẽ:atʒ.n.in eẽ collocent̃ ⁊ exiſtãt e ſubtis:etiã in eſſe diuiſibili ꝯſtituunt̃. Et in h̄ Auer.diſſentit a lati- nis. Illi eni generatim omnes animas idiuiſibiles: au- tumãt. Auer.vo celeſtes idiuiſibiles aĩales diuiſibiles.

¶ Amplius qꝺ a ſeipſo mouetur:id nunq̃ʒ ex eo moueri deſinet:qꝛ aliqꝺ aliud moueri ceſ- ſauit:igitur ſi quid ex eo moueri deſinit:quia aliud quoddaʒ ſtetit:id ab alio moueatur ne- ceſſe eſt. Hoc.n.patefacto.oẽ qꝺ mouet̃ ab aliquo moueatur neceſſe eſt.

Intẽtio ¶ Hactenus in qbus concluſio pateat:in quibuſue late- at:declarauit:nũc vero ꝓbat veritatem ꝯcluſiõis ſimplr̃

Syllus. per rõnem. ¶ Vñ põt ratio ex textu lecto:⁊ p̃tũ ita cõ- poni:oẽ qꝺ ab extremo mouet̃ ab alio mouet̃:⁊ oẽ quod ab intrinſeco mouet̃ ab alio mouet̃:ſed oẽ qꝺ mouet̃ ab extremo:aut intrinſeco mouet̃.igitur oẽ qꝺ mouetur ab alio mouet̃:minor eſt manifeſta per ſe:maior vo q̃tũ ad

Syllus. primã partẽ ſenſu pʒ. ¶ Secũda autẽ in qua erat qꝺ:ſic hypothetice declarat̃.ſi aliquid qꝺ mouetur:quieſcit ad quieteʒ alterius:ab alio mouet̃. Sed oẽ qꝺ mouet̃ quie- ſcit ad quietẽ alteriꝰ:igit̃ omne qꝺ mouetur ab alio mo- uetur. Syllus eſt hypotheticus ꝯtinuus a poſitione an- tecedẽtis ad poſitioneʒ ꝯſequentis.maior declarat̃ ꝑ cõ- uerſionẽ ꝑ ꝯtrapoſitionẽ ſic:qꝺ per ſe ipʒ mouet̃:nõ qe- ſcit ad quietẽ alteriꝰ:igit̃ ꝑ ꝯuerſionẽ per ꝯtrapoſitionẽ: ſi aliqꝺ deſinit moueri alio qeſcente:ab alio mouebit̃:q̃ fuit maior.inqt. Amplius qꝺ a ſeipſo mouet̃: id nũq̃ʒ ex eo moueri deſinet:qꝛ aliud moueri ceſſauit.hãc petit ex qꝺ nõis moueri per ſe:igit̃ per ꝯuerſionẽ per cõtrapoſi- tioneʒ ſi qꝺ ex eo moueri deſinit:qꝛ aliud qꝺdam ſtetit: id ab alio moueat̃ neceſſe eſt:hęc eſt hypothetica ⁊ ma- ior:deinde ponit añs quę fuit minor:⁊ inqt.hoc eni pate- facto:hęc eſt poſitio añtis.infert poſitionẽ conſequẽtis:q̃ fuit concluſio:⁊ inqt.omne qꝺ mouet̃ ab aliquo mouea- tur neceſſe eſt. Hęc poſitio añtis ⁊ concluſio.

¶ Cũʒ eniʒ ipſuʒ a.b.moueri ſit ſumptum:di uiſibile erit:omne nãq̃ʒ quod mouetur diui- ſibile eſt:ſit igitur diuiſum in g.igitur g.quie- ſcente ⁊ a.b.quieſcat neceſſe eſt.

a g b

¶ Erat minor ꝓſyll̃i:ſed omne qꝺ mouet̃:quieſcit ad qe- tem alterius. Hanc nunc ſic ꝓſyllogizat:omne diuiſibile qꝺ mouetur:quieſcit ad quietem alterius:omne qꝺ mo- uetur eſt diuiſibile:igitur omne qꝺ mouetur quieſcit ad quietem alterius. De rõne accipit minorem tñ p̃mo in exemplo.d.cũ eniʒ ipſum a.b.moueri ſit ſumptuʒ:diuiſi- bile erit.hęc eſt minor in exemplo:ſed vl̃is minor eſt:oẽ nãq̃ʒ quod mouetur:diuiſibile eſt:deinde adycit caſum: ⁊ inqt.ſit igitur ipſuʒ a.b.diuiſum in g.quo quidem ſtãte in textu proximo probabit maiorem huius proſyllogiſ- mi:deinde infert concluſionem. Et ſermo pʒ. Ordo lr̃e. Proſyllus.

¶ Nã ſi non quieſcat:ſumatur igitur ipſum b. g.moueri. Si enim quieſcente ipſuʒ a.g.mo- uetur:non igitur per ſe mouetur ipſuʒ a.b.at per ſe primo moueri ſupponebatur:patʒ igi- tur ipſo g.b.quieſcente ⁊ ipſum b.a. quieſce- re:at tunc ceſſare moueri. Sʒ ſi qꝺ ex eo mo- ueri deſinit:qꝛ quieſcit aliud:id ab alio moue tur:patet igitur ꝓpter hoc omne qꝺ mouet̃ ab aliquo moueri:omne eniʒ quod mouetur diuiſibile eſt:parteq̃ʒ quieſcente totum ipſuʒ quieſcere.

¶ Maior proximi ſylli erat.omne mobile diuiſibile qe- ſcit ad quieteʒ partis:quã nõ expſſit:nunc ꝓbat illam per impoſſibile:⁊ vult ipſam eẽ expſſam:⁊ p̃mo arguo ſic. nõ in terminis.ſi totum motum diuiſibile non qeſcit ad quietem partis:igit̃ poteſt moueri altera parte qeſcente: ſed qꝺ mouetur altera parte quieſcente:mouetur altera parte mota:igit̃ mouet̃ ſm̃ parteʒ:⁊ ſm̃ partẽ qeſcit:igit̃ non mouet̃ per ſe p̃mo:qꝛ moueri ꝑ ſe p̃mo ẽ moueri ſʒ totũ:⁊ ſic ex oppoſito ꝯñtis infert̃ oppoſitũ añtis. Ariſt. tamen vtitur terminis ignotis.d. Nã ſi non qeſcat ipſum motuʒ diuiſibile qeſcente parte:ſumat̃ igitur ipſum b.g. qꝺ erat altera ps moueri:ꝓpter cuiꝰ motũ totum ipſum a.b.moueri dicatur per ſe primo:accipit ꝯuerſam:vt infe rat intentum:⁊ inqt. Si eniʒ ipſa b.g.parte quieſcente ipʒ a.g.mouetur qꝺ eſt altera pars:ad cuius forte motũ mo- uetur ipſuʒ totum a.b.nõ igitur per ſe mouetur ipſum a. b.at moueri per ſe primo ſumebatur:⁊ ita pʒ ipſo g.b.qe- ſcente:⁊ ipſum b.a.quieſcere:deinde repetit totam ratio- nem:⁊ patet. ¶ Animaduerte ꝙ Ariſto.ponit primo b. g.moueri:poſt mutat caſum ⁊ ponit ipſuʒ quieſcere:mo- ta altera parte g.a. Et hoc ideo vt oſtendat pluribus mo- dis:⁊ varÿs rationibus ſequi idem. Ordo litere

¶ Quia manifeſtum. Primo Auerro.format rationẽ lit- terę. Scda ibi.(Declaratũ eſt igit̃)digredit̃ circa ſpẽʒ demõſtrationis Ariſto. ¶ Quãtum ad p̃maʒ format ra- tioneʒ duplr̃. Scda ibi.(Et neceſſe eſt hic eſſe)De p̃ma forma accipit p̃mo:omne qꝺ nõ mouet̃ ab alio nõ ceſſat per ceſſationem alicuiꝰ:qm̃ nõ qeſcit niſi a ſe:⁊ per ſe. Com.2.

¶ Seqtur. Ex hac ꝓpõne infert conuertenteʒ.d.igit̃ per conuerſionem per cõtrapoſitionem.omne qꝺ ceſſat per ceſſationẽ alteriꝰ a motu.mouet̃ ab alio:eſt igit̃ vna ps antecedẽtis.omne qꝺ ceſſat ꝑ ceſſationeʒ alteriꝰ a motu: mouetur ab alio.

¶ Et cum poſuit. Secũda propoſitio antecedentis eſt.oẽ quod mouetur eſt diuiſibile:verum anteq̃ʒ hanc ponat: intercipit vnum per modum parentheſis:ꝙ.videlʒ.illud per cuius quietem motum ipſum ceſſat moueri eſt non

vna ratione:q2 aut eſt ipſe motor:vt animal ceſſat moue ri quotiens ceſſat moueri cor:quod eſt animalis motor: aut pars: vt ceſſat podagrizare homo:cuꝫ pes non poda grizat:aut fuerit corruptio motoris vel partis.Et ſi nul lo horum ſit modorũ:erit ceſſatio a motu per accidẽs: quibus ſumptis:accipit ſecũdam parteꝫ antecedẽtis.vꝫ. omne quod mouetur eſt diuiſibile.Tũc illis ſumptis in antecedẽte infert ꝯſequens ꝙ apparet ex hoc omne mo tum moueri ab alio.Formetur igitur ratio per modum enthymematis.omne quod quieſcit ad quieteꝫ alterius: mouetur ab alio omne motuꝫ eſt diuiſibile:igitur omne quod mouetur mouetur ab alio.

¶ Deinde incepit narrare. Nunc declarat conſequentiã primo in terminis:deinde per impoſſibile:quę res ex de claratione textus patent.

¶ Et hoc quod dixit.Auerroes hic refellit opinioneꝫ Ga lieni.voluit enim Gal.eſſe motum per ſe:ꝛ illud non ceſ ſare a motu ceſſante parte.imo hęc ſtant ſimul ꝙ ſit mo tum per ſe:ꝛ pars quieſcat:q2 poteſt moueri per ſe ratio ne alterius partis.Cauſa huius expoſitionis eſt:q2 ipſe in telligit per motum per ſe illud quod non mouetur p ac cidens:ſiue moueatur per partem:ſiue vniuerſalr per to tum.Contra hoc ſumit Auerro.Ariſto.intelligere motũ per ſe:motum primum ſm ſe ꝛ quodlibꝫ ſuimõ illud qȯ mouetur per partem:ideo errat Gal.in expoſitione hui⁹

Dubitatio. loci.¶ Sed ambiges contra reſponſionẽ Auerro.nam totum mobile incipit moueri cuꝫ aliqua eius pars inci pit moueri:q2 non alio incipit totum moueri ꝗ̃ pars:igi tur ſi pars mouetur totuꝫ mouetur:ſed pars poteſt mo ueri altera parte quieſcẽte:igitur totuꝫ poteſt moueri:al

R[illegible]. tera parte quieſcente:ꝛ hęc erat mens Gal.¶ Reſpõde tur pro Auerro.ꝙ parte quieſcente totum poteſt moue ri cathego^ce tentuꝫ:ꝛ hoc non negaſſet Auerro.ſꝫ Ariſto. ꝛ Auerro.volunt parte quieſcente non moueri totuꝫ per ſe.Modo ratio debet ſic formari.totum mobile incipit moueri per ſe:cum aliqua pars incipit moueri per ſe:ꝛ h̃ negatur:quia ad hoc ꝙ aliquid per ſe moueatur:oportet vt per ſe totum moueatur.

Sc̃da forma. ¶ Et neceſſe eſt hic.Secũdo format ratioñeꝫ alio modo:

ſyllogiſmi. ꝛ petit primo ꝙ cuiuſlibet rei naturalis eſt dare aliquod

P̃ma petitio. motum primuꝫ intelligendo per motum primum:mini muꝫ illius:vt in igne minima pars quę poteſt eſſe in actu ꝛ in motu animalis:minima pars quę poteſt mouere ani mal:vt minimum cordis.

Sc̃da. ¶ Et manifeſtuꝫ eſt. Petit ſecũdo primuꝫ ſiue minimum motuꝫ quieſcere cum pars illius quieuerit:naꝫ ſi nõ:tũc non eſſet minimuꝫ:q2 haberet partem per quã poſſꝫ mo ueri:ꝛ alteram per quã poſſet quieſcere:ꝛ ita haberet du as partes actuales:quaꝝ quelibꝫ eſſet de ſe alicui⁹ ope ratiua:quare non eſſet minimũ:vt ſupponebatur.

Tertia. ¶ Cuꝫ igiẽ. Nunc ex hac ſecũda ſuppoſitione ꝯcludit ter tiaꝫ:ꝙ.vꝫ.tale primũ motum ab alio mouetur:ꝛ ſyllogi zat ſic.oẽ quod q̇eſcit ad quieteꝫ alterius mouet̃ ab alio: vt in alia ratione eſt demonſtratũ:primuꝫ motum quie ſcit ad quieteꝫ alterius:vt in ſecũda ſuppoſitione eſt de mõſtratuꝫ:igiẽ primuꝫ motũ mouet̃ ab alio.

Syll[illegible]. ¶ Et q2 omne motũ. Jis tribus ſtantib⁹ Auerro. intendit talem rationeꝫ.omne motuꝫ primũ mouetur ab alio:vt per ſuppoſitiones has pꝫ.omne habẽs primuꝫ motũ mo uetur ab alio:q2 ſalteꝫ ab eo a quo mouet̃ primũ motuꝫ: ſed omne quod mouetur per ſe aut eſt primuꝫ motũ:aut hñs p̃mũ motũ:igiẽ oẽ motũ p ſe:ab alio mouet̃.

Vtilitas. ¶ Et in hoc erat.Tãgit vtilitateꝫ rationis. quaſi volens de aĩalibus rationes haſce eẽ perſpicuas nam animalia moueri ab alio pꝫ:ſed q2 dubium erat in elemẽtis:hę ra tiones de elemẽtis efficaces ſunt ad hoc vtiles.¶ Sed

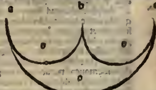
Dubita. dices.p̃ma ſuppoſitio videtur ſuperflua:q2 abſqꝫ illa de

Solu. mõſtratio fieri poteſt.¶ Dicẽdum ꝙ illa ſuppoſitio ſu perfluit ad ſyllm litterę:ſed eſt vtilis ad terminos:q2 qs poſſet dicere quid eſt primuꝫ motum:ideo petijt dari p̃ ma mota:ꝛ illa eſſe minima mota.

An dem[illegible] ¶ Declaratum eſt igitur.Ex hoc concludit Auerro.qualis

ſtratio ſi eſt demõſtratio Ariſt.ꝛ vult eſſe demõſtrationem ſigni.

ſigni. ¶ Animaduerte ꝙ omnis demõſtratio reſoluit̃ in duas ꝓpoſitiones ꝛ tres terminos p̃mo prioꝝ: termini igitur ſunt:ab alio moueri:quieſcens quiete alterius:motũ vel qȯ mouet̃: vtpote ab alio mouet̃ q̇eſcẽs q̇te alteri⁹ qȯ mouet̃.

¶ Vult mõ Auer. demonſtrationeꝫ hanc eſſe ſigni. ¶ Hoc auteꝫ ex ponit recentiores ꝙ ẽ ſigni:quia ab effectu:nam b.hoc eſt q̇eſcere ad quie teꝫ alterius eſt ef fect⁹ ipſi⁹ a.h̃ ẽ eſ⁹ qȯ mouet̃ ab alio. Jdeo.n.aliqd q̇eſcit ad q̇tẽ alterius:

R[illegible] q2 ab alio mouet̃.¶ Sed h̃ ſtare nõ põt:q2 nec mot⁹ eſt

Confuta[illegible] cũ quietis:nec q̇es motus:vt nec cecitas eſt cũ viſus:nec viſus eſt cũ cecitatis:melius igiẽ eſt dicẽda demõſtratio ſigni:ꝗ̃ in plus eſt apud Auerro.ꝗ̃ demõſtratio ab effe ctu. Habere.n.lac eſt ſignũ partus:nõ autem effectus:vt Philoponus inqt in p̃mo de anima:mõ nos ꝯcludimus peperiſſe ꝓpter habere lac.ſic in ꝓpoſito q̇eſcere ad q̇e teꝫ alterius eſt ſignũ ꝙ quoddaꝫ moueatur ab alio:nõ tñ

M[illegible] illius effectus:nec illi⁹ cã:ꝛ hoc ignorarũt moderni.

¶ Et põt quis dicere. Mouet q̃õnem contra Ariſto.erat enĩ ſyllogiſmus.oẽ quod q̇eſcit ad q̇teꝫ alterius: mouet̃ ab alio.omne qȯ mouet̃ põt quieſcere ad q̇tẽ alteri⁹.igiẽ omne qȯ mouet̃:ab alio mouetur.Cõtra minorem inſtat dupl̃r.p̃mo de cęlo ipſo:naꝫ cęlum ipm mouet̃:ꝛ nõ põt quieſcere ad q̇etem ptis:qm̃ nulla illius pars põt q̇eſcere cũ totũ neceſſario mouet̃.ſc̃do aĩa Platonis ꝗ̃ eſt anima mundi mouetur ꝛ tamẽ non poteſt quieſcere ad quieteꝫ partis:cum non habeat partem.

P⁹ reſſa. ¶ Ad hoc dicẽdum. Reſpõdet ꝙ illa ꝓpoſitio.omne qȯ mouet̃ põt quieſcere ad q̇etem partis.eſt vno mõ vera: ꝛ alio mõ falſa:vera qdem de moto in eo ꝙ corpus:falſa de moto in eo ꝙ tale motũ:vtpote cęlũ ꝛ id genus:ꝛ qm̃ ꝯſideratio hec eſt de corpore in eo ꝙ corpus:ideo ẽ ve

Qualiter ra.¶ Vult igiẽ Auerro.ꝙ ratio formet̃ ſic.omne qȯ q̇e

format rõ ſcit ad q̇eteꝫ alterius:ab alio mouet̃.omne qȯ mouet̃ in eo ꝙ mouet̃ ꝛ eſt corpus põt q̇eſcere ad q̇etem alterius: igiẽ oẽ qȯ mouet̃ i eo ꝙ mouet̃ ꝛ ẽ corp⁹:ab alio mouet̃.

Sol. replic[illegible] ¶ Et eſt ſciendũ.Cõtra hãc reſpõſionẽ poteſt argui:q2 ex

ce. poſſibilib⁹ nõ ſeqtur neceſſariũ:mõ minor eſt poſſibilis. igiẽ nõ ſeqtur ꝯcluſio neceſſaria.¶ Reſpõdet Auerr.ꝙ in demrationib⁹ ſigni põt ꝯcluſio neceſſaria ſeq ex poſſi bili:dũ mõ ſit aliqua ꝓpõnuꝫ neceſſaria.Tũc ad formã vult ex maiori neceſſaria ꝛ minori poſſibili ꝯcłonẽ eẽ ne ceſſariaꝫ ꝛ demõſtratiuaꝫ:demõſtratione ſigni:ꝛ ita eſt hic:maior eſt neceſſaria:ꝛ minor poſſibilis.

Sc̃da ſol. ¶ Sed diſſolutio.Forte q2 reſpõſio hec eſt falſa:nũc ali ter reſpõdet ꝛ accipit p̃mo ꝙ ꝓpoſitionuꝫ ſyllogiſmi du centis ad impoſſibile aliq̃ ſũt cathego^ce:aliquę hypothe ticę:ꝛ hypotheticę nõ vna ratione:q̃daꝫ eniꝫ ſunt vbi an tecedẽs eſt poſſibile:aut in eſſe:aut neceſſariũ:ꝛ conſequẽ tia neceſſaria:vt ſi ſol exorit̃.dies eſt:ꝛ in hȯ ſemper po nitur añcedens:ꝛ infert ꝯſequens.aliꝗ ſunt in q̇bus ſem

per aña eſt impoſſibile:⁊ in talibus deſtruit̄ cõſequens: vt habeat̄ oppoſitũ añtis:⁊ talibus ſemꝑ vtimur in ſyllogiſmis ad impoſſibile:nã i illis arguit̄ ab oppoſito:cõcluſionis cũ altera ꝓpõne ad oppoſitũ alterius.

Ad ſoluẽ ¶ Cũ igit̄ diſperimus. Nũc reſpõdet ad formã ⁊ vt poſſũ capere vult rõnez Ariſt. eẽ ſic formãdã:oẽ mobile cui⁹ ſi

Syllus. pars queſcit ipſum totum quieſcit ab alio mouetur:omne quod mouetur eſt mobile:cuius ſi pars quieſcit ipſuz totum quieſcit:igitur omne mobile ab alio mouetur: modo contra minorẽ nõ poteſt inſtari de celo:q2 celũ ẽ mobile:cui⁹ ſi pars qeſcit:ipm celum totũ qeſcit:nã hec hypothetica eſt neceſſaria:licz aña ⁊ ɔſequens ſint impoſſibilia:nã vbi ponat̄ hanc ɔditionẽ eẽ falſaz:tũc ſtaret pte

Dubitatio. quieſcẽte:totũ moueri:qđ eſt impoſſibile. ¶ Sz hic du-

1ᵃ dubõ. bitat̄ ꝓmo ɔtra vtraſqz ſolões:cõtra primam quidẽ ar-

Ima rõ. guunt Auicẽna ⁊ expoſitor:ꝓmo q2 ſimili rõne totuz celum quatenus corpus põt quieſcere:⁊ ſic ſuperfluit aſſu-

Scda. mere diuiſionẽ mobilis:⁊ qetez partis. ¶ Scdo omnis propoſitio eſt ſimplr impoſſibilis quãdo ꝓdicatuz repugnat ſubiecto rõne diſẽ ſpecifice:quãuis nõ repugnet ratione generis:eſt enĩ impoſſibile ſimplr ꝙ hõ ſit irrationalis:q̃uis ſibi non repugnet in eo ꝙ animal:igitur impoſſibile eſt partez celi quieſcere:q2 hoc eſt contra ratio-

Tertia. nem ſpecificam talis corporis. ¶ Tertio.omne poſſibile qũqz eſt in actu vel erit in eſſe.primo priorũ:ſed hoc

Solutio nũqȝ erit in eſſe:quare eſt impoſſibile. Hec argumenta poſſunt ſolui:⁊ ſupponemus ꝓpoſitiones poſſibiles taliter eſſe ponendas in eſſe:qualiter ſunt poſſibiles:iđ põt talpa videre in eo ꝙ animal nõ debet poni in eſſe in talpa:ſed in animali:ponitur autem in eſſe in animali:quotiens in equo verificatur. Et ita patz ſolutio ad qõnez.celum eniz põt quieſcere ⁊ totum ⁊ illius pars. Ariſt. autez de parte meminit:q2 de parte facilius intelligitur ratio: poteſt tamen de toto etiam formari:per hanc rationem. ¶ Ad ſecũdam dicitur.ꝙ illa ꝓpoſitio eſt ſimpliciter ⁊ abſolute falſa:ſed poſſibilis ſub ratiõe generis ⁊ reduplicatiue. ¶ Ad tertiã patet ſolutio ex declaratiõe ꝓmiſſa.

Propter quid ſol. ai ſi ſta. ¶ Animaduerte tamen ꝙ hec reſponſio videtur ambigua hac ratione tũ:q2 per hoc nõ haberetur plus:niſi ꝙ omne quod mouetur in eo ꝙ corpus ab alio mouet̄:modo Ariſto.ɔcluſio eſt abſoluta:ꝓpter hec non mihi pla-

2ᵃ dubõ. cet. ¶ Contra ſecũdam dubitant ꝓpter multas cauſas. potiſſimuz:q2 per idem probaretur riſibile non ineẽ homini primo:q2 remouebitur ab ipſo:ſi remouetur ab ani-

Solũo. mali. ¶ Dici põt ꝙ demonſtratio Ariſt. debet intelligi: ſi remouetur ab altero.qđ ſit aliquid illius qđ mouetur: modo licz riſibile remoueatur ab homine:ſi remouetur ab animali:animal nõ eſt pars eẽntialis hominis:licz genus ſit ⁊ pars qditatiua:per alteruz igitur Ariſt. vult ptẽ

3ᵃ dubõ. integralem. ¶ Tertio dubitant. vtrũ demõſtratio Ariſtotelis ſit ſigni:aut ꝓpter quid. Auer. tenet eſſe demon-

Auerſe opinio. ſtrationez ſigni. ¶ Expoſitor vult eſſe demõſtrationem ꝓpter quid. Naz demonſtratio Ariſto.eſt.ꝙ omne quod mouetur ab alio mouet̄:ꝓpterea q2 motus totius depẽdet a motibus partiũ:modo vt partes ad totum:ita motus partiuz ad motum totius:ſed partes ſunt cauſe toti⁹:

Ro ꝑpa. igitur motus partiuz cã eſt motus totius. ¶ Ego vo dico ꝙ demõſtratio Ariſto.poteſt duplr conſiderari. vno modo quãtum ad id quod eſt:⁊ ſic eſt demonſtratio ſigni:nam Ariſto.probat.omne motum moueri ab alio:ꝑ hoc ꝙ quieſcit ad quietez alterius:modo hoc eſt ſignum ⁊ non cauſa. Eſt enim regula cuius meminit Joãnes. cũ aliqua affirmatio eſt cauſa negationis:eiuſdem negatio nõ ſemper eſt cauſa illius affirmationis:vt licz eſſe riſibile ſit cauſa non eſſe hinibile:eſſe hinibile non eſt cauſa

non eſſe riſibile:cum negatio nullius ſit cauſa.⁊ ſic in ꝓpoſito moueri eſt cauſa non quieſcendi:at quieſcere non eſt cauſa non mouendi:ſed ſignuz. Alio modo poteſt cõſiderari quantuz ad id quod poteſt ſignificare:⁊ ſic põt eſſe demõſtratio ſimpliciter vel demõſtratio cauſe:quia vt eaz exponit expoſitor:eſt ꝓpter quid ¶ Animaduerte tamẽ ꝙ Joãnes ⁊ alij non declarãt quomõ hec dmõſtratio ẽ ſigni:ideo recurre ſupra:vbi ħ expoſui. ¶ Animaduerte etiam ꝙ iuxta primaz Auerro.reſponſionem ſyllus eſt mixtus ex minori poſſibili:maioriqz neceſſaria: itẽqz minori reduplicatiua:hoc modo de neceſſitate:oẽ motum qđ quieſcit ad quietem alterius:mouet̄ ab alio: de contingenti.omne qđ mouetur in eo ꝙ motũ vel corpus quieſcit ad quietez alterius:igitur de neceſſitate.oẽ quod mouetur quatenus mouet̄:ab alio mouet̄. Juxta vero ſecũdam reſponſionez demõſtratio erit.omne motum cuius ſi pars quieſcit ipſum totum quieſcit:ab alio mouetur:omne quod mouetur eſt motuz:cuius ſi pars quieſcit:totuz quieſcit igitur omne qđ mouetur ab alio mouetur:⁊ hoc mõ pz ſolo ad oĩa obiecta. Demõſtratiõez Joãnis.

¶ Cum autem omne quod mouetur ab alio moueatur:neceſſe eſt vt id omne quod in loco mouetur:ab alio moueatur: ⁊ id igit̄ qđ mouet ab altero:nam ipſum etiam iam mouetur. Et rurſus hoc ab alio:at non ad infinitum hoc proficiſcitur:ſed ſtabitur alicubi:atqz erit aliqd quod primo cauſa erit vt omnia moueantur.

¶ Hactenus demõſtratuz eſt.ꝙ omne qđ mouet̄ ab alio moueatur:nũc vult oſtendere eſſe primuz motuz in loco:qđ.vz.mouetur a motore in ipſo.ꝓmo tamen concludit.ꝙ omne quod mouet̄ in loco:moueat̄ ab alio:⁊ vult hanc rationem.omne qđ mouetur:mouet̄ ab alio:omne quod mouetur in loco:mouetur.igitur omne qđ mouet̄ in loco:mouetur ab alio.de ratione tãgit maiorem ⁊ cõcluſionem vt patz.hoc accepto:declarat ꝙ eſt deuenire ad primũ motum ex ſe in loco:⁊ arguit ſic:ex quo motũ in loco ab alio mouetur:accipio illud e quo mouetur:cuz illud etiaz moueatur:q2 omne mouens in mouẽdo mouetur:vt nunc ſupponimus:vel illud mouens mouetur: vel non:ſi non:cum ipſum moueatur.erit primum motuz ex ſe:quod erat propoſitum:ſi mouet̄ adhuc ab alio: queramus de illo:⁊ cum non ſit proceſſus in infinitum: tãdem oportet ſtare ad primum mouens:quod eſt ꝓmũ motum:⁊ cã oium eorum:que mouentur.

Com. 3ᵘ ¶ Cuz declarauit. Auerroes in ꝓſenti cõmento ꝓmo repetit rationem.qua probatum eſt.omne motuz moueri ab alio. Scda ibi (Deinde accepit) procedit ad expoſitionẽ littere. ¶ Quãtum ad primum hec propoſitio.omne qđ mouetur ab alio mouetur:declaratur.ꝓmo de motis ab extrinſeco:vt que generantur ſiue corrumpuntur: que augentur:atqz alterantur:omnia hec patz ab alio moueri. Item etiaz in tranſlatione de motis ab extrinſeco pz: vt violenter mota:hec omnia ſenſu patent:ratiõe vero tacta patet etiaz in motis ab itrinſeco:ꝙ ab alio mouẽtur:igitur vlr pz.oẽ qđ mouet̄ ab alio moueri.

¶ Deinde accepit. Nũc exponit textum:⁊ vult ꝙ Ariſt. accepit hanc ꝓpoſitionem.omne quod mouetur ab alio mouet̄:tãqȝ maiorem ad declarandum ꝙ omne motuz in loco:ab alio mouetur.

¶ Licz hoc ſit. Sed obycies:naz omne motũ in loco moueri ab alio:eſt declaratuz:quãdo declarata eſt illa vlis. omne quod mouet̄ ab alio mouetur:nã qui de omni ge-

nēre declarat aliquid: ⁊ de omni ſpecie idē declarare videtur. cū igitur de omni moto ſit declaratum moueri ab alio: ⁊ de moto in loco idem relinquetur.

℄ Et dixit. Anteq̄ꝫ ſoluat: cōponit ſyllogiſmuꝫ litterę ſic. omne quod mouetur ab alio mouetur: omne motū in loco mouet̄: igit̄ omne motū in loco ab alio mouet̄.

℄ Sed iſta declaratio. Hoc preaccepto: ſoluit ad dubiū: ꝙ hęc ratio nō eſt de per ſe: ſed cōfirmatiua: ꝓbatum eſt eniꝫ de omni moto moueri ab alio: igit̄ de moto in loco: veruꝫ hęc ratio eſt logyca accepta poti⁹ ad ꝯfirmandū.

℄ Et pōt intelligi. Rōnē Ariſt. aliter exponit: vult maiorem eſſe ſic intelligēdam. omne primū motuꝫ ex ſe in loco mouet̄ ab alio: igit̄ neceſſe eſt vt omne motuꝫ in loco moueat̄ ab alio: ⁊ tunc ex hoc vult habere aliā ſolōnē ad dubium: ꝙ licꝫ in concluſione dicta ſit etiā ꝑſens cōcluſio ſubintellecta de moto in loco: tamē eſt eadem ꝓbata nūc noua rōne. Ad formaꝫ igitur dōm ꝙ nō ſupfluit Tuꝫ q: ratio illa eſt ꝯfirmatiua: vt ꝑma ait reſpōſio. Tū ꝙ eſt noua ratio: vt dicit ſecūda reſponſio: ⁊ idem poteſt pluribus modis probari.

℄ Et cuꝫ declarauit. Animaduertendū ꝙ Auerro. rōneꝫ Ariſt. vult cōſiſtere in duobus fundamentis. ꝑmū ꝙ oīs motor extrinſecus a moto in mouēdo mouetur. Naꝫ oīs motor extriſec⁹ eſt corpus: ⁊ oē corpus in mouendo mouet̄. ℄ Scōm fundamētū. oē motuꝫ a ſe hoc ē a ꝑn⁹ intrinſeco eſt ꝑmuꝫ motū ex ſe: aut ꝯtinens ꝑmuꝫ motum ex ſe: iō ſi deuenit̄ ad ipꝫ motū ex ſe: deuenit̄ ad ꝑmū motuꝫ ex ſe. Cętera quę Auer. ait ex textu patēt. ℄ Sed dubitabis ꝑmo. quō hęc rō ſit logyca: vt dicit ꝑma reſponſio. Hęc rō eſt neceſſaria. igit̄ nō logyca. ℄ Circa ſcōam reſpōſioneꝫ dubitat̄ circa illā ꝯñtiā: quomō valꝫ. oē ꝑmū motū in loco mouet̄ ab alio: igit̄ oē qō mouet̄ in loco mouet̄ ab alio. ℄ Tertio dubitat̄. q: nō vr̄ qō omnis motor extrinſecus in mouēdo mouet̄: naꝫ cęlū alterat: et nō alterat̄. ℄ Quarto dubitat̄. q: per hāc rōneꝫ nō habet̄ ꝙ det̄ ꝑmū motū ex ſe vl̄r in toto mūdo: ſed tantū in vnoquoq̄ ordie: vt in motis aīaliū ad cor: in ꝓiectis ad manū. ℄ Ad ꝑmā recētiores aiunt rōneꝫ illaꝫ eſſe logycam: q: in ea arguit̄ per regulā logycę a ſupiori diſtributiue ad īferius affirmatiue. Melius dico ꝙ hęc rō eſt logyca: q: nō ꝯcludit aliqd per ſe ignotū: vt exponit Auer. 2. huius. cōmēto. 3. ℄ Ad ſcōam pꝫ ſolutio per ꝓximuꝫ cōmētū: naꝫ omne motū in loco eſt ꝑmū motuꝫ. aut habens ꝑmuꝫ hoc eſt minimū motū: ideo ſeqtur ſi primuꝫ hoc eſt minimū motū mouet̄ ab alio: igit̄ omne motum in loco: q: oē vel eſt ꝑmū motū: aut ꝯtinens primuꝫ motuꝫ. ℄ Ad tertiū. verbū Auer. eſt intelligēdū in motu locali: naꝫ primū alterās eſt corpus ⁊ alterat ⁊ nō alterat̄: vt in fine ſcōi capi. de ſuba orbis. ℄ Ad quartū dōm. ꝙ Ariſto. nō vult hr̄e aliud ſm oēa: niſi ꝙ in oibus motis ⁊ mouētibus eſt deuenire ad ꝑmū motū ex ſe in ordine illoꝝ tñ: vt in mouētibus ⁊ motis aīaliū eſt deuenire ad cor: in ꝓiectis ad manus: ſed ꝙ ſit deuenire ad rōe ꝑmū motuꝫ ex ſe: quod dicitur cęlum: non hic: ſꝫ in octauo declarabitur: ⁊ in libro cęli.

p^m fundamentum

Scdm.

pma dubi.

Scda.

Tertia.

Quarta.

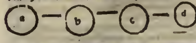
ſolo pme.

ſol. ſcde.

ſol. tertia.

ſol. quarte.

℄ Si eniꝫ non: in infinituꝫ erit proficiſcendū: moueatur tunc a. quideꝫ ipſum ab ipſo b. ipꝫ vero b. ab ipſo c. atqꝫ c. ipſuꝫ ab ipſo d. modo videlꝫ tali vt in infinitum ſit profectio.

℄ Hactenus declarauit eē deueniendum ad ꝑmūmotuꝫ ex ſe. nūc demōſtratione ducēte ad impoſſibile idem oſtēdit. Et arguit hypothetice ſic: ſi nō eſt ſtandū ad primuꝫ motū ex ſe: igit̄ in infinitū erit ꝓficiſcendū: deſtruet ꝯſequēs: vt inferret oppoſitū aīitis. Pro deſtructiōe itaq̄ ꝯſequentis ꝑmo ſumit caſuꝫ: ⁊ ingt. moueat̄ tūc a qdē ipſuꝫ ab ipſo b. ipſuꝫ vero b. ab ipſo c. atq̄ ipſuꝫ c. ab ipſo d. mō. vꝫ. tali vt in infinitū ſit ꝓfectio: eſt igit̄ hic caſus vt ſint mobilia infinita: quorum alterum ab altero moueatur in infinitum.

Syllus.

℄ Quoniaꝫ itaq̄ mouens ipſum ⁊ id qō mouetur ſunt ſimul: paꝫ ipſum a. ⁊ ipꝫ b. ſil̄ moueri. Nam b. ipſo moto: a. etiam mouet̄. Itēqꝫ b. ipſo moto: ipſum c. mouetur: ipſo quoqꝫ c. d. etiaꝫ ipſum mouebitur: erunt igit̄ ipſi⁹ a. ⁊ ipſius b. ⁊ ipſius c. atqꝫ caeterorum cuiuſqꝫ motus ipſi ſimul.

℄ Caſu igitur poſito: cōſtituit ſuppoſitiones. Prima ſuppoſitio: conceſſis infinitis mouentibus ⁊ motis: hęc oīa ſimul mouētur ⁊ mouēt: ⁊ ſyllogiſmus eſt. omnia mouētia ⁊ mota ſunt ſimul. Mouentia ⁊ mobilia ſi eſſent infinita ſunt mobilia ⁊ mouentia: igit̄ mouentia ⁊ mobilia ſi eſſent infinita: eſſent ſimul: primo ſumit maioreꝫ: ⁊ ingt. Quoniaꝫ itaq̄ mouens ipſum ⁊ id qō mouetur ſunt ſimul: hęc eſt maior ꝑtermittens minorem: dat concluſionem parteꝫ per partē inferendo: ⁊ ingt. pꝫ ipſum a. ⁊ ipm b. ſimul moueri: naꝫ b. ipſo moto: ipſum c. mouetur: ipſo quoq̄ c. d. etiam ipſuꝫ mouebitur: tunc dat concluſionē totam: ⁊ ingt. erunt igitur ipſius a. ⁊ ipſius b. ⁊ ipſi⁹ c. atq̄ cęterorum cuiuſq̄ mot⁹ ipſi ſimul. Hęc eſt prima ſuppoſitio Ariſtotelis.

pma ſup poſitio.

Syllus.

℄ Poterimus praeterea vnūquodqꝫ ſumere: naꝫ ⁊ſi a ſingulis ſingula moueantur: nihilominus tamen vniuſcuiuſqꝫ motus vnus eſt numero ⁊ non infinitus extremis.

℄ Secūda ſuppoſitio eſt. ꝙ licꝫ mouētia ⁊ mota ſint infinita ſm nūeruꝫ: tamē cuilibꝫ mobili ſm ſe ꝯpetit aliqs motus vnus nūero: finitus quo ad extrema: cū oīs mot⁹ ſit de quodaꝫ in qōdam. 6. huius. ingt. poterimus ꝑterea vnūquodq̄ ſumere: nam ⁊ſi a ſingulis ſingula moueāt̄: nihilominus tamē vniuſcuiuſq̄ motus vnus eſt nūero: ⁊ non infinitus quo ad extrema ipſa inter quę cōſtituitur: cum omne qō mouetur: e quodaꝫ proficiſcatur in quoddam. ſexto huius.

ſcda ſup poſitio.

℄ Ideſt ponamus. Auer. primo cōſtituit caſum in motis ⁊ mouētib⁹ ꝑ lr̄as vt patuit i exponē text⁹. ⁊ patēt el⁹ v̄ba.

Co. 4.

℄ Et cū poſuit. Nūc vult ſumere petitiones ⁊ ſumit ꝑmo ꝙ vbi darent̄ mota ⁊ mouētia īfinita: oīa ſil̄ mouerent ⁊ mouerent̄. Hęc fuit in textu declarata ad lōgum.

℄ Et notādū. Digredit̄ cōtra Galienū. ⁊ ꝑmo ſumit expoſitionē ꝓpoſitiōis Ariſt. ⁊ ꝙ in motu propoſitio ſit vera: itaq̄ ſi vnū mouetur: opꝫ oīa moueri. in qete vo nō tenet: q: ſtat vnū qeſcere: ⁊ alia moueri. hic eſt intellectus ꝓpoſitionis Ariſto. vt vult Auerro. ipſe.

℄ Et q: Galienus. Nūc narrat poſitionē Galieni circa ꝓpoſitionē tactaꝫ: voluit. n. Galienus vl̄r ⁊ de motu ⁊ qete ꝓpōneꝫ Ariſt. eē intelligēdā: ⁊ ita apud ipm: vt ſeqtur B mouet̄: igit̄ oīa mouētur: ſic ēt ſeq̄tur. vnuꝫ qeſcit: igitur oīa vſq̄ ad vltimū. ℄ Et Galienus credēs hāc ꝓpōneꝫ eē vlem de motu ⁊ qete: ꝯcluſit ꝯtra Ariſto. nō cor eē ꝑncipiū motus in aīalib⁹: ſed cerebrū: ⁊ vtebat̄ ſyllo tali. id eſt ꝑn^m motus aīalis quo moto mouet̄ aīal: ⁊ quo qeſcente qeſcit aīal. Sꝫ moto cerebro ſine capite mouet̄ anial:

Quid o ppone.

ſyllo gal

eoq; geſcente geſcit.igiẗ cerebꝝ eſt motus aīalis pn^m: minorē obſeruatione pbauit:q2 ipſe vidit ab aīali extractum cor: ⁊ ambulaſſe per duos paſſus:nūq; autem vidit caput abſciſum: ⁊ moueri animal.

Reſponſio gal.

¶ Ego autem. Cōtra arguit Auerro.per experientiā:quia ipſe etiaʒ vidit arietem e quo abſciſſuʒ caput fuit ⁊ ambulaſſe:igiẗ ſi cerebꝝ:ſʒ cor ē mot^9 aīalis pn^m p eādē rōnē. ¶ Et iſta mota. Scḋa ſuppoſitio ē q̄ licʒ mouētia ⁊ mota ſint īfinita vniuſcuiuſq; mot^9 eſt q̄ ad extrema finit^9. ¶ Et dixit hoc. Remouet dubiū Auer.cm.vʒ.adiecit ſuppoſitionē hāc:hec.n.videẗ inutilis ad rōnes. Reſpondet hāc addidiſſe ad refellendam tacitaʒ qōneʒ:poſſet enim q̄s dicere caſum eſſe impoſſibileʒ:naʒ cuʒ ponis ipſa mota ⁊ mobilia ſimul moueri ⁊ eē infinita:tunc ponere cōgeris motuʒ rectum infinitum:cuius contrariuʒ in.6.eſt determinatuʒ. Jdeo pħs huic occurrit:q̄ licʒ ipa mota ⁊ mouentia ſint infinita:motus tñ vniuſcuiuſq; rectus finitus eſt ⁊ terminatus. Hec igitur eſt ſuppoſitiōis vtilitas.

Dubitationes.

¶ Sed circa hec ſunt dubitationes non paucę:nam Auerro.duo voluit cōtra Galienū:quoꝝ p^m eſt de motu valere hypotheticaʒ Ariſto.ſi a.mouetur:igitur omnia: ⁊ vniuerſaliter valet vno moto omnia moueri. De quiete vō minime:q2 ſtat primuʒ quieſcere alijs motis.

Pͥmū ↄtra gal. Scḋm.

¶ Scḋm. cōtra Galienū eſt.q̄ non caput:ſiue cerebꝛuʒ eſt motus animalis principiuʒ:ſed cor:q2 ſe vidiſſe aſſerit decapitatuʒ arietem moueri:non tñ ſine corde.

Pͥmū dubium.

¶ Tūc cōtra hec dubitatur:q2 videẗ in dictis ſuis contradictio:nam non poſſunt ſtare hec:q̄ aliquod moueaẗ: ⁊ pͥmum quieſcat:q2 ſi aliq̄d moueẗ:oportet omnia moueri ſimul.

Scḋm.

¶ Cōtra ſcḋm dubitatur:q2 motus aīalis ⁊ ſenſus coordinantur; igitur q̄cq̄d eſt principium ſenſus:erit etiam principium motus:cū itaq; cerebꝛuʒ ſit oīum ſenſuuʒ principiuʒ:q2 ſenſoꝛia omnia ſunt in eo:videtur etiā ⁊ motus:qui a ſenſu regulatur principiuʒ.

Rn̄ſiōes aliquoꝝ quelibet.

¶ Ad primaʒ ſolent dari innumerę ſolutiones: ⁊ oēs conueniunt dictuʒ Auerro.eſſe intelligendum in motu locali ⁊ puro: ⁊ tūc ſuper hoc multas afferunt reſpōſiones:quę certe bene ad illam dubitationem ſatiſfaciūt. Sed quoniaʒ dictuʒ illud facilius intelligi poteſt: ⁊ non cuʒ tot confuſionib^9.

Motor duplex.

¶ Ideo animaduertenduʒ q̄ motoꝛ eſt in duplici differētia reſpectu motę rei:vnus quidem eſt:qui per ſui motuʒ eſt cauſa per ſe motionis rei motę: ⁊ per ſui quieteʒ:etiaʒ cauſa eſt q̄etis rei motę:quomō fortaſſe cęluʒ reſpectu mobiliuʒ hic inferius:cęlo eni moto:neceſſe eſt hec moueri: ⁊ ipſo quieſcente:omnia etiaʒ quieſcere:vt ſcḋo cęli habeẗ. Et tūc de tali motoꝛe hypothetica valet de motu ⁊ q̄te taʒ a priori q̄ a poſteriori:bene eni valʒ a.mouetur: ⁊ motus ipſi^9 a.eſt cauſa motus ipſius b. ⁊ quies quietis:igitur moto a.mouetur b. ⁊ quieſcēte quieſcit: ⁊ ecōtra etiā: ⁊ hoc modo fortaſſe intellexit Galienus:q̄d q̄ etiam Auerro.concederet. Alius eſt motoꝛ:qui quidem ſui motu cauſa eſt motionis rei motę:ſui vero quiete:nō illius quietis cauſa:vt motus manus eſt cauſa motus baculi:motus baculi cauſa motus pilę:igiẗ manu mota omnia mouētur:quomō valet pcedendo a primo hoc eſt pceſſu a cauſa de motu: non autē de quiete:valet eniʒ.manus moueẗ:igitur baculus ⁊ pila:de q̄te vero nō valet:q2 nō ſequitur:quieſcit manus:igitur baculus ⁊ pila: ⁊ ſic intelligit Auerr.nam ſic eſt ad ppoſituʒ ſuuʒ contra Galie.in proceſſu vero ab effectu:de quiete valet:de motu non:q2 valet q̄ſcit pila.igiẗ baculus ⁊ manus:de motu non valet:q2 poteſt pila moueri:baculo ⁊ manu q̄ſcentib^9: ⁊ hoc mō non intelligit Auerro.

Cōditiones dicti Auer.

¶ Sic igitur dictuʒ Auerro.cōtra Galienuʒ duabus obſeruatis cōditionib^9 eſt neceſſariū:pͥma vt intelligatur ſit in motoꝛib^9:qui per ſuos motus ſint motuū cauſę totales in rebus motis:ſcḋa vt procedaẗ a cauſa ⁊ a priori non ab effectu: ⁊ a poſteriori. Quib^9 fit vt ſi manus mouetur:baculus ⁊ pila moueanẗ:poſitis illis duob^9 q̄ ſint per ſe cauſę totales: ⁊ pcedaẗ a priori:non tñ valʒ ecōtra.manus quieſcit:igiẗ baculus ⁊ pila q̄ſcunt.

Solu.

¶ Per hoc ad rōnem concedo baculum ⁊ pilam moueri: ⁊ nego igiẗ manus moueẗ. Et cuʒ diciẗ cōtra vno moto mouentur oia:verū eſt pceſſu a cauſa:q2 pceſſu ab effectu valet de quiete: ⁊ nō de motu.

Replica fortiſſima.

¶ Sʒ dubitabis acerrime:q2 Ariſ. arguit a poſteriori vt ſi moueẗ:igiẗ oia mouenẗ vſq; ad vltimū.

Rñſio optima

¶ Dicendū q̄ Ariſt.ſuppoſuit a.moueri ab ipſo b. ⁊ non ab alio:nec a ſe:q2 ſi a ſe eſſet pͥmū motum: ⁊ ſic haberet ppoſitū: ⁊ b.ipm moueri ab ipſo c.nō a ſe nec ab alio.c.etiā ipʒ moueri ab ipſo d.nec a ſe:nec ab alio: ⁊ tūc hypothetica ſua valet.a.moueẗ:igiẗ oia mouenẗ. Auerr. autem ↄtra Gali.abſolutius loq̄tur:vt in pceſſu ppter q̄d a cā: ⁊ nō ab effectu. Et hec eſt vera mens Auerro.

Sol.ad ſcḋaʒ.

¶ Ad ſcḋaʒ dici pōt multis modis:quoniam de pͥcipatu mēbroꝝ Ariſt.multa dicit in libro de animalib^9: ⁊ medici ⁊ Galienus in libris medicinę addūt ēt multa:nūc vero tenemus oēs ſenſus eē in corde:q̄d ab Ariſt.dicitur primū ſenſoꝛium:etiā vero in cerebro veluti in quodaʒ manifeſtatiuo:ppterea coꝛ eſt ⁊ motus ⁊ ſenſuū pͥmū ⁊ principale pn^m. ¶ Sed ambiges:q2 ratio Auerro.contra Galienū eodē mō ſoluiẗ:quo per ſenſuʒ ppōnis datum ſoluere vult illaʒ Galieni:arguebat eni Gali.ſic. Illud quo quieſcēte mēbꝛa aīalis moueri poſſunt:nō eſt principiū motus mēbꝛoꝝ aīalis:ſed q̄ſcente coꝛde pōt aīal moueri:vt per obſeruationē teſtaẗ:igiẗ coꝛ non eſt pn^m motus animalis. ¶ Cōtra hanc rōnem voluit eſſe arguendum Auerro.eadeʒ foꝛma.id quo quieſcente mēbꝛa mouētur aīalis non eſt motus principiuʒ:ſed quieſcēte capite ⁊ cerebꝛo aīal poteſt moueri:vt de ariete teſtatur:igiẗ nō caput eſt principium motus:vr̄ igiẗ rō Auerro.ſolui eodeʒ ſenſu.q2 in proceſſu ppter quid valet de motu: ⁊ non de quiete:ideo diceреʒ poſſibile eſſe vt coꝛ q̄ſcat per abſciſionem: ⁊ mēbꝛa moueantur a ſpiritibus:qui per muſculos remanſerunt: ⁊ ſic ratio eius ſoluitur eodeʒ modo vt illa Galieni. Dici poteſt q̄ Auerro.non arguit contra Galienum:ſed toꝛquet argumentum contra eum:vt Galienus cogatur ſoluere pro ſe ⁊ pro Auerr. ⁊ hoc per ſenſum propoſitionis Ariſt.datum. Et hec eſt itentio Auerro.

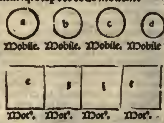
¶ Quoniaʒ omne quod mouetur e quodam proficiſcitur in quoddaʒ:fit ſane: vt aut nūero:aut genere:aut ſpecie ſit idē motus:numero quideʒ eundeʒ motum eſſe dico:qui in eodem nūero tēpoꝛe ex eodem in ideʒ numero fit:vt ex hoc albo q̄d vnum nūero eſt:in hoc nigrum eodeʒ tempoꝛe:q̄d eſt vnum numero. Naʒ vbi alio tempoꝛe:nō vnus nūero:ſʒ ſpecie erit.genere vero ideʒ eſt motus:qui in eodē p̄dicamento:aut in ſubſtātia:aut in alio genere fit. Specie aūt vnus:qui ex eodeʒ ſpē in eodeʒ ſpecie exiſtit:vt qui ex albo in nigrū:aut ex bono in maluʒ:ſpecie nō differt. Haec autem ⁊ in prioꝛibus dicta ſunt.

¶ In ſecūda ſuppoſitione accepit vniuſcuiuſq; mobilis eſſe vnum numero motum:ppterea occaſiōe huius declarat quot modis motus dicatur vnus:vt intelligas q̄d ipſe velit per vnum numero: ⁊ vult motum dici vnū tribus modis numero:ſpecie: ⁊ genere. Numero ſi ille eſt q̄

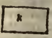
eſt eiuſdem mobilis de principio in finem in eodem tē/pore non variatis terminis e quo ꝛ ad quem: vt vna nu/mero nigrefactio quę eſt vnius mobilis in vno tempore numero: ꝛ nō variatis terminis. Dixi ſeruata vnitate tē/poris. quoniaꝫ vbi tempus eſſet aliud: etiam ſeruatis vni/tate mobilis: ꝛ terminorum. non numero ſed ſpecie eſſet idem. Genere vero vnus eſt quādo termini ad quos nu/mero ꝛ ſpecie differunt: ꝛ in genere ꝯueniunt: ſiue ſit idē ſiue aliud mobile: ſiue idem: ſiue aliud tempus: qua ra/tiōe generatio aeris ꝛ generatio lapidis genere vnus eſt motus. q꞉ termini ſpecie differunt: genere cōueniūt: ſpe/cie vnus eſt: quando termini ad quos ſpecie nō differūt: ſed numero: vt duę albationes: ſiue mobile ſit idem: ſiue aliud: ſiue eodem: ſiue alio tempore. Sed quoniā de his longius dixit: quaſi excuſans ſe ad quintum phyſicorum remittit ſe.

Com. 5. ¶ Hoc totum. Auerroes exponit has tres motus vnita/tes: quę cum ſint manifeſtę: etiam cōmentum eius ma/nifeſtum eſt per ſe.

¶ Accipiatur igitur ipſius a. motus ꝛ ſit e. ipſi⁹ vero b. ſit ʒ. ipſius autem c. ſit i. ipſius d. ſit t. ſumatur praeterea tēpus in quo ipſum a mo/uetur. ꝛ ſit k. atq; cum finitus ſit ipſius a. mo/tus: finitum erit ꝛ k. tempus: ꝛ non infinitū: at a. ꝛ b. ꝛ caeterorum vnūquodq; eodem in tēpore mouebantur: accidet igitur vt motus e. ʒ. i. t. infinitus exiſtēs in k. finito tempore fi/at: nam quo in tempore a. ipſuꝫ mouebatur: ꝛ ea omnia quae ad ipſuꝫ a. deinceps ita ſunt: mouebantur: q̄re tēpore eodē mouent̄.

¶ His mō ſumptis: Ariſt. de/ducit ꝯſe/quēs: ꝛ p/bat ꝙ nō ſit profici/ſcēdum in infinitum: q꞉ tunc motus infi/niti. g eſ/ſent vnus mot⁹ ſpē: eſſent i tēpore finito: ꝛ ar/guit (vt mihi videtur) expoſitorie ſic. a. b c. d. mouētur tēpore finito p pma. a. b. c. d. ꝛ ſic ō alię: moueñ īfinitis motibus: g ſunt plures nūō ꝛ īfiniti: ꝛ vn⁹ ſpē p zᵐ ſuppōnē: igī motus īfiniti nume/ro qui vnus ſpē ſunt: erunt tēpore finito: qđ habet ꝓ im/poſſibili. ingt. accipiatur igitur ipſi⁹ a. motus: ꝛ ſit e. ipſi⁹ vero b. ſit ʒ. ipſius aūt c. ſit i. ipſius aūt d. ſit t. hic eſt ca/ſus. gręce tamē ſic legitur: ꝛ ipſius c. d. ſint i. t. ſed ego ſic tranſtuli: vt ſermo ſit clarior: q꞉ idem eſt: deinde accipit ſecūdam partem caſus: ꝛ ingt. ſumatur ꝑterea tempus in quo ipſum a. mouetur: ꝛ ſit k. in quib⁹ voluit eſſe intelli/gendas illas duas ſuppoſitiones. Tūc addit tertiaꝫ par/tem caſus ex his ſequenteꝫ: ꝛ inquit. atq; cum finitus ſit ipſius a. motus finitum erit: ꝛ k. tēpus: ꝛ non infinitum p ora/ia hęc vult habere ſecūdam exponenteꝫ. vꝫ. ꝙ a. b. c. d. ꝛ deinceps moueātur infinitis motibus: qui ſunt infi/niti numero: ſed ſpē vnus: accipis primaꝫ exponentem: ꝛ

Syllo expoſitorius.

ingt. at a. ꝛ b. ꝛ cęterorūꝫ vnūquodq; eodem in tempore mouebantur per primaꝫ ſuppoſitioneꝫ. Ex his exponē/tibus dat cōſequens: ꝛ ingt. accidet igitur vt motus e. ʒ. i. t. infinitus. ſ. nūero ſpecie vnus exiſtens in k. tēpore fi/to tempore fiat: repetit vim probationis breuib⁹: nā quo in tēpore a. ipſuꝫ mouebatur: ꝛ ea omnia quę ad ipſuꝫ a. deinceps ita ſunt: mouebantur. Quare tēpore eodeꝫ mo/uentur cuncta. Ecce quomō virtus rationis poteſt redu/ci ad ſyllogiſmum expoſitorium.

¶ Et. n. ſiue motus ipſi⁹ a. motui ipſius b. cae/teriſq; caeterorūꝫ aequalis ſit: aut maior: dif/fert ſane nihil: accidit enim omnino vt infini/tus motus: tempore fiat finito: quod impoſſi/bile eſt.

¶ Poſſet Ariſto. quis obÿcere non poſſe reperiri tot mo/tus eſſe ęquales motui ipſius a. cum duo motus ęquales raro ſint: quanto minus infiniti. Soluit obiectionē hāc propoſitū non tollere: nam ſiue ſint omnes ęquales mo/tui ipſius a. partiliter: ꝛ quaſi adamuſſ: m: ſiue parū dif/ferunt: dūmodo omnes alÿ ſint finiti: ſequitur vt infinit⁹ motus tempore fiat finito: quādo ex illis poteſt fieri vn⁹ motus ſpecie: verum de hoc erit magna quęſtio: quę po/ſtea diſputabitur.

¶ Cum poſuit. Cōmentuꝫ ꝑter textum duo continet an/notatione digna. Primum ꝙ non poteſt motus rei mo/tę eſſe minor ꝛ breuior motu rei mouentis: vt ſi baculus mouet pilaꝫ: non poteſt motus pilę eē breuior motu ba/culi: licꝫ poſſit eſſe longior vt ſenſu pꝫ. ¶ Scdm qđ con/tinet eſt ꝙ per deductionem Ariſt. non habetur plus: ni/ſi ꝙ motus infiniti ſint tēpore finito: non ꝙ motus infi/nitus vnus numero ſit tēpore finito: ideo apponit textuꝫ ſequenteꝫ ipſe Ariſtoteles: vt declaret ſimpliciter motū infinitum numero eſſe tēpore finito. ¶ Dubitant cōtra primuꝫ recentiores: q꞉ poteſt cęlum mouere vnaꝫ ignis moleꝫ: quę poſtea illa deſinet moueri: aut per corruptio/nem: aut per alium modum cęlo ipſo adhuc ꝑpetuo mo/to. Ad hoc dicunt ſuo modo ꝛ ſatiſfaciūt. ¶ Ego vero nō recedens ab eo quod dixit ipſe in proximo cōmēto. dico dictum Auerro. habere duas conditiones: prima eſt ꝙ motor ꝛ motum ſint coęua: ꝛ non mobile corruptibile et motor ęternus: q꞉ tunc mobile poſſet deſinere moueri p corruptionem ipſo motore adhuc exiſtente in motu. Se/cūda ꝙ motor p ſui motum ſit cauſa motionis rei motę. ¶ Tunc pꝫ ſolutio ad argumentum: cęlum eniꝫ eſt ęter/num: ignis corruptibilis: ſed vbi ignis ille eſſet ęternus: vt cęlum: ꝛ cęlum per ſui motū moueret neceſſario ignē: non poſſet cęlum moueri nō moto igne: q꞉ per corruptio/neꝫ non poſſet deſinere per aliuꝫ modū minime: q꞉ cęlū per ſui motū mouet neceſſario ignē: igiī vt prius.

Cō. 6.

pm aū obſeruan.

Scdm.

Dubia.

Sol. ꝛpa.

¶ Ita quidē igitur: quod ex principio erat: de/monſtrari videbitur: ſed non demonſtratur: quando nullūꝫ inconueniens inde proficiſci/tur. Poteſt eniꝫ finito in tempore motus eē infinitus: non tamen ideꝫ: ſed alius atq; ali⁹: ſi ea quae mouentur multa ſint ꝛ infinita: qđ quidē ꝛ his: q̄ nunc ſunt: accidit.

¶ Aduerſarÿ cauillūꝫ nunc ponit: poſſet eniꝫ dici non eē inconueniens motus infinitos in tēpore fieri finito: quo/ruꝫ quilibet eſt determinati motū: quod finito mouetur tēpore. Cauilli fortaſſe ratio eſt: q꞉ vt plures poſſunt eſſe in vno eodēq; ęquato tēpore: ita infiniti. Ingt. ita quideꝫ igitur qđ ex principio erat ſumptum: demonſtrari vide/

batur:ſed non demonſtratur:cuius cauſam ait. quando nullū inconueniens cōtingit:ſi ponatur vt diximus.po teſt enim finito in tēpore motus eſſe infinitus:non tamē idem:ſed alius atq; alius:ſi ea que mouentur multa ſunt ⁊ infinita.quod quidē ⁊ his que nunc ſunt a nobis ſum ptis accidit.ſunt enim illa plura ⁊ infinita:quorum cuiuſli bet eſt alius atq; alius motus.

t.c.7. ¶ Quia ex hoc. Illud quod Auerroes ait hic:totū pʒ.

¶ Verum ſi quod primo ſm locum atq; cor poralem motionē mouetur:tangere:aut ipſi mouenti continuum eſſe neceſſe eſt:quemad modū illud in omnibus accidere videmus: erit ex omnibus vnum:qđ vniuerſum conti nuum erit:id igitur qđ eſt contingens:ſuma tur eſſe:⁊ ſit magnitudo.vel continuum illud a.b.g.d.cuius motus ſit e.ʒ.i.t.Differt autē nihil:ſiue finitum ſiue infinitum id ſit:nā ſi militer finito in tēpore k.mouetur:horū ve ro vtroq; modo eſt impoſſibile.

¶ Cauillū hanc Ariſto.refellit ⁊ ſupponit ex omnib⁹ il lis mouentibus ⁊ motis eſſe factum de ineſſe vnū vni uerſum infinitum:qđ probat per regulā prioriſticam: poſſibile eſt quo poſito in eſſe:nullū ſequitur impoſſibi le:qꝛ vt dicunt Alexander: Phylon:⁊ Phyloponus p̄ mo priorū:poſſibile eſt ipſū ineſſe poſitū in potentia: ineſſe vero eſt ipſū poſſibile poſitū in actu.Sed illa in finita cum ſint contigua:poſſibile eſt cōtinuari:igitur de ineſſe aliquādo continuātur:⁊ ſic patʒ ſuppoſitio:tūc q̄ſi expoſitoris argūo hoc mouetur tēpore finito per iā de clarata:demōſtrato vniuerſo ex omnibus illis aggrega to:hoc mouetur motu infinito:quoniā mobile infinitū non poteſt:niſi motu infinito moueri:nā moueri nō pōt niſi in ſpatio:aut equali ſibi:aut maiori ſe vt in ſexto pʒ: ⁊ cum ipſum ſit infinitū:ſpatiū quoq; infinitū erit:ſpa tium autē infinitū non poteſt pertranſiri:niſi motu infi nito.ſic igitur pʒ ſecūda expoſitio.vʒ.ꝙ hoc moueat mo tu infinito:igitur motū motu infinito mouetur tēpore fi nito:ingt.verum ſi qđ primo ſm locū atq; corpoream motionē mouetur tangere:aut ipſi mouenti continuū eſſe neceſſe eſt:quēadmodū illud in oībus que localiter mouentur accidere videmus.oportet enim mouēs ⁊ mo tū eſſe ſimul:vt ſumpſit iā. Infert tūc poſſibile:⁊ ingt. erit ſubaudi poſſibile eſſe ex oībus vnum:quod vniuer ſum continuū erit:id igitur qđ eſt contingens:ſumatur eſſe:⁊ ſit magnitudo vel continuum illud a.b.g.d. cuius motus ſit (vt dixit) e.ʒ.i.t.hec littera non eſt completa:⁊ debet legi ſuſpenſiue vſq; ad textum ſequentē:aut forte lr̄a eſt completa:⁊ quaſi voluit habere cōtra cauillū mo bile ⁊ motum eſſe vnū:per hoc qđ poſſibile poſitū eſt in eſſe.Sed dices cōtra Ariſto.qꝛ ipſe in exemplo accepit partes quattuor finitas:ex quib⁹ non fit niſi magnitudo finita:igitur mobile erit finitū. ¶ Reſpondet.⁊ inquit. differt autē nihil:ſiue finitū:ſiue infinitum id ſit ſubau di ſumptū in exemplo:dūmō his ſit vna:hec.vʒ.vt vnū q̄ʒ motu infinito moueatur:quaſi dicat.ꝙ licʒ acceperiʒ rem factam ex finitis:volui intelligere illa pro re infini ta:⁊ pro ea:qđ motu mouetur infinito:ideo ſubdit:nam ſimilr̄ finito in tēpore k.mouetur:horum vō vtroq; mō eſt impoſſibile:hoc eſt tam ſi illud ſit acceptū infinitū: q̄ ſi ſit acceptū finitū:dūmodo motus ſit infinitus:ſic igitur his verbis patʒ cauilli confutatio.

t.c.1. ¶ Nititur addere.Animaduerte in cōmenti fine:ꝙ ipſe videtur ſoluere dubitationem:Ariſto.ait.nihil differre:ſi ue id ponatur finitū:ſiue infinitū:hoc videtur falſum: qꝛ ad ipſū poſitū finitum non ſequitur impoſſibile: ad ipſū vero poſitum infinitū ſequitur impoſſibile:igitur differt ſic vel aliter dicere:innuit (vt mihi videt̄) reſpō ſionē:⁊ vult ꝙ differt nihil quo ad cōſecutionē:nā po ſita magnitudine finita:ſequitur motū illius eſſe in tem pore finito:⁊ poſita magnitudine infinita:ſequitur motū eiuſdem eſſe in tēpore finito:igitur vtroq; modo ſequit̄ motū eſſe in tēpore finito.verum vbi ponitur magnitu do illa infinita:ſeqtur ⁊ motū infinitum eſſe in tēpore fi nito:quod non ſequitur:vbi ponitur magnitudo finita. Sed dices.Ariſtote.aſſerit vtroq; modo eſſe impoſſibi le. Reſpondet vtroq; modo:ſiue illud infinitū poſitum ſit vnum contiguatione:ſiue continuatione. Hec eſt ex poſitio Auerro.noſtra vero expoſitio fuit magis ad vba Ariſt.vt patuit.Cetera dicta ſua ſunt per ſe nota.

¶ Patet igitur eſſe ſtandum tandem: neq; in ipſo ab altero eſſe proficiſcendum eē in infini tum:ſed aliqđ fore:qđ primū mouetur.

¶ His habitis concludit propoſitum:⁊ ingt.pʒ igitur ꝙ ſit ſtandum tādem:⁊ ꝙ neq; in ipſo eſſe ab altero ſit pfi ciſcendum in infinitū:pʒ etiam eſſe aliquid:qđ primum mouetur a parte vel aliquo exiſtente in eo.⁊ non ſemꝑ ab altero:que res erat concluſio propoſita.

¶ Differt autē nihil aliquo ſuppoſito id de monſtrari. Nam contingenti poſito:nullum inconueniens oportebit accidere.

¶ Poſitio cauillatoris erat ꝙ in mouentibus ⁊ motis ſit proficiſcendū in infinitum:accepit Ariſto.vnum ſuppo ſitum ꝙ ex omnibus illis fiat vna magnitudo:quo acce pto inferebat:igitur motus infinitus eſſet tēpore finito: vt longioribus vbis fuit per multa media deductū:cō tra hec ambiget cauillator:⁊ dicet ꝙ iſtō impoſſibile nō ſequitur ad poſitionem meā:ſed ad tuum ſuppoſitū.vʒ. ꝙ ex omnibus illis fiat vna magnitudo:⁊ ſic nō mea po ſitio:ſed tua ſuppoſitio eſt impoſſibilis:cōtra obijcit Ar. ⁊ ingt.Differt autē nihil aliquo ſuppoſito id demōſtra ri:nam contingenti poſito:nullū inconueniens oporte bit accidere:⁊ ita nō a meo poſito id accidit:ſed e tua po ſitione:⁊ cū impoſſibile ſit id ad quod ſequitur impoſ ſibile:iure tua poſitio eſt impoſſibilis.

¶ Id autem qđ primum mouet:non vt cuius gratia:ſed vt id vnde eſt principium motus: ſimul cum re ipſa mota eſt. Dico autē ſimul: qꝛ nihil eſt inter ipſa:hoc enim omni mouenti atq; rei motae cōmune eſt.

¶ Hec lr̄a poteſt eſſe principium noui capituli.cum enim Ariſt.declaraturus ſit ꝙ mouēs ⁊ motū ſint ſil: oporte bat declarare duo qđ per mouēs ⁊ motū intelligit:⁊ qđ pro eē ſil:⁊ hec duo declarat:vult.n.p mouēs agēs motū: ⁊ per motū ſubm̄ motus:per eē vero ſil' intelligit:qn̄ inter mouēs ⁊ motū nō mediat aliqđ:eē.n.ſimul vno mō pōt intelligi phyſice:⁊ ſic ea ſunt ſil' que ſe tāgūt:⁊ ita nō acci pit̄ hic:alio mō negatiue,p eis iter que nihil mediat:⁊ ſic aīa ⁊ corpus ſunt ſil:motor ⁊ celū ſunt ſil:qꝛ inter ea ni hil mediat.ingt.id aūt qđ primū mouet nō vt cuius grā: ſed vt id vn̄ eſt pn̄ motus:ſimul cū re ipſa mota eſt: q̄ſi per mouēs ⁊ motū eſſe ſimul:volo nō ſinē:ſed agēs mo tū:⁊ ſic itelligo ꝙ agēs motū:⁊ res mota ſint ſil.hec de pmo.De ſecūdo ingt.Dico autē ſil nō phyſice ⁊ affirma tiue:ſed qꝛ nihil eſt iter ipſa:nā hoc mō ipʒ eē ſil' cōe eſt

omni moueñ tāꝫ corporeo q̄ icorporeo:omniqꝫ rei mo-
te:ſic igiẽ pꝫ ſenſus ꝓpōnis.ſiue ɔcluſionis ꝓbandę.
Coñs. ¶ Cū declarauit. Auerro.vero vult ꝙ pma littera cōclu-
dat concluſionem vt nos facimus:⁊ hęc pma ps pꝫ.
¶ Et nō accidit. Hęc ē ſcda ps cōmēti ſupra ſcda lr̃a:in q̄
Auerro.etiaꝫ nobiſcum conuenit:vult eni ꝙ Ariſ.remo
ueat cauillū.dictū ꝑ nos.Et ſermo etiā pꝫ.
¶ Ita īuenit.Sꝫ in hac tertia lr̃ę pte Auer.differt ab ex-
poſitiōe nr̃a:ipe.n.vult ꝙ Ar.remoueat ſcdꝫ cauillū:ca
uillus ē talis:qm̄ motor vt finis mouet rē motā:⁊ tñ nec
ē ſil̃ cū re mota:nec in eodē loco cū illa:igiẽ nō bene ſum-
ptuꝫ eſt mouēs ⁊ motū eſſe ſimul:⁊ qm̄ ſua lr̃a erat falſa
⁊ vbi debebat ſcribi motor:erat ſcriptuꝫ motū:ideo lr̃aꝫ
exponit q̄tuꝫ ad rē vno mō:ſed q̄tum ad moduꝫ vr̃ du-
pliciter exponere.Quātū qdē ad rē vult ꝙ Ariſt.intelli-
gat per motū motoreꝫ:vl' pm̄ᵐ motᵒ:dr̃.n.motor effectiu-
ue reſpcū ſui mobilis:⁊ mota res reſpcū finis:⁊ tunc ſen-
ſus ē:ꝙ motor effectiue ⁊ res mota ſunt ſil̃:⁊ nō finis cuꝫ
re mota:ſūt dico ſil̃:q² nō in alio loco ē motor:⁊ i alio res
mota.ingt.⁊ nō accidit huic declarationi diminutio: quo-
niā motor ad quē induxit ē pmus ſm illō ex quo motᵒ ħ
eſt in genere cāę efficiētis.nō in genere cāę finalis:qō dr̃
pmū ad qō ē motᵒ:vt pꝫ:⁊ tale pmū vt finis nō ɔtigit vt
ſit in loco vna cū pmo moto:vt ɔtigit de p̊ motore in ge-
nere agētis:ille.n.in eodē loco eſt in re mota. Huiᵒ expo-
ſitiōis affert ſignū:q² poſt nō logẽ de p̊ moto:ſed de mo-
tore:q² ait in ſua trāſlatiōe:ſed illō qō eſt pmus motor ⁊
reliq̄.Ecce qūo accepit motor pro motore.
¶ Et forte. Aliter exponit nō q̄tū ad rē:q² idē vult:ſꝫ ſo-
lum corrigit lr̃am:aſſerēs illud eē ex errore ſcriptoris:q²
vbi ſcriptū eſt motū:debebat ſcribi motor:⁊ in tranſla-
tiōe noſtra:hęc ɔfuſio non accidit:gręca.n.lr̃a pꝫ.
¶ Et tūc intētio. Affert vtilitatē huiᵒ expoſitiōis:⁊ ingt.⁊
tūc intētio iſtiᵒ ſermonis ē notificare ꝙ i iſta demr̃atiōe
nō vult hr̃e plus:niſi ꝙ deẽ pmū motū ⁊ primus motor:
vtrū vero pmus hic motor ſit idē qō pmus finis vel aliᵒ
a pmo fine:hęc qō eſt ipertinēs:⁊ nō ad ꝓpoſitū.
¶ Et dixit. Cū hęc qō ſit huic ɔſideratiōi imptinēs: ꝓbat,
Tūꝫ q² in.8.hęc qō declarabiẽ circa finē:igiẽ ſupfluit ħ
tractari.ſcdo q² in.8.ſupponit ex.7.eē primū motū ⁊ pᵐ
motorē:deide declarat an ambo ſint ęterna vel ne:
¶ Et iō. Ex his īfert errorē Themiſtij:nā Themiſtiᵒ vo-
luit in.8.idē ɔſiderari qō hic. Hic.n.declaraẽ eē deueni-
endū ad pmū motorē:⁊ pmū motū:ibi et ħ idē:iō demō-
ſtratio hęc ſupfluet.¶ Rñdet Auer.ꝙ differt hęc cōſi-
deratio ab illa:pmo q² declaratio hęc ē vt ſuppoſitio ad d-
clarationē illā:nā hic ꝓbat pmū motū:⁊ pmū motorem
eē:ibi vō hoc ſuppoſito:ꝓbat talē motorē:⁊ tale motū eē
ęterna.Scdo dr̃nt.q² illud qō dixit in.8.eſt q̄ſi diſpō:ħ ē
pma paſſio pmi motoris:q² ipſe ꝓbauit illic ęternitatem
de p̊ motore:hic vō nō paſſionē:ſed q̄ſi pmitatē ꝓbauit.
¶ Et iō. Huiᵒ ſolonis dat ſignū:q² ibi ꝓbat motū ęternuꝫ
eē duplr̃:vno mō per viā.7.vꝫ.ex ordie motoꝝ ⁊ motᵒ:
alio mō ex diſtōne eoꝝ quę mouenẽ:⁊ ambę ſūt bonę:lꝫ
ſecūda ſit firmior:⁊ ita dr̃nt conſiderationes.
¶ Et nō itelligo. Ultimo declat qd Ariſt. vult ꝑ eſſe ſil̃:⁊
vult ꝙ per eē ſil̃ itelligit ea q̄ ſunt in vno loco ⁊ ħ mō eſt
cōe oibᵒ:⁊ maxie motori ⁊ moto:motor.n.vt dr̃ ē i eodē
loco in quo eſt res mota:⁊ forma in eodē loco cū ſua mā:
⁊ ſic velle vr̃ motores cęleſtes eē in loco ꝑ accñs q̄tenus
mota ab eis ſūt i loco ꝑ ſe. Alij vō dicūt ꝙ ſūt in loco per
opōnes:⁊ forte idē ē hęc ē expō Auer.q̄ re vera nō cōſo-
nat lr̃ę:vt pꝫ.imo Ar.vr̃ facere nouū caput:trāſſerēs ſe
Dubitatio-
nes. ad nouā ɔcluſionē.¶ Sꝫ circa hęc accidūt duę dubita-
Prima. tiōes. pᵃ vtrū ex oibᵒ mouētibᵒ ⁊ mobilibus fieri poſſit
vnū ɔtinuū vr̃ ꝙ nō:q² corpus cū intelligētia nō poteſt
ɔtinuari.Scdo.q̄ ſunt ſpē diuerſa ⁊ genere nō pñt conti-
nuari.¶ Scda dubitatio ē.vtrū ſi mobile illud eēt infi- Scda.
nitū moueretẽ motu īfinito:imo vr̃ ꝙ moueretẽ in nō tē-
pore:q² elᵒ virtus eſt īfinita.¶ Circa pmā dubitationem pᵃ Ioā. rñſio.
multa Ioānes ɔcitat:⁊ idē reducit ſe ad duo.¶ Primū
eſt ꝙ demōſtratio Ariſt.eſt diſputatiua:q² ſolūꝫ ē ad ho-
minēꝫ hꝫ ɔcedere oia poſſe ɔtinuari:⁊ eē īfinita:tūc eni
ſegẽ qō ait.¶ Scdꝫ vō ſupponit ꝙ hęc ſit vna hypothe- Scda.
tica falſa ⁊ impoſſis.vꝫ.ſi ex īfinitis mobilibᵒ ⁊ motis ſit
vnū ɔtinuū:tūc motus īfinitᵒ in tēpore eſt finito:hoc pꝫ:
q² hęc hypothetica eſt nō neceſſaria:imo oppoſitū conſe-
quentis ſtat cū añte.ſcdo petit.ꝙ omne id ad qō ſequiẽ
hypothetica aliqua ipoſſibilis:eſt ipoſſibile.exēplum.vt
quoniā hęc hypothetica.ſi hō eſt equus.hō eſt riſibilis:
eſt impoſſibilis:⁊ ſeqtur ad illud.ꝙ oē aial eſt riſibile:iō
oē aial eſſe riſibile eſt ipoſſibile:ſic in ꝓpoſito hęc hypo-
thetica.ſi ex oibus fiat vnū:motus infinitus eſt in tēpo-
re finito:ſeqtur ex illo.vꝫ.ꝙ mobilia ⁊ mouētia ſunt infi- Confuta-
nita:⁊ ita hoc eſt falſuꝫ:⁊ ita Ariſt.hꝫ intētū.¶ Sꝫ re vē tio.
vtraqꝫ expoſitio eſt ɔ textū:pma qdeꝫ:q² Ariſt. aſſertiue
⁊ nō diſputatiue ɔcludit ꝓpoſitū:⁊ Auer.i pñti com.hāc
demr̃ationē differre ab illa octaui dic:⁊ clare ponit hūc
ſermonē eē demr̃ationē.ſcda vō eſt ɔ textū:exp̄ſſe.n.Ar.
ait in littera.Differt aūt nihil aliquo ſuppoſito id dmō-
ſtrari:naꝫ cōtingenti poſito:nullū inconueniēs opꝫ acci-
dere:ecce quomō nō per hāc fictaꝫ hypotheticaꝫ rē ſuaꝫ
approbat:ſed ex poſitiōe poſſibilis.¶ Propterea expo- rño Tho.
ſitor vult illud eē poſſibile ſm genus:ꝙ.vꝫ.ex mobilibᵒ
oibᵒ fiat vnū ɔtinuū:qō tñ eſt ipoſſibile ſꝫ ſpēꝫ.¶ Cō- Ɔdicit Ioā.
tra arguit Ioānes.pmo q² hic expoſitor ɔdicit ſibi:nam
ſupra dedit Auer.ſolonē hāc:⁊ ipſe ɔfutauit aſſerēs ꝓpo-
ſitionē eſſe ſimplr̃ impoſſibilē quādo pdicatuꝫ repugnat
ſubto rōne differētię ſpecificę:cū igiẽ alicui per ꝓpriam
nām repugnat ɔtinuari alteri:igiẽ eſt ſimplr̃ ipoſſibile. 2ᵃ rō.
¶ Scdo arguit.ex oibus mobilibᵒ rōne qua mobilia po
teſt fieri vnū:vel igiẽ hęc potentia qñqꝫ attinget ſuuꝫ fi-
neꝫ vel nūq̄:ſi nūq̄:erit vana:ſi aliqñ:tūc ex diuerſis ge
nere fiet vnū.¶ Tertio.ſi aliqd rōne generis eſt i potē- Tertia.
tia ad aliqō:cū illud nūq̄ erit:potētia erit ocioſa.¶ 4ᵒ. Quarta.
ſi ſic.tūc poſſet poni in eē:⁊ ita hō inq̄tū aial eſt irratio-
nalis.Et ita Ioānes vult oē impoſſibile ſm ſpēꝫ eē ipoſ- Cōfutatio Ioā.
ſibile ſimplr̃.¶ Sꝫ revera iſte deliraẽ:nā Ariſt.⁊ Auer.
5.metaphy.cōmē.27.exp̄ſſe vult talpā eſſe puatam viſu
ſm genus:q² ſibi eſt poſſibile ſm ꝙ aial.⁊ Auerro. ideꝫ
ſentit.cōmēto.2.huiᵒ.7.⁊ in.15.huius.6.⁊ alibi.¶ Ideo ꝓpa pñ.
aīaduertendū ꝙ aliqō poni ineē eſt duplr̃.per ſe:q².ſ.ſua pma ſup poſitio.
nā quādoqꝫ erit.vt hoieꝫ currere.Alio mō per accñs:q²
ſua nā non poniẽ:ſed ex ɔceſſiōe:q² aliqua rōne nō repu-
gnat.¶ Ulterius accipiēdū poſſibile debere poni ineſſe Scda.
ſub ea rōne qua poſſibile:vt ſi eſt poſſibile in ſpē:dꝫ po-
ni in eē in ſpē:ſi in genere dꝫ poni in eē in indiuiduis ge-
neris.vbi cā.quoniā poſſibile eſt ex oibᵒ mobilibus fieri
vnū ɔtinuuꝫ ſm rōnē mobilis:dꝫ poni ineē in idiuiduis
gñis.vꝫ.mobil:⁊ nō i igne vel terra.¶ His rīdeo ad ɔ- rño ꝓpa
dictionē nō curo.q² Thomas poſuit illā ꝓbabilr̃ ⁊ nō aſ-
ſertiue.Tñ ad rōnē ɔcedo ꝙ ħ ē ſimplr̃ ipoſſe.hō ē irra- ſol.ſcde
tionalis:tñ ſꝫ qd ē poſſe ħ ē ſub rōne gñis ¶ Ad 2ᵐ di-
co.ꝙ illa poᵃ attigit qñqꝫ ſuū finē i aliqbᵒ idiuiduis gñis:⁊
vt videre i qbuſdā aialibᵒ:⁊ ħ ſufficit vt ne fruſtreẽ:iō
ɔcedo talpā poſſe videre i eo ꝙ aial:nūq̄ tñ erit:ita ꝙ vi-
deat i eo ꝙ aial:ſꝫ ſatis ē ꝙ aliqñ erit:ita ꝙ aliqō aial vi- ſol.tertie
deat.¶ Per idē ad 3ᵐ.dico ꝙ illō erit i aliq̄ ſilū in gñe:⁊
ħ ſatis.¶ Ad 4ᵐ dico ꝙ pt poni ineē i idiuiduis gñis:q² ſol.q̄rte
rōne gñis ē poſſe:nec oꝫ poni in eē ꝑ ſe:ſꝫ ſatis ē ꝙ ponaẽ.

re ꝯceſſione: ⁊ ita oīa mobilia eſſe vnum poni ineſſe: nō eſt aliud q̄ꝫ concedere ipſa eſſe vnum. Hec Joānes ignorat. ¶ Ad ſecundā dubitationeꝫ: quicquid velint aliq: dico. ꝙ mobile infinitum moueri eſt impoſſibile: ⁊ iō ſeqtur vtrūqꝫ. ſ. moueri: ⁊ non moueri. Item moueri tēpore finito: ⁊ moueri ſubito: quod facile patet. vbi enim pōit vnum mobile infinitū: illud quocūqꝫ modo mouetur: in ſpacio infinito oportet moueri. ⁊ ſic moueť infinito tpe. Ex alio: quia ex yo factuꝫ eſt que mouebantur tempore finito: ſequitur ipſum moueri etiaꝫ tempore finito. ⁊ quī in infinito quāto eſt virtus infinita in vigore: igitur mouebit ſe in non tempore: ⁊ omnia hec ſunt: quia impoſſibili poſito ſequitur quodlibet hoc ē ipſuꝫ. ⁊ quicquid ſequitur ad ipſum: ⁊ contradictoriuꝫ. ⁊ quicquid ſequitur ad ꝯdictorium. hec de iſta demōſtratione.

Sol. ſcḋe dubitatio nis.

¶ Quoniam autem motus tres ſunt ⁊ qui ſꝫ locum. ⁊ qui ſm qualitatem. ⁊ qui ſm quātitatem: neceſſe eſt etiam mobilia tria eſſe. qui quidem igitur ſm locuꝫ eſt: latio dicitur. qui vero ſm qualitatem: alteratio. qui ſm quātitatem auctio ⁊ iminutio eſt. Primum qdeꝫ igitur de latione tranſigamus. Nam ipſa eſt mutationum prima.

¶ Propoſuit Ariſtoteles examinare ꝓblema. videlicet. vtruꝫ mouens ⁊ motum debent eſſe ſimul ſꝫ ſenſuꝫ expoſituꝫ: volens exequi de ipſo primo preponit diſtinctionem. ſecundo eligit ordinem. Diuiſio hec eſt: ꝙ motus ſunt tres: ⁊ qui ſm locum. ⁊ qui ſm qualitatem. ⁊ qui ſꝫ quātitatem: propterea tria oportet eſſe mobilia: que his motibus mouentur. Exponit autem hos per nominum diſtributionem: ⁊ vult motum qui ſm locum nuncupari lationem. qui vero ſm qualitatem nuncupari alterationem. qui ſm quātitatem auctionem ⁊ imminutionē. Ordo autem hic ſit. vt primo quo modo mouens ⁊ motum in latione ſint ſimul tractemus: oportet. nam latio eſt ꝓma mutationum vt dicetur in octauo. Hec eſt diuiſio. h̄ eſt illorum nuncupatio. ⁊ hic ordo. ¶ Sed dices. vnum eſt mobile qđ omnib⁹ his tribus motib⁹ poteſt moueri vt Socrates quidem qualitate alteratur: quātitate creſcit: pedibus fertur. non igitur tria mobilia propter tres motus. ¶ Dici poteſt ꝙ oportet eſſe tria ſm definitōeꝫ: non autem ſm numerum ſiue ſubiectum. vt quinto huius dictum eſt.

Dubitatio

Solu.

¶ Omne itaqꝫ quod fertur aut ipſuꝫ a ſemet mouetur: aut ab alio. ſi quideꝫ a ſeipſo: patet itaqꝫ cum in ipſo ſit id quod mouet: ſimul eē ⁊ id quod mouet: ⁊ id quod mouetur: nihilqꝫ inter ipſa medium eſſe.

¶ Propoſuit intentionē: nunc vult exequi: ⁊ procedit ſic. primo faciens ſyllogiſmum principaleꝫ: ſecundo ſubſyllogiſmos. primus eſt. omne quod a ſeipſo mouetur ſimul eſt cum ſuo motore. omne quod ab alio moueť: ſimul ē cum ſuo motore. ſed omne quod moueť aut a ſeipſo: aut ab alio mouetur. igitur omne quod mouetur ſimul ē cū ſuo motore. primo tangit minorem dicens. Omne itaqꝫ quod fertur: aut ipſum a ſemet mouetur: aut ab alio. hec eſt minor. deinde tangit maiorē dicēs. Si quideꝫ a ſeipſo mouetur: patet itaqꝫ (cuꝫ in ipſo ſit id quod mouet.) ſimul eſſe ⁊ id quod mouet: ⁊ id quod mouetur: nihilqꝫ inter ipſa medium eſſe. pretermiſit aliam maioris parteꝫ: qꝛ per ſequentia declarabit.

¶ Sin ab alio mouetur: quadrifariam mouebitur: motus. n. qui ab alio proficiſcuntur: q̄tuor ſūt: pulſus: tractio: vectio: volutio: caeteros nāqꝫ oēs in hos redigere contingit.

¶ Et vero omne quod alio mouetur: ſimul ſit cū ſuo motore ſyllogizat ſic. omne quod pellitur: aut trahitur: aut vehitur: aut voluitur: ſimul eſt cum ſuo motore. omne quod ab altero mouetur: pellitur: aut trahitur: aut vehitur: aut voluitur. igitur omne quod ab alio mouetur: ſimul eſt cum ſuo motore. de ratione tangit ſolam minorem: maiorem vero inductione probabit in ſequentib⁹.

¶ Pulſionis igitur alia eſt īpulſio. alia expulſio. impulſio quidem ea eſt: cuꝫ id quod mouet non deſerit id quod mouetur: expulſio vero: cum deſerit.

¶ Per ordīeꝫ quattuor illos motus declarat: ⁊ primo pulſionem ipſam: quā in duas vlterius diuidit: quaten⁹ ipſꝫ pellens: aut ſimul fertur cum re mota a principio in finem vſqꝫ. veluti dum exhalatio mouet lapidē e bombarda ipſa. itemqꝫ ⁊ lapis in egis flumine motus eſt a vēto: exhalatio enim ſimul cum lapide ipſo fertur. Aut ipſuꝫ pellens deſerit ipꝫ motū vt in ꝓiectis ſit. Hec de pꝉſiōe.

¶ Vectio vero in tribus erit motibus. non. n. per ſe: ſed per accidens mouetur: quod vehitur. ex eo nāqꝫ mouetur: quia eſt in eo: aut ſuper id quod moueť. at id quod vehit: aut pellitur. aut trahitur. aut voluitur. perſpicuū itaqꝫ vectionē ipſam tribus in motibus eſſe.

Alteratio

¶ Pro declaratione vectionis ſupponit duo: p̄ᵐ ꝙ id qđ vehit altero trium modoꝝ moueť. vt aut qꝛ pelliť: q̄ mō ſagitta vehēs pēnā pelliť. aut qꝛ trahiť: qua rōne carrus ſine rotis vehens meſſes trahiť a bobus: aut qꝛ voluiť: quo in mō veges vehens vinuꝫ voluitur: omne vehens igitur mouetur violenter ab extrinſeco: aut pulſione. aut tractu: aut volutione. ⁊ hoc eſt p̄muꝫ. Scđm eſt ꝙ vectū mouetur motu vehētis: declarat qꝛ vectū mouetur per accñs: vt pēna ad motum ſagitte. Meſſes ad motuꝫ currꝰ. vinum ad motū doliꝫ. Ex yo in p̄ma figura ꝯcludiť vectū altero triuꝫ modoꝝ moueri. Sed dices. cuꝫ vectio ſit altero trium modoꝝ: cur enumerauit hanc ſpecieꝫ inter ſpēs motus violenti. videť. n. ꝙ non ponat in numero. Dici poteſt ꝙ pōit in nūero pro quāto eſt per accñs ab aliquo illorum: ⁊ hoc Ariſtoteli ſufficit.

¶ Tractio vero eſt: cū motus trahētis aut ad ſe: aut ad aliud velocior eius eſt motu: qđ trahitur: mō nō ſeiūgať ab eodeꝫ. ⁊. n. ⁊ ad ſeipꝫ eſt tractio: ⁊ ad aliud.

¶ Tria reqrunť ad tractionē: p̄ᵐ vt trahens nō deſerat rē tractā: ⁊ per h̄ dr̄t ab expulſione. Scđo velocior ſit eius motus q̄ꝫ motus tracti: ⁊ per h̄ dr̄t a vectione. Tertio. vt trahat v̄ſus ſe ita vt v̄ eſſe ceu termin⁹ ad quē motus: q̄ rōne dr̄t a pulſione ſm oēm ſpēm ⁊ a vectione. ¶ Sed dices cū trahens ſit veluti termin⁹ ad quē tractionis: vr̄ ꝙ nō poſſit trahere: niſi ad ſe. Amplius cū nunq̄ꝫ ſepeť a re tracta: vr̄ ēt nō ad aliud trahere. ¶ Dici pt̄ ꝙ trahēs dr̄ trahere ad ſe ſp: ſed h̄ eſt bifariā vel ad ſe pp ſe ⁊ ſuuꝫ finē: quo mō Ar. vocat trahēs ad ſe. qua rōe Socra. trahit rhetia ad ſe: aut ad ſe pp ſociuꝫ vl̄ ſibi ꝯiūctū: quo mō trahit nauē ad portū. ⁊ h̄ vocat ad aliud Ariſtoteles.

Dubitatio.

Solu.

¶ Caetere vero tractiones que etiā ſpecie ijs eedem ſunt: in has recidūt: vt inſpiratio ⁊ ex-

piratio: ⁊ ſputatio: ⁊ eae quibus aut emittun tur corpora aut accipiuntur. inſuper ⁊ dilace ratio atq; radiatio: quarũ alie ſunt congregationes: alie ſegregationes. omnis igitur motus ſm̃ locũ eſt ⁊ congregatio ⁊ ſegregatio.

¶ Docet nunc ceteras ad dictas ſpecies reducere. ⁊ ingt. cetere vero tractiones que etiã ſpecie ijs eedem ſunt: in has recidũt. vt inſpiratio: que eſt aeris attractio refrigerandi cauſa facta. ⁊ expiratio: que eſt expulſio aeris attracti: ⁊ ſputatio: que grece eſt ptyſis: hec autẽ eſt expulſio quedã humoris fluidi. e ex quibus aut emittuntur corpora vt proiectiones: aut accipiuntur vt tractiones inſuper ⁊ dilaceratio: que fit cũ enſe que grece eſt ſpathiſis. Hec autem in expulſionẽ reducitur. ⁊ radiatio: que grece eſt cercìſis: que eſt textoris attractio facta ab eo ab inſtrumento illo quod latine radius dicitur. hec autem in ſpeciẽ attractionis recidit: quarũ omnium: aut ſunt congregationes que pertinent ad attractionem: aut ſegregationes que pertinent ad pulſionem. ideo concludit ꝙ omnis motus localis ab extriſeco eſt: aut aggregatio: aut ſegregatio: cũ omne aut moueat ad ſe aut moueat ad aliũ. igitur omnes ſpecies reducuntur ad pulſionem vel tractionẽ. ¶ Dubitares: quia Ariſtoteles vocat omnia hec tractiones: cũ dicat. cetere vero tractiones. ac ſi reſidue dicende ſint omnes tractiones. ¶ Dici poteſt ꝙ littera eſt legenda ſic. cetere vero tractiones: que ſunt vere tractiones: aut ijs ſimiles reducuntur in dictas ſpecies: vel dic aliter: quia in idem venis.

Dubitatio.

Solo.

¶ Uolutio vero extractione pulſioneq; conſtat. mouens enim partim pellit: ptim trahit.

¶ Ultimo volutiõem: que grece eſt dineſis latine verſio qua rote voluuntur: deſcribit: ⁊ vult ipſam conſtare tractione: quatenus partes inferiores trahuntur ſurſũ: pulſione: quatenus tracte pellantur deorſũ: vt ſenſu pꝫ.

¶ Perſpicuum igitur eſt: ſi pellens ac trahẽs eſt cum eo quod pellitur atq; trahitur: nihil eſſe inter mouens ⁊ motum. Sed hoc ex dictis patet; nam pulſio quidẽ eſt: aut a ſe: aut ab alio in aliud motus: tractio autẽ ex alio vel ad ſe vel ad aliũ. rurſus ꝯpulſio atq; dpulſio.

¶ His examinatis ſyllogizat ſic ypothetice. ſi pellens ac trahens eſt cum eo quod pellitur atq; trahitur: nihil eſt inter mouens ⁊ motum. Immo ſunt ſimul. ponit antecedens dicens. Sed hoc ex dictis patet. nam pulſio (vt diffiniuimus.) eſt aut a ſe: aut ab alio in aliud motus. A ſe quidem cum aliquis ſe turri ſe eijcit. ab alio vero cũ pijcitur ab alio vt ſagitta. Tractio autẽ ex alio vel ad ſe vel ad aliud motus eſt: in expulſione quidẽ patet mouens ⁊ motum eſſe ſimul in principio. In tractione vero in principio ⁊ fine. rurſus idem probat per alios motus in hos reductos qui dicuntur compulſio ⁊ depulſio. In prima enim motor ⁊ motũ ſunt ſimul per totum. In ſecunda in principio. que ratio docet antecedẽs eſſe bene poſitũ. Sed dices. ex ijs non ſequitur vniuerſaliter omnẽ motum ab extrinſeco habere motum ⁊ motorem ſimul. Dici poteſt ꝙ Ariſtoteles reduxit omnes illos quattuor in duos: ⁊ ita nunc probauit de his duobus: vt habeat vlr idem in omnibus.

Dubitatio.

Solo.

¶ Proiectio vero eſt cum motus velocior naturali motu corporis eius quod fert: pulſiõe vehemẽtiore facta. quod quidem eo vſq; fertur quovſq; motus is vehemẽtior ẽ illo motu: patet igitur cur ſimul ſint id quod mouet ⁊ id quod mouetᷣ ⁊ nihil inter ipſa mediũ ſit.

¶ Definit proiectionem: que eſt vna pulſionis ſpecies: que dicta eſt expulſio. vbi debes ſcire: proiectũ ferri in aere vel aqua: tamdiu quãdiu aqua vel aer cum proiecto mouetur celerius ꝙ aptus ſit moueri ipſe aer vel aqua. Ex hoc habere vult motorem eſſe ſimul cum moto: vt aerẽ ⁊ aquam ſimul cũ proiecto eſſe dicimus ſimul. aqua vero ⁊ aer ſimul ſunt vel fuere cũ eo qui proiecit: ex ijs patet mouens ⁊ motũ ſimul eſſe. Et ſyllogiſmus totius littere eſt vt format Auerroes. inter expellens ⁊ expulſũ: attrahens ⁊ attractum nullũ eſt medium. omnis motor in loco eſt expellens: aut attrahens. igitur inter motorẽ ⁊ motũ nullũ eſt mediũ. hec ex textu colliguntᷣ.

¶ Intendit. Iſtud commentum licꝫ pro maiori ſui parte propter malas tranſlationes ſit inutile ad textus expoſitionem: tamen quia continet nonnullas vtilitates: volo illas colligere. Circa principium igitur commenti declarat tria: primum eſt neceſſitas intẽtionis in generali. Secundum eſt neceſſitas intentionis in ſpeciali. Tertium eſt excuſatio Ariſtotelis. In ꝑtio igitur partis eſt probare inter motorem ⁊ motum nullum eſſe medium. cauſa intentionis eſt. primo: quia hoc eſt plurimum fundamẽtum ⁊ neceſſarium multis in ſcientia naturali. vt ad tractatum de agere ⁊ pati: ⁊ ad tractatũ de contactu. vt patet in libro de generatione. Ad tractatum de conſolitate celi ergo: vt patet ſecundo celi. Secundo. quia eſt neceſſarium in dicta demonſtratione. naꝫ impoſſibile eſt intelligere ex illis magnitudinibus fieri vnam magnitudinẽ infinitã ſm̃ contactũ: niſi concedatur inter motorem ⁊ motũ nihil eſſe mediũ. intentio in ſpeciali eſt narrare ſpecies motus omnes: huius cauſa eſt: quia intẽdit verificare concluſionẽ in omnibus: ideo diſtinguit motus ſpecies. Excuſatio Ariſtotelis vero eſt: ꝙ ipſe omiſit generationẽ ⁊ corruptionem: quoniaꝫ in ea motorem ⁊ motũ eſſe ſimul eſt mãifeſtũ per ſe. in alteratiõe ⁊ motu locali non eſt. ita: vt de proiectis: ⁊ motu ferri ad magnetem poteſt inſtari. Aut forte preterijt generationem quoniaꝫ generatio eſt finis alterationis: modo ea que de alteratione dicuntur: ⁊ de fine dici videtur. Hec ſunt vtilitates in principio cõmenti. vt patet: deinceps multa interponit pro declaratione textus: que partiꝫ: quia infructuoſa: partim quia ex declaratione noſtra circa textum patent: omitto.

Cõ. 2.

¶ Ad hoc autem quod queritur. Hec eſt digreſſiuncula quedam: vbi mouet queſtionem contra Ariſtotelẽ: quoniam Ariſtoteles dixit. attrahens eſſe ſimul cũ attracto: contra poteſt obijci. primo: quia ambra attrahit paleaꝫ: ⁊ non mouetur cũ palea. Secundo. magnes attrahit ferrum: ⁊ non mouetur cum ferro. Tertio. mẽbra attrahũt nutrimentum: ⁊ non mouentur cũ nutrimento. Reſpondet ꝙ duplex eſt attractio: vna proprie. alia equiuoce. attractio propria eſt quando attrahens mouetur cum attracto: ⁊ velociori motu ꝙ moueri ſit aptum ipſũ attractum: donec attractum quieſcat. ⁊ hec attractionis ſpẽs inuenitur in virtutibus volũtarijs animatis vt coxa attrahit tibiã ſurſum. ſi non coxã. ⁊ id genus. pluribꝰ etiam virtutibus naturalibus vt ventris nõnunꝙ aquã attrahit ⁊ ſimul cum ea mouetur. ſignum autẽ: ꝙ natura dedit membris attrahentibus fila ⁊ villos: quibus attrahere poſſint: ⁊ eſſe cum re attracta. hec eſt vna attractionis ſpecies: ⁊ ꝓprie dicta. Alia eſt attractio in qua attrahẽs

non mouetur cũ attracto. ſed quieſcit attractũ ad ſe attrahens veluti lapis attrahitur deorſuꝫ: ignis ſurſuꝫ: ferrum ad magnetem: ⁊ nutrimentum ad ferꝝ. mẽbꝛuꝫ vt ſanguis ad ſuperioꝛa animalis: ⁊ alimonia ad inferioꝛa plantarum. ⁊ hęc dicitur attractio equoce: ⁊ nõ ꝓpꝛia.

¶ Sed eſt differentia. Quia diſperat ignẽ attrahi ſurſuꝫ lapidem deoꝛſum: ſanguinem ⁊ nutrimentuꝫ ad mẽbꝛa: declarat differentiam: quoniaꝫ ignis ⁊ lapis ⁊ vniuerſaliter omnia quę mouentur ad locum: mouentur in locũ: non alterata a loco. nihil enim locus pꝛębet ei quod mouetur ad ipſum: vt illo moueatur ad ipſum. At nutrimẽtum ⁊ ferrum non mouentur: niſi hoc a magnete: illud a membꝛis ſit alteratum. huius ponit tria ſigna. vnum eſt ꝙ hęc non mouentur ad illa ad quãcũq; diſtantiam. nõ enim ferrum mouetur ad magnetem in quocũq; loco diſtanti ſitco quia non in quocũq; loco ſufficit ferruꝫ alterare. Secundũ ſignum eſt: quia ſi magnes oleo fricetur perdit virtutem alteratiuam. igitur eſt ſignum ferꝝ moueri vt alteratum. Tertio. ambꝛa non attrahit paleã niſi caleſiat ipſa: quę calefacta attrahit. per omnia hęc dat intelligere Auerroes. ꝙ ferrum ⁊ nutrimentuꝫ non mouentur ad ſua attrahentia: vt ad locum: quia tunc mouerentur vbicũq; illa eſſent. Similiter in quacũq; diſpoſitione: quia tunc mouerentur ſiue magnes fricetur: ſiue non fricetur oleo. Ex quo vult habere hęc moueri ad illa vt ad ſuas perfectiones: non motu attractionis: ⁊ hoc cõcludit ꝙ ſi iſte modus motiõis dicatur attractio: nõ erat intellectus ab Ariſtotele: quoniam Ariſtoteles loquitur in motu violento: hic motus eſt naturalis: cum ſit a pꝛincipio intrinſeco vt a virtute impꝛeſſa. Hęc Auerro. i defenſione Ariſtotelis. ¶ Quãq; multa dicant iuniores de moto ⁊ motoꝛe localibus vtꝝ ſint ſimul: vel ne: tamẽ de motu ferri ad magnetem multa ſolebam ambigere. An vꝫ. ferꝝ moueatur per ſe localiter ad magnetẽ: an per accidens. Iuniores tenent ꝙ ferruꝫ per ſe mouetur ad magnetem motu alterationis vt perficiatur ab illo. per accidens autem mouetur motu locali: ⁊ ita motus ferri per ſe eſt alteratiuus. per accidens vero localis: quatenus alteratio illa ad finem non venit: niſi ferruꝫ tangatur a magnete: ⁊ ita per accidens mouetur localiter. Alij volũt ꝙ motus ferri ad magnetem per ſe competat ferro: ſed per accidens ſurſum aut deoꝛſum fertur. Blacterones aiũt ferrũ per ſe moueri localiter ad magnetẽ: ⁊ diuerſis motibus per ſe: pꝛopter diuerſos aſpectus: quos magnes hꝫ cum ferro. harum poſitionũ vltima eſt penitus deriſibilis: quoniã ſi ferꝝ per ſe localiter mouetur ad magnetẽ. tunc vbi eſſet magnes: moueretur ad ipſaꝫ: ⁊ in quacũq; ꝗtitate: ⁊ quomodocũq;. Et ſi mouetur vt alteratuꝫ: tũc non per ſe: ſed per additũ deſoꝛis. Secũda etiam eſt penitus falſa: quia non eſt intelligibile eſſe motuꝫ localem per ſe ad aliquid: ⁊ non eſſe per ſe ſurſum neq; deoꝛſum. Teneo igitur pꝛimã poſitionẽ ꝙ motus ferri ad magnetem per ſe eſt alteratio quędaꝫ intentionalis: quę nõ ꝑficitur: niſi veniat ferꝝ ad magnetem: ſed quoniã accidẽs ipſiuꝫ diſtare ab magnete. ideo per accidens mouetur in loco. Et ſi dicas ꝙ Auerroes compat motũ ferri ad ipſum magnetem motui lapidis deoꝛſum: ⁊ ignis ſurſuꝫ. igitur vt illi ſunt locales per ſe: ita iſte. Solo patet: qꝛ ſtatiꝫ ſubſcribit differentiã: ⁊ declarat motuꝫ ferri eſſe per ſe alteratiuũ: per accidens localeꝫ: at motũ leuium ſurſum: aut grauiũ deoꝛſuꝫ: eſſe per ſe localeꝫ. Hęc vĩr mihi nũc ꝓbabilia: ſi aliꝰ alis occurret: aliter dicam.

¶ At hoc nec inter alterans ⁊ alteratuꝫ mediũ cadit. Hoc vero inductione perſpicuuꝫ ẽ. omnibus enim accidit vltimuꝫ alterans ⁊ pꝛimũ alteratũ ſimul eſſe. quale nanq; eo alteratur: quia ſenſile ẽ. Senſilia vero ſunt ea: quibus inter ſe coꝛpa differunt. vt grauitas: leuitas: duricies: mollicies: ſonus: ſilentiuꝫ: albedo: nigredo: dulcedo: amaritudo: hũiditas: ſiccitas: denſitudo: raritudo: medię quoq; hoꝝ. Similiter ⁊ caetera que ſenſui ſubijciuntur: quoꝝ ſunt ⁊ caliditas: ⁊ frigiditas: ⁊ leuitas: ⁊ aſperitas: hec enim affectiões ſunt coꝝ: que qualitati ſubijciuntur. Et his inter ſe ſenſilia coꝛpoꝛa differunt: aut magis ⁊ minꝰ per hoꝝ aliquid: ⁊ in patiendo aliquid. naꝫ caleſiunt: aut frigeſiũt: aut dulceſcũt: aut amara fiunt: aut aliquo alio id genus afficiuntur: ſimiliter ⁊ animata coꝛpoꝛa: ⁊ inanimata: ⁊ animatoꝝ partes: quecũq; inanime ſunt.

¶ Hęc quę nunc dicit de motu alterationis ſunt: pꝛobat igitur per inductionẽ in omni alteratione alterans ⁊ alteratum eſſe ſimul: ⁊ hoc pꝛoponit dicẽs. at vero nec inter alterans ⁊ alteratum medium cadit: hoc vero inductione perſpicuuꝫ eſt. omnibus enim accidit vltimuꝫ ſiue pꝛoximum alterans ⁊ pꝛimuꝫ alteratum eſſe ſimul: ⁊ notanter de pꝛoximo alterante: ⁊ pꝛimo alterato loquitur: quia de alijs non habet locum quod ait. poteſt enim eſſe alterans remotum non ſimul cum alterato ſiue pꝛimo: ſiue vltimo. pꝛo inductiõe perficienda ſumit duo: pꝛimum ꝙ quale non alteretur niſi vt ſenſile. hoc eſt coꝛpoꝛa phyſica non alterãtur: niſi vt ſenſilia hoc eſt niſi actiua ⁊ paſſiua. ⁊ niſi affecta ſenſilibus qualitatibus. Secũdum eſt quot ſint qualitates ſenſiles: quibus enumerãdo quaſi deſcribens eas: ingt. hęc enim affectiones ſunt eoꝝ: quę qualitati ſubijciuntur: hoc eſt coꝛpoꝛuꝫ actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ. ⁊ ſunt eę qualitates quibus ſenſilia coꝛpoꝛa differunt aut ſimpliciter: aut differunt magis ⁊ minus per hoꝝ aliquid: non ſimpliciter: ſed in patiẽdo aliquid: quaſi dicat. qualitates ſenſiles ſunt eę quibꝰ coꝛpoꝛa ſenſilia differũt: aut ſimpliciter: aut vt actiua ⁊ paſſiua per magis vel minus. ⁊ hoc notat Ariſtotelem non voluiſſe per has qualitates coꝛpoꝛa naturalia ſimpliciter differre: ſed quatenus agunt ⁊ patiuntur. nam ſubeundi per hoꝝ aliquid caleſiunt: aut frigeſiunt: aut dulceſcunt: aut amara fiunt: aut aliquo alio id genus efficiuntur ſimiliter ſiue ſint animata coꝛpoꝛa: ſiue inanimata: ⁊ animatoꝝ partes quęcũq; inanimę ſunt. Sꝫ ex his ſuppoſitionibus non habeꝰ ratio: poteſt tamen haberi. Ariſtoteles enim omnia hęc ſuppoſuit: vt haberemus omnia alterabilia eẽ actiua ⁊ paſſiua: ex hac poteſt ratio foꝛmari. patiens ⁊ agens ſunt ſimul. alterans eſt agens: patiens eſt alteratuꝫ. igitur alterans ⁊ alteratũ ſunt ſimul. maioꝛ inducitur. in omnibus patiens albedinem eſt ſimul cum albante: patiens dulcedinem eſt ſimul cuꝫ agẽte dulcedinem: ⁊ in omnibus ſimiliter. ⁊ ita maioꝛ patet per inductionem. ¶ Sed dubitatur: quia dealbans non differt ab agente per pꝛimam qualitatem: vel ſic quid ẽ dealbans? ¶ Optime ſuplenit Auerroes volẽs ꝙ eiuſmodi ſecundę qualitates fiunt ex pꝛimaꝝ mixtura: quare illud erit dealbans: quod agit mixturam e qua pꝛoſiciſcitur albedo. Similiter illud erit denigrãs: quod agit mixturaꝫ ex qua reſultat nigredo. Tunc poteſt argui oẽ

Dubitatio.

Solu.

agens ⁊ patiens ſm̄ primas qualitates ſunt ſimul. Sed omne agens ⁊ patiens ſiue per primas ſiue per ceteras ſecundas qualitates agunt ⁊ patiuntur per primas vt declarauit Auerroes. igitur vniuerſalr in oibus ſunt ſil. ſic igitur eſt Ariſto. ratio ſupplenda.

❡ Senſus vero ipſi alterantur etiaꝫ. patiſtur eniꝫ: naꝫ ipſoruꝫ actio motus eſt per corpus ſenſu ipſo aliquid patiēte: quibus igitur inanimantia alterantur: vniuerſis ĳs animantia & alterabuntur: quibus autē animantia alterā tur: ĳs non alterantur inanimātia. per ſenſus eniꝫ non alterantur: neqꝫ ſentiunt inanimata cuꝫ alterantur: nihil tamen prohibet vt ⁊ animantia non ſentiant cuꝫ alterant̄. quando nō per ſenſus ipſis alteratio contigerit.

❡ Qꝫ alterans ⁊ alteratuꝫ in alteratione intentionali ſint ſimul: nunc declarat: ⁊ primo ſupponit duo: quoruꝫ ſecūdum ſequitur ex primo. Primuꝫ eſt: ꝙ ſenſatio ſit alteratio quedaꝫ. hoc probat: quia eſt paſſio. ⁊ ꝙ ſit paſſio: probat: quia actio ſenſilium in ſenſus eſt motus per corpus mediuꝫ ſenſu ipſo aliquid patiente. igitur ſenſatio eſt paſſio. Ex hoc infert 2ᵐ. videlicꝫ. ꝙ a quibus alterantur inanimantia: ĳs ab omnibus alterantur animantia. Cōtra autem non oportet. nā inanimantia alterari nō poſſunt per ſenſus: cum ſint in anima. Qꝫ vero animantia alterentur ab omnibus ĳs: e quibus alterantur inanimantia: declarat: quia nihil prohibet animatuꝫ alterari non ſentiendo alteratiōeꝫ vt ſi fiat albus dormiens. Animata igitur alterātur omnibus ab ĳs: e quibus inanima alterantur: quoniā inanima alterātur per corpus: animātia etiam corpus habent. Contra autem nō oportet: quoniaꝫ animantia alterātur per ſenſus: ⁊ per corpus. inanima autem. non niſi per corpus. hec autem ſecūda ſuppoſitio ſequitur ad primaꝫ. nam ſi datur alteratio quedaꝫ per ſenſus: ſequitur animantia pluribus modis alterari poſſe: q̄ꝫ inanimantia: vt ex ĳs modo patet.

❡ Si igitur ſenſilia paſſiones ſint: per hec autēꝫ alteratio fiat: perſpicuuꝫ ſimul eſſe patiēs ipſuꝫ atqꝫ paſſionem. nihilqꝫ inter ipſa medium eſſe.

❡ His ſuppoſitis arguit enthymematice ſumens duo pro antecedente: ⁊ intentū pro conſequente. ⁊ inquit. Si igitur ſenſilia paſſiones ſint. hoc eſt primuꝫ. per hec autem alteratio fiat: hoc eſt 2ᵐ: quod fuit prima ſuppoſitio: perſpicuuꝫ ſimul eſſe patiens ipſum atqꝫ paſſionē: nihilqꝫ inter ipſa medium eſſe.

❡ Naꝫ huic quideꝫ aer cōtinuus eſt. Aeri vero attiguuꝫ eſt corpus: ⁊ ſuperficies quidem lumini. viſui vero lumen attiguuꝫ erit. Similiter ⁊ auditus ⁊ odoratus: ei qui primo ipſos mouet: coniungitur. eodeꝫ autēꝫ modo ⁊ ſapor ⁊ guſtus ſimul ſunt.

❡ Nunc probat conſequentiam per inductionem. ⁊ inquit. Nam huic quidem aer continuum eſt: vtpote oculo. Aeri vero attiguuꝫ eſt corpus viſile. quod declarat dicens. nam ⁊ ſuperficies quidem viſilis corporis lumini hoc eſt illuminato aeri contigua eſt. viſui vero lumen ſiue illuminatus aer attiguum erit. Similiter ⁊ auditus ⁊ odoratus ei qui primo ipſos mouet: coniunguntur. vt aeri ſonoro: ⁊ aeri odorifero. eodem autēꝫ modo ⁊ ſapor ⁊ guſtus ſimul ſunt: per medium intrinſecuꝫ. Pretermiſit tactum: quia quaſi tactus alteratur ad modum eorū que alteratione reali alterantur. ❡ Debes ſcire ꝙ ſyllogiſmus Ariſtotelis. poteſt eſſe iſte. ſentiens ⁊ ſenſile ſunt ſimul. alterans ⁊ alteratum intentionaliter ſunt ſentiens ⁊ ſenſile. igitur ſunt ſimul. ⁊ ita in alteratione intentionali patet mouens ⁊ motuꝫ ſimul eſſe. Multa alia accepit Ariſtoteles non vtilia quidem ad ſyllogiſmum: ſed ad ſyllogiſticam rationem: pro quāto aliqua faciunt ad terminos: aliqua ad cauillos: vt cōſideranti patet. ❡ Querunt hic primo vtrum alterans ⁊ alteratum ſint ſimul: pretermiſſis rationibus. Alexander aphrodiſius defendit alterans non ſemper eſſe ſimul cū alterato: niſi quando alterans alteraret in mouendo alterabile motu locali. Signum affert de ſtupore piſce: qui alterat ⁊ ſtupefacit manus piſcatoris: qui non ſtupefacit rhetia. Secundo idem declarat de ſole: qui nos ipſos calefacit. orbes vero interpoſitos minime. Tertio de magnete: qui ferruꝫ alterat: ⁊ non aerem. ❡ Themiſtius in ſecundo celi voluit. omnes alterans per medium prius medium alterare: quod alteratum alterat vltimum. ait tamen alterationem medij: ⁊ alterationem vltimi non ſemper eē eiuſdem ſpeciei. Nam ſol alterat ſpheras lumine. nos vero calore. ſtupor alterat rhetia intentionaliter: manus realiter. ⁊ de ceteris eodem modo. ❡ Auerroes autem ſecundo celi. commento. 42°. parum addens vult Ariſtotelis propoſitionem eſſe veram de alterante totali. ⁊ alterabili totali: ⁊ ꝙ debeant eſſe immediata hoc eſt non diſtantia per aliquod mediuꝫ: erit igitur ſenſus. alterans totale ⁊ alterabile totale ſunt ſimul: hoc eſt inter quoruꝫ vltima nihil mediat. Tunc dicit non ſtuporeꝫ manus alterare: ſed rhetia ipſa affecta a ſtupore manus ſtupēt: ipſa autēꝫ non ſtupida ſunt: quia non apta ſtupefieri: quamq̄ꝫ affecta ſint qualitate apta ſtupefacere materiaꝫ aptā ſtupefactioni. De ſole ait: ipſum non alterare nos: ſed totum celum eſſe alterans: totuſqꝫ hunc munduꝫ eſſe alteratum. modo ſufficit ꝙ celuꝫ tangat mundū. De magnete ſimili modo ait vt de ſtupore. Hec in ſecundo de celo diligentius conſideranda ſunt. ❡ Querunt conſequenter iuniores. vtruꝫ alterans aliquod totale quod alterat vltimuꝫ per medium: alteret ipſum vltimuꝫ. ❡ Reſpōdent ꝙ alterans primum vna cum medio alterant vltimum alterabile. vt ſi magnes mediante aere alterat ferrum: magnes ⁊ ipſe aer alterant: nonqꝫ tantum aer ipſe. hoc probat primo: quia ſi non: tunc abſente magnete poteſt aer adhuc ferrum alterare: quia poſſibile eſt imaginari medium remanere alteratuꝫ abſente magnete. Secundo aliquis exiſtens in aqua calefacta a ſole magis alteratur ab aqua p̄ſente ſole: q̄ꝫ abſente. igitur ſol aliquid facit. Tertio pars directa aſpecta a ſole etiam remotior fortius alteratur q̄ꝫ pars propinqua non aſpecta. Ex ĳs concludunt primuꝫ alterans vna cum medio alterare vltimum alterabile. ❡ Sed hec poſitio ſtare non poteſt: quia aut ex medio: ⁊ primo alterante fit vnum alterans totale: vel remanent duo ſeorſum diſtincta. Si ex ĳs fit vnum: tunc non eſſe poſſibile dare alterāſ per medium. Jmmo omne alterans eſſet immediatuꝫ: quoniaꝫ ſemper ex primo alterante ⁊ medio fiet vnum alterans immediatuꝫ. ❡ Hoc autēꝫ eſt contra Ariſtoteleꝫ in littera: qui facit differentiaꝫ inter primum alterans ⁊ medium: ⁊ vult ꝙ primum alterat mediuꝫ. mediuꝫ vero vltimum. Si vero non fit vnum: ſed remanent duo: ⁊ ambo agunt in vltimuꝫ: tunc cum primuꝫ habeat actioneꝫ per ſe aliam ab actione medij: ageret in diſtans ⁊ nō eēt

Margin notes (right column): Q.5. (beside "❡ Querunt hic primo"); Q.6. (beside "❡ Querunt conſequenter iuniores")

ſimul. Propterea teneo cum Ariſtotele ꝙ primum alterat medium. Medium vero vltimuȝ. non autem ꝙ primum ⁊ medium ſimul alterent vltimuȝ. ¶ Ad ratiões dico. ꝙ licȝ aer remaneat infectus ⁊ inficiat ferruȝ: non tamen ferruȝ mouetur: quia deeſt finis: gratia cuius moueret. Uł dici poteſt ꝙ non eſt imaginabile aereȝ remanere alteratum: quoniaȝ illa alteratio dependet in eſſe: ⁊ in conſeruatione a magnete. modo effectus nō poteſt eē vel intelligi eſſe ſine cauſa a qua dependet in conſeruatione. ¶ Ad ſecundum dico. ꝙ ideo aqua calefacit magis pręſente ſole: quia ſol etiaȝ concurrit vt conſeruans caliditateȝ illam: cuius ſignuȝ eſt: quia abſente in paruo tempore frigeſcit aqua. quia tamen non eſt totale cōſeruans: ideo poteſt per tempus remanere ſalteȝ ſub remiſſiori gradu. ¶ Ad tertium dici poteſt. ꝙ ſol per radios calefacit concurrente reflexione: quia radij multiplicati recte reflectuntur perpēdiculariter. ideo pars remotior quā ſol recte aſpicit propter reflexioneȝ maioreȝ magis calefit: ꝗ̄ proxima ſoli: in qua non fit reflexio. Hęc dicerent philoſophi.

¶ Similiter auteȝ in his que ſunt anime atqȝ ſenſus expertia ⁊ id quod augetur ⁊ id quod auget ſe ſe habent. auctio namqȝ ipſa quedaȝ eſt additio. quare ſimul ſunt ⁊ quod auget: ⁊ quod augetur: ⁊ in diminutione ſimiliter. nam diminutionis cauſa ablatio eſt quedaȝ. perſpicuuȝ igitur inter id quod eſt vltimum mouens: ⁊ id quod eſt primuȝ motuȝ in motione ipſa nihil eſſe mediuȝ ſm̄ rationeȝ eius medij: qđ eſt mouentis ⁊ moti.

¶ Ultimo idem probat in auctione ⁊ diminutione ⁊ ſyllogiſmus eſt. inter id quod additur: ⁊ id cui additur nullum eſt medium. auctio eſt additio quędam. igitur inter auctum ⁊ augens nullum eſt medium. de diminutione ſyllogizatur ſimiliter: iter id quod diminuitur ⁊ id e quo fit diminutio nihil mediat. decrementuȝ eſt diminutio. igitur nihil mediat. deinum epylogat: ⁊ ſermo patet.

dubitatio ¶ Dubitant recentiores. quia addens non eſt mouens ſiue id quod additur non eſt mouens: nec id cui fit additio eſt motum. ſimiliter de imminutiōe poteſt obijci. igitur ratio falſa. ¶ Reſpondēt ꝙ in auctione id quod ad-

Rñō. ditur alteratur ab eo cui additur. Similiter in decremēto id quod demitur alteratur. Sed hęc reſponſio eſt cōtra litteram: nam philoſophus loquitur taȝ in auctione animatorum: ꝗ̄ inanimatoruȝ. Ait enim ſimiliter auteȝ in ijs quę ſunt animę atqȝ ſenſus expertia: ⁊ id quod augetur: ⁊ id quod auget ſe ſe habent Ecce quo modo generatim loquitur in omnibus: modo conſtat auctionem in rebus inanimis non fieri per alterationem. igitur reſpōſio illa non valet. ¶ Amplius talis auctio nō differt ab alteratione: ⁊ ita nihil noui diceret. Melius igitur dicerem ꝙ Ariſtoteles donec rationem auctionis ⁊ diminutionis non deffinierit: loquitur vt plures: qui credūt additum eſſe mouens: ⁊ id cui additur eſſe motum: ⁊ hoc ſufficit.

¶ Cū autem alterabilia ipſa: ⁊ alterentur cuncta e ſenſilibus ipſis: ⁊ eorū ſolū fit alteratio: que per ſe pati a talibus dicunẗ: per hec contemplabimur.

¶ Propōit diſputare de alterabilibus: quę videlicȝ ſunt quę per ſe alterantur: ⁊ a quibus alterari dicuntur: ⁊ ratione quorum. Et licȝ illud ad propoſitum non multuȝ facere videtur: nec addicenda: pro tanto tamen ad propoſitum facere videtur: pro quanto Ariſtoteles ſuppoſuerat ꝙ alteratio omnis ſm̄ ſenſilia fiat: non tamen per quę ſenſilia: nec quorum ſit: expoſuit. ⁊ ita nunc propoſuit duo de his dicere. ⁊ inquit. Cū autem alterabilia ipſa ⁊ alterentur ipſa cuncta a ſenſilibus ipſis: ⁊ eorum ſoluȝ ſenſilium ſit alteratio: ⁊ per ea ſolum: quę per ſe pati a talibus dicuntur: de his duobus per hęc quę dicemus: cōtemplabimur. ſunt igitur duo conſideranda. primuȝ: ꝙ omne quod alteratur: alteratur propter qualitates ſenſiles. Secunduȝ ſolū ea alterantur quę agūt ⁊ patiuntur ab his ſenſilibus. ¶ Auerroes in pręſenti commēto declarat in quibus primo: ⁊ in quibus ſecūdo: ⁊ quibus eſt dubia alteratio. ⁊ vult ꝙ alteratio prio: ⁊ per ſe ſit in ſenſilibus ſenſu tactus. quoniam hęc proprie ſunt actiua ⁊ paſſiua. per ſe vero ſecundo eſt in ſenſilibus reliquoruȝ ſenſuum: vt duricie mollicie: odorabilibus: guſtatilibus: viſilibus ⁊ id genus: ⁊ hoc mediantibus primis illis tactilibus. Sed vt dicit dubium eſt de ſonis: quę ſenſu auditus ſentiuntur. ea enim ratione qua in illis eſt contrarietas vt graue ⁊ acutum: videtur alteratio poſſibilis: ea ex parte: qua ſoni in aere recipiuntur: nulla videtur fieri eorum alteratio. Propterea vult eſſe in illis alterationem ęquiuoce dictam cum alteratione cęterorum ſenſilium. nam hęc ſonorum alteratio non fit per expulſiōeȝ contrarij circa idem ſubiectuȝ: ita vt ſonus grauis expellat acutum: aut contra acutus graueȝ: nec fit per expulſionem factam in primis qualitatibus: ſed tantuȝ ꝑ motum aeris fractiuū: ideo ęquiuoce fit. que auerro. ꝯmen. 14.

¶ Potiſſimū namqȝ quiſpiam inter alia ⁊ in figuris ⁊ formis ⁊ habitibus atqȝ alijs id genus deperditionem ⁊ acquiſitionem alterationem eſſe putabit. videtur enim eſſe in talibus alteratio: non tamen eſt. Sed cuȝ alterātur quedam: hec fiunt: vt cum condenſatur: aut rarefit: aut calefit: aut frigefit mā ipſa.

¶ Ante igitur ꝗ̄ ad rem veniat. primo declaratur ab Ariſtotele in quibus videtur alteratio primo aſpectu. ⁊ quomodo ſm̄ veritatem non eſt. ⁊ inquit. ꝙ primo aſpectu ea deperditio vel acquiſitio: qua qualitates de prima: ⁊ de quarta ſpecie generis qualitatis acquirūtur: videtur eſſe alteratio: ſecundū tamen veritateȝ non eſt. Sed cuȝ alterantur quędam hęc fiunt. hec enim acquiruntur ad acquiſitionem ⁊ deperditionem alterius. vt raritudinis vel denſitudinis apud democriticos: aut caliditatis ⁊ frigiditatis ſm̄ peripatheticos. Sic igitur ea quę primo aſpectu videntur alterationes ⁊ alterabilia: non ſm̄ veritatem ſunt talia. Uidentur autem deperditiōes ⁊ acquiſitiones talium alterationes primo aſpectu: quoniā abijciunt ⁊ addunt ſubiecto qualitates. non auteȝ ſunt: quoniam non ſunt primi alterationuȝ termini: ſed ſecundarij vt dictum eſt in quinto huius. ¶ Juniores volunt ꝙ Ariſtoteles velit in textu: ⁊ in toto capitulo hanc concluſionem: tantum in qualitatibus tertię ſpeciei eſt alteratio. Cuius apud ipſos probatio eſt expoſitoria ſic. in qualitatibus tertię ſpeciei: eſt alteratio: ⁊ in nullis non qualitatibus tertię ſpeciei eſt alteratio. igitur tantum in qualitatibus tertię ſpeciei eſt alteratio: pręiacentem aiūt Ariſtotelem ſupponere tanquaȝ per ſe notam. Secunda vero exponens patet de qualitatibus ſecundę ſpeciei: cuiuſmodi eſt naturalis potentia aut ipotentia: reſtat ſola declaratio de his quę ſunt in prima ſpecie: vt habitus: ⁊ in Expō iūioꝝ.

quarta vt forma ſiue figura. Hec eſt illorum ordinatio: que licet a remotis littere competat: ſubtilis ẽ: ⁊ curioſa.

¶ Sed non eſt alteratio. non enim ſtatue formam nomine quidem eius dicimus: ex quo exoritur. nec id etiã ex quo eſt pyramidis: aut lectice figuraʒ: pyramidem: aut lecticam: ſed denominantes: aliud aeneum: aliud cereuʒ: aliud ligneum appellamus. At id quod alteratur dicimus. nam aes ipſum humidũ: aut calidum: aut durum eſſe nuncupamus: ⁊ nõ modo ſic: ſed etiam ipſum humiduʒ: atqʒ calidũ eſſe dicimus aes: affectionis nomine materiam nuncupantes. Cũ igitur id quidem ex quo eſt forma atqʒ figura: ⁊ id quod eſt ortũ nomine figurarũ non dicant: que ex illo ſunt: id vero quod alterat nomine dicat affectionum: pʒ alteratione eſſe in ſolis ſenſilibus.

¶ Nunc probat predictam concluſionem per rationem. primo ſumptam a modo loquendi: ⁊ ſic componi poteſt omne id ad quod eſt alteratio denominat ſubiectum: ea que ſunt in quarta ſpecie non poſſunt denominare ſubiectum. igitur ad illa non eſt alteratio. circa hanc rationeʒ primo ponit minorem: cum illius declaratione: ⁊ inquit: non enim ſtatue formaʒ nomine quidẽ eius dicimus ex quo exoritur: hoc eſt de forma non predicatur ſubiectũ. hec enim eſt falſa. lectica eſt lignum. nec etiam econtra eius ex quo eſt pyramidis: aut lectice figura: pyramideʒ aut lecticaʒ dicimus. hec eniʒ eſt falſa. lignum eſt lectica: aut pyramis. Sic igitur patet minor. deinde ſumit quo modo figura de ſubiecto predicabitur. ⁊ inquit. ſed denominantes aliud opus figure eneum: aliud cereum: aliud ligneuʒ appellamus. deinceps ſumit maiorem. ⁊ inquit: at id quod alteratur: dicimus hoc eſt ſubiectuʒ in alteratione denominamus a forma: nam es ipſum humidum: aut caliduʒ: aut duruʒ eſſe nuncupamus. ⁊ nõ modo ſic: ſed etiaʒ econuerſo dicimus humidaʒ ipſum atqʒ calidũ eſſe es: affectionis nomine materiaʒ nuncupantes: ⁊ affectioneʒ nomine materie. hec eſt maior. Tũc epylogat rationem. ⁊ inquit. cum igitur id quideʒ ex quo eſt forma: quod dicitur ſubiectum: ⁊ id quod eſt ortuʒ ex illo ſubiecto: quod eſt figura: non dicantur vno figurarũʒ nomine: earum vʒ. que ex illo ſunt: id vero quod alteratur nomine dicatur affectionuʒ: patet alterationeʒ eſſe in ſolis ſenſilibus de tertia ſpecie qualitatis. ¶ Sed dubitãt iuniores: quo naʒ modo maior intelligitur de alterabili in abſtracto: aut in concreto. ſi in abſtracto: illa eſt falſa. nã hec eſt falſa. ligniʒ eſt caliditas. ſi in cõcreto: maior erit vera: ſed minor falſa: naʒ etiaʒ figura in concreto predicatur de ſubiecto. hec eniʒ eſt vera. ligniʒ eſt lecticatuʒ. ⁊ id genus. ¶ Quicquid velint recentiores: debes ſcire ꝙ lectica: domus: ⁊ archa: ⁊ id genus omnia ſunt concreta ex ſubiecto ⁊ forma: nam lectica ẽ ligniʒ ⁊ figura: ⁊ in ceteris ſimiliter. Albedo vero non concretuʒ: cuʒ ſit ſola forma: ſed albuʒ: quod eſt lignũ ⁊ albedo: lecticatũ vero ⁊ id genus ſunt concreta remota: ⁊ nõ prima: velut albatũ: ⁊ id genus. erit igitur ratio Ariſtotelis ſic. omne alterabile denominat ſubiectuʒ in concreto prima concretione. figura ⁊ vniuerſaliter id quod eſt in quarta ſpecie qualitatis non denominat ſubiectuʒ in concreto prĩa cõcretiõe: quia hec eſt falſa. lignũ eſt lectica. igitur nõ ſunt alterabilia: ⁊ ceſſant omnia obiecta in hac re. Dubitatio.

¶ Praeterea ⁊ alio modo id abſurdum eſt. dicere enim hominem alterari: atqʒ domum ipſam: cum finem accipit: ridiculuʒ eſt. Nas ſi perfectioneʒ domus parietes ⁊ tegulaʒ alteratiõeʒ eſſe dixerimus: alterari dicemus cũ parietibus domus clauditur: aut tegitur. patet igitur alterationem in ijs non eſſe: que generantur.

¶ Secunda ratio hic ponitur: ſed primo eius virtus tangitur. ⁊ inquit. preterea ⁊ alio modo id abſurdum eſt: dicere enim hominem alterari atqʒ domum ipſam ſimiliter alterari cum finem accipit: eſt ridiculum. Ex hoc intelligit hanc rationem. nihil alteratur cuʒ finem accipit. Sed qualitates de quarta ſpecie nõ poſſunt induci niſi dum finem accipiunt. igitur nõ ſunt alterabiles. Cuius quidem rationis ſolum accepit maiorem. probat maiorem. videlicʒ ꝙ nihil cum fineʒ accipit alteratur. ⁊ hãc probat in exemplo. ⁊ inquit. nam ſi perfectionem domꝰ parietes ⁊ tegulam eſſe dixerimus: que in fine ſunt alterari dicemus cum parietibus domus clauditur aut tegitur. Modo iſtud conſequens eſt falſum vt tãqʒ impoſſibile omittit. igitur ⁊ antecedens. ⁊ per conſequens res ipſa cum fine perficitur: alterari non debet: ſed potiꝰ alterata eſſe. ¶ Auerroes vero format rationeʒ dupliciter. que aver. pone 16.
Prima ratio eſt in alteratione manet ideʒ ſubiectũ actu a principio in finem: ſed in acquiſitione figure non manet idem ſubiectum actu. igitur non eſt alteratio. ¶ Secundo format ſic. ſi quod generatur alteratur: generatio erit in capitulo alterationis. modo deſtruit antecedens. nam quod generatur non alteratur. ⁊ ita generatio non erit alteratio. ⁊ ſi obijcitur contra: quia tunc argumentũ eſſet a deſtructione antecedentis. Reſpondet illud fieri poſſe in terminis conuertibilibus vt in fit in propoſito. ¶ He expoſitiones ſunt vt mihi videtur dubie. Primo. quia textui non conuenit. ¶ Secundo. quia minor prime eſt falſa. ſubiectum enim eſt ligniʒ ipſius lectice. ipſius figure domus: lapides. modo hec permanent ſemper a principio ad finem. Secunda vero eſt contra textum: quoniam nihil meminit Ariſtoteles generatõis: vt per noſtras tranſlationes patet: niſi extorquẽdo verba. Propterea hec teneatur noſtra expoſitio: que plus littere conſonat. Cõtrouerſia ƺ auer.

¶ At qui neqʒ in habitibus alteratio eſt. habitus eniʒ virtutes ac vicia ſunt. virtus vero ⁊ viciuʒ ad aliquid ſunt. quemadmodum ſanitas quideʒ calidoruʒ atqʒ frigidorum cõmenſuratio eſt quedam. aut eorum que ſunt intus: aut ad continens. Similiter ⁊ pulchritudo: ⁊ robur ad aliquid ſunt. ſunt eniʒ diſpoſitiones quedaʒ eius quod preſtantiſſimuʒ eſt ad id quod eſt optimuʒ. Dico auteʒ preſtantiſſimum quod conſeruat: ac circa ipſaʒ naturaʒ diſponit. Cuʒ igitur virtutes quideʒ ac vicia ex ijs ſint: que ſunt ad aliquid. hec autem nec generationes ſunt: nec ipſoruʒ eſt generatio: neqʒ alteratio vlla prorſus: perſpicuuʒ circa habitus nullã penitus alteratione eſſe.

¶ Nunc ꝙ ad corporis diſpoſitiones:nec ad animi habitus ſit alteratio:ſic ſyllogizat.ad relationes non eſt generatio vel alteratio.habitus animi:ꝛ corporis diſpoſitiones ſunt relationes.igitur ad habitus animi ꝛ ad corporis diſpoſitiones non erit alteratio. maioꝛ patet quinto huius. Minoꝛ proſyllogizatur. virtus ꝛ vicium ſunt relationes.animi habitus ꝛ corporis diſpoſitiões ſunt virtus:ꝛ vicium.igitur relationes. de ratione primo proponit proſyllogiſmum.ꝛ inquit.at qui neqꝫ in habitibus alteratio eſt.hec eſt ꝯcluſio principalis. deinde facꝫ ꝓſyllꝫ. ꝛ inqt.hitus.n.ſiue ai ſiue corporis vtutes ꝛ vicia ſunt. h eſt minoꝛ. virtus vero ꝛ viciuꝫ ad aliquid ſunt hec ē maioꝛ:concluſio proſyllĩ erit ꝙ habitus animi ꝛ corpis ſint relationes.Qꝫ vero virtus ꝛ vicium ſint relationes probat exemplis dicens.quēadmoduꝫ ſanitas quidem calidoꝝ atqꝫ frigidoꝝ cõmenſuratio eſt quedaꝫ.dico caloꝝ ꝛ frigidoꝝ aut eoꝝ que ſunt intus:qui humores dicunt. aut eoꝝ que ſunt ad continens ipſum. Silr ꝛ pulchritudo ꝛ robur ad aliquid ſũt.ſunt.n. diſpoſitiones eius qd preſtantiſſimum eſt ad id qd eſt optimuꝫ. Dico autē preſtantiſſimum quod conſeruat.ac circa ipſum naturā diſponit. Js probatis:vniuerſum ſyllm epylogat dicēs:cuꝫ igitur virtutes quideꝫ ac vicia ex hꝪs ſint:que ſunt ad aliquid.hec aũt nec generationes ſunt nec ipſoꝝ eſt generatio:neqꝫ alteratio vlla prorſus:perſpicuũ circa habitꝰ animi ꝛ corporis nullam penitus alterationē eſſe. ¶ Quantum vero ad verba greca attinet:difficltas accidit quid Ariſto.per continens intelligat. Auer.per cõtinens aerē ambientes reſpectu animalium: que viuunt in aere:aut aquā reſpectu viuētum in aqua intelligit. ꝛ tunc ſenſus eſt ꝙ ſanitas eſt cõmenſuratio quedam eoꝝ calidoꝝ ꝛ frigidorum:que ſunt intra:ꝛ que ſunt in ipſo continente. ¶ Sed contra obijcit expoſitoꝛ:qꝛ ſanitas non attenditur comperatione ad aerem:ſed potius econuerſo diſpoſitio ipſius aeris dicitur ſana reſpectu corporis: ideo per continens intelligit corpus cõtinens humores. ¶ Sed pace expoſitoris melius partem hanc intelligit Auerro. nam grece verbuꝫ illud continens:quod eſt:periechon vbiqꝫ Ariſto.i.4°.huius ꝑ ambiente nos aere ſumpſit. Expoſitionē hāc verbũ illud entos grece:latine intꝰ confirmat.nam eſt ſenſus:ꝙ duplex eſt ſanitas: vna que eſt contentorum intus calidoꝝ ꝛ frigidoꝝ:ꝛ hec proprie eſt ſanitas formaliter:qua animal dicit̃ formalr ſanuꝫ. Alia eſt eoꝝ calidoꝝ ꝛ frigidoꝝ que ſunt extra in ipſo ambiēte:ꝛ hac animal non dicitur ſanũ:ſed aer dicitur ſanꝰ:qꝛ efficit ſanitatem. vtraqꝫ autē eſt relatio vt patet.ꝛ ſic argumentum expoſitoris nullũ eſt. verbum illud optimũ quod grece eſt ariſton Auer. exponit extrinſecum illd: quod per exceſſuꝫ dicitur pulcherrimũ:ꝛ ſanũ per exceſſum ſaniſſimũ. ꝛ tunc ſenſus eſt quod pulchrũ per cõparationem ad optimũ hoc eſt pulcherrimũ:ꝛ ſanũ per cõparationem ad ſaniſſimũ. Sed hec expoſitio vt recte expoſitoꝛ inquit.ſtare non poteſt:nam Ariſt. vbiqꝫ ariſton pro optimo fine ſumit.modo pl̃chritudo que eſt ſanitas in compoſitione:ꝛ robur que eſt ſanitas in temperatiõe relationes ſunt per habitudinē ad opera:qua ratione ſana optima ad iuſticiam ea vocat Galienꝰ. erit igitur ſenſus.ſunt.n.diſpoſitiones quedam eius qd eſt preſtantiſſimum hoc eſt temperamenti in complexione aut cõpoſitione ad id quod eſt optimum hoc eſt finem:ꝛ quia preſtantiſſimum quod grece eſt Beltiſton nonnũqꝫ ꝑ optimo fine:nõnũqꝫ pro optimo naturali: quod eſt ipa bona aut compoſitio aut temperatio:ſumitur: ideo ſubdit.dico autem beltiſton ſiue preſtantiſſimũ non pro fine optimo:ſed id quod conſeruat hoc eſt optimā complexiõe: que animal ipſum conſeruat:ꝛ id quod diſponit animal circa ipſam ipſius naturam. Hec expoſitio eſt pulchra. ¶ Sed ambigunt iuniores quo naꝫ modo habitus animi ꝛ corporis:maxime habitus corporis ſint ad aliquid cum ſint in genere qualitatis. ¶ Iuniores aiunt Ariſtotelē ꝑ ad aliqd intelligere aggregata ex qualitate ꝛ relatione: vt longis verbis demõſtrat.ad tale.n.aggregatũ declarat Ariſtoteles non eſſe motuꝫ. ſiue alterationem. ¶ Sed hec poſitio friuola eſt.niſi aliter intelligatur: qꝛ a pari poſſem probare ꝙ ad caliditatē nõ eſt motus: capiēdo pro aggregato ex qualitate ꝛ ſimilitudie vnius calidi cum altero:ꝛ ſic non magis id quod ait Ariſtoteles eſſet verum de qualitatibus primis:qꝫ de qualitatibꝰ tertie ſpeciei. ¶ Expoſitoꝛ optime reſpondet. vbi debes ſcire ꝙ ſanitas ꝛ generatim corpis habitus non ſit niſi ſuppoſita relatione vel diſpoſitione ad illius eſſe.niſi.n.i calidis ꝛ frigidis preeſſet aliqua proportio:non poſſet ſanitas euenire.igitur fundamentuꝫ harum eſt relatio:nec ē inconueniens abſoluta fundari in relatione vt in diſpoſitiõe:dum modo preſit aliquod abſolutum. Ulterius debes ſcire ꝙ ad relationeꝫ non eſt motus:nec illud quod ſequitur relationem per ſe.hec patet:quia aliter eſſe poſſet fundamentuꝫ ſine fundato.tunc patet ratio Ariſtotelis.vult eniꝫ ea que ſunt ad aliquid ſiue formaliter:ſiue fundamentaliter per alterationem non acquiri. Alij nõ imperiti aiunt habitus corporis ꝛ generatim diſpoſitiones eſſe formaliter relationes:ꝛ ſanitatem nihil aliud eē qꝫ habitum corporis: ſed de his hactenus. ſat enim eſt hec explicaſſe.

Expõ de ho[illegible]. Expoſitio auc. Replica Dome. Dicaſio. Dubitatio. rſio iunioꝝ. Confutatio. Rũſio expoſitoris ꝑpa.

¶ Neqꝫ itaqꝫ circa virtutes animi viciaqꝫ alteratio eſſe videtur: virtus namqꝫ perfectio quedaꝫ eſt. vnumquodqꝫ enim maxime: tuꝫ eſt perfectum:cuꝫ propriam virtutem obtinuit. ꝛ maxime ſm naturam. veluti circulus tum maxime ſm naturaꝫ exiſtit:cuꝫ maxime circulus exiſtit. viciuꝫ vero horum eſt corruptela atqꝫ labes.

¶ Hactenus ꝙ ad corporis diſpoſitiones non ſit alteratio:probatum eſt:nunc vero ꝙ ad animi habitus nõ ſit alteratio demonſtrat.ꝛ primo quo ad eos qui ad appetitum attinent:cuiuſmodi ſunt virtutes ꝛ vicia:que grece arete atqꝫ cacie dicuntur:eſt igitur concluſio. ad virtutes atqꝫ vicia non eſt alteratio. Ad hanc cõcluſioneꝫ ꝓbandam:vt expoſitoꝛ ſentit: ſumit ꝙ virtus ſit quedam perfectio:quam probat ratione ꝛ exemplo. ratiõe quidē primo.quia vnumquodqꝫ tum maxime eſt perfectum: cum propriam virtutem obtinuit.donec enim deficit ſibi propria virtus:imperfectum eſt. vt planta quādiu deficit ſibi virtus qua poſſit ſibi ſimile generare:imperfecta eſt.ꝛ animal etiam imperfectum eſt: cum ſibi deeſt virtus generandi.igitur animus etiaꝫ imperfectus erit: cũ ſibi deeſt virtus:qua agere poſſit ſm virtutes hominis. que ratio docet virtutem eſſe perfectionem quandam. Secundo idem probat ex eo: quia cum vnumquodqꝫ tum eſt maxime ſm naturaꝫ:cum obtinuit propriaꝫ virtutem.eſt enim rei naturalis virtus ſua propria forma. Propterea tum res ſm ſui naturam:cum obtinuit ſuaꝫ propriam formam:que rei virtus eſt atqꝫ perfectio: que ratio docet virtutem rei eſſe perfectionem. Exemplo vero idem teſtatur ex geometricis dicens veluti circulus: tum maxime ſm naturam:cuꝫ maxime circulus exiſtit: hoc eſt cum formaꝫ circuli conſequutus eſt. Ex hꝪs oibꝰ patet illa propoſitio. vꝫ. ꝙ virtus ſit quedam perfectio.

Dubitatio. ¶ Sed quo nam modo ſit ſyllogizandū. Auer. ſic com-
Expō auer. plet rationem: ad nullaꝫ perfectionē rei eſt alteratio: ꝓpoſitio declarata eſt ꝙ virtus ſit animi perfectio: vt rōnibus ⁊ exemplo patuit: igitur ad vtutem non eſt alteratio. proſyllogizat maiorem ſic. ad nullū indiuiſibile ſm magis ⁊ minus eſt alteratio. perfectio eſt idiuiſibilis ſꝫ magis ⁊ minus. igitur ad perfectionem rei nō eſt alteratio. minorem rurſus proſyllogizat ſic. omnis finis ē indiuiſibilis ſm magis ⁊ minus. perfectio eſt finis. igitur eſt indiuiſibilis ſm magis ⁊ minus. Minorē rurſus ꝓſyllogizat. ſimile perfectioni circuli eſt finis. perfectio eſt ſilis perfectioni circuli. igitur perfectio eſt finis. Hęc oia ex cōmēti proceſſu colligūtur.

Replica expoſitoris. ¶ Obycit autem huic expoſitor: qꝛ Ariſto. propoīt vno medio probare ad virtutes ⁊ vicia nō eſſe alterationē. modo iſte proceſſus licꝫ accōmodari poſſit ad virtutes: non aūt ad vicia. qꝛ ipſa vicia non perfectiones: ſed corruptelę atqꝫ labes virtutū ſunt.

Alio expoſitoris. ¶ Propterea expoſitor ſentit cuꝫ doctiſſimo Themiſ°. quē non vidit: ſed impetu boni dęmonis cum eo conuenit. ⁊ vult rationem eſſe perſimile hic de virtutibus: veluti ſuperius de figura. nam quēadmodū id quod perficitur: non alteratur: abſurdū. eſt .n. domū quę integit: dicere alterari potiuſqꝫ integi ⁊ culmen accipere: eadeꝫ ratione neqꝫ quādo corrumpitur. vt igitur virtus eſt perfectio: ⁊ viciū corruptio: ita nec virtus nec vicium per alterationem fiunt. ⁊ ita vna ⁊ eadē ratio vtriqꝫ parti deſeruit. Hęc expoſitor ⁊ Themiſ°.

Defēſio auē. ¶ Sed Auer. defendi pōt. ſupponit .n. expoſitor ambo illa vno ſyllō probari: ⁊ cuꝫ ſille vnius ſyllūs non poſſit vtriqꝫ parti competere: iō nō recte Auer. ſentit. Diceret forte Auer. duas illas ptes nō vna vi perſuaderi. Prima .n. pars perſuadetur mō dcō. Scda vero hoc modo. ad indiuiſibile non eſt alteratio. vicium eſt indiuiſibile. igitur nō eſt alteratio. perſuadet̄ minor. qꝛ ꝙ maxime diſtat a perfectiōe: eſt indiuiſibile. vicium diſtat a perfectione ⁊ maxīe. igitur indiuiſibile. minor patet: qꝛ vicium eſt corruptela ⁊ labes perfectionis. Sic igitur falſum ſupponit expoſitor. vꝫ. ꝙ vna rōe ambo illa perſuadeantur.

Replica expoſitoris. ¶ Sed huic adhuc replicari pōt per ea quę dicit expoſitor: nā quāuis perfectio ſit ſimpliciter indiuiſibilis: tamen recedere a perfectiōe non eſt ſimplr̄ indiuiſibile: qꝛ multiplr̄ contingit recedere a medio: qꝛ vult eē indiuiſibile.

Replica noui expoſitoris. ¶ Scdo arguit nouus expoſitor ꝙ virtus non conſiſtit in indiuiſibili: nam licꝫ cōſiſtat in medio: illud tamen medium non eſt quid pūctuale. vt de ſanitate patet. propter hęc expoſitor antiqu° vlt rationem eſſe vnā ⁊ per ſimile. vt diximus.

Replica ɔtra expoſitorē. ¶ Uerū cōtra expoſitionē hanc inſtat nouus expoſitor: qꝛ non vr̄ ſimile de figura ⁊ virtute: qꝛ cum domus ſit: tunc dom° non eſt. at cuꝫ aīus efficitur ſtudioſus: aīus eſt. ideo rō h̄ non eſt per ſimile.

Propria expoſitio. ¶ Ego vero tum auctoritate Themiſty: tum ꝓpter verba Ariſto. teneo cum Thoma. Ariſt. enim inquit. neqꝫ itaqꝫ circa virtutes animi. viciaqꝫ eſſe videtur ſup. alteratio. verbuꝫ .n. illud gręce ὅτι. latine ſonat igitur: vel itaqꝫ. ⁊ ita videtur littera eſſe illatiua: ꝙ illatio. docet hanc rem inferri ex ratione tactu de figura: ⁊ ꝑma qualitatis ſpecie: ⁊ ita ſapide Thomas dixit hāc rem perſuaderi per ſimile argumentū de figura ⁊ diſpoſitionibus. cui etiam aīaduertens Themiſtius: expoſuit eodem modo. ꝓpterea ratio Egidy ɔtra Thomaꝫ nulla eſt. nam licet domus non ſit quo ad rationē domus: ipſa tamen eſt quo ad ſubam ⁊ ratiōem entis in actu. ceu animus eſt quo ad ſubam ⁊ rōeꝫ entis in actu.

Defēſio auer. ¶ Sꝫ qcqd ſit de expōnibus. Auer. defendi poteſt. Primo quidem: qꝛ licꝫ recedere a medio in ſpē ſit multiplr̄: verbi cauſa a liberalitate per prodigalitatem: ⁊ per auariciam: tamen in genere eſt vno modo: qꝛ quocūqꝫ modo receditur a liberalitate: vicium eſt: ⁊ hac ratione eſt idiuiſibile. Scdo qꝛ licꝫ medium non ſit punctuale: eſt tamen indiuiſibile ſm acquiſitioneꝫ: qꝛ eſt finis rei: ⁊ ita replicę ɔ Auerro. nullę ſunt. hęc dici poſſunt.

¶ Quāuis igitur cum alteratur aliquid virtutis acceptio: viciȳqꝫ delectio fiant: neutrū tamen hoꝝ eſt alteratio. Quod vero alqd alteretur: perſpicuū eſt ex eo: qꝛ virtus quidē aut affectionū eſt vacuitas. aut earūdē mediocritas quedam. viciū vero aut affectionū concitatio: aut perturbatio ꝟtuti contraria.

¶ Sed qꝛ probauit virtutem nō effici per alterationem. ita vt ipſa ſit per ſe terminus alterationis: nunc qua naꝫ ratione acquiratur: docet. ⁊ proponit primo intentuꝫ dicens: quāuis igitur cum alteratur aliquid fiant ⁊ vtutis acceptio: ⁊ viciꝫ delectio: neutrū tamē hoꝝ eſt alteratio. vult igitur vtutum ⁊ viciꝫ acceptionem fieri alteratione facta in alio. ¶ Et per hoc apparet ꝙ̄ impꝛie exponāt q hanc eſſe ſcdaꝫ rationem cōmentātur. vt iuniores expo- ɔ iuniores.
nunt. perſuadet tamen primo ꝙ aliquo alterato virtus ⁊ vicium fiant. nam ſiue ſit virtus affectionuꝫ vacuitas. quā ſtoyci hapatheiam vocant: ſiue earūdam mediocritas quędaꝫ: quę a peripatheticis μετριοπάθεια appellatur. Uicium vero aut affectionū concitatio vt ſtoyci: aut perturbatio virtuti cōtraria vt peripathetici: pꝫ h̄ non fieri: niſi aliquid alteretur vtpute corpus ⁊ appetit° in ſuis paſſionibus: quibus aut ſedatis: aut moderatis: virtus in animo relucet. virtus igr̄ ⁊ viciū fiūt aliq̄ alterato.

¶ Preterea moralis virtus omnino in voluptatibus doloribuſue cōſiſtit. Naꝫ voluptas aut cum agimus: aut cuꝫ recordamur: aut cū ſperamus effici ſolet. ſi quidem igitur cū agimus: prouenit: ſenſus ipſe cauſa eſt. Si vero cum recordamur: aut ſperamus: ab ipſo rurſus emergit. voluptate enim afficimur. Aut recordantes ea que nos oblectarunt: aut ſpātes ea euenire: que nos oblectabunt.

¶ Scdo idem perſuadet per hoc: qꝛ virtus ⁊ viciuꝫ in voluptatibus omnino doloribuſue conſiſtit. quod quideꝫ ex eo patet: qꝛ voluptas efficitur aut cum agimus: aut cū recordamur egiſſe: aut cuꝫ ſperamus agere. modo ſi agimus: ipſe ſenſus: qui nūc alteratur cauſa eſt voluptatis: ſi vero recordamur aut ſperamus: ab ipſo rurſus emergit: nam voluptate afficimur: aut recordātes ea quę nos oblectarunt: aut ſperantes euenire: quę nos oblectabūt. modo ſiue ſic ſiue ſic: ſenſus cauſa eſt: qui aut alteratus eſt iam: aut alterabitur poſtea. non igitur ſit virtus vl̄ vicium niſi aliquo alterato: quod erat probanduꝫ. Hęc eſt Ariſto. probatio. ¶ Et licꝫ hic multę dubitationes fieri Dubitatio.
ſolent: ego breuibus vnaꝫ tm̄ tangam. nam ex ea cęterę patebunt. Ariſto. itaqꝫ ponit ad virtutes morales nō eē per ſe alterationē. ꝑmo. quia ſunt perfectiones: ⁊ quęlibꝫ talis eſt indiuiſibilis. mō ad nullū tale eſt per ſe alteratio. Scdo. qꝛ acquiritur ſoluꝫ per alterationē factaꝫ i ſenſu. ¶ Dubitant igitur contra ꝑmā dubitationib° mltis. Prima rñ.
ſed primo. quia perfectiones accidentales vt calor ⁊ frigus ſunt perfectiones. ⁊ tamen ad eas eſt alteratio. Secūdo. qꝛ virtus non eſt indiuiſibilis. quia vnus homo ē altero ſtudioſior. Tertio. qꝛ tunc ad intenſiſſimum gra-

dū formę nō eſſet motus. ℭ Scđo dubitant ꝯ ſcđam ra- *Scđa ratio.* tionē:nā tūc ad raritatē ⁊ dēſitatē ⁊ albedinē nō eſſet alteratio:q2 acqrunť ꝑ trāſmutationē factā in primis q̄litatibus. ℭ Reſpōdent iuniores ad p̄mā dictū Ariſto. ⁊ Auerrois eſſe intelligēdū de ꝑfectione determinata:quę in indiuiſibili cōſiſtit. Scđa ēt tollit:q2 virtus quę mediū eſt ſimplr:eſt qd īdiuiſibile:quę vero eſt mediū proportiōe:eſt diuiſiua:⁊ ſm hāc dr̄ vnus altero ſtudioſior. Tertia demū demiť:q2 licz ſūmus gradus ſit indiuiſib᷑: precceſſerūt alij:qui ſunt eiuſdē ſpeciei cū eo. Hęc quo ad primā rōnem. ℭ Ad ſcđam dubitationē negant rarefactionē fieri non poſſe niſi p̄cedēte alteratiōe in p̄mis: q2 pōt quicq̄ rareſieri nullo alio motu cōcurrente. ⁊ ſic de albedine aiunt. ℭ Alij iuniores cōtra hęc multiplr obijciunt p̄mo:q2 virtus hȝ gradus. igitur ipſa nō ē īdiuiſibilis ſm magis ⁊ minus. Scđo tūc demr̄atio Ari. nō eēt vlis: *Replice.* q2 nō niſi de v̄tute ſimp᷑:⁊ nō ð v̄tute q̄ ꝓportōe dr̄. Tertio nō vr̄ recte dictū ꝙ qd ð vt ad aliqd ſit mot᷑ ſufficiat aliqd ꝓfuiſſe eiuſdē ſpēi:nā tūc ad formā circuli eēt mot᷑ dato ꝙ plures alij antea fuiſſent. ℭ Sed hęc non valēt *Solutio* nā virtus ſimplr:de qua Ari. loquiť:non hȝ gradus:hęc eni vt dr̄ 2° ethicoꝝ cōſiſtit in pūcto. Amplius demonſtratio Ari. eſt particularis ſolū de v̄tute ſimplr:effici tñ pōt vlis ꝑ hoc:q2 v̄tuti nihil eſt ꝯriū:rurſus licz preceſſiſſent circuli. quilibet tñ illoꝝ fieri in nō tempore. Et licz hinc inde fieri poſſint defenſiones:⁊ replicę:hęc non ſūt: quę faciant hoīez p̄bm:ſed ſophiſtā:ſunt eni apparitiōes ſcię:nō v̄itates:ꝓpterea ſi in nr̄is expoſitionib᷑ aiaduertať. hęc oīa ſunt confutata. Ariſ. eni nō eā rōnez facit:vt *Propria expoſitio,* intelligunt iuniores. nā ſic accidunt dubitationes dictę: ſed ſylls Ariſto. eſt a ſimili de figuris:nā vt figura eſt ꝑfectio indiuiduā:ita virtus eſt indiuidua ꝑfectio. de hac. n. v̄tute mō loquiť Ariſto. nō de illa quę proportione ſit:cū nō ſit v̄tus:niſi vt ſupplementū quoddā. vt dr̄ ſcđo ethicoꝝ:⁊ ſic ceſſat p̄ma dubitatio. Scđa etiā ceſſat:q2 Ari. non fecit ibi rōnē ſcđaz vt iuniores putant:ſed dedit modū:quo virtus acqrať:vt expoſuimus:⁊ ita multę harū dubitationū ex malo itellectu text᷑ emergūt. Hęc mihi vīr:licz recentiores multa fabuleńť:q̄ bona ſunt ꝑ mō.

ℭ At vero neqȝ itellectualis aiae ptis alteratio eſt. Nā ſciens maxime ad aliquid dicitur. Q̄ð qdē hac rōne pȝ:q2 ꝑ nullā potētiā motis ſit in nobis ſciētia:ſed p2ius exorto aliquo. Experimēto eni particularium ſcientiam vniuerſalium colligimus.

ℭ Hactenus ꝙ ad aīe appetitū nō ſit alteratio declaratū eſt. Nūc vō de pte aīę itellectuali vult diſputare. ⁊ vt vr̄ Themiſtio duo declat. Primū eſt ꝙ ptis intellectualis habitus ⁊ adeptiones habituū nō ſunt alterationes. ſcđz eſt ꝙ nec oīno gn̄ōnes cenſeri p̄nt. primū ꝓbat:⁊ ſylls ſic cōponiť. ad relationē vel relatiuū nō eſt alteratio. ſciens eſt relatiuū:ſcia vero relatio. igiť ad ſciēs ⁊ ſciam non eſt alteratio. Q2 ſciens ſit relatiuū:⁊ ſcia relatio:ꝓbat ſic. id qđ nobis acqriť per nullā potētiā:ſed aliquo exorto:relatiuū vel relatio eſt. ſciēs vel ſcia aliquo exorto ⁊ per nullā potētiā in nobis ſit:igitur ſūt ad aliquid. Minor patȝ per hoc q2 experimēto p̄ticulariū ſciaȝ vliuȝ colligimus. ⁊ ita nobis acqriť facta mutatione in ſenſibus:velut efficimur ſimiles mutatione facta in alio:vt in albo:⁊ ęquales mutatione alterius in q̄ititate. Themiſtius vero ſic *Quare Themiſtius* rōnem intelligit ꝙ ſcię de vlibus conſtent:vlia ex particularibus colliguntť:quare nō per alterationē habenť.

ℭ Itemqȝ neqȝ actus iꝑe generatio eſt:niſi viſionem tactionemue generationes aliquis dicat. Tale eſt enim ipſe actus.

ℭ Scđz erat ꝙ habituū adeptiones nec ſint gn̄ōnes:iꝑe tñ ſub hac forma itentionē ꝓponit. d. itemq; neqȝ actus ipſe gn̄atio eſt:⁊ ī gręco illatiue legiť hoc modo. vȝ. neqȝ igiť actus ipſe:ſupple qui ꝑtinet ad ſciaȝ ꝑtemqȝ animę itellectualē generatio eſt:qđ ideo illatiue legiť:q2 ex mō dictis patet. Ad relationē eni nō eſt alteratio:neqȝ ad id qđ ſequiť alterationē ꝑ ſe. Modo aūt actus ſcientificus ab ipſa ſcia ꝓficiſcať:quę relatio eſt:iure actus ipſe non eſt gn̄atio. veꝝ debes ſcire ꝙ actus ſcientificus bifariā eſt:alius pręcedens gn̄ationē ſcię:e quo ſcia ipſa in itellu ſit. Alius ſequens ſcię generationē. pōt itaqȝ ratio eſſe de vtroqȝ:quā ſubſcribit dicēs:niſi viſionē tactionemue generationes aliquis dicat. Tale eſt eni ipſe actus ptinens ad ipſum intellectū. ipſę eni vt Themiſtius dicit tale eſt hoc eſt ſilis viſioni ⁊ tactioni:q2 eſt momētarius. velut viſio ⁊ tactio:⁊ ꝑpēa nō pōt eē alteratio:q2 momētarius: nec gn̄atio:q2 licz gn̄atio ſit momētaria:ipſa tñ cōſequiť alterationē. igiť ſi adeptio ſcię nō eſt alteratio:actus ſciētificus qui a ſciētia proficiſcitur:nō erit gn̄ō. ⁊ ſic pȝ 2m.

ℭ Acceptio autē ſcie a p̄ricipio nō eſt generatio neqȝ alteratio. Sedatione nāqȝ ⁊ trāqllitate aīe ſciens quiſpiā euadit:atqȝ prudens. Quēadmodū itaqȝ cū expꝛectus eſt quiſpiaȝ dormiēs:aut cūȝ ab ebꝛietate ſeſe recipit:aut cū a morbo cōualuit:nō factus eſt tūc ſciens: ⁊ ſi antea nō vti ſcia poterat:operariqȝ ꝑ eā: ſed ſedata ꝑturbatione:menteqȝ iam inde ad tranqllitatem reuocata:aptus ac idoneus ad vſum ſciētie euaſit:ſic etiā cū e p̄ricipio in nobis ſciētia exoriť:aliqd ſimile fieri ſolet:ſit eni perturbatiōis ſedatio:atqȝ trāquillitas quędam. Qua rōne euenit vt pueri nec diſceret nec ſenſibus diſcernere poſſint:perinde atqȝ ſeniores:eſt eni in ipſis turbatio atqȝ motus vehemens:ſedanť aūt nōnunq̄ a natura ipa: nō nunq̄ ab alijs. Uerū in his vtriſqȝ ſit vt quippiam altereť:perinde atqȝ cū quiſpiam expꝛectus:factuſqȝ ſoꝛbius aptus ad actiōeȝ euadit. Perſpicuū igiť in ſenſilib᷑ ꝑteqȝ animę ſenſitiua:⁊ in nullis alijs niſi per accidens alterationem eſſe.

ℭ Duo ſunt in ſciente ipſo:vnū quidē vt antecedēs habitus ipſe adeptioqȝ ſcię. Alterū vt ꝯñs vſus atqȝ operatio per illū habitū:ꝓbauit hacten᷑ ꝙ habitus intellectus q̄ ſe hȝ vt aīa:nō per alterationem habeať:⁊ hoc q2 eſt ad aliqd. ⁊ ꝙ vſus illius habitus nō ſit gn̄atio:q2 eſt qd ſile viſioni atqȝ tactioni:ſed q2 adeptio ſcię bifariam ſit:aut inuentione:quę diſciplina diciť:aut a pręceptore:quę doctrina nuncupať:poſtq̄ in gn̄ali ꝓbauit ad ſciam ſiue ꝑ doctrinā ſiue per diſciplinā acqriť:nō eſſe alterationeȝ: nunc ſpeciatim ꝓbat ad ſciam:quā inuentione ſiue diſciplina ꝑ noſipſos nāciſcimur nō eſſe alterationē:nec gn̄ationē:⁊ hoc ꝓponit. ⁊ inquit. Acceptio aūt ſciētię:quę inuentione ſit ꝑ nos metipſos e p̄ncipio:nō eſt gn̄atio: nec alteratio. Hęc eſt intentio. Probat hoc:⁊ ſylls ſic cōponiť:qđ emergit in nobis motu ⁊ alteratione ſedata:non eſt gn̄atio nec alteratio:ſed itentio in nobis ſic ceſſante

motu ⁊ alteratione. igiẽ nō eſt motus nec alteratio. De rōne tangit minorẽ dicens. ſedatione nāq; ⁊ trāquillitate eiꝰ. ſciens quiſpiā euadit: quo ad ſciaȝ ſpeculatiuã: atq; prudēs: quo ad practicã. hec eſt minor. Deinde idẽ ꝑſuadet exēplo in ebrio. dormiēte: atq; egroto: qui antea erat ſciens: q enī detentus eſt aut ebrietate: aut ſōno aut morbo vel ſciētia nō pōt: ꝗ̃ erat antea ſciens: at ſedatis his: mox eſt agere aptus. Sic in nobis ſedata perturbatione: animiq; titubatione: fit ſcia atq; prudentia. Hinc ſoluit ꝓblema ꝓpter quid pueri nec diſcere: nec ſenſibꝰ diſcernere pñt vt ſenes. Rñdet q2 in pueris vehemens turbatio ſenſuũ fit ꝓpter pituitã: que in eis abũdat: atq; vehemēs motus cremēti. hec enĩ ſciam ⁊ prudētiã impediũt: vt dicit plato: at cũ in eis ſedanẽ hec: mox apti fiunt ⁊ ſciētie ⁊ prudētie. fit aũt ſedatio aut nã: vt q2 etas iminet: ⁊ ad ꝯſiſtentiã ꝑueniunt: aut ab aliis cauſis: vt per aſſuetudines bonas: a bonis preceptoribus: q2 vt inqt Ariſto. ꝑ ethyco. nō parũ refert ſic vel aliter aſſueſcere iuuenes. Sed vt inqt ſiue ſedatio e nã ꝓficiſcaẽ: ſiue ab aſſuetudine: ſemꝑ ſcia in nobis emergit aliquo in nobis alterato. vt ſenſorio ⁊ corꝑe. demũ epylogat: ⁊ ſermo pȝ.

Solu͂ q̄ſtio. ⁋ Sȝ circa hec duo ſunt que qōneȝ faciũt: vnũ q2 videẽ falſuȝ ꝙ Ariſt. adducit ad ꝓbandaȝ inuentionẽ fieri in nobis ꝑ ceſſationẽ turbationis: q2 tunc inuentio eſſet reminiſcẽ: cuius ꝯtriũ in poſterioribus eſt ꝓbatũ.

Scḋa rō. ⁋ Scḋm eſt. dato ꝙ ſcire nō ſit reminiſcẽ: quo nã mō ratio Ariſto. valet: ⁊ exēplũ ſit ad ꝓpoſitũ qḋ de egroto: ebrio: ⁊ dormiēte eſt datũ.

Tertia q. Iuniores vero dubitant. tertio quo nã mō ſciã eſt ad aliqd: cũ ſit in ꝑma q̄litatis ſpecie. Et ita ſummatiȝ tres ſunt qōnes: que accidunt vs: que Ar. ait.

Nota aũer. com͂. 20. Solu tertia. Auerroes vero in com͂. 20. videẽ ſoluere hec: ⁊ ꝑ ſoluit tertiã. ⁊ inqt. ⁊ intēdit per ſciam eſſe ad aliqd: q2 non fit in ſe: ſed rōne habita ad nos: q2 qñ aĩa fuerit preparata ad recipiēduȝ illas cōprehenſiones: vt ferrũ preparaẽ per terſitudinẽ ad recipiendũ lucẽ ⁊ alios colores: nō recipit cōprehenſiones in ſe. ita vt antea nō fuerint: ſed nos efficimur mō ſcientes: qui antea nō dicebamur. Et paucis interpoſitis dicit: qñ cognitio nō fit in cognoſcēte: ita ꝙ pars cognoſcens ſit trāſmutata: ſed fit quādo aliquid aliḋ mutaẽ: vt in oibus relatiuis. vbi cã. in colũna. colũna eniȝ nō trāſmutaẽ in ſe qñ de ſiniſtro poſita eſt in dextro: ſed aliḋ vt ſocrates: ⁊ ita eſt de cognitione: qñ illa nō fit: ita vt pars cognoſcēs trāſmuteẽ: ſed ꝙ aliud trāſmutaẽ: ⁊ eſt illḋ: in reſpectu cuius dr̃ illa cognitio. vȝ. ꝑticularis rei. Et paucis īterpoſitis reddit cãm. d. qñ cognitio fit in nobis: qñ trāſmutamur ꝑ cognitionẽ particulariũ ⁊ cōſideratiōeȝ eorꝫ: nã cũ particularia cōſideramus per ſenſus interiores: fit ꝓꝑ hoc cognitio rei vl̃is in nobis per habitudineȝ ad illa. ſ. ꝙ cũ in nobis fit pluſq̃ vnũ ꝑticulare: ſtatim fit in nobis ſpẽs vl̃is ſine trāſmutatione. Hec Auerroes ad tertiã. in quibus vt declaraui in libro de ītellectu: Auer. tria innuit. Primo quo naȝ mō ſcibilia ſunt in intellectu. Scḋo quo nam mō nos ſciam cōſequamur. Tertio qd ſit ſcire. Sunt quidẽ enĩ ſcie ſiue ſcibilia in ītellectu ipſo vt forme in perfectibili: nō quidẽ de nouo: nã cũ apḋ ipſum intellectus ſit eternus ⁊ vnũ numero in vniuerſa hominis ſpecie: ſcibilia ſunt eterna: cũ ſpecies ſit eterna: vt 3° dicit de aĩa. com͂. 5. ⁊ nō ſunt in ipſo vt accidens: q2 puro intellectui nihil accidit: nec vt forma mãlis in mã: q2 forma materialis eſt ſingularis: at ſcibilia ſunt vniuerſalia: eſt igiẽ perfectus ipſe intellectus oibus ſcibilibus in maiori parte ſui ſubiecti. hec de ꝑmo. Cōſequimur vero nos ſciētiã per copulationẽ intellectus nobiſcũ: nam cũ intellectus ſit plenus formis: cũ copulaẽ nobis aliq̃ illarũ formarũ: intellectus ipe nobis copulaẽ: nō quidẽ nãlï copulatiōe: q2 illa per gnōnẽ nobis fit: nã gnōne dianoeã naſciſcimur: que cogitatiua diciẽ apud Auerroẽ: mediante vo nãli copulatione cũ dianoea fit copulatio nãlis cum intellectu. ſed volũtaria copulatione que qdẽ fit per hoc ꝙ ſenſibus interioribus particulare diſcimus: mediante quo vl̃e illius nobis copulaẽ. cã aũt huiꝰ copulatiōis eſt: q2 vl̃e ⁊ ſingulare illius vl̃is idẽ eſt: vt hō ⁊ hic hō: qua rōne ſit: vt ſi nos cōſideremus hũc hoieȝ ſenſibus. intellectus nobis copuleẽ pro illo vl̃i hois: ⁊ dianoea ⁊ intellectus nō modo vna res fiunt nãli copulatione: ſed accidentali atq; volũtaria. Hec de ſcḋo. Hinc pȝ tertiũ quid vȝ. ſit ſcire: eſt enĩ ſcire nihil aliud q̃ copulatio ipſius intellectus accidentalis cũ vl̃ibus: que ſunt illius ꝑfectiones: facta per cōſiderationẽ particulariũ: ⁊ hanc ſciaȝ dicit eſſe ad aliquid: nō ꝙ formalr̃ ſit relatio: nec qualitas: ſed modo ſit relationũ: que non inſunt per ſe: ſed q2 aliḋ ineſt. hec de tertio: ⁊ per ꝯñs patȝ ad tertiã qōnem: verũ de his in libro de intellectu multa ⁊ pro Auerroe: ⁊ cōtra Auerroẽ dixi. que nunc omittanẽ: cũ extra ꝓpoſituȝ hec ſint tacta.

Solu pri me q̄onis ⁋ Prima vero qōnẽ ſoluit expoſitor: ⁊ Auer. ſimilr̃: ea que dixit Ariſto. de rōne: ⁊ de exēplo fuiſſe dicta more platonico vt oſtēderet id qḋ Ariſt. dixit: etiam eſſe verũ ſm̃ platonẽ. Uerũ pro ītellectu vboꝝ Auerro. qui obſcure loquiẽ: forte errore trãſlationis: debes ſcire ꝙ de ītellectu pñt eſſe due poſitiones: aut ꝙ genereẽ: vt dixit Alexãder: aut ꝙ ſit eternus ⁊ vnus: vt dixit Auer. ⁊ ſi loqmur de ipſo vt eſt eternus ⁊ vt vnus: adhuc poſſumus loqui: aut de ītellectu in ſe: aut quo ad eſſe: qḋ hȝ in nobis. Si teneẽ ꝙ ſit factus: tũc eſſe eius eēntialr̃: ſeqtur alterationẽ: nã gñatio eſt finis alterationis. Si vero teneaẽ ipſum nō eē factũ: opȝ dicere ipſuȝ eſſe in nobis ꝑ alterationẽ. copulaẽ enĩ nobiſcũ per gñationẽ dianoee: que alterationẽ ſequiẽ. vt dictũ eſt: qua rōne intellectus aĩe rōnalis: nec per ſe: nec quo ad eſſe in nobis fit per ſe: ſed cōſequiẽ factionẽ alterius. ꝓpterea vt recte inqt. tria ſunt qōne digna. Primũ eſt. vtrũ ītellectus ſit alteratio ſiue motus: ⁊ hoc nemo dicit. Scḋm eſt. vtrũ ad ſubieꝫ intellectus in ſe ſit alteratio. Tertiũ. vtrũ ad eſſe intellectus in nobis ſit alteratio. ⁊ hec breuiter ſunt in libro de aĩa ſoluta: prima enĩ q̄ſtio ſoluta eſt: q2 nullus dixit ītellectuȝ eſſe motũ. Scḋa etiã ſoluiẽ: q2 ītellectus eſt de nouo per accñs in nobis nō per ſe. Tertiũ ſoluiẽ: q2 ītellectus fit per trãſmutationẽ factã in alio: colligit tñ hec q̃ dixit de ſcia eſſe dicta ad platonis mentẽ: vt oſtēdat: viꝫ ſue poſitionis. Hec Auero. verũ multũ obſcure: ⁊ infructuoſe.

Solu ſecunde q̄ſtionis. ⁋ Secundam vero queſtionẽ ſoluere poſſumus breuibus: q2 ſcie nihil eſt contrariuȝ per ſe: qua rōne euenit vt intellectus ſit ſũme aptus receptioni ſcie: recte igiẽ ſequiẽ ꝙ remotis impedimētis fit ſcia: hoc eſt ſũma aptitudo ad ſciaȝ. Expoſitor aũt alio mō tẽ expōit: ⁊ nō iperite. Hec de ſcḋa qōne.

Quarta q̄ſtio aũer rois. Expoſit... ⁋ Sed Auerro. in calce commẽti querit. quare tacuit ſcḋaȝ qualitatis ſpẽm: que potentia aut impotētia dr̃ nãlis: ⁊ reſpōdet per verba Alexandri: q2 potētia nãlis nō eſt q̄litas: qḋ duplr̃ exponit. vno mō ꝙ potētia nãlis nō ſit qualitas: q2 actiua eſt forma: paſſiua eſt mã. mō he ſunt ſubſtãtie: agit enĩ vel patiẽ vnumqḋq; ſua vel forma: vel mã. Alio mō pōt intelligi ꝙ poᵃ nãlis nō ſit qualitas alterabilis: q2 eſt forma hoc eſt: qa eſt aptitudo ꝓpria forme. modo forma ſequiẽ alterationeȝ: ⁊ nō eſt ad ipſam alteratio: ⁊ ſic recte ꝑteriit illam.

⁋ Ambiget aũt quiſpiam vtrũ ſit omnis motus omni motui ꝯparabilis nec ne? Si igitur ſit ois cōparabilis: ⁊ eque velox eſt: qḋ equali in tēpore ſpatiũ peragrat equale: erit aliqḋ

orbiculare alicui recto equale: ⁊ maius etiā atq; minus.

¶ Quattuor (vt inqt Auerroes) ſunt q̄ones: quas in hoc ſeptio vult diſputare. Pria vtrū oē qḋ mouet̄ hēat motorē ꝗ quo mouet̄. Scḋa vtrū oia q̄ mouēt̄ in loco: reducant̄ ad p̄m motum qḋ mouet̄ a motore in ſeipſo. Tertia vtrū mouēs ⁊ motū ſint ſimul. Quarta demū eſt: quā nūc exponit. vtrū ſit ois motus omni motui ꝯparabilis nec ne. Eſt aūt hec q̄ſtio qḋ (vt inqt expoſitor) neceſſa. Nam poſtq̄ Ar. oñdit in mobilibus ⁊ motorib⁹ eē aliqḋ pmū neceſſo: ⁊ ea q̄ ſunt vnius ordinis cōparabilia ſunt. nā pus ⁊ poſterius cōparationē impo̱tāt. ſapiēt vltimo de cōparatione motuū q̄onē ꝓponit. ¶ Arguit igit̄ ad q̄onē p in motibus eiuſdē gnis. ⁊ inqt. Si igit̄ ſit ois ꝯparabilis: ⁊ eque velox eſt (vt dictū eſt in 6.) qḋ equali in tēpore eq̄le peragrat ſpatiū: erit aliqḋ orbiculare alicui recto equale: ⁊ etiā maius ⁊ minus. ⁊z ꝯñā (vt ſapiēt dic̄ Themiſtius) q2 ea cōparabilia ſunt: quibus oib⁹ vna menſura cōis eſt. Auerroes vero hoc idē deducit aliis verbis. ſed idē eſt: dicens ea eſſe comparabilia q̄ ſuperpoſita ſunt: hoc eſt q̄ in vna cōmuni menſura cōueniunt.

Aut the- miſtius.

Aut auer roes.

¶ Preterea erit alteratio alicui lationi equalis: cū equali in tēpore aliud alteratū: aliud latum fuerit. Affectio ergo longitudini erit eq̄lis: at eſſe non poteſt.

¶ Nunc arguit in motibus diuerſoꝝ generū. ⁊ inqt. Preterea erit alteratio alicui lationi equalis: ⁊ ſupple etiam maior ⁊ minor: cū equali in tēpore aliud alteratū: aliud latū fuerit. Hoc aūt eſt impoſſe: q2 tūc affectio ſiue qualitas paſſibilis longitudini erit equalis: at eſſe non poteſt: quia non cōueniunt in vna cōmuni menſura.

¶ Uerū cū eque velox id ſit: qḋ equali in tēpore equale pertrāſit: affectio aūt nulla lōgitudini eſt equalis: ſit vt nec alteratio lationi ſit eq̄lis: nec minor. Quare nō omnis motus comparandus erit.

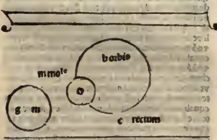
¶ Epylogat quaſi rōnes ſub breuiori ⁊ neruoſiori for̄a. ⁊ p rōnē: q̄ ꝓcedebat in diuerſis gnē motib⁹. ⁊ inqt. Uerū cū eque velox id ſit: qḋ equali in tēpore equale ptranſierit: affectio aūt nulla longitudini eſt eq̄lis: cū non habeant cōem menſurā: ſit vt nec alteratio lationi ſit equalis: nec minor: quare nō ois motus cōparādus erit. Hec erat ſcḋa rō. ¶ Debes ſcire ꝙ affectō ⁊ lōgitudo pñt dupliciter accipi: vno ſm id qḋ ſunt: ⁊ ſic pñt eſſe equales: q2 tanta eſt albedo quāta ſupficies: vt dicit̄ in p̄dicamētis: Alio mō vt ſunt media motuū: ⁊ ſic affectio accipitur vt eſt qualitas variabilis per gradus. lōgitudo vt eſt magnitudo variabilis per partes ⁊ dimenſiones: ⁊ hunc in modū non ſunt cōparabiles: cum extenſio ⁊ intenſio cōferri nō poſſint: ⁊ hoc modo intelligit Ariſto. ⁊ ratio eius habet vim: vt perſpicuū eſt. Iuniores aūt ē ⁊ ſi multa dicant: niſi ſic intelligant: nihil eſt qḋ dicant.

¶ Inſuper etiā quo nā modo in orbiculari rectoq; id accidet. erit eñi abſurduz ſi nō ſimilr̄ ſuper orbiculari atq; recto motus fiat: ſz cōtinuo vel velocius vel tardius moueri neceſſe ſit: quaſi hoc ſit deorſum: id ſurſum.

¶ Epylogat rōnē in motibus eiuſdez gnis: ⁊ inqt. Inſup etiā quo nā modo in orbiculari rectoq; id accidet. vz. vt vnū alteri cōferri poſſit. erit eñi abſurdū ſi nō aliquādo ſimilr̄ ſuper orbiculari atq; recto motus fiat: ſed ſemper fiat diſſimilr̄: ita vt vnus velocior: alter tardior ſit: eo mō quo diſſimilr̄ ſiunt ea quoꝝ vnū ſurſuz: alterū deorſum mouet̄. eſt igit̄ abſurdū dicere rectū ⁊ circularē motum eſſe cōparabiles: ⁊ ſemp diſſimili ꝓportione ſe hēre: modo quo ſe hñt ſurſum motū: ⁊ deorſum motum: quare ſi ſint cōparabiles: oportet vt aliquādo ſint eque veloces: qḋ eſt ipoſſibile: cū motus celi ſit velociſſimus: cui nullus in velocitate cōferri pōt. Hic eſt epylogus ſcḋe rationis.

¶ Preterea nihil ad rōnē refert: ſi quis neceſſariuz eſſe dixerit vt cōtinuo velocius aut tardius moueat̄. erit eñi orbiculare maius ac minus recto: quare ⁊ equale. Nā ſi ⁊ in eodē a. tēpore: hoc qdem b. orbē. illud vero c. rectuz ptranſierit: maior ꝑfecto orbis b. erit ipſo. c. recto. hoc eñi pacto velocius ꝺfiniebat̄. ergo ſi in minore equale etiā peragrauerit: veloci⁹ erit. Quare pars quedā erit tēporis a. in q̄ velocius mobile partē aliquā tranſibit ipſius orbis b. ⁊ g. mobile in toto a. tpe ipſuz c. rectuz.

a Tempus.

¶ Cauillabant quidā dicentes id qḋ mouet̄ ſuper orbem poſſe moueri ꝯtinuo velocius aut tardius eo qḋ in recto mouet̄: ⁊ nunq̄ eque velociter. ꝓpterea eſſe nō pñt equalia: ⁊ hoc proponit dicēs. preterea nihil ad rationē refert: ſi quis neceſſarium eſſe dixerit vt cōtinuo velocius aut tardius moueat̄ id qḋ ſuper orbem fert̄: eo qḋ ſup rectū: ⁊ nunq̄ in equo. hic eſt cauillus: ⁊ ꝙ nihil referat ad rationē. declat dicens: erit eñi orbiculare maius ac minus recto: quare ⁊ equale. per illā regulā. q̄cunq; ſm magis ⁊ minus cōparabilia ſunt: etiā ſm equale cōparabilia erūt ſed nō cōtentus regula: ꝓbat rē hac rōne: ⁊ inquit. Naz ⁊ ſi in eodē a. tēpore hoc qdē mobile b. orbē: illud vero c. rectū pertrāſierit: maior ꝑfecto erit orbis b. ipo c. recto. nam velocius definiebat̄ eē qḋ in equali tēpore pertrāſit maius. Sic igit̄ patz orbē b. eſſe maiorē linea recta c. tūc vltra ifert. ⁊ inqt. ꝙ ſi aliqḋ mobile in minore tēpore peragrauerit equale de orbe. equale dico ipſi recto c. adhuc velocius erit: ꝑ aliā velocioris definitionē. Et vlterius infert eē aliquā partē ipſius tēporis a. in qua ipſum mobile pertrāſit aliquā partē ipſius orbis b. ⁊ g. mobile in toto a. tēpore ipſum c. rectū equale illi parti orbis. Eſt igitur proceſſus hic. g. mobile ⁊ m. mobile pertranſeunt equalia: licz g. in toto a. m. vero in pte ipſius a. ſed illoruz equaliū aliud eſt orbiculare: aliud rectū. igit̄ orbiculare ⁊ rectuz poſſunt eſſe equalia. Sed omnia ſpatia equalia poſſunt peragrari equalibus motibus. igit̄ motus recti ⁊ circularis poſſunt eſſe equales: ⁊ eque veloces. ⁊ ſic ꝯ

nullius nullus eſt. Animaduerſiõe dignũ regulã hĩc. vʒ. vbi eſt dare maius ⁊ minus: ibi ẽ dare ęquale fundaᷣ in illo principio ſi ab ęqualibus ęqualia demas: cętera quę remanẽt ſunt ęqualia. ꝓpterea non tñ rõne nãli regula patet: ſed etiã ſuppõne geometrica. ¶ Tres ſunt obiectiones cõtra regulã Ariſt. Prima eſt noui expoſitoris. q: angulo portionis circuli põt dari angulus maior vt obtuſus: ⁊ minor vt acutus: ⁊ non equalis: igitur regula falſa. Scda. circulo põt dari quadratus maior: ⁊ quadratus minor: ⁊ nũq̃ꝫ equalis: igitur regula falſa. Tertia. elemento aeris põt dari elementũ maius vt ignis: ⁊ elmtũ minus vt aqua vel terra: ⁊ nõ tñ elementũ ęquale: igitur regula falſa.

Obiectiones cõtra regulaʒ. Prima obiectio. Secũda. Tertia

¶ Ad oẽs has obiectiones ⁊ ſimiles vt intelligit nouus expoſitor. vna tñ cõditio eſt obſeruanda: vt id qđ cõparaᷣ ſm magis ⁊ minus: ſit eiuſdẽ rõnis in ſpẽ: ꝓpterea tolliᷣ ꝑma obiectio: nã angulus obtuſus q̃ maior eſt angulo portionis: ⁊ angulus acutus qui illo codeꝫ eſt minor: ſunt alterius ſpẽi. Sed vbi ambo eſſent eiuſdẽ ſpẽi: eſſet dare angulũ ęqualẽ. Similr̃ tolliᷣ tertia: nam elm̃ maius aere ⁊ minꝰ aere ſunt diuerſaꝝ ſpẽꝝ: ꝓpterea nõ põt dari elm̃ ęq̃le. ⁊ ideo ſi daᷣ ignis maior aere ⁊ ignis minor aere: põt dari ignis ęqualis: q: ignis maior ⁊ ignis minor ſunt eiuſdẽ ſpeciei. Scda cõceditᷣ: poteſt eniꝫ dari quadratus maior ⁊ minor circulo. ⁊ q: maior ⁊ minor q̃dratus ſunt eiuſdẽ ſpẽi: iõ põt dari q̃dratꝰ ęq̃lis circulo: ⁊ ęq̃litate ꝯtinentię ⁊ cõmenſurationis: q: ęq̃litas ꝯtinẽtię ẽ ęq̃litas mẽſurę: vt mathematici ſentiũt: q̃ꝙ̃ nõnulli velint regulam teneri de ęqualitate cõtinentię tantuꝫ: ⁊ nõ de ęqualitate menſurę: ⁊ ita volunt quadratuꝫ eſſe ęqualẽ vel minorẽ: aut maiorẽ circulo ſm cõtinentiam: ⁊ nõ ſm mẽſurã.

Solõ. Conditio generalis. Expõ alioꝝ.

¶ Sed nõnulli alij Blatterones obijciunt. Primo. a. quadratũ tantũ cõtinet q̃tũ. b. circulus vt ſupponiᷣ. igiᷣ cõtẽta amboꝝ ſunt ęqualia ęqualitate cõtinentię: aliter ireᷣ in infinitum. igitur ſunt ęqualia ęqualitate cõmenſurationis. vltra. ſed illoꝝ ꝯtentoꝝ alterũ eſt quadratũ alterũ circulare. igitur quadratuꝫ eſt ęquale circulo ęqualitate ꝯmenſurationis. ¶ Secũdo. omnia quanta: ſunt ęqualia vel inęqualia ſm cõmẽſurationẽ: quadratum ⁊ circulare ſunt quanta. igitur ęqualia vel inęqualia ſm cõmẽſurationẽ. ¶ Tertio quęlibet linea pedalis cuilibꝫ lineę pedali ęqualis eſt ſm cõmẽſurationẽ: ſed aliqua linea recta eſt pedalis: ⁊ aliq̃ quadrata eſt pedalis: ⁊ aliq̃ circularis eſt pedalis. igitur omnes iſtę ſunt ęq̃les ſm cõmẽſurationẽ. Hę ſunt obiectiones.

Replice. Prima replica. Scda. Tertia.

¶ Sed reuera modus ille põt defendi. ¶ Ad ꝑmã concederem a. ⁊ b. eẽ ęqualia ſm cõtinentiã: ⁊ cõtenta illoꝝ etiã eſſe ęqualia ſm cõtineri: ⁊ negarẽ ea eſſe ęqualia ſꝫ cõmẽſurationẽ ea rõne: qua cõtineᷣ ab a. ⁊ b. licꝫ ea rõne qua efficiunᷣ cõtentiua alioꝝ: pñt effici ęqualia ſm cõmẽſurationẽ: ſed vt ſic nõ cõtinenᷣ ab a. ⁊ b. ¶ Ad ſcdaꝫ dicereꝫ regulã non eſſe verã: niſi de cõtinẽtia: ⁊ nõ de cõmenſuratione: non eni quadratum ⁊ circulus ſunt ęquales vel inęquales ſm cõmenſurationẽ: ⁊ tñ ſunt quanti. ¶ Ad tertiũ dici poteſt oẽm pedalem eſſe ęqualem omni pedali ſm cõtinentiã: ⁊ non ſm menſurã: ⁊ ſic ceſſant obiectiones. Hęc dicerem pro illorũ defenſione.

Defenſio.

¶ Sic itaq; ſi ꝯparabilia ſint: id accidit qđ nũ per dictũ eſt: rectũ. vꝫ. orbiculari equale eſſe. Sed hęc comparabilia nõ ſunt. g̃ nec motꝰ ipſi comparabiles erunt.

¶ Ariſtoteles igitur vim quęſtionis reducit: ⁊ inquit. Sic itaq; ſi cõparabilia ſint. hoc eſt ſi motus rectus ⁊ circularis cõparabiles ſint: id accidit: qđ nuper dictũ eſt: rectuꝫ vꝫ. orbiculari ęquale eſſe. deſtruit cõſequẽs: ⁊ inquit. ſed hęc comparabilia non ſunt. ergo nec motus ipſi comparabiles erunt: ⁊ ita patet vis quęſtionis.

¶ Verũ ea cũcta cõparabilia ſunt: quę nõ ęquiuoca ſunt. veluti cur cõparabilia nõ ſũt ſtilus: ⁊ vinũ: aut vltima fidiũ vtrũ acutius ſit: quia nãq; equiuoca ſunt: ideo cõferri nõ pñt: ſꝫ vltima fidiũ atq; penultima cõparabiles ſunt: q: acutum in vtriſq; idem ſignãt. igiᷣ nõ ideꝫ velox eſt hic ⁊ ibi: ⁊ multo etiaꝫ minus in alteratione ac latione.

¶ Ariſtoteles nunc ſoluit quęſtionẽ: ⁊ ꝑmo narrat conditiones quę requirunᷣ ad cõparationẽ: ⁊ ſunt tres: prima eſt ꝙ illud in quo aliqua comparanᷣ: nõ conuenit cõparatis ęquiuoce: ſed vniuoce: qđ eo exẽplo teſtaᷣ: q: ſtilus ⁊ vinum vtq; vltima fidiũ nõ comparabiles ſunt in acutie: q: acuties eſt quid ęquiuocũ illis: ſed bene vltima fidium ⁊ penultima in acutie comparabiles ſunt: q: acuties eis vniuoce competit. Tunc ad propoſitũ. cum velocitas nõ vniuoce competat circulari motui ⁊ recto: nec lationi ⁊ alterationi. iõ pęnes velocitatẽ cõferri nõ põt.

¶ An id prius verũ nõ eſt: ſi nõ equiuoca ſunt: cõparabilia eſſe. Multũ eniꝫ idẽ in aere: atq; aqua ſignãt. ⁊ tñ in illo cõparabilia non ſunt. Q: ſi hoc nõ ſit: duplũ idẽ ſignificabit in illis. eſt enim id qđ rationẽ habet duoꝝ ad vnum: nõ tamẽ in illo comparabilia ſunt.

¶ Obijcit primę cõditioni dãdo inſtãtiã: q: multum eſt quid vniuocũ aeri atq; aquę: ⁊ tamẽ aer ⁊ aqua in multo comparabiles non erunt. non eniꝫ dici põt aer multior: vel magis multus aqua. Q: ſi quis cauillãdo dicat multũ eſſe vtriſq; ęquiuocũ: obijciendũ eſt per aliam inſtantiã: ꝙ duplũ eſt vniuocũ: cũ id ſit qđ rõnem habet duoꝝ ad vnum: qđ illis vniuoce competit. ⁊ tamen nec in duplo comparabiles ſunt: q: non dicimus aerem dupliorẽ aut magis duplum eſſe ipſa aqua: ⁊ ita prima cõditio. vꝫ. ꝙ omnia comparari poſſint: quę in vniuoco conueniũt: habet inſtantiam.

¶ An ⁊ in his eadẽ eſt rõ. Nam ⁊ ipſum multum equiuocuꝫ eſt: ſunt eni ea: ⁊ quoꝝ rõnes equiuoce ſunt veluti ſi quis dicat multũ id eẽ. qđ eſt tñ. ⁊ adhuc vltra. at equale equiuocũ eſt: etiã ſi forte fuerit cõtinuo vnũ. ꝙ ſi hoc eſt equiuocũ: ⁊ ipſa etiam duo equiuoca erunt.

¶ Reſpondet: negando aſſumptũ: ſuppoſitum eſt enim multum ⁊ duplũ eſſe vniuoca: modo hoc eſt falſum: ſunt enim ea quoꝝ rõnes ęquiuocę ſunt: vt ſi quis definierit multum: dicet multuꝫ id eſſe: qđ eſt tantũ: ⁊ adhuc vltra. ⁊ duplum id eſſe qđ rationẽ habet duoꝝ ad vnuꝫ. modo ęquale ⁊ vnũ ſunt ęquiuoca. vt omnibus patet. at ſi vnũ eſt ęquiuocũ: duo etiã ęquiuoca erunt: ⁊ ita rationes nominũ ſunt ęquiuocę: ⁊ per cõſequens ſumptũ eſt falſum. Sed ambigunt: q: vnũ videᷣ eſſe vniuocũ: cum ſit principiũ numeri. Modo numerus eſt ſpecies prędicamẽti quãtitatis. igitur vniuocum. quicquid ſit de differentia inter poſitionẽ Auerrois de vno: ⁊ illã Auicẽnę: de qua nunc nõ eſt ad propoſitum loqui. dicerem aliqua poſſe eſſe vniuoca in rõne metaphyſica: quę ſunt ęquiuoca in ratione phyſica. vt potentia in rõne metaphyſica vniuocum quid eſt: ſed in ratione phyſica ęquiuocũ. ⁊ ita cõce

Dubiũ. Solõ.

derem vnum duplū:tantū ęquale:duo:ꝛ cętera id genus in ratione quidez metaphyſica eſſe vniuoca:quę ratio eſt vnitas conceptus:non tamen in ratione phyſica:quę eſt vnitas naturę.

¶ Poſtea cur alia qdez cōparabilia ſunt:alia vero nō:ſi nā ſit vna:an qꝛ in alio primo ſunt ſuſceptiuo:quo fit vt equus qdē ac canis cōparabiles ſint. vtrū albior ſit quippe cū ſuperficies in qua primo eſt albedo ipſa: eadem in vtriſqꝫ ſit. Simili modo ꝛ magnitudo eadē. Aqua vero ꝛ vox minime conferri poſſunt: in alio eni eſt ſuſceptiuo.

¶ Ponit ſecundam cōditionem:quę ad comparationem requiritur:ꝛ vult ꝙ id in quo cōparabilia comparantur: idem habeant ſuſceptiuū primū. verbi cauſa.equus ꝛ canis in albo conferri poſſunt:qꝛ albedo ipſa in qua comparant̄:habet idem ſubiectū primū ꝛ imediatum. vꝫ. ſuperficiem vel magnitudinē ipſaꝫ:quę in vtriſqꝫ eſt eiuſdem ſpeciei:at aqua ꝛ vox in magnitudine conferri non poſſunt:qꝛ in vtriſqꝫ ipſa magnitudo non habet idem

Que nouus expoſitor. ſubiectum primū. Hęc eſt ſecūda ꝯditio. ¶ Reddit aūt nouus expoſitor cauſam:cur id in quo fit cōparatio dꝫ habere idem ſubiectū proximū:ꝛ nō remotū:ꝛ ait hoc eē ꝓpterea quia id in quo fit comparatio debet eſſe vniuocum:at vnitas vniuocationis eſt vnitas rationis.modo cum ſubiectum remotum non diuerſificet rationē:cum nō ponat̄ in definitione:nec requireret̄ ad vnitatem eiꝰ

Dubitatio obuer ocurrens. in quo res comparant̄ ¶ Sed obiter occurrit hęc dubitatio:nā albedo eſt eiuſdeꝫ rationis:quia ſuperficies eſt eiuſdem rationis. Superficies vero cum ſit accidens:q̄re eſt eiuſdem rationis.ſubiectū eni proximū ſuperficiei eſt miſtura.modo miſtura in vtriſqꝫ eſt alterius rationis.

Solutio. ¶ Et de hoc fortaſſe dicemus poſtea:pro nunc ad rationem dici poteſt ꝙ ſuperficies eſt vnius rationis ab vnitate materię:quę eſt primū ſubiectū dimenſionū.ꝛ forte ab vnitate forme corporis:quę eſt vnius rationis in cane ꝛ equo:mediante qua dimenſiones inſunt materię:ꝛ forte ꝓpter alias cauſas:quas poſtea dicemus.

¶ An hoc pacto perſpicuū eſt oia fore vnum facere:tameti in alio atqꝫ alio vnūqdqꝫ eſſe dicat̄. Eruntqꝫ idem equale ꝛ dulce ꝛ albū: quāuis in alio atqꝫ alio ſint.

¶ Debes ſcire ꝙ aliqua diſtigui poſſunt apud peripatheticos duplici ratione:aut pęnes formas:ſiue differētias formales:qua ratione dulce ꝛ album differunt in lacte: tametſi ſubm ſit idem:aliqua pęnes ſubiecta:vt magnido in voce:ꝛ in aqua:ꝛ poteſt addi aliqua differre pęnes vtrumqꝫ:vt albedo ꝛ lux.peripathetici itaqꝫ rerū diſtinctiones nāciſcebant̄ aliquādo pęnes ſubiecta:aliquādo pęnes formas:aliquādo pęnes vtrūqꝫ. Plato vero ſolū pęnes materiā ꝛ ſubiectū:cum dualitatē poſuit ex parte materię.vnitatem vero ex parte formę. Ex hꝭ ſequit̄ ꝙ qui rerū differentias nāciſcunt̄ tantū ex parte ſubiecti ꝛ materię vt Plato fecit:omnia vnū cogunt̄ facere ex parte formę.ꝓpterea Ariſto.volens venari tertiā cōditionē requiſitam ad cōparationē.vꝫ.vnitateꝫ naturę. Primo oſtendit cauſam diſtinctionis rerū non ſoluꝫ proficiſci a ſubiecto ꝛ materia:ſed etiaꝫ ex parte forme ꝛ naturę. Secundo rem ſuam concludit.ꝛ iquit.An hoc pacto vt plato ponit.vꝫ.oēm dñiam eſſe ex parte materię:eſt oia fore vnum facere:ſaltē ex parte formę:qꝛ ſi ſola diſtinctio eſt a materia:ex parte formę erit identitas.ꝛ ita hoc mō opinari eſt omnia facere vnū:ſaltem ex parte formę:tametſi in alio atqꝫ alio vnumqdqꝫ eſſe dicat̄.qua ratiōe ſequitur vt ęquale:ꝛ dulce:ꝛ album vnū ſint ex parte ſpeciei ꝛ formę:poſtq̄ pęnes formā nulla ſumit̄ differētia:quāuis in alio atqꝫ alio ſint ſubiecto.ſic igitur cauſa differētię ꝛ vnitatis nō ſola eſt dualitas vel vnitas materię:vt plato autumat. Hęc eſt prima ratio Ariſtote.

¶ Inſuper etiam ſuſceptiuū non eſt qduis:ſꝫ vnum vnius primū.

¶ Secundo obijcit cōtra platonē:qꝛ adhuc in ſubiectis eſt vnitas ac differentia:quoniā ſuſceptiuū formę nō eſt qduis:ſed eſt vnum vnius:primuꝫ:ꝛ determinatę formę determinatū ſubm.igitur etiam in ſubiectis eſt differētia:ꝛ vnitas.ergo oportet adhuc expetere cauſam diſtinctionis ꝛ vnitatis ſubiectorū.ꝛ ita cauſa platonis nō ſufficit. Melius itaqꝫ peripathetici aſſerunt ſubiecta differre ꝓpter formas:ꝛ formas ꝓpter materias.nam vt materia ꝛ forma ſunt ſibi mutuo cauſę eſſendi.etiam erunt cauſę differendi.

¶ Quare itaqꝫ nō ſolū ea quae cōparant̄:non equiuoca eſſe:ſed etiaꝫ nec id qd ineſt:nec id in quo ineſt:dñiaꝫ hr̄e opꝫ. Dico autē h̄ modo:color habꝫ dñiam aut diuiſionē.nō igitur hoc ipſo comparatio fiet:ceu vtrū magis ſit coloratū.non itaqꝫ in colore quatenus color: comparatio fit:ſed quatenus album.

¶ Ex hꝭ concludit nunc tertiā cōditionē:ꝙ.vꝫ.id in quo aliqua comparant̄ eſſe debet eiuſdeꝫ naturę ſpecificę in vtroqꝫ comparatoꝝ.ꝛ hoc inqt.q̄re itaqꝫ nō ſolū ea:quę cōpant̄ non ęquoca eſſe:ꝛ hoc quo ad primā ꝯditionē: ſꝫ ēt nec id qd ieſt:quo ad 3ᵃᵐ:nec id ī quo ieſt quo ad 2ᵃᵐ dñiā habere oportet. Huius rei exēplū ſubſcribit dicens. Dico autē hoc modo:color habet differentiā aut diuiſionem:qꝛ genus eſt multarū ſpecierūꝫ:non igitur hoc ipſo comparatio fiet:ceu vtrum magis ſit coloratū album q̄ nigrū:nō itaqꝫ in colore quatenus color:comparatio fit: ſed quatenus albuꝫ:ꝛ ita in colore nulla fit comparatio: ſed in albo: qd eſt coloris ſpecies.ſunt igitur tres conditiones ordine quodā vt nouus expoſitor inquit. Prima vt id in quo fit comparatio non ſit ęquiuocuꝫ. Secunda vt id non in ſubiectis differētibus ſpecie inſit. Tertia vt ſit vnius naturę ſpecificę. Sunt autē hę ſerię ſibi mutuo. nam ex prima proficiſcit̄ ſcda:quia ſequit̄.eſt vnius ſpēi. igitur ſubm eſt vnius rationis primū ꝛ proximū:ex ſcda ꝛ tertia ſequit̄ prima:qꝛ ſequit̄.ſubm eſt vnius rationis: ꝛ ipſum eſt vnius naturę ſpecificę.igitur nō eſt ęquiuocum. ¶ Hę ſunt cōditiones comparabiliū. ¶ Sed hic Dubitatiōnes. ſunt quęſtiones non paruę. ¶ Prima.quia hęc eſt bona Prima queſtio. cōparatio.plato eſt albior: q̄ ſocrates ſint niger:ꝛ tamē non eſt vnitas ſpeciei in eo in quo fit comparatio. ¶ Se Secunda. cundo dubitant pęnes quid comparant̄ reruꝫ perfectiones:vt propter quid homo equo eſt perfectior:vtruꝫ ab vnitate naturę:vel in aliquo tali.hęc eni nō parua eſt q̄ſtio. ¶ Tertia dubitatio eſt:qꝛ Ariſt.vult nō qduis ſub Tertia. iectum eſſe cuicūqꝫ formę ſed vnius vnū atqꝫ primum. hoc autē falſum videt̄:qꝛ tunc omne accidens eſſet proprium:ꝛ nullum cōmune. ¶ Quarta.ſi ab vnitate natu Quarta rę ſequit̄ vnitas ſubiecti:vt dicebat̄:tunc vna eſſet mā ac eiuſdem rationis in cęlo ꝛ generabilibus:qꝛ dimēſio in cęlo ꝛ generabilibus vnius eſt rationis. ¶ Quinta eſt:qꝛ Quinta. tunc grauitas eſſet eiuſdem ſpeciei in aqua ꝛ terra:qꝛ dꝫ terra eſt aq̄ grauior. Similiter ꝛ leuitas in aere ꝛ igne:

Hę ſunt dubitationes: quas iuniores concitare ſolent. ℂ Ad primā itaq;: quicquid velint alij: ego ſolitus ſum dicere bifariam eſſe cōparationē: aut ſimplicem: aut cōpoſitam. ſimplex comparatio fit (vt dixit Ariſt.) quādo id in quo fit cōparatio ſit non equiuocū: in vno ſubiecto: ⁊ vnius ſpeciei. Compoſita vero fieri poteſt imediate in duobus. Modo ſit aliqđ vnū mediate. verbi cauſa. in argumēto dicto. plato ⁊ ſocrates comparant̄ immediate in duobus. vꝫ. albedine ⁊ nigredine: ſed mediate in vno videlꝫ. in intenſione: q̄ cū dicit̄ plato eſt albior ꝙ ſocrates niger: eſt dicere ꝙ albedo eſt itenſior nigredine: ⁊ ita mediate comparant̄ in intenſione: ⁊ vna natura. hęc ad primā. *Solo prime*

ℂ Ad ſcdām nōnulli calculatores imaginantur totam rerū naturaliū latitudinē perfectionalē terminari duobus extremis excluſiue: vno tanq̄ ſummo vtpote deo. Altero tanq̄ non gradu: vtpote materia prima. fingūt enim hanc rerū latitudinē eſſe vti circulum: cuius quidem centrū eſt materia prima. orbis vero ac circumferentia eſt deus: ⁊ tunc ſicut circa omne centrū ⁊ infra oēm circūferentiā in finitī deſcribi poſſunt circuli: quorū vnus eſt altero maior: ita inter deū ⁊ primā materiā intelligi poſſunt ſpecies infinite: quarū vna eſt perfectior altera: atq; vt ille circulus minor eſt: qui a centro minus diſtat: ita illa ſpēs minoris erit perfectionis: quę minus a materia diſtat. *Solo ſcde.* *Pria poſitio de rerū perfectione.*

ℂ Sed hęc nō eſt vera poſitio: nec habꝫ bonum colorē: vera quidem nō eſt: q̄ nihil poteſt terminari eo extremo: qđ terminū non habꝫ. nihil enim interminatū eſt aptuꝫ terminare aliud. at deus eſt quid interminatū. igitur nihil poteſt terminare. Colorē vero bonū non habet: q̄ potius deus cōparari debet centro: ꝙ circunferentię: nam circūferētia proficiſcit̄ a centro ⁊ non ecōtra. modo e deo ipſo omnia exeunt. ꝓpterea empedocles ita deū deſcripſit. deus eſt centruꝫ: e quo linee exeūt vndiq;. *Confutatio.*

ℂ Alij dixerunt rerū perfectiones attendi pęnes propinquitatē vel remotionē a non gradu perfectionis: quę eſt prima materia: ⁊ ita pęnes receſſum a materia volunt latitudinē perfectionū rerū menſurari. *Secūda poſitio.*

ℂ Contra hanc poſitionē ſolet iſtari: q̄ tunc materia pria eſſet infinitę modicę perfectionis: ⁊ ita iperfectior accidente quouis: qđ non recipiūt peripatetici: nā omne accidēs ponunt imperfectius omni ſubſtātia.

ℂ Alij ꝓpter hoc tenent rerū latitudinē attendi pęnes acceſſum atq; receſſum a ſūmo: vtpote a deo. *Tertia poſitio.*

ℂ Sꝫ hoc ſtare non pōt: pmo q̄ omnes res eſſent eiuſdē perfectionis: q̄m oēs in infinitum diſtarēt ab ipſo deo: qui eſt infinite perfectus. Secundo q̄ tunc ꝯſimiliter eſſet in latitudine qualitatiua: modo hoc eſt falſuꝫ: q̄ dato ꝙ ſūmus caliditati gradus ſit vt decem: non ꝓpter hoc illa caliditas eſt in duplo intenſior alia: quę illi ſūmo eſt in duplo propinquior. Naꝫ caliditas vt nouē eſt in duplo illi propinquior ꝙ caliditas vt octo: diſtant eniꝫ octo a decē per duo: nouē v̄o per vnū: modo duorū ad vnū eſt dupla proportio: ⁊ tamē nō ꝓpter hoc eſt in duplo intenſior. ⁊ ita de hac re non parua eſt quęſtio. *Confutatio.*

ℂ Videt̄ igitur mihi eſſe dicendū latitudinem perfectionū rerū eſſe attendendā pęnes receſſuꝫ a nō gradu cū poſitione ſcda: in qua omnes calculatores fere cōcordant. *Propria poſitio.*

ℂ Sed quid ſit ille non gradus: non parū eſt leue. poteſt igitur non gradus vno modo ſumi priuatiue: ſicut punctus priuatiue eſt non quātus. ſed aptus vt ab illo ꝓficiſcat̄ quātitas: ⁊ poſitiue eſt infinita modica quātitas. dico igitur ꝙ nō gradus rerū priuatiue ſumptus eſt rerū ꝑuatio: quę eſt nō res: ſed id vnde res fluūt. nō gradus vero poſitiue dubius eſt: ⁊ aliqui volunt accidens: ⁊ aliqui materiā. quicquid ſit: dici poteſt res menſurari per receſſum a non gradu priuatiue ſumpto. Sed ſi materia ſit non gradus poſitiue acceptus: pęnes receſſum a materia. igitur pęnes nō graduꝫ: quicquid ſit ille. *Quid non gradus.*

ℂ Ad tertiam concedunt omne accidens habere aliqđ primū ſubm̄: ſine quo inueniri nō pōt: ⁊ ita eſſe propriuꝫ ſaltem primo modo. nō aūt tale ſubiectum determinare tale accidens: qua ratione fit: vt licꝫ albedo eſſe non poſſit niſi in ſuperficie: tamē ſuperficies eſſe poteſt ſine albedine. *Solutio tertie.*

ℂ Ad quartam. aliqui volunt dimēſiones cęli ⁊ generabiliū eſſe eiuſdem rationis ab vnitate ſubiecti primi: quę eſt potētia ad vbi: quę eſt vnius rationis in cęlo ⁊ rebus generabilibus. Auerroes autē vult dimenſiones cęli eſſe alterius rōnis: q̄m dimēſiones generabiliū ſunt ſm̄ ſui ſpeciē interminate. Illę vero ſnapte natura terminate: ſed de his alibi. *Solo quarte.*

ℂ Ad quintā. aliqui concedūt totū vt nos aliquādo. ℂ Alij reſpōdent ad rationē: ꝙ illa cōparatio eſt impropria: nō quideꝫ in ſpē ſpecialiſſima: ſed ſubalterna: ſed hęc res ſpectat ad librū cęli. Hęc de quęſtionibus his ſatis.

ℂ Igitur hac ratione circa motuꝫ id eque velox eſt: qđ per tantūdem equale motū eſt.

ℂ His expoſitis: nunc concludit intentum: ⁊ vult ꝙ vt in alijs ea comparabilia ſint: quę nō ſunt ęquiuoca: ⁊ ꝙ ſit idem primum ſuſceptiuum illius: in quo fit comparatio ⁊ eiuſdem ſpeciei: hac ratione ⁊ his tribus conditionibꝰ ſeruatis: id ęque velox eſt: qđ per tantūdem ęquale motum eſt. Hęc eſt ſolutio quęſtionis in generali. Auerroes vero circa calcē. cōmenti. 29. pmo reddit cauſam: quare recta linea ⁊ circularis non ſint cōparabiles ſm̄ ęquale vel magis ⁊ minus. ⁊ ait cauſam eſſe: q̄ non eſt poſſibile vt vna alteri ſupponatur. Sed tantū eſſe linee comparari poſſunt: quę vel ſunt curuę circularis figurę: aut rectę: q̄ hę poſſunt inuicem ſupperponi ſm̄ mēſurā: ⁊ hę ſunt eiuſdē ſpēi. *Que auc toce commēto. 29.*

ℂ Obijcit tamē ſibi ex modis loquēdi mathematicoꝝ. nā mathematici ſolent dicere lineā rectam eſſe breuiſſimā: quę poteſt duci inter duo puncta cū igit̄ inter duo puncta non tantum recta linea duci poſſit: ſed etiā curua: ſequit̄ lineam rectā eſſe breuioreꝫ linea curua: ⁊ ita comparabiles eſſe. *Obiectiones. Prima obiectio.*

Scdo ſolent dicere circunferentiā circuli ęqualē eſſe figurę poligonię hoc eſt pluriū anguloꝝ. vꝫ. illę quę eſt q̄ttuor rectoꝝ anguloruꝫ vt dicit̄ in de quadratura circuli. igitur aliqua pars linee circularis alicui parti linee q̄drate ęqualis eē poteſt: ⁊ ita linea curua ęqualis erit linee rectę. ⁊ ita comparabiles. *Scda*

ℂ Reſpōdet Auerroes has cōparationes eſſe large dictas: quia large dicit̄ lineā rectā eſſe breuiſſimā vel breuiorē curua. itemq; neq; ęqualitas ſumit̄ vniuoce: cum dicit̄ lineam rectaꝫ ęqualē eſſe linee rectę: ⁊ linee curuę: ſed diuerſis rationibus: dicunt̄ nāq; rectę ęquales: quia earū vna alteri ſuperponi poteſt. Sed recta ęqualis curuę dicit̄: quatenus intelligi pōt rectā effici curuā: ⁊ eꝯ. ⁊ ita inuicē ſupponi. Veruꝫ in hoc: vt dicit: geometrę decipiunt̄: q̄ credūt in re ita eſſe vt mente cōcipiunt. modo hoc nō verū eſt: quia impoſſe eſt lineā rectā incuruari fieriq; circularē. ⁊ etiam impoſſibile eſt ꝯ fieri. Hęc Auer. *Expoſitio Auerro.*

ℂ Sed ambigunt ꝯ hęc: q̄ corpus rectū fieri pōt circulare vt de ipſa virga videt̄. igit̄ linea recta pōt effici circularis: q̄ non pōt corpus incuruari: niſi linea recta incuruet̄. *Dubitātie ꝯ auctorem.*

Scdo eadem mā eſt curui ⁊ recti. igit̄ rectum effici pōt curuū: ⁊ eꝯ. q̄ potētia materię eſt ad vtrūq;. ℂ Soluūt ſorticolę lineā rectā effici poſſe curuā in ſuppōne pſonali: non aūt in ſuppōne ſimplici: ⁊ hoc mō tollunt̄ rationes. *Solo ſorticolarū.*

ℂ Sed hoc eſt friuolū: q̄m nulla linea recta pōt fieri circularis: q̄m vnum cōtrariū nō poteſt effici aliud. *Confuta.*

ℂ Propterea melius dicerē ꝙ vt albū pōt fieri nigruꝫ. *Solutio propria.*

q: id qđ nunc eſt albū pōt fieri nigrū: ꝛ nūq̄ albedo pōt fieri nigredo: ſic rectū effici poteſt curuū: ꝛ nunq̄ rectitudo fieri poteſt curuitas: ꝛ ita lineatū rectū effici pōt lineatū curuū: linea tamē recta nunq̄ pōt fieri linea curua. Et hęc eſt melior ſolutio.

¶ At ſi per huius magnitudinis equale: hoc qđē alteratū ſit: illud vero latum: erit ne ergo equalis haec alteratio latiōi: atq̄ velocitatis eiuſdē. An abſurduꝫ eſt: cuius rei cauſa eſt: quia motus ſpecies habet.

¶ Hactenus de ſolone generali: nūc in ſpeciali loquit̃ de comparatione motuū diuerſorū generū: ꝛ iquit. at ſi per huius magnitudinis ęq̄le: ęq̄le dico aut lōgitudinis: aut latitudinis. hoc quidē alteratū ſit. illud vero latū: erit ne ergo ęqualis hęc alteratio lationi: atq̄ velocitati eiuſdē. ¶ Rñdet an abſurdū eſt: cuius rei cauſa eſt: q: motus ſpecies hꝫ: ꝛ ita eſt genus. mō in gn̄e cōparatiōes nō fiūt: vt dictū eſt. ¶ Debes ſcire q: ſpatiū p qđ fit alteratio: ē latitudo graduū q̄litatis. per qđ vo fit latio: eſt lōgitudo: ꝓpterea petit ſi per ęquale hoc alteratū ſit: illud latū: ſumit eni ęquale generatū ad lōgitudinē: ꝛ latitudinē.

¶ Quare ſi ea quae equali in tēpore equalem per longitudineꝫ lata ſunt: eque velocia erūt: linea recta circumferentie erit equalis.

¶ Secūdo nunc ſolonē facit in motibus eiuſdē generis: ꝛ vult motus eiuſdē generis nō eſſe cōparabiles: q: tunc linea recta: ꝛ linea circularis: ſup quas fierēt: eēt cōparabiles: ꝛ hoc inq̄t. quare ſi ea q̄ ęquali in tēpore eq̄lē p longitudinē lata ſunt: ęque velocia erunt: linea recta circumferentię erit equalis: eſt igit̃ veritas: q: nō ois latio oi lationi cōpabilis eſt: q: tūc ois linea oi lineę ꝯpabilis erit.

¶ Utrū igitur huius cauſa eſt: q: latio ē gen⁹: an quia linea genus. nā tēpus quidē ſemp eſt idē: ac indiuiduū ſpecie: an ſimul illam ſpecie differunt: etenī latio ſpēs habꝫ: ſi id ſupra qđ fit motus: ſpecies habet.

¶ Hactenus de ſolone motuū eiuſdem gn̄is. diuerſarūq̄ ſpecierū. at nūc quęrit de cā: quare motus rectus: ꝛ circularis nō ſunt cōparabiles. Pōt eni dubitari an cā ſit ex parte motus: an ex parte magnitudinis. ꝛ inq̄t. vtrū igit̃ huius cauſa eſt: q: latio eſt genus: ꝛ hoc ex parte motus: an q: linea genus eſt. ꝛ h̄ ex parte magnitudinis. eſt eni motus gen⁹ ad rectuꝫ ꝛ circulare. Similr̄ ꝛ linea genus ad rectā ꝛ circularē. Propterea dubitatio eſſe poteſt: ex parte cuius. nā hi cōferri nō pñt. at ex parte tēporis non pōt eſſe dubitatio: nā tēpus quidē ſemp eſt idē: ac indiuiduū ſpecie. ¶ Rñdet illos cōferri non poſſe pp vtraſq̄ cauſas: ꝛ hoc inq̄t. An ſimul illa ſpecie differūt. igit̃ cauſa eſt ex parte vtriuſq̄: etenī latio ſpēs habꝫ. vꝫ. rectam ꝛ circularē: ſi pro quia id ſupra quo fit motus ſpēs hꝫ. igit̃ cauſa incōparabilitatis illoꝝ eſt ex parte vtriuſq̄.

¶ Preterea vtrū ſi id per qđ fit motus ſpecie differat: latio quoq̄ differat ſpecie: ceu ſi pedes ſint: ambulatio eſt. ſi ale: volatio an non: ſed figuris alia eſt latio. Quare quae i equali tempore magnitudinē candē tranſeunt: ea eq̄ velocia ſunt. Eandē autē non differentē ſpē. quae ſi eſt. motus etiā ſpē non diuerſus erit.

¶ Obiter mouet dubitationē. vtrū ex differētia ſpecifica inſtrumentoꝝ motus differāt ſpecie. vt ambulatio quę pedibus fit: differat ſpecie a volatione: quę alis perficit̃. Rñdet. ꝛ inq̄t. an nō: ſed figuris alia eſt latio: quę reſpōſio pōt dupliciter intelligi. vno modo iuxta expoſitoreꝫ: q: motus qui diuerſis fiunt inſtrīs: nō differūt ſpē ꝓpter inſtrā: ſed figuris: ſupple magnitudinū: ſuper quas agūt̃. Expō Thome. Aut iuxta Auerroē differūt figuris hoc eſt q̄litatib⁹ motuū ꝛ accidētaliter: quatenus auis per alas motū efficit alterius figurę. ꝛ aial per pedes alterius. ꝛ ita vult tales motus nō differre ſpē eſſentialr̄. ſed accidētalr̄. Qua rōne aliq̄ dicūt ad verā cōparationē etiā reqri vt nec ipſa cōparabilia ſpecie differāt accn̄talr̄: ita vt nec volat⁹ ambulationi: nec ambulatio natationi cōparabiles ſint: niſi forſitan cōmuniter ac q̄dā craſſa minerua. Expoſitio auerrois. ¶ Nou⁹ expoſitor ideo inſtrā non variare motus ſpēm aſſerit: quia inſtrm̄ nō variat definitionē mot⁹: cū motus definitiōeꝫ nō ingrediat̃. Quae nou⁹ expoſitor ¶ Sed hoc nihil eſt: q: licꝫ nō variet definitionē motus in gn̄e: variat tamē illam in ſpē: ꝛ in illius definitionē ingredit̃. dicit̃ eni volatus motus auis: qui p alas in aere fit. Confutatio. ¶ Melius igr̄ dicerē vt Auerroes dixit: inſtrm̄ eſſe qd accidētale motui recto: cum eſſe poſſit rectus motus ſine inſtrumēto: vt motus ignis ſurſum vel terrę deorſum. nō aūt eſſe pōt ſine magnitudine. Proba expoſitio.

¶ Quare hoc cōſiderādū eſt: quae. vꝫ. ſit motus dr̄ia. atq̄ ratio haec ſigñat genus ipſum non eſſe vnū quid: ſed in ipō multa latere: eq̄uocationū autē alie quidē nimiū diſtāt. Alie vero ſimilitudinē quandā habēt. Alie ꝓpinq̄ aut genere: aut proportiōe: quocirca quāuis equocationes ſint: non tamē vident̃ eſſe.

¶ Proponit nunc queſtionē: ꝛ anteq̄ ſoluat ipſam: declarat qualis eſt generis: ꝛ ſpēi vnitas. ꝛ inquit. Quare hoc cōſiderādū eſt: quę. vꝫ. ſit motus differētia. hoc eſt q̄ſtio quid vero hinc eliciat̃. ſubdit. atq̄ rō hęc ſigñat genus ipſum nō eſſe vnū quid: ſed in ipſo multa latere: ꝛ q: eā q̄ in gn̄e latēt ſunt ęquiuocationes: ſubdiuidit ęquiuocationes: ꝛ inquit. ęquiuocationū aūt alię quidē nimiū diſtāt vt illę in quibus ſolū nomē cōe eſt: ceu canis de ſidere ꝛ latrabili. Alię vo ſimilitudinē quandā habent: vt homo de marmoreo: ꝛ de aiali rationali: q̄ten⁹ hūt ſimilitudinē veri hoīs. Alię ꝓpinquę: ꝛ hę bifariam. aut genere: vt corpus de cęlo dicit̃ ꝛ elñto: cū nō ſit materia vna. Aut ꝓportione. vt magiſter: ꝛ de doctore: ꝛ de ſartore: aut maiordomo. hīs eni modis ęquiuocationes ſunt. ſubdit q: licꝫ ęquiuocationes ꝓpinquę: nō vident̃ ęquiuocatiōes ꝓpter genus: vel ꝓportionē: tamē ſunt: recte igit̃ de motus dr̄ia eſt cōſiderādū: q̄m in gn̄e latent ęquiuocatiōes. [illegible] Utrū cū ęquiuocatione generis ſtet vnitas formę genericę. vt vtrū aial eſſe poſſit ęquiuocū dato q: vnica ſit ſenſibilis aīa in equo: ꝛ hoīe. Dubitatio. Thomas noſter tꝫ cūꝫ ęquocatione generis nō ſtare vnicā formā genericā in ſpeciebus. Expoſitio. Thome. Mouet̃ autem q: vnitas formę eſt vnitas nāę. Modo ſi generi reſpōderet vna nā eēt vniuocū: ꝛ nō ęquiuocuꝫ. ꝓpterea tenet ſpēm eſſe quid vnū a forma vna in rerum natura exiſtente. at genus eſſe vnū ab vnitate cōceptus: quaten⁹ in ſola cōſideratione accipit̃ forma generis per abſtractionē intellectus a differētys. Hęc q̄ſtio ſpectat ad librū de aīa. Attamen pro nūc dicerē formā generis ineſſe ſpēbus aut vt perficiens: aut vt diſponēs. Si eniꝫ vnica eſſet forma generica materias oiuꝫ ſpērum aialium perficiēs: ꝓculdubio aial eēt vni⁹ nāę: ꝛ acceptū ab vnica nā: at vbi illa forma diſponeret illas mās p formę vltima ſpecifica: ꝓculdubio genus ab illa nō acciperet̃: ſꝫ ab vnitate cōceptus per abſtractionē a differentys vltimis Propoſitio

mis vt recte Thomas.cauſa eẽt:qꝛ nõ põt genus ſumi a forma:quę nõ cõſtituit rem in gñe.⁊ hac ratione patet cum equiuocatione generis ſtare vnitatem formę generic̨:formę dico nõ pficiẽtis:ſed diſponẽtis.qꝛ vnitas diſponẽtis formę nõ ponit vnitatẽ naturę in diſpoſitis.

Quãdo igitur nam diuerſa eſt ſpẽs. vtrum cũ idẽ in alio. An cũ aliud in alio eſt.

Propoſuit ↄſiderare motuũ dr̃iam:querit quonã modo dr̃ia ſpẽi accipi poſſit generatim:tã vt deſuiat motibus:q̃ȝ vt deſuiat alijs.⁊ inq̃t.qñ igiẽ naȝ diuerſa eſt ſpecies:vtrũ cum idẽ in alio:vt Plato tenet:qui dr̃iaȝ oẽm ex pte materie ⁊ ſubiecti nãciſciẽ. Rñdet an cũ aliud in alio eſt.igiẽ dr̃ia eſt ex pte ſubiecti ⁊ naturę.⁊ h eſt pipatetice dictũ.dulce.n.⁊ albũ differũt ſpecie:qꝛ natura alia ſunt.acuties in voce:⁊ ſtilo etiam ſpecie differunt:quia ſubiecto differunt.

Et quae nam eſt definitio.an qua dĳudicamus vel idem eſſe albũ ⁊ dulce:vel aliud.⁊ hoc vel quia in alio videtur aliõ:vel quia omnino non idem eſt.

Quia dixit dr̃iaȝ ſpecificã nãciſci tã ex parte nãę q̃ȝ ex pte ſuſceptiui:⁊ ex pte naturę nãciſci non poſſumus.niſi pꝑter definitionez:iccirco querit ⁊ quę nam eſt definitio. Reſpõdet an qua dĳudicamus vel idem eſſe albũ ⁊ dulce:vel aliud.dico aliud vel ſm apparẽtiaȝ:vel exiſtẽtiam.⁊ hoc inquit.⁊ hoc vel qꝛ in alio videẽ aliud:vel qꝛ oĩno non idem eſt.igiẽ ea eſt rei definitio:qua cognoſciẽ e quo res differt:⁊ cum quo conuenit.hęc de latione ab Ariſto.habentur.

At de alteratione quo nam modo vna alteri eſt eque velox. Si igiẽ eſt ſanari alterari.⁊ vnus velociꝰ alter tardius ſanari poteſt.atq̃ȝ aliqui ſimul:fit vt alteratiões eẽ poſſint eque veloces:qppe cũ i equali tẽpore ſint alterati.

Hactenus de cõparatione lationum egit:nũc ambiguitatem pponit de cõparatione alterationum ⁊ inq̃t:at de alteratione quo nã modo vna alteri eſt ęque velox:hec eſt dubitatio. Rñdet ſi igitur eſt ſanari alterari:⁊ vnus q̃dez velocius:alter võ tardius ſanari põt:atq̃ȝ aliqui ſimul:fit vt alteratiões eſſe poſſint ęque veloces.quippe cũ in ęquali tempore ſint ambo alterati.hec eſt ſolutio.

Declaratio verborum. Quo võ ad verba attinet:Ariſt.dixit.ſi igiẽ eſt ſanari alterari:⁊ nõ dixit abſolute ſanari eſſe alterari:qꝛ ſuperius id ↄſtatuit:ideo hic loco exempli id accepit.

Sed q̃d nã in alteratione eſt equale;non enĩ hic equale diciẽ, Sed vt equalitas in quãtitate:ſic ſimilitudo hic. An eque velox eſt qõ in equali tẽpore ipſum eſt mutatum.

Dictum eſt vnam alterationẽ ęque velocẽȝ alteri eſſe:igitur ęqualis vna alteri:ppterea querit.Sed q̃d naȝ in alteratiõe eſt ęquale:nõ enim hic hoc eſt in genere qualitatis:ad qõ eſt alteratio:equale diciẽ:ſed vt equalitas in quãtitate:ſic ſimilitudo hic.igiẽ alterationes nõ ęquales dicendę ſunt:ſed ſimiles. Reſpondet an ęque velox eſt:qõ in equali tẽpore eſt mutatum:hoc eſt penes tẽpus tñ.vnde in latione ęqualitas motuum emergit propter duo:tum pꝑter tẽporuȝ ęqualitatem:tum pꝑter magnitudinum paritatẽ.ppterea eque velocia ſunt:que ęqualis tẽporibus pertrãſeunt:ęqualia ſpatia. In alteratione võ attẽditur ęqualitas ſolum pꝑter tẽpus.vt hę ſint ęque veloces alterationes:quibus ſimiles qualitates acqrũtur:dico ſimiles in gradu:in ęquali tẽpore. Qua ratione non imperite dicunt:qui tria eſſe neceſſaria ad ęque veloces alterationes aſſerũt:videlȝ tẽporuȝ ęqualitatẽ:qualitatum vnitatem ſpecificam:atq̃ȝ ſimilitudinem in gradibus. Nõnulli võ ęqualitatẽ aſſerũt euenire in q̄litatibꝰ:q̄tenus qualitas eſt latitudo q̄dã per gradus variabilis.

Vtruȝ igiẽ eo in quo eſt affectio an affectione ipſa alterationes cõferre oporteat. An igiẽ hic q̃dẽ eãdẽ ſanitatẽ:quae neq̃ȝ magis neq̃ȝ minus. Sed ſimiliter ineſt:ſumere decet.naȝ ſi affectio alia ſit:vt ſi hoc dealbeẽ:id vero ſaneẽ:ĳs nihil idẽ eſt:nihil equale:nihil deniq̃ȝ ſimile.imo haec alterationis ſpẽs efficiunt.vt nec vna ſit alteratio:quẽadmoduȝ nec vna latio. Quare ſumẽdũ eſt quot nã ſint alterationis ſpẽs:quotq̃ȝ lationis.nã ſi ea ad quae motus ſunt:ſpẽ differũt:quoꝝ motus per ſe ſunt ⁊ non per accidens:⁊ motus profecto ſpecie differũt.ſi gñe:genere:ſi numero:numero.

Petit vlterius qua nã rõne alteratiões ſiles ſint:cuȝ.n.etiaȝ poſſint ſiles ex pte ſubiecti:⁊ ex pte naturę ſpecificę. ideo inq̃t.vtrũ igiẽ eo in quo eſt affectio hoc eſt ſubo:an affectione ipſa alterationes ↄferre oporteat. Rñdet eſſe reſpiciẽdũ ad nãm:⁊ nõ tñ ad nãm:ſed ad gradus naturę.qꝛ ad hoc vt cõparabiles ſint:opȝ qualitates eſſe ſimiles nã:⁊ gradu. Inq̃t.an igiẽ hic q̃dem eandem ſanitatẽ:quę neq̃ȝ magis nec minus:ſȝ ſiliter ineſt:ſumere decet. cuius cãm ſubdit dicens:nam ſi affectio alia ſit:vt ſi hoc dealbeẽ:id võ ſaneẽ:ĳs nihil idem eſt quo ad ſubam.nihil ęquale quo ad quantitatẽ.nihil deniq̃ȝ ſimile quo ad qualitatẽ. Qua rõne euenit nullę eſſe poſſint penes has qualitates cõparatiões. Immo:vt inq̃t:hęc ſiue ſubiecta diuerſa:ſiue naturę diuerſę alterationis ſpẽs diuerſas efficiũt:vt nec vna ſit alteratio ſpecie.ppterea ſubdit.q̃re ad cõparãdũ tam alterationẽs q̃ȝ loci mutationes ſumẽdũ eſt quot nam ſint ſpẽs alterationis:quotq̃ȝ lationis:⁊ hoc etiã ex pte terminoꝝ ad quos:nam ſi ea quę per motuȝ acqruntẽ ſpecie differũt:quoꝝ motus per ſe ſunt:⁊ nõ per accidẽs:⁊ motus pfecto ſpecie differunt.Si genere:genere.Si numero:numero. Vt q̃nto huius patet.hinc pſpicimuȝ eas alterationes ęque veloces eſſe:quaꝝ qualitates ſunt eiuſdeȝ ſpẽi:intẽſione ↄſiles:tpe ęquales. Quo võ ad verba attinet:dixit.quoꝝ motꝰ per ſe ſunt:⁊ non p accidẽs:qm̃ diſtinctio ſpecifica motuuȝ nõ ex dr̃ia terminoꝝ per accñs colligitur:ſȝ terminoꝝ per ſe.põt.n.duę alterationes per ſe eſſe ad terminos eiuſdẽ ſpẽi:vt ad duas caliditates.per accidẽs võ ad termĩos diuerſaꝝ ſpẽꝝ vt ad opthalmiã:⁊ emigraneaȝ. Debes ſcire aliquas formas eſſe ↄſiles intẽſionis:quę nõ ſunt ↄſiles latitudinis. Intenſio latitudo. Vt ſi a.forma itẽdereẽ a gradu vt q̄tuor vſq̃ȝ ad gradũ vt octo:⁊.B.a gradu vt vnũ ad gradũ vt q̄tuor:itẽſiões haꝝ erũt ↄſiles:⁊ tñ latitudines diſſiles.qꝛ latitudo ipſiꝰ a.cũ correſpõdeat ſuo gradui medio:erit vt ſex.latitudo ipſiꝰ.B.per ideȝ erit vt duo.ppea ad hoc vt cõparatiões ſiãt:reqriẽ ↄſimilis intenſio:⁊ nõ ↄſimilis latitudo.

Sed ſi vel alterationes ſint eq̃ veloces. vtrũ igitur ad affectionẽ ſi ſit eadẽ:vel ſimilis:an ad id qõ alterateẽ:reſpicere oportet. vt ſi huius q̃dẽ tñ:illius vero tantũ dealbatum ſit. An ad vtrũq̃ȝ.erũtq̃ȝ eadẽ q̃deȝ vel alie:ſi eadem vel

alia ſit affectio.equales vero vel inequales:ſi equale vel inequale ſit illud.

℄ Monet cõſequẽter q̃õnez penes quid eque velocitas in alteratione attẽdaſ.⁊ inq̃t.ſed ſi vel alterationes ſint eque veloces.vtꝝ igiſ ad affectionẽ ſi ſit eadẽ: vel ſiliſ: an ad id qͦ alteraſ hoc eſt ad ſubꝫ reſpicere oporteat.eſt igiſ qͦ an penes affectionum eq̃litatẽ an penes ſubtoꝝ attẽdaſ eque velocitas alterationũ.verbi cã.ſi huius q̇dem ſubtitantũ.illius vero tantũdem albatũ ſit:erũt alterationes eque veloces.Rñdet an ad vtrũq; hoc eſt taꝫ ad ſubm.q̃ꝫ ad effectionẽ eſſe reſpiciendũ.Sed aliter ⁊ aliter:nam erunt alterationes eedeꝫ intenſione:⁊ ſpẽ vel alie:ſi eadem vel alia ſit affectio ſpẽ ⁊ intenſione.eq̃les vero vel inequales.ſi equale vel iequale ſit illud ſupple quod alteraſ.igiſ ſimilitudo alterationũ attẽdiſ penes ſimilitudinẽ.formaꝝ in ſpẽ ⁊ intenſione.equalitas vero penes eq̃litatem ſubtoꝝ:que alteranſ. Huius cã eſt:q: affectio a ſubto hꝫ quantitatẽ.a ſpẽ vero hꝫ gradus ⁊ intẽſionẽ.quare penes ſpẽꝫ attẽdiſ cõparatio velocitatis. penes vero ſubiectũ comparatio equalitatis.℄ Auerroes vero inquit.⁊ debes ſcire ꝙ conſideratio cõiunctiõis in alteratione ſi fuerit ſm ſubm tantũ:erit ꝑ accidẽs.⁊ ſi fuerit ſm ſolam paſſionem:non erit illic equalitas perfecta:ſed ſolũmõ ſimilitudo.ergo in conſideratione equalitatis ꝑfecte hec duo exiguntur.ſ.ſimilitudo paſſionis: ⁊ equalitas ſubiecti.Ex quibus ſequiſ ꝙ ſi due alteratões ſint forma diſſimiles:⁊ ſubiecto equales:erunt comparabiles ſaltem quo ad equalitatem tm̃.Si vero ſint forma ſimiles:ſubiecto differẽtes:erunt cõparabiles ſaltẽ quo ad velocitateꝫ.at vbi ſubo equales ⁊ paſſiões ſimiles ſint erunt perfecte comparabiles quo ad vtrũq;.

[Que auer. com. 35.]

℄ At in generatione etiã atq; corruptione idẽ conſiderandũ eſt:vt quo nam modo aeque velox ſit generatio.An aeque velox eſt:ſi aeq̃li in tẽpore idẽ ac ſpecie indiuiduũ generetur. vt homo:ſed non animal.velocior autẽ ſi in aequali diuerſuꝫ.

℄ Cõſequenter de generationuꝫ comparatione loquens penes qd attendai eque velocitas generationũ diſputat. ⁊ inq̃t.at in generatione etiaꝫ atq; corruptione idẽ cõſiderandum eſt:vt quo naꝫ mõ eque velox ſit generatio. ℄ Reſpõdet an eque velox eſt:ſi equali in tẽpore idem ac ſpẽ indiuiduum generetur:vt duo homines eiuſdẽ ſpẽi: quando equali in tẽpore generanſ:eque veloces erũt generationes.ſed non quando aial vel indiuidua ſpẽ differentia:genere eadem generanſ.velocior aũt ſi tempore equali generetur diuerſuꝫ vt maius aial: vtpote ſi quo tẽpore generatur canis:generetur equus: equi generatio velocior erit.

℄ Nõ eniꝫ habemus q̃ nã duo ſint:in quibus eſt diuerſitas queadmodũ ea duo: in quibus diſſimilitudo eſt.

℄ Remouet tacitaꝫ q̃ſtionem:dicebatur eniꝫ in alteratione attendi ſubm ⁊ affectioneꝫ.hoc eſt ꝙ affectio ſit eadem:⁊ ſubiectũ idem.at in generatione vult eſſe attendendũ ſubiectũ tm̃:quod ſit ſpẽ indiuiduum: q̃ret mõ quiſpiam ꝓpter quid in alteratione vtrũq; ſit reſpiciendum.in gñatione ſubiectũ tm̃. Reſpõdet nõ enim habemus que nam ea duo ſint:in quibus eſt diuerſitas: queadmodũ ea duo:in quibus eſt ſimilitudo.⁊ huius cã eſt: q: id in quo eſt ſimilitudo variaſ ſm magis ⁊ minus.at ſubſtantia cuius eſt generatio nõ recipit magis ⁊ minus.

igitur in comparatione gñationũ ſufficit reſpicere ſubm penes quod põt eſſe variatio in ſpẽ.⁊ non affectionẽ: cuꝫ penes eam non eſt intenſio ⁊ remiſſio.

℄ Or ſi ſubſtantia numerus ſit: plus vel minus numerus erit in eadeꝫ ſpẽ:licet ipſiuꝫ cõmune nomine careat.Et vtrũq; vt plus vel excedens magis:affectio eſt.vt vero maius. quantum eſt.

℄ Nunc recte expoſitores dicunt Ariſtotelẽ loqui de cõparatione gñationũ ſꝫ Platonẽ ⁊ pythagorã.vbi debes ſcire Platonem ⁊ pythagorã poſuiſſe numeꝝ eſſe reruꝫ ſubſtantiaꝝ.Qua rõne agebantur dicere ea que ſunt in eadem ſpẽ differre numero:aut maiori aut minori. Sed hec erat differẽtia ꝙ in quãtitatibus numerus cõe habꝫ nomẽ.vt trinarium:quaternariũ ⁊ id genus.in ſuba vero non hꝫ nomen illud cõe.⁊ licet ita ſit ꝙ non habeat nomen:tamẽ vtrũq; contentoꝝ in illo cõmuni generatim: aut quale dicif:ſi varietur ſꝫ intenſum ⁊ remiſſum: aut quantuꝫ ſi varietur ſꝫ maius ⁊ minus.⁊ hoc inquit.ꝙ ſi ſuba numerus ſit.vt pythagoras ⁊ Plato ſentiunt:plus vel minus numerus erit in eadem ſpẽ:hoc eſt:ea que ſub eadẽ ſpẽ ſunt:differunt numero maiori vel minori. licet ipſiuꝫ cõe ad illa nomine careat.q: neq; trinarius:neq; binarius dicif:vt in quantitatibus.veꝝ vtrunq; illoꝝ cõtentoꝝ ſub eadem ſpẽ quatenus plus vel excedens magis:affectio eſt:⁊ qualitas.quatenus vero maius ⁊ extenſum:quantum eſt.ſic igitur pꝫ apud Platonẽ ⁊ pythagoraꝫ gñationes comparari tam penes ſubam q̃ꝫ penes affectionem:q: apud eos affectio cõmunis variaſ ſꝫ magis ⁊ minus.℄ Auerroes vero aliquantulũ aliter intelligẽs textum.inquit.ꝙ diſconuenientia vel ꝯuenientia in quãto ⁊ quali habent nomen.in ſuba aũt nõ. verbi cã. conuenientia in quanto equalitas dr̃:diſconuenientia inequalitas.In quali vero conuenientia eſt ſimilitudo.diſconuenientia vero diſſimilitudo.⁊ in quali etiã diſconuenientes dicif fortius ⁊ debilius:in quanto maius ⁊ minus.at conuenientibus ⁊ diſconuenientibus in ſuba nulluꝫ nomen cõmune eſt.q: licet eque perfectuꝫ vel inequaliter ꝑfectuꝫ cõpeteret illis:hoc non mõ ſubſtãtijs conuenit: ſed rebus oium ꝑdicamentoꝝ.hec ex cõmẽto.℄ Ex qͦ ſequitur ꝙ ideo conuenientibus ⁊ diſconuenientibus in ſubſtantia: ſiue maioritati ⁊ minoritati ſube non eſt nomen ꝓprium impoſitũ:penes cuius ſignificationẽ attendiſ velocitas vel tarditas in gñatiõe:q: ſuba non eſt ꝑ ſe eq̃lis vel inequalis:magna vel parua:intenſa vel remiſſa: ſed ſolum ꝑ accidens.at apud platonẽ ⁊ pythagoraꝫ tale cõe variabile quidem eſt penes maius ⁊ minus:cũ ſit numerus:⁊ ſm equale ⁊ inequale:non tamẽ nomẽ habꝫ.ꝓpterea apud eos põt eſſe aliquid penes quod attendiſ velocitas vel tarditas gñationũ.⁊ non ſolũ ex parte ſubiecti: vt picit Ariſto.℄ Quidam iuniores aiunt nõ eſſe impoſitum nomen illi cõmuni penes quod attendiſ velocitas ⁊ tarditas in gñatione: q: velocitas ⁊ tarditas in genere poteſt eſſe aliquando ex parte agentis: aliquando ex parte agentis:aliquando ex parte materie:aliquando ex parte applicationis agentis ad paſſum.cum igitur õnibus iis cauſis velocitatis ⁊ tarditatis generationis non ſit vnum nomen cõmune impoſitum:ideo non eſt aliqd penes quod attenditur velocitas ac tarditas generationis.℄ Sed huic expoſitioni obijciunt blatterones: q: ꝑ idem nec in alteratione eſſet aliquid penes qͦ attenderef velocitas vel tarditas:q: pluribus de cauſis eẽ põt velocitas vel tarditas alteratõis ẽt i gñõne: velut ex pte agẽtis mãe ⁊ applicatiõis.℄ Sed illi bene defendi põt:

[Que auer. com. 34.]

[Pō iunioꝝ.]

[Confutatio aliquoꝝ]

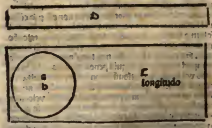
[Defenſio.]

qm̃ omnes hę cauſę in alteratiōe reducunt̃ ad vnā cōez qualitatem:quę intendit̃ ⁊ remittit̃: at in gñatione non poſſunt illę cauſę reduci ad cōem formā quę intendatur vel remittat̃.ꝓpterea in alteratione nulla illaꝝ cauſarū eſt cā prima velocitatis motus:niſi q2 eſt cā variationis qualitatis.at in gñatione q̄libet eſt cā prima velocitatis ſine intenſione vel remiſſione formę.

℄ Cum aūt omne quod mouet aliqd ſemper moueat: ⁊ in aliquo: ⁊ vſq3 ad aliquid. Atq3 in aliquo dico:q2 in tempore. vſq3 ad aliqd: q2 per quantitatez aliquā lōgitudinis mouet. Semper enim ſimul mouet ac mouit: quare quantitas quaedam erit per quam motū eſt. atq3 in quanto.

℄ Hactenus ꝙ motus ſint comparabiles:nunc quo naz mō comparent̃:docet:⁊ qm̃ latio eſt primus motuū. primo docet cōparationes in latione.deinde in cęteris motibus. pro executione primi pręmittit duo vel ſuppōnes. primū eſt.ea ſm̄ quę oportet cōparare lationes. ⁊ inquit cū aūt oē quod mouet:aliquid ſemꝑ moueat:⁊in aliquo: ⁊ vſq3 ad aliquid:⁊ exponit ſic dicens atq3 in aliquo duo: q2 in tēpore. vſq3 ad aliquid quia per quantitatem aliquā longitudinis mouet:cuius cā eſt:q2 motor ſemper ſimul mouet ac mouit:q2 vt diſputatū eſt in ſexto oē quod mouet̃:motum eſt:⁊ ita oē quod mouet:mouit: ꝓpterea concludit.quare quantitas quędam erit:per quā iaz motum eſt mobile:⁊ ſemper adhuc in quanto:per quod mouetur.Eſt igitur primū ꝙ q̄tuor ſunt neceſſaria ad motū mouens:mobile:tēpus:⁊ ſpatium:⁊ penes hęc dabuntur regulę comparationum.

℄ Si igitur a.quidez ſit mouēs.b.vero id qđ mouetur.c.lōgitudo per quaz mouetur.Tēpus deniq3 in quo eſt motum ſit.d. potentia profecto aequalis quae eſt a. aequali in tempore quod erat.d. dimidiuz eius quod mouetur:quod erat.b.per dupluz ad ipſam.c. longitudinem mouebit:per ipſaz aūt.c. in dimidio ipſius tpis.d.nam ſic erit ꝓportio.

℄ Scđm quod ſupponit eſt caſus.vz.ꝙ.a.ſit mouens.b. vero mobile.c.ſpatium.d. tempus. Quibus ſuppoſitis: ponit primā regulā bipartitā.vz.ꝙ ſi aliqua potētia mouet aliquā reſiſtentiā in aliquo tēpore ꝑ aliquod ſpatiuz: eadem vel ęqualis mouebit dimidiū illius reſiſtētię in eodem vel ęquali tēpore ꝑ duplū ad illud ſpatiū : hęc eſt prima pars regulę.Sed ꝑ idē ſpatiū mouebit illud dimidiū in dimidio tēporis.hęc eſt ſcđa pars.hui⁹ rei cāz reddit dicēs.q2 ſic ſeruabit̃ ſemꝑ ꝓportio tpis ad ſpatium ⁊ mouētis ad mobile.vt.n.dicebat̃ in 6° ꝑ quantū ꝓportionabilr potētia excedit reſiſtentiā ꝑ tantū velocius mouet̃ ꝑ quantū id velocius mouet̃:ꝑtantū ſuꝑ ęq̄le ſpatiū diminuit̃ de tēpore:vel ęq̄li tēpore creſcat de ſpatio. q̄re ſi dimidiat̃ reſiſtētia tēpore exiſte ęq̄li: creſcit ſpatiū ad duplū. ⁊ ſic habet̃ prima pars.ſi vero ſpatiū nō creſcet: tēpus dimidiabit̃:⁊ ſic habet̃ ſcđa.recte igr̃ ait.ſi debeat ſeruari inter illa ꝓportio:regulę ille verę ſunt. hęc de prima regula.℄ Auerroes aūt aliquātulū aliter continuat capitulū:vult enim ꝙ cū Ariſt.cōpleuit cōparatiōes motuū:vult declare aliqua ꝓpria motori ⁊ moto.⁊ ſic apud ipſuz Ariſt.nō dabit regulas cōparationū : vt expoſitores ſentiūt:ſed dabit nō nulla ꝓpria motori ⁊ rei motę.primū igit̃ ꝓpriū motori eſt:ꝙ ſi aliqs motor mouet aliqđ mobile ꝑ aliquod ſpatiū in aliquo tēpore:idē motor vel ęqualis mouebit dimidiū illius moti in illo vel ęq̄li tpe ꝑ duplū illius ſpatij:⁊ ꝑ illud vel ęq̄le ſpatiū in dimidio illius tēporis.hęc prima ꝓprietas motoris apud Auerroez.℄ Quo vero ad verba attinet:Auerroes hic ꝑ motorē vult Ariſt.intelligere corpus:qđ eſt mouēs extrinſecū:non aūt virtutem in corpore:vel motorē ſeperatuz: q eſt motor intrinſecus.⁊ ꝙ ita intelligat:ꝓbat q2 Ariſt.in ſuis tranſlationibus inquit.ſemꝑ.n.ſimul mouet ⁊ mouetur. Modo motor q in mouēdo mouet̃:eſt corpus. hęc ipſe quo ad verba.⁊(vt mihi vr̃)errauit ꝑꝑ malas quas habebat trāſlationes. In codicibus enim gręcis habet̃ ſic.ſemꝑ eniz ſimul mouet ⁊ mouit.⁊ ꝑ motorē vr̃ intelligere potentiā actiuā.ac oē id qđ ſe tenet ex parte agētis: ſiue ſit extrinſecum ſiue intrinſecū.⁊ ꝑ mobile potētiam reſiſtiuā:⁊ omne qđ ſe tenet ex parte reſiſtentis vt mediuz ⁊ alia concurrētia.vlterius Auerroes rōnez regulę vigorans inquit.⁊ hoc eſt ita q2 velocitas ꝓpria vniuicuiq3 motui ſeqtur exceſſum potentię motoris ſuꝑ reſiſtentiā moti:ideo cū dimidiauerimus mobile:cōtinget omnino vt ꝓportio potentię mouētis ad reſiſtentiam rei motę ſit dupla.⁊ ita velocitas dupla ad velocitatē.igit̃ in illo tēpore mouebit dimidiū rei motę ꝑ duplū ſpatiū.⁊ in dimidio temporis per illud met ſpatium.hęc eſt expoſitio regulę:⁊ declaratio rationis. ℄ Sed digreſſionem mouet Auerroes ibi.⁊ hoc commune eſt in omni motore. Ubi Auerroes colligit primo in quibus regula locū habet : ⁊ inquit.illam habere locum in omni motore:cuius potētia eſt finita in tēpore:vt ſunt motores corporei quanti ⁊ diuiſibiles.nam in his effici pōt motoris diuiſio ad dupluz ⁊ auctio.⁊ ſimiliter ipſius mobilis : q2 ſunt quanti. ℄ Deinde mouet queſtionem vtrum datis motoribus incorporeis:de quibus in octauo videbit̃:hęc regula habeat locum in illis : vt ſi potentia moueat reſiſtentiam per certum tempus:⁊ ſuper datum ſpatiuz:eadem moueat dimidium reſiſtentię per idem ſpatiuz in dimidio tēporis. Aut dupla moueat eandez in eodem tempore per duplum ſpatium.hanc queſtionem dicit eſſe difficilem: ⁊ primo arguit pro parte affirmatiua ſic.in q̄bus eſt motus:in illis oportet intelligere reſiſtentiam inter motorē ⁊ rem motam:⁊ ita regula habet locuz.⁊ hoc ſiue motus ſit naturalis:ſiue violentus.Sed in corꝑibus cęleſtibus eſt motus.igitur iter motorez cęli:⁊ mobile illius eſt reſiſtentia:⁊ ita regula habet locum.Secūdo arguit.inter omne agens ⁊ omne patiens eſt reſiſtentia : eſt enim reſiſtentia cōmunis agenti ⁊ patienti:quatenus agens eſt alteruz:⁊ patiens alteruz.Sed in corporibus cęleſtibus eſt agens vt motor:⁊ patiens vt mobile.igitur etiaz reperitur reſiſtentia:⁊ ita regula habebit locum. Tertio arguit.omne illud quod mouet mobile ꝓpriam velocitate

ꝓpria:habet ad ſuum mobile certaꝫ reſiſtentiaꝫ. Modo motor cęli mouet ꝓpriuꝫ cęlum ꝓpria velocitate. igitur ſuum mobile habet ad ipſum certam reſiſtentiaꝫ. ⁊ ita vt prius regula habebit locum. ℂ Confirmat hoc auctoritate omniuꝫ nam omnes conueniunt in hoc ꝙ motores cęloꝝ mouent tēpore infinito: ⁊ ꝙ hoc modo nō eſt proportio inter motoreꝫ ⁊ mobile. at quatenus quilibꝫ motor ꝓprius mouet mobile proprium velocitate propria habet proportioneꝫ. ⁊ ita regula habet locū. hęc pro parte affirmatiua. Deinde ibi. ſed iſta proportio videtur indiuiſibilis. arguit ad ptē negatiuā: qꝛ ꝓportio motoꝝ cęleſtiū ē īdiuiſibilis. igiť nullus alio velociꝰ mouet ꝓportiōe diuiſibili: ⁊ ita in illis regula nulla ē. Deīde ibi. ⁊ forte h accidit. Rñdet Auer. ad qōnem: ⁊ cōcedit motorē cęleſtem eſſe indiuiſibilē: ⁊ nō hr̄e ad mobile ꝓportioneꝫ aliquam: qꝛ indiuiſibilis ad diuiſibile nulla eſt ꝓportio quātitatiua. ⁊ tamen vnus alio velocius mouet ſuū mobile: quatenus vnus aliū excedit ſm maiorē vel minorē nobilitatē: etiā quatenꝰ vnū cęlū eſt aptū nālīter velocius moueri altero. ⁊ ita ꝙ vnus cęli motus ſit velocior altero nō eſt a ꝓportione quantitatiua motoris ad mobile: ſed ex parte diuerſitatis naturaꝝ motoꝝ ⁊ mobiliuꝫ. Sed dices. ſi motoris cęleſtis ad cęluꝫ nulla eſt ꝓportio: tunc motus eſſet in non tēpore. Hinc Auerroes ſolonem innuit hoc ꝓuenire ex parte naturę motus cęli. qꝛ vt cęlo repugnat moueri in nō tpe: ita motui eſſe in nō tempore: vbi tamē eſſet aliquis motor infinitus in tpe: ⁊ mālis: hic moueret in nō tēpore. qꝛ nō pōt eſſe infinitus in tēpore ⁊ mālis: niſi ſit infinitus in vigore: vt in octauo diceť. commēto. 79. nā talis motor ex quo eſſet in mā debilitareť: ⁊ eſſet corruptibilis: ergo vt moueat tēpore infinito: opꝫ ſit infiniti vigoris. mō talis eſt qui mouet in non tēpore. ℂ Sed dices. ſi inter motores ꝓportio eſt indiuidua: inter cęlos ꝓportio eſt diuidua: ⁊ inter motores ⁊ cęlos nulla ſit ꝓportio: quo nam mō regula hꝫ locū in motoribus cęleſtibus ad ſua mobilia: vt ſi potentia mouet mobile ꝑ aliquod tēpus in aliquo ſpatio dupla mouet illud idē in duplo velocius. vbi enim nulla eſt ꝓportio: non erit dupla ⁊ ſubdupla. ℂ Rñdere vř Auerroes concedendo totū. vꝫ. ꝙ regula hęc nō hꝫ locū in motoribus cęleſtibus reſpectu ſuoꝝ mobiliū: qꝛ illoꝝ ad ſua mobilia nulla eſt ꝓportio: vt recte dictū eſt: quatenus indiuiſibilis ad diuiſibile nulla eſt ꝓportio: ꝓpterea regula Ariſto. locuꝫ hꝫ ſolū in motoribus mālibus ⁊ rō eſt: qꝛ hęc erit vtī parabulū ad imāles motores. hęc Auerroes in digreſſione: vbi apparet primo motoꝝ cęleſtium inter ſe ꝓportioneꝫ eſſe indiuiſibilem: qꝛ indiuiſibilis ad indiuiſibilem non pōt eſſe ꝓportio niſi ſm magis ⁊ minus nobile. mō magis ⁊ minus in ſubſtātijs: variat ſpēm vt in numeris. Ergo ꝓportio eſt indiuiſibilis in eadem ſpē. Scdo apparet inter corpora cęleſtia ꝓportionē eſſe diuiſibilē. qm̄ corpus ad corpus eſt aliquantū ⁊ maius ⁊ minus geometrice ⁊ arithmetrice. Tertio apparet inter motores ⁊ corpora cęleſtia nullā eſſe ꝓportionē: qꝛ nec diuiſibilis: cū motores ſint indiuiſibiles: nec indiuiſibilis: cū mobilia ſint quāta. Hęc ex digreſſione. ℂ Sed dubitant ſatis rōnabiliter: qꝛ vbi motores cęleſtes eſſent indiuidui. non ſeſe excellerent in nobilitate: excedens enim diuidiť in duo. in id ꝑ quod excellit: ⁊ in id qd̄ eſt ęquale exceſſo. ℂ Reſpōdent recentiores ꝙ exceſſus eſt duplex. vꝫ. quantitatiuus: ⁊ virtualis. Tunc volunt oē excedēs exceſſu quātitatiuo eē diuiſibile in partē qua excedit: ⁊ parteꝫ ęqlē exceſſo. at in exceſſu virtuali ſufficit ꝙ effectus quātitatiue ſe excedāt: ⁊ h mō motus cęleſtes ſeſe excedūt. quorum qdem exceſſu motores dicunť ſeſe excedere. ℂ Sꝫ

Dubiū.

Rñſio in

hoc ſtare nō pōt. primo. qꝛ crementum ⁊ decremētū effectus prouenit a cremento vel decremento ſuę cauſę. igiť ſi effectus ſeſe excellunt quātitatiue: cauſę ſalteꝫ ſe ſe virtualiter excellent. Scdo motor lunę aut eſt ęqualis motori ſolis: aut minor: aut maior: aut nullus. ſi nullus: tūc nulla erit ꝓportio nec diuiſibilis: nec indiuiſibilis: cuius ꝯrium dictum eſt inter eos eſſe ꝓportionē indiuiſibileꝫ. ſi ęqualis minor vel maior: inter eos eſt ꝓportio diuiſibilis. ℂ Propterea videť mihi defendendū eſſe Auerroem aliter: ꝙ inter motores eſt proportio diuiſibilis ac quantitatiua vno mō. Alio modo ꝓportio indiuiſibilis non quantitatiua. Ex parte quidem effectuū ꝓportio eſt quantitatiua: qꝛ effectus ſunt quanti formaliter. cauſę vero quantę attributiue. ex parte cauſaꝝ ꝓportio eſt indiuiſibilis: in ſpecie: in gn̄e vero diuiſibilis. vt eniꝫ quattuor ad vnum ꝓportio eſt diuiſibilis in genere: qꝛ quadrupla: quę diuidiť in ꝓportionē quattuor ad tria: quę eſt ſexquitertia: ⁊ trium ad vnum: quę eſt tripla. ⁊ ita indiuiſibilis in partes eiuſdem ſpēi: ſic vnus motor excellit alium per magis ⁊ minus non ſub eadem ſpē: ſed ſub eodeꝫ genere. nam in ſubſtantia magis ⁊ minus variant ſpeciem: ⁊ nō genus. ⁊ ita ꝓportio vnius ad alium eſt in ſpē indiuiſibilis: in genere vero diuiſibilis.

Confutatio

Propoſita rñſ.

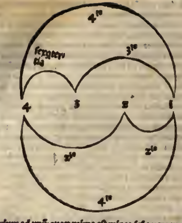
ℂ Et ſi potentia eadeꝫ hoc ipſum in eodeꝫ tēpore per tantum ſpatium moueat: dimidiuꝫ quoqꝫ in ipſius dimidio ꝑ dimidiū mouebit. Et dimidium potentie dimidiuꝫ per aequale ſpatiuꝫ aequali in tēpore mouebit. vt ipſius a potentie ſit dimidiuꝫ. e. ⁊ ipſius. b. mobilis ſit dimidium. ꝫ. potentie igiť ad pondera cuꝫ ſimiliter etiaꝫ ſeſe habeant: ſit vt per aequale aequali in tempore moueant illa.

ℂ Secunda regula ſiue proprietas eſt: ſi aliqua potentia moueat aliquod mobile in aliquo tempore per aliquod ſpatium: eadem potentia mouebit medietateꝫ illius mobilis in medietate illius temporis per ęquale ſpatiuꝫ. Et dimidium. Tertia ſiue proprietas ſiue regula eſt. ſi aliqua potentia moueat aliquod mobile in aliquo tempore per aliquod ſpatium: dimidium potentię mouebit dimidium mobilis in eodem tempore per idem ſpatium. Et hęc intelligitur (vt dicunt) tenendo ea quę faciunt ad motum. ex parte motoris: ⁊ quę faciunt ad reſiſtentiam: ex parte mobilis. exemplificat: ⁊ innuit rationem. ⁊ ſermo patet. ℂ Contra has regulas Captiunculatores ſolent multifariam inſtare. ℂ Primo quia non videtur ꝙ velocitas in motu ſequatur exceſſum potentię ſupra reſiſtentiam: vt omnes regulę ſupponunt: quia tunc potentia vt quattuor velocius moueret reſiſtentiaꝫ vt duo: ꝙ̄ potentia vt duo reſiſtentiam vt vnum: patet: quia maior eſt exceſſus quo quattuor excellunt duo: ꝙ̄ ſit exceſſus quo duo excellunt vnum. nam quattuor excedunt duo per duo. duo vero vnuꝫ pro vnū. ℂ Secundo. non oportet vt ſi totus Plato moueat. b. pondus: dimidium Platonis moueat dimidium illius. igitur omnes regulę falſę. ℂ Tertio obijciunt ⁊ ſupponunt primo ꝙ ꝓportio compoſita ex duabus ꝓportiōibus ęqlibus eſt ꝓciſe dupla ad quamlibet illaꝝ. Compoſita vero ex duabus inęqualibus eſt magis ꝙ̄ dupla ad minorem: minus vero ꝙ̄ dupla ad maiorē illaꝝ componentiū. Uerbi cā. quattuor ad vnū eſt ꝓportio quadrupla: mō hęc compōiť ex duabus duplis ęqualibus: vtpote q̄tuor ad duo: ⁊ duoꝝ ad vnū. iccirco eſt ꝓęciſe dupla ad illaꝝ quamlibet. ⁊ qꝛ etiā cōponitur ex ꝓportione quattuor ad tria: ⁊ ꝓportio

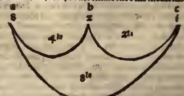
Replice contra Ariſto. Primo.

Secundo

Tertio

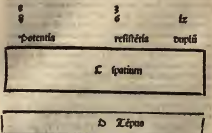
de triũ ad vnũ:quaꝝ prima eſt minor. ſcda vero maior qꝛ prima eſt ſeſquitertia. ſcda vero tripla:ſit vt ipſa tota q̃drupla ꝓportio ad primã ſit maior q̃ dupla. ad ſcdaꝫ vero minor. hanc ſuppõnez patere dicũt p cõem animi cõceptionem:quę ait. oẽ quãtum compoſitum ex partibus ęqualibus eſſe ꝓciſe duplũ ad quãlibꝫ illaꝝ:compoſitũ vero ex inęqualibus eſſe magis q̃ duplũ ad partem minorẽ:minus q̃ duplũ ad maiorẽ. ſcdo ſupponunt velocitatem motus ſequi ꝓportionẽ potentię mouentis ad ſuã reſiſtentiam:ꝛ ꝓportionẽ velocitatũ ſequi ꝓportionẽ ꝓportionum potentiaꝝ mouentium ad ſuas reſiſtentias. Tertio petunt datis duobus extremis: quoꝝ vnius ad alterũ eſt aliqua ꝓportio aliquo vel aliquibus interpoſitis:cuius vel quoꝝ ad vtrũq; extremoꝝ eſt aliqua ꝓportio:erit ꝓportio primi ad vltimum compoſita ex ꝓportione primi ad ſcdm:ꝛ ſcdi ad tertiũ:ꝛ ſi plura eſſent intermedia: etiam ex pluribus ꝓportionibus. hanc ex quinto euclidis patere aiunt. Ex his tribus oẽs regulas Ariſtotelis calumniant̃. ꝛ primaꝫ quidem:qꝛ non oꝫ ſi mouet b. ꝙ moueat medietatem illius in duplo velocius: vt ſi a. ſit vt octo. b. vero vt duo:ꝛ illius mobilis medietas ſit

vt vnũ:quod ſit. c. dico ꝙ a non mouet. c. in duplo velocius q̃ moueat. b. ſed minus q̃ in duplo:qꝛ ꝓportio ipſius a. ad ipſum. c. non eſt ꝓciſe dupla ad ꝓportionez ipſius. a. ad ipſuꝫ. b. qꝛ p ſuppoſita eſt minus q̃ dupla. igit̃ a. ipſuꝫ nõ mouet. c. in duplo:ꝛ eodem mõ p̃nt alię regulę refelli. ¶ Ego vero ad has reſpõderẽ:ad primã innuit reſpõſionẽ Auerroes in cõmẽto. 36. ꝛ inquit. ꝛ eſt neceſſe ſicut dixit vt moueat̃ medietas moti p illud ſpaciũ in illo tpe: qm̃ velocitas motus quã habebat totũ motũ ad totum motorez eſt ſm̃ ꝓportionẽ exceſſus potentię motoris ſupra potentiam moti:ꝛ cũ diuiſerimus motũ in duas medietates:ſimilr ꝛ motorẽ:tunc ꝓportio motoris quę eſt

medietas ad motũ qđ eſt medietas:erit ſicut ꝓportio totius motoris ad totũ motũ vt vlr dclauerũt geometrę. Et eſt exceſſu geometrico:ꝛ non arithmetrico. ꝛ ita lꝫ arithmetrice quattuor plus excedant duo:q̃ duo vnũ. nõ aũt geometrice:qꝛ vtrobiq; eſt ſimilis ꝓportio. p idẽ ad ſcdm. ¶ Auerroes enĩꝫ p medietatez nõ intelligit id quod eſt pars totius motoris vel mobilis:ſed per medietatẽ mobilis vult potentiã ſubduplę reſiſtẽtię:p medietatẽ vero motoris potentiaꝫ ſubduplę actiuitatis. itaq; quãta velocitate mouet plato. b. pondus:tanta velocitate mouebit dimidiũ reſiſtẽtię ipſius. b. cato dimidiũ actionis. ¶ Ad tertiũ rñdent varijs modis. ſorticolę fere oẽs volũt regulas Ari. intelligi in mouentibus habentibus ꝓportionẽ duplã ad ſuas reſiſtentias:qm̃ in talibus ſolũ ſubduplata reſiſtentia. duplat̃ ꝓportio potentię ad reſiſtentiam. ¶ Sed hęc ſolo friuola eſt:qꝛ tũc regulę Ariſt. nõ eſſent vles oibus motoribus. Cuius ↄ̃rium intendit in hoc libro:vbi vult tradere regulas vles oibus. ¶ Alij blatterones ignari logicę:ꝛ geometrię:rñdent tertiũ ſuppoſitũ eſſe falſum:qꝛ cũ ꝓportio ſit relatio:ꝛ ois relatio ſit ſimplex nõ ex relationibus cõpoſita:in re nulla ꝓportio ex ꝓportionibus cõponet̃. ¶ Nec hęc reſpõſio valet: nam euclides quinto geometrię vtitur ꝓportionibus ſimplicibus. ꝛ cõpoſitis:mõ ſiue ille ſint cõpoſite formalr: ſiue virtualr. eo mõ ſuppõ valebit:quo mõ cõpõne vtitur euclides. q̃re iſtud puerile eſt. ¶ Alij craſſi ꝛ rudes aiũt regulas Ariſto. eſſe veras quo ad ſenſuꝫ. mõ licet quo ad rõnem ꝓportio octo ad vnũ non ſit ꝓciſe dupla ad quãlibet illaꝝ:tamẽ quo ad ſenſuꝫ eſt ꝓciſe dupla. ¶ Nec hęc valet. qm̃ Ariſto. vtitur rõne in lr̃a ꝛ non ſenſu. Amplius regulę eſſent apparẽtes:ꝛ non exiſtentes. Rurſus adhuc adeo poſſet eſſe diſſimilitudo partiũ:vt etiã ſenſu videretur. ¶ Propter hęc dicerem nunc ſaluo meliori iudicio regulas Ariſto. eſſe intelligendas ſeruata vndiq; eadem ꝓportiõe. ita vt tãta ſit motoris ad mobile ꝓportio:quãta mobilis ad ſuam medietatẽ. Debet igit̃ ꝓ regula Ariſtotelis ſumi ea pars ipſoꝝ duoꝝ:ad quam ipſa duo tantam habeant ꝓportionem:quantã habent octo ad duo. Et ita vlr regulę intelligantur qñ extremi ad extremum ꝓportio ſumit̃ cõponi ex ęqualibus:ita vt intermedia ad extremũ habeant ꝓportiones ęquales.

¶ Et ſi. e. ipſuꝫ 3. moueat in. d. tempore p ſpatium. c. non neceſſarium eſt aequali in tempore duplũꝫ ipſius 3 moueat per dimidiũꝫ ipſius. c. ſpatij.

¶ Quarta regula ſiue proprietas eſt:non ſi aliqua potentia mouet aliquod mobile in aliquo tẽpore per aliquam longitudinem:eadem mouebit duplũ ad illud in eodeꝫ

tēpore ꝑ medietatē illius longitudinis. Patet qꝛ potentia vt octo mouere ſufficit reſiſtētiam vt ſex in hora ꝑ bipedale.cauſa verbi:ꝛ tamen eadem non ſufficeret mouere reſiſtentiā vt.iz.qꝛ a ꝓportiōe minoris inequalitatis nō ꝓuenit actio.diſponit terminos:ꝛ qd̄ dicit: patet.

C Et ſi.a.ipſum.b.in.d.tempore per.c. ſpatii totuꝫ mouet:dimidium ipſius.a. quod eſt.e. non mouebit idem.b. totum in.d. tempore: aut eius aliqua parte per aliquaꝫ ipſius.c.ſpatij partem:que rationeꝫ eandem ad totum.c. ſeruet:quam.e.pars ad totuꝫ.a.omnino eniꝫ ſi id contingeret: per nullam mouebit partem. Non enim ſi tote vires aliquid per tantū mouerint:dimidium ipſaꝝ per quantumuis longitudinis:quouis in tempore idem mouebit. vnus eniꝫ eam traderet nauem:quam quoqꝫ omnes mouerant:ſi vires coꝝ tam in ipſoruꝫ numeꝝ:ꝙ in ſpatij diſtribuerent partes.

C Quinta ſiue regula:ſiue ꝓprietas eſt.non ſi potentia aliqua mouet aliquod mobile in aliquo tēpore ꝑ aliqd̄ ſpatium:medietas potentie mouebit totum mobile in eodē tēpore ꝑ medietatem ſpatij:potentia eniꝫ vt octo mouet reſiſtentiā vt ſex:quam potentia motiua vt quattuor nō poſſet mouere:nec in aliquo tēpore:nec in aliquo ſpatio. Ponit exemplaꝫ de naui.ꝛ ſermo patet.

C Quocirca Zenonis ratio non eſt vera: quamilij quamuis partem ſonum facere perſuaſit. Prohibet enim nihil vt nullo in tempore cum moueat aerem:quem vniuerſus modius mouit: cum cecidiſſet. quippe cum neqꝫ pars ſi per ſe fuerit.id mouebit:quod vna cū toto mouere poterat:quando non ſit pars niſi duꝫ poteſtate eſt in toto.

C Zeno eleates ꝓbabat granū milij oē facere ſonū:ſic.totus modius facit ſonū:igit̄ quodlibet milij granū facit partem ſoni.Ex dictis regulis reſpōdet Ariſto.nihil eſſe: non enim ſequit̄.ſi totus modius ſonū facit:vt quodlibꝫ granuꝫ partem ſoni faciat.ꝛ verba tranſlatione patent.

Que ante toto commento.37. Auerroes aūt hūc in modū componit cauillū Zenonis. oēs partes ſimul ꝑ ſe faciunt ſonū. igit̄ quelibet pars ꝑ ſe facit ſonū.qꝛ ſi nulla ꝑ ſe facit ſonū.igit̄ nec oēs partes ſimul ꝑ ſe facerēt ſonū:vt valet.oēs gutte ꝑ ſe cauāt lapidem.igit̄ quelibet gutta ꝑ ſe cauat lapidem. C Rn̄det Auerroes ꝙ ſermo eſt ſophiſticus:qm̄ vna pars nō agit in actu:ſꝫ tm̄ in potentia:non eniꝫ vnus homo de.30.mouet ipſaꝫ nauim.vt igit̄ oēs triginta ꝑ ſe trahūt nauim:ꝛ nullus ꝑ ſe illam:ita totus modius ꝑ ſe frangit aerē efficiendo ſonuꝫ:ꝛ nullū granū ꝑ ſe.ꝛ vt totus motus nauis ꝑ ſe eſt a.30.ꝛ ꝑ accñs a quolibet illoꝝ.ita ſonus eſt ꝑ ſe a toto modio:ꝛ ꝑ accñs a quolibet grano. C Sed debes

Nota ſcire vt innuit Auerroes hic.ꝛ in 8° cōmēto.23. ꝙ exemplū de guttis nō eſt oīno ſimile:qꝛ gutte ꝓcedētes ſalteꝫ poteſtate cauāt lapidē diſponendo. vltima vero virtute diſpōnis ꝓcedentis cauat actu.ꝛ nullū granū facit ſonū actu:nec diſpoſitiue:nec effectiue: ſed oēs partes modij

Nota ſimul.ꝛ ita nō eſt oīo ſimile. C Scd̄o debes ſcire ꝙ plures cāe cōcurrere ad eundē effectū pōt multifariaꝫ eſſe: aut ſꝫ idem genus:aut ſm̄ diuerſa gn̄a.Si ſꝫ diuerſa genera:oēs ſuis rōnibus cauſandi effectū cauſant: vt in libro ſcd̄o dictū eſt.ſi vero ſm̄ ideꝫ genus:vel ordine quodam:vel ſine ordine.ſi ordine quodā: ſic plures cāe pn̄r cōcurrunt equaliter ſuis ordinibus cauſando:vt ſol ꝛ hō generant hominē.ſi ſine ordine:aut quatenus alie diſponūt:alie cauſant:ꝛ ſic eſt de cauatione lapidis. oēs enim agunt ſaltem diſponēdo:vltima facit.aut quatenus ſunt partes totius: nihil niſi vt ſunt in toto agentes. ꝛ ſic eſt de modio ꝛ granis:ꝛ de tractu.

C Et ſi duo quedaꝫ ſeorſum per tantaꝫ longitudinem tanto in tempore duo ſeorſum pōdera mouent:cōpoſituꝫ quoqꝫ ex illis aequalem per longitudinem aequali in tempore cōpoſitum ex ponderibus vtriſqꝫ mouebit. eſt enim in illis ratio eadem.

C Ultima regula eſt ſi due potentie mouent ſeorſuꝫ duo mobilia in aliquo tēpore ꝛ ꝑ aliquod ſpatiū: compoſitū ex illis potentijs mouebit cōpoſitum ex illis mobilibus in eodem tēpore ꝑ idem ſpatium. C Auerroes in ꝯmento declarat tria.primo quō nā mō valeat a diuiſis ad coniuncta.ꝛ tangit.cū aūt diuerſant̄ in ſpatio.vbi gr̄a.ꝙ alteꝝ moueat vnā libraꝫ in vna hora ꝑ dimidiū leuce.ꝛ alteꝝ duas libras ꝑ vnā leucaꝫ in eadem hora:nō ſequit̄.cum duo motores fuerint congregati:ꝛ pōdera ſimilr̄: vt moueant illa ſimul aut ꝑ vnam aut ꝑ dimidium leuce in illa hora.qm̄ (vt ait) ꝓportio eius quod ꝯgregat̄ ex duabus potentijs ad illa duo pondera in ſimul: nō eſt ſicut ꝓportio alterius potentie ſeorſum ſumpte ad alterū ponderum ſeorſum ſumptū. C Sed dubitat̄ contra hoc:qꝛ ſi Socrates pōt portare librā ꝑ dimidium leuce:ꝛ plato duas ꝑ vnā leucam in eadeꝫ hora:vr̄ ꝙ ambo ſimul pn̄t portare ambo illa ſalteꝫ ꝑ mediū leuce in illa hora.ꝛ hoc etiā docet experientia. C Dici pōt ꝙ caſus Auerrois eſt in potentijs inuiceꝫ cōparatis in ꝓportione dupla:ita vt Socrates ſit ſubdupl̄e virtutis ad Platonē: quēadmodum ſpatia:ꝛ pondera inter ſe ſe hn̄t in ꝓportione dupla. ꝛ ꝙ agant ſm̄ vltimū poſſe cū nota excluſiōis.ꝛ ita vult ꝙ cum virtutes ſe hn̄t in ꝓportione dupla vt pondera ꝛ ſpatia:ꝛ agant ſm̄ vltimū potentie excluſiue: nō valet a diuiſoꝝ ꝓportione ad cōiunctoꝝ ꝓportionē hoc eſt non valet a diuiſis ad cōiuncta ſeruata eadem vel conſimili ꝓportione.qꝛ nō valet.ſocrates pōt portare libram vnā ꝑ dimidiū leuce.Plato duas ꝑ leucam.ꝛ ambo in eadeꝫ hora.ꝛ agant ſm̄ vltimū de potentia:igit̄ ambo poſſunt precīſe portare tres libras per vnam leucam vel dimidium in eadem hora:naꝫ Socrates non pōt portare vltra dimidiū:qꝛ illud erat vltimū poſſe. Plato poterat vltra dimidium:qꝛ agit ſm̄ vltimū vſqꝫ ad leucam. ꝛ ita ambo precīſe in eadem hora illa ambo nec ꝑ vnā leucam: nec ꝑ dimidium poſſunt portare.Quo qdem mō nō valeat:perſpicuum.Deinde ibi.cum aūt ſpatium.declarat quādo valet:ꝛ vult valere a diuiſis ad ꝯiuncta ſeruatis duobus:primo ꝙ tam tempus ꝙ̄ ſpatiuꝫ ſit idem: qꝛ ibi ſpatia erunt diuerſa:non valebit ꝑ dicta antea. Scd̄o ꝙ ꝓportiones potentiaꝝ diuiſaꝝ ad pōdera ſint ꝯſimiles: quia vbi ſint diuerſe: ꝛ non ſequit̄ potentias congregatas eque proportionabiliter mouere coniunctum: vt ꝗ̄libet diuiſa mouebat. verbi cā.potentia vt quattuor mouet reſiſtentiā vt tria a ꝓportione ſexquitertia. Potentia vero vt duo reſiſtentiā vt vnuꝫ a ꝓportione dupla: ideo non ſequit̄ aggregatum quod eſt vt ſex mouere reſiſtentiam aggregatā:que eſt vt quattuor eque proportionabiliter.nam illa potentia vt ſex mouet reſiſtentiaꝫ vt quattuor a ꝓportione ſexquialtera:ꝛ non dupla:neqꝫ ſexqter-

Q de auer. com.37.

Dubitatio.

Solutio.

tia.et vbi in diuiſio ſeruentur ſimiles ꝓportiones ita vt ambę ſint eiuſdem rōnis:in coniunctis etiam ſeruabitur idem. vt q2 octo mouent quattuoꝛ:⁊ quattuoꝛ duo eadē ꝓportione.vꝫ.dupla:ideo.12.mouebunt ſex ęque propoꝛ tionaliter:vt octo mouent quattuoꝛ:⁊ quattuoꝛ duo.Deinde ibi.⁊ itēdit cū duo motoꝛes:declat quo nā mō valet a ꝯiūctis ad diuiſa:⁊ vult ꝙ valeat qñ ptes potētię ſeruāt ad ptes reſiſtētię ſilēꝫ ꝓportionē:quā tota potētia ſeruabat ad totā reſiſtētiā.vbi vero non ſeruet cōſimilis pro portio:non opoꝛtet valere. Uerbi cā.ſi Socrates ⁊ Plato ſimul moueant pondus.aliquod a ꝓportione dupla: dico ꝙ quilibet illoꝝ ꝑ ſe mouebit partem ad quā habꝫ ſimilē ꝓportionē.vbi vero totum diuidatur.ita vt partes ſint reſiſtentię vt duo:non erit motus a partibus potentię. Hec Auerroes. ℂ Junioꝛꝫ aliqui addunt duas alias cōditiones.vꝫ.ꝙ motoꝛes ⁊ motus ſint eiuſdeꝫ rōnis: ꝓpterea non valet vbi a. ſurſum ⁊ b. deoꝛſum eſſet aptū mouere.⁊ ꝙ ſint cętera paria:nā virtus coniuncta ꝑ accidēs eſt foꝛtioꝛ ſeipſa diſperſa: ꝓpterea hoc accidens debent cōſiderari in diuiſis ⁊ coniunctis. Hec de regulis lationum ab Ariſto.⁊ Auerroe.

Additiones iunioꝝ

ℂ Sūt igiꝰ hec eadem ⁊ in alteratione: ⁊ auctione.nam eſt aliquid id quod auget: ⁊ id etiam quod augeꝰ.atqꝫ in tēpoꝛe tanto: ⁊ tātū aliud auget:aliud augeꝰ. ⁊ id qđ alterat: ⁊ quod alteraꝰ:ſimilr etiam eſt aliquid: ⁊ tantū per magis ⁊ minus eſt alteratū:atqꝫ tanto in tēpoꝛe:in duplo qdeꝫ duplū. ⁊ duplum in duplo. dimidiū aūt in dimidio tēpoꝛis.aut in dimidio dimidium.aut in equali duplū.

ℂ Ex dictis infert in cęteris motibus vt in auctione:⁊ alteratione ſimiles regulas hr̄e locum. Nam in auctione ⁊ alteratione ſunt illa oīa:quę in latione ſunt:vt alterās: alterabile:tempus:⁊ latitudo: quę eſt loco ſpatij. ſimilr hęc quattuoꝛ ſunt in auctione.vꝫ.augens: augumētabile:tēpus:⁊ ſpatium ſiue dimēſio.vt igiꝰ in latione regulę illę erant verę penes illa quattuoꝛ:ſic ⁊ in his.⁊ vt magis res explicata pateat:pꝛima regula eſt ſi aliquod alterans alterat aliquod alterabile: ſeu augumentās auget aliquod augumētabile in aliquo tēpoꝛe: in duplo tēpoꝛe duplū aut alterabit aut augebit. Scđa regula. ⁊ duplum in duplo:hoc eſt dupla virtus ęquali in tempoꝛe efficiet aut qualitatem aut quantitatem duplaꝫ. Tertia. dimidium autē in dimidio tēpoꝛis:hoc eſt ſi aliqua v̄tus cauſat qualitatem vel quātitatem aliquā in aliquo tempoꝛe:eadem virtus dimidiuꝫ efficiet in dimidio tēpoꝛis. Quarta regula.⁊ in dimidio dimidium: vt in ęquali duplū:hoc eſt ſi aliqua virtus cauſat qualitatem vel quantitatem aliquaꝫ in aliquo tempoꝛe:mediū virtutis cauſabit medietatem qualitatis vel quantitatis in eodeꝫ tēpoꝛe:velut dicebatur in pꝛima regula duplaꝫ cauſare duplam in eodem tēpoꝛe. ℂ Auerroes autem probat oēs has regulas ſimili rōne:qua probauit pꝛioꝛes ꝙ velocitas in alteratione ⁊ auctione quo ad cauſam attenditur penes ꝓportionem potentię motiuę ſuper ſuam reſiſtentiam:ita ꝙ vbi eſt maioꝛ proportio : ibi maioꝛ eſt velocitas ⁊ minus tempus:⁊ econtra.⁊ tu intellige proportione geometrica.⁊ ita per hanc rationeꝫ omnes hę regulę patent. Captiūculatoꝛes vero verificant regulas has conditionibus ſeruatis:vt pꝛimā ⁊ tertiaꝫ in actione vniformi.Secūdam ⁊ quartam ſeruata ſemper vniformi ꝓpoꝛtiōe ⁊ maioꝛis inęqualitatis.Quę omnia ex queſtionibus factis in delatione patent.

Que ex roes com mēto.39.

ℂ Si vero id quod alterat aut auget tantū in tanto aut auget aut alterat:non neceſſe eſt vt dimidiū in dimidio ⁊ dimidiū alteret vel augeat:ſed nihil(ſi id contingit)alterabit vel augebit:quemadmodū etiā de pōdere dicebaꝰ.

ℂ Ultima regula negatiua eſt ꝙ nō opoꝛtet ſi aliqua virtus augmentet vel alteret aliquod totum in aliquo tempoꝛe:vt illius dimidium in dimidio tempoꝛis : vel in dimidio dimidium alteret vel augeat:imo vbi fieri poteſt hęc virtutis diuiſio:non augebit vel alterabit illud vel aliquid illius:hoc patet vt de pondere:⁊ tractu nauis dicebatur. Poteſt enim hęc regula pꝛobari vt illa de tractu ponderis. Alij vero intelligunt ſic.ꝙ ſi aliqua virtus alterat vel auget aliquid:non opoꝛtet vt illius medietas augeat illud idem in illo tēpoꝛe vel aliqua parte tēpoꝛis: aut in duplo tēpoꝛis.⁊ huius licet plures aſſigneꝰ cauſę:illa quę aſſignabaꝰ de tractu ponderis ſatis eſt in exēplo. Poteſt tamē eſſe rō:quia a proportione minoꝛis inęqualitatis non prouenit actio.Iſta vero videꝰ magis cōſonare pꝛimę expoſitioni.Sed quicquid ſit:ambę ſuo loco verificatę ſunt. ℂ Multa captiunculatoꝛes ⁊ ſoꝛticolę concitant in fine huius ſeptimi: quę potius impediūt animuꝫ ꝙ̄ ipſum ad ſcientiam concitent.non enim puto ſatis conferens ad inuentionem ⁊ iudicium tantaꝫ rerū confuſionem. Quare hęc de ſeptimo libꝛo putamus ſat ſufficere:gręci enim aut parum aut nihil circa hęc elaborarunt:quia quę dicuntur:ſunt apparitiones:⁊ non veritates. Si enim ſtuduiſſent in Ariſto. codicibus: vt debuiſſent:foꝛtaſſe phia non fuiſſet vltra captum. Hęc igitur ſatis.

ℂ Finis libꝛi ſeptimi.

¶ Ariſtotelis phyſice auſcultatiōis quieſt de motu liber octauus Auguſtino Nipho interpręte ⁊ expoſitore.

Vtrū vero factus ſit aliquando motus: quū ante nō fuiſſet. ꝑindeq́ʒ ⁊ cōſumet̄: ita vt nihil moueat̄ vltra. An neq́ʒ factus: neq́ʒ conſumptus vnq̄ʒ: ſʒ fuerit ſemper: ⁊ ſemper ſit futurus: immortaliſq́ʒ ipſe: atq́ʒ inceſſabilis: qui pro vita ſit rebus oībus natura conſtitutis.

¶ Proponēs Ari. qōnē pōſt lectionē libri. Vez debes ſcire vt ſorticolę tradūt ⁊ nō imperite: ꝙ hęc verba incipit ⁊ deſinit bifariā pñt exponi: vno mō affirmatiue: vt dicat̄ illud icipere affirmatiue: qđ nūc eſt: ⁊ antea nō erat: quo gdē mō fortaſſe ꝑmanētia incipiunt. Illud vero deſinere: qđ nūc eſt. ⁊ poſtea nō erit: ⁊ ſub hoc ſenſu (vt mihi videtur) qđ nō intelligit̄. nā in 6° declaratū eſt: motū non icipere: nec deſinere: ꝑ affirmationē: ſi gdē ante oēm motuʒ ſit motus: ⁊ poſt oēʒ motū ſit motus. Alio vō modo exponi pñt ꝑ negationē: vt illud dicat̄ incipe: qđ non eſt nunc: ⁊ imediate poſt hoc erit. illud deſinere: qđ non eſt nunc: ⁊ imediate antea erat. quo quidē mō motū incipe aut deſinere ambigit. d. vtrū vero factus ſit aliqñ motus ita vt ceperit eē: cū antea nō fuiſſet: vt ſit ſenſus: nūc nō eſt motus: ⁊ imediate poſt hoc eſt motus. ꝑindeq́ʒ ⁊ ꝯſumet̄: ita vt nihil moueat̄ vltra vt ſit ſenſus nūc nō eſt motus. ⁊ imediate ante h̄ erat mot⁹. an neq́ʒ factus neq́ʒ cōſumptus vnq̄ʒ: ſed fuerit ſemꝑ: ⁊ ſemꝑ ſit futurus: immortaliſq́ʒ ipſe: atq́ʒ inceſſabilis ⁊ imenſus: ꝙ pro vita ſit oībus rebus nā cōſtitutis. hic eſt qōnis ſenſus: lʒ ſit non ꝑua ambiguitas in hac qōne. pro quo ſupponat vbū motus: vtrū ꝓ motu ꝑmo celeſti. an ꝓ motu cōi ſʒ genus ad primū: ⁊ ad alios ceteroꝝ corpoꝝ. ita vt qđ intelligatur de factura motus primi. an de factura motus cōmuniter accepti. quę res poſtea pertractabit̄.

¶ Motum quidē igitur eſſe fatentur omnes: ⁊ qui de natura aliquid agunt: cum mundus generent. ⁊ qui de ortu reruʒ ⁊ interitu commentantur: quos impoſſibile eſt ipſis ineſſe: niſi motus ſit.

¶ Excuſat ſe: poſſet eniʒ Ari. obycē: nā qđ ð ęternitate motus ſupponit qōnē an ſit motus: Mundū eniʒ eē primo ſumimus: poſtea vero vtꝝ ſit ꝑpetuus. ¶ Rñdet q̄ſi ſe ſe excuſans. d. motū gdē igit̄ eē fatentur oēs. ⁊ qui de nā aliqđ agunt vt phyſici: cū mūdū generēt. ⁊ ꝗ de ortu reꝝ ⁊ interitu qui oībus ipſis: cōmētant̄ vt chaldęi: qui mundū faciūt ꝑpetuū: ſʒ res generāt. ⁊ ita qđ an ſit motus nō eſt pertractatu digna: cū tam ſm dicētes mūdum fieri: q̄ʒ ſʒ dicentes mundū eſſe ſempiternū: ſit ſuppoſita.

¶ Verum qui quidem mundos infinitos eſſe dicunt: ⁊ horum mundoruʒ alios quideʒ oriri: alios vero occidi: motum quoq́ʒ arbitrantur eſſe perpetuum. nam ortus ⁊ obitus cuʒ illorum motu neceſſe eſt. qui vero vnum ſed non ſemper: de motu ſimili ratione ꝯtendit.

¶ Reddit excuſationis rōnē: dictuʒ eſt eniʒ motum eſſe ſupponi: qđ declat: tam ſʒ tenentes mundoꝝ reciprocaʒ gnationē atq́ʒ corruptionē: q̄ʒ apud tenētes mūdū vnuʒ ⁊ factuʒ. vtriq́ʒ eniʒ ſupponūt motū eſſe. Sunt ꝗ volunt Ariſt. de ꝓpoſita qōne nūc exequi: narrādo pōnes duas: q̄ res vtroq́ʒ mō pʒ. hęc quo ad craſſaʒ textus expōnē.

¶ Quia prima. Vt vero textus facilius itelligat̄: nūc circa cōmētuʒ eſt inſiſtendū. vbi Auerroes duo facit: ꝑmo exponit textū ſm arabes. Scđo ibi. ⁊ in hac. mouet qōnē ꝯ illaʒ expōnē. Dicit igit̄ primo ꝙ ſubʒ qōnis vtpote motus ſupponit pro motu accepto ſʒ genus. ⁊ non ſupponit pro aliquo motu in ſpē alicuius mobilis. Com̄ pm.

¶ Et quod eſt ante. Scđo remouet dubiuʒ: naʒ dicet ꝗs ea quę in 7° dicunt̄ ſuꝑfluere: reſpōdet ea non eſſe ſuperflua: quia aut ſunt huic tractatui neceſſaria: aut dicta ꝓpter melius.

¶ Et cuʒ dixit. Tertio declat ſenſuʒ qōnis vbi debes ſcire ꝙ ſi motus in qōne ſupponit pro aliquo vno motu alicuius ſpēi mobilis nō eſt ambigua. nemo enim ambigit aliqueʒ vnuʒ motū alicuius mobilis incipere vel deſinere. ideo opʒ querere vt motus ſupponit generatiʒ pro omni motu: vt ſit ſenſus vtruʒ motus fiat: ita vt nullus pręceſſit: an deſinat vt nullus ſuccedat.

¶ Iſta autē. Quarto reddit qōnis neceſſitatem ⁊ vult ꝙ in mundo ſunt duę motus ſpēs. altera rectoꝝ vtpote generabilium. altera ſphęricoꝝ vt celoꝝ. ꝓpterea qđ oʒ intelligi in gñe amplectendo vtroſq́ʒ motus.

¶ Et innuit ꝑ hoc. His premiſſis: nunc Ariſto. in textu ait motū eſſe quaſi vitam: quod exponens Auerroes: intelligit motuʒ eſſe rebus nālibus neceſſariū vt vitam viuētibus. Solet enim vita vt dicit̄ in ſcđo de anima. aliqñ accipi pro actu primo: quo modo aīa vita eſt animati: ⁊ ita forma rei naturalis eſt vt vita rei naturalis. aliquando pro operatione: quo mō intelligere: moueri: ⁊ nutriri vita dicunt̄: ⁊ ſic motus eſt vt vita oībus rebus naturalibus: quatenus eſt operatio illarum.

¶ Et hęc perſcrutatio. Nunc qōnis tangit fructuʒ. videl̄ enim queſtio hęc de motus ęternitate vtilis tum ad ſciētiam primi motoris vt videbit̄ poſtea. Tum ad ſcientiā de ęternitate mundi. nā qđ de mūdi ęternitate ſolui nō poteſt: niſi ſoluta queſtione de ęternitate motus. nā vna videtur queſtio de eternitate motus: ac mundi. cuius ſignum eſt: quia loquentes de mundo ⁊ de motu conformiter agunt.

¶ Dico ꝙ hęc expō. Nunc reſumit qōnis vʒ iuxta nunc dictam expōnem. eſt enim queſtionis ſenſus vtruʒ motus incepit ſm genus ita vt non ante omnem motum ſit motus: an ſit ęternus ſm genus vt ante omnem motum ſit motus. hanc expōnē ait eſſe oīum arabum vt alphabraby: Auicennę: ⁊ Auempacee hiſpani. Naʒ ex hac queſtione procedet Ariſto. ad declarandum aliquē eſſe motū primum ⁊ ęternum: qui continet omnes. hęc eſt expoſitio arabuʒ.

¶ Et in hac declaratione. Debes ſcire ꝙ hęc ꝓpoſitio. ante omneʒ motum eſt motus poteſt multipliciter intelligi vel ante omneʒ motuʒ nouuʒ ſit motus nouus. aut ante omnem motum ęternum ſit motus ęternus. aut ante omnē motum nouum ſit motus ęternus. aut ante omnē motuʒ ęternum eſt motus nouus. vult mō Auerroes ꝙ illa ꝓpoſitio poteſt multipliciter intelligi: ⁊ ꝙ Alfarabius in libro de entib⁹ tranſmutatis diſtinxit ſenſus illi⁹: ⁊ voluit illam eſſe veraʒ in tertio ſenſu tantum. vʒ. ꝙ ante oēm motum nouuʒ ſit motus ęternus: ⁊ ita inuoluta eſt ei⁹ ꝯſideratio: ⁊ debuit ꝑmo q̄rere ð motu ęterno ⁊ celeſti

vtrum detur: ⁊ poſtmodū de alijs ſenſibus: Alfarabius igitur voluit Ariſt. qōnē eſſe diminutā: cum nō diſtinxit quot modis intelligiť ppōne: nec elegit ſenſuꝫ qōnis: q̄ rōne Alfarabius gloriať de ſupplemento.

¶ Ego aūt. Auerroes volēs aliter exponere: primo corrigit ſe: ⁊ ait pmo ſe interdū eē ſecutū arabū expōnem: ⁊ ꝙ credidit qōnē Ari. eſſe māca: ⁊ quantū ad hoc corrigit ſe adinueniens nouā expōnē: ad quā verba Ari. ſunt ꝯcordia: lꝫ expō prima ſit pmo aſpectu ad vba. erit igiť expō Auerrois vbū motus in qōne ſupponere pro ſpē motus vtpote pro primo motu celeſti: vtrum. vꝫ. primus motus ſit factus vel eternus.

¶ Et induxit. Soluit nunc motiua pro expōne alfarabij: primū erat. Ariſt. ad ſoluendaꝫ qōnē induxit definitionē motus vt videbiť: ſed illa definitio. vꝫ. motus eſt actus entis ⁊ reliqua: competit motui ſm genus. igiť in qōne intelligit de motu ſm genus. ¶ Rñdet Ari. definitionē ſumpſiſſe nō ad ſolonē qōnis principalis: ſed ad illā. vt: motus ſit: cui per definitionē motus vult eē ſatiſfactum ⁊ ſic ratio nulla.

¶ Perſcrutatio eniꝫ. Reddēs cām ſolonis addit fundamētū ſue expōnis hoc mō: hec qō eſt cōis toti mundo ⁊ oibus ptibus mūdi. Sed pncipalior pars eſt pmū mobile ac primus motus. igitur de illo qō eſt pncipaliter. qua rōne ſit vt qō non vlis ſit: ſed particularis de motu primo: qui ꝯtinet motus particulares. hec eſt expōnis cā.

¶ Non qꝛ. Rñdet ad ſcōꝫ argumētū: arguebant eniꝫ eternitas eniꝫ ineſt primo motui inquātū motus. igiť qō eſt de motu inquātū motꝰ. Rñdet negādo aſſumptū: qꝛ ſeſt eternitas pncipaliť pmo motui: ⁊ rōne illiꝰ ineſt ceteris. ⁊ ita qō erit pmo de primo motu.

¶ Non igiť. Ad tertiū rñdet. arguebāt eniꝫ. ab effectu pficiſcimur in cās. lꝫ hi motus ſunt effectus primi motus. igiť hi ſunt vt ſignū ad illū. rñdet hoc eſſe falſum: qꝛ non dum declatū eſt an hi ſint effectus. Ille vo cā. ⁊ ita argumētū eſſet ab ignotis. patent igiť due expōnes. ¶ Et lꝫ pro vtraqꝫ pte fiāt cōmuniter rōnes: vť mihi ꝙ pōt ꝯcordari. Nā ſubm qōnis pōt eſſe duplex. ꝯtētiuū: ⁊ principale. Motus ſimplr acceptus ſꝫ genus eſt ſubꝫ qōnis ꝯtētiuū. Sed primus motus eſt ſubꝫ principale. Tūc dicerē ꝙ qō querit de motu in cōi tanqꝫ de ſubto ꝯtentiuo ⁊ adequato. ⁊ hoc volunt arabes ⁊ expoſitor. q̄rit vero de ſubto primo tanqꝫ de ſubto principali: ⁊ ſic ſentit Auerroes: vbi vero vis eos diſcordes: ſolue rōnes p vtraqꝫ parte: vt cōmuniter ſoluitur. — *Concordia ponitur*

¶ Si igiť contigerit aliqñ nihil moueri: dupliciter id accidere neceſſe eſt. aut enim vt anaxagoras arbitrať. inqt eniꝫ ille cū oia ſimul eēnt atqꝫ qeſcerent: tēpore infinito: menteꝫ motū cepiſſe: ac ſegregaſſe. Aut vt empedocles interdū qdeꝫ moueri. Interdū vero quieſcere. Moueri qdem: cū aut vnū ex multis concordia. aut ex vno multa diſcordia facit. qeſcere vero tēporibus medijs. dicēs hoc modo.

Interſertio carminū cū proſodia

Inquātū qdem vnū ex multis dicit aptū fieri.
Inquātum vero rurſus ex vno geminato plura perficiuntur:
Sic quidem: fiuntqꝫ: ⁊ nullo modo ipſius eſt vnum ſeculum.
Sic aūt pmutanť: neqꝫ ſimul pficiunť.
Sic aūt ſemp fiūt imobiles ſꝫ circulū.

¶ Illud eniꝫ ſic aūt pmutanť: ab hinc illuc dicere ipſum opinandū eſt.

¶ His premiſſis de intentione: ⁊ excuſatiōe: et cā excuſationis: nunc ad rē ipſam: ſolonēqꝫ qōnis accedit: ⁊ primo narrat pōnes antiquoꝝ de motus genitura. ſcdo veritatē q̄ſiti determinat. ¶ De motu igiť due extitere p nūc pōnes. ¶ Altera qdem Anaxagore. vꝫ. ꝙ motus ſemel initus ſit: ſemperqꝫ pduraturus: quēadmodū mūdus vť. ¶ Altera Empedoclis ꝙ motus quemadmodū ⁊ mundus alternat vicibus interpellatqꝫ: aliqñ vt ſit: aliqñ vt non ſit. Sed qꝛ narrat vba Empedoclis ad formā: que in grecis codicibus ſunt metrice ſcripta: ego vt fidelius loquerer ad vbū trāſtuli. ppterea difficilia ſunt. ppter hoc debes ſcire ꝙ ipſe empedocles ꝯs in carminibus primo declat quot modis res fiūt: ⁊ vult res bifariā fieri. ꝯgregationē vt fiūt aialia. ⁊ ptes mundi. ſegregatiōe vt totus ipſe mūdus. Inquit inquātuꝫ qdē vnuꝫ ex multis aliqđ eſſe aptum fieri. Empedocles dicit: ⁊ hic eſt primus modus. quo fiunt aialia. Inquātum vero rurſus ex vno geminato plura pficianť. hoc eſt ſcdo mō res fiūt ſegregatiōe ex vno in plura: vt vniuerſus editur mundus. ⁊ ita pꝫ res bifariam fieri apud Empedoclē. ppterea ſubſcribit ſic qdē: fiuntqꝫ: quaſi dicat ꝯs duobus modis ea q̄ ſunt: fiunt vniuerſus qdē ſegregatione. partes vero ſingule ꝯgregatione. Deinde declat quo mō mundus ſit non ſemel: ſed vicibus alternis: vbi debes ſcire ꝙ mūdus ipſe duo hꝫ ſecula ſiue ſtatus. alterum qdē: quo pſiſtit in ſui diſtinctione atqꝫ ornatu: quem. vꝫ. facit diſcordia rerū. Alterum vero: quo cōſtituiť in ꝯfuſione reꝝ. Tēpus vero quo mundus ipſe tranſit de ornatu ad chaos: non momentarium eſt. nec tempus quo ꝯtra migrat de chaos in ornatū ſubitarium habeť. Inqt. ⁊ nullo mō ipſius ē vnū ſeculū ſiue ſtatus. Cuius cām ſubdit necꝫ ſic alterna vice res ipſe pmutanť: neqꝫ ſimul ⁊ momentarie pmutatōes ille pficiunť. ſed in tēpore: vt diximus. Quo fit vt vnum ſit mundi ſeculū: quo mundus in cōfuſiōe pdurat. Deinde declat aliū. d. ſic aūt ſemp fiunt: hoc eſt ſcdo ſtatus eſt quo fiunt ⁊ ſunt in ornatu. ⁊ qꝛ quis credere poſſꝫ res totalr in nihil redigi: ſubiecit imobiles ſꝫ circulū hoc eſt nō ſic vt penitus deſinant: ⁊ penitus incipiant: ſed ſꝫ circularē gnationē imobiles. ⁊ ita patent duo mūdi ſtatus. ⁊ qꝛ verba illa Empedoclis. vꝫ. ſic aūt pmutanť: erāt nō facilia. Ariſt. exponit illa. d. hoc eniꝫ. ideſt verbum illud ſic aūt pmutanť: ab hinc illuc dicere ipſaꝫ opinandū eſt p alternas vices: qua rōne ſit vt motus reꝝ ſit vno ſeculo vtpote in ornatu. Altero qꝫ. vꝫ. in ꝯfuſione. hec ſunt q̄ ab Anaxagora: ⁊ Empedocle habentur de motus genitura obituqꝫ.

¶ Quia natura. Hoc cōmentuꝫ inutile eſt: nō tamen pretereundū. Dicit igiť primo de mundo fuiſſe duas pōnes ppter nām diuiſionis: que ſemp eſt bimēbris. quod dꝫ intelligi reductiue: qm̄ de genitura motus ⁊ mundi ſunt vel eſſe pnt quattuor pōnes: vt recitať in pmo celi. vt ꝙ incęperit ⁊ deſinit. aut ꝙ neqꝫ icęperit: neqꝫ deſinet. aut ꝙ incęperit ⁊ nō deſinet. Aut ꝙ nō cęperit: ſed deſinet. ⁊ ita ſunt vel pnt eſſe q̄ttuor: licet reduci poſſint in duas. ¶ Auerroes tñ narrat tres pōnes: prima eſt Anaxagore: qui voluit res finito tēpore in chaos quieuiſſe. deinde mētē ſimilr finito tempore ſegregaſſe ornaſſeqꝫ. ¶ Pō Empedoclis hec eadē eſt: niſi ꝙ nō mētē effectricē autumat cāꝫ: ſed liteꝫ ⁊ amorē. ¶ Plato vero voluit mundū ſemel fieri: nūqꝫ tamen corrūpenduꝫ fore. excuſat tamen Auerroes Ariſt. vꝫ. cur platonis omiſit pōnē: volēs omiſiſſe illam: qꝛ ante mundi gnationē Plato motū pſuiſſe

Pōnes i motu Anaxa. — *Empedocles* — *Coll. 2.* — *Pōnes i gnatiōe motus ⁊ mundi quot* — *Poſitio Anaxa.* — *Poſitio empedo.* — *Poſitio Plato.*

aummat.non quidē ordinatū : ſed ſine ordine. Propterea omiſit ipſuz:qa nō ſimilr de mūdo ⁊ motu loquit̄. ¶ Animaduerſione tamen dignū ꝙ Auer. nō recte ait.naʒ Anaxagoras nō ita ſentit de mūdi ⁊ mot⁹ genitura : vt narrat Auer. veluti ex textu pʒ. Propterea ex errore tranſlationis illud eueniſſe arbitrandū eſt. Deinde Auer. has poſitiones exponit: ⁊ ad mentē Empedoclis colligit oꝛluʒ haberi pro deo. ſiquidē imortale eſt ob partiū cōformitateʒ atqʒ ſimplicitatē : ⁊ ꝙ ſoluʒ hic inferioꝛ mundus lite fit ⁊ amore.non autem mundus ſuperioꝛ : quem perpetuū poſuit.reliqua cōmenti patent.

¶ De his itaqʒ quonaʒ modo ſe habeant : conſiderandum eſt. veritatem enim hanc perſpicere:non modo vtile eſt ad eaʒ contemplationem:quae de natura eſt : ſed etiam ad eā quae eſt de primo principio doctrinam.

¶ Nunc cōtemplationis ſiue queſtionis propoſitę tradit fructū: ⁊ vult queſtionē illā cōferre ad ſcientiā de natura: ⁊ ad ſcientiā de pmo omniū rerū pncipio. Ad ſcientiā quidem de natura:quatenus hęc pertractatio eſt vna ps ſcientię naturalis. Ad ſciētiā vero de pmo pncipio:quaten⁹ per ſolutionē eiuſmodi queſtionis pmi pncipij colligetur deſinitio ⁊ natura : vt ſuo loco videbitur. ¶ Auer. vero vult queſtionē hāc cōferre ad naturalē ⁊ ad metaphyſicū. Ad naturalē qdē vt dictū eſt.ad metaphyſicū vo pmo qa metaphyſicus ſumit a naturali pncipia ſui ſubiecti eē. Scdo. qa ſumit pncipalē partē ſui ſubiecti eſſe:cū nullaʒ habeat viam:pręter hanc motus ęterni. Signū huius eſt.qa Aui. poſitio:quę dicit oppoſitū.eſt falſa. ⁊ via qua pceſſit in illud eſt friuola : via etiā Algaçelis eſt ſimiliter pertenuis. Huius rei pertractionē trāſmittit in librū deſtructio deſtructionū cōtra Alga.tu vero lege in diſputatione.8.in ſolutione pmi dubij.⁊ licet in.2. huius ⁊ in fine pmi res hęc ſit diligēter pertractata. ¶ Unū tn̄ volo querere an ęque bene ex motu nouo vt ex motu ęterno poſſit pbari motorem primū eſſe ſeparatū. ¶ Thomas putat primū motores ſepatū poſſe pbari taʒ e motu ipo ęterno q̄ʒ e motu nouo. Secundo.ꝙ pollentius ⁊ certius e motu nouo. Nā nouum habere principiū manifeſtū eſt per ſe.⁊ cū nō ſit proceſſus infinitus in mouentib⁹: tandē oportet deuenire in motorē ęternū. ¶ Sʒ hoc ſtare nō poteſt. qa aut ipſe ſupponit eē ſtatū in cauſis:aut nō. Si nō:tūc dicerē nouū habere pncipiū nouū. rurſus ⁊ illud aliud. ⁊ ſic ad infinitū. Si ſupponit eē ſtatū in cauſis:tūc petit pncipiū:qa ſupponit pmā cauſaʒ inter omnes cauſas.qđ Auer. vbiqʒ exclamat ꝙ nō pōt pbari pmū motorē eē : niſi ſumpto ſtatu in cauſis. Propterea ratio Thomę nulla eſt:qa lʒ oē nouū habeat pncipiū:tamen nouū habet pncipiū nouū:⁊ illud habet aliud:⁊ ſic rurſus in infinitū. ¶ Alij voluit nō ex motu nouo pbari motorē pmū eē:ſed ex motu qui eſt vel pōt eē ęternus:qa eniʒ deus pōt facere motū ęternū. ideo eſt primus motoꝛ ſeparatus. ¶ Sed nec hęc poſitio placet. naʒ deū poſſe agere motū ęternū eſt creditū:⁊ nō demonſtratione acceptū. ¶ Propterea. pbi credidere ex motu qui eſt ęternus nanciſci primū motorē eē. Nam ex ęternitate effectus colligit̄ cauſę ęternitas.res vo ęterna eſt virtus ſeparata e materia ⁊ e corporē.⁊ per ɔñs ſeparatū ens a materia: vbi tn̄ ſm theologos teneam⁹ motū nō eē ęternū:creditū eſt pmū motorē ſepatū eē:⁊ ſtatū eē in cāis.

¶ Ex his vero primo initium faciemus : quae a nobis antea in naturalibus definita ſunt. Dicimus itaqʒ motum actum eſſe mobilis : quatenus mobile eſt. Neceſſe ergo res eſſe : quae vnoquoqʒ motu moueri poſſunt.

¶ His narratis:nunc de queſtione proſequitur.⁊ primo iure mathematicoꝝ cōſtituit ſuppoſitionē: ꝙ antea.vʒ.motum omnē ſunt mobile ⁊ motiuū : pbat primo hoc ſyllogiſmo. motus motiui ⁊ mobilis ſupponit motiuū ⁊ mobile.ſed motus eſt actus motiui ⁊ mobilis: vt in.3. huius ex definitione motus patet.igitur motus ſupponit motiuū ⁊ mobile.verba ſua tranſlatione conſtant.

¶ Adhuc etiam ſine ipſius motus definitione vnuſquiſqʒ id moueri neceſſario fatebit̄ : qđ moueri ſingula motus ſpecie poteſt. veluti alterari quidem id quod eſt alterabile. ferri vero id quod loco mutabile eſt.quare ſit antea vſtibile q̄ʒ vratur : vſtiuum quoqʒ antea q̄ʒ vrat: oportet.

¶ Secundo ideʒ perſuadet ſine ipſius motus definitione vtpote inductione in omnibus.nam alteratio ſupponit alterabile ⁊ alteratiuum . Moueri de loco ad locum motiuum ⁊ mobile:⁊ ſic de ſingulis.igit̄ oportet ſit antea vſtibile q̄ʒ vratur. vſtiuuʒ quoqʒ antea q̄ʒ vrat.⁊ vtus eſt ſpecie loco generis.vt patet.

¶ Incipiamus igit̄. Auerroes in hoc cōmento ordinat litterā:⁊ dicit primo:ꝙ mos in artibus eſt primo facere ſuppoſitiones:deinde ex illis inferre concluſiones:⁊ hunc ordinem Ariſtoteles ſeruat:morem (vt dixit philoponus) imitatus geometrarum.accipit enim ſuppoſitionem: quę ex dictis in tertio huius declarat. Com.4.

¶ Et incepit. Petitio eſt hęc.omne qđ mouetur prius fuit in potentia moueri q̄ʒ moueatur. Probat̄.omne quod eſt poſtq̄ʒ non fuit:prius fuit in potentia q̄ʒ in actu . omne qđ mouetur eſt in motu poſtq̄ʒ non fuit in motu.igitur prius fuit in potentia ad motum q̄ʒ moueretur:deinde applicat ſententiam verbis aſſerens hanc ſuppoſitionem eſſe probatā ſyllo ⁊ inductione:⁊ res pʒ intelligenti.

¶ Et intelligendum. Refellit queſtiones contra dicta:accepit enim mobile pręcedere motum: quod falſum videtur. Primo quia generatio eſt motus aliquis:⁊ tamen generabile non pręcedit tempore generationem.ſimiliter ⁊ de corruptione . Secundo motus leuium ſurſum eſt motus:⁊ tamen mobile leue non eſt prius tempore illo: cum ita cito ſicut leue eſt:ſurſum feratur:niſi ſit prohibēs. Reſpondet mobile in potentia eſſe bifariā aut ſimile in tempore ⁊ numero moto in actu:vt Socrates ſedēs:⁊ ipſe motus:aut differens ſpecie vt lignū de quo ignis fit vel oleū. lignum enim eſt mobile in potentia vt ex eo ignis generetur.ignis vero actu motus:⁊ genitus. Similiter oleuʒ eſt potentia mobile ſurſum:quatenus ex eo fieri poteſt ignis: qui actu ſurſum fertur. Tunc propoſitio Ariſto.intelligitur:ꝙ ante omneʒ motū actu aut ante omne mobile actu pręcedit mobile potentia eiuſdē aut alterius ſpeciei. Hęc eſt reſponſio Auerrois.

¶ Primus autem. Hāc diſtinctionem declarat Auerroes ⁊ primo accipit quo modo mobile potentia differens ſpecie pręcedit mobile actu in generatione:⁊ inquit:ꝙ ſubiectum generationis eſt illud:ex quo eſt generatio vt lignū eſt ſubiectum generationis ignis.ſimiliter ⁊ in corruptione dicatur. ¶ Sed dubitant.eiuſdem eſt actus: cuius eſt potentia: cum igitur lignum non ſit actu ſubiectum ignee alterationis.igitur non eſt ſubiectum potentię . ¶ Quicquid velint iuniores dici poteſt lignum eſſe materiam et ſubiectum ignis:videlʒ pro materia alterationis:at mate Dubiu. R:

ria ligni eſt ſubiectum receptionis. Tunc dico ꝙ lignum reducitur ad actum illius ſm ſe aut aliquid ſui: quia ſaltē ſm materiam: que eſt vna vtriuſq3.

Subiectum vero. Idem nunc declarat in motu locali: ⁊ dicit duo. primū ꝙ ſubiectuz ſiue mobile in potentia in motu elementorū eſt corpus ipſum: ex quo generatur elementum: vt oleuz reſpectu ignis in motu ſurſum. Secundum eſt ꝙ mobile in actu eſt ipm elementuz genitum vt ignis ex oleo genitus: qui ſurſum fertur actu.

Uerbi gratia. Hec duo exponit. ⁊ primo ſecunduz. nam illud eſt mobile actu: quo poſito ponitur mot⁹. modo poſito igne actu: mox motus ponitur ſurſum. nam cū ignis eſt ſm totū: ipſe ſurſum fertur ſm totum: ⁊ cū ſm parte: ſurſum fert ſm ptē. igit actu ignis eſt actu ſurſuz mobile.

Potentia igitur. Nunc declarat primum: videlz ꝙ mobile in potentia ſit illud: ex quo generatur elementuz. nā vel eſt ipſum elementum vtpote ignis actu: ⁊ hoc non: q2 tunc idem ſimul eſſet ſubiectum potentie ⁊ actus: vel corpus ex quo fit: ⁊ habetur intentum. Sed ambiges. naz (Dubiu.) poſito ꝙ ignis generetur in centro terre. patet ꝙ nō ita cito ſicut eſt genitus: habet vbi ſurſum: quia tunc: cuz generatio ſit in inſtanti: vel non tempore: motus illius eſſet in nō tempore. Dici poteſt vno modo ꝙ Auerroes loqui- (Solu°) tur remoto prohibente. ita enim cito ſicut ignis eſt: ſurſuz erit niſi aliquid ꝓhibeat. modo eſt prohibēs: vt mediū reſiſtentia. vbi enim nulla eēt mediū reſiſtentia: ſubito ignis penitus eſſet ſurſum. tunc enim non motu: ſed ſubita mutatione mutaretur: vt generatio fit. Unde primuz eſſe generationis: ſeu geniti eſſe: eſſet primum inſtans mutati eē ſurſum. hec declaratio colligitur. 4. huius. commento. 71.

(Solutio alia.) Solebā quoq3 dicere ꝙ ignis ꝙdiu eſt extra locū proprium: ſemper eſt ignis imperfecte continue tendens ad perfectionem: ſed ita cito ſicut eſt in propria regione: eſt ignis: ⁊ ecōtra ꝙ p⁹ eſt ignis: tā cito eſt in ꝓpria regiōe.

Et hoc. Narrat errorem Joannis grāmatici. ipſe enim opinatur ꝙ inuenitur quedam potentia in ipſo igne actuali ad motū: que tēpore precedit motū. hec eſt ei⁹ poſitio.

Et decepit. Ponit motiuum illius. nam videmus ignez detentū in aula eſſe prius ignem ꝙ moueatur. igitur ignis ipſe pri⁹ eſt in potētia ꝙ ſit in actu motus.

Et iſta potentia. Soluit argumentum Joannis: ⁊ vult ꝙ potentia ad motum ſit duplex. vna violenta: ſiue accidentalis. alia naturalis: ſiue eſſentialis. vult igitur in igne detento non eſſe ad motum naturalem potentiā: ſed violentam: ⁊ ita concedit duo. Primum ꝙ potentia violenta ſimul eſſe poteſt cum mobile actu. Secundum ꝙ potentia naturalis nō poteſt eſſe cum igne aut actu mobile. prima pars patet per caſum Joannis. ſecunda vero declaratur. quia ſi potentia naturalis ad motuz: ⁊ motus poſſent ſimul eidem ineſſe: tunc duo contraria eſſent in eodez: vt potentia ⁊ motus: que ſunt contraria: vt ſupponit: qḋ tanꝙ manifeſtuz omittit. Sed contra dubitatur. Primo (Dubita°) ſi potentia illa eſſet violenta: ignis violenter ſurſum moueretur. quia eo mobile mouet quo eſt potētia poſſibile moueri. Secundo. omne quod mouetur: contingit moueri. Contingit moueri. igitur poteſt moueri. poteſt moueri. igitur potētia ⁊ actus ſunt ſimul. Pro ſolutione debes (Solutio.) ſcire ꝙ actus ⁊ potentia precedens actum ſunt vt contraria. Primo. quia circa idem mutuo ſe expellunt. Secūdo. quia apta fieri circa idez ſucceſſiue. Ulterius debes ſcire ꝙ eſt regula topica: ꝙ duorum contrariorum: ſi alterum eſt naturale vni: alterum illi erit violentum: vel non naturale. Ex his colligitur ꝙ quia forma ⁊ motus ⁊ vbi ſurſuz ſunt ignis affectiones naturales: potentia precedens hec eſt eidem violenta: contra etiam. cui potentia eſt naturalis: actus erit violentus. vt quoniam oleo igneitas ⁊ mot⁹ ſurſuz ſunt violenta. potētia ad hec erit illi naturalis. Tūc ad formam dico ꝙ motus eſt naturalis: lz potentia ſit violenta. nam potentia eſt violenta mobili: cui motus eſt naturalis: non tamen ita naturalis: vt quies. Cauſa autē eſt: quia potentia ineſt mobili ab extrinſecus prohibente. motus vero ratione forme naturalis: ⁊ ita ſtat motuz eſſe naturalem. potentiam vero ad illum eſſe violentam: vt poſterius dicemus. Ad ſecundum dici poteſt ꝙ poſſibile ſeu contingens vno modo accipitur: vt ſequitur ad ineſſe: ⁊ hoc modo valet argumentum. alio modo pro eo quod non eſt: ⁊ poteſt eſſe vel pro eo quod eſt: ⁊ poteſt non eſſe. ⁊ ſic opponit ad ineſſe. ⁊ ſic argumentū nō tenet. Sed (Replica.) contra adhuc obycies: quia cuicunq3 repugnat antecedēs eidem repugnat ⁊ conſequēs. Sed valet. ignis mouetur. igitur poteſt moueri. potentia moueri repugnat igni: quia violenta. igitur ⁊ motus. Poteſt dici ꝙ potētia ſequēs (R°:) ad ineſſe non repugnat mobili in actu: ſed potētia naturalis: que quidē nō ſequit ad motū: vt pz intelligēti.

Et ex hac. Nunc digreditur contra loquentes ſue legis ⁊ primo oſtendit non poſſe aliquid ex nihilo generari. qḋ putat eſſe puram priuationem. Primo. motus non poteſt eſſe ex nihilo. generatio eſt motus: aut comitatur motuz. igitur nō ex nihilo: ⁊ ita nihil eſſe poteſt ex pura materia: nulla in illa precedente forma. fieret enim aliquid ex pura illius priuatione. fit

Etiam apparet. Secundo. omne quod fit ex ſuo fit contrario. quare tunc intelligeretur: aut ꝙ vnum contrariuz mutaretur in ſuum contrariū. quod eſt impoſſibile: vt inductione patet: aut ꝙ fiat ex ſuo contrario: vti ex termino a quo: ſed ſubiectum eſt vnum amborum: ex quo genituz fit. ⁊ hoc volo. ⁊ ſic non poteſt aliquid generari ex priuatione: niſi per accidens. per ſe vero ex materia ſuppoſita priuatione: vt primo huius ſatis.

Ideo dicitur. Probat hoc exemplo ⁊ inductione. nam dicimus ex die noctem: ⁊ econtra: ſimiliter ex nocte diem fieri. ⁊ ex calido frigidum: ⁊ econtra. ⁊ per verbum: ex: intelligitur poſt. igitur ſemper neceſſe eſt preeſſe materiaz: cui terminus a quo ⁊ ipſa priuatio inſint: ⁊ ꝙ ſit omnino generatio ex aliquo ſuppoſito: ⁊ non ex nihilo. probat idē auctoritate ⁊ cōſenſu omniū antiquoꝝ: ⁊ ſmo pz.

Loquentes autem. Nunc narrat poſitionem ſarracenorum. hi enim volunt eſſe poſſibile ex nihilo generari aliquid: ⁊ inde negat hoc principiuz. omne quod fit: fit ex aliquo. cauſa erroris eſt. quia aqua ens fit ex igne: vł aere nō entibus. nam apud eos: quod non videtur: nō eſt. hoc eniz putant vulgares. hoc itaq3 dicentes incidunt in duo errata. Primo. quia accipiunt ſimile pro vero. nam non viſile videtur non ens: ⁊ ita accipiunt pro non ente. Secundo. quia impoſſibile reputant poſſibile. putant eniz ex nihilo poſſe fieri aliquid. quod eſt impoſſibile.

Et nituntur. Secundo. probant idem. nam materia preſupponitur propter agentis imbecillitatē. videmus enim ꝙ natura minus preſupponat ꝙ ars. igit agens ſupra naturam nihil ſupponit. ⁊ hoc eſt argumentum noſtrorum theologorum: ⁊ bonum ſatis.

Et omnia iſta. Reſpondet ad rationes has. ⁊ primo ſupponit hec omnia eſſe populariter dicta. tunc concedit deū poſſe facere omne poſſibile. quod vero eſt impoſſibile: facere non poteſt. non quidem defectu potentie in agente: ſed quia non eſt factibile: ⁊ ita dicere ꝙ deus non poteſt facere aliquid ex nihilo: non eſt imbecillitas agentis: cuz impoſſibile non ſit factibile. dicere vero ꝙ ſit factibile: eſt deceptio.

Et ideo omne agens. Multis verbis interpoſitis ſumit

Auerroes ex dictis vnam maximam. videlicet. ꝙ omne agens:quod quandoqȝ agit:quandoqȝ non: neceſſario inuenitur quandoqȝ in potentia quandoqȝ non.

℄ Et hoc quod. Ex hoc procedit contra loquentes ſuę legis:qui dixerunt aliquod agens ęternuȝ: vt deus infinito tempore ſtetiſſe in quiete. deinde agere immediate aliqđ nouum abſqȝ media cauſa in mouente: ⁊ abſqȝ aliqua diſpoſitione noua:⁊ magis in vna hora q̄ alia. ait enim hūc ſermonem eſſe ſophyſticum: quia procedit contra principia naturalia:quę ipſe credit eſſe vera:quorum vnum proxime dictum eſt: quia omne agens nouum in agendo extrahitur de potentia ad actum. ſecundum ſunt ꝙ ex nihilo nihil fit.

℄ Dico ſecundum hanc. Corrigit ſe.quia exponens textuȝ dixit mobile pręcedere motum. Reſpondet ꝙ hoc eſt dictum ad mentē Alexādri.qui voluit definitioneȝ hanc eē inductam ad oſtendendum ꝙ mobile pręcedit motum.⁊ ait ꝙ ſi ſic intelligeretur: debet intelligi de nouo motu et non de ęterno. mobile enim tempore pręcedit motum nouum.nullum autem mobile pręcedit motum ęternum.niſi forte ſecundum naturam.at ſecundum ſuam expoſitionem hęc definitio eſt inducta ad habendum ꝙ motus inſit mobili:et hoc quia perfectio ineſt perfectibili:⁊ motus eſt perfectio.quod auctoritate Alexandri confirmat. ⁊ eiꝰ ſermo patet omnibus.

℄ Et hoc quod. Reſpondet argumento: quia Ariſtoteles inductione probat ꝙ ante motum pręceſſit mobile potentia.igitur hęc eſt intētio ſua: ⁊ non ꝙ motus inſit mobili. ℄ Reſpondet ꝙ Ariſtoteles voluit nihil moueri niſi poſſibile moueri.modo tale eſt corpus: ⁊ ita voluit ꝙ ſubiectum motus ſit corpus. ℄ Sed dices quomodo habetur ex hoc ꝙ motus inſit mobili. Reſpondet ꝙ accidētis eſſe eſt ineſſe:⁊ ita motum ineſſe eſt ipſum eſſe: ⁊ ita vult Ariſtoteles habere ꝙ motus ſit aliquid in rerum natura exiſtens: quia ineſt mobili. ⁊ ſic terminauit per hęc quęſtionem an motus ſit:vt dixit in primo commento. hęc ex commento. ℄ Diuus Thomas acerrimis rationibus contra Auerroem certat:probans tribus rationibus: ꝙ deus poteſt ex nihilo aliquid facere.primo quia agens vniuerſale Secundo.quia cauſa materię eſt. Tertio.ex productione antiqua. ℄ Ad primam rationē procedit:quia agens vniuerſale ⁊ particulare differūt. nam agens particulare ſemper ſupponit actioneȝ agentis vniuerſalis:vniuerſale etiā ſimili modo differt ab vniuerſaliori: ita vt ſemper agens minus vniuerſale ſupponit actionem agentis magis vniuerſalis:vt dicitur ſecundo phyſicorum.igitur agens vniuerſaliſſimum nihil pręſupponit: ⁊ ita ex nihilo poteſt aliquid facere. Pro ſecunda ratione arguitur.nulluȝ agens ſupponit ſuum effectum. ſed deus eſt cauſa materię. quia prima entitas ac veritas:quę cauſa eſt omnis entitatis:ac omnis veritatis:⁊ ita materię:vt dicitur ſecundo metaphyſicę.igitur deus non ſupponit in ſui actiōe materiā. ℄ Ad tertiam arguitur.deus eſt ęquipotens in actione ęterna ⁊ noua. Sed in actione ęterna nihil ſupponit. igitur nec in noua. ℄ Tunc ad rationes Auerrois. Ad primaȝ dicitur ꝙ agens vniuerſale producit per ſimplicem emanationē. agens vero particulare per motum:et ita definitio motus nihil contra nos. ℄ Ad ſecundum dicendū ꝙ agens particulare ex materia agit per ſe.ex priuatione vero per accidens.ſecus enim eſt in agente vniuerſali. agit enim nullo pręſuppoſito. ℄ Ad auctoritatem antiquorum dicenduȝ ꝙ antiqui non peruenerūt ad veritatem primi principij: vt Ariſtoteles et Plato peruenerūt.apud enim Ariſtotelem deus ex nihilo vniuerſum produxit:hic tamen ipſe loquitur de actiōe agentis particularis. hęc ex Thoma colliguntur. ℄ Sed circa hęc eſt non parua dubitatiō.quia aut ipſe vult creationi eſſe aſſentiendum ex puris naturalibus:aut ex creditis.non ex puris naturalibus:quoniam intellectus ſenſibus cōiunctus non poteſt creationi aſſentire. Cui enim omnes ſenſus concorditer contradicunt intellectus ſenſibus coniunctus nō poteſt naturaliter aſſentire:modo creationi omnes ſenſus cōtradicūt. viſus quidem:quia viſu percipimus albū ex ente fieri vt ex nigro. auditu graue ex acuto.tactu calidū ex frigido. guſtu dulce ex amaro.olfatu ſuaue ex auſtero. ſimiliter ⁊ ſenſibiꝰ cōmunibus:magnum ex paruo.circulare ex recto.motuȝ ex quiete. Amplius ⁊ in ſenſibilibus per accidens.naȝ ignis ex aqua. mixtum ex ſimplicibus. Et vniuerſaliter patet. omne quod ſit fieri ex contrario aut medio. Intellectus igitur ſenſibus cōiunctus non poteſt creationi aſſentire. ſignum eſt:quia alij theologi idem affirmant. Si vero ex creditis:concluſio erit credita:⁊ ita aliquid ex nihilo fieri erit inter credita reponendum. Dicendum igitur cū alijs theologis ꝙ deꝰ agere aliquid ex nihilo eſt mere creditū.

Dubiū Thomę.

℄ Sed dices.articulus fidei non contradicit rationi naturali.ſimiliter ſi ita eſſet:crederemus contra rationē naturalem.

Replica.

℄ Dicendum ꝙ aliud eſt eſſe contra rationem naturalem:aliud ſupra rationem naturalem:vel nō ſecundum rationem naturalem. Dico igitur hoc creditū non eſſe ſecundum rationem naturalem: nec contra rationeȝ naturalem: quoniaȝ quod non poteſt ſentiri aliquo ſenſu non poteſt contrariari ſenſatio. contraria enim ſunt eiuſdem generis.igitur tale creditum eſt ſupra ratione naturali.aſſentimus enim illi in virtute primi luminis: quod tranſcendit ipſos ſenſus.rationes vero Thomę ſunt perſuaſiuę:⁊ de illis in primo huius diximus.

R:

℄ Igitur ⁊ haec ipſa: aut generentur interduȝ cum non ſint:aut ſint ſempiterna: neceſſe eſt. Si igitur mobilium vnumquodqȝ atqȝ motiuorum genitum eſt:ante acceptam mutationem aliam mutationem atqȝ motum factum eſſe neceſſe eſt: cuius procuratione id quod aptum eſt aut mouere aut moueri generaretur.ſin vero ſemper praeerant ea quae erant: etiam motu nullo exiſtente:abſurdum quideȝ illud videt̄ etiam ab inſcijs.

℄ Conſtituta ſuppoſitione: nunc hypothetico ſyllogiſmo arguit cum ante motum rerū pręceſſerint res:illę res quę pręſunt:neceſſe eſt aut vt generarentur cum non ſint: aut ſint ſempiternę.ſi illę res interduȝ genitę fuerint: neceſſe eſt vt pręſit his ille motus:quo res illę in luceȝ prodirentur atqȝ factę ſint: cum generatio omnis aut motus aut cum motu eſt. Si vero ſemper pręerant ea quę pręerant vtpote res illę mobiles ⁊ motiuę:etiam nullo illarum exiſtente motu: abſurdum quidem illud videtur: etiam ab inſcijs. nam eſſent ſempiternę res aptę mouere ⁊ moueri:quę nunquā eſſent motę:aut mouerent. Quare motuȝ illarum ſempiternum etiam eſſe neceſſe eſt. Hic eſt ſyllogiſmus Ariſtotelis.hęc eſt expoſitio Themiſtij in hoc loco. ℄ Auerroes autem aliter exponit: ⁊ vult ꝙ per illud pronomen ⁊ hęc ipſa:quod gręce tauta eſt:non res pręexiſtentes motui:videlȝ mobiles ⁊ motiuas Ariſtoteles intelligat:ſed res mūdi conſtitutas vt iacent: vbi debes ſcire ꝙ rerum ſenſilium ex quibus mundus conficitur:quędam nunquā quieſcunt vt cęli: quędam nunquā mouentur vt centruȝ terrę ⁊ terra atqȝ ⁊ mundi vertices: qui poli dicuntur:quędam vero mouentur interdū ⁊ quieſcunt

Que auē roes,com men. 5.

digreſſio

interdum vt elementa ⁊ mixta. vult igitur ꝙ Ariſtot. per verbum illud. ⁊ hęc ipſa. demõſtret hęc ſenſilia in hac triplici diſpoſitione conſtituta: de quibus quęrit an ſint aliquando facta ſub ijs diſpoſitionibus: an ſemper ſint ſub his diſpoſitionibus: et iuxta hoc vult ſyllogiſmum eſſe intelligendum. ¶ Sed tunc eſt dubium contra hęc. naꝫ tunc Ariſtoteles peteret principium: vtpote dari motum primum: cum ſupponat aliquod ſemper moueri. Reſpondet Auerroes ꝙ ſupponit primum mobile: ⁊ primum motuꝫ ex demonſtratione facta in ſeptimo huius. quia ſi nõ in mouentibus ⁊ motis eſſet proceſſus in infinitum. petit autem vtrum tale primuꝫ mobile: quod mouetur tali primo motu ſemper ſit tale: an aliquando ſit factum tale: et ita non eſſet petitio principij. hęc eſt expoſitio Auerrois.

Confutatio expõſitio auerrois. ¶ Sed pace ſua hęc eſt fictio. Ariſtoteles enim: vt in gręca ſerie patet: ſuppoſuit pręeſſe mobile et motiuum ante motum: vt ſubiectum ⁊ agens. Si igitur nũc illas res pręiacentes non ſumeret in ratione: ſuppoſitio non eſt ad propoſitum: et inutilis eſſet. nec valet dicere ꝙ illam ſuppoſitionem accepit ad ſupponendum motum eſſe: quia Ariſtoteles in primo huius ſemel ſuppoſuit motum et plura mobilia eſſe. dicens. ſupponatur enim nobis omnia: aut quędam moueri. igitur: cum ſemel ſit ſuppoſitum: non debet toties ſupponi. Melius igitur cũ Themiſtio exponẽdum: vt diximus. cõſonat enim plus verbis ⁊ rationi.

Com. 6. ¶ Si igitur. Hoc commentum ſextum licet non ad propoſitum volo exponere totuꝫ. accipit igitur loco antecedentis duas ſuppoſitiones. videlicet. ante mouere et moueri in actu pręcedit mouere ⁊ moueri in potentia. Secunda. et poſuerimus ꝙ hęc potentia et poſſe ſint noua: tunc infert ante primum motum eſſe motum: quo. videlicet et poſſe et potentia fierent. ¶ Debes ſcire ꝙ Auerroes imaginatur motum ipſum et poſſe moueri vel mouere eſſe cõtraria hoc modo: ꝙ mutuo ſibi ſuccedant in eodem. videlicet. ꝙ cum potentia ad motuꝫ ſit in aliquo ceſſet motus in illo. contra etiã: cum motus ſit in illo: ceſſabit potentia. Tunc quaſi arguit. ſi poſſe pręcedens ipſum motum fieret: ante primum motum pręceſſet motus. videlicet. is ille: quo poſſe illud eſſe factum. nam tale poſſe pręcedens motum non poteſt de nouo fieri: niſi per motum. cum igitur poſſe moueri: pręcedat motum: et tale poſſe fit per motuꝫ: ante primum motum erit motus prior. videlicet. ille quo poſſe cdebatur. quod eſt contra poſitum. nam motũ illuꝫ poſuimus omnium motuũ primũ ſimpliciter.

¶ Et ſimiliter. Dices forte ſtandum eſſe in motu quo poſſe ipſum fiebat. talem enim dicendo primum non ſequitur impoſſibile. ¶ Contra arguit. quia pari ratione ante illud moueri pręfuit adhuc poſſe ſuum. et tunc (vt ſupra) aut nouum: aut ęternum. et ſi nouum: igitur adhuc ante illud pręfuit motus quo fieret: et ita ante primum motum erit alius prior motus. et ſic poteſt argui in infinitum: ꝙ ſi dicatur poſſe illud eſſe ęternum: dicemus poſtea ea quę ſequuntur aduerſus hęc.

¶ Et quod. Fortaſſe dices ea quę Ariſtoteles dixit in textu non eſſe impoſſibilia: cum procedere in infinitum nõ videatur impoſſibile: huic quaſi occurrens vult ꝙ ex ſeptimo habeatur dari primum motum: ac primum mobile. nunc vult habere ꝙ ante primum motum primumq; mobile eſſet motus. quod eſt impoſſibile.

¶ Sed non ſequitur. Mouet contra rationem hanc dubitationem. aliquis enim concedet ante primum motum pręcedere motum. Sed non immediate: ſed mediate: ita vt tempus mediet inter illos: quo forſitan modo aduerſarius non habebit illud pro impoſſibili. nam erit primus motuum: ſuo. ſ. tempore. non autem abſolute.

¶ Quem autem diximus. Contra obijcit. et oſtendit ante primum motum eſſe motum immediate. nam illud poſſe (ex quo eſt nouum) extrahitur de non eſſe ad eſſe per aliquod in actu. omne enim quod extrahitur de potentia in actum non extrahitur niſi per aliquod exiſtens in actu. tale autem in actu oportet ſemper eſſe mouens ſemperque moueri. nullum enim tempus eſt extra motum: etiam infinite paruuꝫ. quare cum mediet inter illos tempus: oportet illud tempus eſſe alicuius motus: qua ratione fit vt illud extrahẽs ſemꝑ moueat: moueaturq; ſemꝑ aliqd.

¶ Motor enim non. Idem confirmat. et ſupponit ꝙ mouens quando non mouet et poteſt mouere. non eſt ob aliud: niſi qa nõ habebat diſpoſitionẽ: qua mouere poterat: vt patet in omnibus quę ex tempore mouent.

¶ Et iſta diſpoſitio. Tunc arguit. cuꝫ tale mouens nõ moueat propter defectum diſpoſitionis: vt ſuppoſitio dixit: aut illa diſpoſitio deficit ex parte agentis: aut ex parte recipientis paſſiq;: aut vtriuſq;. Si igitur illud agens quod poteſt agere illud tale poſſe non agit illud ob defectum diſpoſitionis: reſtabit locus inueſtigandi talem diſpoſitionem cuius ſit.

¶ Et eſt. Dicetur fortaſſe ꝙ neutro illorum modorum ſit. ideo explicatius arguit illud eſſe: aut quia motor ut᷑ poſſe non fuit: et tempus fuit: aut quia fuit: ſed diſpoſitio agẽdi deficiebat. non poteſt autem aliud fingi: at tunc illa diſpoſitio: aut eſt ex parte agentis: aut patientis: aut vtriuſq;: vt amborum diſtantia. dicit. ꝙ harum diſpoſitionum forte omnes: forte plures: forte ſolum vna deeſt: ob quam cauſam motor non mouet. Cum igitur hęc ſint impoſſibilia: neceſſario fit vt primus motus ſuccedat mox ei motui quo ipſum poſſe fiet: ita vt principium primi motus ſit finis illius pręcedentis.

¶ Et mouere iſtud. Oſtendit ꝙ motus ille pręcedens primuꝫ ſemper fuit vnus et continuus: quaſi repetens rationem nunc dictam. et patet.

¶ Et forte. Fecit diuiſioneꝫ. videlicet. ꝙ aut illud poſſe eſt nouum: aut antiquum: ſiue ęternum. et fecit rationem cõtra illius nouitatem. excuſans modo ⁊c. ait ꝙ illud non eſſe ęternum apparebit ex ſecundo concludente. quod ſubſcribet textu proximo: aut tacuit illius probationem: quia non indiget illa: vt patet. hęc omnia quę dixit Auerroes ſunt vtilia: ſed non ad propoſitum litterę. tu vero ſequere expoſitionem noſtram.

¶ At vero ſi vlterius magis proficiſcamur: idẽ eueniat neceſſe eſt. Nam ſi quaedam ſunt mobilia: quaedam motiua: ⁊ interdum eſt actu quid mouens ipſum primum: ⁊ id quod mouetur. interdum vero horum nihil: ſed quieſcant: hoc prius mutetur neceſſe eſt. nam quietis aliqua praeerat cauſa: cuꝫ quies ipſa ſit motus priuatio. Quare ante primam mutationẽ erit mutatio prior.

¶ Poteſt quis Ariſtoteli obijcere ꝙ mobilia et motiua pręſint: et ꝙ interdũ antea erant in motu: iterdũ in quiete. ideo obijcit nunc: non ex ſuppoſitis: ſed ex neceſſarijs: et inquit. At vero ſi vlterius magis proficiſcamur arguẽdo. videlicet. ex neceſſarijs: et non ex ſuppoſitis. idem eueniat neceſſe eſt. nam ſi quędam ſunt mobilia: quędam motiua. ſintq; hoc modo. ꝙ interdum ſint in actu hoc mouens illud motum: interdum nullum horum: ſed quieſcant penitus hoc a mouere: illud a moueri. ſequitur tunc vt hęc prius mutentur. nam quietis aliqua pręfuit cauſa:

cum quies ipſa ſit motus priuatio: et ita oportet vt hęc ex quiete ad motuz mutentur ablata cauſa illius quietis: quare ante primam mutationez erit mutatio prior. videlicet illa qua aufertur cauſa quietis. vnde poteſt ſyllogiſmus eſſe iſte. aut illa quę præfuerunt: præfuerūt ſemper in motu. aut in quiete interdum. Si ſemper in motu: tunc motus ſemper erit. ſi ſemper vel interdum in quiete: non potuerunt deduci in motum: niſi quietis cauſa auferatur. ⁊ cum illa ablatio ſit motus: ante motum erit motus. hic eſt ſenſus litterę.

Com.7. ℂ Quia hoc. Auerroes propriam ſibi conſtituens rationem: quam de intentione Ariſtotelis credit eſſe. primo ordinem in demonſtrationibus componit: et vult ꝙ Ariſtoteles vnum primo ſupponat: aliud vero quęrat. Supponit eniz ex ſeptimo huius. ꝙ detur primus motus vt cęleſtis. primum mobile vt cęlum. primum mouens vt id quod primo mouet cęlum. ℂ Quęrit vero vtrum talis motus ſit natura et tempore prior. hoc eſt dignitate et ſeparabilitate. an ſolum natura et dignitate prior: non tamen prior tēpore et ęternitate. ℂ Et ex his ſoluitur contradictio. poſſet enim quis cauillare ſi Ariſtoteles ſupponit primum motum: et omnis prim⁹ motus: ſiue omne primum motum eſt ęternum. igitur ſuperflue quęrit an is motus ſit ęternus. patz modo ſolutio. Ariſtoteles enim eſſe primum motum natura et dignitate ſupponit: ſed quęrit an etiaz tempore. hoc eſt ęternitate ſit prior.

ℂ Deinde poſuit. His præmiſſis. arguit ſyllogiſmo hypothetico diſiunctiuo deſtructiue. videlicet. accipio primum mobile: quod mouetur tali primo motu: et quęro aut illud eſt genitum: aut ęternum. Si genitum: cum omnis generatio ſit aut motus: aut cum motu: tunc ante eum: quem poſuimus primū motum: erit motus prior: qua ratione ille primus dici non poterit natura nec tempore. Si vero ponatur illud ęternum: aut ſemper fuit in motu: aut exiuit de quiete tempore infinito præcedente ad motum: ſiue tempore finito. (idem enim eſt.) non eſt dicendum ꝙ exiuit de quiete ad motum. Primo. quia ab ęterno fuit agens vt primus motor ab ęterno fuit mobile. igitur ⁊ motus. Secundo. ſi exit ad motum: poſt quietem. oportet aut vt remoueatur impediens: aut vt euenerit diſpoſitio et commodum: quo ad motum exiuit. Siue illud impediens: aut diſpoſitio ſit ex parte agentis: ſiue ex parte mobilis: ſiue ex parte vtriuſqz: ſemper ſequitur vt ante motum primum præceſſerit motus: quo. videlicet. impedimentum: aut diſpoſitio ſit inducta. cum hęc omnia ſint impoſſibilia: oportet vt ſit primum mobile: quod ſemper moueatur primuz quoqz mouens quod ſemper mouet: ⁊ primus motus: qui nunqͣ ceſſet. hanc autem expoſitionem dicit eſſe mentem Ariſtotelis: quod ſane non credo. eſt enim hęc expoſitio ſatis difficilis: ⁊ nō conueniens verbis: vt patet omnibus. ꝓpterea prima eſt melior.

ℂ Et non debet. Remouet obiectionem. quia dici poſſet ꝙ motus cęli non eſt primus: ſed alteratio: aut generatio: quia cęlum ipſum: aut primum mobile fuiſſet primo genitum: eſt motus primus. cauillum hunc refellit. Et declarat primo. ꝙ generatio non poteſt eſſe primus motus: quoniam generatio non motus eſt: ſed eſt motus finis. Secundo declarat. ꝙ nec alteratio: quia motus primus vult eſſe ęternus. alteratio vero eſt finita: quia deſinit in generationez. Tertio. contra ambo hęc facit: quia ſexto huius dictum eſt ſolum motum circularem eſſe primū: quia ille ſolus poteſt eē ęternus.

ℂ Nam alia quidem vnice. alia vero contrarijs motibus mouent: ceu ignis quidem calefacit. frigefacit vero minime. at ſciētia vna videtur eſſe contrariorum.

ℂ Plato in timęo diſtinguit de duplici agēte. aliud eniz eſt agens per naturam: atqz formam propriam. quod naturale dicitur. et hoc determinatur ad vnum: vt dictum eſt ſecundo huius: et primo de cęlo. Aliud agit a ſcientia et a ratione. quod agere a propoſito dicitur. tūc vult ꝙ agens non per naturam egerit: ſed per artem et ſcientiam: qua ratione nihil prohibebat agere contraria abſqz ſuꝑfluus mutatione.

ℂ Videtur quidem igitur etiam illic aliquid perſimile eſſe. nam frigidum ipſuz cum cōuertitur atqz circumuoluitur calefacit: quēadmodum ⁊ ſciens ſponte ſua peccabit: cū contra ſcientia abutetur. Praeterea. etiam ea quae agere aut mouere: ⁊ ea quae pati aut moueri poſſunt. non omnino haec poſſunt: niſi vt propinqua ſe habeant etiam inuicem. Quare cum illa proxima ſint: ⁊ cuiz id fuerit vt hoc quidem motiuuz. illud vero mobile ſit. aliud quidem mouebit. aliud vero mouebitur.

ℂ Contra hunc cauillum arguit Ariſtoteles. ⁊ ſupponit (vt mihi videtur) duo. Primum. ꝙ tam agens naturale qͣ̃ agens a propoſito. non agit niſi vnum per ſe et principaliter. aliud per accidens et ſecundario: vt frigidum conuerſum per antiperiſtaſim circumuolutum ad radicē calefacit: vt patet in aquis putealibus in hyeme. Similiter artifex cum ſcientia recte vtitur eſt cauſa ſanitatis. cum vero ſponte ſua praue vtitur: eſt cauſa contrarij vt mortis. Secunda ſuppoſitio. ea quę agere aut mouere: et ea quę pati aut moueri poſſunt: nō omnino ad actuz hęc poſſunt: niſi vt propinqua: aut aliquo alio modo affecta ſe habeant de nouo inuicem. a poſſibilibus enim quatenus poſſibilia non poteſt nouum quicqͣ̃ proficiſci: niſi aliqua quauis noua affectione ſurgente afficiantur. hęc enim duo ſatis cōſtant.

ℂ Cum poſuit. Iſtud commentum diuiditur in expoſitionem textus: et digreſſionem. Secunda ibi. Sed adhuc remanet. prima pars patet. verum duo ſunt attentione digna. Com.8. Primum. ꝙ Auerroes vult ꝙ differentia inter virtutes rationales et naturales ſit hęc. ꝙ rationalis agit vtrum contrariorum per ſe. naturalis vero virtus alterum per ſe: alterum per accidens. ℂ Sed dices. hoc videtur contra textum. ait enim Ariſtoteles ꝙ in vtroqz eſt ſimile: quoniam tam naturalis qͣ̃ rationalis virtus agunt vnum per ſe: alterum per accidens. ℂ Dici poteſt ꝙ per accidens accipitur vno modo pro ſecundario. et ſic accipit Ariſtoteles in littera. Alio modo vt diſtinguitur contra per ſe. et ſic accipit Auerroes in commento. nam ſecundarium dicitur per ſe hoc modo: vt diſtinguitur contra per accidens proprie. Secūdum attentione dignuz eſt. ꝙ Auerroes vult ꝙ det reſponſionem Platonis Ariſtoteles et confutet. ℂ Reſponſio vero eſt. vt dictum eſt in littera. ꝙ ratio Ariſtotelis habet locum ſoluz in virtutibus naturalibus. ℂ Confutatio vero (vt intelligit Auerroes ex textu)

eſt.ꝙ tunc expoſitio Platonis non eſt vniuerſalis: ſed particularis. Et hec replica (vt dicit) nūc ſufficit: quia poſtmodum eam fortiter ⁊ diligentius confutabit. Hec eſt expoſitio Auerrois. Sed licet hec expoſitio ſit vtilis: tamen (vt mihi videtur) textui non conſonat. Ariſtoteles enim in refellendo cauillum illū Platonis ſiue cuiuſuis alterius: duas ſibi conſtituit ſuppoſitiones: ⁊ ita non arguit: ſed ſupponit.

¶ Sed adhuc. Nunc digreditur: ⁊ obiicit primo contra dicta: oſtendens ꝙ adhuc ſtat expoſitio Platonis: quoniam licet expoſitio non ſit vniuerſalis: tamen diceret Plato deum eſſe agentem rationalē: ſiue a propoſito per ſcientiam rei agendę. tale autem agens eſſe poteſt cauſa immediata effectrix contrariorum abſq; ſui mutatione: ⁊ ita nullo cōcurrente ſufficit.

¶ Secundum igitur hanc. Reſpondet primo ꝙ Ariſtoteles confutabit poſtea talem reſponſionem complete: nunc vero tantum habere vult reſponſionē platonis non eſſe vniuerſalem: propterea verbum illud in tranſlatione barbara: ſed non omnia quę poſſunt ⁊ reliqua: eſt propoſitio particularis negatiua. nam negatio prepoſita facit ęquipollere ſuę contradictorię. Illud vero verbum: ſed quando fuerit talis eſt particularis affirmatiua: ⁊ ita patet reſponſionē eſſe particularem ⁊ non vniuerſalem. hęc eſt prima confutatio.

¶ Secunda autem expoſitio. Soluit aliter: videlicet ꝙ vniuerſaliter nulla agentia quęuis poſſunt agere de nouo ſine ſui mutatione ſiue rationalia: ſiue naturalia: Et ſic propoſitio pⁱma eſt vniuerſalis negatiua. Secunda vero vniuerſalis affirmatiua.

¶ Et hoc eſt manifeſtum. Probat vniuerſaliter nullū agens agere de nouo effectum aliquem ſine ſui mutatione: ſiue ſit rōnale: ſiue naturale. Primo omne agēs naturale quod agit de nouo: agit cum ſui mutatione: et omne agens rationale ſimiliter. igiť omne agens. Prima pars patet per omnes. Secunda declaratur: quoniam agens rationale non agit de nouo: niſi de nouo aut intelligat: aut appetat: ⁊ vtcūq; ſit: ſaltē appetitus aut cognitio erit mutatio interior.

¶ Si autem poſuerimus. Secundo ab vno eodemq; agente manente penitus ſimili ſecundum eandē proportionem: nō prouenit niſi vnum ⁊ idem. igitur agens rationale non poteſt agere nouum niſi mutet proportionem ad effectum: ⁊ ita mutabitur.

¶ Et quod dicunt. Sarraceni dixerūt ꝙ aliquod agēs voluntate antiqua poteſt agere nouum vt quando prefixit tempus ſuę actionis in ſua voluntate: ⁊ ita deus voluntate ęterna poteſt agere mundum de nouo: quia in illa pręſtituit tempus ſuę actionis. Contra obiicit: quoniam adueniente ſuę actionis hora: aut eſt illa met voluntas: quę pręerat: aut alia. Si eadem: igitur vt ab ęterno nihil fecit: ita tunc nihil faciet. ſi alia voluntas. igitur mutatio ſaltem interior.

¶ Et cauſa. Secundo noua hora ſequitur nouum tempus. vt enim tempus ſequitur motum: ita nouum tempus nouum motū. non enim tempus eſt abſq; motu: nec nouū tempus abſq; nouo motu. igitur ſi aduenit noua hora: aduenit nouus motus: ⁊ per conſequens ante primum motū erit motus ille de nouo adueniens. An vero rationes hę valeant: poſterius dicetur.

¶ Si igitur non ſemper mouebatur: patet non ita ſeſe habere: vt alterum mouere: alterum moueri poſſit: ſed ipſorum alterum mutari oportebat. In iis enī quae ſunt ad aliquid id euenire neceſſe eſt. veluti ſi duplū non erat: nunc duplū euaſerit. ſi non vtrūq;: alterū mutari neceſſe erat. erit ergo quaedam mutatio prior prima.

¶ Ex his ſuppoſitis arguit et facit tale enthymema. Si ea quę erant poſſibilia mouere et moueri antea ſempiterno tempore non mouebantur. igitur non cęperunt moueri et mouere ſine noua mutatione. hoc enthymema patet per ſuppoſitiones. quoniam ex prima et ſecūda colligitur ꝙ nihil agit: aut patitur de nouo vniuerſaliter: niſi aut per ſe aut per accidens: accedente aliqua euariatione ſiue mutatione. Non cōtentus tamen Ariſtoteles probatione hac ex ſuppoſitis: idem perſuadet ſic. non poteſt noua relatio ſurgere inter relatiua: niſi ſurgat noua mutatio in fundamento: aut in vtriſq;: aut in altero relatiuorum: vt exemplo docet. relatio enim et ſi non per ſe terminet motum: aduenire non poteſt alicui: niſi conſequatur aliquid per motum acquiſitum: et ita his ſtantibus patet eſſe mutationem priorem prima: vt illam qua motiuum et mobile cępit: et ductum eſt ad motum.

¶ Si igitur. Commentum iſtud diuidi poteſt in duo: quoniam primo exponit litteram. ſecunda ibi. Et oportet nos. digreditur. prima pars patet. verum in illa parte duo ſunt attentione digna. Primū. ꝙ nulla relatio poteſt de nouo aduenire alicui ſine mutatione alterius extremi: aut ſaltem in aliquo extrinſeco ab vtroq; extremo: vt iuniores declarant: quia poteſt fieri relatio quędam de nouo inter denarios et rem venditam: nulla facta in illis mutatione: ſed in vendente et emente. ſimiliter et de viſione dici poteſt. nam poteſt inter viſilem et viſum noua effici relatio per ſolam lapidis impedientis mutationem. Secundum eſt. ꝙ recte in precedenti textu dictum eſt contradictionem illam eſſe particularem: vt dixit prima expoſitio: quoniā hęc contradictio eſt vniuerſalis. illa enim fuit ſolum de agente naturali. hęc autē eſt vniuerſalis inter omnia agentia quęcūq;: qua ratione inductus erat ipſe (vt dicit) exponere verba illa illo modo dicto in prima expoſitione. hęc in expoſitione continentur. Com.9.

¶ Et oportet. Digreditur. et mouet quęſtionem. vtrum videlicet. hęc demonſtratio probet motum non incipere ſecundum genus. Aut ꝙ primus motus non incepit tantū. habet enim (vt dicit) quęſtio hęc difficultatem.

¶ Debes ſcire ꝙ incipere ſecundum genus eſt incipere ſic. ꝙ nihil ſui generis incepit: veluti Adam incepit ſecundum genus: quoniam ante ipſum nihil ſui generis incepit: nec homo: nec animaliū vllum: qua ratione fit: vt non incipere ſecundum genus ſit quando ita res aliqua incipit: quod prefuerit aliquid ſui generis: veluti caius nunc non incipit ſecundum genus: licet de nouo in lucem ędatur: quoniam prefuit aliquid ſui generis: vt homo: aut leo: vel tale id genus. eſt igitur quęſtio. vtrum demonſtratio Ariſtotelis demonſtret motum non incepiſſe ſecundum genus: quoniam ſemper pręceſſit motus. an ꝙ primus ipſe motus non incepit. hęc enim quęſtio eſt difficilis.

¶ Quoniam ſi intendit. Tangit quęſtionis difficultatem. nam motum non incipere ſecundum genus eſt dicere ante motum eſſe ſemper motum. modo hoc poteſt intelligi quadrifariam: vt dictum eſt in primo commento. vbi ſunt poſitiones poſſibiles et impoſſibiles: ⁊

ita hęc propoſitio non poteſt aut abſolute concedi: aut negari: cu; ſint in illa ſenſus poſſibiles et impoſſibiles. Dicit ſecundo. ꝙ ſenſus poſſibilis is eſt qui ex ſuppoſitionib⁹ ſequitur. videlicet. ille ꝙ motus ſequitur poſt ipſum mobile tempore. quod verum eſt de motu nouo et de ęterno reſpectu noui motus. Dicit tertio. ꝙ iuxta hoc oportet dicere Ariſtotelem in hac intentione eſſe diminutum: cu; multiplex non diſtinxit: et ſenſus non verificauit vt fieri ſolet in multiplicibus. ℭ Signum affert. quia Alfarabius diſtinxit illud: et declarauit ſenſus poſſibiles et impoſſibiles: aſſerens ab Ariſtotele id eſſe derelictū: ⁊ ita Ariſtoteles eſt mancus.

ℭ Licet Ariſtoteles. Reſpōdet ꝙ Ariſtoteles prętermiſit hęc tanꝗ̄ poſterius declaranda: vt in libro de generatione ſecundo. ideo non eſt diminutus: cum in loco debito illud perfecerit: ⁊ complete.

ℭ Aut dicamus. Secundo. ſoluit ꝙ iſtę ſunt duę quęſtiones impertinentes: quarum prima eſt: vtrum mundus poſſit ſtare ſine motu: ita vt ſit: et nullus motus ſecundum genus ſit. alia eſt quot modis motus eſt ante motum. hę enim ſunt quęſtiones impertinentes. Propterea. Ariſtoteles ſoluit illas in locis diuerſis: vt primam hic. ſecūdā vero in ſecūdo de generatiōe.

ℭ Et forte. Tertia reſponſio eſt ꝙ Ariſtoteles intendit probare ꝙ mundus ſemper ſtat: et ſtetit ſub hac triplici diſpoſitione: ſub qua modo ſtat: cumq; ſimili ordine: et his motibus: ita vt ſit mūdo naturalis ordo: nec aliter poſſibile.

ℭ Scilicet ꝙ omnes. Explicat ordinem: ꝙ videlicet ſit talis ſemper mundi ordo vt omnes motus reducantur ad celum cęleſtemq; illius motum: veluti ad cauſam cęterorum. Secundo. ꝙ quędam ſemper moueantur vt ea quę cęlo proxima ſunt: vt ignis. quędā vero quieſcant ſemper: veluti quę remota: vt ipſa terra. Tertio. vt quędam alternatim interdu; moueantur: nūc quieſcant. Modo ad tale; declarationē quęſtio illa de motuū inuicē precedētia impertinens eſt.

ℭ Ergo manifeſtum. Probat tertiam intentionem. videlicet. ꝙ mūdus ſemper illa triplici diſpoſitione permaneat: quoniam ſi non ſtabit ſemper in tali conſtitutione: aut quieſcet: aut ad aliud mutabitur ſtatum: non poteſt quieſcere: quonia; omne quod quieſcit: quieſcit vt diximus propter remotionem a cęlo. nec poteſt mutari ad aliam diſpoſitionem: quoniam moueretur propter appropinquationem ad cęlum.

ℭ Si igitur poſſibile. Ex his vult inferre ꝙ ſi mundus quieſcet: mundus eſſet pars alterius mundi. dictu; eſt enim ꝙ ſi quieſcit: non quieſcit niſi quia remotus eſt a cęlo: vt dixit de terra. igitur ſi quieſcit: oportet eſſe aliquem mundum ipſum continentem: et ita erit pars alterius mundi. ℭ Debes ſcire ꝙ in hoc proceſſu ſupponit Auerroes ꝙ motus cęli ſit primus motus ſecundu; cauſam ſaltem: et ita eſt cauſa omnium cęterorum motuum et quietum: ſed non poteſt eſſe ſecundum eandē rationem cauſa motus et quietis. igitur erit cauſa motus per approximationem. quietis vero per remotione;. Tunc hoc ſumpto enthymema patet. videlicet ꝙ ſi hic mundus quieſceret: eſſet pars alterius mundi: quia non quieſceret niſi per remotionem ab illo. quod eſſe non poteſt: niſi ſit illius pars: aut ab illo cōtentus. Sed an hęc quicꝗ̄ valeāt: poſteri⁹ diſputabim⁹.

ℭ Et quod apparuit. Nunc tandem declarat poſitionem ſuam: et vult ꝙ Ariſtoteles probet motum primum eſſe ęternum: partim ex ſeptimo libro: partim ex his quę hic dicit. ex ſeptimo enim ſumit eſſe aliquem motum primum: primum mobile: atq; motorem primum. hic vero probat talem motum primum non eſſe factum atq; de nouo. Non enim eſſet primus ſecundū cauſam: vbi nāq; eſſet nouus: non incepiſſet niſi aliqua alia mutatione precedente per declarata. cum autem illa mutatio pręcedens eſſet prior: nō poſſet eſſe cauſata: aut dependens ab illo primo motu: et ita non eſſet ille primus ſalte; cauſaliter. Quare ſi eſt primus omniū oportet vt ſit ęternus ⁊ ante omnes.

ℭ Et cum hoc fuerit. Tunc vlterius arguit. ſi eſt motor ſemper mouēs. igitur eſt mobile aliquid quod ſemper mouetur. hoc ſtatim patet. quia mouens et motū ſunt relatiua: poteſt tamē probari etiam quia ſi id quod mouetur a primo motore: non eſſet ęternum: ſed generatum: tunc motor primus non eſſet primus. Nam ſi primu; mobile generaretur: aut generaretur a primo ipſo motore: aut ab alio. non ab alio: quia tunc non eſſet primus: cum non eſſet omniū cauſa. Si vero a primo motore: hoc eſſe non poteſt: niſi ille primus motor efficeretur particulare mouens ſecundum locum et tempus: et ita nō eſſet primus. quare ſi primus motor eſt ęternus: etiam primum mobile erit ęternus. et ſi ſic. igitur ipſe motus primus erit ęternus. nam motore primo et mobili primo exiſtentibus ęternis motus primus neceſſario erit ęternus.

ℭ Et maxime cum. Huius rei tandem dat ſignum ex hoc quia ſenſu conſtat omnes motus hic inferius reduci ad motum cęleſtem: vt generatio et corruptio: ⁊ omnes alij ad motum circuli obliqui. Cum igitur omnes motus reducantur in illum: erit ille omnium primus: et cauſa omnium cęterorum: et ita nullus eſt eo prior. ⁊ ſic ęternus. contra etiam: quia ęternus eſt cauſa omniū aliorum: et ita cauſa ꝙ poſt motum ſit motus in infinitum: de his dicemus poſtea.

ℭ Ad haec quoniam modo prius atq; poſterius erunt: ſi non ſit tempus. aut tempus: ſi non ſit motus. Or ſi tempus numerus motus: aut quidam ſit motus. Siquidem ſemper tempus eſt: ⁊ motum ſempiternum eſſe neceſſe eſt: ſed de tempore omnes: praeter vnum ſolum: conſentire videntur. nam ingenitum eſſe aſſerunt: atque per hoc Democritus eſſe impoſſibile demonſtrat omnia eſſe facta: quia videlicet tempus dicit nō eſſe genitum. Plato vero ſolus ipſum generat. etenim vna cum coelo ipſum ortu; eſt inquit. coelumq; factū aſſerit eſſe.

ℭ Secundo principaliter arguit Ariſtoteles ſic. ſi tempus ſemper eſt: motus eſt perpetuus. ſed temp⁹ eſt ſemper. igitur motus eſt perpetuus. ℭ Circa hanc rationē primo ſumit duo. Primu;. nec temporis differentię ſine tempore: nec tempus ſine motu eſſe poteſt: et hoc inquit. quonia; modo prius atque poſterius erunt: ſi non ſit ipſum tempus: aut tempus ſi non ſit motus. Sumit ſecundo. ꝙ tempus ſit aut motus aut motus ipſius numerus: vt quarto huius declaratū eſt. inquit. Or ſi tempus numerus motus: aut quidam ſit motus: hęc eſt ſecunda ſuppoſitio: quę eſt declaratio primę: vt patet. Ex his dat ſyllogiſmum. ſiquidem tempus eſt: et motum

ſempiternum eſſe neceſſe eſt. Deinde ponit antecedēs tanquã minorem di. Sed de tempore omnes pręter vnum ſolum conſentire videntur. nam ingenituz eſſe aſſerunt atqʒ per hoc Democritus eſſe impoſſibile demonſtrat omnia eſſe facta: quia videlicet tempus dicit non eſſe ortum: ꝛ ſic per conſenſum omnium patet poſitio antecedētis. Deinde declarat quis ille eſt ſolus ꝙ huic diſſentit di. Plato vero ſolus ipſum generat. ꝛ enim vna cum cęlo ipſum eſſe ortum inquit. cęlumqʒ factuz aſſerit eſſe: ꝛ ita ſyllogiſmus totus patet. eſt enim hypotheticus a poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis. ℂ Themiſtius vero vult illum eſſe contradictorum: quatenus videtur Ariſtoteles reducere veteres ad contradictionem. ℂ Auerroes autē quid velit: aut neſciuit: aut occultauit. primo enim intuitu videtur velle Ariſtotelem declaraſſe ex principali intento id idez in tempore: quod de motu ipſo declarauit: vt ꝙ tempus ſit ęternum: ꝛ hęc expoſitio eſt propria: ſed textui gręco non conſonat vt tibi patet. Deinde vult ꝙ ex hac declaratione Ariſtoteles inferat motum ipſuz eſſe perpetuum. Hęc ex cōmento colligi poſſunt: quę non multum litterę conueniunt.

Qualis expoſitio Themi. Que aut̄ roes com mēto. 10.

ℂ Rurſus ſi impoſſibile eſt: ꝛ eſſe: ꝛ intelligi tempus abſqʒ ipſo nunc. Nunc vero ipſum eſt medium quoddam principÿ ſimul atqʒ finis rationem ſubiens. principÿ quidem futuri. finis vero praeteriti: tempus ſit ſemper neceſſe eſt. Ultimuz namqʒ temporis finiti eius quod ſumptum eſt: in aliquo ipſorum nunc erit. nihil enim in tempore praeter ipſum nunc contingit accipere. Quare cum ipſum nunc ſit ꝛ principiuz ꝛ finis: citra ꝛ vltra ipſuz eſſe tempus ſemper neceſſe eſt. Sed ſi tempus ſit ſemper: patet etiam motum neceſſario ſemper eſſe. ſi quidē tēpus ſit motus affectio quaedã.

ℂ Accepit poſitionem antecedentis: videlicet ꝙ ſemper ſit tempus per conſenſum hominum. Nunc eam probat ſimpliciter per rationem: ꝛ ratio eſt a primo ad vltimum ſic: ſi tempus incepit: illius fuit aliquod primum. igitur illud primum fuit aliquod nunc. Ultra ipſum nunc eſt finis pręteriti. igitur pręfuit tempus. pręfuit: igitur non incepit. non incepit. igitur tempus perpetuum eſt. perpetuum eſt tempus. igitur ꝛ motus: quoniam tempus eſt motus ipſius affectio ſiue paſſio. ℂ Circa hanc rationem primo ſumuntur duo loco antecedentis. deinde ex illis infertur conſequens. Inquit. rurſus ſi impoſſibile eſt ꝛ eſſe ꝛ intelligi tempus abſqʒ ipſo nunc: hęc eſt prima ſuppoſitio. Nunc vero ipſum eſt medium quoddaz principÿ ſimul atqʒ finis rationem ſubiens. principÿ quidem futuri. finis vero pręteriti. Hęc eſt ſecunda ſuppoſitio. ℂ Ex his infert conſequens: ꝛ inquit. tempus ſit ſemper neceſſe eſt. Conſequentiã deducit: ꝛ inquit. vltimum namqʒ temporis finiti eius quod pręterÿt: in aliquo ipſoruz nunc erit per ſuppoſitiones. Nihil enim (vt dictum eſt) in tempore pręter ipſum nunc contingit accipere. Deinde quaſi rationem epylogando. inquit. quare cum ipſum nunc ſit ꝛ principium ꝛ finis: citra vltra ipſuz eſſe tempus ſemper neceſſe eſt. Ex his vult habere poſitionem antecedentis: quam per conſenſum ſapientum acceperat. deinde redit ad argumentuz: et inquit. Sed ſi tempus ſit ſemper: patet etiam motum neceſſario ſemper eſſe. ſiquidem tempus ſit motus affectio quędam: aut ipſe mot⁹: vt in libro quarto dixit. ℂ Debes ſcire ꝙ cōtra hanc rationem Ariſtotelis obÿci poteſt hoc modo. ſic ipſum nunc ſe habet ad tempus: vt punctum ad lineam: ſed non eſt de ratione puncti vt ſit medium. eſt enim aliquod punctum principium lineę tm̄. aliquod vero finis ſolum: ꝙ ſi idem et omne punctum eſt medium finis ac principÿ rationem ſubiens: erit quoniaz linea eſt infinita. igitur cum ita ſit de ipſo nunc: aut peÿt quod eſt in principio: aut oportet dare primum nūc: vt primum lineę punctum. ℂ Huic reſpondet Auerroes in commento verificando rationez ꝙ differt tempus a linea. naz tempus ſemper fluit. linea vero permanet. Propterea. non eſt dare primum nunc in tempore: vt primum datur punctum in linea: quia tunc tempus eſſet permanēs: ꝛ actu demonſtratū vti linea. ℂ Obÿcit autem huic reſponſioni expoſitor: quia adhuc ratio Ariſtotelis eſt leuis. nam ex hoc ꝙ tempus eſt fluens: non habetur plus niſi ꝙ idem nunc nō poteſt bis oſtēdi: ſed non habetur ꝙ ante ipſum pręceſſerit tempus. ꝛ ſic ſtant ſimul ipſum nunc non bis oſtendi: et eſſe primum. ℂ Ideo aliter defendit Ariſtotelem: et tu vide eum. Pace tanti viri hęc obiectio non cogit. nam Auerroes ſupponit nō poſſe eē ipm̄ nūc niſi in motu. hoc eſt niſi in ipſo motu ſibi correſpōdeat momentū: ſiue mutatum eſſe. Modo in ſexto demonſtrauit hęc viciſſim ſe habere. videlicet motum et mutatum eſſe: quoniam ante omnem motum pręceſſit mutatum eſſe: et ecōtra. ante omne mutatum eſſe pręceſſit motus. ℂ Ex his ratio Ariſtotelis habet vim. ſi eniz in tempore eſt primū nūc: oportet in aliquo motu ſibi correſpōdere aliquod mutatum eſſe. vt enim tempus eſt in motu: ita ipſum nunc immutatum eſſe. Modo ante omne mutatū eſſe eſt motus: et omnis motus eſt in tempore. igitur ante nunc illud pręceſſit tempus. Quomodo etiam Themiſtius rationez hanc Auerrois intelligit: ſed de re hac in his quę dicemus: diſputabitur. Ulterius Auerroes in calce commenti ex textu ſumit ſignum ꝙ demonſtratio intelligitur de primo motu: ex hoc quia tempus eſt paſſio primi motus. videlicet diurni.

Que aut̄ roes com mēto. xi. Dubia.

Reſponſio Auerrois.

Confuta⁹ Thome.

Defenſio

ℂ Eadem vero ratio erit de ipſius motus interemptu. Nam quēadmodū in ipſius motus ortu ſit vt prima mutatione ſit aliqua prior. Sic hic vltima mutatione aliqua fiet poſterior. non enim moueri ꝛ eſſe mobile ſimul deſinent: vt comburi ꝛ eſſe combuſtibile. nã poteſt eē combuſtibile ꝛ nō comburi: nec itē ſimul d̉ſinēt mutatiuū ꝛ mouēs eē At tale corruptibile corruptum fore oportebit: cum corruptibile ſit: ꝛ poſt hoc rurſus id quod huius eſt corruptiuum. etenim corruptio ipſa mutatio quaedam eſt. ꝙ ſi haec impoſſibilia ſint: perſpicuum motum ſempiternum eſſe ꝛ non interduz eſſe: inter-

dum non eſſe: ita nāqʒ dicere figmento per ſimile videtur.

❡ Cum declarauit motum ipſum nō incepiſſe: nunc nō eſſe interēpturum vnquam ſimili ratione perſuadere enitetur: ⁊ arguit ſic. ſi motus aliquādo interibit: tunc vltima mutatione dabit̄ poſterior. Modo conſequēs eſt impoſſibile. ideo ⁊ antecedens. pro deductione conſequentię preſuppōnit non ſimul ipſuꝫ moueri deſinere ⁊ ipſuꝫ mobile: nec ſimul deſinere corrumpi: ⁊ ipſuꝫ corruptiuum. Tunc arguit ſi motus deſinet per ſuppoſitionem mobile ipſum reſtabit: ⁊ cum illud ſimili ratione ſit corruptibile: igitur aliquando corrumpetur. igitur corruptio erit poſt vltimum motum: ⁊ cum corruptio ⁊ corruptiuum non ſimul deſinent: remanebit adhuc corruptiuuꝫ. tale autem corruptibile eſt cum ſit aut contrariuꝫ aut ex contrarijs. igitur adhuc poſt corruptionem relinquetur corruptio: ⁊ ſic in infinitū. hoc modo Ariſtoteles rationem format. ❡ Sed dices. videt̄ Ariſtoteles diminutus: quia dici poteſt ſimul moueri ⁊ ipſum mobile deſinere. ❡ Reſpondetur. vt ex Themiſtio colligitur: ꝙ Ariſtoteles vnum ſupponit: alterum probat. ſupponit enim ipſum moueri ⁊ mobile non poſſe deſinere: quod eo ſupponit: quia ſi omnis motus: ⁊ omne mobile penitus deſinerent: in nihilum redigerentur: ⁊ ita vnius corruptio eſſe non poterit alterius generatio. Probat vero ꝙ ſi remaneat mobile: poſt vltimam mutationē detur vlterior. ❡ Et ita ratio ſine cauillo tota poteſt ſic formari. ſi mot⁹ deſinet: aut ſil cuꝫ vniuerſo mobili deſinet: aut deſinet motus: adhuc ipſo mobili ſuperſtite non poteſt motus deſinere ſimul cum motu: quoniam tunc omnia in nihilū redigerentur: nec poteſt deſinere: mobili ipſo ſuperſtite per rationē textus. igitur motus eſt ſempiternus vtraqʒ ex parte. ❡ Auerroes vero rationem textus ſic format. vel deſinente motu ſimul condeſinit mobile: vel ſuperſtabit. ſi condeſinit: tūc habebit aliquod corrumpens. non enim poteſt eſſe corruptio ſine corrumpente: ⁊ queratur de corrumpente: aut eſt corruptibile: aut perpetuuꝫ. ſi corruptibile: rurſus habebit corrumpēs: ⁊ ita in infinituꝫ: ſed ſi tale corrumpens ſit perpetuuꝫ: Auerroes nō cōfutat: quia ex quinto hui⁹ patet. omne enim corrumpens eſt aut contrarium aut ex contrarijs. tale vero omne eſt corruptibile. ſic igitur dici non poteſt ꝙ ſimul motus ⁊ mobile deſinant: nec dici poteſt ꝙ mobile remaneat perpetuo poſt motus ipſius corruptionem: quia per ante habita motor eſt perpetuus ⁊ mobile ſimiliter. igitur ⁊ adhuc poteſt eſſe motus: ⁊ cum potentia non ſit fruſtra: oportet vt iterum inter ea ſurgat motus: ⁊ ſic poſtrema mutatione eſſet adhuc alia poſterior. Hec eſt Auerrois deductio: quę quātum litterę conueniat: diiudica. ❡ Sed dices. Ariſtoteles accepit ſolum illud membrū: ꝙ mobile remaneat: ⁊ motus deſinat: cū poſſit obijci ꝙ ambo poſſunt ſimul deſinere. igitur eſt diminutus. ❡ Rńdet Auerroes ꝙ pretermiſit illud membrum tanq̄ʒ declaratuꝫ in ſyllogiſmo de generatione motus. ideo vt breuitatis amator pretermiſit.

Obiectio aduerſus Ariſto.

Defenſio.

Alia rāſio.

Que aūr roes. com mēto. 13.

Dubiū.

Reſponſio Auerrois.

❡ Similiter etiam dicere ſic eſſe aptuꝫ: atqʒ hoc oportere principiū eſſe putare: qđ quidem Empedocles dicere videtur. rebus dicens competere neceſſario vt nūc amicitia nunc lite vincat ac eas moueat. in medio vero tempore quieſcant.

❡ Animaduerſione dignum Empedoclem dicere notū eſſe aliquādo: ⁊ aliquando nō eſſe propter litem ⁊ amicitiam. Dicit vlterius Empedocles ꝙ eſſe aptum motum in tanto tempore: ⁊ quietem in tanto alio: eſt principium: cum hęc e lite ⁊ amicitia proficiſcantur: quę ꝙ ſic agant: nulla eſt alia cauſa: niſi quia principia ſunt: ⁊ principiorum non eſt principium. Dicit modo Ariſtoteles hęc dicta ſunt ſimilia figmento: quoniam figmētum quod grece eſt plaſma: eſt id cui nulla reſpondet ratio. Cum igitur hęc ſint dicta ſine ratione: recte ait eſſe ſimilia plaſmati. inquit. ſimiliter etiam dicere ſic eſſe aptum vt in tanto tempore ſic: ⁊ in tanto non: atqʒ hoc oportere principiuꝫ eſſe putare: eſt ſimile figmento: quod quidem Empedocles dicere videtur: cuius verba ponit: ⁊ ex tranſlatione ipſa pſpicua ſunt.

❡ Forſitan vero ⁊ hi qui vnum principium faciunt quemadmodum Anaxagoras modo iſto dixerunt. At coruꝫ quae natura aut per naturam ſunt: nihil inordinatuꝫ eſt. vniuerſis enim natura ipſa ordinis eſt cauſa. Sed infinitum ad infinitum rationem habet nullam. omnis nāqʒ ordo ratio eſt. Infinito igitur quieſcere tempore: deinde moueri aliquando: huiuſqʒ differentiam nullam eſſe cur nunc magis q̄ʒ prius: nec vllum ordinem habere: naturae profecto non erit opus. Nam id quod natura eſt: aut ſimpliciter ſeſe habere oportet: ⁊ non interdum ſic: interduꝫ aliter: ceu ignis ſurſum natura fertur: ⁊ non interdum ſurſum: interdum non ſurſum. Aut rationem habere oportet id quod non eſt ſimpliciter eodem modo.

❡ Confutauit antea Empedoclis poſitionem: nunc ⁊ illam Anaxagorę confutare vult: ⁊ primo narrat eam: ⁊ inquit. forſitan vero ⁊ hi qui vnum principiū faciunt: vt Anaxagoras modo iſto dixerunt: quo videlicet dixit Empedocles ꝙ mundus certo ⁊ conſtituto tempore ſit in motu. Alio vero in quiete: ⁊ ita quo ad hęc Anaxagoras non differt ab Empedocle. Animaduertendum tamen ꝙ licet non differat quoad illud: differt quo ad aliud. nam Anaxagoras vult tempus quietis fuiſſe infinituꝫ. Tempus vero motus in quo mens mouet fore etiam infinitum. Empedocles vero ambo tempora ſtatuit finita. nam tempus quo mundus eſt in motu ſpacium annoruꝫ trigintaſex milia conſtituit: totidem ⁊ ſpacium quietis: deinde confutat poſitionē Anaxagorę ⁊ oſtēdit ꝙ nō ſit naturalis ſic. Nihil a natura aut per naturam cōſtitutum eſt inordinatuꝫ. Infinito tempore quieſcere ⁊ finito moueri eſt inordinatum. igit̄ nec a natura nec ſm naturā eſt. Inquit. at eorum quę natura ſunt vt compoſita naturalia: aut per naturam vt accidentia naturalia: nihil inordinatum eſt. hęc eſt maior: quam probat dicens. vniuerſis enim natura ipſa ordinis cauſa eſt. Sed infiniti ad infinitū rationem habet nullam. hęc eſt minoris vis: quam exponit dicens. omnis enim ordo ratio eſt: ⁊ ita cuꝫ inter

infinitum ⁊ infinitū non ſit ordo: nec ratio eſſe poteſt: ⁊ ita patet minor. Ex hijs infert concluſionem ⁊ inquit. infinito igitur quieſcere tempore: deinde moueri aliquando: huiuſq; differentiam nullā eſſe: cur nunc magis q̄ prius: nec vllum ordinem habere: naturę profecto non erit opus. hec eſt concluſio: cuius probationē ſub alijs verbis epylogat: ⁊ inquit. nā id quod natura eſt aut ſimpliciter eodem modo ſeſe habere oportet: ⁊ non interdum ſic: interdum aliter: ceu ignis ſurſum natura fertur ⁊ non interdum ſurſum: interdum non ſurſum: aut rationem habere oportet id quod non eſt ſimpliciter ſemper eodē modo: quod addit propter monſtra: quę quidē e natura ſunt aliquo modo: ſed eueniūt propter rationem aliquam vt propter materię impedimentum: aut cęleſtis conſtitutionis obſtaculum. Quare dicere q̄ mundus quieuit tēpore infinito ⁊ non ſemper: oportet vt per rationem aliquam tradatur: aliter tradens eſt voluntarius. Sic igitur patet poſitionem Anaxagorę eſſe naturalitatis expertem penitus.

Quocirca praeſtabilius eſt dicere vniuerſum ipſum in parte quieſcere. In parte rurſus moueri vt Empedocles ⁊ ſiquis alius ita dixit. Tale. n. ordinē iam quēdā ſeruat.

Confutata Anaxagorę pōne: declarat q̄tū ad qd Empedocles eſt Anaxagorę pręponendus: ⁊ vult eſſe Empedoclem Anaxagorę pręponendum: quia inter tempora poteſt ordinem ſeruare. nam tempus quietis eſt in parte finitū: ⁊ tempus motus ſimiliter: ſed cum inter finitum ⁊ finitum ſit certa ratio: iure Empedocles quo ad hoc pręſtabili⁹ ait. Debes ſcire q̄ Empedoclis poſitionem varijs modis varij auctores interpretantur: ita vt quidam auſerit dicere Ariſtotelē non recte Empedoclis rationem atq; poſitionem intellexiſſe: ad hoc itaq; tollendū ſubiecit: ⁊ ſiquis alius ita dixit. quaſi dicat ſiue illud dicat ipſe Empedocles: ſiue alius quicūq; fuerit: ⁊ ita habendo reſpectum ad ordinem Empedocles pręſtabilius dixit q̄ Anaxagoras.

Uerum ⁊ eum qui hoc aſſerit: non ſolum id oportet affirmare: ſed etiā ipſius cauſaſ afferre ⁊ non ponere: neq; cenſere ſine ratione proloquium. Sed aut inductionem: aut demonſtrationem afferre. ea enī quae ſupponitur: cauſae non ſunt: neq; hoc erat cōcordiae: aut diſcordiae eſſe: ſed illius quidem cōgregare. huius digregare onus.

Duo erant in ipſius Anaxagorę poſitione per quę illa poſitio videbatur innaturalis: videlicet quia abſq; ordine: ⁊ quia dicta ſine ratione. Empedocles vero ſaluat ordinem quia tempora conſtituit finita. cauſā vero ordinis aſſignare non poteſt. propter hęc oſtendit etiam ipſum erraſſe: quia ⁊ ſi ordinem ſeruauerit: cauſam ordinis afferre non potuit. Animaduerſione tamen dignum q̄ enunciationes ſunt in triplici differentia: quędā quę dicuntur ſuppoſitiones ſiue petitiōes. quędam definitiones: quędā quę gręce dicuntur axiomata latine dignitates: ſiue ſententię: ſiue proloquia. oſtendit igitur Ariſtoteles q̄ dicere mundum eſſe in motu finito tempore: eſſe vero in quiete tantūdem eſt irrationaliter dictum: quoniā nec hęc ſunt ſuppoſitiones: nec concluſiones nec definitiones. petitiones ſiue ſuppoſitiones quidem non: quia non ſunt primę cauſę. concluſiones vero minime: quia ſine inductione ⁊ demonſtratione ſunt dictę. definitiones demum nequaquā: quoniam definitio concordię eſt congregare. diſcordię vero diſgregare: ⁊ ita patet etiam Empedoclis error. Quę ait tranſlatione patent.

Or ſi aſſignetur ipſum quod eſt in parte: dicendū in quibus ſic ſit. vt eſſe aliquid qđ homines congregat: videlicet amicitiam: ⁊ aliquid quod eos ſeiungit: videlicet inimicitiam. hoc enim ⁊ in ipſo vniuerſo eſſe ſupponitur: quia in aliquibus videtur ſic. verū per aequalia tempora id fieri: opus eſt ratione aliqua.

Refellit cauillum. dicet enim quiſpiam ita eſſe in parte vt in vniuerſo. modo in aliqua mundi parte vt in hominibus: amicitia illos congregare videtur. Inimicitia vero ſeiungere. igitur in vniuerſo mūdo ſimiliter. Contra obijcit Ariſtoteles: quia licet illud fingi poſſit: non tamen cauſa aliqua reddi poteſt cur interuallorū tempora ſint ęqualia. In hominibus cauſa ęqualitatis eſſe poteſt ratio ⁊ appetitus. in elementis vero minime. inquit. Or ſi aſſignetur a cauillatore ipſum ſimile quod eſt in parte vt in hominibus pro reſponſione. Reſtat dicendū in quibus ſic ſit. Reſpondet illud eſſe quod dicam: videlicet amicitiā: quę homines congregat: inimicitiam quę homines ſeparat. hoc enim ⁊ in ipſo vniuerſo eſſe ſupponitur: quia in aliquibus videtur ſic vt in hominibus. Contra obijcit verum per ęqualia tempora id fieri: opus eſt ratione aliqua: ⁊ hanc neſcit aſſignare Empedocles.

Omnino vero hoc principium ſufficiens eſſe putare ſemper aut ſic eſſe: aut fieri non recte eſt ſumere: ad quod Democritus cauſas naturales reducit: quoniam ⁊ ſic id prius fiebat. ipſius vero ſemper non quaerere principiū cenſet. in quibuſdam recte dicēs. in omnibus vero non recte. ⁊ enim triangulum ſuos angulos duob⁹ rectis ſemp equales habet: cui⁹ tamen aeternitatis eſt aliqua alia cauſa. principiorū vero quae ſunt perpetua: non eſt alia cauſa. Qđ quidē igitur nūq̄ fuit aut erit tēpus: quando nō erat: aut non erit motus: tot a nobis dicta ſunt.

Secundus cauillus eſſe poteſt p Empedocle q̄ ſempiternorū nulla eſt cauſa. modo concordiam ⁊ diſcordiam ęqualibus temporibus mouere eſt ſempiternū. igitur illius nulla alia cauſa eſt: niſi quia ſempiternū. Confirmatur per Democritum: qui cauſas omniū rerum naturalium reduxit ad ſempiternas: ⁊ ad illas ſtetit. inquit. omnino vero hoc principium ſufficiens eſſe putare ſemper aut ſic eſſe: aut ſic fieri: non recte eſt ſumere: ad quod Democritus cauſas naturales reducit eius qđ ſic pri⁹ fiebat. ei⁹ vō qđ eſt ſemp nō q̄rere pn^m^ cenſet. ſic itaq; nulla alia eſt quęrenda cauſa p̄ter ęternitatē. Cōtra obijcit: q2 licet illud in q̄buſdā ſic veꝝ nō

tamen vniuerſaliter in omnibus eſt verum: ꝛ hoc inquit in quibuſdam recte dicens. in omnibus vero non recte. Cuius exemplum apponit ꝛ inquit. et enim triangulum ſuos angulos duobus rectis ſemper equales habet: cuius tamen eternitatis eſt aliqua alia cauſa extra illud. princi/piorum vero que ſunt perpetua: nõ eſt alia cauſa. ꝛ quan/tum ad id quod vniuerſaliter dicunt: errant. nam poteſt aliquod ſempiternum habere cauſam. Quantũ vero ad aliqua ſaltem ea que ſunt principia: recte dicunt. deinde epylogat: ꝛ ſermo patet.

Com. 15. ¶ Cuz deſtruxit. Licet maior pars huius cõmenti ex de/claratione littere pateat: tamẽ bonũ eſt digreſſiões: quas facit exponere. Prima itaqꝫ digreſſio icipit ibi: ꝛ iſta poſi/tio eſt ſimilis: alia digreſſiuncula patebit locis ꝓprijs. An/te tamẽ primã illam digreſſionem colligenda ſunt duo in expoſitione. primũ ꝙ ordo naturalis eſt duplex aut quia. vno modo ſemper ꝛ vniformiter: vt ex homie homo ſem/per generet: aut quia diuerſis modis: temporibus tamen determinatis. ordo naturalis primo modo ab vna cauſa proficiſcitur. id vero quod pluribus modis e plurib᷒ cau/ſis: que tamen circulo reuoluuntur vt quattuor anni tem/pora. Secundum eſt ꝙ in opinione Anaxagore ſunt due innaturalitates. Prima ꝙ aliquod poſſibile infinito tem/pore antea reducatur ad actum: quod ideo eſt contra na/turam: quia aut hec quies eſt naturalis: aut violenta. ſi na/turalis. igitur generatio ꝛ motus erunt violenti: quod eſt contra eos. ſi violenta. igitur non poteſt tempus eius eſſe equale tempori motus. Tempus eniꝫ rei naturalis debet ee mai᷒. Sed dices. a pari inſtabo de forma hodie in ma/teria inducta: aut eius quies fuit naturalis: aut violenta. non naturalis: quia tunc generatio eſſet violenta. ſi vio/lenta. igitur hec forma deberet diutius durare in eſſe: ꝙ̃ durauerit in non eſſe. Dici poteſt ꝙ in accidentaliter or/dinatis non eſt inconueniens per accidens tempus quie/tis eſſe maius tempore motus: in ordinatis eſſentialiter non eſt poſſibile. Modo motus mundi ꝛ quies precedẽs apud illos ſunt eſſentialiter ordinata. vt patet. Secundũ vero contra naturam in poſitione Anaxagore eſt ꝙ mo/tor eternus preceſſerit tempore infinito antea: ꝛ mobile abſqꝫ actione: ꝛ ꝙ motor ceperit de nouo mouere nulla precedente mutatione: quod eſſe impoſſibile oſtẽdimus. Hec duo notat contra Anaxagoram.

¶ Et iſta poſitio. Hec eſt prima digreſſiuncula vbi narrat conuenientiam ꝛ differentiam inter poſitionem ſue legis ꝛ illam Anaxagore ꝛ dicit ꝙ ſunt ſimiles quo ad tempo/ris ordinem. nam vtraqꝫ ponit res quieuiſſe antea tem/pore infinito: ꝛ ꝙ motor deinceps ceperit reducere res ad motum abſqꝫ noua diſpoſitione media. Differunt ta/men: quia eius lex ponit motorem reduxiſſe eas in motũ per voluntatem. Anaxagoras vero per naturam. Qua ra/tione fit vt melius dixerint loquentes ſue legis: quoniam ſaluare poſſunt diuerſitatem: cũ voluntas ſit diuerſita/tis principium. natura vero non quidem diuerſitatis: ſed vniformitatis cauſa: ꝛ ſic rectius theologi ſue legis.

¶ Sed ſicut diximus. Obijcit theologis. Primo quia omne quod nunc mouet: quod prius non mouebat: ne/ceſſario habet nouam proportioneꝫ nunc ad motum: quã prius non habebat: aut ſaltem nouam imaginationem: quã nunc concipit: ꝛ prius non. aliter non magis in hoc tempore ageret ꝙ̃ alio.

¶ Et nos dicimus. Secundo arguit. ſicut voluntas noua non eſt cauſa ꝛ principium effectus antiqui eterni. ita an/tiqua eſſe non poteſt principiũ effectus noui. quare a vo/luntate eterna nihil noui proficiſcetur.

¶ Et nos dicimus ꝙ apparet. Tertio arguit. impoſſibile eſt nouum aliquid ab antiqua proficiſci voluntate: niſi mediante actione antiqua difformiter ſe habente: quia ſi cauſa eſt potẽs agere: ꝛ effectus poſſibilis fieri: ꝛ nulla de/fecerit diſpoſitio: de neceſſitate illi volũtati antique actio erit coeua. dixit notanter mediante actione antiqua dif/formi. naꝫ e deo ipſo cuncta efficiuntur: mediante tamen motu celi vario modo ſe habente vt dicemus.

¶ In quo igitur. Epylogat fundamenta cõtra loquentes primum eſt: quia dato ꝙ motus inceperit: ꝛ volituꝫ poſt/ponatur voluntati: tũc de neceſſitate deficiet aliquid aut ex parte voluntatis: aut ex parte rei volite. vt ſaltẽ tem/poris preſentia: quod nemo inquit negare poteſt niſi ore: non corde. Secunduꝫ eſt ꝙ ante voluntatem illam: que poſuit mundum in eſſe nulla preſuit mutatio: que preceſſe deberet. ſi de nouo illum motum ceperit.

¶ Si igitur fuerit. Reſpondet pro loquentibus ſue legis ꝙ hec fundamenta locum habent in voluntate noua ani/malium: que ſubiecta eſt mutationi. antiqua auteꝫ ꝛ eter/na ex preconceptione iam conſtituta agere poteſt nouum aliquid: nihil aut expectando: aut preparando. Et ita ar/gumenta nulla.

¶ Dicemus interrogando. Contra obijcit ꝛ petit. non ne tempus aut temporis preſentia requiritur ſaltem ex par/te effectus. videtur enim ꝙ ſic: quoniam ille eſſe non po/teſt niſi in tempore: ꝛ ita ſalteꝫ tempus preexigitur in ta/li noua actione.

¶ Si igitur dixerint. Rurſus ſoluit pro illis ꝙ voluntas antiqua agit rem ꝛ ſimul cuꝫ re fecit tempus: ſecus in vo/luntate noua. Contra obijcit: quia tunc pari ratione tem/pus fieret: ꝛ ita fieret in tempore: cum omne quod fit: in tempore fiat: qua ratione de tempore ipſo erit arguendũ vt de re illa arguebatur.

¶ Et ſi fuerit dictum. Mouet contra ſe queſtioneꝫ: vide/licet quo nam modo poteſt ab antiqua voluntate profici/ſci nouum quicquam. Reſpondet ꝛ imaginatur primuꝫ motorem eſſe omnium rerum que fiunt hic cauſam vni/uerſalem. nam ſol hoc eſt deus: ꝛ homo generant homi/nem. Tunc vult ꝙ a voluntate primi proficiſcũtur euen/tus noui mediante celo: quod perpetuo difformiter mo/uetur. naꝫ a motu ſolis ꝛ ſtellarum in circulo obliquo ꝓ/ficiſcuntur ea que hic ꝛ generantur ꝛ corrumpũtur. vt dĩ/ctum eſt in libro de generatione.

¶ Et etiam. Declarat ſolutionem per rationeꝫ. nam ſi euentus temporarius eueniret a voluntate eterna nõ me/diante celo perpetuo difformiter moto: cum illius motor fuiſſet eternus: effectus quoqꝫ nouus: talis effectus vo/litus fuiſſet poſt tempus infinitum: ꝛ ita deſineret infini/tum eſſentialiter ꝛ non per accidens: quod tanꝙ̃ impoſ/ſibile putat ipſe nunc.

¶ Quoniam qui ponit. Soluit queſtioneꝫ contra hec. So/crates hodie generatur a deo: deus preceſſit ſocratem in/finito antea tempore. igitur Socrates eſt fact᷒ poſt tem/poris infiniti conſumptionem. Reſpondet: ꝛ vt mihi vi/detur: innuit talem diſtinctionem ꝙ ante aliquid preceſ/ſiſſe tempus infinitum eſt dupliciter aut per ſe: aut per ac/cidens: per accidens quidem preceſſiſſe erit quando pro/pter infinitam ſucceſſionem genitoruꝫ infinitum preſuit tempus. accidit enim ſocrati ꝙ nunc fuit pro quanto per accidens preceſſerant infinita indiuidua facta. per ſe ve/ro preceſſiſſe eſt: vbi deus eſſet immediata cauſa Socra/tis: ꝛ non merito ſucceſſionis infinite precedentis produ/ceretur. hoc enim mõ tẽpus non ꝓcedit niſi ꝑ ſe gn̄atione ſocratis: cũ nullã ob aliã cauſaꝫ. Tũc ad formã ꝓcederet

Auerroes non eſſe inconueniens pręceſſiſſe tempus infinitum per accidens. bene autem eſt impoſſibile pręceſſiſſe per ſe: ꝛ addit ꝙ ſi hęc diſtinctio non fieret: hic ſermo eſſet ſophiſticus hoc eſt peccans per fallaciam accidentis ſiue ęquiuocationis.

℄ Et ex hoc. Narrat argumentum loquentium ſuę legis. Arguebant enim ſic. caius fuit a patre: pater ab auo: auus a proauo: proauus ab attauo: ꝛ ſic in infinitum. igitur in materia viciſſim ſucceſſerunt formę infinitę. igitur infinitum eſſet pertranſitum. quare oportet concedere primuʒ hominem. Reſpondet ꝙ hęc pertranſitio eſt per accidēs: ꝛ prima cauſa huius accidentalitatis eſt ex parte agentis. cum enim agens ſit ęternum: oportet vt illius actiones non habuerint initium: ita vt ante quamuis actionem fuerit actio: ꝛ cum ante quāuis actionem ꝓfuit actiones infinitę: iure hoc per accidens eſſe oportet. hęc eſt prima accidentalitatis cauſa.

℄ Non quia quędaʒ. Secunda accidentalitatis cauſa eſt ex parte effectuum: qui pręcedunt. illi enim pręcedunt: et non ſunt cauſę per ſe atqȝ neceſſarię ſequentium. Socrates enim non de neceſſitate eſt ab hoc patre. nam poteſt fuiſſe ortus ex infinitis patribus. qua ratiōe illę quę pręcedunt cauſę appellantur accidentaliter ordinatę. vbi vero pręcedentes eſſent neceſſarię ꝛ per ſe requiſitę ad effectus ſequentes: nihil fieri poſſet niſi poſt deſitionem infinitorum: quod impoſſibile putat. ſic igitur ad formā concedit ante quemlibet effectum datum pręceſſiſſe infinita per accidens ꝛ propter actionem infinitam agentis: ꝛ propter ordinem accidentalem. non autem per ſe. vtrum vero idem filius numero vt Jacobus meus potuiſſet a diuerſis patribus numero procreari: vt theologi tenent noſtri: quęſtio eſt magna: ꝛ de hac diſputaui in libro de generatione diligenter: ꝛ in libro deſtructio deſtructionum: cum enim res hęc hic obiter inciderit: non debet. niſi obiter declarari. Et ad hanc declarationem nūc ſufficiant: quę Auerroes hic raptim tranſiit: ꝛ eius confirmatio per Ariſtotelē in libro huius quinto: ꝛ in libro ſecundo de generatione. vbi aperte protulit idem numero effectū proficiſci poſſe a diuerſis numero efficientibus.

℄ Et verificatio ſermonis. Nunc ea quę dixit vult rurſus alio principio declarare cōtra theologos: ꝛ petit ſibi quattuor. Primo ꝙ mouens eſt principium. vnde motus ꝛ mouere proficiſcitur. ſic eniʒ agens definitur ſecundo huius. Secundo petit ꝙ duplex eſt agens: naturale: videlicet ꝛ voluntarium. agens naturale eſt e quo motus ꝛ actio proficiſcitur nullo pręcedente deſiderio. voluntarium vero quod agit per appetitum ꝛ pręconceptionem rei agendę. Tertio petit ꝙ agens voluntarium non agit niſi motum ab appetibili: aut ſaltem a pręſentia illius: cuius motus. tertio de anima dicit appetere ꝛ velle. Quarto ex dictis concludens petit ꝙ omnis motor per appetitum vno modo agit atqȝ mouet. vt videlicet effectum agit: quē ꝑconceperat. modo alio mouet ab appetibili.

℄ Et cum hoc ſit poſitum. His quattuor ſuppoſitis arguit. omnis effectus proficiſcens ab volūtate noua eſt nouus: ꝛ omnis effectus proficiſcens a voluntate antiqua eſt antiquus. igitur nihil de nouo a voluntate antiqua exoriri poteſt. Primum tanq̄ per ſe notum ſumit. Declarat vero ſecundum: quoniam ſi a voluntate antiqua proficiſcitur effectus nouus. igitur in infinitum ante hoc in agente antiquo pręceſſit appetitus. tenet conſequentia per ſecundam ꝛ tertiam ſuppoſitiones. vltra igitur hic appetitus ęternus non magis erit pręſentis actionis exequutiuus: q̄ antea: quoniam eſt conſimilis nunc: ꝛ in ęternum ante hoc. igitur eſt neceſſe aut vt a tali appetitu nullus proficiſcatur motus penitus: aut vt ab illo proficiſcatur ſemper: aut vt de nouo addatur appetit⁹ alius nouus: qui ſit cauſa illius nouę actionis. tenet conſequentia: quia motus ſequitur appetitum agentis per voluntatem. quibus fit vt ſi ſit voluntas antiqua: appetitus quoqȝ ſit antiquus appetibile: ꝛ ita oīa erunt ęterna.

℄ Quoniam ſi voluntatum. Quod dixerat confirmat ſic. quod deſinit ꝛ incipit alio deſinente ꝛ incipiente eſt coęuum illi: ſed voluntas deſinit ꝛ incipit deſinente ꝛ incipiente volito. igitur volitum ꝛ voluntas ſunt coęuę. Ex quo concludit ꝙ demonſtratio Ariſtotelis eſt vniuerſalis taʒ de agente naturali: q̄ʒ de agente voluntario hoc eſt ꝙ ſi ęternum eſt agens: effectus quoqȝ aliter agens mutaretur. vt dixit.

℄ Et quod dicunt. Reſpondent loquentes ſuę legis ꝙ actio dei eſt noua: quia voluntas dei pręconcepit effectum ita in a. tempore producendum: ꝙ non ante a. qua ratione fieri poteſt vt a voluntate antiqua proficiſcatur nouū quicquam. Contra obijcit primo quia adueniente tempore illo pręconſtituto ſurgit illius noua cognitio: quę non ꝓfuit: ꝛ nouus appetitus: ꝛ per ꝯñs mutabit.

℄ Aut dicamus. Secundo arguit. aut appetitus pręceſſit illam actionem ab ęterno: licet eam non exequutus fuerit: aut vna cum mobili de nouo ſurrexit. Secundum (cum nemo ponat) omittitur. Primum deſtruitur: quia appetitus antiquus pro tanto non exequutus eſt: quia ſibi aliquid defecit per tertiam ſuppoſitionem. igitur indiget motore aliquo extrahente ipſum de potentia ad actū: ꝛ ſic dabitur motor prior primo motore. Et vlterius arguatur de illo aut agit voluntate: aut natura. ꝛ reddetur argumentum quod prius. Reliquum commenti eſt ex litterę expoſitione manifeſtum. tranſeamus ad alias digreſſiunculas.

℄ Et intendebat declarare. Hęc eſt ſecunda digreſſiuncula vbi primo ſoluit obiecta antiquorū: ꝛ ſumit duas ſubcontrarias ſimul veras. Prima eſt quędaʒ neceſſaria nō habent cauſas: hęc patet de principijs. Secunda eſt quędam neceſſaria habent cauſas. Hęc vero conſtat de concluſionibus: Auerroes etiaʒ verificat hanc in rebus ęternis. quarum actiones ſunt nouę: vt corpora cęleſtia. Quę vero ſunt ęterna: ꝛ non habent actiones nouas: hęc nō habent principia: cū ipſa ſint rerū oīum principia.

℄ Et ideo antiqui. Tangit argumentum quo antiqui deliquerunt. petebant eniʒ aut principia ꝛ cauſę effectrices rerum generabilium ſunt corruptibilia: aut ęterna. ſi corruptibilia. igitur non ſunt prima omniuʒ principia. ſi ęterna. igitur omnes effectus erunt illis coęui. quem cauillum neſcientes ſoluere: in errorem trudunt dictū.

℄ Quum autem. Soluit Auerroes ꝙ inuenitur ens quoddam medium vt cęlum: quod quidem ſubſtantia eſt ęternum: actione ꝛ motu eſt generabile: qua ratione dici poteſt ꝙ generabilium principia ſunt ſimili modo ſubſtantia ęterna. Motu vero ꝛ actione generabilia: via quoqȝ eadem illa alia quęſtio tollitur ſi poteſt ab ęterno nouuʒ quicquam proficiſci. Nam ab ęterno ſimplici proficiſcitur nouum non abſolute: ſed mediante cęlo: quod vna ex parte eſt generabile ꝛ nouum: alia ex parte eſt ęternuʒ. Quo fit vt omnes quęſtiones tollantur hac in re. Multa hic eſſent quęſtione ꝛ dubitatione digna: ſed quoniam in libro de ſubſtātia orbis multa tanguntur. ℄ Eam q̄ſtionē decreui diſputare breuib⁹: q̄ noſtram religionē peruertit. vtrū. ſ. motꝰ ipſe ſemꝑ fuerit: aut vt capriūculatores ſeruant: vtrum ſemper fuit motus atqȝ ſemper erit. Ani

maduerſione itaqꝫ dignum (vt ſorticole tradunt ⁊ non
im perite) ꝙ ſemper eſſe: e quo venit ſempiternum: ſolet
exponi vno modo pro eſſe in omni differentia temporis:
⁊ ſimiliter pro futuro fore in omni differentia temporis.
Secundo pro continuo: quod idez eſt ꝙ perpetuo: quod
quidem exponitur non vno tempore ſic: ⁊ alio tempore
non. Qua ratione dicit ſolet ꝙ Socrates ſemper ⁊ perpe-
tuo fuit ſtudioſus: quia non vno die ſic. alio vero non: ſed
dum vixit continuo ſtudioſus fuit. Tertio exponitur ꝙ
quocunqꝫ dato ante illud fuit hoc: ⁊ hoc equiualet eter-
no. qua ratione dicimus ꝙ eternus fuit homo: quia quo-
cunqꝫ homine dato ante ipſum fuit homo in infinitum.
ſic enim tribus modis ſolet a ſorticolis ipſuz ſempiternū
In q̄bus phi ⁊ theologos cōue-niūt. exponi. ❡ Tunc phi ⁊ theologi conueniunt in duobus: ⁊
differūt in 3°. conueniūt quidē p̄mo: q2 ambo concedunt
ſempiternum eſſe motuz primo modo ⁊ ſecundo. Primo
quidez modo: quia ambo concedunt in omni differentia
temporis fuiſſe ⁊ fore motuz: cum nūquā fuerit tempus:
quin fuerit motus. Secundo vero: quia non die quodam
fuit motus. die vero alio non fuit. Similiter non die quo-
dam erit. die alio non erit: ſed ſumendo ſemper eſſe ſiue
Diffa ſempiternum pro eterno differunt. ❡ Theologus enim
affirmat ꝙ non ſemper ante omnem motum fuit motus:
nam deus creauit celuz motum ⁊ tempus ſimul. non etiā
in eternum erit motus: quiz quandoqꝫ deſinet motus ⁊
tempus celo ipſo ⁊ motore remanentibus. Communiter
tamen de poſſibile concedunt potuiſſe eſſe motum tem-
tus ⁊ celum eternuz a parte ante. poſſe etiam fore omnia
hec eterna a parte poſt. Licet multi alij theologi illud
negauerunt etiā de poſſe dei. que res nunc tranſeat. Phi-
loſophi autem ⁊ maxime peripathetici tenēt de facto mo
tum tēpus ⁊ celum a parte ante fuiſſe eterna. a parte poſt
Ariſt. p̄d etiam fore eterna. ❡ Huius poſitionis Ariſtoteles inter
grecos fuit primus publicator: cuius poſtmodum ſenten
Poſitio Auerro. tie multi poſteriores extitere. ❡ Auerroes vero omniuz
legum deprauator non dubitauit inter ſuperſtitioſos ara
bas poſitionez hanc acerrimis rationibus defendere: ⁊ in
hoc libro: ⁊ in libro de celo: ⁊ contra Algacelē in libro de-
ſtructio deſtructionuz. Ut vero veritas religionis magis
elucceſcat: bonum putaui rationes quibus Ariſtoteles in
hunc errorem trud tur: explanare: addere quoqꝫ illas
Rationes Ariſto. acerrimi Auerrois. deinde quāti ſint momenti ſubiunge-
mus. ❡ Hec itaqꝫ in iſto octauo rationes potiſſime ab
Ariſtotele ipſo colliguntur. Prima quidem ex parte mo-
toris ⁊ mobilis. Secunda ex parte temporis. Prima fuit
ꝙ motuz incipere poteſt eſſe: aut quia motor incepit eſſe:
aut quia prefuit motor: ⁊ incepit mobile: aut quia prefue-
runt ambo ⁊ deficit diſpoſitio: aut quia nihil horum defe
cit: ſed motor de nouo incepit mouere: ⁊ mobile moueri.
Sed quoniā theologus ait: ſicut ⁊ Plato ipſe etiā: ꝙ mo-
tus eo incepit: quia deus de nouo egit mundum ſiue celū:
⁊ ſimul cum celo fecit motuz ⁊ tempus. ideo diſputabitur
ſolum membrum hoc: ne conteramus tempus in ſermo-
nibus fictis vt multi faciunt. Contra. igitur hoc obiecit
Ariſtoteles. nam aut motor primus hec per naturam in-
cepit: aut per voluntatem. ſi per naturaz. igitur ſentit eter
no tempore. antea vero vel poſſibili impeditꝰ: nec de hoc
eſt bonum diſputare. nam nos tenemus ꝙ incepit per vo
luntatē ⁊ intellectum: ⁊ ita dicimus ꝙ hec fecit per ſcien-
tiam. Cōtra obiecit Ariſtoteles: quoniaz ſcientia eſt vna
contrariorum. igitur deus potuit hec facere: ⁊ his contra-
ria. Quare ſi magis hec fecit: nō ob aliud hec fecit: niſi q2
hec magis operauit ⁊ amauit atqꝫ deſiderauit. non potuit
autem magis hec exoperare ſine ſui mutatione vt ſyllogiſ-
Auerro. aſtruca. mus de relatione noua factus declarat. ❡ Auerroes ve-
ro hanc rationem rudem altius excoluit: ⁊ multis illam
cōfirmauit rationibus. Ariſtotelis enim temporibus hec
ſufficiebat: cum in contrarium non erat tanta famoſitas.
❡ Arguit igitur primo. a voluntate antiqua nō prouenit Prīa ratio.
nouus effectus ſiue motus ſine mutatiōe media: nec a vo
luntate noua. igitur motus non incepit. Secūda pars trā
ſeat: quia ſumus ſecum. Prima declaratur. omne agens
quod nunc agit aliquem effectum ⁊ prius non: habet ali-
quam proportionem ad effectum: quam prius non habe-
bat: aliter non magis nunc ꝗ̄ prius produceret: ſed huiuſ-
modi proportio fieri non poteſt ſine mutatiōe. igitur an-
te primā mutationē prefuit mutatio. ❡ Secundo. omne
agens per voluntatem ⁊ intellectum in agendo effectum Secunda ratio.
nouum apprehendit diuerſa tempora: videlicet tempus
executiōis: ⁊ tēpus precordinationis: ſed diuerſitas tem-
porū non eſt ſine motu. igitur nihil ab illa ſine motu pro-
ficiſci poteſt. ❡ Tertio. ab voluntate noua nihil eternuz 3°
eſt. igitur ab eterna nihil noui. ❡ Quarto. poſita cauſa to 4°
tali cū omnibus requiſitis alicuius effectus: ponitur effe-
ctus ille. Sed voluntas antiqua dei requiritur ⁊ ſufficit
pro motus productione. igitur motum fecit ab eterno.
❡ Quinto. ſi voluntas antiqua non producit effectum: 5°
quez poteſt: eſt: quia ſibi aliquid deficit. Modo volunta-
ti diuine nihil defecit vnqꝫ. ❡ Sexto. ſumus in ipſo pro- 6°
ductionis nunc: cum ante illum potuit: arguitur. aut ſem-
per potuit: ⁊ ſemper voluit: aut ſemper potuit: ⁊ non ſem-
per ipſe voluit. ſi ſemper antea potuit ⁊ ſemper voluit. igi
tur ſemꝑ fecit. ſi vero ſemper potuit ⁊ non ſemper voluit.
igitur quando produxit mutatur de non velle ad velle.
❡ Septimo. cum deus illa fecit aut nouit eadem cogni- 7°
tione illud inſtās tunc: qua nouit ab eterno. vel alia. ſi ea-
dem. igitur vt ab eterno fuit: ſic ab eterno fecit. Si vero
alia: mutabitur. ❡ Octauo. deus ⁊ natura de poſſibilibꝰ 8°
ſemper eligunt: quod melius: ſed munduz ſemper eſſe eſt
melius ⁊ poſſibile ꝗ̄ quandoqꝫ eſſe veluti eſſe eſt melius
ipſo non eſſe. igitur eternus. ❡ Nono. aut ante mundum 9°
voluit deus eum facere vel non. ſi voluit: ⁊ nihil potuit
impedire. igitur fecit. ſi non: ⁊ poſtea voluit. igitur muta-
tur. ❡ Decimo. ab eterno deꝰ ſtetit in ſtatu nobiliſſimo. 10°
igitur ab eterno fuit cauſa in actu. nam eſſe cauſaz in actu
eſt melius eſſe cauſa in potentia. ex his poteſt haberi vis
prime rationis Ariſtotelis. ❡ Secūda vero ratio ex par- Secūda rō Ariſto.
te temporis procedit: ⁊ ſupponit ꝙ omne nunc ſecunduz
ſui eſſentiam eſt principiuz futuri: ⁊ finis preteriti. Tunc
arguitur. ſi tempus incepit: aut in ipſo nunc: aut in tempo
re. ſi in tempore: tunc ante tempus eſſet tempus. ſi in ipſo
nunc: ſed cum ipſum nunc ſit finis preteriti: ⁊ futuri ini-
tium: erit ante tempus ipſuz aliud tempus. Dictum eſt ꝙ
vt punctus eſt bifariam. initiatiuuz: ⁊ continuatiuum: ſic
quoqꝫ nunc ipſum duplex. initiatiuum ⁊ continuatiuum.
Dictum eſt ꝙ omne nunc continuatiuū eſt finis preteri-
ti ⁊ principium futuri. at nunc initiatiuuz nō eſt ita. Sed
replicatur contra. primo: quia punctuz eſt in permanenti
bus. ipſum vero nunc in ſucceſſiuis: ſucceſſiua vero dicū
tur: quia alie ſuccedunt. Tunc arguebat Auerroes. ſi
tempus aliquo nūc primo eſſet: hoc tēpus eēt ſucceſſiuū.
oē v° ſucceſſiuuz alteri ſuccedit. igiť illud alteri ſuccedit:
⁊ ita ipſum nunc initiatiuum non tantum initiat: ſed ſuc-
cedit ⁊ terminat aliud tempus: cui aliud tempus ſucce-
dit: id videlicet cuius ipſum nunc eſt initium. Secundo
cuilibet momento in tempore correſpondet aliquod mu-
tatum eſſe in motu: nam vt tempus in motu: ita momen-
tum ad mutatum eſſe. omne vero mutatum eſſe eſt poſt
ipſum moueri. igitur ante primum momentum temporis
ꝑfuit motus: ⁊ ita opꝫ aut ante tp̄s ponere tp̄s: aut ponere
motus aliquā partē ſine tp̄e: qđ eſt iopinabile. ❡ Tertio
arguūt captiūculatores. ſi tp̄s incipit. igiť verū eēt dicere

nunc eſt: ⁊ imediate ante non erat. Sed cuꝫ ante ſit temporis differentia: tunc oportet ante tempus ponere aliud tempus. Sorticole dicunt ꝙ illę exponentes debent eſſe ſic. ſi tempus incipit. igitur nunc eſt: non immediate ante hoc erat: ex quo non ſequitur vt ſit aliqua differētia temporis: quia ex negatiua non ſequitur affirmatiua. Contra ſumus in primo temporatū eſſe: hoc eſt in primo momento: cum omne temporatū eſſe pręcedat tempus: vt omne mutatum eſſe motus. igitur ante illud primum pręceſſit adhuc tempus. Hę ſunt duę rationes Ariſtotelis hic.

3ª Ariſto. ratio.

Tertia habetur in 2º de generatione. Supponit enim ꝙ omne quod incepit aut deſinit: per generationem incepit aut deſinit: aut corruptionem. Tunc arguit. ſi mūdus incepit. igitur per generationem. omnis autem generatio eſt ex ente. igitur ante mundum pręfuit ens: ex quo uti ex materia fieret: ſed cum materia non ſit abſque forma. pręfuiſſet materia cum forma: ⁊ ita poſſet duci ante mundum eſſe mundum. multe rationes alię fieri poſſunt: ſed hęc ꝓ philoſophoꝝ parte ſatis ſint.

Pro parte religionis.

Pro parte vero religiōis arguunt nonnulli. primo quodlibet inſtans pręteritum aliquando fuit futurū. igitur vniuerſum tempus incepit. tenet cōſequentia. nam ſi quodlibet inſtans pręteritum aliquando fuit futurum: quodlibet inſtans pręteritū aliquādo non fuit: ⁊ ita tempus incepit.

Secūda.

Secundo quodlibet inſtans pręteritū aliquando fuit futurū. igitur tunc fuit falſa. aliquod inſtans eſt. igitur ſua contradictoria tunc fuit vera: videlicet nullum inſtans eſt: ⁊ ita tunc nullum tempus eſt: ⁊ ſic tempus cępit.

Tertia

Tertio. deus eſt cauſa rerum per intellectum ⁊ voluntatem: igitur poteſt mundum facere per imperiū voluntatis: ⁊ ita de nouo ſi vellet. poſſet inſuper diſputari ſi poſſet effectus eſſe eternus: vt in littera dicitur: ſed quoniā res hęc in libro deſtructio deſtructionum non ſemel dicta eſt: nūc tranſeat.

Determinatio queſiti.

De quęſito igitur noſtro videtur mihi eſſe dicendū. vt Ariſtoteles exemplariter tangit in primo topicoꝝ. capite. 8. ꝙ queſtio de mundo an ſit perpetuus eſt problema neutrū. Quāquam ſenſus magis conueniant illius perpetuitati. Teſtimonia vero magis nouitati. nā Ariſtoteles ſolus inter gręcos cępit problema de mūdo contorquere ad perpetuitatem: fortaſſe a chaldęis accipiēs. Cęteris autem alijs omnibus: ⁊ ęgyptijs placuit nouitas.

Suppoſitiones ꝓ ſolutione.

Pro ſolutione tamen debes ſcire ꝙ primus motor deus ſimul fecit mundū motum ⁊ tempus ſimplici creatione ex nihilo: nō generatiōe vt credit Ariſto. Mundum quidem per ſe: motum vero ⁊ tempus per accidens: vt accidentia cęlo. Hęc aūt ſimul inceperunt: non quidem affirmatiue hoc eſt in eodem tempore: aut eodē nunc: ſed ſimul negatiue hoc eſt non vnū prius altero.

Secūda.

Ulterius ſecundo accipiendum deum mundū feciſſe ⁊ hęc per voluntatem ⁊ intellectum non per naturam per voluntatem quidem non nouam: ſed ęternam. Per intellectum vero: quia per pręconceptionem.

Tertia

Ulterius tertio ſumimus: ꝙ licet abſolutū in cauſa precęſſit abſolutum in effectu: tamen relatio tamen in effectu pręcedit relationem in cauſa. Verbi cauſa pater prior eſt quo ad eius abſolutum: ꝙ filius. non autem quo ad relationem.

Quarta.

Ulterius quarto accipimus ꝙ in deo idem eſt agere: egiſſe ⁊ actum eſſe. nam illius actio eſt ſimplex emanatio.

Tūc ad rōnes Ariſto. primam patet ſolutio. nam licet deus per eius ſcientiā potuit facere ⁊ non facere: voluit volūtate ęterna id magis: nec propter hoc mutatur: cum id non per electionem ⁊ nouum appetitum elegerit.

Tunc ad rationes Auerrois. Ad primam dicimus ꝙ ſi per proportionem intelligit abſolutum vt illius potentiam productiuam: deus eandem proportionem habet ad effectum nunc: quam ab eterno. Si vero intelligit relationem. tunc dico ꝙ hęc relatio in deo eſt rationis: ⁊ non prius ſibi conueniens: niſi res aliqua ſit producta prius ſaltem ſecundū naturam: ⁊ ita talis relatio non mutationem ſequitur: ſed ſimplicem emanationem: quę nec eſt motus: nec generatio. quare non ſequitur vt ante primum motum ſit motus. Ad ſecundū dicendum illud eſſe verum in agente: cuius actio eſt in tempore. modo deus ab eterno vno ſimplici actu appręhendit mundum fieri de nouo: non tamen pro ęterno. ideo illa appręhenſio non eſt propter diuerſa tempora. Ad tertiū negatur ſimilitudo. voluntas enim antiqua eſt perfectior: ⁊ ita poteſt agere quicquid noua aget. non autem ecōtra. Ad quartum dici poteſt illud antecedens eſſe verum de cauſa agente per naturam. poteſt enim voluntas alicuius effectus eſſe cauſa totalis: quę tamen cum ſit contingens: poteſt ipſum non producere. Ad quintum dico ꝙ eſt deriſibile. deus enim ideo de nouo produxit: quia ſic pręconceperat: ita vero pręconceperat: quia voluit. eſt enim prima volūtas ⁊ cauſa prima omnis contingentię. Ad ſextum dici poteſt ꝙ ante primum nunc ſemper potuit: ⁊ ſemper voluit: non tamen produxit: quia ⁊ ſic ſemper voluit: non tamen voluit pro ſemper. Ad ſeptimum dico ꝙ ante mundi productionem non fuit aliquod inſtans: nec tempus. ideo ſecundum rem non in alio inſtanti ordinauerat: ⁊ in alio fecerat: ſed ſecundū modum intelligendi noſtrum. Ad octauum dico ꝙ antecedens eſt ſcitū a nobis pro maiori: ſed verum mundū ſemper eſſe ſit melius: eſt dubitatum: ⁊ in mente dei reconditum. Ad nonum dico vt dixi ad ſextum: ꝙ ante voluit: non tamen pro ante. Ad decimum dico: ꝙ ab ęterno fuit cauſa in actu quo ad abſolutum: non autem quo ad relationē: ſed tunc cum produxit. Ad rationes pro ſecunda via dicendum ꝙ aliqui opinantur ꝙ deus nec tempore: nec aliqua menſura ſucceſſiua pcęſſit mundū: ſed ęternitate: quę vt Boetius ait. eſt tota ſimul indiuidua: ⁊ perfecta poſſeſſio: alij dicunt ꝙ nec per tempus verum nec imaginarium deus pręceſſit mundum: verum quidem non: quia non pręfuit. Imaginarium vero minime: quia nulla fuit imaginatio: ſed hęc ſunt friuola. nam licet ęternitas ſit indiuidua poſſeſſio: tamē poteſt coexiſtere infinito tempori. igitur pręceſſit deus mundum infinito tempore ſaltem poſſibili. Tunc ad primas dico ꝙ illa tria inceperunt: ſiue cōceperunt: non in nunc vero nec alio: ſed ad hunc ſenſum: quia antea non fuerūt: ⁊ nunc ſunt: ſi eſſet nunc. Ad rationes Auerrois: dico vt dixi: ꝙ tempus incepit a nūc initiatiuo: ⁊ concedo ꝙ tempus eſt ſucceſſiuum: non ꝙ illud nunc a quo incepit ſuccedat alteri: ſed quia ab eo tempus ſuccedit. Ad ſecundum dicendum ꝙ verum eſt de momento continuatiuo. momentum enim initiatiuum in motu eſt vt terminus vltra quem non eſt amplius motus.

Ad tertium dici poteſt ꝙ expoſitio debet eſſe ſic. nunc hęc ſunt. ſi ipſum nunc eſt: ⁊ non immediate ante hoc fuit. ſi illud eſſet. igitur incipiunt. Ex quo patet ꝙ licet primum nunc ſit in tempore: non tamen primū temporatum eſſe: cum huic correſpondeat mutatum eſſe. Ad tertiam rationem patet ſolutio. non enim verum eſt ꝙ omne quod incepit aut deſinit: incepit aut deſinit per generationem: ſed per ſimplicem emanationē. Ad rationes vero contra philoſophos reſpondent ſorticolę concedendo quodlibet inſtans pręteritum aliquando fuiſſe futurum: vt ille terminus aliquando ſupponit confuſe. non autem valebit. igitur aliquando quodlibet inſtans pręteritum fuit futurum: cum nunc ſtet determinate: ⁊ ſi dicatur quodlibet inſtans pręteritum aliquando fuit futurum. igitur nullum inſtans pręteritum tunc fuit: concedunt: ſed negant. igitur tunc nullum fuit propter ſimilem cauſam. Et

ſi dicitur ille terminus nunc ſupponit diſtributiue in illa. nullum inſtans preteritum tunc fuit: quia ſincathegorema negatiuum diſtribuit tam mediatum q̄ immediatum: ſed a termino ſtante diſtributiue ad illū determinate valet. dici pōt eſſe verum quando terminus ille tunc nō eēt pars alicuiꝰ: ꝓpterea vis ſincathegorematis nō trāſit ad illum. ¶ Per idem ad 2m dici poteſt. ¶ Ad 3m dicerent phī: ꝙ licet deus agat libere ⁊ voluntate: agit tamen neceſſario: nec hęc repugnāt: vt in lib° deſtructio deſtructionum pȝ. Multa alia dici poſſunt: quę in lib° deſtructio deſtructionum habentur: hęc nunc ſatis. Multa quoqȝ alia tāgūt iuniores: quę ēt bona ſunt: ⁊ ſi placēt videatis.

¶ Contraria vero ijs non eſt difficile ſoluere. Naȝ ex ijs contemplantibus videbitur poſſe maxime motū aliquando eſſe ortum: cum antea nūq̄ fuiſſet. primo quia nulla mutatio ſempiterna eſt. omnis nāq̄ mutatio ſuapte natura e quodam eſt in quoddaȝ. quare mutatiōis omnis finis ſint ea contraria: inter quae fit: ⁊ nihil in infinitū moueat̄ neceſſe eſt.

¶ Contra ſe arguit ⁊ primo ſic. omnis mutatio inter contraria eſt finita. omnis motus eſt inter contraria. igitur omnis motus eſt finitus. primo preponit intentionem ⁊ inquit. contraria vero ijs non eſt difficile ſoluere. nam ex ijs contemplantibus videtur poſſe maxime motum aliquando eſſe ortum: cum antea nūq̄ fuiſſet: quę eſt cōcluſio oppoſita determinationi dictę. Deinde accipit concluſioneȝ ⁊ inquit. primo quia nulla mutatio ſempiterna eſt. hęc eſt ꝯcluſio. omnis nāqȝ mutatio ſuapte natura eſt de quodam in quoddam. hęc eſt minor. ex qua infert cōcluſionē ⁊ inquit. quare mutationis omnis finis ſint ea contraria inter quę fit: ⁊ nihil in infinitum moueatur neceſſe eſt. tacuit maiorem propter breuitatē. ¶ Auerroes vero eam partē. ⁊ nihil in infinitum moueat̄ neceſſe eſt: quę in eius tranſlatiōe eſt: ⁊ nihil moue̅t ſine fine: tripliciter exponit. primo vt illud ſit q̄ſi concluſio cōſequens ad dicta: quaſi dicat. cū omnis motus ſit inter contraria. igitur oīs motus eſt cū fine: ⁊ ad finem. aliter non eſſet contrario in contrariū. Secundo vt illud nō ſit concluſio ſed premiſſa ita vt probet ꝙ omne qđ mouetur vertat̄ inter contraria. aliter eſſet ſine fine: ⁊ ita ocioſus: ⁊ tunc eſt quaſi alia ratio ſiue confirmatio. Tertio videt̄ velle illud eſſe inductum ꝓpter motū localē: quaſi dicat. ꝙ vniuerſaliter motus localis debet eſſe finitus. Signuȝ huius expoſitionis eſt: qꝛ in 6° huius vſus eſt ratione accepta a contrarijs: et vtit̄ hac ratione. ſ. ꝙ omnis motus deſinat: q̄ſi ſi nō: tunc non inciperet. hę expoſitiones ſunt ſuperfluę: ⁊ ſatis eſt dicere verbū illud eſſe ꝯclonē. vt dcm̄ eſt in exꝑōne nr̄a.

Aue auē reco. commento. 16

¶ Adhuc autē videmus id poſſe moueri: qđ neqȝ mouetur: neqȝ in ſe vllū motū habet. Veluti in rebus inanimis: quarum neqȝ pars vlla: neqȝ totuȝ mouetur: ſed quieſcentia interdum mouentur. oporteret auteȝ aut ſemper: aut nūq̄ meueri. ſi quidem non oriretur motus: ſed ſemper erat.

¶ Secundo arguit. ſi motus primus eſſet ęternus omnia aut ſemper mouerentur: aut ſemper quieſcerēt. primo huius premittit conſequētis impoſſibilitatē ⁊ inquit. adhuc autem videmus id poſſe moueri: quod neqȝ mouetur: neqȝ in ſe vllum motū habet. veluti in rebus inanimis. vȝ. elementis. quarum neqȝ pars vlla: neqȝ totum mouetur. ſic igit̄ patet nō omnia ſemper moueri. Tunc facit enthymema ⁊ inquit. oportet aūt aut ſemper aut nūq̄ moueri: ſi quidem non oriretur motus: ſed ſemper eſſet. eſt igitur enthymema. ſi motus ſemper eēt: omnia aut ſemper mouerentur: aut ſemper quieſcerent. Conſequentia patet: qꝛ ſi motus primus ſit ſempiternus: oportet vt omnis illius effectus ſit ſempiternus. quū aūt ipſe non poſſit eſſe cauſa duorum. erit motus hic inferius ſempiternus: aut quies: ⁊ omnia aut ſemper mouerentur: aut ſemper qeſcerent.

¶ Multo praeterea magis hoc ī ipſis animantibus eſſe patet. nam ⁊ ſi nullus interdū in nobis ſit motꝰ: ſed quieſcimus: tamē mouemur aliquando: ⁊ fit in nobis ex nobis ipſis principiū motus interduȝ: etiam ſi nihil extrinſecus mouerit. hoc enim in anime expertibus fieri ſimile non videmus: ſed ſemper aliqd aliud eorum quae ſunt extra mouet ipſa. animal vero ipſum dicimus ſeipſum mouere. quare ſi aliquādo omnino quieſcat: fiet in ipſo ſane imobili motus a ſe ipſo: ⁊ non ab vllo externo. Qđ ſi id in animali fieri poteſt: quid prohibet vt in vniuerſo id idem fiat. naȝ ſi in paruo mundo: ⁊ in magno etiam fiet: ⁊ ſi in iſto mūdo: in infinito etiam fiet ſi modo fieri poſſit vt infinitū totū moueatur atqȝ quieſcat.

¶ Tertia ratio breuibus ſic componit̄: ſicut in paruo mūdo: ita in magno: ſed paruus mūdus vt homo pōt incipere motū poſtq̄ non mouebatur. igit̄ ⁊ in magno mundo pōt motus de nouo incipere. Immo addit ꝙ ſicut in iſto mundo magno poteſt incipere motus: ita in mundo infinito: ſi modo fieri poſſit vt infinitū totum moueatur atqȝ quieſcat: ⁊ hoc ſm̄ poſitionē eoꝝ qui tenent mundum ex parte conuexi eſſe infinitū. vt pȝ primo celi. ¶ Auerroes vero diſputat. primo de differentia rationuȝ. Prima eniȝ fuit motū eſſe finitum: quia eſt inter contraria. Secunda vero primū motū eſſe finitū: quia tunc omnia ſemper aut mouerent̄: aut quieſcerēt. Tertia fuit: quia videmus animal incipere motuȝ. Dubitaret igitur aliquis quo modo Ariſtoteles diſputat de inceptione motus. Per hanc tertiam rationeȝ. vtrū preſuppoſita ęternitate motoris. Reſpondet ꝙ in hac tertia ratione ſolum vult habere ꝙ motus primus incipiat per ſimile in animali nihil de motore afferendo. Et tunc iuxta hoc ait rationem eſſe intelligendam in motu naturali non violento. nam in motu violento patet ipſum incipere: quia precedit motus mouentis. Hęc eſt vna expoſitio. aliter exponit: ꝙ forte in hac tertia ratione ſupponit motorem ⁊ mobile: ⁊ querit vtrum illis preſuppoſitis: motor poſſit nunc mouere nūc non. Conueniunt enim omnes in hoc ꝙ motor ⁊ mobile ſunt ęterna: ſed dubitant an motor poſſit mouere interdū: aliquando vero non. Concordat ambos ſenſus: ⁊ vult ꝙ in principio preſentis textus hoc eſt in ſecūda ratione: voluerit primū ſenſum. in fine vero hoc eſt in tertia ratiōe voluerit ſecundum ſenſum. Hęc non multum faciunt ad intellectum litterę. vt patet. ¶ Ulterius declarat quę magis videntur a ſe incipere motum: ⁊ ait ꝙ inceptio motus magis patet in animalibus: q̄ in rebus naturalibus. naȝ aut inanimata mouent̄ violēter: aut naturaliter. ſi violēter: pȝ ipſa nō incipere motū a ſe: ſed deforis. ſi vō nālit̄er: cum hęc non mouentur niſi a remouente prohibens: aut a generante:

Aue auē reco. commento. 17.

Que a ſe motū incipiunt.

pʒ etiã nõ moueri a ſe:quare magis motũ icipere a moto-
re a ſe in animalibꝰ pʒ. Ulterius colligit ſimilitudinẽ iter
paruũ mundũ ⁊ magnuʒ. prima eſt:qꝛ ambo ex ſe moueri
vident̃. 2ᵃ qꝛ oẽs motus reducunt̃ ad primũ motorẽ im-
mobileʒ: vt in animalibus ad animã vel cor:aut volunta-
teʒ. In vniuerſo võ ad deũ. Animaduerte vt dicit ꝙ h̃ ter
tia ratio peccat. ꝑmo qꝛ rhetorica:⁊ ita nõ ꝯueniẽs ſciẽtię
demonſtratiuę. 2ᵒ qꝛ ſumit falſuʒ. nã motus animalis nõ
eſt primus:cũ antea pręcedat ſaltẽ motus ſpirituũ. 3ᵒ qꝛ
hęc ratio nõ ꝓbat de facto:ſed de poſſibili motũ cęli poſſe
icipe:mõ de facto eſt falſuʒ. Hęc ſunt:q̃ in 3ᵒ ꝯtinent̃.

¶ Hoꝝ igit̃: id quod primo eſt dictũ:cũ videli
cet non eũdem ſemper vnumqꝫ numero mo-
tuʒ eſſe:quo itur ad oppoſita: recte dicit̃. hoc
eniʒ fortaſſe neceſſariũ eſt: ſiqdẽ fieri nequeat
vt ſemper his vnꝰ idemqꝫ ſit motus numero:
qui eiuſdem vniuſqꝫ mobilis ſit. dico autẽ vt
verũ vnꝰ idemqꝫ ſonus ſit vniꝰ chordae: quae
ſimiliter ſe habet: atqꝫ mouet̃. an aliꝰ ſemper.
Uerũ tamẽ vtrouis modo id forſitan ſe hẽat:
prohibet nihil: vt motus aliqs vnꝰ ⁊ idem ſit
continuꝰ atqꝫ perpetuꝰ: atqꝫ hoc per ea quae
poſteriꝰ dicent̃: erit magis perſpicuũ.

¶ Nunc reſpõdet ad rationes per ordinẽ. concedit igit̃ ad
primaʒ maiorem. vʒ. ꝙ nullus motus inter contraria ſit
perpetuus: negat tamẽ minorẽ. naʒ motus ꝑmus non eſt
inter cõtraria: imo vt coelo nihil eſt cõtrarium: ita motui
eius: ſed quia vnũ motuʒ vnius mobilis eſſe perpetuum
inter cõtraria põt bifariã intelligi: aut per replicationem:
aut abſolute ingt. hoc. n. fortaſſe neccĩuʒ eſt: ſiqdẽ fieri ne-
queat vt ſemper his vnus idemqꝫ ſit motus numero: qui
euiſdẽ vniuſqꝫ mobilis ſit: dico aũt vt verũ vnus idemqꝫ
ſonus ſit vniꝰ chordę: quę ſimiliter ſe hʒ: atqꝫ mouet̃: qua-
ſi dicat. dico maiorẽ eſſe verã omiſſa ea qõne tñꝗ imper-
tinenti an motus poſſit eſſe ſempiternꝰ vnius mobilis vel
ne. verũ tamẽ vtrouis mõ id forſitan ſe hẽat: prohibet ni-
hil quo ad rationẽ vt motus aliquis vnus ⁊ idem ſit con-
tinuus atqꝫ perpetuus. nã ſiue quęſtio illa ſit ad vnã ſiue
ad aliã partẽ: minor ipſa eſt falſa. motus. n. primus nullus
hʒ ꝯriũ. ideo non eſt de cõtrario in cõtrariũ. vt poſterius
dicetur diligentius. Hęc ad formam.

¶ Moueri vero aliqd qð priꝰ non mouebat̃:
abſurdũ non erit: ſi nũc qdẽ adſit: nũc vero nõ
adſit id qð extrinſecus mouet: hoc tamẽ quo
nam ſit modo quaerendũ eſt. dico aũt vt ideʒ
ab eodem motiuo nũc qdẽ moueat̃: nũc vero
nõ. nihil. n. aliud dubitat: qui id dicit ꝙ̃ cur nõ
ſemꝑ reꝝ aliae ſemꝑ qeſcãt: aliae moueant̃.

¶ Ad 2ᵐ reſpondet: ⁊ concedit motũ primuʒ ſemper eſſe:
negat tamen hęc ſemper moueri: aut ſemper qeſcere. naʒ
motus ⁊ quies: q hic fiunt: nõ ſunt pręciſe a cęlo: ſed a mo-
tu cęli vt a cauſa vniuerſali: ⁊ ꝓpinquis motoribus vti ab
inſtrumentis. Sed cũ interduʒ ꝓximus motor appropin
quat: interduʒ recedit: ideo hęc nunc mouent̃: nunc quie-
ſcunt: ⁊ ita conſequentia nulla erit. Ueruʒ illud (vt dicit)
videt̃ quęſtione dignũ cur motiuo exiſtente eodẽ: nõ ſem-
per ſit appropiquatio inſtrumẽti ad motũ: aut ad quietẽ:
qð tñꝗ in poſterũ conſiderandum tranſmittit.

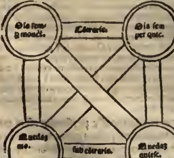
¶ Maxime vero tertiũ dubitationẽ habere vi
det̃: id videlʒ qð in animalibꝰ accidit. Propte
rea ꝙ motꝰ in his ſit nullo alio ꝓcedente. nam
quieſcens prius poſtea inambulat nullo: vt vi
det̃: externo motore concitante. verũ hoc fal-
ſum eſt. cernimus. n. aliquid eoꝝ quae natura
inſunt: ſemper moueri: cuius quidem motus
animal ipm̃ cauſa eſt. Sed id qð ipſuʒ ambit
fortaſſe: ipſum tamen videmus ſeipſuʒ moue
re: nõ omni motu: ſed eo qui ſm̃ locũ eſt: nihil
igit̃ prohibet quin potiꝰ fortaſſe neceſſariũ eſt
complures motiões fieri in corpore ab eo qð
ipm̃ ambit: quarũ aliquae qdẽ menteʒ aut ap-
petitũ mouent: qui vniuerſum animal poſtea
mouebũt: quale circa ſõnos accidit. nam q̃q̃
nullus tũc ſenſitiuus praefuerit motꝰ: ineſt ta
men aliquis: quo ſurgãt animalia rurſus. veꝝ
⁊ de his: ex his q̃ ſubſequent̃ erit ꝑſpicuũ.

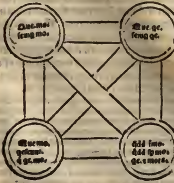
¶ Ad tertium nunc reſpondet negando minorẽ: quoniam
nullus põt motus localis eſſe primus in animali: quin an-
tea alius fuerit: e quo ille proficiſcat̃. repetit igitur rurſus
rationis vim: ⁊ inquit. maxime vero tertiũ dubitationem
habere videt̃: id videlʒ qð in animalibus accidit: propte-
rea ꝙ motus in his ſit: nullo alio pręcedente. nã quieſcẽs
prius animal ipm̃: poſtea inambulat nullo (vt videt̃) ex-
terno motore cõcitante. Hęc argumenti tacti vis. Reſpõ
det negãdo minorẽ. nã motus ille proficiſcitur ex alio mo
tu. Imaginat̃. n. aerẽ qui nos ambit e cęleſtibus poteſtati
bus alterari: nõ tantũ ad ſenſiles qualitates: ſed ad inſen-
ſiles atqꝫ occultas: hũc võ alteratuʒ vlterius alterare ali-
quod eoꝝ quę e natura nobis inſunt: vtpote aut ſpiritus:
aut membra: aut humores: quęqꝫ alterata iterũ eã animę
parteʒ quę gręce eſt dianoea latine rõnalis alterare: quę
rurſus alterata appetitũ mouet. vnde tandẽ ad motũ ani
mal ſurgat. huiꝰ rei exemplũ eſt ſõnus. nã q̃q̃ nullus tũc
ſenſitiuus pręfuerit motus: ineſt tamẽ aliquis ſm̃ rei veri
tatem: videlʒ vaporũ reſolutio: quo videlʒ motu ſurgant
animalia rurſus. quã rem trãſmittit ad tps. ¶ Auerroes
vero declarat ambulationẽ nõ eẽ abſolute primũ anima-
lis motũ: ante quẽ nullus prius fuerit. ꝑmo qꝛ antea pręce-
ceſſit motus alteratiuus: quo aĩa nutritiua viuifica per ca
lorẽ naturalẽ reſoluit cõtinue humidũ nãle. Cuius rei or
do eſt vt pulchre declarat Themiſtiꝰ: ꝙ calor nãlis agẽs
in humores areſcit atqꝫ exiccat illos: qua rõne mouet ad
ſitiʒ. vnde cogat̃ aĩal inambulare ad potũ: cõſumit etiã
nutrimentũ atqꝫ mẽbra: quo excitat ad famẽ. vñ ad men
ſam cogit̃. Rurſus calor ille aliquantulũ extraneatꝰ atqꝫ
mutatus diuerſas in animali concitat affectões. vnde in-
terdũ ad micturã: interdũ ad excretionẽ: nunc ad ſõnum:
nũc ad ſputũ: nũc ad cętera id genus vrget. ſic igit̃ ex par-
te intrinſeca pʒ ambulationẽ nõ eſſe primũ aĩalis motũ.
Ex parte võ extrinſeca eſt vt dixit: qꝛ aer alteratus e cęlo:
alterat in animali aliquod eorum: quę illi inſunt per natu
ram: vt mẽbruʒ: aut ſpiritus: aut humores: aut omnes: aut
plures: quiqꝫ alterati: dianoeam mouẽt: quęqꝫ mota con-
citat appetitũ: qui tandem membra mouet per debitã ſpi
rituuʒ ſenſiliũ adminiſtrationẽ. ¶ Sed dices. cur exem-
plum de ſõno Ariſt. accepit: cũ illud diſſimillimũ videat̃.
¶ Reſpondet Auerroes ꝙ hoc ideo accepit: quia in nul
lo alio opere animal penitus quieſcere videtur: niſi in ſõ-
no atqꝫ in nullo ita moueri ex ſe magis q̃ in expgefactio-
ne. Modo quaſi per argumentũ a maiori videtur ꝙ non
ſit ita. nam motus expergefactiuus ſequitur alterationeʒ

Que auer
roes com
men. 20.

intinſecam:qꝛ.n.ſomnus fit(vt dicit)ex cibo ipſo vapores exhalant:q ſua leuitate cerebꝛū petūt:ꝛ ide cerebꝛū ipꝫ īfrigidāt:e quo poſtea īfrigidati redeunt:ꝛ meat⁹ obturant:ꝛ inde redeunt ad coꝛ ipm:ipm īfrigidādo:quo calor ebeſit: vt demū ceſſent ſenſuū actiōes:q̄ ceſſatio ſomn⁹ ē:vapoꝛib⁹ poſtea reſolutis rurſus ad expgefactionem aīal ſurgit:q̄ rō
De ſtelle agūt i nos docet ambulationē nō eē pꝰ aīalis motū.℄ Ex hꝭ pꝫ quō nā nō ſtellę ſuis virib⁹ in nos agūt:ꝛ in itellectū:q̄ res pro aſtronomis multū facit:ꝛ ſi expoſitores vt themiſti⁹:thomas:ꝛ auerroes rem hāc ad manifeſtā alterationē aptent. res vō eſt vlr itelligēda tū ad occultas:tum ad manifeſtas motiōes.vez in libro deſtructio deſtructionū.diſputatiōe 14.ꝛ in libro de iterp̄tatione:ꝛ in ſcdo huius ſatis.

℄ Pꝛīcipiū vō ꝯſiderationis id erit qdē:qđ fuit ꝛ dictae dubōnis. Cur nā aliq̄ coꝝ q̄ ſunt iterdū qdē mouenť. Interdum vō rurſus qeſcūt. Neceē itaqꝫ aut vniuerſa ſꝑ qeſcere:aut vniuerſa ſꝑ moueri:aut q̄dā moueri:q̄dā qeſcere. Et hoꝝ rurſus:aut ea q̄ mouenť:ſꝑ moueri. Aut ea q̄ qeſcūt:ſꝑ qeſcē. Aut vniuerſa eē apta ſil vt moueanť atqꝫ qeſcāt. Aut reliquum ꝛ adhuc tertiū:eoꝝ.vꝫ.q̄ ſūt:alia ſꝑ imobilia eē.alia ſꝑ moueri.alia vtrūqꝫ moueri atqꝫ qeſcē poſſe. qđ qdē a nobis aſſerēdū ē:hꝫ.n.ſ eoꝝ oīum q̄ dubitanť ſolonē:ꝛ h⁹ nr̄ae tractatiōis finis ē.

℄ Repetit queſtionem quę impertinenter fuit mota:ꝛ vtilitatem illius addit:ꝛ inqt.pncipium vero ꝯſiderationis id erit qdem:qđ fuit:ꝛ dictę dubitationis:quā mox repetit:ꝛ inqt.cur nam aliqua eoꝝ q̄ ſunt interdum qdem moueanť: interdū vero rurſus qeſcant. Hęc fuit iterpoſita ꝓſequendo.de dubitationē diuidit(vt themiſtius ait)ꝛ ſubdiuidit vniuerſam nām:ꝛ ſm pōnes hominis:ꝛ ſm rei poſſibilitatē. ꝛ inqt.neceſſe itaqꝫ eſt aut vniuerſa ſemꝑ qeſcere vt zeno autumat. Aut vniuerſa ſemꝑ moueri vt heraclit⁹.aut q̄dā moueri:quędam quieſcere:vt empedocles.hui⁹ tertij ſubdiuiſionem ſubſcribit:ꝛ inqt:ꝛ hoꝛum rurſus aut ea q̄ mouenť:ſemꝑ moueri:aut ea quę qeſcunt ſemꝑ quieſcere:aut vniuerſa eſſe apta ſimul vt moueanť atqꝫ qeſcant:ꝛ qꝛ nullus ponit neutra ſemper moueri ꝛ ſemꝑ qeſcere:hoc ꝑtermittens:dat vltimum:dicēs aut reliquū ꝛ adhuc tertium eoꝛum.vꝫ.quę ſunt:alia ſemꝑ imobilia eſſe:vt deus ꝛ itelligētię:alia ſemꝑ moueri vt celi. Alia vtrūqꝫ moueri atqꝫ qeſcere poſſe:tunc addens cōſiderationis fructū:inqt.qđ qdem a nobis aſſerēdū eſt ꝓpter duo:tū qꝛ per hoc ſoluunꝰ omnes dubitationes:tum qꝛ eſt finis nr̄ę ꝑtractatiōis.
℄ Auerroes declarat ꝙ debeat eſſe aliqd ſemꝑ qeſcens:ꝛ hoc partim per declarata in ſeptimo:partim per declarata in hoc octauo:partim per ſenſum.per declarata qdē in 7°. nam ibi demonſtratum eſt eſſe veniendum ad primū motum ex ſe ipſo.per ſenſum:vero pꝫ omnes reduci ad illum motum primum.in hoc octauo vero:qꝛ probatū eſt talē primū motum eſſe eternū. Et cum ſit notū per ſe omne qđ moueť egere qeſcēte:circa qđ aut ſuper qđ moueť:reſtat eſſe aliqđ ſemꝑ quieſcens:qđ qdem eē non poteſt celū:cū ſenſu pꝫ moueri.erit igitur terra:quę ſenſu pꝫ ſemper quieſcere:ꝛ non tm̄ terra:ſed aliud qđ rōne pꝫ ſemꝑ qeſcere.vꝫ. primum motorem:qui non qeſcit quiete ꝓpꝛie dicta:ſed equiuoce:qꝛ imobilis eſt. ℄ Sed dices contra quoniā remotio mot⁹ celi a quibuſdam vt a terra eſt cauſa vt quieſcat: appropinquatio eſt cauſa mot⁹ vt in igne. Sed declaratū eſt celum aliqbus eſſe propinquū aliqbus remotū in q̄rto hui⁹:igiť q̄ſtio fuit ſoluta:igitur non eſt opus noua cōſideratione. ℄ Reſpōdet auerroes ꝙ ipſe vult rem complete declarare:quoniam quaſi in ſemine ꝛ generali quodaꝫ mō eſt expoſitū:ꝛ ita diſtinguere omnia:vt cepit.

que auer. com. 21.

Dubiū.

Rñſio aūt.

℄ Uniuerſa igiť putare quiſcere:ꝛ hui⁹ rōnem exqrere:ſenſum ipm poſtponendo:mētis eſt q̄dam imbecillitas. Inſuꝑqꝫ non de parte:ſꝫ de toto quodam eſt ꝯtrouerſia:quae non ſolū aduerſus naturalem:ſed aduerſus omnes ſciētias:vt ita dicam:omneſqꝫ opiniones proficiſcitur:ꝓpterea ꝙ omnes motu vtunť. Ampli⁹ vt inficiationes principioꝝ in rationib⁹ mathematicis:nō ad ipm ꝑtinēt mathematicū:ſilr ꝛ in coeteris id gen⁹.ſic id qđ nūc dictū eſt refellere ad nālē nō attinebit.naꝫ apud ipm ſuppō. eſt nām principium motus eſſe.

℄ Nūc proſequiť de dicta diuiſione ſiue ſubdiuiſione vltimo facta:ꝛ excludit tria membra:ꝛ pmo pōnem zenonis:ꝛ ipſam excludit propter tria:tum primo:qꝛ contra ſenſum: tum ſecūdo:qꝛ nō ꝑtinet ad naturalē tm̄:ſꝫ ad omnes artes ꝛ ſcientias.tum tertio:qꝛ eſt contra p̄ncipia nālis ſcientię:ad quę nālis nihil debet dicere. De primo inqt.vniuerſa igiť putare qeſcere:ꝛ hui⁹ rōnem ſophyſticā exqrere(vt zeno fecit)poſtponēdo ſenſum ipſum:mētis eſt q̄daꝫ imbecillitas:quę pro tanto eſt:qꝛ ſophyſticas rationes diſſoluere nō valet,ꝛ hoc inqt.Ar.topicoꝝ pmo.capite nono.ꝙ

non eſt dignum contra quaſcūq; opiniones aut ꝓblemata diſputare: de quib⁹ aliqs dubitans ſenſu aut pena indiget. verbum illud putare. non eſt in greco codice: ſed more attico ꝓmiſit. De ſecundo inqt: inſuperq; non de parte rerum: ſed de toto quodam ente ⁊ vniuerſa amplectēte eſt cōtrouerſia ſi ita dicat: que non ſolum aduerſus naturalē phm: ſed aduerſus omnes ſcias (vt ita dicaʒ) omneſq; opiones ſiue artes ꝓficiſcit: ꝓpterea ꝙ omnes motu vtunt. artes quidem vt dirigentes motum aliqueʒ. Sciē vero: vt phia naturalis conſiderando motū ⁊ mobilia. mathematica: vt vtit motu imaginario: dicēs punctū motū facere lineam. Metaphyſica vero: quaten⁹ de primis mot⁹ ꝑncipijs tractat: quare deſtruere motū omnes turbat ſcias: atq; artes. error vero cōmunis non eſt pertractādus a nāli. De tertio inqt: vt infectiones ꝑncipioꝝ que grece dicunt enſtaſeis: latine inficiatiōes ſiue importunitates in rōnibus mathematicis modo ad ipſum ptinent mathematicum, ſilr ⁊ in ceteris ſcientijs id genus: ſic id qꝺ nunc dictū eſt refellere: ad naturalem non attinebit. naʒ apud ipm ſuppō eſt nām principiū mot⁹ eſſe. Quare ad nālem illius redargutio nō

que auer. com. 22. attinebit. ¶ Circa hec tria auerroes affert rōnes: q̄ igitur negare ſenſus ſit imbecillitas: eo probat qꝛ cōcluſiones ex principijs deducunt: ꝑncipia vero ex experimētis. experimenta aūt e ſenſib⁹ ꝓficiſcunt ſecūdo poſterioꝝ: ſignum autem qꝛ ſermonū veroꝝ experimentum atq; periculum eſt vt ſenſib⁹ ꝯueniat. Qꝛ vero motū eſſe ſit ꝑncipiū in ſcia naturali: probat: qꝛ qui negat motū: nām quoq; negat. naʒ natura per motū definit. Qui vō negat nām: negat nālia: cum nālia ſint ob nām qui negat nālia: negat ſubm ſcientie nālis: ⁊ qui negat ſubiectū alicui⁹ artis: cōtra eum non eſt diſputandum ea in arte: cuʒ principia non habeat: quibus diſputare poſſit.

¶ Aſſerere aūt vniuerſa moueri eſt etiam ferre falſum: minus tamen doctrinae fines egredit. nam in naturalib⁹ poſituʒ eſt naturā principiū eſſe pari modo mot⁹ ⁊ quietis. tamē mot⁹ naturale magis eſſe videt.

¶ Excludit 2ᵐ mēbrum qꝺ heracliti eſt poſitio. vʒ. ꝙ omnia moueant: per hoc ꝙ eſt contra ſcientiam naturalē: licʒ minus erronea. Cōtra qdem naturalem ſciam: qꝛ deſtruit qu etcʒ: cuius natura eſt pari modo ꝑncipium: veluti ipſi⁹ motus. Minus vero erronea: aut vt dicit expoſitor: qꝛ negat qetem: que eſt priuatio q̄dam vix perceptibilis. aut qꝛ ſuppōnis naturalis concedit partem. vʒ. motum. partē vō negat. Sed ea pars quā concedit potior eſt. ¶ Querūt hic

Queſtio iuniores. vtrum omnia corpora mundi ſemper moueant localiter. ¶ Sine argumētis reſpōdent ꝙ de poſſe omne

ꝑ¹ pā. corpus naturale mundi mouet. De ineſſe vero q̄dam non mouent: tum de terra: tum de animalibus: que qeſcunt vt ſenſu pʒ. Sed hec poſitio ſtare non poteſt: ⁊ probo ꝙ omnia mūdi corpora naturalia ſemꝑ localiter mouent: de celis quidem nemo dubitat. De igne vero ⁊ aere pʒ: tum per altiſſimos montēs: vbi aer ⁊ ignis mouent raptu celi: ceterę aeris partes ventis agitant: rurſus cōtinuo eſt alteratio aeris ⁊ corruptio ex vna parte: igit rareſit verſus illam: ex alia generatio: igit condenſatio. ⁊ ita ſemꝑ in motu. De terra vero ⁊ aqua probat: de terra qdeʒ: qꝛ ex vna parte innuit: ꝓpter actiones ſolis ⁊ ſtellarum circa eam: ⁊ cuʒ centrum terrę debeat eſſe centrū mundi: terra mouebit ſe faciendo ſe verſus centrum vt equalr ſit i medio. Sed qm̄ ad motū terrę ſequit mot⁹ aquę: que ſupra ipſa eſt: ⁊ ipſaʒ inſequit. etiam aqua ventis agitat: rurſus aqua mouetur motu lunę: vt pʒ: ad motū aquę inſequētis terram ſequit motus piſcium veluti vehant: ad motuʒ terrę mouentur vt vecta animalia cuncta. igit nihil eſt latione penit⁹ immobile aliqua hora. ꝓ ꝛo rōne Ariſt. dicendum ꝙ Ariſt. vult eē contra naturam omnia moueri per ſe. nam animalia per ſe quieſcere pʒ: licet motu vectionis per accidēs moueri poſſunt. Et ſic ſaluat definitio naturę. Similr ad ſenſuʒ appa ret quedam qeſcere per ſe: licet ſtet ipa moueri motu impceptibili. ⁊ fortaſſe ſi hunc in moduʒ intellexit heraclitus: bene dixit. Ariſtotiles enim non contra ſenſum: ſed contra verba proceſſit.

¶ Inſuper aſſerunt etiā aliqui non coꝝ quae ſunt aliqua non moueri: ſʒ vniuerſa: atq; ſemper. Latere tamē illud noſtrū ſenſum. quibus ⁊ ſi non diſtinguunt quo nā motu an oībus dicant. non eſt difficile occurrere. non enim fieri pōt vt ꝯtinue qcquā increſcat: ⁊ decreſcat. Sʒ eſt ⁊ interſtitium.

¶ Ponit cauillum heraclitanoꝝ: dictuʒ enim eſt omnia in motu eſſe: occurrit Ariſto. contra: quia hec contra ſenſuʒ ſunt. Soluit ſm heraclitanos: ⁊ inqt. inſuꝑ etiam aſſerunt aliqui non eorum que ſunt aliqua non moueri: ſed vniuerſa atq; ſemꝑ: latere tamē illud noſtrū ſenſum. et ſic non cōtradicit ſenſui poſitio illa: ſed latet illuʒ. Cōtra obijcit Ar. vbi debes ſcire ꝙ omnia eſſe in motu ſemper poteſt intelligi dupliciter: aut omnia eē in motu ſemꝑ ſm omnes motus ſpecies: vt ſit dicere qꝺlibet moueri qualibet mot⁹ ſpecie: verbi cauſa. ſocrates moueat generatione: ⁊ corruptione: auctione: iminutione: latione: ⁊ alteratiōe: hoc ſemper. Aut omnia eē in motu non omnib⁹ ſpeciebus mot⁹: ſʒ vna ſola: vtpote: aut auctione: aut latione: aut alia tali. duo igit facit Ariſto. nam primo contradicit primo ſenſui: ⁊ inquit: quibus ⁊ ſi non diſtinguunt: quo nā motu: an omnibus dicant: non difficile occurrere. Occurrit igit primo ſenſui: ⁊ declarat nihil poſſe ſimul ⁊ ſemel increſcere ⁊ decreſcere ⁊ inquit. non enim fieri poteſt vt continue quicquā ſimul increſcat ⁊ decreſcat: ſed inter decremētum ⁊ accrementū eſt interſtitium: vbi corpus conſiſtit neq; accreſcens: neq; decreſcens. Hec contra primum ſenſum. ⁊ hunc in moduʒ exponit themiſtius.

¶ Inſuper etiā ſermo iſte perſimilis eſt ei qui eſt de formatione lapidis a gutta: ⁊ diſcuſſura ſaxoꝝ e ſtirpibus: quae inde pullulant. nō enī ſi tantū diſcuneat ſtirps: aut fodiat gutta: ⁊ dimidiū in dimidio tēporis forauit: aut diſcuſſit prius. Sed velut in nauis tractu: ita quoq; tm̄ tot guttae terebrant. licet pars illarum nulla in aliquo tempore idētidem minuat. Nam q̄cq̄ʒ id qꝺ diminuit in plures diuiditur partes: tamen nulla ipſarum adempta eſt ſeorſum: ſʒ in totū id abijt. perſpicuum: igit non neceſſarium eſſe ſemper quicq̄ʒ demi ex eo: qꝛ iminutio in īfinita ſectilis ſit: ſed interdum totum minui.

¶ Confutauit primum ſenſum: quo quis dicere poſſet qꝺlibet moueri ſemper qualibet motus ſpecie: nunc confutat 2ᵐ. vʒ. ꝙ non omnia moueantur cōtinue aliqua mot⁹ ſpecie. Et ſyllogiſmus eſt. nō omnia mouent continue auctione: aut alteratione: aut latione. Sed omne qꝺ mouet aut auctione: aut alteratione: aut latione mouet. igit non omnia mouent aliqua motus ſpecie continuo. De ratione primo probat ꝙ non omnia continuo augent: deinde ꝙ non omnia continuo alterent: demum ꝙ nec continuo ferantur.

·primum probat ſic.ſicut eſt de formatione lapidis e gut-
ta:⁊ diuiſione ſaxorum e planetis:que inde pullulāt:ita de
auctione.Sed cauatio lapidis a guttis:⁊ diuiſio ſaxoꝝ a
plantis nō fit continue.igitur nec auctio.Minor declara-
tur:q2 ita eſt de cauatiōe ſaxi ⁊ diuiſione:vti de nauis tra-
ctu.modo poſſunt plures applicare ſe naui:⁊ non trahent:
acceſſu tamē vnius fit tractus.igiť ⁊ de cauatione idē:idē
eſt aſſerendum.littera pȝ tranſlatione.

¶ Similiter etiaȝ ⁊ in quauis alteratione.non
enim ſi id qđ alteratur in infinitū diuiſibile ſit:
ꝓpterea ⁊ alteratio.Sȝ perſepe ſubitaria eſt
vt congelatio.Amplius cuȝ aegrotauerit quiſ
piam:tempus fieri neceſſe eſt:in quo cum cō-
ualebit:non amplius in temporis fine mutabi
tur.naȝ in ſanitatem mutari neceſſe erat:⁊ ad
aliud nihil.Rurſus cenſere res cōtinuo altera-
ri:hijs quae perſpicua ſunt ad moduȝ eſt aduer
ſari.nam alteratio in contrarium eſt tranſitio.
Demum lapis nullus aut durior aut mollior
vnqȝ factus eſt.

¶ Q2 non omnia continuo alterenť probat primo:q2 cōge-
latio interdum ſubitaria eſt que tamē eſt alteratio.2°.quia
eger qui in ſanitatē it:donec it:videť alteraſcere:ſȝ poſtqȝ
ꝯualuit:aptiſſime ab eo motu queſcit.Tertio oīs alteratio
ꝯtrarijs arceť.non igiť in iſinitum ꝓficiſciť.4° nemo vi-
dit tanto ꝓſertim tempore lapides duriores molliores ue
fieri:ſed equales ſemꝑ.Ex hijs pȝ non omnia ſemꝑ alterari:
que auer. com.23. qđ eſt ſm ꝓpoſitum.¶ Ariſt.ꝓbando ꝙ nō omnia ſemꝑ
moueť vna aliqua ſpē mot⁹ cepit ab auctione:hui⁹ cauſaȝ
ſmī dcē auerroes. affert auerroes:q2 hec dubitatio eſt facta ab aduerſarijs
in motu auctionis ⁊ diminutionis. Credebant.n.ꝙ ſit cō-
tinua auctio in animalib⁹:⁊ ita inferebant in omnib⁹ alijs
Scdm. motib⁹:ꝓpterea Ar.cepit ab auctiōe.¶ Ulterius accepit
Ariſt.ꝙ non opȝ ſiquid augeať in anno vt in quolibet tpe
augeať:⁊ non dedit rōnem:auerroes affert cām:quia tūc
diuidereť digitus auct⁹ in anno in tot partes actu:quot ſūt
anni partes actu:qđ pro impoſſibili omittit.Et videť ꝙ in
hac rōne ſupponat auerroes auctionem fieri per minima:
q2 vt dictum eſt in libro de generatiōe auctio eſt generatio
qdam.quelibȝ aūt generatio eſt per minima.igiť ⁊ auctio.
ſecūdo ſupponit minimum in inſtāti fieri.tūc arguit.ſi mi-
nima aucti reſpōderent inſtantibus temporis:tunc tot mi
nima aucti eſſent in parte digiti:quot inſtantia in anno:qđ
Tertium. eſt aperte falſum.¶ Tertio accepit Ariſt.ꝙ cauatio facta
a guttis:non opȝ vt fiat ꝑtiliter per ſingulaȝ guttā:ſed tota
ſimul ab vltima in virtute ceterarum:hoc auerroes ꝓbat:
quia ſi in qualibet parte temporis guttatiōis fieret aliqua
partium diminutio:⁊ continua ⁊ ſucceſſiua:tūc cauatuȝ eē
nō fieret niſi poſt deſitionem infinitorum in actu.hoc etiā
per ideȝ declarari pōt:ſupponēdo nihil poſſe minui pluſqȝ
ad minimum:neqȝ augeri pluſqȝ ad minimuȝ.Scđo qđli-
bet minimum non poſſe fieri niſi in inſtanti:tunc arguit ſi
igiť cuilibet parti temporis reſpōderet aliqua diminutio:
cum illa non poſſit eſſe minor minimo.tunc cuilibet parti
temporis reſponderet minimum:igiť cum partes tēporis
ſint infinite:erunt ⁊ minima īfinita que fuerūt diminuta:
⁊ quāminimum ſit res actu:igitur erit diminutio lapidis
poſt diminutionē infinitorum in actu.¶ Sȝ mouet auer-
Queritur roes dubitationem ioannis:naȝ ſexto hui⁹ cuiuſlibȝ mot⁹
negauit primū.Hic vero cuiuſlibet motus videť dare pri
muȝ.Reſpōdet ꝙ mot⁹ pōt dupľr conſiderari.vno mō vt
exit ad actum:⁊ ſic habȝ ꝑmum.Alio modo vt in potentia

⁊ ſic non habet primum.Iuniores exponūt ꝙ mot⁹ poteſt
accipi vt exit atqȝ deſinit in getem.Alio modo vt ꝯtinuus
eſt in ſe.Primo mō in omni motu dať prima pars:q̄ pars
erit illa:que deſinit in primam getem.que pars pro tanto
diciť ſubitaria:pro quāto getis acgſitio eſt ſubitaria.⁊ vt
cōtinuus nō habet primā partē neqȝ vltimā.Sed hoc ſta
re non pōt:nam mot⁹ exolutus in geteȝ eſt ges ⁊ nō mot⁹.
igiť hoc auerrois dictum eēt de gete.Ioānes dixit in ſexto
ꝙ mot⁹ pōt accipi dupľr.vno modo pro forma fluēte:alio
modo pro fluxu:pmo modo mot⁹ eſt prima pars vt mini-
mum de quolibet generato.2° modo nō eſt dare.Quod ēt
ſtare non pōt:q2 fluxus tā cito eſt qȝ cito forma eſt.igiť ſi
forma eſt ſubito:⁊ eius fluxus etiaȝ.Aliter dixi etiā ꝙ mo-
tus poteſt cōſiderari ſub rōne gnis:⁊ ſic illius nihil eſt pri
mum:aut ſub rōne ſpēi:⁊ ſic ſolus localis eſt ſucceſſiuus ⁊
continuus vt dicet ipſe:hec in ſexto dicta ſunt non ſemel.
¶ Ulterius phs probauit cōtra antiquos alterationē eſſe Quintuȝ.
cōtinuam contradicere per ſe notis:vbi auerroes ait hanc
rōnem eē dialecticam:nā per ipſam declarať id qđ nō per
ſe pȝ.vȝ.an oīs mot⁹ ſit cōtinuus.nā ſm rei veritatē ſolus
localis eſt continuus:⁊ nullus alius.hoc ꝓbat:q2 ſi qd au-
geať per digitū in anno:nō vȝ augeri in q̄libet parte tpis
ſenſibili atqȝ poſſibili demōſtrari:vt accidit in motu loca-
li.pmo.q2 tūc in vno eēnt īfinita mīma actu.Cōtra caſum:
vbi diximus fieri per digitū auctionē.Deduco ꝯſequētiaȝ
ſupponēdo nō poſſe fieri auctionē niſi per minima:ſecūdo
minimū nō poſſe fieri niſi in inſtāti:tūc arguo.ſi auctio fie-
ret ꝯtinue in toto anno:opȝ vt fiat per minima:minimum
nō pōt niſi vno inſtāti fieri.igiť ſi debet eē continue:debȝ
fieri in oīb⁹ anni inſtātibus.Sȝ inſtātia ſunt īfinita.igitur
minima erūt actu īfinita.Secūdo arguit.ſi auctio eēt con-
tinua in anno:quot partes ſenſibiles eēnt in anno:tot eēnt
in aucto.⁊ vocat vt ait partē ſenſibilem que poteſt ſenſu aut
tactu apprehēdi.Cōſequētia hec pȝ.ꝯñs eſt impoſſ:q2 pōt
augeri aliquid in decē annis ꝑ digitū:vbi pȝ ſenſibiles ptes
tēporis eē plures qȝ illas digiti.¶ Ex hijs īfert ꝯtra alfara- Sextum.
bium nō eē de definitione motus ꝯtinuitatē vľr:hoc eſt vt
qlibet mot⁹ ſit continuus.nam hoc nō ꝯuenit niſi motib⁹
localib⁹.In ceteris vero nō eſt ꝯtinuitas niſi ſȝ apparētiā
pro quāto ſenſus nō diſcernit īter ꝑmum ⁊ ſcđȝ minimuȝ.
cū tempus inter acgſitiones illoꝝ ſit impceptibile.Scđo
contra alfarabium īfert nō oēm actionem ⁊ paſſionem eē
ꝯtinuam:ſed ſolum eam qua mot⁹ agiť aut recipiť localis:
verum vero hec que auerroes hic dixit:ſint vera:⁊ ꝓpter
qd ſunt vera:in ſexto non ſemel diſputauim⁹:nūc vero id
non ignores velim:ea que auerroes ait eē vera ex ſuppōni Ꝯdictio.
bus ſuis:qb⁹ poſitis illa ſequunť.¶ Uerum eſt vna ꝯtra-
dictio:nam auerroes tertio hui⁹:cōmēto ſexto.ait:ꝙ ex de-
finitione mot⁹ apparet ꝯtinuatio mot⁹.mot⁹.n.quādo ge- Rñſio ꝯ
ſcit:erit perfectio eius qđ eſt in actu.¶ Hic aūt ait contra ioannis.
alfarabium oppoſitū.Ioānes in q̄ſtione gloſſat de auctio- prima.
ne totali.cum enim aliqđ augeri īcipit:nō augeť continuo Confuta-
vſqȝ ad finem totalē auctionis.¶ Hec ioānis reſpōſio ē tio.
cōtra textum.nam auerroes vult ꝙ auctio fiat nō ꝯtinua:
q2 fit per minima:quorum qđlibet fit in inſtāti:q2 vbi fie-
ret per minima:⁊ minimum in inſtāti:tūc eēt aliqđ īfinitū
actu:vn̄ in oībus dictis ſuis auerroes ſumpſit vt ſuppōnes
oēs mot⁹ ꝑter localem fieri per minima:⁊ qđlibet minimū
fieri in īſtanti:⁊ per hec duo oēs ꝯñie ſue patent.¶ Rñ- Pđa rñſio
det alr ꝙ auctio fit in īſtanti:⁊ nō eſt ꝯtinua quo ad gnōnē cōfutatio.
que ante:edit illam.¶ Nec hoc valet:q2 ſi generatio fit
in īſtāti:cum illa fiat per minima:⁊ qđlibet minimum ſit
q̄tū.gnābiť q̄titas cuiuſqȝ minimi ſubito:⁊ ita auctio erit Rñſo ꝓpa
etiaȝ ſubita.¶ Propterea tollī pōt ꝯtradictio per vba ſua
met.nā ī tertio hui⁹ vult vt appareat ꝯtinuitas nō qdē vľr

Q̄ō ioan. omnib⁹ motib⁹: ſed indefinite loquit᷑. Dic aūt ait illam indefinitā verificari pro locali tm̄. ⁊ ita nō eſt ꝯtradictio: ⁊ ſi ꝯſideres verba: nō inuenies ꝯdictionē. ¶ Querit ioannes an alteratio ſit mot⁹ ꝯtinuus: licet hec q̄ſtio in libro de Pō ioā. gnōne ſit tacta: ⁊ in ſexto hui⁹: ꝓpter ioannis ꝓſidiam: breuib⁹ tangam. ¶ Tenet igit᷑ ioānes ꝙ alteratio eſt ꝯtinua ⁊ diuiſibilis in īfinitum quo ad ptes forme ſiue q̄litatis q̄ per ipſam acq̄rit᷑: quo vō ad ptes ſubi eſt finita: ⁊ non con obiectio. tinua. ¶ Sꝫ hec ſtare nō pñt. ⁊ ſuppono primo ꝙ oīs gnō ſiue ſm q̄d ſiue ſimplr̄ fit ad eē aut ſimplr̄: aut ſꝫ q̄d. Secūdo ſuppono de mēte auerrois omne ens nāle eſſe determinatum ad maximū ⁊ minimuꝫ: vt ꝓbat auerroes ſexto hui⁹ cōmēto. 9i. Tunc arguo. ſub tanta q̄ntitate ſiue gradu qualitas eſt ꝓducibilis: ſub q̄to eſt nata eſſe. pꝫ hec per primam: q: gnātio eſt ad eē. igit᷑ ſicut eſt apta eē: eſt apta generari. Sed per ſecūdam q̄libet res nō poteſt eē ſub minori minimo. igit᷑ nec ꝓduci: q̄re ⁊ quo ad ſubm: ⁊ quo ad q̄litatis ptes: opꝫ dicere ꝙ fiat per minima. Secūdo ſuppono ꝙ ſicut nullū agens poteſt agere quātumlibet minus: ſic nec quātūlibet min⁹ patiens pōt pati. ⁊ ſi dicat᷑ oppoſitum: eſt volūtarium. nam ita agit ipm agēs per ſuaꝫ formā: vt patiens etiā per ſuam patit᷑. ⁊ hoc maxime in paſſione accidētali. Tūc arguo quotiens agēs ⁊ patiens ſunt determinata ad minimū: effect⁹ erit determinat⁹ ad minimū. Sꝫ agēs nō pōt agere quātūlibet minus. igit᷑ nec patiens pati: igit᷑ effect⁹ erit certe q̄ntitatis gradualis. Qꝛ vero agens nō poſſit agere quātumlibet min⁹ gradualiter: arguit᷑. qꝛ ſi poſſet agere quātūlibet minus gradualr̄: poſſet diminui ad quātūlibet minus. nam ad minorationē potētie ſequit᷑ minoratio magnitudinis. naꝫ in minori quāto eſt ꝯtinuo minor virtus. Tertio ſi aliqua q̄litas pōt produci quātūlibet gradualiter minor: aliq̄d agens poſſet eam producere: nā cuilibet virtuti paſſiue correſpōdet actiua. Sꝫ nullum eē pōt agens: cui⁹ actio poſſet eē quātumlibet minor. vt auerroes ꝓbat in ſexto: cōmēto. 9i. ⁊ alibi. qꝛ ſic actiones nō eſſent fines virtutum. igit᷑ nulla pōt eſſe q̄litas quātūlibet minor. Propterea opꝫ dici ꝙ ſi alteratio eſt finita ⁊ ſubitaria ex ꝑte ſubi quāti: ita ex ꝑte graduus erit finita. huius rōnes ꝑqre in ſexto: ⁊ longas declarationes.

¶ Inſuper etiam de ipſa delatione mirum eſt: ſi lapis latuit deorſum deferri: aut in ipſa tellure manere. Praeterea ipſa tellus: ⁊ coetera id genus neceſſario manēt propꝛijs in locis: ⁊ ab ijs violenter mouent᷑. Qꝛ ſi quaedam ipſoꝛuꝫ propꝛijs ſint in locis: neceſſe erit nō omnia loco moueri. Qꝛ igitur fieri non poſſit aut vt omnia ſemper moueātur: aut vt omnia ſemꝑ q̄eſcant: ex ijs: ⁊ coeteris id genus credet aliq̄s.

¶ Qꝛ nō omnia ſemꝑ delatione ſiue locali motu moueant᷑: aſtipulante ſenſu: atqꜫ rōne declarat. Senſu q̄deꝫ: qꝛ mirū eſſet latere ſenſus noſtros lapides: mōtes: atqꜫ ſaxa immēſe vaſteqꜫ magnitudinis moueri: q̄ aduertētibus nobis in ipſa tellure manere cernim⁹. Rōne vero: nam ſi q̄daꝫ nālium coꝛpoꝛum ꝓꝓrijs in locis naturalr̄ manēt. nō omnia neceſſe eſt moueri. modo tellus ipſa ⁊ cętera id gen⁹ nēcio manent propꝛijs in locis: ⁊ violenter ab illis mouent᷑: igit᷑ nō omnia nēcio ſemꝑ mouent᷑. Dui⁹ pmo accepit minorē: que fuit aſtis poſitio: ⁊ inq̄t. ꝑterea ipſa tellus ⁊ cętera id genus: vt aqua ⁊ aer ⁊ ignis neceſſario ꝑ nām eoꝝ manēt in ꝓꝓrijs locis: ⁊ violēter inde mouent᷑. Deide accipit maiorem: inq̄t. ꝙ ſi quędam ipſoꝛum propꝛijs ſint in locis: infert ꝯcluſionem ⁊ epylogat rem: ⁊ ſermo ipſa trāſlatiōe pꝫ.

¶ At vero neqꜫ fieri poteſt vt alia ſemper moueant᷑. Alia ſemper quieſcant: ⁊ nihil interduꝫ quieſcat: ⁊ interdum moueat᷑. Nam vt antea dicta dicendum eſt fieri non poſſe: ⁊ haec nequaq̄. videmus enim in eiſdem dictas mutationes fieri.

¶ Erant ⁊ q̄ui ita ſtatuta credebant eſſe coꝛpoꝛa: vt q̄ mouent᷑: ſemper motum pati: que quieſcebāt: ſemper ſine motu eſſe cōtendebāt: ita vt nihil ꝑceſſus idē interdum moueretur: interdum quieſceret. que poſitio tertio in membro dicte diuiſionis erat: ⁊ attributa empedocli. Aduerſus quos Ariſt. aſtipulatione ſenſus inuehit: cum viſus doceat violētos quoſdā: ⁊ ꝯtra nām mot⁹ haberi: a q̄bus nōnunq̄ capiunt᷑ coꝛpoꝛa: non nunq̄ abſoluuntur.

¶ Inſuper etiam is qui contendit: apertiſſimis rebus aduerſat᷑. nam auctio non erit. neqꜫ violentus motus. ſi non ꝑter naturam mouebit᷑: prius quieſcens. Praeterea generationē tollit ⁊ coꝛruptionem ſententia haec. poene quoqꜫ etiam ipſum moueri. nam fieri quoddā ⁊ coꝛrumpi vniuerſis videtur. Ad q̄d enim aliquid mutatur: hoc fit: aut in hoc. Ex quo vero mutatur: hoc coꝛrūpitur: aut hinc. Quare perſpicuū rerū eſſe non nullas quae mouentur interdum: ⁊ quae quieſcūt.

¶ Secundo obijcit per rōnem etiam ſenſatam: nam is qui ita dicit aduerſat᷑ eis q̄ ſunt manifeſta naturę. p°: qꝛ tollet᷑ auctio ⁊ diminutio. 2°: tollet᷑ violent⁹ mot⁹. 3°: tollent᷑ gnō ⁊ coꝛruptio. Demū ⁊ quarto tollet᷑ omnis mot⁹. Auctionē q̄dem: nam qui dicit augumētabile ſemper augeri: motum auctionis proficiſci in īfinituꝫ cōtendit: talis aūt nullus eē poteſt. quare auctio nulla erit. Simili ratiōe ⁊ de minutione. Violētum vero motum: qꝛ violētus motus eē nō pōt: niſi ſit aliq̄d extra nām motum: q̄d prius nāliter generat. quare ſi nullum q̄eſcēs poteſt moueri: mot⁹ demet᷑ violentus. generationē vero atqꜫ coꝛruptionē. q̄m nihil generat᷑ q̄d prius nō genit ſub nō eſſe: nihil coꝛrumpit᷑: q̄d etiaꝫ ſub eē nō genit. quare ſi q̄d q̄eſcit: nō moueri poteſt: hec tollentur. Demum ꝙ tollet᷑ omnis mot⁹: deducit. nā omnis motus eſt generatio ſimplr̄: in qua hoc fit ſimplr̄. aut generatio ſm quid: in qua hoc fit in hoc vt albuꝫ in coꝛpoꝛe. Silr̄ omnis eſt coꝛruptio aut ſimplr̄: aut ſm q̄d. igit᷑ ſi tolletur generatio: omnis etiam motus tollet᷑. Propterea cōcludit eſſe rerum nōnullas que mouent᷑ iterdum: que qꜫ q̄eſcūt. que auer. com. 24

¶ Auerroes vero declarat fundamētum dictarū poſitionum. Fuerūt enim tres: heraclitus enim dixit omnia ſemper moueri. Zeno omnia ſemꝑ q̄eſcere. Epicurus rerū mūdi quaſdam moueri: ⁊ ſemꝑ moueri. quaſdam quieſcere ⁊ ſemꝑ q̄eſcere. ⁊ nihil eſſe q̄d idem ſm rem moueat᷑ ⁊ quieſcat. omnes aūt ſuſtentant᷑ in hoc ꝙ apparētię ſenſilis ſunt falſe: ⁊ ſi videant᷑ verę. q̄d eſt principium oīum ſuarum ſophiſticarum captionum. Per hoc enim heraclitus: ait oīa moueri ſm rem. apparere vero nō omnia: ꝙ cum apparētia ſit falſa: veritas eſt: vt omnia moueantur. Zeno omnia quieſcere ſm rem. apparere vero nō omnia quieſcere: ⁊ qꝛ apud ipſuꝫ apparētia eſt falſa: reſtat vt nihil moueatur ſꝫ rem. Epicurus ait que quieſcūt ſm rem q̄eſcere: apparere vero moueri: que mouent᷑ ſm rem: apparere q̄eſcere. Sed quia apparentię ſunt falſe: reſtat vt q̄ q̄eſcāt ſm rem ſemꝑ q̄eſcāt: que vero mouent᷑: ſilr̄. ¶ Sꝫ dices quis ſit modus nihil [illegible]

R. ño. cōtradicendi his poſitionibus. ¶ Auerroes reſpondet: ꝙ omnes iſtę pōnes ſunt vles: illa qdeꝫ heracliti ꝙ oīa ſemp̄ moueanť: ⁊ illa zenonis ꝙ omnia ſemp̄ quieſcāt: vles ſunt de tēpore: ⁊ de ſuppoſitis. Illa vero epicuri vl'is eſt de tpe tm̄: q: eorum quę ſunt: q̄dam ait ſemp̄ moueri. Alia omnia ſemp̄ qeſcere. quę ſunt ꝑpoſitiones quo ad ſuppoſita ꝑticulares: quo vero ad tempora: vles. Modus igiť ꝯtradicendi eſt per particularem. vniuerſali enim de ſuppoſitis contradicit particularis de ſuppoſitis: vniuerſali de tempore: particularis de tempore. quare poſitionibꝰ zenonis ⁊ heracliti cōtradicere poſſumꝰ per particularem ſuppoſitorum: ſi q̄dam aut nō moueanť: aut non qeſcant. ⁊ per particularem de tpe: ſi iterdum ſic interdū nō oīa qeſcant: aut moueanť. Epicuro vō ſolum per particularem de tēpore eſt opponere. vt ſi nō ſemp̄ quę mouenť: moueanť: ⁊ quę qeſcunt: qeſcant. at tenentibꝰ q̄dam interdum moueri. q̄dam iterduꝫ quieſcere: per particularem nō eſt cōtradicēdum: nam pticulares nō contradictorię ſunt: ſꝫ ſubcōtrarię: ſꝫ cōtradicēdum eſt per vlem. Hęc auerroes confuſe ⁊ in mala lingua dixit. Cur vero ablata generatione ⁊ corruptione oīs motꝰ tollať: auerroes vltra vires textus aliquātulum euagatꝰ: talem affert rōnem q: gnātio eſt finis oīum motuū: alterationis qdem nemo dubitat. Auctionis vero: pro tanto vt augumētabile ad tantam veniat q̄titatē vt gnāre poſſit. Delationis vero: q: cęleſtis motꝰ finis eſt ſecūdus. Alialis vero terreni finis eſt nō nunq̄ primus vt diceť. Qua rōne fit vt ablata gnōne omnes demanť motꝰ: ſiqdē ablato fine cętera in finem auferri neceſſe ſit.

¶ Arbitrari vero cuncta interdum quieſcere: atqꝫ interdum moueri: hoc iam adiungenduꝫ eſt ad olim dictas rationes. Uerum principiū rurſus idētidem qͦ coepimus prius: agenduꝫ eſt a modo determinatis.

¶ De quarto membro: remittit ſe ad dictas iam rōnes: naꝫ erat hoc membrum empedoclis poſitio: qui tenuit omnia moueri interdum: ⁊ īterduꝫ rurſus oīa qeſcere. Propterea nouum ꝓncipium facturus: intentionem ꝓponit: ⁊ inquit. veꝝ ꝓncipiam rurſus idētidem qͦ cepimus prius. vꝫ. per diuiſionem rerum: agēdum eſt a mō determinatis.

¶ Aut enim vniuerſa qeſcūt: aut vniuerſa mouentur: aut eorum quae ſunt: haec quideꝫ mouenť. Illa vero quieſcunt. ⁊ ſi haec: aut cuncta nunc quieſcunt: nunc mouentur. aut ipſorum alia ſemper quieſcunt: alia ſemper mouentur: alia vero interduꝫ quieſcant: interdū moueantur neceſſe eſt.

¶ Hęc diuiſio poteſt fieri ſm̄ omnia membra facta iaꝫ: in textu tamē inueni eam ſub ꝗs mēbris. ꝙ autem omnia mundi corpora ⁊ res qeſcāt: vt dicit zenō. aut vniuerſę res mundi mouenť vt dicit heraclitus. aut eorum quę ſunt in mundo hęc quidem mouenť. Illa quieſcunt: qͦ eſſe poteſt pro nunc bifariam: aut modo empedoclis: ꝙ nunc qeſcant omnia: nūc moueanť omnia. aut modo epicuri: ꝙ ipſoruꝫ vna pars ſit in motu ſemper. Alia ſemp̄ in quiete. Alia mēbra non inueni in codicibus grecis. Tu vero potes ſupplere per ante dicta. Et verbuꝫ illud. ⁊ ſi hęc adieci in verbis grecis: ⁊ fortaſſe in libro meo littera eſt corrupta: ſꝫ q: hęc ſunt facta: non eſt hoc dignū multa curioſitate.

¶ Ꝙ qdem igitur fieri nō poſſit vt vniuerſa qeſcant: dictum quidem eſt ⁊ prius: dicamꝰ aūt ⁊ nunc. Nam ſi re vera ita ſe habeat quemadmodum quidam dicunt id qͦ eſt infinitum eē ⁊ imobile: modo ſenſu ipſo eorum quae ſunt quaedam non moueri: quaedā ⁊ plura moueri videanť. Sitqꝫ aut opinio falſa: aut opinio ſaltem: motus quoqꝫ erit. Inſuper ſi apparentia etiā aliquādo videť eſſe ita: aliquādo aliter: (apparentia enim eſt ⁊ opinio) motus aliqui videbuntur eſſe.

¶ Obycit contra parmenidem ⁊ meliſſū: ⁊ eos qui ſectantur illos: ⁊ primo narrat poſitionem eoruꝫ: ⁊ inquit: ꝙ quidem igiť fieri non poſſit vt vniuerſa quieſcant: dictuꝫ quidem eſt ⁊ prius: dicamus autem ⁊ nūc. Deinde arguit contra eos ex dictis ſuis: quia aliter argui non poteſt cōtra negantes prima principia: ⁊ inquit. nam ſi re vera: ita ſe hēat: quemadmodum qdam ꝓdicūt: id qͦ eſt eſſe īfinituꝫ ⁊ imobile vt meliſſus: dūmodo ſenſu ipſo eorum quę ſunt q̄dam videnť non moueri: quędam ⁊ in maiori numero videnť moueri. Sitqꝫ etiam de mente eorum aliqua opinio falſa: concedenda: aut ſaltem ſit cōcedēda opinio: qͦ negare nō poteſt: quia ſe opinari vt opinanť de quęſito nō negabunt: ſequiť ex omnibus ꝗs ꝙ motꝰ erit. Cōfirmat iſtud dicens inſuper ſi apparentia videť aliquādo eſſe ita: aliquādo aliter: cum apparentia ſit opinio: motus aliqui videbunť eē ſaltem in opinionibus ⁊ apparentijs cōſtituti. Motiuum itaqꝫ Ariſt. eſt ad opinātem: qui concedit ſe opinari. aut apparitionem de re variam habere.

¶ Sed de hoc qdeꝫ conſiderare: ⁊ eorū rōneꝫ quaerere quae meliꝰ habemꝰ q̄ ſi ratiōe egeremus: hois eſt id qͦ eſt meliꝰ: ⁊ id qͦ eſt deterius: ⁊ id qͦ eſt credibile: ⁊ id qͦ non eſt credibile: deniqꝫ principiū ⁊ non principium male diſcernentis.

¶ Quia ratio fuit ad hominem: ⁊ poſſet dici ꝙ petiť motꝰ eſſe in ratione: quaſi ſeſe excuſans: inquit. ſed de hoc qdem cōſiderare: ⁊ eorum rationeꝫ quęrere quę melius habemꝰ: q̄ ſi ratione egeremus: quia id probare poſſet: hoc eſt quę ſunt per ſe notā: hominis eſt id qͦ eſt meliꝰ ⁊ id qͦ eſt deterius quoad actus morales ⁊ id qͦ eſt credibile ⁊ id qͦ non eſt credibile: quo ad dialecticos ſyllogiſmos: deniqꝫ principium ⁊ non principium quo ad demōſtrationes male diſcernentis. Quare contra hos nō opus eſt conſideratione vlteriori.

¶ Silr aūt īpoſſibile eſt ⁊ vniuerſa moueri: aut alia moueri ſemper: alia qeſcere ſemper. Ad haec enī oīa vna eſt ſufficiēs fides. q: videmꝰ q̄dā interdū moueri: interdū qeſcere. q̄re ꝑſpicuū ſilr fieri non poſſe: vt oīa qeſcāt ⁊ oīa moueanť continue: ꝑpterea q: q̄ mouenť ſemper moueanť: ⁊ quae qeſcunt: ſemper quieſcēt.

¶ Quę ipſe dicit: tranſlatione patēt: veruꝫ in ꝯcluſione qua epylogat: inqt. quare perſpicuum ſimilr fieri non poſſe: vt omnia vniꝰ medietatis rerū quieſcant: alia omnia alterius medietatis moueanť cōtinue. Propterea q: quę mouenť: ſemp̄ mouenť: ⁊ quę quieſcūt: ſemp̄ qeſcūt. Hęc de ꝗs mēbris. ¶ Debes ſcire ꝙ ſenſibilium q̄dā apparēt ⁊ ſunt vē: vt motꝰ eſt ⁊ res mobiles ſunt. q̄dā apparēt ⁊ nō ſunt vt fractio baculi in aqua: ⁊ colores in iride. Quędā nō apparēt ⁊ ſunt vt ſolem eſſe vniuerſa terra maiorē. Hęc auerroes: modo patet ea quę dicit meliſſus eſſe contra ſenſibilia que auer. com. 26.

que apparēt ⁊ ſunt. Propterea fides optima eſt ꝑ ſenſum.

¶ Reliquū igiť conſiderandum eſt: vtrum vniuerſa eiuſmodi ⁊ moueri ⁊ quieſcere poſſint. An q̄dam ſic qdē: aliqua vero quieſcūt ſemꝑ: q̄dam aūt mouenť ſemꝑ. Hoc enim nobis demonſtrandum eſt.

¶ Mouet q̄ſtionem circa reliquum ⁊ veritatē ſtatim determinat: ⁊ inq̄t. reliquum igiť cōſiderādum eſt: vtrū vniuerſo eiuſmodi quę in mūdo ſunt: ⁊ moueri ⁊ q̄ſcere poſſint: vt empedocles ſoluit. ⁊ inq̄t. an q̄dam ſic qdem indifferenter poſſunt moueri ⁊ q̄ſcere vt elemēta ⁊ mixta. Alia vero q̄ſcūt ſemper vt ſubſtātię ſeperatę ſiue centrū ⁊ poli: q̄dam aūt ſemper mouenť vt cęli. Hoc enim pro determinatione q̄ſtionis nobis demōſtrandum eſt.

¶ Eorum itaq̄ʒ quae mouent: ⁊ quae mouentur: alia quidem per accidens: alia vero per ſe mouent ⁊ mouenť. Per accidens quidem: vt ea quae in his ſunt quae mouent: aut mouenť. Et quae per partem. per ſe vero nō: q̄ꝛ inſunt ei qđ mouet aut mouet̄: mouent aut mouenť: neq̄ʒ quia pars aliqua ſui mouet vel mouetur. Eorum aūt quae per ſe mouenť: alia quidē a ſeipſis. Alia vero ab alio mouenť. itemq̄ʒ alia: qdē natura. Alia aūt violentia: atq̄ʒ ꝑter naturam mouentur.

¶ Pro declaratione ſolōnis factę ꝑmittit diuiſionem eoꝝ quę mouent ⁊ mouenť. ⁊ vult ꝙ mouentium ⁊ mobilium: q̄dam per ſe: q̄dam per accidens ſunt talia. Ea quę mouent vel mouenť per accidēs: ſubdiuidit in ea quę mouent vel mouenť vt in alijs contēta. vt accidentia ꝓpter ſubiecta: ⁊ nauclerus ꝓpter nauem. Aut in ea quę mouēt aut mouentur per partem: vt ſanať callias: q̄ꝛ oculus ſanať. Erat autē quarto hui⁹: ipſum per accidens in alijs ꝯtentū adhuc ſubdiuiſum: in id. vʒ. qđ poteſt eſſe ſeorſum vt nauta in naui: ⁊ pars ſiue membrū in toto. Et in id qđ ſeorſum eſſe non poterat: vt accidētia. Per ſe vō ea moueri vel mouere dicuntur ꝓpter duplicem priuationem: q̄ꝛ. vʒ. non mouentur in alijs cōtenta: nec ꝓpter aliquā eoꝝ partem. Quęq̄ʒ vlteri⁹ poſſunt diuidi: quia aut mouent ⁊ mouenť a ſeipſis hoc eſt ⁊ icohatiue ⁊ executiue vt animalia: quę ⁊ a ſeipſis incipiūt ⁊ motum continuant. Alia vero per ſe mouenť: quia nō in alio: neq̄ʒ per partem: ſed ab alio motum habere incipiūt. Et hęc ſubdiuidi poſſunt: q̄ꝛ ſi ab alio motum ſumunt: poſſunt illum ſumere ipſis per naturam conferentibus: ⁊ hęc dicunť mota per ſe natura. vel nō ꝯferētib⁹ per nām: ⁊ violenter mota dicunť. Hęc eſt omnis diuiſio.

¶ Id enim qđ a ſeipſo mouet̄: natura mouet̄. ceu animaliū vnūq̄dq̄ʒ. nam animal à ſeipſo mouet̄. Ea vero in q̄bus principiū mot⁹ ineſt: ipſa natura moueri dicim⁹. Quocirca vniuerſum qdem animal natura ſeipſm mouet. corp⁹ tamen ⁊ natura ⁊ ꝑter naturā moueri poteſt. Intereſt. n. quali motu moueri contingit. atq̄ʒ ex quali elemēto conſtat.

¶ Dubitabis an in his quę a ſeipſis mouenť poſſit inueniri motus natura ⁊ pręter naturam. ¶ Reſpōdet ꝙ in his quę mouenť a ſeipſis vt animalia inueniť mot⁹ ſm nām ⁊ ꝑter nām. Habēdo reſpectū qdē ad aial totū ſm qđ animal: natura moueť. Probatur ea quę mouent a principio in ipſis: natura mouenť. Animalia mouenť a principio in ipſis. igiť natura. Habēdo vero reſpectū ad corpus: poteſt animal ſm naturam ⁊ contra naturam moueri. ſm naturam quidem ſi motus ſit ſm naturam elementi prędominantis: vt in animalibus grauia corpora habentib⁹ motus deorſum eſt ſm naturam: in animalibus habentibus corpora leuia vt demones motus naturalis eſt ſurſum. Cōtra naturam vero: ſi cōtra naturam elemēti ꝑdominantis moueať. Intereſt enim quali motu moueri contingat: ⁊ ex q̄li corpore conſtat. nam pro rōne corporis elementi prędominantis eſt motus naturalis: contra rationem illius eſt ꝑter nām. Et ita pʒ ꝙ in his quę a ſeipſis mouenť: eſt mot⁹ naturalis ⁊ contra naturam.

¶ Inſuper etiā eorum quae ab alio mouentur: quaedā natura: q̄dam ꝑter naturā mouenť. Praeter naturā qdē vt terra ſurſum. ⁊ ignis deorſū. Adhuc ⁊ partes animaliū perſepe ꝑter naturā mouenť propter poſituras ipſiuſq̄ʒ motionis modos.

¶ Secundo petes an in his quę ab alio mouentur: ſit dare motum ſm naturam ⁊ ꝑter naturā. Reſpōdet ⁊ declarat ꝙ ſic: ⁊ inq̄t. inſuper etiam eorū quę ab alio mouenť: q̄dā natura: quędam pręter naturam mouenť. pręter naturam quidem vt terra ſurſū: ⁊ ignis deorſū. ꝙ ſi terra deorſū: ignis ſurſum moueanť: motus erit ſm naturā. Addit etiā idem reperiri in partibus ſiue membris animaliū vt ſecūdo de hyſtoria animalium diciť circa ꝑncipium. cū enim brachia humana flectunť ad anterius: motus eſt ſm naturam poſitionis brachij ⁊ ſpeciem motus. Cum cōtra fit vt in tortura: motus eſt violent⁹: ſimiľr ⁊ in cęteris partibus. ¶ Auerroes vult ꝙ Ariſt. nunc velit facere aliud principium quo ad aliquod motum a ſeipſo primum deueniendum eſſe probetur. Et vult omnem declarationem ſuſtentari in duabus propoſitionibus: prima eſt ꝙ omne qđ mouetur habet motorem. Secūda. ꝙ omnia quę mouenť reducunť ad aliquod qđ mouet̄ a principio in ipſo: qđ eſt penitus immobile. Ex his enim ad primum mobile ⁊ primū motorem nos deducet. Et ſi dices iſtud declaratū eſt in ſeptimo: iam reſpōſionem inuię: ꝙ in ſeptimo deductum eſt ad primum mobile: primum motorem ⁊ primum motum: in octauo probatum eſt antea primum motū eſſe perpetuū: nunc quaſi congregādo omnia per alias diuiſiones ⁊ ſubdiuiſiones ſimul idem conducet. Et ita nō ſuperfluit ſeptimus vt themiſtius credit. Ulterius quęri poteſt cur in diuidendo ea quę mouent ⁊ mouenť: incepit declarare ea q̄ per accidens mouenť. Et reddit cauſam auerroes: q̄ꝛ per ſe mota deſcribunť per duplicem negationem eius qđ eſt per accidēs. Dicunť enim per ſe moueri ea quę nec in alijs contenta: nec per partes mouenť. Ecce quo modo per duplicem negationem deſcribunť. Et ita ipſum per accidens eſt notius ipſo per ſe: vt multotiens priuatio eſt notior habitu. ¶ Ulterius auerroes declarat differētiam inter motum cęli ⁊ animalis mortalis. ⁊ vult ꝙ motus cęli ſit naturalis ratione animę ⁊ ratione corporis: quoniam cęlū nō habet in ſuo corpore principium cōtrarium motū: quo ipſa anima eſt apta mouere. eſt enim omnis anima vt aīa mouere apta circulatione. Cęlum autem cum ad ꝯtrarium nō trahat: iure motus ille erit naturalis tū ratione partis mouentis: tum ratione partis motę. vtrum vero de ratiōe animę ſit mouere circulariter: an alio modo: ⁊ vtrum corpus celeſte habeat aliud principium animę ipſi repugnans: in libro de ſubſtantia orbis eſt dictum: nunc vero ſit dictum in tātum. ¶ Sed circa hęc quęrūt primo vtrū aīalia mo

que mor. com. 27.

D'ſia in moti cęli ⁊ aialis.

p^a qđ re motu aialium.

ueantur a ſeipſis. τ videt̃ q̄ non: quia animal mouet̃ a ſua anima. anima non eſt animal. igitur animal nõ mouetur a ſeipſo. Hic pͥmo videamus qd ſit mouẽs τ qd ſit motũ in aiali. Deinde de q̄ſito.

Põ ioã.

¶ Quãtũ ad primũ ioannes vult q̄ mouẽs per ſe τ id qõ mouet: τ id qõ per ſe mouet: eſt anima ipſa. Motum vero per ſe: τ qõ per ſe mouet̃: eſt corpus miſtum atq̃ȝ in actu actualitate alterius formę pręter animam. Hęc aſſerit ꝑpter multas auerrois auctoritates: vt in iſto 8° cõmẽtis. 27. τ. 28. τ. 30. τ alibi pluries.

cõfutatio. ꝑmus ioã.

¶ Sȝ iſtõ eſt delirare: pͥmo ſi anima per ſe mouet: τ eſt qõ mouet: igitur eſt completa in ſpecie. Deducit̃ ꝯña. oẽ illud cui debet̃ aliqua operatio per ſe τ ſpecifica: eſt completũ in ſpẽ apud oẽs phõs: cuiuſuis opiõnis: vt in libro de intellectu dictuȝ eſt. Siliͬ per idem ſequit̃. corpus ꝑter aiam ꝯſideratum eẽ completũ in ſpẽ: qm̃ ſibi debet̃ aliqua operatio ꝓpria τ ſpecifica: vtpote recipere certũ motũ. Hęc omnia ſunt falſa: qꝛ tũc aia corpori nõ vniret̃. nec corpus animę. Scḋo q̄cũq̄ȝ nõ differũt in eẽ ſpecifico: nec dĩnt in ſpẽ operationis. nam eẽ antecedit operationẽ: τ operatio eſt ſequẽs ad eẽ. modo aia τ corpus in eſſe ſpecifico nõ dĩnt: cũ vnũ eẽ habeant in ſpẽ ad ꝯſtitutionem cõpoſiti vt oẽs ſentiunt: igit̃ vnaȝ operationẽ. q̄re nõ põt anima eſſe per ſe mouẽs: τ corp⁹ per ſe motũ. Tertio videt̃ q̄ nec corpus ſit per ſe motũ ꝑter animã: qꝛ auferat̃ aia per intellectũ a corpore: corpus aut eſt in actu aut in potẽtia. Si in potentia: igit̃ nõ mouet̃: omne enim qõ mouet̃ eſt: vt dicit̃ quĩto hui⁹. Si in actu: aut per formã ſpecificam: aut per genericam. nõ per ſpecificam: qꝛ etiã apud ipm̃ duę formę ſpecificę τ vltimę eſſe nõ pñt in eodẽ cõpoſito. igit̃ in actu generico. Tũc arguo. act⁹ generica nõ reſiſtit motui: qm̃ põt eſſe indĩns oĩb⁹ differẽtijs mot⁹. igit̃ mot⁹ aialis eẽt ſine reſiſtẽtia itrinſeca: ꝯtra auerroem in 4. ph̃i⁹: cõmẽ. 71. Multa alia dici pñt ꝯtra ioannem: q̄ robur habent ex ipſa veritatis declaratiõe.

Põ ꝓpria

¶ Propterea dicam⁹ q̄ in motu aialis aliud ẽ qõ mouet ſiue mouet̃: τ aliud quo mouet vel mouet̃. Id enim qõ mouet τ qõ mouet̃ eſt animal ipm̃ totũ: vt dixit Ariſt. in līa: τ themiſtius: qm̃ ipm̃ eſt cõpletum in ſpẽ: τ qõ eſt ꝑfectũ τ vniuerſum. Quo vero ipm̃ ſeipm̃ mouet: eſt aia: nam ipſa eſt act⁹: τ aialis ꝑfectio. Sed de eo quo ipm̃ a ſeipſo mouet̃ differẽdũ eſt nõ vna rõne. Remotiſſimuȝ enim quo vnũquodq̄ȝ mouet̃ eſt mã: q̄ eſt prima receptionis cã: vt in nono metaphyſicę: cõmẽto 2°: ab auerroe colligit̃: vbi ꝑpter hoc ait formas liberatas a mã nullaten⁹ pati. Propior ad hue rõ recipiẽdi motuȝ erit corp⁹ mixtũ in actu mixtiõis apud auerroẽ. Sȝ rõ ꝓxima recipiendi motũ eſt aia ſpecifica: τ vltima. nã opȝ id qõ mouet eẽ in actu: igit̃ id quo res eſt in actu eſt illud quo mouet̃. aia igit̃ erit quo aial ſeipm̃ mouet: τ quo a ſeipſo mouet̃.

Dubiũ. Rñſio.

Sȝ dices nõ eſt idẽ rõ mouendi τ recipiendi motũ. Dico q̄ aia ea rõne qua forma eſt: pͥncipiũ eſt quo aial ſeipm̃ mouet. Ea vero rõne: qua eſt i mã: eſt pͥn^m quo aial a ſe mouet̃. Hęc de pͥncipijs mot⁹ aialis.

Põ ioãnis ī ſcḋo

¶ De ſcḋo rñdet ioãnes q̄ aial mouere ſe a ſe poteſt intelligi aut vt a principio proximo: τ ſic eſt verũ: qꝛ mouet̃ ab anima: qõ eſt pͥncipiũ proximũ quo mouet ſeipm̃. aut vt a pͥncipio quolibet: τ hoc modo nõ mouet ſe ab intrinſeco: ſȝ cõcurrit appetibile: qõ eſt motor remot⁹.

Confutatio.

¶ Sed nec hoc eſt bene dictũ: naȝ vt. 12. dicit̃ metaphyſicę. cõmẽ. 36. appetibile in aia mouet affectiue vt forma balnei in aia mouet effectiue vt dicit auerroes. igit̃ cũ ipm̃ appetibile ſit in aia eadẽ ꝓpinquitate aia erit pͥn^m τ for⁹ appetibilis rei.

Põ aliorum.

¶ Porticolę aũt q̄ aial dr̃ mouere ſe: qꝛ mouere põt ſe aliqñ abſq̄ȝ motore extrinſeco ipm̃ mouẽte: licȝ hĩl ante habuerit: vt pȝ in expgefactiõe aialis: vbi aial mouet̃ nõ per nouaȝ ſpẽm appetibilis: ſȝ ante ſomnũ fortaſſe antiq̄tus ſeruatã. At grauia τ leuia nunq̄ȝ moueri poſſunt ſine motore extrinſeco.

cõfutatio. ꝓpᷓ rñſio.

¶ Hęc poſitio nõ placet: qꝛ eẽt dĩa inter motũ animalis τ rex nãlium ſolũ de raro ꝯtingenti: qõ credo Ariſt. nõ voluiſſe. ¶ Melius igit̃ dico q̄ aial dicit̃ moueri a ſeipſo: qꝛ a forma vel cõtento in ſui ipſius forma. τ licet mouet̃ ab appetibili: non mouet̃ ab illo vt eſt extra aial ipm̃ atq̄ȝ ipſius aiam: ſed vt eſt in aia: nam balneũ extra aiam mouet vt finis: ſed in aia vt efficiẽs. τ ita aial dicet̃ moueri a ſeipſo per excluſionẽ principij motiui externi. Tunc pȝ ad rõnẽ.

Scḋo q̄ſitum

¶ Quęrũt ſcḋo. vtrũ mot⁹ aialis ſit nãlis: τ videt̃ q̄ nõ. pͥmo: qꝛ cõtra auerroem: qui in libro de ſub̃a orbis. aialis motũ ait eẽ volũtarium. Scḋo. qꝛ tunc graue nãliter fert̃ ſurſum: qm̃ aial nãliter mouet̃ ſurſum ſaltãdo: igit̃ qõlibȝ illius: τ ita corpus graue.

Rñſio nouiſſimi expoſitoris.

¶ Nouus expoſitor a quo accepit ioãnes ait aialis motum eſſe nãlem in ꝓpoſito: vt nãle diſtinguitur ꝯtra violentũ. Tũc ait q̄ mot⁹ nãlis eſt nãlis toti aiali: τ in eo q̄ aial eſt: τ corpori etiã q̄ten⁹ corp⁹ ꝑficit̃ ꝑ aiam. Eſt tñ violent⁹ corpori q̄ten⁹ graue.

2ᵃ poſitio

¶ Alij dicũt vnũ motũ eẽ nãlẽ vni τ violẽtum alteri vt in ꝓpoſito motus aialis ſurſuȝ eſt nãlis aiali. violẽt⁹ corpori aialis. Nec repugnare videt̃ aliqd eẽ toti nãli: qõ parti eſt violentũ. vt in caſu in quo poneret̃ terra ꝑforata ab vna ꝑte ad aliam: τ molare ꝑ foramen deſcẽderet: vbi pȝ totuȝ nãlr̃ ferri ad centrũ: lȝ nonnullę ꝑtes in caſu pñt aſcẽdere.

Põ auer.

¶ Auerroes aũt in libro de ſub̃a orbis: τ in cõmẽto innuit: q̄ mot⁹ aialis eſt duplex: vn⁹ qui eſt aię tñ: cui corp⁹ nõ ꝯtraĩpat̃: τ hic dr̃ ſimplr̃ aialis: vt ipſi⁹ cęli mot⁹. Alius eſt mixt⁹ ex nãli τ violẽto. vt mot⁹ aialis ꝓgreſſiui. Hic. n. nõ põt eẽ pure nãlis aiali: qꝛ tũc in motu ſuo nõ defatigaret̃. igit̃ eſt nãlis ꝑ admixtionẽ violẽti: dr̃ tamẽ nãlis a pͥdominio: qm̃ in aiali oĩ plus eſt de aia: q̄ȝ de corpe. τ ſic intelligit Ariſt. ſi recte percipis. Hęc de motu aialium.

¶ Maxime itaq̄ȝ id quod mouetur: ab aliquo moueri in his quae praeter naturam mouent̃: perſpicuum eſt. Propterea q̄ ab alio ipſa moueri patet. Poſt vero haec quae praeter naturam mouẽtur: in his perſpicit̃: quae natura quidem mouent̃: ſed a ſeipſis: vt animalia ſunt. nõ enim in his obſcurũ eſt: an ab aliquo moueantur: ſed quonam modo diſtinguere oportet id quod mouet: τ id quod mouet̃. vt enim in nauigijs τ ijs quae non natura conſtant: ſic τ in animalibus id quod mouet: τ id quod mouetur diuiſum eſſe videtur: atq̄ȝ hac ratione vniuerſum ipſum animal ſeipſum mouere.

¶ Procedit nũc ad ꝓbandũ q̄ oẽ qõ mouet̃ ab alio mouetur. Et pͥmo rem ipſam patere in reb⁹ q̄ violẽtia mouent̃ aſſerit. nã vt aſſerit themiſtius nihil ſe ꝯtra nãm moueret: niſi externa vis cogeret: τ alien⁹ ipulſus. Sȝ de his q̄ nãliter mouent̃: ſolet q̄ri an ab alio moueant̃: at aialia qdẽ ſine dubio ab aliquo moueri neceẽ eſt. qꝛ q̄uis neq̄ȝ ab alio: neq̄ȝ extrinſec⁹ moueant̃: diſcretio tamẽ q̄dam mouentis τ moti rõne deꝑhẽdit̃. neq̄ȝ in hoc vt ait eſt vis an aialia moueant̃ ab aliquo: cũ ꝯſtet illa moueri ab aia. Sȝ de eo ẽ qõ: quonã pacto aſſerri ſeorſum poſſit in aialib⁹ id qõ mouet: τ id qõ mouet̃. Cui Ariſto. obiter facile occurrit: nam quẽadmodũ in naui: τ ijs quę nõ nãę ſunt operã: ita in aialibus partes: quę mouent ab his q̄ mouent̃ diuiſę ſunt. In hunc itaq̄ȝ modum dici poteſt totum animal ipſuȝ ſe mouere: tametſi habeat intra ſe id quod mouet. Quę ais tranſlatione patent.

¶ Maxime autem ambiguũ eſt reliquũ mem-

bꝛoꝛum diuiſionis vltimo dictae. nam cū eoꝝ quae ab alio mouent̄: q̄dam praeter naturam diximus moueri. q̄dam derelinquunt̄ ꝯtra poni: q2 mouent̄ natura: haec ſunt quae dubitatione afferūt a quo naȝ mouent̄. vt leuia ⁊ grauia. Haec enim ad oppoſita qdem loca vi mouent̄: ad pꝛopꝛia vero: leue ſuapte natura ſurſum. at graue deoꝛſuȝ fert̄. Sed a quonā mouean̄t: nō eſt perſpicuū adhuc: quēadmodū ſi mouerent̄ ꝑter naturam.

¶ Erat vna q̄ōnis pars in aīalib᷒ quonaȝ mō id qd̄ mouet ⁊ id qd̄ mouet̄ erāt diuiſa: altera vo q̄ōnis ps a quonaȝ inaīa mouent̄: cum nāliter mouent̄. Quo vo ad vba attinet: illa ps. q̄dā derelinquant̄ ꝯtra poni: q2 mouent̄ nā: ſuperflua eſt: ⁊ quo ad ſenſum trāſlationis dȝ ſic dici: nā cū eoꝝ quę ab alio mouent̄: q̄dam ꝑter nām diximꝰ moueri. q̄daȝ nā: hec ſunt q̄ dubōnem afferūt a quo nam mouent̄. Uerum vt fidelioꝛ eſſem: illa etiā vba nolui ꝑtermittere. ¶ Auerroes vo duas affert rōnes. q̄re Ariſto. repetit demōſtrationē ſeptimi libꝛi: in qua ꝓbauit q̄ oē qd̄ mouet̄: ab aliquo mouet̄. Pꝛima eſt: q2 remāſit in illa dubitatio de elementis: vt igit̄ q̄ōnē in elemētis diluat: cogit̄ demrātionē oēm, e ꝑncipio repetere. Scdō. q2 diſperſim in ſeptimo ⁊ octauo de illa demōſtratione multa dixit: nūc vult illa ꝯgregare. Juniores vo addunt tertiā: q2 in ſeptimo de ea dictum eſt vtendo motu in cōmūi. Hic vero deſcendēdo ad ſpecies motu vtetur.

que auer. com. 26.

¶ Et namq3 dicere haec a ſeipſis moueri impoſſibile eſt. vitale enim eſt illud ⁊ animantium pꝛopꝛium.

¶ Q2 hec inaīa a ſeipſis nō moueant̄ arguit pꝛimo: q̄ mouent̄ a ſeipſis: viuunt inanima non viuūt. igit̄ nō mouent̄ a ſeipſis. Maioꝛ eſt declarata in libꝛo de anima. ibi enim dictum eſt viuum a non viuente: ⁊ animal ab inanimis ſenſu ⁊ motu diſcerni.

¶ Conſiſtere etiam ipſa a ſeipſis poſſent: dico autē vt ſi ambulandi idem ſibiipſi cā ſit: etiam non ambulandi cauſa erit.

¶ Secūdo arguit: omne qd̄ mouet̄ a ſeipſo: pōt ambulare ⁊ conſiſtere a ſe. Sed inanima: nō poſſunt ambulare ⁊ ꝯſiſtere a ſe: igit̄ nō mouent̄ a ſeipſis.

¶ Rurſus ſi in ipſo igne ſtatutum eſſet ſurſum ferri: pꝫ et in eodem etiam ſtatutum eſſe deoꝛſum ferri. Abſurdum enim eſt vno dūtaxat a ſeipſis moueri motu: ſi ipſa ſeipſa mouent.

¶ Tertio ſi inanima vt ignis a ſeipſis mouerentur: poſſent moueri ſurſum ⁊ deoꝛſum. Abſurdum enim eſt vno dūtaxat a ſeipſis moueri motu: ſi ipſa ſeipſa mouent. veluti animalia: quę nūc ſaltant. nunc currunt: nūc tripudiūt: ſurſum: deoꝛſum: ꝓgreſſum: ceſſum in latus incedunt.

¶ Rurſum quo nam modo fieri poteſt vt continuum aliquid atq3 copulatum ipſum ſeipſm moueat: nam quo aliquid vnum ⁊ cōtinuū eſt non per tactionē: eo paſſionis eſt expers. quo vero diſſeperatuȝ eſt: eo aliud agere: aliud pati aptum eſt. neq3 ergo ipſoꝛuȝ aliquid ipſum ſeipſum mouet: quādo id copulatum ſit. neq3 aliud continuum vllum. Sȝ in vnoquoq3 diſtinctum ſit mouens ad motū neceſſe eſt. Ceu in reb᷒ inanimis intuemur: cum aliqd animantium illas mouerit.

¶ Quarto arguit: nullum ꝯtinuum qd̄ in ſuis partibus eſt copulatum mouet ſeipm. qd̄ ꝓbat. naȝ quo aliqd vnū ⁊ cōtinuum eſt non per tactionē: ſȝ per veram ꝯtinuationē eſt vnū ⁊ ꝯtinuū: eo paſſionis eſt expers. quo vero diſſeperatum eſt: eo aliud agere: aliud pati aptum eſt. Dixit non per tactionem: q2 aīal pōt ſeipm mouere: q2 nō eſt ꝯtinuū vera vnione: ſed membꝛoꝝ tactione. ſumit igit̄ maioꝛeȝ: ⁊ inqt: neq3 ergo ipſoꝛum aliqd ipm ſeipm mouet: quādo copulatū ſit: ⁊ penitus continuū: neq3 vlt aliud cōtinuum vllum ſeipm mouere pōt. Sȝ in vnoquoq3 diſtinctū ſit mouens ad motū neceſſe eſt. Cuꝰ ſignū affert dicens. ceu in rebus inanimis intuemur: cum aliqd aīantium: vt homo illa mouerit vt lapidem ⁊ id genꝰ. eſt igitur maioꝛ. nullū continuū vera continuatione ſeipſuȝ mouet. Cui poteſt addi minoꝛ: ſed elementa ſunt ꝯtinua. igitur ipſa ſeipſa non mouebunt.

¶ Auerroes vero ex textu videtur colligere tres ratiōes. Pꝛima. in omni eo quod mouetur a ſeipſo opoꝛtet vt motoꝛ ſit diuerſus a re mota aut definitione: aut eſſe. Definitione quideȝ: vt in animalibus: vbi anima. que eſt motrix non quidem diuerſa eſt a coꝛpoꝛe: ſed definitione atq3 ratione: ſiquidē eſſe non poſſit ſine coꝛpoꝛe: ſed bene definiri. Eſſe vero quo modo in motu violento motoꝛ differt a re mota. Sed in rebus inanimis neq3 definitione: neq3 eſſe motoꝛ a re mota diuidi poteſt. igitur illa a ſeipſis moueri non poſſunt. ¶ Sed huic obijcit Auerroes: nam elementa componuntur ex materia ⁊ foꝛma: vbi patet materiam diſtingui definitione a foꝛma. Et ita poteſt elemētuȝ ſeipſum mouere: quia ratione foꝛmę poterit eſſe mouens. ratione materię poteſt eſſe motum. ¶ Reſpondet Auerroes q̄ non tātum motoꝛ debet ratione diſtingui a re mota: ſed actu: ita. vȝ. vt id qd̄ a ſe mouet̄: diuidatur in motoꝛem: ⁊ rem motam in actu. Modo ipſa materia nō poteſt eſſe mota in actu: cum ſit ens in potentia pura. Ex hoc (vt inquit) ſequitur q̄ ſi elementum moueret ſe idem eēt mouens ⁊ motum eodem modo vt ſm foꝛmam: nam non eſt exiſtens in actu niſi ſm foꝛmaȝ. quare ſm foꝛmā erit actu mobile: ⁊ actu motoꝛ. Sed hęc qua ratione debeant intelligi in queſtione de motu grauium diſputabitur. Secundo arguit ex littera. omne quod mouetur a ſeipſo: eſt contiguum compoſitum ex partibus contiguis. At ipſa inanima non ſunt contigua. igitur non mouentur a ſeipſis. Tertio nihil conſimilium partium mouet ſe. Elementa ſūt cōſimilium partium. igitur non mouent ſe. ⁊ omnes iſte rationes vim habent vnam. nec in textu eſt niſi vna ratio: vt vidiſtis: hęc tamen ſunt foꝛtaſſe addita.

que auer. com. 30.

verbū auer.

R. ſo aūr.

¶ Sed cōtingit etiam haec ab aliquo ſemꝑ moueri: qd̄ qdem perſpicuū fiet: nobis diuidentibus cauſas: ſi in mouentib᷒ liceat ſumere quae dicta ſunt. Hoꝛū itaq3 alia praeter naturā motiua ſūt: ceu claua ferrea ponderis motiua eſt non natura. Alia vero natura. vt actu calidum eius motiuū eſt: qd̄ eſt poteſtate calidū. Similr autem ⁊ in coeteris id genꝰ. Mobile quoq3 id natura eſt: qd̄ poteſtate eſt aut quale: aut quātum: aut vbi: cum in ſeipſo principium tale habuerit: ⁊ non per accidens. Erit enim idem ⁊ quale ⁊ quātum: ſed accidit alterum alteri: ⁊ non per ſe ineſt.

¶ Soluit queſtionem. ꝛ primo proponit ſolutionem ꝛ inquit. ſed contingit etiam hec ab aliquo ſemper moueri. eſt igitur concluſio. vt animalia ꝛ violenter mota ab aliquo mouentur: ita etiam hec ſemper contingit ab aliquo moueri. quod quidem ait fieri notum diuidentibus cauſas: ſi in mouentibus ipſis liceat ſumere diuiſiones: que dicte de ipſo mobili ſunt. Eſt igitur diuiſio pro ſolutione queſtionis q̄ motiuum bifariam eſt. Aliud quod ſua natura mouet. Aliud qđ preter naturā: aut non ſm naturam. Uerbi cauſa. claua ferrea: que grece eſt omocbla latine etiam vectis: ſiue ferreum inſtrumentum: pondus vt ſaxum mouet: non tamen ſuapte natura: nam mouere poteſt illud ſurſum contra naturam ferri. actu vero calidum vt ignis natura mouet lignū: quod eſt poteſtate calidū. Et vt de ipſo motiuo dictum eſt: ꝛ de ipſo mobili idē dici poteſt. nam id dicet̄ mobile natura: cum in ſeipſo eſt eſt potentia aut quale aut quantum. aut vbi: aut aliquod aliorum generum: ita videlicet vt in ſeipſo tale principiū habuerit per ſe: ꝛ non per accidens. poteſt. n. idem numero eſſe ſua natura quale ꝛ quantum: ſed ſm diuerſas rationes: ꝛ quatenus vnū alteri accidit. ſimilr pōt aliqđ eſſe potentia quale vt calefactibile: cui accidit vt ſic: vt ſit potentia vbi. ſimiliter eſſe pōt aliqđ potentia vbi: vt graue deorſum: cui accidit vt ſic eſſe poteſtate calefactibile. Sic igitur id eſt natura mobile: quod quatenus tale hꝫ in ſeipſo principiū recipiendi illud. Ex hoc haberi poteſt quid ē mobile non natura. nā erit illud quod in ſe quatenus tale principiū nullū hꝫ: quo ſit aptū eſſe tale.

¶ Ignis igit̄ ꝛ terra ab aliquo mouentur vi quidem: cum praeter naturam. natura vero cuꝫ ſub poteſtate ſuos ad actus vergūt.

¶ Hac diſtinctione facta: declarat intentum: ꝛ ſyllogiſmꝰ eſt, inanima cum mouentur vi: ab aliquo mouentur. cum mouentur natura: ab aliquo mouentur. Sed hec non poſſunt niſi vi: aut natura moueri. igitur ſemper ab aliquo ipſa mouebūtur. Ideo ait. ignis igitur ꝛ terra ab aliquo mouentur. vi quidem: cum preter naturam ab aliquo trudūtur. natura vero: cū ſub poteſtate quā in ſe habēt ſuos ad actus vergūt per motorem etiam externum. ¶ Auerroes in cōmento declarat pulchre quare aliquid quod mouet̄ ad vnum non poteſt per ſe moueri ad aliud: vt ſi aer mouetur ad qualitatem per ſe: non poteſt per ſe ad quantitatem moueri. cauſam affert: quia tale eſt per ſe mobile: quale eſt in actu mouens: ſed agens ſiue mouens non poteſt per ſe largiri niſi vnum: vt ſecūdo de generatione dicitur. igitur mobile non poteſt moueri niſi ad vnum: qua ratione fit vt aer ſi mouetur ad frigiditatem ab ipſa aqua: non per ſe mouebitur ad quantitatem minorem: ſed ſolū per accidens: quatenus ad infrigidationem ſequitur condenſatio. Ulterius colligit auerroes in textu grauia ꝛ leuia in rei veritate moueri a generante: cen cetera accidentia illis propria. dans enim formam: dat accidentia conſequētia formam. ꝛ ita vt generans dat elementis leuitatem ꝛ grauitatem: ita dat motū. ¶ Sed dices contra: quia tūc non moueretur naturaliter. Nam omne qđ mouetur naturaliter: mouetur a principio interno. Innuit auerroes ſolutōeꝫ: q̄ hꝫ mouent̄ naturaliter naturalitate pricipij paſſiui. ꝛ non principij actiui: veluti plura generabilia generantur naturaliter naturalitate principij paſſiui: ꝛ non actiui: vt vnum elementum ex alio. Ecce quo modo in his duobus cōmētis de motu hoiū auerroes enarrat: de quo poſtmodum dicemus.

que auer. zm g.

Dubitatio auerroes.

Solutio.

¶ Quoniā aūt poteſtas multifariam dicitur: haec eſt cauſa vt non pateat a quo nam talia moueant̄. ceu ignis ſurſuꝫ: terra deorſum. diuerſo namqꝫ modo poteſtate ſciens eſt: q diſcit. ꝛ q iam habet: ꝛ non contemplat̄. at cū actiuū ꝛ paſſiuū ſemper ſimul ſint: id qđ poteſte eſt: euadit nonnūq̄ actu tale. ceu diſcens qđ poteſtate eſt: redditur rurſus poteſtate aliud. Nam qui ſcientiam habet: ꝛ non contemplatur: aliqua ex parte poteſtate ſciens eſt. ſed nō vt erat antea q̄ diſceret. at cum ſic ſe habet: niſi aliqđ prohibeat: operabit̄ atqꝫ contemplabitur: aut in contradictōe: ignorationeqꝫ erit.

¶ Ariſtoteles ſolutionem queſtionis aſſeruit: ſed quia ſolutio illa fuit breuis ꝛ obſcura: vlterius eam vult declarare: primo tamen premittit cauſam ſue latentie: ꝛ inquit. quoniam autem poteſtas multifariaꝫ dicitur: hec eſt cauſa vt non pateat a quonam talia mouentur. ceu ignis ſurſum: terra deorſuꝫ. cauſa igitur obſcuritatis ſolutionis eſt multiplex ſignificatus verbi poteſtas. Quod declarat dicens: diuerſo namqꝫ modo poteſtate ſciens eſt: qui diſcit: ꝛ qui iam habet: ꝛ non contemplatur. Et hoc eſt quod iuniores aiunt: nam poteſtas ad formam: dicitur eſſentialis ad actum primum. poteſtas ad operationem forme poſt forme receptionem eſt accidentalis ad actum ſecūdum. Hanc diſtinctionem explanat: ꝛ ideo videtur mihi q̄ melius littera legeretur cum vno redditiuo cauſe. videlicet. quoniam: aut quia: aut enim: at: ꝛ aliud id genus: q̄ cum aduerſatiua quam tranſtuli, videlicet. at. aut ſed: ꝛ id genus. lege igitur ſic: nam cum actiuum ꝛ paſſiuū ſemper ſimul ſint: id quod poteſtate eſt: euadit nōnūq̄ actu tale. Ceu diſcens quod poteſtate eſt tale a preceptore redditur actu ſciens: ſed poſtea vlterius redditur rurſus poteſtate aliud vt poteſtate contemplans. Nam qui ſcientiam habet: ꝛ non contemplatur: aliquā ex parte poteſtate ſciens eſt: ſed non vt erat antea q̄ diſceret. ſic igitur illud eſt poteſtate tale primo modo: quod ab actiuo fit actu tale. Deinde declarat quid eſt poteſtate tale ſecundo modo: ꝛ inquit. at cum ſic ſe habet in actu primo: niſi aliquid prohibeat vt deſidia: occupatio: aut voluntas operabitur ꝛ contemplabitur. aut erit priuatum actu primo. videlicet. in contradictione: que eſt ignoratio diſpoſitionis: aut in ignoratione negationis. ſic igitur patet differentia inter poteſtatem primo modo: ꝛ poteſtatem ſecundo modo: que differentia eſt cauſa obſcuritatis dicte.

¶ Simili modo ſeſe habent haec ꝛ ipſis in rebus naturalibus: frigidum enim poteſtate calidum eſt: cum autem mutatum eſt: iam eſt ignis: atqꝫ vrit: niſi q̄ppiam prohibeat: ꝛ impediat. non aliter quoqꝫ res ſeſe habet ꝛ circa graue ꝛ leue: Ex graui namqꝫ ipſuꝫ leue fit: ceu aer ex aqua. hoc enim erat primo poteſtate: ꝛ iaꝫ eſt leue. atqꝫ continuo operabitur: niſi quid obſtet. Eſt autēꝫ ipſius leuis actus alicubi eſſe: atqꝫ ſurſum: prohibetur vero: cum in contrario loco conſtituitur: habet etiam ſeſe res ſimiliter: ꝛ in quanto: ꝛ quali.

¶ Facta diſtinctione: eam applicat ad res inanimas vt ſatiſfaciat promiſſo. ꝛ vult q̄ ſimiliter res ipſe ſe habeat in naturalibus rebꝰ: q̄. vꝫ. aliquid eſſe poteſtate dicat̄ bifariā: Nam frigidum poteſtate calidū eſt: ante. vꝫ. q̄ calefacit

eum aũt mutatũ eſt ⁊ iã calefactũ:eſt ignis. atq; vtic niſi qppiã ⁊ ꝓhibeat:⁊ ĩpediat.nõ aliter quoq; res ſeſe hʒ ⁊ circa graue ⁊ leue.ex graui nãq; ipm leue fit: ceu aer ex aq̃. hoc.n.ipſa aq̃ erat pmo poteſtate anteq̃ fieret aer:⁊ iã eſt poſt hoc actu leue.atq; continuo operabitur: niſi qd obſtet.ſic igĩ in rebus nãlib⁹ duplex eſt poteſtas.vna qdeʒ ante rem:q̃ eſt ad formã:⁊ hęc dr̃ ẽẽntialis ad actũ pmũ. alia poſt poſt rem ad opationẽ illius:quã acqſiuit: formę. ⁊ hęc dicĩ accidentalis.declarat aũt nõnulla:qbus in pceſſu viſus erat:⁊ inqt.eſt aũt ipſius leuis actus alicubi eẽ .vʒ.ſurſum.ꝓhibeĩ vero cũ in ↄ̃rio loco cõſtituiĩ:nam a medio reſiſtente:vel ipſo detinẽte ꝓhibeĩ ne ſurſum ſit. Addit ꝙ ſimiliter res hęc ſe hʒ in quãto quo ad auctionẽ: ⁊ in quali quo ad alterationẽ.hęc eſt diſtinctio ⁊ applicatio diſtinctionis ad res naturales.

¶ Tamen illud quaeriĩ propter qd grauia ⁊ leuia in ſua loca mouentur.:cũ eſt q2 ipſa apta ſunt aliquo moueri:atq; q2 hoc eſt ipſius grauis:⁊ leuis eẽ ſurſũ atq; deorſũ loc diſtictũ.

¶ Interponit ſolutionem cuiuſdam qõnis:quã non vt ſoluat:interponit:ſed vt oñdat qõnis ruditatem atq; irrõnabilitatem.ſolet.n.q̃ri ab antiq̃s in ſcdo celi quare graue deorſum.leue ſurſum ferĩ.⁊ multę erãt ſolutiones antiquorũ.nũc Ariſt.oſtendit qõnem eſſe rudem.nã qõ eo ipo ꝙ grauis nã percipiĩ ⁊ leuis:ſoluiĩ.eſt aũt grauis eſſe ſiue dfinitio deorſum ferri:leuis vero ſurſum. vt igiĩ nihil eſt q̃rere q̃re graue eſt graue:aut leue leue ſit:ita cur illud ſurſum:iſtud deorſum feratur:rude eſt quęrere.

¶ Aliquid itaq; poteſtate leue aut graue pluribus eſt modis:vt dictũ ẽ. naʒ cũ aliquid aqua ſit: poteſtate quodam modo eſt leue. ⁊ cum id aer eſt:adhuc id poteſtate eſt.contingit enĩ ꝓhiberi:⁊ non ſurſum eſſe.ſed ſi quod ꝓhibet:amotum ſit:operabitur:atq; continuo ſurſum fiet. Similiter etiaʒ quale ipʒ ab actu tale mutaĩ.moẋ enĩʒ contemplaĩ qui ſcientiã habet:niſi aliquid obſtet.quantũ ẽ extendeĩ: niſi quid impediat. qui vero impedimentum atq; obſtaculũ dimouit: partim mouet. partim non mouet. vt qui colũnam diuellit. Aut qui lapidem ab vtre:q eſt in qua dimouit.per accidens enĩʒ mouet.ceu pila repulſa nõ a pariete:ſed ab eo q proiecit:ẽ mota. Quod igiĩ nihil hoẋ ipſum ſeipſum moueat:perſpicuũ. ſed mot⁹ habet principiũ:non mouendi tamẽ atq; agendi ſed patiendi.

¶ Ex ijs. Rñdet nũc ad formã qõnis:⁊ verificat demonſtrationẽ.ſolo eſt ꝙ grauia ⁊ leuia: ⁊ cũcta inaĩa p ſe:⁊ de potentia ẽẽntiali:moueñ a generante. p accñs vero ⁊ de potentia accidentali a remouẽte ꝓhibens.qua ſolõne habita pʒ ꝙ nihil hoẋ ipm ſeipſuʒ mouet: ſed ſolũ ſui mot⁹ principiũ eſt paſſiuũ.actiuũ vero principiũ extrorſuʒ eſt. Inqt.aliqd itaq; poteſtate leue eſt aut graue plurib⁹ modis:vt dictũ eſt.nã cũ aliqd aqua ſit vt pluuia: ipſa quodã mõ poteſtate leue eſt:q2 ↄuerti põt de potẽtia eſſentiali ĩ leue. Et cũ id ſiue ea portio aquę aer eſt:adhuc id poteſtate eſt:nõ qdem leue:ſed ad locũ ſurſum. Cuius cãm ait ⁊ inqt ↄtingit.n. ꝓhiberi ⁊ non ſurſum eſſe. Sed ſi qõ ꝓhibet:amotũ ſit:operabiĩ ſtatĩ atq; ↄtinuo ſurſum fiet. Similiter ẽt q̃le ipm ab actu tali mutaĩ:vt diſcens a pceptore. Moẋ.n.ↄtẽplaĩ:q ſciam hʒ:niſi aliqd obſtet: vt occupatio:deſidia:aut volũtas.quãtũ ẽt qõ nũc ab alio eſt auctũ extedeĩ:niſi qd impediat. Ex ijs hñc vult ꝙ p ſe ciuſmodi a generante moueñ.deinde quo mõ p accñs ⁊ a q̃ moueanĩ:declarat.⁊ inqt.q vero impedimẽtũ atq; obſtaculũ dimouit:ptim mouet:ptim nõ mouet:vt q colũnam diuellit a tẽplo:aut q lapidẽ ab vtre q in aq̃ eſt: dimouit. p accñs.n.mouet ille pondus ſupra colũnaʒ.hic vtrẽ.ceu pila repulſa:non a pariete:ſed ab eo q ꝓiecit eſt mota. ſic mot⁹ leuiũ ⁊ grauiũ nõ a remouente ꝓhibẽs ẽ p ſe:ſed ab eo q genuit. Tũc verificat demõſtratõeʒ ⁊ ↄclonẽ:q̃ dicit vnũqdq; moueri ab aliq̃.⁊ inqt.qõ igiĩ nihil hoẋ ipʒ ſeipſum moueat:pſpicuũ:ſed hñ illoẋ vnũqdq; mot⁹ hʒ principiũ:nõ mouẽdi atq; agendi motũ:ſʒ patiẽdi illũ.hęc eſt Ariſt.ſolo. ¶ Auerroes ↄm.pñti potẽtiã ad formã:vocat eſſentialẽ ac nãlem:⁊ vult talẽ potentiã eſſe mãm ipſam. Qua rõne fit vt graue ſit in potentia ẽẽntiali nãli:⁊ prima ad motũ ſurſũ.q̃ten⁹ p ſuã mãm eſt aptũ fieri leue:⁊ moẋ ſurſuʒ ferri.potentiã vero ad actũ poſt formę acqſitioneʒ vocat violẽtam:atq; accidẽtalem.violentam qdem:quia motus ⁊ qes ſurſum ipſi leui nãlis eſt.igiĩ potẽtia ad illũ violentia erit accidentalis: q2 nõ p nãm eius: ſed ob impediens.ſed hęc res diligenter eſt declarata ↄm.4.° Et ex hoc põt dari duplex motoẋ vt auerroes plane dicit.eſſentialis ſiue p ſe:vt gñans.accidẽtalis ſiue p accñs:vt remouens ꝓhibens Eſt aũt generãs: vt aic agens qõ rei motę per ſe tribuit formã:⁊ mediante forma oĩa accñtia nãlia illi:quoẋ vnũ ẽ mot⁹ ipſe:ſua rõne mã ipſa vr̃ ꝓprie moueri hoc motu:qm̃ ipſa ꝓprie ẽ q̃ formã recipit:mediante qua cętera capit accñtia.remouẽs võ ꝓhibẽs ẽ illũ qõ nõ dat formã:ſʒ tollit ĩpedimẽtũ. ¶ Et ſi dices.hoc fieri non põt:q2 ſi quã cito dat formã: daret motũ:cũ formã det in nõ tpe:motũ ẽt daret in nõ tpe. ¶ Iuniores dicũt vbum auerrois eẽ intelligẽdũ de oĩb⁹ accñtib⁹ q̃ acqripñt merito gñationis.⁊ ita excludũt motũ. ¶ Sʒ hoc ẽ ↄ auerroem: q hęc vba ponit:vt hẽat motũ fieri a generante. ¶ Ad h plurib⁹ modis fuit dictũ ĩ ↄm.4.° nũc võ dici põt ꝙ dat motũ niſi aliud ĩpediat.ĩpedit aũt mediũ reſiſtẽs:vbi võ medij reſiſtẽtia eẽt amota:gñans ſimul daret formã:⁊ ſurſũ locũ:quẽm nõ p motũ:ſʒ p ſubitã acqreret mutationem.⁊ hoc ſi extra locũ gñaret. De hoc in ↄm 4.° Natis. Illud vero qõ auerroes interloquẽdo ait.vʒ.ꝙ aer moueĩ ſurſum de potẽtia eſſentiali:nõ abſolute eſt intelligẽdum:ſed hoc modo ꝙ aer ẽ id de quo fieri põt ignis ſurſuʒ motus.⁊ ita p aerẽ per ſe moueri ſurſum vult ipm p ſe conuerti ad aliquid:qõ p ſe ſurſum ferĩ. ¶ Ex lr̃a ⁊ ↄm.⁊ themiſtij paraphraſe colligiĩ ⁊ expreſſe habeĩ ꝙ grauia ⁊ leuia ſolum hñt principiũ p ſe patiendi motũ:⁊ non agendi. Quare ſeqiĩ omne principium qõ hñt grauis ⁊ leuis eſſe paſſiuũ: ⁊ nõ actiuũ ab excluſiua ad vlem de terminis trãſpoſitis.

que auer. com 32.

Replica.

Reſp. Iuniorum.

Placitũ.

Reſp. ſola

qd ex his colligatur

¶ Si igiĩ omnia quae moueñ:aut natura:aut vi ⁊ praeter naturam moueñ: ⁊ ea quae vi praeterq; naturam cũcta ab aliquo moueñ: atq; alio. ⁊ ea rurſus q̃ natura moueñ:ab aliquo moueñ. ſiue a ſeipſis moueñ vt animalia:ſiue non a ſeipſis moueanĩ: vt leuia ⁊ grauia:nam aut ab eo moueñ:qõ genuit: aut leue fecit ⁊ graue: aut ab eo qõ ea quae ꝓhibent obſtantq; dimouit. vniuerſa igiĩ q̃ moueñ:ab aliquo moueñ.

¶ Nunc epylogat rõnem omnem que ſic ꝯponitur. omne qḋ mouet nã vel pter nãm ab alio moueť. oé qḋ moueť: moueť nã aut violẽtia. igiť oé qḋ moueť ab alio moueť. Maioꝛ p꞉ qꝛ aĩalia moueńť nã: ⁊ moueńť ab aliquo. grauia ⁊ leuia mouẽtur iťdũ nã. interduꝫ vi ⁊ ab alio moueńtur. ꝗre oia ab aliquo moueńť. Circa iſtud capitulũ exponitur qḋ de motu grauiũ ⁊ leuiũ. Ab Ariſto. n. habem⁹ ꝙ de potentia eẽntiali moueńť a generãte. de potẽtia accidentali a remouẽte ꝓhibens: ſed nõ habem⁹ a quo motus inceptus ꝯtinuať vſqꝫ in finé. In oí enim motu actu reqꝛitur motoꝛ ⁊ mobile actu. eſt. n. motus act⁹ motiui ⁊ mobilis: cũ igiť motus grauiũ ⁊ leuiũ inceptus ſit actu motus: qḋ eſt de motoꝛe actu illius motus. hũc. n. non habemus ab Ariſt. qḋ ſuit cã expoſitoꝝ diuerſa ſentiẽdi. Eſt ẽt alia qõ: qꝛ in dictis Ariſt. eſt ꝯtradictio nõ parua. Dic. n. clare concludit in ipſis inaĩs coꝛpoꝛibus nullũ eẽ pncipiũ actiuũ motus: ſꝫ oé eſſe paſſiuũ. In ꝗrto võ huius. textu ꝯm. 86. vĩ dicere ꝙ leuitas ⁊ grauitas ſꝫ ꝯrietaté ſunt actiua motus vt denſuꝫ ⁊ rarũ: ecce ꝯdictio nõ pua. In ſcdo ẽt de celo textu. ꝯm. 104. aſſignãs cãm ſphęricitatis aı̃t: qꝛ minoꝛ grauitas pelliť a maioꝛi: nõ aũt pelleret: niſi maioꝛ eẽt actiua mot⁹. igiť nõ tm̃ hñt pncipiũ paſſiuũ: ſed ẽt actiuum mot⁹. Amplius a themiſtio: quẽ tenemus ſũmũ in doctrina peripateticoꝝ: nihil pter textum habemus. Auerroes ẽt ĩ dictis eius vĩ varius: ⁊ meritoꝫ in tertio de celo. 28. ꝯm. in quartoqꝫ celi ꝯmẽ. 22. dicit vnũ. In huius quarto ꝯm. 71. aliud. hic aliud. interdũ. n. illĩ mot⁹ ꝯtinuationem aſcribit medio moto. interdũ tribuit eá formę. Adeo ſane varius eſt: ꝙ quidam clariſſimi viri aı̃t nõ eſſe intendum dictis ſuis in hac qõne. circa igiť hãc qõnem primo dicemus poſitiones veterũ expoſitoꝝ cũ ſuis rõnib⁹. Secũdo poſitionem auerrois explicabim⁹. Tertio qd ĩ hac re diſſerẽdum eſt. demũ difficultates tolleńť.

¶ Quo ad pmũ oẽs concordant: ꝙ graue ⁊ leue de potentia eẽntiali remoto impedimẽto moueńť a generãte. Et hoc ꝑ rõnez auerrois generãs quãtuꝫ dat de forma: tm̃ dat de accidentibus ſequentib⁹ formã: quoꝝ vnũ é mot⁹ nãlis.

¶ Sed circa hoc eſt dubitatio. ſi generans quãtũ dat de forma: tm̃ de motu: cũ formã dat in nõ tpe motũ dabit in nõ tpe. Amplius aut inſtans in quo dat formã: eſt inſtãs: in quo dat motũ: aut aliud atqꝫ aliud: ſi eſt idẽ: mot⁹ erit ĩ iſtãti: ſit aliud. atqꝫ aliõ ĩ tpe medio qeſcet. ⁊ ita nõ dat motũ eo ipſo: quo formã dat.

¶ Propter hęc vĩ mihi ꝙ hęc ꝓpoſitio. agens quãtũ dat de forma: tm̃ dat de motu: põt intelligi vno mõ. ꝙ dãdo partem formę: det partem motus: ⁊ hoc eſt falſum: propter argumentũ tactum. Alio mõ ꝙ inſtans in quo forma eſt ſit primũ inſtans motus excluſiue: ſic ꝙ in illo nõ ſit ſpẽ motus. ⁊ immediate poſt hoc ſit motus: ⁊ hoc modo concederem ꝙ agens dando formaꝫ dat motum ad hũc ſenſum ꝙ imediate poſt hoc ſit mot⁹.

¶ Et ſi dicitur. iſtud inſtãs in quo forma eſt: non eſt iſtãs in quo motus eſt. igitur inſtans in quo incipit motus erit aliud. ⁊ ita in tempoꝛe medio quieſcet. Dici põt iuxta ſorticolarum regulas imediate poſt hoc inſtans in quo eſt forma: eſſe motũ: in nullo tñ inſtanti imediate poſt hoc eſſe motũ. vñ generans incipit motum genitĩ ꝑ remotionem de pñti: vbi non ſequitur inſtans eſſe imediatuꝫ inſtanti: Propter variationé ſuppoſitionis. ſꝫ de hoc alibi.

¶ Tũc de ipſa motus maioꝝ ꝯtinuatione eſt prima põ: ꝙ elementa motũ incipiunt a generante: aut a remouẽte ꝓhibens. Continuationem vero nãciſcuť a medio moto: huius exẽplũ eſt nauclerus: qui mouet nauim: ⁊ ipſum mouẽdo nauim mouet.

¶ Huius poſitionis rõ eſt: qꝛ oportet mouẽs ⁊ motum eſſe diuerſa: ſed applicata. medium aũt videť diuerſum ⁊ applicatum. igiť mouere poteſt graue. huic fauet auerroes quarto celi ꝯm. 21. ⁊ tertio celi ꝯmento. 28.

¶ Alij hanc ꝯtinuationem aſcribũt generanti: verum cũ duplex ſit generãs. vle vt virtus celi. ⁊ particulare vt mouens proximũ: hãc generanti vli tribuũt: huius rõnez tradit eſculanus: qꝛ ab eodem aliquid operationem accipit. ⁊ neceſſitatem operandi. oppoſitionez autẽ vnũquodqꝫ a motu celi ⁊ illius virtute accipit. eſt. n. primus a quo oẽs motus dependent. igitur ⁊ neceſſitatez operandi. Sꝫ qm̃ virtus hęc vlis generãtis nõ eſt de ſe terminata ad hũc effectũ aut illum: ideo neceſſaria eſt aliqua determinatio: Ad efficiendũ determinatam formã: determinať ꝑ agens particulare. Ad determinatũ vero motũ: ſufficit vt determineť per formaꝫ mobilis nãlem: ad quã certa ſequiť inclinatio: ⁊ ita per grauitatez in grauib⁹. ⁊ leuitatez in leuibus determinatur ad motuꝫ cuiuſqꝫ illoꝝ. ſic igitur virtus celi ex parte agentis. ⁊ qualitas ĩclinatiua ex parte pacientis ſufficiũt pro motu illoꝛum.

¶ Nouus expoſitoꝛ concedit motũ hũc pro ſe reduci in aliqḋ principiũ per ſe illi⁹: quod tñ non eſt agens ſed principiũ formale motionis. vt eniꝫ vapoꝛ cũ aſcendit motũ ad leuitatez ſibi a ſole tributaꝫ reducit: quę non efficit motũ: ſed ſol mediante illa: ita graue motũ ſuũ reducit in formã mediante qua celum mouet ipſum. ⁊ ita vult formã eẽ principiũ formale actionis: quo virtus celi agit motũ: non tñ eſſe agens motũ.

¶ Sed has poſitiones confutant nonnulli. Et propterea per rationes coꝝ arguitur: primo cõmuniter: deinde ſpeciatim.

¶ Primo ſic. illud quod nõ mouet aliud niſi prius naturaliter ab alio motum: ab eodem habet ꝙ mouet ⁊ ꝙ ſit motũ: ſed graue cui alligatũ eſt leue: cui⁹ leuitas non excedit grauitatez illius: mouet illud leue trahendo illud ſecũ ad centrũ: ⁊ non mouet niſi qꝛ motũ. igitur prius naturaliter eſt motũ anteꝗ̃ moueat. ⁊ ab eodez mouetur a quo habet quod mouet illud ſibi alligatũ. mouet autez illud non per aliud ꝗ̃ per grauitatez ſuaꝫ. igitur ⁊ ſe ipſuꝫ. igitur a principio intrinſeco ſeipſuꝫ mouet. Secũdo quando aliquid habet potentiaꝫ actiuaꝫ alicuius formę: poteſt eam aplicare atqꝫ cauſare in quocũqꝫ paſſo ꝓporcionato ⁊ approximato. ſed graue habet virtutez ⁊ potentiaꝫ actiuaꝫ reſpectu vbi deoꝛſuꝫ vt habet reſpectu illius qḋ ſecũ trahit. ⁊ ipſuꝫ met quando eſt extra illum locum: eſt receptiuũ illius formę carens ea: ⁊ eſt proportionatũ: ⁊ approximatũ ſibi ipſi. igitur poteſt illã cauſare i ſe ipſo. Tertio vna eſt cauſa quietis ⁊ mot⁹ effectiua. modo nihil vĩ cauſa effectiua qetis niſi grauitas: vt ſcdo celi dicitur: qꝛ eſt coeua illi ⁊ proxima. Quarto. graue nõnuꝗ̃ remouet pꝛohibens ſi grauitas eius vincit virtutez illi⁹ impedientis. ⁊ frangit illud. modo huius fractionis cum ſit motus violent⁹. oportet ponere exiſtentez cauſaꝫ extrinſecũ: ⁊ non videtur rationabile ponere aliaꝫ cauſaꝫ ꝗ̃ ipſũ met graue. non autez frangit illud niſi intendat ſe ferre ad centrũ. igitur ab eodé pricipio actiuo habet ſe ferť i cẽtro a quo habet illud impediens remouere. Quĩto eadẽ eſt cauſa velocitatis effectiua ⁊ motus. ſed velocitas eſt propter grauitatem acquiſitam per accidens vt dicetur infra. igiť ⁊ motus eſt ob grauitatez naturalem.

¶ Speciatim contra primã arguiť: primo quicquid eſt cauſa cauſę effectiua eſt cauſa cauſati: ſed graue é cauſa motus medij: ⁊ medij motus é cauſa mot⁹ ipſi⁹ grauis. igiť graue é cauſa ſui motus. Secundo. hoc dato motus naturalis nõ intenderetur in fine. Declaratur: quia a cauſa vniformi: effectus eſt vniformis. ſed medium eſt cauſa vniformis a principio vſqꝫ in finẽ. igitur non cauſa mot⁹. Tertio aut graue pri⁹ mouet mediũ deinde ſe. aut prius mouet ſe deinde mediũ. aut ſimul ſe ⁊ mediũ. non ſimul ſe ⁊ medium: quia tunc moueret ſe. ⁊ moueret mediũ: ⁊ ita moueret ſe:

qḋ de grauibus.

ĩ quo oẽs ꝯcordãt.

dubitatio in hoc

expoſitio eiꝰ.

Replica.

prima põ

ſũdamẽtũ.

ſcda põ.

tertia põ.

Cõfutatio eoꝝ aliquot cões rõnes

Scoto ꝑ diſt. 2. q. 10.

rõnes ſpeciales ꝯ pmam.

quod negant. ſi prius moueret mediũ ꝙ̃ ſe ꝑ mediũ: tunc
mediũ poſſet eſſe motũ: ⁊ graue non eſſet motũ. quod nõ
dicerẽt: neqꝫ ipſi dicũt. Si prius ſe ꝙ̃ mediũ. igiꝉ mouet ſe.
Ultimo aũt motus medij eſt nãlis: aut violentus: nõ nã-
lis: qm̃ graue mouetꝉ deorſum: quo nõ mouetꝉ nãliter me-
Rõnes 3 diũ. ¶ Si violẽtus. igiꝉ aliqs motus violẽtus ẽ cã nãlis
ſcdam mot⁹: qḋ eſt ĩpoſſe. Aduerſus ſcdaꝫ ⁊ 3^am^ ſpetiali arguo. pri-
Tertiam. mo qꝛ ṽtus celi põt grauius ⁊ minus graue grauare: ⁊ hęc eẽ
pñt in eadẽ diſtãtia ad cẽtrũ: ĩ eadẽqꝫ celi influẽtia. igitur
difformitas motuũ in his eſt ab aliqb⁹ intrinſecis. 2°. illa
ſclĩatio aut cõcurrit actiue: aut paſſiue: ſi actiue: hẽo qḋ vo-
lo. nõ paſſiue: qꝛ tunc motus poſſet eſſe actu ſine motore
actu ſibi ꝓximo. ꝯ ꝓceſſum. 7. hui⁹. ſimĩr põt argui ḋ for-
ma illa. Tertio ĩpoſſe ẽ formã eẽ ꝑncipiũ formale actiõis:
eius agentis: in quo non ẽ: aut cuius non eſt ps. ſed forma
grauis nõ eſt ps celi: nec in celo. igiꝉ non põt eẽ formale
principiũ agẽdi illius. Quarto oẽ inſtr̃m reducitur ad ge-
nus cãe cuius eſt inſtr̃m: vt diſpõnes nãles ad genus cãe
nãlis. ⁊ inſtrumẽtũ agentis ad genus cãe agentis. ſed in-
clinatio ſiue forma ẽ inſtr̃m ṽtutis celeſtis effectiuę. igiꝉ
poſitio reducitꝉ ad genus cãe efficiẽtis. ¶ Reſtat nũc tertio vi-
auer. dere poſitionẽ auerrois. Quãqꝫ auerroes ſit vari⁹: tñ põ
magis ꝯſona dictis ſuis vꝉ nũc eẽ diſputãda. Debes igiꝉ
potentia ſcire ꝙ potẽtia trifariã ſumiꝉ apud ipm̃. ꝑma eſt q̃ ꝑcedit
multiplex. formã ⁊ accñtia formę. ⁊ hęc dꝛ nãlis ſiue eſſentialis ꝓꝑ
cãs dictas. ⁊ hęc eſt mã elemẽti ꝯꝩ: vt mã grauis rei ẽ po-
tẽtia ad motũ ſurſum. materia leuis potẽtia mot⁹ deorſuꝫ.
Scda eſt ꝑcedẽs nõ qdẽ formã: ſꝫ actũ formę: q̃lis eſt in
pħo dormiẽte ad ꝯtẽplationẽ: ⁊ in graui detento ad motũ
deorſum. ⁊ hęc nihil aliud eſt ꝙ̃ forma rei diſtãs vꝉ ĩpedi-
ta ab actu: vt ſcia vel pħia impedita ab actu pħandi. ⁊ for-
ma grauis ꝓhibita deſcẽdere. Tertia ẽ potẽtia actui ꝯiũ-
cta: q̃ dꝛ aliqḋ poſſe ſequẽs ad ineẽ: vꝉ neceſſario inẽe. q̃ mõ
ꝯcediꝉ: ſi curris: poſſe eẽ ⁊ currere. ⁊ hęc ex pte mãę ẽ mã
remotis ĩpedimẽtis: ⁊ ex pte formę eſt ipſa forma libera
ſine obſtaculo. hac diſtictione accepta: dicẽdũ ad mẽtem
auerrois ꝙ motũ ĩ actu in motu grauiũ ⁊ leuiũ. nõ ẽ mã.
nã oꝫ id qḋ actu mouetꝉ reſiſtere motori. mõ mã nõ reſi-
ſtit: eſt. n. potẽtia ad oẽs formas: ⁊ ita ad oia vbi. nec mo-
tũ actũ eſt forma: ꝑ idẽ: qm̃ nõ reſiſtit: nihil. n. reſiſtit ſibi.
nõ ẽ mediũ ſolũ: qḋ reſiſtit: qꝛ ex quo mouentꝉ a ſe oꝫ mo-
bile eſſe aliqd rei motę. erit igiꝉ motũ actu vt qḋ ipm to-
tũ elĩtum: ⁊ mediũ reſiſtẽs: ex hs duob⁹ vnũ ꝯſtat mobile
actu: qḋ reſiſtit motori: ⁊ ẽ diuiſibile: huic. n. nihil. deficit
ad rõnẽ mobilis actu. nõ actualitas ⁊ diuiſibilitas: nõ reſi-
ſtẽtia. igiꝉ eſt id qḋ actu mouetꝉ. Nec ẽ ĩcõuciẽns ex duob⁹
diuerſe ſpẽi fieri vnũ mobile: vt ẽt ex pluribus fieri vnus
motor. vt ĩ motu nauis: vbi ex plurib⁹ fit vnus tract⁹. ita
ex hs fit vnũ mobile reſiſtẽs. nõ tñ vnũ ꝯpoſitũ ſpecificũ.
Mobile vo quo remotũ eſt mã: q̃ ẽ radix ois paſſionis at-
qꝫ ois receptionis vt dixim⁹. quo vo ꝓximũ ẽ forma ele-
mẽti nõ vt forma: ſed vt in mã: vt in qõne de motu aĩaliũ
dixim⁹. Hęc de ipſo moto. mouẽs vo qḋ mouet: ẽ ipm ele-
mẽtũ totũ: ꝓꝑ rõnes tactas: quo vo mouet: ẽ forma. ſꝑ. n.
extimabiꝉ ſpẽs mouẽs. hęc. n. vt forma ẽ quo mouet. vt ĩ
mã: eſt quo elĩtuꝫ mouetꝉ: cũ ſit quo elĩtuꝫ ẽ in actu. Ex hs
pñt dicta Auerrois concordari: vbi. n. dicit mãꝫ moueri: ⁊
formã moueri: tãgit rõnes mouẽdi remotas. vbi dicit for-
mã moueri ⁊ mouere tãgit rõnem mouẽdi ꝓpinquã. vbi
ait elĩta moueri a remouẽte ꝓhibẽns: loqtur de potẽtia ac-
cidẽtali ꝑcedẽte motũ: vbi dicit illa moueri a gñante: intel-
lit ea moueri de potẽtia eẽntiali ꝑcedẽte formã. vbi ait ea
moueri a formis: tãgit motorẽ de potẽtia ꝯiuncta actui.
vbi ait elĩta moueri a medio moto: ĩtelligit mediũ motuꝫ
eſſe neceſſariũ ad coꝝ motuꝫ: vt id qḋ rõnẽ ꝯplet ipſi⁹ mo-

bilis actu. cũ vero ait ipſa moueri ſe: ĩtelligit de potentia
cõiuncta actui: ⁊ de mouẽte ⁊ moto q̃ mouent ⁊ mouentꝉ:
⁊ non qbus mouent ⁊ mouentur. hęc eſt poſitio auerrois:
quã ioãnes oino ignorauit. ¶ De tertio tãdem vñr mihi qn id vꝉ
tria: ꝑmũ ꝙ quelibꝫ hax põnũ ſtat cũ ꝓceſſu Ariſtotelis an ipſa
Ariſto. n. ꝓbauit ꝙ elĩta ñ mouetꝉ a ſeipſis: ⁊ vocauit antea
id moueri a ſeipſo: qḋ nec ꝑ inceptionẽ: nec ꝑ continuatio-
ne motus reqꝛit motorẽ extrinſecũ: ⁊ hoc modo elemẽ-
ta nõ mouentꝉ a ſeipſis. ſimili ẽt rõne negauit in elĩtis prin-
cipiũ actiuũ motus: qm̃ non ſic agũt motu vt nullus extri-
ſecus ꝯcurrat motor. nã eſt neceſſariũ ꝑ inceptiõe aut ge-
nerans: ad remouẽs ꝓhibẽs. Scdo dico ꝙ lꝫ Ariſto. ni-
hil dicat de motore ĩ ꝯtinuatione motus: nõ eſt diminut⁹:
nã ſermonẽ hũc dirigit ad inuentionem primi motoris: il-
le aũt põt inueniri: dato ꝙ elĩta initiatiue mouentꝉ ab alio.
hoc. n. ſufficit: ⁊ nihil aliud. nã oẽ qḋ mouetꝉ: ab alio moue-
tur: vel cepit ab alio moueri: ⁊ cũ nõ ſit ꝓceſſus in infini-
tũ: oꝫ venire ad aliqḋ: qḋ moueat: ⁊ a nullo moueatꝉ. Ter-
tio dico ꝙ mã de motu grauiũ ⁊ leuiũ eſt ꝓblema neutrũ:
⁊ quelibet poſitio põt ꝓbabiliter teneri: ⁊ ad mẽtem Ari.
⁊ ſiqs oppoſitũ ſentiat: noſcat ſeipſum: ⁊ mox dicet mecũ.
Et iuxta hęc rñdeo ad rõnes ꝯ oẽs poſitiones tactas. ⁊ ꝑ-
mo ad rõnes cõmunes: Ad primã dici põt vno mõ ꝙ gra-
ue mouet leue ſibi alligatũ: nõ tñ mouet ſe: ſed iuxta ꝑmã
poſitionẽ mouetꝉ a medio. iuxta ſcdã a declinatione ⁊ vir-
tute celi. iuxta tertiã illud mouetꝉ a virtute celi mediante
forma grauis. Dici põt ẽt ꝙ ex graui ⁊ illo leui fit vnuꝫ
mobile a ꝑdominio graue: qḋ mouetꝉ ſm̃ alteꝝ triũ mo-
doꝝ dictoꝝ. Ad ſcdm̃ dico ꝙ graue põt mouere oẽ paſſi-
uũ deducto oĩ ĩpedimẽto: mõ licet ipſꝫ ſit actiuũ: ⁊ paſſiuũ
eſt tñ ĩpedimentũ: qꝛ identitas paſſiui ⁊ actiui: oportet. n.
mouẽs eẽ ꝯtiguũ moto: non ꝯtinuũ. aut ſaltẽ diſſimile vt
eſt aĩa ⁊ corpus reſiſtens. põt ẽt dici iuxta primã reſpon-
ſionẽ: ꝙ graue eſt tm̃ paſſiuũ motus: ⁊ nõ actiuũ: ⁊ ꝙ non
mouet leue ſibi applicatũ. ſed totũ eſt vnũ mobile a ꝑdo-
minio graue. Ad tertiũ dico iuxta ꝑmã poſitionẽ ꝙ cã ge-
tis eſt ceſſatio ĩpedimẽti. qm̃ priuatio fit abſentia agentis.
primo huius. motus vero eſt aut a medio moto: aut a ṽtu-
te celi ⁊ declĩatõe: aut a virtute celi mediãte forma forma-
liter. Ad q̃rtũ dici põt vno mõ ꝙ graue mouet ꝓhibẽs: ⁊
ñ ſe. ꝓpea q ad illḋ hꝫ ꝯtiguitatẽ: ⁊ diuiſionẽ ad ſe nõ hꝫ di-
uiſionẽ. vel dici põt ꝙ mouetur a medio: quo mouet ipſũ
⁊ prohibens: vel a virtute celi ⁊ declinatione: vel a celo ⁊
forma grauis formaliter: non autem effectiue. Ad quintũ
iam patet ſolo: iuxta primã ⁊ ſcdaꝫ ⁊ tertiã poſitiones. ve-
locitatur mobile in fine ꝓꝑ grauitatẽ accidentaleꝫ. q̃ non
addit ad actiuitatẽ: ſed ad paſſibilitatẽ: atqꝫ maioreꝫ de-
clinationẽ. Ad rõnes nr̃as ſpeciales. Ad ꝑmã dico ꝙ gra-
ue ẽ cã motus medij: ⁊ cauſa motus ſui: ſed mediante mo-
tu medij. eſt igitur cauſa motus medij per ſe: ſui vero per
accidens. Et ſi diciꝉ. quicquid eſt cauſa cãe per ſe eſt cau-
ſa cauſati per ſe: negatur hoc: qm̃ calor eſt cauſa reſolutio-
nis humidi per ſe: ſui vero reſolutionis ꝑ accidens vt pħi
aiunt. Ad ſcdꝫ dico ꝙ ĩcẽdiꝉ in fine ꝓꝑ acqſitõeꝫ leuitatis
vel grauitatis accidentalis. q̃ nõ addit ad actiuitatẽ. ſꝫ ad
paſſibilitatem: mediante qua medium magis agit in illo.
Ad tertiuꝫ dico ꝙ remouens prohibens per remotioneꝫ
de preſenti primo mouet graue ⁊ medium: quod mediaꝫ
motum continuat actionem propter ſuę nature facilitatẽ
aut diſpoſitionem: ⁊ capacitatem ipſius mobilis. Ad quar-
tum dici poteſt ꝙ eſt non naturalis velut ille ignis in pro-
pria ſphęra: nec eſt inconueniẽs motum non naturalem
eſſe cauſam motus alicuius naturalis. Propter paſſi incli-
nationeꝫ. motus enĩ denoiatꝉ magis nãlis a ꝑncipio paſſi-
uo. Ad rõnes ꝯ alias. ad ꝑmã dico. ꝙ lꝫ ſit vniformitas

ex parte agentis: pp dñaȝ aptitudinū vel formaꝝ: pōt eē diſſimilitudo: vt ignis magis calefacit ferrū ꝙ̄ carbonē: aut aquā. Ad ipȝ iuxta pmaȝ pōneȝ ꝯcurrit paſſiue: q̄ vna cū vtute celi ſufficit ⁊ ad motū: ⁊ ad dñaȝ motuū. Et cū dicis taliter fit effectus ⁊ recipit̄ q̄liter agens agit: negatur iſtud: qꝛ pōt effectus intēſius recipi: ꝙ̄ agat̄ vt pȝ in exēplo de ferro ⁊ ligno: pp dñaȝ diſpōnū. egidius vō dicēt ꝙ forma nec ꝯcurrit actiue: cū nō ſit apta agere: nec paſſiue cū nō ſit apta pati: ſed ꝯcurrit vt pncipiū formale: quo vtus celi motū efficit. ⁊ ex hoc pȝ poſſe eē aliquem effectū: ſine agente primo ī accidētib⁹: nō aūt in ſubſis. Ad 3m dico ꝙ forma bouis nō pōt eſſe inſtrm ipſi⁹ equi: qꝛ equus ⁊ bos nō ſunt ſubordinati: pōt tñ agēs vle eē agēs mediāte aliq̄ formā: q̄ nō eſt in ipſo: qꝛ ſubordinat̄ ſibi: vt in propoſito. Ad vltimū dico ꝙ declinatio apud eſculanū ⁊ Thomā reducit̄ ad genus māe: qꝛ illi⁹ ē inſtrm: forma vō apud egidiū nō eſt inſtrm agendi: nec rō agendi effectiua ſȝ pncipium formale: quo celum ageret: ac ſi illa eēt ſui forma. ⁊ iō nec ad māe: nec agētis genus aīe reducit̄. Multa alia argumēta currūt p ſcholas: q̄ hic recitare eēt moleſtū: cū a leui phyloſopho facile diluerent̄: hec ſatis: Et ita pȝ in his nullā eſſe neceſſitatem. hec de motu inanimoꝝ.

¶ Id aūt quod mouet duplex eſt: aut. n. non p ſeipſum mouet: ſed p aliud: quod qdeȝ id mouet: qd̄ mouet: aut per ſe mouet. ⁊ hoc aut primum poſt vltimū. aut per plura media mouet. vt baculus mouet lapidem: ⁊ mouetur a manu: quae quidem mouet̄ ab hoīe: q nō mouet: qꝛ ab alio vlterius mouetur.

¶ Determinata qōne de motu grauiū: nūc ad rem pficiſcitur: qm̄ antea pmiſerat. vȝ. ꝙ deueniēdū ſit ad primū motorē immobilē. pmittit tñ quedaȝ. primū eſt ꝙ mouēs bifariā mouet: aut mouet motū alicūde. Aut mouet a nullo motū. vbi cā. lapis moueri pōt ab hoīe: moueri pōt a claua. cū mouet hō: tūc is originē totius motus intra ſe poſſidet: nec agit̄ extrinſecus. cū mouet claua: tūc ea ⁊ motū lapidi pſtat: ⁊ ab alio accipit. pinde origo mot⁹ nō in claua habet̄: ſed ad viri refert̄. nec tñ abit̄ in infinitū ſed ſtatur in aliquo: qd̄ iā alicūde nō mouet̄. lapidē mouebit claua: clauā manus. manū hō: hoiem nihil. niſi ipſemet. has igitur diſtictiōes inqt. id aūt qd̄ mouet: duplex eſt: aut. n. nō p ſe ipȝ mouet: ſed motū alicūde mouet vt claua: quā mouet id qd̄ pmū mouet. Aut p ſe mouet nō motū. hoc aūt qd̄ mouet nō motū bifariā mouere pōt nō motū aut pmum poſt vltimū. hoc ē ſine medio vt ſi hō lapidē moueret. aut p plura media: vt claua mouet lapidē: ⁊ mouet̄ a manu: q̄ qdem mouetur ab hoīe: qui non mouet: qꝛ ab alio vlteri⁹ mouetur: ſed mouet inmotū. he ſunt due diuiſiones.

¶ Ambo itaq̄ȝ mouere dicimus: ⁊ vltimū mouentiū: ⁊ etiam primū: primuȝ tñ magis: hoc enim mouet vltimū: ſed vltimū primū nō mouet. inſuper ſine primo quidē vltimū nō mouebit: ſine vero hoc primū mouere pōt. vt baculus non mouet non motus ab homine.

¶ Premittit ſcdo ꝙ pmū mouēs: qd̄ eſt mot⁹ totius origo eſt potius mouēs: ꝙ̄ ſcdȝ: qd̄ mouet ab illo motū. pmo qꝛ primū mouet ſcdm. ⁊ nō ecōtra. ſcdo qꝛ ſcdȝ ſine pmo mouere nō pōt: at hō pmū ſine ſcdo. igit̄ pmū in quo ē origo motus eſt poti⁹. Primo itaq̄ȝ ꝯcludit in q̄ ꝯueniūt: ⁊ inqt: ambo itaq̄ȝ mouere dicim⁹ ⁊ vltimū mouētiū: ⁊ pmū: deinde diſcrimin̄ addit: ⁊ verba tranſlatione pſpicua ſunt.

¶ Auerroes aūt īcipit exponere cū digreſſione: in q̄ pmo narrat motiuū eoꝝ: qui lib. 7m. infructuoſum faciūt: ⁊ igt: ꝙ extimat̄ ꝙ Ariſt. velit qd̄ fecerat iā in 7°: vȝ. ꝙ oē motū hȝ motorem. igitur illa demōſtratio 7mi eſt ſupflua. Propter hoc narrat pōnem Themiſtij q dicit pmo ꝙ demonſtratio ſeptimi ē dimittēda: ſed ꝯtēti debem⁹ eē in hac octaui. Scdo dicit ꝙ hec octaui ē magis certa ꝙ̄ illa ſeptimi: cui⁹ cāȝ dicit: qꝛ illa ē demōſtratio ſigni: hec aūt ē īductio: mō īductio ē rō magis ſenſata. obijcit huic ibi: ⁊ vr̄ mihi: pmo qꝛ īductio nō ſufficit ī hoc: ⁊ hoc fortaſſe: qꝛ īductio nō eſt demōſtratio certa aggenerās ſciaȝ: ſed fidē. Scdo qꝛ vr̄ ī illa petere: cū. n. velit arguere ꝯ platonē: q tenuit pmū mouere ſe: īductio erit cū petitiōe pncipij ſi ſic fiat. aīalia mouent̄ ab aliquo: violēter mota mouent̄ ab aliquo: grauia ⁊ leuia ⁊ inaīa mouent̄ ab aliquo: ⁊ ſic de ſingulis: igit̄ oē qd̄ mouet̄ ab aliq̄ mouet̄. iā hic ē petitio pncipij. qm̄ cū dicis ſic de ſingulis: petere eſt qd̄ vis pbare. Rñdet aūt ad motiuū Themiſtij ibi. ⁊ vr̄ mihi: ⁊ vult ꝙ hec nō ē facta p ſe: nec demōſtratio illa replicat̄: ſȝ ſolū eſt facta vt tollat̄ qd̄ de grauibus ⁊ leuib⁹: q̄ accidere pōt demōſtrationi dicte ī 7°. Ego vero nō legi hec in Them. hic. nec in 7°: tu vero ꝯſidera. Aīaduerte ꝙ Auer. circa mediū ꝯm. ait hāc īductionē nō ſufficere: ⁊ hoc declaratū ē: qꝛ petit pncipiū. vbi aūt in propōnib⁹ q̄ accipiunt̄ pcipet̄ pdicatio p ſe: pculdubio hr̄et vim demōſtrationis: vt patuit ſcdo hui⁹ ꝯm. 80°. vltimo Auerroes ī vltimis vbis ꝯm. vult ꝙ pmū mouēs ſit prius ſcdo mouente ⁊ nā ⁊ cauſalitate: natura quidem quia eius actio poteſt ſeperari ab actione ſecūdi. cauſalitate vero: quia ſcdm dependet a primo. non econtra.

¶ Si igitur omne quod mouet̄ ab aliquo moueri neceſſe eſt: ⁊ aut ab eo qd̄ mouet̄ ab alio: aut ab eo qd̄ nō mouet̄ ab alio: ⁊ ſi ab eo mouetur: qd̄ ab alio mouet̄: neceſſe eſt mouēs aliquod eē primū: quod nō ab alio mouet̄. ſi vero tale eſt primū: nō neceſſe eſt alterū eē. ipoſſibile. n. eſt vt in infinitū pficiſcat̄ id qd̄ mouet atq̄ȝ mouet̄ ab alio: Cū infinitoꝝ nullū ſit primū. ſi igit̄ omne qd̄ mouet̄: ab aliquo mouet̄. id auteȝ quod primū mouet: mouet̄ quidem: ſed nō ab alio ipȝ a ſeipſo moueri neceſſe ē.

¶ His cōſtitutis: pbat eē veniēdū ad pmū motū qd̄ mouet̄ a ſeipſo: ⁊ ſumit qd̄ ſuppoſuit. vȝ. ꝙ oē qd̄ mouetur ab aliq̄ mouet̄. Tūc arguit: cū oē qd̄ mouet̄ ab aliq̄ mouet̄: aliqd ē qd̄ ab aliq̄ mouet̄. accipio iſtud: aut mouet̄ a motore nō moto: aut a motore moto. ſi a motore non moto: tūc hoc erit pmū motū a ſe: qm̄ mouet̄: ⁊ a moto: ⁊ nō moto vlterius. igit̄ a motore: q ē eius aliqd. hoc mēbrū non curauit deſtruere: qꝛ pȝ eē ad ppoſitū. ſi vero moueat̄ a motore moto adhuc ab alio motore: hic erit vltimū motū ⁊ pximū mouēs. igit̄ erit dare pmū: qm̄ vbi ē vltimū motū. ⁊ pximū mouēs: cū iſtud pximū p ſuppōnes moueat motū: oȝ vt det̄ pmū a q̄ moueat̄. Qd̄ ſi det̄ tale pmū: nō neceſſe ē alterū eē: qꝛ nō pōt pcedi in īfinitū: qꝛ tūc nō daretur pmū: ⁊ ita nec vltimū mouēs. Tūc epylogat rōnē ⁊ inquit. ſi igitur oē quod mouet̄ ab aliquo mouet̄ vt ſuppoſuimus. id aūt quod prime mouet mouetur quidem (: nā ſi non moueretur: eſſet primus motor ſimplr̄ quē q̄rim⁹.) ſȝ nō ab alio mouet̄: ipȝ moueri a ſeipſo neceſſe ē. ⁊ ſic ē pmū motū qd̄ a ſeipſo mouet̄: quod ē ppoſitū. ¶ Auer. at reducit pceſſum Ariſt. ad duos ſyllogiſmos. Primus eſt hypotheticus diuiſiuus: vbi arguit̄ a diſiūctiua cū deſtructione vnius ptis ſupra alterā. Scdo eſt hypotheticus ꝯi

que auer. com 33.

nuncꝗ ꝓcedit ex ꝯditõalib⁹ nõ deſtruẽdo vnã ꝑtem: ſed vt fit in ſyllõ ꝯditionali. ¶ Primus eſt. oĩs motor ꝗ mouet: aut mouetur a ſe: aut ab alio. Si a ſe: hẽtur qd̃ petit. Si ab alio: aut ab alio moto: vel ab alio imoto: nõ põt dici ab alio nõ moto: qꝛ oẽ mouẽs extrĩſecũ i mouẽdo mouet ſeptimo hui⁹. hoc ẽt dimiſiſſe Ariſto. ait: qꝛ eſt ĩpoſſibile ꝑ ſe notũ. Habet igit̃ vt moueat̃ a motore moto extrinſeco. — primus. ſyllus.

¶ Scd̃s eſt. ſi nõ erit ꝑmũ: nõ erit vltimũ: q̃re cũ ſit vltimũ oꝫ eſſe ꝑmũ: ſꝫ cũ ꝑ ſyllũm ꝑmũ motor ille mouet̃: ⁊ nõ ab alio: igit̃ a ſe: igit̃ eſt aliqd̃ primum motũ: qd̃ a ſeipſo mouet̃. hic ſecundus eſt hypotheticus ꝯtinuus vt pꝫ. — ſcdus.

¶ Amplius aũt ⁊ hoc modo hanc eandem rationẽ aggredi licet. Omne. n. quod mouet: ⁊ aliquid: ⁊ aliquo mouet. inſuper ⁊ hoc aut ſeipſo: aut alio mouet. vt homo aut ſeipſo: aut baculo mouet. ⁊ vẽtus aut ſeipſo deijcit: aut lapis: quem pepulit. fieri quoqꝫ non põt vt id quo motus agitur: ſine eo moueat: quod ſeipſo mouet.

¶ Eandẽ rõnẽ vult rurſus aggredi: verũ primo mõ ꝓceſſit aſcẽdendo. Scd̃o mõ deſcendẽdo. ante tñ q̃ꝫ arguat resumit tria ſuppoſita. ꝑmũ. oẽ qd̃ mouet: mouet aliqd: ⁊ aliquo. hec iã ſuppoſitio patuit. Scd̃m eſt. mouẽs qd̃ mouet aliqd aut ſeipſo ſine medio iſtrumento: aut alio mouet vt hõ aut ſeipſo: aut baculo. vẽtus ẽt aut ſeipſo deijcit: aut lapis: quo mouet eſt ille ꝗ deijcit: quẽ lapidẽ ipſe vẽtus pepulit. Tertiũ. inſtrumentum ſiue mediũ quo fit motus: non poteſt agere ſine motore principali vt claua ſine manu. hec ſunt tria que iam antea ſumpſit.

¶ Si igitur id quod mouet: ipſum ſeipſo mouet nõ neceſſe erit aliud eſſe quo motus agit̃. Si vero aliud ſit: quo motus agitur. ẽ aliqd. quod quidem nõ aliquo: ſed ſeipſo mouebit. aut in infinitũ abibitur. ſi igitur aliquid quod mouetur mouet: ſtetur ⁊ nõ i infinitũ procedatur: neceſſe ẽ. Si. n. baculus mouet qꝛ mouetur a manu: manus ipſa baculũ mouebit. ſi aũt manum aliquid aliud mouet: aliud erit ẽt mouens ipſam. Cũ itaqꝫ ſemper aliquo aliud mouet: eſſe prius id quod ſeipſo mouet: neceſſe eſt. Si igitur mouet̃ illud: ⁊ nõ ab alio mouet̃: ipſum ſeipſo moueri neceſſe eſt. Quare ⁊ hac ratiõe aut ab eo ſtatiꝫ quod ſeipſuꝫ mouet. id quod mouet̃: mouebitur. Aut ad hoc ipm tandem accedet̃.

¶ His tribus ſumptis: arguit Ariſt. ſyllõ diuiſiuo mõ quo ſupra ſic. ſi igit̃ qd̃ mouet̃. vbi cã. celũ mouet̃: aut mouet̃ ſeipſo ſine vllo medio inſtrõgꝫ: aut ꝑ mediũ mouet qd̃ mouet. ingt. ſi igit̃ id qd̃ mouet ⁊ mouet ipm ſeipſo mouet: ſi neceſſe erit aliud eẽ quo mot⁹ agit̃: ⁊ ita ſtati hẽbit̃ eſſe primũ motũ qd̃ a ſeipſo mouet̃. Si võ aliud ſit iſtrm̃ quo motus agit̃: hꝫ eſt altero duoꝝ modoꝝ. aut eſt aliqd: qd̃ qdeꝫ nõ ab aliquo: ſed ſeipſo mouebit: hꝫ eſt aut tale inſtrm̃ ꝓſuponit ꝓncipale mouẽs cuius eſt iſtrm̃: aut in ĩfinitũ abibit̃ ita vt vnũ inſtrm̃ moueat̃ ab alio: ⁊ aliud ab alio: ⁊ ſic i infinitũ: deſtruit ſcd̃m ⁊ ingt. ſi igit̃ aliqd qd̃ mouet̃ mouet: hoc eſt ſi eſt inſtrm̃ aliqd: ſtet̃ ⁊ nõ i ĩfinitũ ꝓcedat̃: neceſſe eſt. hoc aũt falſuꝫ eſt: qd̃ declarat exẽplo: ⁊ ingt. ſi. n. claua mouet. qꝛ mouet̃ a manu: manus ipſa baculũ mouebit. ſi aũt manu aliqd aliud mouet: aliud erit ẽt mouẽs: vt hõ. cũ itaqꝫ ſꝑ aliq̃ aliud mouet: eẽ ꝑus id qd̃ ſeipſo mouet neceſſe eſt. nõ eni eſt ſcdꝫ niſi ſit ꝑmũ vt ſuppoſuit. ſi igit̃ mouet̃ illud. ⁊ non ab alio mouet̃ ipm ſeipſo moueri neceſſe eſt. Tũc epylogat rõnẽ ⁊ ingt. quare ⁊ hac rõne: aut ab eo ſtatim qd̃ ſeipm mouet: id qd̃ mouet̃: mouebit̃: ⁊ ſic habetur ꝑmũ mobile a ſeipſo: aut ad hoc ipm tãdẽ accedit̃: qꝛ ſcdꝫ ſꝑ ꝓſupponat ꝑmũ: qd̃ agere põt ſine ſcd̃o: ⁊ ſcdꝫ nõ ſine primo. Et ita lꝫ Ariſt. multa vba dixerit: ſumma eſt: ꝙ aut eſt aliqd̃ qd̃ ſeipm mouet: aut mouet ꝑ mediũ. ſi ꝑ mediũ: cũ media eẽ nõ poſſint ſine ꝑmo: oꝫ tãdẽ ꝯferam⁹ ad primũ: qd̃ ipm ſeipſo mouet: ⁊ i mouẽdo ſe cetera oĩa moueat. ¶ Auerroes oñdit ꝑmo i hoc ꝯm. differentiã hui⁹ demõſtrationis a ꝓdicta: ꝯueniũt. n. ambe: qꝛ vtreqꝫ ſunt ex ſuppoſitionib⁹ trib⁹: veꝝ hec ſcd̃a ſumit tres ſuppõnes modo alio quo eas ſumpſit ꝑma: ſed in re ꝯueniũt vt explicat: qd̃ eſt ſatis notũ. ¶ Scd̃o declarat eẽ ĩpoſſibile ꝓcedere i infinitũ in iſtrm̃is: qꝛ ſi ꝓcedit̃ in infinitũ in iſtrm̃is: erũt iſtrm̃a infinita: ⁊ cũ erũt inſtrm̃a nõ erit illic motor ꝗ vtit̃ eis. infinitũ. n. nulli⁹ actionis: aut motoris põt eẽ iſtrm̃: imo demetur oĩs ꝑmitas: ⁊ nõ erũt inſtrm̃a. ¶ Tertio Auerroes vult demõſtrationẽ itelligeret duobus modis: vno mõ ꝙ ducat ad ꝑmũ motorẽ imobilẽ: alio mõ ꝙ ducat ad ꝑmũ mobile a ſeipſo: ⁊ ꝯſiderãdo oĩa vba lr̃e. ⁊ examinãdo illa: inuenit aliq̃ ad ꝑ̇m ſenſũ ꝯueniẽtia. aliq̃ ad 2m ſenſũ. vt pꝫ legẽdo ꝯm. ¶ Ego võ pace ſua dixeri. Dico ipꝫ nõ ſane ſenſiſſe. Ari. n. ꝓpoſuit i ꝑmo textu ꝓbare eẽ aliqd̃ qd̃ ꝑmo mouet ſeipꝫ: ⁊ hꝫ dmõſtrauit ꝑma rõne: deide ait illũ idẽ velle aggredi eadẽ rõne ſꝫ alio mõ. igit̃ ꝯclõ ꝓcedẽtis text⁹ ẽ ꝯclõ ſequẽtis: q̃re nõ ad ꝑmũ motorẽ imobilẽ: ſꝫ ad ꝑmũ mobile: qd̃ a ſeipſo mouet̃: hec demõſtratio ducit. Nec aliqua verba faciũt ad ſenſuꝫ ꝑmũ: vt pꝫ in expõne nr̃a. ¶ Digredit̃ aũt aliquãtulũ ibi ⁊ põt aligs q̃rere de motu venti: ⁊ ferri ad magnetẽ: vtrũ. vꝫ. hec moueat̃ a ſeipſis: ſꝫ prima q̃ſtionis ps ꝑtineat ad metheora. Scd̃a ſit ſoluta. 7. hui⁹ ꝯmẽ. 10. Rñdet tñ: ꝙ mot⁹ vẽti ẽ a generante: qd̃ itelligo de potẽtia ẽentiali: ferrũ võ mouet̃ aliq̃ ex ꝑte nãliter: q̃ten⁹ recepit alteratõeꝫ a magnete: q̃ ſeipꝫ mouet ad illũ: vt teſtat̃ rõne ea: ꝙ mutata ꝯplexiõe magnetis: nõ mouet̃ ferrũ ãplius ad illũ: qꝛ nõ ãplius alterat̃ ab illo. hꝫ ẽt teſtat̃ exẽplo ambre: q̃ niſi calefiat: nõ mouet paleã. ſed de motu venti: quem habet poſt generationem: eſt difficultas: que ꝓpoſitum tranſcendit: nunc omittatur. — que cor. ꝯm. 45 primum. — ſcdm. — Tertium — replica. Auerro. — digreſſ.

¶ Ad haec q̃ dicta ſũt: ſi ⁊ rõne hãc animaduertimus: eadem illa accident. naꝫ ſi omne qd̃ mouet̃ ab eo mouet̃: qd̃ mouet̃: aut hoc reb⁹ ipſis per accidens competit: hoc eſt vt moueat quidem ipm mouens ⁊ ſit motũ: non tamen ꝙ ſemper ipꝫ moueat̃. aut non per accidens: ſed per ſe. Primũ igit̃ ſi per accidens ſit: non neceſſe eſt vt moueat̃ mouens. ſi vero hoc ſit: patet poſſe interdũ nihil eorũ q̃ ſũt moueri. nõ eni qd̃ contingit eſt neceſſariũ: ſed poteſt non eſſe. ſi igit̃ poſſibile ineſſe poſuerim⁹: nullũ impoſſibile accidet: ſed forſitã falſũ. at motũ nõ eſſe eſt impoſſibile. demonſtratum enim eſt hoc prius. vꝫ. ꝙ motus neceſſario ſemper ſit.

¶ In predictis rõnibus ſuppoſuit non oẽ mouẽs: in mouẽdo moueri. ante igit̃ q̃ꝫ rem ꝓpoſitam aggrediat̃: probat ꝙ nõ oẽ mouẽs i mouendo mouet̃ ſyllõ diuiſiuo hꝫ mõ. ſi

mouēs ĩ mouendo moueť: aut ꝑ accñs ĩ mouēdo moueť: aut ꝑ ſe. Nō ꝑ accñs: ⁊ hoc ꝓbat ṗmo logice ſic: ſi ꝑ accñs ĩ mouēdo moueť: pōt ñ moueri: qm̄ oē ꝑ accñs pōt nō eē: ponať ĩ eſſe φ nō moueať: nā oē poſſibile poſitū ĩ eſſe nullū ſequiť ĩpoſe. tūc nō mouebiť: ⁊ cū ipm̄ nō moueri poniť: ēt ipm̄ non mouere poneť. quare tolleť oīs motus. ℨ declarata. ingt. ad hęc aūt q̄ dicta ſunt ſi rōne hac aiaduertimus: eadē illa accidēt. Nā ſi oē qđ moueť: ab eo moueť: qđ moueť. aut hoc. vz. ipſa q̄ mouēt moueri rebus ipſis ꝑ accñs ꝯpetit: declarat aūt gd ipſe in rōne velit ꝑ ipſam ꝯpetere ꝑ accñs: ⁊ ingt. hoc eſt vt moueat gdē ipſum mouēs ⁊ ſit motū: nō tñ φ ſꝑ ipꝫ moueať. igiť ꝑ accñs intelligit nō ſꝑ moueri: ſed poſſe iterdū nō moueri. Aut nō ꝑ accñs ſꝫ ꝑ ſe: h̄ eſt ſꝑ moueať mouēs. Tūc deſtruit primū: ⁊ ingt. ṗmū igiť ſi ꝑ accñs ſit: nō neceſſe ē vt moueať mouēs. ſi aūt h̄ erit: pꝫ poſſe iterdū nihil coꝝ q̄ ſunt moveri. nō. n. qđ ꝯtingit: ē neceſſariū: ſꝫ pōt non eē: ſi igiť poſſibile ĩ eē poſuerim⁹: nullū ĩpoſe accidit: ſꝫ forſitā falſum

dubitatio. prima dubitatio poſe: at motū nō eē eſt ĩpoſe. ℭ Demōſtratū. n. eſt h̄ pri⁹ φ motus neceſſario ſꝑ ſit. Huic rōni poſſumus ṗmo iſtare ad illationē: q2 nō valet. ꝑ accñs mouēs moueť: igitur pōt nullus mot⁹ eē: illatio nulla. ex ea. n. non ſeqtur: niſi φ qñqꝫ erit ita φ moueat mouēs ⁊ nō moueať. Quare erit adhuc mot⁹ in algo: q̄ moueť ab ipſo motore. ꝑ hęc. n. ſequiť φ interdū nō mouebiť: qđ pōt eē: ⁊ adhuc alia mouere.

ſecunda. Rñſio. ℭ Scđo q2 nō vř oē ꝑ accñs poſſe nō eē: cygnus. n. albus ē ꝑ accñs: nō tñ pōt eē nō alb⁹. Similr ⁊ nix: ⁊ coru⁹. Dicendū φ ꝯſeqūētia valet. vno ſuppoſito: φ non moueat motor niſi mot⁹: ita vt cū nō moueať: nō moueat. Ubi. n. pōt mouere ⁊ nō moueri: habebiť ſtatī ꝓpoſitū. vz. φ nō oē mouēs in mouēdo moueť: hoc. n. ꝓbare ꝓpoſuit: ⁊ tūc illatio eſt optima: ſi. n. ꝑ accñs mouēs moueť. pōt non moueri: ⁊ ſi pōt nō moueri pōt non eē mouens: ⁊ poterit nihil mouere: vel moueri. Ad ſcđaꝫ dici φ argumētū Ari. eſt accipiēdo ꝑ accñs ꝓ cōtingenti: qđ gdem diſtinguiť ℨ neceſſariū eē: ⁊ ĩpoſe eē. vñ vis Ari. ē hęc. ſi oē mouēs moueť: aut ꝯtigenter: aut per ſe hoc ē neceſſario: ⁊ tūc ratio ſua ñ habet calumniam.

ℭ Et iſtud optima ratione eſſe contingit. tria namqꝫ neceſſe eſt eſſe: id quod mouetur: id quod mouet: atqꝫ id quo mouens mouet. Id quidem igitur quod mouetur: moueri profecto neceſſe eſt. Non tñ mouere neceſſe erit. id vero quo motus agitur: et mouere neceſſe eſt. ⁊ moueri. Cum. n. ſimul ſit cum eo quod mouetur: vna cum ipſo mutať: quod quideꝫ in his perſpicuum eſt: quae loco moueť. naꝫ ſic ſeſe tangere in motu aduſqꝫ tempus aliqđ neceſſe eſt. id igitur quod ſic mouet: vt non id quo motus agiť mouet: ĩmobile nimirū erit.

ℭ Secundo idē ꝓbat: ⁊ facit enthymema: cuius añs ſunt duę ꝓpōnes. ⁊ ꝯñs eſt nr̄uꝫ intētū: h̄ mō: in motu ſunt tria: mouēs ṗncipale: mota res ṗncipalis: ⁊ iſtrumētū mediuꝫ quo iſtud mouet: ⁊ illud moueť: ⁊ motū ṗncipale neċario moueť: nō tñ neċario mouet. ⁊ iſtrumētū neċario mouet: ⁊ moueť. moueť gdē q̄tenus tangit mobile: oē aūt mouēs qđ tāgendo mouet: moueť vt 7. huius dř: q2 vō eſt iſtrumētū: mouet. hęc eſt vna copulatiua accepta ꝓ añcedēte. Tūc infert ꝯñs. ⁊ dicit. igiť qđ ſic mouet: ⁊ nō ſic vt iſtrumentum: ſꝫ vt principale mouēs erit penitus immobile.

vis rōnis ℭ Erit igiť enthymema ṗncipale motū neceſſario mouetur: ⁊ nō neċario mouet. Inſtrumētū mouet ⁊ moueť neceſſario. igiť ṗncipale mouēs mouebit ⁊ nō mouebitur.

ℭ Naꝫ cū vltimū: vt videmus: ſit: qđ moueri poteſt. Mot⁹ aūt principiū non habet. ſitqꝫ id quod moueť ab alio: ⁊ non a ſeipſo. rationabile eſt vt neceſſario dicam⁹ etiaꝫ tertiū eē: quod moueat ĩmobile exiſtens.

ℭ Fecit enthymema: nūc ꝓbat illi⁹ illationē: ⁊ ſupponit φ ſi aliq̄ duo ꝯiūgunť ꝑ accñs: ⁊ vnū ſine altero iueniť: pōt ⁊ alteꝝ ſine illo iueniri. veluti albū ⁊ dulce ꝑ accñs ĩ lacte ꝯiungunť: ⁊ albū iueniť in niue ſine dulce: ⁊ dulce in poculo ſine albo inueniri pōt. Scđo ſupponit φ moueť ⁊ moueri ꝯiūgunť ꝑ accñs ĩ iſtrumēto. Ex ħs ſeqtur φ ſi moueri pōt. in vltimo moto iueniri abſqꝫ ipſo mouere. ēt ipm̄ mouere inueniri pōt in ipſo mouēte ṗmo abſqꝫ ipſo moueri. ⁊ ſic pꝫ ꝯñtia ingt. nā cū vltimū (vt videm⁹) ſit qđ moueri pōt. Motus aūt ṗnicipiū nō hꝫ: ſitqꝫ id qđ mouetur ab alio ⁊ nō a ſeipſo h̄ eſt iſtrumentū: rōnabile eſt vt neceſſario dicam⁹ ēt tertiū eē: qđ moueat ĩmobile exiſtēs. cūꝫ. n. poſſit in vltimo moto eē moueri abſqꝫ ipſo mouere: iure ⁊ in ṗmo motore mouere eē pōt: ſine ipſo moueri debes ſcire φ in gręco lr̄a illa ē negatiua. ait. n. rōnale ē vt nō neceſſario dicam⁹: verū debet legi affirmatiue ꝓꝑ v̄bū illđ. acinetō. h̄ ē ĩmobile. mō duę negatōes apḋ gręcos vnā faciūt.

ℭ Quocirca ⁊ anaxagoras recte dicit menteꝫ inquiēs paſſionis experteꝫ eſſe: atqꝫ imiſtaꝫ. nā eaꝫ eſſe principiū motus contendit. hoc. n. modo ſolū mouebit nullū motū ſubſiſtens. ⁊ imperabit miſtionis expers.

ℭ Hāc rē anaxagorę aſtipulatōe ꝑſuadet: g recte mētē paſſā antiumat ĩpaſſibilē ⁊ ĩmiſtā. ĩpaſſibilē gdē vt moueat. ĩmmiſtā vō vt iperet. ℭ Sūt g rōnē Ariſt. itelligūt ſic φ ſi aligd fuerit ꝯpoſitū ex duob⁹ oppoſitis. ſi vnū ē repibile ꝑ ſe: ⁊ alteꝝ: q̄re cū mobile ſit reperibile ſine motōe. igitur ⁊ motor ſine ipſo moueri. expoſitio aliquoꝝ. ℭ Cōtra rōnē ſic itellectaꝫ ſolēt fieri inumerę obiectiones. prima. ſuba ⁊ accñs ꝯiungunť: ⁊ tñ accñs eē nō pōt ſine ſuba. Scđa. nā mā ⁊ forma ꝯiungunť accidētaliter: ⁊ tñ nō dať mā abſqꝫ forma. Tertio itelligēs ⁊ itellect⁹ ꝑ accñs ꝯiūgunť ĩ aliq̄. ⁊ dať ꝑ ſe itellectū nō itelligēs vt lapis. igiť ꝑ ſe itelligēs non intelligibile: qđ non eſt auditum. obiectiōes ℭ Auerroes digrediēdo ibi. qm̄ cū aligd fuerit: ṗmo vř ſoluere obiectiōes has. Scđo nōnullas tacitas. Rñdet ⁊ ingt φ regula debet itelligi đ ꝯpoſito ex duob⁹ oppoſitis: quoꝝ vtrūqꝫ exiſtit ꝑ ſe. ⁊ alteꝝ ſit ſeꝑabile a reliq̄. Tūc. n. ſi vnū eſt ſeꝑabile: alteꝝ ēt erit ſeꝑabile: Hoc mō ē đ ṗmo motore ⁊ vltio mobili. ſūt eni oppoſita ſaltē diſꝑata: ſunt ſube ꝑ ſe exiſtes: ⁊ mobile pōt eē ſine ipo mouere. Tūc ad obiectōes pꝫ ſolo. Prima eni deficit q2 nō ē in ſubꝭs. Scđa deficit. q2 Ariſto. arguit de ſubꝭs ꝑ ſe exiſtib⁹. Tertia fortaſſe deficit: q2 itelligens ⁊ itellectum nō ſunt oppoſita: cū ſint oīno eadē: ⁊ nō ꝯiūcta. Deīde ibi media. n. iꝫ ſint: ſoluit tacitas obiectōes: poſſet. n. obꝭci ad añs: q2 ĩ motu nō ſꝑ ſūt tria. Imo iterdum ſunt plura vt ĩ motu lapidis ⁊ hō: brachiū. claua ⁊ lapis. Scđo nō nūq̄ ſūt duo tñ vt motor ⁊ motū: vt hō ⁊ lapis. Rñdet φ oīa illa media ⁊ ſi eēnt mille: hñt rōnē vni⁹. ⁊ ita erūt tria reductiue. Scđa tolliť: q2 vbi pōiť a'igd imediate moueri ſine iſtrō: habeť φ ſit mouens motū ſeipſo. Etiā iſtať. q2 vř φ rō petat principiū: q2 ſupponit motorē exiſtere per ſe: hoc aūt vř petitio principꝭ. q2 ſupponit illum eſſe. Scđo ſupponit illuꝫ eſſe ſeꝑatū. igiť petitio. Rñdet φ illud ſupponit ad mētem aduerſarꝭ: vbi. n. nō ſupponereť motorē eſſe: nō poſſet eſſe inſtrumētū nec res mota. Ad ſcđꝫ Rñdet φ lꝫ ſupponat ipſuꝫ eſſe ſeꝑatū ſm̄ eſſe:

que auer. com. 37.

tñ credi pôt ipm eſſe tali mõ admiſtũ mobili:vt moueaſ
illius motu:vt de nauta cũ naui dr̃. Debes ſcire vt innuit
auerroes:ꝙ demonſtratio Ariſt. vr̃ arguere ab vltimo ad
primũ hoc mõ. vltimũ moueſ:ꝛ nõ mouet. igiſ primũ mo
uet ꝛ nõ moueſ. Jdeo eſt dubitatio verũ oꝫ ponere ꝙ mo
tor moueat:qꝺ eſt ꝓpriũ primo:ꝛ ꝙ motũ moueaſ:qꝺ eſt
propriũ vltimo:ad hoc vt demõſtratio valeat. Themiſti-
us vt ait auerroes voluit ꝙ ſiue ponaſ illud ꝓpriũ p̃mo
ſiue non ponatur in añte:demõſtratõ valet. Dixit ẽt The
miſtius ꝙ Ariſt. ꝑ primũ:mediũ:ꝛ tertiũ:nõ motoreꝫ:me
diũ:ꝛ motũ voluit:ſed quęſita. hęc auerroes dãnat ꝛ vult
ꝙ in añte demõſtrationis aſſumanſ ꝛ ꝓpriũ primo. vꝫ.
vt moueat:ꝛ vltimo vt moueaſ:ꝛ tũc valet demõſtratio
ꝙ ſi vltimũ moueſ:ꝛ nõ mouet:p̃mum mouebit ꝛ nõ mo
uetur. de ſc̃do vult ꝙ ꝑ illa tria nõ quęſita: ſed motorẽ in-
ſtrumẽtũ:ꝛ motũ velit. hęc accipi pñt ex hac balba ſua cõ
mẽtatione. Ego vero dico p̃mo ꝙ illa nõ inueni apud the
miſtiũ:vt apparet Themiſtius in hoc textu nõ ſcribit:ſed
raptim trãſit. De cętero dico ꝙ Ariſt. hĩ ſumit tria eſſe in
motu mouẽs ꝛ mediũ ꝛ vltimũ:nõ aũt ſumit in añte pro-
pria vnicuiqꝫ. vꝫ. moto ꝙ. vꝫ. tñ moueaſ: motori ꝙ tãtũ
moueat:qꝛ ſic peteret p̃ncipiũ. De p̃ncipali dubio:vr̃ mi-
hi ꝙ ſolones illę nõ valẽt. fortaſſe.n. aut eſt in eis petitio
p̃ncipij:aut multũ extra textũ addũt. De illis tñ iz̃ meta
phiſicę. cõmẽto 35°. ſatis ſum locutus. Propterea pace ſua
melius dici pôt:vt dixit:ꝙ Ariſt. petit duo ab aduerſario
ſibi cõcedenda. Primũ:ꝙ quotiẽs duo cõiũgunſ ꝑ accñs:
ſi vnũ pôt eſſe ĩ aliquo ſine altero:ẽt reliqua ſine reliquo
in aliquo ſtare poterit. Sumit ſc̃do ꝙ moueri ꝛ mouere
cõiungunſ ꝑ accñs in aliquo vt in inſtrumẽto medio: vt
clare pꝫ. Ex qs iaꝫ ſequiſ ſi moueri pôt inueniri in aliquo
vt in vltimo moto abſqꝫ ipſo mouere: ẽt ipſum mouere
pôt eẽ in aliquo ſine moueri. ꝛ vbicũqꝫ poneſ. ibi erit mo
uens ꝛ nõ motũ:qꝺ eſt propoſitum nũc aũt ſic intelligen
do:obiectiones nullę ſunt:ceſſat.n. illa de ſubſtãtia ꝛ acci-
dente:qm̃ nõ ꝑ accñs ꝯiungunſ in aliquo tertio. ceſſat il-
la de mã:qm̃ nõ ꝯiũgũſ accidẽtaliter:nec in aliquo tertio
inherenter. ceſſat illa de intellecto ꝛ intelligente: qꝛ nõ cõ
iugunſ ꝑ accñs:nã in angelo idem eſt ſm rẽ intelligẽs ꝛ
intellectũ. Et ſi repetiſ alia ſolõ:dicas ꝙ extra ꝓpoſitũ ẽ.
ꝛ nõ eſt ad rem hãc alia ſolõ melior hac.

Si vero non per accñs ſed neceſſario moue
tur id quod mouet:ita vt non moueat niſi mo
ueatur: neceſſe eſt ipſum mouens quatenus
mouetur:aut ipſum ſic mouetur vt per eandẽ
motus ſpeciem moueat:aut per aliam. Dico
autem id quod calefacit aut ꝛ ipſum calefieri:
ꝛ ſanans ſanari: ꝛ deferẽs deferri. Aut ſanãs
ferri: ꝛ ferens augeri. ſed perſpicuum qm̃ pri
mum fieri nequit. nam dicere haec oportet de
ſcendendo vſqꝫ ad indiuidua. vt ſi quid geo-
metriam doceat:id eandeꝫ geometriam diſce
re. ꝛ ſi proijcit eodeꝫ proiectionis proijci mo
do. ſi non ſic quidem: ſed genere alio: ceu id
quod fert augeatur. id auteꝫ quod hoc auget:
ab alio alteretur: ꝛ id quod illud alterat: alio
motu quodam rurſus moueatur: neceſſe eſt
nimirum ſtare. quinimo mot⁹ finiti ſunt.

Redit ad aliud mẽbrũ:poſſet.n. dici ꝙ omne qꝺ mouet
moueſ neceſſario ad hũc ſenſum:ꝙ ſi non moueſ:nõ mo
ueat:huic obijcit Ariſt. nã ſi oẽ mouens moueſ:aut eadeꝫ
ſpẽ motus qua mouet moueſ: aut alia atqꝫ alia. verbi cã
eadẽ vt ſi calefacit:ꝛ calefiat: ꝛ ſanet:ꝛ ſaneſ: ꝛ deferat:ꝛ
deferaſ. Alia vero:vt ſanans feraſ:ferẽs augeaſ. Et non
eadem ſpẽ motus ꝑſuadet:qꝛ deſcendendo ad indiuidua
hoc eſt ad ſpẽs vltimas:tũc docens geometriam: geome-
triã diſceret:atqꝫ doceret:ꝛ ꝓijciens eadeꝫ ꝓiectionis ſpẽ
ꝓijceret. hęc aũt abſurda ſunt. Si vero alia atqꝫ alia mo
tus ſpẽ ſiue genere. vbi cã. vt ferẽs augeaſ:augens altere-
tur:alterans quoqꝫ rurſus alio motu quodam moueaſ:
neceſſe eſt nimiruꝫ ſtare:nã motus ſpẽs finitę ſunt. ꝛ vbi
ſtabiſ illud oportet vt moueat eadeꝫ ſpẽ motus:qua mo
uit motum ſibi proximum.

Qua vero reflectere aſſerit: ꝛ id qꝺ alterat
dicit deferri:idẽ facit ac ſi ſtatim id deferri di-
cat:qꝺ defert:atqꝫ doceri id qꝺ docet. naꝫ oẽ
qꝺ moueſ:perſpicuũ eſt moueri ẽt a ſuperio-
re mouente: ꝛ magis ab eo qꝺ coetera antece
dit. Sed hoc eſt ĩpoſſibile:ꝯtiget.n. vt docẽs
diſcat:quorum alterum habere ſcientiam alte
rum non habere neceſſe eſt.

Confutat cauillũ quẽdam:vr̃.n. poteſt dicere rõni ꝙ cir-
culo cõtingit motus. verbi cã dicam a. alteratũ ab aliquo
eſſe alteratũ:vtpote ab ipſo b. b. vero ipm augeri ab ipſo
c. Jpm vero c. deferri ab ipſo d. ipm aũt d. alterari rur
ſus circulo:qua rõne mouens mouebit ꝛ mouebiſ:ſed al
tera motus ſpẽ ſꝫ ꝓꝑ circularẽ reditũ. Huic obijcit:ꝛ ſup
ponit vnũ:ꝙ oẽ qꝺ moueſ ab aliquo motore inferiori:mo
ueſ magis a motore ſuꝑiore:qcqꝺ.n. pôt cã inferior pôt ꝛ
ſuperior. Tũc arguo. a. p̃mũ alteratũ altereſ ab ipſo b. aucto.
igiſ magis ab ipſo d. qꝺ erat ſuppremũ mouẽs:ſꝫ d. ipſum
ponebaſ redire ad alterationeꝫ. igiſ a. ipm alteraſ ab eo
qꝺ alteraſ. ꝛ ita redit rõ ꝗ prius. inquit. q̃ vero reflectere
aſſerit:ꝛ id quod alterat dicit deferri:idẽ facit ac ſi ſtatim
id deferri dicat:qꝺ defert: atqꝫ doceri id qꝺ docet:ꝛ qꝺ hꝫ
faciat:declarat ꝛ accipit noſtrũ ſuppoſitũ dicẽs:nã oẽ qꝺ mo-
ueſ:ꝑſpicuũ eſt moueri ẽt a ſuperiore mouẽte:ꝛ magis ab
eo qꝺ cętera antecedit. verbi cã ſi lapis mouetur a claua:
quę mouetur a manu:quę rurſus ab homine moue tur: la
pis etiam ab homine moueri diceſ:tanto quidem magis
quãto hõ cętera añcedit. Ex hoc ſuppoſito ſequiſ ꝙ a. al-
teratũ alterabiſ ab ipſo d. ſed d. ponebaſ redire ad alte-
rationẽ. igiſ a. ipm alterabiſ ab eo qꝺ alteraſ. Hoc ãt im-
poſſibile eſſe ꝓbat ꝑ hꝫ:qꝛ ꝯtingit vt docẽs doceaſ: quoꝝ
alterũ hr̃e ſciam neceſſe ẽ vt docẽs. Alterũ nõ hr̃e vtpote
doctũ ſiue diſcẽs. hęc aũt ad ꝯdictionẽ reducunſ. Ex
ijs colligi pôt apertiſſime ꝙ grauia ꝛ leuia nõ mouenſ a ſe
ipſis:nã ſi mouerenſ a ſeipſis:in eo qꝺ mouerẽt haberent
motũ:ĩ eo qꝺ mouerenſ nõ hẽrent:ꝛ ita hẽrẽt:ꝛ nõ hr̃ent:
ꝙ ſi dicas ꝙ nõ hñt in actu formali:ꝛ hñt in actu v̾tuali ſi
ue poteſtatiuo vt nõnulli cucullati aſſerũt:ꝑfecto ridicu-
lũ eſt: ꝛ ꝯ Ariſt. expreſſe:ſtati.n. dicam primũ mouẽs mo
ueri a ſeipſo:qꝛ cauillando aſſeram eſſe in actu v̾tuali:ꝛ po
tentia formali. nam ꝙ habeat v̾tute:ꝛ careat actu forma-
li motu:nihil prohibet ꝑ te.

Praeterea ijs abſurdius ꝯtinget:accidet.n.
oẽ motiuũ mobile eſſe. ſiqdẽ oẽ qꝺ moueſ ab
eo moueſ:qꝺ moueſ. erit. n. mobile veluti ſi
quis dicat oẽ ſanatiuum atqꝫ ſanans ſanabile
etiam eſſe. ꝛ aedificatiuum aedificabile eſſe:
aut ſtatim:aut per plura.

¶ Secūdo contra idem arguit:ſed vlıori rōne. Arguit enī:ſi oē qđ mouet mouet̃:oē motiuū erit mobile. ⁊ h eadē ſpē motus:q2 aut ſtatī ſi mouet ⁊ mouet̃ eadem motus ſpē:aut per plura media. vt fuit ꝺductū. Ex hoc colligi pōt cōtra eos q ponūt idez poſſe eſſe in actu vir tuali ⁊ potētia formali:oīa enī hęc ruerēt.

¶ Dico aūt vt ſi oē motiuū eſſet mobile: non aūt eodez motu:quo ſibi ꝓpinquū mouet:eēt mobile. vt ſanatiuū diſciplinabile. Sȝ id aſcē dens ꝑueniet tandē: vt diximꝰ prius:in eandē motus ſpēȝ. Horū itaqȝ alteꝝ īpoſſibile eſt. alterū euaſio. Abſurdūȝ enīȝ eſt alteratiuum neceſſario eē augmētabile.

¶ Exēplificat nūc quaſi epylogās rōnē ⁊ īngt. Dico aūt per plura media:vt ſi oē motiuū eēt mobile:nō autem eodē motu:quo ſibi ꝓpinquū mouet:eēt mobile:ſȝ alia motus ſpē. vt ſanatiuū diſciplinabile. Hoc cōfutat epy logādo rōnez ⁊ īngt. Sed id aſcēdens perueniet tādez vt diximus prius:in eādez motus ſpēȝ: quo erit tūc vt idez eadē ſpē motus moueat qua mouet̃. Tūc īter mē bra addit differētiaȝ dicēs. hoꝝ itaqȝ alteꝝ. vȝ. vt idez moueat ⁊ moueat̃ eadē ſpē motus ⁊ īmediate:eſt īpoſſi bile. alterūȝ plaſmatodes hoc eſt figmētuȝ: melius ad ſenſuȝ fuga ſiue euaſio. Abſurduȝ enīȝ eſt alteratiuū eē augmētabile ſi debeat alterare. Ex his oībꝰ colligi pōt illud nō eē peripatheticū ꝙ idez poſſit eē in actu vtua li ⁊ potētia formali. oēs enī hī ꝓceſſus ruerēt.

¶ Nō ergo neceſſe ē id qđ mouet̃:ab eo ſem per moueri:qđ ab alio mouet̃. erit igit̃ huius proceſſionis ſtatus tandē. q̇bus efficit̃ vt qđ primo mouet̃: aut a q̇eſcente moueatur. aut ipſuȝ ſeipſuȝ moueat.

¶ Epylogat cōcluſiōes declaratas. Prima eſt: vt nō īꝑ qđ mouet̃ ab eo moueat̃:qđ vlterius mouet̃. imo ſit to tius ꝓceſſiōis ſtatus tādez ad mouens: qđ a nullo alio mouet̃. Scđa eſt:ꝙ id qđ primo mouet̃:quicq̇d illđ ſit: aut a q̇eſcente hoc eſt penitus īmobili mouet̃. ⁊ hoc ſi mouet̃ a motore extrinſeco:aut ipſuȝ ſeipſuȝ moueat: ⁊ hoc ſi nō mouet̃ a motore extrinſeco. Alteꝝ enīȝ horūȝ ex demōſtratiōibus habitīs opȝ ꝯcedere.

¶ At vō ſi ēt conſiderare opȝ: vtrū cauſa at qȝ principiū motus id ſit:qđ ipſuȝ ſeipȝ mo uet:aut id qđ ab alio mouet̃: Illud ſane vtı qȝ ponent oēs:id qđ q̇deȝ ꝑ ſe cauſa eſt:ſem per prius eſſe ca. vȝ. re:quae per aliđ cauſa ē. Quo ſit vt alio principio ſumpto:conſidere mus opȝ ſi quid ſeipſum mouet:quo nā mo do quaue motꝰ ſpē moueat̃.

¶ Tractaturus mō Ariſtoteles de primo moto a ſeipſo q̇d ſupponēduȝ ſit in vniuerſo ꝓceſſu ꝓponit:quid vult agere de p̄mo moto a ſeipſo adiungit. Supponendum itaqȝ eſſe ſtatuit:id qđ per ſe cauſa eſt:eſſe p̄us eo ſemꝑ quod eſt cauſa per accidēs:q2 vt ſcđo huius dcm̄ eſt:oē per accn̄s reducit̃ ad per ſe. Id vō qđ agere vult eſt: ſi aliq̇d ſeipſuȝ mouet:vt cęluȝ ⁊ aīal. ad hoc vt ſit primū qđ ſeipſum mouet: quo mō an circulari an recto motu moueri debeat. Quaue ſpē verū latiōe: an alteratione: an auctiōe moueri dȝ:cōſideranduȝ eſt. Hęc eſt oīum coꝝ quę dicturus eſt ītentio.

¶ Omne itaqȝ qđ mouet̃ in ſemꝑ diuiſibilia ſectile eē neceſſe eſt. Prius. n. in vniuerſalibꝰ de natura oſtēſum eſt: oē qđ per ſe mouetur eſſe continuum.

¶ Exequēs Ariſtoteles ītentionē ꝓpoſitā: añꝙ rē ipſaȝ attingat:vnā cōſtituit petionē. vȝ. ꝙ oē qđ mouet̃ ſit di uiſibile in ſꝑ diuiſibilia:hanc eē ꝓbatā in 6° aſſerit: vbi oē qđ per ſe mouet̃ eſſe cōtinuū ⁊ corpus longa cōmen tatione eſt diſputatuȝ. Ad q̇d vō petitio hęc faciat: non explicat: Ideo debes ſcire:ꝙ Ariſtoteles diuiſionē ꝯſti tuet quādaȝ:vbi noīe partis ⁊ totius vtet̃. pars autē ⁊ totuȝ: nō ſunt niſi in his quę diuidua ſunt atqȝ ſectilia. ꝓpterea hāc ſibi ſtatuit petitionē. aut fortaſſe in plato neȝ retulit:qui īdiuiduū ſeipſum mouere autumat: ne igitur in cauilluȝ quis recidat. hanc ſibi ex declaratis ſuppoſitioneȝ conſtituit.

¶ Impoſſibile igit̃ eſt vt id qđ ſeipſuȝ mouet ſe totū penitus moueat. Vnū. n. ac īdiuiduū ſpē feret̃ totū: feretqȝ latiōe eadē: ⁊ alterabit̃ ⁊ alterabit. Quare docebit ſil' atqȝ docebit̃. ⁊ ſanabit atqȝ ſanabit̃ eadē ſanitate.

¶ Multifariā (vt ait Themiſtius) aliq̇d ipſuȝ ſeipſum mouere dī. vt aut totū a toto:aut totū ⁊ ꝑtē a ꝑte:aut to tū a parte:aut ꝑtē a toto. aut partē a ꝑte. hoc poſtremū in duo mēbra diuidit̃. nā aut ita pars a parte mouebit̃ vt viceuerſa mutuoqȝ altera ab altera moueat̃:aut ita vt vna pars moueat:altera ecōuerſo nō moueat. Et huic vltimū ſignificatū cōcludet Ariſtoteles. Primo igitur ꝓbat:ꝙ nihil totū mouet̃ per ſe a ſeipſo toto. Et arguit ſic. q2 tūc vnū ⁊ idez īdiuiduū ſpē feret̃: ⁊ ferret eadē la tionis ſpē: ⁊ alterabit̃ ⁊ alterabit. ⁊ ita docebit ⁊ doce bit̃. ⁊ ſanabit atqȝ ſanabit̃ eadez ſanitatis ſpē. igit̃ nihil totū ſe totū mouet. ¶ Nec valet qđ iuniores aiūt Ari ſtotelis ꝯcluſionē eſſe ītelligendā in motu vniuoco. oīs enīȝ via demōſtratiua tollet̃:qua ꝑficiſcit̃ ipſe in p̄mū motoreȝ penitus īmobileȝ. ¶ Sunt q Ariſtoteli occur runt. Primo:q2 nō vr̃ incōueniēs vt ferēs ferat̃. Scđo: nec incōueniēs ſanans ſanari. Tertio: nec docēs eſt in cōueniens diſcere. Aīal enī ſeipſum fert. īuentor quoqȝ per cōtemplationē ſeipſuȝ docet. medicus ēt ſeſe nōnū q̄ ſanat. ¶ Sȝ hęc nō ad ītellectū Ariſtotelis ſūt. aīal enī fert ſe rōne aīę quę corpus fert. Nō docet ſe per aīaȝ cōtemplāteȝ: ac cōſiderationes quę ab imaginibus ꝑfi ciſcunt̃. Medicus etiā ſanat ſe per accn̄s. Ariſtoteles igit̃ vult hr̃e nihil per ſe p̄mo eſſe totū mouens ⁊ totuȝ motū. Sic enīȝ ītelligit Themiſtius cōcluſioneȝ.

ꝯ iuniōes

Dubita.

R̃ ſio.

¶ Rurſus definitū eſt id moueri qđ eſt mobi le. hoc aūt eſt potētia mobile non actu. Sed qđ poteſtate eſt: in actū ꝑficiſcit̃. Motus enī actus eſt mobilis imꝑfectus. at quod mouet: actu eſt iaȝ. Calefacit nāqȝ id qđ eſt actu cali duȝ: ⁊ oīno id gñat:qđ formā habȝ. Quare ſimul eodēqȝ calidū erit atqȝ non calidūȝ: ⁊ caetera id genus ſimil'r: q̄cunqȝ mouēs vni uocū hr̄e neceſſe eſt. Id igit̃ qđ mouet: ip̄m ſeip̄m mouet ⁊ mouet̃ ſuo ab ip̄o mouēte.

¶ Scđo arguit idē vlıori rōne ſic. Si aliqđ totū mouet̃ a ſeipſo toto: tūc idē erit in actu ⁊ in potētia. deducit̃. nā vt mouet̃ eſt in potētia. nā motus eſt actus entis ī po tentia. vt mouet eſt in actu:q2 eſt actus motiui. igitur

idem actu ⁊ potentia erit. concludit tñ. quare ſimul eodẽq; calidū erit atq; nõ calidū. ⁊ cętera id genus: quęcũq; mouens vniuocũ hr̃e neċe eſt: qđ addit: q̃ oẽs hę rõnes ꝓbãt nihil totũ ſeipſuz mouere eadẽ ſpẽ motus. Diſſimili eñi ſpẽ nõ eſſet illud ipoſſe. vt cęluz mouet hęc alterãdo: ⁊ mouet̃ localr̃. ideo īfert. id igr̃ qđ mouet: ipſuz ſeipm̃ mouet: ⁊ mouet̃ ſuo ab ipſo mouẽte īterno: nõ ꝙ totũ ſit mouẽs ⁊ totũ per ſe p̃mo motũ. ¶ Auerroes

Aue A-uerroes. com. 40. aũt pte illa. ⁊ hoc eſt in motis. digrediẽdo ait: ꝙ Ariſto. addit in ſui ꝓbatiõe: vniuoce. ad denotãduz ꝙ nullum corpus aut v̄tus in corpe mouet ſe vniuoce. vt nullũ calidũ calefacit: nullũ humidũ humectat̃. Huic Plato addebat minorẽ: ſed motor p̃mus mouet ſe motu vniuoco. igit̃ eſt abſtractum. Auerroes aũt dic̃ ꝙ nõ poteſt ītelligi p̃muz motorẽ moueri motu eiuſdẽ rõnis cũ motu quo mouent̃ corpa. naz ille motus quo deus mouet ſe eſt ītellectio ſui. Propterea Auerroes ait platonẽ q̃ tuz ad aliqđ bene dixiſſe: quãtum ad aliqđ male. Dixit eñi bene: q̃ voluit p̃mũ motorẽ p̃mi corpis moti eſſe incorporeũ. Male vo: q̃ credit oẽ mouẽs moueri eo motu vniuoco quo mouet. ¶ Ex his ſyllogizat Plato aiaz eſſe ęternaz ⁊ ſepataz ſic. nullũ corpus aut v̄tus ī corpe mouet ſe p ſe. aia mouet ſe per ſe. igit̃ aia nõ eſt corpus neq; v̄tus in corpe. ⁊ ita erit ęterna ac ſepata. ¶ Huic Auerroes rñdet ꝙ maior põt ītelligi aut de motu nãli vt de locali. ⁊ ſic eſt falſa. nam aial mouet ſe p ſe. Aut intelligi põt de motu ꝓprio ſubẽs ſepatis. vz. ītellectiõe per eẽntiam: vt ītelligat̃ illud eſſe perpetuuz qđ mouet ſe per eẽntiam: hoc eſt ītelligit ſe p eſſentiam. ⁊ hoc mõ maior eſt vera: ſed minor eſt dubia. Motus eñi iſte dicet̃ eq̃uoce motus cũ motu quo corpa ⁊ v̄tutes in corpe mouent̃. Hęc Auerroes in digreſſione.

¶ Eſſe aũt ipoſſibile ſeipſum aliquid mouere hac ratione vt ab vtroq; moueat̃ vtrũq;. Ex his ꝓſpicuũ erit. Naz ſi vtrũq; mouebit vtrũq;: nihil erit qđ moueat primũ. Id. n. qđ pri⁹ mouet: cauſa magis eſt vt moueat̃ id qđ mouet̃: q̃ȝ id qđ illi proximũ eſt. Duplex eñi erat id qđ mouet: qđdaz eniz mouet ipſuz ab alio ſuſcipiens motũ. qđdaz ſeipſo mouet. Propinquus aũt eſt principio id qđ longius ab eo qđ mouet̃ eſt: q̃ȝ mediuz.

¶ Scđs ſignificatus erat. ꝙ aliqđ dicebat̃ ſe mouere: q̃ vna pars mouet alterã. ⁊ hoc dupl̃r: aut reciproce viceq; verſa: quęlz mouet alterã: ⁊ mouet̃ ab altera. aut vna mouet tñ ⁊ altera mouet̃. ꝓbat igit̃ ꝙ nihil mouet ſe per hoc ꝙ vna pars reciproce atq; verſa vice mouet alteram: ⁊ hoc ꝓponit. eſſe aũt impoſſe: ſeipſuz aliqđ mouere hac rõne: vt vtraq; pars moueat̃ ab vtraq;. Ex his mõ perſpicuuz erit. Et arguit ſic. ſi vtraq; mouet vtrãq; verſa vice: tũc neutra erit p̃muz mouẽs. Deduco cõſequentiã: q̃ p̃mũ mouẽs p aũ dcã: id eſt ꝙ magis eſt cã q̃ȝ īſtrumẽtuz. ⁊ cui p̃cipatus ⁊ origo motus dat̃. Mõ addo minorẽ: ſed neutra eſt magis cã ⁊ origo mot⁹ neutra. igr̃ neutra eſt p̃mũ mouẽs. Ingt. nam ſi vtrũq; mouebit vtrũq;: nihil illoꝝ erit qđ moueat p̃muz. Deducit ꝯſequẽtiã. d. id eñi qđ p̃us mouet: cauſa magis eſt vt moueat̃ id qđ mouet̃: q̃ȝ īſtr̃m qđ ẽ illi rei motę p̃rimũ. Addas minorez: ſed neutra mouet p̃cipaliꝰ neutra. igit̃ neutra pars erit p̃mum mouens. Et q̃ fecerat mẽtionem de primo ⁊ medio ſiue īſtrumẽto. ſubmeminit eoꝝ quę dixit. ⁊ inquit. Duplex enim erat id qđ mouet qđdam eniz mouet vt inſtrumẽtuz: q̃ ipſum ab alio eſt motũ ſuſcipiens. vt baculus. qđdaz ſeipſo mouet vt hõ. Et q̃ in motu aliquãdo cõcurrunt plura media in ꝓiectione. vz. claua. man⁹: brachiũ: ⁊ demũ hõ. Declat qđ illoꝝ medioꝝ debeat dici ꝓpiquius atq; mouẽs magis: an qđ magis ad rez motã vergit: vt baculus: an qđ magis ad rẽ mouentẽ. vt brachiuz. ⁊ ingt. Propinquus autẽ eſt p̃cipio p̃mo motus ⁊ p̃cipali motori id qđ lõgius eſt ab eo qđ mouet̃ vt brachium: q̃ȝ mediũ vti manus. ⁊ hoc magis mouet q̃ȝ manus: q̃ ꝓpinquus eſt maxime tali. Sic pz rõ: ⁊ expõ terminoꝝ.

¶ Praeterea quod mouet nõ neceſſario mouet̃: niſi a ſe moueatur. per accidẽs ergo vice verſa mouet alteruz. accipiaz itaq; ipſuz cõtingere nõ mouere. Erit ergo aliud qđ mouebitur: aliud qđ mouebit imobile.

¶ Secũdo arguit ⁊ ſupponit qđ ꝓbauerat: ꝙ mouẽs nõ neceſſario mouet̃. hoc eniz ꝓbatuz fuit: niſi a ſe moueatur. Eſt igit̃ ſuppõ ꝙ mouẽs nõ neceſſario mouet̃ a motore extrinſeco: niſi per ſeipſuz a ſe moueat̃: vt aial vel cęluz. Ex hoc ſequit̃ ꝙ per accidens viceuerſa alterum ſiue altera pars moueat ipſuz motorẽ. Accipiam itaq; ipſuz nõ mouere: hoc eſt ipſaz partẽ nõ mouere. erit ergo aliud qđ mouebit̃: aliud qđ mouebit imobile. Eſt igit̃ vis rõnis. pars mouens ⁊ vl̃r mouens cõtingit non moueri. igr̃ altera. pars quã mouet: cõtingit nõ reagere mouẽdo partẽ mouentẽ. Ponat̃ igit̃ in eſſe ꝙ nõ reagat mouendo partem mouentem: ⁊ erit motus. igitur altera erit mouens tñ. altera mota. Hic eſt ſenſus lrę qui latinos latet.

¶ Inſuper non neceſſe eſt id qđ mouet viceuerſa moueri. igit̃ neceſſe eſt aut imobile q̃ȝ moueat: aut a ſeipſo moueatur: ſi neceſſe eſt ſemper motuz eſſe.

¶ Tertia hec rõ non differt a ſecunda niſi ꝙ abſolutior p̃ma. Arguit̃ igit̃ inſup nõ neceſſe id qđ mouet viceuerſa moueri: vt iaz patuit. igit̃ ſi motus ſemper eſt opz vt aut ſit imobile aliqđ mouẽs: aut ſi aliqđ qđ mouet̃ a ſeipſo. Hęc ꝯña pz ex dcis: nõ ſemel ſed multies.

¶ Rurſus ſi quo motu mouet etiã mouetur: calidũ nimiruz calefit.

¶ Ultimo arguit. ſi quo motu mouet ipſe motor mouerẽt ẽt: calidũ nimiꝝ calefit. Et hęc rõ eſt ſolũ in mutatione motuq; vniuoco. Hę tres rõnes nõ multuz differunt: tñ ſic ītelligẽdę ſunt vt pz.

¶ At vero neq; eius qđ primo ſeipſum mouet vna pars ſeipſam mouet: neq; plures ſeipſas ſingulas mouebunt.

¶ Tertius ſignificatus erat ꝙ totuz a ſeipſo moueri dr̃: q̃ pars mouet ſeipſaz: aut ſingula mouet ſingula. Hoc nũc ꝓponit cõfutanduz ⁊ ingt. at vero neq; eius qđ primo ſeipz mouet: vna pars ſeipſam mouet: neq; plures ſeipſas ſingulas mouebũt.

¶ Totum eniz ipſuz ſi a ſeipſo mouetur: aut ab aliqua ſui parte: aut totũ a toto mouebit̃. Si igitur q̃ aliqua pars a ſeipſa mouet̃: haec pars erit qđ primum ſeipſum mouet. ſepata năq; ſeipſam illa mouebit. totũ aũt minime. Si vero totum a toto mouet̃: per accidens ipſae partes ſeipſas ſane mouebunt. Quare

ſi nō neceſſario ſeipſas mouent: ſumant non a ſeipſis moueri: ipſius ergo totius nō q̃dam ps mouebit imobilis. q̃daʒ aūt mouebit̃. hac enim rōne ſolū aliqḋ ſeipm̄ mouere ↄtingit.

℄ Propoſuit vnū ↄfutandū: ⁊ omittit illud tanq̃ manifeſte cōfutationis: ⁊ tranſit ad alios ſignificatius cōfutandos. vn̄ expoſitores vt mihi vr̄: ⁊ Auerroes locū hūc cum magna difficultate poſſunt exponere. vr̄ igit̃ mihi ꝙ Ariſtoteles hac rōne rurſus ꝓbet ideʒ a ſeipſo per ſe moueri nō poſſe: q2 aut mouebit̃ a ſeipſo. ꝑ hoc ꝙ aliq̄ illius pars mouet ſeipſaʒ: quo mō dicunt aliqui: animal moueri a ſeipſo: ꝑ hoc ꝙ cor mouet ſeipſuʒ. aut per hoc ꝙ vniuerſuʒ ꝑ ſe a ſeipſō toto mouet̃: vt dicūt aliq vniuerſuʒ aial per ſe moueri ab vniuerſo aiali: non q2 vna pars mouet aliaʒ vel ſeipſaʒ. Et hoc ꝓponit dicēs. Totum.n. ipſum ſi a ſeipſo mouet̃: aut ab aliqua ſui parte: hoc eſt: aut ex eo mouet̃: q2 aliqua ſui pars mouet ſeipſam: aut aliam ſibi ↄiunctaʒ: aut totuʒ a toto mouebit̃: ⁊ nō rōne partiuʒ: ecce quo mō omittit p̄maʒ diuiſionē ⁊ trāſtulit ſe ad aliaʒ. Deinde deſtruit mēbra: ⁊ p̄mum cōfutat hoc mō. Si totū mouet ſeipſum totum: q2 vna pars mouet ſeipſaʒ: nō totuʒ erit primuʒ qḋ mouet̃ a ſeipſo. ſed hec pars erit primū qḋ ſeipſuʒ mouet. Naʒ poteſt hec pars mouere ſeipſaʒ: dato ꝙ totum ſeipſuʒ nō moueat. cōtra vero minime. Inq̄t. ſi igit̃ q2 aliqua ps a ſeipſa mouet̃: hec pars erit id qḋ primuʒ ſeipſum mouet. ſeparata nāq3 ſeipſaʒ illa mouebit: hoc eſt: dato ꝙ totuʒ nō ſe moueat: illa ſeipſam mouet. totū vero minime cū moueat̃ ꝑꝑ illius motuʒ. Sic igit̃ pʒ totū nō moueri a ſeipſo toto: q2 pars mouet ſeipſaʒ. q2 nō totū ſed pars erit p̄mū qḋ ſeipſuʒ mouet. Deinde ſecūduʒ membrum hoc mō deſtruit. ſi totuʒ per ſe p̄mo a ſeipſo toto mouet̃: nō rōne partiuʒ: hoc eſt: nō per hoc ꝙ vna pars mouet aliaʒ aut ſeipſaʒ: per accidēs ſingula pars ſeipſaʒ aut aliā mouebit. per accidēs ſingula pars mouet aliā: igit̃ nō neceſſario mouet aliaʒ: ⁊ alia mouet̃. nō neceſſario hec mouet: illa mouet̃: igit̃ ↄtingit hanc nō mouere: illaʒ quoq3 nō moueri. Sumat̃ igit̃ de ineſſe ꝙ hec nō moueat. illa nō moueat̃. igit̃ ipſius totius non erit vna pars mouens imobilis: alia mota nō mouens: qḋ eſt cōtra definitionē dataʒ de eo qḋ primo ſeipſuʒ mouet. Inquit. ſi vero totū a toto mouet̃ primo ⁊ per ſe: ⁊ nō rōne partiuʒ: ꝑ accidens ipſe partes ſeipſas ſane mouebunt: hoc eſt vna aliaʒ aut ſingula ſeipſam. Quare ſi nō neceſſario ſeipſas mouent: ſumat̃ de ipſo ineſſe ſeipſas nō mouere: hoc eſt ꝙ nulla moueat: nullaq3 moueatur. ipſius ergo totius nō quedaʒ pars mouebit imobilis: q̄deʒ autē mouebit̃ nō mouens: qḋ eſt cōtra rōneʒ eius: qḋ primo ſeipſuʒ moueri dicit̃. Naʒ hac rōne aliquid ſeipſuʒ mouere cōtingit.

Dubita. Prima ℄ Hic ſunt due circa rōnē dubitationes. Prima. q2 ſoluʒ per accidēs: vt diſtinguit̃ cōtra neceſſariuʒ videt̃ poſſe nō eſſe. nō autē vt diſtinguit̃ cōtra per ſe p̄mo. vt hic videt̃ dicere Ariſtoteles. ait eniʒ. ſi totū a ſeipſo toto per ſe primo mouet̃: ſingula pars per accidēs mouebit aliaʒ. que cōſequentia nulla eſt: niſi accipiendo per accidēs: vt diſtinguit̃ contra per ſe primo. Hec eſt maxima dubitatio.

Secūda. ℄ Secunda dubitatio eſt: ꝙ Ariſtoteles petere videt̃ p̄ncipiuʒ: ſumit eniʒ id p̄mo moueri a ſeipſo. cui⁹ vna pars ē mouens imobilis. altera mota tn̄. Hoc eniʒ eſt qḋ querimus.

Solutio ℄ Dici pōt ad p̄maʒ ꝙ Ariſtoteles infert ſi totū a ſeipſo p̄mo mouet̃: tūc nō eſt de rōne partium: vt vna moueat aliaʒ. Nō eſt de rōne partium: vt vna moueat aliaʒ: igitur intelligi poteſt vnaʒ nō mouere aliaʒ. Intelligi poteſt vnaʒ nō mouere aliaʒ: igitur intelligi poteſt nō eſſe parteʒ mouentē imobileʒ: ⁊ motaʒ non mouenteʒ. hoc auteʒ eſt īpoſſibile ſm̄ imaginationē: cuʒ ſit cōtra rōneʒ primi moti a ſeipſo. igitur ⁊ añcedens erit īpoſſibile ſimilr̄. Alij dicunt: vt videt̃ Auerroes itelligere: ꝙ illud quod eſt per accidens poteſt non eſſe in ſuo vniuerſali ꝓpter illius aliqḋ indiuiduum: q2 eniʒ mouens mouetur per accidens: ideo aliqḋ eſt mouens qḋ in mouendo nullo mō mouetur vt primus motor. Hec tn̄ reſpōſio indiget cōſideratione. ℄ Melius igit̃ tertio dici poteſt. ꝙ ſi totuʒ mouet ſeipſuʒ primo: pōt ſeipſo mouere: partibus ipſis nō motis vel nō exiſtētibus: vt hō poteſt eſſe riſibilis: ſocrate non exiſtente riſibili: q2 quod eſt tale p̄mo: poteſt eſſe circūſcriptis oībus alijs que ſunt talia nō p̄mo: ⁊ ita totuʒ ſeipſuʒ mouere poteſt nulla parte mouente: qḋ eſt īpoſſibile. ℄ Secūda dubitatio tollit̃ per hoc: q2 ſupra Ariſtoteles ſuppoſuit p̄muʒ motū eſſe id cuius vna pars mouet: ⁊ alia mouetur: nō ꝙ habeat parteʒ mouēteʒ tm̄: ⁊ parteʒ motaʒ tm̄. ſed ſoluʒ ꝙ diuidit̃ in duo illa: ⁊ nō ſoluʒ ſuppoſuit: ſed multis rōnibus ꝓbauit. Hec p̄nt dici in Ariſt. p̄ſidiuʒ.

℄ Rurſus ſi totū ſeipſum mouet: aliud ipſius mouebit: aliud mouebit̃: ipſum igitur a.b. a ſeipſo: ⁊ ab ipſo a. mouebitur.

℄ Secundo idem perſuadet ſic. ſi totuʒ: vtpote a.b. a ſeipſo toto mouetur: per definitioneʒ eius qḋ primo ſeipſuʒ mouet: aliud ipſius a.b. mouebit: aliud eiuſdeʒ mouebit̃: ⁊ ita ſequetur ꝙ ipſuʒ a.b. a ſeipſo mouet̃ toto. ⁊ ab ipſo a. ēt: a ſeipſo quideʒ toto. per te: q2 dicis ipſum a ſeipſo moueri. ab ipſo vero a. q2m̄ a. ipſo nō moto: totū ipſuʒ nō mouebitur. vt dicitur in 7⁰ huius. Motus eniʒ totius dependet a motu partium. ℄ Nec hunc locum recte intelligunt expoſitores. referunt eniʒ ad partem hanc diuiſionē: cuʒ ſit referēda ad totuʒ. ℄ Auerroes 3 expoſitores. aūt incipit cōmētuʒ ſuper digreſſionē: ⁊ vult ꝙ Ariſtoteles velit ꝓbare in vniuerſo ꝓceſſu: ꝙ id qḋ a ſeipſo mouetur: diuidatur in parteʒ mouenteʒ tm̄: ⁊ parteʒ motā ſoluʒ. ⁊ hoc vt cōtradicat Platoni: qui voluit vniuerſaliter ⁊ vbiq3 p̄muʒ motorē cuiuſq3 eē id qḋ ſeipſuʒ mouet. ℄ Deinde ibi. expoſitores aūt. vult reprehendere grecos expoſitores Themiſtiū ⁊ Ariſtotelē: qui rōneʒ Ariſtotelis fecerūt hypotheticaʒ diuiſiuā a deſtructione quatuor mēbroꝝ ſupra veritatē quinti hoc mō. Si aliquid mouet ſeipſuʒ: aut q2 vna pars eſt mouens tm̄: ⁊ altera mota ſoluʒ. aut q2 totuʒ per ſe primo mouet ſe: aut q2 vtraq3 pars moueat vtrāq3: aut q2 pars mouet totū: aut demū q2 totū mouet partē. Quatuor hoꝝ: excepto primo: qḋ eſt intentuʒ improbant vno īpoſſibili. videlicet: ꝙ tunc idē moueret ſe. hoc eſt ꝙ tunc idē eēt mouens ⁊ motū. Ubi nāq3 totū mouet totū: pʒ ideʒ eē mouens ⁊ motuʒ. Silr̄ vbi pars mouet totū: eadē erit mouens ⁊ mota. ſimilr̄ ſi vtraq3 mouet vtrāq3: eadem erit mouēs ⁊ mota. ⁊ hoc nō facta differentia de eo qḋ aliquid ſe cū medio vel ſine medio moueat. demū ſi totum mouet totum: ēt idē ſequitur: vt idē ſit mouens ⁊ motū. Cū igitur hec quatuor mēbra ſint īpoſſibilia: voluerunt expoſitores primū eſſe verū. vʒ. vt aliquid moueat ſe. quia vna illius pars mouet tm̄. altera mouetur ſoluʒ. Deinde ibi. ⁊ totuʒ hoc eſt error. cōfutat hanc reſpōſioneʒ. Primo quia putant ſyllogiſmū eē diuiſiuuʒ: in quo deſtruunt̃ quatuor mēbra: ⁊ īfertur quintū. vʒ. ꝙ ſit mouēs ſeipſuʒ id cuius motor eſt mouēs tm̄: ⁊ motuʒ eſt res mota ſola. Mō hoc eſt falſuʒ: q2 nulla facta diuiſione: nulloq3 deſtructo mēbro: poſito tanq̃ īpoſſi-

Error Auerroes com. 42.

Confutat expoſitores.

ꝙ idez moueat ſe:ſequitur ꝓpoſitū. vz. ꝙ primū motuz ſit cuius vna pars mouet tm̄: ⁊ altera mouet̃. igr̄ nō oꝫ facere tot mēbra. Sed dices: cur Ariſtoteles fecit illa mēbra: ⁊ deſtruxit illa. Rn̄det ibi. ſed qꝛ Ariſtoteles. ꝙ Ariſtoteles induxit illa ad ↄfutandū: ꝛ ad cauillatorē: q dicere pōt primū motū a ſeipſo moueri aliquo illoꝝ quatuor modoꝝ: his duab⁹ de cauſis deſtruxit eos. Deinde ibi. ⁊ ideo īduxit. ꝓbat ſuā expōnez: ꝙ. vz. nō per ſe induxit ⁊ deſtruxit mēbra illa: ſed ad ↄfutandū: ⁊ ad cauillatorē: qꝛ ſemꝑ eandē in oībus facit ↄcluſionē. vbi eniz ꝑ ſe illa deſtrueret: ꝓculdubio nō faceret ↄcluſionē niſi ſemel in fine deſtructōis: vt ſolet fieri in ſyllo diuiſiuo. Deinde ibi. ⁊ qꝛ extimatio magis apparēs. vult ſecūdo expoſitores repꝛehēdere. nam pħs facit hāc diuiſionē. ſi totū mouet ſe: hoc ē qꝛ vna pars mouet alterā ſm̄ reciprocationē. nō petit: aut vna mouet aliā reciproce eſſentialr̄ ⁊ ꝑ ſe: aut ꝑ accn̄s. Ait auerroes ꝙ Ariſtoteles accepit hoc tanꝗ apparētius. Nō vult ꝙ deſtruat vtrūqꝫ Ariſt. ꝙ. vz. neqꝫ vna mouet alterā ꝑ ſe neqꝫ ꝑ accn̄s. Expoſitores aūt volūt ꝙ deſtruat ſolum vnū. vz. ꝙ pars moueat partē reciproce ꝑ ſe. Et credūt ꝙ hac parte diſtincta totū diſtinguat̃. ⁊ hoc ait eſſe ſcdꝫ errorē: qꝛ adhuc reſtat aliud mēbꝛū deſtruendū. Propterea ait: ꝙ oēs rōnes qbus deſtruūt ē totū moueri a parte ꝑ ſe: quas repetit: ↄcludunt totum nō moueri a parte ꝑ ſe: ſed reſtat qȯ vtrū totuꝫ moueat̃ a parte ꝑ accidēs: an ps a toto ꝑ accn̄s. igr̄ diminuti. eſt igr̄ tertius error. ❡ Ex his pꝫ ꝙ in tribus repꝛehendit expoſitores. Primo qꝛ voluerūt ſyllm̄ Ariſt. eſſe diuiſiuū. Scdo: qꝛ mēbꝛū illō apparētius. vz. partē mouere partē reciproce. diminute ĩprobāt: quꝫ ſolū ꝓbāt ptez nō mouere partē reciproce ꝑ ſe. Tertio: qꝛ cętera ē mēbra diminute ĩprobāt. ſolū eniz ꝓbant totū nō mouere partē: aut ptez totū ꝑ ſe: de ipo ꝑ accn̄s nihil dicūt. Deinde ibi. Sꝫ hoc nō fecit. remouet qōnez: quā replicat ibi. Si igr̄ aliqs dixerit ꝙ Ariſtoteles. Queſtio eſt: cur Ariſt. nō deſtruit hos modos. totū mouere ptez: ⁊ ptez mouere totū ꝑ accidens. Rn̄det ꝙ Ariſtoteles dimiſit eos ꝓꝑ hoc ꝙ accidentalitas eſt manifeſta in eis. ⁊ noluit deſtruere niſi eos: ĩ qbus accn̄talitas nō eſt manifeſta ꝑ ſe. Eſt ē alia cauſa: qꝛ nullus extimat illa mēbra. ❡ Sed circa hęc Auerrois dc̄a. ꝓmo aiaduertendū ipſuꝫ nō recte icuſaſſe Themiſtiū. naꝫ Themiſtius hn̄ voluit diuiſionē eē faciendā in qnqꝫ mēbra: ſed nō ꝙ ꝑ ordinez oīa deſtruat ↄſtruēdo qntū: vt fieri ſolet in ſyllo diuiſiuo. ſꝫ ꝙ q̄tuor illa ſint falſa: eo qꝛ oīa ſignāt ꝙ to^m moueat̃ a toto: qb⁹ vnicum deſtructis ſeqr̄ ꝙ id ſit ꝑ ſeipm mouēs: cui⁹ vna ps mouet tm̄. altera mouet̃. Et ꝑ hęc pꝫ ad rōnes Auer. Themiſtius eni vult ſyllm̄ eſſe diuiſiuū duoꝝ mēbroꝝ tm̄ ſaltē reductiue. ⁊ hoc Auerroes nō intellexit. ❡ Ulteri⁹ quo ad duos alios errores: nō fidelr̄ recitat Themiſtiuꝫ. Themiſtius eniꝫ nō ſeqr̄ ſemꝑ vba Ariſt. omittit eni verba Ariſt. nōnunꝗ. ⁊ vltra illa addit ꝓprias cōſiderationes: quas Auerroes credit eas eē dictas ad verba Ariſtotelis. ⁊ nō eſt ita. vt pꝫ ei q gręcam linguā habꝫ. Propterea mihi videt̃ Auerroes magnus temulentus. his eni cum lr̄as gręcas ignorauerit: nō niſi temere gręcū auctorez exponere pōt. malo eni errare cū gręcis in expōne grecoꝝ auctoꝝ: ꝗ recte ſentire cū barbaris: q linguę ꝑitiaꝫ nō hn̄t: niſi ꝑ inſomnia. ❡ Scdo aiaduerte: ꝙ expō Auerrois nullatenus textui gręco cōſonat. nō eni Ariſt. ꝓbat id eē motū a ſeipſo ꝓmo: cuius vna ps mouet tm̄. altera mouet̃. ſꝫ h̄ ex dcis ſuppoſuit: ſꝫ ꝓbat totū nō moueri a ſeipo ꝑ ꝑ hoc ꝙ vna ps mouet aliā. nec ꝑ h̄ ꝙ totū mouet ꝑ ſeipꝫ ꝑ totū. Et hęc fuit expō cōueniēs lr̄is ⁊ vbis gręcis: vt pꝫ itelligenti modicū illius linguę. Nec ſentio cū hꝭ: q textum auctoris enitūtur trahere ad eoꝝ ↄceptionē: ſꝫ cū his q ad ſenſuꝫ textus ↄceptionē trahunt eoꝝ: ē ſi textus ⁊ auctor nō hn̄ ſenſerit. eēt eni ꝑuerſio ⁊ nō expō. Demū id in ꝓceptum recipiatī vos ſcholares: q bonas lr̄as diſcere exoptatis: vt grecos auctores cum gręcis expoſitoribus: latinos cum latinis intelligere enitamini.

Defenſio expoſitoꝝ

❡ Cum autez corū quae mouent: aliud qdem ab alio mouetur. aliud vero imobile ſit. inſuper etiam eoꝝ quae mouent̃: aliud moueat. aliud nō moueat: neceſſario id qȯ ſeipſuꝫ mouet: ⁊ ex eo conſtabit qȯ mouet ⁊ non mouet̃: ⁊ ex eo qȯ mouet̃ ⁊ non neceſſario mouet ſed interdum contingenter.

❡ Ur̄ aliqb⁹ ꝙ ſermo iſte ſit ↄ dcōꝝ: vt clariſſime Themiſt. indicat. alij v̄o ꝙ ſit noui negocij initiū. ſꝫ qcqd ſit: vr̄ velle id qȯ ſeipꝫ mouet diuidi in ꝑtes: q̄ꝝ vna mouet. altera q̄ mouet̃ h̄ mō: ꝙ illa q̄ mouet ꝓrſus imobilis ſit. illa v̄o q̄ mouet̃: aliȯ iteriꝫ extrinſecus mouet: iterim tm̄ mouet̃. Uex ipſe vult ſolū ꝙ ↄſtet ex duab⁹ partib⁹ mouēte ⁊ mota: ſꝫ ꝙ mouēs ſit ⁊ nō moueat̃: ⁊ mota nō mouēs eſt additū nō neceſſario: ſꝫ ad hn̄ eē. Jnqt. cuꝫ aūt eoꝝ q̄ mouēt: aliȯ qdē ab alio mouet̃: aliȯ v̄o imobile ſit. inſuꝑ ē eoꝝ q̄ mouent̃ aliȯ moueat: aliȯ nō moueat: neceſſario id qȯ ſeipꝫ mouet ⁊ ꝑ ſe ꝑ oīb⁹ alijs circūſcriptis. ⁊ ex eo cōſtabit: qȯ mouet ⁊ n̄ mouet̃: ⁊ ex eo qȯ mouet̃: ⁊ n̄ neceſſario mouet. ſꝫ cōtingēter aliqn̄ mouet: aliqn̄ nō mouet. Hęc res ſiue ſit ꝓceſſus ꝑdci epylogus: ſiue ſit noui negocij ĩtētio: ſic pꝫ. Uex illȯ ſcias ĩtētionē eē ꝙ mouēs ſe ex ꝑtib⁹ duab⁹ ↄſtat tm̄: mouēte. vz. ⁊ mota: ſiue mouēs ſit imobilis: ſiue nō. ſilr̄ ſiue mota moueat: ſiue nō.

❡ Sit eniꝫ a. quidem mouens imobile. b. v̄o id qȯ ab a. mouetur: mouens etiaꝫ ipſum c. quod quidez moueatur ab ipſo b. ſed nihil vlterius moueat. Nam licꝫ per plura media interdum perueniatur in ipſum c. per vnum tamen nunc diſtapat eſſe peruentum ſumatur. Uniuerſum itaqꝫ a. b. c. ſeipſum mouet: ſed ſi ipſum c. aufero: ipm qdē a. b. ſeipſuꝫ mouebit: cū ipm a. moueat. Jpꝫ v̄o b. moueat̃: ipꝫ v̄o c. nec ſeipꝫ mouebit: nec ꝓrſus mouebit̃.

Mouens tm̄.	motu mouēs.	motū tm̄.
a.	b.	c.
aīa.	ſpiritus.	corpus.

❡ Aliqb⁹ vr̄ ꝙ Ari. ꝓbet ptē motā neceſſario moueri: nō aūt neceſſario mouere: cui multū ↄſonat ꝓn^m lr̄ę. alij ꝙ velit ꝓbare. id qȯ mouet ſeipm ꝑ: cōponat̃ ſolū ex duab⁹ ꝑtib⁹ altera mouēte tm̄: altera mota ſolū: q̄ꝝ eſt Auer. Mihi vr̄ ꝙ ipſe ꝓbet ꝑ^m qȯ a ſeipſo mouet̃ ex duab⁹ ꝑtib⁹ ſoluꝫ cōſtare ex motore: ex ꝑte q̄ mouet̃ ab illo motore. non ē rurſus ex ꝑte 3^a q̄ moueat̃ vlteri⁹ a ꝑte mota. ⁊ vr̄ ꝓbatio expoſitoria h̄ mō. id qȯ ſeipꝫ mouet ex duab⁹ ꝑtib⁹ ↄſtat: ⁊ nō ex plib⁹: neqꝫ ex paucioib⁹. igr̄ tm̄ ex duab⁹. ſic eni exponit̃ ꝓpō excluſiua nuālis. ceu hęc. ſunt mihi tm̄ duo eq: ſic exponit̃: ſūt mihi duo eq: ⁊ nō plēs nꝫ pauciores. igr̄ tm̄ duo. Jnqt. ſit. n. a. qdē mouēs imobile: vt ĩ aiali ipſa aīa. b. v̄o id qȯ ab a. ipo mouet̃ ĩ aiali ſpūs ſiue calor nāl. mouēs ē ipm c. corp⁹ ſiue muſculū: qȯ quidem c. muſculus moueatur ab ipſo b. ſed nihil vlterius

moueat: cuius quaſi rationem indicat: ⁊ ingt. nam licꝫ ꝑ plura media interdū perueniaṫ in ipm c. corpus ſiue muſculū: ſum atur nūc per vnum eē peruentū in ipm c. ex quo infert. vniuerſum itaqꝫ a.b.c. ſeipm mouet per hūc caſuꝫ. Tūc arguit. ⁊ ingt. ſed ſi ipm c. aufero: ipſum quidē a.b. ſeipſuꝫ mouebit: cū ipſum a. moueat: ipſum b. moueatur: ipſuꝫ autē c. ablatum: nec mouebit: nec mouebiṫ. addas ⁊ per pauciora bis illud ſeipꝫ mouens non poteſt ſeipſuꝫ mouere: igitur omne ſeipſum mouens ex duabus partibus ad minus neceſſe eſt conſtare.

❡ Uerum ipſum b.c. ſine a. ipſo non ſe ipſum mouet: quādo ex eo b. mouet: qꝛ mouetur ab alio: ⁊ non ex eo: qꝛ a ſe parte ſua mouētē mouetur: ipſum igitur a.b. ſoluꝫ ſeipſuꝫ mouet: neceſſario itaqꝫ fit vt id quod ſeipſuꝫ mouet: habeat partem mouenteꝫ imobilem: ⁊ partē motam non neceſſario mouenteꝫ.

❡ Refellit fortaſſe tacituꝫ cauillum: cuius ſignum eſt: qꝛ ipſo confutato: rurſus concluſionem dictaꝫ epylogat. Eſt autem cauillus: vtrū ſicut a.b. eſt primum ſeipſum mouens: ſic b.c. eſſe poſſit. Reſpōdet ⁊ ingt. ꝙ non: nam b. mouet vt motuꝫ ab a. ipſo: ideo ſine a. ipſo eſſe nō poterit at ipſuꝫ a.b. eſſe poteſt ſine c. ipſo: cum eſſe poſſit ⁊ a. ⁊ b. ſine c. ipſo: demū epylogat ꝯcluſionem: ⁊ ſermo pꝫ.

❡ Haec autem aut ſeſe mutuo tangunt: aut alterum alterum.

❡ Secūdus cauillus eſſe poteſt: vtrū partes hę ſint coniūctę tactione. Reſpōdet ⁊ ingt. hęc autē aut ſeſe mutuo tangūt: ſubaudi ſi motor eſt corpus velut ē res mota: aut alter alteruꝫ: vtpote motor ipſaꝫ rem motā quatenꝰ virtute ſua mouet illam. ❡ Sed dices. oē tangens tangiṫ: vt in pmo de gnātione dictuꝫ eſt. ❡ Reſpondent. ꝙ oē tangēs tāgiṫ: qn̄ tāgit tactu ꝗtitatiuo: at tactu ꝗlitatiuo tāgens poteſt tangere non tactū: vt in pluribꝰ caſibꝰ pꝫ.

❡ Or ſi id quod mouet continuum ſit. nam id quod mouetur neceſſario continuuꝫ eſt: non per hoc ꝙ altera pars alteram tangit: perſpicuum vniuerſuꝫ ſeipſum mouere: non qꝛ ipꝫ eſt tale: vt ipſuꝫ ſeipſuꝫ moueat. Sed mouet idem ſeipſuꝫ ⁊ mouetur: eo qꝛ ipſius aliquid mouet: ⁊ aliquid mouetur. Non eniꝫ totum mouet: nec totuꝫ mouetur. Sed mouet qdeꝫ a. mouetur autem tantūmodo b. ipſum vero c. non rurſus ab a. ipſo: eſt eni hoc impoſſibile.

❡ Ex dictis concludit: qua ratiōe poſſit idem dici ſeipm mouere: ⁊ vult ideꝫ dici ſeipſum mouere: qꝛ aliquid ipſiꝰ mouet: ⁊ aliquid ipſius moueṫ: accipit autē vnum quaſi añcedēs: licet non multuꝫ neceſſario: ⁊ ingt. ꝙ ſi id quod mouet continuum ſit ⁊ corpus: nam id quod mouetur neceſſario continuum eſt ⁊ corpus: vt ſexto huius dictuꝫ ē: non per hoc ꝙ altera pars alteram tangit: ſed vera continuitate: perſpicuuꝫ vniuerſum ſeipꝫ mouere: non qꝛ ipꝫ eſt tale: vt ipm ſeipſum moueat: hoc eſt: vt totuꝫ moueat ⁊ totum moueaṫ: ſed mouet ideꝫ ſeipm ⁊ mouetur: eo qꝛ ipſius aliqd mouet: ⁊ aliqd moueṫ: nō. n. totū mouet: ⁊ totuꝫ moueṫ: ſed mouet quidē a. Mouetur autē tm̄ modo b. ipm vero c. nō rurſus ab a. ipſo moueṫ: cū ponatur abſciſſum: hoc eni eſt impoſſibile ipſo abſciſſo. Sic igiṫ aliquid ſeipꝫ mouere dicitur: qꝛ ipſiꝰ vna pars mouet: ⁊ alia mouetur. ❡ Animaduertendū autē Ariſto. pꝛiꝰ dixiſſe ſi id quod mouet ꝯtinuū ſit: qꝛ nōdum pꝫ an motor ſit corpꝰ vel ne. donec igitur res declareṫ: loqtur ſub dubitatione.

❡ Debes ſcire vt ab Auer. colligiṫ. cōmēto. 43. ꝙ motū a ſe ipſo eſt duplex. pmuꝫ velut id qđ nō eſt reſolubile in prius eo: vt fortaſſe in aiali eſt minima pars cordis: ⁊ ſecūdariuꝫ. vt fortaſſe eſt totuꝫ aial: quod in plura mota a ſeipſis primo reſolui pōt: loquendo de ipſo moto a ſeipſo pmo ſic tale conſtat ex duabus tm̄ mō partibus: mouente tm̄: ⁊ mota: quę vlterius aliā non moueat: at loquendo de motis a ſeipſis non primis: non tm̄ ex duobus cōſtat: ſed pōt pars mota vlterius aliam mouere. | Aue auer. cōmē. 43.

❡ Habet autem dubitationem ſi quis partem demat: aut ab ipſo a. ſi id quod mouet ⁊ non mouetur continuū ſit: aut ab ipſo b. quod mouetur: vtruꝫ reliquuꝫ ipſius a. mouet: aut reliquum ipſius b. mouetur. Nā ſi id erit: ipꝫ a.b. ſane non id erit qđ a ſeipſo primo mouetur: quādo dēpta aliqua pte ab ipſo a.b. adhuc ipſius a.b. reliquum ipſuꝫ ſeipꝫ moueat.

❡ Mouet dubitationē: in qua vnuꝫ ſupponit hypotheticę. vꝫ. dato ꝙ mouens ſit corpus ſiue continuuꝫ (nā motum eē corpus ⁊ ꝯtinuuꝫ pꝫ) vtruꝫ dēpta aliqua pte ab ipſo mouente: aut ab ipſo moto: reliquuꝫ mouētis moueat reliquā moti partem. Et arguit ꝙ non: qꝛ ſi id erit. vꝫ. ꝙ reliquum mouentis moueat: reliquum rei motę moueatur: ipſum a.b. non erit id quod primo ſeipſuꝫ mouet: quādo dēpta aliqua parte ab ipſo a.b. toto: adhuc ipſius a.b reliquum ſeipſuꝫ mouet: ⁊ ita illud non fuit primuꝫ: cum adhuc detur prius. ❡ Proficiſcitur autem dubitatio (vt recte ſentit expoſitor) ex eo quod dictum eſt. Dixit eniꝫ ipſum a.b. eſſe id quod primū mouet ſeipſum: qꝛ ex duabus partibus tm̄ conſtat: qꝛ nec ex pluribus: nec ex paucioribus: ꝓpterea dubitatio exoritur: qꝛ videṫ ex paucioribus id ꝯſtare poſſe: vt hęc ratio docet. | Cā dubitatiōis.

❡ An poteſtate quideꝫ nihil prohibet vtrūqꝫ aut alterum. vꝫ. quod mouetur diuiſibile eē: actu vero indiuiduuꝫ. Nam ſi diuiſuꝫ fuerit: non vlterius poteſtatem habꝫ eandem: quare in ipſis poteſtate diuiſibilibus ꝓhibet nihil eſſe primo vnum tale.

❡ Auerro. cōmento pſenti. 44. ⁊ omnes expoſitores volunt Ariſtoteleꝫ intelligere per primum motuꝫ a ſeipſo: minimuꝫ motum a ſeipſo: qđ adeo eſt minimū: qđ ſi diuidereṫ: nō remaneret eadē poteſtas in reliquo: ⁊ ħ Auer. expſſe ait. hic ꝓbans eē īpoſſibile vt motuꝫ diuidaṫ actu in infinitū: nā opꝫ venire ad hoc vt nā rei tādeꝫ corrumpaṫ: naꝫ minima ignis ⁊ cuiuſqꝫ rei quātitas eſt terminata. Siłr ⁊ de aiali aniloſo: opꝫ. n. tādem venire ad minimum: qđ ſi diuidereṫ: nō amplius eēt. Tunc ad formam dicūt a.b. eſſe id qđ primo ſeipꝫ mouet: qꝛ ſi ab ipſo a. vł ipſo b. qcquaꝫ demaṫ: nō amplius manebūt. ❡ Sed hęc reſpōſio peccat: pmo. qꝛ ꝯtra rōnē. ſcdo. qꝛ lꝫ nō ꝯſonat ꝯtra rōneꝫ quidē. qꝛ tūc celū ipm non eſſet id qđ pmo ſeipm mouet: cuiꝰ ꝯriuꝫ habeṫ ab Ariſt. pꝫ qꝛ celū eſt corpus ⁊ nō minimū. Cōtra textū vero. qꝛ Ariſt. ait. reꝫ motaꝫ eē actu indiuiduā: qꝛ ſi diuidereṫ: nō vlterius poteſtateꝫ hꝫ eādeꝫ: ⁊ nō dixit: nō vlterius eſt: quę res docet reꝫ adhuc reſtare poſt diuiſionē: ſed nō cū eadē ꝗ prius erat poteſtate. ❡ Ideo mihi vꝛ eſſe dicendū ad Ariſto. mentem id primo ſeipꝫ mouere: qđ actu ex duabus tm̄ partibus cōſtat: quaꝝ ꝗlibet eſt actu vna: ſiue ſit poteſtate di | Expō auer. ⁊ expoſitorū. | Cōfutatio. | Pꝛia expō.

Margin notes (left): Dubitatio | Rāſio.

diuiſibilis:ſiue non. Dicit.n.primū.q2 ex ijs cōſtat:τ nō ex paucioribꝰ ijs ſub eadē poteſtate. Ubi enī demat a pte mota:non remanebit eadem pciſa poteſtas:ſed forte motus erit velocior ſtante potētia ex pte motoris eadē:vbi demat a pte mouente:motus erit tardior:ſtante eadem poteſtate a pte rei motę:vbi dimoueat ab vtroqꝫ:nō eſt idē primū motū a ſeipſo:ſed eſt aliud de nouo exiſs: ſic igit ad formā dubitatiōis pꝫ ſolo:nam ſi demat ab altero vel ab vtroqꝫ:non remanet idē quod primo ſeipſū mouet:ſed aut aliud:aut minus vel maius:τ hoc ingt.an poteſtate qdē nihil phibet vtrūqꝫ diuiſibile eē:actu vero non diuiduū:τ hoc ſi motor ſit ɔtinuus veluti res mota: aut alterꝝ.vꝫ.qđ mouetur:ſi id ſolum eſt ɔtinuū. Cuius cām ſubdit.naꝫ ſi diuiſuꝫ fuerit:nō vlterius poteſtatem habꝫ eandeꝫ:quare in ijs poteſtate diuiſibilibꝰ prohibet nihil eē vnū primo tale. Sufficit enī q actu ɔſtet ex duabus partibꝰ:quaꝝ ǭlibet eſt actu vna. Ex his pꝫ animal non eſſe id qđ primo mouet ſe:quoniā nō eſt actu cōſtās ex duobꝰ tm̄:ſed pluribus vt aīa ſpiritu muſculo τ corpore:at cęlū eſt bene primū ſeipſuꝫ mouens:cum in ipſo nihil ſit pter animaꝫ τ corpus:quoꝝ qđlibet eſt actu vnū. Eſt tamen corporis animalis id qđ primo ſeipſuꝫ mouet fortaſſe minimaꝫ cordis:vel ſolum cor ipſuꝫ:q2 ſolū hoc conſtat ex partibus vnitis actu. ¶ Addit tamē Auerro. differentiaꝫ inter primū motorem in aīalibus τ corpore cęleſti:naꝫ in corpore cęleſti motor eſt penitus actu τ poteſtate indiuiduus:q2 non depēdet a materia quāta: ſed motores corpoꝝ generabilium ſunt actu indiuidui:poteſtate vero diuiſibiles:q2 cōſtituunt in eē per materiam quantaꝫ:vt declaratur in libro de ſubſtantia orbis.

Aue. tx. cō. 44.

¶ Perſpicuuꝫ igit ex ijs eſt:eſſe primum mouens imobile: nam ſiue ſtatiꝫ id quod mouetur:ab aliquo tamē mouetur:ad primum ſiſtat imobile:ſiue etiā ſiſtat ad id quod mouet qdē:ſꝫ ſeipſū mouet: vtroqꝫ mō accidit: id qđ primo mouet in oībꝰ q̄ mouet eē imobile.

¶ Oēs fere expoſitores volūt nūc Ar.ponere vltimā cōcluſionē oīuꝫ dictoꝝ:q̄ ē q ſit pᵐ mouēs penitus imobile:qbꝰ Themiſtiꝰ τ Auer.ɔſentiūt:vn̄ Auer. accipiens Themiſtij rōnē ſic eā format.motū ab alio pueīt ad mouēs imobile. Motū a ſeipſo puenit ad mouēs imobile:ſꝫ oē motū vel a ſe mouet:vel ab alio:igitur omne motū puenit ad mouens imobile. ¶ Sed hęc expoſitio pōt dupliciter intelligi(vt recte recētiores accipiūt)aut q Ariſtoteles probauerit eē deueniendū ad primuꝫ mouēs penitus imobile hoc eſt quod nec per ſe:nec per accidens mouetur:τ hoc modo ex dictis id non ſeqtur:vt ſatis per antehabita patere poteſt. Alio modo q in omni ordine mouentiuꝫ τ motoꝝ primuꝫ mouens in ſuo ordine eſt imobile per ſe:cum quo tamē ſtat ipſuꝫ poſſe eſſe motuꝫ per accidēs a ſeipſo:veluti anima aīalis eſt primum mouens imobile per ſe:poteſt tamē ſe mouere per accidens mouēdo corpus. phabit tamē deinceps per rōnes ſequētes eſſe vnuꝫ primuꝫ mouens in vniuerſo penitus imobile qđ nec per ſe:nec per accidens mouetur. Quid igit hactenus ſit deductuꝫ:qdue deducēdū:ex ijs perſpicuū: τ in hoc apparet ōnīs proceſſus libri.7.τ pntis capli.

Intellus expoſitionis.

¶ Cuꝫ autē ſemper motum eſſe oporteat: τ nūqꝫ deficere:eſſe quoddaꝫ primo mouēs ppetuuꝫ.quodqꝫ primo moueat imobile:aut vnuꝫ:aut plura:neceſſe eſt.

¶ Quia(vt diximus)Ariſto.accepit eſſe in omni ordine aliqđ pmū mouēs per ſe imobile:vult phare q in vniuerſo atqꝫ oībꝰ ordinibꝰ:eſt neceſſe eē vnuꝫ mouēs ſimpliciter pmū penitus imobile. Ad hoc aūt pponit vnum enthymema:qđ in toto hoc pceſſu declarabit.vꝫ.motus primus eſt ppetuus τ ſempiternus:igit eſt vnus primus motor ſimplr̄:τ penitus imobilis:ſed quia qđ de vnitate primi motoris eſt queſtio ſeparata potius pertinens ad metaphyſicū:ideo addit:aut vnum:aut plura.donec.vꝫ. declaretur illius eē:τ vnitas:hoc igitur eſt enthymema: quo declarato τ deducto:patebit propoſitum.

¶ Unūquodqꝫ igit eoꝝ quae imobilia ſunt τ mouent:perpetuuꝫ eſſe:nihil ad pſenteꝫ rationeꝫ pertinet:eē vero aliquid neceſſario:qđ ſemper ois quidē ſit mutationis taꝫ abſolute q̄ꝫ per accidēs expers. Aliud aūt moueat: hic contemplantibus perſpicuum erit.

¶ Facto enthymemate:hac i pte pponit id qđ facere vult pmo tn̄ excuſationē ſuā circa vnā impertinēteꝫ qōnē apponēs:eſt aūt vna ipertinēs qōſtio.vtꝝ vnūqđqꝫ pᵐ mouens qđ i ſuo ordie ē imobile:ſit ppetuū. Hāc.n.qōnē vult ad pntē rōnē eē pterteūdā.ſpectat.n.magꝭ ad librꝝ đ aīa:vbi ɔ pythagorā diſputatū ē nō oēꝫ aīaꝫ eē ppetuā:ſꝫ hūanā: τ nō vniuerſaꝫ:ſꝫ mētē tātumō. Reſtat igr̄ ptractat vtꝝ ſit i vniuerſo aliqđ pᵐ mouēs penitꝰ ois mutatiōis expers: qđ tn̄ oia moueat. vbi illō expers grece legit acineton ħ ē imobile:ſed ne eēt incōſonātia:trāſtuli expers mutatiōis: qđ ad rē nihil refert. Hęc igr̄ ē itētio τ expoſitio.

¶ Sit vero:ſi qs vult:in aliquibus poſſibile: vt aliquādo ſint:aliquādo non ſint ſine generatione corruptioneue: forſitā.n. neceſſariuꝫ eſt:ſi aliquod impers:aliquādo eſt:aliquādo non eſt:omne tale ſine mutatiōe:aliquādo eē aliquādo nō eſſe. Inſuper etiā ſit hoc poſſibile principioꝝ quae mouēt imobilia nonnulla eē interduꝫ: τ interduꝫ non eſſe.

¶ Ar.vult đclare hāc ɔnē.ipoſſe ē oia pnᵃ q̄ mouēt imobilia eē corruptibilia.an̄ tn̄ q̄ hāc rē aggrediat excludit duo:q̄ ſiue ɔcedāt:ſiue nō:nihil faciūt ad rē.pᵐ ē aliq̄ poſſe deſinere τ icipe:τ nō p gnōnē τ corruptōeꝫ:vt ipertia.vꝫ.pūcta:τ albedo:τ id genꝰ:ħ.n.đſinūt τ icipiūt nō pſe:ſed pp ſubꝫ. 2ᵐ ē aliq̄ pnᵃ q̄ mouēt imobilia poſſe icipe τ đſinere p gnōnē τ corruptōes:vt aīę aīaliū. Aiaduerte tn̄ q nō temere Ar.ħ duo tāgit:n̄ eē ad rē:q2 ſi erāt duę rōnes ſuꝝ moſę apđ veteres:qbꝰ phare nitebāt eē pᵐ mouēs ppetuū.pᵃ erat.oē igenitū τ icorruptibile ē ppetuū:ſꝫ aliqđ pᵐ mouēs ē igenitū τ icorruptibile.igr̄ ppetuū.hāc rōnē excludit Ar.p iterēptionē maioris.pt.n.ɔcedi aliq̄ icipe τ đſinere n̄ p gnōnē τ corruptionē:τ ita rō nl̄la. 2ᵃ rō erat nullū pᵐ mouēs gnāt τ corrūpit.mlta ſt pᵃ mouētia:igr̄ mlta ſūt igenita τ incorruptibilia:ēt τ hāc excludit:q2 ɔcedi pt aliq̄ pᵃ mouētia eē genita τ corruptibilia:vt aīę aīaliū:pp̄ea Ar.phabit nō oia pᵃ mouētia gnāri τ corrūpi.

¶ Sed non omnia poſſibile eſt: nam ijs quae ſeipſa mouent:cauſaꝫ eſſe aliquaꝫ vt aliquādo ſint:aliquando non ſint:perſpicuum eſt: inſuper etiā id quod ſeipſm mouet:omne magnitudineꝫ habeat neceſſe eſt. Si nihil impars mouetur:id aūt qđ mouet nulla neceſſitate ē tale: vt per dicta patet.

¶ Dis confutatis ꝓponit cõcluſionẽ: ⁊ inqͭ: ſed nõ omnia ſubaudi. pͣ mouẽtia corrũpi ⁊ generari poſſibile eſt. Ad cuiꝰ rei euidentiã ſumit duas ſuppoſitiões. Prima eſt generatiõis ⁊ corruptiõis earũ reruꝫ: quę ſeipſas mouent vt ſunt animalia ⁊ id genus: oꝫ eẽ aliquã cãm. Hoc ex 2ᵒ. huius pꝫ: vbi declaratũ eſt generationẽ ⁊ corruptionẽ nõ eẽ in rebꝰ neceſſitate nãe. Secũda eſt. oẽ ſeipm mouens eſt quãtũ atqꝫ magnitudinẽ hñs. Hoc ex 6ᵒ. pꝫ. omne eni qd mouet̃ q̃tũ eſt. verũ idqd mouet: nõ neceſſario eſt q̃tũ: cũ nõ ſit de neceſſitate motoris eſſe q̃tũ. He ſunt duę ſuppoſitiões. Ad rõnẽ ꝓximã ſeruientes vt videbit̃.

¶ Ut igit̃ alia corrũpant̃: alia generentur idqꝫ perpetuo ſit: nihil eoꝝ eſt cauſa: quae imobilia quidẽ ſunt: tñ nõ ſemper ſunt: neqꝫ rurſus eoꝝ aliqd quae mouent ſemper haec: quae quidẽ alia mouẽt. ſempiterni eni atqꝫ perpetui: nec vnum ipſoꝝ eſt cauſa: nec vniuerſa. nam ſic ſeſe quidem habere perpetuum ac neceſſario eſt. vniuerſa autem ſunt infinita: ⁊ non ſimul omnia ſunt.

¶ Dis ſuppoſitis: ꝓbat pͥmo ꝙ perpetuę generatõis ⁊ corruptiõis cauſa non eſt ex pte generatoꝝ ⁊ corruptoꝝ: ⁊ arguit ſic. ſi ex pte generatoꝝ ⁊ corruptoꝝ eẽt: illa cauſa eẽt: aut vnũ generabiliũ: aut vniuerſa generabilia. Nõ eſt dicendũ vnuꝫ: qm̃ generatio ⁊ corruptio viciſſim perpetua eſt. nullũ aũt generabiliũ eſt perpetuũ: nec vniuerſa: quoniã vniuerſa ſunt perpetua ſucceſſiue ⁊ nõ ſimul: at generatio eſt abſolute perpetua. Ariſtoteles aũt proponit duo mẽbra ſub diſiunctione: ⁊ inqͭ. vt igr̃ alia corrũpant̃: alia generent̃: idqꝫ perpetuo ſit: nihil eoꝝ eſt cã: quę imobilia quidẽ ſunt: tamẽ non ſemper ſunt. vt ſunt formę reruꝫ generabiliũ: quę ſunt imobiles ſuis in ordinibꝰ: ſed corruptibiles: neqꝫ rurſus eoꝝ aliqd quę mouẽt ſemꝑ: hęc: hoc eſt aliqua intelligẽtiarũ: quę mouẽt corpora cęleſtia: quę quidem alia mouent. Primo ꝓbat pͥmũ: deinceps ſecunduꝫ: ⁊ inqͭ. ſempiterni. n. atqꝫ perpetui: nec vnuꝫ ipſoꝝ eſt cauſa: nec vniuerſa. Rõnem ait dicens. nã ſic ſeſe quidẽ habere perpetuo ac neceſſario eſt. Uniuerſa aũt ſunt infinita: ⁊

Dubium nõ ſunt ſimul oïa. ¶ Sed ambigunt: qꝛ videt̃ ꝙ vniuerſa generabilia ⁊ corruptibilia ſint cauſa ꝑpetuę generationis ⁊ corruptõis: quoniã generatio eſt perpetua ſm̃ ſucceſſionem. igit̃ non reqͥrit cãm niſi perpetuã ſm̃ ſucceſſionẽ.

R⁹ Hãc dubitationẽ tractabimus in p̃ſenti. com. 46. ¶ Sꝫ pro nũc dici põt ꝙ vniuerſa eẽ nõ poſſunt cauſe perpetuitatis generationis: qꝛ aut per ſe: aut per accñs. Si ꝑ accñs opꝫ expetere cãm per ſe. ſi ꝑ ſe: opꝫ vt oẽs ſint ſimul ⁊ finitę. ſimul qdẽ: qm̃ ſi gnõnis perpetuo futurę cã eſt oïa gnãbilia. opꝫ eſſe actu: quoniã aliter ipſa haberent adhuc cauſam. finitę vero: qꝛ non ſunt infinitę cauſę effectus finiti.

Que aũt Auerroes com men. 46. ¶ Auerroes aũt p̃ſenti cõmento facit digreſſioneꝫ. ibi. Et hoc apparet etiã per ſe. Ubi probat ꝙ homo non generat̃ niſi ab hoïe. hoc eſt a ſemine hũano: ⁊ nõ põt gnãri ex nõ hoïe hoc eſt a nõ ſemie hũano: ⁊ vt de hoïe loquit̃: idẽ vult eẽ itelligẽdũ de cęteris aïalibꝰ. hoc igit̃ ꝓbat pͥ: qꝛ ſi hõ gnãret̃ ex nõ ſemie hũano: tũc talis hõ eẽt equoce hõ cũ hoïe genito ab hoïe. ⁊ ꝯñtia: qꝛ hõ genitꝰ ex ſemine humano ⁊ homo genitus ex nõ ſemine humano: eẽnt ex materijs ſpecie differentibꝰ: ⁊ ita haberẽt formas ſpecie differẽtes. nã cũ mã fuerit diuerſa: etiã forma eſt diuerſa. Aliter nõ eẽnt mãę ꝓprię: neqꝫ formę ꝓprię: qua rõne qõlibꝫ eẽ poſſet ex q̃lꝫ: ⁊ tũc oïs mãę cõtractio eẽt ſupflua ⁊ inutilis. Deide ibi. Qm̃ ſi eẽt. Arguit ad idẽ. Scḋo ſic. ſi homo generaret̃ a nõ ſemine humano: generaret̃ igit̃ a terra vti fortaſſe vermis: tunc talis generatio ex terra aut eſſet neceſſaria: aut in maiori parte: aut in minori parte: aut caſu. non eſt neceſſaria: quia tunc non poſſet fieri ab homine. cuiꝰ cõtrariũ ſenſu pꝫ. Si pleruqꝫ. igit̃ ab homine eẽt rarõ ter. ſi vero fieret ex terra rarenter: tunc eſſet caſu ab ipſa terra homo genitꝰ. ¶ Sed hoc cõfutat. Primo. qꝛ nulla vna ſpecies fieri poteſt natura ⁊ caſu. nam caſu fieri eſt oppoſitum ei quod fit natura: vt. 2. huius dicebatur. Secundo. qꝛ tunc comparatio ⁊ reſpectus cauſarũ ad cauſata nõ eſſet naturalis: ſed accidẽtalis. ⁊ cũ talis poſſit nõ eẽ: tolleretur natura. qꝛ natura eſt determinatus ordo ⁊ determinata cõparatio cauſarũ ad cauſata. 2. huiꝰ. Tertio. qm̃ gequod caſu fit: generat̃ ꝓpter ĩpedimẽtũ: ⁊ p̃ter intẽtionẽ. Sꝫ homo (cũ ſit nobiliſſimũ aïaliũ) nõ fit per impedimentũ ⁊ p̃ter intentionẽ. igit̃ nõ fit caſu ab aliquo. Quarto. omne qd fit caſu: põt fieri ab infinitis cauſis: ſꝫ homo nõ põt fieri ab ĩfinitis cauſis. igit̃ nõ poteſt caſu fieri. maior eſt Ariſtotelis. 2. huiꝰ. minor pꝫ. qꝛ aliter homo eẽ poſſe a ſemine aſini: vel alterius animalis. ⁊ ſic de infinitis. Ultimo. nulla ſpecies inuenitur caſu: ſed ſola monſtra. modo homo ſecundum rationem ſpeciei nõ eſt monſtrũ. igitur fieri non põt caſu. demũ Auer. ait totum hoc eſſe dictum cõtra Auicennam: qui voluit hominẽ poſſe generari a terra: ſed conuenientiꝰ a matrice: ⁊ ita voluit matricẽ eẽ neceſſariã non ſimplr̃: ſed vtileꝫ ad facilẽ generationẽ hominis. hęc ſunt quę in pͥma parte digreſſionis tangit. Deinde ibi. Si igit̃ dicat̃. Mouet cõtra ſe qõnẽ. dictũ eſt eni generationẽ hominis eẽ perpetuã: qꝛ hõ neceſſario fit ab hoïe. modo hęc rõ ꝓbat tñ eẽ ꝑpetuã a parte ante: nõ a parte poſt. nã lꝫ homo nõ generet̃ niſi ab homine: poteſt deſinere in non hominẽ: vt in ignẽ ⁊ terrã ⁊ id genus: ⁊ ita demõſtratio Ariſ. erit diminuta: niſi ꝓbet̃ generationẽ hominis eẽ ꝑpetuaꝫ ex parte vtraqꝫ. ¶ Reſpondet Auer. ⁊ vult hanc regulã. quicqd ſua natura eſt infinitũ: nõ magis eſt ĩfinitũ ex vna parte q̃ ex alia. hęc regula declarat̃ primo cęli. quoniam ĩfinitũ ex ea parte: q̃ ĩfinitũ eſt illimitatũ ſm̃ tp̃s. qd ãt eſt illimitatũ ſm̃ tp̃s: aut ĩ neutra pte erit tale: aut in q̃lꝫ. Ex hac regula ſequit̃ ſolo. cũ. n. ꝓbatũ eſt gnõnẽ hoïs eẽ infinitã ex pte añ: habet̃ ꝙ ſua nã ipſa gnõ eſt ĩfinita: vbi ſua nã eſt ĩfinita: ꝑ regulã erit vtraqꝫ ex pte talis. Deide ibi. Si igit̃ aliqs. Mouet 2ᵐ qõnẽ. nã cũ declaratũ ſit ipſa generabilia ⁊ corruptibilia nõ incipe aut deſinere ſm̃ genꝰ: q̃re oꝫ vt ſit aliqs motor illa ꝑpetuãs idẽ nuõ: nulla. n. vr̃ eẽ rõ. ſiqdẽ illo poſito: aut ablato illa gnẽ ſint ꝑpetua. 3ᵒ. dato ꝙ egeãt tali motore vno ꝑpetuo ſm̃ indiuiduũ: q̃nã mõ idigẽt illo: ⁊ qd ab illo capiũt. ¶ Ad has duas rñdet Auer. Ad pͥᵐ dic̃ ꝙ illa gnãbilia ⁊ corruptibilia ſunt inceꝑtę ꝑ accñs. cũ ãt oẽ ꝑ accñs poſſit ñ eẽ: tũc illoꝝ gnõ ⁊ corruptio potuiſſet nõ eẽ. iõ neceſſariꝰ eſt motor vnꝰ nuõ: q ꝑpetuo illa ꝯtinuet: ex q̃ ꝓficiſcit̃ ꝑpetuitas ſꝫ genꝰ. ¶ Ad 2ᵐ rñdet Auer. ꝙ bifariã aliqd fit. vno qdẽ mõ a ſibi ſilĩ in ſpẽ et vniuoco: vt hõ ab hoïe. alioꝰ ab ęquoco: vt vermes ⁊ muſcę ex putredie. Tũc dic̃ duo. pͥᵐ ꝙ motor ꝑpetuꝰ ad id qd gnãt̃. 2ᵒ mõ neccͥꝰ ẽ imediate: qꝛ illa talia aïalia fiũt imediate a calore cęli diffuſo ĩ aere: aut aq̃. 12. meta. cõ. 18. q qdẽ calor cęleſtis ꝑ motũ cęli variat̃ ꝑ h ꝙ cęlũ variis modis a motore cęleſti ꝑpetuo mouet̃. 2ᵒ. vult ꝙ ad gnõnẽ eoꝝ q̃ fiũt pͥ mõ: necũ ẽ mediate vti cã vlis: iuxta illõ. ſol ⁊ hõ gnãnt hoïeꝫ. Nã poſtq̃ ſemẽ piectũ ẽ ĩ vulua a calore cęli ꝯſeruat̃ ĩ ſuo nãli calore habito a pr̃e ⁊ mr̃e: donec gnõ ꝯplet̃: vt dcm̃ ẽ ĩ. 12. meta. Deide ibi. ⁊ qꝛ gnãna extriſecũ. Auer. ex dict̃ ĩfert 4ᵒʳ. pͥᵐ ꝙ alterãs illõ ꝯſeruãs: vtpote cęlũ: ſiue cęleſtĩ calor: ſit tẽperãs. h ẽ ñ corruptiuꝰ: ſꝫ gnãtiuꝰ. dclat̃. qꝛ ille ẽ ſilis calori relicto a pr̃e ⁊ mr̃e ⁊ illius conſeruatiuus. oïs autẽ cõſeruatio fit a temperante

⁊ non a corrumpente. Secundum infert ibi. Neceſſe eſt. quod eſt ꝙ tale alterans temperans mouetur ſecundum locum. declaratur. quia tale alterans cuꝫ ipſo alterato nõ ſemper eſt in eodeꝫ ſitu: quia tunc aut nimio calore corrũperet: aut nimia frigiditate mortificaret. igitur oportet vt moueatur ſecundum appropinquationem et receſſionem faciendo quatuor anni tempora: in quibus fiunt generationes et corruptiones viciſſim. Tertia ibi. Et omne motum in loco. Infert tertiũ. ꝙ tale videlicet alterãs. quod mouetur. oportet vt reducatur ad primuꝫ mouens. quod ſeipſum mouet. aut ſit primum ſeipſuꝫ mouens. tenet hoc per declarata ſuperius: vbi dictum eſt omne mouens ſeipm reduci ad pmo motũ a ſeipſo. Deinde ibi. Et nõ ſequitur ex hoc. Remouet tacitam queſtionem. poſſet enim dici. ſi ita eſt. igitur celum ſimul ⁊ ſemel appropinquaret et recederet. Reſpõdet hoc ſequi quãdo ſimul et ſemel per ſe ageret vtrũqꝫ generationem. videlicet et corruptionẽ. Quarta ibi. Cum igitur declaratum. Infert quartum. ꝙ non quelibet ſpecies eſt eterna: quia non ſpecies eorum que generantur ab equiuoco: ſed ſolum ea ſpẽs que generatur ab vniuoco. Propterea. lꝫ muſce fortaſſe ⁊ ipſi vermes ſint perpetui: non eſt neceſſariuꝫ ex parte generationis: cum poſſint omnino deleri et reparari per generationem equiuoci. ¶ Sed circa hec Auerrois dicta: lꝫ multe ſint difficultates: tamen contra poſitionẽ Auerrois arguunt quidã acuti doctores. Primo. quia non videtur verum nihil ideꝫ poſſe fieri ex putrefactione ⁊ per ſe a generante: ſaltem in ſpecie. Primo de ipſis plantis. nam videmus ipſas equiuoce generari: poſtea per ſemen eoruꝫ vniuoce generant plantas eiuſdẽ ſpeciei. Secundo. quecũqꝫ cõueniunt in operationib᷒: figuris: ⁊ proprijs accidentib᷒: ſpecie conuenire videnẽ. hec eſt manifeſta primo celi. cõmento. 8. nam ab vnitate motus cõcluditur vnitas nature. Modo mures putri materia exorti ⁊ ꝓpagati in omnibus ijs conueniunt. Ulterius probant ꝙ Auerroes ſibi et magiſtro ſuo contradicit. ſibi quidẽ. nam. 2. celi. cõmento. 42. concedit in accidentib᷒ non ſemper eſſe generationẽ ab vniuoco: vt de calore ꝓbat: qui motu generaẽ: ⁊ lumine: atqꝫ ẽt calore. Secundo. de ſubſtãtijs ideꝫ patet. nam ignis generatur vniuoce ⁊ equiuoce: vt. 3. celi. cõmẽto. 56. vbi ait. exitus ignis a lapide nõ eſt de capitulo tranſlationis: ſed de capitulo alterationis. hoc eſt. nõ generaẽ per lationem: ſed per alterationẽ. generaẽ etiã per motũ localẽ. 12. metaphy. cõmẽto. 18. ⁊ pmo meteoroꝝ. de generatione comete. Magiſtro vero ſuo cõtradicit. nam. 7. metaphy. pluribus locis: maxime textu cõmenti. 23. inquit. Quedã eniꝫ ⁊ illic eadẽ: ⁊ ex ſpermate fiunt: ⁊ ſine ſpermate. ⁊ hoc declarat per ſimile in arte. Cui Auer. cõmẽto. 31. conſentire videẽ: vbi ait ea fieri poſſe ſine ſemine equiuoce: in quorum materia põt induci virtute celi aliqua virtus ſimilis virtuti ſeminis in ꝓpagatis. ¶ Contra rões Auer. dubitant aliqui. Primo. qa vna eſt omniũ materia. igiẽ nõ alia alteri᷒ forme. Scdo. cõtra modũ arguẽdi: qa tũc ignis nõ poſſet fieri a nõ igne: qa vel ſemper: vel plerumqꝫ: vel rarẽter. ⁊ fiat ratio vt fecit Auer. ¶ Circa hãc queſtionẽ videntur due poſitiones extreme. Auic. eniꝫ voluit oĩa poſſe fieri ſemine ⁊ putrefactiõe: vt homines ⁊ cetera animalia: ⁊ eẽ eiuſdẽ ſpeciei. Pro hac poſitiõe fuẽt rões: vt colligitur ab eo in codicillo: quẽ edidit de diluuio. ¶ Pria. põt eẽ diluuiũ vle in vniuerſa terra: vt ſemel tenem᷒ fuiſſe: ⁊ tũc cõſtat totũ gen᷒ aĩalĩu fuiſſe extinctũ: aut igiẽ aliqua via reparabiẽ: aut perpetuo mundus remanebit corruptus. nõ perpetuo remanebit corruptus: qa tũc mũdus eẽt iperfect᷒. igiẽ reparabiẽ. ⁊ nõ per ſemen. igiẽ per putredineꝫ. Scdo. cõtingẽter oĩs homo coit. igiẽ põt oĩs nõ coire. ponaẽ in eẽ: ꝙ nullus vnqꝫ coeat: tũc pꝫ mũdũ perire. ⁊ cũ nõ deceat perpetuo eẽ homine priuatũ: reparabiẽ tãdem homo: ⁊ nõ ſemine. igiẽ putredine. Tertio. ſtelle ſm aliquẽ reſpectũ ꝓducunt aĩalia imperfecta. igitur ſm reſpectũ nobiliſſimũ cõſtitute poſſunt nobiliſſimũ aĩal ſine ſemine ꝓducere: ⁊ ita hominẽ. ¶ Hui᷒ poſitiõis fuit euripides tragicus Anaxagore phyſici auditor. ait enim in illa mũdi cõfuſione: cũ terra mollis pmũ ſolis ardore denſior euaſiſſet: in quib᷒ putredines tenui cõtecte pellicula ſint excitate: erupiſſe tandẽ ab illa colluuie varias aĩalĩu formas: quorũ ea quo maiorẽ calorẽ ſortita ſunt: in ſuperiorẽ regionẽ volatilia obierũt: ſicciora ⁊ grauiora: ſerpentia ac terreſtria euaſerũt aĩantia. terra deinceps tum ſolis ardore tum ventis arefacta: mutua cõmixtiõe ſexuũ perfectiora generanẽ. ¶ Cui᷒ etiã opinionis Empedoclẽ extitiſſe in. 2. hui᷒. ⁊ iſto. 8. clariſſime cõſtat. ¶ Amplius in hãc poſitionẽ Ariſto. 2. politicoꝝ videẽ manifeſtiſſime incidere. inquit eniꝫ. Putandũqꝫ eſt priſcos illos homines: ſiue ex terra geniti fuerint: ſiue ex corruptione aliqua ſeruati ſimul fuiſſe ignaros ⁊ iprudẽtes: qd de terra natis diciẽ. ecce quõ clare cõcedit homines fuiſſe primos: aut a terra ortos: aut a putrefactiõe. ¶ Scda poſitio videẽ eẽ in extremo etiã ipſius Auer. qui vult nullũ idẽ ſpecie aĩal fieri ſemine: ⁊ equiuoce ꝓpter rões tactas. Pro hac poſitione videẽ Ariſto. in libro de aĩalib᷒. in libro eniꝫ de generatione aĩalĩu pmo. capite. 3. inquit. At vero que nõ ex coitu: ſꝫ putri materia oriunẽ. ea generant quidẽ: ſed genus diuerſuꝫ: qdqꝫ ꝓdit: nec mas eſt nec femina: ⁊ reddit cãm: ⁊ inqt. Nã ſi gnãrẽt aĩalia q̃ vlteri᷒ generẽt alia adhuc gnãbilia: eẽt ꝓceſſus in ĩfinitũ in ſpẽb᷒. idẽ eodẽ lib᷒ capite. 20. ait. rurſus idẽ in. 4. de hyſtoria. capite vltimo. ⁊ in. 5. capite p. ¶ Ex ijs omnib᷒ videẽ ꝙ Ariſto. velit nullũ idem aĩal ſpecie fieri ſemine ⁊ putri materia. vnde videẽ ꝙ mus ſeminatus ⁊ mus putri materia ortus ſpecie differut: ⁊ ita ſi coeunt: videnẽ facere murem: qui eſt ſpeciei tertie alie ab vtroqꝫ: qui vlteri᷒ nihil generabit: qa aliter faceret adhuc ſpeciẽ aliã a ſe. ⁊ ſic ꝓficiſcereẽ in infinitũ. ¶ Pro declaratione veritatis debes prĩo ſcire ꝙ rerũ generabilĩu alie ſunt ſubſtãtie. alie accidẽtia. Subſtãtie auteꝫ generabiles alie ſunt iperfectiſſime: ⁊ q̃ſi materie vt elemẽta. alie perfecte vt mixte. Mixtaꝝ rurſus alie viuifice vt aĩalia ⁊ plãte. alie nõ viuifice vt lapides ⁊ id gen᷒. viuificaꝝ alie ſunt aĩate ſola aĩa viuifica vt plãte. alie aĩate aĩa ſenſili vt aĩalia. alie perfectiſſime vt homines. aĩalĩu vero alia ſunt ꝓxima plantis vt vermes ⁊ id genus. alia ꝓxima homini: vt que mouenẽ de loco ad locũ per prudentiã animalẽ vt equus ⁊ id genus. Tertia in horũ medio: vt mures: ⁊ ſerpentes: ⁊ id genus. ¶ Ulterius accipiẽdũ ſm perhipateticos: ꝙ q̃to res genita eſt perfectior: tanto cõtineẽ in paucioribus materijs. Nam quãto perfectior: tãto magis a materia eſt remota. ⁊ quãto a pma materia eſt remotior: tãto determinatiorẽ expoſcit materiã. ⁊ ita in paucioribus cõtineẽ materijs. ¶ Ex ijs ſequiẽ ꝙ homines ⁊ ea aĩalia que ſe tenẽt cũ hominib᷒: vt equus: ⁊ bos: ⁊ id genus: fieri non poſſunt: niſi ex vna determinata materia. nã ſi perfectius ꝯtineẽ in paucioribus materijs: perfectiſſima ꝯtinebunẽ in vna ſola materia. ¶ Tũc dico ꝙ in accidẽtib᷒: ſubſtãtijs ſimplicib᷒: mixtis iperfectis: ⁊ breuiter in omnib᷒ citra homines ⁊ ea aĩalia que ſe tenẽt cũ extremo illo hominũ eadem ſpecie fieri poſſunt a putri materia ⁊ a ſemine emiſſo a ſibi ſimili. ⁊ hec eſt intentio Auerrois hic. ¶ Non enim loquitur expreſſe niſi de homine ⁊ ijs animalib᷒ que ſe tenent cũ homine. ⁊ hoc ꝓbant rões ſue. Declarãt eniꝫ ille nihil perfectũ: cuius materia eſt vna determinata: et non infinite generari poſſe ex ſemine ⁊ putri materia: quia vt

Rõ nes de ſi icoti ga p ſuis. diſtin. 2. q6. 7.

Poſitio Auicenne

Rõ nes Auicenne

Euripi.

Emped. Ariſto.

Poſitio auerrois

Ariſtote.

Que vt pa ariſt.

Poſitio propria.

Prima ſupp.

Secũda ſupp.

Quid de poſitione

Que ſunt rois ratio.

probat tūc talis homo eſſet ęquiuocę: hoc eſt imperfectiſſimus ⁊ ſpecie differens: quoniam contineretur pluribus materijs. Ad hoc etiam valet ratio ſecunda. vbi enim homo fieret ex non ſemine humano: tunc illa ſpecies perfectiſſima fieret pluribus materijs: ⁊ ita caſu ⁊ per ſe: quod eſſe non poteſt in rebus perfectiſſimis. Ubi autē generabiles res eſſent imperfecte: illę cōtineri poſſunt per ſe pluribus materijs diuerſis alterationis: quę tamē ſunt reducibiles ad vnam generalem materiam omnibus eiuſdē ſpeciei cōmunem. ℂ Ubi debes ſcire ꝙ de homine ⁊ ijs animalibus quę ſunt proxima hominibus rationes Auerrois demonſtrant. ſupponit enim homines ⁊ talia animalia non poſſe fieri per ſe niſi ab vna materia: hoc patet per 2ᵐ pręſuppoſitum: videlicet: quia perfectiſſimum nō continetur niſi in vna ſola alteratiōis materia: ⁊ hoc ideo: qꝛ ab omni materia elongatum. Et tunc prima ratio valet. vbi enim homo aliquis fieret ex putri materia: cum ille poſſet fieri pluribus e materijs: erit homo imperfectus ſecundū ſpeciem: ⁊ ita ęquiuocę. Secunda etiam per idem tenet. vbi enim homo fieri poſſet a non ſemine: tunc ab illo fieret raro: ⁊ ita fieret rarenter tā ſimpliciter: ꝙ̄ reſpectu ſuę cauſę: quia de ſua natura non eſt aptū fieri niſi ab vna materia. igitur ſi fiet ab alia: fiet rarenter tā reſpectu temporis ꝙ̄ reſpectu cauſarū. non ſic de imperfectis. illa enim cū contineantur potentia in pluribus. ſi fiant ex ſemine ⁊ ex nō ſemine: adhuc fieri poſſunt per ſe: quia reſpectu vtriuſq; materię fit plerūq; reſpectu ſuę cauſę: licz pluries reſpectu temporis a ſemīe. ℂ Sic igiť tenemus duo de mente Auerrois. Primum ꝙ homines ⁊ ea animalia quę ſunt hominibus proxima nō fiunt niſi ex ſemine. Secundum vero ꝙ cętera citra hęc poſſunt ipſa eadem ſpecie fieri ex ſemine ⁊ putri materia. Et hoc non perceperūt iuniores ⁊ multi antiqui expoſitores. ℂ Animaduerte tñ ꝙ fortaſſe rationes ſuę valent ſolū de homine: de quo reprehendit Auicennam: de cęteris autē animalibus nihil ait: ſed omiſit nobis per alias rationes conſiderare: ⁊ hoc forte eſſet ad mentem ſuam: tutius dictum. Auctoritates Ariſtotelis acceptę in libro de animalibus nō ſunt ad ꝓpoſitū. ipſe enī loquitur de imꝑfectis quę fiunt per multiformem generationem vt papiliones ⁊ id genꝰ. in his enim vult ꝙ eadem non fiant ſemine ⁊ putri materia propter rationem tactam. ℂ Ad rationes contra Auerroem patet ſolutio. ipſe enim nec ſibi: nec rationibus: nec magiſtro ſuo contradicit: cū rationes illę concludāt pro Auerroe. Obiectiōes contra rationes Auerrois ſolutę ſunt. Illę enī rationes valent de hominibus ⁊ his proximis: nō de alijs propter rationes tactas. ℂ Ad rationes Auicennę. Ad primam Auerroes negat diluuiū vniuerſale. illud enim nō eſt poſſibile niſi per miraculū. in libro de noſtrarum calamitatū cauſis eſt diſputatū: ⁊ per miraculū etiā genus humanū fuit ſeruatū. ℂ Ad ſecundū dicendū: ꝙ licet contingenter omnis homo coeat diuiſim tenendo illud ſignū omnis: neceſſario tamen homo coit: nec valet. homo contingenter coit. igitur non neceſſario homo coit: propter mutationem ſuppoſitionis. ℂ Ad tertiū patet ſolutio. non enim virtus ſtellarum etiā nobiliſſima poteſt diſponere materiā pro generatione hominis abſq; homine propter rationem tactam. Ad auctoritatē Ariſtotelis. ſecundo politicę. ꝓz ꝙ ille loquiť diſiunctiue. ait enī ſiue geniti a terra ſiue ſeruati a corruptiōe. modo homines illi primi fuerūt in archa ſeruati: vt tenemus. Hęc de quęſtione hac difficillima dicta ſatis.

Declaratio rationū Auerro.

Que de mēte Auerrois.

ℂ Igitur quāuis infinities non nulla immobilia mouentia: ⁊ multa eorū quae ſeipſa mouent: partim corrumpantur: partiꝫ inſuper generentur: atq; hoc quidem immobile hoc. illud vero aliud moueat: perſpicuum nihilominus eſſe aliquid quod haec cōtinet: idq; praeter vnumquodq; iſtorum aliud quid eſſe: qđ quidem eſt cauſa vt alia ſint: alia non ſunt: atq; mutationes perpetuae. ⁊ hoc quidem his: haec vero alijs motus cauſam eſſe.

ℂ Qꝛ nullum generatorum ſit cauſa perpetuę generationis ⁊ corruptionis: nec omnia ſimul ſint cauſę: patuit ex dictis. Qꝛ vero nullū vnum numero immobile penitus atq; omnis mutationis expers: etiam patet: quoniam ab immobili non prouenit nouum. ideo ſequitur cauſam huius eſſe cęlum: quod nos continet ſua ipſius motus perpetuitate: quatenus videlicet quidam motor mouet illa prima corpora: quę vlterius mouēt nos. inquit. igitur quamuis infinities non nulla īmobilia mouentia vt animę animalium: ⁊ multa eorum quę ſeipſa mouent: vt animalia ipſa partim corrumpantur: partim generentur per perpetuam ſucceſſionem. Amplius quāuis hoc quidem immobile moueat hoc vt cęlum. Illud vero cęlū moueat aliud vt hęc terrena: perſpicuum eſt nihilominꝰ eſſe aliquid qđ hęc continet: idq; preter vnumquodq; iſtorū aliud quid eſſe: quod quidē eſt cauſa vt alia ſint hoc eſt gnōnis. alia nō ſint: hoc ē corruptiōis atq; mutatiōis perpetuę. Pꝫ ēt ⁊ hoc quidem: idest tale mouens imobile eſſe cauſam motus in his: idest corporibus cęleſtibꝰ: hęc vero corpora cęleſtia cauſā eſſe motus in alijs terrenis: aut ſic melius. ⁊ hoc quidē ſubaudi patet eſſe cauſā motus his: quę nunc ſunt animalibus ⁊ generabilibus. Hęc vero alijs per ſucceſſionem in infinitum. ℂ Quantum vero ad verba gręca attinet. Animaduerte primo ꝙ verbum illud ΔΗ^ ον hoc eſt manifeſtum in gręco legitur in principio verborꝫ. Ergo autem poſui in concluſione: quia ibi vim habet. Ulteriꝰ verbū illud ſynechous: qđ latine eſt ꝯtinue: ego tranſtuli perpetuę. nam ſic ſonat. proprie enim perpetuum eſt quod non eſt interruptū. ℂ Auerroes autem parte illa. ⁊ non dimiſit ipſum non diſtinctum: digreditur aliquantulum: ⁊ primo ſoluit dubitationem litteralē. Secundo ibi: ⁊ ideo ſi poſitum. Infert vnum dictū in quarto. Tertia ibi. Et modus generationis. Declarat quare hę cauſę generabiles ſint per accidens. Quarta ibi. Ergo illud qđ loquentes. concludit ſolutionem argumenti loquentiū. Quantum ad primam partem videtur eſſe dubium. nam philoſophus ſupponit hęc generabilia dependere a motu cęli: ⁊ non probauit. igitur diminutus. Reſpondet ꝙ Ariſtoteles non curauit hoc diſtinguere: quia eſt per ſe notū. per ſe enim manifeſtum eſt ꝙ niſi hęc dependerent a motibus cęleſtibus: nec eſſent: nec continuarētur. huius cauſa eſt: quia ceſſante vniuerſali ⁊ prima cauſa ceſſat ſecūda ⁊ particularis cauſa. hęc tamen res ſpectat ad ſecundū librū de cęlo. ℂ Quo vero ad ſecundā partē debes ſcire ꝙ 4.° huiꝰ Auerroes ꝓbauit vniuerſū nō generari: qꝛ tunc vnus mūdus eſſet pars alterius mūdi. ideo hoc ex dictis vult eſſe ꝓbatū. vbi enim vniuerſus hic mūdus generaretur: ꝓculdubio deberet cōtineri ab vno cōmuni cōtinente: ⁊ ita eēt pars cuiuſdā alteriꝰ mūdi. ℂ Quo ad tertiam partē Auerroes duabꝰ rōnibus ꝓbat ꝙ hęc agētia hic inferius ſint cauſę ꝑ accidēs. primo qꝛ inſtrumēta. Ad cuiꝰ declarationē accipit ex libro de animalibꝰ: ꝙ corpus cęleſte eſt ꝗſi artifex: ꝓ quāto in ſeminibꝰ efficit ⁊ ꝯſeruat virtutes genitiuas atq; formatiuas. hę autē inferiora ſunt vti inſtrumēta illorꝫ: modo arguo. inſtrumentū nō agit aut

Circa verba.

Quo auerroes commen. 47

mouet niſi motū. Omne aūt qḋ mouet motū videt̃ quaſi per accidēs agere ꝛ mouere. igit̃ hęc ſunt veluti cauſę per accidēs. Secūdo idē perſuadet: qꝛ cauſę per ſe agūt virtute primę cauſe. modo filius nō agit virtute patris: vl' auite ſed propria virtute ꝛ volūtate. Cicero. n. filiꝰ nō egit plato nē virtute ſocratis patris: nec virtute virgilij aui: nec virtute homeri attaui. Sꝫ proprio appetitu atqꝫ inclinatione. igit̃ ſunt cauſę per accidēs. ¶ Quantū vero ad quartam partē debes ſcire ꝙ theologi ſuę ſectę arguebāt mundū incepiſſe: qꝛ nō eſt proceſſus in infinitū in cauſis generationis: ꝛ ita opꝫ dari primū hominē. Cui Auerroes reſpondet nō impoſſibile dari ꝓceſſum infinitum in cauſis per accidēs: cū illę nō ſimul ſint neceſſarię pro generatione vniꝰ: ſed ꝑ accidēs. Et ita fecerūt paralogiſmū ęquiuocatiōis. hęc in digreſſione continent̃. ¶ Dubitat̃ vtrū aliDubita. cuius multitudinis infinitę aliqd ex̃is de illa multitudine eē poſſit cauſa oīum illoꝝ. ¶ Reſpōdēt recētiores ꝙ

Prima reſponſio nō eſt poſſe: qꝛ illud tale aut eēt mediū: aut poſtremū ꝛ reliqua. ¶ Captiūculatores arguūt cōtra hoc. primo de

Replicę. facto ponat̃ ꝙ mūdus duret in infinitū: ꝛ ab adamo fuerit vnicus filiꝰ: e quo ꝓficiſcent̃ poſtea infiniti homines. igit̃ iſtoꝝ īfinitoꝝ dabit̃ ṗmū: qḋ erit cauſa omniū reliquoꝝ: videlꝫ filiꝰ adami. Secūdo ponat̃ ꝙ in ṗma parte ꝓportionali horę deꝰ numeret vnā vnitatē: ꝛ in ſecūda aliam: ꝛ ſic in infinitū: ꝛ cū nō ſit dare vltimā partē ꝓportiōalē: ſi nihil vlteriꝰ poneret̃: nō daret̃ vltima vnitas: iō ſimul ꝛ cū eo ponat̃ ꝙ deus in vltimo momēto horę illiꝰ numeret vnā vnitatem ꝛ nō amplius: ꝛ pꝫ tūc talis multitudīs infinitę vnitatū in illa hora numeratarū a deo dabit̃ pri mū ꝛ vltimū. ponat̃ igitur ſimilis caſus de hominibus ſe

Defenſio inuicē generare debentibus: ꝛ ſic habet̃ intentū. ¶ Hę rationes multipliciter peccant. Primo qꝛ illi loquuntur de cauſa per ſe. modo nihil multitudinis eſſe pōt per ſe cauſa oīum eoꝝ quę ſunt in multitudine. Secūdo loquunt̃ de multitudine īfinita ex vtroqꝫ latere. dicūt. n. ꝙ cā multitudinis infinitę eē nō pōt mediū aliquid illiꝰ: qꝛ nō eſt cā pręcedentiū. nec vltimū per idē: ecce quō mō loquunt̃ de infinita multitudine vtroqꝫ latere. ratiōes ꝓcedunt contra multitudinē ex vna parte. Tertio caſus ille eſt impoſſibilis: qꝛ partes ipſius horę ꝓportionales aut ponuntur actu infinitę: aut poteſtate: nō actu vt etiā ipſi concedunt. igitur poteſtate: qḋ aūt poteſtate eſt infinitum: eſt actu finitum: vt habetur ſexto huius. ideo captiunculę illę non ſunt dignę philoſopho.

¶ Igit̃ ſi ſempiternus eſt motus: ſempiternū erit etiā mouens primū ſi vnū. at ſi plura: plura ſempiterna erunt.

¶ Ex ijs cōcludit mouens primū eſſe ſempiternū: qm̃ ſempiternus eſt motus: adiecit tñ ſi vnū: at ſi plura: plura etiā ſempiterna erunt. fortaſſe v̓bū illud ſi vnū: ad motū ipm refertur: ꝛ tunc eſt ſenſus. primū mouens eſſe vnū: ſi vnū: id eſt vna res eſt primus motus: aut ſi plura hoc eſt: ſed ſi ṗmi motus ſint plures res. plura ſempiterna ṗma mouētia erunt. Alij aliter intelligunt: quoꝝ nulla ſit cura.

¶ Unū vero potius ꝙ̄ plura: ꝛ finita ꝙ̄ infinita putandū eſt eſſe. eoꝝ enim quae accidūt: finita potius ſumenda ſunt. Nā in his quae ſunt natura finitū ſit potius: ꝛ id qḋ meliꝰ eſt oportet: ſi modo eēt poſſit. ſufficiens aūt eſt ꝛ vnū: qḋ cū primū imobiliū ſempiternū ſit: caeteris erit motus principium.

¶ Nūc perſuadet ꝙ tale ṗmū ṗncipiū ſit numero finitū ꝛ vnū. vtit̃ aūt ea rōne: qua ꝫ antiquos vſus eſt ṗmo huiꝰ: qꝛ. vꝫ. ſufficit ad oīa. Modo arguit̃. in nā ſemꝑ meliꝰ eſt ponēdū. Meliꝰ aūt eſt ponere primū ṗncipiū finitū numero ꝛ vnū: qm̃ (vt pꝫ) ad oīa ſufficit. Quo v̓o ad verba gręca attinet v̓bū illud ſymbęnonton trāſtuli. eoꝝ q̄ accidūt. ¶ Et Auerroes exponit ꝛ intēdebat ꝑ ꝯtingētia: ſiue accidētia: apparētia hic. ſ. illa quę cogūt nos ponere ṗncipia ęterna: hoc eſt effectus inferiores. nā qm̄ hi effici pñt tā poſitis principijs ęternis infinitis: ꝙ̄ poſitis illis finitis: melius eſt ponere illa finita. Debes ſcire ꝙ hęc pertractatio eſt hic ꝓbabiliter tacta: ꝛ q̄ſi per cōia. nā in. 12. metaphy. eſt ꝑtractanda. vt dicit Auerroes. ibi. n. Ariſto. ꝛ Auerro. cōmēto. 49. declarāt vnitatē ṗmi. Etiā in libro. i. de cęlo. textu ꝛ cōmento. 90. Cō aue roes. cōm mēto. 49

¶ Patet etiā ex hoc neceſſario eē quoddā vnū ac ſempiternū primū mouēs: qm̄ demonſtratū eſt neceſſario ſemper motū eſſe: ſed ſi ſemper eſt: neceſſe eſt etiā continuū eſſe. ꝛ enī qḋ ſemper eſt: continuū eſt. at qḋ eſt deinceps: non eſt continuū. Q ō ſi continuꝰ ſit: vnus nimirū erit. vnus aūt motus ab vno mouente: vnoqꝫ mobili ꝓficiſcit̃. Nā ſi aliud atqꝫ aliud mouebit: vniuerſus ipſe motus nō continuus eſt: ſed deinceps. Ex ijs igitur eſſe aliquod primū imobile quiſpiā credet: ꝛ rurſus ſi ad eoꝝ principia quae mouēt aniaduerterit.

¶ Adducit ſecundā rationē ad ꝓbandū vnitatē ṗmi: ꝛ ſupponit duo ṗmū ꝙ ṗmus motus ſit vnus. Secūdo ſupponit ad vnitatē motus eē neceſſariū vnū eē mobile ꝛ vnū mouēs vt qnto huiꝰ eſt diſputatū: ꝛ hoc ꝓponit. ꝛ inqt. pꝫ ēt ex h̄ qḋ dicā idē. vꝫ. nec̃io eē qḋdā vnū ac ſempiternū ṗmū mouēs. Deinde ſumit ꝛ ꝓbat ṗmū. ꝛ inqt: qm̄ demōſtratū eſt nec̃ario ſemꝑ motū eē: ſed ſi ſemꝑ eſt: nec̄e eſt ēt eē cōtinuū. ꝛ. n. qḋ ſemꝑ eſt: ꝯtinuū eſt. Qḋ v̓o eſt deinceps tū ſiue ꝑ attactū ꝛ ꝑ vices nō eſt cōtinuū. Ex ijs cōcludit primā ſuppōnē: ꝛ inqt. ꝙ ſi continuꝰ ſit: vnus nimirū erit. Deinde ſumit 2ᵐ ꝛ inqt. vnꝰ aūt motus ab vno mouēte: vnoqꝫ mobili ꝓficiſcit̃. Cuiꝰ cauſā epylogat ꝛ inqt. nā ſi aliud atqꝫ aliud mouebit: vniuerſus ipſe motꝰ nō ꝯtinuꝰ eſt: ſed deinceps ſiue viciſſitudinariꝰ. Ex ijs dat cōcluſionē: ꝛ epylogat illā: ꝛ ſmo pꝫ. ¶ Debes ſcire ꝙ Ariſto. non temere rōnē hāc fecit. ē. n. rō ꝛ ſolo cauilli. qdā. n. cauillare pōt ꝙ ṗmus motꝰ eſt perpetuꝰ ꝑ vices: qm̄ hodie eſt ab vno motore: q in fine huiꝰ diei corrūpit̃ ꝛ ſuccedit alius: ꝛ ſic deinceps. iō ꝫ hūc cauillū obiecit: ꝙ tūc nō eēt ꝯtinuus: ꝛ vnꝰ: ſꝫ deinceps ſiue viciſſitudinariꝰ. Addit Ariſt. idē eē pſpicuū: ſi qs aīaduerterit ad ea ṗnª q̄ mouēt. cū. n. illa ītēdāt vnū ṗmū. v̓r eē argumētū: quo ipm ṗmū ſit vnū. vnde v̓r hęc tertia q̄ſi ratio: de qua in. 12. lib. metaphy. Cauillatio nis.

¶ Or igitur eoꝝ quae ſunt: quaedā ſunt: quae aliquando mouent̃: ꝛ aliquādo quieſcūt: perſpicuū eſt. inſuper etiā per hoc idē patet: neqꝫ vniuerſa moueri: neqꝫ vniuerſa quieſcere: nec alia ſemper quieſcere: alia ſemper moueri. ea nāqꝫ quae vtrinqꝫ poteſtatem: etiā habent vt interdum moueantur interdum quieſcant de his hoc oſtendunt.

¶ Nūc qōnē a ṗnꝰ ꝓpoſitā determiat. vtꝝ. vꝫ. oīa moueātur: vel oīa qeſcāt: ꝛ vtrū q̄dā ſemꝑ qeſcūt: q̄ qeſcūt: ꝛ mouent̃: q̄ mouent̃. Rńdet ꝛ dicit ṗ eē notū ꝙ rerū q̄dā ſūt

que eedē iterdū mouenť:iterdū gescūt. Scđo pȝ.nō vniuerſa iterdū moueri ⁊ iterdū geſcere. Tertio pȝ.ēt ñ oia q̄ mouenť moueri ſp.⁊ oia q̄ geſcūt:geſcere ſp:nā ea que vtriq̄ ptāte hñt:vt moueanť iterdū:⁊ geſcāt iterduȝ:vt aialia ſunt:de his ħ qđ nūc ſolmēdo dixim⁹ oñdunt.

¶ Sed cuȝ talia omnibus pateant:oſtendere volumus ⁊ vtrāq̄ duorūȝ naturā. videlicȝ: q̄ ſint quedā imobilia ſemper:quedā que ſp mouentur:atq̄ ad ipſuȝ proficiſcentes: aſſumentes etiaȝ omne quod mouetur ab aliquo moueri:idq̄ aut imobile eē aut moueri. ⁊ qđ mouetur.aut a ſeipſo:aut ab alio ſemper: ad hoc ſumenduȝ deuenimus. vt eorūȝ que mouentur:principiū id mouens ſit: quod quidē ſeipſuȝ mouet:omniū autēȝ id quod imobile eſt quod quidē clariſſime cernebamus. ⁊ per talia que ſeipſa mouent. vt aiantiū ⁊ animalium genus.

¶ Iſta declaratio:ppōit notū p̄n^m.⁊ p̄ q̄ vult facere: ⁊ igt.ſȝ cū talia oīb⁹ pateāt:⁊ ad ſenſuȝ: oñdere volum⁹ ⁊ vtrāq̄ duoꝝ nām. vȝ.q̄ ſint qdā imobilia ſp vt ſubē ſepatę:qdaȝ q̄ ſp mouenť:vt corpa celeſtia. Deinde cōmemorat breuibus totū pceſſum:quo vtebať ad hoc:qui tranſlatione perſpicuus eſt.

¶ Hec vero ſuſpitionēȝ etiā nobis fecerāt vtꝝ motus fieri poſſit:cuȝ non ſit omnino. naȝ in his id accidere nos cernim⁹.prius nāq̄ imobilia cū ſint:mouentur. vt videť. deinceps.

¶ Repetit qōnē factā:q̄ pbabať motū icipeť. erat.n.qō: q̄ ſič de minori mūdo:ita de vniuerſo. Sed videm⁹ aial incipere motū:cū p̄⁹ geſcebat.igť ⁊ in vniuerſo ita erit. ħ fuit qđ maxia:q̄ Plato ꝯceſſit qōis ꝯnē.text⁹ trāſla^m pȝ.

¶ Oportet igitur id ſumere hec ſeipſa vno motu mouere:atq̄ illo non principaliter. cuȝ illius in ipſis cauſa non ſit:etiaȝ inſunt animalibus alij motus naturales:quib⁹ illa per ſeipſa nō mouentur:vt auctio: iminutio: reſpiratio: quibus animaliū vnūqđq̄ mouetur cuȝ geſcit ab eo motu quo ſeipſuȝ mouet. horū aūt cauſa ipſuȝ continens eſt: multaq̄ eorū que corpus ingrediuntur:vt aliquorū alimentuȝ ipſuȝ:quo quidē duȝ concoquitur dormiūt. reſoluto autēȝ expergiſcuntur. Inſuper etiaȝ ſeipſa mouent primo motus principio externo exiſtente. quocirca non ſemper perpetuo a ſeipſis mouenť. nā id qđ ipſa mouet. ac ad motū quēq̄ quo ſeipſa mouent.mutat. ipm quid aliud eſt.quod mouetur. etiaȝ in oībus ħs primū mouens:⁊ id quod eſt cauſa vt ipſa ſeipſa moueant. mouetur quidē. ſed per accidens. Corpus.n.locū mutat.quare ⁊ id qđ i corpore eſt. ⁊ id qđ eſt in ſerra ſeipȝ mouet. ex qb⁹ credendū eſt.ſi eſt aliqđ mouens imobile.qđq̄ ſit eoꝝ que mouentur per accidēs. fieri non poſſe vt perpetuo motu moueatur.

¶ Ad formā dubitatiōis nō rñdet:ſȝ ad mām. ⁊ iō p̄ declat duo:deide iſert ſolonē ad mām. ſuppōit itaq̄ p̄ q̄ aialia nō moueāť a motore iterno auctiōe aut alteratōe. Scđo ſuppōit q̄ nec mouenť a ſeipſis p̄ncipalr latiōe. Ar.igiť p̄ ſuāt z^m:⁊ igt. Oȝ igiť id ſueť ħ ſe vno motu moueť vt latione:atq̄ illo nō p̄ncipalr nullo alio ꝯcurrēte:vt diceť. ħ eſt z^m:c⁹cāȝ addit:cū illi⁹i ipſis cā nō ſit vt diceť. Deinde ſumit.⁊ declat p̄^m.ēt iſunt aialib⁹ alij mot⁹ nāles:qb⁹ illa p ſeipſa nō mouenť:vt auctio: iminutio.⁊ alteratio vel ſpiratio.qb⁹ aialiū vnūqđq̄ moueť:cū geſcit ab eo motu. vȝ.latiōe.q̄ ſeipȝ mouet. aſſignat hoꝝ cāȝ.⁊ igt.horuȝ āt cā ipȝ ꝯtinēs eſt maxie alteratōis:mltaq̄ eoꝝ q̄ cōp⁹ igrediunť vt i aliqb⁹ alimētū ipſuȝ: q̄ qdē concocto ſiue dū cōcogť dormiūt. reſoluto āt i ptes q̄ mittunť ad mēbra:expgiſcunť.⁊ ita pȝ.q̄ hoꝝ motuū cā nō in ipſis eſt: ſȝ externa. redit ad p̄^m:⁊ ingt.iſup ēt aialia ſeipſa mouēt. nō tota cā mot⁹ itus exiſte:ſȝ p̄ ipſi⁹ mot⁹ pn^o externo exiſte:veluti appetibile ē:qđ Tħe⁹.occaſionē vocat ſiue inſtamentū. ¶ Ex his dat ſolonē ad mām:⁊ ꝯcludit cās q̄re ħ nō ppetuo ſeipſa mouet. ⁊ aſſignare vř duas cās:p̄^a eſt: q̄ȝ id externū ē q̄ ħ mouenť:ēt ipȝ moueť.ꝯtinēs.n. ſiue occaſio ēt moueť.⁊ ħ ingt. q̄circa nō ſp ppetuo a ſeipſis mouenť.nā ꝯtinēs qđ ipſa mouet ac ad motuȝ quēuis q̄ ſeipſa mouēt:mutat:ipſuȝ ēt eſt res que moueť. ħ ē p̄^a cā. Scđa cā ē:q̄ȝ motor q̄ ē itriſec⁹ vt aia:ēt moueť p acciñs ad motū cōpis.igt ēt in oīb⁹ his aialib⁹ p̄^m mouēs.⁊ id qđ eſt cā vt ipſa ſeipſa:moueāt:moueť qdē:ſȝ p acciñs. vt aia ipſa.corp⁹.n.locū mutat:q̄re ⁊ id qđ corpe ē vt aia ſeipȝ mouet ad motū cōpis.⁊ id qđ i ſerra eſt applicatū vt manus ēt ſeipȝ mouet motu ſerrę.epylogat q̄ſi rñſionem.⁊ ſermo pȝ. Hęc ſť q̄ hñtur ad mām. Ad formaȝ āt rñdit. ſupi⁹. ¶ Auer. vō in cōmē.pñti declat ſex:p̄^m eſt:q̄ȝ vř q̄ vnus ſit motor pliū motuū:vt aia eſt motor mot⁹ i loco auctiōis:⁊ alteratōis. Rñdet q̄ aia nō eſt motor oīum illoꝝ motuū per ſe:nullo. vȝ.alio ꝯcurrēte. nō.n. ab vno pueniť niſi vnū:aia itaq̄ ē p̄^a ⁊ p ſe cā latiōis:cęteroꝝ vō cā ē p acciñs.alteratōis qdē mediāte ꝯtinēte. Auctionis vō mediāte alimēto. Scđȝ eſt. vñ valȝ ħ rō aial moueť ab motore extriſeco:q ēt moueť.igiť nō ppetuo moueť.ē eniȝ ambigua. Propterea Auer.declat hāc rōeȝ. Cuȝ.n. aial ipſum altereť a ꝯtinēte qđ moueť:⁊ ab alimēto qđ ēt moueť:ea neccitate ſe mouebit:qua ꝯtinens ⁊ alimentum mouenť.ſed hęc nō ſemp mouenť. Et ſi ſemp mouētur:non ea ratione vt ſufficiāt mouere aliud: q̄re aial ab eis nō ſp moueť. Tertiuȝ ē.cur motor aialis moueť per acciñs:rñdet ħ eē:q̄ȝ talis motor ꝯſtituiť p corp⁹:igiť eſt diuiſibil' ⁊ q̄ſtus diuiſiōe cōpis:q̄re capax mot⁹. Quartū ē:q̄ mō aia aial p accidens moueť. Rñdet ⁊ inuit hāc diſtinctionē:q̄ aliqd p̄t moueri p acciñs z^r:aut vt pſ ⁊ ſi mēbꝝ ad motū toti⁹:⁊ ſic aia nō moueť p acciñs. Alio⁹ vt for^a ⁊ acciñs motu ſubti.⁊ ſic aia p acciñs moueť. ¶ Ulteri⁹ debes ſcire q̄ formaȝ ſiue aiam moueri:p acciñs motu ſubiecti.pōt itelligi.aut de motu locali tñ.⁊ ħ mō Ar.logť in textu:alio mō oībus alijs motibus:⁊ de hoc vt ait eſt qō:que poſteri⁹ ſolueť. Demū ſextū eſt ſyllus quo pbať pmū ſeipſum mouēs nūq̄ geſcere:⁊ componiť ſic.oē qđ quieſcit interduȝ ⁊ mouetur interduȝ:mouetur ab extriſeco. Sed primuȝ ſeipſum mouens vt celuȝ non moueť ab extrinſeco:igiť non moueť q̄nq̄:⁊ q̄nq̄ quieſcit. Hęc ſunt vtilia in cōmento.

¶ Quare ſi perpetuū eſſe motum neceſſe eſt: aliquod oportet eſſe mouens primuȝ: quod

Auc auer. comē. ſo.

Nota.

etiaʒ neqʒ per accidens moueatur:ſi. vt diximus.eſſe debeat in his que ſunt: motus quidā aeternus atqʒ imortalis. atqʒ ipſuʒ quod in eſt ſeipſo ac in eodeʒ pſiſtere. Principio nāqʒ manente:id etiaʒ omne manere neceſſe ē: qđ q̄ dē ab ipſo dependet principio.

¶ Ex dicta ſolone proficiſcitur ad propoſitū:ꝛ probat p̄ᵐ mouens eſſe per ſe ꝛ per accidens penitus imobile.ꝛ poteſt ſyllogizari hoc modo.omne qđ per accidens:aut per ſe mouetur:poteſt deficere.Primus motor non pōt dficere.ꝛ hoc ſi primus motus debeat eſſe eternus: ꝛ id qđ eſt in ſeipſo vt mundus debeat in eodeʒ ſemper cōſiſtere.igitur in ſcđa figura primus mouens eſt penitus imobile.Quo vero ad verba greca attinet verbuʒ illud ſynechees:tranſtuli dependens:ꝛ non ꝯtinuū:nam ſic accepit p̄mo metaꝑ.cuʒ dixit.vt oīs virtus ꝯtinueꝛ inde.

¶ Non eſt auteʒ ideʒ per accidēs a ſeipſo moueri: ꝛ ab alio.id eniʒ quod eſt per accidens ab alio nōnullis etiaʒ que ſunt in coelo principijs ineſt:que pluribus feruntur lationibus. Alteruʒ vero corruptibilis dūtaxat.

¶ Tacitū hic Ariſto.tollit cauillū:quę ex ratione ſua ſic componitur:omne qđ moueꝛ per accidens pōt dficere. Sed motores ceteroꝝ orbiuʒ mouentur per accidens. igitur poſſunt deficere.minor declaraꝛ.qꝛ moueꝛ a motore exteriori:vtpote a p̄mo vel motore.ab hoc.n.mouentur corpora eoꝝ:citra ipſi. Reſpondet Ar. qꝫ aliqđ moueri per accidens eſt dupl'r.a ſeipſo:ꝛ hoc modo motores aīaliuʒ mouentur per accidens:quo ipſa a ſeipſis mouēt corpora:ad quoꝝ motuʒ ipſa etiam locum mutant. Alio modo ab alio qua ratione aīa mouetur in corpore vecto in naui.Et hac rōne motores ceteroꝝ orbiū mouētur p accidens:quoniaʒ eoꝝ orbes:quoꝝ ſunt aīę: mouentur motu diurno cōi a p̄mo motore. ¶ Et Auerro. aſſignat cām huius dñię:quia motores animaliū dependēt incē ꝛ cōſeruatiōe a ſubiectis coꝝ. Propterea vt ſubiecta mutant ſitus:ſic animę mutant ſitus. at motores orbiū nō ꝯſtituuntur in eē ab orbibus:ſed magis ꝯſtituūt illos in eſſe:ideo non opꝫ vt moueaꝛ delatiue ad motuʒ illoꝝ: mouebuntur igiꝛ per accñs nō delatiue:ſed quaſi reſpectiue:qꝛ eoꝝ ſubiecta mouentur ab exteriori motore.Et ſi dꝛ cōtra hęc.qꝛ ſi hi moueꝛ per accidēs.igiꝛ deficiēt: Iaʒ Auer.ſoluit ꝛ Ari.qꝫ id quod moueꝛ per accidēs dependenter a ſubiecto:qñqꝫ quieſcet.id vero quod mouetur per accñs independenter.non oꝫ vt quieſcat. Vtruʒ vero motores cęleſtes moueantur per accñs:ꝛ quo mō: longus ſermo eſt factus a nobis in codicillo de infinitate primi.capite.9°.ideo ne ponaʒ capitulū in capitulo: h̄ nunc omitto:ꝛ perquiraꝛ illic.quia nihil nunc noui excogitaui.Ea vero quę Ioan.hic dicit: irreſolute.ꝛ minꝰ digeſte dicta ſunt. ¶ Eſt tamē dubitatio circa hęc Ariſto. dicta,ꝓpter quid attribui poteſt moueri per accidēs motori cuius mobile mouetur ab alio:ꝛ non ei cuius mobile mouetur ab ipſomet. Reſpondet Auer.ꝛ ait.ꝛ iſta diſpoſitio eſt diminutio in corpore cęleſti:cui accidit vt ſuū motum moueatur ab alio.ꝛ ideo perfectior mouentiuʒ eſt mouens motu diurno:cū nō accidat ſibi hoc.vlt igiꝛ qꝫ ille motor cuius mobile mouetur motu alterius mobilis eſt minus nobilis atqꝫ imperfectior: ꝛ ratione talis ſuę diminutiōis attribuaꝛ ſibi aliq̄ mō ꝯditio motoꝝ generabiliū: q moueꝛ per accñs licʒ ęquoce dicaꝛ moueri per accñs.illi āt motori:cuiꝰ mobile motu alteriꝰ nō mouēꝛ:nō attribuiꝛ moueri rōne mobilis ꝓp eius maioreʒ ꝑfectionē.ꝛ hoc mō locꝰ iſte eſt intelligēdus: vt ait Auer. ¶ Deide Auer.ponit dñiā inter mota a ſe in aīalibꝰ:ꝛ cęleſtibus:per quā hꝫ robur rō Ar.ꝛ dñia ē qꝫ mota a ſeipſis hic:nō ſunt mota ſeipſis ſimpl'r:cū ſaltē occaſio ꝛ innitamentū ſit extra ab appetibili ſiue ꝯtinēte:iđ motor in illis nō eſt p̄mꝰ oīno.in corpibꝰ vō cęleſtibꝰ motor eſt p̄mꝰ ꝛ p ſe:ꝛ nec occaſiōe exiſte extra.ꝓpea ꝯcludit qꝫ ſi fuerit iuentū motores cęloꝝ per accñs moueri:id erit rōne motꝰ:ꝛ nō rōne extriſeca:ꝛ per h̄.qꝛ ſua nā recipit motuʒ.iđ accñtalitas eſt ęquoce dicta.

¶ At vero ſi ſit aliquid tale:quod ſemper mouet quideʒ: imobile tamen: ipſumqʒ ſempiternuʒ:id etiaʒ quod ab ipſo primuʒ moueꝛ: ſempiternū ſit neceſſe eſt.

¶ Volēs declare Ar. ꝑpetuitatē mobilis p̄mi: p̄ ex dcīs h̄ ſumit q̄ſi ſumēs h̄ p intētiōe.ꝛ igt.at vō ſi ſit aliqđ tale:qđ ſp mouet qdē:imobile tn̄: vt paulo an̄ ꝯcluſuʒ ē:ſitqꝫ tale mouēs ipꝫ ſempiternū: vt ēt dcīh ē:ex his ſeqꝛ id ēt qđ ab illo p̄ᵐ moueꝛ ſempiternū ſit necīo.Vtꝝ vō h̄ ſit circulus:poſtea diceꝛ.eſt igiꝛ intētio declare p̄ᵐ mobile qđ p ſe p̄ moueꝛ a p̄ motore eē ꝑpetuū:ꝛ ſempiternū.

¶ Hoc etiam ea ratione patet:quia aliter non eſſet in rebus caeteris generatio corruptione ac mutatio:niſi aliquid moueat: quod mouetur.id eniʒ quod imobile ē:eodeʒ ac vno motu modoqʒ ſemper eodeʒ mouet:cū ipꝫ non mutetur ab eo quod ab ipſo mouetur. id igitur quod mouetur ab eo quideʒ quod mouetur:ſed ab motore imobili:ea taʒ ratiōe: quia aliter atqʒ aliter ad ipſas res ſe ſe habet: non eiuſdeʒ motus cauſa erit. Sed quoniaʒ contrarijs in locis ē: atqʒ formis:cōtrario modo quāqʒ caeterarūʒ rerū motu afficiet: efficietqʒ reʒ qeſcere interdū atqʒ moueri interduʒ.

¶ Cū ꝯcluſerat illi itētionē ex iā dcīs:eādē noua rōne ꝑſuadet:ad cꝰ robur duo ſumit:p̄ᵐ qꝫ niſi aliqđ ſit qđ mouet motū:nulla eēt i rebꝰ mutatio.ꝛ h̄ igt.h̄ ēt ea rōe pꝫ. qꝛ al'r nō eēt in rebꝰ cęteris gnō:corruptione ac mutatio: niſi aliqđ moueat qđ moueꝛ.Scđꝫ eſt qꝫ ab imobili penitus eē pt gnō corruptione ac mutatio.nā tale vniforme ſp eſt:ꝛ iuariabile.hꝰ pōit ꝓbatiōne tn̄.ꝛ igt.id.n. qđ imobile ē:eodē ac vno motu mōqꝫ ſp eodē mouet: cum ipꝫ neqꝫ per ſe neqꝫ per accñs muteꝛ ab eo qđ ad ipſo moueꝛ.veluti aīa aīalis corruptibi. In greco de vbo ad vbū ſic hꝛ.cū ipꝫ nō muteꝛ ad id qđ mouet: ꝛ forte vbū illđ. muteꝛ.itelligiꝛ ſic.qꝫ n̄ varieꝛ reſpcū eiꝰ qđ mouet nec ab appetibili:nec ab occaſiōe: nec ab innitamēto. Deide reaſumpt' iſert ꝯnē:q̄ licʒ in greco legaꝛ aduerſatiue.ſenſus tn̄ ē illatiuꝰ.ꝛ igt.id igꝛ qđ moueꝛ vt ꝯtinēs ipm: qđ moueꝛ ab eo qđ moueꝛ.i.a cęlo q̄ d.moueꝛ a motore penitꝰ imobili:ea iā rōne.qꝛ ad ipſas res ꝯtētas al'r atqꝫ al'r ſe ſe hꝫ:nō eiuſdē motꝰ ſp cā erit.vꝫ.gnōnis tn̄: vꝛ corruptionis tn̄:aut latōis ſolū.ſꝫ qꝛ h̄ tale ꝯtinēs ē i ꝯrijs locis:h̄ ē regiōibꝰ:vt ad ſeptētrionē:meridiē:ortū ꝛ occaſuʒ:atqꝫ i ꝯrijs formis:h̄ ē affectōibꝰ ꝛ q̄litatibꝰ:nūc qdē ęſtiualis:nūc autūnys ſiccis:nūc brumalibꝰ frīdis:nūc hūidis vnalibꝰ:ꝯrio mō q̄q̄ cęteraꝝ reꝝ motu afficiet:i grę co ē ſic.ꝯrio mō motū vnūqđqꝫ alioꝝ diſponet:hoc autē nō aliud ſonat:q̄ vt tranſtulimus:ideo ſubdit. efficietqꝫ reʒ qeſcere interduʒ:atqʒ moueri interduʒ. ¶ Syl-

Syllo. Re
logizetur igitur ex his hoc modo. Cõcluſio quod eſt cau
ſa alicuius rei perpetuo diffoꝛmis: ipſuꝫ eſt id quod mo
ueatur perpetuo: ſed cęluꝫ eſt cauſa rei perpetuo diffoꝛ
mis: vt generationis ⁊ coꝛruptionis: ⁊ oĩs mutatiõis ꝑ
petuę. igitur ꝑpetuo mouetur.

¶ Patefactũ igitur ex his id etiã eſt qḋ in pri
moꝛdijs dubitauimus: cur naꝫ non vniuerſa
aut mouenẽ aut qeſcũt: aut alia ſemꝑ mouen
tur: alia ſemper qeſcũt: ſed q̃dam interdũ mo
uenẽ: q̃dam interdũ non mouenẽ. huius eniꝫ
cauſa nunc eo ꝑſpicua eſt: qꝛ q̃dam ab imobi
li ſempiternoqꝫ mouenẽ. quocirca ſemꝑ mo
uenẽ. Alia ab eo qḋ mouet atqꝫ mutatẽ: qua
etiã ipſa mutari neceſſe eſt. Id vero qḋ eſt i
mobile: vt dcm̃ ẽ: cũ ſimplr codẽqꝫ mõ in eo
deꝫ ꝑſiſtat: motu vno ac ſimplici mouebit.

¶ Ex his modo ſoluit ad queſtioneꝫ quę a principio q̃
rebatur: ⁊ concludit ex nunc dictis eſſe reruꝫ quaſdaꝫ
quę ſemper mouentur vt cęli: hoc quia ab imobili pe
nitus mouentur. quaſdaꝫ quę viciſſiꝫ nunc mouentur
nunc quieſcunt: vt animalia: ⁊ quę hic ſunt: eo quia mo
uentur ab eo qḋ ab alio mouetur: vt ab ipſo cęlo. quaſ
daꝫ demũ quę penitus imobiles ſunt. vt prim⁹ eſt mo
toꝛ qui motu mouet vno ⁊ ſimplici. ¶ Sed circa prin
cipiũ cõmenti Auerroes videtur ſoluere dubitationẽ.
naꝫ Ariſtoteles ſuperius ex ꝑpetuitate primi motus ſyl
logizauit perpetuitateꝫ primi motoꝛis: nunc ecõtra vi
detur ex perpetuitate primi motoris ſyllogizat perpe
tuitateꝫ primi motus. ¶ Reſpondet Auerroes ꝙ hoc
fit diuerſis ſpeciebus demõſtrationis. Pꝛla eniꝫ fuit
demonſtratio ſigni ab effectu ad cauſaꝫ. hęc eſt demon
ſtratio cauſę ab ipſa cauſa ad effectũ. Huius reſponſio
nis pręberet Auerroes indiciuꝫ: quia mos Ariſtotelis in
naturalibus eſt iſte (vt dixit in p̃mo huius) prius. vꝫ.
incipere a prioꝛibus ad nos. deinde a prioꝛibus natura
Expoſitoꝛ autẽ aliṙ dicit. vult eniꝫ ꝓbatũ eſſe p̃ᵐ moto
rẽ eſſe ꝑpetuũ ex ęternitate motus in cõmuni. hic vero
per ęternitateꝫ primi motoꝛis probat ꝑpetuitatẽ primi
motus. ⁊ ſic nõ eſt circulus: cũ non ſit ſm idẽ. Ego vero
dicereꝫ iuxta Themiſtiũ p̃mo poſterioꝝ: ꝙ primus ꝓ
ceſſus ab ipſo motu ad motorẽ fuit ſyllogiſmus tñ. hic
ſecũdus eſt demõſtratio ꝓꝑ quid. Iuxta vero alios eſſet
dicendũ ecõtra primũ proceſſum eẽ demõſtrationẽ: ſꝫ
vero ſyllogiſmũ tñ. Ulterius ſecũdo Auerroes extra
textũ hoc mõ ſyllogizat. ꝑpetuitatẽ primi mobilis: vbi
eſt dare extrema. oẽ mediuꝫ ꝯſtituere. mõ eſt extremũ
videlꝫ motoꝛ qui nullatenus mouet. Mota quę ſemꝑ
mouenẽ ⁊ varianẽ. igiẽ eſt qddaꝫ mediuꝫ: qḋ ſꝑ mouet.
non tñ variatur vt cęlũ. hoc eniꝫ ſꝑ mouetur quatenus
cõditionẽ ſubit generabiliũ: nunq̃ variatur: quatenus
participat pꝛio ente inuariabili. Ulterius tertio debes
ſcire: vt innuit Auerroes: ꝙ ſol cęterẽqꝫ ſtellę variatiõe
ſitus varias hoc mũdo efficiunt qualitates. cũ eniꝫ ſol
in conuerſione ſiue tropico ſit brumali. videlꝫ. in pꝛio
puncto capricoꝛni ifrigidat nos: qui ſumus ſub cancro:
calefacit eos qui ſub capricoꝛno incolunt. Cuꝫ vero in
cõuerſione ſiue tropico ſit eſtiuali. videlꝫ. in pꝛio pũcto
cãcri nos calefacit: illos ſub capricoꝛno infrigidat. Am
plius cũ ſol eſt in pꝛio arietis puncto: nos hũectat: illos
exiccat. Contra vero cũ in pꝛio librę fuerit puncto: nos
exicat: illos hũectat. Sic igitur pꝫ ſtellas ⁊ potiſſimuꝫ
ſoleꝫ varijs ad nos habitudinibus cõſtitutos: varias in
nobis efficere affectiones. Ulterius quarto debes ſcire
vt colligit Auerroes: ꝙ reꝝ mundi trifariã ſunt: quędã
quę nunq̃ mouenẽ: vt primus motoꝛ cęterẽqꝫ intelligẽ
tię: ⁊ hoc ideo quia ſunt ſimplices nullatenus materię
cõmixtę. quędã quę mouentur ſꝑ vt cęli. ⁊ hoc quia mo
uẽtur ab illis motoꝛibus ſimplicibus. alię ſunt quę nũc
quidẽ ſic: nunc vero nõ mouentur: vt aĩalia ⁊ id genus.
Huius cauſa eſt: quia motoꝛ hoꝝ mouetur ꝑ accidens:
nec eſt totalis motus cauſa. quia ſaltẽ ab occaſiõe inui
tamẽtoqꝫ ad motuꝫ cõcitatur. Ulterius quinto debes
ſcire: vt Auerroes ait. ꝙ Ariſtoteles hic ꝑ motus q̄bus
hęc inferioꝛa mouẽtur. intelligit motus cõpoſitos: hoc
eſt indifferentes: vt motuꝫ auctionis: alteratõis: ⁊ gñã
tionis: atqꝫ latiõis. Per motũ vero ęternuꝫ itelligit lo
calẽ tñ: quo primũ mobile mouetur. Demũ ſoluit quę
ſtionẽ Auerroes ⁊ cõtradicit loquentibus. Quęſtio eſt
quonaꝫ mõ a pꝛio motoꝛe imobili poteſt nouuꝫ ꝓfici
ſci. ⁊ ſolutio eſt. qꝛ non imediate ab illo ꝓficiſcitur: ſed
mediãte cęlo: qḋ ſubit vtriuſqꝫ (vt dixit) naturã. Ideo
qui ponunt tale mediũ factũ: vt loquentes ſuę legis: nõ
poſſunt quęſtionẽ hanc ſoluere: nec dicere. quonaꝫ mõ
ab illo quicq̃ noui ꝓficiſcetur. Sed hoc diſputatuꝫ eſt
diligentius ſupius. ideo nunc ſatis.

¶ At vo ſi rurſus principiũ aliud fecerimus:
de his magis ꝑſpicuũ erit. Cõſiderandũ eniꝫ
eſt: poſſit ne motus aliqs cõtinu⁹ eſſe: nec ne:
⁊ ſi poſſit: quis naꝫ hic ſit: ⁊ qs nam motuũ
primus ſit: eteniꝫ ſi motũ ſemꝑ eſſe neceẽ eſt:
ſitqꝫ primus motus perpetu⁹ iaꝫ: argumẽto
ꝙ primũ mouens hoc motu mouet: ꝑſpicuũ
erit vnuꝫ ⁊ eundeꝫ eſſe motum qui continu⁹
ſit ⁊ primus.

¶ Ad vlterioꝛẽ conſiderationẽ Ariſtoteles mouet tres
quęſtiones. Prima eſt. vtrũ aliquis motus ſit ꝯtinuus.
Secũda: dato ꝙ aliquis ſit cõtinuus: quid ſit iſte. Ter
tia: quid ſit motus primus. Pro ſolutione ad oĩa hęc ſu
mit vnuꝫ quaſi oĩbus cõe: ꝙ. vꝫ. vnus idẽqꝫ motus eſt:
qui cõtinuus eſt: ⁊ qui p̃mus. hoc ſequitur ex dictis: qꝛ
videlꝫ. neceſſe eſt ſemper motuꝫ eſſe. ⁊ quia motus pri
mus eſt perpetuus ꝓpter ꝑpetuitatẽ p̃mi motoꝛis. hęc
generatiꝫ ſumit. ⁊ declarata ſunt. hinc ſequitur ꝙ pri
mus motus ſit cõtinuus. cuꝫ eniꝫ ſit ſemꝑ ⁊ perpetuus:
ideo erit etiaꝫ cõtinuus.

¶ Cũ aũt tres ſint mot⁹ ⁊ in magnitudie: ⁊ af
fectiõe: ⁊ loco quẽ delationẽ appellam⁹: hic
prim⁹ ſit: neceẽ ẽ. auctio nãqꝫ eẽ nõ p̃t: niſi alte
ratio p̃cedat: id. n. qḋ icreſcit: tũ ſiliꝭ: tũ diſſiliꝭ
creſcit. Cõtrariũ eniꝫ ꝯtrũ nutrimentũ eſſe dr̃.
accreſcit aũt oẽ: cũ ſit ſiľe ſimili. alteratio igitur
ſit in contraria mutatio neceſſe eſt.

¶ Mouit quęſtiones ⁊ accepit vnũ cõmune oĩbus: nũc
ſoluit: ⁊ primo ſoluit tertiã: ⁊ inquit. cũ autem tres ſint
motus ⁊ in magnitudine auctio: ⁊ affectione: ſiue paſ
ſione qualitatiua alteratio: ⁊ loco: quem delationem
appellamus: hic primus ſit omnium motuum neceſſe
eſt. ¶ Ad huius probationem primo ꝓbat auctioneꝫ
non eſſe primum motuꝫ: qḋ hac rõne ſuadet: qꝛ ante au
ctionem pręcedit alteratio. igiẽ auctio non eſt primus
motus. Qꝛ vero pręcedat alteratio: declarat per ea quę
pręcedunt auctionem. pręcedit enim diſſimilitudo nu
trimẽti cum re nutrienda: ⁊ hoc in principio: pręcedit ⁊

ſimilitudo: ⁊ hoc in fine. Talis vero tranſitus de cōtrario ad ſimile: non eſt niſi alteratio. igiť alteratio pręcedit auctionem. ℂ Unde textus pōt reſolui in duos ſyllogiſmos. Primus eſt iſte. pmus motus eſt ante quem nullus precedit. ante auctionē pręcedit alteratio. igiť in ſecūda figura: auctio nō eſt primus motus. ℂ Secūdus eſt ꝓbatio minoris hoc mō. tranſitus de cōtrario in cōtrariū pręcedit auctionē. Alteratio eſt tranſitus de cōtrario in contrarium. alteratio igitur pręcedit auctionem. Quo vero ad verba attinet: verbum illud accreſcit: gręce. ꝓſginete: latine ꝓprie additur. Sed cū crementū nō ſit additio: melius dicimus accreſcit. Ulterius legerem vltimum verbū textus cū redditiua cauſę: ⁊ non cum illatiua particula hoc mō. alteratio enī ſit in cōtraria mutatio neceſſe eſt. Cauſa autē eſt: qꝛ eſt hęc nō cōcluſio: ſed minor ſecundi ſyllogiſmi. Forſitan enim verbum illud. oun. etiā reddit cauſam: vt nōnunꝗ notaui in alijs clarius. Hęc vero dixi vt ſcias tranſlationes noſtras eſſe fideliores veteribus. ⁊ magis nos obſeruaſſe verba ſingula: ꝗ fecerint illę. Ubi nāqꝫ aliqd aut mutauerī: aut addiderim. in cōmentationibus annotatū inuenies ſemper.

Primus ſyllo.
Secūdus ſyllo.

ℂ At vero ſi eſt alteratio: id eſſe oportet quod alterat: ⁊ id quod ex poteſtate calido facit actu calidum. Perſpicuum igitur ipſum mouens non ſimili modo ſeſe habere: ſed interdum eſſe ei quod alteratur propinquius: interdum remotius. Haec vero ſine latione eē nequeunt. Quare ſi ſemper motum eſſe neceſſe eſt: etiam lationem ſemper motuū primam eſſe neceſſe eſt. ⁊ de lationibus: ſi vna ſit prima: altera poſterior: neceſſe eſt primā caeteris antecedere.

ℂ Secūdo ꝓbat: ꝙ alteratio nō ſit primus motuum: ⁊ poſſunt duo ſyllogiſmi ex lr̃a ſumi ſimiles primis hūc in modū. Motus pmus eſt ante quē nullus pręcedit. ſed ante alterationē pręcedit latio. igitur alteratio nō eſt primus motus. ℂ Secundus eſt ꝓbatio minoris appropinquatio ⁊ remotio pręcedit alterationem. Latio eſt appropinquatio ⁊ remotio. igiť ante alterationem pręcedit latio. Deinde quaſi ex his duabus cōcluſionibus declaratis: infert cōcluſionem principalē. vꝫ. ꝙ latio ſit prima: qꝛ antecedit alterationem: ⁊ hęc antecedit auctionem. Et cū lationū ſit vna prima. videlꝫ circūlatio: altera poſterior de latio. primā cęteras antecedere neceſſe eſt. Uerba trāſlatione patent.

ℂ Praeterea omnium affectionū principiū eſt raritudo ⁊ denſitudo. Nam ⁊ graue ⁊ leue: ⁊ molle ⁊ durum: ⁊ calidum ⁊ frigidū: raritudines atqꝫ denſitudines quaedam eſſe videntur. raritudo vero ⁊ denſitudo: concretio ⁊ ſecretio ſunt: quibus ⁊ generatio ⁊ corruptio ſubſtantiarum aſſeruntur. Sed quae congregantur atqꝫ ſegregantur: etiam loco mutari neceē. Inſup etiā aliquo aucto ⁊ imminuto: illi⁹ magnitudo locū mutat.

ℂ Secundo ꝙ latio ſit pma ſecundo ſic perſuadet: quia ante rarefactionē ⁊ cōdenſationem latio pręcedit. Dis alteratio eſt aut rarefactio aut cōdenſatio: vt antiqui ſentiunt: a quibus aſſeritur eſſe ēt gnationem ⁊ corruptionem: rarefactionem ⁊ cōdenſationem. igitur latio pręcedit alterationem. Et pręcedat auctionē ꝓbat: qꝛ in auctione omni vel diminutiōe magnitudo locū mutat: aut maiorē aut minorē. ⁊ ſic pꝫ lationē eſſe primā oīum. Uerba tranſlatiōe perſpicua ſunt. ℂ Debes ſcire ꝙ Auerroes hunc textū vltimū aliter exponit. vult enim ꝙ Ariſtoteles ꝓbet ꝙ motus localis ſit prior ēt gnatiōe ⁊ corruptione: ⁊ hoc vt dicit: facit. qꝛ aliquis dicere poteſt gnationē eſſe primam mutationē: cum ſit ad ſubām: quę eſt prima oīum. ℂ Secūdo ſoluit vnū dubiū. Dubiū pōt eſſe tale: ꝙ Ariſtoteles ſumit raritudinē ⁊ dēſitudinē eſſe reꝝ principia: cuius cōtrarium aſſerit pmo huius. Soluit ꝙ hanc rōnē facit ſm opiones antiquoꝝ: ad oſtēdēdū cōcluſionē eſſe cōēm tam antiquis qui ponūt pncipia reꝝ illa duo: ꝗ peripathe ticis: qui ponunt rerū principia materiā ⁊ formā ⁊ priuationē. ℂ Dubitant hic expoſitores: qꝛ motus ſumit ſpēm ⁊ ordinē a termino ad quē: ſed quātitas eſt prior qualitate. igiť auctio alteratione. ℂ Blacterones fingūt quātitatem pręcedere qualitatē abſolute: nō tn̄ vt acquiſita. quātitas enī vt acqſita poſterior eſt qualitate: vt ēt in ſuba ſit. ℂ Sed hęc reſpōſio friuola eſt: qm̄ ēt qualitas vt acqſita eſt poſterior quātitate: qm̄ alteratio nō ſit niſi in quāto. Unde quo ad acqſitionē ſunt mutuo coordinata ſꝫ prius ⁊ poſterius. ℂ Ideo aliter ex verbis Themiſtij ſolui pōt. nā prius eſt dupl'r prędicatione ⁊ cōmunitate: qua rōne dicimus materiā cē̄ porē prima mā. ⁊ motū eſſe priorē primo motu: qm̄ pluribus competit: atqꝫ ineſt quibuſdā ſine illo: ⁊ nō ecōtra. quibus enī ineſt pmus motus: his ineſt ⁊ motus: nō autē ecōtrario. Similiter quibus ineſt mā prima: his ⁊ mā inerit: cōtra vero minime. Aliud eſt prius eſſentia ⁊ cauſalitate: ⁊ hoc mō materia prima eſt prior materia. ⁊ motus primus prior motu: qꝛ eſt cauſa cęterorum. ⁊ nō ecōtra. Tunc dico ꝙ auctio eſſentia eſt prior alteratione: cōmunitate contra alteratio prior eſt. nō enim quibus ineſt alteratio: his ⁊ auctio ineſt. Sed bene econtra quibus auctio ineſt his ⁊ alteratio. ⁊ hāc diſtinctionē nō percipit nou⁹ expoſitor. Simili mō ⁊ de generatione ⁊ latione ſolui pōt: qui vult.

Que Auerroes com. 55.
Dub.
Rño blacteronū.
Confutatio.
Rño ppa.

ℂ Inſuper etiam hinc contemplantibus perſpicuū nobis erit: quo nam modo latio ipſa prima ſit. Primū enim ipſum vt in alijs: ſic ⁊ in motu multipliciter dici poteſt primum. Dicitur enim prius: ⁊ quo non exiſtente alia non erunt: ipm aūt ſine alijs eſt. ⁊ id qȯ tpe: ⁊ id quod ſubſtantia antecedit. Rurſus cū motum perpetuum eſſe neceſſe ſit. Sit autem perpetuus aut continuus: aut deincepicius. Perpetuus autem potius ⁊ melius ſtatuiť continuus ꝗ deincepicius: atqꝫ id quod melius eſt in natura ſemper eſt eligendum eſſe: modo ſit poſſibile. poteſt autem continuus eſſe: vt poſterius oſtendeť. nunc autem ſupponať. ⁊ hic nullus ali⁹ eſſe poteſt niſi latio: lationem itaqꝫ eſſe primam neceſſe eſt. Nulla nāqꝫ neceſſitas eſt vt augeať: aut altereť: aut genereť: aut corrumpať id qȯ ferť: at harū mutationū nulla eſſe pōt: niſi motus quo

pꝛimuꝫ mouens mouet: continuus ſit.

¶ Rurſus reꝫ de nouo aggredit̃: quaſi perſoluat p̃mã ⁊ ſcd̃am q̃ones: ⁊ ꝓponit p̃ id qđ vult facere. ⁊ inqt. Inſup ẽt hinc ꝯtẽplantibus ꝑſpicuũ nobis erit: quo naꝫ mõ latio ipſa p̃ma ſit. Et cõcludet ꝙ latio eſt p̃ma cęterarũ mutationũ: quo cõtinua eſt. Uerbũ illud: quo naꝫ mõ. gręce oti ẽ. qđ lꝫ ſonet qñ: hic iterrogatiue legi. Ad huius concluſionis declarationẽ Ariſto. ſumit duo. vnum ex metaphyſico. videlicꝫ. quot modis aliqđ altero p̃us dicit̃. Alterum ſumit ex declaratis. vꝫ. ꝙ nullus motus poſſit eẽ ꝑpetuꝰ ⁊ ꝯtinuus niſi latio ipſa. De p̃mo ait p̃us eſſe aut nã: qđ eſſe põt ſine alijs: ⁊ alia nõ ſine ipſo: ⁊ tpe ſine cã: qđ tpe pręcedit vt̃: ⁊ ſubã ſine ꝑfectiõe. Scđꝫ eſt ꝙ ſola latio eſſe poſſit vna ꝑpetua: ⁊ continua: vt dictũ eſt: hac rõne. vꝫ. qꝛ meliꝰ eſt ipſaꝫ eẽ ꝯtinuã q̃ꝫ deinceps iciaꝫ ſiue attiguã. Hę ſuppõnes trãſlatõe patent. Quo vͦo ad v̾ba grę̨ca attinet: p̃mo aduerte ꝙ ſcđa ſuppõ q̃ icipit. rurſus cũ. in grę̨co legit̃ illatiue: per illud verbũ quare. ego vͦo poſtpoſui illud verbũ quare. vſqꝫ in finẽ: ⁊ legi copulatiue: qñ ſic ſonat. Scđo debes ſcire: vt ſępe dixi: ꝙ Ariſ. verbũ grę̨cũ ſynechęs: qđ latine ſonat cõtinuũ. multifariã ſumit. nũc ꝓ dependente: vt p̃mo metheoꝛoꝝ: cũ inqt. neće eſt hũc mũdũ iferioꝛẽ latiõibus ſupioꝛis gubernari: vt eius v̾tus ſynechet̃ (vt ita dixerim) hoc eſt ꝑpetuo depẽdeat inde. Aliqñ ꝓ ꝑpetuo: vt i ꝓblematibꝰ ſũpſit: ⁊ alibi: aliqñ ꝓ cõtinuo qđ opponit̃ ad deiceꝑicũ. vt ſ̾ hũ. ꝓpterea vbi viſuꝫ eſt mihi grę̨cũ v̾buꝫ ſonare ꝓ ꝑpetuo trãſtuli ꝑpetuũ: vbi ꝓ cõtinuo trãſtuli cõtinuũ: hęc volui dixiſſe vt itelligas me fidelr̃ ſingulũ verbũ vſqꝫ vnguẽ obſeruaſſe. ¶ His ſuppoſitis ſyllus erit iſte. Quo latio põt eſſe ſine alijs: ⁊ alij motus nõ ſine ipſa: eo ipſa eſt prioꝛ nã. Quo cõtinua eſt ⁊ ꝑpetua eſſe põt ſine alijs: alijqꝫ nõ ſine ipſa. igit̃ quo continua eſt ⁊ ꝑpetua eſt p̃oꝛ nã cę̨teris: de rõne ponit minorẽ: ⁊ cõcludit cõcluſionẽ: vt pꝫ legẽti. Ex quibꝫ igit̃ latio nã ſit p̃oꝛ cę̨teris: his ꝑſpicuũ eſt. ¶ Sed dubitãt: qꝛ ſuperius Ariſtoteles ꝓbauit ſi motus localis eſt ꝑpetuus ⁊ cõtinuus: neceſſario cę̨teri motus ſunt. ⁊ ecõtra. nunc vͦo ait opꝰ: ait eni poſſe eẽ motũ localẽ ꝯtinuũ ⁊ ꝑpetuũ alijs nõ exñtibꝰ. ¶ R̃ndet nouus expoſitoꝛ: ꝙ Ariſt. itelligit lationẽ eſſe per ſe p̃oꝛẽ: qꝛ per ſe eẽ põt ſine alijs: lꝫ ꝑ accñs ipediat̃. ¶ Hęc reſpõſio põt hẽre bonuꝫ ſenſum: naꝫ vt dicebat Auerroes 6ͦ huius. cõmento 15ͦ. põt vna ꝓpõ eſſe vera ꝑ ſe: ⁊ falſa per accñs: vt cõtinuũ diuiſibile eſt inq̃tuꝫ cõtinuuꝫ: nõ aũt quo nãle corpus eſt. Sic dici põt ꝙ latio ea rõne qua latio eẽ põt ſine alijs. ea vero rõne qua ẽ cauſa ꝑ ſe cę̨teroꝝ: nõ erit ſine alijs: ⁊ ſic ipedit̃ nõ neceſſitate cõſequentię: ſꝫ neceſſitate cõſequẽtis. ſed de his in metapyſica quę̨rat̃. Unde debes ſcire ꝙ a ꝑpetuitate hoꝝ motuũ ad perpetuitateꝫ p̃mi motus eſt cõſequentia per ſe: aut (vt ſoꝛticulę aiũt) bona de foꝛma. Cõtra autẽ a perpetuitate p̃mi motus ad hoc motus eſt cõſequentia ꝑ accidens: aut bona de mã: qꝛ lꝫ ſit neceſſaria: põt tamẽ oppoſitũ cõſequentis itelligi ſtare cum añcedente. ¶ Ulterius aiaduerte ꝙ triplex eſt prius. vnum eſt qđ põt eſſe ſine alijs: nõ ecõtra. ⁊ hoc ab Ariſtotele in poſtpręđicamentis vocat̃ prius cõſequentię: a recentioꝛibus prius ſeparabilitate: aliud prius tẽpoꝛe: qđ ab Ariſtotele in 9ͦ metaphyſicę. dicit̃ prius oꝛigine ſiue gñatione. Aliud eſt prius ſubſtantia qđ etiam perfectiõe: ⁊ natura a peripatheticis dicitur. Sic igit̃ pꝫ lationeꝫ ea ex parte qua perpetua ⁊ ꝯtinua eſſe prioꝛẽ cõſequentia cę̨teris motibus: ⁊ hoc cõſequẽtia per ſe: ſiue de foꝛma.

Syllus. *Dub.* *Rñſio noui expoſitoris. Expoſitio [illegible].*

¶ Rurſus tẽpoꝛe pꝛimã opꝫ eſſe. haec eni ſolũ ſempiternis ineſſe contingit.

¶ Hactenus ꝓbatuꝫ eſt lationeꝫ iter oẽs motus primã eſſe nã ſiue cõſequentia. Nunc ꝙ prima ſit tpe ſic ſyllogizat. motus ę̨ternoꝝ tpe prioꝛ eſt motibus caducoꝝ ac genitoꝝ: cum ę̨terna caducis atqꝫ genitis p̃oꝛa ſint. latio eſt motus coꝛꝑis ę̨terni: vt ex añ dictis fideꝫ licet accipere. igit̃ primus tempore.

Syllus.

¶ Ueruꝫ in vnoquoqꝫ quideꝫ: eoꝝ quae generantur: lationẽ motuũ vltimaꝫ eſſe neceſſe eſt. Nam poſt oꝛtuꝫ alteratione pꝛimuꝫ auctioneue: deinceps perfectũ iam latione mouetur. Sed aliud pꝛius quod latione fert̃ eſſe neceſſe eſt: quod quidem ipſuꝫ non genitum his quae gñantur cauſa erit. ceu id quod genuit pꝛius eſt eo quod gñatur. naꝫ generatio motuum pꝛima eſſe videtur: ꝓpterea qꝛ rem pꝛius exoꝛtam eſſe opoꝛtet. Uerũ hoc in vna quidẽ quauis re gñanda ita ſeſe habꝫ: aliquid tamẽ aliud ex his quae fiunt: quod pꝛius moueri eẽ neceſſe eſt: ipſumqꝫ gñationẽ non ſubiẽs: ⁊ rurſus hoc aliud pꝛius.

¶ Cauillus exoꝛitur ex dictis: ⁊ his quę poſtea dicet: dictum eſt enim motuꝫ localẽ prioꝛẽ eſſe cę̨teris motibꝰ: dicet poſtea ipſuꝫ eẽ pręſtantia dignitate ⁊ perfectione poſtremũ: qꝛ ineſt aialibus nobiliqꝫ ipſis iam perfectis ⁊ adultis. ⁊ poſt alios motus. mõ hęc pugnare vident̃. ¶ Reſpõdet Ariſtoteles ꝙ ſingularis oꝛtus ⁊ generatio prioꝛ eſt motu locali. In vniuerſum vͦo motus localis prioꝛ eſt oꝛtu. neceſſe enim eſt vt eius rei quę parit̃: pręceſſerit aliqđ pariens: qđ anteq̃ꝫ pareret: motũ localem exercuerit. Nam gignens cum gignit gigni extimari nõ poteſt: ita fit vt ſit neceſſe ante q̃ꝫ q̃ꝫ oꝛiat̃ anteceſſiſſe aliquid qđ locum ex loco mutauerit. Hoc eni ꝑ exẽplum ſubſcribit. ⁊ inqt. ceu id qđ genuit prius ſubandi eſt eo qđ gñatur. nam gñatio motuuꝫ prima eẽ videt̃ ꝓpterea: qꝛ rem prius exoꝛtam eſſe opꝫ anteq̃ꝫ feratur. Uerum hoc in vna quidem quauis re gñanda ita ſeſe habꝫ: aliquid tamẽ aliud ex his quę fiunt: qđ prius mouebatur neceſſe eſt eẽ: ipſum gñationẽ non ſubiens tum cuꝫ gñat: ſed cum ſit ipſum de numero eoꝝ quę generant̃. etiaꝫ rurſus hoc aliud prius eẽ opꝫ. Uerbi cauſa. ſi ſit leo nunc pręceſſiſſe leonẽ: qui ad gñandum motus fuit neceſſe eſt. Et rurſus cuꝫ leo gñans genitus ſit olim: aliam pręceſſiſſe: qui ad cõcubitum motus ſit neceſſe eſt. ⁊ ſic in infinitũ. Sed cuꝫ nõ poſſit. ſupple ni. eẽ perpetua gñatio: niſi ſit vnum primũ quod mouet̃ localiter faciens hanc gñationis perpetuitatẽ: oꝫ q̃ñuis gñationem vnaꝫ cõeꝫ ⁊ ſimplicẽ lationẽ pręceſſiſſe: añ q̃ꝫ nulla alia mutatio pręfuit. Et hoc mõ ſupplenda eſt rõ: ⁊ habet̃ reſponſio cõpleta.

¶ Quoniam añt gñationẽ impoſſibile eſt eẽ pꝛimam (oĩa eniꝫ quae mouerẽtur coꝛruptibilia eẽnt) ꝑſpicuum ẽt nulluꝫ motuũ qui deinceps eſt: eſſe pꝛioꝛes. Dico autẽ deincepicios motus vt auctionẽ: atqꝫ alterationeꝫ: ⁊ iminutionẽ: coꝛruptionẽqꝫ. omnes enim hi ipſa gñatione poſterioꝛes ſunt. Quare ſi generatio ipſa latione pꝛioꝛ nõ fuerit: nec caeteraꝝ mutationum vlla eadẽ pꝛioꝛ erit.

¶ Quibuſdā videt̃ ꝙ Ariſt. faciat ſcdaȝ rōneȝ ad cōcluſionē: vt nouo expoſitori: ⁊ certe ſtare nō pōt: qm̄ Ariſt. nō cōcludit lationē eſſe priorem alijs. ſed nullā aliarū eē priorē latiōe. mō nō valet. nulla aliaꝝ eſt prior latiōe. igr̄ latio eſt prior alijs. Ex negatiua eni nō ſequit̃ affirmatiua. vt in libro de iterpretatiōe diximus. Rectius igr̄ videt̃: ꝙ cum Ariſt. ꝓbauerit lationē eſſe p̄mā nūc quaſi ex dictis ſyllogiȝat nullā cęteraꝝ eſſe p̄maȝ: nec ipſa latiōe priorē. nō qdem ad neceſſitatē ſylli: ſed ad p̄tatem ſylli: vt abūdus ſit. vt dr̃ in 2° poſ. Arguit. n. ſic. gn̄atio nō eſt p̄ma oīuȝ. igit̃ nulla aliaꝝ. añs pȝ: qr ſi eſſet p̄ma oībus cōpeteret: qbus alij cōpetūt: ⁊ ita oīa eſſent gn̄abilia ⁊ corruptibilia. ⁊ q̄ dic trāſlatiōe patent. ¶ Auerroes aūt mouet qōnem. nā ſm opiōneȝ Ariſt. oēm gn̄atiōnē tp̄e p̄cedit alteratio. 6° ph̄ic°. ſilr̄ oēm gnōnem p̄ceſſit genitū eſſe. ⁊ ſilr̄ cōtra oēm alterationeȝ p̄ceſſit alteratio. igr̄ eſt circulus: ⁊ neutruȝ neutro prius eſt. Secūdo vr̄ ꝙ gn̄atio nō p̄cedat auctionē nec minutionē: nec corruptionē. qm̄ oē augumētabile eſt gn̄abile: ⁊ eȝ. ⁊ oē gn̄abile eſt corruptibile. ⁊ ecōtra. ⁊ ita ſunt i equo. ¶ R̄ndet breuibus: ꝙ Ariſt. vult gnōneȝ eē priorē cęteris: quo mō ſubā eſt prior cęteris predicamētis. ⁊ ita nō eſt prior tp̄e: ſed prior nā. ipſa eni p̄cedit alia ꝑ accñs inq̄tuȝ fit: eſt poſt qualitates primas quę ſe hn̄t. vt mā oīum gn̄abiliū. ¶ Hęc r̄ſio Auerrois nō mihi placet. Primo: qr pari rōne gn̄atio eſſet prior latione. Scdo: qr nec valet cōcedere illud hac prioritatis ſpē: qr tūc Ariſt. in taȝ paucis verbis equocaret. ¶ Propterea mihi vr̄ ꝙ Ariſt. loquit̃ de alteratiōe ſimplici: ⁊ nō de alteratiōe quę diſponit ad corruptionem. Alteratio eni eſt duplex: pura. vȝ. quę nō obijcit a ſubā. vt ablatio: ⁊ id gen°: quę fiunt ſubō manente eodem a p̄uatio ad fineȝ: ⁊ hac alteratiōe gn̄atio prior eſt. Alia eſt alteratio quę ita diſponit ad corruptioneȝ: ꝙ ipſa poſita: omnino ſequit̃ corruptio. Et de hac nō loquit̃ Ariſtoteles: cum iſta etiam inter gn̄ationes cōnumeret̃.

Que Auerroes com 57. Queſtio.

R̄ſio Auerro.

Confutatio r̄nonis Auerro.

R̄ſio ꝓpria.

¶ Omino aūt qō gn̄at̃: iperfectū eē videt̃: ⁊ ad principiū ꝓficiſcēs. Quare qō gn̄atione poſterius eſt: id nā prius exiſtit. Omibus ꝟo his q̄ gn̄ant̃: vltimo ipſa latio ineſt: ita vt alia qdē viuentium (qr inſtrumentis carent) imobilia ſint prorſus. veluti plantae atqȝ multa aialiū. Alia aūt cuȝ proficiſcunt̃: illa eis ineſt. Quare ſi magis his ineſt latio: q̄ nāȝ ipſaȝ magis conſecuta ſunt. Motus quoqȝ hic caeteris motibus ſemꝑ ſubſtantia prior erit hac ratione quae dicta eſt.

¶ Nunc ꝙ latio ſit cęteris prior p̄ſtātia: dignitate: ⁊ ꝑfectiōe. ꝓbat duplici ſigno. vt mihi vr̄. Tuȝ ea rōne ꝙ ꝑfectiſſimis atqȝ abſolutiſſim̄ e corꝑibus ineſt. iꝑfectiſſime nāqȝ aiantes latiōis ꝑſus expꝑtes vident̃: vt arbores cęteraqȝ ſtirpium gn̄a: quęqȝ ancipiti ſunt nā: dicta grece zoophyta. vt cōchę ⁊ hoſtreę. ⁊ id genus. Tum ꝙ nobis nō iaȝ idē ab ortu: ſed poſt aliquātulum tp̄is iam adultis ꝑfectiſqȝ accidit: cū firma inceſſui mēbra habent̃: ⁊ cum nimiuȝ nāę aſſecuta ſunt. ¶ Pōt igit̃ ſyllīs eſſe hūc in modū. qō ineſt ꝑfectioribus prius eſt ꝑfectiōe eis quę inſunt iperfectis. latio ꝑfectioribus ineſt: vt his mō pȝ. igit̃ latio ꝑfectior cęteris eſt. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet: cū Ariſt. inqt. id qō gn̄at̃ ꝓficiſci ad p̄ncipiū: cū p̄ncipiū: qō grece eſt arche: vbiqȝ pro agente ſumat: erit ſenſus: ꝙ id qō gn̄at̃: cōtinuo tēdit ad tantā ꝑfectioneȝ

Syllis.

Declaratio verboȝ.

vt ſimilliműū fiat ipſi generāti: aſi enim q̄ res gn̄et̃ eſt oīno diſſimile agenti: cum ꝟo gn̄at̃ reddit̃ aliquātulūȝ ſil'e: nec ceſſat gn̄ari donec penitus agēti ſil'e ſit: ⁊ ita tēdit ad p̄n^m quatenus ꝯtinuo magis ac magis ſibi ꝑ ſil'e reddit̃. Cuȝ vero inqt eis magis ineſſe lationē quę magis nām ꝯſecuta ſunt. per nām Themiſtius itelligit firmitatē membroꝝ. naȝ ea magis ferunt̃: quę firmiora inceſſui mēbra hn̄t. ¶ Auerroes aūt reſoluit hunc textū in tres ſyllos. Primus eſt: qō ē rei ꝑfectioris eſt ꝑfecti°. latio eſt talis. latio igit̃ ꝑfectior. ⁊ hanc vocat demſtonē ſimplr̄: qr dat cauſam ⁊ eſſe. dat qdeȝ cauſam qr ſubiectum eſt cauſa accñtis. eſſe vero qr eſt notius. Secūdus eſt: motus ꝑfectior ineſt aialibus ꝑfectioribus. latio eſt talis. igit̃ aiantibus ineſt ꝑfectioribus. hęc eſt ꝓp qd: qr dicit cauſam tm̄. qm̄ cauſa quare latio ineſt ꝑfectioribus eſt: qr ꝑfectior. Tertius eſt: trāſlatio eſt prior: qr eſt in priori. quę eſt ꝑ ſignū: qr a poſteriori. Hi ſylli cū difficultate textui applicant̃. tu ꝟo itelligas illos.

Que Auerroes. com. 50.

¶ Ad haec ēt: qr id quod hoc motu mouetur: nullatenus dum fert̃ ſubſtantiā ſuaȝ amittit. Sola nāqȝ latione nihil eſſentiae rei mutat̃. veluti rei q̄ alterat̃ qualitas: rei q̄ auget̃ ⁊ iminuit̃ quātitas amittitur.

¶ Scdō idem ꝑſuadet ſic. id quo rei eſſentia nō mutat̃ perfectius eſt eo quo rei eſſe demutat̃. Latiōe nihil demutat̃ niſi locus: ꝗ nihil eſt rei motę ſed corꝑis locātis: at auctiōe ⁊ diminutiōe q̄titas. alteratiōe qualitas deperit. igr̄ latio ꝑfectior ⁊ p̄ſtabilior eſt.

Syllis.

¶ Potiſſimū ꝟo ex eo pȝ: qr mouēs ſeipſum hoc motu maxie ſeipſuȝ proprie mouet ꝗ eſt ſm locū. Atqȝ hoc dicimus coruȝ q̄ mouent̃ ac mouēt principiū eſſe: ⁊ primuȝ coꝝ q̄ mouent̃: id. vȝ. qō ſeipſuȝ mouet. Qr igit̃ motuū latio ſit prima: ex his modo patet.

¶ Tertio idem ꝑſuadet ſic. motus ꝗ competit ei qō ſeipſum mouet eſt ſubā prior eis ꝗ cōpetunt his quę nō ſeipſa mouent ſed ab alio. Latio ſola his cōpetit quę ſeipſa mouent: nō gn̄atio ſiue corruptio: nē auctio: nec alteratio. igr̄ latio eſt cęteris p̄ſtabilior. Qr igr̄ motuūȝ latio ſit p̄ma: ex his mō pȝ. ¶ Sed dubitat̃. nam videmus ꝙ aial alterat̃ ex ſeipſo ad calorē. ꝓbat̃: qr a ſeipſo mouet̃ latiōe. latio eſt cauſa caloris. igr̄ a ſeipſo mouet̃ ad calorem. ¶ Reſpōdet Auerroes ꝙ anial alterat̃ a ſeipſo ad calorē: ſed nō p̄mo. ſed mediante motu locali. Accidit eni aiali vt mouet̃ localr̄ alterari: ꝓp alterationem ſpirituū per accñs cōcurrenteȝ. ¶ Quęrunt vtruȝ latio ſit prior cęteris motibus cōſequentia tēpore ⁊ ſubā. Videt̃ eni ꝙ iplicet dicere ꝙ ſit prior tēpore ⁊ ſubā. nam vbi eſt prior tempore p̄cedit tēpore alios: vbi eſt cęteris ꝑfectior ⁊ prior ſubā: erit vltimus. Hęc dubitatio fuit Ariſto. in textu: ⁊ Themiſtius eam ſic formauit. ¶ Ad quęſtionem reſpōdent cōmuniter oēs ſine diſtinctione motus: ⁊ volūt ꝙ latio ſit prior tēpore cęteris: vt ſunt in diuerſis mobilibus. vt vero in eodeȝ eſt prior gn̄atio oībus. ⁊ multa alia Joānes addit. ¶ Sed cōtra vr̄ ꝙ de rigore logico hęc ꝓpō ſit falſa. latio eſt prior tp̄e. ꝯſequentia. ⁊ ſubā cęteris. qm̄ nullus motus localis ſiue nulla latio eſt prior tp̄e. cōſequentia ⁊ definitione ſiue ſubā. nō ꝓgreſſio: ſiue ambulatio: ſiue reptio. qm̄ hę aut ſunt poſteriores gnōne: aut equales ⁊ minuȝ cōes illa. nō circūlatio. nā lȝ illa ſit tp̄e ⁊ ꝯña prior: nō tm̄ ſubā eſt alijs prior. quoniam ſi ſubā eſt prior cęteris eſſet tempore vltimus.

Dub.

Reſpōſio Auerro. com. 60.

Queſtio.

R̄ſio cōis.

Confutatio.

rño ꝑpe. Prima. ℭ Propter hęc dupliciter poſſumus reſpondere. ꝑmo ꝙ de rigore logyco hęc eſt falſa. latio eſt prior ceteris ꝗs tribus modis in ſimul:pꝫ qꝛ nulla latio. Concedit tamē ꝛ hęc latio eſt prior tempore cęteris:ꝛ hęc latio eſt prior conſequentia cęteris:ꝛ hęc latio eſt prior cęteris ſubſtātia. ꝑma patet de circūlatione. ſecūda patet etiam de illa. tertia vero deambulatione. quę ſubſtātia eſt prior:qꝛ Replica. eſt vltina. ℭ Et ſi dicitur. latio eſt prior tēpore cęteris:ꝛ eſt prior conſequentia cęteris:ꝛ eſt prior ſubſtantia cęteris:igitur ſimul eſt prior ꝗs trib⁹ modis cęteris. Negat Rñſio. conſequentia. Non enim valꝫ ſocrates eſt ambulans: ꝛ albus:ꝛ muſicus:igitur ambulans albus muſicus:nec valet. ſocrates eſt bonus ꝛ cerdo:igitur bonus cerdo:huius cauſam diximus boeᵫane in lectione ſecundi de interꝑtatione:qꝛ a diuiſis ad coniunctum valꝫ: quando ꝙ̄ diuidantur:aut diuiſim pꝛędicantur:non ſunt accidentia ſubiecto. modo lationi hęc accidūt:ideo pro diuerſis propoſitionis ſunt verę:non autē pro eadē latiōe. Ariſtoteles autem locutus eſt pro diuerſis:neꝫ hęc tria diuiſim. nec generationi:nec alterationi:nec auctioni competunt:ſed bene lationi. ℭ Secūdo ad principalem dicere poſſumus magis ad reꝫ:ꝙ etiaꝫ vnitiꝫ ꝛ ſimul vna met latio:vt illa cęli ſit prior omnibus ꝗs tribus modis. Tēpore quidem:qꝛ omnibus ꝑſupponitur:ꝛ nullaꝫ per ſe pręſupponit:ꝯſequentia vero. qꝛ ſequitur ad omnes ꝑ ſe:ad ipſam vero nulla niſi per accidēs:ſubſtantia vero. Tum quia perfectioris ſubiecti. Tum qꝛ prioris entis. ℭ Tūc ad rationeꝫ dicerem. ꝙ ꝑbus viſo eſt tribus rationibus ad probanduꝫ lationem eſſe priorem ſubſtātia cęteris:prima. qꝛ eſt vltima tempore:ꝛ hęc ratio non eſt niſi de ambulatione. cęterę ſunt de circulatione. Modo concedo ꝙ ea latio de qua probauit primitatem ſubſtantię per primaꝫ rationem eſt poſterior tempore:ſufficit vo ꝙ per alias rationes ideꝫ habeatur de circulatione cęli: quocirca prima ratio potius videtur ad ambulationeꝫ ſre:ꝙ̄ ad id quod propoſuit. Tu vero conſidera:quia res non eſt leuis.

ℭ Nunc vero quae naꝫ latio ſit prima demōſtrandum eſt. Qua etiaꝫ via ſimul perſpicuū erit id quod ꝛ nūc ꝛ antea ſuppoſuimus aliqueꝫ. vꝫ. motum eūdem ſempiternum ꝛ cōtinuum eſſe poſſe.

ℭ Fortaſſe hactenus Ariſtoteles quis motus ſit primus declarauit:ꝛ concluſit ꝙ localis:nunc quis nam inter locales ſit primus:explicandum videtur. vtilitas vero ꝑ tractationis hęc eſt:ꝙ rationib⁹ illis quibus hoc probabit:illud quoqꝫ obiter cōmuni vſu monſtrabitur eūdeꝫ Aue. cõ. 86. motum continuum:ꝛ ſempiternum eſſe. ℭ Unde Auer. inquit. ex hoc ergo ſermone quem nititur declarare:apparent duo:quoꝝ vnum eſt id quod prius poſuit. vꝫ. ꝙ ſit motus continuus ꝛ ęternus. ſcōm autem quis motus ſit ille:qui idem eſt continuus ꝛ ęternus.

ℭ Quod igitur caeterorum motuuꝫ nullus perpetuus eſſe poſſit:ex ĳs perſpicuū erit. Motus nāqꝫ omnes atqꝫ mutationes ex oppoſitis ſunt ad oppoſita: veluti generationis quidē ꝛ corruptionis ens ꝛ nō ens termini ſunt. Alterationis contrariae affectiones. Auctionis vero atqꝫ iminutionis:aut magnitudo ꝛ paruitas:aut perfectio magnitudinis atqꝫ iperfectio. Contrarĳ vero ſunt motus qui ad contraria ſunt. id autem quod non ſemper eo motu mouetur:quo quidem prius mouebatur:neceſſe eſt prius quieſcere:id igitur quod mutatur:prius in ꝯrio quieſcat:neceſſe eſt.

ℭ Exequitur de propoſita intentione:ꝛ ſyllogizat ꝙ nullus cęterorum poſſit eſſe perpetuus: ſiue continuus:qđ (vt puto) pro eodem ſumit vt ſepe diximus:ꝛ ſyllogizat ſic. nullus motus de oppoſito ad oppoſituꝫ eſt perpetu⁹ ꝛ continuus:omnis motus ꝑter lationem eſt de oppoſito ad oppoſitū:nam generatio de nō ente ad ens. corruptio cōtra de ente ad nō eſſe. Alteratio de contraria affectione in ꝯtrariam affectioneꝫ:auctio ſiue diminutio de magno ad paruum:aut econtra. igitur nullus cęteroꝝ motuuꝫ eſſe poteſt cōtinuus ꝛ perpetuus:ſed huic obĳciet cauillator:ꝛ dicet ꝙ quilibꝫ iſtoꝝ eſt perpetuus et continuus reciprocatione:qꝛ cum mobile mouetur vno iſtorum de a. contrario in b. contrarium: redit rurſus ab Gyllus. ipſo b. in a. ꝛ rurſus ab ipſo a. in b. ꝛ ſic perpetuo mobile ac continuuꝫ mouetur. ℭ Ad hunc cauillum refellendum ponit propoſitiones in quibus conſiſtit hęc ratio: quę continuantur oportet eſſe vnita:contraria non poſſunt vniri:qꝛ non poſſunt ſimul eſſe in eodem:igitur non poſſunt continuari: vnde inquit. Cōtrarĳ vero ſunt motus:qui ad contraria ſunt. quinto huius:id autem quod non ſemper eo mouetur motu:quo quidem prius mouebatur:anteꝙ̄. ſubaudi motu illi contrario incipiat moueri:neceſſe eſt prius quieſcere. Hę ſunt propoſitiōes:ex ꝗbus poteſt colligi dictus ſyllogiſmus:vt Themiſti⁹ colligit:licꝫ ſatis remote. Infert concluſionem. id igitur qđ mutatur:prius neceſſe eſt in contrario quieſcere anteꝙ̄ Viſ rõnis. mutetur:ꝛ tranſeat de vno motu ꝯtrario in aliū. ℭ Debes ſcire. ꝙ ratio conſiſtit in prima propoſitione. videlꝫ. ꝙ illi duo motus. videlꝫ. ille qui eſt ab a. in b. ꝛ ille qui ē ab ipſo b. in a. ſunt contrarĳ:petatur igitur aut vnū mobile ſimul illis poteſt moueri:aut non ſimul:ſi ſimul:cōtraria erunt in eodem:ſi non ſimul:ipſum quod mouetur anteꝙ̄ moueatur nouo motu:prius in tempore medio quieſcere neceſſe eſt.

ℭ Similiter ꝛ in mutationibus ipſis erit:corruptioni nāqꝫ generatio:ſimplici quideꝫ ſimplex:alicui vero aliqua opponit:quare ſi fieri nequit vt ſimul oppoſitis mutationib⁹ aliquid mutetur. Mutatio non erit continua:ſꝫ inter ipſas tempus erit medium.

ℭ Declarat idem in mutationibus:ꝛ ſyllogiſmus erit. nihil ideꝫ ſimul cōtrarĳs mutationibus mutari poteſt:generationi ſimplici de a. in b. oppoſita eſt generatio ſimplex de b. in a. ꝛ generationi ſcḋm quid de c. in d. contraria eſt generatio ſcḋm quid de d. in c. igitur nihil ſimul ꝗs mutari poteſt:hic eſt ſyllogiſmus:ꝛ verba patent.

ℭ Differt eniꝫ nihil contrariae ſint an non cōtrariae mutationes hae:quarum termini contradictorie opponuntur:ſi modo ſimul eidē in eſſe nequeant:ad rationem enim hoc cōducit nihil.

ℭ Sunt contra dicta cauilli:primus ꝙ termini mutationum non ſunt ꝯtrarĳ. ſed contradictorĳ:igitur minor ſyllogiſmi dicti eſt falſa. Huic reſpondet ꝙ licꝫ non ſint contrarĳ:ſunt tamē contradictorĳ:modo ſiue ſint contrarĳ: ſiue contradictorĳ:modo ſimul eidem in eſſe nequeant: ad rationem nihil conducit.

¶ Neq̃ ſi non neceſſe eſt in contradictiõe ge-ſcere: aut nec ipſa mutatio quieti contrarium ſit. Forſitan eniꝫ ipſum non ens non geſcit: ad quod quidem non ens eſt ipſa corruptio. Sed ſi ſoluꝫ inter ipſas ſit tempus: hac enim ratione continua nõ erit mutatio. Quemad-modum nec in prioribus contrarietas condu cebat: ſed ipſꝫ ſimul in eſſe non poſſe.

¶ Secũdus cauillus eſt: q: ratio ſupponit falſum: ſuppo-nit enim id qd varijs mutationibus mutatur in tempore medio quieſcere: hoc falſum eſt: naꝫ tale quod mutatur ijs cõtrarijs mutationibus eſt materia: materia vero nõ eſt quieſcere apta. quemadmodũ nec moueri. ¶ Rñdet ꝛ inqt. Neq̃ ſi nõ neceſſe eſt in cõtradictione quieſcere: aut nec ipſa mutatio quieti cõtraria ſit: ſubaudi refert ni hil ad rationeꝫ: forſitan.n. nõ ens vt mã: ſiue priuatio nõ quieſcit: ad qd: aut in quo quidem non ente eſt ipſa corru ptio. Cuꝫ eniꝫ id nõ ſit moueri aptuꝫ: nec quieſcere: oẽ.n. qd mouetur eſt: qnto huius. id vero qd ſoluꝫ confert: eſt ſi inter ipſas ſit tẽpus: nam hoc ſolo ſufficit: vt nõ ſit ipſa mutatio continua: dico ꝙ id nõ eſt neceſſarium ad rõnẽ: quemadmodum in priorib' cauillis: non conducebat cõ trarietas: q: ſufficiebat ſoluꝫ ipſum ſimul eſſe non poſſe. Et ſic ſecũdus cauillus nullus eſt.

¶ Non auteꝫ conturbari oportet: ſi contrariũ ſit pluribus ideꝫ: ceu motus ꝛ quieti: ꝛ ei mo tui: quo in contrarium itur. Sed id ſolum ſu mamus ꝛ motui ꝛ quieti motuꝫ opponi ali-qua contrarietate. Quemadmodum aequa-le ꝛ mediocre: ei quod excedit ꝛ ei quod ex-ceditur: atq̃ vt non contingat motus oppo-ſitos mutationeſq̃ ſimul in eſſe eidem.

¶ Tertius cauillus eſt. ꝙ Ariſto. ſuppoſuit motui eẽ con trarium motuꝫ: ſed in qnto ꝛ ſexto ꝓbatuꝫ eſt motui eſſe cõtrariam ſiue oppoſitam quietem. igit̃ duo vni oppoſi-ta. ¶ Reſpõdet ꝙ nihil inconuenit vni opponi duo di-uerſis oppoſitionis ſpẽ. Motui qdem motus opponit̃ oppoſitiõe quę eſt ꝯtrarietas. motui vero quies opponi-tur oppoſitione priuatiua: veluti ęquale ꝛ mediocre op-ponitur ad excellens: ꝛ ad id quod exceditur: hoc eſt ad magnuꝫ ꝛ paruuꝫ quodãmodo gemina oppoſitione: quę eſt medij ad extrema: ꝛ nõ intelligas ꝙ motus opponit̃ quieti ꝛ motui oppoſitiõe medij ad extrema: ſꝫ ſicut me-diuꝫ poteſt opponi ad extrema duplici oppoſitiõe: ſic ad duo motus opponi poteſt duplici oppoſitiõe. Ad pñtẽ igitur rõnẽ duo ſufficiunt: pmuꝫ ꝙ motus motui ꝛ quie-ti aliqua oppoſitiõe opponit̃. Scdm. ꝙ iſta ſit talis: ꝙ fa ciat illa incompoſſibilia in eodẽ. ¶ Quę autẽ Auerr. in pñti cõmẽ. 6z. ad textus vtilitates dicat: aſſumamus: ꝛ ſunt quatuor: pmuꝫ ꝙ poſſe Ariſt. in iſto pceſſu ſunt q̃tu-or ꝓpoſitiones. Prima ꝙ ois motus p̃ter lationeꝫ eſt de oppoſito in oppoſituꝫ. Scda. ꝙ mutationes de oppoſiti in oppoſita ſunt contrarię. Tertia. ꝙ nihil idem numero põt mutari aut moueri cõtrarijs motib': aut mutationi-bus: niſi mediuꝫ ſit tempus. Ultima vt motus vel mu-tationes inter quos tẽpus mediat non poſſunt eſſe conti-nui. Dixi in tertia ꝓpõne vt mediet tẽpus: ꝛ non qes: q2 in aliqua mutatione põt quies eẽ media: vt in motib' ꝓ-prijs: in aliqua eſſe non põt: vt in generatiõe ꝛ corruptio-ne: in oibus tamẽ tempus mediare neceſſe eſt: hoc eſt pri muꝫ. Ulterius ſecũdo declarat eſſe bene dictũ id quod

Ariſt. dixit. ꝙ termini auctionis ſunt magnũ ꝛ paruuꝫ: et hoc probat: q2 cuiuſlibꝫ rei naturalis eſt magnitudo ter minata ad maximũ ꝛ ad minimũ. pmo q2 ſi nõ eſſet rei nãlis determinata magnitudo ad maximũ cretio poſſet creſcere in infinituꝫ: ꝛ ita auctio non haberet terminuꝫ g ſe intentuꝫ a nã: cum infinituꝫ ſit extra intentionẽ natu-rę. Scdo. ſi non eſſet determinata ad minimuꝫ: nec qua-litas actionis: ꝛ modus agẽdi eſſet determinatus ad mi-nimũ. ꝛ ſic actio poſſet minui in infinitũ: naꝫ cęteris pa-ribus minuta magnitudo minuit̃ actio: ꝛ ita poſſet actio minui in infinitũ. hoc eſt cõtra nãm formę. Forma eniꝫ agit certa actiõe ꝛ terminatę velocitati: exigit̃ per certam magnitudinẽ: opꝫ igitur ꝛ formã ꝛ magnitudineꝫ eẽ ter-minatas ad maximũ ꝛ minimum. ¶ Sed huic rationi Auerro. opponens: q2 dicam minui actionem quando mi nuitur potentia actiua: ꝛ non reſiſtitiua: modo dico ꝙ ſi minuitur vtraq̃: actio nõ tolletur. Si vero minuit̃ potẽ-tia actiua: non eſt incõueniẽs actionem in infinitum mi-nui. ¶ Dici poteſt ꝙ rõ Auer. vult ꝙ diminuta magni-tudine diminuit̃ virtus actiua ſimplr: hoc. vꝫ. modo ꝙ vſq̃ ad certum graduꝫ ſaluari poteſt ꝓportio: ſed eſt ve-nire ad minimaꝫ ꝓportionem: quę ſufficit ad motum: ad quã non eſſet deueniẽduꝫ: niſi magnitudo eſſet termi-nata ad maximũ: de his in pmo queꝛe: ꝛ i libro celi. Hoc eſt ſcdm. Tertio ex textu ꝓbat Auerro. ꝙ duę mutatio-nes oppoſitę nõ poſſunt inuicẽ ꝯtinuari: q2 tũc aliqd ſi-mul ꝛ ſemel moueret̃ trãſmutationib' oppoſitis: imo re cederet ab vno ꝯrio: ꝛ accederet ad illud: declat̃: q2 ex q̃ mutatio de a. ꝯrio in b. cõtrariuꝫ ẽ vna ꝛ ꝯtinua cũ ea q̃ ẽ

B. Nigrum.

de b. ꝯrio i a. eo ipſꝫ ꝙ c. mobi le recede-ret ab ipſo a. accedẽ-do ad b. ẽt accede ret: ex q̃ mot' i b. ẽ vnus cũ motu ad a. ꝛ ſic ſil emitte-ret a. ꝛ ac greret a. qd nõ eſt itelligibi-le: ꝛ addit

A. Album.

Auer. ꝙ h̃ demõſtratio ẽ cõis oib' ꝛ motib' ꝛ mutationib': q2 idẽ argu' applicari põt. ¶ Sꝫ ꝯ. q2 poſſũt eſſe duo mot' ſimul: vt alteratio ꝛ gnãtio: nã alterari ẽ gnãri: igit̃ põt idẽ moueri duob' motib' diuerſę ſpẽi. Scdo plures mo tus chordaꝝ vno ictu eẽ poſſũt i diuerſis ſubiectis: igit̃ ꝛ in vno. ¶ Rñdet Auer. ꝛ vult ꝙ demõſtratio habeat locum duob' ſeruatis: p ꝙ mot' nõ ſint ſubordinati: imo ſint ſi-nid ꝓprijs terminis: nõ gnãtio ꝛ alteratio ſũt coordinatę: ꝛ ſic tollit̃ pma: eſt.n. alteratio pp gnãtionem ac termino alieno finita. Scdo reſpcũ eiuſdẽ mobilis: qũo nõ eſt in chordis: hęc ſt q̃ i cõmẽto colligi pñt: q̃ faciũt ad text' de-clarationẽ. ¶ Quidã iuniores tenet iter duos mot' con-trarios tps mediare nõ ſumẽdo tps ꝓ mẽſura diuiduã: ſꝫ ꝓ ſubitaria momẽtariaq̃ mẽſura: q̃ iſtãs nũc appella-tur. In hac.n. ẽ qes media ſubitaria: nõ aũt temporaria. ¶ Perſuadẽt h̃ ꝑ caſuꝫ in quo vnũ eſſet calefactum ab aliq̃ agẽte: ꝛ in medio caſus applicet̃ aliõ agẽs potẽs ipſꝫ

Aueroi. c. ?

Hanc auer. cõ. 6z.

Obiectio cõtra ad.

Deffenſio.

Dubia.

Rñſio ad.

põ iunio

Rñ ſtas

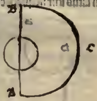
infrigidare:pȝ.n. tũc tale ĩfrigidãs imediate ĩpȝ ĩfrigidare nullo tpe medio. ¶ Et licȝ ð h erit ſermo poſtea:nũc ſcias greciſ poſitio ẽ ↄfuſio. Ariſt.n. Themiſti⁹ ꝛ Auerro. clariſſimis vbis diȝerũt iter mot⁹ ↄrios ſemꝑ tẽpus mediare:nõnũꝗ̃ getem:vt in ijs q̃ vere mouent. Nõ expo nere ipm tps ꝑ inſtãti nũc:nõ legit apud pypatheticos: hrĩ inſtãs nũc ꝑ tpe ſubitario ꝛ iſenſili Ariſt.accepit 4° hui⁹. Ne igit ↄfudamus vba ꝛ rõnes Ariſt. debem⁹ melius ſoluere argumẽtũ:ꝙ̃ noua dicere. Ideo dicerem ꝙ licȝ imediate poſt h applicet tale ĩfrigidãs:nõ imediate poſt hoc ageret:naȝ paſſuȝ recepit ĩpreſſionẽ a priori agẽte calefaciẽte:qð egit nõ ſolũ virtute ꝓpria:ſȝ ṽtute nãq; vlis:ꝛ agẽtis vlis. Nõ nã ꝛ agens vle nõ agere põt duos motus ↄrios:niſi tps mediet:ꝛ ſic nõ imediate poſt h aget: qm̃ licȝ ſit potẽtius rõne habita ad reſiſtẽtiã ꝑticularẽ:ẽ minus potẽs rõne habita ad ṽtutem vlem:quã accepit a priori agẽte:q̃ ſit minor per tpus ĩperceptibile ꝛ tã citoꝙ̃ cito põt in motib⁹ ſeruari ordo:ꝛ tps debite ſucceſſionis. Malo nãq; ſic dicere. ꝗ̃ hãc reſpõſionẽ dare:quã demũ ipſi (vt videbit poſtea) cogunt dare:ꝙ̃ vniuerſaȝ phiaȝ euertere:ꝛ vba Ar. ↄfundere. hui⁹ reſpõſiõis ſignũ ẽ ꝙ ſi pila ferrea ignita.aut humecta ꝓiciatur directe in parietẽ:ꝛ reflectat ſubito ꝑ eãdẽ viã:talẽ parietẽ calefecit ꝛ humectauit.igit ↄtactus ꝛ reflexio fuit in tpe:ꝛ genit ꝑ tps:aliter alteratio parietis ad calorẽ vel ad humorem fuiſſet momẽtaria:qð ipſi nõ ↄcedũt:q̃re nihil ꝓhibȝ ẽẽ quietẽ illã iter pmũ ꝛ ſcðȝ motũ eẽ tẽporariaȝ rõne dcã. Fauet aũt agẽs vle:ſiue nã vlis magis priori agenti:ꝙ̃ ſcðo:q: cũ p̃ ſeruat õbit⁹ agẽdi ordo:nõ cũ ſcðo:vt pȝ.

¶ Praeterea in generatiõe ꝛ corruptiõe: abſurdum etiaȝ omnino eſſe videtur:ſi generatum ipſuȝ:mox corrumpi:nulloq; in tempore perſiſtere neceſſe ſit:quare ꝛ de caeteris id genus idem ſane credetur. Nam in omnibus ſimiliter ſeſe habere naturale eſt.

¶ Ultimo ꝑſuadet ſpecialiȝ rẽ argumẽto a gñãtiõe ſumpto.qm̃ vr̃ abſurdũ vt aliqd debeat generari:vt nõ ꝑ aliquãtulũ tẽpus ꝑſiſtat ſub termino gñãtiõis:vt 5. de hyſtoria aialiũ.inter aialia id minimo viuit tẽpore qð ephemerũ greci.nos diariuȝ appellamus. Hypanis.n.fluui⁹ vt narrat Ariſ.apud cimeriũ voſporũ ſub ſolſtitio defert veluti folliculos acinis maiores gbus quadrupedes volucres rũpunt:qð genus aialis in poſt meridianũ tẽpus vſq; dici viuit ꝛ volat:mox deſcendente ſole:macreſcit ꝛ lãguet:deide occidẽte emorit:vita nõ vltra vnũ diẽ peracta.qua rõne ſit vt nihil generet:vt in nõ tpe corrupatur. ¶ Auer. vero ꝓbat qð Ar. ſumpſit:pmo ſi gñãtuȝ mox interiret:ꝛ ſolũ per inſtãs nũc ꝑduraret:tũc gñãtum nõ habuiſſet eẽ in actu:cui⁹ rõ ẽ:q: oẽ ens in actu eẽ dȝ ꝑ tps:nihil.n.in iſtanti nũc eſt in actu. Scðo ꝙ tũc nã egiſſet ocioſe:gñãtur.n.vnũqðq; vt ſub termino gñãtiõis ꝑmaneat:ꝙ ſi nõ ꝑ tps ꝑmaneat:ocioſe eẽt genitũ. Tertio tũc talis nõ fuiſſet aliq̃ gñãtio:cũ in ſlbȝ.n.gñãtionis oȝ eẽ aliqð tẽpus in quo ſit ipȝ genitũ eẽ. Ubi aũt tale non ſit:gñãtio nõ erit. ¶ Sȝ huic obijciũt iuniores. Tũ de vbi:qð in motu locali ↄtinuo eſt aliud ꝛ aliud. Tũ de radio q ↄtinuo eſt aliud atq; aliud gñ:aliter migraret de ſubito in ſubȝ. Tũ tertio.q: fieri põt vt genito aliquo:ſiue ꝗ̃to:aut q̃li:aut ſuba mox ſibi applicet agens potens illud corrũpere. ¶ Et licȝ dictũ Auer. ꝛ Ar. (vt cõiter dicit) locũ hr̃e vr̃ ſolũ in gñãtione:q̃ ẽ finis alteratiõis:poteſt tñ ꝓbabiliter defendi vr̃:id.n.qð de vbi dr̃:nihil ẽ: qm̃ nullũ illoꝝ ẽ actu genitũ:id.n.actu genitũ ẽ:ſub quo: id qð prius gñãbat tpe geſcit:vt dixit Auerr.eſt.n.potẽ gñãtio in potẽtia:aut mutatũ eẽ in po⁹:non mutatũ eẽ in actu.id ṽo qð de radio dr̃:ſolebam⁹ alſ dicere radiũ non corrũpi:ſed manere per tps ꝗ̃diu luminoſuȝ corpus põt ipm ↄſeruare:nã nõ eſt icõueniẽs accñs migrare de ſubiecto in ſubȝ ſm partẽ:ꝛ nõ deſinẽdo totũ vt de aia dr̃ in auctione ipſa. Similr dato ꝙ migret nõ eſt ĩpoſe:qm̃ nõ erat accñs dependẽs a ſubto:ſed ab agente. In hĩs.n.accidentib⁹ eſt impoſe q̃ depẽdẽt in ↄſeruatiõe a ſubto. 3ᵐ fuit ſolutum in praecedenti capite.

¶ Qð autem eſſe poſſit motus aliquis infinitus:qui quidem vnus ſit ꝛ continuus:ſitq; hic circulatio:nunc dicamus. Omne enĩȝ qð fertur:aut per orbem:aut per directaȝ lineã: aut per aliquid quod ſit ex vtroq; permixtus mouetur:quobrem ſi illorum alter non ſit cõtinuus:neq; qui ex vtriſq; componitur continuus eſſe poterit.

¶ Jis habitis:nũc ꝙ motus aliq̃s localis eſſe poſſit iſinitꝰ ꝛ ↄtinuus:ꝛ ille ſit q per orbeȝ ſiue q̃ circulatio appellat: nũc dicamus. Supponẽtes tñ duo. pmo ꝙ mot⁹ localis ſit triplex per orbẽ:tũ per lineã directã:tñ ꝑ aliqd mixtũ ex vtriſq;:vt motus factus ab a.in b.chordã rediens ꝑ c.arcum: iter in a. Totus.n.hic motus vr̃ q̃ſi mixt⁹ ex vtriſq;. Scðo ſupponit.ꝙ ſi alter iſtoꝝ ſoluȝ nõ poſſit eẽ ꝑpetuus ꝛ cõtinuus:mixt⁹ ab vtriſq; minime:vt ſi rect⁹ eſſe nõ põt perpetuus ꝛ cõtinuus:nec mixtus:hoc patet:q: totuȝ non eſt aliud ꝙ̃ ſuę partes.

¶ Quare aũt id qð recto motu finitoq; fertur:cõtinue nõ moueat:eo ꝑſpicuũ eſt:q: reflectit: id aũt qð recto motu flectit:cõtrarijs motib⁹ mouet. Naȝ loco cõtrarij ſunt is q ſurſum ẽ: ei motui qui deorſuȝ eſt:ꝛ is qui eſt añ:ei qui retrorſuȝ:atq; qui eſt ſiniſtrorſuȝ:ei q ẽ dextrorſuȝ. Hae.n.ſunt loci ↄtrarietates.

¶ Accepit ꝙ ſi motus rectus nõ ſit iſinitus ꝛ ↄtinu⁹:nec mixtus eẽ poſſit.ꝓbat nũc multis rõnib⁹ ꝙ rectus non ſit iſinitus ꝛ ꝑpetuus:ſi ſit iſinitus ꝛ ↄtinuus:aut ẽ quatenus ẽ ꝑ rectã regionẽ nõ flectẽdo:aut per h ꝙ mobile ſup eãdẽ rectã regionẽ flectit. Nõ eſt dicẽdũ ꝑ rectã regionẽ:q: h eẽ nõ põt:niſi magnitudo ſit iſinita:mõ ĩ tertio declaratũ eſt h eẽ impoſe:igit erit iſinitus ꝛ ↄtinuus per h qð mobile in eadẽ magnitudie reflectit:ſed h deſtruit hoc ſyllo. Nihil mouet motib⁹ ↄrijs:niſi interſit tẽpus.ꝑ antehabita:qð inflectit mouet motib⁹ ↄrijs:vt inductiõe probat.igitur quod reflectitur non mouet niſi tempus interſit. Textus tranſlatione patet.

¶ Quis vero ſit vnus atq; cõtinuus motus: prius determinatũ eſt. Eſt.n.is q vnius ẽ mobilis: vnoq; in tẽpore: ꝛ vnuȝ in dr̃ia ſpẽi:tria enĩȝ ſunt:id qð mouet.vt hõ aut deus: ꝛ q̃ñ vt tẽpus: ꝛ tertiũ id in quo:qð qdẽ eſt aut locus:aut affectio:aut forma:aut magnitudo:

Quid vr̃ ſm pypateticos.

De ephemero.

Que aũ. cõ. 63.

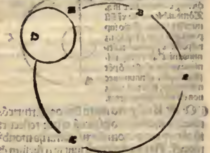
Obiectio

Defenſio.

ea aūt ſunt ꝯria q̄ ſpē dn̄t: ꝛ nō vnū ſunt: q̄les etiā ſunt loci quas diximus differentiae.

¶ Cauillaret quiſpiam dicendo ꝙ mot⁹ illi ꝯrij recipꝛoci ſunt vnus mot⁹ ꝯtinuus: qꝛ vnius ſunt mobilis: ꝛ eiuſdez ſpēi. ¶ Reſpōdet Ariſto. ꝙ non ſufficit: qꝛ cum tria requirantur ad motum mobile: vt hō ſiue deus: ſicut plato ait vel celū: tēpus ꝛ vnus terminus ad quē: hi motus licz videnť vnus: qꝛ vnius mobilis: ꝛ vnius termini ad quē ſpē nō ſunt in eodē tpe ꝯtinuo: cuz inter vtroſqꝫ neceſſariū ſit tp̄s mediare in quo mobile queſcit: addit ēt ꝙ nec termini ſunt eiuſdē ſpēi: qꝛ dn̄t ſpē: ꝛ q̄ dn̄t ſpē ſūt ꝯria ſub eodē genere: ꝛ ſic deficiūt due ꝯditiones. vz. tēporis vnitas: ꝛ vnitas ſpecifica terminoꝝ. Differt. n. ſpē ſurſuz ab ipſo deorſum: ante ab ipſo retro: dextrum ab ipſo ſiniſtro. Et ſic fallit cauillus.

¶ Signum autem ꝙ motus quo ex a. itur in b. contrarius eſt ei quo ex b. itur in a. eſt ꝙ ſi ſimul fiant ſeſe mutuo obſtrepūt atqꝫ ſiſtūt: quod etiaz in orbe idem eſt: vt is quo ex a. per b. itur: ei quo itur ex a. per c. ſiſtūt. n. ſe. ſi continui quoqꝫ ſint: ꝛ nō reflexio fiat: qꝛ cōtraria ſe corrūpunt: mutuoqꝫ ſe impediūt: at is quo in latus itur nequaq̄ ei quo ſurſuz ꝯrius eſt.

¶ Affert ſignū ꝙ tales motus contrapoſiti atqꝫ recipꝛoci ſint contrarij: qꝛ ſe impediunt ꝛ corrumpunt: hoc quidem in recta linea nemo dubitat: duo enim mobilia ſi per eandem lineam preciſe ſe in medio impediunt: vt in
a. b. c. pūcto b. hoc etiā ꝛ in orbe patz. Si. n. moueať aliqd ab a. ꝛ rediturum ſit in a. per ipm b ꝛ aliud ab eodez a. ēt in idē rediturꝝ: ſed per ipm c. proculdubio cum ſe obuiabunt in c. pūcto ibi corrūpenť: ꝛ ſeſe impedient: qua rōne fit vt nequaq̄ cōtrarij ſint illi: quoꝝ vnus verſus ſurſuz: alter verſus latus dirigiť: cū nec ſeſe corrūpant: nec ſeſe impediant: hec in textu ſunt. ¶ Soluit Auer. ꝓpe principiuz
que auerro. com. 64. cōmēti dubitationē tacitam: naz Ariſ. fecit ꝯſequentiaz. ſi nō pōt eſſe perpetuus ꝛ ꝯtinuus motus rectus: igiť nec is qui ex vtriſqꝫ mixtus eſt: ꝛ nemo declarauit illam: pro reſpōſione inuit talem diſtinctionez ꝙ illa mixtio pōt eē bipharia: aut ꝙ ambo ſint i mixto actu: vt ſit i motu quo per arcuz ꝛ chordā itur. In eo. n. ſunt due ptes: altera recta per chordā: altera actu orbicularis per arcum: aut ꝙ ambo ſint i mixto illo poteſtate: ꝛ hoc bipbariam eſt: aut enim p̄dominatur rectitudo: aut p̄dominať orbiculatio: neutrum enim p̄dominari eſt impoſſibile in mixtura poteſtatiua: qꝛ non eſſet vnū. Tunc Auerroes dicit tria: primuz ꝙ ſi mixtura ſit primo modo ex ijs in actu exiſtentib⁹: patz ꝙ ſi rectus motus nō ſit perpetuus ꝛ cōtinuus totus mixtus minime erit: cū in aliqua ſui parte nō ſit cōtinuus. Scōm etiaz patz. ꝙ vbi mixtio ſit poteſtatiua: et p̄dominetur rectus motus: ꝙ minime mixtus eē poteſt ꝯtinuus: cū ſua pars potior non ſit. Tertiū licz ſit difficile eſt veꝝ: ꝙ etiā vbi p̄domineť orbicularis adhuc: ſi rectus nō pōt eſſe ꝯtinuus ꝛ perpetuus: nec mixtus eē poterit: hoc ea rōne pz. ꝙ oē poſſibile fieri q̄nqꝫ eſt in actu: ſi igiť ille motus rectus victus in tali mixto pōt eē nō perpetuus: ꝛ nō continuus quādoqꝫ erit: qua rōne tolleť perpetuitas ꝛ ꝯtinuitas ab vniuerſo motu. ¶ Sed dices ꝯ
Dubiū ꝯ Auer. Auerro. vbi orbicularis p̄dominatur recto: rectus a quo naz reduceretur ad actum diſcontinuationis. Videť. n. ꝙ a nullo: cū ſemper mobile velit ſe in tali mixtura conſeruare: qꝛ illa eſt ſui actio ꝛ perfectio. ¶ Dici pōt ꝙ dato impoſſibili ſequūtur oia: talis nāqꝫ mixtura nō eſt reperibilis: vbi tn̄ reperireť: ne deť aliqd fruſtra in nā: erit aliquod agens: qđ eā demū reducet illud ad actū diſcōtinuationis. ¶ Ulterius Auerro. pbat ſex eſſe differētias poſitionis. Et arguit ſic. tres ſunt dimēſiones: quaꝝ q̄libet duob⁹ finitur finibus: igiť ſex ſūt fines: lōgitudinis qdē ſurſuz ꝛ deorſuz: latitudinis dextruz ꝛ ſiniſtruz. Altitudinis vero ante ꝛ retro: addit ꝙ eiuſmodi poſitionis differētie in aīali: ꝛ maxime in hoīe dīfates eſſe pz per ſenſuz: at in mūdo per rōnez colligiť: eam. vz. qꝛ q̄cq̄d perfectionis eſt in minori mūdo ꝛ maiori eē dz: vt in libro celi dictum eſt: ꝛ quarto huius. ¶ Ulterius mouet Auer. vnā
Dubi. alia. q̄ōnem in cōmēto: naz Ariſto. voluit in orbe contrapoſitos motus eſſe cōtrarios: huius oppoſitum dixit in libro celi: ibi eniz pbauit: ꝙ ſi motus circulares eſſent contrarij: proculdubio ꝛ corpora ipſa eſſent contraria ꝛ corruptibilia. ¶ Reſpōdet ꝙ Ariſtoteles vtitur cōtrario cōiter
R. ſūo pro incōpoſſibili: ſic eniz rectis ꝛ orbibus competit. Hec
Dubitāt q̄dam iunioꝝ. Prima. in cōmēto continētur. ¶ Sed dubitant q̄dam rationabiliter cōtra ſolutionē hanc Auerro. de circulationibus: qꝛ videť ꝙ motus eiuſmodi nō ſeſe impediant: cum eidē cōpetant. Sol eni ſimul mouetur ab oriente in occaſuz motu diurno: ꝛ ab occaſu in ortum motu ꝓpꝛio: ꝛ idē de ceteris planetis aiunt aſtronomi. ¶ Scdo dubitant cō-
Scda. tra determinationem Ariſto. dixit eniz Ariſto. ꝙ motus ſpē differentes non poſſunt inuicez cōtinuari: vt ille quo itur deorſuz: ꝛ ille quo itur ſurſum. Contra arguūt. ponatur ꝙ vnū graue moueatur deorſum per foramē ad centrum mūdi: moueaturqꝫ hac rōne: ſiue a ſe: ſiue a virtute impellente: donec per certam diſtantiaz fiat totaliter ex alia parte centri: quo in caſu pz ꝙ per aliquaz temporis partem menſurantis motū illius grauis ipſuz continuo deſcendet: ꝛ per reſiduuz illius tēporis continuo aſcēdet ſine q̄ete media: ꝛ cōſtat motus hos eſſe differentes ſpē:
Solō. pri ꝛ ita falſum eſt qđ dixit Ariſto. ¶ Ad primuz licz multipliciter ſoleat reſpōderi. aſtrologi omnes: ꝛ phi reſoluūtur ad hoc: ꝙ idem pōt motib⁹ illis moueri: quādo nō ſūt ſuper eoſdez polos: modo ſol motu diurno moueť ſuper mūdi polos. Motu proprio ſup polos ꝓprij orbis ac zo-
Sol. ſcd diaci: ꝛ de ceteris ſtellis eodē modo dicenduz. ¶ Ad ſe-
p̄me. cūdum nōnulli diſtinguunt de motib⁹ differentibus ſpē: ꝙ alij ſunt cōtrarij reflexi ſm rectam lineā ceu aſcenſus ꝛ deſcenſus eiuſdez lapidis ſuper eandem nūero lineam. Alij ſunt ꝯtrarij recti vt tactum eſt in argumento de motu grauis ab vno polo ad alteꝝ per centrum mundi: vbi ab artico ad centruz erit deſcenſus: a centro vero ad antarticum erit aſcēſus: ꝛ ita erūt cōtrarij recti: ꝛ nō reflexi: dicunt modo Ariſto. ſermonē eſſe audienduz de cōtrarijs non reflexis: illi. n. nō poſſunt inuicem ꝯtinuari. Mō in
Cōtra⁹. ꝓpoſito iſti ſunt ꝯtrarij recti: ideo ſunt ꝯtinui. ¶ Sed h ſtare non poteſt: qꝛ Ariſto. vult ꝙ motus rectus qui ſit

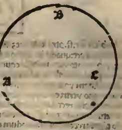
In chorda nõ põt eẽ ↄtinuus ei qui fit in arcu:q2 ſunt di-uerſaꝝ ſpecieꝝ:τ tamẽ nõ ſunt cõtrarij reflexi:ſed potiꝰ recti. ¶ Melius igit̃ cum alijs recentioribus ſentirem ꝙ inter illos motus (cũ mediuꝫ illius ſit mũdi centruꝫ) interſit qes:τ nec deſcendẽdo:nec aſcendẽdo mouebit̃:τ reſiſtet tota natura vlterius motus ↄtrarij continuent̃ ſm tps:τ ſic teneri põt dictũ Ariſt. ſatis ꝓbabiliter.

ppa rño.

¶ Mariꝭ aũt ex eo motũ per rectã lineã conti nuum eẽ nõ poſſe ꝑſpicuũ eſt:q2 qđ flectit̃ ſi-ſtat̃ neceſſe eſt. nõ tñ ſi per rectã lineaꝫ:ſed ſi per orbẽ ferat̃;nec.n.ideꝫ eſt per orbeꝫ ferri τ circũferri:fieri naqꝫ põt vt interduꝫ ꝓſequat̃ id qđ mouet̃ interdũ ad id ꝓficiſcens:vñ mo ueri coepit:reflectatur rurſus.

¶ Uult facere ſecũdaꝫ rõnẽ:τ vtitur enthymemate i hũc modum:qđ flectit̃ neceſſe eſt in pũcto flexiõis ſtare:igit̃ motus recti ↄtrarij nõ poſſunt eſſe cõtinui. ꝑponit auteꝫ añcedens vlr tã in motu recto:ꝙ orbiculari:in vtro-qꝫ eniꝫ qđ flectit̃ neceſſe eſt ſtare. Erit igit̃ vis rõnis ge-neratim. qđ flectit̃ ſtat. qđ ſtat:nõ eſt continuum:igit̃ qđ flectit̃ nõ eſt cõtinuum:ſed motus rectus ſi debet eẽ ꝑpe tuus:flectit̃. igitur nõ põt eẽ ↄtinuus. Et qꝛ accepit añs verum tã in flexiõe in recto ꝙ i orbe:τ poſſet qs ↄtradi-cere in orbe nõ fieri reflexionẽ:cũ in orbe motus ſit cir-cũcirca:declarat dr̃iam inter motũ orbicularẽ:ſiue circu lareꝫ:τ motuꝫ in orbe:ſiue circulo. Põt.n. aliqđ moueri in circulo:vt teſtã do ſi mouet̃ per vnã partem ſemi circuli tñ vt ab a. in b. ſolum. Circu laris aũt motꝰ eẽt vbi ab a. mouere-tur per b. vſꝫ c. rediens in a. com pleta reuolutiõe. ideo ingt. nec ideꝫ eſt per orbeꝫ ferri τ circũferri:fieri naqꝫ põt vt res q̃

Syllus.

mouet̃ iterdũ ꝓſeqt̃. ↄtinuãdo motũ vſqꝫ ad reuolutio-nẽ ↄpletã iterdũ ñ ꝓſequẽdo:ſꝫ ad id ꝓficiſcẽs:vñ moue-ri cepit:reflectat̃ rurſus:nõ cõpleta. vꝫ. reuolutiõe. Vbuꝫ eniꝫ illud ſyneirein grece latine reuolui cõtinuo:ſiue cõ-necti ſonat:ſiue (vt diximus) ꝓſequi:τ ↄtinuando attin-gere:ſic igit̃ añcedens eſt. motus reflexus non eſt conti-nuus:nec in recto:nec in orbe:igit̃ motus rectus non eſt perpetuus τ continuus.

Dis rño.

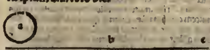
¶ Qđ aũt neceſſe eſt ſtare:nõ mõ ſenſu:ſꝫ & rõne fides eſt. Cuius qdem rei principiũ hoc eſt:naꝫ cũ tria ſint:principiũ, vꝫ. mediũ atqꝫ fi-nis. Mediũ ipm ad vtrũqꝫ eſt ambo:atqꝫ nu mero qdem vnũ:rõne vero duo. ꝑterea aliđ eſt eſſe poteſtate:aliud τ actu.

¶ Quia ſyllus litterę eſt hypotheticus continuus. vꝫ. ſi reflexus motus nõ eſt cõtinuus:ↄtrarij motus non poſ-ſunt continuari:ſed reflexus motus nõ eſt continuus:igr̃ non poſſunt cõtrarij continuari:eſt igitur intẽtio partis probare poſitionẽ antecedentis. vꝫ. ꝙ reflexus motꝰ nõ poſſit cõtinuari:hoc aũt ait. nõ ſoluꝫ ſenſu patere in mul-tis motibꝰ pilę τ ſagittę τ taliũ;ſed rõne:τ pro rõne decla-randa ſupponit duas diuiſiones:prima eſt ꝙ mediũ eſſe vnuꝫ põt intelligi ſm rem τ rõnem. Scđa eſt. ꝙ mediuꝫ eſſe duo põt eſſe actu τ potẽtia:põt eniꝫ eẽ mediuꝫ vnum re:duo rõne:vt de ipſo nunc dictuꝫ eſt quarto huius:τ de pũcto in linea. qđ vnum re eſt principiuꝫ τ finis reſpectu diuerſoꝝ. ſimilr ipm nũc eſſe põt actu vnũ donec copu-lat ꝑcedens cum futuro actu plura:quãdo diſiũgit. Ad-dit tamẽ ꝙ tribus exiſtentibꝰ pricipio medio τ fine. me-dium ſubit rationeꝫ vtriuſqꝫ velut tepidũ cõparatũ ca-lido eſt frigidum:cõparatum frigido ſubit rationeꝫ cali-di. ſic mediũ cõparatum ꝑcedenti ſubit rõnẽ finis:cõpa-ratum futuro ſubit rõnem principij.

¶ Quare qđuis rectae lineae ſignũ ꝫ qđ inter extrema cõſtituit̃:poteſtate qdeꝫ eſt mediuꝫ. actu do nõ eſt:ſi nõ id qđ mouet̃ hanc diuiſe rit:τ ſiſtendo rurſus moueri coepit. Hac eniꝫ rõne mediũ ipm nimiꝝ principium fit τ finis: principiũ qdẽ poſterioꝝ finis vero primae.

¶ Ex dictis diuiſionibꝰ infert ſecũdam ſuppoſitionẽ. vꝫ. ꝙ medium actu eſt illud magnitudinis pũctum:ſiue ſi-gnuꝫ:in quo mobile actu qeſcit:τ poſt quietem rurſus in-cipit ab eo moueri:poteſtate vero mediũ eſt. omne pũctũ lineę:q2 in quolibet illoꝝ mobile põt ſiſtere τ qeſcere:τ inde moueri incipere. Fit igit̃ duo actu:actu mediuꝫ:qđ actu terminat ꝑcedens:τ actu incipit ſequẽs:hęc autẽ fa-cere non poteſt:niſi in medio ſiſtat:quare actu medium eſt in quo actu mobile deſinit moueri:τ vnde actu inci-pit vlterius moueri qete interpoſita.

¶ Dico aũt vt ſi id qđ fert̃. vꝫ. a. ſiſtat in pun-cto b. rurſuſqꝫ ferat̃ in c. Sꝫ cuꝫ continue fer-tur:nec adfuiſſe:nec abfuiſſe ipm a. ab ipſo b. pũcto põt. Sed adeſſe ſolũ in ipſo nũc:in tpe vero nullo:niſi ipm nũc diuiſio ſit:quaꝫ fece-rit ipſum a. in toto b. c.

¶ Suppoſitionẽ nũc ex diuiſiõibꝰ illatã in terminis expli-cat:τ ingt. Dico aũt vt ſi id qđ fertur. vꝫ. a. ſiſtat in pũcto b. rurſuſqꝫ ferat̃ in c. in iſto interiꝫ tẽpore ſtare neceſſe ẽ: at cũ ↄtinue fertur in ſpatio τ nõ actu ſiſtit in b. nec adfu-iſſe:nec abfuiſſe ipm a. ab ipſo b. pũcto põt:ſed adeẽ ſolũ in ipſo nũc:in tpe vo nullo:niſi ipm nũc ſit diuiſio actua-lis:quã fecerit ipm a. in toto a. b. per hoc qđ qeſcit in pũ-cto b. ſic igit̃ ꝑ exẽm in terminis pꝫ:qđ ex diuiſiõibꝰ ↄcluſit.

¶ Si itaqꝫ aliquis poſuerit idẽ adfuiſſe τ ab-fuiſſe:ipm a. qđ fertur ſemꝑ ſtabit:nõ. n. fieri poteſt vt ſimul ipm a. adſit τ abſit ab ipſo b. igitur in alio atqꝫ alio tẽporis pũcto illa erũt. Tẽpus ergo inter illa mediũ erit. ipſum itaqꝫ a. qeſcet in b. ſilr τ in caeteris punctis:cuꝫ ſit eadem τ in omnibus ratio.

¶ Ex his ſuppõnibꝰ põt argui ſic. ipm mobile qđ reflectit̃ aut in eodẽ nũc in quo deſinit moueri ꝑmo motu:incipit moueri motu reflexo ſecũdo:aut in alio deſinit:τ alio in-cipit:nõ in eodẽ poteſt deſinere τ incipere per ſecũdam ſuppoſitionẽ:quę illata fuit ex diuiſiõibꝰ:q2 tũc in eodeꝫ momẽto aliqđ mobile adeſſet τ abeſſet ab eodẽ punctoꝝ

igitur in alio atq; alio: ſed inter q̄cunq; duo puncta: ſiue momēta tēporis mediat tēpus: igitur in tempore medio quieuit: ⁊ ſic habeť intentū: ⁊ vt argutū eſt de puncto b. magnitudinis: idē argui pōt de puncto c. ſi in illo fiat reflexio: aut in cęteris infinitis.

¶ Inſuper etiā cum ipm̄ a. quod ferť: vtetur b. medio. Tum principio. Tum fine: cōſiſtat in eo neceſſe eſt: ꝑpterea ꝙ illud duo facit: ac ſi illud etiam intelligat: ſed ab ipſo d. puncto tāq̄ a principio abfuit: in c. vero fuit cū moueri deſierit ⁊ ſiſtit.

¶ Videť ꝙ hęc ſit ſecūda ratio accepta ēt ex ſuppoſitiōibus: quę ſic pōt cōponi: mobile qḋ vnū pūctū in magnitudine efficit vt duo actu qeſcit in illo: vt ſuppoſitiōes dicunt: ſ; mobile qḋ reflectiť in pūcto b. facit illud vt duo: igiť qeſcit: vnde ait ꝙ tale mobile facit illud pūctū ſe habere vt duo ac ſi mente id faceret: ⁊ addit ꝙ ipm̄ mobile incepit ab ipſo a. termino a quo vel ab ipſo d. ⁊ ab eo abfuit: trāſiuit per b. mouerięq; deſit in c. ⁊ hoc ſi non reflexum ſit: vbi aūt reflectať redit ad pūctū d. vt patet.

Nō expōēs ꝓpriam.

¶ Debes ſcire ꝙ hāc lr̄az expoſui iuxta mētē Themiſtij: qḋ dico qꝛ fortaſſe Ariſto. non probauit motū reflexum nō poſſe eſſe vnum ⁊ ꝯtinuum: ſed nihil aliud. q̄ ſi vnū mobile moueať ab d. in c per pūctum b. ſi ipſū tale mobile dicať adeſſe actu: ⁊ abeſſe actu ab illo pūcto: ſiue reflectēdo: ſiue progrediēdo vltra: neceſſe eſt in medio qeſcēre. vnde vult habere ſcḋam ſuppoſitionē. vȝ. ꝙ in motu cōtinuo nō pōt mobile dici adeē alicui pūcto: et abeſſe ab illo: ſed in quo motu ipm̄ mobile dr̄ abeſſe et continuus. ¶ Ex hoc enī ſoluit dubitationes dicēdas: ⁊ ꝓficiſcitur ad intētū: ꝓbauit aūt hoc. Tū qꝛ nihil idē ſimul adeſt ⁊ abeſt actu. Tū qꝛ vtiť vno actu: vt duobus: ⁊ hęc mihi videť magis expoſitio cōueniēs vbis Ariſto. Sed huic ⁊ adeē alicui: ē motus nō vnus eſt: ſed duo: et diſcontinui. Hęc eſt ſuppoſitio.

Cauillos ꝯ Ariſto.

Rōni Ariſt. recentiores cauillant. Ariſto. n. probat nullos motus locales rectos inuicem continuari. eo qꝛ ſemꝑ quies interſit: aliter idē ſimul adeſſet ⁊ abeſſet ab eodē. Cōtra argumēt: qꝛ tūc ꝑ idem qlibet motus localis rectus eſſet diſcōtinuus: qꝛ in quolibȝ tali motu mobile aderit medio: ⁊ aberit: ⁊ non in eodē inſtāti: igiť in alio atq; alio: ⁊ ita in tēpore medio quieſcet: ꝑpter hoc argumentū aiunt rōnem Ariſto. nō valere.

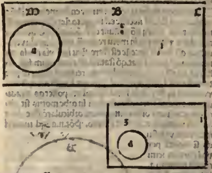
Confutatio.

¶ Sed hic cauillus peccat pmo qꝛ nō hȝ mētē Ariſto. Ariſtoteles enī vt notauimus non probauit hactenus motus reflexos nō cōtinuari: ſed vnā ſuppōnē: per quā vult ſoluere dubitationē. vȝ. ꝙ mobile qḋ adeſt pūcto b. non pōt in eodē momēto abeſſe ab illo: ⁊ is motus in quo mobile dr̄ adeſſe ⁊ abeē alicui nō vnus eſt: ſȝ diſcontinuus. Scḋo dato ꝙ illud ꝓbaret: iſti non intelligant mētem Ariſto. nō. n. recordanť eius qḋ in ſexto dictum eſt: in ſexto. n. dixit Ariſto. id adeē alicui: qḋ actu in illo verū eſt dicere pmo eē: hoc. n. vocat adeſſe: qḋ. vȝ. in illo motū pfecit: id abeē: quod recedit ab aliquo in quo actu ſtetit. qua rōne pȝ nō eē ſic in motu cōtinuo. In illo enī nihil qḋ mouetur dicitur adeſſe in actu alicui: nec actu abeſſe ab illo.

Auc ab. cō men. 65.

¶ Mouet Auerroes hic q̄ſtionē: nā Ariſt. ait motus reflexos nō cōtinuari patere ſenſui: igiť ſuperfluit rō. ¶ Reſpōdet dupl'r. pmo ꝙ pȝ ſenſui: ſȝ nō in oībus: ideo eſt ſenſus teſtis tūc: cum nō in oīb9 ſenſus ſit. Sunt. n. aliqui motus reflexi: inter quos qes nō pcipiť ſenſu. Secūdo reſpōdet ꝙ per ſenſū habeť ipm̄ qꝛ ē. ⁊ inuētio rei: ratio vero dāda erit per cāȝ: mō res ꝑ ſenſū ⁊ rōnē erit firmior q̄ per rōnē vel ſenſum tm̄.

¶ Quocirca ⁊ ad dubitationē hoc eſt dicendū: habȝ. n. dubitationem talē. Si enī portio ipſa b. portioni ȝ. aequalis ſit: ⁊ a. ipm̄ feratur ꝯtinue ab extremo in c. ſitq; ſimul a. ipſū in b. pūcto: ⁊ d. ipſū ab ipſo ȝ. extremo in i. vniformiter atq; velocitate eadē: qua ipm̄ a. fertur moueať: ipſū d. prius accedet ad i. q̄ ipſū a. ad c. qḋ enī prius receſſit atq; abijt: id prius accedat neceſſe eſt. Cum ergo ipm̄ a. mobile non ſimul in b. pūcto fuit: ⁊ ab eodē abfuit: idcirco poſterius acceſſit. Nam ſi ſil: nō id poſterius eēt: ſed ſtare neceſſe eſt.

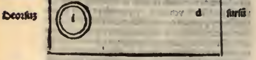

¶ Dubitat Ariſt. ꝯtra ſuppōnē: dictū eſt enī. mobile in medio qeſcere: quādo in aliquo adeſt ⁊ ab illo abeſt. Cōtra. qꝛ hoc dato duo mobilia ęque velocia ſuꝑ ſpatia ęq̄lia nō ęq̄ue cito termīs ad quos applicarent. deduciť ꝯſequentia: nam volo ꝙ ipm̄ a. cū peruenit in b. pūctū medium in quo verū eſt dicere adeſſe: aliud mobile vt d. ęq̄ velox incipiat recedere ab ipſo ȝ. extremo verſus ipſū i. finem: tūc cum inter adeſſe ⁊ abeſſe mediet tēpus: ipſū d. in illo tēpore receſſit: in quo nōdum receſſit ipm̄ a. igiť prius applicat ad ipm̄ i. q̄ ipſum a. applicet ad c. Ingt. quocirca ⁊ ad dubitationē hoc eſt dicēdū: hȝ enī dubitationē talem: ſi. n. portio ipſa b. c. portioni ȝ. i. ęqualis ſit: ⁊ a. ipſū ferať ꝯtinuo ab extremo. verbi cā. m. i c. ſitq; ſimul a. ipm̄ in b. pūcto: ⁊ d. ipm̄ ab ipſo ȝ. extremo in i. vniformiter atq; velocitate eadē qua ipm̄ a. ferť: moueať: ipſū d. prius accedet ad i. q̄ ipm̄ a. ad c. qḋ enī prius receſſit atq; abijt: id prius accedat neceſſe eſt: mō ipſū d. prius receſſit ab ipſo ȝ. q̄ ipſū a. ab ipſo b. receſſit enī. Tū primo d. cū ipm̄ a. fuit in b. ſed inter adeſſe ⁊ abeē mediauit tēpus: igiť prius tēpore d. receſſit: ⁊ ſic prius ad finē applicauit. Epylogat rōnem: ⁊ ingt. Cū ergo ipſū a. mobile nō ſimul in b. pūcto fuit: ⁊ ab eodē abfuit: idcirco poſterius acceſſit ad finalem terminū: nam ſi ſimul ⁊ ſemel adeēt ⁊ abeſſet: nō id poſterius eēt: ſed applicatio eēt ęq̄lis. Sȝ dictū eſt ipm̄ in puncto b. debere ſtare: igiť ſupp. tu dicta dubitatio exoriť: ſic. n. vr̄ mihi lr̄a eſſe legenda.

¶ Non ergo ponēdum eſt cum ipm̄ a. ipſi b. affuit: ipm̄ d. ſimul ab extremo ȝ. moueri: nā ſi ipm̄ a. in b. affuerit: ipſū qui etiā abeē contingēt: non quidem ſimul; ſed in diuiſione tēporis: ⁊ non in tempore.

¶ Reſpōdet Ariſto. ad rationem: ⁊ ait. nō eſſe bene poſitū caſum: ponit. n. caſus ꝙ cum a. ipm in b. ſit. d. ipm ab ipſo ʒ. abſit: nō hoc non eſt ſimile: oʒ. n. abeſſe ipm d. nūc cum abeſt ipm a. ⁊ non cū adeſt. naʒ inter adeſſe ⁊ abeſſe illius tēpus mediat: ideo nō ſunt cetera paria: ingt. Non ergo ponēdū eſt cū ipm a. ipſi b. affuerit: ipm d. ſimul ab extremo ʒ. moueri: ⁊ ſic male ponit: cuius cām ſubdit dicēs: nam ſi ipm a. in b. affuerit: ipm ēt abeſſe cōtinget: nō quidem ſimul: ſed ſubaudi in alia diuiſiōe tēpore: ſiue in alio momento ab eo in quo affuit: ⁊ nō in tēpore: fit. n. acceſſus in mométo: ⁊ receſſus in mométo: ſʒ inter momēta tēpus ſtetit: quare caſus nō eſt bene poſitus.

¶ Igitur hic in cōtinuo ſic dicere eſt impoſſibile: in eo vero quod reflectiẗ: hoc modo dicere neceſſe eſt. Nā ſi ipſuʒ i. feratur in d. rurſuſqʒ rediens deorſuʒ feratur: extremo d. pricipio ⁊ fine vtetur vno. vʒ. puncto vt duob᷑: quocirca cōſiſtere neceſſe eſt. Non igiẗ ſimul acceſſit in d. ⁊ receſſit ab ipſo d. Alioquin ibi erit ⁊ non erit ſimul in eodem tpis pūcto.

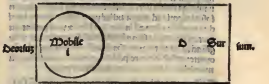

¶ Soluta dubitatiōe: nūc mihi videẗ: ꝙ veniat ad rōnē: hactenus. n. circa ſuppoſitionē viſus eſt inſiſtere: ⁊ ſua rō eſt hęc. motus inter quos ipm mobile vtitur vno puncto vt duob᷑ non poſſunt cōtinuari. Circa hoc eni hactenus Ariſto. diſputauit. ſed in motib᷑ reflexis mobile vtiẗ vno puncto vt duob᷑: igitur nō poſſunt ꝯtinuari. ingt. igiẗ hic hoc eſt in motu ꝯtinuo ⁊ eo qȯ motu continuo moueẗ ſic dicere: vt dictum eſt: impoſſibile eſt. in eo vȯ quod reflectitur. hoc mō dicere neceſſe eſt. Et hoc ꝓbat: nam ſi ipſʒ i. feratur in d. ſurſuʒ locum: rurſuſqʒ rediens: deorſum feratur extremo d. principio ⁊ fine vteẗ vno. vʒ. puncto vt duob᷑. hęc fuit minor: infert ꝯcluſionem: ⁊ textus trāſlatione pʒ. Hęc eni expoſitio multum ſonat textui: vt mihi videẗ. Ariſto. n. pimo fecit duas diuiſiōes de medio: ſcdo intulit ſuppoſitioneʒ. vʒ. ꝙ motus nullus eſt continuus: in quo mobile diciẗ adeſſe alicui pūcto ſpatij: ⁊ ab eodē abeē. omnis vero eſt diſcōtinuus i quo mobile adeſſe alicui dr̄: ⁊ abeſſe: hāc ſuppoſitionē rōne declarauit: ⁊ nō ꝯtentus rōne: declarauit etiaʒ illā per ſolutionē cuiuſdaʒ dubitationis: ex qua ſolutione: ⁊ ſuppoſitione probare vult motus reflexos nō eē continuos duab᷑ rōnib᷑. pma eſt: qꝛ mobile vtiẗ vno ſigno ꝑ duob᷑: alia eſt: qꝛ in illo motu mobile dr̄ adeſſe ⁊ abeſſe ab aliquo. ¶ Auer.

que auerr ca. 70. aūt non intelligit hūc locum: format. n. dubitationem de reflexiōe: cuius nihil meminit Ariſto. ⁊ minus alij intelligunt ꝓceſſum Ariſto.

Syllus. ¶ Ex ꝗs pʒ ꝙ ſyllus de reflexis motib᷑ pōt dupliciter formari aut negatiue ſic. nullus mot᷑ in quo mobile verū ē dicere adeē ⁊ abeſſe actu ab aliquo pūcto magnitudinis eſt ꝯtinuus ⁊ vnus: oīs motus reflexus eſt in quo mobile adeſt ⁊ abeſt ab aliquo pūcto magnitudinis actu: igiẗ nullus mot᷑ reflexus eſt vnus ⁊ cōtinuus: maior eſt ſuppoſitio totiens examinata ⁊ ꝓbata: minor pʒ: naʒ in reflexiōe mobile ꝑuenit ad aliqȯ pūctū vltra qȯ non vlterius ꝓficiſciẗ: ⁊ hoc eſt adeē actu: vt dictum eſt. receditqʒ ab eodē in quo aderat: ⁊ hoc eſt actu abeſſe. Similiter vtitur vno pūcto pro duob᷑: vtiẗ. n. ꝓ fine illo: quatenus nō vltra ꝓficiſcitur: vtiẗ ⁊ pro pncipio: quatenus ide incipit recedere: pōt ⁊ formari affirmatiue ſic: omnis motus in quo mobile alicui pūcto adeſt: ⁊ abeſt: ⁊ diſcontinuus. Motus reflexus eſt motus i quo mobile adeſt ⁊ abeſt alicui pūcto: per dicta nūc: adeſt gdem qꝛ non vltra ꝓcedit, abeſt vero: qꝛ ab eo incipit recedere in quo cū aderat: nō vltra ꝓceſſerat: rurſus adeſt: qꝛ illo vt fine vtiẗ: abeſt qꝛ vt pricipio ēt vti neceſſe eſt: igiẗ oīs motus reflexus eſt diſcōtinuus: ⁊ hoc mō formando ſyllogiſmos liꝫ nulla accidit dubitatio iuniorū: dubitatiōnes. n. eoꝝ pleriqʒ ex malo intellectu vboꝝ Ariſt. emergunt. Tu vero conſidera: quia ordo Ariſtotelis fuit confuſus: atqʒ multum occultus.

¶ At vero non eſt dicēda ea ſolutio: quā paulo ante diximus: non. n. dici poteſt i. mobile in diuiſione tēporis in ipſo d. eſſe: nec ēt adfuiſſe: nec abfuiſſe: neceſſe eſt. n. eum in fineʒ accedere: qui quidē actu eſt: non poteſtate. Nā id quidem qȯ eſt in medio: poteſtate eſt: hoc vero actu eſt: atqʒ finis eſt ſurſuʒ: principiuʒ vero deorſuʒ: ipſoꝝqʒ ergo motuum ſimiliter. Ergo id qȯ ſuper rectam lineam reflectitur: ſtare neceſſe eſt. Quo fit vt cōtinuus atqʒ ꝑpetuus eſſe non poſſit is motus qui eſt ſuper linea recta.

¶ Refellit cauillū poſſibilē fieri ꝯtra rōnē ⁊ ſylluʒ de reflexione motus: pōt. n. aliqs dicere ꝙ reflectens adeſt ⁊ abeſt a pūcto reflexiōis: nō gdeʒ actu: ſʒ poteſtate: vt dictū ē ad dubitationē paulo añ dictā: hanc refellit Ariſto. Nā in reflexione mobile qȯ reflectitur adeſt actu alicui pūcto: vt loco ſurſuʒ: ⁊ abeſt ēt actu ab eodē: adeſt gdem actu pmo: qꝛ nō vltra ꝓficiſciẗ: ſcdo qꝛ vtiẗ illo pro fine: abeſt vero actu. pmo qꝛ ab eo receſſit in quo actu aderat. ſcdo: qꝛ eo vtiẗ ꝓ actu principio: ⁊ ita hęc reſpōſio eē non pōt: ex ꝗs ſyllogiſmus perſpicuus eſt: patet enim mobile qȯ reflectitur non moueri motu cōtinuo ⁊ perpetuo. Et textus patʒ trāſlatione.

¶ Simili aūt mō ijs etiaʒ obuiandum eſt: qui Zenonis rōnem interrogant: putanteſqʒ ſi ſemper dimidiuʒ tranſire opʒ. Haec aūt ſunt infinita: ⁊ infinita ꝑtranſiri nō poſſunt. Aut vt gdam hāc eādem rōneʒ aliter interrogāt: arbitrantes ſimul mobile cū moueẗ per dimidiuʒ aliqȯ prius enumerare ſingulū dimidiū ꝑ qȯ fertur: quare ab eo cū vniuerſuʒ trāſierit ſpatium: numeꝝ infinitū numeratuʒ eſſe accidit. Hoc autē cōmuni voto impoſſibile eſt.

¶ Secũdo contra dicta conſequẽter ſoluit Zenonis dubitationẽ: quã in ſexto fecit: hic autẽ format eã dupliciter primo ſic. omne qđ mouetur: prius pertrãſit medietatez q̃ totũ: ſed medietates ſunt īfinite: igiť prius ptrãſit infinita q̃ totũ: hoc eſt impoſſibile: igiť impoſſibile eſt aliqđ moueri. ſcđo ſic: oẽ qđ moueť numerat prius mediũ q̃ totũ. ſed media ſunt īfinita: igitur prius enumerat infinita media: quod eſt impoſſibile.

¶ In primis igiť de motu ſermonib⁹ hanc perſolūimus: qđ tẽpus infinita in ſe hʒ: non. n. abſurdũ eſt ſi aliqs infinito in tpe infinita trãſeat: eteni infinitudo tã in longitudine q̃ in tẽpore ſimili mõ eſt. Sed haec ſolutio ad interrogantem qđem ſufficiẽter ſe hʒ. Interrogabatur eni ſi aliqđ põt: aut trãſire: aut numerare infinita finito in tẽpore. Ad rem autẽ ipſaz atq; ad veritatẽ nõ ſatiſfacit. Naz ſiqs omiſſa longitudine dictaq; interrogatiõe: quae erat ſi finito in tpe cõtingat infinita ptranſiri: haec eadez de ipſo tempore interroget: hʒ. n. tempus infinitas diuiſiones: non erit tunc ſufficiens haec ſolutio.

¶ Cõmemorat ſoľonez datã in ſexto: ꝛ declat ꝙ valet ad hoiem: nõ ad rẽ: dicebať. n. in ſexto ꝙ īfinita pñt ptrãſiri in tpe īfinito: qñ ea īfinitate: qua magnitudo eſt īfinita: tali ẽt ꝛ tps eſt īfinitũ: hãc ſoľonẽ ait valere ad hominẽ: q ꝯparat tẽpus ad magnitudinẽ. Scđo nõ valʒ ad rẽ: nam ſi qs mutet īterrogationẽ omittens cõparationem ipſius tẽporis ad magnitudinẽ pertrãſitã: ꝛ q̃ret de dimidijs reptis in tẽpore: q in illo ſunt īfinita: vtrũ poſſint numerari vel ne: illa ſoľo nõ ſufficit: nã ſic non habes refugiũ ad id qđ dictũ: ꝙ. vʒ. tps ſit infinitum vt magnitudo: oportet eni abſolute reſpõdere: an partes omnes ſint numerabiles in tempore: ꝛ pertrãſibiles: vel ne:

¶ Sʒ ea dicẽda eſt veritas: quã paulo añ ī rationib⁹ diximus. Naz ſiqs ꝯtinuũ in duo diuidat dimidia: is vno pũcto vt duob⁹ vtetur: facit. n. ipm. tuʒ principiũ. tuʒ finẽ: qđ quidez facit hoc mõ: ꝛ qui nũerat: ꝛ q in dimidia diuidit: quo ſic diuidẽte: neq; linea eſt continua neq; motus: ſiqdez motus cõtinuus rei ſit cõtinuae. In ꝯtinuo aũt qđ qdez eſt vnũ: infinita ſunt dimidia: nõ qdem actu: ſed poteſtate. Qđ vero actu facit: non ꝯtinuuʒ efficit: ſʒ ſiſtit: qđ qdez in eo qui dimidia numerat: perſpicuum eſt euenire: pũctuʒ nãq; vnũ vti duo enumerare eũ neceſſe eſt: nam alterius qdem principiũ: alterius vero finis erit: ſi nõ vt vnũ ipm ꝯtinuuʒ numeret: ſed vt duo dimidia.

¶ Aliter vult ſoluere ſm rẽ: ꝛ pmo repetit q̃ dixit in ſolone pmi: concluſiõe vult ꝙ mobile dũ moueť: põt duob⁹ modis ꝯſiderari reſpcũ pũcti in quo ẽ: aut q̃tenus ipſo vtiť vt duob⁹: ꝛ ſic ſpatiũ ſecat in duo: ꝛ motũ diſcõtinuũ efficit: aut q̃tenus actu nõ illo vt duob⁹ vtiť. ſed põt vti: ꝛ ſic facit duo potentia: ꝛ motus continuum efficit. Hęc res dicta eſt iam in ſolutione data: patet autem hoc trãſlatione textus tantum.

¶ Quare ad eũ qui iterrogat vtrum in tpe aut magnitudie ptranſire qs põt īfinita: dđm eſt: partim poſſe: partiʒ nõ poſſe: naz in actu qdẽ ſi īfinita ſint fieri nõ põt: poteſtate ꝟo poteſt: qui nãq; moueť continue: per accñs qdẽ infinita tranſit: nõ aũt ſimplr. Accidit eniʒ lineae vt dimidia ſint infinita: ſubſtantia enim ei⁹ atq; eſſe alterum eſt ab illis.

¶ Iis repetitis nũc reſpõdet ad formaz per diſtõnem ꝙ mobile põt pertranſire infiniť poteſtate: nõ aũt infinita actu: nam quo numerat ꝛ vtiť infinitis: eo ptranſit illa: ſʒ per paulo ante dicta: numerat ꝛ vtitur illis poteſtate: igiť tranſit infinita poteſtate. Uel ſub alijs vbis. mobile põt infinita ptranſire per accñs: non aũt per ſe: trãſit eni infinita media ipſius lineę: quę accidũt lineę: cũ nõ ſint in ratione lineę: nõ. n. per ipſa media linea definiť. Hęc cum ſint dicta ſexto hui⁹: nõ ſunt melius explicãda: trãſlatione eni omnia patent. ¶ Querit hic Auerro. cum mobile diuidit magnitudinem actu quieſcit in illa: ꝛ cuʒ diuidit ſecũdam medietatez ẽt q̃eſcit: ſed omnes diuidit: aliter nõ omnes pertranſiret: igitur in omnibus quieuit: ꝛ ita nũq̃ ad finem veniret. ¶ Reſpondet ꝛ inuit talem diuiſionez ꝙ partes quas diuidit mobile ſunt dupliciter poteſtate: quę dicũtur a calculatoribus partes proportionales: ſiue cõmunicantes: ꝛ ſunt partes ęquales ſibi: quę dicuntur non cõmunicantes: ſm primas magnitudo nõ cõſumitur: ſed bene ſʒ alias. Et ita ad formã dici poteſt ꝙ mobile non enumerat actu infinitas ꝛ ęquales: ſed poteſtate ꝛ cõmunicantes: vt dictum eſt. Ex his infert duo. primum ꝙ diuiſio per partes cõmunicantes eſt: ꝛ p accidens ꝛ poteſtatiue: per partes vero nõ cõmunicantes eſt per ſe: ꝛ in actu. qñ illa nõ cõſumat magnitudinẽ: neq; p ſe: neq; actu: nec per accñs: neq; poteſtate: cũ illę nõ pñt aliquo mõ enumerari. diuiſio ꝟo per ptes nõ cõicãtes eſt diuiſio p ſe ꝛ actu: ꝛ hęc magnitudinẽ ꝯſumit. Scđo īfert ꝙ qñ nõ fit hęc diuiſio in ptes: ꝛ ꝯſiderať cõtinuũ nõ facta diuiſiõe in ptes cõicãtes: ꝛ nõ cõicãtes: videť ꝙ ſi ꝯtinuuʒ ptrãſeať ſm ptes actuales: ſm oẽs ptrãſiť: ꝛ nõ eſt ita: nã p ſe trãſiť quatenus ſecabile ẽ in ptes actuales nõ cõicantes: ꝛ cũ in ptib⁹ illis ſint ptes cõicantes: accidit ptes cõicãtes īfinitas ptrãſiri: ꝛ ſic cõmittiť fallacia accidẽtis: p ſe. n. trãſiť ſʒ ptes actuales: p accñs ꝟo ſm ptes cõicãtes: q̃tenus hę in illis actualib⁹ ꝯtineť: hęc ſunt in cõmẽto fructus digna. ¶ Sed circa hęc oriť dubitatio. vĩ. n. ꝙ īter duos mot⁹ reflexos nõ ſemp īterſit qes: primus caſus ẽ de pila ꝓiecta ſurſuʒ: ſi. n. eẽt qes media: tũc graue q̃eſceret ſurſuʒ a ſe nullo detinẽte. Scđs caſus eſt de faba proiecta ſurſum: quę occurrit turri: aut molari deſcendenti: vbi patet in puncto reflexionis: nõ quieſcere. ¶ In iſto quęſito quidam vniuerſaliter tenent ſemper inter omnes motus reflexos mediare quietem temporariam. Tum per demonſtrationez Ariſtotelis. Tuʒ per experientiam: q2 cum faba humefacta proijciatur in parietem: ꝛ reflectatur ab eo: paries inuenitur humectatus: qua ratione quieuiſſe fabaʒ per tempus in illo videtur. Tunc reſpondẽt ad caſum de faba occurrente turri aut molari: ꝙ in deſcẽſu molaris aut turris pellitur aer deorſum: qui inueniens fabam: aut lapillũ impedit motum ſurſum: non tamen trahit deorſum: ideo quodlibʒ illorum quieſcit per tempus anteq̃ tãgat molare: aut turrim cadentem. ¶ Hęc reſponſio eſt fuga: nam poſito ꝙ

Aue ali. cõ. 63. Dubit. Auer.

Solu.

Q̃ ſõ motib⁹ relatis.

Põ p³.

Cõtra.

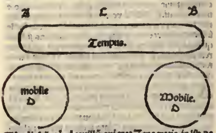
molare nec deſcendat:nec incipiat deſcendere:niſi in eo
inſtanti in quo faba deberet tangere ipſum:patet aerem
Sc'da rño. non impetu detinere fabam. ¶ Nouus expoſitor fingit
fabam moueri per ſe motu aſcenſus:cum vero tangit mo
larem:mouetur per accidens ad motum molaris.et Ariſt.
ↄfutatio. intelligit in motu per ſe. ¶ Sed cõtra.primo:quia tunc
faba ſimul accederet ⁊ recederet ab aliquo:niſi interſit
quies.Et hoc videtur impoſſibile tam per ſe ꝙ̄ per acci
dens.Secundo.melius ponatur ꝙ faba proyciatur.ita
fortiter ad molare:vt ab illo retro ſaltet.quo in caſu non
poteſt dici ꝙ quieuit:quia cõtinuo molare mouebatur.
nec ꝙ moueatur motu molaris:quia retro ſaltauit.
tertia p°. ¶ Alij fingunt fabam illam quieſcere in puncto reflexio
nis non quiete temporaria:ſed quiete ſubitaria:ſiue mo
ↄfutatio. mentaria. ¶ Sed hec reſponſio peccat.primo:quia nul
libi Ariſtoteles quieſcere aliquid voluit in momento tẽ
poris:ſed omnem motum ⁊ quietem poſuit eſſe in tem
pore vbiq3.Secundo.quia ſi humefacta faba occurrat
molari cadenti.⁊ ſit ita fortiter proiecta vt ſaltet retroce
dendo:molare inuenitur humectatum a faba: vbi non
potuit eſſe:niſi faba quieuiſſet cum molari in tempore.
ꝓpa p°. ¶ Circa hec igitur dico.primo ꝙ quicquid dicatur: poſi
tio Ariſtotelis non deſtruitur. Nam Ariſtoteles proba
Primus. re intendit ꝙ nullus motus eſſe poteſt naturaliter con
tinuus ⁊ perpetuus: niſi circularis motus: ſi motus re
flexꝰ ſit vnꝰ:ſiue pſes idẽ hꝫ. vbi.n.ſit vnꝰ ⁊ ꝯtinuꝰ: vl vnꝰ
⁊ ꝑ momẽtũ diſcõtinuꝰ:cũ iſtud nõ ſit niſi violenter:hẽ
tur ꝙ rectus non poteſt ſuapte natura eſſe continuus ⁊
perpetuus.ſed ſi eſt:erit violenter.etiam dato ꝙ per ac
cidens ſit continuus:etiam propoſitum non deſtruit.
Scdm. ¶ Secundo dico.pro mente Ariſtotelis ꝙ motus refle
xus non poteſt eſſe continuus: quando reflexio fit a na
tura mobilis:quod illo motu mouetur. ⁊ hoc probat ra
tio Ariſtotelis:vbi enĩ reflexio ipſa eſt naturalis: mobi
le quieſcere debet in termino reflexionis in actu: modo
idem actu quieſcere in aliquo puncto:⁊ actu recedere ab
illo eſt impoſſibile. ¶ Dico tertio ꝙ ſi reflexio eſt violẽ
ta ab aliquo impellente: vel occurrente: minime poteſt
eſſe motus continuus:declaratur per rationem Ariſto
telis:quoniam omnis motus cuius mobile actu adeſſe
alicui dicitur: ⁊ actu abeſſe ab illo: neceſſario eſt diſcon
tinuus.quoniam adeſſe in aliquo eſt vti illo pro fine:ab
eſſe vero eſt vti eo pro pĩcipio.Sed motus reflexus eſt
talis:nam ipſius mobile actu adeſt alicui puncto: cum
vtatur illo pro fine:⁊ vlterius non procedat. actu abeſt:
cum vtatur illo ꝓ principio:recedatq3 ab eo in quo actu
aderat.Sic igitur patet ꝙ ſiue reflexio ſit naturalis: ſi
ue violenta: ſemper motus reflexus eſt diſcontinuus: ⁊
non vnus.quoniam ſiue ſit naturalis ſiue violenta re
flexio:ſemper mobile actu adeſt alicui: ⁊ actu abeſt ab
Tertiũ. eodem. ¶ Dico tertio. ꝙ ſi reflexio ſit naturalis quies
media eſt temporaria: hoc facile patet. quia ſi acceſſus
fuit naturalis:receſſus eſt violentus. ⁊ ita ipſum mobile
reſiſtet per tempus trahenti deorſum.ſi acceſſus eſt vio
lẽtus:receſſus eſt naturalis: ⁊ ita virtus que pepulit ſuf
ficit reſiſtere ipſi mobili ne ſubito reflectatur.et ſi refle
xio eſt violenta:in puncto reflexionis ipſum mobile nõ
quieſcit per tempus:neq3 continuo mouetur reflectẽdo:
ſed dicitur non moueri vlterius:reflecti vero immedia
te poſt momentum in quo non vltra mouetur. ¶ Sed
Replice. replicabis: quoniam aut in eodem momento in quo ac
ceſſus deſijt:receſſus incipit:et in alio: atq3 alio. ſi in eo
dem:igitur acceſſus ⁊ receſſus ſunt vnus motus conti
nuus.continuum enim eſt:cuius partes copulantur ad
terminum communem. Si in alio atq3 alio. igitur iſti
duo motus erunt deinceps:atq3 conſequenter habiti.
Sed hoc eſt falſum.quia tunc tempus mediaret inter il
la duo momenta. vt in exemplo de lineis deinceps di
citur. ¶ Sorticole dicerent ꝙ ſecũdus motus: puta re R. ſo.
ceſſus in eodem inſtanti momento incipit: in quo primꝰ
deſinit:ſed aliter ⁊ aliter.primus enĩ deſinit in illo mo
mento vti in fine intrinſeco ſibi.bene enim vt in ſexto di
ctum eſt auctoritate Themiſtij:in ſucceſſiuis quibuſdã
datur terminus vltimus intrinſecus.in quibus non eſt
dare primum. Nam datur vltimum mutatũ eſſe in mo
tu:non tamen primum. Licz nec prima nec vltima mo
tus pars dari poſſit.erit igitur vltimum intrinſecus pri
mi motus. Secundi vero motus erit primum extrinſe
cum:extrinſecum cum nihil ſit illius intrinſecus. ¶ Ex Prĩa illatio.
quo patet in tali momento non moueri mobile motu ac
ceſſus: nec moueri idem mobile motu receſſus: ⁊ tamen
non quieſcit : quoniam in illo non eſt aptum moueri. Scda.
¶ Secundo patet. ꝙ licz non actu quieſcat mobile in
aliquo puncto:actu tamen poteſt eſſe in illo: dum modo
vtatur eo pro fine:⁊ non vlterius proficiſcatur. ¶ Ter Tertia.
tio ſequitur ꝙ licz in motu continuo cum mobile ipſum
in puncto medio motus eſt. Tunc nec moueri nec quie
ſcere dicatur:tamen motus eſt continuus:quoniam mo
mentum illud in quo mobile eſt penes punctum mediũ
eſt commune vtriſq3 partibus:⁊ actu intrinſecum ambo
bus:vti copulatiuum illarum.in motu reflexo ipſo vio
lento:cum momentum reflexionis ſit intrinſecum pre
cedenti:⁊ extrinſecum ſequenti: ideo erit motus ille diſ
continuus. ¶ Ultimo ſequitur eſſe aliquem motum diſ Quarta.
continuum:in quo nulla mediat quies. vt in violento ⁊
non naturali. ¶ Ad illud vero de faba humefacta occur
renti molari vel parieti:⁊ retro ſaltanti. Auerroes facile
ſolueret:diceret enim ꝙ alteratio fit multotiens ſubita.
quando per minima fit. Quid vero dicerent calculato
res: conſidera. ¶ Animaduerte tamen. vt dixit Auer
roes ſupra.commento.62°. ꝙ in duobus caſibus motus
ipſi reflexi poſſunt continuari: vnus eſt reſpectu diuer
ſorum mobilium: vt in chordis:nã pulſata vna cum ipſa
deſinit pulſari: tunc alia incipit pulſari. Etiam in motu
locali poteſt exemplificari: vt ponendo ꝙ Socrates mo
ueatur ab a.in b.in vna hora adequate: ⁊ in fine hore in
quo Socrates mouetur Plato incipiat moueri ab eo
dem b.vt fit in tripudijs:⁊ patet ꝙ illi ſunt motus refle
xi:inter quos non datur quies media: nec momentaria:
nec temporaria.Et hoc eſt ꝓpterea:quia motus illi ſunt
diuerſorum mobilium.Secundus caſus Auerrois erat
quando ſecundus motus eſſet perfectio primi: vt in ge
neratione:⁊ alteratione fit.Tertius caſus additur ab ali
quibus de naui ponendo ꝙ Socrates moueatur in na
ui quieſcente ab ortu verſus occaſum in hora: ⁊ ꝙ in
fine hore quando Socrates deſinit moueri: nauis inci
piat moueri ab occaſu verſus ortum:patet ꝙ Socrates
mouetur motibus reflexis contrarijs: inter quos non
datur quies media. Idem fit de muſca mota in lancea.
Et hoc eſt:quia Socrates mouebatur per accidens.

¶ Perſpicuum etiam eſt ſi quis punctum tẽ
poris quod prius poſteriuſue diuidit nõ ipſi
rei poſterioris tribuat ſemper:idẽ eſſe ſimul
atq3 non eſſe. Punctũ igitur temporis vtriſ
q3 commune eſt:priori videlicz. ac poſterio
ri.eſtq3 vnum ⁊ idem numero. ratione vero

non idem. Alterius enim finis. alterius principium. Semper tamen rei poſterioris eſt affectio.

¶ Soluit dubitationẽ de gñõne ꝛ corruptiõe. ſolet. n. dubitari accipiendo momentũ in quo deſinit aliqd: vel in illo incipit aliud: vel in alio atq; alio. ſi in eodẽ vnũ deſinit ꝛ aliud incipit: tunc idẽ ſubiectũ ſil' eſſet: ꝛ non eſſet: ſi in alio atq; alio: tunc in tpe medio ſubm ſtabit ſine priori ꝛ poſteriori forma: ꝛ ſic mã ſine forma. Rñdet qđ idẽ ꝛ vnũ nũero eſt momentũ in quo res poſterior incipit eẽ ꝛ pma deſinit. ſed eſt vnũ ſubiecto ꝛ nũõ: duo rõne: qꝛ finis prioris: ꝛ pncipiũ poſterioris. Ad formã dico. qꝫ tale momentũ licz ſit cõe vtriſq;: tñ tz ſe cũ poſteriori. eſt. n. intrinſecuz pri poſteriori. ꝛ extrinſecũ priori: ꝛ h̃ ſorticolę aiũt ſub aliis vbis: qꝫ rei pmanẽtis corrũpẽdę nõ daẽ vltimum intrinſecũ: ſiue per põnẽ de pñti: ſed bñ vltimũ extrinſecũ per remotionẽ de pñti. Sed bñ daẽ pm p poſitionẽ: qꝛ eſt itriſecũ rei genitę vel tẽpori mẽſurante rẽ genitã. qđ ẽt dici põt pm mutatũ vel genitũ eẽ ex pte rei. ſed ex pte tpis pm momentũ rei genitę.

¶ Sit tempus a. c. b. res aũt ſit d. que quidem in a. tempore alba ſit: in b. vero nõ alba. i ipſo ergo c. alba erit ſimul atq; nõ alba. in quouis eniz ipſius a. tpis puncto verum eſt dicere album eſſe: ſi toto illo tempore eſt album. ꝛ in quolibet etiam ipſius b. non albuz eſſe. Sed ipſum c. eſt in vtriſq;.

¶ Dedit ſolõnẽ ad cauillũ: qui erat Zenocratis in lib. de morte: nũc format rõnẽ in terminis more geometrę: vt formauit expoſitus. ꝛ arguit ſic. caſu poſito. d. corrũpẽdũ qđ actu eſt albũ ꝛ oz fieri nigꝝ in toto tpe a. c. eſt veruz dicere ipſum eẽ albũ. ꝛ idẽ in toto tpe c. b. eſt veꝝ dicere non eſſe albũ ſed nigꝝ. igiẽ in pũcto c. medio vtriſq; cõe ſil' erit albũ: ꝛ nõ album.

¶ Non ergo eſt dandum in omni. ſed in quouis preter ipſum nunc vltimũ quod eſt c. qđ quidem iam poſterius eſt: naz ſiue non albũ fiebat: ſiue corrumpebatur in omni a. factuz aut corruptum eſt in c. Quare album aut nõ album eſſe primuz in illo verũ eſt dicere. aut cum eſt factuz non eſt. ꝛ cũ eſt corruptũ erit. Aut ſimul album ꝛ non albuz: ens ꝛ nõ ens eſſe neceſſe erit.

¶ Dedit reſponſionẽ ad cauillũ non factis terminis: nũc factis terminis reſpõdet rurſus. qꝫ in illo caſu non ẽ dandum in omni pũcto ipſius temporis a. c. eſſe albuz: ſed in quouis preter ipſum nunc vltimũ: quod eſt c. qđ quidez iam poſterius eſt. Cuius cauſaz per impoſſibile dicit. nã ſiue non album ipſuz d. mobile fiebat: hoc eſt ſiue ipſuz d. debebat de albo effici non albuz: ꝛ hoc quo ad alterationem: ſiue corrumpebaẽ in omni a. c. ꝛ hoc quo ad ſubſtantiaz: factũ aut corruptũ eſt in c. itaq; quod c. erit primum non eſſe illius precedentis. ꝛ primuz eſſe conſequentis. Quarẽ albũ eſſe primũ in illo veꝝ eſt dicere: ſi de nigro debebat fieri album. aut non album: ſi debebat de albo fieri nigrum. Nam aut ſic. oportet dicere: aut cum eſt factũ non eſt: ꝛ cũz eſt corruptũ non erit oportet dicere. aut ſimul album ꝛ non album: ens ꝛ non ens eſſe neceſſe erit: quę cum ſint impoſſibilia: dicenduz eſt vt diximus. ꝛ ſic patet ſolutio.

¶ Ot ſi id qđ prius fuit non ens: neceſſe ẽ fieri ens: ꝛ cum ſit non eſt: fieri non poteſt vt tps ipſum in indiuidua tempora diuidatur. Naz ſi in a. tempore ipſum d. fiebat albũ: factum ẽ autem ſimul: ꝛ eſt in alio indiui. tempore: vt in b. quod eſt deincepicium priori: ſi in a fiebat nõ erat: in b. vero eſt: generationẽ aliquã mediaz oportet eſſe. quare ꝛ tempus id erat in quo fiebat.

¶ Ex dictis infert cõtra antiquos. primo: qꝛ tempus nõ fiat ex indiuiduis temporibus. ꝛ hoc deducit ex dictis: ꝛ facit tale enthymema. ſi quod ſit prius nõ fuit: ꝛ ſit ens hoc eſt ſi generatio eſt de non eſſe ad eſſe. igitur tempus non ſit ex indiuiduis temporibus. Deducit conſequentiam: ꝛ ſupponit qꝫ in alio tempore ipſum d ſit album: ꝛ alio eſt album: ꝛ eſt factum album. vt ſi ſit album in a. tempore: in b. alio tempore erit album ꝛ factum album. Hęc ſuppoſitio patet in ſexto: ꝛ hic etiam eſt data. tamẽ probat eam. Nam ſi fiebat album in a. non erat album in a. quia tunc idem ſimul fieret ꝛ factum eſſet: quod nõ eſt poſſibile. Hac ſuppoſitione ſtante qꝫ videlicz. in alio tempore fiebat vt in a. ꝛ in alio factuz eſt: vt in b. aliquã mediam generationem oportet eſſe: quare ꝛ tempus id erat: in quo id fiebat. ſic igitur poſitio de indiuiduis temporibus non poteſt ſtare cum veritate predicta.

¶ Non. n. eadem ꝛ hĩs ratio erit qui non indiuidua tempora fatentur: nam factuz eſt: atq; eſt in ipſius temporis i quo fiebat vltimo puncto: cui nihil attiguũ eſt: nihilq; deincepiciũ: licet indiuidua tempora deincepicia ſint.

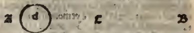
¶ Oſtendit nũc qꝫ ea poſitio quę dicit tps ꝯſtare ex tpibus diuiduis ꝯuenit veritati dictę de gñõne ꝛ corruptione: atq; omni mutatione. ꝛ ingt. non enim eadez ꝛ hĩs ratio erit qui nõ indiuidua tpa fatẽtur: quę erat ꝯtra ponẽtes tps conſtare ex indiuiduis: ꝛ ita hę veritates ꝯſonãt. ſubdit cauſaz dicẽs. nã d. ipſum factũ eſt: ꝛ eſt in actu in ipſius tpis in quo fiebat vltimo pũcto. vt in c. cui puncto c. nihil attiguũ eſt hoc eſt nullũ aliud punctũ imediatuz eſt: nullũq; deincepiciũ. imo quibuſuis pũcti tpis datis ſemp mediat tps: licz poſt illud c. ſint indiuidua tpa deincepicia. naz poſt illud eſt tps in quo ſunt momẽta infinita. ꝛ hoc ſorticolę aiunt imediate poſt c. inſtans qđ ẽ preſens eſt aliqđ inſtans: nullũ tñ inſtãs eſt imediate poſt c. ſed tps. nam bene tps eſſe põt momento ꝯtinuũ: nõ aũt momentũ. Sic igitur cũ veritate predicta pꝫ ſtare bene

ſecundam veritatem.

¶ Que cum ita ſint perſpicuū eſt ſi in a. toto tempore aliquid fiebat: non eē maius id tp̄s in quo factū eſt ⁊ fiebat: eo tp̄e quo toto dūtaxat fiebat. rationes igitur quibus aliqs tanq̄ proprijs rē hāc crederet: he ⁊ tales ſunt.

¶ Scd̄o p̄ncipal'r īfert Ar. ex dictis: nō eē magis tp̄s gn̄onis ⁊ geniti eē. q̄ tp̄s gn̄onis tm̄. qm̄ tp̄s gn̄onis erat totū a. vſq; ad c. excluſiue: id in q̄ erat res genita p̄ᵐ ē ipm̄ c. momentū. mō tp̄s cū vno momēto nō ē mai⁹ tp̄e ſine illo momēto: qm̄ īdiuiſū cuicūq; addit' neq; mai⁹ nec minus facit. veluti nō eſt maior linea cū pūcto b. q̄ ſine pūcto illo. deide epylogat ⁊ ſermo pȝ. Colligūt aūt īuſiores in his textib⁹ mītas regulas de p̄: ⁊ vltimo rep̄: que cū ſint clare ⁊ a nobis in .6°. plerūq; expoſite: omittant'.

¶ Logice autē ſi conſiderabimus: etiam hoc idē accidere videtur. omne. n. q̄d cōtinue mouetur: modo nihil obſtet: in q̄d latione venit: in id & prius ferebatur. vt ſi in b. venit: etiam in b. ferebat'. ⁊ non ſolū cum ꝓpe erat: ſed ſtatim & cum moueri cepit. Cur. n. nūc magis q̄ prius. Simil'r etiā in ceteris. ſed id q̄d ex a. fertur in b. veniet rurſus ad a. cōtinuo motu. igitur cum ex a. fertur in c. tūc & feretur ad a. eo motu: quo mouetur ex ipſo c. quare cōtrarijs motibus ſimul mouebit'. recti. n. motus contrarij ſunt.

¶ Hacten⁹ ꝑ rōes nāles: q̄s ꝓp̄as vocat. q2 huic ſcie ꝯueniētes: nūc ꝑ cōes ſiue ꝓbabiles: ⁊ arguit p̄ ſic. ſi mot⁹ reflexus eſt vn⁹ ⁊ ꝯtinu⁹: idē mobile recederet ab aliq̄: ⁊ ferebat' ad illud. Ad h⁹ ꝯductionē ſupponit. oē q̄d venit tādē ad aliq̄d p⁹ ferebat' ad illō ꝯtinue mō nihil ꝓhibeat: vt ſi ipȝ d. mobile venit in b. & in b. ferebat'. h̄ ſuppō eſt itelligēda: vt ait: nō tm̄ cū ipȝ d. ꝓpe ē ipȝ b. ſȝ & cū remotū: q2 nō v' magi q̄ ꝓpe: q̄ antea. ⁊ vt dico de b. ita de oibus pūctis: ad que tandē ipȝ d. veniet. Ex ħs igit' ſumatur h̄ maior. oē q̄d venit ad aliq̄d motu ꝯtinuo: p̄us ferebat' ad illud: cui addit minorē dicēs. ſȝ id q̄d ex a. fert' in b. veniet tādē ꝯtinuo motu rurſus ad a. igit' cū ipm̄ d. ex a. fert' in c. ſiue in b. tūc & fert' ad a. eo motu: q̄ mouet' ex ipo c. v'ſus b. Ex ħs ſeq̄' ipoſſe p̄dcm̄. vȝ. q̄ idē ſit' ⁊ ſemel moueret' motibus ꝯrijs: recti. n. (vt ait. motus ꝯrij ſūt) Addit. & v'bū iſtō ꝑ circularē: i illo. n. motu mobile fertur ab vno pūcto ⁊ ad illud pūctū: vt ſol ab ortū ⁊ ab ortu. ſed iſti mot⁹ nō ſunt ꝯrij: veluti ſurſum ⁊ deorſum motus. in talib⁹. n. idē mobile ferri a cētro. ⁊ ferri ad cētrū v' impoſſe ſimul ⁊ ſemel.

¶ Inſuper etiam ſeq̄tur ſimul cum hoc vt ex eo mutetur in quo nō eſt. q̄d ſi hoc ſit impoſſibile: neceſſe eſt ſtare in c. non ergo vnus hic eſt motus. motus nanq; q̄ ſtatu intercipitur non eſt vnus.

¶ Scd̄o ad idē īfert q̄ aliq̄d ferret' ex aliq̄ puncto in q̄ nō eſt. nō. n. pōt mēte ſana cōcipi vt teſtudo feratur ad ſcholas ex foro in quo tūc nō eſt: nec erat. deduco ꝯñaȝ. Nā cū d. ipſum ab a. fert' in a. vel fert' in a. ab ipſo a. aut ab alio. vȝ. a. b. ipſo c. nō ab ipſo a. q2 nō oȝ ferri ad ipſuȝ: cū ſit in ipſo: habitub⁹. n. p̄ntibus in ſubito ceſſat mot⁹. igit' fert' ex nō a. ⁊ p ꝯñs ex c. ſȝ ipſuȝ d. nō erat in c. p caſum. igit' aliq̄d fert' ab aliq̄ in q̄ nō eſt: nec hacten⁹ fuit. Deide epylogat totā rōeȝ: ⁊ ſermo pȝ. ¶ Auer. vigorat rōeȝ primaȝ Ari. huc i modū: ſupponit. n. ſemꝑ in motu eē deꝑditionē termini a quo: ⁊ acq̄ſitionē termi ad quē. ¶ Ex h̄ arguit. ſi mobile motu vno reflexo moueret': tūc eūdem terminū ꝯtinuo deꝑderet ⁊ eūdē ꝯtinuo acq̄reret. q̄d eſt ipoſſe. cū acq̄ſitio ⁊ deꝑditio reſpectu eiuſdē ſint rōes ꝯrie. ¶ Et ſi q̄rat' abſolute vtꝝ in motu recto deꝑditio ſit in eadē p̄te in qua eſt acq̄ſitio: an in aliā. videt' reſpōdere Auerro. q̄ ſic. quādo vȝ. terminus non eſt vnus qui eſt a quo: ⁊ ad quē. in motu. n. recto inter ꝯtrarios termios facto eadeȝ pars mobilis eſt que deperdit ⁊ acq̄rit. ait tamen q̄ hec pars non eſt permanens: ⁊ termiata: quoniā continuo ſubijcit' alijs atq; alijs deperditionibus ⁊ acq̄ſitionibus. Sic igitur pȝ. q̄ acquiſitio ⁊ deꝑditio reſpectu diuerſoꝝ terminoꝝ ſunt de facto in eadē parte. reſpectu eiuſdeȝ termini non eſt poſſibile. ipſe tamē ait ſic ⁊ vtrūq; illoꝝ eſt in parte trāſmutati alia a parte in qua ē reliquum: ſed ſunt non determinata in ſe: nec quo ad nos. quaſi dicat. q̄ licȝ idem mobile nūero acquirat ⁊ deperdat reſpectu diuerſoꝝ terminoꝝ: non tamē ſcd̄m eandeȝ partem determinate: ſed ſȝ diuerſas indeterminate. nō ſm̄ vnaȝ determinate: q2 non permanenter: cū cōtinuo ſit alia atq; alia. Scd̄m diuerſas quatenus mobile ſm̄ vnaȝ parteȝ eſt in termino a quo: ⁊ ſm̄ aliam in termiō ad quē. igitur ſm̄ eandē: ⁊ ſm̄ diuerſas. Scd̄m eandē ratione habita ad mobile. ſm̄ diuerſas ratione habita ad terminos: penes quos mobile tenet vnaȝ partē ad vnū: ⁊ aliā ad aliū. ¶ Ulterius dicit q̄ ratiōes dicende ſunt logice: q2 vtuntur ꝓpoſitionibus cōibus plurib⁹ ſciētijs. dicitur. n. ratio logica multifariā: aut q2 per inſtrumētū logice. ⁊ ſic ois ratio eſt logica. neȝ ois eſt: aut enthymema: aut exemplū: aut inductio: aut ſyllogiſm⁹ ad id gen⁹: que inſtrumenta ſunt logice. Aut dicit': quia eſt ex propoſitionibus cōmunibus multis ſciētijs: vt he rationes. he enīȝ vtuntur illa. oppoſita non poſſunt eſſe in eodeȝ: ⁊ illa. trāſmutabile eſt in potentia ad terminuȝ ad quē: que etiam eſt cōmunis. Tertio poteſt addi q̄ dicitur logica: quia per regulas logice: vt quando a diuiſis ad coniunctā: quando a p̄te ad totū: ⁊ in alijs id genus. Quarto dici poteſt logica: q2 per extranea nō ꝯuenientia plib⁹ ſciētijs: ſed extranea a ſcia in qua fit rō: aut q̄nto: q2 per ꝓbabilia: ⁊ famoſa. Ad ꝓpoſitū h̄ rō d' logica: q2 vtit' ꝓpoſitionibus cōibus illis ꝓpelis: q2 vtebat' ꝓprijs ꝓpōnibus. ¶ Ulterius Auer. gloſat ꝓpōnē Ar. erat. n. q̄ oē motū ꝯtinue peruenit ad vltimū terminū. ait eſſe intelligēduȝ in motu nāli: ⁊ in motu aiali: in vtroq;. n. mobile intēdit terminū ad quē: ⁊ in vtroq; venit ad illū: niſi impediat'. nāle quidē ab aliquo violentāte. Aial vero a novo ꝓpoſito: vel aliquo violentāte vel fortius ꝯcitante. ꝓpea addit niſi ipediat': nam ipedita nō ꝑueniunt ad terminum p̄mo conſtitutum. Hec in cōmento ſunt.

que ſect. cō men. 70.

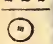
¶ Praeterea ex ijs etiā magis vl'iter de omni motu idē patebit. Nam ſi omne q̄d mouet' motuū dictoꝝ: aliquo mouetur: etiā q̄d quieſcit: aliqua quiete ex ijs que illis opponuntur quieſcit. nullus. n. ali⁹ preter hos erat mot⁹:

id autē quod nō ſemper hoc motu mouetur: coꝝ motuū dico qui ſpē dr̄nt. modo non ſit pars totius: neceſſe ē vt oppoſita gete prius quieſcat. Eſt.n. quies priuatio motus.

℄ Scd̄o ad idē arguit: ⁊ ſupponit duo. (vt mihi vr̄.) pri mum. ꝙ omne qd̄ mouet̄: aliquo motuū definitoꝝ i gn to neceſſe eſt moueri. vt gnōne: aut auctōe: aut alteratōe: aut latione: ⁊ hoc ꝓpter: q2 non ſunt plēs motus ſiue mu tationis ſpēs: q̄ ille in q̄nto enumerat: cū ad q̄tuor tā tum pdicamenta ſit motus ſiue mutatio. etiam qd̄ ge ſcit: neceſſe eſt vt geſcat aliqua gete oppoſita alicui illoꝝ motuum vt vel gete oppoſita lationi: aut auctiōi: aut ali cui id genus. huius rō eſt: q2 nullus alius eſt motus pt̄ ter illos: nulla quoq3 quies. Scd̄a ſuppō eſt ꝙ oē qd̄ non mouetur aliquo hoꝝ motuū enumeratoꝝ in quinto: ne ceſſe eſt vt quieſcat aliqua quiete oppoſita ei motui: quo eſt aptū moueri. vt alterabile ſi non actu alteratur neceſſe eſt quieſcat quiete oppoſita alterationi: ⁊ augmentabile

dubitatio p̄ª. ſi non augetur: etiā quieſcat quiete oppoſita gete oppoſi ta auctioni: ⁊ in alijs id genus ſilr̄. ℄ Sed contra ſcd̄am ſuppoſitionē duplr̄ eſt inſtare. primo: q2 hyppocentaur⁹ non mouetur motu locali: ⁊ tamen non quieſcit a latiōe,

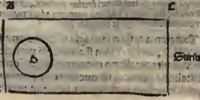
ſcd̄a. cum non ſit. ℄ Scd̄o ſit vnus motus alterationis alba

tio: cuius vna medietas ſit a.b. ⁊ alia b.c. Tūc arguo m. mobile non mouetur ſcd̄a parte albationis. vz. b.c. dato ꝙ incipiat non moueri. ſed pars albatōis eſt albatio. igi tur non mouetur albatione. ⁊ tamen non ꝓꝑ hoc verum eſt m. quieſcere ab albatione: q2 poſui ipſum moueri pte

Solo. p̄ma albationis a.b. ℄ Ad has obiectiones rn̄detur. pri ma tollitur: q2 Ar. ſuppōit cōſtātiā ſubiecti. vt. vz. mobi le ſit: ſcd̄am ſoluit per id qd̄ ſubdit dicēs. modo nō ſit pa totius. ⁊ ita bene cōcedo m. nō moueri b.c. parte albatio nis. ⁊ tamen nō quieſcit ab albatione: q2 mouet̄ p̄ma al bationis pte. Eſt igitur ſuppō ſcd̄a. gcqd non mouet̄ ali quo toto motu illoꝝ: nec aliqua parte illius. quieſcit ge te oppoſita alicui motui illoꝝ. quicquid ſit illa rō nulla eſt: nam bene concedo m. non moueri b.c. parte albatio nis: non tn̄ concederē m. non moueri aliqua parte alba tionis. vt ſorticolę ēt ſentiūt. ℄ Debes ſcire ꝙ hec ratio facienda appellat̄ vlior: qm̄ prior fuit de motu locali: h̄ ē cōis omni ſpeciei motus.

℄ Si igitur hec ita ſint: ⁊ mot⁹ quidē recti cō trarij ſunt. neq3 etiam contingat vt aliqd mo tibus ꝯtrarijs ſimul moueantur: id qd̄ ab a. fer tur in c. nō ex c. quoq3 ſimul fertur ad a. atq3 cū non ſimul vtriſq3 ferat̄ motibus. ⁊ moue tur dicto motu ex a. in c. prius in ipſo c. quie ſcat neceſſe eſt. hec.n. eſt illa quies quę oppo nitur ei motuj quo pergitur ex c. ad a. Ex ijs igitur perſpicuum eſt non eſſe hunc motum continuum.

℄ Jis ſuppoſiti: vlteri⁹ pōit 3ᵃᵐ ſuppōnē: ꝙ nihil ꝑt i eodē tpe moueri motib⁹ ꝯrijs: vtpote ſurſū ⁊ deorſū i ſil. huic addat̄ mior ſ3 mot⁹ ex a. deorſū i c. ſurſū: ⁊ eē ex c. i a. ſūt ꝯrij. igr̄ ipz d. nō ꝑt ſil ijs motib⁹ ꝯrijs moueri eodē tpe. ⁊ h̄ igt. ſi igr̄ h̄ ita ſint: ⁊ mot⁹ qdē recti ꝯrij ſīt: nz ēt ꝯtin git. vt idē motib⁹ ꝯrijs ſil moueat̄: ex ijs ſeqr̄ h̄ 3ª ſuppō vz. ꝙ id qd̄ ab a. fert̄ i c. nō ex c. q3 ſil fert̄ ad a. h̄ ē 3ª. Ex ijs ꝑt itēr̄ i enthy⁹ᵉ īferri huc i modū: atq3 cū nō ſil vtriſ q3 ferat̄ motib⁹: ⁊ mouet̄ dcō motu. vz. ex a. i c. p̄ⁱ i ipo c.

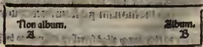
dubitatio geſcat neċe ē. ℄ Sz dices ꝯ Ar. ꝯñaz nō valer. nā cauil lator ꝯcedet ipz d. añq̄ moueat̄ i a. gēuiſſe. ſ3 nō i c. ſ3 in ſpacio medio iter a. ⁊ c. q2 n̄ ē icōueniēs aliqd moueri ⁊ geſcere ſil ⁊ ſemel. vt d. geſcit cū mouet̄ ſurſū vſqȝ c. ge te oppoſita motui ſcd̄o ex c. i a. ⁊ mouet̄ motu ex a. i c. ⁊ ſic nō ſeqr̄ ipz geſcere i c. ſ3 i c. vł i ſpacio añ c. qd̄ ēt tc̄ moue

Rñſio. bat̄. ℄ Ad huc cauillū refellēdū ſubdit. h̄.n. ē illa qes q̄ opponit̄ ei motui q̄ ꝑgit̄ ex c. i a. i qb⁹ vbis dat itelligere ꝙ ipe loqr̄ d̄ gete i termio a q̄. h̄.n. oppōit̄ motui: vt ꝑuatio hitui. mō termin⁹ a q̄ ſcd̄i mot⁹ ē i c. igr̄ dz geſcet̄ i c. añq̄ ferat̄ ad a. ꝑ ſcd̄az p̄n¹ᵃᵐ ſuppōnē. Ex ijs ꝑt ſyllis formari

Syllo. ſic. oē qd̄ mouet̄ ad aliqd p̄⁹ geuit i termio a q̄ ꝯpoſito il li termio. ſ3 d. mouet̄ ad a. igr̄ geuit i termio ꝯpoſito ipi a. ⁊ ſic i c. ipo qd̄ ipi a. ꝯpōit. ⁊ ꝑ h̄ pz ꝙ nō oēs hę ſuppō nes ſt̄ vtiles ad ſyllz. ſ3 bn̄ ad cauillos poſtes fieri ꝯ rōez. p̄ª.n. ſuppō. vz. ꝙ nō ſint plēs mot⁹ illi tradit i 5º fcā ē: q2 aliqs ꝑt ꝯcedere nullū motū reflexū eē vnū ⁊ ꝯtinuū de his motib⁹ dcis i 5º. ſ3 ē ali⁹ adhuc mot⁹: q̄ ē reflex⁹ ⁊ cōti nu⁹: d̄ q̄ nō valz rōcio Ar. ad h̄ ſuppoſuit nullū eē motū aliū ꝑter illos. 2ª ſuppō fuit malō nī ſyll: vt pz. 3ª ſuppō: ꝙ nihil idē mouet̄ ex a. i c. ⁊ ex c. i a. ſil ⁊ ſemel: ēt fcā eſt ꝓꝑ cauillos. nā aliqs poſſz cauillādo dicer̄ idē poſſe illis motib⁹ moueri: ꝯ h̄ accepit ꝙ nihil motib⁹ ꝯrijs mouet̄. Hęc ſt̄ q̄ mihi vīſr circa lrē expōnē. ℄ Auer. āt pax d̄ ſe

d auerroi ſta. 7ª. rie text⁹ curās rōez reduc̄ ad duas ꝓpōes. p̄ª ē. gcqd mo uet̄ aliq̄ motu dcōꝝ i 5º: neċe ē vt moueat̄ a gete oppoſi ta illi motui. h̄ ē neceſſe eſt vt prius quieuerit in termio a q̄ termio ad quē mouetur ꝯpoſito. Scd̄a. oē qd̄ mouetur duobus motibus oppoſitis neceſſe eſt vt ſingulariter ⁊ ſeorſum moueat̄ nō ſimul ⁊ ſemel in eodē3 tempore. Ex ijs ſequit̄ vt omne motū qd̄ duobus oppoſitis motibus mouet̄: neceſſe ē vt vtroq3 motu moueatur quiete qua dā3 intercepta. quę cōſequētia qua ratiōe valeat: ex tex tu conſtat. Secūdo d̄clarat differētiā inter hāc rationē ⁊ rationē paulo ante factā. ⁊ vult ꝙ cōueniūt ⁊ differūt: ꝯueniūt quidē in ea ꝓpōne quę dicit impoſſe eē duos ꝯ rios motus eſſe ſimul in eodē. differūt vero quo ad mo dum deductiōis: nā p̄ª inferebant: ſi motus reflexus eſt vn⁹. igit̄ ꝯrij motus in eodē3. Scd̄a facit oppoſito mō. ſi nō pñt eē ꝯrij motus in ſimul. igr̄ qd̄ mouet̄ oz. vt ſinglr̄ ⁊ ſeorſū moueat̄ gete itercepta. h̄ eſt dr̄ia: ⁊ ꝯuenientia. ℄ Ulteri⁹ Auer. illā ꝓpōnē. nihil mouet̄ motib⁹ dr̄ntib⁹ ſpē: itelligit: qñ vn⁹ mot⁹ nō ē alteri⁹ finis veluti ē illumi natio dom⁹ quę ſeqr̄ motū cādelę: de hac dcm̄ ē 5º. 62ª.

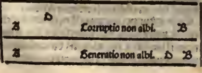
℄ Adhuc autē ⁊ hec ratio magis dictis ꝓpria erit. Simul.n. corruptū eſt non albū: ⁊ al bū eſt genitū. ſi igitur alteratio qua itur i al bum atq3 ex albo ꝯtinua ſit: nulloq3 tempore quies interſit: ſimul corruptū eſt non albū: ⁊ factū eſt non albū. hoꝝ.n. triū idē ē tps.

¶ Tertio arguit etiam per impoſſibile ſic. ſi motus reflexus eſt vnus atq; cōtinuus. igitur ſimul aliquid eſt corruptum in non albo: ⁊ factum non album. vbi debes ſcire ꝙ tria ſunt. corrūpi non album: fieri album: ⁊ fieri non album: quibus ſi addatur quartū. vȝ. corrumpi albū: erūt poſſunt ſex coniugationes.

¶ Quaꝝ due clare conſtāt: vt corrumpi albū: fieri nō album: ⁊ corrumpi nō album: ⁊ fieri album. Ex hoc arguo vbi alteratio ex a. in b. eſſet vna ⁊ continua cū alteratōe ex b. in a. tūc ſiſ cōntraria. vȝ. corrūpi albū. fieri albū: ⁊ fieri non albū. quoꝝ duo ſunt oppoſita ⁊ incōpoſſibilia. vȝ. fieri album: ⁊ corrumpi albū: tertium ēt eſt incompoſſe: licȝ non directe. conſequentia pȝ. nam ſi alteratio ex a. in b. ſit corrūpi non album: ⁊ alteratio ex b. in c. eſt fieri nō album: ⁊ hic motus eſt vnus: ⁊ continuus. igitur ſimul ⁊ ſemel d. mobile alteraretur corruptione non albi: ⁊ generatione non albi. que ſunt incōpoſſa. ¶ Sed dubitabis Dubitatio
forſitan dicendo ꝙ d. nigrum in prima parte tpis corrūpitur in non albo ⁊ ſua nigredie: in ſcḋa parte tpis ſit nō album: ⁊ generatur in ſua nigredine. Modo h̄ non ſunt incompoſſa ſȝ diuerſas tpis partes. ¶ Huic dici poteſt Solo.
ꝙ Ariſtoteles ſupponit vnum cōmune omnibus rōnibꝰ ꝙ quicquid mouetur ad aliquid ꝗȝ cito icipit moueri ad illud tam cito mouetur motu denominato ab illo: vt q̄quid incipit moueri ad album incipit albari. Ex hoc arguitur. d. mobile icipit moueri ex a. in b. igitur mouetur corruptione non albi: ponēdo ꝙ motus ille ſit corruptio non albi. Amplius d. mobile incipit moueri motu ex b. i a. quando incipit moueri ex a. in b. quoniā per te vnus ē motus continuus. qui eſt ex a. in b. cū eo qui eſt ex b. i a. ⁊ ita qcqd incipit moueri vno illoꝝ incipit moueri alio. quare ꝑ tunc cum d. mouetur motu ex a. in b. hoc eſt corruptione non albi: mouebiť ēt motu ex b. in a: qui eſt per caſum generatio non albi. ⁊ ita ſimul ⁊ ſemel erit d. motum generatione non albi: ⁊ corruptione nō albi. ⁊ ita cū eſt non albū mouebitur corruptione non albi: ⁊ generatione non albi. ⁊ cum eſt album mouebitur gnōne albi ⁊ generatione non albi.

¶ Ex quo poteſt componi ſyllus ſic. quicquid mouet aliq̄ parte alicuius motꝰ continui ⁊ vnius: mouetur toto illo Syllo.
motu. ipſum d. mouetur a. b. motu: qui eſt pars totiꝰ motus a. b. b. a. igitur ſimul ⁊ ſemel mouebiť motu a. b. b. a. Et cum a. b. ſit corruptio nō albi. ⁊ b. a. generatio non albi igiť d. moueť ſimul ⁊ ſemel corruptione nō albi ⁊ generatione non albi. ⁊ ſic patet rō Ariſtotelis. quā nō itelligunt iuniores.

¶ Praeterea non ſi tempus cōtinuus ſit: motus etiā continuus erit: ſed deinceps. quoniāq; modo contrariorum motuū vt dealbationis ⁊ denigrationis idem erit finis.

¶ Soluit cauillū: nā duoꝝ motuū poteſt eſſe idem finis vt dealbationis ⁊ denigratiōis. vȝ. hora vel dies. igiť denigratio ⁊ albatio ſunt vnus motus. Rndet negando cōſequentiam. poteſt. n. eſſe idem tps duoꝝ motuū: ⁊ tū illi motus vnus non erunt: vt albationis ⁊ denigrationis diuerſorum mobilium. Nā albationis ⁊ denigratōis nō pōt eſſe vnus finis. igiť nec pnt eſſe motus vnus. cuȝ vnitas motus ab vnitate finis accipiať quo ad hocꝰ. ⁊ ita pnt eſſe attigui: non tamen vnus.

¶ At motus qui per orbem fit vnus atq; continuus erit: cum nullum impoſſibile accidat. id. n. quod ex a. mouetur ſimul mouebiť. ad ipſum a. eadē appetitione. Ad quod namq; peruenit: in id etiam mouetur. ſed non ſimul cōtrariis motibus mouetur: neq; oppoſitis. non enim omnis motus quo ex hoc itur: contrarius aut oppoſitus eſt ei quo itur ad hoc. ſed contrarius quidem eſt rectus. cui quidē is contrarius eſt: qui eſt ſm locū: ceu is qui ꝑ dyametrum fit. diſtat. n. plurimum. Oppoſitus autem eſt qui fit per eandē longitudiē. nihil prohibet vt talis motus continuus ſit: nulloq; tempore deficiens.

¶ Ex quo cōcludit ꝙ ſolus motus circularis ē ꝑpetuꝰ ⁊ ꝯtinuꝰ. Qđ hac rōne pȝ. nā eſt aliq̄s motꝰ ꝯtinuꝰ ⁊ ꝑpetuꝰ. vt eſt demōſtratū. ⁊ ille nō pōt eſſe alteratio: nec generatio: nec auctio: nec latio recta. igitur eſt circūlatio. h̄ tamen ꝑſuadet: q2 hoc poſito non ſequunť ipoſſa deducta in motu recto. non. n. ſequitur idē moueri motibus contrariis: cuȝ in circlo nulla ſit ꝯrietas. ꝓpē. n. ꝯrꝰ ⁊ oppoſitꝰ ē rectꝰ recto. vȝ. qñ ſiūt ⁊ ſt ſȝ eādē dyametꝝ. ſic igiť merito diſtātie nō pt eē i orbiculari motu ꝯrietas.

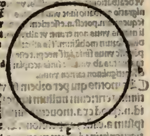
¶ Inſuper etiam qui quidem orbicularis motus eſt: is ab eodem eſt in idem. at rectus ab vno in aliud.

¶ Scḋo ꝙ in orbiculari nō ſit ꝯrietas ꝑſuadet ſcḋo rōne terminoꝝ: nā orbicularis eſt ab eodē ſeipſum in ſeipſuȝ. at rectus eſt ab vno ſiue a ſeipſo in aliud.

¶ Etiam qui in orbe fit: nunquā fit in eiſdem. rectus vero perſepe i eiſdē agitatur. is igitur motus qui ſemper in alio atq; alio fit: continue fieri poteſt. qui autē in eiſdē perſepe fit: non pōt. Nam id qđ mouetur motis oppoſitis ſimul moueri neceſſe eſſe.

¶ Tertio via medioꝝ idem ſyllogizat ſic. ois motus qui

ſemper in alio atq; alio fit medio ꝑpetuus eſſe pōt. q vo in eodem ⁊ per idē mediū: eſſe nō poteſt perpetuus: ⁊ cōtinuus: ſed motus in orbe fit in alio atq; alio medio. rectus vero in eodē medio. igit̃ orbicularis eſſe pōt perpetuus: rectus non. Ex vero qui ꝑ idem medium fit: nō poſſit eſſe perpetuus: eo pꝫ: q2 non poteſt eſſe niſi reflexus: quē demonſtrauit non eſſe perpetuū. per hoc: q2 alr motibus cōtrarijs idem ſimul moueret̃. rectus. n. ſi debeat eſſe ꝑpetuus: oꝫ vt per idem interuallū reflectatur. ⁊ ꝑpterea eſſe non pōt ꝑpetuū. at orbicularis per alia ꝑficit̃ media. ſi quidē vnius ſm vnā ꝑtē vergat ad vnã ſemicirculi partē: alius ad aliā. ⁊ cū non fiat per eandē viam. iō non eſt reflexus. ⁊ per ꝯñs poteſt eſſe perpetu⁹. Huius exemplū eſt ſol in d. puncto conſtitutus mouet̃ ab ipſo d. ortu per culmen meridiei in a. ⁊ occaſum in b. mediū imū c. demū rediēs in d. diceret̃ aūt per idē medium redire: ſi ab ipſo d. rediret in c. ⁊ inde ī b. ⁊ ide in a. demū in d. hac. n. ratiōe fieret per idē medium: ⁊ hac rōne eſſe non pōt continuus: ⁊ perpetu⁹: q2 eſt reflexus: ⁊ in puncto reflexionis per antedicta. op; ce quietem. vltr. n. dictū eſt inter oēs motus reflexos tāꝫ orbiculares: q̃ꝫ rectos eſſe diſcontinuationē. Ex quo pꝫ veritas rōnis Ariſtotelis omnino.

Quare fieri nequit: aut vt ī ſemicirculo gequaꝫ: aut in aliā vlla circumferentia continue moueatur. ſepe. n. per eadē moueri: contrarijſq; mutationibus mutari neceſſe erit. non enim principio finis ibi coniūgitur: in circulo vero ꝯiungitur. igitur hic ſolus eſt ꝑfectus.

Ex quo infert nullū aliū motū eſſe perfectū niſi orbicularē. ⁊ ſyllus eſt: oīs ille motus qui ꝑncipio finē cōiūgit: eſt perfectus. ſolus circularis ꝑncipio finē copulat. q̃re hic ſolus ꝑfectus erit. mior pꝫ. q2 motus factus in recto ſpacio: aut in ſemicirculo: ſi debet eſſe ꝑpetuus: debet eē reflexus. ⁊ ſic accidit idē moueri per eadē media ꝯtrarijs motibus. ⁊ ita nullus illoꝝ copulat principio finē.

que ſucr. 68 tex. 71 Ex cōmēto colliguntur quatuor. primū q non ſolū eſt de facto circulatio perpetua ⁊ ꝯtinua. ſed ō poſſibili. Unde dici pōt q eſt de ineſſe: neceſſio ineſſe. ⁊ poſſibili ineē. de ineſſe quidē: q2 declaratū eſt de ineē aliquē motum eē perpetuū ⁊ ꝯtinuū: ⁊ hic eſſe non pōt generatio: nec alteratio: nec auctio: nec latio recta: reſtat vt de ineſſe ſit circulatio. De neceſſio vero ineſſe: ſi debeat gnātio ⁊ corruptio eſſe perpetua. de poſſibili ineſſe vt Auer. ait: q2 poſſe eſt illud quo poſito ineſſe non accidit impoſſe: mō Ar. in lr̃a declarat q poſito motu circulari perpetuo: nullum emergit impoſſe: hoc eſt primum. Scd̃m eſt cā quare motus recti nāles facti reflexe ſūt ꝯtrarij: ⁊ ad hoc aſſignat duas rationes: nālē quidem: qꝛ loca e quibus: ⁊ ad que ſunt nāliter ꝯtr̃ia: vt ſurſum ⁊ deorſum loca. mathematicam vero. q2 ꝯtr̃ia ſunt que maxime diſtant. x°. metaphi. talis aūt diſtantia vt declarant mathe^ci eſt ſm lineā rectam. ⁊ non ſm circularē: qđ nunc debet ſupponi. quare motus recti facti de ꝯtrarijs terminis in ꝯtr̃ios terminos non ſunt perpetui. Tertiū eſt ſolo dubiū: poteſt aliqs cauillare contra Ar. videtur. n. in ſphera reperiri maxima diſtantia: qm̃ de rōne ſphere eſt centrum: ⁊ circūferētia: cum per hec deſcribat̃ ab Euclide: ſed centrū maxime diſtat a circūferentia. igitur poteſt in ſphera fieri motus inter terminos oppoſitos. Auerro. inuit rñſionem: quia non indiget hac ꝯſideratione ad ꝑpoſitum: cū loquatur in motu ⁊ reſpectu motus circularis modo motus circularis non fit a centro ad circūferentiā nec ec̃. Silr nō indiget ſolōne queſtiōis Zenonis. arguebat. n. Zeno ſpheram non moueri: q2 non mutat locū: ⁊ ita videt̃ Ar. ſim ſupponere. inquit. q nec ſolonē huius requirit: q2 eſt ſoluta in. 6°. Ultimo declat differentiā inter principium ⁊ finem in motu recto ſiue ſpacio recto: ⁊ principiū ⁊ finē in circulo. ait. n. q in ſpacio recto principium ⁊ finis dñt ſubiecto ⁊ ratione: cū differunt ſpē. ⁊ ſint contraria loca. ſintq; termini maxime diſtantes. At in circulo differunt ſola ratione: ſed ſubiecto idē ſunt. Scd̃o in ſpacio recto ꝑncipium ⁊ finis ſunt inuenti naturalr: at in circulo nullus eſt finis naturalis: nullūq; principium nāle. vt Ptolemeus ait ī libro apoteleſmatū. ſed h ſunt ſola nr̃a acceptione. Hec ſunt in cōmento.

Ex hac vero diuiſiōe perſpicuū eſt etiaꝫ nullum cæteroꝝ motuū poſſe eſſe ꝯtinuum. in oībus. n. ꝗs ꝑ ea media accidit ſepe idē fieri. vt in alteratione per media ipſa: ⁊ in motu ad q̃titatē per magnitudinē mediā: ⁊ in generatione ⁊ corruptione ſilr.

Que de latione ꝑaulo ante dixit: ad ceteros mot⁹ applicat: ⁊ probat ſimili ratione nullū ceteroꝝ eſſe perpetuum ſic: nullus motus qui per eadē media reflectitur eſſe poteſt continuus ⁊ perpetuus vt ſuit dictū. oīs ali⁹ motus ſi debet eſſe perpetuus per eadem media reflectitur: vt alteratio ſi debet eſſe perpetua: ꝑ colores medios eoſdē in eundo ⁊ redeundo procedere debet. auctio per medias magnitudines: generatio per medias eaſdē diſpoſitiones. igit̃ nullus ceteroꝝ eſſe pōt ꝑpetuus.

Nihil. n. itereſt pauca quiſpiā an multa media ꝯſtituat: in quibus eſt mutatio ipſa: ⁊ addat medium aliqđ an auferat: per eadē. n. ſepe motum fieri accidit.

Sed cōtra aliquis obyciet. primo: quia poteſt aliquid mutari de albo in nigrū per media plura vt per rubeū: pauonaceū fuſcum: ⁊ alia id genus: reddi tamen ad albū ex nigro poteſt non per tot media. Secūdo poteſt mutari terra in ignem per alia elementa media: vt per aquā ⁊ aerem. at contra mutari poteſt ignis in terram imediate ſecūdo de generatiōe. igitur non eſt verum quod acceptum per eandem viam ac media eadē ſemper fieri reciprocationem. Reſpōdet Ariſtoteles. ⁊ vult q omnis reciprocatio fiat: aut per omnia eadem media: aut ſaltem pauciora: aut aliqua vel aliquod vnum. Modo ſic eſt in propoſito. licꝫ. n. reflexio ex nigro in albū nō per tot fieret media: ſufficit q per aliquid illoꝝ. Scd̃o licꝫ ignis reciprocetur in terram per nullū elementorum medium: reciprocat̃ ſaltē per eaſdē diſpōnes: vt phyſici ſciunt.

Ex ijs igitur perſpicuū eſt nequaquā recte ſenſiſſe naturales: qui vniuerſa ſenſilia ſemꝑ moueri inquiunt. naꝫ motuū dictoꝝ aliquo moueri: potiſſimūq; ꝫ illos quibus cōtingit

alterari: neceſſe ē. fluere.n. ſemper ac iminui
aiunt illa. praeterea generationē ac corruptio
nez alterationē eſſe dicunt. at ratio noſtra pre
ſens generatiz de omni motu dixit: nullo qc-
quaz motu prorſus preter circulationē moue
ri poſſe: vt nec alteratione: nec auctione. qꝺ
igitur nulla mutatio vna ſit atqꝫ cōtinua niſi
circulatio: ſint nobis tot dicta.

¶ Ex his refellit heracliti ⁊ cratilli poſitionē: qui oīa cōti-
nuo fluere minuiqꝫ contendebant. hi.n. ſenſilia oīa ſem-
per aliquo dictoꝝ motuū moueri: potiſſimū alteratione
qua cuncta fluere videnť dixerunt: addentes generatio-
nem ⁊ corruptionez ab alteratione non differre. hoc aūt
pro tanto falſuz eſſe patet: quia preſens noſtra ratio ꝺcla
4 auer. cō rat nihil perpetuo aliquo motuū poſſe moueri niſi circū-
men. 74 latione. Hec de perpetuitate circulatiōis ſatis. ¶ Auer.
narrat primo argumētuz quo heraclitus ⁊ cratillus mo
uebantur dicere omnia cōtinuo fluere. Et ait argumētuz
eſſe ſumptū a cibo. niſi eniz eſſet continua animalis con-
ſumptio nulla eſſet cibi neceſſitas. ¶ Reſpondet auer.
eos erraſſe: quia non diſtinxerunt inter mutationem in
potentia ⁊ mutationē in actu. nā licꝫ calor ſemper poſſit
conſumere: non tamen ſemper conſumit. Imo quādoqꝫ
auget: vt in libro de generatione dictū eſt. Ulterius cō-
tradicit loquentibus ſue legis. naz illi cōueniunt cū anti
quis: eo quia aiunt nulluz accidēs idez nūero eſſe mane
⁊ ſero: quemadmoduz medici dicunt de ſanitate. Cōtra
quos ait eos erraſſe. naz licꝫ recte dicant quo ad conclu-
ſionez. non quo ad rationez. qua illud dicere mouentur.
naturales.n. mouentur argumento ſenſibili accepto a ci
bo. at illi mouentur fundamento facti: hoc eſt ratiōe ea:
quia vniuerſuz eſt factuz: ⁊ a deo dependens. modo vo-
lunt qꝫ dependentia ſit alia atqꝫ alia ſꝫ. hec Auer.

¶ Quod aūt lationū circulatio ſit prīa: perſpicuū
erit. omnis.n. latio. vt etiaꝫ prius dixim⁹. aut
orbicularis: aut recta: aut mixta ē. ſed hac q-
dez ille priores ſint: neceſſe eſt: ſi quidez ex il-
lis cōſtet. recta vero orbicularis eſt prior: qñ
ſimplex atqꝫ perfecta magis ſit.

¶ Nunc qꝫ circūlatio ſit prima declarare proficiſcitur. H
eniz a principio accepit. Syllogizat ſic. circūlatio eſt por
latione recta: igitur omniuz prima: naz motus localis ē
primus ceteroꝝ: qꝫ ſit prior recto declarat: quia omnis
latio: aut eſt orbicularis: aut recta: aut cōmixta ex his. mix
taz non poteſt eſſe prius ſimplicibus componentib⁹. re-
cta non poteſt eſſe prior circūlatione. imo circūlatio eſt
prior recto. primo: quia ſimplicior ⁊ perfectior: vt decla-
rabitur poſtea.

¶ Per rectā quidē.n. lineā infinitaz nihil pōt
ferri. non.n. hac ratiōe infinitū reperitur: atqꝫ
neqꝫ ſi eſſet: aliqd per ipſuz moueretur oino.
naz non fit: qꝺ fieri nequit. at tranſire qppiaꝫ
infinitū impoſſibile eſt. ea aūt latio que ſup fi-
nita recta linea fit: ſi reflectatur: cōpoſita erit
duoqꝫ motus. ſi nō reflectatur: imperfecta ē
ac corruptibilis. at imperfecto perfectuz cor-
ruptibili incorruptibile ⁊ natura: ⁊ rōne ⁊ tē-
pore prius eſt.

¶ Quod autez ſimplicior ⁊ perfectior ſit recta latione circū-
latio: probat: infinituz ⁊ incorruptibile perfecti⁹ ē finito
⁊ corruptibili. Sed latio circularis. (vt dictuz eſt.) infi-
nita eſt: recta finita ⁊ corruptibilis. igitur circūlatio per-
fectior: probat minorez. naz ſi recta latio eſt infinita: aut
eſt: quia fit ſuper lineā rectā infinitā: aut ſuper rectā fini
tam per reflexionē. non primuz. Tum: quia illa non dať
3°. huius. Tū: quia ⁊ ſi daretur: nihil in illa moueretť. nā
quod non eſt poſſibile fieri: non poteſt incepiſſe. ſi per re
flexionez: illa eſt compoſita: vt diximus. ⁊ ita pꝫ rō.

¶ Praeterea motus: qui perpetuus eſſe pōt:
prior eſt eo qui perpetuus eſſe non poteſt: ſꝫ
circūlatio poteſt eſſe perpetua. Caeteroꝝ aūt
nullus vt nec localis: nec alius vllus eſſe pōt.
ſtationez.n. fieri oportet: que quidez cuz eſt:
deſinit motus.

¶ Secundo arguit idez ſic. motus qui poteſt eſſe perpe-
tuus eſt prior eo qui nō poteſt eſſe perpetuus. Sed circū
latio poteſt: nullus aliorū poteſt eſſe perpetuus: cuz oꝫ
ſtationez interponi: que motuz deſinere facit. igitur cir-
cumlatio prior. ¶ Auer. autez in cōmē. declarat tria de que auer. cō
textu digna annotatione. primū quot ſunt genera mot⁹ men. 75.
localis. ⁊ vult vt ſint tres. rectus purus: circularis pur⁹. ⁊
mixtus: huius cauſaz affert a numero magnitudinū per
quas fiunt. Naz aut fit ſuper rectā purā: aut ſuper circu-
larē purā: aut mixtā vt curuaz: vel giratiuā. que ex recto
conſtant ⁊ circulari. Secūdo colligit propoſitiōes ſylli. ⁊
vult ſyllm fundari in duabus propōnibus: ⁊ componit
ſyllꝫ ſicꝫ ſic. omnis quoꝝ vnuz eſt diminutū: alteꝝ perfe
ctum: ſemper perfectū eſt prius diminuto. motus circu-
laris eſt perfectus. rectus vero diminutus. igitur circula
ris illo erit prior. Tertio ſoluit dubiuz. vnde. vꝫ. valet. ſi
motus rectus nō poteſt deſinere rectus non poteſt inci-
pere: ⁊ non valet in circulari. conſtat.n. circularez nō poſ
ſe deſinere: ⁊ tamē incipit: ⁊ eſt. Innuit Auer. ſolutionē.
⁊ inquit. quoniā motus ſuper lineaz rectā eſt ad aliquid
terminatū. ſ. illud ad quod peruenit poſtqꝫ tranſiuit ma
gnitudinem ſuper quaz mouetur. ⁊ ſi non tunc mot⁹ eēt
ocioſus. eſt ergo ſolutio qꝫ in recto terminus ad quez eſt
in ſpacio naturalr conſtitutus naturaliterqꝫ intentus. at
in circulo minime. ⁊ ideo ſi in illo nō poteſt deſinere mo
bile moueri: nec incipere pōt. niſi eſſet fruſtra: eo qꝛ non
attingeret finem ob quē naturalr eſt. in circulari dato qꝫ
nō deſinat: nō eſt fruſtra: qꝛ ibi nullus ē naturalis finis.
ppterea ſubdit: tunc ergo neceſſe eſt ſi motus infinit⁹ ſit
vt compleatur poſt pertranſitionē. Et qꝛ infinitū ptran
ſiri eſt impoſſibile: etiā motus impoſſibile eſt vt ſit infini
tus. addit hanc rationem eſſe fere eandē cum illa ſexti.
Hec in commento.

¶ At vero cum ratione accidit circūlationem
vnuz motū eſſe atqꝫ continuū: ⁊ non illam la
tionē que ſuper linea recta fit. lationis quidez
eniz recte: ⁊ principiuz: ⁊ finis: ⁊ mediū dfi-
nituz eſt: ⁊ oīa hec in ipſa habenť. qre vñ mo
ueri incipit. ibi ēt ꝺfinit. In ijs.n. oibus termi
nis quieſcit id oē qꝺ moueť: aut in eo ex quo
incipit: aut in eo ad quez accedit. at in circūfe
rentia hec indefinita ſunt. cur.n. magis qꝺuis
pdictoꝝ terminus eſt? Silr.n. quoduis ⁊ pri
cipium ⁊ mediū eſt. vt ſemp id qꝺ moueť in
principio ſit atqꝫ fine: ⁊ nunqꝫ.

ſyllim.

¶ Ea que hactenus d perpetuitate circulatiõis dixit:nũc ratione:ꝛ quaſi congruẽtia perſuadet.ꝛ iuxta paraphraſẽ. Themiſtij formo ſic ſyllim.omne id qđ ſemper eſt in prĩcipio:medio ꝛ fine:ꝛ nunꝗ̃ eſt in pncipio medio ꝛ fine.ppetuuz eſt.id qđ in orbe rotatur ſemper eſt in principio medio ꝛ fine:ꝛ nũꝗ̃ in pncipio medio ꝛ fine.igitur ẽ perpetuuz.maior eſt omnibus manifeſta: finitur.n. vnũqđqꝫ cũ eſt in fine.ꝛ tunc non in principio.vbi vero ſit in fine:ſimul atqꝫ in principio.non finitur:cuꝫ ſit in pncipio. minor in lr̃a patet.qꝛ in orbe orbicularıqꝫ motu nec eſt punctũ aliquod qđ ſit finis:quin poſſit eſſe.ꝛ ſit pncipiũ: nec aliquod quod ſit medium:quin ſit principium finis ꝛ medium.

¶ Quocirca orbis ipſe mouetur ꝛ aliquo modo quieſcit. Naꝫ ſemper eundeꝫ poſſidet locuꝫ.cauſa autẽ eſt:quoniã illa omnia ipſi accidunt centro. ꝛ.n.principiuꝫ ꝛ mediuꝫ ꝛ finis magnitudinis ẽ. quo fit vt quia hoc extra circũferentiã eſt:non eſt vbi:quod fert̃:quieſcat:quaſi tranſierit:ſemper.n.circa medium fertur:quod quideꝫ cuꝫ ad vltimuꝫ non feratur:propterea in eodẽ manet:ſemperqꝫ quodam modo vniuerſum quieſcit: moueturqꝫ continue.

¶ Ex dictis infert veritateꝫ in parte eius quod Zeno dixit.Zeno.n.dicebat ſphærã atqꝫ orbẽ nõ moueri:qꝛ ſemper eundeꝫ optinet locũ.infert modo Ariſtoteles hoc eẽ in parte verũ.ꝛ ĩ parte fĺſ.Ex ea.n.parte qua ſphæra ẽ ſp in ſuo fine:videtur ſemper quieſcere.ex ea vero parte:ꝗ ipſa eſt ſemper in ſuo principio: videtur ſemper moueri. ſed Ariſto.aliã addit rationẽ ꝙ illa ſemper moueatur: ꝛ ſemper quieſcat.ait.n.orbẽ ſemper quieſcere ꝑpterea ꝙ nunꝗ̃ toto orbe locũ egreditur. Cur autẽ ſimul moueri cęlũ ꝛ ſtare dicatur:cauſaꝫ aſſignat:qꝛ principiuꝫ ꝛ finis rotundoꝝ proprie ſuuꝫ eſt centrũ. ꝑpter qđ.(vt mathematici aiunt.) aliud eſt principiũ orbis:aliud circũferẽtię orbis.alius etiaꝫ finis orbis:alius finis eiuſdeꝫ circũferentię. Principiũ quidẽ orbis centrũ eſt: ideꝫ ꝛ finis ẽ eiuſdeꝫ.principiũ quideꝫ:vt Themiſtius inquit. qꝛ definitio globi:ꝛ rationis eius eſſentia de centro ꝛ cardie naſcitur.nihil.n.aliud eſt globus circulusue ꝗ̃ ęqualis vndiqꝫ ſecus a centro diſtantia. finis vero:qꝛ lineę a ſũmo curuamine in directũ extractę recipiuntur:ꝛ ꝑcumbunt omnes in centꝝ:ſuntqꝫ ibideꝫ conuię. Sic igitur finis ꝛ principium orbis totius centꝝ eſt:quẽ omnia ab ipſo:in ipſoqꝫ redeant.at principiũ ꝛ finis circũferentię: licꝫ nõ ſint naturales:ſunt ab inſtitutiõe quoduis pũctũ in illa conſtitutuꝫ:ad quod linea a centro ducta terminat̃. Ex ijs poteſt ratio fieri hunc in modũ:omne id qđ fertur circa locuꝫ: non ad fineꝫ.nec ad pncipiũ:ſed circa finem:locum:ꝛ pncipiuꝫ perpetuũ eſt ꝛ perpetuo motu mouetur: ſed orbis eſt huiuſmodi: vt ijs modo conſtat.quare ppetuo mouetur. ¶ Auer.in cõmẽ.vtilia quatuor tangit:pᵐ eſt in quo differt hęc ratio:qua nunc probat perpetuitatem motus circularis:ab ea quam antea dedit. ꝛ vult ꝙ prior cauſa fuit magis probans circũlationẽ eſſe perpetuaꝫ de poſſibili ineſſe.hęc de neceſſario in eſſe. Amplꝰ ibi dedit cauſaꝫ remotaꝫ:quoniaꝫ probauit ſyllo ad impoſſibile.hęc eſt cauſa propinqua vt dicetur. Secũdo declarat qualis eſt hęc demſo.Et vlt ꝙ ſit mixta quaſi ex naturali ꝛ mathematica:nec hoc eſt cõtra rationeꝫ.quoniã plura dicta in mathematica poſſunt eſſe cauſę eoꝝ quę

que aucto. comen. 76.

dicuntur in naturali:vt ẽt in medijs ſcientijs id euenire dicit.in geometria.n.dictũ eſt ꝙ termini lineę rectę ſunt maxime diſtantes: ꝛ hęc cauſa quare motus rectus ẽ de loco ꝯtrario in locũ ꝯtrariũ. In geometria dr̃ etiã ꝙ oĩs dimẽſio recta eſt finita:ꝛ hęc eſt cauſa ꝙ motus rectus eſt finitus.in geometria dicit̃ ꝙ in circulo oĩs pũctꝰ põt eſſe finis pncipiuꝫ ꝛ mediũ:ꝛ hęc eſt cauſa quare circularis motꝰ eſt perpetuus.ꝛ addit ꝙ hęc cauſa nõ tantum dat eſſe poſſibile ſed dat eſſe.ꝛ neceſſario ĩeſſe ꝙ motus circularis partes ſit perpetuus. Tertio reprę̃hẽdit ꝗ̃ſdã: qui euitantes cauillũ Zenonis de motu orbis: dicebant orbeꝫ ſm totũ non mutare locũ:ſed bene ſꝫ ptes. Auer. ait orbeꝫ mutare locũ ſm totũ ꝛ̃ partes: cum partes ſint totũ ipſiuꝫ. ſed dicitur ꝙ mutant partes ꝛ totũ locuꝫ ſm formaꝫ.non ſꝫ ſubiectũ. vt.6ᵒ.huius viſum eſt. Vltio qđ Ariſto.per centꝝ intelligat exponit.ꝛ ponit expoſitiõeꝫ Themiſtij.qui per cẽtrũ intellexit punctũ mediũ orbis mathematice ſumptuꝫ.ꝛ hoc vocat principiũ.vt dixitmꝰ in expoſitione lr̃e:ꝛ fineꝫ.principiũ quatenus oĩa orbis a centro proficiſcuntur.finẽ vero quatenus oĩa in ipſo diſinunt.poteſt aũt intelligi ꝛ centruꝫ naturale.ꝛ ſic ẽ corpus contentũ circa qđ mouetur.naꝫ oĩs orbis in h̃ duo diuiditur.in centꝝ.vꝫ.ſic ſumptũ:ꝛ circũferentiã.ꝛ tunc finis ꝛ pncipiũ erit tale centꝝ ſm mãm: non autem ſm rationẽ.ſed de his in lr̃a ſatis.hęc in cõmento.

¶ Accidit auteꝫ hoc conuerſiꝫ: ꝛ eniꝫ:qꝛ menſura motuũ circũlatio eſt:ipſaꝫ primaꝫ eẽ neceſſe eſt eſſe.ipſo enim primo omnia menſurantur: ꝛ rurſus:quia prima eſt:menſura eſt caeterorum.

¶ Secundo pncipaliter ideꝫ probat per rationẽ conuertibileꝫ.vꝫ.circulatio eſt prima:quia omniũ aliorum motuum menſura eſt:omne.n.quod menſuratur:aliquo ſui generis primo menſuratur. Cõtra etiaꝫ:quia eſt pᵃ mutationuꝫ omniuꝫ.ideo cęterorum eſt menſura. Hęc eſt ratio conuerſiue.

¶ Praeterea etiaꝫ ſola circũlatio eſſe vniformis.Naꝫ que recto mouentur motu:a principio ad finẽ difformiter feruntur.omnia nãqꝫ quo magis ab eo recedunt in quo quieuerũt: velocius feruntur.at ſola in circũlatione neqꝫ principiuꝫ eſt neqꝫ finis ſuapte natura in ipſa eſt:ſed extra.

¶ Tertio latio vniformis difformi prior eſt.circũlatio eſt vniformis:cuꝫ ſemper quod circũfertur ęqualiter ſe habet ad centrũ quod eſt finis principiũ ꝛ mediũ ad extra. Latio recta difformis eſt.quia vel eſt violenta vel naturalis.ſi nãl:in fine augetur. ſi violenta in fine remittit̃.

¶ Qꝛ auteꝫ latio ſit prima motuum:teſtantur omnes qui motus mentionem fecerunt.principia eniꝫ ipſius ĳs tribuunt:que motu iſtiuſmodi mouent. Diſgregatio namqꝫ ꝛ cõgregatio motus in loco ſunt.hoc autẽ modo cõcordia ꝛ diſcordia mouẽt:quatenꝰ altera ipſarum ſegregat:altera cõgregat.

¶ Nunc ꝙ opioni ſuę conueniant omnes poſitiões antiquoꝝ:qui de motu mentionẽ fecerũt: probare enititur. omnes.n. principia reꝝ ꝛ omnis motionis ea faciunt:ꝗ motus in loco cauſę ſunt.ꝛ primo ab Empedo.probari pt hoc.hic.n.reꝝ pncipia facit concordiaꝫ ꝛ diſcordiã. has

auteꝫ eſſe reꝝ cauſas ait: quatenus congregatiōe ⁊ ſegregatione mouent: modo omnes ſciunt congregationem ⁊ ſegregationem eſſe motum in loco.

¶ Anaxagoras quoqꝫ mentē quae prius mouit ſegregare contendit.

¶ Secundo idem auctoritate Anaxagorę patet. ipſe enīꝫ mentem rerum principium facit: hanc vero reꝫ motu: ꝗ ſegregatio: efficere ait.

¶ Eadem ⁊ ij ſentiunt qui nullaꝫ cauſam dicunt: ſed propter vacuuꝫ moueri aiunt. hi ⁊ enim motu locali naturaꝫ moueri inquiunt. Modo motus qui per vacuum fit: latio eſt atqꝫ vt in loco motus. caeteroꝝ auteꝫ motuū nullaꝫ primis corporibus in eſſe: ſed ijs qui ex illis conſtare putant. augeri nāqꝫ ⁊ minui: atqꝫ alterari congregatione indiuiduoꝝ corporuꝫ: ſegregationeqꝫ illa aſſerunt.

¶ Tertio idem auctoritate Democriti ⁊ Leucipi confirmat. Nam hi dicunt duo. primum ꝙ vniuerſa natura ⁊ omne quod mouetur: in vacuo mouetur: ⁊ non niſi latione. Secundo primis corporibus vt indiuiduis nullum prębent motum pręter localem: athoma enim hoc eſt indiuidua continuo moueri in vacuo contendunt. corpora vero ex athomis compoſita aiunt alijs quoqꝫ motibus moueri. ſed congregatione ſegregatiōeqꝫ athomorum: ⁊ ita etiam apud hos latio prima habetur.

¶ Eadem ⁊ hi arbitrantur qui denſitudine raritudineue generationeꝫ ac corruptionem conficiunt. congregatione enim ac ſegregatione haec diſponunt.

¶ Quarto idem probat auctoritate epycuri: qui denſitudine ⁊ raritudine cuncta generant: quatenus congregatione: ſegregatione res ex illis conficiuntur: vbi conſtat motum localem eos primum efficere.

¶ Praeterea vltra hos accedunt ijs qui animaꝫ motus cauſaꝫ faciunt. id enim quod ſeipſum mouet earum rerum quae mouentur principiuꝫ in quiūt. animal auteꝫ omneqꝫ animans motu in loco ſeipſuꝫ mouet.

¶ Quinto auctoritate Platonis idem approbat: hic enīꝫ omnium rerum principium animam: ſiue menteꝫ ſeipſam mouentem ſm̄ locum faciunt: cum omne aīal: oēqꝫ animans ſolo motu in loco feratur.

¶ Inſuper etiaꝫ id ſoluꝫ proprie moueri dicimus: quod motu in loco fertur. naꝫ ſi quid quieſcat quideꝫ in eodem: augeatur autem aut diminuatur: vel alteretur: id aliqua ex parte moueri dicimus: ſimpliciter auteꝫ non moueri. ꝙ igitur ſemper motus fit eritqꝫ omni in tempore: ⁊ quid eſt principium ſempiterni motus: quis inſuper primus ſit motus: ⁊ quis ſolus perpetuus eſſe poſſit: ⁊ qđ primuꝫ mouens immobile ſit: dictuꝫ eſt.

¶ Vltimo per teſtimoniū plebis ⁊ oīum vulgariū rē ſuā probat. Vulgares enim ſolam rem moueri ⁊ proprie aſſerunt: quotiens loco mouetur: vnde ſi res eodem in loco quieſcat: ⁊ augeatur vel alteretur: proculdubio eam moueri non aſſererent: quia lationem ſolam cognoſcūt: ⁊ eam extimant ſolam. Deinde epylogat: ⁊ omnia tranſlatione perſpicua ſunt. ¶ Auerroes autem ex teſtimonio omnium ſumit motum dici analogice de latione ⁊ ceteris: ⁊ cum illud quod eſt alio prius ſit cauſa alterius: ideo vult motum dici per prius de latione tanꝙ̄ de cauſa ceteroruꝫ. Hęc ſunt quę habenť de motus perpetuitate ⁊ primitate. ¶ Sed hic eſt vna contradictio. nam Auerroes duodecimo meta^{ce}. cōmēto. 41. aſſerit de poſſibilibus non eſſe ſolus ipſe motus localis eſt ęternus. Ex hoc habetur ꝙ motus cęli ſuapte natura eſt poſſibilis non eſſe: ait tamen ꝙ a motore perpetuo efficiť ęternus. hic autem ait ꝙ nullus motus ſua natura eſt aptus eſſe perpetuus niſi localis: ⁊ de locali ipſa circūlatio. igitur ſua natura eſt motus perpetuus. ⁊ ita videtur cōtradictio. ¶ Secundo dubitant. nam ponatur ſphęricum quoddaꝫ corpus infra hunc mūdaꝫ in ſphere. vꝫ. actiuorum ⁊ paſſiuorum. ⁊ incipiat moueri circulariter: cōſtat ꝙ hic ſunt omnia quę ſunt in cęlo. primo hic eſt centrum quod ſemper eſt medium finis ⁊ principium. Secundo. nullus eſt punctus naturalis: qui ſit finis: quin poſſit eſſe principiuꝫ: ⁊ mediuꝫ. ⁊ ita ſequitur talem motuꝫ eſſe perpetuum. ¶ Ad primum dici poteſt ꝙ differentia eſt vt dixit Ariſto. inter circūlationem: ⁊ cęteros motus. Nam circūlatio licet poſſit non eſſe: etiam poteſt perpetuo eſſe: cęteri vero ęqualiter poſſunt eſſe ⁊ non eſſe: ⁊ nullus eorum perpetuo eſſe. ⁊ ſic hęc ſtant ſimul. ſuapte natura namqꝫ eſt poſſibile vtrunqꝫ. ¶ Ad ſecundum quidā dicunt ꝙ motus ille ſua natura etiam poteſt eſſe ꝑpetuus: veluti motus cęli. non autem eſt perpetuus: quia nō habet motorem perpetuum. Vel dici poteſt ꝙ non poteſt eſſe perpetuus: quoniam non eſt pure circularis. componitur enim ex aſcenſu quarundam partium ⁊ deſcenſu aliarum: ⁊ ſic etiam a motore perpetuo non poſſet perpetuari. niſi violentuꝫ poſſet eſſe perpetuum.

Quar. cõ- mento. 72.

Dubitatio.

Secunda dubitatio

Solutio.

¶ Cū autem hoc impers neceſſario ſit: nullamqꝫ magnitudinē habens: nunc dicamus: prius determinatis his: quae rem hanc antecedunt: quoruꝫ quidem vnuꝫ eſt nulluꝫ finituꝫ mouere poſſe quicquaꝫ tempore infinito. tria namqꝫ ſunt: id quod mouetur: id quod mouet: ⁊ tertium ipſum tempus. atqꝫ aut haec omnia infinita ſunt: aut omnia finita: aut hoꝝ aliqua vt duo aut vnuꝫ.

¶ Hactenus concluſit eſſe principium motus perpetuū ſempiternum: ⁊ perpetuum: nunc quale ſit vult diſputare: ⁊ proponit probare ipſum eſſe impers nullam magnitudinem habens. ante tamen ꝙ̄ rem ipſam concludat: proponit nullum finitum poſſe aliquid mouere finitum tempore infinito. vt vero concluſio hęc intelligatur accipit in omni motu eſſe tria: id quod mouetur: id quod mouet: ⁊ tertium tempus. propterea opꝫ dicere aut hęc omnia eſſe paria quo ad infinitudineꝫ vt omnia ſint pariter infinita: aut quo ad finitudinem: vt omnia ſint pariter finita. Aut vt aliqua ſint paria duo vel vnuꝫ diſpar: vult igitur primo probare ꝙ non poſſunt eſſe mouens ⁊ mobile finita: ⁊ tempus infinituꝫ. hęc eſt concluſio: ⁊ concluſionis expō craſſa: donec diſputetur.

¶ Sit igitur a mouens. B. mobile. tempus infinitum. C. pars itaqꝫ ipſius. A. quae quidem ſit. B. moueat parte aliquaꝫ ipſius. B.

quae quidē ſit. E. ⁊ cum non in aequali ipſi C. (in maiori nāq; maius mouet:) ſit vt non infinitum ſit: ſitq; Z. hoc igitur modo addēs ipſi. B. totum. A. conſumam. ⁊ addens ipſi E. conſumam ipſuꝫ. B. tēpus autem nunq̄ꝫ conſumam: etiam ſi ſemper aequalem partē auferam. Cum ſit infinitum. quare totuꝫ. A. mouens totum. B. ipſum finito in tempore C. mouebit. non ergo poteſt a finito aliquid moueri infinito motu. Qꝫ igitur fieri nō poſſit vt finitum tēpore infinito quicq̄ꝫ moueat: perſpicuum eſt.

A mouens ———— D pars ipſius A

B mobile ———— E pars ipſius B

C tēpus infinitum ———— Z pars ipſius C

¶ Concluſionem expoſitaꝫ nunc more mathematico demonſtrat: ⁊ conſtituit terminos dicens. ſit igitur. A. mouens finitum. B. mobile etiam finitum. tempus infinitū ſit. C. vlterius pars ipſius. A. mouentis: quę qdem ſit. D. moueat partem aliquam ipſius. B. quę pars mota ſignetur per. E. ⁊ cuꝫ non in ęquali tempore ⁊ toto. C. moueat D. pars mouētis ⁊ partem rei motę: (in maiori nāq; maius mouet.) tale tempus acceptum: puta. Z. erit finitum: tunc vis rationis eſt fiat reſecatio ab. A. addendo ipſi. D. per ptes ęquales: ⁊ reſecatio ab ipſo. B. addendo ipſi. E. donec fieri poteſt. Et ſimiliter ab ipō. C. tempore proportionabiliter ſecetur ſemper pars tanta quāta erat. Z. tūc facta conſumptione ipſius. A. ⁊ ipſius. B. ⁊ factis tantūdem ipſo. D. ⁊. E. quanta erant. A. B. mouens ⁊ mobile ⁊ tpe remanebūt finita. Et ſic nō opꝫ ponere tpe infinitū.

Cōmē. 71. ¶ In hoc capitulo. Quia nōnulla cōmentā in fine huius ſunt vtilia: ⁊ aliquantulum difficilia: volo exponere ipa. Preſens igitur cōmentuꝫ diuiditur quia primo exponit literam: ſecunda ibi. ſed notandum eſt. digreditur. Primam partem exponemus colligendo quę dicit breuibus: ſunt igitur tria. Primum eſt differentia inter concluſionem hic factam ⁊ eam quam fecerat. Et eſt ꝙ prius Ariſtoteles probauit ſolum primum motorem non eſſe mobilem neq; per ſe neq; per accidens. Hic pbat ipſum non moueri neq; per ſe: neq; per accidens: ⁊ non eſſe corpus: nec potentiam ſiue virtutem in corpore. Secundo differunt etiam: quia illa pbatio non fuit quo ad hoc: hęc autem pbat etiam ipſum eſſe extra materiam: quod non fecerat prima probatio. Secūdum eſt. forma ſyllogiſmi textus: ⁊ eſt hęc proportio. Z. temporis ad. C. tempus eſt compoſita ex proportione. D. ad. A. ⁊ proportione. E. ad. B. hoc eſt tanta eſt pportio. Z. ad. C. quanta eſt proportio omniū partium. A. ad omnes partes. B. ⁊ hoc eſt manifeſtuꝫ: qa tempus vtriuſq; motus ſequitur ſemper proportionem motoris ad mobile quod in illo tempore mouetur. Sed proportio. D. ad. A. eſt finita: qa. D. conſumit. A. ⁊ proportio. E. ad. B. ſimiliter: quia. E. cōſumit. B. igitur ⁊ proportio. Z. ad. C. omnis eniꝫ proportio compoſita ex proportionibus finitis eſt finita: ⁊ ita. C. tēpus non eſt finitum. Tertio accipit eſſe per ſe notum nullum finitum poſſe mouere corpus infinitum: ⁊ hoc etiaꝫ Ariſtoteles ſupponit: eo quia oportet potentiaꝫ motoris ſuperare potentiam ſiue reſiſtentiam mobilis. Hęc ſunt quę ante digreſſionem colligi poſſunt a cōmento.

¶ Sed notādū. Hęc eſt digreſſio: vbi debes ſcire ꝙ Auicēna et ſequaces ꝯdixerunt Ariſtoteli. Ariſtoteles enim ſuppoſuit primum mobile ⁊ primū motorem eſſe diuiſibiles: vt patet per caſum argumenti. hoc autē falſum eſt: cum ſint ęterna. Reſpōdet Auerroes: ⁊ dat duas ſolutiones. Prima eſt ꝙ ratio Ariſtotelis valet cōtra illos qui tenuerent formam cęli ⁊ motorem cęli eſſe formaꝫ in materia: hoc eſt dependens in eſſe ⁊ cōſeruatione a materia. Quo poſito patet ꝙ fieri pōt diuiſio: ⁊ crementuꝫ vnius ab alio: ⁊ augeri actus auctione partium materię: quo in caſu potentia partis eſt minor potentia totius: naꝫ omne corpus materiale eſt finitę actionis: ⁊ per ꝯſequens eius pars eſt minoris potentię. Sic igitur prima reſponſio eſt argumentū valere ad hoiem. vꝫ. ad eum qui ita diceret.

¶ Differunt ſiue accidens. Reſponſio ſecūda eſſe poteſt: ꝙ Ariſtoteles loquitur cōditionaliter: accipit enim mobile ⁊ motorem: ⁊ arguit dato ꝙ hęc diuiderentur: ſequitur tempus eſſe finitum. Modo cōditionalis poteſt eſſe vera: cuius antecedens ⁊ cōſequens eſt impoſſibile: vt in illa. ſi lapis volat lapis habet alas. Ariſtoteles igitur nō ſumit illa diuidi: ſed dit illa ſequi ſi diuiderentur.

¶ Amplius quam omne. Ultra Ariſtotelem addit duas rationes ad pbandum ꝙ ſi motor eſt in materia ſit diuiſibilis. Prima eſt. omne cōpoſitū ex materia ⁊ forma eſt finitum ſm actionē: tūc aut actionis finitas eſt ex parte materię: aut ex pte formę. nō ex parte formę: qr forma vt forma abſtrahit a finitate vel infinitate. igit̄ rōne materię. Ex quo ſeqtur ꝙ ſi ponatur in cęlo actio finita vel infinita: opꝫ ibi extimare mām. ⁊ per cōſequens poſſumus in illo ꝯcipe diuiſionē aliquam. Et breuiter hęc ratio valet ſi ponit̄ motor cęli in mā: ſeqtur enim ſtatim vt eius actio diuidat̄ ad diuiſioneꝫ mąę: ⁊ ſic pñt ibi ptes ꝯcipi.

¶ Itē omni formę. Scḋo ꝙ illę ptes pñt ꝯcipi in illis pbat: naꝫ poſita forma in mā: erit illa diuiſibilis: ⁊ nō poſita nō erit diuiſibilis. igit̄ ſi ponat̄ forma ⁊ pmus motor in mā: recte pñt ibi extimari ptes. Ex quo duabus rōnibus pꝫ rōneꝫ eſſe duobus modis bonā: tuꝫ qr vtit̄ ppoſitionibus ꝯditionalib⁹: tum qr loqtur ad eos qui ponūt motorem in mā: hi enim per has duas rōnes coguntur ponere illum ⁊ mobile diuiſibilia.

¶ Qꝫ. n. denudatuꝫ. Ex quo pbat ſm veritatē quale eſt corpus cęleſte: ⁊ quale forma eius. ⁊ vult ꝙ cęluꝫ ſit corpus ſimplex: ⁊ forma cęli nō ſit ꝯſtituta in mā: ⁊ ſyllō eē pōt. oē carens potētia eſt ſimplex: ⁊ ecōtra. oē ſimplex caret potētia: hęc pꝫ qr potentia eſt cā cōpōnis ex duabus ſubſtātijs. Sꝫ corpus cęleſte caret potētia. igit̄ eſt ſimplex. ⁊ qr nullū ſimplex mouet̄ ex ſe: vt fuit dictum. igit̄ opꝫ cęlo attribui motorē aliquē: ſic igit̄ cęluꝫ eſt cōpoſitū ex motore ⁊ mobili: ⁊ ita mobilia cęleſtia ſunt mąę ſimplices: ⁊ motores formę nō in materijs. Et lꝫ hęc mā ſit diſputata in p̊ huiꝰ: debes ſcire ꝙ Auer. negat in cęlo illā potētiā quę eſt ad vtrūq;: nō eam quę eſt ſm dimidiū ꝯtingētis. Illa. n. facit verā cōpōneꝫ: hęc cōpōnem efficit ęquiuoce. Ulteriꝰ vult ꝙ forma cęli non ſit in mā depēdēter: ſed potiꝰ cęlū eſt in illa depēdēter: eſt tñ in cęlo quatenus eſt illius perfectio prima: conſtituens illud in eſſe.

¶ Dubito ergo. Ex quo ꝯſidet ad cauillū Auicēne breuibꝰ ꝙ Ariſt. nō ſupponit illa diuidi ſed loqtur hypothetice: ⁊ ita errant quia contradicūt illato: ⁊ non illationi. cętera quę dicit ſunt ſuperflua. Et deteſtatiōes. ¶ Sed omnia hęc reducuntur ad duas difficultates. ¶ Primo quo naꝫ modo caſus eſt verꝰ. videlicet ꝙ motor ⁊ mobile ſint diuiſibilia. ¶ Secūdo videtur ꝙ falſum ſit quid Ariſtoti. Dubiū. Prima Scḋa

les ſumit:accipit enim ꝙ in maiori tempore mouet totus motor totum mobile ꝙ̃ pars partem:quod eſt falſuꝫ:quia qualis eſt proportio totius ad totuꝫ:talis eſt partis ad partem:⁊ conſequẽter temporis ad tempus ſexto huius:igitur quanto tempore totum mouet totum:tanto pars mo-
ꝯpa rño. uebit partem. ¶ Sed quoniam tota res conſiſtit in ſecunda difficultate. Ideo quidam ſimpliciter aiunt ꝙ Ariſtotiles loquitur de motu per comparationem ad ſpaciuꝫ:hoc enim modo pars mouetur in minori tempore reſpectu determinati ſigni in ſpacio. Et ſic argumẽtum valere dicunt.
ꝯfutatio. ¶ Hec reſponſio non eſt ad mentem Ariſtotelis. primo, quia Ariſtoteles de ſpacio nihil ait:ait enĩ tria eſſe mouẽs: mobile:⁊ tempus:⁊ nihil de ſpacio inquit:dixiſſet enim eẽ quatuor. Secũdo abſciſa parte a toto:tunc velocitas attẽdetur penes punctum medium partis ⁊ totius:non reſpectu puncti in ſpacio:ſed totius ſpacij:vt dicitur ſexto huiꝰ: quo in caſu non erit fuga ad ſignum in ſpacio. Tertio Ariſtotiles loquitur tam in circulari ꝙ̃ in recto motu.modo in circulari motus non cõſiderantur reſpectu determina-
Rño ꝯpa ti ſigni in ſpacio. ¶ Propter hec videtur mihi aliter eẽ dicendum:vbi debes ſcire ꝙ duplex eſt diuiſibilitas. vna extenſiua:que duratio dicit rei. Alia intenſiua:que perfectio eſt actionis. eſt igitur ſenſus concluſionis Ariſto. ꝙ virtus finita in duratione non poteſt mouere:mobile finitum in duratione tempore infinito in duratione:hac concluſione expoſita patet id quod Ariſtotiles ſumit: Ariſtotiles enim ſumit partem ipſius a.non quidem magnitudinis a. vt male intelligunt expoſitores:⁊ peius auerroes:ſed partem ciꝰ quãtitatis:que ponebatur finita. igiẽ pars ipſius a.quatenus eſt minoris durationis. Et accipit partem b.etiaꝫ que eſt minori duratione apta moueri:ꝙ̃ totum b.erat aptum moueri. Qua acceptione habita patet d.partem ipſius a. mouere e.partem ipſius b.tempore minore:eo quia diuiſio eſt penes quantitatem durationis amboruꝫ. videlicet. mouentis:⁊ mobilis. Et ſic ceſſat omnis cauillus:⁊ primꝰ quidem:quia in duratiua quãtitate mobilis eſt dare partes:in minores ⁊ minores diuiſibiles. Ad ſecundum vero patet ſolutio:quoniam diuidit mouens penes quantitatem duratiuam ſue potentie motiue:⁊ mobile etiaꝫ penes quãtitatem qua poteſt durare moueri. Qua ratione tempꝰ quo pars mouet:erit minus duratione: licet ſit ſimi'e forte intenſione. Et hanc demonſtrationem nemo (vt mihi videtur) percepit. vult igitur habere ꝙ non poteſt tempus eſſe perpetuũ:⁊ mouens ⁊ mobile corruptibilia. ⁊ ita ſi tempꝰ eſt perpetuum:oportet mouens ⁊ mobile etiam perpetua eſſe. Debes ſcire ꝙ ſicut triplex eſt quantum;ita triplices ſunt partes. eſt quantum loco:eſt quantum duratione:⁊ eſt quantum vigore. ita triplex etiam totum:totuꝫ videlicet loco:totum duratione;totũ vigore.pars etiaꝫ triplex:pars totius loco:pars totius duratione:pars totiꝰ vigore. vt igitur pars totius loco minor eſt toto loco.⁊ pars totius vigore minor eſt toto etiam vigore. ſic pars totius duratiõe eſt minor toto duratione:recte igitur Ariſtotiles ſumpſit ipſum d.partez ipſius totius a.duratione:mouere e. ptẽ ipſiꝰ b.q̃ ẽ ps ipſiꝰ.b.ẽt minor duratiõe. Hec ḋ demſatõne Ap.

¶ Or autem finita in magnitudine nulla penitus virtus infinita eſſe poſſit: ex ijs perſpicuũ erit. Sit enim maior virtus ea quae ſemper in minore tempore facit: vt calefacit:aut dulcorat:aut proijcit: ⁊ omnino mouet. Neceſſe igitur eſt ab eo quoqꝫ: qḋ finitũ qdẽ ẽ ĩfinitã: ãt virtutẽ hꝫ: aliquod patiens patiatur: ⁊ magis ꝙ̃ ab alio. Infinit a nãqꝫ virtus maior eſt.

¶ Dynamis grece tum potentia:tum vis:tum virtus:tum vigor:quod intelligi non poteſt niſi reſpectu actionis vt dicemus. Ponit igitur ſm neceſſarium ad probandum primum motorem eſſe impertem atqꝫ indiuiſibilem. Et eſt ꝙ in magnitudine finita eſſe non poteſt virtus ĩfinita mouens illam. De qua vero finitudine vel ĩfinitudine loquatur:dicemus in digreſſione. Pro declaratione huius vnuꝫ ſupponit expreſſe:aliud vult eſſe intelligendum. Id quod ſupponit eſt:ꝙ maior potentia ſiue virtus equaleꝫ effectũ facit minore tempore:ꝙ̃ efficeret eundem minor virtus: vt virtus calefaciens maior equalem efficit calorem in minori tempore ꝙ̃ virtus minor eundem. Similr̃ eſt de virtute dulcorantis:aut proycientis:aut omnino mouentis. Hec ſuppoſitio patet ipſo nunc per ea que dicta ſunt in celo ⁊ mundo. Ibi enim probatum eſt potentias actiuas menſurari per maxima in que poſſunt:quicquid velint ſortiore. Talia autem maxima deſcribuntur comparatione ad tempus:Et ita maior virtus ea erit:que aut in minori efficit equale:aut ĩ equali tempore efficit maius. vt dictuꝫ eſt in ſexto: Ex hac ſuppoſitione ſequitur vnum vtile:ſed non ad rem noſtram. videlicet. ꝙ patiẽs in minori tempore patitur equale ab virtute habente magnitudinem finitam: quando illa eſt infinita:ꝙ̃ a virtute minori. Unde inquit. neceſſe igitur eſt ab eo quoqꝫ quod finituꝫ quidem eſt:infinitam autem virtutem habet aliquod patiens patiatur: ⁊ magis ꝙ̃ ab alio:dico magis:quoniam aut in equali tempore maius:aut in minori equale. Et hoc vt ait:quia infinita virtus eſt abſolute maior quacunqꝫ finita. Sic igitur accipiatur ab his ꝙ patiens patitur a virtute maiori: aut equale in minori:aut maius ĩ equali. Secunda ſuppoſitio quam debemus hic ſumere eſt:ꝙ omnis motus eſt in tempore:per quã habemus ꝙ nõ poteſt patiens mutari ab agẽte virtutis infinite in non tpe:⁊ ita mutabitur oĩo in tpe.

¶ At vero nulluꝫ poteſt omnino eſſe tempus: quo illa mouet:nam ſi a. eſt tempus:in quo infinita virtus calefecit:aut pepulit. a.b. vero ſit tempus in quo finita quaedam mouit: huic ſi maiorem finitaꝫ ſemper accepero:ad eam tandem perueniet:quae mouere in a. tempore poteſt. Finito namqꝫ (ſi ſemper addidero quouis finito illud faciam maius. ⁊ ſi ſubtrahaꝫ: idem ſimiliter faciam. Ergo aequali in tempore finita ac infinita mouebit. Hoc igiẽ cum impoſſibile ſit:etiam fieri non poterit vt finita magnitudo virtutem habeat infinitam.

A tempus.

A ipſ. B

¶ Nunc arguit:⁊ ſyllogiſmus eſſe debet ſic. Si virtus infinita mouet magnitudinem finitaꝫ:⁊ eſt in illa: tũc moueret in non tempore:ꝯ ſcḋaꝫ ſuppoſitionẽ. deducitur conſequentia:quia detur oppoſitum conſequentis. videlicet ꝙ moueat in tempore:ſit illud igitur a. ſic a.b. tempus: quo virtus finita minor moueat aliquod ſiue illud met. hic caſus patet ex ſuppoſitione:dictuꝫ eſt enim ꝙ virtus minor facit equale ĩ maiori tempore:ſit igitur vna virtus finita que moueat illammet magnitudinem in tempore quouis maiori:dummodo ſit illud tempus finitum:quo dicatur a.b. Tunc addendo huic ſemper de potentia illa infinita aliquã partem equalem aliquotam finitam:cõtinuo tempus minorabitur:vt ſi addidero ad duplum: tempus efficietur minus ad duplum:⁊ ita tandem o portet venire

ad talem magnitudinis ⁊ potentię finem ꝑ additionez ad illā: ⁊ ſubtractōez ab alia: vt virt⁹ illa finita moueat ęq̄lē magnitudinē eodem aut ęquali tp̄e: qđ eſt impoſſibile.

com.79. ¶ Cum declarauit. Cōmentum etiam iſtud poteſt diuidi in expoſitionem textus: ⁊ digreſſionē: quę incipit. in propoſitione autem aſſumpta. In prima parte duo ſunt annotatione digna: primum eſt ſolutio cauilli ad primam partez caſus: poſuit enim Ariſtoteles ꝙ poteſt in tantum diminui a maiori ⁊ addere minori: vt virtus ipſa minor ęquali tempore moueat ęquale mobile cum ipſa infinita. Modo dici poteſt ꝙ nūq̄ poteſt perueniri ad illam additionem: vt poſſit ęquali tempore mouere ęquale. ⁊ ſic Ariſt. accepiſſet falſum. Cui auerroes obijcit: ꝙ licet accipere ſemper intra limites finitudinis: quare cum ſemper tempus minoretur ad additionem factam illi: tandem intra terminum finitudinis virtus illa creta ⁊ aucta mouebit ęquale ęquali in tempore. Secundo cauillari poteſt dicēdo ꝙ magnitudo non poteſt creſcere in infinitum ſicut diminui vt diximus tertio huius. ⁊ ſic falſus eſt caſus ꝙ fiat additio ſemper. etiam hoc tollit auerroes ꝙ licet magnitudo non poſſit creſcere in infinitum: poteſt creſcere in tantum intra finitudinis terminum: ꝙ poterit ęquale in ęquali tempore mouere. Tertio auerroes format demonſtrationem finalem huius 8[ui] qua probat Ariſt. primum eſſe indiuiſibilem dupliciter. primo ſic. nullum corpus aut virtus in corpore habet potentiam infinitam. primus motor habet potentiam ⁊ actionez infinitam. igitur nec eſt corpus. nec virtus in corpore. aut hypothetice ſic. ſi primus motor eſt virtutis infinitę primus motor nec ē corpus nec virtus in corpore. Sed primus motor eſt virtutis infinitę. igitur nec corpus nec virtus in corpore. Auerroes igitur vult ꝙ de ſyllogiſmo principali Ariſtoteles in preſenti textu probauerit maiorem. videlicet. ꝙ nullum corpus finitum aut virtus in corpore finito habet infinitam potentiam: hoc mō auerroes ordinat Ari. ꝓceſſū.

¶ In propoſitione autem. Mouet auerroes in hac digreſſione queſtiones duas. Prima eſt circa verbum Ariſtotelis. videlicet. ꝙ nullum corpus habet potentiam infinitam: ſiue: qđ idem eſt cuiuſlibet corporis ſit potentia finita. eſt enim dubitatio. vtrum hęc vniuerſalis contineat corpus cęleſte: ſi enim continet illud: cęlum eſt finitę potētię: ⁊ ita corruptibile. ſi non continet: tunc demonſtratio non eſt ad propoſitum nec eſt vniuerſalis.

¶ Similiter dubitatur. Quia Ariſtoteles in probatione illius probauit hanc hypotheticam ſi alicuius corporis eſſet potentia infinita moueretur in non tempore. modo quęret iunior: quare hoc ſequitur dato ꝙ illa virtus infinita eſſet in corpore. ⁊ non ſequitur ſi eſt extra corpus. Ubi enim eſſet extra corpus poteſt eſſe infinita: ⁊ mouere mobile finitum tempore quodam: vbi autem eſſet in corpore: moueret in nō tempore. Sūt rurſus alie queſtiones: quas dicemus poſtmodum.

¶ Prima quidem: ſoluit primam: aſſerens primo eam eē difficilem propter multas in illa inuentas poſitiones. Ad hanc igitur reſpondet Alexander: ⁊ vult ſub illa vniuerſali contineri cęlum: ⁊ concedit vlterius cęlum eſſe corruptibile: ipſum tamen nūq̄ corrumpendum: q̄ adeptum eſt ęternitatem a ſuo motore: qui eſt extra nām: qua ratione euadit alexander a queſtione.

¶ Sȝ hoc ergo: huic poſitioni obijcit auerroes. primo q2 tunc aliquod eſſet corruptibile in ſubſtantijs: quod nūq̄ corrumpetur: ⁊ dixi in ſubſtantijs: q2 in accidentibus nihil prohibet: vt de motu cęli. 12. metaphiſicę cōmento 41.° dicitur. Secundo tūc poſitio alexandri coincideret cum illa platonis dicentis aliquod corruptibile poſſe eē ęternum a deo vt in timęo dixit. ⁊ de mūdo ⁊ angelis. Modo hanc poſitionem deſtruit Ariſto. primo cęli. igitur nō eſt peripathetica. ⁊ ſic Alex. errauit.

¶ Ioannes autem. Ad hęc argumenta contra Alex. reſpōdet Ioannes gramaticus: ⁊ conceſſit ad primam aliquod eſſe corruptibile nūq̄ corrūpēdū etiam in ſubſtātijs. Ad ſecūdam dicebat hanc opinionem eſſe platonis: ⁊ veriorem illa Ariſtotelis. ⁊ ideo hanc rationem factam de cęlo reputauit efficacem. contra Ariſto.

¶ Et hęc dubitatio: tangit difficultatem queſtionis: q̄ in ſecūdo cęli ſoluens queſtionem difficilem textu cōmenti .71. addit ꝙ ſi orbi adderetur aſtrū aut non moueretur: aut tardius moueretur: ⁊ hoc das intelligere cęlū eſſe finitum ſm potentiam eius.

¶ Audiens autem. Ponit poſitionem auicennę: qui inter hos conſultat: ait enim neceſſarium bifariam eſſe. alterū quod quidem neceſſarium eſt ab alio: ſui natura eſt contingens veluti cęlum: quod ſui natura eſt contingens: ſed a motore ſuo eſt neceſſarium. Alterū quod eſt neceſſarium a ſe: ceu motores orbiū: qui neceſſarij ſunt ſuapte nā.

¶ Nos āt. Rńdet nūc ad qōnē ſm veritatē. ⁊ primo declarat qualis ē potētia cęli. ⁊ quo mō finita: ⁊ quo mō īfinita. ⁊ breuib⁹ vł intuere hāc diſtictionē ꝙ po⁹ dici pōt īfinita ītēſiue. vȝ. ī q̄litate actōis vł paſſiōis: ⁊ extēſiue ī quātitate duratōis. Tūc dicit duo ad hāc p̄mā qōnis ptē: p̄mū ꝙ po⁹ paſſiua cęli ē finita ītēſiue ī q̄litate paſſiōis: ħ ē patitur ab agēte certa reſiſtētia. Scđȝ ē po⁹ paſſiua cęli ē īfinita extēſiue ħ ē icorruptibil: ⁊ eterna: atq̄ȝ apta pati a motore ſēpiterno tp̄e. p̄mū ꝓbat. Tū q2 ita ē de paſſiōe vti de actōe: ſȝ nulla forma magnitudīs finitę pōt eē actōis īfinitę: cū illa ſit diuiſibilis diuiſiōe corpis. igr̄ nec po⁹ paſſiua pōt eē īfinita ī patiēdo. Scđo arguit. ſi aliqđ corp⁹ poſſet eē īfinitę paſſiōis: poſſet eē nulli⁹ reſiſtētię: ⁊ ſic poſſet dari vnū īfinitū maī⁹ altero. qđ deduco: vbi. n. dareī tale nullius reſiſtētię paſſiuū poſſet adhuc dari vnum minus reſiſtēs: ſi ī minori eēt corp̄e: ⁊ ſic vnū īfinitū erit maī⁹ altero.

¶ Ex ħ ergo. Scđȝ ꝓbat: q2 cęlū ē corp⁹ ſimplex: ⁊ illi⁹ forma ē ꝑ ſe ſbſiſtēs: ⁊ ñ depēdēs a mā. cęlū igr̄ q̄ gdē ad q̄litatē patiēdi ē finitę potentię: ⁊ ſic aliquātę reſiſtētię: q̄ vo ad extēſionē ē īfinitę potētię: q2 ſimplex ⁊ abſq̄ȝ materia. hec ē ſolutio quantum ad virtutem paſſiuam.

¶ Dubitabit aliqs. Excuſat ſe a duab⁹ qōib⁹ q̄s ad lib. cęli remittit. p⁹ ē. q̄nā mō cęlū neq̄ȝ ē graue: neq̄ȝ leue: ſed nāę tertię. Secūda ē. quonam modo habet potētiam finitaȝ. has igitur in libro cęli remittit

¶ Dupłr. n. potētię. Nūc q̄lis ē po⁹ mo[tiua] cęli d̄clarat: ⁊ fac illā diſtōnē: ꝙ po⁹ pōt dici īfinita ī q̄litate actōis: illa. vȝ. q̄ mouet ī nō tp̄e vł vltra ꝓportōez oīs po[tentię] finitę: ⁊ ħ mō neq̄ȝ p̄m⁹ motor: nec aliqs motoꝝ cęleſtiū ē īfinit⁹: q2 mouerēt ī nō tp̄e. alio mō dici pt̄ īfinita extēſiue: q2 poteſt ꝑ infinitum tēpus mouere. ⁊ hac rōne quęlibet potentia cuiuſq̄ȝ motoris ē infinita. ⁊ ſic pȝ ſolutio tota.

¶ Motores igr̄. Ex ijs īfert ꝯueniētiā īter motores mālēs aīaliū: ⁊ īmālēs cęloꝝ: ⁊ vult ꝙ ābo ſint mouētes a po⁹ finita ī q̄litate agēdi. Mālēs gdē: q2 finiūī ꝑ mām. Immālēs vō. q2 finiūī a nā reꝝ: q̄ ñ capit īfinitudiēȝ: nec ī corp̄e: nec eī corp⁹. ſignū āt ē: q2 cęli ſūt diuerſaꝝ velocitatū. q̄ .8[ue]. orbis. 36. m. ānis ꝯplet motū ſuū. ſaturnus ī. 30. ⁊ alij in alijs. qđ non eēt ſi potentię eſſent infinitę.

¶ Ergo ſȝ hūc. Colligit totā ſolōnē breuib⁹ ⁊ vult ꝙ cęli po⁹ ſit fi[ni]ta oī ex pte ex pte gdē actōis: cū ſit certę actōis. ex pte paſſiōis cū ſit certę reſiſtētię. h⁹ rei ſignū ē: q2 vt dixit Ari. 2.° cęli. textu ꝯm. 71. ſi cęlo addereī aſtrū aut nō moueret aut tardi⁹ moueret. q̄ rō docet potētiā oī ex pte rē finitam. Sed magna ħ exorit̄ qō. vtrū cęlum hȝ ꝙ motori

reſiſtat: nec valet quod quidam aiunt ꝙ aliter conſideratur ſucceſſio in motu animali: ⁊ aliter in motu naturali: dicentes in naturali attendi penes proportionē geometricam potentię mouentis ad ſuam reſiſtentiam. in animali vero penes aptitudinem ſeu inclinationem ſm eius appetitum ad tantum vel tantū moueri: vbi enim ſic eſſet omnis limitata velocitas eſſet ex parte motoris ſic appetentis motum cum tanta aut tanta velocitate: ⁊ non ex parte mobilis: ⁊ ſic Auerroes quē ſequunt̄: ſomniaſſet: cum dixiſſet potentiam paſſiuā cęli etiam limitatam in qualitate paſſionis: ⁊ limitatę reſiſtētię. hęc itaq; queſtio: nunc hic omittatur: ſꝫ in libro deſtructio deſtructionum diſputaui ipſam ſatis probabiliter pro ea parte: quod ſi aliquando principaliter occurret: dicam forte melius ⁊ magis ad Ariſtotelis aures. hęc de prima queſtione Auerrois.

¶ Ad ſecundam autē. Soluit ad queſtionem ſecundā: ⁊ primo ad eam abſolute. ſecundo ad cauillum tacitum. ſolutio abſolute eſt: ꝙ vbi ponitur virtus infinita ⁊ in corpore: illa non poteſt eſſe niſi infinita in qualitate agendi. vbi autem ponitur extra corpus: illa proprie non debet dici finita: nec infinita. primum (licet ipſe non declaret:) poteſt declarari per dicta in duodecimo meta. commento. 41. quoniā vbi virtus infinita extenſiue hoc eſt ęterna eſſet in corpore: hoc eſt conſtituta in eſſe per corpus: vt nunc Auerroes intelligit: eſſet virtus corruptibilis. igitur haberet contrarium corruptiuū: ⁊ cum ſit ęterna: opꝫ vt ęterno tempore reſiſtat cauſis corruptiuis: non poteſt infinito tempore reſiſtere contrario: niſi excedat illa exceſſu infinito: quare oportet eam eſſe infinitam non modo in extenſione: ſed qualitate agendi: ⁊ ſic mouebit in non tempore. vt ratio Ariſto. docet. Secūdū declaratur: quia vbi illa ponitur extenſiue infinita: ⁊ extra corpus: non oportet vt reſiſtat cauſis corruptiuis: ⁊ ita non opꝫ vt ſit infinita in qualitate actionis: ⁊ per cōſequens non opꝫ vt moueat in non tēpore.

¶ Non ergo ſequitur. Sed accidit vnus cauillus: ⁊ quidem difficillimus: nā ſi motor primus eſt extra corpus: ⁊ finitę qualitatis agendi: tunc vtar eadem demonſtratione Ariſto. ⁊ deducam poſſe eſſe vel intelligi eſſe: aliquam virtutem finitam in tempore mouere ęquale mobile ęquali velocitate. vꝫ. ſpatio. 24^{or}. horarū ⁊. minori. probo: ⁊ vtar ratione Ariſto. virtus illa eſt finita in qualitate actionis. per te. igitur mouet certo tempore cęlū. ſit tempus illud. c. 24. horarū. vꝫ. accipio vnam virtutē in materia: quę ad imaginationem moueat cęlum tardiori motu: nec opꝫ fugere ꝙ non poteſt dari: quia ſic fugiā ab Ariſto. ratione. ⁊ volo ꝙ illa fiat ad imaginationē dupla ⁊ tripla. donec mouebit cęlum vel ęquale in. 24. horis. ⁊ ſic virtus finita poteſt ęquali tempore mouere ęquale cum virtute infinita. hunc igitur cauillū euadit Auerroes: quoniam talis virtus: quę aſſumeretur materialis: cum ſit in corpore non poteſt illi comparari. quoniā hęc eſt diuiſibilis in maiori maior: ⁊ in minori minor: at illa cęli eſſet ſine corpore: ⁊ indiuiſibilis: quare pꝫ ꝙ Ariſt. ratio eſſet efficax: vbi virtus illa infinita ponitur in materia: quia tunc eſſet huic comparabilis ſm magis: ⁊ minus. ⁊ recte ſubtiliter euadit Auerroes. ¶ Ex his omnibus poteſt accipi expoſitio concluſionis: ⁊ rationis apud Auerroem: intendit enim ꝙ nulla virtus infinita in extenſione ⁊ duratione poteſt eſſe in corpore conſtituta in eſſe per illud: quia tunc eſſet infinita in vigore: ⁊ per cōſequens moueret in non tempore: quia ſi non moueret in non tempore aliqua finita poſſet ęquale in ęquali tempore mouere. ⁊ ratio hęc valet quia ſunt comparabiles ambę. vbi vero eſt extra corpus mouet in tempore: nec propter hoc ſequitur vt aliqua finita in tempore poſſet ęquali velocitate mouere: quoniam nulla poteſt illi accipi cōparabilis.

Expoſi. Auer pulchra

¶ Sed contra hanc expoſitionem obijcit expoſitor: tum primo: quia contradixit Ariſtoteli: qui paulo ante dixit ⁊ etiam dicet in fine: virtutem infinitam mouere mobile finitum tempore infinito: vbi patꝫ virtutē dicere infinitam extra corpus. tum ſecūdo: quia eo modo conuenit formę finitudo ⁊ infinitudo: quo etiā vliter ſibi magnitudo: modo formę cōpetit magnitudo per ſe quidem ſaltem gradualis: ſiue perfectionalis: ⁊ per accidēs ratione magnitudinis ſubiecti: ⁊ ſic licet motor ille non eſſet finitus vel infinitus rōne ſubiecti: eſſet talis vel talis ratione formę ⁊ perfectionis.

Replice expoſitoris

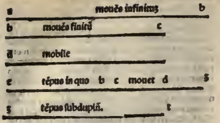
Ioannes euadit ꝙ Auerroes loquitur de primo motore: modo hic non eſt in magnitudine nec ſubiectiue: nec attributiue: ⁊ propterea nullatenus eſt finitus aut infinitus. Ad ſecundū euadit ꝙ Ariſto. infra vtetur potentia pro cauſalitate. modo cū ſit infinitę cauſalitatis: ideo non eſt in corpore.

Defenſio Ioannis

¶ Sed hęc Ioannis reſponſio eſt fuga. primo quia tunc demōſtratio Ariſtotelis eſſet particularis ſolum de primo motore vt fine. ⁊ ſic non valeret de cęteris. Secundo. quia fruſtra Ariſto. ſuppoſuit primū motorē mouere perpetuo motu: ſi ſolum vt finem mouere vellet. Tertio: quia abutitur omnibus verbis Ariſto. qui vbiq; per mouens ⁊ principium. vnde motus intelligit effectricem cauſā. propterea dico ꝙ Auerroes vult motorē cęli non eſſe finitum vel infinitū finitudine vel infinitudine quę ſibi competit ratione ſubiecti ⁊ materię vt in toto cōmento exponit. de alia nō negaſſet. ⁊ vlterius opꝫ dicere ꝙ alię virtutes mālēs nō ſunt comparabiles ei: quia ſunt finitę vel īfinitę rōne ſubiecti. Ratiōes igitur expoſitoris probant motores eſſe finitos alia ratione: quā dependenter a ſubiecto, vt quia formę attributę corporibus mobilibus: ⁊ quia actiones ſunt finitę: quod Auerroes non negat. imo ſcđo cęli. cōmento. 38. expreſſe concedit: non tamen propter hoc alię mālēs ſunt illis comparabiles. quo nā modo intelligat alia reſponſio. 12. meta. cōmento. 41. ⁊ an deus ſit infiniti vigoris in codicillo noſtro de amplitudine ſiue īfinitudine dei nuper ędito perquire.

Confutatio Ioannis

¶ Neq; igitur infinita in magnitudine finita virtus eſſe poteſt. atq; tā ⁊ ſi minore in magnitudine plus virtutis ineſſe poſſit: multo tamen magis in maiore eſt. ſic igitur magnitudo infinita. a. b. ſed. b. c. eius pars virtutem quandā habeat: quę mouit. d. quodā tempore: quod ſit. e. z. Si igitur ipſius. b. c. duplū accepero: illa in dimidio. e. z. temporis mouebit. ſit enim hęc proportio. Quare in. z. ⁊. t. mouebit. Ergo ſi ſic accepero ſemper: nunq̄ ipſum. a. b. tranſibo: tempus enim dato ſemper accipiā minus. poteſtas igitur infinita eſt. omnē enim finitā vim ſuperat. cuiuſlibet autē finitę virtutis. finitū etiā eſſe tempus neceſſe eſt. nā ſi aliquo in tempore mouet tanta: maior minore in tempore quidē: finito tamen conuerſione proportionis mouebit. Infinita autē omnis virtus quemadmodū magnitudo atq; multitudo: omnē finitam exuperat.

Tertium neceſſarium ad concluſionem principalem
eſt ꝙ in magnitudine infinita non eſt virtus finita: ⁊ pro-
bat hoc dupliciter: ⁊ prima ratio poteſt reſolui ad duos
ſyllogiſmos: primus ⁊ principalis eſt. omnis virtus que
omneꝫ finitam exuperat neceſſario eſt infinita: vt cui-
libet patet. Poteſtas magnitudinis infinite omnē exu-
perat finitam. igitur eſt infinita. Minor proſyllogiſatur
hoc modo: omnis virtus que in mouendo mouet mino-
ri tempore quocunqꝫ dato: exuperat omnē finitaꝫ. vir-
tus magnitudinis infinite in mouendo mouet minori in
tempore quolꝫ dato. igitur exuperat omneꝫ finitaꝫ. Mi-
nor patet in textu: quia data parte virtutis alicuius ma-
gnitudinis accepte a tota illa infinita: illa mouet certo da-
to tempore: data adhuc dupla virtute in dupla magni-
tudine etiam ab illa tota accepta: adhuc mouet in duplo
minore tempore: ⁊ data quanta vis cum illa ſit pars to-
tius: ſemper mouebit maiore in tempore ꝙ̄ tota mouet:
⁊ ſic minor perſyllogiſmi patet. De ratiōe principali pri-
mo proponit concluſioneꝫ: ⁊ inquit. neqꝫ igitur infinita
in magnitudine finita virtus eſſe poteſt: hec eſt conclu-
ſio: ſed quia pars poſſet cauillare: addit atqꝫ tamē ſi mi-
nore in magnitudine plus virtutis ineſſe poſſit: vt par-
uo in igne pluſꝙ̄ in magno aere: multo tamē magis erit
in multo magis maiore: tantuꝫ eniꝫ accipi poteſt de aere
quod ſuperabit ignem. ⁊ ita probat concluſioneꝫ ſimpli-
citer in terminis ⁊ conſtituit caſuꝫ. ⁊ inquit. ſit igitur ma-
gnitudo infinita a.b. ſed. b.c. eius pars virtutem quādaꝫ
habeat: que mouit. d. quodam tempore: quod ſit. e.ſ. ſi
igitur ipſius. b.c. partis duplum accepero: illa in dimi-
dio. e.ſ. temporis mouebit: ⁊ ſiue in dimidio preciſe. ſiue
non: dummodo in minore moueat tempore: ſit hec p-
portio. videlꝫ. dimidij temporis ad dupluꝫ. quare in. ſ.t.
dimidio temporis illo dato mouebit. ergo ſi ſic accepe-
ro ſemper: nunꝙ̄ ipſuꝫ. a.b. tranſibo: nam ſemper quo-
cunqꝫ dato tempore tempus accipiaꝫ minus quo tota
magnitudo. a.b. mouebit. igitur illius poteſtas infinita ē.
hec eſt probatio minoris proſyllogiſmi ⁊ concluſio prin-
cipalis. deinde quaſi tangit minoreꝫ principalis ſyllogiſ-
mi dicens. omnē eniꝫ finitaꝫ vim ſuperat. fortaſſe cauil-
labit aliquis: ꝙ non cuiuſlibet virtutis finite tempus ſit
finituꝫ: ſed infinite paruuꝫ vel non tēpus: ⁊ ſic falſum
eſt: ꝙ ſemper quelibet pars moueat tempore finito: hu-
ic obijcit quaſi dicens: cuiuſlibet autēꝫ finite virtutis
finitaꝫ eſſe tempus neceſſe eſt: cuius ſignuꝫ affert dicēs.
naꝫ ſi in aliquo tempore mouet tanta: ſiue virtus ſiue
poteſtas: maior minore in tempore quideꝫ: finito tamē
conuerſione proportionis mouebit: dico conuerſione
proportionis: magnitudinis videlꝫ ad tempus. ⁊ tempo-
ris ad tempus: ⁊ magnitudinis ad magnitudinem. at vt
dictuꝫ eſt: infinita omneꝫ finitam exuperat: quemadmo-
duꝫ de multitudine dicitur. Fortaſſe ꝙ in textu eſt vnus
ſyllogiſmus: ⁊ eſt. omnis virtus que proportione tempo-
ris in mouendo excellit omneꝫ aliam finitaꝫ: eſt infini-
ta. Virtus magnitudinis infinite proportiōis temporis
in mouendo excellit omneꝫ finitaꝫ: vt in littera patꝫ. igi-
tur eſt infinita.

Inſuper hoc idem hac ratione demonſtra-
ri poteſt. accipiemus enim cuiuſdam finite
magnitudinis virtutem aliquaꝫ generis eius
virtutis: quae infinita in magnitudine eſt: q̄
virtutem finitam metietur magnitudinis infi-
nite. Quod igitur finita in magnitudine eſſe
non poſſit virtus infinita: neqꝫ finita in infini-
ta: ex ijs perſpicuum eſt.

Secundo ideꝫ probat enthymematice ſic. ſi infinita in
magnitudine eſſet virtus finita: accipi poſſet cuiuſdaꝫ fi-
nite magnitudinis virtus aliqua generis eius virtutis que
infinita in magnitudine eſt: que metiri poſſet omnē vir-
tutem magnitudinis infinite: naꝫ finita poteſt menſura-
ri ab aliqua parte ſui generis. hoc autem habet pro im-
poſſibili: naꝫ vt magnitudo non eſt a magnitudine mē-
ſurabilis. ſic nec virtus a virtute. deinū epylogat: ⁊ verba
tranſlatione patent. Debes ſcire vt innuit expoſitor: ꝙ
hec rō non multuꝫ differt a prima: niſi ꝙ prima loquitur
in magnitudinibus ſiue eiuſdem ſiue alterius gnīs: hec
vero in magnitudinibus eiuſdeꝫ generis.

At de his quae feruntur bene ſe habet ali-
quam primo dubitationeꝫ in medio adduce-
re. naꝫ ſi id omne quod mouetur: ab aliquo
moueatur: quonaꝫ modo eoruꝫ quae non ſe
ipſa mouent: nonnulla continuo mouentur:
illo quod mouit ipſa non tagente: vt piecta.

Anteꝙ̄ ad reꝫ veniat mouet queſtioneꝫ de proiectis a
quonaꝫ mouentur. tangit autē queſtionis cauſaꝫ: quoni-
aꝫ omne quod mouetur ab aliquo mouetur. cuꝫ igit̄ p-
iecta moueantur a proiectore: quonaꝫ modo ſeperata ⁊
non tacta ab illo moueri poſſunt. hec queſtio eſt ſoluen-
da primo ante principaleꝫ concluſioneꝫ.

Quod ſi is qui mouit ſimul etiaꝫ aliquid ali-
ud mouit vt aerem: qui quideꝫ motus mo-
uet: ſimili ratione fieri non poteſt prio quod
mouit non tangente nec mouente: vt ipſe mo-
ueatur. Sed ſimul omnia mouent̄ ceſſantqꝫ
moueri: cum id quod primo mouet moue-
re deſinit: quamuis perinde vt lapis moueat
quod mouit.

Anteꝙ̄ ſoluat ſꝫ veritatem: reſpondet ſꝫ alios: ⁊ qui-
daꝫ putant ſꝫ Platoneꝫ. Plato eniꝫ dicit ꝙ impulſor im-
pellit aereꝫ: qui aer motus ipſuꝫ proiectuꝫ mouet: quod
proiectuꝫ rurſus mouet aerem: qui mouet rurſus proie-
ctuꝫ: ⁊ non explicat quo modo. Debes tamen ſcirē
ꝙ hec poſitio ſolet exponi ꝙ aer ille qui inter manum ⁊
piectū mediat mouetur a manu: ⁊ ille mouet piectuꝫ a
principio vſqꝫ ad finē: nunꝙ̄ piectū derelinquens niſi in
fine motꝰ. Ideo obijcit illi reſpōſioni ſic. omne quod mo-
uet motū ab aliquo motore primo ceſſat mouere ad ceſ-
ſationeꝫ illius. igitur ceſſante prio ceſſat aer mouere. vn-
de dicit. ſed ſimul omnia mouentur ceſſantqꝫ moueri:
cuꝫ id quod primo mouet: mouere deſinit: quāuis talis
aer motus pinde moueat vt lapis: q mouet aliud vt mo-
tus a manu. conſtat. n. ꝙ ceſſante manu ceſſat lapis mouerē.

¶ Sed hoc quidem dicere neceſſe eſt primū mouens facere vt moueat hoc aut aer: aut aqua: aut tale aliquid quod mouere ⁊ moueri aptum eſt: non tamen ſimul ceſſet mouere ⁊ moueri: ſed deſinit quidem ſimul moueri cum mouens mouere deſinit: mouens autem vlterius eſt. quocircā mouet aliud quid ſibi coherens: de quo quidē erit eadem ratio.

¶ Soluit nunc ſm veritatem: ⁊ videtur hęc reſponſio q̄ſi expoſitio primę ſolutionis: vbi debes ſcire ꝙ Ariſtoteles imaginatur aerem: qui eſt inter proiectum ⁊ proijciens impelli: in tali tamen impulſione eſt duo conſiderare moueri: quod ille aer recipit a manu: ⁊ mouere: qđ facit in aerē ſibi proximū: tūc vult ꝙ ceſſante primo motore mouere ceſſat aer ille moueri mox: nō tamen ceſſat mouere: ⁊ ita mouet vlteriũ partē aeris ſibi proximā: ⁊ ſimilis ratio eſt de ſecunda. vnde quidam aiunt proiectionem hanc in modum fieri: cum enim aer intercep tus ſeperatur a manu mouet lapidem: qui lapis diuidit aerem violenter in parte anteriori: quo diuiſo clauditur aer in parte poſteriori: aer ſic clauſus pellit proiectū. Simul fit diuiſio vnius partis aeris: ⁊ clauſio violēta. ſed de hac re poſtmodū dicetur.

Expoſ. ariſt. non placuit.

¶ Ceſſat autem cum mouendi potentia fit minor in illo quod ſibi coheret. penitus autē deſinit: cum non vlterius id facit: quod prius fecit mouens: ſed mouetur ſolum. haec autem ſimul ceſſare hoc quidem mouere: illud autem moueri: atq; vniuerſum motum: neceſſe eſt.

¶ Sed dices. cum ſemper ſecunda pars mouet ⁊ mouetur: ⁊ ſemper mouet cum mouetur: tunc nūq̄ ceſſabit motus proiectionis. Reſpondet. ⁊ imaginatur virtutē remitti continue proportionaliter vſq; quo aliqua particula aeris ſit mota tantū ⁊ non mouens. Prima enim particula mouet ſecundā: ſecunda vero imbecillius mouet quartam: quarta rurſus imbecillius quintam: adeo proportionaliter: vt ſit deuenire ad vltimā: quę moueatur tantum: ⁊ non moueat. qua ratione ſimul penultima ceſſat mouere: ⁊ vltima moueri: ⁊ vniuerſus ceſſabit motus.

¶ Is igitur motus in his fit: quae interdum moueri: interdum quieſcere poſſunt. atq; non continuus eſt: ſed apparet. nam aut eorum eſt: quae deincepicia ſunt: aut attigua: quorū quidē non eſt vnū mouens.

¶ Ex his infert ꝙ talis motus non eſt continuus: licet fiat in ipſis: quę apta ſunt quieſcere ⁊ moueri: quod hac ratione probat: quia non eſt vnus motor e principio ad finem.

¶ Quocirca ⁊ ſi in aere ⁊ aqua talis motus fiat: quem quidem nonnulli antiperiſtaſim dicunt: impoſſibile tamen eſt ea quae dubitata ſunt aliter ſoluere: q̄ȝ modo dicto. ipſa namq; antiperiſtaſis ſimul cuncta mouere atq; moueri faceret: ſimul atq; deſinere. q̄re vnū videtur nunc quod continue mouetur ab aliquo: non tamen ab eodē mouetur.

¶ Debes ſcire ꝙ quidam dixerunt motū proiectorum eſſe per antiperiſtaſim hoc eſt reuerſiuam actionē hoc modo ꝙ aer ipſe moueret lapidem lapis moueret aerē. ⁊ non volebant ꝙ vna aeris portio moueret aliam: ⁊ illa aliam donec quieſceret: ſed ꝙ aer ipſe mouet lapidē: qui lapis mouet rurſus aerem: ⁊ ſeſe mutuo per antiperiſtaſim procedant mouendo. Sed contra obijcit: quoniam in ipſa antiperiſtaſi ſimul ambo mouent ⁊ mouentur: incipiunt quoq; ſimul atq; deſinunt. Modo non eſt ſic in motu proiecti: nam vt dictum eſt aer prius deſinit moueri q̄ȝ mouere. igitur non fit per antiperiſtaſī. propterea concluſit ꝙ videtur vnus motus ⁊ non eſt cū non ſit ab eodem proficiſcens: vt patet. ¶ Debes ſcire ꝙ hęc opinio de antiperiſtaſi ab aliquibus exponitꝰ ſic: ꝙ proiectum cum ſeperatur a manu: exit velocius q̄ȝ a ſuo toto: ⁊ tunc quia natura abhorret vacuū: aer exiſtens retro ad impellendum vacuum inſequitur ipſum proiectum: ⁊ cum inſequitur velociter attingendo ipſū mouet vltra. dicitur autem hęc antiperiſtaſis: quia aer exiens mouet lapidem: ⁊ mouetur ab aere inſequente.

Poſitio de antiperiſtaſi

¶ Contra obijcit Ariſtoteles: quia talis antiperiſtaſis faceret cuncta moueri atq; mouere retro vſq; ad cęlū: nam aerem primo inſequentem alius inſequeretur: ⁊ illum iterum alius: ⁊ ſic vſq; ad cęlum. ¶ Nec valet dicere ꝙ aer ſequens rareſit: tum quia mox ſtaret graue. Tum ſecundo quia aer ante proiectionem condenſaretꝰ. Tum tertio: quia proiectio ęque bene fieret in aere raro vt in denſo. ¶ Opinio Ariſtotelis igitur eſt: ꝙ aer mouet proiectum vt motus: imaginatur enim ꝙ proijciēs pellit proiectum: ſimulq; mouet aerem circunſtantem cum eo: quoniā aer primo motus mouet pellendo proiectum in aerem ſecundo loco ſubſequentem: ſimulq; ⁊ illum aerem: deinceps ille ſecundus aer motus pellit proiectum in tertio aere mouendo rurſus illum tertium ⁊ ſic deinceps: cum autem aer motus tardius ac tardius moueatur: tandem eſt deuenire ad aerem ita tarde motum: ꝙ non ſufficit alium mouere: neq; proiectum: ⁊ tunc ceſſet prorſus motus: huius autem exemplū eſt de circulationibus aquę proiecto lapide in illa: quę ſe multiplicant continue in longiori diſtantia vſq; ad ripas mouendo interdum lignum a loco primę circulationis vſq; in vltimam. hęc eſt poſitio Ariſtotelis. ¶ Huic poſitioni cauillatores obijciunt per experientias. prima: q2 poſſemus tunc remotius proijcere plumam q̄ȝ lapidē: cum pluma, minus aeri reſiſtat. ſecunda. ſequeretur ꝙ cum ego repellerem aduerſus te aerem: facerem magnū impetum: ⁊ alia multa quę proficiſcuntur ex malo intellectu verborum Ariſtotelis. ¶ Sed pro poſitione Ariſtotelis debes ſcire ꝙ Ariſtote. non poteſt negare ad motum lapidis non concurrere impetum: cuius rei ſignum eſt: quia celerius ⁊ magis pellit fortioris brachiū: q̄ȝ debilis. ⁊ vnus q̄ȝ alius. nec poteſt negare: quin concurrat rarefactio aeris ⁊ condenſatio: ⁊ rurſus natura medij: quę cum leuibus eſt leuis: cum grauibus grauis. Quare apud ipſum dicendum eſt quędam ſe tenere ex parte rei motę: ⁊ alia ex parte mouentis. ex parte quidem rei motę ſe tenent impetus rarefactio ſiue condenſatio: hę enim augent facilitatem motus: ex parte agentis ſe tenet natura medij. Ariſtoteles igitur vult ꝙ aer non vnus numero ſit motor: ⁊ huius cauſa eſt: quia oē mouens eſſe ſeperatum ⁊ aliud a re mota quantū fieri poteſt: cauſa adiuuās eſt medij natura. ex parte paſ

Confutatio

Ariſt. poſitio

Contra ariſt. experientie

Expoſi poſitionis ariſto.

ſi eſt virtus impreſſa rei motę dicta leuitas vel grauitas accidentalis: quę non concurrit vt agens: cuꝫ ſit ſimul in re mota: ſed potius vt diſpoſitio paſſi. Recentiores autem neſcierunt diſtinguere inter diſpoſitiones: ⁊ principalia mouentia: ⁊ ideo in hos errores delabunt. Rationes eoꝝ ⁊ experientię ex ijs ſoluuntur. ℂ Auerroes autem in hoc commento annotatione digna dicit quattuor. primum cauſam huius queſtionis de proiectis: ⁊ vult eſſe dictam: quia poteſt inſtari propoſitioni dictę. videlꝫ. omne motuꝫ habet motorem: ⁊ illi. videlꝫ. ipſum non mouere niſi cum moueatur cum ſit corpus: ideo queſtionem mouet de proiectis: a quo nã mouent. Scdo declarat primã ſolutionẽ: prima igit ſolo erat ꝙ lapis ꝓiectus mouet ab aere: q motꝰ mouet lapidẽ. imagiat eniꝫ ꝙ cũ manus nõ mouet lapidẽ: ſtatiꝫ ſuccedit ei vice ſua aer qui mouet lapidem: ⁊ ſimul alium aerem: q ſuccedit in vice illius: ⁊ ſic vſqꝫ ad finem. Hoc mõ Auerroes ⁊ Themiſtius exponunt primam reſponſionem. ⁊ replica Ariſtotelis exponitur ab eis hoc modo ꝙ hęc reſponſio non ſoluit: ſed transfert difficultateꝫ. rurſus eniꝫ queſtioni locus eſt: quam ob rem aer ille proximus mouetur nullo tangente. ⁊ ita queſtio vt dicit Auerroes eſt mutanda de lapide ad aerem. videtur enim eadem ratio quę prius. nam ceſſante primo propulſore vident ⁊ ceſſare omnia. hęc eſt expoſitio reſpõſionis ⁊ replicę. alij vt diximus intelligebant reſponſionem primã hunc in modum: ꝙ aer interiacens inter manus ⁊ lapidem mouetur a manu: ⁊ ille condurans vſqꝫ ad fineꝫ idem numero mouet lapidem: ⁊ contra hoc videtur replica Ariſtotelis ꝙ hęc reſponſio nihil aliud eſt ꝙ̃ mutare queſtionem de lapide ad aerem: aut aquam. Mouent autem iſti hoc argumento ad hanc expoſitionem: quia tunc non differret hęc reſponſio ab illa Ariſtotelis. nam Ariſto. etiam vult aerem mouere ipſum proiectum: ſed non vnum numero: ſed alium atqꝫ alium vt diximus. ℂ Tertio Auerroes ponit exemplum quo nam modo manus mediante aere moto mouet lapidem: ⁊ ait manus enim non mouet illud proiectum: niſi mouendo prius aereꝫ: vt dicamus ꝙ lapis magnetis attrahit ferrũ quod ponitur vltra primum ferrum mediante attractione eius ad primum ferrum. eſt igitur exemplum ꝙ vt magnes prius natura trahit ferrum vicinius ꝙ̃ remotius: licet ſimul tempore trahere incipiat ambo: ſic manus ſimul tpe mouet lapidẽ ⁊ aerẽ: lapidẽ tamẽ mediãte aere. ℂ Quarto. Auer. ⁊ Themiſtius dant reſponſionem Ariſto. qui vult ꝙ proiectio fit ab aere hoc modo ꝙ aer circundans lapidem ſimul cum lapide mouetur: ⁊ mouet aerem ſibi attiguum ſimulqꝫ cum illo proiectum: rurſus tertius motus mouet quartum ſimul cum proiecto. vnde vt primus aer ſe habet ad pulſorem ſic ſecundus aer ſe habet ad primum. ℂ Et vt dicebatur ad talem motum concurrunt virtus impreſſa proiecto: ſciſſio anterioris aeris: ⁊ clauſio poſterioris: rarefactio prioris ⁊ aliquis occurſus poſterioris non vltra modum ſed parua: quę non facit omnia mouere. demum concurrit natura medij: quę cum leuibus leuitat: cum grauibus grauitat. Sed principale mouens eſt aer: qui motus mouet: cętera vero concurrunt vt diſpoſitiones: leuitas accidentalis vel grauitas vel tale aliud ex parte paſſi: cum nullum accidens agat in ſubiecto in quo eſt. clauſio ⁊ ſciſſio concurrunt etiam vt diſpoſitiones: clauſio ex parte agentis: ſciſſio ex parte rei motę: rarefactio ⁊ condenſatio etiam vt diſpoſitiones: condenſatio quidem ex parte agentis: rarefactio ex parte patientis. demuꝫ concurrit ipſius medij natura: ⁊ ex parte mouentis. Qꝫ omnia hęc concurrant: declaratur: primo concurrit virtus impreſſa: naꝫ proijciens melius mouet lapidem: ꝙ̃ plumam ſiue ſtuppam: qꝛ in illo virtutem cauſat maiorem: quia melius applicatur. Secundo concurrit clauſio ⁊ diuiſio medij: quia triremis celerius mouetur per aquam a mouente: quia diuiſio. ⁊ clauſio celerior fit ab illa: ꝙ̃ a naui. Tertio concurrit condenſatio ⁊ rarefactio: vt videtur ad ſenſuꝫ in circulationibus aquę in quibus mouetur lignum. demum concurrit natura medij: cuius argumentum eſt: quia dura non poſſunt eſſe media motus proiectionis: cuꝫ non ſint apta leuitare: aut grauitare. Quod vero hęc vt diſpoſitiones ſint: pꝫ: quia motor debet eſſe ſeperatus a re mota: ⁊ continuus: modo hęc duo non videntur competere niſi aeri moto ab ipſo propulſore: nec iuniores igitur nec Egidius potuerũt intelligere poſitionem Ariſtotelis. non eniꝫ diſtinguũt inter diſpoſitionem ⁊ principale. addit demum Auerroes ꝙ ſua expoſitio differt ab expoſitione Themiſtij: ⁊ ꝙ fuit locus iſte ſibi difficilis: tu vero ſcias ꝙ quicquid dicit ⁊ hic ⁊ alibi Auerroes eſt Themiſtij: non enim inuenio differentiam inter expoſitionem ſuam ⁊ illam Themiſtij: bene tamen dicit ꝙ locus eſt difficilis. nam a recentioribus nullatenus itelligitur. Cuius rei difficultas cauſa fuit vt albertilla contradiceret temerarię Ariſtoteli: ignorans profecto propriam vocem: ad quem erroreꝫ labuntur omnes ſorticolę ſuoꝝ temporum: reliqua dicta commenti hic facillima ſunt.

ℂ Cum autem in his quae ſunt: cõtinuus ſemper ſit motus: neceſſe ſit: hic vero vnus eſt: vnum quoqꝫ motum magnitudinis cuiuſdã eſſe neceſſe eſt. non eniꝫ mouetur id quod magnitudinis expers eſt. ⁊ vnius eſſe ac ab vno. alioquin continuus non erit: ſed attiguus alius alij atqꝫ interceptus.

ℂ Hactenus de proiectis queſtionem perſoluit: voluitqꝫ habere ex ſolutione queſtionis hanc maiorem. videlicet. omnis motus vnus ⁊ continuus eſt ab vno motore vniuſqꝫ magnitudinis quę mouetur: nunc addit quaſi minorem. ⁊ inquit cum autem in his quę ſunt hoc eſt in vniuerſo reruꝫ orbe continuus ſemper ſit motus: neceſſe ſit: hic vero vnus eſt: hęc videtur minor: addit concluſionem. ⁊ inquit vnum quoqꝫ motum. ſubaudi in vniuerſo rerum orbe magnitudinis cuiuſdaꝫ: ⁊ vnius atqꝫ ab vno motore neceſſe eſt. hęc eſt concluſio. Magnitudinis quidem: quia id quod magnitudinis expers eſt: non mouetur. ſexto huius. vnius vero magnitudinis ⁊ ab vno motore: alioquin continuus non erit: ſed attiguus alius alij atqꝫ interceptus: vt per declarata in huius libri quinto patet. Motus itaqꝫ vniuerſi cuiuſdam eſt magnitudinis: vniuſqꝫ mobilis: ab vnoquoqꝫ motore. ℂ Sed dubitant hic. nam duodecimo metaphyſice. cõmento. 41. Auerroes vult ꝙ motus cęli compõitur a duplici motore. igitur falſum ⁊ dubium eſt: quod Ariſtoteles concluſit: aut ſaltem eſt contradictio inter Auerroem ⁊ Ariſtotelem. ℂ Soluit Auerroes ibidem ꝙ non eſt inconueniens motum cęli dependere a duobus motoribus alterius rationis. ab vno enim dependet quatenus eſt infinitę motiõis. ab alio vero quatenus finitę eſt motiõis. ℂ Sꝫ huic obijcit expoſitor in lectione precedente: primo ꝙ mouere tempore infinito videtur conſequi vtrũqꝫ: tam enim primus motor: quam proximus motor mouet tempore infinito: ⁊ ſic videntur eiuſdem rationis in mouen-

Quer. auer. cõmento. 62.

Rñſio Ariſ.

Declaratio rationis

Dubiũ.

Solutio.

Obiectio expoſitoris

do. Secundo cum vter motor ſit forma extra materiam: quare magis vnus mouet finita motione ꝙ alter.

Deſenſio. ¶ Sed Auerroes defendi poteſt vt diximus in codicillo de infinitate primi. Ubi debes ſcire ꝙ motus vniuerſi celi cõgregati ex omnibus orbibus eſt compoſitus ex diurno: proprio. diurnus enim eſt: qui .24.ª agitur horis. proprius vero non vna ratione eſt: nam octaui orbis ſm Ptolemeum eſt in centum annis gradu vno. ſaturni vero in .30. annis totus: alij alijs temporibus. quare cum motus celi ſit compoſitus: etiam motor eſt duplex. cõmunis quidem ꝙ vniuerſuꝫ mouet vnico ſimplici motu. proprius vero vnicuiꝗ orbi ꝙ propria reuolutione mouet. ſunt autem alterius rationis: quia cõmunis eſt infinite motionis: quia mouet independenter: a ſe ob nullum alium ſuperiorem: propter ſe: quia non alterius gratia. Alij vero mouent dependẽter ab alio: propter alium ſuperiorem: qui enim ſic mouet: motione mouet finita: quia ſuapte natura finituꝫ eſſet: quia vo ab infinito dependet in duratione: ideo perpetuum eſt: ex hoc reſponſione nõ habetur ꝙ deus ſiue primus motor ſit infiniti vigoris: ſed ꝙ ſit tempore īfinitus et a ſe. ceteri vero eterni: ſed ab alio. Tũc patet ſolutio ad obiectiones expoſitoris.

¶ Mouens quoqꝫ ſi vnum ſit: aut motũ mouet: aut immobile eſt. Siquidem mouetur: conſequi oportet ipſum moueri: ſimul moueri ab aliquo. Quare ſtabit ad id perueniet quod mouetur ab eo quod eſt immobile. Hoc enim non cõmutari neceſſe eſt: ſed mouere quicquam poterit ſemper. Naꝫ hoc profecto modo ſine labore mouẽ eſt.

¶ Secundo probat tale mouens mouere ſine labore: et vtitur tali ſyllogiſmo. qđ mouet penitus immobile: mouet quicquid mouet ſine labore. Primum mouens mouet penitus immobile. igitur mouet ſine labore. minor declaratur per ea que dicta ſunt: tum in ſeptimo: tum in hoc octauo: ꝙ videlꝫ oportet deueniri ad aliquod quod mouet penitus immobile: qđ quidem eſt primuꝫ. In ordine eorum que mouent mouentur.

Dubita. ¶ Sed dubitant

responſio Auer. cõmẽto. 83. de cauſa fatigationis atꝗ laboris. ¶ Reſpondet Auerroes in hoc cõmẽto ꝙ fatigatio prouenit ex eo quia mouens in mouendo mouetur. mouẽs hac ratione in mouendo mouetur: quia eſt in materia. ita videtur ꝙ prima cauſa mouendi abſꝗ labore ſit eſſe abſꝗ materia: et prima cauſa mouendi cum labore ſit eſſe cum materia. Qua ratione euenit vt motores celeſtes et maxime primus motor moueant ſine labore: cum ſint virtutes ſine materia.

Replica. ¶ Sed hec reſponſio videtur dubia. primo. quia intellectus voluntas in homine ſunt virtutes ſine materia: tamen mouent hominẽ cum labore. Secundo. forma elementi eſt forma in materia: tamẽ mouet corpus naturaliter ſine labore.

Defenſio noui expoſitoris. ¶ Nouus expoſitor quaſi defendendo Auerroem vult ꝙ illa virtus mouet cum labore que cum ſit in materia: eſt illa per organa: mouet immediate. defectu prime conditionis forma grauis nõ mouet cuꝫ labore: quia eſt in materia ſine organis. defectu ſecũde intellectus a regula excluditur: quia mouet mediate: vtpote mediante ſenſu imaginatione ſiue mediante dianoetica parte. Modo ad propoſitum primus motor mouet immediate vniuerſum non eſt in materia nec organica: nec quauis alia.

Replica. ¶ Sed adhuc reſtat queſtio primo propter quid virtus mouens per organa ſiue exiſtẽs in materia organica mouet cum labore. Ubi enim primus motor moueret per organa: non videtur cauſa quare labore moueret. Secundo quia videtur etiam ſine organis mouere cum labore. nam ſecundo celi dicitur ꝙ ſi orbi adderetur aſtrum aut non moueretur: aut tardius moueretur. hoc autem non eſſet: niſi celum moueretur cum labore.

Defenſio. ¶ Dici poteſt ad primum ꝙ quicquid mouet per organa mouet per tranſmiſſionem ſpirituum ad illa: vt docet Ariſtoteles in libro de cauſa motuum animalium. tangere videtur Auerroes ſecundo celi cõmento tertio: in libro de ſubſtãtia orbis. ſic nõ poteſt mouere motor membra: niſi ſpiritus reſoluantur: et hec eſt cauſa laboris. recte igitur dixit nouus expoſitor ꝙ quicquid per organa mouet: videtur mouere cum labore. Ad ſcõm dici poteſt ꝙ celum bene mouet cuꝫ reſiſtentia: propterea ſi orbi adderetur aſtrum: moueretur tardius. non quidem ob laborem: ſed ob reſiſtentiã. hec de laboris cauſa: licet alij aliter ſentiant: que res trãſmittatur ad tempus.

¶ Inſuper etiaꝫ hic motus aut ſolus: aut potiſſimum vniformis eſt. nam neqꝫ id quod mouet vllam ſubit mutationẽ: neqꝫ id quod ab illo mouetur mutationẽ habere oportet: quatenus eius motus ſimilis ſit.

¶ Tertio probat ꝙ primus motor mouet motu ſemper vniformi: ex parte ſuimet. ex parte mobilis. ſui quidem met: quia ipſe motor nullam ſubit mutationẽ. Mobilis vero: quoniam celum ipſum quod mouetur ad hoc vt moueatur motu ſimili vniformi: etiam mutationeꝫ nõ habet: quia aut varietur: aut deſinat: aut tale quid patiatur.

Nota auerroes cõ. 94. ¶ Auerroes vero in calce huius cõmẽti videtur pbare celum ipm nullã ſubire mutationẽ aliã a latione ab equalitate motus eius. Nam ſi ipi celo accideret aliqua tranſmutatio vt alteratio: vel auctio: vel generatio: tunc celo accideret inequalitas in ſui motu: vt patet in motu animalis. Qr autem celo non accidat tranſmutatio: probat Auerroes auctoritate Ariſtotelis dicentis celum non recipere tranſmutationem aliquam. ratione hac: quia nõ componitur ex materia forma. quia eſt neceſſarium a ſe: non ex alio: vt voluit Auicẽna qui tenet celum eſſe poſſibile ex ſe: ſed neceſſariuꝫ ab alio. Addit tamen ꝙ celum ſit neceſſarium a ſe: non quidem in agendo: ſed in recipiendo motum. Sic igitur patet celuꝫ moueri vniformi motu: quia eſt abſꝗ tranſmutatione: neceſſarium eſſe.

Dubitatio. ¶ Dubitant quia motus celi videtur irregularis: difformis pmo ex parte mobilis: nam partes propinquiores polis tardius mouentur. Secũdo ex parte temporis: quoniam planete ſunt nunc retrogradi: nunc ſtationarij: nunc veloces: nunc tardi: vt teſtantur aſtronomi: experientia docet.

Reſſio. ¶ Reſpondent cõmuniter omnes ꝙ licet partes celi alique velocius alique tardius moueãtur: non propter hoc celum dicitur aut difformiter aut irregulariter moueri. nam totum celuꝫ: quelibet pars equales arcus circa centrum in equalibus temporibus deſcribũt. Sed reſtat videre an pnc tẽpus motus celi dicaẽ difformis ac irregularis.

R ñ. egidij. ¶ Nouus expoſitor ait dictum Ariſtotelis eſſe verum ſolum in motu primo: diurno. ceteros autem aſſerit eſſe difformes irregulares.

Confutatio. ¶ Sed hec reſponſio non eſt ad Ariſtotelis mentem: Ariſtoteles enim pbat motum ce-

li eſſe regularem:ꝛ vniformem:ex parte motoris: quia
mouet nullam ſubiens tranſmutationez.ex parte vero
mobilis:per idem argumentum. Modo ceteri motus
ſimili ratione ſe habent.ſunt enim a motore ꝛ a mobili
in tranſmutabilibus.igit̃ pari ratione erunt vniformes.
R. Maggnie ¶ Poteſt igitur dici ꝙ planeta per ſe mouetur regula-
riter:per accidẽs irregulariter: vt docet Ptolemęus in
quinto libro magnę conſtructionis. Mouetur quidem
regulariter circa centrum circelli.circa alia vero irregu
lariter.ꝛ adhuc aliq motus ſunt regulares reſpectu vni-
us centri:ꝛ ſuorum polorum:irregulares vero reſpectu
centri alterius orbis:ꝛ aliorũ poloꝝ.hęc in libro aſtro-
nomicorum perquirantur.

¶ At vero aut in medio aut in circũferentia il
lud ſit:neceſſe eſt.ſunt enim haec principia.
At ea quae propinquiſſima ſunt mouenti:ce
lerius mouentur.Talis aũt eſt vniuerſi mo-
tus. Illic igitur eſt ipſum mouens.

¶ Cũ quidem vnus ſit primus motor: et moueat abſq
labore:ꝛ regulariter:ex iis perſpicuum. In quo vero ſit:
vel in loco:nunc docet:ꝛ ſumit ꝙ primus motor eſſe nõ
poteſt niſi aut in medio totius vniuerſi hoc eſt in cẽtro:
vt Plato ait in tymęo.aut in cyclo hoc eſt circũferentia
totius vniuerſi.huius cauſam affert:quia hęc ſunt prin-
cipia magnitudinis.centrum quidem eſt principium ex
quo.Circũferentia vero eſt finis ad quem:ꝛ ita oportet
vt primus motor ſit in altero horum neceſſario.perſua-
det tamen ꝙ debeat eſſe potius in circũferentia hoc ſyl
logiſmo.in eo cui propinquiora celerius mouentur: eſt
motor primus.circũferentia eſt id cui propinquiora ce-
lerius mouentur.igitur in circũferentia eſt primus mo
tor.de ſyllogiſmo tangit vim minoris dicens.at ea quę
propinquiſſima ſunt mouenti:celerius mouentur: tale
autez mouens:eſt motus vniuerſi:qui diurnus dicitur.
Addit concluſionem dicens.illic igitur eſt primus mo-
tor:ſiue ipſum mouens:quod per excellentiam dicitur.
¶ Auerroes autem in pręſenti cõmento declarat tria:
Aue Auer. comẽ. 64. primum eſt ꝙ p̃mus motor eſt in circũferentia per tres
rationes. Prima eſt quia actio eius vtpote motus ma-
gis apparet in circũferẽtia:modo agẽs ibi eſt: vbi actio
magis apparet. Secundo vbi actio videtur eſſe magis
ęqualis:ibi actio magis eſt ꝛ agens ipſum. In circunfe-
rẽtia totius videtur actio magis ęqualis ac vniformis:
vt docent aſtronomi. Tertio arguit auctoritate oium le
gum:vt arguebat Ariſtoteles primo cęli.nam omnes le
ges dicunt deum habitare in cęlo. Secundũ eſt ꝙ ſunt
duo principia vniuerſi quod mouetur:virtus videlicet
quieſcendi:qua videlicet centrum et vniuerſum ipſum
quieſcit ſaltez ſm ſubiectũ.ꝛ virtus mouendi: qua vni-
uerſum mouetur ſm partes circa centrum.ꝛ propterea
recte inquit Ariſtoteles ꝙ duo ſunt principia in ipſo vi-
delicet medio quieſcendi ſcilicet. In circũferentia vero
mouendi. Alij vͦ medium ꝛ circũferentiam dicunt eſſe
principia circuli: quia per illa definitur circulus. Addit
tamen Auerroes ꝙ virtus faciens quietez eſt fortior ꝙ̃
virtus faciens motum.ꝛ aſſerit cauſam:quia vbi virtus
quietem faciens eſſet minus fortis:eſſet facilius vniuer
ſum remouere a quiete ſm ſubiectum: ꝛ ipſum ponere
in motu: ꝙ̃ ipſum ponere quiete. Modo videmus to-
tum quieſcere ſm ſubiectũ:ꝛ non poſſe moueri ſm ſub-
iectum. Ipſum vero tolli a motu ſm ſubiectuz eſt de fa

cto. Propterea inquit.ſi aliter eſſet hoc eſt ꝙ poſſet to-
tum tolli a quiete ꝛ poni in motu:totum expelleretur et
moueretur ſm ſubiectum a centro. ¶ Sed dices: vtrũ Dubitatio in pñ.
vna ꝛ eadem ſit virtus quę facit vniuerſum quieſcere ꝛ
ipſum moueri:ꝛ quare ſi vna ſit:dicitur potior in facien-
do ipſum quieſcere: ꝙ̃ ipſum moueri. ¶ Dici poteſt ꝙ Solo
primus motor eſt idem qui facit vniuerſum quieſcere:ꝛ
vniuerſumq̃ moueri: ſed alia atq̃ alia ratione. facit qui-
dem ipſum quieſcere per priuationem cauſarum facien
tium ipſum moueri motu recto.facit autem ipſum mo-
ueri vt forma eſt attributa circũferentię cęli.et ſic vna
eſt res quę facit vtrũq̃.dicitur autem ipſum vniuerſuz
a fortiori virtute quieſcere:ꝓpterea quia minus poteſt
impediri. Moueri vͦ dicitur a minori virtute eo quia
de facto poteſt ꝛ quieſcit ſaltez ſm totum.ꝛ ita ſunt duę
virtutes ſm definitionem.vna vero ſm ſubiectuz.Sed
circa dicta ſunt tres dubitationes:quas ſoluere videtur
Auerroes in cõmento:ꝛ hoc eſt tertium quod in cõmen
to colligitur. ¶ Prima dubitatio eſt:quoniam vniuer- Prima dubitatio commẽti.
ſus orbis qui eſt proximus primo motui tardiſſime mo
uetur vt in.xxxvi.milibus annorũ vt Ptolemęus per
obſeruationem ab hiparcho tradit:hoc eſt ſingulis cen
tenis annis partem vnaz peragrando.Saturnius vero
orbis ſingulis trigenis annis complet reuolutionem.
mars tribus:ſol:venus: ꝛ mercurius fere vno anno:lu-
na menſe fere. ¶ Huic reſpondit dicens.ꝛ ſic eſt de mo
to totius:ſcilicet ꝙ quanto magis appropinquatur mo- reſponſio Auerro.
tori:tanto erit velocior.motor igitur eſt in partibus ve-
locioribus totius:ſcilicet in circulo maximo orbis ma-
ximi: qui facit diurnum motum.eſt igitur ſolutio ꝙ di-
ctum Ariſtotelis eſt intelligendum de motu diario:hoc
enim motu vniuerſus orbis velocius mouetur quia in
ęquali tempore videlz.xxiiij.horis maius.ſpatium per-
agrat:ꝛ ſic conſequenter. ¶ Sed dices contra.quia tũc Replica.
eſſent duo motores.Alter primus qui mouet vniuerſuz
in die.Alter primus qui mouet ſphęras in contrariũ ab
occaſu in ortum.ꝛ tunc qua ratione primus motor eſt in
circunferentia primi mobilis per hoc quia ibi ille appa-
ret velocior: ſic alius primus motor deberet eſſe in cir-
cũferentia interna orbis lunę: in qua motus illi contra-
rius apparet magis. Huic reſpondet Auerroes ſecundo
cęli:cõmento.58.circa finem.cuius reſponſionez quęre:
quia als diſputabitur. nunc vero ſat ſit monſtraſſe lo-
cum. Propter hanc forte replicam Alpetragius dixit in
libro de ſphęra mota.cęlorum motus fieri per incurta-
tionez a primo motore.Alij iuniores vim faciunt in ver
bis:quia aliud eſt velocius moueri:ꝛ aliud velocius cir
cuire. vniuerſum igitur orbem dicunt velocius moueri
cęteris:circuire tardius:ꝛ in alijs id genus idez. ¶ Se- Seda dubitatio.
cunda dubitatio eſt contra Ariſtotelez.ait enim ea mo-
ueri celerius quę propinquiora ſunt primo motori.mo-
do primus motor cum ſit incorporeus:nec eſſe poteſt in
loco:nec aliquid ſibi propinquius. ¶ Reſpondet Auer- rñ auerꝛ.
roes ꝛ inquit.hanc autem appropinquationẽ debemus
intelligere ſm eſſe:non autem ſm locum:quia quod nõ
eſt corpus:non eſt in loco.ꝛ poteſt Auerroes intelligere
per eſſe tam operationem ſiue actum ſecundũ: ꝙ̃ actuz
primum ſiue eſſentiam. Operationem quidem vt di-
ctum eſt.nam motor ꝛ motus propior primo eſt nobi-
lior: ꝛ celerior.ſm eſſentiam vero: quia cuius operatio
eſt pręſtabilior:ipſum eſt pręſtabilius.ꝛ ita per eſſe in lo
co Auerroes intelligit actionem:ꝛ locuz ęquiuoce:vt di
ximus in quarto huius. ¶ Tertia dubitatio eſſe ſolet Tertia du.

rñ. auerr.

quia exiſtens in medio alicuius rotę vel circa mediuꝫ tardius mouetur ꝙ̄ quod eſt in circũferentia: ⁊ tamē magis eſt prope principium mouens. ¶ Reſpondet Auerroes ꝙ dictum Ariſtotelis eſt verum de motu maximi circuli: ⁊ vltimo: qui eſt nobilior ⁊ pręſtabilior: quia magis recedit a medio. Modo obiectio de rota non eſt ad propoſitum: quia partes rotę ſunt continuę: partes vniuerſi ſunt contiguę: ⁊ ſic in illis non eſt aliqua velocior: aliqua tardior propter continuitateꝫ. at in vniuerſo ſic: propter diſcõtinuitatem. Hęc ex cõmento ⁊ textu colligi poſſunt. ¶ Debes ſcire ꝙ ſi plato vult animam mundi eſſe deum vt Themiſtius credit: ⁊ multi platonici: tunc probabiliter ſaluari poteſt deum eſſe in medio. ⁊ poſſunt ambo concordari. deus enim eſt in circũferentia vt motor: quia ibi motus apparet velocior: vniformior: ⁊ magis. Eſt in medio vt quietator: q̄a ibi quies eſt maior: fortior: atq̄ʒ diuturnior: qua ratione ambo poſſunt recte ſentire. de re hac diximus in libro de intellectu: ⁊ dicemus in libro ſecundo cęli cõmento. 8.

Concordia platonis ⁊ Ariſtotelis.

¶ Habet autem dubitationē vtruꝫ aliquod quod mouetur: cõtinue mouere poſſit. Sʒ non quēadmodum id quod iteruꝫ atq̄ʒ iterum pellit: eo cõtinue mouet: quia motus deinceps ij ſunt.

¶ Mouet circa dicta dubitationem: vbi debes ſcire ꝙ continuitas eſt (vt Themiſtius innuit) multifariam dicta: in propoſito tamen Ariſtoteles per continuitatem intelligit eam que ⁊ motus eſt vnus: ⁊ non interciſus: ⁊ ęquabilis ſiue vniformis. Propterea mouet queſtionem: ⁊ inquit: habet auteꝫ dubitationem vtrũ aliquod quod mouetur: continue mouere poſſit: ⁊ exponit continuitatem illam queꝫ intelligit: ⁊ inquit: ſed non quemadmodum id quod iterum atq̄ʒ iterum pellit: eo cõtinuo mouet: q̄ motus deincepsij ſunt. quaſi dicat. intelligo per motum continuũ: non illum: cuius partes ſunt deincepsię: quia ſic non eſt dubium aliq̄d quod mouetur poſſe mouere continue: ſed ſupple intelligo per motum continuum: vnum: ⁊ ęquabilem. eſt igitur dubitatio vtrum aliquod quod mouetur poſſit mouere motu vno ⁊ ęquabili aliquod mobile:

¶ An quia ipſuꝫ impellere: aut trahere: aut vtrũq̄ʒ facere oportet: aut aliquid aliud iuxta aliud ſuccedere: vt in proiectis antea diximus. nam ſi aere aut aqua vti facile diuiſibili exiſtente: aliquid aliud quod mouetur: ſemper moueat: neutro modo fieri poteſt vt motus vnus ſit: ſed deincepſitius. igitur is motus dumtaxat continuus eſt: quo id quod eſt immobile mouet. Naꝫ cum ſimiliter ſeſe habet: etiaꝫ ⁊ ad id q̄d mouetur ſimiliter ⁊ continue ſeſe habebit.

¶ Soluit: vbi debes ſcire ꝙ mouēs poteſt mouere mobile aliquod aut motu naturali: aut violento. ⁊ ſi violento: vt dicebatur in ſeptimo: hoc fieri poteſt aut impulſione: aut tractione: aut mixtim: aut ꝓiectione. Impulſione quidem: id violenter mouetur: quando mouens a re ipſa mota non ſeparatur: ⁊ ſe habet mouens vt terminus e quo. ceu impellitur rota manib⁹ ab ea non ſeparatis. Tractione vero: cum mouens ipſum ſe habet: vt terminus ad quem. vt in tractione nauis fit. Mixtim mouetur rota circũcirca: nam partes aliquę ſurſum trahuntur: alię deorſuꝫ impelluntur. proiectione autem id mouetur: quod ſeparatur vi ab ipſo motore. Reſpõdet igitur Ariſtoteles ⁊ inquit. an quia ipſuꝫ impellere aut trahere: aut mixtim vtrũq̄ʒ facere: vt in verſione ſiue vertigine: oportet: aut q̄rto aliquid aliud iuxta aliud oportet ſuccedere vt in proiectis antea diximus. Vult igitur in motu violento nihil continue ęquabiliter moueri. ſubdit cauſam dicens: naꝫ ſi aere aut aqua vti facile diuiſibili exiſtēte aliquid aliud q̄d mouetur ſemper moueat. neutro modo fieri poteſt vt motus aliquis illorum violentorum vnus ſit: ſed deincepſitius. Vult igitur ꝙ motus violentus fiat in medio rarefactibili ⁊ condenſabili non ſe habente vniformiter quo ad omnes ſuas partes: neceſſe eſt ꝓpter variationeꝫ medij: ⁊ ſpatij: ⁊ propter diuerſam diſpoſitionem motoris ad medium atq̄ʒ ad mobile: talem motum non eſſe vnum ⁊ ęquabilem: ⁊ ſic nec continuuꝫ. Requiritur enim vnitas motoris: et medij ac ſpatij: ⁊ mobilis ad motus continuitatē atq̄ʒ ęquabilitatem. Ex his patet ſolutio de motu violento: de motu do naturali: vt inquit Themiſtius nihil dixit: quia illum nõ eſſe ęquabileꝫ patet: nam in fine velocior eſt. ⁊ ita nulluꝫ mouens quod mouetur hac continuitatis ratione mouet: quia ſiue moueat naturali motu: ſiue violento: nunq̄ʒ hac ↄtinuitatis ratione continue mouet. Naturali quidem motu non: quoniaꝫ mouet inęquabiliter. Violenter vero minime: propter differentiam medij. Tunc quaſi dans vtilitatem huius queſtionis: infert. primum motorem qui mouet primum mobile mouere ęquabiliter ⁊ cõtinue: ex hoc ſolo: quia mouet: ⁊ non mouetur: nam ſic ſe habet eodeꝫ modo ſemper ad mobile: etiam quia mouet ſine medio. ¶ Auerroes auteꝫ pręſenti cõmento fructum queſtionis vult eſſe ꝙ per hanc habeatur primum motorem eſſe incorporeum. nam omne mouens corporeuꝫ aut mouet naturaliter aut violenter: ſi quidem naturaliter: non ęquabiliter mouet. Si vero violenter: non vno motu propter differentiam medij. cum itaq̄ʒ primus moueat ęquabiliter ⁊ vno motu perpetuo: ipſe erit oĩno incorporeus.

Quae auerroes cõ. 85.

¶ His vero definitis: primũ mouens quod quidem immobile eſt: nullam prorſus magnitudinem habere poſſe perſpicuum eſt. Nam ſi magnitudinem habet: aut finitam aut infinitam eſſe neceſſe eſt. Infinitaꝫ quidem non: quia nullam magnitudinem poſſe eſſe talem in naturalibus prius oſtenſuꝫ eſt. Finitam vero minime: tum quia habere non poteſt illa potentiam infinitam: tum etiam ꝙ infinito in tempore aliquid moueri ab eo quod eſt finita in magnitudine impoſſibile eſſe oſtenſum eſt nunc. Primuꝫ itaq̄ʒ mouēs (cum ſempiterno moueat motu infinitoq̄ʒ in tempore) ipſum indiuiduũ eſſe atq̄ʒ impers nullaq̄ʒ prorſus magnitudinem habere perſpicuum eſt.

¶ Nunc qualis ſit primus motor ↄcludit ex omnibus
his que dixit. Concludit eniȝ dupliciter vt mihi videtur:
via ipſum eſſe omnino magnitudinis expertem. Pri
ma quidez. quia immobilis eſt vt paulo ante deductū
eſt. Omne enim quod in magnitudine eſt: corpus exi
ſtit: omne vero tale in mouendo mouetur. Secunda vero
quia magnitudinem habere non poteſt: vt per omnes
magnitudines deduci poteſt. Infinitam quidem non:
quia illa non datur. tertio huius. Finitam vero mini
me: tum quia non haberet potētiam perdurandi tem
pore infinito: vt diſputatum fuit cōmento. 79. Tum
quia nihil perpetuo mouetur ab eo quod finitaȝ in tē
pore habet magnitudinem. reſtat igitur ꝙ cum ſempi
terno ꝛ continuo moueat motu: ſit omnis magnitudi
dubi. mitela. nis expers. ¶ Sed circa hanc deductionem non par
ua eſt queſtio. Primo quia ex ea nō habetur plus niſi
ꝙ magnitudinem non habeat modo quo forma mate
rialis educta de potentia materie. Sed ipſum eſſe in
magnitudine per independentiam nihil videtur ratio
probare. Secundo. quia vniuerſum ſiue primum mo
bile quod diurno mouet motu reliquos omnes mouet
raptu quodam vt ita dixerim: ꝛ tamen tale primū mo
bile eſt magnitudo finita: ꝛ ita falſuȝ videtur quod ait
nihil poſſe perpetuo moueri a magnitudine finita vel
ab eo quod in magnitudine eſt finita. Tertio dici po
teſt ꝙ primus motor magnitudineȝ habet finitam di
menſiue: infinitam in tempore. Quarto dici poteſt eam
quam habet ipſe magnitudineȝ eſſe alterius rationis:
ab his magnitudinibus: quas habent virtutes corpo
ree. quibus omnibus Ariſtotelis ratio videtur peni
Scda dubi. tus friuola. ¶ Secunda dubitatio eſt qꝛ Ariſtoteles
(vt diximus) ſuppoſuit primuȝ motorem mouere pri
mum mobile ppetuo ac ſempiterno motu: quod theo
logicū non eſt: ꝛ rationes quibus hoc perſuaſit (vt vi
ſum eſt) nulle ſunt: ideo emergit queſtio nō parua qua
nam ratione haberi poſſit primum motorem: quem
greci theon ſiue deum vocant: eſſe impartibilem: om
nis magnitudinis expertez. Ambe enim dubitationes
Poſitio ioā nis gandauē. he ſunt non leues. ¶ Joannes gandauenſis qui tenet
primum motorem mouere non quidem effectiue: ſed
vt finis: ſoluere non poteſt primam dubitationem. ſi
enim (vt ait vbiꝙ) eius intentio eſt concludere ꝙ pri
mus motor ſit omnino ſeparatus a magnitudine: tam
quia non eſt illius forma: ꝙ quia non eſt illius motor
aſſiſtens: eius ratio ſine dubio friuola eſt. non enim con
cludit plus niſi ꝙ non eſt in magnitudine modo quo
virtutes materiales ſunt in illa. ſed ꝙ ſit in illa equiuo
ce: ꝛ modo alterius rationis nihil prohibet. rem hanc
in primis noſtris editionibus libri de ſubſtantia orbis
poſitio ppria declarauimus. Propterea debes ſcire ꝙ aliquam for
mam ſiue potentiam eſſe in magnitudine intelligi po
teſt apud peripateticos dupliciter. Uno modo depen
denter: quo quidem modo dicimus animas ceteroruȝ
animantiuȝ eſſe in magnitudinibus. ſunt enim in illis
dependenter: quia dependent in illis ꝛ ab illis in eſſe: ꝛ
conſeruatione. Alio vero modo independenter: quia
ſunt in illis: non quia depēdent ab illis: ſed potius ecō
tra magnitudines ille quibus inſunt depēdent in eſſe
ꝛ conſeruatione: atꝙ perfectione: ꝛ operatione ab eis.
Tunc dicerēt peripatetici duo: primum eſt ꝙ primus
motor non eſt omnino e magnitudine abiunctus pri
mo: ꝛ ſecūdo modo. Secūduȝ eſt ꝙ primus motor eſt
e magnitudine abiūctus: hoc eſt e magnitudine inde
pendens ſm eſſe ꝛ conſeruationē: cum quo tamen ſtat
ꝙ ſit in magnitudine equiuoca vnione: ꝛ copulatiōe.
Siquidem agat in illa: ꝛ per eſſentiam ſit in illa. pro
bat autem Ariſtoteles ꝙ primus motor non ſit in ma
gnitūdine depēdenter. Primo quia eſt penitus immo
bilis. vbi enim eſſet in magnitudine dependenter: mo
ueretur ſaltem per accidens ad motum illius. Secun
do quia fuiſſet in magnitudine dependenter: aut eſſet
in magnitudine infinita dependenter: aut finita. nō in
magnitudine infinita: quia illa non eſt. nec eſt in ma
gnitudine finita dependēter: primo quia nulla virtus
infinita tempore poteſt eſſe in magnitudine finita de
pendenter: eſſet enim corruptibilis: tum ſecundo quia
non moueret ſempiterno ꝛ infinito tempore: cum eſſet
virtus finita tēpore ꝛ genita: ꝛ corruptibilis. Sic igit
perſpicuum primum motoreȝ eſſe non poſſe in magni
tudine aliqua dependēter: niſi modo equiuoco ꝛ inde
pendenter: quatenus magnitudo ab eo depēdet: ꝛ ipſe
per illaȝ agit ꝛ operatur. ¶ Per hec ad rōnes facile pa
tet ſolutio. Prima enim concludit quod volumus: vt
per modo determinata patet. Secunda vero non eſt ad
rem. Primuȝ enim mobile non mouet omnia alia: ſed
primus motor mouet omnes orbes: cuȝ ſit attributus
vniuerſo congregato. Hoc enim aſtronomicum dictū
debet intelligi cum ſale. Peripatetici enim non dicūt
vnum orbem mouere aliū: ſed motorem vnius orbis
mouere per ſe vnum: per accidens alium. Due alie ra
tiones concludunt propoſitum. Hec de prima dubita
tione. ¶ Ad ſecūdam quidā quoꝙ ſtudioſi in me ſolō ſcde dubitationis. pma.
taphyſicis potius ↄfuſores ꝙ inuentores: aiunt ꝙ deū
eſſe extra magnitudinem patet per hoc quia mouet et
a ſe hoc eſt independēter. ꝛ ita ſiue moueat finito ſiue
infinito motu: dūmodo moueat a ſe ꝛ independenter:
omnino eſt extra magnitudinē. ¶ Sed hec probatio Confutatio
eſt penitus credita: illa enim propoſitio. omne mouēs
a ſe ꝛ independenter eſt extra corpus. eſt per ſe nota et
phyſica. Sed ꝙ primus motor ſic moueat a ſe ꝛ inde
pendenter: eſt creditum. Eſſe enim primum indepen
dens eſt queſitum in naturali philoſophia: ꝛ non mi
nus dubium ꝙ ſit cōcluſio. ¶ Alij dicunt ꝙ idem cō ſcda ſolō.
cludit poſſe agere: ꝛ agere. erit igitur primus motor ex
magnitudinem: quia poteſt agere motum infinitum.
¶ Nec hec ſolutio placet peripateticis: naȝ quicquid Confutatio
non agit ſemper apud peripateticos: non poteſt agere:
omne enim quod nō agit ꝛ poteſt agere apud eos edu
citur de poſſe ad eſſe a motore priore: ꝛ ſic tolletur ra
tio primi. Propter hec mihi videtur ꝙ ſi ratio Ariſto
telis hic non ſit demōſtratiua: deum eſſe extra magni
tudinē penitus eſſe creditum tm̄. Omnes enim ratio
nes preter eternitateȝ motus ſunt probabiles: vt dixit
in hoc libro Auerroes nō ſemel. verum de his in libro
deſtructio deſtructionum: ꝛ in codicillo noſtro de infi
nitate primi diligentius diximus. Hic enim ꝛ ſi multa
diximus: ea ſatis breuibus aggreſſi ſumus. Cū enim hūc
librum in vno anno ſolum legerimus: laborioſuȝ fuiſ
ſet omnia aggredi que dici ſolent. De phyſicis igit au
ſcultationibus hec mihi videntur ad dei omnipoten
tis laudeȝ ꝛ eius virginis matris. Cōpletum in auiano
rure noſtro. xv. May. M.D.VI. felicibus aſtris.

Finis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶ Ariſtotelis ſtragiritae perhypateticoꝝ princ-
cipis Acroaſum (hoc eſt) naẗaliũ auſcultationũ
liber: iterp̄te expoſitoreq; Eutyco Auguſtino
Nypho Phyloſopho Sueſſano: ad Marcuꝫ
Antoniũ Colũnā ſereniſſimũ Duceꝫ foelici-
auſpicio finem ſortitus eſt.
¶ Venetijs Mandato atq; impenſis haeredũ
Nobilis viri olim Dñi Octauiani ſcoti ciuis
ac patritij Modoetienſis. Per p̄ſbruꝫ Bo-
netũ Locatellũ Bergomēſeꝫ. Anno Natalis
dñici ex virgine octāuo ſupra milleſimum qu-
quieſq; centeſimũ. Sexto Kalēdas ſeptēbres.
Praeſtāte eodē dño Jeſu xp̄o: Cui ſit honor
virt⁹ & gloria in ſaecula ſaeculoꝝ Amen.

¶ Aduerte lector: impreſſor: ſeu Bibliopola:
ꝙ lege ſereniſſimi atq; excelſi Dominij ex ſpe
ciali priuilegio cautũ eſt ac definitũ: ne cuiꝗ̃ li-
ceat hũc codicē imprimere: nec imprimi facere
nec alibi impſſum vendere in hac vrbe: nec in
aliqb⁹ terris vel locis eiuſdeꝫ ſereniſſimi Do-
minij. Sub poena vt in gr̄a ꝯtinet. Annotata
in officio Dominoꝝ Aduocatorum.

TECA NAZ. V. A ... MANUELL.

Regiſtrum.

a
Ariſtotelis
¶ Prohemiũ
eē diſiũctuꝫ h
ſtate caducas.

b
uendarnaꝫ ſi
tinet ſciētiam:
cuncta eſſe
petit ſubſtātię

c
Tum quia
Quare ſi quideꝫ
recentiorum
ctionem & illius

d
vno genere: igit̄
quicqd ꝯtingenter
vel in potentia:
idē eſſe ſubiectũ

e
Dicit ſecũdo. ꝙ
la. ¶ Dubitatur
dam animal
ex nihilo. Uno

f
eſt vniuſcuiuſq;
phyſica ſumitur
tior aut ęque
ait Themiſtius.

g
ſcriptiuus: eēt
mathematicus
ſm pręꝺicata
debes ſcire ꝙ

h
fecit exēplar
¶ Modi
in ſeptimo &
¶ Primum

i
coꝝ: quoꝝ aut
teria. d. & ſi
nō ſolum natura:
ſolone declarat

k
vt in potētia
reagit glaties:
vero ad verba
vnum motum:

l
¶ Ex hoc igitur
ex ea parte: qua
niam infinituꝫ
ri neq; ſurſum

m
¶ In ſuba aũt
poſitione: &
cum nunꝗ̃
habens naturam.

n
vt ad locũ
cum leue qdem
ptes illę mouent̄
uerſuꝫ non eſt

o
ſit ſeperata ſm
vero declarat
motus violentus
nullā rōnē hꝫ:

p
nunc ĩpoſſibile qđ
ſcere vel decreſcere
tum eſt quādo
muſq; mutationē:

q
motus diuiditur
aut cũ locus eſt.
quatenus alibi
do cępit. Altero

r
eſt: gn̄at̄. Ecce
¶ Tertio ambigunt.
poſſibile: niſi
atq; expoſitores

s
& tñ aggregatũ
& quid attiguũ:
tatē ꝯtiguitatis
enim ũ: g digne

t
¶ Pręterea
¶ Propter
no ad quē ſunt
corruptio. & quo

u
¶ Ariſtotelis
ſecũdum concedo
it: vt totus motus
mouetur: nam

x
Cur aũt nō
ꝑcurrit̄ adęquate
quatenus ipſum:
pus: quare &

y
oēm motũ
ſibilitas & id
¶ Adhuc auteꝫ
duo corrũpi &

z
Tũc ad rōnes.
dit: Ariſt. facit
velox: ſeu infinite
partes penes

Aa
te quantitatiua: q2
per accñs eſt
eoq; creſcente
batur: ſed non

Bb
dũ formę nō eſſet
orbiculare alicui
derem vnum
q2 id qđ nunc

Cc
autumat. non
Auerroes ex
cum quies ipſa
ita hęc propoſitio

Dd
intrinſecam: q1. n.
Primum probat
cōtradicendi his
ueantur a ſeipſis. &

Ee
¶ Secũdo contra
ſi nō neceſſario
moueat: cuius
¶ His confutatis

Ff
¶ Propter hęc
infrigidare: pꝫ. n.
in chorda nō
¶ Reſpōdet

Gg
auteꝫ eſſe rep
les ſumit accipit
reſiſtat: nec valet
¶ Sed hoc

Finis.

In pr[illegible]

Utrum rerum naturalium et earum affecciones sint eedem cause · car. 2 · col. 1

Utrum res sensibiles sint adequatum subiectum sci[enci]e naturalis · car. 2 · col. 3

Utrum res sint sensus [illegible] communis · car. 5 · col. 2

Utrum mathematica abstrahant a [illegible] gradus earum 2 [illegible] formam [illegible] · car. 6 · col. 2

Utrum met[aphysica] [illegible] omnia 4 [illegible] earum genera [illegible] · car. 6 · col. 2

Utrum ad 1 [illegible] naturalia sequatur [illegible] omnium earum · car. 6 · col. 3

Utrum eadem sint nota nobis et nature · car. 6 · col. 4

Utrum in naturalibus sit [illegible] processus · car. 7 · col. 4

Tabula dubitationum in 3 phisicorum

Utrum quilibet motus habeat subiectum diversum a subiecto alterius motus · 126

S.N.I.